

INDC

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO

CVIUS

IOANNES DOMINICUS MANSI

ET POST IPSIUS MORTEM FLORENTINUS ET VENETUS EDITORES

AB ANNO 1758 AD ANNUM 1798 PRIORES TRIGINTA UNUM TOMOS EDIDERUNT
NUNC AUTEM CONTINUATA ET DEO FAVENTE ABSOLUTA

CURANTIBUS

IOANNE BAPTISTA MARTIN

SACERDOTE, PROFESSORE IN CATHOLICA UNIVERSITATE LUGDUNENSI

ET

R. P. LUDOVICO PETIT

E CONGREGATIONE AUGUSTINIANA AB ASSUMPTIONE.

TOMUS QUADRAGESIMUS

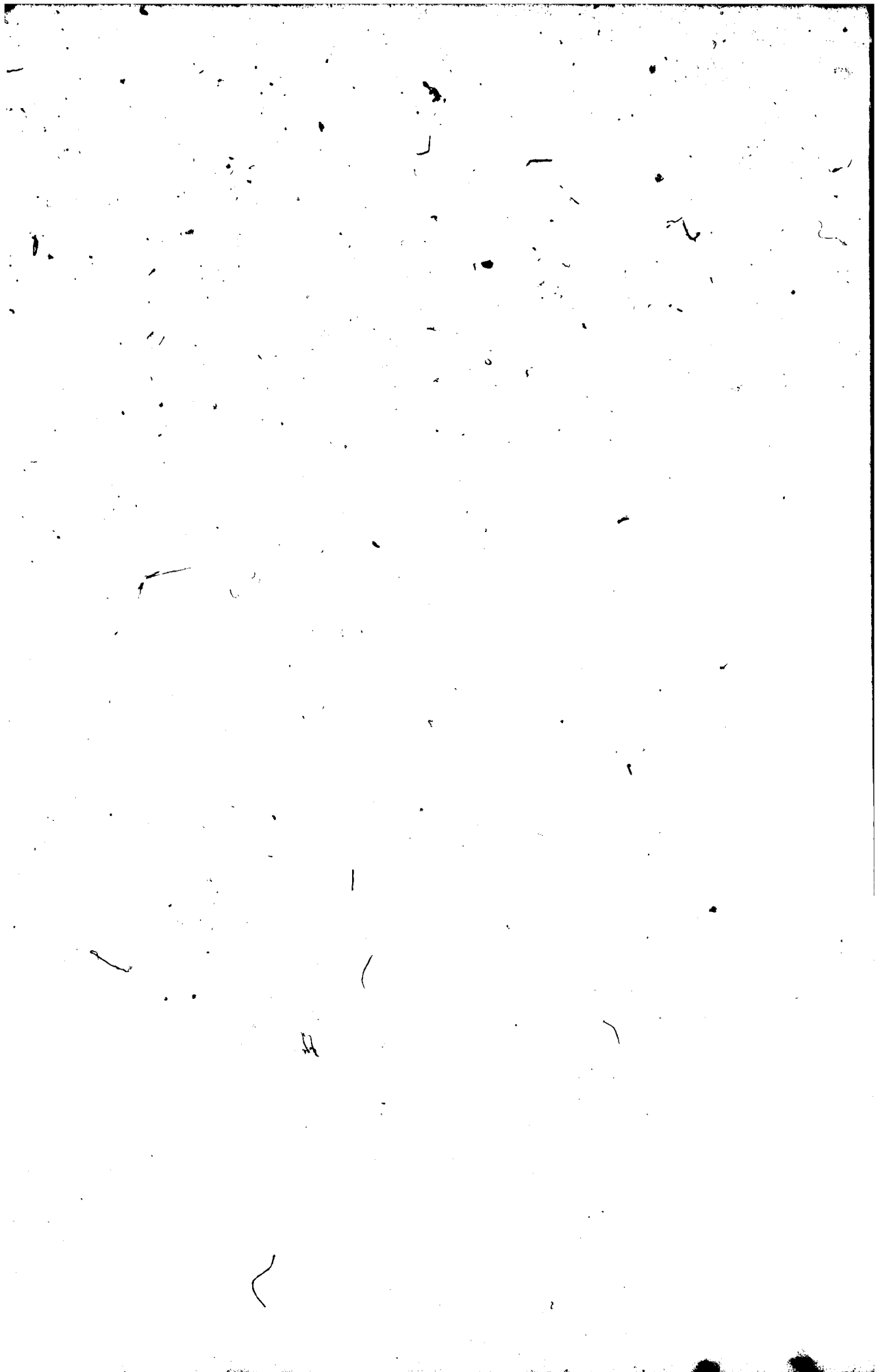
SYNODI ORIENTALES, 1806-1867.

PARISIIS

MDCCCXC.

EXPENSIS HUBERTI WELTER, BIBLIOPOLAE.

INDEX CHRONOLOGICUS TOMI XL.

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1806	mense martio. — Synodus Constantinopolitana 1	1810	mai 11. — Synodus Constantinopolitana 47
1806	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 1	1810	mai 16. — Synodus Constantinopolitana 49
1806	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 1	1810	iunii 28. — Synodus Cypria 49
1806	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 3	1810	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana a qua munera dotalia in sponsalibus ineundis prohibentur 49
1806	mense novembri. — Synodi Constantinopolitanae ad nonnulla emendanda disciplinae capita 3	1811	martii 28. — Synodus Constantinopolitana in qua iterum de dote conficienda 57
	1) De absentium episcoporum negotiis ab antistitibus in urbe procurandis 3	1811	mense aprili. — Synodus Constantinopolitana 57
	2) De sacrae synodi conventibus bis in hebdomada celebrandis 9	1811	mense maio. — Synodus Constantinopolitana 59
	3) De publicis vectigalibus ab unoquoque antistitem rite solvendis 11	1811	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana 59
	4) De nonnullis disciplinae tum ecclesiasticae tum monasticae capitibus 17	1811	iulii 15. — Synodus Constantinopolitana 59
1806	mense novembri. — Synodi Constantinopolitanae minores 25	1812	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana ad coerendam luxuriam 61
1807	mense ianuario. — Synodus Constantinopolitana in qua de baptismo rite administrando et de confessione frequentanda 27	1812	mense novembri. — Synodus Constantinopolitana 63
1807	mense ianuario. — Synodus Constantinopolitana 37	1813	mense aprili. — Synodus Constantinopolitana 63
1807	mai 17. — Synodus Constantinopolitana 37	1813	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 63
1807	augusti 15. — Synodus Constantinopolitana 37	1813	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 63
1807	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana de colybis pro mortuis offerendis et de frequentanda communione 39	1813	Synodus Constantinopolitana in qua rursus de rebus ad dotem pertinentibus 65
1807	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 43	1814	iunii 9. — Synodus Constantinopolitana a qua prohibentur nuptiae in quinto affinitatis gradu 67
1807	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 43	1814	mense iulio. — Synodus Constantinopolitana 69
1807	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 43	1814	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 69
1808	mense februario. — Synodus Constantinopolitana 45	1814	mense octobri vel novembri. — Synodus Constantinopolitana 69
1808	septembris 10. — Synodus Constantinopolitana 45	1814	Synodus Constantinopolitana 69
1808	mense novembri. — Synodus Constantinopolitana 45	1815	martii 8. — Synodus Constantinopolitana 71
1808	mense novembri. — Synodus Constantinopolitana 45	1815	mense iulio. — Synodus Constantinopolitana 71
1809	mense februario. — Synodus Constantinopolitana 47	1815	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 71
1809	mense maio. — Synodus Constantinopolitana 47	1815	octobri-novembri. — Synodus Constantinopolitana 71
1809	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 47	1815	mense novembri. — Synodus Constantinopolitana 73
		1815	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 73
		1816	post februarium. — Synodus Constantinopolitana 73
		1816	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 73

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1816	mensē augusto. — Synodus Constantinopolitana 73	9) 1823 septembris 25. Serborum legati in urbe sacrae synodo 108	
1816	mensē novembri. — Synodus Constantinopolitana 75	10) 1823 septembris 26. Sacra synodus condiciones a Serbia positas reliquit 105	
1816	mensē novembri. — Synodus Constantinopolitana 75	1823	mensē maio. — Synodus Constantinopolitana 105
1817	mensē maio. — Synodus Constantinopolitana 75	1824	aprilis 3. — Synodus Constantinopolitana de episcoporum ordinatione vel a duobus episcopis peragenda 105
1818	mensē ianuario. — Synodus Constantinopolitana 75	1) Sacra synodus metropolitae Mitylenes 107	
1818	mensē augusto. — Synodus Constantinopolitana 77	2) Sacra synodus metropolitae Methymnes 107	
1818	decembris 14. — Synodus Constantinopolitana 77	1824	mensē iulio. — Synodus Constantinopolitana 109
1819	mensē ianuario. — Synodus Constantinopolitana 77	1825	aprilis 8. — Synodus Constantinopolitana in qua exhibentur rationes debitorum ab unaquaque dioecesi in aerarium publicum persolvendorum 109
1819	mensē maio. — Synodus Constantinopolitana 79	1825	mensē augusto. — Synodus Constantinopolitana 113
1819	mensē augusto. — Synodus Constantinopolitana in qua rursus de colybia pro mortuis offerendis et de communione saepius aut rarius frequentanda 79	1825	mensē octobri. — Synodus Constantinopolitana 113
1819	mensē septembri. — Synodus Constantinopolitana de secundis presbyterorum nuptiis 83	1826	septembris 25. — Synodus Constantinopolitana 113
1819	mensē septembri. — Synodus Constantinopolitana 85	1826	octobris 3. — Synodus Constantinopolitana de sacro chrismate a solo patriarcha consecrando 115
1819	mensē novembri. — Synodus Constantinopolitana 87	1826	novembris 1. — Synodus Constantinopolitana de mercede ministris patriarchalibus persolvenda 117
1819	Synodus Constantinopolitana 87	1827	mensē martio. — Synodus Constantinopolitana 119
1820	mensē ianuario. — Synodus Constantinopolitana in qua de baptizatorum nominibus in acta publica referendis 87	1827	mensē octobri. — Synodus Constantinopolitana a qua normae in dote conficienda adhibendae ad XIII capita rediguntur 119
1820	mensē aprili. — Synodus Constantinopolitana 89	1) Cives Constantinopolitani Agathangelo patriarchae et sacrae synodo 119	
1820	novembris 19. — Synodus Constantinopolitana 89	2) Agathangelus patriarcha civibus Constantinopolitanis 123	
1821	mensē ianuario. — Synodus Constantinopolitana 89	3) Libellus sacrae synodo a decem arbitris exhibitus 123	
1821	aprilis 10. — Synodus Constantinopolitana 91	4) Tomus synodalis quo normae in dote conficienda adhibendae praescribuntur 125	
1821	mensē septembri. — Synodus Balászfalvensis 93	5) Sacra synodus procuratoribus publicorum valetudinariorum 137	
1821	mensē decembri. — Synodus Cypria 93	1828	mensē augusto. — Synodus Constantinopolitana 139
1823	mensē ianuario. — Synodus Constantinopolitana 95	1829	mensē septembri. — Synodus Constantinopolitana de sacramento baptismi rite perficiendo 139
1823	ianuario - septembri. — Synodi tum in Serbia tum Constantinopoli habitae pro componendis rebus Serborum ecclesiasticis 95	1821-1833	Synodi in Graecia passim habitae pro componendis ecclesiae Helladicae negotiis 143
	1) 1823 mensē ianuario. Miloš Obrenović utrique metropolitae 97	1) 1821 mensē martio. Synodus Constantinopolitana duces rebellionis a Graecis commotae maiori excommunicatione multat 151	
	2) 1823 ianuarii 24. Agathangelus Belgradiensis Milošio principi 97	2) Synodus Constantinopolitana septem Helladia episcopos eadem poena plectit 155	
	3) 1823 ianuarii 27. Gerasimus Usitzenus Milošio principi 99	3) 1827 februarii 21. Supplex libellus legatis Graecorum Hermione congregatis a nonnullis episcopis oblatus 157	
	4) 1823 ianuarii 28. Agathangelus Belgradiensis synodo Constantinopolitanae 99	4) 1827 martii 4. Legatorum praefectus ad episcopos supra dictos rescribit 157	
	5) 1823 maii 3. Agathangelus Belgradiensis eidem synodo 99	5) 1827 mensē martio. Legis perferendae descriptio ab episcopis inita 159	
	6) 1823 iunii 11. Sacra synodus significat primam debiti serbici partem se accepisse 101		
	7) 1823 iunii 12. Sacra synodus Milošio principi 101		
	8) 1823 augusti 19. Milošius princeps sacrae synodo 103		

ANNO
CHRISTI

- 6) 1833 aprilis 17 - maii 2. Acta congregationis Nauplii habitae pro componendis ecclesiae Helladicae negotiis 161
- 7) 1833 martii 15 27. Legia condendae forma a septemviris descripta pro constituenda in Hellade ecclesia 169
- 8) 1833 iunii 7 19. De praesenti ecclesiae Graecae statu eodemque in melius reficiendo relatio Othoni regi a septemviris exhibita 177
- 9) 1833 iulii 15-26. Acta colloquiorum a triumviris cum antistitibus habitorum pro sancienda consilia a septemviris initia 201
- 10) 1833 iulii 23 augusti 4. Edictum quo ecclesia Helladica sui iuris pronuntiatur 203
- 11) 1833 iulii 25 augusti 6. Edictum quo sacrae synodi ministri designantur 209
- 12) 1833 iulii 30. Synodi recens conditae epistola ad omnes Helladia episcopos missa 209
- 13) 1833 augusti 4. Synodus regem rogat de agendi modo ab ipsa servando in expediendis negotiis 211
- 14) 1833 augusti 15 27. Rex modum determinat quo causae a synodo decidendae sint 211
- 15) 1833 novembris 21. Decretum quo Helladia dioecesebus recens circumscriptis novi praeficiuntur antistites 213
- 1830 mense iulio. — Synodus Constantinopolitana 215
- 1830 mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 215
- 1831 mense aprili. — Synodus Constantinopolitana 215
- 1831 mense augusto. — Synodus Constantinopolitana pro componenda episcoporum in Serbia creandorum ratione 217
- 1831 mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 219
- 1832 mense ianuario. — Synodi Constantinopolitanae 219
- 1832 mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1833 mense martio. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1833 mense maio. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1833 mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1834 mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1835 mense augusto. — Synodus Constantinopolitana 221
- 1835 mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 223
- 1835 decembri 31. — Synodus Constantinopolitana in qua de condicionibus ad ineundum legitimum connubium requisitis 223
- 1836 mense ianuario. — Synodus Constantinopolitana a qua probantur normae a Mitylinae pro dote conficienda editae 223
- 1836 mense februario. — Synodus Constantinopolitana a qua erigitur in aedibus patriarchalibus congregatio rebus ecclesiasticis expediendis 231

ANNO
CHRISTI

- 1836 mense maio. — Synodus Constantinopolitana a qua peregrinae doctrinae damnantur 241
- 1836 mense maio. — Synodus Constantinopolitana 243
- 1836 mense octobri. — Synodus Constantinopolitana a qua irritum declaratur matrimonium ob neglectam parentum veniam a praefataque locorum consuetudine 245
- 1836 mense decembri. — Synodus Constantinopolitana a qua pseudoreformatorum errores iterum damnantur 245
- 1837 mense ianuario. — Synodi Constantinopolitanae 263
- 1838 februarii 1. — Synodus Constantinopolitana 267
- 1838 iunii 12. — Synodus Constantinopolitana 267
- 1838 mense septembri. — Synodus Constantinopolitana a qua Latinorum doctrinae damnantur 267
- 1838 mense octobri. — Synodus Constantinopolitana super sponsalibus prudenter ineundis 275
- 1838 novembri - decembri. — Synodus Constantinopolitana super negotiis Ionicis, ac proprie de cognitionis gradibus in matrimonio servandis 277
- 1839 februarii 10. — Synodus Constantinopolitana a qua pristinae de gradibus cognitionis normae renovantur 299
- 1839 februario - martio. — Synodi Constantinopolitanae a quibus pseudoreformati iterum damnantur 307
- 1839-1841 Synodi Athenienses et Constantinopolitanae in causa Theophili Cairi celebratae 313
- 1) 1839 iulii 10. Synodus Atheniensis Theophilo Cairi 315
- 2) 1839 augusti 7. Theophilus Cairi synodo Atheniensi 315
- 3) 1839 augusti 15. Synodus Atheniensis Theophilo Cairi 317
- 4) 1839 septembris 14. Theophilus Cairi synodo Atheniensi 319
- 5) 1839 mense septembri. Synodus Constantinopolitana theosebismi doctrinam a Cairi invecam damnat 319
- 6) 1839 octobris 21. Theophilus Cairi sistit coram synodo Atheniensi 325
- 7) 1839 octobris 23. Cairi a synodo damnatur 325
- 8) 1839 octobris 25. Sententia damnatoria a synodo in Cairi edita 325
- 9) 1839 octobris 28. Otho Graecorum rex sententiam illam supersedendam esse decernit 329
- 10) 1839 novembris 3. Synodus Atheniensis res in Cairi causa gestas omnibus significat 329
- 11) 1839 decembris 19. Synodus Constantinopolitana Cairi discipulos docendi facultate multat donec falsas opiniones retexerint 333
- 12) 1841 novembris 8. Synodus Atheniensis patriarcham Constantinopolitanum monet de consiliis ab ipsa initis in causa Cairi 335

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1840	februarii 21. — Synodus Constantinopolitana 337	1849	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana a qua quodvis iuramentum omnino prohibetur 419
1841	mense ianuario. — Synodus Constantinopolitana 337	1849	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 433
1841	februarii 22 - iunii 1. — Synodus Constantinopolitana 337	1850	mense martio. — Synodus Constantinopolitana 433
1841	mai 6. — Synodus Constantinopolitana 339	1850	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana pro ecclesia Helladica sui iuris efficienda 433
1841	iunii 12. — Synodus Constantinopolitana 339		1) 1851 mense maio. Anthimus patriarcha de actorum edendorum consilio fideles monet 433
1842	iunii 12. — Synodus Constantinopolitana 339		2) Prooemium sacro actorum codici praefixum 435
1842	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana a qua prohibetur ne episcopi sacerdotesve absque titulo ordinentur 339		3) 1850 iunii 16-29. Acta sacrae et magnae synodi Constantinopoli celebratae 437
1843	mense aprili. — Synodus Constantinopolitana 343		4) 1850 iunii 29. Synodus Constantinopolitana christianos in Graecia degentes monet de pronuntiata ecclesiae Hellenicae libertate 461
1843	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 345		5) 1850 iunii 29. Sacra synodus eadem significat rerum apud Graecos publicarum moderatoribus 465
1844	Synodus Constantinopolitana a qua normae ab Agathangelo patriarcha in deo conficienda sancitae e medio tolluntur 345		6) 1850 septembris 6. Synodus Atheniensis synodo Constantinopolitanae rescribit eidemque gratias agit 467
1845	aprilis 18. — Synodus Constantinopolitana 351		7) 1850 septembris 6. Rerum publicarum moderatores in Graecia patriarchae Constantinopolitano item rescribunt et gratias agunt 469
1845	mense maio. — Synodus Constantinopolitana a qua schola theologica in insula Chalce instituitur 351		8) 1850 decembris 24. Synodus Constantinopolitana synodo Atheniensi gratulatur 471
1845	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana a qua normarum pro ordinandis titularibus episcopis olim editarum aliae probantur aliae respuuntur 355		9) 1850 decembris 24. Synodus Constantinopolitana rerum publicarum moderatores in Graecia hortatur ut ad tomi synodici praescripta religiose agant 471
1845	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 357	1850	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 475
1845	decembris 4. — Synodus Constantinopolitana 357	1852	mense martio. — Synodus Constantinopolitana 475
1845	decembris 20. — Synodus Constantinopolitana 359	1852	mense martio. — Synodus Constantinopolitana 475
1845	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 359	1852	iulii 9. — Synodus Atheniensis pro edendis tum episcoporum tum synodi recens institutae regulis 475
1846	mense augusto. — Synodus Constantinopolitana a qua prohibetur quominus episcopis fiat qui prius matrimonium inierit 359	1852	novembri 1. — Synodus Constantinopolitana 487
1846	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 367	1853	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana a qua nova scholae theologicae regendae ordinatio probatur 489
1846	mense novembri. — Synodus Constantinopolitana a qua tetrachonia in cantu ecclesiastico prohibetur 367	1853	septembris 24. — Synodus Constantinopolitana 491
1847	mense ianuario. — Synodus Constantinopolitana 375	1855	mense februario. — Synodus Constantinopolitana 491
1847	mense maio. — Synodus Constantinopolitana 375	1855	mense aprili. — Synodus Constantinopolitana a qua describitur sedium episcopaliū ordo recentior 493
1847	mense octobri. — Synodus Constantinopolitana 375	1855	mense septembri. — Synodus Constantinopolitana 501
1848	ianuarii 23. — Synodus Constantinopolitana 375	1855	mense decembri. — Synodus Constantinopolitana 501
1848	mense maio. — Synodus Constantinopolitana a qua Latinorum doctrinae iterum damnantur 377	1856	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana 501
1848	mense iunio. — Synodus Constantinopolitana 417	1856	novembris 6. — Synodus Constantinopolitana 501
1848	augusti 7. — Synodus Constantinopolitana 417		
1848	octobris 19. — Synodus Constantinopolitana 417		
1849	ianuarii 10. — Synodus Constantinopolitana 419		
1849	mense martio. — Synodus Constantinopolitana 419		

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
1857	mense martio. — Synodus Constantino- politana 503		
1858	mense ianuario. — Synodus Constantino- politana 503		
1858	septembris 22. — Synodus Constantino- politana 508		
1859	octobris 28-novembris 15. — Synodus Con- stantinopolitana pro confirmando electo Sinai mortis archiepiscopo 503	1864	mense octobri. — Synodus Constantino- politana 653
	1) Congressus a synodo in causa Cyrilli Sinaitae habiti 505	1864	decembris 18. — Synodus Constantinopoli- tana 653
	2) 1859 novembris 25. Synodus Constanti- nopolitana Cyrilli electionem ratam habet 509	1864-1866	Synodus Constantinopolitana quibus dam- nantur novitates a Rumenis in res eccle- siasticas invecitae 653
1858-1860	Synodi Constantinopolitanae pro rebus Graecorum ecclesiasticis melius instau- randis 511		1) 1864 februarii 8. Sophronius patriarcha Constantinopolitanus Niphoni Hungro- vlachiae metropolitano 655
	1) 1856 mense novembri. — Gubernii Tur- cei monita pro ineundi comitii 513		2) 1864 aprilis 30. Nipho Hungrovlachiae metropolita Sophronio Constantinopoli- tano 657
	2) Consilii nationalis officia describuntur 519		3) 1864 novembris 30. Lex pro instauranda vita monastica a Cuza principe con- dita 657
	3) Ordinationes a conventu nationali con- ditae 523		4) 1864 decembris 3. Lex pro instauranda synodo nationali a Cuza principe pro- mulgata 661
	4) Leges a consilio mixto servandae in obeundis suis officiis 565		5) 1865 februario 12. — Lex de episcopis creandis a Cuza principe edita 671
	5) Regulae fusiores a sacra synodo pro monasteriis editae 575		6) 1865 mense aprili. Synodus Constanti- nopolitana leges a gubernio Dacico propositas omnino tollendas decernit 671
	6) Normae ad quas sacrarum aedium scho- larumque in urbe procuratores designandi sint 587		7) 1865 aprilis 17. Sophronius Constanti- nopolitanus Alexandro Cuza Valachiae et Moldaviae principi 681
	7) Pecuniae summa pro singulis tabulis in patriarchale aerarium conferenda 589		8) 1865 aprilis 17. Sophronius Constanti- nopolitanus ad Hungarovlachiae anti- stites 683
1860	mense novembri. — Synodus Constantino- politana ad eligendum novum patriarcham iuxta normas recens conditas 591		9) 1865 aprilis 17. Sophronius Constantino- politana ad Moldaviae antistes 685
1861	mai 25. — Synodus Constantinopolitana 595		10) 1865 maii 12. Nipho Hungarovlachiae metropolita Sophronio Constantinopoli- tano 685
1861	septembris 7. — Synodus Constantinopoli- tana 595		11) 1865 iulii 1. Sophronius Constantino- politana synodo dirigenti Russiacae 687
1862	mense ianuario. — Synodus Constantino- politana a qua novus aedium episcopatum ordo describitur 595 et 1131		12) 1865 iunii 26. Alexander Cuza Ru- menorum princeps Sophronio Constanti- nopolitano 689
1862	octobris 27. — Synodus Constantinopoli- tana 597		13) 1865 iulii 10. Callinicus metropolita Moldaviae Sophronio Constantinopoli- tano 701
1860-1863	Synodus Constantinopolitana a qua ecclesiae Armenicae res publicae in melius mutan- tur 597		14) 1865 mense octobri. Synodus Constanti- nopolitana ad principem Valachiae et Moldaviae 701
	1) 1860 mense maio. Constitutionis arme- niacae forma primigenia 599		15) 1865 augusti 26. Cyrillus Hierosoly- mitanus Sophronio Constantinopoli- tano 709
	2) 1862 mense februario. Constitutionis ar- meniacae forma emendata 619		16) 1865 novembris 5. Hierotheus Anti- iochenus Sophronio Constantinopoli- tano 709
	3) 1862 februarii 22. Aali pascia, rerum peregrinarum administrator, constitutio- nem armeniacam retractari iubet 637		17) 1865 septembris 18. Iacobus Alexandri- nus Sophronio Constantinopolitano 711
	4) 1862 februarii 16. Consilii constitutioni retractandae praepositi relatio 639		18) 1865 novembris 4. Sophronius Con- stantinopolitanus ad sacram Russorum synodum 713
	5) 1863 martii 29. Constitutio armeniana a Turcarum imperatore probatur 641		19) 1865 decembris 9. Cyrillus Hieroso- lymitanus Sophronio Constantinopoli- tano 713
1863	septembris 20. — Synodus Constantino- politana 641		20) 1865 decembris 15. Hierotheus An- tiochenus Sophronio Constantinopoli- tano 715
1864	ianuarii 27. — Synodus Constantinopoli- tana 641		
1864	mense maio. — Synodus Constantinopoli- tana 641		
1864	mense iulio-septembri. — Synodus Con- stantinopolitana ad componendas lites exortas in monte Atho inter monasterio- rum et cellarum monachos 643		

ANNO CHRISTI		ANNO CHRISTI	
	21) 1866 ianuarii 4. Sophronius Cyprius Sophronio Constantinopolitano 715		4) 1246 redjeb 21. 1831 ianuarii 5. Tur- carum imperatoris diplomæ, quo con- stituitur Armenorum catholicorum pro- curator apud Portam Ottomanicam 759
	22) 1866 februarii 18. Synodus Rosacea Sophronio Constantinopolitano 717		5) 1832 februario 3. Reformatio nonnul- larum consuetudinum in exercenda re- ligione catholica pro Armenis catho- licis urbis Constantinopolitanae 763
	23) 1866 mense februario. Syñodi Rossia- cae votum super negotio Moldovala- chico 719		6) 1833 iulii 4. Sacrae congregationis de Propaganda fide responsiones ad dubia archiepiscopi Constantinopolitani Ar- menorum 765
	24) 1866 aprilis 7. Synodus Atheniensis Sophronio Constantinopolitano 725		7) 1833 iulii 17. Gregorius papa XVI mittit ad archiepiscopum primatem Ar- menorum responsiones sacrae congre- gationis auctoritate pontificia confir- matas 769
1865	mai 18. — Synodus Constantinopolitana 727		8) 1834 iunii 3. Regium diploma a gu- bernio Turcico praeposito civili Arme- norum catholicorum concessum 769
1865	iunii 14. — Synodus Constantinopolitana 727		9) 1835 martii 7. Alterae sacrae congre- gationis de Propaganda fide litterae ad primatem Armenum Constantinopo- litani 773
1865	mense iulio. — Synodus Constantinopoli- tana 727		10) 1835 augusti 2. Gregorius papa XVI primati Armeno scribit super exortis controversiis de litteris sacrae congre- gationis de Propaganda fide 773
1865-1866	Synodus Constantinopolitana a qua insulae Ionicae a sedis oecumenicae ditione eximuntur 727		11) 1836 maii 2. Gregorius papa XVI ad Armenos Constantinopolitanos occasione dissidiorum inter eos exortorum circa ritus servandos 773
	1) 1865 februarii 5. Rerum ecclesiasticarum administrator in Graecia ad insularum Ionicarum antistites 829		12) 1847 mense februario. Regium diploma Gregorio Petro VIII patriarchae Cili- ciensi concessum 775
	2) 1866 iulii 18. Rerum ecclesiasticarum ad- ministratores ad provinciarum graecarum praesides 729		13) 1850 aprilis 4. Pius papa IX quinque episcopales sedes Armeni ritus suffra- ganeas archiepiscopi primatis Constani- tinopolitani erigit 779
1866	aprilis 26. — Alexandrina Synodus ad no- vum patriarcham eligendum 733		14) 1850 aprilis 30. Pius papa IX episco- palem sedem armeni ritus in urbe Hispani constituit pro catholicis Ar- menis in regno Persarum 779
1866	mensis maio-iulio. — Synodus Constani- tinopolitana ad definiendam rationem qua calybae in monte Atho anachoretis lo- candae sint 733		15) 1850 maii 28. Sacra congregatio de Propaganda fide per litteras ad prima- tem Armenorum datas societatem con- nationalem improbat 781
	1) 1866 mense maio. Synodus rationem significat, qua calybas, mortuo primo con- ductore, in alterius manus venire oportet 733		16) 1851 octobris 16-18. Concilium pro- vinciale Armenorum apud Bzomar in monte Libano celebratum 783
	2) 1866 iulii 13. Epistola synodalis ad Anthimum quondam patriarcham, litis inter monachos arbitrum 737		17) 1851 octobris 27. Duo episcopi Armeni reclamant oneribus sibi impositis iuxta synodi praescripta 921
	3) 1866 iulii 15. Epistola synodalis ad ana- choretas sanctae Annae 739		18) 1269 safer 1852 mense decembri. Re- gium diploma quo Nicolaus Gagonian praepositus civilis Armenorum consti- tuitur 921
	4) 1866 iulii 15. Epistola synodalis ad mo- nasteriorum curatores ac legatos pro lite compendenda 739		19) 1853 maii 2. Pius papa IX ad Nico- laum Gagoniam praepositum civilem Armenorum Constantinopolis 925
1867	februarii 10. — Synodus Constantinopoli- tana 741		20) 1853 augusti 20. Instructio sacrae con- gregationis de Propaganda fide pro ec- clesiasticis viris apostolicae sedi com- mendandis ad episcopatus ritus Armeni provinciae Constantinopolitanae 927
1867	iunii 26. — Synodus Constantinopolitana 743		21) 1854 februarii 2. Pius papa IX dissen- siones religiosas inter Armenos exortas reprobat, libros de iis tractantes dam- nat, ad pacem omnes exhortatur 927
1867	mense augusto. — Synodus Constantino- politana 1131		
1867	mense septembri. — Synodus Constantino- politana 743		
1867	novembris 15. — Synodus Constantino- politana prohibet ne clerici peregrin- entur nisi litteris dimissorialibus in- structi 743		
1867	mense decembri. — Synodus Constantino- politana 1131		
1870-1874	Synodi Bzomarienses et Constantinopoli- tanae ab Armenia habitae pro unienda provincia Constantinopolitana cum patri- archatu Ciliciae 751		
	1) 1830 iulii 6. Pius papa VIII Constanti- nopolim instituit archiepiscopalem eccle- siam primatalem armeni ritus 751		
	2) Pius papa VIII primum archiepiscopum primatem Armenorum Constantinopolis eligit Antonium Nurigian 753		
	3) 1830 augusti 10. Cardinalis praefectus sacrae congregationis de Propaganda fide ad clerum et populum nationis ar- meno-catholicae 755		

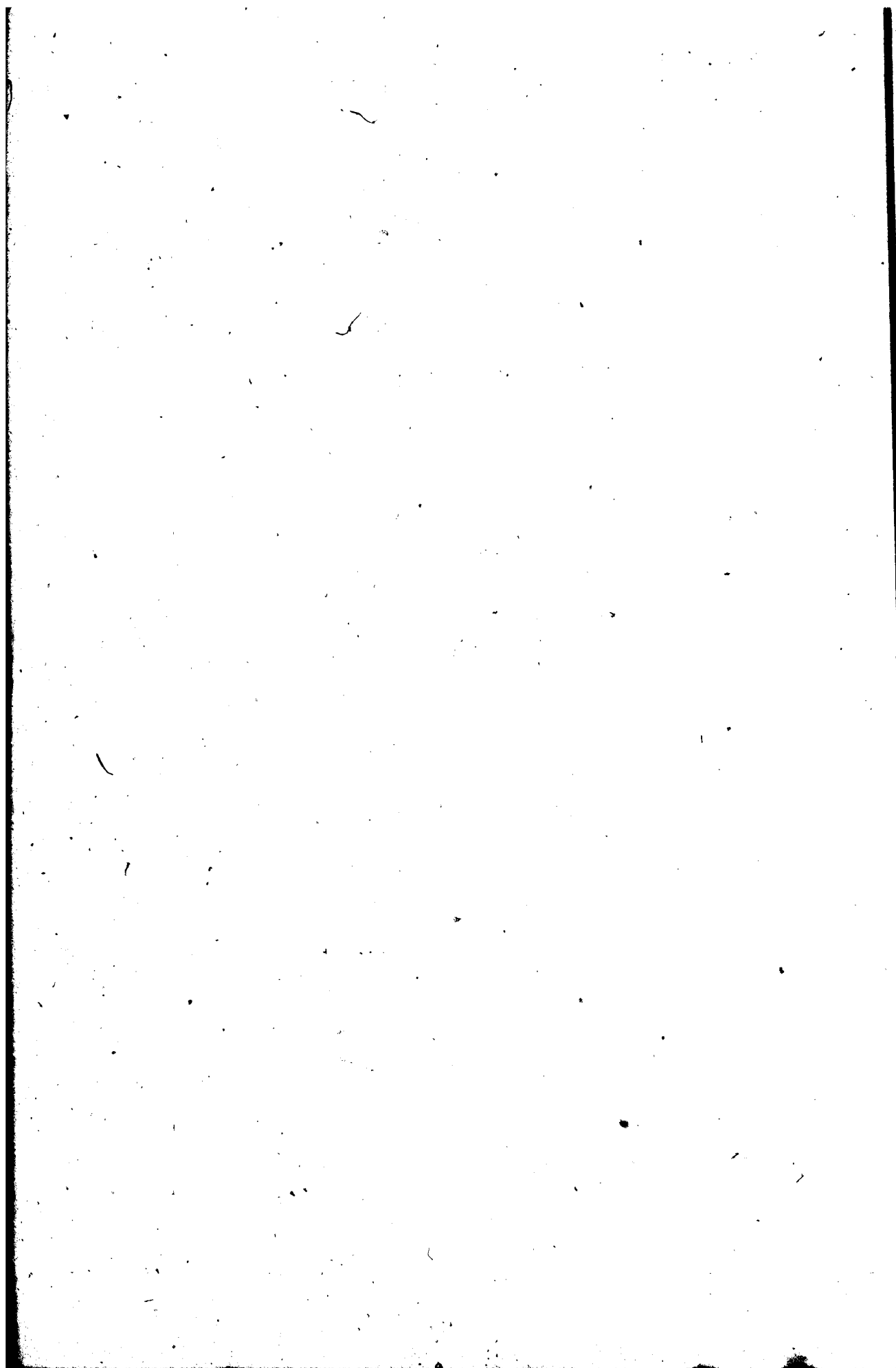
ANNO
CHRISTI

- 22) 1865 maii 1. Pius papa IX novum
episcopatum Armenium in civitate Kär-
puth erigit 937
- 23) 1867 maii 27 - iunii 4. Sacra congre-
gatio dubiis ad electionem Antonii
Hassun pertinentibus respondet 937
- 24) 1867 iulii 10. Acta consistorii secreti,
in quo Pius papa IX Antonii Petri
Hassun electionem confirmavit 941
- 25) 1867 iulii 3-19. Episcoporum Arme-
norum colloquia Romae habita 953
- 26) 1867 iulii 12. Pius papa IX Constanti-
nopolitanam Armenorum provinciam
patriarchatui Ciliciae coniungit 1025
- 27) 1867 iulii 12. Pius papa IX Antonii
Petri Hassun electionem ab episcopis
Armenis factam confirmat 1031
- 28) 1867 septembris 27. Regium diploma
a gubernio Turcico Antonio Hassun
concessum 1033
- 29) 1869 augusti 30. Pius papa IX anti-
stitibus Armenis in synodo congre-
gatis 1037
- 30) 1870 ianuarii 10-22. Nonnulli Armeni
Iosephi Arakelian vicarii patriarchalis
auctoritati intercedunt 1039
- 31) 1870 ianuarii 25 - februarii 6. Arme-
norum dissidentium declaratio 1039
- 32) 1870 februarii 24. Pius papa IX super
querimoniis et ausibus nonnullorum
Armeniorum monet delegatum apostoli-
cum in urbe Constantinopolitana 1041
- 33) 1870 martii 12-24. Armeniorum dissi-
dentium declaratio delegato apostolico
tradita 1045
- 34) 1870 martii 16. Memorialis libellus ab
Antonio Hassun Napoleoni Daru, re-
rum exterarum in Gallia administra-
tori, datus 1045
- 35) 1870 martii 19-31. Delegati apostolici
decretum in sacerdotes et monachos
renuentes latum 1051
- 36) 1870 maii 20. Pius papa IX, expositis
Armenorum dissidentium fascioribus,
hortatur Armenos catholicos ut firmiter
adhaereant obedientiae sedis apostoli-
cae 1053
- 37) 1870 septembris 21. Supplex libellus a
dissidentibus Aali pasciae traditus 1057
- 38) 1870 septembris 29. Delegati apostolici
monitorium in dissidentes editum 1059
- 39) 1870 septembris 24 octobris 6. Quat-
tuor episcoporum renuentium decla-
ratio 1061

ANNO
CHRISTI

- 40) 1870 octobris 6-18. Delegati apostolici
intimatio ad dissidentes missa 1063
- 41) 1870 octobris 14-16. Armenorum dis-
sidentium responsum ad intimationem
supradictam datum 1065
- 42) 1870 novembris 2. Decretum a dele-
gato apostolico latum contra dissi-
dentes 1071
- 43) 1870 octobris 29 novembris 10. Dis-
sidentium responsio ad supradictum
decretum data 1075
- 44) 1870 decembris 11. Supplex libellus
tertius a dissidentibus gubernio Turcico
traditus adversus Antonium Hassun 1079
- 45) 1871 februarii 2-14. Dissidentes se-
dem patriarchalem vacuam esse pro-
nuntiant 1079
- 46) 1871 februarii 13-25. Novus patriarcha
a dissidentibus constituitur 1091
- 47) 1871 martii 11. Pius papa IX electio-
nem a dissidentibus factam irritam de-
cernit 1093
- 48) 1871 martii 31. Pius papa IX Alexan-
drum Franchi archiepiscopum Thessa-
lonicensem Constantinopolim mittit uti
legatum apostolicum 1095
- 49) 1871 septembris 22. Alexandri Franchi,
legati pontificii, memorialis libellus re-
rum exterarum apud Turcas administra-
tori datus 1097
- 50) 1871 septembris 27. Rerum exterarum
apud Turcas administrator legato ponti-
ficio respondet 1103
- 51) Legati pontificii libellus alter quo re-
rum, exterarum administratori rescri-
bere in animo habebat 1105
- 52) 1871 septembris 29. Supplex libellus
ab Armenis catholicis gubernio Turcico
datus 1107
- 53) 1872 iunii 14. Pius papa IX excom-
municationis poena plectit faventes
schismati Armeniorum 1107
- 54) 1872 septembris 18. Pii papae IX
epistola Abdul-Aziz-Khan, summo Tur-
carum imperatori, data 1109
- 55) 1289 scilicet 21 1872 octobris 23. Tur-
carum imperatoris responsum Pio pa-
pae IX 1111
- 56) 1873 ianuarii 6. Pius papa IX clero
et populo armenii ritus 1111
- 57) 1874 februarii 25. Decretum visiriale
(buyurultu) quo Armeni catholici a
neoschismaticis seiuncti fuerunt 1130
- 58) 1879 martii 28 aprilis 9. Regium
diploma Antonio Hassun secundo con-
cessum 1130

N.B. Cum synodi in hoc Tomo memoratae vel divulgatae Constantinopoli fere omnes fuerint celebratae, omnino supervacaneum esse censuimus indicem alphabeticum exhibere, ne praecedens index, pro temporum ratione digestus, iterum eodemque, si pauca excipias, ordine describeretur.

SACRORUM CONCILIORUM NOVA ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS QUADRAGESIMUS.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1806 mense martio.

Monasterium Vivifici Fontis, in insula Semo, cum A instaurasset anno 1797 Dorotheus hegumenus, a Gregorio patriarcha, qui id temporis ad Ecclesiae gubernacula sedebat, stauropegicum ac sui iuris declaratum fuerat per synodicas litteras, mense octobri editas, quas in tomo XXXIX huius operis memoravimus. Cui monasterio cum adiecisset idem Dorotheus metochium Sanctae Annae in praedio Βαθὺ dicto situm, tres etiam alias ecclesias ad eiusdem praedii littus aedificari iussit, annuente archiepiscopo loci domino Daniel, ac data licentia a sacra synodo Constantinopolitana, ad quam rem ille detulerat. Editis igitur litteris, sacra synodus edixit, ἵνα τὸ ἐγγὺς τῶν καὶ σεβασμιῶν ἡμετέρων πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, τὸ σεμνυνόμενον, ἐπ' ὀνόματι τῆς ὑπαρχίας δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου τῆς ζωοδόχου Πηγῆς, τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σάμου καὶ Ἰκαρίας κατὰ τὸ χωρίον Βαθὺ, ἐν τοποθεσίᾳ Παμπανδόνι, μετὰ τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιῶν αὐτῶν, τῆς ἀγίας μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας καὶ τῆς ἀγίας Ἀννῆς καὶ τοῦ ὑστερον προσηλωθέντος ἑξωκλήσιου τῆς ἀγίας Παρασκευῆς τοῦ κατὰ τὴν τοποθεσίαν Πλατανάκι καὶ τῶν νεοδηδομένων τριῶν τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν τιμωμένων τῆς μὲν ἐπ' ὀνόματι τοῦ

ἀγίου Σπορίδωνος, τῶν δὲ τοῦ τιμίου ἐνδόξου προφήτου προφῆτου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, uti prius, sic et in posterum liberum sit et a quavis alia potestate immune, utpote stauropegica dignitate auctum, modo quotannis ad aerarium patriarchale centum quinquaginta grossos conferat. Alias etiam vivendi regulas edixit synodus, monasticae disciplinae tuendae apprime consentaneas. Litterae incipiunt: Τῆς εὐσταθείας καὶ διαμονῆς τῶν ἐν τῇδε τῇ βίῃ πραγμάτων πρόνοιαν ποιούμενός: οἱ κακτημένοι ταῦτα. Datae sunt anno 1806, mense martio, indictione nona. Subscriptiones episcoporum hae sunt: Callinicus patriarcha, Philotheus Caesareae, Meletius Heracliae, Daniel Nicaeae, Gregorius Dercorum, Gerasimus Thessalonicae, Anthimus Prusae, Chrysanthus Berrhoeae, Ioannicius Ancyrae, Cyrillus Drystrae, Parthenius Proilavi, Athanasius Demetriadis, Parthenius Phanariophraeorum, Daniel Lemni, Cyrillus Sami.

Ex ipso originali in tabulario monasterii hactenus asservato eas descripsit et edidit Epam. Stamatides in opere: Σαματικά ἱστορία τῆς νήσου Σάμου, t. IV (Sami, 1891), p. 371-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1806 mense augusto.

Episcopus ad merum titulum creandi usum vel apud Graecos iam dudum invaluisse documento sunt cum acta bene multa quae iam memoravimus, tum electio modo memoranda, qua Ioseph, hieromonachus ac ludimagister, ad titulum metropolitani Meliteneae creatus est apud Arnaut-keui iuxta littus Bosporicum in templo τῶν παμμεγίστων ταξί- αρχῶν. Contigit quidem anno 1806, mense augusto, sociata opera duorum (!) antistitum, scilicet: ὁ Κυβερνήτου Μακάριος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων σεβασμιῶν γερόντων συναδελφῶν ἀρχιερέων, τοῦ ἀγίου Καισαρείας, κύρ Φιλοθέου, τοῦ ἀγίου Ἡρα-

κλείας, κύρ Μελετίου, τοῦ ἀγίου Νικομηδείας, κύρ Ἀθανασίου, τοῦ ἀγίου Νικαίας, κύρ Δανιὴλ, τοῦ ἀγίου Χαλκηδόνος, κύρ Ἰερεμίου, τοῦ ἀγίου Δέρκων, κύρ Γρηγορίου, τοῦ ἀγίου Θεσσαλονίκης, κύρ Γερασίμου καὶ τοῦ ἀγίου Προύσης, κύρ Ἀνθίμου; — ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανιερωτάτων ἀγίων ἀρχιερέων, τοῦ τε ἀγίου Βερροίας, κύρ Χρυσόθεου, τοῦ ἀγίου Φιλαδελφίας, κύρ Δωροθέου καὶ τοῦ ἀγίου Προλάβου, κύρ Παρθενίου.

Electionis ὑπόμνημα notavit A. Mystacides in periodico Ἡμερολόγιον τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἔτους 1886 (Constantinopoli, 1885), p. 178.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1806 mense septembri.

Exstat in monte Atho venerandum monasterium vulgo *Rusnicio* dictum, et in honorem sancti martyris Panteleemonis consecratum: cuius res omnes cum ineunte saeculo XIX non bene abirent, medica manu iam in melius refecerat Callinicus patriarcha

coenobitice vivendi modum monachis imponendo. Alterius generis remedium a nobilissima Callimachidarum familia adhibitum est, cuius principes, Ἰωάννης βοδὰς; videlicet Καλλιμάχης, et Ἀλέξανδρος; Ἰωάννου Καλλιμάχης eius filius, necnon Σακελλάριος; Καλλι-

μάχης, Alexandri filius, copiosissima stipe collata, templum, sacella, aliaque aedificia a fundamentis instaurarunt. Quapropter ad perpetuam tanti beneficii memoriam monasterii conditor alter reuocatus est Scarlatus ille per sigillum a sacra synodo, assensibus monachis, editum anno 1806, mense septembri, indictione decima, in quo etiam refertur, tres monasterii illius procuratores a Scarlato in Urbe fuisse constitutos. Gregorium scilicet, metropolitam Dercorum, et duos e laicorum ordine,

Michaelacen Cartipacen, Chresti filium, et Theodosium mercatorem. Tabula incipit: Τὰ θεοφιλῆ; καὶ καλὰ; καὶ συμφερόντα; ἐκ ἀρετῆς πολλῶν γενόμενα, μέγιστα δὲ πρὸς φυχικὴν σωτηρίαν συντάχοντα. Episcoporum subscriptiones in apographo desunt.

Tabulam hactenus ineditam in schedis habeo e codice patriarchali 10, p. 222-3, a diligentissimo amanuensi exscriptam.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1806 mense octobri.

Patriarchas Constantinopolitanos quam frequentissime immutari, ex tabulis iam superius memoratis primum est colligere. Cuius rei argumento etiam sunt quae anno 1806, autumnali tempore, acciderunt, cum Callinicus patriarcha, scripto renuntiationis libello die 22 septembris, a munere se abdicavit, Gregorius vero quondam patriarcha ad ecclesiam regendam iterum vocatus est, ineunte mense proximo insequenti. Callinici libellus ita exorditur: Ἀγαθὸν μὲν ἔως ἂν εἴη, μὴδὲ τὴν ἀρχὴν ἐνδοῦναι ὅπως ἡμεῖς προαχθῆναι εἰς τὴν περιωπὴν τῆς πατριαρχικῆς ταύτης; ἀξίας; Gregorii vero cooptati ὑπόμνημα his verbis: Περὶ τοῦ ἀγιοτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου οὐδεὶς ἂν τῶν γε εὐσε-

βῶν ἔξαρτος γένοιτο, μὴ οὐχὶ διττὰ ἔχειν τὰ ἐν ἀξιώματι μεγέθη. Huic nomina subscripserunt antistites undeviginti, videlicet: Philotheus Caesareus, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Macarius Cyzici, Daniel Nicaeae, Gregorius Dercorum, Gerasimus Thessalonicae, Anthimus Prusae, Chrysanthus Berrohae, Gregorius Athenarum, Ioannicus Ancyrae, Dorotheus Philadelphiae, Ioannicus Elaeonae, Palsius Varnae, Parthenius Proflavi, Seraphim Xanthea, Philaretus Olenae, Bartholomaeus Grevenorum, Parthenius Phersalorum.

Utraque tabula exstat typis edita in Ἑκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 279-81.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE

ad nonnulla emendanda disciplinae capita

1806 mense novembri.

Gregorius patriarcha, ubi e monte Atho redux sedem oecumenicam secundo occupavit, consilium a se iam tum initum, cum ad summam dignitatem primo erectus fuit, publicos mores in melius restituendi disciplinamque emendandi, acri studio prosequendi causa, alias super alias litteras statim conscripsit easque typis editas per omnes provincias evulgavit. Harum maior pars temporum iniuria vel hominum incuria periisse videtur; quae forte fortuna servatae sunt, his amplum in nostra sylloge locum dandum esse censuimus, ut quae plurimum

conferant ad publica ecclesiae orientalis negotia illustranda. Quae primo loco pro temporaria ratione posuimus, uno mense novembri anni 1806 editae sunt omnes; eadem codicis patriarchalis 9 ope non ita pridem repetiit Manuel I. Gedeon in praefato opere: Κανονικὰ διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1888), p. 95-114. Hanc editionem grato animo sequemur, qui codicem manu scriptum denovo conferendi veniam non habuerimus ab illis quibus, quibus Graecanicarum rerum cura modo commissa est.

1.

DE ABSENTIUM EPISCOPORUM NEGOTIIS AB ANTISTITIBUS IN URBE PROCURANDIS.

Ἰσὺν ἀπαράλλακτον τοῦ συνοδικοῦ τόμου εἰς τύπον ἐκδοθέντος, καὶ πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῦσιν ἀποσταλέντος.

† Γρηγόριος ἁγίου πατρὸς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας; Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐπὶ οὕτως ἂν τῶν ἀνθρωπίνων συστημάτων ἀμφισβητήσῃ τις, μὴ ἀναγκαῖον εἶναι τὴν νόμιμον τάξιν, καθ' ἣν εὐ μάλα πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον πᾶσα πράξις διοικηθήσεται· εἰ γὰρ τοῦ μὲν τὸ ἴδιον, τοῦ δὲ τὸ ἴδιον συμφέρον, καὶ νῦν μὲν τότε, νῦν δὲ ἐκεῖνο, καὶ ἄλλοτε ἄλλο προαυριμένον ὃ εἰ περ ἂν βουλομένη τύχη αὐτῶν ἐν, ἀποστὶ πάντως καὶ ἀπόλλυται τὸ τῆς εὐταξίας γεράρον, καὶ οἱ μὲν νόμοι ἐκ τούτου παροραθίσονται, συγχύονται; δὲ καὶ ἀμφισβητήσεις δειναὶ τὸ σύστημα καταλαβούσαι θάλλον παρέχονται θάσμα. Ταῦτα τοι ἀνάγκη πᾶσα μὴ μόνον τὰς νομίμους τάξεις ὁρθῶς καλεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ τοὺς προϊσταμένους φρονεῖν τῆς τούτων ἀκριβοῦς φυλακῆς; καὶ ἐπιμελεῖσθαι, ἵνα τῆς ἀπαράβατου τούτων διατηρήσεως ἕνεκα ἀποκαθίστανται προϊστάμενοι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἢν εὐτάκτως τε καὶ κανονικῶς

Exemplum immutatum libelli synodici typis impressi et ad omnes episcopos transmissi.

† Gregorius miseratione divina archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et universalis patriarcha.

† Nemini sane dubium est quin in quavis humana consociatione necessarius sit constitutus ordo, ad quem recte omnino publici commodi gratia omnis actio dirigatur; si enim alius quidem pro libitu, alius vero pro suo commodo, atque modo hoc, modo illud, et alias aliud agat, prout sibi deliberanti forte contigerit, amittitur plane atque excidit ordinis religio; atque leges quidem inde negliguntur, societas vero, exceptis perturbationibus dirisque cunctationibus, luctuosum exhibebit spectaculum. Quapropter omnino oportet non solum legitimi ordines recte constituantur, verum etiam antistitibus curae ac diligentiae sit accurata eorumdem observatio, quandoquidem illorum inviolata servandorum gratia instituti sunt antistites sanctae Christi ecclesiae, quam ordinate et cano-

διατάσσεται δέον, ὥς εἰ ἱεροὶ νόμοι καὶ ἀποστολικοὶ κανόνες διακατέχονται· οὐδὲ καὶ ἀναγκασιότατα πάντων κριθεῖν ἐν ἐκείνῃ τῇ ἱεραρχικῇ ἱεροκρετικῇ ἢ εὐταξίᾳ καὶ ἢ ἔννομος διακίρσις, ἐκεῖ τὸ μὲν παραβῆναι τῇ ψυχῇ ἐπιβλαβέστερον, τὸ δὲ γὰρ φυλάττειν ἀφελιμώτερον καὶ ἐπὶ βλάβης. Διὰ ταῦτα καὶ οἱ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων κανόνες κατὰ τῆς αὐτῆς εὐνομίας καὶ τάξεως ἀποφαίνονται¹. Δεύτερον τοῦ ἔτους σύνοδος γενέσθω τῶν ἐπισκόπων, καὶ ἀνακρινέτωσαν ἀλλήλους τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας, καὶ τὰς ἐμπικτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας διαλυέτωσαν, ἀπαξ μὲν τῇ δ' ἐβδομάδι τῆς πεντηχοστῆς, δεύτερον δὲ ὑπερβερταίου δωδεκάτῃ. Οὕτω συμφώνως καὶ οἱ τῶν ἁγίων οἰκουμένων συνόδων ἐκκλησιαστικῶν κανόνες καὶ θεοιοὶ τὰ αὐτὰ ἐρίζονται εἰς διατήρησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐνομίας καὶ νομίμου τάξεως. Ἐπειδὴ δὲ ἡ εἰς τοῦ ἀναιτουτοῦ συνέλευσις ἐπὶ τῇ αὐτῇ τῶν ἀρχιερέων οὐ συγκαθίσταται διὰ τὰς μεταβολὰς τῶν πραγμάτων, διωριστά: ἐνταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁ συνεδριασμὸς τῶν ἐκδημιούντων ἀρχιερέων παρὰ τῇ οἰκουμένῃ πατριάρχῃ, καὶ τούτων μάλιστα οἱ πλησιέστεροι ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν ἔγκριτοι· καὶ ἵνα διατηρηθῇ ἡ τῶν ἱερῶν κανόνων διακίρσις, ἔχουσιν αὐτοὶ καὶ τὰς ἐφορίας τῶν ἀποδημιούντων ἀρχιερέων, ὡς μὴ δυναμένων συνέρχεσθαι, καὶ κατὰ μὲν τὸ πνευματικὸν τὰς γνώμας πρὸς ἀρίστην διοίκησιν καὶ οἰκονομίαν τῶν συμβαινουσῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, κατὰ δὲ τὰ ἄλλα τὴν προστασίαν εἰς εὐδόξωσιν τῶν ἱερῶν αὐτῶν ὑποθέσεων· καὶ οὕτω λέγεται πρεπόντως οἰκουμένη συνόδος, νομίμως καὶ κανονικῶς μετὰ τοῦ πατριάρχου διεκπύουσα καὶ ἀποφαινομένη τὰ καθήκοντα.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην εὐνομίαν τε καὶ εὐταξίαν συνέβαινον καταχρήσεις καὶ ἀταξίαι καὶ ταραχαὶ μεταξὺ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, οὐκ ἀνεκτὸν ἡγησάμεθα ἡμεῖς τε καὶ αὐτοὶ οἱ συνάδελφοι ἀγαπῆτοί ἅγιοι ἀρχιερεῖς καὶ ὁ ἐνδοξότατος καὶ περιβλεπτός μέγας διερχομένος τῆς κρατικῆς βασιλείας, ἡμέτερος κατὰ πνεῦμα υἱὸς ἀγαπητός καὶ περιπόθητος κύριος κύριος Ἀλέξανδρος Χαντζερής, καὶ μετὰ τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότατος σύγκλητος ἡ πανέκλαμπρος καὶ πανευγενὴς χορεία τῶν προϋπόντων τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους, παρίδων ἀμελουμένην τὴν τοιαύτην κατάχρησιν καὶ ἀταξίαν τὴν γενομένην πρὸς τὰς ἐφορίας τῶν ἐκδημιούντων ἀρχιερέων. Ὅθεν καὶ γνώμη πατριαρχικῇ ἡμῶν καὶ συνοδικῇ καὶ τῇ συναινώσει τῆς αὐτοῦ ἐνδοξότατος, ὡς διαπύρον ζῆλον ἔχοντος· ἐπὶ τῇ εὐνομίᾳ καὶ εὐταξίᾳ τῆς ἐκκλησίας, ὡσαύτως καὶ τῶν προϋπόντων τοῦ ἡμετέρου γένους, ἀπαράνθη ἐκθέσθαι ἑοῦς τινὰς καὶ εἰσὶν κανόνες διὰ τῶν ἐφεξῆς κεφαλαίων.

A'. Τελευτήσαντός τινος τῶν συνάδελφων ἀρχιερέων ἔχοντος ἐφορίας τῶν ἀποδημιούντων, μὴ μεταβαίνειν αὐτὰς· τὰς ἐφορίας ὡς προέτα ἢ ὡς κληρονομία πρὸς τὸν διατελούμενον τὴν χρεώουσαν ἐπαρχίαν τοῦ τελευτησάντος, ἀλλὰ διὰ πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν διδοῦναι εἰδῆσιν τοῖς ἐφορευομένοις ἀποδημοῦσιν ἀρχιερεῶσι περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἐφόρου αὐτῶν, ἐγκειμένουσιν διορισθῆναι ἀβιάστως ἐν ἑκάστῳ αἰρεῖται καὶ βούλεται τῶν συνεδριαζόντων ἀρχιερέων.

B'. Ὅταν τις τῶν ἐφόρων ἀρχιερέων ἀπὸ τῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ σκοπῇ παραμεῖναι ἐκεῖ ἢ ἢ ὅκτω μηνῶν καὶ ἐπιστρέψαι, καταλείπειν τὰς ἐφορίας αὐτοῦ πρὸς τινὰ τῶν συνεδριαζόντων ἐγκρίτων ἁγίων ἀρχιερέων· ἂν δ' ὁμοῦς ἀπαρχόμενος, ποιήσεται πρὸς διατριβὴν εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτοῦ ἐπὶ πλείονα χρόνον, τότε καταλείπειν τὰς ἐφορίας ἐκείνας· εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας, καὶ αὐτὴς διὰ πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν γίνεσθαι τὴν τοιαύτην πληροφορίαν πρὸς τοὺς ἀποδημιούντας ἐφορευομένους ἐκείνους ἀρχιερεῖς, ἵνα διορί-

Ante regi decet, prout sacrae leges canonicque apostolici praeceptum. Quare et in sacra hierarchiae dignitate prae omnibus necessaria existimanda est recta legitimaque administratio, cum eam transgredi quidem animas perniciosis sit, custodire vero utilis et perquam necessarium. His de causis et sanctorum apostolorum canones de optima illa compositione rationeque haec decernunt: *His in anno episcopi in coetum conveniant, et inter se invicem dogmata pietatis explorant, et emergentes ecclesiasticas controversias componant: semel quidem quarta septimana pontificatus, secundo vero duodecimo die hyperbortari.* Quorum habita ratione, et sacrorum oecumenicorum conciliorum ecclesiastici canones et decreta eadem definiunt ad tuendum ecclesiasticum decus debitumque ordinem. Quia vero episcopis bis in anno una convenire non licuit propter rerum conversiones, decretum est, commorantes antistites hic in urbe Constantinopoli considerare apud oecumenicum patriarcham, ac praesertim eorum viciniore, utpote ecclesiastico gradu praecipui; eademque, quo sacrorum canonum praescriptum servaretur, absentium episcoporum, quibus conveniendi copia non est, mandatum gerere, pro quibus in spiritualibus quidem sententias ferant ad optime curanda tractandaque, si qua inciderint, ecclesiastica negotia, in ceteris vero patrociniis suscipiant ad expediendas privatas illorum res; quo pacto decentissime dicitur synodus oecumenica consensus ille, si iuste et canonice una cum patriarcha ea quae deceant expendat ac decernat.

Cum autem vel erga ecclesiasticam hanc decoram rectamque dispositionem supervenerint malae consuetudines perturbationesque et confusiones inter sacri coetus fratres, ferri non posse consuevit cum nos et ipsi fratres dilecti sacri antistites, tum illustrissimus et celsissimus magnus interpretis potentissimi imperii, noster in spiritu filius dilectus et carissimus dominus dominus Alexander Chantzeres, et simul cum viro celsissimo universus clarissimus nobilissimusque coetus optimatum pie nostrae gentis, curam non adhibere pravo huiusmodi et inordinato mori, qui in obeundis delegationibus apud commorantes antistites invaluit. Quocirca ex sententia nostra patriarchali totiusque synodi, consentientibus tum viro celsissimo, ut qui flagranti feratur studio ecclesiam decore optimeque componendi, tum optimatibus gentis nostrae, definitiones quasdam instar canonum condere statuimus per capita quae sequuntur:

I. Dum moritur quis ex fratribus antistitibus absentium praepositus negotiis, res istae mandatae dotis vel hereditatis nomine ei ne obveniant qui vacuum demortui dioecesis consecutus fuerit, sed nuntio per litteras patriarchales perlato ad absentes eos qui mandata dederint episcopos de morte procuratoris sui, iubeantur ultro designare quem quisque elegerit ac voluerit ex considentibus praesulibus.

II. Quando quis antistes procuratoris munere fungens in suam dioecesim ea mente profecturus est, ut post transactos ibi sex vel octo menses revertatur, res mandatae committat uni ex considentibus praesentioribus sanctis praesulibus; si tamen dum profectus animam habeat in sua dioecesi diutius commorandi, tum rebus illis mandatis in ecclesiae aerario depositis, rursus per patriarchales litteras huiusmodi nuntius perferatur ad absentes illos episcopos qui mandata dederint, ut alterum pro-

ζῆται ἐκαστος ἐλευθέρας ἄλλαν ἔραρον, ἐν ᾗ αὐτοὺς ἂν ἐπιβλέψωμεν.

Γ'. Εἴηται δὲ πᾶσι τοῖς ἐλευθέροις τοῖς ἀποδημοῦντας ἀρχιερεῖς διαρκέσθαι ἐν αὐτῇ πόλει ὅς ἐστιν ἐκείνη, καὶ εἰ γὰρ οὐκ αὖτις ἐκχωρησιν, ἀπὸ τῆς πόλεως ἀφαιρούμενοι, διαρκέσθαι ἐκείνους.

Δ'. Τοὺς ἀποδημοῦντας ἀρχιερεῖς χρεὶς ἔχειν καὶ πλοῦτος καὶ παντοῖα; συμβαίνουσας αὐτοῖς; χρεὶς καὶ ὑποθέσεις, γράφειν μὲν πρὸς τὸν ἔραρον αὐτῶν, ἀναγγέλλειν δὲ ἀφ' αὐτοῦ; καὶ τὰς δὲ ἔχουσιν ὑποθέσεις, διαρκέσθαι πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς κρίσεως ἀνακρίσεως τε καὶ ἀποφάσεως, δι' ἧς αὐτοὶ ἀποδημοῦντες αὐτῶν γράμματος πρὸς τὸν πατριάρχην ἅμα καὶ τὴν ἱερὰν σύνοδον· ἐν δ' ἄλλῃ; ποιήσονται, μὴ ἀποκοινοῦνται τὰς αἰτίας αὐτῶν.

Ε'. Φυραθέντα πᾶσι τῶν ἐνδημοῦντων καὶ συνερχομένων ἀρχιερέων γράφειν πρὸς τοὺς ἀποδημοῦντας ἀρχιερεῖς; καὶ διαρκέσθαι ἐπὶ σκοπῇ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐπορίαν καὶ φροντίδα τῶν ἐκείνου ὑποθέσεων δι' αὐτῶν ἢ προεῖναι πρὸς ἄλλον πᾶσι, τὸν τοιοῦτον δὲ; παραστῆναι ἐνέχουσιν ἐκκλησιαστικῇ κατείδῃ.

Σ'. Τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς ἔχοντας ἐπορίαν τῶν ἀποδημοῦντων ἀρχιερέων μὴ ἂν τοῦ λοιποῦ τοὺς ὁκνήτας αὐτῶν καὶ ἀνθρώπους, πᾶν πᾶν εἴποι, γράφειν τοῖς ἐπορευομένοις δι' αὐτῶν ἀρχιερεῖσιν ἐξ οὐκείας αὐτῶν ὑπογραφῆς καὶ μηδεμιᾶς ὑποθέσεως μὴδ' ἁπλοῦς ληφθοσῶς, ἀλλὰ δι' ἀρχιερατικῶν αὐτῶν γραμμάτων, ὁπορευομένων κατὰ τὸν ἴδιον, ἐπιστέλλειν καὶ διακηρύττειν καὶ τῶν ὑποθέσεων αὐτῶν καὶ ληφθοσῶν, ἵνα καὶ οἱ ἀποδημοῦντες ἀρχιερεῖς ἀνταποκρινόμενοι ποιῶσι τὰ αὐτὰ ὁμοίως πρὸς τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἐκείνους.

Ζ'. Τοὺς ἐνδημοῦντας καὶ συνερχομένους ἀρχιερεῖς καὶ ἔχοντας ἐπορίαν μὴ ἐπιτρέπειν ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸ εἶς τοῖς διακόνους αὐτῶν καὶ ἀνθρώποις; ἀλλὰ δι' ἰδίων αὐτῶν ὑπογραφῶν ἐπιμύνησθαι εἰς τὰς ἐνταῦθα συμβαίνουσας καὶ εἰ; τὰς τῶν ἀποδημοῦντων ἀρχιερέων ὑποθέσεις καὶ ληφθοσῶς, καὶ λαμβάνειν χρήματα, ἀλλὰ δι' ἰδίων ἀρχιερατικῶν αὐτῶν ὑπογραφῶν, ἵνα μὴ συμβαίνωσιν ὅς ἐκ παραδειγμάτων διαφόρων ἔσονται καὶ ζημίαι; καὶ εἰ γὰρ παραδειχθῇ τοῦτο κατὰ τινος τῶν ἀρχιερέων, τὴν ἐπιγινωσκόντων ζημίαν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ἐνταῦθα ἢ εἰς τὰς ἐπορίας αὐτῶν πληροῦν τὸν γέροντα αὐτοῦ ἀποφασίστας τε καὶ ἀνελλιπῶς, ἐπὶ τῇ μὴ διαμείνῃ τινι ἐζημιωμένῳ ἐκ τῆς προστασίας καὶ ἐπορίας τῶν ἀρχιερέων.

Η'. Καὶ τοὺς ἐπισκόπους ὁφείλῃ ἔχοντας ἀπαρτίτητον κατὰ τὰς νομικὰς διατάξεις; καὶ διαρκέσθαι τοῖς κυριότατοις αὐτῶν, καὶ αὐτοὺς ἔχειν προστατάς; καὶ δι' αὐτῶν στέλλειν τὰ δίκαια τῆς ἐκκλησίας προθέμης καὶ ἀνελλιπῶς; καὶ τὰ δίκαια τῶν θανόντων αὐτῶν ἐν τοῖς ἀποκρίσεως καὶ εἰ γὰρ συμβῇ καὶ αὐτοῖς διαφορά τις μεταξὺ τῶν κυριότατων αὐτῶν καὶ ὑποθέσεως τινος, γράφειν καὶ αὐτοὺς πρὸς τὸν πατριάρχην ἅμα καὶ τὴν ἱερὰν σύνοδον ἐλευθέρας; καὶ ἀναγγέλλειν ἐν γραφῇ ἀληθείας τὰ συμβάντα αὐτοῖς, ἵνα διὰ τῆς εὐδυνίου πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς κρίσεως καὶ ἀποφάσεως διαυθεθῶνται κατὰ τὸ νόμιμον καὶ δίκαιον.

Ταῦτα γοῦν τὰ παραλαβόντες ἐνταῦθα, ὡς πρὸς ἀρμονίαν ἐκκλησιαστικὴν συναινόντα καὶ ἐννοήσαντες καὶ ἐνομοσχέτιον τῆς ἱεραρχίας, ἐπὶ τῇ συνοδικῇ τε καὶ κοινῇ καὶ θεοπρόβῳ διὰ καὶ γράφοντες ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τὸν κατὰ τὴν ἱεραρχίαν ἀρχιερέων καὶ ὁκνήτων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ σπουδαίων, ἐκινυρόμεν, ἵνα ἔχουσιν τὴν ἰσχύιν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀπαρτίτητον καὶ ἀμεταποίητον, καὶ ἀποφανόμεθα διαμένειν τὰ παραπάνω ταῦτα ὡς ἔπος καὶ θεομὸς ἐκκλησιαστικῶς, διαφυλάττειν κατὰ πάντων τῶν ἐνδημοῦντων καὶ ἀποδημοῦντων ἐπὶ τῇ ἀρχιερείᾳ τῇ ἐπὶ τῇ πόλει.

curatorum quinque libere constituant, quem ipse elegit.

III. Absentibus vero praesulibus plane atque omnino liberum est procuratores in urbe constituti quos voluerint, aliosque subrogandi, si eorum quibus munus commiserint operam non probaverint.

IV. Absentes episcopos oportet de quavis et qualibet re atque negotio sibi superveniente scribere quidem ad suos procuratores; si qua vero habuerint negotia, quibus expediendis exigatur patriarchalis synodaliaque cognitio, deliberatioque eo sententia, ea sedulo nota faciant per peculiarias litteras nomine subscripto firmatas cum patriarchae tam sacrae synodo; quod si aliter eo gesserint, eorum quae postulaverint nulla ratio habeatur.

V. Si quem e praesentibus et coexistentibus antistitibus deprehenderint scribentem ad aliquem ex absentibus praesulibus illumque impellentem, ut negotiorum suorum manus curamque ipse suscipiat aut alii committat, is ut turbulentus homo ecclesiastica poena teneatur.

VI. Antistites absentium antistitum negotiis praepositi ne amplius sinant famulos suos et domesticos, etiam maxime digni habeantur, ad episcopos, quorum rationes ipsi procurant, litteras mittere proprio nomine subscripto firmatas de ullo prorsus negotio neve de minima quidem solutione, sed antistites ipsi per litteras propria manu scriptas proprioque nomine obseignatas illis significant res suas numerationesque, ita ut absentes antistites easdem in rescribendo conferant in ipsas procuratorum suorum manus.

VII. Commorantes et coexistentes antistites et alienis praepositi negotiis ne abhinc et in posterum diaconis suis et famulis facultatem tribuant se interponendi, propriis nominibus subscriptis, in res et solutiones quae tum hic in urbe tum peregrinis antistitibus supervenerint, pecuniamque sumendi, sed nomina sua subscribant ipsi antistites, ne accidant, uti saepe contigit, incommoda et detrimenta. Id si quis antistes neglexerit, damnum a famulo suo aut hic aut in suis aedibus allatum fieri ipse missis ambagibus in integrum resarciat, ne quis detrimentum accipiat ex antistitum patrocinio et procurations.

VIII. Episcopi ex canonum praescriptis summo tenentur officio metropolitani suis obsequendi, eos pro patronis habendi, eorumque opera ecclesiae vectigalia feneratorumque usuras sedulo et integre praefinitis temporibus transmittendi. Si qua vero ipsa oriatur controversia cum metropolitani suis de re aliqua, scribant et ipsi libere cum ad patriarcham tum ad sacram synodum, et quae sibi acciderint verisimilibus verbis referant, ut instituta iustissima patriarchae synodique cognitione et sententia, ea pro iusto et aequo iure componantur.

Haec igitur quae per capita digesta sunt, cum ad ecclesiae convenientiam rectamque hierarchiae rationem decusque conferant, decernimus synodice communique consilio et edicimus. Quapropter et ecclesiastico more scribentes una cum sacratissimis apud nos antistitibus et honoratissimis, dilectis nostris in sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, eadem sancimus, ut vim ac robur obtineant inconcussa stabilique ratione, ac praevalentiam ut permanent capita ista tanquam ecclesiastica consulta ac decreta, ab omnibus cum absentibus tum praesentibus sanctis antistitibus custodienda, debito

προστασίς καὶ ἀγέρων ἐπιμελείς τοῦ κατὰ πατρὶν Α τοῦτο προεδρίῳ ἀσίδου καὶ ἀκριβοῦς ἐκκαλεσθῶν πατριάρχῃ προ tempore. Hanc synodice decreta sunt ac sancita: quorum exponendorum ac perpotus tuncdem causa edita est hic patriarchalis noster et synodice tenens, qui insertus est etiam in ecclesiasticae isto synodaliq[ue] codice ad stabilem preservationem.

Ἐν ταῖς αὐταῖς χιλιοσῇ ἐκτακτικῇ ἐκτῇ, κατὰ μῆνα νοεμβρίου.

Anno salutis millesimo octingentesimo sexto, mense novembri.

† ὁ Κωνσταντῖνος Φιλόθεος.
† ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος.
† ὁ Ἡρακλῆας Μελῆτιος.
† ὁ Κυρίκος Μακάριος.
† ὁ Νικηταῖος Ἀθανάσιος.
† ὁ Νικαῖος Δανιήλ.
† ὁ Χαλκηδόνιος Ἰερεμίας.
† ὁ Δόκιμος Γρηγόριος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Γερσίμος.
† ὁ Προδρόμος Ἀνθίμος.
† ὁ Βερροίας Χρύσανθος.
† ὁ Ἀθηναίων Γρηγόριος.
† ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννῆς.
† ὁ Φιλαδελφείας Δωρόθεος.
† ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος.
† ὁ Προλάβου Παρθένιος.
† ὁ Μαρωσίας Νεόφυτος.
† ὁ Ὠλένης Φιλάρετος.
† ὁ Φερράλων Παρθένιος.
† ὁ Ἐλασσόνης Ἰωαννῆς.
† ὁ Γρεβενῶν Βαρθολομαῖος.

† Philotheus Caesareae.
† Dionysius Ephesi.
† Meletius Hieracense.
† Macarius Cypri.
† Athanasius Nicomediae.
† Daniel Nicase.
† Hieremias Chalcedonia.
† Gregorius Dercorum.
† Gerasimus Thessalonicae.
† Anthimus Prusae.
† Chrysanthus Berrhoeae.
† Gregorius Athenarum.
† Ioannicus Ancyrae.
† Dorotheus Philadelphiae.
† Polycarpus Novarum Patrarum.
† Parthenius Proflavi.
† Neophytus Maroneae.
† Philaretus Olonea.
† Parthenius Phersalorum.
† Ioannicus Elaeonisi.
† Bartholomaeus Grevenorum.

DE SACRAE-SYNODI CONVENTIBUS BIS IN HEBDOMADA CELEBRANDIS.

Ἰσοῦ ἀπαρδύλακτον τοῦ περὶ συναλεύσεως τῶν ἁγίων ἀρχιερέων γράμματος.

Exemplum immutatum libelli de sacrorum antistitum congressibus editi.

† Γρηγόριος: Ἐξ ὁμοῦ ἀρχιεπισκόπου: ἡνωστικῶν ποντοπόλων: νίκας Ῥώμης: καὶ οἰκουμένης: πατριάρχῃ.

† Gregorius divina miseratione archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et patriarcha universalis.

† Δὲ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος γίνεται ὁ λόγος, ὅτι ἐνὸς τῆς ἡμῶν μετρίτητος συνοδικῆς προεδρίῳ λόγος περὶ τῆς γινόμενης ἐν ἐκστῇ ἐβδομάδι: ἱερᾶς συναλεύσεως: τῶν συνεδριάζοντων συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων εἰς ἀκριβὴ ἐπεξεργασίαν κρίνιν τε καὶ διευθετήσαν τῶν συμβαινουσῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων. ἀπεφάνθη γινώμη κοινὴ καὶ συνοδική γίνεσθαι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείνῃς ἐβδομάδος τὰς τοιαύτας: συναλεύσεις, ἐν τῇ σαββάτῃ δηλονότι καὶ ἐν τῇ κυριακῇ. Ὅθεν ὀφείλουσι πάντες: οἱ συνεδριάζοντες συναδελφοὶ ἀγιοὶ ἀρχιερεῖς συνέρχεσθαι ἐν τοῖς πατριαρχείοις: ἐν αὐταῖς ταῖς ταῖς ἡμέραις, ἵνα γίνηται ἐκείνη ἐκκλησιαστικὴ ὑπόθεσις ἢ προσήκουσα ἔρευνα καὶ ἡ κατὰ τὸ νόμιμον καὶ δικαίον κρίσις καὶ εἰσις ἀποφαστικῶς. ἢ ἐν δὲ συμβῇ τινὶ τῶν συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐμπόδιόν τι, ὥστε μὴ δύνασθαι ἔλθαι αὐτοπροσώπως πρὸς συνεδριάζοντα, στέλλειν τὴν γνώμην αὐτοῦ πρὸς ἐν ἐν δέλη τῶν συνεδριάζοντων συναδελφῶν: τὰς δὲ γινόμενας ἐκκλησιαστικάς: κρίσεις καὶ ἀποφάσεις ἐν τῇ ἀπουσίᾳ τῶν τοιούτων ἁγίων ἀδελφῶν μὴ αἰτιάζεσθαι ὕστερον μηδὲ διαβάλλειν, ὥς μὴ καλῶς ἀποφανθεῖσιν: ὅτι τῶν κλειόνων ἡ ψήφος, καὶ αὐτὰς ἔχειν δεῖ τὸ κύριο: καὶ τὴν ἰσχὺν ἀπαρτρεπτον. Ἄν δὲ τυχὼν μὴ στείλῃ καὶ τις τῶν ἀδελφῶν τὴν γνώμην αὐτοῦ ἐν ταῖς ταῖς ταῖς ἡμέραις τῆς ἱερᾶς συναλεύσεως, τὰς γινόμενας ἐκκλησιαστικάς κρίσεις διευθετήσας τε καὶ ἀποφάσεις δέον συνομολογεῖν καὶ ὑπογράφειν μετὰ τῆς ἡμῶν μετρίτητος καὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος, ὅτι εἰς τῶν ἀδελφῶν οὐκ ἀντιτάσσεται: τὰς πατριαρχικάς καὶ συνοδικὰς διευθετήσεις κρίσεις τε καὶ ἀποφάσεις, ἀγγράφους τε καὶ ἀγράφους, καὶ δι' ἀποσπασμοῦ τῆς χειρὸς ἐξαρουμένων δὲ τῶν ἱερῶν συναλεύσεων τῶν γινόμενων ἐπὶ ψήφῳ.

† Hoc nostro patriarchali synodaliq[ue] libello significamus, sermonem coram mediocritate nostra in synodo institutum fuisse de ineundo singulis hebdomadibus sacro conventu eorum qui consistunt fratrum sanctorum antistitum ad accurate disceptanda, iudicanda et expedienda ea quae contingere solent negotia ecclesiastica: atque communi synodaliq[ue] sententia decretum fuisse, ut huiusmodi conventus statis cuiusque hebdomadis diebus agerentur, sabbato videlicet atque dominica. Quapropter fratres quotquot consistunt sacri antistites, praefatis hiis diebus, in aedes patriarchales conveniant oportet, ut cuiusvis ecclesiastici negotii idonea cognitione facta, contingat pro iusto et aequo sententia felixque exitus. Quod si cui ex fratribus sacris antistitibus accidat aliquid in mora quominus per se in conventu coram adsit, quid de re sentiat mittat ad quem voluerit e consistentibus fratribus: ecclesiasticae vero cognitiones ac sententiae, absentibus hoc pacto sacris fratribus factae, ne obtrectentur neve vituperentur, quasi non recte essent editae, sed ipsae, cum sententia plurium vicerit, vim ac robor firmissimum obtineant. Sin autem forte sententiam non miserit aliquis ex fratribus ad statum illos sacri conventus dies, hanc oportet ecclesiasticis cognitionibus, compositionibus, sententiisque initis acquiescere ac subscribere una cum mediocritate nostra ac sacro fratrum collegio, quia penes unum ex fratribus non est res a patriarcha et synodo compositas, iudicatas, sanctas, cum scriptas tum non scriptas, irritas facere vel manus osculo, exceptis tamen sacris illis congressibus qui ad creandum episcopum aguntur: tum enim consistentibus fratribus antistitibus omnino ab ap-

φορίσ ἀρχιερέως, τότε καὶ τότε ἀπαλὴν διαμαρτυροῦν τοῖς Ἀ
 συνεδριάζουσι συνεδέσθαι ἀρχιερεῖς δι' ἡμετέρων
 πατριαρχικῶν ἀνθρώπων τὴν ἐκτίαν τῆς προσλήψεως
 αὐτῶν, καὶ ὅσα ἐν θέλειαν, ἐρχομένη ἀπόστασις πρὸς
 ἡμᾶς· ὅσα δὲ ἔχουσιν ἐμπόδιον π. συλλεῖν τὰς γυνά-
 μας αὐτῶν πρὸς ὅς ἐν θέλειαν τὴν συνεδριάζουσαν
 συνεδέσθαι ἀρχιερέων, ἵνα γίνωνται ἀπόστασις κατὰ
 πατριαρχικὴν ἡμῶν καὶ συνοδικὴν συνείησιν καὶ
 γνώμην αἱ συμβεβηκυῖαι κανονικαὶ φήραι. Καὶ εἰς
 διατήρησιν τούτων ἀπαράτρεκτον καὶ ἀμεταποίητον,
 γράφοντες καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν
 γράμματος ἀποφανόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν κατὰ
 ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐπαρχικῶν, τῶν ἐν
 ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλει-
 τουργῶν, ἵνα καὶ ἡ διοριθεὶς αὕτη τάξις καὶ ἀπό-
 στασις ἔχῃ τὸ κύρος διὰ ἀπαράτρεκτον καὶ τὴν ἐνέ-
 ργειαν ἀμεταποίητον, φυλαττομένη παρὰ πάντων τῶν
 ἐνδοχούτων καὶ συνεδριάζοντων συνεδέσθαι ἀγίων
 ἀρχιερέων, καὶ πρὸ πάντων παρὰ τῇ: ἡμῶν μετρί-
 τητος· καὶ εἰ: ἐνδείξιν καὶ διηγεῖται τὴν ἀσφάλειαν
 ἀπαλῶς τὸ παρὸν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν
 γράμμα, ἐν μηνὶ νομβρίῳ, ἰνδικτιῶνος θ', αἰώς'.

† ὁ Καισαρείας Φιλόθεος.
 † ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.
 † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.
 † ὁ Κυζίκου Μακάριος.
 † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
 † ὁ Νικαίας Δανιήλ.
 † ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας.
 † ὁ Δέρκεων Γρηγόριος.
 † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος.
 † ὁ Προύσης Ἀνθίμος.
 † ὁ Βερρείας Χρύσανθος.
 † ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.
 † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος.
 † ὁ Φιλαδέλφειας Δωρόθεος.
 † ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος.
 † ὁ Προλάβου Παρθένιος.
 † ὁ Σωζουπόλεως Παῖσιος.
 † ὁ Ἐλασσώνος Ἰωαννίκιος.

paritoribus nostris patriarchalibus significanda est
 causa cur advocentur; tunc quibus libuerit, hi pro-
 pterius ad nos accedant; qui vero aliqua re impediti
 fuerint, sententias suas transmittant ad quos volue-
 rint a consentientibus fratribus antistitibus, ut statim
 ferantur, ex patriarchali nostra synodali probatione
 ac sententia, canonice quae insonda fuerint
 suffragia. Quae ut stabili firmaque ratione ser-
 ventur, scripto hoc ecclesiastico nostro libello
 synodice edicimus una cum sacratissimis apud nos
 antistitibus et honoratissimis, dilectis nostris in
 sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, ut dis-
 positio sententiaeque modo praefinita vim semper
 immutabilem obtineat constanterque exerceatur, ut
 pote servanda ab omnibus fratribus sanctis antisti-
 tibus qui hic commemorantur ac consentient, atque in
 primis a nostra mediocritate. Ad huius rei signi-
 ficationem perpetuamque cautelam editus est hic
 patriarchalis synodalisque libellus, mense novembri,
 indictione IX, anno 1806.

† Philotheus Caesareae.
 † Dionysius Ephesi.
 † Meletius Heracleae.
 † Macarius Cynici.
 † Athanasius Nicomediae.
 † Daniel Nicaeae.
 † Hieremias Chalcedonis.
 † Gregorius Derorum.
 † Gerasimus Thessalonicae.
 † Anthimus Prusae.
 † Chrysanthus Berrhoeae.
 † Gregorius Athenarum.
 † Ioannicius Ancyrae.
 † Dorotheus Philadelphiae.
 † Polycarpus Novarum Patrarum.
 † Parthenius Proilavi.
 † Paisius Soxopolis.
 † Ioannicius Elaseonis.

3.

DE PUBLICIS VECTIGALIBUS AB UNOQUOQUE ANTISTITE RITE SOLVENDIS.

Ἰσὺν ἀπαράλλακτον τοῦ συνοδικοῦ τόμου
 εἰς τύπον ἐκδοθέντος καὶ διανεμηθέντος
 πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῶσι.

† Γρηγόριος ἀδελφὸς θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
 τिनουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένικος πατρι-
 ἀρχης.

† Τῶν εἰς κοινὴν εὐνομίαν καὶ ἀσφάλειαν τοῦ
 ἡμετέρου γένους καὶ ἀποδείξιν ἐναργὴ καὶ ἀσφάλειαν
 τῶν ἀποδεικνυμένων δικαίων ἐκείνου ἀφορμῶν ἢ
 πρόνοια καὶ φροντίς προηγουμένης ἀφίσταται τοῖς
 πνευματικαῖς τῆς ἐκκλησίας προστάταις καὶ ποιμενάρ-
 χαις: τοῖς γὰρ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας πραγμάτων
 προϊσταμένοις προδργαίεσται καθέστηκεν ἡ κατὰ ταῦτα
 συνεχὴς καὶ τεταμένη σπουδὴ καὶ μέριμνα, ἵνα μὴ
 συμβαίνωσι παρερροαί καὶ καταχρήσεις καὶ ἀμέλειαι
 περὶ τῆς κατὰ χάριν ἀποκαταστάσεως τοῦ δικαίου·
 διὸ καὶ ἐπιτίμειται αὐτοῖς ἀπειλὴ ἐκποδῶν ποιεῖν τὰ
 διακείμενα, καὶ ἐκ παντὸς τρόπου προμηθεύεσθαι
 τὰ τῆς ἐπισκοπίας: τῶν δικαίων ἐκείνου, καὶ κρα-
 τῶναι διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς: ἰσχύος καὶ χάριτος
 γράμμασι καὶ καὶ ὑπομνήμασι πατριαρχικοῖς τε καὶ
 συνοδικοῖς.

Ἐπειδὴ τοίνυν μετὰ τὴν αἰεὶ θεῶν ἐγκαθίδρυσιν
 ἡμῶν αὐτῶν ἐν τῇ ἱερᾷ οἰκουμένῃ ταύτῃ καθέδρῃ
 προετίθη λόγος ἐνόμιον ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς
 ἱερα: ἀδελφότητος: καὶ ἀγίας συνόδου περὶ τῶν δι-
 καίων τῶν ἀφελόμενων παρὰ τῶν συνεδέσθαι ἀγίων
 ἀρχιερέων εἰς τὸ καινὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ πρὸς
 τοῖς δυνάμει τῶν ἐπαρχικῶν αὐτῶν, καὶ τούτων

*Exemplum per omnia simile libelli synodici typis
 editi cunctisque antistitibus distributi.*

† Gregorius divina miseratione archiepiscopus
 Constantinopolis novae Romae et patriarcha uni-
 versalis.

† Quae ad publicam gentis nostrae convenien-
 tiam et utilitatem atque ad praeclarum argumentum
 et cautelam firmissimi cuiusque iuris conferunt, vigi-
 lantiae ac curae in primis esse debent spiritualibus
 ecclesiae patronis et pastoribus: qui enim publicis
 ecclesiae negotiis praeficiuntur, his potissima ratione
 incumbit assidua eorundem perpetuaeque cura ac
 diligentia, ne errores accendant et abusus et incuriae
 in restituendo in suum statum iure; quapropter
 eorum officii est impedimenta summovere, quovis
 pacto moliri ut suum cuique ius tribuatur ac reti-
 neatur, adhibita ecclesiae potestate et gratia, cum
 libellis tum litteris patriarchalibus ac synodicalibus.

Cum igitur post restitutionem nostram miserante
 Deo in sacram hanc oecumenicam sedem, quaestio
 commota sit, praesentibus nobis et sanctis apud
 nos fratribus sacrae synodi, de vectigalibus a fratri-
 bus nostris sanctis antistitibus tum ad ecclesiae
 aerarium tum ad dioecesium suarum feneratorum
 persolvendis, ab iis praesertim, qui episcopi iam

μάλιστα δοσι ἀρχιερεῖς διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ A
 συνοδικῆς ἐκλογῆς μετατίθενται καὶ προβαλλόμενοι
 ἀπὸ μιᾶς ἐπαρχίας εἰς ἄλλην, καὶ δοσι νομίμως τε
 καὶ κανονικῶς χειροτονούνται ἀρχιερεῖς καὶ ἀποκα-
 θίστανται εἰς ἐπαρχίας μητροπόλεων ἀρχιεπισκοπῶν
 τε καὶ ἐπισκοπῶν, ὡς λαμβάνοντας ἐκ θανόντων οὐν
 τόκῳ ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων, τὰ μὲν δι' αὐτῶν
 ἐμολογίων, τὰ δὲ δι' ἰδίων ἐνογραφῶν καὶ ἐνογρα-
 γίστων, δαπανῶσιν ἐπὶ τοιαύτῳ προβλήματι, ὅτι διὰ
 καταπειγούσας αἰτίας, ἔλαβον καὶ ἀπέδωκαν, μὴ εἰδό-
 των τὸν ἐφόρων αὐτῶν, ἐφθῆσαν πινὲς βλάβη καὶ
 ἀμελείᾳ· πρὸς τὴν μετ' εὐγνωμοσύνης ἐν τοῖς ἐφορισμοῖς
 παροῖς ἀπότισιν καὶ ἐξόφλησιν τῶν χρηθῶν αὐτῶν
 πρὸς τοὺς δανειστάς αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς ἀμελείας τῶν
 τοιούτων ἀπελείφθησαν οἱ δανεισταὶ ὑστερούμενοι τῶν
 δικαίων αὐτῶν, καθάπερ καὶ ἐκ παραδειγμάτων δια-
 φόρων ἐγένετο κατάδηλος ἡ τοιαύτη κατάχρησις τῶν
 δανειζομένων καὶ ἡ προφανὴς ζημία τῶν δανειστῶν.
 Πρὸς ἀνατροπὴν τοῦ τῶν τοιούτων καταχρήσεων καὶ
 διόρθωσιν τῆς ὁπωσδήποτε γιγνομένης ἀμελείας τῶν
 δανειζομένων, αὐτοὶ δὲ μὴ ἀνεχομένων τῶν δανειστῶν
 δικαίῳ τῇ λόγῃ τῆς στερήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν δι-
 καίων, ἐγνωσμένη γινώμῃ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἐκδόσθαι
 τὸν παρόντα ἐκκλησιαστικὸν τόμον, περιέχοντα τοὺς
 ἐφεξῆς· ὅρους, καθ' οὓς εὐ μάλα διοικηθήσονται τὰ
 δίκαια τῶν δανειστῶν, ἀποδιδόμενα αὐτοῖς ἐτησίως ἐν
 τοῖς ἐφορισμοῖς καιροῖς ἀναντιρρήτως καὶ ἀνελλιπῶς.

Καὶ ἀπὸ βίβλης ἐκκόπτοντας τὴν τοιαύτην κατάχρησιν,
 ἐριζόμεθα ἐκκλησιαστικῶς καὶ παρακελεύομεθα ἀμε-
 ταθέτως, μὴ ἐξεῖναι τοῦ λοιποῦ τοῖς νεοχειροτονου-
 μένοις ἀρχιερεῶς· μηδὲ τοῖς προβαλλομένοις καὶ μετα-
 τιθεμένοις διὰ κανονικῶν ψήφων καὶ συνοδικῆς ἐκ-
 λογῆς ἀπὸ μιᾶς ἐπαρχίας εἰς ἄλλην, λαμβάνειν ἐκ
 θανόντων χρημάτων, μήτε αὐλικῶν, μήτε ἰδίων μέχρι· καὶ
 ὁλοῦ, ἀνευ τῆς ἐιδίσεως καὶ γνώμης τῶν διορισθέν-
 των αὐτοῖς ἐφόρων, ἀλλὰ πανθ' ὅσα ἂν λάβωσι, τῇ
 εἰδήσει· καὶ τῇ προστασίᾳ αὐτῶν δανεισθῆναι, ἵνα διὰ
 τῆς ἐπιμελείας τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐφόρων ἀποδώσιν ἐν
 τῇ αὐτῇ ἐγγράφῳ προθεσμίᾳ εὐγνωμόνως καὶ ἀνε-
 λιπῶς.

B'. Τοῖς ἀποδημόντας ἀρχιερεῖς δευτέρῃ ἀπαραί-
 τητον ἔχειν καὶ φροντίζειν ἐπιμελῶς καὶ στίλλειν πρὸ
 καιροῦ τὰ παρ' αὐτῶν ἐτησίως δευτέρωθεν δίκαια εἰς
 τὸ κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλη-
 σίας, καὶ προφθάνειν πρὸς τοὺς διορισθέντας ἐνταῦθα
 ἐφόρους αὐτῶν κατ' ἀρχὰς ἰανουαρίου μηνός· ἐπὶ δὲ
 τοῦτοις ἀποστέλλειν πρὸ καιροῦ καὶ τὰ ἐτήσια διδ-
 φора τῶν δανειστῶν αὐτῶν, ἵνα διανεμῶνται παρα-
 χρῆμα παρὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐφόρων, γίνηται δὲ
 καὶ ἡ διοριθεῖσα ἐκπῶσις τοῦ αὐλικῶν αὐτῶν
 χρέους· συνάμα δὲ τῇ ἀποστολῇ τούτων γράψαι ἀμε-
 ταθέτως πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν περί ἡμᾶς ἱερὰν ἀδελφό-
 τητα καὶ ἁγίαν σύνοδον καὶ δηλοποιεῖν ἀμέσως τὴν
 ἀνελλιπῆ ἀποστολὴν αὐτῶν, ἵνα γίνηται ἐκκλησιαστι-
 κῶς τε καὶ κοινῶς κατάδηλος· ἡ προθυμία ἐκάστου
 ἀδελφοῦ καὶ ἡ μετ' εὐγνωμοσύνης αἰτίας καὶ ἀπό-
 δοσι· τῶν παρ' αὐτοῦ ἐτησίως δευτέρωθεν· ἢ δὲ
 συμβῇ ἀμελείᾳ τις ἢ παράβλεψις παρὰ τινος τῶν ἀρ-
 χιερέων μὴ ποιοῦντος προθύμως καὶ εὐπειθῶς κατὰ
 τὰ ἐκκλησιαστικῶς ὁρισθέντα, ἐπικαιθεῖται δευτέρῃ
 ἀπαραίτητον τῇ ἐνταῦθα ἐφόρῳ αὐτοῦ, ἐνστάσης τῆς
 ἐπορίας τῆς ἀποδόσεως τῶν χρηθῶν τοῦ τοιούτου ἐφ-
 ορευομένου ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερέως, λαμβάνειν ἐκ ἐπορίας
 οὐν τόκῳ βαρυτάτῃ παρ' ἐμπορέων ἢ τραπεζιτῶν, του-
 τῶσι σαφῶς, καὶ ἀποκληροῦν μετ' ἐτοιμότητος τὰ
 τοιαῦτα ἐτήσια χρεῖ, κατὰ τὸν ἐφεξῆς ὅρον τὸν δηλο-
 ποιούντα τὴν ἀμεταθέτον ὑπόσχεσιν τῶν ἐνταῦθα
 ἐφόρων συναδελφῶν ἀγαπητῶν ἁγίων ἀρχιερέων,
 ζημιοῦσθαι δὲ κατὰ τὸ εἶδος τοῦ· διδομένου· τόκου·
 ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἐκαίνους τοὺς ἐφορευομένους, ὡς
 ἀμελήσαντας τῶν ἐτησίων ἀφύκτων αὐτῶν χρηθῶν.

IV'. Τοῖς ἐνδημόντας καὶ συνεδριάζοντας ἁγίους
 ἀρχιερεῖς, τοὺς ἔχοντας τὰς ἐπορίας καὶ τὴν φροντίδα

A facti, canonicis suffragiis ac synodali electione de
 una dioecesi in aliam transferantur ac provehantur,
 vel qui legitime et canonicis episcopi creantur atque
 per provincias in metropolitana, archiepiscopali seu
 episcopali sede constituantur, ut qui magnam pec-
 uniae quantitatem cum usuris mutui, aliam per
 aulicas syngraphas, aliam per chirographa suis
 nominibus obseignata, eam consumunt hac inter-
 posita causa, quod necessitate coacti nummos acce-
 perint ac profuderint inecia procuratoribus suis,
 visi sunt nonnulli socordes ac negligentes in nomi-
 nibus suis apud feneratoros suos gratis animis
 praefinitoque tempore expediendis et exsolvendis;
 quorum ex negligentia feneratoris iuribus suis
 destituti permanserunt. Quae prava debitorum
 consuetudo et manifesta feneratorum iactura vel
 ex variis allatis exemplis comperta fuit. Ad tol-
 lendos igitur huiusmodi abusus et ad emendam,
 quocumque contigerit modo, debitorum incuriam,
 cum feneratoris iustissima de causa iuribus suis se
 fraudari non patientur, statutum ex communi
 synodali sententia ecclesiasticum hunc libellum
 condere, quo sequentia exhibentur praescripta,
 quorum ope perbelle omnino tuenda videntur fene-
 ratorum iura, quotannis praefinito tempore ultro et
 integre illis exsolvenda.

Pravum huiusmodi usum radicitus subse-
 cuturi, ecclesiastico more decernimus et in
 perpetuum praecipimus, ne episcopis, aut recens
 creatis, aut ab una sede in aliam canonicis
 suffragiis synodali electione provectis ac trans-
 latis, amplius liceat mutuas sumere pecunias sive
 aulico sive proprio nomine vel obolum quidem,
 inecia nec opinantibus procuratoribus sibi prae-
 positis, sed quascunque sumpserint, horum sententia
 et opera mutuentur, ita ut eorundem suorum pro-
 curatorum cura illas ad praestitutam litteris diem
 grato animo et in solidum exsolvant.

II. Absentes episcopos plane atque omnino
 oportet diligenter curare, ut vectigalia singulis
 annis ab ipsa aerario nostrae magnae Christi ec-
 clesiae pendenda ad tempus mittant, ea ratione ut
 ineunte ianuario mense huc in procuratorum suorum
 manus perveniant, ac praeterea ad tempus etiam
 annuas feneratorum suorum usuras transmittant,
 quo confestim elargiri possint a propriis procura-
 toribus, et praescripta contingat deminutio aulici
 cuiusque debiti; dum autem pecuniam mittunt,
 sedulo scribant cum nobis tum sacris apud nos
 fratribus sanctae synodi, integram nummorum mis-
 sionem significaturi, ut manifesta tum ecclesiae
 tum populo pateat fratribus cuiusque diligentia in
 grate exigendis et reddendis vectigalibus ab eo
 quotannis exsolvendis. Quod si quis antistes in-
 curia negligentiae laborans, non ultro studiosaeque
 egerit ad ecclesiae praescripta, eius procurator in
 urbe summo officio tenetur, occurrente die solven-
 dorum a se debitorum episcopi cuius negotia gerit
 nomine, pecuniam gravissimo fenore in diem sumere
 a mercatoribus vel ab argentariis seu mensariis,
 atque annua illa vectigalia diligenter exsolvere, ea
 videlicet die, qua se soluturum pecuniam firmissime
 promiserit quilibet ex dilectis fratribus sanctis
 episcopis alienis, in urbe praepositus nego-
 tiis; usuras vero pro pecunia illa solvendas re-
 sarciant, ut par est, mandatores illi qui annua sua
 vectigalia necessario pendenda curare omiserint.

III. Praesentes et coequentes sancti antistites,
 quorum officii est curare ac dispensare negotia ac

DE NONNULLIS DISCIPLINAE CUM ECCLESIASTICAE TUM MONASTICAE CAPITIBUS.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τοῦ εἰς τύπον ἐκδο-
θέντος συνοδικοῦ τόμου. καὶ πᾶσι τοῖς ἐν-
δημοῦσι καὶ ἀποδημοῦσιν ἀγίοις ἀρχιερεῶσι
διανεμηθέντος πρὸς γνῶσιν τῶν ἐν αὐτῷ
νομίμῳ καὶ κανονικῷ θεσπισθέντων καὶ
ἐντελλομένων.

† Γρηγόριος ἐλθεῖ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† Ὅσοι καλῶς ἀρχεῖν τῶν ἄλλων καὶ νομίμῳ
μέλλουσι, τοὺς πάντας ἀν' ὁμολογήσειεν, ὅτι προ-
σῆκε πολλῷ πρότερον ἑαυτῶν ἀρχεῖν, ἐπιμελουμένων
ἐκ παντὸς τρόπου τὰ τε ἅλλα καὶ ὅπως ἑαυτοῦς
ἀμέμπτους ταῖς πράξεσι πρὸς τοὺς κατιένους νόμους
παρέξονται· οὐδὲν γὰρ ἀν' εὐπρεπῶς ἔχει οὐδὲν, εἴπερ
τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τῇ τῶν νόμων παραβάσει τιμω-
ρεῖσθαι δεδίδωτο καὶ ἐκφοβεῖται, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τῇ
τούτων ἀκριβεῖ φυλακῇ μηδμίαν φαίνεται τὴν φιλο-
τιμίαν ἐπιδεικνύμενος. Ἦν δὲ καὶ ἐκκλησιαστικὴν
τύχην ἐπιπετραμμένος τὴν ἀρχὴν, τοῦ Θεοῦ μὲν τῷ
ὄντι καὶ Θεοσδότου ἐπαγγέλματος ἱξιωμένος, ποιμαί-
νειν δὲ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον ἐπιπεπιστευ-
μένος, τοῦτον δὲ, τοῦτον ἐπὶ πλεῖον καὶ γενναϊότεραν
τὴν τοιαύτην καταρληγέον φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν,
δοσὴ καὶ μείζονος ἔτυχε τῆς ἀρχῆς καὶ ὑπερνεστη-
κυίας μὲν τῶν πολιτικῶν ὅσον ψυχῇ σώματος, ἱερω-
τάτης δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς μάλιστα θείας μυστηρίους
τῆς ἀνωμότητος ἡμῶν πίστεως· τῶν γὰρ ἄλλων ἱερῶν
μυστηρίων δι' αὐτῆς ἐπιτελουμένων τῇ δυνάμει καὶ
χαρίτι τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, αὐτῇ
ἡ ἱερωσύνη φαμέν, ἐκείνῃ τε καὶ ἑαυτῇ τῇ αὐτῇ
θεῖα χάρις ἐπιτελεῖ κέντρου λόγον ἐπέχουσα ὡς πρὸς
περιτέλειαν τὰ λοιπὰ ἱερὰ μυστήρια· αὐτῇ καὶ γὰρ
ἐστὶν ἡ τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου πνεύματος διὰ τοῦ
μυστηρίου τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἡμᾶς εἰς παλιν-
γενεσίαν ἀνακαταίρουσα· αὐτῇ ἡμῖν διὰ χρίσματος
τοῦ ἁγίου μύρου τὴν δυνάμιν τῆς θείας ἐπιτίθεται
σφραγίδος εἰς ἀντίστασιν πρὸς τὰς προσβολὰς τοῦ
τῶν ψυχῶν ἡμῶν πολεμίου· αὐτῇ ἡμᾶς διὰ τῆς ἱερᾶς
μεταλήψεως κοινωνίας ἀπεργάζεται τοῦ Θεοῦ δεσποτι-
κοῦ σώματος τε καὶ αἵματος· αὐτῇ ἐστὶν ἡ τὸν γάμον
ἡμῶν τιμὴν καὶ ἀμάντον παρεχομένη· αὐτῇ ἡμᾶς
διὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων τῆς μετανοίας καὶ τοῦ εὐ-
χελαίου ἁγίου ἀποκαθίστηται εἰς ὑποδοχὴν ἐκείνου
τοῦ τιμίου σώματος τε καὶ αἵματος· συνελόντι δ' εἰ-
πεῖν, δι' αὐτῆς χαίρμεν τὸν δεσπότην ἡμῶν Ἰησοῦν
Χριστὸν ἐπιγαγόμενοι, δι' αὐτῆς σιμνωόμεθα ὑπὸ
τοῦ κυρίου ἡμῶν τατιόμενοι.

Τοιοῦτου γοῦν καὶ τηλικούτου ὄντος τοῦ τῆς ἱερω-
σύνης Θεοῦ καὶ ἱεροῦ τούτου μυστηρίου, ἀναγκαῖον
καὶ τοῦς ἀπὸ ταύτης τῇ γε τάξει προϊσταμένους καὶ
τῇ ἀρχιερατικῇ θεῖα καὶ μεγίστῃ ἀξίᾳ τετιμημένους
μεγίστην καὶ τὴν ἐπιμέλειαν καταβάλλεσθαι, να μὴ
λάθωσιν ἐμπούσαντες δόξαν ἐλιγωρίας τῶν ἱερῶν νό-
μων, καὶ ὡς οἷόν τε μέγιστα φροντιστέον αὐτοῖς, ὅπως
καλὴν καὶ σπουδαίαν τὴν περὶ σφῶν αὐτῶν δόξαν
τοῖς εὐσεβέσι ἐμποιήσωσι· κατὰ γὰρ τὸν τῆς βασι-
λείας ἀπώνημον, τὸν μέγαν φαμέν τῆς ἐκκλησίας πα-
τέρα, ἀξιοπρέπεια τοῦ διδασκόντος εὐπαράδεκτον μὲν
τὸν λόγον καθίσταται, προσχευότερους δὲ τοὺς μαθη-
τευμένους παρασκευάζει, ἅμα δὲ καὶ πρὸς τὸ παθεῖν
καὶ δόξης ἐπαικοῦς τυγχάνειν οὐδὲν τῶν ἀπάντων
οὕτω συμβάλλεται ὡς ἡ περὶ τὰς πράξεις ἀρετὴ.
Ταῦτ' ἄρα καὶ ἡδὲ, ἐντελούς ἱερὰς συνέδου συγχο-
ρηθείας πάσης τῆς περὶ ἡμᾶς συνεδριαζούσης καὶ
ἐνδημούσης ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ τῆς κοινῆς τῶν
ἀδελφῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ λοιποῦ ἱεροῦ καταλόγου
εὐκλείας καὶ εὐδοξίας, φροντίζοντας, σάφιν προθέ-
μεθα περὶ μεγάλων πινῶν καὶ ἰδίᾳ τοῖς ἀρχιερεῶσιν
ἀνηγνόντων. Φήμη γὰρ τι· προσέβαλε ταῖς ἀποαῖς

*Exemplum per omnia simile libelli synodici
typis editi, cunctisque cum praesentibus tum
absentibus sanctis praesulibus distributi ad ea
significanda quae in eo iure et canonice sancita
erant ac praescripta.*

† Gregorius Dei miseratione archiepiscopus Con-
stantinopolis novae Romae et oecumenicus patri-
archa.

† Quibuscunque alios recte ac iure regere
propositum est, hos ex omnium fere sententia opor-
tet multo ante sibi imperare, summo studio
curantes praeter cetera ut se in agendo ad firmatas
leges sine reprehensione accommodent; minime enim
quemquam deceat, si aliis quidem ex legum viola-
tione poenae metum timoremque iniiciat, ipse autem
in accurata earundem observantia nullam sollicitu-
dinem ostendere videatur. Quod si ecclesiasticam
quoque potestatem forte obtineat, ad divinam re-
vera et a Deo datam sacerdotalem vitam genitus
atque spiritali Christi gregi pascendo praepositus,
huic sane huic multo maior acriorque impendenda
est cura illa atque diligentia, quo maius obtinuit
munus, quod civilibus quidem officiis antecedit
quantum animus corpori, praesertim si sanctissimum
habetur inter cetera omnia purissimae fidei nostrae
divina sacramenta. Cum enim per eam potestatem
cetera sancta sacramenta administrentur vi et gratia
sanctissimi Spiritus perfectionis auctoris, ipsa, scilicet
sacerdotium, et illa et sese eadem divina gratia
perficit, ad cetera sancta sacramenta rationem ha-
bens centri ad circumulum. Etenim sacerdotium sanc-
tissimi spiritus virtute per sacri baptismatis sacra-
mentum nos in regenerationem purificat; ipsum per
sancti unguenti unctionem divini sigilli addit vir-
tutem ad arcendas incursiones hostis animarum
nostrarum; ipsum per sacram communionem nos
divini dominici corporis et sanguinis participes
reddit; ipsum coniugium nostrum honorabile efficit et
impollutum; ipsum sacris paenitentiae et sancti olei
sacramentis nos dignos praestat qui pretiosum illud
corpus et sanguinem suscipiamus; denique per
ipsum laetamur quod in domini nostri Iesu Christi
nomen asciscimur, per ipsum gloriamur quod sub
domini nostri imperio constituimur.

Tale igitur tantumque cum sit divinum illud
sanctumque sacerdotii sacramentum, qui summum
eiusdem gradum obtinent utpote divina maximaque
dignitate pontificia praediti, maximam quoque dili-
gentiam eos oportet impendere, ne forte ignari
opinionem iniciant negligentiae sanctarum legum,
et quam maxime illis studendum est ut bonam
gravemque de se famam christianis ipsi insinuent;
nam ex magni illius regio nomine insignis ecclesiae
patris sententia, doctissimae quidem auctoritatis pro-
babiliorem reddit doctrinam et discipulos attentiores
facit; sed ad persuadendum et ad bonam famam
habendam nihil omnino tantum quantum in rebus
agendis virtus valet. In istis igitur cogitationibus
etiam num defixi, cum in perfectam sanctam syno-
dum convenerit omnis fratrum nobiscum sedentium
et commorantium coetus necnon communis fratrum
episcoporum et reliqui sacri ordinis inclita magni-
ficentia, de gravibus quibuscumque officiis ad epis-
copos praecipue spectantibus deliberationem pro-
posuimus. Rumor enim ad aures cum nostras tum
sacrae circa nos synodi pervenerat, sacri ordinis

ἡμῶν τε καὶ τῆς κατὰ ἡμᾶς ἱερᾶς συνόδου μνηύουσα ἡμῶν πρὸς τοὺς καλὰς οὐδὲ κατὰ νόμους τινὲν τὸν ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου, καὶ ταύτας κατὰ τὰ ἱερὰ μυστήρια τῆς ἀμειψήτου ἡμῶν πίστεως, χειροτονίαν φαρμὴν παρ' ἡλικίαν καὶ ἐνορίαν καὶ ἐπίθεσιν χειρῶν ἀνεξετάστως καὶ ἀπολύτως, τὸ ἱερὸν βήτασμα, τὴν ἐν αὐτῷ ἐκτελέγουσαν διδομένην εὐχαιρὰν τοῖς εἰς γάμου κοινωνίαν ἐρχομένοις, τὴν ἐκδοσὶν τὸν ἐκκλησιαστικὸν πρὸς αὐτοὺς διακρίναν, καὶ ἄλλα μὴ εὐλόγως καὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς τῆς ἐκκλησίας κανόνας διαπραττόμενα. Ταῦτα δὲ καλὰς διεκρινόμενοι καὶ ἀνακρίναντες, καταβέβησαν μὴ ἀκριβῶς, μηδὲ ἐκκαρπύνας, καὶ κανονικῶς, παρὰ τινὲν ἐνεργούμενα καὶ πολὺ τι ἀπαρτίζοντα τῆς οὐρεμένης πρὸς τοὺς ἀγίους ἀρχιερεῖς καὶ τὸ ἱερὸν τάγμα εὐλαβείας πρὸς τοὺς λαϊκοὺς χριστιανοὺς, καὶ πρόξενον τοῖς μὴ ἀρχιερεῦσι καὶ ἱερεῦσι συκοφαντίας τε καὶ ἀδοξίας, τοῖς δὲ λαϊκοῖς γλωσσολαγίας τε καὶ δεινῆς ἀμαρτίας ἐπὶ τῇ ἱεροκαταγορίᾳ, τὸν μὲν τοῦτο, τὸν δ' ἐκείνο ἐπὶ τοῖς καθ' ὑπόνοιαν αἰτιωμένοι καὶ ἂ μὴ θίμῃ διαβαλλόμενοι, καὶ ἐπειδὴ τὰ τοιαῦτα ἐπ' ἀνίσταν παρὰ τοὺς ἱεροὺς νόμους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, καὶ θεοσιμῶς, ἔγνωμεν γνῶμῃ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἐκδοῦναι τὸν παρόντα ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν τόμον, ἀπαγορεύοντα τὰς τοιαύτας παρεκτροπὰς καὶ παραβάσεις, καὶ θερπεύοντα συμφῶνως τοὺς ἱεροὺς καὶ τοὺς παρὰ τὸν ἀρχιερεῖον καὶ παρὰ τοῦ ἱεροῦ καταλόγου ἐπιτελούμενα.

Τούτου χάριν καὶ γράφοντες, τῇ συγκαταθείσει τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίου κυρίου Ἀνθίμου καὶ τῇ κοινῇ γνῶμῃ καὶ συνοδικῇ διαγνώσει τὸν κατὰ ἡμᾶς ἱεροτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, βρεχόμεθα ἐκ πνεύματος ἀγίου καὶ ἀποφαινόμεθα ἀμετακλίτως,

Α'. Ἵνα μηδεὶς τοῦ λοιποῦ τῶν ἀπανταχοῦ ἀρχιερέων τῶν ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ὑποκειμένων τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ πατριαρχικῇ ἀποστολικῇ τε καὶ οἰκουμένηκῃ ἡρώδῃ, τομῇ καὶ χειροτονήσῃ παρ' ἡλικίαν καὶ ἐνορίαν πρεσβύτερον μὲν πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν, διάκονον δὲ πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε, ἢ διακόνισσαν πρὸ τῶν τεσσαράκοντα, ἢ ὑποδιάκονον ἥτινα τῶν εἰκοσὶ κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, τὸν δ' καὶ ἐ' τῆς ἐν Τρούλλῃ ἁγίας συνόδου, οὕτω διαγορεύοντα. Κρατεῖται κανὼν καὶ ἐν τούτῳ, ὥστε πρεσβύτερον πρὸ τῶν τριάκοντα ἐτῶν μὴ χειροτονεῖσθαι, καὶ πᾶν ἢ ἀνθρώπος ἀγίος, ἀλλ' ἀποκηρύττειται· ὁ γὰρ ἁγίος Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν αἰ' τριάκοντα ἐ' ἐπακρίσθη καὶ ἡρξάτο διδάσκειν· μήτε διάκονον πρὸ τῶν εἰκοσιπέντε, ἢ διακόνισσαν πρὸ τῶν τεσσαράκοντα, μήτε ὑποδιάκονον ἥτινα τῶν εἰκοσὶν, εἰ δέ τις τῶν ἐν οἴκῳ ἱερατικῇ κατὰστάσει παρὰ τοὺς ὁρισθέντας, ἢ χειροτονηθεὶς χρόνους, καθαιρεῖται.

Β'. Μηδὲ ὅπως χειροτονήσῃ πᾶν ἀπολειψόμενος καὶ ἀνεξετάστως, καὶ γὰρ τινες τῶν χριστιανῶν ἀναξίως, πρὸς τὴν ἱερωσύνην ἔχοντες, καὶ ἀπαξιούμενοι ταύτης παρὰ τῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν ἀρχιερέων, εἰς ἄλλοτριαν ἐπὶ χειροτονίᾳ ἀποδημοῦσιν· οἱ δ' ἐκεῖ ἀρχιερεῖς ἀγνοοῦντες τὰ κατὰ τὸν βίον ἐκείνων ἐγκλήματα, μηδὲ εἰ ἔχουσιν παρὰ τῶν ἐκείνων ἀρχιερέων συστατικὰ γράμματα διεκρινόμενοι, χειροτονοῦσι τοὺς τοιοῦτους ἀνεξετάστως καὶ ἀπολύτως, μὴ ἐκ ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν καθιστάσεως, ἀλλ' ἀποκρίνοντες, καὶ ἐν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν, καὶ ταύτην τὴν χειροθεσίαν ἀπαγορεύοντες κατὰ τὸν ἐ' ἱερὸν κανόνα τῆς τετάρτης ἁγίας οἰκουμένης συνόδου· μὴ δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τινὰ χειροτονεῖσθαι μήτε πρεσβύτερον μήτε διάκονον, ἀλλ' εἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ κώμης ἢ μαρτυρίῳ ἢ μοναστηρίῳ· εἰδ' οὐ, ἀκυρὸν εἶναι τὴν χειροθεσίαν

nonnullos neque recte neque ex sacris legibus consecratos antianos, idque in sanctis purissimae fidei nostrae sacramentis, in ordinatione scilicet sine legitima aetate ac extra dioecesium collata, et in manuum impositione nullo praevio examine et abaque titulo facta, in sacro baptismato, in licentia perperam data coniugii societatem ineundi, in ecclesiasticis divortii temere concessa, et in aliis inique ac praeter sacros ecclesiae canones admixta. Quibus rite perpensis et excusis, deprehendimus haudquamquam accurate neque diligenter et canonice a nonnullis ea fieri, ac multum detrudere observantiae in sanctos pontifices sacrumque ordinem a laicis christianis adhibendae, episcopis quidem et sacerdotibus vituperationem et dedecus, laicis vero rumunculos gravissimumque sacrilegae obtricationis peccatum afferendo, aliis alia ex suspitione calumniantibus et quae nefas percensentibus. Quia vero haec vix a sacris legibus ecclesiasticisque canonibus et praescriptis diversa, aequum quimus ex totius synodi sententia nostram hanc ecclesiasticam decisionem edere, qua pravis huiusmodi moribus violationibusque prohibitis, ex sacris canonibus decernuntur quae episcopis et sacri ordinis viris sint peragenda.

Quapropter et scribentes, consentiente beatissimo et sanctissimo patriarcha Hierosolymorum et totius Palaestinae domino domino Anthimo, et ex communi sententia synodali cognitione sacratissimorum circa nos antistitem et honoratissimorum, dilectorum nostrorum in sancto Spiritu fratrum et eorum ministrorum, definimus Spiritus sancti virtute et in perpetuum decernimus,

Primo, ne quis deinceps omnium antistitem per se vel per alios sanctissimae nostrae patriarchali apostolicaeque et universali sedi subditorum audeat, nulla aetatis dioecesiave ratione habita, ordinare presbyterum quidem ante trigesimum, diaconum vero ante vigesimum quintum, diaconissam ante quadragesimum, subdiaconum infra vigesimum aetatis annum, secundum sacros canones, quorum XIV et XV sacri concilii Trullani haec praescribunt: *Regula in hoc quoque valeat, ut presbyter non ante triginta annos ordinetur, etiamsi sit homo valde dignus, sed reservetur: dominus enim Iesus Christus trigesimo anno baptizatus est, et coepit docere. Similiter nec diaconus ante viginti quinque, nec diaconissa ante quadragesima, nec subdiaconus infra viginti ordinetur. Si quis autem in quovis sacro ordine praeter definita tempora ordinatus fuerit, deponatur.*

Secundo, ne quis ullum omnino ordinet absolute nec praevia cognitione. Christianorum enim nonnulli ad sacerdotium, minime idonei et inde reiecti a patriis antistitibus, in alienas provincias ordinationis causa migrare solent; ubi antistites, criminum in superiori vita ab illis admissorum ignari, nec sciscitantes an commendaticias litteras episcoporum suorum secum habeant, huiusmodi homines ordinant, nulla instituta cognitione et sine titulo, nec tamen in suis ecclesiis constituunt, sed in patriam iterum remittunt. Hanc igitur ordinationem omnino vetamus tum ex sacro canone VI sacri oecumenici concilii quarti: *Ne quis clericus ordinetur sive presbyter sive diaconus, nisi specialiter ad ecclesiam civitatis aut vicus aut martyrii aut monasterii; secus irrita esto illa ordinatio, neque alicubi officio fungatur qui ordinatus est ad ordinantis*

καὶ μηδενὸς δύνασθαι ἐνέργειν τὸν χειροτονηθέντα ἐφ' ὅβρι τοῦ χειροτονήσαντος· καὶ κατὰ τὸν θ' ἱερὸν κανόνα τῆς ἁγίας οἰκουμένης συνέδου τὸν διαγερσάμενον οὕτως· Ὅσοι ἀναστὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν πρεσβύτεροι παρὰ κανόνα, ἀπρόσδεκτοί εἰσι.

Γ'. Συμφώνως δὲ τοῖς ἱεροῖς τούτοις κανόσι ἀπαγορεύεται καὶ τοῖς ἀπολύτως χειροτονουμένοις ἀρχιερεῖς καὶ προχειριζομένοις ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῶν πάλα· ποτὶ διαλαμφασὼν ἐπαρχίαν, καὶ τὴν προχειρίειν τὸν τοιούτων εὐλόγως καὶ νομίμως διακωλύομεν, ὥς μὴ ἔχοντων ποιμνιον μηδὲ ἐκκλησίαν καὶ ἐνορίαν· τοῦτο δὲ κατὰ συγκατάβασιν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀνάγκην πολιτικὴν παρακεχώρηται τοῖς συνεδριάζουσι παρὰ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ ἐγκρίτως ἀρχιερεῖσι διὰ τὴν ἀπὸ τῶν ἐπαρχίαν αὐτῶν ἀπουσίαν χειροτονεῖν ἀρχιερεῖς, χρεῖαι γενομένους, τοῖς ἀξίους, δοκίμοις, καὶ ἐκρινόμενοις παρ' αὐτῶν ἀνεπιλήπτους καὶ ἐν μάλλον διαρυνόμενοις παρὰ τῆς ἱερᾷ συνόδου κατὰ τὰς κανονικὰς παρατηρήσεις, καὶ προχειρίζεσθαι ἐπισκόπους ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι τῶν πάλα· ποτὶ διαλαμφασὼν ὑποκείμενον ταῖς μητροπόλεσιν αὐτῶν ἐπισκοπῶν, καὶ ἀποκαθίσταν αὐτοὺς ἐπιτροπικῶς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν πρὸς ἀρχιερατικὴν ἐπίσκεψιν τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτοῖς λογικοῦ τοῦ Χριστοῦ ποιμνίου, ἐπιταλοῦντας τὰ ἀρχιερατικὰ λειτουργήματα νομίμως μετὰ πάσης τῆς κανονικῆς παρατηρήσεως, καὶ παιδαρχοῦντας τοῖς γέρονσιν αὐτῶν καὶ ἀμειψίως διδάσκοντας, ἐπὶ συνδικῇ μόνῃ ἀμεταθέτῃ ἀποφάσει διαμένειν τοῖς τοιούτοις ἀρχιερεῖς ἐν τῇ ἐπιτροπῇ αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργμάτων παρὰ τοῖς κυριάρχαις αὐτῶν καὶ γέρονσιν, οἵτινες ὀφείλουσι φροντίζειν τῶν πρὸς σωματικὴν αὐτῶν κυβερνήσιν, χωρὶς τοῦ ἀποβάλλειν αὐτοὺς ἀνευ εὐλόγου αἰτίας καὶ εἰδήσεως καὶ ἀποφάσεως τῆς ἱερᾷ συνόδου, καθάπερ καὶ τοῖς ἐν τῇ ἀμείψῳ ἐνορίᾳ τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου οὐκ ἀστέως καὶ ἀπολύτως χειροτονουμένους ἀρχιερεῖς, κατ' ἔθος ἀρχιερεῖς ἐκκλησιαστικῶν, καὶ προχειριζομένους ἐπὶ ψιλῷ ὀνόματι διχὴν χωρεπισκόπων· καὶ τοῦτο γὰρ παρακεχώρηται γίνεσθαι ἐκκλησιαστικῶς ὥς ἐμμένοντας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐνορίαις παρ' ἑλὸν ζήτων τὸν βίον, ἐφ' ᾧ ἐτάχθησαν μερῶν ποιμαίνοντες καὶ ἐπισκεπτόμενοι ἐπιτροπικῶς τὸν τοῦ κυρίου περίουσιον λαόν· ἐκτὸς δὲ τούτων πάντων ἀπαγορεύομεν κανονικῶς τὴν ἀπόλυτον καὶ ἀστέως ἀρχιερεῶς προχειρίειν.

Δ'. Ὁμοίως δὲ διακωλύομεν, ἵνα μηδεὶς τοῦ λοιποῦ τῶν ἀρχιερέων, ἱερῶν, ἱεροδιδασκάλων καὶ μοναχῶν βράβη ἀναδέχεται ἐκ τῆς ἱερᾷ συνόδου τοῦ ἁγίου πνεύματος, σύνκειναι τὸ δὲ λεγόμενον γινόμενοι, μηδὲ τοὺς στεφάνους, ἀμειψίως τῶν μελλόντων γάμοις νομίμως συνάπτειν, κομμάτοι γινόμενοι, ὥς καὶ τὸ ἀπὸ τῶν τοῖς ἱερῷ βίῳ κατελεγεμένους καὶ τοῖς κοσμικοῖς ὀρθοδόξοις ἐπιτεταμένους ἀνέκαθεν.

Ε'. Ἐπὶ δὲ μηδεὶς τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν ἐχέτω τὸν τεοῦθεν δόξαν τοῖς μελλοῦσιν εἰς γάμον κοινωνίαν ἔλθειν ἀνευ τῆς ἐφαρμογῆς προηγουμένης ἐξετάσεως, ἐπὶ τῇ μὴ ἔχειν τὸ καλῶν ἐκ τῶν ἱερῶν νόμων, ἀλλ' ὀφείλωσι τηρεῖν τοὺς συγκαταγενομένους βαθμοὺς ἀπαρτρέπτως, τοὺς ἐξ αἵματος, τοὺς ἐξ ἀγχιστείας καὶ τοὺς ἐκ τοῦ θεοῦ βαπτισματος, καὶ μηδὲν συγκατατίθεσθαι τοῖς ἀπαγορευομένοις.

Σ'. Ἐπὶ τούτοις δὲ προσέχειν ἀκρῶς μὴ διδόναι δόξαν γάμῳ συνάπτειν τοὺς ὀρθοδόξους ἑτεροδόξους καὶ αἰρετικούς, κατὰ τὸν ἀπαγορεύοντα ὁ ἱερὸν κανόνα τῆς ἐκτῆς ἁγίας οἰκουμένης συνόδου· μὴ δεῖν τοὺς ὀρθοδόξους ἑτεροδόξους καὶ αἰρετικούς γάμῳ συνάπτειν, τοὺς δὲ τοῦτο ποιεῖσάντας ἀφορίζεσθαι, ἀκυρομένου καὶ τοῦ γάμου.

A contumeliam; tam ex sacro canone IX sancti universalis concilii primi haec praecipiente: Si qui presbyteri sine examine prosecti sunt proster regulam, non admittuntur.

Tertio, ad sacrorum istorum canonum praescriptum reuicimus etiam episcopos qui absolute ordinantur et ad nudum titulum earum quae olim floruerunt provinciarum provehantur, eorumque cooptationem aequae ac iure prohibemus, cum nullus eorundem grex habeatur neque ecclesia et parochia; illud autem ex ecclesiae obsequentia ac rei publicae necessitate concessum est praesentioribus qui in sanata sacraque synodo sedem habent antistitibus, propterea quod a suis diocesisibus abant, ut necessitate coacti episcopos ordinent dignos, idoneos, quos ipsi integros duxerint et sacra praesertim synodus exploraverit pro canonice animadversionibus, et episcopos promoveant ad merum nomen episcopatum qui intra metropolim suarum fines olim claruere, suosque constituunt vicarios in diocesisibus suis, ut episcoporum more spirituales Christi gregem illis commissum inspiciant, pontificia munera iure obeant, ac summa canonum observantia praepositis suis obsequantur et vitam agant omni vitio vacuam; ea tamen certa et fixa synodi decisionem, ut huiusmodi episcopi in ecclesiastico munere a suis praefectis et praepositis sibi commisso se contineant, praepositi vero illis suppeditent quae sunt ad victum necessaria, quin eodem absque probabili causa et sacrae synodi cognitione et sententia missos faciant. Pari modo videre est intra ipsos fines sanctissimi nostri patriarchalis oecumenici solii episcopos, ex veteri ecclesiae more, non absolute quidem et in incertum ordinatos, atque chorepiscoporum instar ad nudum titulum prosectos: illa enim licentia ab ecclesia ea condicione facta est, ut in ecclesiis et parochiis suis per totam vitam se contineant, pusillum gregem cui praefecti sunt pascendo et pecularem Domini populum delata auctoritate inspiciendo. Qui omnes si excipiantur, absolutam incertamque episcoporum cooptationem canonice prohibemus.

Quarto, pariter imperamus ne quis deinceps episcoporum, presbyterorum, hierodidascororum, monachorum infantulos de sacro sancti baptismatis fonte suscipiat et patrinus ut aiunt fiat, neve coronas eorum commutet qui modo iustis nuptiis coniungendi sunt et compater fiat, cum etiam hoc alienum sit a viris in sacrum ordinem adscriptis, sed laicis christianis ex omni memoria commissum.

Quinto, praeterea nemo episcoporum eorumve vicariorum facultatem abhinc largiatur illis, quorum interest, coniugii societatem ineundi, non instituta prius debita cognitione, ne quid fiat quod ex sacris legibus prohibeatur, sed accuratissime serventur liciti gradus cum sanguinis, tum affinitatis, tum divini baptismatis ratione, quin omnino permittantur qui sunt prohibiti.

Sexto, praeterea sedulo provideant ne orthodoxis venia detur sibi heterodoxos et haereticos matrimonio coniungendi, cum sancti oecumenici concilii sexti sacro canone LXXII cautum sit, ne orthodoxi cum heterodoxis et haereticis connubio copulentur, sed ut segregentur qui id fecerint, resciso etiam illo coniugio.

Z. Καὶ μήτε ταλκήση τις ἀρχιερεὺς ἢ ἐπίσκοπος αὐτοῦ διδοῦναι διαζύγιον ἐπὶ μηδεμίᾳ αἰτίᾳ καὶ προφασί τοις νομίμοις συνεκτιμώμενοις ἀνδρογύναις, παρεκτός ἐνός καὶ μόνου ἀποδεικνύοντος ἐγγράμματος, ὡς καὶ τοῦτο ἔσποιν καὶ προφανὲς ἐναντίον καὶ αὐτῇ τῇ δεσποτικῇ τοῦ κυρίου ἐντολῇ, τῇ ἀποφανομένῃ: Οὐδὲ ὁ θεὸς συνέζευξεν ἄνθρωπος μὴ χωρίζετω, καὶ τῇ ἀποστολικῇ διακάλεισιν, γυναῖκα ἀπ' ἀνδρός μὴ χωρισθῆναι, ἐὰν δὲ χωρισθῇ, μανέτω ὡς ἀνὴρ ἢ τῷ ἀνδρὶ καταλλαγῆτω, καὶ ἄνδρα γυναῖκα μὴ ἀφίεναι, καὶ τῷ γ' ἱερῷ κανόνι τῆς ἐν Καρθαγίνῃ ἁγίας συνόδου, παρακλησίαις θεοπύκνουν, τὸ συνοικεῖσιν μένειν ἀδιάρκτον διαφερόμενον, καὶ ἢ καταλλαγῆναι, ἢ οὕτω μένειν κατὰ τὴν ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγέλοις τοῦ κυρίου ἐντολὴν καὶ τὴν ἀποστολικὴν διακάλεισιν.

H. Ἐπὶ δὲ τοῖς παρακαλουόμεθα, ἵνα μηδεὶς τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν ἐπιτρόπων αὐτῶν δέχηται ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῶν ἱερεῖς, ἱεροδιακόνους καὶ μοναχοὺς μοναστηριακοὺς ἢ ἄλλους ἀνευ ἀποδεικτικῶν μοναστηριακῶν καὶ ἀρχιερατικῶν συστατικῶν γραμμάτων κατὰ τὸν γ' ἱερὸν κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων, μηδένα τῶν ξένων ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἀνευ συστατικῶν προσδέχεσθαι, καὶ ἐπιφερομένων αὐτῶν ἀνακρινέσθωσαν, μήτε μὴν αὐτοὺς, ἀνευ εἰδήσεως καὶ ἀδείας τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερατικῶς προϊσταμένων, ταξιδεύοντας τε ἢ ἄλλους περιέρχεσθαι εἰς τὰς ἐπαρχίας καὶ χρονοτριβεῖν.

Θ. Ἡρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐν τοῖς μετοχίοις καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τῶν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων ἑνδοξοῦντας ὀφείλει μνημονεύειν τοῦ κανονικοῦ ὀνόματος τοῦ κυριάρχου τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης, ὅπου εἰσὶ κείμενα τὰ τοιαῦτα μετόχια, ἀνευ τῶν δι' ἱερῶν συλλέγων ἀποκαθισταμένων.

I. Μήτε οἱ ἐν τοῖς ἀνδρῶσι ἱεροῖς μοναστηρίοις σταυροπηγιακοὶ τε καὶ ἑνοριακοὶ μονάζοντες πατέρες παραδίδονται ἐν αὐτοῖς γυναῖκας, μοναζούσας ἢ ἄλλας, παραινέουσας τε νύκτωρ ἢ ἄλλον πινάκαιρον, μήτε αἱ ἐν τοῖς γυναικείοις μονάζουσαι πατέρες διακόνους τε καὶ μοναχοὺς, ἢ ἕως ἔχουσιν συνδιατίθαι καὶ συναναστροφάς, ὡς πάντῃ ἀπαβόν καὶ ἐναντίον τοῖς τὸν μονῆν βίον προελομένοις καὶ κοινῶς ὑποκλίας πρόξενον, καὶ ἀπηγορευμένον κατὰ τοῦ ιγ' ἱεροῦ κανόνος τῆς ἑβδόμης ἁγίας οἰκουμένης συνόδου: Οὐδεὶς γυναικας ἐνδιατίτθεται ἐν ἀνδρῶσι μοναστηρίοις: ἀπρόσκοποι γάρ, φησὶ, γίνεσθαι καὶ τοῖς ἐξωθεν: ὅθεν καθαρῶς οὐ μὴ ἐξοικίζων ταῦτα: παρακλησίαις δὲ καὶ τοῦ μ' ἱεροῦ κανόνος τῆς ἁγίας ἐκτῆς οἰκουμένης συνόδου τὰ αὐτὰ ἀποφαίνοντες, μὴ δεῖν ἐν ἀνδρῶν μονῇ γυναῖκα, μήτε ἄνδρα ἐν γυναικείᾳ καθεῦδειν, ἢ ἀφορισθῆσθαι: καὶ τοῦ ἱεροῦ κανόνος τῆς ἁγίας οἰκουμένης ἑβδόμης συνόδου: Οὐδεὶς γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, ἢ γοῦν μὴ διατίτθωσαν ἐν ἐνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μοναστρίαι: μὴ ἔχεται μοναχὸς παρρησίαν πρὸς μοναστρίαν ἰδίᾳ προσομιλεῖν, καὶ ἀνάπαλιν.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐν δέκα κεφαλαίοις ἐκτεθέντα καὶ ἐρισθέντα, ὡς σύμφωνα τοῖς θεαίοις νόμοις καὶ ἱεροῖς ἀποστολικοῖς κανόσι καὶ συνοδικαῖς ἐροῖς καὶ θεσμοῖς καὶ συντηρητικὰ τῇ: εὐνομίᾳ σεμνότητος τε καὶ εὐταξίᾳ, θεοπύκνουν γνώμῃ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἀμειψόμεθα, καὶ ἀποφαίνόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα διακρίνωσιν ἀπαράβια καὶ ἀπαράτρεπτα, καὶ ἔχουσιν τὴν ἰσχύον καὶ τὸ κῆρος ἀμειψόμενον καὶ ἀμετάβλητον ἐν παντὶ καίρῳ, καὶ διενεργῶνται διὰ ἀναπα-

VII. Neque vero audeat episcopus clauere vicarios sine ulla specie causae divortium permittit coniugibus rite copulatis, nisi illud unum occidat quod crimen aliquod probetur, cum et id absurdum sit et omnino contrarium tum ipsi summo Domini mandato haec pronuntianti: *Quos Deus coniunxit homo ne separet*, tum apostolico illi praecepto: *Uxor a viro ne sece separet; quod si sece separent, manent inuupta, aut viro reconciliantur; et vir uxorem ne dimittit; tum etiam sacro canonem CXIII sanctae synodi Carthaginensis, quo statuitur: Ne conjuges, dirupto coniugio, alterum contrahant matrimonium, sed vel sibi reconciliantur vel sic manent ex Domini in sacris evangelis mandato et apostolico praecepto.*

VIII. Praeterea imperamus, ne quis episcoporum eorumve vicariorum in suam diocesim admittat presbyteros, hierodiatonos et monachos sive ex aliquo monasterio sive aliunde sine monasterii testimonio et commendaticio episcoporum litteris secundum sacrum sanctorum apostolorum canonem XXXIII: *Nullus peregrinorum episcoporum aut presbyterorum aut diaconorum sine commendaticio suscipiatur epistolis; quas si detulerit, eas discutiantur intus.* Sed nec ipsi, in scias et invitis iis episcopis qui provinciis praesunt, ad stipem colligendam aut alia de causa, provincias perlustrent et in eis commorentur.

IX. Insuper et illi qui in stauropegiacorum monasteriorum metochiis et ecclesiis versantur, canonici provinciae illius in qua posita sunt huiusmodi metochia antistitis nomen commemorare debent, nisi ista ex sacris sigillis constituta sint.

X. Neque patrea illi qui in sacris virorum monasteriis cum stauropegiacis tum dioecesanis vitam agunt religiosam in eis mulieres recipiant, sive moniales sive alias, per noctem aut aliud quodlibet tempus commoraturas, neque monasteriorum mulierum moniales apud se admittant patres, diaconos, monachos, neve cum eis ullum contubernium commerciumve habeant, cum id omnino absonum sit, et a religiosae vitae instituto abhorreat, et pravas suspiciones inferat, et prohibeatur sacro canone XVIII septimi sacri oecumenici concilii: *Non licet mulieres versari in monasteriis virorum; estote enim, ait, sine offendiculo vel extraneo; quare deponitur qui eas non eiicit.* Pariter et XLVII sacer canon sancti oecumenici concilii septimi eadem decernit: *Neque mulier in virorum, neque vir in mulierum monasteriis dormiat; secus excommunicabitur.* Item sacer canon sancti oecumenici concilii septimi: *Non licet fieri dupla monasteria, in uno scilicet monasterio ne versentur monachi et monachae; nec monachus licentiam habeat cum monacha secretum confabulandi, et contra.*

Haec igitur decem capitibus proposita ac definita, cum consona sint divinis legibus et sacris apostolorum canonibus synodorumque decisionibus et decretis, atque conservantia ordinis, decetiae et disciplinae, irrevocabili totius synodi sententia edicimus, ut inviolata permaneant et inconcussa, vim vigoremque obtineant immutabilem constantemque in perpetuum, et semper in usum sancto transferantur a confratribus nostris sanctis antistitibus

¹ Matth. XIX, 6.

² I Cor. VII, 11.

³ I Cor. X, 22.

⁴ Can. 20.

βάτως, κατὰ τὴν ἐνδεχομένην καὶ ἀποδεχομένην Ἀ συναδελφικὴν ἀγίαν ἀρχιεπισκοπὴν καὶ κατὰ παντὸς ἱερατικῷ τάγματι καὶ καταλόγου· εἰ δὲ τις παραβῇ κατὰ ἀντιπρόσωπον καὶ ἀντιβαίνειν τοῖς ἱεροῖς νόμοις καὶ ἀπιστολικοῖς κανόσι καὶ τοῖς συνοδικαῖς ἐροῖς καὶ θεατοῖς καὶ αὐτοῖς τοῖς ἐν τῇ παρόντι συμφώνως ὁριζοῦνται καὶ ἀποφανθεῖσιν ἐκκλησιαστικῶς, ὁποσὶν οὐκ εἰς τὴν ἱερὰν νόμον ποινὴν καὶ ἀποδοκιμασιᾶν κατὰ τῇ ἐκκλησίᾳ. Ὅθεν εἰς ἐνδεικνὴν καὶ διηγετικὴν τὴν ἀσφάλειαν ἀπαλύθη καὶ ὁ παρὼν πατριαρχικὸς ἡμῶν καὶ συνοδικὸς τόμος, καταστρεφθεὶς πᾶν τῇ ἱερᾷ τούτῳ κώδεκι τῇ κατ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ πρὸς μόνιμον παρασταν.

Ἐν ἑαυτῇ, πρὸς, κατὰ μῆνα νοέμβριον, ἀπινυμῶντος ἐκκλησίας.

† Γρηγόριος ἐπίφ. θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νῆας, Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχῆς.

† Ἀνθίμος ἐπίφ. θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

† ὁ Καισαρείας Φιλόθεος.

† ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.

† ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.

† ὁ Κυζίκου Μακάριος.

† ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.

† ὁ Νικαίας Δανιὴλ.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας.

† ὁ Λέρων Γρηγόριος.

† ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος.

† ὁ Προύσης Ἀνθίμος.

† ὁ Βερροίας Χρύσανθος.

† ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.

† ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος.

† ὁ Φιλαδελφείας Ἰωαννίκιος.

† ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος.

† ὁ Βάρνης Παΐσιος.

† ὁ Προλάβου Παρθένιος.

† ὁ Μαρωνείας Νεόφυτος.

† ὁ Σωζουπόλεως Χρύσανθος.

† ὁ Ἐδνήης Σεραφείμ.

† ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος.

† ὁ Ὡλένης Φιλάρετος.

† ὁ Πόσνας Καλλίνικος.

† ὁ Γρεβανῶν Βαρθολομαῖος.

† ὁ Ἀγαθουπόλεως Γαβριήλ.

† ὁ Ἐλασσάνος Ἰωαννίκιος.

† ὁ Φερράλων Παρθένιος.

† ὁ Νυσσάβας Σεραφείμ.

cum his tum foris commemorantibus et ab omni sacri gradus ordinis coacta. Si quis vero deprehensus unquam fuerit in violando et transgrediendo sacras leges, apostolicos canones, synodicas definitiones decisionesque et ea ipsa quae hinc litteris congruenter decreta sunt et ecclesiasticis edicta, is sacrarum legum poenis tenebitur et ab ecclesia castigabitur. Unde ad rei significationem perpetuamque cautelam editus est et hic patriarchalis noster et synodicus tomus, qui insertus est etiam in hoc sacro codice nostrae Christi magnae ecclesiae in stabilem praeservationem.

Anno salutis 1806, mense novembri, indictione decima.

† Gregorius miseratione Dei archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et patriarcha universalis.

† Anthimus miseratione Dei patriarcha sanctae civitatis Hierusalem ac totius Palaestinae.

† Caesarea Philotheus.

† Ephesi Dionysius.

† Heracleae Meletius.

† Cyzici Macarius.

† Nicomediae Athanasius.

† Nicaeae Daniel.

† Chalcedonis Hieremias.

† Deroorum Gregorius.

† Thessalonicae Gerasimus.

† Prusae Anthimus.

† Berrhoeae Chrysanthus.

† Athenarum Gregorius.

† Ancyrae Ioannicius.

† Philadelphiae Ioannicius.

† Novarum Patrarum Polycarpus.

† Varnae Paisius.

† Prollavi Parthenius.

† Maroneae Neophytus.

† Sozopolis Chrysanthus.

† Xanthes Seraphim.

† Imbri-Nicephorus.

† Olenae Philaretus.

† Posnae Callinicus.

† Grevenarum Bartholomaeus.

† Agathopolis Gabriel.

† Elassonis Ioannicius.

† Phersalorum Parthenius.

† Nyssavae Seraphim.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE MINORES eodem mense novembri.

1.

Episcoporum μανζιληδων, h. e. a munere amotorum, cum alii in sacra ministeria saepius obeundo satis haberent quo vitam honeste sustentarent, alii vero rebus ad victum necessariis prorsus orbarentur, sacra synodus edixit, ut instituto in aedibus patriarchalibus communi aerario, quae iura etolae illorum quisque perciperet, horum dimidia parte in propria crumena reposita, alteram dimidiam partem in aerarium commune conferret, quo singulis mensibus aperto coram omnibus civitatis μανζιληδων, pecunia per totum mensem collata cuique ex aequo distribueretur. Curiosa haec sacrae synodi sententia ita incipit: Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος γίνεται δῆλον. Data est anno 1806, mense novembri, indictione decima. Episcoporum nomina subscripta haec sunt: ὁ Καισαρείας Φιλόθεος, — ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, — ὁ Κυζίκου Μακάριος, — ὁ Νικαίας Δανιὴλ, — ὁ

Λέρων Γρηγόριος, — ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος, — ὁ Βερροίας Χρύσανθος, — ὁ Προλάβου Παρθένιος.

E codice patriarch. 11, p. 30, tabulam descripsit et edidit Ioachim Phoropulus in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. XXIX (1899), p. 481-2.

2.

Cum Paisius, Didymotichi metropolita, supremum diem obiisset, non persolutis debitis a magna quam vocant ecclesia pro eo mutatis, sacra synodus, misso Didymotichum exarcho, mutuum pecuniam exigi iussit ab incolis Σοφί et Κεραινοπολείας, quorum nominibus mutuum sumpeerat Paisius. Quia vero praeter mutuum a magna ecclesia petuntur cives Didymotichiani ab eisdem incolis petebant pecuniae quantitatem hand modicam, non exhibitis tamen aeris mutui syngraphis, sacra synodus duobus metropolitais, Gabrieli videlicet Adriano-

politano et Meletio Didymotichiano, rei perpendendae curam commisit per synodalem epistolam, die 25 novembri 1806 datam, cuius exordium post nuncupatorias formulas ita se habet: 'Εκκλησιαστικῶν ἀπὸ γράμματος τοῦ κατὰ τέκνον ἀρχιεπισκοπῶν.

Episcoporum nomina haec exhibentur: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Macarius Cynici, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicase, Gregorius Deroorum, Anthimus Prusae, Polycarpus Novarum Patrarum, N. (lege Chrysanthus) Sosopolis.

Tabula typis impressa exstat in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. XXIX (1899), p. 275-6.

3.

Patriarchae Constantinopolitani quantam attulerint curam atque diligentiam in condendis et in melius reficiendis publicis in urbe valetudinariis, ex nonnullis tabulis quas in prioribus tomis memoravimus iam exploratum habetur. Novum atque praecellum vigilis illius animi argumentum exhibuit Gregorius VI, qui post occupatam iterum oecumenicam sedem, collatis cum Panagiotae

Muræ, navalis interpretis, conciliis, sua auctoritate comprobavit tabulam quandam, inde a die prima maii eiusdem anni conscriptam, ad cuius normas aedius quilibet navalis, dum naves ex portu in Pontum Euxinum vel in Mare Aegeum educeret aut exinde in portum inveheret, se decem grossas soluturum spenderat ad valetudinaria urbis sustentanda. Sigillum ea de causa editum incipit: Πρὸς ἑλπίδας ἀνταρθεῖς πρόκειται ἡμῶν οὐκ ὀκνῶν, ἀλλὰ ἡμεῖς ἐκνεύομεν πρὸς τοὺς. Datum est anno 1806, mense novembri. Episcoporum subscriptiones exhibet istae: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Macarius Cynici, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicase, Hieronimus Chalcedonis, Gregorius Deroorum, Gerasimus Thessalonicae, Anthimus Prusae, Chrysanthus Berrocae, Gregorius Athenarum, Ioannicius Ancyrae, Dorotheus Philadelphiae, Parthenius Proflavi, Ioannicius Elaseonia.

Typis impressum exstat apud Eugenium presbyterum: Ἡ ζωὸς καὶ πηγὴ καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῆς προσερχομένη (Athenis, 1886), in-8°, p. 265-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua de baptismo rite administrando et de confessione frequentanda
1807 mense ianuario.

Arduum disciplinae reformandae opus duobus abhinc mensibus aggressus Gregorius patriarcha, novas hac de re typis edidit litteras ac per cunctas sedis oecumenicae provincias dimitti iussit, mense ianuario 1807 ad finem vergente, cum iam tempus quadragesimalis ieiunii instaret: eo enim anno periodos triodii quam vocant die 3 februarii incidit. Quas litteras, etsi verbis quam rebus magis abundent, haud tamen negligendas esse duximus.

Περὶ τῆς κατὰ τοὺς κατεμένους τύπους ἐπιτελέσεως τοῦ θεοῦ βαπτίσματος, καὶ μετανόιας καὶ ἐξομολογήσεως.

† Γρηγόριος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης patriarcha.

† Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ patriarchῳ ἀποστολικῷ τε καὶ οἰκουμένῳ θρόνῳ ὑποκείμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντες καὶ περισπόδῳ ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοί, ἀδελφίσταται ἱερεῖς, καὶ ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι, καὶ τίμοι προσώποι καὶ δεινότεροι, καὶ χρήσιμοι πρόκριτοι τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες; εὐλογημένοι χριστιανοὶ ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπῶντες τῆς ἡμῶν μετρίτης, χάρις εἴη ὑμῖν ἀπαι καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος ἀπὸ τοῦ κυρίου παντοκράτορος, κατ' ἡμῶν δι' εὐχῆς, εὐλογίας καὶ συγκόρησις.

Ἐπειδὴ θρονὸς πάσης πνευματικῆς προστασίας πανταχοῦ περιεὶν καὶ ἐπισκοπῆν πρὸς τὸ τῶν ἁλυν συμμέρον αἱ ἱερὰ ἀποστολικὰ διακρίσεις ἐνδύονται καὶ τοῖς ἐπισκόποις, ὅσον ἡμῖν τοῖς ἀρχιερεῶν, ἵνα προσέχωμεν ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ κοινῷ, ἐν ᾧ ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ κυρίου, ἣν περιεποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἱματος, καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἰσακὰ λέγει λέγει κύριος: Ἰὴ ἀνθρώπου, σκοπὸν δέδοκα σε τῷ οἴκῳ Ἰσραὴλ· ἐὰν μὴ διασταλλῇς τῷ

Eas ex exemplari ad Ioasaph, Canines et Spathias antistitem, transmissio diligentissime exscriptas primus edidit Anthimus Alexudes, olim Belegradi, nunc Amaseae metropolita, in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 762-5, ex qua easdem repetit Manuel Gedeon, Κωνσταντινουπόλιν, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 114-21. Scripturae sententias, quae satis multae erant, pro viribus quacsitas indicavimus.

De divino baptismo ad conditas normas perficiendo, de poenitentia et confessione.

† Gregorius divina miseratione archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et universalis patriarcha.

† Nostro sanctissimo patriarchali apostolico et oecumenico solio subiecti sacratissimi metropolitae et honoratissimi, atque Deo acceptissimi archiepiscopi et episcopi, in sancto spiritu dilecti fratres nostri et consacerdotes; honorandissimi clerici, piiissimi sacerdotes, religiosissimi hieromonachi, optimi proceres ac rerum publicarum curatores, honesti provincialium optimates, et reliqui universi benedicti christiani cuiusque ordinis et gradus, filij in Domino dilecti mediocritatis nostrae, gratia sit vobis omnibus et pax et misericordia a Deo domino omnipotente, a nobis vero votum, benedictio atque venia.

Cum pro cuiusque spiritualis magistratus munere singula inspicere ac illustrare ad omnium utilitatem res sit a sacris apostolicis praescriptis imperata cunctis episcopis, ac proinde nobis antistitibus, qui iubemur attendere nos ipsos et totum gregem, in quo nos spiritus sanctus constituit episcopos, ad pascendam ecclesiam Domini, quam proprio illo sanguine acquisivit; cumque per Esaiam prophetam haec Dominus loquatur: *Fili hominis, speculatorem dedi te domui Israel; nisi populo mandaveris nonne significaveris tibi gladium*

¹ ὅρος Α.

² Act. XX, 28.

³ Ez. XXXIII, 7, a.

λαφ καὶ μὴ σηράνῃ τῇ σάλπγγι· τὴν ἁμαρτίαν ἐρχομένην, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάσσεται, καὶ ἐλθεῖσα ἡ ῥομφαία λέβηθ ἐξ αὐτῶν ψυχῶν, αὐτὴ μὲν διὰ τὴν ἀνομίαν αὐτῆς ἐλήφθη, τὸ δὲ αἶμα αὐτῆς ἐκ τῆς χειρὸς σου ἐκλήθησεν· καὶ διακυβέβηται τὰς θαλάσσιαις ἐντολαῖς καὶ τὴν διὰ τοῦ προφήτου Ὡσὲ ἐπιφορομένην κατέκρινεν ἀπεφανισμένη ἐκ πνεύματος ἁγίου¹. Σὺ ἐπίγνωσιν ἀπέσω, καὶ γὰρ ἀπέσωμαί σε τοῦ ἱερατεῦσιν μοι· διὰ ταῦτα ἐγενήθη ἐκδοῦναι ἐν τόποις καὶ τὸν παρόντα πατριαρχικὸν ἡμῶν καὶ συνοδικὸν ἐγκύκλιον τόμον πρὸς συμβουλὴν πάντων, παραινέσιν τε καὶ προτροπῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν τῶν θαίων νηστειῶν, πρόσφορον ὄντα καὶ κατὰλληλον εἰς κάθαρσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ μετάνοιαν διὰ νηστειῶν καὶ προσευχῆς καὶ ἐργασίας πασῶν τῶν θαίων ἐντολῶν.

Ἐπειδὴ ἐν τῷ θαίῳ βαπτίσματι δίδεται τῷ ὄντι ἡ προκατορική ἁμαρτία, καὶ ὁ βαπτιστὴς ἐν τῇ καταβύσει τοῦ ὕδατος καὶ ἀποκαθαρθεὶς καὶ λευκανθεὶς χιτῶνα θεοφραντὸν ἀμφέννυται, τὴν θαίαν χάριν λαμβάνει καὶ τὴν ζωὴν, καθάπερ αὐτὸς ὁ κύριος φησὶν², ἵνα ζωὴν ἔχωσιν, ἣν ἀπέλασαν διὰ τῆς παραβάσεως· καὶ αὐτὸ τὸ θαίον βαπτισμὸς ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ὁδοποιῖσι· τῆς πρὸς τὸν θεὸν εὐκλείσεως καὶ τῆς ἀπουρανίου κληρονομίας (ἐάν³ γὰρ μὴ τις γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, οὐ μὴ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν), καὶ τοῦτο ἔχει δύναμιν πολλὴν καὶ δωρεὰν ὑπερφυῆ καὶ μεγίστην, ἁμαρτίαι· καθάπερ διὰ τῆς ἐπιλήσεως τῆς ἁγίας· τριῆδος, ἀντὶ νεκρῶν ζῶντα ποιοῦν τὸν λαμβανόμενον· καὶ ἐπειδὴ τὸ θαίον τοῦτο βαπτισμὸς ἐστὶ φωτισμός, λαμπρότης ψυχῶν, βίου μετὰ θεοῦ, βοήθεια τῆς ἀσθενείας τῆς ἡμετέρας, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον⁴, διεργαζόμενος προηγούμενος· καὶ ἐντελλόμεθα τοῖς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἀδελφεῖς ἀρχιερεῶσιν, ἵνα προσέχοντες αὐτοῖς παραγγέλλωσιν ἐντόνω· πᾶσι τοῖς ἱερεῶσι τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, ἐπὶ τῷ ἐκτελεῖν, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατάξιν, ἐν ἡρᾷ καλυμνίῳ χαροδύῳ ὕδατι ἀμικτῶν, ὥστε βαπτίζεσθαι τὸ βρέφος, καὶ ἀναγινώσκειν τὰς ἱερὰς εὐχὰς, εἰς τρεῖς ἀναβύσεις· καὶ εἰς τρεῖς καταβύσεις· βαπτίζεσθαι τὸ βαπτίζομενον, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἀκροῖναι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐν τῇ τρίτῃ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ οὕτως νομίμως τε καὶ κανονικῶς, κατὰ τὰς διακαλύσεις τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ θεοῦ⁵ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ ἀποστόλων, ἐκτελεῖν τὸ ἱερὸν τοῦτο μυστήριον τοῦ θαίου βαπτίσματος.

Τούτων δὲ ὅτι διεργαζόμενος ἐκκλησιαστικῶς ἐν περιλήψει εἰς ἀπαράτρεπτον διατήρησιν καὶ ἐνέργειαν, ἐπειδὴ ἐγκαταί τῶν ἀνθρώπων ἡ διάνοια ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ὀφθαλμοὶ καὶ ἐκκλίνουσι συνεχῶς εἰς ἁμαρτίαν· ἐν διαφόροις καιροῖς, κατὰ τὰ μέτρα τῆς ἡλικίας ἐνδὲς ἐκείνου, καὶ ἀποκαθίστανται ἔνοχοι μὴ φυλάττοντες τὰς θαίνας ἐντολὰς, ἀλλ' ἁμαρτάνοντες, διὰ τοῦτο αὐτοὶ ὁ κύριος ἡμῶν καὶ θεὸς· θέλων πάντων τὴν σωτηρίαν, καθάπερ ἐπαδείξατο ὑπὲρ λόγον καὶ ἐννοεῖν διὰ τῆς ὑπερφυῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οικονομίας· τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχει περισσύτερος εἰς ἡμᾶς, ἔδωκεν εἰς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν τὰ ἐπὶ τὰς ἱερὰς μυστήρια, ἵνα οἱ περιπίπτοντες εἰς ἁμαρτίαν ἀπαλλάττονται δι' αὐτῶν τῶν θαίων μυστηρίων τῆς εὐδοκαστακτοῦ ἐνοχῆς καὶ ἀξιώνται σωτηρίας καὶ ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν, δωρησάμενος τὴν θαίαν αὐτοῦ χάριν καὶ τὴν ὑπερφυῆ ἐξουσίαν τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς καὶ

conscientiam, et populus non prosperavit, et canis gladius tulit ex illis animam, haec quidem propter iniquitatem suam capitur, sanguinem vero eius de manu tua requiram, divina haec veriti mandata illamque damnationem ab Osee propheta illatam qua spiritus sancti nomine pronuntiatur: Quis tu scientiam repulisti, ego quoque repellem te, ne sacerdotio fungaris mihi, ideo statuius typis mandare et hunc patriarchalem nostram et synodalem libellum generalem, quo singulos adhortaremur, excitaremurque et impelleremur ecclesiastico more ad poenitentiam confessionemque, hoc praesertim divinum ieiuniorum tempore, utpote idoneo atque opportuno ad luenda peccata poenitentiamque agendam, ieiunium orationemque adhibendo et cuncta Dei mandata perficiendo.

Atque cum divini baptismi ope primi parentis peccatum in aqua sepelitur, et baptisatus, dum in aquam immergitur, sordes eluat et dealbetur et tunicam divinitus contextam sibi induat, divinam inquit gratiam ac vitam, quemadmodum ipse Dominus dicit, ut vitam habeant, quam peccando perdidicerant; atque divinus ipse baptismus principium sit et aditus amicitiae cum Deo ineundae caelestisque hereditatis (nisi enim quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto, non potest intrare in regnum caelorum), et vim habeat multam gratiamque mirificam et maximam, ut qui peccata delect per sanctas Trinitatis invocationem, et ex mortuo vivum efficiat eum a quo suscipitur; cumque divinus iste baptismus sit illuminatio, animarum splendor, vias in melius mutatio, infirmitatis nostrae adiumentum, ex Gregorii theologi sententia, commentatione praevia praecipimus dilectis in Christo fratribus antistitibus, ut se ipsos attendentes, cunctos per provincias suas sacerdotes obnixi adhortentur ad conficiendum illum, prout ab ecclesia praescriptum est, in sacra piscina, quae satis aquae capiat, ut demergatur puerulus, et ad perlegendas sacras preces, tribus emersionibus et tribus immersionibus baptizandum demergendo, et ad primam recitando in nomine patris, ad secundam et filii, ad tertiam et spiritus sancti; atque hac ratione iure et canonice ad Domini nostri et Dei sanctorumque apostolorum eius praescripta perficiatur sacrum istud divini baptismatis sacramentum.

Quibus ita ecclesiastice explanatis compendiarie commentatione ut inviolate observentur et exercentur, cum hominum animus natura feratur ad facinora, quippe qui perpetuo inclinent in vitia variis temporibus, pro gradibus aetatis uniuscuiusque, reique efficiantur, non servatis sed violatis Dei mandatis, ideo ipse Dominus noster et Deus, qui vult omnes salvos fieri, sicuti significavit ultra id quod dici excogitare possit per mirificam incarnationis suae dispensationem illum amorem, quo in nos prae caeteris feratur, ecclesiae suae sanctae septem sacra mysteria ideo commisit, ut in peccata delapsoi sacrorum eorumque mysteriorum ope liberarentur a noxa damnata digna, et salutem peccatorumque remissionem consequerentur, divinam suam gratiam mirandamque potestatem sanctis suis discipulis et apostolis elargiendo his verbis: Accipite

¹ Os. IV, 6.

² Ioan. X, 10.

³ Ioan. III, 6.

⁴ Orat. XL in sanctum baptismum, n. 3. Patr. Gr. XXXVI. 361.

⁵ Matth. XXVIII, 18, 19.

ἀποστόλους εἰπὼν· Ἀβραε πνεῦμα ἁγίον· ὃν
 τινων ἀφῆτε τὰς ἀμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ὃν
 τινων κρατῆτε, κρατῆνται· καὶ πάλιν· Ὅσα
 ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται
 δεδεμένα καὶ λυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἃς
 ἐκείνων δὲ ἀλληλοδιαδόχως διαβαίνει ἡ θεία αὐτῇ
 χάρις διὰ πνεύματος ἁγίου καὶ ἡ ἐξουσία πρὸς τοὺς
 χειροτονουμένους· κανονικῶς ἀρχιερεῖς, ὃν ἔργον ἴδιον
 προνοεῖν διὰ τῆς σωτηρίας τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐ-
 τοῖς χριστιανόρου λαοῦ, διδάσκειν αὐτοὺς τὰ σωτη-
 ριῶδη ἔργα, βαπτίζειν καὶ στήριζαν εἰς τὰ ἱερὰ δόγ-
 ματα τῆς ἀμαρτίου ἡμῶν πίστεως, καὶ ποδηγετεῖν
 εἰς τὴν ἀπόλαυσιν τῆς θείας δόξης· καὶ αἰωνίου μα-
 χαρίτης· καὶ ἐξομολογεῖν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτοῖς
 ποιμενικὴν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὰς κανόνας καὶ
 τὸν προσήκοντα τρόπον, καὶ νοθεύειν ἀρχιερατικῶς
 περὶ τῆς ἱερᾶς μετανοίας, ἥτις ἐστὶ κατὰ τὸν θεῖον
 Λαμάρτην· ἐκ τοῦ παρὰ φύσιν εἰς τὸ κατὰ
 φύσιν, καὶ ἐκ τοῦ διαβόλου πρὸς θεὸν ἐπὶ ἀνο-
 δος δι' ἀσκήσεων καὶ πόνων· καὶ τὰ μέρη αὐτῆς
 εἰσι τρία, ὅλον ἡ συντριβὴ τῆς καρδίας, ἡ τοῦ στό-
 ματος ἐξομολόγησις καὶ ἡ ἱκανοποίησις· καὶ αὕτη
 λέγεται εὐσεβοφρόνως ἐνεργουμένη λουτρὸν καὶ κα-
 θαρτήριον τῶν ἀμπακατημάτων. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὴν
 πληθύν τῶν εὐσεβῶν καὶ τὸ πολυφρόντιστον καὶ τὸ
 πολύπονον τῶν ἀρχιερέων, μὴ δυναμένων ἐξομολογεῖν
 τοὺς ἐπαρχιώτας αὐτῶν χριστιανούς, διορίζονται παρ'
 αὐτῶν κανονικῶς δι' ἀρχιερατικῶν ἐνταλτηρίων γραμ-
 μάτων κατὰ τόπους καὶ μέρη πνευματικοὶ πατέρες·
 ἱεροπρεπεῖς, σεβασμοί, ἀμεμπτοὶ καὶ ἄξιοι τοῦ ἱεροῦ
 τοῦτου λειτουργήματος· τῆς πνευματικῆς πατρότητος,
 ἔχοντες τὴν ἀδίκαν καὶ ἐξουσίαν παρ' αὐτῶν εἰς τὸ
 ἐξομολογεῖν καὶ δεχέσθαι τοὺς προσερχομένους αὐτοῖς
 χριστιανούς χάριν ἐξομολογήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν
 ἀμαρτιῶν, καὶ ἀκούειν προσεχῶς, καὶ μετὰ τὴν
 τελείαν τοῦτον ἐξομολόγησιν διορίζεσθαι τὰ πρόσφορα
 φάρμακα καὶ τὴν ἱκανοποίησιν εἰς θεραπείαν τῶν
 ψυχῶν αὐτῶν, καὶ ὅτω συγγράφειν τὰ ἀμαρτήματα
 αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ λέγειν τὸν πνευματικόν· Τέκνον,
 ἀφένται σου αἱ ἀμαρτίαι, καὶ ὁ κύριος ἡμῶν
 ἀοράτως ἀποφαίνεται τὴν τελείαν ἀφασιν καὶ ἐξά-
 λειψιν τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἐν μετανοίᾳ τελείᾳ ἐξομολο-
 γουμένων. Ἀλλὰ διὰ τὸ συμβαίνειν ὅτι τισιν ἐπαρχίαις
 παρ' ἑαυτοὺς καὶ ἀμέλειαν παρὰ τῶν ἐν αὐταῖς ἀρχιερα-
 τικῶς προϊσταμένων, μὴ ἐπιμελουμένων τῆς ψυχικῆς
 σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας καὶ καθαρᾶς ἐξομολο-
 γήσεως τῶν ἀμαρτιῶν τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτῶν χρι-
 στιανῶν, ὥστε διορίζεσθαι πνευματικούς πατέρας ἐπι-
 τελεῖν τὸ θεόδοτον τοῦτο καὶ ἀναγκαῖον ἔργον, καὶ
 τῶν ἐκεί χριστιανῶν μὴ φρονούντων· μηδὲ εἰς ἀσθη-
 σιν ἐρχομένων εἰς καθάρσιν τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀμαρ-
 τιῶν διὰ τῆς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, ἔπε-
 ς ἐστὶν ἔργον ἀφαιρῆσαι ἐκείνου χριστιανοῦ μεριμνᾶν
 διὰ καὶ φροντίζειν τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ σωτηρίας καὶ
 ἐξομολογεῖσθαι τὰ ἀμαρτήματα αὐτοῦ συνεχῶς, ὥστε
 δὴ καὶ συνεχῶς ἀμαρτάνοντος, κατ' ἐξοχὴν δὲ ἐν ταῖς
 ταχθείαις παρὰ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων
 οἰκουμένων συνόδων τέσσασις ἱεραῖς νηστείαις τοῦ
 χρόνου, ἀλλ' ἀμελούντων καὶ πλανώντων καὶ πλανω-
 μένων, διὰ ταῦτα φειδόμενοι τῶν ψυχῶν αὐτῶν καὶ προ-
 νοούντες κατὰ χάριος τῆς σωτηρίας αὐτῶν, ὥστε δὴ ἐμπιστευ-
 θέντες τοὺς πνευματικούς οἰκίας τοῦ παγκοίνου τοῦτου
 σκάρους τῆς ἐκκλησίας· καὶ αὐτὸς κατὰ θεῖαν εὐδο-
 κίαν, ἐφείλομεν ἀποστολικῶς ἐντολὰς ἐκπληρῶσαι.

Ὅθεν δίκην πνευματικῆς οὐλοπύγος γράφοντες
 συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων
 καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν

*spiritum sanctum: si quorum remiseritis peccata, re-
 mittuntur eis; si quorum retinueritis, retenta sunt;
 et rursus: Quaecumque ligaveritis et solveritis in
 terra, erunt ligata et soluta in caelis. Haec autem
 divina gratia et potestas ab illis deinceps spiritus
 sancti opera ad episcopos canonicos creatos perment,
 quorum peculiare munus est christiani populi sibi
 commissi saluti prospicere, eos salutifera opera
 docendo, baptizando, in sacris intermentas nostrae
 fidei dogmatibus firmiores reddendo, ad lucundum
 divinae gloriae sempiternaeque beatitudinis usum
 docendo, commissi sibi gregis confessiones ex-
 ciendo secundum ecclesiasticos canones morem-
 que debitum, ad sacram paenitentiam ut episcopos
 decet adhortando, quae est ex divi Damasceni
 sententia ab eo quod naturae adversatur ad id
 quod ipsi conveniens est, atque a diabolo ad Deum
 per pias vias studium laboreque regressio. Atque
 huius tres sunt partes, videlicet cordis contritio,
 oris confessio et satisfactio; quae si pio animo
 perficitur, delictorum lavacrum ac purgatio nun-
 cupatur. Quia vero pontifices propter maiorem
 fidelium numerum gravioreque ipsorum cura ac
 labores, dioecesium suarum christianorum confessioni-
 bus audiendis impares iam sunt facti, litteris pontificiis
 mandatoribus per locos partesque canonicis designant
 spirituales patres, viros spectatos, graves, inte-
 gro, sacro huiusmodi spiritualis paternitatis munere
 plane dignos, licentia et facultate instructos con-
 fessiones christianorum excipiendi qui propria pec-
 cata confitendi causa ipsos adiverint; quibus attente
 auditis confessioneque absoluta, idonea ab illis
 significantur remedia et satisfactio ad sanandas
 animas, et remittenda hoc pacto peccata. Dum
 enim confessarius dicit: *Fili, remittuntur tibi pec-
 cata tua*, tum Dominus noster occulte pronuntiat
 omnimodam remissionem ac deletionem peccatorum
 animo vere contrito patefactorum. Cum autem in
 nonnullis provinciis negligentia atque incuria labo-
 rent qui illis praepositi sunt pontifices, spiritualia
 christianorum sibi subditorum salutis per paeniten-
 tiam sinceramque peccatorum confessionem pro-
 curandae non adeo solliciti, ut patres spirituales
 designent qui munere illo a Deo dato ac plane
 necessario fungantur, ex quo fiat ut christianis isthic
 degentes, misso studio, animum non intendunt ad
 eluenda per paenitentiam et confessionem peccata
 sua (etiam christianum quemque omnino oporteat
 spiritualis salutis curam diligentiamque semper ha-
 bere ac propria peccata, ut qui sine intermissione
 peccet, sine intermissione confiteri, maxime vero per
 constituta a sanctis apostolis sacrisque conciliis
 oecumenicis sacrosancta quattuor anni ieiunia), sed
 curam omnem abiciunt, una deceptores ac decepti:
 idcirco eorum parcentes animis illisque salvandis
 pro munere prospicientes, quippe qui spiritualia
 universae huius navis, ecclesiae scilicet, guberna-
 cula iterum, indulgente Deo, tractanda susceperi-
 mus, apostolica mandata debemus exsequi.*

Quapropter, spirituali tuba quasi adhibita, scri-
 bentes synodice una cum sacratissimis apud nos
 antistitibus et honoratissimis, dilectis nostris in

¹ Ioan. XX, 22, 23.

² Matth. XVI, 19, et XVIII, 18.

³ De fide orth., I. II, cap. 80, Patr. Gr. XCV, 976a; tam
 etiam, I. IV, cap. 20, t. cit., 1198.

⁴ Cf. Matth. IX, 2; Luc. V, 20; Marc. II, 4.

⁵ φρονούντων (1) AG.

ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, πρῶτον μὲν προ-
 τρεπόμεθα καὶ ἐνταλλόμεθα πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ
 ἡμῖν ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῶσιν ὡς νομί-
 μως καὶ κανονικῶς προϊσταμένοις ἀρχιερατικῶς ἐν
 ἐκείνῃ ἐπαρχίᾳ, ὅπως πληροφоруμένοι ταῦτα καλῶς,
 προσέχοντες ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ἐμπιστευθέντι ὑμῖν
 ποιμνίῳ, παραγγέλλοντες τοῖς ἱερεῶσιν ὑμῶν ἐπιτε-
 λῆναι τὸ ἱερὸν μυστήριον τοῦ βαπτίσματος, κατὰ τὴν
 ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ τὴν ἐν συντόμῳ ἐκκλη-
 σιαστικῇ ἡμῶν διαρρηγείαν, ἐν εὐρυχώρῳ ἱερῷ κο-
 λυμβήθρᾳ, ὅστε βαπτίζεσθαι τῷ ὕδατι τὸν βαπτίζο-
 μενον, καὶ εἰς τρεῖς ἀναδύσεις καὶ καταδύσεις, καὶ
 ἐν ἐκείνῃ ἀναδύσει καὶ καταδύσει προσφώνειν τὸν
 ἱερέα καὶ λέγειν ἐν τῇ πρώτῃ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ
 πατρὸς, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ υἱοῦ, καὶ ἐν τῇ
 τρίτῃ τοῦ [παν]αγίου πνεύματος, καὶ μετὰ τὴν
 τελευτήν τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ θείου τούτου βαπ-
 τίσματος χρίειν τὸν βαπτισθέντα τῷ ἱερῷ μύρῳ, ὅτι
 σφραγίς ἐστὶ τῆς ἁγίου πνεύματος δωρεᾶς,¹ ὅ-
 τίς καὶ εὐδοκῶν Χριστοῦ ποιεῖ τὸν βαπτίζμενον καὶ
 ὁλοποιεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ σημείου τοῦ ζωοποιοῦ σταυ-
 ροῦ καὶ θαυρῶν ποιεῖ κατὰ τὸν ποιμνίων πνευμά-
 των καὶ διαφέρειν τὸν ἄλλων τῶν μὴ ταύτην ἔχόν-
 των τὴν σφραγίδα, δι' ἧς βασιλικῶς μεγάλου στρατιώ-
 της εἶναι δεικνύεται, κοσμεῖ ὑπερφῶς τὴν ψυχὴν
 αὐτοῦ· ἐνίησι γὰρ αὐτῇ ἀοράτως ἡ θεία χάρις, διὰ
 τοῦ χρίσματος κόσμον ὁλόφωτον, ὅλον ὁ λαβὼν δι'
 ἑλαίου ἱλαρύνει τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπηύ-
 χητο,² καὶ τηρεῖ αὐτὸν ἀπὸ τῶν τελευταίων κατὰ τὸν
 προφήτην Ἰεζεκιήλ.³ Διὰ ταῦτα ὅσοι τῶν ἀδελφῶν
 ἀρχιερέων οὐκ ἔχετε ἀρκοῦν ἱερὸν μύρον, αἰτήσατε
 παρὰ τῆς ἐκκλησίας δι' ἐνυπογράφων ὑμῶν γραμμά-
 των, ἵνα λάβητε δωρεάν παρ' αὐτῆς καὶ διανέμητε
 ὡσαύτως δωρεάν εἰς ἐκκλησίας ὑμῶν, διοριζόμενοι
 ἀμείως καὶ πνευματικῶς πατέρας, δι' ἀρχιερατικῶν
 ὑμῶν ἐνταλτηρίων γραμμάτων κανονικῶς ἀποκαθι-
 στάμενοι, ἱεροπρεπεῖς, γηραιοὶ, σεβασμίους, ἀμίμ-
 πτους, σφύροντας, ἐγκρατεῖς, δοκίμους, διδασκικούς,
 ἀντεχομένους⁴ τοῦ κατὰ διδασχὴν⁵ πιστοῦ
 λόγου, ἵνα καὶ δυνατοὶ ὦσι παρακαλεῖν ἐν
 τῇ ὑγιαίνουσῃ διδασκαλίᾳ, τοὺς δ' ἀντι-
 λέγοντας· ἐλέγχειν, καὶ ἀφίους ποιεῖν πάντα,⁶
 ἵνα πάντας ἡ πλείονας κερδήσωσι κατὰ τὸν
 θεῖον ἀπόστολον,⁷ ἐπὶ καταρτισμῷ καὶ ὠφελείᾳ καὶ
 ψυχικῇ σωτηρίᾳ τῶν ἐξομολογούμενων εὐσεβῶν. Εἴτα
 δὲ παραινόμεν πατρικῶς καὶ συμβουλευόμεν ἐκκλη-
 σιαστικῶς πᾶσι τοῖς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις χριστιανοῖς,
 ἱερομένοις καὶ λαϊκοῖς, μεγάλοις καὶ μικροῖς, γέρονσι
 καὶ νέοις, ἀνδράσι τε καὶ γυναῖδι, καὶ παρακαλεού-
 μεθα εὐχαιρικῶς, ὅπως, ἐπειδὴ ἐφύσθηεν ὁ κῆρὸς
 τῶν θείων νηστειῶν, ὅστις ἐστὶν εὐπρόσδεκτος καὶ
 μετανοίας καιρὸς καὶ ἐξομολογήσεως, πληροφоруμένοι
 τὴν ὑπερφύη δυνάμιν αὐτῆς, προσέλθῃτε ἀμείως μετὰ
 σπουδῆς καὶ ἀρχῆς τῶν ἐνεστηκυῶν τούτων θείων
 νηστειῶν πρὸς τοὺς διορισθέντας πνευματικούς πα-
 τέρας, μὴ περιμένοντες περὶ τὸ τέλος, τῶν θείων
 νηστειῶν, ὡς τοῦτο τισιν εἰδισται, ἀλλ' ἐκ πρώτης,
 ἵνα ἔχητε καιρὸν ἐπιτελεῖσαι εὐσεβοφρόνως καὶ τὴν
 διορισθεῖσαν παρὰ τῶν πνευματικῶν ὑμῶν πατέρων
 ἱκανοποιήσιν. ἐξομολογούμενοι μετὰ συνειτριμμένης
 καρδίας πάντα τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν, ὅσα ἐν λόγῳ,
 ἢ ἔργῳ, ἢ διανοίᾳ, ἢ ἀγνοίᾳ, φανερώς τε ἢ ἀφανῶς,
 κατὰ πάντα καιρὸν καὶ τρόπον ἐποιήσατε, ὄντας
 εὐλόγους καὶ βέβαιοι, ὅτι καρδίαν συνετριμμέ-
 νην καὶ τεταπεινωμένην ὁ θεὸς οὐ ἐξου-

sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, primum
 quidem cunctis nostris in Christo dilectis fratribus
 sanotis antistitibus, utpote pontificibus iure et cano-
 nices cuique provincias praepositis, suademus ac
 praecipimus, ut haece optime perspectis, attendatis
 vos ipsos et totum gregem vobis commissum,
 vestrosque adhortetis sacerdotes, ut sacrum bap-
 tismatis mysterium secundum ecclesiasticum ritum et
 compendiarium nostram ecclesiasticam commen-
 tationem administrent in sacra piscina adeo ampla,
 ut baptizandus in aquam immergi possit, tribus
 adhibitis emersionibus totidemque immersionibus;
 ad singulas autem emersiones et immersiones sacer-
 dos alta voce dicat, ad primam *in nomine patris*,
 ad alteram *et filii*, ad tertiam *et sanctissimi spiritus*;
 absoluto vero sacrosancto divini huius baptismatis
 mystorio, baptizatum sacro inungatur unguento,
 quia *sigillum est domini spiritus sancti*, quo odor
 Christi efficitur baptizatus, vivificae crucis signo
 instruitur, audax redditur ad repellendos nefarios
 spiritus, ab aliis secernitur, quibus non inest sigil-
 lum hoc, cuius ope magni regis miles constitutus
 animam suam mirum in modum exornat (in hanc
 enim unctione inita occulte immittitur a divina
 gratia decus splendidissimum, quali David vultum
 suum illustrari optaverat), illaeus denique servatur
 secundum Ezechielem prophetam. His de causis
 quotquot estis fratres antistites quibus sacri un-
 guenti satis non fuerit, missis vestris obsignatis
 litteris, ab ecclesia petitote, ut gratis illud ab ea
 acceptum gratis quoque per ecclesias vestras distri-
 buatis, designatis confestim et patribus spirituali-
 bus, pontificibus vestris mandataris epistolis cano-
 nico constituendis, viris spectatis, canescentibus,
 venerandis, vitio vacuis, prudentibus, sobriis, peritis,
 doctis, *fidelis illius sermonis qui ad doctrinam facit
 tenacibus*, ut possint et exhortari doctrina sana,
 contradicentes vero convincere, omnesque reddere
 dignos, omnes aut plures lucrifacturi aequae ac divus
 apostolus, ad confirmationem et commodum et
 spiritualem salutem fidelium peccata sua constiten-
 tium. Tum etiam paterne hortatur ecclesiasticeque
 monemus vos omnes per provincias christianos,
 clericos et laicos, maiores et minores, seniores et
 iuniores, virosque ac mulieres, atque obnixi im-
 peramus, ut instante divinorum ieiuniorum tempore,
 quod pergratum habetur ac poenitentiae confes-
 sionisque agenda opportunitas, mirifica huius vir-
 tute plane perspecta, confestim ac summo studio,
 sub initium divinorum illorum quae iam instant
 ieiuniorum, confessorios qui constituti fuerint adea-
 tis, rem non in divinorum ieiuniorum finem reser-
 vantes, ut nonnulli solent, sed illico, ut vobis tem-
 pus sit satisfactionem a confessoris vestris prae-
 finitam religiose exsequendi, omnia peccata vestra
 animo contrito confessuri, quaecunque verbo vel
 opere, cogitatione vel inactia, aperte vel occulte,
 quovis tempore et modo admiseritis, bona spe freti
 ac certi, contritum humilatumque animum Deo non
 fore despectui ex sancti regis et prophetae sen-
 tentia, qui haec etiam addit: *Dixi, conflabor ad-
 versum me iniquitatem meam Domino, et tu remisisti
 impietatem cordis mei*; atque per Ezechielem pro-
 phetam haec pronuntiat spiritus sanctus: *Ego, in-
 quit, adonai Dominus, non volo mortem peccatoris,*

¹ Cf. II Cor. I, 21-22; I Ioan. II, 20; tum ipsum Ritualis
 Graecorum ad hunc locum.

² Ps. CIII, 18.

³ Ez. XXXVI, 26-27.

⁴ Tit. I, 9.

⁵ *ἀντεχόν AG*.

⁶ *πάντα AG*.

⁷ I Cor. IX, 19, 22.

θενώσε: κατὰ τὸν ἱερὸν προφητάντα, λέγοντα καὶ ταῦτα: Εἶπα, ἐξαγγρεύσω κατ' ἐμοῦ τὴν ἀνομίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου, καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιήλ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀποφάνεται: Ἐγὼ, φησὶν, Ἀδωναὶ κύριος, οὐ βούλομαι τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτωλοῦ, ὥς τὸ ἐπιστρέφει καὶ ζῆν αὐτόν. Καὶ τί ἐπὶ λέγομεν περὶ τῆς ἱερᾶς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως; Ἐκλήθει ἡμεῖς ὁ χρόνος διηγούμενος περὶ τῆς μεγίστης δυνάμεως αὐτοῦ εἰς σωτηρίαν τῶν ἐξομολογουμένων. Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ κύριος, ἡμῶν καὶ σωτὴρ μετὰ τὸ πειρασμὸν αὐτὸν τὸν διδύσκον ἤρξατο κηρύσσειν καὶ λέγειν: Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, προσκαλὼν πάντας. Δεῦτε πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς: οἱ ἐν φροντίσιν, οἱ ἐν ἀμαρτίαις, δεῦτε, λέγων, οὐχ ἵνα ἀκαιτήσω εὐθύνας, ἀλλ' ἵνα λύσω τὰ ἀμαρτήματα ὑμῶν, ἐπειδὴ οὐ δέομαι τῆς δόξης ὑμῶν, ἀλλὰ, φιλάνθρωπος ὢν καὶ πολυέλεος, τῆς σωτηρίας ὑμῶν. διὸ καὶ ὁ θεὸς Λουκᾶς ἐν ταῖς Πράξεσι φησιν, ἐπὶ ὁ θεὸς ἔδωκε τὴν μετάνοιαν εἰς ἑστέιν. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἁγία αὕτη μετάνοια τὸν λῃστὴν εἰσέγαγεν εἰς τὴν παράδεισον, ἔδωκε τὴν ἀφῆκασιν τῷ Δαυὶδ, τὴν συγχώρησιν τῷ Μανασσῇ, τὴν ἀφῆκασιν τῷ Πάτρει καὶ πρωτοκορυφαίον τῶν ἀποστόλων ἐποίησε, τὸν ἀσπυτον ἰδὼν εἰς τὴν πατρικὴν αὐδὴν οὐκ εἰσέγαγε καὶ τοῦ μόσχου τοῦ σιτευτοῦ γασσάδα: παποίησε, καὶ τοὺς Νινευίτας τὸν ἐπαγγελλόμενον ὀλεσθῆναι φεύγειν ἐποίησεν, ἀσπασάμενοι: τὴν ἁγίαν αὐτὴν μετάνοιαν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας, προσέλθετε ἀμέσως τοῖς πνευματικοῖς πατέρεσιν, ἐξομολογούμενοι τὰς ἀμαρτίας ὑμῶν ἐν κατανοίᾳ καὶ τελείᾳ ἀποστροφῇ τῶν προημαρτημένων, καὶ ἐπιστρέφετε πρὸς κύριον σὺμπαντες, ποιμένες καὶ ποίμνια, ἐξ ὅλης καρδίας, ἐν νηστείαις καὶ πραυσταῖς, καὶ ἐλεημοσύναις σὺν τῇ ἐργασίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν, καὶ προφύλαττε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλέετε, ἵνα ἀξιώθητε παρ' αὐτοῦ οὐ μόνον τῆς συγχώρησεως καὶ ἀφέσεως τῶν ἀμαρτιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιγαίων καὶ τῶν οὐρανίων αὐτοῦ ἀγαθῶν. ὁ δὲ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐκ οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, κατὰ τὸν θεὸν ἀπόστολον, κληρονόμοι γενόμενοι τῆς ἀθανάτου αὐτοῦ βασιλείας καὶ αἰωνίου μακαριότητος: οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετριότητος: εἰη πᾶσιν ὅμιν.

Ἐν ἑταῖς σωτηρίᾳ, κατὰ μῆνα ἰανουαρίου ἰνδικτιῶνος ι'.

- + ὁ Καισαρείας Φιλόθεος.
- + ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.
- + ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.
- + ὁ Κυζίκου Μακάριος.
- + ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
- + ὁ Νικαίας Δανιήλ.
- + ὁ Χαλκηδόνος Ἱερωνίμης.
- + ὁ Ἀρμενίων Γρηγόριος.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος.
- + ὁ Προύτης Ἀνθίμος.
- + ὁ Νεοκαισαρείας Μελέτιος.
- + ὁ Βερροίας Χρυσάνθος.

D

sed ut convertatur et vivat. Et quid adhuc dicemus de sacra poenitentia et confessione? Tempus nobis deficiat maximam eius virtutem ad peccata sua confitentes salvandos enarrantibus. Etenim ipse Dominus noster et salvator, cum a diabolo fuisset tentatus, coepit praedicare et dicere: *Poenitentiam agite; appropinquavit enim regnum caelorum.* Omnes advocat: *Venite, inquit, omnes qui fatigati estis et onerati, et ego reficiam vos, qui in sollicitudine, in peccatis estis.* *Venite, inquit, non ut poenas capiam, sed ut peccata vestra solvam, non quod gloria vestra, sed quod salute vestra egoam, utpote clemens et misericors.* Unde et divus Lucas in Actibus dicit, *resipiscentiam a Deo datam esse ad vitam.* Cumque sancta haec respicientia latronem in paradisum introduxerit, veniam concesserit Davidi, condonationem Manassae, remissionem Petro, eumque principem apostolorum reddiderit, filium prodigum in paternam rursus domum introduxerit eique vitulum saginatum gustandum prae buerit, et Nini-vitas ad nuntiatam perniciem fugiendam incitaverit, sanctam hanc poenitentiam intimo spiritu et animo complexi, patres spirituales statim aditote, peccata vestra, animi dolore et summa admissorum criminum repudiatione suscepta, confessuri, et ad Deum revertimini. omnes, pastores et greges, intimis animis, ieiuniis, precationibus, elemosynis oestrisque virtutibus adhibitis, faciem eius praeoccupando in confessione et in psalmis ei iublando, ut ab eo non veniam modo, peccatorumque remissionem adipiscamini, verum etiam terrena caelestiaque eius bona, quae oculus non vidit, nec auris audivit, nec in mentem hominis venerunt, secundum divum apostolum, hereditatem adepti immortalis regni eius et sempiternae beatitudinis. Illius igitur gratia immensaque misratio, precatio vero et benedictio nostrae mediocritatis sit cum omnibus vobis.

Anno salutis 1807, mense ianuario, indictione X.

- + Philotheus Caesareae.
- + Dionysius Ephesi.
- + Meletius Heracleae.
- + Macarius Cynici.
- + Athanasius Nicomediae.
- + Daniel Nicaeae.
- + Hieremias Chalcedoniae.
- + Gregorius Derocorum.
- + Gerasimus Thessalonicae.
- + Anthimus Prusae.
- + Meletius Neocaesareae.
- + Chrysanthus Berrocae.

¹ Pa. L. 19.

² Pa. XXXI, 5.

³ Ez. XXXIII, 11.

⁴ Matth. IV, 17.

⁵ Matth. XI, 28.

⁶ Verba sunt Chrysostomi, in Matth. homil. XXXVIII, n. 2.

⁷ Act. XI, 18.

⁸ Quae sequuntur usque ad φεύγειν ἐποίησεν ex variis libri ritualis locis deprompta sunt.

⁹ I Cor. II, 9.

† ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.
 † ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος.
 † ὁ Φιλαδέλφειας Δωρόθεος.
 † ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος.
 † ὁ Περικλίου Παρθένιος.
 † ὁ Μαρωνείας Νεόφυτος.
 † ὁ Ἰμβριου Νικοφώρος.
 † ὁ Ὠλύνης Φιλάρετος.
 † ὁ Πόντος Καλλίνικος.
 † ὁ Ἐλασσώνος Ἰωαννίκιος.
 † ὁ Φερσάλων Παρθένιος.
 † ὁ Νυσαῶν Σαραφίμ.

† Gregorius Athenarum.
 † Ioannicius Ancyrae.
 † Dorotheus Philadelphiae.
 † Polycarpus Novarum Patrarum.
 † Parthenius Proflavi.
 † Neophytus Maroneae.
 † Nicophorus Imbri.
 † Philaretus Oleneae.
 † Callinicius Poesae.
 † Ioannicius Elaeonis.
 † Parthenius Phersalorum.
 † Seraphim Nyssaeae.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 mense ianuario.

Sacrum prophetae Eliae monasterium in viculo Zitzia dicto in Epiro, cum olim stauropiegica dignitate auxissent tum Procopius patriarcha, tum Callinicius, successor eius, quasi per adiunctionem donaverant scholae graecarum litterarum in eodem loco conditae atque τοῦ Κιούμα nuncupatae ad sumptus eiusdem resarciendos. Quem vivendi modum post biennium ultro everterunt cum Hierotheus, Ioanninorum metropolita inde ab aprili 1799, tum Gregorius, monasterii hegumenus, tum denique scholae illius procuratores; atque collatis inter se consiliis, a sacra synodo postularunt, ut res tum monasterii tum scholae in pristinum statum reponerentur. Eorum postulata ea condicione concessit synodus, ut monasterium grossos quattuor milia singulis annis in publicum ecclesiae aerarium conferret, a magnae quam dicunt scholae prae-

positis administrandos, quorum usurae impendiis scholae Giumanae suppeditandis inservirent. Sigillum ea de causa editum datum est anno 1807, mense ianuario, indictione decima. Prooemium in editione deest. Episcoporum subscriptiones haec sunt: Gregorius patriarcha, Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Macarius Cyzici, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicaeae, Gregorius Dercorum, Gerasimus Thessalonicae, Anthimus Prusae, Meletius Neocaesareae, Chrysanthus Berrhosae, Gregorius Athenarum, Ioannicius Ancyrae, Dorotheus Philadelphiae, Polycarpus Novarum Patrarum, Parthenius Proflavi, Ioannicius Elaeonis, Parthenius Phersalorum.

E codice patriarchali descriptam tabulam edidit B. A. Mystakides in Παράστασις, t. X (Athenis, 1886), p. 133-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 maii 17.

In metropolitano Dercorum tabulario exstat codex satis amplius, in quo inter alia haud parvi momenti haec etiam leguntur quae ad rem nostram faciunt; καὶ-φ ματοῦ ἡ ἐπιστολὴ πατριαρχικῆ ἐγκύκλιος πρὸς πάντας τοὺς μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους, ἐν οἷς εὐαγγελίζεται χαρὰ μεγάλη πᾶσι τοῖς ἀρχιερεῶσι καὶ παντὶ τῷ χριστιανῶν αὐτῶν ποιμνίῳ, ὅτι ἐν τῇ παρόντι μὲν τῇ κα'-γ τοῦ βεπιοῦλ ἐβέλ ἡμέρᾳ παρασκευῇ, τῇ ἰζ'-γ τοῦ τρέχοντος ματοῦ, ἀνηγερθεὶς κατὰ νόμιμον καὶ δικαίαν διαδοχὴν κράτιστος ἡμῶν βασιλεὺς ὁ δικαιοτάτος, γαληνόςτατος εὐσεπλαγχνόςτατος πολυχρόνιος σουλτάν Μουσταφᾶς χάν, υἱὸς τοῦ δαυμνήστου σουλτάν Ἀμπδὺλ Χαμίτ χάν, καὶ κατὰ θεῖαν νεύσιν ἐνιδρύθη πανευκλεὺς εἰς τὸν πατρῶν βασιλικὴν αὐτοῦ θρόνον λίαν ἡσυχῶς καὶ ἀταράχως. Ἀμα δὲ τῇ ἐγκαθιδρύσει τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἐστάλη ἀμέσως πρὸς ἡμᾶς ἐγγράφον

ὡφλὲν ποιησέμεν (h. e. decretum), περιέχον τὰ τῆς κοινῆς ταύτης χαρᾶς εὐαγγέλιον καὶ ἐκτίττον τὰ πληροφοροῦσμεν πάντας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ γενικῶς ὅλους τοὺς εὐχριστομένους ἐν ἐλῇ τῇ βασιλικῇ ἐπικρατείᾳ ὁμογενεῖς ἡμῶν εὐσεβεῖς πιστοὺς καὶ εὐπειθεῖς βασιλεῖς (h. e. subditi) τοῦ βασιλείου αὐτοῦ κράτους, τὴν χαρὰν ποιεῖν αὐτῶν εὐδύνειν, ἵνα σὺμπαντες εὐφραίνόμενοι εὐχρησθῶσιν ἀπὸ βέδους φυχῇ; ὑπὲρ τῆς βασιλικῆς ταύτης διαδοχῆς, κτλ. Atque haec quidem summus ille ecclesiae Graecae pontifex et sacra apud eum synodus; quae verba nihil sane veri exhibent nisi diem initii a novo sultano imperii et abiectam Graecorum in adulando humilitatem.

Locum exscripsi e diario: Ἡμερολόγιον τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἔτους 1885 (Constantinopoli, 1884), in-8°, p. 152-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 augusti 15.

Rei pecuniariae Graecorum illustrandae non parum inservit synodalis quaedam epistola per omnes provincias anno 1807, die 15 augusti, dimissa, ad significandum quod, cum provinciarum illarum ἑκκοποι, praestantiores scilicet sacrae synodi sodales, mutuas pecunias cuiusque provinciae nomine non nisi aegre et fenore gravissimo colligere possent, satius esse duxerant optimi illi procuratores mutuam sumere pecuniam per synographas aerarii quidem publici seu patriarchalis nomine conscriptas, sed a cuiusque dioecesis antiistite solvendae, modo quaeque synographa eidem antiistiti a suo ἐφόρῳ exhiberetur subscriptione patriarchae

pro tempore obsignata. Syngraphae illae seu ἐπολογίαι specie quidem αὐλικά dicebantur, patriarchales videlicet, re tamen ipsa ἀπαρχικά habebantur, ab antiistitibus, immo a cuiusque dioecesis christianis solvendae hoc pacto, ut pro singulis saecis (πουγγισίοις) non quinquaginta, ut moris erat, sed sexaginta piastris qui dicuntur Turcici exolverentur. Quae agendi ratio quot pravae mores attulerit, solis illis non nihil aspicari licet, qui incredibilem antiistitem Graecorum avaritiam compertam habent. En episcoporum subscriptiones quae a tabula illa exhibentur: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Athanasius

Nicomediae, Daniel Nicæae, Hieremias Chalcedoni, Gregorius Deroorum, Gerasimus Thessalonicae, Ioannicus Prusae, Meletius Neocaesareae, Chrysanthus Berboeae, Gregorius Athenarum, Ioannicus Ancyrae, Polycarpus Novarum Patrarum, A Parthenius Proflavi, Ioannicus Elaseonis, Parthenius Pharsalorum.

Exstat iterum edita in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. XIX (1899), p. 194-5.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de colybis pro mortuis offerendis et de frequentanda communione
1807 mense augusto.

Acerrimas controversias inter monachos montis Atho exortas tum de diebus in quibus colyba pro mortuis offerri liceret, tum de frequenti communione, iam paucis enarravimus ad annos 1772, 1773 et 1776. Quao cum iterum agitantur, eas componere aggressus est Gregorius patriarcha, sententiam edendo quam modo repraesentamus, sed infelici

item conatu, ut postea dicemus, ubi de his agendi locus iterum erit. Tabulam quae sequitur primus edidit Manuel Gedeon in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. III (1883), p. 598-9, eamque repetiit idem vir doctus in suo opere, Κανονικὰ διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 122-6, additis nonnullis variationibus quas ipsi in textum admisimus.

Περὶ κολύβων καὶ περὶ τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως.

† Γρηγόριος ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐρωτάτο: μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεωριλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, οἱ ὑποκείμενοι τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτῃ, πατριαρχικῇ, ἀποστολικῇ τε καὶ οἰκουμένικῃ θρόνῳ, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπῆτοί καὶ περιπόθητοί ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμότατοι κληρικοὶ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐκάστης ἐπαρχίας, καὶ ὁσιώτατοι πατέρες τῶν τε ἐν τῷ ἀγώνῳ ὄντων τοῦ Ἄθου καὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν καὶ ἑνοριακῶν μοναστηρίων, καὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπῆτὰ τῆς ἡμῶν μεριμνίας: χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Πρὸ χρόνων ἱκανῶν ἐκ συνεργείας τοῦ ζῆτα- νίων σπορίως ἀρχιεπίσκοπου διαβόλου ἀνεξή, μεταξὺ τῶν μοναζόντων ἐν τῷ ἀγώνῳ ὄντων διένεξις τις καὶ ἀλλοτριμαχία περὶ τε τοῦ μνημοσύνου τῶν κολύβων καὶ τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως τῶν ἀρχόντων μυστηρίων, τῶν μὲν προβαλλομένων κατ' ἀρχαίαν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας παράδοσιν ἐπιτελεῖσθαι τὰ μνημόσυνα τῶν ἐν εὐθείᾳ τῇ πίστει τελειωθέντων ὁρθοδόξων καὶ διὰ κολύβων ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ἑβδομάδος, τῶν δὲ ἐνισταμένων καὶ λεγόντων ἐν σαββάτῳ μόνον κατὰ τὴν διατύπωσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας, καὶ πάλιν περὶ τῆς θαλας εὐχαριστίας, τῶν μὲν συνεχῶς μεταλαμβάνειν καὶ ἀναμνησκόμενοι τῶν δὲ μετὰ προθεσμίας καὶ ἀκατακρίτως, καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ἀκαίρου ἀκατακρίτως καὶ περὶ τῆς τοιαύτης ἀκαίρου ἀκατακρίτως τὸς δὲ αἰετὶ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀπεφάντο τότε ὅσα ἴδαι, καὶ δικαίως ἐστηρίχθησαν τοὺς ἀνακινούντας, τὰ τοιαῦτα καὶ δοκῶντες. Ἐπειδὴ οὖν ἀνεφάνη λαίφρον ἐν τῇ τοιαύτῃ δοκῶντος ἐν τῷ ἀγώνῳ ὄντων, οὐκ ἀπεικὸς ἔγνωμεν γνώμῃ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἐκδόσει ῥιζοῦν τὴν τοιαύτην ἀναβλάστησιν, ἵνα μὴ καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐνσπάρῃ ταῖς ψυχαῖς τῶν τε μοναχῶν καὶ τῶν λοιπῶν ὁρθοδόξων ἀμύνηται, καὶ δευτέρως ἀκαίρου ἀκαίρου καὶ ἐνστάσις, καὶ προσηνὴς ψυχικὴ ἀπόλεια.

Τούτου χάριν γράφοντες ἐν τύποις τὸν παρὶντα ἐκκλησιαστικὸν ἡμῶν τόμον καὶ διαμνησκόντες τὸν ὁρθὸν σκοπὸν τῆς ἀγίας ἐκκλησίας μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱεροτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπῆτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐξηγοῦμεν πρῶτον περὶ τῆς κοινωνίας τῆς θαλας εὐχαριστίας πρὸς πάντας, οἱ ἡ μεταλήψεως τῶν ἀρχόντων μυστηρίων ὁφείλει γίνεσθαι ἀκατακρίτως.

De colybis et sacra communione.

† Gregorius divina miseratione archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et patriarcha universalis.

† Sacratissimi metropolitae et honoratissimi, Deo acceptissimi archiepiscopi et episcopi sanctissimis nostro patriarchali apostolico et oecumenico solio subditi, dilecti in sancto spiritu et carissimi fratres et consacerdotes, colendissimi clerici nostrae magnae Christi ecclesiae et cuiusque dioecesis, religiosissimi patres cum sanctissimis montis Atho tum ceterorum sacrorum patriarchalium stauropegiorum et dioecesanorum monasteriorum, et universi benedicti christiani, filii in Domino dilecti mediocritatis nostrae, gratia sit vobis et pax a Deo, a nobis vero votum, benedictio et condonatio.

Ante annos nonnullos nefarii diaboli zizaniorum satoris opera exorta est inter sacri montis monachos controversia quodam ac disceptatio de commemoratione cum colybis et de sacra sacrosanctorum sacramentorum communione, aliis contenditibus ex pristina sanctae Christi ecclesiae traditione commemorationes orthodoxorum in pia fide defunctorum celebrandas esse vel cum colybis singulis hebdomadae diebus, aliis inficiantibus ac dicentibus illas uno sabbato agendas esse secundum ecclesiastici officii praescriptum: item de sacra communione, aliis quidem continenter et absque praevia confessione communione suscipiendam esse, aliis vero cum intermissione et indemnitate. Atque de intempestiva huiusmodi quaestione sancta Christi ecclesia decrevit ea aetate quae decernenda fuerunt, ac iure confutavit eos qui commotas huius generis controversias insidiosae agitabant. Cum igitur nonnihil pravae illius persuasionis in sacro monte iterum apparuerit, non immerito statuimus ex communi synodali sententia radicibus praescindere huiusmodi surculum, ne forte maligni opera iterum disseminetur in animis cum monachorum tam ceterorum fidelium dubitatio et altera intempestiva controversia et disceptatio, ex qua spiritalis oriatur perniciēs.

Hac de causa typis exscripto hoc ecclesiastico nostro libello, ac sano sanctae ecclesiae proposito explanato, una cum sacratissimis apud nos antistitibus et honoratissimis, dilectis nostris in sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, cunctis declaramus primum de divinae eucharistiae participatione, purissima mysteria plane atque omnino suscipienda esse pro cuiusque fidelis exploratione se-

διὰ δοκιμῆς ἐκάστου εὐσεβοῦς κατὰ τὸν θεῶν ἀποστολὴν, τὸν ἀποφανόμενον· δοκιμαζέτω ἕκαστος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἁγίου ἐσθιάτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ἡ δὲ δοκιμὴ αὕτη, οὐ δύναται ποτὲ γίνεσθαι δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ διὰ τῶν πνευματικῶν πατέρων, οἵτινες ἔχουσι τὴν δόξαν κατὰ τῶν ἀρχιερέων, συνεπιφερόμενοι ἐκκλησιαστικὰ ἐνταλτηριώδη γράμματα, ὁδηγούντα αὐτοὺς πρὸς δεξιὰ καὶ ἀνευρεῖν τὰ βάθη τῶν καρδιῶν τῶν ἐξομολογούμενων, τὰς διαθέσεις, τὰς πράξεις καὶ τὰς ἐξέσεις, καὶ κατάλληλα ἐπιδείναι αὐτοῖς τὰ φάρμακα, καὶ ἐπιτιμᾶν κατὰ τοὺς κανόνας τῶν ἱερῶν καὶ θαυρόρων πατέρων καὶ συγχωρεῖν μετὰ τὴν ἱκανοποίησιν τοῖς ἀξίοις τὴν μετάληψιν τῶν ἀγνάντων μυστηρίων, ὡς καὶ ὁ θεὸς τῆς ἐκκλησίας πατὴρ χρυσορρήμεν διδάσκει, ὅτι οὐ δεῖ μακαρίζειν τοὺς συνεχῶς μεταλαμβάνοντας. ἀλλὰ τοὺς ἀξίους καὶ ἀκατακρίτους. Ἐκ τούτων τοίνυν βεβαιούται ἕκαστος εὐσεβῆς τὸν σκοπὸν καὶ τὴν γνώμην τῆς ἐκκλησίας, διὰ πνεύματος ἁγίου λαλοῦσης εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ καὶ ὁρῶντος, καὶ τούτῳ τῷ κανόνι στοιχῶν, δοκιμαζέτω ἑαυτὸν διὰ τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς, καὶ οὕτως προσερχόμενος μετὰ φόβου θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης, πρὸς μετάληψιν τῶν ἀγνάντων καὶ φρικτῶν μυστηρίων εἰς τὰς ψυχὰς τε καὶ σώματα. Δεύτερον δὲ ἀποφανόμεθα ἐκκλησιαστικῶς καὶ περὶ τῶν μνημοσύνων τῶν ἐν εὐσεβείᾳ τῇ πίστει κοιμηθέντων ἐρῶν δόξῳ. ὅπως διατηρήται ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοσις καὶ ἡ τῶν ἀκολουθῶν διατύπωσις· ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος, ὅλον ἡ τῆς ἀναστάσεως· ἐν τῇ κυριακῇ, τῶν ἀσωμάτων ἐν τῇ δευτέρᾳ, τοῦ τιμίου προδρόμου ἐν τῇ τρίτῃ, τῆς σταυρώσεως· ἐν τῇ τετάρτῃ, τῶν ἱερῶν ἀποστόλων ἐν τῇ πέμπτῃ, καὶ πάλιν τῇ· σταυρώσεως· ἐν τῇ παρασκευῇ, καὶ τῶν κοιμηθέντων ἐν τῇ σαββάτῃ, καὶ αὕτη ἡ ταχέως ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία ὅλης τῆς ἐβδομάδος ἐφαίνεται ἵνα ἐνεργηται ἀπαράβατος ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ τοῦ θανάτου χρόνος ἐστὶν ἀπερίριστος, ἀκολουθῶν δὲ καὶ ἡμέραι, ἐν αἷς τίττανται μνημόσυνα γίνεσθαι τῶν κοιμηθέντων, συμπέπτουσι καὶ ἐν σαββάτῃ καὶ ἐν κυριακῇ καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς διακαινησίμοις ἡμέραις τῆς ἀναστάσεως. ἅμα τοῖς ἀναστασίμοις ὕμνος καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς νεκρωσίμοις ψάλλομεν, καὶ σὺν τῷ Χριστῷ ἀνίστη ἐρῶν δόξῳ· ἐπιφωνοῦμεν καὶ τὸ Ὁ θεὸς τῶν πνευμάτων καὶ πάσης σαρκός, καὶ τὸ Ὅτι σὺ εἶ ἡ ἀνάστασις, ἡ ζωὴ καὶ ἡ ἀνάπαυσις τοῦ κοιμηθέντος δούλου σου· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ θεῇ καὶ φρικτῇ μυσταγωγίᾳ, τῇ ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις τελουμένῃ, μνηστῶν τῶν ἐν εὐσεβείᾳ τῇ πίστει ἀναπαυσμένων ποιοῦμεν. Διὰ ταῦτα καὶ ὁρῶμεθα ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ θαυρίζομεν, ἵνα τὰ συμβαίνοντα μνημόσυνα τῶν εὐσεβῶς κοιμηθέντων ἐπιτελούνται ἀπαρτηρήτως καὶ ἐν κυριακῇ καὶ ἐν σαββάτῃ ὡς καὶ ἐν ταῖς λοιπαῖς ἡμέραις τῆς ἐβδομάδος πρὸς τελείαν ἐξάλειψιν τῆς πάλης ποτὲ ἀναφαισῆς ἐκείνης, τῶν δοκοφρονούντων διανέψεως.

Ὅθεν εἰς διηνεκὴ ἐνδείξιν καταστρώθη καὶ ὁ παρὼν ἐκκλησιαστικὸς ὕμνος τέμος ἐν τῇ ἱερῇ τῶν πατριαρχείων κώδικι, ὃν καὶ ὑμεῖς ὀφείλετε καταστρέψαι ἀπαράλλακτως καὶ ἐν τοῖς τῶν ἀγιοτάτων μητροπόλεων, ἀρχιεπισκοπῶν τε καὶ ἐπισκοπῶν, μοναστηρίων τε καὶ οἰκηθῶν κώδικιν. Ὅστις δ' ἐν τούτοις ἀφανισθῇ, εἴτε ἐν τῇ ἀγωνίᾳ ᾗ ᾧ, εἴτε ἐν ἀλλοίᾳ πόσει καὶ μέρεσι, δοκοφρονῶν καὶ πειρώμενος παρασάλασσαι τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην παράδοσιν καὶ τὰ πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ οὕτως ἀσφαλῶς δεδογμένα καὶ ὑποσπεῖραν λόγους εἰς τὸ κοινὸν καὶ σκανδαλίζειν τοὺς ὁμολογῶντες εὐσεβεῖς, ὁ τοιοῦτος, ὅστις ἐν τῇ γνώσει γενόμενος, ὑπόδικος γνήσεται ἐσχάταις ἐκκλησιαστικαῖς ποιναῖς καὶ πα-

cundum divi apostoli sententiam: *Probet quisque se ipsum, et ita de pane illo edat et de poculo illo bibat*. Quae quidem probatio non ab unoquoque adhiberi potest, sed a patribus spiritualibus, qui data sibi ab episcopis licentia ecclesiasticis instructi sunt mandatoria littera, quibus docentur quonam pacto eorum qui peccata sua confitentur explorari acriterque oporteat animorum profunditates, affectiones, actiones, mores, eisdem opportuna adhibere remedia et emendationes secundum canones sanctorum deiferorumque patrum, ac probatione absoluta, iis qui digni fuerint sacrosanctorum mysteriorum participationem indulgere, quemadmodum et divus ecclesiae pater Chrysostomus docet: *In sanctorum numerum non referendi qui sine intermissione eucharistiam suscipiunt, sed qui digne ac sine reprehensione*. Ex his igitur proba novit quisque fidelis propositum ac sententiam ecclesiae, quae fidelis et orthodoxi animo per spiritum sanctum loquitur, eaque norma adhibita, se ipsum probet patri sui spiritualis opera, et ita cum Dei timore fide et amore accedat ad participanda sacrosancta tremendaque mysteria in animae corporisque medicinam. Deinde ecclesiastica ratione decernimus et de commemorationibus orthodoxorum pia fide defunctorum, ut ecclesiastica traditio officiorumque praescriptio observetur singulis hebdomadae diebus, ut scilicet agatur commemoratio resurrectionis die dominica, angelorum feria secunda, venerandi Prodrumi feria tertia, crucifixionis feria quarta, sanctorum apostolorum feria quinta, crucifixionis iterum feria sexta et mortuorum sabbato: quem praefinitum ecclesiasticum totius hebdomadae ordinem inviolate servare oportet in omnibus sacris Dei ecclesiis. Attamen cum mortis tempus incertum sit, ac proinde ipsi dies, quibus statutum est fieri commemorationes defunctorum, quando incidunt et sabbatis et dominicis et ipsis renovationis agenda diebus resurrectionis, tum una cum resurrectionis canticis defunctorum hymnos canimus, et antiphonae *Christus surrexit* recte haec etiam adiungimus: *Deus spiritum et universae carnis*, tum illa: *Quia tu es resurrectio, vita et requies defuncti servi tui*, tum etiam ad divinum tremendumque sacrificium, quod singulis diebus perficitur, de iis qui pia fide obdormierunt memoriam agimus. His de causis, decernimus in spiritu sancto ac sancimus, ut occurrentes commemorationes fidelium defunctorum citra reprehensionem celebrentur et dominicis et sabbatis, sicut et ceteris hebdomadae diebus, sicque omnino tollatur quae olim apparuit illa insidiosorum hominum disceptatio.

Quapropter ad perpetuam rei memoriam insertus est etiam hic ecclesiasticus noster libellus in sacro patriarchatus codice, eumque et vos ipsi debetis inserere ad apicem usque in sanctissimarum metropolium, archiepiscopatum et episcopatum, monasteriorumque et cellarum codicibus. Quicunque vero deinceps sive in sacro monte sive in ceteris locis et partibus aliter sentire visus fuerit, ac tentaverit ecclesiasticam hanc traditionem ac firmissima illa patriarchae et synodi decreta evertere, sermones in vulgus disseminando offensionemque nostrae gentis fidelibus praebendo, is, quisquis demum sit, ubi deprehensus fuerit, summis ecclesiasticis poenis castigationibusque obnoxius fiet, ac demum repu-

δαίς, καὶ τελευταίον ἀποδοκιμασθέντα κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἁγιοσύνης τῶν πιστῶν εὐσεβῶν. Καὶ ὅπως μὴδεὶς περὶ τῶν ταύτων ἀπεικονιστῶν, προσέχεται σύμπαντος καλῶς, κατεύθυντος εὐσεβεργενοῦς ὡς ἐκκλησιαστικῆς γράφομεν ἐξ ἀποφάσεως, ἵνα καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπείρον ἔλεος καὶ ἡ εὐχὴ καὶ εὐλογία τῆς ἡμῶν μετρίτης εἰς πάντας ὧν.

αὐτῶν, ἐν μηνὶ αὐγούστῳ, ἡδικομένου τ'.

- † ὁ Κασσαρείας Φιλόθεος.
- † ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.
- † ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.
- † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
- † ὁ Νικαίας Δανιὴλ.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἱερεμίας.
- † ὁ Δέρκων Γρηγόριος.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος.
- † ὁ Προύσης Ἰωάννικιος.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Μελέτιος.
- † ὁ Βερροίας Χρύσανθος.
- † ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.
- † ὁ Ἀγκύρας Ἰωάννικιος.
- † ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος.
- † ὁ Προλάβου Παρθένιος.
- † ὁ Ἐλασσόνης Ἰωάννικιος.
- † ὁ Φερράλων Παρθένιος.
- † ὁ Νυσαῶν Σεραφίμ.

diabitur tum ab ecclesia tum a piorum fidelium universitate. Atque ne quis huiusmodi detrimenta patiat, se ipsum quilibet recte attendat, ea pio animo exsequendo, quas ecclesiastica ratione scriptimus de mandato, ut et Dei gratia et immensa miseratio, votum vere ac benedictio medicocritatis nostrae vobis omnibus adit.

1807, mense augusti, indictione X.

- † Philotheus Caesareae.
- † Dionysius Ephesi.
- † Meletius Heraclaeae.
- † Athanasius Nicomediae.
- † Daniel Nicaeae.
- † Hieremias Chalcedonis.
- † Gregorius Dercorum.
- † Gerasimus Thessalonicae.
- † Ioannicius Prusae.
- † Meletius Neocaesareae.
- † Chrysanthus Berrhoeae.
- † Gregorius Athenarum.
- † Ioannicius Ancyrae.
- † Polycarpus Novarum Patrarum.
- † Parthenius Proflavi.
- † Ioannicius Elassonis.
- † Parthenius Phersalorum.
- † Seraphim Nyssavae.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 mense augusto.

In sigillio a Callineo patriarcha edito mense septembri superioris anni ad confirmanda iura Searlati Callimachis voivodae in monasterium montis Atho vulgo *Rusico* dictum, illud prae ceteris decretum fuerat, ut sublato deinceps *Russici* nomine, coenobium in novi conditoris honorem τῶν Καλλιμάχων nuncuparetur. Hanc appellationem ratam quoque fecit Gregorius patriarcha per synodales litteras, mense augusto anni 1807 editas, quibus monasterio recens instaurato metochii instar adiunxit τὴν ἐν τῷ Ἐμργιάνογλου τοῦ καθ' ἡμᾶς Καταστένου (h. e. fretus Bosporici) νεοπαγῇ ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ θεολόγου μετὰ τῆς συνημμένης αὐτῷ ἐνδείας τῶν ἐκτὸς κατοίκων

ὁμογενῶν ἡμῶν εὐσεβῶν, ὥστε εἶναι καὶ λέγεσθαι καὶ κατὰ πάντων γινώσκουσαι μετόχιον τοῦ εἰρημένου αὐθιγτικοῦ ἱεροῦ κτινοβίου. Prooemium in apographo quidem quo utimur deest: episcoporum vero subscriptiones ita se habent latine redditae: Gregorius patriarcha, Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heraclaeae, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicaeae, Hieremias Chalcedonis, Gregorius Dercorum, Gerasimus Thessalonicae, Ioannicius Prusae, Meletius Neocaesareae, Chrysanthus Berrhoeae, Gregorius Athenarum, Ioannicius Ancyrae, Parthenius Proflavi, Ioannicius Elassonis.

Tabulae hactenus ineditae exemplar nacti sumus, e codice patriarchali 10, p. 251, descriptum.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 mense septembri.

Quidnam argumenti habeat synodalis epistola modo memoranda, luculenter colligitur ex lemmate ipsi sententiae praefixo, his verbis: Ἐγκύκλιος πατριάρχῃ πρὸς ἀπαν τὸ πλῆρωμα τῆς ἐρθεδόξου ἐκκλησίας, εἰς ἣν γίνετα: ἱπταίνος τῶν ἐπιστολῶν καὶ μαθημάτων, εἰς δὲ καὶ προτροπὴ πρὸς σύστασιν σχολαίων συντελούντων εἰς διδασκίαν αὐτῶν. Nihil enim ea continetur praeter laudem doctrinae, sermone verbosissimo conceptam, et acerrima ad omnes antistites exhortatio, ut litterarum scholas quae maxima poterunt sedulitate ubivis locorum aperiunt. Post nuncupatorias formulas tabula ita incipit: Γνωστὸν καὶ ἐμολογούμενον κατὰ πάντων καὶ ἀναγνώριτον, ὅτι οὐδὲν ἄλλο τιμώτερον καὶ ἐφελιμώτερον ἔστιν ἐν τῷ παρόντι βίῳ. Data est anno 1807, mense

septembri, indictione XI. Episcoporum subscriptiones exhibet istas: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heraclaeae, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicaeae, Hieremias Chalcedonis, Gregorius Dercorum, Gerasimus Thessalonicae, Ioannicius Prusae, Meletius Neocaesareae, Chrysanthus Berrhoeae, Gregorius Athenarum, Ioannicius Ancyrae, Polycarpus Novarum Patrarum, Parthenius Proflavi, Ioannicius Elassonis, Parthenius Phersalorum, Seraphim Nyssavae.

Primum edita est in periodico Ἐρμῆς ὁ Λόγιος anni 1819, p. 113-7. deinde apud Angelopulum, Συλλογῇ ἐκ τῶν γραφέντων καὶ παραδοθέντων κατὰ τοῦ οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου Γρηγορίου ε', Athenis, 1863, in-8°, p. 102-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1807 mense decembri.

Ioannis Deca (Ντίντα) apud Athenienses scholam, olim quidem florentissimam, modo vero poene collapsam, in pristinum statum restituere aggressus est monasterii τῶν ταξιαρχῶν, vulgo Πατριάρχῃ dicti, hegumenus, cui nomen Dionysius, tum Ioanni Peniolo ludimagistro quingenta piastres qui duntaxat

Turcos in annuam mercedem ipse persolvendo necnon eatis magnam frumenti, casei et olei quantitatem eidem conferendo, tum duodecim discipulis, modo studiosi essent, certam enique frumenti copiam suumque vestigal (χαράκιον) elargiendo, eam tamen conditione, ut ipse sibi retineret scholae

patrocinium ac tutelam. Opus sane laudandum amplissimè verbis probavit ratumque habuit sacra synodus, edito sigillo, cuius prooemium ita exorditur: "Ὅσα πὺν καὶ οὐ τὰ ἐκ τῆς καθολικῆς ἀγάπης καλλοῖς καλλίδως διατεφρόλλυται. Datum est anno 1807, mense decembri, indictione undecima. Episcoporum subscriptiones hae sunt: Gregorius patriarcha, Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi,

Meletius Heracleae, Macarius Cysici, Gregorius Deroorum, Ioannicius Nicomediae, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicaeae, Meletius Neocaesareae, Ierotheus Melitici, Theophanus Sophiae.

Tabula typis impressa est tum in ephemeride Atheniensi Χρυσόλλης, t. I (1806), fascic. 75, tum apud G. G. Papadopolum. Ἰστορία Γρηγορίου ε', t. II (Athenis, 1866), p. 486-93.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1808 mense februario.

Celeberrimam apud Smyrnaenses scholam quam dicunt evangelicam, anno 1733 a Ierotheo Dendrino conditam, cum satis acriter impugnaretur a nonnullis eorum novarum studiosis, in tutelam suscepit Gregorius patriarcha, Smyrnensis quondam metropolitae et scholae patronus, atque edito synodali sigillo, pristinae scholae illius privilegia confirmavit, Chrysanthum scholarcham auctoritate roboravit, ius ei tribuit successorem sibi designandi, procuratores (ἐκτενέτους) summis laudibus ad scholam tuendam incitavit. Sigilli prooemium ita se habet: "Ὅσα τὰ μέγιστα θεῶν κεχαρισμένα τυγχάνοντα καὶ ἀπὸ πρὸς κοινὴν ἀπορῶντα λυσιστέλειαν θεωρεῖται; ἐνεργεῖται καὶ διακρίνεται. Datum est anno 1808, mense februario, indictione XI. Episcoporum subscriptiones

viginti numero habebantur, ex quibus aliquot tantum legere potuit editor, videlicet: Philotheus Caesareae, Meletius Heracleae, Athanasius Nicomediae, Hieronimus Chalcedoniae, Gerasimus Thessalonicae, Chrysanthus Berrhoae, Dionysius Ephesi, Macarius Cysici, Daniel Nicaeae, Gregorius Deroorum, Meletius Neocaesareae, Gregorius Athenarum. Sigillo subiecta erat peculiaris ad Anthimum metropolitam Smyrnensem epistola, die XV februarii eiusdem anni data.

Utraque tabula exstat apud G. G. Papadopolum. Ἰστορία Γρηγορίου ε' (Athenis, 1866), p. 478-86. Confer etiam M. Paronikas, Ἰστορία τῆς ἀναγγελικῆς σχολῆς; Σμύρνης (Athenis, 1885), in-8°, p. 32-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1808 septembris 10.

Vix abhinc biennium patriarcha renuntiatus fuerat Gregorius, cum iterum abiire coactus est locumque cedere Callinico quondam patriarchae, illi scilicet cultus ipse munus susceperat. Renuntiationis libellus, a Gregorio propria manu subscriptus, datus est anno 1808, die decima septembris; Callinici vero electio eadem die contigit, strenuam navantibus operam Philotheo Caesariensi, Dionysio Ephesino, Meletio Heracleensi, Macario Cysiceno, Athanasio Nicomediensi, Daniel Nicaeno.

Gregorio Deroensi, Gerasimo Thessalonicensi et Meletio Neocaesariensi, qui nominibus appositis ὑπόμνημα obseignarunt iidem fere verbis conceptum ac illud quod supra, dum de Gregorio eligendo ageretur, iam memoravimus. Incipit: Περὶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικῆς καὶ οὐκουμανικῆς θρόνου οὐδαὶς ἀν τῶν γε εὐσεβῶν ἔξαρτος γένοιτο.

Huius mentio tantum occurrit in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 293.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1808 mense novembri.

Cum Anthimus, patriarcha Hierosolymitanus, supremum diem obiisset, sacra synodus Constantinopolitana, latè pro more canonicis suffragiis, in eius locum suffecit Polycarpum, metropolitam sanctae civitatis Bethleem, anno 1808, mense novembri, indictione XII. Electionis huius ὑπομνήματι nomina apposuerunt metropolitae isti: ὁ Καίσαρῆας Φιλόθεος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κτλ. Ἀθανασίου, — ὁ Ἐπίσκopus Διονύσιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Δέσπινος κτλ. Γρηγορίου, — ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος, — ὁ Κυζίκου Μακάριος, — ὁ Νικαίας Δανιὴλ, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Χαλκηδόνος κτλ. Ἰερμίου, — ὁ Θεο-

σολώνικης Γερδομοῦ, — ὁ Τορνόβου Γρηγόριος, ἔχων καὶ τὰς γνώμης; τῶν πανιερωτάτων τοῦ τε ἁγίου Νεοκαισαρείας κτλ. Μελετίου καὶ τοῦ ἁγίου Βερροίας κτλ. Χρυσάνθου, — ὁ Ἀθηναίων Γρηγόριος, — ὁ Ἀρδαμας Ἰωσήφ, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Ἐλεσθῶνος κτλ. Ἰωαννικίου, — ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Προλάβου κτλ. Παρθενίου.

E codice patriarch. 9, p. 258, exstat apud Callinicum Delicanen, τὰ ἐν τοῖς κώδεξιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικαίου σφραγισμένα ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 514-5.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1808 mense novembri.

Posterioribus saeculis ἔφαρχοι τῶν μοναστηρίων praesertim dicti sunt, qui patriarchalium monasteriorum, id est coenobiorum quae immediate patriarchae iure τοῦ σταυροπηγίου subdita sunt, disciplinae invigilabant, eorumque visitatores ab ipso patriarcha delegebantur; labente vero tempore ac disciplina in peius abeunte, exarchorum illud fuit praecipuum munus, ut προσόδους τῶν κανονικῶν, annua videlicet vectigalia a monasteriis exigent, in propria erumena statim reponenda. Cui rei luculento testimonio sunt litterae synodales, quibus monasteriorum Sami

et Icariae ἔφαρχ(α) commissae est Constantino Corezio, primo ostiario magnae ecclesiae. Datae sunt anno 1808, mense novembri, indictione XII. Incipiunt: Ὁ μόνον δίκαιον, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον τοῖς κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικά ὑποκρίματα ἀμφιπονοῦντας. Episcoporum nomina subscripta haec sunt: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Athanasius Nicomediae, Daniel Nicaeae, Ioannicius Ancyrae, Gregorius Athenarum, Cyrillus Iconii, Ioseph Drama.

Tabula exstat apud Epam. Stamataden, Σαμιαὶ ἔφοι Ἰστορία τῆς νήσου Σάμου, t. IV (Sami, 1891), p. 271-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1809 mense februario.

Omnes norunt quotquot sacrorum Palaestinae locorum historiae studuerunt, antiquum et magnificum templum resurrectionis Hierusalem, in quo claudabatur sepulchrum divini redemptoris nostri Iesu Christi, aive incuria aive malitia hominum, integrum flammis fuisse consumptum die 12 octobris anni 1808. Graeci patriarchae, Callinicus Constantinopolitanus et Polyarpus Hierosolymitanus, auro graecaeque industria, a Turcico gubernio (tunc latinis maxime adverso ob recentem Napoleonica invasionem) facilem restaurandi templum obtinuerunt facultatem, despectis iuribus et ecclesiae et principum catholicorum. Symaeus ipse narrat quanta aetia, arte et auro, omnia ipsa prospere cessere (apud Papadopulum Keramea, *Ἀνάστυλις ἱεροσολυμιτικῆς σταχυολογίας*, t. III, p. 100 sq.). Quibus perficiendis cum infinita pecuniae quantitas necessaria esset, sacra synodus, missis per provincias litteris, acriter excitavit studia et pietatem tum episcoporum, tum omnium orthodoxorum, ut piis largitionibus darent omnem operam ad templum reaedificandum, quo orthodoxorum sumptibus instaurato, catholici ex eo expeditus expellerentur. Harum litterarum textus primigenius aut perit omnino aut ineditus latet in aliquo tabulario; quid autem habuerit, primum est colligere ex eiusdem translatione in vernaculum Graecorum recentiorum sermonem, quam publici iuris fecit Caesarus archimandrita sedis Hierosolymitanae, adiecta etiam

interpretatione Turcica, hoc praenotato longiori titulo: Παράρτησις εἰς τὸ ἐκτελεστικὸν τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ προτροπὴν τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξων χριστιανῶν. ὅπως ἐξιδέσων ὁ παναγιώτατος θεότατος καὶ οἰκουμανικὸς πατριάρχης κύριος κύριος Καλλίνικος πρὸς τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἀπανταχοῦ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξους χριστιανούς, διαγράψων τὴν ἐπισυμβῶσαν ἐν τῇ ναφ τοῦ ἁγίου τάφου πυρκαϊάν, καὶ πανσόφως προτρέπων ἀπαντας εἰς ζῆλον καὶ προθυμίαν τῆς τοῦτου ἀνοικοδομῆς καὶ ἀνακτίσεως. Νῦν πρῶτον τύποι; ἐκδοθεῖσα δ' ἐπιμελείας καὶ προτροπῆς τοῦ πανοσιολογιώτατου ἁγίου ἀρχιεπισκόπου τοῦ παναγίου καὶ ζωδόχου τάφου κυρίου Κωνσταντίνου Βυζαντίου. Ἐν τῇ τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυπογραφίᾳ. Ἐτα, αὐθ'. 1809. In-4°, 40 p. — Litterae illae datae sunt mense februario anni 1809, indictione XII. Episcoporum nomina haec ibi exhibentur: ὁ Καταραῖος; Φιλόθεος, — ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, — ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος, — ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νικόλαος, — ὁ Νικομηδείας Θεόδωρος, — ὁ Νίκαιας Δανιὴλ, — ὁ Χαλκηδόνος Ἰερεμία, — ὁ Λέων Γρηγόριος, — ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος, — ὁ Νεοκαισαρείας Μελέτιος, — ὁ Ἰκονίου Κύριλλος, — ὁ Βεροίας Χρύσανθος, — ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος, — ὁ Ἀρμάς Ἰωσήφ, — ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος, — ὁ Προλάβου Παρθένιος, — ὁ Μαριωνείας Νεόφυτος, — ὁ Ἰμβρου Νικηφόρος, — ὁ Ἐλασσώνος Ἰωαννίκιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1809 mense maio.

Callinicum patriarcham senio confectum virumque imbecillitate laborantem summo solio amoverunt commorantes in Urbe antistites, subrogato in eius locum Hieremia Mytilenaeo, qui magni protosyncelli munere quondam functus, postea, mense scilicet februario anni 1772, dioecesi Christianopolis et Tripolitzae praepositus fuerat, ac deinde, anno videlicet 1783, ad sedem Mytilenes fuerat translatus. Ad patriarchale solium evectus est anno 1809, mense maio, navantibus operam Philotheo Caesariensi, Măcario Cysiceno, Athanasio Nicomediensi, Daniel Nicaeno, Hieremia Chalcedonensi, Gregorio Dercensi, Gerasimo Thessaloni-

censi, Meletio Neocaesariensi, Cyrillo Iconiensi, Chrysantho Berrhaeensi, Gregorio Atheniensi, Ioannicio Philippopolitano, Ioseph Dramensi et Ioannicio Ancyrano, qui electionis ὑπόμνημα propriis nominibus obseignarunt. Tabulae huius initium sic se habet: Ὁμολογούμενον πάντως παρὰ πάντων τοῖς εὐφρονόμοις τῶν εὐσεβῶν καὶ ἐν τῇ τῶν θεῶν θαυμάσιον πραγμάτων διαβεβηκόσι καὶ ἰστορημένοις τὸν νοῦν, ἀκατάληπτον εἶναι πάντῃ καὶ ἀνεμνήστεον τὸ τῶν τοῦ κυρίου κριμάτων ἀχάνεις καὶ βεβούτατον, πάλαιος.

Huius mentio tantum occurrit in *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, t. II (1882), p. 294.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1809 mense augusto.

Exstat in provincia cui nomen Θεσσαλία non longe a civitate Φιλιατῶν dicta monasterium haud ignobile, Deiparae Hodigitriae sacrum, ac Γερομαρίου nuncupatum ex viciniore pago. Quod cum anno 1802 sub episcopi Paramythiae dicionem subiunxisset Callinicus patriarcha, cui iuris uti prius rursus fecit Hieremias Constantinopolitanus, ea sola condicione, ut singulis annis patriarchae pro tem-

pore solveret λόγῳ εὐγνωμοσύνης; καὶ ὑποταγῆς; piastros qui dicuntur Turcicos viginti. Sigillum hac de causa a synodo editum asservari dicitur in tabulario monasterii una cum aliis bene multis, quibus coenobii illius res sane illustrarentur. Datum est anno 1809, mense augusto.

Huius mentio tantum occurrit in *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, t. XIX (1899), p. 455.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1810 mēii 11.

Satis mira nobis videtur sententia illa a sacra synodo ad christianos dioecesis Paronaxiae data, qua prohibitum fuit, quo minus sepulturas intra sacrorum templorum septa in posterum agerentur, tum quod cadavera odoris gravitate ac foeditate fidelium naribus maximam exhiberent molestiam, tum quod huiusmodi humationes a sacris canonibus prohiberentur. Litterarum quidem a synodo com-

scriptarum non tenorem ipsum, sed breve tantum compendium servavit nobis codex patriarchalis hoc pacto: Τῇ 11 μαΐου 1810 γράμμα συνοδικὸν εἰς τὴν ἐπαρχίαν Παρωναξίας πρῶτον, συμβουλευτικὸν τοῦ καὶ παύσουσιν τῆς καταχρήσεως, ἣν ἐκκληροφότης ἡ ἐκκλησία ἐστὶ μεταρρῶνται, τὸ καὶ ἀνταρπάξουσιν τοὺς νεκροὺς ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐκκλησιῶν, καὶ καὶ ἀνταρπάξουσιν αὐτοὺς ἐξ τῶν ἐκτὸς ἐκκλησιῶν, ὅπως ὅπου ὁ

ἐν αὐταῖς ἀνταρκασις, κεντὰ ὅπου εἶναι ἀπορο- Α τῶν ταλμηρόντων εἰς τὸ ἐξῆς καὶ διαπραξιμένων
ρας πρόξενος; καὶ ἐνοχλητικὰς εἰς τοὺς χριστιανούς, τοιοῦτό τι.
εἶναι ἀποδιορισμένους; καὶ παρὰ τῶν δεινῶν νόμων Cf. Manuel I. Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις. τ. II
δὲ αὐτὸ τοῦτο ἐπομένως δι, ἀποριστικὸν κατὰ (Constantinopoli, 1889), p. 126.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1810 maii 16.

Samela, monasterii famosissimi in regione Trapezuntinorum, quam miserandus fuerit status, sub initium saeculi proxime elapsi, luculentissime patet ex epistola synodica a Hieromia patriarcha ad monachos missa die 16 maii 1810, quam compendiose recenset codex patriarchalis his verbis:

Τῇ 16 μαΐου 1810· γράμμα συνοδικὸν ἔρως τοῦ; κατὰ τὸ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Τραπεζούντος ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Σουμελά, ἀναγκάτιζον, ἢ μᾶλλον εἶπεν καταργεῖν διὰ τὰ πνευματικῶν νοουθεσιῶν, δι' ἀποτέ- μων ἐλέγχων, καὶ δι' ἐπιτιμήσεων καὶ ἀπειλῶν αὐστη- B ροτάτων τὰς ἐμπλαζούσας; ἐκεῖ καταχρήσεις, τὴν τε δηλαδὴ ἰδιόρρυθμον καὶ κατὰ τὰ ἴδια τέλη παρὰ τινων ἐπιτηδευσμένην ἀπόσπασιν τῶν μοναστηριακῶν πραγμάτων, καὶ χαριστικὴν δόσιν εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν συγγενεῖς; δι' ἧς πολλῶν πραγμάτων ἀπαγυ- μῶν τὸ μοναστήριον, ὧν τὴν ἐπιστροφὴν ἐντόνως διακαλύπτει ἐν τῇ αὐτῇ γράμματι ἡ ἐκκλησία· ἐτι δὲ ἀνατρεπτικὸν τῆς παρὰ νόμου συνήθειας, καδ' ἦν δέχονται ἐνδον τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου ἀνηλίκους παιδας ἐπὶ προφάσει διδασκαλίας καὶ μαθητείας· ὡσαύτως; ἀπαγορευτικὸν καὶ τῆς παραλόγου κληρονο- μίας; παρὰ τινων μοναστηριακῶν ἐν τοῖς πράγμασι τῶν συμμοναζόντων αὐτοῖς συγγενῶν, παραινετικὸν δὲ καὶ ἀποφαντικὸν ἵνα τεθῶσιν εἰς πρόξεν πάντα τὰ κεφαλαιώδη; διαληγμένα ἐν τῇ σφύλλιδι; γράμματι τοῦ ἐκδοθέντος αὐτοῖς ἐπὶ τῆς πρώτης πατριαρχίας τοῦ κυροῦ Γρηγορίου, καὶ ἀμεμπτος καὶ ἀνεπίληπτος δια- νόγηται ὁ βίος αὐτῶν, ὅς; ὁ ἰδιῶν τοῖς τὸν ἀπράγμονα C [βίον] ἔλομένους; ἢ δὲ σφραγὶς τοῦ μοναστηρίου εἰς τέσσαρα διαίρεθ' ἡμίματα, καὶ τὸ μὲν δοθῇ τῇ ἡγουμένῃ, τὸ δὲ τῇ σκευοφύλακι, τὰ δὲ δύο εὐσὶν ἑτέροις ἀξίοις καὶ δοκίμοις; ἐπὶ τῇ συνέχεσθαι αὐ- τοὺς καὶ σφραγίσιν πάντα τὰ μοναστηριακὰ ἔγγραφα. Ἐστὶ δὲ συγχρόνως καὶ ἀποριστικὸν ἐν ὅλῃ τῇ

ἐπαρχίᾳ Τραπεζούντος; κατὰ τὰ τῶν ἰδιοποιουμένων ἐπὶ λόγῳ συγγενικῆς; κληρονομίας; μοναστηριακὰ πράγματα καὶ τῶν βίαν ἀλλοτριωτρόπως ἐπαγόντων τοῖς μοναστηριακοῖς πατράσιν ἐπὶ τῇ ἐξέσθαι τοὺς παιδας αὐτῶν, καίτοι ἀνηλίκους, ἐνδον τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ διδάσκειν τὰ ἐκ γράμματα· περιέχε- τα· δὲ καὶ ἐπιταγὴ ἐντονος ἐν τῇ ἀποριστικῇ τούτῃ ἵνα δώσιν ἀκριβῆ τὸν λογαριασμὸν οἱ προεπιτροπεύ- σαντες; πρὸς τὸ ἱερὸν μοναστήριον, καὶ μὴ ἔχουσιν ἀδελφὸν τὸν τεθῶν ἀπατεῖν μὴδὲ ἐβόλῃν ἐκ τῶν πρὸς; αὐτοῦ χρωστούμενων, ἵνα μὴ; ταῖς; ἐκφωνουμέναις φρικωδεστάταις; ἀραις; ὑπαύθινοι γίνωνται. Τοιαῦτα κατὰ συνοδικὴν διαφώνωσιν ὡρεθιτῆθ' ὄσαν περὶ τῆς ἀρίστης διοικήσεως; τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, ἐξ' οἷς; καὶ διορίσθησαν ἑξαρχοι; οἱ ἐκεῖ γειννῶντες ἀρχιερεῖς; ὁ τε ἅγιος Τραπεζούντος καὶ ὁ ἅγιος Χαλδεῖας; ἐν' ἀπελθόντες; ἐνεργήσουσι τὰ δύο ταῦτα ἐκκλησιαστικὰ γράμματα καὶ ἐπιστατήσωσιν εἰς τὴν ἀπαρμείωτον τῶν ἐντεταλμένων ἐπιτάσεων, καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν διαίρεσιν τῆς τατραμεροῦς; σφραγίδος, ἡσινος; οἱ ἑκατέρω; ἔχουσιν; συνίρκεσθαι; ἀείποτε, καὶ εἰς; πάσας; τὰς; παραβάσεις; τῶν μοναστηριακῶν λογαριασμῶν, ἐπὶ τῇ μηδεμίαν συμβαίνειν νοστήσει καὶ ἡμίαι; ὀνόνοσιαν; καὶ εἰ τι ἄλλο δὲ συμφέρον καὶ ἀναγκαῖον φανῇ τῇ καλῇ καταστάσει τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ τῇ εὐταξίᾳ αὐτοῦ καὶ εὐνομίᾳ, ἀνατίθεται τοῖς; ἑξάρχως; ἵνα διατάξωσι, καὶ ἐπομένως; γράψωσι πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.

Apud Manuelem I. Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1889), p. 127-8. Fragmentum exstat apud Epamin. Kyriakiden, Ἱστορία τῆς; παρὰ τὴν Τραπεζούντα ἱεράς; βασιλικῆς πατριαρχίας; σταυρο- πηγικῆς; μονῆς; τῆς; ὑπεραγίας; Θεοτόκου τῆς; Σουμελά (Athenis, 1898), p. 174-5.

SYNODUS CYPRIA 1810 iunii 28.

Chrysanthus, Cypri archiepiscopus, cum per aetatem ad munia publica inhabilis factus, saepius iam de renuntiatione cogitasset, quin tamen propositum exaequeretur, reluctantibus praesertim duobus ipsius nepotibus, metropolitae scilicet Paphi et Citii, confestim tandem amotus est a sultani satellitibus et in insulam Eoripum abductus una cum metropolita Citiensi. Quo facto, idem sultanus archiepiscopatu Cyprianum oeconomum, metropoli vero Citiensi Meletium archimandritam praefecit. Qui episcopus creandi modus cum vel hominibus Graecis haud ita canonicus videretur, missa Constantinopolin epistola communi, a magna ecclesia petierunt oves Cyprii cum ecclesiastici tum laici, ut, latis canonicis suffragiis, viros a sultano delectos confirmaret. Haec epistola synodalis — si parva licet componere magnis — data est Leuco-

siae in Cypro, anno 1810, die 28 iunii. Incipit: Ἡ θεία συνέτη, περιφρουρῶν αὐτὴν ἀδιδόσιστον καὶ ἀκλόνητον μέχρι γῆρας; λιπαροῦ. Subscriptiones exhibet istas: ὁ Πάφου Χρύσανθος, — ὁ Κυρηνίας Εὐγένιος, — ὁ οἰκονόμος; παπὰ Νικόλαος, — ὁ σακελλάριος; παπὰ Χριστόδουλος, — ὁ ῥήτωρ X" (= Χατζῆς); Δανιὴλ, — ὁ πριμικήριος; Χριστόδουλος, — ὁ σακελλῶν παπὰ Σάββας; καὶ οἱ λοιποὶ ἱερεῖς, — ὁ X" Γεώργιος; Λυμπερίτης, — ὁ Μηχαὴλ Ἰωάννου, — ὁ Νικόλαος; Σάββας; καὶ ὁ λοιπὸς; κληρὸς.

E codice patriarch. 12, p. 69, primum edita est in ephemeride Constantinopolitana, Κωνσταντινουπόλις; anno 1902, num. 77 (= 9 aprilis); deinde in opere Callinici Delicanis, Τὰ ἐν τοῖς; κώδι; τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφύλλιδος; ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 602-4.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA a qua munera dotalia in sponsalibus ineundis prohibentur. 1810 mense decembri.

Quam diversi apud Graecos recentiores usus in conficienda re dotali obtinuerint, aequus lector ex instrumentis haud paucis a nobis iam allatis

COPIA. ANTIQ. T. 11.

aestimare poterit. Ad haec nova accedat tabula, lectu non iniucunda quidem, cum in ea severissimis verbis prohibeantur quae septem ante annos intacta

reliquerat synodus, uti plane tibi compertum erit A col. 1043-52, repetivimus. Quae sequitur a Man. I. Godeon primum edita est in opere: Κανονικαί illam contuleris, quam tomo praecedenti XXXIX, διατάξεις, t. II, p. 129-34.

† Ιεροκλής ἱερέως θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τὰς προβαίνουσας κατὰ καιροῦ συνθήκας καὶ ὁροθετήσεις μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν, καὶ τούτων μέλλουσιν εἶναι πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν αὐτῶν καὶ εὐκαταστάτων διαγωγῇ καὶ εὐνομίαν κρίσιν ὁρθαίς καὶ ἐπιταμέναις δοκιμασίαις σὺν τῇ δικαίᾳ ἐπινοήθησαν, πάσης διενέξεως αὐτοῦ καὶ συγχύσεως ἀπαλλάττουσαι, ταύτας ἐμφανίζόμενας καὶ ἀναφανιστέας τῇ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένου θρόνου περιωπῇ ἐφ' ἣ τὸ κύρος λαβεῖν καὶ τὴν εἰς τοὺς πόλιν ἀσφάλειαν, οὐ μόνον ἀποδοχῆς ἀξίας ἡγοῦμεθα, ὥς τὴν μέμνην ἔχοντες τῇ: εὐκαταστάτου διαγωγῇ: παντὶ τοῦ εὐσεβοῦς: χριστιανισμοῦ πληρώματος, ἀλλὰ καὶ γράμματι πατριάρχαι: κατοχυροῦν καὶ κατασφαλίζειν οὐ παραιτούμεθα, ἐπὶ τῇ συντηρηθεῖσι ἀπαράβατος καὶ ἀμεταθέτους ἴσας! καὶ μηδεμίαν τῇ τοῦ καιροῦ παρόδῳ ὑποστήναι τὴν βλάβην.

Ἐπειδὴ τοίνυν προσηκουμένη ἦδη τῇ ἡμῶν μετριότητι, συνοδικῶς προκαθήμενῃ, γράμμα κοινὸν ἀποδεικτικὸν συμφωνητικόν, ἔχον τὴν ἀρχιερατικὴν ἐπιβραβεῖσιν τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Ἀδριανουπόλεως, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου παντὸς Αἰμιμονίου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κυρ Γαβριήλ, καὶ ἐνσημασμένον ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν ἐντιμωτάτων κληρικῶν τῆς ἀνωτάτης αὐτῆς μητροπόλεως καὶ τῶν τιμιωτάτων προϊστάτων καὶ προκρίτων τῆς πόλεως Ἀδριανουπόλεως χριστιανῶν καὶ παντὶ τοῦ λοιποῦ ἐν αὐτῇ χριστιανισμοῦ πληρώματι, καὶ διαλαμβάνον ἐκ παλαιᾶς τινος ἀτάκτου καὶ ἐπιβλαβοῦς συνήθειας ἐπεκράτησεν ἐν τῇ πατρίδι: αὐτῶν συντελεσθαι τὰ συνοικίσα μετὰ τῆς προηγούμενης: δόσεως τοῦ λεγομένου τραχώματος πρὸς τοὺς εἰδοποιούμενους γαμβροὺς, καὶ διδοσθαι ἀπαξία, πλὴν καὶ ἀδιστάκτως: παρὰ τῶν γονέων τῇ: γάμῳ κατεγγυωμένη: κόρης τραχώματα πρὸς τοὺς γαμβροὺς: τοὺς, ἢ πρὶ τοῦ καιροῦ ἢ ἐν τῷ καιρῷ τῶν γάμων, ὥστε ἡ ἐπικρατήσασα αὐτῇ συνήθεια, πρὸς τῇ μηδεμίαν ὠφέλειαν ἀνεγενεῖν ἐς: θεῖον, καθάπερ ἀπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων ἐγνώσθη αὐτοῖς, πολλὰς καὶ εἰς λογομαχίας καὶ ταραχὰς παρέβαλε τοὺς συγγενεῖς τῶν συναπτομένων: ἀλλὰ δὴ ἐκ τούτων καὶ πολλὰ συνοικίσα οὐ προέβησαν, καίτοι νόμιμα ὄντα, ἀλλὰ δυσχερείας μεταξὺ τῶν γονέων καὶ τῶν γαμβρῶν παρεμποδίσας, διελύθησαν αἱ καλῶς συστάσαι συμφωνίαι: τῶν γάμων, καὶ ἄλλα μυρία ὅσα ἐπικολούθησαν δεινὰ, ἅπερ καθ' ἕκαστον ἀπαριθμεῖν ἔργον ἐν εἰ: δυσειρηνητόν, εἰς: κέρδος φεῖ καὶ χρηματισμὸν τοὺς ἱεροὺς γάμους τῶν πολλῶν ἐχόντων. Ταῦτα μὲν τῇ τῆς ἐλευθρίας καὶ πολυβλαβῶς: ταύτης συνήθειας, ἦντιναι καὶ ἑτέρα οὐχ ἔτιον ἐπιμωρος καὶ ἀσυνταλῇ: ἔδοξε παρακολουθεῖν: ἐν γὰρ τῇ ἡμέρᾳ τῶν γάμων φέροντες: εἰς: μέσον οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς τὴν διδομένην πρὸς τὴν θυγατέρα προίκα καὶ παρατίθεντες: ἐν: οὗτοι τῶν κεκλημένων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν, θεατρίζουσιν οἰοναί καὶ τῇ πολυπραγμοσύνῃ ἑκάστου ἐπιτρέπουσι: τὰ προικοδοτούμενα, διακίβην πολυτελείας λόγῳ καὶ τρόπῳ ματαίας ἐπιδείξεως καὶ ἀκαίρου φιλοτιμίας. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἐφεξῆς πρὸς ταῖς διαληφθεῖσας ἐπικρατήσασα συνήθεια οὐ κατόπιν ἐφάνη ἀπολειπομένη τῆς ἀπορίας ἐκείνων τῶν δύο καὶ παραλογότητος: οἱ γὰρ μνηστευόμενοι καὶ ἀρραβωνιζόμενοι μὴ ἀρκούμενοι μόνῃ τῇ ἀμοιβαίᾳ δόσει καὶ ἀποστολῇ τῶν εἰς: τοὺς ἀρραβῶνας τελούντων δῶμα δακτυλιδίων, ἢ μὲν μνηστὴ ἐπίσταλλε τῇ μνηστῇ: μανθάλια καὶ τριβόδες, ὁ δὲ ἀνταπείστανε φλυρία, καὶ τοῦτο μεταξὺ οὐκ ἔστιν ἡ χάρις ἐλογίζετο ἀναρπάζειν καὶ καθύπερθε ἀναγκάζειν, ὥς μὴ ἴσως: ἄλλοι

† Hieronias Dei gratia archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et oecumenicus patriarcha.

† Quae nunquam sunt inter pios homines pactiones et sponsiones, praesertim quae ad communem utilitatem et bene moratam vivendi rationem et iuris aequitatem rectis iudiciis et diligentibus curis excoGITATAE sunt, illos a quavis disceptatione et perturbatione liberaturas, has declaratas et relatas eminentiae nostri oecumenici solii, ut confirmationem habeant et cautionem quam maximam, non modo acceptione dignas iudicamus ut quae se memores praebeant bene moratae vitae totius christianae multitudinis, sed etiam litteris patriarchalibus confirmare et munire non recusamus, ut serventur incorruptae et immutatae in aeternum, et nihil procedente tempore patiantur detrimenti.

Quoniam igitur nuper allatae sunt nostrae mediocritati synodice praesidenti communes litterae testimoniales ex pacto factae, pontificia confirmatione instructae sacratissimi metropolitae Adrianopolitani, honoratissimi et exarchi totius Aemimonti, dilecti in sancto spiritu fratris et consacerdotis, domini Gabriel, et subscriptionibus obsignatae eolendissimorum clericorum sanctissimae huius metropolis et honoratissimorum procerum optimatque civitatis Adrianopolis christianorum, ac reliquae omnis isthic christianae universitatis, quibus referunt ex veteri quadam inordinata pernicioaque consuetudine in eorum patria vigente coniugia non perfici nisi post tradita generis designatis muneribus quae dicuntur nuptialia, eaque munera a parentibus puellae in matrimonium promissae generis istis omnino ac sine mora dari aut ante nuptias aut in ipso nuptiarum tempore. Haec autem quae invaluit consuetudo non modo nullam hucusque attulit utilitatem, prout ex eventu compertum est illis, verum etiam saepe in iurgia litesque detruit parentes maritandorum: quin immo multa his de causis non processerunt connubia, quamvis legitima essent, sed exorta inter parentes et generos animorum alienatione, pactiones nuptiales optime initae ruptae sunt, sexcentaque alia promanarunt incommoda, quae per partes enumerare res esset plane ardua. Sic sacrae nuptiae lucro heu! ac quae est! locupletioribus fiunt! Atque eo quidem pertinuit perversa illa pernicioaque consuetudo, quam altera etiam non minus vitiosa inutilisque visa est excipere: in ipso enim nuptiarum die parentes et cognati in medium ferunt sarcinulam, puellae datam, eamque producunt spectandam cum viris tum mulieribus ab ipsis interpellatis, et edunt tanquam in theatro, res in dotem traditas unicuique inspiciendas et explorandas committentes ex inani magnificentiae ratione et vanae ostentationis modo atque intempestivae sumptuositatis. Immo vero quae post eas quas memoravimus invaluit consuetudo, ambarum illarum absurditate et perversitate haudquaquam inferior mox comperta est: qui enim sponsalia faciunt ac despondentur, duobus anulis in sponsalibus contrahendis ultro citroque dandis ac mittendis minime contenti, sponsa quidem sponso mittere sudaria et vasa coquinaria, hic vero nummos referre solet, atque haec munerum mutatio pro necessario debito arctissimoque officio habetur, quasi vero non satis esset ad ineunda sponsalia una illa suppleram sentes traditio ac munda.

οὐσης πρὸς τὴν τῶν ἀρραβάνων ἐκτέλεσιν μόνῃς τῆς Ἀ τῶν δακτυλιδίων ἀμοιβῆς δόσεως καὶ ἀποστολῆς.

Αὐτὰς γοῦν ταύτας τὰς ἐξ ἰθὺς οὐχ ὁμοίως ἐπι-
κρατησάσας τάξεις ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν κατεψόντες
οἱ διαληφθέντες Ἀδριανουπόλιντες εὐδοχεῖς, μὴ καλὰ
μυδὰ συμφορούσας βεβαιωθέντες· αὐτοὶ τε καὶ πρὸ
πάντων ὁ διαληφθεὶς γνήσιος, νόμιμος καὶ κανονικὸς
ἀρχιερεὺς καὶ κυριάρχης ἱερώτατος μητροπολίτης
Ἀδριανουπόλεως κύριος Γαβριήλ, πρόνοιαν ἀξιόχρεων
ἐκπαιδευόμενος ὑπὲρ τῶν συντείνοντων εἰς τὴν εὐκα-
τάστατον αὐτῶν συμπολίτασιν, ἐκ πάρας τε πολλῆς
ἐργασίας κοινῆς· τὰς μέχρι τοῦδε, ὡς μὴ ὥστε,
προβάσας συνθηλαί, ὠφέλειαν μὲν μηδεμίαν παρεχο-
μένας, πολὺ δὲ τὸ ἀποκοινῶν ἐχούσας καὶ ζημίας ἐπι-
φερούσας πολλάκις, ὡς εἴρηται, καὶ μὴν καὶ ταῖς
καρκαίαις περιστάσεσι μηδαμῶς ἀρμολούσαι, ἀλλὰ καὶ
ἐναντιομέναις καὶ τὴν κοινὴν εὐνομίαν αὐτῶν καὶ
συντήρησιν συγχέουσας· συνήλθον εἰς ἓν, καὶ ἀκρι-
βῶς περὶ τοῦ πρακτικοῦ συνδιασκεψάμενοι, ἐγνωσαν B
κοινῶς καὶ ὁμοφώνως ἐν ἀνεπιστρέφῃ λογισμῷ, συν-
κινούσης ἐπὶ τοῦτω καὶ τῆς ἐκείνου ἱερότητος,
καταγγέλλει· αὐτὰς διόλου καὶ ὅλον εἶπεν βίβλιν
ἀνασπᾶσαι καὶ ἐξαλείψαι· καὶ οὕτω κατὰ στερεάν
καὶ ἀμετάθετον γνώμην ἀπεψήσαντο παύσασθαι διό-
λου καὶ γενέσθαι· ἐκ μέσου καὶ ἐκλείπειν εἰς τὸ παν-
τελὲς τὸ πρὸς τὸν γαμβρὸν διδόμενον τράχωμα, ἐφ'
ὃ μηδένα τολμήσαι ποτε τῶν γονέων τῆς γάμου
κατεγγυωμένης κόρης ἐπιδοῦναι πολὺ ἢ ὀλίγον λόγον
τραχώματος τῷ εἰσαγομένῳ γαμβρῷ, μήτε πρὸ τοῦ
γάμου, μήτε ἐν τῷ τοῦ γάμου καιρῷ, ἢ ἄλλοτε ποτε,
οὕτω κρυφίως, οὕτε φανερώς, μήτε τοὺς γινόμενους
γαμβροὺς κατατολμᾶν οὕτως ἀσυνειδήτως καὶ ἀθεοφό-
ρως ἐμπορεύεσθαι τοὺς ἱεροὺς γάμους καὶ πρὸς κέρδος
ἔχειν καὶ χρηματισμὸν καὶ ἀπαιτεῖν πολὺ ἢ ὀλίγον
παρὰ τῶν γονέων τῆς κόρης· ἢ συγγενῶν λόγῳ τραχώ-
ματος· ἐπὶ μηδεμίᾳ αἰτίᾳ αὐτῶν καὶ προβάσαι· ὡς οὐ-
τως· εἰ δὲ τὸ ἀπὸ τοῦδε μὴ ἐνεργεῖσθαι· ἔλως τὴν μα-
ταίαν ἐκείνην πομπὴν ἐπιδείξιν, μυδὰ παρατίθεσθαι
εἰς μέσον τὴν προίκα καὶ ἐμφανίζεσθαι ἐπὶ τῇ πολυ-
πραγμονεῖσθαι· ὑπὸ τε ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ἀλλὰ
καὶ τὸ ἐκ τῆς μνηστείας συμβαῖνον καὶ τοῦτο μένειν
διόλου κατηγγυμένον, ὥστε μήτε ἐκ μέρους τῆς
μνηστῆς στέλλεσθαι· τοῦτεῦθεν πρὸς τὸν μνηστήρα
τῆς κόρης καὶ μανδήλια, μήτε ἀντεπιστέλλεσθαι· παρ'
αὐτοῦ φλωρία διὰ λόγον τοῦ ἀρραβάνος, ἀλλ' ἀρκα-
σθαι μόνῃ τῇ ἀμοιβῇ τῶν δακτυλιδίων δόσε· τε
καὶ ἀποστολῇ, ὅπερ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ σύμφωνον
διατάζει, τῇ τῶν δακτυλιδίων μόνῃ ἀναλλαγῇ τὴν
ἐκτέλεσιν τῶν ἀρραβάνων ὑποδεικνύσθαι.

Ταύτας τοιγαροῦν τὰς μεταξὺ αὐτῶν γινόμενας
κατὰ κοινὴν σύμπνοιαν ὁρῶντες καὶ συμφωνίας,
ἐκτεθεμέναις ἀπαρалаκτικῶς διὰ τῶν κεφαλαίων ἐν
τῇ προσκομιθῇ· ἡμῖν κοινῇ ἐνυπογράφῃ αὐτῶν
γράμματι, προστίμῃ ἀπροκριματιστοῦ παιδείας· ὅρκους
τε καὶ ἀραίς καθιερωμένῃς, ἀνεγκνόντες τῇ ἡμῶν
μεριότητι καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς ἱερᾷ ἀδελφότητι· καὶ
ἀγία συνόδῳ, ἐξήγησαντο ἐνθέρμως διὰ γράμματος·
τοῦ εἰρημένου μητροπολίτου αὐτῶν, αὐτὰς μὲν ἐπι-
κυρωθῆναι· ἐκκλησιαστικῶς καὶ κατοχυρωθῆναι· διὰ
φρικωδεστάτων ἀρῶν καὶ ἐπιτιμίων ἐπὶ τῇ μηδεμίᾳ
ὑπονοεῖσθαι παρεκτροπὴν καὶ παράβασιν, λυθῆναι· δὲ
τῶν δεσμιῶν καὶ τυχεῖν συγχωρήσεως τοῦ ἐνοχοποιη-
θέντος ὅπως ποτὲ ἐν τοῖς προειχθεῖσι πρὸ χρόνων
ἐκκλησιαστικαῖς ἐπιτιμίαις, ὅτε κατὰ διάγνωσιν συνο-
δικὴν ἀπηγόρευται τὰ λόγῳ τραχώματος διδόμενα
οὕτω καὶ ἀπείρηται παντελῶς διὰ τοῦ ἀπολυθέντος·
τῇ τότε συνοδικῇ τέμνῃ, ἐπὶ τῇ πατριαρχίᾳ· ἐγ-
λονότι τοῦ ἐν δευτέρῳ τοῖς ἀδίδμου πατριάρχου κυροῦ
Σαμουὴλ· ὅρων γὰρ ὁ ἀδίδμος καὶ σφόδρ· ἐκεῖνος
πατριάρχης μετὰ πολλῆς τῆς ψυχικῆς δόξης· τὸν τοῦ
εὐσεβοῦς γένους ἡμῶν ὁλοθρον διὰ τὰς κατασχίσεις·
τῶν προικοδοσιῶν, καὶ μὴ φέρειν μὴδ' ἀνέχεσθαι
δυνάμενος, ἐπιχειρήσει πᾶν φιλοστόργως ἀκαλλῆξαι·

Has igitur ex moribus haud sancte in patria
sua invecas consuetudines cum viderent pii illi
cives Adrianopolitani, easque neque rectas neque
utiles comperissent cum ipsi tum in primis legiti-
mus ille, verus et canonicus antistes et praesul
sacratissimus metropolita Adrianopolitanus dominus
Gabriel, ut qui deditam operam exhibeat in pro-
curanda illorum bene morata vivendi ratione, multo
experimento docti, consuetudines illas hucusque
(utinam ne accidissent) receptas nullam quidem
utilitatem praebere, multum vero incommodi ex-
hibere et detrimenta saepius afferre, ut dictum est,
immo temporum rerumque adiunctis minime con-
sentaneas esse, sed et adversari, communem illo-
rum ordinem incolumitatemque perturbando. con-
venerunt in unum, et ubi quid esset agendum
diligenter disputassent, communiter et concorditer
decreverunt irrevocabili sententia, adsentiente etiam
sanctitate sua, eas penitus abolere, et, ut ita dica-
mus, radicitus extirpare ac delere. Itaque firmo
et immutabili decreto statuerunt cessare omnino
et e medio tolli ac penitus evelli munera illa
genero praebere solita, adeo ut nemo parentum
puellae in matrimonium promissae unquam audeat
genero futuro aliquid mulieris nuptialis gratia
praestare multum vel parum, sive ante nuptias,
sive ipso nuptiarum tempore, aut alias unquam,
occulte vel propalam, neque generi ita praesument
citra omnem verecundiam. Deique timorem sacras
nuptias nundinari et quaestui lucroque habere,
multum vel parum exigendo a pullae parentibus
aut cognatis muneris nuptialis ratione sub quavis
causa vel specie. Pari modo praeceperunt, ne ab-
hinc exerceatur omnino inanis illa apparatusimā
ostentatio, neve dotalia munera in medium pro-
ducantur et exhibeantur a viribus mulieribusque
exploranda: sed ut usus ille ex sponsalibus initiis
invecus penitus aboleatur, ita ut neque ex parte
sponsae ab hac die mittantur ad sponsum vasa
coquinaria et sudaria, neque ab isto nummi re-
ferantur arrhae nomine, sed contenti sint solis
anulis ultro citroque dandis ac mittendis, re sci-
licet ecclesiastico plane consentanea ritui, ex quo
deprehenditur una anulorum mutatione sponsalia
contrahi.

Has igitur inter illos communi sententia initas
stipulationes et pactiones, ac citra mutationem per
capita editas in communi illa quam nobis exhibue-
runt tabula, ab illis subscripta, ac tum poena cer-
tissimae mulctae tum sacramentis et execrationibus
obsignata, cum retulissent ad mediocritatem nostram
et sacrum apud nos fratrum coetum sanctamque
synodum, obnixè postularunt per epistolam memo-
rati eorum metropolitae, ut haec quidem ab eccle-
siastica potestate firmarentur et munirentur, hor-
rendis execrationibus poenisque propositis, ne cui
in mentem veniat eas violare ac transgredi, illi
vero, solutis vinculis, veniam consequerentur qui ut-
cunque obligarentur poenis ecclesiasticis iam dudum
editis, cum ex synodali cognitione prohibita fuere
munera dotia nomine praebere solita ac penitus
deleta synodali libello ea aetate promulgato, dum
scilicet patriarcham ageret celeberrimus ille per-
petuae memoriae dominus Samuel; cum, enim in-
clytus ille sapiensque patriarcha non sine magno
animi sui mperore pie nostrae gentis exitium
videret ex munerum dotialium abusione, neque id
ferre sustinere posset, insigni pietate aggressus
est ab immani illa perniciē non modo cives Con-

της δεινῆς ταύτης βλάβης οὐ μόνον τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀπανταχοῦ εὐσεβεῖς καὶ ἀρετοῦς· χριστιανούς· καὶ ὃς βλάβην εἶναι συντάξας πατριαρχικαῖς καὶ συνοδικαῖς ὑπογραφαῖς, καὶ ἐν τόποις ἀπανταχοῦ δίδωμι μετὰ φρικτῶν τῶν ἀφ' ὧν καὶ ἐπιτιμῶν, εἰπὼς ἐκδόσεις τὴν κοινοβλαβὴ τῶν τοιούτων τραχυμῶν κατὰ τὴν παντοίας ἐκκλησιαστικαῖς συνάξεις φρονιζῶν καὶ ἀγωνιζόμενος. Τούτων γοῦν τῶν ἐπιτιμῶν τοὺς ὑπευθύνους· γεγονότας ἐξητήσαντο μετὰ τὴν ἐπικύρωσιν ἀξιώθηκα λύσεως καὶ ἀφέσεως· κατ' εὐσεβήσιν καὶ ἑλπίας τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Τούτου χάριν εὐμένως προσηκόμενοι τὰς κοινὰς αὐτῶν ἐνδύμους δεήσεις καὶ παρακλήσεις, γράφοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν παρὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπεριμένων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, πρῶτον μὲν ἐπικυροῦμεν τὰς μεταξὺ τῶν εἰρημένων αὐτῶν εὐσεβῶν κατοικῶν τῆς Ἀδριανουπόλεως· γενομένης συνθήκης καὶ συμφωνίας, τὰς ἐν τοῖς κεφαλαίοις διεληγμένας ἐν τῇ κοινῇ ἐνυπογραφῇ αὐτῶν συμφωνητικῇ γράμματι, ὡς πᾶν εὐλόγους· καὶ καλὰ καὶ τοῦ δικαίου καὶ νομίμου ἔχοντες, καὶ λίαν συμφέρουσας τῇ πατρίδι αὐτῶν, καὶ πρὸς εὐνομίαν αὐτῶν καὶ εὐκατάστατον διαγωγὴν ἀφορώσας, παρὶ τῆς λόγῳ οὐ τὸν τυχόντα ποιούμεθα, καὶ κρατούμεν διὰ τοῦ παρόντος συνοδικῶς καὶ πατριαρχικῶς γράμματός, ἵνα μὴ μὲν ἀπαράτατοι καὶ ἀπαράτρεπτοι εἰς ἀπαντα τὸν αἰῶνα κατὰ τὸν ἐκτεθέντα τρόπον ἀπαρράδκτως καὶ διόλου ἀμεταπόλητοι καὶ ἀπαράχαρτοι, κατηρηγμένων μενόντων ἀπὸ μιᾶς ἐν τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν ταύτῃ τῇ τε τραχυμῶν λεγομένων, τῆς ἐπιβίσεως προικὸς καὶ τῆς ἀποστολῆς καὶ ἀνταποστολῆς τῶν ἑσβερέων καὶ μανδηλίων καὶ φλωρίων, ὥστε μηδαμῶς συμβαίνειν τοῖς αὐτοῖς ἐν τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασιν ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, ὥς οὐδ' ὁ ἥλιος διππεύων τὸν ἴδιον περιτρεχὴ κύκλον· εἴτα δὲ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ὅσοι μὲν καὶ ὅποιοι ἐξ αὐτῶν, εἴτε ἄνδρες, εἴτε γυναῖκες, ὅποιασιν οὖν τάξως καὶ βαθμοῦ, ἐφθάσαν, εἴτε δόντες, εἴτε λαβόντες τραχυμᾶτα, ὑποπέσιν τοῖς προσκοδοθεῖσιν ἐκείνοις· ἐκκλησιαστικαῖς ἐπιτιμῶν, ἐξ ὧν ἐξεδίδετο ἡ βίβλος ἐκείνη μέχρι καὶ τῆς σήμερον, καὶ ὑπεύθυνοι καθ' ὁσονδήποτε τρόπον ἐγένοντο πρὸ τῆς γεγεννημένης ἐγγράφου συνθήκης ταύτης καὶ συμφωνίας, οὗτοι πάντες, κατὰ φιλανθρωπίαν καὶ συγκατάβασιν τῆς φιλοστόργου καὶ φιλανθρώπου μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἥ τῇ ἡμῶν προσέδραμον, ὑπάρχουσιν ὅμοι συγκαχωρημένοι· ὅσοι δὲ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς, μοχθηρὰ γνώμη καὶ εὐσεβήσιν ἀλαστονία ἐκινώμενοι, τολμήσουσι καθ' ὁσονδήποτε τρόπον ἀναίδως καταπαθεῖν τὰς περιεχομένας συνθήκας καὶ διὰ τοῦ ἡμετέρου ἐκκλησιαστικοῦ γράμματός· ἐπικυρωμένας καὶ ἀδελφῶν, μέχρι κεφαλῆς, καὶ βουλευθῶσι κατακολουθεῖν ταῖς κατηρηγμέναις ἐκείναις φθοροποιαῖς συνθήκαις καὶ τάξεσι, καὶ δοῦναι, εἴτε κρυφίως, εἴτε φανερώς, λόγῳ τραχυμᾶτος πρὸς τοὺς γαμβροὺς αὐτῶν ἢ ὅσπερ ἢ κτήματα, ἢ τὴν θεάσειν καὶ ἐπιβεῖν τῆς προικὸς ποιήσεσθαι ἢ τὴν ἀποστολὴν καὶ ἀνταποστολὴν τῶν μανδηλίων καὶ ἑσβερέων καὶ φλωρίων παρὶ τοῦ ἀρεθῶντος, ἐκτὸς μόνῃς τῆς τῶν δακτυλιδίων εὐσεβείας καὶ νομίμου, οἱ τοιοῦτοι, ὅποιοι ἂν ᾖσιν, ὡς πόλεμοι τῇ κοινῇ ἐκκλησίᾳ, ὑπάρχουσιν ἀφωρισμένοι κτλ. Ταῦτα ἀπεφάνθη καὶ κεχώρηται συνοδικῶς· ὅθεν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμετέρον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα εἰς διηγετικὴν ἰνδαξίν καὶ μόνον παράστασιν.

αὐτῶν, κατὰ μῆνα δεκέμβριον, ἰνδικτιῶνος ιδ'.

† ὁ Κασσαρίας Φιλόθεος.
† ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.
† ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
† ὁ Νικαίας Δανιὴλ.

A constantinopolitanos, sed etiam omnes ubique orthodoxos pios christianos liberare: itaque integrum librum composuit patriarchalibus et synodicalibus subscriptionibus munitum, et typis editum ubique dispensavit una cum poenis et execrationibus horrendis, invigilans et innitens ei forte omnibus ecclesiasticis viribus communem illam dotalem munerum perniciosam excludere posset. His igitur poenis obnoxios ut post firmata capita illa absolutione veniaque dignos haberemus imploraverunt pro clementia et miseratione communis nostrae matris sanctae Christi ecclesiae.

Quapropter benigne excipientes communes eorum fervidas preces et postulationes, et synodice scribentes una cum sanctissimis circa nos antistitibus et honoratissimis, dilectis nostris in sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, primum quidem confirmamus pactiones et sponsiones, quas inter supra dictos pios incolas Adrianopolitanos factae, sub capitibus in communi eorum obseignato pacto convento exponuntur, ut plane aequas et rectas, aequitati ac iustitiae inhaerentes, eorum patriae valde utiles et ad compositam beneque moratam eorum vivendi rationem pertinentes, quam minime parvi facimus, easque sancimus hoc synodali patriarchalique libello, ut inviolata maneant et immutata per aevum omne, sicut expositum est, sine aliqua immutatione ac citra quamlibet varietatem et interpolationem, protinus sublati in hac eorum civitate cum muneribus, quas dicuntur dotilibus, tum dotis ostentatione, tum vasorum coquinariorum et sudariorum et nummorum missione ac remissione, adeo ut nihil huiusmodi prorsus contingat in pactionibus nuptialibus iam tum et in posterum, quoad sol curru suo proprium orbem lustrabit: deinde vero decernimus, ut ex illa quocunque et quicunque, viri aut mulieres, cuiuscunque ordinis et gradus, munera dotalia sive dando sive accipiendo, in poenas illas ecclesiasticas prius latas forte incidere, ex quo liber ille editus est ad hunc diem, illique quomodocunque obnoxii facti sunt ante scripto conventam pactionem hanc et sponsionem, hi omnes pro misericordia et benignitate sanctae Christi magnae ecclesiae matris illius plenae pietatis et humanitatis, ad cuius miserationem confugerunt, simul absoluti habeantur. Quicunque autem abhinc et in posterum, perverso animo et satanica superbia ducti, ausi erint quovis pacto impudenter conculare pactiones constitutas et ecclesiastico nostro decreto confirmatas, et transgredi vel minimum, et servare voluerint perveras illas modo abrogatas pactiones et dispositiones, clam seu palam generis suis praebebendo munerum dotalem nomine vel nummos vel res, aut dotem quasi in theatro producendo, aut sudaria et vasa coquinariorum et flores in sponsalibus ineundi mittendo vel referendo, praeter solos anulos ex congruo ac legitimo usu, hi homines, quicunque demum sint, tanquam publici commodi hostes excommunicati, sunt, etc. Haec synodice decreta sunt ac sancita; quapropter factus est etiam hic noster patriarchalis synodalisque libellus ad perpetuam rei memoriam firmissimamque praeservationem.

1810, mense decembri, indictione XIV.

† Caesareae Philotheus.
† Ephesi Daniel.
† Nicomediae Athanasius.
† Nicaeae Daniel.

† ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος. A
† ὁ Τορνόβου Μανδρίος.
† ὁ Ἀγιάρας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Προλάβου Παρθένιος.

† Thessalonicae Gerasimus.
† Tornovi Macarius.
† Agyrae Ioannicius.
† Proflavi Parthenius.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua iterum de dote conficienda

1811 martii 28.

Synodali tabulae a nobis supra ad annum proxime praecedentem exhibitae adiciatur modo altera eiusdem quidem argumenti, non eiusdem autem sententiae. Quae enim ibi damnabantur, hic probantur, aut saltem tolerantur. Quare optimum visum est instrumentum non cuique obvium integrum repetere; illud tamen latinum non fecimus, cum oratio admodum rudis non tantae sit difficultatis. Primum editum est a Manuele I. Gedeon, B Kanonikai diataxis, t. II, p. 134-6, quam editionem sequemur.

† Ἱερεμία; ἀλφῶ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως; νίκ; Ρώμης; καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τιμιώτατοι προσώπτες καὶ γέροντες, καὶ ἐπίτροποι τῆς χώρας; Τρικλέρων, τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Σκιάθου κειμένης, καὶ χρήσιμοι πρόκριτοι, καὶ λαοὶ ἀπαξίπαντες; εὐλογημένοι; χριστιανοὶ τῆς χώρας; ταύτης, τέκνα κτλ. Ἐνεφανίσθη πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν τὸ κοινὸν ὁμῶν ἐνυπόγραφον γράμμα, ἐσφραγισμένον καὶ τῇ σφραγίδι τῆς χώρας; ὁμῶν ταύτης, καὶ ἐπληροφόρηθμεν τὰς γεγενημένας; κεφαλαιώδεις μεταξὺ ὁμῶν τῶν εὐλογημένων χριστιανῶν ἐγκατοίκων αὐτῆς συμφωνίας; πρὸς ἐξάλειψιν τῶν προτέρων καταχρήσεων καὶ εὐνομίαν καὶ εὐρυθμίαν ὁμῶν, καὶ δι' καὶ ὠφέλειαν ψυχικὴν καὶ σωματικὴν ἀφρώσας; καὶ ἐκτεθεμένας; κατὰ τὸν ῥῆξ; τρόπον.

α'. Δηλονότι ὁ ἐκ τῆς πρώτης; τάξεως τῶν κατοίκων τῆς χώρας; ταύτης; πατὴρ μίας; θυγατρός; νὰ μὴ δύναται; κατ' οὐδέν; λόγον νὰ διδῇ λόγῳ τραχώματος; τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ θυγατρὶ περισσώτερον τῶν πεντακοσίων γροσίων μέχρι σχεδὸν ὀβολοῦ, καθὼς; καὶ ἕκαστος; γαμβρὸς; δὲν θέλει; δύναται νὰ ζητῇ ἀπὸ μέρους; τοῦ περισσώτερου.

β'. Ὁ τῆς; δευτέρας; τάξεως; πενθερός; νὰ διδῇ τραχώμα; τριακίσια πενήκοντα γροσία.

γ'. Ὁ τῆς; τρίτης; τάξεως; νὰ διδῇ γροσία; διακόσια πενήκοντα.

δ'. Ὁ τῆς; τετάρτης; τάξεως; γροσία; ἑκατὸν πενήκοντα.

ε'. Τὰ χρυσὰ σιρτία καὶ καπαλίκια καὶ οἱ λεγόμενοι; ποδόγουροι, αὐτὰ νὰ μένουν τοῦ λοιποῦ; κατατηγμένα καὶ παρ' οὐδενὸς; μεταχειριζόμενα.

ς'. Νὰ μὴν εἶναι; κάθε πενθερός; ὁπόσῃ; νὰ προικίζῃ τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ ὁσηντότερον, ἀλλ' οὐτε ὁ γαμβρὸς; νὰ ζητῇ, εἰμὴ; ἂν ὁ πενθερός; ἔχῃ καὶ βούλῃ; νὰ δώσῃ.

ζ'. Οἱ μνηστῆρες; ἵτοι; οἱ ἀρραβωνιαστικοὶ νὰ μὴν ἔχουν; τὴν ἀρείαν, οὐτε νὰ τολμῶσι; νὰ εἰσέρχωνται εἰς; τὰ πενθερικὰ ὁσηντία πρὸ τοῦ γάμου οὐδέ-

ποτε ἄλλως, εἰμὴ; μόνον κατὰ τὴν λαμπροφόρον ἡμέραν τοῦ θείου πάσχα, τῇ ἡμέρᾳ τῶν Χριστουγέννων, τῇ ἑορτῇ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, τῶν πανοίκτων θεοφανείων καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῆς; ἀπόκρεως, πρὸς; χαίρεσιμὸν ἀπλῶς; ἐκίστη; δὲ πενθερὰ ὀφείλει; νὰ μὴ τολμήσῃ; νὰ προσφέρῃ; πρὸς; τὸν γαμβρὸν τραπίξ; καὶ φαγητά, οὐτε δὲ ἡ ἀρραβωνιαστικὴ νὰ συνέρχῃται εἰς; τὸν οἶκον τοῦ μνηστῆρος; αὐτῆς; πρὸς; τῆς ὁπανδρείας; ἡ'. Ἐν ἐκίστῃ συγκροτούμεναι συνοικίῃ; νὰ γίνωνται; δύο προκοσμήφωνα γράμματα, καὶ τὸ ἐν νὰ λαμβάνῃ; καὶ νὰ ἔχῃ ὁ γαμβρὸς, τὸ δὲ ἄλλο ὁ πενθερός, καὶ αὐτὰ νὰ ἔχουν κύρος, εἴαν; εἶναι; μεμετατηγμένα; μὲ τὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφὴν τῶν κατὰ καιροῦς; προσώπων τῆς χώρας; ταύτης; εἰ; δὲ; γι' ἂν γίνῃται; ἐν καὶ ἂν εὐρεθῇ; ἀμάρτυρον; παρὰ τῶν προσώπων, νὰ μὴν; ἔκφυρον; καὶ ἀνίσχυρον.

θ'. Τὰ λεγόμενα; μανδηλώματα τοῦ γαμβροῦ νὰ εἶναι; μόνον; δέκα, καὶ οὐχί; περισσώτερα. Ἐπὶ; πᾶσι; δὲ τοῦτοις; νὰ καταγγεῖται; διόλου καὶ νὰ λείψωσι; ἐκ μίσου; τὰ χρυσοφάντα καὶ χρυσακέντητα φορέματα, καὶ τὰ διαμαγγοῦσα; κατὰ τὴν κοινὴν φωνὴν καὶ τὰ κλειδοθήρια καὶ οἱ ὀρμηδοί, δ' ὡν; κακὸς; ἐκνευθίζον; νὰ στολίζωνται; αἱ γυναῖκες; αὐτόθι.

Ταύτας; λοιπὸν; τὰς μεταξὺ; σας γεγενημένας; ἐγγράφους; συμφωνίας, ὡς; καλὰς; καὶ συμφερούσας; καὶ ἀναγκαιοτάτας; πρὸς; εὐνομίαν καὶ καλὴν; κατὰστασιν; τῆς; πατρίδος; σας καὶ αὐτῷ; τῷ θεῷ; ἀρεστάς, ἐπικριναντες; κατὰ τὴν κοινὴν; ἐνδερμον; αἰτησίαν; σας, ἐπενίσταμεν; τὴν τιμιότητά; σας καὶ; ὑψιχθῆμεν; ἀπὸ; βάθους; ψυχῆς; καὶ; καρδίας. Ὅθεν; γράφοντες; διὰ; τῆς; παρούσης; ἡμῶν; πατριαρχικῆς; καὶ; συνοδικῆς; ἐπιστολῆς, πρῶτον; μὲν; ἐπικυροῦμεν; αὐτά; ταύτας; τὰς; ἐν; κεφαλαίοις; γενομένας; μεταξὺ; ὁμῶν; συμφωνίας; αἷτα; δὲ; συμβουλευόμεν; καὶ; παρανοούμεν; καὶ; ἐντελλόμεθα; καὶ; παραγγέλλομεν; πᾶσιν; ὁμῶν, ὅπου; νὰ; διαφυλάττῃ; αὐτάς; ἀπαρτίπτους; καὶ; ἀπαραβάτους, καὶ; ἀπαρἀλάττως; νὰ; ἐξακολουθῇ; καὶ; νὰ; διενεργῇ; μὲ; ἑλὴν; τὴν; πρέπουσαν; προσηχὴν, αἰσθανόμενοι; πραγματικῶς; τὸ; ἀπὸ; τούτων; ψυχικὴν; καὶ; σωματικὴν; ἐσπλῆξιν; καθότι; ἂν; (ὁ; μὴ; γέναιτο); φεραθῇ; κανίνας; ἐξ; ὁμῶν; ἀντιπολιτευόμενος, καὶ; μέχρι; κεφαλῆς; παραβαίνων; καὶ; ἀδελτῶν; καρμίων; τῶν; εἰρημένων; συμφωνιών, ὁ; τοιοῦτος; ἀς; ἡεῦρῃ; βεβαίως, ὅτι; ἔχει; μόνον; ἔχει; νὰ; καθυποβληθῇ; ὑπὸ; τὴν; ἐσχάτην; τῇ; ἐκκλησίᾳ; παιδείαν; καὶ; ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ; καὶ; κατ' ἄλλον; τρόπον; θέλει; τιμωρῆθῃ, ζημιούμενος; πρὸς; σωφρονισμὸν; ἑαυτοῦ; καὶ; παράδειγμα; τῶν; ἄλλων. Καὶ; ἵνα; μὴ; συμβῶσι; τὰ; τοιαῦτα; ἀνευκτατα, προσέχη; συμπαντες; καλῶς; καὶ; ποιήσατε; καθὼς; ἐπικυρωτικῶς; γράφοντες; παρακελεύομεθα, καὶ; μὴ; ἄλλως, ἐξ; ἀποκρίσεως. Ἡ; δὲ; τοῦ; θεοῦ; χάρις; κτλ.

Μαρτίου κη', αὐγιά.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1811 mense aprili.

Non propter rerum ubertatem, quae admodum exigua est, sed ad illustrandam utcumque remotissimae Iberorum regionis historiam, aequum duximus sequentem tabulam hic repetere. Agitur enim de miserando Hemeretiæ statu sub initium saeculi proxime elapsi, cum Russi, adhibitis pro more con-

siliis clandestinis, legitimum regionis illius regem Salomonem II solio et patriâ simul spoliavere. Post infelices conatus, apud Turcas perflugium sibi quaesivit Salomon, ubi anno 1816 supremum obiit diem. Tabulae praeterea quod aiant etiamnum conservatur in tabulario metropolis Trapezuntia, ex

quod diligentissime descriptam divulgavit A. Papadopolus-Keramens in ephemeride Russica: *Zapiski imperatorsk Russk. archeol. Obšč.*, t. II, p. 141-2.

† Ιερεμίας υἱὸς Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν Ἡμετέριαν καὶ Ἰβηρίαν ἀρχιερατικῶς προϊστάμενοι ἱερώτατοι μητροπολίται καὶ ἐν ἁλίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ εὐλαβήστατοι ἱερεῖς, καὶ δοσιτάτοι ἱερομόναχοι, καὶ λοιποὶ ἀπαράγατοι, εὐλογημένοι χριστιανοί, οἱ αὐτόθι ἀρσιούμενοι, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἐπειδὴ ἐγένετο γνωστὸν, ὅτι οἱ ἐκ τῶν αὐτόθι δὲ Γεννατίου Εὐδόμου, ὁ πρῶτος τῶν αὐτόθι, ὁ Τζουλουκουζῆς Σαχνίης, καὶ ὁ Δαβὶδ περὶ Ἰωσιλῶν, οἱ τρεῖς δηλονότι οὗτοι, ἰδιόρρυθμοι γινόμενοι καὶ ἀλλότρια φρονήσαντες καὶ ἀποστάτες ἀπὸ τοῦ ἰδίου αὐτῶν φιλοχρίστου βασιλείου Σολομώντος τοῦ δευτέρου, ἐξάνησαν σκανδαλισμοὶ καὶ φαρμακείαι καὶ ἐπιβουλοὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν μετὰ πολλῆς τῆς ἀγνωμοσύνης, διὰ τοῦτο ἐξέδοθηνα πρὸς σωφρονισμὸν αὐτῶν καὶ παράδειγμα ἄλλων παρομοίων τὸ παρὲν ἡμέτερον ἐκκλησιαστικὸν τρικλῆς ἐπιτίμιον. Καὶ διὰ γράφοντες ἀποφανόμεθα συνδοτικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱεροτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπεριμῶν, τῶν ἐν ἁλίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ βηθέντες ἐπὶ τῇ Γεννατίου Εὐδόμου, ὁ πρῶτος τῶν αὐτόθι, Τζουλουκουζῆς Σαχνίης, καὶ ὁ Δαβὶδ περὶ Ἰωσιλῶν, ἂν μὴ μεταστραφῶσιν ἀπὸ τῆς κακοβουλίας αὐτῶν καὶ μὴ μεταστραφῶσιν ἀπὸ τῶν ἐλεθρίων αὐτῶν κινήματων καὶ βουλεύματων, συννοοῦμενοι τῷ ἰδίῳ αὐτῶν φιλο-

χρίστου βασιλεῖ Σολομῶντι, κατὰ τὴν ἐξενεχθεῖσαν διαθήκην καὶ ὁφελὴν καὶ κραταίαν βούλησιν τοῦ κραταίου, γαληνοτάτου, δικαιοτάτου, πολυχρονίου ἡμῶν ἀνακτοῦ (οὗ τὸ κράτος εἰς ἀήτητον καὶ θριαμβεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας), ἀλλὰ ἐκπύκνωσιν εἰς τέλος ἀμετάβλητοι, καὶ ἀδιόρθωτοι, καὶ ἐναντιογενεμένοι, καὶ ἐναντιοφρονεῦντες, καὶ ἰδιόρρυθμοι, καὶ κακόβουλοι, καὶ ἐπιζήμιοι τῇ κατὰστάσει τῆς πατρίδος αὐτῶν, καὶ κακὸν παράδειγμα γινόμενοι, ἀφωρισμένοι, ὑπάρχοντες ἀπὸ Θεοῦ, καὶ κατηραμένοι, καὶ ἀσυγχώρητοι, καὶ μετὰ θάνατον ἄλυστοι καὶ συμπαῖνοι αἱ πάτραι καὶ ὁ σίδηρος λυθαίρουν. αὐτοὶ δὲ μηδὲ μὴ κληρονομήσαντες τὴν λείραν τοῦ Γαζῆ, καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ Ἰούδα, στένοντες εἰς καὶ τρέμοντες ἐπὶ τῆς γῆς ὡς ὁ Κάλν, ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ εἰς ἐπὶ τὰς καταλάς αὐτῶν, καὶ προκοπὴν μήποτε ἴδωσιν, ἔχοντες καὶ τὰς ἀράς πάντων τῶν αἰῶνες ἁγίων καὶ τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πατέρων ὑπάρχοντες διὰ καὶ ἐξῶς τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ μηδεὶς ἐκκλησιαστικῶν αὐτοῦ, ἡ ἀγίαση, ἡ θυμιάση, ἡ ἀντίθερον αὐτοῦ, ὁ, ἡ συμφάγη, ἡ συμπίη, ἡ ἐκὼς συναναστραφὴ καὶ χαρισίση ἐν βάρει ἀργίας ἀσυγγνώστου καὶ ἀλύτου ἀπορισμοῦ τοῦ ἀπὸ Θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, ἀμῶν-φ.

Ἐν μηνὶ ἀπριλίῳ, ἰνδικτιῶνος εἰ-ης.

- † ὁ Καισαρείας Φιλόθεος.
- † ὁ Ἐφέσου Διονύσιος.
- † ὁ Κυζίκου Μακάριος.
- † ὁ Νικαίας Δανιὴλ (ed. Ἰωακείμ).
- † ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
- † Ἀγκύρας Σωφρόνιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1811 mense maio.

Samuel Cassianus, ex insula Ithaca oriundus, cum pecuniae quantitatem haud modicam ut homo Graecus collegisset, ludi magistri munus obeundo apud Κόλα-Ἀἷσαι in provincia Ephesiorum, graecarum litterarum scholam in patria instituere sibi proposuit. Laudandum tamen opus perficere non potuit, vir bonus, ulpote morte praecoccupatus: illud autem absolventi curam Antonio, nepoti suo, reliquit, conscripto testamento, quod ab Anthimo, metropolitae Smyrneni, obsequari voluit. Tabulam hanc post illius mortem ratam etiam fecit synodus Constantinopolitana, editis ea de re litteris ἐπι-

κυρωτικαῖς, quae ita incipiunt: Ἐπειδὴ τοῖνον ἐνεφανίσθη, ἴδῃ τῇ ἡμῶν μετρίῳτι, συνοδικῶς προκαθήμεν. Datae sunt mense maio anni 1811, indictione XIV. Nomina episcoporum latine reddita haec sunt: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Macarius Cyzici, Athanasius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonis, Gregorius Dercorum, Chrysanthus Berrhoeae, Constantius Serrarum, Dorotheus Philadelphiae, Ioannicius Sisanii.

E codice patriarch. II exstat apud Manulem Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις, t. II, p. 137-41.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1811, mense iunio.

Sancti Ioannis Baptistae templum apud Κορυθαίσιον (= Κορυθαίον), secus fretum Bosporicum cum inopia laborans semper in peius abiret, quingenta piastrōs qui dicuntur Turcicos ab aerario templi itidem sancti Ioannis Baptistae, in suburbio cui nomen Galata siti, mutuo sumpsit, rem probante sacra synodo, ut documento est eiusdem ἀπόδειξις; seu testificatio, mense iunio anni 1811

data, cui nomina apposuere antistites isti: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Macarius Cyzici, Athanasius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonis, Gregorius Dercorum, Constantius Serrarum, Sophronius Ancyrae.

Tabula exstat typis impressa in libro Georgii P. Georgiadis: Ὁ ἐν Γαλατῇ ἱερὸς ναὸς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τῶν Χτῶν (Constantinopoli. 1898), p. 226-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1811 iulii 15.

Diximus supra ad diem 28 iunii anni 1810 quae in insula Cypro acciderint post amotos a Turcis ambo antistites, archiepiscopum videlicet Chrysanthum, metropolitamque Citiensem, itidem Chrysanthum. Re in synodo perpensa, Hieremias patriarcha, datis ad Constantium, montis Sinai archiepiscopum, ea delato in Cypro vitam agentem, synodiciis litteris, munus ei commisit novos antistites

a Turcis creatos canonico more instituendi et sollemni ritu consecrandi, adactis in operis socios duobus ceteris insulae episcopis, Chrysantho scilicet Paphensi et Eugenio Cyrenensi. Hae litterae datae sunt anno 1811 die 15 iulii. Post nuncupatorias formulas ita incipiunt: Ἐπειδὴ οἱ ἐν τῇ ἀγιωτάτῃ ἀρχιεπισκοπῇ Κύπρου διαταλόντες ἱερώτατοι μητροπολίται. Subscripta episcoporum nomina haec erant:

Philothheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius A
Heracleae, Macarius Cyzici, Athanasius Nicomediae,
Hieremias Chalcedonia, Gregorius Deroorum, Gera-
simus Thessalonicae.

E codice patriarch. 12, p. 70, exstant apud Cal-
licum Delicandem, Τα ἐν τοῖς κώδεξι, τοῦ πατρι-
άρχου ἀρχιεπισκόπου οὐζόμενα ἐπιγράμματα ἐκκλησιαστικῆς
ἐγγράφης (Constantinopoli, 1904), p. 605-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad coercendam luxuriam

1812 mense septembri.

Hieremias patriarcha, quamdiu summo ponti-
ficatu potitus est, maximam adhibuit diligentiam
ad coercendam nimiam tum in dotibus conficiendis,
tum in rebus, quae ad cultum pertinent, abundan-
tiam: huius curae novissimum praeiit exemplum,
dum epistolam, quae sequitur, ad archiepiscopum
et reliquos christianos insularum Aeginae, Hydrae
et Pori scripsit. Integram illam dabimus, neglecta
tamen latina interpretatione, cum prooemium idem
fere sit ac in ceteris iam allatis de eodem argu-
mento documentis, reliqua vero nullam lectori eru-
dito difficultatem praebeant. Editionem sequemur
Manuelis I. Gedeon, Κανὼν καὶ διατάξεις, t. II,
p. 142-5, qui textum exscripsit e codice patri-
archali olim 11, nunc (nisi fallor) 12 signato.

† Ἱερεμία· ἑλὼν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νῆα· Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατρι-
άρχης.

† Μεγαλειότατε ἀρχιεπίσκοπε Χίγινε, Ὑδρας καὶ
Πόρου, καὶ τιμωτάτοι προσιώται, (κτλ. ὡς ἔθος).
Τὰς προβαίνουσας κατὰ καιροῦ συνήθας καὶ συμ-
φωνίας μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστι-
ανῶν, ὅσαι μάλιστα πρὸς τὸ κοινὴν συμφέρον καὶ τὴν
εὐνομίαν αὐτῶν ἀφορῶσιν, εἴωθεν ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ
Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία εὐμενῶς ἀποδέχεσθαι καὶ
ἐπικυρώσας ἀφ' ὧν. ἵνα διαμένωσι τῇ χρόνῳ συμ-
παρεκτεινόμεναι καὶ διενεργῶνται καὶ παρὰ τῶν
μεταγενετέρων ἀπαρallάκτως πρὸς ἰδίαν τε καὶ κοι-
νὴν ὠφέλειαν· ὅταν δὲ τὰ συμφωνούμενα καὶ ὀρθο-
δοξήματα ταῦτα τοῦ νομίμου ἔχονται λόγου καὶ βλα-
σφημίας καὶ ἀρμόδια φαίνονται τῇ χριστιανικῇ ἀπαγ-
γέλει, τότε καὶ δι' ἁρῶν ἐκκλησιαστικῶν τὰ τοιαῦτα
ἐπισφραγίζονται καὶ κατασφαλίζονται ἡ κοινὴ τῶν εὐσε-
βῶν μένη.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῆς ἡμῶν
μετριότητος, συνοδικῶς προκαθημένης, ἐνυπόγραφος
καὶ ἐσφραγισμένη ἀναφορά ὑμῶν τῶν εὐλογημένων
κατοίκων χριστιανῶν τῆς νήσου ταύτης Ὑδρας, δια-
λαμβάνουσα ὅτι σύμπαντες ὑμεῖς εἰς ἐν συνελθόντες
καὶ συνδιασκεψάμενοι διὰ κοινῆς φιλαδελφείας καὶ
ὁμονοίας χριστιανικῆς περὶ τῆς καλῆς διοικήσεως καὶ
ἐπιμελείας καταστάσεως τῆς πατρίδος σας, καὶ θέλον-
τες ἐν νόμῳ κυρίου καὶ ἐν εὐλογίᾳ ψυχῆς νὰ
ἐκφύσωσιν τέλος καὶ νὰ ἀπολείψῃτε διόλου τὰς
ἐπιπολέουσας αὐτόθι καταχρήσεις, ἔγνωτε νὰ καταρ-
γίσητε κατὰ πρότερον καὶ τὴν κακῶς ἐπικρατούσαν
μέχρι τοῦ νῦν συνήθειαν τῆς περιβολῆς καὶ ἐνδυ-
μασίας τῶν χρυσοῦράτων φορεμάτων καὶ χρυσο-
κεντήτων, εἰ δὲ καὶ τῶν σιρκῶν, ἥτοι τῶν μεταξω-
τῶν καὶ λαχουρίων, ἔδωκεν ἐλευθέρως μόνον τοῦ· ἐν
ἀξιώματι διαπρίποντας αὐτόθι καὶ χρηματίζαντας·
εἰς ἐκδούλευσιν τοῦ ὕψους καὶ κρατικοῦ θαλάμου
ἢ ἐξυπηρετοῦντας ἤδη, καὶ ὡς νόμον ἀπαράβατον
μετὰ προστίμου ἐτάξατε τὴν κοινὴν ταύτην συμφωνίαν
σας, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξαιτήσατε διὰ τῆς κοινῆς ἀνα-
φοράς σας τὴν ἡμετέραν ἐκκλησιαστικὴν ἐπικύρωσιν·
τούτου χάριν ἀπεδείξαμεθα εὐμενῶς τὴν αἰτησίαν σας,
ὡς καλῶς διετηρημένην καὶ νόμιμον καὶ πρὸς τὸ
κοινὸν ἀφορώσαν ὄφελος, ψυχικὸν ἔμα καὶ ποικιλικόν

καὶ καταστήσαντες ἀπαράβατος τοὺς πρωταίτιους καὶ
σύναιτους τῆς καλῆς ταύτης συμφωνίας γενόμενους
μὴ τὰς ἐγκυρίους ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν εὐχὰς καὶ
εὐλογίας.

Τούτου χάριν καὶ γράφοντες συνοδικῶς μετὰ
(κτλ. ὡς ἔθος) ἐπικυρώσαν καὶ κρατύνσαν τὴν
ταχθεῖσαν παρ' ὑμῶν νομοθεσίαν, ὡς τάξιν νόμου
ἐπέχουσιν, καὶ ἐπιτάγματα καὶ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ἡ
ματαία αὕτη ἐνδυμασία τῶν χρυσοῦράτων καὶ χρυ-
σοκεντήτων ἐνδυμάτων καὶ τῶν ἐκαστοῦ εἰδους λαχου-
ρίων ἢ κατηργημένη καὶ ἀχρηστος, τέσσον εἰς τοὺς
ἀνδρας ὅσον καὶ εἰς τὰς γυναῖκας· ἐκαστῇ ἡλικίᾳ
καὶ καταστάσει καὶ τάξει καὶ βαθμῶ, ἐκτὸς μὲν
τῶν εἰρημένων σημαντικῶν ἀνδρῶν, οἵτινες διὰ τὴν
ἐκείνων ἢ καὶ διατελοῦσιν εἰς βασιλικά ὑπουργήματα,
ἔχει μόνον ὡς ματαία καὶ περιττὴ, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπι-
βλαστὴ καὶ ἀφανιστικὴ καὶ ἐναντία τῶν θεῶν καὶ
ἱερῶν νόμων καὶ ἀνοικία καὶ ἀνάρμοστος· εἰς τὸ
χριστιανικὸν ἐπάγγελμα καὶ εἰς τὴν σημαντὴν τῶν εὐσε-
βῶν πολιτείαν, ἐπειδὴ κατὰ τὸν μέγαν βασιλεῖον πάν-
τες μὴ διὰ χρεῖαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπιστικὴν ὀφείαν
παρалаμβάνεται, βλακεία ἐστὶ καὶ προσοὐ γίνεται·
πρόβλεπον ἀτόπων πολλῶν καὶ ψυχικῆς ἀπολείας, ὡς
σατανικὸν μάλλον ἐπιπόνημα καὶ ἐπὶ κακῇ σκοπῇ
τεχνάζομενον· ὅστε ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς
οὐδεὶς τῶν κατοίκων χριστιανῶν, εἴτε πατριώτης, εἴτε
ξένος, εἴτε ἀνὴρ ἢ, γυνὴ, ἐκαστῇ ἡλικίᾳ καὶ κατα-
στάσει, ἔχη τὴν εἰσὶν νὰ ἐνδύσῃ ἐνδυμα χρυσοῦν
ἢ νὰ ἐπιρράξῃ καὶ νὰ προσκολλήσῃ εἰς κανὼνα τῶν
φορεμάτων αὐτοῦ, ἢ τῆσβρὴν ἢ μανδήλια ἢ τῆσβριον
ἢ κουνοῦρας κατὰ τὴν ἐπιτόπιον φωνήν, κανὼνα
εἰδος· χρυσαφίου, μήτε σιρκῶν ἐνλαβῇ, μήτε χρυσοῦν
σιρκῶν, μήτε χρυσοῦν γαϊτάν, ἀλλὰ μήτε τῆσβριδας
καὶ μανδήλια ἢ ἄλλο τοιοῦτον κεντητὸν ἀπὸ μετα-
ξίου νὰ μεταχειρισθῇ ἢ νὰ κατασκευάσῃ, ἐκτὸς μὲν
πικίλας ἀπλῆς· εἰς τὰς ἀκρας τῶν φορεμάτων, κατὰ
συγκάταξιν τοῦτο μόνον συγχωρούμενον. Ὡσαύτως
δὲ εἶναι· ἐξίσου ἀπαιτούμενη καὶ ἡ γρήσις τῶν λα-
χωρίων, καὶ οὐδεὶς δύναται τοῦτοῦθεν νὰ μετα-
χειρισθῇ οὐδενὸς εἰδους λαχώρα ἢ νὰ ἀγράσῃ ἢ
νὰ φορέσῃ, ἀλλὰ σύμπαντες ἐφέτεροι νὰ διατηρῇ
ἀπαράβατον τὴν ἐπωφελεὴ κατὰ πάντα ταύτην διάτα-
ξιν, σημαντῶς πολιτευόμενοι καὶ χριστιανικοῦ πνεύματος, ὡς
τίκνα τῆς ἐκκλησίας μετὰ πάσης εὐσχημοσύνης καὶ
χριστιανικῆς συστολῆς ζῶντες καὶ σπουδάζοντες· εἰς
τὸ νὰ φανῇτε εὐάρεστοι θεῷ τε καὶ ἀνθρώποις· καὶ
θεοὶ μὲν εὐγνωμόνως καὶ εὐπειθῶς φερόμενοι· στοιχή-
σας τῇ κανόνι τούτῃ καὶ διατηρήσασιν ἀπαράβατα
τὰ ἐπιτοπία· συμφωνηθέντα ταῦτα καὶ ἐκκλησιαστι-
κῶς ἐπεξεργασθέντα τε καὶ ἐπικυρωθέντα, εἰρήνη
καὶ εἰς ὅσον ἐπὶ αὐτοῖς, καὶ ἔχουσιν οὗτοι τὸν θεὸν βοη-
θῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῶν καὶ ἀφ' ὧν
νῦν τὰς τῆς ἐκκλησίας εὐχὰς εἰς τε τοὺς οἴκους
αὐτῶν καὶ τὰ τέκνα καὶ εἰς πάντα τὰ ἐμπροκί-
καὶ ἐπιχειρήματα καὶ κέρδη καὶ ταξίδια· ὅσοι δὲ ἀντι-
πολιτευόμενοι φανῶσι καὶ καθ' ὅσον οἰονόμῃνα τρόπον
ἐναντιούμενοι· παραβῶσι· μέχρις ἀπορίας τὸν καλῶς
ὀρθῶντα τοῦτον ὅρον, καὶ παρεκτρέπομενοι τοῦ
χριστιανικοῦ καθήκοντος, τομῆσιν καὶ ἐνδεδῶσιν
εἰς τὸ ἔξῃς φορέματα χρυσοῦ καὶ λαχώρα ἢ νὰ

προσκόλλησιν εἰς κανόνα τῶν ἀπαιτηθειῶν αἰδῶν ἁ πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπικυρωτικὸν καὶ ὁμοθυμῶν φορεμάτων αἰδῶν τινὸς χρυσόφιν ἢ ποικίλματα μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ὁσὺν γυναῖκες ἐκείνης τάξεως καὶ βαθμοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν ἀξιώματιν, ἐπὶ καὶ τὰ τέκνα τῶν τοιούτων, ἐκτὸς μόνου τῶν εἰς ἀξιώματα διαπεφάντων, ὡς εἰρηται, καὶ εὐρισκόμενων εἰς ἐξουκρίτησιν τοῦ ὁφίλου καὶ κραταιοῦ δεβλῆται, οἱ τοιοῦτοι, ὅποιοι ἂν ᾖσιν, ὁμοῦ ἀπαρισμένοι ὑπάρχωσι κτλ. Ὅθεν εἰς ἐνδεῖν διηγεῖται καὶ μόνον παρῶσιν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον

πατριάρχικον καὶ συνοδικὸν ἐπικυρωτικὸν καὶ ὁμοθυμῶν φορεμάτων αἰδῶν τινὸς χρυσόφιν ἢ ποικίλματα μεταξὺ τῶν ἀνδρῶν ὁσὺν γυναῖκες ἐκείνης τάξεως καὶ βαθμοῦ, καὶ αὐτῶν τῶν ἀξιώματιν, ἐπὶ καὶ τὰ τέκνα τῶν τοιούτων, ἐκτὸς μόνου τῶν εἰς ἀξιώματα διαπεφάντων, ὡς εἰρηται, καὶ εὐρισκόμενων εἰς ἐξουκρίτησιν τοῦ ὁφίλου καὶ κραταιοῦ δεβλῆται, οἱ τοιοῦτοι, ὅποιοι ἂν ᾖσιν, ὁμοῦ ἀπαρισμένοι ὑπάρχωσι κτλ. Ὅθεν εἰς ἐνδεῖν διηγεῖται καὶ μόνον παρῶσιν ἀπελύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον

καὶ, ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ, ἡνδικτιῶνος α'.

- + ὁ Κασσαρίας Φιλόθεος.
- + ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.
- + ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
- + ὁ Δέρκων Γρηγόριος.
- + ὁ Φιλαδελφείας Δωρόθεος.
- + ὁ Γάνου Γεράσιμος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1812 mense novembri.

Metropolis Haleppensis uti μηλον τῆς ἐριδος tum ab Antiocheno tum a Constantinopolitano patriarcha saepenumero vindicata est. Illam ea aetate sedi oecumenicae subditam auferre cum tentasset Anthemius Antiochenus, aliquot ecclesiae illius christiani, missa Constantinopolim communi epistola: a sacra synodo postularunt, ut Anthemii conatus comprimeret. Haec data est die 21 maii 1812. Votis illorum concessit synodus; at cum Neophytus Haleppensis per aetatem ad munia sacra rite obeunda inhabilis evasisset, ei a munere amoto successor datus est (Gerasimus, Haleppensis ecclesiae protosyncellus, post inita in templo patriarchali canonica suffragia, operam navantibus metropolitibus, videlicet: ὁ πρῶν Μαστιμβρίας Ζαχαρίας, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν σεβαστῶν γερόντων, τοῦ τε

ἁγίου Κασσαρίας κῆρ Φιλοθέου καὶ τοῦ ἁγίου Ἡρακλείας κῆρ Μελετίου, — ὁ Σεβαστίας Ἰωσήφ, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν σεβαστῶν γερόντων, τοῦ τε ἁγίου Νικομηδείας κῆρ Ἀθανασίου καὶ τοῦ ἁγίου Χαλκηδόνος κῆρ Γεράσιμου, — ὁ Ἀργυρουπόλεως Γρηγόριος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν σεβαστῶν γερόντων, τοῦ τε ἁγίου Δέρκων κῆρ Γρηγορίου καὶ τοῦ ἁγίου Φιλαδελφείας κῆρ Δωρόθεου. Synodalis iste congressus habitus est anno 1812, mense novembri, indictione prima.

Acta, quae ad quaestionem hanc pertinent, edita exstant apud Callinicum Delicanen, τὰ ἐν τοῖς κώδεξι: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφραγισμένα ἐπιστομὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 226-35.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1813 mense aprili.

Hieremias patriarcha spiritualis navis chivos tenuit annos tres, menses decem, diebus quattuor, post quos scripto renuntiationis libello, die 4 martii 1813, in insulam Mytilenam secessit, ubi supremum obiit diem anno 1824, senio confectus. In locum eius sacra synodus, initis in templo patriarchali suffragiis, subrogavit Cyrillum, Adrianopolitanum. Haec electio mense aprili contigit; ad eam sciendam conscriptum est ὑπόμνημα, cuius initium ita se habet: Καὶ τοῦτον καὶ βίβης πέφυκε χρῆζον, ἐξ τῆς παρὰ τῆς ζωῆς ἀνατρέχουσι τῷ ὄλῳ. Suffragia tulerunt metropolitae isti: Meletius Hera-

cleae, Constantius Cyzici, qui sententiam etiam ferebat pro Philotheo Caesariensi, Athanasius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonis, Gregorius Dercorum, Meletius Neocaesareae, Dorotheus Philadelpiae, Dionysius Vidyni, Gerasimus Gani et Choraе, Paisius Sozopolis, Dionysius Agathopolis, Callinicus Bosnae.

Cf. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II, p. 295, ubi exstat etiam libellus renuntiationis a Hieremia exhibitus.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1813 mense augusto.

Cum Anthemius, patriarcha Antiochenus, vitam cum morte commutasset, sacrae synodi sodales, iubente Cyrillo patriarcha, coetum inierunt in sancti Ioannis Baptistae templo apud Κουρούτσιαν secus fretum Bosporicum, ac latius de more suffragiis, sedi Antiochenae praefecerunt Seraphim, episcopum Arcadiopolitanum, anno 1813, mense augusto, indictione prima. Electionis ὑπόμνημα his verbis exorditur: Ἡ εἰς τῆς πανορθοῦς τοῦ θεοῦ δύναμιος πηγὴ διατελοῦσα ζωῶν ποικίλων τοῦ πνεύματος ἁγίου τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Ei nomina apposuerunt antistites isti: ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος, —

ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖος, — ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν πανερωτάτων συναδελφῶν ἁγίων γερόντων, τοῦ τε ἁγίου Κασσαρίας κῆρ Φιλοθέου καὶ τοῦ ἁγίου Δέρκων κῆρ Γρηγορίου, — ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, — ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Φιλαδελφείας Γερασίμου, — ὁ Νεοκαισαρείας Μελέτιος, — ὁ Σμύρνης Ἀνθίμος, — ὁ Βιζύης Νεόφυτος.

Bis typis editum exstat tum in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ, t. II (1882), p. 295-6, tum apud Callinicum Delicanen, op. cit., p. 235-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1813 mense septembri.

Καρακίλλου quod vocant monasterium in monte Atho, cum, labentibus saeculis, a pristina vitae monasticae disciplina degenerasset, ἰδιορρυθμίας vivendi ratione soluta et accepta, atque ideo communio eius res ita dilapsae essent, ut ne spes quidem ulla earum reconstitueendarum relinqueretur praeter coenobiticae vitae instaurationem, illius

monachi, collatis cum inter se tum cum reliquorum sacri montis monasteriorum ἀντιπροσώποις consiliis, a sacra synodo per communem epistolam postularunt, ut coenobitico vivendi disciplina iterum apud ipsos in usum transferretur. Rem sane laudandam statim probavit synodus, ac praepositi munere Nectario hieromonacho rite commisso, monachos

omnes amplissimis verbis hortata est ad novum A
vivendi genus intimis animis amplectendum. Si-
gillium hac de causa editum ita incipit: Εἰς μὲν
καὶ ἄλλα πολλά τὰ τὴν πατριαρχικὴν διατρονὴν
μεγαλειότητα, τούτων δὲ προέχει καὶ τὴν ἀνωτάτω
χώρην καλῶνται ἡ περὶ τῆς εὐσταθείας τῶν ἱερῶν
καταγωγῶν φροντίς. Datum est anno 1813, mense
septembri, indictione II. Nomina episcoporum post
Cyrillum patriarcham haec subscripta erant: ὁ Καί-

σαρείας Φιλόθεος, — ὁ Ἡρακλείας Μελίτιος, —
ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖος, — ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος,
— ὁ Δέρκων Γρηγόριος, — ὁ Ἀδριανουπόλεως Δαρό-
θεος, — ὁ Νεοκαισαρείας Μελίτιος, — ὁ Λαρίσης
Πολύκαρπος, — ὁ Βιζύης καὶ Μηδείας Νεόφυτος.

Ipsam originale in monasterii tabulario hactenus
asservatum imaginē photographica nuper exscripsi,
proxime, si Deus dederit, typis mandaturus in mon-
astylloge Petropolitana: Actes de l'Athos.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua rursus de rebus ad dotem pertinentibus
1813.

Sententiam synodalem quae sequitur ad finem
praesentis anni 1813 ideo reiciendam censuimus,
quod amanuensius mensem, quo edita sit, notare B
neglexerit. Iterum movetur ibi quaestio de dote,
re scilicet quam Graeci recentioris aetatis plurimi
fecisse; ex multis documentis huc usque productis
satis liquet. Hanc latine non reddidimus: quae
enim in ea agitantur argumenta, iisdem fere verbis
ac in aliis eiusdem farinae actibus adhibentur. Eam
tamen negligendam non esse duximus, qui iuris
canonici Graecorum fragmenta vel minima in unum
corpus digerere in votis habemus. E codice pa-
triarch. II tabulam primus edidit Manuel I. Gedeon,
Κανονικαὶ διατάξεις, τ. II, p. 145-8.

† Κύριλλος ἑλῶν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† Ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μετριότητος συνοδικῆς προ-
καθήμενης ἐνεφανίσθη γράμμα κοινὸν συμφωνητικὸν
ἀπαξυπάρχοντων τῶν ἐν τῇ νήσῳ Σκοπέλῳ χριστιανῶν,
ἱερομένων καὶ λαϊκῶν, γεγραμμένον κατὰ τὸ παρε-
ληλυθὸς ἀπὸ σωτήριον ἔτος, κατὰ μῆνα ἰουλίου,
καὶ ἐνοσημασμένον τῇ κοινῇ τῆς νήσου ταύτης σφρα-
γίδι καὶ τῇ ἐπιβεβαιώσει τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως,
θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σκιάθου καὶ Σκοπέλου, ἐν
ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλει-
τουργοῦ κυρ Εὐγενίου, διαλαμβάνον ὡς πολλὰ τὰ
δεῖνα καὶ ὀλέθρια ἐπέφερα καὶ ἐπιφέρει καθ' ἑκάστην
παράλογόν· τίς ἐπικρατήσας εἰς δεῦρο συνήθεια καὶ
καταχρησὶς περὶ τὰς διδομένας προικοδοσίας· ἡγαγκά-
ζοντο γὰρ οἱ γονεῖς ἑκάστου βαθμοῦ καὶ ἑκάστης τά-
ξεως, καὶ αὐτοὶ οἱ πένεστοι καὶ τῶν ἀναγκαίων
ἐνδεεῖς ὄντες, ἐπιτιθεσθαι λόγῳ προικὸς ἀπαραίτητον
δοσῆτιον πρὸς μίαν ἑκάστην τῶν γάμων κατεγγνωμέ-
νων θυγατέρων αὐτῶν, καὶ οὐδενὶ ἔξῃ γάμῳ καταγ-
γυῆσθαι τὴν ἰδίαν θυγατέρα, ἣν μὴ ἐπεγράφετο
αὕτη τὸ δοσῆτιον, οὐδὲ τὰ τοῦ γάμου ἐπικαλεῖται, μὴ
προηγηθείσης τῆς τοῦ δοσῆτιου προικοδοσίας, ἐξ οὗ
καὶ συνέβαινε τοὺς μὲν γονεῖς τῶν ἰδίων οἰκῶν ἀπαλ-
λοτριουμένους ἀθλίον τὸν βίον βιῶν καὶ ὑπαίθρους
διάγειν τὰ πολλὰ, μὴ δυναμένους εἰς ἑτέρου κτήσιν
δοσῆτιον ἢ καὶ τοῦτο στερουμένους· ἐν ἑτέρῳ ὑπαν-
δρεῖα θυγατρὸς τοῦ· δι' νέους τῆς πατρίδος αὐτῶν
ἀμελῶς ἔχειν τῆς ἰδίας καταστάσεως καὶ ἀμερίμνως
διαγόντας τυφλαῖς ἐπιρρίπτειν ἑαυτούς, ὅτε πεπαισμέ-
νου· ὡς αὐτίκα κύριαι δοσῆτιναι ἴσονται, ἣν πρὸς
γάμον καταναύσωσι μόνον· ἀθλιώτερα δὲ τὰ ἐκ τοῦ-
του συνέβαινε δυστυχίματα πρὸς τὰς λοιπὰς θυγα-
τέρας, μὴ δυναμένων τῶν ἀθλίων γονέων μετὰ τὴν
προικοδοσίαν τοῦ ἐνὸς καὶ μόνου δοσῆτιου οἰκονο-
μῆσθαι καὶ ἐπιδοῦναι καὶ ἄλλα ταῖς λοιπαῖς θυγα-
τέρας αὐτῶν, τέσσαρα καὶ πέντε ἢ καὶ πλείω κατὰ
τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν· διὸ καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ γάμου
ἐλπιζομένης περιτάφσεως ἀποτυγχάνουσαι, εἰς κινδύ-
νους περιπίπτουσι ψυχικὰς καὶ εἰς ἄλλα μύρια ἀποκα-
τὰ τῆς τῶν γονέων ἀπορίας καὶ τῆς τοῦ βίου μονώ-

σεως. Ταύτην γοῶν τὴν συνήθειαν, ὡς τοσούτων
ἀπορήτων δεινῶν ἀποταξιατικὴν οὖσαν καὶ το-
σαύτη· προξενὸν ἀθλιότητος, ἐκζητῶν ἐξελείψαι βου-
λόμενοι καὶ προορρίζουσιν συνασπασά· τὰς τοσαύτας
καταφύδας τῶν κακῶν, συνελθόν ἐπὶ τὸ αὐτὸ
σύμπαντες· οἱ ἐκθέτοντες τῆς νήσου ταύτης χριστιανοὶ
καὶ συνέθεντο κοινῶς ὁμοφώνῳ γνώμῃ καὶ σταθερῇ
καὶ ἀμεταθέτῃ ἀποφάσει, ὅπως τοῦντεῦθεν, μένοντες
κατηργημένου τοῦ ἔθους ἐκείνου, ὅτε δὲ καὶ προανη-
ρημένῳ δι' ἐκκλησιαστικοῦ γράμματος ἐπὶ φρικω-
δεστάταις ἀραῖς, μηδεμίαν ἔχουσιν ἐφελίην καὶ ἀδίκαν
οἱ τὰς ἰδίας αὐτῶν θυγατέρας ἀνδράσι νομίμοις ἐκδι-
δόντες· προικοδοτεῖν αὐταῖς ἀκίνητα κτήματα κατ'
οὐδένα τρόπον, ὑφίστασθαι δὲ τὴν διδομένην αὐταῖς
προίκαν, ἐκτὸς δοσῆτιναι καὶ μαγαλίων ῥήθως, μάλλον
εἰς ἄλλα κίνητα πράγματα, βουχικὰ δηλονότι, ἀσχη-
κὰ, μαλαματικά καὶ ἄλλα διαφόρου ὕλης, προσκτώ-
μενα ἀπὸ τῶν προσόντων αὐτοῖς ἀκινήτων κτημάτων,
ἀμπελώνων δηλονότι καὶ ἐλαιῶνων, ἔτι δὲ καὶ εἰς
δοσῆρα μετρητὰ κατ' εὐχάριστον θέλησιν τῶν γονέων
καὶ ἀνάλογον δύναμιν· οἱ δὲ πρὸς γάμον παρασκευα-
ζόμενοι γαμβροὶ ἐφείλουσι γίνεσθαι πρότερον ἡγαγκαί-
ῃ καὶ κύριαι δοσῆτιναι ἢ πατρικοῦ ἢ ἰδιοκτητοῦ, εἴθ'
οὕτω συνάπτεσθαι γαμικῶς, παραπέμποντες τὴν τὴν
δοσῆτιναι διαδοχὴν εἰς τὰ ἀπ' αὐτῶν γεννώμενα ἀρ-
ρενα τέκνα καὶ ἀκούμενοι ταῖς ἀντὶ τῶν δοσῆτιναι
ἰσοστασίαις προεῖν ἐν διαφόροις πραγματικῶν εἰσεσιν,
ὡς διεληφται, μηδὲν πλέον προσαπατεῖν. Θεάτερον
δὲ τῶν γονέων ἐπὶ τέκνοις ἀποθανόντος, ἐφείλει τὸ
ζῶν μέρος, πατὴρ ἢ μήτηρ τυχόν, παραλαμβάνειν καὶ
περιτάφειν τὸ ὄργανον θήλυ μέχρι τῆς ἡλικιώσεως
κατὰ τὴν διαγόνουσαν καὶ τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων.
πραγματεύεσθαι δὲ τῷ ἄρρετι τέκνῳ τὴν κτῆσιν τοῦ
πατρικοῦ ἢ μητρικοῦ δοσῆτιναι. (Ἡ δὲ ἀδελφοὶ ἐφεί-
λουσι συντρέχειν εἰς τὴν ὑπανδρείαν τῆς ἀδελφῆς
αὐτῶν ἐκ τῶν ἐνόντων· εἰ δὲ καὶ τῆς ἐφελιτικῆς
ταύτης συνδρομῆς ἀποστεροῦντες γυνῶσι τὴν ὄργανον
αὐτῶν ἀδελφῇ, ἔχει ἀδικεῖν τὸ ζῶν μέρος τῶν γονέων
πωλεῖν ἐκ τῶν ὄργανων ὑποστατικῶν, καὶ ἐκ τῶν
δοσῆτιναι τῆς πωλήσεως οἰκονομεῖν τὰ πρὸς ὑπανδρείαν
τῆς ὄργανῃς θυγατρὸς· γίνεσθαι δὲ τοῦντεῦθεν τὰ
προικοδομήματα τῇ εἰδήσει τῶν κατὰ καιροὺς προ-
στώτων τῆς νήσου ταύτης καὶ γράφεσθαι παρὰ τοῦ
κοινου νοταρίου, ἵνα μὴ περὶ τὰ διατεταγμένα τῶν
προικοδοσιῶν συμβαίῃ δολιότης καὶ κλοπὴ παρὰ
τινος.

Ταῦτα διαλαμβάνει τὸ ἐμφανισθὲν ἐνώπιον ἡμῶν
συνοδικῆς συμφωνητικὸν καὶ διατηρητικὸν γράμμα, δ
ὃ καὶ ἐξηγήσαντο θερμῶς οἱ ταῦτα συνθέμενοι καὶ
διαταξάμενοι τῇ· νήσου ἐκείνης χριστιανοὶ ἐπικυρω-
θῆναι καὶ δι' ἐκδόσεως ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ
συνοδικοῦ γράμματος. Τὴν γοῶν αἰτησὶν αὐτῶν κατι-
δόντες· εὐλογον καὶ πρὸς κοινὸν συμφέρον καὶ εὐρυ-
μίαν τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀφορῶσαν, καὶ ἐκινεῖσθαι
ἐμμένοντες, γράψαντες συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν
ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπαρχόντων, τῶν ἐν ἀγίῳ
πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν.

καὶ ἐπικυροῦντες τὸ προσκομισθὲν ἡμῖν κοινὸν συμφωνητικὸν ἐκείνου γράμμα, συμφώνως ἀποφαινόμεθα, ὅπως τὰ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενα, καθ' ὅν εἰρηται τρέπον, μόνως διὰ πάντος ἀπαράβατα καὶ ἀπαράβαρα καὶ διενεργήναι ἀπαράλλετως παρὰ πάντων τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ νήσῳ κατοικούντων χριστιανῶν χωρὶς τῆς μέχρι καραίας παρεκτροπῆς. Εἰ δὲ τις κακοβουλία κινούμενος καὶ αἰσχροκαρδεῖς νικώμενος τολμήσῃ ἰδιορρύθμῳ καὶ ἀλαζονικῶς ἀνατρέψαι τὰ καλῶς καὶ δικαίως συμφωνηθέντα καὶ παρ' ἡμῶν ἐπιβεβαιωθέντα καὶ κυρωθέντα, ἔστω ὁ τοιοῦτος, ὅποιός ἐστὶν ἡ τάξις, ὑποκαίμενος τῇ ταπεινῇ τοῦ προστίμου ποιῆ, τῇ περιεχομένῃ ῥήτῃ ἐν ἐκείνῳ τῷ συμφωνητικῷ γράμματι, καὶ ἐνοχὸς ἐσχάτης ἐκκλησιαστικῆς παιδείας ἐξ ἀποφάσεως. Ὅθεν εἰς ἐνδείξει καὶ

διηγεσθὲν τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμῶν πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἐπικυρωτικὸν γράμμα, καταστρεφθὲν καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐπεδόθη τοῖς εἰρημίνοις χριστιανοῖς τῆς νήσου Σκοπίου.

αὐγ.

† ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος.
† ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
† ὁ Χαλκηδόνος Γερσίμορος.
† ὁ Λέσκων Γρηγόριος.
† ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος.
† ὁ Φιλαδελφείας Γαβριήλ.
† ὁ Μηθύμνης Πανάρετος.
† ὁ Βιδύνης Διονύσιος.
† ὁ Ἀγγέλου Εὐγένιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua prohibentur nuptiae in quinto affinitatis gradu

1814 iunli 9.

Lectorem non ignorare arbitramur, quod prohibitas nuptias attinet, esse personas quasdam, quae in contrahendis matrimoniis ad nuptiarum coitionem tendere prohibeantur, propterea quod nefas admittant: itemque nonnullas esse, quae nulla prohibitione coerceanur, quod res minime vetita sit; alias denique dari, quae iure quidem inter se copulari prohibeantur, si de illarum matrimonio consulatur aut rem sponte peractam et impletam; sin autem tacite quasi per ignorantiam coniugium inierint, indireptas quidem manere, sed canonicis poenis obnoxias esse. Huiusmodi coniugii illiciti quidem, non autem invalidi, ut aiunt, exemplum habemus in sequenti tabula, ubi de quinto affinitatis gradu sermo est. Agitur enim de nuptiis contrahendis inter avum A, demortuae uxoris B virum, et amitam H, post initum prius coniugium inter nepotem Δ et pronurum E, uti ex figura quae sequitur melius patebit:

A O — B □

Γ O, O Z, Δ H,

A O — Δ E

Tabulam, sententia quam verbis uberiorem, primus e codice patriarchali typis edidit Manuel I. Gedeon, in suo opere, Κανονικαὶ διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1889), p. 149-51.

† Κύριλλος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ὅσιότητι ἐν ἱερομονάχοις κύρ Χρόσσανθε, τοποτηρητῇ καὶ ἐπίτροπῃ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Κερύρας καὶ τέκνον ἐν κυρίῳ κτλ. Λαβόντες τὸ κατὰ τὴν 15^η τοῦ παρικειμένου ἐκτελέριου μηνὸς οὐκωμιωμένου γράμμα σου, ἡμεῖς καὶ τὴν ἐν αὐτῷ περιεχουμένην ἀναφορὰν, ἐπαβύλαμεν αὐτὴν προηγούμενος καὶ εἶδομεν τὴν ἐν συντηρῇ καρδίας προσκομισθῆναι τῶν δύο αὐτῶν ἐμμενῶν εὐσεβῶν, τοῦ Γεωργίου καὶ τῆς Μαργαρίτας, τῶν ἀπὸ τοῦ χωρίου Μαγουλάδας ὁρμημένων, εἰς τὸν μακαρίτην Κερύρα; κύρ Ἰερόθεον, καὶ τὴν ἐνθερμον ἐξείτησαν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ συγγνώμης, ἐφ' ὅς ἐφθασαν πρὸς δώδεκα ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἰδὲν εἰς γάμου κοινωνίαν, καίτοι καλυόμενοι παρὰ τῶν ἱερῶν νόμων διὰ τὴν μεσολαβούσαν ἐξ ἀγχιστίας συγγένειαν τοῦ πάππου βαδμοῦ, καὶ ὅσα ἐν συνυπογράφοντες αὐτοῖς εἰ

πλησιόχωροι αὐτῶν γασίνας ἀναγγέλλουσιν ἐκ συμφώνου, οἰκταίροντες τὴν δυστυχίαν αὐτῶν καὶ ἐλεοῦντες αὐτοὺς διὰ τὸν ἐπαπειλούμενον ἰσχυρὸν κίνδυνον τῆς ἀπογνώσεως αὐτῶν καὶ ἀπωλείας. Ταῦτα μὲν ἐν τῇ περιεχουμένῃ ἀναφορᾷ προηγούμενος εἶδομεν, ἐφεξῆς δὲ καὶ τὰ ἀπὸ μέρους τῆς ὁσιότητός σου, ἀφ' ὧν καὶ κατενόησαμεν, ὅτι ἀφαιεῖ καὶ ἀπλουστάτῃ τῇ γνώμῃ καὶ ἀγνοίᾳ πανταλοῖ τῶν ἐρῶν καὶ νομίμων, ἀμαθεία τε τοῦ συμπράξαντος καὶ εὐλογησάντος αὐτοῦ ἱερέως ἐφθασαν νὰ συνεπιχωσθῶσιν οἱ τέφνας τῇ τοιαύτῃ ἀδελφότητι; ἀπαῖ δὲ συνεπιχωσθέντες καὶ τεκνογονήσαντες, προήχθησαν μὲν εἰς τὴν ἀπ' ἀλλήλων διαίευσιν, ὑπείστησαν ἡμῶς πολλὰ τὰ ἐμποδοστατοῦντα τῇ προθέσει αὐτῶν, καὶ τῶς διαφόροις ἄλλαις περιστάσεσι προκύπτουσαι ἀδύνατον ἀποφαινοῦσι τὸν ἀπ' ἀλλήλων ἀπομακρυσμὸν καὶ κινδύνου; ἐπιφέρουσι τοὺς μεγίστους, ψυχικοὺς ἅμα καὶ σωματικοὺς, οὐ μόνον κατ' αὐτῆς τῆς ἐκθέσεως συζυγίας, ἀλλὰ καὶ κατ' ἄλλων ἀδελφῶν καὶ ἀνευθύνων διὰ τὴν θρησκείαν καὶ βαρυνήσαν τὸν συγγενῶν πατρίου μέρους. Ταῦτα τοίνυν κατανοήσαντες καὶ ἐκ τῶν παρὰ τῆς σὲς ὁσιότητος γραφομένων καὶ ἰδόντες τὴν παρὰ πάντων ἐξαιτουμένην περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαστικὴν συγκατάβασιν καὶ συγχώρησιν, ἣν καὶ ὁ μακαρίτης ἐκείνος δι' αὐτὰς τὰς αἰτίας ἐμελλε μὲν χορηγήσει πρὸς αὐτοὺς, οὐκ ἐφθασε δὲ, τὸ χρεὼν ὑποურγήσει, ἐγνωμεν, εἰ καὶ ἀσυγχώρητον τὸ γαμικὸν τοῦτο συναλλάγμα, μηδαμῇ μηδαμῶς ἐκχωρούμενου πάππου καὶ ἔγγονον λαβεῖν ἀπλήν θέαν καὶ ἀνεψίαν, μηδὲ δυναμένου προσλαβεῖν τὴν ἐκ τῶν ἱερῶν νόμων σύστασιν μετὰ τὸ γενέσθαι, συγκαταβάσει καὶ οἰκονομίᾳ ἐκκλησιαστικῇ χρῆσασθαι πρὸς τὴν παροῦσαν μόνον ὑπόθεσιν, διὰ τε τὴν ἐξ ἀγνοίας καὶ οὐκ ἐξ ἐπιμένου κακοβουλίας καὶ τῶν ἱερῶν ἀδελφότητος νόμων γινόμενῃν συγγένειαν καὶ διὰ τὰ ἀναφεύντα μετὰ ταῦτα θειὰ καὶ παγγέλετα, ψυχικὴν ἅμα καὶ σωματικὴν ἐπαπειλοῦντα ἀρρώστιαν αὐτοῖς τε καὶ ἄλλοις καὶ εἰς παντελὴ ἀπογνώσεως βέβητον αὐτοὺς συνεξωθεῖν, ἣν ἐπὶ πολὺ μένουσιν ὑπὸ τὴν ἐπανεχθεῖσαν ἐκείνην κοινήν, καὶ ἀδύνατον πρὸς τὸ παρὸν ἀποφαινόμενα τὴν διαίευσιν. Καὶ διὰ τὰς ῥαφροντας διὰ τῆς (κλπ.)... ἐντελλόμεθα τῇ ὁσιότητι σου, ὅπως τὴν μὲν ἐκκλησιαστικὴν εἰσοδὸν ἐπιτρέψῃς αὐτοῖς καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, εἰς αὐτὴν κατέβῃς αὐτοὺς γνωσιμαχοῦντας ἐφ' ὅς κατεπαράδξαντο, τὰ δὲ ἐμποδοστατοῦντα πρὸς τὴν διάλυσιν κρατυνόμενα αἰεὶ ὡσαύτως, καὶ μετὰ τῆς αὐτοῦ ταῖς πνευματικαῖς σου νοουθεσίαις, κατὰ τὴν ἐπιτιμῆν τὴν ἐκείνην ἐκκοινοῦντας φάρμακα εἰς σωτηρίαν αὐτῶν καὶ παραλαβάν τὸ κλέον εἰς τὴν ἀφυσον τῆς θαλας φιλανθρω-

πίας, ἡ καὶ γίνετο αὐτοῖς ὡς καὶ ὁδηγὸς τῆς Ἀ
ταλίδος συντηριώδους μεταβολίδος καὶ τῆς ἀνακλήσεως
ἀπὸ τῆς ἀλεινῆς πτώσεως πρὸς τῆς ἐνταύθεν ἀπο-
δημίας, ἐπιθῆ; δὲ φραγμὸν τῷ πρᾶγματι μετὰ ταῦτα
διὰ τῆς ἀδυναμίας καὶ ἐντόνου προσοχῆς, μὴ ποτε
ὁδὸς (ἀπαγε) πρὸς ἀμαρτίαν ὑποληφθῇ ἢ
ἀπαξ ἤδη κατὰ πολλὴν ἀνάγκην γινομένην
ἐκκλησιαστικὴ οἰκονομία καὶ συγκατάβασις
καὶ μιμήσεως ὁμῶς χάραν, ὅτι καὶ οἱ ὁκώ-
ποτε κατατολμήσαντες τῇ ἐκ τῶν ἱερῶν νόμων ὑπο-
καίσονται ἀποτομωτάτῃ παιδείᾳ καὶ οἱ συνευδοκῆσαν-
τες λόγον ὑψίζουσι τὸν αὐτὸν καὶ συγκατακριθῶσιν, ὡς
γινόμενοι κοινωνοὶ ἄλλοτρίων ἀμαρτημάτων. Ὅθεν
γινώσκων καὶ καλῶς προσέχων, ποιήσων ὡς οἱ γράφον-
τες παρακαλεόμεθα, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις κλπ.
ἀμὲν, ἰουνίου θ'.

+ Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Postscriptum a patriarcha propria manu adiectum:

Πρόσχει καλῶς ἀγρόπνοις τοῖς ἡμεῖσι, μήπως
κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, ὡς περιγράφεται, γινομένη ἐκτὴ
ἐκκλησιαστικῇ οἰκονομίᾳ καὶ συγκατάβασις δὲ ἀπορ-
μὴν καὶ ὁ παραδείγματός καὶ μιμήσεως καὶ αἱ ἀλ-
λους, διότι τὸ κακὸν δὲ κακὸν ἐστὶ καὶ τὸ ἀούγ-
γνωστον διὰ παντὸς μένει ἀσύγνωστον. Χρηταὶ δὲ
ποτὲ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐκπαίδευσις τοιαύταις συγκατα-
βάσεσιν ἐπὶ γαγγράμμοι καὶ πεπαλαιωμένοις ἀμαρτή-
μασι, τὸ μὲν τὰ ἐκ τῶν περιστατικῶν ἐνδεχομένων
κινδυνωδῶν καὶ τὴν ἐσχάτην ἀπὸργῶσιν τῶν ὑπο-
κατακρίτων αὐτῆς τάσεων περιχόκτουσα καὶ ἀπο-
κρουσμένη, τὸ δὲ διὰ τῆς ἐκπαίδευσεως ταύτης καὶ
συμπαθείας τῷ τραγῷ καὶ βαρύνει τῶν ἐμμένων
παθῶν ὑποταγμένη καὶ βέρον τῷ τοιῶδα μαιλικίᾳ
τρόπῃ τὴν ἐν γὰρ μεταμίλειαν ἀπαλψίζουσα, ἣν καὶ
εὐχόμεθα φιλοστόργῃ ψυχῇ διαθεῖσι.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1814 mense iulio.

Beniamin Costakes, Moldaviae metropolita, cum
anno 1806, annuentibus cunctis suae familiae viris,
monasteria minora Πουρζουτζίου atque Φλωρεστίου,
in Moldavia sita, monasterio Esphigmeni in monte
Atho consecravisset, donationem hanc a sacra syno-
do Constantinopolitana ratam haberi voluit. Votis
eius statim annuit synodus sigillatasque litteras
edidit satis amplas, quarum initium sic se habet:
Τῶν ὑποχρόνων ταυτέων. Datae sunt anno 1814,
mense iulio, indictione II. Episcoporum subscrip-
tiones in eis exhibentur istae: Cyrillus patriarcha,
Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius
Heracleae, Constantius Cysici, Athanasius Nicome-

B diae, Gerasimus Chalcedonis, Gregorius Dercorum,
Macarius Tornovi, Meletius Neocaesareae.

E codice patriarch. 12, p. 215-8, ipse publici
iuris feci in mea sylloge: *Actes de l'Athos.*
III. *Actes d'Esphigmenou* (Petropoli, 1906), p. 94-9.
Originale in tabulario monasterii Esphigmeni
hactenus asservari asserit V. Langlois, *Le mont*
Athos et ses monastères (Parisii, 1867), p. 46; qui
tamen in referenda temporis nota errorem admittit,
dum tabulam die 2 iunii editam fuisse affirmat.
In consiciendis enim sigillatis litteris mensis sane,
non autem dies indicari solet.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1814 mense octobri.

Cum Anthimus, Uzitzae metropolita, dato re-
nuntiationis libello, a munere se abdicasset, sacra
synodus, inito coetu in templo sancti Ioannis apud
Κουρούτουσαν secus fretum Bosporicum, in eius
locum subrogavit Daniel hieromonachum, uñ docu-
mento est ὑπόμνημα ea ipsa de causa conscriptum,
anno 1814, mense octobri, indictione III. Suffragia
tulerant antistites isti: ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖος, ἔχων

καὶ τὰς γνώμας τῶν σεβασμιωτάτων γερόντων τοῦ τε
ἀγίου Ἐφέσου κύρ Διονυσίου καὶ τοῦ ἀγίου Δάριον
κύρ Γρηγορίου, — ὁ Τορνόβου Μακάριος, — ὁ Νεο-
καισαρείας Μελέτιος, — ὁ Κρήτης Γεράσιμος, — ὁ
Μπόσνας Καλλίνικος.

E codice patriarch. 9, p. 339, fragmentum edidit
Callinicus Delicane, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τόμος
τρίτος (Constantinopoli, 1905), p. 714.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1814 mense octobri vel novembri.

Officina ante aliquot annos in aedibus patriarcha-
libus condita ad optimos libros typis edendos,
cum non ita prospere cessasset, a sacra synodo ad
decem annos mercede locata est duobus e prae-
stantioribus illius aetatis viris, Constantino scilicet
Coresio, rei publicae a secretis, et Alexandro Ar-
gyramo, adiectis nonnullis stipulationibus, quibus
praeceertim cautum est, ne quid typis mandaretur,
quod ecclesiae orthodoxae persuasionibus videretur
adversari. Tabula ea de causa conscripta sesqui-
pedalibus abundat verbis; ita vero exorditur: Τὸ

καλὸν οὐκ ἐστὶν εἶναι μὴ καλόν, καλῶς ἐστὶν εἶρη-
μένον καὶ λόγων ἀρα ἀνευδαῖς παραστατικῶν καὶ
ῥητορικῶν οὐ δαίται κομψότητος. Temporis notae,
itemque episcoporum subscriptiones in editione de-
sunt; at ex loco, quem in codice tabula occupat,
recte colligere est, eam mense octobri vel novem-
bri anni 1814 conscriptam fuisse.

E codice patriarchali 12 edita exstat in ephemeride Constantinopolitana Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ,
t. XX (1900), p. 145-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1814.

Exstat in monte Olympe Thessaliae, in dioecesi
Platamonis, monasterium quoddam haud ignobile,
sanctissimae Trinitati dicatum, cuius monachi diu
disceptaverant cum alterius eiusdem fere loci mo-
nasterii monachis, a sancta Trinitate item dicti,
pro possidendo quodam chrysobullo, ab imperatore
Rusorum anno 1692 edito, quo iura quaedam

supra dicti coenobii monachis concedebantur. Lite
ad synodum delata, cum utrique parti ius aequum
favere videretur, synodus decrevit, ut eo quo prius
statu res relinqueretur ex trito adagio: Melior est
conditio possidentis. Sententia synodalis grandiori-
bus pro more verbis ita exorditur: Τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς / καὶ πάντα προνοίας περισπούδαστον καὶ

προβλεψαμένων έργων ταύτα τὸ συνῆκτον ὑπερπερόντος καὶ κρατύνειν. Temporis notae et episcoporum nomina in editione desunt.

Fragmentum edidit Porphyrius Uspenski, *Patriarchatus Constantinopolitani Monasterii et Fessandii 1839 году* (Petropli, 1896), in-8°, p. 499-501.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1815 martii 8.

Constantinus Oeconomus, gymnasi Smyrnaensis scholarcha, cum anno 1813 catechismum a se conceptum, immo e russo sermone graeco redditum typis Vindobonensibus edidisset, a nonnullis apud sacram synodum accusatus fuerat, quod errores gravissimos admisisset in tradenda doctrina de ritu in baptismo adhibendq et de statu animarum puerulorum, quae ex hac vita migrarunt priusquam sacro baptismo ablutae fuerint. Inimulationes huiusmodi levi brachiō tulerat Constantinus, a synodo summi laudibus mox cumulatus, uti documento est synodalis illa epistola a nobis modo memoranda. Data est anno 1815, die 8 martii, hisque verbis, si nuncupatorias amoveris formulae,

incipit: Ἐλθόντων μετὰ πρόβου τοῦ σταλὲν ἡμῖν ὑπὸν αὐτῆς γράμμα. Nomina episcoporum haec erant subscripta: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Constantius Cysici, Athanasius Nicomediae, Ioannicius Nicaeae, Gerasimus Chalcedonia, Gregorius Deroorum, Macarius Tornovi, Anthimus Scopiorum, Meletius Neocaesareae, Callinicus Bosnae.

E codice patriarchali edita exstat tum apud Sophoclem ab Oeconomia, τὰ συζόμενα ἐκκλησιαστικὰ συγγραμματα Κωνσταντίνου προεβύτηρου καὶ αἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, t. I (Athenis, 1862), p. 14-6, tum in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (Constantinopoli, 1882), p. 297-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1815 mense iulio.

Exstat in vico Constantinopolitano, cui Γαλατὰ nomen, ecclesia Sancto Nicolao sacra; quae cum labentibus annis ruina collaberetur, a christianis loci in melius resecta est, pecunia ad perficiendum opus mutuo accepta. Cum autem fenus in dies ingravesceret, neque ulla spes esset illam re fenestri unquam liberatum iri, sacra synodus, collatis consiliis cum Iacobo Argyropulo, magno apud Portam Ottomanicam interprete, et reliquis Urbis principibus, quae tempus monebat providit, iustasque rationes perficiendas commisit septem viris qui ea aetate res ad sedem oecumenicam pertinentes gerebant. Libellus synodalis hac de causa editus ita incipiebat: Ἰατροὺς μὲν καὶ κυβερνήτας ἡ τοῦ μὲ-

λιστα ἀρρωστούοντος θειραπεία καὶ ἡ τοῦ κινδυνεύοντος ἀρωγὴ πρόβουμος ἐμολογούμενον σπουδασμα. Datus erat anno 1815, mense iulio, indictione III: episcoporum subscriptiones exhibebat istas: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae, Constantius Cysici, Athanasius Nicomediae, Ioannicius Nicaeae, Gerasimus Chalcedonia, Macarius Tornovi, Meletius Neocaesareae, Germanus Veterum Patrarum, Hierotheus Paronaxiae, Callinicus Bosnae.

Exstat apud Eugenium presbyterum: Ἡ ζωὸς ὁχος πηγὴ καὶ τὰ ἐπὶ αὐτῇ; προσαρτήματα (Athenis, 1886), p. 303-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1815 mense septembri.

Pristina monasterii Deigenitricis τοῦ Κόκκου vulgo dicti in insula Cypro iura ac privilegia necnon bene moratam monachorum vivendi rationem, cum anno 1787 renovasset Procopius patriarcha, ut suo loco diximus in XXXVIII huius operis tomo, eadem, postulantiibus monachis, rursus rata habuit ac confirmavit sacra synodus anno 1815, mense septembri, indictione IV, novo edito sigillio, quo post compendiarium monasterii historiam, integrum fere exhibetur Procopii sigillum; quod notasse satis erit. Episcoporum nomina huius sigillio apposita haec erant: ὁ Κασσιανὸς Φιλόθεος, — ὁ

Ἐπίσκοπος Διονύσιος, — ὁ Ἡρακλεῖας Μελέτιος, — ὁ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, — ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος, — ὁ Δέρκων Γρηγόριος, — ὁ Νεοκαισαρείας Μελέτιος, — ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός.

Editum exstat ex ipso originali in libello haud cuique obvio: Περιγραφή τῆς μονῆς Κόκκου (Venetia, 1817), p. 95-105; paucis memoratur e codice patriarch. 12, p. 259, apud Callinicum Dellicanen, τὰ ἐν τοῖς κώδι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ συζόμενα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 607.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1815 octobri - novembri.

Vix annum unum rexerat ecclesiam Οὐζιτζής καὶ Βαλλιόβου Daniel metropolita, cum innumeris patris facinoribus, si depositionis eius libelle adhibeas fidem, apud exteros aufugit, metropolim illam absque patrono relinquens. Quapropter depositionis poena a sacra synodo mulctatus est verbis perquam severis, ut moris est in huiusmodi libellis. Καθ'αίρεσις haec ita incipit: Τοῦς τῶν ἁγίων νόμων καταρχομένους καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσποθεσιῶν καὶ κανόνων ἀναιδέι; καταργουντές. Scripta est anno 1815, mense octobri, indictione IV.

Danieli illi a munere amoto successor datus est Meletius hieromonachus, mense novembri eiusdem anni canonice suffragia, in templo patriarchali initia, a sacra synodo electus. Episcoporum sub-

scriptiones haec erant: ὁ Ἡρακλεῖας Μελέτιος, — ὁ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — ὁ Τορνόβου Μανδρίος, — ὁ Πατρῶν Γερμανός, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ τοῦ ἁγίου Κασσιανὸς καὶ Φιλοθέου, τοῦ ἁγίου Ἐφραίμου καὶ Διονυσίου, τοῦ ἁγίου Νικομηδείας καὶ Ἀθανασίου, τοῦ ἁγίου Νικαίας καὶ Ἰωαννικίου, τοῦ ἁγίου Δέρκων καὶ Γρηγορίου καὶ τοῦ ἁγίου Νεοκαισαρείας καὶ Μελετίου, — ὁ Ἐρσκιῦ Ἰωσήφ, — ὁ Μπόνας Καλλίνικος.

Depositionis libellus e codicibus patriarch. 12, p. 254-5, et 13, p. 1-3, exstat apud Callinicum Dellicanen, Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τόμος τρίτος (Constantinopoli, 1906), p. 715-8; electionis vero ἀπόκρινος e codice patriarch. 9, p. 351, memoratur ibidem, p. 718.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
1815. mense novembri.

Cum Dionysius, Beligradii metropolita, supremum A obisset diem, sacra synodus, latis pro more canonicis suffragiis in templo patriarchali, in locum illius subrogavit Agathaangelum hieromonachum; conscripto electionis libello, anno 1815, mense novembri, indictione IV. Episcoporum subscriptiones exhibebantur istae: δ Ἡρακλείας Μελίτιος, — δ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — δ Νικαίας Ἰωαννίκιος, — δ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, — δ Τορνόβου Μακάριος, — δ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ τε ἁγίου Κασσαρείας κύρ Φιλοθέου, τοῦ ἁγίου Ἐπισκοπῶν Διονυσίου, τοῦ ἁγίου Νικομηδείας κύρ Ἀθανασίου, τοῦ ἁγίου Δέσμων κύρ Γρηγορίου καὶ τοῦ ἁγίου Νεοκαισαρείας κύρ Μελετίου, — δ Ἐρμούλου Ἰωσήφ, — δ Μπόσνας Καλλίνικος.

E codice patriarch. 9, p. 352, fragmentum edidit Callistus Delicaneus, Πατριαρχικὸν ἑγγράφον τόμος τρίτος (Constantinopoli, 1905), p. 718-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
1815 mense decembri.

Cyrillus patriarcha, cum sacrum Deiparae templum, ad portam τοῦ Ἑγγ-καπ: dictam in regia Urbe situm, valetudinariorum praefectis regendum commississet, quoniam pacto erga hos praefectos se gerere deberent cum ecclesiae praepositus tum eius socii ac reliqui ministri, quinque normis iisdemque sapientissimis edixit, ne qua oriretur difficultas in munere ab unoquoque obeundo. Litterae illae datae sunt anno 1815, mense augusto, indictione III, hisque verbis exordiantur: Κοινοῦ προστάτου ἰθαί-
τατον καὶ περισπούδαστον ἔργον ἐπιμελεῖσθαι τὰ πάντα ἀξιόσυν, τῆς τε εὐρύθμου καὶ καλῆς διοικήσεως τῶν ἐπιτετραμμένων αὐτῇ φροντίζειν καὶ τὴν ἐπιμελεῖσθαι κατὰ τὰς ἐνδόξας πρὸς ταύτας.

Editae exstant apud Eugenium presbyterum, Ἡ ζωδόχο; πηγὴ καὶ τὰ ἐκ τῆς προσαρτήματα (Athenis, 1886), p. 292-4.

Huiusmodi normas a patriarcha editas sacra synodus, collatis consiliis cum praestantissimis laici ordinis viris, ratas et ipsa habuit et confirmavit per litteras mense decembri eiusdem anni editas, quarum initium sic se habebat: Ἐν πολλοῖς μὲν καὶ ἄλλοις ἴσθιν ἵδεν ἐκκλησιαστικῆς προνοίας ἀγρυπνόν τε καὶ ἀδιάλειπτον. Episcoporum subscriptiones in editione deerant. Cf. op. cit., p. 294-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
1816 post februarium.

Sophronius Symeon Dakur (Ντακούρ), sacerdos Haleppensis, cum apud sacram synodum accusatus fuisset quod Romani pontificis memoriam in legendis diptychis ageret, orthodoxam quam dicunt fidem iterum profiteri coactus est, misso Constantinopolim libello, die 10 februarii 1816 exarato coram quinque e sacro ordine testibus. Quo in synodo recitato, orthodoxia persuasionibus prorsus consentire repertus est. Quapropter sacra synodus, ad pristinum munus revocato Symeone, metropolitae Haleppensis rescipuit, ut eundem et ipse pro legitimo ecclesiae ministro haberet. Quo mense anni 1816 synodalis haec epistola scripta fuerit, in editione non significatum erat. Episcoporum vero nomina subscripta exhibebantur ista: δ Κασσαρείας Φιλόθεος, — δ Ἐπισκοπῶν Διονύσιος, — δ Ἡρακλείας Μελίτιος, — δ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — δ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, — δ Νικαίας Ἰωαννίκιος, — δ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, — δ Δέσμων Γρηγόριος, — δ Τορνόβου Μακάριος, — δ Νεοκαισαρείας Μελίτιος, — δ Δράμας Παρθένιος, — δ Σκοπείων Ἀνθίμος.

Edita exstat una cum professione fidei a Symeone oblata in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 296-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
1816 mense augusto.

Erat olim in insula Samo, inter duo oppida, Καστανὰ καὶ Καρλοβάνα dicta, metochium quod aiunt, celeberrimo montis Sinai monasterio dicatum ac sancto Georgio sacrum, quod hodie amplius non exstat, praediis eius vicinioribus incolis divenditis. Illud, elapsis saeculis, stauropegica dignitate decoraverant cum Dionysius et Neophytus tum Sophronius, patriarchae Constantinopolitani, quorum sigillis, rogante imprimis Constantio, montis Sinai archiepiscopo, renovavit sacra synodus anno 1816, mense augusto, indictione IV, editis litteris sigillatis quae ita incipiebant: Τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πάντων προνοίας ἔργον ἐστὶν περισπούδαστον τὸ συνιστῆν καὶ κρατύνειν ὑπαρξάντων τὰ κατὰ τὴν προγενομένην εὐλογία κριθέντα καὶ κυρωθέντα. Episcoporum subscripta nomina haec erant: δ Κασσαρείας Φιλόθεος, — δ Ἡρακλείας Μελίτιος, — δ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — δ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, — δ Νικαίας Ἰωαννίκιος, — δ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, — δ Δέσμων Γρηγόριος, — δ Τορνόβου Μακάριος, — δ Προύσης Ἰωαννίκιος, — δ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, — δ Δράμας Παρθένιος.

Editae exstant apud Epam. Stamatiaden, Σαμιακὰ ἱστορία τῆς νήσου Σάμου (Sami, 1891), p. 399-93; errores ab editore in subscriptionibus legendis admissos emendavimus ope codicis patriarch. 12, p. 289, quem adhibuit Callistus Delicaneus, Τὰ ἐν τοῖς κώδεξιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφραγισμένα ἐπιστολὰ ἑγγράφα (Constantinopoli, 1904), p. 516.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA
1816 mense augusto.

Cum Meletius, Οὐζιτῆς καὶ Βαλλιδίου metropolita inde a mense novembri 1815, occubisset, sacra synodus, inito coetu in templo patriarchali, in eius locum subrogavit Gerasimum, monasterii Σαμολα ἐπὶ τοῦ ἁγίου Ἐπισκοπῶν Διονυσίου, cuius electionis gratia scriptam est pro more ὑπόμνημα anno 1816, mense augusto, indictione IV. Ei nomina apposerant antistites isti: δ Νικαίας Ἰωαννίκιος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τῶν σεβασμιῶν ἁγίων γερόντων τοῦ τε ἁγίου Κασσαρείας κύρ Μελετίου, τοῦ ἁγίου Ἐπισκοπῶν

Διονυσίου, τοῦ ἁγίου Ἡρακλείας κὺρ Μελετίου καὶ τοῦ ἁγίου Κυζίκου κὺρ Κωνσταντίου, — ὁ Νικομηδείας Κύριλλος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου γέροντος Νικομηδείας κὺρ Ἀθανασίου, — ὁ Δράμας Παρθένιος, — ὁ . . . (lege Μηθύμνης καὶ Κωνσταντηλίου) Παράρετος, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ ἁγίου

Χαλκηδόνος κὺρ Γερσίου καὶ τοῦ ἁγίου Τερνέβου κὺρ Μακάριου, — ὁ Σοφίας Θεοφάνης, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Δέριων, — ὁ Μπόνας Καλλίνικος.

E codice patriarch. 9, p. 364, tabulam edidit Callinicus Delicanea, Πατριαρχικὸν ἐγγράφων τόμος τρίτος (Constantinopoli, 1905), p. 719-20.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1816 mensis novembri.

Ex multis illis monasteriis, quae in insula Samo variis temporibus condita hodieum exstant, non infimum locum obtinet quod ad orientalem montis Πηγινά plagam situm, in publicis monumentis Παναγία τῶν πέντε ὁσηγίων, vulgo autem Μεγάλη Παναγία nuncupatur. In cuius praedia cum, elapso saeculo, manus porrigerent viciniore incolae ac paulatim fines proferrent, sacra synodus, quam monachi de vi sibi illata certiore fecerant, missa ad cunctos insulae christianos severissima epistola, eos ab invadendis monasterii possessionibus cessare iussit, felicine an infelici conatu, dicere non valeamus. Epistola illa, post nuncupatorias formulas, ita incipiebat: Ἡ ἄγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, οἷα δὲ κοινὴ μήτηρ καὶ τροφός, πρόνοιαν τὴν προσήκου-

σαν καταβάλλουσα. Data erat anno 1816, mense novembri, indictione V, hisce obsignata subscriptionibus, in quibus legendis frequenter peccavit editor Graecus: ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος, — ὁ Ἡρακλείας Κύριλλος (lege Μελέτιος), — ὁ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, — ὁ Νικαίας Ἰωακείμ (lege Ἰωαννίκιος), — ὁ Χαλκηδόνος Σωφρόνιος (lege Γερσίμος), — ὁ Δέριων Ἱερόθεος (lege Γρηγόριος), — ὁ Τερνέβου Μακάριος, — ὁ Ἀρτης Ἰωακείμ (lege Προύσης Ἰωαννίκιος), — ὁ Βερροίας Ζαχαρίας, — ὁ Κωνσταντηλίου Παράρετος, — ὁ Βιζύης Ἰωακείμ (lege Ἱερακίμ), — ὁ Σβορνικίου Ἀνθίμος.

Ex ipso prototypo primus edidit Epamin. Stamatides, Σαματιά ἡτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου (Sami, 1891), p. 312-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1816 mense novembri.

In edendis anno 1797 sigillatis litteris ad instaurandam monasteriorum stauropegicorum disciplinam eorumque bona percensenda, uti ceteris omnibus, sic monasterio τῆς τιμῆς Ζώνης apud viculum Βλαμαρῆ in insula Samo bonis consiliis prospexerat sacra synodus. Quia vero in praediis huius monasterii recensendis monasteriorum τῶν Ταξιαρχῶν, in loco τῇ Μελεγάδι situm secus portum Βαθό, omisum fuerat, monachi τῆς Ζώνης, re ad synodum delata, obnix postularunt, ut novum ederetur sigillum, quo supradictum praedium comprehenderetur. Eorum votis benigne annuens synodus, sigillum statim edidit, cuius initium sic se habebat: Τὴν ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν καὶ πρόνοιαν, τὴν ἀπαξιαλῶς περὶ τὰ ἐκείνου δίκαια ἐνδείκνυμι-

νην. Datum erat anno 1816, mense novembri, indictione V, et obsignatum his episcoporum subscriptionibus: Philotheus Caesareae, Dionysius Ephesi, Meletius (ed. Cyrillus) Heracleae, Constantius Cyzici, Athanasius Nicomediae, Ioannicius Nicaeae, Gerasimus (ed. Sophronius) Chalcedoniae, Gregorius Dercorum, Macarius Tornovi, Ioannicius Prusae (ed. Ioachim Artae), Zacharias Berrhoeae, Agathangelus Monembasiae, Panaretus Kustendellii, Hieremias Bizyae, Anthimus Svornicii, Benjamin Bosnae.

Ex ipso originali editum exstat apud Epamin. Stamatiden, Σαματιά ἡτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου (Sami, 1891), p. 354-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1817 mense maio.

Tripolitza civitas in Peloponneso, quae olim exarchia patriarchalis tantum habebatur, non ita pridem, anno scilicet 1804, mense aprili, ut suo loco dictum est, sub episcopi Ἀμυκλῶν dicionem redacta est, ut ex utraque civitate una dioecesis efficeretur. Post mortem vero Nicephori, Ἀμυκλῶν episcopi, cum Tripolitza civitas, totius Peloponnesi caput iam facta, maxima hominum frequentia celebraretur, eam sacra synodus, annuentibus gentis optimatibus, in metropolim evehit, inverso amborum civitatum canonico ordine, adeo ut novus antistes Τριπολιτῆς καὶ Ἀμυκλῶν metropolita nuncuparetur. Ad titulum hunc primus promotus est Dionysius hieromonachus, praepos quondam ecclesiae Sancti Menae in vico Hypsomathia, uti documento est electionis eius ἐκτέμνημα anno 1817,

mense maio, indictione V, conscripto, post inita in templo sancti Ioannis Baptistae apud Κουρούτσησαν canonica suffragia, operam navantibus antistitibus istis: ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Δέριων κὺρ Γρηγορίου, — ὁ Κυζίκου Κωνσταντίνος, — ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ πανιερωτάτου γέροντος καὶ συνεδέλφου ἁγίου Ἡρακλείας κὺρ Μελετίου, — ὁ Χαλκηδόνος Γερσίμος, — ὁ Βερροίας Ζαχαρίας, — ὁ Πατρῶν Γερμανός, ἔχων καὶ τὰς γνώμας τοῦ τε ἁγίου Νικαίας κὺρ Ἰωαννικίου, τοῦ ἁγίου Προύσης κὺρ Ἰωαννικίου, τοῦ ἁγίου Δράμας κὺρ Παρθενίου καὶ τοῦ ἁγίου Μηθύμνης κὺρ Παναγίτου.

Editum exstat in diario Παρνασσός, t. XI (1887), p. 542-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1818 mense ianuario.

Constantinus logotheta, vir inter primarios civitatis Teesme, in dioecesi Κρήνης καὶ Ἀνδών, cum e concivibus suis haud paucos videret lepram morbo laborare, eos a civitate hominumque consortio excludi voluit, ne contagio aliis noceret.

Quapropter vetustum sancti Georgii monasterium, in loco vulgo Κρότσι dicto situm, in publicum leprosis curandis valetudinarium propriis sumptibus mutavit ea lege, ut cum ipse tum heredes sui iure patronatus in illud pollerent. Cui postulationi

benigne annuens sacra synodus, ad eam sanctien-
dam sigillum edidit, cuius prima verba haec erant:
Καὶ πρὸς πάντων μὲν αἰτησὶν τὸ δικαίον συνεπαγο-
μένην ἴδω: τίς δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν πρό-
χειρον. Datum erat anno 1818, mense ianuario,
indictione VI, hisce obsignatum subscriptionibus:
Cyrillus patriarcha, Ioannicius Caesareae, Dionysius
Ephesi, Meletius Heracleae, Constantius Cyzici,

Athanasius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia,
Gregorius Dercorum, Chrysanthus Berrhoeae, Ge-
rasimus Cretae, Polycarpus Larissae, Anthimus
Smyrnae, Callimicus Siphni, Dositheus Debrorum.

Editum exstat in volumine: Ὁ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει ἑλληνικὸς φιλολογικὸς σύλλογος. Εἰκοσι-
πενταετηρίς. 1861-1886. Παράστημα τοῦ 17 τόμου
(Constantinopoli, 1886), p. 211-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1818 mense augusto.

Viri Trapezuntini, cum patriam litterarum grae-
carum schola orbatam adhuc cernerent, collatis
inter se consiliis, Constantinopolim miserunt Chatzi
Antonium, qui commendatitiis a sacra synodo in-
structus litteris, sedis oecumenicae provincias per-
lustraret, stipem collecturus ad ludum in patria
instituentum et aperiendum. Futurum opus et
ipsum stipis collectorem amplissimis verbis com-
mendavit re vera sacra synodus, editis litteris ita
post nuncupatorias formulas incipientibus: Πολλοί

μὲν καὶ διάφοροι βαβαῖος εἰ πρόποι, δὲ ὡν κατο-
δοῦνται ἡ πρός θεὸν εὐαρίστησις. Datae erant anno
1818, mense augusto, indictione V, synodi antiisti-
tum obsignatae subscriptionibus, quarum nonnullas
tantum exhibuit editor, videlicet: Ioannicius Cae-
sareae, Dionysius Ephesi, Gregorius Dercorum,
Gerasimus Chalcedonia, etc.

Exstant typis impressae in periodico Ἑρμῆς ὁ
Λόγιος (Vindobonae, 1819), p. 679-82.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1818 decembris 14.

Cyrillus patriarcha, qui inde a die 4 martii 1813
navis spiritualis clavos tenebat, a solio patriar-
chico abire coactus, renuntiationis libellum propria
manu conscriptum die 13 decembris 1818 sacrae
synodo tradidit. Postridie eius diei, initis in aula
patriarchali canonicis suffragiis, ad summam digni-
tatem tertium evectus est Gregorius quondam patri-
archa, operam navantibus Ioannicio Caesariensi,
Dionysio Ephesio, Meletio Heracleensi, Constantio
Cyziceno, Athanasio Nicomediensi, Gerasimo Chal-

cedonensi, Gregorio Dercensi, Zacharia Berrhoeensi,
Gerasimo Cretensi, Agathangelo Selybriensi, Me-
thodio Ancyrano, Gregorio Euripi, Theophane
Sophiae, Agathangelo Anchiali, Constantio Maro-
niae, Anthimo Scopiorum, Callinico Siphni, Dositheo
Debrorum, Samuel Dyrhachii.

Renuntiationis libellus a Cyrillo oblatus exstat
typis impressus in Ἑκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II
(1882), p. 315-6; de Gregorii vero in patriarcham
electi memoriali ibidem mentio tantum occurrit.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE

1819 mense ianuario.

1.

Gregorius patriarcha, ubi solum oecumenicum
iterum occupavit, missa ad cunctos sedis oecume-
nicae antistites εἰρηνικῇ quam vocant epistola, die
14 ianuarii data, alteram mox eisdem transmisit,
qua eos adhortabatur ad rite obeunda sacri ipso-
rum ministerii officia, in iis praesertim quae ad
matrimonia contrahenda attinent. Coniugia quae
dicuntur *mixta*, hoc est inter orthodoxum et hetero-
doxam inita, eeverissime damnavit; immo, ex rescripto
potentissimi Turcarum tyranni, prohibuit et ipse
quominus nuptiae fierent inter personas sceptrum
sultani subditas et alteras ab eiusdem ditione se-
iunctas; aliis verbis, mixta dixit coniugia ideoque
prohibita non solum quae religionis, sed etiam quae
politici regiminis ratione diversas inter personas
contrahitur. Curiosa haec tabula, post nuncupa-
torias formulas, ita incipiebat: Ἀνακληθέντες αὐτοί
ἀπὸ τῆς φιλῆς ἡμῶν ἡσυχίας καὶ κατὰ κοινὴν σύμφε-
ρον ἀλλοτρίαν τῶν ἐνδημούντων ἱερωτάτων συναδέλφων.
Subscriptiones exhibebat istas: ὁ Κασσαρῆας Ἰωαν-
νίκιος, — ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, — ὁ Ἡρακλείας
Μελέτιος, — ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖος, — ὁ Νικομη-
δείας Ἀθανάσιος, — ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος, — ὁ
Δέρκων Γρηγόριος, — ὁ Βερροίας Ζαχαρίας, — ὁ
Κρήτης Γεράσιμος, — ὁ πρόεδρος Σηλυβρίας Ἰωαννί-
κιος, — ὁ Ἀγκύρας Μεθόδιος, — ὁ Εὐρίπου Γρηγό-
ριος, — ὁ Σοφίας Θεοφάνης, — ὁ Ἀγχιδίου Εὐγένιος,
— ὁ Μαρωνείας Κωνσταντῖος, — ὁ Σκοπίων Ἀνθι-
μος, — ὁ Σίφνου Καλλίνικος, — ὁ Δεβρών Δοσί-
θεος, — ὁ Δυρραχίου Σαμουήλ.

Exstat cum epistola *pacifica* in periodico: Δελ-
τίον τῆς ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς
Ἑλλάδος, t. IV (Athenis, 1882), p. 269-75.

2.

Cum sex abhinc mensibus querela de inofficio
apud sacram synodum ageretur inter Ioannem,
Anagnosti Orlandi Hydraei filium, et Anagnostum
Oeconomum, qui Ioannis sororem in matrimonio
habebat, Gregorius patriarcha, re maturius per-
pensa, Anagnosti Orlandi testamentum imperfectum
ideoque irritum declaravit, tum quod factum non
fuisset praesentibus testibus, tum quod non omnes
tabulam simul signavissent, tum quod Orlandus post
scriptum quod aiebant testamentum duos adhuc
menses vixisset quin de tabula ad legum normas
redigenda curavisset, tum aliis denique de causis,
tabulam a Ioanne turpis lucri gratia confectam
fuisse luculenter probantibus. Synodalis sententia,
qua irrita declarata est illa tabula, sic incipiebat:
Τὰς προσαγομένης ὑποθέσεως τῶν εὐσεβῶν εὐμενῶς ἡ
καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία δεχομένη
καὶ τῇ τοῦ δικαίου τρυφῇ ζυγοστατοῦσα συνεβό-
λα: νομικαί: κατέληψιν. Data erat anno 1819,
mense ianuario, indictione VII, hisce obsignata
subscriptionibus latine redditis: Ioannicius Cae-
sareae, Dionysius Ephesi, Meletius Heracleae,
Gerasimus Chalcedonia, Gregorius Dercorum, Za-
charias Berrhoeae, Gerasimus Cretae, Ioannicius
Selybriae, Methodius Ancyrae, Gregorius Euripi,
Constantius Maroneae, Anthimus Scopiorum, Cal-

hinc Siphni, Doctores Deborum, Samuel Dyr-
rachi.

Habetur typis impressa in periodico: 'Εκκλη-
σιαστική Ἀλήθεια, t. XIX (1899), p. 484-6.

3.

In codice metropolis Deroensis haec ad annum
1819 scripta exhibentur, quae cum ad rem nostram
conferant, placuit repetere:

Ἐπειδὴ ἐν μηνὶ Ἰαννουαρίῳ κατὰ θερεῖν πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν δέχον καὶ αἰτῶσιν τοῦ θεοφιλεστάτου
ἀρχιεπισκόπου ἐπισκόπου πρώην Σαντορίνης κὺρ
Γεφριήλ, ἐκτραπηδίσαντος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν
ἀνάγειν αὐτοῦ, ἐπαρτήν αὐτῷ κατὰ τῆς ἐκκλησίας
τὸ καίμενον ἐκτὶ σταυροπηγιακὸν μιστόχειον τὸ προ-
ηλωμένον εἰς τὸ ἐν Ἀμουργῷ σταυροπηγιακὸν μονασ-
τήριον τῆς ὑπαρχίας ἡμῶν θεοτόκου, ὅτε χρεῖον
οἰκονόμου, διὰ τὰ ἐφημερίδια ἐκεῖ, καὶ τὰ πληρώνη
κατ' ἔτος τὸ διπλὸν τῶν χιλίων γροσίων ὧν ἐπλή-
ρωσιν ὁ πρὸ αὐτοῦ, ἦτοι δύο χιλιάδες γρόσια, καὶ
ἀπεφάνθη διὰ συνοδικοῦ γράμματος ἀποσταλίντο; τῇ
αὐτοῦ θεοφιλῆς, ἵνα ἔχῃ αὐτὸ ἐφ' ἔρου ζωῆς αὐτοῦ,
καὶ μετὰ τὴν πρὸς κύριον αὐτοῦ ἐκδημίαν, μὲν
ἐλεύθερον ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐν Ἀμουργῷ ἱεροῦ
μοναστηρίου.

Exscripsimus ex Ἡμερολογίῳ τῆς ἀνατολῆς...
τοῦ ἔτους 1885 (Constantinopoli, 1884), p. 154.

4.

Cum Dionysius, metropolita Ephesi, a sacra
synodo impetrasset, ut sibi utpote senio confecto
in muneris socium daretur Anthimus hieromonachus,
Gregorius patriarcha, missa ad Anthimum Smyrnen-
sem epistola, eidem praecepit, ut ascitis prius vi-
cinis coepiscopis, Anthimo nimirum Heliopolitano,

Palsio Eliase et Callinice Eruthorum, coetum cum
eis iniret in templo metropolitano Smyrnaei ad
ferenda canonica suffragia, quibus Anthimus ille
hieromonachus crearetur puro titulo episcopus
Theodosiopolitanus. Creatio haec anno 1819, ex-
eunte ianuario vel incunte februario mense, contigit,
cum Gregorii epistola, qua Anthimo Smyrnaei fa-
cultas concessa est novum episcopum consecrandi,
die 15 ianuarii data fuerit.

Exstat apud G. G. Papadopulum, Ἱστορία Γρη-
γορίου ε', t. II, p. 463-4.

5.

Eodem mense et anno, Daniel, metropolita quon-
dam Adrianopolitanus, qui in multorum invidiam
inciderat, non damnationem, sed veniam a sacra
synodo adeptus est, quemadmodum in codice me-
tropolis Deroorum significatum his verbis legitur:

Ἐπειδὴ κατὰ μῆνα Ἰαννουαρίου, ἀκίναντι τῆς καθαι-
ρέσεως, ἀθώσεως τοῦ πρώην Ἀδριανουπόλεως κὺρ
Δανιήλ. Sequebantur subscriptiones istae: ὁ πατρι-
άρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἀποφαίνεται, —
ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων συναποφαίνεται, — ὁ Καί-
σαρῆας Ἰωαννίκιος, — ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος, — ὁ
Ἡρακλείας Μαρίτιος, — ὁ Κυζίκου Κωνσταντῖνος, —
ὁ Νικαυαδῆας Ἀθανάσιος, — ὁ Χαλκηδόνος Γεράσι-
μος, — ὁ Λέρων Γρηγόριος, — ὁ Βαρβολας Ζαχα-
ρίας, — ὁ Κρήτης Γεράσιμος, — ὁ πρόεδρος Σηλυ-
βρία; Ἰωαννίκιος, — ὁ Ἀγχύρας; Μεθόδιος, — ὁ
Εὐρίκου Γρηγόριος, — ὁ Μαρωνίας Κωνσταντῖνος, —
ὁ Σκοπίων Ἀνθίμος, — ὁ Σοφίας Καλλίνικος, — ὁ
Δαβρῶν Δασίδιος, — ὁ Δυρραχίου Σαμουήλ.

Ex Ἡμερολογίῳ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἔτους 1885
(Constantinopoli, 1884), p. 154-5.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1819 mense maio.

Quae iam inde a mense iulio anni 1814 sua
auctoritate sacra synodus sanxerat instrumenta, ad
metochium Floresti in Moldavia pertinentia, ea
repetitis curis pensata iterum rata habuit ac con-
firmavit longiori sigillio anno 1819, mense maio,
indictione VII, edito. Agebatur de probandis ta-
bulis undecim numero, quibus supra dictum meto-
chium a Costakidarum gente dicatum fuerat mona-
sterio Eaphigmeni in monte Atho. Quae quidem
haec erant: 1) tabula consecratoria anni 1806, a
praecipuis familiae Costakidarum viris subscripta;
2 et 3) eiusdem tabulae confirmatio anno 1807
conscripta, tum ab optimatibus regionis, tum ab
ipso principe Moldovalachiae; 4) epistola Benjamin
Costakis, metropolitae Moldaviae, ad oecumenicum
patriarcham, mense aprili 1814 data; 5) sigillatae
litterae a sacra synodo mense iunio 1814 editae;
6) chrysobullum principis Moldaviae, quo sigillatae
illae litterae ratae habebantur; 7) libellus renun-
tiationis, anno 1808, mense novembri, conscriptus,

quo Theodoretus archimandrita ab illius metochii
praefectura se amoverat; 8 et 9) litterae quibus
idem Theodoretus Eaphigmenitas fatebatur liberatos
esse a quovis erga se ipsum debito, metochique
praefecturam Lucae monacho committebat; 10) ta-
bula qua princeps ambas illas litteras comprobabat;
11) acta metropolitae ad eandem rem spectantia.
Sigillii initium ita se habebat: Ἀμύνα μὲν σωφρο-
σύνης ἐπιπόνως ἀναζητῶν τοὺς τὸν βιωτικὸν ἀποδι-
δράσκοντας οὐλοῦν. Subscriptiones vero exhibebat
istae: Ioannicius Caesareae, Meletius Heracleae,
Constantius Cysici, Gregorius Deroorum, Zacharias
Berroeae, Gregorius Athenarum, Methodius An-
cyrae, Doctores Novarum Patrarum, Hieremias
Bisayae, Constantinus Maroneae, Anthimus Scopiorum,
Auxentius Kustendilii, Hierotheus Samocovii, Gre-
gorius Deborum, Samuel Dyrhachii.

Tabulam primus ipse edidi in mea sylloge:
Actes de l'Athos. III. Actes d'Ephigmenou (Petro-
poli, 1906), p. 100-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua rursus de colybis pro mortuis offerendis et de communione saepius aut rarius
frequentanda

1819 mense augusto.

Diu quidem, ut alias dictum est, acriterque inter
monachos montis Atho agitata est quaestio, utrum
colyba pro mortuis offerri liceat sabbato tantum an
reliquis etiam hebdomadae diebus, itemque utrum
inter unam corporis Christi participationem et alte-

ram intercedant necesse sit quadraginta dies, an
saepius fas sit ad sacram mensam accedere. Quid
de utraque controversia ecclesia sentiat, cum ex
aliis a nobis iam allatis litteris, tum ex documento
modo representando cuique colligere licet. Illud

ex altare Manuella I. Godeonis Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης.

† Γρηγόριος ἰδιὸν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ οἰκουμηνικῆς πατριάρχης.

† Οὐσιώτατοι ἐπιστάται καὶ ναὺς ἱερεῖς τῆς κοινότητος τοῦ ἁγιωτάτου ἑσπέρου, ἡγουμένοι προηγουμένοι τε καὶ συνευφύλακται· τῶν αὐτόθι κατεμένων ἱερῶν καὶ σεβασμιῶν ἡμετέρων πατριαρχικῶν καὶ σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων, καὶ λοιποὶ πατέρες οἱ ἐν ταῖς ἱεραῖς σκήταις καὶ κελύεσι τῶν μοναδικῶν διακονοῦντες, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις· εἴη ὑμῖν καὶ εὐχήν παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἐξ ὧν χρόνων ἐπὶ τῆς δευτέρας ἡμῶν θείας ἐλπίδος πατριαρχίας ἡ ἐκκλησία ἰδεύει τὰς διατρεχούσας μεταξὺ τῶν αὐτόθι οὐσιωτάτων πατέρων ἑλπίδας· καὶ λογομαχίας· περὶ τῶν κολύβων, ἐξιδέσκει πατριαρχικὴν αὐτῆς καὶ συνοδικὴν τὸν, καταργούσα καὶ ἀνακόπτουσα τὰς ὁρξομανίας τινῶν, ἀποσκοραλίζουσα τὰ ἐξ ἐπηρείας σατανικῆς· ἀναρπύνεται σκίνδαλα, καὶ τὸν ἐκ τούτων φυγικὸν ἐλεθρον ἐκ μέσου αἵρουσα, τὴν θεοφιλεῖ πάντως ἡμῶν διαγωγὴν καὶ ἀνεπίληπτον μοναδικὴν πολιτείαν πραγματευσαμένη· ἀλλ' οὐκ εἶδαμεν ὅπως καὶ ἥδη συνεργεῖα τοῦ μισοκαλοῦ ἀνεφύη μεταξὺ τινῶν ἡ εὐρωπώσια ἐκείνη, καὶ πεπαλατωμένη σαθρὰ ἰδέα, ἀνιήθη τε τὸ τῆς δοξοκρατίας· πῶρ, καὶ ἤρξαντο νὰ συμβαίνωσι διενέξεις· καὶ λογομαχίαι· περὶ τῶν κολύβων παρὰ ἀνθρώπων ἀμαθῶν καὶ ἀκαταρτίστων εἰς τὰ τῆς πίστεως· καὶ ἀνιδέων ὅπως τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὅρων καὶ κανόνων· πρὸς τοὺς δὲ καὶ ἄλλοι τινὲς οἰήσεως καὶ ὕψιλοπροσύνες· πᾶσι ἐκκινεῖν, ὡς δόγμα καὶ ὅρον τῆς ἐκκλησίας· ἀπαρτρεπτοὶ ἀποφαίνονται· τὴν ἐν διαστήματι ἡμερῶν τεσσαράκοντα ἱερὰν μεταλήψιν τοῦ παναγῆντος καὶ παναγῆρατου σώματος καὶ αἵματος τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ὡς αἰτήμιον καὶ ἀσύνγνωστον· προβάλλουσι καὶ ὁρῶντο οὕτως τὴν πρὸ τῶν τεσσαράκοντα ἡ μετὰ τὰς τεσσαράκοντα ἡμέρας γενομένην. Ὅθεν καὶ κατιδόντες τὴν ἐκ τῶν παραλόγων καὶ σατανικῶν τούτων διενέξεων καὶ λογομαχιῶν φυγικὴν βλάβην καὶ ζημίαν καὶ τὸν ἐκ τῶν κακόνων φρονιμάτων ἐλεθρον, καὶ θέλοντες· νὰ ἀνακώψωμεν καὶ νὰ συσταλώμεν αὐτοὺς τὰς τοιαύτας· σαθρὰς καὶ ψυχοβλαβεῖς τῶν μαρικῶν ιδέας, ἔγνωμεν προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ νὰ παραγγελλώμεν ὑμῖν καὶ διὰ τοῦ παρόντος ὅσα ἡ ἐκκλησία ἀπερήναιτο· καὶ ἀποφαίνεται καὶ φρονεῖ νόμιμα καὶ θεοφιλεῖ καὶ ἀνεπίληπτα· καὶ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, εὐχόμεθα τε καὶ εὐλογοῦμεν πάντας ὑμᾶς πατριῶν, καὶ ἐνταλλόμεθα καὶ παραγγελλόμεν σφοδρῶς καὶ ἀμεταθέτως, ὅπως ὅσοι ἐξ ἐπηρείας· σατανικῆς· ἐφθασαν νὰ ὑποπίπτωσιν ἢ εἰς· τὸ ἐν ἡ εἰς τὸ ἄλλο ἀμάρτημα καὶ πλημμέλημα, ἀποστάντες τοῦ λοιποῦ τῶν τοιοῦτων ψυχοβλαβῶν κινήσεων, νὰ ἰδῶσιν εἰς ἐκτελεστὸν καὶ νὰ ἐξαλείψωσι πάντῃ ἀπὸ τὰς ιδέας τῶν τὰ τοιαῦτα δοξομανῶν φρονιμάτων, εἰδότες· ὅτι ἰσθός ἀρχαίον τῆς ἐκκλησίας· εἶναι, τὰ μὲν κώλυα νὰ προσφέρωνται· εἰς τὴν θείαν καὶ ἱερὰν ναὺν καὶ νὰ ἐκτελῶνται τὰ μνημόσυνα κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σαββάτου· ἂν δὲ καὶ ἐν τῇ μεταξὺ τῆς ἑβδομάδος ἡ κατὰ κυριακὴν, δευτέραν καὶ ἄλλην τυχὸν ἡμέραν γίνωνται κώλυα καὶ προσέλθωσιν εἰς τὴν ἱερὰν ἐκκλησίαν, τὸ τοιοῦτον κοινὰ ὅπου πανταῶς δὲν κωλύεται, εἶναι καὶ ἀκαταστάτων καὶ πάντῃ ἀνέγκλητον, καθὼς καὶ περὶ τούτου τρανῶς ἀνεπαρήναιτο ἡ ἐκκλησία ἐν τῇ

προσέδοθι αἰρετικῶν πατριαρχικῶν ἱερῶν καὶ συνευφύλακται. Παρὶ δὲ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς μεταλήψεως· ὅτι βέβαιον καὶ γινώσκοντα, ὅτι χρεὸς ἔχουσιν οἱ εὐσεβεῖς ἐν ἐκείνῃ ἱερᾷ μυστηγωγίᾳ νὰ προσέρχωνται καὶ νὰ μεταλαμβάνωσι τοῦ ζωοποιῦ σώματος· διὰ τοῦτο καὶ προσκαλοῦνται παρὰ τοῦ ἱερέως· ἐν τῇ Μετὰ φόβου θεοῦ, πίστεως· καὶ ἀγάπης προσέλθωσι· διὰ δὲ τὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπιστηθρὸν καὶ ἀνίκανον πρὸς τὴν κατ' ἡμέραν μεταλήψιν, ἀνέθετο ἡ ἐκκλησία τὸ τοιοῦτον καὶ ἐντελεῖται νὰ προσέρχεται ἕκαστος· ἐν τῇ ἱερᾷ μεταλήψει, ὅπου· ἀνέμελλεται· τῇ πνευματικῇ αὐτοῦ πατρὶ, εὐχὴ αὐτὸν εἶδον εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν καὶ λάβῃ τὴν παρὰ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς· τοῦ δδιδαν· ἂν δὲ φανεί· ἐγκληματίας· καθυποβλήθη ὑπὸ κανόνα, ἐν μετανοίᾳ καὶ δάκρυσι νὰ ἐκτελῇ πρῶτον τὸν ἐπανεγερθέντα αὐτῷ κανόνα, καὶ ἔπειτα κἀκὺν προσερχόμενος τῇ πνευματικῇ του νὰ λαμβάνῃ τὴν δδιδαν, καὶ οὕτως νὰ ἀξιώται τῆς θείας· καὶ ἱερᾶς μεταλήψεως. εἰς τὸ ὅποσον οὕτω προσδιορισμός ἡμερῶν εἶναι· ἀλλ' οὕτω τεσσαράκοντα ἡμέραι· πρῶτον· πρῶτον νὰ περᾶσιν μετὰ τὴν εἰς τὰ θεία προσέλθωσιν, ἔπειτα καὶ εἶναι ἀκώλυτον τὸ τοιοῦτον καὶ ἀνεμπόδιστον· καὶ ὅστις θέλει· καὶ λαμβάνει· δδιδαν παρὰ τοῦ πνευματικοῦ του ὡς· ἀνέγκλητος, ἔξεστιν αὐτῷ νὰ μεταλαμβάνῃ καὶ ἀνὰ πᾶσαν ἑβδομάδα, καὶ ἐν τούτοις μήτε ὅρος· εἶναι, ἀλλὰ μήτε κανὼν ἀποστολικός.

Ταῦτα παραγγέλλομεν καὶ συμβουλευόμεν πᾶσιν ὑμῖν, εἰς τὰ ὅποια νὰ ἴσῃτε ἐπηρεαζόμενοι· καὶ τῶν τοιοῦτων νὰ μὴ παρεκτρέπησθε, ἀλλ' οὕτω νὰ ἐξοικονομεῖτε εἰς ἀκαίρους καὶ παρυσιαζόμενους λογομαχίας· καὶ διενέξεις· καὶ εἰς φρονήματα σατανικά, τῶν ὁποίων ὁ καρπὸς θάνατος καὶ ἐλεθρος· ψυχικός· ὅστις δὲ καὶ ὅποιος· ἐκ κακοβουλίας ἢ κακοφροσύνης φεραθῇ ἐμμένων τοῖς ψυχοβλαβῶσι· ἐκείνους διανοήματα, καὶ ἀποδείχθη· ὅτι λογομαχεῖ περὶ αὐτῶν καὶ ἀντιτίθεται, ἢ ὅτι φρονεῖ νόμιμον νὰ ἐκτελῶνται τὰ μνημόσυνα τῶν τεθνήσκοντων καὶ νὰ προσέρχωνται ἐν ὑπὲρ ψυχικῆς αὐτῶν σωτηρίας· κώλυα μόνον ἐν σαββάτῳ, καὶ οὐχὶ ἐν ἄλλῃ ἡμέρᾳ, ἢ κατὰ πεισμονὴν καὶ καθὼς ἐκτελῇ αὐτὰ καὶ προσφέρει ἐν κυριακῇ, ἀμειβόμενος δδιδαν τοῖς· κατὰ καρπὸς ὑποκαταστήσῃ τῇ πλημμελίᾳ, ἢ φανῇ λέγων· ὅτι πρῶτον· νὰ μεταλαμβάνωσιν ἀνὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας, καὶ οὐχὶ ὀλιγότερον ἢ περισσότερον τῶν τεσσαράκοντα, ὁ τοιοῦτος, ὅπως ἂν ἡ τῆς ζωῆς καὶ βαθμοῦ καὶ ἡλικίας· γινώσκοντα ὅτι γνωστὸς γενόμενος· τῇ ἐκκλησίᾳ θέλει καθυποβλήσθαι ὑπὸ τὴν ἐνδικὴν αὐτῆς ἀγανάκτησιν καὶ πεινήν, καὶ θέλει δοκιμάσθαι· ὅσα οὕτω κατ' ὅπως ἐπανεγέρθη. Ὅθεν προσέχοντες· σὺμπαντες καλῶς, ποιήσατε· προθύμως· καὶ εὐπειθῶς, καθὼς καὶ ἥδη γράφοντες συμβουλευόμεν καὶ παρακαλοῦμεθα, καὶ μὴ ἄλλως, ἐξ ἀποφάσεως. Ἦνα καὶ τοῦ θεοῦ ἡ χάρις εἴη μετ' ὑμῶν.

ἡμεῖς, ἐν μηνὶ αὐγούστῳ, ἰνδικτιωνος γ'.

- † ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωαννίνος.
- † ὁ Ἡρακλεῖας Μελέτιος.
- † ὁ Κυζικίου Κωνσταντῖνος.
- † ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος.
- † ὁ Λέριον Γρηγόριος.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ.
- † ὁ Ἰλισσιδεῖας Εὐθέριος.
- † ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.
- † ὁ Λαρίσης Κύριλλος.
- † ὁ Σμύρνης Ἀνθίμος.
- † ὁ Βιζύης Ἰσαβέλλας.
- † ὁ Μαρωνείας Κωνσταντῖνος.
- † ὁ Σκοπίων Ἀνθίμος.
- † ὁ Σίφνου Καλλίνικος.
- † ὁ Δυρραχίου Σαμουὴλ.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de secundis presbyterorum nuptiis

1819 mense septembri.

Tergestae, typis Lloid quod dicitur Austriaci, A
evulgatum est anno 1866 volumen 18 paginis con-
stans, forma quam vocant in-4°, hoc praenotato
titulo: "Εγκλησις διευθυνθείσα πρὸς τὸν παναγιώ-
τατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως καὶ τὴν περὶ
αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον καὶ τὸ μικτὸν συμβούλιον ὑπὸ
Πάτριου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ
κληρειαρχίου Δημητρίου Ἀλεξίου Σαργιάνη ἐκ Τερ-
γέστης, δι' ἧς ἐξαιτεῖται αὐθεντικὴν διαβίβασιν ὡς
ἔσθ' ἐν quo asserebatur. Gregorio V litteras
mense decembri 1820 fuisse editas, quibus Pro-
copio diacono facultas dabatur secundas nuptias
ineundi. Litteras illas, de quibus nulla in codici-
bus patriarchalibus occurrit mentio, aut nunquam
existitiae aut a falsario homine fuisse confectas
haud immerito suspicari licet, praesertim cum duas
alias eiusdem Gregorii epistolas habeamus, quibus
huiusmodi facultas supra dicto Procopio disertis
verbis negata est. Probe quidem novimus, Pro-
copium, cum veniam illam sibi negatam esse a
patriarcha comperisset, in Peloponnesum migrasse,
ubi a tribus metropolitibus, Chrysantho Laedaemone-
nensi, Gregorio Neapolitano et Theodoro Brethe-
nensi licentia impetrata ad secundas nuptias, ea
condicione convolandi, ut a sacro celebrando perpetuo
cessaret, a Dionysio, Tripolitanae antistite, tandem
coronatus est mense septembri anni 1819 una cum
Catharina, Theodosii, Peloponnesi quondam inter-
pretis, filia: verum enim vero haud ignoramus,
Tripolitanae antistitem mense novembri insequenti a
patriarcha Gregorio ea ipsa de causa fuisse deposi-
tum, initumque coniugium non matrimonium, sed
concubinatum pronuntiatum fuisse. Haec prae-
mittenda omnino erant, ne in re tanti momenti
cuique uno fides citius adhibeatur. Tres quae
sequuntur tabulas primus e codice patriarchali
evulgavit Manuel I. Gedeon in opere: Κανονικαὶ
διατάξεις, t. II, p. 155-8 et p. 171-3.

1.

† Γρηγόριος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως· νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατρι-
άρχης.

† Ἀντιθέτη ἦν, διὰ Προκόπιος τις, ἐκ τῆς Παλο-
ποννήσου ἐρμώμενος, ἀνεφύς τοῦ ἐν Τεργέστῃ τοῦ
ζῆν ἐκμετρήσαντος, ὁμογενοῦς Δημητρίου Καρτζιώτου,
χειροτονηθεὶς πρὸ χρόνων ἱεροδιακόνος, βούλεται ἡδὴ
γαμικὸν συγκατοίκον συνάλλαγμα, καὶ ἡρωσθήσῃ εἰς
ἐξουσίαν αὐτοῦ καὶ ἐπιτρέπεται, ἔδωκε κατὰ τῆς ἐκκλη-
σίας· διὸ καὶ ἐπάγεται ἔγγραφος ἡ ἀπόφασις καὶ λό-
γος, οὗ οὐδ' ἂν εἴ τι καὶ γίνετο δύναται τὴν συναι-
νεσάν τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκ τῶν θείων καὶ ἱερῶν
καθόνων δέειν προλαβεῖν ὁ μετὰ τὴν ἱεροσύνην εἰς
γάμον βουλόμενος· ἀπιδεῖν εἰρημῆνος διάκονος Προ-
κόπιος· ἔχει γὰρ ἐναντιουμένην τὴν τοῦ κς' ἀπο-
στολικοῦ κανόνος περίληψιν, τοῖς ἀναγνώστασις μόνον
καὶ φάλας ἐπιτρέπουσαν τὸ τοιοῦτον, οὐχὶ δὲ καὶ
τοῖς πρεσβυτέροις· καὶ ὑποδιακόνους καὶ διακόνους μετὰ
τὴν χειροτονίαν, ἐπὶ δὲ καὶ τὸν ζ' τῆς ζ' ἁγίας
οἰκουμένης συνόδου, οὕτω κατὰ λέξιν ἀποφασι-
σάντων· Ἐπειδὴ κατὰ τοῖς ἀποστολικοῖς κα-
νόνοις εἰρηται, τὸν εἰς κληρὸν προσηγομέ-
νων ἀγαθὸν μόνους ἀναγνώστους καὶ φάλα-
τας γαμῖν, καὶ ἡμεῖς τοῦτο παραφυλάτ-
τοντες ὀρίζομεν ἀπὸ τοῦ νόου, μηδὲ μὲν
ὑποδιακόνων ἢ διακόνων ἢ πρεσβύτερων
μετὰ τὴν ἐκ' αὐτοῦ χειροθεσίαν ἔχειν δέειν
γαμικὸν· ἐαυτοῦ συνιστάν συνοικέσιον. Ἀλλὰ

καὶ ἡ τρίτη νεκρὰ τοῦ ἐν βασιλεὺσιν αὐτοῦ σφε-
τάτου Ἀλέξανδρου ἐκκηρύττουσα τὰ τῶν τοιοῦτων συνο-
ικέσιον ὀρίζεται· Καλεούμεν κατὰ τὸ ἀνωθεν
ἀρχαῖον τῆς ἐκκλησίας διάταγμα τὰς χει-
ροτονίας προβαίνειν· οὐ γὰρ ἐξιδὼν ἐστὶ
τοῖς ἀνωφωθέντας τῆς σωματικῆς ταπεινώ-
σεως ἀπὸ τῆς πνευματικῆς ἀναβάσεως,
τούτους πάλιν εἰς τὴν σαρκικὴν ταπεινότη-
τητα καταπίπτειν· τοῦναντίον δὲ μάλλον
χρὴ εἰς ἀνάβασιν ὑψηλὴν τὴν θείαν λει-
τουργίαν ἐκ τῆς σωματικῆς ταπεινότητος
ἀναβαίνειν· διὸ οὐδεὶς τῶν τοῦ βήματος
μετὰ τὴν χειροτονίαν τολμηρῶς συζηυχθεῖν
κατὰ νόμον γάμου γυναίκα· ἐξὴν γὰρ αὐτῇ
πρὸ τῆς χειροτονίας ποιῆσαι τὸ μετὰ χει-
ροτονίας οὕτω κακῶς τολμηθέν· Ὅθεν κατὰ
τὰς περίληψεις τῶν θείων καὶ ἱερῶν τούτων κανόνων
καὶ ὅρων πάνπαν ἐστὶν ἀπειρημένον τὸ μελετώμενον
κατὰ τοῦ εἰρημένου Προκόπιου ἱεροδιακόνου συνοικέ-
σιον, καὶ οὐδέποτε δίδεται αὐτῷ δέειν τοιαύτην παρὰ
τῆς ἐκκλησίας· ἐφ' ᾧ καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατρι-
αρχικὸν ἀπαλύθη γράμμα.

2.

† Γρηγόριος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως· νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατρι-
άρχης.

† Τιμιώτατε καὶ ἡμέτερε κατὰ πνεῦμα υἱὲ ἀγα-
πητὲ κύριε Ἀλέξιε Σαργιάνη, ὁ ἐν τῇ πόλει Τερ-
γέστῃ ἀπορενόμενος, χάρις εἰς τὴν τιμιότητι σου καὶ
εἰρήνη παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δι' εὐχὴ καὶ εὐλογία.
Τὸ σταλὲν ἡμῖν ὑπὸν γράμμα σου ἐλάμβανον εὐμε-
νός, καὶ ἡσθημέν ἐπὶ τῇ θηλώσει τῆς ἀγαθῆς σου
ὕψις· εἰδομεν καὶ τὰ περὶ τῆς διαθήκης τοῦ μα-
καρίτου θεοῦ σου Δημητρίου Καρτζιώτου, δι' ἧς
προκαλεῖ εἰς τὴν τῆς περιουσίας· τοῦ κληρονομίαν
τὴν τιμιότητά σου ἢ τὸν ἑταρον συγγενὴ τοῦ Προκό-
πιου ἱεροδιακόνου, μετὰ διαστίξεως ἑμῶς καὶ ἐξαίρε-
σεως τοιαύτης· Ὅταν αὐτὸς ἡθελε λάβει τὴν
ἀφασιν παρὰ τοῦ τῶν οἰκουμενικῶν διέπον-
τος θρόνου, νὰ ἐμβῇ εἰς τὰ κοσμικά, ὑπαν-
δρευόμενος καὶ ἀπολαμβάνοντας υἱόν. Ταύ-
την πρῶτον τὴν περίληψιν ἰδόντας, εἰδομεν ἐφεξῆς,
ὅτι εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν λύσις καὶ
ἀπόφασις εἰς τὴν ἐρώτησιν καὶ τὸ πρόβλημά σου, ἂν
ἡ καὶ ἡμεῖς μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία συγχωρῇ
εἰς τὸν εἰρημῆμον Προκόπιον διάκονον γάμον ἔνομον.
Ὅθεν καὶ κανονικῶς τῆς ὑποθέσεως ταύτης ἐξετα-
σθεῖσιν, στέλλεται σοι ἔγγραφος καὶ ἀνοργήγιστος·
καρ' ἡμῶν ἡ τῆς ἀπορίας ταύτης· ἐπιλυσις, ἀποδει-
κνύουσα ἐκ τῆς περιλήψεως αὐτῶν τε τῶν ἀποστολι-
κῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν νόμων,
ὅτι τὸ τοιοῦτον γαμικὸν συνοικέσιον ἐστὶ καὶ ἐστὶ
παντελῶς ἀσυγχώρητον τῇ εἰρημῇ ἐξεδέλω σου
Προκόπιε διάκονε, καὶ οὐδ' εἴ τι καὶ γίνετο δύνα-
ται ποτε νὰ ἐπιδοθῇ αὐτῷ δέειν τοιαύτη παρὰ τῆς
ἐκκλησίας· διὸ καὶ εἶναι ἐπόμενον, διαλυθεῖσιν· οἰ-
σοῦν ὑπονοίας, νὰ προχωρήσωσι τὰ τῆς κληρονομίας
ἀναποδίστως περιερχόμενα εἰς τὴν ἐξουσίαν σου,
κατὰ τὴν περίληψιν καὶ προτίμησιν τῆς νομίμου
διαθήκης· τοῦ, κληρονομούμενον ἐντελὸς παρὰ τοῦτου
καὶ τῶν αὐτοῦ εὐθεδίων δικαιοτηρίων· Ὅ βηθεὶς
προϋπέσχετο μίαν κατάθεσιν εἰς τὸ ἱερὸν κιβώριον
τοῦ ἁγίου· τῶν ἐντελῶν ἐνδεῶν ὁμογενῶν ὡς τὰς
ἐμοὶς χιλιάδας γροσίων, ἀγωνίζομενος πρὸ καιροῦ νὰ
καταρθέσθῃ, εἰ δυνατόν, τὴν ἐκδοσὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἀδείας διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ προκειμένου σκο-
ποῦ αὐτοῦ· ἀλλ' ἡ κατάθεσις ἐκείνη, ὡς βέβαιον ἔχουσα

ταυταῖς, ἵνα καὶ εἶναι πανταχὶ ἀπαρέχοντες· τὸ νὰ γαίῃ ὅπως εὐλόγως ἐκ' ἀγαθῆς σκοπῆς παρὰ τῆς τιμιότητος τῆς τοῦ πατρ' ἡμεῶν παρὰ τῆς ἀρετῆς, εἶναι καὶ ἀναγκαῖον καὶ δικαίον, καθὼς πρὸς τοὺς λοιποὺς συνέδει καὶ μὴ τὸ πνεῦμα τοῦ μακαρίου Θεοῦ σου, ἀποταίνοντες εἰς χριστιανικὰς ἀγαθοεργίας. Ἡ εὐλογία αὐτῆς καὶ δικαία κατὰ θεὸν προβλεψαῖσα ἐκκλησιαστικῶς τοὺς τιμιωτάτους καὶ ἡμετέρους κατὰ πνεῦμα υἱοὺς ἀγαπητοὺς, δυσὶν ἀπαιτήσεσιν Σχινάδας, ἐξητήθη ἐκκλησιαστικῶς, καὶ ἡ τιμιότης των κατεδόθη· ἐνδέρμεως καὶ φιλοτίμως εἰς τὴν εὐδόξωσιν τῆς ἀνασταθείσης τῇ ἐκκλισίᾳ των ὁποθέσεως, καὶ ἀπαὶ καὶ δις συνδοκῶς παραστάντες, καὶ θέλοντες· νὰ ἐξομαλίσωσι καθεὶ προκύπτουσαν δυσκολίαν, ὑπείχοντο τὴν ποσότητα τῶν εἰκοσι χιλιάδων γροσίων, καθὼς καὶ ἡμέτερος οὗ πληροφόρος· γράφοντες. Ὅθεν καὶ ἡ τιμιότης σου, ὡς λόγον ἀναμφιβόλως ποιούμενος παρὰ τῆς ψυχικῆς τοῦ μακαρίου Θεοῦ σου σωτηρίας καὶ προθυμίαν ἔχων παρὰ τὰ κοινωφελεῖ καὶ θεάρεστα λαμβάνων τὴν πληροφориαν αὐτῇ, θέλεις ἐμείσαι τῇ τιμιότητι των τὴν ῥηθείσαν ποσότητα, διὰ νὰ μνημονεύηται ἀενάως· τὸ ὄνομα τοῦ μακαρίου, ἀξιουμένης καὶ τῆς τιμιότητος· σου ἀδιαλείπτων τῶν ἐγκαρδίων ἐκκλησιαστικῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν. Ταῦτα ἐπὶ τοσοῦτοις εἰς ἀπόκρισιν καὶ πληροφориαν σου. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς τιμιότητος σου.

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως· ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

3.

† Γρηγόριος ἄλλος Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νῆας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οἱ κατὰ πᾶσαν τὴν Πελοπόννησον ἀρχιερατικῶς προϊστάμενοι ἐν ἐπαρχίαις, ἱερωτάτοις μητροπολίταις καὶ ὑπερίτοις, καὶ θεοφιλέστατοις ἀρχιεπισκοπαῖς καὶ ἐπίσκοποις, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμώτατοι κληρικαὶ, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς, καὶ τίμιοι προσεστώτες, καὶ χρησμοὶ γέροντες, καὶ πρόκριτοι, καὶ κοίτης καὶ δὲ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Πᾶσαν παράβασιν καὶ παρακοήν τὴν μισοθεοδοσίαν ἐνδοκὸν ἔχειν, καταφανέ· ἐστὶ καὶ διὰ δόξαν, ὡς ἱερογραφῶς παριστάμενος· διὰ καὶ τοὺς ὁπώποτε ἄνθρωποις ἐκκλησιαστικῶς καὶ κανόνες συνοδικούς παραβῆναι τομήσαντας, καὶ μάλιστα τοὺς χλαῦν τὰ ἱερὰ τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως· μυστήρια τιθεμένους καὶ ἀσέβως ἀμαρτάνοντας, βαρυνάτην ὅτι εἰς τῆς ἀνταρσίας καὶ ὑπεροφίας τὴν δίκην, ἵνα μὴ καὶ ἄλλοι διὰ μίμωσιν εἰς τὸν αὐτὸν περιπίπτωσι τῇ· ἀπωλείᾳ· κτηνόν. Ἐπειδὴ κοινὸν ἐμάθομεν ἡδὺ καὶ μετὰ πληροφориᾳ· ἐβεβαιώθημεν συνοδικῶς, ὅτι ὁ Προκόπιος Καρτζίωτης, ὁ διακονικῆς τάξεως λαχὼν καὶ πρὸ χρόνων τῇ ἀπὸ κλήσεως τοῦ παναγίου πνεύματος χειροτονίαν δεξιόμενος καὶ τῷ ἱερῷ συγκαταλεγείς κλήρῳ, παρθενίαν τε προσημασμένη καὶ ἀζωγίαν ἐπαγγελία· μενος· διὰ τῆς καθαρότητος καὶ ἀγνείας τῆς τῷ βασιμῷ

αὐτοῦ ἀνημοσύνης, ὑπερήτης· τὸν δαίμον μυστηρίων εἶναι προελέμενος, κατετάμενος ἡδὺ τούτων ἀπάντων ὑπερήτης γενέσθαι καὶ καταπρονεγής. ὁρίσκει τε τὸ ὑπερφυὲς ἄξιωμα τῆς ἱερωσύνης, καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν ἀδελφὸν καὶ παρὰ τὸν συνοδικὸν συγκαταστήσει, ἐλλογῶς ἀνελόγητο· μετὰ τῆς [Αἰκατερίνης Θεοδοσίας] καὶ σταφάνου ἀστυνομήσεως παρὰ τοῦ Κακοδοκίου Τριφυλιζῆς, καὶ ἡδὺ διὰ τὰ ἄλλα συμπληρῶς παρνομήματα καὶ δι' αὐτὸ τούτο ἔξιν ὑποσπέντες τὴν δίκην καὶ καθυποβλεφθέντος παντὶ τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ καθαρῶς καὶ τελείῳ ἐξοστρακισμῷ· διὰ τοῦ ἐγνῶμεν ταῖς ἐκ τῶν θείων καὶ ἱερῶν νόμων ποινῆς· μεταθεῖν τὴν παρνομήν καὶ οὐρανικήν αὐτῇ συνάφειαν· πρὸς γὰρ τὰς ἄλλας καὶ τῷ ὁμῶς προσκυνητῷ ἀντίκειται ὁρίσκει, ἀπαγορεύοντι τὴν συνοίκαν τῶν εἰς ἄλλα· ὑποκαίμενων [ἀρχῆς] μετὰ τῶν θυγατέρων ἡμετέρων ὁμογενῶν καὶ τῷ βασιλεῖ πατρί· ὑποκαίμενων. Καὶ διὰ γράφοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν παρὰ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίτων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, πρῶτον μὲν διαλύμεν καὶ διασπῶμεν τὸ πάντα μὲν καὶ βδελυρῶν τοῦ Προκοπίου αὐτοῦ καὶ τῆς [Αἰκατερίνης] συνοικίας, ὡς διόλου ἀσύγγνωστον καὶ ἀντιβαῖνον προφανῶς τῷ τε κς' ἀποστολικῷ κανόνι καὶ τῷ 5' τῆς 5' ἁγίας οἰκουμένης συνόδου, καὶ διόλου ἀσύγγνωστον καὶ κατακαίμενον ὑπάρχον· εἴτα δὲ ἀποφανόμεθα, ἵνα ὁ Κακοπροκόπιος αὐτός, ὁ ἐπὶ τοσοῦτον τῇ παρνομίᾳ προκόψας καὶ πρόσκομμα τοῖς εὐσεβεῖσι γενόμενος, ὁ τῶν πρὸς Θεὸν ἐπαγγελίων αὐτοῦ ἀσυνείδητος παραβῆται· καὶ ἀμκαίτης τῶν θείων καὶ ἱερῶν μυστηρίων καὶ ἀνδρείος οὐ μόνον τῆς διακονίας, ἀλλὰ καὶ τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς κλήσεως, ὁ χρήμασι τὸν γάμον ἐξωνοσάμενος καὶ ἄνθρωποις συνοδικούς ἱεροὺς καὶ πολιτικούς· ἐπὶ κατακρήσας, καὶ τὸ συνδιαφθερόμενον αὐτῷ γόνιμον ἡ [Αἰκατερίνη], ἀμφοτέρω ὡς ἀκολάστως· οὕτως συνδιακείμενοι καὶ τέσσα κληθῶναι μαμνῆ καὶ υἱὸς τῶν θείων νόμων ἀλλοτρίους βουλόμενοι καὶ ὡς ἀπωλεία· παρδειγμα καταστάντες, ἐπὶ δὲ καὶ πάντες οἱ συνεργήσαντες· αὐτοῖς καὶ συμκρῆξαντες· ἐπὶ τῇ παρνομίᾳ ταύτῃ, ὡς ἐξίσου ἀσυνείδητοι, ἀφωρισμένοι εἴπωσιν (κλ. ὡς σύνθετος) καὶ ἐξω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

αὐτῷ, ἐν μὴν νοεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος· γ'.

† ὁ Κασσαρίας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Δέρων Γρηγόριος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ.
† ὁ Βερροίας Ζαχαρίας.
† ὁ Πισυδίας Εὐγένιος.
† ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος.
† ὁ Σμύρνης Ἀνδρέας.
† ὁ Ἀγκύρας Μεθόδιος.
† ὁ Βιζύης Ἰερώνυμος.
† ὁ Σκοπίων Ἀνδρέας.
† ὁ Σίφνου Καλλίνικος.
† ὁ Δυρραχίου Σαμουήλ.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1819 mense septembri.

Xenophontis monasterium in monte Atho, cum anno 1784, mense decembri, a Gabriel patriarcha ad coenobitice vivendi rationem instauratum esset, iisdem normis a patriarcha Gregorio, rogantibus monachis, adscriptum est mense septembri anni 1819, quo sigillatae litterae in hunc finem a sacra synodo editae sunt, ita incipientes: Ἡ σύστασις καὶ διαμονὴ τῶν κατὰ μέρος καίμενων ἱερῶν καταγωγῶν καὶ τούτων μάλιστα τῶν εἰς τὴν κοινωφελὴν μεταρρυθμιζομένων. Sedecim subscriptionibus obsignatae erant, videlicet: Ioannicius Casareus, Meletius

Heracleus, Constantius Cysici, Athanasius Nicomediae, Gregorius Derorum, Ioseph Thessalonicae, Zacharias Berrhoeae, Gregorius Athenarum, Cyrillus Larissae, Anthimus Smyrnae, Methodius Ancyrae, Ierotheus Paronaxiae, Anthimus Scopiorum, Callinicus Siphii, Constantius Maroneae, Samuel Dyrrhachii.

Tabulam ex ipso originali in monasterii tabulario asservato ipse edidi in sylloge: *Actes de l'Athos. I. Actes de Xenophon* (Petropoli, 1903), p. 87-90.

πρὸς τοὺς ἄλλους ἢ μετρίως ἢ ἄνθρωπινος καὶ ἀλατρεῖται καὶ εἰς τὴν διδύκωσαν τὸν βαδῆν τῆς
 διαφύσεως ἐφύσας, διαγνώσει συνειδητῶς ἀποφασίζοντα
 διὰ τῆς παροῦσης πατριστατικῆς ἐκτελέσεως ἐνυλλο-
 γμένη τῇ ἀρχιεπισκοπῇ σου, τῇ νεφέλῃ τῆς ἐκκλησίας
 αὐτῆς παρὰ τὴν ἐκκλησίαν σου, ὅπως χάρις ἀναβολῆς διαφύ-
 σεως καὶ νὰ φανῇ ἡν τὸν ὅσον ὁ κατ' ἐπαλήν ἀρχιεπι-
 σκοπὸς σου καὶ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ σου καὶ ἡ ἀρχιεπισκοπὴ σου καὶ
 ὁ πρὸς σου, εἰς ἀποφύσεως. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις εἴη
 μετὰ τῆς ἀρχιεπισκοπῆς σου.

κατὰ μῆνα Ιανουαρίου.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Κωνσταντῖνος Ἰωαννίκιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Ἐπίσκοπος Διονύσιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Ἡρακλείας Μελίτιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Κυρίκος Κωνσταντῖνος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Νικομήτειας Ἀθανάσιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Νικαία; Μακάριος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Δέρκων Γρηγόριος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Βερρόλια; Ζαχαρίας καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Πισιδίας Εὐγένιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Ἀθηνῶν Γρηγόριος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Κρήτης Γερμανός καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Ἀγιάρας Μεθόδιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Σοφίας Θεοφάνης καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Βιζύης; Ἰσαάκιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Ἀγγιῶν Εὐγένιος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Μαρωνίας Κωνσταντῖνος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Σκοπίων Ἀνθίμος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
 † ὁ Σίφνου Καλλίνικος καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1820 mense aprili.

Monachis montis Atho illud sollemne semper
 fuit, ut in aliorum res quisque manus porrigat,
 falsas et corruptas litteras in medium proferendo ad
 obtegendam vim vicino illatam. Huiusmodi dis-
 ceptionem cum movissent magnae Laurae monachi,
 monasterium Προφουρίου apud Careas sibi vindicantes,
 non alium possidendo praedio titulum pre-
 dicantes praeter tabulam quandam a Theodoro
 illo falsario repositam, causam tum apud
 sacri montis praepositos tum apud sacram synodum
 perdidit, cum omnes probi viri aequo faterentur,
 praedium supra dictum ad monasterium sancti
 Pantaleonis vulgo *Ressio* iure pertinere, ut
 verbis haud paucis refertur in litteris sigillatis a
 synodo editis, quarum initium sic se habebat:
 "Οσα τῶν πρᾶτον ἐνέχεται τὴν νύκτιν διαφυ-
 γόντα ἐπὶ τοῖς μεταγενεστοῖς ἐκπολεῖται καὶ τα-

παρὰ τῆς. Datæ erant anno 1820, mense aprili, in-
 dictione VIII, hiis subscriptionibus obviatae:
 Gregorius patriarcha, Ioannicius Caesareas, Dionysius
 Ephesi, Meletius Heraclaea, Constantinus Cyni,
 Athanasius Nicomediae, Macarius Nicaea, Gerasi-
 mus (ed. Gregorius) Chalcedonia, Gregorius Dero-
 rum, Ioseph Thessalonicae, Zacharias Berrhoeae,
 Eugenius Pisdiae, Gregorius (ed. Διονύσιος) Athe-
 narum, Gerasimus Oetae, Methodius Ancyrae,
 Hieronimus (ed. Helias) Bisyae, Theophanes Sophiae,
 Callinicus (ed. Cornelius) Siphni, Samuel Dyrrhachii.

Ex ipso originali editae exstant in opere: *Acta
 praesentium graecae Ecclesiae in monte Athos monasterii*
 (Kiobi, 1873) p. 252-70, et in libro: *Περὶ τοῦ ζητή-
 ματος τῆς ἐν Ἀθῶν ἱερᾶς μονῆς τοῦ ἁγίου Πανταλεὼ-
 νος* (Constantinopoli, 1874), p. 146-52.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1820 novembris 19.

Cum Cyrillus, Larinae metropolita, a Turcis
 coactus esset eadem illam relinquere Polycarpo,
 qui prius eandem occupaverat, sacra synodus, datis
 ad Ioannicium, Aodopoulou episcopum, litteris, ei
 praecipit, ut pias turcicos duo milia quingenta,
 quos Cyrillo cum aliis de causa, tum praesentim
 ὁδὸν ἐπὶ τοῖς ἐκκλησιαστικῶν nomine debebat, quam primum
 dissolveret, pecuniam tradendo Parthenio hiero-
 monacho, viro a sacra synodo ad hunc finem per
 illas provincias misso. Datæ erant litterae anno
 1820, die 19 novembris, hiis nominibus obviatae:

Gregorius patriarcha, Ioannicius (ed. Ioachim)
 Caesareas, Dionysius Ephesi, Meletius (ed. Theo-
 philus) Heraclaea, Athanasius Nicomediae, Con-
 stantinus Cyni, Gregorius Chalcedonia, Ioseph
 Thessalonicae, Gregorius (ed. Gabriel) Dero-
 rum, Ioannicius (ed. Ioachim) Tornevi, Dorotheus Adria-
 nopolis (ed. Artanopolis).

Editae exstant apud G. G. Papadopolim: *Ἱστορία
 Γρηγορίου ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως* (Athenis,
 1866), p. 510-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1821 mense Ianuario.

Sinace oppidum, quod idem esse dicunt ac
 Naxos, Gregorii theologi doctrina ac virtutibus
 praeclearissimum, cum incante saeculo proximo elapso
 palaestra litteris addiscendis orberetur, Ioannis

Barbacia, viri sancti, liberalitate hunc cunctum est, A (ed. Ioschim) Caesarea, Dionysius (ed. Germanus) Ephesi, Moletius Hieracense, Constantius (ed. Ioschim) Cypri, Athanasius Nicomediae, Macarius Nicaeae, Gregorius Chalcedonia, Gregorius Dororum, Ioseph Thessalonicae, Zacharias (ed. Moletius) Berboeae, Ioannicius (ed. Ioseph) Toroni, Dorotheus (ed. Dionysius) Adrianopolis, Callinicus Siphni, Callinicus Drystrae et Brallae.

Editae exstant tum apud Rhizum Eleutheriaden, Zivocis (Athenis, 1879), p. 28 sqq., tum apud I. Sarantiden Archelaum, H Zivocis (Athenis, 1899), p. 22-7.

Barbacia, viri sancti, liberalitate hunc cunctum est, A (ed. Ioschim) Caesarea, Dionysius (ed. Germanus) Ephesi, Moletius Hieracense, Constantius (ed. Ioschim) Cypri, Athanasius Nicomediae, Macarius Nicaeae, Gregorius Chalcedonia, Gregorius Dororum, Ioseph Thessalonicae, Zacharias (ed. Moletius) Berboeae, Ioannicius (ed. Ioseph) Toroni, Dorotheus (ed. Dionysius) Adrianopolis, Callinicus Siphni, Callinicus Drystrae et Brallae.

Edictae exstant tum apud Rhizum Eleutheriaden, Zivocis (Athenis, 1879), p. 28 sqq., tum apud I. Sarantiden Archelaum, H Zivocis (Athenis, 1899), p. 22-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1821 aprilis 10.

Luctuosissimus universae Graecorum genti habetur dies 10 aprilis anni 1821, quo commota per cunctas Turciae provincias seditione adversus Mahmutum, Turcarum tyrannum, Gregorius patriarcha ad maiorem aedium patriarchalium portam diro laqueo vitam finivit, et una cum eo multi e praestantissimis Urbis viris. Eo ipso die, superstites in Urbe antistites, scilicet Ioannicius Caesareae, Macarius Nicaeae, Gregorius Chalcedonia, Cyrillus Methymnae, Hieronimus Bixae et Macarius Lemni, collatis inter se consiliis, patriarcham creant Eugenium, qui inde a mense iulio 1814 in Dionysii vita functi locum Pisidiae metropolita renuntiatus fuerat. Turbulenta illa aetate nihil fore apud Graecos actum est, quod ad nostrum opus pertineat. Rem tamen lectoribus pergratam me facturum esse spero, si optimam nactus occasionem hic exscripsero quae oculatus quidam testis de iis quae in Urbe per aliquot menses gesta sunt paucis narravit. Hactenus sunt inedita, utpote in codice 14 Societatis Graecorum litterariae non cuique obvio quasi recondita ac sepulta. Ea vero ita se habent a pag. 54 ad pag. 59:

1818. Γρηγόριος α'-ος τὸ γ'-ον ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σουλτάν Μαχμούτ. Τοῦτον ἐπὶ τῇ ἀποστασίᾳ τῆς Μυθοβανίας, τῆς Πελοποννήσου, τῆς Ἑλλάδος καὶ τοῦ Αἰγίου Παλάτου ὁ σουλτάνος ἐπέμπεσεν ἐμπροσθεν τοῦ πατριαρχείου τῇ 1821 ἀπριλλίου 10 τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἁγίου πάσχα· συνεκρέμασε δὲ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν Ἐπίσκοπον Διονύσιον, τὸν Νικομηδείας Ἀθανάσιον καὶ τὸν Ἀγγέλιον Εὐγενίον εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως.

1821. Εὐγένιος α'-ος ἀπὸ Πισιδίας ἐκλογὴ τῶν παραιρηθέντων ἀρχιερέων καὶ τοῦ προκρίτου τοῦ γένου· ἦτοι τῇ: Καλλιμαχικῆς οἰκίας, καθότι οἱ ἄλλοι πάντες ἐσφάγησαν· ἐνεδόθη τὸ βασιλικὸν καπνὸν τὴν ἡμέραν τοῦ πάσχα· ἀπέθανε δὲ τῇ 27 ἰουλίου 1822.

Ἐπὶ τῆς πατριαρχείας τούτου τὸ ἐν Κωνσταντινουπόλει κληθὲς τῶν Τούρκων κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῇ 1821 μετὰ μεγάλῃς μανίας ἔφυγον κατὰ τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Καταστίνου, καὶ εἰς ὅσας ἐδυνήθησαν νὰ ἔλθωσι, κατέδρασαν τοὺς πολυελαίους, τὰς κανδύλας, τοὺς ἱεροὺς ἀρβανέας καὶ πατριαρχικοὺς θρόνους καὶ τὰ στασίδια, κατεπάτησαν δὲ ἱερὰ σκευὴ καὶ ἁγίας εἰκόνας, διέρρηξαν τὰ ἱερὰ ἀμφιά καὶ ἱερατικὰς στολὰς καὶ διέρρηξαν ὅσα ἀργυρὰ καὶ χρυσοφάντα εὗρον· ἐφόνευσαν δὲ καὶ εἰς τὸ πατριαρχεῖον ἕνα ἐκ τῶν παλαιῶν ἀφημερίων, Θεόφιλον ὀνομαζόμενον, Κύριον, καὶ ἕνα πρωτοσύγκελλον τοῦ Ἐπισκοποῦ Διονυσίου, Μακάριον ὀνομαζόμενον, Μικένιον.

Ἐπὶ ἐπὶ τῇ: πατριαρχείας τούτου κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον ὁ Γένου καὶ Χόρας Γεράσιμος Βυζάντιος, ὁ Μυροπότου Νεόφυτος Δάριος, ὁ Σαλωναίικος Παύλος Ἀνδρέας, ὁ Θεσσαλονίκιος [Ἀνδρέας] Μυρσίνος

κατὰ τὴν [28] τοῦ [μαῖου] μηνὸς τοῦ 1821, καὶ ὁ Δέρκων Γρηγόριος Πελοποννήσιος, ὁ Θεσσαλονίκιος Ἰωσήφ Πελοποννήσιος, ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος, Πρώτος Χίος καὶ ὁ Τορνόβου Ἰωαννίκιος Φωκαεὺς κατὰ τὴν 8 ἰουνίου τοῦ 1821, τοὺς ὁποίους πάντας εἰς διάφορα μέρη τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Καταστίνου ἐπέμπεσεν καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης παρέδωκεν. Ὁμοίως καὶ εἰς Κύπρον ἐθανατώθησαν ὑπὸ τῶν κρατούντων ὁ ἀρχιεπίσκοπος καὶ πάντες οἱ τῆς Κύπρου ἀρχιερεῖς, καὶ εἰς Κρήτην ὁ μητροπολίτης καὶ ὅσα ἢ τρεῖς ἐπίσκοποι τοῦ, καὶ εἰς τὸ Νόσι ὁ μητροπολίτης Νυσοπολεως (Moletius erat), καὶ εἰς Ἰωάννινα ὁ ἀρχιερεὺς Γερομερίου καὶ εἰς Λάρισαν ὁ μητροπολίτης Πολύκαρπος Ἀλβανὸς Ταρδιώτης, τοῦ ὁποῦ τὴν κεφαλὴν ἔκρινεν καὶ εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν.

Ἀυτὰ ταῦτα τὰ ἐκκλησιαστικὰ μόνον δεινὰ δὲν ἐμάλαξαν τὴν σκληρὰν καρδίαν τοῦ ἀγενοῦ καὶ ἐμαθοῦ: Εὐγενίου, ἀλλ' ἐπέμενε τυραννικῶς πρὸς πάντας, ἀπῆται πολυτάλαντα ψαλτικά ἀπὸ τοῦ νεοχειροτονηθέντος ἀρχιερέως, ἐσυκοφάντει τοὺς οὐς ἐγνώριζεν ὡς κυβερνημένους ἱερεῖς καὶ ἐλάμβανε παρ' αὐτῶν τζαρεμίς: (h. e. multas, damna). Καὶ ταύτην τὴν αἰσχροκερδῆ αὐτοῦ ἀργυρολογίαν εἰς ἄλλο μέρος δὲν τὴν ἐκένωσε, καθ' ὅτι πάντα τὰ βαρύτατα τοῦ μαγειρείου τοῦ ἔθοδα ἀπὸ τὸ κοινὸν τὰ ἐλάμβανεν, εἰ μὴ εἰς τοὺς κόλπους τῆς Ἑλλάδος Ἰνφίτιζέσθαι: καὶ τῶν θυγατέρων αὐτῆς, τὰς ὁποίας εἶχε καμει θετὰς συγγενεῖς αὐτοῦ, ἐπὶ πρωτοσύγκελλος ὦν τοῦ Ἰκονίου Κυρίλλου.

Κατὰ τὴν 27 δεκεμβρίου τοῦ 1821 ἐξητήθησαν ἀπὸ τὴν Πόρταν ὀνομαστὶ ὁ Νικομηδείας Πανάρτεος, ὁ Δέρκων Ἱεραρίας, ὁ Θεσσαλονίκης Ματθαῖος καὶ ὁ νεοαποκατασταθεὶς Σμύρνης Παύλος· καὶ εἰπόντες πρὸς αὐτοὺς ὅτι βαλεῖ ἐφάνθη καὶ κεχαγιάμην, ἐπὶ ἐνεκρίθη ἵνα μείνωσιν εἰς τὸν ποστάντζήμκασιν, ὡς μουσπερίδες, παρεδόθησαν εἰς τὴν φύλαξιν τοῦ μπισταντζήμκασ. Μετακομιθεῖς δὲ ὁ Σμύρνης Ἀντίμο: ἀπὸ τὴν τῆς Σμύρνης φυλακῆς καὶ μετατεθείς εἰς τὴν μητρόπολιν Χαλκηδόνος, ἀλήφθη καὶ αὐτὸς: εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ αὐτοῦ μπισταντζήμκασ. Αἰτία τῆς τούτων φυλακῆς: ἄλλη δὲν ἦτον βέβαια παρὰ ἡ σκληρότης τοῦ πατριάρχου Εὐγενίου, ἐπειδὴ οὗτοι ἠγωνίζοντο ἵνα μεταρρυθμίσωσι τὸν κακὸν καὶ αἰσχροκερδῆ τρόπον αὐτοῦ ἢ νὰ ἐλευθερώσωσι τὸν πατριαρχικὸν θρόνον ἀπὸ τοιοῦτον κακωντραχῆ καὶ ἀσυνείδητον.

Κατὰ τὴν 5 ἀπριλλίου τοῦ 1822 σημάσθη ἡ Πόρτα τὸ τῆς δραγουμανίας ἀξίωμα ἀπὸ τὸ ἡμέτερον γένος καὶ ἐξόρισαν τὸν δραγουμάνον Σταυράτην καὶ ἀποκαταστήσαντο Τούρκον δραγουμάνον τὸν ἐκ χριστιανῶν πρὸ ἰσλάνων χρόνων ἐξορώσαντα Βουλγάρου Κωνσταντίνου Γαγκιὰ ἐφάνθη, ἐκέρθη ὁ πατριάρχης, διότι δὲν ἔμεινε κανίνας: τοῦ γένους ἀρεστέως, καὶ ἔφηνεν εἰς αὐτὸν μονεναρχικὴ ἡ

πύλα εξουσία· ἀλλ' ἐπερισχόσαν κατ' αὐτοῦ τὸ πάθος ἡ λυσεντρία, τὸ ὅποιον εἶχε πρὸ καπνοῦ, κατέβαλε τὴν ἀρρὴν αὐτοῦ καὶ ἐξέφυγε τῇ 27 ἰουλίου 1832 εἰς τοὺς πόλους τῆς Ἑλλάδος Ἰνστιτούτου; ἀνεξομολογούμενος. Ὅθεν μετὰ μεγάλης κομπῆς τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐξεκρίσθη ἐνθρονισμὸν ἐν λαϊκῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπ' αὐτὸν ἐβάλλον ἐπ' αὐτῇ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, τὸ ἀπακόμισον εἰς Χάσμιον καὶ τὸ ἔδωκαν εἰς τὸν ναὸν τῆς ἁγίας Παρκενυθῆς. Ἐπὶ τῆς πατριαρχίας; τοῦτου ἐξωτερικῆς δυναστείας (τοῦ διὰ συναινεύσεως τοῦ πατριάρχου καὶ τινῶν ἀρχιερέων), ἤρπασε τὸν θρόνον τῆς Ἡρακλείας ὁ Ἰγνάτιος, ἀνεψιὸς τοῦ Ἡρακλείας Μελιτίου, καὶ βίβλ' αὐτοῦ καὶ δυναστεία εἶλετο παρ' αὐτοῦ τὴν παραίτησιν.

1832: ἰουλίου 28: ἐδόθη ἀδεία τῆς Πόρτας εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἰς τὰ ἱεράκια νὰ ἐκλέξωσι πατριάρχην ὅποιον θελήσουν ἢ ἀπὸ τοὺς ἐνδημοῦντας ἀρχιερεῖς ἢ ἀπὸ τοὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν ἐκρίσκειν; ἢ καὶ ἀπὸ τοὺς φυλακισμένους. Ἐγερμένοι; ἢ συνεδριάζοντες; ἀρχιερεῖς ἦτον ὁ Καίσαρ ἐπὶ Ἰωαννίκιος, ὁ Ἡρακλείας; Ἰγνάτιος, ὁ Κυζίκου Κωνσταντίνος, ὁ Βερρῆς; Ζαχαρίας, ὁ Λαρίσης Μελίτιος, ὁ Παροναξίας; . . . , ὁ Λήμνου Μακάριος, καὶ ὁ Γάνου καὶ Χώρας [Λαόντιος] καὶ ὁ Φαναρίου καὶ Φεροδίων [Ἰωακείμ]. Ὅδοι; πατριάρχης καὶ τὸ περὶ τὸν Ἡρακλείας; πλείστον μέρος ζητούντες νὰ ἀποκαταστή-

σωσι πατριάρχην ἀρρέειν εἰς τὰς βουλὰς τῶν. Οἱ πρόκριτοι τῶν ἱεραρίων βλέποντες τὴν οὐ κατὰ θεὸν ἐκλογὴν τῶν ἀρχιερέων καὶ θέλοντες νὰ ἀνοίξωσι ὁδὸν τῆς ἐλευθερίας τῶν φυλακισμένων ἀρχιερέων, προσεκάλεσαν τὸ πλῆθος τῶν ἱεραρίων εἰς τὸ κατ' ἐκλογὴν καὶ ἐν μιᾷ φωνῇ καὶ βοῇ ἐκρίθησαν διὰ πατριάρχην τὸν εἰς τὴν φυλακὴν ὄντα Χαλκηδόνος Ἀνθίμου. Μὴ δυνήθοντας δὲ οἱ ἀρχιερεῖς νὰ ἀντισταθῶσι καὶ φοβούμενοι τὴν ὀργὴν τοῦ λαοῦ, ἐπέγραψαν ἀναφοράν, ἣτις δοθεῖσα εἰς τὴν Πόρταν, ἐξεβλήθη τῆς φυλακῆς; ὁ Χαλκηδόνος, καὶ τῇ 30 ἰουλίου, ἡμέρᾳ κυριακῇ, ἐφόρεσε τὸ σινοδικαῖον καββάδι εἰς τὴν Πόρταν καὶ ἐπέστρεψαν αὐτὸς τε καὶ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ περὶ αὐτὸν ἐπίσκοποι καὶ καθάπερ ποιοῦντες; μετὰ πλείστης παραδείξεως καὶ πλῆθος λαοῦ εἰς τὸ κατ' ἐκλογὴν.

1832: Ἀνθίμος γ'ος, Νάξιος, προχρηματίας Σμύρνης; καὶ ἔπειτα Χαλκηδόνος ἀρχιερεῖς. Πατριάρχης; κατ' αὐτοῦ οἱ τῆς ἀναστάσεως μερίδος ἀρχιερεῖς Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Νικομηδείας, Σεργίων καὶ ἑτεροὶ τινες; μὲν λόγῳ μεγάλῃ παντὸς τοῦ πλῆθους τῶν χριστιανῶν τὸν ἐξέβαλον τοῦ θρόνου τῇ 1834 ἰουλίου [9], καὶ τὸν ἐξέρισαν εἰς τὸ κατὰ τὴν Καισάρειαν μοναστήριον τοῦ Προδρόμου, καὶ ἐκλογὴ αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀρχιερέων πατριάρχης ἀποκατεστάθη ὁ Σεργίον Χρυσάνθος.

Hactenus Demares ille, catalogi patriarcharum Constantinopolitanorum scriptor haud spernendus, dum ea refert quae ipse vidit.

¹ Scriptorem errasse suspicor: legendum videtur: ὁ Ἰγνατίος; Μεθόδιος.

SYNODUS BALAZSFALVENSIS

1831 mense septembri.

Pace Europae anno 1815 conciliata, diu multumque actum in Hungaria est de concilio plenario seu nationali celebrando. Tandem re mature considerata, Alexander Rudnay, archiepiscopus Strigoniensis et primas regni (1819-1831), consilium synodi congregandae anno 1822, adiecto indice rerum deliberandarum, cum omnibus archiepiscopis et episcopis in terris Coronae s. Stephani constitutis communicavit ineunte anno 1821, eosque admonuit, ut non solum preces pro felici eiusdem successu fidelibus indicarent, sed etiam synodus dioeceseos ad deliberationem de illis disciplinae capitibus inchoandam et praeparandam cogerent. Rerum autem tractandarum capita haec erant:

1. De remediis adhibendis ad collapsos mores restituendos, et in primis ad clerum tum saecularium tum regularem, atque etiam studiosae iuventutis disciplinam instaurandam.

2. De uniformi doctrina ac docendi ratione in universitatem et omnes episcopales scholas inducenda.

3. De componendis controversiis, quae in regia universitate inter theologiae professores intercedunt.

4. Quibus institutis religiosi ordines ad eam

ecclesiae disciplinam, quae in Hungaria viget, magis accommodari possent.

5. De nova maximeque optanda editione hungarica biblicorum versionis Kaldyanae.

6. De comparandis pecuniarum subsidiiis ad decem sacerdotes Hungaros in theologia academia Viennensi sustentandos.

7. De reducendis missis olim apud religiosos ordines fundatis, quae nunc propter temporum difficultatem, tum exhausto aerario ecclesiastico (*Religionsfond*), tum etiam clero animarum curam agenti oneri sunt.

8. Qua ratione aequabilibus aptiusque definiri possint episcopales sedes et ecclesiastica iudicia, in quantum hoc salvis regni legibus huc spectantibus effici potest.

Mandato primatis satisfacturus episcopus Fogarasiensis, praeparatoriam synodum dioeceseos celebravit mense septembri eius anni 1831, in qua postulata sua propria ad disciplinam ecclesiasticam pertinentia quinque capitibus comprehendit, quae rumenice exstant apud Ioannem M. Moldovanu, *Acte sinodali ale basoresei romane de Alb's Julia si Fagarasiu*, t. II (Blasiu, 1873), p. 68-74.

SYNODUS CYPRIA

1831 mense decembri.

Uti in ceteris imperii Turci partibus, sic in insula Cypro diras christiani vexatione passi sunt a Turcia, qui una simul, die scilicet 9 iulii 1831, Leucosiae occiderunt Cyprianum, totius insulae archiepiscopum, atque tres metropolitae, Chrysanthum Paphiensem, Meletium Citiensem et Laurentium Cyrenensem. Existipota hoc pacto sacra hierarchia, Eugenius patriarcha, annuentibus Cypria, in insulam misit tres metropolitae, sedi Antiochenae subditos, Ioannidum videlicet Epiphaniae, Gen-

nadium Seleucia et Methodium Emeseae, qui Ioachim in archiepiscopum consecrato, metropolitae praefecerunt Paphiensi Panaretum, Citienem Leontium et Cyrenensem Damascenium. Sacrae istae ordinationes mense decembri eius anni 1831 habitae sunt.

Of Callinicum Delianon, *Tà ἐν τοῖς κώδικι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφύρισμα ἐπίσης ἐκτυπωμένη ἐγγράφη* (Constantinopoli, 1904), p. 607-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1823 mense ianuario.

Cum, exorta in Urbe ante biennium rerum con- A
versione, publica valetudinaria summa laborarent
inopia, nec christianos deceret pauperes Christi
salvatoris quovis subsidio destitutos relinquere,
sacra synodus, habitis consiliis, decrevit, ius ofe-
lousin of te vnoiti en eparchias χειροτονούμενοι και
oi μετατιθέμενοι και προβεβημένοι κανονικῶς ἀρχι-
ερεῖ; ἀποδιδόναι ὡς δικαίωμα ἀρκευτον εἰς τὰ κοινὰ
τοῦ γένους νοσοκομεία, οἱ μὲν τῆς α' τάξεως γρόσια
δύο χιλιάδες ἐκτακτοῖς παντήκοντα (ἡ δὲ και συνε-
λημμένως θεωρούμενα, εἰσι τὰ τῆς φιλοτιμίας και τὰ
λόγω καχεξάρχων; ἀνέκαθεν εἰδομένη), οἱ δὲ τῆς β'
γ' χιλία ἐκτακτοῖς τριάκοντα τέσσαρα, οἱ δὲ τῆς γ'
ἐννεακτοῖς δεκαεὶ και ἡμισυ, και λαμβάνειν παρὰ
τῶν τιμημάτων τῶν νοσοκομείων ἐφόρων ἐνδείκτικῶν

τῆς ἐξουσίας τοῦτων ἀνδείκτικῶν. Synodales istae
litterae his verbis incipiebant: Πολυεύδης και πολυ-
τρόπος ἡ καὶ ἡμεῖς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία
ἐκτείνονται τὰς περιθάλψεις τοῖς ἐνδεῖσι. Datae
erant anno 1823, mense ianuario, indictione XI,
hisce oblauntas subscriptionibus: Ioannicius Cae-
sareae, Ignatius Heracleae, Zacharias Cynici, Cal-
limachus Chalcedonia, Methodius Berthoesae, Meletius
Larissae, Methodius Ancyrae, Ioachim Sophiae,
Macarius Lemni, Leontius Gani et Choraе, Cal-
limachus Siphni.

Exstant typis editae apud Eugenum presbyte-
rum, Ἡ ζωδόχο; κηγή και τὰ ἐπερ αὐτῆς προσαρτί-
ματα (Athenis, 1826), p. 261-5.

SYNODI CUM IN SERBIA TUM CONSTANTINOPOLI

habitae pro componendis rebus Serborum ecclesiasticis

1823 ianuario - septembri.

Vix summa rerum in Serbia potitus est Miloš B
Obrenović princeps, cum animum advertit ad res
ecclesiasticas in meliorem statum restituendas, eas
praesertim quae ad rem pecuniariam pertine-
bant. Graeci enim antistites pro sua incredi-
bili φιλαργυρία a miseranda plebe nummos ex-
primere solebant variis vectigalibus, quorum potior
pars eaque iniquior aulicis χρέους nomine exige-
batur. Cuius debiti mentio cum frequentissime
occurrat in illius aevi documentis, rem accuratius
expendendam censuimus. Atque ne quid ex nobis
ipsi proferamus, praesulem Graecum vectigalis illius
viam ac rationem luculenter explanantem in me-
dium adducere iuvabit. Haec erant quae I. A. Ca-
podistriae, de eodem argumento sciscitanti, resori-
bebat Dionysius, Πόντος και Πραστός metropolita:

Τῇ 22 φεβρουαρίου 1831 ἐν Ναυπλίου.

Ἐξοχώτατε.

Κοιμώμενος τὴν σεβαστὴν ἐπιστολὴν τῆς. και τὸ
ματ' αὐτῆς ἀντίγραφον τοῦ σταλθέντος παρὰ τῆς
πανηγύρεως τοῦ, τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως, καταλόγου περὶ ὧν ἐκδοτῇ ἐπαρχία ἐκ τῶν
περιλαμβανόμενων εἶχε χρεῶν, δὲν ἐλαψα, κατὰ τὴν ὁποίαν
μὲ κάμνει τιμὴν ἢ ἐξοχότης τῆς, τοῦ νὰ κάμω ἁμῶς
δ τι περὶ αὐτῶν ἠγνοήσω ἀναλυτικώτερον. Εἶναι δὲ
τοῦτο τὰ ἐφεξῆς.

Ἐκ τῶν ἀλλεκαλλήλων τῆς Τουρκικῆς ἐξουσίας
ἀπαίτησαν και ἰθνηκὼν ἄλλων καταπειγουσθῶν χρεῶν
ἐγεννήθησαν εἰς τὸ κοινὸν τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας;
χρεῖ, τὰ ὁποῖα ἐλογίζοντο ὡς ἰθνηκά, και ὀνομάζοντο
αὐλικά.

Τὸ κοινὸν μὴ ἔχον δι' ἐλαψὴν πόρων τίνι τρόπῳ
νὰ ἀπαντήσῃ τὰ γεννηθέντα ταῦτα χρεῖ, ἐπεφόρτισεν
αὐτὰ μὲ κοινὴν τοῦ ἔθνους ἀπόφασιν ἐπὶ τῶν ἐπαρ-
χιῶν, και ταῦτα εἶναι τὰ ἐπαρχιακά λεγόμενα χρεῖ.

Ἐπρεχον δὲ τὰ χρεῖ ταῦτα κατὰ τὸν ἀκόλουθον
ὁργανισμόν.

Ἐκδοτῇ ἐπαρχία, διὰ τὸ ὅσον εἰς αὐτὴν ἐπαφορ-
τίσθῃ χρεῖ, εἶχε δεδομένη; ὁμολογίας χρεωτικῆς
πρὸς τοὺς δανειστάς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ὑπογεγραμμέναι
παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς ἐπαρχίας, μαρτυρημέναι
παρὰ τῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν παρευρισκομένων ἀρχι-
ερέων, και σφραγισμέναι μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ κοινού,
φέρουσιν τὰ γράμματα κῆδιξ.

Αἱ ὁμολογίαι αὗται ἐφυλάττοντο καταστρωμέναι
εἰς τοὺς κῆδικας τοῦ κοινού, και ἐλέγοντο ὡς ἐκ τοῦ
χρέους αὐλικά.

Ὁ ἀρχιερεὺς ἐκδοτῇ ἐπαρχίας ἦτο εἰς χρεῖ; νὰ
πέμπῃ ἐτήσιος; πρὸς τοὺς δανειστάς τοῦ ἐπαρχιακοῦ
χρέους διὰ τοῦ εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἐφόρου τοῦ τὰ
συμπεφωνημένα διέφορα, κατὰ τὰς ὁμολογίας, και νὰ
κάμῃ και ἐτήσιον ἐπισκοπὴν εἰς τὸ χρεῖ, προσδιω-
ρισμένον ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. ἀλλ' ἐπειδὴ και τὸ
κοινὸν εἶχεν ἐτήσιους καταπειγουσας ἀνάγκας, και
πόρος δι' αὐτάς δὲν ἦτο οὐδεὶς, εἰς ἐξοικονόμησιν
ἐγένετο ὁ ἀκόλουθος τρόπος.

Καθ' ὃν καιρὸν ἐλάμβανεν ἕνας ἀρχιερεὺς μίαν
ἐπαρχίαν, ἐγένετο ἐν τοῖς πατριαρχείοις συνέλευσις
τῶν παρευρισκομένων εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀρχιερέων
καὶ τῶν λοιπῶν, ὁλον, τῶν ἐπιτρόπων τοῦ κοινού και
ἄλλων.

Ἡ συνέλευσις ἐκαμνε τὰς παρατηρήσεις τῆς εἰς τὴν
πρόσθητα τοῦ ὅσου εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην ἐσφίετο
αὐλικοῦ χρέους, και μετὰ ταῦτα ἀπεφάσισεν ἀναλόγως
εἰς αὐτὸ μίαν προσθήκην. Ταύτην ἦτο εἰς χρεῖς ὁ
ἀναδεχόμενος τὴν ἐπαρχίαν ἀρχιερεὺς νὰ δανεισθῇ
ἐκ' ὀνόματι τῆς ἐπαρχίας τοῦ δι' αὐλικῶν ὁμολογιῶν,
και νὰ τὴν μετρήσῃ πρὸς τὸ κοινόν.

Μετὰ τὴν καταμέτρησιν ἐουδάνετο ἡ προσθήκη
αὕτη μὲ τὸ παλαιὸν τῆς ἐπαρχίας αὐλικὸν χρεῖ, και
ἀνανευομένων παρὰ τοῦ νέου ἀρχιερέως, ὡς ἦτο συ-
νήθεια, τῶν ὁμολογιῶν τοῦ παλαιοῦ αὐλικοῦ χρέους,
κατεστρώνετο τὸ ὅλον αὐλικὸν τῆς ἐπαρχίας χρεῖς εἰς
τὸν κῆδικα, συνυπογραφόμενον παρὰ τοῦ ἰδίου ἀρχι-
ερέως τῆς ἐπαρχίας; και σφραγισμένον μὲ τὴν ἐπαρ-
χιακὴν τοῦ σφραγίδα.

Ἐπειδὴ δὲ ἐσφίετο τὸ κοινὸν παρὰ τὰ ἐτήσια
ἐξοδα ἰδομένης διὰ περιστάσεως τῆς ἐξουσίας και
ἐκτακτα, και ὡς ἐκ τούτων ὑπέκειντο εἰς νῆα χρεῖ,
τὰ ὁποῖα δὲν ἠδύναντο νὰ βαστάξῃ μὲ τὴν ἡν ἐκαμνε,
ὡς ἀνωτέρω, ἐκονομίαν, τὸ ἔθνος συναθροὺν εἰς γενι-
κὴν πληρεστάτην συνέλευσιν ἐν τοῖς πατριαρχείοις
κατὰ τὸ 1818, και σφεφθὲν πολυεύδης περὶ τούτου,
και ἄλλον μὴ εὐρὺν εἰς ἐξοικονόμησιν πόρων, ἐπ-
εφόρτισε και ταῦτα ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν ἀναλόγως; και
αὕτη ἦν ἡ τελευταία προσθήκη γενομένη δι' ἐγγράφου
ἐπιστήμου, τόμου ὀνομασθέντος, τὸν ὁποῖον εὐρισκό-
μενον εἰς τὰ σφύζοντα ἐγγράφα μου θέλω λάβει τὴν
τιμὴν νὰ τῇ πέμψω, ἅμα φέδω εἰς τὴν ταπεινὴν
ἐπαρχίαν μου.

Τὸ πλῆκον δὲ τῶν χρεῶν δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ,
εἰ μὴ κατὰ τὸν κατάλογον τὸ αὐτὸ μ' ὅλον τοῦτο ἢ
σεβαστῇ κυβέρνησις δύναται νὰ πληροφορηθῇ ἐκρι-
βέστερον περὶ τούτου, ὅτι ἠθέλει ἀποφασίσαι τὸ μέ-
τρον νὰ διαπραγματευθῇ περὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου,

προεδριάζουσα άνθρωπον αιδόμενον κατὰ τὰ τοιαῦτα, ὅστις θέλει κάμει πραγματικώτερον τὰς παρατηρήσεις του εἰς τοὺς νόμους, τὰς ἐμολογίας καὶ λοιπὰ ἄλλα ὑγγραφα ἰνδικτικὰ τοῦ κατὰ τὸν λόγον κληρικοῦ.

Ταῦτα κατὰ τὸν ὅσον ἀφορᾷ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην πρὸς πληροφορίαν τῆς ἐξουχότητος τῆς, διὰ τὴν χρηματισμοῦ, ὅσον ἐνεστίν, εἰς τὸν σκοπὸν, τὸν ἑποῖον προέβητο διὰ τὰς ἀπαιτήσεις τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

Εἴμαι δὲ κατὰ πάντα ἀφωσιωμένος πρὸς τὴν ἐξουχότητά τῆς, καὶ μένω διὰ παντός πρὸς θεὸν εὐχέτης διὰ πύρο; καὶ ὅπως προθυμότητος τῶν διαταγῶν τῆς ὁ Πόντος Διόνυσος.

Hactenus ille. Qui atipis colligendae modus quot praves attulerit mores, multis referunt scrip-

tores conavi. Nihil igitur mirum, si Miloš Obrenović, statim ac regnare coepit, populum sibi commissum gravissimo illo onere tentaverit liberare. Laudando operi manum admoverat inde ab anno 1816; cum autem res non bene cessasset, alterum anno 1823 evulgavit decretum, quo merces episcopis pro opera persolvenda singillatim persolvebatur. Singularem hanc ordinationem primo loco, quod ipsa temporis ratio postulabat, posuimus, et vernaculo quidem conceptam sermone, cum originale serbice exaratum praesto non erat. Eam excipiant documenta cum a duobus metropolitibus Graecis, ea aetate in Serbia constitutis, tum a sacra synodo Constantinopolitana edita, ut quid de componendis illis vectigalibus utraque pars senserit, benevolo lectori plane compertum habeatur.

1.

MILOŠ OBRENOVIĆ UTRIQUE METROPOLITAE*

1823 mense Ianuario.

Très vénérables pères.

Le peuple serbe ayant manifesté au sultan son désir de voir réunis en une somme et livrés dans les caisses publiques sous une seule rubrique les impôts levés jusqu'ici sous divers noms et à différentes époques, nous avons cru devoir en conférer avec les kniezes, les anciens des districts et les kmètes, la régularisation de cette affaire étant d'autant plus urgente que des abus s'étaient glissés avec le temps dans la perception de ces taxes de la part des évêques, et avaient produit des plaintes fondées dont les preuves se trouvent dans notre chancellerie. Dans cette assemblée, tenue les 13 et 14 décembre 1822, nous avons résolu de substituer à l'impôt des cheminées et aux autres revenus ecclésiastiques ce qui suit:

1° Chaque évêque recevra annuellement 18 000 piastres ou 1500 piastres par mois; pour l'ordination d'un prêtre, 50 piastres; en lui donnant la sceau, la même somme; pour l'antimensium, 12 piastres; pour la consécration d'une église, 100 piastres.

2° Pour la visite du tombeau d'un prêtre ou d'un laïque, il doit s'entendre avec les parents du défunt.

3° Le gouvernement se charge de l'impôt des cheminées¹ et autres taxes, et défend l'affermage des paroisses.

4° Les dettes des évêques serbes à la sainte église de Constantinople restent à la charge du

¹ Tributum quod ex unaquaque domo exactum dicebatur serbice *dimnica*, camianus, e *dim*, fumus.

B gouvernement, et seront payées sur les revenus après un accord entre lui et cette église.

5° Les revenus des bulles délivrées par les évêques aux archiprêtres et par ceux-ci aux personnes qui se marient sont supprimés.

6° MM. les évêques entretiendront convenablement avec leur paye leurs protosynelles, les archidiacons et leurs secrétaires.

7° M. l'archevêque de Belgrade, se trouvant près de nous et du vizir et ayant plus de dépenses, recevra 20 000 piastres de nous et de nos descendants.

En ordonnant ceci, nous ne prétendons nullement commander ou défendre aux évêques de recevoir de quelqu'un les dons librement offerts en argent ou autres, pour des prières auprès des malades, pour la bénédiction de l'eau bénite, etc. De même nous ne défendons pas, mais nous recommandons au contraire à MM. les évêques de visiter souvent leurs paroissiens pour instruire le peuple et les prêtres. Nous espérons que MM. les évêques accèderont volontiers à ces désirs, qui sont les miens et ceux manifestés par le peuple serbe dans l'assemblée, d'autant plus qu'ils s'épargneront ainsi beaucoup de peine et éviteront toute oppression vis-à-vis du peuple. Nous prions MM. les archevêques de déclarer par écrit s'ils accèdent à ces propositions; dans le cas contraire, nous nous efforcerons de terminer cette affaire par les voies ordinaires.

En me recommandant à vos saintes prières, je suis, etc.

2.

AGATHANGELUS BELGRADIENSIS MILOŠIO PRINCIPI**

1823 Ianuarii 24.

Ἐκλαμπρότατε καὶ περιπόδητε κνιέζι.

Κατὰ τὴν διαταγὴν σας τῇ κ' τοῦ τρέχοντος μηνὸς καὶ ἔτους, εἰς τὰ κατὰ τῶν ἐπαρχιακῶν εἰσοδημάτων συντάσσονται καὶ προσδιορίζονται ἀπὸ τὴν ἐκλαμπρότητά σας καὶ ἀπὸ τὴν συνδρομῶν τοῦ λαοῦ εἰς τὰ ἐκλούθια 8 πούνκτα κειθόμεθα καὶ προθυμοποιούμεθα καὶ γάρ,

α'. Εἰς τὸν ἐτήσιον μισθὸν μου συνιστάμενον εἰς	γρ. 18 000
β'. Διὰ χειροτονίαν τοῦ ἱερέως	" 50
γ'. Ὅταν τῇ δοθῇ τὸ σιγίλλιον	" 50
δ'. Διὰ τὸ ἀντιμίσθιον	" 12
καὶ διὰ ἐγκαινισμὸν ἐκκλησίας	" 100

• Ὅταν κανὼς ἱερέως ἢ χριστιανοῦ ἐπισκεψῶν τὸν τάφον ἢ κατὰ τὸν νόμον φάλλῃ τὴν νεκρώσιμον ἀκολουθίαν, αὐτὸ μέγιστον εἰς τὴν συμφωνίαν μου μετὰ τῶν συγγενῶν τοῦ μακαρίτου.

ε'. Ἡ πώλησις ἐνοριῶν εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ ἡ σύναξις τῶν χανίδων καὶ μέρου βασιτῆ ἢ διοικήσεως διὰ τὸν ἑαυτὸν τῆς.

ς'. Τὸ χρέος ὅπου ἔχομεν νὰ δίδωμεν οἱ ἀρχιερεῖς τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παραλαμβάνει παρομοίως ἢ ἐξουσία ἐπάνω τῆς; νὰ ἀποπληρώνῃ ἐν τῶν ἰδίων εἰσοδημάτων τῆς, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὅπου αὐτὴ ἤθελε κάμει μετὰ τῆς ἀγίας μεγάλης ἐκκλησίας.

* Ex operibus Vuk, scriptoris Serbi, apud Ami Boué, *La Turquie d'Europe* (Paris, 1840), et apud Chopin in *syllogo* cui titulus: *Unions pöltoraeque. Provinciae Danubianae et Bosnae* (Paris, 1856), p. 281.

** Apud Callistum Delianum, *Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τόμος τρίτος* (Constantinopolis, 1906), p. 722-3.

ζ. Τὰ εἰσοδήματα ἀπὸ τὰς βούλαις ἐπὶ τῆς Α' λαίαν ἐκδίδει ἡμεῖς οἱ ἀρχιερεῖς εἰς πρωτοπαπὰδες· καὶ αὐτοὶ εἰς τοὺς ὑπερδουλομένους, θέλουν μένει εἰς τοὺς πρωτοπαπὰδες διὰ τὰς ἐκδουλεύσεις των.

η'. Διὰ τὰ διὰ μου περισσώτερα ἐξόδα καὶ τὰ πρῶτα τῆς μητροπόλεως τοῦ Βελιγραδίου, μοι χαρίζονται ἀπὸ τὴν ἐκλαμπρότητα τοῦ τὸν κνίζην Σερβίας Γοσποδάρ Μιλόσην Ὁμπρένοβιτς ἐπὶ πρὸς δύο χιλιάδας γρόσια γρόσια κατ' ἔτος.

Καὶ οὕτως εὐχαρίστως παθόμενοι ἡμεῖς εἰς τὰ ἀρνημένα πούντα, εὐχαριστοῦμεν ἐξ ὅλης καρδίας τὴν ἐκλαμπρότητα τῆς καὶ τῆ λαοῦ, καὶ διαμένω δούλῳ τοῦ πάνυφίλου θεοῦ διὰ τὴν ὑγίαν καὶ εὐδαιμονίαν τῆς ἐκλαμπρότητός σας καὶ τοῦ λαοῦ

ὁ ἑνθερμος· πρὸς θεὸν εὐχέτης

Ἀγαθὰγγελλος μητροπολίτης Βελιγραδίου

Ἐν Κραγιόβιτς, κδ' ἰανουαρίου, πικρ'.

GERASIMUS UZITZENUS MILOŠIO PRINCIPI*

1823 ianuarii 27.

Ἐκλαμπρότατε αὐθέντα τῆς Σερβίας καὶ κνίζη. Τὸ ἐκλαμπρὸν γράμμα τῆς τὸν 22 ἰανουαρίου τρέχοντος ἔτους ἐλάβομεν, καὶ τὰ εἰς αὐτὰ περιεχόμενα περὶ τῆς διατάξεως σας εἶδομεν, ἐμείως καὶ τὰ ὅσα ὑπέσχεσθε συμφωνῆσαι μετὰ τῆς ἀγίας μεγάλης ἐκκλησίας διὰ τὸ ἑτήσιον μηρὶ καὶ διδοῖν αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἰδίαν κάσσαν τῆς ἐξουσίας, καὶ πρὸς τοῦτοις ἀγαπᾶται νὰ σὲ· φανερῶσμεν ἐγγράφως· ἐάν εἰς τὸ τοιοῦτον συμφωνοῦμεν. Ἐκλαμπρότατε αὐθέντα, στοματικῶς τε καὶ ἐγγράφως· ὅσα καὶ ἂν κατὰ καιρὸς ἐδιατάξατε ἡμῖν, ἡγεύσατε ἐπὶ εἰς οὐδὲν ἀντιτίκωμεν, πάντοτε ἐπιθυμῶντες νὰ διαφυλάξωμεν τὸν ἀρχιερατικὸν μας χαρακτῆρα, καὶ ἀπολαμβάνοντες τὰ ἐλπίδας, δὲν θέλομεν κάμει· μήτε τώρα καμμίαν ἀντίστασιν. Γνωρίζοντας πρὸς τοῦτοις καὶ τὸν εὐσεβῆ ὁμὸν χαρακτῆρα, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ πλήρης ἡμῶν ἐλπίς ἦτο στερεὰ, ἐλπίζομεν ἐπὶ ὁ ἀρχιερατικὸς μας χαρακτῆρ

τελείως δὲν θέλει ἀμαρτωθῇ, ἐξόχως δὲ διὰ τὴν δόξαν τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ, τιμὴν τε καὶ καύχημα τοῦ ἐνδόξου λαοῦ τῆς Σερβίας, νὰ εἰμεθα τὸ κλίος ὡς πρὸς τὰ ἀλλοδαπὰ ἔθνη. Ὅμως διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ ἀρχικουμένου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου μὲ τὴν πρόνοιάν σας νὰ διαφυλάξῃτε ἡμᾶς, ἵνα μὴ ὑποπίσωμεν εἰς καμμίαν ἀποκον ὁρτὴν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας διὰ τὸ τοιοῦτον, ἐπειδὴ καὶ ἐνδέχεται νὰ νομίσῃ αὐτὴ ἡ ἀγία μεγάλη ἐκκλησία πὸς ἡμεῖς, ἀγαπῶντες τάχα ἀνεξαρτησίαν τινὰ, ἐπαρκενῶσμεν ὅμως καὶ τὸν λαὸν εἰς αὐτὸ τὸ καλὸν καὶ ἀριστόν μα· ἔργον. Ὁ χαρακτῆρ ἡμῶν κρέματα ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ θεοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ἔλεος τῆς ἐκλαμπρότητός· καί.

Ὁ ἑνθερμος· πρὸς θεὸν ἐκτίτης
Γεράσιμος μητροπολίτης Οὐζιτς.

Ἐν Ῥάμπιτς τῇ κδ' ἰανουαρίου, πικρ'.

AGATHANGELUS BELGRADIENSIS SYNODO CONSTANTINOPOLITANAE**

1823 ianuarii 28.

Παναγιώτατε δέσποτα καὶ ἀγιωτάτη, καὶ ἱερὰ σύνοδος, τὴν ὑμετέραν κτλ.

Καὶ εἰδοποιῶ ὑμῖν κατὰ χρέος μου ἀφευκτον, ἐπὶ ὁ ἐνθάδε προῦχον μετὰ τοῦ γένους ἀπαφάσιον κατ' αὐτὰς καὶ ἑκαμὴν τοὺς δύο ἀρχιερεῖς ὅπου εὐρίσκονται εἰς τὸν τόπον τοῦ ἐτήσιον μισθοῦ, καὶ νὰ πληρῶν τὸ ἴδιον γένος καὶ τὰ διάφορα ὅπου ἐτήσιως διδοῖνται εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, κατὰ τὴν συμφωνίαν ὅπου ἤθελον κάμει μετ' αὐτῆς. Τὰ δὲ εἰσοδήματα ὅπου εἰσάγουσιν ἄχρι τοῦδε οἱ ἀρχιερεῖς νὰ τὰ συναῖξ τὸ γένος, καὶ ἀπὸ πληρῶναι τῶς ἀρχιερεῖς καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τὰ λοιπὰ θέλουν· λέγουσιν, τὰ μεταχειρίζονται εἰς ἀποκατάστασιν σχολῆς. Αὐτὴν τὴν νίαν μύσαν τὴν ἑκαμὴν, τὴν ἀπαφάσιον, καὶ τὴν ὑπεργράψαν καὶ ἡμεῖς, διότι οὕτως ἦν δυνατόν ἄλλως ποιεῖσαι· καὶ ἵσως τὴν σταίλουν καὶ εἰς τὸ αὐτόθι πρὸς ἐπικύρωσιν. Ὅθεν ὁ δοῦλος τῆς ἐκ τῶν τοιοῦτων καὶ ἄλλων πόνων ἀναρῶν κατήντησα εἰς

μὴν ἄκραν ἀθυμίαν καὶ μελαγχολίαν ὅπου κινδυνεύω νὰ ἀποθάνω. Λοιπὸν παρακαλῶ τὴν ἁγίαν σύνοδον μετὰ πολλῶν δακρύων, νὰ κάμῃ ὅσον τρόπον δύνηθῃ νὰ με σηκώσῃ ἐνταῦθεν, καθὼς καὶ ἀπὸ ζωῆς φωνῆς τοῦ κοιμοῦτο θέλει πληροφορηθῇ περὶ πάντων. Ἐλπίσω εἰς τὴν μητρικὴν συμπάθειαν τῆς ἀγίας ἐκκλησίας νὰ λάβῃ ὅλκον εἰς τὸν δοῦλόν τῆς, καὶ νὰ διοργανίσῃ, οἱ ὅλκε τρέποις, καὶ νὰ κατορθώσῃ εἰς ἐμὲ τὸ τοιοῦτον καλόν, μόνον καὶ μόνον διὰ τὴν ὑγίαν μου, γράφουσα τὰ εἰκότα παρακλήσας, διὰ νὰ συγκατατεθῇ εἰς τὴν ἐνταῦθεν διὰ τὰ αὐτόθι ἐλευσίαν μου ὁ τε ὑψηλότατος βασιλεὺς ἐπένδης καὶ ὁ προῦχον τοῦ γένους. Ταῦτα ἀπὸ κλήνης· δουλικῶς τε καὶ ἑκτιμῶς καὶ μένω

τῆς ὑμετέρας κτλ.

ὁ Μπαλιγραδίου Ἀγαθὰγγελλος.

1823 ἰανουαρίου 28.

AGATHANGELUS BELGRADIENSIS EIDEM SYNODO***

1823 maii 3.

Τὴν ὑμετέραν κτλ.

Μετὰ τὰς δουλικὰς καὶ ἰθαγενεῖας μοι, προσκυνήσαι· γνωστοποιῶ τῇ ὑμετέρᾳ θειοτάτῃ παναγιότητι καὶ τῇ παρ' αὐτὴν ἱερᾷ ὁμηγύρᾳ, κατ' ἀφευκτόν μοι χρέος, ἐπὶ ὁ ἐνταῦθα ὑψηλοευγενέστατος πνεῦς καὶ πρόεδρος τοῦ ἔθνους· κ. κ. Μιλό· Ὁμπρένοβιτς, συνέλευσιν ποιησάμενος πάντων τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους κατὰ τὴν 13 καὶ τὴν 14 τοῦ παρελθόντος δεκεμβρίου, συνεκλήθη καὶ ἀποφασίσας διαρρίσας καὶ διακρίσας κοινὸν ὅρον, ἱναρῶσιν ἕνα καὶ ὁμοειδῆς τοῦ ἔθνους, ἐπὶ ὅλα τὰ ἐπαρχιακά, ἐνοριακά, κανονικά τε καὶ τυχαία εἰσοδήματα τῶν δύο ἐπαρχιῶν τούτων νὰ τὰ συναῖξ ἡ ὑψηλοευγενεὶά του εἰς κάσσαν, δι' ἃν

Δ' ἐπ' αὐτῇ τούτῳ ἐτάξατο ὑποκειμένους, καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν συλλεγομένων εἰσοδημάτων ἀνεδέχθη νὰ πληρῶν τῶς τόκους τῶν αὐτόθι ἐπαρχιακῶν χρεῶν, ἡμεῖς δὲ διαρρίσας ὑπὸ μισθὸν ἀνὰ χίλια πεντακῶσια γρόσια τὸν μῆνα· πρὸς δὲ τοῦτοις· νὰ λαμβάνομεν παντὴ κοινὰ γρόσια ἀπὸ τυχούσης χειροτονίας ἱερέων, καὶ παντὴ κοινὰ ἀπὸ τοῦ πρὸς τὸν ἱερέα διδομένου ἐπὶ ζωῆς αὐτοῦ σιγγιλλίου γράμματος μετὰ τῆς ἐνορίας, καὶ οὐδὲν ἕτερον· τὰ δὲ περιττάσαντα τῶν εἰσοδημάτων νὰ τὰ χρῶνται διὰ κοινὴν τοῦ ἔθνους ὠφέλειαν.

Ταῦτα πάντα διορροθέντα καὶ κοινῇ ἀποφασισθέντα οὕτως διακρίττονται τανῶν ἐνταῦθα. Παρ' ὧν ἀπάντων νομίζω νὰ ἔχη ἐντελὴ πληροφορίαν ἡ ὑμε-

* Apud Callinicum Delicancum, Πατριαρχικὴν ἐγγράφων τέμνος τρίτος (Constantinopolis, 1906), p. 794.

** Ibid., p. 795.

*** Ibid., p. 796-8.

τὰς πανηγύρεις κατὰ τὸν αὐτὸν εὐρισκόμενον δὲ Α' πατριῶν τοῦ ἔθνους. Τὸ δὲ ἐπαρχικὸν χρῆς ἀπαν-
δατὸν ὁ δοῦλος ἡμῶν ἔχει δεδομένη; ὁμολο-
γίας, τὸ ἀνάλαβη τὸ ἔθνος; ἢ νὰ τὸ ἐκκληρώσῃ διὰ
ἀλλοῦ ἢ νὰ ἀποσταλλῇ κατ' ἑτοῦς τοὺς ἐτησίους τό-
κους, ὥς καὶ κατὰ πόδας ἀρχὴν ποιησάμενος πάλαι
ἦδη τῇ ὑμετέρᾳ θειοτάτῃ πανηγύρεϊ διὰ τὸν αὐτὸν
δεσποτάτων χιλιάδων χρυσὸς πρὸς καταβιβασμὸν τοῦ
ἐπαρχιακοῦ χρύσου. Ἡβούλετο δὲ καὶ πλείονα πέμψαι,
ὥς μοι εἶπεν, ἀλλὰ διὰ τὸ δυσχερὲς τῆς κομίδος
ἐμποδίσθη. Εἰδοποιεῖ δὲ ὑμῖν διὰ τὸν ἴδιον δεσπο-
τάτην, ὅτι ἂν αὐτὸν εὐπορεῖται τρόπον διὰ νὰ ἐφαλ-
κυστῇ διὰ ῥῆτῃν ποσότητα πάλαι, δίδει τὰς πλη-
ρώσεις πρὸς τὴν ὑμετέραν διόρισιν.

Ἐκ τούτων ἀναγγέλλω τῇ ὑμετέρᾳ παναρχίᾳ τῇ
πανηγύρεϊ, ὅτι ἔλαβον πανευλαβῶς ἀποτίρησαι τὰς
ἐπαρχίας πατριαρχικὰς συνδικὰς προσκυνητάς μοι
ἐπιστολάς; τὰς κατὰ α' φεβρουαρίου καὶ ιε' μαρτίου
ἐκδοθείσας, ὡσαύτως καὶ τὸ κατὰ τὸν τῶν ἐπαρχι-
κῶν μοι διαφύρων τοῦ 1822 ἔτους, καὶ ἔγνων κα-
λῶς τὰ συνοδικὰς ἐπιταγόμενά μοι. Καὶ περὶ μὲν
τῆς ἀποστολῆς τῶν διαφύρων μου, ὁμολογῶ εὐχαρι-
στῶς τῇ ὑμετέρᾳ θειοτάτῃ ὁμνῶν, ὅτι καὶ πρὸ πολ-
λοῦ κατὰ χρῆς μου καταγίνονται διὰ τὴν τούτων
ἀποστολὴν. Ἄλλ' ἀσφαλῆς τρόπον ἀποστολῆς μὴ δύνα-
μενος εὐρεῖν, ἀναβάλλεται ἡ τούτων ἀποστολὴ, καθὼς
καὶ ἦδη ἀνεβλήθη, διότι ὁ ἐντεθὺς σταλεῖς ἀνθρώπος;
δὲν ἠδυνήθη νὰ κομίσῃ πλείονα τῶν ὅσα ὁ ἐξω
προδύων πέμψῃ ὑμῖν τε καὶ τοῖς αὐτοῦ δεσποταῖς.

Ὅθεν παρακαλῶ τὴν ὑμετέραν πανηγύρεα νὰ λάβῃ
πατριῶν καὶ κατὰ τοῦτο μέρησαν, καὶ ἢ νὰ σταλῇ
ῥαθυμῶς τινα ἐξάρχον νὰ τὰ παραλάβῃ, ἢ ἐν εὐρῇ
τρόπον, νὰ τὰ ἐφαλκυστῇ διὰ πολιτικῆς, διότι ἄλλως
οὐ δύναται αὐτὰ ἀποσταλλῆαι, καίτοι ὅσα ἔτοιμα.
Περὶ δὲ τῶν τριῶν χιλιάδων καὶ πεντακοσίων γρο-
σίων τῶν αὐλικῶν ὁμολογῶν τῇ ἐπαρχίᾳ μου
τῶν εἰς τὸν βασιλικὸν Ζαρκχανὲν εὐρεθισθῶν, αὐτὰ
δίδει τὰ ἀποκριθῇ ὁ ὁφθαλμογενέστατος πρέβερος; καὶ
τὸ ἔθνος, ὥς ἀνετέρω ἐβλήθη. Λοιπὸν ἡ ἀγία
ἐκκλησία δίδει πραγματευθῇ μετὰ τῆς ὁφειλότητος
τοῦ κατὰ πάντων.

Τελευταίον ἱερατικῶς ἀναφέρω τῇ τε ὑμετέρᾳ παν-
αρχίᾳ μοι πανηγύρεϊ καὶ τῇ ἐγνώστῃ συνόδῳ,
ὅτι ἐπειδὴ ὁ δοῦλος τῆς; ἔκ τε τῆς ἡλικίας καὶ ἐκ
τῶν κοινῶν δυσχερειῶν ὁπίσκειν εἰς πολυταίους καὶ
δεινὰς ἀσθενείας καὶ ὁδῶν ἐδυνάμην, παρακαλῶ
θεοῦ τὴν ὑμετέραν πανηγύρεα, ἵνα ἐμὲ μὲν ἀνα-
καλίσῃ αὐτῇ, ὡς οἶδε τρόποις, καὶ κανονικῶς παρα-
λάβῃ τὴν ἐμὴν παραίτησιν ἢ ἀγία ἐκκλησία, ἀνι-
στὰς ἀποκαταστήσῃ ἑαυτὸν, ἢ τὸν αὐτὸν μετὰ τῶν
δεσποτάτων εὐρισκόμενον ἀρχιεμενδρίτην, εὐνοῦμενον
ἀκριβῶς καὶ κατὰ τοῦ προδύοντος, ἢ ὅπως ἑτέρον ἢ
ἐκκλησία καὶ ἡ ὁφθαλμογενεὶς τοῦ ἡθελῶν ἐγχεῖναι.
Ταῦτα ἐν βίᾳ δουλικῶς τε καὶ ἱερατικῶς; αἱ δὲ πανα-
ρχίαι αὐτῆς εὐχαί....

Ὁ Βελιγραδίου Ἀγαθότατος.

1823 μαῖου 3.

6.
SACRA SYNODUS SIGNIFICAT PRIMAM DEBITI SERBICI PARTEM SE ACCEPISSE*
1823 iunii 11.

Ἀνθίμος κτλ.

Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συ-
νοδικοῦ γράμματος γίνεται ὁ λόγος, ὅτι κατὰ τὸν διο-
ρισμὸν τοῦ ἀνάρχου τῶν Σέρβων κ. Μιλό; οἱ ἐν-
ταῦθα τιμωτάτοις δεσποταῖς τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους,
παρηρησασθέντες; ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μαριότητος καὶ
τῆς περὶ ἡμῶν ἱερᾶς ἀδελφότητος; καὶ ἀγίας συνόδου,
προέβαλον ὅπως ἐξοφλήσῃ διὰ μίας ὁλῆς τὸ αὐλι-
κὸν χρῆς τῶν δύο ἐπαρχιῶν Οὐζιτζῆς καὶ Βελιγρα-
δίου, συμποσούμενον εἰς γρόσια ἑκατὸν τεσσαράκοντα
τέσσαρες; χιλιάδας καὶ τετρακόσια ἑβδομήκοντα τρία,
ὅμοι καὶ τὰ δεδουλευμένα διάφορα μέχρι τῆς ἐξο-
φλήσεως; ὅλου τοῦ καφαλαίου, πρὸς δέκα τοῖς ἑκατὸν
λογαριασόμενα. Περὶ δὲ τῶν ἐμπικτούσων ἐκκλη-
σιαστικῶν ἀπαιτήσεων καὶ λόγῳ ὑπομνηρίων ἀποτί-
ρων τῶν ἐπαρχιῶν ὑπέσχοντο δίδοναι διὰ παντός;
τοῦνταυθὲν ἐν ἐρισμένον ἐτίθειν πρὸς τὸ κοινὸν τῆς
καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης; ἐκκλησίας; γρόσια
πάντα χιλιάδας, ἐφ' ὅσους; μόντοι ἐκκλησιαστικῇ
τοῦ μὴ εἶναι χρῆς αὐλικῶν εἰς τὸ εἶναι; τὰς δύο ταύ-

τας ἐπαρχίας. Διαβασαν; οὖν τῆς ὑποθέσεως
ταύτης; κοινῇ διαγνώσει καὶ γνώμῃ τῶν τιμωτάτων
τοῦ κοινοῦ ἐπιτρόπων συγκατανεύσαμεν εἰς τὸ νὰ
δεχθῶμεν τὸ πρόβλημα αὐτῶν εἰς τὴν διὰ μίας; ἐξο-
φλήσιν ὅλου τοῦ χρύσου τῶν εἰρημένων δύο ἐπαρχιῶν
καὶ τὴν κατ' ἑτοῦς; ἀναλλίπῃ λήξιν τοῦ ὁρισθέντος
ἐτησίου τῶν πάντα χιλιάδων γροσίων. Τῶν εἰρημένων
τοῖνυν δεσποτάτων καταμετρησάντων γρόσια εἴκοσι
χιλιάδας (ἀρ. 20000) διὰ λογαριασμὸν τῆς ἀνω ῥηθεί-
σης ποσότητος, ἔλαβον αὐτὰ παρ' αὐτῶν εἰς τὸ
κοινὸν τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης; ἐκκλη-
σίας. Περαιωθεῖσιν δὲ τῆς ἐξοφλήσεως ταύτης; δεδή-
σονται πρὸς τὴν τιμωτήτᾳ τῶν μετὰ τῶν ἄλλων καὶ
αἱ τῶν εἴκοσι χιλιάδων γροσίων αὐλικαὶ ὁμολο-
γίαι; τῶν εἰρημένων ἐπαρχιῶν ἐσχιόμεναι. Ὅθεν εἰς
ἐνδείξιν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμετέρον πατριαρχικὸν
καὶ συνοδικὸν γράμμα, καὶ ἐπεδίδθη τοῖς εἰρημένοις
δεσποταῖς.

ἡσυχ' ἰουνίου ια', ἰνδικτ. ια'.

(Ἔπονται αἱ συνοδικαὶ ὑπογραφαί.)

7.
SACRA SYNODUS MILOŠIO PRINCIPI**
1823 iunii 12.

Ἐνδοξότατε καὶ περιφανέστατε πρέβερος τοῦ Σερβι-
κοῦ ἔθνους κ. τ. λ. . . . Περὶ τῶν εὐγενεστάτων ἐν-
ταῦθα δεσποτάτων τῆς; ἡμετέρων κατὰ πνεῦμα υἱῶν
ἀγαπήτων, ἀνεκρινώθῃ πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν περὶ ἡμᾶς
ἀδελφότητα; ἢ διὰ γράμματός; τῆς; πρὸς τοὺς ἰδίους
εἰδοποιήσας τῆς νεοεργηθείσης ὑπ' αὐτῆς καὶ τῶν περὶ
αὐτῆς εὐγενεστάτων κινήων διατίσεως τῶν κατὰ τό-
πον αὐτῇ ἀρχιερατικῶν εἰσοδημάτων, τὴν ὅποιον
καὶ ὁ συνάναρχος ἡμῶν ἄγιος Βελιγραδίου γράφας
συμφώνως ἀνέγγειλε; προσίτι δὲ καὶ τὸν προτεθέντα
σκοπὸν τοῦ νὰ ἐξοφλήθῃ διὰ μίας ὁλῆς τὸ αὐλικὸν
χρῆς τῶν δύο ἐπαρχιῶν Βελιγραδίου καὶ Οὐζιτζῆς
ἐκ τῶν ἀσφύων τῆς ἐθνικῆς κείσεως, καὶ ταχθέντος

ἐνδὲς ἐτησίου ὁρισμένου εἰς τὸ εἶναι; νὰ μόνον ἀπλη-
ραγμένα ἀμφοτέραι αἱ ἐπαρχίαι βάρους αὐλικῶν,
καὶ μερικῶν ἀπαιτήσεων, ὡς ὑπομνηρίων καὶ ἄλλων
ἀπορίτων ἐμπικτούσων συνεισφορῶν δεδομένων συνήθως
παρὰ τῶν ἀρχιερέων, νὰ μὴ δίδονται τοῦ λοιποῦ.

Τὸ πρόβλημα τοῦτο τῆς ἐξοφλήσεως τῆς ὕλης
ἐφάνη δεκτὸν, καὶ ἐκ παλαιῶν ἐκτελεσθέντων τῇ ἐν-
δοξότητι τῆς; καὶ γράμμα ἐπιτίθεας; ἐξεδώσαμεν τοῖς
κυρίοις δεσποταῖς ὁλωτικὸν ὅμοι καὶ τῆς παρα-
λαβῆς τῶν εἴκοσι χιλιάδων γροσίων, μέρος πρὸς τὸ
παρὸν τοῦ ἐξοφληθησομένου ὅλου. Περὶ δὲ τοῦ
προσδιορισθέντος ἐτησίου πάντες χιλιάδων γροσίων
διὰ τὰς δύο ἐπαρχίας, ἐν ἡμέρᾳ γένει καὶ τῆς προ-

* Apud Callinicum Delicancum, Πατριαρχικὸν ἔγγραφον τέμος τρίτος; (Constantinopolis, 1808), p. 728-9.

** Ibid., p. 729-30.

οθήκη μιας ή δύο ἐκ χιλιάδων γροσίων, τούτο καὶ ἂν ἐξοφλήσῃς διὰ τῆς καταμετρήσεως τῶν εἰκοσι πρὸς τὰς ἀνωκοιστοῦ τοῦ καινοῦ τῆς ἐκκλησίας ἀνάγκας ἤθελε φανῇ δικαιοσύνη καὶ προσοφροσύνη, καὶ μέρος ἐκ φιλοτιμίας καὶ γενναιοτήτος τῆς ἐκκλησίας τῆς ἡμετέρας λογισθῇ, καταμετρήσαντες μὲν τὰς κοινὰς ἡμῶν ἐγκαρτίους εὐχὰς καὶ εὐφημίας, καθότι καὶ τὰ ἐπισημὰ ἐμπίπτοντα βάρη εἰς τὸ κοινὸν μας, τὰ ὅποια μερίζονται εἰς τοὺς ὑποκειμένους τῷ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ ἀρχιερεῖς καὶ διὰ κοινῆς συνεισφοράς ἐξοικονομοῦνται, εἶναι ἀδίδακτα καὶ οὐκ ὀλίγα. Τὰς

χιλιάδων γροσίων ἰσοπέσου ὁμολογίας, θέλει τὰς παραβέβαιαν τοῖς κυρίαις δεπουτάταις ἐν τῇ τῆς ἐξοφλήσεως καὶ τῶν λοιπῶν. Ταῦτα ἐπὶ τοσοῦτον πατρικῶς, περιμένοντας τὴν ἐνδοκτικὴν τῆς φιλοτίμου προαφροσύνης ἀπάντησιν, δηλωτικὴν ὅσα καὶ τῇ ἐρετῇ ἡμῶν ὕψους, τῆς, ἥς καὶ τὰ ἐπὶ
, αὐκῇ, ἰουλίου ιβ'.

(Ἔπονται αἱ συνοδικαὶ ὑπογραφαί.)

MILOŠIUS PRINCEPS SACRAE SYNODO*

1823 augusti 19.

Τῷ παναγιωτάτῳ κτλ. Τὰ ἐμπεριεχόμενα εἰς τὴν σεβάσμια γράμματα τῆς παναγιότητός σας ὑπογεγραμμένα ἀπὸ τὰ μέλη τῆς ἱεράς συνόδου, συνωδευμένα καὶ μὲν τὰς ἀποδείξεις τῶν εἰκοσι χιλιάδων γροσίων, ὡς μέρος ἐκ παλαιῶν χρέους τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Σερβίας πρὸς τὴν ἁγίαν μεγάλην ἐκκλησίαν, καὶ τῇ διακονίᾳ τῶν κλήρων καὶ λαϊκῶν δεπουτάτων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, μὲν φανερώνουν τὴν προθυμίαν σας εἰς τὸ νὰ δεχθῆτε τὴν διὰ μιας ἐξοφλήσιν τοῦ γνωστοῦ χρέους, καὶ μὴ βαστάντας πλέον ὅτι αὐτοῦ τὸν δυστυχῆ τοῦτον καὶ κατὰ καιροὺς πολυπαθῆ λαὸν τῆς Σερβίας.

Ὁ ὁμοῦ μου πρὸς τὸ κοινὸν ἀγαθὸν τοῦ αὐτοῦ λαοῦ τοῦ ἐγγειρομένου μοι ὑπὲρ τὴν διοίκησιν παρὰ τῆς θείας προνοίας καὶ τὸ ἔλεος τοῦ μεγαλειοτάτου οὐρανίου, πρὸς τοῦτοις καὶ ἡ ἀφοσίωσίς μου πρὸς τὴν ἁγίαν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὴν ὅποιαν ὁμολογοῦμαι, καὶ ἥτις ἡεὺρω πῶς εἰς αὐτὰς τὰς περιστάσεις ἔχει ἀνάγκη μετρητῶν, μὲν ἐπαρκεῖν νὰ κάμω παρῶντος τοῦ χρέους μου μὲν τὴν προετοιμασίαν τῶν μετρητῶν. Καὶ ὅσα μετὰ τὴν λαβὴν τοῦ γράμματός σας καὶ τοῦ συνοδικοῦ, ἡθέλων ἦτον ἔλεος τὸ χρέος τῶν δύο ἐπαρχιῶν Οὐζιτς τε καὶ Βελιγραδίου πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν πληρωμένον. Πλὴν μὴ ἔχοντα, τὰ μέσα καὶ τοὺς τρόπους νὰ σταίλω τὴν τὴν ποσότητα εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἡμῶν ἡνγκασιμένων νὰ καταφύγω πρὸς τὸ ἀλαφρότερον μέσον, καὶ νὰ ζητήσω πόλιτς Βιέννης πρὸς τοὺς ἐμπόρους τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ ὅποιον εἶναι γνωστὸν πῶς παρασθῇ μὲν τὴν ἀργησίαν. Καὶ οὕτω στείλω εἰς πόλιτς ἔλιν τὴν ποσότητα τῶν ἐπαρχικῶν χρεῶν πρὸς ταῖς εἰκοσι χιλιάδας τῶν γροσίων, ὅτινα πλέον ἐλάβετε παρὰ τῶν δεπουτάτων μας, καὶ οἵτινες, λαβόντες τὰ μετρητὰ, θέλουν ἐξοφλῆσαι εἰς μίαν φορὰν ἔλεος τὸ ἀναπολείψαν τοῦ εἰρημένου χρέους, καὶ τοῦ ὅποιου αὐτοὶ ἔχουν τὰς διαταγὰς μου, ὅποιας συνδιαλέξετε μετὰ τῆς παναγιότητός σας νὰ λάβουν.

Ἡ παναγιότης σας ἐπρόβαλε καὶ κατὰ τὴν διαφώρῃ τοῖς δέκα τὰ % εἰς τὸ ῥῆθὲν χρέος, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ὅπου αἱ διαλέξεις καὶ τῆς ἐξοφλήσεως τούτου ἀρχίσαντες ἕως τὴν ἀποτελείσιν τοῦ τοιοῦτου. Πλὴν ἐγὼ συσταίνων ἑαυτὸν εἰς τὴν ἀγάπην σας, τολμῶ

νὰ οὕς παρακαλῶ ὅπου νὰ λείψῃ αὐτὴ ἡ ἀπαίτησις τῶν διαφώρων, παραβέβαιαν ταῦτα ὡς προκληροθίντα, καὶ αὐτὴς ζητούμενα προξενῶν χάσιμα εἰς τὸν λαόν, ἐπειδὴ καὶ τὸ σφάλμα δὲν εἶναι μήτε ἑμὲν μήτε τοῦ λαοῦ ὅτι νὰ μείνῃ ἀνεξόφλητον ἕως τῶρα αὐτὸ τὸ χρέος, ἀλλ', ὡς ἐρρέθη, δι' ἑλλειψιν πολιτικῶν καὶ ἀποστάσιν τοπικῶν, καθότι τὰ ἀπικρα ἦσαν ἐτοίμα εἰς τὴν κάσσαν πρὸ καιροῦ. Ἡ ἀφροσύνη αὐτῶν τῶν διαφώρων θέλει προξενήσῃ τόσον εἰς ἡμᾶς ὅσον καὶ εἰς τὸν λαὸν μεγάλην καὶ αἰσθαντικὴν εὐχαρίστησιν πρὸς τὴν πατριωτικὴν ἡμῶν παναγιότητα καὶ ἱερὰν σύνοδον.

Μαθὼν ἐγὼ πῶς καὶ εἰ ἐνταῦθα ἡμῶν ἀγιοὶ ἀρχιερεῖς ἔχουν νὰ δίδουν τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ κάποια ἴδια χρέη, καὶ διάφορα τῶν, δὲν ὤκησα νὰ ἀναφέρω εἰς αὐτοὺς ὅπου μὲ αὐτὴν τὴν εὐκαιρίαν νὰ σταλτοῦν καὶ ἐξοφλῶνται αὐτὰ, πλὴν ἀπεκρίθησαν, πῶς ἕως ὅτου διὰ τὸ τοιοῦτον δὲν ζητηθῶν ἀπὸ τὴν ἰδίαν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἕως τότε λέγω δὲν θέλουν ἀποκριθῇ κανενὸς αὐτῶν τῶν τὰ χρηματικὰ χρέη, καὶ οὕτω δὲν τοὺς ἐξίστα. Μολοντοῦτο εἰ μὲν καὶ ἡ ἁγία μεγάλη ἐκκλησία ἔχει χρεῖαν διὰ τὰ κατ' ἰδίαν αὐτὰ τῶν ἀρχιερέων μας διάφορα ἢ χρηματικὰ χρέη καὶ ἐπιθυμῇ νὰ ἴδῃ καὶ αὐτὰ ἐξοφλῶμενα, εἰμαι ἔτοιμος νὰ τὰ πάρω ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ἀμέσως νὰ τὰ σταίλω τῆς παναγιότητός σας, ὅταν ὅμως μοι σταίλητε πόλιτς εἰς βάρος τῶν τῶν τρόπων ἔχω.

Αὐτὰ φανερώνοντες τολμῶ νὰ ἀφοσιώσω ἑμαυτὸν καὶ τὸν λαόν τοῦτον εἰς τὰς παναγίας εὐχὰς τῆς ἁγίας μεγάλης ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἡ ὀρθοδοξία ὅλους τοὺς ὅτι οὐρανὸν νὰ ἐπισκιάσῃ, καὶ νὰ παρακαλῶ εἰς τὸ νὰ ἀξιοθῶμεν τῶν παναγιῶν εὐχαῶν καὶ εὐλογιῶν πρὸς ἐνδυνάμωσιν καὶ καταρτισμὸν τῶν καρδιῶν μας. Τῇ δὲ πατριωτικῇ ἡμῶν παναγιότητι καὶ τῇ ἁγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ εὐχόμενος θεόθεν ἀξιοθῆναι ἔλεος τῶν ἐρετῶν ἀγαθῶν καὶ πάσης προόδου εἰς τὰ ἐπιχειρήματα, μὲν μὲ τὸ ἀληθινὸν καὶ οὐκὸν σέβας,

Τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ὑποκλινέστατος

Μιλώσης Ὁμπρένοβιχ κνιάτς Σερβίας.

Ἐν Κραγιόβτς, ιθ' αὐγούστου, αὐκῇ.

SERBORUM LEGATI IN URBE SACRAE SYNODO**

1823 septembris 26.

Τὴν παναγιότητα σας δουλικῶς προσκυνοῦντες κατασπαζόμεθα τὴν ἱερὰν αὐτῆς δεξιάν.

Μὲ ἀπορίαν μας μεγάλην ἡμεῖς σήμερον παρὰ τοῦ σταλίντος παρ' ἡμῶν ἁγίου Βερροίας, ἐπὶ πρὸς τοὺς ἄλλους νὰ ὑποχρεωθῶμεν καὶ σήμερον καὶ εἰς κάθε καιρὸν νὰ ἀποκρινόμεθα διὰ τὰς δύο ἐπαρχίας Οὐζιτς καὶ Βελιγραδίου ἄλλας προσθήκας συμβαινοῦσας κατὰ καιρὸν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Ἡμεῖς χριστιανοὶ ὑπάγοντες ὀρθόδοξοι, γνωρίζομεν τὸν χαρακτῆρα τοῦ κατὰ καιρὸν πατριάρχου διὰ καὶ

δὲν θέλομεν μετὰ τῆς παναγιότητός σας νὰ προβάλλωμεν τὰ δίκαιά μας, καθότι τὸ ὑπεροχικὸν πατριάρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα διδάσκει ἀμφότερα τὰ μέρη. Δεσπότη πανοβίαστα, τὸ γράμμα σας αὐτὸ εἶναι σεντί ἀδίδακτον, κατὰ τὸ ὅποιον ἡμεῖς εἰς τὴν ζητήσιν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐμπεριεχόμενα προλαβόντες εἰκοσι χιλιάδας γροσία ἀπὸ τὰ χρέη τῶν δύο ἐπαρχιῶν Οὐζιτς καὶ Βελιγραδίου μετροῦμεν σήμερον ἐτοίμας καὶ τὰ ἐξῆς ἕως τῶν ἐπαιτῶν τοσοῦτάμενα τοσοῦτον χιλιάδων καὶ

* Apud Callistum Delianum, Πανσερβικῶν ἐγγράφων τόμος τρίτος (Constantinopolis, 1908), p. 781-2.

** Ibid., p. 782-5.

τετρακοσίαν ἐξομώμεντα τριῶν γρόσιον, καὶ ζυτάρην Ἀ παρὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ αὐθιχῆς πανηγύρεως καὶ ἑαυτὸς συνάβου τὰς τὰ ἀδελφὰς ἐμελογίας ἐξομώμεντος καὶ τὸ σιγγλίον ὑπογεγραμμένον μὲ τοὺς κατωτέρως ποθέντες.

α'. Τὰ ἑαυτὸς ἔβη ἀδελφὰ χρέη τῶν δύο ἐπαρχιῶν Οὐζιτζῆς καὶ Βελιγραδίου, συνιστάμενα εἰς γρόσια 144473, ἐκληρώθησαν σήμερον ἑαυτὸς τοῦ λεκτοῦ παρὰ τῶν ἐνταῦθα ἐπισκοπώμενων λαϊκῶν δεκτουάτων, τὸν κύριον Σαρουῆλ ἀρχιμανδρίτην, κύριον πρωτόδικον Νίλθα, κνίξην Βούτσαν Βελιγραδίου, κνίξην Ἡλίου Μάρκοβικ καὶ κνίξην Δημήτριον Γεώργεβικ, δ' ἐπιταγῆς τοῦ ἐθνάρχου τῶν Σέρβων κυρίου Μιλόδ' Οὐβρίνοβικ.

β'. Ἡ γινόμενη ἐκλογὴ τοῦ χειροτονιστοῦ τὸν νέον ἀρχιερέα εἰς τὰς βηθείσας ἐπαρχίας γινέσθω συναντί: καὶ τοῦ ἐθνάρχου τῶν Σέρβων, ἡ καὶ ἐκ τοῦ λαοῦ ἐκείθεν ἐκλεγομένου καὶ ἀποσταλικομένου πρὸς τὸ χειροτονισθῆαι ἀνευ τινὸς λογοτριβῆς.

γ'. Ὁ μὲν νεοχειροτονηθὼς μὲν νὰ ἀποκρίνηται μὲ μετρητὰ τὴν τε φιλοτιμίαν τοῦ πατριάρχου καὶ ἄλλα ἐξοδα κατὰ τὴν χειροτονίαν συνεισδιμένα, παρὰ τὰ δηλαδὴ φαμελιστικά καὶ λοιπὰ ἀνάλογα εἰς τὸν χαρακτήρα τοῦ νεοχειροτονηθῶς, χωρὶς ὅμως προσθήκης εἰς αὐτὸν καὶ τινος νέου ἀδελφικοῦ χρέους: ἡμεῖς δὲ νὰ προσφέρωμεν αὐτῷ κατ' ἔτος: ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐρχομένη μίαν ἀνάλογον δόσιν, διὰ νὰ εἴ ἑντίμως καὶ εὐχαρίστως.

δ'. Νὰ μὴ προστεθῇ πλεονεκτήματα ὅσων χρόνος ἀδελφικὸς ἐκ νέου εἰς τὴν τῆς ἐπαρχίας.

ε'. Ἄν συμβῇ τι πρόσταγμα ἐκκλησιαστικὸν πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς, νὰ ἀναγράφεται αὐτὸ πρὸς τὸν ἐθνάρχον τῆς Σερβίας διὰ τὸν δεκτουάτων μας: καὶ οὐχὶ δι' ἐξέχου.

ς'. Εἰς τὸ προδοθέν ἔργον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν γράμμα δηλοῦται ὅτι νὰ δίδουν οἱ Σέρβοι διὰ τὰς δύο τῆς ἐπαρχίας: τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ γρόσια πάντα χιλιάδες κατ' ἔτος. Ὅταν ὅμως βληθῶν εἰς τὸ σιγγλίον τὰ εἰρημένα πάντα ποθέντα, ὁποσὸν μὲν, ὡς κατέβησαν καὶ πιστοὶ τῆς πατριαρχικῆς βασιλείας: ὁπόσοι καὶ τῆς τῶν χριστιανῶν ἐκκλησίας χριστιανοί, νὰ προσφέρωμεν πρὸς τοὺς τῶν 5000 ἐπὶ μίαν χιλιάδα καὶ νὰ συμπροσούνται ὁμοῦ γρόσια 6000, τὰ ὅποια ἡ μεγάλη ἐκκλησία κατὰ λόγον ζυγομερίου καὶ λοιπὰ νὰ τὰ λαμβάνη κατ' ἔτος ἀπὸ τοὺς ἐνταῦθα δεκτουάτων.

ζ'. Καὶ ταῦτα μὲν ἀδιδόσκοντα καὶ ἀδιδόσκοντα ἀμφοτέρωθεν νὰ διαμείνουν. Καὶ οὕτως παρακαλοῦντες νὰ γίνῃ αὐτὸ τὸ σιγγλίον αὐριον, καθότι τὴν πέμπτην ἀφύεως κινῇ ὁ ἀνθρώπος: μας: διὰ τὴν πατρίδα. Μένοντες

τῆς ὁματίας παναγιότητο: ταπεινοὶ δοῦλοι

δεκτουάτοι τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους.

Ἐν Βυζαντίῳ, τῇ 25 Σεπτεμβρίου 1823.

10.

SACRA SYNODUS CONDICIONES A SERBIS POSITAS RELICIT *

1823 septembris 26.

Ἐπὶ συνεισόδου πληρεστάτης ἀναγνωσθείσης τῆς ἀντικυ ἀναφοράς, ἐφάνησαν τινὰ κεφάλαια παρὰ τῆς ἐκκλησίας διδῶν ἀπαράδεκτα. Ὅθεν κοινῇ γνώμῃ ἀποστάλη αὐτῇ: ὁ πανιερώτατος ἄγιος Βερβοίας κύριος Μεθόδιος πρὸς τοὺς ἐνταῦθα τιμωτάτους δεκτουάτους τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους, ἐπὶ τὸ ἀναγγεῖλαι τὴν ἐφεξῆς: ἀπόφασιν τῆς ἐκκλησίας, ὅτι ἐκτὸς τῆς προγεγονυίας συμφωνίας διὰ τοῦ προεκδοθέντος συνοδικοῦ γράμματος: οὐδὲν ἕτερον παραδέχεται. Ὅτινα: ἀπεκρίθη-

σαν διὰ ζωῆς φωνῆς τῇ πανιερότητι του, ὅτι, τῆς ἐκκλησίας μὴ δεχομένης τὰ ἀπαιτούμενα κεφάλαια κατ' ἡμῶν, ἡ ὑπόθεσις πρὸς τὸ παρὸν μῆναι ἀνευ τῆς προσήκουσας ἀποκαταστάσεως, ἑαυτὸς οὐ νὰ γράψωσι τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐθνάρχῳ τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους κυρίῳ Μιλόδ' Οὐβρίνοβικ, καὶ τότε αὐτῇ: ἀποκριθῇσιν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τὸ πέρας τῆς ὑποθέσεως.

1823 Σεπτεμβρίου 26.

* Apud Callinicum Delicaneum. Πατριαρχικῶν ἐγγράφων τόμος τρίτος: (Constantinopoli, 1906), p. 786.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1823 mensis maio.

Cum Seraphim, patriarcha Antiochenus, e vita discessisset, sacra synodus Constantinopolitana, in initio in templo patriarchali sancti Georgii, in eius locum suffecit Methodium, metropolitam Ancyranum, anno 1823, mensis maio, indictione XI, edito pro more electionis memoriali, cuius exordium ita se habebat: Ἡ διὰ τῆς πανορθόδοξου τοῦ θεοῦ δυνάμεως. Subscriptioes vero ita: ὁ Κωνσταντῖνος, Ἰωάννης, ὁ Ἡρακλεῖας Ἰγνέτιος, ὁ Κυζικίου Ζαχαρίας, ὁ Χαλκηδόνος Καλλίνικος, ὁ Βερβοίας Μεθόδιος, —

ὁ Ἀθῆναιος Μακάριος, ὁ Σίφνου Καλλίνικος, ὁ Νυσοῦς Χρύσανθος, συγγνωμοδοτούντων καὶ τῶν λοιπῶν σεβασμιῶν συνοδικῶν συναδέλφων, Νικομηδείας Παναρέτου, Δέρκεων Ἰακώβου, Θεσσαλονίκης Ματθαίου, Σμύρνης: Παύλου.

E codice patriarch. 14, p. 34, tabulam edidit D Callinicus Delicanus, τὰ ἐν τοῖς κώδι: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικῶν σφραγίσματα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἐγγράφα (Constantinopoli, 1904), p. 237-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de episcoporum ordinatione vel a duobus episcopis peragenda

1824 aprilis 3.

Sanctorum apostolorum canonem primum, quo cautum est ut episcopus a duobus vel tribus episcopis ordinetur, alii de ipsa electione seu ordinatione antistitis intellexerant, alii vero de ordinatione tantum seu sacro ritu, quo summo sacerdotio quis initiatur consecrationemque sortitur. Utraque interpretatione usus est anno 1824 Anthimus patriarcha,

dum duobus metropolitae Mitylenae facultatem dedit, episcopum Macariopolitanae tum ordinandi tum ordinandi. Singularis profecto apud Graecos sententia, quam ideo integre repetendam curavimus ex editione Manuelis I. Geddes, Κανονικὰ διατάξεις, τ. I (Constantinopoli, 1888), p. 416-8.

1.
SACRA SYNODUS METROPOLITAE MYTILENES.

† Ἀνθίμος ἐπίφθ. θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἰερότατος μητροπολίτης Μιτυλήνης, ὑπέρτατος καὶ ἑξάρχης πύργου, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετρίτης, κτλ. Καλλίνικε, χάρις εἰς σοὶ τῇ ἱερότητι καὶ εὐφροῇ παρὰ θεοῦ. Τοῦς ἀξιώτητι καὶ ἀρετῇ διακρίνοντα; καὶ πρὸς ἐπίσκοπον πνευματικῆν ἀρετῆς εἰς τὸν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς ἀνάγειν βαθμὴν ἐπὶ φίλοι; ὑπόμνησι τῶν καλῶν καὶ διαλαμπρῶν ἐπαρχίων Ἰδοὺ ἀρχαίων ἐκπεφύκει τῇ ἐκκλησίᾳ· ἀγαθὰ καὶ κατὰ τὸν μεταγίγιστον; ἐκδοθέντα ἐκκλησιαστικὸν τόμον διὰ τὴν προχρησισμένην κατὰ τὴν μόνον τοῖς ἐκκλησιαστικῶν ἀρχιερίων δίδοται παρὰ τῆς ἐκκλησίας, τοῖς προβαλλομένοις ὅτι αὐτῶν προχειρίζονται ἐπισκόπου; ἐπὶ διακρίσει τῶν ἐπαρχίων αὐτῶν ἐπιτροπικῇ, μὴ ὅλῳ τούτῳ κατὰ συγκριτικὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἀνάγειν πολιτικὴν παρακαλεῖται ἡδὴ καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν ἀδελφῶν ἀρχιερίων χαιροῦνται ἀρχιερεῖς καὶ προχειρίζονται ἐπισκόπου; ἐπὶ φίλῳ ὀνόματι, ὅσοι θηλοῦν ἢ δι' ἐκτασιν τῶν ἐπαρχίων τοῦς ἢ δι' ἄλλην τινα ἀνάγειν μὴ φθάνοντες πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκοπον τῶν ποιμένων τῶν, ἐξακολουθεῖν νὰ ἔχωσι πρὸς βοήθειαν ἐπισκόπου ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν.

Ἐκεί τοῖνον καὶ ἡ ἱερότης τῆς γράφουσα ἡδὴ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ προβαλλομένη τὰς αἰτίας, δι' ἃ; οὐκ ἐπαρκεῖ ταῖς πνευματικαῖς χρῆμασι ἀπαξ πάντων τῶν εὐλογημένων αὐτῆς ἐπαρχιωτῶν χριστιανῶν, κἀντιθεὶν τὰς προσχεύσεις καὶ δεύσεις παρίχεται πληροφορία; περὶ τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς τριῶν ἱερομένων ὑποκειμένων, καλλιπάρου Νεοφύτου, Χατζῆ πατρὸς Παρθένου καὶ Χατζῆ πατρὸς Δανιὴλ, οἱ δεδουκισμένοι καὶ ἀνεκκληστοί, καὶ ἐξατεῖται τὴν δι' ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως ἀποκατάστασιν ἐκείνου, ὅστις τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς τὸν τῆς ἀρχιεπισκοπῆς βαθμὴν ἐπὶ φίλῳ ὀνόματι, ἐπὶ τῷ ἔχον ἐπιτροπικῶς συμπεράσματα καὶ βοηθὸν πρὸς τὴν ἀναγκαίαν τῶν χριστιανῶν ἐπίσκοπον, τούτου χάριν, τὴν αἰτησιν αὐτῆς ἀποδεχόμενοι καὶ λόγον φιλάδελφον ποιούμενοι περὶ τῆς ἀνάσεως αὐτῆς, γράφοντες ἀνατιθέμεθα αὐτῇ τὰς περὶ χαιροτονίας ἐκκλησιαστικῆς κανονικῆς ψήφους

καὶ προτερόμεθα, ὅπως προσκαλεσθῇ τὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς νέου ἱερότατον μητροπολίτην Μηθόνην, συνάδελφον ἡμῶν ἀγαπητὸν κτλ. Παρθένον, ἐκτελέσει αὐτὸς ἐν τῇ ἱερῇ ναφ τῆς ἀγιοσύνης; μητροπολίτης δι' ὑπομνήματος ἱεροῦ, ἐν τῇ ἱερῇ αὐτῆς πύργῳ κατεγγραμμένον, καὶ ἐγκρίνεται ἐν τῶν τριῶν (τὸν ἀξιώτητον, φρονιμώτατον καὶ ἀρεσκίον καὶ ἀνεκκληστον καὶ οὐκ ἐκτασιν τῆς κρατικῆς βασιλείας, προτιμῶν ἐν αὐταῖς τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τῇ καλῇ καὶ διαλαμπρῇ ἐπισκοπῇ Μακαριουπόλεως, τῇ ἡδὴ μὲν ἔχον; οὐκ ἔχοντες, ἀνέκδοτον δὲ τῇ ἀγιοσύνῃ αὐτῆς μητροπολίτης ὑποκειμένη· τῇ δὲ ἐπισκοπῇ, ἔχουσα συλλειτουργῶν τὸν αὐτὸν συμφύριστον συνάδελφον ἄγιον Μηθόνην καὶ ἐκτελέσει τὴν θέαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν, χαιροτονήσει ἀρχιερεῖς τὸν εὐλαβίστατον αὐτὸν ὑποκλήριον, προχειρίζομένη ἐπίσκοπον ἐπὶ φίλῳ ὀνόματι τῆς καλῆς καὶ διαλαμπρῆς ἐπισκοπῆς Μακαριουπόλεως τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πανηγύριον πνεύματος; κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, καὶ ἔχῃ ὑποκειμένην αὐτῇ κανονικῶς καὶ ὑποτασσόμενον καὶ τῇ νομίμῃ αὐτῆς κυριαρχικῇ ἀδείᾳ ἐπισκεπτόμενον πνευματικῶς τοῦς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εὐσεβεῖς καὶ ἐκκλησιαστικῶς διακρίνοντες τὰς ἀρχιεπισκοπῆς αὐτῆς ὑποθέσεις. Ἐκεί τοῦτο γὰρ ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα ἐν εἰδει ἐπιστολῆς πατριαρχικῇ ἡμῶν ἐκδόσις καὶ ἀπεσταλῇ τῇ αὐτῇ ἱερότητι.

καὶ δὲ ἀπριλίου γ'.

† Ἀνθίμος ἐπίφθ. θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† ὁ Καιοπαῖς Χρύσανθος.

† ὁ Ἐφέσου Μακάριος.

† ὁ Κυζίκου Ματθαῖος.

† ὁ Νικομηδείας Πανόρατος.

† ὁ Θεσσαλονίκης Μακάριος.

† ὁ Κρήτης Καλλίνικος.

† ὁ Σερρών Χρύσανθος.

† ὁ Διδυμοτείχου Καλλίνικος.

† ὁ Μεσσηνίας Κύριλλος.

† ὁ Σίφνου Καλλίνικος.

† ὁ Παλαγγωνίας Ἰωσήφ.

† ὁ Προκονήσου Κοσμάς.

2.
SACRA SYNODUS METROPOLITAE METHYMNES.

† Ἀνθίμος ἐπίφθ. θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἰερότατος μητροπολίτης Μηθόνης, ὑπέρτατος καὶ ἑξάρχης πύργου, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοὶ ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετρίτης, κτλ. Παρθένον, χάρις εἰς σοὶ τῇ ἱερότητι καὶ εὐφροῇ παρὰ θεοῦ. Δι' αἰτήσεως θαρμῆς τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Μιτυλήνης, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κτλ. Καλλίνικου, ἐξεδόθη ἡδὴ πατριαρχικῇ ἡμῶν ἐκδόσις ἐν εἰδει ἐπιστολῆς καὶ ἀπεσταλῇ πρὸς τὴν ἱερότητά σου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκτελεσθῇ δι' ὑπομνήματος ἱεροῦ αἱ κανονικαὶ ψήφοι, νὰ προτιμῶν ἐν ταῖς ταῖς ὀνομα τοῦ προκρίνεντος ἀξιώτητος, ὅς τῆς αὐτῆς τῇ ἐπισκοπῇ δὲ νὰ ἐκτελέσει τὴν θέαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν, ἐπὶ τῷ χαιροτονήσει παρ' ὧν ἀρχιερεῖς τὸν εὐλαβίστατον αὐτὸν ὑποκλήριον καὶ προχειρίζομαι ἐπίσκοπον ἐπὶ φίλῳ ὀνόματι τῆς καλῆς καὶ διαλαμπρῆς ἐπισκοπῆς Μακαριουπόλεως τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πανηγύριον καὶ ταλαρχικοῦ πνεύματος κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν· ὅστις ἀρετῇ ὑποκρίσεται τῇ αὐτοῦ ἱερότητι κανονικῶς καὶ τῇ νομίμῃ αὐτοῦ κυριαρχικῇ ἀδείᾳ ἐπισκεπτόμενος πνευματικῶς τοῦς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ χριστιανούς. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρὸν ἔλεος εἰς μετὰ τῆς ἱερότητός σου.

καὶ δὲ ἀπριλίου γ'.

ψήφον, προτιμῶν ὡς ἐπὶ ἀνάγκῃ; νὰ προσκαλέσῃ καὶ τὴν ἱερότητά σου εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς κανονικῆς ταύτης; πληροφορίας καὶ συμπεράσεως. Ἐφ' ὃ καὶ γράφοντες διὰ τῆς παρούσης ἡμετέρας πατριαρχικῆς ἐπιστολῆς, παραχρῆμα σοὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀδειαν καὶ προτερόμενοι παραγγέλλομεν σοὶ, ὅπως· ἅμα προσκληθῇ παρὰ τοῦ συνάδελφου ἀγίου Μιτυλήνης, νὰ ἀπείλῃ πρὸς τὴν ἱερότητά σου, καὶ ἀφ' οὗ ἐκτελεσθῇ δι' ὑπομνήματος ἱεροῦ αἱ κανονικαὶ ψήφοι, νὰ προτιμῶν ἐν ταῖς ταῖς ὀνομα τοῦ προκρίνεντος ἀξιώτητος, ὅς τῆς αὐτῆς τῇ ἐπισκοπῇ δὲ νὰ ἐκτελέσει τὴν θέαν καὶ ἱερὰν μυσταγωγίαν, ἐπὶ τῷ χαιροτονήσει παρ' ὧν ἀρχιερεῖς τὸν εὐλαβίστατον αὐτὸν ὑποκλήριον καὶ προχειρίζομαι ἐπίσκοπον ἐπὶ φίλῳ ὀνόματι τῆς καλῆς καὶ διαλαμπρῆς ἐπισκοπῆς Μακαριουπόλεως τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ πανηγύριον καὶ ταλαρχικοῦ πνεύματος κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν· ὅστις ἀρετῇ ὑποκρίσεται τῇ αὐτοῦ ἱερότητι κανονικῶς καὶ τῇ νομίμῃ αὐτοῦ κυριαρχικῇ ἀδείᾳ ἐπισκεπτόμενος πνευματικῶς τοῦς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ χριστιανούς. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρὸν ἔλεος εἰς μετὰ τῆς ἱερότητός σου.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1824 mense iulio.

Anthimus III, a sede amotum, excepit Chry- A
anthus, qui inde a mense februario 1799 metro-
polita Berthoensis loco Daniel vita functi creatus,
ad metropolim Serraram, mense iulio 1811, trans-
ierat in locum Constantii, ad sedem Cyniceam
translati. Patriarcha factus est die 9 iulii, anno
1824, operam navantibus Macario Ephesi, Ignatio
Heraclae, Panaretio Nicomediae, Hierotheo Nicaeae,
Hieremia Deroorum, Macario Thessalonicae, Do-
sitheo Novarum Patrarum, Cyrillo Mesembriae,
Seraphim Xanthe, Nectario Lemni et Ioseph Pe-

archarum nondum edito, p. 59:

1824: Ιουλίου: Χρόνους α'-ος: προσηγορίας
Βεργίας και έκτατα Σερρών άρχιερείς. Ένεργεί-
ων των κορυμνών και άνω ελθόντων των άρχιερέων
καταβέβασθη από τον θρόνον τῷ 1826 σκευαφείου 26,
και έξαρτίσθη εἰς Κασόρειαν. Ψήφῳ και έυλογίῃ
των άρχιερέων ανεβέβασθη εἰς τον θρόνον ὁ Χαλκη-
δόνης: Άγαθέγγελος.

Of. etiam Έκκλησιαστική Αλήθεια, τ. II (1883),
p. 317.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua exhibentur rationes debitorum ab unaquaque dioecesi in aerarium
publicum persolvendorum

1825 aprilis 8.

De pecunia a singulis sedibus oecumenicis dioe- B
cesibus ad aerarium publicum conferenda, seu de
debito illo quod αὐλικῶς χρέος nomine dicebatur,
sermonem ad praeteritos annos iam saepius insti-
tutum, praesertim cum de rebus Serrorum in-
staurandis paulo superius egimus. Quae res ut
egregio testimonio illustretur, tabulam sequentem
repetendam censuimus, quippe quae tum aberrantem
sedium episcopopaliū notitiam praebet, tum mise-
randum rei nummariae statum ipsis numerorum
notis significet. Documentum haud iniucundum e
schedis Agathangeli patriarchae eruit et in publi-
cam protulit lucem G. I. Lampusiades Adrianopoli-

tanus apud Dem. Gr. Camburoglum, Μνημεία τῆς
Ιστορίας τῶν Ἀθηνῶν, τ. III (Athenis, 1892),
p. 135-6. Quae post singulas metropoles afferun-
tur nomina, nota „ signata, episcopatus designant
ipsi metropoli subiectos. Dioeceses omnes in tria
distribuantur genera, pro iis rerum conversionibus,
quibus ea aetate turbatum fuerat imperium Tur-
cicum: aliae nimirum nullo modo, aliae aliquatenus,
aliae omnino a sede oecumenica seiunctae habe-
bantur anno 1825, quo haec tabula conscripta est.
Primi ordinis 97 numero erant, secundi vero 25,
terti denique 44, in toto 166 sedes episcopales.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΡΕΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

1825 ἀπριλίου 8-γ.

Καταγραφή ἀκριβῆς τῶν αὐλικῶν χρεῶν C
τῶν ὑποκειμένων τῷ πατριαρχικῷ οἰκου-
μενικῷ θρόνῳ ἐπαρχιῶν, διαιρουμένων κα-
τὰ τὴν νῦν κατὰστασιν αὐτῶν εἰς τρεῖς τάξεις.

Α' τάξις.

Αἱ σφδόμεναι ἀνεπηρέαστοι ἐπαρχίαι ὡς ἑξῆς:

Κασσαρεία	γρ.	59 000
Ἐφέσου		150 500
Ἡλιουπόλεως		94 500
Κρήνης		38 500
Ἡρακλείας		48 000
Καλλιουπόλεως		30 028
Μυριοπότου		20 000
Μετρών		28 000
Τυρουλλώης		12 500
Κυζίνου		87 900
	γρ.	568 928

Νικομηδείας		51 000
Νικαίας		50 500
Χαλκηδόνης		82 720
Δέρκων		56 490
Θεσσαλονίκης		94 050
Κύτρου		26 040
Καμπανίας		25 500
Πλαταμῶνος		15 280
Σαφβίων		20 880
Ἀρδαμερίου		11 367
Πάτρης		9 650
Πολυανθῆς		21 095
Ἱερικοῦ καὶ ἁγίου ὄρους		10 500
	γρ.	1 044 000

Τορνόβου		245 000
Τζερβένου		38 592

Πρεσλάβας	γρ.	32 700
Λοφτσοῦ		32 000
Βράτζας		31 509
	γρ.	1 423 801
Ἀδριανουπόλεως		193 000
Ἀμασείας		27 500
Πρόοσης		118 000
Νεοκαισαρείας		38 500
Νικουπόλεως		8 000
Ἰκονίου		44 550
Πισιδείας		49 750
Τραπεζοῦντος		9 000
	γρ.	1 912 101

Φιλιππουπόλεως		180 000
Ρόδου		24 300
Λαίρνης	deorat	
Σερρών		162 000
Δράμας		174 500
Ἐλευθερουπόλεως		30 200
	γρ.	2 483 101

Σμύρνης		76 708
Ἰωαννίνων		128 163
Δρυϊνουπόλεως		9 100
Βελλας		1 000
Χειμάρρας		1 000
Μιτυλήνης		138 500
	γρ.	2 837 570

Διδυμοτείχου		57 000
Ἀγιάρας		18 500
Φιλαδελφείας		64 500
Μαλενίκου		75 000
Αἰνίου		36 900
Μηθύνης		145 250
	γρ.	3 234 790

Μασηβρίας	γρ.	56 000
Βιτόνης	"	72 500
Αρόστρας και Προλάφου	"	73 500
Σοφίας	"	40 300
Βιζύας	"	43 500
Αγγιδίου	"	71 500
Βόρνης	"	45 000

γρ. 3 636 030

Μαριονείας	"	38 500
Σηλυβρίας	"	36 000
Σάνθης	"	27 000
Γάνου και Χάρως	"	40 750
Σαζουπόλεως	"	14 000
Δήμου	"	23 000
Τιβρού	"	16 550

γρ. 3 631 820

Χαλδίας	"	9 500
Δημητριάδος	"	44 250
Προικονήσου	"	29 500
Αητίτζης	"	23 150
Αγαθουπόλεως	"	42 000
Φαναριοπολεως	"	45 000
Κώου	"	16 500
Παγωνιανής	"	16 000
Νύσσης	"	39 405
Νυσσάδας	"	39 405

γρ. 4 136 530

Σκοπείων	"	36 000
Έρσοκίου	"	36 000
Κωνσταντινίου	"	70 000
Παλιγυρβίου	"	80 000
Σαμακωβίου	"	65 000
Ουζιτζής	"	56 500
Πόρνης	"	155 000

γρ. 4 635 030

Σβορνικίου	"	45 277
Ρατκοπροπόνης	"	45 000
Παλαγωνίας	"	32 500
Καστορίας	"	26 750
Βοδενών	"	36 200
Δυρραχίου	"	10 000

γρ. 4 830 757

Στρεμνιτζής	"	31 750
Βαλεγγράδων	"	18 500
Δεβρών	"	7 500
Μογλενών	"	3 500
Πρεσπών	"	20 250
Βελισσοῦ	"	13 600

Όλη ή σούμα των οφζομένων επαρχιών

γρ. 4 936 607

B' τάξις.

Αί φθoράν παπονδύται και δυστυχήσασα επαρχίαι δια τὰς ἀνωμείλους περιστάσεις ως ἀκολούθως:

Λαρίσης	γρ.	234 470
Τρίκακης	"	19 749
Στεγών	"	12 000
Γαρδικίου	"	24 900
Άρτης	"	180 000
Βερροίας	"	37 970
Χίου	"	97 500

γρ. 606 589

Έλασσόνο	"	46 500
Κασσανδρείας	"	23 000
Κορυτσάς	"	36 000
Σιωνίου	"	35 950

Α Γραβιτών	γρ.	70 000
Μασηονησίων	"	5 000

γρ. 833 039

Κρήτης	"	14 000
Κνωσσός	"	30 000
Αρχαδίας	"	16 350
Χερρονήσου	"	32 400
Αδελφοπόλεως	"	14 400

γρ. 930 189

Ραφιδόνης	"	11 500
Κυδωνίας	"	43 000
Αράκης	"	30 350
Πάτρας	"	34 540
Σιταίας	"	15 720
Τερπός	"	16 000
Κισσάμου	"	35 000

B' Όλη ή σούμα των παδουσών επαρχιών

γρ. 1 116 299

Γ' τάξις.

Αί καταπατητμέναι επαρχίαι ως εξής:

Αθηνών	γρ.	67 500
Τελλιντίου	"	7 500
Σόλωνος	"	36 000
Σαίρρου	"	1 300
Θηβών	"	45 000
Κορίνθου	"	80 000
Δαμαλίων	"	5 400
Μονεμβασίας	"	27 826
Αίλου	"	9 450
Ανδρούσης	"	5 500

γρ. 285 476

Ο Παλαιών Πατρών	"	54 400
Καρνίκης	"	10 000
Κερύνης	"	6 100
Μοθώνης	"	16 000
Λακαδαίμονας	"	31 000
Ερσοθίνης	"	12 500
Καρουπόλεως	"	10 500
Μαλιτζίνης	"	1 000

γρ. 426 976

Χριστιανουπόλεως	"	36 250
Ναυπλίου	"	40 000
Όλάνης	"	29 400
Τριπολιτζας και Άμυκλών	"	60 000
Ζαρντάς	"	3 500
Ρέντος	"	22 500
Δημητσάνης	"	18 250
Αιόλεων	"	3 500

γρ. 640 376

Παροναξίας	"	34 000
Εορίτσου	"	39 950
Καρίστου	"	18 100
Σαντορίνης	"	28 000
Σέρου	"	50 000

γρ. 810 426

Σίφνου και Μόλου	"	22 800
Άνδρου	"	32 600
Τζίας	"	7 800
Αιγίνης	"	30 000
Τήνου	"	20 000
Καρπάθου	"	17 100

γρ. 940 726

Νέων Πατρών	"	25 000
Αιγίας	"	24 851

Συνεδίου	γρ.	12 938 A
Ραδιοφίλου	"	6 988
Λαδοφίλου	"	39 543
Ζητουρίου	"	48 300
Θαυμασιού	"	26 500
	γρ.	1 124 706

ἦτοι ἐν μιλίοντι καὶ ἑκατὸν εἴκοσι τέσσαρες χιλιάδες καὶ ἑκατόκις ἑξ ἑξή ή οὐρα τῶν κατασκευαζομένων ἐπαρχιῶν.

Σύνεσις οὐραῶν.	
Ἡ οὐρα τοῦ χρέους τῶν οὐραίων	
ἀνεκπεράστων ἐπαρχιῶν	γρ. 4 936 607
Ἡ οὐρα τῶν παθουσῶν καὶ δυστυχουσῶν ἡδὴ ἐπαρχιῶν	1 116 299
Ἡ οὐρα τῶν κατασκευαζομένων	1 124 706
	γρ. 7 177 612

ἦτοι ἐκτὸς μιλίοντα καὶ ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἐκτὸς χιλιάδες καὶ ἑξακόσια δέκα.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1825 mense augusto.

Cum Agathangelus, Beligradii in Serbia metropolitanus, ad eodem Chalcedonensem, annuente sacra synodo, transisset, ecclesiae Beligradii praefectus est Cyrillus, Mesembriae metropolita, anno 1825, mense augusto, indictione XIII, suffragia ferentibus antistitibus his: ὁ Ἐπίσκοπος Μακάριος, — ὁ Δάριων Νικηφόρος, — ὁ Λαρίσης Μαλέτιος, — ὁ

Νέων Πατρῶν Δοσίθεος, — ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἁγίου Παλαργωνεῖς Ἰωσήφ, — ὁ Σιωνίου Ἰωαννίκιος.

Εὐδοκίᾳ patriarch. 14, p. 79, ὑπομνήματος; fragmentum edidit Callinicus Delicaneus, Patriarchicῶν ἐγγράφων τόμος τρίτος (Constantinopoli, 1905), p. 738-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1825 mense octobri.

Theophilus, patriarcha Alexandrinus, cum abhinc septennium, relicta sede, quietam ageret vitam in insula Patmo, unde ortum habuerat, a sacra synodo, collatis cum Polycarpo Hierosolymitano consiliis, a munere amotus est, scripto in eum depositionis libello ita incipiente: Ὁν λόγον τῷ σάματι ἡ ψυχῇ, τὸν αὐτὸν ἡ πνευματικὴ προστασία τῷ χριστιανώματι πληρώματι. Datum erat anno 1825, mense octobri, indictione XIV; subscriptiones exhibebat istas: Chrysanthus Constantinopolitanus, Polycarpus Hierosolymitanus, Macarius Ephesus, Mattheus Cysicenus, Ioseph Nicaenus, Nicephorus Deroensis, Nicodemus Prusaeus.

Antistitis depositi successor mox a synodo creatus est Hierotheus, metropolita Nicaenus, cuius electionis ὑπόμνημα, eodem tempore scriptum, ita incipiebat: Ἡ διὰ τῆς πανορθοῦς τοῦ θεοῦ δύναμις; πηγὴ διαταλοῦσα. Subscriptiones vero erant hae: ὁ Κυζίκου Ματθαῖος, ὁ Νικαίας Νικηφόρος, ὁ Προύσης Νικόδημος, ὁ Ἰκονίου Ἀνθίμος, ὁ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος, ὁ Μεσσηβρίας Καλλίνικος, ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος, ὁ Ἰμβρου Ἰωσήφ, ὁ Παλιγγαδίου Κύριλλος.

τοῦ συναξάρχου ἁγίου Προύσης κύρ Νικηφόρου, — ὁ Χαλκηδόνος Ἀγαθάγγελος, — ὁ Ἰκονίου Ἀνθίμος, — ὁ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος, — ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος, — ὁ Ἰμβρου Ἰωσήφ, — ὁ Παλαργωνεῖς Γρηγόριος, — ὁ Σιωνίου Ἰωαννίκιος.

Theophili depositionem atque Hierothei electionem sacra synodus, missis ad christianos sedis Alexandrinae litteris, multis verbis retulit. Datae erant eodem anno, mense novembri proxime insequenti. Subscriptiones exhibebant istas: ὁ Ἐπίσκοπος Μακάριος, — ὁ Κυζίκου Ματθαῖος, — ὁ Νικαίας Νικηφόρος, — ὁ Προύσης Νικόδημος, ὁ Ἰκονίου Ἀνθίμος, ὁ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος, ὁ Μεσσηβρίας Καλλίνικος, ὁ Σηλυβρίας Διονύσιος, ὁ Ἰμβρου Ἰωσήφ, ὁ Παλιγγαδίου Κύριλλος.

Ambas priores tabulas e codice patriarch. 14, p. 82-3, tertiam e codice patriarch. 15, p. 316, nuper edidit Callinicus Delicaneus, τὰ ἐν τοῖς καθεξῆς τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ οὐράνιου ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἐγγράφα (Constantinopoli, 1904), p. 47-55.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1826 septembris 25.

Quo die Chrysanthus patriarcha, solio deiectus, in exilium actus est, eo ipso antistites Constantinopoli commemorantes, conventu inito in templo patriarchali, patriarcham creaverunt Agathangelum, qui eodem Beligradiensem in Serbia mense novembri 1815 adeptus in Dionysii vita sancti locum, ad ecclesiam Chalcedonensem post Callinici metropolitae mortem translatus fuerat anno 1825, mense augusto. Suffragia pro eo tulerunt antistites hi: Macarius Ephesi, Ignatius Heracleae, Nicephorus Deroensis, Gerasimus Adrianopolis, Nicodemus Prusae, Benedictus Ioanninorum, Agathangelus Ancyrae, Callinicus Didymotichi, Dositheus Novarum Patrarum, Germanus Vidyti, Ioseph Sophiae, Ioseph Bisyae, Ioseph Nysae. De rebus Agathangelu patriarcham agente, gestis quaedam non infuscunda refert Demareus ille ineditus. Audiat iterum:

1826: Σεπτεμβρίου 25: Ἀγαθάγγελος α'-ος, προχρηματίας Μπαλιγγαδίου καὶ ἑκατὸς Χαλκηδόνος ἀρχιερεῖς.

Ἐπὶ πατριαρχείας κυρίου Εὐγενίου, ὡς προεγράφη, ἐβήσαν εἰς τὴν φυλακὴν τοῦ Μπουσταντζήπασι ὡς ἐνέχυρα τοῦ γένους τῶν Ρωμαίων ὁ Νικομηδείας κύριος Πανόρητος, ὁ Δάριων κύριος Ἰερωνίμης, ὁ Θεσσαλονίκης κύριος Ματθαῖος, ὁ Χαλκηδόνος κύριος Ἀνθίμος, ὁ Σμάρνης κύριος Παῖσιος. Ἐξ αὐτῶν ὁ μὲν Χαλκηδόνος κύριος Ἀνθίμος ἐκλεχθεὶς πατριάρχης, ὡς προεβλήθη, τῇ 28 ἰουλίου τοῦ 1822· οἱ λοιποὶ ἔμειναν ἐν τῇ φυλακῇ μέχρι τοῦ 1823, αὐτοῦ τοῦ 15. Μετ' αὐτοὺς δὲ ἐβήσαν εἰς τὴν αὐτὴν φυλακὴν ὁ Κεϊσουλίας κ. Ἰωαννίκιος, ὁ Ἡρακλείας κ. Ἰγνάντιος, ὁ Νικαίας κ. Ἰαρέθιος, ὁ Χαλκηδόνος κ. Καλλίνικος· ὁ δὲ μέγας πρωτοσύγκελλος κ. Καλλίνικος ὡς παραχρῆμα προεβλήθη ἐν τῇ αὐτῇ φυλακῇ. Ἐξελθόντων δὲ καὶ αὐτῶν μετὰ ἐνιαυτοῦ

κυκλοφορίαν, ἐκτὸς τοῦ Καισαρείας, ὅστις ὡς γρηγορᾷ Α Νικαίᾳ. Ἐξελθόντων καὶ αὐτῶν τῇ 1826, εἰσῆλ-
 θον ὁ Καλκηδόνος καὶ Ἀγαθάγγελος, ὁ Ἀδριανου-
 πόλεως καὶ Γεράσιμος, ὁ Βιζύης καὶ Ἰωσήφ, ὁ Ἀγκύρας
 καὶ Ἀγαθάγγελος].
 Sequenter alia manu: 1827: Ἐξῆλθον οἱ ὁλο-
 θέντες ἀρχιερεῖς τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῆς κυρίας
 ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ εἰσῆλθον ἡμεῖς τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ
 ὁ τε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνθίμος, ὁ Νέων Πατρῶν Δο-
 σίθεος καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἀνάξιος Προικονήσου
 Κοσμάς, καὶ ἐβάλαμεν τὸν ἐσπερινὸν τῆς Θεοτόκου
 εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ μετὰ εἰκοσι δύο ἡμέρας ἐξῆλ-
 θαμεν καὶ ἐβάλαμεν τὸν ἐσπερινὸν τὸ γενεσιον τῆς
 Θεοτόκου σептемβρίου ἡ' εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

Νικαίᾳ. Ἐξελθόντων καὶ αὐτῶν τῇ 1826, εἰσῆλ-
 θον ὁ Καλκηδόνος καὶ Ἀγαθάγγελος, ὁ Ἀδριανου-
 πόλεως καὶ Γεράσιμος, ὁ Βιζύης καὶ Ἰωσήφ, ὁ Ἀγκύρας
 καὶ Ἀγαθάγγελος].

Sequenter alia manu: 1827: Ἐξῆλθον οἱ ὁλο-
 θέντες ἀρχιερεῖς τὴν παραμονὴν τῆς ἑορτῆς τῆς κυρίας
 ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ εἰσῆλθον ἡμεῖς τῇ αὐτῇ ἑσπέρᾳ
 ὁ τε Ἀρχιεπίσκοπος Ἀνθίμος, ὁ Νέων Πατρῶν Δο-
 σίθεος καὶ ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἀνάξιος Προικονήσου
 Κοσμάς, καὶ ἐβάλαμεν τὸν ἐσπερινὸν τῆς Θεοτόκου
 εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ μετὰ εἰκοσι δύο ἡμέρας ἐξῆλ-
 θαμεν καὶ ἐβάλαμεν τὸν ἐσπερινὸν τὸ γενεσιον τῆς
 Θεοτόκου σептемβρίου ἡ' εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de sacro chrismate a solo patriarcha consecrando

1826 octobris 3.

Sacrum chrisma seu, ut aiunt, sacrum unguen-
 tum consecrandi ius sibi proprium esse ac singulare
 contendunt, tribus saltem abhinc saeculis, patri-
 archae Constantinopolitani, quemadmodum ex mul-
 tis, atque in primis ex eo quod sequitur documento
 disertis verbis comperitur. Quamobrem illud in
 forma extensa repraesentandum censuimus, quamvis
 a solo patriarcha, non ab universa synodo fuerit
 exaratum. E codice patriarchali 16, p. 3, exscrip-
 tum exstat tum apud Manuelem I. Gedeon, Kanoni-
 καὶ διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1889), p. 175-7,
 tum apud Callinicum Delicanen, Πατριαρχικὰς ἐγ-
 γράφων τόμος, τρίτος (ibidem, 1906), p. 520-2.

† Ἀγαθάγγελος ἄλλῃ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων-
 σταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
 ἀρχῆς.

† Ὑψηλότατε, εὐμενέστατε καὶ ἐκλαμπρότατε αὐ-
 θέντα καὶ ἡγεμὸν πάσης Μολδοβλαχίας, μεγαλοπρε-
 πέστατε υἱὲ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν λίαν ἀγαπητὴ
 καὶ περισπούδαστε κύριε κύριε Ἰωάννη Στούρτζα βοε-
 βόδα, τὴν μεγαλοπρεπεστάτην αὐτῆς ὕψηλότητα ψυχῆς
 ἐκ μέσης εὐχόμενοι καὶ πατρικῶς ἀσπαζόμενοι, ἡδίστα
 προσαγορεύομεν. Τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου
 ἡμῶν κυρίου Χρυσάνθου τῇ κα' τοῦ περιπεσόντος
 σептемβρίου μηνὸς ἀποκαρυνθέντος τοῦ οἰκουμένου
 θρόνου, ἡμεῖς καίτοι μηδέποτε φαντασθέντες τὸν ὄγκον
 τοῦ πνευματικοῦ τούτου ἀξιώματος, ὅμως κοινῇ ὁμο-
 φωνῇ ψήφῳ καὶ ἐκλογῇ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ γένους
 παντὸς προσκληθέντες, ἀνῆλθον ἐπὶ τὴν τηλεκατὴν
 πνευματικὴν ἀρχὴν, ἀναθέμενοι ὅπως ἐαυτοὺς εἰς τὴν
 ἀφ' ὧν τοῦ Ὑψίστου φιλανθρωπίαν καὶ εἰς τὴν εὐμέ-
 νειαν καὶ εὐσπλαγχνίαν τοῦ ὕψους καὶ κραταιοῦ
 δεσποτίου, δι' ἧς καὶ μόνῃς δυνάμεθαι νὰ οὐκιστρο-
 φήσωμεν δεξιῶς τὸ πάγκοινον τοῦτο σῶμα τῆς ἐκ-
 κλησίας καὶ νὰ διασώσωμεν εἰς εὐδιν καὶ σωφελὴ
 λιμένα. Ἀρμόδιος γοῦν προσηγόμενος ἐπὶ τὴν ἐκτίλε-
 σιν τοῦ ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ ἔθους, προσφέρομεν
 διὰ τοῦ παρόντος ὡς ἀπαρχὴς τινος καὶ προέλευ-
 σης νέας ἡμῶν πατριαρχείας τὰς ἀγαθὰς ἐκτελε-
 στικὰς προσηγορίας μας πρὸς τὸ θεοφροῦντον αὐτῆς
 ὄφος, ἐξαιτούμενοι θεῶν αὐτῇ ὀφείλαν ἄνθρωποι, μακροῖς
 αἰῶσι συμπαρακτινόμενοι, καὶ εὐδαμονίαν διηγεῖσθαι,
 εὐαφίστηναι τὰς εἰς τὴν κοινὴν ἡμῶν εὐεργεσίαν,
 κραταίαν καὶ ἀήττητον βασιλείαν, καὶ ἐπὶ πᾶσι στε-
 ρέουσιν ἀδικιολόγητον ἐπὶ τοῦ πανεκλάμπρου ἡγεμονι-
 κοῦ αὐτῆς θρόνου μετὰ τῆς αἰσίας ἐκπαλαύσεως
 πάντων τῶν κατ' ἔρεσιν ἀγαθῶν ἐπομένων δὲ τῇ
 δημοποιούμεν, ὅτι τὸ πρὸς τὸν παναγιωτάτου προ-
 κάτοχον ἡμῶν ἀποτεινόμενον πανέκλαμπρον ἡγεμονι-
 κὸν τῆς, σεσημασμένον τῇ κα' αὐγούστου, διεσφηνον

ἡμῶν ὅσα τὸ θεοφροῦντον ὄφος τῆς γράφουσα ἐξαι-
 τεῖται τῆς ἐκκλησιαστικῆς συγκαταθέσεως καὶ ἀδείας
 ἐπὶ κατασκευῇ αὐτοῦ ἀγίου μύρου, διὰ τὴν ἣν πάσχει
 ἡλλειψιν ἡ ἡγεμονικὴ αὐτῆς ἐπικράτεια καὶ δυσκολίαν
 εἰς τὸ παράλειπον τοῦτο, καθὼς καὶ περὶ τινος Μαλε-
 τίου, χειροτονηθέντος μὲν ἐν τῇ ἐποχῇ τῶν ἀνωμα-
 λιῶν ἀρχιερέως ἐπὶ τῇ ἐπισκοπῇ Ῥωμάνου, ὁσπερ
 δὲ ἐκπεσόντος τοῦ βαθμοῦ τούτου καὶ ἥδη προσπίπ-
 τοντος καὶ δεομένου ἑλέους καὶ ἐκκλησιαστικῆς συγ-
 καταθέσεως. Πρὸς ταῦτα γοῦν ἀπαντῶντες τῇ δημο-
 ποιούμεν, ὅτι προβληθέντα συνοδικῶς ἀμφοτέρω
 προβλήματα, τὸ μὲν πρῶτον ἐφάνη ἀπαράδεκτον, ὅτι
 δι' ἡ ἐκτίλεσις τοῦ ἀγίου μύρου, ὡς πρὸς τὸν ὑπάρ-
 χον, κανονικῶς ὑποτιθέμενον λόγῳ, τῇ μεγάλῃ τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ μόνον ἀρῶσθαι ὡς κοινῇ πάντων
 τῶν ὀρθοδόξων μητρὶ, καὶ οὐδαμῶς ἄλλοθι εἰ μὴ ἐν-
 ταῦθα διὰ τῆς πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς παρουσίας
 τίταται ἀνέκαθεν κανονικῶς κατασκευάζεσθαι τὸ
 ἄγιον μύρον καὶ διανεμεσθαι ταῖς ἀπανταχοῦ ἐκκλη-
 σίαις τῶν ὀρθοδόξων δι' ἣν δὲ ἡ ἡγεμονικὴ αὐτῆς
 ἐπικράτεια πάσχει ἡλλειψιν, μὴ ἐπαρκούντος τοῦ ἐν-
 ταῦθεν κατὰ καιρὸς στελλομένου, ἀναλαμβάνει κατὰ
 χρόν τὸ βάρος αὐτό, καὶ ἀποσταλέντων αὐτοῦ τῶν
 ἐξόδων, ἐτοίμως προάγειν εἰς τὴν κατασκευὴν καὶ
 ἐπομένως ἀποστέλλεται αὐτοῖς πρὸς ἀπόκτησιν βασιλῆ
 τοῦ ἱεροῦ τούτου χρήματος παρὰ ταῖς ἱεραῖς ἐκκλη-
 σίαις τῆς ἡγεμονικῆς ἐπικρατείας τῆς κατὰ τὸ παρὸν
 δὲ στέλλεται ἐν δοχείῳ τριῶν ὀκτάδων καριετικῶν
 ἀγίου μύρου, ὅκτ' ἡμετέρας πατριαρχικῆς σφραγίδι
 ἐσφραγισμένον. Περὶ δὲ τοῦ χειροτονηθέντος Μα-
 λετίου, ἐπειδὴ δι' ἣν γράφει τὸ θεοφροῦντον ὄφος
 τῆς ἐντελῆς πρόσκτωσιν καὶ θερμὴν αὐτῆς δέησιν
 δικαιόσθαι τῆς ἐκκλησιαστικῆς φιλανθρωπίας καὶ συγ-
 καταθέσεως, ἀσθενείας τε καὶ ταλαιπωρίας ἐπὶ τοῖς
 τοῖς ἐκκαίμενος, ἀνεκρίθη ἵνα ἔχῃ τὸ ἀναγνὸν τῆς ἡς
 ἔλαχεν ἀρχιεπισκοπῆς, συγκαταρτημένος τε καὶ λελυ-
 μένος ὑπάρχων τῶν προεπανχθέντων δεσφῶν καὶ ἐπι-
 τιμῶν, γνωρίζομενος δὲ μόνον φιλεῖ τῷ ὀνόματι ἀρχι-
 ερέως καὶ ἔργα ματαιοῖς ἐπιδεικνύμενος, ἐφ' ὅς
 ὁσῶποτε ἐφάνη προσεκπερῶν τῇ θεῇ φιλανθρωπίᾳ.
 Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τούτων. Δὲν ἀμφιβάλλομεν δὲ
 ὅτι ὁ περὶ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διακίης
 καὶ ἐνθέρμος ζήλος τῆς, ἥδη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας
 παλλακιστοῦ ὡς ὑπερεκπερῶντος, φιλοτιμότερας
 παρῆται τὰς ἐνδείξεις τῆς χριστιανικῆς αὐτῆς
 διαθέσεως εἰς πᾶν εἰς τὴν συνταλαστικὴν ἐν τῇ κοινῇ
 τε καὶ ἰδίᾳ. Τὰ δὲ ἐπὶ αὐτῆς εἰν θεῶν εἰν κλειστά,
 πανευκλείστα καὶ πανευδαμονέστατα.

Διάκρυος πρὸς θεὸν ἱκέτης

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀγαθάγγελος.
 αὐτός, ὁκταβρίου γ'.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de mercede ministris patriarchalibus persolvenda

1826 novembris 1.

De annua mercede, ministris in aedibus patriarchalibus adhibitis pro opera et labore persolvenda, saepenumero actum est in sacrae synodi conventibus, ut benevolus lector compariet, si ea quae ad praeteritos annos attulimus documenta, diligenti manu versaverit. His modo accedat aliud, non a Chrysantho patriarcha, ut Manuelli Gedeon placuit, sed ab Agathangelo, ni fallor, editum. Etenim mense novembri anni 1826, quo tabulam conscriptam esse asserit Gedeon, Chrysanthus oecumenico solio iam fuerat deiectus, uti supra dictum est, utque ab ipso Gedeone refertur in opere praenotato: Πατριάρχης Πάπας (Constantinopoli, 1890), p. 687. Tabulam e codice patriarchali exscriptam typis divulgavit vir ille doctus in opusculo cui titulus: Παιδεία καὶ πτωχεία παρ' ἡμῖν κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας (Constantinopoli, 1893), p. 72-5.

† Ἀγαθόγγλος ἄλλω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Παρὶ φυλακῆς καὶ συντηρήσεως τοῦ δικαίου καὶ τῆς εὐνομίας καὶ εὐταξίας τῶν καθήμενων κἀνασθῆναι ἢ ἐκκλησιαστικῇ καταβάλλεται πρόνοια· σκοπὸς γὰρ τῆς ἐκκλησίας καὶ βάσις ἐπὶ τοῦ παρόντος ὅρισμόν τινα θεοῦ καὶ τῶν ἐπὶ τοῖς δικαιοῦσι τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργῶν καὶ κατασφαλίσαι τὰ καθήκοντα ἐκάστου ἐκ τοῦ ἐπιπόνου αὐτῶν ἔργου, ὅπως, διαφυλαττομένης κοινῆς εὐταξίας, ἀφιλοειδέως καρπῶνται τῶν δικαίων αὐτῶν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς συνβῆναι πολλὰς διαφορὰς καὶ φιλονεικίας καὶ δυσπερσεκίας παρὶ τῶν ἀποδομιῶν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὑπουργοῖς μισθῶν καὶ ἄλλων νενομισμένων αὐτοῖς ἀνέκων δικαιομάτων ἀπὸ τοῦ κοινῶς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τῶν νεοχειροτονητῶν καὶ μετατιθεμένων εἰς ἐπαρχίας ἁγίων ἀρχιερέων, καὶ ἔνεκεν τούτων παρελθόντων αἰτίων καὶ ἐκκλησιαστικῶν πρῶματα, μὴ ὄντων βασιμῶς τεταγμένων καὶ κεκυρωμένων τῶν δικαίων αὐτῶν, τούτου ἕνεκα, ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου πάσαι φιλονεικία καὶ ἔρις καὶ ἀμφισβήτησις παρὶ τούτων καὶ δυσπερσεκία, σφέτους ἀνεμνήνης συνοδικῆς, ἀπεφάνθη κοινὴ γνώμη, ὅπως ταχθέντα διορισθῶσιν ἐκάστῳ τὰ δίκαια διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ τόμου, καὶ ἀποδίδονται εὐτάκτως καὶ μετὰ τῆς προσήκουσας τῶν λαμβανόντων εὐαρεστίως.

Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφαίνόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν παρὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερέμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ ἀνέκων τεταγμένοι καὶ ἡδὴ προσδιορισθέντες μισθοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργῶν καὶ τὰ λοιπὰ αὐτῶν νενομισμένα δικαιώματα ὑπὸ τοῦ κοινῶς καὶ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἀποδίδονται αὐτοῖς κατὰ τὸν ἐξῆς διορισμόν, ἥτοι τῷ μὲν λογιστῇ κατὰ καιρὸν γραμματικῷ τοῦ τε ἡδὴ καὶ αἰ τῶν οἰκουμενικῶν θρόνων βιέποντος πανηγυστάτου πατριάρχου δίδεται μισθὸς ἀπὸ τοῦ κοινῶς γρόσια διακόσια πεντήκοντα κατὰ μῆνα· λόγῳ δὲ τῆς ἀνέκων τεταγμένης φιλοδοξίας κατὰ τὸ ἅγιον πάσχα καὶ τὴν Χριστοῦ θείαν γέννησιν τῷ αὐτῷ γρόσια τετρακόσια, δηλοῦντι διακόσια τὸ πάσχα καὶ διακόσια τὴν Χριστοῦ γέννησιν· παρὰ δὲ τῶν νεοχειροτονημένων καὶ μετατιθεμένων ἁγίων ἀρχιερέων δίδεται

αὐτοῖς ἕνεκα τῶν ἀποδομιτικῶν καὶ τῆς εἰδήσεως συν-
οδικῶν γραμμάτων ἀπὸ μὲν τῆς α' τάξεως γρόσια
ἐκατόν, ἀπὸ δὲ τῆς β' καὶ γ' τάξεως ἀνὰ ἑβδομήκοντα·
παρὶ δὲ τῶν ζητούμενων καὶ γραφομένων ἐπιστολῶν
καὶ λοιπῶν γραμμάτων, τοῦτο παραλειπόμενον ἐλεύ-
θερον μένει εἰς τὴν εὐδίακριτον ἀγαθὴν προαίρεσιν
τῶν λαμβανόντων αὐτὰ σεβασμίῳ ἑτέρῳ, ὅπως φιλο-
δοξούντες ἀνακαῶσαι τὸν εἰς τὴν γραφὴν αὐτῶν
προσόμενος κοπιῶντα γραμματικῶν· τοῖς δὲ λογιστάτοις
τοῦ κοινῶς δυοὶ γραμματικοὶ ἀποδίδονται ὡσαύτως
μισθὸς ἀπὸ τοῦ κοινῶς ἀνὰ γρόσια διακόσια πεντή-
κοντα ἐκάστῳ κατὰ μῆνα, κατὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῆς
θείας τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως καὶ τοῦ ἁγίου πάσχα
ἀνὰ γρόσια τετρακόσια ἐκάστῳ, δηλαδή ἀνὰ διακόσια
τὸ πάσχα καὶ ἀνὰ διακόσια ἐκάστῳ τὴν Χριστοῦ
γέννησιν· παρὰ δὲ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων δίδεται αὐ-
τοῖς, ὡς κοπιᾶσθαι, ἐκ μὲν τῆς α' τάξεως γρόσια
ἐκατόν, ἀνὰ πεντήκοντα ἐκάστῳ· ἀπὸ δὲ τῆς β' καὶ
γ' τάξεως γρόσια ἑβδομήκοντα πάντα, ἀνὰ 37½ ἐκάστῳ·
ὡσαύτως καὶ τῷ κατὰ καιρὸν καπουκεχρησθῆ τοῦ αἰ
πατριαρχεύοντος ἀποδίδεται μισθὸς μὲν γρόσια δια-
κόσια πεντήκοντα ἐκάστου μηνός, κατὰ πάσχα δὲ καὶ
τὴν Χριστοῦ γέννησιν γρόσια τετρακόσια, δηλαδή δια-
κόσια τὸ πάσχα καὶ διακόσια τὴν Χριστοῦ γέννησιν,
ἔτι δὲ καὶ πάντα τὰ ἐμπέποντα αὐτῷ τυχρὰ εἰσο-
δήματα· τῷ δὲ κατὰ τὸν κατὰ καιρὸν πατριαρ-
χεύοντος ἀποδίδεται μισθὸς μὲν γρόσια τετρακόσια
ἐκάστου μηνός, κατὰ δὲ τὸ ἅγιον πάσχα καὶ τὴν
θείαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν γρόσια τετρακόσια, ἥτοι
διακόσια τὸ πάσχα καὶ διακόσια κατὰ τὴν Χριστοῦ
γέννησιν· ἐπὶ συνθήκῃ μὲν τοι ταύτῃ, τοῦ μὴ γίνε-
σθαι ἐν αὐτοῖς τοῦ λοιποῦ προσθήκην τινὰ ἢ ἀλλο-
τῶσιν καὶ ἀφαιρῶσιν τῶν τεταγμένων ἐν τῷ παρόντι
δικαιομάτων αὐτῶν. Ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ τὰ γραφέ-
μενα παρὰ τῶν λογιστῶν κληρικῶν αὐλικῶν γράμ-
ματα, ὁμολογίαι, συμφωνητικὰ, ἐξοφλητικὰ, συγχωρη-
τικὰ, ἀφοριστικὰ, καὶ ἄλλα διαφόρου εἶδους γράμματα,
ἀνατίθενται εἰς τὴν ἐπισκοπίαν καὶ ἑταίτησιν τοῦ
μεγάλου ἀρχιεπισκόπου, ὅστις ὀφείλει φρονίμως καὶ
εὐσυνειδήτως ἐπιστάται, διαρυνῶν τε ἀκριβῶς τὰς
ὑποθέσεις καὶ προσδιορίζειν τὰ ἐξοδα αὐτῶν ἀναλό-
γως τῆς κοιότητος καὶ ποσότητος τῶν ὑποθέσεων καὶ
τῆς δυνάμεως τῶν ὑποκειμένων· ἀνεῖ δὲ τῆς ταύτης
ἀρεύνης καὶ εἰδήσεως αὐτοῦ καὶ τοῦ προσδιορισμοῦ
μήτε γράφειν τοὺς κληρικούς, μήτε αὐτὸν βέχεσθαι
γράμματα παρ' αὐτῶν.

Ταῦτα μὲν οὖν τέτακται συνοδικῶς πρὸς διόλυσιν
καὶ τελείαν ἀνάτροπὴν τῶν ἐπισυμβαίνοντων διχονοιῶν,
ἀταξιών τε καὶ δυσπερσεκίων, καὶ πρὸς ἐντελὴ δια-
φύλαξιν τῆς κοινῆς ἀρμονίας καὶ εὐταξίας τῶν αὐλι-
κῶν. Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτε-
ρος πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τόμος, καταστρωθεὶς
κἀν τῷ ἱερῷ κώδυνι τοῦ κοινῶς εἰς δηγητικὴν παρ-
στασιν.

ἁμῶς, νοεμβρίου α'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ Ἐφέσου Μεταφύλας.
- † ὁ Ἡρακλείας Ἰγνέτιος.
- † ὁ Νικομηδείας Πανόρετος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας.
- † ὁ Δάρδανος Νικηφόρος.
- † ὁ Ἀμμοῦσιος Διονύσιος.
- † ὁ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1837 mense martio.

Cum Cyrillus, qui inde a mense augusto 1835 a δ' Ἀμαρίας Νεόφυτος, — δ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος.

Beligradii in Serbia sedem occupaverat, extremum obiisset diem, sacra synodus in locum eius subrogavit Anthimum, episcopum Λοφίτου, anno 1837, mense martio, indictione XV, navantibus operam antistitibus istis: δ Κυζίκου Κωνσταντίνος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ πανιερωτάτου συναδέλφου ἀγίου Ἀγκύρας κυρ Ἀγαθάγγελου, — δ Νικομηδείας Πανδρέτος, — δ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας, — δ Δέρκων Νικηφόρος, ἔχων καὶ τὰς γνώμης τῶν συναδέλφων, τοῦ ἀγίου Ἀδριανουπόλεως κυρ Γερασίμου, ... —

E codice patriarch. 14, p. 114, ὑπόμνημα ἐνυλ-
gavit Callinicus Delicaneos, Πατριάρχικόν ἐγγράφον
τόμος πρῶτος (Constantinopoli, 1906), p. 741.

Exstat ibidem, p. 743, epistola synodalis qua
novo antistiti datur facultas (ἐκδοσις), assumptis in
operis sociis duobus e vicinioribus episcopis, Diony-
sium, Tornovi protosyncellum, Λοφίτου episcopum
canonicis suffragiis creandi, ac postero die eundem
consecrandi.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua normae in dote conficienda adhibendae ad XIII capita rediguntur
1827 mense octobri.

Nimiam in dote conficienda abundantiam ac
luxuriam coercere iam repetitis curis tentaverat
synodus Constantinopolitana, decreta evulgando
severissimis verbis concepta, quae in praecedentibus
huius operis tomis, ad annos praesertim 1737 et
1767, repraesentanda censuimus. Quoniam autem
praevaluit ille mos, neglectis synodalibus decretis,
latius in dies serpebat, familias ceteroquin opulen-
tas ad extremam inopiam subinde adigens, Agath-
angelus patriarcha, gliscenti morbo medicam manum
adhibuit, exceptis prius praestantissimorum in
Urbe civium votis, decem viris curam commisit, ut,
collatis inter se consiliis, ad synodum referrent quae
pravo usui coercendo expeditiora ipsi iudicassent.
Re quam primum perpensa nonnullique excogitatis
remediis, nova dote conficiendae via ac ratio tre-
decim capitibus comprehensa sacrae synodo a de-
cem illis viris oblata est, ab ea publico decreto
statim sancienda. Decretum quidem libens edidit
synodus; consuetudinem vero moribus iam dudum
infectam e medio tollere haudquaquam valuit, ut
postea, ubi temporis ratio postulaverit, dicitur.
Documenta ea de re anno 1827 edita ex exiguo
quodam volumine perquam raro deprompsimus, cui
titulus erat praenotatus hic: Διατάγαι γάμων καὶ
προικοδοσιῶν ὅροι καὶ κανόνες. Ἐν τῇ τοῦ πατρι-
άρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως τυπογραφίᾳ. Ἐν
ἑκαστοτέρῳ, αὐτῶν. Titulum excipiebant altero folio,
nullo signato numero, epigrammata duo in Agath-
angelii patriarchae laudem; deinde tertio folio,
nota 1 ad rectam faciem signato, breve ad lec-
torem monitum, quo totius negotii argumentum

luculenter significabatur his verbis: Διατάγαι γάμων,
ἐκτεταταὶ κατὰ τῶν ἐπὶ χρήμασι γυναίκα: λαμβανόν-
των, καὶ ἐμπορίαν ἀντικρυς καὶ χρηματισμὸν τοὺς
ἱερὰς γάμους ποιοῦμένων, ἐξ οὗ συνέβαινε μυρία τὰ
ἀτοκα, ὅσα καὶ γραφεὶ παραδόναι ἀρχόντων, ὧν τὴν
φθοροποιὴν λύμην μὴ δυνάμενος φέρειν ἅπας ὁ ἐν
τῇ βασιλευσσίᾳ ὀρθόδοξος λαὸς, καὶ οἱ τοῦ ὀρθοδόξου
γένους προδόντες, συμπερονήσαντες, ἐζητήσαντο ὁμο-
φώνως τὴν τοῦ κακοῦ τούτου ἀπαλλαγὴν, διὰ κοινῆς
πάντων ἐνυπογράφου ἀναφοράς. Τοιγαροῦν συνόδου
ὁπερταλεστάτης συγκροτηθείσης τῶν ἀγιωτάτων ἀρχι-
ερέων, καὶ τῶν προκρίτων τοῦ γένους, ἐπὶ τοῦ εὐκλεῶς
ἤδη τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων
διέκοντος πανιερωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυ-
ρίου κυρίου Ἀγαθάγγελου, αὐθορμήτως τὸν ἀγῶνα τῆς
ὀποθέσεως ἀναλαβόντες, καὶ ζῆλον ἐνέθεν ὑπὲρ τοῦ
κοινωφελούς τούτου ἀγαθοῦ ἐνδειξαμένοι, ὅρους καὶ
κανόνες: ἐξέδωτο ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλη-
σία, περὶ τῆς καταργήσεως τῶν κακῶν συνηθειῶν ἐπι-
κρατηθέντων τραχωμάτων καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἐξῆς
ἀρίστης συναρμολογήσεως τῶν γάμων καὶ προικοδοσιῶν,
φρικωδεστάταις ἀραῖς καὶ ἀλύτοις ἐπιτηδείοις καθυπο-
βάλλοντας τοὺς παραβάντας ἂν, ἢ ἀνατρέφοντας τοὺς
κανόνες τούτους, οὓς καὶ τύποις ἐκδοθῆναι ἐπέτρεψεν
εἰς διηγετὴ μνήμην.

Denique a pag. 2 ad pag. 24, quae postrema
erat, quinque repraesentabantur tabulae, quas om-
nino repetendas esse existimavimus, adiecta etiam
eius quae potissima visa est latina interpreta-
tione, a Nicolao Festa in nostros usus maxima ex
parte adornata.

CIVES CONSTANTINOPOLITANI AGATHANGELO PATRIARCHAE ET SACRAE SYNODO.*

Ἀναφορά κοινὴ σύμπαντος τοῦ ὀρθοδόξου
λαοῦ τῆς βασιλευσσίης τῶν πόλεων καὶ
πάντων τῶν προκρίτων τοῦ ὀρθοδόξου γέ-
νους πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην
κύριον κύριον Ἀγαθάγγελον καὶ τὴν περὶ
αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον τῶν ἁγίων ἀρχιερέων,
ζητητικὴ τῆς καταργήσεως τῶν κακῶν συνη-
θειῶν ἐπικρατηθέντων ὀλεσθρίων τραχωμά-
των περὶ τοὺς γάμους καὶ τῶν φθοροποιῶν
ἐν αὐτοῖς καταχρήσεων καὶ πολυτελειῶν
καὶ τῆς περὶ αὐτοὺς διατεθείσης τῶν νομί-
μων προικοδοσιῶν.

Πατριάρχωτα καὶ πανοίεστα δέσποτα καὶ ἱερὰ
τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμήγουρι!

Τοὺς σοφίας ἀκείρους ἐκ προοιμίων καὶ ἀναμνή-
σεων θεῶν βητῶν ἀρχαῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν σοφί-
αν.

Τάτην πανηγύτητα καὶ τὴν ἱερὰν τῶν ἁγίων ἀρχι-
ερέων ὁμήγουρι περιττόν· συνειδότες μὲν γὰρ ἴσμεν
τὴν ὑμετέραν ἀσθένειαν καὶ ἀπειρίαν. Πεισιμόνοι δὲ
εἰς τὴν βαδύνουσαν καὶ ἐμπερίαν αὐτῆς καὶ εἰς τὸν
ἐνθαρμον ζῆλον καὶ σύντονον ἐπιμέλειαν τῶν ὁσημέραι
ἀναγουμένων ὑπ' αὐτῆς κοινωφελῶν πράξεων, ἐκρί-
ναμεν ἀκαθῶς, ὅτι ἐὰν αἱ καιρικαὶ ἀλλεπάλληλοι
περιστάσεις καὶ χρηματικαὶ ἀνάγκαι καὶ ἀπορίαι
μικρὰν αὐτῇ παρεῖχον ἀνεσιν, οὐδὲν ἂν τῶν πρὸς τὴν
ἐκκλησιαστικὴν εὐαγείαν καὶ κοινὴν τοῦ γένους ὠφέ-
λειαν παρεωρῶτο· ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο δυσχερές ἐστιν
ἤδη καὶ σχεδὸν ἀδύνατον τὸ γε νῦν, τῆς χρηματικῆς
ἀμνηχανίας καὶ δυστυχίας τοῦ γένους ἐπὶ τὸ χεῖρον
προβαίνουσας, τούτου γ' ἕνεκα ἡ διόρθωσις ἐκείνων
ἀναβέβληται μέχρι τοῦδε. Ἐκεῖ δὲ ὁ μόνον ἔργον
τῆς ὑμετέρας πανηγύττος καὶ φροντίδος τοῦ ἀποστολῶν
καὶ ἐκρίνον τὰ ἐν τῇ σίτῃ τῆς χριστιανικῆς εὐαγγελίας

* Ed. cit. p. 2-6. Ἐκτετατωμένη ἀπόφασις, τ. VIII (1898), p. 264-5, ubi textus iteratis omissionibus scriptor depravatur.

ἀναφυόμενα ζῆλῳ τῆς ἀταξίας, ἵνα αὐτοὶ τιμώμενοι ἢ ἂν
καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀλλοτρίων ὁ καθάρτατος τῆς
ἐκκλησίας ὅσιος, ἀλλὰ καὶ ἡμέτερον χρέος γνωρίζοντες
εἰδοποιήσαντες νὰ ἀναμνήσκωμεν τὴν ἁγίαν σύνοδον
δοῦσα ἀπὸ ἐκκαρτησέως ἀνέκαθεν καλίστης συνήθειας
καὶ καταχρήσεως τῶν διδομένων τραχημάτων συνή-
θησαν καὶ ἡδὴ συμβαίνουσιν εἰς ὅλον τὸ ἡμέτερον
γένος κακὰ μὴ παντλείον ἐκ τούτου ἀφανισμὸν αὐ-
τῶν τῶν ὁμογενῶν, ἐκίμναι τῇ ἐν εὐαγγελίῳ τοῦ
κυρίου ἡμῶν καὶ τοῦ ὁκνητοῦ δούλου, τοῦ ἀμπιστευ-
θέντος τὸ τέλος τὸν καὶ μὴδὲν περισσεύσαντος, ἐπὶ δὲ
καὶ ταῖς ἀποστολικαῖς ἐντολαῖς καλεουσίαις· Οἱ κο-
δομεῖτε ἀλλήλους· καὶ· Εἰδότες ποιεῖν καλὸν
καὶ μὴ ποιοῦντι ἁμαρτίαν λογιζέσθαι. Ταῦτα
κοινῶς καὶ συμφώνως διανοοῦμενοι καὶ τὰς ἐλεθριότη-
τας ταύτας καταχρήσασθαι· καθάρωντες, φθορὰν τῇ γένει
ἡμῶν ἐκπαλιούσας, εἰ μὴ διορθώσθαι διὰ τῆς πατρι-
αρχικῆς αὐτῆς προνοίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ὑπερ-
κοπίας, ὑπὸ τοὺς πολλὰν ὁμογενῶν καὶ φρονίμων ἀν-
δρῶν ἀποτραπέντες, ἐγνωμεν διὰ τῆς παρούσης κοινῆς
ἡμῶν τα αὐτῶν καὶ ἀπὸ πάντων ἐκ συμφώνου τῶν
ὁμογενῶν ἀναφορὰς ἐξιστορήσαι ἢ μάλλον εἰπεῖν ἐκ-
τραχηθῆσαι τῇ πανσεβαστῇ παναγιότητι καὶ τῇ ἱερᾷ
καὶ σεβασμῇ συνόδῳ τὴν ἐπιπολεῖσαν καλίστην
καὶ παναλλότριον συνήθειαν τοῦ τραχεοδότηματος καὶ
τὴν μετὰ κυριαρχικῆς ἐξουσίας ταχίστην ἀναίρεσιν
αὐτῆς καὶ διορθώσιν ἐκτελέσασθαι, ἥτις ἐστὶν ἡ
ἀκόλουθος.

¶ Ἐπὶ χρόνων γὰρ ἱκανῶν ὑπὸ ἀφιλαδέφειας καὶ
ἀπρονοήσιας τῶν προκρίτων καὶ πλουσίων τοῦ γένους
ἡμῶν παρεσθῆναι ἐν τῇ ἱερᾷ καὶ μεγίστῃ τοῦ γένους
μυστηρίῳ διαιμονιώδης τῆς καὶ φθοροποιᾶς προταλῆς ἡ
τοῦ λεγομένου τραχήματος, καὶ αὕτη ἡ τραχὺς καὶ
βαρβάρη τῇ λείῃ καὶ τῇ πράξει συνήθεια, νόμου
καρπάλιον λαβούσα καὶ ἐν ὅλῃ τῇ γένει ἀναπόφευκτος
καταστάσεως, πλουσίαις τε καὶ πένις· δυστυχῶς
ἐκπαρτήσας καὶ εἰς μεγάλας καὶ ὑπὲρ δύναμιν δόσεις
ὑπὸ ἀνείτων πενθερῶν καὶ γαμβρῶν προσχώρησε,
καὶ οἱ πάντες ὑπὸ τῆς λύμης αὐτῆς καταφθαρίντες
ἀπώλοντο. Αἱ μὲν γὰρ κόραι τῶν κολῶν τῶν τραχήμα
παρχόντων ὑπανδρεύοντες· αἱ δὲ τῶν δούλων μὴ ἔχόν-
των, στερούμεναι, ἐν ὅρῳ γάμου οὖσαι· κατετήκοντο
σὺν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι καὶ μητρίδι καὶ διέμενον
ἀποφρασσόμεναι· καὶ ἐν ἀπογνώσει οὖσαι· ἐπιδόσαντες
τὸν τῆς ἀνάγκης κακὰ· ἡ γὰρ ἐμπεδοδύοντο ἔρωτι
ἀνδρας· ὡγρήσας ἡ ὑπὸ ἀπογνώσεως εἰς ἀθεομα-
ριέπικτον νικηχίαν καὶ εἰς ἀτιμωτάτας κατα-
πτώσεις. Αἱ δὲ καὶ ἀκούσαι· δὴθεν ἐπαρθέμενον,
πυρρῶναι μάλλον ἐν μέσῳ τοῦ κόσμου ἢ παρθε-
νεύουσαι. Τινὰ δὲ τῶν τότε φρενῶν εὐ ἔχοντες,
ἐν αἰουήσῃ τῆς φθοροποιᾶς ταύτης, λύμης γενόμενοι,
ἐξήγγισαν παρὰ τοῦ τότε ἀσπίδου πατριάρχου καὶ
τῆς ἁγίας συνόδου τὴν τούτου διορθώσιν καὶ θερα-
πείαν. Διὸ καὶ γνησμένη· καὶ τούτου ἐκκλησιαστικῆς
προνοίας τῆς διορθώσεως τοῦ κακοῦ, ἐξεδόθησαν καὶ
γράμματα ἐκκλησιαστικὰ ἀφαιρούμενα καὶ ἀποσκηναί-
ζοντα εἰς τὸ παντάλῃ τὸ παναλλότριον τραχὺμα καὶ
ὑπὸ φρικωδεστάταις ἀραῖς καθυποβάλλοντα τοὺς τολ-
μήσαντας αὐτὸ παρασχέιν οἰωδῆναι τρόπον. Ἀλλὰ
ματαιῶς καὶ ἐπιβλαβῶς· ἐπειδὴ αἱ μὲν ἀραὶ ἐπετίθη-
σαν τοῖς χριστιανοῖς, τὸ δὲ φθοροποιὸν τραχὺμα οὐ-
δόλως ἐβλάπεν. Οἱ γὰρ ἐν τοῖς πράγμασι τότε πλού-
σιοι τε καὶ εὐγενέστατοι τῷ αὐτῶν πλούτῳ μάλλον
καὶ τῇ εὐγενείᾳ ἐρηραισμένοι ἢ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τὰ
συμφέροντα αὐτοῖς πεποιθότες, τὰ δὲ γράμματα
τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰς συμβουλὰς καὶ ἀρὰς αὐτῆς
καταφρονούντες, ἤρξαντο ἐπὶ μάλλον οἱ τὴν γνῶ-
μην τραχύτατοι τραχεοδοτεῖν καὶ λαμβάνειν· ἀκο-
λουθῶς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ τῶν ὁμογενῶν ὑπὲρ τῆς
ὑπανδρείας καὶ κυβερνήσεως τῶν φιλάτων θυγατέρων
ἀναγκάζομενοι καὶ ἀτραχώματων τὸν γάμον εἰδύμενοι
καθορῶντες, ἤρξαντο καὶ αὐτοὶ καταφθεύοντες παρ-
χεῖν τὸ πλεῖστον τῆς αὐτῶν καταστάσεως τοῖς γαμ-

βοῖς καὶ ἀτονεῖν ἐν τῇ τῶν λοιπῶν θυγατέρων ὑπε-
ρέει, καὶ ἀδηνόουοντες ὁ μὲν ἐχρηματίζεται, ὁ δὲ κατ-
ετήματο ἐν ἀπογνώσει, καὶ πολλοὶ ὑπὸ λύμης καὶ
στερήσεως τῆς προτίρας καταστάσεως πρότερον ἔκασχον
θάνατον, καταλιμπάνοντας τέκνα καὶ γυναῖκας ἐν
ἐρρανίᾳ καὶ ἀπορίᾳ, ἐξ ἧν ὅκ' ἀνάγκης καὶ δυστυ-
χίας καὶ οὐλομένης τιμῆς κατηγορεύοντο καὶ μυρία
ἀτοκα παρηκολούθουν, καὶ μέγα ἦν τὸ θένον παρ-
θένων σεμνοτάτων καὶ θυγατέρων ἀραίων, νομίμων
γάμων στερούμενων ἐπὶ σφοδρῇ μὲν λύμῃ τῶν γεννη-
τόρων, εἰσχωρήσει δὲ τῆς ἀμαρτίας· καὶ χαρὰ τοῦ ἀναρ-
χόντος τὴν παγγενὴ ταύτην βλάβην διαβόλου. Καὶ
πόθεν πηγάζουσι τοσαῦτα θεία τῆς ψυχικῆς καὶ σω-
ματικῆς βλάβης, τῶν εἰρημένων; Βέβαια ἐκ τῆς ἐκα-
ρτοῦ ἀκατήσεως τῶν φθοροποιῶν τραχημάτων, τὰ
ὅποια ἀπαυτῆτως ζῆτούνται, μηδέποτε παρητού-
μενα· δέκα γὰρ καὶ εἴκοσι καὶ τριάντων χιλιάδας
γρόσια ἀν' μὴ πρότερον λάβῃ ὁ γένος γαμβρός, οὐ
σταφάνονται, καίτοι ἐκ τούτων, καθὼς πάντες καλῶς
ἐπιστάμεθα, οὐ μόνον οὐδὲ μίαν ἔχει ὠφέλειαν, ἀλλὰ
καὶ μάλιστα πλείονα τούτων ζημιότατα, θανάτων αὐτὰ
εἰς πολὺτα τῆς νόμης· ταχύφθορα ἐνδύματα καὶ
χαρίσματα καὶ ἄλλα μάταια συμπόσια καὶ ἴδια αὐτοῦ
λαμπρὰ φορέματα.

Οὕτως οὖν ἀνίσχον καὶ ἀδιορθώτων τὴν ἐπιπολε-
ῖσαν καὶ διαμενουσαν τῇ ἡδὴ, ἀθλίᾳ καὶ δυστυχίᾳ
ἡμῶν γένει καλίστην συνήθειαν τοῦ ἐλεθρίου τραχέ-
ματος ἐπὶ τοσούτους χρόνους καθορῶντες, ἐκρίναμεν
εὐλογον καὶ συμφέρον καὶ ἀναγκαῖον καὶ συνεθέμεθα
τὴν κοινὴν ταύτην ἀναφορὰν, διὰ τῆς ἰσότητος ἀναξά-
παντες ἡμεῖς ἐκ συμφώνου, οἱ τε ἐπίτροποι τοῦ κοι-
νοῦ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, οἱ προδρόντες τοῦ γένους,
οἱ τοῦ συστήματος τῶν ἐμπόρων καὶ οἱ ἐκ τῶν εὐλο-
γμένων βουρετίων πρόκριτοι καὶ λοιποὶ πάντες χρι-
στιανοὶ, δέμεθα ἐκτενῶς καὶ παρακαλούμεν τὴν ὑμε-
τέραν θεοτάτην παναγιότητα καὶ τὴν καὶ αὐτὴν ἱερὰν
τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ὁμότητιν. ὅπως δεξιμένη αὐτὴν
εὐμενῶς καὶ ἀναγνώσας συνοδικῶς τὰ ἐξιστορήματα
καὶ κρίνας καὶ ἐκρίνας ὁρθῶς καὶ ἀπαισίτως, νὰ
καταργήσῃ ἐν ἀμεταθέτῃ κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει
τὴν καλίστην συνήθειαν τῶν διδομένων τραχημάτων
καὶ νὰ ἐξαλείψῃ ἐξ ὅλου τὴν κατὰ διαφόρους τρόπους
φθοροποιᾶν αὐτῶν δόσιν, ὥστε τὰ λεγόμενα τραχέ-
ματα μὴτε νὰ διδῶνται ἀπὸ μέρους τῶν πενθερῶν
μὴτε νὰ ζῆτούνται ἀπὸ μέρους τῶν γαμβρῶν· ἐπι-
τάξας δὲ νὰ διορίσῃ συνοδικῶς οὗς ἀν' ἐργασίᾳ ἐκ
τῶν τοῦ κοινοῦ ἐπιτρόπων καὶ ἐπίτρος ἐκ προκρι-
τόρων ἐναρξάντων, ὅπως συνελθόντες· εἰς ἐν τακτοποιή-
σωσιν ἐν κεφαλαιοῖς τὰ περὶ τῆς ποσότητος τῆς προ-
κός, τοῦ γαμβρίου καὶ τάξεως αὐτῆς, τὴν ποσότητα
τοῦ δακτυλιδίου τῶν ἀρραβώνων καὶ τὰ πλεονεχῆ
ἐνδύματα καὶ ἐπιπλά καὶ πολυδάπανα συμπόσια, ὥστε
νὰ ἀρθῇ ἐκ μέσου καὶ νὰ ἐκλείψῃ μὲν τελειότητα πᾶσα
καταχρησις καὶ ἀταξία.

Ταῦτα κατὰ χρέος ἡμῶν ἀπαρτίτῃ ἀνεγκών-
τες· ἐξαπολύμεθα ταπεινῶς τὰς πατρικὰς αὐτῆς εὐχὰς καὶ
εὐλογίας, παπεισμένοι ὄντες εἰς τὸ φιλόκαλον, εὐκίνητον
καὶ δραστήριον τῆς προαρέσεως τῆς, ἐπὶ καθ' ἐν τρέφει
ἀείποτε περὶ τὰ κοινωφελῆ καὶ θεάρεστα ἔργα θερμὸν
ζῆλον καὶ ἀγρυπνον προθυρίαν καὶ ἐπιμέλειαν, εἰδὼς
καλῶς τὸν ἐκ τῆς λύμης ταύτης τῶν τραχημάτων
παντλείον ἀφανισμὸν τῶν ὁμογενῶν μας, δὲν θέλει
λείπει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπιταχύνῃ καὶ προθυμοποιήσῃ
νὰ δώσῃ τὴν αἰσίαν ἀποκαρτέων τῆς τελείας διορ-
θώσεως τῆς ὑποθέσεως ταύτης· ἐφ' ἧ καὶ ἔξει παρὰ
θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ὡς καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μέγα τὸν
ἐκαινον, δέξαν ὁ θάνατον καὶ τὰς εὐχαριστίας παρὰ
πάντων ἀδελφείτων· τὴν προσκυνοῦντες εὐλαφῶς μέ-
νουμεν ὑποκλινῶς ὑποσημειούμενοι μὲ ὅλον τὸ ὀρελό-
μενον σέβας.

Τῆς ὑμετέρας πανσεβαστοῦ παναγιότητος κτλ.
ἀπὸ, κατὰ μέρος.

AGATHANGELUS PATRIARCHA CIVIBUS CONSTANTINOPOLITANIS.*

Ἀπόδειξις πατριαρχικῆ πρὸς τοὺς ἐπιτρό-
πους τοῦ κοινοῦ καὶ τοὺς προκρίτους τοῦ
γένους, παραγγελτικὴ ἵνα ἐκλέξωσιν ἀφ'
ἐαυτῶν δέκα διαιτητὰς πρὸς τὴν περὶ προι-
κῶς ἐκθεσιν τῶν κεφαλαίων καὶ διαίρεσιν
καὶ τάξιν αὐτῆς.

† Ἀγαθὰγγελος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τιμωτάτοι ἐπιτρόποι τοῦ κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς
τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ οἱ ἐκ τοῦ εὐλο-
γημένου συστήματος τῶν πραγματευτῶν τῆς Εὐρώπης,
καὶ λόγου ἄξιοι καὶ τὰ πρῶτα φέροντες ἐκ τοῦ ἡμέ-
τερου γένους, καὶ οἱ ἐκ τῶν λοιπῶν εὐλογημένων
βουρετιῶν Πόλεως καὶ Γαλατᾶ, τῶν συνυπογεγραμμέ-
νων ἐν τῇ ἐμπροσθεν ἡμῶν ἀρτίως ἀναφορᾷ τῇ
περὶ τῶν τραχωμάτων, τίνα ἐν κυρίῳ ἀγαπήτῃ τῆς
ἡμῶν μεριότητος, χάρις εἴη ὑμῶν ἀπασί καὶ εἰρήνῃ
παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχῇ, εὐλογία καὶ συγ-
χώρησις.

Τὴν προσερχομένην ἡμῶν εἰρημένην ἀναφορὰν εὐ-
μενῶς λαβόντες, ἐπεξήλθομεν συνοδικῶς καὶ εἶδομεν
τὰς ἐξ αἰτίας τῶν τραχωμάτων τῇ ὄντι προερχομένας
ἐν τοῖς γαμικοῖς συναλλάγμασι καταχρήσεις καὶ
ψυθοποιὰς κακοηθείας εἰς τὸ ἡμέτερον γένος, ὧν
καὶ ἐπιθυμοῦντες τὴν διόρθωσιν, ἐξαίτεσθε θερμῶς
τὴν δι' ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν προστασίας τῆς ὁπό-
ποτε ἐπικρατήσεως τῶν τραχωμάτων αὐτῶν συν-
θείας διόλου ἀπαρτήσιν καὶ τὴν ἐπίνευσιν ἡμῶν
ἀκολούθως εἰς τὸ νὰ τακτοποιηθῶσι κατὰ τάξεις καὶ

Β βαθμοὺς τὰ λόγῳ προκινῶς ἐπιδιδόμενα ἐν τοῖς συνοι-
κείοις. Ἀποδεξάμενοι οὖν τὴν εὐλογουμένην αἰτησί-
ν σας, ἐπηνόησαμεν συνοδικῶς τὴν περὶ τὰ συμφέροντα
τῆς γένει ἡμῶν προθυμίαν καὶ ζῆλον σας· ἄλλ' ἐπειδὴ
ἡ εὐρεσις καὶ ἐπεξεργασία τῶν περὶ καταστάσεως
προκινῶς καὶ ἡ ἐκτίμησις τῶν ποσοτήτων καὶ ὅσα
εἰδομένη εἰς τε τοὺς ἀρραβῶνας καὶ εἰς τὰ συνοικί-
σια κοσμητικῆς ἀμειρίας εἰσὶν ἴδια, διὰ τοῦτο γνάφον-
τες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἀποδείξεως
ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν τῇ τιμιότητι σας,
ὅπως συνελθόντες εἰς ἓν, ἐκλέξητε ἀφ' ἐαυτῶν δέκα
πρόσωπα τὰ ἀξιώτερα καὶ εὐσημονότατα, καὶ εἰς
τοὺς δέκα τοὺτους ἐπιτρέψετε τὴν περὶ προικῶς ἐκ-
θεσιν καὶ τάξιν τῶν κεφαλαίων, παραλαμβάνοντες
καὶ δίδοντες πρὸς αὐτοὺς καὶ τὴν γνώμην ὡσὺν ἁλ-
λων στοχασθῆτε ἀναγκάσιον κατ' ἐνορίαν ὁμογενῶν,
ὅπως συνελθόντες οἱ ἐκκλησιάζοντες οὗτοι δέκα, ἀπὸ
κοινῆς γνώμης σκεφθῶσι καλῶς καὶ διακρίνωσι τὰς
τάξεις καὶ προσδιορίσωσι τὰ περὶ προικῶν καὶ τὰ
λόγῳ ἀρραβῶνων καὶ εἰ τι ἄλλο ἀνήκει περὶ τὴν
εὐρυθμίαν αὐτῶν, καὶ καταγράψωσιν ἐν κεφαλαίοις·
τὰ δὲ ἐγκριθέντα ὑπὸ αὐτῶν ἀποδεξάμενοι καὶ
ὑμεῖς καὶ συνυπογράψαντες ἀναγγεῖλητε διὰ κοινῆς
συμφωνίας ἀναφορᾷ σας, διὰ νὰ ἐπικυρωθῶσι καὶ
παρ' ἡμῶν συνοδικῶς, καὶ διαδοθέντα διὰ γραμμάτων
ἐκκλησιαστικῶν νὰ βληθῶσιν εἰς πρᾶξιν. Οὕτω ποιῶ-
σατε μετὰ κοινῆς ἀδελφικῆς ὁμοφρονίας, ἵνα καὶ ἡ τοῦ
θεοῦ χάρις καὶ τὸ βλεπόμενον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων
ὑμῶν.

ἁμῶς, ἐν μεγάλῃ εὐδοκίᾳ ὡς ἐκτελεσθέντος·

3.

LIBELLUS SACRAE SYNODO A DECEM ARBITRIS EXHIBITUS.**

Ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον τῶν δέκα
διαιτητῶν, ἐπικριθείσα καὶ παρὰ τῶν πρού-
χόντων τοῦ γένους, παραστατικὴ τῆς κατ-
αργήσεως τῶν τραχωμάτων καὶ τῆς διαι-
τήσεως τῶν προικοδοσιῶν, δι' ἧς κοινῶς
δέονται ἐγκριθέντα τὰ ἐν αὐτῇ ἐκτεθέντα
δεκατρία κεφάλαια νὰ ἐπικυρωθῶσι διὰ
συνοδικῶν σιγγιλιῶδους γράμματος.

Παναγιώτατε ἡμῶν αὐθέντα καὶ δέσποτα καὶ σε-
βαστὴ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος.

Κατὰ τὴν προσπάτως δι' ὑμετέρας πατριαρχικῆς
ἀποδείξεως γενομένην πατρικὴν ἐντολήν, ταθεμελιω-
μένην εἰς τὴν διὰ κοινῆς ἀναφορᾶς ὅλων τῶν ἐν
Κωνσταντινουπόλει συστημάτων ἑνθερμον πρὸς τὴν
ἐκκλησίαν παρὰ λησιν, ἐκλεγέντες δέκα ἐξ ἡμῶν
συνήλθομεν, καὶ ἐπικαλεσάμενοι τὰς παναγίας αὐτῆς
εὐχὰς διὰ νὰ μᾶς συνετίσωσιν ἐπὶ τῇ ὁλοσχερῇ
καταργήσει τῶν ἐπικρατούντων ὁλεθρίων τρα-
χωμάτων περὶ τοὺς γάμους καὶ τῇ διατάξει τῶν γινο-
μένων προικοδοσιῶν καὶ ὅσων ἄλλων ἀναγκάσιον πρὸς
τὴν ἐξάλειψιν τῶν προλαβουσῶν καταχρήσεων καὶ
οὐσιαστικῆς καλῆς εἰς τὸ ἐξῆς εὐταξίας, συνεσκεψά-
μεθα καὶ καθ' ἑαυτοὺς εἰς αὐτὴν τὴν συστατικὴν τοῦ
κοινωνικοῦ βίου ὑπέθεσιν· καθυπεβόλομεν καὶ τὰ
ἐπιτελεσθέντα ὑπὸ τὴν ἐπίκρισιν καὶ ἐπεξεργασίαν καὶ
τῶν λοιπῶν, καὶ ἐκ συμφωνίας ἐκρίναμεν τὰ ἐφεξῆς
ἐν κεφαλαίοις ῥητοὺς δέκα καὶ τρισὶν ἐπιτελεσθέντα. (Τὰ
εἰρημένα δεκατρία κεφάλαια δὲν ἐγράφη-
σαν ἀνταυθὶ διὰ τὴν περιττολογίαν κατὰ
τὴν ἀναφορὰν, ἐπειδὴ περιέχονται ἐμπρο-
σθεν ῥητῶς ἐν τῇ σιγγιλιῶδι συνοδικῇ
γράφματι.)

Συνέβη δὲ τῆς ἀναφορᾶς·

Ταῦτα, παναγιώτατε δέσποτα, τὰ ἐν κεφαλαίοις

δέκα καὶ τρισὶν ἐκτελεσθέντα διὰ τῆς συνετίσεως τῶν
θεοπειθῶν εὐχῶν τῆς τε ὑμετέρας παναγιότητος καὶ
τῆς ἁγίας συνόδου σκεψάμενοι καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἐκ-
λεγμένοι δέκα διαιτητα καὶ ὑπὸ τὴν ἐπεξεργασίαν
καὶ ἐπίκρισιν καὶ τῶν λοιπῶν τοῦ γένους προκρίτων
ὁπαγαγόντες, κοινῶς καὶ συμφώνως ἐκρίναμεν συμ-
φορώτατα ἐνὶ ἐκαστῇ, ἀριστὰ τε καὶ ὠφελιμώτατα
εἰς ὅλον τὸ ἡμέτερον γένος, καὶ ὁμοῦ ταῖς οἰκείαις
πάντων ὑπογραφαῖς κατασφαιλίσαντες, ἀναφέροντες διὰ
τῆς κοινῆς ἡμῶν τῆς ἀναφορᾶς τῇ διαιτητῇ αὐτῇ
παναγιότητι καὶ τῇ περὶ αὐτὴν ἱερᾷ τῶν ἁγίων ἀρχι-
ερέων ὁμῳγίᾳ, καὶ παρακαλοῦμεν σὺμπαντας, ὅπως
ἐκκρίνασα ἐμφρόνως τὰ διαιτηθέντα, ἐπικύρωσιν αὐτὰ
διὰ πατριαρχικοῦ συνοδικοῦ τε καὶ κοινοῦ σιγγιλιῶ-
δους γράμματος, τύποις ἐκδοθέντος πρὸς εἰδοποίησιν
πάντων καὶ φρικωδεστάταις ἀραῖς καθυποβάλλοντος
τοὺς παραβαίνοντας ἀναρρυθρίστως τὰ ἐπὶ ὠφελείᾳ
κοινῇ καὶ ἀνδρόθυμοι τοῦ γένους κοινῶς καὶ συνοδι-
κῶς ὁροδοτηθέντα, καὶ δι' ἐκφωνήσεως αὐτοῦ ἐφ'
ὅλων τῶν ἐκκλησιῶν Πόλεως, Γαλατᾶ καὶ Καταστίνου
γνωστοποίησιν πάντας τὸ πάρχονον τοῦτο καλὸν καὶ
θεοφιλὲς ἔργον μὴ τὰς ἀναγκαίας παραγγελίας τῆς
διατηρήσεως τῶν κεφαλαίων ὁροδέντων. Μετὰ δὲ
τὴν ἐτέλεσιν τούτων ἐπανθυμίζοντες ἀπαραινεστοῦ-
μεν πρὸς ἀκριβὴ διαμύλαξιν τῶν διαιτηθέντων νὰ
φανερῶσιν δι' ἀρχίου αὐτῆς πρὸς τὴν Ἱερᾶν Πόλιν
τὰ κεφαλαίων περὶ κοινῆς εὐταξίας τοῦ ἡμετέρου
γένους κανονισθέντα καὶ νὰ ζητήσῃ τὴν ἐπικύρωσιν
αὐτῶν δι' ὀφίλου ὁρῶν καὶ τὴν ἀκριβὴ διατηρήσιν
παρὰ πάντων, μὴ παιδεῖν αὐστηρὰν προσέτιμον ἐκεί-
νων ὅσοι ἤθελαν φανερῶς παραβάται τῶν ὁροδοθεισῶν
διατάξεων. Καὶ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον· ἐξαιτού-
μενοι δὲ τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχὰς μένομεν τῆς ὑμε-
τέρας παναγιότητος παναγιότητος καὶ.

Τῇ α' συμπταρβίου μηνός.

* Ed. cit., p. 7-8.

** Ed. cit., p. 8-10.

TOMUS SYNODALIS QUO NORMAE IN DOTE CONFICIENDA ADHIBENDAE
PRAESCRIBUNTUR.*

Γράμμα πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγίλλω-
δες, κατὰ τὴν κοινὴν τοῦ γένους αἰτησί-
ν ἐπικυρωτικὴν τῶν κοινῶν εἰς δέκα καὶ τρία
κεφάλαια κανονισθεῖσων περὶ τοῦ γάμου
προικοδοσιῶν, καὶ διατηθεῖσων καὶ ὁρι-
σθεῖσων παρὰ τῶν ἐκλεγέντων δέκα δικαι-
τητῶν.

† Ἀγαθᾶγγελος ἑλὼν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων-
σταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† Ἐντιμώτατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χρι-
στοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ εὐλαβίστατοι ἱερεῖς καὶ
ἐσώτατοι ἱερομόναχοι, οἱ φάλλοντες ἐν ταῖς ἱεραῖς
ἐκκλησίαις, Πόλεως, Γαλατῶν καὶ Καταστίνου, καὶ
λοιποὶ ἀπαξάπαντες, εὐλογημένοι χριστιανοὶ, ἄνδρες
καὶ γυναῖκες, ἐκείσθης τάξεως καὶ βαθμοῦ, τίκνα
ἡμῶν ἐν κυρίῳ ἀγαπῶντες, χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εὐλογία
παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώ-
ρησις.

Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀδικλείπτου προνοίας καὶ
τῆς τῶν προκρίτων τοῦ ἡμετέρου γένους μετὰ ψήλου
προμηθείας πᾶς τις ἀν' εἰς τῶν ἡμετέρων ἐμολογήσεται, μὴ
μόνον ἐπὶ τὰ πόρρω ἐξικνουμένης καὶ ὡς περὶ ἐξ
ἐπὶ τοῦ πύθου ἐκ τῆς προκαθήμενης τῆς τοῦ πᾶ-
σιων ἐπιερχομένης τὰ κατὰ μέρος προσπίπτοντα τῇ
χριστιανικῇ λαῷ καὶ τὰ πρόσφορα φιλοστόργως καὶ
φιλογενῶς διακρίνει, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐγγύς καὶ οὐκ ἐξ
αὐτῶν ἐκλονεῖ τὰ συμφορὰ καὶ σύστοιχα τῇ κοινω-
νικῇ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βίῃ καὶ τῇ τοῦ ἐρῶδός-
του πληρώματι περὶ τοὺς νομίμους γάμους διατάξει
συμβάλλοντα, ἀγρύπνους ὁμμάτων βολαῖς περισκοποῦ-
σθαι καὶ περιβλεπούσθαι, καὶ μάλιστα ὅταν προσφέρῃ
τῇ καίρῳ καὶ τοῖς πράγμασι τὸ προσήκον ἀποδεῖν,
οὐδὲν ἀθεράπευτον καὶ ἀνεπίσκητον ἀνέχεται κατα-
λιμπάνειν, ἀλλ' εἰ τι μὲν καλὸς ἔχει δοκεῖ, τοῦτο
τὴν σύστασιν καὶ διακρίσιν πραγματεύεται πολυτρό-
ποις, εἰ τι δὲ τῶν τοῦ πρέποντος ὅρων παρενένηκε-
ται, τοῦτο ἐπανακαλεῖται καὶ ἐπανάγειν παρτάει ἐπὶ
τὸ εὐθεῖον καὶ σεμνόν, καὶ πάντα πρὸς τὸ ὄνησμον
καὶ κοινωφελὲς διεκθύνει, ὥς περ καὶ ἐπὶ τῆς προκαι-
μένης τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων ὑποθέσεως, διά-
κρινον ἔχουσα τὴν περὶ τὰ συμφέροντα καὶ κοινωφελή
τοῦ ἡμετέρου γένους μέριμναν ἢ ἐκκλησιαστικὴν πρό-
νοιαν, γυναικίαν καταβάλλεται τὴν ἐπιμέλειαν καὶ
σπουδὴν. Ἐπεὶ δὲ αἱ παρούσαι διατάξεις συντίθενται
κατὰ κοινὴν, παράκλησιν καὶ ὁμόφωνον γνώμην παν-
τὸς τοῦ ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἐρῶδός του πληρώματος, αἱ
περὶ τῆς διορθώσεως ἐκλονεῖ τῶν εἰς τοὺς γάμους
συμβαίνουσων καταχρήσεων, ἀναγκαστὸν ἐστίν, ἐν ἐξ-
ισορροῦσιν ἐν συντομίᾳ ἢ μάλλον εἰπεῖν ὁμιλητέ-
ωσιν ὅσα ἐκ τούτων συνέβησαν καὶ καθ' ἐκείσθης
συμβαίνουσιν εἰς τὸ ἡμέτερον γένος ἀρρητὰ κακά,
ἀπερ' καὶ κοινῇ ψήφῳ καὶ ἀποφάσει, καὶ μὴν καὶ
ἀγρύπνῳ τῶν προϋόντων τοῦ γένους ἐπιμελεῖται ἐφο-
μαλισθέντα, βίηδὲν ἐκπασθῶσι καὶ ἀφανισθῶσιν ἐξ
ὁλοκλήρου.

Πολλὰ τῇ ἐντιμότητι καὶ αἰσθητικότητι ἐστάνθης
εἰς τὸ ἡμέτερον γένος καὶ εἰσὶν αἱ φθοροποιαὶ βλάβαι,
ὅσας ἐπ' αὐτὸν καὶ καθ' ἐκείσθης ἐπιφέρουσιν εἰς τῶν
λαϊκῶν τὸ πολίτευμα τὰ ἐπικρατήσαντα ὀλέθρια περὶ
τοὺς γάμους τραχώματα καὶ ἡ ἀπόλυτος καὶ ἀπερι-
όριστος πολυτέλεια τῶν γαμικῶν προικοδοτημάτων,
ἄτινα συναλλαττόμενα πρότερον ἀμοιβάζοντες ὡς χάριτες
καὶ δωρεὰ καὶ διδόμενα κατὰ μέτρον τῆς εὐπορίας
τῶν συναποτιμῶν εἰς γάμους παμικῶν, κατήνησαν
τῇ ἀπὸ κοινῆς καταχρήσει, νῦν κανονισθῶσιν ὡς

*Epistola patriarchalis et conciliaris obaiguata,
ex communi totius populi postulatione con-
firmans ea quae de dotibus nuptialibus in
XIII capitibus concorditer constituta indi-
cata et definita sunt ab electis decem ar-
bitris.*

† Agathangelus Dei gratia archiepiscopus Con-
stantinopolis novae Romae et oecumenicus patri-
archa.

† Honoratissimi clerici magnae nostrae Christi
ecclesiae, fidelissimi sacerdotes et sanctissimi hie-
romonachi psallentes in sacris ecclesiis Urbis, Galatae
et Catastoni, et reliqui omnes benedicti christiani.
viri atque mulieres cuiusque ordinis et gradus:
filii nostri in Domino dilecti, salus vobis adest et
pax a Deo, a nobis autem precatio, benedictio et
misericordia.

De assidua ecclesiastica providentia et de se-
culā cura principum nationis omnes prudentes
homines consentiant; quae providentia non modo
ad longinqua se extendit, velut de specula ex hac
regia urbe excurrans in ea quae christianum po-
pulum invadunt, pieque et amanter subsidia distri-
buens, sed etiam propinqua et propria, ipsa scilicet
ingenita et inhaerentia civili humani generis vitae
et quae de legitimis nuptiis apud orthodoxas gen-
tes recte constituta sunt, vigilantibus oculorum
ictibus speculatur et circumspicit; et maxime cum
tempora et rerum opportunitati debitum reddit,
nihil omnino neglectum et inobservatum relinquere
patitur; sed si quid recte se habere videtur, diu-
rurnitatem illius et stabilitatem multis modis curat;
si vero de finibus recti excessit aliquid, hoc revo-
care ac reducere conatur ad verecundiam et mo-
destiam, et omnia ad profectum et utilitatem com-
munem dirigit: sicut etiam in praesenti circa pac-
tiones nuptiales quaestione, fervidum habens stu-
dium de publicis commodis et communi nationis
nostrae utilitate, ecclesiastica providentia strenuam
curam et diligentiam impendit. Verum quoniam
praesentes constitutiones compositae sunt ex com-
muni petitione et concordia sententia totius populi
qui regiam incolit urbem ad emendanda ea vitia
quae ex prava consuetudine in nuptiis existunt, ne-
cesse est ut breviter enarrentur, vel potius infan-
tibus quaecumque contigerunt ex his et quotidie
contingunt damna incredibilia in nostram nationem:
quae quidem communibus suffragiis et decreto at-
que vigili cura principum nationis exaequata radi-
cibus evellentur et funditus delebuntur.

Multae revera et gravissimae in nostras gentes
extiterunt et sunt perniciosae iniuriae quas intule-
runt et quotidie inferunt in laicorum mores calami-
tosa dona nuptialia et licentiosa immodestaque in
dotibus dandis sumptuositas, quae sane permuta-
bantur olim utriusque tamquam munuscula et dona,
dabanturque secundum facultates familiarum ad
nuptias coeuntium; nunc autem ex vulgari abusu
iam eo ventum est ut quasi onera necessaria im-
ponantur, et non solum a locupletibus et copiosis

χρήν ἀφαικτα καὶ νὰ ἀπαυθάνηται τὸ μόνον παρὰ τῶν πλουσίων καὶ εὐκαταστάτων, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν τῶν ἀπώρων καὶ δυστυχῶν. Ἡ τοιαύτη καταχρηστικὴ καὶ ἐλαφρὴ συνήθεια, ὥς λοιμὸς ἐκπλαυμένη ἀπὸ καίρου εἰς καίρον, τοσαῦτα δεινὰ καὶ μεγάλα κακὰ καὶ δυσχερεῖας παρεστέρησε καὶ ἐπρόξηνεν εἰς ὅλον τὸ ἡμέτερον γένος, ὥστε ἐξ αἰτίας ταύτης καὶ οἰκίαι ἐκίψαντες εἰς ἐνδειαν καὶ ἀμνηνίαν πολλὰς κατέπεσον, καὶ ἄλλαι οὐκ ἀναριθμητοὶ φθοραὶ καὶ πολυαἰδεῖς ζημίαι κατὰ τὴν φύσιν καὶ κατὰ σῶμα ἐπίγασαν, καὶ ἀπλῶς εἰπὼν ἐκ τούτου συνέβη, ὥστε αὐτὸ τὸ ἱερὸν καὶ εὐλογημένον τοῦ γάμου μυστήριον, οἱ νόμοι τῆς θείας οἰκονομίας οἱ πρός διαρκείαν τοῦ ἀνθρώπινου γένους διορισθέντες, ἡ βέβαιος τῆς ἐντίμου τῶν ὀρθοδόξων συμπολιτείας, ὁ γλυκὺς συνδεσμός τοῦ κοινωνικοῦ βίου δύσκολος κατὰ τὴν καὶ δυσσυγκρότατος, καθότι δοθέντος τοῦ κακοῦ παραδείγματος τῶν ἀπώρων καὶ πλουσίων πρὸς τοὺς νυμφίους καὶ γαμβροὺς τραχώματων καὶ προκοδοσίων, κοινὴ ἀνέβητ' ἀμιλλα ἢ μᾶλλον εἰπὼν λύσσα τῆς παραλαβῆς τῶν τραχώματων, καὶ ἕκαστος τῶν εἰς γάμον ἀποβλεπόντων νέων, εἴτε ὑπὸ πλεονεξίας καὶ φιλοκερδείας, εἴτε ὑπὸ ματαιᾶς φιλοτιμίας κινούμενος, ἐπραγματεύετο τὴν ἑαυτοῦ μνηστευσιν, πωλούμενος ἀνοίχτας πρὸς τὸν τὰ πλείω παρέχοντα πενθέρου, διὰ νὰ πλουτίσῃ ὁ γενναῖος εἰς μίαν ἡμέραν μὲν τὸ τραχὺμα, χωρὶς νὰ φροντίσῃ περὶ ἄλλης τινὸς κυβερνήσεως· καὶ χωρὶς νὰ στοχασθῇ ὁ ἀσυλλόγιστος, ὅτι ὕστερον θέλει δυστυχεῖ, καὶ ἀπαίρωντας εἰς μίαν μόνην ἄστατον τύχην εἴ τι θέλει τὴν βοηθήσῃ, διὰ νὰ εὐτυχίσῃ καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα του, ἀνέβαλλε τὸν καίρον τῆς ὑπανδρείας του, καὶ ἐκ τούτου περιέπιπτεν εἰς μεγάλους κινδύνους ψυχικοὺς καὶ σωματικούς. Ἀφοῦ δὲ τέλος πάντων ὑπανδρεύετο παραβλεπόμενος εἰς ἀδρά· καὶ πολυτελεῖ, θαπνίνας, διέμεναν ὁ δύστηνος ἐν ὕστεροις καὶ αὐτὸς ἀκυβέρνητος καὶ τὰ τέκνα του εἰς αὐτόν, καὶ τὸ ὁσητιόν του περιέπιπτεν εἰς μυσρία κακὰ, ὥσπερ ὅπου ἐπάνω εἰς τέτοιους πάγους μὲν ἀρραβίου τύχης καὶ μὲν ἐλίσσεται κενοδοξίας ἰθαμελίωσαν τὰ ὕστερά τῶν οἱ τοῦ νῦν καίρου γαμβροὶ ἐπειθὲν προέχοντες εἰς μὲν τὴν τοῦ τραχώματος καὶ τῆς προκοπῆς παχύτητα, κατέβλεπον οἱ ἀνόητοι τῶν ἡθῶν τὴν ἀνομοιότητα, δὲν ἐρωτοῦσαν τὴν πολιτείαν τῆς πόλεως, δὲν ἐξέταζον ἀνατροφὴν, δὲν ἐραυνοῦσαν ἥθος καὶ προαίρεσιν, ἀλλ' ἐπραγματεύοντο χρήματα ἄσπρα, παρορῶντες καὶ ὅσα ἄλλα ἐδύναντο νὰ καταστήσωσι: δυσάρεστον καὶ ἀσυμβιβαστον τὴν μετὰ τῶν ὁμοζύγων αὐτῶν συμβίωσιν. Διότι προηγουμένης μὲν τὴν ἀκρισίαν καὶ ἀφροσύνην τῆς ἐκλογῆς, ἐλατὼν παρεπίποντο καὶ τὰ μετὰ τὴν συνάφειαν τῶν γάμων, καὶ παναθλία αὐτοῖς ἡ ζωὴ ἦν, καὶ μεμφιμοίραι καθημεριναί, πικραὶ μεταμίλειαι, λογομαχίαι καὶ ἐριδὲς καὶ πόλεμοι καὶ ἀγῆται καὶ ἄλλα πολλὰ ῥητὰ καὶ ἀρρητὰ κακὰ ἐξηκολούθουν συχνάκις, ὥς ὁφνύια τῆς τῶν γονέων ἀκαίρου καὶ παραλόγου φιλοτιμίας. Πολλοὶ ἐκ τῶν εὐπορούντων καὶ εὐκαταστάτων θέλοντες νὰ ἐκδόσωσι τὰς ἰδίας θυγατέρας τῶν εἰς ἀνδρά· ἀναλόγου βαθμοῦ, ζῶντες ἔτι οἱ ἀδελφοὶ ἡγαυίζοντο νὰ κληροδοτήσωσι τὰς περιουσίας τῶν, νὰ ἀκαλλοτριούνηται καὶ νὰ ἀποξενώνωνται ἀπὸ τὰς οἰκίας τῶν, καὶ μὲ τέτοιον τρόπον, ἀκοντες καὶ χωρὶς νὰ θέλωσι, νὰ ἀδικῶσι τὰ ἄρρενα τέκνα τῶν καὶ νὰ ταυτώσιν αὐτοὶ δυστυχῶν: οἱ ἐνδεέστεροι καὶ πτωχότεροι, μὴ ἔχοντες τῶν γαμβρῶν τὰ ἄνητρα, κατεβλίσκοντο βλέποντες μὴ ἀπορίαν καὶ στεναγμὸν τοὺς παρερχομένην τὴν ἡλικίαν τῶν θυγατέρων τῶν καὶ αὐτὰς μαραινόμενας καὶ ἐκπιπτούσας. Τοιαῦτα καὶ ἄλλα πολλὰ ἀπὸ τῆς καὶ παγχάλεπα καὶ τῆς φύσιν καὶ τῆς σωματικῆς βλαπτικῆς συνέβαινον εἰς τὸ ἡμέτερον γένος ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν τῶν τραχώματων συνήθειας καὶ παρεστέρη-
 ζον ἐπαρθεῖ καὶ ἀνήσυχον ὅλον τὸν λαὸν τὴν ζωὴν. Διὸ καὶ παρατηρηθείσης πολλὰς τῆς ἀπὸ τούτου προκινουμένης πολυαἰδεῖς ἀντυχίας καὶ ἀν-

sed etiam ab ipsis indigentibus et miserie ex-
 gantur. Vitiosa haec et perniciosa consuetudo,
 velut pestilens morbus gliscere in dies, tam multa
 gravia et magna mala et incommoda intulit et
 paravit in universam nostram nationem, ut ea de
 causa vel illustres familiae ad egestatem et inopiam
 saepe redactae sint, et aliae innumerabiles ruinae
 et multiplices poenae et in corpora et in animas
 eruperint; ex hoc denique factum est ut ipsum
 sanctorum et benedictum matrimonii sacramentum,
 divinae providentiae leges illae ad perpetuitatem
 humani generis constitutae, fundamentum illud
 pretiosae orthodoxorum vitae civilis, dulce illud
 vinculum vitae communis, difficile iam sit et aegre
 concilietur. Nam malo tradito exemplo ingentium
 et sumptuosorum munerum et dotium ad sponsores
 et generos, communis accensa est contentio, vel
 potius dicenda rabies accipiendorum munerum, et
 unusquisque ad nuptias spectantium iuvenum sive
 cupiditate et avaritia sive vana ambitione permotus
 suam mercabatur desponsationem, stolidè ven-
 dens se ipsum socio plurima offerenti, ut dices-
 ceret uno die vir bonus accepta dote; nec vide-
 batur illi aliud quodquam praesidium quaerendum,
 neque opinabatur levis homo se posthac miserum
 fore, sed una sola insatiabili fortuna fretus eiusque
 sperans auxilium ut sit felix ipse et liberi eius,
 differerebat matrimonii tempus, et inde in gravia
 spiritalia et corporea pericula incidebat. Et cum
 tandem uxorem ducebat, in ingentes et sumptuosas
 impensas se effundens, infelix denique manebat
 praesidio destitutus ipse et proles eius, domusque
 tota in calamitates innumerabiles incidebat. Quippe
 in talibus incertae fortunae et fallacis gloriae
 saxis futuras res suas fundabant nostrae aetatis
 generi. Nam ad unam intenti munerum et dotis
 molem, neglegebant insani morum discrepantiam,
 puellae instituta non investigabant, educationem
 non examinabant, mores et proposita non require-
 bant, sed mercabantur nummos numeratos, omni
 earum rerum posthabita cura quae coniugalem
 ipsorum sponsores vitam discordem vel insocia-
 bilem possent efficere. Nam cum in eligendis
 sponsois tanta esset stultitia et insania, miseranda
 erant illa quae post nuptias consequi solebant, et
 vita erat coniugibus miserrima, quotidianae que-
 relae, acerbae poenitentiae, iurgia, contentiones,
 rixae, offensiones aliaeque multa dicenda vel ta-
 cenda mala, crebro fiebant, quasi pulmentaria im-
 portunae parentum et absurdae ambitionis. Multi ex
 locupletibus et divitibus cum vellent filias suas viris
 aequalis sortis in matrimonium collocare, adhuc vivi
 cogeantur miseri fortunas suas testamento legare,
 alienare domos suas et inde exulare, itaque, in-
 viti et nolentes, maribus liberis iniuriam facere, et
 ipsi misere vitam finire. Humiliores autem et
 pauperiores pecunia ad generos emendos carentes,
 angabantur cum moerore et gemitu propectam iam
 videntes filiarum aetatem ipsasque marcescentes et
 senescentes. Huiusmodi et alia multa molesta et
 gravissima, animae simul et corpori perniciosa,
 accidebant in nostram nationem ex illa prava de
 dotalibus muneribus consuetudine, et vitam lai-
 corum invicem et perturbatam reddebant. Igitur
 perspecta saepe illa quae inde existeret multiplici
 miseria et insanabili gentium calamitate, graves
 interdum sermones propositi sunt ab illustribus
 antecessoribus nostris, praescripta et summaria
 exarata sunt et typis edita ad curationem et cor-
 rectionem huius in nostra natione gliscientis perni-
 ciosae munerum dotalium pestis, iterum atque
 iterum ac fere singulis ecclesiasticis aetatibus se-
 verae et strenuae cognitiones exercitae sunt a

πίστου εἰς τοὺς ἀνθρώπους βλάβης, σπουδαῖοι κατὰ Α
καρπὸς προϋτίθησαν λόγοι ἐπὶ τῶν δοκίμων ἡμῶν
προκατάγων, καὶ ἔροι καὶ κεφάλαια συνεγράψαν
καὶ τύποις ἐξεδόθησαν πρὸς θεραπείαν καὶ καθαρ-
ομένην τῇ διαδοθείσῃ αὐτῇ τῷ ἡμῶν γένει φθορο-
ποιᾷ λύμῃ τῶν τραχυμάτων· ἀπὸς καὶ δις καὶ
σχεδὸν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἐποχὴν σκέψας
ἐγένοντο σεβασαὶ καὶ γενναῖαι κατὰ τῶν ἐπιλακτοτέρων
τοῦ γένους μέλῃ. Ἀλλ' οὐκ οἶδαμεν ὅπως τὰ μὲν
συντεθέντα περὶ τοῦτου γράμματα κρημαίνθησαν·
τὸ δὲ καλὸν, συμπαρατινόμενον τῷ καρπῷ καὶ αὐξ-
νόμενον, ἐφθασεν ἤδη καὶ εἰς αὐτὴν τὴν δυστυχί-
αυ τοῦ χρόνου ἐσχάτου, καθ' ἣν τὸ γένος ἡμῶν, ἐκ τῶν
καταλαβουσῶν αὐτὸ ἀγχιστρῶν τοῦ καιροῦ περι-
στάσεων ἀθλίως δυστυχῆσαν καὶ πτωχεύσαν, εἴπερ
κατὰ ἄλλοτε, βαθυτέρας ἤδη καὶ συντονωτέρας δαίται
σκέψας πρὸς ἀνάρεσιν τῶν ὀλιθρῶν τραχυμάτων
καὶ ἀναστολὴν καὶ διόρθωσιν τῇ τοιαύτῃ τῶν προ-
κοδοτημάτων καταχρήσεως. Μάλιστα δὲ οὐ μόνον ὁ Β
τῇ φρονήσει· λόγος, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ τίς ἡ ἀνάγκη
ὑπαγορεύει· νῦν τὴν περιορισμένην καὶ τὴν χαλινωσιν
πάσης περιττῆς πολυτελείας, καθότι πολλὰ φανερόν
καὶ ἀπεδεδειγμένον εἶναι εἰ· καὶ ἕκαστον καὶ
γνώσκειν, ὅτι ὅσον περισσεύονται αἱ ἐπουσιώδεις
δαπάναι καὶ τὰ περιττὰ ἔξοδα καὶ ἐλαττοῦνται καὶ
ὀλιγοστεύουσιν αἱ χρεῖαι, τοσούτῳ μᾶλλον βέβαια καὶ
εὐκολοποιούμενα γίνονται τὰ ἀναγκαῖα καὶ ἀναπό-
φευκτα δαπανήματα, καὶ ἐπομένως ἀλυπότερος καὶ
εὐκολώτερος καθίσταται ὁ βίος, αὐτὴ δηλαδὴ ἡ ζωὴ
τῶν ἀνθρώπων.

Ταῦτα τοίνυν μετὰ συνέσεως καὶ φρονήσεως δια-
νοηθέντες καὶ πολυεὶδῶς βασιανίσαντες ἐκ πολλοῦ τοῦ
χρόνου οἱ ἄνταθα ἐν βασιλευσούσῃ τὰ πρῶτα φέρον-
τες ἀφ' ἑκάστου συστήματος, οἱ προκριτώτεροι ἑκά-
στου βουφείου ὁμογενεῖς αὐτόχθονες τε καὶ παρε-
πίδημοι, καὶ καλῶς κατεδόντες τὸ ἀπορον καὶ ἀμή-
χανον τοῦ γένους ἡμῶν, θεραπείαν πανταχόθεν ἐπι-
ζητοῦντες· καὶ συναλγούντες ἐπὶ τῇ φθοροποιᾷ λύμῃ
ταύτῃ καὶ μετ' ἐπιστάσεως οὐ τῆς τυχεύσεως περὶ αὐτοῦ
συνδιακινούμενοι, προσέφερον ἡμῖν κοινὴν ἔγγραφον
παρὰ πάντων ἀναφορὰν, προβάλλοντες· καὶ αἰτούμενοι
παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας ὁμοφώνως τὴν
παντελεῖ ἀναίρεσιν καὶ ἐξ ὀλοκλήρου κατάργησιν τῶν
κακῇ συνηθείᾳ ὀλεθρῶς ἐπικρατησάντων καὶ διδομένων
φθοροποιῶν τραχυμάτων καὶ τὴν ἀρρύθμισιν καὶ περι-
ορισμὸν τῶν περὶ τοὺς γάμους παρὰ τῶν γονέων ταῖς
θυγατρῶν ἐπιδομένων προκοδοσίων καὶ λοιπῶν
κοσμημάτων, καὶ γενικῶς ἐδεήθησαν ἀπὸ κοινῆς
γνώμης, ἵνα ἐροθετηθῶσι κανόνες περὶ πάντων ἀπλῶς
τῶν γαμικῶν συναλλαγμάτων καὶ προικῶν, ἀναγκαι-
ζόντες μὲν ὅλα τὰ περιττὰ καὶ πάσας τὰς ἐπιζημίους
ὑπερβολὰς, ἀπεκαθιστάντες· δὲ τὸ σημαντικὸν περὶ
ταῦτα καὶ μέτριον καὶ τὸ καθήκον τῇ χριστιανικῇ
ἡμῶν διαγωγῇ καὶ τῇ βασιανικῇ χαριστικῇ καὶ πο-
λιτεύματι. Ἡμεῖς οὖν οἱ τὴν γενικὴν κηδεμονίαν τοῦ
ἐροδοῦσιν πληρώματος θεῶν ἐμπαισιούμενοι, ἀναγ-
καλισμένοι μετὰ ζήλου τὴν πρόθεσιν ταύτην, ὡς
ἀναμφιλέκτως τοῦ κοινωνικοῦ βίου καὶ τῆς χριστιανι-
κῆς σεμνοπρεπείας καὶ εὐταξίας συστατικὴν καὶ ὡς
πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τῶν πνευματικῶν μας τέκνων
ἀπορώσαν, ὑπὲρ ὧν χρέος ἡγοῦμεθα κυριώτατον ἐπα-
γρυπνεῖν καὶ διενεργεῖν δαίμοντες κατὰ δύναμιν τὰ
συμφέροντα καὶ καλὰ, σκεψάμενοι μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς
ἱερᾶς ἀδελφότητος, ἀνεθέμεθα τὴν φροντίδα τῆς τῶν
ἀναγκαίων κεφαλαίων διαμορφώσεως· καὶ διατιθέμεν
ἐμπείροις τε καὶ λόγου ἀξίοις, σπουδαίοις καὶ φρονι-
μοῖς ἀνδράσιν ἐκ τοῦ συστήματος τῶν προϋχόντων
τοῦ ἡμετέρου γένους· καὶ τῆς ἐντίμου χορείας τῶν
ζηλωτῶν τοῦ κοινοῦ ἐπιτρόπων καὶ ἐκ τῶν προκριτῶν
τῶν εὐλογημένων βουφείων, οἵτινες συνεδρόντες ἐπὶ
τούτῳ εἰς ἃν καὶ κατ' ἐκλογὴν διορισθέντες ἐξ αὐτῶν
δέκα διατιθέται, οἱ ἐμπειρότεροι καὶ βουνεχότεροι καὶ
λόγου ἀξιοί, μετὰ πολλῆς ἐκτενερᾶς συνένθεντο

CONCIL. CONSTANT. TOMUS XI.

civibus praeclaribus; sed necio quomodo scripti
de his rebus libelli neglecti sunt, morbus autem
acrior et amplior factus pervenit usque ad haec
misera tempora extrema, quibus genus nostrum
propter repentinas quas illud obruerunt rerum ad-
versitates miserrime infelix et inope multo quam
antea maiore et intentiore cura eget ut pernicio-
sa munera tollantur et mala ista in dotibus dandis
consuetudo reprimatur et corrigatur. Quia etiam
non solum prudentiae ratio, sed ipsa necessitas
quoque suadet iam ut inhibeatur et compescatur
omnis superflua sumptus, quoniam valde per-
spicuum iam et manifestum est omnibus prudenti-
bus et intelligentibus viris quantum sumptus inanes
et superfluae impensae coartentur cupiditatesque
minuantur et pauciores fiant, tanto faciliores et
mitiores fieri sumptus, necessarios et non evitabiles
ac propterea minus tristitem et molestatam fieri vivendi
conditionem, hoc est ipsam hominum vitam.

Hic igitur consilio et prudentia inspectis ac
multifariam iamdudum patefactis, principes in hac
regia urbe degentes cuiusque civium ordinis, egre-
gii viri ex singulis artificum collegiis, sive indigenae
sive advenae, bene perspectis angustis et aerumnis
nostrae gentis, remedia undique requirentes et per-
niciosam istam labem miserati, haud/modica usi
diligentia, tulerunt ad nos communem omnium in
libello postulationem, proponentes et postulantes
ab ecclesiastica auctoritate concordem abolitionem
et abrogationem omnino munerum dotialium quae
mala consuetudine invaluerunt et dari solebant,
emendationem autem et definitionem bonorum quae
dotis nomine a parentibus in nuptiis dari filiabus
debeant ceterorumque ornamentorum; et generatim
rogaverunt de communi sententia ut regulae statu-
antur de omnibus nuptialibus negotiis et dotibus,
ut inhibeantur omnia quae sunt superflua et omnia
quae modum excedunt, restituatur autem quod in
huiusmodi rebus decus habet et modum et chris-
tianae nostrae disciplinae est aptum hominumque
alienigenis subditorum moribus et institutis con-
sentaneum. Nos igitur quibus universa orthodoxi
populi cura a Deo commissa est, hanc propositio-
nem magno studio amplexi tamquam communis
vitae et christianae dignitatis morumque bonorum
conservatricem et excogitatam ad communem
spiritualium liberorum nostrorum utilitatem, pro
quibus nobis potissimum vigilandum est et agen-
dum semper pro viribus quodcumque utile ac de-
corum est, cum sacris sanctis fratribus nostris re
inspecta, articulorum redigendorum et decernen-
dorum officium detulimus gravibus et prudentibus
viris cum ex coeta nobilium nationis nostrae tum
ex claro ordine honorandorum reipublicae curato-
rum et ex artium bonarum principibus; qui cum
ad hoc in unum convenissent, et ex eorum numero
decem arbitri electi essent, qui prudentia et mentis
acumine et bonis moribus excolebant, hi magna
diligentia composuerunt leges et regulas quibus
munerum dotialium abusus vehementer omnino in-
hibetur et modus constituitur de dandis in futurum
tempus dotibus aliisque definiuntur necessaria ad

δρους και κανόνες, διατάσσοντας σφοδρῶς τὴν ἀλο-
 γωγὴν κατὰ τὴν ἐκείνην καὶ τὸν τρόπον
 τῆς εἰς τὸ ἐξῆς διατάξεως τῶν γινόμενων προκοδο-
 σῶν καὶ ἄλλων ἀναγκῶν πρὸς τὴν ἐξέλιξιν τῶν
 προλαβουσῶν καταχρήσεων καὶ οὐσιαστικῶς εἰς τὸ
 ἐξῆς ἀρίστης εὐταξίας τοὺς ὁποίους ὡς πᾶσιν ἀρεστοῦς
 καὶ εὐαποδέκτους ἐγγράφως συνταξάμενοι καὶ ὑπο-
 γράψαντες, ἀνήνεγκαν τῇ συνοδικῇ ἐκκλησίᾳ δι' ἐν-
 υπογράφου αὐτῶν τε καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ βασι-
 λεύῳσιν προκρίτων ἀναφορᾶς, ἐξαποδύμενοι τὴν διὰ
 συνοδικῶς σφραγισμένην γράμματος ἐπιμέλειαν αὐτῶν
 μετὰ σφοδρῶν ἐπιτιμίων κατὰ τὸν ὅποιον ποτε παρα-
 βαίνοντων καὶ μὴ φυλασσόντων τὰ κοινὰ καὶ συνο-
 δικῶς δεδογμένα.

Καὶ δὴ ἐπελθόντες καλῶς τὰ γραφέντα, ἐκνή-
 σασαν τὸν φιλογενῆ σκοπὸν αὐτῶν καὶ ἀπεδεξάμεθα
 εὐχαρίστως τὸ αἶτημα ὡς κοινωφελὲς ἀγαθόν. Ἐπ' οὗ
 καὶ ψήφῳ κοινῇ καὶ συνοδικῇ τοῦ τε μακαριωτάτου
 καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πά-
 τρος Παλαιστίνης κυρίου Ἀθανασίου καὶ τῆς περι ἡμε-
 ρῆς ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ ἐνδημούσης ἱερᾶς ἀδελφότητος καὶ
 ἀγίας συνόδου τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ
 περιεκοιτητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ σὺλλειτουργῶν, καὶ
 τῇ κοινῇ τοῦ γένους συναίνεσαι, τὰ κοινὰ, στερχθέντα
 καὶ ἀπαρνηθέντα ἔδοξε καὶ κανονικῶς νὰ τὰ ἐπικυρώ-
 σωμεν καὶ διὰ συνοδικῶς τύπου ἀναξέλιπτα εἰς τὸν
 ἐξῆς ἅπαντα αἰῶνα νὰ τὰ παραδώσωμεν, καὶ τελευ-
 ταίον διὰ τῆς πνευματικῆς μαχαίρας καὶ τοῦ καυστη-
 ρίου τῶν ἐπιτιμίων, ὅπου εἶναι τὰ τελευταῖα τῶν
 ἱατρῶν εἰς τὰ σωματικὰ πᾶσιν καταφύγια, νὰ θερα-
 पेῖσωμεν τὸ κακόν· περὶ ὧν καὶ ἀπαρνηόμενοι
 θεοπίστοι κοινῇ καὶ συνοδικῇ ἀποφάσει νὰ διαφυ-
 λαχθῶσιν ἀπαράτρεπτα τὰ ἐφεξῆς, ἐν ὅποις κεφα-
 λαίους δέκα καὶ τρεῖς ὁροθετηθέντα.

α'. Νὰ καταργηθῇ καὶ νὰ σκηνοθῇ διόλου τὸ
 τραχύμα καὶ μέχρι τῆς λείσεως αὐτῆς, καὶ μήτε παρὰ
 τῶν γονέων τῆς κόρης, μήτε παρὰ τῶν συγγενῶν ἢ
 ξένων, μήτε φανερῶς καὶ ἐν προκοσμηφώνῳ, μήτε
 κρυφίως πρὸ τοῦ γάμου, μήτε μετὰ τὸν γάμον νὰ
 δίδωνται εἰς μετρητὰ δοῦρα τὰ λεγόμενα τραχώματα
 ἢ εἰς ὅλην ὁτανδήποτε ἐπὶ λόγῳ τραχώματος, καὶ
 μήτε ὁ γαμβρὸς νὰ ἀπαιτῇ ἢ νὰ λαμβάνῃ τοῦ λοιποῦ
 χρήματα ἔνεκεν τραχώματος, μήτε ὁ προκοδοτὴν νὰ
 εἶδῃ, ὥσάν ὅπου τὸ μυστήριον τοῦ γάμου μήτε παλεῖ-
 ται μήτε ἀγορεύεται.

β'. Ἡ προίκα, ὡς ἐκ παλαιῶν τοῦ χρόνου νένο-
 μεθετημένη, νὰ εἴναι συρρικνωμένη καὶ εἰς τὸν δι-
 δόντα καὶ εἰς τὸν λαμβάνοντα, πλὴν νὰ εἴναι προσ-
 διορισμένη εἰς ἑξὲς βαθμοὺς· καὶ τῆς μὲν α' τάξεως
 νὰ ἐκπλοῦται ὅς· δέκα χιλιάδες γρόσια καὶ οὐκ
 πλέον· τῆς δὲ β' ἑξὲς χιλιάδες· τῆς δὲ γ' ἑως τέσσαρες·
 χιλιάδες· τῆς δὲ δ' ἑως τρεῖς χιλιάδες· τῆς δὲ ε' μέχρι
 τῶν δύο χιλιάδων· τῆς δὲ ε' τάξεως μέχρι τῶν χιλίων
 γροσίων. Οὐδέποτε δὲ κτήματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα,
 δοκίμιον δηλαδὴ, ὄντας ἢ ἐργαστήριον ἐπὶ λόγῳ
 προικὸς νὰ μὴ δίδωνται· ὡσαύτως οὐδὲ μέρος οὐδὲ
 ὅλον ἔνεκεν τῆς τιμῆς τῆς προικὸς νὰ μὴ δίδωνται
 εἰς μετρητὰ, ὥσάν ὅπου συγχέει τὴν ἀπαγόρευσιν τοῦ
 τραχώματος, εἶναι ἀπαγορευμένον καὶ ἐμποδιζόμενον
 διόλου ἐν τῇ κατασκευῇ τῆς προικὸς (ὁποῖα ἐν εἰῇ
 τάξεως) ψαλίδι νὰ μὴν ἐμβαίνει εἰς σάκι λαχοῦρι διὰ
 ῥοδύχον, συναριθμούμενον μὲ τὴν προίκαν.

γ'. Εἰς τοὺς γινόμενους ἀρραβῶνας νὰ ἐπικρατή-
 σωσι τὰ ἐφεξῆς, ἥτοι τὰ διδόμενα ἀμοιβῶς δακτυ-
 λίδια ἑξατέρων τῶν μερῶν, νὰ ἑστημέναι ἀπὸ
 γρόσια ἑκατὸν ἑως γρόσια χίλια κατὰ ἀναλογίαν τῶν
 ἐν τῇ β' κεφαλῇ βαπτισμῶν τῆς προικὸς· ἡ κακῶς
 συνειδησιμένη προσφορά τῶν λεγόμενων μοχθηλιῶν,
 ἡ ἐξέρχουσα καὶ κατὰ τὸν εἶδος ἐμποδιζομένη διόλου· ὡσαύ-
 τως ἀπαγορεύονται νὰ ἐκλείψωσιν ἐξ ὁλοκλήρου τόσον
 εἰς τοὺς ἀρραβῶνας ὅσον καὶ εἰς τοὺς γάμους· τὰ κου-
 φέτα καὶ κίνητα μὲ καννίρια καὶ χαρτὰ καὶ τὰ
 ὑπερήφανα καὶ πολυτελῆ σκευάσματα καὶ ὑπερήφανα

præteritæ abusiones delendas bonumque ordinem
 in posterum servandum. Hæc omnia omnibus
 probata et accepta litteris tradiderunt et signave-
 runt; deinde conciliari iudicio subiecerunt, communi
 et sua et omnium regie urbis nobilium civium
 scripta postulatione rogantes, ut conciliaribus ob-
 signatis litteris hæc firmarentur, gravibus propositis
 poenis in eos qui quovis pacto aliquando ea trans-
 gredirentur et communia synodicaque decreta non
 observarent.

Cum igitur scripta legissemus attente, proposi-
 tum eorum patriæ utile laudavimus et grato animo
 petitionem accepimus tamquam publicum bonum.
 Quapropter communibus et conciliaribus suffragiis
 beatissimi sanctissimique Hierosolymæ patriarchæ
 totiusque Palaestinae domini Athanasii et sacræ
 circa nos in regia urbe degentis fraternitatis et
 sanctæ synodi dilectorum in sancto spiritu ama-
 torumque fratrum nostrorum et consacerdotum, con-
 cordi approbatione universæ nationis nostræ, de-
 crevimus hæc omnia confirmare canonicæ et concili-
 ari exemplo tradere indelebilia in omne futurum
 tempus, ac denique spiritali ferro et igne, quæ
 sunt medicorum extrema remedia in corporis mor-
 bis, huic malo mederi. De quibus aperte decerni-
 mus communi et conciliari decreto, ut incunctas
 serventur quæ infra tredecim definitis articulis
 comprehensa sunt.

I. Aboleatur et reprimatur omnino ~~trachoma~~
 (munus dotale) quod dicitur usque ad nomen ipsum;
 neque a puellæ parentibus, neque a propinquis, vel
 extraneis, neque palam in contrahendis nuptiis, ne-
 que clam ante nuptias neque post nuptias dantur
 in ære numerato trachomata quæ dicuntur aut in
 materia quavis dotali ratione; neque gener postulet
 neque accipiat posthac pecuniam dotali ratione, ne-
 que socer det, quoniam matrimonii sacramentum
 non venit nec emitur.

II. Dos ut est antiquitus instituta concedatur
 et danti et accipienti; tamen sit gradibus sex cir-
 cumscripta: primi gradus dos ad X millia grossorum
 extendatur, secundi gradus ad VI millia, tertii ad
 IV millia, quarti ad III millia, quinti ad II millia,
 sexti ad mille grossos. Minimo vero bona mobilia
 vel immobilia, domus scilicet vel cubiculum vel
 officina, dotis nomine tradantur; item nec pars nec
 totum pro dotis pretio ære numerato tradatur,
 quoniam id contra munus interditionem fieret,
 vetitumque et interdictum sit in conficienda dote
 (cuiuscumque gradus) pannum laneum forfice con-
 cidere vestis consuendæ causa, quæ in ipsa dote
 numeretur.

III. In futuris sponsalibus præscripta hæc
 vigeant, scilicet anuli qui mutui dantur utrimque
 pretium habeant grossorum O usque ad M pro ra-
 tione graduum dotis, sicut in cap. II dictum est;
 quæ perperam invaluit consuetudine donatio lin-
 teorum quadratorum, sudariorum pictorum et carba-
 sorum omnino interdicta est; item decretum est ut
 et in sponsalibus et in nuptiis omittantur omnino
 bellaria et crustala vel in cristalis vel in chartulis
 et vana ac sumptuosa convivæ et mensæ, ludique
 et salutationes et omnia denique sumptus immodicos,

τὰ πανγνῖδα καὶ οἱ χοροί, καὶ ἄλλας καὶ περὶ αὐτῶν ἀποφάσεις, ὡς δούμφοι τῶ γένει ἡμῶν καὶ δυστυχίας πρόβλεπον. Ὁ δὲ ἀρραβὼν νὰ ἐκτελεσθῇ ὡς μὴν ἐξ αὐτοῦ μόνον εὐλόγου ἔμποδίου· τότε γὰρ, φανερόν γενομένου τοῦ ἔμποδίου, νὰ ἐκτελεσθῇ παρ' οὐδέν μὴ προσδιορισμὸν καὶ ἄλλης προθεσμίας, ἥς μετὰ τὴν τελευτὴν νὰ ἐκτελεσθῇ ὁ γάμος.

δ'. Ὁ γαμβρὸς νὰ εἶναι ἐλεύθερος ἀπὸ κάθε βάρους κακοσυνηθισμένων, ὅπου ὑποχρεωτοὶ νὰ ἐκταλῇ ἐξ αἰτίας τοῦ τραγώματος, καὶ νὰ μὴν ἔχη δεῖαν νὰ ἐκταλῇ εἰς τὴν ἀρραβωνιαστικὴν τοῦ ὄρα, ὡς ἀποβελγῆται καὶ ἄλλα παντοῦ εἶδους καὶ ὅλης· ἀλλὰ ἀφαιρουμένων, ὡς εἰρηται, εἰς τὰς ἡμέρας τῶν γάμων καὶ ἀρραβωνίων τῶν περιττῶν καὶ ματαίων ἐξόδων καὶ τῆς διακονίας τῶν μοχθηρῶν καὶ τῶν βλάπτων καὶ ὅλων τῶν ἁχαριστῶν καὶ τῆς κληρονομίας τῶν διὰ καλοσύνης φίλων καὶ ξένων, νὰ ἐκτελεσθῇ τὸ μυστήριον τοῦ γάμου θεοφιλῶς καὶ μετὰ πάσης τῆς οὐρελλομένης εὐταξίας καὶ σεμνότητος. Ὁμοίως νὰ εἶναι ἐλεύθερος ὁ γαμβρὸς καὶ ἀπὸ τὰ ἐξόδα τοῦ λουτροῦ· νὰ μὴν ἔχη δεῖαν νὰ ἀγοράσῃ καὶ νὰ ἐκταλῇ τράν, μήτε νὰ διδῇ δόπρα ἐπὶ λόγῳ τῶν· μόνον δὲ εἰς τὴν νόμφην νὰ εἶναι συγκαχωρημένον νὰ φορῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ γάμου δέκα ὀράματα τράν καὶ οὐχὶ πλέον· ὁ δὲ κομπάρος εἶναι ὑπόχρεος εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν κηρίων μίας ὀκάς· μόνον καὶ εἰς τὰ ἐξόδα τῶν ἱερῶν, καὶ δὲν ἔχει δεῖαν νὰ φέρῃ λαμπράς μεγάλας κακοσυνηθίας· μὴ τῶν καὶ τῶν βλάπτων μήτε στέφανα πολυτελῆ, ἀλλ' ἀπλά, καὶ τῆς μὲν α' τάξεως ὅσον κηρίου μίαν, καὶ ἀναλόγως μικροτέρας μέχρι τῆς ἑκτῆς τάξεως.

ε'. Ἐκρίθη εὐλογον καὶ τίμιον ὁ γαμβρὸς νὰ μὴ πηγαίνῃ συνεχῶς εἰς τὸ δασκίτιον τῆς ἀρραβωνιαστικῆς καὶ νὰ διακονηθῇ, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς ἐπισήμους ἑορτάς καὶ τὰς ἡμέρας τῶν χαριστικῶν νὰ πηγαίνῃ καὶ νὰ ἀπέρχηται ἀναχωρῶν ἐκείθεν.

ς'. Ἡ ἐν τοῖς προικοσυμφωνίαις καταγεγραμμένη προίκα νὰ εἶναι διατετιμημένη, ἢ τιμῇ τῆς ἐσκομμένης, καὶ ἢ διατετιμητοῦ, ἢ μὴ ἐσκομμένης δηλαδὴ, νὰ καταργηθῇ.

ζ'. Εἰς κάθε ἐνορίαν Ἠόλης, Γαλατίας καὶ Καταστάνης νὰ διορισθῶσιν ἀνὰ δύο τῶν προκριτωτέρων αὐτῆς ἐμοίως καὶ ὁ πρῶτος προστάς τῆς ἐν τῇ ἐνορίᾳ ἐκείνῃ ἐκκλησίας ἐκτιμῆται τῆς προίκας, ὅστε νὰ ἐκτιμῶσι τὰς προίκας διὰ νὰ μὴν ὑπερβαίνωσι τοὺς προσδιορισμοὺς τῶν τάξεων· οἱ ὅποιοι ὀφείλουσι νὰ καταγράφωσι τὰς τιμὰς τῶν προικῶν πραγματικῶν καὶ νὰ ὑπογράφωσιν ὅμοῦ· ὁ τι δὲ ἐδωρῶσαν καὶ διατετιμῆσαντο ἐκείτης τάξεως τῆς ἐνορίας αὐτῶν τὴν προικοδοσίαν, τοῦτο νὰ τὸ ἀναγγέλλωσιν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν διὰ τῶν συνήθων μαρτυρικῶν τεσσάρων, ζήτητικῶν τῆς ἀδείας τοῦ στεφανώματος, οἵτινες θέλουσι εἶναι ὑπογεγραμμένοι ἀπὸ τὸν πρῶτον προστάτη τῆς ἐκκλησίας, τὸν καὶ ἐκτιμῆτην.

η'. Ἡ διακρίσις τῆς καταστάσεως τῶν ἐξ τάξεων νὰ ἐξετάζεται καὶ νὰ γίνηται ἀπὸ τοὺς προκρίτους ἐκείτου συστήματος καὶ ἐναφίου, δηλαδὴ ἐπὶ προτεθῇ ἐκτιμήσις προικοδοσίας, νὰ εἶναι ὑπόχρεοι οἱ προικοδοτοῦντες γονεῖς καὶ ἄλλοι νὰ ἐμφανίζωσιν εἰς τοὺς ἐκτιμῆτὰς μαρτυρικῶν τεσσάρων ὑπογεγραμμένον παρὰ τῶν εἰρημένων πρώτων τοῦ συστήματος καὶ ἐναφίου τῶν· οἱ δὲ διδόντες τὴν μαρτυρίαν τῆς ὁποίας ἔλαβεν ἕκαστος τάξεως προκρίτωτεροι τῶν συστημάτων καὶ μαγιστοὶ τῶν ἐναφίων νὰ εἶναι ὑπόχρεοι νὰ διδῶσι καθαρὰν καὶ ἀδολογὴν μαρτυρίαν ἐκείτης τάξεως ἐν βάρει τῆς συνεδριώσεως τῶν καὶ ἐν βάρει τῶν ἐκφωνηθεισῶν ἀρῶν.

θ'. Κάθε προικοσυμφωνον, τὸ ὅποιον δὲν ἔχει τὴν μαρτυρίαν τῶν ἐκτιμῶν καὶ τὴν μαρτυρίαν τοῦ πρώτου προστάτου καὶ συνεκτιμητοῦ, δὲν θέλει ἔχει τὸ κῆρος.

ι'. Νὰ συνταχθῇ ἐκτίμησις κώδιξ γενικός, εἰς τὸν ὅποιον νὰ καταστρέφωσιν τὰ κατὰ τὰς τῶν διατετιμῶν.

¹ Scilicet sanarum librarum cum alimidia.

cum sint haec nostrae genti aliena et miseriae causa. Sponsiones autem usque ad sextum mensem extendantur sine honesto quidem impedimento; quod si manifestum fiat, tunc et ultra extendatur, pactione iterum facta et die constituta, quae ubi advenit, nuptiae sine mora fiant.

IV. Gener esto immunis ab omni onere mala consuetudine imposito propter munera nuptialia, nec liceat ei mittere ad sponsam dona velut strenas, et alia cuiusvis generis et materiae; immo sublatia, ut dictum est, in nuptiarum et sponsaliorum die sumptibus isanibus et linteorum sudariorumque largitione omniumque bellariorum, et omnia propinquorum alienorumque multitudinis in convivium invitatione, perficiatur matrimonii sacramentum pie et cum omni debita modestia et dignitate. Item ne imponatur genero sumptus balnei; ne liceat illi emere nec mittere aureas infulas neque dare nummos pro talibus infulis; tantum liceat sponsae in nuptiarum die ornari infulis aureis, quarum pondus sit X drachmarum nec amplius; paransymphus autem debeat cereos emere unius tantum ocae ponderis et ecclesiasticas impensas facere; ne liceat illi taedas magnas ferre infulis aureis ornatas et sudaria, neque sumptuosas coronas, sed modicas, et in primo gradu unam ceras ocam et pro portione minorem usque ad sextum gradum.

V. Rectum et laudabile visum est generum non ventitare frequenter in sponsae domum neque ibi pernoctare, sed tantum in festis sollempnibus et in salutationum diebus adire et mox inde recedere.

VI. Dos in tabulis nuptialibus scripta aestimanda est eiusque pretium praefiniendum; dos autem non aestimata seu incerti pretii aboleatur.

VII. In unaquaque paroecia Urbis, Galatae et Catastani constituantur bini inter praeclearissimos eius cives una cum praefecto ecclesiae quae in ea paroecia sit aestimatores dotis, ut dotes aestiment ne graduum fines transgrediantur. His viris describenda sunt pretia bonorum dotialium et subscribenda communiter; quodcumque autem inspexerint et aestimaverint in sua paroecia de cuiusque gradus dote, id magnae ecclesiae renuntient litteris testimonii causa missis una cum codicillis quibus benedictionis nuptialis licentia impetratur, qui quidem ab ecclesiae praeposito eodemque aestimatore subscripti esse debent.

VIII. Decretum constitutionis sex graduum curetur et fiat per doctos viros ordinis et collegii cuiusque; scilicet ubi proposita sit dotis aestimatio, debent dotis auctores, sive parentes sive alii, aestimatoribus ostendere libellum testimonii subscriptum a praedictis ordinis et collegii sui primoribus. Dantibus autem testimonium de gradu quem quisque sortitus est primoribus ordinum et magistris collegiorum impositum est purum sincerumque testimonium dare sub onere conscientiae suae et sub onere prolatum execrationum.

IX. Quaevis pactio nuptialis aestimatorum testimonio carens et primi praepositi aestimatorumque socii, rata non erit.

X. Conficiatur ad hoc generalis codex in quem inserantur aestimationum acta ab aestimatoribus

τέρων, ἔτι δὲ καὶ τῶν γονέων αὐτοῦ καὶ πάτρων καὶ ἡμῶν ἀπόντων. Ἐξ ἑναντίας δὲ ὁ φιλόθεος ἀπαρβύτα καὶ ἀδίκαιστα τὰ κοινῇ ἡμέρῃ νενομοθετημένα καὶ τῇ κανόνι τούτῃ συστοιχῆσαι, ἐλλογιμένους εἰς παρὰ τῆς ἀγίας καὶ ἡμεουσίου καὶ ἡμεοποιεῖ καὶ ἀδικαιεῖ τριῶν· εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίαμα ἐν τῇ οἰκῇ αὐτοῦ, καὶ ἐν πᾶσιν ἀγαθῶς ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐλλογιστά αὐτῇ χυλίστα γίνονται, καὶ τὰ μικρὰ μέγιστα· εὐδοκῆται αὐτοῦ καὶ ὅλοι αὐτοῦ καὶ δοξαζήτω ἐνὸς κυρίου· σπέρμα μακρόβιον ἐν αὐτῇ κύριος καὶ ὄνομα αἰώνιον, καὶ τὰ αἰτήματα τῆς καρδίας αὐτοῦ προσευχομένου δεκτὰ παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ προστεθεῖ χρόνος ἐπὶ χρόνον ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, καὶ τὰ ἔκγονα αὐτοῦ ἐν μέσῳ τῶν λαῶν, καὶ πᾶς ὁ ὄρων αὐτοῦ ἐπιγνώσεται αὐτοῦ, ὅτι οὗτοι εἰσι σπέρμα ἐλλογιμένον παρὰ θεοῦ, ἔχον καὶ τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων τῆς ἐκκλησίας πατέρων καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

Ἐκτός δὲ τῶν ἐκφωνηθεισῶν φρικωδεστάτων τούτων ἀρῶν ἐκδοθήσεται κατὰ κοινὴν παρὰ τὴν ἡμῶν καὶ ὑψηλὰς βασιλικὰς ὁρίσεις καὶ προσκυνητὸν φερμένῃ, μεσσηδρὴν ἐπιταγὴν καὶ ἀπόφασιν νὰ παιδεύονται καὶ πολιτικῶς ὅσοι φεραῖθαι παραβάται τῶν ἐκκλησιαστικῶν νομοθεσιῶν. Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγίλλιον· ἐν μεμβράνῃ γραμμῇ, ὑπερ τύποις ἐκδοθὲν καὶ ἐν τῇ ἱερῇ τῆς καθ' ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας κώδικι καταστρωθὲν, διεδοθὲν παντὶ τῷ ὁρθοδόξῳ ἐν βασιλευσούτῃ πληρώματι πρὸς εἰδοποίησιν καὶ γνώσιν τῶν ἐν αὐτῇ ἱερῶν διαταγῶν καὶ ἀκριβῆ διαφύλαξιν αὐτῶν.

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ χυλίστῳ ὀκτακοσιοστῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ, κατὰ μῆνα ὀκτωβρίου, ἐπινεμήσεως α'.

† Ἀγαθᾶγγελος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχίας ἀποφαίνεται.

† ὁ Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος ἀποφαίνεται.

† ὁ Ἐφέσου Μακάριος.

† ὁ Ἡρακλείας Ἰγνατίος.

† ὁ Κυζίκου Ματθαῖος.

† ὁ Νικομηδείας Πανάρητος.

† ὁ Νικαίας Ἰωσήφ.

† ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας.

† ὁ Δέρκων Νικηφόρος.

† ὁ Νέων Πατρῶν Δοσίθεος.

† ὁ Σωζοπόλεως Κωνσταντῖος.

se accommodaverit, benedictus sit a sancta consubstantiali vivifera individua trinitate; gaudium et laetitia in eius domo sit, et in omnibus bonis anima eius, et quae sunt paucissima sunt illi millem et parva maxima; fortunentur viae eius, et glorificetur ille in conspectu Domini; semen longae-vum det illi Dominus et nomen aeternum et preces cordis eius orantis Deo acceptae, et tempus tempori addatur in vita eius, et eius proles in mediis gentibus, et quicumque eos viderit agnoscat eos quod hi sunt semen a Deo benedictum, preces denique et benedictiones habebit omnium ab origine sanctorum ecclesiae patrum et nostras et patrum eius.

Praeter praedictas autem maxime horrendas execrationes edetur etiam hortatu nostro sublime regium decretum et reverendum edictum, strenuum habens iussum et praeceptum, ut et publice corrigantur quicumque legum ecclesiasticarum transgressores convincantur. Quapropter monendi causa facta est etiam haec patriarchalis et synodalis ob-signata in membranis epistola quae typis edita et sacro nostrae magnae ecclesiae oedici inserta, distributa est universo regiae urbis populo ut nocantur et innotescant sacrae in ea constitutiones et diligenter observentur.

Anno salutis millesimo octingentesimo vigesimo septimo, mense octobri, indictione I.

† Agathangelus Dei misericordia Constantino-polis novae Romae archiepiscopus et oecumenicus patriarcha decernit.

† Hierosolymitanus Athanasius decernit.

† Ephesinus Macarius.

† Heraclensis Ignatius.

† Cysiciensis Matthaeus.

† Nicomedienis Panaretus.

† Nicaenus Ioseph.

† Chalcedonensis Zacharias.

† Dercensis Nicephorus.

† Neopatreus Dositheus.

† Sozopolitanus Constantius.

5.

SACRA SYNODUS PROCURATORIBUS PUBLICORUM VALETUDINARIORUM*

Ἀπόδειξις πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ πρὸς τοὺς ἐφόρους τῶν κοινῶν νοσοκομείων.

† Ἀγαθᾶγγελος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχίας.

† Τιμώτατοι· ἔφοροι καὶ ἐπιστάται τῶν κοινῶν τοῦ ἡμετέρου γένους νοσοκομείων, ἡμέτεροι κατὰ πνεύμα υἱοὶ ἀγαπῆτοι καὶ περιπόθητοι, χάρις εἰς ὑμῶν καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ. πᾶρ ἡμῶν δὲ εὐχῇ, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Καταλυθείσης οὖν θεῆς τῆς (ὡς μὴ ὀφθαλμοὶ) παρσιφθαρείας εἰς τὸ ἡμέτερον γένος ἐλαθρίου τῶν τραυματίων συνηθείας καὶ διαταθείσης παμφήμῃ τῆς νέας ἐν τοῖς γαμικαῖς συναλλαγμασιν ὁδοθείας τῶν προικοδοσιῶν καὶ τῆς ἀνηκούσης τῇ εὐσεβεῖ πολιτεῖατι εὐσημωσύνης καὶ εὐταξίας ἐν κεφαλαιοῖς βήτοισι ὁδοθείσης, καθὼς διὰ τοῦ ἐπίτεδες ἐκδοθέντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγίλλιον γραμματος διασεσπλίσταται ἐπ' ἐκκλησιῶν καὶ τοῖς πᾶσι γνωστὸν κατέστη, ἐπειδὴ τὸ ἔ' τῆς ὁδοθείας αὐτῆς κεφαλαιὸν ἀνακαλεῖ ἐπισήμως τὴν ἀγρυπνὸν ἐπιστάσαν καὶ ἐφορίαν τῶν τοῦ γένους νοσοκομείων

Patriarchalis et synodalis denuntiatio ad curatores publicorum valetudinariorum.

† Agathangelus Dei gratia archiepiscopus Constantino-polis novae Romae et oecumenicus patriarcha.

† Honorandissimi curatores et moderatores publicorum nostrae gentis valetudinariorum, nostri secundum spiritum filii cari et dilecti, gratia sit vobisum et pax a Deo, preces autem a nobis et benedictio et indulgentia. Cum sit Deo adiuvante sublata pestifera illa quae genus nostrum (ut numquam debuit) invaserat dotalium munerum consuetudo et constituta communi consensu nova lex de muneribus in dotalibus pactionibus, certisque capitibus definita sit bona disciplina et bonus ordo qui piam civitatem deceat, sicut ad hoc editis patriarchalibus et synodalibus litteris obseignatis praedicatum est in ecclesiis et notificatum est omnibus; quoniam caput VII constitutionis illius invocat peculiariter vigilem tutelam et moderationem publicorum gentis nostrae valetudinariorum, ut incorrupte

ἐπὶ ἀπαρτορῶν φυλακῇ καὶ πραγματικῇ ἐνεργείᾳ τῶν κοινῇ ἐγερθέντων καὶ κατεργασθέντων συνδικῶς, διὰ τοῦτο ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τὸν κατ' αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερέμων, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν αὐτῆς ἀδελφὸν καὶ συλλειτουργόν, πρὸς τὸν θαυμάσιον τοῦτον σκοπὸν ἀπευθυνόμενοι καὶ τὸν κατὰ τὰ διαφέροντα καὶ κοινωφελὴ τῆς ὑμῶν τιμότητος ἐπιγινώσκοντες ἤθελον, τὸν μάλιστα καὶ κατ' ἐξοχὴν κατὰ τὴν εὐρυθερίαν καὶ βελτίωσιν τὸν τοῦ γένους νοσοκομείων ἀνακαλούμενον, γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος καὶ τὰς ἐγκαρδίας ἡμῶν εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐπιδοφυλλόμενοι, καθιστῶμεν ὑμᾶς ἐφόρους ἐπιστάτας καὶ ἐπόπτας θηνηκείας, καὶ μὴν καὶ ἐκτελεστὰς μετὰ πάσης ἀδείας καὶ πληρεξουσιότητος τῶν κοινῇ δεδομένων, προτεπέμμενοι καὶ ἐνταλλόμενοι, ὅπως συνεφαιμένοι καθ' ἑαυτοὺς ἐκλέγητε καὶ συστήσητε καθ' ἐκάστην ἐνορίαν Πόλεως, Γαλατῆ καὶ Καταστίνου ἀνάδωμ τῶν τιμηθέντων καὶ ὑποληπτικωτέρων διατιμητῶν τῶν γινομένων ἐν ταῖς γείτοσι προικοδοσιῶν καὶ ὑπαλλήλων προσκεκτοῦς εἰς τὴν καλὴν τοῦ πράγματος αὐτοῦ ἐφορίαν καὶ τῶν καφαλαιωδῶν ὄρων τὴν διατήρησιν, παρέχοντες αὐτοῖς τὰς δεούσας ἐδγηγας καὶ παραλαμβάνοντες δι' αὐτῶν τὸ ταχθεὶ ἐκ νόματι τῶν νοσοκομείων εἰσὸδῆμα καὶ τὴν καταγραφὴν τῶν προικοδοσιῶν, καὶ ἐν λόγῳ ἐνεργούντες πᾶν εἰς τὴν ἀντίκας πρὸς τὴν τοῦ κοινωφελούς ἔργου εὐδόξωσιν καὶ διάρκειαν, ὡπὲρ ἡς ἐξετε καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν προθυμίαν ἐνεργὸν καὶ προστάτην καὶ ἐτοιμὴν εἰς πᾶν αἴτημα ὑμῶν πραγματευόμενον τὴν δωρεάν τοῦ ἔργου. Οὕτω ποιήσατε μετὰ τοῦ συνήθους χριστιανικοῦ ὑμῶν ἤθελον, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀκείρον ἔλεος εἰς ἡμᾶς ὑμῶν, ἀρχὴ, ἐν μὲν δακρυβρίῳ, ἰνδικτιῶνος α'.

servantur et efficaciter agantur quae constituta sunt et decreta synodice, propterea mediocritas nostra una cum sanctissimis circa nos antistitibus et honoratissimis, in sancto spiritu dilectis fratribus nostris et consacerdotibus, ad hunc Deo carum finem tendentes et celestutinis vestrae in rebus Deo gratis et populo utilibus studium nocecentes, quod maxime in bona constitutione et profectu nostrorum valetudinariorum excitatur, scribentes hanc epistolam et toto corde preces nostras et benedictiones fundentes, constituimus vos curatores, moderatores et inspectores perpetuos, immo etiam executores cum summa potestate et plena facultate omnium quae communi consensu constituta sunt, committentes et iniungentes vobis ut vestro arbitrio eligatis et constituatis in singulis parocciis Urbis, Galatae et Catasteni binos inter clarissimos et spectatissimos cives aestimatores munerum quae in nuptiis tradantur et in vicem custodes circa bonum rei ordinem et observantiam principum decretorum, praebentes illis debita viaticis et accipientes ab illis quod statutum est valetudinariorum causa tributum, et munerum dotialium tabulas, et donique omnia agentes quae valeant ad bonum eventum et diuturnitatem huius omnibus utilis operis; qua in re ecclesiasticam etiam auctoritatem auxiliatricem habebitis et tutricem paratamque ad omnem vestram postulationem quae ad successum operis faciat. Ita agatis consueto vestro christiano studio, ut et Dei gratia et infinita misericordia vobiscum sit.

Anno 1827 mense decembri, indictione I.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1828 mense augusto.

Possessionibus ecclesiasticis tuendis semper invigilasse praesules orthodoxos, non est quod multis enarremus, cum plurima praesto habeantur documenta ad fidem faciendam. Horum unum ab Agathangelo patriarcha editum satis erit memorasse, utpote verbis copiosius quam rebus. Ad christianos dioecesis Chalcedonensis ut transmittetur impetraverat Zacharias, Chalcedonis metropolita, qui nonnullas prehenderat nummis ad templa pertinentibus abutentes, quin antistitem loci certiorum de re redderent. Datum erat anno 1828, mense augusto, indictione I. Incipiebat vero, si nuncupatorias excoipias formulas, his verbis: H diof-

κῆτος καὶ οἰκονομία τῶν ἐκκλησιαστικῶν υποθέσεων καὶ πραγμάτων ἐστὶν ἀνατεταμένη τοῖς λειτουργοῖς τοῦ ὁπίστου καὶ πνευματικοῦ προστάταις, εἶναι φανερόν καὶ ὁμολογούμενον. Episcoporum nomina subscribebantur ista: ὁ Ἐπίσκοπος Μακάριος, — ὁ Ἡρακλείας Ἰγνατίος, — ὁ Κυζίκου Μαρτῆριος, — ὁ Νικομηδείας Πανάρετος, — ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος, — ὁ Δέρων Νικηφόρος, — ὁ Ἀμασείας Μελίτιος, — ὁ Νέων Πατρῶν Δοσθεός, — ὁ Σαζουπόλεως Κωνσταντῖνος, — ὁ Προκονήσου Κοσμάς.

E codice patriarchali tabulam formis impressit Manuel I. Gedeon, Κωνσταντῶν διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 177-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

de sacramento baptismi rite perficiendo

1829 mense septembri.

Nonnulli christiani orthodoxi, apud exteros vitam agentes, cum inter se disceptarent de recto ritu, quo baptismi sacramentum conferre oporteat, propterea quod sacerdotes duo in obeundo apud illos munere diversam servabant viam ac rationem, rem ad sacram synodum detulerunt, obnix ab eadem postulantes, ut quid ipsis esset agendum benigne significaret. Synodus, eorum votis libentissime annuens, sententiam haudquaquam negligendam tulit, quam Manuel I. Gedeon, e codice patriarchali exscriptam, typis ovalgavit in suis Κωνσταντῶν διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 180-4. Eandem non summam sed in forma extensa repraesentandam censuimus, ut quae gravissimi sit argumenti optimeque compleat alias

huiusmodi tabulas, quas ad annos 1803 et 1807 non ita pridem exhibuimus.

† Ἀγαθόγγελος ἀπὸ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τὰ μὲν ἀνθρώπινα πάντα καὶ ὅσα ἔοικε διελκταί πολιτικῶς εἶπιν ἰδεῖν πολλὰς μεταποιούμενα καὶ λόγοις ἑτέροις πρὸς τὴν τοῦ καιροῦ καὶ τῶν πραγμάτων ὑπαγρεύειν μεταβαλλόμενα· ἐπὶ δὲ τῶν διὰ θεοπαράδοτων καὶ ἀποστολικῶν ὄρων ἐπικυρωθεῶν διατάξεων καὶ πρὸ πάντων αὐτῶν τῶν τῆς ἀμαρτίης ἡμῶν πίστεις ἱερῶν δογμάτων καὶ θείων μυστηρίων ἀνατροπὴν τίνα ἢ μεταποιήσιν οὐτε τολμήσαι εὐσεβὲς οὔτε φρονήσαι (ἀπαγε) συγκαχώρηται,

κάν ἄγγελος ἡ ἐξ οὐρανοῦ ὁ τὴν καινὴν δόξαν καὶ τὰς ἐν παραστάσει παρεκτροπὴς, ἀλλὰ καὶ αὐτὰς στρέφεται τὰς ψυχὰς τῶν εὐσεβῶν, ἃς ὁ κύριος τῇ τιμῇ αὐτοῦ αἵματι ἐξηγόρασεν. Ὅθεν καὶ περὶ τῆς τελευταίας τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἐκείνη καὶ ἐγένετο ἐρώτησις πρὸς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν παρὰ τινῶν ἐν ἀλλοδαπῇ διατρίβοντων εὐσεβῶν ἑκκλισιανῶν, τί νῦν τρόπον γενόμενῃ ἀπαιτούσῃ τε καὶ κατὰ τὸν τύπον τῆς ἐκκλησιαστικῆς τάξεως καλῶς τετελεσμένη εἴη τε καὶ λογίζοιτο, ὅτε δὴ τῶν παρ' αὐτοῖς δύο ἱερῶν διαφορῶν ἔχοντων γνώμης καὶ διαφωνούτων — ὁ μὲν γὰρ πρῶτος πληρὼν τὸν ἱερὸν λουτήρα ὕδατος, λαμβάνει τὸ βρέφος ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶν, καὶ ἐμβάπτει. Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ δεῖνα, ἐμβυθίζων αὐτὸν ἐν ὁλόκληρῳ ἐν τῷ ἱερῷ ὕδατι, καὶ ἀναβιβάζων αὐτὸν ἐκ τοῦ ὕδατος ἐπιβοῇ. Εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἀμὴν. ἔπειτα ἐμβυθίζει καὶ πάλιν ἐν ὁλόκληρῳ αὐτό, καὶ ἐξέγειν ἐπιβοῇ δευτέρῳ. Καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴν. τελευταῖον ἐμβυθίζει καὶ ἐξέγειν ἐν ὁλόκληρῳ, ἐπισπαραγίζων τὴν τελευταίαν διὰ τρίτου ἐκφωνήματος. Καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμὴν. ὁ δὲ ἕτερος τῶν ἱερῶν μέχρις ἐπὶ τὸ τρίτον μέρος τῆς ἱερᾶς κολυμβήθρας ὕδωρ ἐμβαλλὼν, λαμβάνει τὸ βρέφος, καὶ ὡς ὁσπύος ἐμβυθίζων, κατέχει αὐτὸ τῇ λαίᾳ, τῇ δὲ δεξιᾷ χειρὶ ἐπιρραντίζει ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τρεῖς δι' ὕδατος, πρῶτον ἐπιβοῶν τὸ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, τρεῖς δευτέρον, καὶ τρεῖς τρίτον. — οἱ γὰρ διελθόντες χριστιανοὶ ἐν ἀμφιβολίᾳ κατὰστάτες, καὶ ἀμφικυμαινόμενοι ἐπὶ τῇ διχοῦ ἐπιτελουμένη ἱεροτελεστῇ ταύτῃ παρὰ τῶν ἐν αὐτοῖς δύο ἱερῶν, τῶς διατετινόμενων καὶ τοῦ μὲν πρῶτου ἐκείνην μόνον ἡγουμένου ὕδατος καὶ ὁρῶν διατύπων ἀληθοῦς βαπτίσματος, τοῦ δὲ δευτέρου μηδὲν αὐτῆς ἔχειν διαφορὰν τὴν παρ' αὐτοῦ διαπραττέμενην, ἀκίνδυνον μάλιστα τῇ νηπίῳ καὶ ἀβλαβὴ προβάλλοντος. ἀνένεγκαν ταῦτα τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ τὴν πνευματικὴν ταύτην ὑπόθεσιν ὑπὸ τὴν ὁρῶν αὐτῆς κρίσιν καθυποβάλλοντες, ἐξητήσαντο ἔγγραφον τὴν ἐπικυρώσιν τῆς γνώσεως καὶ κανονικῆς τοῦ μυστηρίου τελευταίας καὶ τὴν ἀποδοκιμασίαν τῆς μὴ τοιαύτης, μὴ ἀνεχόμενοι ἐπὶ πολὺ τῇ τῆς ἀμφιγνοίας νέφει περικαλύπτεσθαι καὶ πρὸς τὸ κορυφαίωτον τῶν ἱερῶν μυστηρίων διαστασιάζειν, ὅτε καὶ τὸ μικρὸν ἀποχωρηται τῆς εὐθείας πολλῶν· εἰς τὸ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετον παρασύρεσθαι εὐσεβοφρόνως οἰόμενοι.

Ἐνθεν τοι καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν τὴν εὐσεβῆ αἵτησιν αὐτῶν εὐμενῶς προσεχόμενοι, ὡς τὸν χριστιανικὴν αὐτῶν ζῆλον ὑπὲρ τῆς ἀκριβοῦς φυλακῆς τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἐμφαίνουσιν, καὶ ταῖς ἐκ βέλους ψυχῆς ἐκκλησιαστικαῖς εὐχαῖς καταστέφαντες, γράφοντες μετὰ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης κυρίου Ἀθανασίου καὶ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, διαμεβαλομένων διὰ τοῦδε τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γραμμάτος καὶ ἀποφανόμεθα, ἵνα τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν βάπτισμα ὡς παρὰ πάντας τοὺς ὁρθοδόξους, οὕτως καὶ παρὰ τὴν διαληφθέντων ἱερῶν ἐκτελεῖται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τῆς ἐκκλησίας ἀποστολικὴν διὰταξιν καὶ κανονικὴν διατύπωσιν, οὕτως πως· Πληρουμένου τοῦ ἱεροῦ λουτήρος ὕδατος, λαμβάνει ὁ ἱερεὺς τὸ βρέφος ἀνὰ χειρὸς, καὶ ἐπιρραντίζον τὸ βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ (δεῖνα) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, βαπτίζει αὐτὸν ἐν ὁλόκληρῳ ἐν τῇ ἱερᾷ κολυμβήθρᾳ, ἥτοι καταβύθει, ἐμβυθίζει αὐτὸν εἰς τὸ ὕδωρ μέχρις ὑπὲρ κεφαλὴν μετ' ἐπιθεσίῳ προσοχῆς, μετὰ δὲ τὴν ἀνάδυσιν καὶ ἐξαγωγήν ἐκφωνεῖ τὸ Ἀμὴν· αἶτα βαπτίζων αὐτὸν ἐκ δευτέρου ὡς καὶ τὸ πρῶτον, ἐκφωνεῖ τὸ Καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ αὖτις μετὰ τὴν ἀνάδυσιν καὶ ἐξαγωγήν

λέγει τὸ Ἀμὴν· βαπτίζων δὲ ὡσαύτως αὐτὸ καὶ ἐκ τρίτου, ἐκπλέγει τὸ Καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμὴν. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἐξ ἀρχαίας παραδόσεως συνφάς τοῖς ἱεροῖς ἀποστολικαῖς κανόσι καὶ συνοδικαῖς διὰταξιν τῶν θεοφόρων πατέρων τελευταίᾳ τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τοῦ θεοῦ βαπτίσματος· ἀνάγκη γὰρ γίνεσθαι ἐνταῖς μέχρις ὑπὲρ κεφαλὴν τὰς τρεῖς καταβύσεις τοῦ ἀπτιζομένου διὰ τῆς ἐκφωνήσεως τῆς μὲν πρώτης καταβύσεως καὶ ἀναβύσεως τοῦ βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ (δεῖνα) εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἀμὴν· τῇ δὲ δευτέρᾳ· Καὶ τοῦ υἱοῦ, ἀμὴν· τῇ δὲ τρίτῃ· Καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀμὴν. Καὶ οὕτως τὸ βάπτισμα τετελεσμένον ἐστὶν ἀναγγελικῶς τε καὶ κανονικῶς· καὶ κατὰ τὴν ἐν εὐαγγελίοις τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐντολῇ, τοῖς ἱεροῖς αὐτοῦ μαθηταῖς ἐντεταλμένου· Πορεύσιντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. Βαπτίζοντες αὐτούς, εἰπὲν ὁ κύριος, οὐχὶ ἐπιρραντίζοντες· ἡ ἐπιρραντίζουσα οὐδὲν ἄλλο σημαίνουσα ἐστὶν, εἰ μὴ ἐμβάλλειν τοὺς ὕδασι τὸ βαπτίζομενον καὶ (κοινοτέρων εἰπεῖν) βουτῶν αὐτὸ καλύπτειν ἐν ὁλόκληρῳ ἐν τῷ ὕδατι· καὶ κατὰ τοῦ ἀποστολικοῦ κανόνα καὶ ἱερᾶς διὰταξιν τῶν συνοδικῶν θεομορφῶν παρὰ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἐν ἐκάστῃ τῶν τριῶν καταβύσεων καὶ ἀναβύσεων τὴν ἐκφωνήσιν τοῦ ἐνὸς προσώπου τῆς ἀδιαίρετου τριάδος δεῖ σαφῶς ἐπιπλέγειν· τὴν γὰρ παρὰ ταῦδε βαπτίζοντα καθαιρέσει καθυποβάλλεσθαι κατὰ τὸν μὴ κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων· ὅπως διαγορεύοντα· Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ κυρίου διὰταξιν μὴ βαπτίσῃ εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἁγίον πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρέσθω· ἡ γὰρ τῶν ὁρθοδόξων ἐκκλησία ἵνα ἀναρχον παρίλαβε λέγειν, τὸν πατέρα, διὰ τὸ ἀνάτιον καὶ ἀγέννητον· καὶ ἵνα υἱόν, διὰ τὴν ἀρχὴν γέννησιν· καὶ ἵνα παρῆλτον, τὸ πνεῦμα τὸ ἁγίον, διὰ τὴν ὑπὲρ λόγον αὐτοῦ ἐκ τοῦ πατρὸς μόνου ἐκπορεύσιν. Συνφάς δὲ τούτοις καὶ ὁ ἐν ἱερᾷ μέγας Βασίλειος μαρτυρεῖ λέγων· Ἐν τρισὶ καταβύσεσι καὶ ἰσαριθμοῖς ταῖς ἐκκλησίαις εἰς τὸ μέγα τοῦ βαπτίσματος μυστήριον τελειοῦται. Ἐν τῇ Διατί ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος βαπτίζομεθα, διεργημένον φωνῇ· Αὕτη τοίνυν ἡ ἁγία τριάς ἐν ἐνὶ ἐκδότῃ ἡμῶν συνεργεῖ εἰς τὴν ἡμῶν ἀναγέννησιν· καὶ γὰρ βαπτίζομενοι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, τέκνα θεοῦ ἀνηγορεύμεθα· τοῦ υἱοῦ, αὐτὸν τὸν Χριστὸν ἀνεδυσόμεθα· πνεύματος ἁγίου, ἀνωθεν ἐγεννήθημεν.

Ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς ἐνταῖς καὶ ὕψους τελευταίας τοῦ μυστηρίου τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ὁρθῶς κατέχουσα καὶ συντηροῦσα προσβαίνει ἡ ὁρθόδοξος ἡμῶν ἀνατολικὴ ἐκκλησία καὶ διακαλεῖται καὶ ἀπαρτρίπτως ἐνεργεῖσθαι ἀποφαίνεται· καὶ τοῖς ὁρθοδόξοις. Τὸ δὲ μέχρι τῆς ὁσπύος ἐμβυθίζειν καὶ τῇ δεξιᾷ χειρὶ ἐπιρραντίζειν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τοῦ νηπίου τρεῖς ὕδατος, πρῶτον ἐπιβοῶν τὸ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, τρεῖς δευτέρον καὶ τρεῖς τὸ τρίτον, καὶ ὅσα ἄλλα παρὰ τὴν κανονικὴν ταύτην ἔκδοσιν τῆς τοῦ ἱεροῦ τούτου μυστηρίου τελευταίας εἰς πρᾶξιν τυχὼν χειροὶ σκολιὰ καὶ κακόδοξα καὶ οὐδόλως ἐξ ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως βεβαιωμένα, ἀπαρτρίπτως διόλου ἐστὶ τῇ ἀνατολικῇ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀνταφάνοντα τοῖς ἀποστολικοῖς καὶ συνοδικαῖς κανόσι καὶ αὐτῇ τῇ θεῇ τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐντολῇ ἀπέχοντα, ὡς ἀντιπρὸς διελλήνεται· καὶ ὁ ἐπιχειρῶν δὲ τῇ πράξει τῶν τοιούτων σκολιῶν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαρτρίπτων, καὶ μὴ διορθούμενος, ἐνοχός ἐστι τοῖς παρὰ τῶν ἱερῶν

ἀποστόλων ἐν τῇ παραβίῳ τούτων ἀρκεμένους ἐπι-
τιμίας καὶ ἀποδοκιμασίας. Ὅθεν εἰς ἐνδεῖν ἀπε-
λύθη καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συν-
οδικὸν γράμμα.

αὐτὸς, κατὰ μῆνα οκτωβρίου, ἐκνεμήσας γ'.

† Ἀγαθόγγελες ἅλῃ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κων-

σταντινουπόλεως νέας Πόλεις καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης ἀποφαίνεται.

† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἀποφαίνεται.

† ὁ Χαλκηδόνος Ζαχαρίας ἀποφαίνεται.

† ὁ Δέρων Νικηφόρος ἀποφαίνεται.

(Deerant reliquae episcoporum subscriptiones.)

SYNODI IN GRAECIA PASSIM HABITAE

pro componendis ecclesiae Helladicae negotiis

1821-1833.

Elapso saeculo ineunte, ubi primum Graecia re-
centior, excusso Ottomanorum iugo, cui iuris facta
novas leges condero coepit, ad res ecclesiasticas
mirum in modum turbatas animum adverterunt
cum ecclesiastici tum civilis ordinis viri, atque
editis aliis super alia decretis, inauditum huc us-
que regimen invexerunt in ecclesiam, dum reiecta
omnium consensu patriarchae Constantinopolitani
auctoritate, summum rerum ecclesiasticarum prin-
cipatum a synodo ἀποκομίζω pendere sanxerunt
per legem fundamentalem, a triginta sex episcopis
promulgatam in conventu Nauplii celebrato die
15 27 iulii anno 1833. Quem regendas ecclesiae
modum si cum gravissimis iuris antiquissimi testi-
monia contuleris, facili negotio perspicies, quam
alienus a divina ecclesiae constitutione sit: quod
te semel monuisse, lector, satis erit, cum huius
operis ratio non in eo consistat, ut doctrinae tru-
tina theologica examinentur, sed documenta pro-
ducantur quae rebus singularum ecclesiarum illu-
strandis utcumque inserviant. Quo vero accuratius
sentire valeas de miserando ecclesiae Graecae statu,
cum lex illa edita est, superstitum ea aetate epis-
copatum notitia in primis exhibenda est; quae
ut lucido ordine digeratur, primum provinciarum
ecclesiasticarum descriptionem, deinde antistitum
sedis cuiusque nomina proponere visum est.

Anno 1821, quo classicum ad pugnam adversus
Turcas indicendam per universas peninsulae Bal-
canicae plagas personavit, in hodierno Helladia regno
sedes episcopales numero quadraginta septem ha-
bebantur: quarum viginti quibusque in Peloponneso,
undecim in continenti graeca, undecim itidem per
insulas circumiacentes. In indice mox exhibendo,
metropolitum et archiepiscoporum nomina, notis
quae vocant romanis signata, diductis litteris im-
primenda curavi; episcoporum vero singulis metropo-
litis subiectorum nominibus notas arabicas praefixi.

Atque in Peloponneso, in potiore illa totius
Helladis parte, episcopatus erant hi:

I. ὁ Κορίνθου μητροκ. 1. ὁ Δαμασκ. —
II. ὁ Μονεμβασίας μητροκ. 1. ὁ Ἀνδρούσης, 2. ὁ Ἀνδρούσης, 3. ὁ Ἐλούς, 4. ὁ Λαγίας, 5. ὁ Μα-
νης, 6. ὁ Μηλίας, 7. ὁ Πλάσης. — III. ὁ Παλαιῶν
Πατρῶν μητροκ. 1. ὁ Κερνίτης καὶ Καλαβρύτων, 2. ὁ Κορώνης, 3. ὁ Μεθώνης. — IV. ὁ Λακεδαι-
μονίας μητροκ. 1. ὁ Ερμιόνης, 2. ὁ Καρυστίας, 3. ὁ Μελιόνης. — V. ὁ Χριστιανουπόλεως μη-
τροκ. — VI. ὁ Ναυκλίου καὶ Ἀργύρης μητροκ. —
VII. ὁ Ὠλένης μητροκ. — VIII. ὁ Πύργου καὶ
Πρασσοῦ μητροκ. — IX. ὁ Τριπόλεως καὶ Ἀκ-
βῶν μητροκ. — X. ὁ Δημητσάνης ἀρχιεπ. —
XI. ὁ Ζαρντάς ἀρχιεπ.

Sedes episcopales in continenti terra haec erant:
I. ὁ Ἀθηνῶν μητροκ. 1. ὁ Μενετιῶν, 2. ὁ Σα-
λώνων, 3. ὁ Ταλαντίου. — II. ὁ Θηβῶν μητροκ. —
III. ὁ Νέων Πατρῶν. — IV. ὁ Ἀρτης καὶ Ναυ-
πάκτου μητροκ. — V. ὁ Λαρίσης μητροκ. (haec
sedes anno 1880 tantum ad regnum Graecum acces-

sit): 1. ὁ Ζητούνου, 2. ὁ Αἰτοῦ καὶ Ἀργαῶν.
3. ὁ Λοιδωρικίου, 4. ὁ Ραδοβυσίου.

Per insulas vero istae: I. ὁ Αἰγίνης καὶ Ἰδρας
μητροκ. — II. ὁ Τζίρας μητροκ. — III. ὁ Πάρου
καὶ Νάξου μητροκ. — IV. ὁ Σίφνου καὶ Μήλου
καὶ Μυκόνου μητροκ. — V. ὁ Ἀνδρου καὶ Σύ-
ρου μητροκ. — VI. ὁ Τήνου μητροκ. — VII. ὁ Σαν-
τορήνης μητροκ. — VIII. ὁ Εὐρίπου μητροκ.
1. ὁ Καρόστου. His addantur: 1. ὁ Σκύρου, metropo-
lita Athenarum subiectus, et 2. ὁ Σκοπίου, metropo-
lita Larissensis suffraganeus.

Ad antistites ipso enumerandos gradum facienti
a 1821 ad 1833 annum mihi innotuerunt isti:

I. Ecclesiae Corinthi praerat anno 1821 *Cyrillus*
metropolita, qui mense martio 1821, commota con-
tra Turcas seditione, in vincula coniectus, mense
septembris proxime insequentis die 23, quo Tripolis
a Graecis capta, solutus est et gregi redditus. Huius
nomen in rebus ea aetate gestis saepius occurrit. —
1. *Damalarum* sedem occupabat anno 1821 *Ionas*
episcopus, qui mense martio 1825 rerum ad reli-
gionem pertinentium administrator renuntiatus, eccle-
siam etiam Naupliensem a 1830 ad 1833 ut ἑπο-
ταγῆς seu administrator gubernavit.

II. *Monembasias* antistes Chrysanthus, una cum
Gyrillo Corinthio in carcerem detrusus, supremum
ibi obiit diem. Eo mortuo, cum a rebellibus cau-
tum esset ne quis in episcopum crearetur donec
urget bellum, ecclesiam Monembasiensem ad-
ministrandam primum suscepit *Gerasimus Pagonis*,
demortui praesulis nepos ac protosyncellus; deinde
vero, a die scilicet 10 novembris 1825, *Ignatius*
Ardamerii episcopus, qui post indictum bellum,
propria sede relicta, in Graeciam transierat. —
1. Sedi Ἀνδρούσης praepositus erat anno 1821
Theocletus; cui anno 1831 vita functo successit
Procopius, a Gabriel, archiepiscopo Zarnatae, prae-
ter legem ordinatus anno 1832, ac propterea anno
proxime insequenti a synodo recens instituta depo-
sitionis poena multatus. — 2. Ἀνδρούσης vero prae-
suli nomen erat *Isaiah*, qui mense martio 1821 in
vincula abreptus cum septem aliis antistitibus, atque
mense septembri eiusdem anni, post captam a
Graecis Tripolim civitatem, libertati redditus, primas
egit partes in negotiis publicis, et rebus etiam ad
religionem pertinentibus praefuit a 15 ianuarii 1822
ad initium anni 1825. — 3. *Ereos* ecclesiae an-
tistiti *Anthimo*, paucis diebus post expugnatam Tri-
polim (23 septembris 1821) vita functo, successor
datus est τοκοτηγητός nomine *Cyrillus*, episcopus
titularis Pamphili, qui apud Cydonienses (turcoice
Abelik) secus sinum Adramyttenum vitam agens,
in Peloponnesum aufugerat ineunte anno 1821. —
4. Episcopus *Lagiae* habebatur anno 1821 *Macarius*,
itaque anno 1833, ut postea docetur. — 5. *Neo-
phytum*, episcopum Μανής, anno 1823 fato per-
functum excepit duobus post annis *Isaiah* qui-
dam, a Gabriela, archiepiscopo Zarnatae, praeter
legem ordinatus ac consecratus. — 6. Pari modo,

cum anno 1824 obiisset *Josephus*, episcopus *Mylae*, successor ei datus est ab eodem Gabriele praeter legem ordinatus *Ioannicus* quidam; qui cum a munere se abdicasset anno 1824, sedes *Melbae* sedi *Plataeae* adnexa fuit. — 7. *Plataensem* hanc sedem occupabat anno 1821 *Hieronymus* episcopus; quo e vivis erepto, in eius locum contra fas subrogatus est a Gabriele Zarnatensi *Anthimus*, qui et ipse cum anno 1836 obiisset, vacua deinceps relicta est illa sedes.

III. *Veterum Patrum*, antistiti *Germano*, die 30 maii 1826 fatis perfuncto, successor procuratoris nomine datus est *Gregorius*, Ἐδδοκίδης; episcopus titularis; quem a munere amotum anno 1828 excepit *Agathangelus*, perfuga Ancyrae metropolita, ad annum usque 1832. — 1. Ex tribus vero sedibus eidem metropoli suffraganeis, ea quae duplici *Κερύντος* καὶ *Καλαβρύτων* titulo audiebat episcopum habebat anno 1821 *Procopium*, post cuius obitum inde ab anno 1824 ecclesiam administravit *Germanus* ille metropolita Veterum Patrum; qui cum et ipse obiisset anno 1826, ut modo dictum est, tum metropolis tum episcopatus *Κερύντος*; procurator renuntiatus est *Gregorius* ὁ Ἐδδοκίδης; inde vero ab anno 1828 Cernitsensem ecclesiam regendam suscepit *Meletius*, episcopus *Metrozum* in provincia *Heracleensi*; ab anno autem 1830 eidem sedi praefectus est *Bartholomaeus*, episcopus *Moschonensis* in provincia *Smyrneni*, qui in *Hellada* itidem transierat. — 2 et 3. *Κορώνης* et *Μεθώνης* episcopatus simul perpendendi videntur, propterea quod brevi post indictam Turcis pugnam in unum coalesuerunt; priori praerat anno 1821 *Gregorius*, quo vita functo die 14 octobris 1824, sedes vacua per quadriennium permansit, donec *Paisius*, Ἐλαίας episcopus titularis, qui post dirum *Dionysii* *Ephesii*, metropolitae sui, supplicium, Graeciam petierat, regendam eam suscepit *τοποτηρητοῦ* nomine una cum ecclesia *Methonensi*, orbata et ipsa pastore, ex quo *Gregorius*, eius antistes ab Aegyptiis in Peloponnesum irruentibus *Navarini* captus fuerat (27 aprilis 1825) et in carcerem *Methonensem* detrusus, brevi in eo moriturus. Anno vero 1828, post recuperatum a Graecis utrumque cum *Coronense* tum *Methonense* castellum, utraque sedes in unam coaluit, *Paisio* *Elaeensi* commissam.

IV. *Lacedaemoniorum* metropolita habebatur anno 1821 *Chrysanthus*, qui paulo ante indictum bellum sibi utpote senio confecto in socium assumpserat *Daniel*, quem ipse ad titulum *Χερσουλῶν* consecraverat; quapropter post *Chrysanthi* mortem, quae anno 1823 accidit, a regenda *Lacedaemoniorum* ecclesia non cessavit *Daniel* ille, quamvis a nonnullis accusaretur quod praeter canones sacram ordinationem suscepisset. — 1 et 2. Ex tribus sedibus illi metropoli subiectis, *Βρεσθίνης* quidem episcopum habebat anno 1821 *Theodoretum*, *Καρσούπολης* vero *Cyrillum*; utraque eodem retinuit ad annum usque 1833. Ad *Μαλτοῦνης* ecclesiam, quae ex suffraganeis tertia est, quod attinet, ubi *Hieronymus*, eius antistes, fatis concessit, administratorem habuit *Hierothemus* archimandritam.

V. *Christianopolitanam* metropolim, quae et *Ἀρναβίας* nomine audiebat, regebat anno 1821 *Germanus*; is in carcerem abreptus obiit inde ab indicto tumultu. In eius locum subrogatus est primum (9 iunii 1822) *Ambrosius Phrantzes*, demortui praesulis consobrinus et protoeyncellus; deinde vero (25 octobris 1824) *Paisius* *Elaeensis*, de quo nonnihil iam dictum est.

VI. Non abeimi ratione actum est in rebus metropolis *Ναυκλίου* καὶ *Ἀργους*, cuius antistes *Gregorius*, vinculis itidem adstrictus, in carcere fato

A perfunctus est anno 1821; eo mortuo, ecclesiam utroque gubernavit *Athanasius* archidiaconus, quem excepit die 29 iulii 1824 *Dionysius*, qui *Tripolitanus* antistes olim creatus, munere amotus fuerat inde ab anno 1819; *Dionysio* successor datus est anno 1830, *τοποτηρητοῦ* itidem nomine, *Ιωάνης*, *Δαμαλῶν* episcopus, qui *Nauplii* sedem sedit, dum apud *Argos* vicarii munere fungebatur inde ab anno 1828 *Anthimus Comnenus*, episcopus quondam *Heliopolitanus* in provincia *Ephesina*, qui post indictum bellum in *Coreyrensi* insulam aufugerat; hunc postea regni *Graecanici* procuratores *Cycladum* antistitem creaverunt.

VII. *Philaretus*, metropolita *Olenensis*, in carcerem quoque detrusus obiit anno 1821; eum excepit anno insequenti *Cyrillus*, *Larissenus* quondam metropolita, qui sede delectus, *Constantinopoli* quietam agebat vitam, cum, audito adversus Turcas classico, *Peloponnesum*, unde ortum habuerat, prope petiit.

VIII. Feliciori fortuna usus *Dionysius*, *Πόντος* καὶ *Ἠπείρου* metropolita, quam occupabat sedem anno 1821, eandem ad annum usque 1833 servavit.

IX. *Dionysium* illum *Tripolitanum*, munere amotum ab anno 1819, exceperat, utraque sede in unam coniuncta, *Daniel*, Ἀζόβων antistes, qui carceri addictus, a Graecis vero die 23 septembris 1821 liberatus, aerumnas in vinculis toleratas carmine haud iniucundo tractavit. Cum autem die 11 octobris 1831 fatis concessisset, eius vicem implevit *Theodoretus*, episcopus *Brethebensis*.

X. *Ἀργυροῦνης* archiepiscopatum, in locum *Philothaei*, in carcere anno 1821 fato perfuncti, administrandum die 15 octobris 1824 suscepit *Besarrion*, episcopus titularis *Chariopolitanus* in provincia *Veterum Patrum*; eo vero anno 1830 vita functo, ecclesiae illius administratio translata est in sacerdotes nonnullos ad id missos.

XI. Alteri *Peloponnesi* archiepiscopatu, *Ζαφάτας* nomine nuncupato, praerat anno 1821 *Gabriel*, qui propter admixta in sacris praesertim ordinationibus facinora a synodo perpetua recens instituta depositionis poena anno 1833 multatus est.

Atque haec quidem de sacra hierarchia per *Peloponnesum* ea aetate constituta, ex quibus facili negotio effeci cogique potest, octo tantum canonicos antistites superfuisset, videlicet *Κορίνθου*, *Ἀνδρούσης*, *Πόντος*, *Βρεσθίνης*, *Δαμαλῶν*, *Ζαφάτας*, *Ἀργίας* atque *Καρσούπολης*; reliquos vero omnes vicariorum vicibus esse perfunctos.

A *Peloponneso* ad terras continentes gradum facientibus primum occurrunt

I. *Athensae*, *Atticae* regionis caput nullius indigum praekonii. Ibi metropolitam agebat anno 1821 *Dionysius*, *Grogorii* patriarchae *Constantinopolitani* nepos; qui cum obiisset die 23 maii 1823, eius partes implevit primum *Daniel* hieromonachus, demortui praesulis cognatus; deinde, anno 1824, *Neophytus*, *Talantii* ad *Euripum* episcopus, qui post captam iterum a Turcis urbem anno 1826, apud *Aeginenses* aufugit. Tum vero cum totam fere *Atticam* a Turcis recuperatam comperisset patriarcha *Constantinopolitanus*, protinus *Athensae* misit *Gregorium*, *Euripi* quondam episcopum, qui metropolitani munere fungeretur. Eo autem paulo post vita functo, *Athenarum* *ἐπίσκοπος* a synodo *Constantinopolitana* renuntiatus est *Anthimus*, quem ipsi *Graeci* a sede metropolitana *Artas* die 25 februarii 1823 amoverant utpote patriae proditorem; ab anno vero 1828 eadem dignitate a patriarcha auctus est *Gregorius*, *Euripi* metropolita e *Coreyra* rediit, qui intermisso brevi tempore in pace requievit. Post comparatas iterum a Graecis *Athensae* anno 1830, *Anthimus*,

abire coactus, Naupliam primum, deinde Megaspae-
leon, quod aiunt monasterium in Peloponneso petiit,
e quo a regni procuratoribus postea eductus Euboeae
antistes factus est; Atheniensem autem ecclesiam
curandam suscepit Neophytas Talaatii coproterius
modo quo ante urbis expugnationem. — 1. Ad
suffraganeos Athenarum quod attinet, Μεσσηνίου
episcopus erat anno 1821 *Dionysius*, quo vita functo
procuratoris partes obiit *Ioannicius*, Λοδωριέτι an-
tistes, ad annum usque 1830. — 2. Ζαλάνων vero
ecclesia, post *Heanias* episcopi, ad Thermopylas
die 23 aprilis 1821 interfecti, mortem, regenda
commissa est a 1824 ad 1828 *Gerassimo*, Phanarii,
et Phersalorum non ita pridem antistiti, deinde
vero *Porphyrus*, qui ante iudictam Graecorum re-
bellionem ab eodem Mendenitae episcopatu se ab-
dicaverat. — 3. Talaatii ad Euripum praesul *Neo-
phytus*, uti ante indictum, sic post absolutum bellum
eamdem retinuit sedem, accepta interdum per
adiunctionem Atheniensium cura pastoralis, ut modo
dictum est.

II. Thebarum metropolita *Paisius* a 1821 ad
1824 modo domi modo Salaminae vitam traduxit,
pro civium suorum modo bona modo adversa for-
tuna. Cum autem anno 1824 Thebis stativa con-
stituisset Turcae, synodus Constantinopolitana,
opportunitatem nacta, illuc misit metropolitae mu-
nia obituro *Agathangelum*, Ancyrae quondam
antistitem, qui posthac relictis ecclesiae Constan-
tinopolitanae signis (1828) a Demetrio Hypsilante
Naupliam primum, deinde Veteres Patras τοκο-
νργητός vices suscepturus amandatus est. Thebarum
autem metropolim, per triennium vacuum, tandem
anno 1831 regendam iterum suscepit *Paisius*, cano-
nicus ille antistes eius.

III. Novorum Patrarum metropolita *Dositheus*,
cum inito tumultu Constantinopolim aufugisset, se-
dem hanc absque patrono per decennium reliquit,
donec anno 1830, Turcis in fugam datis, Novas
Patras missus est *Ambrosius*, Σταγών in provincia
Larissena quondam episcopus, qui inde ab anno
1824 in Hellada transierat. Fatis concessit anno
1833.

IV. Naupacti et Artas metropoli praeerat vel
ante initam a Graecis rebellionem *Porphyrus*, qui
accusatus a Turcis quod Ali pascias, famosi illius
Ioanninorum satrapae, partibus faveret, in montem
Atho relegatus fuerat anno 1820. Successor eius
a synodo Constantinopolitana renunciatus est *As-
thimus*, qui in Turcarum invidiam adductus, Arta
pulsus est anno 1823 et in Meteora Thessaliae re-
legatus. Interim *Porphyrus*, ubi res a Graecis
gestas audivit, monte Atho clam relicto, collectan-
tem Hellada propere petiit, Naupactae metropole
partes iam a Graecorum armis comparatas iterum
administraturas, excepto etiam inaudito huc usque
titulo ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἀλαβίας; Ἀντινῆς; Ἑλλάδος,
quem fiduciarium imperium edito die 25 februarii
1823 decreto ei liberaliter concesserat.

Reliquae continentis Helladis ecclesiae metro-
politanae Larissae, quam Turcae hactenus occupa-
bant, iure canonico subiectae, ab eo re ipsa se-
iunctae habebantur; sed frementibus undique ea
aetate bellis, vix et ne vix quidem pastorem
tutelam perceptorunt. Sic, ut ad nomina ipsa ve-
niam, 1. *Zetunii* sedes, a *Danielo* episcopo relicta
inde ab anno 1821, per decennium pastore caruit.
2. *Loedoriéti* tamen antistes *Ioannicius* munus obivit
ad annum usque 1830, quo fatis concessit, eccle-
siam illam administrandam relinquens *Dionysio*, ne-
poti suo. 3. Pari modo *Dositheus*, Ἀρτινῆς καὶ
Ἀργαφῶν episcopus, populi sibi commisi curam
utroque egit quoad res publicas apud Graecos

4. *Endebiadis* diocesis partes non-
nullas a Graecis comparatas regendas suscepit
Dionysius, nepos ille Ioannici *Loedoriensis*; reli-
quae a Turcis hactenus occupatae continenter tenuit
Gregorius, quem *Radobisdji* antistitem creaverant
paulo ante commotam seditionem.

Continentis Helladis si sedes cum sedibus com-
paraveris, quattuor tantum episcopos canonicos super-
fuisse deprehendes, videlicet Ὀνδῶν, Τελευτίου,
Ἀρτινῆς καὶ Ἀργαφῶν, Ναυπλίου.

Reliquum est, ut de ecclesiis episcopalibus per
insulas penitus breviter dicam; in quibus, si
paucas excipias, nihil fore per decennium immuta-
tum est. Quapropter nuda cum sedium tum anti-
stitum nomina plerumque exscribere satis erit.
I. Ἀλγῆς καὶ Τῆρας metropolita *Gerassimus* vitam
tranquille traduxit usque dum regis Othonis im-
perium apud Graecos instauratum fuit. — II. Τῆρας
metropolita *Nicodemus* provinciae fines anno 1824
amplificavit, dum Scriphum insulam regendam
suscepit. — III. Fortunam non ita quietam passa
est Ἰλίου καὶ Νέστον, seu uno verbo Παροναξίας
metropolis. Cum enim *Hierothemus*, antistes eius,
die 8 septembris 1824 Naupliam fuisset advocatus,
regenda commissa est *Anthimo*, episcopo Theodoro-
politano, qui, excitata tempestate, ad Graecos
transierat. Eum paulo post vita functum excepit
Sophronius, Μυρρίνης episcopus titularis in provincia
Ephesiorum, qui, elapsis aliquot mensibus, loco ces-
sit *Hierotheo*, legitimo antistiti a Peloponneso re-
duci (iulio 1825). — IV. Σίφου καὶ Μήλου καὶ
Μυκόνου antistes *Callinicus* Constantinopoli eo tem-
pore vitam agebat, quo indicta est contra Turcas
pugna. Eius vicem impleturus Siphnum missus est
anno 1823 *Leontius Campanus* protosyncellus, quem
anno proxime insequenti excepit *Bartholomaeus*,
episcopus Moschonensis apud Graecos ea aetate
perfuga, is ipse quem brevi post Κερίνης καὶ
Καλαβρύτων procuratorem creavit Hypsilantes, fidu-
ciarius Graecorum imperator. Myconum vero vicarii
partes obituro adiit *Athanasius*, Demetriadis an-
tistes et ipse perfuga, quem anno 1828 fatis con-
cessisse tradunt. Utriusque ecclesiae tutelam rursum
suscepit inde ab anno 1830 *Callinicus*, legitimus
ille metropolita domum redux. — V. *Andrum* re-
gere perrexit *Dionysius*, Ἀνδρου καὶ Σίφου metro-
polita, Syram misso qui vicem ipsius obiret *Sophronio*,
antistite illo titulari Μυρρίνης; Ephesiorum; in cuius
locum, rogantibus Chiis Syrum colentibus, subroga-
tus est anno 1828 *Daniel*, metropolita Chius ex-
torris factus, dum Salaminam insulam pascendam
suscepit *Leontius*, Ἰλαρίωνος; titularis episcopus, qui
anno 1833 supremum obiit diem. — VI-VII. Τένι
ea aetate metropolitam tranquille egit *Gabriel*;
Santerinas vero *Zacharias*. — VIII. Ad *Euripum*
quod attinet, *Gregorius* metropolita, post recupera-
tam a Turcis Euboeam (1823), Cythera primum,
deinde Coreyam petiit, ibique remansit ad annum
usque 1828. Inde vero a 1827, synodus Constan-
tinopolitana, Turcarum victoris peropportune usa,
Euripi metropolitam creaverat *Isacolum*. — 1. *Carysti*,
in una illa Euripi suffraganea sede, episcopatum
tenuit *Neophytus*, qui inde ab anno 1823 Cycladas
insulas satis multas ut τοκονργητής perlustravit, is
exceptis quas iam proprium habebant procurato-
rem. — Hic adiungenda *Seyres*, metropolitae Athe-
niensis suffraganea, cui ante praeerat episcopus
Callinicus, et 2. *Scepsus*, Larissensium metropoli
subiecta, quam ab *Eugenio* episcopo fuisse guberna-
tam ea aetate ferunt.

Atque haec quidem de sacra Graecorum turbu-
lantis illis temporibus hierarchia. Quae omnia si
diligenter perpenderis, facili negotio perspicies, fieri

non potuisse quin res ipsae ad religionem pertinentes sacrum decorum venerantur. Nec mirum, si vel a primo aperti tumultus anno inter rebelles actum fuerit de ecclesia Helladica cui iuris facienda. Multi enim a sinistram de patriarcha Constantinopolitano opinionem acceperant, tum quod Turcis, odiosis illis hostibus, obnoxius teneretur, tum quod Gregoriana, summus ille antistes, gravissimam in rebelles tulerat excommunicationis sententiam, quam cum recentiores auctores solerti consilio tegere soleant, primo loco tanquam in propatulo posui. Huiusmodi libertatis et immunitatis vindicandae non solum civiles magistratus, verum etiam ipsi ecclesiae principes auctores fuisse. Inde enim a primo nationali conventu Epidauri die 20 decembris 1821 celebrato ad constituendum ordinem virorum, quorum consilio res publica regeretur, negotiorum ad religionem pertinentium praefectura creata est, cuius cura, brevi tempore intermisso, delata est Iosepho, Ἀνδρουῦ, episcopo. Is, inito magistratu die 15 Ianuarii 1822, de ecclesia canonice componenda primum cogitans, episcoporum coetum die 4 martii indixit, πρὸς ἐξέτασιν τῶν πραγμάτων καὶ διακαρτέρησιν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας. Huiusmodi concilium quominus haberetur, prohibuerunt eo tempore belli undique frementes. Interim cautum est, ne novi crearentur episcopi, quoad res in Graecia non componerentur. In altero generali conventu exeunte martio mense 1823 ἐν Ἀργεῖ habitus, quaestio iterum agitata de summo ecclesiae Helladicae magistratu, quin quicquam fuerit definitum. Iosephum Andrusenum in obeunda cultus divini praefectura excepit ineunte anno 1825 Ionas, Damalae episcopus, cuius nonnulla exstant instrumenta ad tollendos praves mores in religionem adscitos. Res longius processere dum in tertio nationali conventu, Tressenae mense aprili 1826 celebrato, septem virorum ordo praepositus est negotiis religionem concernentibus expediendis. Horum quinque clerici, duo vero laici. Nonnulli autem episcopi ulterius progressi, ab eodem conventu nationali ineunte anno 1827 postularunt, ut synodus perpetua constitueretur, quae res qualibet ad ecclesias spectantes regeret, salvis tamen patriarchae Constantinopolitani iuribus. Talem rei ecclesiasticae formam amplissimis verbis laudavit conventus, ad effectum tamen noluit adducere non habito prius Ioannis Capodistriae, in totius Helladis praefectum recens creati, consilio.

Vix ille in Graeciam pervenit, ineunte anno 1828, cum rei ecclesiasticae componendae sollicitus sacrum constituit consilium (ἐκκλησιαστικὴ ἐκτροπή) constans antistitibus numero quinque, scilicet Gerasimo Aeginensi, Danieli Tripolitano, Neophyto Talandii, Iosepho Andrusae et Iona Damalae; quorum illud fuit praecipuum munus, ut cum Peloponnesum circumiacentes insulas perlustrarent, ipsi per se planam facturi miserandam ecclesiarum populorumque condicionem. De his quae perspexerant ad quartum generalem conventum Argi mense iulio 1829 congregatum retulerunt, ac domi eorum quique se recepit, sublata in posteram ἐκκλησιαστικὴ ἐκτροπή, pro qua a rerum publicarum rectoribus subiectum est negotiorum ecclesiasticorum ac publicae studiorum disciplinae tabularium (τὸ ἐν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοτικῆς παιδείας γραμματεῖον), cui moderando praefectus est die 12 septembris 1829 Nicolaus Chrysogelus. Plurima ab eo mox edita sunt mandata, quibus sacros antistes eorumque vicarios monebat, ut eum quique munus severe ac graviter obiret, sacra templa ab hostibus everea pro viribus rediret, instauraret monasteria, litterarum corderet scholas, clerum ad observanda

canonum praeccepta, adhibito Pedatii quod vocant volumine, hortaretur. Interim in publico consilio agitur quaestio de reintegranda cum patriarcha Constantinopolitano ecclesia. A Constantio I, in locum Agathangelii patriarchae subrogato mense iulio 1830, epistolae ad Ioannem Capodistriae, Graecorum moderatorem, mittantur; quibus benigne acceptis, pollicetur ille se mox Constantinopolim missurum virum ἡρώδοτον καὶ κισσόν, qui rem cum sacra synodo examinatam expediret. Gravissima huiusmodi legatione Dionysio, Πέτρος καὶ Παντοῦ metropolitae, delata, profectio ab eo maturabatur, cum Ioannes Capodistria Nauplii, ad ipsas templi S. Spiridonis ianuas die 27 septembris 1831, ab inimicis percussus procebat.

Quibus interiectis mensibus, Nauplii celebrabatur quintus nationalis conventus, in quo a Iacobo Rhizo, negotiorum ecclesiasticorum praefecto recens renuntiato, publicus habitus est sermo de constituendis quinqueviris, quorum consilio ecclesia Helladica regeretur resque omnes ad religionem pertinentes in melius reficerentur. Ab huiusmodi consilio minime discessere viri illi reformatores, qui e Bavaria egressi, regni curationem ac dispensationem susceperunt quoad Otho I, Graecorum rex electus, in suam tutelam perveniret. Ab illis non iam quinque, sed septem viri rebus ecclesiae componendis creati sunt, quibus praeesse iussus est C. Spirido Tricupes, domus regiae ac rerum peregrinarum a secretis. In illum septemvirorum ordinem, per decretum diei 15 27 martii 1833 constitutum, cooptati sunt episcopi duo, Palaius Elaeae et Ignatius quondam Ardameriorum in Thessalonicensium provincia, hieromonachus unus, Theocletus Pharmacides, laici vero quattuor, Panutius Notaras, Constantinus D. Schinas, Scarlatus D. Byzantius et Spiridon ille Tricupes, totius consilii praefectus.

Conventus decem congressibus, a 17 aprilis ad 22 maii diem habitis, absolvitur. Quid in his gestum fuerit, enarrare supervacaneum, cum ex ipsis congressuum actis infra exhibendis satis constet. Absoluto conventu, septemviri, oblato supplicis libello, regni procuratores rogant legem, qua ecclesia Helladica sui iuris, a patriarcha Constantinopolitano prorsus immunis ac libera renuntietur. Mira profecto sententia, quae ad rationem civitatis si dirigas, recta videtur; si perpendere ad sacrorum canonum praeccepta ecclesiaeque instituta velis, reperitur pravissima. Initi consilii causam longiori relatione probant, in qua virga censoria notatur quicquid in ecclesiis Graecis per Orientem constitutis reprehendendum licuit comperire. Imaginem illam a domesticis, etiam coloribus nigerimis, depictam intueri iuvabit, ut quid de sua toties decantata ecclesia Graeculi ipsi senserint, quisque perspiciat. Accepta grato animo tum hac relatione tum illa legis forma, regni procuratores statim cogitant de promulganda lege fundamentali (καταστατικόν), qua ecclesiae Helladicae libertas et immunitas in posterum vindicetur. Interim episcopi cum legitimi tum perfugae ea aetate per Hellada vagantes Nauplium alii post alios advocantur, super eo quod agebatur negotio sententiam daturi. Re feliciter absoluta, famoseum illud καταστατικόν, viginti quinque articulis conceptum, die 23 iulii (4 augusti) 1833 Nauplii editur, quo ecclesia Helladica prorsus immunis ac libera a quolibet extero magistratu, uni scilicet potestati civili obnoxia pronuntiat; ac postero die per alterum guberni decretum ii designantur episcopi, ex quibus perpetua synodus modo instituta constaret. Fidem suam gubernio quo actum strigerent novi sacrae synodi sodales, regi sacramenta

dicere inani cum die 27 Iulii (8 augusti); eoque A
dato, indicta caerementa in templo Sancti Georgii,
summae Altissimi percolatae sunt gratiae pro
parte ab ecclesia libertate! Stupenda sane libertas,
quae verbo, non re data est eo pacto, ut non as-
corum canonum disciplinae, sed principis auctori-
tati cederet, quemadmodum synodum illam vel a
primo suae constitutionis anno usus quotidianus
docuit.

Sed de his haec tenet. Reliquum est, ut ipse
exhibeantur documenta ad rem pertinentia. Eorum
plurimum iam dudum typis expressa exstant in
ephemeridibus publicis, e quibus diligenter in unum
collecta iterum divulgata sunt apud Constantinum
Oecumenum ab Oecumenia in opere ita inscripto:
Τὰ συζητηθέντα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, τ. II
(Athena, 1864); passim. Hanc editionem, maiori
ex parte sequar.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA DUCES REBELLIONIS A GRAECIS COMMOTAE MAIORI EXCOMMUNICATIONE MULTAT

1821 mense martio.

† Γρηγόριος, ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης; καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

† Οἱ τῶ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτω πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμένικῷ θρόνῳ ὑποκείμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῆτοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμώτατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ ἐκείτης ἐπαρχίας, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ δαιμότατοι ἱερομόναχοι οἱ φέλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Πόλεως τοῦ Γαλατᾶ καὶ ἐλοῦ τοῦ Καταστάνου καὶ ἀπανταχοῦ, καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τίκνα ἐν κυρίῳ ἀγατητά, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἡ πρώτη βῆσις τῆς ἡθικῆς ἐστὶ εἶναι ἡ πρὸς τοὺς εὐεργετούμενους εὐγνωμοσύνη, εἶναι ἡλίου λαμπρότερον, καὶ ὅστις εὐεργετούμενος ἀχαριστεῖ εἶναι ὁ κείνιος πάντων ἀνθρώπων. Αὐτὴν τὴν κακίαν βλέπομεν πολλαχοῦ στυλιτευομένην καὶ παρὰ τῶν θείων καὶ ἱερῶν γραφῶν καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀσυγχώρητον, καθὼς ἔχομεν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἰούδα· ὅταν δὲ ἡ ἀχαριστία εἴναι συνοδευμένη καὶ μὴ πνεῦμα κακοποιῶν καὶ ἀποστατικῶν ἐναντίον τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐεργετίας καὶ τροφῆς κραταιᾶς καὶ ἀληθινοῦ βασιλείας, τότε ἐμφανίζεται καὶ τὸν ἀντίθετον, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι, φησὶ, βασιλεία αὐτοῦ ἐξουσία εἰ μὴ ὅπου θεοῦ τεταγμένη· ὅθεν καὶ πᾶς ὁ ἀντιτασσόμενος αὐτῇ τῇ θεοῦ ἐν ἡμᾶς τεταγμένη κραταιᾷ βασιλείᾳ, τῇ τοῦ θεοῦ διαταγῇ ἀνθέστηκε. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ οὐδὲν καὶ βῆσις ἡθικὴ καὶ ὁρηστικὴ χρὴ καταπέσειν μὴ ἀπαρεμεινόμενον θεασύτητα καὶ ἀλαζονείαν ὅς τε προδοτικοίς τῇ Μακάριος ἡγμένων (ὅς μὴ ὦφελε) Μιχαὴλ καὶ ὁ τοῦ γνωστοῦ φυλάκτου Ἰφελάντου ἀγνώμων υἱὸς Ἀλέξανδρος Ὑψηλάντης. Εἰς ἑλοὺς τοὺς ὁμογενεῖς μας εἶναι γνωστὰ τὰ ἀπειρα ἄλλα, ὅσα ἡ ἀνέναντος τῆς καθ' ἡμᾶς τεταγμένης κραταιᾶς βασιλείας πηγὴ φιλενδρείας ἐξέχων εἰς τὸν καθίστατον ἐκείνον Μιχαὴλ ὅθεν. Ἀπὸ μικροῦ καὶ εὐτελοῦς τὸν ἀνύψωσιν εἰς βαθεύς καὶ μεγαλείᾳ ἀπὸ ἀδελφῶν καὶ ἀδελφῶν τὸν προήγαγον εἰς ὁδὸς καὶ τιμᾶς· τὸν ἐκλούτοι, τὸν περιέθαλψε, τίλος πάντων τὸν ἐτίμησε καὶ μὴ τὸν λαμπρότατον τῆς ἡγεμονίας θρόνον καὶ τὸν κατίστησεν ἀρχόντα λαῶν. Αὐτὸς, ὅμως, φύσει κακίβουλος ὢν, ἐπὶ τῆς τιμᾶς ἐμφυον ἀχαριστίας καὶ συνεφώνησε μετὰ τοῦ ἀπαίτου καὶ γένους· Ἀλεξάνδρου ἐκείνου Ὑψηλάντου, ὅστις παραλαβὼν μερικὸς ὁμοίους τοῦ βοηθοῦ, ἐτόλμησε νὰ ἐλθῇ διὰ μᾶς εἰς τὴν Πογανίαν, καὶ ἀμφότεροι, ἀπονενοημένοι ἐπίσης, ἀλαζόνες καὶ δοξομανεῖς ἢ μᾶλλον εἰπὶν ματαιόφρονες, ἐπὶ τῶν ἀλλοθίων τοῦ γένους καὶ μὴ τὴν φωνὴν αὐτὴν ἐπὶ τῶν πολλοῦς τῶν ἐκεῖ κατοήθους καὶ ἀνοήτους, διανοή-

σαντες καὶ ἀποστάλους εἰς διάφορα μέρη διὰ νὰ ἐξοικονώσῃ καὶ νὰ ἐφαλύνωσιν εἰς τὸν βίον τῆς ἐκκλησίας κληρὸν καὶ ἀλλοὺς πολλοὺς τῶν ὁμογενῶν μας. Διὰ νὰ δυνηθῶσι δὲ τρέπον τινα νὰ ἐνθαρρύνωσι τοὺς ἀκούοντες, μεταξὺ ἐβόησαν καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ρωσικῆς δυναστείας, προβαλλόμενοι ὅτι καὶ αὐτὴ εἶναι σύμφωνος μὴ τοὺς στοχασμοῦ καὶ τὰ κινήματά των, πρόβλημα διόλου ψευδές· καὶ ἀνυπαρκτὸν καὶ μόνος τῆς ἐκείνης τῶν κακοβουλιᾶς καὶ ματαιοφροσύνης γέννημά τε καὶ ἀποκύημα· ἐπειδὴ κατὰ ἐπὶ τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀδύνατον ἡθικῶς καὶ πᾶσι πρὸς τὸν ὁμοφῶς εἰς τὴν Ρωσικὴν αὐτοκρατορίαν, καὶ ὁ ἴδιος ἐνταῦθα ἐξαχθέντος πρὸς αὐτὴν ἔδωκεν ἔγγραφον πληροφορίαν, ὅτι οὐδεμίαν ἢ εἰδῆσιν ἢ μετοχὴν ἔχει τὸ Ρωσικὸν κράτος εἰς αὐτὴν τὴν ἐκδοσιν, καταμαρτυρούμενον μάλιστα καὶ ἀποτροπιαζόμενον τοῦ πρόγματος τὴν βδελυρίαν καὶ προσεκτικὸν ἢ αὐτοῦ ἐξοχότης εἰδοποιήσαν ἐξ ἐπαγγέλματος τὰ διατρέχοντα, ὑπομνήσας τὸ βασιλεῖον κράτος, ὅτι ἀνάγκη πᾶσα νὰ φροντίσῃ αὐτοῦ· ἐξ ἀρχῆς τὸν ἀποσκορακισμὸν καὶ τὴν διδύκωσιν τῶν τοιούτων κακῶν· καὶ τὸσον ἐκ τῆς εἰδοποιήσεως ταύτης, ὅσον καὶ ἀπὸ τὰ ἔγγραφα οὗτοι ἐκδόθησαν ἀπὸ μέρους τῶν μουχαβιζίδων τῶν βασιλικῶν σερχατιῶν καὶ ἀπὸ ἀλλοῦς πιστοῦς ὁμογενεῖς ἐπαρηγορήθησαν, ἔγινε γνωστὴ εἰς τὸ πολυχρόνιον κράτος ἡ βίβλα καὶ ἡ βῆσις οὗτο τοῦ κακοήθους σχεδίου. Μὴ τοιαύτας ραδιουργίας· ἐξαχμάτισαν τὴν ἀλαθρίαν σιγὴν οἱ δύο οὗτοι καὶ οἱ τούτων συμ-κράτορες φιλεύθεροι ἢ μᾶλλον εἰπὶν μισοῦντες, καὶ ἐπαχέρισαν εἰς ἔργον μιᾶς, θεοσυγῆς καὶ ἀδυνάτου, θέλοντες νὰ διαταρᾶσιν τὴν ἀρετὴν καὶ ἀσυχίαν τῶν ὁμογενῶν μας πιστῶν βασιλέων τῆς κραταιᾶς βασιλείας, τὴν ὅποιαν ἀπολαύουσιν ὅπου τὴν ἀμφιψηλὴ σιγὴν αὐτῆς μὴ τόσα προνόμια ἀλευθερίας, ὅσα δὲν ἀπολαμβάνει ἄλλο ἔθνος ὑποταλῆς καὶ ὑποταγμένων, ζῶντας ἀνενόχλητοι μὴ τὰς γυναικας καὶ τίκνα των, μὴ τὰς παρουσίας καὶ καταστάσεις των καὶ μὴ τὴν ὁπαρξιν τῆς τιμῆς των, καὶ κατ' ἐξοχὴν μὴ τὰ προνόμια τῆς θρησκείας, ἥτις διαφυλάχθη καὶ διατηρεῖται ἀκαταλόγιστος μέχρι τῆς σήμερον ἐπὶ φυγικῇ ἡμῶν σωτηρίᾳ.

Ἄντι λοιπὸν φιλελευθέρων ἐφάνησαν μισοῦντες, καὶ ἀντὶ φιλογενῶν, φιλοθρησκῶν ἐφάνησαν μισοθρησκῶν καὶ ἀντίθετοι, διεργαζόμενοι (φεῖ) οἱ ἀδυνατῶντες μὴ τὰ ἀπονενοημένα κινήματά των τὴν ἀγανάκτησιν τῆς εὐμενούς κραταιᾶς βασιλείας ἐναντίον τῶν ὑπερῶν τῆς ὁμογενῶν μας, καὶ σκεπτόμενος νὰ ἐκπέσειν καὶ τὸν γένους τὸν ἐκδοῦν ἐναντίον παντὸς τοῦ γένους· καὶ ἀγανάκτι εἶναι γνωστὸν, ὅτι ὅσοι εἶναι τρέπον κατὰ τὴν ἀποστατικὴν εἰς τὴν εὐδοσίαν, ὅσοι νουνεχεῖς καὶ τίμιοι καὶ τῶν ἱερῶν πάντων καὶ θείων νόμων ἀκριβεῖς φύλακες, δὲν θέλουν δόξαι ἐνδοῦν εἰς τὰς φουδολογίας τῶν ἀχρείων ἐκείνων κακοβούλων, ἐπειδὴ ὅπως εἶναι ἐνδεχόμενον νὰ συνπρατήσῃν τινες καὶ νὰ παραινῶσιν καὶ ἄλλοι, διὰ τοῦτο προκαταλαμβάνοντες ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς, ὑπερορεόμενοι πᾶσιν ὅμιν τὰ σωτήρια, καὶ

¹ Rom. XIII, 1-2.

• E codice patriarch. editum exstat in ephemeride Atheniensi cui titulus 'Ἐφ' ἡμῶν, num. 1871 (26 m. 1821), p. 2.

γράφοντας μετὰ τῶν ἐπὶ ἡμῶν ἱερωμένων συναδελ-
φων, τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων, τῶν
ἐκκλησιαστικῶν καὶ περιφανοτέρων προεχόντων τοῦ
γένους, τῶν τιμιωτέρων πραγματευτῶν, τῶν ἐφ' ἐκείνου
βουφτίου προκρίτων, καὶ ὅσων τῶν ἐν τῇ βασι-
λευσίᾳ ἐφοδοῦσαν μὲλῶν ἐκείνης τάξεως καὶ ἐκείνου
βαθμοῦ, συμβουλευόμεν· καὶ παραινόμεν καὶ ἐνταλλό-
μεθα καὶ παραγγέλλομεν πᾶσιν ὅτι κατὰ τόπους
ἀρχιερεῖς, τοῖς ἡγουμένοις τῶν ἱερῶν μοναστηρίων,
τοῖς ἱερεῦσι τῶν ἐκκλησιῶν, τοῖς πνευματικοῖς πατέρεσι
τῶν ἐνορίων, τοῖς προσετοῖς καὶ ἑορπατικῇδαις τῶν
κακοπαλῶν καὶ χωρίων καὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς κατὰ
τόπον προκρίτοις, νὰ διακηρύξῃται τὴν ἀπάτην τῶν
ἐργασίμων κακοποιῶν καὶ κακοβόλων ἀνθρώπων καὶ
νὰ τοὺς ἀποδείξῃται καὶ νὰ τοὺς στηλιτεύσῃται παν-
ταχοῦ ὧς, καὶ τοῖς λυμενοῖς καὶ ματαιόφρονες καὶ νὰ
προσέχηται, ὅσον τὸ δυνατόν, εἰς τὰς ἀπάτας· αὐτῶν
καὶ βεβουλώσεως, γινώσκοντες· ὅτι ἡ μόνη ἀπόδρασις
τῇ· ἀφώρτητος τῶν εἶναι τὸ νὰ ἐμφανίσωσιν ὅσα
γράμματα λάβωσι τυχὸν εἰς χεῖρας ἐπὶ τῆς ὑποθέ-
σεως αὐτῆς ἢ εἰδήσει· μάθωσι, καὶ νὰ παρηγορήσωσιν
οἱ μὲν ἐνταῦθα ἐν τῇ βασιλευσίᾳ πρὸς ἡμᾶς, οἱ δὲ
ἐν ταῖς· ἔξω μέρουσιν εἰς τοὺς κατὰ τόπον ἀρχιερεῖς
καὶ τοὺς διοριζομένους παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικούς
ἐξάρχους· καὶ τοὺς βασιλικούς· μεμύρηδες καὶ ἱερίτας,
ἐθλοποιούντες καὶ παραβιζόντες καὶ ἐκείνους τοὺς
ἀκλουσίτους, ὅπου ἡθελάν φαραθῇ, ὅτι διενεργούν
ἀνομία καὶ ἐναντίον τοῦ βασιλευσίου χαρκτηρῶν,
καθότι οἱ τοιοῦτοι διαταράττουσι τὴν γενικὴν ἡσυχίαν
καὶ κατακρήμνιζουσι τοὺς ἀδυνάτους καὶ ἀθῶους
ὁμογενεῖς· μας· εἰς τῆς ἀπώλειας τὸ βάραθρον· καὶ
τόσον ὅμως· οἱ ἀρχιερεῖς, οἱ μοναστηριακοί, οἱ ἱερω-
μένοι καὶ οἱ προσετοῖς καὶ ἑορπατικῇδαις καὶ πρό-
κριτοι ἐκείνου τόπου μὲ τὴν ἀγρυπνον προσοχὴν σας,
ὅσον καὶ οἱ λοιποὶ ἐκείνης τάξεως· καὶ βαθμοῦ ἀν-
θρώποι· μὲ τὰς· ἐκ μέρους σας ἀδελαιπτοῦς συμβουλὰς
καὶ νοθεύσεις, καὶ κατὰ τὰς· πατρικὰς καὶ προνοητι-
κὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ταύτας ὁδηγίας καὶ παραι-
νήσεις· νὰ γένητε ἰσθραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι ἐπὶ τοῦ
κέντρου τοῦ βασιλευσίου, καὶ ἐξ ὅλης· ψυχῆς καὶ
καρδίας σας νὰ διαφυλάττῃται τὴν πίστιν καὶ τὸ
σαδοκᾶν· καὶ κατὰ ὑποταγὴν καὶ εὐλαβίαν εἰς αὐ-
τὴν τὴν θεοδὸν ἐφ' ἡμῶς τεταγμένην κραταίαν καὶ
ἀήττητον βασιλείαν, καὶ νὰ ἀποδεικνύητε ἐντελῶς· μὲ
ὅλα τὰ πραγματικὰ τῆς εὐκρινείας σημεῖα, καθότι
αὐτὴ ἡ μετ' εὐχαριστίας· καὶ εὐκρινείας ὑποταγῇ
χαρκτηρίζῃ καὶ τὴν πρὸς· αὐτὸν τὸν θεὸν ἀγάπην
καὶ πίστιν καὶ τὴν εἰς τὰς· θέας αὐτοῦ ἐντολὰς καὶ
τὰς φαραγορεύσεις τῶν θεῶν νόμων καὶ ἱερῶν κανόνων
ὁπακοῦν καὶ τὴν εὐγνωμοσύνην τῆς καρδίας ἡμῶν διὰ
τὰ ἀπειρα ἑλένη, ὅπου ἀπολαμβάνομεν παρὰ τῆς βα-
σιλικῆς φιλανθρωπίας.

Ἐπειδὴ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἐγένετο γνωστόν, ὅτι
οἱ τοιαυτοὶ τῇ· δημαγωγίας φρόνημα νοσήσαντες
καὶ ἐταίριαν τοιαύτην συστησάμενοι πρὸς ἀλλήλους
συνεδέθησαν καὶ μὲ τὸν δεσμὸν τοῦ ὅρκου, γινώσκόν-
τες ὅτι ὁ αὐτὸς εἶναι ὁρκος ἀπάτης, εἶναι ἀδίκ-
κριτος, καὶ ἀσιβή· ὁμοίος μὲ τὸν ὅρκον τοῦ Ἡρώδου,
ὅστις διὰ μὴ φανῇ παραβέτης τοῦ ὅρκου του,
ἀπεκφαλίσεν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν· ἂν ἡθελαν
ἀπετίσῃ τὸν παρόλον ὅρκον, τὸν ὅποιον ἐκνήνησεν
ἡ ἀλογος ἐπιθυμία του, ἔξη βίβλια τότε ὁ θεός·
Πρόδρομος· ὅστις ἐνδὲς ἀπλοῦ ὅρκου ἐπιμονὴν ἔφερε τὸν
θάνατον τοῦ Προδρόμου. Ἡ ἐπιμονὴ ἀρα τοῦ ὅρκου
εἰς διατήρησιν τῶν ὑποχρεώσεων παρὰ τῇ· φαρίας
αὐτῇ, πραγματευομένη οὐσιωδῶς τὴν ἀπώλειαν ἐνδὲς
ἐκκλησίᾳ γένους, πόσον εἶναι· ἀλεφρία καὶ θεομίσση-
τος, εἶναι φανερόν· ἐξ ἐναντίας ἡ ἀθέτησις τοῦ ὅρκου
αὐτοῦ, ἀκαλλέττουσα τὸ γένος ἐκ τῶν ἐπαρχομένων
ἀπαρμυθῆτων θειῶν, εἶναι θεοφιλή· καὶ σωτηριώδης.
Διὰ τοῦτο τῇ· χάριτι τοῦ παναγίου πνεύματος ἔχει ἡ
ἐκκλησία αὐτὸν διαλελυμένον, καὶ ἀποδέχεται καὶ
συγχωρεῖ· ἐκ καρδίας τοῦ· μετανοοῦντος καὶ ἐπιστρέ-

φοντα· καὶ τὴν πρῶτην ἀπάτην ὁμολογούντας καὶ
τὸ πρῶτον τοῦ βασιλευσίου αὐτῶν ἐναγκαλιζομένους
εὐκρινῶς.

Ταῦτα ἡμῶς· νὰ κοινοποιήσῃτε εἰς ὅλους τοὺς
γνωστούς σας καὶ νὰ κατασταθῇτε εἰς προσηκόν-
τα, ἀνατρέποντες καὶ ἐκλόντες ὡς ἀραχνόνη
ὁράματα ὅσα ἡ ἀπάτη καὶ ἡ κακοβουλία τῶν προ-
ταίτων ἐκείνων κατ' οἰονόηματα τρόπον συνάλαβον,
ἐπειδὴ ἐάν (ὅ μὴ γίνετο) ἐάν ἡθελαν· καθαρῶς ἡ
θανατηφόρος αὐτῇ λόγῃ, καὶ φαραθῇ τις τολ-
μῶντας εἰς ἐπιχειρήματα ἐναντίον τῶν καθηκόντων
τοῦ βασιλευσίου, κοινὰ ὅπου οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι νὰ
παυθεύσῃ χωρὶς ἄλλους καὶ οἰκτιρῶν (μὴ γίνετο,
Χριστὴ βασιλεῖ), ἡμῶς· ὅλα· ἔξαφθῇ ἡ δικαία ἀγῇ
τοῦ κράτους τῶν κατ' ἡμῶν καὶ ὁ θυμὸς τῆς ἐκκλη-
σίας γὰρ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ θεῶν ἐκχυθῇ
τόσων ἀθῶων αἵματα ἀδίκως· καὶ παρὰ τῶν, καθὼς
ἀποκριματίσας ταῦτα πάντα διεδόκισαν ἡ κραταί-
α καὶ ἀήττητος βασιλεία διὰ τοῦ ἐκδοθέντος καὶ ἐπ'
ἀποδοῖς· κοινῇ ἡμῶν ἀναγνωσθέντος· ὁφίλου βασιλι-
κος προσκυνῇ, τοῦ ὁρισμοῦ. Ἐκείνους δὲ τοὺς ἀσεβεῖς
πρωταίτους καὶ ἀπονονημένους φυγάδας καὶ ἀπο-
στάτας ἀδελφούς· νὰ τοὺς μισήτε καὶ νὰ τοὺς ἀπο-
στρέφῃτε καὶ διανοίῃ καὶ λόγῳ, καθότι καὶ ἡ ἐκ-
κλησία καὶ τὸ γένος τοὺς ἔχει μαρτυρούμενους καὶ
ἐπιστρέφει· κατ' αὐτῶν τὰς καλαμνωτάτας καὶ φρι-
κωδεστάτας ἀράς· ὡς μέλη σσηνῶτα τοὺς ἔχει ἀπο-
κακομένους τῆς καθαρῆς καὶ ὑγιαίνουσας χριστιανικῆς
ὁλομείας. Ὡς παραβέται· τῶν θεῶν νόμων καὶ
κανονικῶν διατάξεων, ὡς καταφρονῇ τοῦ ἱεροῦ
χρίματος τῆς πρὸς τοὺς εὐαγγελιστὰς εὐγνωμοσύνης
καὶ εὐχαριστίας, ὡς ἐναντίον καὶ ἡθικῶν καὶ πολιτι-
κῶν ὅρων, ὡς τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀθῶων καὶ ἀνευ-
θύνων ὁμογενῶν μας ἀσυνειδήτως τεκταινόμενοι,
ἀφωρισμένοι ὑπάρχειν καὶ καταρριμνοί· καὶ ἀσυγ-
χώρητοι καὶ ἄλλοι μετὰ θάνατον καὶ τῷ αἰώνῳ
ὕποδοι ἀναθήματι καὶ αὐτοὶ καὶ ὅσοι τοὺς ἔχουσιν
αὐτῶν κατακολούθησαν ἡ κατακολούθησιν τοῦ λοι-
ποῦ, ἂν μὴ θαλίσωσιν ἐννοῆσαι τὴν συναρπαγὴν καὶ
ἀπάτην, ἐπιστραφῇναι τε καὶ βαδίσαι τὴν εὐθείαν τῆς
σωτηρίας ὁδόν, ἂν δὲν ἀναλάβωσιν, ὅστις τὸν ἐντελῆ
χαρκτηρὰ τοῦ βασιλευσίου αὐτῶν ἐπαγγέλλεται.
Τὰ αὐτὰ δὲ καὶ κατὰ τῆς ἀρχιερωσύνης σας καὶ
ἱερωσύνης σας ἐπανατινόμεν, ἐάν μὴ βαδίσῃτε εἰς
ὅσα ἐν πνεύματι ἀγλῶ ἀποφαινόμεθα διὰ τοῦ παρόν-
τος ἐκκλησιαστικῶς, ἐάν δὲν δείξῃτε ἐν ἔργῳ τὴν
ἐπιμέλειαν σας καὶ προθυμίαν εἰς τὴν διάλυσιν τῶν
σκυωρίων, εἰς τὴν ἀναστολὴν τῶν καταρρήσεων καὶ
ἀταξίαν, εἰς τὴν ἐκδιτροφήν τῶν κληνηθέντων, εἰς
τὴν ἀμεινον καὶ ἡμεσον καταδρομὴν καὶ ἐκδίωξιν
τῶν ἐπιμεινόντων εἰς τὰ ἀποστατικά φρονήματα, ἐάν
δὲν συμφρονήσῃτε τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐν
λόγῳ ἐάν κατ' οἰονόηματα τρόπον δολιεύσῃτε καὶ
κατενέχῃτε κατὰ τῆς κοινῆς ἡμῶν εὐαγγελιστικῆς κρη-
ταίας καὶ ἀήττητος βασιλείας, ἔχομεν ὅμως ἀργούς
κρίσεως ἱεροπραξίας καὶ τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου
πνεύματος ἐκπύτου· τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης
καὶ ἱερωσύνης καὶ τῷ πυρὶ τῆς γέννης ἀνάχους, ὡς
τὴν κοινὴν τοῦ γένους ἀπώλειαν προτιμῶντας.
Ὅπως τοῖνον γινώσκοντες· ἀνανήψατε πρὸς θεοῦ καὶ
ποιήσατε καθὼς γράφομεν ἐκκλησιαστικῶς καὶ γενι-
κῶς παρακαλούμεθα, καὶ μὴ ἄλλως, ἐξ ἀποφάσεως,
ὅτι καρμένομεν κατὰ τάχο· τὴν αἰσίαν τῶν γραφο-
μένων ἀποπαράτωσιν, ἵνα καὶ ἡ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ
τὸ ἀπειρον ἔλεος· εἴη μετὰ πάντων ὡμῶν, ἀμήν.

ἡμῶς, κατὰ μήνη μάρτιον, ὑπεγράφη συνοδικῶς
ἐκείνων τοῦ ἱεροῦ θυσιαστηρίου παρὰ τῆς ἡμῶν
μαρτυρίας καὶ τῆς μακαριότητος τοῦ καὶ πάντων
τῶν συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων.
† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαινεται.
† ὁ Ἱεροσολύμων Πατριάρχης συναποφαινεται.
† ὁ Κασσαρίας Ἰωαννίκτος.

† ὁ Ἡρακλῆας Μελῆτιος.
† ὁ Κυρίλλος Κωνσταντινός.
† ὁ Νικηταῖος Ἀθανάσιος.
† ὁ Νικαῖος Μανδρίος.
† ὁ Καλκιδόνος Γρηγόριος.
† ὁ Δέρκων Γρηγόριος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωσήφ.
† ὁ Τονρόβου Ἰωαννῆσιος.
† ὁ Ἀδριανουπόλεως Δωρόθεος.
† ὁ Βαρροῖα Ζαχαρίας.

† ὁ Πισσιδαίας Εὐθύμιος.
† ὁ Ἀγαῖος Μιθρόδιος.
† ὁ Διδυμοτείχου Καλλίνικος.
† ὁ Βάρνης Φιλόθεος.
† ὁ Ῥόντος Διονύσιος.
† ὁ Βιζύης Ἰερωνίμης.
† ὁ Σίφνου Καλλίνικος.
† ὁ Ἀρόστρας Ἀνθίμος.
† ὁ Σαλαμίνος Παῖσιος.
† ὁ Φαναρίου καὶ Φερσίων Δαμασκηνός.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SEPTEM HELLADIS EPISCOPOS EADEM POENA PLECTIT.*

† Εὐθύμιος ἰδιὸν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ πατριάρχῃ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμένην φρόνῳ ὑποκαίμενοι ἱεράτατοι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, καὶ θεωριλάστοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντες ἀλλήλους καὶ συλλειτουργοὶ, καὶ ἐνιμνότετοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ ἐκείνους ἐπαρχίας, εὐλαβήσονται ἱερεῖς καὶ δοῦντες ἱερὰ ὁμολογία καὶ τίμιαι προστάσεις καὶ χρήσιμοι γέροντες καὶ πρέσβεις, καὶ λοιποὶ ἀπαίδεπαιτες εὐλογημένοι χριστιανοὶ, χάρις εἰς ὑμῶν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Διςτραμμένη καρδίᾳ τεκταινέται· πονηρὰ, ὁ τοιοῦτος ταραχὰς συνίστησι πόλει· διὰ τοῦτο ἔρχεται ἡ ὀργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ὅσοι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Τοιαῦται καρδίαι πονηραὶ καὶ ἀσεβεῖς, τοιαῦτα σκεῦη ὀργῆς εἰς ἀπόλειαν κατηρητομένα ἀνέφανσαν (φεῖο) καὶ οἱ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις Παλαιῶν Πατρῶν, Κερνίτζης, Εὐρίπου, Τυλαντίου, Σάμου, Ναυπλίου καὶ Αἰγίνης, Πόρου καὶ Ὑδρας (ὡς εἶδε μὴ ὀφείλῃ) ἀρχιερατεύοντες, οἵτινες· καίτοι καὶ παρὰ τῆς κοινῆς μητρὸς καὶ εὐεργέτου ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας περιθάλψεως ἀειωνόθεν· καὶ παρ' αὐτῆς τῆς κρατικῆς βασιλείας· πολυτρόπως· εὐεργετηθέντες, εἰς οὐδὲν ὅμως τὰ τοιαῦτα ἐλογίζαντο οἱ κατάρτοι, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ πειθαρχεῖν καὶ ὑποτάσσονται τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς νόμοις καὶ ἀποστολικαῖς ἐντάλλμασι, τοῖς ὑπαγορευομένοις διαρρήδην τὴν ἐλοτελῆ ἡμῶν τῶν εὐσεβῶν εὐπαιδείαν καὶ ὑποταγὴν πρὸς τὴν θεοῦ ἐν ἡμᾶς τεταγμένην κραταίαν καὶ ἀγένητον βασιλείαν καὶ τὴν πρὸς θεὸν ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἰσχύον καὶ δέον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἡμεῖον καὶ ἡσυχίον βίον διώγωμεν, ὡς περιθάλπομενοι ὑπὸ τὴν ἀμφιλαρῆ αὐτῆς σκιδί, αὐτοὶ πᾶν τὸν ἀντίον τολμήσαντες ἐν ἀπονοίᾳ πολλῇ, τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς νόμους· καταπατήσαντες· καὶ δικαιώματα ἡθικά καὶ πολιτικά· εἰς οὐδὲν λογιζόμενοι, ἐγκρατεῖς ἀποστατικῶν φρονημάτων καὶ κινήσεων ἐφεσθόθησαν οἱ θεῖοι, ὡς ἄλλοι ἐκσφάτοι τὸ στήσω τὸν φρόνον μου ὑπεράνω τοῦ θεοῦ μελετήσαντες καὶ ἐν λουδαίᾳ ἀγνοοῦσιν καὶ ἀχαριστῶντες κίνησαν κατὰ τῆς κοινῆς τροφῆς καὶ εὐεργετίας ἡμῶν κραταίαν· βασιλείαν καὶ ταραχὴν καὶ σκανδάλων ἐμπλήσαντες· τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν. Ταῦτα τοίνυν ἀποδοσαντες· ἐπλήρημεν καρπῶν, θαυρῶν ἀφέντες κρουνοὺς, ὅτι καὶ ἀκαταβιβλάσι καὶ εἶνα τοῦ χριστιανικοῦ, πολλῶν δὲ μάλλον τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ αὐτῆς τῆς πρὸς θεὸν ἐπαγγελίας, ἢ οἱ θεοστογῆς καὶ θεομίσθου οὗτοι δεδωκεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας· αὐτῶν, ὡς οὐ μόνον διατηρήσονται τὰ τῆς ὑποταγῆς καθήκοντα, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὑπ' αὐτῶν κοιμαινομένους ὁμογενεῖς· εὐσεβεῖς· ἔχουσι διδασκᾶν τὴν ἀπρὸν εὐπαιδείαν πρὸς τὸν ἐπουρά-

νιον θεὸν καὶ ἐπίγειον ἡμῶν βασιλείαν, οὗ τὸ κράτος εἰς ἀγένητον καὶ θριαμβεῖον εἰς τοὺς αἰῶνας.

Τούτου χάριν συνδικῶς καὶ κοινῶς περὶ τούτων συσχεφόμενοι, ἐγνωμεν κατὰ πάντα λόγον καὶ τρόπον δικαίου διχοτομήσαι αὐτοὺς· τῇ βομφαίᾳ τοῦ πνεύματος καὶ ἐσχάτῃ κοινῇ καὶ πανταίᾳ τῇ ἀρχιερατικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ καθυποβαλεῖν διὰ τοῦτο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἡμῶν γράμματος· Καὶ δὴ γράφοντες ἀποφανόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερατῶν ἀρχιερέων καὶ ἐπισκόπων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ ῥηθέντες πάντα ἐξωλέσται, οἱ οὐ μόνον καὶ ἀρχιερατικοὶ, ἀλλὰ καὶ τοῦ χριστιανικοῦ ἐπαγγέλματος ἀνάξιοι ὄντες, ὡς τοιοῦτοι τὴν φαυλότητα καὶ μοχθηρίαν ἀναφανέντες· καὶ ἀγνώμονες καὶ δόλιοι ψευδέντες καὶ ἀντάρτοι καὶ ταραχοποιοὶ ἐξελεχθέντες, τῶν τε θεῶν καὶ ἱερῶν νόμων καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων παραβάται ἀναρρυθρίστοι γενόμενοι, καὶ ἐκ πάντων τούτων ἀνάξιοι τοῦ ἀρχιερατεῦν τῷ ὀφίστῳ θεῷ, καθηρημένοι· ὑπάρχουσι πάσης ἀρχιερατικῆς· ἐνεργείας καὶ τάξεως καὶ ἐκπαιτοῦ τοῦ ἀρχιερατικοῦ καταλόγου καὶ ἀπόβλητοι τῶν ἱερῶν περιβόλων καὶ γεγυμνωμένοι τῆς θαλας χάριτος, ὁ μὲν Κακοπαλαῖων Πατρῶν Γεώργιος μόνον, ὁ δὲ Κακοκερνίτζης Παναγιώτης, ὁ δὲ Κακοεὐρίπου Γεώργιος, ὁ Κακοταλαντίου Νικήτας, ὁ Κακοσάμου Κυριακός, ὁ Κακοναυπλίου Γεώργιος καὶ ὁ Κακοαἰγίνης Γρηγόριος λυγόμενοι, καὶ ὡς βάνασοι καὶ ἰδιώται γνωρίζομενοι· καὶ μηδεὶς τολμήσῃ συμφορέσαι αὐτοὺς· ἢ συλλειτουργῆσαι ἢ τὴν ἀντίον αὐτῶν χεῖρα ἀσπασσάσθαι· ἢ ὡς ἀρχιερεῖς ἢ ἀπλῶς ἱερομένους δέξασθαι καὶ τιμῆσαι, ἢ εἰσδύματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐνοριακὰ πολλὰ ἢ ὀλίγον αὐτοῖς· παρασχέιν, ἐν βάρει ἀργίας δουργήσαντος καὶ ἀλύτου ἀφορισμοῦ τοῦ ἀπὸ θεοῦ κυρίου πανταρχέτορος. Ἡμεῖς δὲ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους· χριστιανούς· ἐνταλλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν πατρικῶς, ἵνα δι' ἀγάπην τοῦ ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας· τὸ πανόχραντον αὐτοῦ αἷμα ἐκχέαντες ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἀναστήσαντες καὶ εἰς αὐτοὺς ἐλθόντες, προσέχητε ἀκριβῶς νὰ διαμείνητε ἐδράτοι καὶ ἀμετακίνητοι ἐπὶ τοῦ κέντρου τοῦ πιστοῦ βασιλικίου, πεποιθμένοι ὅτι καθεὶ κίνημα ἀνταρτικὸν πρὸς τὴν θεοῦ ἐν ἡμᾶς τεταγμένην κραταίαν βασιλείαν ἀναφέρεται πρὸς αὐτὸν τὸν θεόν, ὅς οὐ εἶναι διακριμένη ἐν ἡμᾶς καὶ τεταγμένη, καὶ πεπληροφρημένοι προσέτι ὅτι ἐν ἐφθασάν τινας νὰ συναρπάξωσι καὶ νὰ περιπέσωσι εἰς κλάνην καὶ ματαιότητα, τοὺς τοιοῦτους μετανοούντας καὶ ἐπιστρέφοντας· δέχεται ἡ κραταία βασιλεία καὶ συγχωρεῖται· ἀξίον, ὡς ἑλπίς καὶ ἐλπίς ὑπάρχουσα. Εἰ δὲ καὶ (ὅ μὴ γένοιτο) τινες ματαιοφρονούντες καὶ ἀποβατοῦντες· φανθῶσι ἐν· τέλους ἀμεταμέλητοι καὶ ἀδιόρθωτοι, κατὰ τὸν τοιοῦτον νόμον ὅπου ἔχει νὰ ἐκείνη πανταλὴ ἀφανισμὸς καὶ ἄλεθρος, ἐξαπομένῃς τῆς δικαίας ἀναγκάσεως τοῦ κραταίου βασιλείου, ἀποφανόμεθα καὶ ἡμεῖς· τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου πνεύματος, ἵνα ὡς κοινοὶ λυμῆνες, ὡς ἀσεβεῖς τῇ καρδίᾳ καὶ ἀντίθεοι καὶ ἀχριστιανοί,

* Prov. VI, 14.

* Eph. V, 6.

* Exstat in ephemeride ἡγεῖν, num. 1875 (9 Iulii 1828), p. 4.

ἀπορριμμένοι· ὑπάρχουσιν ἀπὸ θεοῦ καὶ καταρραμένοι καὶ ἀσυνγνώστοι καὶ μετὰ θανάτου· αὐτοὶ καὶ τυμπανισαί. Τὰ κτήματα καὶ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἔησαν εἰς ἀπόλειαν καὶ παντλή ἀφαιρισμὸν· ἐν γενεῇ μὲ ἐξαλειφθεῖν τὸ ὄνομα αὐτῶν μετ' ἡχοῦ, καὶ οὐ μὴ μένουν αὐτοὺς λίθος ἐπὶ λίθου· ἐκκοιμίσαντο δάσκαλοι· τῆς παρούσης ζωῆς καὶ προσζημιώθησαν καὶ τὴν μέλλουσαν· ἐν τῇ κρίσει αὐτοὺς ἐξέλιθοιεν καταδικασμένοι, καὶ ἡ προσευχὴ αὐτῶν γενέσθω εἰς ἁμαρτίαν, καὶ διὰβολὸς στήθεα ἐκ δεξιῶν αὐτῶν· γεννηθήσαν αἱ γυναῖκες αὐτῶν χήραι καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν ὀρφανὰ· γεννηθῇ ἡ ἑκαυλὴ αὐτῶν ἡρημωμένη, καὶ ἐν τοῖς σκηνώμασιν αὐτῶν μὴ ἔστω ὁ κατοικῶν· γεννηθῇ δὲ οὐρανὸς· ὁ ὕψερ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν χαλ-

κούς, καὶ ἡ γῆ ἡ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν σπέρσῃ· πατάξῃ κύριος αὐτοὺς τῇ φύγῃ, τῇ πυρρῇ, τῇ ἀνεμοφόρῃ καὶ τῇ ὄχρῃ· σπένοντες εἰεν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ τρέμοντες ὡς ὁ Κεῖν· σχιοθεῖσιν ἡ γῆ· καταπίει αὐτοὺς ὡς τὸν Δαδὴν καὶ τὸν Ἀβαρὸν· ἀγγελοὶ κυρίου καταδιώξαι αὐτοὺς ἐν πυρίνῃ βομφαίᾳ, καὶ προκοπὴν μὴ ποτε ἴδοιεν· μεταμορφωθείησαν δὲ εἰς βόας κατὰ τὸν Ναβουχοδονόσορ, ἔχοντες καὶ τὰς ἀρὰς πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος· ἄγιον καὶ τὸν ὄσιον καὶ θεοφόρον πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνδόν, ἐάν μὴ ποιήσωσιν ὡς γράφομεν ἐξ ἀποφάσεως.

ἁμνα, ματοῦ 1.

3.

SUPPLEX LIBELLUS LEGATIS GRAECORUM HERMIONAE CONGREGATIS A NONNULLIS
EPISCOPIIS OBLATUS*

1827 februarii 21.

† Πρὸς τὴν σεβαστὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν.

Ἀναφέρομεν. Ὅτι ἡ πίστις πρὸς τὸν θεὸν καὶ ἡ ἀγάπη εἰς τὴν πατρίδα οὗτοι εἰναι τὰ τιμιώτατα εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὑπάρχει πασιδύλον. Διὰ τοῦτο διακαλεῖται ἕκαστος τῶν χριστιανῶν ἕνεκα τούτων, πίστει καὶ πατρίδι, ἀντιπαταττόμενος νὰ μάχηται μέχρι θανάτου. Ἀπὸ μὲν τὴν θεότητα αἰσθάνεται ὁ ἀνθρώπος γνωρίζων ἀναμφιβόλως τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, καὶ προσμένει ἐκείθεν τὴ μακαριότητα καὶ ἀθανασία του· ἀπὸ δὲ τὴν πατρίδα ἐλπίζει τὴν ἐπὶ γῆς εὐχέλαν καὶ ἡσυχίαν του. Αὐτὰ ταῦτα τὰ ἱερὰ στερεθέντες ἡμεῖς πρὸ αἰώνων κατὰ θεῖαν παραχώρησιν, ἥδη πρὸ ἐξ ἑτῶν δεῖξαι βουλὴ καὶ ἀπερῆσαι ἐκινήθημεν, ἀναλαβόντες τὸν ἀγῶνα, ἵνα ἀποκτήσωμεν ἐλευθεροῦντες τὴν πατρίδα... Ὁ δὲ κύριος τῶν δυνάμεων, εὐλογήσας τὸν ἱερὸν καὶ δίκαιον τοῦτον ἀγῶνα μας, ἐχαρίτωσεν ἡμᾶς μὲ τέτοιους ἀγῶνας καὶ τρόπους, ἀγωνιζομένους εἰλικρινῶς μὲ τὰ θρησκευτικὰ καὶ πολιτικὰ τοῦ ἔθνους καθήκοντα τὸ κατ' ἀρχάς. Ἀλλὰ μόλις ἐλαμψεν ὁ σπινθὴρ τῆς ἐλευθερίας, καὶ ἀμέσως ἀψήφησαντες κατατράξαμεν τὴν πατρίδα. Τὴν ἀμώμητον καὶ ἁγίαν πίστιν ἡμῶν καταφρονήσαμεν, τὰ ἱερὰ χρέη μας παρημέλησαμεν, τὸν τοῦ θεοῦ φόβον ἐκ τῶν ψυχῶν ἡμῶν ἀπεσκορπίσαμεν, τοὺς ἱεροὺς νόμους παρανόμοι· ποσὶ καταπατήσαμεν· καὶ ἀνίσως τι ἑκατορθώσαμεν, ἀποδίδομεν εἰς τὴν χεῖρα ἡμῶν τὴν ὑψηλὴν, καὶ οὐχὶ πρὸς τὸν κύριον, ὅστις δὲν εὐδοκεῖ εἰς τὰς κινήμας τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὸν προφητὰνακτα, ἀλλ' εὐδοκεῖ εἰς τοὺς φοβούμενους καὶ ἐλπίζοντας εἰς αὐτόν. Ἔνεκα τούτων παραχωρήσει τοῦ δικαιωμένου θεοῦ περιπέσαμεν εἰς ὕδατα πολλῶν δυστυχημάτων. Τὸ ἱερὸν ἔθνος ἡχηλώθηκε καὶ σιχηλώθηκε γένος μαρὸν καὶ ἀσήμενον· ὁ θάνατος καταθερεῖ ἡμᾶς ὡς στάχυν· ἀλεινῶς καθ' ἐκείτην· ὁ λιμὸς κατα-

Β πιάζει ἡμᾶς ἐσχάτως· οἱ ἐμπύλοι πόλεμοι ἔφερον πάντα τὰ κακά, καὶ τὴν τελείαν ἀπονάρκωσιν· αἱ ἀρπαγαί, αἱ βίαι, αἱ καταδυναστεῖαι, οὐσαι ἀπαρδειγμάτιστοι, μᾶλλον κατερήμωσαν καὶ μᾶλλον ἀπεκατέστησαν ὡς σκῆλην ἐν σκηνῇ λείᾳ κατὰ τὸν Ἠσαΐαν (IV, 8)· καὶ πρὸ πάντων καὶ ἐν πᾶσιν ἡ φρικτὴ καταφρόνησις τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως μᾶλλον ἀπελπίζει τὴν σωτηρίαν μας. Ἡμεῖς δὲ εὐραθέντες, ποιμένες πνευματικοὶ καὶ χρέος ἔχοντες ἀναπόδραστον ὑπὲρ τῆς κατ' ἀμφοῦν σωτηρίας τῶν ποιμενιζομένων ἱερῶν λαῶν, παρειαθέντες ἐνταῦθα, ὅπου δεῖξαι συναινέσει· ἐκστρέψῃ ἡ σεβαστὴ τοῦ ἔθνους συνέλευσις, ποιοῦντες ψυχικὰς, δίκην σάλπγγος βοῶμεν, ὅτι, ἐν δὲν ἀνακαλέσωμεν ἡμᾶς ἡμῶν δυνάμεις τὴν ὀρθότητα τῶν χριστιανικῶν ἡμῶν ἡθῶν καὶ ἐν δὲν μεριμνήσωμεν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ εἰς ἀναγκαίαις τῶν καταχρήσεων, καὶ νὰ παραδειγματισθῶσιν αἱ πανταχοῦ ἀφώρως γινόμεναι παρανομίαι, εἶναι ἀδύνατον νὰ σωθῶμεν ἐκ τοῦ κινδύνου καὶ τῶν δεινῶν μας, ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωμεν ὅπερ ἐλπίζομεν. Ὅθεν μετὰ θερμότητος καὶ ζήλου ἀξιοῦμεν τὴν σεβαστὴν ταύτην συνέλευσιν, ἵνα προσκαλέσῃ ἐπ' αὐτῇ τούτῳ καὶ ἄλλους κανονικοὺς τῶν ἀρχιερέων, ὅσους ἐν ἀγκρίνῃ ἀξίους καὶ εὐδόκους, διὰ νὰ ἐλθῶσιν ἐνταῦθα, ὥστε συσχεφέντες μετὰ τῆς πανιερότητος τῶν νὰ ἀναπερδῶμεν ἐντελέστερον, προτιθέντες ὑπ' ὅψιν τῆς σεβαστῆς ταύτης συνελεύσεως τὰ ἀναγκαῖα εἰς διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων· μένομεν. Τῇ 21 φεβρουαρίου, 1827 ἐν Ἑρμιόνη.

† ὁ Κορίνθου Κύριλλος.
† ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ.
† ὁ Τριπόλεως Δανιὴλ.
† ὁ Ῥέντος Διονύσιος.
† ὁ Βρεσθίνης Θεοδώρητος.

4.

LEGATORUM PRAEFECTUS AD EPISCOPOS SUPRA DICTOS RESCRIBIT**

1827 martii 4.

Ὁ πρέσβος τῆς γ' ἐθνικῆς τῶν Ἑλλήνων συνε-

πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους ἁγίους ἀρχιερεῖς Κορίνθου Κύριλλον, Τριπόλεως Δανιὴλ, Ῥέντος Διονύσιον, Ἀνδρούσης Ἰωσήφ καὶ Βρεσθίνης Θεοδώρητον.

Ἡ ἀναφορὰ σας μνηολογούμενη τῇ 21 φεβρουαρίου παρουσιάσθη εἰς τὴν συνέλευσιν, ἥτις ἀποδεχόμενη τὴν πρότασίν σας, ἀφορῶσαν τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ἡθικὴν τοῦ ἔθνους, καὶ σκεψαμένη ἐπὶ ταῦτα, μὲ ἀπόφασιν τῆς γενομένης σήμερον εἰς τὴν 14 συνε-

δρίασιν τῆς, οὗς προσκαλεῖ νὰ συνέλθῃτε εἰς ἐν, καὶ νὰ συσχεφέντες καὶ διατάξῃτε ἐν σχέδιον, βάσιν ἔχον τὸ πᾶς νὰ ἀνακαλέσωμεν τὸ θρησκευτικὸν σῆμα, τὴν διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, τὴν καλλιέργειαν τῆς ἡθικῆς καὶ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν φώτων εἰς τὸ ἔθνος, καὶ περὶ τοῦ πᾶς ἀρμόζει νὰ κυβερνᾶται τὸ ἐκκλησιαστικόν. Τοιοῦτον σχέδιον, ὡς ἐνεσι, τελειοποιήσαντες προσκαλεσθε νὰ καθυποβάλλῃτε εἰς τὴν συνέλευσιν. Τῇ 4 μαρτίου 1827 ἐν Ἑρμιόνη.

* Mamuca, τὸ κατὰ τὴν ἀναγνώστην τῆς Ἑλλάδος, τ. VI, p. 108; Oeconomus ab Oeconomis, op. cit., t. II, p. 42-43.

** Mamuca, op. cit., t. VII, p. 21; Oeconomus, t. cit., p. 44.

LEGIS PREFERENDAE DESCRIPTIO AB EPISCOPIIS INITA *

1627 mense martio.

Συνοδική τῶν ἰθύνων συνάλευσις.

Ὁ λαὸς ὁ παροῦσας, ὑπὲρ οὗ Χριστὸς ἐτίθη, καταφέρεται ὅθι εἰς τὸν κρητὸν τῆς ἀκαλείας, ἀκαλινέως διατεθείς ἐκαστος κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῦ. Τὸ δὲ αἶμα αὐτοῦ ἐκζητῆσαι κύριος ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν, πρὸς οὓς ἐνεχείρισε τὴν χειραγωγίαν καὶ κυβερνήσιν αὐτοῦ. Διὸ καὶ εἰς ἐκπαιδεύσιν τούτου, εἰ τι μέτεστιν ἡμῖν παρηγοίας, διδομεν τήνδε γνώμην.

α'. Νὰ θεωρηθῇ παρὰ τῆς συνελούσης τοῦ ἔθνους καὶ νὰ διορισθῇ παρὰ τῆς διοικήσεως σύνοδος ἀρχιερέων ἢ τριῶν ἢ πάντε ἐκ τῶν μάλλιν αἰθιμόνων.

β'. Αὕτη ἡ σύνοδος νὰ ἐνομασθῇ ἐπιτροπὴ ἐκκλησιαστικὴ καὶ νὰ παραδρεύῃ ἐκαστως, ὅπου καὶ ἡ διοίκησις.

γ'. Νὰ ἔχῃ βάσιν τῆς ἐργασίας ἡμῶν πίστεις τοὺς τε ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, μὴ δυναμένη οὐδὲ μέχρι καραίας προσθαφαιρῆσαι τι. Θεμέλιον γὰρ ἄλλον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν καίμενον.

δ'. Νὰ παύηται εἰς τὰς διατάγας τῆς διοικήσεως, μὴ ἀντιβαίνουσας· εἰς τὸ δογματικὸν καὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

ε'. Νὰ εἰρηνεύῃ αὕτη ἐφ' ἑαυτῇ, εἰδ' ὅτι νὰ ἐμπνέῃ πρὸς πάντας τὴν αὐτὴν εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν πρὸς ἀλλήλους, ὅ ἐστι τὸ πλῆρωμα τοῦ νόμου καὶ ἡ ἀληθὴς εὐδαιμονία τῶν ἀνθρώπων.

ς'. Νὰ γνωρίζηται ἐντὸς τῆς Ἑλλάδος παρὰ πάντοτε τοῦ χριστιανικοῦ ἔθνους προσωρινῶς πρωτεύουσα εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ κυβερνήσασα τὴν ἐκκλησίαν καὶ πάντα τὸν κληρὸν ἀνεξαρτήτως.

ζ'. Νὰ μὴ δύναται μηδεὶς ἐξ αὐτῶν μῆτε ἐκ τῶν λοιπῶν τοῦ κλήρου νὰ ἀναισχύνῃ κοσμικὰς φροντίδας καὶ μινύτῃ τὰ θμικὰ καὶ θεῖα μὲ τὰ πολιτικά, μῆτε νὰ ὁλοφωρῇ, ἀλλ' ἐκαστος νὰ μένῃ ἐν τῇ ἐκλήθῃ τάξῃ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον.

η'. Νὰ φροντίζῃ περὶ τῶν χρεουσῶν ἐπαρχιῶν κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνας τῆς ἐκκλησίας, ἵνα μὴ μένῃ ὁ λαὸς χωρὶς ἐκκλησιαστικῆς προστασίας.

θ'. Νὰ ἀνασχολῆται πάσαις καὶ παντοίας δυναμῶσιν εἰς τὸ κέρυσμα τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου, εἰς τὴν ἀκριβῆ φύλαξιν τῶν, ἀπ' ἀρχῆς παραδεδομένων, μὴ δυναμένη ὅλως νὰ μεταίρῃ ἕρια αἰώνια, ἀ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντο.

ι'. Νὰ ἀποστέλλῃ ἱεροκήρυκας κατὰ πάσαν ἐπαρχίαν σημειοποιεῖς καὶ χρηστοφθεῖς εἰς διδασκαλίαν καὶ σωτήριον ὁδηγίαν τῶν χριστιανῶν· ὡσαύτως καὶ ἐγκύκλια πρὸς τὸ ἔθνος γράμματα, ἡθικὰ καὶ παραινετικά.

ια'. Νὰ φροντίζῃ περὶ συστάσεως ἱερῶν σχολείων, περὶ προόδου τῶν συστημένων καὶ καλῆς καταστάσεως αὐτῶν.

ιβ'. Νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς εὐταξίας τῶν μοναστηρίων, περὶ συστολῆς τῶν ἐκτραχηλιζομένων μοναχῶν καὶ περὶ τοῦ πῶς δεῖ ζῆν τοὺς μοναχοὺς καὶ πολιτεῦσθαι ἀνεκλήπτως.

ιγ'. Νὰ καλεῖται τοὺς παρενομούμενους, τοὺς μὲν κληρικούς διὰ τῆς ἀργίας, τοὺς δὲ λαϊκοὺς ἐπιτιμῶσα, κὼν ἐγγὺς δὲ καὶ πολιτικῶς διὰ τῆς διοικήσεως.

ιδ'. Νὰ θεωρῇ τὰς διαφορὰς τῶν κληρικῶν κατὰ τοὺς νόμους τῆς ἐκκλησίας ἀνεκλήπτως.

α'. Νὰ θεωρῇ ὁμοίως τὰς περὶ συνοικισίων καὶ κληρονομιῶν διαφορὰς κατὰ τοὺς καμένους νόμους ἀνεκλήπτως· ὅσα δὲ διαφασαὶ ἐνέγονται εἰς τὸ πολιτικόν, νὰ τὰς διευθύνῃ εἰς τὰ κρηττέρα κατὰ τὴν ἐπειλομένην συμβουλὴν τοῦ συμβιβασμοῦ.

ις'. Νὰ μετακαλῇ ἀλλοθεν τοὺς παρεκτροπομένους ἢ ἐναγομένους κληρικούς, ὁμοίως καὶ λαϊκοὺς ἐναγομένους.

ιζ'. Νὰ ἀναφέρῃ εἰς τὴν διοίκησιν περὶ τῶν ἀπειθῶντων, ἧς χρεὸς νὰ συμπεράτῃ καὶ ἐκσχῇ αὐτὴν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἱερῶν κανόνων.

ιη'. Μοναστηριακὰ πρόγματα, ὡς ἱερὰ, εἶναι ἀδικτα, καὶ οὐκ ἔξεσι πολιτικῶς χρῆσασθαι αὐτά· ἔξεσι δὲ εἰς μόνον τὰ σχολεῖα τοῦ φωτισμοῦ τῆς νεολαίας, ἱερὰ ὁμοίως ὄντα, χρῆσασθαι.

ιθ'. Τὰ ἐκκλησιαστικὰ εἰσοδήματα τῶν χρεουσῶν ἐπαρχιῶν συνάγοντας οἱ τοποτηρηταὶ νὰ διδῶσι λογαριασμὸν εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, αὕτη δὲ νὰ καθυποβάλλῃ αὐτὸν εἰς τὴν διοίκησιν· τὰ δὲ χρήματα ταῦτα νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας καὶ σχολεῖα.

κ'. Οἱ γνήσιοι ἀρχιερεῖς νὰ λαμβάνωσι τὰ συνήθη ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν τῶν εἰσοδήματα· ὅσων δὲ οἱ ἑχθροὶ κατέσχον τὰς ἐπαρχίας, οὗτοι νὰ οἰκονομῶνται παρὰ τῆς διοικήσεως καὶ ἐπιτροπῆς· οἱ ἄλλων ἐπαρχιῶν.

κα'. Ἡ ἐπιτροπὴ νὰ ᾖ ἀπαράβαστος περὶ οἰκουμένης εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ διατυπώσεων καὶ εἰς τὸ νὰ καθυποβάλλωσιν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ποινὴν ἀνεμποδίστως τόσον κληρικούς ὅσον καὶ λαϊκοὺς, κατὰ τοὺς νόμους καὶ ἱεροὺς κανόνας.

κβ'. Νὰ φιλοτιμῆται διὰ τῶν καλῶν ἔργων τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀμέμπτου διαγωγῆς μάλλον ἢ διὰ λόγων εἰς τὸ νὰ προσκαλεῖται τοὺς χριστιανούς· εἰς τὴν χριστιανικὴν ἡθικὴν ἐκπαιδεύσιν.

κγ'. Νὰ γνωρίζῃ καὶ αὕτη καὶ ἅπας ὁ κληρὸς καὶ τὸ ἔθνος ὅτι ὡς μητέρα κοινὴν τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἧς ἡ κεφαλὴ ὁ Χριστός.

κδ'. Ἐπειδὴ πάντως ἡμεῖς, ἐξαίρετως δὲ οἱ τοῦ κλήρου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οὐκ ἐγνωρίσαμεν ἄλλην μητέρα εἰ μὴ τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, οὐδ' ἄλλον κυριάρχην εἰ μὴ τὸν Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχην (καθὰ καὶ ὁ μεγαλόφρων αὐτῆς πατριάρχης Γρηγόριος πρὸ ὀλίγων χρόνων ἐθυσισθῇ ὑπὲρ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως καὶ ὑπὲρ πατρὶδος), διὰ τοῦτο οὐκ ἐφείτα ἡμῖν ἀποσπασθῆναι ἀπ' αὐτῆς καὶ ἀποσιρτῆσαι· ἀλλ' οἱ εὐρισκόμενοι κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀρχιερεῖς ἐνόησαν ἐν πνεύματι κυβερνήσασθαι, ὅσην ἡμῖν δύναμις, τὰς ἐμπειροτεμένους· ἡμῖν ἐκκλησίας, μηδὲν σκίσμα ἢ διαίρεσιν ἐμποιοῦντας εἰς τὴν πνευματικὴν ἡμῶν ἐνότητά καὶ ἐκκλησιαστικὴν κοινωνίαν, μηδὲ σκελεόντες· τι τῶν νενομισμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, ἄλλως οὐδ' ὁ θεὸς εὐδοκῆσαι τὴν καλὴν ἀποκατάστασιν τῆς πατρὶδος, ὅτι καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὁδηγοῦμενοι σπεύδμεθα ἅπαντες καὶ ἀρότερον καὶ δικαιοτέρων περὶ τούτου.

Ταῦτα ἡμεῖς ὁφείλομεν ὡς πρὸς τὴν παροῦσαν ἐποχὴν καὶ τῆς ἐκκλησίας τὴν παροῦσαν κατάστασιν εἶναι γνωρίζοντες, καθυποβάλλομεν ὅτι ὅθι τῆς τοῦ ἔθνους συνελούσης, καὶ εἰς ἀποφασίῃ ὅτι ἐν τελειότερον κρίνῃ. Μένοντες δὲ κτλ.

ACTA CONGREGATIONIS NAUPLII HABITAE PRO COMPONENTIS ECCLESIAE
HELLADICAE NEGOTIIS*

1833 aprilis 17 - maii 2.

SESSIO I.

Aprilis 17.

Παρόντων τῶν 12 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματέως τῆς ἐκτροπῆς προεδρεύοντος, ἐπορεύθη πρῶτον τὸ κατὰ ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, καὶ συνεζητήθη ἀποχρώτως.

Ἀπαρτίσθη δὲ ὁμοφώνως, ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, πνευματικῶς μὴ γνωρίζουσα κανὼνα ἀρχηγὸν ἢ κεφαλὴν τῆς κατὰ μόνον αὐτὸν τὸν θεμελιωτῆν τῆς ἐκκλησίας Ἰησοῦν Χριστόν, πολιτικῶς δὲ ἔχουσα καὶ γνωρίζουσα ἀρχηγὸν τῆς τῶν βασιλείας τῆς Ἑλλάδος, εἶναι καὶ μένει ἀνεξαρτητὸς ἀπὸ πάσαν ἄλλην ἐκκλησίαν· καθόσον δὲ ἀφορρὸν τὸ δογματικόν, εἶναι καὶ μένει διὰ παντὸς ἐνωμένη μὲ ὅλας τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος. Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ταύτης, ἀφ' οὗ ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία τὴν ἀνακηρύξῃ ἐπισήμως, θέλει τὴν γνωστοποιῆσαι ἐγγράφως διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς ἀδελφὰς τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

Σ. Τρικούπης. Π. Νοταρᾶς. Ὁ Ἀρδαμερίου Ἰγνάτιος. Ὁ Ἐλαίας Παΐσιος. Θ. Φαρμακίδης. Κωνστ. Δ. Σχινᾶς. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος.

SESSIO II.

Aprilis 18.

Παρόντων τῶν 12 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς καὶ ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματέως προεδρεύοντος τοῦ κ. Π. Νοταρᾶ, προσετέθη εἰς σκέψιν τὸ κατὰ συντάξεως συνόδου διαρκοῦς, καὶ ἐνεκρίθη ὁμοφώνως.

Συνεζητήθη, ἂν πρέπη ἡ σύνοδος αὕτη νὰ συγκροτῆται ἀπὸ ἀρχιερεῖς μόνους ἢ καὶ ἀπὸ τὰς τρεῖς ιερατικῶν τάξεων, ἐπισκόπους δηλαδὴ, πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, καὶ ἡ μὲν γνώμη τῶν πάντε μελῶν τῆς ἐκτροπῆς ὑπερῆεν ὑπὲρ τῆς πρώτης προτάσεως, ἡ δὲ γνώμη τοῦ κ. Θ. Φαρμακίδου, διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους ἐξέθετο διὰ ζώσης φωνῆς, θέλει δὲ ἐκθέσει καὶ ἐγγράφως, ὑπερῆεν ὑπὲρ τῆς δευτέρας.

Προτέθη δεύτερον τὸ κατὰ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν, ἀφ' ὧν θέλει συγκροτεῖσθαι ἡ σύνοδος αὕτη, καὶ ἀπαρτίσθη ἐπὶ τῇ ὑποθέσει, ὅτι ἡ σύνοδος θέλει συγκροτεῖσθαι μόνον ἀπὸ ἀρχιερεῖς, ὅτι, ἐπειδὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις πρέπει νὰ ᾖναι σύμφωνα μὲ τὴν πολιτικὴν διαίρεσιν τοῦ βασιλείου καὶ ἐπομένως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀρχιερέων θέλει καταντῆσαι εἰς τέσσα, τὴν διαρκὴ σύνοδον θέλουσιν συγκροτεῖται τρεῖς ἐκ τῶν ἀρχιερέων τούτων.

Ἡ ἐκλογή τῶν μελῶν τῆς διαρκοῦς συνόδου ἀποτίθεται εἰς τὴν ὑπεράντην βασιλικὴν ἀρχὴν.

Ὁ βασιλεὺς, ὡς ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ πολιτικόν, καθὼς προερίηται, διορίζει ἐπίτροπόν του εἰς τὴν διαρκὴ σύνοδον, ὅστις συμπροεδρεύων, χωρὶς νὰ φηγηγορῇ, εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς συνόδου, ἀφορρὸν τὰς σκέψεις τῆς, καθ' ὅσον αὐταὶ δὲν ἀνάγονται εἰς τὸ δογματικὸν καὶ ιεροτελεστικόν.

(Ἔπονται αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO III.

Aprilis 19.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ, παρόντων τῶν 12 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν

Ἀ πᾶν γραμματέως τῆς ἐκτροπῆς, προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς προηγουμένης καὶ χροστικῆς συνεδριάσεως.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματέως τῆς ἐκτροπῆς εἶπεν, ὅτι εἶναι σύμφωνα μὲ τὴν γνώμην τοῦ κ. Θ. Φαρμακίδου κατὰ τῆς ἐκ τῶν δύο τοῦλάχιστον ιερατικῶν τάξεων, τῆς ἐπισκοπικῆς καὶ ιερατικῆς, συγκροτήσεως τῆς συνόδου· ἐξέθετο δὲ διὰ ζώσης φωνῆς καὶ θέλει ἐκθέσει καὶ ἐγγράφως τοὺς κατὰ τῆς γνώμης τοῦ ταύτης λόγους εἰς τὴν γεννησμένην κατὰ τῆς ἐκτροπῆς ἐκθεσιν πρὸς τὴν βασιλικὴν ἀρχὴν.

Προτέθη εἰς σκέψιν τὸ κατὰ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν καθηκόντων τῆς διαρκοῦς συνόδου, καὶ ἀνεγνώσθη σχέδιον κατὰ τοῦτο τοῦ κ. Θ. Φαρμακίδου, καὶ ἐνεκρίθησαν ἐκ τῶν παρευρισμένων τὰ ἑξῆς·

α'. Ἡ διαρκὴς σύνοδος εἶναι ἡ ἀνωτέρα ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὑποκαίμενη εἰς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν.

β'. Τὰ καθήκοντα τῆς συνόδου διαίρουται εἰς ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ· καὶ ἐσωτερικὰ μὲν λογίζονται ὅλα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ δογματικὸν καὶ ιεροτελεστικὸν τῆς θρησκείας μέρος, καὶ εἰς αὐτὰ ἡ κοσμητικὴ ἢ ἡ πολιτικὴ ἀρχὴ, ὅταν ἐκπαβαίνει διόλου· ἐξωτερικὰ δὲ χρέη τῆς συνόδου εἶναι ὅσα δὲν ὑπάρχοντα εἰς τὸ δογματικὸν καὶ ιεροτελεστικὸν τῆς θρησκείας μέρος, καὶ αὐτὰ ἐνεργοῦνται κατὰ τῆς συνόδου ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ κατὰ προηγουμένην ἀδείαν καὶ διὰ τῆς συμπερέσεως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

γ'. Ἡ διάρκεια τοῦ προσωπικοῦ τῆς συνόδου διορίζεται, καθὼς προερίηται, εἰς τριετίαν, διαρκούσης ὅμως τῆς πρώτης τριετίας, ἐναλλάσσεται κατὰ κλήρον εἰς μὲν τὸ τέλος τοῦ πρώτου χρόνου τὸ ἐν μίλῳ τῆς συνόδου, εἰς δὲ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου χρόνου τὸ ἑταρον, καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ τρίτου τὸ τρίτον μέρος, ἀντικαθισταμένων ἐκαστοτὲ κατὰ τοῦ βασιλέως ἐλλῶν.

δ'. Ὁ πρόεδρος τῆς συνόδου διορίζεται κατὰ τοῦ βασιλέως ἐκ τῶν συγκροτούντων τὴν σύνοδον μελῶν δι' ὅσον καιρὸν ἤθελε τὸ ἐγκρίνει· εὐλογον, πάντοτε ὅμως ἐντὸς τῆς τριετίας.

ε'. Ὁ γραμματεὺς τῆς συνόδου διορίζεται κατὰ τοῦ βασιλέως διὰ βίου.

ς'. Ἡ σύνοδος ἔχει καὶ ὑπογραμματεῖς, προβαλλομένους παρ' αὐτῆς καὶ ἐπικυρωμένους κατὰ τοῦ βασιλέως.

ζ'. Τὰ μέλη τῆς συνόδου καὶ ὁ γραμματεὺς ὀρίζονται τὸν ἀνήκοντα ὅσον ἐνώπιον τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, οἱ δὲ ὑπογραμματεῖς ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τῆς συνόδου.

η'. Ἡ σύνοδος ἔχει τακτικὸν γραφεῖον, ἰδιαίτερον σφραγίδαν καὶ τοὺς ἀναγκαίους ὑπηρέτας.

θ'. Ἡ σύνοδος καθοδεύει πάντοτε εἰς τὴν μητρόπολιν τοῦ βασιλείου.

ι'. Ὅλα αἱ ἐντὸς τῶν ὅρων τῆς δικαιοδοσίας τῆς ὑποθέσεως ἀποφασίζονται διὰ τῆς κλεισιφωγίας.

ια'. Ὅλα τὰ μέλη ὑπογράφονται εἰς τὰς ἐκ τῆς συνόδου ἐκδομένους πράξεις, καὶ ἂν ἤθελον εἶναι ἐναντίας γνώμης, ἐκθίτονται εἰς τὰ πρακτικὰ τὴν ἰδίαν ἐκαστος γνώμην.

ιβ'. Εἰς τὴν διαρκὴ τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος σύνοδον ὑπόκεινται, ὡς εἰς ἀνωτέραν ἀρχὴν, ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου, δι' αὐτῆς διατάσσονται καὶ εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται κατὰ παντὸς

πράγματος εἰς τὰ δουρικὰ καὶ ἐξωτερικὰ τῆς συνόδου χρεὶ ἀνάγκης.

17. Ἡ σύνοδος ἐξετάζει, διαπραγματεύεται καὶ προβάλλει τοὺς υποψηφίους εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἀξιάν, ὃ δὲ διακριτὸς τῶν ἐπισκοπικῶν γίνεται παρὰ τῆς συνόδου προβαλλομένων υποψηφίων, καὶ ἀνοδεύει διὰ μέν.

18. Ἡ σύνοδος, ἔχουσα τὴν ἐφ' ἑαυτοῦ κλήρου ἐπορίαν καὶ τὴν ἐπαγρότητα εἰς τὴν ἀκριβὴ διὰ τήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ τῶν ἀφ' ὧν ἐχόντων ἐνέργειαν, διατάσσει ἀδελφὲς τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς πᾶν ὃ τι νομίζει χρῆσιμον καὶ ἀναγκαῖον εἰς τὴν οὐτασίαν, κοσμιότητα καὶ βελτίωσιν τοῦ κλήρου, προνοοῦσα μάλιστα μήπως, εἰ ἐκ τοῦ κλήρου λαμβάνεται μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα, ἐκ' ἐναντίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν νόμων. Προσέχει μὴ τι γίνεταί καὶ πράττεται παρὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας· ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν εὐκοσμίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν ἱερῶν τελετῶν καὶ εἰς τὴν δημοσίον λατρείαν.

19. Ἡ σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβὴ διατήρησιν τῆς καθαρότητος τῶν παραδεδομένων δογμάτων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· προσέχει ἀκριβῶς, μὴ παραιοσχηθῇ τι ἐναντίον αὐτῶν, εἴτε παρ' ὁμοφρόνων, εἴτε παρ' ἑτεροφρόνων. Ἐπαγρυπνεῖ ἐπομένως καὶ εἰς τὰ πρὸς χρῆσιν τῆς νομοθεσίας καὶ τοῦ κλήρου εἴτε ἐξωθεν εἰσερχόμενα εἴτε ἐντὸς τοῦ κράτους δημοσιευόμενα βιβλία, περὶ θρησκευτικῶν ἀντικειμένων πραγματευόμενα, καὶ ἅμα πληροφοροῦσθαι, ὅτι οὐκ οὐδέποτε ἀνθρώπος ἠδὲ ποτε ζητήσῃ νὰ ταράξῃ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, εἴτε δι' ἑτεροδοξιαστικῶν, εἴτε διὰ προσηλυτισμοῦ, εἴτε καθ' ὅποιονδήποτε ἄλλον τρόπον, ἢ σύνοδος ζητεῖ τὴν ἡρώσιν τοῦ κακοῦ διὰ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς.

20. Ἡ σύνοδος ἐξετάζει τὴν ἀνεκτίτην δικαιοδοσίαν ἐφ' ἑαυτοῦ τοῦ κλήρου, καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά· ἢ δὲ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῆς ἀνατίθεται εἰς τὴν κοσμικὴν ἀρχήν.

21. Ἡ σύνοδος συντάσσει καὶ προβάλλει εἰς τὴν ἐγκρίσιν καὶ ἐπικύρωσιν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς διατάξεις νέας, ἀποφάσεις τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλήρον, αἵτινες ἐγκρίθωσι καὶ ἐπικυρωθῶσι παρὰ τοῦ βασιλέως, λαμβάνουσιν ἰσχύον νόμου.

22. Ἡ κυβέρνησις δύναται νὰ προβάλλῃ εἰς τὴν σκέψιν τῆς συνόδου ὅσα ἀντικείμενα κρίνει ἄξια τῆς σκέψεως αὐτῆς, καὶ νὰ ζητῇ τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην τῆς.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO IV.

Aprilis 20.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων τῶν 22 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματικῶν προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθησαν ἐκ' ἀρχῆς τὰ πρακτικά καὶ τῶν πρὶν προλαβοῦσιν συνεδριάσεων, καὶ τροπολογηθέντα, ἐκρίθη ὁλόγον νὰ ὑπογραφῶσιν ἐφ' ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐκτροπῆς, καὶ ἐσφράγησαν.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

Κατὰ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν ἀλήφθη εἰς σκέψιν καὶ τὸ περὶ τοῦ προέσπιοντος τῶν ἀπαρχόντων σήμερον εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρχιερέων· καταμετρήσας γενόμενης, εὐρίσθησαν παντρίοντα δύο ἀρχιερεῖς ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὸν ἐπισυνεκείμενον ἀνομαστικὸν κατάλογον.

Ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν εἰκοσι δύο χειροτονήσαντες πρὶν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῆνος παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας καὶ διαμένοντες ἔχει τοὺς εἰς τὰς ἀπαρχίας τῶν· ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν, οἱ μὲν εὐρεθέντες ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐντὸς τῆς ἐκπαιδεύσεως, οἱ δὲ ἰδόντες ἐξωθεν παρὰ τὴν ἐκπαιδεύσιν, καὶ ἔξ αὐτῶν οἱ μὲν τοὺς πρώτους, οἱ δὲ τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἐκπαιδεύσεως.

Ἐνεκρίθη ὁλόγον ὁ ἀνομαστικὸς αὐτῶν κατάλογος νὰ καθυποβληθῇ εἰς τὴν κυβέρνησιν μετὰ τὰς ἀναμει-

σας περὶ ἐκδοτοῦ παρατηρήσεις, καὶ ἔξ αὐτῶν νὰ συσταθῶν εἰς τὴν κυβέρνησιν ἰθακήδης οἱ ἀναμειβόμενοι, καὶ εἰς αὐτὴν ν' ἀνατιθῇ τὸ νὰ καταστήσῃ χρονογράφους καὶ ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἰδόντων εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀρχιερέων, ὅσους ὄψονται πρὸς τὴν πνευματικὴν τῶν ἀπαρχῶν τὸς πρώτους διαδιδόντων.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO V.

Aprilis 22.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων, παρευθὺς τοῦ κ. Φαρμακίδου νοσοῦντος, τῶν πέντε μελῶν τῆς ἐκτροπῆς, καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματικῶν προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθη ὁ ἀνομαστικὸς κατάλογος τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀρχιερέων μετὰ τὰς ἀναμειβόμενους· παρατηρήσεις περὶ ἐκδοτοῦ, αἵτινες καὶ ἐνεκρίθησαν.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO VI.

Aprilis 25.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων τῶν 22 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς, καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματικῶν προεδρεύοντος, προετίθη εἰς σκέψιν τὸ περὶ τῶν τρόπων τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον διοργανώσεως τοῦ ἀνωτέρου καὶ κατωτέρου κλήρου.

Παρατηρήθη, ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς κλήρος διὰ τὴν πολυχρόνιον τῆς δουλείας δυστυχίαν, σταυρούμενος τακτικῶν πόρων πρὸς τὸ ζῆν, ἐβλάβετο νὰ μεταρχηται πολλὰς τρόπων πρὸς χρηματισμὸν ἐναντίον τοῦ ἱερικοῦ χαρακτήρος, καὶ πολλὰ καταχρήσας· εἰσχωρήσασθαι κατ' ὀλίγον καὶ ἀνεπαισθήτως κατήνησαν κοινὰ καὶ συνέθεις.

Ἐκρίθη ἐπομένως ἐπάναικας, πρῶτον νὰ μὴ χειροτονηθῇ κανεὶς οὐτὶς ἐπίσκοπος οὐτὶς προεσφύτης· οὐτὶς διάκονος χωρὶς ἀριστομένης ἐκκλησίας. Δεύτερον· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκκλησιῶν νὰ προσδιορισθῇ κατὰ λόγον τοῦ ἀριθμοῦ τῶν οἰκονομῶν· ὃ δὲ προσδιορισμὸς τῆς ἀναλογίας ταύτης· νὰ ἐνεργηθῇ παρὰ τῆς συνόδου, ἐφ' ὃν ληφθῶσιν ὅλα αἱ ἀναγκαῖαι πληροφορίες, μετὰ τῶν πολιτικῶν τῶν ἀπαρχῶν διοργανισμῶν. Ἐπομένως ἱερεῖς νὰ μὴ κτίσται, χωρὶς ἀπεδεδειγμένης ἀνάγκης καὶ χωρὶς ἀδείας τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, τῆς ὁποίας ἀπαιτεῖται ὁμοθυμῶς ἡ ἀδεία, καὶ ὁποῖος κριθῇ ἀναγκαῖα ἢ ἐπισκοπὴ ἱεροῦ ναοῦ. Τρίτον· εἰς ἐκδοτὴν ἐνορίαν οἱ ἀπαιτούμενοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι νὰ ἦναι ἔγγαμοι, ἔχοντες ὅλα τὰ πρὸς τὸν βαθμὸν τοῦτον ἀπαιτούμενα· τακτικὴν δηλαδὴ παιδείαν, ἀρετὴν, ἡλικιότητα, καὶ τὴν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας ἡλικίαν. Ἐκ δὲ τῶν ἀπαρχόντων ἱερομένων καὶ μοναχῶν, ὅσοι δὲν ἔμπορουν ν' ἀποκατασταθῶν χρήσιμοι· αἱ τῆς κοινωρίας, εἴτε διδασκόντες, εἴτε κηρύττοντες τὸν λόγον τοῦ θεοῦ, εἴτε ἄλλο τι κοινωφελὲς καὶ ἀνέλογον εἰς τὸν χαρακτὴρ τῶν ἔργων μεταρχόμενοι, οἱ τοιοῦτοι ὑποχρεοῦνται νὰ περιορισθῶσιν εἰς μόνωστῆμα, ἐὰν θέλουν νὰ διαμένουν ἐντὸς τοῦ βασιλείου. Τέταρτον· νὰ ἀπαγορευθῇ εἰς τοὺς ἐν κόσμῳ ζῶντας ἱερομένους, τοῦ νὰ μεταρχηται ἔργον καὶ ἐπάγγελμα ἀνέστιον τοῦ χαρακτὴρός των, διὰ νὰ ἦναι ἀπερισκόνητες προσκεῖμενοι εἰς τὰ κυρίως καθήκοντα τοῦ ἐπαγγέλματός των.

Ἡ ἐξουσιοδότησις τῶν περὶ τοῦ ἀνεκτιμένου τοῦτο σκέψιν ἀντιθῇ εἰς τὴν ἀφ' ὧν συνεδρίαν.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO VII.

Aprilis 26.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων τῶν 22 μελῶν τῆς ἐκτροπῆς, καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματικῶν προεδρεύοντος, ἀνεγνώσθη αὐτὸς ὁ ἀνομαστικὸς τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀρχιερέων κατάλογος καὶ ἐνεκρίθη.

Ἐπαναλήφθη ἡ κατὰ διαγραφὰς τοῦ ἱεροῦ κλή-
ρου πρότασις, καὶ ἰδιαίτως τὰ κατὰ διαγραφὰς αὐτῶν.

Ἐπὶ τῇ ἐπισκοπῇ, οἱ μὲν ἐπίσκοποι νὰ μισθοδο-
τῶνται αὐτάρκως καὶ ἀναλόγως τοῦ χαρισματικῆς των
κατ' αὐτὸν κατὰ τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τῶν ἐπὶ
αὐτῶν προεδριάζοντων πόντων, οἱ δὲ πρεσβύτεροι,
διόκονοι καὶ λοιποὶ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν νὰ μισθο-
δοτῶνται, κατὰ μὲν κατὰ τῶν κοινότητων· ὅπου δὲ
οἱ πόντοι τῆς κοινότητος δὲν ἔχουσιν, ἡ κυβερνήσις
νὰ ἀνακεφαλαιώσῃ τὸ ἑλπίσκειν ἀπὸ τῶν προεργαζομένων
πόντων.

Ἐκζητήθη τὸ κατὰ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἐπι-
κόπων, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἐλήφθη ὅτι· ὅταν καὶ τὸ γ' ἄρθρον
τῆς γ' συνεδριάσεως, ἐνεκρίθη, ὅτι ἡ σύνοδος προ-
βάλλουσα τοὺς διὰ τὴν ἐπισκοπικὴν ἔξιν ὑποψηφίους,
ἔχοντας ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα, παιδείαν ὁλοκλήρως, ἀρε-
τήν, ἱκανότητα καὶ τὴν κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς
κανόνες ἡλικίαν, νὰ ἔχῃ ἰδιαίτως ὅτι· ὅταν τοὺς ἐν-
τός τῆς χειροτονίας ἐπισκοπῆς· ἀπὸ τῆς ἐκείνης πρὸς τοῦτο.

Ἄν ἐκ τῶν προβαλλομένων ἡ βασιλικὴ ἀρχὴ
δὲν ἐγκρίνῃ τυχὸν κανένα, ἡ σύνοδος προσκαλουμένη
κατὰ τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, προβάλλει ἀντ' αὐτῶν
ἄλλους.

Οἱ ἐπίσκοποι διορίζονται μὲν διὰ βίου, ὡς προερί-
ται· ἂν ὅμως δι' ὁποιαδήποτε αἰτίαν κατασταθῇ τις
ἐξ αὐτῶν ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀνηκόντων
του, διορίζεται μὲν ἀντ' αὐτοῦ ἄλλος, αὐτὸς δὲ λαμ-
βάνει παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνήκουσαν περὶ-
θαλφιν.

Οἱ ἐπίσκοποι ἔμπορουν καὶ νὰ μεταταθοῦν ἀπὸ
ἐπισκοπῆς εἰς ἐπισκοπὴν, ὅταν ἡ μεταστάσις των
ἦτορ κριθῇ ἀναγκαία ἢ ἀφελίμος· ὁ αὐτὸς λόγος
ὑπαγορεύει καὶ τὴν ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν μετα-
θασιν καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων.

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι εἰς τὰς χειροτονίας
ἐνορίας προβάλλονται παρὰ τῶν ἐνοριτῶν εἰς τὸν
ἐπίσκοπον ἐκ τῶν ἔχοντων τὰ προεργαζόμενα ἀπαιτού-
μενα, καὶ ἐξετάζονται καὶ δοκιμαζόμενοι κατὰ τὰς ἐπι-
σκοπικὰς τοῦ ἐπισκόπου κατὰ τοῦ ἐρετῆς προσδιορισθη-
σάμενου ἐπισκοπικῆς συνεδρίου, καὶ ἔξω κρινόμενοι,
χειροτονοῦνται.

Τὸ ἐπισκοπικὸν συνέδριον σύγκαιται, κατ' ἐκλογὴν
τοῦ ἐπισκόπου, ἀπὸ τριῶν τοῦς ἱκανωτέρους τοῦ ἐπι-
τοπίου κλήρου, προεδρευόμενον ἀπὸ τὸν γεροντότερον,
παρεδρῶν εἰς τὴν πρωτοβουσίαν τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ
περιλαμβανόν εἰς τὴν δικαιοδοσίαν του ὅλας τὰς μὴ
ἀναγομένης εἰς τὸ πολιτικὸν ἐκκλησιαστικῆς τῆς
ἐπισκοπῆς ὑποθέσεις· ἡ σύνοδος θέλει ἐκθέσει τὸν
ἰδιαίτερον κανονισμὸν τῶν ἐπισκοπικῶν συνεδρίων
κατὰ τὰς προεκτεθείσας βάσεις.

Ἡ ἐξακολούθησις τῶν κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου
σκέψεων ἀντιτίθῃ εἰς τὴν ἐρετῆς συνεδρίαν.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO VIII.

Aprilis 27.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων τῶν ἐξ ὅ-
λων τῆς ἐπιτοπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
γραμματικῶν προεδρεύοντος, ἐπαναλήφθησαν αἱ κατὰ
διοργανισμοῦ τοῦ ἱεροῦ κλήρου σκέψεις, καὶ ἐνεκρίθη
νὰ διοριθῇ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου εἰς ἐκείτην κοινότη-
τητα ὁ ἱκανώτερος τῶν ἐν αὐτῇ πρεσβυτέρων, διὰ νὰ
θεωρῇ τὰς παρεμπιπτούσας ἐντὸς τῆς κοινότητος
μικρὰς ἐκκλησιαστικῆς διαφορὰς, ὡς ἐκκλησιαστικῆς
ἀφρηνοδότης.

Προετίθη εἰς σκέψιν τὸ κατὰ καθήκοντων τῶν
ἐπισκόπων, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ ἐνεκρίθη
τὸ ν' ἀνατεθῇ εἰς τὴν σύνοδον ὁ κατὰ τοὺς ἐκκλη-
σιαστικοὺς κανόνες ἀκριβὲς προσδιορισμὸς τῶν καθή-
κοντων ἐκείτης τάξεως τοῦ κλήρου, συμφώνως μὲν τὰ
εἰς τὸ γ' ἄρθρον τῶν πρακτικῶν τῆς γ' συνεδριάσεως
διαλαμβανόμενα.

Ὁ ἐπίσκοπος ἐπιτρέπεται νὰ παρήγγηται τοῖς ἐ-
κείτης τάξεως τοῦ κλήρου τὴν ἐπισκοπὴν του πρὸς
ἐπίσκοπον, σπαργὴν καὶ διδασκαλίαν τοῦ παριού
του, πρὸς ἐκτίμησιν τοῦ ἐπ' αὐτὸν κλήρου καὶ
ἐπισκοπῆς τῶν ἐν τῇ ἐπισκοπῇ του ἱερῶν καταστη-
μάτων.

Ἐλήφθη ὅτι· ὅταν τὸ κατὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
ἐκτελέσεων, καὶ ἀπαρτίσθαι, ὅταν εἰς ἐκείτην ἐπι-
σκοπὴν νὰ διαρκῶνται παρὰ μὲν τοῦ βασιλέως, ὅταν
κατὰ πρότασιν τῆς συνέδου, ὅταν καὶ ἐπ' αὐτῆς, οἱ
κατὰ τὴν ἐπίσκοπον ἐκτελέσεις, ἔχοντας ὅταν συμ-
βόλου καὶ συμβεβηκότος παρὰ τῇ ἐπισκοπῇ· παρὰ δὲ
τοῦ ἐπισκόπου οἱ ἐκτελέσεις τῆς ἐπισκοπῆς, ὁ πρωτο-
πρεσβύτερος δηλαδὴ, ὁ αἰκονόμος, ὁ σπουδαῖος, ὁ
χειροτομῶν, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ἀντικειμένων ἐκτελέ-
σεων ἐκτελέσεων ἐγκρίνῃ νὰ διατηρήσῃ καὶ εἰς τοὺς
μετέπειτα ἡ σύνοδος.

Προετίθη εἰς σκέψιν τὸ κατὰ παιδείας τοῦ κλήρου,
καὶ ἐνεκρίθη νὰ διδασκῶνται μὲν εἰς τὰ δημόσια
διδακτήρια τὴν αὐτὴν σειράν τῶν μαθημάτων μὲν τοὺς
λοιποὺς πολιτας καὶ οἱ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν
ἐτοιμαζόμενοι, νὰ τελειοποιῶνται δὲ ἰδίως τὰς πρὸς
τοῦτο ἀπαιτούμενας σπουδὰς των εἰς τὴν ἐκτελέσιν.

Οἱ τοιοῦτοι, συμπληρώσαντες τὰς σπουδὰς των,
ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσι γνῶσιν τοῦ πρακτικοῦ μέρους
τῶν χειρῶν των πρὶν τῆς χειροτονίας των.

Ἐλήφθη ὅτι· ὅταν τὸ κατὰ μισθοδοσίας τοῦ κλή-
ρου κατὰ τὸν τρίτον παράγραφον τῶν πρακτικῶν τῆς
χθεσινῆς συνεδριάσεως, καὶ ἀπαρτίσθαι, ὅτι πρέπει
νὰ συστηθῇ εἰς ἐκείτην κοινότητα ἐκκλησιαστικῶν
ταμίον, διοικόμενον παρὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ κατ' ἔτος
ἐκλεγομένων ὑπὸ τῶν ἐνοριτῶν ἐπιτρόπων. Εἰς τὸ τα-
μίον τοῦτο θέλουσι σύγκαισθαι·

α'. Τὰ ἐκ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς ἐκκλησίας κτη-
μάτων εἰσοδήματα.

β'. Ῥητὴ ποσότης, τὴν ὅποιαν θέλει κληρῶναι
κατ' ἔτος ἐκείτη οἰκονομία τῶν συγκατοούντων τὴν
κοινότητα ἀντὶ τῶν ἐκείτης συνεκτελούμενων ἐκτελέσεων,
ἀγασμάτων, παρακλήσεων κ.τ.λ., κατὰ τὴν ἀναλογίαν,
τὴν ὅποιαν αὐτὴ ἡ κοινότης ἦτορ ἐκτελέσει εἰς αὐ-
τήν, βάσει ἔχουσα τὸν ἐλάχιστον καὶ μέγιστον ὅρον,
τὸν ὅποιον θέλει ἀποφασίσαι κατὰ τοῦτο ἡ σύνοδος.

γ'. Τὰ διὰ τὰ σταφανοχάρτια, τὰς τελευταίας τῶν
γάμων, τῶν βαπτίσεων καὶ τῶν ταφῶν ἐκείτης τοῦτο
διδομένα εἰς τὸν κλήρον ἰδιαίτως, τὸ ποσὸν τῶν
ὅποιων θέλει κανονίσαι ὁσούτως ἡ σύνοδος· καὶ

δ'. Τὰ ἐκ προεργαζομένων παρὰ τῶν χριστιανῶν εἰς
τὰς ἐκκλησίας προσφερόμενα.

Ἀπὸ τῶν ταμίον τοῦτο θέλει διατηρεῖσθαι, ἐπι-
σπουδάζεσθαι καὶ καλλωπίζεσθαι ὁ πόντος, θέλουσι
μισθοδοτεῖσθαι οἱ ἐν αὐτῇ ὑπηρετοῦντες· καὶ αἱ μὲν
περισσεύουσιν οἱ πόροι, θέλουσι ἐξοικονομεῖσθαι ἐξ
αὐτῶν καὶ οἱ πτωχοὶ τῆς ἐνορίας· αἱ δὲ ἑλλείπουσι,
θέλουσι ἀναπληροῦσθαι παρὰ τῆς κυβερνήσεως, κατὰ
τὸν γ' παράγραφον τῆς χθεσινῆς συνεδριάσεως.

(Ἐκονταὶ αἱ ὑπογραφαί.)

SESSIO IX.

Aprilis 28.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ παρόντων τῶν ἐξ
ὅλων τῆς ἐπιτοπῆς καὶ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
γραμματικῶν προεδρεύοντος, προετίθη εἰς σκέψιν
τὸ κατὰ ἐκκλησιαστικῆς βιβλιοθηκῆς καὶ τῶν εἰς
ἐκείτην ἱερατικὴν τάξιν ἀνηκόντων τίτλων, καὶ ἐνε-
κρίθησαν τὰ ἑξῆς·

α'. Ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος
εἶναι ἱερεῖς καὶ ἀνεξάρτητοι μὲν ἐπ' ἀλλήλων,
ὁποιαῖμοι δὲ, ὡς προερίθη, εἰς μόνην τὴν σύνοδον,
μὴδμίαν ἔχοντας πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχὴν παρὰ τὰ
κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς χειροτονίας των προεργα-
ζόμενα.

β'. Ὅλοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου θέλουσι μνη-
μονεῖν εἰς τὰς ἱερὰς τελευταίας τὴν διαρκὴ τοῦ βασιλείου

7.

LEGIS CONDENDAE FORMA A SEPTENVIRIS DESCRIPTA PRO CONSTITUENDA
IN HELLADE ECCLESIA *

1633 martii 16. 27.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Περὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν
σχέσεων αὐτῆς.

Ἄρθρον 1. Τὴν ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος συγκροτοῦσι κυρίως μὲν καὶ γενικότερον εἰσι οἱ ἐνὸς τοῦ βασιλείου χριστιανοὶ τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος. Ἰδίως δὲ καὶ μεριμνῶντες οἱ ἐνὸς τοῦ βασιλείου ἐπίσκοποι, πρεσβύτεροι καὶ δίδασκoi τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

Ἄρθρον 2. Κεφαλὴν ἡ ἀρχηγὸν τῆς εἰς τὸ βωταρικὸν ἢ πνευματικὸν ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, καθὼς καὶ εἰσι οἱ λοιποὶ ἐκκλησιαὶ τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος, δὲν γινώσκει ἄλλον αἰ μὴ μόνον αὐτὸν τὸν θεμελιωτὴν τῆς ἐκκλησίας Ἰησοῦν Χριστόν· πολιτικὸν δὲ ἡ ἐξωτερικὴν ἀρχηγὸν τῆς γινώσκει μόνον τὸν βασιλέα τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 3. Ἡ ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἀνεξάρτητος ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐκκλησίαν.

Ἄρθρον 4. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι καὶ μῆναι διὰ παντὸς ἡνωμένη κατὰ τὸ δογματικὸν μ' εἰς τὰς λοιπὰς ἐκκλησίας τοῦ ἀνατολικοῦ δόγματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ συστάσεως, διοργανισμοῦ καὶ καθηκόντων τῆς διαρκοῦς συνόδου τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἄρθρον 5. Ἡ ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, πνευματικῶς μὲν ἀνεξάρτητος, πολιτικῶς δὲ ὑποκειμένη εἰς τὴν κοσμικὴν ἀρχήν, διακρίνεται ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως κατὰ μίαν συνόδον διαρκοῦς, συσταμένην ἀπὸ μόνους ἀρχιερεῖς ἢ καὶ ἀπὸ πρεσβυτέρους καὶ ἀρχιμανδρίτας, ὅχι δὲ καὶ δικάζοντες.

Ἄρθρον 6. Τὰ μέλη τῆς συνόδου θαλόνται κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰς τριετίαν.

Ἄρθρον 7. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς διαρκοῦς συνόδου εἶναι τρεῖς, ἐν σύγκλειται μόνον ἀπὸ ἀρχιερεῖς, καὶ πάντα, ἐν λάβῃσι χάραν εἰς αὐτὴν καὶ οἱ πρεσβύτεροι.

Ἄρθρον 8. Ἡ σύνοδος εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ὑποκειμένη κατὰ τὰ ἐκτὸς εἰς τὴν βασιλικὴν ἐξουσίαν.

Ἄρθρον 9. Ὁ πρόεδρος τῆς συνόδου διορίζεται κατὰ τὸ βασιλικὸν εἰς καιρὸν ἀπροσδιόριστον, πάντοτε ὅπως ἐνὸς τῆς τριετίας καὶ ἐν τῇ μελῶν αὐτῶν τῆς συνόδου.

Ἄρθρον 10. Ὁ γραμματεὺς τῆς συνόδου διορίζεται κατὰ τὸ βασιλικὸν διὰ βίου.

Ἄρθρον 11. Τὰ μέλη τῆς συνόδου καὶ ὁ γραμματεὺς ἀρκίζονται τὸν ἀνέμουν ἔρπον ἐνὸς τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, πρὶν ἀναλῆθαι τὰς ἀρχαίας των.

Ἄρθρον 12. Ἡ σύνοδος ἔχει καὶ υπογραμματεῖς ἐκτελεστικοὺς ἐνὸς τῶν γραμματέως αὐτῆς, σφραγίδα καὶ γραμμενὸν ἰδιώτα καὶ τοὺς ἀναγκαίους ὑπαγείας.

Ἄρθρον 13. Ἡ σύνοδος καθιδρύεται πάντοτε εἰς τὴν μαγρεσίαν τοῦ βασιλείου.

Ἄρθρον 14. Τὰ ἀντικείμενα τῶν σκέσεων τῆς συνόδου ἀποφασίζονται διὰ τῆς πλειονότητος.

Ἄρθρον 15. Εἰς τὰς ἐκτελεστικὰς κατὰ τῆς συνόδου πράξεις υπογράφονται εἰς τὰ μέλη αὐτῆς, καὶ ἐν ἡδὺν εἶναι ἐναντίας γνῶμας, ἐκδίδονται τοὺς λόγους τῆς διαφωνίας των εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων των.

Ἄρθρον 16. Τὰ καθήκοντα τῆς συνόδου διαρροῦνται εἰς ἐξωτερικὰ, ἀναγόμενα θλονόντι εἰς τὸ δογματικὸν

καὶ ἐκτελεστικὸν τῆς θεουσίας μέρος, εἰς τὰ ἐκτὸς ἢ πολιτικὴ ἢ κοσμικὴ ἀρχὴ δὲν ἐκτελεστικὸν δόλου· καὶ εἰς ἐξωτερικὰ, ὅσα θλονόντι μὴ δογματικὰ καὶ ἐκτελεστικὰ, καὶ αὐτὰ ἐκτελεστικὰ μὴ προσηγομένην εἶδαν καὶ μὴ τὴν ἐκτελεστικὴν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἄρθρον 17. Ἡ σύνοδος ἔχει τὴν ἐν ἑαυτοῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος ἐκτελεστικὴν εἰς αὐτὴν, ὅς εἰς ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, ὅπου εἰσι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου, δι' αὐτῆς διατάσσονται καὶ εἰς αὐτὴν ἀναφέρονται κατὰ παντὸς ἐκκλησιαστικοῦ πράγματος.

Ἄρθρον 18. Ἡ σύνοδος ἐκτελεστικὴ κατὰ τὴν ἐκτελεστικὴν τῆς καθαρότητος, τῶν δογμάτων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τῶν ἀντικειμένων παραδοξολογιῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ τῶν ὁρθῶν ἔχοντων ἐδῶκ· προσέχει μὴ τι γίνεσθαι κατὰ ταῦτα, καὶ ἀναφέρειται πρὸς τὴν κοσμικὴν ἀρχήν, ζητοῦσα τὴν διόρθωσιν τοῦ πράγματος, ὅπως ἀνθρώπος τις ἐκτελεστικὸς ἡδὺν ἐκτελεστικὸς νὰ ταπεινῇ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου δι' ἐκτελεστικὰς ἢ προσηγομένης ἢ κατὰ ἐκτελεστικὰς ἄλλων τρόπων.

Ἄρθρον 19. Ἡ σύνοδος ἐκτελεστικὴ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν, κοσμιότητα καὶ βελτίωσιν τοῦ κλήρου, εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν τῶν ναῶν καὶ τῶν ἐκτελεστικῶν καὶ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν λατρείαν.

Ἄρθρον 20. Ἡ σύνοδος ἐκτελεστικὴ, δοκιμαστικὴ καὶ ἐκτελεστικὴ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν τοῦ βασιλέως τοὺς ἐκτελεστικὸς εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν ἀξίαν, κατὰ τοὺς ἐν τοῖς ἐκτελεστικῶν ἐκτελεστικῶν ἔρπον.

Ἄρθρον 21. Ἡ σύνοδος εἶναι τὸ ἀνωτάτον δικαστήριον τοῦ κλήρου κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ, καὶ δοκιμαστικὴ τῆς ἀπὸ τοῦ ἐκτελεστικοῦ συνεδρίου καὶ τοῦ ἐκτελεστικοῦ ἐκτελεστικῶν πρὸς αὐτὴν ἐκκλησιαστικῶν ἐκτελεστικῶν· εἰς τὴν ἀποφασίζονται δὲ τῆς ἐκτελεστικῆς τῆς ἐκτελεστικῆς οἱ ἐπίσκοποι.

Ἄρθρον 22. Ἡ σύνοδος καθυποβάλλει εἰς ἐκτελεστικὴν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς διατάξεις, ἀποφάσεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν κλήρον, αἵτινες ἐκτελεστικῶν κατὰ τὸ βασιλικὸν λαμβάνουσιν ἰσχὺν νόμου.

Ἄρθρον 23. Ἡ κυβερνήτης προβάλλει εἰς τὴν σκέψιν τῆς συνόδου ὅσα ἀντικείμενα πρὶν εἶναι τῶν σκέσεων τῆς, καὶ ζητεῖ τὴν κατὰ αὐτὴν γνῶμαν τῆς.

Ἄρθρον 24. Ὁ βασιλεὺς, κατὰ πολιτικὴν ἀρχήν τῆς ἐκκλησίας, διορίζει ἐκτελεστικὸν τοῦ εἰς τὴν ἐκτελεστικὴν, ὅπως ἐκτελεστικῶν χωρίς δικαιοῦσα ἐκτελεστικῶν εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς συνόδου, ὅπως τὰς σκέψεις τῆς, κατὰ ὅσον αἰτεῖ δὲν ἀναγόμεναι εἰς τὸ δογματικὸν καὶ ἐκτελεστικὸν.

Ἄρθρον 25. Ὁ κατὰ τὸ βασιλικὸν ἐκτελεστικὸς εἰς τὴν σύνοδον ἐκτελεστικὸς ἐκτελεστικὸς, λαμβάνων μέρος εἰς τὰς κατὰ τὴν ἐκτελεστικὴν αὐτῆς καθήκοντων σκέψεις, χωρίς νὰ φηγοφῇ, νὰ ἐκδῇ τῆς παρατηρήσεως του, ὅπως ἡδὺν νομίζοι προβαλλόμενα τὰ ἐκτελεστικὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς· αἱ παρατηρήσεις του καταχωρίζονται κατὰ τὸν γραμματεῖς εἰς τὰ πρακτικὰ τῶν συνεδριάσεων τῆς συνόδου.

Ἄρθρον 26. Ἀπαγορεύεται εἰς τὴν σύνοδον ἡ πρὸς πᾶσαν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν τῶν ἐκτὸς τοῦ βασιλείου ἀμεσοὺς σχέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ χειροτονίας καὶ διορισμοῦ τῶν ἐκτελεστικῶν, πρεσβυτέρων καὶ δικάζοντων.

Ἄρθρον 27. Ἐπίσκοπος δὲν χειροτονεῖται χωρίς ἐκτελεστικῆς ἀμεσοῦς.

Ἄρθρον 29. Προσβύταρος καὶ διάκονος ἐν χειροτονίᾳ χωρὶς ἀπορίτης ἐκκλησίας καὶ παρὰ τὴν εἰσὶν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἄρθρον 30. Εἰς πᾶσα χειροτονία ἐπισκοπὴν ἢ σύνδοσιν προσβαλλοὶ τρεῖς ὑποψήφιοι, κυρίως μὲν ἐκ τῶν ἐνὸς τῆς ἐπισκοπῆς προσβύταρον καὶ διακόνων ἔχοντων τὰ πρὸς τὸν βασιλὸν τοῦτον ἀποκατάστασις, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον καὶ ἐκ τῶν εἰς ἄλλα μέρη τοῦ βασιλείου διακρινόντων ἐκ ἀρετῆς συνέσεως καὶ παιδείας· καὶ ἀπὸ τοῦ βασιλέως ἐκλέγῃ ἐκ τούτων ὅποιον αὐτὸν ἡγήσῃ, ἢ σύνδοσις ἐκταλὶ τὰ τῆς χειροτονίας του.

Ἄρθρον 30. Ἄν ἐκ τῶν προσβαλλόντων ἢ βασιλικῇ ἀρχῇ δὴν ἡγήσῃ κανένα, ἢ σύνδοσις προσβαλλοὶ ἀντὶ αὐτῶν ἄλλους.

Ἄρθρον 31. Ἡ σύνδοσις ἔμπορεῖ νὰ προσβάλῃ καὶ λαϊκοὺς ἀξίους νὰ δεχθῶν τὸν βασιλὸν τοῦ ἐπισκόπου.

Ἄρθρον 32. Οἱ ἐπίσκοποι διορίζονται διὰ βίου· ἂν ὅμως ἐκ ὑποκινήσεως αἰτίαν κατασταθῇ τις ἐξ αὐτῶν ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθήκοντων του, διορίζεται μὲν ἀντὶ αὐτοῦ ἄλλος, αὐτὸς δὲ ἀπολαμβάνει παρὰ τῆς κυβερνήσεως τὴν ἀνήκουσαν περίθαλψιν· τὸ αὐτὸ ἐννοεῖται καὶ διὰ τοὺς προσβύταρους καὶ διακόνους.

Ἄρθρον 33. Οἱ ὑποψήφιοι διὰ τὸν βασιλὸν τοῦ προσβύταρου καὶ διακόνου προσβάλλονται παρὰ τῶν ἐνοριτῶν εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἐκ τῶν ἔχοντων τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα, παιδείαν δηλαδὴ τακτικὴν, ἀρετὴν, ἱκανότητα καὶ τὴν προσδιορισμένην ἀπὸ τοῦ κανόνος ἡλικίαν, καὶ ἐξετάζονται κατὰ πρόκλησιν τοῦ ἐπισκόπου παρὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου καὶ ἀξιοὶ κρίνονται χειροτονούμενοι.

Ἄρθρον 34. Οἱ εἰς ἐκείτην ἐνορίαν ἀπαιτούμενοι ἱερεῖς καὶ διάκονοι πρέπει νὰ ἦναι ἔγγαμοι.

Ἄρθρον 35. Οἱ πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν ἐτοιμαζόμενοι, ἀπ' οὗ συμπληρώσῃσι τὰ πρὸς τοῦτο ἀπαιτούμενα· σπουδάζει τὸν εἰς τὰς κοινὰς ἀκαδημίας, ὁρμίζουσι, πρὶν τῆς χειροτονίας τῶν, νὰ λαμβάνουσι καὶ τοῦ πρακτικοῦ μέρους τῶν ἡρώων τῶν γυνόντων.

Ἄρθρον 36. Οἱ ἐπίσκοποι ἔμπορουσι καὶ νὰ μετατεθῶσιν ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς ἐπισκοπὴν, ὅσῃς ἢ μεταθέσει τῶν κληρῶν ἀνάγκη ἢ ἀφίμωσις· ὁ αὐτὸς λόγος ὑπαγορεύει καὶ τὴν ἀπὸ ἐνορίας εἰς ἐνορίαν μεταθέσει καὶ τῶν προσβύταρων καὶ διακόνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιοματικῶν.

Ἄρθρον 37. Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἀξιωματικοὶ διακρίνονται εἰς τοὺς περὶ τὸν ἐπίσκοπον ἀμέσως καὶ εἰς τοὺς περὶ τὴν ἐπισκοπὴν· καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν κληρονομοῦνται παρὰ τοῦ βασιλέως, εἴτε κατὰ πρότερον τῆς συνέσεως, εἴτε καὶ ἀπ' αὐτῆς, καὶ ἀποταλοῦν τὸ συμβούλιον τοῦ ἐπισκόπου· οἱ δὲ δεύτεροι παρὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐκ τῶν ἱκανωτέρων τῆς ἐπισκοπῆς καὶ συγκροτοῦσι τὸ συνέδριον τῆς ἐπισκοπῆς ἢ τὸ ἐπισκοπικόν.

Ἄρθρον 38. Οἱ περὶ τὸν ἐπίσκοπον ἀξιωματικοὶ εἶναι ὁ πρωτοσύγκελλος καὶ ὁ ἀρχιδιάκονος· οἱ δὲ περὶ τὴν ἐπισκοπὴν ὁ πρωτοπροσβύταρος, ὁ οἰκονόμος, ὁ σπουροφύλαξ, ὁ χειροφύλαξ καὶ ὁ ὑπερνεματογράφος ἢ ἱερομνήμων, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ τρεῖς τοδύχιστον πρέπει νὰ παρεδρεύουσιν εἰς τὴν μητρόπολιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ καθήκοντων τοῦ κλήρου.

Ἄρθρον 39. Ὁ ἐπίσκοπος ἔχει τὴν ἀρεσκὴν ἐπιστολίαν τοῦ ὅτι αὐτὸν ἐκκλησιαστικῶς ταλοῦντος κλήρου καὶ τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ κοινωβίων τῆς ἐπισκοπῆς του· ὁρελλοὶ ἐκμένοντες νὰ περιέρχεται ἀπὸς τοδύχιστον τοῦ ἔτους τὴν ἐπισκοπὴν του, διὰ νὰ κληρονομήται, ἐπισκεπτόμενος ἐκ τοῦ σύγγενος τὸ πνεῦμα

αὐτοῦ, ἐν οἷς προσβύταροι καὶ διάκονοι τῶν ἐνοριῶν καὶ οἱ ἡγούμενοι τῶν κοινωβίων ἐνοριῶν μὲν τὴν ἀποκατάστασιν ἀποφασίζουσιν τὰ καθήκοντα τοῦ ἐπαγγελλομένου τῶν.

Ἄρθρον 40. Ὁ ἐπίσκοπος διορίζει τοὺς προσβύταρους καὶ διακόνους εἰς τὰς χειροτονίας ἐνορίας ἐκ τῶν παρὰ τῆς κοινότητος προσβληθέντων καὶ παρὰ τοῦ συνεδρίου τῆς ἐπισκοπῆς ἐξελεσθέντων καὶ δοκιμασθέντων.

Ἄρθρον 41. Ὁ ἐπίσκοπος διορίζει ἐκ τῶν ἱκανωτέρων τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ προσβύταρον καὶ διακόνων τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς ἀξιωματικοὺς τῆς ἐπισκοπῆς.

Ἄρθρον 42. Ὁ ἐπίσκοπος διορίζει εἰς ἐκείτην κοινότητα τὸν ἱκανώταρον τῶν ἐν αὐτῇ προσβύταρον, διὰ νὰ θεωρῇ τὰς παρεμπιπτούσας μωρὰς ἐκκλησιαστικὰς διαφορὰς, ὡς ἐκκλησιαστικῶς ἀρηνοδότης, καὶ νὰ ἐκταλῇ ἐν ὀνόματι τοῦ ἐπισκόπου καὶ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ὅσα ἡδύτατον ἀναθέσει εἰς αὐτὸν ὁ ἐπίσκοπος.

Ἄρθρον 43. Ὁ ἐπίσκοπος ἐπικυρώνει τοὺς παρὰ τῶν μοναζόντων ἐκλεγμένους ἀρχιμανδρίτας, καὶ λαμβάνων κατ' αὐτῶν κατ' ἔτος λογαριασμὸν τῆς ἐπιστολίας τῶν, τὸν διευθύνει πρὸς τὴν ἀνήκουσαν ἀρχήν.

Ἄρθρον 44. Ὁ ἐπίσκοπος ἐξετάζει τοὺς θέλοντας μονάζει εἰς τὰ κοινώβια, καὶ ἀπ' οὗ πληροπορηθῇ ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν λοιπῶν κοινωβιατῶν, ὅτι ὁ προσερχόμενος ἐξεπλήρωσε θεαρέστως τὴν προθεσίαν τῆς δοκιμασίας του, ἐκδίδει ἔγγράφως τὴν περὶ τῆς ἀποκρίσεως αὐτοῦ ἀδειαν πρὸς τὸν ἡγούμενον.

Ἄρθρον 45. Ὁ ἐπίσκοπος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματικῶν θεωρεῖ, ὡς ἐκκλησιον ἐκκλησιαστικῶν δικαστήριον, τὰς ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου ἐκκαλουμένας πρὸς αὐτὸν ὑποθέσεις.

Ἄρθρον 46. Ὁ ἐπίσκοπος δὴν ἔμπορεῖ νὰ ἐπιβάλῃ ἐκκλησιαστικὴν κοινὴν εἰς κανένα τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, πρὶν ὁ πτείσως κριθῇ ἀπὸ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου.

Ἄρθρον 47. Ὁ ἐπίσκοπος ἐκδίδει τὰς περὶ διαβατηρίων τῶν προσβύταρων καὶ διακόνων προσλήψεις εἰς τὴν ἀνήκουσαν ἀρχήν, καὶ χωρὶς τὴν εἰσησὶν του οὐτα ἐξέρχεται τῆς ἐπισκοπῆς οὐτα εἰσέρχεται ἢ διαμένει εἰς αὐτὴν κανεὶς τῶν ἐκ τοῦ κλήρου.

Ἄρθρον 48. Ὁ ἐπίσκοπος δὴν ἔμπορεῖ νὰ ἐξέλθῃ τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ χωρὶς προηγουμένης συνοδικῆς ἀδείας.

Ἄρθρον 49. Ὁ προσβύταρος ἐκείτης ἐνορίας ὁρελλοὶ, παρεκτὸς τῶν ἐν τῇ ναφ καθήμενων τῆς ἐφημερίας του, νὰ ἐκταλῇ ἀπροφασίστως καὶ χωρὶς προτίμησης καὶ τὰς λοιπὰς ἀναφορεμένους θερηματικὰς ταλατάς, προσκαλούμενος παρὰ τῶν ἐνοριτῶν του, χωρὶς ὅτι ἀπαιτῇ κατὰ τι, παρεκτὸς τῆς προσδιορισμένης μισθοδοσίας του, δεχόμενος εὐγνωμόνως καὶ ὅτι ἡδύτατον τοῦ προσφέρει κατὰ προαίρεσιν οἱ ἐνοριῶν του.

Ἄρθρον 50. Οἱ προσβύταροι καὶ διάκονοι ἐκείτης ἐπισκοπῆς μνημόνεουσιν εἰς τὰς ἱερὰς ταλατάς μόνον τὸν ἐπίσκοπον, εἰς ὃν ὑπόκεινται.

Ἄρθρον 51. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς προσβύταρους καὶ διακόνους ἢ ἀπὸ ἐπαρχίας ἢ πόλεως εἰς ἐπαρχίαν ἢ πόλιν ἄλλην μεταβάσεις χωρὶς ἔγγράφου ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου καὶ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ τοῦ ἐπιτρόπου του.

Ἄρθρον 52. Ἀπαγορεύεται ἀσκήτως εἰς τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας προσβύταρους καὶ διακόνους τὸ νὰ λαμβάνουσιν μέρος εἰς τὰ πολιτικὰ πράγματα καὶ νὰ μετέρχονται ἔργον καὶ ἐπαγγέλμα ἀνεκτικόν τοῦ χαρακτῆρος τῶν, διὰ νὰ ἦναι ἀπερισπαστῶς προσειμένοι εἰς τὰ κυρίως καθήκοντα τοῦ ἐπαγγελλομένου τῶν.

Ἄρθρον 53. Ὁ πρωτοσύγκελλος, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἐπισκόπου, ἔχει μετὰ τὸν ἐπίσκοπον τὴν ἀρεφαίαν ὅλου τοῦ κλήρου καὶ ἰδιωτικῶς τῶν προσβύταρων τῆς ἐπισκοπῆς, γνωρίζει τὴν ἱκανότητα καὶ διαγωγήν ἐκείτου, ἐκείτης τὸν τόπον τοῦ ἐπισκόπου ἐν τῇ ἀπουσίᾳ

αὐτῶν, προσυπογράφεται εἰς τὰ παρ' αὐτοῦ ἐκδιδόμενα ἔγγραφα, καὶ ἔχει τὴν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἐπισκόπου προεδρίαν, ἐπὶ τὴν αὐτὴν συμβουλὴν καὶ συντάκτον παρὰ τῇ ἐπισκόπῳ.

Ἄρθρον 54. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ἔχων τὴν ἐπικρίαν ὅλων τῶν ἐπισκόπων τῆς ἐπισκοπῆς, γνωρίζει τὴν ἐκτέλεσιν καὶ διαγωγὴν ἐκείνου, προσηγναι καὶ προκαθεύκει αὐτὸν ἐξ ἀριστέρων τοῦ ἐπισκόπου· εἶναι δὲ γραμματεὺς τοῦ παρὶ τὸν ἐπίσκοπον συνεδρίου, καὶ ἔχει ἐπιμέλειαν τῶν πρωτοκόλλων, τὴν οργάνισιν καὶ τὰ ἀρχαῖα τῆς μητροπόλεως.

Ἄρθρον 55. Ὁ πρωτοπρεσβύτερος προεδρεύει τῷ ἐπισκοπικῷ συνεδρίῳ, καὶ εἰς τὰς ἱερὰς ταλτέας καὶ τὰς ἐπισήμους συνελεύσεις προσηγναι τὸν προσηγναι τῆς ἐπισκοπῆς, προκαθεύκων αὐτὸν ἐκ δεξιῶν τοῦ ἐπισκόπου μετὰ τὸν πρωτοσύμβυλλον.

Ἄρθρον 56. Ὁ οἰκονόμος ἐπιστάται εἰς τὴν διαχείρισιν καὶ ἐκονομίαν τῶν ἀποτιθεμένων εἰς τὰ ἰδιαιτέρα τῶν κοινοτήτων τῆς ἐπισκοπῆς ἐκκλησιαστικά ταμίαια, τὴν καλλιέργειαν, βελτίωσιν καὶ αὐξησιν τῶν ἀφεφεμένων εἰς τοὺς ναοὺς τῆς ἐπισκοπῆς κτημάτων, καὶ φροντίζει παρὶ τῆς τακτικῆς τοῦ κλήρου μισθοδοσίας.

Ἄρθρον 57. Ὁ σκευοφύλαξ ἐπιστάται εἰς τὴν διατήρησιν τῶν ἱερῶν λειψάνων, ἀμύλων, βιβλίων καὶ λοιπῶν τῆς ἐπισκοπῆς ἱερῶν σκευῶν, καὶ ἰδιαιτέρως τῶν τῆς μητροπόλεως.

Ἄρθρον 58. Ὁ χαρτοφύλαξ, ὡς γενικὸς τῆς ἐπισκοπῆς ἀρχιφυλάξ, ἔχει τὴν ἐπιστολίαν τῆς διατήρησιν τῶν κωδίκων, πρωτοκόλλων, πινάκων καὶ λοιπῶν τῆς ἐπισκοπῆς ἐπισήμων ἔγγραφων, καὶ ἐκδίδει ἀντίγραφα τούτων ἐπικυρώμενα πρὸς τοὺς βουλευμένους ἐπὶ ῥητῇ πληρωμῇ.

Ἄρθρον 59. Ὁ ὑπομνηματογράφος εἶναι ἐκ τῶν διακόνων, καὶ καθὼ γενικὸς γραμματεὺς τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου ἰδιαιτέρως, προσυπογράφεται εἰς ὅλας τὰς παρὰ τὸ συνέδριον τοῦτου ἐκδιδόμενας· πρᾶξεις, συντάττει τὰ πρακτικά τῶν συνελεύσεων καὶ φυλάττει πρωτόκολλον καὶ τὴν οργάνισιν τοῦ γραφείου.

Ἄρθρον 60. Συμφώνως μὲν τὸ ἄρθρον 38 ἀπαγορεύεται εἰς τὸν κλήρον ἐκείνη τῆς τάξεως· ἡ πρὸς καθ᾽ ἑνὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἀμείνων σχέσις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου.

Ἄρθρον 61. Τὸ ἐπισκοπικὸν συνέδριον σύγκαιται κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου ἀπὸ τριῶν ἢ πάντε τῶν ἀξιωματικῶν τῆς ἐπισκοπῆς, προεδρεύεται ἀπὸ τὸν πρωτοπρεσβύτερον ἢ τὸν γερνότερον τῶν ἄλλων, καὶ παρεδρεύει πάντοτε εἰς τὴν πρωτεύουσιν τῆς ἐπισκοπῆς.

Ἄρθρον 62. Τὸ συνέδριον τοῦτο θεωρεῖται πρωτοκλήτως τὰς ἐκτὸς τῆς ἀρμοδιότητος τῶν εἰς ἐκείνην κοινότητι διαρισμένων ἐκκλησιαστικῶν ἀρνηθικῶν διαφορῶν καὶ ὑποθέσεων, ἐξετάζει τοὺς παρὰ τὸν ἐνορχεὺν προβαλλομένους πρὸς χειροτονίαν εἰς τὸν ἐπίσκοπον πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, γνωμοδοτεῖ κατὰ πρόκλησιν τοῦ ἐπισκόπου παρὶ διαφορῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἀναφερομένων, καὶ προβάλλει εἰς τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἐπισκόπου δοκᾷ συναινόντα πρὸς βελτίωσιν τοῦ κλήρου τῆς ἐπισκοπῆς.

Ἄρθρον 63. Εἰς τὴν ἀρμοδιότητι τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου, ὡς πρωτοκλήτου ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου, ὑπάγονται κυρίως οἱ πρεσβύτεροι καὶ διακόνες τῶν διαφορῶν τῆς ἐπισκοπῆς ἐνορχεῖν, καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἐκκλησιαστικά.

Ἄρθρον 64. Αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου ἐκκαλοῦνται εἰς τὸν ἐπίσκοπον καὶ τοὺς παρὶ αὐτὸν ἀξιωματικούς ὡς εἰς ἐκκλητὸν ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον κατὰ τὸ ἄρθρον 45.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ΄.

Περὶ βαθμολογίας τοῦ κλήρου καὶ τῶν εἰς ἐκείνην ἱερατικὴν τάξιν διδομένων τιμῶν χάριν ἐπιθέσεων.

Ἄρθρον 65. Ὅσοι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἱερεῖς καὶ ἀνδεύονται δι' ἀλλήλων, ὑποτασσόμενοι ἐκκλησιαστικῶς εἰς μόνον τὴν διαρῆ τοῦ βασιλείου σύνοδον, καὶ μηδελίαν ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους ὑπαρχὴν παρὰ τὰ κατὰ τὴν χρονολογίαν τῆς χειροτονίας των προεξία.

Ἄρθρον 66. Εἰς ὅλους ἐξίσου τοὺς ἐπίσκοπους τοῦ βασιλείου δίδεται τιμὴ χάριν ὁ τίτλος· σεβασμιότητος καὶ σεβασμιώτατος· εἰς τοὺς πρεσβυτέρους ὁ τίτλος· αἰδοσιμότης καὶ αἰδοσιμώτατος· καὶ εἰς τοὺς διακόνους ὁ τίτλος· κοσμιότης καὶ κοσμιώτατος.

Ἄρθρον 67. Ἡ διαρκὴς τοῦ βασιλείου σύνοδος φέρει τὸν τίτλον ἱερὰ σύνοδος, καὶ τὰ μὲν πρὸς αὐτὴν διευθυνόμενα ἔγγραφα ἐπιγράφονται· Πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ βασιλείου· ὅσοι δὲ οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου μνημονεύουσιν εἰς τὰς ἱερὰς ταλτέας τὴν σύνοδον τοῦ βασιλείου κατὰ τὸν ἐφεστῆς τρόπον· Ἐν πρώτοις μνήσθηται, κύρια, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνόδου, ἣν χάριται· κτλ.

Ἄρθρον 68. Μένει εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχὴν τὸ νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἀναλογίαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν βαθμῶν ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν βαθμολογίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Περὶ μισθοδοσίας τοῦ κλήρου.

Ἄρθρον 69. Οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου καθὼ καὶ οἱ παρὶ τὸν ἐπίσκοπον ἀξιωματικοὶ μισθοδοτοῦνται αὐτόματως καὶ ἀναλόγως τοῦ χαρακτῆρος των κατ' οὐδεὶς παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἀπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ προσδιορισμένων πόρων· ἐπομένως δὲ δύνανται νὰ ἀπαιτήσουν τὸ ἀλλόχιστον παρ' οὐδεὶς τῶν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτῶν διεξωγὴν ταλούντων.

Ἄρθρον 70. Οἱ πρεσβύτεροι, διακόνες, ψάλται, νεωκόροι καὶ λοιποὶ ὑπηρετοὶ τῶν ἐκκλησιῶν μισθοδοτοῦνται παρὰ τὸν ἰδιαιτέρως ἐκείνης κοινότητος ἐκκλησιαστικῶν ταμείων· ὅταν δὲ οἱ πόροι τῆς κοινότητος δὲν ἱκανοῦν, ἡ κυβερνήσις ἀναπληροῖ τὸ ἀλλοῖπον ἀπὸ τῶν ἐπὶ τούτῳ προσδιορισμένων πόρων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ΄.

Περὶ τῶν ἱερῶν ναῶν καὶ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν.

Ἄρθρον 71. Ναὸς δημόσιος δὲν κτίσεται χωρὶς ἐνορχεῖας.

Ἄρθρον 72. Ἐνορχεῖαν δὲν συγκροτοῦσιν ἀλλοτρίων τῶν πενήτων οἰκογενειῶν.

Ἄρθρον 73. Διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἢ σημαντικὴν ἐπισκευὴν ἱεροῦ ναοῦ ἀπαιτεῖται ἡ ἀδεία τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

Ἄρθρον 74. Πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν ἐκείνου ναοῦ χρειάζονται τοὐλάχιστον ἑνὶς ἀφημέριος, ἑνὶς ψάλτης καὶ ἑνὶς ἀναγνώστης ἢ ὑμνολόγος· ὅταν ἦναι πολλοὶ ἀφημέριοι, ὁ γερνότερος αὐτῶν προσηγναι εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ταλτέας.

Ἄρθρον 75. Ἡ φωταγωγία, καθαρσιότης καὶ ἀκρίβεια τῶν ἱερῶν ναῶν εἶναι ἀρεκτα, καὶ ἡ παρ' αὐτῶν φροντίς ἀνατίθεται παρὰ τῆς κοινότητος εἰς τοὺς παρ' αὐτῆς ἐκλεγμένους ἀποστολὰς ἐπιτρόπους τοῦ ναοῦ.

Ἄρθρον 76. Ἡ εὐρυχωρία τοῦ ναοῦ πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογος μὲ τὴν πληθύν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Πάντοτε ὅμως ὁ ναὸς πρέπει νὰ οἰκοδομητῇ εἰς μέρος καθαρὸν, ἀδύρβον, μὴ συνηγμένον μ' ἄλλα οἰκίσματα ἰδιωτικά, καὶ εἰς τὸ παντοκράτερον μέρος τῆς ἐνορχεῖας· ἡ οἰκοδομὴ πρέπει νὰ ἦναι εὐρύς καὶ ὁρατὴ, καὶ εἰς τὴν παρεσχὴν νὰ κτίζωνται καλὰ ἰδιαιτέρα διὰ τοὺς προσκυμένους εἰς τὸν

ναὶν καὶ ὁραλοῦντας νὰ ἐπαγγραφῶνται εἰς αὐτὸν Ἀ
ὁμοίως.

Ἄρθρον 77. Τὰ σπείρη καὶ κομψίμια τοῦ ναοῦ
δὲν μεταφέρονται ἀπὸ τὸ οὐκοφύλακτον, παρακτὸς
τὸν εἰς τὴν καθήκοντὴν τοῦ ναοῦ διακονίαν ἀνα-
τομεύων, χωρὶς ἀδείας τοῦ οὐκοφύλακτος, εἰ μὴ ἐν
καρπῷ ἀνάγκης, ὅταν ἐν περιστάσει κυριακῆς, πλημ-
μέρας κτλ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ταμείων.

Ἄρθρον 78. Ἐκδόστη ἐνορία τοῦ βασιλείου τῆς
Ἑλλάδος ἔχει ἰδιαιτέρον ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον, ὑπὸ
τὴν διαύθυνσιν τῶν ἐπὶ τούτῳ κατ' ἔτος ἐπιλεγόμενων
ὁπὸ τῶν ἐνοριτῶν ἐπιτρόπων.

Ἄρθρον 79. Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο συνάγονται:

α'. Τὰ ἐκ τῶν ἀνημόνων εἰς τὰς ἐκκλησίας κτη-
μάτων εἰσοδήματα.

β'. Ἡ πόσις, τὴν ὁποῖαν ἀπόσθη τῶν συγχο-
τούτων (!) τὴν ἐνορίαν οἰκογενεῖαν θέλει πληρῶναι
κατ' ἔτος ἀντὶ τῶν ἐξοχῶς τοῦδε συνεπιζόμενων ἱε-
ρων κτλ., κατὰ τὴν ἀναλογία, τὴν ὁποῖαν αὐτὴ ἡ
κοινότης ἠθέλην ἐπιβάλλει εἰς ἑαυτήν, βέβαιον ἔχουσα
τὸν ἐλάχιστον καὶ μέγιστον ὅρον, τὸν ὁποῖον ἠθέλη
θεῖσαι περὶ τούτων ἡ σύνοδος.

γ'. Τὰ διὰ τὰ σπατανοχάρτια, τὰς τελετὰς τῶν
γάμων, τῶν βαπτισμῶν καὶ τῶν ταφῶν ἐξοχῶς τοῦδε
διδόμενα εἰς τὸν κληρὸν ἰδιαιτέρως, τὸ ποσὸν τῶν
ὁποίων θέλει τὸ κανονίσει ἡ σύνοδος.

δ'. Τὰ κατὰ προαίρεσιν παρὰ τῶν χριστιανῶν εἰς
τὰς ἐκκλησίας προσφερόμενα.

Ἄρθρον 80. Ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦτο θέλει δια-
τηρεῖσθαι, ἐπισκευάζεσθαι καὶ καλλωπίζεσθαι ὁ ναὸς
τῆς ἐνορίας. Θέλουσι μισθοδοτεῖσθαι οἱ ἐν αὐτῷ
ὕπηρετοῦντες, καὶ εἰ μὴν παριστοιῦσιν οἱ πόροι, θέ-
λουσι ἐξοικονομεῖσθαι ἐξ αὐτῶν καὶ οἱ ἀποδεξιγμένοι
ἐνδεεῖς ἐνοριῖται· εἰ δὲ ἄλλοι ποιοῦσι, θέλουσι ἀναπληρῶ-
ναι παρὰ τοῦ γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταμείου.

Ἄρθρον 81. Τὸ γενικὸν ταμεῖον τοῦτο διοικού-
μενον παρὰ τῆς ἐπὶ τούτῳ διοριζομένης παρὰ τοῦ
βασιλέως ἐπιτροπῆς, εἶναι ὑπὸ τὴν ἀμεσον τῆς κυ-
βερνήσεως διαχείρησιν.

Ἄρθρον 82. Εἰς τὸ ταμεῖον τοῦτο συνάγονται:

α'. Τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων τῶν μοναστικῶν
καταγωγίων, ὅσα δὲν εἶναι ἀφιερωμένα ἰδίως εἰς τὰς
ἐκκλησίας τῶν κοινοτήτων.

β'. Τὰ εἰσοδήματα τῶν εἰς τὰς ἐπισκοπὰς ἀνη-
κόντων κτημάτων, καὶ

γ'. Τὰ παρὰ τῶν χριστιανῶν ἀφιερωμένα.

Ἄρθρον 83. Τὸ ταμεῖον τοῦτο θέλει ἐπαρκεῖ
πρὸς μισθοδοσίαν τῶν ἐπισκόπων τοῦ βασιλείου, πρὸς
ἀναπλήρωσιν τῶν διὰ τοὺς ἱεροὺς ναοὺς τῶν κοινο-
τήτων καὶ τῶν κοινοβίων ἀπαιτούμενων ἐξόδων, πρὸς
ἐκπαίδευσιν τοῦ κλήρου, πρὸς οἰκοδομὴν ναῶν, πρὸς
σύστασιν φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωνικῶν κατεστη-
μάτων, καὶ ἰδιαιτέρως σχολείων, πρὸς διατροφήν καὶ
περίθαλψιν πτωχῶν, ἀσθενῶν, γερόντων, χηρῶν, ὁρ-
φανῶν, καὶ ἰδιαιτέρως τῶν χηρῶν καὶ ὁρφανῶν τῶν
προσφύγων καὶ διακόνων, καὶ ἁπλῶς εἰς πᾶν ὃ τι
θεοφιλὲς καὶ φιλάνθρωπον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ.

Περὶ μοναστηρίων καὶ μοναζόντων.

Ἄρθρον 84. Ὅλα τὰ μοναστικά καταγόντια τὰ
ἐντὸς τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἶναι κοινά.

Ἄρθρον 85. Ὀλιγότεροι τῶν 30 μοναχῶν δὲν
συνιστᾷ κοινόν· ἐπομένως ὅταν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν
δὲν συμπληρῇ τὴν ποσότητα ταύτην, μεταβαίνουσιν
εἰς ἄλλο κοινόν.

Ἄρθρον 86. Ἐκαστος τῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ μονα-
ζόντων, παρακτὸς τῶν εἰς τὴν σπουδὴν τῶν γραμ-
μάτων ἰδιαιτέρως προσηλωμένων, ὁραταί, κατὰ τοὺς
μοναστικούς κανόνες, νὰ μετέρχονται α ἔργον πρὸς

παρεργίαν τῶν πρὸς τὸ ζῆν· ὅσα δὲ γέρας ἡ νόσος
δὲν ἀπαρτῶν ἰδίως χωρὶς πρὸς διατροφὴν ἑαυτοῦ
καὶ τῶν συνιδιόων του, φέρουσι ἀπὸ τοῦ νόσου
ἐκείνου· εἰ νόσος ἀπαρτῶν τοὺς προσφύγους.

Ἄρθρον 87. Τὸ πρὸς τὸν ἔργον ἐκείνου τῶν
ἐν τῷ κοινοβίῳ μοναζόντων συνάγεται εἰς τὸ ἰδιαιτέρον
τοῦ κοινοβίου ταμεῖον, ἀνατομεύμενον εἰς τὴν διαχεί-
ρισιν καὶ διακονίαν τοῦ ἡγουμένου καὶ τοσούτων
ἄλλων γερόντων μοναχῶν.

Ἄρθρον 88. Ἀπὸ τὸ ταμεῖον τοῦτο ἐξοικονομεῖ-
ται εἰς τὰ ἐξόδα τοῦ κοινοβίου· ὅταν δὲ τὸ ἰδιαιτέρον
τοῦτο ταμεῖον δὲν ἀπαρτῶν πρὸς τὴν διακονίαν ταύτην,
ἡ κυβερνήτης ἀναπληρῇ τὸ ἄλλοτερον ἀπὸ τοῦ γενικοῦ
ταμείου κατὰ τὸ ἄρθρον 80.

Ἄρθρον 89. Εἰς τὸ κοινόν δὲν εἶναι δεκτὸς
κανεὶς διὰ τὴν μονάζειν πρὶν τοῦ 30-οῦ ἔτους τῆς ἡλι-
κίας του.

Ἄρθρον 90. Μοναχὸς δὲν καίρεται κανεὶς πρὶν
B συμπληρώσει τρεῖς χρόνους ὡς δέκιμος εἰς τὸ κοινό-
βιον, καὶ τότε μὴ ἔγγραφον ἀδείαν τοῦ κατὰ τόπον
ἐπισκόπου, κατὰ τὸ ἄρθρον 44· ἐν εἰς τὸ τριετές
τοῦτο διάστημα ὁ δοκιμαζόμενος θαλῆται, ἔμπορος νὰ
ἐκπένδῃ ἀκαλότως καὶ ἀκατακρίτως· εἰς τὸν κατὰ
κόσμον βίον.

Ἄρθρον 91. Πατὴρ οἰκογενεῖας εἶναι ἀπαράδεκτος
εἰς τὸ κοινόβιον, καὶ ἠθέλει προσέλθαι μὴ συγκατά-
θεσιν τῆς γυναικὸς του.

Ἄρθρον 92. Κανεὶς τῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ μοναζόν-
των δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ ἐκ οὐδεμιᾶ προφάσεως τοῦ
κοινοβίου χωρὶς δικαιοδοτημένης ἔγγραφου ἀδείας τοῦ
ἡγουμένου· οἱ ἔχοντες ἐξοχὸν περὶ τὸ διδάσκειν ἱε-
ρότητα, εἴτε μοναχοί, εἴτε ἱερομόναχοι, ἔμποροι,
ἐξαρχόμενοι τοῦ κοινοβίου ὁραταί καὶ προσκλήσει τῆς
κυβερνήσεως, νὰ διαμένωσιν ἐντὸς τῶν κοινοτήτων.

Ἄρθρον 93. Ἡ εἰς τὰ κοινά εἰσοδος· τῶν γυ-
ναικῶν καὶ τῶν νεωτέρων ἀπαγορεύεται.

Ἄρθρον 94. Ὁ ἡγουμένος (κοινοβιάρχης ἢ ἀρχι-
μανδρίτης) τοῦ κοινοβίου ἐκλέγεται διὰ πλειοψηφίας
ὁπὸ τῶν μοναζόντων καὶ ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ κατὰ
τόπον ἐπισκόπου· αὐτὸς ἔχει τὴν προντίδα τῆς ὡσι-
τερικῆς καὶ ἐξωτερικῆς τοῦ κοινοβίου οἰκονομίας καὶ
δίδει κατ' ἔτος λόγον τῆς ἐπιστάσεως του εἰς τὸν
ἐπίσκοπον κατὰ τὸ ἄρθρον 43.

Ἄρθρον 95. Τὰ παρόντα τῶν μοναζόντων κατὰ
τοῦ ἡγουμένου τῶν διακονούντων πρὸς τὸν ἐπίσκοπον.

Ἄρθρον 96. Τὰ ἐντὸς τοῦ κοινοβίου πραττόμενα
παρὰ τῶν μοναχῶν μὴ πολιτικὰ πταίσματα κρίνονται
προηγούμενως μὲν ἀπὸ τῶν ἡγουμένων καὶ τέσσαρας
μοναχοῦς, καὶ εἰ μὴν τὸ ἔγκλημα εἶναι μικρὸν, ἐπι-
βάλλεται παρ' αὐτῶν εἰς τὸν πταίσαντα καὶ ἡ ἀνά-
λογος ποινὴ κατὰ τὰς μοναστικάς διατυπώσεις· εἰ δὲ
εἶναι μέγα, διακονεῖται ὁ πταίσας εἰς τὸ ἀνήκον ἐκ-
κλησιαστικὸν δικαστήριον.

Ἄρθρον 97. Τὰ περὶ κοινοβίων καὶ μοναζόντων
κανονισθέντα ἀπαρτίζονται ἀναλόγως καὶ εἰς τὰ γυναι-
κῶν μοναστικά κατεστήματα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ.

Περὶ τῶν μεταξὺ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς καὶ
τῆς ἐκκλησιαστικῆς σχέσεων.

Ἄρθρον 98. Ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος εἶναι
ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἄρθρον 99. Χωρὶς τὴν ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν
τοῦ βασιλέως κανεὶς πρὸς τῆς συνέδου, ἀρ' ὅσα
ἀνάγονται εἰς τὰ ἐξωτερικὰ αὐτῆς καθήκοντα, δὲν
ἐνεργεῖται οὐτε ἔχουσιν ἰσχύν.

Ἄρθρον 100. Ὁ βασιλεὺς διορίζει, καθὼς ἐρη-
ται, τὰ μέλη, τὸν πρόεδρον καὶ τὸν γραμματεῖα τῆς
συνέδου, τοὺς ἐπιστάτους τοῦ βασιλείου, τοὺς περὶ
τὸν ἐπίσκοπον ἐξωτερικῶς ἐκδόσης ἐπισκοπῆς καὶ
τοὺς ἀπαρτῶν καὶ διακονούντας τοῦ γενικοῦ ἐκκλη-
σιαστικοῦ ταμείου.

Ἀρθρον 101. Ὁ βασιλεὺς μεταδίδει ἀπὸ ἐκείνου ἃ πρὸς αὐτὸν ἐπισυνάγονται τὰς ἐπισκοπίας, καθὼς ἡ ἀνάγκη ἢ ἀνάγκη τοῦ αἵματος ἢ ἄλλου.

Ἀρθρον 102. Ὁ βασιλεὺς ἀποφασίζει, ὅτι κατὰ πρόστασιν τῆς συνέδου, εἴτε καὶ ἐπὶ εὐθείας, καὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς ἐκείνου τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ βασιλείου.

Ἀρθρον 103. Εἰς τὰς ἐκείνου ταλαιπώρας τὸ ὄνομα τοῦ βασιλείου προσηγορεύεται παντὸς ἄλλου.

Ἀρθρον 104. Ὁ βασιλεὺς διατάζει, ὅπως ἡγεμονία συμφέρει, πάντοτε ὅμως πρὸς τὴν διὰ τοῦ ἀρχιερέως 83 προσδιορισθείσαν χρῆσιν, τὰ κατὰ λαὸν καὶ τὰς προόδους τοῦ γενικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ταπεινίου.

8.

DE PRAESENTI ECCLESIAE GRAECAE STATU EODEMQUE IN MELIUS REFIICIENDO
RELATIO OTHONI REGI A SEPTEMVIRIS EXHIBITA *

1833 Iunij 7/19.

Μεγαλειότης.

Διαταθέντες διὰ τοῦ ἀπὸ 15/27 μαρτίου σεβαστοῦ βασιλικοῦ διατάγματος τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος νὰ ἐξακριβώσωμεν τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν μοναστηρίων καὶ νὰ προβάλωμεν τὰ πρὸς βαλτίσιν τοῦ κλήρου μέσα, καθὼς καὶ τὰ περὶ συστάσεως συνέδου διαρκούς, καὶ νὰ παρουσιάσωμεν ἐκθεσιν περιεκτικὴν περὶ τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἀντικειμένου, λαμβάνομεν τὴν τιμὴν νὰ καθυποβάλωμεν ἑπ' ὅψιν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος τὰς πράξεις μας, ἀφ' οὗ ἐν διαστήματι δύο μηνῶν συνεζητήσωμεν μ' ὅσον ἀκρίβειαν ἀπαιτεῖ τὸ μεγαλεῖον τῶν χρεῶν μας ἕκαστον μέρος τῶν ἐνδιαλαμβανομένων εἰς τὸ ἐπισυναπτόμενον σχέδιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανονισμοῦ.

Ἄν τὸ ἔργον μας δὲν φανῇ ὅποιον πρέπει νὰ ἦναι καὶ ὅποιον ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης ἀπεκδέχεται, τολμῶμεν ὅμως νὰ ἐλπίσωμεν ἀφ' ἑτέρου ὅτι ἐπρόφασεν ἐν συνείδησει ὅτι ἐδυνήθημεν. Ἀποκείται εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα ν' ἀνακληρώσῃ καὶ κατὰ τοῦτο τὰς ἀλλεΐψεις, ὅσας διὰ τὴν σμικρότητα τῶν γνώσεών μας ἢ δὲν συνείδομεν ἢ δὲν ἠδυνήθημεν, ν' ἀποφύγωμεν.

Θεωρήσαντες τὸ ἔργον μας ὑπὸ δύο διακεκριμένας ὁφείας καὶ ἐποχάς, τὴν ἀρχὴν τοῦδε καὶ τὴν ἐλευσομένην, ἀφ' οὗ ἐκδόσωμεν τὴν ἐνεστώσαν τῆς ἐκκλησίας στάσιν, θέλωμεν καθυποβάλλει τὴν γνώμην μας εἰς τὴν ἐπίκρισιν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος ὡς πρὸς τὴν μέλλουσαν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου κατάστασιν καὶ τὰς βαλτίσεις, ὅσας ὑπὸ τὴν ἐνδοξὸν βασιλείαν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος ἔχει πληρῶς τὸ ἐνδόσιμον ἡ Ἑλλὰς νὰ ἐκπύξῃ καὶ πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν τῆς, καὶ εἰς τοῦτο κυρίως ἀφορᾷ τὸ ἐπισυναπτόμενον σχέδιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κανονισμοῦ.

Ἀλλὰ περὶ τῆς ἐνεστώσης τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου καταστάσεως πραγματευόμενοι καὶ ὁδηγὸν τῆς ἐκδόσεώς μας προσλαβόντες τὴν ἀλήθειαν καὶ μόνην, ἐνομίσαμεν ἀσυμπίπτουσαν μὲ τὴν ἀρχὴν ταύτην τὸ νὰ παρασιωπήσωμεν τὰς καταχρήσεις, ὅσαι διὰ τὴν πολυχρόνιον δουλείαν καὶ τὴν ἀπείρονον τῆς δουλείας ἀμάθειαν παρεξέφρησαν βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαίσθητες εἰς τὰ ἔθνη τοῦ κλήρου. Ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ πατρὸς τῆς πατρίδος καὶ τοῦ προστάτου τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἀποκαλύπτοντες τὰ φραύματα τῆς σεβασμίας ταύτης μητρός, εἰμῶθα πεποισμένοι, ὅτι πράττομεν πᾶν τὸ πρὸς θεράπευσιν αὐτῶν ἀπαιτούμενον.

Προκαίμενον ἔχοντες νὰ διασαφίσωμεν τὴν στάσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἀνάγκη πᾶσα νὰ προσκείμεναι ἐν συνόψει τὸν διοργανισμὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, τῆς ἄλλης μεγάλης ἐκκλησίας λεγομένης, τῆς ὁποίας ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία διέτελει μέρος, ὑποκειμένη ἀμέσως εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γνωρίζομένου ἀπὸ τὸ μέγα μέρος τῶν ἀρχιερέων, τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν, ἀρχιερέων καὶ προέδρου τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ἀναλλοίωτος διατήρησις τῶν ἐθίμων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐν διαστήματι 378 χρόνων, τῶν ἀπὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀρχὴν τοῦδε, εἶναι τὸ πλέον αξιοκατατίμητον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν.

Τοιαύτη κατὰ τούτο ὑπῆρξεν εἰς ἕλον τοῦτο τὸ διάστημα ἡ ἀκρίβεια τῆς διατηρήσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ὅσοι δύναται τις νὰ εἴπῃ μετὰ βεβαιότητος, ὅτι ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία τῶν 1833 εἶναι, καθ' ὅσον ἀνάγεται εἰς τὰ ἔθνη, ἀπαράλλετος ἢ αὐτὴ μὲ τὴν τῶν 1453.

Ἀλλ' ἐν ἡ τοιαύτη ἀμετάβλητος διατήρησις τῶν ἀρχαίων ἐθίμων συνετέλεσεν ἀναντιρρήτως περὶ τὴν ἀκρίβειαν διατήρησιν τῶν δογμάτων, ζωοφυροῦσα συγχρόνως καὶ τὰς ἐλπίδας τῆς ἀναβιώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀνεμφισβήτητον, ὅτι ὁ κλῆρος τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, διαρκέας ἀμέτοχος τῆς προόδου τῶν φώτων, ἦτις ἀβελτίωσε τὴν κατάστασιν τοῦ ἱερατείου εἰς τὰ λοιπὰ τῆς παπολισμένης Εὐρώπης μέρη, ἐφύλαξε καὶ κατὰ τοῦτο τῆς ἀρχαιότητος τοῦ τὸν τύπον ἀπαρχαίωσαν.

Τὴν στήρησιν ὅμως ταύτην ἀνακληροῦν ἀφ' ἑτέρου εἰς τὸν κλῆρον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας πίστις ἀνοκρίτος, ἀπλότης εὐαγγελικὴ καὶ παραδειγματικὴ φιλοπατρία. Πρῶτοι οἱ ἱερεῖς τοῦ ὕψιστου ἑλίκων οὐκ εὐχόουν εἰς τὴν φωνὴν τῆς ἐλευθερίας, καὶ περιζωσάμενοι μετὰ τῆς νοητῆς ῥομφαίας τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου τὸ εἶφος τοῦ Ἀρεῶς, διέπρεψαν πολλὰς εἰς τὸν Ἑλληνικὸν ἀγῶνα. Καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀθλησάντων ἀρχιερέων θέλουν στολιχῆναι διὰ παντὸς τὰς πρώτας σελίδας τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἱστορίας.

Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑποταλὴς τὸ πρὶν τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ἡρακλείας, λαβὼν συνοδικὴν γνώμην τὸν τίτλον τοῦ πατριάρχου ἱκανὸν καίρῳ μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς παλαιᾶς εἰς τὴν νέαν Ρώμην μεταθέσιν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ θρόνου καὶ τὰ πρεσβεῖα τῆς τιμῆς μετὰ τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ρώμης, προσλαβὼν ἐπὶ πᾶσι τὸν τίτλον τοῦ οἰκουμενικοῦ, λέξεως ἀσημάντου, ἡ ὁποία κυρίως ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸ μεταξὺ τῆς ἀνατολικῆς καὶ δυτικῆς ἐκκλησίας χρόνιον σχίσμα, θεωρεῖται μέχρι τῆς σήμερον ὡς ἀρχηγὸς τοῦ πλείστου μέρους τῶν συγκροτούντων τὸν κλῆρον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τῶν ὁποίων ἐπομένως εἶναι αἱ πράξεις διευθύνονται ὡς εἰς κέντρον εἰς τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀπὸ τοὺς τρεῖς ἄλλους πατριάρχας τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὁ τῶν Ἱεροσολύμων διατήρησεν ἀρχὴν τοῦδε τὴν ανεξαρτησίαν τοῦ ἐνταλῆ, ψηφίζομενος καὶ χειροτονούμενος ὑπὸ μόνων τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων, καθότι ἐκ τῶν ἄλλων δύο πατριαρχῶν, ὁ μὲν τῆς Ἀλεξανδρείας ὡς στερηθεὶς πρὸ καιροῦ τοῦ ἀπαυτομένου ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκόπων τοῦ θρόνου τοῦ, ὁ δὲ τῆς Ἀντιοχείας κατ' αἴτησιν τῆς ἐκείνου ἐκκλησίας, ἐπιστηρίζομένην πρὸ εὐαρίθμων ἐτῶν, ψηφίζονται καὶ χειροτονούνται παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας· καθίστανται ὅμως, ἅμα χειροτονηθέντες, ἀνεξάρτητοι ἐνταλῆς καὶ ἰσοβάθμιοι, περὶ τῆς πρωτοκαθεδρίας, μὲ τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων τῶν ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως θρόνον, μόνος ὁ Κύπρου χειροτονούμενος ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ἐπισκόπων διαφέρει μέχρι

* Οὐκὸς, τ. α', σ. 125-62.

Οὐκὸς, σ. 125-62.

της σύμμερον ἰχθὺς τῆς ἀνεξαρτησίας, κατεπείχοντες μικρὰ ἢ μεγάλα καὶ ἀσπίσματα πρὸς νόμιμα, ὅποια εἶναι καὶ τὸ νὰ υπογράφῃται μὲ γράμματα ἐρυθρὰ· λέγομεν μόνον; ὁ Κύριος, διότι ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοῦ κατὰ τὸ Σίναιον ὄρος μοναστηρίου, αὐτοεπίσκοπος καὶ αὐτὸς καὶ ἐκλεγμένος παρὰ τῶν μοναχῶν τοῦ εἰρημένου ὄρους, δὲν ἔμπορει νὰ θεωρηθῇ κομὴν λαοῦ, ἀλλ' ἡγοούμενος μόνον, φέρων κατὰ βασιλικὸν πρὸς νόμιμον τὸν τίτλον τοῦ ἀρχιεπισκόπου.

Παρακτὸς τῶν εἰρημένων δύο αὐτοκαφάων ἀρχιεπισκόπων, οἱ λοιποὶ ἀρχιεπίσκοποι δὲν ἔχουν ἄλλην διαφορὰν τῶν ἀπλῶς ἐπισκόπων, εἰ μὴ καθόσον δὲν ὑπόκεινται εἰς μητροπολίτας, καθὼς οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὅποιοι χειροτονοῦνται παρὰ τοῦ κυριάρχου τῶν μ' ἄδειαν τοῦ πατριάρχου, χειροτονοῦν καὶ αὐτοὶ τὸν μητροπολίτην τῶν, διὰ τὴν δὲν ἦναι ὀλιγώτεροι τῶν τριῶν.

Ἡ εἰς μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους, διαίρεσις τῶν ἀρχιερέων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας λαμβάνει συχνάκις διαφορὰς τροπολογίας παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνέδου. Ἐπομένως, καὶ αἱ ἐπισκοπικαὶ προβιβάζονται εἰς ἀρχιεπισκοπὰς καὶ μητροπολεις, μὴ ἐπισκοπὴ διαίρεται εἰς δύο, καὶ ἀνάκλιν· μερικὸι μάλιστα τῶν πατριαρχῶν, καὶ ὀνομαστικῶς ὁ θωρακισθεὶς παρὰ τῶν Τούρκων ἐν Κωνσταντινουπόλει παρὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἀγῶνος, ἠθέλησαν νὰ καταστήσουν, ἂν καὶ νὰ μὴν ἠμπούσαν νὰ τὸ καταρθώσουν διὰ πολιτικούς λόγους, ὅλους τοὺς ἐπισκόπους ἀνεξαρτήτως καὶ ἰσοῦς, ὑποκειμένους ἁπλῶς εἰς μόνον τὸν πατριαρχικὸν θρόνον.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις τῶν ἐπαρχιῶν δὲν εἶχεν οὐτε τάξιν οὐτε ἀναλογίαν, καὶ παντὸς σχεδὸν ἦτον ἀσύμφορος μὲ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν διαίρεσιν· ἡ Πέρα χώρα τέλει ὑπὸ τὸν Κορίνθου, ἡ Καλαμὰ διαδιόταν ὑπὸ τὸν Μονεμβασίας, καὶ τὸ παραβοῦνταρον, ὁ Λακαδαμονίας ἐπισκοπεῖτο ἐπαρχικῶς· τὸ τμήμα τῶν Ἀχέων (εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Καρυαίνης). Αἱ νῆσοι Κέα καὶ Κύθνος εἶχον ἴδιον μητροπολίτην, καὶ ἡ Σάμος μόνον ἓνα ἐπίσκοπον. ἐν ᾧ ὁ Σίφου διαίκεται δώδεκα νήσους τοῦ Αἰγαίου Παλάγου, καὶ ἡ δικαιοδοσία τοῦ Ἀρτης ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ ἐπικαινα τῆς πόλεως ταύτης, ἕως τὴν Ναύπακτον.

Τῆς τοιαύτης αὐθαίρετου τῶν ἐπαρχιῶν διατάξεως παραπλήσιον ὑπῆρξεν ἡ πληθὺς τῶν ἀρχιερέων. 49 ἀρχιερεῖς, ἐξ ὧν οἱ 25 μητροπολίται, διεύθυνον ἐκκλησιαστικῶς ἐπὶ Τουρκοκρατίας τὰς ἡδὴ συγκατοούμενους τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχίας, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ μὲν 24 ἦσαν εἰς τὴν Πελοπόννησον, οἱ 16 εἰς τὴν στερεάν Ἑλλάδα, καὶ οἱ 9 εἰς τὰς νήσους.

Τὸ χεῖριστον ὅμως τῶν παρὶ τὰς ἐπισκοπὰς κινουομένων εἶναι ἡ κατ' ἀρτίαν καὶ ἀπεριόριστος χειροτονία τῶν ἐπὶ φιλοφ' ὀνόματι ἐπισκόπων· ὅχι μόνον ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἱ ἄλλοι τρεῖς πατριάρχαι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι τῶν καὶ οἱ κατὰ τόπους μητροπολίται χειροτονοῦν ἐπισκόπους πόλεων καὶ ἐπαρχιῶν, τῶν ὁποίων ἢ δὲν ἴσχυτο πλέον οὐτε ὄνομα οὐτε ἰχθὺς, ἢ τὸ μετρίωτερον, δὲν εἶχεν ὀλίγα χριστιανούς κατοίκους. Διακριτικώτεροι ὅμως τοῦ μεγάλου ποντίφικος, δὲν εἶδον εἰς αὐτοὺς τοῦλάχιστον εἰ μὴ ὀνόματα πόλεων, δοκίμασαν ἐντὸς τῶν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν αὐτοκρατορίαν τελούσων τόπων.

Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι, οἱ ἄλλως λεγόμενοι χωρεπίσκοποι, μὴ ἔχοντες προστασίαν ἐπαρχικῆς ἰδίας καὶ εἰσοδήματα τακτικά, διεύθυνον ἐκτροπικῶς τὰς ἐπαρχίας τῶν ἐνδημούντων εἰς Κωνσταντινουπόλιν ἐγκρίτων ἀρχιερέων καὶ τῶν διὰ νόσον ἢ γῆρας ἀνικανούντων, προσιτάμενοι ὅς ἐπὶ τὸ πλείστον τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν προστασίων τῆς ἡ τῶν εἰς τὴν Ἀσίαν ἐδρισημένων πλουσίων μοναστηρίων.

Πολλοὺς μετὰ τὴν ἄλυσιν χρόνους τὴν παρὶ τὸν πατριάρχην σύνοδον συνεκέρτουσαν κυρίως μόνον οἱ κληρικοὶ (κατὰ τὴν νεωτέραν τῆς λέξεως σημασίαν)

ἢ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας. Οἱ κληρικοὶ οὗτοι, παρεκτὸς τοῦ ἀκρόατου, τοῦ πρῶτου κληρικοῦ καὶ ὑποκλήτου, ἦσαν λαϊκοὶ καὶ ἀπὸ τῆς προκρίτους τῆς πόλεως οἰκογενείας, ὅσοι τὸ κληρικὸς ἦτον ἕως πρὸ ὀγδοήκοντα χρόνων συνήθως εἶναι μὲ τὸ εὐγενές.

Ἀνεκπαίδεγτος καὶ μὲ τὸν κατὰ τὴν δύναμιν αὐτῆς τῶν κληρικῶν οὐδετέρωθεν, ἐν καὶ οἱ βαθεῖοι μετὰ τῶν προστατμένων εἰς αὐτοὺς μικρὸν εἰσοδημάτων τῶν λεγομένων, ἄλλως ἐπαρχίαν διατηρήθισαν, καὶ δόδεκα μητροπολίται ἐκ τῶν ἐχόντων τὰς κληρονομίας εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν ἐπαρχίας συγκατοούμεναι κατὰ τὸ παρὸν τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ ὅσοι παρεδρεύοντες πάντοτε σχεδὸν εἰς αὐτὴν τὴν μεγαλόπολιν, λεγόμενοι συνήθως καὶ κατ' ἐξοχὴν ἔγκριτοι καὶ τιλοφορούμενοι σεβασμιώτατοι καὶ ἀγιοὶ γέροντες.

Εἰς τὴν σύνοδον ταύτην ἔχουν χώραν, παρεκτὸς τοῦ λεγομένου, ὅστις μόνος ἐκ τῶν κληρικῶν συνεδρεῖται μετὰ τῶν συγκατοούτων τὴν σύνοδον ἀρχιερέων, καὶ οἱ λεγόμενοι ἄρχοντες ἢ οἱ ἐν τοῖς πράγμασι τῆς τουρκικῆς αἰλῆς Γραικοὶ καὶ οἱ σημαντικώτεροι τῶν μεγαλεμπόρων.

Ἡ σύνοδος αὕτη εἶχε καὶ ἔχει ἀκόμη τὴν ὑπεράτακτον δικαιοδοσίαν ἐπ' ὅλου τοῦ κλήρου τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· φηγοφορεῖ παρὶ τῆς ἐκλογῆς· νίου πατριάρχου καὶ ἐπισκόπων εἰς τὰς χηρευομένας ἐπαρχίας, ἐπιβάλλει καὶ διανέμει τοὺς ἐκκλησιαστικούς φόρους ἢ τὰ λεγόμενα εὐλικά χρήη, παρὶ τῶν ὁποίων θέλομεν διαλέξαι ἀκολουθῶν, καὶ γνωρίζεται παρὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ὑποθέσεως, τῆς ὅποιος τὴν ἐκτέλεσιν ἀναλαμβάνει μετὰ ταῦτα ὁ πατριάρχης, ἐπ' οὗ προηγουμένως ζητήσῃ τὴν ἄδειαν τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

Παρακτὸς τῆς συνέδου ταύτης, ὁ πατριάρχης ἔχει καὶ ἰδιαίτερον συνέδριον, συγκείμενον ἀπὸ τοῦς ἱερωμένου· κληρικούς τῆς ἰδίας τοῦ ἐπισκοπῆς καὶ τοῦς ἀξιωματικούς τῆς αἰλῆς τοῦ. Τὸ συνέδριον τοῦτο, προεδρευόμενον ἀπὸ τὸν πατριάρχην καὶ ἐν ἀπουσίᾳ αὐτοῦ ἀπὸ τὸν πρωτοσύγκελλον τοῦ, θεωρεῖ τὰς εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀναγομένας ἰδίας ὑποθέσεις.

Οἱ ὑπὸ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίται καὶ ἀρχιεπίσκοποι, τιλοφορούμενοι μὲ τὴν λέξιν δεσπότες, διοριζόμενοι, καθὼς εἴρηται, παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνέδου, χωρὶς τὴν γνώμην καὶ παρὰ τὴν θέλῃσιν κολλῶντες τῶν ἐπισκοπουμένων, ἐνίοτε ὅμως καὶ αὐτῆς τῆς συνέδου, κατὰ προστασίην τῶν παραδυναστευόντων εἰς τὴν Τουρκικὴν αἰλὴν, ἐλάμβανον τῶντι τὴν δεσποτείαν τῶν ἐπαρχιῶν, ἐπιστηρίζοντες κυρίως εἰς τὸ μαρσὶ (διδάγμα) τοῦ σουλτάνου· ἐρωδιάζοντο μὲ τὸ τρομαρὸν τοῦτο ὅπλον, τὸ μεταχειρίζοντο πρὸς τοὺς εἰς τὰς ἐπισκοπὰς αὐτῶν δυνάστας ὡς ἀμυντήριον καὶ φόβητρον πρὸς τοὺς χριστιανούς τῆς ἐπισκοπῆς τῶν, ὡς πρὸς τὴν συνέξιν τῶν τυχηρῶν τοὺς εἰσοδημάτων.

Ἀγορεύοντες εἰς Κωνσταντινουπόλιν μὲ ποσότητος ὑπερόχους καλλῆκας τὴν ἐπισκοπὴν καὶ φορτίζοντες διὰ τοῦτο μέγαν ὄγκον ἰδίου χρέους, ἀνεγκυρμένοι νὰ θεραπεύουναι τὴν ἀπλησίαν ὅχι μόνον τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δυναστευόντων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἐπισκοπῆς τῶν, μισοδοτοῦντας παρεκτὸς τούτων καὶ ἓνα πρόστιμα (ἐρορον) εἰς Κωνσταντινουπόλιν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐκ τῶν ἐνδημούντων ἐπὶ ἀρχιερέων τῆς συνέδου, διὰ τὰ τοῦ προστατῆς καὶ νὰ θεωρῇ τὰς ὑποθέσεις τῶν, δὲν ἠμποροῦσαν ἐκρίναι· παρὰ νὰ φορολογοῦν τοὺς χριστιανούς. Παρακτὸς τῶν κανονικῶν ἢ κυρίων λεγομένων εἰσοδημάτων, συνιστάμενοι εἰς τὴν παρ' ἐκείτης οἰκογενείας· διδομένην κατ' ἔτος βῆτην ποσότητα, ἦσαν τὰ λεγόμενα τυχηρὰ ἢ ἀπροδορίστα, καὶ εἰς αὐτὰ νόμος ἦτον ἡ θέλησις τοῦ ἀρχιερέως· φιλότιμα, ἐμβραβίλια, προδόσεις, παραρροαί, σαρκενταλίστουρα, ψυχομερίδια, καὶ διάφορα

ἄλλα ὀνόματα ἐγγράφοντο ὡς πρότερος ἀρχιερατικός. Αἱ δὲ ἐπὶ χρήσει χειροτονίας, ἐνεργούμεναι ἐπὶ διαφόροις προθέσει, ἦσαν ἀσυνέτως ἐν μέσῳ τῶν πρὸς χρηματικὴν ἐξουσίαν ἐκτεταγμένων.

Ὁ ἀπορισμός, ὃς ἀποτέλεσμα αὐτῆς διὰ τοῦ χειροτονίας ποινῇ ἐπιβαλλομένη παρὰ τῆς ἐκκλησίας πρὸς σαρκοφάγον τῶν ἄλλων ἀδελφότητων αὐτῆς τῶν, ἀποκαθιστάτο καταχρηστικῶς καὶ δι' αὐτὰ τὰ ἐλάχιστα πταίσματα καὶ πολλὰς ἐπὶ ἀπλῇ ὑποφίᾳ, καὶ ἡ τῆς τῆς ἀγορᾶς τοῦ ἦσαν τόσον οὐδαμῶς καὶ ἀπροσδιόριστος, ὥστε κατανύσσον ἀπὸ τῶν αἰσῶν καὶ ἐπέκεινα βραχυῶν μέχρι τῶν 30 ἁ. π. τῶν. Τὸν ἀπορισμὸν συνέπειαν ἀφαικτός ἦσαν τὰ συγχωροχάρτια ἢ ἀρετήρια ἐγγράφα τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου. Ὁ ἀπορισμὸς, ἔχων τὴν τύφιν τῆς συνειδήσεως αἰωνίως ἐπιεικισμένη ὡς ἀπομνημονεύον, ἔπρεπε θάπτον βράδιον νὰ κατορθώσῃ, δηλονότι ν' ἀγορεύσῃ τὴν ἀρετὴν του, καὶ εἰς τοῦτο πάλιν ὁ προδιορισμός τῆς τιμῆς ἔμεινεν εἰς τὴν θέλῃον τοῦ ἀρχιερέως. Ἄν ὁ θάνατος ἐν τοσούτῳ προελάμβανε τὸν ἀπορισμὸν, ἢ προτίει τῆς συγχωρήσεώς του ἦσαν εἰς βάρος τῶν συγγενῶν του.

Καὶ ὅμως μ' ὅλα ταῦτα τὰ μέσα, πολλοὶ τῶν ἀρχιερέων μετατιθέμενοι ἢ καὶ ἀποβαλλόμενοι κατ' ἀρέσκειαν τῶν κρατούντων δὲν ἐκρφόθεντο ὥς ἐπὶ τὸ κλειστόν νὰ πληροῦν τὰ ἴδια χρῆμα. ἔθεν καὶ πολλοὶ τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα προσφυγόντων μετὰ τὴν ἐπαναστάσιν εὐρίσκοντο καταχρησμένοι.

Οἱ ἀρχιερεῖς ἐκλέγονται κυρίως μὲν μεταξὺ τῶν ἱερομονάχων ἢ τῶν ἀγέμων ἱερέων, κατὰ δεύτερον δὲ λόγον, καὶ τοῦτο πολλὰς σπανίως, μεταξὺ τῶν χηρευμάτων ἐγγράμων. Ἀλλ' ἀντὶ νὰ λαμβάνωνται, καθὼς ἐγένετο πρότερον, ἀπὸ τὰ μοναστήρια, τὰ καθ' αὐτὸ τοῦ κλήρου γυμνάσια, προεβιάζοντο εἰς τὸν ἔξοχον τοῦτον βαθμὸν ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν ἐκ τῶν παρὰ τοῖς ἀρχιερεῶσιν εἰς τὰς εὐτελεστάτας ὑπηρεσίας ταταγμένων διακόνων. Ἡ κατάχρησις αὐτῆς ἐπέφερεν ὀλεθριώτατα ἀποτελέσματα ὡς πρὸς τὴν ὑπόληψιν τοῦ κλήρου. Πολλοὶ νέοι, διὰ νὰ φθάσωσι τὴν ἀνωτάτην ταύτην περίετην, χειροτονουνοτο πρὶν τῆς παρὰ τῶν κανόνων ἀπαιτουμένης ἡλικίας, χωρὶς νὰ ἔχουν ἄλλην ἐγγύησιν παρὰ τὴν θέλῃον των, ἢ ὅποια πολλὰς δὲν ἔμεινε καὶ ἀπαρξίματος. Ἰδοὺ κυρίως ἡ πηγὴ ὧν τῶν ἡθικῶν παρεκτροπῶν, ὅσαι προσήκον ἀνίστα σκανδαλώδεις κηλίδας εἰς τὸν κληρὸν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Οἱ ἀρχιερεῖς, χειροτονούμενοι, ὡς προείρηται, κατ' ἀδειαν καὶ μόνον τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας καὶ λεγόμενοι διὰ τοῦτο κανονικοί, ἀπολαμβάνουν νὰ φυλάξουν οὐ μόνον τὰ δόγματα τῆς πίστεως ἀπαράλλακτα, ἀλλὰ καὶ τὰ δικαιώματα καὶ γενικῶς τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, εἰς ὃν ὑπέκειντο, καὶ μαρτυρῶν τῆς ἰδίας ἐπισκοπῆς ἕκαστος, νὰ μνημονεύουν δηλαδὴ μόνου τοῦ πατριάρχου τὸ ὄνομα καὶ νὰ ἔχουν ἀκρὴν ὑποταγὴν καὶ εὐκαίρειαν εἰς τὰς διαταγὰς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας ἐπὶ τῇ βάσει ταύτῃ ὅπως εἶδον αἰτίαν τῆς παραμικροτάτης δυσσεβείας εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνόδον ἢ τὸν πατριάρχον δι' ἀτομικὰ, πολλὰς ἀντιπαθείας τῶν δυνατῶν τῆς ἡμέρας ἢ καὶ δι' ἄλλην χρηματικὸν προσπορισμὸν πρόφασιν εἰς τὸ λεγόμενον κοινὸν ταμίον καὶ εἰς τὸ ἰδιαιτέρον τοῦ πατριάρχου, στεροῦνται τὰς ἐπαρχίας των ἢ προεβιάζονται, χωρὶς νὰ θέλουν, εἰς ἄλλας.

Ἀλλ' ἐπειδὴ πρὸς τοῦτο κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνες ἀπαιτεῖται ἡ συγκατάθεσις τοῦ ἀρχιερέως, ὁσάκις οὗτος δὲν συγκατένευεν οὐκ ἐκδεχόμενος εἰς τὸ ὅτι εἰς τὸ νὰ δώσῃ ἄλλως ἐγγράφον τὴν παρατήρησιν του, ἡ ἐκκλησία ἐβιάζετο ἐπὶ διαφόροις προφάσεσι νὰ τὸν καθαιρέσῃ, νὰ τὸν ἀφαιρέσῃ δηλονότι δι' ἐπισκοπικοῦ ἐγγράφου τὴν ἱερατικὴν χάριν καὶ δύναμιν καὶ νὰ τὸν καταστήσῃ εἰς τὴν πρὸ τῆς χειροτονίας του θέαν.

Ὁ ταυτοτρόπος καθηρημένος ἀρχιερεὺς ἐκπαρῶσεν ὅμως νὰ λάβῃ πάλιν, προέπεισεν καὶ γνωσιμαχέσῃ, τὴν ἀρετὴν καὶ ἀδελφότην του καὶ νὰ ἐπανέλθῃ διὰ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἀρετηρίου γράμματος εἰς τὴν πρόφασιν τοῦ κατόπιστον.

Ἡ ταυτοτρόπος καθαιρέσις, εἰς τὴν ὅποιαν ὑπέκειντο ἐπίσης καὶ οἱ ἐκ τοῦ κατωτέρου κλήρου, ἐπιβάλλεται καὶ δι' ἄλλας αἰτίας εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς. Ἀλλ' ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησία, προνοομένη, κατὰ τῆς ἐξωτερικῆς ἀξιοσεβείας τοῦ κλήρου, δὲν μεταχειρίζεται τὸν ἐπίσημον τοῦτον τρόπον τῆς τιμωρίας εἰ μὴ διὰ θρησκευτικῆς καὶ πολιτικῆς ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν παραθέσει.

Ἐκτὸς τῶν κανονικῶν καὶ τῶν τυχερῶν εἰσοδημάτων καὶ τῆς ἀπὸ τῶν εἰς τὰς μητροπολιτικὰς ἐκκλησίας ἀναρριπνόμενων κτημάτων προσόδου, ἡ ἑκάς, κυρίως ἔπρεπε νὰ χρησιμεύῃ πρὸς διατήρησιν καὶ εὐπρέπειαν τοῦ ναοῦ τῆς μητροπόλεως, οἱ ἀρχιερεῖς καρπούνται καὶ μικρὰν τινα προσφορὰν ὑπὸ τὸ ὄνομα φιλότιμον ἀπὸ τῶν ἐνοριακῶν λεγομένων μοναστηρίων, κατὰ τὸν ὅποιον θέλοντες διαλέγει ἀπολούθως.

Ἐν δικασίῳ τῆς ἐπαναστάσεως πολλοὶ τῶν ἐπαρχίων τῆς Ἑλλάδος ἐπαρτήθησαν τοὺς ἀρχιερεῖς των, θυσιασθέντας τοῖς περισσοτέροις εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνας. Διάφοροι ἐν τοσούτῳ ἀρχιερεῖς τῶν ὑπὸ τοὺς Τούρκους τελομένων τόπων καταφυγόντες εἰς τὴν Ἑλλάδα, διέμενον ἀπαιτούμεναι καὶ πινόμενοι. Τοῦτο συνίδεον ἢ βουλή τῆς β' περιόδου, ἐνέπρινε μὲν νὰ διορισθῶν οἱ ἀρχιερεῖς, οὗτοι εἰς τὰς χηρευόμεναις ἐπαρχίαις, δὲν τοὺς ἀνόμενον ὅμως, ἐν ὅσῳ ἡ τύχη τοῦ τόπου ἦτον ἀμφερπέτης, εἰ μὴ ἐκκλησιαστικὸς τοποτηρητής, φυλάττοντας τὸν τίτλον τῆς ὁποίας εἶχον πρὸ τούτου ἐπαρχίας.

Τοιοῦτοι ἐκκλησιαστικοὶ τοποτηρηταὶ εὐρίσκοντο εἰς τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ παρὸν κατὰ τοὺς αἰσῶν, οὐ μόνον ἀρχιερεῖς, ἀλλὰ καὶ ἱερομόναχοι καὶ πρεσβύτεροι, καρπούμενοι τὰ εἰσοδήματα τῆς ἐπισκοπῆς των. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἔχουν πλέον τὴν δύναμιν νὰ τὰ ἀπαιτοῦν, καθὼς πρότερον, καταντοῦν τυχερὰ καὶ ὅπως διόλου ἀπροσδιόριστα.

Ἀναφέρωμεν ἀνωτέρω κατὰ χρεὼν ἰδίαν τῶν ἀρχιερέων τοῦτο προϋποθέτει ἄλλα χρῆμα μὴ ἰδία, δηλονότι μὴ ἀτομικὰ τοῦ ἀρχιερέως καθὸ τοιούτου ἀπλῶς, ἀλλ' ὡς ἀρχιερέως τῆς ἐπισκοπῆς ἐκείνης, καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ λεγόμενα αὐλικά, κατὰ τὴν ὅποιαν, ἐν καὶ νὰ μὴν ἀποταλῶσι κυρίως ἀντικείμενον τῶν σπείρων μας, ὡς ἔχοντα ὅμως πολλὴν συνάφειαν μὲ τὴν κατὰστάσιν τοῦ ἀνωτάτου κλήρου, κρίνομεν χρέος μας νὰ διαλέξωμεν ἐν παρόδῳ.

Ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τὴν ὅποιαν ἀδεδωρόντο ὅλας αἱ ὑποθέσεις τῶν ἐντὸς τῆς Τουρκικῆς αὐτοκρατορίας ἄλλων ἐκκλησιῶν, ἀναγκασμένη διὰ νὰ ἀπαντᾷ (καὶ τοῦτο γίνεται πάντοτε, ὡς γνωστόν, μὲ χρηματικὰς δόσεις, εἰς τὴν Τουρλίαν) τὰς δυσκολίας, ὅσας ἀδιαπόνη; ἐπένειε πρὸς χρηματικὴν ἢ Τουρκικὴν πλεονεξίαν, ὑποχρεωμένην παρὰ τὸς τοῦτο νὰ τροφοδοτῇ μέγαν ἀριθμὸν γενιτοτέρων, οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ πατριαρχείου ὑπὸ τὴν ἄμεσον ὑπαρξισίαν των, ἐπιφορτισμένη τὴν ἐξοικονόμησιν τῶν ἀπαιτούμενων καὶ δυστυχούντων ἀρχιερέων καὶ πολλῶν ἄλλων πτωχῶν τῆς πρωτεύουσας, ὑποκειμένη εἰς διάφορα ἄλλα ἔκτακτα καὶ βαρύνοντα ἔξοδα, τῶν ὅποιων σκανδαλωδέστατον καὶ βαρύνοντον ἦτον καὶ αἱ εἰς ἐκείστην νέου πατριάρχου ἀναγόμεναι δίδομαι εἰς τοὺς μεγιστάνους τῆς Τουρκικῆς αὐτῆς χρηματικαὶ ποσότητες, ἐν ᾧ τοὺς πρώτους τῆς ἀλώσεως χρόνους ὁ σουλτάνος, ὡς γνωστόν, ἰδιωτοῦρε τὸν πατριάρχον, δι' ὅλα ταῦτα τὰ ταμίον, τὸ ἄλλως κοινὸν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ἐβιάζετο νὰ λαμβάνῃ (διότι αἱ μικραὶ πρόσδοι τῆς ἐκκλησίας μέλλει ἐξαποδοῦν εἰς τὰ ἔξοδα τοῦ πατριαρχείου) χρήματα δάνεια, ὡς ἐπὶ τὸ κλειστόν χρεὼν καὶ ὀφειλόμενον, ἀπὸ τὰ διάφορα ἔθνη τῶν κατοικούντων

και παροικούντων εις την μητρόπολιν ταύτην τοῦ Α' Τουρκικοῦ βασιλείου· ὅταν τὸ ἰδιώτερον τοῦτο χρέος τοῦ κοινοῦ ἐκσυρφοῦται, ἡ σύνθεσις τὸ δύνειμα κατ' ἀναλογίαν εἰς τὰς ἄλλας ἐπαρχίας τοῦ κράτους, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ λεγόμενον ἀλλοιπύον.

Ἐκαστος τῶν ἀρχιερέων ἑαυτοῦ χειροτονούμενος ἀρμόνως καὶ ὑπογράφει τὸ χρέος· τοῦτο, μεταβιβαίνον εἰς ἐπαρχίαν ποσότητων ἐπαρχίας χρεωστικῆς, τὰς λεγόμενας· ἄλλως ἀλλοιπύον, ἀφ' ὧν τῶν δι' αὐτὰς ὅσον καὶ διὰ τὸ ὄνομα τοῦ δανειστοῦ τὸν τόπον ἀγρῶν, τὸν ὅποιον ἔπαινον εἰς τὴν πρῶτον ἐκ τῶν ἀνακλήσεων.

Αἱ ἐπαρχίαι αὗται προσκυρογράφουσι καὶ ἀπὸ μερικῶς τῶν ἐνδοχούτων εἰς ἑκαστοὺς ἀρχιερέων ὡς μέρητος, ἀπ' οὗ καταχωρίζονται ἀριθμοῦμαι· εἰς τὸν λεγόμενον κώδικα τοῦ κοινοῦ, ἐξιδόντο εἰς διαφόρους δανειστικὰς καὶ περιεργασίας ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα μὴ τὸ ἴδιον ὄνομα, ἐπεὶ τὸν πᾶν χαρτίων νομιμασίαν, χωρὶς νὰ παρέχουν τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν· οἱ παριστάμενοι μάλιστα τῶν ὁμοσῶν ἀδικαιοσύνην Ἑλλήνων, καὶ ἰδιαιτέρως οἱ χρημεύοντες οἰκογενεῖαι, προέβαιναν νὰ καταθέτουν τὴν ἑλπὴν κατὰ τὰς ἐπὶ τὰς ἐπαρχίας ταύτας καὶ νὰ ζοῦν μὴ τὸ ἐπίσιον διάφορον, τὸ ὅποιον ἔπαινον ὑπόχρεως ὁ ἀρχιερεὺς· νὰ πληρώσῃ κατ' ἔτος, λογίζομενον, καθὼς εἰρηται, πρὸς 10 καὶ ὀκτανίας πρὸς 8 τὰ ἑκατὸν τὸν χρόνον, κατὰ νὰ τὴν ἐκδίδουν ἀγοράζοντες· κτήματα εἰς τὰ ὅμοια πλεονεκτητικὰ καὶ καχυπόπτου διοικήσεως.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων ἡ βαρὺτης, στερηζομένη κυρίως εἰς μόνον τὴν ὑπὸ τὴν ἐν ἑκαστοῦ ἀρχιερέως ἐκκλησίαν, ἤρξαντο ἡ ἀλλοτρίωσις κατὰ τὰς πολιτικὰς μεταβολὰς τῶν συνήθειν εἰς τὴν Τουρκίαν, συνέβαινε καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐπαρχίας ὅτι συμβαίνει εἰς τὰ γραμμάτια τῶν ταμείων διαφόρων ἐμπορικῶν συστημάτων, ὅσα στερηζομένη εἰς τὴν τύχης τὰς ἀρχιερέων μεταβολὰς, ἀχρὶ ὅτου ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία· ἐκλειθεὶς ἡφάνισεν διὰ μίαν τὴν κατὰ τὰς οἰκογενεῖαι· ὑπὲρ τὸ ἐν ἐκαστοῦ ἀρχιερέως τῶν ἀρχιερέων, ὅσα ἦσαν διαρρηγμένοι εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ κατὰ τοῦτο χρεωστοῦμαι νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι, ἐν ᾧ οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ἑλλάδος ἐπέστησαν μετὰ τὴν ἐκκλησίαν νὰ πληρύνουν τὰ διαφόρα τῶν αὐτῶν αὐτῶν ἐπαρχιῶν καὶ ὅσα ἄλλα ἐκλήρωσαν πρότερον, τὰ εἰσοδήματα ὅμως, ὅσα πρότερον ἐκπαρκοῦντο, ἐξεκλουδοῦν οὐχ ἦσαν νὰ τὰ ἀπολαμβάνουν, ἀν καὶ νὰ μὴ δύνανται νὰ τὰ ἀπαρτύνουν πλέον μὴ τὸν πρότερον τρόπον.

Οἱ προσβύτεροι καὶ δέκοντες, οἱ συγκατοικοῦντες κυρίως τὸν κατώτερον κλήρον τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, εἶναι ἡ ἑγγαμία, καὶ αὐτοὶ κατ' ἐξαιρέσειν ἀγνῶνται εἰς τὰς ἐνορίας τῶν ἀνακλήσεων μάλιστα τῆς πρωτεύουσας ἐπαρχίας, ἡ ἀγνῶν, οἱ κυρίως· λεγόμενοι ἱερομόναχοι καὶ ἱεροδιδάσκαλοι, μοναχοὶ δηλονότι ἱερομόναχοι, οἱ ὅποιοι, ἀν καὶ ἐκρεπε συμφωνίαν μὴ τὴν κλήρον τῶν νὰ μονάζουν εἰς τὰ κοινά, προτιμῶσιν ὅμως τὴν εἰς τὰς μεγαλοπόλεις ἐφημερίαν ὡς περὶ αὐτὴν καὶ ἀνακλήσεων.

Ἡ διαφορά αὕτη τῆς κλήσεως τῶν δύο τούτων τάξεων τοῦ κλήρου ἔχει μεγίστην ἐκπερὶν εἰς τὸ ἡθικὸν ἐκπαιδεύει· οἱ ἑγγαμίαι προσβύτεροι καὶ δέκοντες, ἀποκλεισμένοι ἀπὸ δευτέρους γάμους, ὑποχρεωμένοι οὐ μόνον νὰ ἔχωσιν αὐτοὶ διαγωγήν ἀποδεδειγμένην ἀρετῶν, ἀλλὰ νὰ νομιμασθῶσι καὶ γυναίκας κοσμία· καὶ ἀνεκλήτους, εἶναι κοινωνικότεροι κατὰ πάντα τῶν ἱερομόνων, οἱ ὅποιοι, μὴ προσφέροντες καμμίαν ἐγγύησιν εἰς τὴν κοινωνίαν, ἔχοντες ἐστραμμένην ἑλπὴν τὴν προσοχὴν τῶν εἰς αὐτοὺς καὶ μόνους, δὲν ἀποκοῦν παρὰ νὰ ζοῦν ὡς κοσμοπολίται καὶ τῶντι παροικοὶ καὶ παροικοί.

Τὰ εἰσοδήματα τοῦ κατώτερου κλήρου εἶναι ἀνακλήματα· ἡ ἀγνῶν εἰσὶν ἐνορίας ἡ μισθώματα παρὰ τῶν ἐνοριῶν ἡ (καὶ τοῦτο εἶναι τὸ συνήθιστον) ἀγοράζονται αὐτὰς τὴν ἐφημερίαν παρὰ τοῦ κατὰ τὸν ἐκκλησίαν, καὶ τοῦτο λέγεται ἐκκλησιαστικόν, διαρρηγμένον εἰς τὴν διὰ βίου καὶ τὴν κατ' ἔτος ἀγοράν. Παρεκτὸς τῆς ἀπὸ τῶν λειτουργιῶν τοῦ προσέδου ὁ ἀρχιερεὺς ἔχει καὶ ἄλλα διαφόρα εἰσοδήματα, κυρίως ἀποδοχὰς καὶ ἐξαρτημένα ὡς διὰ τοῦ ἀπὸ τὴν προέδου τῶν ἐνοριῶν τοῦ.

Ἀλλὰ μ' εἶπον ὅτι ὁ Ἑλλήν, προσκείμενος ὡς εἰς τὴν ἐφημερίαν τοῦ, εἰς τοὺς κόλπους τῆς ὁποίας εἰσὶν τὴν μόνον τὸν δαῖμα τοῦ παρηγορίαν, δὲν ἐκχωρεῖται ἔργον, πρὶν λάβῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως τοῦ, τὴν ὅποιαν ὁ κοινὸς λαὸς θεωρεῖ παρεκτὸς τοῦ καὶ ὡς ἱερικὸν εἰς τὰς νόσους τοῦ, τὰ εἰσοδήματα τῶν ἀρχιερέων μάλιστα ἐκπαρκοῦν πρὸς διατροφὴν τῶν· καὶ τούτων ὅμως τῶν εἰσοδημάτων δὲν ἔχουν μετοχὴν οἱ δέκοντες, ὡς ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν μόνον τῶν ἀπὸ τοῦ βήματος· καὶ διὰ τοῦτο οἱ πλείστοι τῶν ἐγγράμων τοῦ κλήρου δὲν μένουσιν εἰς τὴν τάξιν τὸν δέκοντος, ἀλλὰ χειροτονούμενοι τὴν μίαν ἡμέραν δέκοντες, προχωροῦντες τὴν ἐφεξῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς προσβύτερους, καὶ τοιοῦτοτρόπως λαμβάνοντες τὴν δόξαν τοῦ ἱερωσύνης, ἔχουν ἐκπαρκοῦν καὶ πόρον τῶν πρὸς ζῴντας. Ἀλλ' εἰς τὴν Χίον καὶ μερικὰ ἄλλα μέρη ὑπάρχει πρὸς τὴν ἐκπαρκοῦν καὶ ὑπάρχουν μέχρι τῆς σήμερον ἑγγαμίαι δέκοντες, διαρρηγμένοι εἰς τὴν τάξιν ταύτην ἐπὶ πολλοὶ καὶ ἀπ' αὐτοῦ τῆς τάξεως.

Διὰ τὸ ἀδύνατον τῶν ἐνοριῶν εἶναι καὶ αἱ ἐφημερίαι τῆς Ἑλλάδος καὶ ὁ ἀριθμὸς ἐκπαρκοῦν τῶν ἀνακλήσεων ἀποδοχῶν· ὅθεν πολλὰ τῶν τῆς Πελοποννήσου καὶ σταρεῖς Ἑλλάδος χωρίων σταρεῖντα ἱερέως, εἴτε διότι οἱ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν εἰς τὸν πόλεμον, εἴτε διότι κατὰ τὴν ἀνεκτικὴν πρὸς ἱερωσύνην κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, ἐν ᾧ εἰς τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους καὶ κατ' ἐξοχὴν εἰς τὴν Ἀνδρόν εἶναι πληθὺς ἱερομόναχοι, τὸν ὅποιον ὅμως ἡ εἰς τὰς ἐνορίας διατριβὴ δὲν συμβιβάζεται μὴ τῶν Ἑλλήνων τὰ ἔτη. 17 945 οἰκογενεῖαι, αἱ συγκατοικοῦντες κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1829 γενομένην καταμέτρησιν τὸν ἀριθμὸν τῶν αὐτοχθόνων νησιωτῶν τοῦ ἀνατολικοῦ βόρηντος, ἔχουν 503 ἐκκλησίας καὶ 630 ἱερεῖς, ἐκτὸς πολλῶν παροικούντων ἱερῶν καὶ ἱερομόνων· ὅσα εἰς 28 οἰκογενεῖας ἀναλογεῖ εἰς ἱερεῖς. Ἀλλὰ αἷμα τῆς τοιαύτης δυσαναλογίας εἶναι ἡ παράδοξις ὅτις τῶν χωρίων τῆς Ἑλλάδος· ἐκτὸς, τρία πολλὰς δόξης συγκατοικοῦν χωρίων· ἔχουν ἐκπαρκοῦν ἐκκλησίας καὶ θύλουν ἱερεῖς. Ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ὀλίγοι τῶν παντῆρον οἰκογενεῶν ἡ τρίακοντα τοὺς ἀπὸ τῶν δὲν ἀποκοῦν νὰ θύλουν ἱερεῖς, αἱ ἐκκλησίαι τῶν μένουσιν ἀλειτούργητοι καὶ αὐτοὶ ὑστερημένοι ἐπισκοπικῶς ἱερατικῆς.

Ἐκπαρκοῦν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκδόσεώς μας, ὅτι τὸ ἀνδοξότερον χαρακτηριστικὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου δὲν εἶναι ἡ παιδεία· καὶ μ' εἰς ταῦτα μεταξὺ τῆς παχυλῆς ἀρετῆς, ἡ ὅποια κατακαλύπτεται πρὸ τῶν χρόνων τὸν ἀρῶντα τῆς Ἑλλάδος, ὁ κλήρος καὶ μάλιστα οἱ ἱερομόναχοι διακρίνονται καὶ κατὰ τοῦτο ἀπὸ τῶν λοιπῶν ὅλων· οἱ ἱερεῖς ἦσαν ἐκπαλαιοὶ διδάσκαλοι τῶν χριστιανῶν, καὶ εἰς τὰ παριστάμενα τῆς Ἑλλάδος μέρη ὁ ἱερεὺς ὀνομαζέται μέχρι τῆς σήμερον ἀπὸ τῆς διδασκαλίας.

Δὲν πρέπει νὰ ἀνηθῶμεν, ὅτι ἡ παιδεία αὕτη ἦτον ἀτελείωτη· ἡ ἀνέγνωσις μόνον, καὶ αὕτη πολλὰς ἀτελῆς, τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων, ἀν συνεζύγετο μάλιστα καὶ μὴ φωνὴν ἑρμηνείαν καὶ μουσικήν, ἔδιδεν εἰς τὸν ὑποφύγιον τὸ δικαίωμα τῆς εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ προσβύτερου καὶ δέκοντος χειροτονίας, καὶ ἡ λέξις ἀναγνώστης διὰ τὸ σπάνιον τοῦ πράγματος ἦτο τίτλος εὐγενείας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ προστιμῶτο πολλὰς ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ βακτικίου.

ἀποβὰς τὴν φουχίαν ἀπὸ τοῦς Τούρκους, οἱ ὅποιοι ἀπένεον καὶ παντὸς στοιχεύοντες μεταλλίων τὰ μοναστήρια.

Εἰς τὴν ἀνάγκην αὐτὴν ἀγχιθούρας προσκειμένη ἡ φιλοκαρδία ἐπαγύρευσεν ἑκαταὶς τὰς ἐπισκοπείας τὴν καλογίαν, ὅσοι συλλέγονται κατ' ἑταρὰ ἀπὸ τὰ μοναστήρια ὑπὸ τὸ ὄνομα ταξιδιᾶται: παρέρχονται ἀργυρολογούντες ἀνατὰλιν καὶ δόσον εἰσποι καὶ τριάνοντα χρῆνους κατὰ συνέχαιαν, καὶ καταγράφονται τῆς ἐλλαβῆς τῶν ἀπολουσίων, ἐπιστρέφουν τίλος παρὶ θυραὶς τῆς ζωῆς τῶν εἰς τὴν μετέπειθ' αἰών των (κατὰ τὴν καλογαρικὴν ἐκφρασιν) φορεσμένοι χρυσοῖν, καὶ καταθέτοντες εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον καλλοστημῶριον τῶν συναχθέντων, ἀποταμιεύουσι τὰ λοιπὰ πρὸς ἰδίαν ἀνάγκαν, διδόντες τὸ ἐπιλοιπον τῆς ζωῆς των ἀσυγρίτως εὐκαρδιστάρον τῶν ἐν τῇ κόσμῳ ἀφροδιαιτῶν. Ἡ περιουσία των ὁμῶς λογίζεται πάντοτε τοῦ κοινού, καὶ ἐκεῖ κατατίθεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τὸν θάνατόν των.

Ἀντίθετον μὲ τοὺς εἰρημένους βίον, βίον δηλαδὴ πλήρη σκληραγωγίας, μὴ ἐπιτρέποντα ἰδιοκτησίαν καὶ ἰδιόρρυθμον διαίταν, διδόντων οἱ φερώνυμοι κοινοβίαιται, τῶν ὁποίων οἱ πλεῖστοι εὐρίσκονται εἰς τινὰ τῶν τοῦ Ἀθῶνος μοναστηρίων καὶ μόνον οἱ τοιοῦτοι μοναχοὶ μετὰ τοὺς ἐπὶ ἀκοινωνητοτέρας ἀναχωρητὰς διαμένοντες προσεγγίζοντες εἰς τὴν ἀρχαίαν τάξιν, εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ τάγματός των καὶ εἰς τοὺς κανόνας τοῦ νομοθέτου τῶν μοναστικῶν καταστημάτων τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Μετὰ τὰ μοναστήρια τοῦ ὅρου, ὁ ναὸς τοῦ μοναστηρίου τῆς Ἱερουσαλὴμ, ὁ κοινώτατον γνωστὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα ἁγίου τέφρος, καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ ὅρου Σινὰ εἰς τὴν Ἀραβίαν, εἰναι τὰ περιφημότερα μοναστικά καταστήματα τῆς ὑπὸ τὴν Τουρκαίαν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Δὲν εἰναι μέρος σχεδὸν τοῦ πάλαιου κόσμου, εἰς τὸ ὅποιον τὰ μοναστήρια ταῦτα δὲν ἔχουν κτήματα καὶ μετόχια, μικρὰ δηλονότι μονήρια προσκείμενα εἰς αὐτὰ ὡς ἀποκίαι πρὸς μητροπόλεις. Τῶν μετοχιῶν τούτων εὐρίσκονται οὐκ ὀλίγα εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ τὴν ἐπικρατίαν αὐτῶν ἀντιποιούμενοι οἱ Ἀγιορίται, Ἀγιοταφίται καὶ Σιναιῖται μοναχοί, τὰ μὲν νέμονται ἤδη κατὰ παραχρῆστον γενομένην εἰς αὐτοὺς ἐπὶ Καποδίστρια, τὰ δὲ τοὺς φιλονεικοῦνται δικαίῳ ᾧ λόγῳ παρὰ τῶν κεινοτήτων.

Πλήθος ἄλλων μοναστηρίων εὐρίσκονται εἰς τὰ διάφορα τῆς Τουρκίας μέρη. Τὰ γνωστότερα μετὰ τούτων καὶ πλουσιώτερα εἰναι τοῦ Μεγάλου Σουλῆου εἰς τὴν Πελοπόννησον, τὸ τῶν Μεταφῶν εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὸ τοῦ ὁσίου Λουκά εἰς τὴν Λαβδίαν καὶ ἄλλα. Τῶν μοναστηρίων τούτων τὰ μὲν λέγονται σταυροπήγια, ὅσα διατελοῦν ὑπὸ τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀμέσως, τὰ δὲ ἐνοριακά, ὅσα ὑπόκεινται εἰς τὴν ἐκαιοδοσίαν τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου, τὰ ὅποια, ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν ἐπισκόπων τὰ θεσμοὺν ὡς ἰδιοκτησίαν των καὶ τὰ νέμονται ὡς τοιαῦτα, εὐρίσκονται εἰς τὴν χειροτῆραν κατάστασιν, καὶ μερικὰ κατ' ἐξοχὴν τοῦ Αἰγαίου καλῶντες τὰ λεγόμενα κρητορικά, τὰ ὅποια δὲν καὶ ὑπόκειντο συνήθως εἰς τὸν πατριάρχην, προστατεύονται ὁμῶς ἰδίως ἀπὸ τὸν κτήτορά των καὶ τοὺς ἀπογόνους του.

Εἰς τὰ 1829 εἶχε διορισθῇ παρὰ τῆς κυβερνήσεως ἐκτεροπὴ ἀρχιερατικῇ διὰ τὴν ἀπελθεῖν τὴν ἐπικρατίαν καὶ λάβῃ στατιστικὰς περὶ μοναχῶν καὶ μοναστηρίων πληροφορίες. Ἀλλ' ἐπειδὴ κυρίως ἡ ἐκτεροπὴ αὕτη δὲν παρελθὲν εἰ μὴ τὸ Αἶγαίον πέλαγος μόνον καὶ μερικὰ τῆς Πελοποννήσου μέρη, καὶ αἱ πληροφορίες δὲ, τῆς ὁποίας ἐλαβε, δὲν ἐδόθησαν εἰ μὴ ἀπὸ ὅσους ἔχον συμφέρον νὰ τὰς παραμυρῶσιν, οὕτως ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἡ κατάστασις τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου μοναστηρίων εἰναι κατὰ τὸν παρὸν ἀριθμὸν ἄγνωστα. Ἐκ τῶν διαπισθῶν τισσαρέκοντα εἰς μοναστηρίων, τῶν ὁποίων καὶ μόνον τὴν

περιγραφὴν ἔχει ἡ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων, πρὶν τὰ πλουσιώτατα εἰς κτήματα καὶ κτήματα, ἔχοντες εἰς τὸν ἐκποικισμένον ἐνομοστατὴν κατάλογον τὴν πρώτην τάξιν, δευτερεύουσαν τὴν δευτέραν, καὶ τὴν τρίτην, καὶ ἐκατὸν ἑβδομήντα δύο τὴν τετάρτην.

Τὰ περισσότερα τῶν μοναστηρίων τούτων δὲν ἔχουν τὴν σήμερον οὕτω ὅσα καλῶνται, πολλὰ ἄλγιστα ἔχουν ὑπὲρ τοῦ 30, καὶ εἰς τὰ ἄλλα δὲν εἰναι οἱ μὴ δύο, τρεῖς ἱερέες, καὶ κατὰ μὲν τὸν ἀριθμὸν μὴ τοῦ: δυνατοῦς τοῦ τόπου τὰ κτήματα τῶν μοναστηρίων. Ὁ ἀριθμὸς μ' ἔλον τοῦτο τῶν εὐρισκόμενων εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ βασιλείου μοναστήρια μοναχῶν εἰναι, κατὰ τὰς μέγας τοῦ 1830 ἐτους ἀληθείας πληροφορίες, ὑπὲρ τὰς δύο ἡμῶν χιλιάδας, καὶ δὲν ὑποκαθεθὼν 500 ἄλλαι διατρέχοντες ἐντὸς τῶν μοναστηρίων, τὸ ἔλον τῆς κοσμήσεως συμπληροῦνται εἰς τρεῖς καὶ ἑκατὸν χιλιάδας.

Μερικῶν εἰς αὐτῶν αἱ πρόσθετοι ἔχον διατεθῇ καὶ πρὶν καὶ ἐπὶ τῆς ἐκαιοδοσίας πρὸς ἀφίκεσιν τῶν διδασκτῶν, ἀλλὰ κατὰ δυστυχίαν δὲν ἦσαν τὰ πλουσιώτερα, καὶ τὸ μοναστήριον τοῦ Πόρου, μεταποιήθη ἐπὶ Καποδιστρίου εἰς ἐκκλησιαστικὸν σχολεῖον διὰ φηγόμενος, ἐκινήθη πάλιν εἰς τὴν πρώτην τῶν τάξιν καὶ χρησιμεύει τὴν σήμερον κυρίως εἰς τὸ νὰ χορτάσῃ τὴν πλεονεξίαν τῶν ἐκεῖ δημογερόντων.

Ὁ διορισμὸς τῶν ἡγουμένων δὲν γίνεται οὕτως κατ' ἐκλογὴν τῶν μοναζόντων οὕτως μὴ ἀδελφῶν τοῦ ἐπισκόπου καὶ αἰθῶν τῆς ἑοικένσεως: ὁ τυχὼν καλῶντος φθάνει νὰ ἔχη τὴν προστασίαν τῶν δυνατῶν τῆς ἐπαρχίας, τὴν ὅποιαν δὲν τοῦ εἶναι δύσκαλον νὰ ἀγοράσῃ, ἀναλαμβάνει: ἀποχειροτονήσας τὴν ἐπισκοπίαν τοῦ μοναστηρίου, μὴ ὑποκαίμενος εἰς παρτίαν εὐθύνων καὶ μὴ ἔχων κανένα ἄλλον σκοπὸν παρὰ νὰ δημοσιεύσῃ αὐτὸς καὶ οἱ παρὶ αὐτόν, θεσπῶν ἐκ μέρους τοῦ μοναστηρίου ἑκατομῶν ἰδιοκτησίας.

Ὅλα ἐν τοσούτῳ τὰ μοναστήρια ἔχουν κατὰ τὸ μέλλον καὶ ἦσαν χρέος, τὸ ὅποιον δὲν σφραγίσται εἰ μὴ εἰς ἐμπολίαις ὑπογεγραμμένας ἀπὸ τοῦς ἡγουμένων καὶ ἀποφασισμένας μὲ τὴν σφραγίδα τοῦ μοναστηρίου. Ἀλλ' ἐπειδὴ κανεὶς δὲν ἐξέταται τὰς πράξεις τῶν ἡγουμένων, τὸ κῶρος τοῦτο δὲν ἔχει τὴν ἐλαχίστην βαρύντητα καὶ ἡ κατάχρησις μένει δυσεξερευνήτος, δὲν καὶ εἰς ἅλα τὰ ἔγγραφα τοῦ τοιοῦτου αἰδούς πρέπει νὰ προϋποτίθεται.

Τοιαύτη εἰναι ὡς ἐν συνόψει, μεγαλειότητα, ἡ μέχρι τοῦδε κατάστασις τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας τοῦ ἀνατολικοῦ καὶ κατωτέρου κλήρου καὶ τῶν μοναστηρίων τοῦ βασιλείου. Μεταβαίνοντες δὲ πρὸς τὸν δευτέρον τῇ: ἐκθέσεώς μας μέρος, τὸ διαλαμβανόμενον ὅσα ἐπεδέχοντο εἰς τὸ μέλλον ἀποβλέποντες καὶ τὴν παρ' ἐκείνου αὐτῶν αἰτιολογίαν.

Διὰ τὴν βαλτιωθῇ ἡ κατάστασις τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου καὶ ὁ κλήρος αὐτῆς νὰ κατασταθῇ ἄξιος τοῦ τίλου, πρὸς δὲ εἶναι διωρισμένος, πρέπει ἡ ἐκκλησία αὕτη ἐν πρώτοις ν' ἀποσκευασθῇ ἀπὸ τῆς διοικήσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, ἐξ ἧς ἐξήρτητο πρὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ πολέμου, καὶ νὰ κατασταθῇ ἐκκλησία κατ' ἐαυτὴν ὑπάρχουσα, ἀπ' ἐαυτῆς καὶ δι' ἐαυτῆς διοικουμένη καὶ αὕτη παρ' ἐαυτῆς φροντίζουσα. Ὑποκειμένη αὕτη εἰς ἐκείνην, δὲν, θέλει βαλτιωθῇ ποτε, διότι οὕτως ἡ εἰς τὴν μέλλει νὰ ὑπέκταιται θέλει βαλτιωθῇ, ἐν ὅσῳ εὐρίσκονται δοῦλοῦσαι ὑπὸ ἑνὸς ἀλλόφυλον καὶ ἀλλόθρησκον. Ἐδὲν προσεκληθῇ παρὰ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ νὰ δέσμευσεν γνῶσιν παρὶ βαλτιώσεως: τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ τοῦ κλήρου αὐτῆς, χρέος ἑαυτὴν ἐνομοστατῶς νὰ γνωμοδοτήσῃμεν πρὸ πάντων ὁμοφώνως καὶ ἐν καθάρῃ συνειδήσει τὴν τελείαν αὐτῆς ἐλευθερίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐκκλησίας κατ' ὅσα δὲν ἀφορῶν ἀμέσως τὰ δέγματα αὐτὰ, κατ' ὅσα μὲν καὶ αὕτη διὰ παντός ἡμετέραν μετὰ πασῶν τῶν

επιδόξων ἐκκλησιῶν, καὶ ἐδύνασθαι ἐν φυγῇ καὶ Ἀ
παρῆς νὰ μὴ συμβῇ κατὰ ταῦτα ποτε μᾶλλον
μῆτι διαίρεσις.

Δὲν ὁρίσθησαν ὅτι εἰς τὴν πρῶτην
ὁδοῦσαν τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς τὴν
ἀρχαιοτάτην αὐτῆς ἱστορίαν, διὰ τὴν ἀποδείξασθαι
ἐκ ποσῶν μαρτυρῶν ἐκκλησιῶν ἐπέχεσθαι κατὰ τὴν
νὰ ἐκδοῦναι εἰς ἄλλην, καὶ οὕτως μὲν μὲν
ἀληθινὴν δημοκρασίαν· ὅστις ἀρραβάνει παρὰ τοῦ
ἐξ ἀναγνώσεως τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν. Ἀδύνατον
ὅμως, ὅτι καὶ ἀπ' οὗ κατὰ μὲν ἄρχισαν ἡ μία
ἐκκλησία νὰ λαμβάνει ἀπορροήν ἐκ τῆς ἄλλης, καὶ
δὲν ἤλπιθη κατὰ μὲν ἐκκλησίᾳ νὰ λάβῃ τὴν κυριαρχίαν
ἐν ὧν τῶν ἄλλων.

Ἡ καθόλου ἐκκλησία διερχομένη κατὰ τὸν τρίτον
καὶ τέταρτον αἰῶνα ἐκ πολιτικῶν περιστάσεων εἰς
πάντα μεγάλας διακρίσεις, καὶ εἰς αὐτὰς ὑπετάχθησαν
ὅλας αἱ λεγόμεναι ἀρχιεπισκοπὴ καὶ μητροπόλεις
τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας κατὰ τὴν αὐτῆς καὶ
αἱ ἐπισκοπὴ. Ἀλλὰ κατ' αὐτὴν τὴν ἐναντίαν καὶ
τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ γράμματος τῆς κινήσεως
ἐκ τῆς ἀρχαιοτάτης συνήθειας γενεῆς
διαίρεσιν πολλὰ ἐκκλησία ἔμειναν διόλου ἀνεξάρ-
τητοι ἀπὸ τὴν εἰρημένην ἢ αὐτοκράτειρα, καὶ ἄλλαι
ἀπῆλυσαν τὸ πρόνοιον τοῦτο κατέκριν κατὰ διλή-
σιν αὐτοκρατορικῆς, καὶ μαρτυρεῖται παρὰ τοῦτο ἡ
ἱστορία. Εἶναι ἀληθινόν, ὅτι οἱ εἰρημένοι πάντα με-
γάλοι ἐπισκοπῶν, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων ὁ τῆς Ῥώμης,
ὁ τῆς Ἀντιοχείας καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἔπρασαν
ἀπ' αὐτῶν τὴν ἐπὶ πολλῶν ἐκκλησιαστικῆν κυριαρχίαν,
καὶ μάλιστα πρὶν ὅτι χριστιανισμὸς ἀναβῇ εἰς
τὸν αὐτοκρατορικὸν θρόνον, ἔξισταναν κατέκριν ἐπὶ
μέλλον τὴν ἐξουσίαν τῶν, ἀπῆλυσαν πολλὰ καὶ
μεγάλα πρόνοιον καὶ ἐπρόνοιον νὰ νομιμοποιήσονται
ὅτι καὶ ὅσα ἔπρασαν διὰ τῶν συνόδων τοιαύτων καὶ
οἰκουμενικῶν, τῶν ὁποίων αὐτοὶ κυριώτερος ἦσαν τὰ
ἐκτελέσθαι· πλὴν τοῦτο δὲν ἐγένετο, ἀν' ἡ κοινή
ἐξουσία δὲν ἤθελεν, ἀπ' οὗ αὕτη κατεστάθη χριστιανική.
Ἀλλ' αὕτη συνέτρεχε μάλιστα ἐπὶ μέλλον εἰς
τοὺς σκοποὺς τῶν φιλόχων καὶ φιλοδόξων ἐπισκόπων·
ὅστις εἰς ταύτην μέλλον ἢ εἰς ἄλλο τι χρεω-
σταίται κυρίως τὸ μεγαλεῖον τῶν εἰρημένων ἐπισκόπων·
εἰς τὴν ἐν ἔτει 381 ἐν Κωνσταντινουπόλει συγ-
κροτηθεῖσαν δευτέραν οἰκουμενικὴν σύνοδον ὁ μέχρι
ἐκείνου ὑποκαίμενος εἰς τὸν μητροπολίτην τῆς Ὁρρε-
κῆς Ἡρακλείας ἐπισκοπὸς τοῦ Βυζαντίου ἐκπρόχῳ
ἀνεξάρτητος καὶ δεύτερος κατὰ τὴν τιμὴν τοῦ ἐπι-
σκόπου τῆς Ῥώμης, καὶ ἔχει δι' ἄλλο εἰ μὴ διότι
ἐπρόσταξεν ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδοσίος· ὁ μέγας.

Καὶ ποιοὶ οἱ λόγοι, τοὺς ὁποίους φέρουσιν οἱ πα-
τέρες τῆς ἐν ἔτει 451 ἐν Χαλκηδόνι συγκροτηθείσης
τετάρτης οἰκουμενικῆς συνόδου, εἰς τὸ νὰ ἀποδείξωσι
νόμιμον τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν τὸσον ὑψηλὴν
τιμὴν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας; Ἄς ἀνα-
γνώσῃ, ὅστις θέλει, τὸν κη' κανὼνα τῆς συνόδου ταύ-
της. «Καὶ γὰρ τῷ θρόνῳ τῆς πρεσβυτέρως Ῥώμης
διὰ τὸ βασιλεῖν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες αὐτό-
τως ἀποδεδόκασι τὰ πρεσβεῖα, καὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ
κινούμενοι οἱ ἐκείνους πενήντα θεοφιλέστατοι ἐπί-
σκοποι (καν. γ' τῆς β' οἰκουμ.), τὰ ἴσα πρεσβεῖα
ἀπέδειξαν τῷ τῆς νείας Ῥώμης φημιώτῳ θρόνῳ,
εὐλόγως κρίναντες, τὴν βασιλείαν καὶ συγχέοντες τρε-
θεῖσαν πόλιν καὶ τῶν ἰσων ἀκαλούμεσαν πρεσβεῖαν
τῇ πρεσβυτέρῳ βασιλεῖ Ῥώμης, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλη-
σιαστικαῖς ὡς ἐκείνην μεγαλύνοντες πράγματι, δευ-
τέραν μετ' ἐκείνην ὑπερῶσαν κατὰ τὸν ὅτι οἱ λόγοι
οὗτοι εἶναι λόγοι ἀνθρώπων, λόγοι κοσμικοὶ καὶ
πολιτικοὶ, λόγοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ὑποχρεοῦνται εἶναι
πολιτικῶς ἐλεύθεροι καὶ ἀνεξάρτητοι εἰς ἐκκλησιασ-
τικὴν ἐξουσίαν ἀπ' ἄλλης ἐκκλησίας ἄλλου ἔθνους,
καθὼς οὐδὲ οἱ πολιτικοὶ νόμοι ἐνὸς ἔθνους ἰσχύουσιν
εἰς ἄλλο ἔθνος, ὑποκαίμενον μὲν πρότερον, ἐλεύθερον
δὲ καὶ ἀνεξάρτητον ἔκτα κατεσταθέν, νόμους ἑμέ-
-

νον εἰς αὐτὸ ἔθνος. Μένει οἱ οὕτως νόμοι εἶναι καὶ
μένουν διὰ παντὸς ὑποχρεωτικοί, διότι εἶναι ἀποδεί-
κνυται. Καὶ αὐτοὶ νόμοι ὑπετάχθησαν εἰς τὸν νο-
μιμὸν πατριάρχῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως; Ἐπαρ-
χία τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, καὶ ἔχει ἄλλων ἔθνων,
ἐλευθέρων καὶ ἀνεξαρτήτων· ἀλλ' ὑποχρεοῦται εἰς τὴν
ταύτην ἐκκλησίαν μὲν ἐκκλησία τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκ-
κλησίας κατεσταθέντος ἔκτα ἐλευθέρου καὶ ἀνεξαρ-
τήτου, καὶ ἀπ' οὗ μάλιστα ἡ Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία
ἐκπεσεν ἀπὸ τοῦ νὰ ᾖ καὶ ταύτην, καὶ κατεστάθῃ τι;
Τουρκική! Ἀλλ' ἐν ἡ ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως κατεστάθῃ ἀνεξάρτητος, ἐπρόβλεπθη εἰς
πατριάρχῃ καὶ ὑπετάχθησαν εἰς αὐτὴν τὸσοι καὶ
τόσοι πρότερον ἀνεξάρτητοι ἐκκλησιαστικοί, διότι διέταξεν
ὁ αὐτοκράτωρ καὶ ὑπέκρινεν εἰς τὴν διαταγὴν ἡ
σύνοδος, καὶ διότι ἡ Κωνσταντινουπόλις ἐπρόβλεπθη βα-
σιλείᾳ καὶ συγχέοντες κατὰ τὴν φράσιν τῆς συνόδου,
ἐκαστον ἔθνος πολιτικῶς ἐλεύθερον, αὐτόνομον καὶ
ἀνεξάρτητον ἔχει τὸ δικαίωμα εἰς τὸ νὰ ᾖ καὶ τοι-
οῦτον ἐκκλησιαστικῶς. Καὶ ἤθελεν εἰσθεῖ διόλου
παράλογον τὸ νὰ ὑπέκρινται ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία εἰς
ἄλλου κράτους ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, καὶ μάλιστα
μὴ ὑποχρεωμένην εἰς τοῦτο κατ' οὐδὲνα λόγον ὁρθόν,
ἐν ᾧ καὶ ἡ Ἑλλὰς ἐτιμώθη κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν
αὐτονομίᾳ καὶ βασιλείᾳ.

Κατὰ ταύτους λοιπὸν τοὺς λόγους ἐγνημοδοτήσαμεν
καὶ ἡμεῖς τὴν τελευταίαν ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλληνικῆς
ἐκκλησίας ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐκκλησίας, μὴ ἀντιβαί-
νουσαν οὔτε εἰς δόγματα οὔτε εἰς κανόνες ἐκκλη-
σιαστικούς, ἀν' οὗτοι ἤθελεν ἰσχύει κατὰ ὅλα καὶ
πανταχοῦ τὴν σήμερον, οὔτε εἰς νόμους πολιτικούς
ἀρραβάνους οὔτε εἰς τὴν ἀρχαιοτάτην συνήθειαν ἡ
εἰς ἄλλο τι.

Ἀλλ' ὅς τὴν ἀποφασίζομεν ἡμεῖς τὴν σήμερον, τοῦτο
εἶναι ἀποφασισμένον ἀπὸ τοῦ 1821 ἔτος· ἐκτοτε οἱ
Ἕλληνες ἐκπεσεν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωσι σχέσεις πρὸς
τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπὸ τοῦ
νὰ θεωρεῖται νομίμως καὶ κανονικῶς χειροτονούμενους
τοὺς ἐκείνους εἰς τὴν Ἑλλάδα καμπομένους ἐπισκόπους
μετὰ τὸν μαρτυρικὸν θάνατον τοῦ πατριάρχου Γρηγο-
ρίου· διότι καὶ ἐκτοτε διερχομένη καὶ πάντα πολιτικῶν
δεσμῶν πρὸς τὸν σουλτάνον τῶν Τούρκων. Οἱ ἐπίσκο-
ποι τῆς Ἑλλάδος ἐκτοτε ἐκπεσεν ἀπὸ τοῦ νὰ μνη-
μονεύωσι τὸν πατριάρχῃ τῆς Κωνσταντινουπόλεως,
καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἐμνημόνευσαν, ὡς καὶ μνημονεύουσι,
πάσης ἐπισκοπῆς ὁρθοδόξου· καὶ συνήναι κατὰ
τοῦτο ὅλος ὁ λαὸς κληρὸς καὶ ὅλος ὁ λαὸς, καὶ ἤθελε
ταραχθῇ, ἀν' ἡμεῖς μνημονεύμενον πατριάρχῃ, μὴ
ἀναγνωρίζομενον παρ' αὐτοῦ.

Ὅθεν ἡ ἐκκλησία τοῦ νῦν βασιλείου τῆς Ἑλλάδος
θεωρεῖται καὶ εἶναι πραγματικῶς ἀνεξάρτητος ἀπὸ
τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας, εἰς τὴν πρότερον
ὑπέκειτο, ἀπ' ἀρχῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, καὶ ἡ
ἀνεξαρτησία αὕτη μένει κατὰ πάντα λόγον ἀδιαφιλο-
D νεύτητος.

Θεωρεῖται δὲ καὶ εἶναι ταύτη καὶ δικαιοματι-
κῶς· διότι α') οἱ βυζαντινοὶ αὐτοκρατορικοὶ νόμοι δὲν
τὴν ὑποχρεοῦνται καὶ τὴν σήμερον, ἐλευθέρων καὶ
αὐτόνομον ὄδον· β') οἱ παρὰ πραγμάτων μὴ ἀναγο-
μένων ἀφ' οὗ εἰς τὴν ὁρθόδοξον καὶ εἰς τὰ δόγματα
καὶ εἰς τὰ ἀποφάντα ταῦτα συνοδικὰ κανόνες δὲν
ἰσχύουσιν πάντοτε καὶ πανταχοῦ.

Τὴν παρὰ ἀνεξαρτησίαν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας
γνωστὴν μας δικαίωμα κατὰ ὅλα καὶ τὸ παρεδίδετο
τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας, χωρὶς ν' ἀναγόμενον τὴν
ἐκκλησίαν τῶν ὑπὸ τὴν Ἀδριατικὴν αὐτοκρατορίαν
διατελούντων ἐπιδόξων χριστιανῶν, καὶ ἄλλας ἐπὶ
καὶ νῦν διαμενοῦσας αὐτοκράτους ἐκκλησίας. Τὴν
ἀρχὴν τῆς ἐκκλησιαστικῆς μοναρχίας, δόγμα ἰδίον τῆς
δυτικῆς ἐκκλησίας, ἡ ἀνατολικὴ οὐδε γνωρίζει οὐδε
παρεδίδετο κατὰ καὶ εἶναι γνωστὰ ὅσα ἐδέχθησαν
καὶ ἐγέγραψαν παρὰ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτο.

Ὁ δὲ παρὶ οὗ ὁ λόγος τίλειος χωρισμός τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, λόγῳ ἀναξαρτίας διὰ παντός, ἵσταται μόνον κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἐκκλησίας αἵμα· διότι κατὰ τὸ ἐξωτερικόν, ὅσον κατὰ τὰ δόγματα, εἶναι καὶ μόνον διὰ παντός ἡνωμένη καὶ ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου μετὰ πάντων τῶν ἐκκλησιῶν ἐκκλησιῶν.

Γνωροδοτήσαντες ἐμφανέως παρὶ τῆς τελείας ἀνεξαρτησίας τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐκκλησίας, αἰτοῦν ἐκρίνανε νὰ γνωροδοτήσωμεν καὶ παρὶ τῆς κυριαρχίας τῆς βασιλικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας· διότι ἐκρίνανε πρῶτον πάντη δοῦναι καὶ ἐκτελεῖν εἰς τὴν κοινότητα τῆς πολιτείας καὶ ἰσχυροῦς λόγους τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς. Πρῶτος ἐν πρῶτῳ ἀνεξάρτητον δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ χωρὶς ἐκτελεστικῆς συγκροτήσεως. Ἄν ὁ τίλειος χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς ἐκτελεστικῆς ἦναι κατὰ τὸν δὲν εἶναι ἕως καλὸν οὐτὴ τὴν τελείαν ὑπακοήν τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῆς κοσμικῆς ἀρχῆς, ὅσον ἡ ὑποταγή ταύτης ὅτ' ἐκρίνην, ἡ λεγομένη θεοκρατία, οὐτὴ ἡ τελεία ὑποταγή τῆς ἐκκλησίας ὑπὸ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν κατὰ τὰ ἐσωτερικά, δηλαδὴ κατὰ τὸν ἀποβλέποντι τὴν θρησκείαν αὐτὴν, καὶ κατὰ τὰ ἐξωτερικά, ἥτοι κατὰ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας· δὲν ὁρῶν εἶναι νομίμως ὁ χωρισμός τῶν δύο κατὰ τὰ ἐντός (ἀλλὰ καθόσον καὶ ταῦτα δὲν κινουμένων τὴν ἡσυχίαν καὶ ἀσφάλειαν τῆς ἐκτελεστικῆς), καὶ ἡ ἔννοια αὐτῶν κατὰ τὰ ἐκτός, καὶ ἡ ἔννοια αὐτῆς ἀντὶς εἰς τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν, τῆς ὅποιος ἔχει χρῆσιν πάντοτε ἡ ἐκκλησία. Εἶναι λοιπὸν ὁ κοσμικὸς τοῦ ἔθνους ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ κεφαλὴ πολιτικῆ, οὐκ ἐκκλησιαστικῆς, οὐκ μετὰ ἐπισκοπικῆς ἀξίας· ἄλλο πολιτικὴ ἀρχή, καὶ ἄλλο ἐπισκοπικὴ ἀξία. Ἡ τοιαύτη ἔννοια τῶν δύο ἐξουσιῶν, τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς, εἰς τὴν ἀπομονωμένην, δὲν εἶναι ἀγνωστον οὐτὴ ἀσυνήθιστον εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, οὐτὴ ἀντίκειται εἰς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν· τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἔλαβον καὶ διέσωσαν οἱ αὐτοκράτορες τοῦ βυζαντινοῦ βασιλείου ἀπ' αὐτοῦ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου μέχρι τοῦ τελευταίου Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. Ἀν θέλωμεν ν' ἀπαριθμήσωμεν τὰ προνόμια τῶν αὐτοκρατορῶν ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας· ἐμολογοῦν ταῦτα ἡ ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἱστορία καὶ αὐτοὶ οἱ πολιτικοὶ νόμοι. Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ὁμολογίαν ῥωσικὴν κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας εἶναι ὁ αὐτοκράτωρ.

Διὰ νὰ μὴ συγχέωνται δὲ τὰ πράγματα, διακρίνομεν τὴν παρὶ τῆς ἐκκλησίας φροντίδα εἰς ἐσωτερικὴν καὶ ἐξωτερικὴν· καὶ εἰς μὴν τὴν πρῶτην περιλαμβάνεται ἡ θρησκεία αὐτὴ, αἱ παρὶ δόγματα· διακρίνεται καὶ αἱ παρὶ τοῦτων κρίσεις καὶ διακρίσεις, τὸ εἶδος τῆς λατρείας, ἥτοι τὸ ἱεροταλαστικὸν κλ· εἰς δὲ τὴν δευτέραν ὑπάγεται ἡ διοίκησις, ἡ διακρίσις, ὁ ὀργανισμός τῆς ἐκκλησίας· ἡ πρῶτη φροντίς ἀνήκει εἰς μόνον τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὴν κοσμικὴν, καὶ κατὰ τοῦτο θεωροῦμεν τὸν κοσμικὸν τοῦ ἔθνους ἀρχὸν καὶ κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας· διότι εἰς μόνον τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν ἐπίκειται τὸ βαρύνοντος χρέος τῆς ἡσυχίας καὶ ἀσφαλείας τῆς ἐκτελεστικῆς.

Ἄλλ' εἰς τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας ἴδιος κρίνεται ἀναγκαία καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, διοικουσα καὶ οἰκονομοῦσα τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, τὰ μὴ ἐκτὸς ἐν ὅνῳ τῶν ἀρχόντων, τὰ δὲ ἐντὸς ἀπ' αὐτῆς· καὶ ἐν ποτὶ ἡδεῖα συμβῇ τὸ σπουδαιότερον, τότε συγκροτοῦνται καὶ αἱ τοπικαὶ συνέδοι διὰ τοῦ κοσμικοῦ ἀρχόντος κατ' αἵτησιν καὶ πρότερον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς.

Εἰς τὴν ἀνεξάρτητον ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἐθέλωμεν τὸ ὄνομα συνέδος· διακρίνεται κατὰ τὸ παρὰ τὸν νόμον τῆς ῥωσικῆς ἐκκλησίας· καὶ αὕτη θίλει εἶναι ἡ ἀνεξάρτητος ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, εἰς αὐτὴν ὑποτάσσεται

ἡ δὲ Ἑλληνικὴ κλήρος, αὕτη φροντίζει παρὶ πάντων, οἰκονομῶν καὶ οἰκονομῶν τὰ πάντα ὅσα καθαρὰς ἐκκλησιαστικὰ.

Ἐκρίναντες δὲ τὴν ἐκτελεστικὴν τὴν μέχρι τοῦδε ἐκκλησιαστικὴν ἐκτελεστικὴν τοῦ βασιλείου, καὶ ἐκρίναντες τὴν ἐκτελεστικὴν αὐτὴν εἰς τὸ ἐξῆς, κατὰ τὴν πολιτικὴν τῆς ἐκτελεστικῆς διακρίσιν, περιερίσσομεν εἰς τὸ μέλλον τὸν ἀρχιεπίσκοπον τὸν ἐπισκοπικὸν τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἰς ὅσα κατὰ τοὺς νεώτερος.

Ἄλλ' ἐκ τίνων ὁνομαζόμενον θίλει σύγκλητος ἡ διακρίσις συνέδος; Παρὶ τοῦ ἀντικειμένου τοῦτου ὁπρὸς διακρίσιν γνωρὸν μεταξὺ τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκτελεστικῆς, ὅς φαίνεται εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς· οἱ μὴ θέλοντες αὐτὴν συγκλητικὴν ἐξ ἐπισκοπικῶν μόνον, ἄλλοι ἐξ ἐπισκοπικῶν, πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ ἄλλοι ἐκ τῶν δύο μόνον πρῶτων τάξεων· ἐκαστος μέρος θίλει ἐκδοῦν ἰδιαίτερος τοὺς παρὶ τῆς γνώμης τοῦ λόγου. Κατ' αὐτὴν λοιπὸν τὴν διακρίσιν τῶν γνωρῶν, ἡ συνέδος θίλει σύγκλητος ἐκ τριῶν μελῶν, ἢ μόνον οἱ ἐπίσκοποι λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν· ἐκ πάντων, ἐάν λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ἐξ ἐκτὸς, ἐάν γινῇ δεκτὴ ἡ δευτέρα τῶν ἀνωτέρων τριῶν γνωρῶν.

Ἀποκρίνομεν δικαίᾳ τῇ λόγῳ τὸν διορισμὸν τῶν μελῶν τῆς συνέδου εἰς τὸν βασιλεῖα ὅς ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὰ ἐκτός, παρ' οὗ διακρίνεται καὶ εἰς αἱ πολιτικαὶ ἀρχαί, καὶ ἐκρίνομεν τὴν διοίκησιν αὐτῶν εἰς τριετίαν, ἐάν ἡ συνέδος μάλλιν νὰ σύγκληται ἐξ ἐπισκοπικῶν μόνον, διότι τότε δυσκόλως ἔμπορεῖ νὰ λάβωσι μέρος εἰς αὐτὴν περισσότεροι ἐπίσκοποι, ὅντων ὅλων ὅσα· ἡ διοίκησις τῶν μελῶν τῆς συνέδου θίλει παρατεθῆ εἰς περισσότερον καιρὸν, ἐάν λάβωσι καὶ πρεσβύτεροι ἢ καὶ διακόνους μέρος εἰς αὐτὴν· ἄλλ' ἐξ ὧν καὶ ἂν συντεθῇ ἡ συνέδος, ὁ βασιλεὺς ἔχει βέβαια τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιφυλάξῃ ἐν νέῳ εἰς ὅσα τὰ μέλη τῆς συνέδου εἰς μέρος αὐτῶν καὶ εἰς περισσότερον καιρὸν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ πρόσωπα τὰ συνιστάμενα τὴν συνέδον θέλωσιν ἀλλοιωθῆναι τακτικῶς εἰς καιρὸν ἀρισμένον, διὰ τοῦτο κρίνομεν ἀναγκαῖον τὴν διὰ βίου διορισμὸν τοῦ γραμματέως, διὰ νὰ φυλάττηται κατὰ τινα τρόπον ἡ σειρά τῶν πράξεων· καὶ δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ὅτι ἡ ἐξουσία θίλει προσέχει πάντοτε εἰς τὸν διορισμὸν τοῦτο καὶ θίλει ἐκλέγει ἀνθρώπων, οὐκ μόνον λόγιον, ἀξίον καὶ ἱκανόν, ἀλλὰ καὶ αὐσυνείδητον εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων τοῦ καὶ μὴ ὑπαρβαίνοντα τὰ ἔργα τοῦ ὑπουργήματός του. Ὁ γραμματεὺς δύναται νὰ ἦναι καὶ κληρικὸς καὶ λαϊκὸς ἀδιαφόρως.

Ἐάν μεταξὺ τῶν καθυμένων, τὰ ὅποια ἐν συντόμῳ ὑπεγράψαμεν εἰς τὴν συνέδον, εἰδομεν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν δύναμιν νὰ ἐκβῇ νέας διατάξεις, ἀπορρίπτει τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλήρον, ὅπου οἱ παρεδεδεγμένοι εἰς τὴν ἐκκλησίαν συνοδικοὶ κανόνες δὲν ὑπάρχουσιν, ἢ ὑπάρχοντες δὲν ἀπαρμόζονται τὴν σήμερον, καθυποβάλλομεν ὅμως τὰς διατάξεις ταύτας εἰς τὴν ἔγκρισιν τῆς βασιλικῆς ἀρχῆς, καὶ ἀνεῖ τῆς ἐκτελεστικῆς αὐτῆς δὲν συγχωρεῖται ἡ ἐκδοσις αὐτῶν.

Θεωροῦντες δὲ τὸν βασιλεῖα πολιτικὸν τῆς ἐκκλησίας ἀρχηγόν, ἐκρίνομεν παντοτιανὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ εἰς τὴν διακρίσιν συνέδον. Ἄλλ' ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος οὗτος δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ σώματος αὐτῶν, καὶ ἐκρίνομεν ἂν συμπαραβῇ εἰς τὰς συνεδριάσεις τῆς συνέδου, δὲν ἔχει ὅμως δικαίωμα ψηφοφορίας, ἀλλὰ μόνον ἐκφορεῖται, καὶ τοῦτο κατὰ τὸν ὅσον αἱ συνέσεις τῆς συνέδου δὲν ἀνέγονται εἰς τὸ δογματικὸν καὶ ἱεροταλαστικόν, καὶ προσέχει εἰς τὴν διατήρησιν τῶν δικαιωμάτων τοῦ βασιλείου. Τοῦ ἐκτελέσαντος τοῦτο θίλει διαγράφει ἀκριβέστερον τὰ καθήκοντα αὐτοῦ ὁ βασιλεὺς.

Παρὶ τῆς χωρονομίας καὶ τοῦ διορισμοῦ τῶν ἐπισκοπικῶν, τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων ἀμετα τῆς γνώμης.

α'. Να μὴ χειροτονήται εἰς τὸ ἐξῆς οὗτοι ἐπίσκοποι· οὗτοι πρεσβύτεροι οὗτοι δίδασκοι· χωρὶς ἀπολαύσεως κατὰ τὴν ὁράσιν τοῦ ἱκανόνος τῆς τελετῆς οἰκουμένης συνόδου· διότι ποιεῖν χωρὶς ποιήσεως καὶ δίδασκος χωρὶς ἔργου διακονία· εἶναι πρῶτον παραλογον.

β'. Οἱ ἐπίσκοποι προβάλλονται μὲν ἀμέσως παρὰ τῆς συνόδου, ἀλλ' ἐκλέγονται καὶ διορίζονται παρὰ τοῦ βασιλέως. Ἐπειδὴ δὲ κανὼν συνόδους (καν. 17^{ος} τῆς ἐκτῆς οἰκουμένης συνόδου) καθιέρωσεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν τὴν ἀγαμίαν τῶν ἐπισκόπων, ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν θέλει γίνεσθαι ἐκ τῶν λεγομένων ἱερομονάχων, ὁσὺν ἀρχιμανδριτῶν τῶν μοναστηρίων, πρωτοσυγγέλλων καὶ ἀρχιδιακόνων κυριωτέρως, καὶ κατὰ δεύτερον λόγον ἐκ τῶν χηρεύοντων πρεσβυτέρων. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐμποδιζόμενον τὸ νὰ ἐκλέγονται εἰς τὴν ἐπισκοπικὴν ἀξίαν καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν λαϊκῶν, ὅταν καὶ ἐκ τούτων εὐρεθῶσιν ἄνθρωποι ἔχοντες ὅλα τὰ εἰς τὸν ὕψλόν αὐτῶν τῆς ἐκκλησίας βαθμὴν ἀπαιτούμενα· ἀλλὰ καὶ εἰς τοῦτο θέλει φυλάττεσθαι ὅτι διορίζουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες· πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς σκανδαλίου.

Οἱ πρεσβύτεροι καὶ δίδασκοι τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἐκκλησιῶν εἶναι χωρὶς τινος ἐξαιρέσεως ἔργατοι κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διάταξιν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες, καὶ οὕτως ἐκκληροῦσι συγχρόνως δύο χρήματα. Ἐν ᾧ δηλαδὴ ὑπηρετοῦσι τὴν ἐκκλησίαν, ὑπηρετοῦσι ἐν ταύτῃ καὶ τὴν ἐκκλησίαν ὡς πολίται· καὶ ὡς ἄνθρωποι πεπαιδευμένοι, φροντίζοντες περὶ τῆς καλῆς τῶν ἰδίων τέκνων ἀγωγῆς, γίνονται καλὸν παράδειγμα καὶ εἰς τοὺς λαϊκοὺς, καὶ μάλιστα εἰς τὰ χωρία. Ὁ ἀγαθὸς στερεῖται τοῦ μεγάλου τούτου προτερήματος. Προβάλλονται δὲ πάντοτε καὶ οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ δίδασκοι εἰς χειροτονίαν παρὰ τῶν κοινοτήτων, εἰς ἃς μέλλουσι νὰ ὑπηρετήσωσι· τοῦτο εἶναι κατὰ πάντα λόγον δίκαιον. Αἱ κοινότητες θέλουσι προβάλλει πάντοτε ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους γνωρίζουσι καὶ ἔμαθον νὰ τιμῶσι πρὸς τῆς χειροτονίας τῶν· ἀλλ' οἱ προβαλλόμενοι ἐξετάζονται πρότερον ἀκριβῶς· παρὰ τοῦ ἐπισκοπικοῦ συνεδρίου, καὶ οὕτω χειροτονοῦνται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου.

Δὲν πρέπει νὰ συγχωρηται κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὸ ἐξῆς, ἢ μᾶλλον ῥητὸς καὶ αὐστηρὸς ν' ἀπαγορευθῇ ἡ χειροτονία ἀπαιδευτοῦ διακόνου καὶ πρεσβυτέρου, καὶ πολὺ ἐλιγώτερον ἐπισκόπου· ὃ τι μέχρι τοῦδε ἐγένετο διὰ τὴν δουλικὴν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας κατάστασιν, δὲν πρέπει νὰ γίνηται· εἰς τὸ ἐξῆς εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ αὐτόνομον ἐκκλησίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου. Θέλουν δὲ λαμβάνει τὴν παιδείαν καὶ οἱ μέλλοντες κληρικοί εἰς τὰ αὐτὰ σχολαία, εἰς τὰ ὅποια παιδεύονται ὅλοι οἱ πολῖται. Τοῦτο εἶναι περισσώτερον χρήσιμον διὰ πολλοὺς λόγους παρὰ τὸ παιδεύεσθαι εἰς ἐπίτηδες διωρισμένα εἰς τὸν κληρὸν σχολαία. Θέλουσι δὲ τελειοποιεῖσθαι κατὰ τὰ τὰ· ἄλλας ἀνθρωπίνους γνώσεις, ἀναγκαίας εἰς πάντα ἄνθρωπον ὑψηλοτέρως ἀγωγῆς, καὶ ἰδιαιτέρας κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς, εἰς τὴν ἀκαδημίαν, εἰς τὴν ὅποιαν θέλει ὑπάρχει καὶ σχολὴ τῆς θεολογίας· ἡ δὲ κυβέρνησις θέλει ἔχει πάντοτε ἐξαιρετικὸν φροντισμὸν περὶ τῆς παιδείας τοῦ κλήρου.

Ἐγχερίνομεν τὴν μετέθεσιν τῶν ἐπισκόπων ἀπὸ ἐπισκοπῆς εἰς ἐπισκοπὴν, δὲν ἡ μετέθεσις αὐτῆς ἔθελεν ἔγκριτον ἀναγκαίαν· ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀμφιβάλλει, ὅτι ἡ κυβέρνησις, προνοοῦσα πάντοτε περὶ τοῦ κοινοῦ τῶν λαῶν συμφέροντος, θέλει προλαμβάνει τὰς βεβαιοῦσας τῶν φιλοδοξίᾳ κινουμένων εἰς τὴν μετέθεσιν· ἡ δὲ μετέθεσις αὐτῆς ἐννοεῖται πάντοτε, ὅτι γίνεται μετὰ τὸν θάνατον τοῦ διὰ βίου διωρισμένου ἐπισκόπου ἢ μετὰ τὴν ἀποδεειγμένην ἀνικανότητά τινος κινουμένου τῆς ἐπισκοπῆς.

Ἐπίσης καὶ κατὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις μετατίθενται καὶ πρεσβύτεροι καὶ δίδασκοι.

Καὶ τῆς ἀλλῆς ἀρχαίας καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας ἦσαν ἄγνωστον τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα· ἀλλ' ὅτ' οἱ ἐπίσκοποι ἔρχοντο νὰ λέγονται καὶ ἀρχιεπίσκοποι, τότε ἔρχοντο ν' ἀνοδύνωνται καὶ ἀρχιπρεσβύτεροι καὶ ἀρχιδιδάσκει. Τὸ πρῶτον ἐπερχόμενοι μακρότερον· τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα ἐκπαλαιώθησαν καὶ ἐνορίζοντο ἀναγκάσει καὶ αὐτὰ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱεραρχίαν· εἶχε καὶ ἔχει τοιαῦτα ἡ ἀνατολικὴ ἐκκλησία, καὶ ὑπαίνοντες εἰς τὴν συνήθειαν, ἐγχερίνομεν καὶ ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα καὶ διακρίνομεν αὐτὰ εἰς ἀξιώματα περὶ τῶν ἐπισκόπων ἀμέσως καὶ εἰς ἀξιώματα περὶ τὴν ἐπισκοπὴν. Τοὺς περὶ τὸν ἐπισκοπικὸν ἀξιώματι, ὁσὺν τὸν πρωτοσύγγελλον καὶ τὸν ἀρχιδιακόνον, διορίζει ὁ βασιλεὺς εἰς ἀμέσως εἰς κατὰ πρότερον καὶ οὐσώτερον τῆς συνόδου, καὶ αὐτοὶ συγκατοῦσι μετὰ τοῦ ἐπισκόπου συμβούλιον, τὸ ὅπολον σπέντεται περὶ διαφορῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀντικειμένων, θεωρεῖ καὶ κρίνει ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις καὶ διαφορὰς. Δὲν ἐφίνομεν εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν τὸ δικαίωμα τοῦ διορισμοῦ τῶν ἀξιωματοῦχων τούτων, ὅς ἐγένετο μέχρι τοῦδε, διότι ὁ ἐπίσκοπος ἤμπορε νὰ μὴ κἀμνη καλὴν ἐκλογὴν, ἐν ᾧ οἱ περὶ αὐτῶν ἀξιωματοῦχοι βουλευόμενοι μετ' αὐτοῦ περὶ σημαντικῶν ἀντικειμένων, καὶ διότι ὁ ἐπίσκοπος θέλει θεωρεῖ τότε τοὺς ἀξιωματοῦχοις τούτους ὡς ἰδία αὐτοῦ κλάσματα, καὶ θέλει φέρεσθαι πρὸς αὐτοὺς καταφρονητικῶς, ἐν ᾧ διορίζοντο οὗτοι ἀμέσως παρὰ τοῦ βασιλέως θέλουσιν ἀπολαύει τιμὴν, καὶ ὁ βασιλεὺς θέλει προβάλλει εἰς τ' ἀξιώματα αὐτὰ ἀνθρώπους τιμῆς· τῶντι ἀξίους· διὰ τὴν παιδείαν τῶν καὶ τ' ἄλλα προτερήματα τῶν, καὶ τὰ τοιαῦτα πρέπει νὰ τιμῶνται καὶ ν' ἀνταπεῖθωνται. Οἱ δὲ περὶ τὴν ἐπισκοπὴν ἀξιωματοῦχοι, ὁσὺν ὁ πρεσβύτερος, ὁ οἰκονόμος, ὁ σκευοφύλαξ, ὁ χαρτοφύλαξ καὶ ὁ ὑπομνηματογράφος ἡ ἱερομνήμων, τῶν ὁποίων διορίζονται ἐν συντόμῳ καὶ τὰ καθήκοντα, διορίζονται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου κατὰ δικαίαν ἐκλογὴν ἐκ τῶν ἱκανωτέρων τῆς ἐπισκοπῆς πρεσβυτέρων, καὶ ἐξ αὐτῶν συγκατοῦσιν καὶ τὸ συνέδριον τῆς ἐπισκοπῆς, περὶ οὗ κατωτέρω ῥηθήσεται. Ἀφίνομεν δὲ τὸν διορισμὸν τῶν ἀξιωματοῦχων αὐτῶν εἰς τὸν ἐπισκοπικόν, διότι αὐτοὶ ἀνέχουσιν ἀμέσως εἰς τὴν ἐπισκοπὴν.

Ἠθελήσαμεν νὰ διορίσωμεν καὶ τινα καθήκοντα τοῦ κλήρου τὰ οὐσιωδέστερα. Ταῦτα θέλει ὀρίσει καὶ περιγράψει ἡ σύνοδος ἀκριβέστερον· ἀλλ' αὐτὰ διορίζονται καὶ παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, τῶν ὁποίων ἡ ἀκριβὴς τήρησις· εἶναι ἐκ τῶν πρωτίστων καθηκόντων τοῦ κλήρου.

Οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ πρεσβύτεροι λέγονται καὶ πατέρες, ποιμένες, διδάσκαλοι τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, καὶ ὡς τοιοῦτοι ἔχουσι κοινὰ καθήκοντα πατρικά, ποιμαντικά, διδασκαλικά, καὶ ὀφείλουσι νὰ ἐκπληρώσιν ταῦτα ἀκριβῶς· ὀφείλουσι νὰ διδάσκωσιν ἀνὰ πάσαν κυριακὴν τὸν λαόν, καθὼς ὑποχρεοῦνται παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων (καν. 1^{ος} τῶν ἀποστόλων, καὶ 1^{ος} τῆς 3^{ης} οἰκουμ. συνόδου), καὶ νὰ ποιμαίνωσιν αὐτὸν ὡς λογικὸι λογικῶν προβάτων ποιμένες, ὁδηγοῦντες αὐτὸν εἰς τὸ ἀγαθόν, γινόμενοι αὐτοὶ τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ ἀληθινοῦ χριστιανικοῦ βίου· ὅς οἰκονόμοι δὲ τῶν μυστηρίων ἐπιταλοῦσιν ἀκριβῶς ταῦτα, καθὼς καὶ πάσας τὰς ἱερὰς τελετὰς, καὶ λαμβάνουσιν ὃ τι αὐτοπροαίρετως προσφέρεται εἰς αὐτοὺς, μὴ ἀπαγορευόμενον ἄλλως ῥητῶς· ὃ δὲ ἐπίσκοπος, εἰς τὸν ὅποιον ἀντιτίθεται ἡλὴ ἡ φροντίς, ἡ ἐπιμέλεια καὶ ἀφορὰ καὶ τῶν χριστιανῶν ὧν καὶ τοῦ κλήρου, ἰδιαιτέρως τῆς ἐπισκοπῆς, ὀφείλει κατὰ πᾶν τοῦλάχιστον ἔτος νὰ περιεβῇ ὅλην τὴν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ἐπισκόπου, ἀλλ' ὅχι εἰς ἐπίδειξιν, ὅχι εἰς ἀργυρολογίαν ἢ τρυφήν, ἀλλ' ἀποστολικῶς κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ κυρίου εἰς ἐξέτασιν καὶ γνώσιν τῆς καταστάσεως τῶν χριστιανῶν καὶ τῶν κληρικῶν ἰδιαιτέρως, διδασκῶν, νοθεύων, συμβουλευῶν, ἐκκοδορῶν εἰς τὴν ἐπὶ τὰ καλὰ προσηκόντων κλ. Ἰδιαιτέρως ἀπο-

συχὴν ὁφείλει νὰ ἔχη ὁ ἐπίσκοπος καὶ εἰς τὰ ὑπὸ αὐτοῦ διακρινέμενα τὸν μοναστήριον καὶ τοὺς εἰς αὐτὰ διαγινόμενους μοναχοὺς, καὶ οὕτως ἡγουμένους ἐκλέγεται οὕτως μοναχὸς καίρεται παρὰ τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ.

Τὴν ἐφορίαν δὲ τῶν μοναχῶν καὶ μοναστηρίων διδουσαν εἰς τὸν ἐπίσκοπον καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες· ἂν δὲ ἐπὶ τῆς προλαβούσης καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου οἱ ἐπίσκοποι, οἱ πρεσβύτεροι καὶ οἱ διάκονοι παρημέλουν τὰ καθήκοντά των, εἰς τὸ ἔξῃς ὑποχρεοῦνται νὰ ἐκκληρώσιν αὐτὰ ἀκριβῶς καὶ νὰ μὴ πράττωσιν μηδὲν παρὰ ταῦτα, ἢ ὅ τι ἀντιβαίνει εἰς αὐτὰ, ἢ δὲν συμφέρειται πρὸς τὸν ὅποιον φέρουσιν εἰς τὴν κοινωνίαν χαρακτῆρα· καὶ ἡ σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ εἰς τοῦτα.

Εἰς τὰ καθήκοντα τοῦ κλήρου διαρίσμεν ἐν συντόμῳ καὶ τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντα καὶ χρῆτὸς τῶν τῶν κατὰ τὸν ἐπίσκοπον ἴσων καὶ τῶν κατὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματιῶν, κριθέντος καὶ τοῦτου ἀναγκαίου.

Ἐξαιρεθῶμεν ἀναγκαίαν τὴν εἰς κοινότητος διαίρεσιν τῆς ἄλλης ἐπισκοπῆς, διότι οὕτως ἡ ἐκκλησιαστικὴ διαίρεσις γίνεται εὐκολώτερα καὶ τακτικώτερα· ἡ δὲ διαίρεσις αὕτη ἡμπορεῖ νὰ συμπίπτῃ τῇ εἰς δήμους πολιτικῇ διαίρεσει, ἂν οἱ δήμοι ἔχωσιν ἱκανὴν περιφέρειαν· ἂν δὲ ἀποταλῇ ἑαυτὸν χωρίον ἕνα δήμον, τότε ἡ ἐκκλησιαστικὴ κοινότης θέλει ἔχει ἑκατὸν μεγαλητέρων. Ἐξ ἑκαστῆς δὲ κοινότητος ἐκασθῶμεν ἕνα τῶν ἱκανωτέρων καὶ ἀξιωτέρων πρεσβυτέρων, ὅστις δύναται νὰ φέρῃ καὶ τὸν τίτλον τοῦ πρεσβυτέρου τῆς κοινότητος, καὶ αὐτὸς ἐφορεῖται ἐπὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν κληρικῶν τῶν χωρίων, καὶ ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἐπισκόπου ἐπιστὰς ὅσα ἤθελεν ἀναθέσει εἰς αὐτὸν οὗτος· ὁ αὐτὸς θέλει ἐπύχει καὶ τόπον ἐκκλησιαστικοῦ εἰρηνοδίκου. Διὰ τὰ βάρη ταῦτα δίκαιον εἶναι καὶ ν' ἀνταμειβῆται περισσότερον ἀπ' ὅπου ἤθελε κριθῇ ὕψιλον.

Ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν τὴν εἰς ἐκάστην ἐπισκοπὴν σύστασιν συνεδρίου ἐκκλησιαστικοῦ· τὸ συνέδριον τοῦτο, παρεδρεῖον πάντοτε εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς ἐπισκοπῆς, συγκείμενον ἐξ ἀξιωματικῶν τῆς ἐπισκοπῆς κατ' ἐκλογὴν τοῦ ἐπισκόπου, ὡς πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν δικαιοδοσίαν, θέλει ἐπύχει τόπον πρωτοκλήτου δικαστηρίου, καὶ αἱ ἐξ αὐτοῦ ἐκκαλούμεναι ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις κρίνονται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου καὶ τῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἀξιωματικῶν. Ἀνάστατον δὲ δικαστήριον θέλει εἶσθαι ἡ σύνοδος. Εἰς τὸ συνέδριον αὐτὸ ἀνεθέσαμεν τὰς ἐξετάσεις καὶ δοκιμασίας τῶν παρὰ τῶν κοινότητων προβαλλομένων πρεσβυτέρων καὶ διακόνων, καὶ δὲν ἀφήκαμεν τοῦτο εἰς μόνην τὴν κρίσιν τοῦ ἐπισκόπου, ἥτις εὐκολώτερα ἡμπορεῖ νὰ δεκίζῃται. Γνωμοδοτεῖται προσεῖτι τὸ συνέδριον κατὰ πρόσκλησιν τοῦ ἐπισκόπου καὶ κατὰ διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων, εἰς τὴν ἐπισκοπὴν ἀναφερομένων, καὶ προβάλλει, καὶ προσκαλούμενον καὶ μὴ προσκαλούμενον, ὅ τι κρίνει συντείνον· εἰς βελτίωσιν τοῦ κλήρου τῆς ἐπισκοπῆς. Τὸ τοιοῦτον συνέδριον οὕτως γνωστὸν οὕτως σύνθετος ἦτον εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ἐπίσκοπος ἐπράττε τὰ πάντα αὐθαίρετως καὶ ἀπεριόριστως, καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ καὶ ὅλοι ἀλιγώτερον οἱ διάκονοι, καταφρονούμενοι παραπολοῦν, δὲν εἶχον καμμίαν φωνήν, ἐν ᾧ καὶ ἀπ' οὗ οἱ ἐπίσκοποι ἔλαβον ἐπὶ τῶν πρεσβυτέρων ὑπαρχοῦν, δὲν ἐπράττον τι χωρὶς τῆς γνώμης αὐτῶν καὶ τοὺς ἀνάμεικτον συμπεσβυτέρους.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκκλησίας ἄλλο ὄνομα διακρινέμεν τὸν ἐπίσκοπον δὲν ἦτον γνωστὸν· ἀλλὰ δὲν ἀπέρας πολὺς καιρὸς καὶ ἄλλοι μὲν τῶν ἐπισκόπων ἀνομιμοδοτήσαν ἀρχιεπίσκοποι, ἄλλοι δὲ μητροπολίται, ἄλλοι ἐξάρχοντες καὶ ἄλλοι πατριάρχαι, καὶ τὰς τῶν ὑπερτερῶν τούτων ἐξήγησε μάλιστα παντοίας τρόποις νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν καθόλου ἐκκλησίαν τὴν ἀπώλυτον μοναρχίαν, ὡς τοῖς πᾶσι γνωστὸν, καὶ ἐκ τοῦτου δὲν προήλθε μικρὰ βλάβη εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ἡ

εἰς διαφορά ἀνέστη ἐνδὲς καὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος διακριτικὴ διαίρεσις, ἐν ᾧ εἶναι καμμίτι, προέβη καὶ ἔχει ἄλλην ἀντιζήτησιν μεταξὺ τῶν ἄλλων ἰσότητων. Ὅθεν πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ἀπὸ τῆς τοιαύτης διακριτικῆς ὑπαρχῆς τοῦ ἐκὸς ἐπὶ τοῦ ἄλλου προσφερόμενων σκανδάλων καὶ σφαιρῶναι τὰς ἀποστολικὰς διατάξεις γνωμοδοτοῦμεν, εἰσι οἱ ἐπίσκοποι τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος νὰ ὀνομαζώμεναι ἐπίσκοποι, νὰ ἦναι ἰσότητες πρὸς ἀλλήλους, ὑποκαίμενοι ἐκκλησιαστικῶς εἰς μόνην τὴν σύνοδον ὡς εἰς ἀνωτέραν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν, καὶ μηδεμίαν ἄλλην ἔχοντες ὑπαρχοῦν ἢ προτίμησιν παρὰ τὴν ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τῆς χειροτονίας προσφερόμενην· οἱ δὲ πρεσβύτεροι καὶ διάκονοι ὑποκαίμενοι εἰς τοὺς ἐπισκόπους νὰ μνημονεύσιν τοὺς ἰδίους αὐτῶν ἐπισκόπους εἰς τὰς ἱεροτελεσίας, καὶ οἱ ἐπίσκοποι τὴν σύνοδον· ἀδελφάμεν δὲ καὶ χαρακτηριστικὸς τίτλος εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν πρώτων τάξεων τοῦ κλήρου, κρίναντας καὶ τοῦτο ἀναγκαῖον, ἂν καὶ μικρὸν ἴσως καὶ ἄλλως ἀδιέφορον.

Πέθεν καὶ πᾶς διατρέφετο μέχρι τοῦδε ὁ κληρὸς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ εἰς πόσας καταχρήσεις ἐπικτεν οὗτος, ἔγινε γνωστὸν ἐκ τῶν προηγουμένων. Ἄν καὶ εἰς τὸ ἔξῃς μὲν ἀπεριποίητος παρὰ τῆς κυβερνήσεως καὶ δὲν ἀπολαμβάνῃ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνηκουστικὴν τιμὴν, δυσκόλως ἡμπορεῖ ν' ἀποκτήσῃ ἡ Ἑλλὰς κληρὸν ἀξίον τοῦ τέλους, πρὸς ὃ οὗτος διαρρίσθη ἐξ ἀρχῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν· διότι πᾶς ἀνθρώπος αἰσθανόμενος εἰς ἑαυτὸν ἀξιοσύνη καὶ ἱκανότητα εἰς ἄλλο τι ἔργον καὶ ἐπάγγελμα ἐντιμώτερον καὶ ἐπιμενέστερον, θέλει προτιμᾷ τοῦτο ἀπὸ τῆς εἰς τὸν κληρὸν κατατάξεώς του. Ὅταν ὁ κληρὸς ἔχῃ ἀρκούντως τ' ἀναγκαῖα τοῦ παρὰ τῆς κυβερνήσεως, τότε ὑποχρεοῦται εἰς τὸ ν' ἀποφύγῃ καὶ πᾶσαν κατάχρησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἄλλως ἤθελεν ὑπόκεισθαι· ἐξ ἀνάγκης, καὶ ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὰ κύρια ἔργα καὶ καθήκοντά του ἀπερισπάστως, καὶ οὕτως πρεσβύτερος οὕτως διάκονος ἀναγκάζεται νὰ μετέρχηται ἔργον ἀνείκελον εἰς τὸν χαρακτῆρα τοῦ εἰς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων· ὅθεν κατὰ τῆς διατροφῆς τοῦ κλήρου γνωμοδοτοῦμεν.

α'. Οἱ ἐπίσκοποι, καθὼς καὶ οἱ κατὰ αὐτοὺς ἀξιωματικοί, νὰ μισθοδοτοῦνται ἀμέσως παρὰ τῆς κυβερνήσεως, καὶ ἀναλόγως μάλιστα τοῦ χαρακτῆρος των. β'. Οἱ πρεσβύτεροι, διάκονοι καὶ λοιποὶ ὑπέρταται τῶν ἐκκλησιῶν νὰ μισθοδοτοῦνται παρὰ τῶν κοινότητων, καὶ ἡ κυβερνήσις ν' ἀναπληρῶν τὸ ἄλλο πᾶν τῆς συνεισφορᾶς τῶν κοινότητων. Ἐνεκρίναμεν δὲ τὸ μέσον τοῦτο κατὰ τῶν πρεσβυτέρων κληρ., διὰ νὰ μὴν ἐπιβαρύνηται παραπολὺ ἡ ἐκκλησία, ἔχουσα μυρίας ἄλλας ἀνάγκας καὶ χρεῖας. Πᾶς δὲ καὶ πόσον θέλει συνεισφέρει ἐκάστη κοινότης εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κληρὸν αὐτῆς, διορίζομεν εἰς τὸ σκέδιόν μας, καὶ ἡ διαρκὴς σύνοδος θέλει κανονίσει καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο ἀκριβέστερον, ἀπ' οὗ ἡ κυβερνήσις λάβῃ τὰς ἀκριβεῖς κατὰ τῶν εἰς τοῦτο ἀναφερομένων πληροφορίας.

Ἡ Ἑλλὰς ἔχει κατὰ τὴν γνώμην μας πόρον πλουσιώτατον εἰς διατροφήν τοῦ κλήρου τὰ κτήματα τῶν μοναστηρίων, καὶ αὐτὰ δὲν εἶναι ὀλίγα. Ταῦτα, καλῶς διοικούμενα καὶ οἰκονομούμενα, θέλουσι παρέχει ὅχι μόνον ἀφθονὰ τὰ εἰς διατροφήν τοῦ κλήρου, ἀλλὰ καὶ τὰ εἰς σύστασιν καὶ διατήρησιν καὶ ἄλλων φιανθρώπων καταστημάτων, καὶ εἰς τὸ ὅποιον δίδομεν σκέδιον διορίζομεν ποῦ καὶ πᾶς νὰ ἐξοδεύωνται τὰ ἐκ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων εἰσοδήματα, καταδραπάνωμενα μέχρι τοῦδε ἀσκόπως καὶ ἀνεφελῶς. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων ὑπάρχουν καὶ ἄλλα τῶν ἐπισκοπῶν· συμπεριλαμβανόμενα καὶ ταῦτα εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν τῶν μοναστηριακῶν, καὶ μόνον τὰ εἰς ἐκκλησίαν ἀνήκοντα ὡς μικρὰ ἀφίονται εἰς τὰς κοινότητας πρὸς χρῆσιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ κλήρου αὐτῶν, καὶ ταῦτα οἰκονομοῦνται ἀμέσως παρὰ τῶν κοινότητων δι' ἐκτερέμεν κατ' ἔτος ἐκλεγόμενον καὶ ὑπευθύνον

καθισταμένων, εἰς τὸν ὅποιον τὴν ἐπιμέλειαν καὶ διευθύνειν ἀνατίθενται καὶ τὰ μερικὰ τῶν κοινοτήτων ταῦτα, εἰς τὰ ὅποια συνάγονται καὶ τὰ εἰς διατήρησιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ εἰς διατροφήν τῶν ὑπηρετῶν αὐτῶν συγκαταφέρονται.

Προσκαληνόμενοι εἰς τὸ νὰ γνωμοδοτήσωμεν καὶ περὶ τῶν μοναστηρίων, λέγομεν καὶ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὅτι ἡ συνείδησις ὑπαγορεύει.

Τὸ νέον Ἑλληνικὸν βασίλειον ἔχει πολλὰ καὶ κλοῦσα μοναστήρια, καὶ ὡς πρὸς τὸ πλῆθος τῶν κατοίκων τοῦ ὅχι μικρὸν ἀριθμὸν μοναχῶν, καὶ εἰς μόνον τὴν νῆσον Ἀνδρον εὐρίσκονται, ὡς λέγεται, ἕως 600 μοναχοί. Δὲν ἐμφαίνονται εἰς τὴν ἐξέτασιν περὶ τῆς χρησιμότητος ἢ ἀχρηστίας, περὶ τῆς βλάβης ἢ ὠφελείας τοῦ μοναχικοῦ βίου εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν. Τοῦτο εἶναι ἐκτὸς τῶν χρεῶν μας. Κρίνομεν δὲ ἀναγκαῖον τὸν περιορισμὸν τῶν μοναχῶν εἰς ὅσα περὶ αὐτῶν διαγορεύουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες καὶ αἱ μοναχικαὶ διατάξεις, καὶ κανεὶς ἀντικρίνον τοῦ μέτρου τούτου δὲν ἔχει τ. νὰ εἴπῃ. Κατὰ ταῦτα λοιπὸν μεταβάλλομεν ὅλα τὰ μοναστήρια εἰς κοινότητα καὶ ὑποχρεοῦμεν τοὺς μοναχοὺς νὰ ᾤσιν ὡς ὑπόστονοι, ὡς ἀπαιτεῖ τὸ ἐκπληγμὰ τῶν καὶ διατάσσουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες. διορίζομεν δὲ νὰ μὴ συνιστῶσι κοινῶριον ὀλιγώτεροι τῶν τριῶν καὶ ὀλίγων, καὶ κατὰ τοῦτο καθαιροῦνται ὅλα τὰ ὀλιγώτεροις τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ ἔχοντα μοναχοὺς μοναστήρια, καὶ τοιαῦτα εἶναι τὰ περισσότερα. ὥστε ὁ ἀριθμὸς τῶν μοναστηρίων περιορίζεται εἰς τὸ ἐξῆς εἰς μικρότατον καὶ αὐτὴν τὴν διάταξιν. διορίζομεν προεῖναι νὰ μὴ ἐμφαίνῃ εἰς τὸ ἐξῆς κανεὶς εἰς μοναστήριον ἐπὶ σκοπῇ νὰ γενῇ μοναχὸς πρὸ τοῦ τριακοστοῦ τῆς ἡλικίας τοῦ ἔτους, καὶ εἰσπράττοντος πρὸς τοῦτον τὸν σκοπὸν, δὲν κείρεται μοναχὸς πρὶν συμπληρῶσαι τρία ἔτη εἰς δοκιμασίαν οὕτω χωρὶς ῥητῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ κατὰ τόπον ἐπισκόπου. Εἰς τοιαύτην ἡλικίαν πρᾶτται ὁ ἄνθρωπος ἐν γνώσει καὶ κατὰ συνείδησιν. Ἀξιοκατάκριτος συνήθεια ἦτο μέχρι τοῦδε νὰ ἐμφαίνωνται εἰς τὰ μοναστήρια παιδία εἰς τρυφερωτάτην ἡλικίαν καὶ νὰ γίνωνται μοναχοὶ πρὶν εἶναι μῆδυσιν νὰ διακρίνωσι τὸ καλὸν καὶ τὸ κακόν. Ἀπαγορεύομεν καὶ τὴν εἰς τὸν κόσμον περιφορὰν τῶν μοναχῶν, ἀπαγορευομένην καὶ παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων.

Ἀναγκαῖον καὶ ὠφελιμώτατον ἐκρίναμεν τὴν τελείαν ἀφαίρεσιν τῶν κτημάτων τῶν μοναστηρίων καὶ τὴν σκοπιμώτερον καὶ ὠφελιμώτερον αὐτῶν χρῆσιν, καὶ ἐναντίον τοῦ μέτρου τούτου κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ εἴπῃ τι.

Ὅλοι γνωρίζουσι τὴν αξιοκατάκριτον κατὰ τὴν τῶν κτημάτων καὶ τὸς ὀλιγώτερον ἔμπορεῖ τις νὰ εὐνοήσει τῇ εἰς τὸ μέτρον τούτο, ὅσον τὰ ἐκ τῶν κτημάτων τούτων εἰσοδήματα θέλουσι δαπανᾶσθαι εἰς ὠφελίμω καὶ φιλόφρονος ἀντικείμενα καὶ κατεστήματα. Ἀπὸ τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν θέλουσι μισθοδοτεῖσθαι οἱ ἐπίσκοποι καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς ἀξιωματικοί, θέλουσιν ἀναπληρῶναι τὰ ἄλλεποντα τῶν παρὰ τῶν κοινοτήτων συσσεφομένων εἰς διατροφήν τοῦ κλήρου καὶ εἰς διατήρησιν καὶ καλλωπισμὸν τῶν ἐκκλησιῶν, ὅταν ταῦτα δὲν ἐξαρτῶνται εἰς τὸν σκοπὸν καὶ εἰς τὸ ὅποιον δίδομεν σχέδιον διορίζομεν καὶ ἄλλας περιστάσεις, εἰς τὰς ὅποιας θέλουσι ἐξοδεύεσθαι τὰ εἰσοδήματα τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων. Περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὁπότε καὶ ψήφισμα (ἰα' τῆς ἐν Ἀργεῖ ἐν ἔτει 1899 συγκροτηθείσης ἐθνικῆς συνέλευσεως).

Εὐλόγον προεῖναι κρίνομεν νὰ διοικῶνται καὶ οἰκονομῶνται τὰ μοναστηριακὰ καὶ ἐπισκοπικὰ κτήματα παρ' ἐπιτροπῆς ἐκτελέσης πρὸς τοῦτο διαρισμένης, καὶ ὅχι ἀμείως, παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν γραμματείας τῆς ἐκκλησίας, οὕτω νὰ συνάγονται τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' εἰς ἰδιαίτερον ὅπου τὴν ἀμοιβὴν φροντίδα καὶ διαχείρισιν

τῆς κυβερνήσεως· ἡ κυβερνήσις θέλει διαγράψῃ καὶ τὸν τρόπον καὶ τὸν κανονισμὸν τῆς οἰκονομίας καὶ διοικήσεως τῶν παρὰ ἐν ὁ λόγος κτημάτων, καθὼς καὶ τοῦ ταμείου κατὰ τὸν καταλληλότερον καὶ συμφερότερον τρόπον.

Τὰ κτήματα τῶν μοναστηρίων καλλιεργοῦνται παρὰ λαϊκῶν ἀνθρώπων, πολλῶν καὶ κοινῶν λεγομένων, καὶ παρὰ μοναχῶν τῆς κατωτέρας τάξεως, δηλαδὴ τῶν κοινῶν, ἀμαθῶν καὶ ἀγροικῶν καὶ ἀπλῶν μόνον κούρην ἔχοντων. Παρὰ τίνων θέλουσι καλλιεργεῖσθαι ταῦτα εἰς τὸ ἐξῆς, τούτου ἡ φροντίς μένει εἰς τὴν κυβερνήσιν.

Σημειώσις. Ὅτι ἐπὶ ἀρρέθῃ καὶ ὅτι μέλλει νὰ γενῇ περὶ τῶν μοναστηρίων τῶν ἀνδρῶν, τοῦτο αὐτὸ ἐννοεῖται καὶ περὶ τῶν μοναστηρίων τῶν γυναικῶν.

Εἰς ἰδιαίτερον κεφάλαιον τελευταῖον προσδιορίζομεν καὶ τὰς μεταξὺ τῆς κοσμικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς σχέσεις. ἀλλ' αὐταὶ διορίζονται καὶ ἀπ' αὐτῶν. Ὁ βασιλεὺς ἐπειδὴ δὲν ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν οὐτε ἔχει ἐπισκοπικὴν ἀξίαν, καὶ οὕτω δύναται οὐτε συμφέρει νὰ ἐνωθῶσιν ἡ βασιλικὴ καὶ ἡ ἐπισκοπικὴ ἀξία· δὲν ἔχει μέρος εἰς ὅσα ἀποβλέπουσιν ἀμείωσιν τὴν θρησκείαν αὐτῇ, ὅλον τὰ δόγματα, τὰς περὶ αὐτῶν διαφορὰς, κρίσεις καὶ διακρίσεις, τὰς ἱεράς τελετὰς κλπ. Ἀλλ' ἐν ποτὶ ἤθελεν ἀπαλεισθῆαι ἡ ἡσυχία καὶ ἀσφάλεια τῆς ἐκκλησίας διὰ τὸν περὶ δογματικῶν ἐρίων, ἡ κοσμικὴ ἐξουσία δὲν ἔμπορεῖ νὰ μένῃ ἀδιάφορος. Ἐχει δὲ ὁ βασιλεὺς μέρος εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐκκλησίας εἶδος, καὶ ὅσα δηλαδὴ ἀποβλέπουσι τὴν διοίκησιν, τὴν διάταξιν καὶ τὸν ὀργανισμὸν αὐτῆς, καθὼς καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πρόσωπα, καὶ κατὰ τοῦτο μόνον τὸ μέρος λέγεται ὁ βασιλεὺς ἀρχηγὸς τῆς ἐκκλησίας. Ἐπομένως ἡ διαρκὴς τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος σύνοδος ὑπόκειται εἰς τὸν βασιλέα καὶ ἐνεργεῖ ἐν ὀνόματι αὐτοῦ καὶ ὅσα ἀναγονταὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τῆς ἐκκλησίας εἶδος· κατὰ δὲ τὸ ἐσωτερικὸν ἐνεργεῖ ἀνεξαρτήτως.

Ταῦτα εἶναι, μεγαλειότατα, ὅσα ἐσκέφθημεν περὶ τοῦ σπουδαίου ἀντικειμένου, τὸ ὅποιον διατάχθημεν νὰ πραγματευθῶμεν, καὶ ὅσα ἐνεμίσαμεν ἱκανὰ εἰς τὸ νὰ γνωρίσῃ ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης τὴν ἀρχὴν τοῦδε κατὰστασιν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ μέρος ἡ Ἑλληνικὴ, καὶ ἐξ αὐτῆς ὀδηγούμενη νὰ πρᾶξῃ εἰς τὸ μέλλον, περὶ οὗ διατάχθημεν νὰ δώσωμεν γνώμην κατὰ τὸ συμφερότερον εἰς ὅσον καὶ τιμὴν τῆς ἐκκλησίας τῶν πιστῶν αὐτῆς ὑπηκόων. Θέλομεν νομίζῃ αὐτοὺς εὐτυχεῖν, ἐν ἐκκληρώσασιν τὸ μέγα καὶ ἱερὸν τοῦτο χρέος κατὰ τὴν εὐκρινῆ ἐπιθυμίαν καὶ ἐρεσιν τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος. Πιστεύομεν ὅμως πάντοτε, ὅτι ἐπράξαμεν κατὰ συνείδησιν ὅσα ἐνομίσαμεν ἀναγκαῖα πρὸς βελτίωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου αὐτῆς.

Ἐξ ὧν εἰς τὸ μέλλον ἀπορῶντες γνωμοδοτοῦμεν, εὐλόγον κρίνομεν νὰ ἐνεργηθῶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τὰ ἀναγκαῖότερα, καὶ ὡς τοιαῦτα κρίνομεν τὴν διακρίσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν σύστασιν τῆς διαρκούς συνόδου. Τὰ δὲ λοιπὰ νομίζομεν ὠφελιμώτερον διὰ πολλοὺς λόγους νὰ ἐρῶσιν εἰς ἐνέργειαν, ἀπ' οὗ προηγουμένως ἐνεργηθῶσι τὰ δύο ταῦτα, καὶ διὰ συνδρομῆς τῆς συνόδου. Πιστεύομεν δὲ, ὅτι ἡ κυβερνήσις τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος, θέλει εὖρεῖ ἐπίσης εὐλόγον τὴν πρότασιν μας.

Ἐλπίζομεν δὲ ἐπὶ πάντων, ὅτι ἡ ὑμετέρα μεγαλειότης, ἀπ' οὗ πληροφορηθῇ μεριμνῶν καὶ παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματείας περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἱκανότητος ἐνὸς ἐκείνου τῶν εἰς τὸν ἐπισυναπτόμενον ὀργανισμὸν κατέλογον καταγεγραμμένων ἀρχιερέων, θέλει κατεστήσῃ χρῆσιν πρὸς τὴν κυριαρχικὴν διεύθυνσιν τῶν ὑπὸ τὸ ἐνδοξον αὐτῆς σφαιρῶν τεταγμένων λαὸν τοὺς σεβασμιωτέρους καὶ

ἐκπαιδευτικούς ἐξ αὐτῶν, καὶ ὑποσημασιούμεθα μὲ βασιλ. Α. ἀρ. Π. Νοταρᾶ, Ἀρδιοκαρίων Ἰγνάτιος, Ἐλίας Παΐσιος, Θ. Φαρμακίδης, Κωνστ. Α. Σχινᾶς, Σκαρλάτος Α. Βυζαντινός.

Τῆς ὑμετέρας μεγαλειότητος ταπεινοί, εὐπειθέτατοι καὶ πιστότατοι ὑπάκοοι· Σ. Τρικούπης πρόεδρος. Ἐν Ναυκλίᾳ τὴν 7.19 ἰουνίου 1833.

9.

ACTA COLLOQUIORUM A TRIUMVIRIS CUM ANTISTITIBUS HABITORUM PRO
SANCIENTIS CONSILII A SEPTEMVIRIS INITIS *

1833 iulii 16-30.

ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαίδευσης γραμματεία τῆς ἐπικρατείας κοινοποιεῖται,

Ὅτι διὰ βασιλικὸν διατάγματος ἀπὸ 13 τοῦ ληγοντος διώρισαν ἡ κυβέρνησις ἐπιτροπὴν, συγκειμένην ἀπὸ τῶν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως γραμματείας τῆς ἐπικρατείας καὶ ἀπὸ τοῦ δύο ὑπουργικῶν συμβούλων· τῆς αὐτῆς γραμματείας, διὰ τὴν διευθύνειν τὰς μετὰ τῶν ἀπὸ 1/18 ἰουλίου συγκαλεσθέντων καὶ προσκληθέντων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων τοῦ κράτους συνδιαλέξεις.

Ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο μέχρι τοῦδε 4 συνεδριάσεις, εἰς τὰς ὁποίας παραυρέθησαν βαθμυδὸν 36 ἐκ τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου ἀρχιερέων (ἔσοι δηλαδὴ ἐφθασαν μέχρι τοῦδε εἰς Νάυκλιον), καὶ ἐγναμοδότησαν ὁμοφώνως ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς συστάσεως συνόδου διαρκούς. Τὰ πρωτόκολλα τῶν συνεδριάσεων τούτων, προσσυγγραμμένα παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς, καταχωροῦνται ἐνταῦθα κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἡμερομηνίας, φυλαττομένης ὅμως εἰς τὰς ὑπογραφὰς τῆς σφραγίδος καὶ ἡν ἐτυχον ὑπογράφαντες οἱ ἄγιοι ἀρχιερεῖς.

Συνεχῆς· πρωτόκολλον παρὶ τῆς γνώμης τῶν ἐν Ἑλλάδι σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων, ὡς πρὸς τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν σύστασιν συνόδου διαρκούς.

Σήμερον, τῇ 15 ἰουλίου, παρὶ τὰς δέκα πρὸ τῆς μεσημβρίας, συνελθόν οἱ κατωτέρω ὑπογεγραμμένοι ἀρχιερεῖς· ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς διὰ τοῦ ἀπὸ 13 τοῦ π. μηνὸς β. διατάγματος πρὸς διευθύνειν τῶν συνδιαλέξεων μετὰ τῶν συγκληθέντων καὶ προσκληθέντων σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων τοῦ κράτους διορισθείσης ἐπιτροπῆς, συγκειμένης ἐκ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως γραμματείας τῆς ἐπικρατείας κ. Σ. Τρικούπης καὶ τῶν ὑπουργικῶν συμβούλων τῆς αὐτῆς γραμματείας Κωνστ. Α. Σχινᾶ καὶ Σκαρλ. Α. Βυζαντινῶν.

Εἰς τοὺς ἐμφανισθέντας ἐκκοινοποιήθη καὶ ἀνεκτύχθη ἀποχρώτως ὁ σκοπὸς τῆς συγκαλέσεως καὶ προσκλησεῖς τῶν πρῶτον μὲν παρὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς κ. Σ. Τρικούπης, μετὰ ταῦτα δὲ καὶ παρὰ τῶν δύο ὑπουργικῶν συμβούλων, «ὅτι δηλαδὴ ἡ κυβέρνησις ἔχει κατὰ νοὸν νὰ βαλτώσῃ κατ' ὅλους τοὺς λόγους τὴν κατάσταση τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ τὴν ἀσφαλίσῃ διὰ πάντα· ὅτι ἡ κυβέρνησις προσκαθεῖ ἑαυτὴν πάντων νὰ ἐπαγαγῇ τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν ἀφύπτως ἀναγκασίαν ἐξωτερικὴν ἀξιοπρέπειαν, τὴν ὅποιαν εἶχε κατὰ τοὺς πρὸ τῆς κατακτήσεως χρόνους καὶ τὴν ὅποιαν πρέπει νὰ ἐπαναλάβῃ αὐτὴ πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἰδίας θρησκείας, καὶ ὅτι τὰ κυριώτερα μέσα πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ εἶναι τὰ δύο ταῦτα· 1) ἡ ἐπίσημος καὶ ὁριστικὴ διακήρυξις τῆς πραγματικῆς ἤδη ὑπαρχούσης ἀνεξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας

ἀπὸ πάσης ξένης ἐξουσίας, κατ' ὅσον ἀπολλύει τὴν ἐξωτερικὴν αὐτῆς θέσιν (φυλαττομένης ἀπαρχαρέκτου τῆς δογματικῆς ἐνότητος κατὰ τὰ παρὰ πᾶσιν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ ἀνατολικοῦ βόρματος ἀνέκδοτον πρεσβευόμενα)· 2) ἡ σύστασις διαρκούς συνόδου, διορισμένης παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ θεωρουμένης ὡς ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς Ῥωσικῆς ἐκκλησίας. Ἄν δὲ καὶ τὴν ἀπὸ 15/27 μαρτίου πρὸς ἐξακρίβωσιν τῆς καταστάσεως τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας διορισθεῖσα ἐπιτροπὴ καθὼς καὶ τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον ἐνέκρινεν ἤδη τὰ ἐνταῦθα ἐκτεθέντα, ἔχει μ' ὅλον τοῦτο σκοπὸν ἡ κυβέρνησις νὰ μὴ κάμῃ κανὲν ἐριστικὸν κίνημα παρὶ τοῦ ἀνεκκαίμενου τούτου, πρὶν ζήτησιν προηγουμένης καὶ πληροφορηθῇ τὴν παρὰ τῶν δύο τούτων προτάσεων ἀτομικὴν γνώμην τῶν ἐντὸς τοῦ βασιλείου σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων, ὡς προσχόντων καὶ προϊσταμένων τοῦ κλήρου τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας· καὶ πρὸς τοῦτο μόνον ἀποβλέπει ἡ συγκαλέσις καὶ πρόσκλησις τῆς σεβασμιότητος τῶν.

Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ κατωτέρω ὑπογεγραμμένοι μητροπολίται, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, ἐπίστησαν εἰς αὐτὰ τὸν νοὸν ἐφ' ἑκατόν.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ γραμματείας ἐπρόβαλεν εἰς τὴν ἐμπύρην, ὅτι δύναται νὰ σπεύδῃ ἐν ἀνέσει καὶ κατ' ἰδίαν· διότι ἡ γνώμη τῶν συγκροτούντων αὐτὴν ἀπαιτεῖται νὰ ᾖ κατὰ τὴν ἀνεπηρέστω συνειδήσιν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐξῆλθον τὰ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἀπὸ τοῦ δωμάτιου τῶν συνδιαλέξεων.

Προσκληθεῖσα μετ' ἑκατόν ἡ ἐπιτροπὴ παρὰ τῆς ἐμπύρως ἐπανήλθε καὶ ἔδωκε νέας παρὰ τῶν προκειμένων ἀναπτύξεις, τὰς ὁποίας ἐπροέβλεψεν ἡ ἐμπύρως, ἥτις ἐπρόβλεψε καὶ αὐτὴ νὰ συζητήσῃ κατ' ἰδίαν τὰς προτάσεις.

Ἐπ' αὐτῷ ἀνεχώρησεν αὐτὴ ἡ ἐπιτροπὴ, καὶ ἐκναλθοῦσα μετὰ μικρόν, ἤκουσε παρὰ τῆς ἐμπύρως, ὅτι «ἡ ἐνδόμυχος πασιφύσις τῶν εἶναι κατ' ὅλην σύμφωνος μὲ τὰς γενομένας προτάσεις· ἐκρινόμεναι ἐπιθυμοῦν ἀξίως καὶ δίκαια, πρῶτον νὰ διακηρυχθῇ παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ὅτι ἡ ἐρθόδοξος ἀνατολικὴ ἀποστολικὴ ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἐν πνεύματι μὴ ἀνγνωρίζουσα ἄλλην κεφαλὴν εἰ μὴ τὸν ἀρχηγὸν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος· ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας, φυλαττομένης ἀπαρχαρέκτου τῆς δογματικῆς ἐνότητος κατὰ τὰ παρὰ πᾶσιν τῶν ἐρθόδοξων ἀνατολικῶν ἐκκλησιῶν ἀνέκδοτον πρεσβευόμενα· κατὰ δὲ τὸ εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνήκον διοικητικὴν τῆς ἐκκλησίας μέρος, μὴ ἀντιβαῖνον εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας, γινώσκει ἀρχηγὸν τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα τὸν βασιλεῖα τῆς Ἑλλάδος. Δεύτερον νὰ συστηθῇ διαρκὴς σύνοδος συγκειμένη ἀπὸ μόνους ἀρχιερεῖς, καθισταμένη παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ θεωρουμένη ὡς ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, διευθύνουσα τὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνες.»

Τὸ πρωτόκολλον τοῦτο, ἀγνωσθὲν παρὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου Κ. Σχινᾶ καὶ ἐγγραφέν.

* Graeco et germanice prodierunt in Ἐφημερίδῃ τῆς κυβερνήσεως, an. 1833, num. 28, p. 174-7; graeco tantum apud Oeconomum, t. cit., p. 165-70.

υπεγράφη υπό πάντων τῶν παρευρισθέντων, καὶ δι-
λύθη ἡ συνεδρίασις κατὰ τὴν τετάρτην ὥραν.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 15 ἰουλίου 1833.

Ὁ Κορίνθου Κύριλλος. Ὁ Εὐρίπου Ἰάκωβος.
Ὁ Θηβῶν Παῖσιος. Ὁ Ὑδρας καὶ Αἰγίνης Γεώργιος.
Ὁ Ῥέντος Διονύσιος. Ὁ Λαρίσσης Κύριλλος,
τοποτηρητὴς Ὠλένης. Ὁ Τζιᾶς καὶ Θερμίων Νικό-
δημος. Ὁ Δαμαλῶν Ἰωάννης, ἐκκλησιαστικὸς τοποτη-
ρητὴς Ναυπλίας. Ὁ Τάλαντιου Νεόφυτος, τοποτηρη-
τὴς Ἀθηνῶν. Ὁ Ἀγκύρας Ἀγαθάγγελος. Ὁ πρόην
Σηλυβρίας Μασάριος. Ὁ Τρικάλων Διονύσιος. Ὁ
Καρυοπολῆως Κύριλλος. Ὁ Ἀρδαμερίων Ἰγνάτιος.
Ὁ Ἐλαίας Παῖσιος, ἐκκλησιαστικὸς τοποτηρητὴς τῶν
Μεσσηνιακῶν φρουρίων. Ὁ πρόην Μετρῶν Μελέτιος,
ἐκκλησιαστικὸς τοποτηρητὴς Ἀργους. Ὁ Ἠλιουπό-
λεως Ἀνθίμος. Ὁ Ρεθύμνης Ἰωαννίκιος. Ὁ Εὐδο-
κιάδος Γρηγόριος. Ὁ πρόην Παραμυθίας Προκόπιος.
Ὁ πρόην Μενδανίτης Γρηγόριος, τοποτηρητὴς Σαλώ-
νων. Διὰ τὸν ἔγιον πρόην Μοσχονησίου κ. Βαρθο-
λομαῖον, ὁ Λαρίσσης Κύριλλος, ὡς ἔχων τὴν γνώμην
αὐτοῦ.

Ἡ ἐπὶ τῶν συνδιαλέξεων ἐπιτροπή.

Σ. Τρικούπης. Κωνσταντῖνος Δ. Σχινᾶς.

Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος.

(Συνέχεια τοῦ ἀνωτέρου πρωτοκόλλου.)

Τῇ 16 ἰουλίου, κατὰ τὴν δευτέραν ὥραν μετὰ
μεσημβρίαν.

Εἰς τοὺς σήμερον ἐμφανισθέντας βαρυσμωτάτους
μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους ἐκοινο-
ποιήθη, παρομοίως καὶ ἀνετύχθη κατ' ἐκτασιν ὁ
σκοπὸς τῆς συγκαλήσεως καὶ προσκλήσεώς των, καὶ
ἐπομένως ἀνεγνώσθη τὸ πρωτόκολλον τῆς χθεσινῆς
συνεδριάσεως· μετ' ὃ ἐξεφράσθησαν ὅλοι ὁμοφώνως,
ὅτι ἡ ἐννοία τοῦ πρωτοκόλλου εἶναι ἐντελὲς σύμφωνος
μὲν τὴν ἐνδόμυχον αὐτῶν πεποιθήσιν καὶ μὲ τὰς πρὸ
πολλοῦ ἐκπεπομένους ἐγκαρδίας εὐχάς των. Ὅθεν
καὶ συγκατατίθενται εἰς τὰ διαλαμβανόμενα καὶ
ἐπικυροῦν κατὰ πάντα τὸ εἰρημένον πρωτόκολλον,
προσθέτοντες καὶ αὐτοὶ τὰς ὑπογραφὰς των.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 16 ἰουλίου 1833.

Ὁ Ναυπάκτου καὶ Μεσολογγίου Πορφύριος. Ὁ
Ἀθηνῶν καὶ Λαβιδίας Ἀνθίμος. Ὁ Τήνου Γαβριήλ.
Ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ. Ὁ Καρύστου Νεόφυτος. Ὁ
Χαριουπόλεως Δανιήλ, τοποτηρητὴς Λακεδαιμονίας.
Ὁ Χίου Δανιήλ. Ὁ Μυρίνης Σωφρόνιος, τοποτηρη-
τὴς Σύρας.

Ἡ ἐπιτροπή.

Σ. Τρικούπης. Κωνστ. Δ. Σχινᾶς.

Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος.

(Συνέχεια τοῦ ἀνωτέρου πρωτοκόλλου.)

Τῇ 21 ἰουλίου 1833, κατὰ τὰς 4 μετὰ τὴν με-
σημβρίαν.

Σήμερον, τῇ 21 ἰουλίου, παρόντων τῶν ὑπογε-
γραμμένων δύο ἀρχιερέων καὶ τῆς ἐπιτροπῆς, ἀνεγ-
νώσθη πρῶτον ἀναφορὰ πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἐκκλη-
σιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως γραμματείας
παρὰ τοῦ μητροπολίτου Ἀνδρου καὶ Σύρας κυρίου
Διονυσίου, αἰτουμένου μὲν τὴν συγγνώμην τῆς κυβερ-
νήσεως, διότι ἐξ αἰτίας τῆς υγιείας του δὲν ἠμπορεῖ
νὰ μεταβῇ εἰς Ναύπλιον, βαρυνόμενος δὲ, ὅτι εἶναι
σύμφωνος εἰς πᾶν ὃ τι καλὸν καὶ ἔγιον κατὰ τοὺς
ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας ἐταίρη ἡ ἡμέ-
τερος τῶν ἁγίων ἀρχιερέων καὶ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης
ἐπικύρωσις εἰς δόξαν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἀνα-
τολικῆς ἐκκλησίας.

Ἐκοινοποιήθη ἐπομένως καὶ ἀνετύχθη κατ' ἐκτα-
σιν εἰς τοὺς ἐμφανισθέντας ἁγίους ἀρχιερεῖς ὁ σκοπὸς
τῆς συγκαλήσεώς των καὶ ἀνεγνώσθησαν τὰ πρωτό-
κολλα τῶν δύο προλαβουσῶν συνεδριάσεων, τῶν
ὁποίων τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα εὐρόντες οἱ εἰρημένοι
κατὰ πάντα σύμφωνοι μὲ τὴν ἐνδόμυχον αὐτῶν πε-
ποιθήσιν καὶ μὲ τὰς πρὸ πολλοῦ ἐκπεπομένους ἐγκαρ-
δίας εὐχάς των, συγκατατίθενται εἰς αὐτὰ καὶ ἐπικυ-
ρῶσιν κατὰ πάντα, προσθέσαντες καὶ αὐτοὶ τὰς
ὑπογραφὰς των.

Ἐν Ναυπλίῳ 21 ἰουλίου 1833.

Ὁ Βρεσθίνης Θεοδώρητος. Ὁ Ζαρνάτας Γαβριήλ.

Ἡ ἐπιτροπή.

Σ. Τρικούπης. Κ. Δ. Σχινᾶς. Σ. Δ. Βυζάντιος.

(Συνέχεια τοῦ ἀνωτέρου πρωτοκόλλου.)

Τῇ 26 ἰουλίου 1833 κατὰ τὴν 1 μετὰ μεσημβρίαν.

Εἰς τοὺς σήμερον ἐμφανισθέντας βαρυσμωτάτους
μητροπολίτας ἐκοινοποιήθη παρομοίως καὶ ἀνετύχθη
κατ' ἐκτασιν ὁ σκοπὸς τῆς συγκαλήσεως καὶ προσκλή-
σεώς των, καὶ ἐπομένως ἀνεγνώσθησαν τὰ πρωτό-
κολλα τῶν προλαβουσῶν συνεδριάσεων· μετ' ὃ ἐξ-
εφράσθησαν ὅλοι ὁμοφώνως, ὅτι ἡ ἐννοία τῶν πρωτο-
κόλλων εἶναι ἐντελὲς σύμφωνος μὲ τὴν ἐνδόμυχον
αὐτῶν πεποιθήσιν καὶ μὲ τὰς πρὸ πολλοῦ ἐκπεπο-
μένους ἐγκαρδίας εὐχάς των. Ὅθεν καὶ συγκατατί-
θενται εἰς τὰ διαλαμβανόμενα καὶ ἐπικυροῦν κατὰ
πάντα τὰ εἰρημένα πρωτόκολλα, προσθέτοντες καὶ
αὐτοὶ τὰς ὑπογραφὰς των.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 26 ἰουλίου 1833.

Ὁ Σίφνου Καλλίνικος. Ὁ πρόην Βιζύης Ἰωάσαφ.
Ὁ πρόην Μπαλεγραδίου Ἀνθίμος.

Ἡ ἐπιτροπή.

Σ. Τρικούπης. Κωνστ. Δ. Σχινᾶς.

Σκαρλάτος Βυζάντιος.

10.

EDICTUM QUO ECCLESIA HELLADICA SUI IURIS PRONUNTIATUR*

1833 iulii 23 / augusti 4.

Ὁ θῶς ἑλὼν θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

Λαβόντες ὑπ' ὅψιν τὴν κατὰ διακηρύξεως τῆς ἀνε-
ξαρτησίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας καὶ κατὰ συστά-
σεως συνόδου διαρκoῦς ὁμοφώνως ἐκφρασθεῖσαν ἐφασ-
τὴν ἐνταῦθα συνηγμένων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκό-
πων καὶ ἐπισκόπων τοῦ ἡμετέρου κράτους, ἀκούσαντες
δὲ καὶ τὴν γνώμην τοῦ ἡμετέρου ὑπουργικοῦ συμβου-
λίου, ἀπεφασίσαντες καὶ διατάττομεν τὰ ἀκόλουθα.

Ἀρθρον 1. Ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἀποστολικὴ
ἐκκλησία τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἐν πνεύματι
μὴ ἀναγνωρίζουσα ἄλλην κατεστηνὴν παρὰ τὸν θεμε-
λιωτὴν τῆς χριστιανικῆς πίστεως, τὸν κύριον καὶ σω-
τῆρά ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, κατὰ δὲ τὸ διωκητικὸν

ἰμέρος ἔχουσα ἀρχηγὸν τὸν βασιλεῖα τῆς Ἑλλάδος,
εἶναι αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος ἀπὸ πάσης ἄλλης
ἐξουσίας, φιλαττομένης ἀπαραχαρκεῖται τῆς δογματι-
κῆς ἐνότητος κατὰ τὰ παρὰ πασῶν ὀρθόδοξων ἀνα-
τολικῶν ἐκκλησιῶν ἀνέκασθεν προαβούμενα.

Ἀρθρον 2. Ἡ ὑπερτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία
ἐναπόκειται ὑπὸ τὴν τοῦ βασιλέως κυριαρχίαν εἰς
χείρας συνόδου διαρκoῦς, φερούσης τὸ ὄνομα „ἐπὶ
σύνodos τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος“.

Ὁ βασιλεὺς προσδιορίζει δι' ὀργανικὸν διατάγματος
τὴν γραμματεῖαν τῆς ἐπικρατείας, ἥτις θέλει ἐνεργεῖ
τὰ τῆς κυριαρχίας ταύτης καὶ ὑπὸ τὴν ὁποίαν θέλει
διαταλεῖ κατὰ τοιοῦτο ἢ σύνodos. Ἡ σύνodos αὕτη κα-

παρέδρει εἰς τὴν καθέδραν τοῦ βασιλείου, κρατῇ ἰδίαν Ἀσφαλίδα ἔχουσαν ἀνακαταρτισμένον σταυρὸν ἀναρτά-
λακτον μὲ τὸν ἐν μέσῳ τῶν παρῶντων τοῦ κράτους
καὶ φέρουσαν τὴν περιγραφὴν „Ἰερὰ σύνοδος τοῦ βα-
σιλείου τῆς Ἑλλάδος“.

Ἀρθρον 3. Ἡ σύνοδος σύγκαιται ἀπὸ πάντων μέλη,
ἐξ ὧν εἰς: πρόεδρος· καὶ δύο τοὐλάχιστον σύμβουλοι·
τὰ λοιπὰ δύο μέλη ἔμπορουν νὰ ᾖται ἐπίσης σύμβου-
λοι· ἀλλ' ἡ κυβερνήσις, ἐν τῷ ἐγκρίνῃ, δύναται νὰ
διορίσῃ ἐντὶ αὐτῶν ἓνα ἢ δύο παρέρρους, ἐκτὸς δὲ
τούτου ἓνα ἢ δύο συμπληρωματικούς συμβούλους ἢ
παρέρρους, ὅστινες ὅμως δὲν ἔχουν χάριν εἰς τὴν
σύνοδον εἰ μὴ ἐν περιπτώσει ἀπουσίας ἢ ἀσθενείας
ἐνὸς ἐνεργεῖ μέλους. Ὅλοι οὗτοι διορίζονται κατὰ
τῆς κυβερνήσεως.

Ἀρθρον 4. Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ σύμβουλοι θέλουν
λαμβάνεσθαι ἐκ μένων μητροπολιτῶν, ἀρχιεπισκόπων
ἢ ἐπισκόπων, οἱ δὲ παρέρροι ἐκ πρεσβυτέρων ἢ ιερο-
μονάχων. Κατ' ἑτος θέλει γίνεσθαι νέα ἐκλογή·
ἀλλὰ τὰ μέχρι τοῦδε ὑπάρχοντα μέλη ἔμπορουν νὰ
διορισθῶσιν ἐκ νέου. Ἐκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ συμ-
βούλων καὶ παρέρρων λαμβάνει ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ,
τὸν ὅποιον περιζῆται ἀπὸ τῷ ἰδιαίτερόν του ἐκκλη-
σιαστικῶν ὑποῦργημα· καὶ ἐπιμίσθιον δι' ἄλλην τὴν
διάρκειαν τῶν συνεδριακῶν χρόνων του.

Ἀρθρον 5. Αἱ ὑποθέσεις θεωροῦνται ἐνταῦθα,
καθ' ὃν τρόπον συμβαίνει καὶ εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς
ἐπιτροπὰς. Εἰς τὰς συζητήσεις ἀποφασίζει ἡ ψήφος
τῶν πλειόνων· κατὰ δὲ ἰσοψηφίαν, ὁ πρόεδρος ἔχει
τὴν νικῶσαν.

Ὅλα τὰ μέλη χρεωστοῦν νὰ ἀπογράφουν τὰς ἀπό-
φάσεις· ἀλλ' οἱ ἐταρογενεμένοις ἔμπορουν νὰ κατα-
χωρήσουν εἰς τὰ πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῶν
τοῦς λόγους τῆς διαφόρου γνώμης των.

Ἀρθρον 6. Εἰς τὴν σύνοδον παρευρίσκεται εἰς
βασιλικὴς ἐπίτροπος, διοριζόμενος καὶ αὐτός, καθὼς
καὶ ὁ γραμματεὺς τῆς συνόδου, κατὰ τοῦ βασιλέως·
οἱ λοιποὶ ὑπάλληλοι τοῦ γραφείου διορίζονται ἀπ'
ἐνθάδε· κατὰ τῆς συνόδου καὶ ἐπικυροῦνται κατὰ
τῆς κυβερνήσεως.

Ἀρθρον 7. Ὁ γραμματεὺς εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ γρα-
φείου καὶ κρατῇ τὸ πρωτόκολλον τῶν συνεδριάσεων·
ἔμπορὸν προσεῖται νὰ λαμβάνῃ μέρος εἰς τὰς συζητήσεις,
χωρὶς ὅμως νὰ ἔχῃ ἀποφασιστικὴν ψήφον.

Ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος παραδρέμει εἰς ὅλας τὰς
συνεδριάσεις τῆς συνόδου καὶ ἀντιπροσωπεῖται παρ' αὐτῇ
τὴν κυβερνήσιν· κάθε πράξις· γενομένη ἐν ἀπουσίᾳ
του εἶναι ἀκυρὸς. Ὁ αὐτὸς ἔχει τὸ δικαίωμα κατὰ
παραγγελίαν βασιλική· τινος ἀρχῆς ἢ καὶ δυνάμει
τῆς ἰδίας του θέσεως νὰ καθυποβάλλῃ προτάσεις εἰς
τὴν σύνοδον, τὰς ὁποίας αὐτὴ λαμβάνει ἀμέσως εἰς
σκέψιν καὶ ἀποφασίζει περὶ αὐτῶν ὅ τι κρίνει
εὐλόγον.

Ἀρθρον 8. Ὁ πρόεδρος, οἱ σύμβουλοι καὶ οἱ παρ-
έρροι ἐρεζίζονται τὸν ἐξῆς ὅρον·

„Ὁμῶς πιστὴν εἰς τὸν βασιλέα, ὑποταγὴν εἰς τοὺς
νόμους τοῦ βασιλείου, εὐσυνείδητον ἐκλήρωσιν τῶν
διαπιστευθέντων μοι χρόνων, πιστὴν διατήρησιν τῶν
δικαιωμάτων καὶ προνομίων τῆς ἀρθροδόξου ἀνατολικῆς
ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος,
διατήρησιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἀπὸ πάσης ξένης
ἐξουσίας, ἐνθάρμον ὑπεράσπισιν τῶν συμφερόντων αὐ-
τῆς, ἀποχὴν ἀπὸ παντὸς πλάγιου σκοποῦ, καὶ ἀκριβῆ
ἐκτέλεσιν ὧν ἐν γένει καὶ ἐν μέρει ἐνὸς ἐκαστοῦ
τῶν καθηκόντων τῆς ὑπηρεσίας μου.“

Ὁ δὲ βασιλικὸς ἐπίτροπος, ὁ γραμματεὺς καὶ οἱ
λοιποὶ ὑπάλληλοι τοῦ γραφείου θέλουν ὀρκισθῇ τὸν
συνῆθη τῶν ὑπαλλήλων ὅρων.

Ὁ ὅρος θέλει γίνεσθαι κατὰ μὲν τοῦ προέδρου,
τῶν συμβούλων, τῶν παρέρρων, τοῦ βασι-
λέως τοῦ ἐπιτρό-
που καὶ τοῦ γραμματέως ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, κατὰ
δὲ τῶν λοιπῶν ὑπαλλήλων ἐνώπιον τῶν μελῶν τῆς
συνόδου, συνεδριάζοντων ἐπὶ τούτῳ.

Ἀρθρον 9. Εἰς ὅλα τὰ ἐνὸς τῆς ἐκκλησίας ἐν-
εργεῖ ἡ σύνοδος ἀνεξαρτήτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς
ἐξουσίας. Ἐκαστὴ ὅμως εἰς τὴν ὑπεράσπισιν ἐξουσίαν
τοῦ κράτους ἀνήκει ἡ κυριαρχικὴ ἐκτελέσις ὧν ὧν
τῶν ἐνὸς τοῦ κράτους γινόμενων πράξεων, συμβαθ-
κῶν καὶ σχέσεων, ἔχει ἡ κυβερνήσις τὸ δικαίωμα
τοῦ νὰ λαμβάνῃ γνώσιν τοῦ ἀντικειμένου τῆς δια-
πραγματεύσεως, καὶ ἐπεμύνας πρὶν ζήτησῇ ἢ ἐγερσίς
(τὸ ἐνεκρίθῃ) τῆς κυβερνήσεως. δὲν ἔμπορὸν νὰ κεινο-
ποιηθῇ οὐδὲ νὰ ἐκτελεσθῇ καμμία συνεδριακὴ ἀπόφασις.
Εἰς τὸ προεῖμον τῆς ἐκτέλεσεως τῆς τοιαύτης ἀπο-
φάσεως πρέπει πάντοτε νὰ ἀναφέρεται ἡ ζήτησις
καὶ ληθθεῖται ἐγερσίς.

Ἀρθρον 10. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ἐκκλησίας
ἀνάγονται, κατὰ τοὺς εἰς τὰ ἀρθρα 11, 12 καὶ 17
ἀναφερομένους λεπτομερεστέρους προδιορισμούς,

α'. Ἡ περὶ τῶν δογμάτων διδασκαλία.

β'. Τὸ εἶδος καὶ ἡ ἐκτέλεσις τῆς λατρείας.

γ'. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων ἐκαστοῦ τῆς τάξεως
τοῦ κλήρου.

δ'. Ἡ θρησκευτικὴ διδασκαλία τοῦ λαοῦ.

ε'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ παιδαγωγία (la discipline
de l'Eglise).

ς'. Ἡ δοκιμασία καὶ ἡ χειροτονία τῶν ἐκ τοῦ
κλήρου.

ζ'. Ἡ καθιέρωσις τῶν εἰς τὴν λατρείαν ἀναγο-
μένων πραγμάτων καὶ οἰκοδομημάτων.

η'. Ἡ δικαιοδοσία εἰς καθ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὰ
ἀντικείμενα, π. χ. εἰς τὰ τῆς συνειδήσεως, τῆς ἐκ-
τέλεσεως τῶν θρησκευτικῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
χρόνων κατὰ τὰ δόγματα, τὰ δογματικὰ βιβλία καὶ
τὸν ἐπὶ τούτων τεθεμελιωμένον κανονισμὸν τῆς ἐκ-
κλησίας.

Ἀρθρον 11. Ἡ σύνοδος ἐπαγγυρεῖ εἰς τὴν ἀκρι-
βῆ διατήρησιν τῶν κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας
πρεσβυομένων δογμάτων, καὶ ἰδιαίτερος εἰς τὸ περι-
εχόμενον τῶν εἰς χρῆσιν τῆς νεολαίας καὶ τῶν ἐκ
τοῦ κλήρου προδιορισμένων καὶ περὶ θρησκευτικῶν
ἀντικειμένων πραγματευομένων βιβλίων· καὶ ὅσους
πληροφόρηθῇ θετικῶς, ὅτι ὁποιοσδήποτε ἀνθρώπος
ἐπιχειρεῖ νὰ ταράξῃ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου δι'
ἐτεροδιδασκαλίας διὰ προσγλυτισμοῦ ἢ κατ' ἄλλον
τινὰ τρόπον, προσκαλεῖ τὴν κοσμικὴν ἐξουσίαν νὰ
ἐπιφέρῃ θάνατον εἰς τὸ κακὸν κατὰ τοὺς πολιτι-
κούς νόμους.

Ἀρθρον 12. Ἡ σύνοδος ἐπαγγυρεῖται προσεῖται περὶ
τὴν ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων
καὶ ἐθίμων, περὶ τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν
εὐταξίαν τῶν ἱερῶν τελετῶν, καὶ ἐν γένει περὶ τὴν
δημόσιον λατρείαν· διατάττει ὅσα κρίνει συντείνοντα
εἰς τὴν εὐκοσμίαν τῶν ἐκ τοῦ κλήρου καὶ εἰς βελ-
τίωσιν αὐτῶν, καὶ φροντίζει, ὥστε οἱ ἱερωμένοι νὰ μὴ
ἀνασχολῶνται ἀπ' ἐναντίας τῶν ῥητῶς ἀπαγορευόντων
ἐκκλησιαστικῶν καὶ πολιτικῶν θεσμῶν, εἰς πολιτικὰ
πράγματα, μηδὲ νὰ λαμβάνωσι τὴν παραμικρὰν μετο-
χὴν εἰς αὐτά.

Ἀρθρον 13. Ὅλα τὰ ἀντικείμενα, ὅσα ἀνάγονται
μὲν εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, δὲν ἀφορῶσιν ὅμως
τὸ δογματικόν, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ᾖται καθ' αὐτὸ κοσμι-
κὰ, ἔχουσι τινα σχέσιν πρὸς τὴν ἐπικράτειαν καὶ τὸ
κοσμικὸν συμφέρον τῶν κατοίκων, εἶναι μὲν τῆς
ἀρμοδιότητος τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἀλλὰ χωρὶς ἰδαι-
τέρων συγκατάθεσιν καὶ σύμφωνον τῆς κοσμικῆς
ἀρχῆς δὲν ἔμπορὸν ἡ σύνοδος μόνη νὰ διατάξῃ τι
περὶ αὐτῶν.

Ἡ ὑπεράσπισις ἐξουσία τοῦ κράτους ἔχει μάλιστα τὸ
δικαίωμα ὅχι μόνον νὰ ἀπαγγεῖ τὸ νὰ πληροφωρηθῇ
προσηγουμένως περὶ ὧν τῶν τοιαύτων διαθέσεων,
ἀλλὰ καὶ δι' ἰδίαν διαταγμάτων νὰ ἐμποδίζῃ, ἐν
ὅπαρχῃ τι ἐν αὐταῖς δυνάμενον νὰ κατασταθῇ ἐπι-
βλαβὴς ὡς πρὸς τὸ δημόσιον συμφέρον.

Ἀρθρον 14. Τοιαῦτα ἀντικείμενα συμμάκτου εἶδους
(ἀρθρον 13) εἶναι πρὸς τοὺς ἄλλους κατ' ἐξοχὴν τὰ ἐξῆς·

1. Διατάξεις περί τῆς ἐξωτερικῆς λαοφιλίας, καὶ τοῦ καὶροῦ αὐτῆς, τοῦ τύπου αἰς ὃν, τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς οὐσίας, διόλου ἢ ὁ περιορισμὸς μόνον καταστήσεται.

2. Ὁ περιορισμὸς ἢ ἡ κατάστασις τῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταλαιᾶν κομῶν, παραστήσεται κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέχοντα εἰς τὸ ἐκτετατότερον μέρος τῆς λαοφιλίας.

3. Ὁ περιορισμὸς εἰς θέσεις ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἡ ἀδεια τῆς χορευτικῆς προσηγορίας καὶ διακρίσεων.

4. Ἡ διαίρεσις τῆς περιφέρειας τῶν διαφόρων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν.

5. Διατάξεις περί ἐκπαίδευτικῶν, παιδαγωγικῶν καὶ τιμωρητικῶν καταστημάτων διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου.

6. Ὑπονομικαὶ διατάξεις, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέχοντα συγχρόνως εἰς ἐκκλησιαστικὰ κατεστήματα.

7. Ἐκτακτοὶ ἐκκλησιαστικαὶ ταλαιᾶν, πρὸ πάντων ὅταν αὐτῶν πρόκειται νὰ γένουν εἰς ἀργασίους ἡμέρας ἢ ἐκτὸς τοῦ νεοῦ.

8. Νόμοι ἀφορῶντες τὰ κατὰ τοὺς γάμους, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέχοντα εἰς τὴν πολιτικὴν συμφωνίαν.

Ἄρθρον 15. Διατάξεις ἀναγόμεναι εἰς ἀντικείμενα συμμίκτου εἶδους καὶ ἀποφασιστέα μὴν παρὰ τῆς συνόδου, ἐπικυρωτέα δὲ παρὰ τῆς κυβερνήσεως, ἔχουν ἰσχὺν νόμων, καὶ ὡς τοιοῦτοι κοινοποιούνται παρὰ τῆς κυβερνήσεως διὰ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἐφημερίδος.

Ἄρθρον 16. Ὅλοι οἱ ἀρχιερεῖς τοῦ βασιλείου διαταλοῦν ὑπὸ τὴν ὑπεράστην ἐφορίαν τῆς συνόδου, λαμβάνουν παρ' αὐτῆς διατάξεις κατὰ ἀναφορὰν πρὸς αὐτὴν ὅλα ὅσα ἀνέχονται εἰς τὰ ἐσωτερικὰ καὶ ἐξωτερικὰ καθήκοντά της.

Ὁ ἀριθμὸς καὶ ἡ ἔκτασις τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ βασιλείου προσδιορίζεται παρὰ τῆς κυβερνήσεως κατὰ γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Αἱ ἐπισκοπὴν θέλουν προικοδοτηθῇ καταλλήλως· οἱ δὲ ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι διορίζονται μὴν κατὰ πρότασιν τῆς συνόδου παρὰ τῆς κυβερνήσεως, κατὰ δὲ γνωμοδότησιν τῆς αὐτῆς ἱερᾶς συνόδου, κλήν καὶ τοῦτο μόνον εἰς τὰς παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων προσδιορισμένας περιπτώσεις, μετατίθενται, παύονται καὶ πρὸς ποινὴν γίνονται ἐντελῶς ἐκπαιτῆς τῆς θέσεώς των. Περὶ διαίρεσεως τῶν ἐνορίων, περὶ προικοδοτήσεως αὐτῶν, καθὼς καὶ περὶ τοῦ εἰς αὐτά· καὶ εἰς ἄλλας ἐκκλησιαστικὰς ὑπηρεσίας ἱεροσμοῦ, θέλει γίνεαι φροντίς δι' ἰδικιῶν διαταγμάτων.

Ἄρθρον 17. Εἰς τὰ κατὰ αὐτὸ ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα ἔχει ἡ σύνοδος τὴν ὑπεράστην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὧν τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ, κατὰ τὰ εἰς τὸν 8 ἀριθμὸν τοῦ 10 ἁρθροῦ ἐνδιαλαμβανόμενα, οὐχ ἦτον καὶ ἐπὶ τῶν λαϊκῶν αὐτῶν. Ἀλλ' αἱ ἀποφάσεις τῆς δὲν ἔχουσιν νὰ ἐκτελεσθῶν εἰ μὴ μετὰ προηγουμένην ἐπικύρωσιν τῆς κυβερνήσεως καὶ συμφώνως μὲ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους.

Εἰς κοσμικὰ ἀντικείμενα ὑπόκεινται οἱ ἐκ τοῦ κλήρου εἰς τοὺς κοσμικοὺς νόμους καὶ τὰ κοσμικὰ πολιτικὰ ἢ ἐγκληματα δικαστήρια.

Ἄρθρον 18. Ἀντικείμενα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς πολιτικὰ, νὰ δικάζονται κατὰ τοὺς πολιτικοὺς νόμους καὶ νὰ διεκτελεσθῶν μόνον παρὰ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, εἶναι·

1. Συμφωνίαι, διαθήκαι καὶ ἄλλαι πολιτικαὶ πράξεις τῶν ἐκ τοῦ κλήρου.

2. Προδιορισμοὶ περί κινήτων καὶ ἀκινήτων κτημάτων, περί εἰσοδημάτων, ἐπικαρπίας καὶ λοιπῶν δικαιωμάτων τῶν ἐκκλησιῶν, τῶν μοναστηρίων καὶ τῶν ἐκ τοῦ κλήρου ἀτόμων.

3. Διατάξεις καὶ ἀποφάσεις περί ὧν τῶν πολιτικῶν πράξεων τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, ὅσοι δηλαδὴ ἔχουσιν νὰ θεωρηθῶν ὡς ἀστυνομικῶν διατάξεων παραβάσεις· καὶ ὡς πολιτικὰ πταίσματα ἢ ἐγκλήματα.

4. Νόμοι ἀφορῶντες τὰ κατὰ τοὺς γάμους, κατὰ τὸν αὐτὸν ἀνέχοντα εἰς τὴν πολιτικὴν συμφωνίαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς.

5. Διατάξεις περί διαδοχικῆς τῶν ββλίων τῶν γεννήσεων, θανάτων καὶ γάμων, θεωρουμένων ὡς καταστάσεων τῆς πολιτικῆς καταστάσεως, καὶ κατὰ τῆς αὐτῆς καὶ τῆς ἀποδοτικῆς ἰσχύος τῶν ββλίων, νὰ ἔσονται ὅλοιον κρατὶ οἱ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ὧν τῶν εἰς τὰς ἐφημερίδας ἀναγράφονται ἀποδοτικῶν ἐγγράφων.

6. Γενικαὶ διατάξεις περί υποχρεώσεως πρὸς εὐκοσμίαν καὶ διατήρησιν ἐκκλησιῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κτιρίων.

Ἄρθρον 19. Μὴ ἐξωτερικῆς κοσμικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς οὐδὲ ἡ σύνοδος οὐδὲ ἄλλος τις τῶν ἐκ τοῦ κλήρου ἔμπορει νὰ ἔχη ἀλλοτρίωσιν ἢ καμίας ἄλλης ἀμεσῶς σχέσιν. Πᾶσα τοιαύτη ἀλλοτρίωσις γίνεται διὰ τῆς ἀνηκούσης γραμματικῆς τῆς ἐπικρατείας.

Ἄρθρον 20. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐξουσία, κατὰ τὸν αὐτὸν ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῶν καθυμένων τῆς, ἔχει δικαίωμα εἰς τὴν ὑπεράστην τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας, καὶ ἐπομένως ὅλοι οἱ πολιτικοὶ ἀρχαὶ ὑποχρεοῦνται, ὅσοις ἀποδεχθῇ ὅτι προσβλήθωσιν τὰ δικαιώματα τῆς, τὴν προστατεύουν καὶ νὰ τὴν υποστηρίξουν κατ' αἰτήσιν τῆς.

Ἄρθρον 21. Ἐπίσης ὅμοι· καὶ κατὰ Ἑλλήν, ὅσοι νομίζεαι ἐαυτὸν ἀδικουμένον παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἀπ' ἐναντίας τῶν ὑπαρχουσῶν διατάξεων, ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐπικαλέσται τὴν βασιλικὴν ὑπεράστην.

Τοιαῦτα παράπονα κατὰ καταχρῆσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἔχουσιν νὰ γίνωνται ἀπ' εὐθείας πρὸς τὴν κυβέρνησιν ἢ πρὸς πᾶσαν ἄλλην διοικητικὴν ἀρχήν. Ὅλοι δὲ ἐξετάζονται παρὰ τῆς ἀνηκούσης γραμματικῆς τῆς ἐπικρατείας, ἥτις δὲν ἀποφασίζει περὶ αὐτῶν, εἰ μὴ ἀπ' οὗ ἀκούσῃ τὴν γνώμην τῆς συνόδου, ἐξαίρουμένων μόνον τῶν περιπτώσεων, αἵτινες ἀπαιτοῦν ταχύτητα, κατὰ τὴν εἰρημνίαν γραμμάτων ἔμπορει, πρὶν ἐπὶ ἐρωτήσῃ τὴν σύνοδον, νὰ ἀναβάλῃ τὴν διάταξιν, ἥτις ἔδωκεν αἰτίαν εἰς τὰ παράπονα.

Ἄρθρον 22. Ἡ κυβέρνησις ἔμπορει εἰς ἐπιστήμους περιστάσεις νὰ διατάξῃ διὰ τῆς συνόδου δημοσίου θεήσεως καὶ εὐχαριστηρίους ἑορτάς.

Ἡ βασιλικὴ ἐξουσία ἔχει ἐκτὸς τούτου τὸ δικαίωμα νὰ συγκαλέῃ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς γενικᾶς συνόδου τοῦ κράτους, νὰ διεκτελεσθῇ τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα, π. χ. νὰ διορίσῃ, πρέσβη καὶ γραμματεῖς, χωρὶς ὅμως νὰ παρεσθῇ παντάπασιν εἰς τὰ περὶ δογμάτων.

Ἄρθρον 23. Ὁ πρέσβης, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος, οἱ σύμβουλοι τῆς συνόδου, καθὼς καὶ οἱ συμπληρωτικοὶ σύμβουλοι, ἔχουν τὸν βαθμὸν τῶν συμβούλων τῆς ἐπικρατείας, οἱ δὲ πρέσβη καὶ οἱ γραμματεῖς τῶν τοῦ ὑπουργικοῦ συμβούλου. Ἀλλ' ὁ πρέσβης καὶ ὁ ἐπίτροπος τοῦ βασιλέως, κατὰ τὴν εἰς ὅλας τὰς ἐπιτροπὰς φυλαττεμένην τάξιν, προηγούνται τῶν συμβούλων.

Ἄρθρον 24. Εἰς ἐκκλησιαστικὰς ταλαιᾶς μνημονεύουν οἱ ἀρχιερεῖς πρῶτον μὲν τὸν βασιλέα, δεύτερον δὲ τὴν ἱερὰν σύνοδον λέγοντες· Μνήσθητι, κύριε, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν συνόδου, ἣν χάρισαι καὶ.

Ἄρθρον 25. Ἡ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαίδευσως γραμματεία τῆς ἐπικρατείας νὰ δημοσιεύσῃ καὶ ἐνεργήσῃ τὸ παρὸν διάταγμα.

Ἐν Ναυκλίῳ τῇ 23 ἰουλίου (4 αὐγούστου) 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως

ἡ ἀντιβασιλεία

Ὁ κόμης Ἀρμανσπέργ πρέσβης. Μόουερ. Ἐξέκ.

Οἱ γραμματεῖς τῆς ἐπικρατείας

Σ. Τριπούκης πρέσβης. Α. Μαυροκορδάτος. Γ. Ψάλλας. Γ. Πραϊδης. Ι. Κωλέττης. Δ. Σπυρίδης.

11.

EDICTUM QUO SACRAE SYNODI MINISTRI DESIGNANTUR*

1833 iulii 26 / augusti 6.

*Οὕτως ἰδίᾳ δεῖξαι βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

Ἀποδυνάμει τὴν γνώμην τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως γραμματείας, ἀπεραιοῦμαι νὰ διαρίσωμαι, καὶ διαρίζωμαι

1. Πρόεδρον τῆς ἱερᾶς συνέδου τὸν μητροπολίτην Κορίνθου κ. Κόρυλλον.

2. Ἐπιτροπὸν τῆς ἐκπαιδεύσεως τὸν ὑπουργικὸν σύμβουλον κ. Κωνσταντῖνον Δ. Σχινᾶν.

3. Συμβούλους, τὸν μητροπολίτην Θυρῶν κ. Παύλον, τὸν μητροπολίτην Σαντοῦνης κ. Ζαχαρίαν, τὸν πρῶτον μητροπολίτην Λαρίσης, ἐκκλησιαστικὸν τοποτηρητὴν Ἠλίδος, κ. Κόρυλλον, καὶ τὸν ἐπίσκοπον Ἀνδρούσης κ. Ἰωσήφ, καὶ

4. Γραμματεῖα, τὸν ἱερομόναχον κ. Θεοκλήτην Φαρμακίτην.

Τὸ ἐπιμίσθιον τῆς ὑπηρεσίας τοῦ προέδρου προδιρίζεται εἰς 3000 δραχμὰς κατ' ἔτος, τὰ τοῦ ἐπιτροπῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐκείνου συμβούλου εἰς 2400 δραχμὰς. Ὁ μισθὸς τοῦ γραμματέως προδιρίζεται εἰς 2400 δραχμὰς ἑτησίως· τῷ δίδεται δὲ καὶ ἐπιμίσθιον 600 δραχμῶν. Τὸ ἐπιμίσθιον τοῦ ἐπιτροπῆς τῆς ἐκπαιδεύσεως θέλει πληρῶνεται ἀπὸ τὸ ταμεῖον τῆς ἐκπαιδεύσεως, τὸ δὲ ἐπιμίσθιον καὶ ὁ μισθὸς τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς συνέδου πρὸς τὸ παρὸν

ἀθλοὶ χορηγῶν ἀπὸ τῶν ταμείων τῆς ἐκπαιδεύσεως· ἀλλὰ θέλει ἀποδοθῇ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως οὐκ ἀποδοθέντων ταμείων.

Τέλος διαρίζωμαι ὡς πρῶτον συμπληρωτικὸν σύμβουλον τὸν ἐπίσκοπον Ἠλιουπόλεως κ. Ἀνδρέαν, καὶ ὡς δευτέρου συμπληρωτικὸν σύμβουλον τὸν ἐπίσκοπον Τολωνίου κ. Νεόφυτον.

Εἰς ἐκείτους τῶν κυρίων τούτων θέλει γνωστοποιηθῇ ὁ διαρισμὸς τοῦ, καὶ ἐκείτος θέλει προσληθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀρρωστήσιν τοῦ ν' ἀναλάβῃ τὴν σημαντικὴν ὑπηρεσίαν τοῦ.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ γραμματεῖα ἐκφορτίζεται τὴν ἐκτέλεσιν καὶ κοινοποιῶν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τὴν 26 ἰουλίου (6/αὐγούστου) 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως
ἡ ἀντιβασιλεία.

Ὁ κόμης Ἀρμανσπέργ πρόεδρος. Μάουρα. Ἐδὲν.

Ὁ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ, τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοτικῆς ἐκπαιδεύσεως γραμματεὺς τῆς ἐκπαιδεύσεως

Σ. Τρικούκης.

12.

SYNODI RECENS CONDITAE EPISTOLA AD OMNES HELLADIS EPISCOPOS MISSA**

1833 iulii 30.

Ἀριθ. 8

Ἐγκύκλιος. Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τοὺς σεβασμιωτάτους μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους, ἐπισκόπους καὶ ἐκκλησιαστικοὺς τοποτηρητὰς τοῦ βασιλείου. Κατ' ἐγκρίσιν τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος γνωστοποιεῖται.

Ἡ κυβερνήσις τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος εὖρε καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καθὼς καὶ τὴν πολιτικὴν τοῦ βασιλείου κατέστησεν ὅχι κατ' εὐχὴν ἐξ αἰτίας τῶν διεινῶν περιστάσεων· καὶ τοῦτο δὲν λανθάνει κανένας.

Ἀσχολουμένη δὲ ἀπ' αὐτῆς τῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀφιζούσης τῆς εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς δευτέρας, δὲν ἠδύνατο οὕτως ἡθελε νὰ μὲν ἀδιόφορος καὶ εἰς τὴν τῆς πρώτης, καὶ τοσοῦτω μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ βελτίωσις τῆς καταστάσεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου τῆς κρίνεται ἀναγκασιότατη εἰς τὴν ἡθικὴν τῶν χριστιανῶν βελτίωσιν.

Ἀλλ' εἰς τὸ νὰ φθάσῃ ἀσφαλίστατον καὶ ὀρθότερον ἡ κυβερνήσις τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος εἰς τὸν κατὰ πάντα λόγον ἀξιόπαινον τοῦτον σκοπὸν, ἀναγκαῖον ἔκρινε νὰ συγκαλέσῃ εἰς τὴν προσωρινὴν βασιλικὴν καθέδραν ὅλους τοὺς ἐντὸς τοῦ βασιλείου σεβασμιωτάτους ἀρχιερεῖς· καὶ ὡς ἀποῦσα τὴν κατὰ τούτου ἀτομικὴν γνώμην τῶν. Οὗτοι δὲ μετὰ βαθεῖαν συνέψιν συντελεστικωτάτην εἰς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀνέκρινον τὴν ὀριστικὴν τῆς ἐκκλησίας τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀνεξαρτησίαν ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας, προηπάρχουσας μάλιστα πραγματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔτους 1821, κατὰ κοινὴν ἰθὺν καὶ θέλησιν καὶ φήγον, καὶ ἐξέφρασαν ὁμοφώνως τὴν ἐρεσιν τοῦ νὰ διακηρυχθῇ ἐπισήμως ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῆς παρὰ τῆς κυβερνήσεως· διότι ὑποκειμένη ἡ ἐκκλησία τοῦ βασιλείου εἰς ἄλλην ἐξουσίαν, μένει πάντοτε εἰς τὴν ἐξόριστον κακὴν κατὰστασιν, ἡθελεν ἀποδοξασθῇ ὅτι ἡθελεν ἐξαρθῆαι εἰς τὴν ἐπὶ τὰ κρείττω πρόδον καὶ προκοπὴν, καὶ δὲν ἡθελε

συνταλεῖ καὶ εἰς τὴν ἡθικὴν τῶν χριστιανῶν βελτίωσιν, κατὰ τὸν ὀφειλόμενον σκοπὸν τοῦ θεμελιωτοῦ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀλλὰ πνεύσεως τῆς ἀπὸ πάσης ἄλλης ἐξουσίας ἐξαρτήσεως τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, καθισταμένης τῆς ἐκκλησίας ταύτης αὐτοκαθάρτου ἀνάγκη πᾶσα ἦτο νὰ ἀντικαταστήθῃ ἄλλη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ· ἡ ἐκκλησία ὅλου τοῦ ἔθνους δὲν ἠδύνατο νὰ μὲν ἀδιόκητος.

Ἐκρίθη λοιπὸν εὐλογον νὰ συστηθῇ σύνοδος διαρκής, ἐνεργόσα κατὰ μὲν τὰ ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας πράγματα, ὅσον τὰ δόγματα καὶ τὰς ἱερὰς τελετάς, κατὰ τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις, ἀπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἐλευθέρως· κατὰ δὲ τὰ ἐκτὸς, ὅσον τὸ διοικητικὸν αὐτῆς μέρος, ὑπὸ τὴν κοσμητικὴν ἐξουσίαν, κατὰ τὴν ἀρχαιοτάτην τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας συνήθειαν, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας καὶ τοὺς πολιτικὸς νόμους.

Ἀλλ' ἀναγνωρίζομένης καὶ χρηυτομένης τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, μὴ ἐκλήθῃ τις ἐκ τούτου ἀφορμὴν εἰς τὸ νὰ ὑποτιμώσῃ διαφορὰν τινα ἢ παρεκτροπὴν ἀπὸ τῶν ἀνέκρινον προεβουλομένων θείων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν τελετῶν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Ταῦτα μένουσα διὰ πάντοτε τὰ αὐτὰ ἀναλλοίωτα καὶ ἀπαράρτητα, μηδὲ ἴσως ἐνὸς προστιθεμένου ἢ ἀφαιρουμένου· καὶ καθ' ὅσον ἀποβλέπει ταῦτα, εἶναι καὶ μένει ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου ἡνωμένη καὶ συνδεδεμένη μετὰ πᾶσαν τὴν ὀρθοδόξου ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κεφαλὴν, τὸν κύριον καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ πολυαγάπητος ἡμῶν βασιλεὺς ἡμᾶς ἐπέτρεξε τὸ κλεινὸν ἔθνος τῆς νῆας αὐτοῦ πατρίδος, ἔδωκεν ἐπισήμως τὴν πάνδημον ὁμολογίαν, ὅτι θέλει προστατεύει εὐσυνειδότως τὴν ὀρθοδόξον

* Oecumenius, t. cit., p. 184-5.

** Oecumenius, t. cit., p. 190-2.

ιδίους, τὸ ἑκατέρωθεν ἀντιπαραστήσαντες. Ποτε δὲ λοιπὸν, τοιαύτην ἔχον ἐγγύτητα, ὅτι ἡ ἀντιπαραστή-
 ανατολικὴ ἐκκλησία ἔχει μόνον δὴν θύλακας βλασφῆ-
 ποτε κατὰ τὸ παραμικρὸν, ἀλλὰ μάλλον καὶ θύλακας
 προστασίας (συμφῶς παρ' ἐκείνου, τὸν ὁποῖον
 ἡ θύλακας ἀντιπαραστήσαντες βασιλεὺς τοῦ ἰδίου, τοῦ
 ὁποῖου αὐτὴ ἀντιπαραστήσαντες ἐλευθερίαν παρὰ πᾶσαν
 προσδοκίαν τῶν ἰδίων, καὶ, λέγοντες, τοιαύτην βα-
 σιλικὴν ἐγγύτητα ἔχον, δύναται ποτε νὰ ὑποτασσῇ
 τὴν πονηρίαν; Ποτε μὴ πονηρικὸς ἐν συνειδήσει
 δύναται ποτε νὰ ἐξέλθῃ ἐκ τῆς κατὰ τὸ ἔξωθεν
 αἰδῶς ἀντιπαραστήσαντες τῆς ἐκκλησίας; διαφύγει κατὰ τὸ
 ἑκατέρωθεν;

Κατὰ τὴν ἀντιπαραστήσαντες λοιπὸν ἀντιπαραστήσαντες
 οὐκ ἐπὶ τῶν ἐν τῷ κράτει οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν
 ἀρχιερέων, ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ βασιλεὺς ἡμῶν καὶ
 κύριος, διακηρύσσας τὴν ἀντιπαραστήσαντες τῆς ἐκκλησίας
 τοῦ βασιλείου του, ἐγκατέστησε σύνοδον διαρκή, ὡς
 ὑπερτάτην ἀρχὴν, εἰς διοίκησιν αὐτῆς.

Ἡ σύνοδος αὕτη τῆς ἐκκλησίας τοῦ Ἑλληνικοῦ
 βασιλείου κατεστάθη καὶ καθ' ἑαυτὴν πολιτικῆς καὶ
 ἐκκλησιαστικῆς κατὰ τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην τοῦ
 λόγοντο; μηνός· ἡ ἡμέρα αὕτη θύλακας μὲν διὰ παν-
 τὸς ἀξιοσημειώμενος.

Ἡ σύνοδος αὕτη, πρῶτον χρόνος τῆς λογίζεται, νὰ
 ἐξηγήσῃ πρὸς πάντας ὁμοίως, τοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφοὺς
 καὶ συλλειτουργοὺς, τοὺς εἰλικρινεῖς καὶ ἀγαθοὺς
 σκοποὺς τῆς κυβερνήσεως τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος
 καὶ τὰς κατὰ τὴν ἀληθινὴν βελτίωσιν τῆς κατεστά-
 σεως τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ κλήρου αὐτῆς βασιλικῆς
 τῆς ἐν τῇ φροντίδῃ, καὶ νὰ οὖς προσκαλέσῃ νὰ ἐξηγή-
 σῃται ταῦτα καὶ πρὸς πάντας τὸν κλήρον καὶ τὸν πιστὸν
 τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος; λαόν.

Χρόνος αὕτης λογίζεται προσεῖν νὰ οὖς προσκα-
 λέσῃ νὰ ἐξηγήσῃται μετ' ἡμῶν διὰ ταῦτα πρὸς
 τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα, καὶ νὰ δεηθῇ τοῦ παντο-
 δυνάμου θεοῦ μετ' ἡμῶν ἐκ ψυχῆς καὶ καρδίας ὑπὲρ
 τῆς συντηρήσεως τῆς ὑγείας, ὑπὲρ τῆς μακροβιότητος;
 αὐτῆς καὶ ὑπὲρ στερεώσεως τοῦ ἐνδόξου αὐτῆς; θρό-
 νου εἰς γενεὰς γενεῶν.

Ἡ διαρκὴς σύνοδος ἰσχυρὰ αὕτης χρόνος λογίζεται
 νὰ προσκαλέσῃ πάντας ὁμοίως εἰς τὸ νὰ γνωρίζῃται
 αὐτῇ, κατὰ τὸν βασιλικὸν ὁρισμὸν, ὡς ὑπερ-
 τάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, καὶ πρὸς αὐτὴν νὰ
 ἀντιπαραστήσαντες κατὰ παντὸς ἀντιπαραστήσαντες ἐν τῇ
 ἑκατέρωθεν κατὰ τὸ ἑκατέρωθεν διαφύγει εἰς αὐτὴν κατὰ
 πάντα.

Τὰ καθ' ἑαυτὴν ταῦτα χρόνος τῆς ἰσχυρὰ λογίζεται
 ἡ σύνοδος νὰ κατὰ γνωστὰ καὶ πρὸς πάντας ὁμοίως
 πρὸς ἀρχὴν καὶ ἀντιπαραστήσαντες οὖς; ἐξ αὐτῶν θύλακας
 γνωρίζῃ ἐν ταῦτῃ ἐκαστος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊ-
 κός, ἀντιπαραστήσαντες καὶ τὰ κατὰ τὴν ὁρισμένην καὶ τὰ
 κατὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸν κλήρον αὕτης εἰλικρινῆ
 φρονήματα τῆς κυβερνήσεως τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος;
 εἰς αὐτὰ θύλακας εἴρῃ τὴν κατὰ τῆς διατηρήσεως; τῆς
 καθαρότητος; τὸν κατὰ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας
 ἀντιπαραστήσαντες δογματικῶν καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτῶν
 ἐναντίον πάσης προσβολῆς; εἰς αὐτὰ θύλακας εἴρῃ ὅτι
 πᾶς ἀληθινὸς χριστιανός, πᾶν τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλη-
 σίας τέκνον γινώσκον ἡδυνάτο ποτε νὰ ἐκτιμῇται εἰς
 δόξαν τῆς ἐκκλησίας του καὶ εἰς βελτίωσιν τῆς κατε-
 στάσεως τοῦ κλήρου αὐτῆς.

Ἡ σύνοδος ἀρχαίᾳ τὸν ἀρχαίᾳ τῆς κατὰ τὰ
 ἰσχυρὰ αὕτης καθ' ἑαυτὴν ἐκκλησιαστικῆς τὴν ἐξ ὁμοῦ
 βοηθῆσαι καὶ χάριν εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ διευθύνῃ τὰ
 ἔργα τῆς πρὸς δόξαν τῆς ἐκκλησίας. Προσκαλέσῃ δὲ
 καὶ ὁμοίως πάντας εἰς τὸ νὰ συνεργήσῃ καὶ συμπρά-
 τῃ ἐν πάσῃ εἰλικρινείᾳ εἰς ταῦτα. Ταῦτα ἀπαι-
 τεῖται παρ' ὁμοίως καὶ ἡ κυβερνήσις τῆς αὐτοῦ μεγα-
 λειότητος.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 30 ἰουλίου 1833.

Τὰ μέλη τῆς ἰσχυρὰς συνέδου.

Ὁ Κορίνθιος Κύριλλος πρόεδρος. Ὁ Θηβῶν Πα-
 τοῖς. Ὁ Λαρίσης Κύριλλος, καὶ ἐκκλησιαστικὸς τοπο-
 τηρητής Ὡλένης. Ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ. Ὁ Ἡλίου-
 πόλεως Ἀνθίμος, ἀντὶ τοῦ Σαντορίνης; καὶ Ζαχαρίου.
 Ὁ γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης.

13.

SYNODUS REGEM ROGAT DE AGENDI MODO AB IPSA SERVANDO IN EXPEDIENDIS NEGOTIIS*

1833 augusti 4.

Ἀριθ. 24. Ἡ ἰσχυρὰ σύνοδος.

Πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ γραμμα-
 τείαν τῆς ἐκκλησίας.

Ἐπειδὴ διὰ τὴν ταχέως πρὸς τὸν ἀρχαίᾳ τῆς
 συνέδου εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχῃ αὕτη γενικὴν
 ἀδελφὴν τοῦ νὰ κατὰ ἑαυτὴν ἀλλοτρίωσιν μὲ τὰς
 ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς τοῦ κράτους,
 ὁποῖος δὲν πρόκειται λόγος κατὰ ὑποθέσεων, αἱ ὅσαι
 ἀπαιτοῦν ἐπιστημονικὴν καὶ τὴν διὰ τόκου δημοσίαν
 διὰ τοῦτο παρακαλεῖται ἡ γραμματεία αὕτη νὰ κατὰ
 ποδὲν τὸ πρῶτον εἰς τὴν οὐκ ἐπὶ τῇ κυβερνήσει,

ἐκτιμῇται τὰς κατὰ τοῦ ἀντιπαραστήσαντες τοῦτο δια-
 ταγὰς τῆς καὶ ζητοῦσα νὰ προσδιορισθῇ αἱ περι-
 στάσεις, κατ' ὅς δύναται ἡ σύνοδος νὰ γράφῃ ἀμείωτος
 πρὸς τὰς διαφόρους ὑπαλλήλους ἀρχὰς τοῦ κράτους,
 χωρὶς προηγουμένην ἰδιαίτην ἀδειαν τῆς κυβερνή-
 σεως.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 4 αὐγούστου 1833.

Τὰ μέλη. Ὁ Κορίνθιος Κύριλλος πρόεδρος. Ὁ
 Λαρίσης καὶ ἐκκλησιαστικὸς τοποτηρητής Ὡλένης
 Κύριλλος. Ὁ Ἀνδρούσης Ἰωσήφ. Ὁ Ἡλίουπόλεως
 Ἀνθίμος. Ὁ γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης.

14.

REX MODUM DETERMINAT, QUO CAUSAE A SYNODO DECIDENDAE SINT**

1833 augusti 15/27.

Ὁμοῦ, ἑλὼν θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ πρότασιν τῆς ἰσχυρὰς συνέδου καὶ ἀκούσαντες
 τὴν γνώμην τῆς ἡμετέρας ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ
 γραμματείαν τῆς ἐκκλησίας, ἀπαρτίσαμεν καὶ δια-
 τάττομεν τὰ ἑξῆς:

Ἄρθρον 1. Κατὰ τὰς εἰς τὰ ἄρθρα 2—12 τῆς
 διακηρύξεως ἀναφερομένης περιπτώσεως, ἡ ἐκκλησία
 τῆς κυβερνήσεως τότε μόνον νὰ ζητῇται, όταν πρό-
 κληται νὰ ἐκδοθῇ νέοι νόμοι ἢ νέοι διατάξεις ἢ

ἄλλοι γενικοὶ κατὰ ἑκατέρωθεν τῆς ἐκκλησίας ὑπο-
 θέσεων ὁρισμοί, μὴ ἐκτιμῇται εἰς ὑπερβαίνοντες
 νόμους καὶ διατάξεις.

Ἄρθρον 2. Εἰς ὅλας τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τῶν
 ἀρθρῶν 9—12 τὸ ἐξωρεθῇ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου
 ἀνακληροῦ τὸν τόπον τῆς ἐκκλησίας, ἥτις τότε μόνον
 εἶναι ἀνάγκη νὰ ζητῇται, όταν ὁ ἐπιτροπὸς φρονῇ,
 ὅτι πρέπει νὰ ἀρνηθῇ τὸ ἐξωρεθῇ.

Ἄρθρον 3. Τὸ ἐξωρεθῇ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρό-
 που.

* Ομοσπονδία, τ. α', σ. 194.

** Ομοσπονδία, τ. α', σ. 198-9.

που πρέπει να γράφεται εις τὸ σχέδιον. Εἰς δὲ τὸ καὶ ἐπὶ ἐγγράφον μόνον νὰ ἀναγράφεται· εἶναι δὲ ἀνάγκη νὰ μνηολογῆται καὶ νὰ υπογράφηται κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον. Ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος εἶναι προσωπικῶς ἐκτελεστὴς διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀρρήτων ἐρῶν, καὶ ἰδιωτικῶς ὅταν γράφῃ τὸ ἐδικωρῆθη.

Ἄρθρον 4. Κατὰ τὰς εἰς τὸ 14 ἄρθρον (ἀριθ. 1 καὶ 8) περιεχομένας παραπτώσεις, καὶ ὅταν κατὰ τὸν ἀριθ. 4 τοῦ αὐτοῦ ἄρθρου πρόκηται περὶ ἀδείας διὰ χειροτονίαν ἱερέων ἢ διακόνων, ἡ ἐγκρισὶς τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου ἀρκεῖ.

Κατὰ τὰς εἰς τὸ ἄρθρον 14 (ἀριθ. 2, 6, 7) περιεχομένας παραπτώσεις· πρέπει νὰ λαμβάνηται ἡ ἐγκρισὶς τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματείας· κατὰ πόσον ἄλλην ὁμοίαν περιπτώσιν, καθὼς καὶ ὅταν ἀρρήται τὴν ἐγκρισὶν ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἢ ἡ γραμματεία, ἀνάγκη νὰ ζητῆται ἡ συγκατάθεσις τοῦ βασιλέως.

Ἡ ἐγκρισὶς τίθεται ἐπὶ τοῦ καθαρῶ τῆς συνέδου ἀποφάσεως.

Ἡ ἐγκρισὶς πρέπει νὰ μνηολογῆται καὶ νὰ υπογράφηται κατὰ τὸν προσήκοντα τρόπον.

Ἄρθρον 5. Καθόσον ἀνάγκη· εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων τῆς συνέδου, δίδεται ἡ ἐκτελέσις

α) Παρὰ τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου, ὅταν πρόκηται λόγος περὶ κοινῆς ἀσφαμέντων σφαλμάτων περὶ τὴν παιδαγωγίαν· π. χ. περὶ ἀπλῶν ἐπιπλήξεων, χρηματικῶν προστίμων κατωτέρων τῶν 50 δραχμῶν, ἢ περὶ σωματικοῦ περιορισμοῦ διαρκούντος ὀλιγώτερον τῶν 3 ἡμερῶν.

β) Παρὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματείας διὰ σημαντικώτερας παιδαγωγικὰς ποινὰς, διὰ χρηματικὰ πρόστιμα 50—500 δραχμῶν, διὰ σωματικῶν περιορισμῶν ἀπὸ 3 ἡμερῶν μέχρις 6 ἑβδομάδων,

διὰ προσωρινὴν πόσιν τῶν χρᾶν μὴ ὑπερβαίνουσαν τὰς 6 ἑβδομάδας, δι' ἐκκλησιαστικὰ μὴ δημόσια ἐκπαιδεύματα· καὶ τέλος

γ) Παρὰ τοῦ ἰδίου βασιλέως δι' ἑλας τὰς ἀνωτάτας ποινὰς, δηλαδὴ διὰ πόσεις χρᾶν ὑπερβαίνουσας τὰς 6 ἑβδομάδας, διὰ καθαρῶσεις, ἐκπτώσεις τοῦ ὅπουγγίματος, διὰ δημόσια ἐκπαιδεύματα, καὶ ἄλλας δημοσίας ποινὰς ἀναγομένης εἰς τὴν τιμὴν τοῦ τιμαρουμενοῦ, δι' ἀπορισμοὺς, χρηματικὰ πρόστιμα ὑπερβαίνοντα τὰς 500 δραχμὰς, καὶ διὰ σωματικῶν περιορισμῶν ἐκτελεστικῶν τῶν 6 ἑβδομάδων.

Ἄρθρον 6. Ἡ ἐκτελέσις δίδεται κατὰ τὸν εἰς τὸ τέλος τοῦ 4 ἄρθρου προσδιορισθέντα τύπον.

Ἡ ἐκτέλεσις γίνεται κατ' ἑλας τὰς ἀπλῆς ἐκκλησιαστικὰς ποινὰς καὶ τὰ ἐκπαιδεύματα διὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν· κατ' ἑλας δὲ τὰς λοιπὰς, διὰ τοῦ ἀνέμμενου νομάρχου.

Τὰ χρηματικὰ πρόστιμα ἐμβαίνουν εἰς τὸ συστηθεὶς ὁρισμένον γινῶν ἐκκλησιαστικῶν ταμεῖον.

Ἄρθρον 7. Διατάζει· καὶ αἰτήσεις τῆς συνέδου πρὸς πολιτικὰς ἀρχὰς δὲν διευθύνονται ἀμέσως πρὸς αὐτάς, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματείας. Περί· διὰ τῆς ἀλληλογραφίας καὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τῶν ὑποθέσεων τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπαλλήλων, θέλομεν ἐκδώσει ἐν καιρῷ ἀκριβεστέρους ὁρισμοὺς.

Ἡ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματεία νὰ ἐκτελέσῃ καὶ δημοσίευσίς τε παρὸν διάταγμα.

Ναύπλιον, τὴν 15/27 ἀπριλίου 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως, ἡ ἀντιβασιλεία.

Ὁ κόμης Ἀρμανσπέργ πρόεδρος. Μάουερ. Εἰδίκ.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματεὺς τῆς ἐκτελέσεως
Σ. Τρικούκης.

15.

DECRETUM QUO HELLADIS DIOECESIBUS RECENS CIRCUMSCRIPTIS NOVI
PRAEFICIUNTUR ANTISTITES*

1833 novembriis 21.

Διάταγμα

περὶ διορισμοῦ τοῦ προσωπικοῦ τῶν ἐπισκοπῶν τοῦ βασιλείου.

Ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς ἱερᾶς συνέδου, καὶ κατὰ γνωμοδότησιν τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματέως τῆς ἐκτελέσεως, ἀπεφασίσαμεν καὶ διατάττομεν·

Α'. Πρὸς πνευματικὴν ἐπισκοπίαν καὶ διευθύνειν τῶν διὰ τοῦ ὑπὸ τὴν χεσινὴν ἡμερομηνίαν ἐκδοθέντος ἡμετέρου διατάγματος προσωρινῶς διατεθέντων ἐπισκοπῶν τοῦ ἡμετέρου κράτους, διορίζονται οἱ ἑξῆς σεβασμιώτατοι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι.

1. Κορινθίως, ὁ μέχρι τοῦδε Κορίνθου α. μητροπολίτης κ. Κύριλλος.

2. Ἀργολίδος, ὁ πρῶν Λαρίσης α. μητροπολίτης κ. Κύριλλος.

3. Τίρας, ὁ μέχρι τοῦδε Αἰγίνης α. μητροπολίτης κ. Γεράσιμος.

4. Ἀχαΐας, ὁ πρῶν Πατρῶν α. ἐπίσκοπος κ. Μελέτιος.

5. Ἠλείας, ὁ μέχρι τοῦδε Δαμιάων α. ἐπίσκοπος κ. Ἰωάννης.

6. Αἰγιαλείας, ὁ α. ἐπίσκοπος Εὐδοκίμης κ. Γρηγόριος.

7. Κυναιθῆς, ὁ πρῶν Μοσχονησίων α. ἐπίσκοπος κ. Βαρδολομαῖος.

8. Τριφυλίας, ὁ α. ἐπίσκοπος Ἐλαίας κ. Παῖσιος.

9. Μεσσηνίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀνδρούσης α. ἐπίσκοπος κ. Ἰωσήφ.

C 10. Μεθώνης, ὁ πρῶν Σηλυβρίας α. μητροπολίτης κ. Μακάριος.

11. Μαντινείας καὶ Μεγαλοπόλεως, ὁ διὰ τοῦ ἀπὸ 8/30 οκτωβρίου ἡμετέρου διατάγματος διορισθεὶς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Τεγαιτίδος καὶ Μαντινείας α. μητροπολίτης πρῶν Τριπόλεως καὶ Ἀμυκλῶν κ. Διονύσιος.

12. Κυνουρίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ῥέοντος καὶ Πρασσοῦ α. μητροπολίτης κ. Διονύσιος.

13. Ἐρυμανθίας, ὁ πρῶν Ἀρδαμαρίου α. ἐπίσκοπος κ. Ἰγνάντιος.

14. Γορτύνης, ὁ πρῶν Παραμυθίας α. ἐπίσκοπος κ. Προκόπιος.

15. Λακεδαιμόνιος, ὁ α. ἐπίσκοπος Χαριουπόλεως κ. Δανιήλ.

D 16. Σελλασίας, ὁ μέχρι τοῦδε Βρεσθῆνης α. ἐπίσκοπος κ. Θεοδώρητος.

17. Ἐκιδάουρου Λιμηρᾶς, ὁ μέχρι τοῦδε Παροναξίας α. μητροπολίτης κ. Ἰερόθεος.

18. Γυθείου, ὁ μέχρι τοῦδε Καρυουπόλεως α. ἐπίσκοπος κ. Κύριλλος.

19. Ἀσίνης, ὁ μέχρι τοῦδε Λαγίας α. ἐπίσκοπος κ. Μακάριος.

20. Οἰτύλου, ὁ μέχρι τοῦδε Μαΐνης α. ἐπίσκοπος κ. Ἰωσήφ.

21. Ζυγού, ὁ μέχρι τοῦδε Πλάτης α. ἐπίσκοπος κ. Ἀνθίμος.

22. Καρδαμύλης, ὁ μέχρι τοῦδε Μηλίας α. ἐπίσκοπος κ. Ἰωαννίκιος. (Μηδέλας ἀνατρεπομένου τοῦ παρὰ τῆς ἱερᾶς συνέδου εἰς τοὺς τρεῖς ταλνταίους

ἐπισκόπους διὰ τὴν ἀνευ ἀδείας χαρτονομίαν ἐπι-
βληθεὶς ἀποκρίσει ἐκκλησιαστικοῦ ἐπιτίμιου.)

23. Ἀκαρνανίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ναυπλίου καὶ
Μισολογγίου α. μητροπολίτης κ. Πορφύριος.

24. Καλλιθέρας, ὁ μέχρι τοῦδε Αἰτίας καὶ Ἀγρί-
νου α. ἐπίσκοπος κ. Δοσίθεος.

25. Φωκίδος, ὁ μέχρι τοῦδε Καρύστου α. ἐπίσκο-
πος κ. Νεόφυτος.

26. Φθιώτιδος, ὁ μέχρι τοῦδε Εὐρίκου α. μητρο-
πολίτης κ. Ἰάκωβος.

27. Ἀσπιδος, ὁ πρώην Ἀγκύρας α. μητροπολίτης
κ. Ἀγαθάγγελος.

28. Ἀττικῆς, ὁ μέχρι τοῦδε Ταλαντίου α. ἐπίσκο-
πος κ. Νεόφυτος.

29. Βοιωτίας, ὁ μέχρι τοῦδε Θηβῶν α. μητροπο-
λίτης κ. Παῖσιος.

30. Αἰγίνης, ὁ πρώην Ἐλασσόνης α. μητροπολίτης
κ. Σαμουήλ.

31. Εὐβοίας, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀθηνῶν καὶ Λεβαδείας
α. μητροπολίτης κ. Ἀνθίμος.

32. Καρυστίας, ὁ πρώην Χίου α. μητροπολίτης
κ. Δανιήλ.

33. Σκοπέλου, ὁ μέχρι τοῦδε α. ἐπίσκοπος αὐτῆς
κ. Εὐγένιος.

34. Σκύρου, ὁ μέχρι τοῦδε α. ἐπίσκοπος αὐτῆς
κ. Γρηγόριος.

35. Κυκλάδων, ὁ πρώην Ἠλιουπόλεως α. ἐπίσκο-
πος κ. Ἀνθίμος.

36. Ἀνδρου, ὁ μέχρι τοῦδε Ἀνδρου καὶ Σύρας
α. μητροπολίτης κ. Διονύσιος.

37. Κύθνου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Τζίας καὶ Θερμίων
α. μητροπολίτης κ. Νικόδημος.

38. Μήλου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Σίφνου α. μητρο-
πολίτης κ. Καλλίνικος.

39. Θήρας κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Σαντορίνης α. μη-
τροπολίτης κ. Ζαχαρίας.

40. Νάξου κτλ., ὁ μέχρι τοῦδε Τήνου α. μητρο-
πολίτης κ. Γαβριήλ.

Β'. Ἐκαστος τῶν κατὰ τὸ Α'. ἀρθρὸν διαρρι-
μένων ἀρχιερέων ἐφαίλει νὰ δώσῃ πρὸς τῆς ἐγκλη-
σιαστικῆς αὐτοῦ, ἂν ἂν ἔδωκεν εἰσεῖν, τὸν ὅρον τῆς
πίστεως, ἐνὸς τοῦ ἡμετέρου ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν κτλ. γραμματικῆς τῆς ἐπικρατείας, ἢ ἐνὸς τοῦ
νομάρχου, τὸν ὅποιον ἤθελεν ἐπὶ τούτῳ διαρρῆσαι ὁ
ἴδιος· ἐκτὸς δὲ τούτου, καὶ ἐνὸς τῆς ἐκείνης συνόδου
ἢ τοῦ ἀρχιερέως, εἰς τὸν ὅποιον ἤθελεν ἀναταθῇ παρ'
αὐτῆς ἡ ἐπιστολὴ αὐτῇ, τὸν ἕξῃς ὅρον· „Ὅστις
ἀκριβῶς ἐκτίλει τὸν ἐμπιστευθέντων μοι χρεὼν, κα-
τὰ τοῦ ἱεροῦ κανόνος καὶ τῆς βασιλικῆς διαταγῆς,
καὶ ὑποταγῇ εἰς τὴν παρὰ τοῦ βασιλέως διαρριμένην
ἐκείνην σύνθετον, ὡς ὑπερτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν
τοῦ βασιλείου.“

Περὶ δὲ τῶν ἀρκαδιοσίων τούτων θέλουν συνταχθῇ
πρωτόκολλα, ἐξ ὧν τὸ μὲν περὶ τῆς πρὸς τὸν βασιλέα
πίστεως θέλει καταταθῇ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐπὶ τῶν
ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματικῆς τῆς ἐπικρατείας, τὸ
δὲ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς συνόδου.

Γ'. Ὅσοι τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων ἔτερον
μέχρι τοῦδε τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου, θέλουν τὸν
διατηρῆσαι καὶ εἰς τὸ ἕξῃς.

Δ'. Τὰ καθήκοντα τῶν σεβασμιωτάτων ἐπισκόπων
θέλουν προσδιορισθῇ δι' ἐκείνου διατάγματος.

Ε'. Ὁ ἡμέτερος ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ.
γραμματικῆς τῆς ἐπικρατείας θέλει γνωστοποιῆσαι εἰς
ἐκαστὸν τῶν εἰς τὸ Α'. ἀρθρὸν ἀναφερομένων ἀρχι-
ερέων τὸν διορισμὸν τοῦ, ἐκτελεῖν καὶ δημοσιεύειν καὶ
κατὰ τὰ λοιπὰ τὸ παρὸν διάταγμα.

Ἐν Ναυπλίῳ, τῇ 21 νοεμβρίου (3 δεκεμβρίου) 1833.

Ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως ἡ ἀντιβασιλεία.

Ὁ κόμης Ἀρμανσπέργ, πρόεδρος. Μόουερ. Ἐξέχ.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτλ. γραμματικῆς τῆς

ἐπικρατείας

Κ. Δ. Σχινάς.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1830 mense iulio.

Agathangelus patriarcha, post emensos quattuor
annos ad ecclesiae gubernacula, alteri locum cedere
coactus, libellum renuntiationis libens nolens sub-
scripsit die 5 iulii 1830. Quo accepto, antistites
ea aetate Constantinopoli immorantes, scilicet Za-
charias Chalcedoni, Nicephorus Dercorum, Meletius

Rascopepresenes et Constantius Stromnitzae, inito
in templo patriarchali coetu, summum pontificem
creaverunt Constantium, huc usque montis Sinai
archiepiscopum, cuius regnum quattuor itidem annos
habuit finemque accepit die 18 augusti 1834.

Cf. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 328.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1830 mense augusto.

Paroeciae τῶν Ἐξ Μαρμάρων in Urbe incolae;
cum litteris addiscendis palaestra orbarentur, cel-
lam (καλῶστον) intra templi Deiparae virginis τῆς
Γοργωπηγίδος septa sitam omnium consensu in
scholam mutarunt, cuius sumptibus suppeditandis
25 500 grōssos in fenore posuerunt, data etiam
licentia scholae puratoribus discum in templo sin-
gulis diebus festis circummagendi ad stipem colli-
gendam. Rem probavit sacra synodus per litteras
sigillatas his verbis incipientes: Οὐδὲν οὕτω και-
δεῖας τῇ βίῃ λυσitelόταρον οὐδὲ σερνέταρον ἄλλο

καὶ τιμώταρον. Datae erant anno 1830, mense
augusto, indictione III, hisce subscriptionibus ob-
signatae: Constantius patriarcha Constantinopoli-
tanus, Dionysius Heraclideanis, Panaretus Nico-
mediensis, Zacharias Chalcedonensis, Nicephorus
Dercensis, Gerasimus Adrianopolitanus, Constantius
Trapezuntinus.

Editae exstant, omisiss nonnullorum episcopo-
rum nominibus, in actis Constantinopolitanis: Ὁ
ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑλληνικῆς φιλολογικῆς σὺλλο-
γος, t. XI (1878), p. 85-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1831 mense aprili.

Ius modum quo res ecclesiarum sibi subditarum
administrentur inspiciendi locorum antistites com-
petere, apud omnes in confesso est. Nec mirum,
si sacra synodus christianis provinciae Caesareae

praecipit, ut obsequium vel hac in re Gerasimo
metropolitae suo bono anime praestarent, editis
in hunc finem litteris, quae ita incipiebant: Ἡ
ἐκ τῶ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία ὡς κοινὴ μήτηρ

και κεφαλή ἀποσώσων τῶν ἀκνταχού ἀγίων τοῦ θεοῦ Α. Ε. codices patriarch. tabulam edidit M. Gedeon; ἐκκλησιῶν. Datae erant anno 1831, mense aprilii, Kanonikai διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1899), indictione IV. Episcoporum subscriptiones in editione decessat. p. 184-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA pro componenda episcoporum in Serbia creandorum ratione 1831 mense augusto.

Pluribus verbis supra ad col. 95 actum est de negotiis Serborum ecclesiasticis ad statutas normas componendis. Quae illis temporibus non felici exitu gesta erant, ea, novis utrimque adhibitis curis, ad bonum finem adducta sunt et scripto statim adstricta, quod *tomus synodici* nomine audit. Tomum hunc, cum non parum conducat ad res Serborum illustrandas, integrum dabimus; editionem secuti Callinici Delicanis archimandritae in opere cui titulus: Πατριαρχικὸν ἐγγράφον τόμος τρίτος (Constantinopoli, 1908), p. 746-9. Alterum tomum mense ianuario 1832 editum fuisse narrant scriptores Serbi; hunc tamen hactenus nacti non sumus.

TOMUS SYNODALIS.

Διτμια προνοίας ἐπειλομένης παρὰ τῶν κατὰ παρὸς διευθύνειν λαχόντων τὰ πνευματικά τοῦ παγκοίνου σκάρου; πηδάλια πρὸς τῶν ἄλλων καθίσταται γράμμασιν ἐπικυρωτικοῖς καὶ βασιλευστέροις ἀσφαλίξιν τὰ καλῶς δεδομένα, καὶ τούτων μάλιστα ὅσα ὑπὸ ἱεροῦ θεωρητοῦς ἐνεργούμενα πραγματεύονται τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν χριστιανώμου λαοῦ, διὰ προσφόρου ἀρχιερατικῶν προσώπων καταστάσεως καὶ θαρσύνου πνευματικῆς ποιμαντορίας; οὐδὲν γὰρ εἴπω τῶν ἀγαθῶν καὶ γνησίων καὶ τὰς χριστιανικὰς πολιτείας; καταλλήλων ποιμένων λυσιστελεστερον, οὗς καὶ πῶς καὶ ἄλλας; ὁ κύριος ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις κατονομάζει. Τοιαύτης τοίνυν εὐσεύς τῆς ἐκκλησιαστικῆς περὶ ταῦτα προνοίας, ἐπειδὴ ἡδὴ θεωρητὴς πρὸς αὐτοὺς ποιησάμενος ὁ τε ὑψηλότερος καὶ περιφανέστατος αὐθέντης καὶ ἐθνάρχης; πάσης Σερβίας; κύριος; κύριος; Μιλό; Ὁρβέν; οὐδὲν; ὁ εὐαγγεῖς κληρὸς καὶ τὰ λοιπὰ τοῦ ἐκεί ὀρθοδόξου γένους πρόκριτα μέλη πρὸς διαρρύθμισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐν αὐτοῖς καταστάσεως, συνερδὰ τῇ πολιτικῇ τῶν θεωρητάτων αὐτῶν μερῶν διοικήσει, ἐνέκριναν ἀναγκαῖον διατάξει ὅρους τινὰς περὶ τοῦ τῆς ἐκλογῆς τοῦ λοιποῦ τῶν ἐν αὐτοῖς ἀρχιερέων καὶ περὶ τῶν ἀναφερομένων δι' αὐτῶν σχητικῶς πρὸς τοὺς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς τὸ ἐκεῖ χριστιανώμου πληρῶμα; καὶ δὴ ἐκείνοι ταῦτα πάντα ἐν κεφαλαιοῖς ἐπὶ προσήνεγκαν τῇ ἡμῶν μετρίότητι προκαθημένη συνδικῶς διὰ τῶν ἐνταῦθα ἐν τῇ βασιλευστέῳ διατριβόντων εὐγενεστάτων δεπουτάτων αὐτῶν, ἐξαίτησάμενοι κοινῶς τυχεῖν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποδοχῆς καὶ ἐπικυρώσεως καὶ διενεργεῖσθαι τούτων ἀπαρρέοντος πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν τοῦ ἐκεῖ ὀρθοδόξου πληρώματος καὶ πνευματικῇ θαρσύνῃ διαξωγῇ. Ἀναγνωσθέντα τοίνυν ἐπὶ κοινῇ συνδικῇ ἀποδοῖσι τὰ διαληφθέντα κεφάλαια, ὑπετάγησαν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἐπιτροπῇ, καὶ πολλὰ; διαβασανισθέντα, ἀναφάνεσαν ἐχόμενα τοῦ νομίμου καὶ οὐκ αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ κατ' ὀφείλῃ ἀπαιτήτῃ μερίμνῃ ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς μέρεσιν εὐσεβῶν χριστιανῶν.

Ὅθεν καὶ τῆς ἀπαρρέοντος φυλακῆς αὐτῶν καὶ διατηρήσεως ἐκ μέρους τῶν διαληφθέντων πρωτίστων καὶ λοιπῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους βασιλευστέως; καὶ ἀσφαλισθείσης τῇ ἐκκλησίᾳ διὰ κοινῆς ἐνυπογράφου ὑποσχετικῆς αὐτῶν γράμματος; εὐμενοῦς τε ἐπικυρώσεως τοῦ ὑψηλοῦ καὶ κραταιοῦ βασιλεῖος ἐπὶ τούτῳ γενόμενης, γράφομεν διὰ τοῦ

παρόντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ ἡμῶν γράμματος καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς; ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπαρχιερέων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀπαπτητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ πωλλαιτούργων, ἐριζόμεθα τε καὶ διατάττομεν.

Α'. Ἵνα ὁ μητροπολίτης καὶ ἐπίσκοποι τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Σερβίας ἐκλεγῶνται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκ τοῦ Σερβικοῦ ἱερατικοῦ παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου καὶ τοῦ Σερβικοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ καὶ ὁ ἐκλεγόμενος τοιοῦτον τρόπον ὑποψήφιος, ἔχει συνιστάσθαι εἰς ἐπικυρώσιν τῇ κατὰ καιροῦς οἰκουμενικῇ πατριάρχει, ὅς δὴ συναυδοκῶν εἰς τὴν πρᾶξιν ὀφείλει; διευθύνειν ἀπαρμεποδίστας μετὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν εὐχῶν καὶ τὴν κανονικὴν ἐκδοσιν, ἵνα ἐκτελεσθῇ ἡ χειροτονία καὶ ἀρχιερατικὴ ἀποκατάστασις τοῦ ἐκλεγμένου, ὡς εἴρηται, προσώπου. Συμβάν δὲ μὴ ἔχειν ἐκ τοῦ ἔθνους αὐτῶν ὑποκαίμενον ἄξιον τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξιώσεως, τότε ὁ ἐκλαμπροτάτος αὐθέντης πάσης Σερβίας μετὰ παντός τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους ἔχουσι ζητεῖν παρὰ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἐκ τοῦ Γραικικοῦ ἱερατικοῦ ὑποκαίμενον σεμνοκρεπῆ καὶ ἄξιον πρὸς τὴν ἀρχιερατικὴν ἐκείνην ἀποκατάστασιν. Ὁ δὲ κατὰ καιροῦς ἀρχιερεὺς Μπαλιγραδίου, ὅστις καὶ μητροπολίτης ἐστὶ πάσης Σερβίας, γνωρίζμενος ὅπως καὶ φημιζόμενος, ἀπαταῖται διὰ παντός ὑπάρχον αὐτόχθων καὶ κατὰ γένος ἐκ τοῦ Σερβικοῦ γένους.

Β'. Μετὰ τὴν ἐνωσιν καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Σερβίας, ἐπειδὴ σχηματίζονται, ὡς εἶκός, καὶ ἀποδεχόμενοι καὶ ἄλλαι ἐπὶ ἐπαρχίαι μία ἢ δύο, χρεῖται; τότε γενομένης προσαυξηθείσης; καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀρχιερέων, ὁ τινικαῦτα τὸν οἰκουμενικὸν ἄρῶν διέπων, ἀποδεξάμενος τὴν πρᾶξιν τῆς ἐκλογῆς ταύτης τῆς ἐκ νέου ἀρχιερατικῆς ἀποκαταστάσεως, ἔχῃ ἀποκαταστήσῃ ἐκεῖ νέους; ἀρχιερεῖς, ἐκλεγμένους ὡσαύτως παρὰ τοῦ ἐκλαμπροτάτου αὐθέντου καὶ τοῦ Σερβικοῦ γένους κατὰ τὴν παρλήψιν τοῦ Α' κεφαλαίου.

Γ'. Ἐν ἐκείτῃ κανονικῇ ἐκλογῇ ἀποκαταστάσεως ἐνδὲς μητροπολίτου τῆς Σερβίας, ἐριζόμεθα ὅπως προσφέρωνται τῇ κατὰ καιροῦς οἰκουμενικῇ πατριάρχει ἐκείτῃ παντήμοντα φλωρία βασιλικὰ, καὶ πάλιν ἐν ἐκείτῃ ἐκλογῇ ἀποκαταστάσεως ἐνδὲς ἐπισκόπου Σερβίας; προσφέρωνται τῇ οἰκουμενικῇ πατριάρχει ἐκείτῃ φλωρία βασιλικὰ. Ταῦτα δὲ ἐννοῶνται ἐκτὸς τῆς συνήθους χρονικῆς προσήνεγκας, ἣν τὸ Σερβικὸν ἔθνος ὀφείλει πληροῦν εἰς τὸ κοινὸν τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ἥδη μὲν διὰ τὰς δύο ἐπαρχίας; Μπαλιγραδίου καὶ Οὐζιτζῆς ἀνὰ τρεῖς χιλιάδας κατ' ἑτὸς; γενομένης δὲ τῆς ἐνώσεως καὶ ἄλλων ζητούμενων τῇ Σερβικῇ γῇ ἐπαρχιῶν, ὀρισθῇσεται καὶ ἀποφανθῇσεται γενικῶς ἡ ἐπίστοις αὕτη ποσότης; δι' ὅλας τὰς Σερβικὰς ἐπαρχίας.

Δ'. Ἐπειδὴν γίνηται ἡ ἐνωσις τῶν ζητούμενων, ὡς εἴρηται, καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῇ Σερβικῇ γῇ ἐπειδὴ τὸ ἀδίκον χρέος τῶν οὐκ ἐκείνων ἐκείνων ἐπαρχιῶν ἀπορρῇ κατὰ λόγον εἰς μέρος τοῦ Σερβικοῦ ἔθνους, ὅπως γίνεται ὁ ἐκλαμπροτάτος αὐθέντης καὶ τὸ ἔθνος τὸ Σερβικὸν ποιῇσιν τὴν ἐξόφλησιν καὶ ἐκλήψεσιν καὶ τοῦ ἀδίκου χρέους τῶν ἐπαρχιῶν ἐκείνων, κατὰ ἀνάλογον τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τῇ Σερβίᾳ μέρους ἐκείτης ἐπαρχίας; πληρωθέντων δὲ τούτων,

τῶν κανονικῶν ἡρώων, τὸ τε ἱερατικὸν καὶ τὸ ἴδιον; ἀποδοχόμενοι κοινῶς καὶ συνοδικῶς, διὰ τοῦτο τοῦ
 τῶν Σεβρίκων ἔχοντες μίαν ἀνώτατον πύλιν καὶ παν-
 τῶς χρηματικῆς ἀλλοτρίωσης, μηδὲν ἐπιδόσαντες
 διδοῦναι μὴ τὸ κατὰ καιρὸς οἰκουμένικον πατριάρχην,
 μὴτε πρὸς τὸ κοινὸν τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ οὐδενὶ λόγῳ
 καὶ αἰτίᾳ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο μὴ δύνηται τὸ σύνολον
 μὴτε ἡ κατὰ καιρὸς πατριαρχεῖον μὴτε τὸ τῆς
 ἐκκλησίας κοινὸν ἔχειν μετοχὴν τινὰ κληρονομίας ἐκ
 τῶν περιουσιῶν τῶν ἀποθηκάζοντων μητροπολιτῶν
 καὶ ἐπισκόπων, μὴτε δ' αὖ ἐκ μητροπολιτικῆς Σεβρίας
 δύναται ἔχειν μετοχὴν κληρονομίας εἰς τὰς τῶν
 ἀποθηκάζοντων ἐπισκόπων περιουσίας· τούτων γάρ,
 τὰ πράγματα καὶ οἱ περιουσίαι ἔχουσιν μεταβαίνειν
 εἰς τὴν χάσιν τοῦ Σεβρίκου γένους, χρησιμεύοντα
 εἰς ἔργα θεοφιλῆ καὶ θαύματα.

Εἰς τὴν μητροπολίτιν καὶ ἐπισκοπὴν τῆς Σεβρίας
 οὐδὲν ἔχουσιν δικαίωμα χρεῖς καθυπερβάλλουσιν ἐκ
 τοῦ εἰς μέρος τοῦ ἴδιου ἀπορῶν.

ΣΤ'. Μὴ ἐκπίπτουσιν ἐκ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀρχι-
 ματος οἱ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Σεβρίας ἀρχιερεῖς διὰ
 τῆς κανονικῆς ἀλλοτρίωσης τοῦ κατὰ καιρὸς οἰκου-
 μένου πατριάρχου καὶ διὰ τῆς συναντίσεως τοῦ
 ἐκκλησιαστικοῦ αὐθιγνοῦ καὶ τοῦ Σεβρίκου γένους.

Ζ'. καὶ τελευταίον ἐπιβέβηται ἔπος, ὡς τὸ ἀπ'
 ἀρχῆς οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ μνημονεύεται ἐν ταῖς
 ἱερατικῶν ἀκολουθίαις τὸ ὄνομα τοῦ οἰκουμένικου πατρι-
 άρχου ἐν πάσαις ταῖς ἱερατικῶν ἐκκλησίαις τῆς Σεβρίας.

Ταῦτα γὰρ τὰ ἐν ἐπὶ κεφαλῇς διελεγεμένα
 καὶ διὰ κοινῆς ἐμορφῶντος παρακλήσεως τῶν ἐρθε-
 δέξων χριστιανῶν κατοίκων τῆς Σεβρίας ἐξαγγέλλοντα
 καὶ πρὸς ψυχικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν συντείνοντα καὶ
 πρὸς εὐστάθειαν καὶ θεοφιλῆ διεξαγωγήν ἀπορῶντα

καὶ ἀπὸ μὴν ἀντιόχειας ἐκδικηθέντες εἰς
 + ὁ Κυρίλλος Ἀνθίμος
 + ὁ Νικημφείας Παναρέτος
 + ὁ Δέρκων Νικηφόρος
 + ὁ Ρόδου Μεθόδιος
 + ὁ Βερροίας Διονύσιος.

Edito. eo, quem modo exhibuimus, tomo, sacrae
 synodi antistites Constantinopoli immorantes, inito
 pro more coetu in templo patriarchali, metropoli
 Beligradiensi Meletium archimandritam, ecclesiae
 vero Οὐζιτῆς καὶ Χαλκίδου Nicephorum archi-
 mandritam canonicis suffragiis praefecerunt, eiusdem
 mensis augusti die 17. Utrique उपρονηματι nomina
 apposuerunt episcopi isti: Anthimus Cyzici, Pana-
 retus Nicomediae, Nicephorus Dercorum, Methodius
 Rhodi, Anthimus Vidyne, Sophronius Anchiali,
 Chrysanthus Dyrrhachii.

Cf. Delicane, op. cit., p. 750.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1831 mense octobri.

Monasterii Sancti Ioannis evangelistae, prope
 Μαλῆζαν in dioecesi olim Βοθροντῶ καὶ Γλυκῶς,
 nunc Παζαρομῆας nuncupata siti, stauropegica iura,
 quae mense iunio anni 1728 rata habuerat Paisius
 patriarcha, iterum, elapso saeculo, confirmavit sacra
 synodus per sigillatas litteras, quarum proemium
 ita se habebat: Τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ παντὸς
 προνοίας περιουσιαστικῶν καὶ προϋργατικῶν ἔργων
 τελεί. Datae erant anno 1831, mense octobri, in-

dictione V, hisce nominibus obsignatae: Constantius
 patriarcha Constantinopolitanus, Anthimus Cyzici,
 Panaretus Nicomediae, Nicephorus Dercorum, Sera-
 phim Smyrnae, Callinicus Didymotichi, Sophronius
 Anchiali, Chrysanthus Dyrrhachii.

Tabulam pessime edidit D. A. Panagiotides in
 ephemeride Constantinopolitana cui titulus: Νεο-
 λόγου ἐδομαδία ἐπιθεώρησις, t. III (1894),
 p. 343-5.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE

1832 mense ianuario.

Monasterium Neomone dictum in insula Chio
 cum igne absumpissent Turcae anno 1821, dum
 adversus Graecos bellum urgerent, in pristinum
 statum instaurare postea aggressi sunt monachi;
 quo opere absoluto, sacram rogarunt synodum ut,
 edito novo sigillio, vetera renovarentur monasterii
 iura ac privilegia, quae tum patriarchae tum im-
 peratores christiani repetitis vicibus pridem sanxe-
 rant. Eorum votis annuens synodus, sigillatas
 evulgavit litteras ita incipientes: Οἱ προστάται
 κοινὴν θεῶν ἐμπνευσταίμενοι οὐ μόνον τὰ καλῶς
 ἔχοντα καὶ κατὰ χρόνον ἔχοντα οὐκ ὀφείματα τῶν πραγ-
 μάτων. Datae erant anno 1832, mense ianuario,
 indictione V; episcoporum nomina haec exhibeban-
 tur: Constantius patriarcha, Zacharias Chalcedonia,
 Nicephorus Dercorum, Iacobus Methymnae, Chry-
 santhus Dyrrhachii, Ioachim Vodenorum.

Editae exstant apud Gregorium Photieum
 cathegumenum in opere cui titulus: Τὰ Νεομνημόνια,
 δύο βιβλία (Chii, 1865), p. 269-76.

Graecarum litterarum scholae, in civitate Aeno
 conditae, quemadmodum anno 1796 adiunctum fuerat
 monasterium Sancti Panteleemonis ad impensa eius
 resarcienda, ita, anno 1832, rogantibus incolis, eo-
 dem pacto adiunctum fuit a sacra synodo mona-
 sterium alterum, Deiparae τῆς Σκαλωτῆς; nuncupa-
 tum, propterea quod eiusdem res a monachis parum
 curabantur. Litterae synodales ea occasione editae
 his verbis incipiebant: Τὰς προσηγομένας αἰτίσεις
 τῶν εὐσεβῶν, αἵ οὐ μόνον τὸ εὐλογεσθῆναι καὶ δι-
 καίων πρόσδοτον. Datae erant eo, quem diximus,
 anno, mense ianuario, indictione V, hisque sub-
 scriptionibus obsignatae: Constantius patriarcha,
 Zacharias Chalcedonia, Nicephorus Dercorum, Iaco-
 bus Methymnae, Ioachim Vodenorum, Chrysanthus
 Dyrrhachii.

Editae exstant in actis litterariis: Δελτίον τῆς
 ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, t. II
 (Athenis, 1885), p. 88-92; ibidem accedebant
 aliae tabulae ad idem argumentum pertinentes
 numero quattuor, quarum una ad monachos τῆς
 Σκαλωτῆς, tres ad Cyrillum, Aeni metropolitam,
 missae fuerant.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1832 mense septembri.

Monasterium Sanctae Anastasiae τῆς Φερμακῆς ἀδελφὴς τῆς Χαλκιδεῖς παeninsula, cum exorto Graecos inter et Turcas bello, ruinas ageret, a monachis post decennium reffectum est. Id opus ut firmaret sacra synodus, sigillum edidit, quo pristina monasterii iura confirmavit: immo per alterum sigillum eodem tempore editum monasterio

adiunxit duas ecclesias in civitate Thessalonicensium sitas, unam Deiparae sacram, alteram τῆς Ὑπερμενῆς nuncupatam. Utraque tabula data est anno 1832, mense septembri, indictione VI.

(Cf. *Byzantinische Zeitschrift*, t. VII (Lipsiae, 1898), p. 77-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1833 mense martio

Coenobitice vivendi rationem quam in monasterio Sancti Panteleemonis, vulgo *Russies* nuncupati, in monte Atho, instauraverat inde ab anno 1803 Callineus patriarcha, iterum post elapsos triginta annos confirmavit ac ratam habuit patriarcha Constantius, qui etiam Gerasimi hieromonachi in praepositum laudati monasterii generalem creati electionem ea aetate habitam summis laudibus probavit. Sigillum ea de causa editum ita incipiebat τὰ καλῶς καὶ ἐσθλῶς σὺ τῷ εὐχαριστησάτω καὶ ἐν ἐσθλῶς καὶ ἐσθλῶς καὶ ἐσθλῶς καὶ ἐσθλῶς.

τὰ κατὰ τὰς ἐκκλησίας. Datum erat anno 1833, mense martio, indictione VI. Episcoporum subscriptiones exhibebat istas: Constantius patriarcha, Paisius Caesareae, Zacharias Chalcedonis, Nicephorus Dercorum, Daniel Maroneae.

Editum exstat tum in libro: *Acta, praesertim Graeca, Rossici in monte Atho monasterii* (Kiohi, 1873), p. 272-86, tum in opusculo: *Περὶ τοῦ ἐκδοθέντος τῆς ἐν Ἀθῶν ἐκκλησίας μονῆς τοῦ ἁγίου Παντελεμονίου* (Constantinopoli, 1874), p. 159-64.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1833 mense maio

Apud nonnullos insulae Chii colonos usus obtinuerat inde a commota adversus Turcas Graecorum rebellione, ut non τὰ ἀποδοῦναι, id est, tertiam fructuum partem praediorum domino persolvendam, sed numeratam pecuniam pro colendis agris solverent; alii τὰ πρὸς τὰς, hoc est terminos seu limites, quibus agri circumscribuntur ac definiuntur, consulto amoverant, ut dominorum praedia sibi ut quid proprium vindicare possint. Contra improbos huiusmodi homines sacra synodus, rogantibus monachis τῆς Νέας Μονῆς, gravissimas indixit poenas per epistolam ad cunctos insulae christianos missam,

cuius initium post nuncupatorias formulas ita se habebat: Ἀγαθὴν χάριν καὶ τὴν ἐπιδοκίμησιν πατρὸς τοῦ αὐτοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων πατερῶν καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μοναστηρίων. Νέας Μονῆς, ἀποδοῦναι. Data erat anno 1833, mense maio, indictione VI, hisce obsignata subscriptionibus: ὁ Κωνσταντῖνος Πατριάρχης, ὁ Χαλκιδεύς, Ζαχαρίας, — ὁ Διόσκωρ Νικηταίος, — ὁ Μαρκάριος Δερκοῦ, — ὁ Νικόλαος Γρηγορίου, — ὁ Δορυλαῖος Χρύσανθος.

Edita exstat apud Gregorium Photinum, τὰ Νεαπολίτικα (Chii, 1865), p. 276-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1833 mense decembri.

Cum Moletius, Beligradiensis metropolita, e vita discessisset, metropolis illius fideles, pro iuribus a synodo Constantinopolitana sibi recens concessis, Petrum hieromonachum Byzantium miserunt, a sacra synodo canonicis suffragiis instituendum. Electio ista habita est anno 1833, mense decembri.

indictione VII, operam navantibus antistitibus istis: Zacharias Chalcedonis, Nicephorus Dercorum, Panaretus Philadelphiae, Daniel Maroneae.

Cf. Callineum Pelicanean, *Ἱεραρχικὸν ἔγγραφον τῆς ἐκκλησίας* (Constantinopoli, 1805), p. 753.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1834 mense decembri.

Constantius patriarcha, cum, subscripto renuntiationis libello die 18 augusti 1834, solio deiectus esset, successorem habuit alterum Constantium, qui ex archidiacono Cysiceno metropolita Kestendilii anno 1819, mense septembri, in locum Auxentii denati creatus, Hilarionem Tornobiensem, sede amotum, exceperat mense iunio anni 1827. Hic patriarcha renuntiatus opera Hierothei Chalcedonensis, Nicephori Dercensis, Panareti Philadelphiae, Daniel Maroneensis, Artemii Kestendiliensis, Benjamin Bosnensis, a summo Turcarum tyranno Mahmute II benigne ad aurem admissus est in magistratu inundo, id quod ab anno 1657 non

evenerat. Quam ob rem sultanum summis laudibus cumulavit sacra synodus, edito ad perpetuam memoriam tomo ita incipiente: Τῆς ἀληθείας τῆς ἐνοχίας τοῦ κοίτου, ἀκούσας, ποιῶναι πάσας τὰς ἀνάσας, αὐτοῦ. Datus est die 20 decembris anni 1834, hisce obsignatus subscriptionibus: Constantius patriarcha, Dionysius Heracleae, Panaretus Nicomediae, Hierotheus Chalcedonis, Nicephorus Dercorum, Cyrillus Ancyrae, Panaretus Philadelphiae, Paisius Sophiae, Daniel Maroneae, Benjamin Bosnae, Besaaron Corythae, Ioseph Belae et Pogonians.

Editus est in *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, t. II (1882), p. 330.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1835 mense augusto.

Sacra synodus, etiamsi saepissime prohibuit ne episcopi deinceps crearentur ad merum titulum, nunquam tamen cessavit a designandis titularibus

huiusmodi antistitibus οἰκονομίας χάριν. Novo accommodationis iustius exemplo sit electio Athanasii, qui, rogante Methodio patriarcha Antiocheno, ad

titulum Palmyrae a synodo creatus est anno 1835, A mense augusto, indictione VIII, operam navantibus Chrysantho Ephesio, Dionysio Heraclidean, qui suffragium etiam tulit Panareti Nicomedienis, mine, et Nicephoro Chalcedonensi.

Υπόμνημα ἐδίδit Callimene Delicéens, τὸ ἐν τοῖς κώδεσσι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφιδμα ἐκδόση ἐκκλησιαστικὰ ἔργα (Constantinopoli, 1904), p. 253-4.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1835 mense octobri.

Constantio Tornobienis a patriarchatu amoto die 16 septembris 1835, postquam regnasset annum unum, mortem itidem unum et dies undecim, sacra synodus, inito costu in templo patriarchali, patriarcham creavit Gregorium, metropolitam Serrarum, qui die 1 martii 1798 natus, e magno protosyncello Pelagoniae metropolita die 21 octobris 1825 fuerat renuntiatus, ac postea, mense scilicet junio anni 1835, ad metropolim Serrensem translatus. Effectiois ὑπόμνημα, sesquipedalibus pro more conceptum verbis, ita incipiebat: Ἐπ' οὕτως, ἂν τῶν ἀνθρώπων συστημάτων ἀμείωρηται τις, μὴ οὐχὶ ἀναγκαῖον εἶναι νόμιμον τινὰ τάξιν. Datum erat

anno 1835, mense octobri, indictione IX, subscriptionibus obsignatum istis: ὁ Ἐπίσκοπος Χρόσσανδος, — ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος, — ὁ Νικηταίης Πανάρης, — ὁ Καλλιθέας Ἰερόθεος, ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ γέροντος ἁγίου Δέσποινος Νικητέρου, — ὁ Θεσσαλονίκης Μελήτιος, — ὁ Μεσσηνίας Σαμουὴλ, — ὁ Διδυμοτείχης Ἀβραάμ, — ὁ πρόεδρος Ἀγκύρας Σωφρόνιος, — ὁ Ἐρεσσίου Ἰωσήφ, — ὁ Δράμας Γερμανός, — ὁ Κερκηντζίου Ἀρτέμιος, — ὁ Σοφίας Παῖσιος.

Editum habetur in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ, t. I (1881), p. 53; cf. ibid., t. II (1882), p. 331.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

in qua de condicionibus ad ineundum legitimum connubium requisitis
1835 decembris 31.

Faucis quidem, sed luculentis verbis ea quae sequitur tabula indicantur condiciones a sacris canonibus praescriptae, ut legitimum matrimonium rite contrahatur. Quapropter non summatim, sed in forma extensa illam dabimus, prout inest apud M. Gedeon, Κανονικαὶ Διατάξεις, t. I (Constantinopoli, 1888), p. 369-70.

Περὶ τῶν κατὰ τοὺς ἱερὰς κανόνας ἀπαιτούμενων πρὸς σύναξιν νόμιμου καὶ κανονικοῦ γάμου.

† Ὁ περὶ τῶν συνοικισίων λόγος πολὺς πάντα χρόνῳ γινόμενος ἐπέλκει περισσοτέρως τὴν προσοχὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν προϊσταμένων ἀπὸ τοῦ διὰ τοῦτο πρὸς εὐχερὴ κατάληψιν τῶν ἀπανταχοῦ ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφῶν, ἢ καὶ ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀποκαθίσταται, ὅτε κατὰ τοὺς ἱερὰς κανόνας τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐκκλησία; ἀναπαιτούμενα τρία τινὰ εἰς τὸν νόμιμον καὶ κανονικὸν γάμον α' τὸ ἐπιβύθιστον τῶν συναφθεμένων προσώπων, ταῦτα εἰς τὸν ἀνὴρ καὶ τὴν γυναῖκα ἢ καὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τέκνα, ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ῥήτος αἵματος; β' ἡ ἱερολογία τοῦ ἱερέως, καθ' ἃν ἀνευ ἱερατικῶν πράξεων μυστήριον οὐκ ἐπιτελεῖται; γ' ἡ τοῦ ἀρχιερέως ἀδεια, καθ' ἣν αὐτὸς μόνος ἐμπνεύσεται τῇ τῶν ψυχῶν φροντίδι κατὰ τὸν λθ' κανόνα τῶν ἀποστόλων λέγοντα: Οἱ πρεσβύτεροι καὶ διακόντοι ἀνευ τῆς τοῦ ἐπισκόπου γνώμης μὴδὲν ἐπιτελείτωσαν· αὐτὸς γὰρ ἐστὶν ὁ ἐμπνεύσας τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν

ὕπὲρ τῶν ψυχῶν αὐτῶν λέγον ἀπαγγέλλοντες. Ὅθεν ἐπὶ τούτων μὴ ἔντος, ὁ γάμος ἀσάστατος καὶ ἐκτὸς ἐστὶ καὶ παρὰ τῶν ἱερῶν κανόνων ἀκυρὸς ἀποφαίνεται· πῶς γὰρ ἂν συναφθεῖν εἰς ἐν ὑποκαίμενα διαφόρου αἵματος; ἦτοι δόγματα; Ἀλλὰ ὁ εἰς τῆς ἐν Τρούλλῃ ἁγίας συνέδου κανὼν αὐστηρῶς τὰ τοιαῦτα ἀπαγορεύει λέγων: Μὴ ἐξέστω ἐρθεῖς ἐξ ἄνδρα αἱρετικῆς συνάψεσθαι γυναῖκα, μήτε μὴν αἱρετικῇ ἀνδρὶ γυναῖκα ἐρθεῖς ἐξ ἑαυτοῦ ζεύγυσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ φανεῖται τοιοῦτον ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἀκυρὸν τὸν γάμον ἡγεῖσθαι καὶ τὸ ἀθεσμον διαλύεσθαι, συνοικίσαι καὶ μὴ δεῖν τοὺς ἐρθεῖς αἱρετικοῖς γάμοις συνάψεσθαι, τοὺς δὲ τοῦτο ποιήσαντας ἀφορῆσθαι, ἀκυρομένου καὶ τοῦ γάμου. Καὶ ὁ τῆς ἐν Λαοδικείᾳ λα' οὐσίας ἐξεστὶ διδόναι τέκνα ἐπὶ γάμῳ αἱρετικῇ, ἀλλὰ μᾶλλον λαμβάνειν, εἰ γε ἐπαγγέλλονται Χριστιανίζεσθαι.

Διὰ ταῦτα λοιπὸν ἡ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησία ἀνατολικῆς ἐκκλησίας φυλάττουσα ἀνωθεν τοὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας τῶν θεοφρόνων πατέρων διατηρεῖ ἀκριβῶς τὰ νομοθετηθέντα καὶ διενεργεῖ ἀπαράβατος ταῦτα τὰ [εἰ] κατὰ τὴν διακρίσειν καὶ ἀπόφασιν τῶν ἱερῶν κανόνων γενομένη συνοικία ἀκυρὰ καὶ ἀθεσμη καὶ ὡς μεγάλας ὑπάρξαντας φρονεῖ καὶ ἀποφαίνεται, καὶ τὴν ἐν ἀλλήλων θεοπίστει διακρίνει. Ὅθεν ἐπὶ τούτῳ ἐκδίδεται τὸ παρὸν ἐκκλησιαστικὸν ἀποδεικτικὸν γράμμα, πᾶσι, δεσπορίῳ λα'.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua probantur normae a Mitylinaeis pro dote conficienda editae
1836 mense ianuario.

Saepe iam sermo factus est de normis in dote conficienda a christianis orthodoxis adhibendis. Ad decreta synodalia, quibus locum in hac collectione non ita pridem dedimus, modo illud accedat, quod sacra synodus, rogantibus Mitylinaeis, tulit

pro sanciendo capitibus quae ipsi ediderant ad coerendum nimiam in dotibus dandis luxuriam. Editionem sequemur M. Gedeon, Κανονικαὶ Διατάξεις, t. I (Constantinopoli, 1888), p. 328-34. Graecum textum latine reddidit Nicolaus Festa, Romanus.

+ Γρηγόριος ἑπὶ τοῦ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νέας, Ῥώμης, καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

+ Τὰς πρὸςβαίνουσας κατὰ καιρὸν συνθέσεις καὶ ἐροδίας μεταξὺ τῶν εὐσεβῶν, καὶ τοῦτων μάλιστα εἰς: πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν αὐτῶν, καὶ εὐκαταστάτων διαγωγῆν καὶ εὐνομίαν κρίσειν ἐρῶντες καὶ ἐκτεταμέναις δοκιμασίαις σὺν τῷ δικαίῳ ἀπειροθήσαν, τὰς ἐμφανιζόμενας καὶ ἀναφερόμενας τῇ τοῦ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένου ὁρῶντος περιστῇ, ἐν ᾗ τὸ κῆρος λαρεῖν καὶ τὴν ἐς τοῦτον ἀσφάλειαν, οὐ μόνον ἀποδοχῇ ἀξίας ἡγοῦμεθα, ὡς τὴν μέρμερην ἔχοντες, τῆς εὐκαταστάτου διαγωγῆς παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς χριστιανοῦ πλεονόμου, ἀλλὰ καὶ γράμματα πατριαρχικῶς κατοχυροῦν καὶ καταπαλίσκειν οὐ παραιοῦμεθα ἐπὶ τῇ συντηρείᾳ ἀπαράτῳ καὶ ἀματάκτους ἐς αἰὶ καὶ μηδεμίαν τῇ τοῦ καιροῦ πρόβῳ ὑποστήναι τὴν μεταποίησιν.

Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡδὲ, προεκκρίθη, τῇ Β. ἡμῶν μετρίῳτι: προκατημένη, συγκεῖται κοινὴ, ἀναφορὰ τῶν τιμιωτάτων δημογερόντων τῆς πολιτείας Μιτυλήνης, δι' ἧς ἀναφέρονται τὴν ἐκ παλαιᾶς κακῆς συνθέσεως περὶ τὰς συγγροῦντας τῶν συνοικιστῶν ἐμπροσθεν εὐσεβίαν καταχρῶν ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν. — Ἐπεκρίθη γὰρ ἄπαντα, ὡς εἰπεῖν, τὴν τῶν γενέων περιουσίαν προικεδομένη ταῖς πρωτοτόκοις καὶ δευτεροτόκοις τῶν θυγατέρων οὐ μόνον ἐν μετρητοῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν ὑποστατικῷ, ὅτι, ὅστις τὸν κατήκμενος ἐπενδύσας, παραχωρεῖν ἅπαντα τῇ δεσποτείᾳ τῶν εὐς πρώτων εἰσπορευμένων γαμβρῶν, αὐτὸν δὲ ἀποξενούμενον καὶ ἀπὸν διαμένοντα οὐ μόνον ἀλλῶς πένεσθαι ἐν τῇ γῆρᾳ, ἀλλὰ καὶ τὰς λοιπὰς θυγατέρας ἀνυπάρχουσας καὶ ἀποστατέους παρ' ὅλον τὸν χρόνον καταλείπειν, καὶ μὴτὰ ἄλλα ἐκ τῆς τοιαύτης συνθέσεως παραλόγως συμβαίνει τὰ ἐπακλουθεῖν, — ταύτην οὖν τὴν ἐξ ἔθους οὐχ ὅτις ἐπικρατήσαν καταχρῶν κατεδόντας σύμπαντες οἱ εὐλογημένοι χριστιανοὶ κάτοικοι τῆς πολιτείας ταύτης, εὐσεβίαν καὶ πολυλαρεῖν τῇ πατρίδι αὐτῶν, καὶ ἐκ παλαιᾶς ἐγνωστές τὰ ἐξ αὐτῆς πολυεὶδῃ θανάτῳ, συνελθόντες ἐν, καὶ ἀκριβῶς περὶ τοῦ πρακτικοῦ συνδιακρίψαντες, ἔγνωσαν κοινῶς καὶ ἐμοφῶνως, συνανοήσαντες καὶ τοῦ κανονικοῦ ἀρχιεπίσκοπος αὐτῶν ἱερωτάτου μητροπολίτου Μιτυλήνης, ὑπερίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Λέσβου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντος ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ κυρίου Πορφύριου, καταργήσαι αὐτὴν διόλου καὶ ἐξαλείψαι: καὶ οὕτω κατὰ πᾶσαν καὶ ἀματάκτον αὐτῶν ἀπόφασιν ἐξέδαντο κοινὴ γνώμη νέαν ἐροδίασιν περὶ τῶν προικεδομένων τῶν γάμῳ κατεργασμένων νεανίδων, ἀπαλλάττουσαν τοῦ λοιποῦ καὶ γονεῖς καὶ θυγατέρας τῶν ἐπαπειλούμενων ἀπεικταίων, καὶ ταύταις μὲν βεβίως τὴν ὑπανδρείαν παρασκευάζουσιν, ἔκεινους δὲ τῆς ἐν τῇ γῆρᾳ προφυλάττουσαν δυστυχίας. Καὶ πρῶτον μὲν διατάξαντο γενικὴν καταγραπὴν ἀπάντων τῶν προσόντων ἐκαστῇ κτημάτων καὶ ὑποστατικῶν, διατιμηθέντων εἰδημένως, καὶ διὰ τὸν ἰσοπέδους τῷ ἀριθμῷ τῶν τέκνων αὐτῶν, ὥστε ἐν καιρῷ ὑπανδρείας λαμβάνειν ἕκαστον τὸ ἐπιβάλλον αὐτῇ μερίδιον: καὶ ἐν περιστάσει δὲ θανάτου εἴτε γονέων εἴτε τέκνων, εὖρος ἔδαντο πραγματευόμενους δικαίαν τοῖς περιλειπομένοις προσώποις τὴν ἐκ τῆς περιουσίας μετοχὴν: καὶ ἄλλας ἐν προνομίαις καὶ ἐκπαλείαις καὶ τῶν προλαβουσῶν δυστυχισμάτων καὶ καταχρῶν ἀποκρουστικῶς ὁρισμένοι, καὶ τὴν νέαν ταύτην ἐροδίασιν διὰ τῶν ὑπογραφῶν αὐτῶν κοινῶς ἡμεκώσαντες, καὶ κατ' αὐτὴν πολιτεῖσθαι τοῦ λοιποῦ ἐν ἀνεπιστρέφῳ λογισμῷ καὶ ἐνοχῇ προτιμῶν διαταξέμενοι, ἔγνωσαν ἐπικρατῶν τὰ δεδομένα καὶ διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἰσχύος, ἐν ᾗ καὶ τὸ κῆρος, ἔχον καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀμεταποίητον διὰ παντός. Ταῦτα ἀναφέροντες διὰ τῆς ἀναφορᾶς αὐτῶν οἱ διαληφθέντες τιμώτατοι δημογερόντες, ἐξήγησαντο ὡς ἀπὸ κοινῆς γνώμης καὶ συγκαταθέσεως ἀπάντων

CONCIL. GENERAL. TOMUS XI.

+ Gregorius Dei gratia archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et oecumenicus patriarcha.

+ Quae nonnunquam fuit inter pios homines pactiones et sponsiones, praesertim quae ad communem utilitatem et bene moratam vivendi rationem et iuris aequitatem rectis iudiciis et diligentibus curis excogitatae sunt, has declaratas et relatas eminentiae nostri oecumenici solii, ut confirmationem habeant et cautionem quam maximam, non modo acceptione dignas iudicamus, ut quae se memores praebent bene moratae vitae totius christianae multitudinis, sed etiam litteris patriarchalibus confirmare et munire non recusamus, ut servantur incorrupta et immutata in aeternum et nullam procedente tempore immutationem patiantur.

Quoniam igitur nuper allata est nostrae mediocritati synodice praesidenti supplicatio communis omnium honoratissimorum seniorum civitatis Mitylenae, qua referunt illam perversa consuetudine in eorum patria vigentem perniciosam abusionem circa nuptiarum pactiones, — invaluit enim consuetudo donandi dotis nomine totam fere parentum substantiam primogenitis et secundogenitis tantum filiabus, ut non modo in numerato argento, sed etiam si quod praedium vel aedes forte possederit socer, omnia in potestatem veniant duorum primorum in domum admissorum generorum, ipse autem alienatus et tecto privatus non modo miseranda paupertate prematur in senectute, sed etiam ceteras filias innuptas et tutore carentes per totam vitam relinquit, multaque alia ex huiusmodi consuetudine absurde procedant. — hanc igitur ex moribus inveciam abusionem videntes omnes pii christiani urbem illam incolentes perniciosam et multorum malorum secundam patriae suae, experimento autem ducti quam multa varia pericula ex ea fiant, convenerunt in unum, et ubi quid esset agendum diligenter disputassent, communiter et concorditer decreverunt, adsentiente etiam canonico eorum antistite, sanctissimo Mitylenae metropolita excellentissimo et exarcho Lesbi totius, in sancto spiritu fratre nostro dilecto et consacerdote, domino Porphyrio, eam penitus abolere et extirpare. Itaque firmo et immutabili eorum decreto concordi animo novam legem ediderunt de dotibus dandis in puellarum nuptiis, quae lex et parentes et puellas in posterum liberat ab impendentibus calamitatibus, et his quidem facile matrimonium parat, illos autem a miseria in senectute defendit. Ac primum instituerunt universalem recognitionem omnium bonorum et substantiarum quas unusquisque civium possidet acite aestimantes, et dividerunt bona aequaliter ad numerum filiorum, ut nuptiarum tempore unicuique particula sua contingat; morte autem interveniente filiorum seu parentum, regulas sanxerunt quibus aequa substantiae partitio superstitibus propinquis tribueretur, aliasque leges pias et utiles quibus praeteritae calamitates et abusiones cohibentur: et novam hanc legislationem subscriptionibus eorum omnium munitam ediderunt et secundum eam vivere posthac inflexibili proposito sub multarum poena decreverunt, et sua decreta firmari voluerunt etiam ab ecclesiastica potestate, ut auctoritatem habeant et vim immutabilem. Haec referentes in communi eorum supplicatione memorati honoratissimi seniores, postulaverunt ex communi sententia et consensu omnium civium suorum, ut confirmarentur et muniantur haec omnia nostris patriarchalibus et synodalibus litteris obsignatis in membranis.

τὸν συμπόλιον αὐτὸν ἐκκυροῦσθαι καὶ καταργηθῆναι ταῦτα πάντα δι' ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγιλλώδους γράμματος ἐν μεμβράνῃ.

Τούτου χάριν ἐπεβλήθη τὰ ἐν τῷ προτάσει θέντι ἡμῖν ἀρχιερατικῶς ἐπιβεβαιωμένη τῶν τοῦ διαλεγεμένου ὁροθετηρίου γράμματος, καὶ συντίθενται καὶ ἐκφράζονται ὡς ἑξῆς: ἡμεῖς οὖν Μιτυληναῖοι ἐκινῶντες καὶ τὸν προλαβόντων καὶ ἐλεθρίων αὐτοῖς συντησάντων ἀπαλλοτρίων, ἀπεδεξάμεθα τὰς κοινὰς αὐτῶν ἐνδιόμους θέσεις καὶ παραλήψεις, καὶ γράφοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν κατὰ ἡμῶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπεριμένων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἐκκυροῦμεν καὶ κρατύνομεν τὰ μετὰ τῶν εἰρημένων εὐσεβῶν κατοικούντων τῆς πολιτείας Μιτυλήνης γονεῖας, συνθήκας καὶ ὁροθεσίας, τὰς ἐν ἐκτὰ κεφαλαιοῖς ἐμφαινόμενας ἐν τῷ κοινῷ αὐτῶν ἐνυπογράφῳ ὁροθετηρίῳ γράμματι, ὡς εὐλόγους καὶ τοῦ δικαίου ἔχουσας καὶ πρὸς εὐνομίαν αὐτῶν ἀφορώσας, καὶ ἡς λόγον οὐ τυχόντα ποιούμεθα, καὶ συναθὰ ταύτας ἀπορρίπτουμεν καὶ ἀρξάμεθα, ἵνα

α'. Ἐκείστη ὑπανδρευμένη κόρη οἰκοδομηται ὁπότερον δι' ἐξόδου τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ὅστις ἐκτιμώμενος παρὰ τῶν διακριμένων ἐκτιμητῶν τῆς κοινότητος τῆς πολιτείας ταύτης, ἡ ἡμίση τιμὴ χαρίζεται τῇ νυμφευομένῃ, ἢ δι' ἄλλων ἡμισίων καταγράφεται εἰς τὸν κατάλογον τῆς ἐκτιμώσεως ὅλων τῶν κινήτων καὶ ἀκινήτων πατρομητριακῶν αὐτῆς πραγμάτων, συμπεριλαμβανομένη ὡς μέρος τῆς κτηματικῆς μόνον περιουσίας τῶν γονέων αὐτῆς.

β'. Ἀπασα ἡ διατιμώμενη πατρομητριακὴ περιουσία διαίρεται εἰς τοσαῦτα ἴσα μερίδια, ὅσοι εἰσιν οἱ παῖδες αὐτῶν ἀρρένες τε καὶ θῆλειαι, συμπεριλαμβανόμενων κακείνων τῶν γονέων εἰς ἐν μερίδιον. Ἐκείστη δὲ τῶν θυγατέρων λαμβάνει μετὰ τοὺς γάμους τὸ ἀνήκον αὐτῇ ἐν μερίδιον, ἔχουσα τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς.

γ'. Ἐάν ἡ νυμφευομένη ἐκλέγῃ λαβεῖν τὴν προίκα αὐτῆς ἀπὸ τῆς περιουσίας μόνον τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, μετὰ δὲ τὴν τοιαύτην προικοδοσίαν αὐτῆς καὶ τὴν ὑπανδρείαν τῇ μὲν προικοδοτῶσαντι προσώπῃ τῶν γονέων συμπῆ θάνατος, τὸ δὲ περιλειπόμενον βουλήται εἰς δευτέρους ἀπιδεῖν γάμους, τότε τὰ τέκνα, εἰ γε βουληθεῖαν διανέμεσθαι ἑαυτοῖς τὴν τοῦ ἀποθανόντος περιουσίαν, λαμβάνουσιν ἀπὸ τῆς περιουσίας τοῦ ὄντος καὶ δευτερογαμοῦτος προσώπου ἐκ τῶν γονέων τὸ εἰς βάρος καὶ ἐνοχλῆν αὐτοῦ ἀνήκον καὶ ἀναλογικὸν ἡμισυ μέρος τῶν ἰδίας καὶ μονομερῶς, ὡς εἰρηται, προικοδοτηθέντων, ὅτε δὲ ἀμφοτέροις τοῖς γονεῶσιν ἐπιεικείνου τοῦ χρόνου τῆς τῶν θυγατέρων ὑπανδρείας.

δ'. Μετὰ τοὺς γάμους τῆς θυγατρὸς νέμονται οἱ γονεῖς ὅλα ὅμοι τὰ λοιπὰ μερίδια, ὑπανδρεύουσι δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ τὰς λοιπὰς θυγατέρας αὐτῶν. τὰ δὲ μερίδια τῶν ἀρρένων, εἰ γε ἔχουσιν, ὅμοι δὲ καὶ τὸ προσεδίδον αὐτοῖς μερίδιον καρπῶνται καὶ ἐξουσιάζουσιν οἱ αὐτοὶ γονεῖς ἀπ' ὅρου ζωῆς πρὸς ζωοτροφίαν αὐτῶν.

ε'. Εἰ γε συμπῆ θάνατος τῷ πατρί, τότε σὺν τῇ ἐκτιμῇ τῆς περιουσίας αὐτῶν κινήτης τε καὶ ἀκινήτου κατατίθενται ὅμοι καὶ τὰ εὐρεθγόμενα μετρητὰ, ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν μετρητῶν δίδονται εἰς τὰ ἐλεημοσύναι καὶ λοιπὰ ψυχικὰ αὐτοῦ καὶ ἀδελφῆρος ἢ χείρας τοῦ ὁσκητίου κατὰ τὰς ἀνυπάνδρους θυγατέρας αὐτοῦ, εἰ γε ἔχοι: πληροῦται δὲ καὶ τὰ χρεὴ αὐτοῦ, εἰ τόχοι ὀφείλων. τὰ δὲ ὑπόλοιπα τῶν μετρητῶν διανέμονται ἑαυτοῖς ἐξ ἰσοῦ τὰ ὑπανδρευμένα τέκνα καὶ ἀνύπανδρα. Ἐάν δὲ μὴ εὐρεθῇ μετρητὰ τῷ ἀποκείμενῳ, τότε εἰ ἐλεημοσύνας καὶ τὰ χρεὴ καὶ τὸ ἡμισυ μόνον τῆς τοῦ ὁσκητίου χείρας πρὸς τὰς ἀνυπάνδρους θυγατέρας ἐξαιρῶνται πρῶτον ἅπαντα ἀπὸ τῆς κτηματικῆς περιουσίας αὐτοῦ, τὸ δὲ λοιπὸν ἡμισυ τῆς χείρας ἀνακληροῦται ἀπὸ τῆς περιουσίας τῆς μητρός, καὶ ἐπομένως διανέμονται ἑαυτοῖς ἰσομοίρως τὰ ἀπο-

Quapropter examinatis quae continentur in exemplo ad nos allato antistitis manu ob-signato supradicti definitionis libelli, cum ea bona et utilia memoratis Mitylenasis christianis esse videremus et praeteritorum malorum pravaramque consuetudinum remedia, exaudivimus communes eorum fervidas preces et exhortationes, et synodice scribentes una cum sanctissimis circa nos antistitibus et honoratissimis dilectis nostris in sancto spiritu fratribus et consacerdotibus, confirmamus et rhunimus pactiones et apensiones quae inter supradictos pios incolae urbis Mitylenae factae sunt, quae sub septem capitibus in eorum publico definitionis libello ob-signato exponuntur, ut aequas et iustitiae idoneas et ad bonam vivendi rationem pertinentes, quam minime parvi facimus: et consequenter edicimus et decernimus:

I. Puellae cuique, ubi in matrimonium ducitur, patris eius sumptu domus aedificetur; hac autem aestimata a peritis aestimatoribus publicis huius civitatis, dimidium pretii concedatur nuptiae, altera pars autem inscribatur in inventario aestimationis omnium mobilium atque immobilium bonorum parentum eius, tamquam pars possessionum tantum eorum.

II. Universa aestimata parentum substantia dividatur in totidem aequas partes, quot sunt eorum liberi mares et feminae. ipsis parentibus pro una parte computatis, filiarum autem unaquaeque sumat post nuptias particulam ei debitam, electionis ius habens.

III. Si mulier in matrimonio elegerit dotem suam accipere a paterna tantum vel a materna substantia, et post talem eius dotationem et matrimonium alteri parentum qui dotem dederit mors obtigerit, superstes autem voluerit novas nuptias parare, tum liberi, si velint partiiri inter se defunctae personae substantiam, sumant ex viventis patrimonio et novas nuptias contrahentis eam partem quae illi imponenda erat in dotibus dandis filiabus, quae, ut diximus, ab alterius tantum parentum substantia dotatae sint, cum utrique parenti incumbat onus filias in matrimonium collocandi.

IV. Post filiae nuptias administrent parentes reliquas patrimonii partes omnes, et similiter collocent etiam reliquas eorum filias: particulam autem marium, si mares liberi sint, una cum parte sua propria habeant et possideant ipsi parentes ad extremum vitae finem, ut inde alimentum capiant.

V. Si mors patri obtigerit, tum in estimatione bonorum mobilium et immobilium computetur etiam argentum numeratum, si fuerit inventum, et ex eo numerato fiant elemosynae et alia pro anima eius et integrum donum domorum pro filiabus in nuptiis, si sint; praeterea et debita eius solvantur, si forte aco alienum habuerit; reliquum autem numeratum dividatur aequaliter inter nuptas innuptasque filias et filios: si autem nullum numeratum argentum inventum fuerit apud defunctum, tum elemosynae et debita et dimidium tantum muneris domorum pro innuptis filiabus detrahantur primum haec omnia ex eius possessione, altera autem muneris pars ex matris substantia impleatur: postea vero aequalibus partibus liberi nondum dotati relictam a patre rem familiarem inter se dividant, reservata matri

κιστα τῶν τέκνων τὴν ὑποκειμένην πατρὶν, πατρὶ-
σιν, ἐξαιρουμένου καὶ τῆ μητρὶ (ἐὰν φυλάξῃ χρεῖαν)
ἐνὸς μεριδίου ἀπὸ τοῦ κτημάτων καὶ τῶν ματρὶ-
τῶν, ἑπὶ ἑξὶ κατὰ χρῆσιν μόνον. (ὅτω δὲ ἔχωσιν
ἐξακολουθεῖν καὶ ἐπειδὴν ἡ μήτηρ τελευτήσῃ.

Εἰ γὰρ ζῶντων εἰ τῶν γονέων ἐπισυμβῇ θάνα-
τός τινι τῶν τέκνων ἰδιόκτητον ἔχοντι· παρουσίαν,
κληρονομήσιν αὐτῶν οἱ γονεῖς κατὰ τὸ τοπικὸν ἔθος·
ἐὰν δὲ τελευτήσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς ἢ τῆς
μητρὸς, τὴν ἰδιόκτητον αὐτοῦ παρουσίαν κτηματικὴν
τε καὶ χρηματικὴν μετὰ τοῦ κληρονομικοῦ αὐτοῦ
μεριδίου, εἴτε ἐγγεγραμμένου τυθέντος, εἴτε ἀμερίστου
μένοντος, διανεμῶνται ἰσομοίρως· πάντα τὰ τῶν ἀδελ-
φῶν αὐτοῦ πρόσωπα, εἴτε προικισθέντα πρότερον,
εἴτε καὶ μὴ, συμπεριλαμβάνεται δὲ εἰς τὸν μερίδιον
τοῦν καὶ τὸ ζῶν πρόσωπον ἐκ τῶν γονέων.

Εἰ μὲν μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῶν γονέων αἱ προ-
ικισθεῖσαι θυγατέρες μὴ εὐχαριστηθῶσιν εἰς τὸ προ-
ικιστῆν αὐταῖς μερίδιον, ἔχωσι δικαίωμα κατατιθέ-
μεναι ἑαίνα (ἐκτὸς τῆς χάριτος τοῦ ὁσπίτου) μετὰ
τῆς πατρικῆς καὶ μητρικῆς παρουσίας, λαμβάνειν μερί-
διον αὐτῆς μετὰ τῶν λοιπῶν τέκνων.

Εἰ δὲ τῶν ἀνωτέρω περὶ προικοδοσίας δια-
τάξεων, μὲτέωρος ἔχωσιν ἀδειαν οἱ γονεῖς καὶ συγ-
γενεῖς χαρίζειν τοῖς τέκνοις αὐτῶν ὑποστατικὰ ἢ ἐν
ματρὶ τοῖς καθ' ὁμοθυμα δέπον· εἰ δὲ τις φεραδὲν
παραβάτης τοῦτου, αὐτὸς μὲν ποινὴ καθυποβάλλεται
ἐκκλησιαστικῇ, ἡ δὲ χάρις ἢ γενομένη, εἴτε διὰ με-
τρητῶν εἴτε εἰς ὑποστατικὰ δευμένηται· παρὰ τῆς
κοινότητος τῆς πολιτείας, καὶ ἐξ αὐτῆς τὰ μὲν δύο
τρίτα ἐπιστρέφονται εἰς τὸν τῆν χάριν ἐκείνην ποιή-
σαντα, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον εἰσχεύεται· ἡ κοινότης·
ἐὰν δὲ ὁ χάρις ἀναγγελλῇ εἰσδεῖν τῇ κοινότητι· τὸ
τέκμημα μεταμελούμενος, λαμβάνῃ τότε ἅπαντα τὰ
χαρίζοντα, καταλείπων μόνον πρὸς δέκα τοῖς ἑκατὸν
εἰς ὑφέλειαν τῶν νοσοκομείων καὶ τῶν σχολείων τῆς
πολιτείας ταύτης, Μιτυληνῆς. Ἐπὶ δὲ τοῖς τοῖς μηδα-
μῶς γίνεσθαι διαλύσει ἀρραβῶνων ἀνευ εὐλογησαντος
καὶ δικαίας αἰτίας· εἰ δὲ ποτε συμβῇ, χρηματικῶς
ποινῆς ὑπέκειναι τὸν αἰτιῶν, πληροῦντα τῇ ἀδικηθέντι
μέρῃ πρὸς τεσσαράκοντα τοῖς ἑκατὸν ἐκ τῆς ἀνγκού-
σης αὐτῇ προικῆς, διατηρούμενης ἀπάντης· ἐκ τούτων
δ' αὖ τῶν λόγῳ προστίμου, ὡς εἴρηται, πληρωθῶσιν, ἀ-
εξαιρῶνται εἰκοσι τοῖς ἑκατὸν, ὧν τὸ μὲν ἐν τρίτον
λαμβάνειν τὴν μητρί, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον διδοῦναι
τῇ κοινότητι καὶ τὸ λοιπὸν τρίτον διανεμῶνται ἐξ
ἴσου πρὸς τὰ σχολεῖα καὶ τὸ νοσοκομεῖον, γινομένης
τῆς τοιαύτης τοῦ προστίμου καταβολῆς ἀμέσως μετὰ
τὴν τῶν ἀρραβῶνων διάλυσιν. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν
ἐν τῇ κοινῇ ὁροθετηρῆναι γράμματι περιλήψιν αἱ
ἐκτεθεῖσαι διατάξεις περὶ τῶν προικοδοσιῶν ἀρῶνται
ἐνεργεῖσθαι ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ παραλθόντος νοεμβρίου
μηνός, διὰ τοῦτο οἱ πρὸς τῆς βηθείσης ἐποχῆς φθά-
σαντες ἀρραβωνισθέντες μὴ ἴστωσαν ὑποκείμενοι ταῖς
ἐν τῇ παρόντι θεσμοθεσίᾳ, ἐκτὸς τῶν περὶ μητρί-
ματος διαταχθέντων· ἐξαίρωνται δὲ τῶν νομοθετη-
θέντων καὶ ὧν ἡ κατάστασις τῆς προικοδοσίας οὐχ
ὑπερβαίνει τὰς δεκαπέντε χιλιάδας γροσίων· ἡ ὁρί-
σθεῖσα μὲν τοῖς ποινῇ περὶ τοῦ ματρίματος καὶ δια-
λύσεως ἀρραβῶνων, ὡσαύτως καὶ περὶ τῶν ἀκολουθῶν
βηθησόμενων λαβὴν ἀρχὴν ἐνεργεῖσθαι ἀπὸ τῆς βηθεί-
σης ἐποχῆς, κατὰ τῶν ἄλλων διαταχθέντων. Ἐκλι-
πέωσαν δὲ τοῦντεῦθεν οἱ κακῶς συνειδόμενοι κύν-
τια καὶ παυλάδες καὶ τὰ λεγόμενα γεμάτα, καὶ
καυσάσθω τὸ σύνολον ἢ ἐν καιρῷ ἀρραβῶνων ἀπο-
στολῇ τῶν τοιαύτων ματαίων καὶ περιττῶν ἐπιβέβητων
πρὸς τοῦς γαμβροὺς καὶ συγγενεῖς αὐτῶν· τοῖς δὲ
γονεῖσι μὴ ἐξίστω ἀποστέλλειν τινὶ τῶν συγγενῶν ἢ
φίλων λόγῳ φιλοδορίας ὑποκαμισώματα ἢ ἔρνιδας,
ἐκτὸς μόνον πρὸς τοῖς ἐξωτερικοῖς, τῆς χρείας κα-
λούσης· ὡσαύτως δὲ ὧν ἀπηγορευμένα παντάπασιν
τοῖς συγγενεῖς τῆς νόμφης τὰ λεγόμενα κραιμόματα
καὶ αἱ δωρεαὶ καὶ τὰ ἐκ μέρους τοῦ γαμβροῦ πρὸς

una parte (dummodo vidua maneat) tam bonorum
quam nummorum, cuius usufructum tantum ha-
beat. Ad eundem modum succedant liberi etiam
cum mater mortua erit.

VI. Si viventibus adhuc parentibus mori sup-
veniat liberorum alicui suam propriam substantiam
possidenti, succedant in hereditate parentes iuxta
patriam consuetudinem; si autem filius moriatur
post patris vel matris mortem, tum peculiarem
eius substantiam et nummos una cum hereditaria
eius parte, sive iam divisa ab asee paterno sive
indivisa, dividant aequaliter inter se omnes fratrum
sororumque personae, sive iam antea dotatae sive
indotatae; comprehendatur autem pro una parte
etiam vivens adhuc ex parentibus persona.

VII. Si post parentum mortem filiae dotatae
non contentae sint dotē sibi data, ius habeant illa
dimissa parte aequalem cum ceteris liberis in
paternis maternisque substantiis accipere.

Verum praeter supra scriptas definitiones de
muneribus dotalibus minime liceat parentibus vel
propinquis donare liberis substantias vel in nume-
rato vel aliter; si quis autem convictus erit trans-
gressor huius decreti, ipse sit poenae ecclesiasticae
obnoxius, donum autem factum vel in numerato
vel in bonis in publicum civitatis aerarium applica-
tur, et inde duae partes ad munera donatorem
revertantur, tertia autem pars publica fiat; si vero
donator sponte referat in publicum, paenitentia
metus, culpam suam, recipiat tum omnia quae de-
derit, relinquens tantum decem centesimas pro
valetudinariorum utilitate et scholarum civitatis
huius Mitylenae. Praeterea nullo pacto sponsiones
dissolvantur sine manifesta et iusta causa; si vero
id factum erit, pecuniariae poenae obnoxius sit
auctor, solvens parti laesae quadraginta centesimas
dotis ei pertinentiae aestimatae universae; ex his
autem mulctae nomine solvendi viginti centesimae
praelevantur, quarum tertiam partem recipiat metro-
polis; altera tertia detur publico aerario, reliqua
vero pars dividatur ex aequo inter valetudinaria
et scholas, solvaturque eiusmodi mulcta sine inter-
missione post sponsionum dissolutionem. Quoniam
vero iuxta publicae constitutionis brevium supra
exposita de muneribus dotalibus decreta vim suam
habere incipient inde a prima die praeteriti men-
sis novembris, illi qui ante eam diem sponsiones
fecerint, minime sint huius decreti legibus obnoxii
praeter ea quae de numerato praescripta sunt;
excipiantur etiam ab his praescriptis omnes ii quo-
rum dotis constitutio quindecim millia grossorum
non excedit; constituta autem mulcta de numerato
argento et de sponsionibus dissolutis et de ceteris
quae infra dicentur vigere incipiant inde a dicta
die iuxta ea quae aliter praescribentur. Desinant
autem ex hoc tempore mala consuetudine vigentia
crustula et conditurae et quae *gemata* (h. e. satura)
appellantur et omnino intermittatur harum vanarum
et superfluarum rerum missio in sponsionum occa-
sione et donatio ad generos eorumque propinquos;
parentibus vero ne liceat propinquorum seu ami-
corum alicui mittere muneris nomine subuculam
vel bracas vel gallinas, nisi ad extraneos, neces-
sitate iubente. Item vetetur omnimodo sponsae
parentibus in aures et huiusmodi munera et quae
a genere solent parentibus sponsae et propinquis
vestes donari; si quis autem contumaciter se ge-
serit, pro dictis in aures imponatur ei eadem
mulcta quae pro muneribus et numerato constituta
est; qui ceteras transgressionem ausus erit poenam

τοῦς συγγενεῖς καὶ γονεῖς τῆς νόμῃς πορνεύματι καὶ ἀπειθείᾳ, πρόσβλητον, διὰ μὲν τὰ πορνεύματα λεγόμενα ἐπαγείδω ποιῶν, ἢ ἀνωτέρας καὶ τῶν χαρισματικῶν καὶ μετρημάτων ὁριζήσας, τὴν δὲ τὰ λοιπὰ παραίτας, τομῆσαντα ὑμνοδοῦναι χυμωτικῶς, πτωχὸν μὲν ὄντα, πρὸς τοῖς ἐκείνων, εὐκαταστάτων δὲ, μὴ πανταχοῦν γροῖων.

Ταῦτα τοιγαροῦν τὰ ἐν ἐκτὶ κεφαλαιῷ καὶ ἐπὶ ἐπὶ διεληγμένα περὶ τῶν προκοδοσίων καὶ λοιπῶν περὶ τοῦ γάμου διατάξεων τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ Μιτυλήνης εὐσεβῶν, χριστιανῶν, ὡς διὰ κοινὸν αὐτῶν ἀνυπαγάρου ὁρθεοῦ γράμματος, συνταξιόμενα καὶ συντελούντα εἰς κοινὴν αὐτῶν ὠφελείαν καὶ ἡνεύκλειαν τῆς πατρίδος, αὐτῶν, ἐμπέδωσαν καὶ κρατύνοντες, ἵνα μὴ οὐκ ἀπαράστα καὶ ἀμετάσπαστα διὰ πάντος, ἕως οὗ ὁ ἔθνος διητησῶν τὸν ἴδιον πατριάρχην, καὶ διενεργῶντα κατὰ τὸν ἐκτεθέντα τρόπον ἀπαρλῶντως, ἀμετάσπαστα καὶ ἀπαράλλακτα διατηρούμενα παρὰ πάντων αὐτῶν. Ὅς δ' ἐν καὶ ὁποῖος ἐξ αὐτῶν, ἀνὴρ ἢ γυνή, ὁποῖος τὸν τάξω, καὶ βαθεῖον, τομῆσιν καὶ οὐκ ἐκτεθέντα τρόπον ἀναίτως, καταπατήσας, τὰς διαληγείσας κοινὰς συνθήκας καὶ διατάξεις, τὰς ἐπικυρωθείσας, καὶ περὶ ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶς, καὶ κρυφίως ἢ φανερώς ἐπιχειρήσας παραβῆναι, ταύτας μέγας καὶ κεραίαις αὐτῆς καὶ βολῆθ' ἀθροῖται, καὶ παρὰ τραπεζῆς τῶν ἐν τῇ παρόντι συνοδικῇ ἐκπετραμένων, ὁ τοιοῦτος, ὡς τῆς κοινῆς βύνης, πολέμιος καὶ λοιποτάτης, καὶ κακώδους, ἀπορριπτός, ὅπως, παρὰ τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ὁμοποιοῦ καὶ ἀδιακρίτου μακαρίας τριάδος τοῦ ἐνός, τῆς φύσεως, μόνου θεοῦ, καὶ κατηραμένος, καὶ ἀσυγχώρητος, καὶ μετὰ θανάτου ὄντος, καὶ τυμπανιστοῦ, καὶ πάσης, τῆς πατρικῆς, καὶ συνοδικῆς ἀρχῆς ὁποῦντος, καὶ ἔνοχος, τοῦ πυρὸς τῆς γαίνης, καὶ τῇ κίνησιν ἀνθέματος ὁποῦντος. Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν καὶ διευκρίσιν τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ παρὸν ὑψηλότερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σφραγισθὲν, ἐν μεμβράνῃ γράμμα, καταστρεφθὲν ἴδαν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς καθ' ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ βασιλῆως ἐκκλησίας, καὶ ἰδὲθ' ὑπὸ τοῦ τιμιωτάτου, πρεσβυτέρου καὶ δημογέροντος, τῆς πολιτείας, Μιτυλήνης.

Ἐν ἐκτῇ σωτηρίῃ χριστοῦ ἐκτακτοῦ τῇ ἐκτακτοῦ ἑκτῇ, κατὰ μῆνα ἰαννουαρίου, ἐπιμενίσσεως, δ'.

† Γρηγόριος, ἐλὼν διὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, νίκης, Ρώμης, καὶ οἰκουμένης, πατριαρχῆς.

- † ὁ Ἐπίσκοπος Χρύσανθος.
- † ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.
- † ὁ Νικομηδείας Πανάρετος.
- † ὁ Καλλικλῆδης Ἱερόθεος.
- † ὁ Λέων Γερμανός.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.
- † ὁ Ἀμασειας Καλλίνικος.
- † ὁ Λαρίσσης Ἀνθίμος.
- † ὁ Δράμας Νεόφυτος.
- † ὁ Σόφιας Πάισιος.
- † ὁ Ερζεκούμ Ἰωσήφ.
- † ὁ Πόσνας Ἀμβρόσιος.

pecuniarum aubeat. si pauper, grossorum centum, si locuples, usque ad quingenta.

Haec igitur capitibus septem etc. comprehensa de muneribus dotalibus et reliquis constitutionibus priorum in Mitylene civitate christianorum, ut publicorum obbignata praescripto exposita et pertinentia ad publicam eorum utilitatem et aequum patriae regimen confirmamus et munimus, ut inviolata maneant et immutata quoad sol curru suo proprium orbem lustrabit, et vigeant sicut expositum est sine aliqua immutatione vel alteratione servata ab iis omnibus. Quicumque autem et quaecumque eorum, vir aut femina, cuiuscumque ordinis et gradus, ausus erit quovis praeter impudenter concutare constitutas communiter pactiones et praescripta a nobis quoque ecclesiastice confirmata et clam seu palam transgredi haec ausus erit vel minimum et abolere voluerit et evertere quae in hoc libello synodice approbata sunt, talis vir bene constitutae reipublicae hostis et defector et insidiator excommunicatus sit a sancto et consubstantiali et vivifica et individua beata trinitate unius naturae unici Dei et maledictus et venia carens et remissione post mortem et turgidus et omnibus patrum et conciliorum execrationibus obnoxius, et damnetur igni gehennae et aeterno anathemati. Quapropter monendi et in perpetuum servandi causa facta est etiam haec patriarchalis et synodalis epistola in membranis, quae inserta est in sacro codice nostrae magnae Christi ecclesiae et missa ad honoratissimos magistratus et seniores civitatis Mitylenae.

Anno salutis millesimo octingentesimo tricesimo sexto, mense ianuario, indictione IX.

† Gregorius Dei gratia archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et oecumenicus patriarcha.

- † Ephesi Chrysanthus.
- † Heracleae Dionysius.
- † Nicomediae Panaretus.
- † Chalcedonis Hierotheus.
- † Dercorum Germanus.
- † Thessalonicae Meletius.
- † Amasae Callinicus.
- † Larissae Anthimus.
- † Drama Neophytus.
- † Sophiae Paisius.
- † Eraceii Ioseph.
- † Bosnae Ambrosius.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua erigitur in aedibus patriarchalibus congregatio rebus ecclesiasticis expediendis.

1836 mense februario.

Quod Romani pontifices iam dudum industria elaboraverant in publicis negotiis expediendis, nonnullas congregationes erigendo, quibus huiusmodi onus demandaretur, id saeculo proximo elapso prosecuti sunt patriarchae oecumenici, praesente Gregorio VI, qui nonnullorum antistitem peculiari sollicitudini ecclesiastica quaedam negotia ad eorum praecipue pertinentia committenda duxit: volens, ut in unum congregati, adhibitis etiam ali-

quot patriarchalis curiae praelatis et religiosi viris, in commune consulant, omniaque et singula negotia ad religionem pertinentia cognoscant et tractent, et quae tractaverint, ad ipsum sacramque synodum referant. Synodales litteras hac de causa editas typis impressit Gregorius ipse in libello perquam raro cui titulus: Εὐδοκίᾳ: περὶ συστάσεως ἑπιτροπῆς ἐκκλησιαστικῆς: τῆς καὶ πνευματικῆς. Ὁριτικῆς, τῶν χρῶν ἐκείνου τῶν τῆς ἐκ-

ἐπίσκοπος Ῥηθόμνης, κύριος Ἰωαννίκιος, ἐν Χριστῷ ἡμῖν ἀγαπῆτοι ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοί, καὶ ὁ ἱεροδιδάσκαλος κύριος Εὐδόριος ὁ καὶ ἱεραρχὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, οἵτινες ὡς συγκαροτημένοι μὴ ταῦτα καθ' ἑσὸν τὸ δυνατόν ἀνακρίθησαν ἄλλοι τῆς τοιαύτης ἐπιτροπῆς, προσλαμβάνοντας καὶ ὑπαλλήλους ρυμφοφίλους πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ρηθυσμένων χρεῶν τῶν τοῦ ἱερολογιστάτου τὸν τε κύριον Βενιαμὴν καὶ τὸν κύριον Διονύσιον Ἀγιορείτην, ἀνδράς ἐπὶ παιδείᾳ κατεστημένους καὶ θαίρ ὅλην σεμνονομήτους.

Ἡμεῖς δὲ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς γράμματος συνιστάμεν ἐπιτρόπους τοποτηρητὰς μᾶς καὶ διαδοχὰς εἰς τοὺς φηθυσμένους πνευματικούς κλάδους τὰ διαληφθέντα τρία υποκείμενα, τὸν τε ἱερωτάτον μητροπολίτην Μεσημβρίας, τὸν θεωριώτατον ἐπίσκοπον Ῥηθόμνης καὶ τὸν ἱεροδιδάσκαλον κύριον Εὐδόριον, ἀποδίδοντας εἰς ἕκαστον τὰ ἀκούσθη χρέη. Καὶ εἰς μὴν τῶν ἱερωτάτων μητροπολίτην Μεσημβρίας, τὰ δύο ταῦτα τὴν ἐξέτασιν τῶν χειροτονουμένων καὶ τὴν διαδοχὴν τῶν πνευματικῶν πατέρων. Διὰ τοῦτο καὶ διορίζομεν.

α'. Ὅταν ἀναγκασθῇ νὰ χειροτονηθῇ τὸ δίκαιον ἢ ἱερεὺς, πρέπει νὰ ἐμφανίζηται πρὸς τὴν ἱερότητα τοῦ διὰ τὴν κήρυξιν τὰς ἀπαιτούμενας ἐξετάσεις· ἢ δὲ ἱερότης τοῦ ἐφέλλει νὰ παρατηρῇ τοὺς μέλλοντας ἱερωθῆναι, ἂν ἔχουσιν τὰ ἀπαιτούμενα παρὰ τῶν κανόνων, δηλονότι τὴν ἀπαιτούμενὴν ἡλικίαν, τὴν μαρτυρίαν τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς, τὴν μαρτυρίαν τῶν συνοδικῶν τοῦ περὶ ἀμείψτου ρίπου, τὴν κλίσην τοῦ πρὸς τὰ πνευματικά, καὶ ἂν ἔξωρξιν τοῦλάχιστον τὰ ἀπαραίτητα χρέη τοῦ ἐπαγγέλματος τοῦ. Ὅταν καλῶς τὴν ἐξέτασιν περὶ τούτων ἀπ' αὐτῶν καὶ περὶ ὧν ἄλλων θεωροῦσιν οἱ νόμοι τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸν ἐγκρίνη ἄξιον χειροτονίας διακόνου ἢ ἱερέως, θέλει διδῆναι αὐτὸν ἐγγράφον τὴν ἀδειαν τὴν ὅποιαν θέλει τὴν παρηγορήσασθαι ἀνέχει, διὰ νὰ λαμβάνῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς· ἂν δὲ εὐρῇ εἰς τὴν ἐξέτασιν κωλύοντά τινα ἢ ἀπορία, θέλει τὰ καθυποβάλλει εἰς τὴν κρίσιν τῆς ἐπιτροπῆς διὰ νὰ ἀποφασίσῃ.

β'. Ἐπειδὴ πολλοὶ τῶν πνευματικῶν πατέρων ἔχουσιν τὰς ἱκανὰς θεωρίας τοῦτο τοῦ ὀφελὸς ἐπαγγέλματος, καὶ ἐπειδὴ ἔν γενοῦσιν εἰς ποίαν κατὰστασιν εὐρίσκονται τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τὰ τέκνα καὶ ποία μέσα εἶναι ἀρμοδιώτερα πρὸς ἀπάντησιν τοῦ κακοῦ καὶ διόρθωσιν τῆς διαφθορᾶς τῶν ἡθῶν, διὰ τοῦτο θέλει προσδιορίζει εἰς αὐτοὺς νὰ συνέρχονται παρ' αὐτῶν εἰς τεταγμένας ἡμέρας διὰ νὰ τοὺς καθοδηγῇ. Καὶ ταῦτα εἰς τὰ ἰδίως προσδιορίζομενα τῇ ἱερότητι τοῦ χρέος.

Εἰς δὲ τὸν θεωριώτατον ἐπίσκοπον Ῥηθόμνης ἀποδίδομεν τὰ τρία ταῦτα, τοῦτέστι τὴν ἐξέτασιν εἰς τὴν ἐκτύπωσιν καὶ πώλησιν τῶν βιβλίων, τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν καὶ τὴν διαγωγὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν. Διὰ τοῦτο καὶ διορίζομεν.

α'. Ὅστις τῶν ἡμετέρων θέλει νὰ τυπώσῃ κανὸν βιβλίον ἐν Κωνσταντινουπόλει, πρέπει νὰ κήρυξιν δύο ἀντίγραφα ὅμοια καὶ νὰ τὰ παραδίδῃ εἰς χεῖρας τῆς θεωρίας τοῦ διὰ νὰ τὰ παρατηρῇ, καὶ εἴ οὐ δὲν εὐρῇ ἐναντίον εἰς τὴν ὁρμησίαν, εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν, θέλει ἐπιτρέψῃ τὸ ἐν ἐπικαυρωμένον τῇ ἰδίᾳ ὑπογραφῇ διὰ νὰ τυπωθῇ· μετὰ δὲ τὴν ἐκτύπωσιν θέλει δίδεται πάλιν τῇ θεωρίᾳ τοῦ ἐν τῶν τυπωθέντων βιβλίων διὰ νὰ κήρυξιν τὴν ἀκριβὴ σύγκρισιν μὴ τὸ ἀνὰ χεῖρας τοῦ ἑαυτοῦ πρωτότυπον, καὶ εὐρὼν αὐτὸ ἀπαράλλακτον, θέλει διδῆναι τὴν ἀδειαν τῆς πώλησεως ὑπογεγραμμένην παρὰ τῆς θεωρίας τοῦ καὶ ἐσφραγισμένην τῇ ἡμετέρᾳ πατριαρχικῇ σφραγίδι, τὴν ὅποιαν ὁ τυπογράφος εἴσεται νὰ καταχωρῇ εἰς ἕκαστον βιβλίον ὅπου θέλει τυπώσῃ. Ἐάν δ' εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ βιβλίου συν-

αντίζῃ ἀπορία, θέλει γὰρ καθυποβάλλει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ ἀποφασίσῃ περὶ τούτων ἥτις καὶ εἰς κερὸν ἀνέγκη θέλει συμπεριλαμβάνει καὶ ἄλλα ὑποκείμενα πεκαυδαμένα καὶ ἐνδρατὰ διὰ νὰ γίνωνται αἱ ἀπέρσεις τῆς ἀπαιδέστεραι, καθὼς θέλει κήρυξιν τοῦτο καὶ εἰς ὅσας ἄλλας ἀπορίας ἀπὸ κερὸς εἰς κερὸν ἤθελε συναντήσῃ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πνευματικὰς ὑποθέσεις.

β'. Νὰ μὴν ἡμπορῇ κανὸς βιβλιοπώλης εἰς τὸ εἶναι νὰ πωλῇ κανὸν βιβλίον, τὸ ὅποιον νὰ μὴν ἐμπεριέχεται εἰς τὸν κατάλογον, τὸν ὅποιον θέλει ὑπογράφῃ ἡ θεωρία τοῦ. Διὰ καὶ γνωστοποιούμεν εἰς ὅλους τοὺς ἐμμενέας μαρ βιβλιοπώλους νὰ κήρυξιν ἕκαστος τὸν κατάλογον τῶν ὧν βιβλίων πωλεῖ εἰς τὸν ἐργαστήριον τοῦ, ἐμφανίζων αὐτὸν πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ, ὅστις θέλει τὸν καθυποβάλλει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἥτις καὶ θέλει δώσει τὴν ἀδειαν νὰ πωλῶνται μόνον ὅσα βιβλία δὲν ἐναντιοῦνται εἰς τὴν ὁρμησίαν, εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν ἐξουσίαν. Ὅσοι δὲ κατάλογος θέλει εἶναι ὑπογεγραμμένος παρὰ τῆς θεωρίας τοῦ καὶ ἐσφραγισμένος τῇ ἡμετέρᾳ πατριαρχικῇ σφραγίδι, καὶ τοῦτον ἕκαστος βιβλιοπώλης θέλει ἔχει εἰς τὸ ἐργαστήριον τοῦ. Ὅταν τις τῶν ἡμετέρων θέλει νὰ ἀγοράσῃ κανὸν βιβλίον, πρέπει νὰ παρατηρῇ, ἂν ἐμπεριέχεται εἰς τὸν κατάλογον, τὸν ὅποιον ὁ πωλὴς εἴσεται νὰ δεικνύῃ εἰς αὐτόν, καθὼς καὶ τῶν κατὰ διαφόρους καίρους ἐρχομένων βιβλίων εἰς τοὺς βιβλιοπώλους πρέπει νὰ ἐμφανίζηται ὁ κατάλογος πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ καὶ ὅσα ἐκ τούτων θέλει φανῶσιν, εἰ εἶναι ὅμοια μὴ τὰ προθεωρηθέντα καὶ συγχωρηθέντα πρότερον, θέλει διδῆναι ἀκούσθη ἢ θεωρίαν τοῦ ὡς ἐπιτροπῆς τὴν ἀδειαν νὰ πωλῶνται· ὅσα δὲ ἄλλα δὲν ἐμπεριέχονται εἰς τὸν κατάλογον, θέλει τὰ καθυποβάλλει εἰς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ τὰ ἐγκρίνῃ ὡς ἀνοῦσιν.

γ'. Μίλλει νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν εὐταξίαν τῶν ἐκκλησιῶν, εἰς τὴν πρόπουσαν ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, εἰς τὰς ἱεροπραξίας καὶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μυστηρίων, διὰ νὰ γίνωνται ὅλα ταῦτα κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς ἱερᾶς μᾶς ἐκκλησίας, καὶ ὅπου νὰ ἐκλείπῃ καθὼς γενομένης καὶ νὰ ἐκτελεσθῇ μὴ ἐκείνην τὴν ἀξιοπρέπειαν, ἥτις ἀνέχει εἰς ταῦτα ἱερὰ ἔργα. Ὅταν ἴδῃ ἢ μίλλῃ τὴν ἐναντίον, θέλει εἰδοποιῇ τὸν ὑπουργὸν τῆς ἐκκλησίας ἢ τοῦ μυστηρίου, εἴτε ἐκ τῶν ἱερῶν εἴτε ἐξ ἄλλων κληρικῶν τύχῃ, πρὸς τὴν ἀναγκαίαν διόρθωσιν· ἂν δὲ ἴδῃ, εἰ δὲν διορθώθῃ, θέλει καθυποβάλλει τοῦτο εἰς τὴν ἐπιτροπὴν διὰ νὰ κήρυξιν τὴν διόρθωσιν.

δ'. θέλει ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν διαγωγὴν καὶ εἰς τὰ φρονήματα ὧν τῶν ἐν πάσῃ ταύτῃ ἐκκλησίᾳ κληρικῶν, πρεσβυτέρων, ἐφημερίων καὶ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιαστικῶν. Ἐάν μίλλῃ εἰς αὐτῶν τις ἀμαρτάνει ἐναντίον εἰς τὴν ὀρθοδόξον τῶν φρονημάτων, εἰς τὴν ἀνδραγαθίαν πολιτείαν, εἰς τὴν σεμνοπρέπειαν, εἰς τὰς συναναστροφάς, καὶ εἰς ἄλλα ταῦτα, θέλει τὴν προσκλήσει ἀπαξ καὶ εἰς, συμπεριλάβει αὐτὸν πνευματικῶς τὰ δέοντα, καὶ ἔπειτα ἀπαιτῶν θέλει ἐπαγρυπνῇ ἂν προτρέχῃ κατὰ τὰς συμμορίας τοῦ· ἂν δ' εἰς ἐναντίας φαίνεται καταφρονῶν, θέλει καθυποβάλλει τὰ περὶ τούτου εἰς τὴν ἐπιτροπὴν, ἵνα γίνῃται ἡ πρόπουσα διόρθωσις. Ταῦτά εἰσι καὶ τὰ ἰδίως προσδιορίζομενα τῇ θεωρίᾳ τοῦ.

Εἰς δὲ τὸν ἱεροδιδάσκαλον κύριον Εὐδόριον ἀποδίδομεν τὴν γενικὴν ἐφορίαν εἰς τὰ δύο ταῦτα, τοῦτέστι εἰς τὴν παιδείαν καὶ εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ θεοῦ λόγου. Διὰ τοῦτο καὶ διατάττομεν περὶ τούτων πρὸς γνῶσιν καὶ ἐδγησίαν καὶ τοῦ διαληφθέντος γενικοῦ ἐφόρου καὶ ἐπιτρόπου μᾶς καὶ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων τὰ ἀκούσθη.

ε'. Ἐπειδὴ ἡ διουθενία τῆς ἀνατροφῆς τῆς νεολαίας εἶναι τόσον ἀναγκαία, διότι ἀπὸ ταύτης κρέμνεται ὅλα αἱ ἐλπίδες τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπειδὴ βλέπομεν, εἰ πολλοὶ διαφθαμένοι καὶ κατὰ τὴν

νὰ πράττει, ἢ οὐδὲν ἢ ἀλγίστα καταρθάνει. Ὁ ποι-
μὴν, πρὶν εἰς ἐλὰ νὰ ἐκπαινεῖ, ἐλὰ νὰ τὰ μαν-
θάνῃ καὶ ἐλὰ νὰ τὰ ἀπορροῇ, ἀλλὰ διὰ νὰ κα-
ταρθῇ ταῦτα, πρὶν νὰ βοηθῇ καὶ παρ' ἄλλων
συμπαλαβανόμενων εἰς τὰς ἀναργίας καὶ πρᾶξι;
τοῦ ἔργου καὶ ἐσπεύσαντες, ἐπὶ δόλῳ ἐπιτύχῃ μὴ
τὴν εὐστασίαν ταύτης τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ πνευ-
ματικῆς ἐκπαίδευσης, τοιοῦτοτρόπως, διαρρυθμίζοντες, καὶ
διακονοῦντες, καὶ ἐπομένως ἔσαν τὰ πράγματα
ἐνεργούντα μετὰ κοινῆς σάφους, ἐκ διαφόρων ἀν-
μένων ἐμπειρῶν, ἀναρίτων, θεοσφῶν καὶ πεπειθε-
μένων, τότε λαμβάνουσι τὴν καλὴν ἐκπαίδευσιν, κα-
θὼς ἡ παῖρα καθ' ἑκάστην τὴν ἀποδεικνύουσα, τότε μά-
λιστα καὶ ὁ κύριος ἡμῶν εὐρίσκειται μετὰ τὸ αὐτὸν
κατὰ τὰς ἀφουδαίας ὑποσχέσεις τοῦ, καὶ ἐπομένως εἰ
ἀποφάσκει, τὸν εἶναι ἀποφάσκει αὐτοῦ τοῦ κυρίου
μας. Ὁ ποῦ εἰσὶ δὲ οὗτοι, τρεῖς συντηγμένοι ἐν
τῇ ἐνότητι μου, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐπὶ
καὶ αὐτὸν λοιπὸν τὸν λόγον βλέποντες, ἐπὶ καὶ ὁ
κύριος ἡμῶν ἐν ὑπόστασι, τὰ ἀλάνθαστον εἰς ἕνα
καὶ μόνον, ἀλλ' εἰς δὲ οὗτοι, τρεῖς, ἐσαν συντηγμένοι
ἐν ἀγάπῃ τοῦ καὶ διὰ τὸ ἕνα τοῦ, μέλῃ αὐτοῦ
οὐκ ἔχοντες εἰ μὴ τὴν ὁδὸν τοῦ καὶ τὴν ὁδὸν
λατρεῖν, τοῦ πληροῦ. διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκκλησία ἔχει
τὸν τοιοῦτον ὑποσχεθῆναι μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ καταγί-
νωσται ἐκτελεσθῇ ταῦτα ἔργα σωτηρίας. Ἐπεὶ νὰ
ἐκτελεσθῇ πολλὰ ἔργα ταῦτα, διὰ νὰ λαμβάνῃ
ἐκτελεσθῇ ἡ ἀμείνων τοῦ κυρίου τὴν καλὴν ἐκπαί-
δευσιν καὶ νὰ μὴ μὲν ἔλθῃ τὸ βάρος τῆς πνευ-
ματικῆς ἐκπαίδευσης εἰς ἄλλα ἔθνη. Ἀγαπήτοι,
γνωρίζοντες, καλῶς πᾶσαν πολυτέλειαν εἰς αἱ φυλαὶ
τῶν πτωχῶν καὶ ἐκπονομένων καθ' αὐτοὺς ποῖαν
ἐκτελεσθῇ ἀποδοχὴν μέλῃ τοῦ καὶ δώσωμεν μὴν ἡμέ-
τερον, ἐν δὲ ἀγωνισθῶμεν παντοδρόπως μετὰ τὴν
ἐκτελεσθῇ καὶ αὐτῶν, τῆς ἡμετέρας, καὶ νὰ τὰς
ἐκτελεσθῇ, εἰς δὲ οὗτοι, σωτηρίας, ἔχοντες ἀποφάσκει
τοῦ καὶ ἐπὶ τὸν ἐνότητι τοῦ καὶ μόνον νὰ ἀπερω-
τήσωμεν, ἐκτελεσθῇ ἡμεῖς αὐτοὶ εἰς τοιοῦτον ἔργον, ὅς
ἀπαιτεῖ τὸ ἱερὸν μας ἐπάγγελμα, ἀλλὰ νὰ παρα-
λάβωμεν εἰς βοήθειαν καὶ ἄλλους συμφοροῦς καὶ
συμφοροῦς, ἔσαν ὑπομένοντες ἐπὶ κινδύνῳ ἀπὸ τὴν
χάριν τοῦ θεοῦ, ἐμπνέοντες τὸ πνεῦμα τοῦ εὐαγγελίου
καὶ εἶναι ἄνθρωποι τοῦ θεοῦ, τοὺς ἐπομένως
καὶ ἀγαπῶμεν καὶ τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα, βλέποντες
ἐπὶ ὁ κύριος ἡμῶν τοῖς ἐχάρηται τὰ ὅρα καὶ τοῦ θεοῦ.
ἔστι ἄλλως ἡμετέραν ἡμεῖς καὶ τὸν αὐτὸν μας
καὶ τὸ ἡμέτερον ποῖον, παροτρύνοντες μέλῃ καὶ
τὸν ἕνα τοῦ καὶ τὴν ἀμείνων ἡ ἀποδοχὴν τοῦ καὶ
μὴ, ἐκτελεσθῇ ἀπὸ τὰ πρῶτα καὶ ἀπὸ τὰς ἀρετὰς
τῶν ἄνθρωπων ὑποκειμένων.

Ταῦτα λοιπὸν φρονούντες γνωστοποιούμεν εἰς
πάντας, ὅπως τὰ πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα καὶ πρὸς
ὑμῶν ἐδωρίαν, καὶ ἕνα μὴ σκανδαλισθῇ, ἐν
ἀκούσῃ, τὴν πνευματικὴν ἀποδοχὴν, νὰ κατα-
κρίνωμεν ταῦτα τὰς πράξεις μας, ὡς νεοτερισμοὺς καὶ
νὰ παραγγέλωμεν τοὺς ἀγαθούς μας σκοποὺς καὶ τὰς
φυλακὰς ἐργασίας μας, τὰ ὅποια ἐν ἀποβλέπουσιν
εἰς ἄλλο παρὰ εἰς τὴν ἐκτελεσθῇ καὶ ἀποδοχὴν
ἐκτελεσθῇ τῶν ἡμετέρων ἱερῶν ποιμαντικῶν καθηκόν-
των. ἔστι μὲν ὅλην τὴν καρδίαν μας μανθάνοντες,
ἐπὶ τὴν τῶν ἐπαγγελλομένων μὴν ἐξωτερικῶς τὴν
ἐκτελεσθῇ, μὴ ὁρῶντες, ἐν φρονούντων ἐκτελεσθῇ διὰ
τὴν παντελὴ ἀγωνίαν μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν ἀρχῶν
τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως, μὴ εὐχαριστοῦμεν καὶ
εἶναι τοιοῦτοι μόνον τῶν, προσπαθεῖν πολυτέλειαν καὶ
πολυτέλειαν νὰ ἀμωμῇ καὶ προστάτους τῆς δια-
κονίας τῶν, τελειώσαντες ἀναγνῶντες καὶ ἀνασχύντες μὴ

τρεῖς σκανδαλισμοὺς εἰς τὰς συνάξεις καὶ συνανα-
στροφὰς νὰ γινώσκων ἐναντίον τῶν δογμάτων τῆς
πίστεως, ἐναντίον τῶν ἱερῶν τῆς ἀγίας μας ἐκκλη-
σίας καὶ ἐναντίον τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῶν ὁσίων
ἀποστόλων καὶ θεοσφῶν πατέρων ἡμῶν. διὰ τοῦτο
δοκίμασον ταῦτα τὰ τοιοῦτα εἰς τὸ ἔξῃ, γνωστο-
ποιεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς, ὅπως συμβουλευθῇ πνευματικῶς
διὰ πρῶτην καὶ δευτέραν φορὴν νὰ παύσωσι τὸν
τοιοῦτον καταρροῖαν, διὰ τὸν συμβουλὴν μας ἀπο-
δεικνύμενοι, ἀφουκῶντες, ὅπως μὴ εὐφροσύνη αὐστη-
ροῦ, καθὼς μὴ, διορίζουσιν εἰς ἐκκλησιαστικὸν νόμον
νὰ πολιτευόμεθα μὴ τοὺς τοιοῦτους καὶ διὰ νὰ προ-
φυλάξωμεν τὸ λοιπὸν ποῖον καὶ διὰ νὰ μὴ
γινώσκων καὶ ἡμεῖς συμμέτοχοι μετὰ τὴν σωτηρίαν καὶ
ἀποδοχὴν μας εἰς τὰς παρανομίας τῶν, διότι εἰ
τοιοῦτοι ἀκούοντες, καὶ ἀποδοχῇ εἶναι εἰς ἀλγ-
θινοὶ ἔχοντες τοῦ ἑνός καὶ τῆς ὁδοδοξίας, εἰσὶν
ἐκτελεσθῇ καὶ ἀποδοχῇ νὰ εἶναι τὰ πράγματα
πάντα ἅπαντα καὶ αὐτοὶ τινὲς προνοίας καὶ ποι-
μαντικῆς φροντίδος καὶ ἀγρυπνίας, διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ
τὰ ποιήματα τῶν θελήματων. Πλὴν ἔσον ὁ θεὸς
εὐδοκεῖ νὰ μένωμεν εἰς τοιοῦτον τὸν ὁδοδοξίαν ὁρῶν.
ἔσον ὁ θεὸς μὴ, χάρις ᾧ καὶ ὁδοδοξίαν, ὅπως
ἀγωνισθῇ νὰ ἐκτελεσθῇ ταῦτα καὶ ἐλὰ τὰ λοιπὰ
τέκνα, τὰ διακρίνοντα τὴν ἀμείνων τοῦ κυρίου καὶ
ἐκτελεσθῇ τὴν κοινὴν ἡμῶν ἡσυχίαν καὶ διὰ τῶν
τοιοῦτων ἐν ταῖς διακρίσεσι συναναστροφῇς ἀποδοχῇ
γινώσκων πρόνοια γινώσκων εἰς τὰ παρὰ τῶν ὁδοδοξίαν
μας ἐκτελεσθῇ καὶ τοῦ τοιοῦτου βασιλικίου πρὸς
τὴν θεοῦ ἐπὶ ἡμᾶς τεταγμένην κρατῇ ἐν βασιλείᾳ,
καὶ ἐπομένως πολυτέλειαν καὶ πολυτέλειαν ἡμῶν καὶ ἐκτελεσθῇ ἀποδοχῇ.

διὰ ταῦτα πάντα λοιπὸν εἰμὲν πρᾶξι, τέκνα
ἡμῶν ἀγαπήτα καὶ γινώσκων μέλῃ τῆς ἐκκλησίας, ἐπὶ
καὶ ἡ καρδία ὑμῶν ἀπάντων εἶναι ὅπως ἐκτελεσθῇ
καρπὸς καὶ ἀγαλλίασις, ἐπὶ βλέποντες τὸν πνευματι-
κὸν ποῖον μας νὰ λαμβάνῃ ταῦτα πάντα καὶ
σωτηρίας, μέτρα πρὸς στήριξιν τῆς ὁδοδοξίας, πρὸς
ὁδοδοξίαν τῆς ἐκκλησίας καὶ πρὸς κοινὴν ἡμῶν ὁδοδοξίαν.
Συντηγῇτε λοιπὸν ὅσπαντες προνοίας εἰς τοὺς ἀγα-
θοὺς σκοποὺς μας, ἀμφοτέρωθεν μετὰ τὴν συνδρομὴν
καὶ εὐπειθεῖν τῶν τῶν ποιμαντικῶν ἡμῶν καὶ ἀγρυ-
πνῶν πρόνοιαν, δόσατε χεῖρα βοήθειαν καὶ εἰς ἡμᾶς
καὶ εἰς τοὺς συνεργούς μας, διὰ νὰ ἐκτελεσθῇ τὰ
ἱερὰ ἡμῶν χρέη, τὰ ὅποια οὐδὲν ἄλλο ἀντικείμενον
ἔχουσιν εἰ μὴ, μόνον τὰ ἀληθῆ, ὅπως συμμέτοχοι
τὴν σωτηρίαν ὑμῶν ἀπάντων καὶ τὴν ὁδοδοξίαν τοῦ
παναγὰ τοῦ θεοῦ, ὃς ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπείρον ἔλεος
τὸν καὶ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογία εἰς μετὰ πάν-
των ὁρῶν.

Ἐν μηνὶ φεβρουαρίῳ ἐκτελεσθῇ.

- + ὁ Ἐπίσκοπος Χρυσόστομος.
- + ὁ Ἡρακλεῖας Διονύσιος.
- + ὁ Νικομηδείας Πανόρατος.
- + ὁ Χαλκηδόνος Ἰερώνυμος.
- + ὁ Δέρκων Γερμανός.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.
- + ὁ Ἀρσασίας Καλλίνικος.
- + ὁ Ἰκονίου Σαμουήλ.
- + ὁ Ἀρσίσης Ἀνδρέας.
- + ὁ Ἀρσασίας Νεόφυτος.
- + ὁ Ἰωναννῶν Ἰωακείμ.
- + ὁ Φλαβελίας Πανόρατος.
- + ὁ Κωνσταντινου Ἀρτέμιος.
- + ὁ Σοφίας Πάπας.
- + ὁ Ἐρεσίου Ἰωσήφ.
- + ὁ Πάνας Ἀρμόδιος.
- + ὁ Ἀρμυνοπόλεως Νεόφυτος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua peregrinae doctrinae damnantur.

1836 mense maio.

Gregorius VI patriarcha. ex eo quo ad summum A ecclesiae solum erectus est die, plurimum deinde atque elaboravit in arcendis a populo sibi commisso doctrinis. quas peregrinantes evangelii praecones. cum Romanae fidei tum Neoreformatorum persuasionibus addicti, per Orientem spargere ea aetate contendebant. Primo huius studii documento sit epistola satis ampla, ad metropolitam Prussiae missa, qua severissimis verbis prohibuit, ne scholas a Protestantibus recens conditas frequentarent fideles orthodoxi librosve legerent ab illis vel gratis donatos, utpote erroribus doctrinisque a sana fide alienis refertos. Tabulam, cuius exordium fere idem est ac illud in quod t. XXXVIII. col. 609, incidimus, primus edidit M. Gedeon, Kanonica διατάξεις, t. II (Constantinopoli. 1889). p. 197-202, adhibito codice patriarchali.

Κατὰ τῶν ἑτεροδιδασκαλιῶν.

† Γρηγόριος ἑξῆς πρὸς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐρωτάτε μητροπολίτα Προύσης, ὑπέρτιμα καὶ ἑταίρε πάσης Βιθυνίας, ἐν Χριστῇ τῷ θαφί λίαν ἀγαπητὲ καὶ περισπούδαστε ἀδελφε καὶ συλλειτουργε τῆς ἡμῶν μετρίετης, καὶ ἀντιμέτατοι κληρικοί, καὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἱερεῖς, καὶ τίμιοι πρόεδροι, καὶ χρίσμοι γέροντες καὶ πρόκριτοι, καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ καὶ περιεσπόμενα, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν ἐξ εὐχῆς καὶ εὐλογίας καὶ συγχώρησις.

Ἐπειδὴ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐχθρὸς καὶ σχολιδὸς δαίμων, ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς βενῶν, καὶ ἐλεθρίως ἐνοσηράμενος τὴν κατὰ τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν πόλεμον, οὐκ ἀπαύσαστο ἄλλοτε μὲν ἐκ τῆς ἐμφαντοῦς καὶ ὡς εἰπεῖν ἐξ ἀντιμετώπου παρατάξεως ἐπανιστάμενος καὶ ἐπὶ τῶν, ἄλλοτε δὲ μὲν ἐνέδρας πολλὰς καὶ ἐπιθέσεις δοῦναι, ἐξιστῶν τοὺς ἀπλοδοτέρους τῆς εὐθείας ὁδοῦ καὶ εἰς ἀνοδίας καὶ παράθρα κατακρημνίζων, ἢ κρυφί, μήτηρ τῶν εὐσεβῶν, ἢ ἄγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, οὐ διαλείπει κατὰ χρέος ἀπαραίτητον ἐπαγρυπνεῖν καὶ φυλάττει τὰ γνήσια πνευματικὰ τῆς τέκνα ὑμῶν κατὰ καιροὺς ἐπιγεγενημένων ὁποίων ἐξῆς στανικῶν ἐπιδῶν, αἰτίας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν οὐ διαλείπον ἐπαγρυπνεῖν δι' ὀργάνων καὶ μέσων, ὑπὲρ τοῦ κινεῖν τοὺς ἐχθροὺς ἐξουρημένους καὶ ἐπιτεταγμένους, τὰ ὅποια ἐξωθεν μὲν περιβαίνονται μὲρ-
D
ψωσιν εὐσεβείας κατὰ τὸ ἀποστολικόν, πρόσχημα ψευδώνυμου ὠφελείας προβάλλόμενον εἰς ἀπάτην τῶν ἀπλοστέρων καὶ μὴ ἱκανῶν νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχροθύρου βλάβης, τῇ δὲ ἀληθείᾳ εἰσὶν ὀπισθεμένοι κατὰ τῆς εὐσεβείας καὶ κατατολμῶσι παραπλοῖς μὲν ἐπεισάκτους καὶ ξένους ἑτεροδιδασκαλίας νὰ διαταράξωσι καὶ νὰ διασχίσωσι τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τὸ εὐδαίμονος πλῆρωμα.

Τοιοῦτος τις ἦν πόλεμος ἀνεφάνη διακηρυγτέ-
D
μενος ὡς μὴ ὠφέλεια κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς εὐσεβείας τῶν πόποτε μνημονευμένων ὁ χαλεπώτατος, πρὸ ἐλλείπου ἦν χρόνον λατῶν τὰς ποιεῖς ἀπαρχὰς παρὰ τοῦ κακοῦ σκοποῦ καὶ ὑπερτροφόμενος κατὰ μικρὸν καὶ προβαίνων ὑπεύλως καὶ ἀληθινῶς διαφόροις τεχνάσμασιν ἀπατηλαῖς καὶ στανικαῖς ὑποκρίσεσιν· ἄλλοτε γὰρ τινος κόμματος ὁκαδοί, ἐχθροὶ τῆς ἀληθείας καὶ περὶ τὴν πίστιν ἀστοχῆ-
D
σαντες, κατὰ τὸν θείον ἀποστόλον, καταφερόμενοι κατὰ

τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ ἀποφάσεων, κατὰ τὸν ἀρχαῖον μυστηρίον, κατὰ τῆς προσκυνήσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων, κατὰ τῆς μεσιτείας τῶν ἁγίων, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν παραδόσεων καὶ ἱερῶν ἱθίμων καὶ κατὰ πάντων τῶν ὑπερῶν καὶ οὐρανίων δογμάτων τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως καταξενιστάμενοι, γυμνοὶ πάντων καὶ ἔρημοι τῶν πρὸς σωτηρίαν συντηνόντων καὶ τῆς ὁρθῆς καὶ ὑγιεῖς πίστεως ἀθλήσεως ἀπεσχισμένοι, οἱ τοιοῦτοι, ταμέν, προθέμενοι νὰ παρασύρῳσιν εἰς τῆς ἰδίας τῶν κακοδοξίας τὸ σκότος τοὺς ἡμετέρους ὁμογενεῖς, ἐκπύ-
D
πουσι πανταχοῦ ἀποστόλους, αὐτῶν καὶ ψευδοδιδασκάλους, οἵτινες εἰκὴν ἀγρυπνῶν περιέρχονται κατὰ πό-
D
λεις καὶ χώρας διδάσκοντες τὰς καινοφρονίας τῆς ἑτεροδιδασκαλίας τῶν καὶ παρενοσιπρόντες τῇ καλῇ γεωργίᾳ καὶ φυτεῖᾳ τοῦ Χριστοῦ τῆς κακοφροσύνης αὐτῶν τὰς ἀκάνθας καὶ τὰ ζιζάνια παρεγγράσει γὰρ καὶ κακοεργητεύουσιν ἀμαθῶς καὶ κατὰ τοὺς ἐλε-
D
θρίους, αὐτῶν σκοποῦς τὰς θείας γραφάς, χωρὶς πνεύ-
D
ματος τὰ τοῦ ἱνέματος εἰσπορευόμενοι· ἐκβίδουσι βιβλί-
D
αρια γίμναστα θανατηφόρου πικρίας τῶν κακοδοξίων αὐτῶν, ἄλλα μὲν ἀποτόμως καὶ μὲ πολλὴν τραχύτητα καὶ ἀναίδειαν καταφερόμενα, ἄλλα δὲ ἔχοντα ἀναιδέ-
D
συμπεφυμένον τὸν ἴον, τὰ ὅποια καὶ διανέμοντας δωρεὰν παρεσάγουσιν εἰς ἀνάγνωσιν τῆς ὁμογενεῖς νεολαίας διὰ τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου, καθ' ἣν καὶ σχολαῖα συνιστάσιν ἐνιαχοῦ ἰδίοις αὐτῶν ἀνα-
D
λώμασι, σπεύδοντες μὲν τὸ δόξαρι τῆς χρηματικῆς ζαπάνης καὶ μὲ πρόσχημα γήλου κοινωνικοῦ καὶ φιλανθρωπίας νὰ μεταδώσωσι τὸν μολυσμὸν εἰς τὰς ἀπαλὰς τῶν νέων ψυχὰς. Καθὼς τοιοῦτοι τινες, ὡς ἔβη, ἐμάθομεν, πρὸ καιροῦ ἰδόντες αὐτοὺς καὶ ὑπο-
D
κακρομύμενος πῶς διὰ διαφόρων μηχανημάτων ἐφαπατήσαντες τινες τῶν ἡμετέρων ὀρθοδόξων καὶ προση-
D
γλυτῶν αὐτοὺς πείσαντες, ἀνεφάνησαν ἡδὴ σχολαῖα συνιστῶντες, ἐξ ἰδίων ἀναλωμάτων καὶ διδασκάλους ἐκ τῶν προσκλήθηντων προσηλυτῶν μισθόντες, ἵνα διαδώσωσι δι' αὐτῶν τὸν ἴον τῆς κακοδοξίας καὶ κακοφροσύνης τῶν εἰς τὴν ἀπαλὴν νεολαίαν τῶν αὐτῶν ὀρθοδόξων ἐν προσήματι δόξαν φιλανθρωπίας καὶ εὐποιίας. Μὲ τοιαύτας ἀπατηλὰς κακομηχανίας ἀγωνίζονται νὰ ὑποκαταστήσωσι τοὺς ἡμετέρους ὁμο-
D
γενεῖς οἱ ἀντίπαλοι οὗτοι καὶ τῆς εὐσεβείας ἐχθροὶ ἐπίσημοι· περὶ τῶν ὁποίων ἀγκυλὰ πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ ἢ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, λαβούσα πρόνοιαν τὴν προσήκουσιν, ἀπηγόρευσε ἐν τοῖς ἐν-
D
ταῦθα ἀλληλοδιδασκτικοῖς σχολαῖς τὴν ἀνάγνωσιν τῶν πλαστήμενων αὐτῶν βιβλίων καὶ ἐν ἄλλοις πολ-
D
λοῖς μέρεσι, ματαίωσας τοὺς κακοβούλους σκοποὺς τῶν διὰ τῶν ἀμείων καὶ ἐμμέσων προνοητικῶν αὐτῆς ὑποθηκῶν, μ' ἔλον τοῦτο καὶ ἡμεῖς· προνοίᾳ ἐκκλη-
D
σιατικῇ εἰν λαίπομεν διὰ τοῦ παρόντος ἐκκλησια-
D
στικῶς ἡμῶν γράμματος ἰδίως νὰ ἐξηγήσωμεν εἰς ὅμας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ ὁμογενεῖς ὀρθοδόξους τοὺς δολεροὺς σκοποὺς τῶν αὐτῶν ἀναφανέντων κακοδόξων καὶ ψυχροβλαβῶν ἀτόμων καὶ νὰ στηλιτεύ-
D
σωμεν τὰς κακοβουλίας τῶν καὶ νὰ κινήσωμεν ἐπὶ μάλλον τὴν προσοχὴν ὡμῶν, καθότι μανθάνομεν, ὅτι καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων, οἱ μὲν δι' ἀγνοίαν ἐξη-
D
γπατημένοι, οἱ δὲ χρήμασι διαφθείρεμένοι, κατεσθ-
D
θῃσαν συνήγοροι καὶ πατρισταὶ ἐκείνων καὶ κατα-
D
γίνονται νὰ διαδώσωσι τὴν κακὴν ζῆμιν καὶ εἰς τὸ λοιπὸν εὐκρινεῖς ὑπόσταμα.

Γράφοντες τοῖνυν συμβουλευόμεν πατρικῶς καὶ παραινέοντες ἀπαξάπαντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ταύτῃ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανοὺς νὰ δια-

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua irritum declaratur matrimonium quod neglectam parentum veniam speratasque
lecorum consuetudines.

1836 mense octobri.

Contentionem synodalem quae sequitur, etiam parum accurate a primo editore vulgata est, exhibendam tamen ideo censuimus, quod argumentum in re canonica gravissimum portrahet nonaque penam receptam vel ad sacramenti validitatem porpendi iubeat. E patriarchico codice eam eruit M. Godeon, Κανονικαί διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1839), tacito pro nimia sua prudentia puellae nomine.

Ὅτι πρὸς σύναφιν ἐγκύριου γάμου ἀπαιτεῖται ἡ τε ἐκκλησιαστικὴ ἄδεια καὶ ἡ τήρησις τῶν κατὰ τόπους συνήθειων.

† Γρηγόριος ἁγίου πατρὸς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ διασκευτηρίου γράμματος γίνεται ὄχιον, ὅτι ὁ Ἀναστάσιος, υἱὸς τοῦ Σταφάνου, ἀπὸ χωρίον Νιγδῆ τῆς ἐπαρχίας Ἰκονίου, καίτοι πρότερος τὴν ἡλικίαν καὶ ὁρισμὸς ἐστὶ τῷ πατρὶ αὐτοῦ, παρεστράφη μὲν τοὺς ἐξουσιαστικοὺς ἀφελῶς καὶ ἀπεισιπτικῶς ἐπὶ τῷ σταφάνῳ μετὰ τῆς... θυγατρὸς... ἀπὸ τῆς ἐνορίας τοῦ Παιονισίου. Ἐπει δὲ εἰς τὸ συνοικεῖσθαι αὐτοῦ τοῦτο ὁ μόνον οὐκ ἐγκυλοῦσθαι ἢ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ γνώμῃ καὶ συγκατάθεσιν, ἀλλὰ μετ' ἐκείνου καὶ πάντες οἱ ἐνταῦθα διατρίβοντες Νιγδελῆδες χριστιανοὶ διαταραχθέντες ἐπὶ τῷ τομῇματι, ὡς ἀντιβαίνει εἰς τοὺς πρὸς εὐνομίαν τῆς πατρίδος αὐτῶν κειμένους ὅρους καὶ τοπικὰς συνήθειας αὐτῶν, καὶ προβάλλοντες ἐπὶ τούτοις, ὅτι ὁ βρεθείς Ἀναστάσιος ὑπέρχετο ἡραβωνισμὸς ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἐνέκειντο ὁμοθυμαδὸν εἰς τὴν διεξουσίαν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς βρεθείσης..., ἀναφέροντες τὰς προ-

αἰτιάσεις αὐτῶν καὶ εἰς κρίσιν αὐτοῦ, τοῦτο ἐνταῦθα διασκευτῶσαι καλῶς καὶ τῆς ἐνοικίας αὐτοῦ, ἐπειδὴ πρὸς τὴν αὐτῆς θυγατρί καὶ ἀντιπάλαι τὴν διαλεχθέντων κατεβόησαν, ὅτι καὶ παρὰ τοῖς ἱεροῦς νόμοις καὶ τὰς κανονικὰς τάξεις ἐγένετο ἡ σφεδρῶσις τοῦ πατρὸς ὁ ὁ λόγος συνοικεῖσθαι, ὅτι δὲ καὶ τὸς τομῆματι πρὸς τὴν καὶ παρ' ἐνορίαν ὅπου τοῦ ἱεροῦς τοῦ ἁγίου-πατριάρχου, ἐξαπατηθέντος διὰ χρηματικῶν ὑποσχέσεων καὶ μὴ τὴν ἀπαραιτήτως ἐξέτασιν ποιησάμενου μὴτε λαβόντος τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἄδειαν, ἐγνωμένον συνοδικῇ διατάξει διασπῆσαι καὶ διαλύσαι τὸ συνοικεῖσθαι τοῦτο κατὰ τὴν τὴν ἱερῶν κανόνων περίληψιν, δοῦν τοῖς κρυπτοῦς γάμοις καὶ τοῖς κατ' ἀρχαίαν καὶ ἀπάτην καὶ ἀνευ τῆς τῶν γονέων γνώμης καὶ παρὰ τὸ εὐφημον κατακρίνοντας τὴν διάλυσιν διαγορεύουσι, καὶ ἵνα μὴ ἡ παράστασις γίνηται καὶ ἄλλοις ἐνδοσίμον κακὸς παραδείγματος ἐπὶ καταστροφῇ τοπικῶν συνήθειων καὶ κατατρονῆσαι τὴν ἱερῶν νόμων καὶ κανονικῶν τάξεων, καὶ ταῦτα ἐν ὅφει τῆς ἐκκλησίας καὶ μετὰ τὰς κατ' ἐκδοτὴν καὶ τῶν τοιούτων προνοητικῶς αὐτῆς ἐντολὰς. Καὶ δὲ γράφοντας ἀποφανόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν κατὰ τῆς ἱερατικῆς ἀρχιερείας καὶ ὑπαρχίας, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα οἱ διαλεχθέντες, ὁ Ἀναστάσιος καὶ ἡ..., ὑπέρχωσι διασκευτῶσαι καὶ ἀνακαταστήσιν ἐπ' ἀλλήλων, ἔτι καὶ ἀνακαταστήσιν καὶ μηδεμίαν ἔχοντες γαμικὴν συνέφαιεν ἢ συνδιαίτησιν ὅπως καὶ ὅπως πνευματικῶν εἰς γὰρ τὴν κατὰ τοῦτο ἐνδείξιν ἐξεδόθη καὶ τὸ παρὸν ἡμετέρου πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν διασκευτῶσαι γράμμα.

καὶ, οὐκ ἐκ τῆς.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua Pseudoreformatorum errores iterum damnantur.

1836 mense decembri.

Gregorium patriarcham in arcendis a suo grege Protestantium qui dicuntur erroribus totis viribus elaborasse, iam supra diximus. Improbi huius laboris fructus nullus uberior famosissima illa encyclica, quam exoriente anno 1836 per omnes sedes oecumenicas provincias mittendam curavit. Eam typis prius efformaverat hoc praesentate titulo: Εγκύκλιος ἐκκλησιαστικὴ καὶ συνοδικὴ ἐπιστολὴ, πατριαρχεικὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ἐρεθίζοντας, εἰς ἀποφυγὴν τῶν ἐκπαιστικῶν ἐπαρξιαστικῶν. Ἐνδοξαστοὶ καὶ διακρυφθέντες, κατὰ τοῦ πανηγυρισμοῦ καὶ θεοσιότητος οἰκουμένης καὶ πατριαρχικοῦ κυρίου κυρίου Γρηγορίου, καὶ τῆς κατὰ αὐτὸν ἱερατικῆς συνέθεσης. — Ἐν Κωνσταντινουπόλει, κατὰ τὴν πατριαρχίαν, κατὰ Α. Ἀρχιεπίσκοπον, καὶ, — In-4°, 2 f., 30 p. Instrumentum illud cum antistitibus lecorum communiauerit Gregorius mense decembri anni 1836 per alteram peculiararem epistolam, qua eos hortabatur, ut eo ad capitulum VIII-XI memoratis encyclicis prompto animo accommodarent. Cf. Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, τ. I (1831), p. 54. Litterae illae encyclicae etiam paulo ampliores reperit Man. Godeon in laudato opere: Κανονικαί διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1839), p. 246-250. Ita porro eo habebant:

† Γρηγόριος ἁγίου πατρὸς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ὁ πολυέλεος καὶ πανοικτιρμῶν θεὸς μὴ γάρων νὰ βλέπῃ εἰς τέλος τυραννοῦμενον ὑπὸ τοῦ διαβόλου τὸ πλῆθος τῶν ἰδίων αὐτοῦ χαρῶν, σκληρῶν ἀφῆτοις οὐκ ἐκ τῆς κυριότητος, ἡδονῶν ἐκ τῆς ἐχθρῆς τῶν ἡμερῶν νὰ ἐξαποσταλῇ τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν διὰ νὰ λύτρωσθαι τὸν κατατυραννοῦμενον ἄνθρωπον. Ὡς πλῆθος οὐρανὸς καὶ ἐνοικίῃς ἐν τῇ καθαρῶς τῇ νηδί τῆς ἀεικαρδίας καὶ θεοσιότητος Μαρίας ἐγένετο ἄνθρωπος κατ' ἡμῶν πλῆθος, πλῆθος ἂν θεὸς διὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἦν συναναστατόμενος, οὐκ ἐκπαιστικῶς καὶ πολυτροπῶς τὸ ἀνθρώπινον γένος εὐαγγελίζων καὶ τὴν ἀληθινὴν λατρίαν καὶ ἀρεμῶν κατὰ τὸν θεὸν πίστιν ἐκδιδόντων καὶ νομοθετῶν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἐκ νεφρῶν αὐτοῦ τριήμερον ἐξανάστασιν ἐνταλάτω τοὺς ἱεροὺς αὐτοῦ μαθητὰς παραδόντας καὶ μαθητεύσαντας πάντας τὴν ἔσθλην βασιλείαν αὐτοῦ εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ διδόντας αὐτοὺς τυχεῖν πάντας ὅσα ἐνταλάτω αὐτοῖς ὁ ἰσχυρὸς μετὰ δὲ τὴν εἰς οὐρανὸν αὐτοῦ ἀνελθὴν ἐνσχέσεις αὐτοῦ τῇ ἐν αὐτῇ κυρίῳ γλωσσῇ ἐκπεριτρεῖται τὸ παντοῦ πνεύματος, θαυματοῦρος αὐτοῦ πρὸς τὴν ἐκκλήρωσιν τῶν ἐνταλαστικῶν ἀποργάτων. Ὅπως λοιπὸν ἐξελθόντες εἰς τὴν ἐκείνην εἰς τὴν πόλιν ἀπαντα, ἐκπαιδίζοντες τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὴν αἰσθησὶν τοῦ διαβόλου, καὶ ἀποδογίζοντες αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκείνην τῆς ἀληθείας ἀνακαταστήσαντες τοὺς αὐτοῦ.

λογος ελευθερία, ἡ ἀνταρσία ἀνέναντι τῶν βασιλέων καὶ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ἡ γενική ἀπολασία τῶν λαῶν.

Διὰ τὰς οὗς προφυλάττονται λοιπὸν ἀπ' ἐλα τούτων τὰ κακὰ, τίνα ἤμῃν ἀγαπητά, ἀναγκασίαν ἐκρίναμεν νὰ οὐς δώσωμεν συνοδικήν τινα ἰδέαν τῶν ἐπισκοπῶν τούτων αἰρεσιμαχῶν καὶ τῶν κυριωτέρων αὐτῶν αἰρέσεων, αἱ ὅποια κηρύττονται ἡθὺς ὁλοκατέως καὶ ὑποκλίνονται ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ αἰρετικοῦ ἐκείνου καὶ ἰσχυρίζονται μὲν τὴν ὀρθοδόξον ἡμῶν ἐκκλησίαν, περιττὸν νομίζοντες νὰ οὐς γράψωμεν λεπτομερῶς ἐλὼς τοὺς αἰρεσιμαχῶς ταύτης τῆς αἰρέσεως, καὶ ἐλα; τὰς αἰρέσεις τῶν καὶ ὅσα κατὰ προῤῥήγησιν εἰς τὸν ἐκκλησιαστικὸν καὶ πολιτικὸν κόσμον.

Γ'. Περὶ τοῦ Ζβιγγλίου καὶ τῶν αὐτοῦ αἰρέσεων.

Εἰς τῶν σημαντικωτέρων μαθητῶν καὶ διαδόχων τοῦ Λουθήρου ἐχρημάτισεν ὁ Ζβιγγλιος, γενόμενος αἰρεσιμαχῶς καὶ αὐτὸς ἄλλης πατρὸς τῶν Λουθηρανῶν. Οὗτος ὢν κατ' ἀρχὰς στρατιώτης, ἔγενεν ἑκατα ἱερομόναχος καὶ ἱεροκήρυξ τοῦ νέου εὐαγγελίου. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία δὲν μὲν τὸν παρίστανει μῆτε ὡς σοφὸν μῆτε ὡς μέγαν θεολόγον μῆτε ὡς καλὸν πεκατεμένον· τὸ πνεῦμά του ἦτον περιορισμένον καὶ διεσπασμένον, πλὴν ἦτον καλὸς στρατιώτης· ἐκίρρυε καὶ ἐστῆριζε τὴν διδασκαλίαν του μὲ ὅσω χιλιάδας στρατιωτῶν ὁλοκατέως, τῶν ὁποίων ἦτον ὁ ὀδηγὸς καὶ ὁ ἀρχιστράτηγος· εἰς δὲ τοὺς 1631 μὲν τὰ ὅπλα εἰς τὰς χεῖρας ὡς στρατιώτης ἀνδρείως ἐγενεῖτο εἰς ἡλικίαν τριακονταεσσάρων ἔτων. Οὕτως ἐπολιτεῦντο οἱ ἑνδοξοὶ οὗτοι ἀπόστολοι καὶ εὐαγγελισταί, καὶ οὕτως ἐδίδασκον τὸ αὐτὸν εὐαγγέλιον! Καὶ μ' ἐλὼν ἐπὶ ὁ Ζβιγγλιος ἠκολούθει κατὰ πάντα εἰς τὰ καινοφανή ἰχνη τοῦ Λουθήρου, ἔπασεν ἔμως καὶ αὐτὸς εἰς μαγαλιτέρα βάρεθρα, διότι ἐνθ' ὁ Λούθηρος ἀπέδιδε τὰ πάντα εἰς τὴν χάριν τοῦ θεοῦ καὶ ἠθέλει ὀλοκατέως τὸ αὐτεξουσίον τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Ζβιγγλιος εἰς ἀναντίας ἀπέδιδε τὰ πάντα εἰς τὸ αὐτεξουσίον καὶ δὲν ἠθέλει ὀλοκατέως νὰ γνωρίσῃ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ, φρονῶν ἐπὶ μόνος ὁ ἀνθρώπος σφίεται. Ὁ Λούθηρος δὲν καὶ δὲν ἐπίσταται μετουσιῶσαι τὸ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου, πλὴν ἐδίδεκεν ἐπὶ πραγματικῶς ὑπάρχει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὴν εὐχαριστίαν· ἀλλ' ὁ Ζβιγγλιος οὐδέλλω; ἠθέλει νὰ πιστεύσῃ μῆτε μετουσιῶσιν μῆτε πραγματικὴν ὑπάρχειν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν εὐχαριστίαν, ἀλλ' ἀπλὴν εἰκόνα τοῦ παναχράντου σώματος καὶ αἵματος τοῦ σωτήρος ἡμῶν, τὰ ὅποια κατὰ τὴν βλάσφημον αὐτοῦ γνώμην κοινωνοῦμεν μόνον πνευματικῶς. Τέλος πάντων αὐτὸς ἐπλάτυνεν ἐπὶ μᾶλλον τὴν στενὴν καὶ ταδλιμμένην ἔδω τῶ παραδείσου, εἰσάγων εἰς τὸν παράδεισον καὶ αὐτοὺς τοὺς εἰδωλολάτρας ἀνέναντι τῶν φρονήματων τῆς καθέλου ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὅστις πολλοὶ λέγει ἐν εὐαγγελίῳ: "Ὅστις δὲν γνωρίσῃ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, δὲν δύναται νὰ εἰσελθῇ εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ. Γράφει λοιπὸν εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως του, τὴν ὅποια διευθύνει εἰς τὸν βασιλεῖα τῆς Γαλλίας Φραγκίσκον Α', ἐπὶ Ἐκεῖ (εἰς τὸν παράδεισον) θέλεις ἰδεῖ τοὺς δύο Ἀδὰμ, τὸν σφῶμενον καὶ τὸν σωτήρα· θέλεις ἰδεῖ τὸν Ἀβὲλ, τὸν Ἐνῶχ, τὸν Ἡρακλῆα, τὸν Ὡθήσια, τὸν Σωκράτην, τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν Ἀντίστοχον κ.τ.λ.

Δ'. Περὶ τοῦ Καλβίνου καὶ τῶν αὐτοῦ αἰρέσεων.

Διαδέχεται τούτους τοὺς αἰρετικούς ὁ Καλβίνος, ὁ πλεόν ἐπικίνδυνος καὶ φθοροποιὸς τούτων ἀπάντων. Ἡ ἱστορία μὲν τὸν περιγράφει κεκοσμημένον μ' ἐλα τὰ ἀπατλὰ προτερήματα, ἱκανὰ νὰ κληρώσιν οὐ μόνον τὸν ἀπλὸν λαόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς μεγάλους καὶ πεκατεμένους ἀνδρας. Οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων,

λέγουσιν οἱ ἐκκλησιαστικοὶ ἱστορικοὶ τοῦ αἵματος τούτου, ἡδυνήθη νὰ καλύψῃ ποτὲ πλεόν τεχνικῶν ὁπὸ τὸ σχῆμα τῆς ταπεινότητος ὁφθαλμοφανῶς μεγαλητέραν· καταγράφει ἐλα τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς, καὶ ὁ μόνος σκοπὸς τοῦ ἀπέβλεπεν εἰς τὸ νὰ ἀποδείξῃ εἰς τοὺς ἄλλους ἐπὶ εἶναι ὁ σοφώτερος καὶ ὁ βητορικώτερος ἀπάντων. Διὰ τοῦτο ἐγένετο αἰρεσιμαχῶς καὶ ἀρχηγὸς ἄλλης πατρὸς τῶν Λουθηρανῶν, ἥτις ἐκ τοῦ ἐνοματὸς τοῦ ὀνομασθῆναι Καλβινισμὸς. Κατὰ πάντα τὰλλα σύμφωνος ὢν καὶ ἐκπαθὸς τοῦ Λουθήρου, πίπτει εἰς ἄλλας βλαστημίας καὶ ἀναίρει καὶ ἀναίρει τὰ δόγματα καὶ ἔθιμα τῆς ἐκκλησίας, τὰ ὅποια ἠκολούθει καὶ ἱπρίστει καὶ αὐτὸς ὁ Λούθηρος. Δὲν θέλει νὰ γνωρίσῃ καμμίαν ἐξωτερικὴν λατρείαν μῆτε καμμίαν ἱεραρχικὴν ἐξουσίαν. Δὲν θέλει νὰ γνωρίσῃ μῆτε πατριάρχας μῆτε ἀρχιερεῖς μῆτε ἱερεῖς μῆτε ἐπὶ ἄμφια μῆτε εἰκόνας· μῆτε ἑσπτάς μῆτε εὐλογίαν μῆτε ἄλλην θρησκευτικὴν τελετήν, τὰ ὅποια εἰσβάσθαι καὶ αὐτὸς ὁ Λούθηρος.

Τούτους ἔθιμα καὶ ταῦτα ἐδίδεκεν ὁ Καλβίνος εἰς τὴν Γενεύην, τῆς ὅποιας ἐχρημάτισεν ἀπόστολος καὶ ὅπου ὁ Καλβινισμὸς ἐστῆριξεν καὶ διακρατεῖται. Ἄγρο δὲ ἐστερέωσε καὶ ἐκράτησε ταύτην τὴν διεσπασμένην θρησκείαν καὶ διδασκαλίαν τοῦ μεταξὺ τούτων λαῶν, ἀπέθανε τέλος πάντων εἰς τὴν Γενεύην κατὰ τοὺς 1564 εἰς ἡλικίαν πενήντα πάντα χρόνων.

Ε'. Περὶ τῶν Σωκίνων καὶ τῶν αὐτῶν αἰρέσεων.

Ἐκ τούτων τῶν αἰρετικῶν καὶ τῶν ψευδοδιδασκαλῶν αὐτῶν γεννᾶται καὶ ἡ αἵρεσις τῶν Σωκινιανῶν, ἀπ' ἐλας τὰς ἄλλας αἰρέσεις ἐλεθροποιεῖται. Διότι ἐκείνους ἀνατρέπει ἔλγν τὴν ὀρθοδόξον καὶ τὸν χριστιανισμὸν καὶ ἀπαγγέλλεται ἀναφανδὸν τὴν ἀσίειαν. Ὁ πρῶτος πρόεδρος ταύτης τῆς αἵρεσεως ἐχρημάτισεν Μιχαὴλ ὁ Σαρρίτος, ὅστις πρῶτος ἰσχυρῶς ἐπὶ ἐλόμενος εἰς τοὺς 1531 κατὰ τῆς κυριωτέρας βίσεως τοῦ χριστιανισμοῦ, τοῦ δόγματος δηλαδὴ περὶ τοῦ μόνου τριτοκτιστοῦ θεοῦ. Τὴν διαδέχοντα οἱ δύο Σωκινιοὶ, ὅστις ἐκίρρυε μάλιστα εἰς τὴν Λαζίαν τὰς φρικτὰς αὐτῶν βλαστημίας καὶ ἀλλοκατίας αἰρέσεως τῶν. Οὗτοι οἱ αἰρετικοὶ ἀνατρέφοντες εἰς τὰς βλαστημίας τῶν Λουθηροκαλβίνων, ἔπασαν καὶ αὐτοὶ εἰς βλαστημίας φρικτοτέρας. Δὲν θέλουν νὰ πιστεύωσιν οὐ μόνον τοὺς ἁγίους καὶ τὴν ἐξωτερικὴν λατρείαν, ἀλλὰ μῆτε θαύματα μῆτε δόγματα μῆτε ἄλλο τι ἀκατάληπτον εἰς τὸν ἀνθρώπινον νοῦν· δὲν πιστεύουσι λοιπὸν μῆτε τὸ μυστήριον τῆς ἁγίας τριάδος μῆτε τὴν ἐνσαρκὸν οἰκονομίαν μῆτε τὴν θεότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ μῆτε κανὲν ἄλλο μυστήριον τῆς πίστεως, καὶ ἐπομένως ἀνατρέπουσιν ἐκ βάθρων τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ καταντῶσιν εἰς παντελὴ ἀσίειαν. Καὶ τῷ ἐντὶ οἱ μαθηταὶ καὶ διακόνται αὐτῶν δὲν ἔχουσι πραγματικῶς καμμίαν θρησκείαν. Ἡ ἡθικὴ τῶν, διεσπασμένη οὖσα καὶ αὐτὴ κατὰ τὴν θρησκείαν τῶν, ἐπλήρωσεν ἔλγν τὴν Εὐρώπην ἀπὸ ἀσίειαν καὶ διεσπασμένη καὶ ἐπειδὴ τῶν αἰρέτων ἡ ὑπερηφανία αὐξάνει διὰ παντὸς κατὰ τὸν προηγουμένον καὶ ἑμὸς μὲ αὐτὴν καὶ ἐλα τὰ φθοροποιὰ πάθη, τὰ ὅποια εἶναι οἱ πλεόν ἀποκονδοὶ ἰχθροὶ τῆς θρησκείας, οἱ φθορεῖς πίστεως κοινωνία; καὶ πίστης νομίμου εὐταξίας καὶ ἐξουσίας καὶ οἱ ἀποστάται ἐλὼν τῶν νόμων, διὰ τοῦτο ὅσα μέρη ἠκολούθησαν ταῦτα τὰ φθοροποιὰ φρονήματα εὐρίσκονται εἰς τὴν πλεόν ἐλευνοτέραν πνευματικὴν κατὰστασιν, χωρὶς στερεὰ καὶ βασίμου θρησκείας, χωρὶς χριστιανικῆς ἡθικῆς, χωρὶς ὑποταγῆς καὶ εὐπειθείας πνευματικῆς, κυριεύοντες ἀπ' ἐλα τὰ πάθη καὶ ἀπ' ἐλας τὰς παρρησίας καὶ γινόμενοι παλίνιον τῶν δαιμονίων καὶ τῶν παθῶν.

Τούτους τοὺς αἰρετικούς, ὅστις ἐμᾶλλον νὰ φανώσιν εἰς τὰς ἀσχάτας ταῦτας ἡμέρας, ἐντελέσταται

αὐτὸν καπλίστην καὶ ἀδικὸν ἔργον, ἀναγκάζει· ἂν ἦν φιλόδοξος καὶ εὐεργετικὸς, ἂν ἦν συμ-
 φωνὸς μετὰ τὴν πατρίδα, τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλλονται,
 μετὰ τὸν αἰῶνα εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν, μετὰ τὸ εὐαγγέλι-
 ον ἡμεῶν, τὸ ὁποῖον ἐπαγγέλλονται· οὐ κηρύττουσιν.
 Ὁ οὐ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης, καὶ μετὰ τὰ
 δικαιώματα τῶν ἔθνων.

Ζ'. Πρὸς τοὺς ἀποστόλους· τῶν σημερινῶν
 αἱρετικῶν.

Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, καὶ τοὶ ἐνδρευσμένοι, καὶ
 πολυμερὲς καὶ πολυτρόπως ἀπὸ τοῦ
 ἀποστόλου καὶ ὁπαδοῦ τῶν ξένων αἱρέσεων καὶ
 θρησκειῶν, γνωστοποιεῖ αὐτοῖς· ἐπεικῶς διὰ τῆς πα-
 ρούσης ἐγκυκλίου ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ἐπι-
 στολῆς, ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ λάβωσι συναίσθησιν τῶν
 πράξεων τῶν καὶ νὰ ἀφίσωσιν ἐλεύθερα τὰ τέκνα
 τῆς ἀπὸ τοῦ προσηλυτισμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς διδασκα-
 λίας τοῦ Λουθηροκαλβινισμοῦ, τὰς ὁποίας ἀγωνίζονται
 νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς αὐτά· ἐπιθυμεῖ νὰ παύσωσι πλῆ-
 ραν ἐργασίαν τῶν, ἔχουσιν τοιοῦτον σκοπὸν, ἀπὸ
 τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς καὶ νὰ ἐμπέσωσι τὴν
 διανομήν τῶν ἀπαρθεύσαντων μεταφρασθεῶν καὶ τυπω-
 θεῶν κακοζήλων ἀκανονιστῶν γραφῶν καὶ τῶν λοι-
 πῶν αὐτῶν βλαστήμων ριζιλαρίων καὶ νὰ ἀποκαί-
 σωσι· τὰ αὐτῶν καταστήματα, συστηθέντα ἔτι πρὸς
 ἀνατροπὴν καὶ ἐκπαίδευσιν, ἀλλὰ πρὸς λύμην, δια-
 φθορὰν καὶ ἀπάτην τῆς νεολαίας μας· καὶ ἐν ἐν-
 λόγω νὰ μᾶς ἀφίσωσιν ἡσυχίαν νὰ φρονώμεν καὶ νὰ
 πιστεύωμεν τὰ τῶν ἁγίων προγόνων μας καὶ νὰ λα-
 τρεύωμεν τὸν θεὸν εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, εἰς
 τὴν ὁποίαν αὐτοὶ μᾶς ἤλθον νὰ γεννηθῶμεν. Ἡμεῖς
 πιστεύομεν, ὁμολογοῦμεν καὶ οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν
 ἔχομεν, ὅτι ἡ πίστις ἡμῶν εἶναι ἡ μὲν, ἀληθινή,
 θρησκεία, ἡ μὲν, ἡ ἀρεστὸς λατρεία καὶ ἡ μὲν,
 σωτήριος ὁδὸς καὶ τὴν κρατούμεν ἀπαρμεσίως,
 ἀπαρὰ φράκτον καὶ ἀπαρὰ φράκτον, καθὼς τὴν πα-
 ραλάβομεν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ τελειωτῶν αὐτῆς κύριον
 Ἰησοῦν Χριστόν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἀποστόλου καὶ
 ἀπὸ τοῦ θείου πατρός τῆς ἐκκλησίας μας. Μὴτε
 παραδεχόμεθα προσθήκην ἢ ἀφαίρεσιν τῶν σεπτῶν
 ἐπὶ τὰ μυστηρίων μας καὶ τῶν ἀποστολικῶν ἑγγράφων
 καὶ ἑγγράφων παραδόσεων, τὰς ὁποίας ἐτύλαξεν ἡ
 πρώτη ἀρχὴ καὶ φυλάττει ἀπαρμεσίως ἡ ἁγία
 καὶ ἀμώμητος ἡμῶν ἐκκλησία, καὶ μὴτε δεχόμεθα
 ἐξωθεν ποθεν διδασκαλίαν ἀντιβαίνουσαν τοῖς διδάγ-
 μασι τῶν θεοφόρων πατέρων μας, καθὼς ἐν κρίσει,
 ἐν εὐκρινείᾳ καὶ ἐν ραθυμείᾳ καὶ ἰσχυροτέρῳ
 λόγῳ καὶ θαύμασι πιστεύομεν καὶ ἐκπληροῦμεν
 πάντα, ὅσα ἡ ἀνατολικὴ καὶ ὀρθόδοξος ἐκκλησία
 μᾶς διδάσκει. Τὸ δὲ νὰ καταπλημμυρῶσι εἰς τὴν
 βούλησιν οἱ ἑτεροδόξοι, οἱ ἕνοι καὶ ἀλλοδαποί
 ἄνθρωποι καὶ ἀλλόγλωσσοι καὶ ἀλλόθρησκοι καὶ νὰ
 κατιχῶσι τὸν ἁμῶν λαὸν καὶ τοὺς ἀνελίκους παι-
 δας, νὰ κἀνωσιν ἀργυριότητος ἡμιμαθεῖς τινας καὶ
 διεφθαρμένους διὰ τὰς τοὺς μεταχειρίζονται· ἐπειτα
 ἔργα τῆς διαφθορᾶς καὶ διδασκαλίας τῆς κακοδοξίας
 τῶν, τὸ νὰ διαβῶσιν ἐν γωνίᾳ καὶ παραβύθῳ τὴν
 θρησκείαν τῶν πατέρων μας, τὸ νὰ διασπείρωσι βι-
 βλίαι, τὸ νὰ συνιστῶσιν ἐπίτηδες σχολαῖα καὶ κατα-
 στήματα τῶν παιδῶν πρὸς μόρφωσιν πάντῃ ἐναντίαν
 τῆς ὀρθοδοξίας, τὸ νὰ συκοφαντῶσι τὴν ὀρθόδοξον
 ἐκκλησίαν καὶ τοὺς αὐτῆς ποιμένας ἐπιβουλετικῶς
 καὶ τὰ κινήματα αὐτῶν τὰ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς
 προγονικῆς θρησκείας, τὸ νὰ ἐγείρωσι τὸ μῦθος τοῦ
 ὀρθοδόξου λαοῦ πρὸς τὸν κληρὸν τοῦ καὶ νὰ σπείρωσι
 πανταχοῦ ζῆλον καὶ νὰ θέλωσι νὰ συστήσωσι με-
 τοιούτους δολερὰς καὶ ἀνηκούστους τρόπους τὴν διδα-
 σκαλίαν ἐνδὸς Λουθήρου καὶ ἐνδὸς Καλβίνου εἰς τὸ
 κέντρον τῆς ὀρθοδοξίας καὶ μεταξὺ ὀρθοδόξων λαῶν,
 τὸ νὰ θέλωσι νὰ πράξωσι ταῦτα πάντα μετὰ τοιαῦτα
 αὐτοκατάκριτα μέσα εἰς ἕνα δυστυχῆ λαόν, ἀξίον
 συμπαιδείας διὰ τὰς περιστάσεις τοῦ, ἁρπάζοντος αὐτοὺς

αὐτοὺς ἰδίους, ἂν τοιαῦτα ἔργα ἦναι ἔργα χριστιανικά,
 ἂν ἦναι φιλόδοξα καὶ εὐεργετικά, ἂν ἦναι συμ-
 φωνὰ μετὰ τὴν πατρίδα, τὴν ὁποίαν ἐπαγγέλλονται,
 μετὰ τὸν αἰῶνα εἰς τὸν ὁποῖον ζῶμεν, μετὰ τὸ εὐαγγέλι-
 ον ἡμεῶν, τὸ ὁποῖον ἐπαγγέλλονται· οὐ κηρύττουσιν.
 Ὁ οὐ μισεῖς, ἐτέρω μὴ ποιήσης, καὶ μετὰ τὰ
 δικαιώματα τῶν ἔθνων.

Ἀς τοχασθῶσιν οἱ ἑτεροδοξοὶ ἀποστολοὶ οὗτοι,
 πῶς ἠθέλουν πολιτευθῶσι μετὰ ἡμᾶς, ἐν ἡμέλει ἐπι-
 χειροῦ τοιαῦτα εἰς τὴν πατρίδα τῶν ἐναντίων τῶν
 καθεστώτων καὶ ἐναντίον τῆς θρησκείας τῶν προγόνων
 τῶν· ἢ ἂς ἐνθυμηθῶσιν, ὅτι εἰσι οἱ λαοὶ τοῦ κόσμου
 καὶ πάντα τὰ ἔθνη, ποιεῖν ἑαυτοῦ ἢ ἐξορίαν θε-
 σπίζουσιν ἐναντίον εἰς τοὺς ἔσοις τολμῶσι νὰ ἀνατρέ-
 ψωσιν ἢ νὰ μολύνωσι τὴν θρησκείαν ἑτέρου ἔθνους.
 Ἀς ἀποθῶσιν λοιπὸν καὶ πρὸς ἡμᾶς τὰ αὐτὰ
 δικαιώματα καὶ προνόμια τῶν ἔθνων· ἂς παύσωσιν
 ἀπὸ τὸ νὰ μᾶς ταράττωσιν ἀδικίαι καὶ ἀναισχύντως
 μετὰ τὸ δικαίωμα τοῦ ἰσχυροῦ· ἂς κτεροῦσιν τὴν
 αἰωνιότητα τῆς ἱστορίας, ἥτις θέλει ζωγραφίσῃ αὐ-
 τοὺς μετὰ τὰ αὐτὰ χρώματα, μετὰ τὰ ὅποια ἐξοφράττει
 καὶ τοὺς αἱρετάρχας τῶν. Ἐάν τῳ ὅντι ἀγαπῶσι
 τὸν πλησίον καὶ τὴν εἰρήνην μετὰ τοὺς ἀνθρώπους, ἂν
 δώκωσι τὴν δικαιοσύνην, ἂν θέλωσι νὰ φυλάξωσι
 τὰ δικαιώματα τῶν ἔθνων, ἂς παρατηρήσωσιν ἀπὸ
 τοιαῦτα τολμήματα· ἂς μᾶς ἀφίσωσιν ἐλευθέρως νὰ
 φρονώμεν τὰ τῶν ἁγίων πατέρων μας, νὰ ἀποθάνω-
 μεν εἰς τὴν ὀρθόδοξον, τὴν ὁποίαν ὁ πολυεύστολος κύριος
 μᾶς ἤλθωσι νὰ γνωρίσωμεν· ἂς ἀφίσωσιν ἡσυχί-
 ας εἰς τὸ ἔξῃ· εἰς τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς μας,
 τὴν προστασίαν τῶν ὁποίων καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς
 θρησκείας· ἐπιστεθῇ ὁ σωτὴρ ἡμῶν καὶ ἡ ἐκκλησία
 εἰς τὴν πατρικὴν ἡμῶν κληρονομίαν, τῆς ὁποίας ἠθέ-
 λωμεν φανῆσαι, ἂν ἀπαγορεύοντες ἀμελήσωμεν
 ταῦτα τὰ οὐσιώδη καὶ ἱερὰ χρέη μας, μισήσαντες εἰς
 βεβαιῶς ὑπέχοντες, ὡς πάντῃ ἀγνώμονες ἀποδεικνύ-
 μενοι πρὸς τοὺς μεγάλους ἡμῶν εὐεργέτας. Ὅθεν ὡς
 ἐνάρχῃ καὶ ποιμενάρχῃ τοῦ χριστιανικοῦ ὀρθο-
 δόξου λαοῦ συνοδικῶς ἀναγγέλλομεν ταῦτα, ὅπου καὶ
 εἰς ὅποιον ἀνέκει· διακηρύττομεν δὲ κοινοποιούντες
 τὴν ἐγκυκλίον ταύτην ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ
 ἐπισκοπῆς τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ὁπαγο-
 ρεύοντες κυριαρχικῶς τὰ ἑξῆς·

Η'. Διατάγματι πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τῆς πατρι-
 αρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

Πρὸς μὲν τοὺς ἀρχιερεῖς, τοὺς ὅπῃ τῷ καὶ ἡμᾶς
 ἀγνωστῇ πατριαρχικῇ ἐπιστολικῇ καὶ οἰκουμενικῇ
 θρόνῳ ὑποκειμένους, διορίζομεν ἐν τῷ·

Πρῶτον, νὰ συστήσῃ ἕκαστος ἐν τῇ ἐκείνῃ πα-
 τριαρχικῇ ἐκκλησιαστικῇ πνευματικῇ ἐπιτροπῇ κατὰ
 μέλησιν τῆς ἡμετέρας, συγκεκροτημένην ἀπὸ τοῦ ἐν
 αὐτῇ εὐρισκόμενου πεπαιδευμένου ἐκείνου καὶ
 ἡλιωτοῦ ἐκκλησιαστικοῦ, διὰ τὰς ἐπαγροπίας εἰς
 τὰ τῶν χριστιανῶν καὶ νὰ σκέπτονται μετὰ τοῦ
 πνευματικοῦ ποιμένος τὰ πνευματικὰ καὶ ποιμαντικὰ
 καθήκοντα, λαμβάνοντες τὸ σκεῖλον ἀπὸ τὴν εὐδο-
 ποιῆσιν τῆς ἡμετέρας πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστι-
 κῆς ἐπιτροπῆς, τὴν πρὸ εὐλογίας ἐκδοθεῖσαν καὶ πρὸς
 πάντας διευθυνομένην πρὸς ὁδοίαν τῶν, ὥστε ἀν-
 αποκρινόμενοι συγχρόνως τούτοις μετὰ τὴν ἡμετέραν
 ἐνταῦθα ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν νὰ λαμβάνωσιν
 ἀπὸ καίρου εἰς καιρὸν τὰς καταλλήλους ἐδγγελίας,
 καθ' ἃς πληροφροῦν θέλωσιν ἀναγγέλλειν περὶ τῆς
 πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ ποιμαντοῦ τῶν, δημο-
 σιεύοντες ταύτην ἐπ' ἐκκλησίας πρὸς γνῶσιν καὶ
 ἐδγγελίαν τῶν ὀρθοδόξων.

Δευτέρον, διατάττομεν τοὺς ἰδίους πνευματικοὺς
 ποιμένας· εἰς τὴν πατριαρχίαν νὰ ἐμπέσωσι σφοδρῶς
 τοὺς γονεῖς ἀπὸ τὸ νὰ στέλλωσι τὰ τέκνα τῶν εἰς
 τὰ παρὰ τῶν ἑτεροδόξων ὁποῖοιτε συστηθέντα ψυχρὰ
 λείψα σχολαῖα καὶ ἀπὸ τὸ νὰ παραβῶσιν αὐτὰ εἰς
 χεῖρα ξένων ἀγνώστον ἢ ἄλλων ὑπόπτων διδασκάλων,

αἰσθητὸν αὐτῆς ἕνεκα τῆς ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ τοῦ τῶν ἀποστόλων κληρονομίας· κανονικῆς· χρησεως αὐτῆς ἐν ταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀγίας ἐκκλησίαις, καὶ διὰ τὸ πρετίρημα αὐτῆς· διότι μετὰ τὴν ἑβραϊκὴν πρωτότυπον μίση, ἔγενετο πολλῶν ἄλλων μεταφράσεων. Διὸ καὶ οὐδαμὴ τῶν ἀνατολικῶν εὐσεβῶν ἀμφιβάλλει περὶ τοῦ, ὅτι ἡ εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταφράσις τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἔγενετο κατ' οἰκονομίαν τοῦ ὁψίστου θεοῦ, ὅστις ὡς προνοητὴς πάντων πρόβλεψε τὸ μέλλον περὶ τῆς τοῦ θεοῦ αὐτοῦ καὶ λόγου ἀνθρωποποίησης· καὶ τῆς ἀνακαλύψεως καὶ φανερώσεως τῶν περὶ αὐτοῦ προφητειῶν καὶ προρρήσεων, τῶν ἐξ αἰῶνος μακροῦ τῆ τῶν ἑβραίων γλώσσης κεκαλυμμένων καὶ ἀγνόητων εἰς τὰ λοιπὰ ἔθνη, τῶν ὁποίων θεῶν λογίων καὶ χρησίων κατὰ τὴν τῆς παγκοσμίου ἱστορίας ἀκριβέστατον ἀνεκταμένην ἱστορίαν οὐδέποτε ἠμῶν τὴν κατ' ἄλλον τρόπον παρὰ τῶν Ἰουδαίων διὰ τὸ κατ' ἡμῶν ἀποκρυφθέν μυστὸν αὐτῶν καὶ τὴν φθόνην. Ματαίως λοιπὸν με τοιαῦτα εἰς τὴν κοινὴν πιστευμένην γλῶσσαν κακῶς καὶ ἐσφαλμένως μεταφράσαι τῆς ἀγίας γραφῆς, ἀδοκίματους ἀρραχνιστοὺς καὶ ἀκυρώτους· παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἀδελφίτους, ὁπίστους καὶ ἀκωνιστοὺς ἀπὸ τοῦ ἑβραϊκοῦ ὅρου, τῶν νεωτέρων Ἰουδαίων, τοῦ περὶ πολλοῦ ὑπὸ τῶν Λουθηροκαλβινῶν υπερηφηνούμενου καὶ ἐξαγορεύου, ἐμπαυροῦντο καὶ ἐπὶ ἀλλοτρίοις τὴν εὐνοίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ὀρθοδόξων, ὅτι εἴνεκεν ἔθνην ὑψηλοῦ, φιλόδοξου καὶ ἐμπαυροῦ με ἡμεῖς, ἀποδεχόμενοι καὶ αὐτὰ βελία τῆς ἱερᾶς γραφῆς καὶ εὐεργετοῦντες ἡμᾶς τὰ προσφύροντα ὅμοια ὡς εὐκαταλήπτα ὡς τὴν ἑλληνικὴν καὶ ὑπὸ τοιαύτῳ ὁποῦν ἡμεῖς ἔμενεν ἐν ταύτῃ καὶ πλήθος βελία καὶ κακοδόξων καὶ βλαστήμων κατὰ τὴν δογματικὴν, κατὰ τὴν παραθετικὴν καὶ κατὰ τὴν μυστηρίων τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς πίστεως τὰ ὅποια καλυπτομένη εἰς χεῖρας τῶν ἀπλουστερίων ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἱκίων καὶ τρυφῶν νέων, τὰ μὲν ὑπεκρυμμένους, τὰ δὲ ἀναφανδὸν διδάσκουσιν τὴν Λουθηροκαλβινιστὴν καὶ μελόντων ἀνεπακρίτως τὰς ἑκείνης τῶν ὀρθοδόξων.

Τὰ πράγματα αὐτὰ ἀπέδειξαν, ὅτι ἄλλο καλὸν δὲν ἐπιδείκνυται, ἐκ τούτων τῶν βελίων εἰς τοὺς ἐμμεναι εἰ μὴ ἡ φυγὴ τῆς πίστεως, ἡ ἀδιαφορία περὶ τὰ θεολογικὰ, ἡ διαφθορά τῶν ἔθων. Αὗτοι ἐμπαυροῦντο καὶ ἀρχῆς, πρὶν εἰσαὶ γνωσθῶσιν οἱ δογματικοὶ τῶν βελίων, καὶ μεταχειρισθῶσι τινὰς εὐπορήσεις, τῶν ἐκ τοῦ κλήρου εἰς αὐτὰ ταῦτα. Διὸ καὶ καλῶς εἶναι· μάλιστα τοῦ βέλους τῶν, διὰ τὰ ἀπαρτισμένων ὡπλίων τῆς αἰτίας, τῆς ἀπείτης τῶν ὀρθοδόξων τὰς διὰ τὴν προσληπτὴν διαρρήσαν καὶ ἐμπαυροῦντο καὶ οὐκ αἰ μεταφράσαι τῶν διαρρήσεων τούτων, ἔχθρων τῆς ἀμοιρίτου ἡμῶν πίστεως ἀπὸ τοῦ ἐμμεναι μᾶρ. Εἰς τὴν αὐτὴν καταδίκην καὶ εἰς τὰ αὐτὰ ἐπιτήρημα καθυποβαλλόμεναι καὶ τὰς λοιπὰς μεταφράσεις τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης, τὰς γενομένας παρὰ τῶν Λουθηροκαλβινῶν φεροδοξαστῶν ἢ παρ' ὀρθοδόξων καὶ ἐμμενῶν ἡμῶν, ὁπαθῶν δὲ αὐτῶν, εἰς τὴν τσερκικὴν, σερβικὴν, ἀρμενικὴν, ρουμανικὴν, σλαβωνικὴν καὶ ἄλλας τοιαύτας διαλέκτους διὰ τὰ αὐτὰ αἷμα καὶ διὰ τοὺς αὐτοὺς δόλους· τούτων σκοποῦς, καθότι τὰ ὅρα τῶν ἐχθρῶν πάντοτε καὶ πανταχοῦ εἶναι βλάβη, καὶ οἱ αἰρετικοί, οἱ πολυμύοντες καὶ καταφρονούντες τὰ θεῖα δὲν δύναται ποτε μῆτε ὀρθῶς νὰ φρονῶσι μῆτε καλὰ νὰ πράττωσι μῆτε νὰ ἔχουσιν εἰς τὰς καρδίας τῶν γνησίων καὶ ἀδελφῶν εἰς τὴν πλησίον ἀγάπην. Ἐμπαυροῦντο πρὸς οὐδὲν ὅλους τοὺς ὀρθοδόξους, μάλιστα τοὺς ἱερομένους, ἀπὸ τοῦ νὰ προστατεύωσιν εἰς τὸ εἶναι καὶ νὰ βελτιώσιν εἰς τοιαῦτα τοῦ τοιαύτου φεροδοξαστοῦ ὡς φθορᾶς τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἔθνους.

Ταῦτα εἰναι, ἀπαρ' ἐντόνως διορίζομεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς ὑπὸ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ πατρι-
αρχικῇ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμενικῇ θρόνῳ ὑποκα-

μένους, ἐνταλλόμενοι ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα ἐπιμελῶνται καὶ ἀγρόνουν· ἐνταλλόμενοι, θεοφρονῶντες, ἐκκλησιαστικῶς, πᾶσαν παρὰ τὰς τσερκὰς ἀπάλλαν ἡ ἀδιαφορίαν πολλὰ δι, μάλιστα, ὁ τοιοῦτος ἀρχιερεὺς δὲν ἔχει ἀποφύγει τὴν ὀργὴν τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὡς ἀπαλὸν τῶν οὐσιωδαιτέρων χριστῶν τῆς ποιμαντορίας καὶ γινόμενος ἱερατικός καὶ ἀναπολόγητος ἄνοχος τῆς φθορᾶς τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἀπολείας τοῦ ποιμαντοῦ τοῦ.

II. Συμβουλαὶ πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς τῶν ἄλλων πατριαρχικῶν.

Πρὸς δὲ τοὺς ἀρχιερεῖς τοὺς ὀικουμενικούς, τοὺς ἄλλους θρόνους, τῆς καθ' ἡμᾶς ἀνατολικῆς ὀρθοδοξίας ἐκκλησίας γνωστοποιούμεναι, ὅτι, ἐπειδὴ οὐκ εἰς φεροδοξία δὲν περιορίζεται τὰς ἐπιτροπὰς καὶ τὴν εἰς τὰς αἰρέσεις τῶν προσληπτῶν ἐν ὅναις τὰς τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου πατριαρχίας, ἀλλ' ἐνεργοῦσι τὰ τοιαῦτα σέβει καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς ὀρθοδοξίας, καθὼς εἰς πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἔθνη, μεγαλῶτα, ἡ φθοροποιὰ αὐτῇ λόγῃ, ὡς ἐνεργούμενη, καὶ διαδεδομένη, μὲ περισσοτέρην ἐπιτροπὴν καὶ δραστηριότητα συμβουλευόμεναι ἐν κυρίῳ ὡς ἡμετέροις ἐν ἀγίῃ πνεύματι συναδελφούς καὶ συλλειτουργούς, ἵνα προέχουσιν ἀκριβῶς εἰς τὰ αὐτῶν πνευματικὰ ποιήματα, ἐκτρέφουσιν τὰ ἀναγκαῖα μέτρα, ἵνα καταληφθέντα εἰς τὰς περιστάσεις καὶ καταστάσεις εἰς τὰ μέρη, τῶν ἔθνη τὰς ἐμπνεύσει ὁ κύριος, πρὸς ἀποκαρυσιν καὶ ἐξέλεσιν τούτων τῶν φερομένων ὅλων, πρὸς διαφύλαξιν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ πρὸς σωτηρίαν τοῦ χριστιανισμοῦ αὐτῶν πληρωματικῶς.

III. Προτροπὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς.

Διευθύνοντες δὲ τὴν λόγον κατὰ χρεὶς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας καὶ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, ὑπομνησκόμενοι αὐτοῖς τὰ ἱερὰ ἡμῶν χρεὶ καὶ τὰς φορητὰς ἀποστάσεις καὶ πρὸς θεὸν ἐν κυρίῳ τῆς χειροτονίας, ὑποτρέφοντες ἀνέκως νὰ διαφυλάττομεν τὴν ἀκρίαν καὶ ἀκακὴν τήρησιν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ νὰ παραδίδωμεν ταύτην τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην εἰς τοὺς διαδόχους καὶ καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐφύδαμεν νὰ τὴν παραδίδωμεν ἀπὸ τοῦς ἡμετέροις προκατόχους. II. ὀρθοδόξαι ἀγαπητοὶ πανταχοῦ τῆς ἡμετέρας πατριαρχίας, βελία τῶν Χριστῶν ἐνὸς τῶν τῶν ἀγαθῶν καὶ καθαρῶν, σπαρτάντες ὑπὸ τῶν ἀμπαρῶν ἁλκῶν καὶ ἡ καταδίκην, πρὸς τὴν εἰς ἡμᾶς ἐκτετατὴ εἶναι δὲν ἀγωνισθόμενοι οὐκ ἐδύνάμεθα εἰς τὴν ὑπερ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας σωτηριώδη ἀγώνα. Πρὸς δὲ τοὺς καὶ ἡ αἰσχρὴν ἀναξέλεστον ἔσται ἡμῶν ἀπαρτῶν τὴν πνευματικὴν σήμερον γόρην λαχούσιν, ἐμπαυροῦντες διὰ κατ' ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἀνάθεμα αἰώνιον καὶ βέλομα παρὰ τρεπόμενους γενεᾶς λογισμένοι, εἰν ἐπὶ τῶν ἡμετέρων ἡμερῶν ὁ Λουθηροκαλβινισμὸς εἰσχυρὸς καὶ προδίδει μεταρ τῶν ὑπὸ τὴν ἡμετέρων ποιμαντορίαν ὀρθοδόξων λατῶν τῆς ὁποίας ταύτης Λουθηροκαλβινικῆς αἰρέσεως οἱ τα πρώτα σπέρματα καταβαλόντες, ἀγκυλὰ καὶ οὐ βλάβη, πον εἰς ἀρχῆς πρὸςπαυόμενους νὰ διαδίδωσι τὴν λύμην τῶν εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους, μὲ δὲν τοῦτοι οἱ τὴν οἰκουμενικὸν θρόνον καὶ τὰς ἄλλας ὀρθοδόξους ἐκκλησίας ἀνέκως διβθύνοντες, ἀρχαῖοι ἄνδρες καὶ ἡμετέροις προκατόχοις ἀγρόνουν περὶ τὴν πνευματικὴν διοίκησιν τῶν λογικῶν ποιμνίων διακείμενοι καὶ ἐσπρόνουν ἀγωνίζομενοι νὰ προφυλάττωσι πανταχοῦ τὰ λογικὰ τοῦ Χριστοῦ πρόβατα ἀπὸ τῶν κατ' αὐτῶν ἐν διαφόροις καιροῖς ἐπαρχομένων ἀγρίων λύκων, πολλὰς ἀνέκρουσαν αὐτοὺς ἐπαλθόντας, γενναίως ἀποστήσαντες τῆς λογικῆς τοῦ Χριστοῦ μείνδρας, χωρὶς νὰ τοιμήσωσιν ἄλλους καθ' ἡμῶν. Ἀλλ' ἔδν, ὅτι πάλιν διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν ἔρξαντο νὰ ἀναφανῶνται εἰς τὸ ὀρθόδοξον πλήρωμα, τρέπουν

παντοίους μηχανεύμενοι διὰ τὰ διαφθείρωσι τοὺς ἁγίους λαοὺς καὶ τὰ αἰρετικά φρονήματα καὶ τὰς ἀντιχριστιανικάς διδασκαλίας των καὶ μέχρι μὲν τινος ὑποβίβωσι διοργανίζοντες τὰς τοιαύτας βλαβεργίας των, ἐσχάτως δὲ καὶ ἀνασχόντες ἀποκαθιδύοντες κατανύσσον καὶ αὐτὸν τὸν γνησίον πνευματικὸν ποιμέναν· οἱ οὖν ἄλλοι βραβείως ἀνέωπορήθησαν· τὰς ἐλπίδων αἱ τὴν τοῦ σκοποῦ των ἐπιτυχίαν, εἰ μὴ διότι ὑπελαβάνονσαν ἡμᾶς ἢ ὡς πάντῃ ἀμαρτίαι καὶ ἀπειθεῖς, ὥστε νὰ μὴ ἐννοώμεν τοὺς βλάτους σκοποῦ των, ἢ τοσοῦτον ἀμείναι καὶ ἀδιαφύρου, ὥστε νὰ μὴ ἀναλάβωμεν τὸν ἐπιβλεπόντων ἡμῶν ἀγῶνα, ὑπερασπίζοντες τὴν τὸν προγόνων καὶ ἑαυτῶν ὁρμήσαν. Ἀλλ' ὡς πόσον μεγάλως ἐπαυνοῦνται, τοιαῦτα περὶ ἡμῶν φρονούντες· διότι βραβείως ποτὲ ἐν θέλῳ ὑποστήρξαι τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ μάλιστα θέλωμεν ἀγωνισθῆ καὶ ὅσον τὸ δυνατόν, πᾶν ἔτι καταβάλλουσιν, καὶ αὐτὸν τὸν τρωπικὸν ἡμῶν, ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν λαῶν μας καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν πίστεως.

ΙΑ'. Νυνθεοῖται πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους λαοὺς.

Ἐκτείνοντες δ' ἐπὶ πλέον τὴν φωνὴν μας καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους χριστιανούς· λαοὺς, παρεγγέλλομεν ἐν κυρίῳ, ἵνα προσέχητε ἐκείτοις ἐπιμελῶς καὶ ἀπὸ τούτων τοὺς ἐπιδούλους ἐχθροὺς τῆς ἀσφαλήτους ἡμῶν πίστεως. Μὴ ἀπατάσθε εἰς τὸ εἶναι ὡς τὰ μὲν νήπια ἀπὸ τῆς ἀπατηλῆς δουλείας των καὶ ἀπὸ τῆς ὑποκριτικῆς αὐτῶν φίλων· φιλῶντων καὶ φιλαδελφῶν, διότι εἶναι ἐνεδος εἰς ἡμᾶς νὰ παρελπίσωμεν ἢ νὰ προδίδωμεν τὰ πλέον φίλιστα καὶ τιμιωτάτα, τὴν σωτηρίαν λέγω τῶν ψυχῶν μας, τὴν διατήρησιν τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, τὸν ὑποβίβωμεν τοῦ αὐτοῦ μας, διὰ παλαιὰ καὶ μάταια κέρδη, εἶναι ἐνεδος εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκκαλέσωμεν ἐκείνην τὴν θεοδόξον πίστιν, τὴν ὅτιαν ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς ὁ θεὸς καὶ ἢ ὅτιαν ἐκλήρυνε ἀπὸ τοῦ πνευματικῆς ἀποστόλου, ἐστερωθῇ, μὴ τὴν θεοφάνειαν τῶν μαρτύρων, ἐπεκουσθῇ, μὴ τὸς αὐτὰματα, διευκολύθῃ, μέχρι τῶδε θαυμαστικῶς ἀπὸ τῶν αἰρέσεων, ἐπηρεάζουσιν ἐναντίον τῶν μαρτύρων ἐχθρῶν, ἐπηρεάζουσιν, μέχρι κήματος ἀπὸ τοῦ γυναικείου, σοφούς καὶ πνευματωτέρους πατέρας καὶ διεσώθῃ, εἰς ἡμᾶς μετὰ παρέλευσιν τοιαύτων αἰώνων καὶ τοσοῦτων περιστάσεων οὐα καὶ ἀσπίδος καὶ ἀπαρμειώτους. Εἶναι ἐνεδος εἰς ἡμᾶς νὰ ἀφίσωμεν τοιαύτην οὐρανὸν καὶ θεῶν διδασκαλίαν, ἥτις ἐφώτισεν τὸν κόσμον ὅλον καὶ ἤγαγεν τὸς μυριάδας ψυχὰς, διὰ τὰ ἐκκαλούμενοι τὰς πλαστήτους αἵρέσεις καὶ ἄλλοις κατωτέρως ἐνδὲς παραβάτου Λουδοῦρου καὶ ἐνδὲς ἀεληκτοῦ Καλρίνου, καὶ ὅτιαν τοιαύτης ἀναθεματισθῶσαν ἀπὸ τῆς οἰκουμένης ἀγίας συνόδου των ἁγίων πατέρων μας εἰς τούτους ἄλλους αἰρετικούς, προκατόχους των, φρονούντας καὶ προσεχόντας τὰ κτή. Εἶναι ἐνεδος εἰς ἡμᾶς τέλος πάντων νὰ μὴ ἀπατήσωσι καὶ δολοφύωσι τοιοῦτοι ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ ἐσχάτα μέρη τοῦ κόσμου, ξένος πατρίδος, ξένος, γλώσσος, ξένος ἡθροκείας, εἰς πράγματα τόσον ὀφθαλμὸν καὶ νὰ μὴ σταθῶμεν ἱκανοὶ γὰρ ἐννοήσωμεν τοὺς κεκρυμμένους σκοποὺς των ἢ νὰ προσφύξωμεν τὸν ἐκείνους καὶ τὰ τέκνα μας μέσα εἰς τοὺς κόλπους τῆς μητέρας πατρίδος καὶ τοῦ ἔθνους μας. Διὰ τὰ ἀπεφύγομεν λοιπὸν, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά, ὅλα ταῦτα τὰ ἐνεδος, ὑπακούετε εἰς ταῦτα τὰς ἡμετέρας συμβουλίας καὶ ἐκτελέετε πιστῶς, ὅσα διορίζομεν πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς τοὺς γνησίους πνευματικούς ποιμένας σας. Προφυλάξτε ἀπλάτῃ τὸν αὐτὸν σας ἀπὸ τῆς πλαστήτης τούτων τῶν νέων αἰρετικῶν, τὰς ὅτιαν ἐπιτιγὰς ἐξεδόθημεν διὰ τὰ γνησίως εἶναι θεοσωγείς. Προφυλάξτε τὰ τέκνα σας μὴ τοὺς ὁποιούς σας παρεγγέλλομεν τρόπους, γινώσκοντες κα-

λῶς, ὅτι ταῦτα εἶναι τὰ κυριώτερα χρέη σας καὶ ἡ μεγαλύτερα ἀπολογία τὴν ὅτιαν θέλετε δώσει ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως. Προσέχετε πρὸς τούτους ἐπιμελῶς καὶ ἀπὸ τοῦ ἐμογενεῖς ἡμῶν, οἵτινες (θεὸς) παρεστῆσαν ἀπὸ τοῦ αἰρετικῶν καὶ ἡκατήθησαν ἀπὸ τὰ χρήματα καὶ ἀπὸ τοῦ βόλου τούτων τῶν ψευδοδιδασκάλων καὶ ψευδοπροφάνων, διότι οὗτοι εἶναι καὶ πλέον ἐπικίνδυνος καὶ πανούργος, ὡς τὰ συνηθῆ ὄργανα τῶν αἰρετικῶν, μὴ τὰ ὅποια πλανῶσι καὶ τοὺς ἄλλους, μάλιστα τοὺς ἀπλουστέρους. Τώρα θέλετε τοὺς γνωρίζῃ εὐκολώτερα ἀπὸ τὰ φρονήματα, ἀπὸ τοὺς λόγους, ἀπὸ τὰς πράξεις καὶ ἀπὸ τὸ ἔλεος τῆς διαγωγῆς των. Εἶναι ἄξιοι τῆς ἀποστορῆς καὶ τῆς καταφρονήσεως, ὅσον τῶν ὀρθοδόξων, ὁποιοῦντο καὶ ἂν ἦναι, συγγενεῖς, φίλοι, ἀδελφοὶ ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ γονεῖς μας, διότι θέλουσιν ἐπισκοπῆ ἐναντίον των, ἐπιμένοντες, καὶ τὴν ἐργίαν τοῦ θεοῦ καὶ τὰς ποινὰς τῆς ἐκκλησίας.

ΙΒ'. Πρὸς τοὺς προσελθόντας αὐτῶν καὶ ἡμῶν ἐμογενεῖς ἢ βοηθόντας αὐτοὺς τοὺς νέους αἰρετικούς.

Ἀλλὰ μὴ ἀφραν τῆς ψυχῆς μας, θέλωμεν ἀναγκασθῆμεν νὰ ἐπιστρέψωμεν ἔξω τὸν λόγον καὶ πρὸς τοὺς τῶν ψευδοπροφάνων τούτων προσελθόντας ἡμετέρους ἐμογενεῖς καὶ τοὺς ὁποιοῦντο βοηθόντας αὐτοὺς καὶ τὰς αὐτῶν αἰρέσεις, διότι ἐπιθυμοῦμεν νὰ μὴν ἐλθῶμεν ποτε εἰς τοιαύτας δεινὰς περιστάσεις, τοῦ νὰ ἀπαντήσωμεν, τόσον ἡμᾶς ἐνταῦθα, τοιοῦτους πρόδοτας τῆς ὁρθοδόξου πίστεως καὶ τοῦ ἔθνους, οἵτινες πλάγισαν ἢ κατ' ἐνστάσαν ἀνδέχεται νὰ βοηθῶσιν ἢ νὰ προστατεύωσι τοὺς αἰρετικούς ἢ τὰς αἰρέσεις των, ὅσον καὶ οἱ ἐν ταῖς ἄλλαις παροικίαις πνευματικοὶ ποιμένες τοιοῦτους σκανδαλοποιῶσι, ὥστε νὰ ἀναγκασθῶμεν νὰ προστρέψωμεν εἰς ἐκείνα τὰ μέσα, ὅσα οἱ θεοὶ νόμοι καὶ οἱ ἱεροὶ κανόνες τῆς ἀγίας μας ἐκκλησίας ὑπαγορεύουσιν νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐναντίον αὐτῶν· διότι εἰς τοιαύτην περίστασιν ἐν θέλωμεν ἀνεχθῆ πλέον νὰ προδύσωμεν τὰ ἑαυτῶν χρέη, γινόμενοι συμμέτοχοι τοιοῦτων φοβερῶν ἀμαρτημάτων μὴ τὴν σωτὴν ἢ ἀδιαφορίαν μας. Ὅθεν καὶ διὰ τῆς παρούσης ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς γνωστοποιούμεν τοῖς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξοις, ὅτι μὴ ἀνεχόμενοι τοιούτων τῶν τοιοῦτων τῆς καθ' ἡμᾶς μίας, ἀγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἀποστατῶν, ἀσεβῶν, θέλωμεν μεταχειρισθῆ ὅλα τὰ μέσα, σκοπὸν τιθέμενοι ἢ νὰ διορθώσωμεν καὶ νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν τοὺς τοιοῦτους πεπλανημένους ἢ ὡς μέλλῃ σπληνῶντα νὰ ἀποκόψωμεν, ἀπαλλάσσοντες αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἐλπίδος τῶν πιστῶν. Διὰ τοῦτο ἢ καθ' ἡμᾶς ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, φειδόμενη τῶν τοιοῦτων, δοκίμῃ καὶ ἀγνοίᾳ τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἐπεπλανήθησαν, ὡς μὴ καὶ γνωρίσαντες καλῶς τοὺς τοιοῦτους λυμῶνας τῆς ἑαυτῶν πίστεως καὶ τῆς πλαστήτης αὐτῶν αἰρέσεις καὶ τοὺς κεκρυμμένους διακρίτους σκοποὺς των, δι' ὧν προσπαθοῦσι νὰ μὴ καταρῶνθωσιν εἰς τὸν τῆς ἀπωλείας ρυθόν, καὶ ἐνδύρῳ ἐπιθυμοῦσιν νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς τοιοῦτους τῆς βαρυτάτης ἀνοχῆς τοῦ τοιοῦτου φοβεροῦ ἀμαρτήματος, ὡς μὴ δὲ τῶν ἀποφάσεων αὐτῆς περὶ τῶν ἀναφανέντων τούτων ψευδοδιδασκάλων ἢ θεορὸ ἀκηκότας, δι' ὅλα ταῦτα, χριστομύητος ἀνεξικακοῦσα ἐπὶ τοῖς προσημαγμένοις, ἀπονέμει φιλοστόργως τοῖς ὁποιοῦντο περιπαικνῶσιν ὀρθοδόξοις τέκνοις· αὐτῆς τὴν τέλειαν ἀρεσιν, λύουσα αὐτοὺς παντὶς δεσμοῦ καὶ ὅλων τῶν ὁρῶν καὶ ἐπιτιμῶν, ὅσα κατὰ τῶν τοιοῦτων οἱ θεοὶ πατέρας τῶν ἐπὶ οἰκουμένης συνόδων ἐκτείναντο ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἐξερῶνθωσαν. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς κατὰ μέμνησιν αὐτῆς προσημαγμένοι, συμβουλευόμεν πατρικῶς πᾶσι τοῖς κατὰ τόπους πνευματικῶν πατέρας, ἵνα τοιοῦτοι ἐν ψυχῇ συντηρηθῶσιν καὶ καρδίᾳ ταπεινωθῶσιν εἰς τὸ τῆς μετανόας μυστήριον προσελθόντας

λύσαντες ελευθέρως τῇ θανάτου τούτου ἀφαιρέσει· οὐδὲ καὶ ἡμεῖς ἀναγκαστικῶς ὡς μίλη γνῶσις τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν ἀναγκαστικῶν, ὡς τίνα ἡμῶν ἀγαπητὰ εὐμενῶς ἀποδεχόμεθα εἰς τὰς ἀγκυλὰς τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· τῆς φιλοστόργου κοινῆς μητρὸς, ὁπομινομένης ἡμᾶς τούτοις, ἵνα μὴ ὡς ἀγνώμονες καὶ αὐθις εἰς τὴν τοιαύτην ἀπίστην εὐαγγελιστῶν ἀναφανώσιν, ἀλλ' ἐγκαρδίως προθυμηθῶσιν, ὅπως ἡγεγνῶν τούτων ὅθεν τὸν πρὸς τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν ζῆλον ἐνδείκνυνται, τῇ τε ἀληθείᾳ καὶ γνήσιᾳ μετανοίᾳ καὶ τῇ καρδίᾳ πρὸς τοὺς αἰρετικούς τούτους καὶ τὰς αὐτῶν αἰρέσεις ἀποστραφῇ ἐν ἀμετατρέπτῳ γνῶμῃ καὶ ἀποφάσει· ἄξιον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔλλους καὶ τῆς εὐσεβείας ἀποδεικνύμενοι.

Ἐπίλογος.

Ταῦτα πάντα λοιπὸν ὡς ἀναγκαῖα τε καὶ σωτήρια τῇ κοινῇ γνῶμῃ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν, ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν τῆς ἡμῶν μετρίτης, τοῦ τε ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας· κυρίου Ἱεροθέου, τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἀντιοχείας κυρίου Μαθεδίου, τοῦ ἀγιωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Ἀθανασίου, καὶ τῶν λοιπῶν ἀγίων πατριαρχῶν προκατόχων ἡμῶν καὶ τῆς κατὰ ἡμᾶς τῶν ἀρχιερέων ἱερᾶς ἀδελφότητος ἐγκριθέντα, ἀπεφάνη, συνοδικῶς, ἵνα διὰ τῆς παρουσίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς κοινοποιῶναι τοῖς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξοις πρὸς ἀπόκρισιν τοῦ ἐπικειμένου κινδύνου καὶ πρὸς γνῶσιν καὶ ὁμολογίαν τῶν ὀρθοδόξων ποιμένων τε καὶ λαῶν· ὅτινα καὶ ὡς ἐνδείκνυται τῆς ἐκκλησιάζουσας τῶν ποιμένων ἡμῶν χρεὼν ἀποκαθίστασι πάντως ἡμᾶς εὐσεβεῖς καὶ ἀντιπρὸς πάσης ἀπολογίας· ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀδελφώτου κριτοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ ἐλπίζομεν κατὰ τὴν ἐγκαρδίαν ἐπιθυμίαν μας, ὅτι ταῦτα θίλονται γίνεσθαι ἱκανὰ τοῦ νὰ ἀπανακαλέσῃ καὶ αὐθις εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὴν γαλήνην ἐκείνην καὶ θεοδοτον εἰρήνην, διακαταρθεῖσιν οὐ μικρὸν διὰ τῶν ἀναφανέντων τούτων αἰρετικῶν, χωρὶς ἐκ τοῦ ἐναντίου νὰ ὑπογραμθῶμεν πλέον τούτων εἰς μέτρα δρασ-

ταστάτα καὶ κινήματα ἐκπεράτα, ὅσα εἰς τοιαύτην ἀποκαθίσταται. Ὅθεν, ἀναγκαῖα, ἐκτελεστέα προέβη· ὅσα ἔμην ἐν κυρίᾳ ἀναγερόμενα· ἐκκλησιαστικῶς συμβουλευόμενα πρὸς σπουδαίαν καὶ κλίαν τῆς ὀρθοδοξίας, πρὸς πνευματικὴν καταρτισμὸν καὶ πρὸς σωτηρίαν ἀπάντων ἡμῶν. Δείξτε μὲ τὰς πράξεις, ὅτι εὐσεβῶς ὀρθοδόξοι, γνήσιοι ἀπόγονοι τῶν ἀγίων καὶ ἐνδόξων πατέρων μας καὶ ἄξιοι τῶν φροντίδων καὶ τῶν ἀγώνων τῶν ποιμένων σας. Ἐμφυλάσθε οὕτως τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον μας. Παρατηρήσατε μὲ τὴν εὐκαίθειαν πρὸς τοὺς ποιμένας· σας τὴν τεθλιμμένην καρδίαν μας· διὰ τὰ τῶσα θανάτου τῆς ἐκκλησίας, καὶ φάνητε ὅτι εἰς τὴν ἐξῆς πιστὰ τέκνα τῆς ὀρθοδοξίας, ἐκκληρονομήσαντες τοὺς νόμους τῆς, σφαιρῶνται τὰ ἱερά τῆς, ἀκολουθοῦντες τὰς ἀποστολικὰς παραδόσεις τῆς καὶ ὅσα ἄλλα μὲς διδάσκει αὐτὴ ἡ κατὰ φύσιν ἡμῶν μήτηρ, ἵνα καὶ τῶν οὐρανίων ἀγαθῶν ἀπολαύσῃτε παρὰ τοῦ παναγίου Θεοῦ, οὐδ' ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρὼν ἔλεος εἰς μετὰ πάντων ὡρῶν, ἀμήν.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως· Γρηγόριος· ἀποφαίνεται.

† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος· ἀποφαίνεται.

† ὁ Ἐφέσου Γερμόσιος.

† ὁ Ἡρακλείας Διονέσιος.

† ὁ Κιλικίου Ἀνθίμος.

† ὁ Νικομηδείας Πανάρτος.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἱεροθέος.

† ὁ Δάκων Γερμανός.

† ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.

† ὁ Προύσης Ἀνθίμος.

† ὁ Ἀρτης Ἰγνάτιος.

† ὁ Φιλαδέλφειας Πανάρτος.

† ὁ Μαρωνείας Δανιήλ.

† ὁ Ἀθήνων Ἱερώνυμος.

† ὁ Δημητριάδος Ἰωσήφ.

† ὁ Νυσσῶν Νεκτάριος.

† ὁ Ἐρεσίου Προκόπιος.

† ὁ Κωνστανταίου Ἀρτίμιος.

† ὁ Σαμακορίου Νεόφυτος.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE

1837 mense ianuario.

Ambas quae sequuntur tabulas, eodem mense editas, coniunctim exhibendas censuimus. Una designatur modus, quo orthodoxis liceat sacras consuetudines cum heterodoxis iungere; altera prohibetur ablatum seu collegia, propterea quod collegii titulo plurimi in eis admitterentur usque a recta vivendi ratione prorsus alieni. Acta utraque exhibet M. Gedeon, Canonici diocesis, t. II (Constantinopoli, 1839), p. 208-9. His tertium subiungimus, ab eodem auctore e codice patriarchali prolatum (ibid., p. 209-11), quia tamen monialis, quo editum fuerit, significatur. Titulum hunc prae se ferebat: Ἰσὺν τῆς δευτέρας ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ἀποσταλῆς πρὸς ἐν ἑκατον τῶν σταυροπηγιακῶν μικρῶν καὶ μὴ εὐκαταστάτων μοναστηρίων, ἐν ἀποστάλλονται οἱ ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῶν ἀνασκουμένων εἰς τὰ πλῆθος σχολὰ καὶ ἀποδίδονται τὰ ἐγκύκλια καὶ λοιπὰ παντὶ ἱερωμένῳ ἀναγκαῖα μετέμματα.

1.

Ὅτι τῇ πρὸς ἐπεὶ οὐδὲν ἐκκλησιαστικῆς συγκαταβάσεως.

† Γρηγόριος ἐπὶ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος· Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἱερώτατος μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως, ὁπότε καὶ ἐξῆρχε πάσης· Θράκης, ἐν ἁγίᾳ πνεύματι ἀγαπητὰ ἀδελφὰ καὶ συλλειτουργὰ τῆς ἡμῶν μετρίτης κύριε Γρηγόριε, καὶ οὐσιώτατοι πατέρες οἱ αὐτόθι μετὰ τῆς θαυματουργοῦ ἁγίας ζωῆς διατρέχοντες, χάρις εἰς ὑμῶν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Ἀπὸ τοῦ ὁρίως σταλέντος ἡμῶν γράμματος· τῆς πληροφορηθέντες, ὅτι κατὰ μίμησιν τῶν ἡμετέρων αὐτόθι ὁμογενῶν ὀρθοδόξων, προσκαλεσθέντων μετ' ἐλλείψεως τὴν θαυματουργὴν ἁγίαν ζωὴν τῆς ὑπερ-ἁγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτότου χάριν ἀγασμοῦ καὶ ἐξολοθρεύσεως τῆς βροταλίου νόσου τῆς πανώλους, καὶ οἱ Ἀρμένιοι ἐξήτησαν παρομοίως νὰ ἐκτελεσθῶσιν ὑπὸ τῆς ἐοικέντος σας ἀγασμοῦ εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν μετὰ τῆς ἁγίας ζωῆς, καὶ ἰδόντες ὅτι κατὰ τοῦ διακινδυνεύει ἡ ἱερώτης τῆς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γνῶμην, εἰ γε δηλαδὴ ἔστι φάσμα ἀγασμοῦ τοῖς Ἀρμένιοις ἐκπένουσιν εἰς τὸ αἴτημα τοῦτο, ἰδοὺ διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς γράροντες πληροφοροῦμεν τῇ τε ἱερωτικῇ τῇ καὶ τῇ ὡρῶν ἐοικέντι, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἡμῶν δεικνύει ἐπισκεπτικῶς καὶ μετὰ συγκαταβάσεως διατιθεμένη πρὸς τοὺς ἐν εὐλαβείᾳ προσκίπτοντας, ἐκπεπληρωμένη τὴν ἐκπαιδευτικὴν τῶν βηθόντων, προσηγομένην δηλαδὴ ἀπὸ σεβασμίου· καὶ εὐλαβείας· πρὸς τὰ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ

ἐπίσημα, καὶ ἀπορρέοντες τὸ νὰ κινῇ πᾶσι θρησκευ-
τικὰ ἀπορρέοντες εἰς τὸ ἀνεξίτητον τῆς θρησκείας
ἡμῶν πίστιν, ἐν ᾧ μέλλετε ἐνδύχεσθαι διὰ τῆς θείας
χάριτος καὶ τῶν ἐν ἐκκλησίᾳ ἱερῶν προσευχῶν
μας νὰ ποτισθῶσιν εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ἐπίγνωσιν,
καὶ πρὸ πάντων οὗτοι ἐκ τῶν ἀναρρήτων οὐδὲς τῆς
τοῦ ἁγίου μεταδόσεως πρὸς τοὺς ἱεροδόξους, διὰ
τοῦτο ὑποχωροῦμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἀδειαν,
προσπερμένον τῇ ἐκείνῃ πατρί, ἵνα οὕτως ἐν προ-
καταρκτικῇ κατ' οἴκου μόνον, ὑπὸ τῶν Ἀρμενίων,
ἐκπύρηνται μετὰ τῆς ἁγίας ἰωνῆς καὶ ἐκτελέσῃται
ἁγισμοῦ μόνον ὑμεῖς, μὴ συμπροσευχόμενοι θεοῦ,
ἱερῶν Ἀρμενίων, μνημονεύετε δὲ οὐχ' ἐνομέτως, ἀλλ'
ἀπλῶς διὰ τοῦ τῶν κατοικοῦντων ἐν τῇ οἰκῇ
τούτῃ, χωρὶς πανταλῶς νὰ ἐκπύρηνται εἰς ἐκκλησίαν
ἐκείνην ἢ λιτανεῖαν νὰ ἐκτελέσῃται εἰς ἐκείνην τῶν
ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀπλυσῶν σα;
καὶ ἡ τῶν ἁγισμῶν ἐκτέλεσις, εἰς ἃ καὶ μόνον
συνίσταται ἡ παροῦσα ἡμῶν ἀδεια καὶ ὑποχώρησις,
δὲν θέλει γίνεσθαι, εἰ μὴ προηγουμένης πρώτου προσ-
κλήσεως ἐν εὐχαρίστῃ ἀπὸ μέρους τῶν. Εἰς ταῦτα
θέλει λάβει καλὴν προσοχὴν ἡ ἐκκλησία τῆς ὥς κατὰ
τόπον ἀρχιερέως, μὴ ποτὲ ἄλλως δοῦμεν λατρίαν κατα-
φρονήσεως (ἀπαγορεύεται) καὶ μυκτηρισμοῦ κατὰ τῶν ἱερῶν
ἡμῶν ἰδίων. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον
ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

αὐλῇ, ἰανουαρίου κβ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ
ἐσχίτῃ.

2.

Κατὰ τῆς συγκροτήσεως ἀδελφάτων.

† Γρηγόριος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νῆας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἱερώτατος μητροπολίτα Χίου, ὑπέρτιμος καὶ ἐξ-
αρχὴ τῆς ἰωνίας, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὰ
ἀδελφὰ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε
Γρηγόριε, καὶ ἐννομότατοι κληρικοί, εὐλαβήστατοι
ἱερεῖς, καὶ τίμιοι προσώποι καὶ δημογέροντες, καὶ
λοιποὶ ἀπαξίαντες εὐλογημένοι χριστιανοὶ τῆς
ἐπαρχίας ταύτης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ καὶ
περιπόνητα, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ,
πατρὸς ἡμῶν διὰ ἐσχίτης εὐλογίας καὶ συγκλήσεως.

Ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ κοινὴ μήτηρ
τῶν ἀπανταχοῦ εὐσεβῶν, προνοοῦσα αἰετοῦ ὑπὲρ τῆς
ψυχικῆς σωτηρίας τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων,
δὲν λείπει ἀπὸ τοῦ νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὰ τῆς πνευ-
ματικῆς αὐτῶν καταστάσεως καὶ καταμνησθῇ τὰς
πράξεις τοῦ χριστιανικοῦ αὐτῶν πολιτεύματος καὶ νὰ
ἐπιβλέπῃ τὸν τρόπον τῆς προσοχῆς τῶν εἰς τὰ τῆς
ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως ἱερὰ ἱδρυμὰ καὶ καθήκοντα,
τὰ ὅποια καθὼς χαίρει ἐπὶ βλίπῃ ἐναργεστέρως καὶ
φιλανθρωπικῶς ἀπαρτίζοντες ὡς ἐθεοπίσθησαν ὑπὸ
τῶν θείων πατέρων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων,
ἀδιανόθευτα ἀπὸ ψυχολαβῶς συνήθειας καὶ κατὰ
πάντα σύμφωνα μετὰ τὸ πνεῦμα τῆς καθόλου συνή-
θείας, τοιοῦτοτρόπως δὲν ἀνέχεται τὰς περὶ αὐτὰ
παρεκτροπὰς καὶ καταχρήσεις, ὅσαι ἐν προσχήματι
ζήλου καὶ εὐλαβείας ἐπενεχθῶσιν καὶ τολμῶνται ἐπὶ
ψυχικῇ βλάβῃ τῶν εἰς αὐτὰς παρεκτροπόμενων, ἀλλὰ
σπεύδει εἰς τὴν ἀναγκαιοτάτην αὐτῶν ἀνατροπὴν καὶ
κατάργησιν, ἀπαλλάττουσα τοῦ βλαπτοῦ κλημενέ-
ματος τὰ πνευματικὰ αὐτῆς τέκνα.

Τοιαύτην πινὰ κατάχρησιν ψυχολαβῆς καὶ ἐναντίαν
εἰς τὰς ἱερὰς καὶ σεβασμίας τάξεις τῆς ἐκκλησίας μας
μνησθένους ἐπὶ ἐκπαιδεύσεως αὐτῆς εἶναι δὲ ἡ τῶν
λεγόμενων ἀδελφάτων, ἀνοίκειος πάντῃ εἰς τὸ χρι-
στιανικὸν πολιτεῖμα, καθότι ἡ ἁγία ἡμῶν ἐκκλησία
ἔλεος τοῦ εὐσεβεῖς χριστιανούς τοὺς θεωρεῖ ὡς ἀδελ-
φούς ἢ μέλλον εἶπαι ἐν οὐρανῷ καὶ μίαν ἐκκλησίαν
ἐν Χριστῷ. ὅτε ἡ μαρική καὶ ἐξιδιεύουσα τῶν
ἀδελφάτων συγκροτήσεως ἀντίκειται προφανῶς εἰς τὴν
ἐνότητα τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, καὶ ἀκαλοῦσθαι

ὑπόχρεον εἶναι κατέχευε καὶ ψυχολαβῆς. Οὐ μόνον
δὲ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἄλλαι καταχρήσεις συνηθίζονται
εἰς τὰ ἀδελφάτα ἀποδεικνύοντες πόσον ἀπῆχαι ἀπὸ τοῦ
νὰ λογίζεσθαι ἡ συνήθεια αὐτῆς ἔργον χριστιανικόν,
καθότι μετὰ τὴν πρόφασιν τῶν ἀδελφάτων συνάγονται
χρήματα διὰ διὰ νὰ δοθῶσιν εἰς πτωχοῦς, ἀλλὰ
δαπανῶνται εἰς μάταια ἔξοδα, εἰς φαγοπότια καὶ
ἄλλα ἀκαταστάτα καὶ ἀταξίας, ὅπου εἶναι πάντῃ
ἀπηχεύοντα εἰς τὸ χριστιανικὸν ἐκπαιδεύμα καὶ
ἐν λόγῳ τὰ ἀδελφάτα γίνονται ψυχικῆς ἀπωλείας
καὶ κακῶν ἔξω καὶ παραδειγμάτων κακείνων.

Διὰ ταῦτα λοιπὸν γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος
πατριάρχικῳ καὶ συνοδικῷ ἡμῶν γράμματι ἀνατρέ-
πομεν ὁρῶν καὶ καταργοῦμεν καὶ ἀκυροῦμεν τὴν
ὁκώσπου ἐκπαιδεύσαν συνήθειαν τῶν ἀδελφάτων,
ἐνταλλόμενοι καὶ παραγγέλλοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν
περὶ ἡμῶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύ-
ματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν,
ἵνα ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκτελέσῃται διόλου
τὰ ἀδελφάτα, καὶ οὐδεὶς τῶν αὐτῶν χριστιανῶν, ὅσοι
μέχρι τοῦ νῦν μετέχοντες τὴν ἀπαρτῆ αὐτῇ συνή-
θειαν, νὰ μὴν ἤθελεν τολμήσῃ μήτε νὰ ἐκτελέσῃται
τοῦ λοιποῦ, ἀλλὰ μὴδὲ μέχρις ὁνόματος νὰ ἀναφέρῃται
περὶ ἀδελφάτων, γνωρίζοντες σύμπαντες καλῶς καὶ
προνοοῦντες εὐσεβῶς, ὅτι οἱ οἱ χριστιανοὶ εἶναι
ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ, ἀχωρίτως συνδεδεμένοι μετὰ τὸν
σύνδεσμον τῆς μιᾶς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας,
καὶ ὅτι ἀκαταστάτως μεγάλως ὅσοι τολμοῦν νὰ συγ-
κροτῶσι τοιαῦτα κατὰ μέρος συστήματα, ἀγνώριστα
παρὰ τῇ ἁγίᾳ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, ἀπέχοντα τῆς ἱερᾶς
νόμου καὶ θεομῆς καὶ κατὰ κράτος ἐπαυρίματα ἱδιο-
τελῶν καὶ ἀτάκτων, καθὼς γίνεται φανερόν ἀπὸ αὐτὰ
τὰ ἀποστήματα καὶ τὰς ἐκδημιουργημένας πράξεις, ὅσαι
μετέχονται μετὰ τὴν αἰτίαν τοῦ ἀδελφάτου ἐπ' ἐναντίας
τῆς χριστιανικῆς εὐσεχμοσύνης καὶ κοσμιότητος. Εἰς
ταύτην δὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἐντολήν καὶ
παραγγέλιαν καὶ ἀμετάθετον διόταξιν περὶ τῆς τῶν
ἀδελφάτων καταργήσεως, θέλει γίνεσθαι ἐπαγρυπνήσας
ἀπὸ μέρους τῆς ἐκκλησίας σου καὶ ὑμῶν τῶν δημογε-
ρόντων καὶ προκρίτων, οἵτινες θέλετε προσέχει καλῶς
εἰς τὸ νὰ μὴν ἤθελε τολμήσῃ εἰς τὸ ἐξῆς ἡ τοιαύτη
κατάχρησις καὶ οὐστὶναις ἤθελετε ἰδεῖ ἀπειθείας καὶ
παρηκούς καὶ εἰς τὰς προτάρας ἰδίας καὶ πράξεις
τῶν ἀπαγορευθέντων ἀδελφάτων ἐπιμένοντες, τοὺς
τοιούτους καὶ αὐτόθι θέλετε καθυποβάλλει ὑπὸ τὴν
πρέπουσαν ποινὴν καὶ πρὸς ἡμᾶς θέλετε δηλοποιεῖ,
διὰ νὰ ἐπιφέρωμεν κατ' αὐτῶν δριμυτέραν τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν παιδείαν, ὡς οὐκ ἔδωκεν καὶ πρόσκομμα
κοινὸν καθιστάμενους. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ
ἄπειρον ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

αὐλῇ, ἰανουαρίου κβ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφὲ καὶ
ἐσχίτῃ.

† ὁ Ἐπίσκοπος Γερσόμο.

† ὁ Νικομηδείας Πανδρέτος.

† ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.

† ὁ Κυζίκου Ἀνθίμος.

† ὁ Βιζύης Κοσμάς.

3.

Περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐν ταῖς μοναῖς
ἱερῶν.

† Γρηγόριος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νῆας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ὁσιώτατος, ὁ τε ἡγουμένος καὶ λοιποὶ πατέρες
τοῦ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ... καμίνου ἡμετέρου ἱεροῦ πατρι-
άρχικου καὶ σταυροπηγιακοῦ μοναστηρίου... τέκνα
ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητὰ, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη
παρὰ θεοῦ.

Ἄν εἰς πάντα ἄνθρωπον ἀπλῶς εἶναι ἀνεγκαι-
ρότης ἡ μεθεὶς διὰ τὰ ἔξαισις τῆς ἀποστασίας,
πολλοὶ μᾶλλον εἰς τοὺς ἐργασταλγμένους τῇ ἱερᾷ

Gregorius patriarcha atram bilem in Latinos effudit litteras encyclicas edendo, quibus catholicos fidei praecones per Syriam Palaestinamque constitutos acerrime persecutus, novum errorum a Latinis adhaerentibus indicem conscripsit. Hanc iuvat repetere ad notandam Graecorum perfidiam, qui quo facilius Romanum pontificem in contempionem apud ignaram plebem adducant, adhibito verborum usu, non πάντα sed πάντα, non καθόλου sed καθόλου immo καθόλου insolenter et ambigue audent scribere: telum in veros catholicos imbelles sine ictu. De suo istiusmodi fetu Gregorius verba faciebat in epistolia, mensibus iulio et septembri 1838 ad patriarchas Alexandrinum et Antiochenum missa, quas videre est apud Callinicum Delicamen. Τα ἐν τῇς κώδεξ: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφύρανα ἐπιστολῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐγγράφῃ (Constantinopoli, 1904), p. 70-5. Ad encyclicam ipsam quod attinet, eiusdem Gregorii patriarchae cura typis impressa est hoc praenotato titulo: Πατρι-
αρχική καὶ συνοδική ἐγκύκλιος: ἐπιστολὴ, παραίνετική πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους, καὶ πολλὰς πλέον πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ, Συρίᾳ τε καὶ Παλαιστίνῃ, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς (sic) ἐκπολεμώσεως Παπικῆς κλήνης. Διακηρυχθεῖσα παρὰ τοῦ Παναγιωτατοῦ οἰκουμένου κατὰ πατριάρχου κυρίου κυρίου Γρηγορίου καὶ τῆς παρὰ Αὐτὸν Ἱεράς Συνόδου. Ἦδη πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα ἰδιοῖς ἀναλώμασι τῆς Αὐτοῦ Σεβασμιωτάτης Παναγιότητος. Ἐν ᾧ ἐπισυνάπτεται διὰ τοῦ τύπου καὶ τῆς Ἐπιστολῆς κατὰ τὸν Λατινικὸν Καϊνοτομικὸν Σύνταγμα τοῦ δοκίμου Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρου, ὡς πολλὰ ἀναγκαστικά καὶ ὠφέλιμα. Διανέματα δωρεάν τοῖς Ἐξοβέσι, πρὸς πνευματικὴν αὐτῶν ὠφέλειαν. Κατὰ τὰ Πατριαρχία, αὐτὸς παρὰ Α. καὶ Θ. Ἀρχιεπισκοπῆς. — In-8°, 4 f., κδ' p., 1 f., 45 p. — Illam repetendam curavit M. Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 235-48.

Κατὰ τὸν Λατινικὸν καϊνοτομικὸν.

† Γρηγόριος ἁγιὸς Θεὸς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Γῶν, καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

Ἡ τὸν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων ποιμαντικὴ ἐπισκοπὴ καὶ φροντίς ἀναπόκειται ἀπαρατίτως τῇ μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἀγίᾳ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, εἰς τὸ νὰ ἐπαγρυπνῇ δόκῳ καὶ νὰ διεξάγῃ ἐπιμελῶς τὰ λογικὰ τοῦ Χριστοῦ πρόβλεπτα πρὸς νομὴς σωτηρίους ἐν τόπῳ χλῆδος καὶ ἐπὶ ὕδατος ἀναπαύσεως, ἀπερ εἰσὶν ἡ ἀντίθεσις παρὰ τὸν ἱερὸν ἀποστόλων, τὸν ἐμμελῶν τούτων καὶ τὸν ἐπὶ οἰκουμηνικῶν συνόδων ἀνέκδοτος καὶ ἀπαρχαίαν, ὁρθεὶ καὶ ὑγιεινῶς διδασκαλίᾳ τῆς εὐσεβείας ἡμῶν πίστεως, καὶ τὸ ἀπαρὸς καὶ ἀκίβητον τὸν θεῖον δογματικὸν ἔθιμον τε καὶ διδασκαλίαν τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ἡ κατὰ ταῦτα τήρησις καὶ ἀσφάλεια, ὑπὲρ ὧν ἐφείλει ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν κερφῇ τιθεῖν κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν καὶ θεοφθονοῦσαν φωνὴν καὶ πανταχόσε προσέχειν, μήποτε ἐπέρχωνται κατὰ τοῦ ποιμνίου ἔξωθεν ποθεν λύκοι βαρεῖς, φθοροποιοὶ καὶ ἀλέθριοι, ἐν σχήματι προβάτων κατασκοπεύοντες ἀπειθεῖς καὶ ἀπολλύντες ψυχικῶς ταῦτα, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανε καὶ ὧν τὸ αἷμα ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ἐκλήθησι κύριος ἐν τῇ βοῇ καὶ ἀδικίᾳ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ, ἐάν αὐτὸς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ χρεὼν ἀμείψῃ, μὴ παντὶ σθεναρῶν ἀγωνιζόμενος, τοὺς μὲν ψυχοφθόρους τούτους λύκους ὡς πορρωτάτω τῆς λογικῆς τοῦ Χριστοῦ μένδρας νὰ ἀπελθῇ, τὸ δὲ ποιμνιον εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν νὰ ὁδηγῇ, καὶ ἔργους ἁμα καὶ λόγους τοὺς ὀρθοδόξους ἐν γένει λαοὺς εἰς τὴν πατροπαράδοτον αὐτῶν καὶ θεοδιδάκτον διδασκαλίαν τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως νὰ ὑποστηρίξῃ. Ταῦτα οὖν τὰ ἀπαραίτητα ἱερὰ χρέη συνειδότες καὶ ἡμεῖς

ἐν αὐτοῖς, οὐκ ἐκπονοῦμεν, τῇ τοῦ Θεοῦ δυνάμει βροννόμενοι, ἀπὸ τῶ νὰ φροντίζωμεν κατὰ τὸ ἐνδὲν εἰς τὴν σωτήριον διεξωγὴν τὸν λογικὸν τὸν Χριστοῦ προβάτων πρὸς τὰς σωτηρίας, νομᾶς καθὼς καὶ ἐπιστολὴν ἐγκύκλιον ἐν τούτοις ἐξεδόκαμεν πρὸς πᾶν τοῦ, προσπαλίζοντες τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς, τὰ γνήσια καὶ ἀληθῆ τέκνα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀπὸ τὴν δικὴν χειμάρρου πινυθείων ψυχολέθρον λύμην τὸν Λουθηροκαθρινιστῶν, κατὰ πᾶσιν τῆς εὐσεβείας λυσάντων καὶ κερτρῶν τὴν ὀρθοδόξον ἀνατρέφει διαπύρως μηχανωμένων, καὶ ἀποτρέπων ἀγωνιζόμενοι, ἵνα τῇ θεῇ δυνάμει τοὺς μὲν ἀνυπόκριτον ἔχοντες τὴν εὐσεβίαν καὶ τοὺς τῷ σωτῆρι Χριστῷ ἐλίκρινῶς τε καὶ γνήσιως συντασσόμενους στήριζωμεν, τοὺς δὲ ἡπατημένους ἢ ἐξηγορασμένους καὶ ὁπωσδήποτε περὶ τὴν πίστιν ἐκλάσαντας ἀνορθώσωμεν καὶ πρὸς τὴν τοῦ Χριστοῦ ποιμνὴν ἀνακαλέσωμεν καὶ συγκατατάξωμεν, τοὺς δὲ μανιώδεις καὶ λυσώδεις λύκους εἰς τὰ τοῦ ἔδου βάραθρα ἀποσβένοντες ἀποπέμψωμεν, ἐρήνην ἅμα τὴν ἐν Χριστῷ ἀντικαθίσταντες πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις καὶ χριστιανικοῖς λαοῖς.

Ἀλλ' ἤδη πάλιν μὲ ὑπερέβαλλουσιν τῆς ψυχῆς μᾶς λύμην ἐνωπιθεῖντες τὰ κατὰ Συρίαν, Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης βραδύργματα καὶ τὰ κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἐπιβουλεύματα τὸν τῆς κλήνης τοῦ παπισμοῦ ὁπαδὸν καὶ μὴ ἀναχόμενοι νὰ θεωρῶμεν διαπιδριμένον καὶ ἐπὶ πλέον ἐκτατανομένην τὴν τοιαύτην ψυχολέθρον ἐν τοῖς ὀρθοδόξοις λύμην, ἀλλ' ἐπιθυμοῦντες νὰ στήσωμεν καὶ τὸν ὁδὸν τῆς ἀπάτης ταύτης καὶ σατανικῆς κλήνης, ἵνα μὴ τῷ χρόνῳ συμπεροδοσά πᾶν τὸ ὀρθόδοξον λυμηνῇται πλήρωμα, οὐκ ὠκνήσωμεν ἵνα δι' ἱερατέρων ἡμῶν ἐπιστολῶν διακινώσωμεν πρὸς τοὺς μακαριωτάτους καὶ σεβασμιωτάτους πατριάρχας, τὸν τε τῆς μαγδλη: πόλεως Ἀλεξανδρείας κύριον Ἱερόθεον καὶ τὸν τῆς θεσσαλονίκης Ἀντοχίας κύριον Μεθόδιον, τοὺς ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀγαπητοὺς ἀδελφούς καὶ συλλειτουργούς, ταύτην ἡμῶν τὴν πρόθεσιν, εἰς τὴν καὶ μετὰ ἔσονται ἔχλου διατεθειμένους εὐρόντες καὶ εὐθύμως τὴν πρόθεσιν ἀποδεχόμενους κατιδόντες οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐγγράφον αὐτῶν τὴν γνώμην καὶ συγκατάθεσιν λαβόντες, σύμφωνα εὖσαν καὶ τῇ τοῦ ἐν βασιλευσούσῃ ἐνδημοντος μακαριωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου τὸν ἱεροσολύμων κυρίου Ἀθανασίου, τοῦ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ, ἐγνωμέν κατὰ χρίος ἐκκλησιαστικῆς προνοίας κοινῇ γνώμῃ καὶ ἐνὶ κατὰ θεὸν φρονίμῳ τῆς τε βασιλείας ἡμῶν μακαριότητος αὐτῶν καὶ τῆς ἐνδημούσεως περὶ ἡμᾶς ἱερᾶς ὁργάνου τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερείμων, τὸν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ὑψώσωμεν τὴν τῆς ἐκκλησίας φωνὴν καὶ διὰ τῆς παροῦσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, ὡς δι' ἄλλης εὐαγγελικῆς σάλπιγγος διασαλπίσσωμεν πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ τῆς ὀρθοδόξου, καὶ μέλιστα πρὸς τοὺς κατὰ Συρίαν, Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης, καὶ στήλιταύσωμεν δημοσίως ὅποιοι εἰσὶν οἱ προβατόσχημοι οὗτοι λύκοι, οἱ δόλιοι καὶ ἀπατεῶνες, οἱ νεοστὶ ἤδη ἀπὸ τοῦ Λιβανίου ὄρους, ὡς ἄλλοι σκοτεινοὶ ἐσπέροι ἀναφανέντες καὶ κατασκοιδῶντες ὡς νέφος μέλαν τε καὶ ἐπαχὺς καὶ πνιγνὸν πάντα τὰ μέρη τῆς Συρίας, Αἰγύπτου τε καὶ τῆς Παλαιστίνης, λαλοῦντες βλάστημα κατὰ τῆς εὐαγγελικῆς ἀληθείας καὶ διδάσκοντες ὁμοφρονῶντες ἐναντίᾳ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, καὶ οὕτω νὰ προσυλάξωμεν τοὺς ἀληθῆς εὐσεβεῖς ἀπὸ τῆς ἐσπορικῆς κλήνης αὐτῶν καὶ τὰ γνήσια τέκνα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς βλαστημίας τοῦ παπισμοῦ καθότι ἡ ἀπώρευσις λύσσα τοῦ παπισμοῦ, ἡ πρὸς ἀπάτην καὶ προσηλυτισμὸν τὰ πάντα μηχανωμένη, ἀφήσιν ἀκαλύτους κατὰ πονηρίαν καὶ πάντῃ ἐλευθέρους τοὺς ἀπ' ἐκείνης ἐκκλησίας τὸν παπισμὸν ἀναγκάζομένους, συγχωρεῖσθαι ἵνα ἐκτελέσω

ἀπαρριζήσας· πάντα τὰ τῆς προτέρας αὐτῶν ἐκκλη-
σίας· ἔθιμα καὶ μυστήρια, εἰς μόνον τὰ δύο ταῦτα
ἐξαρκουμένην, τῇ μνημονεύειν δηλαδὴ τοῦ ἀνάπκτου
τοῦ πάππας καὶ τὸ ἀποδέχεσθαι, ὅτι ὁ πάππας ἐστὶν
ἀλάνθαστος καὶ ἀναμάρτητος, τὰ ὅποια ὡς ἀφουκτα
καὶ ἀπαρριζήσας· ἀνακαταίεται παρὰ τὴν αὐτοῦ προσηλύ-
των ὁ πάππας, μικρὰ μὲν καὶ ἀπλὰ δεκόντων κατ'
ἀρχάς, πλήρη δὲ δόλου καὶ μυρίων ἀποπημάτων μεσῆ.
Τούτῳ δὲ τῇ τῶν τῆς Συρίας ἀντιθέτου
προσηλύτου· πρὸς αὐτὸν ποιήσας· καὶ βλαστήματα
πονηρὰ ἅμα καὶ σαθρὰ τῆς πονηρίας αὐτοῦ ῥίζης
ἀναβλάσθησας· τοὺς κλέοντας· ἐκ τοῦ ἐν· Ῥώμῃ καλε-
γίου τοῦ τῆς Προπαγάνδας λεγομένου φροντιστηρίου,
τὰ λοιπὰ πάντα σχεδὸν ἀφῆκεν ἀπαρριζήσας, φανερὸν
δὲ, τὴν ἐξ αὐτοῦ ἀνδραγαθίαν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν περιβολήν,
τὰς ἱεροπραξίας, τὰς τελετάς, τὰ μυστήρια καὶ τὰ
ἔθιμα τῆς προτέρας αὐτῶν μητρὸς ἀνατολικῆς ἐκκλη-
σίας· ὡς ἄλλα τινὰ κωμωδήματα καὶ μερφέματα καὶ
προσωπεῖα ἀπαρριζήσας· ὥστε διὰ ταῦτα ἀνευθερίστας
νὰ λέγωσιν· ἔτι ὅμοιοι ἡμῖν τοῖς εὐσεβέσιν εἰσι καὶ
ἔτι εὐδαιμόνεια δὴθεν διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ αὐτῶν τε
καὶ ἡμῶν τῶν ὀρθοδόξων. Ἐπὶ τούτῳ καὶ μόνῳ συγ-
κεχώρηται τοῖς κατωτέρω· οὐχὶ πιστεύειν, ἀλλὰ λέγειν
μόνον τὸ ἱερὸν σύμβολον εἶτε ἀνευ προσθήκης ὀρθῶς
εἶτε μετὰ τῆς προσθήκης εὐσεβῶς, ὅπως ἐν ἐκχωρη-
αὐτοῖς· εἰς προσηλυτισμὸν ἄλλων καὶ τοῦ παππισμοῦ
πληθυσμὸν· δι' ἃ καὶ ἐπιβαλεῖται ἀμοιβὰς ἀπὸ
τοῦ νομιζομένου πληρώματος· τῆς παππικῆς ἐξουσίας
αὐτοῦ πάππας· τοῖς δεξιμένοις τὸν παππισμὸν κατωτέρω
οὐ μόνον τὴν ἰδέαν κατελίσκουν τῶν νηστεῶν καὶ
τὴν συγχώρησιν τῶν πεπραγμένων ἁμαρτημάτων ἀνευ
προηγούμενης ἱκανοποιήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνι-
κουστέον καὶ ἀντιθέτον ἔρπον τῶν μελλόντων καὶ
πραγθυσομένων ἁμαρτημάτων, τὴν ἐξουσίαν μὲν,
ὡς ἐκπίπτουσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαίων ὅρων
καὶ κανόνων, εὐαρισκεῖται δὲ πρὸς τὸν σαρκικὸν
καὶ τῶν σαρκικῶν πάθων δουλεύοντων καὶ εὐδαιμονίαν
διὰ τὸ πλατύνειν καὶ ἐνδύωρεον ἔχειν τὴν ὁδόν, τὴν
ἀπάγουσαν εἰς ἀπώλειαν· ἀπειθῇ τῇ ἄλλῃ πρόχειρῳ
ἐργατίᾳ πάσης ἀνομίας, εἰ μὴ ὁ αὐτοῦ νομιζόμενος
ἀκαταγνώστως ἁμαρτάνοντα καὶ μηδὲν περὶ αὐτοῦ
περὶ ἀπολογίας τῶν βερτωμένων, εἶτε δὴθεν ἀπ' ἐν-
τεῦθεν συγκεχωρημένοι· Μάθεος ἀπὸ κρυφῶς καὶ
ὄργανον καταχθόνιον, δι' οὗ παρασύρουσι τοὺς αὐθιγὰς
καὶ εὐκατηήτους πρὸς παππισμὸν!

Ἀλλ' οἱ ἐνοτερνισθέντες· μετὰ πολλοῦ γόλου τὰ
παππικὰ δόγματα κατὰ Συρίαν, Παλαιστίνην, Αἴγυ-
πτον καὶ ἄλλα, ἰδόντες πρὸς ποῖας ἐκκλησίας
ἀρχηγόν, ὑπαχθέντες· ἐξ ἀπάτης, τετυφλωμένως ὑπε-
τάσσοντες, ἀπολακτικῶς τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν
ἐκκλησίαν, τὴν μὴ ἔχουσαν κατὰ τὸν ἀπόστολον ὀπί-
στον ἢ βυτίαν παρεκτροπὴν ἀπὸ τῶν ἀρχαίων δια-
τυπώσεων, ὡς μηδὲν παραδεχόμενοι ἢ προσθήκην
ἢ ἀφαίρεσιν ἢ ἑλως καινοτομίαν τινὰ δογματικὴν·
διότι ὁ παρ' αὐτῶν θεωρούμενος πάππας, ἐν πρῶ-
τοις βλαστήματι καίως κατὰ τῆς ὑπερθέτου τριδός,
κακῶς προσβαλεῖ, εἰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται
ἐκ τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ, παρὰ τὸν οὐρανὸν
ἀρχὰς εἰς τὴν ἀναρχὸν θεότητα, ὅπερ ἐστὶν ἀντικεῖν
ὅλως εἰς τὸ ἐξ αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ στόματος τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὁριστικῶς καὶ ἐκπεφασμέ-
νως· δογματισθὲν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· Ὁ παρὰ τοῦ
πατρὸς ἐκπορεύεται λέγοντος· μ' ἔλον ἐπὶ μέχρι
τοῦ θ' αἰῶνος τὴν ἐκπύρευσιν τοῦ παναγίου πνεύ-
ματος ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς εὐαγγελικῶς ὁμολογούν
ἐπὶ τῶν οἰκουμηνικῶν ἁγίων συνόδων· εἰ οἱ ὀρ-
θόδοξοι πάππας, καθὼς καὶ λέων δ' γ', ὅστις ἀπέ-
ριψε καὶ κατέκρινε τὴν τότε ἀναφανίσαν ταύτην
βλάστημον γυνήν, τῆς καὶ ἐκ τοῦ υἱοῦ προ-
σθήκης, ἣν εἰσάγειται ἡ ἐκκλησία τῆς Ῥώμης μετὰ
τῶν αὐτῆς παππῶν μέχρι τῆς σήμερον τοσοῦτον
ἀνυποστάτως· ἀποδέχεται καὶ ἐνοτερνισμένη δια-
κρύπτει.

β'. Καινοτομία εἰς τὸ θεῖον μυστήριον τοῦ βαπτί-
σματος, διότι ἡ θρησκεία τῆς καταργήσεως τῶν θε-
ματικῶν δογμάτων τῆς πίστεως· διὰ τοῦ τὰ πάντα
δυναμένου τῶν παππῶν ἀλάνθαστου, ὅπερ αὐτοί
κακῶς ἰσοποιούσιν, ζητοῦντας ἱεροσύλῃ· τὸ νὰ καμ-
πῶσι γένῃ ἀνέκτιον τῆς αὐτῶν θαλήσεως· τὰ τὰ ἱερὰ
καὶ θεῖα καὶ ὁ πᾶς κόσμος, κατέστησεν αὐτοὺς τολ-
μηροὺς νὰ καινοτομήσῃ καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ ἱεροῦ
μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος, βαντίσματος χρώματος· ἀντὶ
τῆς τριττῆς καταδύσεως· καὶ ἀναδύσεως, τὴν τρίτην
τοῦ κυρίου κατὰ τὴν σημαίνουσαν, μήτε καὶ τὸ βάθος
τῆς λέξεως βάπτισις, ἣν καὶ αὐτοὶ ἑλληνιστὶ ἐκφρα-
νοῦσιν, ἀνοοῦντες καὶ σβέβηνοι· Ὅσοι εἰς Χρι-
στὸν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ
ἐβαπτίσθημεν· συνετάφημεν οὖν αὐτῷ διὰ
τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θάνατον. Παῦλος.

γ'. Ἵνα μὴ δείκνυνται κατ' οὐδὲν σύμφωνα μὲν
τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησίαν τῆς πίστεως καὶ ἡνῶμενοι μὲν
τὴν κοινωνίαν τῶν αὐτῶν μυστηρίων, οἱ πάππας· ἐκ
τῆς ἀλάνθαστου αὐτῶν θαλήσεως, καὶ ἀποφάσεως
ἀγωνίζονται· νὰ ἐξαλειψῶσι τὰ ἱερὰ καὶ ἀρχαία καὶ
ν' ἀντιστάξωσι κατὰ καιροῦ νόμους νέους, εἰσάγοντες
καὶ ἐπὶ τῆς θαλασσοῦς εὐχαριστίας· ἔχοντα ἰουδαϊκῶς· κατὰ
τὸν θ' αἰῶνα ἀντὶ τῶν παραδεδομένων παρὰ τοῦ
σωτῆρος ἐνζύμων.

δ'. Κοδίσκου· πικτὰ καὶ αἷμα, παρατάται τὸν
ἀποστολικὸν κανὼνα ἀσυνεχίζτως γινόμενον.

ε'. Νηστεύουσι· παρανόμως τὸ σάββατον.

ς'. Κωλύουσιν ἐν γένει τὸν ἀρχαῖον συγχωρη-
θῆντα παρὰ τῆς ἐκκλησίας νόμιμον τῶν ἱερῶν γάμων,
τὸν καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν ἐκπαλα διατη-
ροῦμενον· διότι ὁ πυρῶν· ἐκείνος καὶ τὴν ὁρμήν
ἐκείνηντος πάππας Ἰρηγόριος ὁ ἐρδόμενος· ἀπέδωκεν εἰς
τὸ νὰ ἀποσπᾷ τὸν ἐγγάμου· ἱερῆς ἀπὸ τῆς τῶν
βασιλέων ὑποτασσέσεως καὶ νὰ ὑπαγάγῃ αὐτοὺς τε
καὶ τὸν τῆς δυτικῆς ἐκκλησίας κλήρον εἰς μόνον τὴν
αὐτοῦ ὑποταγὴν καὶ ὁρμῆν, ἐθέσπισε τῇ 1076 εἰς
τὸν παρ' ἀγαμίας τῶν ἱερῶν γάμων καὶ ἀποτίμῳ
προσέταξε πρὸς τοὺς ἱερεῖς ἢ νὰ παραστήσῃ τὸν
αὐτῶν συζύγον ἢ, τῶς τῆς ἱερωσύνης· καὶ ὅπως
ἀπὸ τοῦ ἐνδεκάτου αἰῶνος καὶ κατέστη· καταργήθη,
ἐναντίον τῶν ἀρχαίων διατάξεων καὶ τῶν οἰκουμην-
ικῶν συνδικῶν αποφάσεων διὰ παππικὴν φιλαρχίαν
ὁ τῶν ἱερῶν γάμος.

ζ'. Δογματίζουσι· φλυαροῦντες· τὸ παρ' αὐτοῖς ἐπι-
νοηθέν πουργατόριον, ὡς ἱκανοποιεῖν δὴθεν τῶν
ἁμαρτημάτων.

η'. Φρονέουσι· κακῶς παρὰ τοῦ πρωτείου καὶ τῆς
ἀναμαρτησίας τοῦ πάππας, διότι τοῦτο τὸ ἀποδεχόμε-
νον πρὸς θνήσκον ἀνθρώπον ἵστον καὶ παράλογον
γίγας· εἰ ἀλλόγηται· ὡς φέρεται· παχὺν καὶ ἐκπαλ-
ίστα· διὰ τῶν παρὰ τὰ δόγματα, τοὺς κανόνας καὶ τὰ
ἔθιμα τῆς μᾶς, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς
ἐκκλησίας· ἀντιθέτων παππικῶν διαφόρων ἀνοσοεργη-
μάτων, ὅτινα καὶ τὰ πρὶν ἡνωμένα τῇ τῆς εἰρήνης
καὶ ὁμονοίας· συνδόξη διέρρηξαν τε καὶ διέσχισαν ἐξ
ἀλαζονείας καὶ τύφου, δι' ἃ καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα
ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν πλάσσειται, ἡ
οἰκουμένη, πρᾶσα ἀναίσθηται.

θ'. Παρανομοῦσιν ἀντιθέτως εἰς τὴν ἀπόλυτον
συγχώρησιν τῶν παντοίων ἁμαρτημάτων, τῶν τε προ-
γεγενημένων, ἀνευ μὲν τοῦ προηγούμενης ἱκανοποιή-
σεως, τῶν τε πραγθυσομένων, ὅσα ἐπινοῦν· ὁ σαρ-
κικὸς καὶ φιλήδονος ἀνθρώπος· ἐκ προθέσεως ἐπι-
θυμεῖ, ὅπερ πρῶτος· τὸν πρὸ αὐτοῦ πάππον ἐτάμησε
καινοτόμως· εἰσάγειν εἰς τὴν δυτικὴν ἐκκλησίαν ὁ
πάππας· Βονιφάτιος ὁ ὄγδοος κατὰ τὸ γ' ἔτος, ἐπι-
νοήσας τὸν ἰουδαϊκὸν ἰουδαϊσμὸν, δι' οὗ ἡνέκωε πλα-
τυτάτην θύραν ἀπωλείας ἐπὶ προφάσει μὲν πληροστέτης
ἀφέσεως παντὸς εἰδους ἁμαρτημάτων τῶν ὁδοιπορούν-
των εἰς προσκύνησιν τῶν ἐν Ῥώμῃ σεβασμῶν μὲν
ἐν τῷ τοῦ πάππας πρώτῳ, τῇ δ' ἀληθείᾳ χρημάτων
ἀπείρων πορίσμοιο ἔνεκα. Ἀλλ' εἰ μετὰ τὸν Βονιφάτιον

ἀφ' ἧς πάππαι φαντασιοκοποῦντες ἐξ οἴσεως, ὅτι αὐτοὶ μόνοι ἔχουσιν ὡς παρακαταθήκην τὰς κλείας τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας καὶ ὅτι μόνοι δύνανται δεσμεῖν καὶ λύειν, ἀνοίγειν καὶ κλείειν τὸν οὐρανόν, ὅταν καὶ ὅπως καὶ εἰς οὐσίνας θέλουσιν, ὑπὸ εὐσπλαγχνίας ἐξθεν κακινημένοι πρὸς τοὺς θυτικούς, τὸν ἀπαξ δι' ἑκατὸν χρόνων τελοῦμενον τοσοῦτον ποριστικὸν καὶ καρδαλαῖον Βονιφατικὸν τοῦτον ἱουδαϊκὸν συνέτερον εἰς εἰκοσι καὶ πέντε μόνον χρόνους, ὃ καὶ διαμένει μέχρι τῆς σήμερον. Ἀλλ' αὕτη ἡ φερερά καὶ ἀνέγκουτος κατάχρησις, ἡ προερχομένη, μὴ ἐκπληξὴν βαθυτάτην ἀπὸ τὴν τέλμην καὶ τὴν φρασσίτητα, δι' ἧς οἱ Ῥώμης ἐπίσκοποι μεταφέρονται τὰ ἀγώτερα, ἱερώτερα καὶ φοβερώτερα τῆς ἱερᾶς τοῦ Χριστοῦ πίστεως ὡς μίσα ποριστικὰ χρημάτων, δι' ὧν ἡνοίξαν καὶ ἀνοίγουν συναλλαγματικά, τραπέζας ἐπὶ τῇ ἐσθρῇ τοῦ ἱουδαϊκοῦ τοῦτου ἱουδαϊκοῦ καὶ διὰ τῶν πεμπομένων πανταχοῦ βούλλων ἔτοι ἀποστασιακὸν ἀγγράφων ἐπὶ πράξει καὶ ἀπεμπολῇσι: B

τῶν ἰνδουλεντζιῶν καὶ ἀγορᾶ τούτων παρὰ τῶν πεπλανημένων κατ' ἀναλογία τοῦ βίου ἐκείνης ἀμαρτίας, αὕτη, λέγομεν, ἡ κατάχρησις, προεξένησε τέλος πάντων εἰς τὴν παπικὴν ἐκκλησίαν τὴν ὑπὸ τοῦ Λουθέρου σῆμα ἐκείνην καὶ τὸ σχῆμα, τὸ τοσοῦτον εὐθερίως αὐτὴν βλάψαν καὶ ζημιώσαν. Ἰδοὺ οἱ κατὰ Συρίαν, Παλαιστίνην καὶ Αἴγυπτον κατόλκον ἀποπλανηθέντες, πρὸς ποίας ἐκκλησίας ἀρχηγὸν ἠρησκουσικῶς προσανέχουσιν, ἀφίκεται: τὰ πατροπαράδοτα καὶ ἀρχαῖα πρὸς τοιοῦτον ἀρχηγόν, παρ' οὗ προήλθεν ἀπὸ τινος κειροῦ καὶ προέρχονται διαδοχικῶς πρὸς τοὺς πολλοὺς ἄλλους καὶ τὰ βγθέντα ἀντίθετα ψήφισματα, προερχόμενα καὶ καταργούμενα πολλὰ τῶν ἱερῶν δογμάτων, κανόνων καὶ διατυπώσεων καὶ ἐπικυρούμενα καταχρηστικῶς καὶ καινοτόμως νομοθεσίαι, ἀντιθέτου πλάνης καὶ ἀπάτης πεπληρωμένα: ὅσα καὶ καθ' ἑαυτὰ ἔχον ἐπὶ τὴν πάλαι ποτὶ ἱερὰν καὶ σερασμὴν καθέδραν καὶ προσκυνούμενος παρὰ τῶν παπικῶν κατόλκων ὡς ἱσθῆτος, (φᾶθ) καὶ ἀναμάρτητος καὶ ἀρκούμενος ἐκ πονηρίας εἰς μόνον τὸ μνημόσυνον τοῦ ἐνομήτος τοῦ καὶ τὴν ἀποδοχὴν τῆς δοκούσης ἀναμαρτησίας τοῦ, προσεφίλου αὐτοῦ εἰς ἐκείνην διὰ τῆς ἐπιτρέψεως τοῦ νὰ ἀναγιγνώσκωσι τὸ ἱερὸν σύμβολον ἢ μετὰ τῆς προσθήκης: καὶ ἀνὰ ταῦτα, ὡς εἴρηται, διὰ τῆς καταλύσεως τῶν παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν παραδεδομένων ἀπαραιτήτων νηστειῶν καὶ τῆς ἀγείρας καὶ συγχωρήσεως πέντης οἰκουμένης ἀμαρτίας καὶ κακοπραγίας, καὶ τοιοῦτοτρόπως, παρέστησαν αὐτοὺς ἑλευθέρως εἰς τὴν αὐτὴν ἄρυσσον, εἰς τὴν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἀπὸ τινων χρόνων πάππαι καταρτίσθησαν.

Οἱ δὲ τῶν κατόλκων αὐτῶν ἀνέροι φρονούντες καὶ δογματίζοντες κατ' ἑκαστον ὅσα καὶ αὐτοὶ ὁ τῶν δογμάτων αὐτῶν κορυφαῖος, πρὸς ὃν ὑπόκεινται τετυγλωμένως ὡς ἀνδραποδα, οὐκ αἰσχύνονται νὰ λέγωσιν, ὅτι εἰσὶν ἱερεῖς καὶ ἄνθρωποι καὶ ὁμοφρονεῖς κατὰ πάντα ἡμῖν τοῖς ὀρθόδοξοις, δελεάζοντες καὶ πλανῶντες διὰ τῆς ἐπιπλάστου ἐξωτερικῆς μόνης ἐξομοιώσεως αὐτῶν τοῖς ἀπλουτέροις τῶν ὀρθόδοξων καὶ ἐκτραχλιζόντες τοὺς ἀλλίους αὐτοὺς εἰς τὰ βάραθρα τῶν αἰρέσεων τῶν καὶ εἰς τοὺς ψυχροθύρους κρημνοὺς τῆς παπικῆς πλάνης τῶν. Ἡμεῖς δὲ ὀρθόδοξοι ἐντες, ὀρθόδοξως πιστεύομεν καὶ ἀραρότως κατέχομεν ὅσα ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεκάλυψε καὶ οἱ ἀπὸστολοι παράδοξαν καὶ αἱ οἰκουμενικαὶ ἀγίαι ἐπὶ συνέδοι ἐκάρωσαν.

Πιστεύομεν ἐκλονεῖν τὴν τρισυπόστατον θεότητα: πατέρα ἀγέννητον, ἀναρχον, ἀίδιον, μόνον πηγὴν καὶ βίαν τῆς θεότητος: υἱὸν γεννητὸν ἐκ τοῦ πατρὸς, συνἀναρχον, συναΐδιον καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρί: πνεῦμα ἅγιον ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς προερχόμενον, οὐ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτὸν, συνἀναρχον, συναΐδιον, ὁμοούσιον τῷ πατρί καὶ τῷ υἱῷ.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Ὁμολογοῦμεν καὶ ἀναρχόμεν ἐν βάπτισμα, οὐχὶ βάπτισμα, εἰς τρεῖς καταδύσεις: καὶ ἀναδύσεις, ἐφ' ἑκάστη: τούτων τὴν ἐπίκλησιν τῆς μᾶς ὑπερθύου ὑπεστάσεως τῆς ἁγίας τριάδος ἐπιλέγοντας, καὶ χρίοντας τὸν βαπτισθέντα ἐκ τοῦ παραύτου τῷ ἱερῷ μύρῳ εἰς ἀπολαβὴν τῶν δωρεῶν τοῦ παναγίου πνεύματος.

Προσφέρομεν ἐπὶ τῆς θαίρας εὐχαριστίας ἄρτον ἑν-ζυρον κατὰ τὸν ἀπαράλλακτον τύπον τοῦ κυριακοῦ μυστικοῦ δείχνου, καὶ οὐχὶ ἱουδαϊκῶς ἄζυμα.

Ἀποστρεφόμεθα τὰ πνικτὰ καὶ τὸ αἷμα, ἀκολουθεύοντες ἀκριβῶς τὴν ἀποστολικὴν νομοθεσίαν λέγουσαν: ἀπέχεσθαι πνικτοῦ καὶ αἵματος.

Νηστεύομεν τετράδα καὶ παρασκευὴν, οὐχὶ δὲ τὸ σάββατον, ἐξαπομένον ἀκριβῶς καὶ ἀπαράττως τῷ 58^ῳ κανόνι: τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγοντι: Εἰ τις κληρικὸς εὐρεθῇ τὴν κυριακὴν ἡμέραν νηστεύων ἢ τὸ σάββατον, πλὴν τοῦ ἐνός: καὶ μόνου, καθαιρεῖσθω: εἰ δὲ λαϊκός, ἀποριζέσθω.

Οὐκ ἐμποδίζομεν τὸν νόμιμον γάμον τῶν ἱερῶν καὶ διακόνων γεγνητόν πρὶν τῆς αὐτῶν χειροτονίας κατὰ τὸν 5^{ον} κανόνα τῆς οἰκουμενικῆς συνέδου, διὰ τὸ μήπω ἀναρτίσθαι: ἐπὶ τῷ ὀνόματι ἀξιώματι: τῆς ἱερωσύνης.

Οὐδέλλως ἀποδεχόμεθα τὸ παρ' αὐτοῖς κακῶς καὶ καινοφανῶς ἐπινοηθὲν πουργατόριον, ἕως ὑπάρχον ἀντεκαγγελικὸν καὶ ἀντίθετον, ὡς παρεπισάγον τέλος κολάσεως καὶ ὡς τιμωρὸν μεμνημένῃν τὴν ψυχὴν τοῦ ἀμαρτήσαντος: διὰ τοῦ σώματος, ἐνθ' ὃ εὐαγγέλιον διαρρήδην θεόσκει: τὴν τε κόλασιν καὶ τὴν ἀμοιβὴν τῶν καλῶν συνάμα ἀποδοθῆσθαι, καθὼς μετὰ σώματος ἡ ψυχὴ οὕτα εἴτε τὰ: ἀρετὰ: συνάμα διαπράττει εἴτε τὰναντία.

Ὡσαύτως, παρόντων καὶ καινοτόμων ἐπίνοων λογιζόμεθα καὶ τὰς παρ' αὐτοῖς καθουμένας ἰνδουλεντζίας, παρκαίτους γινόμεναις μαρτυρῶν ἀμαρτιῶν εἰς τοὺς ἀλλίους χριστιανούς καὶ εὐρύχρων ἔδδν ἀπολαίαις δεικνύουσας.

Φυλάττομεν δὲ οἱ ὀρθόδοξοι ἀκριβῶς τὰς νομοθετημένας παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων νηστείας τῆς τε τετράδος καὶ παρασκευῆς καὶ τῆς τεσσαρακοστῆς κατὰ τὸν 58^{ον} κανόνα αὐτῶν λέγοντα: Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος ἢ ὑποδιάκονος ἢ ἀναγνώστης ἢ ψάλτης τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν οὐ νηστεύει, ἢ τετράδα ἢ παρασκευὴν, καθαιρεῖσθω: ἐκτός ἐἰ μὴ δι' ἀσθένειαν σωματικὴν ἐμποδίζετο: ἐάν δὲ λαϊκός ἢ, ἀποριζέσθω ὁμοίως καὶ τὰς λοιπὰς ἐτηρίδας νηστείας, ὑπαίκοιτες ἀποπέθω εἰς τὰς πανσέπτους οἰκουμενικὰς ἐπὶ συνέδους καὶ μὴ προτιμῶντες τὸ φθαρτὸν καὶ σκολιόχρηστον σῶμα τῆς ἀθανάτου καὶ ἀβίου ψυχῆς, ἀλλὰ τὴν στενὴν καὶ τεθλημένην ὁδὸν βαδίζοντες ὡς ἀληθεῖς μαθηταὶ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ γνήσια τέκνα τῆς μᾶς ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τῆς μόνῃν κεφαλῇ καὶ ἀρχηγῷ ἐχούσης, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ οὐχὶ ἀνθρωπινὸν ὁμοιωτὴν ἡμῖν καὶ συναμαρτωλόν, ὡς οἱ λαοπλάνοι οὗτοι κακῶς φρονοῦσι καὶ παρανόμως κηρύττουσι περὶ τοῦ πάππαι, ἀντιλέγοντες τῷ ἀποστόλῳ Παύλῳ τρανῶς βοῶντι: Ὁμοίον ἕτερον οὐδεὶς δύναται θεῖναι παρὰ τὸν καίμενον, ὃς ἐστὶν Ἰησοῦς ὁ Χριστός, καὶ αὐτός: ἐστὶν ἡ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας. Ταύτης τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐχούσης κεφαλὴν τὸν Χριστόν καὶ οὐχὶ τὸν πάππαι ἡμεῖς ἵσμεν ἀκολουθεῖν ἀκριβῶς καὶ τέκνα γίνεσθαι καὶ πιστὰ, καὶ πᾶς ὅστις θέλει σωτηρίαν τυχεῖν τῆς ἐν Χριστῷ καὶ ὀρθόδοξος εἶναι καὶ λέγεσθαι τῇ ἀληθείᾳ, μὴ ταῦτα πρέπει νὰ ἐμμένῃ ἀσάλευτος καὶ νὰ διαφυλάττῃ ἀπαράχακτα.

Act. XV. 28.

1 Cor. III. 11.

Ταῦτα ἐξαθέμεθα, τέκνα ἡμῶν πνευματικά, συν-
τόμος μὲν καὶ κεφαλαιώδης, παρὸς δὲ πρὸς διακρίσιν
ὁμιτέρων καὶ ἀσφαλτεῖαν εἰς τὰ περὶ τῆς ὁρθοδοξίας,
ἵνα γνωρίσῃτε ὅσον τὸ διάφορον ἡμῶν τῶν ὁρθόδοξων
ἀπὸ τῶν κατωτέρων καὶ ἵνα μὴ ἀπατάσθῃτε τοῦ λοι-
ποῦ ἀπὸ τὰ σοφίσματα καὶ κεινοφωνίας τῶν ψυχο-
φθόρων τούτων αἰρετικῶν, οἵτινες ἀκολουθοῦντες
σοφιστικαῖς κακοτεχνίαις καὶ παραλελογισμέναις διδα-
σκαλαῖς, ἐκτρεπόμενοι εἰς βεβήλους κεινοφωνίας καὶ
ἀντιθέσεις, ψευδωνύμων γνώσεων, ἡσυχάζουσιν κατὰ τὸν
Παῦλον περὶ τὴν πίστιν καὶ ἀγωνίζονται ὁλοῖς δυνά-
μει· καὶ ἐτίρους συνεφελέσκουσι εἰς τὸ ἴδιον βάρβαρον
καὶ προσηλύτους ποιῆσαι ὑμᾶς τῆς ματαιόφρονος καὶ
σατανικῆς τούτων αἰρέσεως, πρόσφορον ὄργανον καὶ
δύλακον εἰς ταῦτα πάντα μεταχειριζόμενοι τὴν παρά-
λογον καταλύσιν τῶν ἀγίων καὶ ψυχωφελῶν νηστεῶν,
τὴν ἀνετον ἀδειαν τῶν σαρκικῶν παθῶν καὶ ἡδονῶν,
τὴν παράνομον καὶ ἀντίθεον συγχώρησιν τῶν ἀμαρ-
τιῶν τῶν τε πεπραγμένων καὶ τῶν ἐσομένων, καὶ
τὰλλα ὅσα ὁ σαρκικὸς ἄνθρωπος ἐπιθυμεῖ καὶ ἐρέγα-
ται· καὶ εὐκόλως ἀποδίδεται.

Ἰδοὺ ἡμεῖς ἐκκληρονομεῖ· τὰ ποιμαντορικά ἡμῶν
χρέη, ὑφόμενον τὴν φωνὴν τῆς ἀνατολικῆς ὁρθοδόξου
ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς ἡμῶν μητρὸς καὶ τροφῆς, πρὸς
ὑμᾶς τὰ πνευματικά αὐτῆς τέκνα διὰ τῆς παρούσης
πατριαρχικῆς, ἡμῶν καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστο-
λῆς, καὶ προτρεπόμεθα καὶ συμβουλεύομεν ὑμᾶς
ἀπανταί, ἵνα προσέχητε ἐαυτοῖς καὶ μὴ συγκοινων-
εῖτε τοῖς ἔργοις τοῖς ἀκάροις τοῦ σκότους τοῦ
αἰῶνος· τούτου ἵνα στήχητε στεροὶ ἐπὶ τὴν ἐρη-
σαντον πέτραν τῆς ὁρθοδόξου πίστεως, ἐπὶ τὴν ἐρη-
λογίαν, ἣν ἐδώκατε ἐν τῇ κειρὶ τῆς ἀναγεννήσεως
ὑμῶν τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ τοῦ θεοῦ βαπτίσματος,
ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ θεοῦ καὶ τῶν ἀορίτως παριστα-
μένων ἐκεῖ δόλων αἵτου λειτουργῶν καὶ θεῶν ἀγγέ-
λων καὶ ἐνώπιον ἀνθρώπων, καὶ τὴν ὁποίαν μέλλει
νὰ ἀπατήσῃ ἀπ' ὑμῶν ἐν τῇ δευτέρᾳ αὐτοῦ φρικτῇ
παρουσίᾳ ὁ κύριος, ἵνα διακρατῇτε ἀνόθευτα τὰ δόγ-
ματα καὶ τὰ μυστήρια τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς
καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, εἰς τὴν ὁποίαν καὶ ἐγεν-
νήθητε καὶ ἐβαπτίσθητε καὶ ἠδεδόθητε καὶ εἰς μέτρον
ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ ἐφθάσατε· ἵνα
μὴ ἀντὶ τῆς ἀληθείης, κεφαλῆς τῆς ἐκκλησίας, τοῦ
κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ σωτῆρος καὶ λυ-
τρωτοῦ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ὁμολογεύοντες κεφαλὴν
τῆς ἐκκλησίας ἄνθρωπον γεγενῆ, τὸν πάππαν, ἀν-
εκακοθήτως ἀρνησάμενοι ἀναφανῆσαι· ἵνα μὴ δοκοῦν-
τες· πιστὴν εὐαγγέλιον ἀνετον, εἰς βάρβαρον ἀσεβείας
καταντήσῃτε· ὁ γὰρ ἀπὸ τῆς Χριστοῦ πίστεως, παρεκ-
κλίνων, εἰς ναυάγιον ἀπιστίας καὶ αἰρέσεων κατα-
βυθίζεται· διὸ καὶ ὁ Παῦλος Τιμοθέῳ γράφων λέγει·
Ταύτην τὴν παραγγελίαν παρατίθεμαι σοί,
ἵνα στρατεύῃ τὴν καλὴν στρατείαν, ἔχων
πίστιν καὶ ἀγαθὴν συνείδησιν, ἣν τινες
ἀπωσάμενοι, περὶ τὴν πίστιν ἀνασείησαν·

1 Tim. I, 18.

τὸ δὲ τῆς ὑγείας καὶ ὁρθῆς πίστεως ναυάγιον ἀρη-
μωσὶς ἐστὶ καὶ γύνωσι· πάντων τῶν καλῶν καὶ κα-
τῆς ἀρετῆς, καὶ οὐδεμία ἑλπίς ἀπολείπεται, ἐὰν μὴ
ἐπιστροφὴ γένηται· τί γὰρ ὄφελος τοῦ λοιποῦ βίου
σώματος, τῆς κεφαλῆς διεφθαρμένης, ὑπαρχούσης;
Κατέχητε λοιπόν, τέκνα ἡμῶν ἀγαπητά, τὴν ὁρθόδο-
ξον πίστιν ἡμῶν ἐν ἀκαρπιάτῃ, ἐν εὐθύτῃ γνώμῃ,
ἐν ἀπλάστῃ καρδίᾳ, ἐν καθαρῇ ψυχῇ· συνειδότε,
ἀκαρσίαν, ἀπαρχάρακτον, ἀπαράβατον, ἀματάτητον,
ἀδιόβλητον, ἀνυπόκριτον, καὶ ὡς ὁ κύριος ἡμῶν
Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπεκάλυψεν ἡμῖν καὶ οἱ θεοὶ ἀπό-
στολοι· παρέδωκαν καὶ αἱ θεόπνευστοι ἐπὶ οἰκουμεν-
καὶ σύνοδοι ἐπεκύρωσαν, διχα προσθήκης, διχα ἀφα-
ρίσεως, διχα παρεκτροπῆς· τινος ἢ ἀλλοιώσεως, ἵνα
ἔζητε σωτηρίαν τὴν ἐν Χριστῷ τῇ θεῷ ἡμῶν.

Ταῦτα λοιπόν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὁμο-
φρόνως τε καὶ ὁμοφώνως πρὸς πάντας τοὺς ὁρθόδο-
ξους ἀδοκίμασμένη, συμβουλεύει πατρικῶς καὶ προτρέ-
πτει πνευματικῶς, ἐκκληρονομεῖ καὶ ποιμαντικῶς
ἐνώπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων πρὸς ἀπολογίαν εὐπρόσ-
δεκτον τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ αὐτοῦ βήματος· καὶ ἐν
ὑμῖς φυλάττει τὴν παραλήφτα παρακαταθήκην τῆς
πίστεως, σῶαν καὶ ἀκέραιον, μέγας ἐστι· ὁ μισθὸς
ὑμῶν ἐν τῇ οὐρανῷ· εἰ δὲ μὴ, ἀνένοχος ἡμεῖς παρὰ
τῇ θεῷ. Ἡρὸς δὲ τοὺς ἀπόστολους ἐξολοθίσαντας καὶ
ἐκτραχίλισθάντας εἰς τὸν θείον κατωκυριεύον καὶ
ἐξαπατήσαντα παρὰ τῶν λαοπλάνων καὶ βολερῶν
ἀποστεινόντας τὸν λόγον συμβουλεύομεν, ἵνα ἐπιστρέ-
ψωσιν εἰς τὴν πατροπαράδοτον αὐτῶν εὐαγγέλιον καὶ
ὁρθόδοξίαν, μεταμελήσαντες· εἰ δὲ ἐκ τοῖς ἀποσπεί-
σαντος κίνδυνον ψυχικόν, ἀπομακρυνθέντες ἀπὸ τοῦ
θεοῦ καὶ τῆς ἀμώμου καὶ ἀδόλου πίστεως τοῦ Ἰησοῦ
Χριστοῦ, καὶ κλύσαντες ἐπὶ τῇ ἀπαρνήσει τῆς ὁρθο-
δόξιας, συνταχῶς πάλιν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ
ἀμετατρέπτως λογισμῶ καὶ ἀναπιστρώσῃ καρδίᾳ, ἵνα
εὐρωσιν ἑαυτοὺς ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως παρὰ τοῦ φοβεροῦ
κυρίου, τοῦ κυρίου ἡμῶν, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπείρυν
ἔλεος εἰς μετὰ πάντων ὑμῶν.

Ἐν δευτέρᾳ, καλῶς, κατὰ μὴνα Σεπτεμβρίου.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἐργάριος, ἔχων καὶ
τὰς γνώμας τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν, τοῦ τε
Ἀλεξανδρείας· κυρίου Ἰεροθέου καὶ τοῦ Ἀντιοχείας·
κυρίου Μεθοδίου, ἐν Χριστῷ τῇ θεῷ ἀποφαινόμενοι.

† ὁ Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος, ἐν Χριστῷ τῇ θεῷ
συναποφαινόμενοι.

- † ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.
- † ὁ Λάρκων Γερμανός.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.
- † ὁ Σερρών Ἀθανάσιος.
- † ὁ Ἰωαννίνων Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Ἀγκύρας Νικηφόρος.
- † ὁ Φιλαδελφείας Δανιήλ.
- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀρτέμιος.
- † ὁ Ἀθήνων Ἰερώνυμος.
- † ὁ Σκοπίων Γαβριήλ.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA super sponsalibus prudenter ineundis 1838 mense octobri.

Quanta cura elaboravit Gregorius patriarcha
in reformatis moribus ad sacrorum canonum prae-
scripta, iam semel et iterum diximus. Pastoralis
eius vigilantiae multa praesto habentur documenta,
in re praesertim matrimoniali, quae repetenda
omnino nobis videntur, servata temporum ratione.
Primo igitur loco ponatur constitutio de sponsalibus,
brevis quidem, sed gravissima. Eam e codice
patriarchali descriptam primus edidit M. Gedeon,

Κανονικαὶ διατάξεις, τ. II (Constantinopoli, 1889),
p. 338-40.

Ἡρὸς μνηστεύων.

† Ἐργάριος ἀπὸ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νῆας· Ρώμης καὶ οἰκουμηνικός πατρι-
άρχης.

† Ἐντιμότατος κληρικὸς τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ
μεγάλῃς ἐκκλησίας καὶ. Πάντα κατὰ τάξιν καὶ

πνευματικούς ποιμένας· καὶ προστάτας προβαλλόμενους τοῦ ὁρθοδόξου λαοῦ· καθέτι οὐ μόνον ἀπὸ φήμης, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ διὰ ζώσης φωνῆς· πληροφάνεια· πολλῶν ἀξιολύτων σεβασμίων αὐτόθεν υποκαίμεναι ἐβραβεύθησαν· τὴν ἀξιοδοκίαν πνευματικὴν κατέστασιν τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκκλησίας καὶ τὸν ἐλεύθερον κρημένον, εἰς ἐν ὠθεύονται· ἡλεεινῶς τὰ αὐτόθι· λογικὰ τοῦ Χριστοῦ πρόβατα. Αἷτια δὲ τούτων μανθάνομεν τὴν ἀδράνηαν καὶ ἀδιαφορίαν ὡμῶν τῶν πνευματικῶν ποιμένων ὡς πρὸς τὰ καθύκοντα τῆς ποιμαντικῆς ἐπαγρυπνήσεως ὡμῶν καὶ τὸ ἔφροντι καὶ ἀνέλεγον· διὰ παραβλέπτετε τὰ πλέον κυριώτερα καὶ ἀπαραίτητα ὁρησκευτικά· ἡμέτερον καὶ ἴδιον, τὰ πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν καὶ πνευματικὴν περιθαλψὴν τῶν χριστιανῶν ὑπαγορευόμενα ὑπὸ τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, προχωρητάς, τῆς κατακρίτου ἀδιαφορίας· οὐ μὴ τῆς ἀπραξίας καὶ καταργήσεως καὶ αὐτῶν τῶν ἱερῶν μυστηρίων· καθέτι ἐλόκληρα χωρὶς τῶν ἱεραρχῶν οὐ σπουδάζοντες ἱερῶν καὶ διακόνων, ἐκείθι πρὸ πολλοῦ ἐπαύσατε χειροτονούντες· τοιοῦτους λειτουργοὺς τοῦ ὁπίστου καὶ πνευματικῆς ἐπιμελητῆς τῶν χριστιανικῶν ψυχῶν, κἀνταῦθα πολλοὶ τῶν χριστιανῶν ἀποθνήσκουσιν ἀκωνίζοντες· (ῥα) καὶ ἀνεξομολόγητοι· καὶ ὡς ἔθνη· ἐνταφίζονται· ἀνα τῶν νενομισμένων ἀκολουθίῶν καὶ μνημοσύνων, καὶ νήπια ἀνάπτιστα τελευτῶσι, καὶ ἄλλα· τρεῖται καὶ ἀνέκουστοι· τολμῶνται· καταγρίσαι, περὶ τῶν ὁπίων ὡμῶν· οὐδεμίαν λαμπρὰν θραύσιν· πρόνοιαν καὶ μήτε ἀκρόασιν διδότε πανταῶς εἰς τὰς καθημερινὰς προσκλήσεις καὶ τὰ παρόντα τῶν πασχόντων χριστιανῶν. Ἐκτὸς δὲ τούτων καὶ τὰ ἱερά αὐτόθι· καταγῶγια εὐρίσκονται· εἰς τὴν πλέον ἀσχημὴ ἀκαταστασίαν, ὑποχωρούντων ὡμῶν εἰς τὸ νὰ διαρπάζωνται τὰ μοναστηρικὰ ὑπάρχοντα ὑπὸ ἀνελευθέρων καὶ νὰ καταδίδωνται· οἱ δὲ αὐτοὶ μονάζοντες· ὁ δὲ διωγμὸς δὲν περιορίζεται μόνον κατὰ τὸν μοναστηρικόν, ἀλλὰ καὶ ἐξῆς ἐκτείνεται τῶν ἀναρίτων ἱερωμένων βρῆσουργίᾳ τῶν τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας ἐχθρῶν, τῶν ἐπὶ τῇ καταδύσει· ἐκείνων τὴν ἰδίαν πρόθεσιν ἐπικουδομομένων· ἐπειδὴ, μ' ἔλεον· ἐπὶ πολλὰ τοιαῦτα λέγουσιν ἔξω ἱεροπρεπῆ καὶ κόσμια υποκαίμενα εὐρίσκονται· αὐτόθι χάριτι θεοῦ καὶ ῥῆλον τρέφουσιν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας θερμότητων· ὅμως αὐτοὶ μὲν διώκονται καὶ καταφρονούνται καὶ χλευάζονται· παρ' ὡμῶν τῶν ἰδίων, οἰκνῶν· ἀντὶ νὰ εὐνοήσῃ καὶ νὰ προστατεύσῃ τοὺς τοιοῦτους· ῥηλωτῆς τῆς εὐσεβείας καὶ νὰ παραλαμβάνῃ τὴν συνεργίαν καὶ συμβούλους εἰς τὰς πνευματικὰς ἐργασίας· οὐκ γίνονται οἱ μεγαλύτεροι ἀντίπαλοι τῆς ἀρετῆς τῶν καὶ οἱ δεινότεροι σκόλωπες· καὶ τὸ σκάνδαλον τοῦ ῥήλου καὶ τῶν ἀναρίτων αὐτῶν πράξεων καὶ τῆς περὶ τὴν εὐσεβείαν ἐπιμονῆς, τῶν καὶ θερμότητος· ἀντὶ αὐτῶν δὲ προάγονται καὶ προστατεύονται καὶ ὑποοργίζονται ἐμπιστευόμενοι· νεώτεροι τινες ἱερεῖς, ἀλαζόνες καὶ πολιτεῖαν ἐμφαίνοντες· ἀστατον, ὀκνοῦσι τὴν εὐσεβείαν, ἵνα μὴ εἰπωμεν πανταῶς· κατὰ φροντίαν τῶν πατριπαρὰδόντων ἱδμῶν, εἰς ἐπὶ μὴδὲ τούτων· εἰς σπουδαστήρια διακερμαζόμενα καὶ ὑπὸ τῆς κοινῆς φήμης· τῶν ὁρθοφρονούντων Ἑπτανήσιων κατακρινόμενα καὶ ὑπὸ διδασκάλους οὐκ ὅπως ἀμφοτεροῦς τῆς ὁγιαννοσύνης διδασκάλους· ἐκ τοιούτων φημὲν ἱερῶν, τοιαύτας ἀποδείξαι καὶ συστάσει πιστοῦμένων, συνίστανται· αἱ ὀλίγαι χειροτονίαι, τὰς ὁπίας μετὰ τσοῦτου χρόνου πᾶροθεν ἐξιστάσονται. Τὴν αὐτὴν βρῆσουργίαν καὶ ἀδιαφορίαν δεκνόμετε καὶ εἰς τὴν τῆς χριστιανικῆς ἀνατροφῆς τῆς ὁρθοδόξου νεολαίας, μηδέως φροντίζοντες· διὰ τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ φρονήματα τῶν διδασκάλων καὶ μαθητῶν καὶ τὰ εἰσχεγόμενα καὶ παραδιδόμενα ἐν τοῖς σχολαῖς· βιβλία, ἀλλ' ὡς ἔβαν καὶ ἄλλοτε· ταῦτα τῆς ἀρχιερατικῆς φρον-

τίδος· οὐκ νομίζοντες, καταλείπει τὴν ἐκπαίδευσιν τῶν ἱερογῶν τέκνων εἰς τὴν διακρίσιν ἑταροδόξων διδασκάλων καὶ διαφθαμένων ἱερογῶν, ἐκ τῶν ὁπίων ἀνατρέπεται ἐκ βάθρων ἡ εὐσεβεία καὶ ἡ πρὸς τὰ πατρία ἴδιον ἀφοσίωσις.

Ταῦτα καὶ ἑτερα τούτοις ὅμοια, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, πολλαχόθεν περιτχόμε· τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀνάγκας καὶ καθ' ἑκάστην μετὰ δεινοπαθείας ἀναφέροντας· πρὸς τὴν κοινὴν ταύτην τῶν εὐσεβῶν μητέρα· ὑπὸ πολλῶν ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν Ἑπτανήσιων, ἡλεεινολογούντων τὴν ἀθλίαν αὐτῶν κατέστασιν καὶ τὴν ἐγκατάλειψιν ὡμῶν τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ποιμένων, οἰκνῶν· ἀμέμμενοι εἰς τὸν ἐπικείμενον αὐτοῖς ψυχικὸν κίνδυνον, κωφεύοντες· εἰς τὰς συνεχεῖς αὐτῶν προσκλήσεις, ἀσχετοῦσιν εἰς τὰς θλίψεις· καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν, παρεχωρήσαντες πάντα τὰ πνευματικὰ καὶ ἐκκλησιαστικά· ἔργα εἰς χεῖρας· ἀλλοτρίων καὶ καταπροδίδοντες ἀναξίως· τὰ ἱερώτερα καὶ κυριώτερα διακρίματα τοῦ ἀρχιερατικοῦ ὡμῶν ἐπαγγέλματος· καὶ ὡς μισθῶται καὶ οὐκ ἀλγῶν· ποιμένας· ἀρξάμενοι τὰ λογικὰ ὡμῶν πρόβατα ἔργμα πᾶσι· βοηθίας, ἀφύλακτα καὶ πανταχόθεν ἐκτεθειμένα· εἰς ῥορὴν τοῦ νοητοῦ θηρός. Ὅθεν καὶ πολλὰ, κατηρεῖα· καὶ ἀδυναμία ἐνέπλησαν ἡμᾶς· τὰ ἀποτρέποντα ταῦτα ἀκούσματα. Ἰδοὺ γὰρ ἄλλο ἀναιδέστερον· Οἱ προστάται· τῶν ὁρθοδόξων νὰ καθίστανται· λυμῶντες, οἱ ποιμένας· ἴσα· καὶ λύκοι· ἐπιβλαβεῖς, οἱ ἐφθαλμοὶ αὐτοῦ· παληομένοι· καὶ ταῦτα κατ' ἐν καιρὸν ἡ ἐκκλησία, πολέμουμένη, δεινῶς, ὠφελῶ κηρύγματι· συγκλαί· τοὺς ἀπανταχοῦ ὁρθοδόξους· ἀρχιερεῖς, τὰ γνήσια αὐτῆς μέλη, διὰ νὰ δείξωσιν ὑπὲρ ἄλλοι ποτε τὸν ἐνθερμον αὐτῶν· ῥῆλον καὶ τὴν δόκον προστάθαι· εἰς τὸν προκείμενον· πνευματικόν· ἀγῶνα. Ἀλλὰ πρὸς θεοῦ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, διὰ πολλὸν τέλος καὶ σκοπὸν προήχθητε εἰς τὸ ὠφελὸν τῆς ἀρχιερωσύνης, ἄξιωμα καὶ ἀνεγερθέντες τὴν πνευματικὴν ταύτην βρῆσουργίαν· διὰτὶ δὲν ἀνακαλεῖται εἰς τὴν νύμφην οὐκ ὡς τὰς φορεῖας ὑποσχίσεως, ἀλλ' ἰδοὺκατε ἀνῶπιον θεοῦ καὶ ἀνθρώπων περὶ τῆς ἀκρίτου· καὶ ἀπαργαλίου διατηρήσεως τῶν πνευματικῶν καθήκοντων οὐκ ὡς τὸν τέλος ζωῆς· διὰτὶ ἐπὶ τσοῦτον κατέσχον ὡμῶν ἡ βρῆσουργία καὶ ὁ βρῆσουργός· καὶ κατέστητε ὑποχέρι· ἀλλοτρίας θαλῆσας· καὶ σκοποῖς· καὶ καθυπατάξαι τὰ μεγάλα καὶ ἴσα διακρίματα τοῦ ὁπίλου ἐπαγγέλματος· οὐκ εἰς κοσμικὰ τέλη· ἵνα ἀπολογίαν θέλατε δοῦν· ἐν τῇ φορεῇ ἐκείνῃ ἡμέρᾳ περὶ τῆς ἀπολείας τῶν ἐμπιστευθέντων ὡμῶν ψυχῶν, ὧν τὸ κῆμα ἐκ τῶν χειρῶν ὡμῶν ἐκλήρησε· ὁ κύριος· Ὑμεῖς· ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἔστέ, ἤτοι τὸ θεῖον αὐτοῦ στέμα. Οἱ δὲ τῆς ἀρχιερωσύνης, ἄξιωμα ἀναδείξαντες· δὲν δύνανται· μήτε ἀφαιλοῦσι· νὰ ἀπολυθῶσι· διαταγὰς· κοσμικὰς· μήτε νὰ ἀπορρίψωσιν εἰς οὐδὲν αἵτιον· καὶ τέλος ἐπίγειον· εἰ μὴ κατ' ἔχον· βρῆσουργίαν· ταῖς θείαις διαταγαῖς· καὶ ἀποφάσεις· τῶν ἱερῶν νόμων καὶ κανόνων, νὰ ἀπειθῶνται· πρὸς τὸ οὐράνιον τέλος· καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ διατηρήσωσιν οὐκ· παράλκον καὶ νὰ φυλάξωσιν ἀκεραίαν καὶ ἀκαίνωτόμητον τὴν δοθείσαν αὐτοῖς παρκαταθήκην. Καθ' ὅσον δὲ ταῦτα εἶναι· χρεὶν ἀπαραίτητα τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἐπαγγέλματος, τσοῦτον καὶ τὰ ἀχώριστα ἀπ' αὐτοῦ διακρίματα οὐδεὶς οὐδὰμὸς δύναιτο· ἀφαιλεῖν· καὶ ἐν μεταξὺ· καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων διατηρῶνται· ἀπαραίτητα τὰ ὁρησκευτικά· τῶν ὁρηκῶν, ἐλευθέρα ἀπὸ πάσαν ἐπιθετικὴν ἢ πολιτικὴν· ἐξουσίαν· καὶ δευδυνάμενα ἐκωλύει· ὅσο

¹ ῥῆλον· γὰρ B.

² ἴσα· B.

³ αἰρέσι· B.

⁴ οὐκ· B.

⁵ αὐτοῖς add. B.

⁶ ἀλλοτρίους· B.

⁷ ἴσον· B.

⁸ ὡς· B.

⁹ διατηροῦνται· B.

¹⁰ αἱ B.

¹¹ αἱ καὶ B.

τῶν πνευματικῶν αὐτῶν ἀρχηγῶν, πολλὰ μᾶλλον εἰς ἁγίας περιστάσεις τῆς ἐκκλησίας, ἢ εὐδαίμονα αἰτίαν τοιοῦτον εὐνομούμενον κρῖτος, εἰς τοῦ θεοῦ τὴν προστασίαν χάριτι θεῷ διατεταί ἡ καθ' ὅρας ἐκκλησία, δύναται νὰ καταπατήσῃ τοῦτο τὸ πρῶτον δικαίωμα ἐκείνου ἔθνους. Ἀλλὰ καὶ τοῦναντίου δοθέντος, οἱ γνήσιοι ἀρχιερεῖς ἐφείλουσι πρὸς ὑπερδοκίαν τῶν θεῶν αὐτῶν δικαιομάτων οὐ μόνον ἀγώνων νὰ ἀπειθῶσιν καὶ τολαιουργίας νὰ καταφρονήσωσιν, ἀλλὰ, χρείας τυχοῦσης, καὶ καταδρομῆς καὶ φυλακῆς καὶ ἐξορίας νὰ ὑπομείνωσι καὶ εἰς ἄλλα χεῖρωνα δεῖν νὰ ὑποκύψωσιν, ὅν τρόπον ὑπέκυψαν τοιοῦτοι θεοὶ ἐρολογηταὶ καὶ ἱεράρχαι, διότι προετίμησαν νὰ φυλάξωσιν ἀκριβῶς καὶ νὰ υπερασπισθῶσι γενναίως τὰς θείας διαταγὰς παρὰ νὰ ὑπακούσωσιν εἰς ἀνθρώπων θέλησεις. Παιδοπαχεῖν γὰρ χρὴ θεῶν μᾶλλον ἢ ἀνθρώπων; τοῦτο εἶναι τὸ χρέος τῶν ἀληθινῶν ποιμένων· τότε λογίζονται γνήσιοι διάδοχοι τῶν ἱερῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν, καὶ τότε ὁ μισθὸς αὐτῶν ὡς πολλὸς ἐν τοῖς οὐρανοῖς; καὶ μάλα εὐεργετηθήσονται παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ. Τὸ δὲ εὖσι κυρίως δουλεύειν, θεῷ τε καὶ μημυνῇ, ἀδύνατον. Ὁ μὴ ὢν γὰρ, φησί, μετ' ἐμοῦ, κατ' ἐμοῦ ἐστί.

Διὰ ταῦτα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, κρίνουσα ἐναντίον τοῦ ἀπαιτήτου χρέους τῆς μητρικῆς αὐτῆς προνοίας τὸ νὰ σιωπήσῃ εἰς τὴν περίστασιν ταύτην καὶ νὰ παρίδῃ μετὰ ἡμῶν ἀδιάφορον καὶ ἀπαθὲς τὸ μαρτύριον, ἀλλῶς τε μὴ δυναμένη νὰ κλείσῃ τὰ ὦτα εἰς τὰς ἐπιμόρους προσκλήσεις καὶ τὰ δίκαια παραπονα τῶν εἰρημένων πνευματικῶν τέκνων τῆς, ἰδοὺ διὰ τῆς παρούσης ἐκκλησιαστικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς ὅψῃ τὴν φωνὴν πρὸς ὅρας τοὺς ἀρχιερατικούς αὐτοὺς προσηταμένους. Ἀναγίνετε, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, ἀπὸ τὸν θανατηφόρον ληθαργόν συναισθηθῆτε εἰς πόσον βρόθρον ἀπάγει ὁ θάνατος; καὶ ὅρας καὶ δι' ὅμων τοσούτας χριστιανικὰς ψυχὰς, κρεμαμένας ἐκ τοῦ τραχήλου ὅμων· ἐννοήσατέ ἐτι ἐστὶ ποιμένες καὶ προσταταὶ τοῦ λογικοῦ αὐτοῦ ποιμένου, τὸ ὅποιον ὁ ἀρχιεπίσκοπος, ὁ κύριος ἡμῶν, ἀνεπιστάθῃ εἰς τὴν ἀνθρωπινον πνευματικὴν προστασίαν σας; ἀκούσατε τοῦ ἀποστόλου βρόντος. Προσεύχεσθε αὐτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμένει, ἐν ᾧ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔδωκε ὅρας ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, ὅν περιποιήσατο τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι. Ἀναλογίσασθε τὰ κατὰ τῶν πονηρῶν βούλων καὶ ὀκνηρῶν φρικτὰ ἐπιτήμια καὶ ἀνακαίρετα γενναίως, τὰ καὶ ταχέως τὴν διόρθωσιν τῶν ἐπικειμένων δεινῶν μετὰ τὴν πραγματικὴν καὶ δραστήριον ἐνέργειαν. ἔχων τῶν ἀναγκαίων μέτρων, ὅσα ἡ ἐνεστῶσα πνευματικὴ κατάσταση τῶν ἐπαρχιῶν ὅμων ἀπαιτεῖ καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ παρόντος ὑποδεικνύομεν καὶ ἐκκλησιαστικῶς διατάττομεν καὶ ἀμεταθέτως παραγγέλλομεν ὅμων.

Καὶ κατὰ πρῶτον νὰ προβλήσῃτε ἀπὸ ἱερῆς ἐλαίας χερσεύσας ἐκκλησίας τῶν ἐπαρχιῶν σας, καὶ μάλιστα τῶν χωρίων, ὅπου ὑπάρχει μείζων ἢ ἀνάγκη, διὰ τὴν πανταχῇ ἑλλειψιν ἱερῶν, εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ συμβαίνεισι τὰ φρικτὰ, ἐκεῖνα καὶ τραγικὰ, νὰ ἀποθνήσκωσι ἐγλαβὴ νήπια ἀράπιστα καὶ χριστιανοὶ ἀκονώνοντες καὶ ἀνεξομολόγητοι, καὶ ὅσα ἄλλα ἀσύγχωστα ἐπιφέρει ἡ τῶν ἱερῶν ἑλλειψις. Ἐν ἐκείτῃ δὲ μέρει, ὅπου εἶναι ἀνάγκη χειροτονίας καὶ ἀποκαταστάσεως ἱερῶν, νὰ γίνῃται ἡ ἐκλογὴ εἰς τὰ ὑποκείμενα τῶν ὑποεπιτηδεύσεων καὶ ἐναρτωτήρων, τοὺς ὅποιους θέλετε προχειρίζεσθαι ἀνεκδοκίμους, ἀποδεχόμενοι ἀκαταπίπτως τὰς ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τοῦ θεοῦ καὶ σεμνοῦ αὐτῶν πολιτεύματος, ἀγαθῆς μαρτυρίας τῶν συνεχωρίων ἢ ἐνοριῶν αὐτῶν καὶ τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς τῶν. Τοιαῦτα ἐννοεῖ καὶ κανονικὰ χειροτονεῖν, εἰς τὰς παρούσας μάλιστα δει-

νὰς περιστάσεις τῆς ἐκκλησίας, ἢ εὐδαίμονα αἰτίαν καὶ πρόφασιν δὲν πρέπει νὰ ὑποθέτωμεν. Ἐάν δὲ οἱ χειροτονούμενοι ἀμνηστὶ παιδείας καὶ μόρφωσιν, τοῦτο εἶναι ἀκαταπίπτει ὁ ἀπαιτήτως ἀναγκαῖος εἰς ἑαυτοὺς ἐν γένει τοὺς ἱερεῖς, καὶ μάλιστα τῶν χωρίων, ἐκεῖνῃ μὴτα οἱ ἱεροὶ κανόνες; μὴτα οἱ θεοὶ πατέρες; τῆς ἐκκλησίας θεοπύχοι τῶν ὧν οὐκ ἔνευ τὴν παιδείαν τῶν ἱερομένων· ἐκ τοῦ ἐναντίου μάλιστα βλέπομεν, ἐτι ὁ κύριος ἡμῶν τοῦς ὑπουργοὺς αὐτοῦ προετίμησαν ὅχι εὐγενεῖς κατὰ σάρκα μὴτα παιδευμένους τὸν ἰσχυροὺς καὶ δεινοὺς κατὰ τὴν ἀνθρωπίνην πολιτικὴν, ἀλλὰ τὰ μωρὰ καὶ ἀμειβῆ καὶ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ καὶ καταργήσῃ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀλαζυνείαν τοῦ αἵματος. Τοιοῦτοι ὑπῆρξαν οἱ θεοὶ ἀπόστολοι καὶ τοιοῦτοι ἀποστολικοὶ ἄνδρες καὶ θαυματουργοὶ ἱεράρχαι, μέγιστοι σὺλοι καὶ λαμπρότεροι τῆς ἐκκλησίας; ἔπειτα ἡ γνῶσις; μὴ ἔχουσα τὴν ἐκ τῆς ἀγάπης οἰκοδομὴν φυσικὴ κατὰ τὸν θεῶν ἀποστόλων; καὶ βούλῃ; συνήθως τὸν ἀνθρώπον εἰς τὰ κοσμικὰ καὶ ἐπίγεια, εἰς πλάνην κενόσπουδίας καὶ εἰς νεωτερισμούς καὶ ἄλλας ἀλλοκότους φαντασίας, αἵτινες παρασύρουσιν εἰς ἀπωλείας βάρανθρα. Ἀρκεῖ οἱ εἰς τὴν ἱερωσύνην προαγόμενοι νὰ ἦναι ἱεροπρεπεῖς καὶ κόσμιοι τὸ πολίτευμα, ἐνάρετοι, θεοσεβεῖς καὶ ὡφελῶνται τῆς εὐσεβείας; καὶ νὰ γνωρίζωσιν ὁρθῶς τὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησίας, ἔχοντες αὐτὰ ἐγκαταραγμένα εἰς τὴν καρδίαν τῶν διὰ τῆς μελέτης καὶ συνειδητομένη διὰ τῆς πράξεως, καθὼς πολλοὶ τοιοῦτοι εὐρίσκονται αὐτόθι; ἐνάρτεται ἄνδρες, κακοσχημένοι μετὰ τὰς χάριτας καὶ τὰ προτερήματα τῆς ὁρθοδόξου ἱερωσύνης, ἂν καὶ ἐσπερήμενοι τὴν ἐγκύκλιον παιδείαν τοῦ κόσμου. Τὸ δὲ νὰ ἀπαυθῶνται οἱ ἱερομένοι; ἀφύκτως σοφοὶ ἔσσι, εἰναι; ἐπίνοια ὑπουργοῦ καὶ διοικητικῆς τῶν κατὰ τὴν ὁρθόδοξον δουλειουμένων, ὡς καὶ αὐτὴ ἡ καίρα τῆς Ἐκκλησίας ἀπέδειξε τὸ πρῶτον τὴν ἀλλοθῆσαν καθότι δὲν ἔχουσιν, ποτε παλιὰς ἱερῆς, ὅσον ἀμαθῆς καὶ ἂν ἦτο, νὰ φρονῇ καὶ νὰ ἀκολουθῇ καὶ νὰ υπερασπίζηται τὰς ἀίρετας τῶν σημερινῶν αἱρετικῶν καὶ νὰ καταργήσῃ εἰς κοσμικὰ σχέδια καὶ εἰς φαντασίας, προσκαίρους, ἐνθὲν ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους εἶναι σχεδὸν οἱ νέοι ἱερεῖς, οἱ ἐκ τῶν ὑπόπτων φροντιστηρίων ἐξερχόμενοι, ἀπέχουσι κακοδοξιών, ὡς παποτισμένοι μετὰ θελήσιν νάματα ἑτεροδιδασκαλιῶν, κατὰ τὴν κοινὴν πληρότητα τῶν ὁρθοφρονούντων Ἐκκλησιῶν. Ἐκεῖνο λοιπόν, ὅπερ ἀπεδείχθη, ἐμπράκτως διὰ τοσούτων αἰώνων μέχρι τοῦ νῦν οὐκ ἀνασφραγκτον, δὲν δύναται ἔτι, νὰ ἰσχύσῃ ὡς ἀπαιτήτων αἰτίαν μὴ χειροτονίας ἱερῶν. Ἀλλὰ μὴτα πολιτικὴς οἰοδόχου λόγος δύναται χωρὶν λαρεῖν. Ἡ ὁρθόδοξος ἡμῶν ἐκκλησία, διοικουμένη μέχρι τοῦ νῦν ἐπὶ δεκαοκτὼ ἐλοκλήρους αἰώνας ἐλευθέρᾳ πίστι, ἐξωτερικῇ ἐξουσίᾳ καὶ παντὶ πολιτικῷ δεσμοῦ κατὰ τὰ πνευματικὰ αὐτῆς καὶ ἀντιτρεῖται παντὶ κοσμικῷ ἐκπαθῶς φρονήματος, ἀπέριψε πάντοτε καὶ ἀπαιτεῖ ὡς ἀπαραίτητα χαρακτηριστικὰ τῶν ὅπων αὐτῆς μόνῃ; ἐκλεγμένων οἰκείων αὐτῆς ὑπουργῶν τὴν κλήσιν εἰς τὸ θεῶν τῆς ἱερωσύνης, λειτουργήμα, τὴν εὐσεβείαν, τὴν ἀρετὴν, τὸν πρὸς τὰ θεῶν ὄψλον καὶ τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας παρὰ τοῖς εὐσεβεῖς; τὰ δὲ ἄλλα τὰ ἐπιθυμῶμεν μὲν, εἴαν δύναται νὰ τὰ εὐρῇ, ἀλλ' εἰ; ἑλλειψιν αὐτῶν δὲν ὑστερεῖ τοὺς ὁρθοδόξους λαοὺς ἀπὸ ἱερῆς καὶ ἐπομένως ἀπὸ τὰ θεῶν μυστήρια καὶ τὰς λοιπὰς χάριτας καὶ δωρεὰς τοῦ πνεύματος ἐπὶ προφάσει παιδείας, ἤτοι μὴ συνεπείρουσα καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὰ ἀπὸ τῶν ἔργων διδασκτικὰ παραδείγματα, γέγονε χαλκὸς ἰχθῶν κατὰ τὸν ἀπόστολον καὶ συντείνει μᾶλλον πρὸς φθορὰν τῶν ἐχόντων αὐτὴν καὶ σκάνδαλον τοῖς λοιποῖς τῶν χριστιανῶν παρὰ πρὸς οἰκοδομὴν καὶ κατάρτισιν.

τὸν κατὰ Β.

Ἀνασφραγκτον Β.

om. B.

Διὰ τὰς ἐνταύθα ἐνταλλόμεναι τῇ ἀρχιερασίᾳ σου, ἵνα αἱ ἐνταύθα καταβῶσαι δραστικώτερον τὴν ἀπαρχήν σου καὶ προσοχὴν καὶ ἐπιμέλειαν δὲν εἶναι ἀμελεῖσθαι, ὅτι ἐκ τῶν πρώτων μαθημάτων ἐξαρτάται πάντως ἡ σωτηρία ἢ ἡ ἀπάθεια ἐκείνου τοῦ λαοῦ, εἶναι φανερόν, οὗ δὲν δύνασθε νὰ ποδηγετήσητε εἰς τὴν ὁδὸν τῆς εὐσεβείας τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν κοίμικον, ἔάν δὲν φροντίσητε, ὥστε ἐξ ἀκαλῶν ὀνύχων νὰ ἀνατραπῇ εἰς τὰ δόγματα τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εἰς τὰ μαθήματα καὶ παραδείγματα τῆς ἀρετῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐξετάζητε τὰ φρονήματα, τὰ πολιτεύματα καὶ τὰ μαθήματα τῶν διδασκάλων καὶ τῶν μαθητῶν καὶ ἔάν ἐμφυλοχωρῶσιν ἑτεροδιδασκαλίαι καὶ παραβέβηται διασφαρίσματα καὶ ἀλλόκοτα μαθήματα, νὰ ἀνατρέπονται παρ' αὐτοῦ διὰ τῆς ἐντόνου ἀρχιερατικῆς καὶ πατρικῆς προσκαθείας σας, χωρὶς νὰ ὑποφύγητε, ὥστε τὰ δόγματα τῶν χριστιανῶν νὰ ἐγχαριζόμεναι εἰς ὑπόπτους διδασκάλους, ἐχθροὺς τῆς εὐσεβείας ἢ ἀλλως κακοήθεις καὶ διεφθαρμένους. Ὅσον δὲ περισσοτέρα δυσκολία θέλετε ἀπαντῆσαι εἰς τοῦτο, τοσοῦτον μᾶλλον πρέπει νὰ διεγείρηται ὁ ὕμνος σας καὶ νὰ ἐπιτείνηται ἡ ἐπίμενος φροντίς σας εἰς προφυλάξιν τῆς ὀρθοδόξου νεολαίας ἀπὸ τὰς ἑτεροδιδασκαλίαις καὶ τὴν διαφθορὰν τοῦ παρόντος αἰῶνος, ἥτις, κρίμασιν εἰς οὗτος κύριος, ἐπιπολεῖ πανταχοῦ, πρὸ πάντων δὲ εἰς αὐτὰ τὰ μέρη, ὡς μανθάνομεν.

Τελευταίον ὑπαγορεύομεν καὶ προτροπόμεθα ὑμῖν, ἵνα προστατεύετε κατὰ τὸ δυνατόν τοὺς θεοσεβεῖς καὶ ἀναρέτους ἀνδρας, τοὺς ὅλῃον ἔμπροσθεν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας τρέφοντας, δεικνύοντας αὐτοῖς πᾶσαν εὐνοίαν καὶ ἀγάπην, ὅτι ἡ πρὸς αὐτοὺς ἀγαθὴ διέθεσις καὶ ὑπεράσπισις σας ὅχι μόνον ὑπάρχει πρὸς τὸν εὐλαΐαν καὶ ἐπαίνων, ἀλλὰ καὶ χρέος ὑμῶν ἀπαραίτητον καθύς ἐκ τοῦ ἐναντίου δεινὸν ἐγκλημα λογίζεται, μάλιστα εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς τοῦ ὁπίστου, τὸ νὰ καταφρονῶσι καὶ νὰ διώκωσι τὴν ἀρετὴν, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ διδάσκωσιν ἐπὶ δοματίων καὶ νὰ ἀγωνίζωνται νὰ τὴν ἐμψυκώσωσι καὶ εἰς τὸ κοίμινόν των, διδόντες οἱ ἴδιοι τὸ παράδειγμα μὴ τὰς εἰρήνας ἀμοιβὰς πρὸς τοὺς ἀναρέτους. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ τοὺς τοιοῦτους θεοσεβεῖς καὶ ἀρετῇ κακοσημένους τῶν ἐρωμένων καὶ ὑπὲρ τῆς πίστεως ἡμῶν ὄντας καὶ νὰ τοὺς συμβουλεύσητε εἰς τὰ πρακτέα, ὅτι σωτηρία ὑπάρχει ἐν πολλῇ βουλῇ κατὰ τὸν παροικιστὴν, καὶ νὰ παραλαμβάνητε αὐτοὺς συνεργάτας καὶ συναγωνιστάς εἰς τὰ πολύμοχθα ἔργα σας, ἀπορροφούμενοι εἰς τὰ θέοντα καὶ ἐμπιστευόμενοι αὐτοῖς πνευματικὰ ὑποουργήματα, τιμῶντές τε αὐτοὺς καὶ κοινῶς καὶ κατὰ μέρος καὶ ὑπερασπιζόμενοι αὐτοὺς εἰς πᾶσαν περίστασιν κατὰ παντὸς ἐναντίου καὶ ἐμψυχοντες τοιοιτοτρόπως καὶ τοὺς λοιποὺς εἰς τὴν ἀρετὴν. Ἐκ τοῦ ἄλλου μέρους δὲ πρέπει νὰ φέρησθε αὐστηρῶς ἐναντίον ἐκείνων τῶν νεωτεριστῶν ἐρωμένων, οἵτινες μὴ ἑτεροδιδασκαλίαι καὶ αἰρετικῶν φρονημάτων διασποράς καὶ ἀνευλαβῆ παραδείγματα λυμάνονται τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν κοίμικον τοὺς τοιοῦτους οὐ μόνον νὰ τοὺς στήλιταύητε ἰδίως, τε καὶ κοινῶς καὶ κατ' ὄνομα νὰ τοὺς δημόσιεῖτε ὅσοι εἰσι, διὰ νὰ προφυλάττωνται ἀπ' αὐτῶν οἱ εὐσεβεῖς, ἀλλ' ἐπιμένοντες τῇ κακοβουλίᾳ καὶ νὰ τοὺς τιμωρῆτε ἀποτόμως, καὶ ὅχι νὰ τοὺς περιβάλητε καὶ νὰ τοὺς προάγητε εἰς ὑποουργήματα καὶ τιμὰς, διδόντες αὐτοῖς μέσα τοῦ νὰ γίνωνται ἐπιβλαβεῖς πρὸς τοὺς χριστιανούς, ἐπειδὴ οὕτω γίνεσθαι ἐνοχοὶ καὶ συναίτιοι εἰς τὰ ἐλάττωκα κακά, ὅσα τεκταίνονται οἱ προβατόσχημοι οὗτοι λύκοι, οἱ κρύφοι καὶ ἐσωτερικοὶ ἐχθροὶ τῆς πίστεως ἡμῶν, ἢ ἀποφύγητε δὲ ὅλαις δυνάμεσι τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὰς καινοτομίας εἰς τὰ θρησκευτικὰ, καὶ μὴ μέχρι καραίας νὰ μὴν ἔθελε χωρίζετε εἰς οὐδεμίαν μεταρρυθμίσιν, ἥτις δύναται καὶ εἰς τὸ παραμικρὸν νὰ μεταβάλῃ τὸ ἀρχαῖον, τὸ σεβάζμενον καὶ τὸ

¹ καὶ αὐτὸν B.
² om. B.
³ om. B.

⁴ καὶ αὐτὸν B.
⁵ αὐτὸν B.

ἀναγνώστῃ τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τῶν ἀδελφῶν ἑσῶς εἴη μετὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀρχιεπισκοπῶν νόμον καὶ κανόνων, ἐπειδὴ οὕτως φαίνεται διηρημένοι (ἀπαγὰ) τῆς ἀποστολῆς τοῦ ὁρθοδόξου πληρώματος· ἀλλ' ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντων νὰ ἐκκαλυφθῇ τοὺς ἱεροὺς κανόνες τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν οἰκουμένων συνόδων, τοὺς ἐν τῇ ἱερῇ Πηδαλῷ ἐκτεθειμένους καὶ σφρηγισμένους, τὸ ὅποτον τοῦτο βιβλίον πρέπει νὰ ἔχηται πάντοτε εἰς χεῖρας σας, καὶ κατὰ τούτο καὶ ἑαυτοὺς νὰ ρυθμίζετε καὶ τὸ ποιῶντες ὡς νὰ κυβερνᾶτε ἀδικησίαν.

Ταῦτα κατὰ χάριος ἐκκλησιαστικῆς προνοίας υποτιθέμεθα τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἀρχιεπισκοπῆς σας, προτερόμενοι μετὰ πόνου ψυχῆς, ἵνα βάλῃτε αὐτὰ ἀνακαταστήσας εἰς πρᾶξιν καὶ ἐνέργειαν πρὸς θεραπείαν τῶν κατεχόντων θανάτων καὶ σκάζειν τῆς ἐπὶ τὰ χεῖράς σας τῆς πνευματικῆς καταστάσεως τοῦ ποιμνίου σας. Ἀπορρίψατε πλῆον, ἀδελφοί, τὴν κατὰκριτον βεβαιότητα, μηδὲ κυριεύετε ὡς δειλία καὶ φόβος ἀνθρώπων, οὐποὶ πρόκειται θέλας ἐκδικήσεως· ἀπειλὴ καὶ ποινὰ ἀτελεῦται τοῦ δυναμένου ὁμοῦ μὴ τὸ σῶμα νὰ τιμωρήσῃ αἰώνως καὶ τὴν ψυχὴν. Φανήτε γυναικοὶ ὑπερασπισταὶ τῶν δικαιωμάτων σας, τὰ ὅποια, ὡς παρ' αὐτοῦ τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ ἐγχειρισθέντα ὑμῖν, οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρπαξῇ ἐκ τῶν χειρῶν σας εἰ μὴ διὰ τὴν νουθεσίαν ὡς καὶ τὴν ἀδικαιολογητόν κατὰ τὰ τοιαῦτα συστάλην καὶ δειλίαν, ἐκτὸς τῶν ὁποίων οὐδεμίαν ἄλλην βλέπομεν αἰτίαν οὐδὲ φρονέμεν δυνατὴν οὐδὲ ποτε ἐπιθεσθῇ κατὰ τῶν ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ποιμαντικῶν καθήκοντων σας. Ἡ καθ' ὡμῶς Ἰονικὴ διοίκησις, συγκακροτημένη ἀπὸ ὁρθόδοξους καὶ πεπαιδευμένους ἀνδρας, τέκνα γνήσια τῆς ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ μεγαλοφρονούντα διὰ τὸ οὐράνιον φῶς τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν πίστεως, ἐκθύμει ἀναμφιβόλως τὸ κλῆρος τῆς ὁρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐκτίλει τῶν ἱερῶν αὐτῆς κανόνων. Ἡ προστατεύουσα δύναμις, ὑποσχόμενη νὰ ὑπερασπίζηται τὴν ὁρθόδοξον θρησκείαν τῆς Ἐπτανήσου, χαίρει ἐπίσης καὶ καύχεται λογιζέται καὶ δαίμνη πρώτιστον τίθεται εὐνοίας καὶ φιλοδαιμονίας τὴν ἐλευθέραν ἐνέργειαν τῶν θρησκευτικῶν εἰς τὸ προστατευόμενον ἔθνος. Πότος λοιπὸν παραβάτης θείων καὶ ἰδίων δικαιωμάτων καὶ ἐν τῷ λόγῳ καὶ δικαιομασίᾳ δύναται καταπαρῆναι εἰς τὰ ἀνεξάρτητα ἀπὸ πάσης ἀνθρωπίνης δυνάμεως ἱερὰ δικαιώματα ὡς· Ἀντέχεσθαι λοιπὸν τούτων καὶ διακρατεῖτε αὐτὰ ἀρρέτως, ἐξακολουθεύοντες ἐν ἀκριβεῖ διὰ τὸν τρόπον ἐν τῇ παρούσῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἐπιστολῇ πλατύτερον ἐξετάμεθα τῇ ἀρχιεπισκοπῇ σας πρὸς σφαιροῦσαν καὶ πλῆρη ὁδηγίαν καὶ πληροφορίαν σας, καὶ γνωρίζοντες ὅτι καθὼς ἀνέκαθεν, οὕτω καὶ τὸ λοιπὸν διὰ παντὸς θέλετε εὐρίσκει· ἐπειρήν τὴν θεομὴν ἀντίληψιν τῆς κοινῆς ταύτης μητρὸς τῶν εὐσεβῶν, ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, εἰς πᾶσαν πνευματικὴν ἀνάγκην ὡς καὶ τοῦ εὐλογημένου ποιμνίου σας, προνοήσας· ἀξιοχρεῖς ὑπὲρ πάντων τῶν αὐτῶν ὁρθόδοξων χριστιανῶν, τῶν ἀνέκαθεν τῇ μητρικῇ αὐτῆς προστασίᾳ καὶ περιτάξει προσανακαίμενων· ὅτε ἐκκλησιάζοντες τοιοῦτοτρόπως τὰ ἀπαραίτητα τῆς πνευματικῆς ποιμαντικῆς χρήτῃ ὡς, καὶ ἐν τῇδε τῇ μετὰ σῶματος βίᾳ νὰ ἀπολαμβάνετε τὴν ἡσυχίαν τοῦ συνειδήτος σας καὶ τὴν ἀνείσιν καὶ γλυκυθυμίαν τῆς καρδίας σας, ἐνδοξοὶ καὶ ἐκπαινετοὶ καὶ ἀξιοσεβαστοὶ παρὰ τῇ λογικῇ ὡς ποιμνίᾳ καὶ παντὶ τῷ ὁρθοδόξῳ πληρώματι ἀπεκαθιστάμενοι, εὐάρεστοι τε παρὰ τῷ θεῷ καὶ παρὰ τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ ἀναρίθμητοι μὲ τοὺς γνήσιους καὶ ἀληθεῖς ποιμένας, τὸ φῶς καὶ τὸ ἅλας τῶν πιστῶν, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῆς καὶ τὸ ἅλας τῶν πιστῶν, καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τῶν ἔργων ἀνταπεδόσεως νὰ ἀξιώσῃτε τῶν οὐρανίων καὶ ἀτελεστέων ἀμοιβῶν παρὰ τοῦ ἀρχιποιμένου κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ

ὄντως σας.

Ἐν οὗτοι: σωτηρίᾳ, ἀμὴν, κατὰ μῆνα νοεμβρίου.
† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Ἡρακλῆας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Ἀλέξανδρος Γερμανὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Θεσσαλονίκης Μιλέτιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Σαρρῶν Ἀθανάσιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Ἰωαννῖνων Ἰωαννῖνος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Ἀγκύρας Νικηφόρος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Φιλαδέλφειας Δανιὴλ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Κωνσταντινίου Ἀρτέμιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Ἀθῆναι Ἰερώνυμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός.
† ὁ Σκοπίων Γαβριὴλ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

2.

Ἀνυπόγραφος ἀναφορά τῆς Ἰονικῆς Ἐπιμηνοῦ διαικίσεως πρὸς τὸν παναγιώτατον οἰκουμένικον πατριάρχην περὶ βαθεύσεως τῶν συνοικισίων.

Τὸ Ἰονικὸν κράτος, προσκαθὼν νὰ ἐκπαινώσῃ τὴν συμπλήρωσιν τῶν θεμελιωδῶν αὐτοῦ νόμων, εὐτυχῶς ἀρξαμένων ἀπὸ τὸ 1817· ὅπως τοῦ σκοποῦ ἐπιτύχῃ τῆς εὐνομίας καὶ ἀφαιρέσῃ πᾶν εἶδος ἀβεβαιότητος ἢ αὐθαρέτου εἰς τὰς δικαιοδοσίας τῶν διαφόρων αὐτῶν καὶ θεμελιώσῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐκτίλει ἐπὶ ἀμεταβλήτων, πασιδίων καὶ ἰσχυρῶν βάσεων, συντάξας διὰ τῶν ἀνηκουσῶν ἀρχῶν μεταξὺ ἄλλων καθιδρυμάτων καὶ πολιτικῶν κώδικων, ὅλον αἱ περιστάσεις, αἱ χρεῖαι καὶ τὰ συμφέροντα τῶν πολιτικῶν ἀναγκαιῶς ἀπότην.

Ὁ πάμπτος τίτλος τοῦ εἰρημένου κώδικος ὑποκαίμενον ἔχει τοὺς τρόπους καὶ τὰ απαιτούμενα ἢ τὰ ἐμποιοῦντα ἐμπόδιον· ἐξ ἑκτὸς πραγματεύεται περὶ τῶν αἰτιῶν, αἵτινες διαζεύγουσιν ἢ ἀκυροῦσι τὴν συζυγίαν.

Ὅταν ληφθῇ ὑπὸ σκέψιν ἡ σμικρότης τῆς ἐκτάσεως, ἐξ ἧς συγκρατεῖται τὸ Ἰόνιον κράτος, ἡ νησιότης αὐτοῦ θάσις καὶ ἡ στενότης τῆς αὐτοῦ κοινωνικῆς καταστάσεως, εὐκλῶς δύναται νὰ συμπαρανῇ, πόσον καθίσταται ἀναγκαῖα ἡ μεταρρύθμισις τῶν ἔξῃ, ὑπαρχόντων νόμων, τῶν ἀφορώντων τὴν γαμικὴν συζυγίαν ἢ τὴν αὐτῇ· διὰ τούτων. Τοιαύτην μεταρρύθμισιν τῶν περὶ συζυγίας θεσμῶν, ἐν καιρῷ μάλιστα, ὅτε ἐ πολιτικὸς νόμος μέλλει νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀκλόνητων βάσεων καὶ νὰ συμμορφωθῇ μὲ τὰ λοιπὰ ἐθνικὰ τοῦ κράτους καθιδρύματα, ἐνόμισαν χρέος τῶν νὰ προβάλλωσιν αἱ ἀνήκουσαι ἀρχαὶ μετὰ πολυχρονίου σκέψεως καὶ συζητήσεως, συνάδουσιν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ αἰῶνος καὶ μὲ τὰ ἀληθῆ τοῦ τέπου συμφέροντα. καὶ αὐτὴν τὴν καθυποβάλλουσιν εἰς τὴν σὴν παναγιώτητα, ὅπως καθ' ἡ μέρη, ἐξ ἀναποφεύκτου ἀνάγκης τῆς ἐκτελέσεως ἐκκλησιαστικῆς δικαιοδοσίας ἀξέστη-
D καν, ἀπολαύσῃ τὴν πατριαρχικὴν συγκατάθεσιν.

Ὡς τέκνα τῆς τοῦ Χριστοῦ ὁρθοδόξου ἐκκλησίας, αἱ Ἰόνιοι δὲν ἀνέχονται νὰ φανῶσιν ἐλλείποντες· ἀπὸ τὸ ἀνῆκον εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτῶν πατέρα χρέος, οὐδὲ διστάζουσι ποσῶς, ὅτι θὰ ἀπολαύσωσιν εὐνοικίην τὴν πατριαρχικὴν συγκατάθεσιν ὑπὲρ τῶν θεσπισθέντων μέτρων, ἀπερ, καίτοι διαφέροντα κατὰ τι τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου, οὐδὲως ἐπεμβαίνουσιν οὕτω εἰς τὸ δόγμα οὕτω εἰς τὴν πίστιν, ἀλλ' ἀπλῶς εἰς τὴν πολιτικὴν δικαιοδοσίαν ὡς ἀνέκαθεν ἀνῆκοντα, διαμένοντες πάντοτε ὑποκαίμενα εἰς τὴν ἐξέτασιν καὶ ἀπόφασιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀλλῇ, ὡς καὶ πρότερον.

1. Mensis annotationem om. A.

2. ἐν Χριστῷ ἀδελφός; om. B. in singulis subscriptionibus.

3. Πρακτικά, p. 1-6. Relationem hanc excipiebat ἄπο-
σπασμα τοῦ νομοσχεδίου πολιτικοῦ κώδικος διὰ τὸ ἐνωμένον
Ἰόνιον κράτος, quod consulto omisit utpote longius.

1. om. B.

2. καὶ ἐκτὸς λόγον καὶ δικαιοματίας B.

Αἱ περιεχόμεναι εἰς τὸ παρὸν νομοσχέδιον δια-
φοραὶ ὅλῃ ἀναφέρονται εἰς μὴ μόνον εἰς τὰς συγγενι-
κάς βαθμολογίας, τὰς καλυπύσας τὸν γάμον. Ὅτι δὲ
αἱ βαθμολογίαι ὑπῆρξαν ἀρχῇθεν πολιτικαὶ προβλέψεις
τοῦ Ῥωμαϊκοῦ δικαίου, σκοπὸν ἔχουσαι τὴν ἐξάπλω-
σιν τῆς συγγενείας μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν μιᾶς με-
γάλης, ἐμπικρατείας, ὅχι μόνον αὐτῇ, ἢ ἱστορίᾳ τῆς
νομοθεσίας τὸ ἀποδεικνύει, ἀλλὰ καὶ οἱ ἴδιοι νομο-
διδάσκαλοι τῆς ἐκκλησίας διακηρύττουσι τὴν ἐξ ἧς
ἐπὶ τῆς ἀρχῇ. Πλάτυνται γὰρ (λέγει ὁ Βλαδ-
σταρς, τομ. β', γραμμ. α', σελ. 47) οἱ πολιτικοὶ
νόμοι τὴν τῶν ὑπηκόων βουλόμενοι γνησιό-
τητα, καὶ μὴ περὶ μόνον περιχλίσσασθαι τὴν
συγγένειαν, τοὺς μεταξὺ τῶν ἐκ πλαγίου
διεκώλυσαν γάμους, ὡς ἂν τοῖς ἐξωθεν τῆς
ἐαυτῶν συγγενείας ἐξ ἀνάγκης συναπτό-
μενοι, τὴν πρὸς αὐτοὺς σχέσιν γνησιότη-
τα καὶ εὐνοίαν.

ἔχοντες τοίνυν οἱ βαθμολογικοὶ ὅροι τοιαύτην
ἀρχὴν καὶ ἐπὶ τοιαύτῃ ἐπεριδόμενοι ῥάσει, ἐπὶ-
μενον ἦν νὰ διατρέξωσι τὴν ἀσασίαν τῶν λοιπῶν
πολιτικῶν νόμων, ἄλλοτε ἄλλως παρὰ τῶν κατὰ και-
ροὺς ὑγεμονίων διατιθέμενοι, καὶ ποτὲ μὲν στατέλλο-
μενοι, ποτὲ δὲ ἐπαυγνόμενοι εἰς τὸ ποσὸν τῆς αὐτῶν
ἐνεργείας. Αὕτη, ἡ ἀσασία καὶ τὸ κατὰ καιροὺς
ἀρῆσιν πορίζεται ἐξ ὧν ὁ βίβλος νομοδιδάσκαλος
λέγει: περὶ τῆς ἐξ ἀρχαιότητος συγγενείας (αὐτόθι). Ἐν
τούτοις γὰρ βαθμῶν ποσότητι ζητεῖν εὐδὲ-
λως τοῖς παλαιαῖς εἶδοσιν, ἀλλὰ τὰ συγ-
κεχυμένα κατὰ τὴν τοῦ γένους κλησιν καὶ
ἀπρεπῇ βητῇ κωλύσαντες, τὰ λοιπὰ ἀνέγ-
κλητα εἶσαν. Οἱ δὲ νεώτεροι καὶ βαθμοὺς
αὐτοῖς ἐπενόησαν καὶ τὰ ὑπὲρ τὸν ἕκτον
βαθμὸν προβαίνειν θεώρησαν, καὶ τοὶ βη-
τῆς εὐρίσκειν καὶ ἕκτον συγκεχυμένον καὶ
ἔρδομον κεκωλυμένον, τὸν μὲν ὡς
ἀσύγχυτον, τὸν δὲ ὡς συγκεχυμένον, ὥστε
τὸ χρὴ βαθμοὺς παρεστῆσθαι εἰς ταῦτα,
ἀλλ' ὅ μὲν ὁ νόμος βητῇ ἐκώλυσεν τεύχεον,
ὃ δὲ μὴ ἐκώλυσεν παραδέχεται. Ἐκώλυσεν
δὲ ὁ μὲν παλαιότερος νόμος τὰ προσεχέ-
τερα καὶ ἐγγύτερα.

Ὅτι δὲ αὕτη, ἡ ἀσασία προέρχεται ἐκ θελήσεως
τῶν κατὰ καιροὺς πολιτικῶν ἀρχῶν, ὁλοῦται ἐκ τῶν
μεταβολῶν, ἃς ὁ Ἰουστινιανὸς εἰς τὸ περὶ γάμων ἐπι-
τήρυκεν.

Οἱ Ἰόνιοι τοίνυν βουλομένης τῆς περὶ συζυγίας
βαθμολογίας καὶ συστάλλουσιν αὐτὰς, καθ' ὅσον ἀπαί-
τεται εἰς τὴν κοινωνικὴν αὐτῶν κατάστασιν, δὲν δι-
εργάζονται εἰ μὴ, τὸ δικαίωμα παντὸς αὐτονομίου κρά-
τους, διαρρυθμίσαντες τὰ ἀλλήλων τῶν πολιτῶν τοῦ
συμφορῶν, ῥέπειν ὅντες, ὅτι διὰ τῶν τοιούτων
μέτρων οὐτε εἰς τὰ εὐρήματα οὐτε εἰς τὰ ἔθνη τῆς
ἡμετέρας τὸ παρὰ μὲν προβάλλουσιν.

Ἀρ' οὐ ἡ πολιτικὴ τῶν τύχῃ τοὺς ἐπερίσσειν εἰς
μικροτάτην περιφέρειαν διακρινόμενος ἀπὸ νόμων
ἰδιαίτερος, αὐτῇ, ἡ μικρότης, τῶν ἐπολλαπλασίασε
τόσον τὴν μεταξὺ τῶν συγγένειαν, ὥστε καθίσταται
πρᾶγμα δυσχερὲς, ἢ ἐκπεριεσσεύει παντὸς συνοικιστοῦ
ἐνεκὸν τῶν ἐμπικρατούτων ἐμποδίων μιᾶς τοσοῦτον
πολυπλόκου βαθμολογίας, καὶ πολλὰ οἰκογενεῖαι
ρίπτονται πολλαῖς εἰς ἀνίχναν ἀθηνόειαν, ἀναγκα-
ζόμεναι νὰ ἀπορρίπθωσι τὰ ἀλλήλων τῶν συμφέροντα,
νὰ στεφάνωσι τὰς περιστάσεις, τὰς ὑποσχόμεναι εὐδαι-
μονίαν εἰς τὰ τέκνα τῶν, νὰ ὑποπίπτουν εἰς ὀλιμπερὰ
ἀποπίματα, ἢ νὰ συγκατανέωσι, καθὼς συχνὰ συμ-
βαίνει, εἰς συνοικίαις μὲ ἐπὶ τῶν συζυγίων. Εἶδεν
ἡ ἐκκλησία ἐκκλησίαν τῶν Ἰονίων κλύουσα τὰ τέκνα
τῆς προσφύγοντα πολλαῖς εἰς ἀλλότρου ἐκκλησίαν
καὶ βλαβόμενα νὰ ἐκφύγῃσι τὰ ἐκ τῆς βαθμολογίας
κωλύματα μὲ τὴν ἀπάρνησιν τῶν πατρῶν δογμάτων,
νὰ ἀσυνέτως συζεύξωσι. Εἶδε πολλοὺς διὰ τὰς αὐτὰς
αἰτίας ἴσταντας εἰς ἁμαρτίαν, χωρὶς νὰ εὐνοίαν νὰ

ἀπάρησιν τὴν ἀνέκτιστον ἀσασίαν. Εἰκότα: τὸ κακὸν
προέβλεπον, καὶ τόσον μάλλον, ὅσον εἰς τὸ κράτος
ἐκείνο εὐρίσκοντο καὶ ἄλλαι ἐκκλησίαι ἐπὶ τῆς ἐκ-
πρόνοια, παρέχουσαι εὐκολίας εἰς τὰ περὶ συζυγίας.

Τὰ τοιαῦτα δεινὰ ἔβλεπον ὁ νομοθέτης νὰ θεω-
ρεῖται μὴ μόνον τὴν μείωσιν δύο βαθμῶν εἰς δύο τὰ
εἶδη τῆς συγγενείας, ἐπιζητῶν, ὥστε συμφέρειν ἐπὶ
ἀπειρον τῶν καλυμάτων τῆς βαθμολογίας τῶν ἐξ
αἵματος ἀνιόντων καὶ καπνόντων, εἰς τοὺς μὲν ἐκ
πλαγίου ἐξ αἵματος ἀντὶ τοῦ ἐξώθεν βαθμοῦ νὰ
στήσῃ ὡς κωλύματος ὅσον τὸν πέμπτον, εἰς δὲ τὴν
ἐξ ἀρχαιότητος συγγένειαν ἀντὶ τοῦ πέμπτου βαθμοῦ
τὸν τρίτον μόνον, εἰς δὲ τὴν ἐκ τοῦ ἀγίου βαπτίσματος
συγγένειαν ἀντὶ τοῦ τρίτου βαθμοῦ εἰς μόνον τὴν κα-
τιοῦσαν γραμμὴν τὸν δεύτερον. Εἰς αὐτὰς τὰς ἀναγ-
καίας δι' αὐτοὺς μεταρρυθμίσεις ζητοῦσιν οἱ Ἰόνες
τὴν συγκατάθεσιν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας. Καὶ μ' εἶδον
ὅτι τὸ Ἰόνιον κράτος ὡς ἀνεξάρτητον ἰδύνατο νὰ
διευθετήσῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ νομοθεσίαν κατὰ τὸ παρὰ
δειγμα τῶν κατὰ καιροὺς νομοθετῶν αυτοκρατόρων
τοῦ Ὁσμανίου, ὁ πόθος ὅμως ὁ ἐνὶ ἡμῶν, ὃν διασφί-
ζει, διὰ νὰ νομιζήται πάντα τέκνον γνήσιον τῆς ἐκκλησίας
μεγάλης, τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἡ ἐπιθυμία, ὥστε
οἱ αὐτοὶ πνευματικοὶ ποιμένες νὰ δύνανται ἡμέρη τῇ
συνειδέσθαι νὰ διδῶσιν ἐνέργειαν, καθ' ὅσον εἰς αὐτοὺς
ἀναφέρεται, εἰς τὰ θεοπρίσματα, τὰ ἔχοντα τὴν συναι-
νεσιν τοῦ πνευματικοῦ αὐτῶν πατρὸς καὶ οἰκουμενικοῦ
πατριάρχου. Ἐπεισαν τὰς Ἰονίους ἀρχὰς ἐνεκεν τῆς
ἰδιαίτης αὐτῶν θέσεως νὰ ζητήσωσι τὴν συγκατά-
θεσιν τῆς ὑμετέρας παναγιώτου εἰς ἧς ἐπὶ τῶν
μεταρρυθμίσεων εἰς τοὺς περὶ βαθμολογίας νόμους.

Καθ' ὅλα σχεδὸν τὰ λοιπὰ τὰ καθυποταχθέντων
νομοσχέδιον εἶναι συνάδον μὲ τὴν ἐνεστώσαν τῆς ἐκ-
κλησίας συνείδησιν. Αὐτὸ παρῶναι εἰς ἀκαρτέως
ῥάσει τὴν ψυχὴν αὐτῆς τῆς κοινωνίας, τὸ συνοικιστοῦ
ἀπαιρῶν πᾶσαν ἀμνηστῆσιν περιπτώσιν. Αὐτὸ
ἐπὶ πλέον ἐπιβάλλει κωλύματα καὶ εἰς τοὺς μεταξὺ
κληδεμόνων καὶ ἀνιόντων γάμους, εἰς τοὺς ἀνιόντας
μὴ ἔχοντας τὴν συναινεσιν τῶν παρὰ τοῦ νόμου διω-
ρισμένων προσώπων, καὶ διευθετῇ τὴν περὶ ὁλο-
κλήσεως βαθμολογίαν.

Τὸ περὶ διαζυγίου καὶ ἀκορύπτου γάμου εἶναι
σχεδὸν τὸ αὐτὸ μὲ τὴν ἐνεστώσαν πρᾶξιν τῆς ἐκκλη-
σίας: καὶ δὲ ἀνεπαίσθητοι αὐτοῦ διαφοραὶ συντείνουσιν
μάλλον πρὸς ἐλάττωσιν τῶν αὐτῶν καὶ τῶν κατὰ-
χρήσεων τῆς διαζεύξεως. Αὐτὸ τὸ ὑποκείμενον ἀπῆται
νὰ θεμελιωθῇ εἰς σταθεροὺς καὶ μονίμους ὅρους, ὥστε
νὰ μὴ δύναται μίτη ἢ εὐδοκία μίτη ἢ ἀντίθετα μίτη
ὁ ὅλος νὰ μηχανώνται καταχρήσεις, προσκρούσας
τὴν κοινωνίαν εἰς τὰ τιμολυσιμὰ τῆς θεορίας.

Ἡ μεγάλη ἐκκλησία παρέχουσα τὴν συγκατάθεσιν
τῆς εἰς τὸ παρὸν νομοσχέδιον, χαρίζομένη εἰς τὰς
εἰδικὰς τῶν Ἰονίων περιστάσεις, ὅτι συγγίγῃ ἐπὶ μά-
λλον τὰς πνευματικὰς αὐτῶν σχέσεις μὲ τὴν μητέρα
τὴν ἐκκλησίαν, ἐπεκλύουσα τὴν αὐτῶν εὐγνωμοσύνην
διὰ τὴν φιλόστοργον διαστολήν, μὲ τὴν ὅποιαν τοὺς
θεωρεῖ, καὶ μὲ τὴν τοιαύτην συγκατάθεσιν ὅτι συν-
τηρήσῃ πολλοὺς τῶν πιστῶν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν,
ἀπαλλάττουσα αὐτοὺς τῶν παρακινήσεων, εἰς οὓς τὰ
ἐιρημνικά κωλύματα τῆς βαθμολογίας ἔκοντες πολλα-
κίς προσωπῶναι βλάπτει.

3.

Πρὸς τοὺς βουλευτὰς τῆς Ἐπιταγῆς τοῦ κατὰ
ἀνυπογράφου τινῶν τῶν αὐτῶν ἀναφορὰς
καὶ παρανόμου νομοσχεδίου περὶ μεταρ-
ρυθμίσεως τῶν ἐσθῶν τῆς ἐκκλησίας καθε-
στῶτων.

† Γρηγόριος ἐλέη Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

Ἡ ἀπόφασις ἐστὶν ΑΔ, p. 131-30; ὁμοῦν (B), t. II,
p. 306-22.

γ' τῆς ε' οἰκουμένης συνόδου καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι, ἐν οἷς ὡς ἐπισφράγισμα ἐπιθήματα τὸν νδ' τῆς ε' οἰκουμένης συνόδου, ὀριζόμενον ταῦτα. Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτω σαφῶς ἐκδιδασκούσης γραφῆς: „Ὅτι εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα οἰκὸν σου ἀποκαλύψαι ἀσχηροσύνην αὐτοῦ“, ὁ θεοφόρος Βασίλειος τινὰς τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκείοις κανόσιν ἀπειριθμήσατο, οἰωπὴ τὰ πλεῖστα παραδραμῶν καὶ κατ' ἀμφοτέρω κατασκευάσας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον· τὸ γὰρ τῶν αἰσχυρῶν ὀνομασιῶν πληθεὺς παρατηρούμενος, ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον καταρρυπαίνῃ¹ τοῖς βήμασι, γενικοῖς ὀνόμασι τὰς ἀκαθαρσίας διελάρα, δι' ὧν περιεκτικῶς ἡμῖν τοὺς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν. Ἐπειδὴ δὲ τῇ τοιαύτῃ οἰωπῇ καὶ τῇ ἀδιακρίστῃ τῆς² τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύσεως³ αὐτὴν ἡ φύσις συνέχευε, συνειδόμεν γυνώτερον τὰ περὶ τοῦ τοῦ ἐκθέσθαι, ὀρίζοντες ἀπὸ τοῦ νῦν, τὴν τῇ οἰκείᾳ ἐξαδέλφῃ εἰς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πατέρα καὶ υἱὸν μητρί καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο κόραις ἀδελφαῖς πατέρα καὶ υἱὸν, ἢ ἀδελφοῖς δύο μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφοῦς δύο δύο ἀδελφαῖς, ὑπὲρ τῶν τῆς ἐπιταγῆς πίπτειν κανόνα, ἀριστημένων προδήλως αὐτῶν τοῦ παρανόμου συναπταμένου. Συνωδὴ τοῖς τοῖς ἱεροῖς νόμοις καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ὀρθοδόξως πατριαρχεῦσαντες, οἷον ὁ Ἀλέξιος, ὁ Ἰωάννης, ὁ Νικόλαος, ὁ Σισίνιος καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι ἐθέτισαν κατὰ διαφόρους καιροὺς συνοδικῶς διὰ τομγραφῶν τὰ περὶ βαθμελογίας, καὶ τοῦτων τὰς ἱερὰς ἀποφάσεις· παραδεχόμενα ἐξ ἐκείνου τοῦ καιροῦ ἢ καθόλου ἐκκλησία τῶν ὀρθοδόξων καὶ οἱ μετὰ ταῦτα ὀρθοδόξως πατριαρχῶν κατ' ἔχοντες ἐκείνοις ἐπόμενοι, διατηροῦσαν ἀλλήλοισι ἀδελφῶς⁴ μέχρι τῶν κατ' ἡμᾶς αἰώνων τὴν βαθμελογίαν κατ' οὗς ἔρουε ἐπιπολιτεύεται καὶ ἐνεργεῖται, ὥστε διὰ τῆς τοιαύτης ἀποδοχῆς τῆς ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἐπικυρουσάσης, αὐτοὺς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κατέστησαν πρὸ πολλοῦ ἱεροὶ καὶ γενικοὶ κανόνες, μᾶλλον καὶ ὀρθοφρόνως πρεσβεύοντες καὶ σεβόμενοι καὶ ἀδικασίως διατηρούμενοι ἐν τῇ χριστιανικῇ ὀρθοδόξῃ πληρώματι. Ἐὰν δὲ ποτε καὶ βασιλεῖς ὀρθοδόξοι ἐθέδωκαν νόμους τινὰς περὶ βαθμελογίας, οὐκ ἔλαρον ὅμως τὴν ἰσχὺν εἰ μὴ, ἀπ' οὗ παρεδέχθη αὐτοὺς ὡς σωτηριώδεις καὶ ἀναγκαίους ἢ ἐκκλησίᾳ· οὐ μόνον γὰρ τὰ ἐν οἰκουμένη συνόδῳ θεσπισθέντα, ἀλλὰ καὶ ὅταν τις τῶν ὀρθοδόξων καὶ πολλῶν μάλιστα βασιλεὺς ἀποταίνῃται συμμέρον τι εἰς τῶν ὀρθοδόξων τὸ πλῆρωμα, παραδεχθὲν καὶ ἐπικυρουθὲν παρὰ τῆς καθόλου ἐκκλησίας, γίνεται κανὼν οἰκουμένικος, οὐχ ὡς ὑπὸ τοῦ βασιλέως γεγονώς, ἀλλ' ὡς ἀποδεχθεὶς ὑπὲρ τῆς ἀνανθήτου ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων.

Ὅσον λοιπὸν σαφὲς καὶ ἀσύστατος ἐξελέγχεται ἡ προσηλθεῖσα μαρτυρία, ἡ τοῦ περὶ γάμου θεσμοῦ τοῦ καὶ ἐπὶ⁵ τοῦ Μωσαικοῦ νόμου καὶ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τοσούτων οἰκουμένων συνόδων καὶ θεῶν πατέρων κατὰ θεῖον πνεῦμα ἐν ἀγίῳ πνεύματι καθ' ὁρμήντας διαβάλλουσα καὶ κατακρίνουσα, τοσούτον καὶ τὰ ἐπὶ τῇ σαφῇ ταύτῃ ράσει οἰκοδομηθέντα φωρῶνται ἀνυπαρξί, πρᾶγμα, μηδεμίαν ἀνάγκην εὐπρόσπονον παριστάσαι. Ποῦς ποτε τῶν ἀληθῶν χριστιανῶν γρονεῖ, ὡς εἰς ἀκράδαντον βάσιν πεπαγωμένα τὰ τῆς γαμικῆς εὐμερίας τοῦ, τὴν παρανομίαν καὶ τὴν βδελυρὰν αἰμομύζαν, τὴν ὀπίσιν ὁ μὲν παλαιὸς νόμος ἀσέρημα ἀποκαλεῖ, ἢ δὲ ὀρθοδόξος ἐκ-

Δ κλησία ὑπὸ τοσαύτης καθυπέραλιν ἀράς; Ποῦς εὐσυνείδητος χριστιανὸς ἀνέχεται νὰ λάβῃ συντροφον τῆς ζωῆς τοῦ μὴ ἐνοχλῇ τοσούτων ἀναθεμάτων καὶ τοσούτων βαρυτάτων ἐπιτιμῶν;

Τὸ ἱερὸν καὶ σεβασμὸν τῆς βαθμελογίας διατηρήθῃ, μέχρι τῆς σήμερον ὑπὸ πάντων τῶν ὀρθοδόξων μὲ ἀκραν προσοχὴν καὶ ἐντέλειαν, καὶ αἱ ἀθεμιτογαμίαι, αἱ ὅποιαι προβάλλονται ἐν τῇ νομοσχεσίᾳ, πάντοτε ἀβελύχθησαν ἀπὸ τοῦ ἀληθείας ὀρθοδόξου. Ἰδόντων ἀνοίκειον εἰς τοὺς ἀπ' ἀρχῆς ἐν ὀρθοδόξῃ διαπράξαντας Ἑπτανήσιους νὰ ἀποβάλλωσιν, ὅτι περιπίπτουσιν εἰς ἀμνηστίας, βαλόμενοι θάνατον ἀνεκα τῶν τοῦ βαθμοῦ διακωλυμάτων νὰ ἀποβάλλωσιν: τὰ ἀληθῆ συμμέροντα καὶ τὰς περιστάσεις τὰς ὑποσχεσμένας εὐδαμονίαν εἰς τὰ τέκνα τῶν, καὶ ὅτι ἐκ τούτου ὑποπίπτουσιν εἰς θάλασσαν ἀτοπήματα ἱεροδόξων συζυγίων: πόσος δὲ ἀθυμία πρόξενον τῇ κοινῇ ταύτῃ μητρὶ, τὸ νὰ βλέπῃ τοιαύτας γαμικὰς ἐπιθυμίας καὶ προσκαθείας εἰς καρδίας εὐσεβῶν, οἵτινες πρέπει νὰ ἔχουσιν ἔρον τῆς ἐπίσεως καὶ τὸν ἐλπίδων αὐτῶν τὴν θέαν χάριν καὶ ἀντίληψιν καὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν θεῶν νόμων, προτιμῶντες τὴν ἀγάπην τοῦ θεοῦ ἀπὸ ὅλων τοῦ θησαυροῦ τῆς γῆς καὶ τὰς ματαιότητας τοῦ προσκαιροῦ βίου. Τὰ ἀληθῆ τῶν ὀρθοδόξων συμμέροντα συνίστανται εἰς τὴν ἐπίσεσιν τῶν ἀγαθῶν ἔργων καὶ τῶν χριστιανικῶν ἀρετῶν, δι' ὧν κατορθοῦται ἡ πρὸς θεὸν οἰκείωσις, ἢ τὴν εὐρανίαν ἡμῶν πατρίδα καταπαγγέλλομένην, καὶ ἔχῃ εἰς τὰς ἀθεμιτογαμίας καὶ παρανομίας καὶ τὰ ἐξ αὐτῶν πλοῦτη καὶ τὰς ἄλλας ματαιότητας, τὰς εἰς βράθυρον ἀπωλείας ἀποθώουσα⁶. ἡ εὐδαμονία τῶν τέκνων τῶν ὀρθοδόξων ὑφίσταται, ὅπου ἐνυπάρχει ὁ φόρος τοῦ θεοῦ, ἀνάρετος καὶ χριστιανικὴ ἀνατροφὴ καὶ τὰ καλὰ τῶν γονέων παραδείγματα, καὶ ἔχῃ εἰς τὰς φαντασίας καὶ τὰ μεγαλεῖα τοῦ διαφωτισμένου κόσμου. Τούτων ὅπως ἐχόντων, ποῖα θλίβερά ἀτοπήματα δύνανται νὰ παρεσφρίσῃσι μετὰ τῶν βῆτος ἐνέμου καὶ θεοσεβῆς πολιτευομένων χριστιανῶν, οἵτινες καὶ ἐν τῇδε τῇ μετὰ σώματος βίῃ ἀπολαμπάνουσι πᾶσαν ἀρετὴν συνειδήσεως καὶ τὴν μακαρίαν ἐκείνην ἀπεκδέχονται ἐλπίδα: Ἐκ τοῦ ἀναντίστου γνωρίζομεν ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων, ὅτι ὁ θεὸς μὴ ἀπείρους τιμωρίας καὶ διαφόρους μαστίγας ἐπαίδευσεν κατὰ καιροὺς τοὺς παραβάτας τοῦ θεῖου αὐτοῦ νόμου καὶ ἵνα τὰλλα παρῶμεν, ἀναγόμενον μόνον τὴν συναδικίαν μαρτυρίαν τοῦ αἰδίου⁷ πατριαρχοῦ Σισίνιου, ὅστις λέγει μετὰ τοῦ ἀποστόλου: διὰ ταῦτα ἔρχεται ἡ ἐργὴ τοῦ θεοῦ ἐπὶ τοὺς οὐδὲ τῆς ἀπειθείας: διὰ ταῦτα πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀρρωστοὶ καὶ κοιμῶνται ἱκανοί: διὰ ταῦτα δαίματα⁸ φορεῖται, σεισμοὶ κλονοῦντες θεμέλια γῆς καὶ πόλεων ἀνασπῶντες⁹ οἰκοδομίας¹⁰, αὖχοι¹¹ φρικώδεις, νόστιμα κατὰ σωματίων ἐπιδρομαί¹², πολέμων ἐπαναστάσεις, καὶ τὰ τελευταῖον, λιμοὶ καὶ λοιμοί, ἡλικίαν πᾶσαν ἀπάγοντες καὶ μηδεμὲν παραμυθίαν λαμβάνοντες. Τούτων τὴν ἐν ἀνθρώποις ἐπὶ ἐλέθρῳ φορὰν ἡ μετριότης ἡμῶν ἄμειβον τῇ συνεδριαζούσῃ συνόδῳ τῶν θεοφιλεστάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων στήσαι: περὶ πολλοῦ ποιομένη καὶ τοῦ καταρρύπου καὶ ἀπρεπούς καὶ ἀσέμου γάμου τὸν περιούσιον λαὸν τοῦ

¹ καταρρυπαίνῃ B.

² γ' B.

³ om. B.

⁴ ἀπ' ἀρχῆς B.

⁵ καὶ ἐπὶ om. B.

⁶ καὶ ἐπὶ B.

⁷ om. B.

⁸ οὐδὲ τῆς B.

⁹ om. B.

¹⁰ om. B.

¹¹ om. B.

¹² ἀνέμους B.

¹³ ἀνασπῶντες B.

¹⁴ οἰκοδομίας A.

¹⁵ ἐπιδρομαί A.

Χριστού ρυαμένη, διαπίστευσε μηκέτι τοὺς Α τοιοῦτους γάμους· χώραν ἐν τοῖς χριστιανοῖς τοῦ λοιποῦ ἔχειν, μηδὲ παρὰ τινος μηδέποτε καταπραχθῆναι. Ὅθεν εἶναι φανερόν, ὅτι πᾶς εὐσεβὴς χριστιανὸς καὶ τέκνον γνήσιον τῆς ἐκκλησίας ἐκ τῶν ἀθεμιτογαμιῶν καὶ τῶν ἄλλων νομικῶν παραβάσεων καὶ τῆς ἀνευλαβοῦς ἀθετίσεως τῶν θεῶν ἐντολῶν πρέπει νὰ φοβῆται τὴν ἐπίλευσιν τῶν δεινῶν καὶ θλιβερῶν συναντημάτων, πιστεύων καὶ παθόμενος μάλλον τῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις φθάνεται μετὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος, στηριζομένη εἰς τὰς βάσεις τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως· καὶ εἰς τὴν ὑπὲρ παντὸς τοῦ κόσμου πρόνοιαν τοῦ ὁψίστου πατρὸς εἰς τὴν πληροφάνειαν τῶν πολιτικῶν, οἵτινες ὁμιλοῦσι μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ αἵματος, μὲ πᾶσιν ἀνθρώποινα καὶ κοσμοῦ καὶ προσώπων σκοποῦς ἰδιοτελείας.

Περὶ δὲ τῶν συνοικισμῶν μὲ ἑτερόδοξον σύζυγον, τοῦτο, ὅσον γὰρ ἡμεῖς εἰδέναι, συνέχῃ σπανίως μέχρι τοῦδε εἰς τὸ ἰόνιον κράτος, τὸ ὁποῖον χάριτι θεῶς συνίσταται ἀπὸ ὁρθοδόξους, πᾶσι τέκνα τῆς ἐκκλησίας, ἐκτὸς ἄλλων Ἰουδαίων καὶ τινῶν Λατίνων οἰκογενειῶν διασπαρμένον εἰς ἑλὴν τὴν Ἑπτανήσον. Ἀλλ' εἴναι καὶ κατὰ καιροῦ ἐγένοντο συνοικισμοὶ τινε ἀθεμία μεταξὺ Λατίνων καὶ ὁρθοδόξων, ὡς μερικὴν συμῆν καταχρηστικῶς παρεπόμεν, δὲν δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὡς γενικὴν παραδείγμα καὶ ἀπόδειξις· καὶ νῦν γὰρ καὶ γενικῶς διαφωρὰς· διότι ἕκαστος τῶν ὁρθοδόξων γνωρίζων καλῶς, πόσον ἀπαγορεύονται ὑπὸ τῶν ἱερῶν νόμων τὰ τοιαῦτα συνοικισμοὶ, ἀπέφυγε τὴν συγχρότην αὐτῶν· εἰ δὲ τινες τῶν ἐμπαινεσθέντων, καὶ τούτων σπανίων, περιέπετον ποτε εἰς ἀτόπους καὶ παρανόμους ἐπιγυμνίας, ἐκ τούτου διὰ τὴν σπανίτητα δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν τὰς μεγάλας βλάβας καὶ τὰ ἐλπίδια ἀποτελέσματα, τὰ ἀνακάλυψαντα μέχρι τοῦδε εἰς τὸ ἰόνιον κράτος, καθὼς μὲ τὴν ὑπερβολὴν περιστάσιν ἡ ἀνοπόγραφος ἀναφορά.

Ἀλλὰ καὶ ἡ συμκρότης τῶν ὁρίων τῆς Ἑπτανήσου εὐδυνα λόγον ἔχει· εὐλογητὴν ὡς πρὸς τὴν συμκρότητα τούτων ἄλλων πολλῶν τῇ μέτρῃ μικροτέρων νόμων ὁρθοδόξων κατοίκων, οἵτινες εὐκλῶς εὐρίσκουσιν εἰς σπανιτέραν περιφέρειαν νὰ ἐκτελέσωσι θεαρίστους γάμους, φυλάττοντες ἀκριβῶς τὴν ραθυμία τῆς ἐκκλησίας, χωρὶς ποτε νὰ φανῶσι προβαλλόντες τοιαύτων παράνομον, καὶ ὅτι κινδυνεύουσι μὲν ἑτεροδόξων γαμικὰ συναλλάγματα ποιεῖν, μὴτε εἴη, τιναν κολορώσει τῶν ἱερῶν νόμων συστηματικῶς καὶ γενικῶς· καὶ ἐπὶ πολιτικῶν νόμων στηριζομένης.

Ἀλλ' ὅσον ἀξία θαύματος ὑπάρχει· ἡ σοφία, ἐπὶ τῇ μετὰ τὴν ὁποίαν ὁ θαυμάσιος νομοθέτης τοῦ νομοσχεδίου ἐγχευμένη, νὰ θεραπεύσῃ ταῦτα τὰ κατὰ φαντασίαν δεινὰ μὲ τὴν μέσων δὲ μόνον ραθυμῶν, καὶ ὅσον ἀξίωμα· εἶναι ὁ παριστώμενος· ὅλος ἄνθρωπος τοιοῦτων σπανίων συνοικισμῶν μὲν ἑτεροδόξων, τοιοῦτον πρόκειται νὰ ἀπορήσωμεν, διὰ τὴν εἰς τὸ νομοσχέδιον καθορίζοντα νόμοι καὶ διαταγαί, φεσπίζουσι τὴν ἀκώλυτον ἐκτέλεσιν τῶν τοιοῦτων παρανόμων συνοικισμῶν· καὶ μὲν ὅσον εἰς τὴν ἀντιγράφου ἀναφορά, περιοριζομένη εἰς τὴν αἰτήσιν τῆς μετῴσης, ὅς μόνον ραθυμῶν, ὡς σημαντικώτερον δῶθεν ἀντικειμένου, παρατρέχει· τὸ νομοσχέδιον, ὡς συνέχον δῆθεν καθ' ὅλα μὲ τὴν ἀντιστάσιν τῆς ἐκκλησίας διακρίσεσιν, τὰ πλείστα ὅμως τῶν ἐν αὐτῷ ἀρθρῶν ἀντικεινται προφανῶς τοῖς ἱεροῖς κανόσιν, ἐπεμψαντο ἀναφανδὸν εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ πνευματικά καὶ ἀκριβοῦς ἀντιπρόσωπον τὰ προνόμια τῆς ἀρχιερωσύνης, καθυποβάλλοντα αὐτὰ εἰς τὴν δικαιοσύνην τῶν λαϊκῶν καὶ ὑποχρεῶντα τοὺς ὁρθοδόξους ἱερομένους· νὰ παραπαύσῃ τὴν ἰδίαν αὐτῶν συνείδησιν· ἐν ἑνὶ λόγῳ, τὸ νομοσχέδιον καταγίνεται εἰς τὸ νὰ καταργήσῃ ἑλὴν τὴν ἰσχὺν τῶν ἱερῶν νόμων

καὶ κανονικῶν παραδόσεων καὶ ἑλὴν τὴν ἐκκλησιαστικὴν εὐταξίαν καὶ τὸν ἱερὸν δίκαστον, καὶ ἀναστῆλλον τὴν εἰς τὰ πνευματικά χρεὴ ἐπιτροπὴν τῶν ἱερομένων, παραδίδοι τὰ ἱερά καὶ θεία εἰς λαϊκοῦς, προσκαίρους ὁλους εἰς τὰ πάθη.

Καὶ πρῶτον ἡ ἁγία ἡμῶν ἐκκλησία προστάζει· ἐντόμως, ἵνα τὸ ἱερὸν τοῦ γάμου μυστήριον συγχρότηται πάντοτε μεταξὺ ὁρθοδόξων συζύγων, ἐμποδίζουσα ῥητῶς πᾶν συνοικισμὸν μὲν ἑτεροδόξου κατὰ τὴν οὖν κανόνα τῆς εἰς οἰκουμένης συνέδου, διαγορεύοντα οὕτω· Μὴ ἐξίστω ὁρθοδόξον ἄνδρα αἵρετικῇ συνάπτεισθαι· γυναίκε μὴτε μὴν αἵρετικῷ ἀνδρὶ γυναίκα ὁρθοδόξον συζεύγυσθαι, ἀλλ' εἰ καὶ φανείη τι τοιοῦτον ὑπὸ τινος τῶν ἀπάντων γινόμενον, ἀκούον τὸν γάμον ἡγείσθαι· καὶ τὸ ἀθεσίμον διαλύσθαι· συνοικισμὸν οὐ γὰρ χρὴ, τὰ ἁμάρτια μὴ γίνονται οὐδὲ τῷ προβάτῳ τῶν λύκων συμπίλινεσθαι· καὶ τῇ τοῦ Χριστοῦ περὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν κλήρον. Εἰ δὲ παραρῇ τις τὰ παρ' ἡμῶν ὁρισθέντα, ἀπορρίπτειται. Καὶ ἄλλοι δὲ ἱεροὶ κανόνες· τὰ αὐτὰ θεωροῦνται. Ἀλλ' εἰς τὸ νομοσχέδιον ἀπαντῶμεν τὰ ἐναντία καὶ μὲν ὅσον εἰς κατὰ τὸ 153 ἀρθρον, δὲν ἐπιτρέπεται συζυγία μὲ ὑποκαίμενον μὴ χριστιανόν, ἐπειδὴ, ὅμως τοῦτο δὲν ἐννοεῖ μάταια συζυγία ὁρθοδόξων μετὰ Ἰουδαίων ἢ εἰδωλολατρῶν, φανταί· εἰς κεκαλυμμένον· ἐπιτρέπει γάμους ὁρθοδόξων μὲν ἑτεροδόξων, ὅσοι σαφέστατα ἐμφαίνονται τὰ ἀρθρα 165, 168, 169· ἐπειδὴ, τὶ ἄλλο ἔχηται ἢ ἐν αὐτοῖς προβαλλομένη, διαφορά τῶν θρησκευμάτων καὶ δογμάτων τοῦ νομίου ἀπὸ τῶν τῆς νόμης, καθὼς καὶ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς θρησκείας ἕκαστον, αὐτῶν. Πῶς ἄλλως καθαρώτερον ἵδμεθα νὰ παραστήσῃ συνοικισμὸν τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ζῶσι εἰσὶν καὶ ἐκκαθαίρει ἐπιγυμνίας ὁρθοδόξων μὲν ἑτεροδόξων εἰ μὴ καὶ πορκαλλόν τὸν ἀρχηγὸν τῆς θρησκείας τοῦ νομίου νὰ προσκαλῇ ἐγγράμους τὸν ἀρχηγὸν τῆς θρησκείας τῆς νόμης, εἰς τὸ νὰ ζῶσι ἐκτέλεσιν εἰς τὴν δημόσιαν, ὅπως ἡ νόμης εἶναι· διαφόρου δοξασίας· καὶ ὅτι εἰναι οἱ νομιοὶ ἀνέκοντες εἰς διαφόρον θρησκείαν ἢ δόγμα, καὶ δημοσιεύσεις νὰ γίνωνται· εἰς τὰς ἐκκλησίας ἢ εἰς τοὺς εὐκλείστους οἴκους ἕκαστον αὐτῶν· τοῦτο δὲ δύναται πλεον ἀναφανδὸν καὶ ἀνακαλυφθέντος νὰ καταπατήσῃ, ὁ οὖν ἱερὸς κανὼν καὶ τοιοῦτος ἄλλος, περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου διαλαμβάνοντες.

Ὅτι δὲ ἡ παρανομία αὕτη, ἐπιφέρει καὶ ἄλλας ἀποποτέρας καὶ βλαπτέρας, εἶναι πασίδηλον. Πῶς δύναται ἀρχιερεὺς ὁρθοδόξος νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν συγχρότην τοῦ μὲν ἑτεροδόξου συνοικισμοῦ ἢ ἱεροῦ νὰ ἐκτελέσῃ τὸν ἀθεσίμον γάμον, χωρὶς νὰ κατασταθῇ ἀμώτερος καὶ παραπάται τῶν ἱερῶν νόμων, τοῖς ὁποῖους ὑπεσχέθησαν ἄνθρωποι ἐν τῷ καιρῷ τῆς χειροτονίας· αὐτῶν νὰ φυλάξῃ τὴν ἀπαράτῃ, καὶ ἀκολουθῇ· ἔνχοι εἰς τὰς εἰς αὐτῶν ἐπισημασθενομένας· Ὥρισθαι ἀποφαίνεται ἡ εἰς οἰκουμένης, συνέδου πρὸς τὸν ἁγίων πατέρων χρῆμα καὶ μετὰ θάνατον ἀναθεματίζεσθαι τοὺς εἰς εἰς πίστιν εἰς εἰς κανόνας ἁμαρτήσαντας. Καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνθεσθενομένη τοῖς ἱεροῖς καὶ θείοις κανόνας τῶν ἱερῶν πατέρων ἡμῶν, ὅτι καὶ τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ὑπερβαίνουσι· καὶ ἑλὴν τὴν χριστιανικὴν πολιτείαν κοσμοῦντες πρὸς θεῖαν εὐχαρίστησιν εὐλόγηται, ἀνάθεμα. Ἐκτὸς τούτου ὁ μὲν κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀποφαίνεται· Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος καὶ

ἡ ἀποστολή B.

καὶ εἰς B.

ἡ ἀποστολή B.

ρατικῶς συναυξήμενος μένον, ἀποριζέσθω·
 εἰ δὲ ἐπάτρεφεν αὐτὸς ὡς κληρικῶς ἀνα-
 γηγὰς τῶ καθ'αἰρεσθῶ. Τὸ δὲ νομοσχέδιον
 ἀνακύπτει, τοῦ μὲν ὁρθόδοξου ἄρχιερε; καὶ συν-
 οπαικόμεναι καὶ τῶ συκοφαντοῦσιν ἀνταποκρινόμεναι
 μετ' ἑτεροδόξων κληρικῶν, τοῦ δὲ ὁρθόδοξου ἱερέ;
 νὰ συμπορεύωνται μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἱερῶν διὰ
 τὴν εὐλογίαν τοῦ ὁμοῦ τῶ ἱουνοκρίτου. Ὡς δὲ ἡ
 νόμιμη ὑπάρχει ὁρθόδοξοι, καὶ λαμπρὴν εὐλογίαν ὑπὸ
 τοῦ ἑτεροδόξου ἱερέως, ἡνὲρ ὁ λβ' τῆς ἐν Λαοδικαίᾳ
 συνόδου ἐπιτάττει· δι' οὗ οὐδε αἰρετικῶν εὐλο-
 γία καὶ λαμπράναι, κίττων ἐστὶν ἀλλοτρίαι· μά-
 λον ἢ εὐλογία. Μῆτε μάρτυ τοῦτο ἵσταται· τὸ
 κακόν, ἀλλὰ μεταβάλλει καὶ εἰς τὰ τέκνα τὰ ἐκ τῆς
 συζύγιας τῶν ἑτεροδόξων πρὸς ἀλλήλους γονεῖν γεν-
 νομένη καὶ συνελθόν· εἰπὼν, οὐδεμία ὑπολείπεται
 γυναιότης ὁρθόδοξοι, ἀλλὰ συμπατριώται καὶ ἀνα-
 μίξ ἄρχιερε; ἀνταποκρινόμενοι· περὶ πνευματικῶν καὶ
 ἱερέ; συμπορευόμενοι τοῖς ἑτεροδόξοις, λαϊκοὶ ἀνευ-
 λόγητοι εὐλογούμενοι καὶ ἀΐθης τοῦ συζυγοῦσιν·
 ἱεροὶ νόμοι ἀθετοῦνται καὶ μορφα ὅσαι τοῖσιν ὁμοίαι
 παρατίθεται καὶ ἐξουθενούμεναι τῆς ὁρθόδοξου ἐκκα-
 λήσεως· ἀλλὰ τοῦτο ὑπάρχει ἐμολογούμενης καὶ ὁ σὺ-
 ρος τὸν ἐπὶ προφάσει πατρὸς εὐνομίας τὴν νομο-
 θεσίαν ταύτην συνταξάμενον, καθὼς καὶ ἐν ἀρχῇ
 ἐστὶν·

Η ἀνομοσχέρτης ἀναρχία ἀνατρέχουσα εἰς τὰ πρακτικὰ τοῦ ἱερικοῦ πολιτεύματος, ἀρχήματα ἀπὸ τοῦ 1817 ἔτιτος, ὅπου μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνομιζέται, ὁριθεύει καὶ ἀπικρατούσα ἡ θρησκεία τῆς προστατεύουσας τὴν Ἐκκλησίαν θυνάμειος, πόλυστορερὰ ἠαυτοκράτουσα, ὅτι· ὅσα μέχρι τοῦ νῦν καταπράχθησαν πρὸς ἐπιδολεσμίαν τῶν πνευματικῶν δικαιοματιῶν εἰς τὰς πολιτικὰς, ἀρχὰς καὶ ὅσα· ἤδη, συστηματικώτερον πραγματευόμενα τὸ νομοθετικόν, ποτε μὲν δίδον τὴν δικαιοσύνην τῆς ἀρχιεπιστοπίας εἰς τὴν βουλὴν, καθὼς εἰς τὸ 143^ο ἄρθρον φέρεται, ποτὶ δὲ εἰς τὰ πολιτικὰ κτήρια, ὡς ἐν τοῖς ἄρθροις 163 καὶ 164, ἀποτέλλουσαν εἰς αὐτὴν τούτων τὴν σκεπὴν καὶ τὴν τάξιν, τοῦ νῦν καταστρέψαντος ἀπικρατούσαν θρησκείαν τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀσολογικολατρικῆς. Εἰς τούτῳ τὴν τάξιν ἀπερρίπτει πρακτικὴ ἡ ὡς εἶλετο προβαλλομένη, τὴ καὶ διανοητομένη ἀμνηστία ἐκπαίδευσις τῆς ὁριθεύουσας βουλῆς, καὶ θεωρεῖται τῶν βουλευτῶν καὶ αὐτῶν διαφόρων ὑπόπτων διδασκάλων ὅπου· διδασκαλίας· ἐξ αὐτοῦ τοῦ σκεπῶς καὶ μὲ αὐτὸ τὸ πνεῦμα οἱ μὲν ὁριθεύοντες ἄρχισαν ἀφελόμεθα πρὸ πολλοῦ τὸ νῦν ἐκτελεσθὲν χειροτονίας ἱερῶν καὶ δικαίων καὶ νῦν ἐνεργούντων ἐκασθῆναι τὰ τῇ ἐπαγγελίᾳ αὐτῶν ἀποκρίνωσιν ἀνίσχυτα πρὸς στοιχισμὸν τῶν πατρῶων ἔθιμων καὶ παραδόσεων, τὰ δὲ περὶ μοναστήρια καὶ τὰ ἐπάρχοντα αὐτῶν παρενέχοντα ὀρίματα εἰς ἀνέκους καὶ οἱ μνηστῆρες πατέρες καὶ ὅσοι ἄλλοι τῶν ἱερομένων ἀρετῇ καὶ ᾗδω εἰς τὰ τῆς πίστεως συγκληρονομήσαν ἀπαρτίζονται καὶ κατατρέχονται. Ποία· δὲ· ἀπὸδειξέτω χάρις, ὅτι τὸ νομοθετικὸν πραγματευόμενα τὴν τελείαν ἀποπαράσιν τούτου τοῦ ἀπικρατοῦστος, ὅ ἐστι τὴν παντελὴ ἐξόντωσιν αὐτῆς ὁριθεύει· ἀποτοκύνει· ἐκκομίζει, καὶ τὴν ἀποκαταστατικὴν τῆς Ἀσολογικολατρικῆς θρησκείας· ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀκρίτως καὶ ἀνεκρίτως τῶν ὁριθεύοντων αὐτῆς κατεσκεύηται, διὰ ταῦτα ἡ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγαλὴ ἐκκομίζει, παρρη ἀπέρχεται τοῦ νῦν φανὴ συνειδόμενα ἄλλα· εἰς τὴν προαγῆν ἀπόλαυσιν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, τὰ ὅποια βραβεία ἐκ παντὸς

Α τρέπου να συντηρή εις την ἀμώμητον πίστιν. οὐ-
δαμὸς παραδίδεται: οὐτα ἀναγνωρίζε: τὸ σύνθετον τῆς
ἐν, τοῖς ῥηθείσι ἐγγράφοις τῆς ἀπογοργίου ἀνα-
γοράς: τοῦ ἰσίου κράτους: καὶ τοῦ νομοθετικῶν περι-
εχόμενα². οἱ τακτοποιήματα τὸν φυσικὸν κόσμον τοῦ
ἐριθοδόξου αὐτόφθ: πληρωμάτων, ὡς ἐκφυλα καὶ μεταπι-
ρρυντα θρία αἰώνων τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ αὐτῶ: τῆς
ρίσεως τῆς ἀκαλλυπτατικῆς ἐνθέου διακοσμήσεως δια-
σείοντα, ἀλλὰ καὶ ἔρδην ἐκσυρτίται: αὐτὴ καὶ κατα-
κρίνει: καταδικάζουσα καὶ ὡς ἀπὸ τῆς πνευματικῆς
αὐτῆς περιωπῆς ἀπαγορεύουσα τοῖς ἄλλοις καὶ ἀπο-
δοκιμαζούσα τὴν παρέρχουσαν αὐτῶν μεταξὺ τοῦ
αὐτόφθ: ἐριθοδόξου λαοῦ.

Ὅτις δὲ ἐξ ὧν τῶν ἐρωτάζων Ἐπιτακίων
 παρακρούνται· τοῦ ἐρωτοῦ τῆς ἐκκλησίας προνόμιον
 σφύδρου· νὰ εἰσαγάγῃ αἱ τῆς ἐρωτάζων ἀνατολῆς
 τῶν ἐκκλησιῶν τοιαῦτα· καὶνονομία· καὶ παρὰ ἡμε-
 ρονομαχίας, τὰ ὅποια καὶ πρὸς τοὺς καταβύζοντας καὶ
 ἡ πρὸς τοὺς ἀπακρούοντας· καὶ ἀναγρούοντας κατὰ καθή-
 σταντα· ὁλοήρως, ἀκροατούμενα τὰς ἀποφάσεις τῶν
 ἐσθῶν συνόδων, ἀκροατοῦνται· εὐσεβεύοντες πολιτικούς,
 νόμους, ἀνακτορομένους τοῖς ἱεροῖς κανόσιν. Ἐν τῇ
 δ' πράξει τῆς δ' οὐκομμενικῆς συνόδου γέγραπται·
 Ἡ σύννομος εἶπεν· Κατὰ τῶν κανόνων πραι-
 ματικών εὐδὲν ἐκχεῖται καὶ κανόνες τῶν πα-
 τέρων κρατεῖσθαι. Καὶ πάλιν· Δεδωκε-
 ῖσθαι ἀρχή· ἀνακτορεύουσιν ἐπὶ τῇ κλη-
 τῶν κανόνων πραιματικῶν· πραιματικὰ τῶ-
 ν ἐν πατρὶ ἀπαρχί· κρατεῖται· δεύοντες
 κανόνες διὰ πάντων. Ἡ δὲ τὰ κατὰ δι-
 γρημὸν ὅλα τὰ πραιματικὰ ἀρχή· καὶ καν-
 όνες κρατεῖσθαι κατὰ τῆς διγρημῆς
 ἀρχῆς συνόδου καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις ἀπαρ-
 χί· ἀπὸ τῆς τῶν κανόνων κρατεῖται
 ὁ δὲ ἐξ κανόνος τῆς οὐκομμενικῆς συνόδου ἔρε-
 τάστα· Ἡ δὲ τῶν μαχόμενων τῶν τῶν
 ὁμορρημένων προνομίον· ἀκροατοῦν τῶν ἐρ-
 ζων εἰναὶ τῇ ἀρχῇ πύρι· καὶ εὐσεβεύοντες
 συνόδου. Τὰ κατὰ ἀναρχία καὶ εὐφροσύνη· Ἀ-
 ττικὴ δὲ διακρί· πρὸς Φωτὸν καὶ καὶ πρὸς τὸν
 κανόνων ἀνακτορομένους πραιματικούς τοῖς
 ἀκροατοῖς εἶπεν καὶ ὁ διατάξων· ἡμεῖς εἰς ἀνταρ-
 κεί· πρὸς Φωτὸν εἴρη· τὸν τρόπον τῆς ἀκρο-
 ατοῦ· πάλιν, πολιτικούς καὶ πολιτικούς, ἀνακ-
 τορομένους τοῖς ἱεροῖς κανόσιν· Ὅτι μὲν γὰρ διελθόν-
 τίς ἱεροῖς κανόνες παρὰ ρατῆριον καὶ ἀφ' ὧν
 πατέρων ἐκτεθέντες καὶ ἀπορρίχθενται, καὶ
 αἱ ἄλλαι πραιματικὰ διατάξαι· εὐσεβεύοντες παρὰ
 ρατῆριον νόμους εὐσεβεύοντες, συντάξαι, καὶ
 καὶ διὰ τοῦτο πρὸς κατὰ ὅλους τῶν ὁμορ-
 ρημάτων εὐδὲ τῶν κανόνων. Τὰτα· ὁμορ-
 ρησὺν καὶ κατὰ τῶν ἀνακτορομένων ἀποφάσεις τῶν
 ἁγίων συνόδων.

[illegible][illegible]

— 185 —

² *ibid.*, 13.⁴ *ibid.*, 18.

1. *... B.*

* 140 B.

* *intra vitam*. H

7. 11. 11.

¹ *impersonal*. Be it so, however, given that the accusative

³ 787, 1000, 1011, 1012, 1013, 1014, 1015, 1016, 1017, 1018, 1019, 1020, 1021, 1022, 1023, 1024, 1025, 1026, 1027, 1028, 1029, 1030, 1031, 1032, 1033, 1034, 1035, 1036, 1037, 1038, 1039, 1040, 1041, 1042, 1043, 1044, 1045, 1046, 1047, 1048, 1049, 1050, 1051, 1052, 1053, 1054, 1055, 1056, 1057, 1058, 1059, 1060, 1061, 1062, 1063, 1064, 1065, 1066, 1067, 1068, 1069, 1070, 1071, 1072, 1073, 1074, 1075, 1076, 1077, 1078, 1079, 1080, 1081, 1082, 1083, 1084, 1085, 1086, 1087, 1088, 1089, 1090, 1091, 1092, 1093, 1094, 1095, 1096, 1097, 1098, 1099, 1100, 1101, 1102, 1103, 1104, 1105, 1106, 1107, 1108, 1109, 1110, 1111, 1112, 1113, 1114, 1115, 1116, 1117, 1118, 1119, 1120, 1121, 1122, 1123, 1124, 1125, 1126, 1127, 1128, 1129, 1130, 1131, 1132, 1133, 1134, 1135, 1136, 1137, 1138, 1139, 1140, 1141, 1142, 1143, 1144, 1145, 1146, 1147, 1148, 1149, 1150, 1151, 1152, 1153, 1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1160, 1161, 1162, 1163, 1164, 1165, 1166, 1167, 1168, 1169, 1170, 1171, 1172, 1173, 1174, 1175, 1176, 1177, 1178, 1179, 1180, 1181, 1182, 1183, 1184, 1185, 1186, 1187, 1188, 1189, 1190, 1191, 1192, 1193, 1194, 1195, 1196, 1197, 1198, 1199, 1200, 1201, 1202, 1203, 1204, 1205, 1206, 1207, 1208, 1209, 1210, 1211, 1212, 1213, 1214, 1215, 1216, 1217, 1218, 1219, 1220, 1221, 1222, 1223, 1224, 1225, 1226, 1227, 1228, 1229, 1230, 1231, 1232, 1233, 1234, 1235, 1236, 1237, 1238, 1239, 1240, 1241, 1242, 1243, 1244, 1245, 1246, 1247, 1248, 1249, 1250, 1251, 1252, 1253, 1254, 1255, 1256, 1257, 1258, 1259, 1260, 1261, 1262, 1263, 1264, 1265, 1266, 1267, 1268, 1269, 1270, 1271, 1272, 1273, 1274, 1275, 1276, 1277, 1278, 1279, 1280, 1281, 1282, 1283, 1284, 1285, 1286, 1287, 1288, 1289, 1290, 1291, 1292, 1293, 1294, 1295, 1296, 1297, 1298, 1299, 1300, 1301, 1302, 1303, 1304, 1305, 1306, 1307, 1308, 1309, 1310, 1311, 1312, 1313, 1314, 1315, 1316, 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1324, 1325, 1326, 1327, 1328, 1329, 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1338, 1339, 1340, 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1351, 1352, 1353, 1354, 1355, 1356, 1357, 1358, 1359, 1360, 1361, 1362, 1363, 1364, 1365, 1366, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1372, 1373, 1374, 1375, 1376, 1377, 1378, 1379, 1380, 1381, 1382, 1383, 1384, 1385, 1386, 1387, 1388, 1389, 1390, 1391, 1392, 1393, 1394, 1395, 1396, 1397, 1398, 1399, 1400, 1401, 1402, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412, 1413, 1414, 1415, 1416, 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1425, 1426, 1427, 1428, 1429, 1430, 1431, 1432, 1433, 1434, 1435, 1436, 1437, 1438, 1439, 1440, 1441, 1442, 1443, 1444, 1445, 1446, 1447, 1448, 1449, 1450, 1451, 1452, 1453, 1454, 1455, 1456, 1457, 1458, 1459, 1460, 1461, 1462, 1463, 1464, 1465, 1466, 1467, 1468, 1469, 1470, 1471, 1472, 1473, 1474, 1475, 1476, 1477, 1478, 1479, 1480, 1481, 1482, 1483, 1484, 1485, 1486, 1487, 1488, 1489, 1490, 1491, 1492, 1493, 1494, 1495, 1496, 1497, 1498, 1499, 1500, 1501, 1502, 1503, 1504, 1505, 1506, 1507, 1508, 1509, 1510, 1511, 1512, 1513, 1514, 1515, 1516, 1517, 1518, 1519, 1520, 1521, 1522, 1523, 1524, 1525, 1526, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1537, 1538, 1539, 1540, 1541, 1542, 1543, 1544, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1550, 1551, 1552, 1553, 1554, 1555, 1556, 1557, 1558, 1559, 1560, 1561, 1562, 1563, 1564, 1565, 1566, 1567, 1568, 1569, 1570, 1571, 1572, 1573, 1574, 1575, 1576, 1577, 1578, 1579, 1580, 1581, 1582, 1583, 1584, 1585, 1586, 1587, 1588, 1589, 1590, 1591, 1592, 1593, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1625, 1626, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1632, 1633, 1634, 1635, 1636, 1637, 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1648, 1649, 1650, 1651, 1652, 1653, 1654, 1655, 1656, 1657, 1658, 1659, 1660, 1661, 1662, 1663, 1664, 1665, 1666, 1667, 1668, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 16

• Aggression B

1. *un. H.*

1. *Staphylococcus aureus* 18

οὐρανίους αὐτῆς διατάγας, καὶ οὐκ ἐκ πολιτικῶν ἀνδρῶν, ἀλλ' ἐκ θεοῦ. ὅστις δὲ ἄλλως φρασεῖ, πλανᾷται εἰς σκοτεινὰς ὁδοὺς τοῦ ψεύδους καὶ τῆς ἀπάτης, καὶ οἱ νόμοι τῶν κοσμικῶν αὐτοῦ ἐπινοῶν δὲν θεμελιόσονται κατὰ τὴν ἀνυπόγραφον ἀναφορὰν τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ λαοῦ ἐπὶ ἀμεταβλήτων καὶ ἰσχυρῶν βάσεων, αἱ ὅποιαι εἶναι ἡ ἀλάσματος μαρτυρία τοῦ Θεοῦ καὶ αἱ διὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἀποκαλυφθεῖσαι ἀλήθειαι.¹ Ἀλλ' ἐπεικοδομοῦσιν αὐτὰ ἐπὶ βάσεων ἀληθινῶν, φθοροποιῶν καὶ ἀσθενεστάτων, μεταβαλλομένων κατὰ στιγμήν, καθὼς μεταβάλλονται καὶ τὰ πάθη, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀνθρωπότητος, τὰ ὅποια εἶναι οἱ αὐτοῦ τοιούτων παρανόμων διατάγων. Ὅσοι δὲ ἐφροντάσθωσαν, ὅτι τὸ ἴδιον κράτος, ὡς ἀνεξάρτητον ἔδωκεν τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ νομοθετοῦν διὰ τῆς ἀνατροφῆς καὶ καταργήσεως τῶν ἱερῶν νόμων, ἀπαύτως παραδειγματίζοντες τοὺς ἐκκλησιαστικούς, ἡμῶν αὐτοκρατορας, οἵτινες καὶ ἐσθίριζαν καὶ ὑπερησπίσθησαν καὶ ἐλάμπρυναν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ ἀπείστου ἐκκλησιᾶν. Λέγομαι (μαρτυρεῖ Ἰωάννης ὁ Σφόδρος) τὰς ἀγίας οἰκουμένικας ἐπὶ συνέδρους, ὡς τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον. Καὶ ἄλλοι ἐκκλησιαστικοὶ αὐτοκράτορες καὶ νομοθέται εἰς τὰς διατάγας αὐτῶν καλῶσιν οὕτως. Τοὺς μὲν τῶν ἐπὶ συνέδρων κανόνων θέλουσι κρατεῖν καὶ τὰ ἐκ τῶν αὐτῶν ὡς τὰς ἱερὰς γραφάς. Ἀλλ' ἐάν τὸ ἴδιον κράτος σπεύδῃ νὰ κατατολήσῃ εἰς ὅσα οὐδεὶς ἐκκλησιαστικὸς βασιλεὺς καὶ οὐδεὶς ἐκκλησιαστικὸς ἐξουσία καὶ δύναμις ἔννομος ἐπὶ τῆς δύναται, ὅμως μὴτε τὸ παράδειγμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοκρατορῶν καὶ τῶν εὐσεβεστάτων αὐτῶν θεσπισμάτων ἰσχύει νὰ νομιμοποιήσῃ τὴν παράνομον καὶ ἀντίθετον νομοθεσίαν αὐτοῦ, μὴτε ἡ ὑποταγή καὶ ἀπερίσκεπτος ἀντίστασις τοῦ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐνθέρμου πάθους δύναται νὰ παρασύρῃ τὴν συγκατάθεσιν αὐτῆς εἰς τὰς ἀτοκωτάτας ἀντίσεις του. Ἐάν δὲ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κάτοικοι τοῦ ἰονίου κράτους θέλωσι νὰ νομίζονται πάντοτε ὡς ἐπ' ἀρχῆς τέκνα γνήσια τῆς κοινῆς ταύτης μητρὸς, μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, πρέπει νὰ σβῶνται ἐκείνην καὶ νὰ φυλάττωσιν ἀπαράβατος ὁμοῦ μὲ ἕλκον τὸ πλῆρωμα τῶν πιστῶν τοῦ ἱεροῦ νόμου καὶ κανόνος καὶ τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως, νὰ συμβουλευόμενοι μετ' αὐτῆς πῶς νὰ ἐκφύσωσι τὰ τοιαῦτα ἱεράνια, τὰ ἐπιπολάζοντα εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν κράτος τῶν, διὰ νὰ προφυλαχθῶσιν ἀπὸ τοῦ αἱρετικισμοῦ τοῦ αἰῶνος τούτου, οἵτινες μὲ μωρίας τρέπουσιν μηχανῶνται² τὴν καταργήσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν δογμάτων, πῶς νὰ στηρίξωσιν ἐν λόγῳ τὴν καταδικασμένην εὐσέβειαν καὶ νὰ καταστήσωσιν ἐαυτοὺς λαὸν περιούσιον, πληρωτὴν καλῶν ἔργων, ἀποφύγοντας ὅση δύναμις τοὺς νεωτερισμοὺς καὶ τὰς ὁρμητικὰς καινοτομίας καὶ τὸ νὰ ἐπιβαρύνωσι παρανόμως εἰς τὰ ἐκκλησιαστικά καὶ πνευματικά πολιτικά καὶ λαϊκά ἀνθρώποι, μὴτε δικαίωμα μὴτε ἐξουσίαν ἔχοντες μετακινήσῃ αὐτὰ μέχρι καραίας, ἐνταῦθα ἀνεξάρτητα καὶ ἀνώτερα πάσης ἀνθρωπίνης ἐξουσίας. Ταῦτα ἀποδεικνύουσι τὸν ἐν-
 θερμον πάθος τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀφοσίωσός

τῶν ταῦτα συστήνουν καὶ συννοοῦσιν ἐπὶ μέλλοντας πρὸς αὐτὴν πνευματικὰς σχέσεις τῶν, καὶ τότε ὡς γνήσια τέκνα τῆς φιλοστόργου ταύτης μητρὸς καὶ αὐτοὶ ἔχουσι τὸ δικαίωμα νὰ ἀπαίτησιν παρ' αὐτῆς τὰ πνευματικά ἀγαθὰ καὶ συμφέροντα, καὶ ἡ ἐκκλησία παρὰ πάσης προθυμίας καὶ χαρᾶς θέλει συντρέχει εἰς τὰς δικαίας καὶ ἐννόμους καὶ κανονικὰς αὐτῶν αἰτήσεις.³

Ἡ παρούσα ἐκκλησιαστικὴ ἡμῶν ἀπάντησις μακρὰν ἀπὸ τοῦ νὰ προεξέλθῃ δυσχερῆσαι καὶ ψυχρότητα πρὸς τοὺς αὐτοὺς ἐκκλησιαστικούς διὰ τὴν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐκπαιδεύσεις καὶ νομιμοποιήσας ἀνάγκην τῆς ἐκκλησίας, ἐλπίζομεν μάλιστα, ὅτι θέλει κινήσῃ τὴν ἐννομοσύνην τῶν ἀληθινῶν καὶ γνήσιων αὐτῆς τέκνων καὶ πιστῶν τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν πίστεως λατρευτῶν, δι' ἣν λαμβάνει ἀξιοχρεῶν πρόνοιαν καὶ προστάθειαν, ἵνα ἀποτρέψῃ αὐτοὺς ἀπὸ ὅσα σφαλῶς ἐνέμισαν, ὡς ἀληθῆ καὶ συμφέροντα, καὶ ἀποτρέψῃ τοὺς ἐπικειμένους κινδύνους, εἰς ὃν ὁ παλαμναῖος ἐκθρόνος σπεύδει βολίως νὰ σύρῃ ἕλκον ἐν γένει τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῶν πλῆρωμα. Τούτου ἕνεκα λογίζεται ἱερὸν ἀπαραίτητον ὄφλημα τῆς ὑμῶν ἐκκλησιᾶς, τῶν ἐμπροσθέντων βουλευτῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν κληρικών τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ κράτους, ἵνα δείξῃτε πρῶτον τὸ καλὸν παράδειγμα τῆς πρὸς τὰς σωτηριώδεις ἐκκλησιαστικὰς ὑποθήκας καὶ πνευματικὰς ἐδραίωσης προθυμίας ὑπακοῆς, τῆς πρὸς τὴν ἱερὰν ἡμῶν πίστιν μετὰ ἡλίου ἀφοσιώσεως καὶ τῆς ἀπαρεγκλίτου ἐμμονῆς ἐν οἷς παρὰ τῶν προγόνων ὑμῶν παρελάβετε καὶ τῆς εὐκρινούς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίδα σας, τῆς ὁποίας τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν ὑπερβᾶν ἀνεκτικὸν ἢ ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος ἐλαμπρύνθη ὑπὸ τοσούτων μεγάλων τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας φωστῆρων καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἀγιάζεται ἀπὸ τὰ ἱερώτατα λείψανα τοσούτων θαυματουργῶν ἁγίων ἀνδρῶν, ἵνα τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐαυτοὺς ἀπαλλάξῃτε πάσης πνευματικῆς ἐνοχλίας καὶ παντὸς μώμου τοῦ ἐκ τῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν σας ἀσθενείας καὶ καταργήσεως τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν νόμων, καὶ τῶν λοιπῶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν, τῶν εἰς τὴν ὑμετέραν πρόνοιαν καὶ ἐπαγρύπνησιν ἐμπειστωμένων, σωτῆρες καταστήτε καὶ εὐεργέται τῆς ἀληθείας καὶ σωτηρίου εὐεργεσίας⁴, καὶ παρὰ τοῦ ὀφίστου Θεοῦ ἀπολαύσετε τὰς ἀντιμισθίας ἐν τῇ καιρῇ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως, παρ' ὧν καὶ τὰ ἐπὶ ὑμῶν εἶναι ὅτι πλείστα, πανευκλεῆ καὶ σωτηριώδη.

Ἐν ἔτι σωτηρίῳ, ἀμὴν, δεκεμβρίου α'.

- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Νικομηδείας Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Λέρων Γερμανὸς ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Πελαγονείας Γεράσιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Κωνσταντινίου Ἀρτέμιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Ἀθηνῶν Ἰερώνυμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Δημητριάδος Μακάριος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.
- + ὁ Σκοπίων Γαβριὴλ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

¹ ἀλήθεια B.

² συντριβάνια B.

³ ἀδελφός καὶ ἀδ. B. omnino perperam; in reliquis subscriptionibus om.: ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

⁴ ἡ B.

⁵ ἡ ἀποκαλύπτειται ἀλήθεια B.

⁶ ἐκκλησιαστικῶν B.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua pristinae de gradibus cognationis normae renovantur

1839 februarii 10!

Documentis supra allatis de gradibus cognationis in matrimonio ineundo servandis quaeque coram ac cedat modo famulus ille tomus, a Gregorio patri-

archa ineunte februario mense anni 1839 editus et apud rei canonicae scriptores toties decantatus. Eum idem robur obtinere ac si ab universali con-

cilio fuisset promulgata, auctor est Gregorius ipse A in *Monito illo ad lectorem*, quod praefixit volumini iam a nobis laudato cui titulus: Πρακτικά της Αγίας του Χριστού μεγάλης Εκκλησίας περί βαθμολογίας των συνοικισίων. Cf. supra col. 277 C-D. En eius verba, p. 8: Ένεκρήναμεν πρὸς κλεινὰ στήθιμον τούτων τῶν περί τούτου ἀληθειῶν νὰ ἐπισυνάψωμεν εἰς ταῦτα καὶ τὸν ἡδὴ ἐκδοθέντα ἐκκλησιαστικὸν καὶ συνοδικὸν ἡμῶν τόμον, διαπραγματεύμενον τὰ τῆς βαθμολογίας τῶν συνοικισίων κατὰ τὰς πατροπαράδοτους, ἱερὰς διατάξεις τῶν θεοφόρων τῆς ἐκκλησίας πατέρων, καὶ ἂν ὑποχρεοῦνται ἀπαραιτήτως συμπαρεῖν οἱ ὀρθόδοξοι νὰ ρυθμίσωσι τὰ περί γάμου διότι ὁ τόμος οὗτος, ὡς ἀνακρινόμενος καὶ ἐπιστηρίων τὰ ἀνέκδοτα περί τοῦ γάμου παρὰ τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας ταθεσπισμένα καὶ μέχρι τοῦδε ἀπαρρηγμένα: παρὰ τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθόδοξων διενεργούμενα καὶ ἐπικυρούμενος ταῖς ἱεραῖς ὑπογραφαῖς τεσσάρων ὀρθόδοξων πατριαρχῶν καὶ τῆς περί ἡμῶς ἱερᾶς ὁμηγύρου τῶν ἐνδημούμενων ἁγίων ἀρχιερέων, πάντως ἐπὶ ταῖς τόπον ἀποφάσεως οἰκουμένης συνόδου.

Monendi tamen lectores, patriarchas Alexandrinum et Antiochenum synodo illi non adfuisse, tomumque non accepisse nisi post elapsum annum, ut ex epistolis a Gregorio ad illos missis colligere est. Cf. Callinicus Delicaneus. Τὰ ἐν τοῖς κώδεξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφύδσμα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 76-80, 258-60. Eorum subscriptiones tomo apposuit Gregorius, quia placitum illis esse libellum suum valde suspicabatur, quod re ipsa accidit.

Ad editiones huius tomi quod attinet, tres memorandae occurrunt: una quidem eaque princeps Constantinopoli prodit anno 1839 Gregorii ipsius cura in libro iam saepius laudato cui titulus: Πρακτικά της Αγίας του Χριστού μεγάλης Εκκλησίας περί βαθμολογίας των συνοικισίων (integrum titulum vide supra col. 277 C-D), p. 151-62. Altera, quae est mera primae ἀνατύποις, invenitur apud G. A. Rhalli et M. Potli. Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, t. V (Athenis, 1855), p. 164-67. Tertia apud M. Gedeon (= B), Κανονικὰ διατάξεις, t. I (Constantinopoli, 1888), p. 370-80.

Τόμος περί συνοικισίων.

† Γρηγόριος ἁλφθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχῆς.

† Νόμος ἀνθρώπου διδάσκαλος πέφυκεν. ἀπ' ἀρχῆς γὰρ αὐτὸν ὁ θεὸς λογικὸν¹ δημιουργήσας τῇ φύσει, τῇ λόγῳ καθάπερ νόμῳ προστάταξεν υποτάσσεται: καὶ ὅπ' αὐτοῦ ὤρισεν ἀπλάνως διακυβεύεσθαι: ἐν τε τοῖς ἔργοις καὶ λόγοις αὐτοῦ καὶ διανοήμασιν. ἀχλύος γὰρ πάσης καὶ ζόρου τῶν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καὶ τῶν κατὰ τυχάνων ἐλευθερὸς ἀνθρώπος, ἀκριβῆ καὶ ἀπαιστον εἶχε τὸν λόγον ἑαυτοῦ ὀδῆγόν καὶ ἱκανὸν εἰς τὸ ἔξαιον τέλος αὐτὸν ἀγαγεῖν, δι' ὃ τοῦτον ὁ πάνσοφος θεὸς ἐπλασε. Μάρτυς δὲ τῶν λεγομένων ὁ πρωτόπλαστος πρὸ τῆς παραβάσεως ἐν τῇ παραδείσῳ πρὶν γὰρ τὴν ἀμαρτίαν εἰσελθεῖν καὶ τὸν λόγον, τὸν πρῶτον νόμον παρὰ θεοῦ δοθέντα, ζῶντας, ἦν ἔστιν τοῦ προπάτορος πάντα μὲν τὰ θεῶ ἀρετὰ διανοούμενους, πάντα δὲ τὰ θεοφίλη πράττοντας τε καὶ λέγοντας. Παραβάντας δὲ τὴν τοῦ θεοῦ ἐντολήν, ἀπέλασαν ἦν εἶχον εὐδαιμονίαν, διὰ τὴν ἀμαρτίαν τοῖς ἄλλοις πάθειν ὑποκείμενους. ἔδοξαται γὰρ ὁ λόγος, ἐκτίσεται ὁ ὁδὸς καὶ ὁλον ἄρμα ἐπέτατο ἀνθρώπος ἡνέχου χωρὶς: διὸ καὶ τιμωρίαι ποικίλαι παρὰ θεοῦ καὶ παγκόσμιος κατακλυσμός, ἵνα τὸν χεῖμαρρον τῆς ἀνομίας στήσῃ. Ἀλλὰ καὶ

μετὰ ταῦτα καὶ τοσαῦτα οὐχ ἦσαν ἡ κακία ἐπὶ τὰ πρῶτα προύχουσα: τῆς ἀνομίας βασιλευούσης ἀπώλετο γὰρ ἀπᾶς ὁ τῆς φύσεως νόμος ὑπὸ τῆς παραβώσεως. Διὰ ταῦτα ἄρα ἔχρησεν αὐτὸν τὸν θεόν, τὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως δημιουργόν, τὸν μόνον εἰδέναι τὴν τοῦ ἀνθρώπου διασφορὰν ὅποια τις ἦν, τὸν ἀειπρον ἔχοντα τὴν σοφίαν, γενέσθαι τῷ ἀνθρώπῳ γένει: νομοθέτην καὶ διδῆναι αὐτὸν διὰ τῆς ἐκείνου νομοθεσίας τὸ τρίτον αὐτοῦ χρεός, τὸ πρὸς τὸν θεόν, τὸ πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸ πρὸς τὸν πλησίον. Διὸ καὶ ἐπὶ τοῦ εὐρους Χρησθῆ ἀναβιβάσας τὴν θεόπτην ἐκείνον καὶ προφήτην Μωυσήν, ἐκίδωκεν αὐτῷ τὰς πλάκας τοῦ νόμου καὶ δι' αὐτοῦ τῷ ἐκλεκτῷ Ἰσραὴλ, νομοθετήσας τοιοῦτοτρόπως αὐτῷ τε καὶ δι' αὐτοῦ ἀπαντὶ τῷ ἀνθρώπῳ γένει, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς νομοθεσίας ἐστὶν ἔστιν ἴδεναι, ὅσα προσφύωσι τῇ καὶ καταλήλως: πρὸς τὰς τότε τοῦ λαοῦ ἐκείνου² περιστάσεις νομοθέτηται: ἐν οἷς διὰ τοῦ ἰθὺς θεόπτη οὐ νομοθέτης, ἀλλὰ καὶ νομοδότης θεὸς οὐ μόνον ἀπὸ πλάτης, ἀλλὰ ἀμαρτίας καὶ μολυσμοῦ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτοῦ λαὸν καθαρῶς ἐκίδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐκ τῶν ἀδέρμων συνοικισίων προσγενομένου βύπου ἀπαλλάξει: βουλόμενος καὶ μὴ καταρρυπαίνεσθαι τοῖς ἀπὸ τούτων μύσμασιν. Ἰδὲ καὶ περί αὐτῶν διαλαλῶν, ἐνομοθέτησεν ἀναλόγως τοῖς τότε παιδαγωγούμενοις, καθορίσας ὅνομασιν τίνων ἀπέχεσθαι, ἵνα μὴ ταῖς ἀδαιμονομαχίαις καταμυαίνωνται. Ἀναγινώσκωμεν γὰρ ἐν τῇ Λευιτικῇ (καρ. ιη', εἰσαίρη 3, καὶ ἐξῆς): Καὶ φυλάξετε πάντα τὰ προστάγματα μου καὶ πάντα τὰ κρίματα μου, καὶ ποιήσατε αὐτά: ἃ ποιήσατε αὐτὰ ἀνθρώπος, ζῆσεται. ἐν αὐτοῖς: ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Ἀνθρώπος ἀνθρώπος: πρὸς πάντα οἰκεῖον σαρκό: αὐτοῦ οὐ προσελεύσεται: ἀποκαλύψει: ἀσχημοσύνην. ἐγὼ κύριος. Ἀσχημοσύνην πατρός σου καὶ ἀσχημοσύνην μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις: μήτηρ γὰρ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην γυναικός πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις: ἀσχημοσύνη πατρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην τῆς ἀδελφῆς σου ἐκ πατρός σου ἢ ἐκ μητρός σου, ἐνδογενούς: ἢ γεγεννημένης: ἐξω, οὐκ ἀποκαλύψεις ἀσχημοσύνην αὐτῶν. Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς υἱοῦ σου ἢ θυγατρὸς θυγατρὸς σου, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν, ἐπὶ σὴ ἀσχημοσύνη ἐστίν. Ἀσχημοσύνην θυγατρὸς γυναικός πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις: ὁμοπατρία ἀδελφῆς σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις: οἰκεία γὰρ πατρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην ἀδελφῆς μητρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις: οἰκεία γὰρ μητρός σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην ἀδελφοῦ τοῦ πατρός σου οὐκ ἀποκαλύψεις, καὶ πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ οὐκ εἰσελεύσῃ: συγγενῆς γὰρ σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην νόμης σου οὐκ ἀποκαλύψεις: γυνὴ γὰρ υἱοῦ σου ἐστίν, οὐκ ἀποκαλύψεις: τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῆς. Ἀσχημοσύνην γυναικός ἀδελφοῦ σου οὐκ ἀποκαλύψεις: ἀσχημοσύνη γὰρ ἀδελφοῦ σου ἐστίν. Ἀσχημοσύνην γυναικός καὶ θυγατρὸς αὐτῆς οὐκ ἀποκαλύψεις: τὴν θυγατέρα τοῦ υἱοῦ αὐτῆς καὶ τὴν θυγατέρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς: οὐ λήψῃ ἀποκαλύψει: τὴν ἀσχημοσύνην αὐτῶν: οἰκεία: γὰρ σου εἰσὶν, ἀδέρμημα ἐστίν.

Ταῦτα μὲν καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ τοῦ προφήτου Μωυσέως καὶ περί συνοικισίων νομοθέτηται ταῖς πλάκαις Ἰσραηλitaῖς ἐκείνης, ὡς νηκίζουσι καὶ πα-

¹ λογικὸς B.

² τὰ τῶν B.

¹ om. B.

² ἐκείνης B.

βαγνυμένους κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, παιδαγω-
γὴν ἀποκαλύπτουσαν τὸν νόμον, καὶ τοῖς τῇ σαφὲς λα-
τρεύουσιν καὶ τοῖς τοῦ τύπου παραλαβούσιν. Ἡμῖν
δὲ τῇ νέῃ Ἰσραὴλ, τῇ ἐκ τῆς ἀγάπης, τοῖς φυγεῖν
μὲν τὴν οὐκίαν καὶ τοὺς τύπους, ἀξιώμενοι δὲ τῆς
χάριτος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς αὐτὴν
τὴν ἀλήθειαν ἔχουσι, τί ἄρα τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον
ἔχρην νομοθετῆσαι; Ἐνάγκη γὰρ ἦν τοῖς πάντα
ἀλλὰ εἰν τελειότητα χάριτι Χριστοῦ λαβόντες, καὶ
τὰ περὶ συνοικισίων ἀκριβέστερον παραλαβεῖν. Ἡμῖν,
ὡς πρέπει ἁγίοις, ἔδει μᾶλλον καὶ τὰ συνοικισί-
α ἐξακριβώσθαι καὶ τῶν σχετικῶν ἀφίστασθαι προ-
σώπων, ἐν οἷς καὶ ἀλαχίστη τις θεωρεῖται οικειότη-
πως γὰρ ἂν ἄλλως τὸ τοιοῦτο φρονῆσαι ἡμῖν γένοιτο,
ὅ ἐν τῇ παλαιᾷ νόμῳ τοσαύτης ἡξίωται τῆς φρο-
νίδος; Ἡ τοῖς μὲν ἀπέλειπεν ἔδει τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα
περὶ συνοικισίων νομοθετηθῆναι, ἡμῖν δὲ τοῖς ἐν
Χριστῷ τελείοις οὐδεμία ἦν χρεῖα περὶ τούτων. ἀλλ'
ἔδειν φέρεσθαι ὡς ἂν τύχη. Καὶ τίς μὴ ἐκστὰς τῶν
ἰδίων φρονῶν τολμήσῃ καὶ μὴ φιλῇ διανοίας τὸ
τοιοῦτο ὑπολαμβάνει; Διὸ καὶ οἱ θεοὶ ἀπόστολοι κα-
τέλιπον μὲν ἱκανὰ ἡμῖν περὶ τούτων γνωρίσματα ἐν
ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν δέλοις παρέδωκαν, ἀπείργοντες
πάντα ῥύπον καὶ μολυσμὸν τοῖς τῇ χριστιανικῇ
οἰκονομικῇ ἐνότητι. Ἡρνεῖα γὰρ, φησὶν ὁ
θεὸς ἀπόστολος, καὶ πᾶσα ἀκαθαρσία μὴ δὲ
ἐνομαζέσθαι ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει ἁγίοις
(πρὸς Ἑβραίους, κεφ. ε', εἰσ. γ'). Καὶ πάλιν Παρά-
γας τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὁ
κατὰ τὸν συνεσταλμένος ἐστίν, ἵνα καὶ οἱ
ἔχοντες γυναῖκας, ὡς μὴ ἔχοντες ὦσι (πρὸς
Κορινθίους, κεφ. γ', εἰσ. κθ'). Ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς
αὐτῶν κανόνι τὰ τῆς βασιμολογίας ἐν μέτρῳ ἐμφαίνον-
τες, τοῖς ἀθέμιτοις γάμοις τοὺς ὀρθοδόξους συμπλέκε-
σθαι ἀπαγορεύουσι.

Καίτοι τοίνυν καθόλου καὶ ἐν μέτρῳ τὰ περὶ
συνοικισίων ἐγγράφως ἡμῖν κατέλιπον, ὅπως μένοι
καὶ ἀγράφως πολλὰ πλείω περὶ τούτων τοῖς ἐκείνων
ἐκδέχοντες παρέδωκαν, καθὼς καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων
ἐν γένει τῆς ἐκκλησίας παραδόσεων ἐν τοῖς τῆς ἐρθε-
δόξου πίστεως ἡμῶν διὰ στόματος μέχρις ἡμῶν ἀλλη-
λεδιαδόχως λαλοῦσι. ἐφ' οἷς δὲ ἐγγράφως τε καὶ
ἀγράφως παραδοθέντες οἱ θεοφόροι πατέρες ἐπιστηρι-
ζόμενοι, δι' οἰκουμηνικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων ὡς περ
τὰ περὶ δογματικῆς θεολογίας ἀνέπτυξαν τε, ἐδίδαξαν
καὶ ἐκράνουν ῥοις καὶ κανόνισιν ἱεροῖς, οὕτω καὶ τὰ
ἀπορρόντα εἰς τὴν τῶν ἡθῶν εὐκοσμίαν καὶ χριστιανι-
κὴν πολιτείαν καὶ καθαρότητα διατάξαντο καὶ ἐνομο-
θέτησαν, ἐν οἷς εἰσι καὶ τὰ περὶ συνοικισίων, ἐπει-
κευόμενοι ἐπὶ τῇ πρώτῃ ἐκείνης βάσεως τοῦ
παλαιῶν νόμου τῆς ἐν τῇ λευτικῇ (κεφ. ιη', εἰσ. γ'),
καὶ ἐφ' ὧν καθόλου καὶ ἐν μέτρῳ οἱ θεοὶ ἀπόστολοι
περὶ τούτου ἐγγράφως ἐξέθεντο καὶ διέλαβον καὶ
ἀγράφως ἐριστικώτερον παρέδωκαν. τῆς γὰρ τῶν
ἐρθεδόξων χριστιανῶν ὀρθότητος περὶ τὰ τῆς πίστεως
ἐγὼματα προμηθεύμενοι καὶ τῆς περὶ τὴν τοῦ βίου
διαγωγῆς καὶ τὸ πολιτεῖα καθαρότητος αὐτῶν προ-
νοούντες, οὐ διέλιπον τὸ ἀνωθεν ἐκ παραδόσεως μέχρις
αὐτῶν καταλὼν ἔθος διακατέχοντες ἀναπτύσσειν ἐν
ἀγίῳ πνεύματι ἀκριβέστερον δι' ἱερῶν κανόνων πᾶν
τὸ περὶ οὗ ὁ λόγος, ἐπειδὴν χρεῖα ἐγένετο. Καθ' ἐν
δὲ τρόπον καὶ ἡ ἐν Νεκταριανῇ τοπικῇ σύνοδος,
ἀνωθεν παραλαβούσα, ἐν τῇ β' αὐτῆς κανόνι μέχρι
θανάτου ἐξωθεῖται τὴν δύο ἀδελφούς γήμισαν γυ-
ναῖκα, οὕτως ἐπὶ λέξεως λέγουσα. Γυνὴ, εἰ ἂν γήμη-
ται δύο ἀδελφοί, ἐξωθεῖσθαι μέχρι θανά-
του πλὴν ἐν τῇ θανάτῳ διὰ τὴν φιλα-
νθρωπίαν εἰποῦσα, ὡς ὑγιάνουσα λύσει τὸν
γάμον, ἔδει τὴν μετάνοιαν.

Ἡ ἀρεμία τούτοις καὶ ἄλλα ἐστὶν ἰδίῳ διαρρηθέντα
τε καὶ κανονισθέντα καὶ ὅτι ἄλλων κατὰ μέρος
ἀγίων πατέρων, ὡς περ καὶ παρὰ τοῦ οὐρανοφάντορος
Βασίλειου, ὅς γε καθόλου μὲν περὶ γάμου ἐν τῇ ἐπ'
αὐτοῦ κανόνι οὕτω φησὶν. Ἡ τῆς ἀπειρημένης
συγγενείας εἰς γάμον ἀνθρώπων οὐσας εἰς
εἰ φωραδαίη, ὡς ἐν ἀμαρτήματι ἀνθρώπων
γινόμενη, τὰ τῶν μοιχῶν ἐπιτίμια δέξεται,
διὰ τῆς ἀπειρημένης συγγενείας ἔνοσθαι γενικώτερον,
ὡς δοκεῖν, ὅσως τε ὁ παλαιὸς νόμος προηγουμένως
λάλεῖ καὶ ὅσα οἱ θεοὶ ἀπόστολοι ἐπομένως ἐγγράφως
τε καὶ ἀγράφως παρέδωκαν καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ θεο-
φόροι πατέρες, τοῖς ἰχνησιν ἐκείνων ἐπόμενοι, μέχρι
τοῦ κειμένου αὐτῶν ὀριστικώτερον περὶ γάμου διατάξαν.
ἐν μέτρῳ δὲ, ὁ αὐτὸς τύπος, φησὶν ἐν οἷς αὐτοῦ
κανόνι, καὶ περὶ τῶν τὰς νόμφας αὐτῶν
λαμβανόντων φυλάττεσθαι καὶ ἐν οἷς. Ὁ αὐ-
τὸς κρατεῖται τύπος καὶ ἐπὶ τῶν δύο ἀδελ-
φῶν λαμβανόντων εἰς συνοικισίον, εἰ καὶ
κατὰ διαφόρους χρόνους, καὶ ἐν τῇ κε' αὐτοῦ.
Περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν γαμουμένων ἡ ἀδελ-
φοῖς δύο γαμουμένων, ἐπιστολίδιον ἡμῖν
ἐκκαρπύνηται, οὗ τὸ ἀντίγραφον ἀπεστεί-
λαμέν σου τῇ εὐλαβείᾳ (τῇ Ἀμφιλοχίῳ ἐν τῇ
α' κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ). ὁ δὲ ἀδελφὸς ἰδίαν
γυναῖκα λαβών, οὐ πρότερον δεχθήσεται,
πρὶν ἀποσθῆναι αὐτῆς. Καὶ Τιμόθεος δὲ ὁ
Ἀλεξανδρείας ἐν α' ἐρωτῇ αὐτοῦ ἐρωτηθεὶς, εἰ
τις καλέσῃ κληρικὸν εἰς τὸ συζεῖσθαι γά-
μον, ἀκούσῃ δὲ τὸν γάμον παράνομον ἢ
θειογαμίαν ἦγουν ἀδελφὴν τελευταίως
γυναῖκος τὴν μέλλουσαν ζεύγυσθαι, εἰ
ὑπάρχει ἀκολουθήσαι ὁ κληρικὸς ἢ προ-
σφορὰν ποιῆσαι, ἀποκρίνεται. Ἀπαξ εἰπατε.
Ἐάν ἀκούσῃ ὁ κληρικὸς τὸν γάμον παρά-
νομον. Εἰ οὖν ὁ γάμος παράνομός ἐστιν, οὐκ
ὑπάρχει ὁ κληρικὸς κοινωνεῖν ἀμαρτίας
ἀλλοτρίαις. Ἐκ δὲ τῶν συνοδικῶν κανόνων ὡς
κοινωνία ἐκτιθέμεθα ἐπὶ τῶν αὐτῶν πράξεων ἐκ-
τείνετα τὸν νότον ἐκείνης οἰκουμηνικῆς συνόδου.
Τῆς θείας ἡμᾶς οὕτω σαφῶς ἐκδιδοσκου-
σης γραφῆς. «Οὐκ εἰσελεύσῃ πρὸς πάντα
οἰκίαν σαρκὸς σου ἀποκαλύψαι ἀσχημο-
σύνην αὐτοῦ», ὁ θεοφόρος Βασίλειος τινὰς
τῶν ἀπηγορευμένων γάμων ἐν τοῖς οἰκείαις
κανόνισιν ἀπηριθμήσατο, σιωπῇ τὰ πλείστα
παραδραμῶν καὶ κατ' ἀμφοτέρω κατασκευά-
σας ἡμῖν τὸ ὠφέλιμον. τὸ γὰρ τῶν κληρῶν
ὀνομασίῳν πλῆθος παραιτησάμενος, ὡς βλῇ
τὸν λόγον καταρρυπαῖν τοῖς ῥήμασι, τὰς
ἀκαθαρσίας διέλαβε, δι' ὧν περιεκτικῶς
ἡμῖν τοὺς παρανόμους γάμους ὑπέδειξεν.
Ἐπειδὴ δὲ τῇ τοιαύτῃ σιωπῇ καὶ τῇ ἀδια-
γνώστῃ τῆς τῶν ἀθέσμων γάμων ἀπαγορεύ-
σεως αὐτὴν ἡ φύσις συνέχευε, συνεξομεν
γυνώτερον τὰ περὶ τούτου ἐκθέσθαι, ὀρί-
ζοντες ἀπὸ τοῦ νόου, τὸν τῇ οἰκείᾳ ἀδελφῇ
πρὸς γάμου κοινωνίαν συναπτόμενον, ἢ πα-
τέρα καὶ υἱὸν μητρί καὶ θυγατρὶ, ἢ δύο
κόρυς ἀδελφαὶς πατέρα καὶ υἱόν, ἢ ἀδελ-
φοῖς δύο μητέρα καὶ θυγατέρα, ἢ ἀδελφούς
δύο υἱὸν ἀδελφαίς, ὑπὸ τὴν τῆς ἐπταετίας
πίπτειν κανόνα, ἀρισταμένων αὐτῶν προ-
δήλως τοῦ παρανόμου συνοικισίου.

Ἀλλὰ τί χρὴ λέγειν τὰ πάντα, ὅσα οἱ θεοὶ πα-
τέρες εἰρήκασιν περὶ συνοικισίων καὶ ἐγγράφως ἡμῖν
κατέλιπον, ἃ ἐπιλείπει ἡμᾶς ὁ χρόνος ἀπαριθμεῖν-
τας. Ἐπ' ἐκείνης γὰρ τῆς τοῦ παλαιοῦ νόμου βάσεως,
ὡς εἰρηται, καὶ ἐφ' ὧν οἱ πνευματικῶν ἀπόστολοι

om. B.

om. B. καὶ τοιαῦτα B.

om. B.

om. B.

om. B.

om. B.

ἐγγράφως καὶ ἀγράφως παρέδωκαν, οἱ τε τῶν οἰκου-
 μένων ἁγίων συνόδων θεοὶ πατέρες ἡμῶν, οἱ τε
 τῶν τοπικῶν καὶ κατὰ μέρος καὶ τῶν ἑκαστοῦ θεο-
 πνεύματος ἐπικοινωνοῦντες, πρὸς δὲ καὶ αἱ μετὰ ταῦτα
 κατὰ καιροὺς συγκροτηθεῖσαι τοπικαὶ ἱεραὶ σύνοδοι,
 ἀλληλοδιαδόχως τούτοις ἐπόμεναι, κατὰ πρόνοιαν τῆς
 ὑπὲρ τῶν ὀρθοδόξων ἀγνείας καὶ καθαρότητος τοῦς
 περὶ συνεισεσίων διαφόρους κανόνας ἐξέθεντο· μὴ
 βουλόμενοι γὰρ τοῖς συγγενικοῖς γάμοις μολύνεσθαι.
 Οἱ γὰρ πατέρες, πασι τοῦς νόμοις, τοῦς τῶν
 γάμων ἀθεμίτους, τοῦς μὲν δυνάμει βῆτοις
 διέστειλαν, τοῦς δὲ τῇ τῆς ἀκαθαρσίας
 ἐνόματι διαλαβόντες γενικῶς ἀφῆκαν καὶ
 παραιοῦσαν, τοῦ σεμνοῦ πάντως φροντί-
 ζοντες καὶ μὴ τῇ καθ' ἑκαστον ἐκθέσει τὴν
 γλῶτταν καταρρυπαίνειν ἀθέλοντες, συν-
 φεῖν δὲ τοῖς ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου λαγο-
 μένοις: „Πορνεία καὶ ἀκαθαρσία πάσα
 μὴ δὲ ἐνομαζέσθω ἐν ὑμῖν, καθὼς πρέπει
 ἁγίοις“, ἀποφαινόμενοι καὶ τῇ τῆς ἀκα-
 θαρσίας ἐνόματι πάσαν ἀθεμιτογὰμίαν καὶ
 ἀρρητοποιῶσαν περιλαμβάνοντες. Ἀλλ' εἰ καὶ
 τίνα σιωπῇ τετιμῆται, οὐ πάντως ἡ σιωπῇ
 τοῖς φιληθένοις ἐγένετο ἄδεια, ἀλλὰ καὶ
 αὐτοῖς τοῖς ἐπιτετραμμένοις τῶν γάμων ὁ
 νόμος οὐκ ἀφῆκε βραδίως ἐπιπηδᾶν· ἐπεὶ
 τοῖς γὰρ ἐν τοῖς γάμοις οὐτὸ ἐπιτετραμμένον
 μένον, ἀλλὰ καὶ τὸ εὐπρεπὲς δεῖ σκοπεῖν,
 κατὰ τὸν μέγαν Βασιλεῖον, τὸν καὶ τὰ βᾶθ
 τοῦ πνεύματος κατὰ τὴν θεολόγον φωνὴν
 ἐρευνῶντα, οὐ νόμος ἡ γλῶττα τῇ ἐκκλησίᾳ
 καὶ ὁ τῶν βῆματων πτόγγος θεόγραφος
 πλάκει, δακτύλῳ ἐγκεχαρμασμένος· θεοῦ ὁ
 δὲ ζῆτος ἑτέρον νομοθέτην ἐν τούτοις, οὐκ
 οἶδα, εἰ σὺ φρονοῦσιν οὗτος γὰρ εἶδος σωφρο-
 νείν· εἰ γὰρ μέγα πατήρ ἐπιτομον γνώρισμα
 παρεχόμενος, ἐν ᾧ τὰ τῶν ἀθεμίτων γάμων
 βραδίως τὸν νομίμων ἀποκρίθῃσεται, ἀποφαν-
 τικῶς λέγει· „Ἐν οἷς τὰ τοῦ γένους συγχέον-
 ται ἐνόματα, ἐν τούτοις ὁ γάμος ἀθέμιτος.“

Τοιούτοις οὖν γνωρίσμασι καὶ θεοπνεύματι τῶν
 πατέρων γνώμῃς ὡς ἀλλανθασίς κανόνισιν αἱ μετὰ
 ταῦτα τοπικαὶ ἱεραὶ σύνοδοι χρώμεναι, συνοδικαί·
 ψήφοις καὶ ἀποφάσεσιν ἐκάνονισαν περὶ πάντων τῶν
 συνεισεσίων, ἅπερ ἡ καθόλου ἀγία τοῦ Χριστοῦ ὀρ-
 θόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία διακρατεῖ καὶ διακατέχει
 ἀνωθεν μέχρι τῆς σήμερον καὶ μετασσεύεται ταῦτα
 οὐδέλως ἀνέχεται, τοσούτοις αἰῶσιν ἐπικυρωθέντα,
 κρατυνθέντα τε καὶ παγιωθέντα. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν
 τοῖς ἐσχάτοις τούτοις καιροῖς πολλοὶ τῶν ὀρθοδόξων
 χριστιανῶν, οἱ μὲν δι' ἀγνοίαν τῶν ἱερῶν νόμων, οἱ
 δὲ καὶ ἐπ' ἐλπίδι συγκατάθεως, σχέσις ἀθεμίτων
 συνεισεσίων συγκροτοῦντες, διαφόροις τρόποις τῆς
 ἐκκλησιαστικῆς ἀφύσεως ἐράξασθαι πραγματεύονται·
 τοῖς μὲν γὰρ ἐπιχείρημα καθίσταται, εἴπου τι κατὰ
 περίστασιν καὶ ἀνάγκην συνέβη προγεγονὸς κεκωλυ-
 μένου γάμου παράδειγμα· τοῖς δὲ καὶ διὰ τὸ ἐν τοῖς
 βᾶθοις ἀμφιρρεπὲς τοῦ νόμου ἀφορμὴ τῆς ἐπὶ τὸν
 προσεχῆ καὶ ἄγγος κεκωλυμένου βᾶθμον εὐσυγγνώστου
 εἶδαν οἰκονομίας· εἰσι δὲ οἱ καὶ πορρωτέρω τὸ ἀναι-
 δὲς προάγοντες καὶ πολλῶ τῷ θρόνῳ ἐπεμβαίνοντες
 καὶ ἀνευδριδίστως καὶ ἀθεοφύβως γενικὴν καὶ συστη-
 ματικὴν ἀνατροπὴν τῶν περὶ τοῦ γάμου ἱερῶν ἐκ-
 παφασμένων νόμων ἀπαιτοῦντες, καὶ εἰς μειώσεις καὶ
 καλοβώσεις τῶν τῆς συγγενείας βᾶθμων τὴν ἐκκλη-
 σιαστικὴν συγκατάθεσιν ἐμβαλόμενοι πρὸς ἀκώλυτον
 τῆς ἀναγωγῆς αἰμομιξίας ἐκτίλει, οὐ τί ἂν γένοιτο
 παρανομώτερον; εἰ γὰρ ἔθος τὸ τυχεῖν τῷ χρόνῳ
 παγιωθέν νόμος καθίσταται, πῶς ἔθος ἄγιον καὶ πρὸς

τὴν καθαρότητα τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύματος ἀπο-
 ρῶν καὶ διὰ τοσούτων αἰώνων κρατυνθὲν κινήθησ-
 ται; εἰ δὲ καὶ γνώμῃ τοσούτων ἁγίων ἀνδρῶν καὶ
 θεοφύρων πατέρων συνοδικῶς κεκύρωται καὶ κανόνι
 διησφαλισθῇ καὶ ἐπὶ τοσούτοις αἰῶσι παρὰ πάντας
 τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας διαμένῃ διατηρούμενον, πῶς
 οὐχὶ ἄπαν ἔχει τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχύν; τίς δ' οὐ-
 τω-τολμητῆς τε καὶ ἀντίθεος, ὥστε καταργῆσαι ἅπαν
 αὐτὸ; ὁ θεὸς νομοθέτης καὶ ἄπας τῶν θείων ἀν-
 δρῶν ὁ σύλλογος εὐσεβῶς διατάξεται καὶ ἡ τῶν πιστῶν
 ἐκκλησία ἐς θεὸν διαφυλάττειται· — διὰ ταῦτα ἡ με-
 τριότης ἡμῶν τοῖς ἀποστολικῶς καὶ συνοδικῶς ἐπο-
 μένῃ ἰχνησι καὶ τούτοις ἀπαρκαλίτως παρακολου-
 θήσας, ἔγνω κοινῇ συνδισκίφει, μὴ τε ὁμοφώνῃ
 γνώμῃ ἀπάντων τῶν ἐν βασιλευσὶ ἐνδριμούντων
 ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν, τῶν τε ἀγιωτάτων καὶ σεβασμιω-
 τάτων πατριαρχῶν, προκατόχων ἡμῶν, τοῦ κυρίου
 Κωνσταντίνου α' καὶ τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου β', τοῦ
 μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν ἱεροσολύ-
 μων κυρίου Ἀθανασίου καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱεροτά-
 των ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ
 λίαν ἀγαπητῶν καὶ περιπεθήτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ
 συλλειτουργῶν, τὸν παρόντα πατριαρχικὸν καὶ συνοδι-
 κὸν ἐκθέσθαι τόμον, ἐπικυρωθῆναι καὶ οἶοναι ἀνακαινί-
 ζοντα καὶ ἐπιστηρίζοντα τὰ ἑκκαλὰ περὶ τῶν βᾶθμων
 τῶν συνεισεσίων τεθεσπισμένα ὑπὸ τῆς ἀγίας ἡμῶν
 ἐκκλησίας καὶ μέχρι τοῦδε ἀλληλοδιαδόχως διενεργού-
 μενα, καὶ ἐν εἰδῇ προαναφωνήσεως ἀνακρύπτειν
 τοῖς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξοις ἀρχιερεῶσι, τοῖς τοῦ κλή-
 ρους ἅπασιν καὶ παντὶ τῷ χριστιανῶν πληρώματι, μη-
 δεμίαν ἔσεσθαι τοῦ λοιποῦ μηδὲ ἐλπίσαι συγκατάρασιν
 ἐν οὐδὲν κεκωλυμένῃ ἐντὶ παρὰ τῶν ἱερῶν νόμων
 συνεισεσίου βᾶθμῳ, εἴτε πρὶν καὶ ἐρωτηθέντος, εἴτε
 συνταλεσθῆναι πτόγγας. Ἐφ' ᾧ καὶ γράφοντες
 ὀριζόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύματι καὶ ἀποφαινόμεθα συν-
 οδικῶς, ἵνα ἡ περὶ τῶν γάμων ἀρχαιοτάτη καὶ θεο-
 δίδακτος καὶ δι' ἱερῶν οἰκουμένων συνόδων καὶ
 πατριαρχικῶν τόμων καὶ ἀποφάσεων ἐπικυρωθεῖσιν
 καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐπικυρωθῶσι καὶ ἐμπελισσομένη
 διτάξις ὑπάρχῃ ἀπαρκαλιῶς διενεργουμένη καὶ
 φυλαττομένη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ καὶ ἐς τὸ
 διηνεκὲς διασφίγγεται ἀπαρκαράκτος, καὶ οἱ περὶ
 βᾶθμολογίας τῶν γάμων κανόνες καὶ ἱεραὶ διατυπώ-
 σεις πάσης ἐνδεχομένης ἀνάγκης αἰωνίως ἐπικυρωθῶσι
 ἰσχυόντες· μένον γὰρ τίμιον γάμον γνωρίζομεν καὶ
 ἀποδεχόμεθα τὸν ἔννομον καὶ κατὰ τοὺς ἀποστολι-
 κούς καὶ συνοδικούς κανόνας τῶν θείων πατέρων
 ἡμῶν συναπτόμενον καὶ ὡς βίβαν ἀγαθὴν καὶ ὑπο-
 βάθραν γένους τιμίου καὶ εὐσεβοῦς λογίζομεθα, ὅπου
 δηλονότι ἡ συγγενικὴ βᾶθμολογία ἀκριβὴς καὶ ἀπαρ-
 ποιήτως φυλάττεται, ἦτοι εἰς μὲν τὴν ἐξ αἵματος συγ-
 γένειαν μέχρι τοῦ οὐδέου βᾶθμο, εἰς δὲ τὴν ἐξ
 ἀγχιστείας μέχρι τοῦ ἑκτου, καὶ εἰς τὴν ἐκ τριγενείας
 μέχρι τοῦ τετάρτου· ἐπὶ δὲ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος
 ὀρίζεται κατὰ βάθος ὁ οὐδεὶς κατὰ τὴν ἐξ αἵματος
 βᾶθμολογίαν, ἐπὶ ἡ κατὰ πνεῦμα οἰκειότης μεζῶν
 τῆς κατὰ σάρκα. Καὶ οὗτοι εἰσιν οἱ ἐσχάτοι ὅροι
 τῆς ἀκωλύτου τῶν νομίμων συνεισεσίων ἐκτέλεσεως·
 πάσαν δὲ ἄλλην γαμικὴν συνάφειαν, τοὺς ἐκτεθέντας
 βᾶθμους ὑπερπηθῶσαν καὶ τὴν κανονικὴν ταύτην
 βᾶθμολογίαν μὴ φυλάττουσαν, ὡς παράνομον ἀθεμι-
 τογὰμίαν καὶ αἰμομιξίαν καὶ τὸ σεμνοπρεπὲς τοῦ
 ἱεροῦ γάμου καθυβρίζουσιν ἀποστέρουσαν τοῖς ἔλοις
 καὶ τῇ ἀγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἀποκυλίσαν καὶ πόρρον τοῦ
 ὀρθοδόξου λαοῦ ἀπορρίπτεμεν καὶ ὡς ἀθέτον καὶ
 ἀταλεσιουργητὸν τὸ τοιοῦτον συνεισεσίων λογίζεσθαι
 ὀριζόμεθα, καὶ τοὺς παραβάτας καὶ τῶν ἱερῶν νόμων
 καταφρονετὰς ἐναντίους τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ὑπὸ
 τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐπανατεινόμενοις ἐπιτίμιοις
 ἐνέχουσιν ἀναγράφομεν καὶ ὑπευθύνους, μηδεμίαν τού-
 τῶν ἐφ' οὐδὲν λόγῳ καὶ ἀνάγκῃ οἰκονομίας ἢ
 παρρησίας (ἀπαγῆ) χώραν θαρροῦσης λαχεῖν. (Ὁθεν

¹ (Y. tomus Sisinii patriarchae apud Rhallii et Potli, Σύνοδος τῶν ἱερῶν κανόνων. τ. V (Athenis, 1865), p. 18.
² Eph. V, 8.

καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος πατριάρχης καὶ συνοδικὸς Ἀ
ἐξεδόθη τόμος, καταστρεφθεὶς καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς
καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, πρὸς κοι-
νήν τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων διαβεβαίωσιν.

Ἐν ἴτα: σωτηρίῳ, ἀμὲν, φεβρουαρίου ι'.

† Γρηγόριος ἄλφθ Θεοῦ πατριάρχης Κωνσταντινου-
πόλεως: ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀποβαίνεται.

† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κων-
στάντιος: α' ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποβαίνεται.

† ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Κων-
στάντιος β' ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποβαίνεται.

† ὁ Ἱεροσολύμων πατριάρχης Ἀθανάσιος ἐν Χριστῷ,
τῷ Θεῷ συναποβαίνεται.

† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.

† ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.

† ὁ Κυζίκου Ἀνθίμος.

† ὁ Νικομηδείας Ἀνθίμος.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.

† ὁ Λέρκων Γερμανός.

† ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.

† ὁ Ἀμασείας Καλλίνικος.

† ὁ Πιλαγώνειας Γεράσιμος.

† ὁ Κωνσταντινίου Ἀρτίμιος.

† ὁ Ἀθηνῶν Ἰερώνυμος.

† ὁ Σικεσίων Γαβριήλ.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE

a quibus Pseudoreformati iterum damnantur

1839 februario - martio.

Quae ante hos annos tres adversus Protestan-
tismi praecones per Orientem vagantes pluribus
verbis ediderat decreta, eadem, praesente Gregorio
patriarcha, breviter renovavit sacra synodus, duobus
editis epistolis, quarum una ad metropolitam Pru-
saeum in Bithynia, altera ad universos sedis oecum-
enicae antistites mittebatur. Illam e codice
patriarchali descriptam typis evulgavit Manuel
I. Gedeon in sylloge cui titulus: Κανονικαὶ διατάξεις,
t. II, p. 322-6: hanc memorati codicis ope repetiit
idem vir doctus, ibid., p. 287-92, cui princeps edi-
tio Gregorii ipsius cura adornata prorsus incognita
fuit. Novum enim calami in heterodoxos infensa-
simi fetum typis expresserat famosus ille patriarcha
in volumine illo perquam raro, iam supra a nobis
memorato, cui titulum praefixerat hunc: Πρακτικὰ
τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας περὶ βλα-
σφημίας τῶν συνοικισίων (Constantinopoli, 1839).
p. 182-8. Hanc, ut par est, non illam nequimus
editionem.

1.

Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μητροπολίτην Προύσης:
ἐπιταττέμενον συνοδικῶς, ἵνα ἀποβάλῃ τοὺς
διδασκάλους τῶν σχολῶν τῆς τε ἐν τῇ μητρο-
πόλει αὐτοῦ καὶ τῆς ἐν Παλαδάρφῳ, ἑλληνικῆς
καὶ ἀλληλοδιδακτικῆς, ὡς διαφθαρμένους,
ἀντεσαγομένων ἄλλων ὀρθοφρονούντων, καὶ
νὰ κατακάσῃ τοὺς ἐν αὐταῖς πύλας καὶ τὰ
βλάσφημα βιβλία ἐπὶ θεωρίᾳ πανδήμου.

† Γρηγόριος ἄλφθ Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Προύσης κτλ κύρ Χρύ-
σανθε κτλ. Μετὰ τὴν ἐν μητροπόλει τῆς Προύσης
ἀποκατάστασίν σου, πεπεισμένοι εἰς τὴν ἀγρυπνίαν
φροντίδα καὶ πνευματικὴν προστασίαν, ἣν κατὰ χρέος
ὀφείλεις νὰ καταβάλῃς ἀρχιεροπρεπῶς, προνοῶν καὶ
προφυλάττων τὸ θεῶν σοὶ ἐμπιστευθὲν λογικὸν τοῦ
Χριστοῦ ποίμνιον ἀπὸ τὰς διαφόρους ἐνέδρας: καὶ
ποικίλας ἐπιβουλὰς τῶν σμυρῶν τῆς ὀρθοδόξου
ἐκκλησίας πολέμων, μηχανωμένων τὰ πάντα πρὸς
ὀλεθρὸν τῶν πιστῶν, ἡμεῖς ἡμεῖς κατὰ τοῦτο καὶ
ἀμέμμενοι: ἀλλὰ μὲν ὅλβην τῆς καρδίας μας ἀκούοντες
καρ' ἐλπίδα πᾶσαν καὶ κληρονομοῦμενοι, ὅτι οἱ
Λουθηροκαθίβνοι, ἱρμαῖον εὐρόντες τὴν ἀκρὰν σου
ἀδιαφορίαν καὶ ἀμεριμνήσαν εἰς τὰ τοῦ ποιμνίου
σου, προάγονται γιγαντιαίως βήμασιν εἰς τὰ τοῦ
σκοποῦ των, διὰ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν διαφθείροντες:
δοσιμῶν τὴν ἀκακίαν αὐτῶν τῶν ὀρθοδόξων νεο-
λαίων, ἐξέστησαν ὅλως καὶ ἐπρήξαν ἐπὶ τῷ ἀπρο-
δοκίμῳ τοῦτ' ἀκούσματι: πρῶτον ὅσον ἀνεπαλόγη-
τον καθιστάνον τὴν ἀρχιεπισκοπὴν σου, τοσοῦτον και-
ρίως καταπιεστικὸν τὰ μητρικὰ σπλάγχνα τῆς κοι-
νῆς τῶν εὐσεβῶν μητρὸς, ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλη-

σίας, ἥτις πρὸς ἀκαλλυγὴν τῶν τέκνων τῆς ἀπὸ τῆς
ψυχροφύρου αὐτῶν πλάνης τοσοῦτος: κατέβαλεν ἀγῶ-
νας καὶ δοσιμῶν: ἀκύνως ἐπαγρυπνεῖ, διαφόρου
ματαρχομένη τρόπους εἰς τὸν πανταλὴ ἐξοστρακισμὸν
τῶν ψυχροφύρων τούτων λύκων, ὅπως ὡσαύτως: οὐδὲ
τὴν σὴν ἱερότητα λήληθε: διότι βεβαίως μετὰ θετικῶ-
τητα, ὅτι τοσοῦτον προήχθησαν τὰ τῶν Λουθηρο-
καθίβνων σχέδια αὐτόθι διενεργούμενα, ὥστε καὶ ἐν
τῇ ἐντὸς ἀκμῇ τῆς μητροπόλεως σου ἀλληλοδιδακ-
τικῇ σχολῇ εἰσέχθησαν πύλας τῶν Ἀμερικανῶν μὲ
ἐτεροδόξους διδασκάλους: καὶ ἀλαφροτάτη τῆς ἐπα-
ρτίου Μελέτης, ὅπου ἀναφέρονται καὶ βλασφημία:
κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν σύμμο-
λον τῆς πίστεως νεοθευμένον: καθότι: ὁ ἐν αὐτῇ
διδάσκαλος ἡγορήσθη ὅλως: παρὰ τοῦ αὐτόθι: κατο-
κοῦντο: Ἀμερικανοὺς, καθὼς ἔκαμεν ἀργυρωνήτους: καὶ
τὸν ἀλληλοδιδακτικὸν καὶ ἑλληνικὸν τοῦ Παλαδάρφου
καὶ Λεμιρδαίου: καὶ τὸ δὴ χεῖριστον, ὅτι ἐνφ' ἑνῇ
τῶν αὐτόθι: ὡς ἡμεῖς ὀρθοδόξων ἀλλήλων σε ἔκρινε
περὶ τῆς ἐν ταῖς σχολαῖς ταύταις διατρέχουσας λύμης
καὶ τῆς διαφθορᾶς τῶν διδασκάλων, παροτρυναντί:
σε εἰς τὰ πρὸς θεοφύλαξιν, ἡ ἱερότης σου ὅμως: οὐ
μόνον οὐδεμίαν ἔδωκε: προσοχὴν εἰς τὰς τοιαύτας
φρονίμους: χριστιανικὰς προτροπὰς: καὶ σωτηριώδεις
συμβουλὰς, ἀλλ' ὅλως ἀδιαφορῶν ἀθήκας διούλων
καταφύγον τὴν ἐπαρχίαν σου εἰς τοὺς λαοφύλους
αἰρετικούς καὶ τοὺς τούτων ὁπαδοὺς πεφωρημένους
ἀργυρωνήτους διδασκάλους, οὓς ἄλλοτε ὁ ὡς ἡμεῖς
προκατόχος σου μὲ τοσοῦτους ἀγῶνας καὶ κόπους
ἀπεσοφάρισαν αὐτόθεν. Πόσον ἐπ' αὐτοφύρῳ ἐναν-
τία δείκνυνται: τὰ τοιαῦτα εἰς τὰ ἀφαικτα ἱερὰ καὶ
οὐσιώδη ἀρχιερατικὰ χρεῖ σου καὶ εἰς τὰς ῥητὰς δια-
ταγὰς τῆς ἐκκλησίας, πολλὰς πανταχοῦ διασπαρ-
ισμένας, καὶ πόσον προφανέστατα ἀντίκεινται εἰς τὴν
ἀξιοχρεὴν αὐτῆς πρόνοιαν καὶ φροντίδα ὑπὲρ τῶν
ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων, πᾶς τις ἄλλος ἐκτὸς σου μό-
νου δύναται νὰ γνωρίσῃ, καθὼς ἐπίσης καὶ οἱ αἰῶ-
νοι: τῆς ἐκκλησίας προδιακρυχθείσας ἐπταί: νὰ
ἐπιστάσῃ κατ' αὐτῶν οἱ ἀπειθοῦντες τῶν ἀρχι-
ερῶν εἰς τὰς ψυχροφύλας καὶ σωτηριώδεις αὐτῆς
διαταγὰς. Ἀλλὰ πᾶς: εὖτα ταχέως ἡ ἱερότης σου
ἐλθόντων τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς κόπους, οὓς μετὰ
σοῦ ἡ ἐκκλησία ὑπόστη πρὸς ἐξολόθρευσιν τούτων
τῶν ἐπαρτίων Λουθηροκαθίβνων σχολῶν ἀπὸ τῆς
Σμύρνης; Πᾶς δὲν ἠθέλησεν νὰ βεβαιώσῃ τοῦ:
γενναίου: ἀγῶνα τοῦ προκατόχου σου διὰ τὴν παν-
ταλὴ αὐτόθεν ἐξόντωσιν τῶν ἐν ταῖς ἡμέραις σου
ἀναφανέντων Λουθηροκαθίβνων καὶ τῶν ὁπαδῶν αὐ-
τῶν διαφθαρμένων διδασκάλων, διὰ τὰ ἐκκληρώση
πραγματικῶς τὰ ἱερὰ αὐτοῦ καθήκοντα, ἀλλ' ὅς ὑπὸ
μανδρατόν καθεύδων πάντῃ ἀδιαφορεῖ: εἰς τὴν
διδάσκωσιν τοῦ ποιμνίου σου, ὑπάρ οὐ μὲλλεις ἀπο-
δοῦναι λόγον καὶ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς αὐτὸν

τὸν θεόν, καὶ ταῦτα, ἐν τῇ μητροπόλει σου, καὶ πλεονάζει ἡ ψυχολογία τῶν ἀκάκων πνευματικῶν τέκνων τῆς διαφθοράς. Τοῦτο οὐτ' ἡλπίσμεν ποτε ἐκ μέρους σου νὰ ἴδωμεν οὐδ' ἐπρονόημεν ὁλοῦς, ἀλλ' ἐκ τούναντίου καὶ πισποθήσῃ εἰχομεν εἰς τὴν διατήρησιν τῶν πνευματικῶν χρῶν σου ὡς πρὸς τὰ τοῦ λογικοῦ ποιμνίου σου, εἰδότες καὶ τὰ τῆς θρησκείας σου καὶ τὰ τοῦ διακαὸς ὕψους σου, ἀπερ' ἐπὶ τῇ ἐν Σμύρῃ ἀρχιερατείᾳ σου ὑπίζειας.

Ὅθεν μὴκέτι ἀνεχόμενοι τούτουθεν τὴν ἐκ τῆς ἀμαλείας σου ταύτης, καὶ ἀδιαφορίας διαφθορὰν τῶν ὀρθοδόξων αὐτόθι εἰς τὰ οὐσιωδέστερα τῆς πνευματικῆς, ῥητικῆς καὶ πολιτικῆς καταστάσεως αὐτῶν καὶ τὴν ἐκ τούτων ἐπιγιννομένην σοὶ μείζονα κατὰ κράν καὶ ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς, καὶ φειδόμενοι ἐκατέρων τῶν μερῶν, ποιμήνς τε καὶ ποιμνίου, ἰδοὺ γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα σφοδρῶς τῇ ἀρχιερωσύνῃ σου, ὅπως ἀμειψθῇ λαβεῖν αὐτὴν, ἀμέσως χωρὶς ἀναβολῆς καιροῦ ἐξετάσας ἀκριβῶς τὰ διαφθαρθέντα τόσον ἐν τῇ ἐντὸς τῆς μητροπόλεως σου ἀλληλοδιδασκτικῇ σχολῇ, ὅσον καὶ τὰ ἐν ταῖς κατὰ τὸ Παλαιῶν καὶ Λεμερῶν ἀλληλοδιδασκτικῇ τε καὶ ἐκκλησιαστικῇ σχολῇ, καὶ πληροφωρηθεὶς τὰ τε περὶ τῶν διεφθαρμένων διδασκάλων καὶ τὰ περὶ τῶν εἰσαχθέντων πινάκων, τε καὶ διαφόρων νεοθευμένων βιβλίων, τοὺς μὲν διδασκάλους, ὡς ἀργυρωήτους, λομώμενας καὶ ψυχολογίας, ἀποβάλλης καὶ ἀποσκορακίσῃς αὐτοὺς, ἀντιστοιχομένους ἄλλων ἀνυπόπτων καὶ ὀρθοφρονούντων. τὰ δὲ ἐπάρματα καὶ κατὰ κράν βιβλία καὶ τοὺς πινάκας αἴρων ἀπὸ τῶν ῥηθέντων σχολείων κατακαύσῃς πανδήμως, ἵνα μὴ καὶ αὐτοὶ ἐν χρόνῳ γινόμενα παραίτια ψυχικῆς λύμης ἀποκαθίστανται. Ταῦτα κοινῇ γνώμῃ καὶ ἀποφάσει ἐκρινθέντα ἐπιτάττοντες τῇ ἐρετῇ σου ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα ὡς οὐδὲν, τε τάχιον διενεργήσῃς κατὰ τὸ ἀπαρά-
 τῃτον χρέος σου, ἀπεκδεχόμεθα ὅσον οὕτω τὴν περὶ τούτων ἀποτελεσματικὴν ἀπόκρισιν σου πρὸς ἡσυχίαν τῶν πνευμάτων μας καὶ πρὸς ἀπολογίαν ἐνώπιον θεοῦ καὶ αὐτῆς τῆς θεότητος ἐφ' ἡμᾶς ταταγμένης κραταίας καὶ ἀγνότητος βασιλείας, εἰς οὗς καὶ ἐνοχοὶ ἀποκαθιστάμεθα, ἐὰν ἀμελῶς περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, ὡς θρησκευτικῶς καὶ πολιτικῶς οὐσιώδεις θεωρούμενον, προσεσχεθώμεν· ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις κτλ.

Ἐν ἑτῇ σωτηρίῳ, ἀμὲν, φεβρουαρίου κδ'.

- + ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφεός.
- + ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνθίμος.
- + ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.
- + ὁ Κιζίκου Ἀνθίμος.
- + ὁ Νικομηδείας Ἀνθίμος.
- + ὁ Χαλκηδόνος Γερθέσιος.
- + ὁ Δέρκων Γερμανός.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Μελέτιος.
- + ὁ Πελαγονίας Γεράσιμος.
- + ὁ Ἀθηνῶν Γερώνυμος.
- + ὁ Σκοπίων Γαβριήλ.

2.

Κατὰ τῆς εἰς τὸ ἀπλοῦν μεταφράσεως τῶν ἁγίων γραφῶν.

- + Γρηγόριος ἑπίσκοπος θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.
- + Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ ὑποκαίμενοι ἱερωτάτοι μητροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῆτο! ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμότεροι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ δούλωτοι ἱερομόναχοι, τίμιοι προσώπτες καὶ πρόκριτοι, καὶ λοιποὶ ἀπαξίαντες ἐυλογημένοι χριστιανοὶ ἐκείνης ἐπαρχίας, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπῆτὰ τῆς ἡμῶν μετρί-
 τητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Ἐκ πολλῶν ἐγίνοντο γνωστοὶ τοῖς πάνσι οἱ σήμε-
 ρινὸι αἵρετικοί, οἱ τοῦ λευθέρου καὶ τοῦ Καλβίνου
 ἑκείνοι, μὴ δογῇ ἐρμηνὴν πρὸς πολλοὺς κατὰ τῆς ἡμετέ-
 ρας ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐφώρτισαν καὶ
 μὴ οἷας μύριαι μηχαναὶ καὶ δολιότητες ἠγωνίσθησαν
 νὰ μολύνωσι τὴν ἱερὰν ἡμῶν θρησκείαν, νὰ διαφθεί-
 ρωσι τὰ φρονήματα καὶ ἡθῆ τῶν ὀρθοδόξων καὶ νὰ
 καταβυθίσωσιν αὐτοὺς εἰς τὰ βάραθρα τῆς αἵρέσεως
 καὶ ἀπωλείας. Αὐτὰ ταῦτα καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ
 ἐκκλησία πραγματικῶς γνώρισεν, καὶ προνοήσας
 κατὰ τὸ ἀπαραίτητον αὐτῇ· χρέος ὑπὲρ τῶν ὀρθο-
 δόξων λαῶν τῆς, ἐνταῦθα πρὸς τοὺς ἐκ τῶν καὶ ἐπεί-
 κεινα διὰ τῆς πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους ἐν
 τόποις ἐκδοθείσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγ-
 κυκλίου ἐπιστολῆς νὰ διασαλίσῃ γνωστοποιήσας εἰς
 ὅλα τὰ ὀρθόδοξα αὐτῆς τέκνα τὰς αἱρέσεις τῶν ἡνω-
 τέρων τούτων αἵρετικῶν, τὴν διαφθορὰν καὶ πονηρίαν
 τῶν αὐτῶν αἱρεσιάρχων, τὰ ἐλέθρια ἀποτελέσματα
 τῆς φθοροποιῶς αὐτῶν διδασκαλίας εἰς ἔλους ἐν γέ-
 νει τοὺς χριστιανικοὺς λαοὺς καὶ τὴν γενικὴν ἀνω-
 λειαν καὶ ἀνταρσίαν κατὰ τῶν ἐννόμων ἐκκλησιαστι-
 κῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, ἐγλοποιήσας συγχρόνως
 καὶ τοὺς τρόπους, τοὺς δόλους, τὰς ἐπιβουλὰς καὶ τὰ
 διάφορα μηχανήματα, δι' ὧν ἀγωνίζονται νὰ ὑπο-
 σκαλίσωσι λαθραίως καὶ λεληθότως τοὺς ὀρθοδόξους,
 τὰ κακέρουλα αὐτῶν σχολεία, ἀπερ' ἐπ' αὐτῇ τούτῃ
 ἐν διαφόροις μέρεσιν ἐσύστησαν, τοὺς ἀργυρωήτους
 διδασκάλους, οὓς ἐκ τῶν διεφθαρμένων ἡμογενῶν
 μας ἐπέλεξαν, τὰ βιβλία καὶ βιβλίδια, ἀπερ' ἐν
 Μεσίτῃ καὶ ἐν ἄλλαις αὐτῶν τυπογραφίαις τυπώ-
 σαντες, ὥρεα ἐν πανταχοῦ διάσπειραν, καὶ ὅσα μύρια
 ἄλλα ὡς πρὸς τοιοῦτον ἐλέθριον τέλος σατανικῶς
 ἐφεύρον, ἀπερ' κατ' ἐκτασιν σταντορίας διεκρύβαν,
 ἐκπληροῦσα καθήκοντα ἱερά, καὶ πρὸς μὲν τοὺς ἀπαν-
 ταχοῦ ὀρθοδόξους ἀρχιερεῖς ὑπαγορεύσας τὰς ἀναγ-
 καίας ἐδηγίας, ἵνα προφυλάξωσι τὰ ἐαυτῶν ποιμνία
 ἀπὸ τῶν ἐπικείμενων κινδύνων, πρὸς δὲ τοὺς ὀρθο-
 δόξους λαοὺς δοῦσα τὰς καταλλήλους συμβουλὰς, ἵνα
 προσασφαλίσωσιν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν τοιούτων ἐλεθρίων,
 καὶ τοὺς ὁπόσοις τῆς εὐθείας ὁδοῦ ἀποπλανηθέντες
 παρὰ τῶν τοιούτων λαοπλάνων μὴ μητρικὴν εὐε-
 στοργίαν εἰς τὴν ἀλήθειαν ἀνακαλέσασιν. Ἀλλὰ μ'
 ὅλας ταύτας τὰς προγεγονυίας διακηρύξεις, βλέποντες
 ἐπὶ οὗτοι οἱ ἄχθοι τῆς ἡμετέρας πίστεως οὐ μόνον
 οὐκ ἐπαύσαντο ἐνεδρεύοντες καὶ ἐπιβουλεύοντες τὰ
 γνήσια τῆς ἐκκλησίας τέκνα, ἀλλὰ καὶ μὴ πλείονα
 ἀναίδιαν μετέρχονται τὰ πονηρὰ αὐτῶν σχέδια,
 μετασχηματίζεσθαι μύριοις τρόποις εἰς διαφόρους
 μορφάς, διελθόντες τοὺς ἀκάκους καὶ ἀφελεστέρους,
 ἀπατώντας δολερῶς τοὺς ὀρθοδόξους, συσχεφάντες
 τοὺς ὑγλωτὰς ποιμένας καὶ διδασκάλους, διαβάλ-
 λοντες παντοιοτρόπως τὰ αὐτῶν ἐπιχειρήματα πρὸς
 ἀνατροπὴν τῶν πονηριῶν τῶν, καταπατοῦντες ἐν ἐν-
 λόγῳ ἀνευθυνότατος καὶ ἀνακαλυμμένην προσώπων
 τὰ δικαιώματα τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπαρβαίνοντες ὡς
 λυκοὶ ἀρπαγῆς εἰς τὰ ἡμέτερα ὀρθόδοξα ποιμνία,
 ἀναγκαζόμεθα πάλιν νὰ ὑφώσωμεν τὴν φωνὴν καὶ
 διὰ τῆς παρούσης ἐκκλησιαστικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγ-
 κυκλίου ἐπιστολῆς νὰ ἀνακαλέσωμεν εἰς τὴν μνή-
 μην ἀπάντων τῶν ὀρθοδόξων, ποιμνίων τε καὶ
 λαῶν, ὅσα καὶ διὰ τῆς προλαβούσης ἐπιστομῆς δι-
 ακηρύξαμεν.

Καὶ ἐπὶ κοινῇ καὶ συνοδικῇ διαγνώσει τῶν περὶ
 ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν
 ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῆτων καὶ περιποθήτων ἡμῶν
 ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, γράφοντες ἀφορισμένα
 καὶ παρὰ γὰρ ἐκκλησιαστικῶν καὶ συνοδικῶν ἐκφρα-
 σῶν μὲν σύμπαντες οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ
 πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ ὑπο-
 καίμενοι ὀρθόδοξοι ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς, οἱ παρὰ
 τοῦ ἁγίου πνεύματος ταθέντες ποιμνίαν τὴν ἐκκλη-
 σίαν τοῦ Χριστοῦ, ἀναγκασθέντες εἰς τὴν ὁμῶν αὐτῶν
 μνήμην, ὅσα εἰς πλάτος περὶ τοῦ ἀντικείμενου τοῦτου
 90°

SYNODI ATHENIENSES ET CONSTANTINOPOLITANAE

in causa Theophili Cairis celebratae

1839-41.

Thomas Cairis, patre Nicolao, matre Aemina, Campane in insula Andro natus die 19 Octobris 1784, primus falsas Deistarum qui dicuntur persuasiones in Graeciam vix Turcarum iugo solutam innoxit. In florentissimo tunc Cydoniorum (turcice *Afoali*) gymnasio tyrocinium mitioris litteraturae posuit, simul philosophiae elementa didicit a Gregorio Saraphe, atque etiam mathematica et physica Benjamin Lesbio praeceptore attigit. Sacro diaconatus ordine initiatus, Thomae nomine in Theophilum pro Graecorum more mutato, Pisam primum, postea Lutetiam Parisiorum profectus est, maiorem in litteris rebusque philosophicis eruditionem comparaturus. Christiana fide interim amissa, etsi a Dionysio comite de Frayssinous, cuius collationes pro vera religione tuenda frequentabat, prohibitus est ne in materialismum quem vocant collaberetur, tamen solam Deistarum, qui duce tantum ratione Deum esse confitentur, doctrinam sibi adiecit. Anno 1810 redux in patriam, quam abhinc octennium reliquerat, mercede apud Smyrnenses, moxque apud Cydonios suos accitus, ibi cum mathematica tum physica publicis explanationibus illustravit. Perstrepente bello Graecos inter et Turcas, pro suis strenue decertavit. Sacerdos factus aetatis suae anno tricesimo, novum opus aggressus est, cui absolvendo et amplificando per reliquum vitae tempus elaboravit. Id enim sibi proposuerat, ut in insula Andro amplum erigeret orphanotropheum, ubi pueri parentibus orbi doctrina ac religione erudirentur. Aedificia feliciter absolutis anno circiter 1835, instituendae iuventuti totus incubuit. At minus commodi sermones in vulgus statim sparguntur: ieiunia ab ecclesia instituta parum curari, preces quotidianas prorsus omitti, Cairis discipulos de universa rerum natura non aequae sentire ac reliqui christiani, immo aperte profiteri, sexcentos animas esse mundos, in quibus alii homines ratione praediti vitam agant; codices etiam ab eisdem discipulis circumferri hoc praenotato titulo: Θεολογία vel Σημειώσεις εἰς τὴν Θεολογίαν, in quibus ecclesiae dogmata ac mysteria pessumdentur, sacra scriptura habeatur ut liber a solis hominibus confectus; immo, reiecto in computandis diebus pristino hebdomadis usu, decadas instaurari ad exemplum Gallorum recentiorum, novamque temporum duci rationem non a Christo nato, sed ab anno 1801, quo Theophilus Cairis Europam peragrarare coeperat, in persolvendis summo numini precibus decimo quoquo die, non sermonem adhiberi vulgarem, sed dorica dialecto uti, ex quo fiat ut qui prius rerum omnium ποιητής ac συντηρητής, iam ποταὶς ac συνταρατὶς dicatur Deus: eiusdem ministri non sacerdotes, sed θεῖοι nuncupentur.

His omnibus auditis, sacra synodus Atheniensis, cui summum competeat ius christianam religionem servandi integram, praesertim in instituenda iuventute, ex articulo 11 publicae legis die 4 augusti 1833 conditae, missa ad Cairis epistola die 20 iulii 1839, fidei professionem ab eo dari iussit. Respondit ille die 7 augusti mensis, dogmaticae theologiae parum se studuisse, impari proinde esse qui de rebus sibi incognitis sermonem instituat. Responsionem minus idoneam existimans synodus, per epistolam die 25 augusti datam fidei professionem iterum postulavit. Rem non penitus abnuvit

A Cairis, diem tamen ad mensem usque martium sibi prorogari ad exhibendum fidei libellum rogavit: multa caeterum addidit verba, ex quibus intelligere pronum erat, eum a sententia nunquam recessurum. Interim a Gregorio patriarcha Constantinopolitano severissimae evulgantur litterae adversus *Theosebismum* seu religiosum systema a Cairis inventum. Quapropter synodi Atheniensis iussu Cairis a militibus comprehensus Athenasque adductus, atque ad iudicium coactus die 21 octobris, nec quicquam a sententia passus est amoveri. Qua de causa in insulam Sciathum relegatus die 28 octobris, in Theram insulam die 17 novembris translatus est, ubi in monasterio sancti Eliae vitam aliquandiu egit. Cum autem, vel operam navante amicissimo viro Th. Pharnakide, dicta retexere prorsus abnueret, sacro munere amotus excommunicatione maiori multatus est; a gubernio tamen impetravit, ut, patria relicta, per Europam liberum iter susciperet. At vel ab anno 1844 ad suos redux, mutata apud Graecos civilis constitutionis forma, in Coletti, rerum publicarum moderatoris virique sibi olim amicissimi, fidem et amicitiam se contulit, a quo illud etiam impetravit, ut in Andrum insulam redire sibi permitteretur. Moritur paulo post Coletti, summum illud Cairis praesidium (1847): cumque nihilominus maiori quam antea petulantia *Theosebismi* disciplinam publicis explanaret (Cairis, ad iudicium iterum vocatus, in vincula coniectus est die 21 decembris 1852, ubi mense nondum elapso misere vitam finivit die 12 ianuarii 1853, Graeciae recentioris alter Socrates a suis nuncupatus.

Plurima sane scripsit, ex quibus pauca in publicam prodierunt lucem. Quattuor mihi praesto fuere volumina, videlicet: 1° Γνωστικὴ, ἡ τῶν τοῦ ἀνθρώπου γνώσεων σύντομος; εκθέσις ὑπο Θεοφίλου Καίρη ἐπισκόπου Σ. Γλαυκωπίδου. [Figura cum verbis: Θεὸν σεβέσθω.] Ἐν Ἀθῆναις, 1849. In-8°, 8' + 92 p. — 2° Στοιχεῖα φιλοσοφίας, ἡ τῶν περὶ τὰ οὐκ ἀνεκχώτερον θεωρουμένων τὰ στοιχεῖα διδασκαλίας. Εἰσαγωγή ὑπὸ Θεοφίλου Καίρη ἐπισκόπου Σ. Γλαυκωπίδου. [Eadem ac supra figura.] Ἐν Ἀθῆναις, τυποεῖς Δ. Εἰρηνίδου καὶ συντροφίας (κατὰ τὴν ὁδὸν Ἑρμοῦ, Ἀριθ. 19), 1851. In-8°, 15' + 128 p. — 3° Θεοσεβίων προσευχαί, καὶ ἑτέρα ἀσματα. Ἐκδόσις δευτέρα. [Eadem ac supra figura.] Ἐν Λονδίνῳ. 1851. In-24, 90 + 54 p. — 4° Μερὸς τῆς ἐκφωνήσεως ομιλίας ὑπο Θεοφίλου Καίρη εἰς τὸ ἐν Ἀγδρῇ ὀρφανοτροφείῳ κατὰ τὸ τέλος τῆς σειρας τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων μαθημάτων. [Figura.] Ἐν Ἑρμούπολει, ἐκ τῆς τυπογραφίας Γ. Μαλισταγοῦ. 1839. In-8°, 28 p.

His breviter pro more praehabitis, ad ipsa progrediendum documenta. Non singula quidem exhibebimus, sed ea tantum quae publica auctoritate edita, inter synodalia decreta non immerito adnumeranda visa sunt. Horum maiorem partem suppeditavit Constantinus presbyter et oeconomus ab Oeconomis, vir Cairi intensissimus, in opere post auctoris mortem evulgato: Τὰ σφύσματα ἐκκλησιαστικῆς συγγραμμάτων, t. II (Athenis, 1864), p. 399 sqq. Caetera ex ipsis principibus editionibus repraesentabuntur.

SYNODUS ATHENIENSIS THEOPHILO CAIRI*

1839 iulii 10.

Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἱερὰ σύνοδος Ἀρθόδοξος ἡμῶν πίστες· καὶ ἀντὶ τούτων εἰσάγει θεὸν τοῦ βασιλείου πρὸς τὸν ἑλλογιώτατον διδασκαλὸν κ. Θεόφιλον Καττήν.

Ἀσπαζομένη πάντοτε τὴν ἀληθὴ παιδείαν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὡς τὸ πρῶτον ἀπάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ τιμαριώτατον μέσον εἰς τὴν κατὰ τὸν ψευδοσάββαν αἵρέσεων ὑπεράσπισιν τῆς ἀληθείας τοῦ θεοῦ δόγματος καὶ καθόλου συμβάλλουσαν εἰς τὴν ἐνδραχμένην ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ εὐχεμένη καὶ διενεργήσασα ἀενάως τὰ πρὸς στήριγμὸν καὶ πρόβον αὐτῆς, ἔχει μετὰ μεγάλην χαρὰν, βλέπουσα μετὰ τῶν παπαιδευμένων τοῦ ἔθνους ἀγωνιζόμενον καὶ τὸν κατὰ πνεῦμα αὐτῆς υἱὸν Θεόφιλον τὸν ἀγῶνα τὸν καλόν, καὶ σπεύδοντα ἐλαίς δυνάμεσιν εἰς τὴν ἐκδόσιν καὶ τὴν ἀπλάσιασιν ἀγαθοῦ τοῦτοῦ.

Ἀλλ' ἐν ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἔχει μετὰ τὴν τοιαύτην χαρὰν διὰ τοὺς νέους ἀγῶνας ἀνδρὸς τοιοῦτου, ὡς περιμένοντα ἐξ αὐτῶν καρποὺς εὐαρίστους καὶ πρὸς τὸν θεὸν καὶ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον κοινωσίαν, αἵφνης καὶ παρὰ προσδοκίαν πᾶσαν ἤκουσεν ἄκουσμα φθόσας εἰς τὰς ἀκράς τῆς ἐκ φύσεως πάντῃ λυπηρὸν καὶ φρικτὸν, ὅτι ὁ μετὰ τῶν διακεκριμένων κληρικῶν συναριθμούμενος καὶ παρὰ πάντων τιμώμενος τῶν ἁγιογμένων, ὁ καθηγητὴς τῆς ἀκραιφνούς φιλοσοφίας καὶ διδασκαλὸς ζῆλωτης τῆς ἀληθοῦς παιδείας, ὁ εὐσεβὴς καὶ φιλόχριστος Θεόφιλος, ἀποπλανηθεὶς εἰς τὸ χάος τῆς ἀπειροτάτης ἀπίστεως, διδάσκει· βλάσφημον ἀνυπαρξίαν, ἀπαγε! κατὰ τῆς ἀγίας καὶ ἐπουσιῆς καὶ ἀδικαιρέτου τριάδος, κατὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, κατὰ τῆς πανάγνου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, κατὰ τῆς μελλούσης κρίσεως καὶ τῆς αἰωνίου μακαριότητος καὶ ἀτελευτήτου κολάσεως, κατὰ τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ κατὰ τῶν ἱερῶν τελετῶν καὶ προσευχῶν, κατὰ τῶν θείων γραφῶν καὶ τῶν οἰκουμένων καὶ τοπικῶν ἁγίων συνόδων, κατὰ τῶν ἁγίων, κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, κατὰ τῶν νηστειῶν, καὶ καθ' ὅλων ἐν γένει τῶν λοιπῶν, ἐφ' ὧν ὁκοδοῦνται ἡ ἀγία καὶ

2.

THEOPHILUS CAIRÉS SYNODO ATHENIENSI**

1839 augusti 7.

Πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἐάν ἤμην ἀληθῶς πεπαιγμένος, μόντῃ ἢ ἀπὸ 10 ἰουλίου σταλείσα πρὸς ἐμὲ καὶ κατὰ τὴν 28 τοῦ αὐτοῦ ληφθεῖσα σεβαστὴ μοι τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐπιστολὴ ἔδυνάτο ἐκ τῆς πλάνης νὰ μὲ ἐπιστρέψῃ καὶ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν νὰ μὲ ἐπαναγάγῃ.

Ποίᾳ διαφορᾷ μετὰ τῆς ἐπιστολῆς ταύτης, ἐν ἣ ἴσχυται ἀληθῆς καὶ ἀνυπόκριτος τῆς παιδείας ζῆλος, ἀληθῆς καὶ ἀνυπόκριτος φιλοστόργου μητρὸς πρὸς τὸν ὡς πλανηθέντα νομιζόμενον υἱὸν στοργῇ καὶ τῆς ἀπὸ Σύρας μὲν ἀνωνύμως σταλείσης, ἄλλοθι δὲ, ὡς φαίνεται, ἐπίτηδες ἀνυπόκριτος καὶ ἀνορθογράφως γραφείσης, ἐν ἣ ἀφ' οὗ λέγονται τόσα κατ' ἐμὸν, προστίθεται προσέτι, ὅτι ὡς ἀθετοῦνται τὰ πατρῷα δόγματα θέλουν μὲ βολοφονήσαι!

Νομίζουσιν ἴσως οἱ γράφοντες τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ὅτι τὸ πολυτιμώτερον εἰς τὸν ἄνθρωπον πρᾶγμα εἶναι ἡ ζωὴ καὶ τὸ τρομερώτερον ἢ ἐκ τῆς ζωῆς ἀφαίρεσις, καὶ οὐχὶ τοῦ συνειδήτος ἡ ἀθέτησις καὶ καταπάτησις;

Ἀλλὰ χάρις εἰς τὸν δοτῆρα ὅλων τῶν ἀγαθῶν· ὁ Ἑλλῆν σήμεραν ἤλκεθ' ἵνα ἔχῃ ἐκκλησίαν καὶ ἱερὰν

Τὸ ἄκουσμα τοῦτο ὅσον εἶναι λυπηρὸν καὶ φρικτὸν, ὡς ὅσον ἀφ' ἐτέρου θεωρεῖται ἀπίστευτον, καθ' ὅ ἀναφέρεται κατὰ τοῦ ἀτόμου τῆς ἑλλογιότητος σου, ὡς ἀπᾶν καὶ εἰς τὰ φιλοσοφικὰ φῶτά σου καὶ εἰς τὴν μέχρι τῆς ἀνοίξεως τοῦ ὀφθαλμοτροφεῖο σου ἀδιάβλητον ἐπὶ δυσσεβεῖα διαγωγήν σου.

Ἀλλ' ἐπειδὴ φθόσας ἡ φύσις καθήκοντος τῆς ἑλλογιότητος σου, περιέψασα τοσοῦτον θλιβεράν ἀνταρσίαν κατὰ τῶν πατρῶων ἱερῶν δογμάτων, ἐπειδὴ καὶ πολλοὶ τῶν μαθητῶν σου περιερχόμενοι διασπείρουσι περὶ τούτου πολλὰ καὶ θεινὰ, καὶ προβάλλοντες τὰς ἐλεθρίους αὐτῶν δοξασίας, ἀναφέρουσιν αὐτὰς εἰς τὴν ὑμετέραν διδασκαλίαν, ἡ σύνοδος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, μὴ δυναμένη κατὰ τὸ ἱερὸν χρέος ν' ἀποφύγῃ τὴν ἔρευναν τῆς τοιαύτης φύσεως, καὶ πολὺ περισσώτερον καθόσον αὐτὴ διεδόθη, προσβάλλουσα ἀνθρώπων κληρικῶν καὶ τῆς ὀρθοδόξου νεολαίας διδασκαλόν, προσκαλεῖ τὴν ἑλλογιότητά σου ν' ἀπαντήσῃς πρὸς αὐτὴν περὶ τῶν εἰρημένων κατὰ σοὺ διαφημισθέντων, διευθύνων συνάμα μὲ τὴν ἀπάντησίν σου καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεώς σου, πρὸς ἐξέλεξιν τῶν διαδοσάντων τὴν τοιαύτην βλάσφημον φύσιν κατὰ τῆς ἑλλογιότητος σου.

Ἐν Ἀθῆναις, τὴν 10 ἰουλίου 1839.

Ὁ Κυνοργίας Διονύσιος πρέσβης. Ὁ Ἰγέρης Γεράσιμος. Ὁ Σαλαζίας Θεοδώρητος. Ὁ πρῶτος Ἡλείας Ἰωάννης. Ὁ Φωκίδης Νεόφυτος.

(Τ. Σ.) Ὁ γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης.

* Oeconomus, t. cit., p. 407-9.

** Oeconomus, t. cit., p. 410-2.

Ὡς μὴ διδάσκων λοιπὸν δογματικὴν θεολογίαν, ἀνέλαβον οὐτε ἦτον δυνατόν νὰ λάβω ἀφορμὴν νὰ ἐμὴλθω οὐτε περὶ ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαιρέτου τριάδος, οὐτε περὶ οὐθενὸς ἄλλου τῶν ὅσα διαλαμβάνει ἡ πρὸς ἐμὲ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἐπιστολή. Εἰς τὴν θρησκευτικὴν δὲ μόνον ἐξιστόρησα τὰ θεὰ δόγματα καὶ τὰ ἱερὰ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας μυστήρια.

Εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὅμως εἶχον αἰτίαν νὰ διδάξω περὶ ὑπάρξεως θεοῦ, περὶ ἀθανασίας ψυχῆς, ν' ἀποδείξω ὅτι, διὰ τὴν ἐπιτύχην ὁ ἄνθρωπος τὸν σκοπὸν, διὰ τὸν ὁποῖον ἐπλάσθη, πρέπει νὰ ζῇ συμφῶνως μὲ τοῦ ὀφίστου τὸ πανάγιον θέλημα, καὶ ὅτι ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ ὑπάρχῃ κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις· διότι μόνος ὁ ἐπὶ ζῶν καρδίας καὶ νεφροῦ· καὶ ἡζυγός· καὶ θύναται νὰ κρίνῃ καὶ νὰ δικαιῶν τὸν ἄνθρωπον.

Περὶ δὲ τῶν οὐρανίων σωμάτων εἶπα ὅτι καὶ πολλοὶ τῶν ἀρχαίων σοφῶν καὶ ἀστρονόμοι καὶ φιλόσοφοι καὶ θεολόγοι τῶν σημερινῶν ἡθῶν λέγουσιν, ὅτι δὲν ἐπλάσθησαν βέβαια εἰς μάτην, ἀλλὰ κατοικούνται ὑπὸ διαφόρων τοῦ ἀνθρώπου λογικῶν ὄντων.

Ἀνέφερον προσέτι καὶ τὴν δόξαν φιλοσόφων τινῶν, ὅτινες λέγουσιν, ὅτι αἱ ψυχαὶ ὡς καὶ οἱ τῶν κατοικῶν τῶν λοιπῶν πλανητῶν ἐνδέχεται νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τὸν ἥλιον ὡς εἰς κέντρον τοῦ πλανητικοῦ τοῦτου συστήματος, ἐκαίθην δὲ εἰς ἄλλον ἥλιον, κέντρον καὶ αὐτὸν ἔντα, περὶ ὃν ὁ ἡμέτερος ἥλιος περιτρέφεται, καὶ οὕτω καθέξῃ, ὥς οὐ νὰ καταντήσωσιν εἰς τὸ κοινὸν μέγα κέντρον τοῦ σύμπαντος. Ἀλλὰ ταῦτα δὲν ἐλέγχθησαν οὐτε ὡς δόγματα, οὐτε ὡς ἀλήθειαι ἀναντίρρητοι, ἀλλ' ὡς ἀβέβαιαι δόξαι τινῶν ἀναρχολογούντων εἰς τὴν θεωρίαν τῆς φύσεως.

Αὐτὰ ἐνθυμούμαι, ὅτι ἐπρέθησαν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτε ἐδίδασκον τὴν ἀστρονομίαν καὶ ἐξήγουν τῆς φιλοσοφίας τὰ θεωρήματα.

Δὲν πρέπει δὲ νὰ ξενίζεταί· ἡ ἱερὰ σύνοδος, ἀν' αὐτὰ διαφόρως καὶ ἐκρηγύθησαν καὶ παρεμορφώθησαν· διότι, ὅτε ἐξιστόρουν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν ἀρχαιο-λογίαν τὰ περὶ τῶν ναῶν καὶ ἱερῶν καὶ θυσιῶν τῶν ἀρχαίων, διέδοσαν τινες, ὅτι ὁ Θεόφιλος διδάσκει τὴν εἰδωλολατρείαν. Ἄλλοτε πάλιν, ὅτε ἐδιηγούμεν τὰ περὶ τῶν διαφόρων σημερινῶν αἱρέσεων, ἐπλάσαν ὅτι:

Ὁ Θεόφιλος εἶναι ὁπαδὸς τοῦ Λουδοῦρου καὶ τοῦ Καλβίνου πλ., καὶ ὅτι λαμβάνει χρήματα ἀπὸ τῆς διαφόρου· αὐτῶν ἱταρείας· ὁ Θεόφιλος, ὅστις ἐάν ἀποθῇ σήμερον ἢ αὔριον, θέλει βίβλια ἐνταφιασθῇ, ἐν ἐνταφιασθῇ, μὴ ἐλεημοσύνην τῶν φίλων του. Ὅτε πάλιν ἐδίδασκον εἰς τὴν φιλοσοφίαν περὶ ἐνός· καὶ μόνου θεοῦ, εἶπον, ὅτι ὁ Θεόφιλος εἶναι θεοστῆς πλ., ἀλλὰ τοὺς τοιοῦτους, ὡς ἀγνοοῦντας, τί καὶ λέγουσι· καὶ πράττουσιν, ὅχι μόνον δὲν πρέπει νὰ συνερίζεται τις, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς συλλυπηθῇ· καὶ νὰ ἐπικαλῆται τὸ θεῖον ἔλεος ὑπὲρ αὐτῶν.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐκρίναν εὐλογον νὰ ζητήσῃ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως παρ' ἐμοῦ, λέγω εὐλικρινῶς πρὸς αὐτήν, ὅτι τὰ θεὰ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας δόγματα καὶ τὰ ἱερὰ μυστήρια ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσι· δι' ἐμὲ τοῦλάχιστον ἀνεξίτηλα καὶ ἀκατάληπτα, καὶ ὅτι, ἡθελοῦν δώσει· εὐχαρίστως μυρία ζῶα, ἐν ἧτι δυνατόν νὰ γίνωται· διὰ λόγου καὶ καταληπτά καὶ ἀποδεκτά· ἀλλὰ τοῦτο δὲν κρίματα· ἀπ' ἐμὲ, καθὼς καὶ μόνη νὰ πληροφρονηθῇ δύναται. Δὲν ἐπαυσα ὅμως οὐτε θέλω παύσαι ποτε νὰ φρονῶ καὶ γὰρ καὶ ἀποδέχομαι, ὡς τὰ ἀπεδεχόμεν καὶ ἐπρόκειντο περὶ αὐτῶν, ἄφ' ἧς στιγμῆς ἡνοῖξα τῆς ψυχῆς μου τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ἔρχισα νὰ βλέπω τὸν κόσμον.

Γινώσκων δὲ καλῶς τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ εὐαπέντητον καὶ ὀλισθηρὸν, ὅτε ἐπαυσα οὐτε θέλω παύσαι· ἐπικαλούμενος ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας τὸν πατέρα τοῦ φωτός καὶ τῆς ζωῆς· νὰ φωτίξῃ τὸν νοῦν μου, νὰ γνωρίξω τὸ πανάγιον αὐτοῦ θέλημα καὶ νὰ μὴ ἐνισχύσῃ νὰ ζῶ πάντοτε συμφῶνως μὲ αὐτό, ἀποβλέπων εἰς μόνον τὸν σκοπὸν διὰ τοῦ ὁποῖου καὶ τὸ εἶναι μὴ ἐχάρισε καὶ προσπαθῶν νὰ ἐκπληρῶ κατὰ τὸ δυνατόν τὰ ἐπικείμενα εἰς ἐμὲ ἱερὰ καθήκοντα. Ἐξαίτουμένος δὲ εἰς τοῦτο συναρωγός· καὶ τὰς ὑμετέρας· εὐχάε, μένω μὲ τὸ ἀνθρώπινον σῆμα.

Ὅλος εὐπειθὴς Θεόφιλος Καίρης·

Ἐν Ἀνδρῶν τὴν 7 αὐγούστου 1837.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῇ πρωτοτύπῃ.

Τὴν 31 ἐκτωβρίου 1839, ἐν Ἀθήναις.

Ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου Θ. Φαρμακίδης.

3.

SYNODUS ATHENIENSIS THEOPHILO CAIRI*

1839 augusti 15.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Πρὸς τὸν ἡλλογιμώτατον διδάσκαλον κ. Θ. Καίρη.

Ἐλαβεν ἡ σύνοδος τὴν ἀπὸ 7 τοῦ ἡδὴ λήγοντος μηνὸς ἀπάντησίν σου, καὶ ἀνέγνωσεν ἱσακμένως τὰ ἐν αὐτῇ· ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ κρύψῃ τὴν ἐκ ταύτης προσγενομένην εἰς αὐτὴν λύπην. Ἡ σύνοδος δὲν ἀκήτησε παρὰ τῆς ἡλλογιμότητός σου λόγον εἰς τὰ ὑπὲρ λόγον τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως δόγματά τε καὶ μυστήρια· διότι ταῦτα πιστεύονται καὶ δὲν ἐξετάζονται, ὡς ὑπερβαίνοντα τὴν κατάληψιν τοῦ περιωρισμένου νοῦς τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλ' ἐπειδὴ διεδόθη καὶ διεκρηγύθη πανταχοῦ, ὅτι ἡ ἡλλογιμότης σου προσβεύει νέαν θρησκείαν παρ' ἣν ἐλάβομεν παρὰ τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ διδάσκει αὐτὴν ἀπ' ἐναντίας τῶν παραδεδογμένων τῇ ὀρθοδόξῃ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ, μὴ ἀνεχομένη τοῦτο ἡ σύνοδος, ἐξήτησε παρὰ σοῦ ἐκθεσὶν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεώς σου, πεποιθεὶς ὅτι, ὡς τέκνον γνήσιον τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ καθ' ὃ ἱερεὺς τοῦ θεοῦ τοῦ ὀφίστου, δὲν θέλεις ἀρνηθῇ ταύτην, ἀλλὰ μάλιστα ὅτι θέλεις προθυμοποιηθῇ ὡς τοιοῦτος· νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι καὶ πιστεύεις καὶ ὁμολογεῖς, ὡς καὶ ἄπαν τὸ πλῆρωμα τῶν ὀρθοδόξων, ἕνα θεὸν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσι, δηλαδὴ

πατέρα, υἱὸν καὶ ἄγιον πνεῦμα, τριάδα ὁμοούσιον καὶ ἀχώριστον, τὴν ἐκ τῆς ἀειπαρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας ἀφθορον ἐνανθρωπήσιν, καὶ πάσαν τὴν ἐν-σάρκον οἰκονομίαν τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν, τὴν αἰώνιον μακαριότητα, τὴν ἀτελεύτητον κόλασιν, καὶ τὴν ἱερότητα τῶν ἐπὶ θεῶν μυστηρίων· ἀποδέχεται δὲ καὶ προσβεύει· τὰς ἀγίας γραφάς, τὰς ἀγίας οἰκουμένικας καὶ τοπικὰς συνόδους, τὴν προσκύνησιν τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκότων, καὶ ἐν γένει· πάντ' ὅσα προσβεύει ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία· ταῖα δόγματα, διδάγματα, ἱερὰς παραδόσεις καὶ τελετάς· ὥστε ἐκ τῆς ὀρθοδόξου τῆς πίστεώς σου ὁμολογίας ταύτης νὰ λάβῃ ἡ σύνοδος εὐκαιρίαν τὴν περιστασιν, νὰ φέρῃ τὴν προσήκουσαν τοῦ πράγματος διόρθωσιν καὶ νὰ καθυστερήσῃ τὰς εἰς τοσοῦτον ἐκ τῶν περὶ τὴν θρησκείαν διαδοθέντων καὶ διακρηγυθέντων, ὡς βλαστήμιον καὶ κακοδόξον καὶ ἀνατρεπτικὸν αὐτῆς, διαταραχθείας συνειδήσεις τῶν χριστιανῶν. Ἀλλὰ παρὰ πάσαν προσδοκίαν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀπάντησίς σου ἦτον τοιαύτη, ὅταν δὲν ἐπρόσμεναν ἡ σύνοδος, μάλιστα δὲ παρ' ἀνθρώπου τοιοῦτου, ὅς· ἡ ἡλλογιμότης σου, τὸν ὁποῖον ἡ σύνοδος τιμᾷ διὰ τὴν παιδείαν καὶ τὰς φώτᾳ του.

Ὅθεν, ἐπειδὴ ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἀπάντησις σου Δ καὶ ἀρισμένης, ἥτις, ὡς δὲν ἀμφιβάλλει ἡ σύνοδος, περιστροφέναι εἰς ἀριστίαν φέρεται, οὐκ ἔστι μόνον δὲν ἀνέμοι τὰ κατὰ σου περὶ θρησκείας διαδοθέντα καὶ διακηρυχθέντα, ὡς βλάστημα καὶ κακὸς ὄψις, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι ἐπικυροῦντες αὐτὰ, καὶ ἡ σύνοδος ἐπιτηροῦσα κατὰ τὰ ἱερὰ αὐτῆς χρέη, νὰ διατηροῦνται ἀδύνατα τὰ ἐν ᾧ φησὶν ὁ ὁρθόδοξος ἡμῶν κίςτις, καὶ μὴ ἀποδοχὴν οὐδεμίαν περὶ αὐτὴν ἵκναι διδασκαλίαν ἢ κινήσειαν, κρίνει εὐλογον νὰ οὐ προσκαλέσῃ καὶ αὐτὴς ἐκκλησιαστικῶς, νὰ πείρῃς πρὸς αὐτὴν τὴν ἐμολογίαν τῆς πίστεώς σου, ἐκθέτων αὐτὴν σαφῶς

καὶ ἀρισμένης, ἥτις, ὡς δὲν ἀμφιβάλλει ἡ σύνοδος, θέλει εἶναι σύμφωνος πρὸς τὴν δόξαν τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· καὶ τοῦτο ἀπαιτεῖται κατὰ χρέος νὰ πράξῃς ὅσον ἔστι ταχύτερον.

Καὶ ταῦτα κατ' ἐγχείριον.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 25 αὐγούστου 1839.

Ὁ Κυνοῦργος Διονύσιος πρόεδρος. Ὁ Ὑδρας Γερσίου. Ὁ Σαλλασίος Θεοδώρητος. Ὁ πρῶτος Ἡλίας Ἰωάννης. Ὁ Ἀττικὸς Νεόφυτος.

(Τ. Σ.) Ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου Θ. Φαρμακίδης.

THEOPHILUS CAIRES SYNODO ATHENIENSI*

1839 septembris 14.

Πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀπαντήσας διὰ τῆς ἀπὸ 7 τοῦ παρελθόντος αὐγούστου ἐπιστολῆς μου εἰς τὴν ἀπὸ 10 ἰουλίου σεβαστῇ μοι τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἡλπιζον πάντοτε, ὅτι ἤθελεν εὐαρεστηθῇ εἰς αὐτὸν ἡ ἱερὰ σύνοδος, καὶ ἐπὶ ἡθύναι νὰ λάβῃ ἀφορμὴν ἐξ αὐτῆς νὰ φέρῃ τὴν προσήκουσαν εἰς τὰ περὶ ἡμῶν διαφυλλομένην διόρθωσιν. Ἀλλὰ τῶρα μὲ ἀκραν τῆς ψυχῆς μου ἀδυναμία ὡς ἐκ τῆς ἀπὸ 25 αὐγούστου δευτέρας σεβαστῆς μοι πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολῆς τῆς μακράν, ὅτι ἡ ἀπάντησις αὐτῇ δὲν ἦτον ὅποιαν ἐπρόσμενον ἀπ' ἡμῶν ἡ ἱερὰ σύνοδος. οὐτε ἱκανὴ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὴν λαβὴν νὰ καθήσυχαστῇ τὰς δι' ἡμᾶς παραχθεῖσας τῶν χριστιανῶν συνειδήσεις.

Βλέπω δὲ ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἡ νὰ καταπατήσω τὴν συνειδήσιν μου καὶ νὰ ἀπατήσω τὴν ἱερὰν τοῦ ἔθνους μου σύνοδον, τὸ ὅποιον εἰς ἡμᾶς εἶναι ἀδύνατον, ἡ νὰ ἀποφύγω τὸν τρομερὸν τοῦ συνειδήτος ἔλεγχον, νὰ καταφύγω εἰς τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ καὶ νὰ ἔμῃ σύμφωνος μὲ αὐτὸν καὶ μὲ ἑμαυτὸν, τὸ ὅποιον δι' ἡμᾶς εἶναι καὶ εὐλογώτερον καὶ προτιμότερον.

Ὅθεν μῆτε γινώσκων μῆτε δυνάμενος νὰ κάμω ἄλλαν παρὰ τὴν ἀπὸ 7 αὐγούστου προστατέσαν ἀπάν-

τησιν, παρακαλῶ θερμῶς πάλιν καὶ πολλὰς τὴν ἱερὰν σύνοδον νὰ εὐαρεστηθῇ εἰς αὐτὴν, καὶ λαβοῦσα ὡς ἐξ αὐτῆς ἀφορμὴν, νὰ φέρῃ τὴν προσήκουσαν εἰς τὸ πρᾶγμα διόρθωσιν.

Εἰ δὲ καὶ τοῦτο φανῇ διόλου ἀδύνατον, παρακαλῶ νὰ μὴ συγχωρηθῇ νὰ διατρίψω μεταξὺ τῆς ὁφθαλμικῆς ταύτης οἰκογενείας μου μέχρι τοῦ ἐλευσομένου μαρτίου, νὰ ταλειώσω τὴν ἐπισκευὴν τοῦ ὁφθαλμοτροφεῖου, τὴν ὅποιαν εἶχα πρὸ πολλοῦ ἀρχίσαι, νὰ γράψω πρὸς τοὺς γονεῖς τῶν εὐκαταστάτων παιδίων, καὶ νὰ τὰ ἐξοικονομήσω κατὰ τὴν γνώμην των, νὰ οἰκονομήσω ὅπως δυνηθῇ τὰ ὁφθαλμὰ μου, καὶ ἔπειτα θέλω ἀπέλθαι, ὅπου ὁ θεὸς μὲ φωτίσει, καὶ θέλω διαμείναι, ὅσον ἡ θέα τοῦ πρόνοια εὐδοκίῃ, μακρὰν τῶν ὁφθαλμῶν μου καὶ τοῦ ὁφθαλμοτροφεῖου ἐκείνου, τὸ ὅποιον μὲ ἰδρωτὰς αἵματος ἐκ θαλλῶν ἀνέστησα. Ἐδελφεῖς, ὅτι ἡ ἱερὰ σύνοδος δὲν θέλει με ἀρνηθῇ ποτε τὴν χάριν ταύτην, μένω μὲ τὸ ἀνέκον σῆμα.

Ὁλος εὐπειθὴς Θεόφιλος Καίρης.

Ἐν Ἀνδρῷ, 1839, Σεπτεμβρίου 14.

Ἰσον ἀπαλλάκτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ἀθήναις, τὴν 31 ὀκτωβρίου 1839.

(Τ. Σ.) Ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου Θ. Φαρμακίδης.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA THEOSEBISMI DOCTRINAM A CAIRE INVECTAM DAMNAT**

1839 mense septembri.

† Γρηγόριος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Οἱ τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ πατριαρχικῷ ἀποστολικῷ καὶ οἰκουμηνικῷ θρόνῳ ὑποκαίμενοι ἱερωτάτοι μετροπολίται καὶ ὑπέρτιμοι, καὶ θεοφιλέστατοι ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντες ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντιμότεροι κληρικοί, εὐλαβεστάτοι ἱερεῖς καὶ δοῦντατοι ἱερομόναχοι, τίμιοι προσώπτες καὶ πρόκριτοι, καὶ λοιποὶ ἀπαξάπαγτες εὐλογημένοι χριστιανοὶ ἐκδοτικῆς ἐπαρχίας, τέκνα ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ τῆς ἡμῶν μετριοτήτος, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Διδαχὰς ποικίλαις καὶ ξέναις μὴ περιφρασεῖται· καὶ εἰ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω· καὶ ἄν ἀγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. Ταῦτα ἐμφαντικῶς καὶ ἔλεγε καὶ ἔγραψε καὶ ἔως τῆς σήμερον διδάσκων αὐστηρῶς παραγγέλλει εἰς ἀκράσαν τὴν ἐκ-

κλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὁ μέγας τῶν ἔθνων διδάσκαλος, ὁ θεὸς ἀπόστολος Παῦλος, προβλέπων διὰ τῆς ἐν αὐτῷ ἐνοικουμένης χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος, ὅτι ἐμελλόν νὰ ἀναφανῶσι κατὰ διαφόρους καιροὺς ἄνδρες τετυφωμένοι, λαλοῦντες διςτραμμένα, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ, ὡς ὁ αὐτὸς πάλιν ἀλλὰ τοῦ λέγει. Εἰς ταύτας τὰς θεοπνευστοὺς παραγγέλλας ὑπακούοντες προθύμως ἀπ' ἀρχῆς οἱ ἱερωτάτοι καὶ θαυροὶ προστάται καὶ ὑπερασπισταὶ τῆς ὁρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, ἐξηλάσαν τοὺς κατὰ καιροὺς ἀναφανέντας διαφόρους αἵρεσιάρχας, ἐξέβαλον τὰς ἑσθέρους αὐτῶν αἱρέσεις καὶ ἐκάρτησαν τὴν ὁρθοδόξιν, ἥτις ἐδοξάσθη καὶ δοξάζεται καὶ θέλει δοξάζεσθαι ἀπὸ παρόντων ἕως παρόντων τῆς οἰκουμένης μέχρι συνταλείας τοῦ αἰῶνος· διότι φησὶν ὁ ὁρθόδοξος Χριστὸς, ἐπὶ τῆς σταυρᾶς πέτρης, τοῦτοστι τῆς τῶν θεοπνευστῶν ἀποστόλων τελειοτάτης καὶ ἀληθεστάτης ὁμολογίας, καὶ κύλινθου ὅδ' ἐκτετιχόσους αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ φθονερὸς, διόβολος, ὁ αἰτίποτε τὴν

* Hebr. XIII. 9.
* Gal. I, 8-9.

* Act. XX, 30.
* Matth. XVI, 18.

* Oeconomus, t. cit., p. 415-6.

** Ex editione principii sui titulus: Πατριαρχικὴ καὶ συνωδικὴ συντομία ἐπιστολῆς παρὰ τῆς νέας Ῥώμης ἀναφανέντος ἀντιχριστοῦ διδασκαλίας τοῦ Θεοσεβίμου. Ἐκδοτικῆς ἡμῶν τῆς ἐν Φαναρίῳ νεοσύστατης ἐκκλησίας κατὰ τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας Θεολογικῆς Σχολῆς. Κατὰ τὴν Πατριαρχικὴν παρὰ Α. Μεγαλοκλήρου καὶ Υποκ. Ἰωάν. Ια-8°. 17 p. Εκδόσει ἡμετέρας ἡμετέρας, τ. II (Constantinopolis, 1839), p. 220-3.

τοῦ ἀνθρώπου φθινὸν σωτηρίαν καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτὴν Ἀ ἐπιβουλευσάμενος, οὐ διέλιπε διὰ παντός παντοίαι· μηχανήματα κατασκευάσας αὐτόν, ἵνα τῆς εὐθείας ἀποκλινήσῃ ὁδὸς καὶ τῆς ὁρθῆς καὶ ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ πίστις, τῆς κατὰ τὸν θεοκελεύσαντος ἀποστόλου κηρυχθείσης, ἀποστρέψῃ, ποικίλλας αἰρέσεις διὰ τὸν καταχθονίαν αὐτοῦ ὀργάνων, τὸν διαφόρων αἰρεσιάρχων, παρένοικίσαντες εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν· καθὼς μέχρι τῆς σήμερον βλέπομεν ἔνθεν μὲν τὰς τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας αἰρέσεις ὑπεκώλυτον ἀνακινουμένας, ἔνθεν δὲ τὰς τοῦ Λουθέρου καὶ τοῦ Καλβίνου θρασύτερον ἀναθεσπείρας, ἐν ταύταις μάλιστα ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς τομιώτερον χωροῦσιν οἱ αὐτῶν ἐπαῖοι, ζητοῦντες ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν κατὰ τὸν ἀπόστολον, τοῦτοστι· τὰ γνήσια τέκνα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἧτις οὐδ' ἐπαύσατο κατ' ὀρεῖλὴν αὐτῆς ἀπαραιτήτων οὐδὲ παύσεται ποτε ἀντισταμένη κατ' αὐτῶν βλαβερὰς δυνάμεις, στηλιτεύουσα τοὺς δόλους αὐτῶν καὶ τὰς πλάνουρας, στηρίζουσα τοὺς ὀρθοδόξους λαοὺς εἰς τὴν ὀρθὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως καὶ διδασκουσα, ἵνα μὴ διδασχῶν ποικίλλας καὶ ξέναις περιφέρωνται κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου παραγγέλιαν οὐ μόνον ἀνθρώπων διεστραμμένα λαλοῦντων, ἀλλ' οὐδὲ κἀν ἀγγέλος ἀπ' οὐρανοῦ τάναντία ταῖς ἀποστολικαῖς παραδόσεσιν αὐτοῖς εὐαγγελίζηται.

Ἄλλ' ἔμελλεν ἄρα καὶ ἀπὸ τῆς ἐν Ἀνδρῶν πρὸ τριῶν ἑτῶν καὶ ἐπείκεινα (ὡς μὴ ὀρεῖται) συστηθείσης Καίρειου σχολῆς, τῆς τῷ ὀνόματι μὲν μόνον ὀφρανοτροφίον λεγόμενης, τῷ πράγματι δὲ αὐτόχρονα φθορεῖον ἀναφανισμένης ψυχῶν ὀρθοδόξων ὀργάνων καὶ πλουσίων, παιδῶν τε καὶ ἀνδρῶν, ἱερομένων καὶ λαϊκῶν, νὰ προκύβῃ καὶ ἐν ταῖς ἐσχάταις ταύταις ἡμέραις καινὴ τις καταχθονίος αἰρεσις ἢ μάλλον σύστημα νεωτέρας ἀλλοιοῦσας καὶ ἀσεβεῖς θρησκείας, θεοσεβισμοὺς καλουμένης· ἥς οἱ ἐπαῖοι ἐν καὶ μόνον ὄν ποιητὴν καὶ προνοητὴν τοῦ παντός πρεσβύνοντες, τὰ λοιπὰ πάντα τῆς χριστιανικῆς ὀρθοδόξου πίστεως δόγματα, παντόλμως ἀποσκορακίζουσιν οἱ πάντοτε μοι, μήτε τὰς ἱερὰς γραφάς, παλαιὰν καὶ νέαν, ἀποδεχόμενοι καὶ μύθον αὐτὰς ἀποκαλοῦντες, μήτε τὴν τρισυπέστατον θεότητα δοξάζοντες, τοῦτοστι· πατέρα, υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τριῶν ἑκκοσίων καὶ ἀχώριστον, μήτε τὴν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἑκὼ ἀνθρώπινου γένους ἑνοαρκον οἰκονομίαν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ φρονούντες, μήτε τὰ θεῖα μυστήρια τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας ὡς θεωρεῖν τοῦ παναγίου πνεύματος εἰς ἐξέλειψιν τῶν ψυχικῶν ἡμῶν ἀμαρτημάτων ὁμολογούντες, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἀρνούμενοι καὶ ἀντιθέου πλάνης καὶ βλασφημίας ἀπάσης καὶ ἀσεβείας παντοίας πλήρη παραληρήματα δοξάζοντες; καὶ κηρύττοντες, κούφου νοδὸς κούφωτερα ἀποκυήματα καὶ αὐτόχρονα τοῦ ἀντιχρίστου ἀντίχριστα γεννήματα, τὴν πανταλὴν τοῦ χριστιανισμοῦ καταστροφὴν πραγματεύονται. Καὶ ταῦτα οὐκ ἀπὸ ψλῶν μόνον ὑπονοῶν λέγομεν οὐδὲ ἐξ ἀναποδείκτων καὶ ἀβασίμων καὶ τυγχόντων λόγων συμπαρασματικῶς συνάγομεν, ἀλλ' ἐξ αὐτῶν τῶν ἐν τῷ ὀφρανοτροφείῳ διδασκούντων τε καὶ μυηθέντων ἰδίων μαθητῶν διαβεβαίουμεθα, ἔκ τε τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀμέσου παραστάσεως αὐτῶν καὶ τῆς διὰ ζωῆς φωνῆς ὁμολογίας των, ἔκ τε τῶν πρὸς αὐτὴν ἐγγράφων αὐτῶν ἀναφερῶν καὶ ἐξ ὧν ἀκόμη συνεπιφέροντες ἰδιοσυντάκτων τοῦ διδασκάλου αὐτῶν φυλλαδίων, αὐθαίρετων προσευχῶν καὶ ὁμνῶν περιεκτικῶν καὶ οἰονεὶ διδασκαλίας· μυστηρίων ἐμφαντικῶν καὶ τῆς τοῦ θεοσεβοῦς θεοσεβισμοῦ αὐτοῦ ὁμολογίας ἐν αἰδεί τοῦ καθ' ἡμᾶς ἱεροῦ συμβόλου (ἀπαγῆ) ἐκθετικῶν, ἐνεργάνων παραδόντες τῇ ἐκκλησίᾳ. Τίς μὴ φρίξῃ ἐπὶ τοῖς τοιοῦτοις ἀπροσοκίτοις ἀκούσμασι; Ποία ὀρθόδοξος ψυχὴ δύναται ἀναγίγνωσκειν ταῦτα νὰ ἀκούσῃ καὶ ἀπαράχως νὰ ὑποφύγῃ; Ποία ὀρθόδοξος πατέρας ἢ μητέρας ἢ ἀδελφοί, ἀποσταλλάντες; τὰ φιλαττικὰ τέκνα των ἢ τοὺς ἀδελφούς των χριστιανούς ὀρθοδόξους, ἵνα προηγουμένως στηριχθέντες εἰς τὴν

πατριὸν χριστιανικὴν θρησκείαν, μορφωθῶσιν ἔπειτα διὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας εἰς ἄνδρας εὐσεβεῖς καὶ ἐναρέτους, δύνανται ἀγογγύστας νὰ ἴδωσιν αὐτοὺς ἴδῃ εἰς τὰ ἴδια ἐπαναστρέφοντας ἡλεεινὰ θάματα καὶ μυρίων θαυμάτων ἄγια, ἀποκλινθέντες τῆς κατὰ τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀπαρνηθέντες τὰ τῆς χριστιανικῆς πίστεως καὶ εἰς τὸν κτηνὸν τῆς ἀσεβείας ἐξωσθέντες, χωρὶς νὰ ἐκβάλωσι τὰς πλέον γοεράς φωνάς κατὰ τῶν ἀκατιῶν καὶ φθορῶν αὐτῶν; Ἡ πῶς ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἡ κοινὴ τῶν ὀρθοδόξων μίτρη καὶ τριφύδιον, δύναται νὰ ἴδῃ τὰ πνευματικὰ τέκνα τῆς εἰς τοιαύτην ἡλεεινὴν πνευματικὴν ἀθλιότητα, τοῦ ἡγαπημένου νομφίου τῆς, τοῦ ἀρχιποίμενος Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὰ λογικὰ ἀρνία τὰ ἀκακα διασπαρριζόμενα οἰκτρῶς ὑπὸ τοῦ αἰμοῦρου λύκου, χωρὶς νὰ διαπραγμῇ τὴν καρδίαν, χωρὶς νὰ διασπαρριζῇ τὰ σπλάγχνα καὶ νὰ κλαύσῃ ἀπαρηγόρητα ἐπὶ τῇ ἀναλπίστῳ ταύτῃ ἀπαρμηθῆσθαι αὐτῶν συμφορᾷ; Οἴμοι! τίς δώσει τῇ κεφαλῇ μου δῶρον καὶ τοῖς ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς θαυμάτων, ἐν οὕτως εἰπωμεν κατὰ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν, καὶ θρηνησωμεν τὴν ὀδυνὴν τῶν ἡμετέρων τέκνων πνευματικὴν κατάστασιν, θεωρῶντες εἰς οἷας πλάνης ἀλεθρίου περιεπλάκησαν ἑνέδρας καὶ εἰς οἷου ψυχικοῦ κινδύνου περιπεπτώκασι παγίδας; Ταῦτα ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία μὲ ἀνέκφραστον τῆς καρδίας τῆς θλίψεως κατανοοῦσα καὶ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων ἐπιθυμοῦσα, καὶ ἔνθεν μὲν τῆς ψυχοφθορῆς ταύτης σατανικῆς πλάνης καὶ ψυχοβλαβῆς ἀπάτης τοῦ ἀναφανέντος Καίρειου ἀσεβεστάτου θεοσεβισμοῦ τὸν ῥόον νὰ στήσῃ προνοοῦσα, ἵνα μὴ καὶ ἐν τοῖς μέρεσι τοῖτοις διαδόσιμος γινόμενος διὰ τῶν ἀπὸ τοῦ ἐν Ἀνδρῶν ὀφρανοτροφείου ἢ μάλλον ψυχοφθορῆς διδασκαλίου ἐξεληθέντων μαθητῶν, λυμηνῇται πᾶν τὸ ὀρθόδοξον πλῆρωμα, ἔνθεν δὲ αὐτῶν τούτων τῶν ἀποκλινθέντων ὀρθοδόξων τέκνων τῆς τὴν τελείαν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν ψυχοβλαβῶν φρονημάτων τοῦ ἀντιθέου θεοσεβισμοῦ καὶ τῶν ἀντιχριστιανικῶν διδασκαλιῶν εἰσακουμένη καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῖς εὐκρινῇ μεταμέλειαν καὶ γνήσιαν μετάνοιαν πραγματευομένη καὶ τὴν εἰς τὴν πατρίαν εὐσεβίαν καὶ ὀρθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν τελείαν αὐτῶν ἐπιστροφὴν διασκεπτομένη καὶ τῆς ἐν αὐτῇ τούτων αὐτῶν ἀπαρμηθῆσθαι ἡμῶν καὶ τῆς μετ' ἐνδομύχου πακοποίησης εἰς τὰ τῆς ἀμωμότητος ἡμῶν πίστεως οἰκοδομῆς αὐτῶν ἐξεμένη, ἔγνω τῇ παντοδυνάμει χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιλαβεσθαι τοῦ ἔργου προνοεῖ ἀεὶ· οὐχ ἑκὼ ἐκκλησιαστικῇ.

Καὶ δὴ ἡ μετρίότης ἡμῶν μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνδομύχου ἱερᾶς ἀδελφότητος τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν συνδιασκαφάμενοι, ἐνεκρίναμεν ὁμοφώνως γνώμῃ ὡς ἀναγκαϊότερον, σωτικώτερον καὶ οὐσιωδέστερον μέτρον ἐν τῇ παρούσῃ τοιαύτῃ πνευματικῇ περιστάσει καὶ κοινῇ φρίκῃ ἔγνωμεν, ἵνα συστήσωμεν ἐνταῦθα κατὰ τὸ Φανέρειον ὑπὸ τὴν ἄμεσον τῆς ἐκκλησίας ἐποπτεῖαν θεολογικὴν σχολήν, ἀποκαταστήσαντες ἐν αὐτῇ διδασκαλὸν τῆς θεολογίας, ἄνδρα σεβάσιμον, ἐνάρετον, ἀνεκλήνητον, τῇ τε ἐξωτερικῇ καὶ ἐκκλησιαστικῇ παιδείᾳ συγκεκριμένον καὶ ἐξ ἐπαγγέλματος θεολόγον καὶ ἐκτελεσθέντα νὰ διδάξῃ τοὺς προσερχομένους τὰς ἀρχὰς καὶ βάσεις τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως καὶ νὰ κατηχήσῃ αὐτοὺς εἰς τὰ δόγματα, μυστήρια καὶ λοιπὰς παραδόσεις τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας. Ἐφ' ᾧ καὶ γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς καὶ γνωστοποιούντες πᾶσιν ὡμὴν τὰς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς τὴν ἐκ προνοίας ἐκκλησιαστικῆς οὐσίας τῆς ἐν Φαναρίῳ θεολογικῆς σχολῆς καὶ τὴν ἐν αὐτῇ ἀποκατάστασιν τοῦ τοιοῦτου θεολόγου διδασκάλου, καὶ πρὸ πάντων τοῖς γονεῦσι, συγγενέσι, οικείοις, γέρονσι καὶ προστάταις τῶν ἐκλεθέντων εἰς τὴν ἐν Ἀνδρῶν Καίρειον σχολὴν καὶ

δαν, ἀνδρῶν, ἱερωμένων καὶ λαϊκῶν, καὶ διδασκόντων ἁ
 τὰς φροντισθεὶς ἀνάγκης τῆς ἀντιχριστιανικῆς διδα-
 σκαλίας, καὶ μυηθέντων τὰ τῆς ἀντιθέου κλήνης τοῦ
 θεοσεβισμοῦ, κληρονομοῦμεν ἐν ἁγίῳ πνεύματι, οἱ
 συνέργοντες ἐν τῇ διαληφθείσῃ θεολογικῇ σχολῇ οἱ
 πατέρες ὡμῶν, οἱ μὲν ἀδιανόητοι καὶ ἀκέραιοι κατὰ
 τὰ φρονήματα διὰ τῆς ὁρθῆς καὶ ὁγιᾶς διδασκαλίας
 τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ἥτις θέλει διδάσκειται τακτι-
 κῶς καὶ συστηματικῶς ἐν αὐτῇ, θέλουσι στηριχθῆ
 ἐπὶ πλὴν εἰς τὰ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν χριστιανικῆς
 πίστεως, μηδὲν ἐξαισθημένοι ὑπὸ τῆς ἐταροδο-
 σκαλίας καὶ κενῆς ἀπάτης τῶν κακοφρόνων καὶ ἐπι-
 βούλων αἰρετικῶν· οἱ δὲ εἴτ' ἐξ ἀπειρίας καὶ ἀμαθείας
 εἴτ' ἐξ ἀφελείας ἀποκλινθέντες τῶν ὁγίων φρονη-
 μάτων, γνωρίζοντες μὲ τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἀπάτην τῶν καὶ τὸν ἐξ αὐτῆς
 ψυχικὸν ὀλεθρον, θέλουσιν ἀποκτιπῆσαι τὰς ἀντι-
 χριστιανικὰς καὶ ψυχολέθρους Καίρειους διδασκαλίας
 καὶ θέλουσιν ἐγκαταλεῖν τὰ ἱερά τῆς ὀρθοδόξου
 χριστιανικῆς πίστεως μαθήματα, τὴν εὐαγγελικὴν
 διδασκαλίαν, τὸ μέγα τὸ οὐράνιον, τὸ ὕψος τὸ σωτήριον,
 τὴν θρησκείαν τὴν πατροπαράδοτον, τὴν πίστιν τίλος
 πάντων, ἥτις καταπαγγέλλεται εἰς τοὺς διακατέχοντας
 αὐτὴν ὡσαν, ἀκαρφαίαν, ἀκαινότητον καὶ ἀδιανόη-
 τον, τῆς οὐρανίου βασιλείας· τὰ αἰώνια ἀγαθὰ, ποιοῦσα
 αὐτοὺς κληρονόμους μὲν θεοῦ, συγκληρονόμους
 δὲ Χριστοῦ κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον, διὰ ταῦτα
 λοιπὸν παραινόντες καὶ συμβουλευόντες πατρικῶς πᾶσι
 τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, ἱερωμένοις καὶ λαϊκοῖς, ὅσοι
 ἀποσταλάντες τὰ σαρκικὰ καὶ πνευματικὰ τέκνα σας
 εἰς τὴν ἐν Ἀνδρῶν Καίρειον σχολὴν, ἐπανελθόντες ἤδη
 ἀπηλαύσατε αὐτὰ, οὐχ ἕως ἀκέραια κατὰ τὰ ὁρθὰ
 χριστιανικὰ φρονήματα, ἀλλὰ νενοδαυμένα εἰς τὴν
 διδασκαλίαν τῆς πίστεως αὐτῶν μὲ τὰ ἀντίχρισ-
 τικά διδάγματα καὶ φαρμακευμένα μὲ τὸν ἰὸν τοῦ ἀντι-
 χριστοῦ θεοσεβισμοῦ, εἴτε πολλοὶ εἴτε ὀλίγοι, κατὰ τὴν
 ἀναλογίαν τῆς δυνάμεως αὐτῶν εἰς τὴν τοῦτου παρα-
 δοχὴν, προτρέπομεθα καὶ ἐντελλόμεθα ἐκκλησιαστι-
 κῶς, ἵνα ὡς γνήσιοι υἱοὶ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
 κλησίας· παιθόμενοι κατὰ χρέος ὡσὲν εἰς τὰς σωτη-
 ρίους παραινέσεις καὶ προτροπὰς ἡμῶν, κατὰ τὸν
 θεῖον ἀπόστολον λέγοντα· Παίθεσθε τοῖς ἡγου-
 μένοις ὑμῶν καὶ ὑπακούετε· αὐτοὶ γὰρ ἀγρυ-
 πνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λέγον
 ἀποδώσαντες, σπουδῆς τάχυν νὰ ἀποσταλῇτε τὰ
 τέκνα ὑμῶν εἰς τὴν βηθεῖσαν ἐν Φαναρίῳ νεοσύστατον
 θεολογικὴν σχολὴν, ἵνα διδασκόμενοι καὶ κατηχηθέντες
 ἐγκαίρως τὰ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως
 δόγματα, ἐκβάλωσι καὶ ἀπορρίψωσι τὰ ἀντίχριστα καὶ
 κακόδοξα τοῦ θεοσεβισμοῦ ὡς νεοφύτευτα καὶ νεο-
 βλάστητα, πρὸ τοῦ νὰ ἐκταίνωσι τὰς ῥίζας βαθυτέρον
 εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῶν καρδιῶν αὐτῶν. Καὶ οὕτως
 ἐκείνη, οἱ μὲν ὡς πνευματικοὶ πατέρες, οἱ δὲ ὡς
 σαρκικοὶ, ἐκκληρονομήσαντες τὰ κυριώτατα καὶ οὐδεωδέστατα
 ἡμῶν εὐαγγελικὰ χρέη, προσφέρωμεν αὐτὰ εἰς τὸν ἐν
 τριάδι ὁμολούμενον θεόν, καθὰ παρελάβομεν ἀπὸ τῆς
 ἱερᾶς κοίτης ἡμετέρας, καθὰ καὶ ἀμείνουμεν.

Ὅσοι δὲ ἐξ ὑμῶν εἴτ' ἐξ ἀφελείας εἴτ' ἐξ ἀδια-
 φορίας παρακούσαντες (ὅ μὴ γένοιτο) εἰς τὰς κατ'
 ἐκκλησιαστικὴν ἀξίωσιν πρόνοιαν γινόμενας ψυχο-
 σωτηρίους ταύτας παραινέσεις καὶ πατρικὰς ἡμῶν
 συμβουλὰς, δὲν θέλει φρονίστηται ἀμέσως κατὰ τὸ
 χριστιανικὸν χρέος σας νὰ βάλῃτε εἰς πρᾶξιν τὰς
 ψυχωφελεῖς εἰσηγήσεις ἡμῶν καὶ δὲν θέλει ἀποστει-
 λῇτε εἰς τὴν ἀνταθεὰ θεολογικὴν σχολὴν τῆς κατ'
 ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὰ ψυχικὰς
 κατληνθέντα τέκνα σας, τὰ ἀπόκοντα τῆς Καίρειου
 θεοσυγοῦς κακοδοξίας, καὶ δὲν προθυμοποιήθητε
 εἰς τὸ νὰ ἐπαναγῇτε αὐτὰ διὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
 προστασίας καὶ τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς διδασκα-
 λίας εἰς τὴν πατρίαν εὐσέβειαν, ἀλλὰ καταφρονούντες
 ἐλάσσητε αὐτὰ εἰς τὴν περιέπαιστον ἐξ ἀγνοίας ψυχο-
 λέθρον κλήνην τοῦ θεοσεβισμοῦ, πρὸς δὲ καὶ ὅσοι

ἀφρησθέντες καὶ ὑπεροπτικῶς φερόμενοι εἰς τὰς ἐκ-
 κλησιαστικὰς ἐντολὰς καὶ παραγγέλαις καὶ τοῦ οὐ-
 σάδους τοῦτου ἀντικειμένου, ταλμῶσαι νὰ παρεδех-
 θῇτε εἰς τὰς οὐσίας σας διδασκαλίας εἰς ἐκπαίδευσιν τῶν
 τέκνων ὡμῶν ἐκ τῶν ἐπὶ τῇ· ἐν Ἀνδρῶν Καίρειον σχο-
 λῇ ἐξελθόντων μαθητῶν, εἴτε ἱερωμένων εἴτε μοναχῶν
 εἴτε κοσμικῶν, ὡς μαρτυροῦντων ἀπάντων κατὰ τὸ
 μέλλον καὶ ἦντο ἀπὸ τὰ θεολογὰ νήματα τῆς κακο-
 δόξου διδασκαλίας τοῦ κατοχθονίου θεοσεβισμοῦ καὶ
 ὅλης κατεστρεπτικῆς τοῦ χριστιανισμοῦ, καὶ ἐν γένει·
 μετασχόντων εἰ καὶ μὴ τοῦ πυρός, ἀλλὰ τοῦ καπνοῦ.
 οἱ τοιοῦτοι πάντες γνώσεσθε καλῶς, ὅτι, ἀφ' οὗ προ-
 ηγουμένως θέλετε ἐκτιπῆσαι καθ' ὡμῶν αὐτῶν ἀπάν-
 των τῶν ὀρθοδόξων καὶ ὀρθοφρόνων τὴν φόγον, τὴν
 κοινὴν κατηγορίαν καὶ τὴν κατάκρισιν, φαινόμενοι·
 τοιουτοτρόπως εἰς τοῦ κόσμου τὸ ἴδιον ὡς συμ-
 μύσται τῇ· ἀπὸ αὐτῶν διδασκαλίας καὶ σύμφρο-
 νας μὲ τὰ ἀντίχριστα αὐτῶν φρονήματα τοῦ θεοσεβισ-
 μοῦ, θέλετε ἐπελύσει· ἐπομένως καὶ τὴν
 βαρυθυμίαν τῆς κοινῆς μητρὸς τῶν εὐσεβῶν, ἀγίας
 τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τῆς ἀξιοχρεῶς δεικνύει προ-
 νοούσης ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, ὑπαύ-
 θυνος ἅμα τοῖς κατὰ τὸν ἀντιπάλων τῆς ὀρθοδόξου
 χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως ἀνέκταν παρὰ τῶν ἁγίων
 πατέρων ἡμῶν ἐπανατινόμενοι· ἐπιτιμίας ἀποκαθι-
 στάμενοι, καὶ τελευταῖον ἐν τῇ πανδύμῳ ἐκείνῃ φρικτῇ
 ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως ἀποκαμπόμενοι μετ' ὁργῆς παρὰ
 τοῦ δικαίου κριτοῦ εἰς τὴν αἰώνιον καταδίκην καὶ
 ἀπολαμβάνοντες μετὰ τῶν ἀρνησιχρίστων τὰ τίμια
 τῆς ὑπεροφίας, ἀφρησίας καὶ τῆς παντελοῦς ἀνι-
 κολίας ὡμῶν.

Ταῦτα λοιπόν, ἀγαπητοί, ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
 κλησία, προνοοῦσα καὶ τῆς σωτηρίας τῶν ψυχῶν
 ὡμῶν κατ' ὀρεῖλιν αὐτῆς ἀπαραίτητον, συμβουλεύει·
 μητρικῶς καὶ προτρέπεται πνευματικῶς πᾶσιν ὡμῶν
 τοῖς πνευματικῶς αὐτῆς τέκνοις· Ἰμεῖς δὲ, ὡς εὐσε-
 βεῖ· καὶ ὀρθόδοξοι· χριστιανοί, διὰ νὰ ἀποφύγητε ὅλα
 τὰ ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ ἀδιαφορίας ἐπαπειλούμενα
 δεινὰ καὶ τὰ ἐκ τῆς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀψηφισίας
 καὶ παρακοῆς ἐπανατινόμενα ἐπιτίμια, οὐχ ἦντο δὲ
 καὶ τὴν παρὰ θεοῦ κατάκρισιν ἕνεκα τῆς παραβάσεως
 τῶν ἱερωτάτων καὶ οὐσιωδεστέρων χριστιανικῶν ὡμῶν
 καθήκοντων, φάνητε εὐπειθεῖς καὶ ὑπήκοοι εἰς τὰς
 ἐκ φιλοστόργου πνευματικῆς προνοίας ἐκκλησιαστικῆς
 ἡμῶν προτροπὰς καὶ ψυχωσωτηρίους παραινέσεις,
 προθυμοποιήθητε εἰς τὴν ἐντελὴ ἐκπλήρωσιν τῶν
 πνευματικῶν χρεῶν σας καὶ δείξτε πραγματικῶς τὸν
 ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλόν σας διὰ τῆς ἐν ἔργῳ συν-
 δρομῆς σας εἰς ἀκαλλαγὴν τῶν φιλιτῶν τέκνων σας
 ἀπὸ τῆς ἀντιθέου κλήνης καὶ τῆς ἀντιχριστιανικῆς
 ἀναφανείσης κακοδοξίας τοῦ θεοσεβισμοῦ, ἵνα καὶ ἐν
 τῇδε τῇ βίᾳ τοὺς δικαίους ἐπαίνους καὶ τὰς ἀνα-
 λόγους εὐφροσύνας παρὰ τῶν ὀρθοδόξων ἀπάντων ἀπο-
 λάβῃτε, καὶ ἐν τῇ μέλλοντι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγα-
 θῶν τῆς οὐρανίου βασιλείας ἀξιώσῃτε παρὰ τοῦ προ-
 πανόχρου πατρὸς, τοῦ συναιδέου μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ
 καὶ τοῦ πανωγίου καὶ ζωοποιοῦ αὐτοῦ πνεύματος, τῆς
 μιᾶς τριουκοστάτου θεότητος, τῆς μακαρίας καὶ ὁμο-
 ουσίου καὶ ἀδικαιρέτου τριάδος, ἥς τὸ ἀπειρον ἔλεος
 εἴη μετὰ πάντων ὡμῶν.

Ἐν οὖν σωτηρίᾳ, καλῶς, κατὰ μῆνα οἰκτιμέ-
 βριον.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ

εὐχέτης.

† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ

εὐχέτης.

† ὁ Κυζίκου Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ

εὐχέτης.

† ὁ Νικομηδείας Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ

εὐχέτης.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ

εὐχέτης.

† ὁ Δάριον Γερμανός ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ Παλαμωσίας Γεράσιμος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ Κωνσταντινίου Ἀρτέμιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ πρόεδρος Καρπάθου Μεθόδιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ Ρόδου Ἰάκωβος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ Μιτυλήνης Μελτίσιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ Μελετίου Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.
 † ὁ Σκοπίων Γαβριήλ ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

6.

THEOPHILUS CAÏRES SISTIT CORAM SYNODO ATHENIENSI*

1839 octobris 21.

Πρακτικὰ τῆς συνόδου τοῦ βασιλείου τῆς κατὰ τὴν 21 ὁκτωβρίου 1839 συνεδριάσεως.

Ἀνεγνώσθη ἔγγραφο τῆς γραμματείας ἀπὸ 20 ὁκτωβρίου καὶ ὑπ' ἀριθ. 29553 (ἀρ. πρ. 8144), δι' οὗ γνωστοποιεῖται εἰς τὴν σύνεδον ἡ ἔλευσις τοῦ Καίρη.

Ἐκρίθη νὰ προσκληθῇ ὁ Καίρης ἡδὴ παρὼν εἰς ἐξέτασιν.

Ὁ πρόεδρος εἶπε πρὸς αὐτὸν εἰσιλθόντα πρὸς τὸ προσκλήθη, καὶ ὡμίλησε πρὸς αὐτὸν τὰ ἑξῆς. Ἐπείτραψεν αὐτὸν εἰς μεταμέλειαν ἐφ' οἷς ἐφρόνει καὶ ἐδίδασκεν ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.

Ὁ Καίρης ἀπεκρίθη, ὅτι εὐρὺν μαθητὰς μὴ εἰζῶτας τὸ πῶς δεῖ πιστεῦσαι, ἐφρόντισε νὰ ἐμπνεύσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν θεοσέβειαν· κατήχησιν δὲ χριστιανικὴν δὲν ἐδίδασκεν· αὐτὴν, εἶπεν, ἔπρεπε νὰ διδασκῶσι παρ' ἄλλων οἱ μαθηταὶ του, διότι αὐτὸς δὲν ἐδίδασκε θεολογίαν, ἀλλὰ φιλοσοφίαν· ἐναντίον δὲ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας δὲν ἐδίδασκεν οὐτε ὡμίλησε· τί δὲ αὐτὸς φρονεῖ, τοῦτο εἶναι φρόνημα ἴδιον αὐτοῦ, καὶ δὲν νομίζει ὅτι ἡ σύνοδος ἀπαιτεῖ τοῦτο παρ' αὐτοῦ. Εἶπε δὲ ὅτι εἶναι ἱκανὸς νὰ πρᾶξῃ ὡς πρὸς τὴν διδασκαλίαν ὅτι αὐτὴ διατάζει, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ φανερῇ εἰς τὴν συνεδρίαν του, ὁμολογῶν ὅτι εἴχεται ὅτι δὲν καταλαμβάνει· ὅτι δ' αὐτὸς φρονεῖ δὲν ἐκτρέφει εἰς οὐδέν, οὐδὲ προσκλίνει τινα εἰς

τὸ νὰ τὸν διδάξῃ· πάντοτε δὲ ἐπροσπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητὰς τοῦ θεοσεβεῖς, ἀλλ' ὡς φιλοσοφίαν καὶ ὄχι ὡς χριστιανικὴν θεολογίαν διδάσκων.

Ἐπιοτρᾶπη δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἐπιτρόπου εἰς τὸ νὰ ὁμολογήσῃ δημοσίως, ὅτι εἴχεται καὶ αὐτὸς ὅτι εἴχεται ἡ κοινωνία, εἰς τὴν ὅποιαν ἀνήκει· ἃς φρονεῖ δὲ κατ' ἐκτὸν ἔπος· θάλῃ· εἰς τὸ φρόνημά του κριτὴ εἶναι ὁ θεός.

Ἐπιοτρᾶπη κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ νὰ ἐπανέλθῃ ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς ἀντιχριστιανικῆς θρησκείας, εἰς τὴν ὅποιαν ὡς ἄνθρωπος ἐξέπεσε, καὶ νὰ ἐνστερνισθῇ τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ὁμολογῶν ὅτι πιστεύει, ὅπως πιστεύει ἡ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ὡς τέκνον αὐτῆς καὶ ἱεραῦς. Ἀλλ' ἐπανέλαβε τὰ ἴδια καὶ τέλος ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν δύναται νὰ πρᾶξῃ ὅτι ζητεῖται παρ' αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ζητεῖ προθεσμίαν, καθὼς καὶ ἀπαντῶν εἶπεν, εἰς τὸ ν' ἀναχωρήσῃ ἐκ τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ ταῦτα ἀπετμήθη, διὰ νὰ σφεθῇ ἡ σύνοδος· ἀλλ' ἐκρίθη νὰ γενῇ ἡ περὶ τοῦ πρακτικοῦ σκέψις εἰς ἄλλην συνεδρίαν.

Ἰσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 31 ὁκτωβρίου 1839.

(Τ. Σ.) Ὁ γραμματεὺς τῆς ἱερᾶς συνόδου
 Θ. Φαρμακίδης.

7.

CAÏRES A SYNODO DAMNATUR**

1839 octobris 23.

Ἐλήφθησαν ἐκ νέου εἰς σκέψιν τὰ κατὰ τὸν Θ. Καίρη κατὰ τὴν γενομένην ἀπόφασιν τῇ 21 τοῦ ἐνεστῶτος μηνός. Ἐλήφθησαν ὑπ' ἑξῆς καὶ τὰ προχθεσινὰ πρακτικὰ καὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ Καίρη, καὶ συζητήσεως καὶ σκέψεως γενομένης ἐκ αὐτῶν, ἐξήχθη ἐκ ταύτης ὅτι ὁ Θ. Καίρης εἶναι ἀρνητὴς τῆς ἀμνηστίας ἡμῶν πίστεως, ἀνάρτης κατὰ τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, καὶ ἀρχηγός καὶ διδάσκαλος μιᾶς νέας ἄλλης θρησκείας, ἐναντίας τῆς χριστιανικῆς, θεοσεβισμὸς παρ' αὐτοῦ ὀνομαζομένης, ἣτις εἶναι δοῖβεια καὶ ἀθετα, καὶ ἀποδεικνυόμενος τοιοῦτος, κατὰ τοὺς θεσμούς καὶ ὅρους τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θείων τῆς ἐκκλησίας κατῴρων κατακρίσκει καὶ καταδικάζεται ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς πανταλὴ καθάρσιν τῆς ἱερουσύνης, ἀποβάλλεται τῶν ἱερῶν περιβάλλον τῆς ἐκκλησίας καὶ παραδίδεται εἰς τὸ αἰώνιον ἀνάθεμα, αὐτὸς τε καὶ πᾶσα ἡ δοῖβεια αὐτοῦ θρησκεία καὶ πᾶσα ἡ περὶ αὐτῆς διδασκαλία καὶ πάντα τὰ εἰς σύστασιν αὐτῆς ἀναφανέντα φυλλάδια.

8.

SENTENTIA DAMNATORIA A SYNODO IN CAÏREM EDITA***

1839 octobris 25.

Καταδικαστικὴ συνοδικὴ ἀπόφασις κατὰ τοῦ ἐξ Ἀνδρου διδασκάλου Θεοφίλου Καίρου.

Ἐμῶν ἀρε ν' ἀναφανῇ ἐπ' ἐσχάτων τούτων τῶν ἡμερῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν κοινο-

νίας ἀντὶ πλάνης παληρωμένης, ὅ ἐκ τῆς νήσου Ἀνδρου καταγόμενος ἱερομόναχος καὶ διδασκαλός Θεοφίλος Καίρης, σκοπὸν ἀντίθεον καὶ ἀντίχριστον ἔχων τὴν τῆς ἁγίας καὶ ἀμνηστίας ἡμῶν πίστεως ἀνατροπὴν καὶ τὴν πανταλὴ τοῦ χριστιανισμοῦ κατα-

* Oecumenicus, t. cit., p. 418-9.

** Oecumenicus, t. cit., p. 418.

*** Oecumenicus, t. cit., p. 426-8. Evulgata est tantum anno 1841, mense octobri.

στροφὴν καὶ τελείαν αὐτοῦ ἐξέλαιψιν, κεκοιμημένος ἔστι δὲν δύναται νὰ φευσθῇ εἰς τὴν συνα-
 ὕπνου του, προσκοιτούμενος ὅτι διχεται ὁ
 καὶ ἐνθάδε καὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τοῦ
 βαπτιστοῦ τῆς ἱεροσύνης, ὡς ἄλλος βαρὺς καὶ λοιμώδης
 λόγος ὑπὸ τὴν δορὴν τοῦ ἀσέβου καὶ ἀπείρου προ-
 βήτου.

Οὗτο· τοίνυν σπεύδων ἵνα βάλῃ εἰς ἀνάγκην τὸν
 καταστρεπτικὸν σκοπὸν τῆς κλάνης καὶ ἀσέβειας αὐ-
 τοῦ, ἐσύστησεν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ ἄνδρες πρὸ τριῶν
 σχεδὸν ἡδὴ ἑτῶν ἰδιαίτερον σχολεῖον, φέρων τὴν ὀνομα-
 ῖαν ὀρφανότροφον, καὶ ἐν αὐτῇ ἐστήσας τὰς φαρμακαρὰς
 παγίδας τῆς διδασκαλίας· τοῦ, διδάσκων καὶ τὴν
 ὁρηστικὴν, θεοσεβισμὸν παρ' αὐτοῦ καλουμένην, τῇ
 δὲ πράγματι οὖσαν ἀσέβειαν καὶ ἀθεΐαν· διότι ἀρνεῖ-
 ται τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδια-
 ρήτου τριάδος, ἀρνούμενος καὶ βλασφημῶν καὶ κατὰ
 τῆς ἐνοσχίου οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ κατὰ τῆς
 πανάγου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας· ἀπο-
 βάλων δὲ καὶ ἀποδοκιμάζων τὰς θείας γραφάς· καὶ
 πάντα τὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας θεία μυστήρια
 καὶ τὰς ἀγίας εἰκόνας· καὶ τὰς ἱερὰς τελετὰς καὶ
 πάντα ἐν γένει τὰ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως δόγ-
 ματὰ καὶ διδάγματα καὶ ἰδίωμα καὶ τὰς παρα-
 δόσεις· καὶ εἰσάγων παντόλμως κλάνης ἀντιθέτου καὶ
 βλαστημῆς ἀπάσης καὶ δυσσεβείας παντοίας· πλήρη
 παραληρήματα, διανοίας ἐσκοτισμένης· σκοτεινότερα
 ἀποκυήματα καὶ αὐτόχρημα τοῦ ἀντιχρίστου ἀντι-
 χρίστου γεννήματα, δι' ὧν ἐπαγματούμετο πανταχὴ τοῦ
 χριστιανισμοῦ καταστροφήν.

Τοιοῦτο παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα καὶ πρὸς πρὸς πρὸς
 τοῦ εἰρημένου Θεοφίλου Καίρου διακηρυχθέντος· διὰ
 τῆς ἀπανταχοῦ διαδοθείσης φήμης, δὲν ἔλειψεν ἡ
 σύνοδος ἀμέσως, ὁρμημένη ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῆς καθη-
 κόντων καὶ χρεῶν, ἵνα ἐνεργήσῃ ὅτι εἰς περίστασιν
 τοιαύτην ἰδεώμενος ἀναγκαῖον, προσκαλέσασθαι αὐτὸν
 τὸ πρῶτον ἐγγράφως καὶ ἐρωτήσας αὐτὸν περὶ τῶν,
 ὡς ἀνωτέρω εἰρήται, διαφημιζόντων παρ' αὐτοῦ δυσ-
 σεβῶν ἀκουσμάτων καὶ ζητήσας συγχρόνως παρ'
 αὐτοῦ καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ἀλλ' ὁ προ-
 κληθεὶς Θεόφιλος ἀπαγνίσας ὅτι μόνον δὲν ἀνέγνω
 τὰ παρ' αὐτοῦ διαδοθέντα, ἀλλὰ καὶ ὅτι περισσώτερον
 ἐπεκύρωσεν αὐτὰ πλῆρως, ἀλλ' ἀντ' ἄλλων ἀποκρι-
 θείς εἰς τὰ ἐρωτηθέντα· ἀπέφυγε δὲ καὶ τὴν ἀποστο-
 λὴν τῆς ὁμολογίας· τῆς πίστεως καὶ καὶ προσέθηκε
 βήτας, ὅτι τὰ θεία δόγματα καὶ μυστήρια
 δι' αὐτὸν τοῦλάχιστον ὑπεῖραν καὶ ὑπερ-
 χουσιν ἀνεξιχνίαστα καὶ ἀκατάληκτα· καὶ
 ὅτι ἡθελε δώσει μυρίας ζῶας, ἂν ἦτο δυνα-
 τὸν νὰ γίνωσι διὰ λόγου καταληκτὰ καὶ
 ἀποδεκτὰ. Ἡ δὲ σύνοδος τὴν σιωπὴν αὐτοῦ ἐπι-
 ποθεύσα, καὶ δεύτερον αὐτὸν ἐγγράφως προσέκαλεσε,
 καθοδηγούσα αὐτὸν εἰς τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον ἐν περι-
 στάσει τοιαύτῃ ὀφείλεται παρὰ παντὸς χριστιανοῦ
 ὀρθοδόξου, καὶ μέλτους παρ' ἱερέως τοῦ θεοῦ τοῦ
 ὁπίστου· ἀλλ' αὐτὸς μὲν τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὴν ἀπὴν-
 τῆς τρόπον, προσέθεσε, ὅτι δὲν δύναται νὰ
 καταπατήσῃ τὴν συναΐδησίν του καὶ ν' ἀπα-
 τήσῃ τὴν σύνοδον.

Τέλος ἡ σύνοδος εὐκαίρως τὸν ἀνθρώπον καὶ
 σπεύδουσα νὰ σώσῃ κατὰ τὸ πάτριον αὐτῆς χρέος
 καὶ αὐτὸν καὶ τὸ κακὸν νὰ προλάβῃ, ἐχρήσατο πρὸς
 αὐτὸν καὶ τὰς προφορικὰς συμβουλὰς καὶ νοουθεσίας,
 μετακαλέσασθαι αὐτὸν ἐνὸς ἐκ τῶν καὶ προτρέψασθαι
 αὐτὸν ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα ἐκπνέσῃ ἀπὸ τὴν κλάνην
 τῆς ἀντιχριστιανικῆς ὁρηστικῆς, εἰς τὴν ὁποίαν ἐξ-
 ἴπασα, καὶ νὰ ἐνταγῇ τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῆς
 ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ὡς τέκνον αὐτῆς καὶ
 ἱερέως. Ἀλλ' αὐτὸς μὴ θέλων ὁμολογήσαι, ἀπεκρίθη

ἔτι δὲν δύναται νὰ φευσθῇ εἰς τὴν συνα-
 ὕπνου του, προσκοιτούμενος ὅτι διχεται ὁ
 καὶ ἐνθάδε καὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τοῦ
 βαπτιστοῦ τῆς ἱεροσύνης, ὡς ἄλλος βαρὺς καὶ λοιμώδης
 λόγος ὑπὸ τὴν δορὴν τοῦ ἀσέβου καὶ ἀπείρου προ-
 βήτου.

Τούτων οὕτως ἔχοντων, ἐπειδὴ ὁ εἰρημένος διδά-
 σκαλὸς Θεόφιλος Καίρης ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ βημάτων
 ἐγγράφως καὶ προφορικῶν ἀπεδείχθη μισοχριστιαν-
 κῆς, οὐδὲ ἠθέλησεν ὑπακοῦσαι ταῖς συμβουλαῖς· καὶ
 νοουθεσίαις τῆς ἐκκλησίας, ἡ σύνοδος ἐκοιμῆν τοῖς
 τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφόρων πατέρων
 ἡμῶν ἱεροῖς θεσμοῖς ἀποφαινομένοις· Εἰ τις οὖν φη-
 σὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἦτο
 ἀνάρθετος, καὶ ἔάν ἡμεῖς ἡ ἀγγελία· εἰ οὐρα-
 νοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ἡ εὐαγγελί-
 σμαθὰ ὑμῖν, ἀνάρθετος ἔστω, καὶ εἰ δὲ τις
 τῶν ἀπάντων μὴ τὰ προσηρμένα τῆς εὐσα-
 βείας δόγματα κρατοῖ καὶ ἀσπάζοιτο, καὶ
 οὕτω δοξάζοι· καὶ κηρύττοι, ἀλλ' εἰ ἐν-
 αντίας ἵναί τοις ἐπὶ χεῖρσι, ἔστω ἀνάρ-
 θετος, ἀποφαίνεται ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἵνα ὁ
 διαλεχθεὶς ἱερομόναχος καὶ διδάσκαλος Θεόφιλος
 Καίρης, ὡς παραβάτης τῶν πρὸς τὸν θεὸν παρ' αὐτοῦ
 δοθεισῶν ὁμολογιῶν ἐν τῇ τῇ ἱερῇ βαπτίσματι καὶ ἐν
 τῇ περιβολῇ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος καὶ τοῦ βαπτισ-
 τοῦ τῆς ἱεροσύνης, ἀρνητὴς καὶ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ
 ἐκκλησίας, βλαστημῶν καὶ ἀποβάλλων πάντα τὰ τῆς
 χριστιανικῆς ἡμῶν πίστεως καὶ δόγματα καὶ μυστήρια
 καὶ διδάγματα καὶ ἰδίωμα καὶ τὰς τελετὰς καὶ τὰς
 παραδόσεις, καὶ γινόμενος ἀρχηγὸς καὶ διδάσκαλος
 νέας ἄλλης ὁρηστικῆς, θεοσεβισμοῦ παρ' αὐτοῦ κα-
 λουμένης, ἥτις ἐστὶν ἀσέβεια καὶ ἀθεΐα, ὅτι π. 2· ὁ
 παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ
 Χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει.

Ὡς τοιοῦτος ἀρνησίχριστος· ἀναφανείς καὶ ἀνατρο-
 πεύς τοῦ χριστιανισμοῦ, κοινὸς δὲ λυμὸν καὶ ψυχο-
 φθορὰς, ὑπάρχει· κατ' ὁρμημένης πάσης ἱερατικῆς ἐνε-
 ργείας καὶ τάξεως, καὶ ἐκπτώτος τοῦ ἱερατικοῦ κατα-
 λόγου, καὶ ἀποβλήτος τῶν ἱερῶν περιβολῶν, καὶ
 καχωρισμένος τῆς τῶν ὀρθοδόξων ὁμολογίας, καὶ
 γεγυμνωμένος τῆς χριστιανικῆς προσήγορας, καθὼς
 αὐτὸς προέβλετο καὶ ἠγάπησε, καὶ ὑπόδεικτος τῇ κατάρ-
 τῃ τοῦ αἰωνίου ἀναθέματος· καὶ ἔστω ἀνάρθετος αὐτὸς· καὶ
 ὁ ἀρνησίχριστος Καίρης· καὶ πᾶσα ἡ αἵρεσις αὐτοῦ
 καὶ πᾶσα ἡ ἀσέβεια καὶ ἀθεΐα αὐτοῦ καὶ πᾶσα ἡ
 διδασκαλία τοῦ θεοσεβισμοῦ αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ εἰς
 σύστασιν αὐτῆς ἀναφανέντα καὶ ἀναφανήσιμα συγ-
 γράμματα αὐτοῦ καὶ συναριθμοῦ μετὰ τοῦ προδότου
 Ἰούδα καὶ τῶν σταυρωσάντων τῆς δόξης τὸν κύριον,
 καὶ ὡς κατὰ μέρος παρὰ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ
 καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· τεταχθεὶς ὅπου ὁ σκόληξ
 οὐδὲν ταχέως καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννεται. Καὶ μηδεὶς
 αὐτῷ τοῦ λοιποῦ συγκοινωνήσῃ, ὡς μισοχριστὴς καὶ
 φθορὰς τῶν ψυχῶν ἀναφανέντι, ἵνα μήποτε καὶ τῇ
 ἀμαρτίᾳ αὐτοῦ κοινωνοὶ γενόμεθα, ὡς παραγγέλλει
 ἡμῖν ὁ μακάριος Ἰωάννης ὁ εὐαγγελιστὴς· Εἰ τις
 ἐρχεται πρὸς ἡμᾶς καὶ ταύτην τὴν διδαχὴν
 οὐ φέρει, μὴ λαμβάνετε αὐτὸν εἰς οἰκίαν
 καὶ χαιρεῖν αὐτῷ μὴ λέγετε· ὁ γὰρ λέγων
 αὐτῷ χαιρεῖν κοινωνοὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ
 τοῖς πονηροῖς.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 25 ἑκταβρίου 1839.

Ὁ Κυνουρίας Διονύσιος πρόεδρος. Ὁ Ἰδρυα· Γε-
 ράσιμος. Ὁ Τριφυλίας Παύλος. Ὁ πρῶτος Μακεδονίας
 Γρηγόριος. Ὁ πρῶτος Ἠλείας Ἰωάννης.

9.

OTHO GRAECORUM REX SENTENTIAM ILLAM SUPERSEDENDAM ESSE DECERNIT*
1839 octobris 28.

Ὁθων ἰδιῶς θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἀθὼν διατηρούμενον κοινοβουλὸν μοναστήριον, ὅπως νὰ τῷ δοθῇ καιρὸς εἰς τὸ νὰ μετακληθῇ καὶ ἐπιστρέφῃ εἰς τὴν εὐθείαν ὁδὸν, ἀφ' ἧς ἀπεκλινήθη.

Ἡ ἡμετέρα ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμματείᾳ παραγγέλλεται τὴν ἀκριβῆ ἐκτίλειαν καὶ δημοσίευσιν τοῦ παρόντος διατάγματος.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 28 ὁκτωβρίου (9 νοεμβρίου) 1839.

Ὁθων.

(Τ. Σ.) ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ γραμματεῦς τῆς ἐπικράτειας Γ. Γλαράκης.

10.

SYNODUS ATHENIENSIS RES IN CAIRIS CAUSA GESTAS OMNIBUS SIGNIFICAT**
1839 novembris 3.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Β. γυνήματα, δι' ὧν ἐπραγματεύατο τὴν πανταλὴ τοῦ χριστιανισμοῦ καταστροφὴν καὶ ἐξάλειψιν, μεταβαλὼν καὶ αὐτὴν τὴν σωτηρίαν ἀπὸ Χριστοῦ γεννήσεως χρονολογίαν εἰς νῆαν ἰδικήν του.

Ἀείποτε τῇ τοῦ ἀνθρώπου σωτηρίᾳ φθονῶν ὁ διάβολος καὶ παντοίῳ τρόπῳ ἐπιβουλεύων, ἵνα αὐτὸν τῆς εὐθείας ἀποκτανήσῃ ὁδοῦ καὶ τῆς ὁρθῆς καὶ ἀληθοῦς τοῦ Χριστοῦ πίστεως ἀποστρέφῃ, διήγειρε καὶ ἐπ' ἰσχύων τούτων τῶν ἡμερῶν κατὰ μῆτις ἀγίας καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν ἐκκλησίας νέον αὐτοῦ ἔργον, ὑπερέστην τῆς μοχθηρίας αὐτοῦ γνώμης ποιησάμενος τὸν ἐξ Ἀνδρου καταγόμενον διδάσκαλον Θεόφιλον Καίτην, κεκοιμημένον ὑπάρχοντα μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὸ κάλυμμα τοῦ χριστιανικοῦ ὀνόματος καὶ τοῦ σχήματος τοῦ μοναχικοῦ καὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱεροσύνης.

Οὗτος τοίνυν ὁ πνεύματος πονηρίας πεπληρωμένος καὶ πλάνης ἀντιθέτου καὶ ἀντιχριστιανικῆς μεσότης γγεννημένος, ἐπαρθείς τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ, ἔθετο σκοπὸν ἐν ἑαυτῇ τὴν ἐκ θεμελίων ἀνατροπὴν τῆς ἀγίας καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως καὶ τὴν πανταλὴ τοῦ χριστιανισμοῦ καταστροφὴν καὶ ἐξάλειψιν, καὶ σπεύδων ἵνα βάλῃ εἰς ἐνέργειαν τὴν λυμαντικὴν ταύτην τῆς ἀσεβείας του βούλησιν, ἐτύσθη διὰ συνδρομῶν διαφόρων χριστιανῶν φιλομούσων ἀνδρῶν ἐν τῇ πατρίδι του Ἀνδρῶν πρὸ τριῶν σχεδὸν ἡδὴ ἔτων ἰδιαίτερον σχολαίων, φέρων τὸ ὄνομα ὀρθανοτροφείον, καὶ ἀπαίσεις τὴν φιλονεικίαν τῶν εἰρημένων συνδρομητῶν προαίρεσιν διὰ τοῦ προσχήματος τῆς ἐπ' ἀγαθῷ δεῖξαν ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας, ἔστησαν ἐν αὐτῷ τὰς φθοροφόρους παγίδας τῆς ἐκείνου πλάνης, καθὼς ποτε κατὰ τὸν προπατέρων ὁ δόλιος ὄφις, καὶ μετέδιδε κατὰ διαφόρους καὶ ποικίλους τρόπους τὰ θολερὰ τῆς ἀσεβείας, νύματα, διδάσκων καὶ τὴν θρησκείαν, θεοσεβισμόν παρ' αὐτοῦ καλουμένην, τῇ πράγματι δι' οὐσαν ἀσέβειαν καὶ ἀθέτην διότι

ἀρνείται τὸ μυστήριον τῆς ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ἀδιαίρετου τριᾶδος, βλασφημῶν παρομοίαν ἀρνήσιν καὶ κατὰ τῆς ἐνσάρκου οικονομίας τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ καὶ λόγου τοῦ θεοῦ, καὶ κατὰ τῆς πανάγνου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, καὶ ἀποβάλλον καὶ ἀποδοκιμάζων καὶ θεοπνευστοὺς γραφὰς καὶ πάντα τὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας θεῖα μυστήρια καὶ τὰς ἀγίας εἰκόνας καὶ τὰς ἱερὰς ταλτὰς καὶ πάντα ἐν γένει τὰ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως δόγματα καὶ διδάγματα καὶ ἔθιμα καὶ τὰς παραδόσεις, καὶ ἀντιστοίχων παντὸς ἀντιθέτου πλάνης καὶ βλασφημίας ἀπόσης καὶ ἀσεβείας, παντοίας πλήρη παραληρήματα, καὶ δογματικῶν διανοίας ἐσκοτισμένης σκοτεινότερα ἀποκνηματα καὶ αὐτόχρημα τοῦ ἀντιχριστοῦ ἀντιχρίστα

Ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ δυσσεβείᾳ τόλμῃ τοῦ ἀνθρώπου τούτου ποιοῦ δὲν φρίττει; Τίνας χριστιανοὺς ἢ καρδία δὲν διαπρίττει; Ὅποιον Ἑλληνα ἢ ψυχὴ δύναται νὰ μείνῃ ἀδιάφορος, ὑβρίζομένη τῆς ἀγίας καὶ ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως, τὴν ὁποίαν παρελάβομεν ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν, εἰς τὴν ὁποίαν καυχᾶται ἅπαν τὸ ὀρθόδοξον ἡμῶν ἔθνος τόσους αἰῶνας καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἐχύθησαν ἀκαίρα αἱματὰ καὶ διὰ τῆς ὁποίας ἐλπίζομεν τὴν αἰώνιον ἡμῶν σωτηρίαν; Ποιὸς δύναται νὰ ὑποφύγῃ τὴν τοιαύτην καὶ τοσαύτην ἀσέβειαν τοῦ διδασκάλου τούτου, διαφθερίζοντος τὴν ὀρθόδοξον ἡμῶν νεολαίαν ἐναντίον τῶν πατροπαράδοτων διδασμάτων, κατασχόντος τὸ ἔθνος καὶ ἀτιμάζοντος τὸν χριστιανικὸν τῆς Ἑλλάδος λαμπρότατον χαρακτήρα;

Τοιοῦτου παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα τε καὶ προσδοκίαν διακηρυχθέντος τοῦ θεοφίλου Καίτη διὰ τῆς ἀπανταχοῦ διαδοθείσης λυπηρᾶς φήμης, στήριζομένης συγχρόνως καὶ ἐπὶ τῶν ὡς ἰδιοσυγκρίτων αὐτοῦ ἀναφανέντων χειρογράφων φυλλαδίων, περιεκτικῶν τῆς τοῦ δυσσεβοῦς θεοσεβισμοῦ αὐτοῦ ὁμολογίας, καὶ τῶν δι' αὐτὸν ἐπινοηθέντων προσευχῶν καὶ ὕμνων καὶ ἄλλων τοιούτων ἀντιχριστιανικῶν, δὲν ἔλλειψεν ἡ σύνοδος, ὁρμημένη ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῆς καθηκόντων καὶ χρεῶν, ἵνα ἐναργέστῃ εἰς εἰς περιστάσει τοιαύτην ἐδωρήσεν ἀναγκαίον, προσκαλέσασα αὐτὸν τὸ πρῶτον ἐγγράφως καὶ ἐρωτήσασα περὶ τῶν, ὡς ἀνωτέρω εἰρήται, διαφημιζόντων κατ' αὐτοῦ δυσσεβῶν ἀσεβειῶν καὶ ζητήσασα συγχρόνως παρ' αὐτοῦ καὶ τὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως. Ἀλλ' ὁ προσκληθεὶς Θεόφιλος Καίτης ἀπαντήσας ὅχι μόνον δὲν ἀντίσπεσε τὰ κατ' αὐτοῦ διαδοθέντα, ἀλλὰ καὶ ἐτι περισσότερον ἐπεκύρωσεν αὐτὰ πλεονέως, καὶ ἀλλ' ἐντὶ ἄλλων ἀποκριθεὶς εἰς τὰ ἐρωτηθέντα. Ἀπέφυγε δὲ καὶ τὴν ἀποστολὴν τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεώς του καὶ προσέθηκε ῥητῶς, ὅτι τὰ θεῖα δόγματα καὶ μυστήρια δι' αὐτὸν τοῦλάχιστον ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν ἀνεξιχνίαστα καὶ ἀκατάληπτα, καὶ ὅτι ἡθελε δώσει εὐχαρίστως μυστρίους, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ γίνεσιν διὰ λόγου καταληπτὰ καὶ ἀποδεκτὰ. Ἡ δὲ σύνοδος περὶ πολλοὺ ποιομένη τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ, καὶ δευτέραν ἀπέστειλεν ἐπιστολήν, καθοδηγοῦσα αὐτὸν εἰς τὸ χρέος, τὸ ὁποῖον ὤφειλετο ἐν περιστάσει τοιαύτῃ παρὰ παντὸς χριστιανοῦ ὀρθοδόξου, καὶ μάλιστα ἱερέως τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου καὶ διδασκάλου· ἀλλ' αὐτὸς μὲ τὸν αὐτὸν καὶ αὐτὴν ἀπήντησε τρόπον, προσέειπας ὅτι

* Oecomenus, t. cit., p. 431-2.

** Oecomenus, t. cit., p. 436-32.

δὲν δύναται νὰ καταπατήσῃ τὴν συνείδησίν σου καὶ νὰ ἀπατήσῃ τὴν σύνοδον. Ἡ σύνοδος ἐκτελεροῦσα τὸν ἀνθρώπον καὶ σπείδουσα κατὰ χρὶς ἐκπαινεῖν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀπειθείας καὶ ὁμοῦ αὐτὸν, ἐχρήσατο πρὸς αὐτὸν καὶ ταῖς προφορικαῖς συμβουλαῖς καὶ νοουθεσίαις, μετακλίθεσαν αὐτὸν ἐνέπιόν τῆς καὶ προτρέψαν αὐτὸν ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τῆς πλάνης τῆς εἰς τὴν ἐξέτασιν ἀντιχριστιανικῆς ἀσεβείας καὶ ἐνοταρτισθῇ τὴν χριστιανικὴν πίστιν τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ὡς τέκνον αὐτῆς καὶ ἱεραῖς. Ἀλλ' αὐτὸς μὴ θέλων ὁμολογῆσαι τὴν τῆς πίστεως ὁμολογίαν καὶ εἰς τὴν τῆς ἀληθείας ὁδὸν ἐκπελάσθαι, ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν δύναται νὰ ψευσθῇ εἰς τὴν συνείδησίν του, προσποιούμενος ὅτι δέχεται· ὅτι δὲν καταλαμβάνει· καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ πράξῃ ὅπερ παρ' αὐτοῦ ζητεῖ ἡ σύνοδος.

Τοιοῦτου ἀναφανέντος καὶ ἀποδειχθέντος τοῦ Θεοφιλοῦ Καίρη ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ῥημάτων ἐγγράφων τε καὶ προφορικῶν ἀρνητῶν τῆς ἀσωμότητος ἡμῶν πίστεως, ἀνάρτου κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ἀρχηγῶ καὶ διδασκάλου τῆς τοῦ Θεοσεβίμου αὐτοῦ νίκης θρησκείας, ἥτις ἐστὶ προφανὴς ἀσέβεια καὶ ἀδεία, διότι πᾶς ὁ παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει, καὶ ἐνοταρμένον τῇ αὐτοῦ πλάνῃ καὶ ἐπιμένοντες, ἡ σύνοδος ἐπομένη τοῖς τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ θεοφόρων πατέρων ἡμῶν θεομοίρῳ ἐξέταρε τὴν κατ' αὐτοὺς καταδικαστικὴν ἐκκλησιαστικὴν ποιήν. Ἀλλὰ προτάσεις γενομένης εἰς τὸ μακροθυμεῖν· τὴν ἐκκλησίαν καὶ καιρὸν τινα ἐκ νόου, εἰ δύναται αὐτῷ, δοῦναι εἰς μετάνοιαν, ἡ σύνοδος αὐτῷ μὲν προσπεσάψατος τὸν καιρὸν τοῦτον ἐπὶ ταῖς χρησταῖς ἀλπίσιν, ὅτι διαμένων ἐν τοσοῦτῳ ἐν τινὶ τῶν ἱερῶν μοναστηρίων, μετανόησας σώσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ τοῦ θανάτου· τὴν δὲ θρησκείαν τοῦ Θεοσεβίμου αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν ἀσέβειαν καὶ ἀδείαν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν τὴν ἀντιχριστὸν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ εἰς σύστασιν τῆς ἀντιθέου πλάνης αὐτοῦ ἀναφανέντα ἢ ἀναφανισθέντα φυλάττει καὶ συγγράμματα κατετόξευσε τῷ βέλει τοῦ πνεύματος καὶ κατέρχινεν αὐτὰ καὶ παρέδωκεν αὐτὰ τῇ κατὰ τοῦ αἰωνίου ἀναθέματος, ὅτι ἐν ἱσθ' μισητὰ τῷ Θεῷ καὶ ὁ ἀσεβὴς καὶ ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ, καὶ ὅτι τὸ πρᾶξάντων τῶν θράσωντι· κολασθήσεται· καὶ ἵστασαν ἀνάθεμα καὶ ἀπεκορακισμένα ἐκ μέσου τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ὡς τοιαῦτα γνωρίζουσιν ἐν ταῖς παρούσαις γενεαῖς τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἐν ταῖς ἐπερχομέναις.

Ταῦτα ἡ σύνοδος γνωστοποιεῖ πᾶσιν ὅμιν τοῖς εὐσεβεῖσι καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τοῦ θεοφρονητοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, καὶ ἐφαίλουσα κατὰ τὸ ἀπαρτίτητον αὐτῆς χρὶς ἵνα διατηρήσῃ ὑμᾶς ἀπὸ πάσης ἐπηρείας καὶ βλάβης πνευματικῆς καὶ προλαμβάνουσα ἵνα μὴ διδασκαίς ποικίλαις καὶ ξέναις περιφύρησθε οὐ μόνον ἀνθρώπων διεισπραμμένα λαλούντων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄγγελος ἀπ' οὐρανοῦ τάναντία ταῖς ἀποστολικαῖς παραδόσεσιν ὅμιν εὐαγγελίζηται, παραγγέλλει ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀπαξάπαντι ὅμιν, ἵνα προσέχητε ἑαυτοῖς καλῶς ἀπὸ τῆς θεοσυνοχῆς τοῦ θεοσεβίμου νίκης θρησκείας τῆς κατὰ τοῦ μνημονευθέντος Θεοφιλοῦ Καίρου ἀναφανέσεως, προσφιλῶντος ἀπὸ τῆς ἀσεβείας καὶ ἀδείας αὐτῆς καὶ ἀποφεύγοντες ὡς πῶρ πᾶσαν μὲν περὶ αὐτῆς διασκοτεινῶν τυχὸν διδασκαλίαν καὶ οὐκ ἀνέστητα ἐπιστάσαν αὐτῆς, ὅτι ὁ εἰπὼν τὸν ἀσεβῆ, δίκαιός ἐστι, ἐκικατάρατος· λαοὶς ἔσται καὶ μισητὸς εἰς ἔθνη· πᾶσαν δὲ καὶ ἄλλην περιφερομένην ἀσέτην ἀποστρεφόμενοι καὶ τηροῦντες ἑαυτοὺς σπαρεὺς καὶ ἀπαρταλῶντες ἐν τῇ πίστι τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ἐρριζωμένοι καὶ ἀποινοδομεύμενοι καὶ βεβαιούμενοι ἐν αὐτῇ καθὼς ἐδιδάχθητε, περισσεύοντες ἐν αὐτῇ ἐν εὐχαριστίᾳ καὶ προσευχαίᾳ ὡς,

ἵνα μὴ τις ὑμᾶς παραλογίζηται ἐν πιθανολογίᾳ ἢ σულαιωγῇ διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης· διότι πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον καὶ φευδωρεσθήτη καὶ φευδοδιδασκαλοὶ, παρεισάγοντες αἰρέσεις ἀπειθείας καὶ τὸν ἀγορεύοντα αὐτοὺς δεσπότην ἀνοούμενον, ἐν ἐνδομῶν μὲν προβάτων φαινόμενοι, ἐσωθεν δὲ ὑπάρχοντες λύκοι βαρεῖς καὶ λογιώδεις, τὴν γλῶτταν αὐτῶν ἠκονημένην ὡσεὶ ἔρως ἔχοντες καὶ ἰδὼν ἀσπίδος ὑπὸ τὰ χεῖλη αὐτῶν κρύπτοντες, μετασχηματίζονται μυρίοις τρόποις εἰς διαφόρους μορφὰς καὶ καταγινόμενοι τοῦ ἀποσπᾶν ὀπίσω αὐτῶν τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς. Διὸ γρηγορεῖτε καὶ προσέχετε ἑαυτοῖς ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν τοιούτων λυμῶν καὶ ψυχοφθόρων, ἐκκλίνοντες ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀποφεύγοντες· ἀπὸ τῆς διδασκαλίας αὐτῶν ὡς ἀπὸ νόσου λυμάντικης, θάνατον ταῖς ψυχαῖς τῶν ὀρθοδόξων ἐπαγούσης. Ὑμῖν δὲ τοῖς φιλοστέργοις γονεῦσιν, ὅσοι ἀποσταίαντες τὰ φίλτατα ὅμιν τέκνα εἰς τὴν ἐν Ἀνδρῶν Καίρειον σχολὴν ἀπελάβετε μὲν αὐτὰ ἐκπελάσθοντα, ὅχι δ' ἀκέραια κατὰ τὰ ὀρθὰ χριστιανικὰ δόγματα, ἀλλὰ νενοθευμένα εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πίστεως αὐτῶν μὲ τὰ ἀνέχριστα τοῦ θεοσεβίμου διδάγματα, παραγγέλλει ἡ σύνοδος ἐν ἀγίῳ πνεύματι καὶ προτρέπει ὑμᾶς, ἵνα φροντίσητε, ὡς πατέρες πιστοὶ καὶ φιλόστοργοι, διὰ τῶν πατρικῶν συμβουλῶν καὶ νοουθεσιῶν σας καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος τῆς ἰδιαζούσης εὐσεβείας σας νὰ ἀποσπᾶσιν ἐκ τῶν καρδιῶν αὐτῶν τὰς φρενοβλαβεῖς ἀπάτας τῆς ἀντιχριστιανικῆς Καίρειου διδασκαλίας, ἐπιστρέφοντες· αὐτὰ εἰς τὰ ὀρθὰ καὶ ἀληθῆ φρονήματα καὶ ἐπιστηρίζοντες τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς τὴν πάτριον ἡμῶν θρησκείαν καὶ προνοῶντες καὶ περὶ τῆς μελλούσης αὐτῶν ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως, ἵνα μὴ αὐτὴ πρὸς βλάβην καὶ διαφθορὰν γίνηται, ἀλλὰ πρὸς διὰ γνῶσιν τῆς εὐσεβείας καὶ αὐθῆσιν τῆς πίστεως καὶ μέρωσιν αὐτῶν εἰς ἀνδράς· ὀρθοδόξους καὶ ἐναρτέους, ὡς λόγον ἀποδώσαντες περὶ αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Ἐπιστρέφει, τέλος, τὸν λόγον ἡ σύνοδος καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς ἐν ἡλικίᾳ, ἱερωμένους τε καὶ λαϊκοὺς, τοὺς μαθητεύσαντας παρὰ τῷ Καίρῳ καὶ ἐξ ἀπάτης καὶ συναρπαγῆς τυχὸν ἀποκλανθέντας τῶν ὕγιων φρονημάτων τῆς εὐσεβείας καὶ ἀκολουθήσαντας τῇ πονηρᾷ ὁδῷ, παραινέουσα πᾶσιν ὅμιν φιλοστέργως, ἵνα, ἀνανήξαντες ἀπὸ τὸν θανατηφόρον λήθαργον τῆς ἀποκλινήσεως ταύτης, ἀποπύσσητε ὅσον τάχος τὰς ἀντιχριστιανικὰς Καίρειου διδασκαλίας καὶ τὸν ψυχοκτόνον τῆς τούτων ἀσεβείας ἰόν. Μὴ σε πλανήσωσιν, υἱέ, ἀνδρες ἀσεβεῖς, μηδὲ πορευθεῖς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν· ἐκκλίνον τὸν σὸν πόδα ἀπὸ τῶν τριβῶν αὐτῶν· οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι. Καὶ ἐπιστρέφοντες εἰς τὴν ἀγίαν καὶ ὀρθόδοξον ἡμῶν πίστιν, εἰς τὴν ἀγνήθητη καὶ ἁβαντισθητη, ἀναβλήθητη πάλιν πρὸς τὸ φῶς αὐτῆς τὸ ἀληθινόν, τὸ φωτίζον καὶ ἀγιάζον πάντα ἀνθρώπων, ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, καὶ ἀποφύγητε τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων κατασχόνην καὶ τὴν γενικὴν τοῦ ὀρθοδόξου κληρώματος ἀποστροφὴν, ὅτι πρόσωπα ἀσεβῶν ἀτιμίας ἐμπλησθήσονται, καὶ τὴν φρίκην τῆς συνειδήσεως καὶ τὴν καταδικὴν τοῦ μέλλοντος αἵματος.

Ταῦτα παραγγέλλει ἐν κυρίῳ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν ἡ σύνοδος ἀπαξάπαντι ὅμιν τοῖς εὐσεβεῖσι καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τῆς θεοστυγίας Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, κινουμένη ἐκ τῶν ἀπαρτρίπτων καὶ ἱερῶν αὐτῆς καθηκόντων, τὰ ὅποια ὀφείλει νὰ ἀναγῇ ἀδελαικτικῶς ὑπὲρ τῆς διατηρήσεως τοῦ εὐσεβοῦς κληρώματος ἀπὸ πάσης κατ' αὐτοῦ τεταταιμένης λυμάντικης ψυχοφθόρου ἐπηρείας· διὸ καὶ αὐτὸς τὰ τοῦ μακαρίου Παύλου βοᾷ πρὸς ὑμᾶς· Βλέπετε μὴ τις ὑμᾶς ἔσται ὁ σულαιωγὼν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης κατὰ τὴν παρά-

δοσιν τῶν ἀνθρώπων καὶ οὐ κατὰ Χριστόν. Α καὶ ἐν τῷ στόματι δείκνται δοξάζονται καὶ λατρεύονται καὶ προσκυνῶνται κατὰ τὸν νόμον καὶ τὸν πνεύμα, τρέφονται καὶ ἀγαπῶνται οὐ μόνον ἀνθρώπων διεστραμμένα λαλοῦντων, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀγγελος ἀπ' οὐρανοῦ τάναντία ὑμῖν κτλ. δ παρ- λάβετε εὐαγγελίζεσθαι.

Ὁ δὲ θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλλῶνς ὑμᾶς, εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, αὐτὸς καταρτίσκει ὑμᾶς, στήριζει, σθενώνει, θαμιλῶσαι ἐν τῇ πίστει, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἐν μῇ καρδίᾳ

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Νοεμβρίου 1839.

Ὁ Κωνσταντῖνος Διονύσιος, πρόεδρος. Ὁ Γέροντας Γεράσιμος. Ὁ Τριφυλίας Παΐσιος. Ὁ πρεσβύτερος Μενδενίτης. Ὁ πρεσβύτερος Γρηγόριος. Ὁ πρεσβύτερος Ἡλίας. Ὁ πρεσβύτερος Ἰωάννης.

Ὁ γραμματεὺς Θ. Φαρμακίδης.

11.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA CAIRIS DISCIPULOS DOCENDI FACULTATE MULTAT
DONEC FALSAS OPINIONES NON RETEXERINT*

1839 decembris 19.

Παῖδες τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκ- κλησίας περί τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἀνδρὸν ὀρφανοτροφείῳ μαθητευσάντων Καίρειων μαθητῶν, τῶν ζητούντων διδασκαλικὰς θέσεις.

† Γρηγόριος ἀλλῷ θεῷ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποι- μνίῳ, ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχετε ἐπισκόπους ποιμαίνειν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Διὰ ταύτης τῆς ἀποστολικῆς ἐντολῆς ἀκαταπαύστως ἐπεγείρον ἡμᾶς τὸ πανάγιον πνεῦμα, ἐντέλλεται ἵν' ἀγρόνως δείκνται διακείμενοι προσέχω- μεν ἀκριβῶς, μήποτε λύκοι τινὲς λεληθῶτες εἰσελθόν- τες εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ κοίτην, διασπαράξωσι τὰ αὐτοῦ πρόβατα, ἀπὲρ ἐξηγήρασε διὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ αἵματος· ἐγὼ γὰρ οἶδα, φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἐπιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποι- μνίου. Τοιοῦτοι λύκοι τὴν τοῦ Χριστοῦ κοίτην ἐπιβουλεύοντες οὐδέποτε ἐξέλκον ἀπ' ἀρχῆς, καὶ μέχρι τῆς σήμερον κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου προφητείαν, καὶ μάλιστα ἐξ ἡμῶν αὐτῶν οὗτοι ἀνοστήσαντες, ὡς προείπε καὶ τοῦτο ὁ αὐτὸς οὗτος τοῦ κυρίου ἀπόστολος. Διὸ καὶ οὐδεὶς ἐστὶν αἰὼν, ὃς οὐκ εἶδε λύκους διώκοντας καὶ σπαράττοντας ὅσα ἐν θυμῷ πρόβατα τῆς τοῦ Χριστοῦ μάνδρας· ἀλλὰ πολλοὶ πλέον σήμερον τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διωκόμενης πολλαχόθεν ὑπὸ ἀφανῶν καὶ φανερῶν ἐχθρῶν καὶ διαφόρων ἐπι- βουλευομένων ποικίλοις τρόποις καὶ μηχανήμασι, πρὸς οὓς καὶ τὴν ἑαυτῆς προσοχὴν ἀτενῆ ἔχουσιν καὶ τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος· δυνάμει ἀντιταττομένης, ἀφῆς πρὸ ὀλίγου ὥστε τι πνεῦμα οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐρίμου, ἀλλ' ἀπὸ τῆς νήσου Ἀνδρῶν (φρὸ) πνεῦσαν, τοσοῦτον προέβαλε σφοδρῶς, ὥστε οὐ τὴν τυχοῦσαν παραχρῆν καὶ λύκην ἄμα προὔξιναν εἰς αὐτήν, ὁ τοῦ Θεοφίλου Καίρου ἀντιχριστιανικὸς φανὴν θεοσεβισμὸς, μᾶλλον δὲ ἀναμάρβητος πανταλὴς ἀθείσμος κατὰ τὸν οὐρανοβόμον Παύλον, γράφοντα πρὸς Ἑφεσίους· Ὅτι ἦτε ἐν τῇ καιρῷ ἐκείνῃ χωρὶς Χρι- στοῦ, ἀπηλλοτριωμένοι τῆς πολιτείας τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ξένοι τῶν διαθηκῶν τῆς ἐπαγ- γελίας, ἐλπιδὴ μὴ ἔχοντες καὶ ἄθεοι ἐν τῇ κόσμῳ· καὶ κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, πᾶς παραβαίνων καὶ μὴ μένων ἐν τῇ διδαχῇ τοῦ Χριστοῦ, θεὸν οὐκ ἔχει· καὶ ὁ μὴ ἔχων τὸν υἱόν, οὐδὲ τὸν πατέρα ἔχει. Ὅν τινα ἀθετοῦν ἀπ' ἀρχῆς τῆς τοῦ ταρταρείου ὀρφανοτροφείου αὐτοῦ συστάσεως ὡς δυσώδης ἄδης ἐξερευγόμενος ὁ θεο- στυγής, τριτίαν ὅλην διήκασεν ἐξέμειν ἐπὶ μόνῃ

στατικῇ σκοπῇ τῆς ἐκ βάθρων πανταλοῦ ἀνατροπῆς τῆς κατὰ Χριστόν ὀρθοδόξου πίστεως, ἀνατρέπων δη- λονότι ἀρδὴν τὰ ἱερὰ γραφά, ὡς μὴ ἐκ θείας ἀπο- καλύψεως ἐμπνευσθεῖσαι, ἀλλ' ἀνθρώπων ἀπατεῶνων συγγράμματα ἀποκαλῶν, προσήτας ἀθετοῦν, τὴν τρι- υποστάτον θεότητα ἀρνούμενοι, τὴν κλήρῳ φανὴν ὁμολογίαν πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος, τὴν ἐν- σαρκον τοῦ θεοῦ λόγου οἰκονομίαν, τὰ δόγματα αὐτοῦ τὰ οὐράνια καὶ σωτήρια, τὰ θεὰ μυστήρια καὶ πάσαις τὰς ἱερὰς τῆς ἐκκλησίας παραδόσεις, ὡς ἀνθρώπων διδασκαλίας αὐτὰ διαθρῦλλον καὶ ὡς προσθήκας αὐτῶν ἀσφαίρετους διαβάλλον, τὰ θαύματα πάντα κωμωδῶν, κατοικήσας κόσμῳ πολλῶν ὑπὸ λογικῶν ὄντων ἀναπλάττων, καὶ ἄλλα πλείστα βλασφημῶν τε καὶ ταρατευόμενοι· ὁ αὐτοχρῆμα τοῦ ἀντιχριστοῦ πρό-δρομος, καὶ οὕτως τὴν τῆς ἀληθείας αὐτοῦ διδασκαλίαν, λύμην εἰς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ διαδεδοὺς καὶ εἰς ἄλλους πολλοὺς· ἐκ τῶν τοῦ κλήρου καὶ λαϊκῶν.

Τούτων καὶ τῶν τοιούτων διαφημισθέντων, ἀκριβῶς ἡ ἐκκλησία διερευνήσασα καὶ περὶ πάντων ἀκούσας πληροπορηθεῖσα κατ' ἀξίωσιν αὐτῆς, πρόνοιαν, ἵνα προκαταλάβῃ τὴν τῆς λύμης ταύτης διάδοσιν, κοινῇ συνδιασκέψῃ γράμμα ἐξέδωκεν ἐγκύκλιον, στήλιταύου- σα ἐν συντόμῳ τὰς κακοπροσώνας τοῦ ἀπεναντημένου τούτου Καίρου καὶ συμβουλευούσα τοὺς ὀρθοδόξους ἀπαντας, ὅπως ἐμμένωσιν ἐδραίοι τῇ πίστει, διακατέ- χοντες ἀσφαλῶς ἂ παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν παρ- ἔλαβον, καὶ ἄμα ἐντελλομένη, ἵνα πάντες ὅσοι τῶν γονέων, συγγενῶν καὶ οἰκείων ἀπατηθέντες ἐξ ἀγνοίας ἀπίστευαν ἢ τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα ἢ τινας τῶν συγ- γενῶν καὶ οἰκείων εἰς τὴν πανόληθρον τοῦ Καίρου σχολήν, ὡς τὸν θανατηφόρον τῆς κακοδοξίας ἢ μάλ- λον πανταλοῦς ἀσβεστῆς ἰδὼν λαθραίως καὶ ἐπιβούλως· κοποθέντες, τούτους μὲν φέροντες τυστήσωσιν εἰς τὴν ἐπὶ ταύτῃ νεωστὶ συστάσαν ἐν Φαναρίῳ θεολογικὴν σχολήν, ὅπως ἐγκαίρως διὰ τῶν ἀλεξίτηλων φαρμάκων τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας ἐκκαθαρθέντες ἐπαναλά- βωσι τὴν προτέραν αὐτῶν κατὰ Χριστόν ὑγίαν, μη- δένα δὲ τῶν ἐκ τῆς Καίρου ἐκείνης καταχθονίου σχολῆς ἐξελθόντων μαθητῶν ἀποδέξωνται πρὸς διδα- σκαλίαν τῶν ὀρθοδόξων αὐτῶν τέκνων οὔτε κοινώτερον οὔτε μαρικώτερον. Ἀλλ' ἐπειδὴ πολλοὶ τούτων, δια- σπαρμέντες κολλαχὸς τῶν τοῦ οἰκουμένου θρόνου ἐπαρχίῶν ὡς καὶ ἐνταῦθα εἰς βασιλεύουσιν, ἐκζητοῦσι συσταθῆναι εἰς διδασκαλικὰς καθέδρας, ἡ ματριότης ἡμῶν, τὴν πνευματικὴν ποιμαντορίαν τοῦ ἀγνώστου οἰκουμένου ἀποστολικῶς τοῦτο ἑρῶντος θεοῦ ἡμεῖς θεῶν ἐμπνευσμένην καὶ ὁρῶσα τὴν λύμην τῆς ἀντιχριστιανικῆς ταύτης διδασκαλίας ἐκείνου ἐκ- ἀπελοδοῦν τὸν μέγιστον εἰς τὰ λογικὰ τοῦ Χριστοῦ πρόβατα, χρὸς φήθη ἴδιον καὶ χρῶν μέγιστον τε καὶ ἱερώτατον, ἵνα τὴν προσήκουσαν ποιήσῃτα· πρό-

* Ex editione principii ita inscripta: Παῖδες τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, περί τῶν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἀνδρὸν ὀρφανοτροφείῳ μαθητευσάντων Καίρειων μαθητῶν, τῶν ζητούντων διδασκαλικὰς θέσεις. Κατὰ τὰ Πατριαρχεῖα, παρὰ Θεόδωρον Ἀρχιεπίσκοπον. 1840. In-8°, 17 p. Instrumentum, repedit Gedeon in suis Κωνσταντικαῖς Διατάξεσι, τ. II, p. 299-304.

νοικαν, ἐν ᾧ στήθη, ὅσον ἔνεστι, τὸ καπνὸν καὶ μὴ ἄλλο τι εἶδος νίφου καὶ πολλὰ κλαυθροῦ ἐπὶ κλίον· αὐτὸν γὰρ προλήφθη τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς γὰρ γράμματα νομὴν ἔξει· κατὰ τὸν μέγαν ἀπόστολον.

Τούτου χάριν, ἐπειδὴ ὅπου εἶσι δὲ ὡς ἡ τρεῖς· συνηγμένοι εἰς τὸ ἕκτον ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὁ ἱερεὺς ἀποφαίνεται λόγος, σύνοδον ἱερὰν συγκαλεσάμενη τῶν τῆς ἐκκλησίας λογάδων, τοῦ τε παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου, τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κυρίου Ἀθανασίου καὶ τῆς ἐνδημούσης ἱερᾶς ἐκκλησίας τῶν ἱεροτάτων μητροπολιτῶν καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιτομήτων αὐτῆς ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, καὶ τῶν λοιπῶν τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς μελῶν καὶ διδασκάλων, προὐβλέτο τὴν περὶ διδασκαλικῆς καθέδρας τῶν διαλεχθέντων Καίρων μαθητῶν πρότασιν εἰς συνοδικὴν σκέψιν τε καὶ κοινὴν ἀπόφασιν. Καὶ δὴ ἱκανῶς βασιανισθέντος τοῦ πράγματος ἐν δυοῖν συνελεύσεσι, κἀκεῖ· ὑπὸ πάσης τῆς ἱερᾶς ταύτης συνόδου παμφήγει, ἵνα μηδὲν τῶν μαθητῶν τῆς Καίρου σχολῆς ὡς ὑπέκτειν ἐπιτραπῇ διδάσκειν πρὸς τὸ παρὸν οὔτε ἐν κοινῇ τινι σχολῇ οὔτε κατ' ἰδίαν ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς τῶν ἐρδοδότων. Ἀλλ' ἵνα μὴ ἡ τῆς ἀπαραιτήτου ἐκκλησιαστικῆς προσοχῆς ἀπαγορεύσις τοῦ διδάσκειν εἰς ἀτόπους τυχόν ὑπονοίας αὐτοὺς ἐμβάλη πανταλῶς· ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ἀποστροφῆς, ἡ κοινὴ αὕτη μὴ τῇ προνοοῦσα μητρικῶς ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς ἡμᾶ καὶ σωματικῆς αὐτῶν σωτηρίας καὶ φιλενθροπευμένη, ἀπεφάνετο ἀμεταθέτως περὶ πάντων κοινῶς, ἵνα ὅσοι τε ἤδη διατρίβουσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὅσοι εἰς τὸ μετέπειτα τυχόν ἔλθωσιν, ἐὰν προηγουμένως ταῖς κοιναῖς συνοδικαῖς ἀποφάσεσιν ὑπακούοντες καὶ ὑποτασσόμενοι, φυλάξωσιν αὐτὰς ἀκριβῶς καὶ ἐκτελέσωσιν ἀπαράβατως, ἐν τρισὶ κεφαλαῖς ἐριζομένης, τότε ἀποδεκτοὶ γίνωνται, τέκνα γνήσια τῆς ἐρδοδότου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας λογιζόμενοι. Ὥριστα τοίνυν ἐμοψήφῳ γνώμῃ καὶ ἀποφάσει ἡ ἱερὰ αὕτη ἐπὶ τούτῳ συναθροισθεῖσα σύνοδος καὶ ὅρους ἐξέτατο τοὺς ἑξῆς· α') ἀπαντας τοὺς μαθητὰς τῆς τοῦ Θεοφίλου Καίρου σχολῆς ἐκτίθεσθαι ἐγγράφως ἐν ἰδίᾳ ὑπογραφῇ ἀπαντὶ ἀκριβῶς τὴν ἀσεβεισάντην ἀντιχριστιανικὴν τοῦ διδασκάλου αὐτῶν κακοπροσύνην καὶ ἀποπτύειν καὶ ἀναθεματίζειν αὐτήν τε καὶ τοὺς ταύτῃ συμφρονούντας, προστιθέντας ἡμᾶ ἐγγράφως καὶ ἐμολογούντας ἀπαντα δόγματα τε καὶ ἔθιμα καὶ παραδόσεις τῆς ἡμετέρας πίστεως τῆς ἐρδοδότου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας· β') ἀναγινώσκειν ταῦτα πάντα ἐν μέσῳ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐνώπιον τῆς ἡμετέρας μεριότητος καὶ τῶν πανιερωτάτων

ἀρχιερέων καὶ παντὸς τοῦ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συναθροισμένου ἐρδοδότου λαοῦ· καὶ γ') εἰσέρχασθαι αὐτοὺς χρόνου ἀναβολῆς εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ συστάσιν, ὡς αἰρηται, θεολογικὴν σχολήν, καὶ διαμένοντας διδάσκειν τακτικῶς τὴν ἱερὰν θεολογίαν, τὴν ὑπὸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς αὐτοῖς μαθηταῖς καὶ ἀποστόλοις παραδοθεῖσαν καὶ ὑπ' αὐτῶν τούτων κηρυχθεῖσαν καὶ ὑπὸ τῶν θεοδότων ἁγίων κατέχων ἡμῶν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἀλληλοδιαδόχως διαδοθεῖσαν, καθὼς ὅτι αὐτὰ ὡς ἐγγράφον τοῦ πνεύματος διαρρηγνυμένων ἀνεπτόχθη καὶ ἐδιδάχθη καὶ μέχρι τῆς ἡμετέρας ἀκαινετομήτως ὑπὸ τῶν αὐτῆς ἱερῶν διδασκάλων διδάσκειται· διαμένειν δὲ ἐν τῇ θεολογικῇ σχολῇ διδασκαλίας χρόνον τοσοῦτον, ὅσον ἡ χρειαῖς ὑπαγορεύει. Καὶ εἰ ταῦτα πάντα φυλάξουσιν ἀπαράβατως, οὕτως ἀποδέξεται αὐτοὺς ἡ ἐκκλησία καὶ οὕτως χρῆσται αὐτοῖς, καθ' ἣν ἂν αὕτη δώσει πείραν ἐν ᾧ διδάσκονται τὴν θεολογίαν χρονικῇ διαστήματι. Ταῦτα ἐνεκρίθησαν, ὡρίσθησαν καὶ ἐκυρώθησαν ἐν πνεύματι ἁγίῳ συνοδικῶς ἐμοψήφῳ γνώμῃ· διὸ καὶ εἰς τὴν περὶ τούτων βεβαίωσιν ἐγένετο καὶ ἡ παρούσα πράξις τῆς ἱερᾶς ταύτης συνόδου, καὶ καταστρωθεῖσα ἐν τῇ τῶν ὑπομνημάτων ἱερῇ κώδικι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὑπεγράφη ἰδίαις χερσὶν ὑπὸ πάντων τῶν πληρούντων τὴν ἱερὰν ταύτην σύνοδον.

Ἐν ἑταῖς σωτηρίῳ, αὐλῇ, κατὰ τὴν 18^{ην} Σεπτεμβρίου.

- + ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαινεται.
- + ὁ πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνος· α' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαινεται.
- + ὁ Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος γ' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαινεται.
- + ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.
- + ὁ Κυζίκου Ἀνθίμος.
- + ὁ Νικομηδείας Ἀνθίμος.
- + ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.
- + ὁ Δέρκων Γερμανός.
- + ὁ Παλαγγινῆς Γεράσιμος, ἔχων τὴν γνώμην τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Κωνσταντίνου κυρίου Ἀρτεμίου.
- + ὁ πρόεδρος Καρπάθου Μεθόδιος.
- + ὁ Κρήτης Καλλίνικος.
- + ὁ Μαρωῆς Ἀνθίμος.
- + ὁ Σκοπίων Γαβριήλ.
- + ὁ Θαβερρίου Ἰερόθεος.
- + ὁ ἀρχιδιδάσκαλος πρώην Μεσσηνίας Σαμουὴλ.
- + ὁ Συνάδων Βενιαμίν.
- + ὁ Μυρέων Χρύσανθος.
- + ὁ Λεόντιος ἱεροδιδάσκαλος.
- + ὁ Βαρβολομαῖος διδάσκαλος τῆς θεολογίας.
- + ὁ Διονύσιος ἱεροδιδάσκαλος.
- + ὁ Γρηγόριος μοναχὸς διδάσκαλος.

12.

SYNODUS ATHENIENSIS PATRIARCHAM CONSTANTINOPOLITANUM MONET DE CONSILIIIS AB IPSA INITIS IN CAUSA CAIRIS*

1841 novembria 8.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμένης πατριάρχα.

Μεταξὺ τοσούτης πραγμάτων χαλεπότητος, τοσούτης συμφωνίας τρικυμίας, μὲ τὰς ὁκοίας τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ὡς ἐν πλάτῃ κλυδωνιζόμενον προσεκάλεισεν, ἡ ἐρδοδότος ἡμῶν ὀρθοκεία ὑπῆρξεν ἡ μόνη ἑλπίς, μόνη ἱερὰ ἀγκυρά, μόνη ἀχέμαστος λιμὴν καὶ γαλήνιος δικαστικὸς ὅρμος. Ὅθεν καὶ ἡ ἐκ μέρους τῆς θεοδοτότου ἐπ' ἡμῶς βασιλικῆς κυβερνήσεως ἔκτονος προστασία μὲ σίβας ἀπειρον συγκατα, καὶ ἡ ἐκ μέ-

ρους τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας κανονικῶς ἐνεργουμένη ἐπαγρύπνησις ἐκταναστάτη καὶ ἀδίδαικτος ἀφορροῖ τὴν πανταχόθεν ἀσφαλή καὶ ἀνεπιβόλευτον φυλακὴν τοῦ ἀνεκτιμήτου τούτου θησαυροῦ τῆς ἱερᾶς αὐτῆς παρακαταθήκης, τὴν ὁποῖαν ἡ ἀφ᾽ αὐτοῦ τοῦ ὁρίστου φιλενθροπεία, οὕτω πανοφθαλμὸς οἰκονομήσας τὰ καθ' ἡμῶς, ἐνεπιστάσαστο καὶ εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλὰ (φεύ) καὶ ἐν τῇ μέσῳ τῆς ἡμετέρας ἐρδοδότου κοινωνίας ἐφάνη παρὰ πᾶσαν ἐλπίδα κατωρμένη παγίς. Ὁ φευδώνυμος Θεόφιλος Καίρης, ὅργανον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ παμπότηρου διαβόλου, ὑποκριθεὶς τὴν εὐσέβειαν, ὑπο-

κλήρας τὴν ἱερωσύνην, σχῆμα διδασκάλου καὶ δορὶν ἀπὸ τοῦ προβάτου περιβλήθει, ἐπεχίρῃσας νὰ σφῆ εἰς τῆς ἰδίας ἀκακίας τὸ βάρος τῶν ψυχῶν τῶν ἀπολεστέων. καὶ τὴν τιμὴν θρησκείαν, ἣν αὐτὸς χαίρει καλεῖν θεοσεβισμόν, δυσσεβῆς καὶ παντέλμης κλισίαν καὶ ἀνατρέψει ἀπὸ τὴν παρῶμενος τὰ ἱερὰ πατροπαράδοτα δόγματα καὶ διδάγματα τῆς ἀμωμῆτου πίστεως ἡμῶν. Τὴν ἀπονενοημένην τοῦ πλήκτου δραστήτητα μεταλθοῦσα κανονικῶς ἢ ἐν Ἑλλάδι τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἱερὰ συνέδος, ἀπ' οὗ μετὰ καλῶς νοουθεσίας καὶ κείρας εἶδεν ἀδιόρθωτον, ἐξέδωκε τῶς πρᾶξιν ἀμετακλήτου καθαιρέσεως, καὶ διχοτομήσας τοὺτον τῇ βομφαίᾳ τοῦ πνεύματος, εἶθε τοῦ μέρους αὐτοῦ μετὰ τῶν ἀντιχρίστων ὑποκριτῶν, ἀπαλλάξας οὖν θεῶν τὸ εἰς τοὺς κόλπους τῆς περιθαλάμηνον χριστιάνου κλήρωμα ἀπὸ τὴν μυστράν καὶ θεοσυγῇ διδασκαλίαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ δυστυχίαν καὶ ἐκ τῶν ὑποκαμμένων τῶν οἰκουμένων θρόνων ἐπαρχῶν καὶ ἐξ ἄλλων μέρων ἐφθασαν νὰ μαθητεύσωσι τινες παρ' αὐτῶν, ὅτε καὶ ἐν Ἀνδρῶν καὶ ἀλαχου διετίλει διδασκων, καὶ μετέσχον ἰσως, εἰ καὶ μὴ τοῦ πυρός, ἀλλὰ γὰρ τοῦ καπνοῦ, καίτοι καλῶς εἶδεν ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος τὰ ἐκ τῆς τοιαύτης προκαταληπτικῆς μέτρα καὶ τὴν ἔμφυτον μέριμναν τῆς σερασμωτικῆς ἀδελφῆς ἐκκλησίας τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς καὶ τῶν λοιπῶν κατὰ τόπους ἀγίων συναδελφῶν (καὶ γὰρ ψυχὴ τὸ κινδυνεύμενον), μ' ἅλα ταῦτα διὰ νὰ μὴ φανῇ ἄλλως πως ἀπολειπομένη χρέους ἱεροῦ, παρασιωπῶσα πρᾶξιν συντελεστικῶν εἰς τὰ ἀνάλογα μέτρα, καὶ ἀναγκαιότατον ἐπίσης εἰς κοινὴν γνῶσιν καὶ καταρτισμὸν τῶν λαβόντων σχέσεις

μετ' ἐκείνου, ὃς εἴρηται, προήχθη εἰς τὴν ἐκδοκὴν καὶ ἀποστολὴν τῆς παρούσης, δι' ἧς ἀπονήμους πρὸς τὴν ὑμετέραν θειοτάτην παναγιότητα καὶ τὴν παρ' αὐτὴν θεοσύλλεκτον σύνοδον τοὺς ἀδελφεοὺς ἐν Χριστῷ ἀσκαποῦς, συναποστέλλει καὶ ἀντίγραφον τῆς καθαιρέσεως τοῦ Καίτη, ἐν ᾧ περιστατικώτερον καταφαίνονται αἱ ἀπονενοημέναι τοῦ ἐξαιρετάτου ἀρχαί, ἡ ἀποτυχία μεταμελείας καὶ διορθώσεως διὰ τοσούτων σωφρονιστικῶν μέσων καὶ ἡ ἐπανεχθεῖσα κατὰ κρείσιν καὶ ἐσχάτη κοινή, σύμφωνος τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσιν.

Ἑμέτερον δὲ τοῦ λοιποῦ καὶ ἐχόμενον τῆς πνευματικῆς προμηθείας, τῆς ὑπὲρ παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ἐξίσου ἐπιλομένης, εἶναι ἡ εἰδοποίησις τῆς πράξεως ταύτης, ὅπου δεῖ καὶ ὅπως ἵνα μὴ καὶ ἡ λύπη ἢ ψυχροφρόνως γέννηται διαδόχμος πρὸς τὰ ὕψος ἔχοντα ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀγαπητὰ τέκνα καὶ οἱ ὅπως ποτὶ προσβληθέντες ἐγκαίρως τῆς θεραπείας ἀξιοθῶσι τῇ θαλῇ χάριτι. Ταῦτα ἐπὶ τοσούτων μετὰ στερεῆς πεποιθήσεως. Τὰ δὲ σεβάσματα ὡμῶν ἐπὶ εἴτην θεῶν ἀπειροπληθῆ καὶ τρισέληνα.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 νοεμβρίου 1841.

(Τ. Σ.) Τῆς ὑμετέρας θειοτάτης καὶ σερασμωτικῆς παναγιότητος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφοὶ ἀδιδασκατοὶ καὶ χρεῶν ἱερῶν ἐκτελεσταὶ προθυμώτατοι.

Ὁ Ἀργολίδος Κύριλλος, πρόεδρος τῆς ἱερᾶς συνόδου τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος. Ὁ Ἰθρᾶς Γεράσιμος, μέλος τῆς ἱερᾶς συνόδου. Ὁ Φωκίδος Νεόφυτος. Ὁ πρῶν Ἡλείας Ἰωνᾶς.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1840 februarii 21.

Gregorius patriarcha, cum in nonnullorum antistitum invidiam venisset, apud summum Turcarum procuratorem accusatus, ab oecumenico solio deiectionis, edito die 20 februarii 1840 renuntiationis libello, quem videre licet typis impressum in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. I (1881), p. 54-5. Postero die, antistites in regia urbe commorantes, inito pro more costu in patriarchali templo, in eius locum suffecerunt Anthimum Nicomediensem, qui ex magno protosynello metropolitae Iconiensis mense octobri 1825 creatus, decem post annis, mense scilicet septembri 1835, ad Larisenses in locum Meletii,

sedes amoti, transierat, ac postea, mense augusto 1837, ecclesiae Nicomediensis pro Panareto vita functo fuerat praepositus. Novo patriarchae eligendo operam navarunt antistites isti: Anthimus Ephesi, Anthimus Cysici, Hierotheus Chalcedonis, Germanus Dercorum, Gerasimus Pelagoniae, Artemius Konstendilii, Meletius Carpathi, Callinicus Cretae, Hierotheus Conitzes et Bellae, Hieronymus Drystrae, Cyrillus Aeni, Gabriel Scopiorum, Ignatius Rascopeprenae et Meletius Bodendorum.

Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 346.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1841 mense ianuario.

Constantinopolitanos patriarchas multum desudasse ad evertendam nimiam in dote conficienda luxuriam, lectores iam saepius monuimus rursusque monebimus. Uti caeteri antecessores sui, sic Anthimus ipse operi sane laudando manum admovit, epistolam satis amplam edendo ad christianos Nicomedienses missam, cuius originale servatur in tabulario Societatis litterariae Graecorum apud Peram Constantinopoleos, sub num. 40. Eius sub-

scriptiones tantum exhibebimus, quae sic se habent: Dionysius Heraclaeae, Anthimus Cysici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonis, Germanus Dercorum, Ioachim Ioanninorum, Matthaeus Demetriadi, Leontius Sisanii, Bessarion Proiconnesi.

Cf. Παράρτημα τοῦ κ'-αβ' τόμου τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου (Constantinopoli, 1892), p. 125.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1841 februarii 22 - iunii 1.

Theodosius, inde a mense martio 1836 archiepiscopus Sami et Icariae creatus, cum Bogoridis, illius insulae principis, invidiam subiisset, a sacra synodo, rogante potentissimo illo viro, sede sua amotus, in montem Atho exul amandatus est die 22 februarii 1841, vi synodalis sententiae cui nomina apposerant metropolitae isti: Ephesi Anthimus, Heraclaeae Dionysius, Cysici Anthimus, Nicomediae

Dionysius, Chalcedonis Hierotheus, Dercorum Germanus, Carpathi Meletius (ad. Methodius), Ioanninorum Ioachim, Demetriadi Matthaeus, Sisanii Leontius, Proiconnesi Bessarion, Nysae Gregorius, Scopiorum Gabriel.

Partheopio, cui Κουζομανόλης cognomen, in eius locum suffecto, sacra synodus, ad gratiam Bogoridi principi faciendam, archiepiscopatum Sami et Icariae

in metropolim maioris dignitatis causa mutavit, A Dercorum, Hieronymus Thessalonicae, Ioachim edito die 1 iunii eiusdem anni brevi decreto quod Ioanninorum. subscripserunt antistites hi: Anthimus Ephesi. Utramque tabulam edidit Epam. Stamatiades, Dionysius Heracleae, Meletius Cyzici, Dionysius Σαματιὰς ἡτοι ἱστορία τῆς νήσου Σάμου, t. IV (Sami, Nicomediae, Hierotheus Chalcedonia, Germanus 1891), p. 246-50.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1841 maii 26.

Anthimus, e metropoli Nicomediensi ad solium patriarchale erectus, post elapsos annum unum, menses duo, dies quindecim, eo amotus est, dato prius renuntiationis libello, quem propria manu, subscipit die 6 maii 1841. Mox in eius locum subrogatus est alter Anthimus, qui inde a mense novembri 1815 e protosyncello Dercensi metropolita Agathopolitanus pro Dionysio dehatu creatus, ad sedem Anchiali translatus fuerat anno 1821, mense aprili, in locum Eugenii, a Turcis dire interempti. Decem postea elapsis annis, cum Matthaeus Cyzi-

cenus mense iulio 1831 obiisset, gregem eius regendum suscepit per decennium donec patriarcha factus est, suffragia ferentibus antistitibus his: Anthimo Ephesi, Dionysio Heracleae, Dionysio Nicomediae, Hierotheo Chalcedonia, Germano Dercorum, Artemio Kenstendilii, Meletio Carpathi, Neophyto Drama, Ioachim Ioanninorum, Matthaeo Demetriadi, Leontio Sisanii, Meletio Gani et Chora, Bessarione Proiconnesi et Gabriel Scopiorum.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 347.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1841 iunii 12.

Samuel, metropolita quondam Mesembriae, nunc vero praecipuus gymnasii magister apud Κύρου-τζίου accus fretum Bosphoricum, cum a sacra synodo munus suscepisset commentationem, quam Matthaeus Cyzicenus adversus translationem sacrae scripturae in vernaculum Graecorum sermonem ab Hilarione Tornoviensi olim elaboratam non ita pridem conscripserat, secundis curis recognoscendi, opus absolutum sacrae synodo examinandum commisit. Haec elucubrationem sane praeclaram lau-

davit praecipitque, ut quamprimum typis describeretur. Eius sententia data est die 12 iunii 1841, hiace obsignata subscriptionibus: Anthimus Ephesi, Dionysius Heracleae, Meletius Cyzici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonia, Germanus Dercorum, Hieronymus Thessalonicae, Ioachim Ioanninorum.

Exstat in libro: Ἀντίρρησις τοῦ πανιερωτάτου δαδίου μητροπολίτου Κυζίκου (τοῦ ἀπὸ Θεσσαλονίκης) κυρίου Ματθαίου (Constantinopoli, 1841), fol. 3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1842 iunii 12.

Cum in solio (mirum dictu) e vita discessisset Anthimus patriarcha, sacrae synodi sodales, inito protinus coetu in patriarchali templo, in eius locum, subrogarunt Germanum Dercensem. Hic e magno protosyncello metropolita Vidinea mense augusto 1825 creatus, ecclesiam Philipporum et Drama regendam suscepit anno 1831, mense maio: de-

inde ad metropolim Dercorum transierat anno 1835, mense novembri. Suffragia in eo eligendo inierunt Dionysius Heracleae, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonia, Ioachim Ioanninorum, Callinicus Cretae, Anthimus Maroneae et Daniel Lemni.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 347.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua prohibentur episcopi sacerdotesve puro titulo ordinentur

1842 mense septembri.

De episcoporum titularium ordinationibus iam saepius sermo in anteactis factus est, neque opus est quod diutius tritissimum in re Graecorum canonica argumentum tractemus. Prohibentur sane, et quidem verbis perquam aeternis; nihilominus abque ulla difficultate et factae sunt et hactenus sunt οικονομία; χάριν, qua res quaelibet apud Graecos videtur regi. Quicquid sit de ipsa agendi ratione, legis praescripta ut occurrunt referre iuvat, ut quiaque perspiciat a praescripto ad actum non semper valere consecutionem. Sequentem tabulam primus edidit Manuel I. Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 345-53.

Τόμος κατὰ τῶν χειροτονιῶν τιτουλαρίων ἐπισκόπων.

† Γερμανὸς ἡμέρ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας; Ρώμης καὶ οἰκουμένης; πατριάρχης.

† Ἱερωτάτα μητροπολίτα κτλ. Καινοτομεῖν μὲν οὐ φασ, δεῖν οὐδὲ τὰ καθιερωτά μετακινεῖν· τοῦτο

δὲ εἰ τις ἐπὶ πάντων τῶν ἀνθρώπων ἀληθεύειν θέλει, οὐ καλῶς οὐδὲ συνετῶς ἀν εἶναι ἐξελιγμένος· ἔστι γὰρ ἐφ' ὧν τὸ μεταβάλλειν ἢ καλύειν οὐ μόνον δέον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ἀναγκαῖόν ἐστι· τὸν γὰρ κοινὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν πραγμάτων ὅσα μὲν καλῶς καὶ πρὸς κοινὴν τῆς ἐκκλησίας ὠφέλειαν καὶ εὐστάθειαν καθιερωμένα τυγχάνουσιν, ἐπὶ τούτων οὐδὲν τι προσήκει μετακινεῖν καινοτομοῦντας, ἀλλ' ἔμμεναι εἰς τὸ ἀκριβὲς ἀπαράβατα φυλάττοντας· ὅσα δὲ ἐπιβλαφὲς καὶ ἐπικινδύνους ἔχουσιν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τούτων καὶ μετακινεῖν προσήκει καὶ μεταβάλλειν καὶ διακαλύειν χρῆσιν· ὅτι τῶν μὲν καλῶς καθιερωμένων ἢ μεταβολὴ φασίλη τε καὶ πρὸς βλάβην ἀν εἶναι γενημένη, τῶν δὲ κακῶς καὶ παρὰ τοὺς καίμηνους ἱεροῦ κανόνας ἔχοντων ἢ διακαλύσει καὶ ἐπ' ἀγαθῇ ἀποκατάστασις· ἀγαθὴ τε καὶ ἐπιωφελής. Ὅσοι γὰρ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων συμμάτων ὅσα μὲν εὐ πεφυκότα πρὸς ὑγίαν τυγχάνουσιν, τοῖς τὴν εἶναι ἐκ παντὸς τρόπου διαφυλάκτέον ἔστιν, ὅσα δὲ φασίλη καὶ πονηρῶς διακινεῖται, ἐπὶ τούτοις φαρμάκοις τοῖς προσήκοις μετακινεῖν δεῖ διὰ διδασκίαν, ἔρον τὴν τούτων

ποιούμενους υγιάν· οὕτως καὶ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας προγεγραμμένων τὰ μὴ καλῶς καθυστάθιστα διατηρητέα ἐστὶ, τὰ δὲ κακῶς καὶ παρανόμως ἔχοντα ἀναισθάνειν καὶ ἐπὶ τῷ εὐθέως διορθοῦν προσήκει, ὅσον τιθεμένους τὴν κοινὴν τῆς ἐκκλησίας εὐλασίαν καὶ εὐσεβείαν.

Ὡς περ κατὰ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ χρονομένην καὶ τὴν καθ' ἡμέρας τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν ἐπὶ τοῖς ἄλλων πολλῶν καὶ ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν τῶν προχειριζομένων καὶ χειροτονουμένων ἀνευ ποιμνίου ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι ἀρχιερέων πάλαι ποτὶ διαλαμφασθὲν παροικίων καὶ τῶν ἀπολύτως χειροτονουμένων ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων ἀνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου ἢ προστασίας τοῦ χειροτονήσαντος αὐτοὺς ἀρχιερέως καὶ γέροντος· ταύτῃ τοι καὶ ἡμεῖς, θεῖα ἄλκι· ἐπιτραπέντες ἦδ' ἐν τοῖς πνευματικῶς οὐρανοῦ τοῦ κοινῶς τοῦτου σκίφους τῆς ἐκκλησίας καὶ ἀγρυπνοῦς ὁμῶς βολῆς καὶ πόνοις κατ' ὁρατὴν ἡμᾶς αὐτοὺς καταπίδυντες, εἰ πως θεῖα συνάροις εἰς εὐδοκίαν λιμένα τὸ σκάφος τοῦτ' ἐκδορμίσαι δύνηται, τοῖς μὴ καλῶς ἔχουσιν τὴν διαμονὴν ἐπικυροῦμεν, τὰ δὲ κακῶς πεπονηότα καὶ εἰς κατάχρησιν χωρίσαντα διακωλύειν καὶ ἐπὶ τὸ κρείττον διορθοῦν καὶ τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν συνήθειαν οὐκ ἀναδυόμεθα, οὐχ ὡς κρινόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ διατήρησιν τῆς εὐκλείας τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀρχαίας τῶν θείων κανόνων, καίτοι ἐπὶ τοῦ προκειμένου οὐδὲ κανονισμὸς ἐστὶ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μάλλον ἐπὶ τὸ κρείττον ἀποκατάστασις· περὶ γὰρ τῆς εἰσρηγῆς αὐτῆς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὁλοθρῖον καταχρήσεως ἐπὶ τῶν ἀνευ ποιμνίου ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι χειροτονουμένων ἀρχιερέων καὶ τῶν ἀπολύτως ἀνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου χειροτονουμένων ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων πρόκειται ὁ λόγος, συντόμου τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας δέμενος, περὶ ὧν ἐπ' ἀνάγκῃς ἐστὶ διελεῖσθαι εἰπεῖν ἐν περιλήψει· τὰς αἰτίας, δι' αἷ· ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἢ κατὰ χροὸν εἰσέφρυνεν. Εἰς τὸ γὰρ ἐν παλαιῷ τῇ ἐκκλησίᾳ κατ' αἵτησιν τῶν ἐν βασιλευσὶ συναδριάζοντων ἐγκρίτων ἀρχιερέων χειροτονεῖν ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι, ὡς εἰρηται, τοῖς τοιοῦτοις τιτουλάριους ἀρχιερεῖς, οἵτινες ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν ἀπεστέλλοντο ἐπιτροπικῶς εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν ἐπὶ ἀρχιερατικῇ ἐπισκέψει τοῦ ἐν αὐταῖς λογικοῦ τοῦ Χριστοῦ ποιμνίου. Καὶ τοῦτο μὴ οὕτως ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διήρκεσεν· ὕστερον δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν προσφερομένων συγχωρῶν, δόξων τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ παρ' ἄλλων ἐπαρχίας ἔχοντων μητροπολιτῶν, καίτοι ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν ἐνδημοῦντων, ὅμως χειροτονούμενοι ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι ἀρχιερεῖς ἀπεστέλλοντο εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, προβαλλομένων δὲ τῶν σωματικῶν ἀσθενειῶν καὶ γηρατειᾶς ἢ μὴ ἐπαρκείν πρὸς ἐπίσκεψιν τοῦ ποιμνίου αὐτῶν διὰ τὴν ἔκτασιν τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν· καὶ οὕτως ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν χειροτονουμένων τιτουλάρων ἀρχιερέων καὶ ἀπολύτως ἀνευ ἐκκλησίας· ἢ καὶ μοναστηρίου ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, ἐγένετο τοσαύτη συνδρομὴ πληθὺς τιτουλάρων, ἱερέων καὶ διακόνων, ὥστε τὸ ἔθος τῶν τοιούτων ἀπολύτων χειροτονιῶν ἐχώρησεν εἰς θαινοτάτην καὶ ὁλοθρῖαν κατάστασιν καὶ ἔργον ὀνειδισμῶν, περιφρονησέως τοῦ ἀρχιερατοῦ καὶ ἱερατικοῦ τῆς ἐκκλησίας διακόμου· ἐπὶ οἱ μὴ τιτουλάρους μὴ διαμένοντες ἐν αἷς ἐκλήθησαν ἐπαρχίας ἀνεχώρουν ἐπ' αὐτῶν, ἢ ἀποβαλλόμενοι παρὰ τῶν μητροπολιτῶν ἢ αὐτοὶ μὴ εὐαρεστούμενοι· οἱ δὲ ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνες, μὴ ἔχοντες ἐκκλησίας ἢ μοναστήριον μῆτε προστασίαν τοῦ χειροτονήσαντος αὐτοὺς ἀρχιερέως ἢ γέροντος αὐτῶν, ὁμοῦ μεταβαίνοντες ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, κατ' ἴκτων τελευταίον συναρχόμενοι εἰς βασιλεύουσιν, καὶ μὴ ἔχοντες ποιμνιον μῆτε ἐκκλησίαν ἢ ἐνορίαν ἢ μοναστήριον, περιφερόμενοι ἐνθεν ἐκεῖθεν, διετέλουν καὶ διατελοῦν ἀπρακτοί, περιφρονημένου (καὶ) τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ χαρακτήρος καὶ διαβαλλομένου (ἀπαγε) τοῦ θείου ὄντος τῆς ἀρχιερατικῆς ἀξιώσεως. Ταῦτα ἐν ἀθυρίᾳ ψυχῆς καθύδουσι

προνοίας, ὡς ἐκποδὸν ποιεῖν τὸ καλὸν καὶ ἀρθρὸν αὐτὸ καταλῦσαι, ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν τὰ ἐκ τοῦτου θεῖα μεγάλην τὴν βλάβην προξενήσῃ καὶ λυμηνήσῃ τὴν ἐκκλησίαν. Διὸ καὶ σπεύδοντες μετὰ τῆς καθ' ἡμέρας ἀγίας συνόδου καὶ στήσαι βουλευθέντες τὸ καλὸν, ἐγνωμεν ἐπιταχύναι τὴν ἀναισθήν καὶ ὁλοσχερῇ κατὰ πνεῦμα τῆς ἀληθείας ταύτης καταχρήσεως διὰ τῆς πανταχοῦς ἀγίας καὶ τελείας διακωλύσεως τῶν ἀπολύτως γινομένων τοιούτων χειροτονιῶν ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι κατὰ τοὺς θείους νόμους καὶ ἱεροὺς κανόνες. Τὸν μὲν γὰρ κατὰ τὸ πρῶτον ὅσον ἐν μηνὶ νοεμβρίῳ ἐπινεμήσεως δεκάτης ἐκδοθέντα συνοδικὸν τόμον ἐπὶ πατριαρχούσης τοῦ κυροῦ Γρηγορίου, ὁσὶς πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐν ἐκείνῃ ἐκκλησιαστικῇ καὶ κανονικῇ ἐντάλμασιν ὁριζόμενος καὶ περὶ τῶν τοιούτων χειροτονιῶν, διακωλύει μὲν τὰς χειροτονίας τῶν ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι χειροτονουμένων ἀρχιερέων, δίδωσι δὲ μόνον τοῦτο τοῖς· ἐν τῇ βασιλευσὶ συναδριάζουσιν ἐγκρίτοις ἀρχιερεῖς, χειροτονεῖν τοιοῦτους ἀρχιερεῖς ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν ἀποκαθίσταν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις πρὸς ἐπίσκεψιν ἐπιτροπικῆν τῶν ἐν αὐταῖς ποιμνίων, τοῦτον φάμεν τὸν συνοδικὸν τόμον, ὡς συνάδοντα τοῖς θείοις νόμοις καὶ ἀποστολικῶς καὶ συνοδικῶς κανόσι, καὶ ἡμεῖς σπεύδοντες ἀποδεχόμεθα καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ θεσπισθέντα, πλὴν τῆς ἐμπεφομένης ἐν ἐκείνῃ ἐκκλησιαστικῇ συγκαταβάσεως, ἐπικυροῦμεν, ἵνα διαμένουσιν ἀπαράβιστα καὶ διενεργῶνται ἀπαρτρίπτως ἐσσεῖ· τὴν δ' ἐμπεφομένην ἐπὶ τῶν χειροτονιῶν διὰ φιλοῦ ἐνόματος ἐκκλησιαστικῇ ἐν μέρῃ συγκαταβάσει ἀνατρέπομεν ἀρθρῶν, ὡς αἰτίαν διδοῦσαν αὐτῆς· εἰς τὸ μᾶλλον καταχρήσεως.

Καὶ δὴ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ τύποις ἐκδοθέντος τόμου τῇ κοινῇ γνώμῃ καὶ συνεδικῇ διαγνώσει τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπεριμένων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὁριζόμεθα ἐν ἀγίῳ πνεύματι καὶ ἀποφαινόμενοι ἀπαγορεύομεν καὶ ἀνευ τινὸς ἐκκλησιαστικῆς συγκαταβάσεως ὁλοσχερῶς διακωλύομεν τὰς προχειρίσεις καὶ χειροτονίας τῶν ἀπολύτως καὶ ἐπὶ φιλοῖς ἐνόμασι ἀνευ ποιμνίου χειροτονουμένων ἀρχιερέων τῶν πάλαι ποτὶ διαλαμφασθὲν παροικίων, ὡς ἀπαγορεύσας τοῖς θεοῖς κανόσι διὰ τὸ μὴ ἔχειν ποιμνιον ἢ ἐνορίαν, ὡσαύτως καὶ τὰς τῶν ἀνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων ἀπολύτως χειροτονίας· καὶ μηδεὶς τοῦ λοιποῦ τῶν ἀπανταχοῦ ἀρχιερέων, τῶν ὑποκειμένων τῇ καθ' ἡμέρας ἀγιωτάτῃ πατριαρχικῇ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμένικῃ ὁρῶν τολμήσῃ προβαλέσθαι ἢ αἰτήσιν προσεγγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ χειροτονήσαντος ἀρχιερέα τινὰ ἐπὶ φιλοῖς ἐνόματι ἀνευ ποιμνίου ἢ χειροτονήσαντος ἀπολύτως ἱερέα καὶ ἱεροδιακόνον ἀνευ ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου, ὡς ἀπαγορευθεῖς ἡδὴ ἰσχυρῶς καὶ ἐν ἀμεταθέτῃ συνοδικῇ ἀποφάσει τῆς τοιαύτης χειροτονίας αὐτῶν, ἀπαχούσης τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἀγίων συνόδων, οἵτινες διαγορεύουσιν ὁ μὲν εἰς τῆς δ' οἰκουμένης συνόδου οὕτως· Μηδένα ἀπολειψόμενος χειροτονεῖσθαι μῆτε πρεσβύτερον μῆτε διάκονον μῆτε ὅλως τινὰ τῶν ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ τάγματι, εἰ μὴ εἰδικῶς ἐν ἐκκλησίᾳ πόλεως ἢ μαρτυρίᾳ ἢ μοναστηρίῳ ὁ χειροτονούμενος ἐπικηρύττοισι· τοὺς δὲ ἀπολύτως χειροτονουμένους ὥρισεν ἡ ἀγία σύνοδος ἀκυρὸν ἔχειν τὴν τοιαύτην χειροθεσίαν καὶ μηδεμποῦ δύνασθαι ἐνεργεῖν ἐφ' ὅβρι τοῦ χειροτονήσαντος· ὁ δὲ εἰς τῆς οἰκουμένης ἀγίας συνόδου ἀποφαίνεται οὕτως· Ὅσοι ἀναξιδάτως προήχθησαν πρεσβύτεροι, ἀπρόδεκτοί εἰσι. Κατὰ γούν τὰς ἐννοίας τῶν κεμένων θείων κανόνων, ἐν αἷς μετὰ τῶν πρεσβυτέρων καὶ διακόνων συμπαραλαμβάνονται σαφῶς καὶ οἱ ἐπὶ

οισκοι, αὶ τοιαύται χειροτονίαι αὐτῶν ἐπαρξάναι τὴ ἀπὸ τοῦδε σφοδρῆς ἐκκαυχώμενης καὶ ἀπρόσδεκται εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Ὅσοι δὲ ἐρῶσαν χειροτονήθησαν οὕτως· ἐπὶ φιλοφρόνῳ ἀνευ κειμήλιου καὶ ἀνεργίας ἢ δίχα ἐκκλησίας ἢ μοναστηρίου, τούτων αἱ μὲν ἐπισκοποὶ ἔχουσι διαμένειν ἐν ἀμεταθέτῳ συνοδικῇ ἀποφασί· μέχρι ζωῆς αὐτῶν ἐν αἷς ἐκλήθησαν ἐπαρχίας παρὰ τοῖς κυριάρχαις αὐτῶν καὶ γέρουσι, ἐπιταλοῦντες τὰ ἀρχιερατικὰ αὐτῶν ὑπουργήματα καὶ παιδαγωγούντες τοὺς γέρουσι αὐτῶν, οἵτινες ἐφ' ὧσι φροντίζουσιν τὰ πρὸς σωματικὴν αὐτῶν κυβέρνησιν καὶ μὴ ἀποβάλλειν αὐτοὺς ἀνευ εὐλόγου αἰτίας καὶ εἰδήσεως τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Ἐκτὶ δὲ περὶ τῶν εἰρημένων τιτουλάριων ἐπισκόπων ἐνταῦθα ὁ λόγος, ἀναγκαῖον ἔδει διαλαβεῖν καὶ περὶ πινῶν ἄλλων χρεῶν αὐτῶν, τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀπορρόντων ἐνταῦθα καὶ σεμνοπρεπείαν, καὶ τὰς ἐν ἀκατορίσασθαι, οὐχ ὅπως τὸν ἐπισκοπικὸν αὐτῶν διακρίνωσι βαθμὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς ταλαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις ἐκκλησιαστικαῖς χοροστασίαις καὶ τὰ τοῖς κυριάρχαις καὶ μητροπολίταις οἰκία κανονικὰ πρόνομια ἀπορρίζουσιν, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν ἔθος κρατύνουσιν. Καὶ ἄλλοτε γὰρ περὶ τούτων ἐγένοντο συνοδικοὶ ὅροι καὶ διατάξεις, καὶ ἡμεῖς ἤδη ἐπὶ τοῦ παρόντος· ὁρίζομεν· ἀπαγορεύομεν καὶ διόλου ἐκκαλοῦμεν τὸν ἐπὶ φιλοφρόνῳ ἐπισκόπους, τοὺς τε ἔχοντας θέσεις πνευματικῆς ἐπιτροπικῆς ἐπιστολίας· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν ταῖς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀμείψας· ἐνορίας τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου δικὴν χωρεπισκόπων ἐν ἐκκλησίαις προϊσταμένους, ἵνα α' ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς θείας μυσταγωγίας μὴ ἐνδύονται ἔξω τὴν ἀρχιερατικὴν στολήν, ἀλλ' ἐνδον τοῦ ἱεροῦ βήματος· β' ἱεουργοῦντες οὕτως μὴ φορῶσιν μίτραν· γ' μὴ ἱσθάνται ἐπὶ τοῦ θρόνου, ἐκτὸς μόνον ἐν τῇ ἐορτῇ τῶν θείων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεθλίων, τῇ κυριακῇ τοῦ πάσχα καὶ ἐν τῇ μνήμῃ τοῦ ἁγίου ἡς ἔλαχον προϊστάμενοι ἐκκλησίας· δ' ἐν πάσαις ταῖς λοιπαῖς ἐορταῖς καὶ κυριακαῖς ἱσθάνται ἐν τῇ γεδοκίᾳ ἀνευ τῆς γενομένης φήμης τοῦ εἰς πολλὰ ἔτη δέσποτα· ε' μνημονεύονται ὡς οἱ ἐσώτατοι προστάται τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν· ὅταν ὁμοῦ λειτουργῶσι, μνημονεύονται καὶ οὗτοι ὡσπερ καὶ οἱ ἐγκρατεῖς· ἐπαρχίων ἀρχιερεῖς· ς' ὅταν διὰ πατριαρχικῆς ἐκδόσεως προσκαλῶνται εἰς ἐκκομιδὴν καὶ κηδεῖαν λειτουργίας τινος ἢ εἰς ταλατὴν καὶ εὐλογίαν στεφάνων νομίμων γάμων, φορῶσι μανδύαν καὶ ἱσθάνται· ἐπὶ τοῦ θρόνου, ψάλλοντες, καὶ ἀκολουθίαν τῆς κηδεῖας τοῦ τεθνηκότος· χριστιανὸς ἢ τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου· ζ' ἀπαγορεύονται οἱ τοιοῦτοι τιτουλάριοι ἀρχιερεῖς, ἵνα μὴ ἔχουσιν ἀδειαν ζητεῖν ἢ λαμβάνειν ἐκδοσὶν ἐπὶ τῇ ἀπέρχασθαι εἰς ἑτέραν ἐνορίαν ἢ ἐκκλησίαν ἐπὶ ταλατῇ λειτουργίᾳ ἢ εὐλογίᾳ στεφάνων ἢ ἄλλης ἀρχιερατικῆς· η' ἀπαγορεύεται δὲ καὶ τοῖς ἱεροῖς τὸ μνημονεῖν ὀνόματα ἔξωθεν τῆς ἱερᾶς πύλης ἐν τῇ μεγάλῃ εἰσόδῳ· τοιοῦτο γὰρ μόνον τοῖς ἀρχιερεῖσι δίδεται.

Τῶν δὲ πρεσβυτέρων καὶ διακόνων τὴν μετάβασιν ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, δηλαδὴ ἀφ' ἧς ἔλαχον οἰκοῦντες ἐπαρχίας καὶ πατρίδος αὐτῶν εἰς ἑνῆς ἐπαρχίας ἀνευ εὐλόγου αἰτίας καὶ ἀνάγκης καὶ δίχα συστατικῶν γραμμάτων τοῦ κυριάρχου τῆς ἐπαρχίας καὶ γέροντος· αὐτῶν, σφοδρῆς ἀπαγορεύομεν, καὶ ὁρίζομεθα, ἢ ἀποκαθιστάσθωσαν κανονικῶς εἰς ἐκκλησίας καὶ μοναστήρια διὰ τῆς προστασίας τῶν μητροπολιτῶν καὶ γέροντων αὐτῶν ἢ μνήτωσαν καὶ αὐτοὶ παρὰ τοῖς κυριάρχοις καὶ γέρουσι αὐτῶν, ὑποτασσόμενοι ὡς εἰκὸς αὐτοῖς καὶ τελούντες προθύμως τὰ δια-

ταύτα ὡς αὐτῶν ἐκκλησιαστικὰ ὑπουργήματα. Ὅσοι δὲ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν προσέρχονται ταῖς κατὰ τόπον ἀρχιερεῖσιν ὄντας ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ μέσης καλλῆς ἢ ἀλλῆς· ἑλληνικῆς παιδείας, ἀναγκαῖας οὐσίας· αὐτοῖς πρὸς ἀλευθέρην ἀνάγκησιν τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας βιβλίων καὶ γνῶσιν αὐτῶν, ἐπὶ τῇ χειροτονήθῃ· πρεσβύτεροι ἢ διάκονοι ὑπὸ ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας· ἢ μοναστηρίου, δεχόμενοι μὲν παρὰ τῶν ἀρχιερέων, μὴ μόνον ἀπλῶς καὶ ἀνεξέταστος παρὰ τοῖς καίμοις συνοδικοῖς κανόνας, ἀλλ' ἐφειλέτωσαν κανονικῶς οἱ ἀρχιερεῖς καὶ κυριάρχαι τῶν ἐπαρχιῶν ἐξετάζειν αὐτοὺς ἀκριβῶς καὶ ἀναρουντὰ τὰ βιβλία αὐτῶν τὰ περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν ἀληθοῦς δόγματος καὶ τοῖς τρόποις τῶν ἡθῶν αὐτῶν, καὶ δοκιμάζειν αὐτοὺς ἐπὶ καλῷ, διδάσκοντες καὶ ἐπαρνεύοντες· αὐτοῖς τὰ ἱερατικὰ λειτουργήματα τῆς ἱερουσύνης καὶ εἰς ὅσα ἄλλα καθόρθωσιν αὐτοὺς ἄλλοις ὄντας, καὶ οὕτως ἄξιους καὶ δοκίμους ἀρρινομίμους χειροτονήτωσαν καὶ ἀποκαθιστάσθωσαν αὐτοὺς· ἐν ᾗ ἐκλήθησαν ἐκκλησίᾳ ἢ μοναστηρίῳ, διαμένοντες ἐν αὐτοῖς· παρ' ὅσον τὸν βίον αὐτῶν καὶ τελούντας τὰ ἱερατικὰ αὐτῶν ὑπουργήματα· ἄλλως δὲ μὴ τοιοῦτοι ἀναδικνύμενοι, καλεῖσθαι οὐδόλως ἀποδεχόμενοι. Ἀλλὰ μὴ· τοὺς ἀπ' ἀλλοτρίας ἐπαρχίας προσερχομένους εὐσεβεῖς τοῖς ἀρχιερεῖσιν ἐπὶ χειροτονίᾳ εἰς πρεσβύτερον ἢ διάκονον ἐπιτάττομεν ἐντόνως, ἀνευ συστατικῶν γραμμάτων τῶν τῆς πατρίδος αὐτῶν ἀρχιερέων μὴ δεχόμενοι· ἀπρόσδεκτοι γὰρ εἰσιν οὗτοι πάντες, κατὰ τὸν θ' ἱερὸν κανόνα τῆς α' ἀγίας οἰκουμενικῆς συνόδου, ὅσοι ἀνεξέταστος προήχθησαν πρεσβύτεροι παρὰ κανόνας, ὡς ἐπιχειροῦντες ἀρπάζειν λαὸν τὴν μὴ ἀρπαζομένην χειροτονίαν.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἐκτεθέντα καὶ ὀρισθέντα, ὡς σύμφωνα τοῖς ἱερῶς νόμοις καὶ ἀποστολικαῖς καὶ συνοδικαῖς κανόσι καὶ διατηρητικὰ τῆς εὐκλείας· εὐνομίας τε καὶ εὐταξίας τῆς ἐκκλησίας καὶ συντηρητικὰ πρεπόντως τῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ καὶ ἱερατικοῦ καταλόγου σεμνοπρεπείας καὶ εὐκοσμίας, θεοπνεύτου γνώμῃ καὶ συνοδικῇ ἀμεταθέτῳ ἀποφασί· καὶ ἀπορριπτόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα διαμένωσιν ἀπαράβαρα καὶ ἀπαράτρεπτα καὶ ἔχουσιν τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ κύρος ἀμεταποίητον καὶ ἀμετάβλητον ἐν παντὶ καιρῷ καὶ φυλαττόμενα ἀκριβῶς διανεργῶνται· ἀπαράβτως· ὅσα καὶ παρὰ τῶν ἐνδημούντων καὶ ἀποδημούντων συναδέλφων ἁγίων ἀρχιερέων καὶ παρὰ παντὸς ἱερατικοῦ τέγματος. Εἰ δὲ τις φωραθεῖ, ποτὲ ἀντιπράττων καὶ ἀντιβαίνων τοῖς θεοῖς νόμοις καὶ ἀποστολικοῖς καὶ συνοδικαῖς κανόσι καὶ αὐτοῖς τοῖς συμφώνως ἐν τῇ παρόντι ὀρισθείσιν καὶ ἐκκλησιαστικῶς ἀποφανθείσιν, ὑποστήσεται τὰς ἐκ τῶν ἱερῶν νόμων ποινὰς καὶ ἀποδοκιμασθήσεται παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Ὅθεν εἰς ἐνδειξιν καὶ διηγεσὶν τὴν ἀσφάλειαν ἀπελύθη καὶ ὁ παρὼν πατριαρχικὸς ἡμῶν καὶ συνοδικὸς τόμος, καταστρωθεὶς κἀν τῇ ἱερῇ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ· πρὸς μόνιμον παράστασιν.

Ἐν εἰσι σωτηρίῳ, καὶ μὴν, σεπτέμβριον ἐπιμελήσεως α'.

† ὁ πατριαρχὸς Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποφαίνεται.

† ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.

† ὁ Νικομηθείας Διονύσιος.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος.

† ὁ Ἰωαννίνων Ἰωακείμ.

† ὁ Ἀρμάς Ἀθανάσιος.

† ὁ Μαριωνίας Ἀνθίμος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1843 mense aprili.

Acri diutinaque exorta disceptatione inter eremitas Sanctae Annae et monachos Magnae Laurae

in monte Atho, sacra synodus nonnullos elegit arbitros qui litem componerent. Negotio eorum

utroque absolute, regimen ab utraque parte iam & Dionysius Nicomedice, Hierotheus Chalcedonia, Neophytus Dercoreum, Ioachim Ioanninorum, Athanasius Serrorum, Anthimus Maroneae, Constantius Stromitinae.

E codices patriarch. 13, p. 43-7, tabulam edidit Callinicus Delliensis, Πατριάρχης κατὰ λέγεσιν τῶν ... ἔργων κατὰ τὴν ἐν Ἀθῆναις (Constantinopoli, 1903), p. 209-16.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1843 mense septembri.

Celeberrimi sancti Ioannis in insula Patmo monasterii privilegia atque libertatem uti multi ex antecessoribus suis, sic Germanus patriarcha rata habuit ac confirmavit, sigillatis editis litteris, quarum initium sic se habebat: Τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ παντὶ προνοίας ἔργον ἐστὶ περισπούδαστον, τὸ συνιστᾶν ὑπερρεπόντως. Datae erant anno 1843, mense septembri, indictione II, his obseignatae sub-

scriptionibus: Palaius Casareae, Dionysius Heracleae, Meletius Cynioi, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonia, Neophytus (ed. Gerasimus) Dercoreum, Ioachim Ioanninorum, Callinicus Rasoprorenae.

Miklosich et Müller, *Acta et diplomata graeca medii aevi*, t. VI (Vindobonae, 1890), p. 383-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua normae ab Agathangelo patriarcha in dote conficienda sancitae e medio tolluntur.
1844.

Qua ratione Gregorius patriarcha normas olim a Neophyto et Samuele antecessoribus suis stabilitas pro dote conficienda apud orthodoxos urbis Constantinopolitanae fideles verbis probaverat, re tamen ipsa omnino sustulerat, ut in tomo XXXIX, col. 1017-24, videre est, eadem Germanus patriarcha regulas ab Agathangelo, rogantibus civibus Constantinopolitania, super huiusmodi argumento editas ac supra col. 125-38 exhibitas, laudibus itidem cumulavit, re tamen vera penitus abrogavit, et quidem iisdem fere formulis usus quas olim adhibuerat Gregorius patriarcha, ut cuique utraque

acta conferenti facile patebit. Germani tabulam ex archetypo primus edidit M. D. Chamudopulus in *Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ*, t. II (1882), p. 348-9; eandem repetiit Manuel Gedeon in suis *Κανονικαῖς Διατάξεσι*, t. I (Constantinopoli, 1886), p. 335-9. Utramque editionem nonnullis omissionibus depravatam ob iniurias quas passus est codex ad eam adornandam adhibitus, utroque emendavimus illorum praesertim actorum ope quae Gregorius olim edidit. Uti priorem illam, sic posteriorem hanc sententiam latinam fecit Nicolaus Festa, Romanus.

Περὶ προικοδοσιῶν.

† Γερμανὸς ἀπὸ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐντομότατοι κληρικοί τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας καὶ εὐλογημένοι χριστιανοὶ καὶ δοσιώτατοι ἱερομόναχοι οἱ ψάλλοντες ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τῆς πόλεως, τοῦ Γαλατῆ καὶ οἰοῦ τοῦ Καταστάνου, τίκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰς ὑμῶν καὶ εἰρήνη κατὰ θεοῦ.

Τῆς καθ' ἡμᾶς ταύτης ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ πνευματικῆς ἐξουσίας ἔργον δαίμονες καὶ τέλος πρόκειται τὸ προνοεῖν κηδεμονικῶς ὑπὲρ τῆς ψυχικῆς καὶ σωματικῆς ὠφελείας τῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, καὶ ἐπομένως, ἐάν που κατὶδῃ παρεστῆσαν λυμαντικὴν τινα καὶ ἐπιβλαβὴ τῷ χριστιανισμῷ πληρώματι συνήθειαν, παρᾶται ἐκ μέσου ταύτην ποιῆσαι καὶ βιζήδον, εἰ δυνατόν, ἀνασκάσει, ὅτε μὲν συμβουλευούσα καὶ παρανοοῦσα εὐχαίς καὶ εὐλογίαις, ὅτε δὲ ἀπειλούσα ἀπαῖς καὶ ἐπιτιμίοις, πάντα τρόπον ματαρχομένη κατὰ φιλοδοξίαν πρόνοιαν, ὅπως ἀφαιρούσα τὴν κατὰ τὴν κατ' ἀγνοίαν γιγνομένην τοῖς πνευματικῶν αὐτῆς τέκνοις βλάβην, ἀνταποσφάγη τὴν ὠφέλειαν. Καὶ ἢ μὲν κατορθώσασα τὸ σκοπούμενον ἐκείνῃ τὰ ἐκτὸς τίκνα ἀποστάντα μὲν τῆς κοινοβλαβούς συνήθειας, ὠφελοῦμενα διὰ καὶ εὐμεροῦντα, τότε δὲ χάρις καὶ εὐφραίνεται πνευματικῶς ἐπὶ ταῖς ταῖς ὠφελείαις· ἐάν δὲ μήτε τὸ κοινοβλαβὲς ἐκείνο ἴδω; ἐκδοῖται θυγηθῇ καὶ οἱ χριστιανοὶ πρὸς τὴν μὴ δὲ τὴν ὠφελεθῆναι διὰ τινος περιστάσεως ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συμβουλῶν καὶ ἀπειλῶν, προσέτι καὶ ψυχικῇ ἀλλῇ περιπέπτωσι βλάβῃ, διανομὴ ἐκκλησιαστι-

De muneribus dotalibus.

† Germanus Dei gratia archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et oecumenicus patriarcha.

† Spectatissimi clerici nostrae magnae Christi ecclesiae, benedicti christiani et piissimi hieromonachi cantores in ecclesiis Urbis, Galatae et Catastentotius, filii in Domino nobis dilecti, gratia Dei et pax vobiscum sit.

Huius nostrae ecclesiasticae dignitatis et auctoritatis officium semper et finis proponitur diligenter providere spiritali et corporali utilitati spiritalium eius filiorum; et propterea, si forte viderit invecam aliquam pestiferam et perniciosam christianae multitudini consuetudinem, hanc de medio tollere et radicibus, si possit, extirpare conatur. modo consiliis atque hortationibus precibusque et benedictionibus, modo execrationes et poenas minitans, omnes vias temptans iuxta providentiam amoris plenam ut, sublata perniciem quae occulto moros invaserat spiritalium filiorum eius, reducat utilitatem. Atque si propositum suum assecuta, liberos suos viderit a prava consuetudine depulso et prosperos et benivolos, tum bene gaudet et laetatur spiritaliter pro eorum prosperis rebus; sin neque perniciosum illum morem excidere possit et christiani non modo nihil adjuvantur propter rerum necessitates ex ecclesiasticis consiliis et minis, sed etiam aliam accipiant spiritalium iacturam, cum in ecclesiastica vincula et execrationes inciderint, tum fortiter et benigne ex duabus noxiis minorem

προκοδοσίας διακαλύπτει βλάβην, πάντων τὰ αὐτὰ ὡς ἂν
καὶ πρὸ τῆς βλάβου προκοδοῦνται, ἀλλὰ καὶ κλει-
σταιν ὄντων τὴν ψυχικὴν ζωὴν ἐκπύπτων διὰ τὴν
ἐνοχλήν αὐς αὐτῆς ταύτης, καὶ πολλὰ καὶ βουλομενὴν
περὶ τοῦ πρῆγματος, τελευτάκων τὸ ἑλπίων καὶ πρὸ
τοῦ μείζονος ἐλπίαν ὑπὲρ τῶν πνευματικῶν αὐτῆς
τάκων, ἔγνω τῇ χάριτι καὶ δυναμεί τοῦ πανουργίου
καὶ ζωοποιοῦ καὶ τελευταρχικοῦ πνεύματος ἐκδοῦναι
τὸ παρὸν ἡμῶν πατριάρχικον καὶ συνοδικὸν γράμ-
μα, ἀπολὸν μὲν τοῦ λοιποῦ τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῃ
προεκδοθεῶν ἄρῶν τοὺς ὀρθοδόξους ἀπαντες, συγ-
χωροῦν δὲ τοῖς μέχρι τοῦδε ὑπ' αὐτῆς ὀνομαστικῶσιν.
Ὅταν κοινῇ γνώμῃ καὶ συναινέσιν τὸ τὸ πανουργί-
αταιν καὶ οὐρανοποιῶνται προκατὰ τῶν ἡμῶν, τοῦ
τε κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ α', τοῦ κυρίου Κωνσταν-
τίνου τοῦ β', τοῦ κυρίου Γρηγορίου καὶ τοῦ κυρίου
Ἀνθίμου, καὶ τοῦ μακαριωτάτου καὶ ἀγιωτάτου πα-
τρίάρχου τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πόσης Παλαιστίνης,
κυρίου Ἀθανασίου καὶ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἐκ-
κλησιαστικῶν καὶ ὑπερίστων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι λίαν
ἀγαπητῶν καὶ περιποηθέντων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλ-
λειτουργῶν, γράφοντες ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀποφανόμεθα
ἐκκλησιαστικῶς, ὡς τῆς ῥηθείσης βίβλου τοῦ δεσποῦ
ἐν πατριάρχει, κυροῦ Ἀγαθαγγίλου τὰς μὲν πατρικὰς
συμβουλὰς καὶ παρανεύσεις περὶ τῶν συναλλαγμάτων
τῶν προκοδοσίων ὡς καλὰς καὶ ἀποφασίαις ὁ βουλό-
μενος ἔχων ἐπ' ἀδείας φυλάττειν καὶ διενεργεῖν
ἀκαλύτως· μετὰ τῶν παρ' ἡμῶν εὐχῶν καὶ εὐλογιῶν·
οἱ δὲ δι' ἡμεῶν αἰτίαν καὶ παρίστασιν μὴ δυνα-
μένοι φυλάττειν τὸ λοιπὸν τῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ βίβλῃ
συνοδικὰς ἀποφανθέντας περὶ τῶν προκοδοσίων, ἐλευ-
θέρως συγκροτῶσι συνοδικὰ νόμιμα καὶ προκοδο-
τῶσιν ἕκαστος καθὰ βούλεται καὶ δύναται, μηδέως
ἐνεχόμενοι τοῖς ἐν τῇ ῥηθείᾳ βίβλῃ προεκδοθεμένοις
ἐκκλησιαστικῶς ἐπιταγαῖς. Ὅσοι δὲ τῶν χριστιανῶν
μικροὶ ἢ μεγάλοι, νέοι ἢ γέροντες, ἄνδρες ἢ γυναῖκες
ἐκάστης τάξεως καὶ βαθμοῦ καὶ καταστάσεως, ὑπέπε-
σον τοῖς ἐν τῇ βίβλῃ ἐκείνῃ ἐκκλησιαστικῶς δεσμοῖς
καὶ ἐπιταγαῖς, ἀπ' οὗτο ἐξεδόθη αὐτῇ μέχρι τῆς σή-
μερον, οὗτοι πάντες, ζῶντες τε καὶ τεθνῶτες, ὑπό-
χωρι συγκαχυρῆμένοι καὶ εὐλογημένοι παρὰ θεοῦ
κυρίου παντοκράτορος, λαμβάνοι τε καὶ ἐλεύθεροι τῶν
τυπωθεῶν ἐκείνων καὶ ἐκδοθεῶν ἄρῶν καὶ παντὶ
ἀμέτῳ τῶν ἐκκλησιαστικῶν δεσμῶν καὶ ἐπιτιμῶν
ἐν τε τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἔχοντες καὶ
τὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων
καὶ τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων τῆς ἐκκλησίας πατέρων
τῶν ἐν Νικαίᾳ καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων συνόδων. Ἡ δὲ
τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν
εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.
αμήν.

† Γερμανὸς ἀλήθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως· νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμανικὸς πατριάρχης ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος α' D ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος β' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ Ἱεροσολύμων Ἀθανάσιος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συνεύχεται.

† ὁ Καισαρείας Παῖσιος.

† ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.

† ὁ Κυζίκου Μελέτιος.

† ὁ Νικομηθείας Διονύσιος.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος.

† ὁ Ἰωαννίνων Ἰωακείμ.

† ὁ Ρουσσοκρεστένης Κύριλλος.

† ὁ Δημητριάδος Μελέτιος.

peccata cohibere non valuisse, omnibus quippe munera dotalia eadem atque ante editum librum illum praebentibus, sed etiam quam plurimorum hominum spiritalis damnum intellaxe propter culpam contra eas admissam, multifariam re perpensa, denique levius damnum prae graviore eligens pro spiritalibus filiis suis, auxilio et gratia sanctissimi et vivifici et ritu principis spiritus, decrevit edere patriarchalem et synodalem epistolam, qua remittantur in posterum orthodoxis omnibus execrationes in eo libello comprehensae et venia detur lapsis ad hunc diem in illas. Quare communi sententia et approbatione sanctissimorum et venerandissimorum antecessorum nostrorum, domini Constantii I, domini Constantii II, domini Gregorii et domini Anthimi, et beatissimi sanctissimique patriarchae Hierosolymae et universae Palaestinae domini Athanasii, et sanctissimorum circa nos antistitem et B honoratissimorum, in sancto spiritu valde amantium et dilectorum fratrum nostrorum et consecratorum, scribentes in sancto spiritu ecclesiasticae edicimus, ut praedicti libelli gloriosi inter patriarchas domini Agathangeli consilia quidem paterna et hortationes de nuptialibus pactionibus et muneribus ut bona et omnibus utilissima liceat volentibus servare et sine impedimento agere cum precibus et benedictionibus nostris; sed ii qui quacumque de causa non poterant praethac servare quas in eo libro de dotalibus muneribus synodice definita sunt, matrimonia legitima iungant et dotem praebant sicut quisque vult ac potest, nulli subiacentes ex ecclesiasticis poenis quas in eo libro olim indicatas sunt. Christianorum vero quocumque, parvi seu magni, iuvenes seu senes, viri seu mulieres cuiusque ordinis et gradus et conditionis, in vincula et poenas eo libro definitas inciderunt ex quo liber editus est ad hunc diem, illi omnes, viri mortuique, absoluti sint et benedicti a Deo domino omnipotente, remissi et liberi ab impressis illis et editis execrationibus, et omnimodo immunes a vinculis et poenis ecclesiasticis et in praesenti et in futuro saeculo, precibus etiam et benedictionibus fruentes sanctorum patrum divinitus afflatorum in Nicæna synodo et reliquis. Dei autem gratia et infinita misericordia una cum precibus et benedictionibus nostris vobiscum omnibus aint.

1844.

† Germanus Dei-gratia archiepiscopus Constantinopolis novae Romae et oecumenicus patriarcha in Christo Deo vota concepit.
† Quondam Constantinopolis Constantius I item in Christo Deo vota concepit.
† Quondam Constantinopolis Constantius II item in Christo Deo vota concepit.
† Quondam Constantinopolis Gregorius item in Christo Deo vota concepit.
† Quondam Constantinopolis Anthimus item in Christo Deo vota concepit.
† Hierosolymorum Athanasius item in Christo Deo vota concepit.
† Caesareae Palatii.
† Heracleae Dionysius.
† Cyzici Meletius.
† Nicomediae Dionysius.
† Chalcedonis Hierotheus.
† Dercorum Neophytus.
† Ioanninorum Ioachim.
† Rasoprosenae Cyrillus.
† Demetriadi Meletius.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1845 aprilis 18.

Gregorius patriarcha, post amensos in summo obeundo munere annos duos, menses decem et dies quinque, locum alteri cedere coactus, renuntiationis libellum propria manu subscripsit anno 1845, die 18 aprilis. Eadem die, antistites in urbe regia immorantes patriarcham creaverunt Meletium Oysiconum, qui e magno protosyncollo ad sedem Amaseae in locum Neophyti munere amoti primum evectus mense augusto 1838, deinde metropolitae Thessalonicensis mense novembri 1831 renuntiatus, ecclesiam Cysiconam mense maio 1841 regendam suscepserat. Suffragia pro eo in patriarcham eli-

gendo tulerunt antistites isti: Palaius Caesareae, Dionysius Hieracae, Dionysius Nicomediae, Neophytus Derorum, Panaretus quondam Tornoviensis, Ioachim Ioanninorum, Athanasius Drama, Palaius quondam Smyrnenensis, Bessarion Didymotichi, Sophronius Philadelphiae, Meletius quondam Mitylenaeus, Gregorius Mesebriac, Daniel Lemni, Gabriel quondam Scopiensis, Germanus quondam Rasoprearensis, Neophytus quondam Dryinopolitanus.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 360-1.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua schola theologica in insula Chalce instituitur

1845 mense maio.

Qui apud Occidentales iam dudum obtinuerat usus, a sacro Tridentino concilio prudenter invecus et commendatus, is apud Graecos serius invaluit. Vix enim anno 1845 contigit, ut seminarium conderetur, in quo adolescentes ecclesiasticis ministeriis perpetuo inservituri in sacris disciplinis commodius instituerentur. Qua vero ratione collegium illud apertum fuerit, paucis accipe.

Erat in insula Chalce, quae ab urbe regia sesquihorae intervallo fere distat, monasterium quoddam sanctissimae Trinitati sacrum. Hoc temporum iniuria hominumve inopia dirutum cum reficiendum curasset Germanus patriarcha, ibi, collatis cum sacra synodo consiliis, proprium collocavit domicilium post quam summum patriarchicae dignitatis onus deposuisset. Quia vero locus erigendo seminario convenire cuique videbatur, sacra synodus, mutatis consiliis inductaque locatione cum Germano pacta, altero sigillo decrevit, ut sanctae Trinitatis monasterium iam fieret nuncupareturque Σχολὴ θεολογικὴ τῆς μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, nemine ibidem domicilium habente praeter magistros eorumque discipulos. Res profecto nova atque apud Graecos huc usque inaudita: quae quo magis illustretur, sigillatas litteras, quibus inducta est, placuit repetere. Eas exscripsimus ex libello perquam raro cui titulus: Το εσχατως εκδοθεν πατριαρχικον και συνοδικον σιγγλιωδες γραμμα περι της ιερας θεολογικης σχολης της Μ. του Χριστου Εκκλησιας της εν τη κατω Χαλκην ιερα μονη της Αγιας Τριάδος εμοῦ διὰ καὶ ἐκδόσεως του οργανικου κανονισμου της αυτης σχολης. Εν Κωνσταντινουπολει εκ της του γανους πατριαρχικης τυπογραφίας. 1845. In-4°, 1 f., 26 p., quarum postrema omnino vacua. Sigillum modo representandum exstat ibi a p. 1 ad p. 8; id excoipit a p. 9 ad p. 26 Κανονισμός οργανικός της εν τη κατω Χαλκην ιερῇ μονῇ της Αγιας Τριάδος θεολογικης σχολης της Μ. του Χριστου Εκκλησιας, quem repetere res omnino supervacanea.

† Μαλέτιος Ἰλῆθ δεσφ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Οὗτε θείων νῶν χωρὶς οὗτε ἱερῶν καταστημάτων ἀνεῖ ἐπὶ τὴν ἱεράν ἐν αὐτοῖς θεολογίαν διδασκασθαι, τὴν ὁρθόδοξον καὶ κοσμοσωτήριον ἡμῶν πίστιν ὑπάρχειν ἔστι· ἃ γὰρ ἐν τοῖς θείοις ταλαίταις ναοῖς, ὑπὸ τῆς ἱερᾶς χορηγείας θεολογίας· τὰ δὲ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς θεολογίας διδασκόμενα ἐν τοῖς θείοις ἐπι-

ταλόνται ναοῖς· ἀμφοτέρω γὰρ ταῦτα τὴν ἀγίαν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὁρθόδοξον ἡμῶν πίστιν διατηροῦσι, καὶ οὕτω τοῖς ὁρθόδοξοις παρέχει τελεῖν καὶ μυστὴν καὶ τῶ θεῷ ἐνοθεῖσθαι καὶ τὴν βαβαίαν ἐν τῇ ψυχῇ λαμβάνειν ἑλπίδα τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ἡπαπολαύσεως· λόγον δ' ἔχοντων πρὸς ἀλλήλα ἐν τῷ αἵπῳ πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, εὐδὴλον ὡς ἐπὶ τῇ ὑπάρχειν θείους ναοὺς καὶ πιστῶν συστήματα, ἀνάγκη προὑπάρχειν θεολογικῆς διδασκαλίας καταστήματα καὶ θεολόγους διδασκάλους. Καὶ μαρτυροῦσιν ἡμῖν τῷ λόγῳ καὶ συνιστῶσιν αὐτοῦ τὴν ἀλήθειαν οἱ ἀπὸ τῶν θεοκλήρων ἀποστόλων καὶ μετὰ ταῦτα τῆς εὐσεβείας αἰῶνες· οὐ γὰρ μόνον ἐδιδάσκον οὗτοι περιερχόμενοι τὰς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως ἀληθείας, ἀλλὰ καὶ σχολαῖα συνίσταν κατηχητικά καὶ θεολογικά καὶ ἀνδρας ἐν αὐτοῖς ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διακρίνοντας, ὅλον τὸ ἐν Ἐφίῳ ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ εὐαγγελιστοῦ συσταθὲν καὶ τὸ ἐν Σμύρνῃ ὑπὸ τοῦ ἀγίου Πολυκάρπου καὶ ἐξαιρέτως τὸ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπὸ Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ, ἐν τῷ ὅλῳ καὶ οἱ τῶν ἀγίων ἀποστόλων διάδοχοι, οἱ θειότατοι τῆς ἐκκλησίας πατέρες, τὸ ἐκείνων παράδειγμα μιμησάμενοι, τὸν στηριγμὸν τῆς ὁρθόδοξου ἡμῶν πίστεως πολλαπλασιάζοντες, οὐκ ἀπελείποντο τῆς συστάσεως θεολογικῶν σχολαίων, ἐφ' ᾧ τὴν ἱεράν ἐν αὐτοῖς θεολογίαν διδασκασθαι.

Καίτοι τοῖσιν οὕτως ἀναγκασιότατης καὶ ἀπαραίτητου οὐσης ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ στερεώματι τῆς διδασκαλίας τῆς ἱερᾶς θεολογίας, ἐστέρητο μέντοι πρὸ χρόνων ἡ ἀγία αὕτη τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία καὶ τὸ εὐσεβὲς ἡμῶν γένος σχολῆς θεολογικῆς διὰ τὰς γνωστὰς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεσολαβούσας ἀντιθέτους περιστάσεις. Σκοπὸς δὲ καὶ πόθος προσηκόντως αὐτῆς πρὸ πολλοῦ ἐκκαλεῖν τὰς καρδίας τῶν τὰ ἐκκλησιαστικὰ πράγματα ἀνέλωμένων, ἐπὶ μὲν τοῦ παναγιωτάτου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γρηγορίου ἐπαβέλετο θεολογικοῦ σχολείου συστάσεως, ἀλλὰ διὰ τὸ ἀκατάλληλον τοῦ μέρους καὶ τῶν πόρων τὸ ἀφανερὸν, μικρὸν ἀκμάσασα καταπαύσατο. Ἠρὸ δὴ διὰ τῆς χρόνων, ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Γερμανοῦ, προτεθέντος θεοφιλοῦς σκοποῦ τῇ τε ἐκείνῳ παναγιότητι καὶ τῇ ἀγίᾳ καὶ ἱερᾷ συνόδῳ ἀνοικοδομηθῆαι τὸ ἐν τῇ νήσῳ Χαλκῇ ἱερὸν μοναστήριον τῆς Ἀγίας Τριάδος, ἕπερ διὰ τὴν παλαιότητα καὶ τὴν συμβῆσαν ἐν μέρει κυρτότησιν καὶ τὴν ὑπὸ οἰσμών βλάβην τῆς ἐν αὐτῷ ἱερᾷ ἐκκλησίας ἀρείσιον διετίλει, τότε μὲν κατ' ἀρχάς καὶ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς αὐτοῦ, ὡς περὶ μόνως ἀνακαινισσεως ὄντος τοῦ λόγου καὶ τῆς προνοίας πρὸς τὴν προαιρετικὴν συνδρομὴν τῶν τε ἀγίων ἀρχιερέων καὶ ἄλλων εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ φιλ-

ἀδελφός της ἱερᾶς συνόδου διὰ τὴν ἀποβρομένην τὴν ἁγίαν τοῦ ἐκείνου παναγιότητος, ὅτε δὴ καταβυλόντος ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ καὶ γρόσια εἰκοσιπέντε χιλιάδας, παρεχόμενον αὐτῇ ἐν εἰσὶ προσφορᾷ; τὴν τε μεταβάσιν καὶ ἐγκατοικίαν ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ μοναστηρίῳ, ὅτε ἂν ἀπὸ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου ἀπομακρυνθῇ, καὶ πᾶσαν ἐν γῆναι τὴν διακρίσιν τῶν προσόντων αὐτῇ, περὶ οὗ καὶ γράμμα τῶν ἐνδημούντων ἀρχιερέων ἐπεδόθη τῇ αὐτῇ παναγιότητι κατὰ τὰς αὐτὰς ἐννοίας. Ἐπει δὲ ἡ οἰκοδομὴ παρασκευάσθη σὺν θεῷ λίαν εὐρύχωρος καὶ περικαλλής, ἐπὶ δὲ καὶ τοῦ μέρους τὸ πρόσφορον καὶ πρὸς ἔδραν τῆς ἱερᾶς θεολογίας τῇ ὄντι καταλλήλῳ ἐνεδέχοντο καὶ ἐπαρῶσατο τὸν κενὸν ὅλον καὶ τὴν προθυμίαν ἐπὶ τῇ ἀναδείξει αὐτοῦ σχολῆν θεολογικὴν, κοινῇ τότε γνώμῃ καὶ ἀποφασίᾳ τῆς τε ἐκείνου παναγιότητος, ἀπ' ἀρχῆς ἀπευθυνόμενος πρὸς αὐτὸν τὸν θεοφιλεῖ σκοπὸν, καὶ πάσης τῆς ἱεραρχικῆς ὁμολογίας, ἀποσπῶν ἡ νεώδμητος αὐτῇ μονὴ εἰς ἀποκατάστασιν θεολογικῆς σχολῆς καὶ πρὸς ἀσφάλειαν καὶ εὐδόξωσιν τῆς ἐν αὐτῇ καίρῳ πραγματικῆς ἐνεργείας τῶν κοινῇ γνώμῃ ἐγκριθέντων, ἵνα μὴ παρείσθησις οἰκογενεῶν κοσμικῶν ἐμποδίων γένηται, ἐξεδόθη ἀμέσως καὶ γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν σιγγιλιώδες ἀπεργέναν μὴν καὶ διακαλύον τὴν κατοικίαν οἰκογενεῶν ἐν τῷ ἱερῷ μοναστηρίῳ, ἐπιτρέπον δὲ τὴν οἰκίαν μόνους τοῖς ἐκ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων βουλευμένοις καὶ τῶν πατριαρχῶν, ὡς περὶ δὴ καὶ τῆς ἐκείνου παναγιότητος μετὰ τὴν ἀπὸ τῶν οἰκουμενικῶν θρόνων ἀπομάκρυνσιν, ἕως οὗ ἡ θεία πρόνοια εὐδοκήσῃ τὴν εὐκολίαν τῶν ἀναγκαίων πόρων ὡς πρὸς τὴν ἀποκατάστασιν ἐν αὐτῇ διδασκαλίᾳ θεολογίᾳ καὶ ὑποτρόφῳ μαθητῶν ἱερωμένων τε καὶ ἱεροδοξομένων.

Οὕτω μὲν οὖν προέβησαν τὰ προκαταρκτικὰ τῆς θεολογικῆς σχολῆς, τοῦ τελεσιουργοῦ τῶν καλῶν θεῶν ἔργων πᾶσαν ἐκλεάναντος δυσκολίαν ἀναφύσαν καὶ πᾶν ἀντιβαίνειν καὶ ἐπιπροσδοκῶν ἐξομαλύναντος. Μετὰ δὲ ταῦτα σπουδῆς καὶ φροντίδος συντόνου καταβλήθεισας καὶ πρὸς τὴν σύστασιν τῶν ἀναγκαίων πόρων, ἀφ' ὧν οἱ τε διδασκαλικοὶ μισθοὶ καὶ τὰ τῆς τροφῆς τῶν ἐνδικοιμένων μαθητῶν καὶ εἰς τὴν ἄλλοι τῆς σχολῆς διακρίματα τὸ διαρκὲς καὶ μόνιμον ἔξουσι, μετὰ πολλὰς συνοδικὰς διασκέψεις γνώμῃ κοινῇ καὶ γενναίᾳ καὶ φιλοτίμῳ διαθέσει τῆς ἱεραρχικῆς ὁμολογίας προεδιαβιβασθῇ γίνεσθαι ἀπ' ἐκείνου τῶν ἁγίων ἀρχιερέων ἐτίθειον καταβολὴν ἀναλόγως τῇ καταστάσει τῶν ἐπαρχιῶν, καὶ συνεπεριτίθη τὸ ὅλον τῆς ἐτησίου ταύτης ποσότητος εἰς γρόσια ἑκατὸν τεσσαρακονταπέντε χιλιάδας, διορισθέντος καὶ ταμίου εἰς τὴν ἐπιστάσιν τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ οὕτως ἀποκατέστη τῇ θεῷ εὐδοκίᾳ πᾶν καλῶς καὶ εὐρύθμως ἡ θεολογικὴ αὕτη σχολή, καὶ διδασκαλοὶ εἰσῆχθησαν ἐν αὐτῇ ἀρίστοι τῆς τε ἱερᾶς θεολογίας καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μαθημάτων, καὶ μαθητῶν ἱκανὸς συνεπληρώθη ἀριθμὸς, τῶν μὲν ἱερωμένων, τῶν δὲ ἱεροδοξῶν ἐπαγγελλομένων. Ἐνταῦθα τοι ἡ μετρίότης ἡμῶν, ἀμα τῇ θεῷ ἐλπίδι ἐνιδρύσει αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ ταύτης περιωπῇ, χρέος αὐτῆς ἱερὸν ἀπαραιτήτον ἡγήσασθαι τὴν ἐδραίωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου καταστήματος καὶ τὴν ἀρίστην αὐτοῦ διεξαγωγὴν καὶ εὐταξίαν, ἀφ' ἧς ὁμολογουμένως ἡ πρόβος αὐτοῦ ἐπιτίθεται καὶ βελτίωσις, ἐπὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ ἱεροῦ ἡμῶν ὀρθοδόξου κλήρου, εὐκαίρως τε τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ πρὸς κοινὴν τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος ὠφέλειαν, συσκευασμένη μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωμένων καὶ σεβασμιῶν συνἀδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων, κοινῇ ἀμεταθέτῳ γνώμῃ δεῖν ἐγνομεν ἐπικυρῶσαι, κρατῶναι τε καὶ ἀμειδῶσαι τὴν ἱερὰν ταύτην θεολογικὴν σχολήν, ἀναδεικνύοντας ἀμα σύμφωνον τῇ ἐπαγγελίᾳ καὶ τὴν ἐνεργίαν φέρουσιν, καθαρῶς οὖσαν δηλαδὴ πάσης ἐκαμβάσεως καὶ παντὸς ἄλλου προεσθίου κατοικίας ἐλευθέρων, μόνους δὲ διδασκαλοὺς καὶ μαθηταὺς ἀφοσιωμένην καὶ γνή-

σιον χρήμα σχολῆς θεολογικῆς τῇ πράγματι καὶ τῇ ἀληθείᾳ διατηρουμένην, οὐ καينوτομίαν τινὰ μετιόντες οὐδ' ἄλλα παρὰ τὰ προεδογμένα θεωροῦντες, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ βαίνοντας θεοφιλεῖ σκοπῷ καὶ τῇ ἐννοίᾳ τοῦ προεδογμένου σιγγιλιώδους γράμματος βαδίζοντας ὡς πρὸς τὴν εὐδοκήθειαν οὖν θεῷ ἀποκατάστασιν τῆς πρὸ πολλοῦ ποθυμένης καὶ σὺν οὐκ ὀλίγοις ἀγῶσι τε καὶ θυσιῇς κατορθωθείσης, θεολογικῆς ταύτης σχολῆς.

Διὸ καὶ γράφοντες συνδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωμένων ἀρχιερέων καὶ ὑπαρχόντων, τῶν ἐν ἁγίᾳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περικυβητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὁρίζομεθα καὶ ἀποταμιώμεθα, ἵνα, ἀκύρου μένοντες καὶ ἀνισχύρου τοῦ εἰς χεῖρας τοῦ παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν κυρίου Γερμανοῦ ἀρχιερατικοῦ τῆς ἱερᾶς συνόδου γράμματος, τοῦ ἐν τῇ ἐνάρξει τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου καὶ Ἁγίας Τριάδος ἐπιδοθέντος, ὅτε οὐδεὶς ἦν λόγος οὐδὲ βρῆναι ἐν αὐτῇ περὶ θεολογικῆς σχολῆς ἄγινετο, καὶ διαλαμπάνοντος, ὡς εἰρηται, τὴν ἐνδιατριβὴν καὶ ἐγκατοικίαν τῆς αὐτοῦ παναγιότητος μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν ἀνθρώπων καὶ τὰ τῆς διοικήσεως τοῦ ἱεροῦ τούτου μοναστηρίου, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ ἀπρακτοῦσης ἦδη κατὰ λόγον καὶ τῆς ἐν τῇ προεδοθέντι σιγγιλιώδεᾳ γράμματι ἐννοίας τοῦ κατοικεῖσθαι ὑπὸ ἱερωμένων, ὅτε δὴ εὐδοκήθεισας τῆς εὐκολίας τῶν τῆς θεολογικῆς σχολῆς πόρων καὶ μηδεμίαν λειπομένην ἀμφιβολίαν, εἰ ἦν ἡ ἐξάφαισις καὶ ὑποχώρησις ἐκείνη ἄγινετο, ἡ διαληφθεῖσα ἱερὰ μονὴ τῇ Ἁγίᾳ Τριάδι ὑπάρχει διὰ παντὸς καὶ λέγεται καὶ τῇ πράγματι καὶ τῇ ἐνεργίᾳ γινώσκεται θεολογικὴ σχολή, ἔχουσα μὲν ὡς καὶ πρότερον τὴν σταυροπηγιακὴν ἀξίαν καὶ κλήσιν, προστατευομένη ὑπὸ τοῦ κατὰ καιροὺς οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, οὐ καὶ τὸ ἔννομα μνημονεύεται ἐν αὐτῇ, διατελῇ δὲ διὰ παντὸς ἀφοσιωμένη καὶ προσκεκληρωμένη εἰς κατοικίαν μόνων διδασκάλων καὶ μαθητῶν καὶ ἀππλησμένη παντὸς συρρατοῦ πολυανθρωπίας, ἔξωθεν ἐπιγιγνομένης καὶ ἐλευθέρας πάσης τύβης, τῆς περὶ τὰς σπουδὰς τῶν μαθημάτων καὶ τὴν πρόβον ἐμποδοστατούσης, μήτε τοῦ εἰρημένου παναγιωτάτου προκατόχου ἡμῶν μήτε ἄλλου τῶν χρηματισάντων πατριαρχῶν ἢ ἐκ τῶν ἀρχιερέων καὶ ἄλλων οἰωνόητοις ἱερωμένοις ἢ λαϊκοῖς δυναμένους κατοικίαν ποιῆσαι καὶ διατρίβειν καὶ κατασκηνοῦσθαι ἐν αὐτῇ τῇ ἱερᾷ θεολογικῇ σχολῇ, ἔχουσα διεξάγεσθαι καὶ διευθύνεσθαι τὰ γε περὶ τὸ ἰσοπερικὸν κατὰ τὴν διαγραφέντα περὶ αὐτῆς καὶ περὶ ἡμῶν ἐπικυρωθέντα κανονικὸν διοργανισμὸν, ἀνακαίμενης τῆς λοιπῆς ἀπάσης φροντίδος καὶ προστασίας τοῦ ἱεροῦ τούτου καταστήματος τῇ δὲ οἰκουμενικῇ πατριάρχῃ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ τῶν ἁγίων ἀρχιερέων συνόδῳ. Τοῖς μὲν οὖν θεοφιλεῶς καὶ ἱερᾷ τῇ εὐσεβείας καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸ σκεπτόν τοῦτο θεολογικὸν κατὰστημα προστασίαν ἐνδειξομένων καὶ τὴν πρόβον αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν διαπραξομένων ἐπὶ ἐκπαίδευσιν τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ κοινῇ ὠφελείᾳ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, ὑπὲρ τε τῆς διηνεκοῦς αὐτοῦ διαρκείας ἐν εὐκρινείᾳ ἀγωνισμένοις καὶ τὴν ἀρίστην εὐρυθείαν περὶ πολλοῦ θύσουσιν εὐχόμεθα ἐκ θαθέων καρδίας τὰ θεώτρια καὶ τὴν θεῖαν αὐτοῖς ἀντιλήψιν ἐξαιτούμεθα ἐν πίστει ταῖς ἡμέραις τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ὅς δ' ἂν καὶ ὅποιοι τῶν ἀπάντων, ἱερωμένους ἢ λαϊκοὺς, εἰς τοσοῦτον ἐλάσεις δυσσεβείας καὶ κακίας, ὅστε ἐχθρὰ βουλεύσασθαι περὶ τῆς θεολογικῆς ταύτης σχολῆς καὶ διαστῶσαι ἐπιχειρήσῃ τὴν εὐταξίαν καὶ ἀρμονίαν αὐτῆς, παραχρῆν τε καὶ ἐπείρειαν καὶ σκάνδαλα προξενήσῃ, διανοσθῇ, παραλύων τὰς διορισθείσας διατάξεις, τὰς ἐν τῇ ἰδιαιτέρῃ κανονικῇ αὐτῆς διοργανισμῷ ἐκτεθείσας, καὶ ὅπως βουληθῇ ἀνατρέφει μὴτρί καραίας τὰ ἐν τῇ παρόντι συνοδικῇ ἐκπερασμένα, ὁ τοιοῦτος, ὡς κακίστος καὶ αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως πολέμιος, ἀφωρισμένος ὑπάρχει παρὰ τῆς

ἀγίας καὶ ὁμοουσίου καὶ ὁμοοψίου καὶ ἀδιαιρέτου Ἀ
μακαρίου τριῶν, τοῦ ἐνὸς τῇ φύσει μόνου θεοῦ, καὶ
κατ' ἐκείνην καὶ ἀσυνήχητον καὶ μετὰ θάνατον
ἀλυστοῦ καὶ τυμπανιστοῦ καὶ πάσης τῆς πατρικῆς
καὶ συνοδικῆς ἀρετῆς ὑπομένου καὶ ἡνωτοῦ τοῦ κυρίου
τῆς γέννησιν καὶ τῇ αἰωνίῳ ὑπόκειτο ἀναθήματι.
Ὅθεν εἰς ἐνδειξὴν καὶ διηγεσθὴν τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο
καὶ τὸ παρὸν ἡμέτερον πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν
συγγλυθὲς ἐν μαρτυρικῇ γράμμῃ, καταστρεφθὲν καὶ
τῇ ἱερᾷ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης
ἐκκλησίας.

Ἐν ἑτα σωτηρίῳ, αἰμή, κατὰ μῆνα μαιὸν ἐπι-
νεμήσεως γ'.

† Μαλίτιο; ἑλπίθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπο; Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας; Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† ὁ Ἡρακλῆας Διονύσιος.

† ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.

† ὁ Δέρκεων Νεόφυτος.

† ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βέλλας Ἰωακείμ.

† ὁ Νεοκαισαρείας Κύριλλος.

† ὁ Ἀρδέμης Ἀθανάσιος.

† ὁ Διδυμοτείχου Βησσαρίων.

† ὁ Φιλαδελφείας Σωτῆριος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua normarum pro ordinandis titularibus episcopis olim editarum aliae probantur,
aliae respuuntur

1845 mense iunio.

Ecclasiasticum totum a patriarcha Gregorio B
mense novembri 1806 editum ad normas quasdam
condendas in ordinandis episcopis titularibus uti
everterat mense septembri 1842 Germanus patri-
archa, sic, tribus elapsis annis, renovavit Meletius,
annuente sacra synodo, ne quicquam certi hac in
re haberetur. Caeterum haudquaquam nostri est
pugnantia huiusmodi iudicia componere, sed docu-
menta ipsa attulisse satis erit. Meletii decretum
e codice patriarchali exscriptum typis dedit Manuel
I. Gedeon. Kanonika diatáxis, III (Constantino-
poli, 1889), p. 353-8. Ita vero se habet:

Τόμος περί χειροτονίας τιτουλαρίων,
ἀνατρεπτικὸς τοῦ προηγουμένου.

† Μαλίτιος ἑλπίθ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας; Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† Ἱερωτάτη μητροπολίτα κτλ. Πάντα πρὸς οἰ-
κοδομὴν καὶ καταρτισμὸν τοῦ χριστιανικοῦ
πληρώματος ὀφείλει γίνεσθαι, ὁ ἀποστολικὸς
ἐκδίδωσις λόγος· διὸ καὶ ὅσα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ-
τον συμβαλλόμενα ἐξ ἀρχαίας μὲν ἱερᾶς συνηθείας
τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἐπεκράτησιν καταστάσει, λόγοις δὲ
καιρικοῖς ἀναγκαιοτάτοις διεκωλύθησαν, ταῦτα ἡ τῆς
καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας πνευματικῇ
σύνεσις, πρὸς τὰς περιστάσεις ἀπορῶσα καὶ τῇ ἀνάγκῃ
παραμεινέουσα, ἐπανέστη αὐτὴ καὶ ἐπιτρέπει οὐκ
ἀπαναίναται, τὴν ψυχικὴν ὀφείλειαν τὴν ἀπανταχοῦ
ἐσθρῶν προμηθευμένη. Τὰ μὲν γὰρ δογματικὰ
καὶ ὅσα ἀμταβλήτοις κακώτεροι νομοθεσίαις, ταῦτα
ἀφανιστὰ ὄντας καὶ ἀνεπιχειρήτως διατηρεῖν παντὶ σφά-
νει ἐπανάγκης· τὸ δὲ ἱδίωμα καὶ τάξεις τινὰς ὅτι μὲν
ἀνακαλεῖν, ὅτι δὲ πρὸς τὸν καιρὸν μεταβάλλειν ἐπὶ
καταρτισμῷ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, ἔργον κίν-
τως τῆς προνοητικῆς οἰκονομίας αὐτῆς, ὃ δὴ καὶ ἦδη
ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιοῦμεθα.

Ἐξ ὅτου γὰρ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνέστη καὶ ἐκ παλαιῶ
τοῦς ἀξίους καὶ βίον ἀμεμπτον ἐπιδεικνυμένους κα-
νονικῶς προχειρίζεσθαι ἀρχιερεῖς ἐπ' ὀνόματι τῶν
πάλαι διαλαμψασῶν ἐπαρχιῶν, καὶ τοῦτων οὐς μὲν
ἐν ἐπαρχίαις τῇ αἰτίσει τῶν κατὰ τόπους ἀρχιερέων
παραμεινέων συμβουλοῦντας καὶ συνταλοῦντας τὰς
πνευματικὰς ἀνάγκαις τῶν χριστιανῶν, οὐς δὲ ἐν-
ταῦθα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τὰς μεζούρας καὶ
πληθούσας τῶν ἐνοριῶν ἐγκαθίστασθαι ἐν αἰδῇ: χειρο-
τονίαν πρὸς ἀντρέψαν τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ
ἐκτίλει τῶν δογματικῶν ἐμπικτούσων ἀρχιερατικῶν
καὶ ἐπισκοπικῶν τῶν ἐνοριῶν χριστιανῶν· ἐπὶ δὲ τοῦ
δοιδοῦ πατριάρχου κυροῦ Γρηγορίου, κατὰ τὸ
αὐτῶν σωτηρίον ἔτος, τόμος συνοδικῆς ἐκδοθείς διέ-
λαβε πρὸς τοὺς λοιποὺς καὶ περὶ τῶν τοιούτων χειρο-

τονῶν τοῦ μὴ γίνεσθαι ἀπολύτως, ἀλλ' ἀνάγκῃ
ἀφύκτων καὶ ἐπείγουσιν, ἐπιτρέπων μάλιστα τοῖς ἐγ-
κρίτοις τῶν ἁγίων ἀρχιερέων, ὡς αἰέποτε ἐνδημοῦσιν
ἐν τῇ βασιλευσούσῃ, καταλείπειν ἐπισκόπους ἐπὶ φιλοῖς
ὀνόμασιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν πρὸς ἐπίσκεψιν
τῶν ἐπαρχιωτῶν αὐτῶν, ἀναπληροῦντας τὴν ἐκείνων
ἐλλείψιν. Καὶ οὕτω διήρκα: ἀναργούμενον τὸ ἀρχαῖον
τοῦτο ἔθος τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐτελοῦντο ἀκαταστά-
τως χειροτονίαι ἐπισκόπων, ὅπου ἀναγκαιῶς ἀπῆλθε
ἀρχιερατικὸς προσώπου παρουσία καὶ ἀποκατάστασις.
Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου προ-
κατόχου ἡμῶν κυρίου Γερμανοῦ, πρὸ δύο ἡδὴ χρό-
νων, λόγῳ μεζονος ἀκριβείας, ἐπὶ ἀποφυγῇ ἡνδεχο-
μένων καταχρίσεων περὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο, ἕτερος
ἐξεδόθη πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τόμος, ἐπικυρω-
τικὸς μὲν ἐν μέρει τοῦ προσηρμένου, ἀπεργῶν δὲ
ἀρδῶν καὶ τέλει ἀποκλείων τὰς χειροτονίας τῶν
τιτουλαρίων ἐπισκόπων καὶ μηδεμίαν ἐπιτρέπων τὴν
συγκατάβασιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ἐν τῇ τοῦ δοιδοῦ
μου κυροῦ Γρηγορίου συνοδικῇ τῇ παραχωρημένῃ
ἐξείρεσιν παντάπασιν ἐξαλείφειν καὶ ἀνατρεῖν, ὥστε
μηδὲ καὶ καὶ μηδαμοῦ καὶ σὺν οἰσθήτῃ λόγῳ χειρο-
τονεῖσθαι τοῦ λοιποῦ ἀρχιερέα ἐπὶ φιλοῖ ὀνόματι. Ὅτι
δὲ τοῦτο πρὸς τῇ ἀνατροπῇ ἀρχαίου ἐκκλησιαστικοῦ
ἔθους καὶ τῇ ἐκ ταύτης προσγινομένη πνευματικῇ
ζημίᾳ τῇ ὀρθοδόξῃ πληρώματι: οὐδὲ διατηρηθῆναι
ὄλως δύναται, εὐδῆλον ἐξ ὧν ἡ ἐκείνου παναγιότης
ἠναγκάσθη πρῶτος ἀρχὴν καταλύσεως ποιῆσαι: τῆς
αὐστηρᾶς ταύτης καὶ ἀνεκδότου ὁρθεσίας, ὅτι δὴ ἐν
οὐ πολλῷ τῷ μεταξὺ χρόνῳ ὑποχωρήσας ἐξ χειρο-
τονίαν ἐπισκόπου... ἐν Βλαχίᾳ διὰ τοὺς προβληθέντας
ἀπαραίτητους λόγους· πολλοὶ γὰρ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ
ἐκτάσσειν ὁρίων μακρῶν καὶ πλήθους κατοίκων ὀρθο-
δόξων ἐξαιτῶμεναι, οὐκ ἔστιν ὅπως ὅφ' ἐνὸς μόνου
τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἔχουσι διοικηθῆναι, οὐδ'
ἐκείνους εἰς ἐπαρκεῖν ταῖς τοσαύταις πνευματικαῖς
ἀνάγκαις τῶν ἐπαρχιωτῶν καὶ ταῖς ἄλλαις ἀρχιερο-
πραξίαις· μάλιστα δὲ τοῦτο συμβαίνει ἐν τῇ βασι-
λευσούσῃ τῶν πόλεων, ὅπου καὶ τῶν κατοίκων ἡ
πλήθος καὶ τῶν ἐξένων ἡ συρροὴ ἀπαραίτητον ἀπο-
δεικνύουσι τὴν ἀποκατάστασιν τιτουλαρίων ἐπισκόπων
ἐν τοῖς τῶν ἐνοριῶν, ἀφ' ὧν καὶ ἐπίμονοι καὶ θερμαί
παρακλήσεις οὐ διαλείπουσιν ἐγχεῖσθαι· πολλὰς.
Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ τῶν σεβασμιῶν γερόντων διὰ
τὰς ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις τὸ πλείστον ἀπόντων
ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν καὶ ἄλλων ἐπὶ ἐνδημοῦντων
κατὰ καιροὺς ἁγίων ἀρχιερέων, οὐ θέμις οὐδ' ἀνε-
κὸν ὁμολογουμένως ἀνεπίσκεπτα καὶ ἀρχιερατικῆς
προστασίας ἀστερημένα καταλείπειν τὰ λογικὰ πόμηνια·
παρὰ ταῦτα δὲ καὶ τοπικῆς διαλείπουσιν ἀφορμὴ ἐν
πολλοῖς μέρεσιν ὑπηγόρευσε χειροτονίαν τοιαύτην ἐπὶ
διδασκαλίᾳ καὶ ἐπιστάσει τῶν ὀρθοδόξων. Τί ὅτι ἐν

εἰποιεν καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀνεστῶσαν καὶ κολληθεῖσαν, ἅ βίου ὄντα ἐμολογουμένως ἀνεπιλήπτου καὶ ἄξιον τοῦ ὡς εἰπεῖν, ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς τακτικῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν πίστεως ἐνεθῆναι, δι' ἣν ἀσύμφορον, ὡς εἰδός, καὶ λίαν κατάκριτον σκενέζαν τοὺς ἀγρόπικους ὁμώμενους βολαί; ἐπὶ τὸ ἐκκλησιάζον πλῆρωμα ἐπιβλέποντας; καὶ τῶν πατροπαράδοτων δογμάτων προσοικισμένους; Ταῦτα τοίνυν διασκεπτόμενοι μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν σεβασμίων συναδέλφων ἅμα τῇ δαίψι ἔλπει ἀναβῆσαι ἡμῶν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ταύτης περιουσίας, καὶ ἔνθεν μὲν τὸ ἀτακτικὸν τοῦ τελευταίου τοῦτου συνοδικοῦ τέμου παρατηρήσαντες, ἔνθεν δὲ μὴ ἀνεκτὸν ἡγησάμενοι, περιστάσεως ἀπαραιτήτου καὶ ὅπως ἀναποφύκτου γενομένης, παρὶθεν τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν εὐσεβῶν, ἐγνωμεν κοινῇ καὶ συνοδικῇ διαγνώσει τὴν μέσσην καὶ βασιλικὴν καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ συνήθη βαδίσαι ἔδον, ὅ ἐστι διακαλοῦσαι μὲν ἐπίσης τὰς ἀπολύτους χειροτονίας καὶ τὸ πρὸς κατάχρησιν ἐπιφορον, ὑποκαλῶσαι δὲ καὶ τὴν ἐπιταταμένην στενοχωρίαν καὶ συντονίαν, ὥστε ἐν ἀπαραιτήτῃ ἀνάγκῃ ἅ ὅπου λόγοι κρείττονες καὶ τῶν πιστῶν οἰκοδομῇ καὶ πνευματικῇ ὠφέλειᾳ πρόκειται ὑπαγορεύουσα, μὴ ἐμποδῶν γίνεσθαι τὴν ἐκκλησίαν συνοδικὸν τέμον μὴδὲ ἀποδεικνύν ἐπιχειρήσαι πρὸς τὸ ἀρχαῖον τῆς ἐκκλησίας ἔθος, ὅτε μάλιστα ἔροις τι καὶ τοῦτου περιληφθέντος, πᾶσα ἀφορμὴ καταχρήσεως ἀποκλεισθῇ.

Ἐνθεν τοι γράφοντες συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, τὰς μὲν λοιπὰς ἐν τῇ διαληφθέντι πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ τῶν πρὸ δύο χρόνων, ὡς εἰρηται, ἐκδεδομένην περιεχόμενας ἀποφάσεις ὁριζόμεθα ἔχειν τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν ἐνέργειαν ἀπαράρτητον καὶ ἀματαιώγητον· περὶ δὲ τῶν ἐπὶ ψυλῷ ὀνόματι χειροτονιῶν τῶν ἐπισκόπων ἀποφαινόμεθα καὶ θεσπίζομεν, ἵνα ὡς μὲν καὶ τὸ ἀπὸ τοῦδε διὰ παντὸς κακωλυμένα αἱ ἀπόλυτοι καὶ δοχετοὶ ἀρχιερέων προχειρίσεις καὶ ἄρδην ἀπειρημένα καὶ ἀπηγορευμένα· ἔνθα δὲ πρόκειται ἀνάγκη προφανεστάτῃ, τὸν καταρτισμὸν τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος ὅρον καὶ σκοπὸν ἔχουσα, καὶ ἔνθα ὑπάρχει ὠρισμένη πνευματικὴ καὶ ἀρχιερατικὴ ὑπουργία καὶ αἵτησις ἐπὶ τοῦτῃ μετ' εὐλόγων λόγων γένηται πρὸς τὴν ἐκκλησίαν παρὰ τινος τῶν ἐν ἀρχαῖαις διατελούντων ἀγίων ἀρχιερέων, ἐξέστω μὲν αὐτῷ χειροτονεῖν διὰ τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκδόσεως τὸν προβαλλόμενον,

ἅ βίου ὄντα ἐμολογουμένως ἀνεπιλήπτου καὶ ἄξιον τοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης βαθμοῦ, καὶ ἔχῃ αὐτὸν συμβουλεύοντα ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ὑποθέσεσι καὶ ταῖς πνευματικαῖς χρεαῖς τῶν ἱδίων αὐτοῦ ἀπαρχιωτῶν, ἐπὶ συνοδικῇ μὲντοι ἀποφάσει ἀμεταθέτῃ διαμένειν τοὺς τοιοῦτους ἐπὶ ψυλῷ ὀνόματι ἀρχιερεῖς ἐν τῇ ἐπιταταμένη αὐτοῖς ἐκκλησιαστικῇ καὶ ἀρχιερατικῇ ὑπουργίᾳ παρὰ τοῖς κυριάρχεις αὐτῶν καὶ γέρονσι, παιδαρχοῦντας αὐτοῖς καὶ ὑποτασσόμενοι καὶ μηδὲν παρ' αὐτῶν ἀναχωρεῖν καὶ τόπον ἐκ τόπου ἀμείβειν· ὁμοίως δὲ καὶ οἱ τοῦτους χειροτονήσαντες κυριάρχει καὶ γέροντες αὐτῶν ὀφείλουσι φροντίζειν καὶ κηδεσθαι τῆς ἀνείσεως καὶ κυβερνήσεως καὶ λοιπῇ αὐτῶν σωματικῇ περιθάλψεως, καὶ μηδὲν ποτε δύνωνται ἀποβάλλειν αὐτοὺς σὺν οὐδενὶ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἀσθενείᾳ ἢ γῆρατι γενομένους ὀφείλουσιν ἔχειν παρ' ἑαυτοῖς καὶ διατρέφειν ἐφ' ὅρου ζωῆς αὐτῶν. Εἰ δὲ ποτε αἰτίαι ἐλλογοὶ προκύψασαι καταστήσουσιν ἀφαιρῶν τῶν ἀπὸ τῶν ἱδίων γερόντων ἀναχωρήσιν αὐτῶν, μὴδ' οὕτως ἔχουσιν οὗτοι ἀδελφὴν ἀποβάλλειν αὐτοὺς ἀνευ εἰδήσεως καὶ ἀποφάσεως ἐκκλησιαστικῆς, καὶ τότε δὲ πάλιν γινέσθω πρόνοια τῆς ἐκείνων ἀνείσεως καὶ περιθάλψεως. Ὅμοίως δὲ καὶ οἱ ἐν τοῖς ἀμέσους ἐνορίας τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιοτάτου πατριαρχικοῦ οἰκουμένου θρόνου χειροτονούμενοι ἀρχιερεῖς καὶ ἐπὶ ψυλῷ ὀνόματι δίκην χωρεπισκόπων προχειριζόμενοι κατ' ἔθος ἀρχαῖον ἐκκλησιαστικὸν ὀφείλουσιν ἐμμένειν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ ἐνορίαις παρ' ἑλόν αὐτῶν τὸν βίον ἐφ' ὃ ἐτάχθησαν μεριδίῳ, ποιμαίνοντες καὶ ἐπισκεπτόμενοι τὸν τοῦ κυρίου περιούσιον λαὸν καὶ τὰ ἀρχιερατικὰ λειτουργήματα ἐκτελοῦντες, χωρὶς τοῦ δύνεσθαι ποτε ἀναχωρεῖν ἐκ τῶν ἐνορίων καὶ μεριδίων αὐτῶν ἀνευ εὐλόγου ἀνάγκης καὶ ἀφορμῆς ἄλλως ἀνοικονομήτου. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπεφάνθη καὶ ἐκκύρωται συνοδικῶς· ὅθεν αἰς ἔνδειξιν καὶ διηγεσὶν τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ ὁ παρὼν ἡμέτερος πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τέμος, καταστρωθεὶς ἐν τῇ ἱερῇ κώδῃ: τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Ἐν ἔτει, αἰωμῇ, κατὰ μέγα ἱούλιον ἐπιμεμήσεως ε'.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαινεται.

† ὁ Ἡρακλεῖας Διονύσιος.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1845 mense septembri.

Cum Hierotheus, patriarcha Alexandrinus, ante quam vita discederet, Hierotheum archimandritam designasset qui sibi succederet, sacra synodus Constantinopolitana rem minime probavit, sed iure patriarcham eligendi sibi vindicato propter antistitem inopiam in provincia Alexandrina, ecclesiae illi praefecit Artemium, Kestendilii metropolitam, virum, aiebat synodus, omni virtutum genere praeditum. Huiusmodi delectus anno 1845, mense septembri, indictione II, contigit, operam navantibus Anthimo Ephesio, Dionysio Heracleensi, qui sententiam tulit etiam pro Ioachim Cysiceno, Dionysio Nicomediensi, Hierotheo Chalcedonensi, Neophyto Dercensi, Cyrillo Neocaesariensi, Ignatio Bosnensi, Athanasio Dramensi, Anthimo Maroneensi, Con-

stantio Stromnitsensi. Qua electione peracta, per epistolam satis amplam, die 20 septembris datam iisdemque obseignatam subscriptionibus, apud christianos Alexandrinos se excusavit synodus, quod Hierothei archimandritae delectum praeter canones factum probare haud sibi licuisset. Eadem fere scripsit ad Michalacen Dositza, consulem Graecum apud Alexandrinos. Hanc tamen agendi rationem aegre tulerunt Alexandrini, uti mox, data opportunitate, dicitur.

Acta integra exstant in Callinici Delicania sylloge: Τὰ ἐν τοῖς κώδι: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκόπου σφριζόμενα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli; 1904), p. 83-90.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1845 decembris 4.

Summa rerum non diu potitus est Maletius patriarcha: vix enim menses septem diesque viginti unum regnabat, cum morbo correptus ad meliorem

vitam migravit. Huius corpore in terra condito, antistites in Urbe commorantes, inito pro more coetu, Anthimum Ephesium in eius locum sub-

rogarunt. Hic e protosyncello Dercenai metropolita Serfensis a patriarcha Agathangelo mense novembri 1829 creatus pro Porphyrio, ad sedem Mytilenaeam translato, Prusam in locum Nicodemi vita functi mense iunio 1833 adierat, unde Ephesum mense aprili 1837 transierat post Gerasimi Ephesii obitum. Suffragia pro eo inierunt Dionysius Heracleae, Ioachim Cyzici, Dionysius Nicomediae, qui senten-

tiam etiam tulit pro Hierotheo Chalcedonensi, Neophytus Dercorum, Bessarion Didymotichi, Cyrillus Neocaesareae, Ignatius Bosnae, Athanasius Dramae, Meletius Sophiae, Anthimus Maroneae, Constantius Strompitsae, Iacobus Cassandriae et Dionysius Kestendillii.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 361-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1845 decembris 20.

Macarius Sammán, a Maximo Mazloum, patriarcha Antiocheno Melchitarum, episcopus Amidensis (vulgo *Diarbékir*) die 25 decembris 1837 creatus, cum inopia laboraret in tristissima illa regione, Aleppensem metropolim multo copiosiore[m] rogavit anno 1843, post Gregorii Chahiat metropolitae catholici obitum. Eius votis cum haudquaquam annuisset Maximus, mercenarius ille, inito prius consilio cum Methodio, patriarcha Antiocheno Graecorum, ad schismaticorum castra aufugit. Re ad sacram synodum delata, communi sententia sancitum est, ut Macarius baptismatis sacramentum treque sacros ordines maiores orthodoxorum qui dicuntur ritu primum susciperet, utpote a catholicis invalide, ut aiunt, baptizatus sacrisque initiatus. Haec pluribus narrantur in epistola a sacra synodo

ad patriarcham Antiochenum die 20 decembris 1845 missa hisque obsignata subscriptionibus: Anthimus Ephesi, Dionysius Heracleae, Ioachim Cyzici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonis, Neophytus Dercorum, Cyrillus Neocaesareae, Bessarion Didymotichi, Meletius Sophiae, Ignatius Bosnae, Athanasius Dramae, Constantius Strompitsae, Cyrillus Maroneae, Iacobus Cassandriae, Hieronymus Dryatrae.

Plura super hoc negotio exstant documenta apud Callinicum Delicanen, *Τὰ ἐν τοῖς κώδεξιν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφραγισμένα ἐπιστολὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα* (Constantinopoli, 1904), p. 273-8. Adeas etiam, si lubet, acta litteraria quibus titulus: *Echos d'Orient*, t. II (Parisii, 1899), p. 132 sqq. et t. IX (1906), p. 202-4.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1845 mense decembri.

Cum ubivis locorum instituendae inventuti scholae condirentur, sacra synodus, sanae doctrinae tuendae apprime sollicita, duos edidit κανονισμούς, unum qui in tradendis primis litterarum initiis, alterum qui in gymnasiis adhiberetur. His communem praefixit epistolam, universis sedis oecumenicae tam antistitibus quam fidelibus inscriptam, qua singulis universae mandavit, ut ad praescriptos articulos quisque ageret, non alios adhiberet libros ac quos probavisse ecclesia, heterodoxorum volumina, ex praesertim quibus sacrae scripturae translationes exhiberentur, vel gratis oblata omnino respueret. Synodales huiusmodi litterae post nuncupatorias formulas ita incipiebant: Ἐγκειμενός ἐστις ἀπόθεν παρὰ θεοῦ τοῦ πνευματικοῦ οὐρανοῦ τοῦ παγκοσμοῦ

σκόπου τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἀνατολῆς, ἐκκλησίας. Datae erant anno 1845, mense decembri, indicatione IV, hisce subscriptionibus obsignatae: Anthimus Ephesi, Dionysius Heracleae, Ioachim Cyzici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedonis, Neophytus Dercorum, Bessarion Didymotichi, Cyrillus Neocaesareae, Ignatius Bosnae, Athanasius Dramae, Meletius Sophiae, Cyrillus Maroneae, Constantius Strompitsae, Iacobus Cassandriae.

Editae exstant in opusculo perquam raro: Κανονισμοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἐλλογικῶν σχολείων (Constantinopoli, 1846), p. 1-13. Eas ibi excipiunt tum Κανονισμοὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολείων, p. 4-8, tum Σχέδιον ἐργασίμου τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολείων, p. 1-13.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua prohibetur quominus is episcopus fiat qui prius matrimonium inierit

1846 mense augusto.

Veteri ecclesiae disciplina sancitum est, ut qui matrimonio iunctus ad episcopale munus vocatur, is ab uxore non invita divellatur; qui vero uxore quam habuerat fuerit orbis, is sine ullo impedimento episcopus provehatur, etiam si liberos ex illa procreaverit. Vide, si lubet, quae de argumento hoc gravissimo allegantur tum a Balsamone in can. XLVIII concilii in Trullo, tum a cl. viro Jos. Zhisman, *Das Eherecht der orientalischen Kirche* (Vindobonae, 1864), p. 460-7. Animadvertendum tamen est, in nonnullis *Nomocanonibus*, vel ipsius Balsamonis aetate, referri quandam Iustiniani novellam, qua statuitur ad episcopalem dignitatem non esse

provehendum qui habuerit uxorem vel liberos, vel eum alioqui, qui praeter haec fecerit, deponendum. Asserit Balsamon, *loc. cit.*, eam novellam exolevisse, unumque canonem Trullanum esse in usu, quem supra laudavimus. Quae cum ita sint, non satis mirari possumus Graecos recentiores, qui reiecto antiquitatis more, eam, quam tulerat Iustinianus, legem renovarunt, idque semel et iterum. Praeter enim illud, quod in praecedenti tome, col. 1033-8, iam exhibuimus decretum, alterum nobis occurrit repraesentandum; id e codice patriarchali excerptum M. Gedeon evulgavit in suis *Κανονικὰὶ διατάξεις*, t. II (Constantinopoli, 1889), p. 358-63.

Ἐπεὶ τοῦ μὴ χειροτονεῖσθαι ἀρχιεπίσκοπος τοῦ ἐγγάμου ἐπέστι.

† Ἀνθίμος, ἐλὼν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως, νῦν, Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

De non promovendis ad episcopatum sacerdotibus matrimonio iunctis.

† Anthimus Dei misericordia archiepiscopus Constantinopolis, novae Romae, et universalis patriarcha.

† Ἱερστάτος μητροπολίτης κτλ. Πάσαν μὲν τάξιν, ἃ τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν παρὰ θεοῦ λαβοῦσαν, τὸ ἱερὸν καὶ ἀκλήϊον ἔχειν δεῖ, ὅτε πρὸς τὸν θεὸν σκοποῦν τοῦ τὰ πάντα πανόφως εἰς σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου γένου· διοικονομήσαντος θεοῦ ἀκαθυστομένη· τὰς δὲ τὴν μέγιστον καὶ θεὸν τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα ἀπορώσεως θεωρεῖς καὶ ὁσίας τάξεις, ἃς ἡ τοῦ θεοῦ ἐκκλησία τῇ τοῦ παναγίου πνεύματος ὁργῇ γίνοι κατὰ διαφόρους καιροὺς· πνευματικῶς συνηρμώσατο καὶ νομίμως ἐκύρωσεν, ἐπ' εὐλαλείᾳ μὲν τοῦ ὁφειλῶς τῆς ἀρχιερωσύνης βαθμοῦ, σωτηρίᾳ δὲ καὶ καταρτισμῷ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος, ταύτας καὶ μὴ αὐτὰς ὑπερτέρον λόγον περιέχουσιν χρᾶν τοὺς τῶν πνευματικῶν πραγμάτων τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ προεξάρχοντας, ὅπως καὶ εἰς τοὺς μὲν τὸν νομὸν καὶ ἀνεργὸν ἔξωσιν· πρόδηλον γὰρ ὅς ἐκ τῆς περὶ τὰ καλῶς καὶ θεωρεῖς ἐκτελεσθέντα καὶ ὁρισθέντα ἐλγυρίας οὐ μικρὸς ἐκίνδυνος, ἀλλὰ τὰς τῶν ποικιλομένων περιστρέφεται· ψυχῆς, ὑπὲρ ὧν ὁ κύριος ἡμῶν τὸ ἴδιον ἐξέχευεν αἷμα.

Ταύτῃ τοι καὶ τὸν παρόντα πατριάρχην καὶ συνοδικὸν ἡμῶν τόμον ἐκδοῦναι ἐγνωμένον, ἀναντιρροῦν· καὶ ἐπικυροῦντες τὴν διὰ τοῦ πρὸ χρόνων ἐκδοθέντος ἐκκλησιαστικοῦ τόμου νενομοθετημένην κανονικὴν καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ πολιτεῖα ἀπαρτιτῶς ἀναγκασιότατην τάξιν καὶ ἔρον τοῦ μὴ προάγεσθαι εἰς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἀξίωμα τοὺς ἀπὸ κοσμικῶν καὶ ὑπάνδρων ἱερέων χειροῦσιν· κατείδομεν γὰρ ἴδον τὸν διαληφθέντα ἐπὶ τοῦ δοξίου πατρ' ἀρχίου κυροῦ Περικλίου τῷ πλῴν, σωτηρίῳ εἶναι ἐκδοθέντα καὶ ἰσογυροῦν· συνοδικῶς ὑπογραφῆς ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κώδικος· κατεστρωμένον πατριάρχην καὶ συνοδικὸν τόμον, καὶ ἐβεβαιώθημεν ἔσον ἄνεως καὶ πρὸς τὰς ἐνοίας τῶν ἱερῶν νόμων ἀντιστρατευομένην ὑπάρχει· ἡ τῶν κοσμικοῦ ἱερέων εἰς ἀρχιερεῖς ἀναγέρουσι καὶ ἔσον ἔλαθον ἑαυτοὺς τὰ μέγιστα τοῦ ἱεροῦ κανόνα· παραβάντες οἱ τοιαύτας χειροτονίας μεταθέσεις· μόνῃ τῇ πρὸς τὰς γεγραμμένας τῶν νόμων λέξεσιν, ἀλλὰ μὴ καὶ πρὸς τὰς ἐνοίας αὐτῶν προσοχῇ· εἰ γὰρ καὶ ὁρισμένως οὐ διακρίνεται παρὰ τοῖς θεαταῖς κανόνι ἡ ἀπαγόρευσις αὐτῇ, οὐκ ἀπόρη, γε μὴν, γὰρ ὅτι ἱερεῖς οὗτος τόμος, τὰ γραφόμενα μόνον σκοποῦντας τοῖς ἐννοούμενοις μηδέως προσέχειν τὸν νόμον, ἀλλὰ ἔπος εἰς ἐκείνων ταῖς θεαταῖς τοῦ πνεύματος μαρμαρυγαῖς ἡ λαμπρότης καὶ τὰ ἐννοούμενα τῇ διανοίᾳ καταμαρτυροῦντες· καὶ τὰ ἀγράφα τοῖς ἀγράφοις συλλογιζόμενοι, καλῶς ἐπὶ τῶν πράξεων διαφυλάττωμεν ἀπαντα. Τῷ ὄντι καὶ γὰρ εἰ τις τὰς περὶ τῶν ἐπισκόπων θεωρηθείας τῶν οἰκουμένων ἀγίων συνόδων καθαρῇ διανοίᾳ ἡμῶν ἀπεξέλθῃ· ἀπὸ τῆς ἀρχαιοτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἐποχῆς καὶ ὅσα μετὰ ταῦτα πολλοῖς τῶν θείων πατέρων ἡμῶν διηγήρεται· περὶ τοῦ θεοῦ τῆς ἀρχιερωσύνης βαθμοῦ, οὐκ ἔστιν ὅπως μὴ ἐμβολογήσῃ τῇ πράγματι μὲν καὶ τῇ ἀληθείᾳ ἀμεμπτον ὄλως καὶ ἀγγλικὸν ἀπατελοῦν· τὸν ἀρχιερατικὸν βίον καὶ πάσης ὁλικῆς καὶ κοσμικῆς αἰτίας ὑπερτέρον· δεῖ δὲ τὰ ἰουδαϊκὰ τότε καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων, ἔθνη καὶ τὸ ἀρτιπαγὲς αὐτῶν πρὸς τὴν ἐρθεῖσαν χριστιανικὴν πίστιν, εἰς συγκαταβάσεις ὑποχωροῦσιν· ὅθεν τὴν ἐκκλησίαν τῇ πρὸς τὸν χρόνον καταλείπειν τὴν ἐπὶ τὰ πρεῖτα ἐπίδοσιν τῆς πνευματικῆς αὐτῆς καταστάσεως. Διὸ καὶ ὁ διαληφθεὶς συνοδικὸς τόμος ἀναγέρων ἐπὶ λέξεως ὅσα ὁ ἱερεὺς Ἠλίας ἐν τῇ τῇ κεφαλῇ τοῦ γάμου στοιχείου ἐκ τῆς θείας καὶ ἱερᾶς ἐ' συνόδου ὅπως οὕτω γένηται· οἱ τῆς ἐ' συνόδου θεοὶ πατέρες ἐν τῇ τῇ κεφαλῇ ἡτοὶ κανόνι· ἀπαίρουσι τοὺς ἀρχιερεῖς μετὰ τὴν χειροτονίαν συνοδικῶν ὄλως ταῖς πρὸ τῆς χειροτονίας θεωρηθείας γάμου συναρπάζουσι αὐταῖς γυναιξὶ καὶ πατρὶ· οὐκ ἐπ' ἀφαιρέσει τῶν τοῖς ἱεροῖς ἀποστόλοις ἐν τῇ ἐ' παλαιᾷ νομοθετημένων κανόνι· τοῦτο θεωροῦμεν, ἀλλὰ τὴν

† Sanctissime metropolita etc. Omnis quidem ordo, principium causamque a Deo capiens, firmitatem stabilitatemque habeat oportet, quippe qui ad divinum propositum Dei singula sapientissime salutis humani generis procurandas disponendis dirigatur; quae vero ad summam divinamque episcopatus dignitatem pertinent sacrae ac Deo gratiae rationes, ab ecclesia Dei, sanctissimo spiritu inspirante, variis temporibus spiritualiter compositae ac rite sancitae, ad decus sublimis episcopatus gradus et ad salutem aedificationemque christiani populi, has profecto potiori modo perpendere debent qui spiritualibus ecclesiae Christi negotiis praeficiuntur, ut vel in posterum firmas vigentesque permaneant; perpicuum enim est ex eorum quae recte pieque decreta ac definita sunt, negligentia, haud parvum afferri periculum, sed eas quae pascuntur animas in discrimine versari, propter quas dominus noster proprium effudit sanguinem.

Quapropter et hunc patriarchalem synodalemque tomum edendum censuimus, quo renovamus et confirmamus illam, quae per ecclesiasticum tomum iam dudum editum canonice instituta est, utpote ecclesiastico regimini apprime necessaria, rationem ac definitionem de non evahendis ad episcopalem dignitatem sacerdotibus saecularibus et uxore quam in matrimonium habuerant orbis: modo enim perlegimus memoratum illum, regnante patriarcha beatae memoriae domino Gregorio, anno salutis 1798 editum propriisque synodi sodalium subscriptionibus obsignatum et in ecclesiastico codice insertum patriarchalem synodalemque tomum, atque compertum habuimus, quam indecora sit et a sacrarum legum sententiis aliena saecularium sacerdotum in episcopos renuntiatio, quantaque imprudentia sacros canones penitus rumpant qui huiusmodi ordinationes affectare solent, animum ad sola legum scripta verba, non ad earundem sententias attendentes. Etsi enim non disertis verbis a divinis canonibus statuatur ista prohibitio, at vero haudquaquam satis est, inquit sacer ille tomus, verborum tantum habita ratione, sententias minime animadvertere, verum etiam decet nos divini spiritus splendoribus illarum ope illustratos, sententias mente assequi, atque instituta scriptorum cum non scriptis collatione, recte singula in agendo custodire. Re enim vera, si quis quae universales sacrae synodi de episcopis tulerunt decreta sincero mentis oculo observaverit inde ab antiquissimis ecclesiae temporibus, et quaecunque deinceps a multis e divinis nostris patribus de divina episcopatus dignitate fuerunt pronuntiata, is profecto confitebitur, reipsa ac certe irreprehensibilem omnino et angelicum ab episcopis exigi vivendi modum eundemque qualibet corporea saecularique cura praestantiorē; ea vero aetate propter receptos Iudaeorum Graecorumque mores et recens adscitam ab eis orthodoxam christianorum fidem, accommodationibus quandoque usam esse ecclesiam, labenti tempore reservata ad meliora progressionem spiritualium ipsius institutorum. Unde et supra dictus synodalis tomus verbis ipsis referens quaecunque apud sacrum Blastarim capite XII, litterae Γ, e divina sacraque VI synodo habentur, haec diserte dicit: *Diei sextas synodi patres, capite sive canone XII, pontifices post ordinationem arcant omnino ab earum mulierum contubernio, quae cum ipsis ante ordinationem matrimonii vinculis erant copulatae, et dicunt: Non ad ea revertenda, quae sancti apostoli canone V statuerint, hoc sancimus, sed ut ecclesiae progressionem ad meliora procuramus. Etenim divini illi apostoli, cum nuper ecclesia cum Iudaeorum crassitie tum paganorum*

ἐπὶ τὰ κρείττω ἐπίδοσιν τῆς ἐκκλησίας πρᾶγμα τεύχονται· οἱ μὲν γὰρ θεοὶ ἀπόστολοι, ὅτι τῆς ἐκκλησίας τῇ τῶν Ἰουδαίων παχύτητι· καὶ τῇ ἑλληνικῇ δαιμονίᾳ πολλὰ χαίρειν εἰπούσης, ἔστιν οἷς τῶν πατρῶν ἰδὼν ἀνεβίδουσαν χρῆσθαι· οἱ τε γὰρ τῶν Ἰουδαίων καὶ οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀρχιερεῖς τὸν συναύων οὐκ ἐχωρίζοντο. Τὸ δὲ τήμερον εἶναι χρῆναι φασὶ τοὺς ἀρχιερεῖς τὸν βίον πρὸς ἀκριβῆ σωφροσύνην διεκθύνοντας· καὶ αἰσφένουσι δέ, φησὶν, τὸ ἀποστολικόν· Ἀπόστολοι γίνεσθε καὶ Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ Βλαστάριος ἐρημνέοντος τὸν ἱερὸν ἱπ' κανόνα τῆς ε' οἰκουμένης ἁγίας συνόδου ἀναγρῶν ὁ διαληφθεὶς συνοδικὸς τόμος καὶ ἐναντίαν ἀνακηρύττων πρὸς τὸ ἀκριβὲς τῆς ἐννοίας αὐτοῦ τὴν τῶν ἐγγράμων ἱερῶν ἀρχιερατικὴν χειροτονίαν, ἀπείργει· δὼς καὶ ἀποκλείει αὐτοὺς, φρικτὰ ἐπανατίκων τὰ ἐπιτίμια κατὰ τὸν παρὰ ρηγμένων· οὐδὲ γὰρ κατενόησαν, φησὶν, ἔστω καὶ οἷον τὸ ἀπόστολικόν γίνεσθαι Ἰουδαῖοι καὶ Ἕλληνες καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ· οὐκ ἔστι γὰρ ὅστις τῶν γε εὐσεβῶν μὴ συνομολογήσειεν, ὅτι ἡ εἰς καὶ ἀμωμος αὐτῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ τοὺς ἐπισκόπους βούλεται μὴ πρὸς τύβας βιωτικὰς μηδὲ πρὸς τὰ σωματικὰ τέκνα ἀπονέμειν τὴν πρὸς τὰ πνευματικὰ αὐτῶν τέκνα ἐπιλομένην φροντίδα καὶ ἐκμελέειν. Πρὸς αὐτοὺς γὰρ τότε τινὲς εἰς ἀρχιερατεῖαν, καίπερ ἔχοντες τέκνα, χηρεύοντες· γυναικῶς ὡς ἔβον τοῖς ἐπισκόποις, φησὶ, κατὰ τὸν εἰρημένον κανόνα τέκνα ἔχειν, μόνον δὲ γυναικὶ συνοικεῖν ἀπηγορεύμενον. Ἄλλως τε καὶ τῇ ε' ἀποστολικῇ κανόνι καὶ ἄλλοις βριτῶς ἀπηγορευταῖς ἀγεσθαι καὶ πέρεσθαι· λόγῳ κληρονομίας τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπισκοπῆς πράγματα, ὥσπερ εἰκὸς συμβαίνει μετὰ θάνατον τῶν ἔχοντων παῖδας ἀρχιερέων.

Κατὰ ταῦτα γοῶν καὶ ἡ μετρίτης ἡμῶν, συσχεφάμεν, μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων ἀρχιερέων, διὲν ἔγω ἀνανέωσαι· τὰ δὲ τὸ διαληφθέντος συνοδικοῦ τόμου εὐστόχῃ πνευματικῇ κρίσει τε καὶ συνέσει τεθεωρημένα· καὶ γὰρ καὶ μετὰ τὸν τόμον ἐκείνον καὶ τὰς φρικτὰς ἐν αὐτῷ καὶ παλαμναίας συνοδικὰς ἀράς, ἐφάσαν ὅμως τοιμηθῆναι ἐν τῇ πρὸ ἡμῶν χρόνῳ παρόμοιαι ἀρχιερατικῶν χειροτονιῶν παραδείγματα, ταραχὰς οὐ μικράς καὶ κατηφέας ἀπενεγκόντα τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκ πολλῶν ἀφορμῶν τῆς ἐγγράμου ἐκείνων πρὸς ἀποστροφῇ, σχέσεως. ἃ· ἐπὶ τοῦ παρόντος, σιγὴν τιμῶντες, παραλείπουμεν. Τὸν γοῶν ἀρχαῖον τοῦτον ἔρον τῆς ἐκκλησίας ἀνακαινίζοντες ἀναγκαῖα πάντως προνοῖα ἐκκλησιαστικῇ, ἔγνωμεν ἐπὶ τούτοις μηδεμίαν πρότασιν μηδὲ ἔβον ἐλγῶς καὶ παραβίασεως καταλείποντες· καὶ ὡρισάμεθα μὴ γίνεσθαι τοὺς ἐκείνους οὖν οὐδὲν· λόγῳ μηδὲ χειροτονεῖσθαι ἀρχιερεῖς τοὺς διὰ τοῦ γάμου γυναικὶ συναφθέντας καὶ ἀπὸ κοσμικῶν ἱερῶν χηρεύσαντας, εἴτε γονέας· τέκνων ὄντας, εἴτε τέκνα μὴ ἔχοντας, οὐ μόνον διὰ τοὺς ἐκτεθέντας· καὶ ἐν τῇ προεκθεσθέντι ἐκκλησιαστικῇ τόμῳ περιεχομένους, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλους νομίμους καὶ κανονικοὺς λόγους, τὴν ἀπαραίτητον προσοχὴν ἡμῶν διεγείροντας. Πρῶτον μὲν γὰρ λίαν ἐπιμόρφον καὶ ἀνάξιον τοῦτο τῇ ἐνστάσει τελειότητι, θεοῦ εὐδοκούντος, τῆς ἁγίας ἡμῶν ἐκκλησίας διακοσμήσει, πρὸς ἣν καὶ οἱ τῆς ε' οἰκουμένης ἁγίας συνόδου θεοὶ πατέρες ἀπευθύνοντο, τὸν ἱερὸν ἐκείνον ἱπ' κανόνα ἐξέθεντο, καὶ δι' ἣν οὐδεμία ἀνάγκη τὸ τήμερον κατὰ τὸν ἱερὸν Βλαστάριος τὴν ἐμπρόπουσαν καὶ ὀρθόδοξον ἀρχιερεῶν πολιτείαν ἀπολιπέχτας συγκαταβαίνειν Ἰουδαϊκὰς καὶ ἰθνηκὰς συνθηλαίας ἐπὶ σκανδαλὸν τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ ταπεινώσει· τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος· εἰ γὰρ ε' τῆς ἀρχιερεῶν συνῆς βαθμὸς τῆς τελειότητος ὑπάρχει καὶ ἀνωτάτης

A superstitioni longum vale dimisset, nonnullis ex patris usibus utendi facultatem dederunt; quippe tam Iudeorum quam paganorum pontifices a tori consortibus non separabatur. Verum ut hodie comparatas res sunt, necessarium statuit, ut vitam suam pontifices ad castitatem accuratam dirigant. Atque subiungunt, inquit, illud apostoli: Absque offendiculo sitis et Iudaeis et paganis et ecclesiae Dei.

Atque his quidem e sacri Blastaris interpretatione sacri XII canonis sanctae VI synodi universalis allegatis, supra dictus synodalis tomus ab accurata eiusdem sententia alienam pronuntiat episcopalem sacerdotum matrimonio iunctorum ordinationem, illosque ab ea arcet omnino removere, horrendis propositis poenis adversus violatores: neque enim intellexerunt, inquit, quidnam quantumque sit illud: *Sine offendiculo sitis Iudaeis et paganis et ecclesiae Dei.* Nemo enim est ex hominibus vere piis qui nobiscum non fateatur, eam esse voluntatem divinae et immaculae huius ecclesiae Dei, ut episcopi nec saecularibus negotiis nec naturalibus liberis illam impendant curam ac diligentiam, quae spiritualibus ipsorum filii debeatur. Nonnulli enim ea aetate vel post susceptos liberos, amissis coniugibus, ad episcopatum fuerant evecti, quasi episcopis, inquit, ex dicto canone liceret liberos habere, unumque illis prohiberetur cum uxoris confubernium. Adde quod canone apostolico LXXVI et aliis plane prohibitum est, ne hereditatis nomine bona ecclesiae vel episcopatus capiantur ac diripiantur, ut fieri solet post obitum episcoporum, quibus fuerunt liberi.

Haec igitur cum ita sint, mediocritas nostra, collatis cum sanctissimis apud ipsam antistitibus consiliis, renovanda censuit quae per memoratum synodalem tomum acquisita spirituali sententia ac voluntate sancita sunt: etenim vel post editum tomum illum necnon horrendas metuendasque synodicas execrationes in eo propositas, non ab similia ante hanc aetatem fidenter admissa sunt episcopatum ordinationum exempla, unde perturbationes haud mediocres turpitudinesque in ecclesiam redundarunt et multis causis anteactae ab illis in matrimonio consuetudinis, quae in praesentia, silentium veriti, praetermittimus. Itaque veterem illam ecclesiae definitionem renovantes pro ea, qua omnino par erat, ecclesiastica providentia, censuimus etiam nullam simulationem nullamve negligentiae ac violationis viam relinquentem esse, atque decrevimus, ne id qualibet interposita causa abhinc fiat neve ordinentur episcopi qui cum uxoris in matrimonio iuncti e saecularibus sacerdotibus orbi iam evaserunt, sive liberos procreaverint sive nullos habuerint, non solum propter propositas illas quae in ecclesiastico tomo prius edito continentur, verum etiam ab iustas alias canonicas rationes, quibus animum nostrum exauscitari prorsus oportuit. Id enim primum videtur valde reprehendendum parumque dignum eo quod nunc habemus indulgentem Deo, perfectissimo sanctae nostrae ecclesiae decore, cuius ratione habita, divini sextae universalis sacrae synodi sacrum illum XII canonem ediderunt: neque ullo modo necesse est hac nostra aetate, e sacri Blastaris sententia, neglecta ea quae orthodoxos episcopos decet conversatione, ad iudaicas paganasque consuetudines descendere, ex quo offenduntur pii christiani episcopi.

πασθὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν τάξεων, ἀνάγκη καὶ τοῖς τῷ θεῷ τούτῳ ἀξίωματι τετιμημένοις τελείοις εἶναι ταῖς ἀρεταῖς καὶ μάλιστα καρδενίᾳ καὶ ἀνδρίᾳ σωφροσύνῃ καὶ καθαρότητι καὶ ἀκοιμήτῃ ὡς τοῦ θεοπύτου Χριστοῦ, οὗ τύπον ἐπὶ τῆς γῆς φέρουσιν. Διὸ καὶ ὁ θεὸς πατὴρ ἡμῶν μέγας Βασιλεὺς φησὶ· Τοὺς τῷ ἀφθάρτῳ θεῷ προσομιλοῦντας, τοὺτους καὶ ἀφθάρτους εἶναι προσήκει· οὕτως γὰρ μείζων καὶ παρὰ τῶν εὐσεβῶν ἀκονέμεται σέβας· τῷ θεῷ βαθμῷ. Ἐκταὶ δὲ καὶ πρὸς θεοφιλή ποιμαντορίαν ἀπρόσφοροι πιδανῶς οἱ πρὸς γάμους μὴ τὴν ἀρχὴν ἀπιδόντες καὶ φροντίδι βιωτικῆς ἑαυτοῦς τὸν πλείστον χρόνον ἐκδεσπότες, τυχαίᾳ δὲ περιστάσει χηρείας, οὗ πρὸ ταύτης ἀθέμιτον καὶ πέραν ἑλπίδος ἦν αὐτοῖς ἐρῆσθαι ἐπιχειροῦντες· οὗτοι γὰρ μὴτε παῖραν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων καὶ ὑποθέσεων ἐσχημάτες, μὴτε ὑπὸ γέροντι καὶ ἀρχιερεὶ ἐν ἱερατικοῖς βαθμοῖς ἀνελθόντες ἐπὶ τῷ ἐκδιδαχθῆναι, ὡς εἰκός, τὰ ἀρχιερεῶσιν ἀνήκοντα καὶ βίον ἐκασκηθῆναι ἀρμόττοντα καὶ ἐμπέροντα τῷ ἀρχιερατικῷ καταλόγῳ, πρόδηλον, ὡς εἰ ἀνθρώπον ἀναχθεῖν ἀπὸ κοσμοκράτου εἰς ἀρχιερεῖς, οὐκ ἐπιβόλως οὐδὲ κατ' ὀρθὸν λόγον ἐξοικονομήσειν δύνησονται· τὰ ἐπιτατραμμένα αὐτοῖς, ἀπολαμπόμενοι τῆς ὀρθῆς καὶ ἀγαθῆς διοικήσεως· ἀδύνατον γὰρ καὶ στρατηγὸν γενέσθαι· ἔμπειρον τὸν μὴ ὑπὸ στρατηγῷ χρηματισάμενον καὶ διδασκόμενον οὐδὲ πολιτικὸν τὸν μὴ πολιτικῷ· ἀνατραπέντα, οὕτως ἱατρὸν ἔμπειρον ἀναδειχθῆναι τὸν μὴ μετὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τὴν παῖραν προκτινόμενον· πολλῶν δὲ μάλλον χειραγωγίας καὶ ἐμπειρίας χρῆται ὁ ἐπὶ τὴν ἀρχιερατικὴν ἀξίαν, τὴν ἀνωτάτω ἐπιστήμῃ τῆς ποιμαντορίας ψυχῶν, ὑπεραρθησάμενος. Ἐπὶ δὲ τῶν οὕτως πάραυτα προχειρισμένων ὁ ἱερεὺς ἀποστολικὸς καὶ κανὼν, Ἀδελφόν, φησὶ, τὸν μηδέπω παῖραν ἐπιδειξάμενον ἐτέρων εἶναι· διδάσκαλον.

Καὶ δὲ γράφοντες τῇ χάριτι καὶ δυνάμει τοῦ παναγίου πνεύματος, ὁρίζομεθα καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν παρ' ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν καὶ περιπονήτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα ἡ διὰ τοῦ διαληγθέντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ τόμου θεσπισθεῖσα καὶ ἤδη κοινῇ καὶ συνοδικῇ ψήφῳ καὶ γνώμῃ νομίμως καὶ ἀναγκαίως λόγῳ προσεπικυρωθεῖσα διάταξις ὑπάρχῃ ἐς αἰὶν διατηρουμένη καὶ ἀπακατέρπηντος φυλαττομένη· καὶ μηδαὶς τὸ ἀπὸ τοῦδε ἀπαξ γάμῳ συνελθὼν καὶ γυναικὶ ὁμιλήσας, ἀπὸ πρεσβυτέρου καὶ κοσμικοῦ ἱερέως μηδέλλως προχειρίζεται εἰς ἀρχιερεῖα, καὶ πᾶν, ἄξιός ἐστι, καὶ εἰ τέκνα τοῦχοι ἔχων, εἴτε καὶ μὴ, καὶ μὴτε εἰς ἐπαρχίας ἀποκατάστασιν μὴτε ἐπὶ φιλήν ὀνόματι προάγῃται εἰς ἀρχιερατικὰς προχειρίσιν ὁ μὴ τελεία καὶ ἀκριβὲς καρδενία καὶ ἀγαμία ἀπ' ἀρχῆς τὸ ἱερὸν σχῆμα ἀναδεχόμενος. Ταῦτα μὲν οὖν ἀπεφάνθη καὶ κεκύρωται συνοδικῶς. Ὅστις δὲ καὶ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἔτι· εἰς αἰῶνα τὸν ἀπαντα, πατριαρχῆς ἢ ἀρχιερέως, πράξει ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἢ συναίνεσει λόγῳ ἢ ἔργῳ ἐπὶ προχειρίσει τοιοῦτον ἀπὸ πρεσβυτέρου ἀρχιερέως, ἢ ἔχοντος τέκνα ἢ παντάπασι μὴ ἔχοντος, ἀλλ' ἀπλῶς τὸν ἐγγαμὸν διαλθόντος βίον, ὁ τοιοῦτος, ὡς ἀντιπράττων ταῖς ἐννοίαις τῶν ἱερῶν νόμων καὶ ὡς προσκείμενος τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, ἀποφωτισμένος κτλ. (αἱ συνήθειαι ἀραί). Ὅθεν εἰς ἐνδεῖξιν ἀπολυθεῖ· ὁ παρὼν πατριαρχικὸς καὶ συνοδικὸς τόμος, κατεστρώθη ἐν τῷ τῶν ὑπομνημάτων ἱερῷ ἐκκλησιαστικῷ κώδικι· εἰς παράστασιν μόνιμον.

Ἐν ἑταῖς σωτηρίῳ, αἰῶμας, κατὰ μέγαν πόγνωστον ἐκινεμήσεως, δ'.

palique dignitas imminuitur; si enim episcopalis gradus inter omnes ecclesiasticos ordines maxime eminet et excellit, qui divina illa dignitate ornantur, hi profecto virtutibus praesentem oportet, virginitate praesertim atque omnimoda temperantia et castitate, et omnino exsorbant dominum Christum, cuius imaginem in terra referunt. Quapropter et divus pater noster magnus Basilius dicit: Qui cum incorrupto Deo commercium habent, hos et incorruptos esse docet; hoc enim pacto maior a fidelibus tribuitur veneratio divino ordini. Deinde ad digne obeundum pastorale officium minus commodi videntur qui, initia primum connubia, saecularibus quidem curis plerumque incubuerunt, fortuito vero viduitatis casu, id temptarunt quod ante eam aggredi neque fas illis neque spes ulla erat: hi enim cum nec ecclesiasticarum rerum negotiorumque usum habeant, nec ad sacros ordines ascenderint duce seniori viro eoque episcopo ad ediscenda, ut par est, episcoporum officia vitamque exercendam episcopali albo consentaneam et convenientem, perspicuum est eos, si puncto temporis e saecularibus sacerdotibus ad episcopatum evehantur, nec prudenter nec recta ratione commissa sibi negotia expedituros, aequam optimamque non assecuti administrationem: neque enim unquam poterit dux fieri peritus qui ab altero duce non didicerit, neque vir civilis qui sub civilibus non adoleverit, neque medicus renuntiari exercitatus qui cum disciplinam tum usum non habuerit: quanto vero maiori tractatione atque experientia indigebit qui ad episcopalem dignitatem, ad summam illam pascendarum animarum scientiam, est evehendus. De iis qui hoc pacto protinus ordinantur sacer apostolicus canon LXXXI: Iniquum est, inquit, ut qui nondum experientiam ostenderit, sit aliorum

magister. Scribentes igitur sanctissimi spiritus gratia ac virtute definimus ac decernimus synodice una cum sanctissimis circa nos antistitibus et honoratissimis, dilectis et amantissimis nostris in spiritu sancto fratribus et consacerdotibus, ut quae supra dicto illo patriarchali synodali quoque tomo edita ac modo communi totius synodi suffragio ac sententia iustis necessariisque de causis confirmata est constitutio, in perpetuum vigeat firmiterque observetur, utque nemo posthac, si matrimonio semel inito commercium cum uxore habuerit, e presbytero ac saeculari sacerdote in episcopatum evehatur, quamvis summo opere dignus, sive liberos forte habuerit, sive non, neve vacuae ecclesiae prospecturus vel puro titulo episcopali ordinatione is initiatur qui in perfecta cumulatque virginitate et caelibatu monasticum habitum non induerit. Haec igitur synodice decreta sunt ac sancita. Quisquis autem et qualiscunque exinde et in posterum per omne futurum tempus, sive patriarcha fuerit sive metropolita, immediate aut mediate perfecit, sive verbo aut opere probaverit promotionem huiusmodi e presbytero episcopi, qui liberos nactus aut nullos omnino, matrimoniale egerit institutum, ille, tanquam contumax in sacrarum legum sententias et obtrectans ecclesiae Dei, excommunicatus sit etc. (exsecrationes consuetae). Quapropter ad rem significandam editus est hic patriarchalis synodali quoque tomos et insertus in sacro actorum ecclesiasticorum codice ad perpetuam ostentationem.

Anno salutis 1846, mense augusto indictionis IV.

(Deerant omnino episcoporum subscriptiones.)

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1846 mense octobri.

Macarius ille Amidensis, post ciarantam, ut supra dictum est, catholicam fidem susceperatque iterum sacros ordines, ad metropolim Amidensem a synodo Constantinopolitana denuo evectus est, initia pro more suffragiis in patriarchali templo anno 1846, mense octobri, indictione V. Electionis eius ὁμολογία nomina apposerant antistites isti: Dionysius Heraclaeus, qui suffragia etiam tulit pro Hierotheo Chalcedonensi, Neophytus Dercorum, Athanasius

Tornovi, qui sententiam tulit pro Gerasimo Adrianopolitano, Cyrillus Neocaesariensis, qui pro Meletio Iconiensi suffragia tulit, Dionysius Melenici, Nicophorus Selybriac, Hieremias Cassandriae, Theoctistus quondam antistes Aleppensis.

Callinicus Delicaneus, τὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφραγίστα ἐπισήμως ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 281-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA a qua tetraphonia in cantu ecclesiastico prohibetur 1846 mense novembri.

Graeci non solum veterem in ecclesiis canendi morem ita servaverunt, ut omnia carmina, seditis instrumentis musicis, assa voce canant, sed etiam venerandam simplicitatem adeo colunt, ut usque ad hunc diem intra fines veteris imperii Byzantini concentum plurimum vocum sive polyphoniam spreverunt. Solis in ecclesiis Vindobonae, Odessae, Londini, Tergestis, auribus incolarum, polyphoniae tumori assuefactis, hoc dandum esse existimaverunt, ut a tenuitate unisoni cantus desciscerent: idque nequitiam probante, sed totis viribus reluctante sacra synodo Constantinopolitana, uti ex documentis modo exhibendis colligere licet. Cum enim, vergente in finem anno 1846, fama comperisset, orthodoxos Vindobonae ac Tergestis constitutos hac quidem in re a more reliquorum Graecorum descivisse, adscita ad Russorum exemplum tetraphonia seu quattuor vocum concentu, primum a patriarcha Carlovicensi in Hungaria, datis ad eum litteris, petiit, quidnam veri in fama illa haberetur: mox vero, ne exspectato quidem patriarchae responso, epistolam encyclicam omnibus ecclesiae orthodoxae fidelibus inscripsit, quae concentum tetráφωνον damnavit, utpote omnino novum ac praeter usum in ecclesia receptum. Quae epistola mox typis ipsius synodi cura mandata est, hoc praefixo titulo: Εγκύκλιος πατριαρχική και συνοδική επιστολή καταργούσα και απαγορεύουσα τὴν καινотέρμον εἰσαφίν και χρῆσιν τῆς καινοφανοῦς τετραφώνου μουσικῆς ἐν ταῖς ἱεραῖς ἀκολουθίαις τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Προοίσι καὶ φροντισὶ τοῦ Παναγιωτάτου Οἰκουμηνικοῦ πατριαρχοῦ κυρίου κυρίου Ἀνθίμου καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου. Ἐκ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριαρχικῆς τοῦ γένους τυπογραφίας. Κατὰ νομῆριον 1846. — In-8°, 1 f., 10 p. Hanc repetendam esse censuimus una cum epistola penitus inedita quae ad patriarcham Carlovicensem prius fuerat transmissa, neglectis aliis eiusdem argumenti documentis utpote minoris momenti. Alteram tamen adiecimus epistolam ad eundem patriarcham missam, quippe quae cum illa priori naturali quadam societate iuncta sit.

1.

Πατριαρχική και συνοδική ἐπιστολή πρὸς τὸν μητροπολίτην Καρλοβίτζης κύριον Ἰωσήφ περὶ τετραφώνου μουσικῆς.

† Ἀνθίμος ἰερωδὴς ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

† Ἱερώτατος μητροπολίτης Καρλοβίτζης καὶ ὑπερτάτος ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφε καὶ συλ-

λαειτουργὸς τῆς ἡμῶν ματιότητος, κύριον Ἰωσήφ, χάρις εἰη τῇ ψυχῇ ἡμῶν αὐτῆς ἱερότητι, καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Χαίρει ἐγκαρδίως ἡ κοινὴ μήτηρ τῶν εὐσεβῶν ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία πληροφορούμενη τὴν κοφιλή ζῆλον, τοὺς ἀκαμάτους ἀγῶνας καὶ τὴν ὑστάκτων προσοχήν, μὴ τὴν ἐποίαν ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἱερότης τῆς διδόντος πνευματικῶς τὸ ἐμπειστομενὸν αὐτῇ λογικὸν τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον, ποδηγετούσα εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν θείων κανόνων, κατὰ τὸ ἀρχιερατικὸν χρέος τῆς, καὶ τὴν πρὸς θεὸν εὐαρέστησιν καὶ ψυχικὴν σωτηρίαν κατορθούσα τοῖς ὑπ' αὐτῇ ἑλέῳ θεοῦ ποιμαινομένοις εὐσεβέσιν. Αἱ ἀγαθαὶ αὗται πληροφορίαι ἀποτελεῖσσαι πρὸς τὴν πνευματικὴν ἀξιοχρέω ἀγάπην καὶ τὴν δικαίαν ὑπόληψιν καὶ εὐκλείαν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ ἀτόμου τῆς παρὰ τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, παρέχουσιν ἤδη αὐτῇ ἀφορμὴν τῶν ἐφεξῆς διακοινώσεων περὶ ὑποθέσεως πνευματικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς, ἥτις ἐπασχολούσα ἀπὸ τινος καιροῦ τὴν μέριμναν τῆς κοινῆς ταύτης μητρὸς, ἐπ' αὐτῇ ἐναπαιτούσα, τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς εἰδοποίησιν, καὶ ἐπομένως τὴν εὐσεβέστερον καὶ βαθύτατον κρίσιν τῆς. Εἰ γὰρ καὶ πολιτικῶς δοχεῖται τὰ κατ' ἡμᾶς πρὸς τὴν ψυχὴν ἡμῶν αὐτῆς ἱερότητα, ἀλλὰ κατὰ λόγον τῆς πνευματικῆς ἐνότητος τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἡμῶν πίστεως συνδεσμένη ἀδιασπώτως τῇ θεῇ συνάσει ὑπαγορεύουσι τὴν ἐν Χριστῷ σύμνοιαν καὶ ὁμοφροσύνην ἐν περιστάσει πνευματικῆς ἀφορώσεως τὴν καθόλου ὀρθόδοξον ἡμῶν ἐκκλησίαν καὶ τὸ χριστεπώνυμον πληρωμα. Καὶ τοιαύτην περίστασιν βλέπομεν παρισσώμεσθαι ἐνκα τῆς ἐσχάτης πρὸ τριῶν χρόνων ἀναφανείσης καὶ ἐν τισὶ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην εὐρισκομένων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ κοινοτήτων ἀποδεχθείσης καὶ εἰς χρῆσιν βληθείσης τετραφώνου μουσικῆς ἀντὶ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν μουσικῆς, τῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων αἰώνων τῆς ἐκκλησίας ἐμπολιτευμένης καὶ καθιερωθείσης.

Ἡ καινοτομία αὕτη, περιπόθητος ἀδελφε, εἶναι ἀληθὴς, ἐπὶ προξένῃσαν ἀθυρίαν οὐ μικρὰν τῇ ἀγίᾳ ταύτῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ διὰ πολλοὺς καὶ αἰσιώδεις λόγους, τοὺς ὁποίους συμπαραίει ἡ εὐσεβέστερον αὐτῆς διάνοια· ἀλλὰ τὸ κυριώτερον αἷτιον τῆς παραχρῆς ἡμῶν ὑπάρχει, ἐπὶ εἰς παροιμία ὀρθοδόξων, εὐρισκομένων ἐντὸς κράτους ἑτεροδότηκου καὶ ξένου, πάσα ἐγκατάλειψις τῶν ἀρχαίων καὶ πατρῶν ὁρθοκρυτικῶν ἐθίμων καὶ πάσα μεταβολή, ἔστω καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν φύσει ἀδιαφόρων, ἢ μὴ ἐπιτραπείσα παρὰ τῆς κοινῆς τῶν ὀρθοδόξων μητρὸς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, φέροι ἀνεπαίσθητως εἰς ἀπρονοήτους κινδύνους, καὶ μάλιστα δοστικῶς προσβάλλουσα τὴν ἀρχαίαν ἐξωτερικὴν εὐτασίαν τῆς ἐκκλησίας προσεγγίζει τοὺς ὀρθοδόξους εἰς τὴν μίμησιν τῶν ἑτεροδόξων, ἔξω βλέπομεν συμβαίνειν ἐν τῇ προκειμένῃ νεωτερισμῷ περὶ τὴν μουσικὴν τῆς ἐκκλησίας, καθότι

καὶ ὁ τρόπος τῶν εἰσαγγεμένων τὴν τετραφώνον Ἀ
ὕπαρχει αὐθαίρετος καὶ μονομερὴς ἐπὶ πράγματι·
ἐξαρτημένη ἀπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔγκρισιν καὶ ἡ
εἰσχεθεῖσα μουσικὴ ὑπάρχει κατὰ τὰ ἀκουσθέντα
ἡμῖν ἀπομύημα τῆς δυτικῆς μουσικῆς. Ἐνεκα τοῦ-
του ἡμεῖς σκεφθέντες μετὰ τῆς περὶ ἡμῶν ἱερᾶς συνό-
δου ἐκρίνομεν ἀναγκάσειν νὰ ἐκδόσωμεν συνοδικὰ
ἡμῶν γράμματα, παραινενικὰ μὲν πρὸς τοὺς βρῆθέντας
ὀρθοδόξους χριστιανούς, τοὺς ἐν ταῖς διαφόροις εὐρω-
παϊκαῖς πόλεσι νωπεύσαντας, ὡς εἴρηται, περὶ τὴν
μουσικὴν τῆς ἐκκλησίας, καταργητικὰ δὲ τῆς τετρα-
φώνου ταύτης καὶ τῆς ἀρχαίας μουσικῆς διὰ τῶν
ἀναγκάων λόγων ἐπανακλητικὰ.

Ἀλλ' ὅμως πρὸ τοῦτου ἔγνωμεν ἀπευθυνθῆναι
πρὸς τὴν φίλην ἡμῖν αὐτῆς ἱερότητα καὶ ζητῆσαι
τὰς ἀρχιερατικὰς καὶ ἀδελφικὰς αὐτῆς πληροφορίες
ὡς πρὸς τὸ εἶδος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος τετραφώνου
μουσικῆς, τὴν ἐποῖαν ἐστοχάσθησαν δικαιοτάρον ἀκού-
σαι καὶ ἀνακρίναι πρὸ τοῦ κατακρίναι αὐτήν, καὶ
μάλιστα διότι, ὡς ἐμάθομεν, καὶ ἡ φίλη ἡμῖν ἱερότης
ἐπέδωκεν εἰς τὴν εἰσῆλθιν καὶ χρεῖαν αὐτῆς· ἐν ταῖς
ἱερᾶς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίαις τῶν ἐν Βιέννῃ κει-
μένων καὶ εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς ἀναγομένων.

Τούτου χάριν γράφοντες διὰ τῆς παρούσης ἐκκλη-
σιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς ἀξιόθμεν ἀδελφικῶς καὶ
προτροπόμεθα τῇ αὐτῆς ἱερότητι, ὥπως δώσῃ ἡμῖν
τὰς ἀπαιτούμεν ἀρχιερατικὰς πληροφορίες τῆς περὶ
τῆς τετραφώνου μουσικῆς, ἂν δηλαδὴ κατὰ τὰ δια-
φυλληθέντα περὶ αὐτῆς ὑπάρχῃ ἀνέκδοτος εἰς τὰς
ἱερὰς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων διὰ τὸ ἐκτελούμενον
τοῦ μέλους τῆς καὶ πρὸς τὴν τῶν δυτικῶν ὁμοιότητα,
καὶ ποίας ἰδέας καὶ κρίσεις ἔχει ἡ ἱερότης τῆς περὶ
τούτου, ἀναφορικῶς τῆς φαινομένης καινοτομίας τῶν
παραδεξαμένων τὴν χρῆσιν αὐτῆς ὀρθοδόξων καὶ τοῦ
ἐπαπειλούμενου καὶ ἐν ἁλλαις (ὃ μὴ γένοιτο) παρ-
εκτροπαῖς κινδύνου αὐτῶν, τῶν ὁποίων ἡ οἰκοθὲν
περὶ τὰ ἀρχαία καὶ πατρῷα μεταποιήσις ὑπάρχει τοῖς
ἐλοῖς ἀσύμφορος, καθότι, δοθέντος ὅτι τὴν τετραφώ-
νον μουσικὴν ἔχουσιν ἐν χρῆσει καὶ οἱ ὀρθόδοξοι τῆς
θεοσωπτοῦ Ῥωσσίας ἐκκλησίας ὡς καὶ τῆς Οὐκρα-
ρίας, ἀλλ' ἐκεῖναι διὰ τὴν πολιτικὴν θέσιν τῶν καὶ
τῶν μεγάλων πληθύν τῶν πιστῶν δὲν ὑπόκεινται
τοσούτων εἰς κινδύνους, καὶ ἐπομένως δὲν δύνανται νὰ
χρησιμοποιήσωσιν ὡς παράδειγμα μιμήσεως εἰς μεταρ-
ρυθμίσεις ἐξωτερικῆς εὐσεβείας πρὸς τοὺς ἐν ἁλλο-
δαπεί ὀλίγους ὀρθοδόξους, εὐρισκομένους μεταξὺ μυριά-
δων ἑτεροδόξων. Τοιαύτας ἀδελφικὰς πληροφορίες
ἀξιόθμεν ἐκθετικώτερον νὰ διαπέμψῃ ἡμῖν ἡ φίλη
ἡμῖν ἱερότης τοῦ καὶ συγχρόνως ἀποστολῆ ἡμῖν καὶ
τεμαχίᾳ τινα ἐν τετραδίοις τῆς τετραφώνου μουσικῆς.
ἵνα καὶ ψαλλίσῃς ἀκούσαντες· λάβωμεν ἀκριβεστέραν
περὶ αὐτῆς γνῶσιν καὶ ἰδέαν. Περιμένοντες γοῦν τὰς
διαβεβαιώσεις τῶν περὶ αὐτῆς εἰλικρινῶν φρονημάτων
ἡμῶν δι' ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμματός, δηλωτικὸν καὶ
τῆς ἐφετῆς ἡμῖν ἀγαθῆς αὐτῆς ὑγείας, ἣν δόξῃ τῇ
ἱερότητι τῆς ἀμετάπτωτον διὰ βίου ὁ κύριος· οὗ ἡ
χάρις κτλ.

ἁμῶς, ὁκτωβρίου κα'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Λέρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Τορνόβου Ἀθανάσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος ἐν Χριστῷ ἀγα-
πητός ἀδελφός.

† ὁ Νεοκαισαρείας Κύριλλος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

† ὁ πρέσβης Ἰκονίου Μελήτιος ἐν Χριστῷ ἀγα-
πητός ἀδελφός.

† ὁ Μελανίκου Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

† ὁ Κασσανδρείας Ἱερεμίας ἐν Χριστῷ ἀγαπητός
ἀδελφός.

2.

Ἐγκύκλιος πατριαρχεικὴ καὶ συνοδικὴ ἐπι-
στολὴ καταργούσα καὶ ἀπαγορεύουσα τὴν
χρῆσιν τῆς τετραφώνου μουσικῆς.

† Ἀνθίμος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατρι-
άρχης.

† Οἱ τῇ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῃ πατριαρχεικῇ ἀπο-
στολικῇ καὶ οἰκουμένην θρόνῳ ὑποκείμενοι ἱερω-
τάτοι· μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι καὶ θεοφιλέστατοι
ἀρχιεπίσκοποι τε καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἀγίῳ πνεύματι
ἀγαπητοὶ ἡμῶν ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, καὶ ἐντι-
μότατοι κληρικοί, εὐλαβέστατοι ἱερεῖς καὶ τίμιοι προ-
εστώτες καὶ χρίσιμοι γέροντες καὶ πρέσβιτες, καὶ λοι-
ποὶ ἀκαθάπταντες εὐλογημένοι χριστιανοί, τέκνα ἐν
κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη
παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγ-
χώρησις.

Μὴ μέταίρει, γῆσιν, ὅρια αἰώνων· ἃ ἔθεντο
οἱ πατέρες σου. Καὶ Ἰὴν φύλασσε νόμους
πατρὸς σου καὶ μὴ ἀπόσῃ θεομῶς μητρὸς
σου. Καὶ ὁ θεὸς ἀπόστολος· Ἄ παρὰ ἐλπίδα καὶ
ἐλπίετε ἐν ἑμοί καὶ ἡκούσατε, ταῦτα πρᾶσ-
σατε. Καὶ ἐν ἁλλοῖς· Τὰ ἀρχαία κρατεῖτω.
Ταῦτα ὑπομνήσκοντες ἐν προσευχαίᾳ πρὸς τὰ γνήσια
πνευματικὰ ἡμῶν τέκνα, τοὺς ἀπανταχοῦ εὐσεβεῖς καὶ
ὀρθοδόξους χριστιανούς, προσαγγόμενοι κατὰ χρέος ἐκ-
κλησιαστικῆς προνοίας νὰ διαδώσωμεν πρὸς πάντας
τὰς πνευματικὰς ἡμῶν νοουθεσίας καὶ σωτηριώδεις
παραίνουσις περὶ τῆς ἐσχάτης ἀναφανίσσης (ὡς μὴ
ὥφελε) καὶ παραδειγματικῆς προοιούσης ἐπαμάρτου
καινοτομίας ἐν ταῖς ἀγίαις τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαις.
Ἐγένετο γὰρ ἡμῖν διάπυστον ἀπὸ τε φήμης πρότερον
διαφρυσσολογούμενης καὶ ἤδη ἀπὸ πληροφορίας πολλῶν
ἐκ Βιέννης καὶ Τεργέστης ἀφικνουμένων ἀνταρᾶ, ὅτι
πινὲς τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπῃ ὀρθοδόξων Γραικῶν και-
νοτομοῦντες πρὸς τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα καὶ τὰς
τάξεις τῆς ἀγίας ἀνατολικῆς ἡμῶν ἐκκλησίας, χαίρειν
εἰπόντες τῇ ἱερᾷ καὶ ἀρχαιοπαράδοτῃ ἐκκλησιαστικῇ
μουσικῇ, τῇ ἐν ταῖς ἱερᾶς προσευχαίᾳ καὶ ἀκολου-
θίαις ἀπὸ τῶν πρώτων αἰώνων τῆς εὐσεβείας καθ-
ορισθείσῃ ψάλλεσθαι ὑπὸ τῶν πιστῶν καὶ πρὸς τοὺς
θεοὺς ὕμνους τῆς ἐκκλησίας ἐν ὁκτῷ ἤχοις προσηρ-
μοσμένην, ταύτην φασὶν τὴν σεβασμίαν καὶ κατασκευ-
τικὴν καὶ ταῖς χριστιανικαῖς ἀκοαῖς συνήθῃ ἱερὰν
ἀσματικὴν παραγκωνισάμενοι καὶ ἀποκρεούσαντες οἱ
γεννάδαι οὗτοι, ἐπενόησαν καὶ συνέθεντο ἑτέραν τινα
καινοφανῆ μουσικὴν, ἁρμονίαν μὲν τετραφώνων καὶ ποι-
κιλίαν μέλους ξενίζουσαν καὶ πάντῃ διάφορον τῇ ἡμε-
τέρᾳ οὖσαν, τὰ δ' ἄλλα κατακυλοῦσαν καὶ ἐκλύουσιν
τοὺς ἀκρωμένους καὶ μονοῦν θεατρικὴν οὖσαν, κα-
θὼς οἱ ταύτης ἀκούσαντες μᾶς ἐβεβαίωσαν τὴν
ὁποίαν καὶ προσεκόλλησαν ἐφαρμόσαντες παραβόλους
καὶ βεβιασμένως εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἡμῶν ἀκο-
λουθίας καὶ παραμορφώσαντες τὸν ρυθμὸν τῶν ἱερῶν
τῆς ἐκκλησίας μελωδημάτων, τῶν πρὸς τὴν ἀρχαίαν
ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ τῇ ὕψι καὶ τῇ λίξει
μεμουσουργημένων, καὶ παρασύραντες αὐτὰ (οὕτως
εἰπεῖν) εἰς τῆς ἰδέας αὐτῶν φαντασίας τὰ ἀπληχ-
ματα.

Καὶ ἐτι μὲν κακῶς ποιήσαντες οἱ φιλόκαινοι οὗ-
τοι ἐπεχείρησαν καινοτομίαν τολμρὰν ἐπὶ πραγμά-
των, τῶν ὁποίων ἡ μετακίνησις καὶ μεταποίησις οὐχ
ὥπως ἐφάμμεν, ὡς ἀντιβαίνουσα τοῖς ἐκτεθείσι περὶ

της διατηρήσεως τῶν ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων· ἱεροί, ἑρῶς καὶ θεομοί, ἀλλὰ καὶ ἀποσφαλῆς καὶ ἐκκλινόντος, ὡς σκανδαλώδης τῇ χριστιανικῇ πληρώματι καὶ ἀφορμὴς μαζόνων παραδόσεων καὶ νεωτερισμῶν παρεκτικῇ, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων, ὡς ἀναγομένων τῇ καθόλου ἐκκλησίᾳ, ἡ εὐδοκίαις ἐκπαύσεως δὲν δύναται νὰ λάβῃ χώραν, χωρὶς νὰ παρασύρῃ τοὺς τοιμητὰς εἰς τὴν μερίδα τῶν διαφύοντων τὴν ἐνότητά της ἐκκλησίας· τοῦ θεοῦ, τοῦτο εὐθὺς παντὶ ὀρθοδόξῳ καὶ ἡλικίᾳ χριστιανῷ. Ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποσον καθήκοντο κατεῖχε καὶ κατέβληκεν ἡμῶν τὴν καρδίαν εἶναι, ὅτι καὶ αἱ ἐν ταῖς ῥηθείαις εὐρωπαϊκαῖς πόλεσιν ἔλαβεν θεοῦ διαταλῶσαι κοινότητα· τῶν ὀρθοδόξων παρεδόχθησαν ὡς τι εἶρημα τιμαλφές καὶ εἰσήγαγον τὴν ξένην καὶ ἐκφυλὸν αὐτὴν μουσικὴν ἐν ταῖς ἐκαὶ ἱεραῖς ὀρθοδόξαις ἐκκλησίαις, ἀποβαλόντες καὶ παύσαντες τὴν ἡμετέραν ἀρχαιοτάτην ἐκκλησιαστικὴν, χωρὶς νὰ ἐπιστήσωσι τὸν νοῦν μὲ εὐλαβεστέραν παρατήρησιν καὶ χωρὶς νὰ ἐπιβλέψωσι μὲ καθαρώτερον διανοίας χριστιανικῆς ὅμοια πρῶτον εἰς τὸ ἐκ τῆς καινοτομίας καὶ ἀθετήσεως τῶν ἀρχαίων ἱδμῶν καὶ τάξεων τῆς ἐκκλησίας προκύπτει κανονικὸν πλημμέλημα, καὶ δεύτερον εἰς τὸ εἶδος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος· τετραπύλου μουσικῆς, τὴν ὅποιαν προετίμησαν τῆς ἡμετέρας, πεισθέντες· τοῖς αὐταρτέτοις ἐξωτερικαῖς καὶ θεωρητικαῖς ἰσῶς τὸ γρηγορῆσαι ἀδελφῶν· καθότι ἄλλως, δὲν ἤθελον ἀνεχθῆ βέβαια διὰ τῆς παρεκτροπῆς ταύτης· νὰ ἐνοχοποιήσωσιν ἑαυτοὺς ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος οἱ τῇ γαλλικῇ τῆς εὐσεβείας ἐκ προγόνων ἀνατραφεῖς καὶ δι' ἔργων θεοφιλῶν καὶ ἡλικίᾳ χριστιανικοῦ ἀκρίβητον μὲν τὴν ἀμώμητον πίστιν, ἀκατάγνωστον δὲ τὸν ἰδιωτικὸν χαρακτῆρα διατηρήσαντες· ἀξίει· οὗτοι ὁμογενεῖς. Ἐὐμέν· λέγειν, ὅτι τὸ κίνημα τοῦτο τῶν ἐν ἀλλοδαπαῖς μεταξὺ ἑτεροδόξων εὐρισκομένων ἐμογενῶν μας, εἰς τὸ νὰ μεταρρυθμισωσιν αὐθαίρετως τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, μηδεμίαν ἀνάγκην προκειμένην, καθὼς καὶ πᾶσα ἄλλη μεταπολίσις τῶν πατρίων ἱδμῶν, ἔστω καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἀδελφῶν, τοσούτῳ μᾶλλον θλίβει τὴν καρδίαν ἡμῶν, καθόσον φέρει καὶ εἰς ἀπρόοπτος ἄλλους κινδύνους, ὁσάκις μάλιστα προσεγγίζῃ τοῖς τῶν ξένων καὶ ἑτεροδόξων ἱδμοῖς.

Διὰ ταῦτα ἡ κοινὴ αὐτὴ μήτηρ τῶν εὐσεβῶν, ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ τὴν κοινὴν σωτηρίαν τῶν ἀπάνταχό εὐσεβῶν πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων ἔργον καὶ σκοπὸν ἀδιαιρέτως ἔχουσα, ἐπειδὴ ἐν τῇ προκατεμένη περιστάσει τῆς (ὡς μὴ ὠφελεῖ) τοιμηθείσης καινοτομίας θεωρεῖ μίαν προφανή ἀνατροπὴν καὶ κατάργησιν ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς ἱερᾶς παραδόσεως· γίνεσθαι γάρ, ὅτι ἡ ἡμετέρα ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ ἔξ αὐτῶν τῶν χρόνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἔχουσα τὰς ἀρχάς, παρεδόθη καὶ ἐδιδάχθη τοῖς τούτων ἐμμεληταῖς καὶ συγχρόνοις θεσπεσίαις ἀνδράσι, καὶ ὑπ' αὐτῶν πάλιν διαδοχικῶς τοῖς ἐφεξῆς ἁγίοις πατράσιν, οἵτινες ἀμφότεροι ταῖς ὡλέναις περιβαλλόμενοι καὶ ἀσπασάμενοι, προσέφησαν αὐτῇ τὰ ῥωματικά μέλη καὶ ἐμουσούργησαν τὰ τοιαῦτα θεοταπεῖ καὶ ψυχροσώτριά μαλ' ἄρ' ἔστιν, τὰ μέχρις ἡμῶν διατηρούμενα· δι' αὐτῆς λοιπὸν ἡ ἁγία ἡμῶν ἐκκλησία αἰνεῖν τὸν θεὸν κατὰ τὸν οὐρανοβάμονα παρέλαβε καὶ ἐδιδάχθη ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς· αὐτὴ διὰ τῆς γερὰς ἀρχαιότητος καθηγήσθη καὶ καθ' ἑαυτὴν, ὁμοιωθεῖσα κανονικῶς ὑπὸ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, καὶ πρὸ πάντων αὐτῇ ὑπάχει οἰκία καὶ ἀρμόδιος εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ διὰ τῆς σεμνῆς καὶ εὐτακτοῦ αὐτῆς καὶ σεβάσεως. Ὡς ἄλλα γάρ, φησὶν ὁ προφητὴν, τῷ θεῷ συνετάς· καὶ ὁμολογεῖται ἐν σεμνότητι καὶ φόβῳ· καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ· τῷ προσήκει καὶ λαίψ τῆς ἀκοῆς τὸ ἐκ τῶν λόγων ὠφέλιμον λαμβάνοντες ὁποδεξάμεθα. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἁγία οἰκουμένη· ὁ συνόδος ἐν τῷ οὐ· αὐτῆς κανὼν ἀπο-

φαίνεται· Μὴ ἐπιλέγειν τι τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμόδιων καὶ οἰκείων, ἀλλὰ μετὰ πολλῆς τῆς προσοχῆς καὶ κατανύξεως εἰς τοιαύτας ψαλμωδίας προσάγειν τῷ τῶν κρυπτῶν ἐφόρῳ θεῷ. Ἐκτὸς δὲ τούτων, ἐπειδὴ ἀπαντα σχεδὸν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἡμῶν ἱερὰ ῥωματικά καὶ μαλ' ἄρ' ἔστιν, συνεγράφησαν κατὰ τὰς παρὰ τὸν θεὸν καὶ τὴν λέξιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ ἐκκλησιαστικῇ μουσικῇ, εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν δύναται νὰ φάσῃ μαθαρμασθέντα καὶ συγκαθάντα εἰς ἄλλον ξενικώτερον τρόπον, χωρὶς νὰ μεταβάλῃ τὸν ἐμμελὲς ῥυθμὸν αὐτῶν εἰς ἄλλοτερον καὶ ἀσύστατον ψυχρότητα καὶ ἀντὶ κατανύξεως νὰ πλῆττωσιν τὴν εἰς τὸ ἀρχαίον ἱερὸν μέλος συνήθη καὶ ἀφοσιωμένην ἀκοὴν τῶν χριστιανῶν. Καὶ ὅμως πολλοὶ τῶν καινοφρόνων νεωτεριστῶν ἐτίμησαν νὰ φαντασθῶσι· καὶ αὐτοὶ καὶ πρὸς ἄλλους νὰ συστήσωσι τὴν καινοφανῆ καὶ καινότερον μουσικὴν ὡς ἀρχαίαν καὶ πάτριον. Ἀλλ' ἔτι μὲν ἀρχαίαν μουσικὴν ἢ ἐκκλησίαν παρέλαβε τὴν μονόφωνον, συνοδουμένην τῇ ὕμνῳ καὶ ἄλλων συμπαρασταμένων, μάρτυς ὁ θεὸς ἡμῶν πατὴρ μέγας Βασιλεὺς, λέγων· Ἐπιτρέψαντες ἐνὶ κατάρχειν τοῦ μέλους, οἱ λοιποὶ ὑπηχοῦσι. Καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ἐξ ἐπαγγέλματος μουσικοῦς εὐθὺς, ὅτι πινέ τῶν παρ' ἡμῖν ὁκτὼ ἡμῶν τετραπύλου μέλει οὐχ ὑπάρχοντα. Εἰ δὲ καὶ πάλαι ποτὲ ἐν τισιν ἁγίαις ἐκκλησίαις ὀρθοδόξων μὲν, ἀλλ' ἑτερογλώσσων λαῶν εἰσῆχθη κατὰ συγκατάθεσιν εἶδος μουσικῆς ὁποσδήποτε τῆς κατ' ἡμᾶς διαφέρει, τοῦτο γέγονε διότι αἱ γλῶσσαι ἐκείνων ἔχουσι λέξεις καὶ φθόγγους τῶν ἑλληνικῶν ἀφ' ὧν καὶ μὴ δυναμένους ἐφαρμοσθῆναι πρὸς τὸν ῥυθμὸν τῶν κατὰ τὴν ἑλληνίδα γλῶσσαν ἱερῶν μαλ' ὀρθοδόξων. Ἐπειτα δὲ καὶ τῆς ἐκείνων τῶν λαῶν ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς πάντῃ διάφορος ἔστιν ἡ εἰσαγομένη ὑπὸ τῶν νῦν καινότερος· τετραφώνος· ἐπειδὴ πρῶτον, κατὰ τὰς πληροφορίες τῶν ἀκουσάντων, κλίνει ὅλως ἐπὶ τὴν δυτικὴν μουσικὴν, κατὰ τὴν ἑλλεψιν, μόνων τῶν μουσικῶν ὀργάνων ἐκείνης ἀπολειπομένη· διὰ δὲ τὴν τετραφώνον ἀρμονίαν καταθέλει τὴν ἀκοήν, ἐκείνη τὴν αἰσθησὶν καὶ καταχαυνοὶ τὴν ψυχὴν, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς μουσικῇ, οὐχὶ προσευχομένων καὶ δοξολογούντων τὸν θεὸν ἐν ἐκλαβῇ καὶ φόβῳ, ἀλλὰ τῶν ὡς ἐπὶ διαχρῶσι· εὐφρανόμενων, ἀναμηνύουσα τὰς ἀγγελικὰς δοξολογίας τῶν ἱερῶν προσευχῶν μὲ μέλη ἐμπαῖθ, βερβλουσα τὰ πνευματικὰ ῥωματικά μὲ ἐξωτερικὰς καινοφρονίας. Καὶ τούτων οὕτως ἔχοντων, ὡς ἐννοήσῃ πᾶς εὐλαβὴς χριστιανός, ἐάν τοιαύτη μουσικὴ εἶναι εἰσακτέα εἰς ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἂν ἡ εἰσακτὴ αὐτῆς συνῇ μὲ τὸ πνεῦμα τῶν ἁγίων πατέρων τῆς μνησθείσης· ἁγίας συνόδου, μὴ ἐπιλέγειν τι τῶν μὴ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀρμόδιων καὶ οἰκείων... εὐλαβεῖς γάρ εἰσεσθῶσι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, τὸ ἱερὸν ἐδίδαξε λόγιον. Περὶ τούτου καὶ ὁ ἱερὸς Μελέτιος ὁ σοφώτατος περὶ χριστιανισμοῦ γράφων οὕτω φησὶν· Ὡς περὶ τὸ σεμνὸν καὶ σύμμετρον τῆς μουσικῆς εὐπρόσιτον διὰ τὸ ἀκμαιότερας κατασκευάζειν τὰς καρδίας, ὅλον ἀνασπώσῃ τὴν ψυχὴν τοῦ σώματος, οὕτω πάλιν ὑπέρμετρος μουσικὴ καὶ τῷ ἡδὲ παρὰ τὸ μέτρον ἐνασχολουμένη οὐχ ἡδύνη, ἀλλ' ἐκλύει.

Ἐπειδὴ δὲ ἐκλήθη ἡμᾶς ὁ χρόνος ἀποδεικνύοντες πόσον ἡ ἡδυπαθὴς καὶ ἀπρεπὴς μαλ' ὅσα ἀπομακρύνεται τοῦ σωτηρίου σκοποῦ τῆς προσευχῆς τῆς διὰ τῶν ἱερῶν ψαλμωδίων γιγνομένης, εἰ γε, παράκλησις οὐσα πρὸς θεὸν πρὸς ἐξίλειψιν τῶν ἀμαρτιῶν, ἀπαιτεῖ ὁμολογουμένως καὶ ἡθὺς καὶ καρδίαν καὶ ἀκοὴν πνευματικὴν ὅλως καὶ κατανενωμένην καὶ οἰκιστὸν βιωτικῆς ἰδέας καὶ ἀφορμῆς ἐλευθέρων, διὰ τοῦτο, ἱκανὰ ταῦτα ἡτοῦμαι πρὸς κοινὴν πληροφορίαν τῶν εὐσεβῶν καὶ ἵνα κατανοήσωσι τὸ σωτήριον μὲν καὶ ψυχωφελὲς καὶ πρὸς τὴν θεῶν ὁμολογίαν κατὰλληλον τῆς ἡμετέρας ἀρχαιοπαράδοτου μουσικῆς,

ἀνέμενον δὲ καὶ πάντῃ ἀνεύκειον τῆς καινοφανοῦς Ἀ βαθεῖαι, ἀγαπητοὶ ἡμῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφοί καὶ τετραφώνου, πρὸς ἐκεῖνα στρέφομεν τὸν λόγον τὰ ἐν ἀρχῇ ἐκτεθέντα ὑπὲρ ἀποφθεγγόμενα, μὴ μετακινεῖν μηδὲ μεταίρειν ὅρια αἰώνια, ἃ οἱ πατέρες ἡμῶν ἔθεντα. Ἡ ἀγία ἡμῶν ἐκκλησία παραλαβούσα μετὰ τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τὰ σεπτὰ ἱεῖρα τάξεις τε καὶ ἀρχαίας παραδόσεις, τὰς δίκην κρίκων ἀλλοῦσιν συγκροτούσας τὸ ὀρθόδοξον αὐτῆς σύστημα, συνέχει σταθερῶς καὶ περικατατετατὸς πάντα ταῦτα ὡς ἱερὰ καὶ πατροπαράδοτα, μηδὲ μέχρι παραίας ἀνεχομένη οὐρανὸν ἐκτείναν, ἀλλὰ ἐκτείναν καὶ ἐξαιρέτως, μηδὲ ποτε, ἐνὸς τῶν κρίκων τούτων διασπασθέντος τῷ νεωτερισμῷ, κίνδυνος καὶ τοῖς λοιποῖς ἐπιγίνεσθαι. Διὸ καὶ τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτῆς μουσικῇ, ὡς ἀρχαίως ἐκτείναν, αὐτῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἀρξαμένη, καὶ διὰ τῶν ἁγίων πατέρων διαδοχικῶς μέχρι τῆς σήμερον διαδοθείσης καὶ καθιερωθείσης, ἀπὸ τῆς ἐκτείναν καὶ ταύτην φυλάττουσα σταθερῶς, ὅτε δὲ συνφῶν B τοῖς περὶ αὐτῆς συνοδικοῖς καὶ πατρικοῖς ἔργοις καὶ θεσμοῖς, κρίνουσα αὐτὴν ἀρμεδίαν καὶ οὐκ αὐτῇ ἐκκλησιαστικῇ τοῦ θεοῦ, ταῖς ἐν χρύσει κανονικῇ ἀδιασφαλίᾳ ἐχούσας αὐτὴν ἀπ' αἰώνων, καὶ πρὸς τοὺς κληρονομοῦν, ὅπως ἡ καθολικὴ ἐκτείναν τῶν ἀπανταχοῦ γὰρ ὀρθοδόξων καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τῶν αὐχμημάτων τῆς εὐσεβείας καλλίστου χαρακτηρίζεται καὶ σύμπαντες ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μίᾳ καρδίᾳ δοξολογοῦσι καὶ ἐκτείναν εὐλογῶσι τὸν θεὸν τοῖς αὐτοῖς ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς, οὐδεμίαν ἀνέχεται περὶ ταύτην τὴν ἱερὰν αὐτῆς μουσικὴν καινοτομίαν καὶ νεωτερισμόν, ὡς λυμαινόμενον τὴν ἀρχαίαν ἐκκλησιαστικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν πατροπαράδοτον διδασκαλίαν, καὶ ὁφθαλμῶν κηρύγματι διὰ τοῦτο τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος διακηρύττουσα ἀπαρδεκτόν καὶ κατακρίτον ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς ἀκολουθίαις καὶ ὕμνοις παραιοῖς, εἰσαῖν καὶ χρῆσιν οἰκονομίας καὶ ἐκτείναν καὶ ἀλλοτριᾶς μουσικῆς, συμβουλεύει πατρικῶς καὶ προτρέπει πάντας τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους χριστιανούς, τὰ γνήσια αὐτῆς πνευματικὰ τέκνα, ἵνα ἐμμένοντες ἐπαπεινῶς καὶ θεαρεστῶς τῇ φυλάκῃ τῶν πατροπαράδοτων ἱερῶν ἡμῶν διδασκαλῶν προσέχωσιν ἐαυτοῖς μετὰ πάσης ἐπιμελείας, οὐ μόνον τὴν παραδοχὴν ταύτης τῆς καινοτομίας ἀποφεύγοντες, ἀλλ' οὐδὲ μέχρις ἀκρότης ἐν ἐκκλησιαστικῇ τῷ σύνολον αὐτῆς ἔθεναι ἀνεχόμενοι, καὶ οὕτως ἀνώτεροι καθιστάμενοι τοῦ ἐπιβλαβούς ταύτης ἀποτελέσματος· ὅσοι δὲ τυχὸν ἔθεναν ἐξ ἀγνοίας ἢ ἄλλως πῶς εἰσαγαγεῖν ἐν ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν ἐκκλησιαστικαῖς τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος ἀνοικεῖον τετραφώνον μουσικὴν, ἀποβάλλωσιν αὐτὴν ἀμέσως καὶ ἀπομακρύνωσιν ἀπὸ τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἀπαναγῶσιν αὐτῆς τὴν πάτριον ἡμῶν ἐκκλησιαστικὴν, συμφωνοῦντες ὡς μέλη γνήσια τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ. Τοῦ δ' ἐν ταῖς κατὰ τόπους τῆς Εὐρώπης ἀνατολικῆς ὀρθοδόξης ἐκκλησίας προϊσταμένους εὐλαβεστάτους ἱερεῖς ἐξαιρετικῶς ὑπομνησκουσα, ὅσον ἐφείλουσιν ἀγρυπνεῖν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὧν ἐλαχον ἔθεν προσηλασθῆναι ὀρθοδόξων χριστιανῶν, ὡς λόγον ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδώσαντες ἐνώπιον τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ ἐν τῇ φοβερᾷ ἐκτείναν ἡμέρᾳ τῆς παγκοσμίου κρίσεως, προτρέπεται ἐκκλησιαστικῶς καὶ διατάττει ἀποφαντικῶς, ἵνα μηδέποτε ἀποδέξωσιν τὴν τοιαύτην τῶν θεῶν ὕμνων ἀπαρδεκτόν καινοτομίαν, ἀλλὰ συντελέσωσι μᾶλλον κατὰ τὸ ἐφείλουσιν αὐτοῖς ἱερὸν χρέος διὰ τῶν πνευματικῶν αὐτῶν παραινήσεων καὶ νουθεσιῶν εἰς τὴν παντὲς τῆς καινοτομίας ταύτης παραφθορᾶς μουσικῆς ἀποκομπὴν ἐκ τῶν ὀρθοδόξων αὐτῶν ἐκκλησιῶν, εἰ ποὺ τυχὸν φθάσασα (ὡς μὴ ὠφέλιμα) παρσισχῇ, καὶ τὴν τελείαν αὐτῆς καταργήσιν.

Ταῦτα κατὰ χρέος ἐκκλησιαστικῆς προνοίας παραινόμενα καὶ προτροπόμενα πᾶσιν ὑμῖν τοῖς ἀπανταχοῦ εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξοις ἐκείνης τάξεως καὶ

πνευματικῶς τέκνοις περιποθήτοις ἀπαυλαχόμενοι τὴν μετὰ προθυμίας χριστιανικῆς καὶ οὐκ εὐκαιρίας πραγματικῆς ἐκτείναν τῶν σωτηριακῶν ἡμῶν παραινήσεων καὶ τὴν ἐν ἐκτείναν ὁμοιοῦσιν εἰς τὰς μητρικὰς φωνὰς τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἵς ἡ χάρις καὶ τὸ ἀπαιρὸν ἔλεος εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν. ἡμεῖς, κατὰ μῆνα νοέμβριον.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

- † ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.
- † ὁ Λέρων Νεόφυτος.
- † ὁ Τουρνόβου Ἀθανάσιος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως Γεράσιμος.
- † ὁ Νεοκαισάρειας Κύριλλος.
- † ὁ πρέσβης Ἰκονίου Μελέτιος.
- † ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- † ὁ Μεσσηρίας Νικηφόρος.
- † ὁ Βιδύνης Ἰωσήφ.
- † ὁ Κασανδρείας Ἱερεμίας.

3.

Πατριαρχικὴ ἐπιστολὴ πρὸς τὸν μητροπολίτην Καρλοβίτζης Ἰωσήφ περὶ τῆς τετραφώνου μουσικῆς.

† Ἀνθίμος ἑλὼν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριαρχίας.

† Ἰερώτατε μητροπολίτα Καρλοβίτζης καὶ ὑπέρτιμος ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ συλλειτουργὸς τῆς ἡμῶν μετριότητος κύριε Ἰωσήφ, χάρις εἴη τῇ φιλίᾳ ἡμῶν ἱερότητι τῆς καὶ εἰρήνῃ παρὰ θεοῦ.

Προλαβόντες γράψαντες τῇ αὐτῇ ἱερότητι ἐνηλοποιήσαμεν αὐτῇ τὰς ἐνστάσεις καὶ παρατηρήσεις ἡμῶν ἐπὶ τοῦ κινήματος τῶν ἐν Τεργίτῃ καὶ Βιδύνης ὀρθοδόξων κοινοτήτων, παραδεχθεισῶν ἐν ταῖς αὐτῶν ἐκκλησιαστικαῖς καινοφανῇ τετραφώνον μουσικὴν ἀντὶ τῆς ἡμετέρας ἀρχαίας ἐκκλησιαστικῆς καὶ συγχρόνως εἰδοποιήσαντες αὐτῇ τὸν προτεθέντα σκοπὸν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐπὶ καταργήσῃ τοῦ νεωτερισμοῦ τούτου, ἐξητομένη συγχρόνως καὶ τὰς πληροφορίες τῆς ἱερότητός της καὶ τετραδίτις τινος τῆς ῥηθείας μουσικῆς πρὸς μεῖζονα βελτιώσιν μας. Ἀλλ' ἐν τοσούτῃ, περιπόθητε ἀδελφέ, σκεψάμενοι αὐτῆς ὠριμότερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς σεβασμίων συναδέλφων καὶ παρατηρήσαντες, ὅτι πᾶσα καινοτομία περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν πατροπαράδοτον οὖσαν καὶ ἐκ τῶν χρόνων τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἐχούσαν τὰς ἀρχαίας, οὐ μόνον ἀντιβαίνει εἰς τὸ χρέος τῆς ἐκκλησιαστικῆς προνοίας, ἐφελούσης διατηρεῖν ἀπαρδεκτῶς ὅσας ἱεραῖς τάξεις καὶ ἱεῖρα παρὰ μετὰ τῶν θεῶν δογμάτων καὶ φυλάττειν ἀκριβῶς τὰς παραδόσεις ἀπάσας τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ὡς μία καὶ ἡ κατὰ ἡμᾶς ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ, ἀλλὰ πρὸς τοῖς καθίσταται ὁδὸς καὶ ἄλλων ἐπὶ οὐσιωδέστερα παρεκτροπῶν τοῖς χριστιανοῖς, δραττομένοις λατρίαν ἐπιμελέσεως τὴν ἀδιαφορίαν καὶ σιωπὴν τῆς ἐκκλησίας, καὶ πρὸ πάντων πληροφορηθέντες, ὅτι ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος τετραφώνου μουσικῆς οὐκ ὑπάρχει κατὰ ἄλλος καὶ οἰκία ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησιαστικαῖς διὰ τὸ ἐκτείναν καὶ ἐκτείναν τοῦ θεοῦ αὐτῆς, ἐκ τούτων καὶ ἄλλων λόγων προσηλασθῆναι ἐξεδωκαμεν ἐκκλησιαστικῶς ἐγκυκλίους ἐν τύποις ἐπιστολῶν ἡμῶν ἀπαγορευούσας τὴν χρῆσιν αὐτῆς ἐν ταῖς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξοις γραικικαῖς ἐκκλησιαστικαῖς, ὡς ἀντικατὰ τινὰ πέμπωμεν καὶ πρὸς τὴν φιλίαν ἡμῶν αὐτῇ ἱερότητι πρὸς πληροφορίαν αὐτῆς ἐπὶ τῇ γινόμενῃ ἐκκλησιαστικῇ προνοίᾳ, προορώσῃ τὴν ἐκ τῆς τοιαύτης καινοτομίας προκύψουσαν βλάβην τοῦ πνευματικοῦ σώματος τῶν πιστῶν. Παισιωδῶς δὲ εἰς τὸν ὑπὲρ τῆς

εὐσεβείας περιώνυμον ζῆλον καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτῆς σύνεσιν, περικλείουσαν συγχρόνως ἐν τῇ παρούσῃ πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἡμῶν ἐπιστολῇ καὶ δύο ἐπιστολάς ἡμῶν, τὴν μὴν πρὸς τὴν φιλόχριστον ἀδελφότητα τῶν ἐν καππάδι τῆς Βιέννης ὀρθοδόξων ζήνων, τὴν δὲ πρὸς ἐν Τεργίστῃ, καὶ προτραπόμενοι ἀξιοῦμεν ἀδελφικῶς τὴν αὐτῆς ἐκτίμησιν, ὥπως φροντίσῃ ἀρχιερατικῶς εἰς τὸ νὰ ἀνεργηθῶσι δημοσίως ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ταύταις ἀναγινωσκόμενα εἰς ἐκτίμωσιν πάντων. Πρὸς δὲ τὴν ἐν Βιέννῃ ἐκκλησίαν τῶν ἐν τοπίῳ ὀρθοδόξων, ὡς ἀναγομένην εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῆς, ὑπομνήσκωμεν κατὰ χρέος ἐκκλησιαστικῆς προνοίας, ἵνα ἐκδώσῃ ἡ ἰδία ποιμαντικὴν αὐτῆς διαταγὴν, καταργήσῃ τὴν ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ παρεισαχθένσαν ζήτησιν μουσικῇ καὶ

ἀντικαθίστῃ τὴν κείριον τῇ ὀρθοδόξῃ συστημῇ τῶν Γραικῶν, καὶ ἐνὶ λόγῳ φανῇ συνανταλαμβανομένη τῇ ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐν τῇ προκειμένῃ πνευματικῇ περιστάσει καὶ συναρμολογουμένῃ μετ' αὐτῆς κατ' ὁμοφροσύνην ἀξιοχρεῶν, ἵνα ἡμᾶς μὴν παρὰ σὺν ἐκφαντορικώτερον τῶν θεοφιλῶν αὐτῆς ἀρετῶν τὰ δείγματα καὶ ἐκκαυχῆσθαι ἦν χαίρει δικαίως ἀγαθὴν ὑπόληψιν καὶ εὐνοίαν παρὰ τῇ κοινῇ ταύτῃ μητρὶ, ἡμᾶς δὲ καὶ τὴν θεοῦ ἐν αὐτῇ κατορθώσῃ ἀντιμυστίαν τῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας θαυμάσιων ἀγώνων τῆς. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις κτλ.

ἁμῶς· μ' νοεμβρίου ε'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1847 mense ianuario.

Artemius, antistes quondam Kestendiliensis, quem ante aliquot menses sedi Alexandrinae prae-positum fuisse diximus, cum reluctantibus christi-ania regionis illius ecclesiae regendae impar omnino evasisset, a patriarchatu se abdicavit die 30 ianuarii 1847, ac pristinam sedem suam Kestendiliensem, annuente sacra synodo, denuo administrandam suscepit. adhibita opera Zachariae, Eruthrarum opi-aeopi titularis: ecclesiae vero Alexandrinae in eius locum praefectus est Hierotheus, Libyae hactenus metropolitae, cui creando operam navarunt anti-estites isti: Ioachim Cysici, Hierotheus Chalcedonis, Neophytus Deroorum, Gerasimus Adrianopolis, Cy-rillus Neocaesareae, Meletius Didymotithi, Dionysius Melenici, Abercius Varnae, Hierotheus Artae. De hac electione peracta sacra synodus tum Cyril-

lum Hierosolymitanum, tum clerum populumque Alexandrinum, tum Hierotheum ipsum statim monuit, missis ad eos epistolis die 31 ianuarii datis iisdemque obsignatis subscriptionibus. Quia vero huiusmodi electio, non a clero Alexandrino, sed a peregrina synodo facta videbatur, ceteri tres patri-archae Kahiram legatos miserunt, qui Hierotheum canonicis suffragiis patriarcham renuntiarent. Altera haec nominatio, immo nominationis simulatio, die 20 aprilis eiusdem contigit anni, suffragia ferenti-bus Athanasio Smyrnensi, Benjamin Berythensi et Thadaeo Sebastensi.

Acta ad negotium illud pertinentia nuper edidit Callinicus Delicaneas, τὰ ἐν τοῖς κώδι: τοῦ πατρι-αρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφζόμενα ἐπισήμα ἐκκλη-σιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 90-113.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1847 mense maio.

Monasterium Deiparae τῆ: Σαλαωτῆ: nuncupatae in provincia Aeni in Thracia, cum anno 1832, iubente sacra synodo, scholarum civitatis Aeni pro-curatorem administrandum suscepissent, reluctanti-bus utcumque monachis, post elapsos quindecim annos, annuente eadem synodo, iterum sui iuris factum est et stauropegica dignitate auctum ab Anthimo patriarcha, cuius praeclarum ea de re editum sigillum ita exordium capiebat: Τὼν δοκ ἐν τῷ παρόντι συγκατέρωται βίῃ τῆς οἰκίας ἐσθ' ὅτε τινὰ θέσω: ἐξοικισθέντα, στάσιν ἐκ τούτου καὶ

τάξιν μεταβάλλειν εἴωθεν. Datum erat anno 1847, mense maio indictionis V, haece obsignatum sub-scriptionibus: Anthimus patriarcha, Dionysius Hera-cleae, Hierotheus Chalcedonis, Neophytus Creta-e, Gerasimus Adrianopolis, Cyrillus Neocaesareae, Ananias Larissae, Athanasius Smyrnae, Sophronius Aeni, Cyrillus Sbornicii.

Tabulam edidit B. A. Mystakides, Δελτίον τῆ: ἱστορικῆς καὶ ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος, t. II (Athenis, 1886), p. 101-7. In nominibus episco-porum legendis errores aliquot irrepsisse suspicor.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1847 mense octobri.

Quas anno 1847, mense aprili, ediderat Germa-nus patriarcha sigillatas litteras ad componendas lites inter eremitas Sanctae Annae et monachos Magnae Laurae diu agitatas, has ipse rescindi iussit Anthimus VI, altero edito sigillio, quod longe iniquius eremitis Sanctae Annae non immerito vi-sum est. Tribus enim et viginti capitibus, quibus constabat, iura quidem Magnae Laurae optime de-scribebantur: eremitis vero Sanctae Annae non iura, sed officia imponebantur. Quare etiamnum diris execrationibus a bonis illis monachis novetur tum Anthimus patriarcha, tum sigillum ab eo editum. Nostrum autem non est tantas componere

lites. Sigillii exordium ita se habebat: Ἐνὶ οὐδενὸς: ἂν τῶν ἀνθρωπίνων συστημάτων ἀμφισβήτησις τις μὴ ἀναγκαῖον εἶναι τάξεις τινὰς καθεσθαι. Datum erat anno 1847, mense octobri indictionis VI, haece obsignatum subscriptionibus: Anthimus patriarcha, Palsius Caesareae, Dionysius Heracleae, Hierotheus Chalcedonis, Neophytus Deroorum, Gerasimus Adria-nopolis, Cyrillus Neocaesareae, Athanasius Smyrnae, Dionysius Melenici, Daniel Lemni.

Callinicus Delicaneas, Περιγραφικὸς κατάλογος τῶν ἐν τοῖς κώδι: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφζομένων ἐπισήμων ἔγγραφων περὶ τῶν ἐν Ἀθῶν μόνων (Constantinopoli, 1902), p. 216-31.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1848 ianuarii 23.

Commota in sacra synodo disceptatione de fide nonnullis tabulis adhibenda, quas Kostakea Konakea, dum in Moldavia sancti Sepulcri negotia tractaret, e codice Maximenii exscripserat, Anthimus patri-archa, missa ad Meletium, totius Moldaviae metro-

politam, curiosa epistola, ab eo petiti, ut qualibet adhibita ratione ac propositis etiam spiritualibus poenis, sacram synodum de auctoritate tabulis illis tribuenda certiorum faceret. Huic epistolae, anno 1848, die 23 ianuarii, datae, subscripserunt una

Joan Anthimo patriarcha metropolitae isti: Palsius A Chalcedonia, Athanasius Smyrnae, Dionysius Mele-
Caesareae, Anthimus Ephesi, Dionysius Heracleae, nici, Palsius Sophiae, Daniel Lemni.
Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Εκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. XX (1900), p. 382-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua Latinorum doctrinae iterum damnantur

1848 mense maio.

Pius papa IX, ex quo ad apostolicae sedis fastigium, Deo sic volente, euectus est, pro delati muneris officio nihil potius habens, quam ut sarta tecta servetur ubique terrarum disciplina catholica, christianis per Orientem constitutis, missa ad eos epistola encyclica *In suprema Petri apostoli sede*, die 6 ianuarii 1848 data, nuntiavit quae facienda in ecclesiis Orientis commisisset archiepiscopo Sideni Innocentio Ferrieri, suo oratori apud potentissimum Turcarum imperatorem; studium quoque ostendit ordinandi regimen ecclesiasticum et probatas liturgias servandi; dissidentes demum, praesertim antistites, ad ecclesiam catholicam revocare studuit.

Quo nuntio accepto, Graeci praesules, collatis inter se consiliis, litteras item encyclicas ad christianos universos miserunt, in quibus summo pontifici aspera et acerba pro graecanica indole loquebantur: immo libelli satis multi tam in Oriente quam in Occidente statim conscripti sunt, alii pro Graecorum, alii pro Latinorum tuenda persuasione. Horum titulos retulisse satis erit, cum operis nostri ratio id postulet, ut documenta ista, non quaelibet commentationes ad res ecclesiasticas pertinentes exhibeantur.

Ad epistolam encyclicam quod attinet, typis mox exscripta est ipsius patriarcha cura hoc praefixo titulo: Εγκύκλιος τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους. Εν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῆς πατριαρχικῆς τοῦ γένους τυπογραφίας. 1848. In-8°, 1 f. 48 p., 3' p. Eam inferius repraesentabimus, una cum translatione gallica quae Parisiis in lucem ea aetate prodiit hoc titulo: *Lettre encyclique de S. S. le Pape Pie IX aux chrétiens d'Orient, et encyclique responsive des Patriarches et des Synodes de l'Eglise d'Orient. Traduites du grec par le docteur Demétrius Dallas.* Paris, librairie de Friedrich Klincksieck, 11, rue de Lille. 1850. In-8°, 67 p. Prooemium, ab A. de Stourds, viro apud suos famosi nominis, exaratum, excipit a p. 11 ad p. 25 epistola Pii IX, post quam exstat a p. 27 ad p. 67 encyclica praesulum Orientalium. — Απαντησις τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν ἀρτίως πεμφθεῖσαν πρὸς τοὺς ἀνατολικούς ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν τοῦ Μ. Παπᾶ τῆς Ρώμης Πίου τοῦ ἐννατοῦ. Εν Κωνσταντινουπόλει ἐκ τῆς πατριαρχικῆς τοῦ γένους τυπογραφίας. 1848. In-8°, 39 p. Haec responsio auctorem habuit Constantium I. Constantinopoli-

tanum quondam patriarcham, eaque gallice itidem reddita est hoc titulo praenotato: *Réponse de l'Eglise orthodoxe d'Orient à l'encyclique du pape Pie IX, adressée par S. S. aux chrétiens orthodoxes Grecs en janvier 1848. Traduit du grec par M. A. P.* Paris, librairie de Friedrich Klincksieck, 11, rue de Lille. 1850. In-8°, 35 p. — Επιστολιμαία ἀπαντησις εἰς τὴν „πρὸς τοὺς ἀνατολικούς“ ἐπιστολὴν τοῦ Παπᾶ, ὑπὸ Γεωργίου Μαρκοράνου. Μετὰ ἐκτενέου Παραρτήματος ἀνωμόμου τινός. Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ἐκ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κερκύρας ὑπ' Ἀριθ. 172-173. Εν Κωνσταντινουπόλει, τυποκ. Λαζαρίδου. 1848. In-8°, 2 f., 16 p., 1 f. — Απαντησις πρὸς τὴν πρὸς τοὺς ἀνατολικούς ἐπιστολὴν τοῦ μακαριωτάτου Πίου Θ' ὑπο τινος κληρικοῦ ὀρθοδόξου. Εν Σμυρνῇ, 1848. In-8°, 20 p. — Απεκρίσις εἰς τὴν ἐγκύκλιον τὴν ὁποίαν ὁ ἱερωτάτος Πίος Πῶμης πρὸς τῶν ὀρθοδόξων τὰ τέκνα διέκρινεν κατὰ τὸν ἰανουάριον τῶν 1848. Κερκύρα. *Risposta all' enciclica di Sua Santità Papa Pio IX, diretta agli Orientali Ortodossi nel Gennaio MDCCCXLVIII.* Corfù. In-8°, 1 f., γ' p., 74 p. Textus tum graecum tum italice exhibetur. — Ἀνασκόπη τῆς συνοδικῆς ἐγκυκλίου Ἀνθίμου τοῦ σχισματικοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Μεταφρασις ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ. Εν Ἀθηναῖς, τυποκ. Α. Ψυλλιακοῦ καὶ Α. Ρουσσάν. 1855. In-8°, 256 p. — Ο Κουρικλίστης ἐν καλινωδία ἤτοι Απαντησις εἰς τὴν κατὰ τῆς ἐγκυκλίου τοῦ Ἀνθίμου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως γράψαντα ματαιόλογον Ἰταλὸν ὑπο Ἀντ. Μοσχάτου. Ἀθηνῶν. Τυπογραφίον Δ. Ἀθ. Μαυροματίτη. Ὁδὸς Αἰόλου, ἀριθ. 37, παρὰ τὴ πλατεῖα τῆς ἀγ. Εἰρήνης. 1859. In-8°, γ' p., 124 p., 2 f. — Εγκύκλιος τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπιστολὴ πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξους. Ἐκδόεται νῦν τὸ δευτερον μετὰ Παραρτήματος. Εν Κωνσταντινουπόλει, τυποκ. Α. Κορομηλά καὶ Π. Παπαλλῆ. (Ἐν ὁδῷ Ἡμεροπολάου Αριθ. 3.) 1863. In-8°, 115 p. Encyclica ipsa 41 prioribus paginis continetur; eam excipit προσθήκη quaedam satis ampla, in qua praesertim agitur quaestio de agendi ratione, qua Romani pontifices cum Photio usi sunt ad tuendam ipsorum iurisdictionem in Bulgaros fidei catholicae recens addictos.

Laudatis illis operibus, quorum exemplaria nobis praesto fuerunt, iam ad ipsam encyclicam accedendum, quae ita se habet:

EPISTOLA SYNODALIS.

Ἰδοὺ τοῖς ἀπανταχοῦ ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς καὶ περισπουδαστοῖς ἡμῖν ἀδελφοῖς ἀγίοις ἀρχιερεῶσι, τῷ τε περὶ αὐτοῦς εὐλαβεστάτῳ κλήρῳ καὶ πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις γυνώσκουσιν τέκνοις τῆς μίας, ἁγίας, καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τὸν ἐν πνεύματι ἀγίῳ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ πᾶν ἀγαθὸν παρὰ Θεοῦ καὶ σωτήριον.

§ 1. Ὡφείλε μὲν τὸ τῆς ἀπολυτρώσεως ἡμῶν εὐαγγελικὸν ἱερὸν καὶ θεῖον κήρυγμα τοιοῦτον ἀκρί-

A tous nos chers et aimés frères en Saint-Esprit les vénérables évêques, à leur pieux clergé et à tous les orthodoxes, enfants orpis de la sainte Eglise, une, catholique et apostolique, salut fraternel en l'Esprit-Saint et bénédiction divine!

§ 1. Certes, il semble que la sainte et divine doctrine évangélique de notre délivrance dût être

θλον κηρύττεσθαι παρὰ πάντων καὶ τριούτον ἄγνον
 πιστεύεσθαι αἰώνως, ὅσον ὁ σωτὴρ ἡμῶν, ὃ ἐκ αὐτῶν
 κινήσας ἑαυτὸν, μορφήν θεοῦ λαβὼν, καταβὰς ἐκ
 τῶν πατρικῶν καὶ θεϊκῶν κλίμων, ἀποκαλύψεν εἰς
 τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς μαθητὰς αὐτοῦ, καὶ εἰς αὐτοὺς
 μάρτυρες γενόμενοι αὐτῆς καὶ αὐτόν, ὡς
 ἀπίστευτες, διαπύρσοι τορῶς ἤχησαν εἰς πᾶσαν τὴν
 οὐράνιον (ὁ γὰρ φθόγγος αὐτῶν, ἐξηλθεν εἰς
 πᾶσαν τὴν γῆν καὶ τὰ ῥήματα αὐτῶν εἰς τὰ
 πέρας τῆς οἰκουμένης¹⁾), καὶ τέλος ὅσον ἀνε-
 πρέαστον, τὰς αὐτὰς φωνὰς ἀπαναλαμβάνοντες, ὡς
 τοσοῦτοι καὶ τηλικότοι θεοφόροι πατέρες τῆς καθολι-
 κῆς ἐκκλησίας, οἱ ἐκ πατρίων γῆς μέχρις ἡμῶν
 συνεχῶς τε καὶ ἰδίᾳ διδάσκοντες, πανδήμως παρ-
 ἔδωκαν. Ἀλλ' ὁ ἀρχεῖκος νοῦτος, ἐχθρὸς τῶν
 ἀνθρώπων σωτηρίας, ὡς πάλαι ἐν τῇ Ἐδέμ, πρόσω-
 πον ὠφελίμου ἐθῆεν συμβούλου δολίως ἀναλαβὼν,
 παραβάτην τῆς θείας βίτης ἐντολῆς ἐποίησε τὸν ἄν-
 θρωπον, οὕτω καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νοῦτῃ Ἐδέμ, τῇ ἐκ-
 κλησίᾳ τοῦ θεοῦ, πολλοὺς κατὰ καιρὸν ἀπατήσας καὶ
 πωροῦς καὶ ἀντιθέους λογισμοὺς ἐμβάλων καὶ ὀργά-
 νους αὐτοῖς χρώμενος, τὸ δηλητήριον τῆς αἵρέσεως εἰς
 τὰ διαυγῆ νάματα τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας συγ-
 κινῶν, ἐν ποταμίᾳ περιεχυρυσμένης τῇ εὐαγ-
 γελικῇ ἐθῆεν χριστολογία ποτίζει πολλοὺς τινας,
 ἀθῆνους μὲν, ἀποφυλάκτους δὲ βιοῦντας καὶ μὴ προ-
 σέχοντες περισσοτέρως τοῖς ἀκουσθεῖσι
 (Ἐφεσ. β', 10) καὶ παρὰ τῶν πατέρων αὐτῶν
 ἀναγγελλοῦνται (Δευτερον. λρ', 7) συμφώνως τῇ
 εὐαγγελίᾳ καὶ ὁμοειδῶς τοῖς προτέροις καὶ διδασκα-
 λοῖς, μηδὲ ἡγουμένους αὐτάρχει εἰς ψυχικὴν αὐτῶν
 σωτηρίαν τὸν ῥῆτον καὶ γραπτὸν λόγον τοῦ κυρίου
 καὶ τὸ κύριον τῆς διηγήσεως ἐκκλησίας, ἀλλὰ νεοχρὸν
 δυσσεβείαν καὶ καίνετομίαν ὡς ἐπὶ ἱματίοις θηρεύον-
 τας καὶ παντοιοτρόπως τὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν
 κηδελευθεῖσαν περιπτυσσόμενους.

§ 2. Ἐνταῦθεν αἱ πολυσχιδεῖς καὶ τερατώδεις
 αἵρέσεις, αἱ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἥδη ἐκ τῶν σπαρ-
 γάνων αὐτῆς ἀναλαβούσα τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ
 καὶ δραξαμένη τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶ
 τὸ ῥῆμα τοῦ θεοῦ (Ἐφεσ. ε', 17), ἠνάγκασται ἵνα
 καταπολεμήσῃ καὶ κατὰ πασῶν ἐθνεμάτων τε μέχρι
 τῆς ἡμετέρας καὶ θριαμβέσῃ τροπαιοφόρος εἰς αἰῶνα
 τὸν ἄπαντα, λαμπροτέρα δαίμων καὶ ἰσχυροτέρα ἀνα-
 φαινόμενη μετὰ τὴν συμπλοκήν.

§ 3. Ἀλλὰ τούτων τῶν αἵρέσεων αἱ μὲν ἤδη καὶ
 πάντῃ ἐξέλιπον, αἱ δὲ φθίνουσιν, αἱ δὲ ἀπεμαρύν-
 θησαν, αἱ δὲ καὶ θάλλουσι κατὰ γὰρ τὸ μᾶλλον καὶ
 ἥττον, ἀμάλαι ἄχρι καιροῦ ἀποκαταστάσεως αὐτῶν,
 καὶ ἄλλαι πάλιν ἀναφύονται, ὅπως διατρέξωσι τὴν
 αὐτῶν περίοδον ἀπὸ γενέσεως μέχρι φθορᾶς· εὐσαι
 γὰρ δειλαίων ἀνθρώπων δειλαῖοι διαλογισμοὶ καὶ ἐπί-
 νοιαι, ὅσπερ κἀκεῖνοι, οὕτω καὶ αὗται ἐμφορηθῆσαι
 τῇ καρυνῇ τοῦ ἀναθέματος τῶν ἐπὶ οἰκουμένικῶν
 συνέδων, ἐξήτληα γίνονται, καὶ χίλια ἐτη διατηρή-
 θωσι. Μόνη γὰρ ἡ ὀρθοδοξία τῆς καθολικῆς καὶ
 ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ὡς ἐμφυχουμένη παρὰ τοῦ
 ζώντος λόγου τοῦ θεοῦ, διατελεῖ καὶ αὕτη αἰωνία
 κατὰ τὴν ἀφύσθη ἐπαγγελίαν τοῦ κυρίου. Πόλαι
 ἔδου οὐ κατισχύουσιν αὐτῆς (Ματθ. ιε', 18),
 ἦτοι στέματα δαδῶν καὶ αἰρετικῶν (ὡς ἐξηγουμένη
 ἡμῖν οἱ θεοὶ πατέρες), ὅσον δεινὰ, ὅσον εὐλαλα καὶ
 ἡμῶν, ὅσον κατακλητικὰ καὶ ἄν ὦσιν, οὐ κατισ-
 χύουσι τῆς ἡσυχῆς καὶ σιγῆς ἐρῆς διδασκαλίας.

conservée dans la croyance de tous aussi intacte,
 aussi pure que notre Sauveur l'a révélée à ses
 saints disciples, quand il s'est immolé tout entier
 pour la fonder en prenant la figure d'un homme,
 esclave du péché, en descendant du sein divin de
 son père; telle que ces mêmes disciples, l'ayant
 entendue de leurs propres oreilles, l'ayant vue de
 leurs propres yeux, l'ont hautement proclamée sur
 toute la terre, semblables à des trompettes reten-
 tissantes (car leur voix s'est répandue sur la terre
 entière, et leurs paroles ont coulé jusqu'aux con-
 fins de l'univers); telle enfin que l'ont transmise
 sans nulle altération à tous les peuples, les grands
 et inspirés pères de l'Eglise catholique, se rendant
 les échos des apôtres par toute la terre, et répé-
 tant collectivement dans les conciles et séparément
 dans leurs ouvrages jusqu'à nos jours leurs divins
 enseignements. Mais le principe de tout mal,
 l'ennemi spirituel du salut des hommes, de même
 qu'il a jadis traitressement pris dans Eden la figure
 d'un utile conseiller pour faire transgresser à
 l'homme le commandement formel de Dieu, ainsi,
 dans cet Eden intellectuel, l'Eglise de Dieu, il
 trompe un grand nombre d'hommes en les entraî-
 nant dans des pensées mauvaises et impies; puis,
 se servant d'eux comme d'instruments, mêlant le
 poison de l'hérésie aux eaux limpides de la doctrine
 orthodoxe dans des coupes que semble dorer la
 divine parole évangélique, il fait boire plusieurs
 innocents, mais qui ne savent dans la vie se tenir
 sur leurs gardes, qui n'accordent point une grande
 attention à ce qu'ils ont entendu (Hebr. XI, 1), à
 ce qui a été proclamé par leurs pères (Deuter.
 XXXII, 7), dans l'esprit de l'évangile, d'accord
 avec ceux qui doivent être nos maîtres éternels:
 qui ne croient pas suffisante au salut de leur âme
 la parole dite et écrite du Seigneur, et l'autorité
 de l'Eglise perpétuelle, mais qui courent après les
 changements et les innovations du culte, comme
 après les modes nouvelles des habits, et embras-
 sent de préférence l'enseignement évangélique
 souillé par de graves altérations.

§ 2. Voilà l'origine des multiples et mon-
 strueuses hérésies que l'Eglise catholique, dès son
 berceau, revêtant l'armure de Dieu et saisissant
 le glaive spirituel, c'est-à-dire la parole de
 Dieu (Eph. V, 17), s'est vue forcée de com-
 battre; elle a triomphé jusqu'à ce jour contre
 toutes, et elle en triomphera certainement dans
 tous les siècles, reparaissant éternellement plus
 radieuse et plus puissante après chaque combat
 nouveau.

§ 3. Mais de toutes ces hérésies, les unes ont
 complètement disparu, les autres tirent à leur fin;
 d'autres existent languissantes, d'autres encore con-
 servent plus ou moins de vigueur jusqu'à ce qu'elles
 aient fait leur temps; quelques-unes même se dé-
 veloppent, afin de parcourir leur période fatale
 depuis leur naissance jusqu'à leur dissolution; car
 étant de misérables conceptions et inventions des
 misérables humains, elles doivent, quand même
 elles auront duré mille ans, s'évanouir comme eux,
 frappés des foudres de l'anathème des sept con-
 ciles œcuméniques. Seule l'orthodoxie de l'Eglise
 catholique et apostolique, animée par la parole vi-
 vante de Dieu, doit vivre et durer éternellement,
 selon la promesse infallible du Seigneur: Les portes
 de l'enfer ne prévaudront pas contre elle (Matth.
 XVI, 18); ce qui signifie, suivant l'explication des
 divins pères, que les bouches des impies et des
 hérétiques, quelque éloquentes, habiles et persua-

νισιν αὐτῇ; ὅπερ εὖ αἰνιγνίσκων παπῶν, Ἀβέντος τοῦ ἁγίου καὶ Ἰωάννου τοῦ ἁγίου, ὅς καὶ μὲν τὸ ἰούδα συν-
 ἔταξε τοὺς πρώτους εἰσαγγόντας αὐτὴν εἰς τὸ ἅγιον
 σύμβολον ἐν τῇ πρὸς τὸν ἱερὸν Φώτιον ἐπιστολῇ.
 1. ὡς καταδικασθεῖσα ὑπὸ πολλῶν ἱερῶν συνόδων
 τῶν τεσσάρων πατριαρχῶν τῆς ἑκκλῆσιας: α. ὡς
 ἀναθέματι καθυποβληθεῖσα, οἷα νεωτερισμὸς καὶ
 ἐπαυξήσις τοῦ συμβόλου κατὰ τὴν ἡ' οἰκουμένην
 σύνοδον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκατηθέντων
 ἐπὶ εἰρήνῃ τῶν ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν ἐκκλη-
 σιῶν: β. ὡς ἅμα εἰσαχθεῖσα ἐν ταῖς κατὰ τὴν δόξιν
 ἐκκλησίαις ἥτοι αὐτῇ ἐκτενοποιήσαν αἰσχυσία γεννή-
 ματα ἢ συμπαρασιγήσει κατὰ μικρὸν ἑτέρας καινο-
 τήμας, τὰς πλείους ἀναντιρρήτως εἰς τὰς ῥητὰς
 γεγραμμένας ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ διαταγὰς τοῦ σωτῆρος
 ἡμῶν, διατηρηθείσας ἀκριβῶς μέχρι τῆς εἰσαγωγῆς
 αὐτῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, εἰς ἃς παρεσχέθη, ὡς
 βάνισμα ἀντὶ βαπτίσματος, ἀπαρνήσιν τοῦ Θεοῦ
 πατρὸς εἰς τοὺς λαϊκοὺς καὶ ἄρσιν μὲν τοῦ ἐνός
 καὶ τοῦ αὐτοῦ ἄρτου κλωμένου, χρῆσιν δὲ φολιδίων,
 δῶμον ἀντὶ ἄρτου, ἀφαίρεσιν ἀπὸ τῶν λειτουργῶν
 τῆς εὐχαριστίας ἥτοι τῆς θείας ἐπικλήσεως τοῦ παν-
 αγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, καὶ καταλυθῆσας
 τὰς ἀρχαίας ἀποστολικὰς τελετὰς τῆς καθολικῆς ἐκ-
 κλησίας, ὡς τὸ τὰ βαπτίζεσθαι βρέφη μὴτε χρῆσθαι
 μὴτε μεταλαμβάνειν τῶν ἀρχαίων μυστηρίων, τοὺς
 ἑγγάμους μὴ ἱερᾶσθαι, τὸ ἀναμάρτητον καὶ τοπο-
 τηρικὸν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πάπα κτλ.,
 παραγκωνίσασα οὕτως ἅπαντα τὸν ἀρχαίον ἀποστο-
 λικὸν τύπον μικροῦ δὲν ἀπάντων τῶν μυστηρίων
 καὶ ἀπάσης τῆς διδασκαλίας, ἐν κατεχεν ἡ ἀρχαία,
 ἀγία καὶ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ῥώμης, οὕτως τότε
 μέγας τιμωτάτος τῆς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολι-
 κῆς ἐκκλησίας: γ. ὡς παραστήσασα τοὺς θεολόγους
 τῆς δόξης, ὑπερασπιστὰς αὐτῆς γενομένους, διὰ τὴν
 μὴ ἔχειν αὐτὴν χώραν μηδεμίαν μὴτε ἐν τῇ γραφῇ
 μὴτε ἐν τοῖς πατράσι, πρὸς εὐπροσωπισμὸν τῶν ἀκ-
 αριθμηθεῖσιν ἑτεροδιδασκαλιῶν οὐ μόνον εἰς τὰς τῶν
 γραφῶν παρερμηνείας, εἰς οὐχ ὅρσιν εἰς οὐδὲν
 τῶν πατέρων τῆς καθολικῆς ἀγίας ἐκκλησίας, ἀλλὰ
 καὶ εἰς παραχαράξεις ἱερῶν καὶ ἀθέκτων κειμένων
 τῶν τε ἀνατολικῶν καὶ δυτικῶν θείων πατέρων.
 δ. ὡς φανείσα ἔξῃ, ἀνήμερος: καὶ βλάσφημος ἐπὶ
 καὶ εἰς τὰς δι' αἰώνων δικαίους λόγους πρὸς τῆς γε-
 νέσεως αὐτῆς δι' αἰώνων ἀποκαλεισθεῖσας ἀπὸ τῆς
 καθολικῆς μάνδρας λοιπὰς ὑφιστάμενας χριστιανικὰς
 κοινωνίας: ε. ὡς μὴ δύνηθεῖσα εἰσεῖν ἀπολογηθῆναι
 ἐκ τῶν γραφῶν καὶ πιθανῶς ἢ τοῦλάχιστον ἑλλόγως
 ἐκ τῶν πατέρων οὐκ ὅσον τῇ σπουδῇ καὶ τῇ ἀγῶνι
 τῶν ὑπερασπιστῶν αὐτῆς εἰς οὐδεμίαν τῶν καταλεχ-
 θεῖσων κατηγορίαν, — ἡ τοιαύτη δόξα φέρει ἅπαντα
 τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἑτεροδιδασκαλίας, πρότερον ἐκ
 τῆς φύσεως καὶ τῶν ιδιωμάτων αὐτῆς. Καὶ ἐπειδὴ
 πᾶσα ἑτεροδιδασκαλία ἀπορρέει αὐτὸς τοῦ καθολικοῦ
 φρονήματος: περὶ τῆς μακαρίας τριάδος καὶ τῶν
 θείων προόδων καὶ διὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπερφύσεως τοῦ
 παναγίου πνεύματος: ἔστι τε καὶ λέγεται αἰρεσις καὶ
 οἱ οὗτοι φρονεῖντες αἰρετικοὶ κατὰ τὴν ἀπόφασιν
 τοῦ ἐν ἁγίοις Λαμάρου πάπα Ῥώμης: Εἰ τις περὶ
 τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καλῶς φρονήσει,
 περὶ δὲ τοῦ ἁγίου πνεύματος οὐκ ὀρθῶς
 ἔχει, αἰρετικός ἐστι (Ὁμολ. καθ. πίστ., ἡν ὁ πά-
 πας Λάμαρος ἀπίστευτα πρὸς ἐπίσκοπον Παυλὶνον
 Θεσσαλονίκης), διὰ τοῦτο ἡ μία, ἀγία, καθολικὴ
 καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἐκπεμένη τοῖς ἱγνεοῖς τῶν
 ἁγίων πατέρων, ἀνατολικῶν τε καὶ δυτικῶν, ἐκτρέφε

vable audace et altéré le symbole lui-même qui
 est le dépôt commun du christianisme. 8° Elle a
 introduit des troubles immenses dans la tranquille
 Eglise de Dieu, et divisé les nations. 9° Elle a
 été réprouvée publiquement, à sa première appa-
 rition, par deux papes immortels, Léon III et
 Jean VIII; ce dernier a même rangé auprès de
 Judas, dans sa lettre au vénérable Photius, ceux
 qui l'ont interpolée les premiers dans le symbole.
 10° Elle a été condamnée par plusieurs augustes
 synodes des quatre patriarches de l'Orient. 11° Elle
 a été frappée d'anathème, comme innovation et
 addition au symbole, par le huitième concile œcu-
 ménique tenu à Constantinople pour pacifier les
 églises d'Orient et d'Occident. 12° A peine s'est-
 elle insinuée dans les églises d'Occident qu'elle a
 engendré d'autres doctrines répréhensibles, ou qu'elle
 a introduit peu à peu avec elle d'autres innovations,
 la plupart opposées aux préceptes de notre Sei-
 gneur formellement écrits dans l'évangile, préceptes
 religieusement conservés jusqu'à son introduction
 dans les églises, qui dès lors ont admis l'aspersion
 au lieu de l'immersion dans le baptême; la pri-
 vation pour les laïques du saint ciboire; la sup-
 pression d'un seul et unique pain rompu et distri-
 bué aux fidèles, et l'usage d'hosties; le pain azyme
 au lieu du pain levé; omission dans le rituel de la
 messe de l'invocation du Saint-Esprit: dès lors
 aussi ont été abolies les antiques cérémonies apo-
 stoliques de l'Eglise catholique: on a cessé d'oindre
 les petits enfants après le baptême, et de leur
 donner la sainte communion; on a défendu aux
 hommes mariés d'entrer dans les ordres sacrés; on
 a transporté sur la personne du pape l'infailibilité
 et le vicariat de Jésus-Christ, etc. Ainsi, cette
 doctrine a repoussé tout l'antique rituel des apôtres,
 et à peu de choses près tous les sacrements et
 tout l'enseignement que conservait l'antique, sainte
 et orthodoxe église de Rome, qui était alors un
 des membres les plus augustes de la sainte Eglise
 catholique et apostolique. 15° Elle a induit les
 théologiens d'Occident, devenus ses défenseurs, non-
 seulement à de fausses interprétations des écri-
 tures qu'on ne rencontre dans aucun des pères de
 la sainte Eglise catholique, mais encore à des al-
 térations des textes purs et sacrés des divins pères
 d'Orient et d'Occident, puisque cette doctrine ne
 s'appuyait sur aucun passage de la bible ni des
 écrits des saints pères, et qu'il fallait néanmoins
 colorer d'une manière spécieuse toutes ces inno-
 vations en matière de dogme que nous avons énu-
 mérées. 14° Elle a paru étrangère, inouïe et blas-
 phématoire même à ces autres sociétés chrétiennes
 qui, avant sa naissance, avaient été, pour certaines
 justes raisons, exclues du vrai bercail. 15° Aucune
 apologie tant soit peu persuasive, ou du moins
 plausible, tirée des écritures ou des pères, n'a en-
 core pu être alléguée en sa faveur, malgré tous
 les soins et tous les efforts de ses défenseurs qui
 ne sont parvenus à la classer dans aucune des
 catégories précitées. Une telle doctrine présente
 naturellement tous les caractères d'une doctrine
 nouvelle; et, comme toute doctrine nouvelle qui
 touche au dogme catholique lui-même sur la sainte
 Trinité et sur les attributs divins, bien plus au
 mode d'existence du Saint-Esprit, est et doit s'ap-

¹ Logo: ad Ponticum Antiochenum, ad quem revera Da-
 masus misit Confessionem fidei, cuius art. XXIII ita se habet:
 Si quis de Patre et Filio bene sentierit, de Spiritu autem
 sancto non recte habuerit, hæreticus est. (Migne, Patr. Lat.
 XIII, 385h.) Scilicet: sive de Filio, sive de Spiritu sancto
 prave sentias, perinde est, quia utroque casu Trinitatem negas.
 Quid hæc ad processionem Spiritus sancti et solo Patre?

² Calice, non ciboire dicere oportuit. Cæterum trans-
 lationem hanc vel zoniensis referant intactam placuit reli-
 quere.

τε καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν καὶ κήρυται καὶ ἄλλοι σήμερον συνοδικῶς, αὐτὴν μὲν τὴν βηθείαν καὶ πανήγυριν, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπερισταται ἐκ πατρὸς καὶ υἱοῦ, εἶναι οὐνοῦδος αἵρεσιν καὶ τοὺς ἐκπεριστατοὺς αὐτῆς, οἰκιστὰς καὶ ἀνέκων, αἰρετικῶδες, κατὰ τὴν βηθείαν συνοδικὴν ἀπόφασιν τοῦ ἁγιοτάτου πάππας Δαμάσου καὶ τὰς ἐξ αὐτῶν συγκροτούμενας συναγείας αἰρετικὰς καὶ πᾶσαν κοινωσίαν πνευματικὴν καὶ θρησκευτικὴν τῶν ὀρθοδόξων τέκνων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας πρὸς τοὺς τοιοῦτους ἀθεσμον. Μάλιστα τῇ δυνάμει τοῦ ἁγίου κανόνα τῆς οἰκουμένης συνόδου.

A poler une hérésie, et ceux qui adoptent une pareille doctrine sont des hérétiques, selon la décision de saint Damase, pape de Rome: *Celui qui pense sainement sur le père et le fils, mais aura des opinions erronées sur le saint Esprit, sera un hérétique* (Confess. de la foi cathol., envoyée par le pape Damase à Paulin, évêque de Thessalonique); pour toutes ces raisons la sainte église, une, catholique et apostolique, suivant les traces des saints pères d'Orient et d'Occident, publia jadis, du temps de nos ancêtres, et publie encore aujourd'hui, en plein synode, que cette nouvelle doctrine dont nous nous occupons et qui fait procéder le saint Esprit du Père et du Fils, est essentiellement une *hérésie*, selon la décision en concile du saint pape Damase, et les partisans de cette doctrine, *quels qu'ils soient, hérétiques*, et les assemblées qu'ils composent, *hérétiques*, et toute communication spirituelle et religieuse avec eux des enfants orthodoxes de l'église catholique, *illicite*. Surtout en vertu du 7e canon du 3e concile œcuménique.

§ 6. Αὕτη ἡ αἵρεσις συντημένους ἔχουσα ἑαυτὴ καὶ παμπέλλους νεωτερισμοὺς, ὡς εἶρηται, γνωρίζεται περὶ τὸν ἔρπον αἰῶνα μισούντα, ἀγνωστός τὴν ἀρχὴν καὶ ἀνώνυμος καὶ δὴ καὶ ὑπὸ διαφόρων σωμασίων κατὰ τὰς δυτικὰς ἀπαρχίας τῆς Εὐρώπης ἡμέρα ὑφάρπουσα ἐν διαστήματι τεσσαρῶν ἢ πέντε αἰώνων, κατισχύουσα τῆς ἀρχαίας ὀρθοδοξίας ἐκείνων τῶν μερῶν, ἀκηδέει τὸν ἐκεῖ τότε ποιμένων καὶ προστασίῃ τῶν ἡγεμόνων, ἀπακλάνησε κατὰ μικρὸν οὐ μόνον τὰς τότε ἐπὶ ὀρθοδοξούσας ἐκκλησίας τῶν Ἰσπανίων, ἀλλὰ καὶ τὰς Γερμανικὰς καὶ τὰς Γαλλικὰς καὶ τὰς Ἰταλικὰς αὐτάς, ὧν ἡ ὀρθοδοξία κατηγγέλατο ποτε εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον καὶ πρὸς ἃς πολλὰκις ἐκινολογοῦντο οἱ θεότατοι πατέρες ἡμῶν, ὡς ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ Βασίλειος, καὶ ὧν ἡ μεθ' ἡμῶν σύμποιός τε καὶ σύμπραξις μέχρι τῆς ἐξέτης οἰκουμένης συνόδου διατήρησαν ἀλύβητον τὴν διδασκαλίαν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τῶν φθόνων τοῦ μισοῦ καὶ νεωτερισμοὶ αὐτῆς περὶ τὴν ὕψι καὶ ὀρθόδοξον θεολογίαν τοῦ παναγίου πνεύματος (οὗ ἡ βλάσφημία οὐκ ἀφείθηται τοῖς ἀνθρώποις οὐτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι κατὰ τὴν τοῦ κυρίου ἀπόφασιν [Ματθ. 17]), καὶ ἀλληλοδιαδόχως οἱ περὶ τὰ θεῖα μυστήρια, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸ μυστήριον τοῦ τε κοσμοσωτηρίου βαπτισματος καὶ τῆς θείας κοινωσίας καὶ τῆς ἱερουργίας νεωτερισμοί, οἱ γεννήματα ταπεινῆς συμπαρεκαλουθήσαντες, κατακυρίωσαν καὶ αὐτὴν τὴν προσηγορίαν Ῥώμην, ὅπως ἐνδεδεῖσα ἐπισιμότητι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρὸς διαστολὴν εἴληχε καὶ προσηγορίαν παπισμός. Οἱ γὰρ ἐπίσκοποι αὐτῆς πάππαι ἐπωνυμώμενοι, εἰ καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς πᾶσι αὐτῶν οἰκουμένικῶς ἐκπρόχθησαν κατὰ τοῦ νεωτερισμοῦ, ὡς Ἀλέων ὁ γ' καὶ Ἰωάννης ὁ η', ὡς προείρηται, καὶ εἰς τὴν ὑψηλὴν ἀπεκίρην αὐτὴν, ὁ μὲν διὰ τῶν ἀργυρῶν ἐκείνων ἀσπίδων, ὁ δὲ διὰ τῆς εἰς τὴν ἡ' οἰκουμένην σύνοδον πρὸς τὸν ἱερὸν Φώτιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ, καὶ διὰ τῆς πρὸς Σπενδόπουλχρον ὑπὲρ τοῦ Μεθοδίου ἐπιστολῆς Μοραβίας, οἱ πλείους μὲντοι τῆς μετ' αὐτοὺς διαδοχῆς, δελεασθέντες ἐκ τῶν ὑπὸ τῆς αἵρεσεως χρηρηγούμενων αὐτοῖς ἀντισυνδικίων προνομίων ἐπὶ καταδυνάστευσιν τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ καὶ ἐπρόντας ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ κοσμιὸν ὄφελος καὶ τὴν ἐργασίαν πολλήν, φαντασθέντες μοναρχοκρατίαν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μοναρχίαν τῶν χαρισμάτων τοῦ ἁγίου πνεύματος, οὐ μόνον τὸ κατ' αὐτοὺς ἡλώσασαν ἀρχαίαν θρησκείαν, ἀποσχίσαντες ἑαυτοὺς τοῖς βηδαῖς νεωτερισμοῖς ἀπὸ τοῦ λοιποῦ ἀρχαίου τε καὶ ὁρισταμένου χριστιανικοῦ πολιτεύματος, ἀλλ' ἐπορεύσαν οὐκ ἀνευ ἀθεμίτων παραπραγματεύσεων, ὡς ἡ ἀληθὴς ἱστορία παρέδεικνεν ἡμῖν, ἵνα συναποσκοπώσι καὶ τὰς λοιπὰς

§ 6. Cette hérésie entraînant avec elle, comme nous l'avons dit, une foule d'autres innovations, admise vers la moitié du septième siècle, sans caractère précis et sans désignation expresse en principe, s'insinuant peu à peu sous différentes significations dans les provinces occidentales de l'Europe pendant quatre ou cinq siècles, l'emportant, grâce à l'incurie des pasteurs d'alors et à la protection des souverains, sur l'antique orthodoxie de ces pays, égara peu à peu non-seulement les églises jusque-là orthodoxes de l'Espagne, mais encore celles de la Germanie, de la Gaule et de l'Italie même dont l'orthodoxie était jadis réputée dans tout l'univers, avec lesquelles communiquaient souvent nos très saints pères, tels que le grand Athanase et le divin Basile, et dont l'union de volonté et d'action avec nous jusqu'au 7e concile œcuménique conserva intact l'enseignement de l'église catholique et apostolique. Mais enfin l'ennemi de tout bien porta envie à notre union; et la nouvelle doctrine sur la saine et orthodoxe théologie du saint Esprit (*blasphème qui ne sera jamais remis aux hommes ni dans le présent ni dans les siècles futurs*, selon la décision de Notre Seigneur [Matth. XII]), et successivement sur les mystères divins, surtout sur les mystères du salutaire Baptême et de la sainte communion; les innovations sur le clergé; toutes ces monstrueuses inventions, se succédant, ont envahi même l'antique Rome qui était investie d'une grande importance dans l'église, et dès lors on désigna sa doctrine sous la dénomination spéciale de *papisme*. Car les évêques de Rome, surnommés papes, quoique dans les commencements quelques-uns se soient solennellement prononcés contre l'innovation, particulièrement Léon III et Jean VIII, comme nous l'avons dit, et l'aient condamnée à la face de l'univers, l'un par ses fameuses tables d'argent, l'autre par sa lettre au vénérable Photius dans le huitième concile œcuménique, et par sa lettre à Sphendopulchrus en faveur de Méthodius, évêque de Moravie, cependant la plupart de leurs successeurs, séduits par les prérogatives que leur fournissait l'hérésie contre les synodes pour dominer les églises de Dieu, et trouvant dans ces prérogatives de grands avantages mondains et une grande exploitation, rêvant une puissance absolue sur l'église catholique et le monopole des grâces du saint Esprit, non-seulement ont altéré autour d'eux le culte antique, en se séparant par les innovations citées du reste de la société chrétienne anciennement établie, mais encore ils ont tâché, même par des machinations illicites, sui-

τίσας πατριαρχίας εἰς τὴν αὐτὴν ἀποστασίαν ἀπὸ τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ βουλόμενοι οὕτω τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰς θάλασσαν καὶ διατρίβας ἀνθρώπων.

§ 7. Οἱ τότε δοῖμοι προπάτορές τε καὶ πατέρες ἡμῶν κοινῇ τῷ πόνῳ καὶ τῷ βουλευματι, ἰδόντες λαβὴν πατομένην τὴν προγονικὴν εὐαγγελικὴν διδασκαλίαν καὶ τὸν ἀνῶθεν ὕψαντον χιτῶνα τοῦ σωτῆρος ἡμῶν χερσὶν ἀνοσίῳ διαρρηγνύμενον, πατρικῶς τε καὶ ἀδελφικῶς φίλῳ οἰστρούμενοι, ἐκλαυσαν μὴ τὴν ἐκείνων τοσούτων χριστιανῶν ὑπὲρ ὧν ὁ Χριστὸς ἀπέθανεν, καταβᾶλλοντο βεβαίως τὴν σπουδὴν καὶ φιλοτιμίαν συνδοκῶς τε ἅμα καὶ ἰδίᾳ, ἵνα, σφρομένης τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας τῆς καθολικῆς ἀγίας ἐκκλησίας, συρράφωσιν, ὅπως ποτε συνήθως, τὸ διαρρηγνύμενον καὶ ὡς δοῖμοι πατρὶ συνεσφάθησαν ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ πεπονημένου μέλους, πολλὰς ὑπενομήσαντες καὶ θλίψεις καὶ περιπρονήσεις καὶ διωγμούς, μόνον, ὅπως μὴ καταμεινῇ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μόνον ὅπως μὴ καταπατηθῶσιν οἱ ὅροι τῶν θεῶν καὶ ἀσπῶν συνόδων. Ἀλλ' ἡ ἀψευδὴς ἱστορία παρίδωκεν εἰς ἡμᾶς τὸ ἀτεκνὸν τῆς θυμικῆς ἐπιμονῆς εἰς τὴν πλάνην· οἱ δοῖμοι οὗτοι ἀνδρες ἐπαιρέθησαν ἔργῳ καὶ εἰς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν τὸ ἀληθὲς τῶν λόγων τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου τοῦ οὐρανοφάντορος, λέγοντος ἐπὶ καὶ τότε ἐκ πείρας περὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς δόσεως καὶ ἰδίᾳ περὶ τοῦ καὶ αὐτὸν πάπα· Οἱ τὸ γε ἀληθὲς οὐτε ἴσασιν οὐτε μαθεῖν ἀνέχονται, πρὸς μὲν τοὺς τὴν ἀλήθειαν αὐτοῖς ἐπαγγέλλοντας φιλοναίκεσαντες, τὴν δὲ ἀλυσιν δι' αὐτῶν ἐπιβεβαιώσαντες (πρὸς Εὐσεβ. Σαμοσ.), καὶ οὕτω μετὰ πρῶτην καὶ δευτέραν νοθεύσαν ἀδελφικὴν, γνόντες τὸ ἀμετανέητον αὐτῶν, ἀποσιτάμενοι καὶ παραιτηθέντες· παρῶν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀδόκιμον αὐτῶν νοθὸν κρείττων γὰρ πόλεμος· εἰρήνης χωρίζουσης θεοῦ, ὡς εἶπε καὶ ὁ ἐν ἀγίοις πατὴρ ἡμῶν Γρηγόριος περὶ τῶν Ἀρειανῶν. Ἐκτοτε οὐδεμία κοινωνία πνευματικὴ ἦν τε καὶ αὐτοῖς· βαρὺ γὰρ ὄρουσαν τὸ χάσμα ἰδίαις χερσὶ τὸ μεταξὺ αὐτῶν τε καὶ τῆς ὀρθοδοξίας.

§ 8. Ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο ἐπαισαν ὁ παπισμὸς ἐπηρεάζων τὴν ἔσυχον ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἀλλ' ἀποστῆλλον ἀπανταχοῦ μισσηνομίους λεγομένους, ἄνδρας ψυχροκαπῆλους, περιέγχε· γῆν καὶ θάλασσαν, ἵνα ποιήσῃ ἵνα προσήλυτον, ἀπατήσῃ ἵνα τὸν ὀρθοδόξον, διαφθείρῃ τὴν τοῦ κυρίου ἡμῶν διδασκαλίαν, νοθεύσῃ διὰ προσθήκης τὸ θεῖον σύμβολον τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, περιττὸν ἀναδείξῃ τὸ θεοπαράδοτον βάπτισμα, ἀχρηστον τὴν κοινωνίαν τοῦ ποτηρίου τῆς διαθήκης, καὶ μυρία ὅσα ἄλλα ὁ δαίμων τοῦ νεωτερισμοῦ ἐπηγέρευσεν εἰς τοὺς τὰ πάντα τολμήσαντας· σχολαστικὸς τοῦ μεσαιῶνος, καὶ εἰς τοὺς τότε τὰ πάντα διὰ τὴν φιλαρχίαν διαρρηγνύοντες ἐκισκόπους τῆς πρεσβυτέρης Ρώμης. Οἱ διὰ τὴν εὐδοκίαν μακαριστοὶ προπάτορες καὶ πατέρες ἡμῶν, καὶ τοὶ πολυμερές καὶ πολυτρόπως ἐκτραφεθέντες καὶ καταδωθέντες ἰσχυροὶ καὶ ἔξοχοι, ἀπέσπασαν καὶ ἐμμένοντες ὑπὸ τοῦ παπισμοῦ, πεποιθότες ἐπὶ κύριον ἰσχυροὶ ἵνα διασώσωσι καὶ παραβῶσιν ὅσα καὶ εἰς ἡμᾶς ταύτην τὴν ἀνεκτίμητον κληρονομίαν τῶν πατέρων αὐτῶν, ἣν καὶ ἡμεῖς θεοῦ συνδρομῇ μεταχειτούμεθα ὡς θησαυρὸν πολυτίμον· εἰς τὰς ἐπηρεχόμενας γενεὰς μέχρι τῆς συντελείας τῶν αἰώνων. Ἀλλ' οὐ διὰ τοῦτο παύσονται ἐκ τῆς σήμερον ἡ παύσονται· οἱ παπισταὶ κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν ἐπιτιθέμενοι κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας, ἣν ἔχουσι ἑλεγγον ζῶντα καθήμενόν ἐνέστιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν, ὡς ἀποστατήσαντες ἐκ τῆς προγονικῆς αὐτῶν πίστεως. Ἐθε

vant la tradition de la véridique histoire, d'entraîner dans leur séparation violente, dans leur révolte contre l'orthodoxie, les autres quatre patriarchats, et d'assujettir ainsi l'église universelle aux volontés et aux ordres d'un homme.

§ 7. Nos prédécesseurs, de glorieuse mémoire, et nos pères, voyant l'antique enseignement évangélique foulé aux pieds, et la tunique céleste de Notre Seigneur déchirée par des mains impies, émus d'un amour paternel et fraternel, pleurèrent d'abord la perte de tant de chrétiens pour qui Jésus-Christ est mort, mais d'un commun effort et d'une volonté commune mirent ensuite tous leurs soins et tout leur honneur, dans les conciles aussi bien que chacun en particulier, à conserver l'enseignement orthodoxe de la sainte église catholique. À recoudre comme ils le pouvaient ce qui avait été déchiré, et semblables à des médecins expérimentés, ils se consultèrent pour le salut du membre malade, supportant toute sorte de chagrins, de mépris et de persécutions, dans le but unique d'empêcher que le corps de Jésus-Christ ne fût démembré, que les règles posées par les saints conciles ne fussent foulées aux pieds. Mais la véridique histoire nous a transmis l'inflexible obstination de l'Occident dans l'erreur; ces hommes illustres purent se convaincre, par le fait, de la vérité des paroles de notre saint père le divin Basile, qui, éclairé par l'expérience, disait déjà alors des évêques de l'Occident et du pape de son temps: *Ils ne connaissent pas la vérité et ne supportent pas qu'on la leur enseigne; ils cherchent querelle à ceux qui leur montrent la vérité, et par leurs propres exemples ils affermissent l'hérésie* (à Eus. de Samosate). Ainsi nos pieux prédécesseurs, après une première et une seconde admonition fraternelle, reconnaissant que les occidentaux ne veulent pas se repentir, s'éloignèrent et renoncèrent à tout espoir, les abandonnant à leurs mauvaises pensées (car la guerre est préférable à la paix, qui nous sépare de Dieu, comme l'a dit notre saint père Grégoire en parlant des Ariens). Depuis lors il n'exista plus aucune communion spirituelle entre eux et nous, car le gouffre qu'ils ont creusé de leurs propres mains entre eux et l'orthodoxie est bien profond!

§ 8. Cependant le papisme ne cessa pas de troubler la tranquille église de Dieu; mais envoyant partout des missionnaires, des trafiquants d'âmes, il parcourt la terre et la mer pour faire un prosélyte, pour séduire un orthodoxe, pour altérer l'enseignement de Notre Seigneur, pour faïfifier par une addition le divin symbole de notre sainte foi, pour démontrer superflu le baptême tel qu'il nous a été transmis par Dieu, pour démontrer inutile la communion dans le ciboire du testament, et pour répandre les mille autres choses que le démon de l'innovation suscita aux docteurs du moyen âge, dont l'audace s'attaqua à tout, et aux évêques de l'ancienne Rome que la passion du pouvoir fit alors tout oser. Nos pieux prédécesseurs et pères, quoique poursuivis par le papisme de tous côtés et de toutes manières, et dans leur propre pays et à l'extérieur, et immédiatement et médiatement, se fiant au Seigneur, purent cependant conserver et nous transmettre intact cet inestimable héritage de leurs pères, nous, à notre tour, nous le transmettrons, Dieu aidant, comme un trésor précieux, aux générations à venir jusqu'à la consommation des siècles. Mais les papistes ne cessent pas et ne cesseront pas, suivant leur coutume, de s'acharner contre l'orthodoxie qui s'élève devant leurs yeux comme une accusation vivante quotidienne de leur révolte contre la foi de leurs ancêtres. Que ne

ἐποίουσαν τὰς ἐπιθέσεις ταύτας κατὰ τῆς ἐπιδημοσύνης τῆς ἐκκαρίας καὶ κατακυριεύσεως αἰρέσεως· τίς γὰρ ἀμφισβάλει· ὅτι, εἰπὼς ἡ εἰς καταλύσειν τῆς ὀρθοδοξίας σπουδὴ αὐτῶν ἐνηκολοίετο εἰς· κατὰ τὴν αἰρέσειν καὶ τῶν νεωτερισμῶν, κατὰ τὰς θεοφιλεῖς συμβουλὰς Ἀλέοντος τοῦ γ' καὶ Ἰωάννου τοῦ ι' τῶν δοξίμων ἐκείνων ἐσχάτων ὀρθοδόξων παπῶν, πάλαι ἂν οὐδὲ ἔχνης ἐμεινέκηται αὐτῆς εἰς τὴν ὑψίλιον, καὶ ἡμῶν ἂν νῦν λέγοντες τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν ἀποστολικὴν παραγγέλιαν· Ἀλλ' ὁ τῶν διαδεξιμένων αὐτοῦ· ἕτερος οὐκ ἔστι ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, κατὰ τὸν ἀξιωμαθὲν αὐτὸν ἕτερον τοῦ ἐν μακαρίοις Ἀλέοντος τοῦ γ'.

§ 9. Καὶ ἄγχι μὲν καιροῦ αἱ ἐπιθέσεις τῶν προγενεστέρων παπῶν, ὡς ἐκ προσώπου αὐτῶν, ἦδον ἦσαν πεπαυμέναι, καὶ μόναι αἱ τῶν κατὰ μέρος μισσησίων ἐγένοντο· ἀρτίως δὲ ὁ κατὰ τὸ 1846 ἀναλαβὼν τὴν ἐπισκοπὴν τῆς Ῥώμης καὶ ἀγαγοῦναις πάπας Πιὸς ἑννατος, ἐξέδωκε κατὰ τὴν 6 ἰανουαρίου τοῦ ἐνεστώτος ἔτους ἐγκύκλιον ἐπιγραφομένην πρὸς τοὺς ἀναδόλους, συνιστάμενην εἰς δώδεκα κεφάλαια· ἐν τῇ ἀλλήλικῃ μεταφράσει, ἣν ὁ ἀποσταλμένος αὐτοῦ διεσκόρπισεν, ὡς ἐξῆθεν ποθεὶν ἐρχόμενον μίσγμα, ἐνὸς τῆς ἡμετέρας ὀρθοδόξου πίστεως. Ἐν ταύτῃ τῇ ἐγκυκλίῳ προσλαλεῖ μὲν τοὺς κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐκ διαφόρων χριστιανικῶν κοινωνιῶν ἀποστατήσαντας καὶ αὐτομολήσαντας εἰς τὸν παπισμὸν, καὶ ἐπομένους οἰκείους αὐτῇ, ἀπειλεῖται· δ' ἐκ προθέσεως καὶ αἰς τοὺς ὀρθοδόξους, ἰδίᾳ μὲν ἡ ὀνομαστικὴ ἀναφέρων δὲ ὀνομαστικῇ (σελ. 3, στίχ. 14-18· σελ. 4, στίχ. 19· καὶ σελ. 9, στίχ. 5 καὶ 17 καὶ 23) τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας, θελὼς ἐστὶ συκοφαντῶν αὐτοὺς τε καὶ ἡμᾶς· τοὺς ἐσθλούς καὶ ἀπογόνους αὐτῶν, ἐκείνους μὲν ὡς τάχα πειθομένους εἰς τὰ παπικὰ ἐντάλματα καὶ ἀποφάσεις ἀνετάτους καὶ καθὼ προερχομένους ἀπὸ τῶν παπῶν, ὡς τάχα διατητῶν τῇ καθολικῇ· ἐκκλησίᾳ, ἡμᾶς δὲ ὡς τάχα ἀπειθεῖς εἰς τὰ ἐκείνων παραδείγματα, καὶ ἐπομένους διαβάλλοντες ἡμᾶς εἰς τὸ θεοδέν ἡμῶν ἐπιτραπὴν κοινῶν, ὡς ἀποσχισμένους δὲ τῶν πατέρων ἡμῶν αὐτῶν, καὶ ὡς ἀμειλόντας τῶν ἱερῶν ἡμῶν καθηκόντων, καὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τῶν πνευματικῶν ἡμῶν τέκνων. Καὶ δὴ σφετεριζόμενος ὡς ἰδίον κτήμα τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, διὰ τὸ κατέχειν, ὡς καυχᾶται, τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον τοῦ Μακαρίου Πέτρου, ἀπατῶν ἐθέλει οὕτως τοὺς ἀφελεστέρους εἰς ἀποστασίαν τῆς ὀρθοδόξου, ἐπιλέγων τὰ εἰς πάντα τρόφιμον θεολογικῆς παιδείας παρὰ δόξα ἐκείνα βήματα (σελ. 10, στίχ. 29), οὕτως ὑπάρχει· λόγος δ'· οὐδὲν νὰ προφασισθῇτε ἀπὸ τὴν ἐπείνοδον εἰς τὴν ἀληθινὴν ἐκκλησίαν καὶ κοινωνίαν μετὰ τὸν ἅγιον τοῦτον θρόνον.

§ 10. Πάντως ἕκαστος τῶν εὐσεβῶς ἀνατετραμμένων καὶ πεκαδυμένων ἡμετέρων ἀδελφῶν καὶ τέκνων ἐν Χριστῷ, ἀναγινώσκων ἐπισταμένως καὶ τῇ θεοδέν αὐτῷ δοθείσῃ σοφίᾳ διακρίνει, ὅτι οἱ λόγοι καὶ τὸ νῦν ἐπισκόπου τῆς Ῥώμης, ὡς καὶ οἱ τῶν ἀπὸ τοῦ σχίσματος προκατόχων αὐτοῦ, οὐκ εἰσὶ βήματα εἰρήνης, ὡς λέγει (σελ. 7, στίχ. 8) καὶ φιλοστοργίας, ἀλλὰ βήματα ἀπάτης καὶ παραλογισμοῦ, εἰς ἰδιωτικὴν ταίνοντα κατὰ τὸ ἔθος τῶν ἀντισυνδοκίων αὐτοῦ προκατόχων· διὸ καὶ βέβαιον ἔσται ὅτι, ὡς μέχρι τῆς σήμερον, οὕτως καὶ εἰς τὸ ἐξῆς· οἱ ὀρθόδοξοι οὐκ ἀπατηθήσονται· βέβαιον γὰρ ὁ λόγος τοῦ κυρίου ἡμῶν (Ἰωάν. 15) ἀλλοτρίῳ οὐ μὴ ἀκολουθήσῃσι, ἀλλὰ φεύγονται ἀπ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ οἴδασιν τῶν ἀλλοτρίων τὴν φωνήν.

§ 11. Ἐν πᾶσι τοῖς ἡμετέροις πατρικῶν τε καὶ ἀδελφικῶν χρέος καὶ ἱερὸν καθήκον ἡγησάμεθα, ἵνα καὶ διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν εὐχαιρῶν στήριγμα

dirigeaient-ils pas toutes ces attaques contre l'hérésie qui envahit et domina l'Occident! Car qui doute que si leur zèle employé pour détruire l'orthodoxie eût été porté vers la destruction de l'hérésie et des innovations, suivant les pieux conseils de Léon IIIe et de Jean VIII, ces immortels et derniers papes orthodoxes, il n'en resterait depuis longtemps pas même de traces sur tout l'univers, et nous serions maintenant à tenir un même langage, selon le précepte de l'apôtre. Mais le zèle des successeurs de ces deux pontifes n'était pas dirigé vers la défense de la foi orthodoxe, comme l'était le zèle mémorable du bienheureux Léon III.

§ 9. Jusqu'à ces derniers temps les attaques des anciens papes, provenant de leurs propres personnes, avaient cessé, et il ne s'en faisait plus que de la part de quelques missionnaires; mais récemment celui qui en 1846 est monté sur le siège épiscopal de Rome, et proclamé pape sous le nom Pie IX, publia le 6 janvier de la présente année une lettre encyclique adressée aux chrétiens d'Orient, composée de 12 feuilles dans la traduction grecque que son envoyé répandit, comme un miasme importé du dehors, au milieu de notre bercail orthodoxe. Dans cette encyclique il parle à ceux qui à différentes époques se sont détachés des diverses communions chrétiennes pour se jeter dans le papisme, et qu'il considère par conséquent comme aïeux; puis, il s'adresse également aux orthodoxes, non en particulier et en les appelant par leur nom, mais en citant nominativement (p. 3, l. 14-18; p. 4, l. 19, et p. 9, l. 17-23) nos divins pères, il dépeint évidemment sous de fausses couleurs eux et nous leurs successeurs et leurs descendants; eux, en les considérant comme soumis sans examen aux ordres et aux décisions des papes, par cela seul que ces décisions provenaient des papes, comme arbitres de l'église universelle; nous, en nous considérant comme transgresseurs de leurs exemples, et par suite nous accusant auprès du troupeau que Dieu nous a confié, de nous être violemment séparés de nos propres pères, et de ne tenir aucun compte de nos devoirs sacrés et du salut de nos enfants spirituels. Ensuite, s'appropriant comme son bien particulier l'Eglise universelle de Jésus-Christ, sous prétexte qu'il occupe, comme il s'en vante, le siège épiscopal de saint Pierre, il veut tromper les simples et les détacher de l'orthodoxie, en répétant ces paroles si étranges pour tout homme nourri de science théologique (p. 10, l. 29): Vous n'avez même pas une raison ou un prétexte pour ne pas revenir dans le sein de la vénérable église et dans la communion de ce Saint Siège.

§ 10. Sans doute, chacun de nos frères et de nos fils en Jésus-Christ, qui aura reçu une éducation et une instruction pieuses, guidé par la sagesse qui vient d'en haut, jugera en lisant avec attention que les paroles de l'évêque actuel de Rome, comme celles de ses prédécesseurs depuis le schisme, ne sont pas, comme il le dit, des paroles de paix et d'amour paternel (p. 7, l. 8), mais des paroles de tromperie et de captation n'ayant d'autre but que son intérêt particulier, selon l'habitude de ses prédécesseurs, adversaires constants des conciles. Nous sommes donc assurés que les Orthodoxes ne se laisseront pas plus tromper à l'avenir qu'ils ne l'ont fait jusqu'à ce jour; car nous avons confiance dans la parole de Notre Seigneur (Jean XV): Ils ne suivront pas l'étranger, mais ils le fuiront, car ils ne connaissent pas la voix des étrangers.

§ 11. Toutefois nous avons cru de notre devoir paternel et fraternel, de notre devoir sacré, de vous raffermir encore par cette lettre pastorale

της οὐ εἰ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ἁγίου (αὐτοῦ. 16), ὡς ἐξηγούται: ἡμῖν οἱ θεοὶ πατέρες ἀνακηρύσσονται καὶ ἐπὶ σφραγῶν ἀν' ἰδμελικοῦτο θεαλίῳ καὶ ἐπὶ τῇ Κηφῇ αὐτῷ, μήτοι γε τῷ πάπῃ, ὅστις μετὰ τὸ ἰδιοποιηθῆναι καὶ τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ποῖαν τινα διαχειρίσιν αὐτὸν ἔποιήσατο, πρίθλον ἐκ τῆς ἱστορίας. Ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ τρίτου ποιμνίαν τὰ πρόβατά μου σημαίνει οἱ τε κοινοὶ θεοὶ πατέρες ἡμῶν συμῶντες διδασκούντες, ὅτι οὐκ ἦν προνόμιόν τι ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων τοῦ μακαρίου Πέτρου, ἥμισυ δὲ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ, ἀλλ' ἀπλῆ τις ἀποκατάστασις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποστολήν, ἥς ἐκπεπρωμένως ἦν διὰ τὸ τρίτον τῆς ἀνθρώπου: καὶ αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς Πέτρος φαίνεται ἐκδεχόμενος οὕτω τὸν νοῦν τῆς τριττῆς τοῦ κυρίου ἐπετήσεως τοῦ ἀγαπᾶς μὴ καὶ τοῦ πλείονος καὶ τοῦ οὐτόων (Ἰωάν. κα', 16): ἀμνηστειεῖ γὰρ τοῦ εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι (ἡ 12), ἀλυκήθη ἔτι εἰπὼν αὐτῷ τὰ τρίτον φιλεῖς με. Ἀλλ' οἱ δάδοχοι αὐτοῦ σκιμασιώδως ἐκδέχοντα: τὴν βῆσιν λίαν ἐπὶ τὸ ἐρυθρότερον.

§ 12. Ἀλλὰ λέγει: ἡ αὐτοῦ μακαριότης (σελ. γ', στίχ. 12), ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν εἶπεν εἰς τὸν Πέτρον (Λουκ. κβ', 32): Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην περὶ σοῦ ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου, καὶ σὺ ποτε ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς σου. Ἡ δέσπας τοῦ κυρίου ἡμῶν ἐγένετο ἐπὶ λόγῳ, ὅτι ὁ μὲν σκανδαλίσθη (αὐτοῦ. 31), ἵνα σκανδαλίσῃ τὴν πίστιν πάντων τῶν μαθητῶν, ὁ δὲ κύριος: ἐπείτρεψεν αὐτῷ μόνον τὸν Πέτρον, δι' αὐτὸ τοῦτο μάλιστα διότι ἐφθέγγετο λόγους φιλαυτίας καὶ ἰδικαίου ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ: ἄλλους (Ματθ. κς', 33): Εἰ καὶ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί, ἐγὼ δὲ οὐδέποτε σκανδαλισθήσομαι. Ἀλλ' ἡ ἐπίτρεψις αὕτη ἐγένετο πρόσκαιρος: ἤρξατο καταναθεματίζειν καὶ ὀμνύειν, ὅτι οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον, οὕτως δόσαντες ἡ ἀνθρωπίνη φύσις ἐγκαταλιμπανόμενη εἰς ἑαυτήν, τὸ μὲν πνεῦμα πρόθυμον, ἡ δὲ σὰρξ ἀσθενής (Ματθ. κς', 41), πρόσκαιρος φαμέν, ὅπως, πάλιν ἐλθὼν εἰς ἑαυτὸν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ ἐν δάκρυσι μετανοίας, στήριξεν ἔτι μᾶλλον τοὺς ἀδελφούς αὐτοῦ, εἰς ὃν αὐτὸς οὕτως ἐπαύρηται οὕτως ἠνέθησαν. Ὡς τῶν σοφῶν κριμάτων τοῦ Κυρίου: ὡς θεῖα καὶ μυστηριώδης ἦν ἡ ἐπὶ γῆς ἐσχάτη νύξ τοῦ σωτήρος ἡμῶν: ὁ δεικνὸς ἐκείνος ὁ ἱερός, αὐτὸς: οὕτως πιστεύεται τελεσθῆναι καὶ τὴν σήμερον καθ' ἐκείτην. Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν (Λουκ. κβ', 29): καὶ ὁσάκις ἀν' ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνετε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἀν' ἐλθῇ (Παυλ., Α' Κορ. ια', 26). Ἡ οὕτως ἐπιμαλῶς παραγγελλομένη ἡμῖν ὑπὸ τοῦ καινοῦ διδασκάλου ἀδελφικὴ ἀγάπη, ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἔστε, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις (Ἰωάν. ιγ', 35), ἥς τὸ χερρόγραφον καὶ τὰς συνθήκας οἱ πάπαι πρῶτοι ἔσχισαν, ὑπερασπισόμενοι καὶ δεχόμενοι καινοτομίας αἰρετικές παρὰ τὰ εὐαγγελισθέντα ἡμῖν καὶ κανονισθέντα ὑπὸ τῶν νομῶν διδασκάλων καὶ πατέρων ἡμῶν, αὐτῇ αὐτῇ, φαμέν, ἡ ἀγάπη ἐνεργεῖ καὶ τὴν σήμερον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν χριστιανωμένων λαῶν, καὶ ἰδὼς τῶν ἡγουμένων αὐτῶν: ὁμολογοῦμεν γὰρ παρρησίᾳ ἐνάντιον Θεοῦ τε καὶ ἀνθρώπων, ὅτι ἡ τοῦ σωτήρος ἡμῶν δέσπας, (σελ. γ', στίχ. 33) πρὸς τὸν Θεὸν

les Apôtres à la demande de leur maître: Et vous, qui croyez-vous que je sois? (Matth. XVI, 15), confession consistant en ces mots: Tu es le Christ, fils du Dieu vivant (ibid. 16), selon l'explication de tous les saints pères de l'Orient et de l'Occident, elle n'aurait que des fondements chancelants quand même elle s'appuierait sur la personne de Céphais, à plus forte raison sur celle des papes, qui, après s'être approprié à eux seuls les clefs du royaume des cieux, en ont fait par la suite un usage que l'histoire ne dénonce que trop clairement. Quant au sens de la triple injonction: *Paisses vobis brebis*, nos maîtres communs, les saints pères, s'accordent à l'expliquer, non comme une prérogative quelconque accordée à saint Pierre à l'égard des autres apôtres, et encore moins à ses successeurs, mais simplement comme sa réhabilitation dans l'apostolat dont il était déchu pour avoir par trois fois renié son maître. Saint Pierre lui-même paraît avoir ainsi compris le sens de la triple interpellation du Seigneur: *M'aimes-tu?* et de ces paroles: *plus que ceux-ci* (Jean XXI, 16): car, se rappelant ce qu'il avait dit au Seigneur: *Quand même vous deviendriez un sujet de scandale pour tous, jamais vous ne le deviendriez pour moi* (§ 12), il s'affligea de s'entendre demander par trois fois: *M'aimes-tu?* Or, ses successeurs n'ont voulu voir dans cette parole du sauveur que la plus haute bienveillance pour Pierre, parce que cela convenait à leur but.

§ 12. Sa Sainteté dit encore (p. 8, l. 12) que Notre Seigneur a dit à Pierre (Luc. XXII, 25): *J'ai prié pour toi, afin que ta foi ne défaille pas. Lors donc que tu seras converti, aie soin d'affermir tes frères.* La prière de Notre Seigneur fut proposée par la raison que Satan cherchait à tenter (ibid. 31) la foi de tous les disciples, et le Seigneur ne le permit qu'à l'égard de Pierre seul, et cela parce que Pierre avait dit des paroles présumptueuses et s'estimait au-dessus des autres disciples (Matth. XXVI, 33), en disant: *Quand même vous deviendriez un sujet de scandale pour tous les autres, vous ne le serez jamais pour moi.* Mais cette permission du Seigneur ne fut pas pour longtemps: Pierre se prit à affirmer sous serment qu'il ne connaissait pas cet homme; tant la nature humaine est faible quand elle est abandonnée à elle-même! *L'esprit est plein de zèle, mais la chair est infirme* (Matth. XXVI, 41). Cette permission, avons-nous dit, ne fut que pour un temps, afin que, rentré en lui-même et revenu au Seigneur, il pût, par sa conversion avec des larmes de repentir, affermir encore davantage ses frères dans leur foi en celui qu'ils n'avaient, eux, ni renié, ni répudié par un faux serment. Oh! que les décrets du Seigneur sont pleins de sagesse! Qu'elle était divine et abondante en mystères cette dernière nuit passée sur la terre par le Sauveur! Cette même cène mystique, nous croyons l'accomplir chaque fois jusqu'à ce jour, en vertu du précepte: *Faites ceci en mémoire de moi* (Luc. XXII, 19), et ailleurs: *Toutes les fois que vous mangerez de ce pain et que vous boirez de ce calice, vous annoncerez la mort du Seigneur jusqu'à ce qu'il vienne* (Paul, I Cor. XI, 26). Cet amour fraternel qui nous a été recommandé avec tant d'instances par notre maître à tous: *C'est en cela que tous connaîtront que vous êtes mes disciples, si vous vous aimez les uns les autres* (Jean XIII, 35), cet amour dont les papes ont les premiers déchiré le pacte et le gage, en protégeant et acceptant des innovations hérétiques en contradiction à ce qui avait été enseigné et statué par nos communs maîtres et pères, c'est ce même

καὶ πατέρα αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς καὶνῆς τῶν χριστιανῶν ἀγάπης καὶ ἐνότητος εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν, εἰς ἣν καὶ πιστεύομεν, ἵνα ὡσιν ἐν, καθὼς καὶ ἡμεῖς ἐν ἐσμέν (ἰωάν. ιζ', 22), ἐνεργεῖ ἐν ἡμῖν, ὡς καὶ ἐν τῇ αὐτοῦ μακαριότητι, κἀνταῦθα συναντῶν ἡ ἀδελφικὴ ἡμετέρα ἐφεσι καὶ σπουδὴ τὴν τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, ταύτῃ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν ἡμῖν μὲν ἐνεργεῖ ἐπὶ συνθήκῃ τοῦ διακηρτῆσαι ἀκέραιον καὶ ἀθικτον τὸ θεῖον καὶ ἀμώμητον καὶ παντέλειον σύμβολον τῆς τῶν χριστιανῶν πίστεως κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν φωνὴν καὶ κατὰ τοὺς λόγους τῶν ἐπὶ τῶν οἰκουμένων συνόδων καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς διηνεκούς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ μακαριότητι ὑπὲρ τοῦ κρατικωθῆναι καὶ ὑπεριχθῆναι τὸ κύρος καὶ τὸ δέλωμα τῶν ἐπὶ τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου καθεισθημένων καὶ τῆς καὶνῆς διδασκαλίας αὐτῶν. Ἰδοὺ τὸ κεφάλαιον, ὡς τὸ πῶς εἰπεῖν, ἀπάντης τῆς ἐμπροσθοῦς διαφορᾶς καὶ διενέξεως μεταξὺ ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων, καὶ τὸ μερόμενον τοῦ φραγμοῦ, ὅπερ, θεοῦ προλέγοντος ἡμῖν (αὐτῶν. ι', 1), καὶ ἄλλα πρόβητα ἔχω, ἃ οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης κακείνῃ με δεῖ ἀγχαλῖν, καὶ τῆς φωνῆς μου (8 παρὰ τοῦ πατρὸς ἐκπορεύεται) ἀκούσουσι, συμπράξει τῆς περιζωμένης φρονήσεως τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, ἐκπίστον ἵνα ἀρθῇ ἐκ μέσου ἐπὶ τῶν ἡμερῶν αὐτῆς. Ἡδὲ, οὐκ εἰρήσθω καὶ τὸ τρίτον ἂν γὰρ ὑποδῶμεν κατὰ τοὺς λόγους τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, καὶ αὐτὴν τὴν ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος ἀρνηθῆναι καὶ ἐπισημῆσαι Πέτρου δέξιν τοῦ κυρίου ἡμῶν, ὅτι προσκαλλημένη καὶ συνημμένη διατελεῖ εἰς τὸν θρόνον τοῦ Πέτρου καὶ ὅτι ἀναφέρεται ἐνεργεῖα καὶ εἰς τοὺς κατὰ καιρὸν ἐπικαθημένους, εἰ καὶ, καθὰ προείρηται (§ 11), οὐδὲν συμβάλλει εἰς κύρωσιν γνώμης; (ὡς ἐκ ἐκ τοῦ παραδείγματος αὐτοῦ τοῦ μακαρίου Πέτρου γραφικῶς; πληροπορούμεθα, ἔτι καὶ μετὰ τὴν καθόδον τοῦ ἁγίου πνεύματος), πιστοποιούμεθα ὅμως ἐκ τῶν λόγων τοῦ κυρίου, ὅτι ἐλαύσεται καιρὸς, καθ' ὃν ἡ θεία αὐτῇ, ἡ διὰ τὴν ἀρνήσιν τοῦ Πέτρου, δέξις, ὅπως μὴ ἐκλείψῃ εἰς τέλος ἡ πίστις αὐτοῦ, ἐνεργήσῃ καὶ εἰς τινὰ τῶν διαδόχων τοῦ θρόνου αὐτοῦ, ὅστις καὶ κλαύσει ὡς ἐκεῖνος πικρῶς, καὶ ἐπιστρέψας ποτὲ στηρίξει ἡμᾶς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ μάλλ' ἐκ τῆς ἡν κατέχομεν ἐκ προγόνων ὀρθόδοξον ὁμολογίαν καὶ εἴθε εἴη ἡ αὐτοῦ μακαριότης οὗτος ὁ ἀληθὴς διάδοχος τοῦ μακαρίου Πέτρου. Ἀλλ' εἰς ταύτην τὴν ταπεινὴν ἡμῶν εὐχὴν μή τι καλῶς ἵνα προσθῶμεν καὶ τὴν εὐλαβικὴν ἐγκάρδιον ἡμῶν συμβουλίαν ἐν ὀνόματι τῆς καθολικῆς ἁγίας ἐκκλησίας; Πάντως ἡμεῖς οὐ τολμήμεν μὲν εἰπεῖν, ὡς εἶπεν (σελ. ι', στίχ. 22) ἡ αὐτοῦ μακαριότης, ἀνευ ἄλλης ἀναβολῆς λέγομεν δὲ ἀνευ ἐπιστάσεως, μετὰ ὅριμον οὐκ εἶναι, εἰ δεῖται, καὶ οὐσπερ μετὰ τῶν σοφωτέρων, τῶν εὐλαβεστέρων τε ἁμᾶ καὶ φιλαληθεστέρων καὶ δὴ καὶ ἀπροληπτοτέρων ἐπισκόπων καὶ θεολόγων καὶ διδασκάλων, ὧν πᾶν ἔθνος τῆς βύσεως κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν τὴν σήμερον εὐμοιρεῖ.

§ 13. Αἰτέα ἡ αὐτοῦ μακαριότης, ὅτι ὁ ἐπίσκοπος Λουδοβίκος ἀγιος Εἰρηναῖος γράφει εἰς ἱερίον τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας: Δεῖ συνέχεσθαι πᾶσιν τὴν ἐκκλησίαν, δηλονότι τοὺς πανταχόθεν

amour, disons-nous, qui agit jusqu'à ce jour sur les âmes des peuples restés fidèles à l'enseignement du Christ, et plus particulièrement sur les âmes de leurs pasteurs. Car nous déclarons publiquement, en présence de Dieu et des hommes, que l'oraison de notre Sauveur à Dieu son père afin qu'une mutuelle charité règne entre les chrétiens et les maintienne unis dans le sein d'une même Eglise, sainte, catholique et apostolique, à laquelle nous croyons, *qu'il qu'ils soient un, comme nous sommes un* (Jean XVII., 22), opère en nous comme sur sa Sainteté; ici notre affection et notre zèle fraternel se confondent avec ceux de sa Sainteté, avec cette seule différence que nous y mettons la condition de conserver intact et pur le divin, l'irréprochable, le parfait symbole de la foi des chrétiens, selon la parole de l'évangile et les règles posées par les sept conciles œcuméniques, et conformément à la doctrine de l'Eglise universelle, invariable dans sa perpétuité, tandis que sa Sainteté ne voit dans cette union que les moyens de fortifier et d'augmenter le pouvoir et la prééminence de ceux qui occupent le siège pontifical, et d'étendre l'autorité de leurs modernes enseignements. Tel est, en peu de mots, le point capital de la discussion, tel est le mur de séparation qui s'élève entre eux et nous. La prédiction divine (ibid. X., 16): *J'ai encore d'autres brebis qui ne sont pas de ce bercail; il faut aussi que je les amène, et elles entendront ma voix (que l'Esprit procède du Père)*, secondée dans son accomplissement par la sagesse tant vantée de sa Sainteté, opérera durant son pontificat, nous l'espérons, l'aplanissement du différend qui nous divise encore. Et maintenant abordons la troisième considération: En supposant même, selon les paroles de sa Sainteté, que la prière de notre Seigneur en faveur de Pierre, qui devait le renier et se parjurer, est attachée et inhérente au siège de Pierre, et que son influence se transmet à tous ceux qui, dans la suite des temps, sont assis sur ce siège, quoique nous ayons déjà dit (§ 11) qu'une pareille supposition ne peut en aucune façon servir à confirmer cette doctrine (comme nous pouvons nous en convaincre, suivant les Ecritures, par le propre exemple de saint Pierre, même après la venue du Saint-Esprit), nous savons positivement, par les paroles du Seigneur, *qu'il doit venir un temps* où cette prière, faite en prévision du parjure de Pierre, pour que la foi ne lui manquât pas à la fin, *agira* sur quelqu'un de ses successeurs qui, comme lui, pleurera amèrement, et, faisant un retour sur lui-même, nous affermira avec d'autant plus d'autorité, nous ses frères, dans la confession orthodoxe que nous tenons de nos devanciers. Et plutôt au ciel que ce vrai successeur de saint Pierre fût sa Sainteté elle-même! Mais à cet humble souhait de notre part nous serait-il permis d'ajouter un sincère et cordial avis au nom de la sainte Eglise universelle? Sans doute nous n'osons pas nous exprimer comme le fait sa Sainteté, nous ne prétendons pas qu'on prenne une aussi grande résolution *sans autre ajournement*; nous disons, au contraire, que ce soit sans précipitation, après mûre réflexion, et, s'il le faut, après s'être concerté avec les plus savants théologiens, avec les plus pieux, les plus amis de la vérité et les plus exempts de préjugés parmi les évêques qui, par la grâce de Dieu, abondent aujourd'hui chez toutes les nations de l'Occident.

§ 13. Sa Sainteté dit que l'évêque de Lyon, saint Irénée, écrit, à la louange de l'Eglise romaine: *Il faut que toute l'Eglise se rallie, c'est-à-dire, tous les fidèles de partout, à cause de la prééminence de*

πιστοῦ, ἐνεκα τοῦ πρωτείου ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ πάντα ὑπὸ τῶν πανταρχόθεν πιστῶν διετηρήθη ἡ κατὰ τῶν ἀποστόλων δοθεῖσα παράδοσις. Καὶ τοι τοῦ ἁγίου τούτου λέγοντος πάλιν ἄλλο ἢ δ, τι στοιχεύονται: οἱ Ὀδοῖται, ἀλλ' ἀρίσται μὲν ἦδη αὐτοὶ καὶ ἡ κατ' ἀρσκειαν αὐτῶν ἐκδοχὴ καὶ ἐρμηνεία, φανὴν δέ· τίς ἀρνεῖται, ὅτι ἡ ἀρχαία Ῥωμαϊκὴ ἐκκλησία ἦν ἀποστολικὴ καὶ ὁρθόδοξος; Καὶ οὐδεὶς ἡμῶν ἀνῆκει εἰπεῖν αὐτὴν καὶ ὑπογραμμὴν ὁρθοδοξίας· μάλιστα ἡμῖς· εἰς μέγιστα ἔπαινον αὐτῆς προσθήσομεν ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ Σωζομένου (ἱστορ. ἐκκλησ., βιβ. γ', κεφ. β') καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ ἀκριβοῦς ἀδυνάτη διατηρήσασθαι τὴν ἡν ἔπαινομεν αὐτῆς ὁρθοδοξίαν, ἐν παράδειγματι ἡ αὐτοῦ μακαριότης. Ὡς ἐπὶ πάντων γὰρ ἡ μὲν ἀνὰ πάσαν τὴν δύσιν ἐκκλησία καθάρως διὰ τῶν πατρῶν δογματικῶν, στοιχοῦσα τῷ ἀθανάτῳ κανόνι τῆς τε γραφῆς καὶ τῶν ἱερῶν συνόδων; Ἀλλὰ τό γε νῦν ἡμεῖς οὐχ εὐρίσκομεν διατηρημένον ἐν αὐτῇ οὔτε τὸ δόγμα τῆς μακαρίας τριᾶδος κατὰ τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ τῆς α' καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλεως τῆς β' συναθροισθέντων θεῶν πατέρων, ὅπερ ὁμολόγησαν καὶ ἐκύρωσαν καὶ εἰς τοσούτας ἀρχὰς τοὺς παραχαράττοντας αὐτὸ μέχρι καραίας, ὡς καθηρημένους, καθυπερβαλλόν αἱ λοιπαὶ πέντε οἰκουμέναι οἰκονομοί, οὔτε τὸν ἀποστολικὸν τύπον τοῦ θεοῦ βαπτίσματος ἐπὶ τῶν ἁγίων, ἀλλ' ὅρῳμεν ἐν αὐτῇ καὶ τὸ θεῖον πιστήριον περιττὴν (ἐπικύρη) πόσιν ὑπολαμβάνοντες καὶ ἑτέρα πάμπλητα, ἀγνωστα οὐ μόνον εἰς τοὺς ἡμετέρους ἁγίους πατέρας, οἵτινες δέποτε ἐχρημάτισαν ὁ καθολικὸς ἀθανάτος κανὼν καὶ γνώμων τῆς ὁρθοδοξίας, καθὰ καὶ ἡ αὐτοῦ μακαριότης τὴν ἀληθεῖαν σεβόμενῃ διδάσκει (σελ. β'), ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς ἀρχαίους πατέρας τῆς δύσεως· καὶ διὰ καὶ αὐτὸ τὸ πρωτεῖον, ὑπὲρ οὗ νῦν πυκνῶνται καὶ ἡ αὐτοῦ μακαριότης, πόσας δυνάμεις, ὡς καὶ οἱ προκατοχοὶ αὐτοῦ, ἐξ ἀδελφικοῦ τύπου καὶ προσβίου ἱεραρχικοῦ εἰς κυριαρχικὸν μεταπεπτακός. Τί οὖν ὑποληπτέον περὶ τῶν ἀγράφων αὐτῆς παραδόσεων, εἰ γὰρ τὰ γεγραμμένα τοσούτην ὑπέστησαν μεταβολὴν καὶ ἀλλοίωσιν ἐπὶ τὸ χειρόν; Ἡ τίς ποτε οὕτω θαρσαλέος καὶ πύστος εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, ὥστε τολῆσαι εἰπεῖν, ὅτι, εἰπως ἀνέβη δ' ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Εἰρηναῖος, ὅρων σήμερον αὐτὴν εἰς τηλικούτα οὐσιωδέστατα καὶ καθολικὰ ἄρθρα τοῦ χριστιανικοῦ ἀποσχισμένην τῆς ἀρχαίας καὶ πρωτογόνου ἀποστολικῆς διδασκαλίας, οὐκ ἐμύλλεν ἀντιπαταχθῆναι αὐτὸς πρῶτος εἰς τὰς καινοτομίας καὶ αὐτοδοκίμους διατάξεις αὐτῆς, τῆς τότε δικαίως ὑμνουμένης ὑπ' αὐτοῦ Ῥωμαϊκῆς ἐκκλησίας, ὡς καθάρως ἰδυνομένης διὰ τῶν πατρῶν δογμάτων; Παραδείγματος χάριν, ἔρων τὴν Ῥωμάναν ἐκκλησίαν οὐ μόνον ἐκ τοῦ ἑαυτῆς λειτουργικοῦ κανόνος ἀποβαλοῦσαν, καθ' ὑπαγόρευσιν τῶν σχολαστικῶν, τὴν παναρχαιοτάτην καὶ ἀποστολικὴν ἐπίκλησιν τοῦ τελεταρχικοῦ πνεύματος καὶ κλοβώσαν οἰκτρῶς τὴν λειτουργίαν εἰς τὸ οὐσιωδέστατον αὐτῆς μέρος, ἀλλὰ σπουδαίως συντόνας, ἵνα καὶ ἀπὸ τῶν λειτουργικῶν τῶν λοιπῶν χριστιανικῶν κοινωνιῶν ἀποχέτῃ αὐτὴν, συκοφαντοῦσα οὕτως ἀναξίως τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου, εἰς ὃν ἐγκαυχάται, ὅτι μετὰ τὴν διαίρεσιν παρεισέπεσε (σελ. ια', στίχ. 11), ἡ οὐκ ἂν εἴπαμεν περὶ τοῦτου τοῦ νεωτερισμοῦ οὕτως ὁ θεῖος πατήρ, ὁ βασιλεὺς ἡμῶν (Εἰρην., βιβλ. δ', κεφ. λδ', ἐκδ. Massuet 18), ὅτι ὁ ἀπὸ γῆς ἄρτος, προσλαμβανόμενος τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, οὐκ εἶτι κοινὸς ἄρτος· ἐστὶ καὶ, ἐκκλησίαν λέγων τὴν ἐπίκλησιν;

cette Eglise qui a fidèlement conservé l'enseignement transmis par les apôtres sur tout ce que croient tous les fidèles de l'univers. Quoique ce saint personnage ait dit toute autre chose que ce que pensent les partisans du Vatican, nous les laissons tirer de ce passage l'acception et la signification qui leur convient, et nous leur demandons qui nie que l'antique Eglise romaine n'ait été apostolique et orthodoxe? Nous indiquerons même, à sa plus grande louange, d'après l'historien Sozomène (Hist. eccl., l. III, chap. 12), la manière dont elle a pu, jusqu'à un certain temps, conserver l'orthodoxie que nous louons en elle, ce que sa Sainteté a omis: En général, l'Eglise de tout l'Occident, se gouvernant strictement d'après la teneur des dogmes transmis par nos pères, s'est maintenue exempte de toute scission et de toute aberration dans les questions religieuses. D'ailleurs, qui de nos pères, qui de nous-mêmes a jamais nié ses prérogatives canoniques dans l'ordre de la hiérarchie, tant qu'elle se gouvernait strictement d'après la teneur des dogmes transmis par nos pères, adhérant à la règle infaillible de l'Ecriture et des saints conciles? Mais à présent, nous ne trouvons plus conservé en elle ni le dogme de la sainte Trinité, suivant le symbole des saints pères, réunis au premier concile de Nicée et au deuxième de Constantinople, symbole qu'ils ont confessé, qu'ils ont sanctionné, et dont la moindre déviation a été frappée d'anathème par les cinq conciles œcuméniques subséquents. Nous ne retrouvons plus en elle le type apostolique du saint baptême, ni l'invocation du saint Esprit sur les saints mystères; mais nous voyons au contraire avec douleur qu'elle considère le saint ciboire lui-même comme un breuvage superflu, et un très grand nombre d'autres choses inconnues non-seulement à nos saints pères, qui ont toujours été la règle universelle et les guides infaillibles de l'orthodoxie, comme sa Sainteté l'enseigne elle-même par respect pour la vérité (p. 2), mais inconnues même aux anciens pères de l'Occident; une de ces choses est précisément cette suprématie pour laquelle sa Sainteté combat de toutes ses forces, comme ont combattu ses prédécesseurs; suprématie transformée en souveraineté temporelle, d'autorité fraternelle et de prérogative hiérarchique qu'elle était d'abord. Que faut-il donc penser de ses traditions orales, si les traditions écrites ont subi un si grand changement et une si forte altération en mal? Et quel est l'homme assez confiant dans le droit du Saint Siège pour oser dire que, si le bienheureux père Irénée pouvait revénir à la vie, en voyant aujourd'hui cette Eglise violemment séparée de l'antique et premier enseignement apostolique sur des articles si importants et si essentiels du christianisme, il ne se serait opposé, lui, le premier aux innovations, aux décrets arbitraires de cette même Eglise romaine, si justement alors louée par lui, comme se gouvernant strictement d'après la teneur des dogmes de nos pères? En voyant, par exemple, l'Eglise romaine qui ne se contente pas de rejeter de sa liturgie, par l'instigation de quelques faux docteurs, la très ancienne et apostolique invocation du Saint-Esprit, mutilant ainsi pitoyablement le service divin dans sa partie la plus essentielle; mais encore qui s'efforce continuellement de la faire aussi rejeter des liturgies des autres communions chrétiennes, prétendant fausement, d'une manière si indigne du siège apostolique dont elle se vante, que cet usage s'est introduit après la séparation (p. 11, l. 11): que dirait de cette innovation ce saint père, lui qui nous assure (Irén., liv. IV, chap. 34, édit. Massuet, 18) que: le

Δι' ἧς τελευτῶσθαι τὸ μυστήριον τῆς λειτουργίας καὶ τῶν ἱερῶν καὶ αὐτὸς ὁ ἐν τῷ τῶν ἁγίων τῶν Ἐκκλησιῶν λαογόνων παπικῶν μοναχῶν Φραγκίσκος Φου-Αρδέντιος, ὁ κατὰ τὸ 1639 ἐκδοθεὶς μετὰ σχολίων τὰ συγγράμματα τοῦ αὐτοῦ ἄγρου, ἐκτυπώσας οὕτως ἐν τῇ 17^ῃ σελ. τοῦ α' βιβλίου, σελ. 114: *Panem et calycem communicatum per invocationis verba corpus et sanguinem Christi vere fieri.* (Τὸν ἱερῶν διδασκῶν) τὸν ἄρτον τῆς εὐχαριστίας, καὶ τὸ κεκραμένον ποτήριον διὰ τῶν τῆς ἐκκλησίας βημάτων γίνεσθαι ἀληθὲς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ; Ἀκούων δὲ τὸ τοποτηρητικὸν τοῦ πάπα καὶ τὸ διαιτητικόν, εἰ οὐκ ἂν εἶποι αὐτός, ὅς ἐστι καὶ διὰ μικρὸν καὶ σχεδὸν ἀδιάφορον διένειν περὶ τῆς τελευταίας τοῦ πάπα (Εὐσεβ. ἐκκλ. ιστορ. β' 26) οὕτω γενναίως καὶ θριαμβευτικῶς ἀντιπαρακαλεῶν περὶ οὐσίας τὴν τοῦ πάπα Βίκτορος βίαν ἐν τῇ ἀλευθέρᾳ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ; Οὕτως αὐτὸς ὁ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος προσκαλούμενος μάρτυς τοῦ πρωτεύοντος τῆς Ῥωμῆας ἐκκλησίας δεικνύσιν, ὅτι τὸ ἀξίωμα αὐτῆς εὐ κυριαρχικὸν οὐ μὴν διαιτητικόν, ὅπως οὐδ' αὐτὸς ὁ μακάριος Πέτρος; οὐδέποτε ἐκλήρωσεν, ἀλλ' ἀδελφικὸν τυγχάνει προσβεῖον ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ γὰρ ἀπονηνθῆναι τοῖς πάπαις διὰ τὸ μεγαλύνειν καὶ προσβεῖον τῆς πόλεως. Ὡς καὶ ἡ τετάρτη οἰκουμένη συνόδος, ἐπὶ διατηρήσει τῆς ὑπὸ τῆς τρίτης οἰκουμένης συνόδου κανονιστικῆς (Καν. η') ἀνεξαρτησίας τῶν ἐκκλησιῶν, ἐπομένη τῇ δευτέρᾳ οἰκουμένῃ (Καν. γ'), καὶ αὐτὴ πάλιν τῇ πρώτῃ οἰκουμένῃ (Καν. σ'), τῇ τὴν ἐπὶ δυσμᾶς διαιτητικὴν τοῦ πάπα κυριαρχίαν ἔθος ἀποκαλοῦσα, ἀπεφάνετο· Διὰ τὸ βασιλεῦσιν τὴν πόλιν ἐκείνην οἱ πατέρες εὐκρίτως ἀποδεδώκασι τὰ προσβεῖα (Καν. κη'), μηδὲν εἰποῦσα περὶ τῆς ἐξιδασκμένης ἀποστολικῆς αὐτῶν ἀπορροίας ἐκ τοῦ Πέτρου, καὶ ἦτον πάντων περὶ τοῦ τοποτηρητικῶν τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς καὶ τῆς καθολικῆς ποιμαντορίας. Ἡ δὲ τοιαύτη βαθεῖα σιγὴ τῶν τηλικούτων προνομίων, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς προτεραιότητος αὐτῶν ἐπιλογία, εὐχὴ διὰ τὸ, καίμαινε τὰ πρόβατά μου, οὐδὲ διὰ τὸ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, ἀλλ' ἀπλῶς διὰ τὸ ἔθος καὶ διὰ τὸ βασιλεῦσιν τὴν πόλιν ἐκείνην, καὶ ταῦτα οὐκ ὑπὸ τοῦ κυρίου, ἀλλ' ὑπὸ τῶν πατέρων, τοσούτον παράδοξος φανίσκται, πεπεισμένα, εἰς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, ἀλλως πως λογιζομένην τὰ προσβεῖα αὐτῆς (σελ. η', στίχ. 16), ὅσον αὐτὸς τε, ὡς ἐφάρμοξα (§ 15), μεγάλης ἐκτιμῆς τὴν ἡν νομίζω εὐφρανέσθαι ὑπὲρ τοῦ θρόνου αὐτοῦ μαρτυρίαν τῆς βηθείας οἰκουμένης; τετάρτης συνόδου, καὶ ὁ θεὸς Γρηγόριος ὁ διαλογος, ὁ καὶ μέγας ἀκούων, (βιβλ. α', ἐκ. 25) εἰθίκα λέγειν τὰς τίμας τούτας οἰκουμένης συνόδους; οἶνει τίσιν εὐαγγελίᾳ καὶ τετραγωνιστῶν λίθων, ἐπ' οὗ φαιδύρεται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία.

§ 14. Λέγει ἡ αὐτοῦ μακαριότης (σελ. ι', στίχ. 13), ὅτι οἱ Κορινθιοί, διενεχθέντες πρὸς ἀλλήλους, ἀναφορὰν ἐποίησαντο εἰς Κλήμεντα τὸν πᾶσαν Ῥώμης, ὅς κρινεῖ τὴν ὑπόθεσιν ἑκάστης πρὸς αὐτούς· οἱ δὲ οὕτως ἠκούσαντο τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ὅτι καὶ ἐν ἐκκλησίᾳς ἀνεγίνωνον αὐτὴν. Ἀλλὰ τοῦτο τὸ συμβεβηκὸς πολλὰ δοθέντος ἐπιχειρήματός τῆς παπικῆς ἐκτελείας ἐν τῇ οἰκῇ τοῦ θεοῦ· τότε γὰρ οὐδεὶς κέντρον τῆς διοικήσεως καὶ πρωτεύουσας τῆς Ῥώμης, ἐν ᾗ ἀφύοντο οἱ αὐτοκράτορες, ἔδει πᾶσαν ἐκτελεῖν ἐκτελεῖν ἐπίσημον, ὡς ἐνδείκνυται ἡ τὴν Κωνσταντίνου, ἐκτελεῖσθαι, μάλιστα εἰς τὴν διαπραγμαμένην

le pain terrestre, pris sous l'invocation de Dieu, n'est plus du pain ordinaire, etc. François Fou Ardentius, de l'ordre des moines latins appelé frères Mineurs, qui publia en 1639, avec des commentaires les œuvres de ce saint, nota particulièrement dans le 18e chapitre du premier livre, p. 114, que saint Irénée croyait que le mystère du sacrifice divin n'était complet que par cette invocation: *Panem et calycem communicatum per invocationis verba corpus et sanguinem Christi vere fieri.* Le pain de l'eucharistie et le vin mêlé d'eau dans le calice deviennent véritablement par les paroles de l'invocation le corps et le sang de Jésus-Christ (saint Irénée). Que dirait-il encore à l'aspect du vicariat terrestre et de l'arbitrage universel que s'arrogent les papes, lui qui, à l'occasion d'un différend de peu d'importance sur l'époque de la célébration des Pâques (Eusèbe, Hist. eccl., V, 26), parvint, par ses remontrances énergiques et victorieuses, à réprimer les emportements auxquels se livrait le pape Victor, au mépris de la liberté chrétienne, dans l'Eglise de Jésus-Christ. Ainsi, celui-là même que sa Sainteté appelle en témoignage de la suprématie de l'Eglise romaine, déclare que son droit n'est pas souverain ni même arbitral, ce que saint Pierre lui-même n'a jamais prétendu, mais une simple préséance entre frères au sein de l'Eglise universelle, un honneur décerné aux papes par égard pour l'ancienneté et l'illustration de la cité reine. C'est ainsi que le quatrième concile œcuménique voulant aviser au maintien de l'indépendance des Eglises, réglée par le troisième concile œcuménique (Can. VIII), suivant les principes du second concile (Can. III), s'appuyant sur le premier concile œcuménique (Can. VI), qui appelle le pouvoir arbitral du pape sur l'Occident *une coutume*, proclame que les pères ont donné avec raison la prééminence aux évêques de Rome, parce que cette ville était la capitale de l'empire (Can. XXVIII), mais sans dire un seul mot de l'origine prétendue apostolique remontant à saint Pierre, et encore moins du vicariat de ses évêques et du droit d'être le pasteur universel. Un si profond silence sur d'aussi grandes prérogatives, et plus encore les causes auxquelles on fait remonter leur origine en les attribuant non à ces paroles: *Piscus meus brevis*, ni à celles-ci: *Sur cette pierre je bâtirai mon église*, mais tout simplement à la coutume et à la circonstance que cette ville était la capitale de l'empire, et ces prérogatives mêmes, ainsi expliquées, accordées non par le Seigneur, mais par les pères, paraîtront, nous en sommes sûrs, d'autant plus extraordinaires à sa Sainteté, qui avait une tout autre idée de ses prérogatives (p. 8, l. 16), que nous la voyons (§ 15) faire un très grand cas du témoignage qu'elle croit avoir trouvé rendu sur son siège par ledit quatrième concile œcuménique. Saint Grégoire le Dialogue, surnommé également le Grand, avait coutume de dire que ces quatre conciles œcuméniques étaient comme les quatre évangiles et la pierre angulaire sur laquelle a été bâtie l'Eglise universelle.

§ 14. Sa Sainteté dit (p. 10, l. 13) que les Corinthiens, s'étant divisés d'opinions, s'en rapportèrent à Clément, pape de Rome, qui leur écrivit son jugement sur cette affaire; les Corinthiens témoignèrent tant de respect pour sa décision, qu'ils la tenaient même dans les églises. Mais cette circonstance est un argument bien faible en faveur de l'autorité des papes dans la maison de Dieu; car, Rome étant alors le siège du gouvernement, et la capitale où séjournaient les empereurs, il fallait bien que toute affaire quelconque fût importante, comme on nous présente cette division des

τὸν παντὴν τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίου Πάτρι, καὶ τὸν ἐν Ἐφέσῳ πατὸς τοῦ ἁγιοτάτου ἐπισκόπου Κυρίλλου ἐκτεθείσας πίστεως καὶ ὁμοσημενίας.

Καὶ οὕτως·

Θεοδόρητος ὁ ἀσπασίτατος ἐπίσκοπος Κύπρου· Συνέδει ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγιοτάτου ἀρχιεπισκόπου τοῦ κυρίου Λέοντος τῷ ἐν Νίκαιᾳ ἐκτεθείσῃ πίστει παρὰ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων καὶ τῷ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμογροῦσάντι παρὰ τῶν ἐκ τῶν παντὴν τὸν συμβόλῳ τῆς πίστεως καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς τοῦ μακαρίου Κυρίλλου καὶ ὁποδεξάμενος τὴν προρηθείσαν ἐπιστολὴν ὑπέγραψε.

Καὶ οὕτως καθεξῆς ἀπαντᾷ ὁμολογῶσα· Συνέδει ἡ ἐπιστολὴ, σύμφωνας ἐστὶν ἡ ἐπιστολὴ, συμφωνεῖ ἡ ἐπιστολὴ, ὅσον τὸ κατ' ἐνοσίαν καὶ. Μετὰ τῶσπτην καὶ τηλικούτην ἀκριβῆ ἐξέτασιν ἐκ παραλλήλου πρὸς τὰς προτέρας ἐκτεθείσας καὶ πληροφορίαν πλήρη τῆς ὁρθότητος τῶν ἐνοσιῶν, καὶ οὐχ ὅτι ἦν ἀπλῶς ἐπιστολὴ τοῦ κάνα, ἐβόησαν, καὶ ὁμοῦ φρονούντες, τοῦτο δὲ τὸ περιβήσαν, εἰς ὃ καυχώμενην νῦν σημνύμεται καὶ ἡ αὐτοῦ μακαριότης. Ἀλλ' εἰ περ καὶ ἡ αὐτοῦ μακαριότης ἐκτετακται ἡμῖν τὰ ταῖς προτέρας ἐκτεθείσας ἐκτετακται ὁμοῦς, σύμφωνα καὶ συμφέροντα, ἀντὶ τοῦ καυχώμεθα εἰς τὴν τῶν προκατόχων αὐτῆς κληρονομίαν ὑπὸ τῶν προκατόχων καὶ πατέρων ἡμῶν ἐπὶ οὐρανῶν ἐκτετακται, εἶχεν ἂν καυχώμεθα δικαίως ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς ὁρθότητι, ἀντὶ παραγαθῶν ὁμοῦς ἀνδραγαθίας κληρονομίας. Ὅσα ἐπὶ τῇ αὐτοῦ μακαριότητι κατεῖται καὶ νῦν, ἴδεν ἐπιστολῇ τοιαύτῃ, οὐ διακόσιοι πατέρες ἐξέτασαντες καὶ συγκρίναντες εἰς ὅσον σύμφωνα καὶ συμφέροντα ταῖς ῥηθείσαις προτέρας συνόδοις, ἐπ' αὐτῇ, φεμέν, κατεῖται, ἵνα ἀκούσῃ καὶ περ ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν τὴν σήμερον οὐ μόνον τὸ Ὁ Πέτρος οὕτως ἐμίλησεν, καὶ εἰ τι ἔταρον σημνόν, ἀλλὰ καὶ τὸ Ἀσπασθήτω ἡ ἁγία χεὶρ ἡ ἀπαιδέασα τὰ δάκρυα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

§ 16. Καὶ πάντως ἐκ τῆς περιτομῆς τῆς αὐτοῦ μακαριότητος ἐξῆν ἀπειδέσθαι τηλικούτον ἔργον ἔχον τοῦ γνησίου διαδόχου τοῦ μακαρίου Πέτρου, τῶν Λέοντος τοῦ α', καὶ Λέοντος τοῦ γ', τοῦ ἐπὶ προφυλακῇ τῆς ὁρθότητος πίστεως χαράξαντος τὸ θεῖον σύμβολον ἀκαιοτόμητον ἐπὶ ἀσπίδων ἀκαταμαχίτων, ἔργον, ὃ συνέει τὰς ἐκκλησίας τῆς δύσεως τῇ καθολικῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἐν ἧ καὶ ἡ κανονικὴ πρωτοκαθεδρία τῆς αὐτοῦ μακαριότητος, καὶ αἱ ἔβραι ἀπάντων τῶν ἐπισκόπων τῆς δύσεως καὶ αἱ ἔβραι διακρίσεις· ἡ γὰρ καθολικὴ ἐκκλησία ἀπεδοχεμένη πάντως τὴν ἐπιστολὴν τῶν ἀποστατικῶν πατέρων μετὰ τῶν κατηνύων αὐτῶν, οὐ διακρίσας φιλῶ τῷ ὀνόματι ἐπὶ τῆς τῶν ἁγίων ἐνέργειᾳ κυριότητος παρρησιαστικῆς, κατηλόνουσαν τὴν ἐπιστολὴν. Καὶ δὲ ἀποδεχόμεθα λόγον παρὰ κλήσεως καὶ ἁλίσκων αὐτῶν, ὅς ἔγραψεν ὁ ἁγιος Βασίλειος πρὸς τὸν ἁγιον Ἀμφρόσιον ἐπίσκοπον Μοδουλινόν (ἐπιστ. ν'), ἀναγεῖναι τὰ ἄρχαία τῶν πατέρων ἴχνη· ὅτι οὐκ ἔστιν ἐν ἐκκλησίᾳ ἡμετέρᾳ· ἀνέγνωμεν τὴν ῥηθείαν πρὸς τοὺς ἀνατολικούς ἐγκύκλιον, ἐν ἧ ἔγραψεν πᾶσι ἀπαρρηθῆναι φυγῆς καὶ τὴν αὐτοῦ ἐπὶ οὐρανῶν ἐκτετακται μακαριότητα, ὅς καὶ τοὺς ἀπὸ τοῦ σχίσματος προκατόχους αὐτῆς, ῥήματα λαλοῦσαν νοθεύσας, ἦτοι

Rome, et avec la foi exposée à Ephèse par le très saint docteur Cyrille. Et j'ai signé.

Et encore:

Théodoret, évêque de Cyré: La lettre du vénérable archevêque Léon s'accorde avec la foi exposée à Nicée par les vénérables pères et avec le symbole de la foi dicté à Constantinople par les cent cinquante et avec les lettres du vénérable Cyrille; c'est pourquoi, acquiesçant à la dite lettre, j'ai signé.

Et ainsi de suite, tous s'expriment ainsi: La lettre s'accorde, la lettre est d'accord quand on s'en, etc. C'est après un si grand et si minutieux examen, en la comparant aux dogmes des saints conciles antérieurs, après s'être pleinement convaincus de la droiture des pensées, et non simplement parce que c'était une lettre du pape, qu'ils professèrent sans aucune envie cette exclamation fameuse dont se vante et se pare aujourd'hui Sa Sainteté. Mais si Sa Sainteté nous envoyait elle-même des pensées en accord parfait avec les premiers sept conciles œcuméniques, au lieu de se vanter de la piété de ses prédécesseurs à laquelle nos prédécesseurs et nos pères ont rendu hommage en plein concile œcuménique, Elle aurait avec raison à se vanter de sa propre orthodoxie: au lieu de proclamer les belles actions de ses pères, Elle montrerait les siennes propres. Il dépend donc de Sa Sainteté, à présent encore, si elle nous envoie des pensées telles que, deux cents pères, après les avoir examinées et comparées, les trouvent en accord parfait avec les premiers conciles: il dépend, disons-nous, d'Elle d'entendre également aujourd'hui de nous, humbles pécheurs, non-seulement ces mots: Pierre lui-même a parlé par sa bouche et d'autres louanges semblables, mais encore ceci: Embrassons la vénérable main qui a essuyé les larmes de l'Eglise universelle.

§ 16. Et certes, il était permis d'attendre de la haute intelligence de Sa Sainteté une œuvre si grande, digne d'un vrai successeur de saint Pierre, de Léon I et de Léon III, qui, pour conserver intacte la foi orthodoxe, fit graver le divin symbole sur des tables à l'épreuve de toute atteinte; cette œuvre réunissait les Eglises d'Occident à la sainte Eglise universelle dans laquelle la préséance canonique de Sa Sainteté et les sièges de tous les évêques de l'Occident restent vacants, mais prêts à leur être rendus. Car l'Eglise universelle, toujours disposée à accueillir le retour des pasteurs qui ont déserté avec leurs troupeaux, n'ordonne pas sous un vain nom des intrus pour des sièges qui sont occupés de fait par d'autres, en trafiquant ainsi du sacré. Nous attendions cet appel et nous fondions sur lui nos espérances, afin, comme écrivait saint Basile à saint Ambroise, évêque de Milan (Lett. 55), de réintégrer les trônes antiques de nos pères, quand, en lisant, non sans un grand étonnement, la lettre envoyée aux chrétiens d'Orient, nous vîmes, avec une indicible douleur, Sa Sainteté se vanter pour sa sagesse, suivre l'exemple de ses prédécesseurs depuis la séparation et parler le langage de l'innovation: c'est-à-dire

Inter res a Leone papa III gestas habet in Libro pontificali mentionem: Hic cum pro amore et consilio orthodoxae fidei fecit concilio in armeno II, archiepiscopus constantinopolitani. De quo monumentum descriptum videtur in L. Duchesne, Liber pontificalis, t. II, p. 61, n. 116.

αὐτὸν θεῖον ἐκτρέχει, τὸ ὅλον καὶ διὰ τὴν δόξαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ διὰ τὴν ἀναπαύσειν ἐν τῇ αἰωνίῃ ζωῇ τὰ μὲν ἀρετῶν καὶ τὰ ὁσιώδη. Κατὰ τοῦ αἵματος τὴν αὐτὴν μακαρίστη, ἡν διὰ τὴν δόξαν τοῦ καὶ ἀνθρώπου, οὗ καὶ συμβαλλὲν διακονοῦν ἡμεῖς, αὐτοὶ καὶ διακονήτης πρέσβυς τῆς ἀποκαταστάσεως ἀσφαλιστῆς καὶ συνδικῆς ἀληθείας· οὗ καὶ τῇ τῶν ἡμῶν αὐτῶν συμφωνίᾳ δοῦσι, ὅτε αὐτὴ κατὰ τὴν προφήτιαν (Ψα. μ', 17). Ἀρχὴν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐπισκοπῇ ἐν δικαιοσύνῃ. Γίνετο! Ἄλλ' ὅς ἐν γένεσιν αὐτῇ ἡ ἐκδοματὴ τῶν ἀποστατηρομένων ἐκκλησιῶν ἐκπαρθῇ εἰς τὸ σῶμα τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἥς ὁ μὲν Χριστὸς κεφαλὴ (Παύλ., Ἐφ. 5, 18). ἡμεῖς δὲ ἐκλεκτοὶ μέλη ἐκ μέλους, πᾶσα συμβουλὴ γιγνομένη ὑπ' αὐτῶν καὶ πᾶσα παραινῆσις ἀποκατάλλεται, τεινύουσι εἰς κατέλυσιν τῆς παροικαπαρέδοτο ἡμετέρας ἀμαρτίας πίστης, οὐ μόνον ἀλλ' ὁμοκτοῦσι καὶ ψευδεῖς, ἀλλὰ καὶ ὅς διασπῶνται καὶ φυλάξιμοις δικαίως κατακρινόμενοι συνοδικῶς· καὶ εἰς ταύτην τὴν κατηγορίαν ἀνάγεται ἐν πρώτοις καὶ ἡ ῥηθεία πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐγκύκλιος τοῦ ἐπισκόπου τῆς κρησιτικῆς Ῥώμης πάπα Πίου τοῦ 8', καὶ τοιαύτην κηρύττομεν αὐτὴν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ.

vous pourriez succéder de tous côtés des obstacles et des peines sans nombre. Mais ici surtout nous sommes obligés, qu'il nous pardonne cette audace, de rappeler à Sa Sainteté ce passage de sa lettre (p. 18, l. 28) : *Dans tout ce qui regarde la sainte religion il n'est aucun mal qu'on se doive supporter pour la gloire de Jésus-Christ et pour la rédemption dans la vie future.* Il dépend de Sa Sainteté de manifester devant Dieu et devant les hommes que s'il prend l'initiative des conseils pieux, il est également prêt, même au préjudice de ses propres intérêts, à venger l'autorité méconnaue des évangiles et des conciles, afin de se constituer par là, selon l'expression du prophète : *Souverain dans le pais et pacifique dans la justice.* Ainsi soit-il ! Mais en attendant ce retour tant souhaité des Eglises détachées du corps de la sainte Eglise, une, catholique et apostolique dont Jésus-Christ est le chef (Paul, Eph. IV, 15), et chacun de nous un des membres, tout conseil venant de leur part et toute exhortation portant atteinte à l'irrépréhensible foi que nous tenons de nos pères, sont justement condamnés en concile, non-seulement comme suspects et devant être repoussés, mais encore comme erronés et tendant à compromettre le salut des Ames ; dans cette catégorie doit être rangée en première ligne la *Lettre encyclique aux chrétiens d'Orient* de l'évêque de l'ancienne Rome, pape Pie IX ; et nous la proclamons telle dans l'Eglise universelle.

§ 18. Διὰ τοῦτο, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετρίτητος, ὡς εἰπομεν, οὕτω καὶ νῦν μάλιστα ἐν τῇ περιτομῇ ταύτῃ τῆς ἐκδόσεως τῆς ῥηθείας ἐγκυκλίου χρέος ἀπαραιρέτων νομίμων ἑαυτοῖς κατὰ τὴν ἡμετέραν πατριάρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐνοχίην, ὅπως μὴ ἀπόληται μηδεὶς ἐκ τῆς θείας μάνδρας τῆς καθολικῆς ὁμοδόξου ἐκκλησίας, τὴν ἀγιοπότητος μητρός ἀπάντων ἡμῶν, ἵνα ἡμᾶς ἐς αὐτὴν καθ' ἐκείστην ἐκπευρίσκωμεν καὶ ὡς ἐὰν προτρέπωμεν εἰς αὐτὴν, ὅπως, ὁπενδυμίζοντας ἀλλήλους τοῖς λόγοις καὶ προτροπαῖς τοῦ μακαρίου Παύλου πρὸς τοὺς λαοὺς προκατόχους ἡμῶν, οὓς αὐτοὺς μετεκαλέστω ἐν τῇ Ἐρήσῃ, ἐπαναλαβάνομεν πρὸς ἀλλήλους. Προσέχεται ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ἔθετο ἀπισκόπους κοιμαινέιν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποιήσαστο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος. Ἐγὼ γὰρ εἶδα τοῦτο, ὅτι ἐσελεύσονται μετὰ τὴν ἐμφερίῃ μου λόχοι βαρεῖς εἰς ὅμας, μὴ φαιδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ ἔξ ὧν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες ληλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀκοσμοῦ τοὺς μαθήτας ὅσιον αὐτῶν. Διὰ γρηγορεῖτε. (Πράξ. κ'). Τότε οἱ προκατόχοι καὶ πατέρες ἡμῶν, ἀκούσαντες τῆς θείας ταύτης παραγγελίας, κλυδωνῆν μέγαν ἐποίησαντο, καὶ ἐκπισόντες εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καταβύθισαν αὐτόν. Δεῖται οὖν καὶ ἡμεῖς ἀδελφοί, ἀκούοντες αὐτοῦ νοθεύοντες ἡμᾶς μετὰ θαυμάσιον, ἐκπίσωμεν νορεῖς ἐλκυρόμενοι ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ καταβυθίσωμεν παραγορήσαντες αὐτὸν τῇ σταθερῇ ἡμῶν ὁμοσυνῇ, εἰτι οὐδεὶς ἡμᾶς χωρεῖται ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, οὐδεὶς ἡμᾶς παρανοοῦται ἀπὸ τῆς ἐσφραγιστικῆς διδασκαλίας, οὐδεὶς ἡμᾶς ἀποκλινέται τῆς ἀπαλλοτῆτος ἁγίας τῶν πατέρων ἡμῶν, ὅπως νηκείνοι· οὐδεὶς ἐξυψήσῃ κληρονομίαν οὐν πάσης τῆς σπουδῆς, ἣν κατέβαλον πατὴρ κληροῖς ἐκ' ἐκ' αὐτῷ ἐκγεγραθέντι καὶ τοῖς πατέρεσσιν· ὅπως ἀκούομεν παρὰ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἐν εὐσεβείᾳ ἀγαθῇ καὶ πιστῇ, καμίζοντι τὸ τέλος τῆς πίστεως· ἥτοι τὴν σωτηρίαν τὴν ψυχῇ ἡμῶν τε καὶ τοῦ λεγιμένου ποιμνίου, ἐφ' ᾧ κατέστησεν ἡμᾶς τὸ πνεῦμα τὸ ἄγιον ποιμένεας.

§ 18. C'est pourquoi, nos chers frères et co-opérateurs de notre médiocrité, nous avons toujours cru, et à plus forte raison maintenant, à l'occasion de la publication de la saidite Lettre encyclique, croyons-nous de notre devoir rigoureux, sous peine de responsabilité patriarcale et collective, pour empêcher qu'aucun ne se perde du sacré bercail de l'Eglise catholique orthodoxe, notre très sainte mère à nous, de rappeler chaque jour à notre propre souvenir et de vous engager à méditer aussi, afin de nous rappeler constamment et de nous répéter les uns aux autres les paroles et les exhortations de saint Paul à nos prédécesseurs que lui-même a convoqués à Ephèse : *Prenez garde à vous-mêmes et à tout le troupeau sur lequel le Saint-Esprit vous a établis évêques pour gouverner l'Eglise de Dieu qu'il a acquise par son propre sang. Car je sais qu'après mon départ il entrera parmi vous des loups rivaissants qui n'épargneront point le troupeau, et que d'entre vous-mêmes il élèvera des gens qui publieront des doctrines corrompues, afin d'attirer des disciples après eux. C'est pourquoi veillez.* (Actes XX.) Jadis nos prédécesseurs et nos pères, ayant entendu ces célestes admonitions, répandirent des larmes abondantes, et se jetant à son cou l'embrassèrent à plusieurs reprises. Et nous pareillement, nos frères, dociles aux conseils de l'apôtre sanctifiés par ses larmes, allons-nous jeter aussi tout en pleurs à son cou, et tâchons de le consoler par nos étrointes filiales et par la promesse formelle que jamais personne ne nous séparera de l'amour de Jésus-Christ, jamais personne ne nous détournera de l'enseignement évangélique, jamais personne ne nous égarera loin de la voie tracée par nos pères, de même que nul n'a pu les égarer, eux, malgré tous les efforts employés à diverses époques par ceux que suscite à cet effet le tentateur. C'est ainsi que nous mériterions d'entendre de notre Maître ces paroles : *C'est bien, bon et fidèle serviteur, recevant le salaire de la foi, c'est-à-dire le salut de notre âme et de celle du troupeau spirituel dont le Saint-Esprit nous a établis les pasteurs.*

§ 19. Ταύτην τὴν ἀποστολικὴν παραγγέλιαν καὶ Ἀ προσηγορίαν δι' ἑσὶν διαβεβαιώσαν καὶ εἰς ἅπαν τὰ ἐκτελέσαν οὐκ ἔστιν ἡμεῖς ἀποστολικοὶ καὶ ἐκτελέσαντες, εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ εἰς τοὺς ἱεροποιούς, εἰς τοὺς ἱεροδιδασκάλους καὶ μοναχοὺς, διὰ λόγον εἰς ἅπαντας τὸν πληθύν καὶ τὸν σταθμὸν λαὸν, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἀρχιερεῖς, πρεσβυτέρους ἢ πνευματικοὺς, εἰς τοὺς γυναικας καὶ εἰς τὰ τέκνα, εἰς τοὺς διδασκάλους καὶ μαθητάς, εἰς τοὺς πενηνταεταίους καὶ ἀκαταμάτους, εἰς τοὺς κυρίους καὶ ὑπαγούσας, ὅπως ἅπαντες ἀναστάντες καὶ συμβουλευόμενοι ἀλλήλους συνηθώμεν ἐν τῇ νου καὶ πρὸς τὰς μεθεσθίας τοῦ διαβόλου. Οὕτως γὰρ προσηγορίαν ἡμεῖς ἅπαντες καὶ ὁ μακάριος Πέτρος ὁ ἀπόστολος (ἐπιστ. β'). Νήψατε, γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος, ὡς λέων θρυφόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ ἢ ἀντίστηται στερεοὶ τῇ πίστει.

§ 20. Ἡ γὰρ πίστις ἡμῶν, ἀδελφοί, οὐκ ἐξ ἀνθρώπων οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως Β Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἣν ἐκέρχον οἱ θεοὶ ἀπόστολοι, ἐκέρχοντες αἱ ἱεραι οἰκουμέναι οἰνοδοί, παρέδωκαν ἐκ διαδοχῆς οἱ μέγιστοι σοφοὶ διδασκαλοὶ τῆς οἰκουμένης καὶ ἐκπύρουν τὰ ἐκχυθέντα αἵματα τῶν ἁγίων μαρτύρων. Κρατῶμεν τῆς ὁμολογίας, ἣν παρελάβομεν ἔξωθεν παρὰ ἐκκλησιαστικῶν ἀνδρῶν, ἀποστεφόμενοι πάντα νεωτερισμὸν ὡς ὑπαγόμενα τοῦ διαβόλου. ὁ δεχόμενος νεωτερισμὸν, κατελέγει ἁλλοίαν τὴν πενηνταεταίαν ὁρθόδοξον πίστιν. Ἀλλ' αὕτη πενηνταεταίαν ἡδὲ ἐσφάριστα, μὴ ἐπιδοχόμενη μὴτε μείωσιν μὴτε αὐξησιν μὴτε ἀλλοίωσιν ἦντιναι, καὶ ὁ τοῦτον ἢ πράξαι ἢ συμβουλευσθαι ἢ διανοηθῆναι τοῦτο, ἡδὲ ἡρνήσθαι τὴν πίστιν τοῦ Χριστοῦ, ἡδὲ ἐκπορεύσθαι κατὰ τὴν αἰώνιον ἀνάθεμα διὰ τὸ βλασφημεῖν εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὡς τὰς μὴ ἀρτίως λαλήσαν ἐν ταῖς γραφαῖς καὶ διὰ τῶν οἰκουμένων συνδόν. τὸ φρικτὸν τοῦτο ἀνάθεμα, ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν Χριστῷ ἀγαπητά, οὐκ ἐκφανόμενα ἡμεῖς C (Ματθ. β', 32). Ὅς ἐν εἰπῇ κατὰ τοῦ πνεύματος τοῦ ἁγίου οὐκ ἀφαιρήσεται αὐτῶν, οὐτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι οὐτε ἐν τῷ μέλλοντι. Ἐκφάνθησαν ὁ θεὸς Παῦλος (Γαλ. α', 6). Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως μετατίθεσθε ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς ἐν χάριτι Χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον, ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ παρὰ σπονδὰς ἡμᾶς, καὶ θέλοντες μεταστρέψαι τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἐάν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐαγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. Ἐκφάνθησαν τοῦτο εἰ ἐπὶ οἰκουμέναις οἰνοδοῖς καὶ οὐρανῶν ὁ χορὸς τῶν θεοφύρων πατέρων. Ἄπαντες οὖν οἱ νεωτερίζοντες ἢ αἰρέται ἢ σχίσματι, ἐκπορεύονται ἐκ τῶν φαινομένων (Ψαλμ. ρη', 17) κατὰ τὴν ὡς ἡμεῖς, καὶ τὴν πᾶσαν, καὶ τὴν πατριάρχην, καὶ τὴν κληρικὴν, καὶ τὴν λαϊκὴν ἐκκλησίαν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ, ἀνάθεμα ἔστω, εἰ τις ὁμᾶς εὐαγγελίζηται παρ' ὃ παρελάβετε. Οὕτως φρονούντες οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ἐκπορεύοντες εἰς τοὺς φυλακισμένους λόγους τοῦ Παύλου, ἐκτελέσαντες οὐκ ἔστιν οἱ εἰς τὴν ἐκ διαδοχῆς παραδοθεῖσαν αὐταῖς πίστιν καὶ διδασκάν αὐτὴν ἀρεσκον καὶ ἀγαπῶντες διὰ μέσου τοσούτων αἰρέσεων καὶ παρεκλίσεων αὐτὴν εἰς τὴν εὐαγγελίαν καὶ ἀνέχοντες, ὡς ἐκτελέσαντες ἀπὸ τοῦ σῴσαντος τὸν πρῶτον ὁμηγερέων τοῦ λόγου. οὕτως φρονούντες καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ὡς παρελάβομεν, μεταχέοντες αὐτὴν εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς γυναικας, μὴδὲν παρεκλίοντες, ἵνα ὅσα κατεστῶν ὡς καὶ ἡμεῖς ἐκπορεύομεθα καὶ ἀναστῶμεν, λαλοῦντες κατὰ τῆς τῶν προγόνων αὐτῶν πίστεως.

§ 19. Et par vous nous transmettons ce commandement apostolique et cette exhortation à toute la société orthodoxe sur toute la surface du globe, aux prêtres ecclésiastiques et réguliers, aux diacres et aux moines, en un mot à tout le clergé et à tout le peuple fidèle, aux gouvernants et aux gouvernés, aux riches et aux pauvres, aux parents et aux enfants, aux précepteurs et aux élèves, aux hommes instruits et aux ignorants, aux maîtres et aux serviteurs, afin que tous, nous prêtant mutuellement des forces et des conseils, nous puissions résister aux machinations du démon. Car c'est ainsi que nous exhortons également tous l'apôtre saint Pierre (Épist. II): *Abstenez-vous, veillez; car votre ennemi l'esprit des ténèbres, comme un lion rugissant, erre cherchant une proie à dévorer. Vous lui résisterez en vous affermissant dans la foi.*

§ 20. Car notre foi, nos frères, ne nous vient pas des hommes ni par l'homme, mais par la révélation de Jésus-Christ; elle a été proclamée par les divins apôtres, affirmée par les saints conciles œcuméniques, transmise successivement par les doctes et grands précepteurs de l'univers, et scellée par le sang versé des saints martyrs. *Conservons la confession que nous avons reçue intacte d'aussi grands hommes, fuyant toute innovation comme une suggestion du démon; celui qui accepte une innovation accuse d'insuffisance la foi proclamée orthodoxe. Mais cette foi a été marquée du sceau de la perfection, et n'est plus susceptible ni de diminution, ni d'augmentation, ni d'altération d'aucune sorte; et quiconque ose exécuter, ou conseiller, ou préméditer un pareil acte, a déjà renié la foi de Jésus-Christ, s'est déjà soumis volontairement à l'éternel anathème comme blasphémateur du Saint-Esprit qu'il suppose avoir dogmatisé d'une manière incomplète dans les Ecritures et par le ministère des conciles œcuméniques. Ce terrible anathème, nos frères et nos chers enfants en Jésus-Christ, ce n'est pas nous qui le prononçons aujourd'hui, mais notre Sauveur lui-même l'a prononcé le premier (Matth. XII, 32): Si quelqu'un vient à parler contre le Saint-Esprit, il ne lui sera remis ni en ce siècle, ni dans le siècle à venir; il a été prononcé par saint Paul (Gal. I, 6): Je m'étonne qu'en abandonnant celui qui vous avait appelés à la grâce de Jésus-Christ, vous ayez passé si promptement à un autre évangile. Non qu'il existe un autre évangile, mais il y a des gens qui vous troublent et qui veulent renverser l'évangile de Jésus-Christ. Mais si quelqu'un vous annonce un autre évangile que celui que nous vous avons annoncé, quand ce serait nous-mêmes, ou un ange du ciel, qu'il soit anathème; il a été prononcé par les sept conciles œcuméniques et par la cohorte tout entière des divins pères. Donc tous les novateurs par hérésie ou par schisme ont volontairement revêtu, suivant le psalmiste (Ps. CVIII, 17), la malediction comme une robe, qu'ils aient été papes, ou patriarches, ou clercs, ou laïques. Si quelqu'un vous annonce un autre évangile que celui que nous avons annoncé, quand ce serait un ange du ciel, qu'il soit anathème. En pensant ainsi, et obéissant aux paroles salutaires de Paul, nos pères sont restés fermes et inébranlables dans la foi qui leur a été transmise par succession, et ils l'ont conservée immuable et sans souillure au milieu de tant d'hérésies, et ils nous l'ont transmise pure et sans altération comme elle est sortie de la bouche des premiers serviteurs du Verbe. Pénétrés de la même conviction, nous la transmettons à notre tour aux générations à venir pure, comme nous l'avons reçue, afin y rien changer, afin qu'ils puissent, eux aussi comme*

§ 21. Ὅθεν, ἀδελφοί καὶ τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμεῖς ἀγαπῶντες, τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὀφειλόμεθα ἐν ὁμοθυμῇ τῆς ἀληθείας, κατὰ τὸν ἀποστόλου (Α' Πέτρ. α', 23), προσέχωμεν τοῖς ἀκουστέοις μῆποτε παραρρυθῶμεν (Ἑβρ. α', 1). Ἡ πίστις καὶ ἡ ἐκλογία ἦν κατέχοντες ἀκατασχυντές ἐσσι, διδασκαλίᾳ ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ἐκ σφραγίδος τοῦ κυρίου ἡμεῶν, μαρτυρουμένη ἐκ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἐκ τῶν ἱερῶν ἐκτὸς οἰκουμένων συνόδων, κατηρυγμένη εἰς τὴν ὁρίλιον, μαρτυρουμένη καὶ ἐκ τῶν ἐχθρῶν αὐτῆς, οἷον, πρὶν ἢ ἀποστατήσωσιν ἀπὸ τῆς ὁρθοδοξίας εἰς τὰς αἵρέσεις; αὐτὴν τὴν πίστιν κατέχον καὶ αὐτοὶ ἢ κἄν οἱ πατέρες ἢ οἱ προπάτορες αὐτῶν· μαρτυρεῖται ἐκ τῆς διηνεκοῦς ἱστορίας ὡς θριαμβεύουσα κατὰ πᾶσιν τῶν αἰρέσεων, αἵτινες καταβύζαν καὶ καταδύκουσιν αὐτήν, ὡς ὅρατε, μέχρι τῆς σήμερον. Οἱ ἀλλήλο-διδόχοι ἱεροὶ θεοὶ πατέρες καὶ προπάτορες ἡμῶν ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν ἀποστόλων καὶ οὐκ ἀκόσμητον οἱ ἀπόστολοι διαδόχους μέχρι τῆς σήμερον, μίαν καὶ ἀδιάρηκτον ἁλυσιν καταρτίζοντες καὶ χειρὶ χειρὶ συνδέοντες συγκλείουσιν ἱερὸν περίβολον, οὗ θύρα ὁ Χριστός, ἐν ᾧ ἅπαν τὸ ὁρθόδοξον ποίμνιον κοιμῆνται εἰς τὰς ζωαίους νομάς τῆς μυστικῆς Ἑδέμ, καὶ οὐχὶ εἰς ἀνοδὰ καὶ τραχίαν, ὡς ὁπλασμέναι ἡ αὐτοῦ μακαριότης (σολ. ζ', στίχ. 19). ἡ ἐκκλησία ἡμεῶν κατέχει αὐτὰ τὰ ἀδιάπτωτα καὶ ἀνόθευτα καί-μνα τῶν θεῶν γραφῶν, τῆς μὲν παλαιᾶς διαθήκης τὴν ἀληθῆ καὶ ἁγίαν μετάφρασιν, τῆς δὲ νέας αὐτὸ τὸ θεῖον πρωτότυπον· αἱ τελεταὶ τῶν ἱερῶν μυστηρίων, καὶ ἱδίαι αἱ τῆς θείας λειτουργίας, αἰὲν αὐταὶ ἐκτελε-αῖ ἀποστολοπαρόδοι λαμπραὶ καὶ κατασκευαὶ τελε-αῖ. Οὐδὲν ἔθνος, οὐδεμία κοινωνία χριστιανικὴ δύνα-ται καυχῆσθαι εἰς τὸν Ἰάκωβον, εἰς τὸν Βασίλειον, εἰς τὸν Χρυσοστόμον· αἱ οὐκ οἰκουμένην οἰνοδοί, οὐκ οἱ ἐκτὸς οὐλοὶ τοῦ οἴκου τῆς σοφίας, ἐν αὐτῇ καὶ παρ' ἡμῖν συνεκροτήθησαν· αὐτὴ κατέχει τὰ πρωτότυπα τῶν ἱερῶν ὥρων αὐτῶν. Οἱ ἐν αὐτῇ πει-μάνες καὶ τὸ τίμιον προσηύρετον καὶ τὸ μοναχικὸν τάγμα διατηροῦν αὐτὴν τὴν ἀρχαιοτάτην ἀσπὴν σεμνότη-της τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ εἰς τὰς ἀξιώσεις καὶ εἰς τὸ πλῆθος, ἔτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀπλοκτὴν ἀμφίσουν αὐτῶν. Ναί! ἀληθῶς, εἰς ταύ-την τὴν ἁγίαν μάνδραν διηνεκοῦς ἐπέπεσον τε καὶ ἐπι-πύουσι, ὡς καὶ ἐπ' ἡμῖν ὅραμεν, λύκοι βαρεῖς, κατὰ τὴν πρόρρησιν τοῦ ἀποστόλου, ὅπως δείκνυσιν, ὅτι τὰ ἀληθῆ ἁγία τοῦ ἀρχιποίμενος ἐν αὐτῇ ἐκκαλι-ζονται· ἀλλ' αὐτὴ καὶ ἑβλα καὶ φαλαὶ εἰς τὸν αἰῶνα· Κυκλώσαντες ἐκύκλωσάν με, καὶ τῷ ἐνό-ματι κυρίου ἡμυνάμην αὐτοῦ (Ψαλμ. ρζ', 11). Προσθήσωμεν δὲ καὶ ἀνάμνησιν λυπηρὰν μὲν, χρή-σιμον δὲ εἰς ἀπόδειξιν καὶ πίστιν τῆς ἀληθείας τῶν ἡμετέρων λόγων. Ἀπανθ' ὅσα χριστιανικὰ γένη ὥρον-ται τὴν σήμερον σεμνυνόμενα εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, μὴ ἐξαιρουμένης μήτε αὐτῆς τῆς θέσεως, μὴδ' αὐτῆς τῆς ῥάτης, ὡς καὶ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν πρώτων παπῶν βασιτομέσθαι, ἐκ τῶν ἡμετέρων ἁγίων προ-κατόχων καὶ πατέρων ἐδιδάχθησαν τὴν ἀληθῆ εἰς Χριστὸν πίστιν, κἄν ὅσοι ἄνθρωποι δολιότητος, ἐν πολλοὶ καὶ ποιμένες καὶ ἀρχιποίμενες ὄντες τῶν βη-θόντων γενῶν, κατατολμήσαντες; θαλάσσις λογιζομένη καὶ γνῶμας αἰρετικαῖς, ἡμίανον (ψαλ.) τὴν ὁρθόδοξίαν τῶν ἔθνων ἐκείνων, ὡς ἡ ἀφευδῆ; ἱστορία διδάσκει ἡμᾶς, ὡς προείπεν ὁ Παῦλος.

A nous, parler le front haut et sans honte de la foi de leurs ancêtres.

§ 21. Ainsi, nos frères et nos chers enfants en Jésus-Christ, ayant purifié nos âmes en obéissant à la vérité, suivant l'apôtre (I Pierre I, 23), il nous faut faire une grande attention aux choses que nous avons entendues, de peur que nous ne les laissons écouler (Hébr. II, 1). La foi et la confession que nous avons est irrépréhensible, puisqu'elle est enseignée dans l'évangile de la bouche même de notre Sauveur, attestée par les saints apôtres et par les sept conciles œcuméniques, proclamée sur toute la terre, confirmée par ses propres ennemis qui, avant de se détacher de l'orthodoxie pour se jeter dans les hérésies, avaient, eux aussi ou leurs pères, ou leurs ancêtres, cette même foi; elle est attestée par l'histoire de tous les temps, comme ayant triomphé de toutes les hérésies qui l'ont persécutée et la persécutent, comme vous voyez, jusqu'à nos jours. La longue succession de nos saints pères et prédécesseurs, en commençant par les apôtres, et ceux que les apôtres ont établis leurs successeurs jusqu'à ce jour, faisant une chaîne indissoluble et se tenant tous par la main, forment une enceinte sacrée dont Jésus-Christ est la porte, et au dedans de laquelle tout le troupeau orthodoxe trouve l'aliment de vie dans les fertiles pâturages du mystique Eden, et non dans des sentiers escarpés et sans issue, comme le croit sa sainteté (p. 7, l. 19). Notre Eglise garde intactes les infailibles oracles des Saintes Ecritures, la vraie et complète traduction de l'Ancien Testament, et l'original sacré du nouveau; les rites de la célébration des saints mystères, et notamment ceux de la sainte liturgie, sont ces mêmes majestueuses et touchantes cérémonies transmises par les apôtres. Aucune nation, aucune communion chrétienne ne peut se vanter d'avoir pour maîtres Jacques, Basile, Chrysostome; les vénérables conciles œcuméniques, ces sept colonnes de la maison de la sagesse, ont pris naissance dans notre foi et dans nos pays; notre Eglise possède les originaux de leurs saints canons. Ses pasteurs, son honorable corps sacerdotale, son ordre monastique, conservent cette antique et pure gravité des premiers siècles du christianisme, et dans la gradation de leurs dignités, et dans leur existence collective, et jusque dans la simplicité de leurs vêtements. Oui, c'est véritablement contre ce saint bercail que se sont continuellement précipités et que se précipitent, comme nous le voyons de nos jours, des loups ravissons, suivant la prédiction de l'apôtre: ce qui prouve que les vraies brebis du suprême pasteur se trouvent en ce bercail; mais il a de tout temps retenti, et il retentira jusqu'à la fin des siècles, de ce cantique glorieux: *Ils ont fait un cercle autour de moi et m'ont enveloppé, et je les ai repoussés au nom du Seigneur* (Ps. CXVII, 11). Ajoutons une reminiscence, pénible il est vrai, mais utile pour la démonstration et la confirmation de la vérité de nos paroles: Toutes les nations chrétiennes, que nous voyons se vanter aujourd'hui du nom de Jésus-Christ, sans en excepter l'Occident, même la ville de Rome, comme on peut s'en assurer par le catalogue des premiers papes, tous ont été instruits dans la vraie foi de Jésus-Christ par nos saints pères et prédécesseurs, quoique par la suite des hommes d'astuce, dont plusieurs étaient pasteurs et premiers pasteurs de ces nations, aient usé, par des arguments misérables et par des dogmes hérétiques, souiller, hélas! l'orthodoxie de ces peuples, comme nous l'enseigne la véridique histoire, et comme l'a prédit saint Paul.

§ 22. Διὰ τούτων ἐπιγινώσκον, ἀδελφοί καὶ τέκνα ἡμῶν πνευματικά, φίλοι ἡ χάρις, ἣν ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς τὴν ὁρθόδοξον πίστιν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν πίστιν, ἀγίαν, καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν αὐτοῦ ἐκκλησίαν, ἥτις οἱ μὴτρ ἀνθρώπων παρὰ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἀνατρέχει ἡμᾶς διατασσόντων καὶ ἐκκαλεσόντων ἐν αὐτοῖς παρηγοίᾳ περὶ τῆς ἐν ἡμῖν ἐλπίδος. Ἀλλὰ τί ἀνταποδοσομεν ἡμῖς οἱ ἀμαρτωλοὶ τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ἐν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ὁ ἀνένδοτος κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν, ὁ τῷ οὐκ αἰσῶν αἰματὶ ἀνακτημένος ἡμᾶς, οὐδὲν ἔπαυεν ἀπαιτῆσαι ἡμῶν αἰ μὴ τὴν ἐξ ἐλπίς ψυχῆς καὶ καρδίας ἀποδοῦμεν ἡμῶν εἰς τὴν ἀμώμητον ἱερὰν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν, τὴν ἀγάπην καὶ τὸ φιλίον εἰς τὴν ἀγαπηνότητα ἡμᾶς οὐ βανδισματι νοσηρικῷ, ἀλλὰ τῷ θαύμῳ λουτρῷ τοῦ ἀποστολικοῦ βαπτίσματος ὁρθόδοξον ἐκκλησίαν, τὴν τρέφουσαν ἡμᾶς κατὰ τὴν αἰώνιον διαθήκην τοῦ σωτήρος ἡμῶν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ τιμῇ σώματι καὶ ἀφθόνως οἱ γυνῆς μήτηρ ποιεῖουσαν ἡμᾶς τῷ ὅπῳ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου σωτηρίας ἐκχυθέντι τιμῇ αὐτοῦ αἵματι. Περικυλώσομεν οὖν αὐτὴν νοσηρῶς, ὡς τὰ νοσήσια τὴν ὄρνιν, ὅπου ποτὶ γῆς ἐδρισκόμεθα, εἰς ἀρκτον ἢ εἰς μεσημβρίαν, εἰς ἀνατολικὴν ἢ δύσιν· ἐξαρτήσομεν τὰ ὄμματα καὶ τὰς διανοίας ἡμῶν αὐτῶν ἐκ τῆς θειότητος αὐτῆς καὶ λαμπροτάτης δόξης τε καὶ καλλοῆς· ἐπιλαβόμεθα ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ τοῦ φωταίνοντος χιτῶνος αὐτῆς, ἐν περιέβαλεν ἰδίαις ἀχράντοις αὐτοῦ χερσὶν ὁ νυμφίος ὁ ὁρατός καὶ ἀλλοι, ὅτε ἐλυτρώσατο αὐτὴν ἐκ τῆς δουλείας τοῦ πλάνου καὶ ἐστόλισεν αὐτὴν νύμφην ἑαυτῷ αἰώνιαν. Συναισθανόμεθα εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν αὐτῶν τὸ ἀκαβατον ἀλγινδὸν αἰσθημα μνηρὸς φιλοτάτου καὶ τέκνων φιλομητόρων, ὅταν λυκόφρονες ἄνδρες καὶ ψυχονόστοι σπουδαῖται καὶ μεθοδεύονται, ἵνα ἡ ἐκείνη ἀπαγάγῃ τοὺς δούλους ἡ αὐτὴ εἰς ἀνία ἐκ τῶν μητέρων αὐτῶν ἀπαρκαῶσιν. Ἐνταῦθα δὲ τοῦτο τὸ αἰσθημα κληρονομίαι τε καὶ λαοὶ ἔβη μέλιστα, ὅταν ὁ νοητὸς τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἐχθρὸς, χορηγῶν (σελ. ια', στίχ. 2-25) ἀπατηλὰς εὐκολίας, τληκῶτα μεταχειρίζεται ὄργανα καὶ παρκατὴ ἀπαταχῶ κατὰ τὸν μακάριον Πέτρον ζητῶν τίνα καταπίῃ, καὶ ὅταν ἐν ὁδῷ ταύτῃ, ἡ πορευόμεθα εἰρηνικῶς τε καὶ ἀκρίως, ἵστα τὰς δουλαρὰς παγίδας αὐτοῦ.

§ 23. Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν τὸν ποιμένα τῶν προβάτων τὸν μέγαν, ὃς οὐ νοστήσει, οὐδὲ ὀκνήσει φυλάσσει τὸν Ἰσραὴλ, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν καὶ τὰ νοήματα ὑμῶν καὶ καταφυγεῖ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Ἐρωθε χαίροντες ἐν κυρίῳ.

ἡμεῖς, κατὰ μῆνα μῖνον, ἰνδικτιῶνος ε'.

† Ἀνθίμος ἐπίσκοπος θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Ἰερόθεος ἐπίσκοπος θεοῦ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης τῆς Αἰγύπτου, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Μεθόδιος ἐπίσκοπος θεοῦ πατριάρχης τῆς μεγάλης θεουπόλεως Ἀντιοχείας καὶ πάσης ἀνατολῆς, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† Κύριλλος ἐπίσκοπος θεοῦ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων καὶ πάσης Παλαιστίνης, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

Ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερὰ συνέδος.

- † ὁ Καισαρείας Πάππας.
- † ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.
- † ὁ Ἡρακλείας Διονύσιος.
- † ὁ Κιζίκου Ἰσίδωρος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος.
- † ὁ Ἀρμενίας Νεόφυτος.

§ 22. Reconnaissons donc, nos frères et nos enfants en esprit, la grandeur de la grâce accordée par Dieu à notre foi orthodoxe et à sa sainte Eglise, une, catholique et apostolique, qui, comme une mère, irréprochable aux yeux de ses époux, nous donne prêts à répondre sans rougir et avec une noble assurance de l'espérance qui est en nous. Mais que rendrons-nous, nous, pécheurs, au Seigneur pour tout ce qu'il nous a donné. Notre Seigneur, qui n'a besoin de rien, notre Dieu, qui nous a rachetés par son propre sang, ne nous demande rien autre que notre dévouement de tout notre cœur et de toute notre âme à l'irrépréhensible foi de nos pères, notre amour et notre tendresse à l'Eglise orthodoxe qui nous a purifiées, non par une aspergion nouvellement inventée, mais par la divine immersion du baptême apostolique, à cette Eglise qui nous nourrit, selon l'immortel testament de B notre Sauveur, de son propre corps, et qui, comme une véritable mère, nous abreuve abondamment du précieux sang qu'il a versé pour notre salut et pour le salut de l'univers. Entourons-la donc en esprit, comme les petits oiseaux leur mère, sur quelque partie de la terre que nous vivions, au Nord ou au Midi, en Orient ou en Occident; attachons nos yeux et nos esprits sur sa vue divine, sur sa beauté resplendissante; retenons-nous de nos deux mains à sa tunique lumineuse que lui a revêtue de ses propres mains l'époux d'une beauté accomplie alors qu'il l'a délivrée de l'esclavage de l'erreur et qu'il l'a parée comme son épouse éternelle. Re-sentons en nos âmes le mutuel douloureux sentiment d'une mère tendre et de tendres enfants, quand des hommes aux cœurs de loups, et des trafiquants d'âmes engénient ou à la traîne, elle, en esclavage, ou à les ravir, eux, comme des brebis qu'on arrache à leurs mères. Fortifions surtout ce sentiment, clercs et laïques, à présent que l'ennemi spirituel de notre salut, fournissant (p. 11, l. 2, 25) des facilités décevantes, emploie des instruments aussi puissants, et erre de tout côté, selon saint Pierre, cherchant une proie à dévorer; à présent que dans cette voie où nous marchons paisiblement et sans malice, il dresse ses pièges trompeurs.

§ 23. Que le Dieu de paix qui a amendé de chez les morts le grand pasteur de ses brebis, le pasteur qui ne sommeille point et qui ne s'endormira pas en gardant Israël, garde vos cœurs et vos pensées, et dirige vos voies vers toute bonne action! Demeurez en santé et réjouissez-vous dans le Seigneur!

Constantinople, mai 1848, indiction VI.

† Anthime, par la grâce de Dieu, archevêque de Constantinople, la nouvelle Rome, et patriarche œcuménique, frère en Jésus-Christ.

† Iérothée, par la grâce de Dieu, patriarche d'Alexandrie et de toute l'Egypte, frère en Jésus-Christ.

† Méthodius, par la grâce de Dieu, patriarche de la grande ville de Dieu Antioche et de tout l'Orient, frère en Jésus-Christ.

† Cyrille, par la grâce de Dieu, patriarche de Jérusalem et de toute la Palestine, frère en Jésus-Christ.

Le saint synode de Constantinople:

- † Palsina, évêque de Césarée.
- † Anthime, évêque d'Ephèse.
- † Denys, évêque d'Héraclée.
- † Joachim, évêque de Ouzique.
- † Denys, évêque de Nicomédie.
- † Iérothée, évêque de Chalcedoine.
- † Néophyte, évêque de Dorée.

† δ Ἀδριανουπόλεως Γερσάσιος.
 † δ Νεοκαισάρειας Κήρυλλος.
 † δ Βερροίας Θεοφίλιτος.
 † δ Πισιδίας Μελέτιος.
 † δ Σμύρνης Ἀθανάσιος.
 † δ Μελανίκου Διονύσιος.
 † δ Σοφίας Παύλος.
 † δ Ἀθηνῶν Δανιήλ.
 † δ Δρυϊνουπόλεως Πανταλεῖμων.
 † δ Ἐρεσίου Ἰωσήφ.
 † δ Βοδενῶν Ἀνθίμος.

Ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἱερὰ σύνοδος:

† δ Ἀρχαδίας Ζαχαρίας.
 † δ Ἐμίσης Μεθόδιος.
 † δ Τριπόλεως Ἰωαννίκιος.
 † δ Λαοδικείας Ἀρτίμιος.

Ἡ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἱερὰ σύνοδος:

† δ Πέτρας Μελέτιος.
 † δ Βηθλεὲμ Διονύσιος.
 † δ Γάζης Φιλήμων.
 † δ Νεαπόλεως Σαμουήλ.
 † δ Σαβαστίας Θεόδωρος.
 † δ Φιλαδελφείας Ἰωαννίκιος.
 † δ Θαβερίου Ἰερόθεος.

A † Γεράσιμος, ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως.
 † Κυρίλλος, ἐπίσκοπος Νεοκαισάρειας.
 † Θεοδόσιος, ἐπίσκοπος Βερροίας.
 † Μελέτιος, ἐπίσκοπος Πισιδίας.
 † Ἀθανάσιος, ἐπίσκοπος Σμύρνης.
 † Δεμένας, ἐπίσκοπος Μελανίκης.
 † Παύλος, ἐπίσκοπος Σοφίας.
 † Δανιήλ, ἐπίσκοπος Ἀθηνῶν.
 † Πανταλεῶν, ἐπίσκοπος Δρυϊνουπόλεως.
 † Ἰωσήφ, ἐπίσκοπος Ἐρεσίου.
 † Ἀνθίμος, ἐπίσκοπος Βοδενῶν.

Le saint synode d'Antioche:

† Zacharie, évêque d'Arcadie.
 † Méthodius, évêque d'Emèse.
 † Joannice, évêque de Tripolie.
 † Arthème, évêque de Laodicée.

Le saint synode de Jérusalem:

B † Méletius, évêque de Pétra en Arabie.
 † Denys, évêque de Béthléem.
 † Philémon, évêque de Gaza.
 † Samuel, évêque de Naplouse.
 † Thadée, évêque de Sébastie.
 † Joannice, évêque de Philadelphie.
 † Jérôme, évêque du Mont-Thabor.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1848 mense iunio.

Τυρολόης vel Τυρουλλώης καὶ Σερνυζίων civitas in Thracia, cum per longas aetates sedes fuisset episcopi, metropolitano Heraclaeae et Phaedesti subiecti, in metropolim postea erecta fuerat, reluctantibus, ut videtur, nonnullis loci christianis et imprimis metropolita Heraclaeensi. Nil igitur mirum, si Anthimus patriarcha VI, ubi sedem vacantem vidit post peractam Meletii metropolitae trans-

lationem ad sedem Pogoniana, civitatem Τυρολόης rursus redegerit sub dicionem metropolitae Heraclaeensis, sublato penitus illo episcopali titulo. Quae res anno 1848, mense iunio indictionis VI contigit.

Melissenus Christoduli, Ἡ Θράκη καὶ αἱ Σαρδάναι Ἐκκλησιαστικὰ μετὰ τινων διοικητικῶν ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων (Constantinopoli, 1897), p. 68-9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1848 augusti 7.

Exstat in Propontide, in insula Chalee, quae una est ex novem illis insulis quae *Principum insulae* dicuntur, celeberrimum monasterium Deiparae seu sanctissimae Virginis (Μονὴ τῆς Θεοτόκου, Μονὴ τῆς παναγίας, Ἡ παναγία), quod incunte saeculo XV a Iohanne Palaeologo VIII imperatore conditum, semel et iterum labentibus saeculis instauratum est, primum quidem anno 1673 a Panagiota Nicasio, primo sultani interprete, deinde vero anno 1772 ab Alexandro Hypsilante. Illud tandem anno 1831 graeci mercatores regiae urbis, patriarcha consentiente, in scholam graecam converterunt, quae Ἑλληνικὴ ἐμπορικὴ σχολή appellatur. Condiciones

a mercatoribus cum patriarcha illa aetate pactas renovavit post elapsos quindecim fere annos utraque pars, scripta satis longa tabula, quam sacrae synodi antistites propria manu obsignarunt: Incipiebat: Ἡ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῶν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτων συναδελφῶν αὐτῆς ἀρχιεπίων. Data erat anno 1848, die 7 augusti. Episcoporum subscriptiones haec erant: Palsius Caesareae, Anthimus Ephesi, Panaretus Heraclaeae, Ioachim Cynici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus Chalcedoniae, Neophytus Derocorum, Gerasimus Adrianopolis.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1881), p. 127-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1848 octobris 19.

Cum Anthimus patriarcha, huius nominis VI, sede abire coactus, renuntiationis libellum propria manu obsignatum die 18 octobris 1848 dedisset, postero die antistites Constantinopoli commorantes, inito coetu in magno *synedico* quod vocant, patriarcham creaverunt alterum Anthimum, huius nominis IV, qui throno quondam amotus tranquillam agebat vitam in insula *Principum* quae dicitur, non longe ab Urbe. Antistites illi tredecim numero erant, videlicet: Palsius Caesareae, Anthimus Ephesi, Panaretus Heraclaeae, Ioachim Cynici, Dionysius Nicomediae qui cententiam etiam tulit pro Hierotheo Chalcedonensi, Neophytus Derocorum, Neophytus Tornovi, Gerasimus Adrianopolis qui suffragia quoque dedit pro Cyrillo Neocaesariensi, Chrysanthus Cretae, Athanasius Smyr-

nae, Meletius Xanthae, Daniel Lemni, Agathangelus Sbornicii.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1881), p. 429.

Anthimus ille, vix dum ad summam dignitatem evectus est, rem cunctis antistitibus sedis oecumenicae significavit per litteras die 21 eiusdem mensis datas, quibus eos hortabatur, ut suum quique manus religiose obirent, ac preces ad Deum offerrent pro felici rerum publicarum statu et optima imperatoris Turcici salute. Eadem fere scripsit, ut fieri solet, ad monachos stauropegicorum monasteriorum per epistolam die 27 octobris datam.

Utriusque tabulae compendium exhibet I. N. Sokolov, Konstantinopolskaja Tserkv v XIX vjeki (Petropli, 1904), Appendix, p. 22-23.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1849 ianuarii 10.

Matthaeus, Samacovii metropolita, cum Ananiam A Ephesi, Panaretus Heraclaeae, Ioachim Cynici, Dionysius Nicomediae, Neophytus Deroorum, Neophytus Tornovi, Gerasimus Adrianopolis, Chrysanthus Cretae, Athanasius Smyrnae, Agapius Pogonianaee.

Harum compendium exhibet I. I. Sokolov, Konstantinopolskaja Tserkov v XIX vjekii (Petropoli, 1904), in appendice, p. 104-5.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1849 mense martio.

Monasterium Salvatoris τὸν Μεγάλον Πυλὸν, vulgo τοῦ Δουσιχοῦ nuncupati, non longe a civitate Triccala siti, cuius privilegia et libertatem olim sanxerant tum Antonius patriarcha per sigillatas litteras mense martio anni 6901 (= 1393) datas, tum etiam Theoleptus patriarcha per alteras litteras anno 1591 editas, ab Anthimo etiam patriarcha, rogantibus monachis, omnimoda libertate auctum, a metropolitae Larissensibus prorsus immune per omne futurum tempus declaratum est quoad rerum bonorumque administrationem; id unum illis datum est ius, ut certam pecuniae quantitatem, dum prae-

positis eligendis praesentent, a monachis acciperent. Anthimi sigillum datum est anno 1849, mense martio, hisce obelignatum subscriptionibus: Paisius Caesareae, Neophytus Deroorum, Meletius Didymotichi, Gerasimus Pelaganiae, Ignatius Bosnae, Ioacobus Serrarium, Meletius Dramaee, Paisius Vidynae, Dionysius Drystrae, Gregorius Vixyae, Procopius Sozoagathopolis.

Tabulae fragmentum exstat in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. XVI (1896), p. 195-6, compendium vero apud I. I. Sokolov, Konstantinopolskaja Tserkov v XIX vjekii (Petropoli, 1904), in appendice, p. 107-8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua quovis iuramentum omnino prohibetur

1849 mense octobri.

Gravissimam quae sequitur sententiam cur synodus ediderit, causa haec fuit. Constantinus ab Oeconomia, generalis orthodoxae ecclesiae praedicator et magnus oeconomus et aedis oecumenicae exarcha (namque his decorabatur titulis), cum in iudicium vocatus pro tribunali Atheniensis iusiurandum evangeliorum contactu dare penitus abnuisset, quod homini christiano non liceret omnino iurare, multorum in se concitavit invidiam, atque imprimis Theocleti Pharmacidis hieromonachi, viri ea aetate adversus Graecos in Turcarum imperio adhuc degentes infensissimi. Hic edito statim volumine, cui titulum praefixit hunc: Οἰκονόμος ὁ ἅγιος Οἰκονόμων ἡ περὶ ὁρκου, ostendere aggressus est iuramentum in tribunalibus praestari solitum cuivis christiano tum laico tum clerico non esse prohibitum, immo illud dandum esse ex officio, nam et ipse Dominus et prophetae et apostoli, quoties necesse fuit, iurarunt, atque adeo in Dei cultu numeratur quoque iusiurandum. Quod opus ubi Constantinopoli notum fuit, a multis summo opere commovit, nec paucas in se concitavit confutationes.

Atque C. Enthybulus, arrepto calamo, ingens super hoc argumento conscripsit volumen, hoc praenotato titulo: Ο ὀρκιστὴς Φαρμακίδης ἡ Ανασκευή τῶν παρ' αὐτοῦ περὶ ὁρκου προεκδομένων, συγγραφεὶς ὑπὸ Κ. Εὐθυβουλίου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυποῖς Ἰ. Λαζαρίδου. 1851. In-8°, κ' + 816 p. Sacra vero synodus, inito cœtu, litteras encyclicas et ipsa composuit easque typis expressas passim dimisit hoc titulo: Ἐγκύκλιος ἐπιστολὴ τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας πρὸς τοὺς ἀπανταχοῦ ὁρθόδοξους [figura]. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν τῇ πατριαρχικῇ τυπογραφίᾳ. 1849. In-8°, 16 p. Eandem postea repetierunt Rhalli et Potli, Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, t. V (Athenis, 1854), p. 617-27. In quibus cum gravissima agitetur quaestio easque vel in concilio Constantiensis olim acriter disputata, eas non solum integras, sed et latine utcumque redditas hic exhibendas censuimus, additis, quantum fieri potuit, locorum in textu memoratorum annotationibus.

LITTERAE ENCYCLICAE.

Πᾶσι τοῖς ἀπανταχοῦ ἐν ἁγίῳ πνεύματι δακρυπητοῖς καὶ περισπουδαστοῖς ἡμῖν ἀδελφοῖς ἁγίοις ἀρχιερεῶσι, τῷ τε περὶ αὐτοῦ εὐλαβεστάτῳ κλήρῳ καὶ πᾶσι τοῖς ὁρθόδοξοις, γνησίοις τέκνοις τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, τὸν ἐν πνεύματι ἁγίῳ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ πᾶν ἀγαθὸν κατὰ θεοῦ καὶ σωτήριον.

† Τοῖς τὸ σωτήριον ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ ἀπάντων Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἐκπαραφρονέουσιν καὶ χριστιανικῇ πολιτείᾳ ἀλλοτρίᾳ καὶ ἀνυποκρίτως στοιχεῖν ἐκπνευμένους πρὸς τὸν ὁμιλοῦντα καὶ κυριότητὸν καθέστητος γνώριμα ἡ τὸν ἐν εὐαγγελίῳ θεῶν αὐτοῦ ἐντολὴν ἀπαργαλῆτος φυλάττει, ἐν αἷς τῶν εἰς

Universis qui ubique sunt in sancto Spiritu dilectis amantissimisque nobis fratribus sanctis antistitibus, piissimo eorundem clero, cunctisque orthodoxis, coris filiis unius sanctae catholicae et apostolicae ecclesiae, fratrum in Spiritu sancto oeculum et quolibet bona a Deo et salutaria.

† Quicumque salutare nomen domini universorum Christi Dei nostri sibi adscribunt, et se christianae vitae institute vere ac sincere obsequi profitentur, his praecipuum profecto ac principale quo discernantur signum accurata est divinum illius in evangelis mandatorum observatio, in qui-

αὐτὸν πιστεύοντες τὸ πάλαισμα τέλειον καὶ πόσης ἂν ἔνικας; ἀποδείξας καὶ βασιλεύοντες καθάπερ οὖν, πόσης δὲ ἰουδαϊκῆς ἀταξίας καὶ ταπεινότητος ἀνιπνεομένης διδάξαν ὁ θεοδότης νομοθέτης· ὁ μὲν γὰρ διὰ Μωσέως δοθεὶς νόμος οὐκ ἔστιν εἰς τὸν μελλόντων κατὰ τὸν θεῖον ἀποστόλων· διὰ τὸ ἀτάλῃ καὶ νηπιόδοι τὸν δεξιόθεν· αὐτὸς δὲ ὁ λόγος τοῦ θεοῦ καὶ θεὸς ἡμῶν, ἐκ ἐσχάτων τὸν χρόνον ἐπὶ τῆς γῆς ὁφθαλμοὶ καὶ τοὶ ἀνθρώποις εἰς τὸ σῶσαι τὸν ἀνθρώπον συναναστασάς, τὸν διὰ Μωσέως δοθέντα νόμον ἐπλήρωσε καὶ δέδωκεν ἡμῖν τοὺς ἐν πίστει τελείους τὴν ἐπίγνωσιν τὸν τελειότερον νόμον τῆς χάριτος καὶ τῆς ἀληθείας· Ὅτι, φησὶν, ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη, ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο¹. Σύμφωνον δὲ τοῖς δαίσις αὐτοῦ ἐντάλμασι τὸν τε Χριστοκράτον ἀποστόλων καὶ τὸν πνευματοφόρον πατέρων θεοπιστάντων καὶ τὴν κατὰ Χριστὸν πολιτείαν τῇ χριστευανύμῃ πληρώματι θεοπνεύστως συστησάμενον καὶ ταύτην ἱεροῖς ὅροις καὶ κανόσι καὶ παραδόσεσιν ἀγίας κρατυνάντων, τοῖσι δὲ ἀπασιν, οἷς παρέλαβεν, ἐπορίμῃ καὶ ἡ ἀγία ἡμῶν ἐκκλησία, ἣν ποτὶ τινα τὸν θεῖον παραγγελμάτων κατὰ καὶνοτομοῦμενα καὶ ἐπεροδοσικαλίας καὶ παρεγγήγεσι παραχαρὰττομένα, οὐ διαλείπει ἀξιοχρῶς ὑφῆσθαι τὴν φωνὴν καὶ τὰς καὶνοτομίας· ἐξελέγγουσα καὶ τὰς ἐναντιοφρονίας· συλλειτουργοῦσα ταῖς ἀπὸ τῶν θεῶν λόγων καὶ τὸν πατριῶν καὶ συνεκτικῶν κανόνων ἀποδείξαι, ὅ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔγνω ποιήσασθαι, προνοίᾳ κεκινημένη τὸν πνευματικὸν αὐτῆς τέκνον, ὅπως ἂν τὰ θεοπαρόντα καὶ πατρίκα ὅρια βέβαια καὶ ἀσάλευτα παρ' αὐτοῖς συντηρῶνται.

Ἀνάστησαν γὰρ ἡδὴ τινες κατ' ἡμᾶς, ὧς ἔγνωμεν, οὐ μόνον φρενοῦντες καὶ λέγοντες, ἀλλὰ καὶ ἐν ἐκτύποις ἐγκυκλίοις καὶ ἄλλοις δημοσιεύοντες, ὡς οὐκ ἀπείρηται ὅλος ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως ὁρῶνται τοῖς· χριστιανῶς ἐν τοῖς δικαστηρίοις, ἀλλ' ἔχουσιν ἀπροκαρμίστους καὶ ὁσέως ἐρκαμοταῖν τοὺς τε λαϊκοὺς καὶ τοὺς ἱερωμένους αὐτοὺς καὶ τοὺς τῷ κόσμῳ ἀποταξάμενους μοναχοὺς, καὶ ταῦτα ἐπὶ τῶν θεῶν εὐαγγελίων. Ἐπισυνιδίωσι δὲ τῆς κακίαντος· αὐτῶν γνώμης τὴν πρότασιν, οὐ μόνον διαστρέφοντες παντοίως τὰς γραμμὰς καὶ πατριῶν βήσεις καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματ' ἵνα τὸν νεώτερον θῆθεν εἰσάγοντες, ἐν οἷς ἐξισοῦσι νόμον ποιήσασθαι τὴν τοῦ θεοῦ νόμου παραβῶσιν, μὴ νοοῦντες μήτε ἀ λέγουσι μήτε περὶ τίνων διαβεβαιῶνται. Καὶ φεβύριον δὲ σκεπρὸν περιστρέφεται, περὶ ὅρου ἐκινεργόμενον, πατὴρ μὲν ἀνενήμου σκότιον γέννημα, τῆς αὐτῆς δὲ καὶ χείρονος καὶνοφανοῦς κακοφροσύνης βλάστητος συρραφῇ, χαρακτηρίζουσα τὸ ἀνταρκτικὸν κατὰ τῆς ὑγιαίνουσας εὐαγγελικῆς διδασκαλίας ἡρώνημα. Λέγει γὰρ, ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἐναντίον πατ' τῆς μὴ ὁμολοῦντος ὅλος θεῖος αὐτοῦ ἐντολῆς², ὅμοιος κρινόμενος ἐνέπικον τοῦ ἀρχιερέως· καθάπερ οὖν καὶ τῆς ἐκκλησίας, ὡς θῆθεν συμμένους τῇ Παύλῳ νομοθεσίᾳ ἀνέκαθεν τὸν ὅρον νομοθετησῶς· καὶ τὰς θείας δὲ καὶ οἰκουμένης συνόδου· εἰσάγει τοὺς αὐτῶν θεοπνεύστους κανόνες· ἀποδείξας ἀνταρπεύσεις (ὁλον, φησὶ, καὶ ἡ β' οἰκουμένης συνόδου ἀνέτρεψε καὶ παρὶθ τῆς α' κανόνα, ἀπαγορεύοντα τὴν μετὰθεσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν), καὶ ἄλλα τοιαῦτα δόγματα καὶ ἀνόσια ληρὰ καὶ παρακλίαι πρὸς τὸ ἀποδείξαι τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους· ἀντιφάσκοντας τῇ εὐαγγελικῇ νομοθεσίᾳ, καὶ τοῖσι καλὴν τὰς ἀγίας συνόδους, καὶ ταύτας δὲ τοὺς θεοφόρους πατέρας, καὶ τοῖσι αὐτοῖς ἀντιλέγοντας πρὸς τὰς συνόδους καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς αὐτοὺς, καὶ ὅλος ὁ τοῦ συρραφάματος τοῦτου σποδὸς ἀποβλέπει πρὸς ἀνταρκτικὴν τοῦ κύριου;

has servandis hominum in se credentium perfectum institutum, quavis quidem paganorum impietate foeditateque purgatum, qualibet vero Indecorum imperfecta humilique ratione praestantius coexistit legis conditor Homo-Deus; etenim lex per Moysen data umbram obtinuit futurorum ex divi apostoli sententia propter inchoatum pauciorumque eorum quibus data est habitum; ipsum vero verbum Dei Deusque noster, dum extremis temporibus in terra apparuit et cum hominibus ad salvandos homines conservatus est, legem per Moysen latam implevit, nobisque in fide perfectis absolutiorum gratias veritatisque legum notitiam tribuit; nam, inquit, lex per Moysen data est, gratis et caritas per Iesum Christum extitit. Ad divina autem eius praecepta cum Christi praecones apostoli et patres spiritu afflati leges condidissent, christianae universalitatis vitam ad Christi exemplum Deo inspirante efformantes eandemque sacris decretis canonibusque et sanctis traditionibus revincientes, his omnibus sibi traditis obsecuta etiam sancta nostra, ecclesia, si quando comperit aliquid de divinis institutis immutari, falsisque doctrinis et pravis explanationibus adulterari, vocem attollere pro munere non praetermittit, novitates redarguendo et adversas sententias confutando, adhibitis argumentis cum e divinis sermonibus tum e patrum synodorumque canonibus desumptis, quod quidem et praesenti scripto statuit perficere, urgente cura spiritualium ipsius filiorum, ita ut instituta a Deo patribusque accepta firma et inconvulsa ab eis observentur.

Nonnulli enim super contra nos insurrexerunt, ut bene novimus, non solum sentientes ac dicentes, sed etiam editis encyclicis litteris aliisque operibus evulgantes, non omnino vetitum esse a sancta nostra fide iurare christianos pro tribunalibus, sed licitum esse inculpate ac sancte iusiurandum dare cum laicis tum clericis ipsis et monachis qui mundo vale dixerunt, idque divinarum evangeliorum contactu. Quod pravae suae sententiae propositum ut suffulciant, scripturae patrumque testimonia et ecclesiasticam historiam non solum detorquent omnino, verum etiam recentiorum exempla quaedam proferre videntur, quibus contendunt in legem traducere divinae legis violationem, non intelligentes neque quid dicant neque de quibus testificentur. Atque libellus quidem patridus circumfertur, de iuramento in scriptis, patris quidem occultis tenebriosis foetus, eiusdem vero, immo peioris insolentis pravitate impla satura, qua discernitur rebellans ille in sanam evangelii disciplinam animus. Aserit enim, vel ipsum dominum nostrum Iesum Christum, repugnante eheu! divino eius mandato non iurandi omnino, iuravisse, dum indicaretur coram pontifice; ecclesiam quoque calumniatur, quasi congruenter iuri Romano ab initio iuramentum in legem traduxisset; divinas etiam et universales synodos introducit, alias aliarum canones divinitus afflatos vicissim evertentes (quemadmodum, inquit, et secunda oecumenica synodus sustulit et fregit illum primas canonem, quo prohibetur clericorum translatio), aliasque id genus probro et sacrilego nugatur et delirat ad probandum contradixisse sanctos apostolos legibus et disciplinam evangelicam, hisque rursus sacras synodos, istis vero deiferos patres, hos domum dissonantiae cum a synodiis, tum inter se, tum ipso eorum; hoc unum spectat sarcinam istud, ut divinum nostrorum patrum frangat auctoritatem, sacras synodos in-

¹ Hebr. X, 1.² Ioh. I, 17.³ Matth. V, 24.

τὸν θεὸν ἡμῶν πατέρα καὶ θεογονοῦν καὶ πατρὶ-
μνησάν τὸν θεὸν συνόντον καὶ πρὸς πατέρα καὶ
συνσπονδίου τῆς ἀκατάκλιτης καὶ ἁγίας
καὶ ἀποσταλτικῆς ἐκκλησίας, ἣν οὐκ ἐρρίψεν ὁ θεὸς
βυβλογράφος διωρόμενος καὶ νομοθέτης ἐν αὐτῇ
ἀποσταλτικῶν χρόνων συγκλημένην ἐν διαφωτισμῷ
λατῶν καὶ ἀληθινῶν. Ἀλλ' οὕτως μὲν, καὶ ὡς
ἄλλος ἑρμῆς ἐπαρεδιδουκασθε καὶ μὴ προσέχετε
θρησκείαν λόγους τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χρισ-
τοῦ καὶ τῇ κατ' ἐξουσίαν διδασκαλίᾳ, τῷ νόμῳ
μηδὲν ἐπιστρέφοντες, ἀλλὰ νοῦν καὶ ἡγήσεις καὶ
λογισμῶν. Καὶ ὁ θεὸς αὐτοῖς ὁ θεὸς μετέ-
νοειν εἰς ἐκτίκνωσιν ἀληθείας· ὁ δὲ σαρὰς
θεμέλιος τῆς εὐαγγελικῆς νομοθεσίας ἐστίν ἐκεί-
θεντος εἰς αἰῶνα.

Πρῶτον μὲν γὰρ αὐτοῖς ὁ τῆς κίστεως ἡμῶν
ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς Ἰησοῦς Χριστός,¹
τὴν τοῦ Μωσίου νόμου ἀντικαταστήσαν, ἐν-
τέλλεται οὕτως· Ἠκούσατε οὗτοι ἐρρίθη τοῖς
ἀρχαίοις· Οὐκ ἐπισημασθε, ἀποδώσεις δὲ
τῷ κυρίῳ τοὺς ὅρκους σου. Ἐγὼ δὲ λέγω
ὑμῖν μὴ ὁρκισθῆτε ὅλως... ἔστω δὲ ὁ λόγος
ὑμῶν, ναὶ, ναὶ, οὐ, οὐ· τὸ δὲ περισσὸν ἐκ
τοῦ πονηροῦ ἐστὶ (τοῦτόστιν ἐκ τοῦ διαβόλου, ὡς
οἱ θαγγῆροι πατέρες διαρρηγνύουσιν). Ὁ δὲ θεὸς
ἀπόστολος Ἰάκωβος, πρῶτιστον καὶ μέγιστον παρὰ
γὰρ τοὺς εὐαγγέλιον τὸ μὴδένα ὅρκον ὀμνῶν διαγο-
ρεύων. Πρὸ πάντων, λέγει, ἀδελφοί μου, μὴ
ὀμνύετε μήτε τὸν οὐρανόν, μήτε τὴν γῆν,
μήτε ἄλλον τινὰ ὅρκον κτλ. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ
ῥήσεις τῶν ἀποσταλτικῶν διαταγῶν ἐπαναλαμβάνουσι
διαρρηγνύοντες. Ἡ δὲ ἁγία οἰκουμένη ἡ συνόδος, ἐκ-
κυρούμενος τοὺς κανόνες τοῦ μεγάλου Βασιλείου, συν-
επικυροῦν καὶ διατάσσει καὶ τὸν ἱκανόν τοῦ οὐρανο-
φάντορος τούτου πατρός, ἐν ᾧ ἀπαγορεύεται ὁ ὅρκος
τῶν κληρικῶν, καὶ τὸν κατ' αὐτοῦ, ἐν ᾧ διαγο-
ρεύεται καθόλου πρὸς πάντας τοὺς χριστιανούς.²
Καθ' ἃ καὶ μὲν οὖν ὁ ὅρκος ἀπηγόρευται.³
Ἐκείνως καὶ ἡ ἁγία οἰκουμένη ἡ συνόδος ἐν τῇ
ᾗ πράξει ἀποφαίνεται· Ὅρκον μὴ ἐδίδωμεν τὸ
στόμα ἡμῶν, ἀλλὰ τῇ κυριακῇ φωνῇ
ἀκούσωμεν λεγούσης· Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν
μὴ ὁρκισθῆτε ὅλως. Ἀμείψεται δὲ αἱ ῥήσεις ἐκ τῆς
θεοπνευστοῦ γραφῆς, τὸ μὲν ὅρκον μὴ ἐδίδωμεν
τὸ στόμα ἡμῶν ἐκ τῆς σοφίας τοῦ Σειράχ,⁴ τὸ δὲ
λοιπὸν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου.

Ἀλλὰ καὶ ἰδίως οἱ θεοὶ πατέρες ἡμῶν, οἱ τῆς
ἐκκλησίας φωστῆρες καὶ διδασκαλοὶ, ἀπαγορεύουσι τὸν
ὅρκον, ὡς αὐτοῖς τε καὶ πάλιν ὁ μέγας Βασιλεὺς πολ-
λαχοῦ τῶν ἐπ' αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ τὸ κυρίως
στόμα τῆς θεολογίας ὁ θεὸς Γρηγόριος (ἐν τοῖς στι-
χηροῖς) λέγων· Ὅρκον δὲ τί χεῖρον; Οὐδέν.
Καὶ πάλιν.⁵ Οὐκ ἐπισημασθε, ἐκείνος (ὁ νό-
μος ὁ καλῶς) φησὶ. Σὺ δὲ (Χριστὸς καλεῖται) εὐδὲ
ὁμῇ τὴν ἀρχὴν, οὐ μικρὸν, οὐ μέγαν, ὡς
τοῦ ὅρκου τὴν ἐπισημάναν τίνοντες (λέγ. εἰς
τὸ πᾶν). Καὶ ὁ θεὸς δὲ Χρυσόστομος (ἐν τῇ πρὸς
Δαμιᾶνιον μονάζοντα λόγῳ α') φησὶ· Ἐγὼ γὰρ καὶ
τὸ ὀμνῶναι, καὶ εὐορκῆσαι, ἐγκλημα, καὶ
ἐντολῆς παραβίασις, καὶ τὴν ἐπισημάναν θη-
σομεν; Ἐγὼ γὰρ τὸ περισσὸν τοῦ ναὶ καὶ τοῦ
οὐ ἐκ τοῦ πονηροῦ ἐστὶ, τὸ καὶ τούτου

veritas et deterqueant, succidant et calculetur
incontinentiam disciplinam unius sanctos et apo-
stolice ecclesie, quam non horruit miser ille
libertas nunquam ecclesiam vel ab apostolica
ecclesia constitutam ex perditionis infelix et clericali.
At ito quidem et si quis alius pariter falsus doceat,
neque sanctis sermonibus de vni nostri Iesu Christi
ac sacre discipline sententiam, tunc, nihil com-
pertum habens, sed incertum circa questionem
verborumque concertationes. *Dei eis Deus et*
recipientes agnoscent veritatem; firmum autem
evangelice discipline fundamentum stat inco-
ncussum in perpetuum.

Namque primum quidem ipse *fidei nostrae* *dux*
ac perfectior Iesus Christus, legis Moyses im-
perfectionem implens, sic praecepit: *Audistis dictum*
in veteribus: Non iurabis, sed reddes Dominus
quae tu iuraveris. Ego vero dico vobis, non iuran-
dum omnino... esto autem sermo vester, etiam etiam,
non non; quod autem supra haec redundat, a malo
est (id est a diabolo, ut patres numine afflati
interpretantur). Divus autem apostolus Iacobus
id praecepit ac potissimum fidelibus commendat,
ne quid iurando iurent: Ante omnia, inquit,
fratres mei, ne iuratis neque per caelum, neque per
terram, neque aliud ullum iurandum etc. Eadem
et Apostolicorum constitutionum testimoniis aperte
iterantur. Sancta vero oecumenica VI synodus,
dum Basili magni canones probat, confirmat ac
sancti decimum quoque caelestis huius patris cano-
nem, quo iuramentum clericis interdicitur, tum
etiam eiusdem undetricesimum, quo illud cunctis
christianis omnino vetatur: *Iurandum prorsus*
prohibitum est. Item et sanctum universale con-
cilium VII, actione VIII, decernit: Iuramento ne
assuetum es nostrum faciamus, sed dominicum vo-
cem audiamus dicentem: Ego autem dico vobis non
iurandum omnino. Utrumque autem effatum e
scriptura Deo afflata depromptum est, illud quidem
Iuramento ne assuetum es nostrum faciamus e sa-
pientia Sirach, reliqua vero ex evangelio.

Quin etiam singuli divini patres nostri, lumina
illa ecclesiae et magistri, iurandum prohibent,
sicut ipse iterum Basilius magnus in multis sacro-
rum eius operum locis, et divus Gregorius, ac illud
ignem spirans theologiae, in suis carminibus dum
dicit: *Iuramento quid potius? Nihil.* Et rursus:
Non iurabis, inquit illa (lex vetas); at tu (Christus
inbet): Punitus nos iurabis, nec parvum, nec magnum;
quod scilicet es iuramento peritium nascatur (Orat.
in Pascha). Atque divus etiam Chrysostomus (libro I
ad Demetrium monachum) dicit: Etiam si iurare,
etiam vero, crimen est et praecepti praevicatio, per-
iurium ubi ponimus? Et si id quod est et non au-
cedit, a malo est, quod hoc etiam enunciat, a quo
sanctus oris? Plurima etiam sunt quotquot et in
sanis in status orationibus auro ductis adversus eos

¹ II Tim. II, 25.

² Hebr. XII, 2.

³ Matth. V, 34-37.

⁴ Iac. V, 12.

⁵ Constit. Apostol. V, 12.

⁶ Basil., can. 28.

⁷ Non actione ecclesiae, sed sancta. Cf. Mansi, XIII, 264 a.

⁸ Basil. XXIII, 2.

⁹ Greg. Non. Carm. XXIV, 1.

¹⁰ Orat. XLV in Sanctum Pascha, n. 17.

¹¹ De Compunctione, ad Demetrium, lib. I, c. 4; Patr. Gr.

περισσότερον τίνος δεσμεύεται λοιπόν; Ἰδούμεν ὅσον καὶ ἐν ταῖς εἰς τοὺς ἀδελφάνους χρυσήλατος αὐτὸς λόγος κατὰ τὸν ἐκκατηκόντον ἀναγράφεται, εἰς· Ὡς δὲ εἰ μὴδὲν ἕτερον, αὐτὸ γὰρ τὸ βιβλίον αἰδέσθῃ. ὁ προταίνεις εἰς ὅρκον, καὶ τὸ εὐαγγέλιον, ὃ μετὰ χειρὸς φέρων καλεῖσαι ὀρνόμην, ἀνδραποῦνον, καὶ ἀκούσας τί περὶ ὀρκῶν ὁ Χριστὸς ἐκεῖ διαλέγεται, φρίξον καὶ ἀπόστηθι. Ὡς δὲ τὸν νόμον τὸν καλῶντα ὀρνόμην, τοῦτον ὀρκον ποιεῖς; Ὡς τῆς ὁρῶς; ὃ τῆς παρανομίας! Καὶ πάλιν· Παρακλέσα πρώην ὁρῶς τὴν κεφαλὴν Ἰωάννου λαβόντας (κατὰ διδόναι) ἀποστειλάνην... οὕτως ἀκαλεῖν οἴκαδε ἑκαστον καὶ νομίζειν πρὸ τὸν ὁφθαλμὸν ὅραν αὐτὴν φωνὴν ἀκούειν καὶ λέγουσαν· Μισήσατέ μου τὸν σφαγέα, τὸν ὀρκον. Ὁ περ ἐλεγχος οὐκ ἐποίησε, τοῦτο ὁ ὀρκος ἐποίησεν· ὁ περ θυμὸς τυραννικὸς οὐκ ἰσχύσε, τοῦτο εὐορκίας ἀνάγκη παρεσκεύασεν. Ὅθεν μὲλῶδες καὶ ἡ ἐκκλησία· Εἶδε μὴ ἄμωσας, Ἡρώδη ἀνὴρα. Ὡσαύτως ἀπαγορεύουσι τὸν ὀρκον καὶ πᾶς μοναχὸς τῶν θεοφύρων ἡμῶν κατὰ τὸν ὁ ἱερώτατος Πάππας. Καὶ πᾶσα δὲ ἡ ἀρχαία παράδοσις τὸν ὀρκον ὡς ἐναντίον τῆς εὐαγγελικῆς νομοθεσίας φευκτικόν, ὅση δύναμις, ἀνέκαθεν παραδόθηκεν. Διὸ καὶ πᾶν τὸ πλῆρωμα τῶν ὁρθόδοξων τὴν ἐπὶ τῶν θεῶν εὐαγγέλιον ἐν τοῖς δικαστηρίοις μάλιστα ὀρκωμοσίαν ὡς βαρύτερον ἔργον φρίσσει καὶ ἀποκρίνεται· ἐκ γὰρ τοῦ ὀρκου τίκεται ἡ ἐπιτομία, ἥτις ἐστὶν ἀρνησις θεοῦ κατὰ τὸν θεῶν Χριστότοπον.

Ὅθεν τοῖνον αὐτοῦ τε τοῦ τὸν κάλει νόμον νομοθετήσαντος θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ μὴ ὁμῶσαι ἑλως ἐν τῷ νόμῳ τῆς χάριτος ἐνταλλομένου καὶ τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς θεοπνευμάτως τοῦ αὐτοῦ παρακλειτουμένου, ὡσαύτως καὶ τῶν ἐνδόξων καὶ θεοφύρων ἡμῶν πατέρων τὸ παντὶς ὀρκου ἀπαγορεύουσι καὶ τῆς παραδόσεως διακηρυττούσης, φερόμεναι προφανῶς οἱ τὴν ὀρκωμοσίαν ὡς νενομοθετημένην οὐχὶ παρὰ τῆς κοίτης νομοθεσίας, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῆς τῆς ἱερᾶς ἡμῶν κίστεως παρεσχόντες, οὐδὲ διακρίνουσι ὅσον ἐλάττω ἐκ αὐτοῦ ἀντιπροσέμενοι κατὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τῇ καινοφανείᾳ περὶ τοῦ ὀρκωμοτεῖν διδασκαλίᾳ περιπεσόντες. Καὶ τοι γὰρ καὶ αὐτῶν τῶν Πατριαρχῶν νόμων αἱ διατάξεις, αἱ τὸν ὀρκον ἐν τοῖς χριστιανικοῖς δικαστηρίοις εἰσαγγεῖν, δεσμεύει τὸν ἀρχαίαν καὶ νεωτέραν ἐκ τῆς ἱστορίας παραδείγματα καὶ ἐπιχειρήματα περιφέρουσιν οἱ τὸ τῆς ὀρκωμοσίας ἀνεμῶν τε καὶ ἀνάλυτον ὡς ἐκ τῆς ἀγίας ἡμῶν ὁρησιαίας παρὰ τοῖς εὐσεβεῖσι ταπεινωμένοι πιστεύοντες καινοτομοῦνται, ταῦτα δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα οὐδὲλως ἰσχύουσιν ἀκρωθῆναι τὰς τοιαύτας ἀποστολικὰς τε καὶ πατρικὰς διατάξεις, καὶ πρὸ πάντων ἦν αὐτὸ τὸ θεῶν σῶμα τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀπερήναιτο ἐνταλὴν τὴν μὴ ὁμῶσαι ἑλως. Μὴ μοι (φησὶ πάλιν ὁ χρυσήλατος τοῦ πνεύματος οὐλαγὴ, ὁ θεῖος Χρυσόστομος*), μὴ μοι τὸν δεῖνα τὸν ἐκτικὴν εἰπῆς, τὸν σφραγίσαν, τὸν εὐλαβῆ, τὸν εἰς ἱερωσύνην τελοῦντα, ὡς ὁμοεικότα, ἀλλ' εἰ βούλει καὶ Πάτερ εἶναι τοῦτον ὃ Παῦλον ὃ ἀγγελοῦ ἐξ οὐρανοῦ καταβάντα, οὐδὲ γὰρ οὕτως ἐπιστρέφεται εἰς τὴν ἀξίαν τῶν προσώπων· νόμον γὰρ οὐχὶ βουλικόν, ἀλλὰ βασιλικόν ἀναγινώσκω ἐγὼ περὶ τῶν ὀρκῶν· ὅταν δὲ βασιλικῶς ἀναγινώσκῃται γράμματα, ἂν μὲν γὰρ εἴχῃς εἰπεῖν δεῖ ὁ Χριστὸς ὀρνόμην· ἀνέλαυσεν ὃ δὲ Χριστὸς

qui iurant pronuntiat; exempli gratia: Tu vero si nihil aliud, saltem librum ipsum teneres, quem in iuramentum porrigit; et evangelium, quod intra manus capiens iurare iubet, amplius, et auditis quid sit Christus de iuramentis dicere, horrores et desiste. Tu vero legem iurare prohibentem, in iuramentum ponis? O contumeliam, o insaniam! Et iterum: Antiquos reges, ut Iosue caput ammentis (cogitationis) obsecrum... sic domum quoque eam rediens, et patetis ante oculos habere ipsum vocem emittentem et dicentem: Odis habere iugulatorum moem, iuramentum. Quod inconvictio non facit, hoc facit iuramentum; quod ira non potuit tyrannica, hoc periculi necessitas effecit. Quapropter cantat et ecclesia: Utinam ne iuravimus, Herodes impius. Pari modo iuramentum prohibet et universus fere deiferorum nostrorum patrum sacrosanctissimus coetus: omnis quoque vetus traditio iniurandum tanquam evangelice discipline contrarium fugiendum, quantum fieri potest, antiquitas tradidit. Unde et tota orthodoxorum universalitas iniurandum illud, quod super divinis evangelis pro tribunalibus praesertim datur, ut gravissimum sacrilegium horrore et reformidat: namque ex iuramento nascitur perjurium, quo negatur Deus secundum divam Chrysostomum.

Itaque cum ipse veteris legis conditor Deus et salvator noster Iesus Christus, non iurandum omnino in gratiae lege iubeat, cumque apostolica vox numinis afflatu idem ipsum praecipiat, immo etiam, ut a quovis iuramento abstinere gloriosi ac dei nostri patres una sententia commendent ac traditio pronuntiet, illi mentiantur aperte qui iuramentum non modo ex civili disciplina, verum etiam ex ipsa sacra fide nostra lege sancitum esse contendunt, minime perspicientes quanta imprudentia invehantur contra sanctam Christi ecclesiam, dum in insolentem de iuramento dando doctrinam incidunt. Licet ipsarum Romanarum legum praescripta iuramentum in christianis tribunalibus admiserint, pluraque cum ex veterum tum ex recentiorum historia proferantur exempla et argumenta a novatoribus qui iniurandi veniam ac licentiam a sancta nostra religione fidelibus concoccare esse censent, haec tamen aliaque id genus haudquaquam valent evertere tot apostolorum patrumque mandata, atque imprimis illud quod ipsum de divinum domini nostri promulgavit, non iurandi omnino. Ne mihi (ait rursus aurea illa spiritalis tuba, divus Chrysostomus), ne mihi hominem illum modestum alleges, temperantem, pius, in sacerdotio dependentem, iurantem tamen; sed si vis pone Petrum esse vel Paulum, vel angelum qui de caelo descendit: ne sic quidem personarum dignitatem respicias. Nam legem non servilem, sed dominicam de iuramentis lege: cum autem imperatoria scripta leguntur, omnis servorum dignitas quiescat. Nam si dicere potes Christum iuramenta praecipere, aut Christum ipse admittens non ulcisci, ostende mihi, et morum gravem (Ex catechesi I). Quapropter universa Christi sancta nostra orientalis et apostolica ecclesia illum qui super apparuit et evulgatus est perniciosum pravinissimumque errorem, christianis orthodoxis licitum esse libere iurare, cum spiritualis perniciem

* Ad pop. Antioch. homil. XV, c. 5; Patr. Gr. XLIX, 160 d.

* Ibid. homil. XIV, 1; Patr. Gr. t. cit. 144 b.

* Ad Rom. 20 Augusti.

* Ad Illuminandos catech. I, 5; Patr. Gr. XLIX, 290 c.

οὐ κοιδῶσι τοῦτο γινόμενον, δεῖξον καὶ Α
 πείθεμαι. (Ἐν Κατηχήσει α.) Δὲ τούτοις ἡ καθό-
 λου τοῦ Χριστοῦ ἀγία ἡμεῖς ἀναστασία καὶ ἀναστασία
 ἐκκλησία τὴν ἀγίαν ἀναστασία καὶ ἀναστασία
 φυλάττειν καὶ κατέχοντα ἐκκλησιαστικῶν, τοῦ
 ἐξῆναι ὁμῶς ἀναστασίας τοῦ ὁρθοδόξου χριστιανισμοῦ,
 ὡς φυλικῆς διαφοράς τοῦ χριστιανισμοῦ κληρονομίας
 παραίτων διὰ τὴν εἰσαγομένην καταργήσιν τοῦ φε-
 βεροῦ χρίσματος τοῦ ὁμοῦ (ὅταν καὶ αὐτὴ ἡ μνη-
 νεύσις καὶ ἀναστασίας ἐγκύβητος ἐν ταῖς κατ' αὐτὴν
 τόποις ἀποβῇ γινόμενη, καὶ τὰς ἐκ αὐτῆς κληρονο-
 μίας παραδόσεις τὰν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὄντων
 καὶ παντοίας ἐκπορίας καὶ φευδορίας φρικτῶς ἐν-
 τραγῶν καὶ παρακαλῶν) καὶ ὡς ἀνταρῶν τῇ
 θαίρ ἐντολῇ τοῦ κυρίου ἡμεῖς καὶ ταῖς λοιπῶν ἀπο-
 σταλικαῖς καὶ πατρικαῖς διατάξεσιν ἀντιστρατευομένην
 καὶ ὅλως καλεῖται τῇ ὁρθῇ καὶ ὁμογενεῖ διδασκα-
 λῇ τῆς ἀγίας καὶ ἀναστασίας ἡμεῖς πίστει, ἀπο-
 κρύπτει ἀρῶν καὶ ἀποκαλύπτει καὶ κηρύττει, παρα-
 δοχῇ; καὶ προσοχῇ δέξιν τῇ χριστιανικῇ κληρονομίᾳ
 ἀποφαινεταί· κοινῇ δὲ ὁμοφώνῃ γνώμῃ τῶν ἀγί-
 ωτάτων ὁρθοδόξων πατριαρχῶν καὶ τῶν ἱερωτάτων
 ἀρχιερέων, διὰ τοῦτο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ αὐτοῦ ἐγ-
 κυκλίου γράμματος θεοπνεύτου καὶ ὁριζομένη συνόδου
 τῇ θαίρ διακρίσει τοῦ σωτήρος καὶ ταῖς ἀποστολι-
 καῖς καὶ πατρικαῖς ἀποφάσεσιν, ἀδελφίτων ὅλως παρὰ
 τῇ ἀγίᾳ καὶ ἀναστασίᾳ ἡμεῖς πίστει διακρύπτει τὸ
 ἐκείθεν τοῦ εὐσεβεῖς χριστιανισμοῦ, εἴτε κατ' ἴδιον,
 εἴτε καὶ ἐν δικαστηρίοις, καὶ πάντας τοὺς ἀπανταχοῦ
 ὁρθοδόξους αὐτοῦ λαοῦ; νοθεύει ἀπέχουσι ὅλως καὶ
 φυλάττειν πάντες ὄντες· τὰς δὲ προσκλιτούσας
 διαφορὰς διαλύειν εἰρηκῶς, καὶ μήτε ὄντες ἐπὶ τῇ
 τοῖς ἀδελφοῖς μήτε παρ' αὐτῶν ἀντιλαμβάνειν, ἀρνού-
 μένους τῇ ἐν φόβῳ θεοῦ μαρτυρίᾳ τῆς ἐαυτῶν συν-
 εδήσεως καὶ τὴν ἐν Χριστῷ εἰρήνῃ καὶ ῥαλλόν
 προτιμῶντας ἡ διακλιτικῶς μαχομένους ἐν τοῖς
 δικαστηρίοις κατὰ τὸ ἀποσταλικόν· Ἡ δὲ μὲν οὖν
 ὅλως ἡγεῖται ἐν ὅμῃ ὅτιν, ὅτι κρίματα
 ἔχετε μεθ' ἐαυτῶν· διατὶ οὐχὶ μάλλον ἀδι-
 κείσθε; διατὶ οὐχὶ μάλλον ἀποστερεῖσθε;
 Ἀλλὰ ὅμῃ; ἀδικεῖτε καὶ ἀποστερεῖτε, καὶ
 ταῦτα ἀδελφοί. Πρὸς δὲ τοὺς προβαλλομένους
 τὴν ἐκ τῆς Ῥωμαϊκῆς νομοθεσίας ἐκκλησίᾳ κεντρα-
 κικῶν διδάσκειν, ὁμῶς ἐπὶ τῶν θαίρων εὐαγγελίων
 τοὺς δικαιομένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις πρὸς πίστει
 τῶν παρ' αὐτῶν λεγομένων, ὅτι μὲν εἰσὶν, ὅτι καὶ
 διατάγματα καὶ τῶν ὁρθοδόξων βασιλέων καλοῦσι
 τοὺς χριστιανούς ἀπὸ τοῦ ὁμοῦ. Ὅτις τὸ διάγραμμα
 τῶν τριῶν αὐτοκρατόρων, Βασιλεῖα, Κωνσταντινῶν
 καὶ Λέοντος, ἀντὶ τοῦ ἐπὶ τῶν εὐαγγελίων ὁμοῦ
 θεοπνεύτου λέγειν τοὺς χριστιανούς· Μάρτυς κύριος
 ὁ θεὸς καὶ ὁ ἀγίος τόπος ἐν ᾧ ἵσταται· (ὁ
 θεὸς ὁμοῦ καὶ ὁ ἀγίος τόπος ἐν ᾧ ἵσταται)

Ἡ δ' οὖν ἐκκλησία τῇ μὲν εἰρηκῇ πολιτικῇ
 Ῥωμαϊκῇ νομοθεσίᾳ ὁμοφώνῃ ἐξ ἀνάγκης ἀναγκάζειν,
 εἰ γὰρ πρὸς μαζίνων καὶ πινδόνων ἀναλλογῇ
 καὶ οἰκονομίᾳ ἐπιβάλλοιτο παρὰ τῶν πολιτικῶν νόμων
 ὁμοῦ; (ὡς μήποτε ὁμοῦ)· τοὺς γὰρ μὲν ἀναγκάζοντες,
 ὅπως πολιτικῶν νόμων ἐκπληροῦνται, πρῶτον μὲν πα-
 ραγγέλλει καὶ ἐκφορῶνται; ἐξομῶνται τὸ θεῖον, καὶ
 αὐτὴ ὅπως αὐτῶν εὐχὰς καὶ δεήσεις; προσοχῇ πρὸς
 τὸν μὲν ὁμοῦ ὅλως ἐνταλόμενον θεοπνεύτου καὶ ὁμοῦ
 ὁμοῦ, ἵνα τῆς αὐτοῦ φιλευθροσύνης, εἰ ὁμοῦ ὁμοῦ
 ὁμοῦ, τυχῶσιν· ἵνα δὲ τοὺς ὁμοῦ ἐκ-
 τῶσιν καὶ τὸν ὁμοῦ ὁμοῦ ἀναγκάζοντες διακρίνουν,
 ἀγνοοῦντες καὶ καθόλου διακρίνουν; ἀπὸ τῶν
 ὁμοῦ φευδορίας καὶ ἐκπορίας ὡς ἀπὸ ἀνήσεως
 θεοῦ. Τὸν δὲ ὁμοῦ αὐτοῦ κληρὸν καὶ τοὺς τὸν ὁμοῦ
 τῆς μοναχικῆς πολιτικῆς ὁμοῦ ἀναγκάζοντες ὁμοῦ
 καὶ ὁμοῦ ὁμοῦ ἐν τοῖς δικαστηρίοις, καὶ τὰς ὁμοῦ

christianae universalitati addunt propter tremende
 illius rei, iuramenti nomen, inductum contemptum
 (qualem et ipse quam memoravimus nova encyclica
 in locis istis debet admonere, et exhorcere ibi
 praevenerunt iuramentorum pro tribunalibus de-
 berent, immunesque postula et fidei iuramento
 horrende sunt carmine), cumque adversetur divino
 domini nostri mandato, ceteris apostolorum patrum-
 que constitutionibus retrogetur, omnia habebunt
 rectam omnemque sanctae et immaculatae fidei
 nostrae doctrinam, proscribendum penitus et abli-
 cendum neque ulla probatione et attentione dig-
 num esse praesuntiat; communi vero unanimique
 sententia sanctorum orthodoxorum patriarcha-
 rum et sacerdotum antistitem per has eccle-
 siasticas suas encyclicas litteras decernens ac de-
 finiens congruenter divino salvatoris praescripto et
 apostolorum patrumque sententia, plis christianis
 fidei praesuntiat iurare sive singillatim sive etiam
 in tribunalibus; atque cunctos qui ubique sunt
 orthodoxos suos populos hortatur, ut quolibet iura-
 mento abstineant prorsus et temperent, discep-
 tationes vero quae occurrerint componant pacifice,
 neque fratribus iuramentum imponant neque ab
 illis ipsi accipiant, testimonio propriae conscientiae
 cum timore Dei dato contenti, pacemque in
 Christo multo magis praeposcentes quam litigare et
 iudicio conflictari secundum illud apostoli: Iam
 igitur omnino defectus in vobis est, quod iudicia
 habeatis inter vosmetipsos. Quare non potius ini-
 uriam patimini? Cur non potius damnum accipitis?
 At vos iniuriam facitis, et damno afficitis, idque
 fratres. Illi autem qui opponunt illud ex Roma-
 norum legibus et disciplina iam dudum obtinuisse
 praescriptum, ut qui iudicio conflictantur, super di-
 vinitis evangelii iurent ad fidem dictis faciendam,
 dicendum quidem est, dari etiam orthodoxorum
 imperatorum praescripta, quibus christiani a iure-
 iurando prohibeantur. Sic constitutione trium im-
 peratorum Basilii, Constantini et Leonis, pro iura-
 mento super evangelii dato dicere iubentur chris-
 tiani: *Testis dominus Deus et sacer locus in quo
 sto* (divinum scilicet templum).

Itaque ecclesia dictae quidem civili Romanorum
 disciplinae cedit necessitati indulgens, si quando ad
 maiora mala periculaque vitanda accommodationis gra-
 tia a legibus civilibus praescribatur iuramentum (quod
 utinam ne accidat); at vero qui a civilibus legibus
 iurare coguntur, hoc primum quidem hortatur, vel si
 sancto iuraverint, ut divinum nomen placare velint,
 dum ipse pro eis proinde supplicationes illi offert
 qui non iurandum omnino mandavit heri et do-
 mino, ut ab eo veniam, si iuramento adstricti
 fuerint, consequantur; deinde illos sancto iurare
 iubet, propriamque iurandum religiose servare,
 puras seipsos immunesque custodiendo a quovis
 fido iuramento et periculo tanquam a Dei ne-
 gatione. Sacro autem ipse clero illicque qui sala-
 rare monasterii instituti iugum sustulerint, neque
 singulatim neque coram tribunalibus, sive ut testes,

¹ I Cor. VI, 7, 8.

² Cf. Rhall et Foti, *Σύνταγμα τῶν ἱερῶν κανόνων*,
 τ. V, p. 248.

τις, πᾶν τε ὡς διδάσκει: παρασθῆναι, ὅσον ἄνδρυν A
 οὐτ' ἐπιτρέπει: οὐτ' ἀνέχεται· διὸν γὰρ καὶ πᾶσαν
 δαίμον, ὅτι οὐκ ἔστιν μυστηρίων λειτουργίας καὶ
 τοῦ λαοῦ πνευματικῆς προετοιμασίας καὶ τύπος αὐτῶν
 καὶ διευγάρτης τῆς κατὰ θεὸν ἀληθείας πολιτικῆς
 εἶναι καταρτίζοντες καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου πε-
 πιστευμένους παραβαίνει τοῦτο, δημοσίως ὁρμησάντων
 καὶ ἐκ αὐτῶν τῶν θεῶν εὐαγγελίων ἄνδρων ἐναντίον
 ἑνικρῶς τῆς μὴ ἐμῶσι: δὴ καὶ κυριακῆς ἐντολῆς·
 ὡς· ἐκεῖ θεοῦ παρόντος καὶ ἀκούοντος, πανδήμως προ-
 φητεύοντες; Μάλιστα ταῖς αἱρετικαῖς κληρικαῖς, ὡς ἔξω
 τῆς ἐκκλησίας πεπληρωμένοι, ὁ τοιοῦτος πολιτικῆς
 ἐπιτέλετο ἔργος, οἷον τὸν ἀλλόθεν τῆς αὐτῶν ὁμιλογίας
 προσέφερον, ἐπιστρέφοντες; εἰς τὴν ὁρθόδοξίαν καὶ τὴν
 αἵρεσιν αὐτῶν ἀναθεματίζοντες, ὅπως, ἐὰν καλὴν ἀπο-
 συμπεριφέρωσιν, ὑποδίκου δοῖ μὴ μόνον ταῖς ἐκκλησιαστι-
 καῖς, ἀλλὰ καὶ ταῖς ἐκ τῆς πολιτικῆς νομοθεσίας κατὰ
 τῶν ἐπιτάξεων ποινῆς. Διὰ ταῦτα συμφώνως ταῖς
 εὐαγγελικαῖς διατάξεσι καὶ ταῖς ἐραῖς καὶ κανονικαῖς
 παραδόσεσιν εἰδίσταται καὶ νενομισται ἀνάκθεσθαι ἐν τῇ
 ἀγίᾳ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ, ἵνα πάντες οἱ ἐραῶμενοι
 καὶ μοναχοί, εἴτε ἐπὶ μαρτυρίᾳ, εἴτε καὶ ὡς διδάσκει
 ἐν τοῖς δικαστηρίοις; εἰσκαλούμενοι, διαβεβαίωσιν ἐπὶ
 τῆς ἐρατικῆς αὐτῶν καὶ μοναστικῆς συνειδήσεως κατὰ
 τοῦ προκειμένου πρῆγματος, εἴτε καταφάσκοντες, εἴτε
 ἀποφάσκοντες. Ἔστι δὲ τὸ ἔθος ἀρχαίων ἐπιστολικόν,
 εἰ γε καὶ ὁ θεὸς Παῦλος λέγει·¹ Ἀληθεύσαντες λέγω
 ἐν Χριστῷ, οὐ φεύδομαι, συμμαρτυροῦσθαι
 μοι τῆς συνειδήσεως· καὶ·² Ἡ γὰρ καύχησις
 ἡμῶν αὕτη ἐστὶ τὸ μαρτύριον τῆς συνειδή-
 σεως ἡμῶν, ἵνα ἡ κατ' ἐμοὶ τὸ ναὶ ναὶ καὶ
 τὸ οὐ οὐ. (Β' Κορινθ. α', 12, 17.) Καὶ ἐπὶ δικα-
 στηρίου δὲ κρινόμενος ἔλεγεν·³ Ἐγὼ πάσῃ συν-
 εἰδήσει ἀγαθῇ πεπολιτευμαι τῷ θεῷ (Πράξ.
 κγ', 1). Ὅθεν καὶ Ἰωάννης ὁ δοδιδμος πατριάρχης
 Κωνσταντινουπόλεως ἀδωοῦμένος πρὸς τὸν πᾶσαν
 Κωνσταντίνον ἔγραψεν·⁴ Αὐτὸ τὸ μαρτύριον τῆς
 συνειδήσεως ἡμῶν, ὅπερ καύχημα ἐαυτοῦ ὁ
 θεὸς; ἀπόστολος διωρίσαστο, προβαλλόμεθα
 εἰς παράστασιν τῆς ἀληθείας τῶν ἐξ ἡμῶν
 λεγομένων (Συναγ. σὺλλ., τ. β', σελ. 707). Τὴν ἐν
 συνειδήσει ταύτην διαβεβαίωσιν φαίνεται νοῦν καὶ
 νόμος ἀρχαίος λέγων κατὰ τῶν κληρικῶν·⁵ Ἴνα κα-
 τὰ τὸ πρῶτον ἐραθῶσιν ἐνώπιον θεοῦ εἰπω-
 σιν ἃ γινώσκουσιν (Ἀρμενόκουλ.). καὶ ἄλλος δὲ
 νόμος βασιλικῆς καὶ ῥητῆς διατάσσει, ὅτι ὑπὸ τῶν
 ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ τοῦ κανόνος
 οἱ κληρικοί κωλύονται ὁρκωμοτεῖν (Κῶδ.
 Ἰουστινιανοῦ, βιβλ. α', tit. γ', 25). Τοῦτο καὶ ὁ ἀρχαῖος
 νομοκάνων βαβαῖ· καὶ τοῦτον τῆς διαβεβαίωσης
 τύπον καὶ αἱ πολιτικαὶ νομοθεσίαι τῶν ἀπανταχοῦ
 τῆς ὁρθόδοξου ἐκκλησίας ἐπιστημονικῶν δικαστηρίων
 ἀντὶ ὁρκου διατάττουσιν ἐπὶ τῶν κληρικῶν, ἀφραντων
 καὶ ἀφραντων τὴν ἐρασίαν ἀπὸ τῆς δημοσίου παρα-
 βάσεως τοῦ εὐαγγελίου διαφυλάττουσαι καὶ τῆς ἐκ
 τοῦ ὁρκου τιμωμένης πολλῆς ἐπιταγῆς τὸν ἀρχι-
 ερέα καὶ ἐπὶ τὸν διέκονον τῶν τοῦ θεοῦ μυστη-
 ρίων ἐκασφαλίζουσαι, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐκ τῆς συνειδή-
 σεως αὐτῶν διαβεβαίωσιν ἀντὶ ὁρκου πρὸς πίστιν
 ἰσοδυναμοῦσαν ἀποδεχόμεναι ὡς ἐνώπιον θεοῦ προ-
 φηρούμενην. Ἀ γὰρ ὡς ἐπὶ θεοῦ παρόντος προ-
 φηρομεν, τοῦτο ἔχομεν ὁρκον ἡμεῖς· καὶ ὁ

sive ut litigatores constanter, iurandum jurare
 nec permittit nec concedit: res enim indigna et
 plus quam indigna, si modo qui divinis operatur
 mysteriis, qui populo spiritaliter praecepit, qui eidem
 specimen et exemplar verae secundum Deum con-
 versationis propositus est, qui praedicandi evangelii
 munus adeptus est, evangelium pertrampat palam
 iurando et super ipse evangelii divinis iuramen-
 tum dando contra planissimum Domini praeceptum
 non iurandi omnia. Quo vero pacto spiritalis
 eius gubernatio et disciplina fidem merebitur, si
 quidem in saecularibus negotiis sermo eius et etiam
 et non fidem non facit sine iuramento, dum animo
 sincero, quasi Deo praesente et audiente, propalam
 profertur? Vix clericis haeretice, utpote extra ec-
 clesiam vagantibus, huiusmodi civile imponatur
 iuramentum, dum fidei suae libello exhibito, ad
 rectam redeunt fidem haereticumque damnant eam.
 Ita ut, si iterum defecerint, non solum ecclesiasticis
 obnoxii sint poenae, verum etiam iis quae a civilibus
 legibus in periuros homines proponuntur. Quapropter
 ex evangelicis constitutionibus et sacris canonice-
 que traditionibus usu receptum est ac lege sanc-
 tum antiquitas in sancta Christi ecclesia, ut qui-
 cunque clerici et monachi, qui sive ut testes, sive
 ut litigatores in iudicium vocantur, pro sua sacer-
 dotali et monastica conscientia de proposita causa
 testificentur, sive affirmant, sive negent. Est autem
 ille mos antiquus, ab apostolis initium capiens, cum
 et divus Paulus dicat: *Veritatem dico per Christum,*
non mentior, attestante mihi simul conscientia mea;
 et: *Nam gloriatio nostra haec est, testimonium viden-*
licet conscientiae nostrae, ut sit apud me etiam et
non. Dum autem pro tribunali iudicaretur dicebat:
Ego omni conscientia bona servivi Deo. Unde et
 Ioannes, inclitus ille patriarcha Constantinopoli-
 tanus, apud Constantinum papam se excusans scribe-
 bat: *Ipsam nostrae conscientiae testimonium, in quo*
gloriationem suam divus apostolus posuit, producimus
ad probandam veritatem eorum quae dicimus. Ad
 hoc conscientiae testimonium videtur spectare lex
 quaedam vetus, dum ait de clericis: *Ut, sicuti sa-*
cerdotes decet, coram Deo eloquantur, quae noscunt.
 Altera vero lex regia disertis verbis decernit,
 ecclesiasticis regulis et canone clericos iurare pro-
 hiberi. Id etiam veteri nomocanone sancitum est:
 atque eundem dandi testimonii modum vel civiles
 omnium orthodoxae ecclesiae praebellariorum
 tribunalium leges iuramenti loco pro clericis prae-
 scribunt, sacerdotium a publica evangelii prae-
 varicatione purum integrumque servaturae, atque
 a periurio, quod ex iuramenti nasci solet, episco-
 pum, sacerdotem et diaconum, ministrum illum
 mysteriorum Dei, prohibetur, tum etiam hoc con-
 scientiae eorum testimonium pro iuramento aeque
 ad fidem faciendam valere agniture, utpote coram
 Deo prolatum. *Quos enim quasi Deo praesente*
loquimur, id nos pro iuramento habemus; et Atha-
 nasius magnus pronuntiat: *At si quis clericus falsos*
per conscientiam suam affirmasse deprehensus fuerit,
eandem ac periuri homines cum ab ecclesia tum a
civilibus legibus debet poenam: neminem enim delin-
quentem nec divina nec humana lex impunitum
dimittit.

¹ Rom. IX, 1.

² II Cor. I, 12, 17.

³ Act. XXIII, 1.

⁴ Mansi, XII, 197 a.

⁵ Harmonop., Append., tit. IV, 13.

⁶ Athenasii officium, Patr. Gr. XXV, 605 a; locum citatum
 mox laudandum haecenus non reperi.

μήτας Ἀθανάσιος ἀποφαίνεται· Ἐάν δὲ κατὰ τις ἄ-
τὼν κληρικῶν ψευδὴ βεβαιώσας ἐπὶ τῆς
ἐαυτοῦ συνειδήσεως φαρὰν, τὴν αὐτὴν
τοῖς ἐπισκοποῦσι παρὰ τὴν ἐκκλησίαν καὶ
παρὰ τοῖς πολιτικοῖς νόμοις ὁρᾷται ποινὴν
οὐδένα γὰρ ἀδικούντα οὕτως θεῖος οὕτως ἀν-
θρώπινος νόμος ἀτιμώρητον παραβλέπει.

Διὰ ταῦτα ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ καθολικὴ καὶ ἀπο-
στολικὴ ἐκκλησία, κηρύττει τῆς κοινῆς σωτηρίας τῶν
πνευματικῶν αὐτῆς τέκνων, τοῖς τε λαϊκοῖς χριστιαν-
οῖς, ὡς προέφεται, νουθετεῖ φυλάττεσθαι παντοίας
καὶ ἀποφεύγειν τὰς ἐκτροπὰς· ἐάν δὲ κατὰ τις
ἀνάγκη κατὰ τὴν πολιτικὴν νομοθεσίαν τὸν ἔκον
αὐτοῖς ἐπιφέρει, εὐχαριστῇ γὰρ αὐτοῖς ἀκριβῶς καὶ
ἀντιθέτως ἐαυτοῖς ἀπὸ πάσης ἐκτροπῆς διατηρεῖν
συμβουλεύει· τοῖς τε φιλελεύθεροις καὶ φιλοθέτοις
πολιτικοῖς δικασταῖς προτρέπεται καὶ παρακαλεῖ διὰ
τὸν κύριον, μὴ ταχέως μὴδὲ συχνῶς μὴδ' ἐπὶ οὐκριν
ἐκτάγειν τοῖς δικαιοῦσιν τοὺς ἔκοντες, ἵνα μὴ τὸ
ῥηθὲν τοῦ ἔκοντος χρέμα εἰς συνθήκην ἡμετέραν
καταργηθῇ καὶ κατακληματισθῇ τὴν πολιτείαν ἐκ-
κλησίαν, εἰς ἣν μοχθηρία παντοία καὶ ἀδικαίᾳ καὶ ῥέσος
πηγάζει καὶ ἀνομία τὸ τῶν νόμων οὐκὸς ἐξαμαρτυροῦται
καὶ τὸ πανάξιον ὁρᾷται τῆς θεῖας ἐγγύης, ὅπως
ἡ προφήτης ἔφησεν Ζαχαρίας¹, κατὰ τὴν ἐκτροπὴν
τῶν ἐκταγμένων· Ἰδοὺ δὲ τοῖς τοῦ βήματος παρ-
γύλλαι καὶ διατάσσαι, ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς καὶ
δικαῖνοι καὶ τοῖς μοναχοῖς, ἀγνοοῦν πάντῃ ἐαυτοῖς
διατηρεῖν καὶ καθάρους ἀπὸ παντὸς ἔκτου, ἰδοὺ τε
καὶ τοῦ πολιτικῆς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐπὶ τῶν θεῶν
ἐπαγγελίων ἐπαγομένων· πιστοποιεῖν δὲ τοὺς διαδίκους
καὶ δικαστὰς κατὰ τοῦ προκειμένου πρόγνους δια-
βεβαιώσας ἐπὶ τῆς ἱερᾶς ἢ μοναστικῆς αὐτῶν
συνειδήσεως, ἐφ' ἣ καὶ πᾶς ἔκτος ἐστὶν ἱερῆς, καὶ
προσέχειν ἐαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ κοινῷ²,
μήποτε ψυχολόθρου σκανδάλου παρὰ τὴν γέννηται,
δημοσίως παρὰ τὴν εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἐκτροπῆς ἔκ-
μυσται. Εἰ δὲ τις τῶν ἱερῶν ἢ μοναστικῶν ἐν-
αντὶ τῆς ἐπαγγελίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς διατάξεως
ποιῶν καὶ ἔκον ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἐκτάγων ἢ ἀνα-
δεχόμενος φαρὰν, ὑπόδικος ἔσται βαρυνόμενος ἐκ-
τιμῶς, ὡς ἐναντίον τῷ θεῷ ἐπαγγελίᾳ, δὲ κατα-
κρίσκειται, παντόθεν· ἀντιφερόμενος· καὶ τὰς ἱερὰς
καὶ κανονικὰς παραδόσεις καταπατῶν καὶ τὸ μέγα
τῆς ἱερᾶς οὐκ ἐξέκτιστον φέρων τὴν ἀνείδητον, καθυβρίζων
καὶ θύρον εἰς ἐκτροπὴν καὶ κατ' αὐτὸ τὸ θεῶν
τάγμα δημοσίως διανοίγων, ἐφ' ἣ τοὺς ἐκτροπῶν
ἡ ἀποστολικὴ καὶ παντοίας ἀπογορευόμενα τῆς
ἱερᾶς οὐκ ἐκτίσται, καὶ καθυβρίζεται θεοσεβεῖς³. Ἐπὶ τοῖς
καὶ τὸ παρὸν ἐξεδόθη ἐκκλησιαστικὴν ἐγκύβλιον ἀπο-
φαντικὴν καὶ παραινέτικὴν γράμμα πρὸς κοινὴν τοῦ
ὁρθόδοξου πληρώματος ἀφελίαν καὶ πνευματικὴν
ὁδηγίαν.

Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ τεσσαρακοστῷ ἐν-
νῶν, κατὰ μήνα ὁκταβρίον ἐπιμεμήσας· ἡ.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ Ἀλεξανδρεὺς Ἱερόθεος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ
συναποφαίνεται.

† ὁ Ἀντιοχείας Μεθόδιος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ συν-
αποφαίνεται.

† ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ
συναποφαίνεται.

† ὁ Καίσαρειας Πέτρος.

† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρτος.

† ὁ Κυζίκου Ἰωακὴμ.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

¹ V, 1 seq.

² Act. XX, 28.

³ 1an apost. 28.

Hic de causis sanctorum Christi catholica et apo-
stolica ecclesia, communis spiritualium suorum filio-
rum salutis sollicita, huiusmodi quidem christianos, ut
dictum est, hortatur, ut a iuramentis caveant et se
prohibeant; quod si quando necessitate quadam a
civili disciplina iuramento adstringantur, eis ut
sanctis quidem ac religiosis iurent, puros scilicet a
quovis periurio servantes, consiliatur; optimos autem
et religiosos iudices civiles per Dominum impellit
et incitat, ne protinus, ne frequenter neve in mini-
mis iuramenta litigantibus imponant, ne iniuram-
dum, tremenda illa res, in morem veniens contem-
natur, et respublica redundet periurio, ex quo im-
probitas quaelibet et iniustitia et mendacium pro-
manat, necnon iniuria, qua legum robur obliteratur,
et exitialis divinae irae falx, quam vidit Zacharias
propheta, in periculosos homines immittitur; prae
caeteris autem suadet ac praecipit ecclesiasticis
viris, episcopis, sacerdotibus, diaconis, monachis, ut
a quolibet iuramento, sive privatim sive publice in
tribunalibus super divinis evangelis proferatur,
puros omnino integrosque se ipsos custodiant; fidem
vero faciant litigatores et iudices de proposito ne-
gotio, obtestando per sacerdotalem aut monasti-
cam suam conscientiam, cui vel quodvis iuramen-
tum ininitur, atque attendant scilicet et totum gre-
gem, ne perniciosi scandali auctores fiant, pro-
palam incidendo in prohibitum iniurandum. Si
quis autem ecclesiasticorum vel monachorum, contra
evangelicum et ecclesiasticum praeceptum molitus,
iniurandum in iudiciis dare aut excipere fuerit
deprehensus, is obnoxius erit poenis gravissimis, ut
qui contra divinum evangelium, cui credidit, mani-
feste egerit, sacras canonicasque traditiones con-
culcaverit, insignem sacerdotii dignitatem in con-
spectu omnium fidelium, conscientiam ferendo nulla
fide dignam, contempserit, apertam vel in ipso di-
vino ordine patefecerit periurio viam, quod qui
admittunt, canone apostolico penitus spoliari sacer-
dotio et deponi iubentur. Hic de causis et prae-
sentes editae sunt ecclesiasticae encyclicae prae-
ceptivae et hortatrices litterae ad communem ortho-
doxi populi utilitatem spiritualeque institutum.

Anno millesimo octingentesimo quadragésimo
nono, mense octobri indictionis IX.

† Anthimus patriarcha Constantinopolitanus in
Christo Deo decernit.

† Hierotheus Alexandrinus in Christo Deo una
decernit.

† Methodius Antiochenus in Christo Deo una
decernit.

† Cyrillus Hierosolymitanus in Christo Deo una
decernit.

† Palaius Caesariensis.

† Anthimus Ephesus.

† Panaretus Heracleensis.

† Ioachim Cysicenus.

† Dionysius Nicomediensis.

† δ Χαλκηδόνιος Ἱερόδωρος.
 † δ Δάμιαν Νεόφυτος.
 † δ πρέσβης Διδυμοταύχου Μελίτιος.
 † δ Κρήτης Χρόσιανθος.
 † δ Σαρδηνῶν Ἰάκωβος.
 † δ Μεθώνης Αἰζώνιος.
 † δ Σαζουκαγδοπούλεως Προκόπιος.

† Hierotheus Chalcedonensis.
 † Neophytus Deroensis.
 † Meletius praeses Didymotichi.
 † Chrysanthus Cretensis.
 † Iacobus Serranus.
 † Auxentius Methymnensis.
 † Procopius Sosoagathopolitanus.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1849 mense decembri.

Sancti Andreae cellulam (καλλὶον) in monte Atho, vulgus Σαράγιον, id est *Palatium*, nuncupatam, propter monachorum in ea degentium frequentiam, rogantibus eiusdem monachis consensumque praebentibus monachis Vatopedini monasterii, sub quorum dominio exstructa est, in κοινοβιακὴν οἰκίαν mutavit sacra synodus anno 1849, mense decembri indictionis VIII, edito pro more sigillio ita incipiente: Καὶ πρὸς πᾶσαν μὲν αἰτήσιν τὸ εὐλογεῖν καὶ θεοφιλὲς συναπαγομένην ἰδοὺ τις ἀντὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν

οἰκίαν ἐκείνην, huius subscriptionibus ob-signato: Anthimus patriarcha, Palsius Caesareae, Anthimus Ephesi, Panaretus Heracliae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Neophytus Deroorum, Meletius Didymotichi, Chrysanthus Cretae, Iacobus Serranum, Procopius Sosoagathopolis.

Callinicus Delicane, Περιγραφεὶς κατὰ λόγον τῶν... ἐκκλησιαστικῶν ὑγγραμμάτων περὶ τῶν ἐν Ἀθῶν μόνων (Constantinopoli, 1902), p. 168-73.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1850 mense martio.

Monasterium Bulgarorum τοῦ Ζωγράφου nuncupatum, in monte Atho, rogantibus monachis, ex ἱερογράφου, ut aiunt, in κοινοβιακὴν mutatum est a sacra synodo, quae etiam praefectura Hilarioni hieromonacho eiusdem monasterii commissa, cunctos fratres enixe rogavit, ut ad novum vitae institutum quam accuratissime agerent. Sigillatae litterae, ea de causa ad eos missae, datae erant anno 1850, mense martio indictionis VIII; earum initium ita se habebat: Εἰς μὲν καὶ ἄλλα κολλὰ τὰ τὴν πατρι-αρχικὴν διατρέχοντα μεγαλειότητα. Episcoporum

nomina haec exhibebantur: Palsius Caesareae, Anthimus Ephesi, Panaretus (ed. Parthenius) Heracliae, Ioachim (ed. Anatolius) Cysici, Dionysius Nicomediae, Hierotheus (ed. Palsius) Chalcedonia, Gerasimus (ed. Neophytus) Adrianopolis, Meletius Didymotichi, Chrysanthus Cretae, Iacobus Serranum.

Tabulam e prototypo exscriptam edidit H. Gelzer, *Byzantinische Zeitschrift*, t. XII (1903), p. 519-22; compendium eiusdem exhibet I. I. Sokolov, op. cit., p. 106-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

pro ecclesia Helladica sui iuris efficienda

1850 mense iunio.

Ecclesia, in novo Graeciae regno constituta, ab ecclesia Constantinopolitana, quod ad res saltem administrandas pertinebat, prorsus immunis evaserat iam inde ab anno 1833, ut ad hunc annum supra finis diximus. Quia tamen patriarcha oecumenicus emancipationem hanc minime probaverat, schisma quoddam non formale, ut cum schola loquamur, sed materiale ambas inter ecclesias inde enatum esse dolebat pias quisque orthodoxus. Cui dissidio ut finem tandem imponerent qui publicis Graeciae negotiis praeserant, Constantinopolim litteras die 30 maii 1850 datas miserunt, quibus summum orthodoxorum antistitem rogabant, ut quae iam facta fuerant, ipse etiam probare velit, ecclesiam Helladicam, quam hac usque in potestate habuerat, sui iuris efficiendo. Eadem vehementer obsecravit synodus Atheniensis per epistolam obsequii plenam, quam publicis gubernii litteris subiecit. His acceptis, patriarcha oecumenicus, qui solet adversa

aequo animo pati, magnam synodum statim indixit ad rem expediendam. Quae in illa synodo gesta sint, et quot collationibus, multis enarrare omnino supervacaneum est, cum singula plane fiant in Actis mox exhibendis, quae Anthimi ipsius patriarchae cura in lucem prodierunt vix post solutam synodum, hoc praenotato titulo: Κῶδιξ ἱερῶν περιτῶν τὰ πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου τῆς συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμένου κατὰ πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι Ὀρθόδοξου Ἐκκλησίας. Ἐνταῦθα περιτῶν, ἢ, κατὰ μῆνα ἰούνιον. Ex του πατριάρχικου τυπογραφείου. Quae in actis animadversione digna visa sunt, suis locis ad calcem paginarum compendio ipsi subiecimus. Numeros etiam, quibus acta ab actis facilius distinguantur, pro more nostro adiecimus.

ANTHIMUS PATRIARCHA DE ACTORUM EDENDORUM CONSILIO FIDELES MONET

1851 mense maio.

† Ἀνθίμος, ἐξ ἐπὶ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης, τοῖς ἀπανταχοῦ εὐσεβέσι καὶ ὀρθόδοξοις χριστιανοῖς ἐν κυρίῳ χαίρειν.

† Τὴν ἀπὸ κατ' εὐδοκίαν θεοῦ γενομένην ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν περὶ τῶν ἀγιοτάτων μητροπόλεων καὶ ἀρχιεπισκοπῶν καὶ ἐπισκοπῶν, τῶν τὸ νεοπαγῆς

καὶ ὀρθόδοξον βασιλείον τῆς Ἑλλάδος νῦν ἀπαρτιζομένων, πᾶσαν ἡδὴ τὰς τῶν ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης ἐκκλησιαστικῶν μακαριωτάτους καὶ πανιερωτάτους προέδρους καὶ τοὺς ἀγιοτάτους συνέδοις γράμμασιν ἐκκλησιαστικῶν καὶ συνοδικῶν ἐπιστομῶν διαβεβαιώσαντες, ἐπὶ αἰτήσιν τοῦ ἐν Ἑλλάδι ἱεροῦ κλήρου, τῆς τε εὐσεβοῦς κυβερνήσεως καὶ παντὸς τοῦ ἐκείσε ὀρθο-

δόξου λαοῦ, σύνοδον ἱερὰν καὶ μεγάλην ἐν τῇ βασι-
λευσίᾳ ταύτῃ τῶν πόλεων συγκροτήσαντες μετὰ τὴν
καρπευομένην παναγιωτάτην πατριαρχίαν καὶ προ-
κατόχων ἡμῶν, τοῦ τε μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν
Ἱεροσολύμων καὶ τῶν κατὰ ἡμᾶς ἱερωτάτων μητρο-
πολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων, κοινῇ φήρῃ καὶ ὁμο-
φώνῃ γνώμῃ τὰς εἰρημινὰς μητροπόλεις, ἀρχιεπισκο-
πὰς καὶ ἐπισκοπὰς, διατελούσας τῶς ὁδοῦ τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν κυριαρχίαν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικοῦ
πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως, τῆς τοιαύτης ἀπολύοντες λοιπὴν ἐκκλησιαστικῆς
αὐτοκράτορος ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας ἐν ἀγίῳ πνεύματι
ἀντηγορεύσαντες, ἐγκαταστήσαντες ἐν αὐτῇ καθέκα-
τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου καὶ ταταρχικοῦ πνεύματος·
σύνοδον ἱερὰν, ὡς ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχήν,
διοικοῦσαν τὰ τῆς ἐκκλησίας πράγματα κατὰ τοὺς
θεοὺς κανόνας, τὰς τε ἱερὰς παραδόσεις καὶ τὰ ἀρ-
χαία ἔθνη τῆς μίας ἀγίας· καθολικῆς καὶ ἀποστολι-
κῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴν εὐσεβὴ καὶ φιλόθεον
ἐξέλιξιν παντὸς τοῦ ἐκείνου ὀρθοδόξου πληρώματος καὶ
τὸ παραδειγμα καὶ ἄλλων ὀρθοδόξων λαῶν.

Ἡ μὲν οὖν κατὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας οἰκο-
νομία αὕτη, νεῦσαι πάντως γενομένη θεοῦ, τοῦ ἀνθεῖν
τὰ ἡμέτερα πανσόφως ἐπισκοποῦντος καὶ διεξάγοντος,
δικαίᾳ τε κατὰ πάντα καὶ εὐλογος καὶ σύμμορφος
ὡς τοῖς ἀνέκαθεν νενομισμένοις τε καὶ παραδοθε-
μένοις· ἡμῶν καὶ τῇ ἐκείνῃ παραδειγματικῇ καὶ κα-
νονιστικῇ πράξει τῆς ἐκκλησίας, ἐφ' ὧς καὶ δοξολογίαι
παρὰ πάσης εὐγνώμονος· ψυχῆς πρὸς θεὸν ἀνεκέρυφθη-
σαν καὶ πνευματικῇ εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλίσει ἐν ταῖς
τῶν εὐσεβοφρόνων καρδίαις διακλύονται καὶ ἀδελφικῆς
ἐν Χριστῷ ἀγάπης· καὶ εὐχαριστίας· ῥήματα ταῖς ἐκ-
κλησίαις τοῦ Χριστοῦ φιλαδέλφως ἀντικατηλλάχθησαν.
Ἰνα δὲ τὰ κατὰ ταύτην συνοδικὰς γινόμενα καὶ πᾶ-
σιν ἀπλῶς· τοῖς εὐσεβεῖ καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς,
τοῖς χάριτι Χριστοῦ γνήσιοι· μέλει τοῦ μεγάλου τῆς
ἐκκλησίας σώματος, γνῶνίμῃ τε ἢ καὶ κατὰ δόξα, καὶ
ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ
σῶμα αὐτοῦ καταβεβήμενος ὀνομάσαι τὴν ἐκκλησίαν
καὶ τοὺς καθ' ἡμῶν ἄλλῃθεν ἀποδείξας μέλη,
παρὰ τε πάντων κοινῇ καὶ παρ' ἑνὸς ἐκείνου ἰδίᾳ
δοξάζῃται νῦν τε καὶ ἐς αἰὶν ἐφ' ὧς καὶ ἡμῶν ἀνα-
θεν πρὸς τὰς ἐκείνους χρεῖας οἰκονομεῖ, ἐγνωμένῃ αὐ-
θις προνοίᾳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ γνώμῃ τῶν κατὰ ἡμᾶς
ἀγίων ἀρχιερέων δημοσιεύσαι διὰ τοῦ τύπου ταῦτα
δὴ τὰ ἀνά χεῖρας πρακτικὰ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης

ἀσυνόδου, τῆς ἐπὶ τοῦτου κατὰ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθο-
δόξου ἐκκλησίας ἐφ' ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν συγκροτη-
θείσης, τὰ τε ἐπίσημα γράμματα, τὰ κατὰ τοῦτου ἐμ-
φανισθέντα ἡμῶν καὶ δὴ καὶ αὐτὴν τὴν ἱερὰτατον
συνοδικὴν τῶν, ἐξ ὧν ἀπάντων τρανὴς τε καὶ ἀρι-
θμήτως πιστωθήσεται ὅτι τὸ χριστιανικὸν πλήρωμα
τῆς ἀπανταχοῦ τῆς οἰκουμένης μίᾳ ἀγίᾳ καθολι-
κῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τῶν ὁδοῦ· ἢ ἐν
Κωνσταντινουπόλει ἀγία καὶ μεγάλη σύνοδος· τὴν ἐν
Ἑλλάδι ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν αὐτοκράτορος ἀντηγορεύου-
σαν καὶ σύνοδον αὐτῇ κατέστησαν ἱερὰν, διοικοῦσαν ἐκ-
θέτως τε καὶ ἀκαλύτως ὡς ἀνωτάτην ἐν Ἑλλάδι ἐκ-
κλησιαστικὴν ἀρχήν, καὶ ταύτην ὡς ἀδελφὴν ἐν ἀγίῳ
πνεύματι ἀναγνωρίζει τε καὶ ἀσπάζεται καὶ ταῖς ἄλ-
λαις ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις ἐπισυνίστησιν· ἐκ γὰρ τῆς
τῶν ὁρῶν ταύτων ἀκριβοῦς εἰς τὸ διηνεκὲς τηρήσεως
ἡμῶν τε ἀποκαλύπτου ἰσομέτρου πρὸς θεόν, τὸν τὴν
τοιαύτην οἰκονομίαν ἡμῶν ἐπιτρέψαντα, ἢ τε ἐπὶ τοῖς
ἑστέροις τοῖς ἐγκαταστάσεως καὶ ἐπὶ ταύτων ἰσχυρῶς
ἐστηρίχθαι δυναμένη ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος· ἀτάραχόν τε καὶ ἰσχύουσαν τὴν πρὸς τὴν
καθολικὴν ἐκκλησίαν πνευματικὴν κοινωνίαν τε καὶ
ὁμόνοιαν αὐτῇ διαφυλάξῃ, συμπεριέπουσα μετὰ καὶ
τῶν ἄλλων ἀγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν τὴν ἐνότητά
τοῦ πνεύματος· ἐν τῇ συνδέσει τῆς εἰρήνης·
κατὰ τὴν ἀπαράφθον ἀποστολικὴν ἐντολήν· Ἔχετε
τοῖνυν τὰ πρακτικὰ ταῦτα, τέκνα ἡμῶν ἐν κυρίῳ
ἀγαπητὰ καὶ καρπισκοῦσά, πλήρη καὶ ἀπαράλλακτα,
καθέκαπερ ἐξήχθησαν ἐκ τοῦ ἐπίτεθες τῆς εἰρήνης γε-
νομένου ἐνυπογράφου καὶ ἐνοσηραγίστου ἱεροῦ κώδικος,
τοῦ εἰς διηνεκὴ καὶ μόνιμον ἐνδεῖν ἀποτεθεμένου
ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ σκευοφυλακίᾳ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ
Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ δόξα δόξαν τῷ θαυ-
μαστῷ θεῷ τῶν πατέρων ἡμῶν, τῷ κηδομένῳ τῆς
ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, τῷ τὰ διεστώτα πανσόφως
συνέκτοντι καὶ τὴν ἐν πνεύματι ἐνότητα καὶ εἰρήνην
ἀνθεῖν ἐπιβραβεύοντι τοῖς φοβουμένοις αὐτὴν καὶ
πιστεύουσιν ἀδιστάκτως ἐπ' ἀλπίδι τῆς ἀποκατεμένης
ἡμῶν δόξης καὶ μακαριότητος, ἧς καὶ τύχομεν ἀπαντες
ἐν αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν, φ
ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ
πνεύματι εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Ἐν μηνὶ μαρτί, αὐνά·

+ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

2.

PROOEMIUM SACRO ACTORUM CODICI PRAEFIXUM.

Στολὸν καὶ ἰδραίωμα τῆς ἀληθείας· τὴν
ἐκκλησίαν πᾶσαν· φιλοτιμησάμενος ὁ οὐράνιος αὐ-
τῆς δομήτωρ καὶ πάνσοφος ἀρχιτέκτων Χριστὸς ὁ
ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, θεμέλιον αὐτὸς αὐτὴν ἐγκρη-
τίσας ταύτῃ οὐκ ἀπῆλθεν, ἵνα τὸν αἰὶν χρόνον ἐπὶ
τῆς πίστεως τῆς αἰ· αὐτὴν πίστις ἀληθινή, δικαιο-
νύχ ὀρθοτομοῦσιν τὸν λόγον τῆς ἀληθείας· Ἐνθεν
τοὶ καὶ θεμέλιον ἄλλον οὐ δύναμεθα θεῖναι
παρὰ τὸν καίμενον, ὅς ἐστιν Ἰησοῦς ὁ
Χριστός, ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ καθ' ἡμᾶς ὁσδοκῶν πᾶ-
σας τὰς ἡμέρας· ὅς τῆς συνταξίας τοῦ αἰῶνος φιλο-
νείας ἐπαγγελλόμενος· Ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς θεοὺς
καὶ ἱεροὺς αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τῇ αὐτοῦ
χάριτι καὶ τῇ δυνάμει τῆς ἐπιφωτιστικῆς τοῦ τῆς ἀλ-
θείας πνεύματος, οὗ ἐξέχον ἐπ' αὐτοὺς πλουσίας,
κατ' ὅσον οἰκονομίαν αὐτοῦ προσθεμελιώσας, οἷον
δευτέρους μετὰ τὸν πρῶτον καὶ μόνον θεμέλιον τῇ
ἐκκλησίᾳ ὁσδοκῶν, συναρμολογῶν αὐτοῦ ὡς λίθῳ
ἀπορριπτόμενῳ, ὡς ἐποικοδομηθέντες καὶ οἱ τοῦτον

μαθηταὶ καὶ διάδοχοι καὶ τῆς αὐτῆς χάριτος γνήσιοι
κληρονόμοι καὶ οἰκονόμοι θεόσοφοι οἱ θεοτάτοι τῆς
ἐκκλησίας πατέρες τε καὶ διδάσκαλοι, οἱ τινες στο-
λοι ἀκλόνητοι καὶ κίονες ἀρραγεῖς καὶ ἀκαταίρετοι
πόργοι, τὸ μέγα τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὑπερεί-
δουσιν οἰκοδόμημα, τὴν τοῦ θεοῦ θεμέλιον· ἔχου-
σαν πόλιν τοῦ ζῶντος θεοῦ, αὐξοῦσαν αἰ
ταῖς τῶν ἐπιγιννομένων διαδοχαῖς μέχρις ἡμῶν καὶ
ταῖς καθ' ἡμᾶς εἰς αἰῶνα εἰς ναὸν ἀγίον τῷ
κυρίῳ, ἐν φ' καὶ ἡμᾶς διὰ τῆς ἐνότητος τῆς μίας
πίστεως καὶ τῆς κοινωνίας τοῦ αὐτοῦ ἀγίου πνεύ-
ματος ἀπείρῳ ἔλει· τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς θεοῦ
συναρμολογηθῆναι οὐκ ὅπως πιστεύομεν, ἀλλὰ καὶ
σπουδαζόμεν.

Τὸ μὲν οὖν κεφάλαιον τῆς ἡμετέρας πίστεως αὐ-
τὸς ἐστὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ὁ διὰ στόματος τοῦ ἀγα-
πητοῦ αὐτοῦ υἱοῦ, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
τοῦ ἐκ τῆς δεξιπάρθενου καὶ θεοτόκου Μαρίας ἐκ-
δοθέντος τῶν χρόνων ἀνανθρωπήσαντος, προεξενε-
θείς καὶ διδάξας ἡμᾶς διὰ δογματικῶν καὶ ἐντολῶν ὅσα

· 1 Tim. III, 15.
· 1 Cor. III, 11.
· Matth. XXVIII, 20.
· Eph. II, 20.

· Eph. IV, 8.
· Hebr. XI, 10; XII, 22.
· Eph. II, 21.

τε χρήσιμα, ὅπως τε πολιτείας αὐτῶν ἐν Ἀ τῇ ἐνότητι αὐτοῦ ἀναγγελλόμενοι καὶ τῶν μακαρίων ἐκείνων οὐκ ἀποχρήσαντες, ἀλλὰ πάντα παραδοτέα καὶ ἡμῖν οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτότεται καὶ διακρίνεται τοῦ λόγου γενόμενοι, εἴτε ἀπὸ ζώσης φωνῆς διὰ τῆς ἱερᾶς παραδόσεως, εἴτε καὶ γραφῇ διὰ τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν ἐκκλησιῶν, ἐν οἷς τὰ κατὰ τὸν θεάνθρωπον ἡμῶν κύριον ἀνιστόρησαν· οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ ὅσα ὁ θεοπίσιος τῶν θεοκηρύκων ἀποστόλων χορὸς καὶ οἱ κατὰ καιροὺς ἐν διαφόροις οἰκουμέναις καὶ τοπικαῖς συνόδοις συναθροισθέντες θεοὶ καὶ ἱεροὶ πατέρες ἐκ τῶν ἀνεκλήτων τοῦ ἐνοικοῦντος πνεύματος θησαυρῶν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐξηγήσαντες, ὅρους τε, δι' ὧν τὰ τῆς εὐσεβείας διατρέψαντες δόγματα, καὶ κανόνες, δι' ὧν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκταξίαν θεοκρατῶς διαρρυθμίσαν, ταῦτα ὡς θεοῦ φωνᾶς ἀντικρὺς στέργοντες καὶ ἀποδεχόμεθα καὶ ἴσα τοῖς ἁγίοις γραφαῖς δύνανται πεπιστεύκαμεν, αὐτοῖς τοῖς δεσποτικοῖς ἐκόμενοι βήμασιν· Ὁ ἀκούων ὅμως ἐμὲ ἀκούει, καὶ ὁ ἀθετῶν ὅμως ἐμὲ ἀθετεῖ¹. Τὸ γὰρ αὐτὸ τῆς ἀληθείας πνεῦμα διὰ πάντων λαλήσαν ἐπιγνώσκοντες, καθά περ καὶ οἱ μακάριοι ἀπόστολοι συνοδικῶς ἡμῖν ἀπεφάναντο γράψαντες². Ἐδοξε τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ ἡμῖν.

Ταῦτα μὲν οὖν τὰ παρὰ τὴν ἀποστολικὴν καὶ τῶν εἰς ἑκείνη κατὰ καιροὺς συγκροτηθεισῶν οἰκουμένων καὶ τοπικῶν ἁγίων συνόδων τεθεσπισμένα τε καὶ καθωρισμένα, ὅσα τε ἐν αὐταῖς ἐπράχθη καὶ ἐρρέθη καὶ τοὺς χρόνους κατ' οὓς καὶ τὰς αἰτίας δι' ἃς καὶ τοὺς ἀνδράς ὑφ' ὧν καὶ μεθ' ὧν συγκροτήθη, ἐν ἱεροῖς ἀπαντα τεύχεσιν ἀναγραφέντα τε καὶ ἀνιστορηθέντα, ὡς πᾶν τι καὶ ὑπανάλβια καὶ μύησις τῆς δεικνύου τοῦ πνεύματος ἐπινοίας καὶ χάριτος τῇ καθολικῇ καὶ ὀρθοδόξῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐξ ἧς καὶ νῦν ἀποκαταστήσεται, καὶ διαμένει· στάθμη μὲν καὶ κανὼν ἀριτείας τοῖς τὸν λόγον τῆς ἀληθείας ὀρθοτομεῖν³ προαιρουμένοις, πίναξ δὲ καὶ στυλογραφία τοῖς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐμπεισισταμένους οἰκονομίαν καὶ διακρίσειν, τύπος δὲ καὶ ὑπογραμμὸς τοῖς ἐπιγιγνομένοις αὐτῶν διαδόχοις· ὅσοι τοις ἐκείνων ἔχουσιν βαίνειν τε καὶ στοιχεῖν ἀπαρεγκλιτῶς ἐθέλουσιν, ὅπῃ καὶ ποτ' ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ δεῖσιν ἁγίαν καὶ ἱερὰν σύνοδον συγκροτηθῆναι περὶ ἧς τινοσὶν δογματικῇ· ἢ κανονικῇ ὑποθέσει.

Ἐκεῖ δὲ καὶ κατ' ἡμᾶς, εὐδοκίᾳ τοῦ παναγίου τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς, ἑλπίδι δὲ καὶ χάριτι τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ, τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ συνεργείᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος, ἐδέξατο σύνοδον ἱερὰν καὶ μεγάλην ἐν τῇ μεγάλῃ τούτῃ βασιλευσούσῃ τῶν πόλεων ὑπὸ τῆς μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ συγκροτηθῆναι, τὴν διασκαφέντην καὶ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀποκατασταμένην περὶ κανονικῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἀγισμάτων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, τῶν ἐν τῇ νεοκρατῶν καὶ θεοκρατῶν βασιλείᾳ κράτει τῆς Ἑλλάδος συμπαρακληθέντων, οὐκ ὀλίγων δὲ διὰ καιρικὰς περιπτώσεις ἀπολειμμένων τῆς ἐκκλησιαστικῆς συναφείας καὶ σχέσεως μετὰ τοῦ ἀγιστάτου ἀποστολικοῦ οἰκουμένου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ οὗ κανονικῶς πρότερον ἤρτηντο· τούτου χάριν ἐδοξε προηγουμένως κατὰ ζῆλον καὶ μίμῃσιν τῶν προλαβούσων ἁγίων καὶ ἱερῶν τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου ἐκκλησίας συνόδων ἀναγραφῆναι ἐν ἰδίῳ τεύχε· πάντα τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα τε καὶ γραφθέντα εἰς μόνιμον καὶ διηνεκὴ παράστασιν τῆς ἐν ἡμῖν ζώσης καὶ ἐνεργοῦς χάριτος τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, τῆς τὰς ἀπανταχοῦ γῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εἰς μίαν καθολικὴν ἐνότητα ἐν τῇ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης· πνευματικῶς καὶ κανονικῶς συναρμολογούσης καὶ πάντας τοὺς πιστοὺς ἐπὶ τῇ καίμηνῃ θεμελίῳ Χριστῷ Ἰησοῦ καὶ τῇ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων συνόδων ἐποικοδομούσης καὶ μίαν ἐξ ἀπάντων ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν καταρτίζούσης, ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ζῶντος, στολὴν καὶ ἐδραίωμα τῆς ἀληθείας⁴. Ἐφ' ᾧ καὶ γέγονεν ὁ παρὼν ἱερὸς κώδιξ (τοῦθ' ὅπερ καὶ ἐπιγράφεται), περιέχων τὰ πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου, τῆς συγκροτηθείσης ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου κυρίου Ἀνθίμου Δ' τοῦ Βυζαντίου περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐν ᾗ οὐκ ὀλίγοι χιλιοστὲς ὀκτακοσιοστὲς πενήτηκοστὲς, ἐν μηνὶ ἰουνίῳ ἰνδικτιῶνος η', ὑπογραφεύμενος παρὰ πάσης τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου καὶ σημανθὲς τῇ μεγάλῃ πατριαρχικῇ σφραγίδι καὶ ἀποκασιόμενος ἐν τῇ εὐαγγελίᾳ ἀνευφυλακίᾳ τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

3.

ACTA SACRAE ET MAGNAE SYNODI CONSTANTINOPOLI CELEBRATAE
1850 iunii 16-29.

ΑΚΤΟ I.

Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ σωτῆρος χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πενήτηκοστῷ, μηνὸς ἰουνίου δεκάτῃ ἑκτῇ, ἡμέρᾳ παρασκευῇ, κατὰ πρόκλησιν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου Δ' τοῦ Βυζαντίου, συνεκροτήθη ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος ἐν τῇ μεγάλῃ συνοδικῇ τοῦ πατριαρχείου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὅπως διασκαφέντῃ ἀποφασίσθαι περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Προεστειμένου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου καὶ συμπαραστατούντων τοῦ τε παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντίου τοῦ ἀπὸ Σινάου καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντίου τοῦ Β' καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γρηγορίου καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Γερμανοῦ καὶ τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως

κυρίου Ἀθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμένου θρόνου, τοῦ Κασσαρίας Παΐσιου, τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου, τοῦ Ἡρακλείας Παναρέτου, τοῦ Νικομηδείας Διονυσίου, τοῦ Χαλκηδόνος Ἱεροδίου, τοῦ Δέρκων Νεοφύτου, τοῦ προέδρου Διδυμοταχείου Μελετίου, τοῦ Νέοκαισαρείας Λεοντίου, τοῦ Κρήτης Χρυσάνθου, τοῦ Βιζύης Γρηγορίου, τοῦ Σωζουσαγαθουπόλεως Προκοπίου, καὶ τῶν παναγιωτάτων μητροπολιτῶν καὶ διδασκάλων τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, τοῦ πρώην Μεσσηνίας Σαμουὴλ καὶ τοῦ Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου Τυκᾶλδου· προκατιμένων τῶν ἱερῶν καὶ ἀρχάντων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἁγίων καὶ πανοσίτων εὐκλῶν τῆς παναγίας τριόδου καὶ τῆς θεομήτορος, λαμπάδων τε ἀνηγμένων, ἐφάλη ἱερὰ δοξολογία μετὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος· Ἐξ' οὗτος ὁ παναγιώτατος οἰκουμένικος πατριάρχης κύριος Ἀνθίμος Δ' ὁ Βυζαντινὸς ἀναρχόμενος εἶπε τάδε·

Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνὸν ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό⁵, εὐκαί-

¹ Luc. I, 2.
² Luc. X, 16.
³ Act. XV, 28.
⁴ II Tim. II, 15.

⁵ Eph. IV, 3.
⁶ I Tim. III, 15.
⁷ Ps. CXXXII, 1.

της μέμνηται καθήκον της βασιλείας του οὗχ ἦντων Ἀποστόλων καὶ ἀφ' ὧν τὴν τὸν ἄλλον πραγμάτων τοῦ βασιλείου διακρίθηναι. Ἄλλ' εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, ὡς πνευματικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν, κρὶν ἡ ἐπιβλήν χεὶρ, ἡδυνάμει νὰ ἐκποσῇ καὶ αὐτὴ τὴν κατὰ τοῦτο γνῶμην τοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἱεροῦ κλήρου, καίτοι γινώσκουσα καλῶς, ὅτι καὶ τὰ πρότερον παρὰ τὸν ἔθνικὸν συναλεύσαν φηρισθέντα τῇ γνῶμῃ καὶ τῇ συναντίσει τοῦ ἱεροῦ κλήρου ἐψηφίσθησαν. Καὶ δὴ συγκαλέσας εἰς τὴν καθέδραν τῆς κυβερνήσεως πάντας τοὺς ἐν τῇ Ἑλλάδι διαμένοντας καὶ παρεκκληθιμένους ἀρχιερεῖς, ἦτοι τοὺς μητροπολίτας, ἀρχιεπισκόπους καὶ ἐπισκόπους, ἤκουσαν εὐμενῶς τὴν γνῶμην αὐτῶν ἀποφνημαμένων ὁμοφώνως, ὅτι ἡ διὰ συνόδου διαρκὸς διοίκησις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, οὐκ ὑπάρχει καὶ ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ὁμοδόξου Ρωσσίας, νομιζέται καὶ ἀρμοδιωτέρα καὶ συμφερωτέρα καὶ ἐν τῇ θεοκρατικῇ βασιλείᾳ τῆς Ἑλλάδος. Κατὰ ταύτην τοίνυν τὴν γνωμοδότησιν τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων, ἐπισκόπων, παρὰ τὸν ἴδιον ἐκτετέστιν καὶ κυρωθεῖσαν, κατίστη ἐν Ἑλλάδι δι' ὀφίλου βασιλικὸν νόμον ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τοῦ βασιλείου κρείτους ὑπὸ τὸ ὄνομα ἱερὰ σύνοδος τῆς Ἑλλάδος, συγκροτούμενη ἐκ πάντων ἀρχιερέων, εἰς ἣν ἀντιέθῃ ἡ ἐξέταξις τῶν κυριαρχικῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτοκεφάλου ἡδὴ ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, οὐ καὶ πασῶν τῶν ἄλλων αὐτοκεφάλων ἐκκλησιῶν οἱ ἀρχιερεῖς ἐξασκῶσιν· ἐπιβάλλεται δὲ αὐτῇ παρὰ τοῦ νόμου ὡς πρῶτον καθήκον καὶ ἀπαραίτητον τὸ νὰ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν παρὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πασῶν τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν πρεσβευομένων δογμάτων, ἵνα φυλάττῃται ἀπαρχαίρετος ἡ δογματικὴ μετ' αὐτῶν ἐνότης· ἐπ' ᾧ καὶ οἱ ἀναδεχόμενοι τὴν ὀφλήν ταύτην ἀξίαν ἀρχιερεῖς ὁμολογοῦσιν. ἐνώπιον θεοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, ὅτι θέλουν διατηρεῖν ταῦτα πάντα ἀνένδετα καὶ ἀκράτα, κυρούμεν τὴν πρᾶξιν ταῖς ἰδίαις αὐτῶν ὑπογραφαῖς. Τὴν θεομνησίαν ταύτην τῆς ἐκκλησιαστικῆς διοικήσεως παραδέχθη καὶ ἐπαφίχθησαν ἅπαν τὸ χριστιανικὸν κλήρωμα τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων διὰ τῶν αἰρετῶν αὐτοῦ ἀντιπροσώπων, τῶν ἐν ἔτει 1843 συγκαλεσθέντων εἰς ἔθνικὴν συνέλευσιν ἐν Ἀθήναις, τῇ τοῦ βασιλείου μητροπόλει· οἵτινες, μετ' ὧν καὶ μετ' ὧν ὡς ἀρχὴν τοῦ θεμελιώδους νόμου ἔθεντο τὴν καλὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως, διακηρύξαντες πανόδημος διὰ τοῦ 2 ἀρθροῦ τοῦ συντάγματος τὴν σταθεράν τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους εὐσεβεῖαν καὶ τὴν ἀδιδασκαστον ἐνότητά τῆς πίστεως, δι' ἧς ἐνδοται δογματικῶς μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας καὶ πάσης ἄλλης ὁμοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, διατηροῦσα ἀπαλλάττως τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις.

Ἦδη τοίνυν τῶν ἀλλεπαλλήλων δυσχερῶν πραγμάτων τῆς Ἑλλάδος θεία συνδρομή ἐφορμυλυνθέντων καὶ τοῦ καιροῦ ἐπιτρέφοντος, καθήκον ἡμῶν ἱερὸν ἡγησάμεθα, εὐδοκίᾳ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, γνῶμῃ δὲ καὶ αἰτήσῃ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, ὅπως ἀναγγελλόμεν πρὸς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ταῦτα, ἀξιοῦντες τὴν ὑμετέραν πανηγύτητα, ὡς πρῶτον ποιμενάρχην τῆς ὀρθοδόξου καθολικῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὴν κατὰ τὴν ἱερωσύνην σύνοδον, ἵνα ἐκδικησάμεν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ταύτην θεομνησίαν καὶ τὴν δι' αὐτῆς συσταθεῖσαν ἱερὰν σύνοδον τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίσαντες, ἀπεδέχθημεν αὐτὴν ὡς ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν, εὐλογοῦντες τὸ ἔργον τοῦ εὐσεβοῦς Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ διακονοῦντες ταῦτα καὶ τοῖς λοιποῖς μακαριωτέτοις πατριάρχαις, τῷ Ἀντιοχείᾳ, τῷ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ

Ἡ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ἐκείνη πρότερος τῇ ταύτῃ τοῦ πατριάρχου Ἀντιοχείας. (Ἐκδόσις ὑπογράφου.)

Ἱεροσολύμοις, ὅπως μετὰ τῆς ὑμετέρας πανηγύτικης καὶ οἱ μακαριώτετοι οὗτοι πατριάρχαι γνωρίζωσι τὰς λοιπὰς καὶ ἀποδέχωνται ὡς ἀδελφὴν ἐν Χριστῷ ὁμότητην καὶ ἀγάπην τὴν ἱερὰν ἡμῶν σύνοδον, ἐν ᾗ οὕτως ἐκτελέσται ἀδελφότης ἡ τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐνότης. Τῇ δὲ ἱερᾷ ταύτῃ συνόδῃ τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος ἐκτίθεται ἡ κατὰ καθήκον ἱερωσύνη τὸ ἀπονέμειν αὐτοῖς τὰ κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας πρεσβεία τῆς τῆς εἰς τὸν οὐρανὸν μενῆν ὁρίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς πρῶτον πάσης τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, καὶ μνημονεύειν ἐν πρῶτον τὸν ἐκ αὐτοῦ καθήμενον ἐν τοῖς ἱεροῖς διατάχους κατὰ τὴν καθεστῶσαν τάξιν τῆς ἐκκλησίας· ἐπὶ δὲ καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν συμπροσόντων, ἵνα πρῶτον συσκέψας καὶ συμπράξας πρὸς κρείττονα οἰκονομίαν καὶ στήριξιν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, πρὸς αὐτὴν πρῶτον θέλει ἀναστρέφειν. Ἀξιοῦμεν δὲ καὶ περαιωθεῖν ὅτι ἐν τοιοῦτοις πράγμασι, τὸ πνευματικὸν ἀπορροῖ τῆς ἐκκλησίας συμφέρον, θέλει εὐδοκίᾳ καὶ ἡ ὑμετέρα πανηγύτης νὰ κρείττῃ τὸ αὐτὸ πρὸς τὴν ὑμετέραν ἱερὰν σύνοδον· καὶ αὕτη κατὰ ἐξουσίαν κατὰ αὐτῆς γνῶμην ἡ ὁδὸς πρὸς ὄψελος τῆς ἐκκλησίας, οὐκ ἀπαξίωσι· ἡ ὑμετέρα πανηγύτης ἀνακοινῶν τὰ δέοντα. Οὕτως συνδεσάμεναι αἱ ἐκκλησίαι τῇ συνόδῳ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης, δυνήσονται διὰ τῆς θείας χάριτος ἀντιστῆναι πρὸς πάντα τὰ ἐναντία καὶ πάσαν προσβολὴν ἀποκρούσονται θαυραλεώτερον καὶ δραστηριώτερον.

Ταῦτα γνωστοποιῶντες καὶ ἀξιοῦντες ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας ἱερᾶς συνόδου, ἐξαίτουμαθα εὐλαφῶς τὰς πατρικὰς εὐχὰς καὶ εὐλογίας καὶ αὐτῆς καὶ τῆς κατὰ αὐτὴν ἱερωσύνης συνόδου καὶ ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου λαοῦ τῆς Ἑλλάδος, διατελοῦντες μετ' εὐλαφείας καὶ σεβασμοῦ τῆς ὑμετέρας πανηγύτικης οὐκ κατὰ κνέσμα προθυμώμενοι.

Ἐγένετο ἐν Ἀθήναις, τῇ τοῦ βασιλείου καθέδρῃ, τὴν τριακοστὴν τοῦ μηνὸς μαΐου, ἐν ἔτει σωτηρίας χιλιοστῇ ἐκατοστοστῇ καὶ πενήντα.

Οἱ συγκροτοῦντες τὸ συμβούλιον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ἐπὶ τῶν ναυτικῶν ὑπουργός Α. Γ. Κριεζής.
Ὁ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν ὑπουργός Ἀναστάσιος Λόντος.

(L. B.) Ὁ ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν ὑπουργός Γ. Νεταράς.

Ὁ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργός Γε. Στάϊκος.

Ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαίδευσιν καὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός Ν. Χρυσόγελος.

Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ γράμματος τούτου ἡγήσας· γινόμενης, αἱ νομίμως καὶ ἀρμοδίως ὑφ' ἡμῶν εἰδει γένοντες ἡ αἰτήσις, καὶ τοῦ γράμματος· αὐτὴς ἀναγνωσθέντος καὶ ἐκμελετηθέντος, πάντως νομίμως καὶ ἀρμοδίως ὡς ἐκ αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑλλάδος κλήρου τὴν αἰτήσιν γεγονέναι ἐπαδέχθησαν διὰ τὸ ἀξιοχρεῶν τῆς ἐπισήμου διαβεβαίωσιν· τῇ· εὐσεβοῦς Ἑλληνικῆς κυβερνήσεως, ἐπ' ᾧ καὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐν εὐφροσύνῃ καὶ ἀγαλλίσει ψυχῇ· ἐκπνεύσαντες ἐπὶ τῇ εὐσεβείᾳ προαιρέσει καὶ τῷ θεοφιλεῖ καὶ ἀεισέστῳ ἔλθῃ τοῦ τοῦ ἱεροῦ τῆς Ἑλλάδος κλήρου καὶ παντὸς τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ καὶ τῶν εὐσεβεστάτων ὑπουργῶν τῆς ἀρτιπαροῦς ὀρθοδόξου ταύτης βασιλείας, οἵτινες ἐπὶ τὸν ἀρραγῆ καὶ ἀπρόδαντον τῆς πατροπαράδοτου εὐσεβείας θέμελλον ἀπαρσελεύεσθαι ἰσχυρομένοι, ὅφρ' μὴν διὰ τὰς παρεμπιπτόσας δυσχερεῖς περιστάσεις, ἀλλ' ἀξίαν γε πάντως κατέθεντο τὴν σπουδὴν πρὸς τὴν καὶ τὴν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνότητά μετὰ πάσης τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

οις ταύταις ἀνασώσασθαι καὶ τὴν πρὸς τὴν πνευματικὴν αὐτῶν μητέρα καὶ μητέρα, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἀραιομένην εὐλόγειν καὶ ἐδωκεν ὁσὴν μετὰ πόσης τῆς ἐπισκοπότητος ἐπιβεβαιώσθαι.

Ἀνεγνώσθη δὲ προσέτι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πανηγυρικοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου καὶ τὸ ἔξῃ: ἔγραψεν τῆς ἐν Ἑλλάδι τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ὡς συναποσταλὴν καὶ τοῦτο παρουσίᾳ ζήλου καὶ προθυμίας παρὰ τῆς γαληνοτάτης καὶ εὐσεβεστάτης κυβερνήσεως τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀριθμ. 17861.

Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος. Ἡ ἱερά σύνοδος τοῦ βασιλείου.

Ἐν τῇ σημερινῇ συνεδρίᾳ σκεφθεῖσα, ὅτι ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτῆς διὰ τὰς παρεμποδίσας ἀλλοπαλλήλους δυσχερεῖς περιστάσεις: δὲν ἐγένετο μέχρις οὗτο κατὰ τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως ἡ περὶ τῆς συστάσεως αὐτῆς διακοίνωσις: εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ θεωροῦσα τὴν τοιαύτην διακοίνωσιν ὡς κανονικὴν καὶ ἀναγκαίαν πρὸς τὴν διατήρησιν τῆς πνευματικῆς καὶ δογματικῆς ἐνότητος τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας μετὰ τῆς καθολικῆς τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησίας, ἀποφαίνεται, παμφήτως, ἵνα διὰ τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείου ἐξαίτησται: παρὰ τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως: νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κανονικὴν ταύτην διακοίνωσιν.

Ἡ ἱερά σύνοδος, ὡς πιστὸς διαρρηγνὺς πάντο: τοῦ ἱεροῦ κλήρου τῆς Ἑλλάδος, ἐξαίτηται διὰ τοῦ ὑπουργοῦ τοῦτο παρὰ τῆς βασιλικῆς κυβερνήσεως, ἵνα διαδωλῶσιν ἐπισήμως πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἱερωτάτην σύνοδον, ὅτι, ἐπειδὴ ὑπόδεχον ὁ θεὸς τῇ ἀρετῇ αὐτοῦ προνοεῖ νὰ ἀνεγείρῃ τὴν Ἑλλάδα εἰς βασιλείον κράτος ὑπὸ τὰ σκήπτρα τοῦ θεοφρουρήτου καὶ σεβαστοῦ ἡμῶν βασιλέως αὐτόνομον καὶ ἀνεξαρτήτου, ἡμεῖς οἱ λαχόντες τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι τὴν πνευματικὴν ποίμαντρίαν τοῦ χριστοπνεύματος τοῦτο λαοῦ, ἐξεληρώσαμεν κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ ἱερά ἡμῶν καθήκοντα, φυλάξαντες τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην, τὴν ὅποιαν ἀνεπιστεύθημεν, καὶ διατηρήσαντες θεία συνάροι τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τῆς ἀνεξαρτήτου Ἑλλάδος ἀπόρροητον, ἐμμένουσιν εἰς τὰ δόγματα τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ἡνωμένην ἀναποσπαστὴν μετ' αὐτῆς ὡς μέλος γνήσιον τῇ ἐνότητι τῆς πίστεως.

Ὅτι ὁ ἱερός τῆς Ἑλλάδος κλήρος ἐκ ἀρχῆς ὕψους φωνὴν ἐν μέσῳ τῶν ἔθνικων συναλεύσεων καὶ τὴν μέμνηται τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐδότησαν ἐνδύμους εἰς τοὺς πληρεξουσίου ἀντιπροσώπους τῶν Ἑλληνικῶν λαῶν, ὅτινας ὡς τέκνα γνήσια τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας κοινῇ ψήφῳ κηρύξαντες τὴν ἀδιάσπαστον πνευματικὴν ἐνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας μετὰ τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου, ἀνεγνώρισαν τὴν ἀνάγκην ὑπεράτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, διευθυνούσης ἀνεξαρτήτως τὰ ἐκκλησιαστικά κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ὁμοεθνήτου Ρωσίας.

Ὅτι αἱ εὐχαὶ τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ κλήρου ἐπληρώθησαν, ὅτε ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ἐπέστη τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ ψηφισθέντα παρὰ τοῦ ἔθνους ἐπαραματοποιήθησαν διὰ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς ἱερᾶς συνόδου, εἰς τὴν ἀνεπιστεύθη ἡ διοίκησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν τῇ γνώμῃ τῶν σεβασμιωτάτων ἀρχιερέων τοῦ κράτους.

Ὅτι τὴν ἐπίσημον ταύτην πρᾶξιν παρεδόχθη ἡ ἐν Ἀθήναις ἐθνικὴ συνέλευσις καὶ ἐκάρησαν ἡ βασιλικὴ ψήφος διὰ τοῦ δευτέρου άρθρου τοῦ θεμελιώδους νόμου. Ταῦτα πανομοιόστα ἡ Ἑλληνικὴ κυβερνήσις πρὸς

ἐκκλησίαν, ἐξαίτησται παρ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς παρὰ τὴν μακαριωτάτην πατριάρχην, τοῦ τε Ἀνατολικῆς, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἱεροσολύμων, τὴν ἐπιθεωροῦσαν τῆς θεωρητικῆς ταύτης καὶ τῆς ἱερᾶς οὐχὲς καὶ εὐλογίας τῆς αὐτοῦ παναγιότητος ὑπὲρ τοῦ χριστοπνεύματος λαοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους, ἵν' οὕτως διατηρηθῇ ὁ πνευματικὸς σύνδεσμος, δι' οὗ πραγματοποιήσῃ ἡ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὅσπερ κατὰ τὸν θεῖον ἀποστολὸν στολὸς καὶ ἰσχυρὸν τῆς ἀληθείας.

Ἡ παρούσα πρᾶξις θέλει διαβεβαιώσῃ χωρὶς ἀμβολῆς εἰς τὸ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργείων διὰ τὰς περιπτώσεις.

Ἐγένετο ἐν τῇ συνεδρίᾳ τῇ κατὰ τὴν τριακοστὴν μαζοῦ τοῦ σωτηρίου ἔτους, πον'.

Ἀθήνησι.

Ὁ προεδρεύων τῆς ἱερᾶς συνόδου¹

† Ἀττικῆς Νεόφυτος.

† ὁ Καλαβρύτων Βαρθολομαῖος.

† ὁ Λαοφίλος Ἀγαθόγγελος.

† ὁ πρῶτος Ἀνδρουβίτης Προκόπιος.

(L. S.) Ὁ β' γραμματεὺς ἀρχιμανδρίτης Φυλόδιος Οἰκονομόπουλος.

(L. S.) Ἐπικυροὶ τὸ γνήσιον τῶν ὑπογραφῶν τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὁ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως ὑπουργὸς Ν. Χρυσόγελος.

(L. S.) Ἐπικυροῦνται τὸ γνήσιον τῆς ἐπιστολῆς ὑπογραφῆς τοῦ κ. Ν. Χρυσόγελου, ὑπουργοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαιδεύσεως, ὁ ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς Ἀναστάσιος Λόβιας.

Ἐν Ἀθήναις τὴν 30 μαζοῦ 1850.

Μετὰ ταῦτα τιθέντος εἰς συζήτησιν τοῦ αἵτηματος καὶ πολλῆς ἐπ' ἱκανὸν συνδιασκέψεως γενομένης, τῆς τε ἐνεστάσης καταστάσεως τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ κρατῶν τῆς Ἑλλάδος ἀγίων τοῦ θεοῦ ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἐξ ὅτου περ ἀκατέφθαρτον τῆς μετὰ τοῦ οἰκείου κανονικοῦ πατριάρχου ἐκκλησιαστικῆς συναφείας καὶ σχέσεως, πρὸς τοὺς θεῖους καὶ ἱεροὺς κανόνας παρεξαιρούμεθα, πρὸς δὲ καὶ τῶν λόγων, δι' οὓς ἡ ἐν Ἑλλάδι ὀρθόδοξος ἐκκλησία τοῖς τῶν αὐτοκαφάων ἐκκλησιῶν προνομίαις κατὰ κανόνας τιμηθῆναι προσήκει, ἀκριβὲς καὶ προσρηγνόντως εὐκρινθέντων, ἐπὶ πᾶσι δὲ ἀνομολογηθέντος καὶ βεβαιωθέντος τοῦ δικαίωματος, ὃ δὴ κανονικῶς κίετται ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία τοῦ πρωτανεύειν ἐνθα καὶ οὕτως καὶ καθὰ δεῖ ταῖς ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν αὐτῆς πατρίδα ἀγιωτάταις ἐκκλησίαις τὸ αὐτοκάφαλον καὶ πᾶσας ἐκλῆδας τὰς τοιαύτας ἐκκλησιαστικάς: οἰκονομίας ἐπικυροῦν καὶ ἀνακηρύττειν, ὃ μὴν ἀλλὰ καὶ τοῦ ἱερωτάτου ἐπιγνωσθέντος καθήκοντος τοῦ τῇ αὐτῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἀνεθεν ἐπιβεβλημένου, ἵνα τῆς τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν εὐσταθείας τε καὶ εὐκοσμίας καὶ κανονικῆς διατηρήσεως τε καὶ τάξεως ἀποστολικῶς μεριμνῇ τε καὶ κηρύττει, πολλὰ δὲ μᾶλλον τῶν ἐπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς ἤδη κρῆτον τὴν οἰκονομικὴν λαμβανουσὴν πρῆξιν καὶ σύστασιν, — τούτων ἀπάντων καὶ τῶν τοιούτων ἀκριβὲς καὶ ἐπιστημονικῶς θεωρηθέντων τε καὶ εὐκρινθέντων, ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ, ἵνα τὰς τῶν βασιλείων τῆς Ἑλλάδος κράτος τὸ γε νῦν ἔχον ἀκατεξούσιος ἀγιωτάτης μητροπόλεως, ἀρχιεπισκοπῆς καὶ ἐπισκοπῆς, ἐξαρτημένας τῆς τοῦ ἀγιοτάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπολόσῃ τοῦ λαοῦ τῆς τοιαύτης ἐξαρτήσεως καὶ ἀναδείξῃ κανονικῶς ἐπ' ὅροις τοῦ δικαιοτάτου καὶ ἀναγκασιότατος ἐκκλησίαν αὐτο-

¹ Vide annotationem iam supra positam, col. 441.

² Tit. III, 18.

³ Ἡμετέριον ἐκδοτικὸν ἔργον, καὶ ἐκδοτικὸν καὶ ἀδελφ.

κέραιον κατὰ τὰς λοιπὰς ἐπισκοπὰς; ἐκκλησίας καὶ κανονισμὸν αὐτῆς καθάπερ τὴν ἐν γένει ἐκκλησιαστικὴν οἰκουμένην συμφώνως τοῖς θεοῖς ἀποστολικαῖς καὶ συνοδικαῖς κανόσι καὶ ταῖς πατρικαῖς διατάξεσι καὶ διατυπώσεις καὶ τοῖς πατροπαράδοτοις ἐθίμοις τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας· ἃς καὶ διώρισεν πρὸς σχεδίασιν τῶν ἀναγκαιῶν τούτων ἔσων τρεῖς τῶν συμκαρύντων πανιερωτάτων ἀρχιερέων, τὸν Κρήτης Χρύσανθον, τὸν πρῶτον Μεσημβρίας Σαμουὴλ καὶ τὸν Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνον Τυκάδον, προσθέσειν τοῖς καὶ γραμματικῶν τῶν ἱερομόναχον Νικηφόρον Γλυκῆν, διδάσκαλον καὶ ἱεροκήρυκα τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὃ καὶ ἐπιτίθη ἡ κατεστρωμένη τῶν πρακτικῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης ταύτης συνόδου καὶ συνεχωρήθη ἐπὶ τούτῳ παρῆναι ἐν πάσι ταῖς ἱεραῖς συναλεύσεσιν. Εἰδ' οὕτως τῆς ἁγίας προχωρήσεως, διαλύθη ἡ συνέλευσις ἀναβληθεῖσα ἐπὶ τὴν ἐξῆς τρίτην, τὴν εἰκοστὴν ἰουνίου.

Ταῦτα οὕτως γενόμενα ἐγράφη ἐν τῇ ἱερᾷ κώδεκι τῇ τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ; καὶ ὑπεγράφη παρὰ πάντων.

- † ὁ πατριάρχης; Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος βασιλεὺς.
- † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος Α' συμβασιλεὺς.
- † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος Β' συμβασιλεὺς.
- † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συμβασιλεὺς.
- † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς συμβασιλεὺς.
- † ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος συμβασιλεὺς.
- † ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος συμβασιλεὺς.
- † ὁ Καίσαρ εἰς Παῖςος.
- † ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνθίμος.
- † ὁ Ἱεροκλέας Πανόρατος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
- † ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχου Μελέτιος.
- † ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος.
- † ὁ Κρήτης Χρύσανθος.
- † ὁ Βιζύης Γρηγόριος.
- † ὁ Σαλζουαγαθευπόλεως Προκόπιος.
- † ὁ πρῶτον Μεσημβρίας Σαμουὴλ.
- † ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος.

ΑΚΤΙΟ II.

Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ σωτήρος χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ πενηκοντῷ, μηνὶ ἰουνίου εἰκοστῇ, ἡμέρᾳ τρίτῃ, συνήλθεν αὐτῆς ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος ἐν τῇ μεγάλῃ συνοδικῇ τοῦ πατριαρχείου τῇ τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Προκαθεζομένου τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου κυρίου Ἀνθίμου Δ' τοῦ Βυζαντίου, ἔχοντος καὶ τὴν γνώμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντῖνου τοῦ ἀπὸ Σινάου, καὶ συγκαθεζομένων τῶν τε παναγιωτάτων πατριαρχῶν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ κυρίου Κωνσταντῖνου τοῦ Β', τοῦ κυρίου Γρηγορίου, τοῦ κυρίου Γερμανοῦ καὶ τοῦ κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, ὧς καὶ ἐν τῇ προλαβοῦσῃ συνελεύσει, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, κατὰ πρῶτον ἀνεγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς προλαβοῦσας συνελεύσεως, ἅτινα ἐγκριθέντα ὑπεγράφησαν παρὰ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου. Μετὰ ταῦτα ὁ πανιερωτάτος μητροπολιτὴς Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος Τυκάδος ἀδηλοποίησε τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ὅτι οἱ ἐν τῇ παρελθούσῃ συνελεύσει

ἐπὶ τούτῳ διαρισθέντες ἀρχιερεῖς ἐξετάσαντο τὰ ἐπιβληθέντα αὐτοῖς ἔργον, σχεδόντας τοὺς ἀναγκαιοὺς ἔρους, καὶ ὡς ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία προβέβηκε κανονικῶς καὶ ἀναβέβηκε αὐτοκράτειρον τὴν ἐν Ἑλλάδι ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν, κανονίζουσα καθάπερ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῆς οἰκουμένην συμφώνως τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσι καὶ ἐθίμοις τῆς μιᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας.

Εἰδ' οὕτως ἀνέγνω τοὺς ἔρους τούτους ἐν ἑκτῇ κεφαλαιῶς περιαιρομένῳ, διαρρηθέντων αὐτοῖς; καὶ ἐκτιθέμενο; τοῖς λόγῳ; τοῖς ἑκαστον αὐτῶν ὑπαγορεύσαντας. Συζητηθέντας δὲ καὶ ἀνακριθέντας ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος; παραδέξατο καὶ ἐνέκρινεν ἅπαντας παρήμεραις οὕτως, ὡς ἔχουσιν.

Ὅροι τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Ὅρος α'.

Σύνοδος διαρκής, συνισταμένη ἐξ ἀρχιερέων προκαλουμένων ἀλληλοδιαδέχως κατὰ τὰ προεβία τῆς χειροτονίας, πρέσβειν ἔχουσα τὸν κατὰ καιρὸν μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ ὀνομαζομένην ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἔσται ἡ ἐν Ἑλλάδι ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, διοικοῦσα τὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τοὺς θεοὺς καὶ ἱεροὺς κανόνας ἀναθέτως καὶ ἀκαλύτως; ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως.

Ὅρος β'.

Ὁ πρόεδρος ἀναγορευόμενος ὀφείλει ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα συνοδικὰ καὶ κοινωνικὰ γράμματα πρὸς τε τὸν οἰκουμηνικὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς πατριαρχάς, καθὼς καὶ οὗτοι ἀναγορευόμενοι τὸ αὐτὸ ποιήσουσιν.

Ὅρος γ'.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐκδίδωσι τὰς πρὸς χειροτονίαν ἀρχιερέων ἀπαιτούμενας κανονικὰς ἐκδόσεις.

Ὅρος δ'.

Ἄπαντες οἱ ἐν Ἑλλάδι μητροπολιταὶ καὶ ἀρχιεπίσκοποι ἐν ταῖς ἰδίαις παροικίαις ἱεουργοῦντες μνημονεύουσι τῆς ἱερᾶς συνόδου· ὁ δὲ πρόεδρος; αὐτῆς ἱεουργῶν μνημονεύει πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων· ἐν δὲ τοῖς ἱεροῖς δικτύχοις μνημονεύονται ὁ τε οἰκουμηνικὸς πατριάρχης καὶ οἱ λοιποὶ τρεῖς κατὰ τάξιν, καθὼς καὶ πάσα ἐπισκοπὴ ὀρθοδόξων.

Ὅρος ε'.

Ὅσαυτὸς ἡ ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησία χρῆται ἁγίου μύρου, ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ζητήσει τοῦτο παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Ὅρος ς'.

Τὰ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, ὅλα, φέρ' εἰπεῖν, τὰ περὶ ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἀρχιερέων, περὶ ἀριθμοῦ αὐτῶν καὶ ὀνομασίας τῶν θρόνων αὐτῶν, περὶ χειροτονίας ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, περὶ γάμου καὶ διαζυγίου, περὶ διοικήσεως μοναστηρίων, περὶ εὐταξίας καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, περὶ τοῦ κηρύγματος τοῦ θεοῦ λόγου, περὶ ἀποδοκιμασίας ἀντιθρησκευτικῶν βιβλίων, ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθῶσιν παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος διὰ συνοδικῆς πράξεως, μὴ ἀντιβαίνουσας τὸ παράπαν τοῖς ἱεροῖς κανόσι τῶν ἁγίων καὶ ἱερῶν συνόδων καὶ τοῖς πατροπαράδοτοις ἐθίμοις καὶ ταῖς διατυπώσεις τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ὅρος ζ'.

Ἐν τοῖς συμπέτοις ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασιν, ἅτινα δίδονται συστάσεως καὶ συμπράξεως πρὸς πρεῖτα οἰκουμένην καὶ στηριγμὸν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἡ μὲν ἐν Ἑλλάδι ἱερὰ σύνοδος ἀνατίθεται πρὸς

τε τὸν οἰκουμένικον πατριάρχην καὶ τὴν ἐπὶ αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον· ὁ δὲ οἰκουμένικος πατριάρχης μετὰ τῆς ἐπὶ αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου παρέχει προθέσμως τὴν αὐτοῦ σύμφωνον, ἀναικτικὴν τὰ θέοντα πρὸς τὴν ἐν Ἑλλάδι ἱερὰν σύνοδον.

Ὅτε τοίνυν τὸν ὅρον ἀναγνωσθέντων καὶ κυρωθέντων, ἔρριον ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος, ἵνα κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦτον συνταχθῇ ἱερὸς συνοδικὸς τόμος περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἐφ' ἧ καὶ διώρισεν αὐτὴς τοὺς προσηγμένους τρεῖς ἀρχιερεῖς, τὸν Κρήτης Χρυσάνθου, τὸν πρῶτον Μεσσηβρίας Σαμουὴλ καὶ τὸν Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνου Τυπάλδου, ἵνα σχεδιάσωσι καὶ ὑποβάλωσι τὸν συνοδικὸν τοῦτον τόμον τῇ ἐγκρίσει καὶ παραδοχῇ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου κατὰ τὴν ἐξῆς τρίτην συνέλευσιν.

Τούτων οὕτω κατ' εὐχὴν φημισθέντων καὶ ἀποφασισθέντων, ἀπαντες οἱ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην συγκροτούσας σύνοδον πλήρεις πνευματικῆς χαρᾶς καὶ ἀγαλλιάσεως δόξαν ἀνέκυψαν τῷ θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ διεξαγόντι αἰσίως τε καὶ θεοφιλῶς τὴν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἱερὰν ταύτην διδασκαλίαν· καὶ οὕτω διελύθη ἡ συνέλευσις ἀναβληθεῖσα ἐπὶ τὴν εἰκοστὴν τετάρτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἰουνίου.

Ταῦτα οὕτω γινόμενα ἐγράφη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ ὑπεγράφη παρὰ πάντων.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος βασιλεὺς, ἔχων καὶ τὴν γνῶμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως κυρίου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Α'.

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνος Β' συμβασιλεὺς.

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συμβασιλεὺς.

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς συμβασιλεὺς.

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος συμβασιλεὺς.

† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος συμβασιλεὺς.

† ὁ Καίσαρ Πάισιος.

† ὁ Ἐπίσκοπος Ἀνθίμος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρτος.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος.

† ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχου Μελέτιος.

† ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος.

† ὁ Κρήτης Χρυσάνθος.

† ὁ Βιζύης Γρηγόριος.

† ὁ Σαλαμοναίου Προκόπιος.

† ὁ πρῶτον Μεσσηβρίας Σαμουὴλ.

† ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος.

ΛΟΓΙΟ III.

Ἐν ταῖς ἀπὸ Χριστοῦ σωτῆρος χιλιοσῶν ἑκατοσὶ πεντηκοστῇ, μηνὸς ἰουνίου εἰκοστῇ τετάρτῃ, ἡμέρᾳ σαββάτῃ, συνήλθεν αὐτὴς ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος ἐν τῷ μεγάλῳ συνοδικῷ τοῦ πατριαρχείου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ. Προκαθέσθαι οὖν τοῦ παναγιωτάτου οἰκουμένικου πατριάρχου κυρίου τοῦ Α' τοῦ Βυζαντίου καὶ συναυτοκρατορικῶν τῶν τε παναγιωτάτων πατριαρχῶν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως, τῷ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ τοῦ Β', τοῦ κυρίου Γρηγορίου, τοῦ κυρίου Γερμανοῦ καὶ τοῦ κυρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐπίσκου, καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμένικου θρόνου, καθέως καὶ ἐν ταῖς προηγουμέναις ἐκείναις συνέλευσιν.

καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ἐν πρώτοις ἀναγνώσθησαν τὰ πρακτικὰ τῆς προλαβούσης συναλεύσεως, εὐνοήσας ἐπαρμόδιον ὑπεγράψαντες παρὰ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου.

Μετὰ ταῦτα ὁ παναγιωτάτος μητροπολίτης Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνος Τυπάλδης ἀνέγνω τὸν σχεδιασθέντα συνοδικὸν τόμον περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὑποβάλλων αὐτὸν τῇ κρίσει καὶ τῇ παραδοχῇ τῆς ἁγίας συνόδου, ἣ καὶ ἀκούσασα αὐτὸν καὶ μετὰ προσυχῆς ἐφ' ἱκανὸν ἀνακρίνωσα, παρεδέξατο καὶ ἐνέκρινεν αὐτὸν παρφηγεῖν· ἔρριον δὲ γενέσθαι τὴν τοῦτου ἀπαρρέτατον ἀντιγραφὴν καλλιγραφικῶς ἐν μεμβράνῃ καὶ παρουσιασθῆναι ἐν τῇ ἐξῆς συνέλευσιν εἰς ἐπίσημον ἀνέγνωσιν, ἐκτιμῶσιν καὶ ὑπογραφήν.

Τούτων οὕτω φημισθέντων, ἔρριον αὐτὴς ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος συνταχθῆναι δύο εἰς πατριαρχικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα, τὸ μὲν πρὸς τὴν γαληνοτάτην ἐξουσίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποκριτικὸν πρὸς τὸ παρ' αὐτῆς σταλὲν ἐπίσημον ἐν μεμβράνῃ γράμμα, τὸ δὲ πρὸς τὸν ἱερὸν κλῆρον καὶ τὸν εὐσεβῆ λαὸν τῆς Ἑλλάδος, εὐχετικὸν ὅμοιον καὶ παραινετικόν· ἀναγγέλλεσθαι δὲ ἐν τούτοις τὴν ἐπ' αἰσίως ἀποπαύσασιν τῆς περὶ αὐτοὺς γινομένης ἐκκλησιαστικῆς ταύτης οἰκονομίας καὶ ἀποκαταστάσεως κατὰ τοὺς ἐν τῷ ἱερῷ συνοδικῷ τόμῳ κεκυρωμένους τε καὶ καθιερωμένους ὁρους, ὑπογραφῆναι δὲ ὑπὸ μόνου τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου καὶ τῷ παρ' αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου. Τούτῳ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων ἡ σύνταξις ἀνετέθη αὐτὴς παρὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου τοῖς τρισὶν ἱερωτάτοις ἀρχιερεῶσι, τῷ Κρήτης Χρυσάνθῳ, τῷ πρῶτῳ Μεσσηβρίας Σαμουὴλ καὶ τῷ Σταυρουπόλεως Κωνσταντίνῳ Τυπάλδῳ.

Μετὰ ταῦτα ἔρριον εἰς ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος συνταχθῆναι καὶ ἑτέρα γράμματα παρὰ τῆς μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας πρὸς τοὺς μακαριωτάτους πατριάρχας Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας· (τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων αὐτοπροσώπως παρουσιαζόντος ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ συνόδῳ) καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, προσεῖτι δὲ καὶ ἐγκυκλίου· ἐπιστολῆς πρὸς πάντας τοὺς ὑπὸ τὸν οἰκουμένικον θρόνον ὑπαγομένους ἱερωτάτους μητροπολίτας καὶ ἀρχιεπισκόπους, δι' ὧν ἐπιστήμως ἀναγγέλλεσθαι τοῖς ἁγίοις πατράσι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὴν κανονικὴν ταύτην πρᾶξιν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας καὶ μεγάλῃς συνόδου καὶ ἐπισυνίστασθαι τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὡς ἀδελφὴν ἐν πνεύματι κατὰ πάσας τὰς αὐτοκεφάλους ὀρθοδόξους ἐκκλησίας. Εἰς οὕτω διελύθη ἡ συνέλευσις ἀναβληθεῖσα ἐπὶ τὴν εἰκοστὴν ἑνάτην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἰουνίου, εὐσεβῶν ἡμέραν ἑορτῆς τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευφύμων ἀποστόλων καὶ πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, ἵνα γένηται κατ' αὐτὴν ἡ πάνδημος ἱερὰ τελετὴ τῆς καθαρῆς καὶ καθιερώσεως τοῦ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκκλησίας συνοδικοῦ τόμου.

Ταῦτα οὕτω γινόμενα ἐγράφη ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀναγνωσθέντα ἐν ἰδιαιτέρᾳ συνεδρίᾳ τοῦ οἰκουμένικου πατριάρχου μετὰ τῆς ἐπὶ αὐτὸν ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου, γινομένης τῇ εἰκοστῇ ὀγδόῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἰουνίου, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ἐν τῷ μικρῷ συνοδικῷ τοῦ πατριαρχείου τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, ἀπόντων τῶν ἄλλων ἀγιωτάτων πατριαρχῶν, καὶ ἐγκρίθαι ὑπεγράφη ἑκατα παρὰ πάντων.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος βασιλεὺς, ἔχων καὶ τὴν γνῶμην τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως κυρίου κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ Α'.

† ὁ πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντίνος Β'

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος συμ-
βουλευτής.
† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς συμ-
βουλευτής.
† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος συμ-
βουλευτής.
† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος συμβουλευτής.
† ὁ Καισαρείας Παΐσιος.
† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.
† ὁ Ἡρακλείας Πανέρετος.
† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
† ὁ Δέρκων Νεόφυτος.
† ὁ πρέσβυς Διδυμοτείχου Μελέτιος.
† ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος.
† ὁ Κρήτης Χρόσανθος.
† ὁ Σερρών Ἰάκωβος.
† ὁ Βιζύης Γρηγόριος.
† ὁ Σαλαμίνος Προκόπιος.
† ὁ πρῶν Μεσσηνίας Σαμουὴλ.
† ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος.

ACTIO IV.

Ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ σωτήρος χιλιοστῷ ὀκτακο-
σιοστῷ πεντηκοστῷ, μηνὸς ἰουνίου εἰκοστῇ ἑννάτῃ,
ἡμέρᾳ πέμπτῃ, ἑορτῇ τῶν ἁγίων ἐνδόξων καὶ πανευ-
φύμων ἀποστόλων καὶ πρωτοκορυφαίων Πατρὸς καὶ
Παύλου, μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λει-
τουργίας συνήλθεν αὐθις ἡ ἁγία καὶ μεγάλη σύνοδος
ἐν τῇ μεγάλῃ συνοδικῇ τοῦ πατριαρχείου τῆς τοῦ
Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. Προκαμμένων τῶν ἱερῶν
καὶ ἀρχάντων εὐαγγελίων καὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν
εἰκόνων τῆς παναγίας τριάδος καὶ τῆς θεομήτορος,
λαμπάδων τε καὶ φανῶν ἀνημμένων, προισταμένου
τοῦ παναγιώτατου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου κυρίου
Ἀνθίμου Δ' τοῦ Βυζαντίου καὶ συμπαραστατούντων
κύκλῳ τῶν τε παναγιωτάτων πατριαρχῶν πρῶν
Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ κυρίου Κωνσταντίνου Β', τοῦ
κυρίου Γρηγορίου, τοῦ κυρίου Γερμανοῦ καὶ τοῦ κυ-
ρίου Ἀνθίμου τοῦ ἀπὸ Ἐφέσου, καὶ τοῦ μακαριω-
τάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων κυρίου Κυρίλλου καὶ
τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμενικοῦ
θρόνου, ὡς καὶ ἐν τῇ προλαβούσῃ συναλεύσει, ἀπάν-
των ἐνδοξομένων τὴν μικρὰν ἀρχιερατικὴν στολήν,
τῶν θυρῶν ἀναπεπταμένων καὶ πλήθους πολλοῦ κλη-
ρικῶν τε καὶ λαϊκῶν εὐκόσμως καὶ εὐλαβῶς συναγ-
γερμένου, ἤρξατο ἡ ἱερὰ τελετὴ τῆς καθαρῆς καὶ
καθιερώσεως τοῦ περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξου ἐκ-
κλησίας συνοδικοῦ τόμου κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν.

Ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης κύριος
Ἀνθίμος θυμῶς τὸ θεῖον καὶ ἱερὸν εὐαγγέλιον καὶ
τὰς ἁγίας καὶ πανόπτους εἰκόνας, ἐξεφώνησεν. Εὐ-

λογητὸς ὁ θεὸς ἡμῶν. Ἐτα ὁ μέγας ἀρχιερί-
αρχος τῷ Τρισάγιον, Δόξα πατρί, Παναγίᾳ
τριάδι, Πατρί ἡμῶν. Ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης:
Ὅτι σοῦ, καὶ εὐθὺς οἱ ἀρχιερεῖς, ἑβόλον, Εὐλο-
γητὸς εἰ Χριστὲ ὁ θεὸς ἡμῶν. Ἐτα οἱ χοροὶ
τὰ ἐξῆς τροπάρια ἐναλλάξ· ὁ δεξιός, Οἱ τῶν ἀπο-
στόλων πρωτόθρονοι· ὁ ἀριστερός, Ὡς τῶν
αἰχμαλώτων ὁ ἐλευθερωτής· ὁ δεξιός, Λίαν
εὐφρανὰς τοὺς ὀρθοδόξους· ὁ ἀριστερός, Τὸν
ἐν δόξῃ τῷ κόσμῳ μαρτύρων σου· ὁ δεξιός,
Τοὺς ἀσφαλεῖς καὶ θεοφθόγγους κήρυκας.
Καὶ πάλιν οἱ ἀρχιερεῖς, Ὅτε καταβάς τὰς γλώσ-
σας συνέλαβεν. Ἐτα ὁ παναγιώτατος οἰκουμενικὸς
πατριάρχης, Ἐλέησον ἡμᾶς ὁ θεός. Ἐτι· δεό-
μεθα ὑπὲρ τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων
χριστιανῶν, Ἐτι· δεόμεθα ὑπὲρ πάσης ἐπι-
σκοπικῆς ὀρθοδόξου καὶ. Οἱ ἀρχιερεῖς τὸ Κύριε
ἐλέησον ἀνὰ γ', καὶ μετὰ τὴν ἐκφώνησιν, ὁ δεξιὸς
χορὸς ἑβόλλε, Δόξα, Πάντα χορηγεῖ τὸ πνεῦμα
τὸ ἅγιον· ὁ ἀριστερός, Καὶ νῦν, Τὴν παγ-
κόσμιον δόξαν. Ἐτα οἱ ἀρχιερεῖς, Τῷ συν-
δήμῳ τῆς ἀγάπης συνδεόμενοι οἱ ἀπό-
στολοι.

Μετὰ ταῦτα σιγῆς γενομένης, τοῦ μεγάλου ἀρχι-
διακόνου ἐκφωνήσαντος· Πρόσχωμεν, ὁ παναγιώ-
τατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης γεγωνύς τῃ φωνῇ εἰς
ἐπήκουον πάντων ἀνέγνω τὸν ἱερὸν συνοδικὸν τόμον ἐν
μεμβράναις ἀντιγεγραμμένον· καὶ μετὰ τὴν συμπλή-
ρωσιν τῆς ἀναγνώσεως, οἱ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην
σύνοδον συγκροτοῦντες παναγιώτατοι, μακαριώτατοι
καὶ πανιερώτατοι ἱεράρχαι ἤρξαντο ὑπογράφειν αὐτὸν
κατὰ τάξιν· ἐν δὲ τῇ ὑπογράφῃ, οἱ χοροὶ ἑβόλον
ἀμοιβαδὸν τοὺς ἐξῆς καλοφωνικοὺς εἰρημούς· ὁ δεξιός,
Τὴν σὴν εἰρήνην δὸς ἡμῖν υἱὰ τοῦ θεοῦ· ὁ
ἀριστερός, Ἐσείσθησαν λαοί, ἐταράχθησαν
ἔθνη· ὁ δεξιός, Λατρεύειν ζῶντι θεῷ· ὁ ἀρι-
στερός, Παντάνασσα πανύμνητε· ὁ δεξιός, Βα-
σιλευόντων πέφυκας βασιλεὺς ὡραιότατος· ὁ
ἀριστερός, Περίζωσαι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπὶ
τὸν μηρὸν σου δυνατέ· ὁ δεξιός, Χαῖρές μου
τὴν καρδίαν πλήρωσον παρθένα. Ἐτα ὁ
παναγιώτατος οἰκουμενικὸς πατριάρχης ἀνέγνω εἰς
ἐπήκουον πάντων τὰς ὑπογράφας πάσας ἐξῆς, τοῦ
παναγιωτάτου πατριάρχου πρῶν Κωνσταντινουπό-
λεως κυρίου Κωνσταντίνου τοῦ ἀπὸ Σιναίου τότε μὲν
ἀπόντος, ὕστερον δὲ οἱ οἱ ὑπογράφαντος ἰδιοχείρως.

Ἰδοὺ δὲ καὶ ὁ ἱερὸς συνοδικὸς τόμος μετὰ καὶ τῶν
ὑπογραφῶν καταστρωμένος ἐν τῇ ἱερᾷ κώδῃ· τῶν
πρακτικῶν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου ἀπαρ-
λίκτως τῇ πρωτοτύπῃ.

*Tome synodique (bulle) du saint et sacré synode
de Constantinople, — séance du mois de juin,
indiction huitième, l'an du Seigneur 1850, —
sur l'église orthodoxe de la Grèce.*

Au nom du Père, et du Fils, et du Saint-Esprit,
ainsi soit-il. Le souverain de toutes choses, notre
Seigneur Jésus-Christ, la nuit qu'il fut livré, don-
nant à ses saints disciples et aux apôtres le pré-
cepte de l'amour du prochain, qui était toute la
nouvelle doctrine et qui devait servir de signe

Libelli huius, qui Actorum pars praecipua habetur, trans-
lationem gallicam damus, prout exhibetur in diario cui titulus:
*Annuaire des deux Mondes. Histoire générale des divers
États* (Paris, 1859), p. 965-7. Eundem virga consorsio notavit
Theodotus Pharmakides archimandrita in volumine satis amplo,
quod tacito nomine divulgavit anno 1859 sub hoc titulo:
*Ο συνοδικὸς τόμος ἡ Ἡερὶ αἰθερίας. Ἐν ἰθὺ-
ναίς, τυποῖς Νικολάου Ἀγγελίδου (Ὁδὸς Ἐρμού
πρὸς τὴν Κωνσταντινὴν) 1859. In-8°, κ' + 639 p.*

Οἱ συντάκται τῆς ἐκδόσεως.

Οὐ δύναται, ἔφη, τὸ κλήμα καρπὸν φέρειν ἂν ἐκ αὐτοῦ ἐὰν μὴ μένῃ ἐν τῇ ἀμπέλῳ.¹ Καὶ ἀντιλαμβανόμενος τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας, αὐτὸς πάλιν ὁ πάνσοφος διδάσκαλος ἡμῶν ἠρμήνευσε τρανῶς, ὅτι αὐτὸς ἐστὶν ἡ ἀμπέλός ἡ ἀληθινή,² εἰς ἣν ἐντέλλεται πᾶντας ἡμᾶς μένειν. Μείνατε ἐν ἡμοῖς.³ Ἐνταῦθεν ἐν τῇ χριστιανικῇ ἐκκλησίᾳ πληρώματι ἡ ὑψουμένη ἐκείνη καὶ τοσοῦτον φιλοτίμως σπουδαζομένη ὑπὸ τοῦ θεοῦ ἀποστόλων καὶ τῶν ὁσίων οἰκουμένων συνόδων καὶ καθ' ἑκάστην ἐν ταῖς δεήσεσι τῶν πιστῶν θερμῶς ἐξαιτουμένη ἐνότης. Μείνατε ἐν ἡμοῖς· εἰς γὰρ κύριος, ὁ λατρεόμενος, μία πίστις, ἦν παραλάβομεν. καὶ ἐν βάπτισμα, ὃ βαπτισμά ἐστιν.⁴

Ταῦτά εἰσιν αἱ συνθήκαι τῆς μὲν ἀληθοῦς πολιτείας τοῦ ἀρχιεπισκόπου Χριστοῦ, ἡτοί τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ποιμαίνοντος ὑπὸ πολυπληθῶν ὑπηρετῶν αὐτοῦ ἀγρωλῶντων καὶ φυλασσόντων φυλακὰς ἐν τῇ νυκτί⁵ τοῦ πλάνου τούτου βίου ἐπὶ μὲν ἀλπίδι, εἰς ἣν καὶ ἐκλήθημεν ἅπαντες.⁶ Ἄλλ' ἡ σοφία τοῦ θεοῦ, ὡς ἀπαύσαν τὴν κτίσιν συνέχευε ἐν θαυμασίᾳ ἀλληλουσίᾳ καὶ τάξει· διέκρινε, οὕτως καὶ τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν ἠρξάμενος ἐν αὐτῇ ἀρμονίᾳ οἰκονομεῖσθαι· καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὸ θέμενον τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους,⁷ ὥσπερ διὰ τῆς τῶν θεῶν ἀποστόλων χειροθεσίας ἀνέδειξεν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς πίστεως τοὺς μὲν ἐπισκόπους, τοὺς δὲ πρεσβυτέρους, τοὺς δὲ διακόνους, οὕτως τὸ αὐτὸ πνεῦμα καὶ διὰ τῆς ἀποφάνσεως τῶν οἰκουμένων ἁγίων συνόδων ἐκονοῦσιν ἐν τῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνότητος τοὺς μὲν πατριάρχας, τοὺς δὲ ἀρχιεπισκόπους καὶ μητροπολίτας, τοὺς δὲ ἀρχιεπισκόπους καὶ ἀρχidiaκόνους κτλ. Οὗτοι δὲ πάντες, εἴτε ὁμότιμοι ἐν ἀδελφικῇ ὑπαλληλίᾳ, εἴτε ὑποτασσόμενοι ἀλλήλοις ὡς ἡγουμένοις, κατὰ τὴν διακονίαν ἣν ἕκαστος ἔλαχεν, ἔχοντες· τὸ αὐτὸ πνεῦμα τῆς πίστεως καὶ τὴν αὐτὴν ἀποστολικὴν κατὰ κανόνα χειροτονίαν, ὡς μέλη ὑποκεινὰ συναρμοζομένοις εἰς ἓν σῶμα Χριστοῦ, ὅπου γῆς ἂν ᾖ, ἕνα ναὸν. ἅγιον καταρτίζουσι, καὶ συνδεόμενοι τῷ συνδέσμῳ τῆς ἀγάπης, κἀν καχωρισμένοι καὶ ἀφιστοκότες δοκῶσι κατὰ τὰς τοῦ κοινωνικοῦ βίου χρείας τε καὶ περιπετείας τῶν πολιτευμάτων, ἀδιδαστάτοι καὶ ἀχώριστοι εἰσιν ἐν τῇ τῆς ἐκκλησίας ἐνότητι.

Ἐπὶ ταύτῃ τῇ βάσει ἀνέκαθεν ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡτοί αἱ ὁσπερ οἰκουμέναι σὺνδοι, ὡς γε πρὸς τὴν τοῦ βωτικῶς πολιτεύματος καιρικὴν χρεὶαν ἀπορῶσαι, ἡ ἐχώρισαν ἢ συνῆψαν ἐπαρχίας ἐκκλησιαστικὰς καὶ ἡ ἄλλοις ὑπέταξαν ἢ αὐτοκατέλουν ἀνέδειξαν αὐτάς, τῇ· ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κανονικῇ τάξει ἐνότητος ἀληθοῦς διαμενοῦσης. Ἐπὶ τοίνυν καὶ πινε. τῶν ὑπὸ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπάρχειαν τοῦ πατριαρχικοῦ ἀποστολικῶς οἰκουμένου θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀγνώσταις μητροπόλεσι καὶ ἀρχιεπισκοπαῖς καὶ ἐπισκοπαῖς, αἱ ἀπαρτίζουσαι σήμερον τὸ θεόσωστον καὶ θεοστυρικὸν βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, διὰ καιρικὰς περιπετείας, καὶ περ διατηροῦσαι τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι τὴν τῆς πίστεως ἐνότητα, ἀκαλείφθησαν ὅμως ἐπὶ τινι καιρῷ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς σχέσεώς τε καὶ συναφείας πρὸς τε τὴν ὁρθόδοξον αὐτῶν μητέρα, τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει με-

distinctif parmi les chrétiens: *Le branchage, dit-il, ne peut porter de fruit par elle-même, si elle ne reste unie à la vigne.* Et en même temps, ce maître de toute sagesse, prenant en considération la faiblesse humaine, donna clairement à entendre qu'il était lui-même la vigne à laquelle il nous était recommandé de rester toujours unis: *Demeurez en moi.* De là cette unité si vantée dans tout le monde chrétien orthodoxe, recherchée avec tant d'empressement par les divins apôtres et les vénérables conciles œcuméniques et demandée si ardemment tous les jours dans la prière des fidèles: *Demeurez en moi.* Car il n'y a qu'un Seigneur que nous adorons, une foi que nous avons reçue et un baptême dans lequel nous avons été baptisés.

Telles sont les conditions du seul véritable troupeau du premier pasteur Jésus, c'est-à-dire, de l'Eglise, une, sainte, catholique et apostolique, conduite par un grand nombre de ses serviteurs qui, dans la seule espérance à laquelle nous avons été tous appelés, gardent et veillent pendant la nuit de cette vie de mensonge. Mais comme la sagesse de Dieu régit toute la création avec mesure, et qu'elle en relie les parties diverses avec un ordre admirable, de même il lui a plu de donner à sa sainte Eglise la même harmonie; et de même, que l'Esprit-Saint, qui a fait les apôtres, les prophètes, les pasteurs, les docteurs, a désigné pour le service de la foi, par l'imposition des mains des divins apôtres, les évêques, les prêtres et les diacres, ainsi ce même Esprit, par les décrets des saintes conciles œcuméniques, a réglé en vue de l'unité les droits et les devoirs des patriarches, des archevêques et des métropolitains, des archiprêtres et des archidiaques, etc. Eux tous, égaux dans les fonctions qu'ils remplissent dans un esprit de fraternité, ou soumis les uns aux autres comme à des chefs (hégoumènes) selon les emplois auxquels ils ont été appelés, ayant le même esprit de foi et la même imposition des mains apostolique, selon les canons, étant comme les membres d'un même corps, celui de Jésus-Christ, en quelque lieu de la terre qu'ils se trouvent, ils ne forment qu'un seul temple saint, et, liés par les liens de la charité chrétienne, quelque séparés et évisés qu'ils semblent être par les nécessités de la vie sociale et les vicissitudes politiques, ils sont inséparables et indivisibles dans l'unité de l'Eglise.

C'est d'après ces principes que, dès l'origine, l'Eglise du Christ, c'est-à-dire les vénérables conciles œcuméniques, prenant en considération la nécessité des temps, ont séparé ou réuni des provinces ecclésiastiques, ou les ont soumises à d'autres, ou les ont déclarées indépendantes, sans porter la moindre atteinte à l'unité de la foi ni de la discipline de la communauté ecclésiastique. Maintenant donc plusieurs très saintes métropoles, archevêchés et évêchés, du ressort du trône patriarcal, apostolique et œcuménique de Constantinople, ceux qui composent aujourd'hui le royaume de la Grèce, que Dieu sauve et protège, quoiqu'ayant conservé par la grâce de Dieu l'unité de la foi, sont néanmoins demeurés pendant quelque temps, par les vicissitudes des circonstances, en dehors des rapports ecclésiastiques et canoniques qu'ils auraient dû avoir avec leur mère orthodoxe, la grande

¹ Joh. XV, 4.² Ibid. 1.³ Ibid. 4.⁴ Eph. IV, 5.⁵ Luc. II, 3.⁶ Eph. IV, 4.⁷ Ibid. 11.

γὰν ἐκκλησίαν, ἐξ ἧς ἤρτηντο, καὶ δὴ καὶ πρὸς ἅς πᾶσας τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἡμεῖς οἱ διὰ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου πνεύματος συνελθόντες· ἐν πλήρει συνόδῳ πρὸς καταρτισμὸν τῆς κανονικῆς ἐνότητος τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας μετὰ τῶν λοιπῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἀκούσαντες· διὰ τῶν ἐπισήμων γραμμάτων τῶν ἐπισταλόντων ἡμῖν παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς ὑπουργείου τοῦ θεοσώστου κράτους τῆς Ἑλλάδος τὴν τε περὶ τούτου αἴτησιν τοῦ ἐκείνου σύμπαντος εὐλαβεστάτου κλήρου καὶ τὴν συντρέχουσαν ἐπιθυμίαν παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῶν ἐν ἀγίῳ πνεύματι τίκωνν ἡμῶν ἀγαπητῶν καὶ περιποθῶντων, συνιδόντες· δὲ καὶ τὴν χρίσιν τῆς κατ' ἐκεῖνο τὸ νεοσύστατον κράτος διακονίας τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας τῆς ἐνότητος, καὶ συσχεφάμενοι ὅπως ἡ τε ἀγία ἡμῶν πίστις διατηρηθῇ ἰσαὶ ἀλώρητος καὶ οἱ κανόνες τῶν θείων πατέρων ἀπαράβαστοι καὶ ἀπαρασάλευτοι, ὥστε εἶναι πάντας ἡμᾶς ὡς ἐν τῇ αὐτῇ πίστει, οὕτω καὶ ἐν τῇ αὐτῇ οἰκονομίᾳ τῆς ἐνότητος καὶ κλήματι ἀδιάσπαστα τῆς θείας ἀμύλου, ὥρισαν τῇ δυνάμει τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ τόμου, ἵνα ἡ ἐν τῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ἀρχηγὸν ἔχουσα καὶ κεφαλὴν, ὡς καὶ πάντα ἡ καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος ἐκκλησία, τὸν κύριον καὶ θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὑπάρχῃ τοῦ λοιποῦ κανονικῶς αὐτοκράτος, ὑπερτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς γνωρίζουσα σύνθετον διακρίν, συνισταμένην ἐξ ἀρχιερέων προσκαλουμένων ἀλληλοδιαδόχως κατὰ τὰ προσβία τῆς χειροτονίας, πρόεδρον ἔχουσαν τὸν κατὰ καιρὸν ἱερωτάτον μητροπολίτην Ἀθηνῶν καὶ διοικοῦσαν τὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνες ἐλευθέρως καὶ ἀκωλύτως ἀπὸ πάσης κοσμικῆς ἐπεμβάσεως. Οὕτω δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις καθίσταμένην διὰ τοῦ παρόντος συνοδικοῦ τόμου τὴν ἱεράν ἐν Ἑλλάδι σύνοδον, ἐπιγινώσκουσαν αὐτὴν καὶ ἀνακηρύττουσαν πνευματικὴν ἡμῶν ἀδελφὴν καὶ πᾶσι τοῖς ἀπανταχοῦ αὐσέβει καὶ ὀρθοδόξοις τέκνις τῆς μίας ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας ἐπισυνιστώμεν, ὡς τοιαύτην τοῦ λοιποῦ ἀναγνωρίζεσθαι καὶ μνημονεύεσθαι τῇ ἐνόμῃ· ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος· διαφύλακτον δὲ αὐτὴ καὶ πᾶσας τὰς προνομίας καὶ πάντα τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα, τὰ τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ παρομαρτοῦντα, ἵνα τοῦ λοιποῦ μνημονεύηται ὑπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀρχιερέων ἐν ταῖς ἰδίαις ἐπαρχίαις ἱεραρχοῦντων, τοῦ προέδρου αὐτῆς μνημονεύοντος Πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων, καὶ χορηγῇ τὰς πρὸς χειροτονίαν ἀρχιερέων ἀπαιτούμενας κανονικὰς ἐκδόσεις. Ἴνα δὲ ἡ κανονικὴ ἐνότης πρὸς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ καὶ πρὸς τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διατηρηται κατὰ τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς κανόνες καὶ τὰ πατροπαράδοτα ἔθιμα τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ὀφείλει ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος μνημονεύειν ἐν τοῖς ἱεροῖς διατύποις τοῦ τε κατὰ καιρὸν οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν τριῶν πατριαρχῶν κατὰ τάξιν, καθὼς καὶ πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων, λαμβάνειν δὲ, ὡς αἰκίς ἐν χρῆσιν, καὶ τὸ ἅγιον μύρον παρὰ τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας. Κατὰ δὲ τὰς κανονικὰς καὶ πατροπαράδοτους διατυπώσεις ὁ πρόεδρος τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀναγορευόμενος ὀφείλει ἐπιστέλλειν τὰ ἀναγκαῖα συνοδικὰ γράμματα πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς πατριάρχας, καθὼς καὶ οὗτοι ἀναγορευόμενοι τὸ αὐτὸ ποιήσουσιν. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς συμπέπτοις ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι, τοῖς δεομένοις συσκέψεως καὶ συμπράξεως πρὸς κρείττονα οἰκονομίαν καὶ στηριγμὸν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, ἵρσεν, ἵνα ἡ μὲν ἐν Ἑλλάδι ἱερὰ σύνοδος ἀναρρηται πρὸς τὸν οἰκουμενικὸν πατριάρχην καὶ τὴν περὶ αὐτὸν ἱεράν σύνοδον, ὁ δὲ οἰκουμενικὸς πατριάρχης

Eglise de Constantinople, dont ils dépendaient, de même qu'avec les autres Eglises orthodoxes du Christ. Après nous être réunis, par la grâce de Dieu, en plein synode, pour régulariser l'unité canonique de l'Eglise de Grèce avec les autres Eglises orthodoxes; après avoir entendu par la lecture des lettres officielles à nous envoyées par le pieux ministère du gouvernement grec, que Dieu sauve, la demande de tout le vénérable clergé de la Grèce, à laquelle sont conformes les vœux unanimes de tout le peuple orthodoxe de ce pays, nos enfants bien aimés en l'Esprit-Saint; après avoir considéré les besoins du service de la foi dans ce royaume nouvellement constitué et les intérêts de l'unité ecclésiastique; enfin, après avoir songé aux moyens de conserver à jamais pure et sans tache notre sainte foi, et inviolables et sacrés les canons de nos saints pères, pour que nous soyons tous dans la même unité comme nous avons tous la même foi, et que nous soyons des branches inséparables de la vigne du Seigneur, nous avons arrêté par le présent tome synodique, avec le secours du Saint-Esprit, qui préside à nos résolutions, que l'Eglise orthodoxe du royaume de Grèce, ayant pour tête et pour chef, comme toute l'Eglise orthodoxe et catholique, notre Seigneur Jésus-Christ, notre Dieu et notre Sauveur, existe désormais, indépendante canoniquement, reconnaissant comme autorité suprême ecclésiastique un synode permanent, composé d'archevêques qui se succèdent d'après le rang d'ancienneté de leur sacre, ayant pour président le très vénérable métropolitain d'Athènes, et dirigeant les affaires ecclésiastiques, libre et dégagé de toute intervention temporelle. Le saint synode de la Grèce ainsi constitué par le présent tome synodique, nous reconnaissons cette vénérable assemblée, et nous la proclamons notre sœur spirituelle, et nous recommandons à tous les enfants pieux et orthodoxes de l'Eglise, une, sainte, catholique et apostolique, en quelque lieu qu'ils soient, de la reconnaître pour telle, et d'en faire mention dans les saints mystères sous le nom de *saint synode de l'Eglise de Grèce*. Nous lui accordons tous les privilèges, tous les droits souverains, tous ceux qui appartiennent à la plus haute autorité ecclésiastique, afin qu'elle soit nommée désormais au canon de la messe par les évêques de la Grèce célébrant dans leurs provinces, son président le commémorant lui-même en ces termes: *Et de tout le corps épiscopal des orthodoxes*; le saint synode de la Grèce a le droit de donner toutes les autorisations canoniques nécessaires pour le sacre des évêques; mais, pour que l'unité canonique envers la grande Eglise de Constantinople et les autres Eglises orthodoxes du Christ soit observée selon les sacrés canons et les usages traditionnels de l'Eglise catholique, orthodoxe, le saint synode de l'Eglise de Grèce doit nommer, par ordre hiérarchique, au canon de la messe, le patriarche œcuménique et les trois autres patriarches, de même que tout l'épiscopat orthodoxe, et recevoir, toutes les fois que besoin sera, le saint chrême de la sainte Eglise du Christ, la grande Eglise de Constantinople. D'après les usages canoniques et traditionnels, le président du saint synode doit envoyer à sa nomination les lettres synodiques nécessaires au patriarche œcuménique et aux autres patriarches, qui en font autant de leur côté. S'il survient quelque affaire ecclésiastique, qui réclame aide et conseil pour la prospérité et l'affermissement de l'Eglise orthodoxe, il sera bon que le saint synode de Grèce en réfère au patriarche œcuménique et à son sacré collège: le patriarche œcuménique et son

μετά της κατ' αὐτὸν ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου κατὰ
ἔχρησιν τῆς αὐτοῦ σύμπραξιν, ἀνακαίναν τὰ
δεόντα πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς
Ἑλλάδος. Τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, ὡς, πρῶτον, τὰ κατὰ ἐκ-
λογήν καὶ χειροτονίας ἀρχιερέων, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν
καὶ ὀνομασίας τῶν θρόνων αὐτῶν, κατὰ χειροτονίας
ιερέων καὶ ἱεροδιακόνων, κατὰ γάμου καὶ διαζυγίου,
περὶ διοικήσεως μοναστηρίων, περὶ εὐταξίας καὶ ἐκ-
παιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, κατὰ τοῦ κηρύγματος
τοῦ θεοῦ λόγου, κατὰ ἀποδοκιμασίας ἀντιθεσμικῶν
βιβλίων, ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθῆ-
σονται παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου διὰ συνοδικῆς πρᾶ-
ξεως, μὴ ἀντιβαίνουσας τὸ παρὰ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς κανόσι
τῶν ἀγίων καὶ ἱερῶν συνόδων καὶ τοῖς πατροπαρά-
δοτοις ἔθιμοις καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς ὀρθοδόξου
ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Ἐπ' αὐτοῖς οὖν τοῖς ὅροις αὕτη ἡ ἀρχὴθεν καλλι-
γόνος μήτηρ, ἡ ὡς ἀμπελος εὐφραίνουσα ἐν τοῖς
κλίμασι τοῦ οἴκου κυρίου¹, ἡ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἐν ἀγίῳ
πνεύματι συνοδικῶς ἀποφαινόμενη ἀναγορεύει καὶ
κηρύττει τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον
καὶ τὴν ἐν αὐτῇ σύνοδον ἀδελφὴν ἐν πνεύματι ἁγίῳ
καὶ πάσης ἀλλῆς ἀνὰ μέρος ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.
Ἐτι ἀναγνωρίζει πλήρῃ καὶ κυρίαν καὶ ἀποστολικὴν
τὴν ψῆφον καὶ δοκιμασίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱερωτάτων
μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων γινο-
μένην χειροτονίαν, ἣν ἔλαβον ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ ἀπο-
στολικοῦ οἰκουμενικοῦ τοῦτου θρόνου ἡ καὶ ἀπ' ἐτέ-
ρου ἀποστολικοῦ θρόνου ἡ καὶ συνόδων αὐτοκέφαλων
τῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πληρώματι. Ἐτι δὲ κατέχει
πλήρῃ, κυρίαν καὶ ἀποστολικὴν πᾶσαν χειροθεσίαν
αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἱερὰν τελετὴν νομίμως τελομένην,
καὶ τοιαύτην ἐξοίει κατέχεσθαι καὶ παρὰ πάντων τῶν
ὀρθοδόξων.

Ταῦτα ὥρισεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἡ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει ὀρθόδοξος ἱερὰ σύνοδος, εὐχομένη ἀπλῆτῃ
πόθῳ καὶ διακρίνῃ ἀγάπῃ τῇ φιλῇ αὐτῆς ἐν Χριστῷ
ἀδελφῇ στηριγμένη ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐνότητι,
προσκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ κυρίου καὶ ἀγρυπ-
νον προσοχὴν εἰς τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ
ποιμνίου, εἰς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιστήσαν κοι-
μαίνεσθαι, ὅπως ἐν εἰρήνῃ καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῇ εὐ-
σεβείᾳ. Τίς αὐτῇ ἡ ἐκκλύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος,
καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θαύ-
μος ὡς τεταγμένη²; Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ
ποιῶν; τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεστέυχον τοῦ φραγ-
μοῦ λύσας, δέησιν ἡμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις
πάντοτε, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ πρώτου καὶ μεγά-
λου καὶ ἁγίου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
προσβίαις τῇ; παναγρᾶντι αὐτοῦ μητρὶ; τῆς δι-
ακρίνου καὶ θεοδόκου Μαρίας, τοῦ τιμίου ἐνδόξου
προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν
ἀγίων ἐνδόξων πανευφήμων θεοκλήρων καὶ πνευ-
ματφόρων ἀποστόλων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πα-
τέρων ἡμῶν καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ἀμήν.

† Ἀνθίμος ἐπίσκοπος θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης
ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Α' ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Β' ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

Ps. CXXVII, 2.

1 Cant. VI, 2.

ἡ ἁγία ἐκκλησία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος. Τὰ δὲ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν διοίκησιν ἀφορῶντα, ὡς, πρῶτον, τὰ κατὰ ἐκ-
λογήν καὶ χειροτονίας ἀρχιερέων, κατὰ ἀριθμὸν αὐτῶν
καὶ ὀνομασίας τῶν θρόνων αὐτῶν, κατὰ χειροτονίας
ιερέων καὶ ἱεροδιακόνων, κατὰ γάμου καὶ διαζυγίου,
περὶ διοικήσεως μοναστηρίων, περὶ εὐταξίας καὶ ἐκ-
παιδεύσεως τοῦ ἱεροῦ κλήρου, κατὰ τοῦ κηρύγματος
τοῦ θεοῦ λόγου, κατὰ ἀποδοκιμασίας ἀντιθεσμικῶν
βιβλίων, ταῦτα πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα κανονισθῆ-
σονται παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου διὰ συνοδικῆς πρᾶ-
ξεως, μὴ ἀντιβαίνουσας τὸ παρὰ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς κανόσι
τῶν ἀγίων καὶ ἱερῶν συνόδων καὶ τοῖς πατροπαρά-
δοτοις ἔθιμοις καὶ ταῖς διατυπώσεσι τῆς ὀρθοδόξου
ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Αὗτη ἡ ἀρχὴθεν καλλιγόνος μήτηρ, ἡ ὡς ἀμπελος εὐφραίνουσα ἐν τοῖς
κλίμασι τοῦ οἴκου κυρίου¹, ἡ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἐν ἀγίῳ
πνεύματι συνοδικῶς ἀποφαινόμενη ἀναγορεύει καὶ
κηρύττει τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον
καὶ τὴν ἐν αὐτῇ σύνοδον ἀδελφὴν ἐν πνεύματι ἁγίῳ
καὶ πάσης ἀλλῆς ἀνὰ μέρος ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.
Ἐτι ἀναγνωρίζει πλήρῃ καὶ κυρίαν καὶ ἀποστολικὴν
τὴν ψῆφον καὶ δοκιμασίαν τῶν ἐν Ἑλλάδι ἱερωτάτων
μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων γινο-
μένην χειροτονίαν, ἣν ἔλαβον ἐντεῦθεν ἀπὸ τοῦ ἀπο-
στολικοῦ οἰκουμενικοῦ τοῦτου θρόνου ἡ καὶ ἀπ' ἐτέ-
ρου ἀποστολικοῦ θρόνου ἡ καὶ συνόδων αὐτοκέφαλων
τῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ πληρώματι. Ἐτι δὲ κατέχει
πλήρῃ, κυρίαν καὶ ἀποστολικὴν πᾶσαν χειροθεσίαν
αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἱερὰν τελετὴν νομίμως τελομένην,
καὶ τοιαύτην ἐξοίει κατέχεσθαι καὶ παρὰ πάντων τῶν
ὀρθοδόξων.

Ταῦτα ὥρισεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἡ ἐν Κωνσταν-
τινουπόλει ὀρθόδοξος ἱερὰ σύνοδος, εὐχομένη ἀπλῆτῃ
πόθῳ καὶ διακρίνῃ ἀγάπῃ τῇ φιλῇ αὐτῆς ἐν Χριστῷ
ἀδελφῇ στηριγμένη ἐν τῇ πίστει καὶ ἐν τῇ ἐνότητι,
προσκοπὴν ἐν τοῖς παραγγέλμασι τοῦ κυρίου καὶ ἀγρυπ-
νον προσοχὴν εἰς τὴν ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τοῦ
ποιμνίου, εἰς δὲ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπιστήσαν κοι-
μαίνεσθαι, ὅπως ἐν εἰρήνῃ καὶ οἱ ἀντικείμενοι τῇ εὐ-
σεβείᾳ. Τίς αὐτῇ ἡ ἐκκλύπτουσα ὡσεὶ ὄρθρος,
καλὴ ὡς σελήνη, ἐκλεκτὴ ὡς ὁ ἥλιος, θαύ-
μος ὡς τεταγμένη²; Ὁ δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ
ποιῶν; τὰ ἀμφοτέρωθεν ἐν καὶ τὸ μεστέυχον τοῦ φραγ-
μοῦ λύσας, δέησιν ἡμῖν τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἐν ἀλλήλοις
πάντοτε, χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς τοῦ πρώτου καὶ μεγά-
λου καὶ ἁγίου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν,
προσβίαις τῇ; παναγρᾶντι αὐτοῦ μητρὶ; τῆς δι-
ακρίνου καὶ θεοδόκου Μαρίας, τοῦ τιμίου ἐνδόξου
προφήτου προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ἰωάννου, τῶν
ἀγίων ἐνδόξων πανευφήμων θεοκλήρων καὶ πνευ-
ματφόρων ἀποστόλων, τῶν ὁσίων καὶ θεοφόρων πα-
τέρων ἡμῶν καὶ πάντων τῶν ἀγίων, ἀμήν.

† Ἀνθίμος, παρὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος
ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἡ νέα Ῥώμη, καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης
ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Α' ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖος Β' ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

† ὁ πρῶτος Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ συναποφαίνεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ἐν Ἀ
Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαινεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐν
Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαινεται.

† Κύριλλος ἐλὼν Θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πό-
λεως Ἱερουσαλὴμ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ συναποφαί-
νεται.

† ὁ Καισαρίας Παῖσιος.

† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην
τοῦ σεβασμιωτάτου γέροντος ἁγίου Χαλκηδόνος κυρίου
Ἱεροθέου.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος.

† ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχου Μελétιος.

† ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος.

† ὁ Κρήτης Χρύσανθος.

† ὁ Σαρρῶν Ἰάκωβος.

† ὁ Βιζύης Γρηγόριος.

† ὁ Σωζουαγαθουπόλεως Προκόπιος.

† ὁ πρῶν Μεσημβρίας Σαμουήλ.

† ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος.

† Germain, ex-patriarche de Constantinople, dé-
fini aussi dans le Christ-Dieu.

† Anthime, ex-patriarche de Constantinople, dé-
fini aussi dans le Christ-Dieu.

† Cyrille, par la miséricorde de Dieu patriarche
de la sainte cité de Jérusalem, définit aussi dans
le Christ-Dieu.

† Palsius, de Césarée.

† Anthime, d'Ephèse.

† Panarète, d'Héraclée.

† Denys, de Nicomédie, représentant et signant
aussi pour le très vénérable prélat l'évêque de
Chalcédoine Mgr. Hiérothée.

† Néophyte, de Derkos.

† Méletius, président de Didymotika.

† Léontius, de Néo-Césarée.

† Chrysanthé, de Crète.

† Jacques, de Serrès.

† Grégoire, de Visia.

† Procope, de Sopolis.

† Samuel, ex-archevêque de Mésembria.

† Constantin, de Stavropolis.

Μετὰ δὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἱεροῦ συνοδικοῦ τό-
μου καὶ τῶν ὑπογραφῶν, ἀμρότεροι οἱ χοροὶ ἔβαλλον
δοξολογίας. Πολυχρόνιον ποιῆσαι κύριος ὁ
Θεὸς τὸν παναγιώτατον καὶ σεβασμιώτατον
ἡμῶν αὐθέντην καὶ δεσπότην, τὸν οἴκου-
μενικὸν πατριάρχην κύριον κύριον Ἀνθί-
μον· κύριε, φύλαττε αὐτὸν εἰς πολλὰ ἔτη.
Καὶ εὐθὺς ὁ πανιερώτατος μητροπολίτης Σταυρου-
πόλεως Κωνσταντῖνος Τυπάλδος ἐξεφώνησε τὸ ἑξῆς
χαριστήριον ἐπιφώνημα·

„Τίς ὁ ἦχος οὗτος τῶν ἱεραζόντων ὁ παναγιώτατος;
Τίς ἡ λαμπρότης αὐτῆ καὶ ἡ εὐπρέπεια τῆς παρουσίας
μεγαλοπρεπὲς πανηγύρεως; Τί τὸ νέφος τοῦτο τῶν
θυμιαμάτων τὸ περικυκλοῦν τὸ σῆμα τῶν ἀχράντων
τῆς πίστεως καίμηνων καὶ ἡ χαρμόσυνη αἴγλη τῆς
φαινή; ταύτης καὶ σελασφόρου λαμπραδελφίας; Τί οἱ
ἐξήκοντα δυνατοὶ κυκλοῦσι τὴν κλίνην τοῦ μυστι-
κοῦ Σολομώντος, οὗ βομφαῖαν μαχίτου ἐσπαρμένον,
ἀλλὰ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα Θεοῦ,
οὐδὲ πρὸς πόλεμον παρατεταγμένον, ἀλλ' εὐαγγελιζό-
μενοι ἀγαθὰ τῇ Σιών καὶ εἰρήνην τοῖς μακρὰν καὶ
τοῖς ἔγγυς; Φαῖδρον ἔρω σήμερον τῆς ἐκκλησίας τὸ
σύστημα καὶ τοῦ πνεύματος τὴν χάριν ἀσπράττουσαν.
Ὅρα παράταξιν γεραρὴν καὶ σεβασμίαν ὁμήγουριν,
θεσπεσίους ποιμένας καὶ διδασκάλους, ἱεράρχας σεπ-
τοὺς καὶ πατριάρχας ἁγιωτάτους, τοὺς πάντας θεο-
λογούντας καὶ τὴν πρὸς τὰ θεολογούμενα πάσχοντας
κοινωνίαν. Βλέπω, καὶ ἡ ἐπίγειος Ἱερουσαλὴμ μιμαί-
ται τὴν ἐπουράνιον, καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἱεραρχία
περιχορεύουσα τὸ ἱλαστῆριον συνέδει τῇ οὐρανῷ ἐν
καὶ τὸ αὐτὸ φῶμα, τὸν τρισάγιον ὄμιον μετὰ τῶν
ἀγγελικῶν μελῶδουσα διακοσμήσεων· ὃ δὲ περιούσιος
τοῦ κυρίου λαὸς ὡς ἐν αὐτῇ ἡμέρᾳ ἑορτῆς ἡμῶν
θυσίαν προσάγει λατρείας τε καὶ αἰνέσεως, καὶ μία
παρὰ πάντων ἐπιταλείται συμφωνία. Ζητῶ τῆς χαρ-
μονίης τὴν ὑπόθεσιν, ἐπερωτῶ τῆς εὐφροσύνης τὸ αἶ-
μιον, καὶ ἀκούω τοῦ Δαβὶδ θεηγοροῦντος· Ἀὐτὴ
ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως, τῆς
ἀμιάντου καὶ ἁγιωτάτης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ὡς
τῶν θαυμασίων ἀκουσμάτων· ὡς τῆς ἀφάτου δωρεᾶς
τε καὶ χάριτος. Ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ἡ
μήτηρ καὶ διδάσκαλος τῶν ἐκκλησιῶν, ἀναγορεύει
σήμερον κανονικῶς τὴν τῆς βασιλευμένης Ἑλλάδος
ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον καὶ σύνοδον καθό-
ιστησιν ἐν αὐτῇ ἱερᾷ, καὶ ταύτην ἀδελφὴν αὐτῆς· ἐν
Χριστῷ παφιλμένην πρὸς πάσας τὰς ὑπ' οὐρανὸν
ἐκκλησίας ἀνακηρύττει.

„Ἐν τοιαύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χαρὰ ἐξίστω μοι, ὡς
πατέρες θεοπίστοι καὶ πάντες οἱ παρόντες, δλοφύχως
ἀναβοῶντες· Ἀδέξαι ἐν ὀφίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ
γῆς εἰρήνην, ἐν ἀνθρώποις εὐδοκίαν. Ἀντίαιτε
λοιπὸν φαῖδρά καὶ παμπαῆς ἡ πολυπόθητος αὐτῇ
ἡμέρᾳ, ἣν ἐπισφίττει μὲν ἀνωθεν παρ' ἡμῶν ἡ ἐκκλησία
τῶν πρωτοτόκων, τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων,
ὡδινε δὲ κάτωθεν ἀπὸ τινος ἡδὴ χρόνου ἡ εὐσέβεια
τῶν γνησίων ποιμένων τῆς ἐπὶ γῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
κλησίας, προσεδόξα δὲ περιπαθῶς σὺμπάν τὸ χρι-
στεικὸν πληρῶμα τῶν ἀπανταχοῦ ὀρθοδόξων. Ἀρι-
ζήλου δόξης δλοφύχως ἥλιος σελατίζει σήμερον ἐπὶ τοῦ
ἐκκλησιαστικοῦ ὀρίζοντος, καὶ διὰ τῶν χρυσοειδῶν
ἀκτίνων αὐτοῦ περιαιγίζει τὴν ἐπάνω ἔρου καίμηνην
αἰώνιον καὶ ἁγίαν πόλιν τοῦ μεγάλου βασιλέως, περὶ
ἧς δεδοξασμένα ἐλαλήθη πανταχοῦ καὶ ἐνδοξα ἀεί-
ποτε λαληθῆνται ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν ἕως τοῦ
αἰῶνος· καὶ ἀναφαίνεται πάλιν νοσῶς κατηστηρισμέ-
νον ἐπὶ τοῦ μεσουρανήματος τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας
τὸ προσκυνητὸν σημεῖον τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὁ
τετραπέρατος· καὶ ζωηφόρος τοῦ κυρίου σταυρός, συν-
άπτων τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανικοῦ κόσμου τὰ πέρατα
εἰς πνευματικὴν καὶ κανονικὴν ἐνότητα ὑπὸ τὴν ἀή-
τητον αὐτοῦ δύναμιν. Ἡ ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς
Ἑλλάδος δαίποτε δογματικῶς ἠνωμένη μετὰ τῆς τοῦ
Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, τῆς πνευματικῆς αὐτῆς
μητρὸς καὶ προστατῆδος καὶ κηδεμόνος, ἔμεινε πρὸς
καιρὸν διὰ πολιτικὰς περιπετείας ἀφροσύνας ταύτης
κατὰ τὴν ἐξωτερικὴν ἐνότητα· ἀλλ' ἰδοὺ νῦν αἶρεται
λοιπὸν τοῦ φραγμοῦ τὸ μεστέτοιχον, τὸ πρὸς καιρὸν
διαχωρίσαν μητέρα καὶ θυγατέρα· καθαιρείται πᾶν
αἴτιον διαστάσεως τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ ἡ κανονικὴ
συνάφεια καὶ ἐνότης ἐμπαθεῖται· σήμερον ἐπὶ τῇ βάσει
τῶν ἱερῶν κανόνων διὰ τοῦ ἱερωτάτου προσκυνητοῦ
συνοδικοῦ τόμου, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα
πάντα νοῦν πάσαις ταῖς ὀρθοδόξοις ἐκκλησίαις ἐπι-
βραβεύεται, καὶ τὰ νέφη τῆς πρὶν κατηφείας σκεδάν-
νυνται, καὶ ὁ τῆς ἐκκλησίας οὐρανὸς αἰθριάζει, καὶ
καταφαίνεται ὡς ἐν ἀπλήτῳ φωτὶ δόξα ὁ τοῦ κυ-
ρίου βραχίον, καὶ τὸ παντφόρον ἐκείνο τῆς ὑπερτά-
της αὐτοῦ προνομίας ὄμμα ἀγρυπνον καὶ ἀκούοντον
ἐγγρηγορὸς ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας.

„Ταῦτα τῆς ἡμέρας τὰ μεγάλα· τοιαύτην Θεοῦ
εὐδοκίαν ἐκπεραίνει σήμερον ἡ θεοσύλλεκτος αὐτῇ
χορεία τῶν ἱερῶν ποιμένων τῆς ἐκκλησίας; τὴν ἀνω-
θεν προθεσπισθεῖσαν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας
βουλὴν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἐπιθεσπίζουσα καὶ εἰς πᾶ-
σαν τὴν ὀρθόδοξον οἰκουμένην θεσμοδοτοῦσα.

Μακάριοι ἡμεῖς οἱ τῆς τοιαύτης τοῦ Θεοῦ καὶ βασιλείας χάριτος ἀξιοθέντες γενέσθαι σήμερον αὐτόπαις καὶ ἀλ-
φαιμοὶ μαρτυροῦντες· μακαριώτεροι οἱ συμπροθυ-
μηθέντες καὶ συντελέσαντες καὶ συμπράξαντες, καὶ
βουλὴ καὶ λόγος καὶ ἔργον εἰς τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν
τοῦτο ἔργον τῆς θαλάσσης οἰκονομίας· Ἐπιγνώμεν, ὦ
μακαριοὶ, τῆς ἀγίας ἡμῶν μητρὸς ἐκκλησίας τὸ
ἀδύνατον κράτος καὶ ἀκατάλυτον· ἐπιγνώμεν τὴν δεικνύουσαν
τὸ πνεύματος δύναμιν, τὴν κατασκήνουσαν διὰ παν-
τός τὴν σωστικὴν ταύτην τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν καὶ ἑορ-
ταίζουσαν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τερματῶν αἰῶνων τοὺς ἐν
αὐτῇ διαμένοντας· ἐπιγνώμεν τὸν Θεὸν τῶν πατέρων
ἡμῶν ζῶντα καὶ ἐπιπεριπατοῦντα ἐν τῇ παρεμβολῇ
ταύτῃ τοῦ νέου τῆς χάριτος Ἰσραὴλ, τὸν αἰώνιον
νομήσαν τῆς ἐκκλησίας, τὸν Θεὸν τὸν μέγαν καὶ ἰσχυ-
ρόν, ὅστις ἐπέστρεψεν ἡμῖν τὰ μεγάλα καὶ ἔδωκεν ταῦτα
καὶ θαυμαστά, ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. Ἦν τι
ἄλλο παρὰ τὴν ἐξαιρέτην καὶ ἰδιότυπον τοῦ Θεοῦ
περὶ ἡμᾶς εὐδοκίαν καὶ ἀγαθότητα· καὶ ἡ B
παρούσα πανήγυρις τελετῇ τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης ταύ-
της συνέδου, τελομένη κατ' αἰσιματὴν σύμπτωσην
ἐν αὐτῇ τῇ πανεσφίᾳ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἡ ὀρθόδοξος
τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία πανηγυρίζει τὴν μνήμην τῶν
πανεσφίμων καὶ θεοκλήρων ἀποστόλων τῶν πρωτο-
κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ αὐτοὺς ἐν ἁμα-
ρτίαις ἱερῆς καὶ ὁσίας πνευματικαῖς ἀνυμνεῖ καὶ γεραίρει
ὡς πρωτοστάτας τῶν ἀποστόλων, διηρημένους τοῖς
σώμασι καὶ ἡνωμένους τῷ πνεύματι· καὶ τίς οὐ
βλέπει σήμερον πρόφανος καὶ ἀριδίλως ἐνεργουμένην
τὴν τῇ μακαρίᾳ Πέτρῳ καὶ πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀπο-
στόλοις ἀπὸ τοῦ ἀφυσίου στόματος τοῦ Θεοῦ ἀνθρώπου
σωτήρος ἡμῶν δοθείσαν ἐπαγγελίαν, ἣν ἡκούσαμεν
σήμερον ἐπ' ἐκκλησίᾳ· ἐκ τοῦ ἱεροῦ εὐαγγελίου ἀνα-
γνωσκόμενῃ, ὅτι Ἠὲ καὶ· ἔδωκεν οὐ κατασχέ-
σουσι τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἣν ὀφρομένη καὶ εἰς
αἰῶνα· οἰκοδομεῖ ἐπὶ τῆς πέτρας τῆς τοῦ Πέτρου πί-
στεως καὶ ὁμολογίας·· Χαίρε μου τοῖνον ἡ τοῦ βασι-
λέως θυγάτηρ εἰς τοῦτο γὰρ καὶ φέρει τὸν λόγον ἡ
παρούσα ἀειμένη, ὅς ἐστι· χαίρε μοι ἡ τοῦ βασι-
λέως θυγάτηρ, ἡ καλὴ καὶ ἁγία, ἡ νόμιμη Χριστοῦ
τοῦ Θεοῦ, ἡ περισσεύουσα ἡ ἀμέλυντος, ἡ μία ἀγία κα-
θολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία, ἐν ἣ ἀγιάζομεν
τὴν κλήσιν ἡμῶν, καυχώμεθα εἰς τὴν κλήσιν ἡμῶν
καὶ χαίρομεν διὰ τὴν κλήσιν ἡμῶν, καὶ τὴν χαρὰν
ἡμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀπ' ἡμῶν, καὶ εἰς αἰῶνα τὸν
ἀπαντα ἐν Χριστῷ ἐγκαυχώμενη διὰ τὴν ἐσθὴν
δόξης σου (εἰ· πᾶσα ἡ δόξα τῆς θυγατρὸς
τοῦ βασιλέως ἐσθὴν), καὶ εὐφραίνομένη διὰ
τὴν περιουσίαν σου εὐδυνάμιν καὶ σεμνυνομένη ἐπὶ
τῇ στεφάνῃ τῆς ἀθανάσιας, μεθ' οὗ σε ὁ Χριστὸς
ἐστειλάνκει, ὁ νεμφὸς σου οὗτος, ὁ ὠρατός κάλλει
παρὰ πάντας ἀνθρώπους, ὁ βασιλεὺς σου καὶ αἰώνιος
καὶ ἄρκος ἀρχιερέος σου, ὁ κύριός σου καὶ ὁ Θεός
σου. Ἄρον κύκλον τοὺς ὀφθαλμούς σου, καὶ ἴδε συνη-
μένα τὰ τέκνα σου, ἐκ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσ-
σης καὶ ἑσπᾶς· ὡς θεοφρονεῖς φωστῆρας περιστοιχοῦντάς
σε καὶ κύκλον συναφῆ καὶ ἀθιάμνητον ἐν τῇ καθο-
λικῇ τοῦ πνεύματος ἐκκλησίᾳ· περὶ σὲ περιγράφοντα,
στέφανον ἀληθῶς τῆς σφῆς ἐν Χριστῷ καυχώσεως, καὶ
ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μετὰ καρδίᾳ συνδοξάζοντα μετὰ
σου τὸ ἐπὶ τοῦ μετώπου σου ἐγκαταγραφόμενον ἅγιον
καὶ αἰνέτον καὶ ὑπερίμνητον ὄνομα τοῦ μεγάλου Θεοῦ
καὶ σωτήρος ἡμῶν. Ἀνατολὴ ὄνομα αὐτοῦ.

Ἡ μὴτερ τῶν ὀρθοδόξων μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
κλησία, ἀπ' ἧς ὡς ἀπὸ πηγῆς πολυκρούου ἀέννα
βρύουσι εἰς πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν ὀρθόδοξον ἐκ-
κλησίαν τὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς οἰκονομίας θεσπίματα
καὶ (ἵνα κατὰ τὴν θεολόγον εἴπω φωνήν) εἰς ἣν
τὰ πανταχόθεν ἄκρα συντρέχει καὶ ὅθεν
ἀρχεται ὡς ἐμπορίου κοινοῦ τῆς πίστεως
(Γρηγ. Ναζ., λόγ. ἀφ') ἐνταῦθα καὶ καταυροῦ καὶ

βασιλεύει· ἐνεκεν ἀληθείας καὶ προφότης καὶ δικαιο-
σύνης· τὸν δὲ σταυρὸν τοῦ κυρίου σου βίρουσα, πᾶσι
ἐκάνω ὁρῶν καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύνα-
μιν τοῦ ἐχθροῦ, καὶ οὐδὲν σε ἐδικίμην· ὁ Θεός ἐν
μέσῳ σου, καὶ οὐ σαλευθήσῃ. Κύριος ὁ Θεός τῶν
δυνάμεων εὐλογεῖ ἀνωθεν διὰ παντός τὰς ὑπὲρ πάν-
των τῶν ὀρθοδόξων πολυμύθους φροντίδας σου καὶ
τὴν ὑπὲρ πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ἐκκλησιῶν ἀπο-
στολικὴν μέριμνάν σου. Κύριος ὁ Θεός τῶν δυνά-
μεων εὐλογεῖ καὶ σήμερον καὶ τῆς μετὰ ταύτης,
ἡς συνεκάλεσας, ὁμολογῶντας τὴν πνευματικὴν ἀπόστασιν
καὶ τὴν εἰς αὐτῆς ἀναγορευομένην αὐτοκράτειαν ἐκ-
κλησίαν τῆς Ἑλλάδος, τῆς εὐσεβοῦς καὶ ὀρθοδόξου
ἐκείνης γῆς, ἣν ἀρχίθεν ἐπάτησαν οἱ ὠρατοὶ πῖδες
τῶν ἀποστόλων τῶν εὐαγγελισαμένων τὰ ἀγαθὰ τῆς
εἰς Χριστὸν πίστεως, ὅπου ἤχησεν ἡ θεοφρόνητος
τοῦ ἀποστόλου τῶν ἐθνῶν καὶ διδασκάλου τῆς οἰκου-
μένης, τοῦ μεγάλου Παύλου, ὅπου ὁ προσκυνητὸς καὶ
πανέντιμος τάφος τοῦ πρωτοκλήτου καὶ ἀποστόλου
τῶν ἀποστόλων Ἀνδρέου, ὅπου ὁ μεγάλος Λουκάς ὁ
εὐαγγελιστὴς καὶ ἀπόστολος ἐβύνησε καὶ κτήπησε
ἐν ἀποστολικῶν αὐτοῦ σταθίων, ὅπου πρὸς τοὺς ἄλλους
ἐπαλξάμενος τῆς ἐκκλησίας σεμνυνομένη ἀποτεινόμενος
μέχρι καὶ νῦν ἐν τῇ Μεγάλῃ Σπηλαίᾳ τῆς ἐνδύσου
Ἀχαΐας ἡ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ θεσπείου Λουκᾶ ἀνιστορή-
θαι εἰκὼν τῆς παντανάστης ἡμῶν θεομήτορος, καὶ
ὅθεν τοσοῦτοι καὶ τηλικότου φωστῆρες τῆς ὀρθοδόξου
πίστεως ἀνέτειλαν κατὰ καίρους ἐπὶ τοῦ τῆς ἐκκλη-
σίας στερεώματος. Κύριος ὁ Θεός τῶν δυνάμεων
στηρίζαι τὴν ἐκκλησίαν ταύτην καὶ πᾶσαν ἁπλῶς
ἐπισκοπὴν χριστιανῶν ὀρθοδόξων ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς
καλῆς εἰς Χριστὸν ὁμολογίας τῆς ἀμωμῆτος ἡμῶν
πίστεως.

Ἡ δὲ τρισηπίστατος, πᾶτερ ἀγέννητε, οὐ γεννητέ,
καὶ πνεῦμα ἅγιον ἐκ μόνου τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
ὁ εἰς καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός τοῦ παντός· διαφύλαττε
τὴν ἁγίαν σου ἐκκλησίαν ἀνωτέραν πάντος ἀντικειμέ-
νης δυνάμεως καὶ πάσης ἐπιβουλῆς ἐρατῶν καὶ ἀορά-
των ἐχθρῶν ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος· ἐπισυνά-
γαγε δὲ καὶ πάντας τοὺς ἐσκορπισμένους ἀπ' αὐτῆς
καλέσας αὐτοὺς εἰς ἐπίγνωσιν τῆς σφῆς ἀληθείας, καὶ
ἐνωσον αὐτοὺς τῇ ἐκκλησίᾳ σου ποιμένην, ὡς περ εἰς
ὑπάρχεις ἡμῶν ὁ κύριος, ὅσω καὶ μία ἡ πίστις τῶν
εἰς σε πιστευόντων καὶ ἐν βάπτισμα τῶν εἰς τὸ ὄνομα
σου βαπτισμένων, καὶ γίνηται πᾶσα ἡ γῆ, ἐν ἣ
Χριστὸς ἐπικέκληται· χεῖλος ἐν καὶ φωνὴ μία πᾶσιν εἰς
δοξολογίαν καὶ αἶναιον τῆς σφῆς, δόξης καὶ βασιλείας.

Ἡ δὲ παναγιώτατος οἰκουμένης πατριάρχης, ὁ κοι-
νός τῶν ὀρθοδόξων πατὴρ, ὁ τῆς ἀγίας ταύτης καὶ
μεγάλης συνέδου ἀνωθεν προεξάρχων λαχὼν, ἔπαρον
νῦν τὰς παναγίας σου χεῖρας ὡς εἰς ἀπάσιν τῆς
χορείας τῶν περισταμένων σε ἀγιοτάτων ἱεραρχῶν,
καὶ εὐλόγησον ἐν ὀνόματι κυρίου τὸν περισσὺν αὐ-
τοῦ λαόν, τὸν ἀπεκδεχόμενον τὸ παρ' αὐτοῦ μέγα καὶ
πλούσιον ἔλεος.

Εἶτα θείως ὁ παναγιώτατος οἰκουμένης πατρι-
άρχης ἐξεφώνησε τὸ Σῶσον ὁ Θεός τὸν λαόν
σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν σου·
καὶ μετὰ τὸ τέλος, Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τῶν εὐ-
σεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν, Ἐτι
δεόμεθα ὑπὲρ πάσης ἐπισκοπῆς ὀρθοδόξων,
Ἐτι δεόμεθα ὑπὲρ τοῦ διαφυλαχθῆναι τὴν
ἁγίαν ἐκκλησίαν ταύτην καὶ πᾶσαν πόλιν
καὶ χώραν, καὶ μετὰ τὸ Κύριε ἐλέησον, τὸ
Ἐπάκουσον ἡμῶν ὁ Θεός· εἶτα, Δόξα σοι
Χριστὲ ὁ Θεός ἡ ἀληθὴς ἡμῶν, δόξα σοι· ὁ ἐν
εἰδῇ πυρίνων γλωσσῶν, καὶ ἀπόλυτος. Καὶ εὐ-
λογούντος τοῦ πατριάρχου, οἱ χοροὶ ἱψάλλον· Τὸν
δεσπότην καὶ ἀρχιερέα ἡμῶν κύριε ψύ-
λαττε εἰς πολλὰ ἔτη, δέσποτα.

Τούτων οὕτω σὺν θεῷ τελεσθέντων, διαλύθη ἡ Α' τετάρτη αὕτη καὶ τελευταία συνέλευσις τῆς ἀγίας καὶ μεγάλης συνόδου, ἀποπερατωσάσης αἰσίως τε καὶ θεοφιλῶς τὸ ἅγιον καὶ ἱερὸν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας εὐλογητὸν αὐτῆς ἔργον· καὶ ἀπλῶς ἀπαντες χαίροντες καὶ ἀγαλλόμενοι καὶ ἀπὸ τῶν ἐφ' ἑαυτῶν δόξα χάρις καὶ κατανύξεως ὅλως χριστιανικῆς ἐκσταλάζοντες, αἰνοῦντες τε καὶ εὐλογοῦντες τὸν θεὸν ἐκείνῳ, οἱ ἡκούσαν καὶ εἶδον ἐν τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

Ταῦτα οὕτω γυνόμενα ἐγράφη, ἐν τῇδε τῇ ἱερῇ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας εἰς αἰώνιον μνήμην τῶν πατριαρχιῶν καὶ δόξαν αἰδίων τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἐπαγράφη ἑκατα παρὰ πάντων.

† Ἀνθίμος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος Α' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Κωνσταντῖνος Β' ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γρηγόριος ἀποφαίνεται ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Γερμανὸς ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ πρῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† Κύριλλος ἐλέφ θεοῦ πατριάρχης τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ καὶ πάσης Παλαιστίνης ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀποφαίνεται.

† ὁ Καισαρείας Παύλος.

† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάριος.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἔχων καὶ τὴν γνώμην τοῦ σεβαστοῦ γέροντος ἁγίου Χαλκιδέου, κυρίου Ἱεροσώλου.

† ὁ Δίρκων Νέφυτος.

† ὁ πρόεδρος Διδυμοῦ χου Μαλίτης.

† ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος.

† ὁ Κρήτης Χρύσανθος.

† ὁ Σερρών Ἰάκωβος.

† ὁ Βιζύης Γρηγόριος.

† ὁ Σωζουακίου πόλεως Προκόπιος.

† ὁ πρῶν Μεσημβρίας Σαμουήλ.

† ὁ Σταυρουπόλεως Κωνσταντῖνος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA CHRISTIANOS IN GRAECIA DEGENTES MONET DE PRONUNTIATA ECCLESIAE HELLADICAE LIBERTATE

1850 iunii 29.

† Ἀνθίμος ἐλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμηνικὸς πατριάρχης.

† Ἄπαντες οἱ τὸ θεόσωστον καὶ θεοφροῦντον τῆς Ἑλλάδος οἰκοῦντες βασιλεῖον εὐλογημένον χριστιανοί, ὅσοι τε τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ κλήρου ἐστὶ ἱερωτάτοις μητροπολίται, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι, ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπῶντες ἑαυτοὺς ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοί, εὐλαβήτατοι ἱερεῖς, ὁσιώτατοι ἱερομόναχοι καὶ διάκονοι, κατήγουμένοι τε καὶ προηγούμενοι τῶν εὐχῶν μοναστηρίων, καὶ ὅσοι τῆς τῶν λαϊκῶν τυγχάνετε τάξεως, ἄρχοντες τε ὅμοι καὶ ἀρχόμενοι, μέλη τιμὰς τῆς μᾶς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ τέκνα ἡμῶν ἐν κυρίῳ ἀγαπητὰ καὶ περιπόνητα, χάρις εἴη, ὑμῖν ἀπὸ θεοῦ καὶ εἰρήνη καὶ ἔλεος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχή, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Καὶ τοῦτο ἅρα τῆς ἀειζώου καὶ ἀενάου χάριτος τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος, τῆς ἐνοικεύσης διηνεκῶς ἐν τοῖς ἀγράντοις καὶ ἀκηράτοις περιβάσει τῆς καθολικῆς καὶ ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀδελφοὶ ἡμῶν ἐν ἁγίῳ πνεύματι καὶ τέκνα ἀγαπητὰ· περιαιρεῖται γὰρ ἰδοὺ τὸ μεσοτέχον τοῦ φραγμοῦ, ἐν ᾧ πολὺτροπος τῶν πραγμάτων φόρὰ δυσμενέσθαι ὁρῶμεν μεταξὺ φιλοπόρου μητρὸς, τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, καὶ τέκνων φιλομητόρων, τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοθέων χριστιανῶν τῆς ὀρθοδοξίας γῆς τῆς Ἑλλάδος, καὶ τὰ δεσφὰ τῆς σιγῆς διαρρήγνυνται πολὺν τὸν μεταξὺ χρόνον τὰς ἑκατέρωθεν γλώσσας πεδύσαντα καὶ τὸ τῆς ἀμοιβαίας ἀγάπης αἰσθητὸν ἀνέκφορον συμπνίγοντα καὶ ἀπρόττον ἐν τοῖς λάρυγγι. Καὶ πάρισι τοῖνον ἀκούσαι φωνῆς μητρικῆς καὶ φωνῆς ἀντακούσαι ἀδελφικῆς, καὶ προσεπαῖν καὶ προσφθέγγεσθαι καὶ χαρῆναι ἐν ἀλλήλοις καὶ τὸν ἐν Χριστῷ ἀνταλλάξασθαι ἀσπασμὸν καὶ εὐφρανθῆναι αὐτῶς, ἀνθ' ὧν ἡμῶν ἀπαλείψωσεν ἡμᾶς ὁ ὕψιστος, ἐτῶν, ὧν εἶδομεν κακά. Τοσοῦτον, ἀγαπητοί, καὶ τηλικούτον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ οἰκονομίας καὶ εὐσεβείας τὸ μέγεθος καὶ τοιαύτην ἐν ἡμῖν ἢ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην καθολικὴ καὶ ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία πανηγυρίζει σήμερον ἑορτὴν καὶ πανήγυριν.

Ἐν τοιαύτῃ τοῖνον εὐδοκία καὶ χάριτι τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τοῦ μέχρι συντελείας αἰῶνων μετ' ἡμῶν ἔσσεσθαι ἀπαγγελαμένου, ἡμεῖς οἱ ἐλέφ θεοῦ τὴν ἀποστολικὴν μέριμναν πασῶν τῶν ἐκ-

κλησιῶν ἀναδεγόμενοι καὶ τῆς περὶ αὐτὰς οἰκονομίας ἀνωθεν ἐμπιστευμένοι τὴν διακίρησιν, ἐν ἀνέλει χειλέων ἡμῶν πρὸς ἡμᾶς τὰ πνευματικὰ καὶ λίαν ἀγαπητὰ ἡμῶν τέκνα, ὅσοι τὸ θεοφροῦντον τῆς Ἑλλάδος οἰκεῖτε βασιλεῖον, ἀπόντες· μὲν τοῖς σώμασι, παρόντες· δὲ ταῖς ψυχαῖς, πρῶτον μὲν τὸν ἐν πνεύματι ἀπονέμομεν ὅλιν ἀσπασμὸν, ἀσπάζόμενοι ὅμᾳ ἐν φιλήματι ἁγίῳ· εἰτα δὲ αὐτὴν ταύτην τὴν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν γυνόμενῃν τε καὶ καθορισθεῖσαν κανονικὴν ἀποκατάστασιν καὶ οἰκονομίαν ὑπερήδιστα πᾶσιν ὑμῖν εὐαγγελιζόμεθα, ὅτι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμῶν κτίσεως ἐπιστήμῳ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ διακοινωθεῖσης, σύνδοτον ἱερὰν καὶ μεγάλην ἐν τῷ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου πατριαρχεῖν ἐπὶ τοῦτῃ προδότης συγκροτήσαντες, καὶ κοινῇ γνώμῃ καὶ ὁμοφώνῃ ἀποφάσι τὴν ἁγίαν καὶ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τοῦ βασιλείου τῆς Ἑλλάδος εἰς αὐτοκέφαλον προβιάσαντες, καὶ σύνδοτον διαρκῆ διοικοῦσαν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐλευθέρως τε καὶ ἀνεξαρτήτως ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπεμβάσεως κανονικῶς ἐγκαταστήσαντες, καὶ ταύτην ἀδελφὴν ἡμῶν τε καὶ πασῶν τῶν ὀρθοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν ἀναγνωρίζαντες τε καὶ ἀνακηρύξαντες, τόμον ἐπὶ τούτοις συνοδικὴν τῇ δυνάμει καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ παναγίου καὶ τελεταρχικοῦ πνεύματος ἐξεδώκαμεν. ἐν καὶ εὐχαῖς ταῖς πρὸς τὸν θεὸν καὶ ὕμνοις καὶ δοξαλογίαις καθιερώσαντες, ὑμῖν τε αὐτοῖς καὶ πάσαις ταῖς ὑπ' οὐρανὸν ὀρθόδοξοις τοῦ θεοῦ ἐκκλησίαις εἰς ἐνδείξιν διηνεκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον ἀπεστάλαμεν.

Τούτων δὲ οὕτω κατ' εὐχὴν γυνόμενων τε καὶ καθορισθέντων συνφθὰ τοῖς θεοῖς καὶ ἱεροῖς κανόσι τῶν πνευματεμφορῶν καὶ θεοκλήρων ἀποστόλων καὶ τῶν πανσέπτων καὶ θεοπνευστῶν ἁγίων οἰκουμηνικῶν συνόδων, χρέος ἱερὸν καὶ ἀπαραίτητον ἔγνωμεν κατὰ τὴν ἡμετέραν πατριαρχικὴν καὶ συνοδικὴν ἐνοχίαν, ἵνα καὶ ἰδίᾳ ὑμῖν τε τοῖς ἱερωτάτοις μητροπολίταις καὶ ἀρχιεπισκόποις καὶ ἐπισκόποις, τοῖς ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, καὶ πᾶσιν ἁπλῶς τοῖς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς, τοῖς τὸ θεοφροῦντον τῆς Ἑλλάδος οἰκοῦσι βασιλεῖον, τέκνοις ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητοῖς καὶ περιποθήτοις, τὰς πατρικὰς ἡμῶν καὶ πνευματικὰς ἀπευθύνουσαν ὑποθήκας καὶ παραινήσεις, ἃς καὶ κρατεῖν εἰς τὸν ἅπαντα χρόνον ἀξιοῦμεν τε καὶ παραγγυῶμεν. Καὶ δὴ γράφοντες διὰ τοῦ παρόντος εὐχετι-

κοὺ ἡμῶν ἐκκλησιαστικοῦ καὶ συνοδικοῦ γράμματος, ἀντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν ἕκαστον ὑμῖν, ἵνα τοῦ λοιποῦ τὴν κατὰ τὸν ἡμέτερον συνοδικὸν τόμον καθ' ἑστνημίαν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀπαξέπαντας ἀναγνωρίζετε ἀνεπίτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, περιβλημένην ἀπαντα τὰ δικαίωματα ἐπὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησιῶν, ὅσα παρ' ἐκτεκμητο πρῶτον ὁ καθ' ἡμᾶς ἀποστολικὸς πατριαρχικὸς οἰκουμηνικὸς θρόνος, καὶ ταύτης ταῖς διαταγαῖς τε καὶ ἀποφάσεσι· καὶ συνοδικαῖς πράξεσι πεπαιδαργυρεῖται καὶ ὑπαίχηται εὐαγγελικῶς καὶ εὐσεβεστάτῳ, ὡς ἀπὸ τοῦ μου καὶ κανονικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἐκδομέναις, καὶ τὰς ὑπ' αὐτῆς καὶ δι' αὐτῆς φενησόμενας χειροτονίας τῶν ἀρχιερέων, ἐξ ὧν καὶ τῶν ἄλλων σεπτῶν τοῦ Χριστοῦ μυστηρίων τελετουργία ἐξήρτηται· κυρίας τε κατέχηται καὶ ἱεράς, ὡς κεχωρημένης πρὸς τοὺτους διὰ παντὸς τῆς καινοκτῆς ἀδείας, παρὰ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Αὐτὴν δὲ τὴν ἱερὰν σύνοδον καὶ τὸν ταύτης πανιερωτάτον πρῶτον νομοθετοῦμεν, παραινόμεν καὶ παραγγέλλομεν διαφυλάττειν καὶ τηρεῖν ἀνεσθύνον καὶ ἀπαρχαράκτον εἰς αἰῶνα τὸν ἀπαντα τὴν ἱερὰν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως παρακαταθήκην, ἥ τὴν ἀνωικτην ἐν τῷ ἰδίῳ κλίματι ἐκκλησιαστικὴν οἰκονομίαν, διεξάγωντὴν καὶ διεκδικήσιν ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία διὰ τῆς συνοδικῆς πράξεως αὐτῆς ἐνεπίστευσε· σπουδαζούσαν δὲ τηρεῖν πρὸς τε ἡμᾶς καὶ πρὸς πάσας τὰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας τὴν ἐνότητά τοῦ πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ, τῆς εἰρήνης, διέπειν καὶ διοικεῖν καὶ κανονίζειν τὰ τῆς ἐκκλησίας συμφώνως τοῖς θεοῖς κανόσι τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ τῶν ἱερῶν οἰκουμηνικῶν καὶ τοπικῶν συνόδων καὶ ταῖς ἱεραῖς παραδόσεσι καὶ τοῖς πατροπαράδοτοις ἐθίμοις καὶ διατάξεσι καὶ διατυπώσεσι τῆς μίας ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ μηδεμίαν ἐπιτρέψειν καινοτομίαν ἢ παραλλαγὴν ἢ κατάργησιν ἐν βάρεϊ ἀρχιερατικῆς συνειδήσεως, ὡς λόγον ἀποδώσουσαν πρὸς τοῦ ἀδεκάστου βήματος ἐν τῇ φρικτῇ τοῦ Χριστοῦ δευτέρᾳ παρουσίᾳ. Αὐτὴν τε ταύτην τὴν ἱερὰν σύνοδον καὶ πάντας ἀπλῶς τοῦ· ἐν τῷ θεοσυντηρικῷ κράτει τῆς Ἑλλάδος ἁγίους ἀρχιερεῖς κατὰ χρέος ὑπομνήσκοντες τὸ τοῦ ἀποστόλου· Προσέχετε ἑαυτοῖς· καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὑμεῖς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος· ἐγὼ γὰρ οἶδα τοῦτο, ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἀφῆλσιν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φαιδόμενοι τοῦ ποιμνίου, καὶ ἐξ ὧν αὐτῶν ἀναστήσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μασθῆτας· ὁπίσω αὐτῶν διδ' ὀργησέσθε. (Πρᾶξ. κ')

Ἡμεῖς δὲ πάντες εὐλογημένοι χριστιανοί, ἔθνος ἅγιον, βασιλεῖον ἱεράτευμα, προσφιλέστατον μέλημα τῶν πνευματικῶν ὠδίνων τῆς ἁγίας μητρὸς ἐκκλησίας, στήκατε ἑδραῖοι καὶ σταθεροὶ καὶ ἀκράδαντοι ἐπὶ τὴν πέτρην τῆς πίστεως τὴν εὐαγγελίαν καὶ ἀσάλευτον, διατηροῦντας ὡς κόρην ὀφθαλμοῦ τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογίαν, ἣν ἠνέκεν παρὰ τῶν πατέρων ἐδέξασθε καὶ μετὰ τοῦ μητροῦ γάλακτος ἐθελήσατε, ἐν ᾧ καὶ ἠυξήθητε καὶ ἐδοξασθητε, δι' ἧς καὶ τὴν σωτηρίαν ἐλπίετε. Ἰδίᾳ δὲ οἱ ἐν ἀξιώμασι καὶ ὑπορχαίς, τὴν ἀκράτητον τῆς πίστεως περιέκοντες κιβωτὸν, τὴν μητέρα ὧν ἐκκλησίαν, ἀχραντὸν αὐτὴν καὶ ἀθικτὸν ἀπὸ τῆς τοῦ ἐφημέρου κόσμου διαφυλάττετε προσπαθείας, τὸν βασιλεῖα τοῦ σὺμπαντος εὐλαβοῦμενοι· οἱ νομοῦνται, τὸν θεοδοτόν νόμον γράφοντες, θεαράστοις ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς πολιτείᾳ τοὺς νόμους θεοπύλατοι· οἱ δικασταί, πρὸς τὸν ἀνέσπερον τῆς δικαιοσύνης ἀνατινέοντες ἥλιον, ἀδεκάστους καὶ κατὰ θεὸν τὰς

πρῶσις ἐκτρέφετε· οἱ ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, μὴ τὰς τύρβαις τοῦ βίου ἐμπλέκεσθε, μηδὲ πολιτικοῖς ἀναμίγνυσθε πράγμασι καὶ μηδὲν παρὰ τὰ διατεταγμένα ὑμῖν πρόσημα, ἵνα τῷ στρατολογησῶντι ὅμῳ Χριστῷ τῷ θεῷ ἀρέσχητε· οἱ γονεῖς, ἀνατρέφετε τὰ τέκνα ὧν ἐν παιδείᾳ καὶ νομοῖς κυρίου, ἀρετῆς γινόμενοι τούτοις καὶ εὐσεβείας ὑπόδειγμα, καθὰ πρέπει τοῖς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς· οἱ καθηγηταὶ καὶ διδασκαλοὶ, ἀντέχεσθε τῆς ὑγιαίνουσας διδασκαλίας, ἀπαρρησμένοι τὰς βεβήλους καινοφρονίας καὶ ἑτεροδιδασκαλίας καὶ φεμίζοντες τὴν περὶ ἡμᾶς ἀπείροκακον νιολαίαν τὸν ἐπιόδοιον ὅρον τῆς ἀληθείας καὶ ζωτικῆς γνώσεως, τὸν στηρίζοντα καρδίαν ἀνθρώπου. Ἀπαντες, ἀγαπητὰ τέκνα, σπουδαζετε ἐν πνεύματι ἀληθείας, ἐν ἧλῳ ἀνυποκρίτου, ἀλλήλους ἀγαπῶντες, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, φανῆναι ἄξιοι υἱοὶ τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ταύτας ἡμῶν, ἀγαπητοί, τὰς ὑποθήκας· τε καὶ παραγγέλματα· ἐξ ἱεροτάτου καθήκοντος μετὰ πατρικῆς στοργῆς καὶ πόθου ἔχοντος πρὸς τὸν τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλάδος κλήρον τε καὶ λαὸν ἀπειθύνοντες, ἐλπίζομεν εὐρήσιν τὰς εὐσεβεῖς ὧν καρδίας ἀνεργήσας πρὸς ὑποδοχὴν καὶ πιστὴν διακατοχὴν καὶ ἐκπλήρωσιν.

Ἐπὶ πάσι χεῖρας αἵροντες καὶ ὅμματα καὶ διανοίας πρὸς τὸν ἐπουράνιον πατέρα τῶν εὐκτηρίων καὶ τοῦ ἔλεους καὶ ἐφθρόνου ἐπικαλούμενοι ἐφ' ἡμᾶς· ἐκ τῆς ἀνεξαντλήτου καὶ ἀκινήτου αὐτοῦ ἀγαθότητος τὰς σωτηριώδεις δωρεάς τε καὶ χάριτας, εὐλογοῦμεν πατρικῶς ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας ἀπαξέπαντας τοὺς ἐν τῷ θεοφρουρητῷ βασιλείῳ τῆς Ἑλλάδος ἀδελφούς· καὶ υἱούς ἡμῶν ἐν κυρίῳ ἱερομένους καὶ λαϊκοὺς, μοναστάς καὶ μιγάδας, ἀρχοντας καὶ ἰδιώτας, πλουσίους καὶ πένιους, ἀνδρας τε καὶ γυναῖκας, γονεῖς τε καὶ τέκνα, διδασκόντας καὶ διδασκόμενους, πολιτευομένους τε καὶ στρατευομένους, τοὺς ἐν πόλεσι, τοὺς ἐν ἀγροῖς, τοὺς ἐν νήσοις, τοὺς ἐν πελάγεσιν, πᾶσαν τῆξιν καὶ πᾶσαν ἡλικίαν χριστιανῶν ὀρθοδόξων, καὶ πᾶσι παρὰ θεοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν αὐτοῖς τε καὶ τοῖς τέκνοις αὐτῶν εἰς γενεάς· γενεῶν πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον ἐπευχόμεθα. Κύριος ὁ θεὸς χαρίζετο ὑμῖν ὑγιαίναν, εὐημερίαν, ὁμόνοιαν, φωτισμὸν γνώσεως καὶ εὐσεβείας καὶ ἐπιδοσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν καὶ ψυχροσωτήριον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἀγαλλόμενοι ἐφ' ὑμῖν, δοξάζωμεν τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν. Ὁ ἄνθρωπος φωτισμὸς τοῦ μεγάλου πατρὸς τῶν φώτων ἡμῶν ἡ χάρις τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ υἱοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ κοινωνία καὶ ἐκίπνοια τοῦ ὁμοουσίου καὶ συναΐδιου πατρὸς καὶ υἱὸς πνεύματος· σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ αἴη μετὰ πάντων ὧν, ἀμήν.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Καισαρείας Πατριάρχης ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Ἐφέσου Ἀντίφυς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Κυζίκου Ἰωαννῆς ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης, διὰ χειρὸς τοῦ Ἐπίσκου Ἀνθίμου.

† ὁ Δέρβιων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ πρόεδρος Διδυμοταίχθου Μελέτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Νικαιώτης Λεόντιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφὸς καὶ εὐχέτης.

† ὁ Κρήτης Χρόσιανθος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ Σερβῶν Ίάκωβος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ Βιζύης Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

† ὁ Σωζουαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός καὶ εὐχέτης.

5.

SACRA SYNODUS EADEM SIGNIFICAT RERUM APUD GRAECOS PUBLICARUM
MODERATORIBUS

1850 iunii 29.

† Ἀνθίμο; ἑλίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἐκλαμπρότατοι, περιφανέστατοι καὶ εὐσεβέστατοι ὑπουργοὶ τοῦ μεγαλειότητος καὶ γαληνοτάτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος, γνήσια τέκνα τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ἡμετέροι· κατὰ πνεῦμα υἱοὶ περιπόθητοι, χάρις εἰη ὑμῖν καὶ εἰρήνη, παρὰ θεοῦ κυρίου παντοκράτορος, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις.

Τὰ ἀπὸ τῆς τριακοστῆς· μαίου ἀνεστάτος ἔτους· περικοπύσασα τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότης κομισμένοι γράμματα, ἐν οἷς ἡ τοῦ ἐν Ἑλλάδι· ἱεροῦ κλήρου αἰτίας ἡμῖν διηγέλλετο, ἵνα ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγία καὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀναγνωρίσῃ καὶ εὐλογήσῃ καὶ καθαρῶς τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν αὐτῶν· ἀγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν, ἡσυχῆς ἀπαντες ἀμύθητον χαρὰν, ἰδόντες· ὅτι ἡ ἐνότης τῶν θεοσεβούντων δογμάτων τῆς ἱερᾶς ἡμῶν πίστεως, ἦν τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι ἀπὸ πάσης ἐπιτηρείας ἀλώβητον διατήρησεν ὡς πιστὸς τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν ἀρχαίων τοῦ θεοῦ μαθητῶν οἰκονόμος ὁ ἱερός τῆς Ἑλλάδος κλήρος, καθὼς παρέλαβεν ἐξ ἀρχῆς παρὰ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας, ἐκδηλὸς ἦδη παρίσταται ἐν τῇ αἰτίσει· τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κανονικῆς ἐνότητος τῆς ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος ταπεινωμένης· τε καὶ καθωρισμένης καὶ μαίως οὐσιώδους τῆς αὐτῆς ταύτης πίστεως ἀναγκαίως καὶ ἀπαραίτητως θεωρουμένης.

Καὶ τοσοῦτον δὲ μᾶλλον ἐπὶ τῇ θεοφιλῇ ταύτῃ πράξει ἐκέρτησεν ὑπ' ἀγαλλιάσεως σύμπασα, ἡ καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξος ἐκκλησία, ὅση πρότερον δεινῆς ἐσχυρώσεως καὶ ἡλγυ· ἀλγὸς ἀπαρμύνητον, μεριμνώσα περὶ τῶν τέκνων αὐτῆς, ἃ ἐξέθρεψε τῇ ἀγιωτάτῃ γαλακτί τῆς ὀρθοδοξίας, τσοῦτα καὶ ὀφθαλμοὶ διὰ τοσοῦτον αἰῶνων καμύσας ὑπὲρ αὐτῶν, οὐ μόνον αὐτοὶ τὰ κοσμικὰ ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ πανδημέτορος χρόνου διασώσασα ἀγαθὰ, ἀλλὰ καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ διὰ διασφαλισμένη καὶ μηδέποτε αὐτοῦς παντοίας ἐπικινδύνους ἐπιβουλεύσεως παρὰ τοῦ ἀνὲρ ὡν ἔσσαι ἐγγυμνῶσάν· τοις καὶ πίστεως ταπεινῶς ἡλπίαι, καὶ δόξα τῷ θεῷ, οὐ κατασχόντῃ ἐν ταῖς ἐλπίσιν αὐτῆς, ἀλλ' ἔορτα καὶ σπῆμα καὶ πανηγυρῶναι παιδρὸς τὴν ἀνάληψιν τῆς διὰ τὴν τῶν καιρῶν τραχύτητα ἐπισυμβάσης διακοπῆς τοῦ ἱεροῦ τῆς εἰρήνης συνδεδεμένου. Ἀγάλλεται ἡμεῖς καὶ εὐφραίνεται καὶ δάκρυα χαρᾶς ἐπισπένδον· τοῖς ἀδελφικοῖς τοῖς καὶ εἰρηνικοῖς γράμμασι, δοξολογῶν τὸν ὄψιστον, τὸν κηδεμόνον τῆς τῶν ὀρθοδόξων ἀκαταίτητος καὶ εὐλαίας καὶ τὰς ἀπανταχοῦ αὐτοῦ παρουσίας ἐκκλησίας εἰς μίαν ἀγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν διὰ τῆς ἐνότητος τοῦ πνεύματος, τοῦ διὰ τῶν θεακρυμνῶν ἀποστάλων καὶ τῶν οἰκουμένων συνόδων λαλήσαντος, παναγίας συνάψεως.

Ταύτη μὲν οὖν ἡ παρ' ἡμῶν διὰ τοῦ τοῦ εὐσεβοῦς ὑπουργοῦ τοῦ θεοσηφείτου βασιλεῖος τῆς Ἑλλάδος θεοφιλέστατα γράμματα καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἱεροτάτου κλήρου τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἱκοίαν καὶ αἰτήσιν. Ἐφ' ἧ καὶ ἱερὰν συνόδον πλήρη συγκληθέντας μετὰ τῶν ἐν τῇ βασιλευσῇ ταύτῃ τῶν πᾶσιν ἐνδημούντων ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ ἱεροτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἀρχιεπισκόπων καὶ ἐπισκόπων καὶ τῶν τοῦ παναγίου πνεύματος φωτισμὸν ὡς ἀπὸ ἐπικαλεσμένοι, ἵνα μὴ τῷ ὑπερβαλλόντι πόθῳ τῆς στερῆς καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως πρᾶξωμεν τι

παρὰ τὰ ἀνέκαθεν ἐκκλησιαστικῶς κακανονισμένα, ἐν πολλαῖς ἐφεξῆς ἱερᾶς συναλεύσεσι πάντ' ἀνακρίναντες μετ' ἀκριβείας τε καὶ εὐκρινείας· καὶ πᾶσαν τὴν ἐν ἐκχομένῃν οἰκονομίαν καὶ συγκυρίασιν ἐπιθεμελιῶσθαι φιλοτιμησάμενοι, τοῦθ' ὅπερ ἡδυνάμεθα πράξει, μηδὲν τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἱερώτατα καθήκοντα αὐτοὶ ἀθετοῦντες ἢ παραβιάζοντες παρὰ τὴν ἀξίαν, προφρόνως καὶ λίαν καυχασίμως ἐπράξαμεν, τόμον συνοδικὸν περὶ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας

τῆς Ἑλλάδος· παμψηφεί καὶ ὁμοφώνως ἐξαναγκῶντες· ἐν καὶ δῶρον δοῖον καὶ τιμαλγῆ· φιλοστόργως δωροδοκῶμεν δι' ὑμῶν παντὶ τῷ ὀρθοδόξῳ κλήρῳ καὶ λαῷ τῇ ὑπὸ τὸ Ἑλληνικὸν βασίλειον κράτος πολιτευομένῳ, πρυτανεύοντες κανονικῶς τὸ αὐτοκράτορον τῇ ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίᾳ, ἵνα δικαίως μεγαλύνῃται καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικῶς. Οὐ μὲν ἀλλὰ καὶ ἔργον ἀπαραίτητον τῶν ἱερῶν ἡμῶν καθήκοντων ἐλογισάμεθα, ἵνα ἐξ αὐτῆς πρώτης κανονικῆς ἐγκαταστάσεως καθορίσωμεν αὐτῇ καὶ ὑποτυπώσωμεν καθάπαξ τὰ τε ἐκκλησιαστικὰ πρόνομα, ἔσα παρ' αὐτῆς παγίωσι· διὰ παντός· τὴν εὐστάθειαν καὶ τὰ ἱερά καθήκοντα, ἅτινα ὡς ἐπίπαν ὀφείλει τηρεῖν πρὸς διηνέκειαν τῆς καθολικῆς ἐνότητος μετὰ πᾶσιν τῶν ὀρθοδόξων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν καὶ τὴν ἐν πᾶσι διὰ παντός ἀπαράλλακτον ταυτότητα τῆς σφραγίδος τῶν τοῦ παναγίου πνεύματος· δωρεῶν. Ἐπὶ τοῖς τοῖς πανδύως τε καὶ πανηγυρικῶς ἀνεκπρόσητον αὐτὴν διὰ τοῦ συνοδικοῦ τόμου εἰς πάσας τὰς ὑπ' οὐρανὸν ὀρθοδόξους ἐκκλησίας, τὰς τε ὑπὸ τὴν πνευματικὴν κυριαρχίαν τοῦ οἰκουμένου πατριαρχοῦ καὶ τῶν ἄλλων ἀγιωτάτων πατριαρχῶν διατελούσας· καὶ τὰς ὑπὸ ἱερῶν συνόδων κανονικῶς διοικουμένας, ὥστε τοῦ λοιποῦ ἀναγνωρίσθαι ταύτην αὐτοκράτορον, τὴν δὲ κατὰ τὴν συνοδικὴν ἡμῶν τόμον ἱερὰν αὐτῆς σύνοδον ὡς ἀδελφὴν ἡμῶν τε καὶ ἐκείνων γεραίρεσθαι καὶ καὶ μεγαλύνεσθαι, ἐπιλεγομένην τε καὶ ἐπιγραφομένην παρὰ πάντων ἱερῶν συνόδων τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οὕτω μὲν οὖν ἡ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας ἀποκαταστάσις πέρας ἔχει· παρ' ἡμῶν τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι πεπαισμένα δέ, ὅτι ἡ τε ὑμετέρα ἐκλαμπρότης καὶ ὁ ἱερός κλήρος· καὶ σύμπας ὁ φιλόθεος καὶ εὐσεβὴς λαὸς τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλάδος, τὰ γνήσια καὶ πιστὰ τέκνα τῆς μίας ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ὑπὲρ τῆς εὐφροσύνης καὶ ἐν ἔργοις καὶ ἐν βουλαῖς εὐσεβῶς καὶ φρονίμως ποιεῖσθαι, δομῶντας ἀσπίδας τὸν παρὰ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας φιλοστόργους χερσὶν ἐπιβραβεύομενον τοῦτον στέφανον.

Τῆς δὲ εὐσεβοῦς καὶ ἐμφορῆς κυβερνήσεως τοῦ βασιλεῖος τῆς Ἑλλάδος ἔργον ἐστὶ τὸ λοιπὸν, ἵνα τὸ παρὰ τῆς ἐκκλησίας δικαιοματικῶς ἐπιχορηγηθὲν δεῖξῃ καὶ πράττῃ· καὶ ἐν ἔργοις, καὶ ἐν τῇ ἀνεξάρτητον καὶ εὐστάθει αὐτὴν ἐν τοῖς πνευματικῶς ἀποκαταστήσῃ, καὶ ὡς μὲν αὐτὰ μόνα τὰ τοῦ Κεῖσάρους προνομήσωμεν, θεῶν δὲ μόνον τὰ τοῦ θεοῦ, ὡς ὁ θεὸς ὁ κύριος ἐντέλλεται. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς συντρέχοντες ταῖς ὑμετέρας εὐχαῖς καὶ ἐπισυστάσεσιν, ἐξαιτούμενοι παρὰ τῆς θεοφρονητοῦ βασιλείας προστατεύειν τε καὶ ὑπερασπίζεσθαι τὴν τῆς ἐκκλησίας δικαιοματίαν, περιφρουρεῖν τε καὶ κρατύνειν καὶ λαμπρύνειν αὐτὴν καὶ τοῦ· ἱεροῦ θεομῶς ἐνεργούς καὶ ζῶντας ἀναδεικνύειν, ὅπως μὴ μόνον ἡ ἀξία τῆς εὐσεβείας τοῦ φιλοχρίστου Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔξω σεβαστῇ καὶ αἰδέσει καὶ κατὰ τὴν ἐπιτη-

αζόντων γενναία και ἀνεκασχύντος τῆς χριστιανικῆς πίστεως πρόμαχος, καὶ ἡμεῖς δὲ ἀγαλλώμεθα ὡς ἐπὶ δικαίᾳ καὶ ἀσφαλεῖ τῇ πράξει ταύτῃ καὶ εὐαπολόγητοι ὡμεν πρὸς τὸν θεόν, τὸν ἐπιτρέψαντα ἡμῖν τὴν πνευματικὴν οἰκονομίαν τῇ ἐκκλησιαστικῇ εὐσταθείᾳ καὶ ἀποκαταστάσει.

Προτρέπομεν δὲ τὴν ὑμετέραν ἐν Χριστῷ ἀγάπην ἀποδοῦναι τοῖς παρ' ὑμῖν ἱερωτάτοις μητροπολίταις καὶ ἀρχιεπισκόποις καὶ ἐπισκόποις, τοῖς ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητοῖς ἡμῖν ἀδελφοῖς καὶ συλλειτουργοῖς, τὸν περὶ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐκκλησίας συνοδικὸν τόμον τῆς ἐπὶ τούτῃ συγκροτηθείσης ἐν ταῦτα ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου ὅμα τοῖς πρὸς αὐτοὺς καὶ πρὸς πάντα τὸν ἱερὸν κληρὸν καὶ τὸν ὀρθόδοξον Ἑλληνικὸν λαὸν πατρικῶς καὶ εὐχετικῶς ἡμῶν γράμμασιν, ἀπερ' εἰσομν ἀναγνωσθῆναι δημοτικῶς ἐν ταῖς ἱερῇ ἐκκλησίαις ταῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ταῦτα μὲν τὰ παρ' ἡμῶν, σύμφωνα ὅπως τοῖς θεοῖς κανόσι καὶ διὰ καὶ λίαν ἀρσένοντα τοῖς γεραίροις τὴν ἱερὰν καὶ πολύτιμον παρακαταθήκην, ἣν ἡμῖν τοσοῦτοι θεσπέσιοι ἄνδρες αἵματι καὶ ἰδρωτί περρεῖται ἀνέκτισταισαν. Ὁ δὲ θεὸς τῆς ἀγάπης δὴν πᾶσι μὲν τὸ αὐτὸ φρονεῖν εἰς αἰῶνας, τὴν δὲ ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος φωτίζῃ εἰς τὰ πρὸς στήριγμόν καὶ παγίωσιν τῆς πίστεως συμβαλλόμενα. Ὑμᾶς δὲ ἐνισχύει πρὸς τὴν τῆς θεοδότου εὐνομίας ἀσφαλῆ καὶ ἀπερίτρεπτον στερῶσιν πρὸς ψυχικὴν ἀπάντων σωτηρίαν καὶ δόξαν τοῦ παναγίου αὐτοῦ ὀνόματος· οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ

ἀπαιρον ἔλεος σὺν τῇ παρ' ἡμῶν εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας ἐκλαμπρότητος.

Ἐν ἑτα σωτηρίᾳ 1850 Ἰουνίου κδ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Καισαρείας Παῖσιος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Ἐπίσκου Ἀνθίμου ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρετος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεως ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης διὰ χειρὸς τοῦ Ἐπισκοῦ Ἀνθίμου.

† ὁ Δέρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ πρεσβυτέρου Δεδυμοταίχου Μελέτιος ἐν Χριστῷ

διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Νεοκαισαρείας Λεόντιος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Κρήτης Χρυσάνθος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Σαρῶν Ἰάκωβος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Βιζύτης Γρηγόριος ἐν Χριστῷ διάκυρος εὐχέτης.

† ὁ Σωζουσαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ

διάκυρος εὐχέτης.

6.

SYNODUS ATHENIENSIS SYNODO CONSTANTINOPOLITANAE RESCRIPT EIDEMQUE GRATIAS AGIT

1850 septembris 6.

Ἡ παρὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς Ἑλλάδος σταλεῖσα τῷ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ συνόδῳ ἀπάντησις πρὸς τὸ κοινὸν ἐκκλησιαστικὸν εὐχετικὸν τε καὶ παραινετικὸν γράμμα.

Παναγιώτατε, θεϊότατε καὶ οἰκουμένικῳ πατριάρχῃ, κύριε κύριε Ἀνθίμε, καὶ ἡ περὶ τὴν αὐτὸ παναγιότητα ἱερωτάτη σύνοδος, τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν ἡμῶν ἀσπαρμόν εὐσεβέστως ἀπονέομεν.

Θεομωτάτας ἀνεπέψαμεν τῷ τῶν ὁλων θεῷ εὐχαριστήριους δοξολογίας ἐν ἀγαλλιάσει ὅμα καὶ καταλύει τὸν ψυχῶν ἡμῶν, ἐφ' ὧς ἡδὸκῃ καὶ αὐθις περὶ τῆς ὀρθόδοξου ἡμῶν ἐκκλησίας, ὡς ἡμῖν ἐδηλώθη ἐκ τῶν συνοδικῶν γραμμάτων. Τὸ ἐκ περιστάσεως παρεβλήθη ἐν μεσότητι μεταξὺ ἐκκλησιῶν ἀδελφῶν ἐν πνεύματι γνησίῳ ἔσθῃ, ἡ σιγὴ ἐλθῇ, καὶ ὁ εὐσεβὴς καὶ ἀειπνὸς πνευματικὸς αὐτῶν σύνδεσμος ἐφάνη πάλιν καὶ ἐξωτερικῶς ὡς στερεὸς τε καὶ ἀδιάρρηκτος ἔσται· χάριτας δὲ μεγίστας ὁμολογήσασιν τε καὶ ὁμολογοῦμεν καὶ τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι καὶ πάσῃ τῇ περὶ αὐτὴν ἱερωτάτῃ συνόδῳ, ὅτι τῇ εὐδοκίᾳ ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ οἰκονομῇ καὶ νῦν χρησάμενοι, ἡρώσας γινώσκοντες καὶ ἀποφύνασθαι περὶ τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας ὅτι τὰ ἡμέτερα πρᾶγματα ἀπῆλκε πρὸς τὴν τῆς πνευματικῆς ἐνότητος τῆς καθόλου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας διατήρησιν. Παραλαβόντες γὰρ παρὰ τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν βασιλέως τὰ παρὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος συνοδικὰ ἔγγραφα, ἦτοι τὸν συνοδικὸν τόμον καὶ τὴν πρὸς ἀπαντα τὸν παρ' ἡμῖν ἱερὸν κληρὸν καὶ ὀρθόδοξον λαὸν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν καὶ τὴν ἰδιαίτην πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, καὶ μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ ἐπιστάσεως διελεθόντες, εἰδομεν ἐν αὐτοῖς τὴν μὲν ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος αὐτοκέφαλον κανονικῶς ἀναγορευομένην, τὴν δὲ ἐν αὐτῇ σύνοδον, τὴν ἐπιταρφεμένην τὴν πνευματικὴν διοίκησιν αὐτῆς, ὡς ὑπεράστη ἀρχὴν τῆς

ὀρθόδοξου ἐκκλησίας· τῆς Ἑλλάδος ἀναγνωρίζομένην τε καὶ κηρυττομένην εἰς πάσας τὰς ὀρθόδοξους ἐκκλησίας καὶ ἀδελφὴν ὡμῶν ἐν πνεύματι προσαγορευομένην καὶ πασῶν τῶν προνομίων ἀξιουμένην παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ὅσαι παρέπονται τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ. Ταῦτα πάντα ὡς ὁρῶν τιμολῆτε παρὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας εὐγνωμόνως ἀποδεχάμενοι, ἐπιμελῶς σπουδάζομεν, ὅπως εἴη τῇ τοιαύτῃ ἀναδειχθῶμεν χάριτος. Ἐλάβομεν οὐκ ἀδελφικῶς, ἡρώσως ἐπερ ἡμῖν ἀναγκαῖον κατέστη, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ ἔχομεν ἡδὴ τοῦτο ὡς ἐνδόξιον διηγεῖται, ἵνα ὑποβάλῃ τὸ ἐφελόμενον ἡμῶν πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἱερωτάτην σύνοδον βαθὺ οἶμας, τὴν ἐνθερμον ἀγάπην καὶ τὴν ζωηρὰν εὐγνωμοσύνην. Τὴν αὐτὴν περὶ αὐτῶν ἔσχε γνώμην καὶ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης ὁ σεβαστός καὶ θεοπρούρητος ἡμῶν ἀναξ, οὗ τὸ κράτος· εἴη διαιωνίζον μετ' εὐλαείας τε καὶ εὐδαιμονίας. Διὸ καὶ εὐμενῶς ἡρώσας δι' ὕψλους βασιλικὸν διατάγματός, ἵνα τελεσθῇ παντὶ ἡμῶν ἱερὰ τελετὴ καὶ ἀναγνωσθῶσι τὰ ἔγγραφα εἰς ἀπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ. Κατὰ τοῦτο τοῖνον καὶ ἡ σύνοδος διατάξαι τὰ πρὸς τοῦτο, καὶ οὕτω τῇ αἰκιστῇ τοῦ παρεληλυθότος μηνὸς αὐγούστου ἐφάλη δοξολογία εὐχαριστήριος· ἐν αὐτῇ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἑλλάδος καὶ μετ' αὐτὴν ἀναγνωσθῇ εἰς ἀπήκοον παντὸς τοῦ λαοῦ ὁ συνοδικὸς τόμος καὶ ἡ ἐγκύκλιος ἐπιστολή. Ἡ ἡμέρα αὕτη ὀφείλει ἡμέρα εὐφροσύνης τε καὶ ἀγαλλιάσεως, ὡς κηρύττουσα τραπὺς τὴν ἀρμονίαν καὶ σὺμπνοιαν τῶν ὁφ' ἐνὸς πνεύματος τοῦ Χριστοῦ συνεχόμενων τε καὶ φωτισμένων ὀρθόδοξων ἐκκλησιῶν· διὸ καὶ ἀξιωμακόμενος καὶ ἐπίσημος διαμνησθεὶς ἡμῖν διὰ παντός.

Καὶ ταῦτα μὲν εὐγνωμόνως τε καὶ προθύμως οὕτως ἐτελέσθη. Συνελθόντες δὲ καὶ ἡμεῖς ἀναγνῶντες τὸ σπουδαῖον καθήκον, ἐπερ ἡμῖν ἡδὴ ἐπίκειται, ἵνα δοῖται τε καὶ δεοφίλως τὰ τῆς ἐπιταρφεμένης ἡμῖν ἐκκλησίας πνευματικῆς διοικήσεως καὶ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν καὶ τὴν εὐσέβειαν τὸν παρ' ἡμῖν ὀρθόδοξον λαὸν.

δοξον κληρὸν τε καὶ λαὸν κατὰ τὸ ῥηθεῖον θέλημα ὁδηγούμεν· οὐδενὸς φεισόμεθα πόνου καὶ μερίμνης εἰς τὴν τοῦ ἱερωτάτου τούτου καθήκοντος ἐκτέλεσιν, στάθμην καὶ πηδάλιον τῆς ὑμετέρας πνευματικῆς ποιμαντορίας προθέμενοι· ἀεὶ τοὺς ἱεροὺς κανόνας τῶν θεοκνευστῶν ἀποστόλων καὶ τῶν σεπτῶν ἀγίων συνόδων τὰς ἱερὰς παραδόσεις· καὶ τὰ πατροπαράδοτα ἱερά τῆς καθολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, καθ' ἃ πρὸς τοὺς ἄλλους· καὶ μνημονεύειν ὀφειλομένον ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκουμένου πατριάρχου καὶ τῶν λοιπῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν ὡς καὶ πάντες ἐπισκοπὴς ὀρθοδόξων, ἵνα καὶ ἡ τῆς Ἑλλάδος ὀρθόδοξος ἐκκλησία διατελῇ καὶ τοῦ λοιποῦ, καθάπερ καὶ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦδε οὐδέποτε διέλειπεν, ἀποτελούσα μέλος γνήσιον καὶ ἀναπόσπαστον τῆς μιᾶς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῶν ὀρθοδόξων, καὶ ἡμεῖς εὐαλογητὴ εὐρεθώμεν ἀνώπιον τοῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ μεγάλῃ τῆς δικαιοκρισίας αὐτοῦ καὶ ἀνταποδοσεως. Ἡ δὲ πεποίθησις ἡμῶν θεμελιούται ἐπὶ τὴν χάριν τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὴν φωτίζουσαν

καὶ ἐνισχύουσαν πάντα, καὶ ἐπὶ τὴν ἀφυσὴν τοῦ σωτήρος ἡμῶν ἐπαγγελίαν, ἣν ἐπηγγέλτατο, ὅτι, ὅπου εἶσι δόξα ἡ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ αὐτοῦ ὄνομα, ἐκεῖ καὶ αὐτὸς παρέσθιν ἐν μέσῳ αὐτῶν. Ἐπικαλούμεθα δὲ καὶ τὰς ὑμετέρας παναγιῶν· εὐχάς, ἵνα δι' αὐτῶν συναντιλαμβάνησθε ἡμῶν πρὸς ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῆς ἀκριβοῦς ἡμῶν προθέσεως, πρὸς δόξαν τῆς ἀγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας καὶ πρὸς σωτηρίαν τὴν ἐν Χριστῷ πάντων τῶν τῇ ὑμετέρᾳ πνευματικῇ ποιμαντορίᾳ ἐπιτετραμμένων, ὡς ἐξηγήσαμεν τῇ τιμῇ αὐτοῦ αἵματι. Διατελούμεν δὲ τῇ· ὑμετέρας παναγιότητος· σὺν τῇ περὶ αὐτὴν ἀγιωτάτῃ συνόδῳ ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀειχαίρει.

+ ὁ πρέσβυς Ἀθηνῶν Νεόφυτος.

+ ὁ Κυνουρίας Διονύσιος.

+ ὁ Φωκίδος Ἰλακύβος.

+ ὁ Εὐβοίας Νεόφυτος.

+ ὁ Καλαβρυτῶν Βαρδολεμαῖος.

Ἐξ Ἀθηνῶν τῇ 2' Σεπτεμβρίου τοῦ αἰών' σωτηρίου ἡμετέρου.

HERUM PUBLICARUM MODERATORES IN GRAECIA
PATRIARCHAE CONSTANTINOPOLITANO ITEM RESCRIBUNT ET GRATIAS AGUNT

1850 septembris 6.

Ἡ παρὰ τοῦ ἐκλάμπρου ὑπουργείου τοῦ θεοσηρίκτου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος σταλίσαν τῇ οἰκουμένικῃ πατριάρχει καὶ τῇ περὶ αὐτὸν ἱερᾷ συνόδῳ ἀπάντησις πρὸς τὸ ἐκκλησιαστικὸν εὐχετικόν τε καὶ παραινετικὸν γράμμα.

Παναγιώτατε καὶ οἰκουμένικῃ πατριάρχα, κύριε κύριε Ἀνδρῆ, ἐν Χριστῷ ἡμῶν πᾶτερ σεβασμιώτατε.

Τὴν παρὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγίας συνόδου ἐπιστολῆσαν ἡμῖν εὐχετικὴν διὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου κυρίου Μισαήλ Ἀποστόλιδου ἀσμενοί· ἐκομισάμεθα, σὺν αὐτῇ δὲ καὶ τὸν συνοδικὸν τόμον καὶ τὴν πρὸς πάντας τὸν ἱερὸν κληρὸν καὶ τὸν ὀρθόδοξον λαὸν τῆς Ἑλλάδος ἐγκύκλιον εὐχετικὴν τε καὶ παραινετικὴν. Εὐλαβῶς δὲ καὶ πᾶν ἐπισταμένως διεξελέσθοντες, ὑπερήσθημεν ὡς εἰκὸς ἐπὶ τῇ ἐν αὐτῇ ἀριδύλως δεικνυμένῃ πρὸς ἡμᾶς πατρικῇ στοργῇ καὶ ἀγάπῃ, ἐξ ἧς αἱ θερμότηται εὐχαὶ καὶ εὐλογίαι, αἱ ἀπὸ πατρικῆς καρδίας ἐκχεῖ· θαυμάσιος ἔρ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ πᾶν τὸ θεοσηρίκτον βασίλειον τῆς Ἑλλάδος. Τῆς αὐτῆς πάντως ἀγάπης καρπὸς ἐστὶ καὶ ἡ ὑπερβάλλουσα καὶ θεοφιλεῖς χαρὰ, ἣν, ὡς ἡμῖν ἀναγγέλλετε, ἐχαρή ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, ὁρῶσα τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφὴν αὐτῆς ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀσάλευτον ἐπὶ τὴν πέτραν τῆς ὀρθοδοξίας ἐστηκυῖαν. Καὶ ἔντως ὁ χριστιανικὸς λαὸς τῆς Ἑλλάδος αἰετοῦ διατέλει ἀπριε ἀνταχόμενος τῆς πατρίας εὐσεβείας καὶ ὡς ἀνεκτίμητον πατρικὴν κληρονομίαν τιμῶν καὶ σεβόμενος καὶ ἀματάσβεστον διατηροῦν καὶ παραδοῦναι τοῖς ἐπιγινόμενοις ἀγωνιζόμενος· ἐδήλωσε δὲ τρανῶς τὴν σταθερότητα ταύτην τοῦ φρονήματος καὶ ἐν τοῖς μεγίστοις δεινοῖς, αἱ ὑπέστη, καὶ ἐν τοῖς κρισιμωτάτοις καιροῖς, ἐν οἷς εὐρὸν, πρῶτον καὶ σπουδαιότατον αὐτοῦ φροντίδα ποιούμενος τὴν τῆς ὀρθοδόξου αὐτοῦ πίστεως ἐξασφάλισεν. Τὸ ἔθνικόν τοῦτο καὶ εὐσεβὲς φρόνημα συμπεριζωμένην ἐντέλως καὶ ἡ κυβέρνησις τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ σεβαστοῦ ἡμῶν βασιλέως, ὑπερήσθη οὐχ ἥτιον καὶ ἐπὶ τῇ ἀγγελίᾳ τῆς συγκροτήσεως συνόδου ἀγίας περὶ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα, ἥτις ἀναγνωρίσασα κανονικῶς κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν καὶ τῆς παρ' ἡμῖν ἱερᾶς συνόδου γενομένην αἴτησιν τὸ τῆς ὑμετέρας

ἐκκλησίας αὐτοκέφαλον, καθήγισσε καὶ ἐπισφράγισεν αὐτὸ, συντάξασα περὶ τούτου καὶ τόμον συνοδικὸν ἐς ἀξίον τοῦ γεγονότος μνήμην· τὴν δὲ ἱερὰν ἡμῶν σύνοδον ὡς ὑπεράστην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν τῆς αὐτοκεφάλου ἡδὴ ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀσπασάμενη, ὡς ἀδελφὴν ὁμότιμον ἐν Χριστῷ προσγορεῖται, παρασχοῦσα αὐτῇ καὶ πάσας τὰς προνομίας, ὅσαι τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ συμπαρομαρτοῦσι.

Ταῦτα πάντα οὐ μόνον ἀγαλλίασιν πνευματικῇ, ἀλλὰ καὶ εὐγνωμοσύνην καὶ σέβας παρέσχον ἡμῖν πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἀγίαν σύνοδον, διότι εἶδομεν ἐν αὐτοῖς πεπληρωμένον τὸν θερμότερον πόθον παντὸς τοῦ ὑμετέρου κληρίου καὶ τοῦ λαοῦ. Ὅθεν καὶ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης, ὁ σεβαστὸς ἡμῶν κύριος καὶ βασιλεὺς, ὑπερήσθη καὶ ἐπὶ τούτοις τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ εὐαρέσκειαν λίγη τε καὶ ἔργοις σαφῶς ἐδήλωσεν· ἐπὶ δὲ καὶ διάταγμα ὑψηλὸν ἐξέδωκε, δι' οὗ διατάχθη ἵνα τελεσθῇ ἐν πάσαις ταῖς πρωτευούσαις ἐκκλησίαις τῶν θύμων τοῦ βασιλείου πάνδημος τελετὴ καὶ δοξολογία εὐχαριστήριος εἰς τὸν θεὸν ἐπὶ τῇ ἀξιωματικῇ πράξει· τῆς καὶ κανονικῶς ἀναγνωρίσεως τοῦ αὐτοκεφάλου τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας, ἥτις καὶ ἐτελέσθη τῇ 1' τοῦ παρελθόντος μηνὸς αὐγούστου. Οὕτω καὶ εἰ τι ἕτερον λείπεται, πρᾶχθήσεται ἐν καιρῷ καὶ τάξει τῇ θεούσῃ κατὰ τὰ παρ' ἡμῖν καθεστῶτα. Ἡ δὲ ἐλπίς, ἣν ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἐκφράζει, ὅτι δηλαδὴ ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις καταστήσει τοῦ λοιποῦ τὴν σύνοδον ἀνεξάρτητον ἐν τοῖς πνευματικοῖς, ὑπάρχει ἡδὴ πράγματι καὶ ἔργῳ, ἐπεὶ δι' ἀπ' ἀρχῆς, ὁ βασιλικὸς νόμος, ὁ τὴν ἱερὰν σύνοδον ἐγκαταστήσας, παρέσχεν αὐτῇ ῥητοῦς τὸ ἐν τοῖς καθάρως πνευματικαῖς ἐντέλως ἀνεξάρτητον, καὶ οὐδέποτε ἐκωλύθη οὐδὲ κωλυθήσεται ἡ περὶ τὰ τοιαῦτα ἐλευθέρᾳ αὐτῇ ἐνέργεια· ἐπιτηρεῖ δὲ μόνον ἡ κυβέρνησις κατὰ τὸ καθήκον καὶ δικαίωμα αὐτῆς. Περαισώμεθα δὲ ὡς τὴν θέλαιν ἀντιλήψιν, ὅτι στήσεται καὶ ἐς αἰὶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀκράδαντος, κρατοῦσα ὅ ἔχει, καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω προαχθήσεται, ὁρμητομοῦσα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας καὶ ὁδηγοῦσα τὸν ἐν αὐτῇ ὀρθόδοξον λαὸν εἰς τὴν ἑδὴν τῆς αἰωνίου αὐτοῦ σωτηρίας. Ἐν τῇ δὲ ἐπικαλούμενοι εὐλαβῶς τὰς ὑμετέρας θεοποιεῖς εὐχάς τε καὶ εὐλο-

γιας κ' ἐφ' ἡμᾶς κ' ἐφ' ἅπαν τὸ βασιλεῖον κράτος, διατελοῦμεν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τῆς παρ' αὐτὴν ἁγίας συνόδου υἱοὶ κατὰ πνεῦμα εὐπειθέστατοι.

Α. Γ. Κριαρής, πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου καὶ ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ναυτικῶν.
(L. S.)

II. Δελιγιάννης, ὑπουργὸς ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν σχέσεων.

Α. Πάριος, ὑπουργὸς ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ καὶ προσωρινῶς ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς δημοσίου ἐκπαίδευσίως.

Γ. Νταρὰς, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν.

Δ. Χρηστίδης, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν.

Σ. Μήλιος, ὑπουργὸς ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν.
Ἀθήναι, τὴν 6 Σεπτεμβρίου 1850.

8.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA SYNODO ATHENIENSI GRATULATUR

1850 decembris 24.

† Ἀνθίμο· ἄλλω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ἀγαπάτη ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητος ἡμῖν ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργός, τὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὴν ἀσπασμὸν ἀπονέμεσθαι. Πολλῆς ἐνεργοῦς ἡμεῖς τῆς πνευματικῆς ἀγαλλοσύνης, ἀγαπώντας ἐπὶ συνοδικῇ ἀκρόασει τὸ σεβάσιμον ἀδελφικὸν γράμμα τῆς ὑμετέρας πανιερότητας, δι' οὗ ἀπαντήσας τῇ προστασίσει ἡμῶν ἐπιστολῇ, τῇ τὸν συνοδικὸν τόμον συνοδεύουσα, ἀναπτύσσει τὰ χαρμόσυνα ἀδελφικά αὐτῆς αἰσθήματα ἐφ' οἷς θεῖα εὐδοκία ἡ κοινὴ αὐτῇ πνευματικὴ μήτηρ καὶ τροφὸς ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία προνοητικῶς καὶ φιλοστόργως διαπράττει ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ χριστιανικοῦ πληρώματος καὶ τῶν ἀφορώντων τὴν πνευματικὴν καὶ ἡθικὴν αὐτοῦ ωφέλειαν καὶ πρόοδον καὶ σωτηρίαν, ἀναδείξασα κατὰ τὰς κοινὰς αἰτήσεις τῶν τε ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργῶν καὶ πάντος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ ἀνακηρύττων τὸ ἀνεξάρτητον καὶ ἀποκρίνον τῆς ἡδὴ ἄλλω θεοῦ συγκροτῆς ἡ ὑμετέρα πανιερότης ἱερὰς συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. Τῆς ἐν εὐκρινεῖ ψυχῇ ἀδελφικῆς ὑμῶν ἐκφράσεως, ἐν ᾗ ἐπιλαμβάνει ἡ πνευματικὴ σύνοσις, ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἱεροῦ καὶ τῆ καθαρῶν καὶ ὑγιᾶς φρόνημα πρὸς τὴν ἐρθεῖσαν εὐσέβειαν ἀπεδέξατο λίαν εὐχαρίστως ἡ ἁγία αὐτῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, τοσοῦτον μᾶλλον ἀναβρυμένη τὰς ὑπ' αὐτῆς θαυμάσιαις δωρεαῖς τῆς πνευματικῆς ἀδελφῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ χαίρουσα μετ' ἐπικαυχίσεως ἀνθ' ὧν ἤξιωσαν αὐτὴν προνομιῶν καὶ δικαιοματίων, ὅσα καὶ αἱ λοιπαὶ αὐτοδέστοι ἐκκλησίαι πλουτοῦσι, καθ' ὅσον βλέπει αὐτὴν ἐκτιμῶσαν ἀξίως καὶ εὐγνωμόνως τῆς μητρικῆς φιλοστοργίας, τὰς ἐνδείξεις καὶ μετὰ ζήλου διακούς καὶ πνευματικῆς φιλοτιμίας σπεύδουσιν καὶ ἐργάζονται ἐν πολλὰς ἀνταρτίαις τοῦ ἐμπιστευθέντος αὐτῇ ἱεροῦ ταλάτου δι' ἔργων εὐαρίστην τῷ θεῷ θαλῶματι καὶ κατὰ ψυχὴν σωτηρίαν τῷ αὐτοῦ χριστιανικῷ λαῷ. Ὅθεν καὶ ἐν τῇ πεποιθήσει ταύτῃ καὶ τῇ βίβει τῶν ἱερῶν ἐπαγγελιῶν, ἃς ὡς ἐνώπιον θεοῦ ἡ ὑμετέρα

πανιερότης διατρέχει ἐν τούτῳ τῷ ἀδελφικῷ γράμματι, ἡ κοινὴ αὐτῇ μήτηρ πληρωμένη ἔχουσα ἐν αὐτῇ τὴν χάριν, ὅτι, ὡς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τοῦ νῦν οὐδέποτε ἀπέλειπεν ἡ τῆς Ἑλλάδος ἐκκλησίας ἀποτελοῦσα μέλος ἐκκλησίας καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τῶν ἐρθεῖσαν, οὕτω καὶ τοῦ λοιποῦ εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται μετ' αὐτῆς συνεδεμένη τῇ συνδέσμῳ τῆς ἐνότητος καὶ ὁμοιοῦς καὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης· ἐφ' ᾗ καὶ πολλαπλασιάζει τὴν ἀνάσιν τῶν ἐγκαρδιῶν αὐτῆς πρὸς τὸν ἀρχιποιμένα κύριον δούλων, ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν ὑμετέραν πανιερότητα καὶ χάριτι αὐτῇ συνέσιν καὶ φωτισμῶν καὶ γνώσιν, τῇ χάριτι τοῦ πάσης σφίς καὶ συνίδεως χορηγοῦ καὶ λατρευτοῦ θεοῦ πνεύματος, ἵνα ἀκαταπίπτως ἐκκλησιάζαντες τὰ τῆς ὑψηλῆς ὑμῶν καὶ ἱερᾶς ἐπαγγελίας καθήκοντα, ἀντιλέγητε καὶ τὰς οὐρανίους ἀμοιβὰς ἐν τῇ κλήρῳ τῆς τῶν ἔργων ἀνταποδόσεως. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπείρυν ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας πανιερότητας.

αὐν', δεκεμβρίου κδ'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Καταραίας Πατριάρχης ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Ἐφέσου Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Καλκηδόνος Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός διὰ χειρὸς τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου.
† ὁ Δίρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Πελαγονείας Γεράσιμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Πόσνας Ἰγνάτιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Φιλίππουπόλεως Χρύσανθος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Σαρρῶν Ἰάκωβος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Βιζύης Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.
† ὁ Σαφουαγαθουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητός ἀδελφός.

9.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA RERUM PUBLICARUM MODERATORES IN GRAECIA HORTATUR UT AD TOMI SYNODICI PRAESCRIPTA RELIGIOSE AGANT

1850 decembris 24.

† Ἀνθίμο· ἄλλω θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Εὐσεβέστατοι, ἐκλαμπρότατοι καὶ περιφανέστατοι ὑπουργοὶ τοῦ θεοσυντηρήτου βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἡμεῖς κατὰ πνεῦμα υἱοὶ λίαν ἀγαπητοὶ καὶ περιπόθητοι, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ, παρ' ἡμῶν δὲ εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις. Κοινοῦμενοι μετὰ πόθου τὴν σταλίσαν πρὸς ἡμᾶς καὶ τὴν παρ' ἡμᾶς ἱερὰν σύνοδον πανέκλαμπρον ὑμῶν ἐπιστολὴν, εἰδομεν ὅσα ἀπαντώντας πληροφορεῖται τῇ ἐκκλησίᾳ παρ' ἡμῶν· ἐν χάριτι καὶ εὐγνωμοσύνῃ ἀποδοχῇ τοῦ τε ἱεροῦ συνοδικοῦ τόμου, τοῦ τὴν αὐτοκράτειρον πνευματικὴν κυβέρνησιν τῆς ἡδὴ σὺν θεῷ ἀποκατασταθείσης ἐρθε-

ῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐκκλησίας ἀποφαινομένου καὶ ἀνακηρύττοντος, καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων πρὸς τὸν αὐτόν ἱερὸν κλήρον καὶ τὸν λαόν, καὶ ὅσα ἡ θεοφιλὴς καὶ φιλόθεος ὑμῶν κυβέρνησις πανηγυρικώτερον συνίσταται καὶ ἐξαίρουσα τὰς ἐπιστολὰς ἐκκλησιαστικῆς πράξεως διατάττει παρ' ἡμῶν ἐν πόσει τῇ Ἑλληνικῇ ἐκκλησίᾳ διακηρύττει αὐτῶν καὶ ἐκ' ἐκκλησιῶν ἐν φαίδρᾳ παρατάξει ἀναγνώσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν τούτων γραμμάτων. Ταῦτα πάντα κατηύφραναν ὁμολογουμένως τὴν καρδίαν ἡμῶν καὶ τῶν παρ' ἡμᾶς σεβασμίων συναδελφῶν ἁγίων ἀρχιερέων οὐ μόνον ὡς τρανὰ τεύχη ἀντιλήψεως τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα εὐσέβειαν διακούς ζήλου, ἡμῶν ὑπάρχει τὸ πρῶτον χαρακτηριστικὸν γνώρισμα παντὸς ὁρθο-

δόξου Ἑλληνός, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐχέτω αἰσία τῆς ἐπὶ Α
τὰ κρείττω καὶ τελειώτερα προόδου τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν τῆς Ἑλλάδος πραγμάτων, καὶ ὅτι τὰ ἐπὶ ὀνόματι
ἵσταται οὖν θεῶ συνάγοντα τῇ ἐξ ἀρχῆς προθυμίᾳ καὶ
εὐγνωμοσύνῃ, μεθ' ἧς ἐπείγεται ταύτην τῆς φιλο-
στοργίου μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας τὴν
οἰκονομίαν. Ἐπιμεθεῖσιν οὖν τὴν ἀγαθὴν πεποιθῶσιν
ἡμῶν ταύτην καὶ ἐπὶ ὧν ἐν τούτῳ τῷ ἐκλάμπρῳ
ὡμῶν γράμματι μνημονευόμενος πολιτικῶς αὐτόθεν γέ-
μος, ὀρθοδόξῳ χριστιανικῇ πολιτεῖᾳ ἐμπέπων ὅλως
κατ' οἰκειότητα, εἰ γε ἀνομολογῇ τὸ ἐλευθεριον καὶ
ἀδελφικὸν τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὰ καθ' αὐτὴν ἀφω-
ρῶντα ἐπιτηρεῖν μόνον ἐπαγγελόμενος καὶ τὴν οἰ-
κείαν προστασίαν χορηγῶν κραταίᾳ πᾶν τῇ χειρὶ,
ἀδελφὴ δὲ πάντως τῇ προαίρεσι. Τοῦτο χρέος θεω-
ρούμενον πᾶσιν οἷς ὁ θεὸς ἰευσίας ὑπερεχούσας ἐδω-
ρήσατο, πολλὴ μᾶλλον καὶ ἰερώτερον ἐποφείλεται
παρ' εὐσεβοῦς κυβερνήσεως, κλέος καὶ αὐχμηρὰ αὐτῇ.
περιποιούσης διατηρεῖν ἀφραντον καὶ ἀμόλυντον τὴν
θεῖαν κιβωτὸν, ἐνθα τιταμένται ἡ τρυφαιστάτος θη-
σαυρὸς τῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς τῶν ψυχῶν
κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας οἰκονομία. Διὰ ταῦτα,
καίτοι χαίροντες ἐγκαρδίως δι' ἅπερ ἔχομεν τεκμήρια
τῆς ἀκραίονος διατηρήσεως τῆς ἱερᾶς παρακαταθήκης,
ἦν ἡ ἁγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐνεπιστάμενα τῇ
παρ' ἡμῖν ἐλπίθι θεοῦ ἐγκατασταθεῖσιν ἱερᾷ διοικούσῃ
συνόδῃ, ἐπαναπαυομένη εἰς τὸν ἕλκον τῶν ἐν αὐτῇ
σεβασμιῶν ἱεραρχῶν καὶ τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν καὶ
πολιτικὴν σύνεσιν, καὶ μεθαρμῶς ἀμφιβάλλοντες, ὅτι
πάντα τὰ ἐν τῇ ἱερᾷ συνδικῇ τῶν διατηρηθήσεται
εἰς τὸν αἰῶνα καὶ σεβασθήσεται ὁλοφύως, ὑπὸ τῆς
ὀρθοδόξου πολιτικῆς ἀρχῆς τῆς Ἑλλάδος, ἅτε δὴ τὴν
βίαν ἔχοντα ἐπ' αὐτῶν τῶν ἱερῶν ἀμεταβλήτων καθ-
εστῶτων τῆς μᾶς ἁγίας καθολικῆς ὀρθοδόξου ἡμῶν
ἐκκλησίας, μεθ' ἧς, ὡς συνεδεσμένη, οὐδὲ τῇ τῆς
ἐνότητος συνδέσμῳ καὶ ἐσεσθαι μέλλουσα διὰ παντός,
καὶ ἐξελθὴ εὐσεβοφρονῶς ὑπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ ὀρθο-
δόξου λαοῦ καὶ ἀνεκρύβητ' ἐπισήμως ὑπὸ τῆς ἐκ-
κλησίας ἢ ἐγκατασταθεῖσα ἀνεξάρτητος καὶ αὐτο-
κράτης ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἀλλ' ὅμως θεὸν
ἐκρίναμεν, εὐκαίριαν ἀπαντήσεως ποιοῦμεν, ταύτην
ἡμῶν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπιστολὴν, ἐνχηρᾶς συγ-
χρόνως ταῖς εὐσεβείαις ἀκοαῖς ὡμῶν τε καὶ τῶν μεθ'
ὡμᾶς τὰς περιφανείας ταύτας τοῦ ὑπουργείου τῆς ὀρθο-
δοξοσύνης, Ἑλλάδος, ὡς αἰετὶ διαδεδομένων, καὶ δια-
τραπῶσαι, ὅσον μέγα καὶ ἱερὸν καὶ τῶν σπουδαίων
τῆς φροντίδος ὡμῶν ἀντικειμένων τὸ κυριώτερον ὀφεί-
λει ἦδη τε καὶ διὰ παντός λογίζεσθαι ἢ τῆς ἐν τῇ
θεοσώτῃ ταύτῃ ἐπικρατεῖ ἀρτισυστάτου ἐκκλησίας
εὐστάθεια καὶ μέχρι καραίας διατήρησις τῶν ἱερῶν
καθεστώτων, ἃ παρέλαβεν ἀπ' ἀρχῆς καὶ διακρατεῖ
ἀναλλοιώτως μέχρι τοῦ νῦν ἡ καθόλου τοῦ Χριστοῦ
ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ χρῆζομεν λόγων πολλῶν
εἰς ἀποδείξιν, ὅτι ἐξ αὐτῆς τῆς ἀκριβοῦς περιφυλάξεως
τῶν πνευματικῶν ἱερωτάτων αὐτῆς ἀρχῶν ἡρτῆται καὶ
ἡ ἀληθινὴ στήριξις τῆς νεοπαγοῦς ἐκκλησίας ὡμῶν
καὶ ἡ ἐπὶ τὰ κρείττω πρόοδος τοῦ εὐσεβεστάτου αὐτόθεν
λαοῦ, αὐτῶν τῶν πραγμάτων βεβαιούντων τὴν ἀλήθειαν
ταύτην. Διὸ καὶ πᾶσα καινοτομία καὶ νεωτερισμὸς
ἵσταται τῶν ἱερωτάτων αὐτῆς ἐδίμην καὶ ὅσον ἐγγρά-
φον τε καὶ παραδεδομένον ἢ ἄλλῃ τις περὶ τὰ πνευ-
ματικὰ πολιτικὴ καὶ κοσμικὴ ἐπιμέλεια ἀπέστω μέχρι
καὶ ἀποκείρας καὶ ἀπλοῦ λογισμοῦ, ὃ γὰρ ἀγνωσταί
ὡμῖν, ὅσον δυσδιάκριτα φύσει τὰ μεθόρια τῶν πνευ-
ματικῶν καὶ τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καὶ ὅτι ἐν-
ταῦθεν κινδυνεύει πολλὰς παραλλίσσεσθαι τὰ πνευ-
ματικώτερα τῇ κοσμικῇ ἐξουσίᾳ καὶ τὸ σταθερὸν καὶ
ἀναλλοίωτον τῆς ἐκκλησίας δικαίωμα παρατρέπεισθαι
εἰς τὰς εὐμεταβλήτους περιπετείας τῆς ἐγκοσμίου ἀρ-
χῆς. Ἐποχωρεῖτωσαν τοίνυν πᾶσαι ἀφορμαί, οἰσθη-
τινι πολιτικῇ καὶ κοσμικῇ καλυπτόμεναι σχήματι,
καὶ τὸν ἥτις λόγον ἐχέτωσαν ἐν παντὶ τῶν παρὰ

τοῖς ὀρθοδόξοις κατεστηκότων, ἃ θεσπενυστοὶ οἰκου-
μενικῶν συνόδων ὄροι καὶ κανόνες παντὶ πολιτεῖαι
εἶδει προσφῶς συμφέροντα ἀνέδειξαν καὶ πάσης ἐγ-
κοσμίου ἀρχῆς ὑπεριδρυμένα καὶ ὑπερανδοτηκότα ἀπ-
εφάναντο καὶ πρὸς κοινὴν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτεύ-
ματος σωτηρίαν καὶ ὀφελείαν πάντων τῶν κατ' ἀν-
θρώπους νομίμων ἐνεργότερα ὑπάρχειν ἐκύρωσαν, οὐ
μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ οἱ ἀοίδιμοι αὐτοκράτορες ἀπεδείξαντο
σεβασμένοι καὶ νομοθετικῶς ἐκράτουναν, ἵνα καὶ νό-
μος πολιτικῶς τοῖς θεοῖς κανόσιν ἐναντιούμενος ἀκυ-
ρος ἢ καὶ μὴδὲν κατισχύῃ. Τούτ' αὐτὸ δὲ καὶ οἱ παρ'
ὡμῖν θεμελιώδεις νόμοι συμπῶντες καὶ ἀξίως τῆς τοῦ
Ἑλληνικοῦ γένους εὐσεβείας ἀνωμολόγησαν, ὡς οὐδὲν
ἔχει κῶρος, εἰ τι τυχὸν διατίτταται ἀντικειμένως πρὸς
ἐκείνο τὸ τῆς θεοσεβείας κεφάλαιον, τὸ τὴν πατριαν
εὐσεβείαν καὶ τοὺς κανόνας καὶ τὰ ἔθιμα ἀμετασάλευ-
τως ὑποστηρίζον.

Ἐπὶ ταύταις ταῖς βάσεσιν, οἱοί ἡμῖν ἐκ Χριστοῦ
περιπόνητοι, ἐναγκαλισθέντες, ἐξ ἀρχῆς μετὰ προθυ-
μίας καὶ πόθου τὴν αἴτησιν ὡμῶν τε καὶ παντὸς τοῦ
Ἑλληνικοῦ ὀρθοδόξου κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ
ἀγαλλομένη ψυχῇ διακηρύξαντες πανταχοῦ τοῦ ὀρθο-
δόξου πληρώματος δι' ἐγκυκλίων ἡμῶν γραμμάτων
τὴν ἱερὰν ψῆφον τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου,
τὴν κυρώσαντα τὸ ἀνεξάρτητον τῆς πνευματικῆς πρὸς
τὴν καθόλου ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ ἀνατολικῆς ἐκκλη-
σίας ἡνωμένης ἀδιασπάστως ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος,
χαίρομεν δικαίως ὥντες τὴν ἐν εὐλαρίᾳ καὶ εὐγνω-
μοσύνῃ ἀποδοχὴν τοῦ ἱεροῦ τόμου, καὶ πρὸς τὸ μέλλον
ταῖς ἐλπίσιν ἀναφερόμενοι, παπείσμεθα οὖν θεῶ, ὅτι
πάντα αἰσίως καὶ θεαρέτως ἐκπεραιωθήσεται καὶ
οὐδὲν οὐδαμῶς ἀνιερὸν τῇ φιλοστοργίᾳ ὡμῶν μητρὶ
ἐπισυμψήσεται. Δέξασθε δὲ πάντως καὶ ταῦτα, ἡμῶν
τὰς ἐκκλησιαστικὰς εἰσηγήσεις φιλοφρόνως καὶ εὐγνω-
μόνως ὡς μητρικῆς στοργῆς καὶ ἐρείλειτικῆς κηδεμο-
νίας ἀριθμῶν γνῶρισματα καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης
δυσπαρασίτητα ἀποφάγματα. Ἡμεῖς δὲ καὶ τὰ
πρακτικὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου ἐκδοῦναι
οὐκ ὠκνήσαμεν εἰς χαρμίσσονον γνώσιν πάντες τοῦ
πληρώματος τῆς ὀρθοδοξίας καὶ μαρτύριον ἐφ' οἷς
κοινοφάσεις καὶ σωτηρίας ὄροι ἢ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ
τὴν ἐν Ἑλλάδι ἀδελφὴν αὐτῆς αὐτοκέφαλον κανονι-
κῶς ἀνηγόρευσε, ἀφορῶσα, εὐχομένη τε καὶ ἐπαιμένη
τὴν ἀκλόνητον αὐτῆς εὐημερίαν καὶ εὐστάθειαν ἐν τῇ
μετὰ τῆς καθόλου ἐκκλησίας διηγεαίᾳ ὁμονοίᾳ καὶ
ἐνώσει αὐτῆς, ἥτις καὶ ἐν ταύτῃ τῇ πέτρᾳ τῆς ἐν-
ότητος τῆς ἀνωμότητος ἡμῶν πίστεως καὶ τῆς κατὰ τοὺς
θεοὺς κανόνας πνευματικῆς κυβερνήσεως ἵδραστα
καὶ συγκεκρότηται. Ἡ δὲ τοῦ θεοῦ χάρις καὶ ἀπει-
ρον ἔλεος εἴη μεθ' ὡμῶν.

ἁγῶν, δεκεμβρίου κβ'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐ-
χέτης.
- † ὁ Καισαρείας Παῖσιος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐ-
χέτης.
- † ὁ Ἐπίσκopus Ἀνθίμος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.
- † ὁ Κυζίκου Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐ-
χέτης.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐ-
χέτης.
- † ὁ Χαλκηδόνος Ἰερόθεος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐ-
χέτης διὰ χειρὸς τοῦ Ἐφέσου Ἀνθίμου.
- † ὁ Δέρκων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.
- † ὁ Πελαγονίας Γεράσιμος ἐν Χριστῷ διάπυρος
εὐχέτης.
- † ὁ Πόσσας Ἰγνάτιος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.
- † ὁ Φιλίππουπόλεως Χρύσανθος ἐν Χριστῷ διά-
πυρος εὐχέτης.
- † ὁ Σερρών Ἰσάκιος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.
- † ὁ Βιζύης Γρηγόριος ἐν Χριστῷ διάπυρος εὐχέτης.
- † ὁ Σωζομαγδοουπόλεως Προκόπιος ἐν Χριστῷ διά-
πυρος εὐχέτης.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1850 mense octobri.

Cum vidua relicta esset provincia Antiochena post mortem Hierothei patriarchae, quae mense iulio 1850 contigisse videtur, sacra synodus Constantinopolitana, collatis prius conciliis cum praecipuis ex Damasco christianis, patriarcham resuntiavit Hierotheum, huc usque Thaborii metropolitam, qui per longam annorum seriem dignitatem illam tenuit, ut opportunitate data dicemus. Illi creando suffragia dederunt metropolitae isti: Paisius Caesareae, Anthimus Ephesi, Panaretus Herapsae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, qui sententiam quo-

que tulit pro Hierotheo Chalcedonensi, Neophytus Dercorum, Meletius Didymotichi, Gerasimus Pelagoniae, Chrysanthus Philippopolis, Iacobus Serrarum, Ignatius Bosnae, Gregorius Visyae, Procopius Sozoagathopolis. Electio haec habita est eodem anno 1850, mense octobri indictionis IX.

Acta exstant apud Callineum Delicamen, τὰ ἐν τῷ κώδιξ τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφύδα ἐπιστομὰ ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 312-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1852 mense martio.

Cum Procopius, metropolita Sozoagathopolitanus, ad sedem Bosnensem fuisset evectus, in eius locum a sacra synodo subrogatus est Dorotheus Scholarius archimandrita et magnae quam dicunt scholae quondam praefectus. Hanc electionem prae ceteris memorandam censuimus, quod omnia acta cum ecclesiastica tum civilia ad rem pertinentia ab ipso Dorotheo fuerint typis edita in opere non cuique obvio cui titulus: Ἐργα καὶ Ἡμέραι (Athenis, 1877), p. 15-34. Habita quidem est anno 1852, mense

martio indictionis I, operam navantibus antistitibus istis: Paisio Caesareae, Neophyto Dercorum, Meletio Didymotichi, Gerasimo Pelagoniae, Procopio Bosnae, Iacobo Serrarum, Meletio Dramaе, Paisio Vidynae, Meletio Sisani, Gregorio Visyae. Civitas illa Sozoagathopolis ad littus Ponti Euxini sita est, ex adverso Anchiali. Duae olim erant dioeceses, Sozoupolis una, Agathoupolis altera, quae in unam coaluerunt post bellum Russico-Turcicum annorum 1828-29, adhibito deinceps titulo *Sozoagathopoleos*.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1852 mense martio.

Constantinus Ioannides Iplictae, in Urbe mercaturam agens, postquam litterarum scholam condidisset in suburbio cui nomen Neochorium secus littus Bosporicum, eandemque multis auxisset bonis tum mobilibus tum immobilibus, a sacra synodo petiit ut sigillatis litteris confirmarentur donationes illae; votis eius statim concessit synodus, sigillumque edidit mense martio 1852, cui subscripserunt

antistites isti: Paisius Caesareae, Neophytus Dercorum, Meletius Didymotichi, Gerasimus Pelagoniae, Ignatius Bosnae, Iacobus Serrarum, Meletius Dramaе, Paisius Vidynae, Dionysius Dryatrae, Gregorius Visyae, Procopius Sozoagathopolis.

Tabulae compendium exstat apud I. I. Sokolov, *Constantinopolskaja Tserkov v XIX Viek* (Petropolii, 1904), Appendix, p. 105-6.

SYNODUS ATHENIENSIS

pro edendis tum episcoporum tum synodi recens institutae regulis
1852 iulii 9.

Ecclesia Helladica, ubi sui iuris demum facta est, ad leges quibus res suas firmiter componeret sedulo attendit. Atque primum quidem synodi ipsius instituendae formam primis velut lineis designavit vel a 7 februarii 1852, eamque summo rerum ad religionem pertinentium moderatori obtulit una cum altera legis condendae forma, qua sedes episcopales, nova circumscriptione adhibita, in posterum describerentur. Utramque legem, non ut considerat synodus, sed in multis immutatam, immo deturpatam, legatos rogavit qui rebus ecclesiasticis praeerat, ac sponte currentibus addito calcari, novas pertulit normas inde a die 12 iunii. Eas sua auctoritate mox probavit Otho rex et in usum transferri iussit, quamvis multa in illis deprehenderentur, quae a sacris canonibus prorsus absens iure videntur. Legis utriusque multae exstant editiones; nos eam sequemur quam viri clarissimi Rhalli et Potli dederunt in praestantissima sua sylloge cui titulus: Σύνταγμα τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν κανόνων, t. V (Athenis, 1855), p. 591-613, lectoribus ad ea amandatis quae fusiori calamo super hoc argumento scripsit Oeconomus ab Oeconomis in opere saepius a nobis laudato: Τὰ σφύδα ἐκκλησιαστικὰ συγγράμματα, t. II (Athenis, 1864), p. 591-621.

1.
Νόμος περὶ ἐπισκοπῶν καὶ ἐπισκόπων καὶ περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου τελεσθέντος κλήρου.

Ὅθεν ἄλλῳ θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.
Ἐννοούμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας, διατάττομεν.

Τμήμα Α'.

Περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπισκοπῶν καὶ τῆς διαιρέσεως αὐτῶν.

Ἄρθρ. Α'. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐπισκοπῶν προδιόρίζεται εἰς εἰκοστήσας.

Ἄρθρ. Β'. Αἱ ἐπισκοπαὶ εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

Α. Ἐν τῇ νομῇ Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας, δύο.
α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀθηνῶν, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ἀττικῆς, Μεγαρίδος καὶ Ἀργίνης.
β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Θηβῶν καὶ Λεβαδείας, περιλαμβάνουσα τὰς ὁμώνυμους ἐπαρχίας.

Β. Ἐν τῇ νομῇ Εὐβοίας, δύο.
α'. Ἡ ἐπισκοπὴ Χαλκίδος, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Χαλκίδος καὶ Ξηροχωρίου μετὰ τὰς νήσους Σκιάθου, Σκόπελον καὶ Ἀλόνησον.

β'. Ἡ ἐπισκοπὴ Καρυστίας, περιλαμβάνουσα τὴν ὁμώνυμον ἐπαρχίαν καὶ τὴν νήσον Σκύρον.

Γ. 'Εν τῷ νομῷ Φθιώτιδος καὶ Φωκίδος, δύο
α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Φθιώτιδος, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Φθιώτιδος καὶ Λοκρίδος.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Φωκίδος, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Παρνασσίδος καὶ Δωριδος.

Δ. 'Εν τῷ νομῷ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, δύο
α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Μεσολογγίου, Τριχωνίας, Βονιτοῦ, Ἐπρωμένου καὶ Βάλτου.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, περιέχουσα τὰς ὁμωνύμους ἐπαρχίας.

Ε. 'Εν τῷ νομῷ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, τρεῖς
α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀργολίδος, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ναυπλίας καὶ Ἀργεῦς.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Κορινθίας, συγκατεμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

γ'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Ἰδρας καὶ Σπετωῶν, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Ἰδρας, Σπετωῶν, Ἑρμιονίδος καὶ Τροιζηνίας.

Ζ. 'Εν τῷ νομῷ Ἀχαΐας καὶ Ἠλείδος, δύο

α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Πατρῶν καὶ Ἠλείας, περιέχουσα τὰς ὁμωνύμους ἐπαρχίας.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας, περιέχουσα τὰς ὁμωνύμους ἐπαρχίας.

Ζ. 'Εν τῷ νομῷ Ἀρκαδίας, δύο

α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, συγκατεμένη ἐκ τῶν ὁμωνύμων ἐπαρχιῶν.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως, συγκατεμένη ἐκ τῶν ὁμωνύμων ἐπαρχιῶν.

Η. 'Εν τῷ νομῷ Μεσσηνίας, δύο

α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Μεσσηνίας, συγκατεμένη ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Μεσσηνίας, Καλαμών καὶ Πυλίας.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, συγκατεμένη ἐκ τῶν ὁμωνύμων ἐπαρχιῶν.

Θ. 'Εν τῷ νομῷ Λακωνίας, τρεῖς

α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης, περιλαμβάνουσα τὰς ἐπαρχίας Λακεδαιμόνος καὶ Ἐπιδάουρου Λιμενίδος.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Γυθείου, συγκατεμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

γ'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Οἰτύλου, συγκατεμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

Ι. 'Εν τῷ νομῷ Κυκλάδων, τέσσαρες

α'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Σύρου καὶ Τήνου, περιέχουσα τὰς ἐπαρχίας Σύρου, Τήνου καὶ Μήλου.

β'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀνδρου καὶ Κίως, περιέχουσα τὰς ὁμωνύμους ἐπαρχίας.

γ'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Νάξου, συγκατεμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

δ'. 'Ἡ ἐπισκοπὴ Θήρας, συγκατεμένη ἐκ τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας.

Διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, θέλει προσδιορισθῇ ἡ ἔδρα ἐκάστης ἐπισκοπῆς μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Τμήμα Β'.

Περὶ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν.

Ἄρθρ. Γ'. Ἐκάστη ἐπισκοπὴ ἔχει ἴδιον ἐπίσκοπον.

Ὅσοις ἐπέβη ἀνάγκη νὰ χειροτονηθῇ ἐπίσκοπος, ψηφίζονται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου τρεῖς ἐκ τῶν κληρικῶν, πολιτῶν Ἑλλήνων, τῶν ἔχοντων ὀρθὰ καὶ ὁγαθὴν περὶ τὴν πίστιν καὶ διακεκριμένον ἐπὶ συνέσει καὶ βίῃ ἀνεπιλήττω καὶ παιδείᾳ ἐκκλησιαστικῇ.

Τῶν οὕτω ψηφισθέντων τριῶν τὰ ὀνόματα ὑποβάλλονται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου εἰς τὸν βασιλεῖα διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁ δὲ βασιλεὺς φέρει τὴν ἐγκρίσιν του ἐπὶ τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν.

Ἡ ἐγκρίσις τοῦ βασιλέως ἀνακοινούται εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον, καὶ παρ' αὐτῆς τελοῦνται τότε ἐπὶ τὸν ἐκλεγθέντα τὰ νενομισμένα ἐκκλησιαστικῶς κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Πέμπεται ὑπὸ τῆς ἱερᾶς συνόδου τὸ μήνυμα πρὸς τὸν ἐκλεγθέντα καὶ οὗτος δίδει ἀνώπιον αὐτῆς τὴν περὶ τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐπισκοπῆς, ἐν ἣ χειροτονηθεῖται ἐπίσκοπος, διαβεβαίωσιν αὐτοῦ, ἔχουσαν οὕτως:

Ἐπειδὴ διὰ τῆς ψήφου τῶν θεῶν ἐδηγηθέντων ἁγίων ἀρχιερέων, τῶν συγκροτούμενων τὴν ἱερὰν σύνοδον τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐψηφίσθη ὁ ἐκλεγμένος ἐγὼ ὡς ἄγιος τοῦ ὕψους καὶ θαύτου λειτουργήματος, τῆς ἀρχιερωσύνης, ὅπως κατασταθῇ μητροπολίτης (ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἐπίσκοπος) τῆς ἀγνωστῆς μητροπόλεως (ἀρχιεπίσκοπος ἢ ἐπίσκοπος) Ν... καὶ ἔτυχον τῆς τοῦ μεγαλειοτάτου βασιλέως ἡμῶν ἐγκρίσεως, πείθομαι τῷ θεῷ βουλήματι καὶ δέχομαι τὴν ποιμαντορίαν τῆς μητροπόλεως (ἀρχιεπισκοπῆς ἢ ἐπισκοπῆς) ταύτης, διαβεβαίων διατηρῆσαι ἀκραιφνῶς τὰ ἱερὰ καθήκοντα τῆς ἡς ἀναδέχομαι ἱεραρχίας, καὶ ποιμεῖναι θεοφιλῶς τὸ λογικὸν ποιμνιον τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰς νομᾶς σωτηρίας τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος καὶ διαμένει πιστὸς εἰς τὸν φιλόχριστον ἡμῶν βασιλεῖα καὶ κυριάρχῃ καὶ ἀκατάγνωστος διὰ τῆς θαίης χάριτος εἰς πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ καθήκοντα.

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη, τοῦ ὑποψηφίου, γεγραμμένη, ἐν τῷ ἱερῷ κώδικι τῶν ὑπομνημάτων, ὑπογράφεται παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπομένως προχειρίζεται κατὰ τὰς κανονικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις ἐπίσκοπος τῆς ἡς ἔλαχεν ἐπισκοπῆς μετὰ δὲ τὴν χειροτονίαν ἐπικυροῦται καὶ διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, ὅπως ἀναγνωρίζεται τοιοῦτος παρὰ τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ ἀρχῶν. Πρὶν ἢ ἀναλβεῖν δὲ τὰ ἀρχιερατικὰ καθήκοντά του, διαβεβαίωσιν τὴν πίστιν αὐτοῦ ἀνώπιον τοῦ βασιλέως διὰ τῆς ἐξῆς προσφωνήσεως:

Μεγαλειότατε βασιλεῦ! Διαβεβαίω ἐπὶ τῇ ἀρχιερωσύνῃ μου, ὅτι δεῖποτε διατελῶν πιστὸς εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειότητα, τὸν βασιλεῖα καὶ κυριάρχῃ μου, καὶ εὐπειθὴς εἰς τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τοῦ βασιλείου, καταβάλω πᾶσαν σπουδὴν σὺν πάσῃ δυνάμει, ἵνα ἐκπληρῶ τῇ θεῷ χάριτι πάντα τὰ ἀρχιερατικὰ καθήκοντα τῆς πνευματικῆς ποιμαντορίας τοῦ κατὰ τὴν κληρωθεῖσάν μοι ἐπισκοπὴν πιστοτάτου σοῦ λαοῦ καὶ μάρτυρα ἐπικαλούμαι ἐπὶ τῆς διαβεβαίωσώς ταύτης, αὐτὸν τὸν ὕψιστον θεόν, ὃς δὴν τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι ζῶν πολυχρόνιον ἐν ἀκρᾷ ὑγείᾳ, διατηρεῖ δὲ τὴν ὑμετέραν βασιλείαν ἀδιάσειστον, εὐδαιμονοῦσαν, αὐξάνουσαν καὶ κρατυνομένην εἰς αἰῶνα, αἰῶνων.

Ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἔγγραφος καὶ ὑπογεγραμμένη παρ' αὐτοῦ τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Ἄρθρ. Δ'. Ἐπίσκοπος, κανονικῶς χειροτονηθεὶς, δὲν ἀποβάλλεται τῆς ἐπισκοπῆς, αὐτοῦ, εἰ μὴ ἐὰν ἀκακοῦται, παραιτηθῇ ἢ ἐπὶ μόνῳ ἔγκληματι ἐκείνῳ καθάρσιν.

Μετάθεσις ἐπισκόπου γίνεται μόνον ἐγκρίσει τοῦ βασιλέως μετὰ γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνόδου, τηρουμένων τῶν κανόνων ἀπαρράλλετως ὡς καὶ παρὰ πάσαις ταῖς λοιπαῖς ὁμοδόξοις τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαις.

Ἄρθρ. Ε'. Ἐν ἀποβιώσει ἐπισκόπου, οἱ ἀξιωματικοὶ τῆς ἐπισκοπῆς φροντίζουν τὴν συμπρόξιν τῆς διοικητικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἀρχείων καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἐπισκοπῆς πραγμάτων μέχρι τῆς ἐγκαταστάσεως τοῦ διαδεχόμενου αὐτοῦ. Ἡ δὲ κυβέρνησις ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς ἱερᾶς συνόδου διορίζει ἐκ τούτων ἐπισκοπικὴν ἐπιτροπὴν πρὸς διεξαγωγὴν τῶν πνευματικῶν ὑποθέσεων τῆς χηρεύουσας ἐπισκοπῆς, ἕως οὗ ἐγκατασταθῇ ὁ ταύτης κανονικὸς ἐπίσκοπος.

Ἄρθρ. Σ'. Ἐὰν ἐπίσκοπος ἐνεκα φυσικῆς τινος αἰτίας κατασταθῇ ἀνίκανος πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, ἀντικαθίσταται μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνόδου δι' ἐτέρου, κατὰ τὰ ἐν τοῖς προηγουμένοις ἀρθροῖς Γ' καὶ Δ' ὁριζόμενα.

Εἰς δὲ τὴν εἰς ἀνεκρίτως παριστάμεν χαρηγείται ἡ ἀποφάσις, κατεταγμένη: τῆς προθεσμίας ταύτης κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 195 τῆς πολιτικῆς διοικήσεως.

Ἄρθρ. Δ'. Ἀπαντες οἱ ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐπίσκοποι διατελοῦντες ὑπὸ τῇ ὑπερέτατῃ ἐφορείᾳ τῆς ἱερᾶς συνέδου καὶ ἀναφέρονται πρὸς αὐτὴν ὡς ἀνωτάτην ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ὑποθέσεων ἀναγομένων εἰς τὰ πνευματικὰ αὐτὴν καθήκοντα καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἀποφάσεις καὶ διατάξεις αὐτῆς.

Ἄρθρ. Η'. Ὁ ἐπίσκοπος εἶναι ἡ πνευματικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ τῆς κληρωθείσης αὐτῷ ἐπισκοπῆς.

Ἐνεργεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπισκοπῇ τὰ κατὰ τὸν ἱερὸν κανόνων καὶ ἐκκλησιαστικῶν διατάξεων ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ καθήκοντα, διατηρῶν ἀπαρεγκλίτως τὰ θεὰ δόγματα καὶ ἐπιτελὼν ἀκριβῶς τὰ μυστήρια καὶ φυλάσσων τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὴν ἀκριβὴ τοῦτων διατήρησιν καὶ παρὰ τὸν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ ποιμαντορίαν διατελούντων προσέχει εἰς τὴν ἀκριβὴ ἐκτέλεσιν πάσης ἱεροταλείας, εἰς τὴν τακτικὴν ἀνάγκωσιν τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναγνωσκόμενων καὶ φαλλομένων ἀκολουθιῶν, εἰς τὰς ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς ἁγίας εἰκόνας, εἰς τὰ ἱερὰ σκεύη, ἀμύτια καὶ πάντα τὰ εἰς τὴν θεῖαν λατρείαν ἀναγόμενα ὡσαύτως προσέχει εἰς τὴν πνευματικὴν κατέστασιν τῶν ἱερῶν μοναστηρίων καὶ εἰς τὴν κατὰ τοὺς μοναστικούς ἔργους διαγωγὴν τῶν ἐν αὐτοῖς μοναζόντων, πρὸς δὲ καὶ εἰς τὴν εὐπρέπειαν τῶν ἐν αὐτοῖς ναῶν ἔχει σφραγίδα ἰδίαν, ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁποίας ὑπάρχει ἐγκυβεραγμένον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου σταυροῦ. κύκλῳ δὲ τὰ γνωριστικὰ τῆς θέσεως αὐτοῦ γράμματα. Περὶ πάσης δὲ πράξεως αὐτοῦ ἀντιβαίνουσας εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐν γένει εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα αὐτοῦ, ὑπόκειται εἰς εὐθύνην καὶ δίδει λόγον ἀνώπιον τῆς ἱερᾶς συνέδου.

Ἄρθρ. Θ'. Ὁ ἐπίσκοπος κατὰ τὸ ἐπισκοπικὸν αὐτοῦ καθήκον ἐπιτηρεῖ τὸν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κλῆρον κατὰ τὸ πολίτευμα καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθήκοντων του. Ἐπαγρυπνεῖ εἰς τὰ πρὸς βαλτίωσιν, πρὸς εὐκοσμίαν καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν τῆς ἐπαγγελίας τοῦ ὑπ' αὐτὸν κλήρου συντείνοντα.

Διέζει μετὰ τισσάρων ἐκ τῶν ἀξιωματικῶν τῆς αὐτοῦ ἐπισκοπῆς, διοριζομένων ἐφ' ἑκάστη διὰ βασιλικὸν διατάγματος ἐπὶ τῇ γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνέδου, τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραβάσεις καὶ παρεκτροπὰς τῶν ὑπὸ τὴν ποιμαντορίαν αὐτοῦ κληρικῶν, καὶ ἐπιβάλλει ἐκκλησιαστικὰς ποινὰς εἰς τὸν περιεπεσόντα ἀποδεδειγμένως εἰς ἀμάρτημα ὡς πρὸς τὰ χρέη καὶ καθήκοντα τῆς ἐπαγγελίας του, ὡς ἐφεξῆς.

α'. Ἐπίπληξιν.

β'. Ἀργίαν πάσης ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν δικαιωμάτων τῆς ἐφημερίας τοῦ τιμωρουμένου.

γ'. Ἐκπτώσιν τοῦ ἀξιωματοῦ, εἰς δ' ἦτον ἰδίως διορισμένος ὁ τιμωρούμενος.

δ'. Σωματικὴν περιορισμὸν ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου ἢ ἄλλου εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικούς σωφρονιστικοῦ καταστήματος.

ε'. Ἀπότιον ποσοῦ διπλοῦ τοῦ ὅσα χρήματα ἔλαβεν ὁ τιμωρούμενος πλὴν τοῦ νομοσημένου ἢ διὰ πράξιν ἀπηγορευμένην καὶ ἀνέναντι εἰς τὰ καθήκοντά του. Ἡ ἀίσπραξις δὲ αὕτη ἀναγίνεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς καὶ κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον.

ς'. Ἀφορισμὸν προσωπικὸν κατὰ κληρικὸν μοναχόν.

Αἱ ἀποφάσεις τοῦ ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου, αἱ καταγιγνώσκουσαι ἐπίπληξιν ἢ ἀργίαν μέχρι τῶν ἐπὶ ἡμερῶν, εἶναι ἀνέκλητοι. αἱ δὲ λοιπαὶ ἐκκαλούνται ἀνώπιον τῆς ἱερᾶς συνέδου ἐντὸς ὅσων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς πρὸς τὸν καταδικασθέντα κανονικότητος τῆς

ἀποφάσεως, κατεταγμένη: τῆς προθεσμίας ταύτης κατὰ λόγον τῆς ἀποστάσεως κατὰ τὸ ἄρθρον 195 τῆς πολιτικῆς διοικήσεως.

Ἡ ἑσπας ἀνατίλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποφάσεως καὶ ἐπιβιβάζει ἐπὶ ἀποδείξει εἰς τὸν προεδρεύοντα τὸ ἐπισκοπικὸν δικαστήριον ἐπίσκοπον, ὅστις ἀποστέλλει αὐτὴν ἐντὸς 24 ὡρῶν πρὸς τὴν ἱερὰν συνέδον ὅμοι μὴ τὴν ἐκδεδειγμένην ἀπόφασιν καὶ τὸν φέλλον τῆς ἀνακρίσεως.

Μόνον δὲ ἐν τῇ περιπτώσει τοῦ § β' ὁ εἰς ἀργίαν ὑποβληθείς, ἀφ' ἧς στιγμῆς ἔλαβε τὴν κοινοποίησιν τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως, ἔφειται ἐν ἀπέχῃ πάσης ἱεροπραξίας, μέχρις οὗ ἡ ἱερὰ συνέδου ἀποφανθῇ ὀριστικῶς ἐπὶ τῆς ἐφέσεώς του. Ἄν δὲ τοῦχον παρῇλθωσιν αἱ ἡμέραι τῆς ἀργίας, εἰς ἣν ὑπεβλήθη διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀποφάσεως, πρὶν ἀποφανθῇ ἡ ἱερὰ συνέδου ἐπὶ τῆς ἐφέσεώς του, ὁ ἐκκαλὼν ἐπαναλαμβάνει αὐτοδικαίως τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἱερῶν καθήκοντων του. Ἐν περιπτώσει δὲ καθ' ἣν ἡ ἀπόφασις τῆς συνέδου εἶναι καταδικαστικὴ, αἱ ἡμέραι τῆς ἀργίας λογίζονται ἀφ' ἧς ἐπεβλήθη εἰς τὸν καταδικασθέντα ἡ ἐπισκοπικὴ ἀπόφασις.

Ἡ συνέδου ἀποφαίνεται κατὰ τοὺς κανόνας καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις καὶ τὸν καταστατικὸν αὐτῆς νόμον, ἐπικυροῦσα, τροπολογοῦσα ἢ ἀκυροῦσα τὴν ἐκδεδειγμένην ἀπόφασιν.

Ἐντὸς τῆς ἀποφάσεως τῆς καταγιγνώσκουσας ἐπίπληξιν ἢ ἀργίαν καὶ σωματικὸν περιορισμὸν μέχρι τῶν 15 ἡμερῶν, ὅλαι αἱ λοιπαὶ, τελεσιδικιοὶ καταδικασαί, ἐκτελοῦνται κατὰ τοὺς §§ 1 καὶ 2 τοῦ 14' ἁρθρου τοῦ καταστατικοῦ νόμου τῆς ἱερᾶς συνέδου.

Ἐάν ποτε κληρικὸς ὑποπίσῃ εἰς ἀμάρτημα ἐκκλησιαστικὸν ἢ πάγον καθάρσει, ὁ ἐπίσκοπος, εἴτε αὐτὸς εἴτε κατὰ παραγγελίαν του εἰς ἕκ τῶν ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν τῆς ἐπισκοπῆς του, ἐνεργεῖ τακτικὴν ἀνάκρισιν καὶ ταύτης περαιωθεῖσης, πέμπει τὸν τὰ κέλλον τῆς ἀνακρίσεως εἰς τὴν ἱερὰν συνέδον, ἥτις δικάζει κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις καὶ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατυπώσεις, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀκούσῃ τὸν κατηγορούμενον κληρικόν.

Ἄρθρ. Γ'. Ὁ ἐπίσκοπος, κατ' αἵτησιν τῶν ἐχόντων συμφέρον, ἐκδίδει ἐπιτίμιον ἀνωμόως καὶ ἀπολύτως κατὰ ἀδείων καὶ ἐπιζημιῶν πράξεων καὶ πρὸς ἐξίχνιασιν τῆς ἀληθείας μετὰ προηγηθείσαν συγκατάθεσιν τῆς ἀρμοδίας διοικητικῆς ἀρχῆς.

Ἄρθρ. ΙΑ'. Εἰς τὸν ἐπίσκοπον ἀνήκει ἡ δοκιμασία καὶ χειροτονία τῶν ἐντὸς τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ ἱερωμένων πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ καὶ ἡ δοκιμασία τῆς κουρᾶς τῶν μοναχῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν εἰς ἐκίστην κοινότητα καὶ ἐνορίαν ἀναγκάσιων ἱερῶν καὶ διακόνων καὶ ἡ διαίρεσις τῶν ἐνοριῶν θέλουσι κανονισθῇ διὰ βασιλικὸν διατάγματος μετὰ προηγουμένην γνωμοδότησιν τῆς ἱερᾶς συνέδου. ὁ δὲ τρόπος τῆς ἐκλογῆς τῶν ἱερῶν καὶ διακόνων θέλει γίνεσθαι ὡς καὶ μέχρι τοῦδε.

Χειροτονία πρεσβυτέρου καὶ διακόνου καὶ κουρὰ μοναχοῦ τελεῖται κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας. ὁ δὲ χειροτονήσεως παρὰ τοὺς κανόνας καὶ ἀπολύτως ἢ ἐπείνεα τοῦ διοριζομένου ἀριθμοῦ καὶ ὁ κείρας μοναχὸν ἐνεῖ τῆς κανονικῆς δοκιμασίας τιμωρεῖται ἐκκλησιαστικῶς, καθὼς καὶ ὁ οὕτω χειροτονηθείς καὶ ὁ τὴν κουρὰν λάβων.

Ὁ χειροτονούμενος εἰς πρεσβύτερον ἢ διακόνον καθὼς καὶ ὁ τὴν κουρὰν λαβέντων μοναχός, ἐκτὸς τῶν κατὰ τὸν ἱερὸν κανόνων ἀπαιτούμενων προσόντων πρὸς χειροτονίαν ἢ κουρὰν, πρέπει νὰ ἦναι πολίτης Ἑλλήν καὶ νὰ ἔδωκε προηγουμένως τὸν νομοσημένον ὄρκον τοῦ πολιτοῦ Ἑλλήνος.

Ἄρθρ. ΙΒ'. Ὁ ἐπίσκοπος χειροθετῇ ἐκ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν τοὺς ἀξιωματικούς τῆς ἐπισκοπῆς του, προεδρεύον ἐκαστοῦ τὰ καθήκοντα.

Τμήμα Γ.

Περὶ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων κλήρου.

Ἄρθρ. ΙΙ'. Ἀπαντες οἱ κληρικαὶ ἐκείνης ἐπισκοπῆς, οἰκουμενικῆς τάξεως καὶ βαθμοῦ ἂν ᾖσαν, ὑπάρχοντες κατὰ τὰς κανονικὰς διατάξεις ὑπὸ τὸν ἴδιον αὐτῶν ἐπισκόπον, καὶ αὐτὸν ὀφείλουσιν ἵνα γνωρίζωσιν ὡς ἀμέσως προϊστάμενον ἐκκλησιαστικῶς καὶ ὁλοκληρῶς αὐτὸν καὶ ἐκτελεσθαι τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραγγέλιας καὶ διατάξεις του.

Ἄνευ τῆς ἐξουσίας καὶ τῆς κανονικῆς ἀδείας τοῦ ἀρμοδίου ἐπισκόπου, οὐδεὶς τῶν ἱερωμένων δύναται νὰ ἐκτελέσῃ ἱεροπραξίαν τινὰ ἐκτὸς τῆς λαχούσης αὐτοῦ ἐνορίας ἢ εἰς ἐξωκλήσιον ἢ εἰς ἐκκλησίαν ἰδιόκτητον, οὔτε ἀποδῇ αὐτοῦ τῆς ἐγγράφου ἀδείας τοῦ ἐπισκόπου, οὔτε διαμένει ἐκτὸς τῆς ἐπισκοπῆς τοῦ ὑπὲρ τὸν χρόνον τῆς ἀδείας αὐτοῦ, οὔτε μεταβάλλει τὴν σταθερὰν διαμονὴν του ἄνευ τακτικοῦ ἀπολυτηρίου ἐγγράφου· ἄλλοθεν δὲ προσερχόμενος δὲν εἶναι δεκτὸς πρὸς ἐξάσκησιν ἱερατικῶν καθηκόντων, ἂν δὲν φέρῃ τακτικὸν ἐγγράφον παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ὅψ' ἂν ἐπέλῃ πρότερον.

Εἰς οὐδέναν τῶν ἐκ τοῦ κλήρου ἐπιτρέπεται νὰ περιφέρῃται ἀπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα ἐκείτων λόγῳ ἐνδείας ἢ ἄλλης τινὸς αἰτίας· εἰ δὲ τις ἐπὶ τούτῳ φεραθῇ, συλλαμβάνεται παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ, ἂν δὲν ὑπάρχῃ ἀφορμὴ πρὸς ποινικὴν καταδίωξιν, προσάγεται εἰς τὸν ἐπισκόπον, ὅστις μετὰ προηγουμένην ἐξέτασιν ἀποστέλλει αὐτὸν διὰ τῆς δικητικῆς ἀρχῆς εἰς τὸν ἀρμοδίον ἐπισκόπον τῶν, παρ' οὗ δικάζεται καὶ τιμωρεῖται κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἁρθρ. Θ' τοῦ παρόντος νόμου.

• Ἐάν τις τῶν μοναχῶν, ἀνήκων ἢ μὴ εἰς μοναστήριον, περιφέρεται ἐν τῇ κόσμῳ, διατάσσεται παρὰ τοῦ ἐπισκόπου αὐτοῦ, ὁ μὲν ἀνήκων εἰς μοναστήριον ν' ἀπέλθῃ εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας του, ὁ δὲ μὴ ἀνήκων εἰς μοναστήριον νὰ ἐκλίξῃ ἐν ἑκ τῶν ὑπαρχόντων πρὸς ἐγκαταβίωσιν του· καὶ ἂν παρακούσῃ, στέλλεται ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐπισκόπου, ὁ μὲν εἰς τὸ ἀνέκει μοναστήριον, ὁ δὲ εἰς ἕν ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ὑπαρχόντων.

Τμήμα Δ.

Γενικαὶ διατάξεις.

Ἄρθρ. ΙΔ'. Ἐκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων ἔφειλε νὰ περιοδεύῃ τοὐλάχιστον ἀπᾶς τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτοῦ ἐπισκοπῇ πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ποιμαντορικῶν καθηκόντων αὐτοῦ.

Ἄρθρ. ΙΕ'. Ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐπισκοπῶν, μία μὲν εἶναι μητρόπολις, ἡ τῶν Ἀθηνῶν, ὡς πρωτεύουσα πόλις τοῦ βασιλείου, ἣς ὁ κατὰ καιρὸν ἀρχιερατεὺς φέρει τὸν τίτλον μητροπολίτης· δεκά δὲ ἀρχιεπισκοπαί, αἱ τῶν ἐννέα ἄλλων νομῶν πρωτεύουσαι καὶ ἡ ἐπισκοπὴ Κερύνθου, ἣν οἱ κατὰ καιροὺς ἀρχιερατεύοντες φέρουσι τὸν τίτλον ἀρχιεπισκοποι.

Ἄρθρ. ΙΣ'. Ἀπὸ τῆς πρώτης Ἰαννουαρίου 1853 ἕκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων λαμβάνει κατ' ἔτος ὡς ἐπὶ ὅμα,

ὁ μητροπολίτης	δραχ. 6000
ἕκαστος τῶν ἀρχιεπισκόπων	5000
καὶ ἕκαστος τῶν ἐπισκόπων	4000

Ἀπὸ τῆς ῥηθείσης ἐποχῆς παύουν τὰ μέχρι τοῦδε λαμβανόμενα ἐπισκοπικὰ δικαιώματα, ἴτοι ἐμβατικα, φύλιγμα καὶ λοιπαὶ ἀποδοχαί, ἐξαιρουμένων τῶν τυχερῶν διὰ πᾶσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως τελούμενην ἱεροπραξίαν καὶ τῶν ἐπὶ τῶν ἐξῆς πράξεων δικαιωμάτων, ὀριζομένων ὡς ἀκολουθεῖ.

α'. Διὰ πᾶσαν ἀδειαν γάμου (ἄνευ διαστολῆς ἂν ᾖναι Α' ἢ Β' ἢ Γ'), δραχ. 3.

β'. Διὰ πᾶσαν ἐκδοσὴν διαζυγίου, δραχ. 3.

γ'. Διὰ πᾶσαν ἐκδοσὴν ἀρτίστου καὶ ἀνωνόμου ἐπιτιμίου, δραχ. 3.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Α. Εἰς τὰ δικαιώματα ταῦτα δὲν ἐπαρκεῖται τὸ τέλος τοῦ χαρτοσήμου.

Ἄρθρ. ΙΖ'. Ὅσοι τῶν ἐκκλήτων οὐκ ἐπαρκεῖται ἀρχιερέων ἔφερον μέχρι τοῦδε τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου, θέλουσι διατηρῆσαι αὐτὸν ἐφ' ἔρου ζωῆς.

Ἄρθρ. ΙΗ'. Πᾶσα προκαθορισμένη διάταξις ἀναβαίνουσα εἰς τοὺς ὁρισμοὺς τοῦ παρόντος νόμου, ἀκυρδύται.

Ὁ παρὼν νόμος φηγοῦνται παρὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας καὶ παρ' ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς, θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκτελεσθῇ ὡς νόμος τοῦ κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, 9 ἰουλίου 1853.

Ὁ θ' α' ν.

Ὁ ὑπουργὸς
Σταύρος Βλάχος.

Ἐδωρήθη καὶ ἐτίθη. ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ Β' κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 ἰουλίου 1853.

Ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργὸς
Κ. Προβαλέτης.

2.

Νόμος καταστατικὸς τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ὅθεν ἐλέφ' θεοῦ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος.

Ψηφισάμενοι ὁμοφώνως μετὰ τῆς βουλῆς καὶ τῆς γερουσίας, διατάττομεν.

Α'. Ἡ αὐτοκέφαλος ὀρθόδοξος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος, μέλος οὖσα τῆς μιᾶς ἀγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, συνίσταται μὲν ἐκ πάντων τῶν κατοίκων τοῦ βασιλείου τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων καὶ ὁμολογούντων τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον καὶ προσβαινόντων πάνθ' ὅσα προσβύει ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ὀρθόδοξος ἀνατολικὴ ἐκκλησία, ἣς ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· διοικεῖται δὲ πνευματικῶς παρ' ἀρχιερέων κανονικῶν, τηροῦσα ἀπαρτάλκτως, ὡς ἀπασαὶ αἱ λοιπαὶ ὀρθόδοξοι τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαι, τοῦ ἱεροῦ ἀποστολικοῦ καὶ συνοδικοῦ κανόνας καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις.

Β'. Ἀνωτάτη ἐν τῇ βασιλείᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ ὑπάρχει σύνοδος διαρκῆς, φέρουσα τ' ὄνομα ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλησίας Ἑλλάδος. Καθεδρεῖται δὲ διαρκῶς ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ βασιλείου καὶ ἔχει σφραγίδα ἰδίαν, ἐν τῇ μέσῃ τῆς ὁποίας εἶναι ἐγκαταρραγμένον τὸ σημεῖον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, κύκλῳ δὲ τὰ γράμματα ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Γ'. Ἡ ἱερὰ σύνοδος σύγκαιται ἐκ πάντε μαλὼν ἱσοφύτων ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ ἀρχιερέων τῶν ἔχοντων ἐπισκοπὰς, ὧν εἰς πρόεδρος καὶ τέσσαρες σύμβουλοι. Καὶ πρόεδρος μὲν ὑπάρχει διαρκῶς ὁ κατὰ καιρὸν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τοῦ βασιλείου ἀρχιερατεὺς μητροπολίτης· οἱ δὲ σύμβουλοι καλοῦνται ἀλληλοδιαδόχως παρὰ τῆς κυβερνήσεως κατὰ τὴν τάξιν τῶν προσβείων τῆς ἀρχιερατικῆς, διατηρουμένης ἐν ἐκείτῃ εἰς τὰς συνεδριάσεις καὶ τῆς τάξεως τοῦ ἰδίου βαθμοῦ.

Ἀνὰ πᾶν ἔτος οἱ σύμβουλοι ἐπανέρχονται εἰς τὰς ἐπαρχίας των, καθόσον ἡ κυβερνήσις δὲν διατηρήσῃ ἐπὶ πλεόν τινὰς ἐξ αὐτῶν, οἵτινες δὲν δύναται νὰ υπερβαίνωσι τοὺς δύο.

Ἐν ἀπουσίᾳ ἢ ἄλλῃ καλύματι τὸν πρόεδρον ἀναπληροῖ ὁ εἰς τὰς συνεδριάσεις ἀμέσως μετ' αὐτὸν προκαθήμενος τῶν ἄλλων· εἰς τυχεροῦσαν δὲ ἀνάγκην ἀναπληρώσεως τινος τῶν συνέδρων, καλεῖται παρὰ τῆς κυβερνήσεως ὁ κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν ἐκόμενος αὐτοῦ.

Ἡ ἐνιαυσία συνοδικὴ περίοδος ἀρχεται ἀπὸ α' οκτωβρίου ἐκαστοῦ ἔτους.

Δ'. Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ σύνεδροι, πρὶν ἢ ἀναλῆ-
σαι τὰ καθήκοντά των, διαβασιάζονται τὴν πίστιν
αὐτῶν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως διὰ τῆς ἐξῆς προση-
νήσεως.

Μεγαλειότατε βασιλεῦ!

Διαβασιάζομεν ἐπὶ τῇ ἀρχιεπισκοπῇ ἡμῶν, ὅτι ἀν-
ποτα διατελοῦντες πιστοὶ εἰς τὴν ὑμετέραν μεγαλειό-
τητα τὸν βασιλέα καὶ κυριάρχην ἡμῶν καὶ εὐκαίρους
εἰς τὸ σύνταγμα καὶ τοὺς νόμους τῆς ἐκτεταθείας,
καταβαλομένην πᾶσαν σπουδὴν σὺν πάσῃ δυνάμει, ἵνα
ἐκκληρώμεν τῇ θεῇ χάριτι τὰ καθήκοντα ἡμῶν εἰς
τὴν τῆς ἐκκλησίας διοίκησιν, τηροῦντες ἀκαταλλάτως,
ὡς ἀπαιτοῦν οἱ λοιποὶ ἐμὲδοχοὶ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησιαί,
τοὺς ἱεροὺς ἀποστολικοὺς καὶ συνοδικούς κανόνες
καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις, καὶ μάρτυρα ἐπικαλούμεθα
ἐπὶ τῆς διαβασιάζουσας ταύτης αὐτὸν τὸν ὁπίστον θεόν,
ὃς δὴ τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι ζῶν πολυχρόνιον
ἐν ἀκρῇ ὑγείᾳ διατηρεῖ δὲ τὴν ὑμετέραν βασιλείαν
ἀδιόλεστον, αὐδαίμονοσαν, αὐξάνουσαν καὶ κρατυνο-
μένην εἰς αἰῶνας αἰῶνων.

Ἡ διαβασιάζουσα αὕτη τοῦ προέδρου καὶ τῶν συν-
εδρῶν, ἔγγραφος καὶ ὑπογεγραμμένη παρ' αὐτῶν,
τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλη-
σιαστικῶν.

Ε'. Ἡ ἱερὰ σύνοδος ἔχει α' καὶ β' γραμματεῖς,
κληρικοὺς, καὶ ἵνα ἡ κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπηρε-
σίας δύο γραφεῖς, κληρικὸς καὶ τούτου; ὄντας, καὶ
ἓνα κλητῆρα, διοριζομένους, τοὺς μὲν γραμματεῖς παρὰ
τοῦ βασιλέως; ἐπὶ τῇ προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν, τοὺς δὲ γραφεῖς καὶ τὸν κλητῆρα παρὰ
τοῦ ὑπουργοῦ ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς ἱερᾶς συνόδου.
Ὁ α' γραμματεὺς, καὶ τούτου καλυμένου, ὁ β' διευ-
θύνει τὰ τοῦ γραφείου, εἰσάγει τὰς ὑποθέσεις
ἐνώπιον τῆς συνόδου συνεδριάζουσας καὶ κρατεῖ τὰ
πρακτικά τῆς συνεδριάσεως. Ἐν ἔχει δὲ φήγον οὐτα
λαμβάνει μέρος εἰς τὰς συζητήσεις, εἰ μὴ δοκίμῃ ζη-
τηθῇ εἰς τοῦτο. Τῶν δὲ γραφείων τὰς ἐργασίας προ-
σδιορίζει ἐκαστοτὸς ὁ γραμματεὺς.

Οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ γραφεῖς δίδουν ἐνώπιον
τῆς ἱερᾶς συνόδου, συνεδριάζουσας ἐπὶ τούτῳ, τὴν
ἐξῆς διαβασιάζουσιν.

Διαβασιάζω ἐπὶ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ, ὅτι θέλω φυ-
λάξει πιστὴν εἰς τὸν βασιλέα, ὑπακοὴν εἰς τὸ σύν-
ταγμα καὶ εἰς τοὺς νόμους τῆς ἐκτεταθείας, τηρῶν
ἀκριβῶς καὶ ἀπαρσάλευτος τοὺς ὅρους αὐτῶν καὶ
ἐκκληρώων εὐσυνειδήτως τὴν ἐμπιστευθεῖσάν μοι ὑπ-
ηρεσίαν.

Ὁ δὲ κλητῆρ διδίδει τὸν συνήθη τοῦ δημοσίου ὑπαλ-
λήλου ὅρκον.

Τὸ περὶ τῆς διαβασιάζουσας τῶν γραμματέων καὶ
τῶν γραφείων ὡς καὶ τὸ περὶ τοῦ ὅρκου τοῦ κλη-
τήρος πρωτόκολλον τηρεῖται εἰς τὸ ἀρχεῖον τοῦ ὑπουρ-
γείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Σ'. Παρὰ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ διορίζεται ὑπὸ τοῦ βα-
σιλέως βασιλικὸς ἐπίτροπος, ὅστις, πρὶν ἢ ἀναλῆξαι
τὰ καθήκοντά του, δίδει ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τὸν
νενομομένον ὅρκον τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου.

Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ὑπερτέτην βασιλικὴν ἐξουσίαν,
εἰς ἣν ἐναποκατατεῖται ἡ κυριαρχία τοῦ κράτους, ἀνήκει
καὶ ἡ ἐποπτεία ἐφ' ὧν τῶν ἐν τῷ τοῦ βασιλείου
γινόμενων, ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος ἔχει τὸ καθήκον νὰ
παρουσιάζεται ἀνευ φήγου εἰς ὅλας ἐν γένει τὰς
συνεδριάσεις τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ νὰ προσυπογράφηται
εἰς ὅλα τὰ πρωτότυπα τῶν παρὰ τῆς ἱερᾶς
συνόδου ἐκδιδόμενων ἀποφάσεων καὶ πράξεων, ἀν-
αγομένων εἴτε εἰς τὰς ἐσωτερικὰς εἴτε εἰς τὰς ἐξωτερικὰς
αὐτῆς καθήκοντα. Πᾶσα δὲ ἀπόφασις ἢ πράξις τῆς
ἱερᾶς συνόδου, γινόμενη ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ βασιλικοῦ
ἐπίτροπου ἢ μὴ φέρουσα τὴν προσυπογραφήν αὐτοῦ,
εἶναι ἀκυρὸς.

Ζ'. Τὰ καθήκοντα τῆς ἱερᾶς συνόδου διακρίνονται
εἰς ἐσωτερικὰ καὶ εἰς ἐξωτερικὰ. Καὶ εἰς μὲν τὰ

ἐσωτερικὰ ἐνεργεῖ ἡ ἱερὰ σύνοδος ἀνεξαρτήτως τῆς
πολιτικῆς ἀρχῆς. Καθ' ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰ ἐξωτερικὰ,
ὡς ἔχοντα σχέσιν πρὸς τὴν πολιτείαν, τὰ ἐκτετακται
ἢ τὸ κοσμητικὸν συμφέρον τῶν κατοίκων, ἡ ἱερὰ σύ-
νοδος ἐνεργεῖ τὰ περὶ τούτων τῇ συμπράξει καὶ ἐγρη-
σιν μόνον τῆς κυβερνήσεως.

Η'. Τὰ ἐσωτερικὰ τῆς ἐκκλησίας εἶναι κατὰ τοὺς
εἰς τὰ ἄρθρα Θ', Γ' καὶ ΙΔ' τοῦ παρόντος νόμου ἀνα-
φορικούς λεπτομερέστερον προσδιορισμοὺς τὰ ἐξῆς.

α'. Ἡ περὶ τῶν δογμάτων πίστις καὶ ὁρθὴ δι-
δασκαλία.

β'. Αἱ διατάξεις περὶ τῆς θείας λατρείας κατὰ τὰ
ἀνέκδοτον τῇ ἐκκλησίᾳ κανονισμένα.

γ'. Ἡ ἐκτέλεσις τῶν καθηκόντων ἐκείνης τῆς τάξεως
τοῦ κλήρου.

δ'. Ἡ θρησκευτικὴ διδασχὴ πρὸς τὸν λαόν, καθ-
ῶς ἐν προβάλλονται τὸ πολιτεύμα καὶ οἱ νόμοι
τοῦ κράτους.

ε'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ παιδαγωγία.

ς'. Ἡ δοκιμασία τῶν μελλόντων προχειρισθῆναι
εἰς τὸν κλῆρον καὶ ἡ χειροτονία αὐτῶν.

ζ'. Ἡ καθιέρωσις τῶν ἱερῶν ναῶν.

η'. Ἡ ἐκπλήρωσις τῶν θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλη-
σιαστικῶν χρῶν, τῶν ὀριζομένων ὑπὸ τῶν δογμάτων,
τῶν δογματικῶν βιβλίων καὶ τοῦ ἐπὶ τούτων τεθε-
ματωμένου κανονισμοῦ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

θ'. Ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ.

α'. Εἰς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν τῶν παρὰ τῆς
ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας προσηυμένων θείων
δογμάτων καὶ διὰ πληροφωρηθῆναι θετικῶς, ὅτι οὐκοῦ-
δήποτε ἀνθρωπὸς ἐπιχειρεῖ νὰ ταράξῃ τὴν ἐκκλησίαν
τοῦ βασιλείου δι' ἀπαροδιδασκαλίας ἢ διδασχῆς; προ-
φορικῆς ἢ γραπτῆς, διὰ προσηλυτισμοῦ ἢ κατ' ἄλλον
τινὰ τρόπον, ἡ σύνοδος ζητεῖ τὴν παύσιν τοῦ κακοῦ
διὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, καὶ τῇ ταύτῃ ἐγκρίσει ἐκ-
δίδει συμβουλευτικὰ ἔγγραφα πρὸς τὸν λαὸν εἰς ἀπο-
φυγὴν τῆς ἐκ τῶν τοιούτων προσγινομένης θρησκευ-
τικῆς βλάβης.

β'. Εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν εἰς χρῆσιν τῆς να-
λαίας καὶ τοῦ κλήρου, εἴτε ἐξωθεν τοῦ βασιλείου
εἰσπορευόμενον εἴτε ἐν τῇ Ἑλλάδι δημοσιευόμενον βι-
βλίων, φυλλαδίων, πινάκων ἢ ἄλλων ἐντύπων, εἴτινα
πραγματεύονται περὶ ἀντικειμένων θρησκευτικῶν καὶ
δοκίμῃς πληροφωρηθῆναι, ὅτι τὰ τοιαῦτα περιέχουσιν τι
ἐναντίον ἢ καθ' ὅποιονδήποτε τρόπον εἶναι βλαπτικά
ἐκ τῆς χρήσεως των ὡς πρὸς τὰ θεία δόγματα, τὰ
ἱερὰ μυστήρια, τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνες, τὴν
ἱερὰν διδασκαλίαν, τὰς ἱερὰς παραδόσεις, τὰς ἱερὰς
τελετὰς καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκ-
κλησίας, ζητεῖ τὴν σύμπραξιν τῆς κυβερνήσεως εἰς
ἀπαγόρευσιν τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐν τοῖς σχολαίοις.
τὸν δὲ συγγραφεῖν ἢ τὸν κυρίως ἢ τὸν κατ' ἐμπορίαν
ἐκδότην αὐτῶν ἢ τὸν τυπογράφον ἢ τὸν βιβλιοπώλην
ἢ τὸν βιβλιοπώλην καταγγέλλει εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρ-
χὴν, διὰ νὰ ἐνεργηθῇ κατ' αὐτῶν τὰ παρὰ τῶν
πολιτικῶν νόμων ὀριζόμενα, ἐὰν οὗτοι εἶναι κοσμηκοί.
Κληρικοὶ δὲ ὄντες, ἐκτιμῶνται ὑπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς
ἀρχῆς καὶ καταγγέλλονται εἰς τὴν κυβερνήσαν, ὅπως
αὕτη ἐνεργήσῃ καὶ κατ' αὐτῶν τὰ παρὰ τῶν πολιτι-
κῶν νόμων ὀριζόμενα.

Γ'. Ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐπαγρυπνεῖ προσητὶ περὶ τὴν
ἀκριβῆ ἐκτέλεσιν τῶν ἱερῶν ἀποστολικῶν τε καὶ συν-
οδικῶν κανόνων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων τῆς ὀρθο-
δόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, περὶ τὴν θείαν λατρείαν,
περὶ τὴν κατὰ τὸ πνευματικὸν μέρος κατεστάσιν τῶν
ἐν τῇ βασιλείᾳ εὐαγῶν μοναστηρίων, περὶ τὴν εὐ-
πρίκειαν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τὴν εὐταξίαν τῶν ἱερῶν
τελετῶν, περὶ τὴν εὐδοσίαν τοῦ κλήρου, περὶ τὴν
ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν αὐτοῦ, καὶ φροντίζει ἵνα
οἱ ἱεροῦμένοι καὶ οἱ μοναχοὶ διατηρῶσι τὰ καθήκοντα
τοῦ ἐπαγγέλματός των, καὶ μὴ ἀσχολῶνται ἐν ἐναν-
τίας τῶν βασιλέως ἀπαγορευόντων τοῦτο ἐκκλησιαστικῶν

τα καὶ πολιτικῶν θεσμῶν εἰς πολιτικὰ πράγματα, ἅτε λαμβάνουσι τὴν παραγραφὴν μετοχὴν εἰς αὐτά.

ΙΑ'. Εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ καθήκοντα τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀνάγονται κυρίως τὰ ἑξῆς·

α'. Ὁ περιορισμὸς τῶν κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς τελειὰς ποικίλων, παρατάξεων κτλ., καθ' ὅσον οὗτος δὲν ἀντιβαίνει εἰς τὴν παραδεδομένην τῆς ἐκκλησίας τάξιν.

β'. Διατάξεις περὶ ἐκπαιδευτικῶν, περιθαπτικῶν καὶ σφρονιστικῶν καταστημάτων διὰ τοὺς ἐκ τοῦ κλήρου.

γ'. Ἐκτακτοὶ ἐκκλησιαστικαὶ τελειαί, πρὸ πάντων ὅταν πρόκειται νὰ γίνωσιν αὐταὶ εἰς ἡμέρας ἐργασίμων ἢ ἐκτὸς ἱεροῦ ναοῦ.

Διὰ νὰ ἔχωσι κύρος αἱ περὶ τῶν ἀνωτέρω ἀντικειμένων διατάξεις τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἀπαιτεῖται, διὰ μὲν τὰς διαλαμβανόμενας εἰς τοὺς §§ α' καὶ γ' περιπτώσεις, ἢ ἐγκρίσις τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ἐν δὲ τῇ περιπτώσει τοῦ § β' ἢ ἐγκρίσις τοῦ βασιλέως.

Πρὸς βαβαίωσιν τῆς δοθείσης ἐγκρίσεως, γίνεται ταύτης μνεία ἐν προομίῳ ἐπὶ τοῦ πρωτογράφου τῆς ἱερᾶς συνόδου, ὡς ἐφεξῆς·

„Ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἐγκρίσει καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, κτλ.“

ΙΒ'. Πᾶσα ὑπόθεσις ἀναγομένη εἰς τὴν ἀρμοδιότητα τῆς ἱερᾶς συνόδου συζητεῖται μὲν παρὰ πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς, ἀποφασίζεται δὲ διὰ τῆς ψήφου τῶν κλειόνων.

Διὰ νὰ ἔχωσι κύρος αἱ ἀποφάσεις τῆς ἱερᾶς συνόδου, ἀπαιτεῖται νὰ φέρωσι τὰς ὑπογραφὰς ὅλων τῶν μελῶν τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὴν συζήτησιν.

ΙΓ'. Ὁ πρόεδρος καὶ οἱ σύνεδροι, ἐάν ποτε ὡς ἐκ τῆς συνοδικῆς θέσεως τῶν περιπτώσεων εἰς παραβῶσιν ἐκκλησιαστικοῦ πνεύματος θεσμοῦ, καθίστανται ὑπαίθυνοι ἐνώπιον τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἡ κυβέρνησις συγκαλεῖ τὰς κανονικοὺς ἐπισκόπους τοῦ βασιλείου εἰς ἀνάκρισιν, ἐξίλεξιν καὶ τιμωρίαν τῆς παραβώσεως, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας. Ἐάν δὲ ἡ παράβασις εἴη περὶ καθήκοντα συνοδικὰ, σχετὶσιν ἔχοντα καὶ πρὸς τὸ πολιτικόν, τότε τὰ ἀφορῶντα τὸ πολιτικόν τοῦτο μέρος ἀναπόκειται εἰς τὴν κυβέρνησιν.

ΙΔ'. Εἰς τὰ καθ' αὐτὸ ἐκκλησιαστικὰ ἀντικείμενα ἡ ἱερὰ σύνοδος ἔχει τὴν ὑπεράστην δικαιοδοσίαν ἐφ' ὅλων τῶν ἐκ τοῦ κλήρου, καὶ πρὸς αὐτὴν ὡς πρὸς ἐνώτατον δικαστήριον ἐκκαλοῦνται αἱ ἐκ τῶν ἐπισκόπων ἐκδιδόμεναι ἀποφάσεις δι' ἐκκλησιαστικὰς ὑποθέσεις, τὰς ὅποιας κρίνουν καὶ ἀνακρίνουσιν ἀποφασίζοντες ἐκ' αὐτῶν κανονικῶς.

Ἀν δὲ κληρικὸς ἔχῃ παρόντων κατὰ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ ἐπισκόπου, ἀναφέρεται πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀποφασίζει ὀριστικῶς καὶ ἀνεκκλητῶς.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος ἔχει προοὶ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιβάλλῃ κανονικὰς ποινὰς εἰς κληρικούς, καθ' ὅσα ἐκκαλοῦνται εἰς τὴν κρίσιν καὶ ἀπόφασιν αὐτῆς ἢ καὶ διιδύονται ἐρίσως ἐπ' αὐτῆς, ὡς ἐφεξῆς·

α'. Ἀργίαν πόση· ἱεροπραξίας μετὰ στερήσεως τῶν ἐκ τῆς ἐργασίας τοῦ τιμωρουμένου προερχομένων δικαιωμάτων.

β'. Σωματικὴν περιορισμὸν ἐντὸς διατηρουμένου μοναστηρίου ἢ ἄλλου εἰδικοῦ διὰ τοὺς κληρικούς σφρονιστικοῦ καταστήματος.

γ'. Ἀπόστιον ποσοῦ δικασίου, ἐάν τις φανερῶς, ὅτι, λαβὼν χρήματα, ἐπράξῃ τι παρὰ τὰ καθήκοντά του καὶ τοὺς ἱερούς τῆς ἐκκλησίας θεσμούς, τὸ ὅποιον κατατίθεται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν ταμεῖον.

δ'. Ἀφορισμὸν προσωπικὸν κατὰ κληρικὸν μοναχόν.

ε'. Καθαίρεσιν.

Αἱ δὲ περὶ τούτων ἀποφάσεις αὐτῆς ὡς καὶ αἱ τῶν ἐπισκόπων ἐπὶ τοιούτων ἀντικειμένων, αἰτίνας

ἄλλουσι ἐκδίδουσι ἡμερολογημένα μετὰ τῆς παραθέσεως καὶ τῶν κανόνων, ἐφ' ὧν αὐταὶ στηρίζονται, ἐκταλοῦνται τῇ προηγουμένῃ ἐγκρίσει.

1. Τοῦ ὑπουργοῦ μὲν τῶν ἐκκλησιαστικῶν, εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν παραγράφων γ', δ', καθὼς καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν παραγράφων α', β', ὅσοις αἱ ἐρίζονται ἐν αὐτοῖς ποιεῖται ἐπιβάλλονται ἐπὶ χρόνον οὐχὶ ἁπλοῦς τῶν 15 ἡμερῶν οὐδὲ μείζονα τῶν δύο μηνῶν.

2. Τοῦ βασιλέως δὲ εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ § α', καθὼς καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις τῶν §§ α', β', ὅσοις αἱ ποιεῖται αὐταὶ ἐπιβάλλονται ἐπὶ χρόνον μείζονα τῶν δύο μηνῶν.

Αἱ μέχρι τῶν 15 ἡμερῶν ποιεῖται τῶν §§ α' καὶ β' ἐκταλοῦνται ἀνευ ἐγκρίσεως τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ἐκτέλεσις τῶν ἀποφάσεων τῆς συνόδου γίνεται τῇ συμπτῶσιν καὶ συνδρομῇ τῆς κυβερνήσεως.

Ἀλλ' ὡς πρὸς τὴν περίπτωσιν τοῦ § α' ὁ καταδικασθεὶς εἰς καθαίρεσιν, ἐάν ἐντὸς δέκα ἡμερῶν δι' ἀναφορὰς τοῦ πρὸς τὸν βασιλέα ἐξαίτησῃ τὴν ἀναθεώρησιν τῆς δίκης, ὁ βασιλεὺς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ διατάξῃ εἰς τὴν ἱερὰν σύνοδον τὴν ἀναθεώρησιν αὐτῆς, προσκαλουμένων κατ' αὐτὴν καὶ ἄλλων ἐπισκόπων.

ΙΕ'. Προσωπικὸς ἀφορισμὸς ἀνατίειν λαϊκῶν δὲν ἐκδίδεται εἰ μὴ μετὰ προηγουμένην ἐγκρίσιν τῆς κυβερνήσεως.

ΙΣ'. Τὰ κατὰ τοὺς γάμους, καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὸ πολιτικὸν αὐτῶν μέρος, ἀνάγονται εἰς τὰ πολιτικὰ δικαστήρια· καθόσον δ' ἀφορᾷ τὸ πνευματικόν, εἰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς.

Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ πληροφορηθεῖσα τὴν τελειὴν παρανομίαν γάμου, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπαγγέλλῃ παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς διὰ νὰ ἐνεργηθῶσιν ἐξ ἀπαγγέλλματος ὑπὸ τῶν δικαστηρίων τὰ ἐν τῇ πολιτικῇ νόμῳ ἐρίζοντα· μετὰ δὲ τὴν κηρύττουσαν παρανομίαν τὸν γάμον ἀμετάκλητον δικαστικὴν ἀπόφασιν, κηρύττει καὶ αὐτὴ τὸν γάμον ἄκυρον πνευματικῶς. Κατὰ δὲ τοῦ ἐπισκόπου ἢ τοῦ ἐπιτρόπου τοῦ εὐλογησαντος τὸν παρόντων γάμον ἢ ἐκδότος τοιαύτην ἀδειαν, καθὼς καὶ κατὰ τοῦ ἱερέως τοῦ εὐλογησαντος τὸν παρόντων γάμον ἀδείᾳ ἀνωτέρῃ ἢ ἀνευ ἀδείας, ἐπείγονται ποιναὶ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ ἀνωτέρου ἀρθροῦ ΙΔ' κατὰ λόγον τῆς ἐνοχῆς ἐκείνου.

ΙΖ'. Ὅστις τῶν συνευγμένων εἰς γάμον ζητεῖ τὴν διόλυσιν ἢ τὸν ἀπὸ τραπεζῆς καὶ κοίτης χωρισμὸν, ἐφαίλει ν' ἀποταθῇ περὶ τούτου δι' ἀναφορὰς τοῦ πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἐπίσκοπον, ὁ ὅποιος προσκαλεῖ καὶ τοὺς δύο συζύγους πρὸς ἀπόκαιραν συμβιβασμόν· καὶ ἀφοῦ ἐντὸς τριῶν μηνῶν, μεταχειρισθεὶς ὅλα τὰ πρόφορα πνευματικὰ μέσα, ἐάν δυνηθῇ νὰ συμβιβάσῃ ἀμφοτέρους, ἀποφαίνεται περὶ τούτου διὰ πρᾶξιν τοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀναφορᾶς, τὴν ὅποιαν διευθύνει εἰς τὸ δικαστήριον τῆς περιφερείας· τὸ δὲ δικαστήριον μένον μετὰ τὴν προσεγγίτην τῆς ἀναφορᾶς ταύτης καὶ τῆς πράξεως τοῦ ἐπισκόπου δέχεται τὴν αἴτησιν τοῦ ἐκιδέκτοντος συζύγου καὶ διατάττει ἀνευ νίκης ἀποκαίρας ἐνώσεως τὰ παρὰ τῆς πολιτικῆς δικαιοκρατίας ἐρίζοντα πρὸς εἰσαγωγὴν τῆς ἀγωγῆς.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς περὶ ἐνώσεως ἀποκαίρας, ὁ ἐπίσκοπος δύναται· ἐν θεωρήσει τοῦτο ἀναγκαῖον, νὰ δώσῃ ἐγγράφως ἀδειαν εἰς τὴν γυναῖκα νὰ μετακίνησθαι ἀπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ ἀνδρὸς εἰς οἰκίαν προσδιορισμένην παρὰ τῶν συζύγων ἢ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου, ὅταν οὗτοι διαφωνῶσι· μόνον δὲ μετὰ τὴν χορήγησιν τῆς τοιαύτης ἀδείας τὰ δικαστήρια, κατ' αἴτησιν τοῦ ἐντὸς τῶν συζύγων, δύνανται καὶ κατὰ τὴν διάρκειαν ἐπὶ τῆς περὶ ἐνώσεως ἀποκαίρας νὰ διατάξωσι τὰ ἐν τῇ ἀρθρῷ 683, παραγρ. 3, 4 καὶ 5, τῆς πολιτικῆς δικαιοκρατίας διαλαμβανόμενα προσωρινὰ μέτρα, κατελεσμένων τῶν θυρῶν.

Ἐάν δὲ ἡ ἀνωτέρω πρῶτος προθεσμία περὶ τῆς
χωρὶς τῆς ἀνωτέρω κατὰ τὴν ἀνωτέρω ἀρτίως ἐπι-
σκευῆς, τότε δύνανται οἱ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν οὐκ ὄντων
ἢ ἀναρτῶν πρὸς τὸ ἀρτίως ἐκαστὸν, τὸ ὅτι
δίδεται τὴν αἰτίαν, ἀπὸ πρῶτον βεβαιωθῇ κατὰ
τῆς ἐν κείνῃ ἐκτέλεσεως τῆς ἀναρτῆς εἰς τὴν ἐπι-
σκευῆν, καὶ ἀναρτῆς τὰ ἐν τῇ πολιτικῇ νόμῳ ἐπι-
λέγεται.

Μετά δὲ τὴν ἐκδοὺν τῆς δικαστικῆς κατὰ διὰ
σκευῆς τοῦ γάμου ἀποφάσεως, καταστάσεως ἀρτακαλῆ-
του, ὁ εἰσαγγελεὺς διευθύνει ἀντίγραφον αὐτῆς πρὸς
τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν διὰ τὴν κηρύξιν καὶ αὐτῇ
τὸν γάμον διαλελυμένον πνευματικῶς.

ΙΗ'. Ὁποιοῦνδήποτε σκιάους χρυσοῦ ἢ ἀργυροῦ
καθιστάμενος εἰς τὴν θείαν λατρείαν, τιμὴν σται-
ρῶν, ἀγίων λειψάνων, ἀγίων εἰκόνων, καὶ ἐν γένει
παντὸς καμυλίου ἱεροῦ ἢ ἱερατικοῦ ἀρτίου ἀποφάσεως ἐκ-
δοῦναι ἐν ἀγορῇ πρὸς πώλησιν ἢ κατὰσχέσει πρὸς
κλήρωσιν χρέους ἰδιωτικοῦ ἢ δημοσίου δὲν ἐπι-
τρέπεται.

ΙΘ'. Διατάξεις, προκηρύξεις, ἐγκύκλιοι, καθὼς καὶ
λοιπὰ ἔγγραφα τῆς ἱερᾶς συνόδου πρὸς πολιτικὰς ἀρ-
χὰς τοῦ κράτους, δὲν διευθύνονται ἀμέσως πρὸς αὐ-
τάς, ἀλλὰ διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν.

Κ'. Οὐδεμίαν ἀλληλογραφίαν μὴ ἐξωτερικῆς πολι-
τικῆς ἢ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχᾶς δύναται νὰ ἔχη ἡ
ἱερὰ σύνοδος εἰ μὴ διὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν ἐκκλη-
σιαστικῶν.

ΚΑ'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, καθόσον δὲν ὑπερ-
βαίνει τὰ ὅρια τῶν καθηκόντων τῆς, ἔχει τὸ δικαίωμα
τῆς προστασίας καὶ τῆς ὑπερασπίσεως τῆς πολιτικῆς
ἀρχῆς, καὶ ἐπομένως εἰς αἱ πολιτικαὶ ἀρχαὶ ὑπο-
χρεοῦνται, ὡς καὶ ἀποδείχθη, ὅτι προσβλήθησαν τὰ
δικαίωτά της, νὰ τὴν προστατεύσῃ καὶ νὰ τὴν ὑπο-
στηρίξῃ κατ' αἰτήσιν τῆς.

ΚΒ'. Ἐπίσης ὅμοιος καὶ πᾶς ὅστις ἔχει εὐλογον
κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς παρέκκλιον διὰ κατὰ-
χρησιν ἢ ὑπερβάσει τῆς ἐξουσίας τῆς, ἔχει τὸ δι-
καίωμα νὰ ἐπικαλέσῃ τὴν ὑπερασπίσιν τῆς πολιτικῆς
ἀρχῆς.

Τοιαῦτα παρέκκλιον κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρ-
χῆς ἐμποροῦν νὰ γίνωνται ἀπὸ εὐθείας πρὸς τὴν κυ-
βέρνησιν ἢ πρὸς πᾶσαν ἄλλην διοικητικὴν ἀρχὴν.
Θέλουσι δ' ἐξετάζεσθαι κατὰ τοῦ ὑπουργείου τῶν
ἐκκλησιαστικῶν, τὸ ὅτι δὲν ἀποφασίζῃ κατὰ αὐ-
τῶν, εἰ μὴ ἀπὸ ζητήσεως τὴν γνώμην τῆς ἱερᾶς συν-
όδου, ἐάν τὸ ἀντικείμενον δὲν εἴναι τῆς ἀρμοδιότητος
τοῦ δικαστηρίου.

ΚΓ'. Ὁ τύπος τοῦ ἐνέπιον τῶν δικαστηρίων ἢ
ἄλλων δημοσίων ἀρχῶν διδόμενος ὅμοιος ὑπὸ τῶν
ἀρχιερέων, ἱερέων καὶ ἱεροδιακόνων, εἶναι ὁ ἑξής·
διὰ μὲν τοὺς ἀρχιερεῖς· „Διαβεβηκὸς ἐπὶ τῇ ἀρχιερε-
σίῳ μου κτλ.“

Διὰ δὲ τοὺς ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνους· „Διαβεβηκὸς
ἐπὶ τῇ ἱερεσίῳ μου κτλ.“

Ὁ αὐτὸς διδόμενος ὅμοιος ἔχει τὴν αὐτὴν τοῦ προ-
νοῦ ὅμοιον ἰσχύν, καὶ πᾶσα αὐτοῦ παρέκκλις, ἐν τῇ
τῶν ἐκκλησιαστικῶν ποινῶν, συνεπάγεται καὶ τὰς ἐπὶ
φουδορίας ἢ ἐκπορίας τοῦ ποινικοῦ νόμου ποινάς,
αἵτινες θέλουσι καταγινώσκασθαι ὑπὸ τῶν τακτικῶν
δικαστηρίων.

ΚΔ'. Πᾶς ὁ ἐκ τοῦ ἱεροῦ καταλέγου καλούμενος
νὰ δώσῃ μαρτυρίαν εἰς δικαστικὴν ἐκδοὺν δὲν δύ-

ναται ν' ἀναρτῇ τὴν μαρτυρίαν του· ἀλλ' οἱ ἀρχιερεῖς
ἀρτίζονται καὶ ἐξετάζονται ἐν τῇ κατωτέρᾳ αὐτῶν, ἡ
δὲ μαρτυρία τῶν γυναικῶν αἰτήσεως, ἀναρτίζονται
ἐν τῇ ἀναρτῇ, ἐν τῇ ὅτι πρῶτον νὰ ἐξετάσθω-
σιν ἐς μάρτυρας ἐνέπιον τῶν δικαστηρίων τῶν ἐνέ-
πιον, ὅτι προσκαλεσθῇ καὶ ἐξετάζονται (ἀπὸ ὅμοιος
ἀναρτῆς πρὸς ἄλλους μάρτυρας) ἐν δημοσίᾳ
συνεδρίῳ, ὅμοιος ἀρτίζονται, καὶ ἀρτίζονται ἀρ-
τῶς μετὰ τὴν ἐξέτασιν αὐτῶν.

Ὅτι οἱ ἱερομάντι γινώσκουσιν ἐν τῇ ἐξομολογῇ-
σει, δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ τὸ ἐμολογῶσιν.

ΚΕ'. Εἰς τὰ τοῦ ἰδιωτικοῦ δικαίου, καθὼς καὶ
εἰς τὰ κατὰ ἀθεμίτων πράξεων τῶν κατὰ τὴν κοινὴν
τοῦ κράτους νόμον προβλεπόμενων, οἱ ἐκ τοῦ κλήρου
ὁρίζονται εἰς τοὺς πολιτικούς νόμους καὶ εἰς τὰ
τακτικὰ δικαστήρια.

Τὰ πολιτικὰ ὁρίζονται κακοῦργήματα ἐπάγουσα
καὶ τὴν τῆς καθάρσεως κοινὴν πνευματικῆς· ἡ δὲ
ἀπόφασις τῆς ποινικῆς καταδικῆς ἐκτελεσθῇ, ἀπὸ
πρῶτον καθαιρεθῇ τοῦ βαθμοῦ αὐτοῦ ὁ κατα-
δικασθεὶς κληρικὸς, κατὰ τὰ ἐν τῇ ποινικῇ δικονο-
μίᾳ ὁριζόμενα.

ΚΣ'. Διὰ τὴν προφυλάκισιν τῶν κληρικῶν καὶ
τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κατ' αὐτῶν ἐπὶ πταίσματι καὶ
πλημμελίᾳ ἐκδομένων ἀποφάσεων, τῶν περιορι-
ζουσῶν τὴν ἐλευθερίαν, ὁρίζονται ἰδιαιτέρως φυλάκαι
καχωρησμένοι τῶν ἄλλων.

ΚΖ'. Ἄπας ὁ κατὰ τὸ βασιλεῖον ἱερεὺς κληρὸς ἐν
ταῖς θείαις ἱεραουργίαις καὶ ταλαιαῖς μνημονεύει πρῶ-
τον μὲν τοῦ βασιλέως καὶ τῆς βασιλίσσης, εἰτα δὲ τῆς
ἱερᾶς συνόδου.

ΚΗ'. Τὰ ὁρισθέντα διὰ τοῦ διατάγματος 25 ἰου-
λίου (6 ἀγούστου) 1853 κατὰ τοῦ ἐπιμοφίου τῆς
ὑπερσίας τοῦ τε προέδρου τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ
τῶν συνέδρων, διαμένουσιν ἐν ἰσχύϊ.

Ὁ μισθὸς τοῦ μὲν πρώτου γραμματέως προσδιορί-
ζεται εἰς δραχ. 3600, τοῦ δὲ β' εἰς δραχ. 2400
κατ' ἔτος.

Ὁ μισθὸς τοῦ μὲν τῆς α' τάξεως γραφέως προ-
σδιορίζεται εἰς δραχ. 1900, τοῦ δὲ τῆς β' τάξεως
εἰς δραχ. 960 κατ' ἔτος, καὶ ὁ τοῦ κλητῆρος εἰς
δραχ. 600 κατ' ἔτος.

Ὁ μισθὸς τοῦ βασιλικοῦ ἐπιτρόπου προσδιορίζεται
εἰς δραχ. 6000 κατ' ἔτος.

ΚΘ'. Ἐξ ὅθεν μετὰ τὴν δημοσίευσιν τοῦ παρόντος
νόμου θέλει συγροθῇ ἐπὶ τῇ βῶσει τῶν διατάξεων
αὐτοῦ ἡ α' συνοδικὴ περίοδος, ἥτις θέλει διαρκέσῃ
μέχρι τῆς 31 ἀγούστου 1853.

Α'. Πᾶσα προεβλεπόμενη διάταξις ἀντιβαίνει
εἰς τὸν παρόντα νόμον ἀκυροῦται.

Ὁ παρὸν νόμος ψηφισθεὶς κατὰ τῆς βουλῆς καὶ
τῆς γερουσίας καὶ κατ' ἡμῶν σήμερον κυρωθεὶς,
θέλει δημοσιευθῇ διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς κυβερνή-
σεως καὶ ἐκτελεσθῇ ὡς νόμος τοῦ κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, 9 ἰουλίου 1853.

Ὁ Θεός.

Ὁ ὑπουργός

Σταύρος Βλάχος.

Ἐδωρήθη καὶ ἐτίθη ἡ μεγάλη σφραγὶς τοῦ
κράτους.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 10 ἰουλίου 1853.

Ὁ ἐπὶ τῆς δικαιοσύνης ὑπουργός
Κ. Προβελγίος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA 1853 novembris 1.

Non die patriarcham egit Anthimus IV Con-
stantinopolitanae, sed clausis annis quatuor et
diebus undecim, abire coactus, thessalonicae
propterea hanc obsequens die 20 octobris anni
1852. Postero die, sacra synodus, conventu inito
in magna quod vocant synedrio, seho oecumenico
praeside Germanus IV, qui iam patriarcham
esse agnoscebat, ut supra data occasione dictum est.

Hinc electi dederunt signum antistites isti: A bas Severus, Gregorius Sami, Gregorius Vinyas. Fabius Casareus, Panarctus Hieracius qui suffraganeus, Adversus etiam Stephanus Begerides princeps, Nicodemus etiam tunc pro Anthimo Episcopo, Iohannis Iane Aristarchus, magister Isagoras, cum ceteris Cyprii, Dionysius Nicomedius, Neophytus Dapertus et Ephraim primicerius et ceteri fere universi. qui contentiam dedit pro Hierotheo Chalcedonensi, Meletius Didymotichi, Gerasimus Pelagoniae, Isaac

Εκκλησιαστική Ἀλήθεια, τ. II (1892), p. 490.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua nova scholae theologiae regendae ordinatio probatur

1868 mense iunio.

Plurimum in condendo clericis erudiendis seminario desudasse Germanum IV patriarcham vel ubi primam patriarcham egit, iam supra satis dictum est ad col. 351; ibi quoque litteras sigillatas a synodo editas ad confirmandas novi seminarii regulas in forma extensas dedimus. Rem itaque lectoribus gratam nos facturos speramus, si litteras istidem sigillatas a Germano datas ad sancientiam alteram ordinationem integras etiam repraesentaverimus, neglectis ipsas regulas quae non tanti momenti viae sunt, cum postea pluries immutatae fuerint. Editionem principem eandemque unicam sequemur quae Constantinopoli e typographio patriarchico prodit eodem quo litterae ipsae datae sunt anno, hoc quidem praefixo titulo: Κανονισμός της εν Χαλκη θεολογικής σχολής της του Χριστού μεγάλης εκκλησίας. Έν Κωνσταντινουπόλει, εκ του πατριαρχικού τυπογραφείου. «ωνγ». In-8°, 34 p., quarum postrema omnino vacua. Sigillum ibi a p. 3 ad p. 8 exstat; illud excipiunt a p. 9 ad p. 33 normae a sacra synodo probatae, quas omisimus.

† Γερμανός ἄγιος θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τοῖς ἐκείστοις καὶ πανταχοῦ πνευματικῶς τῶν λαῶν προϊσταμένοις καὶ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν καὶ ἡθικὴν ἀνωθεν ἐπιτετραμμένοις διὰ πλοσιν ἢ τῶν ἱερῶν γραμμάτων καὶ τῆς ἄλλης θείας τε καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας ἐνδελεχῆς καὶ σύντονος προστασίας καὶ ἢ τῶν διδασκαλιῶν οὐχ ὅτι τῶν παιδαγωγικῶν μόνων, φιλολογικῶν τε καὶ ἐπιστημονικῶν, ἀλλὰ πολλὰ μᾶλλον τῶν κατηχητικῶν, ἱερτικῶν τε καὶ θεολογικῶν σύστασις τε καὶ διατήρησις χρὸς χρῶν ἀπάντων δαιωτάτων τε καὶ δικαιοτάτων, ὑπ' αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος καὶ τῆς συνειδήσεως ἐπιβεβλημένοι, κατὰ πᾶσι πρὸς τὸν θεὸν φοβούμενοι καὶ ἡμῶν διαφερόντως ἀνταπολογηταί· ἐν τοῖς γὰρ καὶ διὰ τούτων μάλιστα τὸ τοῦ θεοῦ διδάσκειται θέλημα τοῖς εὐσεβῶς ἡμᾶς καὶ ἐνείμως βιωσκομένοις; καὶ τὸ τῆς πίστεως τάλαντον φιλοπόνως διαδιδόμενον κολληκλασιάζεται, καὶ νοῦς φωτίζεται, καὶ ἦθος κοσμεῖται, καὶ λόγος βυθίζεται, καὶ πᾶσα γνῶσις καὶ ἐπιστήμη εὐμεθόδως τε καὶ κατὰ οἰκονομὴν διδασκόμενη παντοῖαν τοῖς φιλομαθεῖσι τῶν νέων τὴν ὁρμὴν προσηγορεύεται πρὸς τὴν ἐντροπὴν εὐδαιμονίαν καὶ τὴν μέλλουσαν σωτηρίαν, ἣν ἐκείθεν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν πάντας ἀπεκδεχόμεθα. Ταῦτ' οὖν εἰδὼς καὶ ἐν βαθεῖα συναισθήσει προσηγορεύουσα καὶ ἡ καθ' ἡμᾶς ἄγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, τὴν τε ἀνάγκην τοῦ πρώτου ἀναλογισμένη καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν αὐτῇ ἀρχὴς θεωροῦσαν ἡμῶν πατέρων καὶ διδασκάλων μακαριστοὺς ἐπιβεβημένοι ἐκείνην καὶ εἰς ὅλην εὐσεβείαν τῶν τῶν φάτων κατὰ προθέμιας τε καὶ ἀλλὰ ἀποστολῆς, οὐ διέλιπον ἐς θεῶν τῇ τοῦ θεοῦ χάριτι τῆς τῶν ὑπ' αὐτὴν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων λαῶν ἐπιμελούμενην ἀνταγωγῆς καὶ παιδείας, ἐφ' ἣ καὶ σχολαία πανταχοῦ αὐτῇ τε συνίστη καὶ τοῖς ἄλλοις συνιστάται παρῆται καὶ προέβηται, πᾶσαν αὐτοῖς κα-

τὰ τὸ δυνατόν παρεχομένην συνδρομήν, ἐπιχορηγῶν καὶ ὑπερδόνων.

Τελευταῖον γὰρ ἐφ' ἡμᾶς τοῖς ἐν ταῖς σωτηρίαις, «ωνγ», τρίτῃ δὲ τῆς πρώτης ἡμῶν πατριαρχείας, κοινῇ συνοδικῇ διασκέσει καὶ ἀποφάσει, συνδρομῇ δὲ ἀπόστολῆς τῆς ἐν Χριστῷ ἱερᾷ ἀδελφότητος καὶ προαιρετικῇ συναστροφῇ πολλῶν φιλοθῶν καὶ εὐλαβῶν χριστιανῶν, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς περιβλεπόντων ἡδὴ καὶ περιπυστων ἱερῶν θεολογικῶν σχολῶν ἐν τῇ Χαλκιδίτιδι νήσῳ καθιδρυσαμένη, ὅλον χρυσὴν τινα κορωνίδα ταῖς πνευματικαῖς αὐτῆς ὑπὲρ τῶν ἀπανταχοῦ πιστῶν μελετῶν ἐκτεθεῖται σερνύνεται· ἀλλὰ καὶ χαίρει καὶ γένηται μετὰ παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ πληρώματος, καρποὺς τε ἡδὴ ἐξ αὐτῆς δεξιφαιμένη οὐκ ἀγενεῖς, θαλλοῦσάν τε δεῖ καὶ ἀθροῦσαν ταῖς δογματικαῖς κατὰ τὸ δυνατόν βελτιώσεαι καθόρθωσιν ὑπὸ σοφῇ καὶ ἐναρτέῃ ἰδύντορι, τῇ ἱερωτάτῃ μητροπολίτῃ Σταυρουπόλεως, τῇ λίαν ἡμῶν ἀγαπητῇ καὶ περισπουδαστῇ ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ κυρίῳ Κωνσταντίνῳ τῷ Τυκάδῳ, τῇ τὴν σχολαρχίαν αὐτῆς ἀρχήθεν ἀνεληγμένῃ. Ἐκεῖ δὲ καὶ νόμον εἶναι καθεῖσθαι γρηκτόν, τὰ κατὰ τὴν οἰκονομίαν καὶ διοίκησιν τῆς σχολῆς κανονίζοντα καὶ τὰ περὶ τῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἄλλης ἐντὸς διατίτης διατυποῦντα καὶ τὰ ἐκείνου τῶν ἐν αὐτῇ χρήν καθυπογράφοντα, ὅστε μηδὲν μηδαμῶς ἐξείναι οὐτε τῶν ἐσῶθεν οὐτε τῶν ἐξῶθεν ἐπαρβαίνειν τοῖς τῆς σχολῆς πράγμασι καὶ ἀποκαταστάσειν, οὐδὲ τούτου ἐξ ἐπακολούθῃ ἐκκλησίᾳ ἐμύλησιν, ἀλλὰ κοινῇ φήσῃ τὸν τίμας ἐν ἰσχύϊ ὄντα ὀργανικὸν κανονισμὸν καταστρώσασθαι τε καὶ προκυρώσασθαι, τύποις ἐξέδοτο ἐν ταῖς σωτηρίαις, «ωνγ», πατριαρχεύοντος τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου κυροῦ Μελετίου· συνεξεδόθη δὲ ἡμᾶς καὶ πατριαρχικῶν συνοδικῶν συγγιλιθῶν γράμματα, διαλαμβάνοντα περὶ τῆς ἐν Χαλκιδί ἱερᾷ καὶ σταυροπηγιατικῇ μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἐν ἣ καὶ ἡ θεολογικὴ σχολή, ὅστε μένειν τοῦ λοιποῦ ἀνεπίβητον εἰς διαμνην καὶ ἐνοικησιν παντὶ ἑτέρῳ προσώπῳ, πλὴν αἱ μὴ τοῖς δεῖ διδασκῶσιν ἐν αὐτῇ καὶ διδασκόμενοις, καὶ περὶ τοῦ κανονισμοῦ τῆς σχολῆς, καθ' ὃν ἔχει διαβιβασθῆναι καὶ διατυπῶναι κατὰ γὰρ τὸ ἐσωτερικόν· καὶ ἐπὶ πᾶσι, τοῖς μὲν θεοφίλοις καὶ ὅλην τῇ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἱερᾷ ἡμῶν πίστεως πρὸς τὸ σκοπὸν τοῦτο θεολογικῶν κατὰσταμα προστασίαν ἐνδείκνυμενοις καὶ τὴν κρείσσειν αὐτοῦ καὶ βελτίωσιν διαπραξομένοις ἐπὶ καθεύσει τοῦ ἱεροῦ κλήρου καὶ κοινῇ ἀφελείᾳ τοῦ ὀρθοδόξου πληρώματος, ὑπὲρ τε τῆς διγενεῶς αὐτοῦ διαρκειᾶς ἐν εὐκρινείᾳ ἀγωνιοῦμενοις καὶ τὴν ἀρίστην εὐρυθρίαν περὶ πολλοῦ ποιησομένοις, τοῖς μὲν πᾶσι ἀγαθὸν καὶ σωτήριον παρὰ θεοῦ ἐκπευχόμενον· ἐς δ' ἐν καὶ ὁποῖος τῶν ἀπάντων, ἱερωμένων ἢ λαϊκῶν, εἰς τοσοῦτον ἰλλοῖσι ἑυσεβείας καὶ καλίας, ὅσοις ἐχθρὰ βουλεύονται περὶ τῆς θεολογικῆς ταύτης σχολῆς καὶ διασείσαι ἐπιχειροῦσιν ἢ εὐσεβίαν καὶ ἀρετήν αὐτῆς, ταπεινὴν τε καὶ ἐπιβλαβεῖν καὶ σκάνδαλα προξενήσαν διανοηθείη, παραβλῶν τὰς ἐριθείας διατάξεις τῆς ἐν τῇ ἱερῇ ἀνταγωγῇ αὐτῆς κανονισμῷ ἐκτεθείας, καὶ ὅσοις βουλεύεται ἀνταρθεῖν μέχρι παραφύσεως τῆς συνοδικῆς ἐκπερατωμένη, τὴν ταῦτον, ὅς καὶ καθεύσειν καὶ αὐτῇ τῇ ἱερᾷ ἡμῶν

πίστους καλήμιον, ἐκκλησιαστικὸς καθ' ὑπερβολὴν ἐκ-
τιμῶν καὶ φρενολύτως ἀρετῶν.

Ἐπεὶ δὲ νῦν τοσοῦτος ὕψιστος ἐκείνους ὅτι κα-
νονισμὸς ἐκείνους ἐξέλιπεν ἐς τὸ πανταλὸς καὶ ἴδω
ἀρα τὴν θεοταρον μετατυπωθῆναι, ἣ το θεολογικῇ
σχολῇ δεξιότητων μεταξὺ ταχυκινῶν τὸν παριστάσαν,
αὐτῶν τοὺς τε καὶ κλουτοθετοῖς ἐναγγῶς τῇ ἀνεγέρσει
λιθομειστοῦ περικαλλοῦς βιβλιοθήκης καὶ ὡς ἐπὶ
τὸ βέλτιον ἦναι ἡλικίᾳ προσηχθεῖσα, τελευταίον
καὶ ἀκριβέστερον τὸν ἐαυτῆς ἀπῆται κανονισμὸν, περι-
λαμβάνοντα πάντ' ὅσα καὶ χρόνος καὶ καιρὸς κατ-
έδειξεν ὡς ἀναγκαῖα ἢ γούν προσηχθεῖσιν καὶ ἀρμο-
διώτερα, τοῦτο χάριν ἢ μετρίτης ἡμῶν, ἐπειδὴ ποτε
τοὺς αἰσας· τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας τὸ
δεύτερον αὐτῆς· δεῖν ἄλλοι ἐγκυβερνήματα, ἐν ἀπ'
ἀρχῇ ἐν τῇ καρδίᾳ ὠδίνοντας ὅδ' διαλίπομεν πόθον
ὅπερ τῆς ἐπὶ τὰ κρείττω ἐπιδόσεις τῆς σχολῆς, ταύ-
του δὲ τοῦ τῆς ζωῆς ἡμῶν προσφιλιστάτου καυχῆ-
ματος, ἐκφανέστερον ἐπιδείξασθαι ἐπίμενοι, συσταφῶ-
μενοι καὶ μετὰ τὸν παρ' ἡμῶν ἱερωτάτων καὶ σι-
βασμίων συναδέλφων ἀγίων ἀρχιερέων, δεῖν ἐγναμεν
ἀπαρτίσαι τε καὶ καταστρῶσαι τὸν ἀνὰ χεῖρας νέον
κανονισμὸν καὶ ἐπικυρῶσαι αὐτόν, ὥστε ἔχειν ἀπὸ
τοῦ νῦν ἰσχυρὸν νόμον, καθ' ὃν ἔχουσι τοῦ λοιποῦ
διατάσσασθαι, οἰκονομεῖσθαι καὶ διακυβεῖσθαι τὰ τῆς
σχολῆς, διχα τινὲς παρεκτροπῆς, ἐπαμβάσεις ἢ αὐθαί-
ρεσις· παρ' οὐδεὶς ποτε προσώπου. Καὶ δὲ γράφοντες
συνοδικῶς μετὰ τὸν παρ' ἡμῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων
καὶ ὑπερτίμων, τὸν ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὸν καὶ
καρποφύτων ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ὁριζό-
μεθα καὶ ἀποφαίνόμεθα, ἵνα ὁ παρ' ἡμῶν ἐκδιδομενός
οὗτος νέος κανονισμὸς ὑπάρχῃ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς
τὸ ἔξῃ· ὁ τῆς σχολῆς νόμος, τηρούμενος· ἐς δὲ καὶ
φυλαττόμενος ἀπαρσαλεύτως καὶ ἀπαρβιάτως μέχρι
καταίας παρὰ πάντων ἀκατακλῶς καὶ ἀνεξαιρέτως
τῶν τε ἐκείστων ἐν τῇ σχολῇ διακωμῶμεν, διδασκά-
λων τε ὁμοίως καὶ μαθητῶν, καὶ τῶν κατὰ καιροὺς
τὴν διεύθυνσιν αὐτῆς καὶ οἰκονομίαν καὶ ἐφορείαν
καὶ ὑπερτίτην προστασίαν ἐπιτεταμένων τε καὶ ἐπι-
τραπησομένων. Αὐτῶν δὲ τῶν κατὰ καιροὺς σχολάρχῶν,
φαινὶ προσανατιθέμεθα ἐπιμόνης καὶ ὁριστικῶς τὴν
ἐγρηκτον ἐπιμέλειαν παρ' τὴν ἀκριβῆ τήρησιν καὶ

ἀκριβέστερον ἐνέργειαν τὸν ἄνθρωπον τοῦ παρόντος κα-
νονισμοῦ, προσηχθεῖσιν καὶ παραγγέλλομεν προσέχειν
ἀνεκδοκῆς καὶ παραταρῆς, ὥστε πάντας τοὺς οἰκονο-
μῶν ἀρχιερέων ἔχοντας κατὰ τὴν σχολὴν ἑρμῶν
ἀπαρβιάτως τοὺς ἐν τῇ τῇ κανονισμῶν διαταγῶν
μῶν ἀρετῶν τὸν ἴδιον καθήκοντων καὶ μηδελίαν
συγχωρεῖν ἢ παραβῆσιν ἢ ἀταξίαν ἢ ἀπειθεῖαν ἢ
κατάχρησιν μηδὲν τὸν ἀπάντων.

Ἐπὶ τοῦτοις εὖν καὶ ἡμεῖς, συνφῶς τοῖς συνοδικῶς
προσηχθεῖσιν καὶ προδιατυπωθεῖσιν, κατοχυροῦντες
ἐκκλησιαστικῶς· πάντα τὰ ἐν τῇ παρόντι συγγιλιώδει
γράμματι καὶ τῇ συνεκτιδομένῃ κανονισμῶν διαλαμ-
βανόμενα, τοὺς μὲν ἐκ θεοφίλους καὶ ψυχῆς καὶ γνώ-
μης αἰλικρινῶς μικρὸν ἢ μέγα καθυπουργήσουσι πρὸς
τὴν ἀνεκπρόσδοτον διακονίαν, σπαρῶσιν καὶ ἐπὶ τὰ
κρείττω προσηγῶν καὶ ἐπίδοσιν τῆς ἱερᾶς θεολογι-
κῆς ταύτης· σχολῆς, ἀφθόνης ἀπὸ ψυχῆς τὰς εὐλογίας
δαφνιζόμεν, τὸν ἀνῶθεν φωτισμὸν καὶ τὴν εἰρήνην
τοῦ θεοῦ σὺν πάσῃ ἀγαθῇ παρὰ Χριστοῦ τοῦ σω-
τήρος ἡμῶν δωρηθῆναι· αὐτοῖς ἐπαυχόμενοι· τοὺς
δ' οὐδεὶς ποτε τρόπον καὶ ὅπως οὖν ἐπηρεάσαι ταύτην
ἐπιχειρήσαντας (ὁ μὴ γένοιτο), τοὺς αὐτοὺς ἐκκλη-
σιαστικοὺς ἐπιτιμῶν· καθ' ὑπερβολὴν. Ὅθεν εἰς ἐν-
δειξιν καὶ διηνεκῇ τὴν ἀσφάλειαν ἐγένετο καὶ τὸ πα-
ρόν ἡμῶν πατριαρχικὸν συνοδικὸν συγγιλιώδε· ἐν
μεμβράνῃς γράμματα, καταστρωθέν καὶ τῇ ἱερᾷ κώδῃ
τῆς καθ' ἡμῶν τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας.

Ἐν ἑκτῇ σφραγίδι, αὐγῇ, κατὰ μῆνα ἰούνιον, ἐπι-
νεμήσεως ἐσ'.

† Γερμανὸς ἰερεὺς θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης· καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

† ὁ Κασσαρίας Παῖσιος.

† ὁ Ἡρακλείας Πανάρητος.

† ὁ Κυζίκου Ἰωακίμ.

† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.

† ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός.

† ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.

† ὁ Μελανίκου Διονύσιος.

† ὁ Σοφίας Παῖσιος.

† ὁ Προκωννήσου Γεδεών.

† ὁ Στραμονίτης Νεόφυτος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1853 septembris 24.

Germanus patriarcha postea quam per menses
decem et dies sedecim ecclesiam gubernasset, morbo
corruptus, obiit et in coemeterio Vivisci Fontis
iuxta muros Urbis conditus est. Elapsis diebus
aliquot, coetus pro more in magno synodico in-
ierunt antistites in Urbe commorantes et patri-
archam creaverunt Anthimum VI, qui iam semel
solium oecumenicum olim ascenderat. Partem ha-
buerunt in hac electione metropolitae isti: Palisus

Caesareae, Palisus Ephesi, Panaretus Heracleae,
Ioachim Cyzici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus
Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Sophronius Artae,
Dionysius Didymotichi, Benedictus Pelagoniae, Gre-
gorius Sami, Agathangelus Methymnes, Gedeon
Sophiae, Ioannicius Imbri, Cyrillus Coi, et ceteri
ex ordinis saecularis primoribus.

Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθεια, t. II (1892), p. 441.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1855 mense februario.

Cum Ioasaph, Belegradi in Albania metropolita,
supremum obisset diem, sacra synodus, iatis pro
more suffragiis in templo patriarchali, in eius locum
subrogavit Anthimum hieromonachum, qui alterius
sacerdotis partes in templo patriarchali huc usque
obtinuerat. Quam electionem, mense februario
anni 1855 habitam, ideo memorandam censuimus,
quod acta singula ad rem pertinentia ab Anthimo
ipso typis mandata sint una cum diplomate a Tur-
corum tyranno novo antistiti pro more collato.

Suffragia pro Anthimo tulerunt antistites isti:
Palisus Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cy-
zici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia,
Gerasimus Deroorum, Cyrillus Amasiae, Meletius
Didymotichi, Benedictus Pelagoniae, Neophytus
Iconii, Sophronius Artae, Nicephorus Mesembriae,
Ioannicius Nymae.

Acta exstant apud Anthimum D. Alexudon:
Σύντομος ἱστορικὴ περιγραφή τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως
Βελεγράδων (Carayrae, 1896), p. 123-26.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

a qua describitur sedium episcopaliū ordo recentior 1868 mense aprilii.

Quantum conferant episcopatum notitiae ad res A
qualibet ecclesiasticas diligentius dignoscendas, nemo est qui ambigat; ea est causa cur viri docti summo studio huiusmodi scripta e bibliothecarum latebris eruta in publicam emiserint lucem. Horum exempla secuti, sequentem notitiam, qua exhibetur sacra ecclesiā orientalis hierarchia, qualis fuit ante gravissimas rerum conversiones mox memorandas, libenti animo repetendam curavimus, prout ex ipsa editione patriarchali repraesentatur apud Rhalli et Potli in opere praestantissimo cui titulus: Σύνταγμα τῶν ὁρίων καὶ τῶν κανόνων, t. V (Athenis, 1855), p. 513-30. Haec notitia indicem praebet, ut solent eius generis libelli, omnium metropolitārum, archi- B
episcoporum seu autocephalorum, episcoporum denique metropolitā singulis subiectorum: immo, quod notitiae huius proprium est ac singulare, dantur etiam antistitis nomina qui ea aetate cuique provinciae praecerant, adiunctis ad lectoris voluptatem nuncupationibus ecclesiasticis et salutandi formulis, quibus in suo litterarum commercio utuntur Graeci recentiores. Index provinciarum Russiae et Georgiae seu Iberiae, non ex Constantinopolitano syntagma (ita enim nuncupari solet eius generis libellus), sed ex Russico exemplari anni 1851 desumptus est.

Τάξις τῶν θρόνων τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, τῶν ὑπὸ τοῦς τέσσαρας πατριαρχικοῦς θρόνους Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων καὶ τὰς αὐτοκεφάλους ἐκκλησίας C
Ῥωσσίας, Κύπρου, Αὐστρίας καὶ Ἑλλάδος τελοῦντων.

Α'.

Ὁ παναγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης, κ. Ἀνθίμος ὁ ἀπὸ Ἐφέσου.

Μητροπόλεις, ἀρχιεπισκοπαὶ καὶ ἐπισκοπαὶ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου.

α'. Ἐντὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους.

Μητροπολίται.

Α'. ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας, ὑπέρτιμος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἀνατολῆς, κ. Παῖσιος.

Β'. ὁ Ἐφέσου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἀσίας, κ. Παῖσιος.

Ἐχει ἐπισκόπους δύο·

α'. τὸν Ἠλιουπόλεως καὶ Θουατίρων, κ. Διονύσιον.

β'. τὸν Κρήνης καὶ Ἀνέων, κ. Ἀρβρόσιον.

Γ'. ὁ Ἡρακλείας καὶ Ραιδεστοῦ, πρόεδρος τῶν ὑπερτίμων καὶ ἐπαρχὸς πάσης Θράκης καὶ Μακεδονίας, κ. Πανέρετος.

Ἐχει ἐπισκόπους τρεῖς·

α'. τὸν Καλλιουπόλεως καὶ Μαδύτων, κ. Γρηγόριον.

β'. τὸν Μυριοφύτου καὶ Περιστερῆς, κ. Νεόφυτον.

γ'. τὸν Μιτρώων καὶ Ἀθύρων, κ. Ζαχαρίαν.

Δ'. ὁ Κυζίκου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Ἑλλησπόντου, κ. Ἰωακείμ.

Ε'. ὁ Νικομηδείας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Βιθυνίας, κ. Διονύσιος.

Σ'. ὁ Νικαίας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Βιθυνίας, κ. Ἰωσήφ.

Ζ'. ὁ Χαλκηδόνος, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Βιθυνίας, κ. Γεράσιμος.

Η'. ὁ Δέρβεν, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Βοσπόρου Θρηκικοῦ καὶ Κιανίων, κ. Γεράσιμος.

Θ'. ὁ Θεσσαλονίκης, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Θεσσαλίας, κ. Καλλίνικος.

Ἐχει ἐπισκόπους ἑπτὰ·

α'. τὸν Κίτρου, κ. Θεόκλητον.

β'. τὸν Καμπανίας, κ. Ἰερόθεον.

γ'. τὸν Πλαταμῶνος, κ. Ἰερεμίαν.

δ'. τὸν Σαρβίων καὶ Κοζάνης, κ. Εὐγένιον.

ε'. τὸν Πολυανθῆ καὶ Βαρδιοριτῶν, κ. Μελέτιον.

ς'. τὸν Πέτρας, κ. Ἀγαθάγγελον.

ζ'. τὸν Ἀρδαμάρου, κ. Ἰγνάτιον.

η'. τὸν Ἰερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους, κ. Ἰωαννίκιον.

Ι'. ὁ Τερνόβου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Βουλγαρίας, κ. Νεόφυτος.

Ἐχει ἐπισκόπους τρεῖς·

α'. τὸν Τερβενεῶν, κ. Συνέσιον.

β'. τὸν Λοφίτσου, κ. Ἰλαρίωνα.

γ'. τὸν Βράτζας, κ. Δωρόθεον.

ΙΑ'. ὁ Ἀδριανουπόλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Αἰμιμόντου, κ. Κύριλλος.

ΙΒ'. ὁ Ἀμασειας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Εὐξείνου Πόντου, κ. Κύριλλος.

ΙΙ'. ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βελλας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἠπείρου καὶ Καρυάρας, κ. Παρθένιος.

Ἐχει ἐπίσκοπον τὸν Παραμυθίας, κ. Ἀγάπιον.

Τὸ Γηρομερί κατὰ τὸ καλὸν ἔτος ἐγένετο πατριαρχικὴ ἐπαρχία.

ΙΔ'. ὁ Προύσης, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Βιθυνίας, κ. Κωνσταντῖνος.

ΙΕ'. ὁ Παλαγονίας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς ἀπὸ Μακεδονίας, κ. Βανέδικτος.

Οὗτος προεβδόθη μετὰ τὸν Προύσης ἐπὶ τοῦ ἀπὸ Σερρών πατριαρχεύσαντος¹.

ΙΣ'. ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Ἰνέου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Πόντου Πολιμονιακοῦ, κ. Λεόντιος.

Ἐχει ἐπίσκοπον τὸν Νικοπόλεως, κ. Χριστόφορον.

ΙΖ'. ὁ Λιδυμοτείχου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Ροδόπης, ἤδη πρόεδρος, κ. Μελέτιος.

ΙΗ'. ὁ Ἰκονίου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Λυκαονίας, κ. Νεόφυτος.

ΙΘ'. ὁ Βερροίας καὶ Ναούσης, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Θεσσαλίας, κ. Θεόκλητος.

Κ'. ὁ Πόσνας καὶ Σερπλίου, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Δαλματίας, κ. Προκόπιος.

ΚΑ'. ὁ Πισιδίας, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Σιθῆς, Μυρίων καὶ Ἀττάλλας, κ. Μελέτιος.

ΚΒ'. ὁ Κρήτης, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς Εὐρώπης, κ. Διονύσιος.

Ἐχει ἐπισκόπους ἑξ.

α'. τὸν Ἀρκαδίας.

β'. τὸν Αὐλοποτάμου καὶ Ρεθύμνης, κ. Καλλίνικον.

γ'. τὸν Κυθωνίας καὶ Κισσάμου, κ. Κάλιστον.

δ'. τὸν Πέτρας.

ε'. τὸν Χερρονήσου.

ς'. τὸν Ἱερᾶς καὶ Σιταίας, κ. Καλλίνικον.

Ἡ ἐπισκοπὴ Ἀδάμης ἐνώθη μετὰ τῆς ἐπαρχίας Κρήτης.

ΚΓ'. ὁ Τραπεζούντος, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἀσικίης, κ. Κωνσταντῖνος.

ΚΔ'. ὁ Ἀρμόστις, ὑπέρτιμος καὶ ἐπαρχὸς δευτέρας Θεσσαλίας, κ. Στέφανος.

¹ Id est a Gregorio VI (1826-40).

Metropolitana dignitate auctus est anno 1828, mense
ab Antiocheno patriarcha.

β'. Ἐν ταῖς ἐπὶ τῷ Ὀθωμανικῷ κράτει ἡγεμονίας.

α'. Βλαχίας.

Ὁ Οὐγγροβλαχίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Παλαγγῶν καὶ τὸν τόπον ἐπὶ τῶν τοῦ Καισαρείας Καππαδοκίας, κ. Νήσων.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς:

α'. τὸν Ῥωμνίκου.

β'. τὸν Ποζαίου.

γ'. τὸν Ἀρτζεσίου.

β'. Μολδαβίας.

Ὁ Μολδαβίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Παλαγγῶν, κ. Βενιαμίν.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς:

α'. τὸν Ῥωμανοῦ.

β'. τὸν Ραδαντζίου.

γ'. τὸν Χουσίου.

γ'. Σερβίας.

Ὁ ἱεράτατος μητροπολίτης πάσης Σερβίας, κ. Πέτρος.

ἔχει ἐπισκόπους τρεῖς:

α'. τὸν Οὐζιτζής, κ. Νικηφόρον Μαξιμοβίτζ.

β'. τὸν Τιμοσίου, κ. Δοσίθεον Νοβάκοβιτζ.

γ'. τὸν Σαβασκίου, κ. Μελέτιον Μάρκοβιτζ.

γ'. Ἐκτὸς τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους.

α'. Ἐν τῷ Ἡνωμένῳ κράτει τῶν Ἰονίων Νήσων.

Μητροπολιταί.

Α'. ὁ Κερκύρας, κ. Ἀθανάσιος.

Β'. ὁ Κεφαλληνίας, κ. Σπυρίδων.

Γ'. ὁ Ζακύνθου, κ. Νικόλαος.

Ἀρχιεπίσκοποι.

Δ'. ὁ Λευκάδος, κ. Γρηγόριος.

Ε'. ὁ Κυθήρων, κ. Προκόπιος.

Ἐπίσκοποι.

Σ'. ὁ Ἰθάκης, κ. Γαβριήλ.

Ζ'. ὁ Παξῶν, κ. Χρυσάνθος.

β'. Ἐν Βανερία.

Ὁ προϊστάμενος τῆς ἐν Βανερίᾳ ἐκκλησίας, κ. Βενέδικτος.

Β'.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης γῆς Αἰγύπτου, Πενταπόλεως, Λιβύης καὶ Αἰθιοπίας, κ. Ἱερόθεος.

Μητροπόλεις τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας.

Μητροπολιταί.

Α'. ὁ Λιβύης, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Ἀφρικής.

Β'. ὁ Μάμφιδος, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Ἀρκαδίας.

Γ'. ὁ Πηλουσίου ὄρους, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Αὐγουσταμνίτης.

Δ'. ὁ Μετρίδης, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Αἰγύπτου.

Γ'.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης τῆς μεγάλης θεσπόμενης Ἀντιοχείας καὶ πάσης Ἀνατολῆς, κ. Ἱερόθεος.

Μητροπόλεις τοῦ θρόνου τῆς Ἀντιοχείας.

Μητροπολιταί.

Α'. ὁ Βερροίας τῆς Συρίας, ὁ τὰ νῦν Χαλεπίου λεγόμενος, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος πρώτης Συρίας.

Β'. ὁ Ἐπιφανείας, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος δευτέρας Συρίας.

Ἦν αὕτη ἐπισκοπὴ Ἀπάμια, ἥς νῦν οὐτε ἔχουσιν ὑπάρχον.

Οὐκ ἐστὶν ὁμοῦς.

Α' Γ'. ὁ Λαοδικαίας, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Θεοδοριάδος.

Δ'. ὁ Σαλαμίνης, ὁ Μαλοβλῆς, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Συρίας.

Ε'. ὁ Ἀρίδης ἡ Ἐλάσης, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Μεσοποταμίας.

Σ'. ὁ Τύρου καὶ Σιδῶνος, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Φοινίκης Παράλλιος.

Ζ'. ὁ Τρικώλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Φοινίκης Λιβανίας.

Η'. ὁ Βηρυτοῦ, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Φοινίκης Παράλλιος.

Θ'. ὁ Ἀδάνης, τὸ λεγόμενον Παῖσαι, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος πρώτης καὶ δευτέρας Κιλικίας.

Ι'. ὁ Ἡλιοπόλεως ἐξέλιπε.

ΙΑ'. ὁ Παλμύρας, καὶ αὕτη οὐ σφάζεται.

ΙΒ'. ὁ Ἀρκαδίας.

ΙΓ'. ὁ Θεοδοσιουπόλεως (τὸ Ἐρζουρούμι), ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Μεγάλης Ἀρμενίας.

ΙΔ'. ὁ Ἀνίσκας, ὑπέρτιμος.

Δ'.

Ὁ μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων, ἁγίας Σιών, Συρίας, Ἀραβίας, πέραν τοῦ Ἰερδάνου, Κανά τῆς Γαλιλαίας καὶ πάσης Παλαιστίνης, κ. Κύριλλος.

Μητροπόλεις καὶ ἀρχιεπισκοπαὶ τοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων.

Μητροπολιταί.

Α'. ὁ Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος πρώτης Παλαιστίνης.

Β'. ὁ Σκυθοπόλεως, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος δευτέρας Παλαιστίνης.

Γ'. ὁ Πτολεμαῖδος, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος Φοινίκης.

Δ'. ὁ Βηθλεὲμ, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος πάσης Ἰουδαίας.

Ε'. ὁ Ναζαρέτ, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος πάσης Γαλιλαίας.

Σ'. ὁ Ἄρχης, ὑπέρτιμος καὶ ἑαρχος ὄρους Λιβανίου.

Ἀρχιεπίσκοποι.

Α'. ὁ Λύδης, καὶ ὑπέρτιμος.

Β'. ὁ Γάλης, καὶ ὑπέρτιμος.

Γ'. ὁ Ἰόπης.

Δ'. ὁ Πέτρας.

Ε'. ὁ Νααπόλεως.

Σ'. ὁ Σαβαστίας.

Ζ'. ὁ Θαβερρίου ὄρους.

Η'. ὁ Φιλαδελφείας, ἐπίσκοπος τῆς μητροπόλεως Πέτρας.

Ε'.

Αὐτοκέφαλος ἐκκλησία τῆς Ῥωσσίας.

Ἡ ἀγιωτάτη διοικούσα σύνοδος τῆς Ῥωσσίας.

α'. Ἐπαρχίαι πρώτης τάξεως.

Μητροπολιταί.

Α'. ὁ Κιόβου καὶ Γαλικίας, κ. Φιλάρετος. Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Τσιγγίνου, κ. Ἀπολλινάριος.

Β'. ὁ Νοβγορόδιος (ὁ αὐτὸς καὶ Πετρούπολις καὶ Ὅρα κατωτέρως Δ'), κ. Νικάνωρ.

Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος τῆς Σιαράιας Ρούσσης, κ. Ἰωαννίκιος.

Γ'. ὁ Μόσχας καὶ Κολόμνας, κ. Φιλάρετος. Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Δημητρίου, κ. Φιλέθεος.

Δ'. ὁ Πετρούπολις, Ἑστωνίας καὶ Φινλίας. Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Γαβρίλης, κ. Χριστόφορος.

β. Ἐπαρχίαι δευτέρας τάξεως

Ἀρχιεπίσκοποι

- Α'. ὁ Καζάνης καὶ Σβιάσκης, κ. Γρηγόριος
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος...
 Β'. ὁ Ἀστραχανίου καὶ Ἐνοπέδης, κ. Εὐγένιος.
 Γ'. ὁ Τοβόλσκης καὶ Σιβηρίας, κ. Ἀθανάσιος.
 Δ'. ὁ Ἱεροσολαβίου καὶ Ῥουσόβου, κ. Εὐγένιος.
 Ε'. ὁ Ποντίου καὶ μεγάλων Λουκῶν...
 ΣΤ'. ὁ Ῥεζάνης καὶ Ζαράφσκης, κ. Γαβριήλ.
 Ζ'. ὁ Τβέρης καὶ Κασίνου, κ. Γαβριήλ.
 Η'. ὁ Χερσόνος καὶ Ταυρίδος, κ. Ἰννοκέντιος.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ὁδησσού.
 Θ'. ὁ Λιτουανίας καὶ Βίλνης, κ. Ἰωσήφ.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ,
 α'. ὁ ἐπίσκοπος Βρότση, κ. Ἰγνάτιος.
 β'. ὁ ἐπίσκοπος Κόβνης, κ. Φιλάρετος.
 Γ'. ὁ Βαρσοβίας καὶ Νέας Γεωργίας, κ. Ἀρσένιος.
 ΙΑ'. ὁ Ῥίγας καὶ Μιτάβης, κ. Πλάτων.
 ΙΒ'. ὁ Μοχλίβου καὶ Μισουλαβίου, κ. Ἀνδρέας.
 ΙΓ'. ὁ Τσερνιγόβου καὶ Νίζνης, κ. Παῦλος.
 ΙΔ'. ὁ Μίνσκης καὶ Βοβρουϊσκῆς, κ. Μιχαήλ.
 ΙΕ'. ὁ Ποδόλσκι καὶ Βρασλαβίου, κ. Εὐδοκίμης.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Βιννίτσης, κ. Μακάριος.
 ΙΣ'. ὁ Κισνοβόβου καὶ Χοτίνου, κ. Εὐφράσιος.
 ΙΖ'. ὁ Ολονέτσκι καὶ Πατρὸς Ῥόδης, κ. Ἀρκάδιος.
 ΙΗ'. ὁ Τανάντσκος καὶ Νέας Κιρκασίας, κ. Ἰωάννης.
 ΙΘ'. ὁ Ἰρκούτσκης καὶ Τακούτσκης, κ. Νεϊλός.

γ. Ἐπαρχίαι τρίτης τάξεως

Ἐπίσκοποι

- Α'. ὁ Αἰκατερινουπόλεως καὶ Τατανόβου (Τατγανίου), κ. Ἰννοκέντιος.
 Β'. ὁ Καλούγγης καὶ Βορέθης, κ. ...
 Γ'. ὁ Σμολένσκης καὶ Δορογοβούζιου, κ. Τιμόθεος.
 Δ'. ὁ Νιζνεγορόδου καὶ Ἀρζαμάσου, κ. Ἰερεμία.
 Ε'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κούρσκης καὶ Βελγορόδου, κ. Χαϊδόβος.
 ΣΤ'. ὁ Βλαδιμίρου καὶ Σουζδαλίου, κ. Ἰουστίνος.
 Ζ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πολότσκι καὶ Βιτέπσκης, κ. Βασίλειος.
 Η'. ὁ Βολόδης καὶ Οδοσιούβου, κ. Εὐλάμπιος.
 Θ'. ὁ Τούλης καὶ Βιάζβου, κ. Δημήτριος.
 Ι'. ὁ Βιάτσκης καὶ Σλοβόδσκις, κ. Εὐαγγελιστὸς.
 ΙΑ'. ὁ Ἀρχαγγέλου καὶ Χολμογόρσκης, κ. Ἀντώνιος.
 ΙΒ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Βορονέζου καὶ Ζαδόβνσκης, κ. Παρθένιος.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ὀστρόγκοβσκης, κ. Θεόφωτος.
 ΙΓ'. ὁ Κοστρόμης καὶ Γαλικίου, κ. Λεωνίδης.
 ΙΔ'. ὁ Ταμπόβου καὶ Σάτσκης, κ. Νικόλαος.
 ΙΕ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ὀρλόου καὶ Σέβσκης, κ. Σπάρτακος.
 ΙΣ'. ὁ Πουλτάβας καὶ Παραλαβίου, κ. Ναθαναήλ.
 ΙΖ'. ὁ Βολυνίας καὶ Ζητομίρου, κ. ...
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Ὀστρόγου, κ. Ἰερόθεος.
 ΙΗ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πέρμης καὶ Βερχοτούριου, κ. Νεόφυτος.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Αἰκατερινουπόλεως, κ. Ἰωνάς.
 ΙΘ'. ὁ Τόμσκης καὶ Αἰνιόνης, κ. Παρθένιος.
 Κ'. ὁ Πιάζης καὶ Σαράνσκης, κ. Βαρλαάμ.
 ΚΑ'. ὁ Σαρατόβου καὶ Τσερτκόβου, κ. Ἀθανάσιος.
 ΚΒ'. ὁ Χερσόνος καὶ Ἀχτίζης, κ. Φιλάρετος.
 ΚΓ'. ὁ Ορεμβούργου καὶ Οδῆς, κ. Ἰωσήφ.
 ΚΔ'. ὁ Σιμπίρσκης καὶ Σιβηρίας, κ. Θεοδόσιος.
 ΚΕ'. ὁ Κανέσκου καὶ Τσερνοβόρου, κ. Ἰωάννης.
 ΚΣ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Καμτσάτσκης, Κουρίλων καὶ Ἀλκουτίνων νήσων, κ. Ἰννοκέντιος.
 ΚΖ'. ὁ Σαμάρας καὶ Σταυροπόλεως, κ. Εὐδοκίμης.

Ἐπαρχίαι Γεωργίας

- Ο Ἐπαρχὸς Γεωργίας, ἀρχιεπίσκοπος Καρταλίας καὶ Καχέτινης, κ. Ἰσίδωρος.
 Τοποτηρητὴς αὐτοῦ, ὁ ἐπίσκοπος Γορίου, κ. Νικηφόρος.
 ΑΓ'. ὁ Μητροπολίτης Ἱμερτίας, κ. Δαβίδ.
 ΑΔ'. ὁ ἐπίσκοπος Μιγγρηλίας, κ. Ἀντώνιος.
 ΑΕ'. ὁ ἐπίσκοπος Γουρίας, κ. Εὐδόκιμος.

Σ.

Ἀυτοκέφαλος ἐκκλησία τῆς Κύπρου.

Ο μακαριώτατος καὶ ἀγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος Νέας Ἰουστινιανῆς καὶ πάσης Κύπρου, κ. Μακάριος.

Ἐχει ἐπισκόπους τρεῖς:

- α'. τὸν Πάφου, κ. Χαρίτων.
 β'. τὸν Κιτίου, κ. Μελίτιον.
 γ'. τὸν Κυρηνίας, κ. Μελίτιον.

Ζ.

Ἀυτοκέφαλος ἐκκλησία ἐν τῇ Αὐστριακῇ μοναρχίᾳ.

Ο μακαριώτατος καὶ ἀγιός ἀρχιεπίσκοπος Καρόβιτς (νὸν πατριάρχης), κ. Ἰωσήφ Παλτίτς.

Ἐπισκοπαί.

- Α'. ὁ Ἀράβου, Μεγάλου Βαραβίνου, Ἰενοπόλεως καὶ Χαλματίου, κ. Γεράσιμος.
 Β'. ὁ Μπίτσκης, Νεοφύτου (Νοβόσλοβ) καὶ Ζεγεδίνου.
 Γ'. ὁ Ἁγίου Ἀνδρέου, Πίστης, Στολνο — Βελιγρὰδίου, Μοχαστίου καὶ Σιγίδης, κ. Πλάτων.
 Δ'. ὁ Βουκοβίνης, κ. Εὐγένιος.
 Ε'. ὁ Βεσάτσκης, Λουγόντης, Κράν Σαμπίτης, Ὀρσάβας καὶ Μεχάδου, κ. Στέφανος.
 ΣΤ'. ὁ Δαλματίας καὶ Καττάρου, κ. Ἰερόθεος.
 Ζ'. ὁ Καραλοσταβίου, Κοστάντζης, Κορμπάρης, Τεργέστης, Ρέικης καὶ Σάνης, κ. Εὐγένιος.
 Η'. ὁ Πακρατίου, Σλαβονίας, Ποσεγίας καὶ πάντες τοῦ στρατηγίου Βαραβίνου, κ. Στέφανος.
 Θ'. ὁ Τεμεβαρίας, Αἰποβίας, Μεγάλου Βαζικάρη καὶ Παντζόβης, κ. Πανταλεῖμων.
 Ι'. ὁ Τραγυλβανίας, κ. βαρὼν Ἀνδρέας Σαγούνας.

Η.

Ἀυτοκέφαλος ἀρχιεπισκοπὴ τοῦ Σιναίου ὄρους.

Ο μακαριώτατος ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, κ. Κωνσταντῖος (πρὶν πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως).

Θ.

Ἀυτοκέφαλος μητρόπολις Μαυροβουνίου.

Ο μητροπολίτης Σκανδαρίας καὶ Παραδαλακσίας, ἀρχιεπίσκοπος Τεσσινίας, Ἐπαρχὸς τοῦ ἱεροῦ θρόνου Πεκίου, δεσπότης (βλαδίκας) Μαυροβουνίου καὶ Βέρδης, κ. Πέτρος Πάτρεβιτς.

Ι.

Ἀυτοκέφαλος ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Μητροπολίται, ἀρχιεπίσκοποι καὶ ἐπίσκοποι.

- Α'. ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν, κ. Νεόφυτος.
 Β'. ὁ ἐπίσκοπος Θηβῶν καὶ Λαβεδίας, κ. Ἀβράμιος.
 Γ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Χαλκίδος, κ. Καλλίνικος.
 Δ'. ὁ ἐπίσκοπος Καρυστίας, κ. Μακάριος.
 Ε'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Φιδιότιδος, κ. Καλλίνικος.
 ΣΤ'. ὁ ἐπίσκοπος Φωκίδος.
 Ζ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, κ. Θεόφιλος.
 Η'. ὁ ἐπίσκοπος Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας, κ. Ἀνθίμος.

- Θ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀργαυίδος, κ. Γερσίου.
 Ι'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Κορίνθου, κ. Ἀμφιλόχιος.
 ΙΑ'. ὁ ἐπίσκοπος Ὑδρας καὶ Σπασῶν, κ. Νεόφυτος.
 ΙΒ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Πατρῶν καὶ Ἡλείας, κ. Μισαήλ.
 ΙΓ'. ὁ ἐπίσκοπος Καλαβρύτων καὶ Αἰγυαλίας, κ. Βαρβολομαίος.
 ΙΔ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μαντινείας καὶ Κυνουρίας, κ. Θεοφάνης.
 ΙΕ'. ὁ ἐπίσκοπος Γέρτυνας καὶ Μεγαλοπόλεως, κ. Φιλόθεος.
 ΙΣ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μεσσηνίας, κ. Προδρόμος.
 ΙΖ'. ὁ ἐπίσκοπος Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας, κ. Γρηγόριος.
 ΙΗ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος Μοναμβασίας καὶ Σπάρτης, κ. Διονύσιος.
 ΙΘ'. ὁ ἐπίσκοπος Γυθείου, κ. Ἰερόθεος.
 Κ'. ὁ ἐπίσκοπος Οἰτύλου, κ. Προδρόμος.
 ΚΑ'. ὁ ἀρχιεπίσκοπος (νὸν μητροπολίτης) Σύρου καὶ Τήνου, κ. Δανιήλ.
 ΚΒ'. ὁ ἐπίσκοπος Ἀνδρου καὶ Κίως.
 ΚΓ'. ὁ ἐπίσκοπος Νάξου, κ. Παρθένιος.
 ΚΔ'. ὁ ἐπίσκοπος Θήρας, κ. Ἰερόθεος.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1855 mense septembri.

Vix ac ne vix quidem annos duos patriarchatum tenuit Anthimus. VI: quo sede amoto, die 21 septembris 1855, sacra synodus in eius locum creavit Cyrillum huius nominis VII, qui inde a mense maio 1831 Aeni metropolita renuntiatus pro Gregorio, qui se a munere abdicaverat, ad sedem Amasiae transierat anno 1847, mense martio, in locum Callinici vita functi. Huic creando operam navant

hi antistites: Palaius Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Dionysius Didymotichi, Benedictus Pelagoniae, Neophytus Iconii, Sophronius Artae, Gregorius Demetriadi, Gabriel Sami, Gregorius Yarnae, Ioannicius Nyssae, Ioseph Ietitiaes.

Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια, t. II (1882), p. 441-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1855 mense decembri.

Exstat in tabulario patriarchatus oecumenici libellus synodicus satis amplus, cuius textum nondum editum fuisse valde dolemus, cum ad res Graecorum canonicas melius dignoscendas plurimum conferat: eo enim sancitum est, 1° ne quis episcopus praeter aetatem et dioecesim presbyterum ordinet ante trigessimam aetatis annum, diaconum ante vigesimum quintum, subdiaconum ante vigesimum, diaconissam ante quadagesimum; 2° ne quis ordinetur absque praevio examine; 3° ne quis provehatur episcopus ad purum titulum, nisi id fiat cum ab Hungarovalachiae et Serbiae metropolitibus a sacrae synodi sociis; 4° ne quis clericus dein-

ceps puerulos in baptismate suscipiat aut coronas in matrimonio commutet; 5° ne quis episcopus intra dioecesis suae fines clericum alienigenam admittat commendatitiis litteris haudquaquam instructum; 6° ut qui in monasteriis degunt antistites loci memoriam agant, quoties sigillatis litteris non fuerint instructi; 7° ne viri in monasteriis mulierum aut mulieres in monasteriis virorum pernotent aut subintroducantur; 8° ne clerici in saecularibus negotiis se ipsos immisceant.

Sigillii compendium exhibet I. I. Sokolov in opere iam laudato, Appendix, p. 122-3.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1856 mense iunio.

Protiosi Prodromi (ita enim sanctum Ioannem Baptistam vocare solent Graeci) in monte Atho Soete, cum anno 1820 coenobitice vivendi rationem adscivisset, pactum cum Magna Laura, sub cuius dominio deget, inierat, quod secundis curis recognitum anno 1852 immutavit, rem probante immo impellente Gregorio Guica, Valachiae principe, nec renuentibus monachis Lauriotis. Quapropter sacra synodus, ad cuius iudicium totum negotium a monachis perlatum fuerat, foedus recens conventum confirmavit per litteras sigillatas, anno 1856, mense iunio indictionis XIV, datas, quarum initium ita habebat: Ἐν ὀνόματι τοῦ πατρὸς τῶν ζώντων τεινῶν θεοῦ ἡμεῖς ἐξουσιάζοντες φερούμεν τὰ κατωτέρωματα πάντα. Nomina episcoporum subscripta

haec exhibebantur: Cyrillus patriarcha, Palaius Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Sophronius Amasiae, Meletius Didymotichi, Procopius Boanae, Dionysius Cretae, Ignatius Rhodi, Dionysius Melenici, Palaius Smyrnae, Neophytus Chii, Matthaeus Samacovii.

Tabula bis hac usque edita est, primum quidem in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλήθειᾳ, t. I (1881), p. 146-7; postea vero apud Callinicum Delicanen, Πατριάρχης κατὰλογος τῶν... ἐγγράφων κατὰ τὴν ἐν Ἀθῶν μὲνῶν (Constantinopoli, 1902), p. 160-7. Decet in utraque editione Sophronii Amaseni subscriptio, quam tamen in originali exemplari in Σκήτη τοῦ τιμίου Προδρόμου hactenus aservato ipse legi.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1856 novembris 6.

Qui negotiis publicis in insula Samo praeserant, cum, sublati penitus ecclesiasticis poenis hactenus receptis, virorum laicorum consilium instituisent, qui negotia ad clericorum ordinationes et matrimoniorum divortia pertinentia iam expedirent, primas partes obtinente loci metropolita, a sacra synodo Constantinopolitana severissimis verbis reprehensi sunt, quod inaudita illa agendi ratione

sacros canones pessumdarent, atque ab eadem emixe hortati sunt, ut adscitis iterum poenis apud universos orthodoxos receptis, res ecclesiasticas, atque in primis clericorum delectum, viris a sacro ordine sumptis expendendas committerent. Per alteram epistolam synodus idem monuit Ioannem Guicam, insulae principem, quo duos, ut videtur, rerum conversio in usum fecerat

translata. Litteris ad curiam missis nomina apud A. Dionysius Boenae, Ioannicius Cretae, Dionysius posuerunt antistites isti: Cyrillus patriarcha, Palsius Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Meletius Didymotichi.

Acta exstant in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. XX (1900), p. 451-2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1857 mense martio.

Vix ab annis XV aperta erat schola quae dicitur theologica in insula Chalo, una ex insulis Principum, cum nova ordinatio necessaria visa est illis qui publicis Magnae quam dicunt Ecclesiae negotiis praeserant. Haec tertia ordinatio seu regulamentum typis prodit sacrae synodi cura anno 1857, mense martio, hinc obseignata subscriptionibus: Cyrillus patriarcha, Palsius Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cysici, Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Me-

letius Didymotichi, Ioannicius Cretae, Dionysius Melenici, Matthaeus Samacovii. Incipiebat: Καὶ ἐπὶ πάντων μὲν τῶν ἀνδρακτίνων πραγμάτων ἡ ἀρχὴ τὸ βέλτιον μεταρρυθμίσας προήγαγε δὲ ἔργον θεολογικόν.

Exstat in libello cui titulus: Κανονισμός τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς τῆς τοῦ Χριστοῦ Μ. Ἐκκλησίας [L. S.] Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τῆς τοῦ Γένους Πατριαρχικῆς τυπογραφίας, 1857. In-8°, B 1 f., 34 p.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1858 mense ianuario.

Cum Hierotheus, patriarcha Alexandrinus, supremum obiisset diem, sacra synodus, inito pro more coetu ad designandum qui ei succederet, Alexandrinae ecclesiae praefecit Callinicum, metropolitam Thessalonicensem, anno 1858, mense ianuario indictionis VIII, suffragia ferentibus antistitibus istis: Palsius Ephesi, Panaretus Heracleae, Ioachim Cysici,

Dionysius Nicomediae, Gerasimus Chalcedonia, Gerasimus Deroorum, Neophytus Tornovi, Meletius Didymotichi, Dionysius Melenici, Palsius Vidynae.

Acta edidit Callinicus Delicanes: Τὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφδόμενα ἐκτίσθη ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 132-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1858 septembris 22.

Dorotheus Scholarius, post emensos in sede Sosoagathopolitana annos fere septem, scilicet a 22 martii 1852 ad 22 septembris 1858, a sacra synodo, reluctantibus tum dioecesanis tum ipso antistite, ad metropolim Demetriadis et Zagorae, Gregorii episcopi morte vacuum, translatus est, rem probantibus synodi sociis, videlicet: Palsio Ephesi, Panareto Heracleae, Ioachim Cysici, Dio-

nysio Nicomediae, Gerasimo Chalcedonia, Gerasimo Deroorum, Neophyto Thessalonicae, Cyrillo Adrianopoli, Dionysio Cretae, Sophronio Artae, Dionysio Melenici, Gabriel Sami, Agathangelo Sbornicii.

Acta ad hanc translationem pertinentia typis edidit Dorotheus ipse in opere iam laudato cui titulus: Ἔργα καὶ ἡμέραι (Athenis, 1877), p. 107-13.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

pro confirmando electo Sinai Montis archiepiscopo

1859 octobris 28 - novembris 15.

Constantinus, vir ille apud suos tantopere famigeratus, qui die 6 novembris 1804 archiepiscopus Sinai Montis fuerat creatus, cum anno 1859, die 5 ianuarii, factis tandem concessisset, sodales Sinaitae, quibus a multis retro saeculis ius competit archiepiscopos suos eodemque monasterii praepositos eligendi, inito pro more coetu in ecclesia Sanctissimi Salvatore, quae est in Cahiri civitatis regione cui nomen Trivania, antistitem sibi praefecerunt Cyrillum archimandritam et Phistitum in Moldavia hegumenum. Quam electionem, die 7 aprilis habitam dieque 28 eiusdem mensis Cyrillo significatam et ab eo acceptam, cum Cyrillus patriarcha Hierosolymitanus, cuius erat, pro more iam dudum recepto, novam antistitem sacris initiandi, haudquaquam probasset, ordinationis ritum peragere summa perveniencia abnuit. Re tum ad patriarcham oecumenicum tum ad Portam Ottomanicam a Sinaitis delata, utriusque arbitri consilio ad synodum Constantinopolitanam componenda reiecta est. Quid in curiosa hac causa synodus illa egerit, ex congressibus, quorum acta infra posita sunt, benevole lectori satis patebit. Minimam quidem, si numerus, potissimum vero, si pondus spectetur, partem scriptorum efficiunt in tristissima illa controversia evaluatorum.

Absolute synode, cum patriarcha Hierosolymitanus nec quicquam a sententia recederet, electi antistitis ordinatio ab oecumenico patriarcha Constantinopoli in Sinaitarum metochio die 25 novembris praeter canones huc usque vigentes tandem perfecta est, summo Cyrilli Hierosolymitani moerore, qui post annos aliquot, ut data opportunitate dicemus, acceptam cladem feliciter reddidit.

Acta mox repraesentanda exstant in libro: Τα κατὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας ἀρχιεπισκοπικοῦ Σιναι ἐκτίσθη ἐγγραφα. Ἐν Ἱεροσολυμοῖς, ἐκ τοῦ τυπογραφείου τοῦ Π. Ταφου, 1867 (in-8°, 88 p.), p. 33-42. Alia ad eandem causam pertinentia vide in altero eiusdem farinae volumine cui titulus: Ἀνακλήρωμα τῆς ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐκδόσεως τῶν κατὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ χειροτονίας τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Σιναι ἐκτίσθη ἐγγράφων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τόμος Α. Κορυμλὴ καὶ Π. Παπαλλῆ. (Κατὰ τὴν Ὁσὴν Βαββὰ ἀπὸ 51.) 1860. In-8°, 88 p. Nonnulla etiam quasi nova denovo edidit Callinicus Delicanes: Τὰ ἐν τοῖς κώδιξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφδόμενα ἐκτίσθη ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα (Constantinopoli, 1904), p. 534-42.

1.

CONGRESSUS A SYNODO IN CAUSA CYRILLI SINAITAE HABITI.

† Ο πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαίωσεν. Α

Συνεδριάσεις β.

Συνεδριάσεις α'.

Τῇ 4 νοεμβρίου 1869.

Τῇ 28 ὁκτωβρίου 1869.

Ἐπειδὴ μετὰ τὴν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει μεταστάσεων τοῦ δαιμνήστου πατριάρχου πρὸς τὴν Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Κωνσταντίνου, τοῦ καὶ κηδεμόνος Σιναιίου, ἡ ἱερὰ τῶν Σιναιτῶν κοινότης ἐξελέξατο τὸν συνάδελφον αὐτῶν ἀρχιεπίσκοπον κὺρ Κύριλλον Φιλοτίμου καὶ τοῦτον ὡς ὑποφύγιον εἰς προχείρισιν ἀρχιεπισκόπου προέβλετο τῇ αὐτοῦ θειοτάτῃ μακαριότητι τῷ πατριάρχῃ Ἱεροσολύμων κατὰ τὴν ἀνέκασθεν εἶπεν, καὶ ἐπειδὴ ἡ αὐτοῦ μακαριότης, ἀντιπαρμένη ἐστὶ ἡ ἐκλογὴ οὐκ ἐγένετο κατὰ τοὺς νενομισμένους τύπους, οὐκ ἀπαξέτατο τὴν πρότασιν τῆς χειροτονίας, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀναπαρθέτων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν πρὸς τὴν ὑψηλὴν αὐτοκρατορικὴν κυβέρνησιν, καὶ μάλιστα τῇ αὐτοῦ μακαριότητι αἰτησάμενης διὰ τακτικῶν ἵνα οἱ λοιποὶ πατριάρχαι συνελθόντες παρατηρήσωσι τὰ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου πρόνομα ἐπὶ τῶν Σιναιτικῶν ὑποθέσεων, αὕτη δι' ἐγγράφου διαταγῆς ὡς εἰδὸς ἀνέβητο τὴν λύσιν τῆς διαφορᾶς εἰς τὴν μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς λοιποῖς μακαριώτατοις πατριάρχασι. Καὶ δὴ συνελθόντες σήμερον τετάρτῃ 28 ὁκτωβρίου τοῦ 1869 σωτηρίου ἔτους ὁ παναγιώτατος καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης κύριος κύριος Κύριλλος, οἱ μακαριώτατοι καὶ ἀγιώτατοι πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ πᾶσα ἡ ἐνδοχόουσα ἱερὰ σύνοδος τῶν σεβασμιωτάτων μητροπολιτῶν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀναδιψήσαντες τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῇ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ὑποπάρχοντα ἐγγράφα, ἐν οἷς μνημονεύονται αἱ κατὰ καιροῦ διενέξεις τῶν πατέρων τῆς ἀγαγεσάτης μονῆς τοῦ Σινᾶ πρὸς τοὺς ἀγιοτάτους πατριάρχας τῶν Ἱεροσολύμων, ἔγνωσαν τὰ ἐπόμενα:

Πρῶτον, ἐστὶ ἡ ἱερὰ μονὴ τοῦ θεοβαδίστου ἔρους Σινᾶ ἀνέκασθεν διὰ νεαρᾶς τοῦ εὐσεβοῦς αὐτοκράτορος Ἰουστινιανοῦ καὶ διὰ σιγγιλλίων ἐκκλησιαστικῶν κατέστηκεν ἀνεξάρτητος, ἀδούλωτος, οὐδενὶ οὐδαμῶς ὑπαίκουσα, καὶ ὡς τοιαύτη κέντηται ἀναμφισβήτητος τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν τὸν ἑαυτῆς ἡγουμένον ἐλευθέρως καὶ ἀνεπηρέστως ἀπὸ πάσης ἐξωτερικῆς ἐπεμβάσεως.

Δεύτερον, ἐστὶ ὁ θρόνος τῶν Ἱεροσολύμων κέντηται ἀποκλειστικῶς τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν εἰς ἐπισκοπὸν τὸν κατὰ πλειοψηφίαν ὑπὸ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος προτεινόμενον.

Τρίτον, ἐστὶ ὁ πνευματικὸς προϊστάμενος τῆς μονῆς ὡς μὴ ἡγουμένος ἐστὶν ὅλως ἀνεξάρτητος, οὐδενὶ ὀφείλων διδόναι λόγον τῶν πράξεων αὐτοῦ εἰ μὴ τῇ μοναστηριακῇ συνάξει, ὡς ἀρχιεπισκόπος μὲν τοῖς ὀφείλει μνημονεύειν τοῦ πατριαρχικοῦ ὀνόματος τοῦ κατὰ καιρὸν Ἱεροσολύμων.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς ἐν κεφαλῇ διεγνώσθησαν καὶ καθιερώσθησαν ἐν τῇ παρουσίᾳ συνεδριάσει.

- † ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
- † ὁ Ἀρμασίας Σωφρόνιος.
- † ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
- † ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
- † ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- † ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
- † ὁ Νέσσης Καλλίνικος.
- † ὁ Σβερνικίου Ἀγαθάγγελος.

Σήμερον ἡμέρᾳ τετάρτῃ νοεμβρίου 4 τοῦ 1869 σωτηρίου ἔτους κατὰ τὴν ἐνέστην ἐσπρινὴν ἄραν, προκαθήμενης τῆς αὐτοῦ θειοτάτης παναγιότητος, συμπαραβρεθέντων τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου, προσκυρομένης καὶ τῆς τοῦ ἀγιοτάτου θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων, ἐν ᾗ εὐρηγματοὶ κανονισμοὶ καὶ συμφωνίαι γινόμεναι ἐπὶ τοῦ δαιμνήστου κυρίου Κωνσταντίνου μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς ἱερᾶς ἀδελφότητος τοῦ Σινᾶ, διαδεξαμένου τότε τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν τοῦ Σινᾶ ἔδραν. Πᾶσαι δ' αἱ φερόμεναι ὑπογραφαὶ αὐτοῦ τε καὶ τῶν πατέρων ομοσημασμέναι εἰσὶν ὑπὸ τῆς ἰδιοχείρου ὑπογραφῆς τῶν, ἔξ ὧν διεγνώσθη ἐστὶ ὁ ἐκλεχθεὶς ὑποφύγιος ὀφείλει προσάγειν τὰ πρακτικὰ τῆς ἑαυτοῦ ἐκλογῆς καὶ τοὺς κανονισμοὺς καὶ τοὺς ἔρους, δι' ὧν μάλιστα διοικεῖται τῆς μονῆς, τῇ κατὰ καιρὸν πατριάρχῃ τῶν Ἱεροσολύμων καὶ καταχωρούμενα ἐν τῇ Ἱεροσολυμιτικῇ κώδῃ ὑπογράφειν αὐτὰ ἰδίᾳ χειρὶ.

Ἐφεξῆς παρastas ὁ διαλεχθεὶς ὑποφύγιος Κύριλλος προσκύρισε ἐγγράφα ἡθετικὰ τῆς ἐκλογῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν πατέρων συνήθων κανονισμῶν, ὑπογεγραμμένα ὑπὸ τῆς Σιναιτικής ἀδελφότητος. Τούτων τοίνυν ἀναγνωσθέντων, σύμπασα ἡ ἱερὰ σύνοδος ἀνεγνώρισε τὴν ἐκλογὴν τοῦ προβαλλομένου ὑποφύγιου ὡς γενομένην κατὰ τοὺς μοναστηριακοὺς τύπους καὶ ἐν καλῇ τάξει ἐκτός ἐπουσεῶν τινῶν. Ἐρωτηθεῖσα οὖν ἡ αὐτοῦ θειοτάτη μακαριότης, εἰ ἄρα καλῶς ἔχει τὰ τῆς ἐκλογῆς καὶ αἱ κατὰ τὰς μοναστηριακὰς διατάξεις ἐγένετο, ἀπεκρίθη· Καλῶς. Καὶ τοι δ' ἀποδεδειγμένου ὄντος ἐκ τε τῶν κωδίκων τῆς μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ ἐκ τοῦ τοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ θρόνου, ἐστὶ ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγουμένου τοῦ καὶ ὑποφύγιου ἐστὶν ἐλευθέρως, ἀνεξάρτητος καὶ ἀνεπηρέστος, ἀλλ' ὅμως ἡρωτήθη, εἰ δύναται ἐξασκήσαι δικαίωμα τι ἐκ αὐτῆς πρὸς τὸ διαρρηθὴν ἀπήνησεν, ἐστὶ οὐδὲν τοιοῦτον δικαίωμα κέντηται, καὶ οὕτως τὸ κατὰ ἀνεξαρτήτως ἐκλογῆς ζήτημα ἐλύθη ὀριστικῶς ὑπὲρ τῶν πατέρων. Ἀκολουθῶν δ' ἡρώτησεν ἡ ἱερὰ σύνοδος τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, ἵνα τί οὐ χειροτονεῖ τὸν Κύριλλον; Ἡ δ' αὐτοῦ μακαριότης ἀπήνησεν· Διὰ πάντα μὲν ἄλλον ἢ ἐκλογὴ ἐστὶ δεκτὴ, σχετικῶς δὲ πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ Κυρίλλου ἐστὶν ἀπαράδεκτος· διὸ οὐ δύναται χειροτονῆσαι αὐτόν, καὶ ταῦτο διὰ λόγους πνευματικούς, οὐδ' ὁ δαιμνήστου Κωνσταντίνου ἀποδνήσκων ἀπεκάλυψεν ἐν τῇ τελευταίᾳ πρὸς αὐτὴν ἐξομολογήσει, ἐξομίσας ἄρα αὐτὴν εἰς τὸ φοβερὸν ὄνομα τοῦ οὐρανοῦ κριτοῦ πρὸς τὸ μὴ χειροτονῆσαι τὸν Κύριλλον. Ταῦτα δ' εἰπούσης τῆς αὐτοῦ θειοτάτης μακαριότητος, ἐγένοντο λόγοι πολλοὶ καὶ παρατηρήσεις ἀφορώσαι τὸ εἶδος τῆς ἐξομολογήσεως καὶ τὸ προβαλλόμενον κώλυμα τῆς χειροτονίας, καὶ οὕτως διελύθη ἡ συνεδρίασις.

- † ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας συναποφαίνεται.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
- † ὁ Ἀρμασίας Σωφρόνιος.
- † ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
- † ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
- † ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- † ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
- † ὁ Νέσσης Καλλίνικος.
- † ὁ Σβερνικίου Ἀγαθάγγελος.

Συνεδρίασις γ'.

Τῇ 11 νοεμβρίου 1869.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ὑπογραφήν τῶν ἀνωτέρω πρακτικῶν ἐνεκρίθη παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ ἀποφάσις ὅτι ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων παρὰ τῆς αὐτοῦ πανηγύρεως καὶ τῆς αὐτοῦ μακαριότητος τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτοῦ εἰς τὸ νὰ μετακινήσῃ καὶ ἐνδόξως εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀποφθίτου ἀρχιεπισκόπου Σιναίου κὺρ Κυρίλλου, ἐν τῇ, ὡς προέβλεπε, ἐπαγγέλλοιτο παρὰ τῆς Σιναιτικῆς ἀδελφότητος. Διὸ καὶ τῇ 8' τοῦ παρόντος μηνὸς νοεμβρίου γενόμενης τῆς συναντήσεως ταύτης, ἠτολμήθησαν ἀμφότεροι οἱ ἐκκλησίαι πατριάρχαι ἵνα μετακινήσῃ τὴν μακαριότητα τοῦ εἰς τὸ νὰ ἐνδόξως εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ ῥηθέντος· ἀλλὰ μὴ ὅπως τὰς ἀδελφικὰς παρατηρήσεις, ὡς τὸ καθυπόβαλλον, καὶ τὰς παρακλήσεις, ὡς ἀπέβαιναν πρὸς τὴν μακαριότητα τοῦ ἐν ὁνόματι τοῦ κυρίου εἰς τὸ νὰ συγκανονομήσῃ, ὡς περὶ τὸ ζήτημα ἀξιοπροσέως, μετὰ βαθείας θλίψεως τῆς ψυχῆς· αὐτὸν εἶδον, ὅτι ἡ μακαριότης του ἔμεινε ἀμετάκτιστος καὶ ἀκαίτητος, προτείνων πάντοτε τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδήσεως ὡς πρὸς τὴν ἐξομολόγησιν τοῦ δοξίου πατριάρχου κυροῦ Κωνσταντίνου, καὶ οὐδὲν ἕτερον.

Σήμερον τῇ 11' τοῦ αὐτοῦ, συνεδρίασεως γενόμενης καὶ ἀπόντων 8' ἀποβάντων τῶν μακαριωτάτων Ἀντοχείας· καὶ Ἱεροσολύμων, ἐμφανισθεὶς ὁ ἀποφθίτος παρούσας οὗς οἱ γὰρ τῶν δοξίων πατριαρχῶν Κωνσταντινουπόλεως Ἱερουσλήμ καὶ Γαβριὴλ καὶ γράμμα τοῦ δοξίου Δοσιθέου Ἱεροσολύμων ἐκδοθέν ἐν Ἀδριανουπόλει κατὰ τὸ „αχϛ“ ἔτος, ὄντινεν ἀνεγνωσθέντων, ἐγένοντο καταφανῆ τὰ πρόνοια τοῦ εὐαγίου τοῦτου ἱεροῦ σκηναίου τοῦ θρους Σινᾶ καὶ τὸ ἀνεξέρητον, ἀδούλωτον καὶ πανταύθαρον αὐτοῦ. Συγχρόνως δὲ ἀνεγνώσθησαν καὶ περιτομαὶ ἰδιοχείρων γραμμάτων τοῦ δοξίου Κωνσταντίνου πρὸς τὸν ἀποφθίτον καὶ τοὺς πατέρας, ἐν οἷς αἰτιάται παρακλονοῦμενος καὶ δυσανασχετῶν κατὰ τοῦ μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων, ὡς θέλοντος ἐπεμβῆναι εἰς τὰ μοναστηριακά πρόνοια τοῦ θρους Σινᾶ, ἐξ ἧν οὐδετέρου καὶ αὐτὴ ἡ ἐξομολόγησις τοῦ δαιμόνιου πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα. Φωτισθεὶς δὲ ὅτι μᾶλλον καὶ δετικώτερον ἡ ἱερὰ σύνοδος ἐξ ὧν τῶν ἀνωτέρω ἐγγράφων καὶ ὡς πρὸς τὰ πρόνοια καὶ ὡς πρὸς τὸ ἀνίσχυρον τῆς ἐξομολογήσεως καὶ σχηματισμοῦ παπολθῶν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῶν Σιναιτῶν πατέρων, ἐνέκρινε νὰ παρστήσῃ καὶ ἕτερον δόγμα ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ εὐκρινούς διαθέσεως, ὅ ὅτι νὰ μεταβῶσιν αὐτοπροσώπως ὅλα τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς συνόδου πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα καὶ παρκαλίψωσιν αὐτὴν τελευταίον, ὥστε νὰ εὐφραντῇ εἰς τὸ νὰ παραδεχθῇ τὴν δικαίαν καὶ εὐλογον παρακαλῶσιν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ ἐγκαταστήσῃ τὸ ἐκκενρὸς τοῦτο ζήτημα.

- + ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.
- + ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.
- + ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
- + ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
- + ὁ Ἀρσασίας Σωφρόνιος.
- + ὁ Ἄρτης Σωφρόνιος.
- + ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
- + ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- + ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
- + ὁ Νύσσης Καλλίνικος.
- + ὁ Σβερνικίου Ἀγαθάγγελος.

Συνεδρίασις δ'.

Τῇ 14 νοεμβρίου 1869.

Κατὰ συνέπειαν τῆς ἐν τῇ προλαβούσῃ συνεδρίασιν παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀποφάσεως καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου παρὰ τῆς πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἐπαυλῶντος εἰς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα τὰς ταπεινὰς παρακλήσεις,

ἡ προεβλεπὸς καὶ παρατηρήσεις, δεχθέντες ὅτι αὐτὸς ἵνα συγκανονομήσῃ ἡ αὐτοῦ μακαριότης· ὅτι αὐτὸς εἰς τὸ νὰ ἀνακαταστήσῃ τὸ ἐκκενρὸς ζήτημα, ἀποδοχόμενῃ ἵνα χειροτονήσῃ τὸν μᾶλλον ἀποφθίτον Σιναίου κὺρ Κυρίλλου· ἀλλὰ μετὰ τῆς αὐτῆς θλίψεως καὶ λύπης εὐρον τὴν αὐτοῦ μακαριότητα ἐκπνεύσαντος εἰς τὴν πρόβλεπτον τοῦ ἀποφθίτου καὶ προβάλλουσιν πάντοτε μετὰ πολλοῦ ἄλλους ἀνυποστάτου· λόγους καὶ τοὺς λόγους τῆς αὐτοῦ συνειδήσεως, καὶ οὕτως ἐπίστροφον μὴδὲν καταρθεύσαντα.

Καὶ τοὶ δὲ ἐκπνεύσαντες τῆς μακαριότητος τοῦ εἰς τὸν ἐλεγχον τῆς συνειδήσεως, ἐπειδὴ ὅμως δὲν παρυσταίνοντο οὐτε μαρτύρια οὐτε ἀποδείξεις· ἀνοχονοῦσαν τὸν ῥηθέντα καὶ πιθανολογοῦσαν τὴν κατηγορίαν τῆς ἐξομολογήσεως, δὲ ταῦτα ἡ ἱερὰ σύνοδος θεωρεῖ αὐτὸν ὡς ἀνεύθυνον καὶ ἀδόξον, ὡς καὶ ὁκάρχει.

Ἀδελφοὶ ἀνεγνώσθη καὶ γράμμα ἐπίσημον τῆς ἐν Ἰκκουβανίᾳ τῆς Αἰγύπτου Σιναιτικῆς ἀδελφότητος, ἀναφερομένης πρὸς τὸν οἰκουμένην πατριάρχην καὶ τὴν κατὰ αὐτὸν ἱερὰν σύνοδον, ἐν ᾗ μετὰ καταδύοντο ψυχῆς παρακλονοῦνται, ὅτι ἡ αὐτοῦ μακαριότης ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων, ἐπιθυμῶν νὰ προσβάλῃ τὰ πρὸ αἰώνων διατηρούμενα πρόνοια τῶν, ἀποποιεῖται τὴν χειροτονίαν καὶ παρεμβάλλει ζημιώδη προσέκματτα εἰς τὰ συμφέροντα τοῦ μοναστηρίου, καὶ ἐξαιτοῦνται τὴν ἐκκλησιαστικὴν προστασίαν καὶ ἀντιλήψιν πρὸς ταχυτέραν διεκπεραίωσιν τοῦ ζητήματος τοῦτου.

- + ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.
- + ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας· Καλλίνικος.
- + ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- + ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
- + ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
- + ὁ Ἀρσασίας Σωφρόνιος.
- + ὁ Ἄρτης Σωφρόνιος.
- + ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
- + ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- + ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
- + ὁ Νύσσης Καλλίνικος.
- + ὁ Σβερνικίου Ἀγαθάγγελος.

Ἐξ ἀπάντων οὖν οὗς ἀνεγνώσθησαν καὶ συνεζητήθησαν ἐν ταῖς προλαβούσαις συνεδρίασεσιν, ἐξάγεται βαθεῖα καὶ ἐνταλὴς παπολθῶσις·

α', ὅτι ἡ κοινότης τῶν πατέρων τοῦ Σινᾶ ἔχει ὅλον τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ ἐκλέγῃ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀνευ οὐδεμιᾶς ἐπεμβάσεως παρ' οὐδενὸς τῶν πατριαρχῶν, ὥστε καὶ ἡ γενόμενη ἤδη ἐκλογὴ ἐπὶ τοῦ προσώπου τοῦ πανσυνωτάτου ἀρχιεπισκόπου κὺρ Κυρίλλου ὁκάρχει τακτικὴ καὶ ἀκαταίτητος.

β', ὅτι ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ἀπὸ μακρῆς συνείσεως καὶ δυνάμει ἐκκλησιαστικῶν γραμμάτων ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ χειροτονεῖν εἰς ἀρχιερεῖς τὸν ἐκλεχθέντα παρ' αὐτῶν ἀρχηγὸν δωρεάν καὶ ἀνευ πινὸς ἀπολαύσεως, παρρησιασμένον πρὸς τὴν μακαριότητα τοῦ καὶ καταγραφόμενον ἐν τῇ κἀδῃ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῶν Ἱεροσολύμων τῶν συμφωνῶν, αὐτὸς ἡδὲ ὅλον λάβει χώραν μεταξὺ τῶν Σιναιτῶν πατέρων καὶ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν.

γ', ὅτι αἱ προτεινόμεναι ἀνστάσεις ἐν μέρος τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων κατὰ συνέπειαν τῆς ἐξομολογήσεως τοῦ δοξίου πατριάρχου κυροῦ Κωνσταντίνου, γενόμενης, ὡς λέγει ἡ μακαριότης του, μικρὸν πρὸ τῆς ἀποφάσεώς του, δὲν ἔχουσι τὴν ἰσχύον ἵνα διακυβλώσῃ τὴν χειροτονίαν τοῦ πανσυνωτάτου ἀρχιεπισκόπου κὺρ Κυρίλλου καὶ δι' ἄλλους διεκρινθέντας λόγους, ἀλλὰ καὶ διότι ὁ ρῆμα κανὼν τῆς ἐν Κερθαγίᾳ συνόδου ὁποῦρετὶ τὴν μακαριότητα τοῦ ἵνα προχωρήσῃ ἐν ἐλευθέρῃ συνειδήσει εἰς τὴν χειροτονίαν τοῦ κὺρ Κυρίλλου· λέγει δὲ οὕτως· Ἦρεσαν, ἵνα, ἐάν ποτε ἐπίσκοπος λέγῃ τινὰ αὐτῶν μόνον τὸ ἴδιον ἐγκλήμα ὁμολογήσῃ καὶ ἀκαίτως ἀρνήσῃται, μὴ λογίζεται

ὁ ἐπίσκοπος εἰς τὴν θύρην συντείνειν, ὅτι ἂν αὐτὸς μόνος οὐ πιστεύεται. Εἰ δὲ καὶ τῷ σκινδαλμῷ τῆς ἰδίας συνειδήσεως λέγει μὴ θέλειν ἑαυτὸν κοινῶναι τῷ ἀρνούμενῳ, ἀφ' ὅσον τῷ ἀφωρισμένῳ μὴ κοινῶν ὁ ἰδίας ἐπίσκοπος, τῷ αὐτῷ ἐπισκόπῳ ἄλλοι μὴ συγκοινωνήσωσιν ἐπίσκοποι· ὥστε μᾶλλον παραφυλάττεσθαι τὸν ἐπίσκοπον μὴ λέγειν κατὰ τινος, ὅπως ἀποδείξουσιν ἐλάττειν παρ' ἑτέροις οὐ δύναται.

Ἐπὶ τῇ βίβλῃ οὖν τῶν τριῶν τούτων κεφαλαιῶν ἐκινήθη ἀπόφασις, ἵνα προσκληθῇ αὐθις ἡ μακαριότης του εἰς τὸ νὰ ἐνεργήσῃ τὴν χειροτονίαν τοῦ πανοσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου κυρ Κυρίλλου, ἀναγνωρισθέντος τῆς νομίμου ὑποψήφου τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ θεοβαδίστου ὅρους Σινᾶ. Ἀλλ' ἐὰν ἡ μακαριότης του καὶ αὐθις ἐξηγηθῇ ἀποφατικῶς, τότε πρὸς διδύκον τοῦ διατρέχοντος σκανδάλου τοῖς μὲν πατέροι Σιναιτικῶν ἀπαξ καὶ μόνον ἐπὶ τῇ περιστάσει ταύτης χορηγῆται ἡ εὐχαιρία τοῦ νὰ ζητήσωσιν τὴν χειροτονίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῶν παρὰ τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τὸ δὲ δικαίωμα τοῦ κατὰ καιροὺς πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων ἵνα χειροτονῇ τὸν ἀρχιεπίσκοπον τοῦ ὅρους Σινᾶ θέλει μῖναι ἀναλλοίωτον καὶ ὅσα περὶ τούτου ἐκκλησιαστικὰ γράμματα ὑπάρχουσιν ἐκδεδομένα θέλουσι διατρεῖσθαι ἐν ἰσχύϊ. Τούτων οὕτως ὁρισθέντων, ἐνεκρίθη ἵνα ἐξαχθῶσι τρία ἀντίγραφα τῆς παρούσης ἀποφάσεως, καὶ τὸ μὲν νὰ διακινῶνται πρὸς τὸν μακαριώτατον πατριάρχον τῶν Ἱεροσολύμων κύριον Κύριλλον, τὸ δὲ νὰ ἐπιδοθῇ πρὸς τοὺς ὁσιωτάτους πατέρας τοῦ ὅρους Σινᾶ, τὸ δὲ διὰ ταχυρίου πατριαρχικοῦ νὰ γνωστοποιηθῇ εἰς τὴν Γῆλην Πόρταν.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.
† ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας.
† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
† ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
† ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος.
† ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
† ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.

† ὁ Μελανίκου Διονύσιος.
† ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
† ὁ Νύσσος Καλλίνικος.
† ὁ Σβερνίκου Ἀγαθάγγελος.

Συνεδρίσεις ε'.

Τῇ 15 νομβρίου 1859.

Συνεπὶ τῆς προγενέστες ἐγρίσεως προσκληθεὶς ὁ μακαριώτατος πατριάρχης Ἀντιοχείας, ὡς μὴ παρευρεθείς εἰς δύο προλαβοῦσας συνεδρίσεις ἕνεκα τῆς σωματικῆς του ἀσθενείας, καὶ καθυποβληθέντων τῶν πρακτικῶν τοῦ Σιναιτικοῦ ζητήματος πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα καὶ εὐκρινῶς ἀναγνωσθέντων καὶ προτεθέντων ἵνα προσυκογραφῇ ἐν αὐτοῖς, ἡ αὐτοῦ μακαριότης ἀπολόγηται μὲν ὅτι ταῦτα πάντα ἔχουσι καλῶς καὶ ὅτι εἶναι σύμφωνα πρὸς τὰ ἐκ ἐξουσίας ἐν ταῖς συνεδρίσεσι, δὲν δύναται δὲ νὰ ὑπογράψῃ αὐτὰ ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἡ μακαριότης του ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε καὶ μέχρι τούδε ὑπάρχει καὶ θέλει ὑπάρχει ἀφ' ὅρου ζωῆς τῆς μέλλουσας Ἀγιοταφικῆς ἀδελφότητος· διότι καθ' ὅν καιρὸν προσκλήθη ἵνα ἀναδεχθῇ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον τῆς Ἀντιοχείας, ἀποίησε τοιαύτην συνθήκην, τὸ νὰ εἶναι δηλαδὴ διὰ παντός Ἀγιοταφίτης. Καὶ ἐπειδὴ τότε οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν ὑπῆρχεν ἐν τοῖς πράγμασι τῆς ἐκκλησίας καὶ δὲν δύναται νὰ γινώσκῃ τὰ τότε κατ' ἐμὲ διατρέξαντα, ἐγὼ οὖν διαβεβαίω, ὅτι οὕτω πως ἐγένοντο ὡς προείρηκα, καὶ οὕτως ἀπλήθην.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως.
† ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, μὴ παρὼν ἐν τῇ συνεδρίσει, ἐπὶ τῇ πίστι καὶ τῇ συνόδου ὑπέγραψε.
† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
† ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
† ὁ Ἀμασειας Σωφρόνιος.
† ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
† ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
† ὁ Μελανίκου Διονύσιος.
† ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
† ὁ Νύσσος Καλλίνικος.
† ὁ Σβερνίκου Ἀγαθάγγελος.
Ὅτι ἐστὶν ἴσον ἀπαράλλακτον τῷ πρωτοτύπῳ.

2.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA CYRILLI ELECTIONEM RATAM HABET

1859 novembris 25.

† Τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς τοῦ θεοβαδίστου ὅρους Σινᾶ ἀπροστατεύτου διαμεινάνσης, ὅτι δὴ τοῦ γνησίου ἀρχιεπισκόπου παναγιωτάτου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου κυρίου Κωνσταντίου μεταβάντος εἰς τὰς αἰωνίους μονάς, ἐπειδὴ οἱ ὁσιώτατοι πατέρες τῆς κοινότητος ταύτης οἱ συνασπόμενοι ἐν τῇ κυριαρχικῇ μονῇ τῇ τιμωμένῃ ἐπὶ τῇ θείᾳ μεταμορφώσει τοῦ σωτήρος ἡμῶν Χριστοῦ καὶ ἐν τῇ μεγάλῃ μετοχῇ τῆς Τιφάνιας, συναλθόντες κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ τὰ προνόμια αὐτῶν, ἐξελέξαντο κοινῇ φήφῃ διδόχον τὸν πανοσιολογιώτατον ἀρχιεπισκόπον καὶ ἡγούμενον Φιστιλίου κυρ Κύριλλον, κατὰ δὲ τὴν ἐκκρατήσαν ἀπὸ τινος καιροῦ συνήθειαν ἀναφερθέντες πρὸς τὸν μακαριώτατον πατριάρχον τῶν Ἱεροσολύμων, ἐξητήσαντο τὴν ἀρχιερατικὴν αὐτοῦ ἀνάδειξιν καὶ χειροτονίαν· ἐπειδὴ ἡ μακαριότης του ἀπρηνέθη τὴν ἑαυτοῦ συγκατάθεσιν, ἐνταῦθεν δὲ ἀναφαισίσκει ἱερεῖς, ἡ ὑπόθεσις αὕτη κατ' αἵτησιν τῆς τε αὐτοῦ μακαριότητος καὶ τῶν ὁσιωτάτων πατέρων τοῦ Σινᾶ ἀνατίθη εἰς τὴν ἀνάκρισιν καὶ ἀπόφασιν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τῶν ἐνδημούντων ἐνταῦθα μακαριωτάτων πατριαρχῶν, ἐξήχθη δὲ ἀπόφασις ἵνα προσκληθῇ ὁ μακαριώτατος πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ἐπὶ τῷ ἐκτελέσει τὴν χειροτονίαν ταύτην, ἄλλως δὲ ἐν ἀποκοίῃ τῆς μακαριότητος του ἡ χειροτονία αὕτη ἐκτελεσθῇ παρὰ τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας, καὶ τῆς προσκλησέως τρις ἐπαναληφθείσης πρὸς τὴν αὐτοῦ μακαριότητα, πρῶτον μὲν διὰ τῆς θειότητος

αὐτοῦ παναγιότητος καὶ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου Ἀλεξανδρείας κυρίου Καλλινίκου, δεύτερον δὲ δι' ἀποστολῆς ἀπάντων τῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου καὶ τρίτον δι' ἐπαγγελματικῆς κήρυξεως τῆς ἐξαχθείσης ἀποφάσεως, τέλος, ἀποκοινηθείσης ὅλης τῆς ἐκείνου μακαριότητος, τῶν δὲ ὁσιωτάτων πατέρων ἐξητησάντων τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος χειροτονίας παρὰ τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας κατὰ τὸν ὅρον τῆς γενομένης ἀποφάσεως, ἡμεῖς οἱ ἐνδημῶντες ἀρχιερεῖς, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ παναγιωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου ἡμῶν αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου κυρίου κυρίου Κυρίλλου συναλθόντες, ἐν τῷ παναγίῳ πατριαρχικῷ ναφ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς κληρονομικῆς ψηφοφορίας ἐπὶ τοῦ ἀτόμου τοῦ ἀναβεβομένου τὴν ἀρχιερατικὴν προστασίαν καὶ ποιμαντικὴν ῥάβδον τῆς ἀγιωτάτης ἀρχιεπισκοπῆς ταύτης, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν διαληφθέντα ὑποψήφιον πανοσιολογιώτατον ἀρχιεπισκόπον κυρ Κύριλλον κατὰ τὴν παρρησίαν ἐκλογὴν τῶν ὁσιωτάτων πατέρων, δεύτερον δὲ τὸν Μακάριον καὶ τρίτον τὸν Παρθένον, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα καταστρώθῃ ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃς ἐκκλησίας εἰς ἐνδειξιν διηνεκῆ καὶ καράσσεως μόνιμον.

Ἐνταῦθα οὐτρίψαντες κατὰ μῆνα νομβρίου ἐκινεμήσεως γ'.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.

† δ Ἀρχιεπίσκοπος Κρήτης. A
 † δ Ἀρχιεπίσκοπος Συμφώνος.
 † δ Ἀρχιεπίσκοπος Συμφώνος.
 † δ Ἀρχιεπίσκοπος Αμφοτέρων.

† δ Μακεδονίου Διορόντος.
 † δ Ἐπαρχίας Μελιτινών.
 † δ Νόσου Κελλήνων.
 † δ Ἐπαρχίας Ἀγρινίου.

SYNODI CONSTANTINOPOLITANAE pro rebus Graecorum ecclesiasticis in melius instaurandis 1858-1860.

Anno 1856, Abdul-Asia, Turcorum imperator, cum atrocissimum adversus Russos bellum, adocita gentium Europaeorum ope, feliciter absolvisset, res novas in suum imperium, ad gratiam praesertim subditis suis christianis faciendam, afferre statuit. Atque edito die 6/18 februarii 1856 decreto, sua ipsius manu obseignato (*Hatti-Humayun*), singulis imperii sui populis christianae fidei addictis praecipit, ut indicto quam primum conventu nationali, eorum quique res suas publicas ad praescripta accommodaret, quae mox Porta quae dicitur Ottomanica erat evulgatura. Quo totum illud negotium clarius intelligatur, summi decreti partem eam quae christianos spectat referre iuvat¹:

„Tous les privilèges ou immunités spirituelles, ci-devant accordés à l'antiquité, de la part de mes ancêtres et à des dates postérieures, à toutes les communautés chrétiennes ou à d'autres rites non musulmans établis dans mon empire, sous mon égide protectrice, sont confirmés et maintenus.

„Chaque communauté chrétienne ou d'autre rite non musulman sera tenue, dans un délai fixé, et avec le concours d'une commission formée ad hoc dans son sein, de procéder, avec ma haute approbation et sous la surveillance de ma Sublime Porte, à l'examen de ses immunités et privilèges actuels, et d'y discuter et soumettre à ma Sublime Porte les réformes exigées par le progrès des lumières et du temps.

„Les pouvoirs concédés aux patriarches et aux évêques des rites chrétiens par le sultan Mahomet II et ses successeurs seront mis en harmonie avec la position nouvelle que nos intentions généreuses et bienveillantes assurent à ces communautés.

„Le principe de la nomination à vie des patriarches après la révision des règlements d'élection aujourd'hui en vigueur, sera exactement appliqué, conformément à la teneur de leur bérât d'investiture. Les patriarches, les métropolitains (archevêques), délégués, évêques, ainsi que les grands rabbins prêteront serment à leur entrée en fonctions, d'après une formule concertée en commun entre ma Sublime Porte et les chefs spirituels des diverses communautés.

„Les redevances ecclésiastiques, de quelque forme et nature qu'elles soient, seront supprimées et remplacées par la fixation des revenus des patriarches et chefs de communautés, et par l'allocation de traitements et de salaires équitablement proportionnés à l'importance, au rang et à la dignité des divers membres du clergé. Il ne sera porté, toutefois, aucune atteinte aux propriétés mobilières et immobilières des divers clergés chrétiens. L'administration temporelle des communautés chrétiennes ou d'autres rites non musulmans sera placée sous la sauvegarde d'un conseil choisi dans le sein de chacune des dites communautés, parmi les membres du clergé et les laïques.

Haec quidem imperator ille. Cuius mandata ut impleret Aali-Pascia, summus vesira, datis ad populi cuiusque christiani moderatores litteris, monita eis significavit quae in proposito negotio servanda erant. Ea ipsa sunt quae infra primo loco posuimus. Quia vero ad Graecos quod attinet res nimium diu duci videbatur, Aali-Pascia, per alteras litteras die 27 augusti 1858 datas, conventum nationalem primo quoque tempore coadunari iussit: veniam etiam dedit, ut septem antistites, ex sedis oecumenicae metropolitanis assumpti, partem in eo habere possent, exceptis tamen gerontibus qui dicebantur, scilicet maioribus viciniorum provinciarum metropolitae, qui labentibus saeculis primas partes in regenda ecclesia sibi adaequaverant.

Delectis igitur post aliquot dies nec sine gravissimis contentionibus septem illis viris ex episcoporum collegio (fuerant autem isti: Neophytus Thessalonicensis, Sophronius Artas, Meletius Didymotichi, Dionysius Melentzi, Sophronius Amasiae, Dorotheus Sosoagathopolis, Cyrillus Adrianopolis), ac designato etiam magistratu Ottomanico, qui gubernii partes in conventu ageret, habetur tandem aliquando die 3 octobris 1858, praesidente Cyrillo patriarcha, primus congressus, in quo inter alia statuitur, ut congressus deinceps celebrentur singulis cuiusque hebdomadis feriis sextis. Harum congregationum non acta ipsa, quorum exemplar non sumus nacti, sed eorundem summam, ephemeridum illius aetatis ope, utique dabimus.

Die 10 octobris inicitur sessio II, in qua, probata deliberationis instituendae methodo, ab episcopo Artas et dominis Caratheodore et Adosida descripta, disceptatur de patriarchae creandi ratione et de suscepto ab eo munere per omnem vitam sustinendo. Quattuor assumuntur viri, nempe antistites Thessalonicae et Amasiae atque Stephanus et Constantinus Caratheodoridae, qui rem singillatim perpendant. In sessione III, die 17 octobris habita, super eodem negotio disceptatur, aliis contententibus a solo clero esse eligendum patriarcham, utpote magistratum ecclesiasticum, aliis vero eundem vel a laicis eligendum esse, cum totius gentis caput ille sit et civile munus obeat. Re in sessionem IV (24 eiusdem mensis) delata atque iterum maturius perpensa, ab omnibus praeter tres clericos venia laicis datur partem in patriarcha creando habendi.

In sessione proxime insequenti, quae die 31 memorati mensis incidit, quaestio movetur de dotibus, quibus futurum patriarcham exornari oporteat, necnon de via ac ratione qua renuntiandum legati, consilium undecim virorum designatur ad rem definiendam. Allatis ultro citroque argumentis bene multis, quibus sessiones duae occupatae fuerant, sexta videlicet et septima, diebus 7 et 14 novembris habita, vicit tandem laicorum sententia, qua ius ipsis tribuebatur electioni patriarchae se immiscendi.

Absolute arduo illo negotio, alterum octo virorum designatur consilium, qui creandorum metropolitanum, archiepiscoporum et episcoporum rationem primis veluti laicis describant. Hi autem erant:

¹ I. de Testa, *Recueil des traités de la Porte Ottomane*, t. V (Paris, 1860), p. 122.

Adrianopolitanus, Amasenus, Demetriadenis, Melitensis metropolitae, et ex laicis Magnus Logotheta, A. Photiades, S. Caratheodorides et I. Gianotsoglus. Electionis forma ab illa descripta in utramque partem disputatur in sessionibus VIII et IX, quae diebus 21 et 28 supra dicti mensis habitae sunt.

Tum in tribus quae secutae sunt sessionibus, diebus scilicet 6, 12 et 19 decembria, progrediuntur deputati ad gravissimam quaestionem de sacra synodo componenda. Re quaesita ac diu disputata, una fere sententia decernitur, penitus esse tollendum tum *gerontium* qui dicebatur, tum *ephoros* seu procuraciones a provincialium antistitibus datae iis e sacrae synodi sociis qui maiores habebantur. Haec in sessione diei 2 ianuarii 1859, quae XIII fuit, proposita, in sessionibus XIV, XV, XVI et XVII, quae diebus 9, 16, 23 et 30 eiusdem mensis habitae sunt, demum sancita fuerunt, reluctantibus quantum fieri potuit iis synodi antistitibus qui maiores dicebantur.

In sessione XVIII nonnullae proponuntur legis formae pro instituendo mixto quod vocant consilio; quarum cum nulla placuisset, de iisdem movetur quaestio in sessionibus proxime insequentibus, XIX videlicet et XX, diebus 13 et 27 februarii habitis. In sessione XXI, quae die 6 martii incidit, acriter disputatur de Magni Logothetae iuribus atque officiis, quin de quaestione proposita quicquam decernatur. Tum in sessionibus XXII et XXIII (13 et 20 martii) disputatur de mercede pecuniaria tum patriarchae ipsi tum ceteris sacrae hierarchiae sociis quotannis tribuenda, ad normam decisionis in summo sultani decreto factae; atque communi sententia sancitum est, ut reiecto mercedis seu salarii (*μισθοδοσία*) nomine, quod a sacrorum canonum mente alienum videbatur, pro eo beneficium annuum (*ἀποχρήγησις*) cuique antistiti praestaretur. Quod ad singularum provincialium fructuum cum status tum adventitios attinet, ii definiuntur tum in sessione XXIV (27 martii), tum in duabus sequentibus, diebus 3 et 24 aprilis habitis, tum iis etiam quae per totum mensem maium convenerunt. Hardum disceptationum cum nullus exitus speraretur ob legatosum clericorum pervicaciam, sex ex illis antistitibus, qui adhuc immorabantur in Urbe, in suam quisque provinciam ab Aula othomanica amandantur per decretum die 8 iulii datum. Erant autem hi: metropolitae Chalcedonensis, Nicomedensis, Ephesius, Cysiciensis, Heraeleensis et Dercensis. Immo inter legatos ipsos metropolita Didymotichi munere libens nolens se abdicat et eius loco Meletius Selyvriensis renuntiatur (10 iulii). Tunc absoluitur demum ardua illa de clericorum mercede disputatio.

Dum haec geruntur, contentiones iam pridem exortae in conventu nationali clericos inter et laicos graves redduntur: antistites illi maiores, qui a

Porta othomanica fuerant expulsi, publicam recusatationem conscribunt, quam legati laici, calumum suppeditante Gregorio, magno archidiacono, severissimis confutant verbis¹; vix anno 1859 ad suum vergente regulae tum ad synodum tum ad mixtum consilium pertinentes postremo probantur, et ad Portam mittuntur, robur suum ab ea procurant.

Nondum illae ad patriarchatum fuerant remissae, cum Cyrillus patriarcha, qui in laicorum invidiam inciderat, legatis significat munus resignationis se summo vesirae ultro dedisse (11 maii 1860). Ineunte iunio mense, rerum externarum apud Turcas administrator, vocatis ad se duodecim e praestantissimis legatis, eorum opus in describendis publicis ordinationibus amplissimis verbis commendavit; in eis tamen subiunxit nonnulla esse quae sibi viderentur immutanda, atque in primis iis sibi vindicavit patriarchalium candidatorum indicem, a primo conventu, dum eliguntur patriarchae, conscriptum, ea eximendi nomina quae sibi eximenda viderentur (6 iunii 1860). Multae inde et magnae contentiones inter legatos habentur per totum fere iunium mensem. Vicit tamen, quod expectandum erat, vesirae voluntas, atque legati, collatis inter se consiliis, mutationes factas aegre, sed tamen probant (11 iunii). Quapropter post amotum a patriarchatu Cyrillum, alter patriarcha creatur iuxta leges recens conditas. Latis suffragiis, ad summam ecclesiae dignitatem evehitur Ioachim Cysiciensis (4 octobris), quo praesidente absoluntur postremo conventus nationalis sessiones, in quibus actum est praesertim de re pecuniaria augenda necnon de monasteriis in pristinum statum restituendis.

Novae illae leges a conventu nationali descriptae et ab Ottomanico gubernio probatae, turcice primum editae sunt², mox vero in graecum fuerunt translatae et typis impressae sub hoc titulo: Γενικοί κανονισμοί περί διαθετήσεως των εκκλησιαστικών καὶ εθνικῶν πραγμάτων των υπό τον οικουμενικόν θρόνον διατελούντων ὀρθόδοξων χριστιανῶν, ὑψηλῶν τῆς α. μεγαλειότητος τοῦ σουλτάνου. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς patriarchicῆς τοῦ γένους τυπογραφίας, διαθευομένης παρὰ Σταφάνου Α. Δοματίκου. 1862. In-8°, 64 p. Earundem plures postea factae sunt editiones, quas recensere non vacat³.

Ex adverso graeci textus, quem secluso turcico unum repraesentabimus, non latinam, sed gallicam dabimus translationem, qualem non ita pridem ipsi adornavimus⁴, ne in re taedii plena improbum laborem bis aggrediamur. Multa quidem in regulis illis deprehenduntur a doctrina catholica de ecclesiastico regimine prorsus aliena; sed de his ipsi viderint qui orthodoxiae nomen sibi unis buccis crepantibus adscribunt.

1.

GÜBERNII TURCICI MONITA PRO INEUNDIS COMITIS

1856 mensae novembri.

Ὁδηγίαί τῆς ὀψηλῆς κυβερνήσεως, σταλταί εἰς τὰ patriarchia περί τῆς τοῦ σχηματισμοῦ των κατὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ περί τῆς γενικῆς τοῦ κρῆτους βελτιώσεως προεξοδέντος ὀψηλοῦ φερμανίου ἐν τοῖς πα-

Instructions de la sublime porte adressées au patriarchat tant sur la formation des commissions provisoires spéciales devant se réunir au patriarchat, conformément aux dispositions du firman souverain promulgué au sujet de la ré-

¹ Ἀνακινῆ τῆς διαμαρτυρήσεως των πέντε αυτοκέων, ὁδὸ ***. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐκ τῆς patriarchicῆς τοῦ Πέτρου τυπογραφίας, διαθευομένης παρὰ Σταφάνου Α. Δοματίκου. 1859. In-8°, 58 p.

² Legatur hactenus in Corpore iuris Ottomanici, cui titulus *Doktrina*, t. II, p. 909 seq.

³ Duae vel ab anno 1862 editae sunt editiones, quarum prior ea est, quam supra memoravimus; posterior vero eadem ac illa praeter fort titulum, abque tamen officinae annotatione. Constat p. 14 + 56, quarum duae postremae eamline vacuae. Hanc posteriorem repetierunt anno 1866 ex officina patriarchali, constantem p. 47 + 70. Eodem invenitur in translatione graeca Corporis iuris Ottomanici cui titulus: *Οἱ Ὀθωμανικοὶ Κανόνες*, t. III (Constantinopoli, 1860), p. 2750 seq.

⁴ In Actis litterarum quibus titulus: *Revue de l'Orient chrétien*, t. III (1860), p. 375-424; t. IV (1860), p. 235-46.

τριαρχείοις συγκροτηθέντων εὐαγγέλιον
προσωπικῶν συμβούλων, καὶ περὶ τῶν κατὰ
ἐκείνων χρόνων.

α'. Ἐπειδὴ εἰς τὸν χρόνον τοῦ παρὲς τῆς γενικῆς
τοῦ κράτους βαλτικῆς ἐκδόσεως ὁφίλει φερναιὶ
διατίθεσθαι, ὅπως ἐκείνη κοινὴς χριστιανῶν καὶ
ἄλλων μὴ μωσαϊσθῶν ὁρκισμῶν ἐκδόσιν ἐνδὲς ἀρμα-
μένης προδοτικῆς καὶ ἀσεβοῦς καὶ βέβη-
τῆς ἐκδόσεως προνόμια καὶ ἀσυνέπειαν καὶ
τὰ ἐκείνηται προνόμια καὶ ἀσυνέπειαν καὶ
βαλτικῆς (καθὼς ἐκείνηται ἡ σημερινὴ ἐκδο-
κὴ καὶ τὰ φέρεται), συζητηθεὶς διὰ τῶν ἐν
τοῖς πατριαρχείοις καὶ ὑψηλῶν ἀνατορικῶν ἐκδο-
κῶν καὶ τὴν ἐκδοκὴν τῆς ὑψηλῆς πόλεως ἰδίως σχη-
ματισθῶσιν συμβούλων, καὶ καθυποβληθεὶς εἰς
τὴν ὑψηλὴν πόλιν καὶ οὕτως νὰ προσαρμολῇ μετὰ τὴν
ἐκδοκὴν ταύτην καὶ ἐξοφληθεὶς κατὰ τὴν
ἐκδοκὴν κοινότητων ἢ ὑπὸ τοῦ σουλτάν Μαχμέδ τοῦ Β'
καὶ ἐν ἐκδόσει διαδοχῶν τοῦ παρὲς τοῦ χριστιανικοῦ
πατριαρχῆος καὶ ἐπισκόπου διαπιστωθεὶς ἀδελφὰ καὶ
δόναμις, καὶ ἀφοῦ βαλτικῆς ἡ παρὲς ἐκδοκῆς τῶν
πατριαρχῶν διατρέχουσα τάξις, νὰ ἐκτελεσθῇ ἐντελὴς
καὶ ἀληθὴς ἡ τάξις τοῦ νὰ διορίζονται ἐν ἑρῶν ζωῆς
συμφωνίας μετὰ τὴν ὑψηλὴν τῆς πατριαρχείας παρὰ τῶν
ἐκείνων καὶ τὸ νὰ διορίζονται ἐν καιρῷ τοῦ διορισμοῦ
τῶν τόσον οἱ πατριάρχαι ὅσον καὶ οἱ μητροπολίται
καὶ οἱ μηρχάδες καὶ ἐπίσκοποι καὶ χαχάμδες, με-
τὰ τὸν τρόπον, τὸν ὅποιον ἡ ὑψηλὴ πόλις μετὰ τῶν
πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν διαφόρων κοινότητων ἡδε-
λεν ἀποφασίσαι, ἐπὶ δὲ ν' ἀπαγορευθεὶς ἐν γένει τὰ
ὁποιοῦνδήποτε τρόπον ἢ λόγῳ τῇ κλήρῳ διδόμενα κα-
νονικά ἢ ἐκδοκῆς, ἀντὶ αὐτῶν δὲ νὰ προσδιορισθῶσιν
εἰς μὲν τοὺς πατριάρχας καὶ ἀρχηγούς τῶν κοινότη-
των τακτικά ἐκδοκῆς, εἰς δὲ τὸν λοιπὸν κλήρον
μηνιαία ἀνάλογα τῇ τε βαθμῇ καὶ ταῖς ἀνάγκαις
τῶν ἐκδοκῶν τῶν καὶ κατὰ τὴν γεννησμένην ἀπο-
λοῦσθαι εὐθὺς ἀποφασίσαι, χωρὶς νὰ ἐκπενοῦσθαι
καμμία ἐπίρροια εἰς τὰ κινητὰ καὶ ἀκίνητα αὐτῶν
πράγματα, ἐπὶ δὲ καὶ νὰ ἀνατεθῇ ἡ διακρίσις τῶν
ἐκδοκῶν ὑποθέσεων τῶν τε χριστιανικῶν καὶ ἄλλων
μὴ μωσαϊσθῶν ὁρκισμῶν κοινότητων εἰς τὸν συμβού-
λιον συνιστάμενον ἀπὸ μέλων ἐκλεγμένων ἐκείνης
κοινότητος, κληρικῶν τε καὶ λαϊκῶν, ἐπειδὴ ταῦτα δια-
τάσσονται, συμφωνίας τούτοις θέλει σχηματισθῇ ἐν
ἰδιαίτερον προσωπικῶν συμβούλων τόσον εἰς τὰ πατρι-
αρχεῖα, ῥωμαϊκῶν, ἀρμενικῶν καὶ καθολικῶν, ὅσον καὶ
παρὰ τῇ χαχάμ κατῇ.

β'. Διὰ τὸ προσωπικὸν τοῦτο καὶ εἰδικὸν τοῦ ῥο-
μαϊκοῦ πατριαρχείου συμβούλιον, ὁ πατριάρχης μετὰ
τοῦ ἀπολοῦσθαι τῶν μητροπολιτῶν συσχεφέντες,
θέλουν ἐκλέξαι ἐκτὸς ἀτομα ἐκ τῶν ἐπισκόπων τῶν
ἐκδοκῶν δικαιοσύνην καὶ συμπεριλαμβανέντων εἰς τὸ
ἀπολοῦσθαι τοῦτο, τὰ ὅποια θέλουν εἰσελθεῖν πνευματικὰ
μέλη· ἐκαστον δὲ τῶν ἀτόμων τούτων θέλει εἰσελθεῖν
ἐκ τῶν χαϊρόντων ὑψηλῶν παρὰ τῇ κυβερνήσει
καὶ τῇ ἰδίᾳ, ἐκ τῶν ἐκδοκῶν γνώσει· εἰς τε τὰ
θηροσκευατικὰ καὶ ἰδιωτικὰ πράγματα, καὶ θέλουν εἰσελθεῖν
ἀμεμπτοὶ καὶ εὐσεβεῖς.

γ'. Τὰ τῆς πρωτεύουσας μέλη θέλουν ἐκλεγεῖν
καὶ διορίσθαι ἀνὰ ἑκάστην ἀτομα, ὁποῖοι τῆς κρατικῆς
βασίλειας, τούτοις καθὼς διὰ σπουδαίας ὑποθέσεις
(οἷα ἡ ἐκδοκὴ πατριάρχου) εἰσέλθαι νὰ γίνονται
γενικαὶ συνελεύσεις εἰς τὰ πατριαρχεῖα, οὕτως καὶ
ἡδὲν, συγκροτηθέντος συμβουλίου, νὰ σημαίνεσθαι πρὸς
τὴν ὑψηλὴν πόλιν εἰσελθεῖν ἀτομα, ἑκάστη δὲ λαθὲν ἐκ
τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους· καὶ ἑκάστη ἐκ τῶν προ-
κρίτων τῶν ὁμοφύλων, καὶ ἐξ αὐτῶν θέλει ἐκλεγεῖσθαι
εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν καὶ διορισθῶσιν οἱ ἑταίροι,
δηλαδὲ πάντες ἐκ τῶν μὲν καὶ πάντες ἐκ τῶν δέ, τὸ
ἑλὸν ἑκάστη.

synode generale de l'etat, sur leurs devoirs
respectifs.

1° Attendu qu'un article de Hatti-Hamajoun
sur la reforme generale de l'etat ordonne a chaque
communaute de chretiens ou d'autres sujets non
musulmans de proceder, dans un delai determine,
a l'examen et a la revision des privileges et im-
munites en vigueur, pour les modifier (comme
l'exige notre epoque de civilisation et de lumieres)
apres avoir ete discutees par les notables reunis a
cet effet au patriarchat, avec la haute autorisation
du sultan et sous la surveillance de la sublime
porte, doivent etre soumises au gouvernement, afin
de mettre ainsi en harmonie, avec les conditions
nouvelles et la situation faites a ces communautes,
les prerogatives et les pouvoirs accordes aux
patriarches et aux eveques chretiens par le sultan
Mohammed II et ses illustres successeurs; attendu
que le reglement en vigueur pour l'election des
patriarches doit etre revu, et que le principe de
leur nomination a vie doit recevoir une entiere et
complete execution, conformement a la teneur du
breve patriarchal; attendu qu'au moment de leur
election, les patriarches, les metropolitains, les dele-
gues, les eveques et les rabbins doivent preter ser-
ment, d'apres une formule a concevoir entre la
sublime porte et les chefs spirituels des diverses
communautes; attendu que tous les dons faits au
clerge, sous une forme et a un titre quelconque,
en vertu des canons ou de l'usage, sont absolument
interdits, et qu'on y substituera, en faveur des
patriarches et des chefs de communautes, un re-
venu regulier, et pour les autres membres du clerge,
un traitement mensuel, en rapport avec le rang et
les besoins de chaque diocese, d'apres une con-
vention equitable a intervenir ulterieurement, sans
que d'ailleurs il soit porte la moindre atteinte a
leurs biens meubles et immeubles; attendu que
l'administration temporelle des communautes chre-
tiennes et autres groupes non musulmans doit etre
confiee a un conseil, compose de membres choisis
par chaque communaute au sein du clerge et parmi
les laiques; attendu que tout cela a ete arrete, il
sera procede, conformement a ces prescriptions, a
la formation d'un conseil provisoire special dans
les patriarchats grec, armenien et catholique, ainsi
que chez le grand rabbin.

2° En ce qui concerne le conseil provisoire
special du patriarchat grec, le patriarche et les
metropolitains reunis en synode choisiront de con-
cert, parmi les eveques ayant droit de faire partie
du synode, sept sujets, qui formeront la partie ec-
clesiastique du conseil. Tous ces élus devront etre
pris parmi des candidats jouissant de la confiance
du gouvernement et de leur propre nation, possé-
dant a fond la connaissance des affaires religieuses
et temporelles, et donnes d'une grande probite et
droitures.

3° Les representants de la capitale seront élus
et nommes dix par dix, parmi les sujets de l'em-
pire; on n'aura, d'ailleurs, qu'a se conformer en
cette occasion a ce qui se pratique habituellement
pour toute assemblee generale, convoquee au patri-
arcat afin de regler les affaires importantes, l'election
du patriarche par exemple. Par consequent, l'as-
semblee une fois reunie, on designera a la sublime
porte vingt sujets choisis, dix parmi les notables de
la nation, et dix parmi les membres des corporations;
sur ce nombre la sublime porte fera son choix et en
nommera la moitie, a savoir cinq de la premiere
categorie et cinq de la seconde, dix au total.

8°. Οι πρόκριτοι Έλληνες εκάστου καὶ τῶν ἑλληνιστῶν τῶν προσβεβηκότων εἰς τὰ διὰ τὸ βασιλικὸν ἔθνος γενόμενα κατὰ τὰς ἐκλογὰς εἶναι ἐξ αὐτῶν, ὁπότε καὶ τῆς κρατικῆς βασιλείας, ὅστις; νὰ μὴν ἐπαρξέτω τὸ ἐκλογικὸν ἀντικείμενον τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, μήτε νὰ ἐξέσκειν εἰς κανὲν εἶδος ἐγκλημάτων εἴτε πρὸς τὸν χρόνον εἴτε πρὸς τὸ ἔθνος, καὶ ὅστις νὰ γνωρίζῃ καλῶς τὰ τοῦ τόπου καὶ νὰ ᾔναι κτηματίας; καὶ τοῦλάχιστον πρὸ δέκα χρόνων νὰ κατοικήῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, νὰ στέλλουν αὐτὸν εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ λιβᾶ μὲ μαζκατᾶν, ὅπου καὶ οἱ πρόκριτοι τοῦ λιβᾶ τοῦτου ἐκλέγονται; ἐξ αὐτῶν ἐπίσης πρὶν ἄλλοις μὲ τὰ αὐτὰ προσηρμένα προσόντα, νὰ ἀποστέλλουν ἕνα εἰς τὸ ἐκ τῶν συμβουλίων, ὅπου, συνερχομένων ὅλων, νὰ ἐκλεγῇται εἰς ἐξ αὐτῶν καὶ ὁ ἀποστέλλεται εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἑλληνιστοῦ μὲ μαζκατᾶν, ὁποῦ οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἑλληνιστοῦ καὶ ὁ ἐκλεγόμενος; εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ λιβᾶ ἢ τοῦ ἑλληνιστοῦ θὰ συνέρχωνται εἰς τὸ μαζκατᾶν τοῦ ἑλληνιστοῦ μετὰ καὶ τῶν δημογερόνων τοῦ ἑλληνιστοῦ ἐκεῖνου, χαρακτηριζομένων ὡσαύτως μὲ τὰ αὐτὰ εἰρημένα προσόντα, καὶ ἐκλεγόντες ὁσῶς ἑνα, θὰ ἀποστέλλουν αὐτὸν μὲ μαζκατᾶν εἰς βασιλεύουσαν.

9°. Εἰς τὸ προσωρινὸν τοῦτο συμβούλιον, τοῦ πατριάρχου ὄντος προέδρου, ἐν καιρῷ τῇ ἀπουσίᾳ τοῦ θὰ προεδρεύῃ τὸ ἀνώτερον τῶν πνευματικῶν μελῶν.

10°. Εἰς ἕκαστον συμβούλιον θέλει παρευρισθεῖν ἑνας μεμοῦρης τῆς ὑψηλῆς πόλης διὰ νὰ ἀποδίδεται τὰς γενόμενας συζητήσεις.

Τὰ καθήκοντα τοῦ συμβουλίου.

1°. Ἐπειδὴ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ θρησκευτικοὶ κανόνες τοῦ ἔθνους καὶ τὰ ἀναγόμενα εἰς τὸ εἶναι εἰς ὅλους πνευματικὰ πράγματα, εἰς αὐτὰ δὲν θέλει γίνῃ καμμία ἐπέμβασις.

2°. Ὁ διορισμὸς τοῦ πατριάρχου ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν ἀνακτορικὴν θέλῃσιν· μὲ ὅλα ταῦτα, ἔπειδὴ κατὰ παλαιὸν προνόμιον ἐκλέγονται οὗτοι ὑπὸ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν καὶ τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους, ἡ ἐκλογὴ αὕτη θέλει γίνεσθαι κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες καὶ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν ἐκάστου ἔθνους, ἀλλὰ θέλει ὁριεῖσθαι μὲ ἑνα εὐθὺν καὶ δικαίον τρόπον, ὅστις νὰ ἀσφαλίζῃ καὶ τὴν κυβερνήσιν καὶ τὸ ἔθνος.

3°. Ἐπειδὴ οἱ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, ἐκλεγόμενοι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, διορίζονται μὲ ὑψηλὸν παρτί, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν θέλει μὲν γίνεσθαι ὡσαύτως κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες καὶ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν, ἀλλὰ καὶ παρὶ αὐτῆς θέλει συζητηθῇ καὶ προσδιορισθῇ τρόπος, δι' οὗ νὰ ἐκασφαλίζηται ὡς πρὸς τοῦτο ἡ τὴν κυβερνήσιν καὶ τὸ ἔθνος.

4°. Θέλει συζητηθῇ καὶ προσδιορισθῇ ὁ τρόπος τοῦ συγκροτεῖσθαι καὶ σχηματίζεσθαι τὴν σύνοδον συμφώνως μὲ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες καὶ τὴν θρησκευτικὴν τάξιν.

5°. Ἐξαιρουμένων τῶν πνευματικῶν ἔθνικων υποθέσεων, ἔπειδὴ διὰ τὴν ἐκπαίδειαν τῶν ἄλλων ὀλίγων υποθέσεων τοῦ ἔθνους θέλει διορισθῇ συμβούλιον συνιστάμενον ἀπὸ πνευματικῶν ἀρχηγῶν καὶ ἀπὸ μελῶν ἐκλεγμένων κοσμικῶς καὶ ἀπὸ μελῶν διακριμένων τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, θέλει συζητηθῇ καὶ διορισθῇ ὁ τρόπος τοῦ σχηματισμοῦ τοῦ συμβουλίου τοῦτου καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν αὐτοῦ.

6°. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν γενικὴν διοίκησιν ἀπορροῦνται ἀνθρώπων φυσικῶς εἰς τὴν ὑψηλὴν κυβερνήσιν, ὅπως καὶ τὰ θρησκευτικὰ ἀνθρώπων εἰς τοὺς πνευματικῶν ἀρχηγούς ἐκάστου ἔθνους, καὶ κατὰ συνέπειαν αἱ ἰδιαιτέρας ὀλίκαι μόνον υποθέσεις θέλουν ἀποβλέπεσθαι εἰς τὸ εἰρημένον συμβούλιον (καθὼς τοῦτο ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ προηγούμενον ἀρθρον), εἰς τὸ

4°. De leur côté, les notables grecs de chaque *ays* des *aylets* inscrits dans les registres de la nation grecque choisiront un d'entre eux, sujet de l'empire, lequel devra n'avoir jamais rien entrepris contre l'état, ni commis de crime contre son pays ou sa nationalité; en outre, il devra bien connaître les affaires de sa localité, y être propriétaire et l'habiter au moins depuis dix ans. L'élu sera envoyé au chef-lieu du *liva*, muni d'un *masbata* (certificat). Les notables du *liva* choisiront à leur tour parmi eux trois membres, ayant les qualités susdites, et les enverront tous ensemble au conseil local, où, séance tenante, l'un d'eux sera choisi et envoyé, muni d'un *masbata*, au chef-lieu de l'aylet. Finalement, ceux qui viennent au chef-lieu de l'aylet et celui qui a été élu dans le chef-lieu même du *liva* ou de l'aylet se réuniront au *medjlis* (conseil) avec les *démogerontes* de l'aylet en question, lesquels doivent avoir, eux aussi, les qualités susdites. Là, ils éliront un député et l'enverront avec un *masbata* dans la capitale.

5°. C'est le patriarche qui présidera ce conseil provisoire. En son absence, la présidence reviendra au plus digne des membres du clergé.

6°. Dans chaque conseil se trouvera un commissaire du gouvernement, pour assister aux discussions.

Devoirs du conseil.

7°. Les règles ecclésiastiques et religieuses en vigueur dans la nation et tout ce qui touche au culte étant des choses entièrement spirituelles, on ne se permettra point à leur égard le moindre empiétement.

8°. La nomination du patriarche dépend de la haute volonté du souverain. Néanmoins, comme un ancien privilège abandonne son élection aux chefs religieux et aux notables de chaque nationalité, cette élection devra sans doute se faire d'après les canons ecclésiastiques et les prescriptions religieuses de chaque nation, mais elle sera réglée d'une manière juste et équitable, propre à rassurer le gouvernement et la nation.

9°. Les métropolitains et les évêques, choisis par le patriarche, étant institués en vertu d'un *bérat* impérial, leur choix doit également se faire conformément aux canons ecclésiastiques et aux règlements religieux; mais, en outre, on déterminera à ce sujet une procédure offrant toute sécurité au gouvernement comme à la nation.

10°. On devra rechercher et déterminer, pour réunir et former le saint synode, une voie conforme aux canons de l'église et aux règlements religieux.

11°. Comme, en dehors des affaires spirituelles de la nation, la surveillance de ses affaires temporelles exige un conseil, composé de chefs religieux et de membres civils choisis par la nation et confirmés par le gouvernement impérial, on recherchera et on déterminera le mode dont ce conseil doit être formé et ses membres élus.

12°. De même que les choses d'administration générale ressortent naturellement du gouvernement impérial, de même les affaires spirituelles ressortent des chefs religieux de chaque nation; en conséquence, les affaires temporelles seront seules soumises au *susdit* conseil, comme il est dit dans l'article précédent. Et pour que le *susdit* conseil

να διακριθῶσι λοιπὸν ταῦτα, καθὼς πρέπει, εἰς τὸν ὅστε νὰ μὴν ὑπερπηδῶσι μήτε τὰ τῆς κυβερνήσεως· δικαιώματα μήτε τὰ θρησκευτικὰ ἀντικείμενα, δέον νὰ συζητηθῶσι καὶ νὰ διορισθῶσι τὰ χρεὶ τῶ εἰρημένου συμβουλίου.

13. Ἐπειδὴ ἀπεφασίσθη ἡ τε μισθοδοσία τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν καὶ ἡ κατάργησις τῶν δικαιωμάτων καὶ δοσιμάτων, ἐν πρώτοις θέλει διορισθῇ διὰ τὸν πατριάρχην, ἀναλόγως τῆς θέσεως καὶ τῆς ἀξιοπρεπείας, ἐτήσιον ἢ μηνιαῖον σιτηράσιον, ἀπολούθως δὲ θέλουν προσδιορισθῇ μισθοὶ καὶ διὰ τοὺς λοιποὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ καὶ τῶν ἀναγκῶν τῶν ὑποαρχιεπισκόπων τῶν καὶ τῆς συνάμεως τοῦ ἔθνους. Ὅθεν ὁ βαθμὸς αὐτῶν καὶ τὸ ποσὸν θέλει συζητηθῇ εἰς τὸ προσωρινὸν τοῦτο συμβούλιον καὶ θέλει διαδηλωθῇ.

14. θέλει συζητηθῇ ὡσαύτως καὶ ἀνεχθῇ τὸ ποσὸν τοῦ δοσιματος, τὸ ὅποσον πρέπει νὰ δίδουν οἱ κοσμικοὶ διὰ τὴν μισθοδοσίαν ταύτην καὶ εἰς ἀπάντησιν τῶν πνευματικῶν καὶ ἔθνικων ἐξόδων. καθὰ καὶ ὁ τρόπος τῆς διανομῆς καὶ εἰσπράξεως. Καὶ ἐπειδὴ ἐν τῇ συζητήσει τοῦ τῆς μισθοδοσίας, θὰ δεῖται ὡστε νὰ γένῃ σκέψις καὶ περὶ τῆς, εἴτε διὰ μᾶς, εἴτε βασιμίδος, ἐξουσίας τοῦ χρέους τοῦ πατριαρχικοῦ καὶ ἔθνικοῦ ταμείου, νὰ συζητηθῇ καὶ τοῦτο ἀκριβῶς καὶ νὰ γνωστοποιηθῇ ἡ ἀπόφασις· ἐπειδὴ δὲ ἡ εἰσπραξις τῶν προσδιορισθουσμένων τούτων δοσιμάτων, τὰ ὅποια τὸ ἔθνος θὰ ὑποχρεωθῇ νὰ πληρώσῃ, καὶ ἡ εἰς τὰ προσδιορισθόμενα μέρη, ἔστων ἀποστολὴ χρυῶν τῆς ὑψηλῆς προστασίας τοῦ κράτους, καὶ τοῦτο ἀκόμη συζητηθῇ νὰ ἀνεχθῇ.

15. Ἐπειδὴ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων τοῦ συμβουλίου τούτου θέλει καθυποβληθῇ πρὸς λαίχων εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν, ἀποδοτικῶς ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν τοῦ ταγματικῶν συμβουλίου οἱ λαίχδες οὗτοι, τοὺς ὁποίους ἤθελε δόσῃ τὸ ἔθνικόν προσωρινὸν συμβούλιον, ἐὰν ἤθελον ἐπικυρωθῇ καὶ δι' ὑψηλοῦ ἀνακτορικοῦ ὅρισμο, τότε τὰ περιεχόμενα θέλουν γένῃ κανόνες· βάσιμοι τῆς κραταιᾶς βασιλείας διὰ τὸ ἔθνος ἔκείνο, εἰς τὸ ὅποσον ἀνήκουν· διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, ἐὰν οἱ λαίχδες, οἱ διαλαμβανόμενοι τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συζητήσεων, ἤθελον εἰσθῆαι ἐκ συμφώνου παραδεκτοί, θέλουν ἀπαρριπτικῶς γίνουσι ἀρ.· ἐὰν δὲ ἤθελε συμβῇ διαφωνία γνώμων, τότε θέλει γένῃ ἀρ.· σαφηνισμένης τῆς γνώμης καὶ τῶν δύο μερῶν ἰδιαίτερος.

16. Ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται εἰς οὐδὲν τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου τούτου νὰ διακινῶσιν τὴν ἰδέαν του ἢ τὴν ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου, ἀλλὰ πρέπει νὰ διατηρηθῇ μυστικότης τῶν συζητουμένων, ὁ πατριάρχης θέλει φροντίσῃ πᾶν μέτρον, ὥστε τὰ μέλη τῶν ὡς πρὸς τοῦτο ὅσον καὶ πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν λοιπῶν καθήκοντων τῶν νὰ φέρωνται εὐθέως.

se tiens dans de justes limites, sans empiéter sur les droits du gouvernement ni sur le domaine religieux, il est nécessaire de déterminer et de fixer ses propres attributions.

13° Comme on a décidé d'assigner un traitement aux chefs spirituels, et d'abolir les droits et les redevances qu'ils prélèvent, on attribuera d'abord au patriarche un budget annuel ou mensuel en rapport avec son rang et sa dignité. On assignera de même aux autres chefs religieux un traitement proportionné au rang de chacun, aux exigences de ses fonctions, et aux ressources de la nation. Le rang de chacun et le traitement qu'il comporte, une fois déterminés par le conseil provisoire, seront portés à la connaissance du public.

14° On fixera également la quote-part à payer par tout civil pour solder ces traitements et couvrir les dépenses du culte et de l'administration; on indiquera de même la manière dont cette quote-part doit être prélevée et répartie. Et comme la question du traitement amènera nécessairement l'étude des moyens d'éteindre, ou tout à la fois ou par degré, la dette contractée par la caisse patriarcale et nationale, le conseil devra examiner ce point avec le plus grand soin et faire connaître ensuite sa résolution. Comme, d'autre part, le recouvrement des diverses taxes que la nation sera tenue de payer, et leur expédition aux lieux déterminés, exigeront l'appui du gouvernement, le conseil aura encore à étudier cette question et à dresser un rapport.

15° Les résolutions prises à la suite des délibérations du conseil devant être soumises, avec leurs rapports respectifs, à la sublime porte, le haut conseil du Tanzimat examinera mûrement ces divers rapports, émanés du conseil provisoire national; s'ils reçoivent la haute sanction impériale, leur contenu deviendra, aux yeux du gouvernement, loi constitutive pour la nation qu'ils concernent. Pour cette raison, si les rapports renfermant le résultat des délibérations avaient reçu une approbation unanime, on ne manquerait pas de le signaler; si, au contraire, les avis avaient été partagés, on le signalerait, en rapportant l'opinion des deux parties.

16° Vu qu'il n'est permis à aucun des membres de ce conseil de rendre publique sa propre manière de voir, non plus que les résolutions de l'assemblée, et que les délibérations doivent rester secrètes, le patriarche aura soin de prendre les mesures nécessaires pour que les membres, sur ce point comme dans l'accomplissement de leurs autres devoirs, se conduisent avec la probité la plus entière.

2.

CONSILII NATIONALIS OFFICIA DESCRIBUNTUR.

Διοργανισμὸς τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἔθνικοῦ D προσωρινοῦ συμβουλίου, συνισταμένου μὲν ἐξ ἑπτά ἀρχιερέων ἐκλεχθέντων παρὰ τῆς ἱεραρ. συνέδου, ἐκ δέκα λαϊκῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν Κωνσταντινοπόλιν, ἐκ τῶν παρὰ τὸν ἐπαρχικὸν κερμαθέντων ἀντιπροσώπων καὶ ἐξ ἑνὸς γραμματέως, προεδρευομένου δὲ ὑπὸ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου.

Κεφάλαιον Α'.

Χρὴς τοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρ. α'. Τὸ ἔθνικόν προσωρινόν συμβούλιον συνεδρεῖ ἐν τοῖς πατριαρχεῖς ἀπὸ τῆς ἐβδομάδος πενήτης τῆς ἡμέρας τῆς παρασκευῆς πρὸς π. μ.

Organisation des travaux du conseil national provisoire, composé de sept évêques choisis par le saint synode, de dix laïques représentant la ville de Constantinople, des représentants envoyés par les provinces, et d'un secrétaire, sous la présidence de sa sainteté le patriarche œcuménique.

Chapitre I.

Devoirs du conseil.

Art. 1. Le conseil national provisoire siège au patriarcat une fois par semaine régulièrement, le vendredi à 3 heures avant-midi, et ses séances

και αι συνεδριάσεις διαρκέουσι τολάχιστον ἐπὶ τρεῖς ὥρας· ἐξαίρουνται δὲ αἱ ἑφεξῆς ἑορταί, αἱ τύχουσιν ἐν παρασκευῇ, ἡτοὶ τῶν Χριστουγεννίων, τῶν Θεοφανείων, τοῦ ἁγίου Βασιλείου, τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἔτι δὲ καὶ ἡ μεγάλη Παρασκευὴ καὶ ἡ τῆς διακαινησίμου.

Ἄρθρ. β'. Συνεδριάζει καὶ ἐκτάκτως, χρείας τυχοῦσας, προκαλούμενον παρὰ τοῦ προέδρου.

Ἄρθρ. γ'. Διαπραγματεύεται καὶ συζητεῖ τὸ παρὰ τῆς ὑψηλῆς κύλης εἰς τὰ πατριαρχεῖα πεμφθέν πρόγραμμα, ἀφορῶν τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν πράγματα.

Ἄρθρ. δ'. Ὀνομάζει ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ εἰδικὰς ἐπιτροπὰς· πρὸς ἀκριβῆ πληροφορίαν καὶ μελέτην τινῶν ζητημάτων.

Ἄρθρ. ε'. Ἀποφασίζει διὰ πλειοψηφίας.

Ἄρθρ. ς'. Καταχωρεῖ πρὸς διατήρησιν τὰ πρακτικὰ ἐκάστης συνεδριάσεως· εἰς πρὸς τοῦτο ἐξιδιασμένην βίβλον.

Ἄρθρ. ζ'. Ἐν ἀπουσίᾳ πλείονος τοῦ ἐνὸς τρίτου τῶν μελῶν ἡ συνεδρίασις δὲν λαμβάνει χώραν, μὴ θεωρουμένη πλήρη.

Κεφάλαιον Β'.

Χρῆν τῶν μελῶν.

Ἄρθρ. η'. Τὰ μέλη τοῦ συμβουλίου χρεωστοῦν νὰ παρίστανται εἰς τὰς συνεδριάσεις τακτικῶς κατὰ τὴν παραδεχθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν.

Ἄρθρ. θ'. Ἐὰν ἐν μέλῳ· ἔνεκα καταπειγούσης ἀνάγκης δὲν δύναται νὰ παρευρεθῇ εἰς τὴν συνεδρίασιν, χρεωστεῖ νὰ προειδοποιῇ τοῦτο ἄγκαιρως εἰς τὸν πρόεδρον.

Ἄρθρ. ι'. Ἐν μέλῳ δὲν δύναται νὰ ἀντικαταστήσῃ ἑαυτὸ δι' ἄλλου προσώπου.

Ἄρθρ. ια'. Τὰ μέλη, εἰσέρχόμενα εἰς τὴν συνεδρίασιν ἐφελούσι νὰ καταγράψωσι τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ προσδιορισθεῖσαν βίβλον.

Ἄρθρ. ιβ'. Ὁ μέλων νὰ ἀγορεύσῃ ζητεῖ τὸν λόγον παρὰ τοῦ προέδρου, καὶ τοῦτο θέλει τὸ ἀναλαμβάνῃ, ὅσκις ἡθέλων ἐπιθυμήσῃ νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν συζήτησιν.

Ἄρθρ. ιγ'. Ἐκαστον μέλος θέλον νὰ ἀπαντήσῃ εἰς τὸν προαγορεύσαντα, τοῦ ὁποῦ δὲν παραδέχεται τυχόν τὰς γνώμας, χρεωστεῖ ἵνα ποιῇ τοῦτο μὲ ὕψος· μὴ προσβλητικὸν καὶ μετ' εὐσχημοσύνης.

Ἄρθρ. ιδ'. Αἱ ψήφοι εἰσιν ἰσάι.

Ἄρθρ. ιε'. Ἡ ψηφοφορία γίνεται φανερά ἢ μυστικῇ, ἐὰν πέντε ἐκ τῶν μελῶν τὸ ἀπαίτησιν.

Ἄρθρ. ις'. Ἀπαντὰ τὰ μέλη ὑπογράφουσι τὸ πρακτικόν, ἀφ' οὗ γένη παραθετικὸν παρὰ τοῦ συμβουλίου.

Κεφάλαιον Γ'.

Χρῆν τοῦ γραμματέως.

Ἄρθρ. ιζ'. Ὁ γραμματεὺς φυλάττει ἀπαντὰ τὰ ἔγγραφα τοῦ συμβουλίου, ὡς καὶ τὴν βίβλον τῶν πρακτικῶν.

Ἄρθρ. ιη'. Ἐπιτηρεῖ τὴν βίβλον, εἰς ἣν ἐν ἐκάστη συνεδρίᾳ· ἑκαστὸν τῶν μελῶν εἰσέρχόμενον ἐγγράφεται.

Ἄρθρ. ιθ'. Λαμβάνει σημειώσεις τῶν ἀγορεύσεων μετὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀγορεύοντος.

Ἄρθρ. κ'. Συντάσσει τὸ πρακτικόν, τὸ ὁποῖον ἀνaginώσκει εἰς τὴν ἐπομένην συνεδρίασιν· ἡμέρας μετὰ τὴν ἀγγελίαν τῆς ἐνάρξεως αὐτῆς· ἔπειτα ἂν τις ἔχῃ νὰ κάμῃ παρατηρήσεις ἐκ' αὐτοῦ· τὸ θέτει εἰς τὴν ψηφοφορίαν, καὶ μετὰ τὴν παραδοχὴν αὐτοῦ, καλεῖ τὰ μέλη διὰ νὰ τὸ ὑπογράψωσιν.

Ἄρθρ. κα'. Ἐκτὸς τῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου, εἰς κανὲν ἄλλο πρόσωπον δὲν δύναται νὰ κοινώσῃ τὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα τὸ συμβούλιον ὡς καὶ τὴν βίβλον τῶν πρακτικῶν, ἁμαρτήσας δὲ κατὰ τοῦτο, παιδεύεται.

Ἄρθρ. κβ'. Ὁ γραμματεὺς δὲν ψηφοφορεῖ.

durent au moins trois heures. Sont exceptées les fêtes suivantes, si elles tombent le vendredi, savoir: Noël, l'Epiphanie, saint Basile, l'Annonciation, enfin le vendredi saint et le vendredi après Pâques.

Art. 2. Il tient aussi des séances extraordinaires, en cas de besoin, sur l'invitation du président.

Art. 3. Il examine et discute le programme adressé au patriarcat par la sublime porte touchant les affaires de notre nation.

Art. 4. Il choisit parmi ses membres des commissions spéciales pour élucider pleinement et résoudre certaines questions.

Art. 5. Les décisions sont prises à la majorité des voix.

Art. 6. On rédige le procès-verbal de chaque séance, et on le conserve dans un cahier destiné à cet effet.

Art. 7. En l'absence de plus du tiers des membres, la réunion n'a pas lieu, l'assemblée n'étant pas en nombre.

Chapitre II.

Devoirs des membres.

Art. 8. Les membres du conseil doivent assister régulièrement aux séances au jour et à l'heure indiqués.

Art. 9. Quand un membre, par suite d'une impérieuse nécessité, ne peut assister à une séance, il doit en aviser le président en temps voulu.

Art. 10. Un membre ne peut se faire remplacer par une autre personne.

Art. 11. Les membres, en entrant en séance, doivent inscrire leur nom sur un registre destiné à cet effet.

Art. 12. Tout orateur demande la parole au président, et il doit la redemander chaque fois qu'il désire intervenir dans le débat.

Art. 13. Tout membre qui désire répondre à l'orateur précédent, dont il se trouve ne pas partager l'opinion, doit le faire sur un ton convenable et non offensant.

Art. 14. Les voix sont égales.

Art. 15. Le scrutin est ouvert ou secret quand cinq des membres le réclament.

Art. 16. Tous les membres signent le procès-verbal dès que le conseil l'a approuvé.

Chapitre III.

Devoirs du secrétaire.

Art. 17. Le secrétaire garde tous les documents du conseil ainsi que le cahier des procès-verbaux.

Art. 18. Il tient le registre sur lequel, à chaque séance, tous les membres s'inscrivent en entrant.

Art. 19. Il prend note des discours prononcés avec le nom de l'orateur.

Art. 20. Il rédige le procès-verbal dont il donne lecture à la séance suivante, dès que celle-ci est déclarée ouverte; il demande si l'on a des observations à y faire, le soumet aux voix, et, après son adoption, il invite les membres à le signer.

Art. 21. A l'exception des membres du conseil, il ne peut communiquer à aucune autre personne les documents relatifs au conseil non plus que le cahier des procès-verbaux; toute infraction à cet article sera punie.

Art. 22. Le secrétaire ne vote pas.

Κεφάλαιον Δ'.

Χρήη τοῦ προέδρου.

"Αρθρ. κγ'. Ὁ πρόεδρος ἀναγγέλλει τὴν ἐναρξιν καὶ τὴν παύσιν τῆς συνεδρίσεως.

"Αρθρ. κδ'. Δίδει τὸν λόγον εἰς τὸν βουλευόμενον ἀγορεύσαι, τῶν τὴν τάξιν τῶν προσηγορευμένων αὐτοῦ.

"Αρθρ. κε'. Διευθύνει τὰς συζητήσεις· χωρὶς νὰ ἐκπεράσῃ ποσὸς τὰς γνώμας· τὸν μάλιν· ἐπιτηρεῖ τὴν εὐταξίαν καὶ καλεῖ εἰς ἐσχισμὸν τὸν κατὰ τὰς ἀπαντήσεις τοῦ παρεκτεταμένου αὐτοῦ.

"Αρθρ. κς'. Καλεῖ τὸ συμβούλιον διὰ προσκλητηρίων εἰς ἑκαστον συνεδρίαν, χρεῖας τυχοῦσης.

"Αρθρ. κζ'. Προτείνει τὸ συζητηθῆσθαι ἀντικείμενον εἰς τὴν ἐλαυστομένην συνεδρίαν.

"Αρθρ. κη'. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, ἡ ψήφος τοῦ προέδρου ἀποτελεῖ τὴν πλειοψηφίαν.

Τέλος.

Σημείωσις. Τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα ἄρθρα ἀποβλέπουσι τὸ καταστατικὸν τοῦ ἰθνηκοῦ προσωρινοῦ συμβουλίου, τὸ ὅποιον θέλει τυπωθῇ καὶ διανεμηθῇ εἰς ἑκαστον τῶν μάλιν.

Οἱ συγκροτοῦντες τὸ ἰθνηκὸν προσωρινὸν συμβούλιον.

Ἐκ τοῦ ἱεροῦ κλήρου, οἱ πανιερώτατοι μητροπολίται·

- † ὁ Θεσσαλονίκης καὶ Νέφυτος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως καὶ Κύριλλος.
- † ὁ Ἀμασείας καὶ Σωφρόνιος.
- † ὁ πρόεδρος Διδυμοτείχου καὶ Μελίτιος.
- † ὁ Ἀρτης καὶ Σωφρόνιος.
- † ὁ Μελνίκου καὶ Διονύσιος.
- † ὁ Δημητριάδος καὶ Δωρόθεος.

Οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὴν Κωνσταντινούπολιν·

- ὁ ἐκλαμπρότατος πρίγκιψ καὶ Στέφανος Βογορίδης.
- ὁ ἐνδοξότατος ἀρχιεὶς μέγας λογοθέτης καὶ Νικόλαος

Ἀριστάρχης.

- ὁ ἐνδοξότατος βέης καὶ Ἰωάννης Ψυχάρης.
- ὁ ἐξοχώτατος ἱερεὺς καὶ Στ. Καραθεοδωρῆ.
- ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ἀδοσιδής.
- ὁ κ. Θεόδωρος Χ. Φωτίου.
- ὁ κ. Βασίλειος Κρινότζος.
- ὁ κ. Τζάννος Κωνσταντινίδης.
- ὁ κ. Εὐθύμιος Κυριακοῦ.
- ὁ κ. Χρηστάκης Ζωγράφος.

Οἱ ἐκ τῶν ἑξω μέρων ἀντιπρόσωποι (τῶν νομῶν)·

Ἀδριανουπόλεως· ὁ ἐξοχώτατος καὶ Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆ.

- Βόννης· ὁ κ. Γάβρεν Βούσκοβιτς.
- Θεσσαλονίκης· ὁ κ. Βασίλειος Κρινότζος.
- Καστοριάς· ὁ κ. Ἰωάννης Μιχαήλογλου.
- Λαρίσης· ὁ κ. Κωνσταντῖνος Ἀσπιδάκης.
- Μιτυλήνης· ὁ κ. Παναγιώτης Χ. Ἀποστόλου.
- Παλαγγινίας· ὁ κ. Κυριακὸς Νιτσοῦ.
- Πισιδίας· ὁ κ. Εὐστράτιος Ἀγιακωγίου.
- Σμύρνης· ὁ κ. Ἰωάννης Γιακωβίου.
- Φιλίππουπόλεως· ὁ κ. Δημητρίος Μιτσοῦ καὶ
- ὁ κ. Γεωργίου.

Γραμματεῖς τοῦ ἰθνηκοῦ συμβουλίου ὁ τοῦ πατριαρχείου ἀρχιγραμματεὺς καὶ Μιχαὴλ Θ. Ἀφθονίδης.

Chapitre IV.

Devoirs du président.

Art. 23. Le président annonce l'ouverture et la levée de la séance.

Art. 24. Il donne la parole à qui désire parler en observant l'ordre des demandes.

Art. 25. Il dirige les débats sans influencer en rien les opinions des membres; il veille sur le bon ordre et rappelle aux convenances quiconque dans ses répliques viendrait à s'en écarter.

Art. 26. En cas de besoin, il convoque le conseil en séance extraordinaire par lettres d'invitation.

Art. 27. Il propose les matières à examiner dans la séance suivante.

Art. 28. En cas de partage, la voix du président emporte les suffrages.

Fin.

Rem. Les articles qui précèdent constituent la loi organique du conseil national provisoire; celle-ci sera imprimée et distribuée à chaque membre.

Membres composant le conseil national provisoire.

Représentants du clergé, les très saints métropolitains:

- † Néophyte de Thessalonique.
- † Cyrille d'Andrinople.
- † Sophron d'Amasée.
- † Méléce proêtre de Didymotika.
- † Sophron d'Arta.
- † Denys de Melnic.
- † Dorothee de Démétriadé.

Représentants de Constantinople:

- Le très illustre prince M. St. Bogoridès.
- Le très glorieux archonte le grand logothète M. N. Aristarchès.
- Le très illustre bey M. Jean Psychari.
- Le très excellent médecin M. St. Carathéodori.
- M. Constantin Adosidès.
- M. Théodose Ch. Photiou.
- M. Basile Cricotzas.
- M. Tsanos Constantinidès.
- M. Euthyme Kyriacou.
- M. Christachès Zographos.

Représentants de l'extérieur (des provinces):

Andrinople: son Excellence M. C. Carathéodori.

- Beana: M. Gavren Voutschovitch.
- Salonique: M. Basile Cricotzas.
- Castamoni: M. Jean Michailoglou.
- Larissa: M. Const. Astériadès.
- Mitylène: M. Panagioti Ch. Apostolou.
- Pélagonie: M. Kyriacos Nitsota.
- Pisidie: M. Eustrat. Agiacoglou.
- Smyrne: M. Jean Giantsoglou.
- Philippopoli: MM. Démétricas Mitsora et Georgakès.

Secrétaire du conseil national: le secrétaire du patriarcat, Michel Th. Aphthonidès.

3.

ORDINATIONES A CONVENTU NATIONALI CONDITAE.

A. De creando patriarcha.

Περὶ ἐκλογῆς καὶ διορισμοῦ τοῦ πατριάρχου.

Κεφάλαιον Α'.

Τόπος ἐκλογῆς.

"Αρθρ. α'. Ἐν περιπτώσει χρεώσεως τοῦ οἰκουμένου ἁγίου, ὁ σύνεδρος τῶν μετropolitanῶν συνερχομένη

Election et institution du patriarche.

Chapitre I.

Mode d'élection.

Art. 1. En cas de vacance du siège oecuménique, le synode des métropolitains se réunira avec

μετὰ τῶν μελῶν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου καὶ ἐκλέγουσι Ἀ τοποτηρητὴν ἓνα τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει μητροπολιτῶν, φέροντα τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα, θέλει ἀναγγεῖλαι πρὸς τὴν ὁφελὴν πόλιν διὰ κοινῆς αὐτῶν ἀναφοράς (μαζικῆς) τὴν τε χρεῖται τοῦ θρόνου καὶ τὸ ἀπορῶν τοῦ τοποτηρητοῦ, καὶ ἀκαλούθως κατ' ὁφελὴν ἀνεκταρτικὴν διαταγὴν θέλει στέλλεσθαι ὁφελὸν διατάγμα (κουζουρουλτί) κατὰ τὴν ἐνεργείαν τοῦ τοποτηρητοῦ καὶ τῆς κατὰ τὸν κανονισμὸν ἐκλογῆς τοῦ πατριάρχου.

β'. Ἀφ' οὗ ἀναρτηθῶσιν αἱ ἐν τῇ προηγουμένῃ ἀρθρῷ ἀποφάσεις, θέλουσι στέλλεσθαι πρὸς πάντας ἐν γένει τοὺς τῷ οἰκουμένῳ θρόνῳ ὑποκειμένους μητροπολίτας ἐπιστολαί, προσκαλεσθεῖσαι αὐτοὺς ἵνα ἐντὸς τοῦ πολὺ τεσσαρῆκοντα μῆος ἡμερῶν ἐξαποστείλωσιν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐν δευτέρῳ ἐσθραγαζομένῳ ἐντὸς ἐπιστολῆς τὴν γνώμην αὐτῶν ὀρίζουσιν ἐκείνων, ἐκ τοῦ συνόλου τῶν λαρχῶν, ἐν τινὲς ἐκαστος ἡθέλει κρίνειν ἐν τῇ ἰδίᾳ συνειδήσει ὡς κεκτημένον τὰ εἰς διαδοχὴν τοῦ θρόνου ἀπαιτούμενα προσόντα, εἴτινα παρακατὶν προσδιορίζονται· πρὸς τοῦτοις θέλουσι στέλλεσθαι ἰδίως πρὸς τοὺς κατοίκους τῶν κατωτέρων ῥηθρομένων εἰκοσιεὶς ἐπαρχίαν ἐπιστολαί, ἐντελλόμεναι αὐτοῖς ὅπως φροντίσῃσι νὰ εὐρεθῇ ἐνταῦθα κατὰ τὴν τακτὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως ἀντιπροσώπος τις αὐτῶν λαϊκός.

γ'. Ἐπίσης καὶ τὰ μέλη τῆς συνέδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ οἱ τυχόν ἐν βασιλευούσῃ παρεπίδημοι· τας μητροπολίταις πρὸ πέντε ἡμερῶν τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως θέλουσι γράφῃ τὸ ὄνομα τῆς γνώμης αὐτῶν ἐν δευτέρῳ, καὶ σφραγίσαντες θέλουσι καταθέτῃ αὐτὸ ἑμὸς μετὰ τῶν παρὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἀρχιερέων σταλησομένων.

δ'. Πέντε ἡμέρας πρὸ τῆς προθεσμίας τῶν τεσσαρῆκοντα μῆος ἡμερῶν, ὁ τοποτηρητὴς θέλει ἐκδίδῃ προσκλητήρια γράμματα πρὸς πάντας τοὺς ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ τούτου (ἔρα κατὰ γ') διωρισμένους νὰ παρευρίσκωνται ἐν τῇ ἐκλογικῇ συνελεύσει κληρικῶς τε καὶ λαϊκοῦς, εἰς τὰ ὅποια θέλει σημειοθεῖσθαι ἡ ῥητὴ ἡμέρα τῆς γενικῆς συνελεύσεως, κατ' ἣν συν-αυθοσιθῶντων ἀπάντων καὶ γενομένης τῆς ἐξακριβώσεως τῶν προσώπων, τότε, τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, θέλουσι ἀνοίγεσθαι καὶ ἀριθμεῖσθαι τὰ δεῦτα παρὰ τε τοῦ γραμματέως τῆς συνέδου καὶ δύο ἄλλων μελῶν τῆς συνελεύσεως ἐνώπιον ἀπάντων τῶν μελῶν.

ε'. Ἐξίσου εἰσὶν ἐκλεξιμοὶ πάντες οἱ λαχόντες· εἰτε πολλὸν εἰτε ὀλίγων ψήφων ἐν τοῖς δευτέροις.

ς'. Ἐάν τις ἐκ τοῦ συλλόγου τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς συνελεύσεως ἡθέλων προτείνῃ καὶ ἄλλα τινὰ ἀτομα, τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα δὲν ὑπάρχουσι μὲν ἐν τοῖς δευτέροις, εἶναι δὲ ἄξια τοῦ θρόνου, τότε καὶ ταῦτα, ἐάν ἐγκριθῶσιν ὑπὸ τοῦ ἐντὸς τρίτου τοῦ συλλόγου τῶν ἐν τῇ συνελεύσει κληρικῶν μελῶν, συγκαταριθμηθήσονται μετὰ τῶν ἐκλεξιμῶν.

ζ'. Προσδιορισθέντων οὕτως τῶν ὀνομάτων τῶν ἐκλεξιμῶν μητροπολιτῶν, θέλουσι καταγράφεσθαι τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν καταστάσει, ὅπου θέλουσιν ὑπογράφῃ καὶ σφραγίσῃ ἐν τῇ συνελεύσει ὁ τοποτηρητὴς, ἡ συνέδος τῶν μητροπολιτῶν καὶ τὰ μέλη τοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

η'. Ἐπειδὴ ὁ γεννηόμενος πατριάρχης, καθὼς ἐκκλησιαστικῶς εἶναι πνευματικὸς ἀρχηγός, οὕτως καὶ πολιτικῶς εἶναι καὶ μέσον τῆς ὁφελῆς κυβερνήσεως, ἵνα ἐκτελεθῇ τὰς ἀποφάσεις τῆς ὥς πρὸς κοσμικὰς τινὰς ὑποθέσεις τῶν ἐν τῇ πατριάρχῃ τοῦ χριστιανῶν, διὰ τοῦτο ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὸν διορισμὸν τοῦ ἱκανοῦ πρὸς τὰ πνευματικὰ καὶ ἐθνικὰ πράγματα, ἡ ἐκλογὴ ἀνήκει εἰς τοὺς πνευματικούς καὶ λαϊκοὺς ἀρχηγούς· ἀλλ' ἵνα μὴ εὐρεθῇ ἡ ὁφελὴ κυβερνήσεως εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἀναρτήσῃ τὸ φυσικῶς αὐτῇ ἀνήκον δικαίωμα τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἐπὶ προσώπου, τὸ ὅποσον κοινῇ ἐκλογῇ ἡθέλων ἀναγορευθῇ, διὰ τοῦτο τὸ κατάστιχον τῶν

Α τοῦ συμβουλίου καὶ οὐνομα- un locum tenens, pris parmi les métropolitains résidant à Constantinople et doués des qualités requises. On fera connaître à la sublime porte, par un procès-verbal signé des deux corps, la vacance du siège et le nom du locum tenens; puis, sur un firman impérial, on délivrera un décret confirmant le locum tenens et ordonnant de procéder à l'élection régulière du patriarche.

Β 3° Les formalités de l'article 1er une fois remplies, on enverra à tous les métropolitains relevant du siège oecuménique une circulaire, les invitant à envoyer à Constantinople, dans un délai maximum de quarante et un jours, un pli cacheté, accompagné d'une lettre, et renfermant leur vote sur celui d'entre tous les évêques qu'ils jugeront, en conscience, réunir les conditions voulues et les qualités requises pour prendre la succession du siège oecuménique. En outre, on adressera des lettres aux habitants des vingt-huit diocèses désignés plus loin, pour qu'ils aient soin d'envoyer à Constantinople, au jour fixé pour l'assemblée électorale, un laïque chargé de les représenter.

3° De leur côté, les membres du saint synode et les autres métropolitains, qui se trouveraient présents dans la capitale, auront soin, cinq jours avant l'assemblée électorale, d'écrire le nom de leur candidat sur un bulletin qu'ils déposeront, après l'avoir cacheté, avec ceux des métropolitains expédiés des provinces.

4° Cinq jours avant l'expiration du délai des quarante et un jours, le locum tenens lancera des invitations à tous les membres, clercs ou laïques, appelés par le présent règlement à assister à l'assemblée électorale, pour leur indiquer le jour de l'assemblée générale. Au jour fixé, tout le monde se réunira. Après la vérification des pouvoirs, on procédera, à huis clos, au dépouillement et au compte des bulletins; cette opération sera faite sous les yeux de tous, par le secrétaire du synode, assisté de deux autres membres de l'assemblée.

5° Sont éligibles au même titre tous ceux qui auront obtenu des voix, quelqu'en soit le nombre.

6° Si, parmi les membres laïques de l'assemblée, quelques-uns veulent proposer d'autres candidats, qui, pour ne point figurer sur les bulletins de vote, n'en sont pas moins dignes d'occuper le siège patriarcal, ces derniers, moyennant le vote confirmatif du tiers des membres ecclésiastiques présents, seront portés, eux aussi, sur la liste des candidats.

7° Dès qu'on aura fixé de la sorte le nombre des métropolitains éligibles, on en dressera une liste qui sera signée et scellée, séance tenante, par le locum tenens, les métropolitains du synode et les membres du conseil mixte.

8° Comme le patriarche à élire est à la fois chef spirituel au point de vue religieux, et, au point de vue civil, intermédiaire obligé du gouvernement pour mettre en vigueur les décrets relatifs aux affaires temporelles des chrétiens du patriarcat; pour ce motif, s'il s'agit de prononcer sur l'aptitude à gérer les affaires spirituelles et nationales, le choix appartient aux chefs spirituels et aux notables laïques; mais, pour ne point mettre le gouvernement impérial dans la nécessité d'user d'un droit inaliénable en excluant un sujet désigné par un vote commun, la liste des candidats, dressée

ἐκλεξιμένων τῶν κατὰ τὸν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἀρθρῷ δια- γραφέντα τρόπον γενησομένων, θέλει στείλλεσθαι ἀμέσως εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν· καὶ ἐὰν ἐκ τῶν ἐν τῷ κατωτέρῳ τούτῳ συστημειωμένων ὀνομάτων ἦθελον τυχεῖν εὐρεθῇ τινες, οἵτινες ὡς πρὸς τὸ πολιτικὸν δὲν ἦθελον θεωρηθῇ ἱκανοί, τότε ἡ ὑψηλὴ πόλις, ἐξαίρουσα αὐτοὺς, θέλει εἰδοποιῆσαι τὸ πατριαρχεῖον διὰ τραπεζῶν ἐντός εἰκοσιτεσσάρων ὥρων, ὥστε νὰ ἀναγγηθῇ ἡ ἐκλογὴ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

δ'. Ἀφ' οὗ τὸ τῆς ἐκλογῆς κατὰ τὸν κατωτέρῳ, ὡς ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ἀρθρῷ εἰρήται, παρὰ τῆς ὑψηλῆς πόλεως καὶ ἐπιστραφῇ, τότε ἡ γενικὴ ἐκλογικὴ συνέλευσις συνέρχεται μίαν ἡμέραν ὡς καὶ προλαβόντως· καὶ ἀφ' οὗ ὁ τοποτηρητὴς κοινοποιῇ αὐτοῖς τὴν γνώμην τῆς ὑψηλῆς πόλεως, τότε, ἐὰν ἦθελον εὐρεθῇ ἐν αὐτῷ ἄτομα ἐξαιρεθέντα, γίνεται ἡ ἐκλογὴ ἐπὶ τῶν λοιπῶν· ἐνλαβὴ σύμπασα ἡ συνέλευσις, οἱ τε κληρικοί καὶ οἱ λαϊκοί, θέλουσιν ἀναδεικνύειν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τρεῖς ἐκ τῶν μὴ ἐξαφεθέντων ἀτόμων·

ε'. Πάντα τὰ μέλη τῆς συνέλευσεως, κληρικά τε καὶ λαϊκά, ἔχουσιν ἀνὰ μίαν ψήρον ἕκαστος.

ια'. Τούτων τῶν τριῶν ὑποψηφίων τὰ ὀνόματα παραλαβόντα τὰ κληρικά μέλη τῆς συνέλευσεως, θέλουσι κατέχεσθαι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, παρεστώτων καὶ πάντων τῶν λαϊκῶν μελῶν τῆς συνέλευσεως, καὶ κατὰ τὴν ἀνέκαθεν ἐπικρατοῦσαν ἐκκλησιαστικὴν διατύπωσιν, θέλουσιν ἀναδεικνύειν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας καὶ διὰ κλειοφφίας, τῇ ἐπικλησίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἕνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ οἰκουμηνικοῦ θρόνου, ἐκτελοῦντες καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τελετὴν.

ιβ'. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας, λύεται τὸ ζήτημα διὰ τῆς ψήφου τοῦ τοποτηρητοῦ.

ιγ'. Ἄμα ἐκτελεσθῇ ἡ ἐκλογὴ κατὰ τὸν διαγραφέντα τρόπον, θέλει συνάπτεσθαι ἀναφορά κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν καὶ θέλει παρουσιάζεσθαι εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν· ἀφ' οὗ δὲ τὸ ἐκλεχθὲν ἄτομον κατὰ πρόκλησιν τῆς ὑψηλῆς πόλεως παρουσιασθῇ κατ' εὐθείαν εἰς τὴν αὐτοῦ μεγαλειότητα καὶ ἐπιστήμης ἀναγνωρισθῇ, ἀκολουθῶν δὲ ἐλθὼν εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν γνωστοποιηθῇ, τότε θέλει ἐπανέρχεσθαι μετὰ τῆς συνήθους παρατάξεως εἰς τὰ πατριαρχεῖα, ὅπου θέλουσιν ἐκτελεσθαι τὰ εἰθιμένα.

Κεφάλαιον Β'.

Προσόντα τοῦ ἐκλεξιμένου.

Ἀρθρ. α'. Ὁ διὰ τὴν διαδοχὴν τῆς πατριαρχίας ἐκλεξιμὸς δεῖν νὰ ᾖ καθεστηκυῖας ηλικίας καὶ ἐκ τοῦ συνέλου τῶν ἱεραρχῶν, ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη τοῦλάχιστον διοικήσεως ἀμέμπτως ἐπαρχίαν τινά.

β'. Δεῖν νὰ ᾖ ἀδιδίχλητος τὰ ἥθη καὶ τὸ πολιτεῖμα, ἀπειθευμένος, εἰ δυνατόν, καὶ τὴν θύραν σοφίας· εἰ δὲ μὴ, τοῦλάχιστον νὰ ᾖ κατόχος τῆς ἐκκλησιαστικῆς μαθήσεως καὶ τῶν ἱερῶν κανόνων, καὶ ἐκ τοῦ προτέρου αὐτοῦ βίου νὰ ᾖ ἀποδεδειγμένος ἀκριβῆς φύλαξ τῶν τε θρησκευτικῶν δογμάτων καὶ τῶν ἱερῶν παραδόσεων, καὶ ἐπειδὴ οὗτος εἶναι ἀρχηγὸς τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ πνευματικὸς πατὴρ πάντων τῶν τὴν θρησκείαν ταύτην προσβύοντων, ἐπὶ δὲ καὶ δεσπὸς ἐνότητος τῶν τε ὑπὸ τὸν θρόνον αὐτοῦ διατελούντων μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἀνεξαρτήτων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, δεῖν νὰ ᾖ ἱκανὸς νὰ προστατεύῃ καὶ ὑπερασπίζηται ἐνθάρμως λόγῳ τε καὶ ἔργῳ τὴν θρησκείαν εἰς πάντα καιρὸν καὶ τόπον καὶ περίστασιν· καθότι τοιοῦτον ἀπαιτεῖ αὐτὸν τὸ πνευματικὸν μέρος τῆς ἐκκλησίας.

γ'. Ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης οὐ μόνον εἶναι μέγας πνευματικὸς ἀρχηγὸς τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐπιστραφεμένος τὴν ἐκτέλεσιν ὅλων τῶν ἐν τῇ ὑψηλῇ πατριαρχείᾳ διαλαμβανόμενων υποθέσεων, κατὰ συνήθειαν προνοοῦν, νὰ εἶναι ὁ μέγας πᾶν πα-

Α de la manière indiquée à l'article précédent, devra être envoyée sur le champ à la sublime porte. Si, parmi les candidats portés sur cette liste, il s'en trouve qui n'aient point la compétence voulue au point de vue politique, la sublime porte, après avoir rayé leurs noms, informera le patriarchat, par un *tesabré* délivré dans les vingt-quatre heures, que l'on peut procéder à l'élection de l'un des autres candidats.

8° Lorsque la liste électorale, après la revision de la sublime porte indiquée à l'article précédent, aura été retournée, l'assemblée générale électorale se réunira un jour donné, comme précédemment. Le *locum tenens* fera connaître les volontés de la sublime porte; et, si des candidats ont été éliminés, l'élection se portera sur les autres, de la manière suivante: l'assemblée tout entière, clercs et laïques, désignera au scrutin secret et à la majorité des voix trois candidats parmi les sujets non éliminés.

10° Tous les membres de l'assemblée, clercs et laïques, n'ont qu'une seule voix chacun.

11° Dès que les noms des trois candidats sont proclamés, les membres ecclésiastiques de l'assemblée se rendent à l'église, où, en présence de tous les membres laïques de l'assemblée et conformément au cérémonial en vigueur dès le principe, ils désignent, au scrutin secret et à la majorité, après avoir invoqué l'Esprit-Saint, un des trois candidats à la succession du siège oecuménique; enfin, on célèbre la fonction sacrée.

12° En cas d'égalité dans les suffrages, c'est la voix du *locum tenens* qui l'emporte.

13° L'élection terminée de la façon indiquée plus haut, on rédigera le procès-verbal dans la forme établie et on le communiquera à la sublime porte. Sur l'invitation de celle-ci, le nouvel élu se présentera en premier lieu devant sa majesté pour être officiellement reconnu; il ira ensuite à la sublime porte notifier son élection; finalement, il retournera, avec le cérémonial accoutumé, au palais patriarchal où s'accompliront les formalités d'usage.

Chapitre II.

Qualités du candidat.

Art. 1. Le candidat à la succession du patriarchat doit être assez avancé en âge, appartenir au corps épiscopal, et avoir gouverné un diocèse sans aucun blâme depuis sept ans au moins.

2° Il doit être d'une conduite irréprochable dans son administration, connaître, autant que possible, les sciences profanes elles-mêmes, ou, tout au moins, posséder les sciences ecclésiastiques et les sacrés canons; il aura dû se montrer, dans sa vie passée, gardien diligent des dogmes religieux et des traditions sacrées; et comme il est le chef de l'Eglise orthodoxe et le père spirituel de tous les fidèles de cette confession, et, en outre, le lien qui unit entre eux les métropolitains relevant de son autorité avec les autres Eglises orthodoxes indépendantes, il doit être capable de protéger et de défendre la religion avec ardeur, par la parole et par l'action, en tout temps, en tout lieu et en toute circonstance; car telles sont les conditions qu'exige de sa part le gouvernement spirituel de l'église.

3° Le patriarche n'est pas seulement le plus haut dignitaire spirituel de l'Eglise orientale; il est aussi chargé d'expédier toutes les affaires contentieuses dans le bérat impérial, grâce aux privilèges accordés par le grand conquérant sultan Méhémet, conservés

θητής σουλτάν Μαχμέτ ἐχορήγησαν, ἄλλοι δὲ ἐνδεχομένως ἄλλοι βασιλεῖς ἐπιτρέπονται; διατήρησαν, ὁ δὲ ἦδη κραταίως ἡμῶν ἀναξ ἐμμενὲς ἐπαύριος, καὶ ἐπειδὴ κατὰ συνέπειαν τούτου εἰς ἰδιαζούσας περιστάσεις ὁ πατριάρχης εἶναι μέσον τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως εἰς τὸ πραγματοποιεῖν τὰς ἀποφάσεις τῆς, διὰ τοῦτο θέλον ὁ ἐκτελεστέμενος πατριάρχης οὐ μόνον νὰ ᾖ καὶ τοῦτος τῶν ἐν τῇ ἀνωτέρῳ κεφαλῇ διαγραφέντων προσόντων, ἀλλὰ καὶ νὰ χεῖρ κλήρη τὴν ἐμπιστοσύνην τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, ἥτις ἐπικυρώσει τὴν ἐκλογὴν αὐτοῦ· εἴτι δὲ νὰ ᾖ καὶ ἱκανὸς οὐχὶ μόνον κατὰ τὰ πνευματικὰ καὶ νὰ γνωρίζῃ τοὺς ἱεροὺς κανόνες καὶ τὰς τάξεις, ἀλλὰ νὰ χεῖρ καὶ τὴν κοινὴν ὑπόληψιν καὶ ἐμπιστοσύνην τοῦ ἔθνους, καὶ ἐν συνόψει νὰ χαρακτηρίζηται καὶ ὡς ἀτομικῆς ὑπολήψεως, καὶ διὰ τοιούτων προσόντων, ὅποια ἀπαιτῇ ἡ σεβαστὴ αὐτῇ θέσις· εἴτι δὲ καὶ νὰ ᾖ καὶ τοῦδε χριστοῦ πατρόςθεν ὑπὸ τοῦ κράτους βασιλείας ἀπ' ἀρχῆς.

Κεφάλαιον Γ'.

Πρωταρχικός σχηματισμός τῆς ἐκλογικῆς συναλεύσεως.

Ἄρθρ. α'. Ἡ ἐκλογικὴ συνέλευσις σύγκαιται ὑπὸ κληρικῶν καὶ λαϊκῶν.

β'. Ἐκ μὲν τῶν κληρικῶν εἰσι τὰ μέλη τῆς συνέλευσεως τῶν μητροπολιτῶν μετὰ τῶν τυχόν ἐν βασιλευσούσῃ εὐρισκομένων λοιπῶν μητροπολιτῶν· ὁ δὲ μητροπολίτης Ἡρακλείας, ἐπειδὴ εἶναι ἀρχαία τάξις νὰ δίδῃ αὐτὸς τὴν τῆς πατριαρχίας ῥάβδον, πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως ταύτης προσκαλούμενος, θέλει παρευρίσκεισθαι καὶ αὐτός.

γ'. Τὰ δὲ λαϊκὰ μέλη εἰσι τὰ ἑξῆς· α', τρεῖς τῶν ἐπισκοπῶν ὑπαλλήλων τοῦ πατριαρχείου, οὗτοι δὲ εἰσιν ὁ λογοθέτης καὶ δύο ἄλλοι μετ' αὐτόν. β', τὰ μέλη τοῦ μικτοῦ συμβουλίου. γ', τρεῖς τῶν καλαιοτέρων φερόντων πολιτικὴν βαθμὴν ἀπὸ τοῦ α' ἐν μέρει τοῦ β', δύο ἐκ τῶν φερόντων στρατιωτικὴν βαθμὴν μὴν ἄλλῃ, καὶ τρεῖς ἐκ τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων. δ', ὁ διοικητὴς τῆς Σάμου, ἐὰν εὐρεθῇ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἢ ὁ ἀντιπρόσωπος αὐτοῦ. ε', οἱ τρεῖς ἀντιπρόσωποι τῶν Παραδουναβίων ἡγεμονειῶν. ζ', τέσσαρες ἐκ τῶν ἐπιστημόνων ἀνδρῶν οἱ μάλιστα ἐγνωσμένοι. η', πάντα ἐκ τοῦ ἐμπορίου συστήματος. θ', εἰς τῶν τραπεζιτῶν. ι', δύο ἐκ τῶν ἐνορίων Πόλεως καὶ Κασταίνου. ια', εἰκοσιπέντε ἐκ τῶν ἐπαρχίων Καισαρείας, Ἐφέσου, Ἡρακλείας, Κυζίκου, Νικομηδείας καὶ Νικαίας, Χαλκηδόνος καὶ Δέρβεν, Θεσσαλονίκης, Τορνόβου, Ἀδριανουπόλεως, Ἀμασείας, Ἰωαννίνων, Προούσης, Πελαγονίας, Πόντος, Κρήτης, Τραπεζούντος, Λαρίσης, Φιλίππουπόλεως, Σερρών, Σμύρνης, Μιτυλήνης, Βάρνης, Βιδυνίου, Σοφίας, Χίου, Σκοπέλων, Πισοιδείας, Κασταμόνης. Τὸ δὲ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς περιορίζεται εἰς μόνους τοὺς ὑπαλλήλους τῆς κραταίως βασιλείας.

Β. De episcoporum dotibus et electione.

Περὶ τῶν ἀναγκαίων προσόντων τῶν πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλεξιμένων, εἴτι δὲ καὶ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν.

Ἄρθρ. α'. Ὁ πρὸς ἀρχιερατεῖαν ἐκλεξιμὸς ὀφείλει πρῶτον νὰ ᾖ ἐκ γενετῆς ὑπὸ τοῦ κράτους βασιλείας καὶ ἡ διαγωγή του νὰ ὡς πάντοτε ἀνεκλήπτως πρὸς τὰ τὴν κυβερνήσιν καὶ πρὸς τὸ ἔθνος· δεύτερον, νὰ ἔχῃ ἐγγράφους μαρτυρίας τῆς χρηστῆς διαγωγῆς του ἐκ τῶν μαρῶν, ἐν οἷς διέτριψε πρὶν ἢ κατασταθῇ ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἢ παρὰ τινι τῶν ἀρχιερέων· τρίτον, νὰ ἔχῃ κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνες τὴν ἀκατουμένην ἡλικίαν καὶ τὴν σωματικὴν ἀσθενείαν· τέταρτον, νὰ ᾖ γινωσκὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐκ προλαβοῦσιν πιστῶν ἐκδουλεύσεων, ὑπαρετίσας ὡς κληρικὸς ἢ ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἢ παρὰ τινι τῶν ἀρχιερέων ἐπὶ παντοίας, ὅσα νὰ

Canon. canonica. titulus XL.

religieusement par d'autres illustres souverains, et confirmés avec bienveillance par le prince actuellement régnant; dès lors, il est certaines circonstances où le patriarche est l'intermédiaire du gouvernement impérial pour la mise en vigueur de ces décisions. A ce titre, le patriarche à élire ne doit pas seulement avoir les qualités énumérées à l'article précédent, il doit encore posséder l'entière confiance de la sublime porte, qui confirmera son élection. En outre, il ne doit pas seulement avoir de l'aptitude pour les choses spirituelles ni connaître simplement les canons et les institutions établies; il faut encore qu'il jouisse de l'estime et de la confiance de la nation; en un mot, qu'il rehausse par ces qualités la considération personnelle qu'exige sa haute position; et, de plus, qu'il ait toujours été, lui-même, ainsi que son père, sujet de l'empire.

B

Chapitre III.

Composition de l'assemblée électorale.

Art. 1. L'assemblée électorale se compose d'ecclésiastiques et de laïques.

2° Les ecclésiastiques comprennent les membres du saint synode et les autres métropolitains qui pourraient se trouver dans la capitale; le métropolitain d'Héraclée devant, en vertu d'un vieil usage, donner à l'élu le bâton patriarcal, ce prélat, pour garder cet usage, sera convoqué et assistera, lui aussi, à la réunion.

3° Les membres laïques sont les suivants:

1° trois des plus hauts fonctionnaires du patriarcat, savoir le logothète et deux autres avec lui; 2° les membres du conseil mixte; 3° trois des plus anciens fonctionnaires civils investis des deux grades supérieurs, deux militaires du grade de *mir-asaf* (= colonel), et trois autres fonctionnaires civils; 4° le gouverneur de Samos s'il se trouve à Constantinople, ou son représentant; 5° les trois représentants des principautés danubiennes; 6° quatre membres des plus connus parmi les savants; 7° cinq négociants; 8° un banquier; 9° dix représentants des corporations les plus estimées; 10° deux délégués des paroisses de la capitale et de Boéphore; 11° vingt-huit délégués, envoyés par les provinces suivantes: Césarée, Ephèse, Héraclée, Cysique, Nicomédie et Nicée, Chalcedoine et Derco, Salonique, Tyrnovó, Andrinople, Amasia, Janina, Brousse, Pélagonie, Boana, Crète, Trébisonde, Larissa, Philippopoli, Serrès, Smyrne, Mitylène, Varna, Vidin, Sofia, Chios, Uskub, Pisidie, Néocésarée. Le droit d'électeur ne peut être exercé que par les sujets de l'empire.

Des conditions requises pour être éligible à l'épiscopat, et sur le mode d'élection des évêques.

Art. 1. Tout candidat à l'épiscopat doit: 1° être, par naissance, sujet de l'empire et avoir toujours eu une conduite irréprochable envers le gouvernement comme envers la nation; 2° présenter des certificats de bonne conduite, émanant des personnes au milieu desquelles il a vécu avant d'avoir été attaché au patriarcat ou à quelque évêché; 3° avoir l'intégrité corporelle et l'âge requis par les canons de l'église; 4° s'être fait connaître de l'église par les fonctions qu'il aura fidèlement remplies pendant cinq ans parmi les ecclésiastiques attachés au patriarcat ou à quelque évêché, pour y acquérir une connaissance suffisante des affaires

ἔχει ἱκανὰς γνώσεις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, καὶ τὴν πρὸς διοίκησιν ἐπαρχίας ἀπαιτούμενην τριβὴν· κέρκτον, καὶ ἵνα αἰσθάνῃ πρὸς τὴν ἀλλοτρίαν καὶ τὴν ὁμογενήν καὶ οὐρανίαν γλώσσαν ἀνελύτως τὴν ἐπαρχίαν εἰς τὴν ἡδεῖα διορισθῇ.

β'. Ἐκλέγμιοι πρὸς ἀρχιεπισκοπὴν ἔσονται ἀπὸ τοῦ νότου δοκοῦντες ἀποδεικνύοντες ὀρθόδοξον θεολογικὴν μαθημάτων ὡς τελειοδιδάκτοι, ἢ καὶ δοκοῦντες ἔχειν μὲν τοιαῦτα ἀποδεικτικά, ἵνα ὅμως χρηστοθήκῃ καὶ ἐνέρεται· καὶ ἔχουσιν ἐνταλθεῖς γνώσεις τῶν θρησκευτικῶν. Ἐκ τούτων δὲ δοκοῦντες εἰς ἀλλοδαπὴν σπουδάζοντες ἐκπαιδευθῶν, ἀφαιροῦντες ἵνα ἐλθῶσιν εἰς συνδιαλέξιν μετὰ τῶν καθηγητῶν τῆς ἐνταύθα θεολογικῆς σχολῆς· καὶ ἐπικυρωθῇ παρ' αὐτῶν ἡ ἱκανότης τῶν δοκῶν δὲ ἐξ αὐτῶν καλὴν δὲν ἔχουσιν ἀποδεικτικά, οὗτοι ἐξετάζονται ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ, κατὰ τὴν τάξιν φέλουσι λαμβάνειν τὰ διπλώματά των, καὶ οὕτως θέλουσι θεωρεῖσθαι ἐκλέγμιοι, εἰ δ' ἄλλως, οὐχί.

γ'. Θεωρεῖται ἐπίσης ἐκλέγμιος καὶ ἐξηρημένος· τῆς πανταχοῦ ἐκδουλεύσεως εἴτε ἐν τοῖς πατριαρχείοις εἴτε παρὰ τινι τῶν ἀρχιερέων πᾶσι ἔστι, γνωστὸς δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, χαίρει τὴν κοινὴν ὑπόληψιν ἐπ' ἀρετῇ καὶ μαθήσει, ἀλλ' ἀπ' οὗ πρῶτον ὑποστῇ ἐξέτασις· κατὰ τὸ προλαβὼν ἄρθρον.

δ'. Ἡ ἐκλογὴ καὶ ἀποκατάστασις ἀρχιερέως εἰς χρεούσαν ἐπαρχίαν γίνεται φήμφη καὶ δοκιμασίᾳ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν κατὰ τὴν ἀνέκδοτον ἐπικρατούσαν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν· διὰ τοῦτο ἡ συνόδος, προτροπῇ καὶ ἀδείᾳ τοῦ πατριάρχου, θέλει ἐγγράφει ἐν καταστάσει πάντας τοὺς ἔχοντας τὰ ἀπαιτούμενα προνότια· καὶ ἐν περιπτώσει θέλει ἐκλέγει ἐξ αὐτῶν τρεῖς ὑποψηφίους διὰ τὴν χρεούσαν ἐπαρχίαν, προτιμῶσα πάντοτε μεταξὺ τῶν ἔχόντων τὰ ἴσα προσόντα τοὺς τὰς πλείους καὶ πιστοτέρας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐκδουλεύσεις ἔχοντας· καὶ παρευθὺς καταρχομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θέλει ἐκτελεῖν τὴν ἱερὰν τελετὴν, ἀναδεικνύουσα ὁριστικῶς διὰ μυστικῆς ὡσαύτως ψηφηγορίας τὸν ἓνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, ὑπερισχέει ἡ ψήφος τοῦ πατριάρχου.

ε'. Ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως ἀρχιερέως τινὸς ἡ συνόδος τῶν μητροπολιτῶν δὲν θέλει προχωρεῖ εἰς ἀντικατάστασιν διαδόχου πρὶν ἢ διαβιβασθῇ ἐνταύθα ἐπίσημος εἰδησις, ὑπογεγραμμένη παρὰ τοὺς κληρικῶν καὶ τῶν λαϊκῶν τῆς πόλεως ἐκείνης, ἀναγγέλλουσα τὴν ἀποβίωσιν.

ς'. Ἐπειδὴ καθὼς ὁ πατριάρχης, οὕτως καὶ ἕκαστος τῶν ἀρχιερέων ὑπάχει, κατὰ τὰς διακλαύσεις τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, ἰσθίος εἰς τὴν λαχούσαν αὐτῷ ἐπαρχίαν, εἰ μὴ μόνον ἐὰν περιπέσῃ εἰς πρᾶξιν προκαλούσα· τὴν παύσιν αὐτοῦ κατὰ τοὺς νόμους τῆς κυβερνήσεως, ὅσον, προσοίαν πρὸς τὴν κραταιὰν βασιλείαν, ἀδικίαν καὶ καταπίεσιν πρὸς τοὺς ἔγκαιτους, καὶ λοιπὰς τοιαύτας· διὰ τοῦτο αἱ ἀπὸ μὲν εἰς ἄλλην ἐπαρχίαν μεταθέσεις ἀπαγορεύονται τοῦ λοιποῦ ἀνευ διδικαιολογημένης αἰτίας, ἔχουν δὲν εἰς μίαν ἐπαρχίαν, εἴτε διὰ τὸν πληθυσμὸν αὐτῇ, εἴτε ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της, ἀπαιτῆται διορισμὸς ἀρχιερέως δοκίμου καὶ καλυντικοῦ, τότε, κατὰ τὸ σπανίως μὲν ἐνεργούμενον, ἀνέκδοτον ὅμως ἐπικρατοῦν ἔθος τῆς ἐκκλησίας, ἡ συνόδος τῶν μητροπολιτῶν μετὰ τοῦ πατριάρχου θέλει συσχεθῇ εἰς ἀνταρσίαν τριῶν καταλλήλων ὑποψηφίων ἐκ τῶν ἔχόντων ἐπαρχίαν ἀρχιερέων, καὶ ἀκολούθως καταρχομένη εἰς τὴν ἐκκλησίαν, θέλει ἐκτελεῖν τὴν αἰθισμένην τάξιν (τὴν φήμφην), ἀναδεικνύουσα τὸν ἓνα τῶν τριῶν ὑποψηφίων διὰ τῆς πλειονοψηφίας, οὕτως· ἐρωταμένου δὲν δέχεται τὴν μεταθέσιν, καὶ ἀπερριπτόμενος εἰς τὴν θέλει· καὶ ἀφ' ἧς ἔχει ἐπαρχίαν, ἡ συνόδος τῶν μητροπολιτῶν θέλει προχωρεῖ εἰς ἓνα τῶν ἄλλων ὑποψηφίων, πᾶσι μόνον ἐπικρατούμενης μεταθέσεως, καὶ ταύτης διὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοῦ, εἰς ἄλλον.

εὐσεβείας καὶ τῆς ἐμπειρίας ἧς ἀπαιτεῖται ἡ ἀδминистрация d'un diocèse: 5° savoir, en dehors du grec, le turc ou le slave, suivant le diocèse pour lequel il sera désigné.

2° Seront désormais éligibles à un évêché tous ceux qui auront un diplôme constatant qu'ils ont achevé leurs études de théologie orthodoxe, ou encore ceux qui, sans avoir un diplôme de ce genre, n'en sont pas moins honnêtes et vertueux et possèdent une connaissance complète de la religion. Ceux de ces candidats qui ont fait leurs études à l'étranger doivent, à leur retour, avoir une conférence avec les professeurs de l'école théologique de la capitale et obtenir un certificat d'aptitude. Quant aux autres qui n'ont pas de diplôme, ils subiront un examen à l'école théologique pour obtenir, en bonne règle, cette pièce: s'ils réussissent à l'avoir, ils pourront compter parmi les candidats, mais non dans le cas contraire.

3° On regarde aussi comme éligible, même sans qu'il soit resté pendant cinq ans attaché au patriarchat ou à quelque évêché, tout sujet connu de l'église qui jouit de la considération publique pour sa vertu et sa science: mais il devra d'abord subir les examens, suivant l'article précédent.

4° Le choix et la nomination d'un évêque à un siège vacant résultent du vote et de la reconnaissance du saint synode, suivant l'usage en vigueur dans l'église *ab antiquo*. Dans ce but, le saint synode, sous l'impulsion et avec l'autorisation du patriarche, dresse une liste de tous ceux qui ont les qualités requises. Quand un siège devient vacant, il choisit, parmi ces aspirants, trois candidats, en ayant soin de toujours préférer, entre des sujets doués d'égales qualités, ceux qui ont exercé plus longtemps et plus fidèlement leurs fonctions ecclésiastiques: après quoi il se rend à l'église où, après avoir célébré la fonction sacrée, il nomme définitivement, encore au scrutin secret, l'un des trois candidats. Si les suffrages sont égaux, c'est la voix du patriarche qui l'emporte.

5° Quand un évêque vient à mourir, le synode ne doit pas procéder à la nomination de son successeur avant d'avoir reçu la notification officielle du décès, signée par le clergé et les laïques du lieu.

6° Suivant les prescriptions des saints canons de l'église, tout évêque, comme le patriarche lui-même, occupe son siège pour la vie, à moins qu'il ne commette des actes exigeant sa déposition. D'après les lois de l'empire, par exemple, la trahison envers l'état, l'injustice et l'oppression à l'égard des habitants, et autres crimes semblables. En conséquence, les translations d'un siège à un autre sont désormais interdites, à moins d'une raison légitime. Voici, par exemple, un diocèse dont la population ou la position réclame le choix d'un évêque déjà éprouvé et très expérimenté: en ce cas, suivant une coutume assez rare dans l'église, mais usitée pourtant dès l'origine, le saint synode, de concert avec le patriarche, recherche parmi les évêques déjà en exercice trois candidats convenables; puis, se rendant à l'église, il procède à l'opération d'usage (le vote) et nomme à la majorité l'un des trois candidats. On demande à l'élu s'il accepte son changement: refuse-t-il d'abandonner le siège qu'il occupe, le synode s'adresse à l'un des deux autres candidats. Il n'y a qu'une seule translation de permission; encore ne l'est-elle, nous l'avons dit, que pour de très graves raisons.

7. Οι ἀρχιερεῖς πάντες ἐν γένει ὀφείλουσι συμφέροντας τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσι νὰ ἐδρεύουσιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις αὐτῶν, περιερχόμενοι αὐτάς κατὰ τὸ ἔθος ἐκείνης καθ' ὁρισμένους καιροὺς καὶ ἐπισκεπτόμενοι πνευματικῶς τοὺς χριστιανούς των, χωρὶς νὰ ἐπιβαρύνουσιν αὐτούς, μῆτε νὰ ἔχωσι τὴν ἀδειαν νὰ μετακινῶνται εἰς τὴν ὑπαλλήλῃαν των ἀρχιερεῖς τιτουλάριους καὶ θεωροῦσι δι' αὐτῶν τὰς ὑποθέσεις των, ἐκτὸς μόνον βαθέως γήραος ἢ ἀνείκτου ἀσθενείας καὶ ἐκτὸς ἐάν ἐξ ἄλλης εὐλογηφανοῦς τινος αἰτίας ἐκκλησιαστικῆς ἢ πολιτικῆς ἤθελον μετακινήσθαι εἰς Κωνσταντινούπολιν.

7. Καθὰ ἐν τῷ 7.ῳ ἀρθρῳ εἰρηται, ἕκαστος τῶν ἐν ἐνεργείᾳ ἀρχιερέων εἶναι ἰσόβιος εἰς τὴν ἐκλήθη ἐπαρχίαν· ἀλλ' ἐάν χριστιανοὶ ἐπαρχίας τινὸς παρουσιάσωσιν ἀγωγὴν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως των, τότε ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν, ἀφ' οὗ μετέλθῃ πρότερον ὅλους τοὺς διαλλακτικούς τρόπους μέχρις εὐλόγου τινὸς διαστήματος καὶ διὰ τῶν πλησιουσίων ἀρχιερέων ἐξετάσασα τὸ πρᾶγμα φροντίσῃ κατὰ τὸ δέον ὑπὲρ τῆς εἰρηνοποιήσεως, ἐάν οἱ κινήσαντες τὴν ἀγωγὴν ἐπιμείνουν ἀπαιτούντες τὴν διαδικασίαν, τότε θέλει μετακαλεῖσθαι ἐνταῦθα ὁ ἐγκαλούμενος ἀρχιερεὺς καὶ ἐάν τὰ προτεινόμενα ἐγκλήματα ἦναι πνευματικὰ, ἢ δική θέλει γίνεσθαι ὑπὸ μόνῃς τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικούς κανόνας· ἐάν δὲ περιστρέφονται εἰς ἀντικείμενα κοσμικά, τότε ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν διορίζει ἐπιτροπὴν συγκαμμένην ἐξ ὁκτώ μελῶν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, τῶν τεσσάρων ἀρχιερατικῶν καὶ τῶν τεσσάρων λαϊκῶν· ἡ ἐπιτροπὴ δὲ αὕτη ἐξετάσασα τὰς καταθέσεις ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, θέλει σχηματίσει γνώμην καὶ θέλει ἀναφέρει ἐγγράφως (διὰ μαζματα) πρὸς τὸν πατριάρχην τὰς ἐξαχθείσας παρατηρήσεις, καὶ τότε θέλουσι προσδιορίζεσθαι αἱ ἀναγκαῖαι ποιναὶ, συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς κρατικῆς κυβερνήσεως, καὶ θέλουσιν ἀναφέρεσθαι εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν· καὶ ἐάν τὸ ἐγκλημα τοῦ μητροπολίτου ἢ τοῦ ἐπισκόπου ἦναι ἐκ τῶν κακουργημάτων, ἀφ' οὗ πρῶτον τὸ πατριαρχεῖον τοῦ ἀφαιρήσῃ κατὰ φυσικὸν λόγον τὸν πνευματικὸν τίτλον, τὸν ὅποιον φέρει, θέλει τιμωρεῖσθαι καὶ κατὰ τοὺς θεσπισθέντας ποινικούς νόμους.

8. Κατὰ τὴν περὶ τῶν ἐπαρχιακῶν συμβουλίων ὁρισθεῖσαν τάξιν ὑπὸ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, οἱ κατὰ τόπους ἀρχιερεῖς ὑποχρεοῦνται νὰ παραυρίσκωνται εἰς τὸ συμβούλιον τῆς πρωτεύουσῃ· τῆς ἐπαρχίας των καὶ νὰ ἐνεργῶσι τὰ τῆς ὑπηρεσίας των ἐν περιπτώσει δὲ ἀσθενείας ἢ ἀπουσίας ἀρχιερέως τινὸς, τότε οὗτος ὑποχρεοῦται νὰ στέλλῃ ἐπιτροπὴν τοῖς ἱερομένον, εἰς δὲ τὰ τῶν καθάδων συμβούλια νὰ διορίζῃ ὡσαύτως ἐπιτρόπους ἱερομένους.

9. Οἱ ἀρχιερεῖς ἐάν δύνανται νὰ κάμωσι διαθήκην ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν περιουσίας· μετὰ τὴν ἀποβίαν δὲ τινος ἐξ αὐτῶν, θέλουσιν ἐξαίρεσθαι ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ πρώτου τὰ τῆς κηδείας αὐτοῦ ἐξόδα, τὰ μνημόσυνα καὶ ψυχικά· ἡ δὲ λοιπὴ κινητὴ καὶ ἀκίνητος αὐτοῦ περιουσία θέλει διαιρεῖσθαι εἰς τρία ἴσα μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν, προσδιοριζόμενον ἐπὶ προικομῆς τῆς μητροπόλεως ἢ ἐπισκοπῆς, θέλει δαπανηθῆναι εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων, προσσυσσυνόμενον βακτηρίων ἐξ αὐτῶν τῶν προσόδων των, μέχρις οὗ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν φέρωσι τὸ ἰσοποσόν τῆς ἐπιχορηγήσεως τοῦ ἀρχιερέως· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα ἀπὸ τοῦ τρίτου τῶν ἀρχιερατικῶν περιουσιῶν προερχόμενα εἰσοδήματα δαπανηθήσονται ὡσαύτως ἐπ' ὠφέλειαν τῶν κοινῶν τῆς ἐπαρχίας καταστημάτων· τὸ δ' ἕτερον τῶν ἀντικειμένων εἰς τοὺς κληρονόμους τοῦ ἀποθανόντος· ἀπὸ δὲ τοῦ ἑτέρου φητιμωρίου τὸ μὲν ἡμῶν θέλει διδοῦναι εἰς τὰ ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινωφελῇ τοῦ ἔθνους καταστήματα, τὸ δὲ ἄλλο ἡμῶν θέλει δαπανηθῆναι εἰς ἀγορὰν ἀκινήτων κτημάτων ἐπὶ προικομῆς τοῦ οἰκουμένου ὁρόνου, μέχρις οὗ τὰ ἀπ' αὐτῶν

7. Tous les évêques en général ont le devoir, conformément aux canons de l'église, de résider dans leur diocèse, de le visiter à des époques fixes, suivant la coutume établie, et de veiller aux intérêts spirituels de leurs ouailles sans leur être à charge. Ils n'ont pas le droit de prendre à leur service des évêques titulaires et de les charger d'expédier leurs propres affaires, hormis le cas d'extrême vieillesse ou de maladie incurable, ou quand un autre motif plausible, d'ordre religieux ou politique, oblige de les mander eux-mêmes à Constantinople.

8. D'après la teneur de l'article 6, tous les évêques en exercice sont nommés à vie à leur siège. S'il arrive que les fidèles d'un diocèse intentent une action contre leur évêque, le saint synode emploie d'abord, pendant un temps convenable, toutes les mesures de conciliation: il a recours aux évêques voisins pour ouvrir une enquête et rétablir la paix. Mais si les pétitionnaires persistent à réclamer le procès, l'évêque accusé est mandé à Constantinople. Les griefs allégués sont-ils d'ordre religieux, la cause ressort seulement du saint synode, suivant les canons de l'église; ont-ils au contraire pour objet des matières d'ordre temporel, le patriarche, de concert avec le synode, nomme une commission, composée des quatre métropolitains et de quatre laïques du conseil mixte. Ceux-ci examinent ensemble les dépositions des deux parties, formulent leur avis et adressent par écrit (dans un mazbata) leurs conclusions au patriarche. Alors on stipule les peines nécessaires, conformément aux lois de l'empire, et on en réfère à la sublime porte. Si le délit commis par le métropolitain ou l'évêque est un délit énorme, le patriarche commence par dépouiller tout à fait le coupable du titre spirituel qu'il porte, et on le châtie d'après les dispositions du code pénal.

9. Suivant la loi promulguée par le gouvernement impérial au sujet des conseils provinciaux, les évêques des provinces sont tenus d'assister au conseil du chef-lieu de leur vilayet, et d'y remplir ce qu'exige leur fonction. S'ils sont malades ou absents, ils y délèguent un ecclésiastique; ils désigneront aussi des ecclésiastiques pour les représenter au conseil des casas.

10. Les évêques ne peuvent pas disposer par testament de leur fortune personnelle. Quand l'un d'eux vient à mourir, on commence par prélever sur l'hoirie de quoi couvrir les frais des funérailles, des services funèbres et des aumônes. Le reste de sa fortune mobilière ou immobilière est divisé en trois parts égales. La première sert à doter la métropole ou l'évêché; on l'affecte à l'achat d'immeubles à augmenter successivement de leurs propres revenus, jusqu'à ce que le produit de ces derniers soit égal au montant du traitement de l'évêque. Ce résultat obtenu, les revenus à recueillir de ce premier tiers des biens épiscopaux seront consacrés, d'une façon analogue, au profit des établissements publics du diocèse. Le second tiers appartient aux héritiers du défunt. Quant au dernier tiers, on en affectera la moitié aux établissements nationaux de bienfaisance de Constantinople; l'autre moitié sera employée en achats d'immeubles, à titre de dotation en faveur du siège ecclésiastique, jusqu'à ce que les revenus produits par ces im-

ἀποφορέμενα εἰσοδήματα ἐξισωθεὶς τῷ ποσῷ τοῦ πατριαρχικοῦ σιτηραρίου· τὰ δὲ μετὰ ταῦτα οὕτως προσηρριζόμενα δαπανηθήσονται ἐκπῶς εἰς ἀγορὰν εὐκλείων κτημάτων, τῶν ὁποίων αἱ πρόσοδοι προσδιορισθήσονται εἰς ἀφέλειαν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινῶν τοῦ ἔθνους καταστημάτων· ἂν δὲ ὁ ἀποθανὼν ἔχῃ περιουσίαν πινὰ ἐκ συγγενικῆς κληρονομίας ἀποδεδομένης, ἡ διαθήκη αὐτῇ θέλει ἔχει τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν· μὴ ὑπαρχούσης ὅμως διαθήκης, θέλει διανεμηθεῖαι καὶ ἡ περιουσία αὐτῇ, ὥς καὶ ἡ λοιπὴ, διακριθεὶς εἰς τρία μέρη, ὥς εἰρηται· καὶ ὁ κανονισμὸς οὗτος θέλει διατηρηθεῖαι ἐπὶ τῶν περιουσιῶν καὶ τῶν ἐκείνων ἀρχιερέων, ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ὁλοκληρῶς μέχρι τῶν ἐπισκόπων αὐτῶν. Ἐν τῇ ἐκτελέσει δὲ τοῦ κανονισμοῦ τούτου δεόντως ἐκτελεσθῶσι ταῖς περὶ γαιῶν διατάξεις καὶ τοῖς βασιλικοῖς νόμοις.

14. Τῶν ἰδιωτευόντων πατριαρχῶν, μητροπολιτῶν καὶ πρεσβυτέρων ἐπισκόπων αἱ μετὰ θάνατον καταλειπόμεναι περιουσίαι, μετὰ τὴν ἐξαιρέσιν τῶν ἐπὶ κηδείᾳ καὶ εἰς ψυχικὰ καὶ ἄλλα ἀπαραίτητα δαπανήματα ἀναγκασιούτων, θέλουσι διαμερισθῆαι εἰς τρία ἴσα μέρη, ὧν τὸ μὲν ἐν δευτέρῳ οἷς δὲ τῶν κληρονόμων αὐτῶν, διὰ δὲ τοῦ τρίτου θέλουσιν ἀγορεύεσθαι κτήματα ἐπὶ προικισμῷ τοῦ τοῦ οἰκουμένου θρόνου καὶ τῶν ἐνταῦθα κοινῶν καταστημάτων ἐξ ἡμισίας, τὸ δὲ ἄλλο τρίτον θέλει δοῦναι διὰ τὰ ἐν τῇ πατρίδι αὐτῶν κοινὰ κατὰστάματα.

15. Ἡ τοῦ ἐπὶ τοῦ οἰκουμένου θρόνου ἀπονήσκοντος πατριάρχου περιουσία θέλει διαμερισθῆαι ἐπὶ εἰς τρία ἴσα μέρη· καὶ τὸ μὲν μὲν τῷ οἰκουμένῳ θρόνῳ, ἐπὶ προσκτήσει κτημάτων δαπανώμενον, τὸ δὲ δεύτερον δίδεται οἷς δὲ ἐκ τῶν κληρονόμων αὐτοῦ, τοῦ δὲ τρίτου τὸ μὲν ἡμισὺ θέλει κρατεσθῆαι πάλιν διὰ τὸν οἰκουμένον θρόνον ἐπὶ προικισμῷ αὐτοῦ, τὸ δὲ ἄλλο ἡμισὺ θέλει δοῦναι εἰς τὰ ἐνταῦθα κοινὰ κατὰστάματα.

16. Ἐν περιπτώσει θανάτου κληρικοῦ τινὸς ἀρχιερέως, τέσσαρες τῶν κληρῶν αὐτοῦ τυχόντων προκρίτων ὁρθόδοξων κατοίκων ὁμοῦ μετὰ τεσσάρων κληρικῶν θέλουσι λαμβάνειν τὴν φροντίδα ἵνα καταγράψωσι τὴν περιουσίαν αὐτοῦ καὶ σφραγίσωσιν ἐν ἀσφαλείᾳ, καὶ ἀκολούθως θέλουσιν εἰδοποιεῖν τῷ οἰκουμένῳ πατριάρχει καὶ λαμβάνειν τὰς ἀνηκούσας ὁδηγίας διὰ τὰ παραίτητα· οἱ αὐτοὶ πρόκριτοι θέλουσι λαμβάνειν τὴν ἐπιστάσιν τῆς κηδείας καὶ τῶν μνημοσύνων αὐτοῦ.

17. Θέλει συνταχθῆ ἡδὴ καὶ ἐν τῷ θέλουσι καταγραφῇ πάντες καὶ οἱ ἐν ταῖς λοιπαῖς τοῦ κράτους ἐπαρχίαις εὐρισκόμενοι καὶ πρό· ἀρχιερεῖς ἐκκλησίου κληρικοί, ὅσοι φέρουσι ὁλοκληρῶς τὰ ἐπὶ τούτῳ ἀπαιτούμενα προσόντα, οἵτινες καὶ θέλουσι μετακαλεσθῆαι διὰ πατριαρχικῶν ἐπιστολῶν· ἀκολούθως δὲ ὅσοι τοιοῦτοι ἀπὸ κατὰ εἰς κατὰ ἡθελον παρουνεῖσθαι, θέλουσι καταγράφεσθαι ὑπὸ τακτικῇ ἡμερομηνίᾳ κατὰ συνέσει ἀναφορῆς τῶν συνιστάντων αὐτοῦ (ἐν ᾗ θέλουσι διαλαμβάνεσθαι καὶ τὰ ἀτομικὰ αὐτῶν προσόντα), ἀπ' οὗ προηγουμένως ἡθελον ἐξετασθῆ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν συμφέροντος τῷ κατὰ ἐξέτασιν κατὰ τὰς δημοκρατικὰς γνώσεις ἀντιτρεφόμενον διατηρημένον ἀδελφόν.

C. De metropolitaram synodo formanda.

A.

Περὶ τοῦ τρόπου τοῦ σχηματισμοῦ τῆς συνέδου τῶν μητροπολιτῶν.

Ἄρθρ. α'. Ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν, συνιστάμενη ἐκ δέδεκα μητροπολιτῶν τοῦ οἰκουμένου πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ οἰκουμένου πατριάρχου διατελοῦν, ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἀντικειμένη ἀναγκαστικὴν καὶ καθυστάσαν αἰτίαν δε-

meubles égaient le montant de la liste civile du patriarche. Ce qu'on recueillera ensuite de ce chef servira à acheter des immeubles, dont les revenus seront affectés à l'entretien des établissements de bienfaisance que la nation possède dans la capitale. Si, parmi les biens du défunt, il en est qui proviennent de ses parents par suite d'un héritage bien établi, le testament qu'il fera de ces biens aura force et valeur; mais si ce testament n'existe pas, les biens en question seront, comme les autres, divisés en trois parts, ainsi qu'il a été dit. Les dispositions qui précèdent s'appliquent à la fortune des prélats de toute classe, depuis le patriarche jusqu'aux simples évêques; mais pour leur mise en vigueur, on devra se conformer aux décrets relatifs aux terres publiques ainsi qu'aux lois des vakoufs.

11° Quand le défunt est un patriarche ou un métropolitain en disponibilité ou un évêque titulaire, on prélèvera d'abord sur la fortune laissée par lui la somme nécessaire pour les funérailles, les aumônes et autres dépenses indispensables; on la divisera ensuite en trois parts égales, dont l'une sera abandonnée à ses héritiers légaux, l'autre servira à acheter des immeubles, pour la dotation, en parties égales, du siège œcuménique et des établissements nationaux de la capitale. La troisième sera attribuée aux établissements publics du pays natal du défunt.

12° La fortune d'un patriarche décédé sur le siège œcuménique sera de même partagée en trois portions égales: l'une, restant au siège œcuménique, est consacrée à acquérir des immeubles; la seconde est laissée aux héritiers légaux; quant à la troisième, on en garde encore la moitié pour la dotation du siège œcuménique; l'autre moitié est affectée aux établissements publics de la capitale.

13° A la mort d'un ecclésiastique en activité de service, quatre des plus notables orthodoxes du voisinage et quatre ecclésiastiques ont soin de dresser un inventaire de sa fortune et d'y apposer les sceaux. Ils préviennent ensuite le patriarche œcuménique qui envoie les instructions nécessaires sur les mesures à prendre. Ces mêmes notables se chargent des obsèques et des services funèbres.

14° On dressera dès maintenant un tableau où seront inscrits tous les clercs éligibles à l'épiscopat, même ceux des provinces de l'empire, c'est-à-dire tous ceux qui auront les qualités requises pour cela et qui seront mandés par lettres patriarcales. Ensuite, à mesure que d'autres candidats se présenteront, on les inscrira sous une date déterminée, suivant l'arrivée des lettres de recommandation. On n'oubliera pas de mentionner dans ces lettres les qualités personnelles du candidat. Celui-ci devra passer à l'école théologique un examen préalable, suivant l'article ci-dessous formulé au sujet des examens en théologie.

I.

De modo de formatione dei synodi dei metropolitani.

Art. 1. Le synode des métropolitains se compose de douze métropolitains soumis au siège patriarcal œcuménique et siégeant sous la présidence du patriarche œcuménique. Conformément à l'ordre établi dès l'origine et toujours en vigueur, il est

ρεῖται πάντοτε ἡ πνευματικὴ ἀρχὴ πάντων τῶν ἐκ τῆς οἰκουμένης πατριάρχῃν διατελούντων χριστιανικῶν λαῶν· θέλει καταβάλλει πᾶσαν σπουδὴν καὶ προσπάθειαν εἰς ὅλας τὰς πνευματικὰς ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους, ἐνεργῶσα κατὰ τοὺς ἱεροὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας, εἰς τὰς ἀντικαταστάσεις καὶ τοὺς διορισμοὺς ἀρχιερέων εἰς θέσεις χηρεύουσας, τὴν γενικὴν βελτίωσιν, διατήρησιν καὶ διεξαγωγὴν τῶν τε ἀπανταχῶς μοναστηρίων καὶ τῆς ἐν τῇ πρωτεύουσῃ ἁγίας σχολῆς· θέλει ἐπεγρυμνῶν εἰς τὴν διαφύλαξιν τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν ἀπὸ πάσης ἐκτροπῆς ἁλλοτριᾶς, δυναμίνης νὰ διαφύλαξῃ τὰ χριστιανικὰ αὐτῶν φρονήματα καὶ νὰ γένῃ πρόξενος τοῦ νὰ μεταβάλλωσι τὸ θεῖον κληρικὸν τὸν· θέλει φροντίζει νὰ διορίξῃ καὶ στείλλῃ ἐνταῦθα τὰ ἐν βασιλευσούσῃ καὶ ἐν ἐκείνῃς τῇς ἐπαρχίαις τοῦ κράτους ἄξιους καὶ ἐναρέτους ἱερεῖς, ἵνα κηρύττωσι τοῖς χριστιανοῖς τὸν λόγον τοῦ θεοῦ· θέλει προμηθεύει καὶ διανέμει βιβλία ἀναγκαῖα βιβλία καὶ ἐγχειρίδια πρὸς τὴν φωτισμὸν τοῦ κλήρου καὶ κατήχησιν τῶν χριστιανῶν, οὗ ἕνεκα θέλει ὑπάρχει ἐν τοῖς πατριαρχείοις τυτογραφεῖον καλῶς διαρργανισμένον· εἰς τὸ τυπογραφεῖον δὲ τοῦτο δι' ὅσα βιβλία καὶ ἐγχειρίδια (ἐκτὸς τῶν καθαρῶς θρησκευτικῶν) ἤθελον τυπωθῆ, ὀφείλει τὸ πατριαρχεῖον νὰ συνεννοήται· περὶ αὐτῶν προηγουμένων κατὰ τὸ Νικαίαν μετὰ τοῦ ὑψηλοῦ ὑπουργείου τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς ἀνέργειαν δὲ τούτων ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν δέον νὰ ἀνταποκρίνηται μετὰ τῶν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ κράτους ἀρχιερέων, ὅτινας θέλουσιν ἀναπέρεσθαι κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτήν, καὶ οὐδενὶ ἐπιτρέπεται ἔξωθεν ἵνα ἐπιμυθῇ εἰς τὰς ὑποθέσεις καὶ τὰ δικαιώματα τὰ ἐν πνευματικῇ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν ἐξουσίᾳ ἀνήκοντα.

β'. Καταργουμένων τούτων τῶν ἐποριῶν καὶ τῆς εἰθιμικῆς τῶν ἐγχερίτων ἀρχιερέων ἐνδημίας, πάντες οἱ μητροπολιταὶ τοῦ οἰκουμένου θρόνου ἔχουσιν ἐξίσου τὸ δικαίωμα νὰ διορίζωνται μέλη τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν ἀνὰ δύο ἑτη ἑκάστοις κατὰ σειράν περιοδικήν, ἀνανεομένου κατ' ἔτος τοῦ ἡμῶνος τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ὅπως ἑκάστον μίλος νὰ μὴ διαμῆνῃ ἐν τῇ συνόδῳ πλέον τῶν δύο ἐτῶν. Ἀπαντα δὲ τὰ μέλη τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν ὑπάρχουσιν ἰσοδύναμα καὶ ἰσόψηρα ὡς πρὸς τὴν ἐξέτασιν τῶν συνοδικῶν πράξεων, μηδὲν ἐν αὐτοῖς ὑπαρχούσης διακρίσεως ἢ ὑπεροχῆς. Τὸ δὲ κατὰ στοιχὸν τῶν εἰς βασιλεύουσας ἐνδημούντων ἢ ἀποδημούντων ἀρχιερέων θέλει στείλλει τὸ πατριαρχεῖον εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν καὶ θέλει εἰδοποιεῖ τὸ πρᾶγμα.

γ'. Οἱ ἀποκαθιστάμενοι εἰς τὰς ἐπαρχίας ἀρχιερεῖς, ἐάν μὴν εἴναι ἐκ νέας χειροτονία, δὲν δύνανται νὰ διορθώσιν μέλη τῆς συνόδου πρὶν ἢ διατρέψωσι πάντα ὁλόκληρον ἑτη ἐν τῇ πόλει τῶν· ἐάν δὲ ἐκ μεταθέσεως, ὀφείλουσι νὰ διατρέψωσι ὁσάυτως τρία ἑτη ἐν τῇ πόλει τῶν· δύνανται δὲ νὰ ἀποφύγωσι τὴν πρόσκλησιν μόνον οἱ προβεβηκότες τῇ ἡλικίᾳ, πάντες δὲ οἱ λοιποὶ ὀφείλουσιν ὑποχρεωτικῶς προσκαλούμενοι νὰ μεταβάνωσιν ἐμῶς· εἰς Κωνσταντινούπολιν.

δ'. Θέλουσι διορισθῇ ἀνάλογα χρηματικὰ ἐπιχορηγήματα, τὰ ὅποια θέλουσι λαμβάνει οἱ ἐκ τῶν μελῶν τῆς συνόδου ἀρχιερεῖς, τῶν ὅποιον τὰ τακτικὰ εἰσοδήματα εἰσὶν ὀλιγώτερα τῶν πεντήκοντα χιλιάδων γροσίων πρὸς βοήθειαν τῶν ἐξέδων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβης τῶν, ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀναλήβῃ ἑκάστος τὰ συνοδικὰ ἔργα μέχρι τῆς ἀντικαταστάσεώς του.

ε'. Συντάχθη ἐπιτήδης κατάλογος πάντων τῶν μητροπολιτῶν, διακρῶν αὐτοὺς εἰς τρεῖς κλάσεις, περιλαμβανοὺς ἀνὰ ἐν τριτημέριον τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ αὐτῶν. Κατὰ τὸν κατάλογον τούτον, τρεῖς μῆνας πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας ἐκείνου ἔτους, ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου θέλει λαμβάνει ἀνὰ δύο ἐξ ἐκείνης κλάσεως, τὸν πρῶτον δηλαδὴ καὶ

et demeure le centre de l'autorité spirituelle pour tout le peuple chrétien relevant du patriarcat oecuménique: en conséquence, ses soins et sa sollicitude devront s'étendre, conformément aux saints canons de l'église, à toutes les affaires spirituelles de la nation; telles sont: le remplacement des archevêques et la nomination aux sièges vacants, l'amélioration, la conservation et le gouvernement de tous les monastères, ainsi que de l'école théologique nationale établie dans la capitale; il veillera à préserver les chrétiens orthodoxes de toute influence étrangère, capable d'altérer leurs sentiments religieux et de les amener à changer de religion; il aura grand soin de nommer et d'envoyer ici, dans la capitale, et dans toutes les provinces de l'empire, des prêtres dignes et vertueux, pour annoncer aux fidèles la parole de Dieu; il se procurera et fera distribuer tous les livres et manuels qu'il jugera nécessaires pour le développement du clergé et l'instruction des fidèles. Dans ce but, on établira au patriarcat une imprimerie bien pourvue: pour les livres et manuels qu'on voudra faire paraître à cette imprimerie, en dehors des ouvrages purement religieux, le patriarcat devra, conformément au Nizam, se concerter d'avance avec le ministère de l'instruction publique. Pour exécuter ces mesures, le saint synode doit correspondre avec les archevêques des provinces de l'empire, qui lui répondront tout de suite. Il n'est permis à personne de s'immiscer dans les affaires et les attributions réservées à l'autorité spirituelle du saint synode.

2° Les procurations et le séjour habituel dans la capitale des prélats privilégiés étant désormais abolis, tous les métropolitains relevant du siège oecuménique ont également le droit de faire partie du saint synode, chacun pendant deux ans, à tour de rôle; on renouvelle tous les ans la moitié des membres, de telle manière que chacun d'eux ne reste pas au synode plus de deux ans. Tous les membres du saint synode ont la même autorité et le même suffrage dans l'exercice de leurs fonctions synodales; il n'existe entre eux ni distinction ni suprématie d'aucune sorte. La liste des prélats qui résident dans la capitale ou s'en éloignent sera adressée par le patriarche à la sublime porte, avec les indications convenables.

3° Quant aux prélats en résidence dans les provinces, s'ils viennent d'être ordonnés, ils ne peuvent être nommés membres du synode avant d'avoir passé cinq années entières dans leur diocèse; s'ils ont été simplement transférés, il faudra un séjour de trois ans dans leur nouveau diocèse. Seuls, les prélats d'un âge fort avancé pourront récuser leur mandat; tous les autres sont absolument tenus, dès qu'on les appelle, de se rendre immédiatement à Constantinople.

4° On fixera un traitement proportionnel à percevoir par les métropolitains du synode dont les revenus ordinaires seraient inférieurs à 50 000 piastres, pour les aider à couvrir les frais de résidence à Constantinople, à compter du jour de leur entrée en fonctions jusqu'à leur remplacement.

5° On a dressé tout exprès une liste de tous les métropolitains, en les répartissant en trois classes, dont chacune comprend un tiers de leur nombre total. Tous les ans, trois mois avant l'expiration du délai fixé, le patriarche, de concert avec le saint synode, choisira sur cette liste deux titulaires par classe, à savoir le premier et le dernier, et les

τὸν τελευταῖον, καὶ θέλει προσκαλεῖσθαι αὐτοὺς εἰς ἀντι- A
κατάστασιν τῶν παλαιῶν, ὅτινες ἀνευ ἀναβολῆς ἐπεί-
λονται νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας των.

Ἐν περιπτώσει ἀποβιώσεως τινὸς τῶν συνοδι-
κῶν μελῶν πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τῶν δύο
ἔτων, ἂν ἡ ἀποβίωσις συμβῇ τὸ πρῶτον ἔτος, ὁ
ἀμείνων θέλει ἀντικαθίστασθαι αὐτὸν καὶ
ἀναπληρῇ τὰ δύο ἔτη, ἂν δὲ τὸ δεύτερον, τότε οἱ
ὀλίγοι μῆνες νὰ ἐπιμετρῶνται εἰς τὸν κατὰ σειράν
τῆς τάξεως προσκληθῆναι.

Σημείωσις. Τὸ προσωπικὸν τῆς συνέδου τῶν
μητροπολιτῶν προσδιορίζεται ὡς ἑξῆς. Κατὰ μὲν τὸ
πρῶτον ἔτος θέλουν μείνει ἐνταῦθα μέλη τῆς συνέδου
τῶν μητροπολιτῶν τρεῖς ἐκ τῶν μελῶν τῆς προσωρινῆς
συνελεύσεως, ἐκλεγόμενοι παρὰ τοῦ πατριάρχου καὶ
τῆς συνέδου διὰ μυστικῆς ψηφιστορίας, καὶ ἐννέα θέ-
λουν προσκληθῆναι ἐκ τῶν ἀποδημούντων ἀρχιερέων
ἀνὰ τρεῖς ἀφ' ἑκάστης τῶν τριῶν κλάσεων, ἦτοι: ὁ B
πρῶτος καὶ ὁ τελευταῖος καὶ ὁ ἐπόμενος τῶν πρώτων.
Ἐν δὲ τῇ συμπληρωσῇ τοῦ ἔτους τὸ ἕμισυ τοῦ
προσωπικοῦ τούτου, ἦτοι οἱ τρεῖς ἐκ τῶν μελῶν τῆς
προσωρινῆς συνελεύσεως καὶ τρεῖς ἐκ τῶν λοιπῶν
ἐννέα, ὁ πρῶτος ἑκάστης τάξεως, θέλουν ἐπέρχεσθαι
εἰς τὰς ἐπαρχίας αὐτῶν, ἀντικαθίσταμένων ἑτέρων ἐξ
προσώπων, λαμβανόμενων δύο ἐξ ἑκάστης κλάσεως
καὶ ἐξακολουθῶν τῇ σειράς ἐνὸς ἑκάστου.

Μετά τὴν ἐγκατάστασιν εἰδικῆς μικτῆς ἐπι-
τροπῆς πρὸς διεύθυνσιν καὶ ἀπόδοσιν τῶν χρημάτων
τοῦ κοινῆς καὶ τῶν καλουμένων αὐλικῶν, τὰ μέλη
τῆς συνέδου τῶν μητροπολιτῶν ἀπαλλάττονται τοῦ
ἐκτελεσθαι εἰς ἐγγυήσεις καὶ ἐκδιδόναι τοκοφόρα
γραμμάτια ἑθνικῶν δανείων, καὶ αὐστηρῶς κοινύεται
τοῦτο τοῦ λοιποῦ.

γ. Πᾶσα πράξις τῆς συνέδου γινομένη ἀνευ τῆς
εἰδήσεως καὶ τῆς παρουσίας τοῦ πατριάρχου ὑπάχει
ἄκυρος· καὶ πᾶσα πράξις γινομένη μονομερῶς παρὰ
τοῦ πατριάρχου ὑπάχει ὡσαύτως ἄκυρος· πᾶσαν δὲ
πράξιν τῆς συνέδου φέρουσιν τὴν πλειοψηφίαν ἐν
πλήρει συνεδριάσει τῶν συνοδικῶν μελῶν ἀφ' ἑλίου: ὁ
πατριάρχης νὰ παραδέχεται καὶ νὰ ἐνεργῇ.

δ. Οὐδεὶς τῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων δύναται, ἡ-
ξίως τῆς προθεσμίας τῆς ἐνδημίας του, νὰ διαμείνῃ
ἐπ' οὐδεμιᾷ προέξει ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνευ
μεγίστης ἀνάγκης· ἡ ἀσθενεία· ἀλλὰ καὶ τοῦτο θέλει
γίνεσθαι τῇ εἰδήσει τῆς συνέδου ἐπὶ προθεσμίᾳ ἀνα-
λόγῃ, προσδιοριζομένη ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, καὶ περὶ
τούτου θέλει εἰδῆσθαι εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν·
οἱ δὲ τοιοῦτοι ἀρχιερεῖς εἰν θέλουν συνεδριάξει οὐδὲ
χρηστέσθαι.

ε. Οὐδεὶς τῶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκου-
μενικοῦ θρόνου ἀρχιερέων δύναται ἐνδημῆσαι εἰς Κων-
σταντινουπόλιν ἐπ' οὐδεμιᾷ προέξει ἀνευ προηγου-
μένης ἀδείας τοῦ πατριάρχου καὶ εἰδήσεως τῆς συνέδου
τῶν μητροπολιτῶν.

ς. Ἡ διετής περίοδος ἀρξεται· ἀπὸ τὰ κανονι-
σθέντα παρὰ τῆς ἑθνικῆς προσωρινῆς συνελεύσεως
ἐπικυρωθῶσι παρὰ τῆς αὐτοκρατορικῆς αὐτοῦ μεγα-
λειότητος τοῦ εὐαγγελικωτάτου ἡμῶν ἀνακτοῦ ἐν τῇ
προσεχέστῃ ἐπισίμῃ ἑστῇ.

ζ. Ἐάν ὁ πατριάρχης παρεκτραπῇ τῶν πνευματι-
κῶν αὐτοῦ χρησίων καὶ καθηκόντων, καὶ μετὰ τὴν πρῶ-
την καὶ δευτέραν εὐσημενὴν παρατήρησιν τῆς συνέδου
ἦτοίτε τανὴν ἀνεπίδεκτος συμβουλῆς καὶ διορθώσεως,
τότε ἡ συνέδος τῶν μητροπολιτῶν, συνανοουμένη με-
τὰ τῶν μελῶν τοῦ συστηθσομένου μικτοῦ διαρκοῦς
συμβουλίου, ἐπαναλαμβάνει· ὁμοῦ τὰς αὐτὰς εὐσημέους
παρατηρήσεις· ἀλλ' ἂν καὶ πάλιν ἐπιμένῃ, τότε δι-
ψέτερα ὁμοῦ τὰ σώματα θέλουν ἀναπέρεσθαι ἐγ-
γράφως πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν, καὶ ζητῇ τὴν καθορ-
μὴν τοῦ ἐπισκοπῆς ἂν ὁ πατριάρχης ἀντιβαίῃ εἰς τὰ πο-
λιτικά του καθήκοντα, τότε τὸ διαρκὲς μικτὸν συμ-
βούλιον θέλει πράξει πρῶτον ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ ἔπειτα

A invitera à remplacer les anciens: ceux-ci devront
retourner sans retard dans leurs diocèses respectifs.

6° Dans le cas où un membre du synode viendrait
à mourir avant l'expiration des deux ans fixés, le
prélat qui vient immédiatement après lui le rem-
place et achève les deux ans, lorsque le décès
arrive la première année: s'il survient la seconde,
les quelques mois non encore écoulés sont comptés
en surcroît au titulaire appelé à siéger par le tour
de rôle.

Remarque. La composition du synode des mé-
tropolitains est fixée comme il suit: pour la première
année, resteront ici comme membres du synode des
métropolitains trois des membres de l'Assemblée
provisoire, à choisir par le patriarche et le synode
au scrutin secret; les neuf autres seront pris parmi
les prélats étrangers, en raison de trois par classe,
à savoir le premier et le dernier de chacune d'elles
et celui venant immédiatement après le premier. A
l'expiration de l'année, la moitié de ce personnel,
à savoir les trois membres de l'Assemblée provisoire
et trois pris parmi les neuf autres, le premier de
chaque série, retourneront chacun dans son diocèse
et seront remplacés par six autres prélats, deux de
chaque classe, venant immédiatement après les pré-
cédents dans chaque série.

7° Comme une commission mixte spéciale a
été instituée pour régler et éteindre les dettes de
la communauté et les dettes dites de la cour, les
membres du saint synode sont dispensés de fournir
des cautions et de délivrer des billets d'emprunts
au nom de la nation. Ceci est désormais sévère-
ment interdit.

8° Tout acte du synode fait à l'insu ou en
l'absence du patriarche est nul, comme aussi tout
acte émanant du patriarche seul demeure sans
valeur. Mais toute décision synodale prise à la
majorité des voix, en séance plénière des membres
du synode, doit être sanctionnée et exécutée par
le patriarche.

9° Aucun métropolitain du synode ne peut, au
terme de son mandat, demeurer à Constantinople
sous aucun prétexte, hormis le cas de maladie ou
d'extrême nécessité, encore cela n'aura-t-il lieu
qu'avec l'assentiment du synode et la fixation par
le patriarche d'un délai convenable. De plus, la
sublime porte en sera informée. Les prélats en
question ne prendront part, ni aux séances ni à
l'assistance au chœur.

10° Aucun des métropolitains relevant du siège
œcuménique ne peut se rendre à Constantinople,
sous aucun prétexte, sans l'autorisation préalable
du patriarche et l'approbation du saint synode.

11° On comptera la période de deux ans à
partir de la première fête solennelle qui suivra la
sanction donnée aux règlements du conseil national
par sa haute impériale, notre très magnanime
souverain.

12° Si le patriarche manque à ses obligations
et à ses devoirs spirituels, et qu'après une première
et une seconde remontrance respectueuse de la
part du synode, il ne tient aucun compte des
avertissements ni des corrections, le saint synode,
de concert avec le conseil mixte permanent qui va
être institué, renouvelle ces mêmes respectueuses
remontrances; dans le cas où il s'obstine, les deux
corps réunis en réfèrent par écrit à la sublime
porte et réclament sa déposition. Pareillement, si
le patriarche manque à ses devoirs civils, le conseil
mixte permanent agit d'abord tout seul, puis avec
le saint synode, comme plus haut. Toutefois, pour

μετὰ τῆς συνόδου, ὡς ἀνέστη· ἀλλ' ἐν τοσοῦτ' ὥς Ἀ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῆς παύσεως τοῦ πατριάρχου, δέον τῆς ἐκείνου ἐκτελέσεως τὰ δύο τρίτα ἐξ ἐκαστοῦ σώματος.

B.

Σχέσεις τοῦ οἰκουμένου καὶ πατριάρχου μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἀρχιερέων.

Ο οἰκουμενικὸς πατριάρχης, ὡς ἀνώτατος πνευματικὸς ἀρχηγὸς καὶ κεφαλὴ ἀπαντὸς τοῦ ὑπὸ τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον ὑποκειμένου κλήρου, δεῖται:

α'. Νὰ δεικνύῃ τὸ καλὸν παράδειγμα πρὸς πᾶσαν τὴν ἀδελφότητα, προσφερόμενος φιλαδέλφως καὶ εὐκρινῶς πρὸς πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς ἑαυτοῦ δικαιοῦ, προσώπου καὶ ἀτομικῶν συμπαθειῶν.

β'. Νὰ προστατεύῃ μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν εἰς τὰς ἐκείνου: τοὺς ἀδικῶς καταδικαζομένους ἐκ τῶν τοῦ κλήρου.

γ'. Νὰ ἐπιτηρῇ καὶ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῇ διαγωγῇ καὶ τοῦ πολιτεύματος τοῦ κλήρου, καὶ τὰ μὲν καλὰ καὶ ἐξυπακούει νὰ ἐνθαρρύνῃ διὰ προσφώνων μέσων, τὰ δὲ ἀβέβαια καὶ ἀπρόβλεπτα τῇ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει νὰ περιστέλλῃ καὶ κατὰ τὸ δέον νὰ παιδεύῃ τῇ συμπτύξει τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν.

δ'. Νὰ τιμᾷ καὶ περιποιῇται κατὰ τὸ δέον τὰ μέλη τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, φερόμενος πρὸς πάντας ἀναγκαίως μετὰ ἡπιότητος φιλαδέλφου πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς σκάνδαλου καὶ ὑπονοίας.

ε'. Νὰ ἐπιβάλλῃ ἐντὸς τῆς ἱερᾶς συνόδου τὴν κρείσσαν εὐταξίαν, ἀναλόγως τῇ ὕψει αὐτῆς θέσει, πρὸς εὐκλείαν τῆς ἐκκλησίας, μηδὲν συγχωρῶν νὰ προσφώνηται: ἐν ταῖς συνεδριάσεσι πρὸ πάντων λόγος ἀπρεπείας καὶ σκάνδαλως, μὴ ἀνέκοντες τῇ ἀρχιερατικῇ χαρακτὴρι καὶ γινόμενος ὁ ἴδιος παράδειγμα τῆς ταξέως ταύτης.

ς'. Νὰ συμπράττῃ καὶ συνεργᾷ μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως καὶ ἑαυτοῦ ἰσοσταλείας, ἔχων πάντοτε ὑπὸ τὴν κοινὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους συμφέροντα καὶ προστατεύων αὐτὰ εἰς τὰς ἐκείνου.

ζ'. Νὰ ἔχῃ ἐντὸς τῶν πατριαρχείων δωμάτιόν τι κατὰλλελον, ἵνα συνέρχηται ἐν αὐτῷ ἐκτάκτως, ὡς ἀπὸ δεξιῶν, ἡ σύνοδος, τῇ εἰδήσει τοῦ πατριάρχου, καὶ ἀκούσῃται κατ' ἰδίαν περὶ παντὸς πράγματος, ἅτε δι' αὐτῶν συζητούμενον ἐκτὸς τῶν πατριαρχείων συγχροτεῖν συνεδριάσεις τὴν σύνοδον.

III.

Καθήκοντα τῶν ἀρχιερατικῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Τὰ ἀρχιερατικὰ μέλη τῆς συνόδου δεῖται:

α'. Νὰ οἰκονομῇ καὶ τιμῶσι κατ' ἐξέλιξιν τὸν πατριάρχον, ὡς ἀνώτερον πνευματικὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ ἔθνους, ὑπακούοντες καὶ παιδόμενοι εἰς τὰς ἐμπροσθεν αὐτοῦ εἰσηγήσεις καὶ οδηγίας, καὶ μὴ παρεκτρέπεσθαι τῶν ἱερῶν καθήκοντων τῶν, καὶ νὰ προσφώνηται ἐντὸς τῆς καὶ ἐκτὸς τῆς συνόδου μετὰ τῆς ἀντιλήψεως εὐσχημοσύνης καὶ σεμνοπρεπείας, ἀποφύγοντες πᾶν κίνημα καὶ πάντα λόγον προξενούντα σκάνδαλον καὶ προβάλλοντα τὸν πατριαρχικὸν χαρακτῆρα.

β'. Ὅσῳκις τις τῶν ἀρχιερέων, εἴτε συνοδικῶν, εἴτε μὴ, λάβῃ τὴν ἀνάγκην νὰ ἀπέλθῃ εἰς ἐπίσκεψιν ὑπεροχικῶν προσώπων, ἢ ἐπισκεψῇ αὐτὸν, θέλει γίνεσθαι τῇ συνήθει: ἀδείας τοῦ πατριάρχου· ἂν δὲ φανῇ τις ἑαυτοῦ ἀδείας ἀπερχόμενος, πρῶτον νὰ συμβουλευθῇ κατ' ἰδίαν φιλαδέλφως παρὰ τοῦ πατριάρχου, δεῦτερον δὲ, ἂν ἀπειθῇ, νὰ ἐπιπλήττῃται συνοδικῶς, καὶ τρίτον νὰ λαμβάνωνται τὰ ἀπαιτούμενα μέτρα, ὅσα δύνανται νὰ τὸν ἀναφέρωσιν εἰς τὴν εὐπειθειαν.

II.

Rapports du patriarche œcuménique avec le synode des métropolitains et réciproquement.

Le patriarche œcuménique étant la plus haute autorité spirituelle et le chef de tout le clergé soumis au siège œcuménique, devra:

1° Donner le bon exemple à toute la communauté, entretenant avec tous les prélats des rapports fraternels et pacifiques, sans acception de personne et sans préférences individuelles.

2° Défendre, de toutes ses forces, avec le saint synode, les membres du clergé qu'on attaque injustement.

3° Observer et surveiller le genre de vie et la conduite du clergé, encourageant par des moyens appropriés ce qui est bien et digne de louange, corrigeant ce qui est répréhensible et peu conforme au décorum ecclésiastique, punissant au besoin, toujours avec le concours du saint synode.

4° Traiter avec le respect et les égards nécessaires les membres du saint synode, se comportant vis-à-vis de tous indistinctement avec une douceur fraternelle, afin d'écartier tout scandale et tout soupçon.

5° Maintenir à l'intérieur du saint synode le bon ordre qu'exige la haute position de cette assemblée, pour la gloire de l'église, sans jamais souffrir qu'on prononce en public, au cours des séances, des paroles inconvenantes ou scandaleuses, incompatibles avec le caractère épiscopal; qu'il donne lui-même l'exemple de cette convenance.

6° Travailler et agir avec le saint synode sans affectation, sans partialité, sans égoïsme, ayant toujours en vue les intérêts généraux de l'église et de la nation et les défendant de toutes ses forces.

7° Il devra y avoir au patriarcat une salle convenable où le saint synode, d'accord avec le patriarche, se réunira en séance extraordinaire, toutes les fois qu'il en sera besoin pour délibérer à part sur quelque question, n'importe quelle le synode n'ayant pas le droit de siéger hors du palais patriarcal.

III.

Devoirs des prélats qui font partie du saint synode.

1° Les prélats qui composent le saint synode doivent respecter et honorer comme il convient le patriarche, la plus haute autorité spirituelle de l'église et de la nation, dont ils accepteront et suivront les sages conseils et les instructions, sans négliger leurs devoirs sacrés; qu'ils se comportent au dedans comme au dehors du synode avec la bienséance et la dignité voulues, s'abstenant de toute démarche et de toute parole qui provoquerait du scandale ou porterait atteinte au caractère patriarcal.

2° Toutes les fois qu'un prélat, membre du synode ou non, a besoin de faire une visite à quel que personnage de distinction, cette visite doit être autorisée par le patriarche; si quelqu'un s'y rend sans permission, le patriarche lui fera d'abord en particulier une remontrance fraternelle; s'il déobéit une seconde fois, il sera repris en plein synode; à une troisième recidive, on prendra les mesures nécessaires pour le ramener à l'obéissance.

γ. Οὐδεὶς τῶν ἀρχιερέων ἢ συνδικῶν, εἴτε μὴ, ἂ δύναται νὰ καταλείψῃ κατὰ τοῦ πατριάρχου, διαζύγων αὐθαδῶς τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ προσβάλλων τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ· ἂν δὲ τις φανῇ ὅτι οὕτως πράττειν, πρῶτον νὰ συμβουλευθῇ ἡπίως παρὰ τοῦ πατριάρχου, δεῦτερον νὰ ἐπικληθῇται σὺνοδικῶς, καὶ τρίτον, ἂν παρακούσας δὲν ᾔθελε συνέλθῃ, νὰ κηδεύηται κατὰ τὸ ἀνήκον.

δ. Οὐδεὶς τῶν ἀρχιερέων δύναται μεταβῆναι εἰς ἑτέραν ἐπαρχίαν καὶ διαμῆναι πλέον τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, ἀνευ προηγουμένης ἀδείας τοῦ πατριάρχου καὶ εἰδήσεως τοῦ κυριάρχου τῆς ἐπαρχίας ἐκεῖνης, εἰ μὴ μόνον εἰς τὰ σαντζάκια τῶν ἐγιαλετῶν ἐν κατεπείγουσῃ ἀνάγκῃ, εἰς τὰ ὅποια δύναται νὰ ἀπέρχωνται καὶ διατρίβωσιν ὀλίγας τινὰς ἡμέρας μέχρι τῆς διεκπεραιώσεως τῶν υποθέσεων τῶν, ἐξελπιζουσέων τῷ εἰκουμενικῷ πατριάρχῃ τὴν ἀπέλευσιν καὶ ἐπάνοδον αὐτῶν.

ε. Τὰ μέλη τῆς συνέδου τῶν μητροπολιτῶν θέλουσι συνεργάζεσθαι πάντοτε ὁμοφώνως μετὰ τοῦ πατριάρχου ἐπὶ πᾶσιν τῶν συμπεπιουσῶν υποθέσεων· ἐν περιπτώσεσι δὲ ἰσοψηφίας, προτιμᾶται τὸ μέρος τὸ ἔχον τὴν ψήφον τοῦ πατριάρχου· οὐδεμία δὲ ὑπερτίρισις ὑπάρχει μετὰ τῶν συνδικῶν ἀρχιερέων ὡς ἐκ τῆς ὑπεροχῆς τῆς τοῦ ἀρχιερατικοῦ θρόνου τάξεως, ἥτις διατηρηθήσεται ἐν μόνῃ τῇ ἰδρᾷ καὶ χοροστασίᾳ, κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν συνταγματικόν, τὸ ὅποσον ἡ συγκροτηθεῖσα σύνοδος ἐν τῇ εὐθύτῃ καὶ ἀμεροληψίᾳ αὐτῆς θέλει τακτοποιήσει διὰ τῶν εὐλογωτέρων καὶ ἀναγκαιοτέρων διορθώσεων.

ς. Πᾶσα προσβολὴ γενομένη παρὰ τοῦ πατριάρχου κατὰ τινος τῶν συνδικῶν μελῶν ἕνεκα γνώμης ἢ ψήφου δοθείσης παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ συνδικῇ συνεδριάσει, θεωρεῖται· προσβολὴ κατὰ πάντων τῶν μελῶν τῆς συνέδου· ἀλλὰ καὶ ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν ὀφείλει νὰ ἀπονέμῃ τὸ ἀνήκον σῆμα εἰς τὸν πατριάρχον.

ζ. Ἡ σύνοδος θέλει ἔχει πρῶτον καὶ δεῦτερον γραμματεῖα, ἀμφοτέρους κληρικούς, διοριζομένους ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνέδου· ὁ πρῶτος γραμματεὺς, καὶ τοῦτου κωλυομένου, ὁ δεῦτερος διευθύνει τὰ τοῦ γραφείου, εἰσάγει τὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἀναφοράς· καὶ λοιπὰ ἔγγραφα ἐνῶπιον τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνέδου, καὶ κρατεῖ τὰ πρακτικὰ τῶν συνδικῶν συνεδριάσεων· οὐδεμίαν δὲ γνώμην ἔχει οὐτε ψήφον οὐτε λαμβάνει μέρος εἰς τὰς συζητήσεις, εἰ μὴ δοῶσις ἐρωτᾶται περὶ τινος ἀντικειμένου· τῶν δὲ γραφῶν τὰς ἀργασίας προσδιορίζει ἐκαστοτὲ ὁ πρῶτος γραμματεὺς· οὗτος δὲ δὲν θέλει θεωρεῖσθαι ἐκλέξιμος δι' ἀρχιερατείας πρὶν ἢ ὑπερτίρῃ εἰς τὴν θέσιν αὐτὴν πέντε ἔτη, ὡς καὶ ὁ δεῦτερος ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν γραφεῖον εἰσόδου του.

η. Ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν συνεδριάζει τρίς τῆς ἑβδομάδος· ἐφ' ὧν δὲ τῶν πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν διακεκομμένων ἐκκλησιαστικῶν ἐγγράφων θέλει τίθεσθαι σφραγίδας ἐξαμελῆς, τὰ δὲ τμήματα θέλουσι λαμβάνει κατ' ἔτος τὰ μένοντα ἐξ ἑτοῦς· πᾶν δὲ ἔγγραφον πρὸ τῆς ἀποστολῆς του καταχωρίζεται ἐν τοῖς πρακτικοῖς καὶ συνομολογᾶται παρὰ τῶν μελῶν τῆς συνέδου· ἡ δὲ κλεῖς τῆς σφραγίδος ταύτης θέλει μῆναι πάντοτε παρὰ τῷ πατριάρχῃ.

θ. Οἱ εἰς ἐπαρχίαν διοριζόμενοι ἀρχιερεῖς δὲν δύνανται νὰ διαμῶσιν ἐν Κωνσταντινουπόλει πλέον τῶν δύο μηνῶν, ἀλλ' ὀφείλουσι νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὰς ἐπαρχίας των· ἐν δὲ τῷ διαστήματι τῆς διαμονῆς των θέλουσι χοροστατεῖν μόνον καὶ συλλειτουργεῖν.

ι. Οἱ δι' ὑποθέσεις ἢ σωματικὴν ἀσθένειαν, τῇ ἀδείᾳ τοῦ πατριάρχου καὶ τῇ συγκατάθεσιν τῆς συνέδου, ἐπὶ ῥητῇ προθεσίμῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει παρακληθεῖσιν ἀρχιερεῖς χοροστατοῦσι μὲν καὶ συλλει-

3° Aucun prélat, qu'il soit ou non membre du synode, n'a le droit de critiquer le patriarche, en raillant sa personne avec arrogance, ou en s'attaquant à sa réputation: quelqu'un commet-il cet acte, le patriarche le reprend une première fois avec douceur; à la seconde fois, c'est le synode qui adresse les remontrances: si, une troisième fois, le coupable n'en tient pas compte et refuse de s'amender, il doit être châtié comme il convient.

4° Aucun prélat ne peut passer dans un autre diocèse et y séjourner plus de quinze jours, sans la permission préalable du patriarche et sans prévenir l'évêque du diocèse en question: toutefois, en cas d'impérieuse nécessité, un évêque peut se rendre dans les sandjaks de l'eyalet et y rester quelques jours pour régler ses affaires, en ayant soin d'informer le patriarche œcuménique de son départ et de son retour.

5° Les membres du saint synode délibéreront toujours en commun avec le patriarche sur toutes les questions qui se présenteront; en cas d'égalité dans les suffrages, c'est le parti pour lequel vote le patriarche qui l'emporte; il n'y a entre les prélats du synode d'autre supériorité que la préséance même du rang occupé par leur siège métropolitain: cette préséance sera seulement observée dans l'ordre des places et au chœur, conformément au tableau de la hiérarchie, que le prochain synode, dans son impartialité et équité, dressera, après y avoir apporté les modifications les plus convenables et les plus nécessaires.

6° Toute offense du patriarche envers l'un des membres du synode, au sujet de l'opinion ou du vote exprimés par celui-ci dans une réunion synodale, est considéré comme un outrage fait à tous les membres du synode: de leur côté, les métropolitains du synode doivent accorder au patriarche le respect qu'il mérite.

7° Le synode aura un premier et un second secrétaires, pris tous deux parmi les ecclésiastiques et nommés par le patriarche et le synode. Le premier secrétaire, et, à son défaut, le second, dirige la chancellerie, présente au patriarche et au synode les rapports et autres pièces concernant l'église, et conserve les procès-verbaux des séances synodales; mais il n'a ni voix délibérative ni suffrage, et ne prend aucune part à l'examen des questions proposées, à moins d'en être prié. Le travail respectif des secrétaires est déterminé chaque fois par le premier secrétaire; ils ne pourront être portés parmi les candidats à l'épiscopat, avant d'avoir rempli leur charge, le premier pendant cinq ans, et le second pendant sept ans, à dater de leur entrée au secrétariat de l'église.

8° Le saint synode se réunit trois fois par semaine. Tous les documents ecclésiastiques adressés à la sublime porte doivent être revêtus du sceau à six pièces, dont la garde est confiée chaque année aux six membres non sortants. Tout document, avant son expédition, doit être inséré au procès-verbal et signé par les membres du synode. La clef du sceau reste toujours en la possession du patriarche.

9° Les prélats désignés pour un diocèse ne peuvent séjourner à Constantinople plus de deux mois, sans partir pour leur diocèse. Durant leur séjour, ils peuvent simplement assister solennellement au chœur et concélébrer.

10° Les prélats qui, pour affaires ou maladie, demeureront à Constantinople dans le délai indiqué, avec la permission du patriarche et l'agrément du synode, pourront bien assister au chœur et con-

τουροδοσιν (ἐκτός τῶν ἐγκαλουμένων), οὐ συνεδριάζουσιν. Ἀντίθετος δὲ τῆς προθέσεως τῶν, θέλουσιν εὐθὺς ἀπέρχονται εἰς τὰς ἐπαρχίας τῶν ἂν δὲ φανῇ ἀναπόφευκτος ἀνάγκη τῆς περαιτέρω διαμονῆς τῶν, θέλει ἀποφασίζει ὁ πατριάρχης, τῇ γνώμῃ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν. Ἄν δὲ τις φανῇ ἐνεργῶν νὰ παρατείνῃ τὴν προθεσίαν τῆς διαμονῆς του, παρέχων ἀνησυχίας πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, ὁ τοιοῦτος νὰ στέλληται ἀμέσως εἰς τὴν ἐπαρχίαν του· ἐάν δὲ τοῦτο δύσκολον, τότε νὰ ἀποπέμψῃται ἀλλοῦ, ἕως οὗ διευκολυνθῇ ἢ εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἀποστολῇ του.

10. Ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου θέλει λαμβάνει τὴν ἀνήκουσαν πρέσβειαν καὶ χειρονομίαν περὶ τῶν διαθεσίμων καὶ τῶν τὰ πρὸς ζωάρχαιαν στερουμένων πατριαρχῶν πρὸς ἀνετὸν συνάγειν αὐτῶν, ἐπίσης δὲ καὶ περὶ τῶν διαθεσίμων μητροπολιτῶν, ἐπισκόπων καὶ τιτουλαρίων ἀρχιερέων, ὅπως περιθάλλωνται δι' ἀναλόγων σιτηρεσίων. Ὅσοι δὲ τῶν ἀρχιερέων παραιτοῦνται εὐκαίρως, δύνανται νὰ ἐκλιθεῖσι τὸν τόπον τῆς ἐαυτῶν ἐκκλησίας καὶ ἐγκαταβιώσῃσι ἐν γνώσει τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου, πλὴν τῆς ἐπαρχίας, εἰς ἣν διετέλουν ἀρχιερατεύοντες ἢτε παρυπόθητον· ἐάν δὲ τις τῶν ἀρχιερέων ἤθελε παύσῃ, τότε κατὰ τὸ ὅριον ἄρθρον τοῦ περὶ ἐκλογῆς ἀρχιερέων κανονισμοῦ, ἐάν τὸ ἐγκλημὰ του ᾖναι θρησκευτικόν, ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου θέλουσιν ἀποφασίζει περὶ τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς του· εἰ δὲ τὸ ἐγκλημὰ του εἶναι κοσμικόν, τότε ὁ τόπος τῆς διαμονῆς του θέλει προσδιορίζεσθαι κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς ὑψηλῆς πόλης, συνεννοηθείσης μετὰ τοῦ πατριάρχου.

11. Ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν διορίζει ἐκκλησιαστικὴν ἐπιτροπὴν συγκαιμένην ὑπὸ λογίων ἱερωμένων, τῆς ὁποίας καθήκοντα ὑπάρχουσι νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς εὐκοσμίας καὶ ἐκπαιδεύσεως τοῦ κλήρου καὶ ἵνα μὴ χειροτονῶνται κληρικοὶ ἄνθρωποι ἄμαθες καὶ ἀνάξιοι.

12. Συμφώνως τοῖς κανονισμοῖς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιαστικῆς κεντρικῆς ἐπιτροπῆς, ὁῖον νὰ ὑπάρχῃ καὶ ἐν ἐκάστῃ ἐπαρχίᾳ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιτροπὴ.

13. Ἐκαστος τῶν ἀρχιερέων ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐν ἐπαρχίᾳ του, ὅστις περιοδεύων ἐν αὐτῇ νὰ κηρύττῃ τὸν λόγον τοῦ θεοῦ ἀνευ τῆς παραμικρᾶς ἀμοιβῆς. Αἱ ἐπιστημέτεραι τῶν ἐπαρχιῶν θέλουσιν διατηρεῖν καὶ ἐν ἱερατικῶν σχολαίων, δαπάνη μὲν τῶν χριστιανῶν ἐπαρχιωτῶν, ἐπιστασίς δὲ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῶν προκρίτων χριστιανῶν, ἐν ᾧ θέλουσιν διδασκασθαι οἱ ποδοῦντες ἱερατεῖσθαι, καὶ ὅπως οἱ παῖδες τῶν ἱερέων καὶ ὅσοι τῶν ἱεροδιακόνων καὶ ἱερέων ἀκόμη ἔχουσιν τὴν τοιαύτην ἀνάγκην· ὅσοι δὲ ἐκ τῶν μαθητευόντων ἐν ταῖς τοιαύταις σχολαῖς ἔχουσιν ἀρχινοίαν καὶ ἐπιθυμοῦσι νὰ προαχθῶσιν ἐν περισσώτερον καὶ παιδεύθωσι ἐντελέστερον, οὗτοι θέλουσιν στέλλεσθαι εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερατικὴν σχολὴν διὰ τοῦ ἀρχιερέως τῶν.

14. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν νὰ στέλλωνται ἐγκύκλιοι ἐπιστολαὶ πρὸς πάντας τοὺς ἀρχιερεῖς, ὅπως φροντίζωσι μετὰ τῶν προκρίτων ἐπαρχιωτῶν τῶν καὶ στέλλωσι νέους χρηστούς καὶ εὐφραίς διὰ νὰ εἰσάγῃνται εἰς τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερατικὴν σχολὴν.

15. Ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν θέλει διατηρεῖν ἰδίῳν τῆς ταμιεῖον διὰ τινὰς ἀναποφεύκτους δαπάνας, ὅσον δι' ἀποστολάς γραμμάτων καὶ ἄλλας μικρὰς ἀνάγκας, χορηγούμενων τῶν ἀναγκαίων τούτων χρημάτων ἐκ τοῦ ταμιείου τοῦ μικτοῦ συμβουλίου.

16. Τὰ κατὰ τόπους σταυροπηγία μοναστήρια ὧς καὶ τὰ κατὰ τὰς ἐπαρχίας ἐνοριακὰ καθὼς ἀνάγκαν συμφώνως τοῖς ἱεροῖς κανόσι κυριαρχικῶς ἐξήρτωντο τὰ μὲν παρὰ τῆς μεγάλῃς ἐκκλησίας, τὰ δὲ παρὰ τῶν μητροπολιτῶν, ἀπαρλλάττωσιν καὶ τοῦ λοιποῦ θέλουσιν

ἀcelebrer, à moins d'être cités en justice, mais non siéger au synode. Le délai expiré, ils repartiront aussitôt pour leur diocèse. S'il y a nécessité absolue de proroger encore leur séjour, c'est au patriarche à le décider, après avoir pris l'avis du synode. Que si quelqu'un cherche à reculer le terme de son séjour, en provoquant de l'agitation contre l'église, on le renverra aussitôt dans son diocèse; si ce retour présente des difficultés, on l'enverra ailleurs, jusqu'à ce qu'il soit facile de l'envoyer dans son diocèse.

11° Le patriarche, d'accord avec le synode, étendra, comme il convient, sa vigilance et sa sollicitude aux patriarches démissionnaires privés de soutien, pour leur assurer une existence saine, de même qu'aux prélats démissionnaires, métropolitains, évêques ordinaires et titulaires, pour leur fournir des secours convenables. Les évêques qui démissionnent de leur plein gré, peuvent choisir eux-mêmes un lieu pour s'y retirer et passer leur vie, au sud du patriarche et du synode, sauf dans le diocèse qu'ils gouvernaient au moment de leur démission. Que si un évêque a été déposé, alors conformément à l'article 8 du règlement sur l'élection des évêques, c'est au patriarche et au synode à lui assigner une résidence, si la faute qu'on lui reproche est d'ordre religieux; si, au contraire, cette faute est d'ordre politique, la résidence sera fixée par la sublime porte de concert avec le patriarche.

12° Le patriarche nommera, avec le synode, une commission ecclésiastique, composée d'ecclésiastiques instruits, dont les fonctions seront de veiller à la bonne conduite et à l'instruction du clergé, afin qu'on n'ordonne pas des sujets ignorants et indignes.

13° On doit établir dans chaque diocèse une commission ecclésiastique sur le modèle et avec les règlements de la commission ecclésiastique centrale de Constantinople.

14° Tout évêque doit avoir un prédicateur, chargé de parcourir son diocèse pour y annoncer la parole de Dieu sans le moindre salaire. Les diocèses les plus importants entretiendront aussi, aux frais des fidèles du diocèse et sous la direction de l'évêque et des notables, un séminaire où seront instruits ceux qui se destinent au sacerdoce, et spécialement les enfants des prêtres, ainsi que les prêtres et les diacres qui en auraient encore besoin. Ceux qui, parmi les élèves de ces établissements, auraient plus d'intelligence et désireraient aller plus loin et recevoir une instruction plus complète, seront envoyés par leur évêque au séminaire de Constantinople.

15° On adressera de temps en temps des circulaires à tous les évêques pour qu'ils aient soin, d'accord avec les notables de leur diocèse, d'envoyer des jeunes gens doués de bonnes qualités morales et intellectuelles, pour être agrégés au séminaire de Constantinople.

16° Le saint synode possédera une caisse particulière, destinée à couvrir certains frais indispensables, comme l'envoi des lettres et autres menues dépenses; l'argent nécessaire à ces besoins sera fourni par la caisse du conseil mixte.

17° Les divers monastères stavropégiaques et les monastères diocésains ont relevé jusqu'à présent, conformément aux saints canons, les uns de la grande église, les autres des métropolitains; ils en relèveront de même à l'avenir et seront ad-

ἐξαρτάσθαι καὶ διοικεῖσθαι κατὰ τὸν ἰδιαίτερον περὶ Ἀ
μοναστηρίων κανονισμόν.

γ'. Ἡ σύνοδος τῶν μητροπολιτῶν θέλει λαμβάνει
ὑπὸ ὄφθαλμον καὶ ἐπιστῆναι τὴν πρόσοχὴν τῆς εἰς
τὰ παρὰ τῶν Βουλγάρων κατὰ καιροῦς πρὸς τὴν ἐκ-
κλησιαστικὰ γινόμενα παράπονα περὶ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλη-
σιαῖς φελλομένων ἱερῶν ἀκολουθιῶν, καὶ ἐρευνῶσα
καὶ εὐρίσκουσα, κατὰ πόσον ἔχονται ἀληθείας τὰ
παράπονα τῶν, ἐπιφέρει τὰς δεύσας θαρραλείας πρὸς
ἡσυχίαν καὶ ἀνάπαυσιν αὐτῶν.

δ'. Ἐν τῶν οὐσιωδῶν καθήκοντων τῆς συνόδου
τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν προκρίτων τοῦ ἔθνους
ὑπάρχει τὸ νὰ λήψωσι πρόνοιαν περὶ συστάσεως κα-
ταλλήλου ἑθνικοῦ παρθεναγωγείου, εἰς ἥσιν μέρος
ἔγκριτον, ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν τοῦ πατριάρχου, τῆς
συνόδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ τοῦ μικτοῦ συμβου-
λίου, διὰ νὰ ἔχωσι καταφύγιον τὰ ἀπορὰ τῶν ὁμογε-
νῶν κοράσια, πρὸς δὲ καὶ περὶ ἐνὸς ὀργανοτροφείου,
ἐν ᾧ θύλωσιν ἐνδικαιώσθαι τὰ οὐδεμίαν ἔχοντα προ-
στασίαν ἢ κηδεμονίαν ὄρφανὰ παῖδια ὡς καὶ τὰ δι'
ἄλλα αἰτίας χρῆζοντα περιορισμοῦ καὶ κατηχήσεως.

ε'. Ἐπίσης θέλει καταβάλλεσθαι ἡ δέουσα πρό-
νοια περὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἑθνικῶν κοινω-
φειῶν καὶ σπημάτων, ἡγουν τῶν νοσοκομείων, τῆς ἐν
Φαναρίῳ ἑθνικῆς σχολῆς, τῶν ἐπαρχιακῶν καὶ ἐνορια-
κῶν σχολείων καὶ λοιπῶν, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία πρέ-
πει νὰ γίνηται ὁμοιόμορφος.

στ'. Πρὸς διατήρησιν ἀσφαλῆ τῶν ἱερῶν ἀμφίων
καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν σκευῶν τοῦ πατριαρχικοῦ
ναοῦ θέλει ὑπάρχει σκευοφύλαξ διοριζόμενος ὑπὸ
τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν, ἵνα κρατῇ ταῦτα ἐν
τακτικῇ καταλόγῳ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν ἐνὸς τῶν συν-
οδικῶν ἀρχιερέων, ὡσαύτως καὶ εἰς βιβλιοθηκῆς, ἐπο-
πτευόμενος καὶ αὐτὸς ὑφ' ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς
συνόδου.

D. De mixti consilii forma et officio.

A.

Περὶ σχηματισμοῦ τοῦ διαρκοῦς μικτοῦ
συμβουλίου.

Ἀρθρ. α'. Τὸ διαρκὲς ἑθνικὸν μικτὸν συμβούλιον
συσταται ἐκ δωδεκά μελῶν. τῶν μὲν τεσσάρων ἀρχι-
ερέων. τῶν δὲ ὀκτώ λαϊκῶν. Προεδρεύεται δὲ ὑφ' ἐνὸς
τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ μελῶν, τοῦ πρώτου τῇ τάξει
μεταξὺ τῶν τεσσάρων, διὰ διπλώματος πατριαρχικοῦ.
(ἡσάκις δὲ ὑποθέσῃς οὐσιώδεις ἀναδεικνύουσιν ἀναγκ-
αίαν τὴν παρουσίαν τοῦ πατριάρχου, τότε ἡ αὐτό-
κλητος ἢ κατὰ πρόσκλησιν παρευρισκόμενος εἰς τὸ
συμβούλιον θέλει προεδρεύει. Τὸ συμβούλιον θέλει
ἔχει καὶ δύο γραμματεῖς, πρῶτον καὶ δευτέρον, δυνα-
μένους νὰ μεταφράσωσιν εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δια-
λέκτους ἑλληνικὴν, ὀθωμανικὴν, βουλγαρικὴν καὶ
γαλλικὴν.

β'. Ἡ περίοδος τῆς ὑπηρεσίας τῶν μελῶν τοῦ
εἰρημένου μικτοῦ συμβουλίου προσδιορίζεται εἰς δύο
ἔτη, ἀνανεούμενου κατ' ἔτος τοῦ ἡμίσεος τοῦ προσωπι-
κοῦ αὐτοῦ.

γ'. Τὰ τέσσαρα ἀρχιερατικὰ μέλη τοῦ εἰρημένου
συμβουλίου λαμβάνονται ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς συν-
όδου, ἐκλεγόμενα ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῶν μητρο-
πολιτῶν τῆς συνόδου.

δ'. Ἡ ἐκλογή τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ εἰρημένου
συμβουλίου γίνεται ὡς ἑξῆς. Ἐν τακτῇ ἡμέρᾳ εἰδο-
ποιεῖ ὁ πατριάρχης τοὺς κατοίκους τῶν ἐνοριῶν Κων-
σταντινουπόλεως καὶ Καταστίνου, ἵνα κατὰ τὸ ἑξῆς
διάγραμμα ἐκλέξωσιν ἑκάστη ἀντιπροσώπου ὡς ἀκο-
λουθεῖται. Αἱ ἐνορίαι τοῦ Φαναρίου καὶ Τοπκαλίου, δύο·
αἱ ἐνορίαι Παλίνου, Ταξιάρχου καὶ Ζυλόφορτος, δύο·
αἱ ἐνορίαι Μουχλίου καὶ Φωτηρᾶ, ἑκατὶ· αἱ ἐνορίαι
Ἐξερνακίου, Σαλματομπρουκίου, Σαρμασκίου, Ἐγρι-
καίου καὶ Τοπκαλίου, ἑμὸς καὶ τοῦ Τεχίρ Σαραγίου,
δύο· ἡ ἐνορία δὲ Μαυμάρων, ἑκατὶ· ἀπασαὶ αἱ ἐνορίαι
τῶν Ἰφερμαθίων μετὰ τοῦ Βαλιγρὰδίου, δύο· αἱ

ministres d'après le règlement particulier des
monastères.

18° Le saint synode prendra en sérieuse con-
sideration et examinera avec attention les griefs
adressés, ces derniers temps, à l'église par les Bul-
gares au sujet des offices célébrés dans les églises:
après avoir recherché et trouvé le fonds de vérité
contenu dans ces griefs, il prendra les mesures
nécessaires pour rétablir l'ordre et la tranquillité.

19° L'une des principales fonctions du saint
synode et des notables de la nation est de pour-
voir d'avance à l'établissement en n'importe quel
lieu d'un lycée convenable pour les filles, placé
sous la surveillance du patriarche, du saint synode
et du conseil mixte, où trouveront asile les filles
pauvres de nos compatriotes: on songera aussi à
un orphelinat, pour l'entretien des jeunes orphelins,
privés de protection et de ressources, et des en-
fants qui, pour d'autres motifs, auraient besoin
d'être gardés et instruits.

20° De même, il étendra la sollicitude voulue
sur les établissements d'utilité publique que la
nation possède à Constantinople, tels que les hôpi-
taux, l'école nationale du Phanar, les écoles diocé-
saines communales, et autres: l'enseignement doit
y être donné d'une manière uniforme.

31° Pour garder en sûreté les ornements sacrés
et les vases de l'église patriarcale, il y aura un
sacristain nommé par le saint synode, qui en tiendra
un inventaire régulier, sous la haute surveillance
d'un métropolitain du synode. De même, on choi-
sira un bibliothécaire, surveillé lui aussi par un
membre du synode.

Composition du conseil national mixte permanent.

Art. 1. Le conseil national mixte permanent
se compose de douze membres, quatre métropoli-
tains et huit laïques. La présidence est attribuée,
par recatit patriarcal, à l'un des métropolitains, le
premier des quatre dans la hiérarchie. Toutes les
fois que des affaires importantes rendent nécessaire
la présence du patriarche dans le conseil, c'est lui
qui préside, qu'il vienne de lui-même au conseil
ou qu'il y soit appelé. Le conseil aura deux secré-
taires, le premier et le second, capables de traduire
dans les quatre langues, grecque, turque, bulgare
et française.

2° La durée en fonction des membres du con-
seil national mixte permanent est fixée à deux ans,
mais, chaque année, l'assemblée est renouvelable
par moitié.

3° Les quatre membres ecclésiastiques du dit
conseil sont pris parmi les membres du saint
synode: leur choix appartient au patriarche et aux
membres du synode.

4° L'élection des membres laïques du conseil a
lieu de la manière suivante. Au jour fixé, le patri-
arche informe les habitants des paroisses de Con-
stantinople et du Bosphore qu'ils peuvent procéder,
d'après le rôle suivant, à la nomination de délégués
dans chaque paroisse. Voici comment. Les paroisses
du Phanar et de Djoubali nomment deux délé-
gués; les paroisses de Palinos, des Taxiarches
et de Xyloporta, deux; les paroisses de Mouch-
liou et de Photira, un; les paroisses d'Edirné-
Kapou, Salmatobroukiou, Sarmasikiou, Egri-Kapou,
Top-Kapou et Tekfour-Sérai, deux; la paroisse

ἐνορία: Ἀγίων Κυριακῆς καὶ Ἐλπίδος, ἓνα· ἡ ἐνορία Ἀσκαίου, ἓνα· ἡ ἐνορία τῶν Ταταούλων, δύο· αἱ ἐνορίαι τοῦ Σταυροβρυμίου, δύο· ἡ ἐνορία Βλάγκας, ἓνα· αἱ ἐνορίαι τοῦ Γαλάτα, δύο· ἡ ἐνορία Ὀρτάκει, ἓνα· ἡ ἐνορία Πασίκτας, ἓνα· αἱ ἐνορίαι Κουρούτσεμα, Ἀρναούτκει καὶ Παπάκι, δύο· ἡ ἐνορία Βογιατζήκοι, ἓνα· αἱ ἐνορίαι Στένης καὶ Νεοχωρίου, δύο, — ἄνδρας τιμίους καὶ εὐδαί, κοινὴν ὑπέστησαν μεταξὺ τοῦ ἔθνους χαίροντας· καὶ ἀνέκαθεν ὑπάρχουσιν τῆς βασιλείας τοῦ κράτους, καὶ ἐν τῇ ἐρισθείσῃ ἡμέρᾳ ἀποσταίλων αὐτοὺς εἰς τὰ πατριαρχεῖα· οἵτινες καὶ συνερχόμενοι ἐν τῷ τῶν πατριαρχείων, θέλουσιν ἀπαρτίξει μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν μελῶν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου τὴν ἐκλογικὴν συνέλευσιν, ἥτις θέλει ὀρίζει πρῶτον τοὺς ὑποψηφίους ἐκ συμφώνου. Ὅλα τὰ μέλη τῆς ἐκλογικῆς συνέλευσεως ἔχουσιν τὸ δικαίωμα τοῦ προτείνειν ὑποψηφίους εὐδαί ἢ κρίνωσιν, ἔχοντας τὰ ἀνήκοντα ἐπὶ ταύτῃ προσόντα, ὅν τὰ ἐνόματα καταγράφονται ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλόγῳ, καὶ ἐξ αὐτῶν διὰ μυστικῆς πλειοψηφίας ἀναεῖκνύονται τὰ μέλη τοῦ μικτοῦ συμβουλίου. Ἀπασα δὲ ἡ περὶ τούτου πράξις θέλει καταστρέφωσθαι ἐπὶ πρωτοκόλλῳ.

ε'. Τῆς ἐκλογῆς ἅμα λαρούσης πέρας, ὡς εἴρηται, ὁ πατριάρχης θέλει γνωστοποιεῖ πρὸς τὴν ὑψηλὴν πόλιν τὰ ἐνόματα τῶν τε ἀρχιερατικῶν καὶ λαϊκῶν μελῶν τοῦ συμβουλίου πρὸς ἐπιδοκιμασίαν καὶ ἐπικύρωσιν.

Σημείωσις. Πρὸς εὐχερῆ ἐφαρμογὴν τῶν ὑπὸ τῆς παρούσης ἰδνικῆς συνέλευσεως κανονισθέντων, διὰ πρῶτον καὶ μίαν μόνον φορὰν τὸ ἥμισυ τῶν λαϊκῶν μελῶν τοῦ διαρκούς μικτοῦ συμβουλίου θέλει ληφθῇ ἐκ τῶν μελῶν τῆς προσωρινῆς ταύτης συνέλευσεως τῶν ἀντιπροσωπευόντων τὴν Κωνσταντινουπόλιν, κατὰ πλειοψηφίαν ἐκλεγθῶσιν ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν αὐτῆς· ἐν τῇ λήξει δὲ τοῦ πρώτου ἔτους θέλουσι κατασταθῇ ἄλλοι ἀντ' αὐτῶν.

ς'. Ἡ ἀνωτέρω διάταξις ὡς πρὸς τὴν διαρκεῖαν τῆς ὑπηρεσίας τῶν δύο ἑτῶν ἑκάστου μέλους τοῦ εἰρημένου μικτοῦ συμβουλίου δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ μέλη, ἀλλ' εἶναι φυσικῶς ἐπόμενον νὰ ἀνανεῶνται καὶ ἀντικαθίστανται ἄλλοι ἐν τῇ λήξει τῆς προθεσμίας αὐτῶν ὡς μελῶν τῆς συνόδου.

ζ'. Ἐκαστον τῶν εἰρημένων μελῶν μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν δύο ἑτῶν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐκλεγμένον αὐθις, ἐὰν μὴ παρέλθωσιν ἄλλα δύο ἔτη.

η'. Τὰ μέλη τοῦ εἰρημένου μικτοῦ συμβουλίου ὀφείλουσι νὰ ᾔναι ἐκ τῶν σταθερῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὑπάρκοντες ἀνέκαθεν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, ἡλικίας πλέον τῶν τριάκοντα ἑτῶν, ἔχοντα πέραν τῶν πραγμάτων καὶ γενικῆς ἀπολαύοντα ὑπολήψεως καὶ ἐμπιστοσύνης, παρὰ τὴν κυβερνήσει καὶ παρὰ τῇ ἰδνῇ.

θ'. Ὁδὲν μέλος, ἀπ' οὗ ἔπαξ παραδεχθῇ τὸν διορισμὸν τοῦ καὶ ἐγκατασταθῇ, δύναται νὰ παρατηρῇ πρὸ τῆς λήξεως τῆς διατίας ἐκτὸς λίαν δεδικολογημένης αἰτίας.

ι'. Τὸν ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐργασιῶν παραιτούμενον ἕνεκα δεδικολογημένης αἰτίας καὶ τὸν θανόντα ἐκ τῶν μελῶν θέλει ἀντικαθίστῃ ὁ πατριάρχης μετὰ τῆς συνόδου τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν μελῶν τοῦ μικτοῦ συμβουλίου πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος χρόνου, ἀναφέρων τοῦτο εἰς τὴν ὑψηλὴν πόλιν· καὶ ὁ τοιοῦτος δύναται νὰ ᾔναι ἐκλεγμένος καὶ διὰ τὴν ἐπόμενὴν περίοδον.

ια'. Οὐδὲν τῶν μελῶν παραχωρεῖται ἀδεία ἀποδημίας πλέον τῶν δύο μηνῶν, ἀντὶ δὲ τοῦ πλέον τῶν δύο μηνῶν ἀπόντος θέλει καθίστασθαι ἄλλος κατὰ τὸ προηγούμενον ἄρθρον ἐκλεγόμενος· ἕκαστος καὶ θέλει

de Mermer-Koulé, un; toutes les paroisses de Psamatia et de Belgrade, réunies, deux; les paroisses de Sainte-Kyriaki et de Sainte-Espérance, un; la paroisse de Haskou, un; les paroisses de Tatavla, deux; les paroisses de Pérâ, deux; la paroisse de Vlanga, un; les paroisses de Galata, deux; la paroisse d'Ortakeui, un; la paroisse de Béchik-Tach, un; les paroisses de Kouroutcheui, Arnaoutkeui et Bébék, deux; la paroisse de Boyadjikeui, un; les paroisses de Sténia et de Yéni-Keui, deux. Tous ces délégués doivent être des hommes probes et droits, jouir dans la nation de l'estime de tous et relever *ab antiquo* du gouvernement impérial. Au jour déterminé, ils se rendent au patriarcat, où, réunis ensemble, ils constituent avec le saint synode et les membres du conseil mixte l'assemblée électorale. En premier lieu, celle-ci désigne d'un commun accord, les candidats éligibles. Tous les membres de l'assemblée électorale ont le droit de proposer comme candidats ceux qu'ils estiment avoir les qualités requises pour cela. On inscrit leurs noms sur un registre spécial, et c'est parmi ces candidats que l'on choisit, à la majorité des voix, les membres du conseil mixte. Toute opération relative à ce sujet est consignée au protocole.

5° Dès que l'élection est terminée de la façon indiquée, le patriarche fait connaître à la sublime porte les noms des membres ecclésiastiques et laïques du conseil, afin qu'ils soient approuvés et confirmés.

Remarque. Pour faciliter la mise en vigueur des mesures prises par la présente assemblée nationale, la moitié des membres laïques du conseil mixte permanent sera choisie, pour cette première et unique fois, parmi les membres de cette assemblée provisoire qui représentent la ville de Constantinople: l'élection se fera, à la majorité des voix, par tous les membres de l'assemblée. Mais à l'expiration de la première année, ces élus seront remplacés par d'autres.

6° La disposition indiquée plus haut qui fixe à deux ans, pour tous les membres du dit conseil mixte, la durée de leurs fonctions, ne s'applique pas aux membres ecclésiastiques: il va de soi que ceux-ci devront être renouvelés et remplacés par d'autres, dès que leurs fonctions de membres du saint synode auront pris fin.

7° Aucun des membres susdits ne pourra, à l'expiration des deux ans, se porter de nouveau comme candidat avant deux autres années révolues.

8° Les membres du conseil mixte doivent être choisis parmi ceux qui ont à Constantinople leur domicile fixe, appartiennent *ab antiquo* à l'empire ottoman, ont plus de trente ans, possèdent l'expérience des affaires, jouissent enfin de l'estime générale et de la confiance du gouvernement comme de la nation.

9° Une fois qu'un membre, acceptant sa nomination, sera entré en fonction, il ne pourra se retirer avant l'expiration des deux années, à moins d'une raison très justifiée.

10° Si, dans l'exercice de son mandat, un membre démissionne pour un motif plausible, ou s'il vient à mourir, le patriarche, de concert avec le saint synode et les autres membres du conseil mixte, pourvoit à son remplacement, pour le temps qui reste à courir, et en informe la sublime porte. Celui qui est ainsi nommé peut se porter candidat pour la période suivante.

11° Aucun membre n'est autorisé à s'absenter durant plus de deux mois: s'il prolonge son absence au delà de ce terme, on doit le remplacer par un autre membre, de la manière indiquée à

ἀναγινώσκοντες: πρὸς τὴν ὑψηλὴν πύλιν πρὸς ἡμᾶς
κύρωσιν.

12. Ἀπαγορεύονται αἱ ἀπουσίαι τῶν μελῶν ἐν ταῖς
τακτικαῖς συνεδριάσεσιν· εἰ δὲ τις ἦθελε καλύπτει πλὴν
τοῦ ἐνὸς μὲνός, δεύσει· νὰ εἰδοποιῇ τοῦτο τῷ προέδρῳ
τοῦ συμβουλίου· ὁ δὲ ἀντὶ εἰδοποιήσεως πλὴν τοῦ
μὲνός, ἁλλοῦ, ἢ πρὸς νὰ παραγῇ, ἢ κατὰ τὸ
δικατὸν ἄρθρον διαδέχεται αὐτὸν ἄλλος.

13. Ἐάν κατὰ τινος μέλους τοῦ συμβουλίου ἦθελε
γίνει ἀγωγή ἐπὶ ὁμοδοξίᾳ, εἰ μὲν ἀρχιερεὺς, ἀνα-
γίνεται τὸ ἔγδρον ἄρθρον τοῦ περὶ ἀρχιερέων κανονι-
σμοῦ· εἰ δὲ λαϊκός, τότε θέλει εἰδοποιεῖται τὸ πρᾶγμα
εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν διὰ τὰ δικαστῆ καὶ ἱπνευχθῇ
ἢ ἀπίστα· κατὰ τὸν βασιλικὸν ποινικὸν κώδικα.

14. Τὸ εἰρημένον μικτὸν συμβούλιον θέλει ἔχει
γραφεῖον ἐν τοῖς πατριαρχείοις, ὅπου θέλουν γίνεσθαι
καὶ αἱ τακτικαὶ αὐτοῦ συνεδριάσεις, διευθυόμενον
ὡς τὸ πρῶτον γραμματικῶς κατὰ τὰς ὁδηγίας τοῦ
συμβουλίου.

15. Τὰ λαϊκὰ μέλη τοῦ συμβουλίου δὲν θέλουν
λαμβάνει οὐδὲνα μισθόν, ἀλλὰ θέλουν ὑπηρετεῖ
 δωρεάν.

B.

Καθίσκοντα τῶν μελῶν τοῦ διαρκούς
μικτοῦ συμβουλίου.

Ἄρθρ. α'. Τὸ ἔθνικόν διαρκὲς μικτὸν συμβούλιον
συνέρχεται τακτικῶς δις τῆς ἑβδομάδος.

β'. Ἐπὶ τῶν ἀνατιθεμένων τῷ εἰρημένῳ συμβου-
λίῳ ἑγγράφων θέλει τίθεσθαι ἀριθμὸς καὶ ἡ ἡμερο-
μηνία τῆς ἀρίθμωσ αὐτῶν, καὶ θέλουν θεωρεῖσθαι
κατὰ τὰς ἐκτὸς καταπέγουσιν ὑποθέσεων, αἵτινες
θέλουν προτιμᾶσθαι πάσης ἄλλης.

γ'. Τὸ εἰρημένον συμβούλιον θέλει ἐπιτρέπει καὶ
ἐποπτεῖται τὴν καλὴν διεξαγωγὴν τῶν ἔθνικων σχο-
λαίων καὶ νοσοκομείων καὶ λοιπῶν κοινοφελῶν ἔθνι-
κῶν καταστημάτων, ὡς καὶ εἰς τὰ ἔσοδα καὶ ἔξοδα
αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιῶν·
θέλει ἐξετάζει καὶ διατεῖ τὰς περὶ προσόδων τῶν τῶ
ἐκκλισιῶν ἄρθρῳ προστηθέντων μοναστηρίων ὡς
καὶ τὰς περὶ διαθηκῶν, ἀφαιρωτικῶν ἑγγράφων
(ρακτιγῶν), τραχώματος, καὶ προικὸς συμβαινούσας
διαφορὰς, καὶ θέλει θεωρεῖ ὅσας ὑποθέσεις μὴ πνευ-
ματικῆς παραπίπτει· ἢ ὑψηλὴ πύλη εἰς τὸ πατριαρ-
χεῖον· αἱ δὲ τοῦ βακουρικοῦ κανόνας, τὰς γαίας
καὶ λοιποὺς γενικοὺς κανονισμοὺς τῆς κυβερνήσεως
ἀφορῶσα ὑποθέσεις, αὗται φυσικῶς θέλουν θεωρεῖ-
σθαι εἰς τὰ ὑπὲρ τῆς κυβερνήσεως διωριζόμενα δικα-
στήρια καὶ συμβούλια ὡς καὶ πρότερον.

δ'. Ὅσῳκις παρουσιάζεται ἀγωγή ἐκ μέρους τῶν
χριστιανῶν ἐπαρχίας τινὸς κατὰ τὸ ἀρχιερεῖος, τῶν
ἐάν αὐτῇ περιστρέφεται εἰς κοσμικὰ ἀντικείμενα, θέλει
ἀναγίνεται τὸ πρᾶγμα, κατὰ τὸ ἔγδρον ἄρθρον τοῦ περὶ
ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων κανονισμοῦ.

ε'. Πρὸς διευθυνοῖν τῶν ἔθνικων σχολείων καὶ
λοιπῶν κοινοφελῶν καταστημάτων τὸ εἰρημένον συμ-
βούλιον θέλει διορίζει ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους, τῇ
γνώμῃ καὶ ἑγχείσει τοῦ πατριάρχου, ἀνδρας τιμίους
καὶ ἱκανοὺς ἐκ τῶν ὁμοδόξων καὶ ὑπηκόους τῆς
κραταίας βασιλείας.

ς'. Τὸ εἰρημένον μικτὸν συμβούλιον θέλει θεωρεῖ
καὶ ἐξετάζει ἐτησίως τοὺς λογαριασμοὺς τῶν βοηθῶν
ἐπιτρόπων καὶ θέλει καταχωρεῖ ἐν περιλήψει
διὰ τοῦ πρώτου γραμματικῶς τοὺς ἰσολογισμοὺς
τῶν ἐτησίων προσόδων καὶ ἔξοδων ἐν ἰδιαιτέρῳ γενι-
κῷ κώδικι.

ζ'. Ἐν τῇ λήξει ἐκάστου ἔτους θέλει θεωρεῖσθαι
ὁ λογαριασμὸς τοῦ ταμείου ὑπὸ τῶν νέων μελῶν
ἐνῶπιον τῆς ἐκλογικῆς συναλεύσεως, παρουσιάζοντος
τοῦ ταμίου τὰς ἑγγράφους διαταγὰς τοῦ συμβουλίου

l'article précédent: cette nomination est portée à
la connaissance de la sublime porte pour être con-
firmée.

12° Il est interdit aux membres de manquer
aux séances ordinaires. Si quelqu'un ne peut,
durant plus d'un mois, y prendre part, il en
sinformera le président du conseil. Celui qui s'ab-
senterait au delà de ce terme sans en donner avis,
devrait envoyer sa démission ou être remplacé par
un autre, conformément à l'article 10.

13° Un membre du conseil est-il accusé de
s'être laissé corrompre par des présents, on applique,
si c'est un des métropolitains, l'article 8 du règle-
ment des évêques; si c'est un laïque, on informe
du fait la sublime porte, afin qu'elle juge et pro-
nonce la sentence, selon le code pénal ottoman.

14° Le conseil national mixte possédera, au
palais patriarcal, un bureau pour y tenir ses séances
ordinaires; celui-ci sera dirigé par le premier secré-
taire, d'après les instructions du conseil.

15° Les membres laïques du conseil ne reçoivent
pas de traitement: l'exercice de leurs fonctions est
gratuit.

II.

Devoirs des membres du conseil mixte.

Art. 1. Le conseil national mixte permanent
tient régulièrement deux séances par semaine.

2° Les actes écrits soumis au conseil doivent
porter, avec un numéro d'ordre, la date de leur
arrivée; c'est dans cet ordre qu'on les examinera,
à moins d'une affaire urgente, qu'il faille mettre
avant toute autre.

3° Le conseil doit veiller de près à la bonne
administration des écoles et des hôpitaux de la
nation et des autres établissements d'utilité publique:
il contrôle leurs recettes et dépenses non moins
que celles des églises de la capitale, connaît de
toutes les contestations relatives aux revenus des
monastères relevant du siège œcuménique, aux
testaments, aux actes de fondation, à la dot et
aux présents de noces; c'est à lui qu'appartient
l'examen de toutes les affaires non spirituelles ren-
voyées au patriarcat par la sublime porte. Pour
les questions relatives aux vakoufs, aux terres
publiques et aux règlements généraux du gou-
vernement, elles ressortiront naturellement, comme
dans le passé, des tribunaux et des conseils établis
par le gouvernement.

4° Quand il s'agit d'une action introduite par
les fidèles d'un diocèse contre leur évêque, si la
matière du débat est d'ordre temporel, le conseil
prend les mesures convenables, suivant l'article 8
du règlement sur les élections épiscopales.

5° L'administration des écoles et des autres
établissements d'utilité publique est confiée par le
conseil à des épitropes et à des éphores nommés
par lui, de l'avis et du consentement du patriarche:
il ne doit désigner que des hommes probes et
capables, appartenant à la religion orthodoxe et
sujets de l'empire.

6° Tous les ans, le conseil mixte examinera et
contrôlera la comptabilité de ces épitropes; il fera
enregistrer sommairement par son premier secré-
taire, dans un cahier spécial, le bilan des recettes
et dépenses de l'année.

7° A la fin de chaque année, la comptabilité
du trésor sera vérifiée par les nouveaux titulaires
en présence de l'assemblée électorale: le trésorier
produira pour chaque dépense les décisions écrites

διὰ πᾶσαν πληρωμὴν, αἵτινες σφραγίζονται ἐντὶ τοῦ φακέλλου καὶ κατατίθενται εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ συμβουλίου.

γ'. Τὸ εἰρημένον συμβούλιον θέλει συνεῖζε: διὰ γραμμὰς (ταρίταν) τῶν γραφικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου (εἰς τὸ τουρκικὸν λέγει: millet sandığı) καὶ θέλει καθυπαγάλλει αὐτὸ εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν, διὰ τὴν γ. γ. παραδεκτὸν καὶ πρὸς παραλαβὴν τῶν δικαιωμάτων τούτων θέλει διορίξει κατὰ ἐστὶαν ἓνα ταμίαν ὁμοπίστον ὑπὸ ἐγγύησιν, ὅστις ἀνεὺ ἐγγράφου διαταγῆς τοῦ συμβουλίου δὲν δύναται νὰ δαπανᾷ οὐτε ὀφλόν· τὰ δὲ καθήκοντα τούτων τοῦ ταμίου ἔσονται καὶ τοῦ γραμματέως καὶ λοιπῶν ὑπαλλήλων θέλει προσδιορίζει τὸ συμβούλιον.

δ'. Πᾶσα συνεδρίασις ἔχουσα τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν εἶναι πλήρης. Εἰς δὲ τὰς συζητήσεις τοῦ ἐθν. δαίτη, κρίνει· χρῆσιν τῆς ψηφιστικῆς καὶ ἰσχύος· ἡ πλειοψηφία ὡς πρὸς τὴν διατίτησιν τῆς ὑποθέσεως· ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, νικᾷ τὸ μέρος τὸ ἔχον τὴν ψῆφον τοῦ προέδρου.

ε'. Τὸ διαρκές μικτὸν συμβούλιον ἅμα τῇ συστάσει τοῦ μεταχειρίζεται τριμερῶς σφραγίδα, ἣς τὰ τμήματα θέλουσι κρατεῖν ἡ μὲν ἐν τὰ τέσσαρα ἀρχιερατικὰ μέλη, τὰ δὲ ἄλλα δύο τὰ ἑκτὼ λαϊκὰ μέλη, τὴν δὲ κλειδὸν ὁ πρόεδρος. Διὰ τῆς σφραγίδος ταύτης θέλουσι σφραγίζεσθαι τὰ ἀφιερωτικὰ ἔγγραφα (βακκιγιέδες), διαθήκαι, ἐμβόλογα ἐκκλησιῶν καὶ λοιπῶν ἐθνικῶν χρεῶν, καὶ τὰ τούτοις ἔρπονται καὶ δὲ δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ συμβουλίου τούτου ὑπογραφόμεναι ὑπὸ πάντων τῶν μελῶν αὐτοῦ θέλουσι σφραγίζεσθαι καὶ διὰ τῆς σφραγίδος ταύτης· ἀπαντα δὲ τὰ ἀνωτέρω ἔγγραφα θέλουσιν ἐπικυροῦσθαι ὑπὸ τοῦ πατριάρχου. Πᾶν δὲ ἔγγραφον συντάττομενον ἐν τῇ συμβουλίᾳ τούτῃ καὶ ἐξερχόμενον θέλει γράφεσθαι ἐπὶ χαρτοστίμον, καταχωρῶμενον προηγουμένως ἐν τῇ κώδικι.

στ'. Τὰς περὶ κληρονομίας μεταξὺ δύο χριστιανῶν συμπίπτουσας διενέξεις θέλει θεωρεῖ καὶ διακτεῖ τὸ εἰρημένον συμβούλιον, ὅταν κατ' αἴτησιν τῶν διαδίκων ἀνατεθῶσιν εἰς τὰ πατριαρχεῖα.

ζ'. Ἐπειδὴ παντὶ ὀρθοδόξῳ χριστιανῷ διατίτη, συνάδουσι τοῖς νόμοις καὶ κανονισμοῖς τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως καὶ σύμφωνας μετὰ τοῦ περὶ χριστιανικῶν περιουσιῶν δι' ὑψηλῶν ἐπιστῶν ὁρισμῶν ἴδωρ ἐκδοθέντος κανονισμοῦ, θέλει εἰσθαι ἐπίσημος καὶ ἰσχυρὰ παρὰ πάσῃ ἐπιστοπικῇ ἀρχῇ, τὸ εἰρημένον μικτὸν συμβούλιον θέλει φροντίζει περὶ τῆς εκπληρώσεως τῶν ἐν ταῖς τοιαύταις διαθήκαις περιεχομένων ἔρων.

η'. Πᾶν ἔγγραφον ἐκδιδόμενον ὑπὸ ἀρχιερέων, περὶ προσόδων καὶ ἐξόδων τοῦ ἐθνικοῦ σχολείου καὶ νοσοκομείου καὶ ἄλλων κοινωφελῶν καταστημάτων καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων, ὡς καὶ περὶ διαθηκῶν, ἀφιερωτικῶν ἔγγράφων (βακκιγιέδων), περὶ χρημάτων τραχώματος καὶ προικῶν, θέλει θεωρεῖσθαι ἐπίσημον ὑπὸ τοῦ εἰρημένου συμβουλίου.

θ'. Οἱ ἐνάγοντες εἰς δίκην δι' ὑπόθεσιν (οἷα: ἐν τῇ γ. γ. ἀρθρῷ ὁρίσθησαν) ἐφείλουσι πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς διαδικασίας νὰ διδώσιν ἐγγύησιν διὰ τὰ ἐν τῇ διαρκείᾳ αὐτῆς προκύψοντα ἔξοδα.

ι'. Τὰ μέλη τοῦ εἰρημένου συμβουλίου ἐφείλουσι νὰ προσέχωσιν, ὅπως ὁ πατριάρχης καταβάλλῃ πᾶσαν προσπάθειαν καὶ ζήλον εἰς τὴν καλὴν τακτοποίησιν πάντων τῶν ἐν τῇ αὐτοκρατορικῇ ἐπικρατείᾳ καίμενων καὶ τοῖς ὀρθοδόξοις ἀνηκόντων προσκυνημάτων καὶ εἰς τὴν καλὴν διαχείρισιν τοῦ χρηματικοῦ αὐτῶν, κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν χρυσοβουλῶν, διαθηκῶν, προνομίων καὶ ἀφιερωτικῶν ἔγγράφων, συνεννοούμενος, χρειαῖς τυχούσης, καὶ μετὰ τῶν πνευματικῶν ἀρχηγῶν τῶν προσκυνημάτων.

ιβ'. Ἐκαστον μέλος τοῦ συμβουλίου ὡς καὶ πᾶς ὀρθόδοξος χριστιανὸς πληροφορούμενος περὶ παρεκτρο-

A du conseil: ces dernières seront réunies en un dossier qu'on déposera: après l'avoir scellé, dans les archives du conseil.

8° Le conseil fixera le tarif des droits à percevoir par le trésor national (le texte turc porte: millet sandığı), et le soumettra à l'approbation de la sublime porte. Tous les deux ans, il nommera, pour percevoir ces droits, un caissier digne de confiance et sous caution: celui-ci ne pourra rien dépenser, pas même une obole, sans l'autorisation écrite du conseil. Les devoirs du caissier, comme ceux du secrétaire et des autres employés, seront déterminés par le conseil.

9° Une séance a le *quorum* suffisant, quand les deux tiers des membres sont présents. Dans les délibérations, on se sert, au besoin, du suffrage: c'est alors la solution de la majorité qui prévaut. Si les votes sont égaux on s'en tient à la partie qui a pour elle l'avis du président.

10° Dès que le conseil national mixte entrera en fonctions, il fera usage d'un sceau à trois pièces: la première de ces pièces sera gardée par les quatre membres ecclésiastiques, les deux autres par les huit membres laïques, et la clé par le président. On marquera de ce sceau les actes de fondations pieuses, les testaments, les obligations des églises et des autres dettes de la nation, et autres actes semblables. Les sentences judiciaires du conseil, après avoir été signées par tous les membres, seront également marquées de ce sceau. Tous les actes dont il vient d'être question devront recevoir la sanction du patriarche. Toute pièce élaborée dans le conseil et expédiée par lui, sera écrite sur papier timbré et transcrite préalablement au registre.

11° Le conseil examinera les contestations relatives aux héritages s'élevant entre chrétiens, lorsque, à la demande des deux parties, l'affaire sera portée au patriarchat.

12° Tout testament d'un chrétien orthodoxe, s'il est conforme aux lois et aux décrets du gouvernement impérial et ne s'écarte pas du règlement sur la succession des chrétiens promulgué naguère par ordonnance impériale, doit être reconnu authentique et valable par toutes les autorités locales: en conséquence, le conseil mixte veillera à la pleine exécution des dispositions contenues dans ces testaments.

13° Tout acte émanant des évêques et relatif aux revenus et dépenses de l'école et de l'hôpital national ou des autres établissements d'utilité publique, des églises et des monastères de la capitale, ou encore aux testaments, aux actes de fondations pieuses, aux dots et aux présents de noces, doit être sanctionné par le conseil mixte.

14° Les demandeurs dans un procès amené par l'un des objets spécifiés à l'article 3, sont tenus, avant l'ouverture de la procédure, de fournir une caution pour les frais à résulter pendant la durée des débats.

15° Les membres du conseil devront veiller à ce que le patriarche apporte tout son zèle et ses soins à la bonne administration des établissements religieux situés dans l'empire et appartenant aux orthodoxes, à la bonne gestion de leurs revenus, suivant l'esprit des chrysobulles, des testaments, des privilèges et des actes de fondations: en cas de besoin, le patriarche se concertera avec les chefs spirituels de ces établissements.

16° Tout membre du conseil, comme tout fidèle orthodoxe, a le devoir, quand il lui arrive de sur-

πάντων τυχόν τοῦ λαοῦ κλήρου, ὁφείλει νὰ γνωστοποιῇ ἅπαντας πρὸς τὴν πατριάρχην καὶ τὴν σύνοδον διὰ νὰ λαμβάνωνται τὰ ἀναγκαῖα μέτρα.

prendre dans le clergé des écarts de conduite, d'en informer le patriarche et le saint synode, pour qu'on prenne les mesures nécessaires.

E. De annuis beneficiis tum patriarchae tum episcopis praestandis.

Κανονισμοὶ τῶν διὰ κοινῆς ψήφου τῆς ἐθνικῆς προσωρινῆς συνελεύσεως ὁρισθέντων ἐτήσιων ἐπιχορηγήσεων τοῦ τε πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ἐκ γροσίων πεντακοσίων χιλιάδων (ὧν ἡ ἡμίσυ ἀποδίδεται τῶν μὲν γροσίων ἑκατὸν τριάκοντα χιλιάδων παρὰ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν δὲ τριακοσίων ἀποδίδονται παρὰ τῶν ἀρχιερέων κατὰ τὴν ἀναλογίαν εἰς ἑκάστην αὐτῶν, ὡς κατωθὶ ποσότητι, εἰσπραττομένην παρὰ τῶν ἀρχιερέων ὁμοῦ μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπιχορηγήσεων καὶ διαβιβασμένην εἰς τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον ἐπὶ τῇ διδούσῃ ἐκ διακριμμάτων τῇ διαληφθέντι πατριάρχῃ καὶ πάντων τῶν οἰκουμένων ὑπὸ τὸν ὀνομαζομένων ἀρχιερέων.

Ἄρθρ. α'. Τῷ πατριάρχῃ Κωνσταντινουπόλεως, ὁφείλονται διατηρεῖν μετὰ τοῦ μεγάλου ἀρχιεπισκόπου καὶ δευτερεύοντος καὶ λοιπῶν ὑπηρετούντων αὐτοῦ καὶ πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐξοδα κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ ἐθνικὴν ἀξιοπρέπειαν, καὶ μηδὲν πλέον ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου λόγῳ ἐξόδων λαμβάνοντι, γρόσια 500 000

Détermination des traitements annuels fixés d'un commun accord par le conseil national provisoire soit en faveur du patriarche de Constantinople, qui touche cinq cent mille piastres (dont le versement s'effectue en raison de cent trente mille piastres par les habitants de Constantinople, et trois cent soixante-dix mille par les évêques suivant la somme indiquée ci-dessous pour chacun d'eux, laquelle est perçue par les évêques en même temps que leur traitement propre et expédiée à la caisse nationale pour être versée par intervalles au dit patriarche), soit en faveur de tous les autres évêques relevant du siège œcuménique.

Art. 1. Au patriarche de Constantinople, avec obligation pour lui d'entretenir le grand archidiacre, le second diacre et ses autres serviteurs, et de supporter tous les frais exigés par le décorum ecclésiastique et national, sans rien recevoir de plus de la caisse nationale pour frais généraux, 500 000 piastres.

	Ετήσιος ἐπιχο- ρήγησης	Πατρι- άρχου ἐπιχο- ρήγησης	Τὸ ὅλον		Ετήσιος ἐπιχο- ρήγησης	Πατρι- άρχου ἐπιχο- ρήγησης	Τὸ ὅλον
1. Τῷ Κωνσταντίνῳ	γρ. 60 000	3 000	63 000	31. Τῷ Σμύρνης	γρ. 70 000	3 000	73 000
2. "Εφέσου	100 000	5 000	105 000	32. "Μιτωλήνης	" 70 000	3 000	73 000
3. "Ηρακλείας	" 90 000	5 000	95 000	(νεομηνίῳ καὶ τὰ κτήματα τῆς μητροπόλεως).			
(λαμβάνοντι καὶ τὰ εἰσοδήματα τοῦ μοναστηρίου τοῦ ἁγίου Γεωργίου τοῦ Ἀράπη).				33. "Αγκύρας	γρ. 20 000	μηδέν	35 000
4. "Κωνσταντινουπόλεως	γρ. 90 000	3 000	93 000	(καὶ ἐκ πόρων εὐρεθησομένων 15 000).			
5. "Νικαίας	" 60 000	2 500	62 500	34. "Φιλαδελφείας	γρ. 30 000	μηδέν	40 000
6. "Νικαίας	" 60 000	1 500	61 500	(καὶ ἐκ πόρων εὐρεθησομένων 10 000).			
7. "Χαλκηδόνος	" 70 000	2 700	72 700	35. "Μελνίκου	γρ. 70 000	5 500	75 500
8. "Δέρκων	" 80 000	2 500	82 500	36. "Πρεσπών	" 60 000	1 250	61 250
9. "Θεσσαλονίκης	" 90 000	2 500	92 500	37. "Αἰνίου	" 25 000	μηδέν	35 000
10. "Τορνόβου	" 70 000	27 000	97 000	(καὶ ἐκ πόρων εὐρεθησομένων 10 000).			
11. "Αδριανουπόλεως	" 100 000	14 000	114 000	38. "Μεθώνης	γρ. 40 000	2 000	42 000
12. "Αμασείας	" 80 000	3 000	83 000	(νεομηνίῳ καὶ τὰ κτήματα τῆς μητροπόλεως).			
13. "Ιωαννίνων	" 80 000	9 500	89 500	39. "Μεστημυρίας	γρ. 45 000	1 000	46 000
14. "Προύσης	" 70 000	1 500	71 500	40. "Βιδύνης	" 70 000	5 500	75 500
15. "Διδυμοτείχου	" 70 000	3 750	73 750	41. "Δρούστρας	" 65 000	11 250	76 250
16. "Πελαγονείας	" 80 000	6 000	86 000	42. "Σάμου	" 40 000	3 000	43 000
17. "Δημητριάδος	" 80 000	6 000	86 000	43. "Βάρνης	" 60 000	1 500	61 500
18. "Νεοκαισαρείας	" 50 000	2 000	52 000	44. "Σισανίου	" 40 000	1 500	41 500
19. "Ίκονίου	" 50 000	2 250	52 250	45. "Σοφίας	" 70 000	11 250	81 250
20. "Βερροίας	" 50 000	1 000	51 000	46. "Βιζύης	" 50 000	1 500	51 500
21. "Βόσνης	" 100 000	21 750	121 750	47. "Χαλδαίας	" 30 000	1 500	41 500
22. "Πισιδείας	" 40 000	1 500	41 500	(καὶ ἐκ πόρων εὐρεθησομένων 10 000).			
23. "Κρήτης	" 70 000	2 500	72 500	48. "Αγχιάλου	γρ. 60 000	3 000	63 000
(μετὰ τῆς ἐπισκοπῆς Ἀθήνης, ἀφαιρουμένου τοῦ ποσοῦ, ὅπερ λαμβάνει ἀπὸ τῶν κτημάτων τῆς μητροπόλεως).				49. "Μαρωνείας	" 60 000	3 500	63 500
24. "Τραπεζοῦντος	γρ. 45 000	800	45 800	50. "Σηλυβρίας	" 45 000	1 000	46 000
25. "Λαρίσης	" 80 000	3 000	83 000	(νεομηνίῳ καὶ τὸ ἐτήσιον εἰσόδημα τῆς πανηγύρεως).			
26. "Ἀργείας	" 90 000	3 000	93 000	51. "Σαζουπόλεως	γρ. 45 000	1 500	46 500
(ἀφαιρουμένου τοῦ ποσοῦ, ὅπερ λαμβάνει ἀπὸ τῶν κτημάτων τῆς μητροπόλεως).				52. "Εἰδύνης	" 50 000	1 800	51 800
27. "Φιλιππουπόλεως	γρ. 70 000	23 500	93 500	53. "Γάνου καὶ Χώρας	" 30 000	1 100	41 100
28. "Ρόδου	" 50 000	2 500	52 500	(καὶ ἐκ πόρων εὐρεθησομένων 10 000).			
29. "Σερρών	" 85 000	6 000	91 000	54. "Χίου	γρ. 45 000	3 000	48 000
30. "Δράμας	" 70 000	4 000	74 000	55. "Αἰγίου	" 40 000	1 500	41 500
				56. "Ίμβρου	" 25 000	μηδέν	25 000
				(ἐκπιπτομένου τοῦ εἰσοδήματος τῶν κτημάτων τῆς μητροπόλεως).			

Tabulam quae sequitur, cum numeris tantum constat, gallice reddere superfluum censuimus.

	Ετήσιος ἐπιχο- ρήγησις	Πατρι- άρχου ἐπιχο- ρήγησις	Τὸ ὅλον		Ετήσιος ἐπιχο- ρήγησις	Πατρι- άρχου ἐπιχο- ρήγησις	Τὸ ὅλον
57. Τῷ Ἐλασσῶνι γρ. 40 000 1 000 41 000				89. Τῷ Μετρών γρ. 30 000 750 30 750			
58. Προικοννήσου 28 000 700 28 700				90. Κότρους 30 000 580 30 580			
(νεομάνη καὶ τὰς προσόδους τῆς μητροπόλεως).				91. Καμπανίας 60 000 2 000 62 000			
59. Κασσανδρείας γρ. 40 000 2 250 42 250				92. Πλαταμῶνος 30 000 550 30 550			
60. Δυρραχίου 24 000 μηδὲν 24 000				93. Σαρβίων καὶ Κοζάνης 50 000 2 000 52 000			
61. Πρεσλάδας 40 000 2 500 42 500				94. Πολυανθῆς 50 000 3 000 53 000			
62. Πωγωνιανῆς 60 000 500 60 500				95. Πέτρας 30 000 560 30 560			
(ἀνευ εὐδαίμων ὠφελείας ἀπὸ τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων).				96. Ἀρδαμερίου 30 000 750 30 750			
63. Δρυϊνουπόλεως γρ. 50 000 3 000 53 000				97. Τερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους 30 000 750 30 750			
64. Κίου 30 000 μηδὲν 30 000				98. Τερβενεῶ 40 000 5 000 45 000			
65. Νύσσης 65 000 8 000 73 000				99. Λοφτῶ 40 000 7 500 47 500			
66. Σκοπείων 65 000 17 250 82 250				100. Βράτσας 60 000 15 000 75 000			
67. Ἐρεσίου 70 000 3 750 73 750				101. Παρραμυθίας 40 000 2 150 42 150			
68. Κεσσαντιλίου 70 000 10 000 80 000				102. Νικοπόλεως 15 000 μηδὲν 15 000			
69. Σμακοβίου 75 000 11 000 86 000				(καὶ ἐκ πόρων εὐεργετησάντων 9 000)			
70. Σβορνικίου 70 000 6 000 76 000				103. Ἀρκαδίας γρ. 24 000 450 24 450			
71. Τασκοπρεσπένης 65 000 3 500 68 500				104. Ραθύμνης 50 000 1 500 51 500			
72. Νυσσάδας 60 000 4 600 64 600				105. Κυδωνίας 60 000 3 000 63 000			
73. Καστορίας 50 000 2 000 52 000				106. Ἰτέρας Πέτρας (Κρίτης) 35 000 1 100 36 100			
74. Βοδενῶν 60 000 2 500 62 500				107. Χερροννήσου 35 000 1 000 36 000			
75. Κορυτζῆς 40 000 1 500 41 500				108. Ἰεράς καὶ Σι- τείας 40 000 1 000 41 000			
76. Φαναριοφερ- σίων 50 000 2 000 52 000				109. Σταγῶν 40 000 1 000 41 000			
77. Στρωμνιτῆς 50 000 4 200 54 200				110. Γαρδικίου 20 000 μηδὲν 20 000			
78. Βαλεργάδων 50 000 4 000 54 000				111. Θασμακοῦ 25 350 350 25 700			
79. Γρεβινῶν 40 000 2 000 42 000				112. Τρίκκης 40 000 700 40 700			
80. Μογλενῶν 40 000 2 000 42 000				113. Ἀδρηνῶν 25 000 1 000 26 000			
81. Δεβρών 35 000 1 750 36 750				114. Ἐλευθερου- πόλεως 25 000 400 25 400			
82. Βαλισσοῦ 50 000 μηδὲν 50 000				115. Μοσχονησίων 12 000 μηδὲν 12 000			
83. Αἰγίτινης 40 000 1 300 41 300				(ἔχοντος καὶ τὸ εἰσόδημα τοῦ μοναστηρίου).			
84. Καρπάθου 25 000 μηδὲν 25 000				116. Ἀμίδης γρ. 24 000 μηδὲν 24 000			
85. Ἡλιουπόλεως 46 000 1 150 47 150				117. Χαλσιπίου 12 000 μηδὲν 12 000			
86. Κρίνης 40 000 2 750 42 750							
87. Καλλιουπόλεως 40 000 2 000 42 000							
88. Μυριοφύτου 30 000 1 350 31 350							

Τὸ ὅλον τῶν ἐτησίων ἐπιχορηγήσεων εἰς ἑκατομύρια.

Ἐκ τοῦ διὰ τὴν πατριαρχικὴν ἐπιχορήγησιν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν κατοίκων τῆς Κωνσταντινουπόλεως δοθησομένου ποσοῦ μένουσι μετὰ τὴν ἀπόδοσιν αὐτῆς 31 040 γρόσια πρὸς ὄφελος τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου.

Ἄρθρ. β'. Ἡ ἔθνοσυνέλευσις συζητήσασα μετ' ἐπιστάσις τὸ ἀντικείμενον τῆς ἐτησίου ἐπιχορήγησεως τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως καὶ θεωρήσασα ἐπάναυξαι τὴν τακτοποίησιν καὶ ἐξασφάλισιν τοῦ χρηματικοῦ αὐτῆς ποσοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ λαμβύσα ὑπ' ὄψιν καὶ τὰ συμφέροντα γενικῶς τοῦ ἔθνους, ὥστε νὰ μὴ ἐπιβαρύνεται χρηματικῶς ὑπὲρ τὸ δέον, ἀπεφασίσαν ὅπως μετὰ τὴν σύστασιν ἀμείωσις τοῦ διαρκoῦς μικτοῦ συμβουλίου ἢ ἱερὰ σύνδοσις μετ' αὐτοῦ φροντίσῃ ἵνα προικίσῃ τὸν οἰκουμένικόν θρόνον, πρὸς ἀξιοπρεπὴ διατήρησιν τοῦ πατριάρχου, ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Πωγωνιανῆς καὶ Βαλλῆς κειμένων μοναστηρίων, ἀφ' οὗ πρῶτον ἀφαιρηθῇ τὸ ἀναγκαῖον ποσὸν πρὸς ἐπαρκὴ συντήρησιν τῶν ἱερῶν σκηνομάτων κατὰ τὸ πνεῦμα τῶν διατάξεων τῶν κυριτέρων καὶ δωρητῶν.

Μίχρ: τῆς πραγματοποιήσεως τῆς ἀνωτέρω εἰρημένης ἐθνικῆς ἀποφάσεως ἡ ἐτησίᾳ ἐπιχορήγησις τοῦ πατριάρχου θέλει εἰσπράττεσθαι κατὰ τὸν ἐν τῇ προηγουμένῃ ἀρθρῷ διαγραφόμενον κανονισμόν· μετὰ δὲ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος προικισμοῦ τὸ λόγῳ πατριαρχικῆς ἐπιχορήγησεως προστεθὲν εἰς τὰ ἀρχιερατικὰ ἐπιχορηγήσεις χρηματικὸν ποσὸν θέλει παύσαι τοῦ εἰσπράττεσθαι παρὰ τῶν χριστιανῶν.

Δ'. Αἱ ἐπιχορηγήσεις τῶν ἀρχιερέων συνάγονται κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Θέλουσι σταλῇ ἐντεῦθεν ἐδηγίαι ὁμοιόμοφοι εἰς πᾶσαν ἐπαρχίαν, ὥστε ὁ κατὰ

Total des subventions annuelles, six millions.

Sur la somme fournie comme subvention patriarcale par les habitants de Constantinople, on prélèvera après son recouvrement 31 040 piastres pour les besoins de la caisse nationale.

Art. 2. L'assemblée nationale, après avoir mûrement examiné la question du traitement annuel du patriarche de Constantinople, tient pour indispensable d'en régler et d'en garantir le recouvrement. Considérant, d'autre part, les intérêts généraux de la nation et la nécessité de ne point grever celle-ci de charges excessives, elle décide qu'aussitôt après l'établissement du conseil mixte permanent, le saint synode s'occupera avec lui de doter le siège oecuménique et d'assurer au patriarche un traitement convenable avec les revenus des monastères situés dans le diocèse de Pogoniane et de Vellas, après en avoir prélevé la somme nécessaire à l'entretien de ces saintes demeures, conformément aux intentions et prescriptions des fondateurs et bienfaiteurs.

3° Jusqu'à la mise à exécution de la décision nationale qui vient d'être indiquée, le traitement annuel du patriarche sera perçu suivant le mode prescrit à l'article précédent; mais une fois effectuée la dotation dont il s'agit, la somme ajoutée aux traitements des évêques pour être affectée au traitement du patriarche cessera d'être perçue des fidèles.

4° Les honoraires des évêques sont perçus de la façon suivante. On enverra d'ici dans chaque diocèse des instructions uniformes, suivant lesquelles

τόπον ἀρχιερέως καὶ ἡ δημογεροντία θέλουσι προσκα-
λέσθαι ἀντιπροσώπους κατ' ἐκδοτὴν κομπολόου καὶ
χώρας, καὶ γενομένης κοινῆς συνελεύσεως, θέλουσι
λάβει ὑπ' ὄψιν τὸ ποσόν, τὸ ὅποιον θέλουσι διανείμει
ἐν εὐθύτητι καὶ δικαιοσύνῃ ἀναλόγως τῇ πληθυσμῷ
ἐκδοτοῦ μέρους· καὶ συντάξαντες πρόγραμμα εἰς τρι-
πλᾶ ἀντίτυπα, τὸ μὲν θέλουσι καταθέσει ἐν τῇ μητρο-
πόλει, τὸ δὲ εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς δημογεροντίας, τὸ δὲ
θέλει σταλῆναι διὰ τὴν καταχωρηθῆναι ἐν τῇ ἐπι-
τοῦ κώδικι· θέλει δὲ διδασθαι καὶ ἀνὰ ἑν ἀντι-
γραφῶν εἰς ὅσα χωρία πρέπει. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς περι-
ερχόμενος ἀπὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ δι' ἰδίαν του εἰσόδον
θέλει ἐπισκέπτεσθαι τὰ μέρη τῆς ἐπαρχίας του, εὐ-
λογῶν καὶ ἀγιάζων τοὺς κατοικοῦντας αὐτῆς καὶ ἐκτελῶν
λειτουργίαν δωρεάν· ὅταν δὲ προσκληθῇ ἐκτάκτως εἰς
πανηγύρεις ἢ ἰερωτικὰς, τότε ἡ δαπάνη ἑνοείται
εἰς βάρος τῶν προσκαλούντων.

Αἱ τυχεραὶ ἀπολαβαὶ τῶν ἀρχιερέων.

ε'. Διὰ τὴν ἀδαιαν τοῦ γάμου, ἀνεῦ διαστολῆς
πρώτου, δευτέρου καὶ τρίτου, προσδιορίζονται· γενικῶς
ἐν πάσαις ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ οἰκουμένου θρόνου
γρόσια 10.

ς'. Διὰ τὰς ἐκδόσεις διαζυγίων λαμβάνεται ποσὶς
τῆς χρημάτων ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῶν δια-
ζευγνυμένων, οὐχὶ δὲ ὀλιγώτερον τῶν ἐκατὼν γροσίων
ἢ ποσότης· δὲ αὕτη θέλει διδασθαι ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν
φιλανθρωπικῶν καὶ κοινωφελῶν καταστημάτων τῆς
ἐπαρχίας.

ζ'. Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀρχιερέως προσκαλομένου
εἰς ἐκτελεσθῆναι λειτουργίαν, κτελεῖν ἢ στερᾶν αὐτὴν
ὑπάρχει προαιρετικόν, οὐχὶ ὅμως ὀλιγώτερον τῶν
πεντήκοντα γροσίων.

η'. Διὰ πᾶν ἔγγραφο συνταττόμενον ἐν τῇ μη-
τροπόλει προσδιορίζεται δικαίωμα ἐπ' ὠφελείᾳ τοῦ
γραμματέως εἰς δέκα γρόσια, λόγῳ δὲ ἀρχιερατικῆς
ἐπιβεβαιώσεως λαμβάνεται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν ἐν τῇ
ἐπαρχίᾳ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων ποσότης τις
κατὰ τὸ συνταχθέν τιμολόγιον τοῦ ἐνταῦθα
ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ὡς ἐν τῇ τρίτῃ ἀρθρῷ
τοῦ περὶ χρῆσιν αὐτοῦ κανονισμοῦ ἀναφέρεται.

θ'. Τὰ ἀπὸ τῶν ζητούμενων ἀφοριστικῶν γραμ-
μάτων ἀναλόγως ταῖς ὑποθέσεσι καὶ τῇ καταστάσει
τῶν προσώπων λαμβανόμενα, οὐχὶ μὲν τοῖς ὀλιγώτερον
τῶν πενήκοντα γροσίων, διδόνται ἐπ' ὠφελείᾳ τῶν
φιλανθρωπικῶν καταστημάτων τῆς ἐπαρχίας· τὰ δὲ
συγχωρητικὰ διδόνται δωρεάν.

ι'. Ἐκαστος ἱερεὺς ἔχων ἐνορίαν διδωσιν ἐτησίως
τῷ κατὰ τόπον ἀρχιερεὶ λόγῳ κανονικοῦ γρόσια δέκα
καὶ οὐδὲν πλέον, ἀπαγορευμένης πώσεως ὑποχρεωτικῆς
δόσεως εἴτε εἰς χρήματα εἴτε εἰς πράγματα.

ια'. Ἀπαγορεύονται ἀρδὴν καὶ καταργοῦνται αἱ
πωλήσεις γεωργικῶν ἱερατικῶν, αἱ βοήθειαι κατὰ δι-
στίαν ἢ τριτίαν, τὰ ἱερατικὰ φιλότιμα, τὰ ἐμβληματικά,
οἱ δίακοι, οἱ ὑποχρεωτικοὶ ἀγασμοί, τὰ φυχομερίδια,
τὰ λόγῳ ἐγκαινίων ἐκκλησιῶν, τὰ ἐπὶ συγχωρήσει
κατωλυμένου γάμου, τὰ ἀπὸ χειροτονιῶν ἱερατικῶν,
τὰ ἀπὸ ἡγουμενικῶν ἀποκαταστάσεων, καὶ πᾶν ἄλλο
ἐν οἷσδε τιμῇ νόμῳ προὔπαρξεν τυχερὸν ἀρχιερατι-
κὸν δικαίωμα.

ιβ'. Γεδέκια προσωπικὰ καταργοῦνται, τὰ δὲ κα-
τεχόμενα παρ' ἱερέων περιέρχονται εἰς τὴν ἐξουσίαν
τῶν ἐκκλησιῶν· αὗται δὲ ὑποχρεοῦνται εἰς εὐλογόν
τινα ἀποζημιῶσιν πρὸς τοὺς ἱερεῖς τῇ ἐγγραφῇ τοῦ
ἀρχιερέως καὶ τῆς δημογεροντίας.

ιγ'. Ἀποφασισθὲν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως, ἵνα, ἐν
ὅσῳ ἡ λογοθεσία μὲν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ κυρίου
Νικολάου Ἀριστάρχου, ἡ ἐνδοξότης του λαμβάνῃ οὐχὶ

Α ἡ ἐνδοξότης καὶ ὁ ἐπίσκοπος τῆς ἐκκλησίας
des délégués de chaque commune ou village. Une
fois l'assemblée réunie, ils examineront en toute
loyauté et justice la somme à imposer à chaque
localité proportionnellement à sa population. On
dressera ce tableau en trois exemplaires, dont l'un
sera déposé à la métropole, l'autre aux archives
de la fabrique, et le troisième envoyé ici pour y
être transcrit sur un registre spécial. On en don-
nera également un exemplaire à autant de localités
qu'il faudra, et l'évêque, en faisant à ses propres
frais sa tournée annuelle, visitera les localités de
son diocèse, bénissant et sanctifiant les habitants
et célébrant la sainte messe gratuitement. Si on
l'invite exceptionnellement à une fête publique ou
privée, les frais sont alors, comme de juste, à la
charge de qui fait l'invitation.

Droits casuels des évêques.

5° Pour autoriser un mariage, sans distinction
de première, de seconde ou de troisième classe, on
fixe pour tous les diocèses du siège œcuménique
un droit général de piastres 10.

6° Pour prononcer un divorce, on perçoit une
somme d'argent proportionnée à la fortune des
époux divorcés, mais non inférieure à cent piastres;
cette somme sera consacrée aux besoins des éta-
blissements de bienfaisance et d'utilité publique du
diocèse.

7° Le droit de l'évêque, pour une invitation
à célébrer une messe, un enterrement ou un mariage,
reste facultatif, sans pourtant être inférieur à cin-
quante piastres.

8° Pour toute pièce à rédiger à la métropole,
les honoraires du secrétaire sont fixés à dix piastres;
pour le visa épiscopal, on percevra, au profit des
établissements de bienfaisance du diocèse, un droit
conforme au tarif que dressera le conseil national
mixte de la capitale, suivant ce qui est dit au troi-
sième article du règlement relatif à ses attributions.

9° Les droits à percevoir pour les lettres d'ex-
communication que l'on sollicite, sont proportionnés
aux motifs invoqués et à la condition des personnes;
sans être néanmoins inférieurs à cinquante piastres;
ils sont versés au profit des établissements de bien-
faisance du diocèse. Au contraire, les feuilles de
pardon sont délivrées gratis.

10° Tout prêtre chargé d'une paroisse donne
tous les ans à l'évêque du lieu, en guise de rede-
vance canonique, dix piastres, et rien de plus.
Toute autre redevance en argent ou en nature est
interdite.

11° Sont absolument interdites et abolies les
ventes de stalles aux ecclésiastiques, les subventions
tous les deux ou trois ans, les cadaux à faire par
les ecclésiastiques, les droits à verser par la fabrique,
les plateaux de quête, les bénédictions obligatoires,
les honoraires pour faire mémoire des défunts à la
messe, pour bénir une église, pour accorder une
dispense matrimoniale, pour conférer les ordres
sacrés, pour installer les supérieurs de couvent, et
tout autre droit casuel perçu jusqu'ici par les
évêques sous n'importe quel prétexte.

12° Les places réservées en faveur de certaines
personnes sont abolies; celles détenues par des
prêtres deviennent la propriété des églises, à charge
pour ces dernières de payer aux prêtres une in-
dennité raisonnable, à fixer par l'évêque et le con-
seil de fabrique.

13° Il a été décidé par l'assemblée que son
excellence monseigneur Nicolas Aristarche, tant qu'il
gardera la fonction de logothète, continuera de

κατ' εὐθείαν, ἀλλὰ διὰ τοῦ κατὰ καιρὸν οἰκουμηνικοῦ πατριάρχου, τὰ εἰσπραττάμενα μέχρι τοῦδε δικαιώματα κατὰ τὰς τρεῖς τάξεις, ἦτοι γρόσια 3000, 2000 καὶ 1000. Διὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας, αἵτινες καὶ ἐκαστοὶ τῆς συνελύσεως καταργήθησαν, λαμβάνει ἐκ τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου τὸ ἰσοῦσον τῶν σημερινῶν εἰσδημάτων του, δέκα ἑξ ἑκατομμυρίων γροσίων, ὡς εἶπεν ὁ ἴδιος· ἐννοεῖται δὲ ὅτι, μεταρῶνς τῆς λογοθεσίας εἰς ἄλλο πρόσωπον, ταῦτα πάντα καταργεῖται· καὶ μὴν· τὸ ὀφφίκιον τοῦτο βαρὺ καὶ τιμὴ.

A recevoir, non point directement, mais par le canal du patriarche oecuménique régnant, les honoraires qu'il a touchés jusqu'ici, en trois séries de 3000, 2000 et 1000 piastres. Pour les droits exarchoaux, que l'assemblée, d'un commun accord, a supprimés, la caisse nationale lui versera l'équivalent de ses revenus actuels, qui s'élèvent, de son propre aveu, à six mille piastres. Il va de soi que si la charge de logothète passe à une autre personne, toutes ces indemnités cesseront, la charge devenant purement honorifique.

F. De annua mercede singulis patriarchatus ministris solvenda.

Τὰ προσδιοριζόμενα δι' ἐτησίους μισθοὺς τῶν πατριάρχικων ὑπαλλήλων, ἐπιχορηγήσεις τῶν ἐθνικῶν καταστημάτων καὶ ἄλλας ἀναγκαίας δαπάνας.

Τῷ μεγάλῳ πρωτοσυγγέλλῳ	24 (000)
Τοῖς δυοῖν γραμματέσι τῆς ἱερᾶς συνέδου	27 (000)
Τῷ πρώτῳ γραμματέϊ τῆς αὐτοῦ παναγίου- της τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου	48 (000)
Τῷ δευτέρῳ ὁμοίως	24 (000)
Τῷ α' γραμματέϊ τῆς τουρκικῆς τοῦ πατρι- άρχου καὶ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου	48 (000)
Τῷ β' ὁμοίως	30 (000)
Τῷ ἐκκλησιάρχῳ	12 (000)
Τοῖς ἑξ κλητέροις	36 (000)
Τοῖς ἑξ εὐταξίαις	36 (000)
Τῷ καποὶ κεχαγῆ	60 (000)
Τῷ καποὶ ὀγλανίῳ	30 (000)
Ἐνὶ ἱεροκήρυκι	24 (000)
Δυοῖν γραμματέσι κληρικοῖς, ὧν εἰς ἑστὶν ὁ πριμικήριος	24 (000)
Τῷ γραμματέϊ τῆς μεγάλης πρωτοσυγγελίας	12 (000)
Διὰ τὰς ἀντίλας, ὑδραγωγούς καὶ λοιπὰ	30 (000)
Ἐπιμισθία μελῶν τῆς ἱερᾶς συνέδου καὶ βοήθεια ἀρχιερέων	250 (000)
Διὰ τὰ ἐθνικὰ φιλοanthρωπικὰ καταστήματα	300 (000)

Διὰ ἑλὲν πάσχα καὶ μνηστὰ πτωχῶν	100 (000)
Διὰ τὴν πατριάρχικὴν ναὸν	30 (000)
Ἦτοι γρόσια ἐν ἑκατομμύριον καὶ ἑκατὶν ἑξήκοντα πέντε χιλιάδες	1 165 (000)

B Προσδιορισμός τῶν ἐτησίων εἰσδημάτων.

Ἀπὸ τῶν Τραπεζικῶν μοναστηρίων, τῶν ἔχοντων μωσίας ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολ- δαβίᾳ, τῶν ἰσχυρῶν τὰ εἰσδήματα ὑπερ- βαίνουσι τὰς 60 000 φλωρίων, φλωρία	6 (000)
Ἀπὸ τῶν Συναϊτικῶν μοναστηρίων	2 (000)
Ἀπὸ τοῦ ταμείου τοῦ ἁγίου τέφρου	8 (000)
Ἀπὸ τοῦ ἑμπορευτικοῦ ταμείου	4 (000)
φλωρία	20 (000)

Αἱ εἰκοσι χιλιάδες φλωρίων πρὸς 52 γρόσια λογισθόμενον τέφρουσι γρόσια	1 040 (000)
Ἀπὸ δικαιωμάτων τοῦ γραφείου	150 (000)
Ἀπὸ μοναστηριακῶν ἐτήσιων	60 (000)

Ἦτοι γρόσια ἐν ἑκατομμύριον καὶ διακόσια·
πενήκοντα χιλιάδες 1 250 (000)

Τὸ καθαρὸν χρέος τῶν ἐπαρχικῶν, τὸ καλούμενον αὐλικόν, ὡς καὶ τὸ γρῆος τοῦ κοινοῦ, ἀφ' οὗ πρότερον ἐξαλεγχθῆ διὰ μιᾶς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς, ἀπαρτίσθη νὰ ἐξοφληθῇ ἀπὸ κοινῆς τοῦ ἔθνους συνδρομῆς διὰ προ-
διορισμοῦ τῶσιν γροσίων εἰς ἑκάστην εἴτησαν.

G. Principes de monasteris regulae.

Γενικά περὶ τῶν μοναστηρίων διατάξεις.

Ἀρθρ. α'. Ἀπαντα τὰ μοναστήρια τῶσιν πατρι-
αρχικά ὡσὺν καὶ ἐνοριακά τίθενται ὑπὸ τὴν ἐπι-
στολείαν τοῦ πλησιεστέρου ἀρχιερέως ἀνεὺ ἐξαιρέσεως,
ὅστις θέλει ἐπαγγεῖναι ἐπ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τῆς δια-
γωγῆς τῶν συνασκειμένων πατέρων, ὡς πράττει καὶ
ἐπὶ πάντων τῶν ἱερῶν τῆς ἐπαρχίας του.

β'. Ὅσα μοναστήρια ἔχουσι χωρὶς ἱερατεύμενα
ὡς αὐτῶν, ὑποχρεοῦνται νὰ παύσωσι τὴν σέβιν
ταύτην· τὰ ῥηθῆναι χωρὶς συγχωνεύονται ἐν τῇ γενικῇ
ποιμαντικῇ τοῦ ἀρχιερέως ὡς κατ' εὐθείαν ἐνοριακά
τῆς ἐπαρχίας του, τὰ δὲ μοναστήρια μένουσιν ὡς
καταφύγια καλογέρων καταλιμπανόντων τὸν
κόσμον.

γ'. Ὅλα τὰ μοναστήρια διαίρουται εἰς τρεῖς τά-
ξεις· καὶ τὰ μὲν τῆς πρώτης, ἔχοντα ὑπὲρ τοὺς εἰκοσι
πατέρας, ὑποχρεοῦνται νὰ φυλάττωσιν ἀκριβῶς ὅλην
τὴν μοναστηριακὴν καὶ κοινοβιακὴν τάξιν, φελλόμενων
ἀπαρτίτως τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν καὶ τῆς θείας
λαειτουργίας· τελουμένης κατὰ πᾶσαν ἡμέραν· τὰ δὲ
τῆς δευτέρας, ἔχοντα ὑπὲρ τοὺς δέκα πατέρας, φυ-
λάττοντα ὡσαύτως τὴν κοινοβιακὴν τάξιν, ἐφείλουσιν
ἐκτὸς τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν νὰ φάλλωσι τὴν θείαν
λαειτουργίαν τρίς τῆς ἑβδομάδος· τὰ δὲ τῆς τρίτης,
ἔχοντα ὑπὲρ τοὺς πέντε πατέρας, καθυποβάλλονται
ὡσαύτως εἰς τὴν κοινοβιακὴν, ἀλλ' ὥς οὗ εἰσαχθῇ
ἐντελής τάξις τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, ἡ θεία λα-
ειτουργία εἶναι εἶναι ἀπαραίτητος· εἰ μὴ, κατὰ πᾶν
σάββατον καὶ κυριακὴν.

Lois générales sur les monastères.

Art. 1. Tous les monastères, tant patriarchaux
que diocésains, sont placés sans exception sous la
surveillance de l'évêque le plus proche, qui veillera
sur eux et sur la conduite des pères, qui s'y trou-
veront, comme il veille sur tous les prêtres de son
diocèse.

2° Les monastères qui déservent cer-
taines localités sont tenus de cesser ce service; les
localités en question rentreront sous l'obédience
générale de l'évêque pour être assimilées aux autres
paroisses de son diocèse. Quant aux monastères,
ils resteront ce qu'ils doivent être, des retraites pour
les moines qui ont renoncé aux choses du siècle.

3° Tous les monastères sont répartis en trois
catégories. Ceux de la première, comptant plus
de vingt religieux, sont tenus d'observer exactement
les prescriptions de la vie religieuse et cénobitique,
chantant régulièrement les saints offices et célébrant
tous les jours la sainte messe; ceux de la deuxième
classe comptent plus de dix pères; ils doivent, en
dehors du saint office, chanter la sainte messe trois
fois par semaine; ceux de la troisième catégorie
ont plus de cinq pères. La vie commune y est obli-
gatoire, mais tant que le saint office ne pourra y
être célébré en son entier, on ne sera tenu d'y
célébrer la sainte messe que le samedi et le
dimanche.

¹ Eadem ac supra ratione ducti, tabulam hanc gallicam non fecimus.

δ'. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ μοναστήρια ἐκείνα, ἅτινα Ἀ παρὰλυθέντα ἐκ τοῦ καιροῦ εἰς καιρὸν δὲν θύονται ἤδη καὶ ὑπαρθεῖν εἰς οὐδεμίαν τῶν τριῶν τούτων κλάσεων, ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς ἀναφερόμενος ἀφ' ὧν πρὸς τὴν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ θέλει φροντίσαι ὥστε τὰ τοιαῦτα μοναστήρια νὰ καθυπερβληθῶσιν εἰς τὸ ἀρμδιώτερον μέτρον ἐποικισθῶσι διορθώσεως ἢ μεταβολῆς, ἐκτὸς τῶν ἐνερκεῶν, ἅτινα ἔχουσιν ἑνα μόνον ἡγούμενον.

ε'. Ἐκ' ὀνόματι μοναστηρίου ἐγκαταλειμμένου πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ καταρρημαμένου οὗτο ἡ μεγάλη ἐκκλησία οὕτε ὁ κατὰ τόπον ἀρχιερεὺς δύναται νὰ ονομάσῃ ἡγούμενον. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπιτρέπεται ἵνα δύναται τοῦ τίτλου τούτου διὰ βεβουλημένων λαμβανόμενου σφραγίζωνται αἱ μοναστηριακαὶ πρόσοδοι, ὁ ἐπὶ φιλοφ' ὀνόματι τοιούτου ἡγούμενος ἀκυροῦται· περὶ δὲ τῶν τοιούτων μοναστηρίων, νύξως διδωμένης διὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, εἴτε παρὰ τοῦ κατὰ τόπον ἀρχιερέως ἢ τῶν πλησιεστέρων χωρίων θέλει γίνεαι φροντίς, ὥστε ἐντὸς τριῶν ἐτῶν νὰ εὐρεθῇ ἀνθρωπινὸν κατ' ἐπιστάσιν μίαν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν, ἢ ἄλλως θέλουσι λαμβάνεσθαι ἄλλα μέτρα κοινωφελῆ, ὥστε αἱ μέχρι τοῦδε διαρρηκόμεναι πρόσοδοι αὐτοῦ νὰ χρησιμεύσιν εἰς ἐλάφρυνσιν τῶν ἐθνικῶν ἀναγκῶν καὶ εἰς συντήρησιν δημοσίων καταστημάτων ἐπ' ὀφελείᾳ τῶν πλησιεστέρων χριστιανῶν.

ς'. Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὰ μοναστήρια ἐκείνα, ἅτινα ἔχουσιν γαίας διδομένας· εἰς πάντων, καὶ μάλιστα ἐν Βλαχίᾳ καὶ Μολδαβίᾳ, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῶσιν αἱ πρόσοδοι αὐτῶν καὶ ἀπαλλαγῶσι πάσης καταχρηστικῆς ἐκμετάσεως, ἡ μεγάλη ἐκκλησία θέλει καταβάλλει πᾶσαν προσπάθειαν καὶ θέλει ἐξετάζει καὶ ἐπιμελεῖ τὰ περὶ ἐνοικίσεως αὐτῶν συμφωνητικὰ ἀνευ χρηματικῆς ἀπολαύσεως, ἀντὶ δὲ πάσης προστασίας τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον θέλει λαμβάνει ἐτήσιως δέκα τοὶς ἑκατὸν ἐπὶ τοῦ ποσοῦ τῶν προσόδων, ἅτινα θέλουσι δαπανᾶσθαι εἰς ἐθνικὰς ἀνάγκας.

ζ'. Τὰ μοναστήρια τοῦ Ἄθω, καὶ τοὶ ἀναγόμενα τῇ δικαιοδοσίᾳ τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἀλλ' ἐπειδὴ φυλάττεται ἐν αὐτοῖς ἱκανὸς ἡ μοναστηριακὴ τάξις, οὐδεμίαν μεταβολὴν θέλουσιν ὑποστῆ κατὰ τὸ διοικητικὸν αὐτῶν σύστημα καὶ ὡς πρὸς τὸ εἶδος· τῶν σχεσίων αὐτῶν μετὰ τῆς μεγάλῃ ἐκκλησίας· ἀλλὰ μάλιστα θέλουσι λαμβάνει πᾶσαν προστασίαν ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῶν καὶ θέλουσι ἀπαλλαγῆ καὶ πάσης προσφοράς, ἥτις ἐδίδετο πρὸς τὸ πατριαρχεῖον διὰ τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἡγουμένων Βλαχίας καὶ Μολδαβίας καὶ ἄλλων οἰκονομικῶν ἐγγράφων· ἀντὶ δὲ πάντων τούτων τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον θέλει λαμβάνει ἐτήσιως ἑν ποσὸν ἰσότημον τῆς ἀξίας φλωρίων καὶ σαραβασιλίων τεσσάρων χιλιάδων.

η'. Διὰ τὸν ἐσωτερικὸν κανονισμόν, τὸ πολιτεῖμα τῶν πατέρων, τὴν ἐκλογὴν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν ἡγουμένων, τὴν διαχείρισιν τῆς περιουσίας καὶ τῶν καταγωγῶν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξίλεξιν τῶν λογαριασμῶν τῶν ἵσταται εἰς χρῆσιν ὁ εἰδικὸς περὶ τούτων κανονισμός·

† ὁ Ἀλεξανδρεὺς Καλλίνικος.
† ὁ Θεσσαλονίκης Νεόφυτος.
† ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
† ὁ Ἀμασείας Σωφρόνιος.
† ὁ Σηλυβρίας Μελέτιος.
† ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
† ὁ Μελνίκου Διονύσιος.
† ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.

Ἀλέξανδρος Φωτιάδης.
Στέφανος Καραθεοδωρῆς.
Κωνσταντῖνος Καραθεοδωρῆς.
Κωνσταντῖνος Ἀδομίδης.
Δημήτριος Ἀποστολίδης.
Βασίλειος Κρικιόζος.

θ'. En ce qui concerne ces monastères qui, ruinés par le temps, ne sauraient actuellement rentrer dans aucune de ces trois catégories, l'évêque du lieu, après en avoir référé sans faute à la grande église, avisera aux moyens de prendre vis-à-vis d'eux les plus sages mesures de réforme ou de transformation, à l'exception des monastères paroissiaux qui n'ont qu'un seul supérieur.

5° A un monastère abandonné de longue date et entièrement désert, ni la grande église ni l'évêque du lieu ne peuvent nommer de supérieur. Et comme il est inadmissible que sous le couvert d'un pareil titre obtenu par intrigue, on s'approprie les revenus des monastères, tout supérieur de ce genre purement titulaire est cassé de ses fonctions. Les monastères de cette sorte, sur l'avis préalable du saint synode et du conseil mixte, seront confiés aux soins de l'évêque du lieu ou des localités voisines pour être restaurés dans un délai de trois ans sous la surveillance d'une commission spéciale: sinon, on prendra toutes mesures utiles pour que les revenus que l'on gaspillait jusqu'ici servent au dégrèvement des charges nationales ou à l'entretien des établissements publics, au profit des fidèles du voisinage.

6° Pour ce qui est des monastères dont on afferme les terres, surtout en Valachie et en Moldavie, la grande église fera tous ses efforts pour en assurer les revenus et les soustraire à tout empiètement abusif: elle examinera et sanctionnera les contrats d'affermage sans aucune rétribution pécuniaire; et en retour de ses bons offices, le trésor national recevra annuellement le dix pour cent de l'ensemble des revenus et affectera cette somme à des œuvres nationales.

7° Comme les monastères de l'Athos, bien que relevant de la juridiction du siège œcuménique, ont néanmoins conservé dans une mesure satisfaisante les observances monastiques, il ne sera fait aucun changement dans leur administration intérieure ni dans la nature de leurs rapports avec la grande église: bien au contraire, ils recevront dans leurs besoins toute la protection possible et seront affranchis de toutes les rétributions qu'ils versaient au patriarcat pour la confirmation des supérieurs nommés en Valachie et en Moldavie et le visa de toutes les autres pièces. Au lieu de ces droits divers, le trésor national recevra par an une somme équivalente à la valeur de quatre mille florins impériaux.

8° Pour le règlement intérieur, la conduite des pères, l'élection et l'installation des supérieurs, l'administration de leurs biens et de leurs immeubles, la vérification des écritures, on suivra le règlement spécial élaboré à cet effet.

† Callinie d'Alexandrie.
† Néophyte de Thessalonique.
† Cyrille d'Andrinople.
† Sophronie d'Amasée.
† Mélèce de Silivri.
† Sophronie d'Arta.
† Denys de Melnic.
† Dorothée de Démétriadé.

Alexandre Photiadès.
Etienne Carathéodori.
Constantin Carathéodori.
Constantin Adomides.
Démétrius Apostolidès.
Basile Cricotzos.

Χρήστος Ζαγράφος.
 Ιωάννης Γαργαλιού.
 Κωνσταντίνος Αστριάδης.
 Παύλος Αποστολίδης.
 Ιωάννης Αναστασιάδης.
 Τζάνος Κωνσταντινίδης.
 Στέφανος Νικολαΐδης.
 Ευστράτιος Αγιαλλάδης.
 Κυριακός Νιτζιώτας.

Christos Zagraphos.
 Jean Yantaglou.
 Constantin Astériadès.
 Paul Apostolidès.
 Jean Anastasiadès.
 Tzanos Constantinidès.
 Etienne Nicolaidès.
 Eustrate Ayacoglou.
 Cyriaque Nitziotas.

4.

LEGES A CONSILIO MIXTO SERVANDAE IN OBEUNDIS SUIB OFFICIIS.*

Διοργανισμός της υπηρεσίας του διαρκούς
 εθνικού μίختου συμβουλίου.

*Statut organique du fonctionnement du conseil
 national mixte permanent.*

Άρθρον α΄.

Article 1.

Δικαιοδοσία.

Juridiction.

Συμφώνως πρὸς τὸν περὶ τῆς συστάσεως αὐτοῦ
 ἐπικυρωθέντα κανονισμὸν τὸ διαρκὲς ἐθνικὸν μίχτον
 συμβούλιον.

Suivant le règlement approuvé pour son insti-
 tution, le conseil national mixte permanent doit:

α΄. Επιτηρεῖ καὶ ἐποπτεύει τὴν καλὴν διεξαγω-
 γὴν τῶν ἐθνικῶν σχολείων, τῶν νοσοκομείων καὶ
 λοιπῶν κοινωφελῶν ἐθνικῶν καταστημάτων, τὰ ἔσοδα
 καὶ τὰ ἔξοδα αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει
 ἐκκλησιῶν. (Άρθρον γ΄ τοῦ περὶ καθηκόντων τοῦ
 διαρκούς ἐθνικού μίχτου συμβουλίου κανονισμού.)

1° Surveiller et contrôler la bonne administration
 des écoles nationales, des hôpitaux et autres éta-
 blissements d'utilité publique, leurs recettes et dé-
 penses et celles des églises de la capitale. (Article 3
 du règlement sur les attributions du conseil national
 mixte.)

β΄. Διορίζει τὴ γνώμη καὶ ἐγκρίσει τοῦ πατριάρ-
 χου ἐπιτρόπους καὶ ἐφόρους πρὸς διαύθυνσιν τῶν
 ἐθνικῶν σχολείων καὶ λοιπῶν κοινωφελῶν καταστη-
 μάτων. (Άρθρον ε΄.)

2° Nommer, de concert avec le patriarche, les
 épitropes et les éphores chargés de diriger les
 écoles nationales et autres établissements d'utilité
 publique. (Art. 5.)

γ΄. Θεωρεῖ καὶ ἐξελέγχει ἐτησίως τοὺς λογαρια-
 σμούς τῶν ῥηθέντων ἐπιτρόπων καὶ καταχωρεῖ τοὺς
 λογαρισμούς τῶν ἐτησίων προσόδων καὶ ἔξόδων ἐν
 ἰδιαίτερῳ κώδικι. (Άρθρον ζ΄.)

3° Examiner et vérifier tous les ans la comp-
 tabilité de ces épitropes, et enregistrer, dans un ca-
 hier spécial, le bilan des recettes et dépenses de
 l'année. (Art. 6.)

δ΄. Εξετάζει καὶ διακρίνει τὰς διαφορὰς τὰς περὶ
 προσόδων τῶν τῷ οἰκογενεϊκῷ ὀνόμῳ προσετητημένων
 μοναστηρίων ὡς καὶ τὰς περὶ διαθηκῶν, ἀφαιρωτικῶν
 ἐγγράφων, τραυμάτος καὶ προικῶς (Άρθρον γ΄), ἔτι
 δὲ καὶ τὰς περὶ κληρονομίας μεταξὺ δύο χριστιανῶν
 συμπιπτούσας διενέξει. (Άρθρον ια΄.)

4° Connaitre de toutes les contestations relatives
 aux revenus des monastères relevant du siège
 œcuménique, ou aux testaments, titres de fonda-
 tions, présents de noces et dota. (Art. 3.) Il en
 est de même des différends s'élevant entre deux
 chrétiens au sujet d'un héritage. (Art. 11.)

ε΄. Φροντίζει περὶ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐν ταῖς
 διαθήκαις ὀρθοδόξων χριστιανῶν περιεχομένων ἔρων.
 (Άρθρον ιβ΄.)

5° Veiller à l'exécution des dispositions con-
 tenues dans les testaments des chrétiens orthodoxes.
 (Art. 12.)

ς΄. Ἐνεργεῖ τὸ πρέπον, κατὰ τὸ γ΄ ἀρθρον τοῦ
 περὶ ἐκλογῆς τῶν ἀρχιερέων κανονισμού, ὁσάκις πα-
 ρουσιάζεται ἀγωγή ἐκ μέρους τῶν χριστιανῶν ἐπαρχια-
 κινῶν κατὰ τοῦ ἀρχιερέως τινος, ἂν αὐτὴν περιστρέφη-
 ται εἰς κοσμικὰ ἀντικείμενα. (Άρθρον δ΄.)

6° Prendre les mesures convenables, suivant
 l'article 8 du règlement sur l'élection des évêques,
 toutes les fois que les fidèles d'un diocèse inten-
 tent une action contre leur évêque, et que l'objet
 du débat est d'ordre temporel. (Art. 4.)

ζ΄. Ἐν γένει θεωρεῖ ὅσας ὑποθέσεις μὴ πνευματι-
 κάς παραπέμπει ἡ ὑψηλὴ πύλη εἰς τὸ πατριαρχεῖον.
 (Άρθρον γ΄.)

7° Connaitre en général de toutes les affaires
 non spirituelles que la sublime porte renvoie au
 patriarchat. (Art. 3.)

Άρθρον β΄.

Article 2.

Προσωπικόν.

Composition.

Τὸ διαρκὲς ἐθνικὸν μίχτον συμβούλιον συγκαίμενον
 ἐκ δώδεκα μελῶν, τῶν μὲν τεσσάρων ἀρχιερέων, τῶν
 δὲ ὀκτὼ λαϊκῶν, προεδρεύεται ὁπ' ἐνὸς τῶν ἀρχιερα-
 τικῶν αὐτοῦ μελῶν, τοῦ πρώτου τῇ τάξει κατὰ τὸ
 α' ἀρθρον τοῦ περὶ σχηματισμοῦ τοῦ διαρκούς ἐθνικού
 μίχτου συμβουλίου κανονισμού, ἔχον οὕτως. Τὸ
 διαρκὲς ἐθνικὸν μίχτον συμβούλιον σύγ-
 κειται ἐκ δώδεκα μελῶν, τῶν μὲν τεσσάρων
 ἀρχιερέων, τῶν δὲ ὀκτὼ λαϊκῶν, προεδρεύ-
 εται ὁπ' ἐνὸς τῶν ἀρχιερατικῶν αὐτοῦ με-
 λῶν, τοῦ πρώτου τῇ τάξει μεταξὺ τῶν τεσ-
 σάρων, διὰ δικλώματος πατριαρχικοῦ. Ὁσά-
 κες δὲ ὑποθέσεις, οὐσιώδεις ἀναδεικνύουσιν ἀναγκασίαν
 τὴν παρουσίαν τοῦ πατριάρχου, τότε ἡ αὐτοκλήτος ἢ
 κατὰ πρόκλησιν παρευρισκόμενος εἰς τὸ συμβούλιον

Le conseil mixte, composé de douze membres,
 quatre métropolitains et huit laïques, est présidé
 par le métropolitain le plus élevé dans la hiérarchie,
 suivant l'article 1er du règlement sur la composition
 du conseil mixte, ainsi conçu: *Le conseil national
 mixte se compose de douze membres, quatre évêques
 et huit laïques; la présidence est donnée par recors
 patriarchal à l'un des évêques, le premier des quatre
 dans la hiérarchie.* Quand des affaires importantes
 rendent nécessaire la présence du patriarche, c'est
 lui qui préside, qu'il vienne de lui-même au con-
 seil ou qu'il y soit appelé. A défaut du président
 ordinaire, absent ou empêché, c'est celui qui vient
 immédiatement après lui dans la hiérarchie épisco-
 pale qui le remplace.

* Hinc usque leges a gubernio turcico sancitae. Quae sequuntur, portae ottomanicae examini minime fuerunt subiectae.
 quapropter eas ad calicum religionem. Utiqum sequuntur editionem ea aetate evulgatam nullo titulo promotae. Libellus, quo
 praesens lex continetur, duodecim paginis constat.

θαλας προεδρεύει. Ἐν περιπτώσει δὲ ἁλλοτέρως ἢ Ἀ καλῶματος τοῦ τακτικοῦ προέδρου, ἀντικαθίσταται αὐτοῦ ὁ ἀμέσως ἐπόμενος κατὰ τὴν ἀρχιερατικὴν τάξιν.

Ἄρθρον γ'.

Τὸ συμβούλιον ἔχει κυρίως τρεῖς ὑπαλλήλους, δύο γραμματεῖς, α'ον καὶ β'ον, καὶ ἓνα λογιστὴν, οἵτινες διορίζονται καὶ παύονται κατ' ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου, προεδρευούσης τῆς αὐτοῦ παναγιότητος.

Ἄρθρον δ'.

Συνεδριάσεις.

Τὸ συμβούλιον συνεδριάζει ἐν τοῖς πατριαρχείοις κατὰ τρίτην καὶ παρασκευὴν ἐκαστῆς ἑβδομάδος 2^ας ὥρας πρὸ μεσημβρίας.

Ἐάν συμπέσῃ ἡμέρα τις συνεδριάσεως νὰ ᾖ ἑορτασμός, ἡ συνεδρίασις ἀναβάλλεται τὴν προσεχῇ τρίτην ἢ παρασκευὴν.

Τοιαῦται ἑορτασμοὶ ἡμέραι ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ λογίζονται:

α'. Ἀπασαί αἱ θεσποτικαὶ καὶ θεομητορικαὶ ἑορταί.

β'. Ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη τῆς καθαρᾶς ἑβδομάδος.

γ'. Ἡ μεγάλη πέμπτη, ἡ μεγάλη παρασκευὴ καὶ τὸ μέγα σάββατον.

δ'. Ἀπασα ἡ διακαινήσιμος ἑβδομάς.

ε'. Κατὰ Ἰανουάριον· τῇ 1^η ἢ τοῦ ἁγίου Βασιλίου, τῇ 7^η ἢ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τῇ 30^η ἢ τῶν τριῶν ἱεραρχῶν.

Κατὰ ἀπρίλιον· τῇ 23^η ἢ τοῦ ἁγίου Γεωργίου.

Κατὰ μάιον· τῇ 21^η ἢ τῶν ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης.

Κατὰ ἰούνιον· τῇ 24^η ἢ τῶν γενεθλίων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τῇ 29^η ἢ τῶν ἁγίων ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου.

Κατὰ ἰούλιον· τῇ 20^η ἢ τοῦ ἁγίου προφήτου Ἠλίου.

Κατὰ ἀύγουστον· τῇ 29^η ἢ τῆς ἀποτομῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου.

Κατὰ σептέμβριον· τῇ 14^η ἢ τῆς ὑψώσεως τοῦ τιμίου σταυροῦ.

Κατὰ ὀκτώβριον· τῇ 26^η ἢ τοῦ ἁγίου Δημητρίου.

Κατὰ δεκέμβριον· τῇ 6^η ἢ τοῦ ἁγίου Νικολάου.

Ἄρθρον ε'.

Διὰ νὰ ᾖ ἡ συνεδρίασις πλήρης, ἀπαιτεῖται νὰ παριούσκεινται τὰ δύο τρίτα τῶν μελῶν.

Ἄρθρον ς'.

α'ον. Γενικά.

Αἱ συνεδριάσεις τοῦ συμβουλίου διακοινοῦνται εἰς δικαστικάς, κατὰ τὰς ὁποίας τὸ συμβούλιον πρόκειται ν' ἀποφασίσῃ καθαρῶς περὶ ἰδιωτικῶν συμφερόντων, καὶ εἰς γενικάς, ἐν αἷς τὸ συμβούλιον συζητᾷ καὶ διακαί ὑποθέσεις ἀποφασίζοντες ἐθνικά ζητήματα.

Εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συνεδρίαν τὸ συμβούλιον δύναται νὰ ἐδρεύῃ δικαστικῶς, ἀφ' οὗ πρῶτον ἐδρεύῃ γενικῶς, καὶ τὸν ἀνάγκην.

Ἄρθρον ζ'.

Εἰ τὴν ἐναρξιν πάσης συνεδριάσεως γενικῆς ἀναγινώσκεται τὸ πρακτικὸν τῆς προηγουμένης· καὶ εἰ μὲν μηδὲν τῶν μελῶν ἔχει νὰ προτείνῃ παρατηρήσεις ἐπ' αὐτοῦ, γίνεται παραδεκτὸν ὡς ἔχει· εἰ δὲ τούτων-τις, ὁ βουλόμενος ἐπιφέρει τὰς παρατηρήσεις τὰς ὁποίας νομίζει ἀναγκαῖας, αἵτινες ἐπιβάλλονται προσέθενται εἰς τὸ πρακτικόν, καὶ τότε ἐπυγράφηται παρὰ τοῦ προέδρου καὶ τῶν μελῶν.

Οὐδὲν μέλος δύναται νὰ λάβῃ τὸν λόγον πρὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν πρακτικῶν οὔτε νὰ ἐκπαιδῇ εἰς τὴν ἀπὸ τῶν μελῶν συζήτησιν, ἀφ' οὗ ἀπαρτίζονται παραδεκτά.

Article 3.

Le conseil a trois employés proprement dits: deux secrétaires, le premier et le second, et un caissier. Ils sont nommés et révoqués par décision du conseil présidé par sa toute-sainteté.

Article 4.

Séances.

Le conseil tient séance au patriarcat le mardi et le vendredi de chaque semaine, à 2 h. ¹/₂ du matin (heure turque).

Si le jour de séance tombe un jour de fête, la séance est renvoyée au mardi ou au vendredi suivant.

Les fêtes de ce genre qui ont lieu dans le courant de l'année sont:

1° Toutes les fêtes de notre seigneur et de la sainte vierge.

2° Le lundi et le mardi de la première semaine du carême.

3° Les trois derniers jours de la semaine sainte.

4° Toute la semaine de pâques.

5° Dans le mois de janvier: le 1er (saint Basile), le 7 (saint Jean), le 30 (les trois Hiérarques).

En avril: le 23 (saint Georges).

En mai: le 21 (saints Constantin et Hélène).

En juin: le 24 (nativité de saint Jean), le 29 (saints Pierre et Paul).

En juillet: le 20 (saint Elie, le prophète).

En août: le 29 (décollation de saint Jean).

En septembre: le 14 (exaltation de la sainte croix).

En octobre: le 26 (saint Démétrius).

En décembre: le 6 (saint Nicolas).

Article 5.

Pour qu'une séance ait le quorum voulu, il faut que les deux tiers des membres soient présents.

Article 6.

1° Séances générales.

Les séances du conseil se divisent en séances judiciaires, dans lesquelles il n'a simplement qu'à résoudre les questions particulières, et en séances générales, dans lesquelles il examine et juge les affaires relatives aux questions qui intéressent toute la nation.

Dans une seule et même séance, le conseil peut se constituer en séance judiciaire, après avoir tenu une séance générale, et inversement.

Article 7.

Au début de toute séance générale, on lit le procès-verbal de la séance précédente. Si personne parmi les membres n'a d'observation à faire sur ce procès-verbal, on l'adopte tel qu'il est; dans le cas contraire, chacun présente les observations qu'il juge nécessaires, et, après examen, on les inscrit au procès-verbal. Celui-ci est ensuite signé par le président et les membres.

Personne ne peut prendre la parole avant la lecture du procès-verbal, ni revenir sur un point de ce dernier, une fois qu'en l'aura adopté.

Ἄρθρον 7.

Ἡ εἰσὸς εἰς τὰς γενικὰς συνεδριάσεις τοῦ συμβουλίου δὲν ἐπιτρέπεται· εἰ μὴ εἰς θεοὺς τὸ συμβούλιον καλέσῃ.

Ἄρθρον 8.

Μετά τὴν ἀνάγνωσιν, διόρθωσιν καὶ παραδεχτὴν τῶν πρακτικῶν, τὸ συμβούλιον προβαίνει εἰς τὰς διασκέψεις καὶ ἀποφάσεις αὐτοῦ κατὰ τὴν ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει προοριζομένην σειράν.

Ἄρθρον 9.

Ὅταν μέλος τι θελήσῃ νὰ ὑποβάλῃ εἰς τὴν συζήτησιν καὶ ἀπόφασιν τοῦ συμβουλίου πρότασιν τινα, ὀφείλει νὰ κοινοποιῇ ταύτην εἰς τὸ συμβούλιον πρὸ μιᾶς συνεδριάσεως.

Ἄρθρον 10.

Ἐάν δὲ μέλος τι πρότεινῃ νὰ προηγηθῇ διάσκεψις τις παρὰ τὴν σειράν τῆς ἐγγραφῆς ἐν τῇ ἡμερησίᾳ διατάξει, τὸ συμβούλιον ἀποφασίζει.

Ἄρθρον 11.

Εἰς τὰς συζητήσεις αὐτοῦ τὸ συμβούλιον κάμνει χρῆσιν ἐν γένει τῆς φανερᾶς ψηφηφορίας καὶ ἰσχύει ἡ πλειονοψηφία ὡς πρὸς τὴν διεξαγωγὴν τῆς ὑποθέσεως. Ὁ πρόεδρος δὲν ἔχει εἰ μὴ μίαν ψήφον ἐν περιπτώσει ὅμως ἰσοψηφίας, νικᾷ τὸ μέρος τὸ ἔχον τὴν ψήφον τοῦ προέδρου.

Τὸ συμβούλιον ψηφηφορεῖ μυστικῶς, ὁδῶν ἐν τῶν μελῶν τὸ ζήτησιν καὶ ἀποφασίζει ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας γίνεται δευτέρα ψηφηφορία, καὶ ἐάν τὸ ἀποτέλεσμα ᾖ τὸ αὐτό, τότε ὁ πρόεδρος ἀποσύρει τῇ· ἄλλῃ, μίαν ψήφον χωρὶς νὰ ἐμβλέψῃ ἐντὸς αὐτῆς.

Ἄρθρον 12.

β. Δικαστικά.

Ἐδρῶν δικαστικῶς τὸ συμβούλιον ἐπὶ ἰδιωτικῶν διαφορῶν, ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀναθέτῃ τὴν ἔρευναν καὶ διαφώτισιν τῶν παρεμπιπτούσων διαφορῶν εἰς ἐπιτροπὰς ἐκλεγόμενας ἢ ἐκ τῶν μελῶν αὐτοῦ ἢ καὶ ἑξωθεν. Αἱ ἐπιτροπὴ αὗται θέλουσι καθυποβάλλει τὴν ἐκθεσὶν τῶν εἰς τὸ συμβούλιον, τὸ ὅποιον θὰ μὲν πάντοτε ἐλεύθερον ν' ἀποφασίζῃ ὡς ἐν νομίῳ δικαιοτέρων.

Ἄρθρον 13.

Ὡς δικαστικὴ ἀρχὴ τὸ συμβούλιον θέλει ἐφαρμόζει τοὺς ἐπικρατοῦντας ἐν τοῖς πατριαρχείοις νόμους καὶ τὰ κατὰ τύπον παραδεδογμένα ἱερά.

Ἄρθρον 14.

Ἡ διαδικασία θέλει διεξάγεσθαι κατὰ τὰς περὶ τούτου κοινοποιηθησομένας διατάξεις.

Ἄρθρον 15 (δὲ).

Ὅτε τὸ συμβούλιον ἔδρῃ δικαστικῶς, θέλει ἐπιτρέπεσθαι εἰς τὰ ἐνδιαφερόμενα μέρη νὰ ἐμφανίζωνται μετὰ συμβούλων, ἐάν οἱ τοῖς δὲν ἀποκλεισθῶσι τοῦ συμβουλίου διὰ τοῦ προέδρου.

Ἄρθρον 16.

Αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις, ἀπ' οὗ περιβληθείσιν τοὺς ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ διαγραφόμενους τύπους (ἄρθρον 1) ἐκδοθῶσιν, εἰς τέλος δίκαιοι.

Ἄρθρον 17.

Τύπος ἀποφάσεων καὶ διατάξεων. Αἱ γενικαὶ διατάξεις ὡς καὶ αἱ δικαστικαὶ ἀποφάσεις τοῦ συμβουλίου θέλουσι συντάττεσθαι ὑπὸ τοῦ γραμματέως ἐπὶ τῇ βῆσιν τῶν πρακτικῶν. Εἰς τὴν ἀπόφασιν ἐπομένην συνεδρίσιν αἱ συντάξεις αὗται θέ-

Article 8.

L'admission aux séances générales du conseil est interdite, à moins qu'on ne soit convoqué par le conseil lui-même.

Article 9.

Une fois le procès-verbal lu, rectifié et adopté, le conseil passe à l'examen et à la solution des questions proposées en suivant le programme fixé d'avance dans l'ordre du jour.

Article 10.

Lorsqu'un membre désire soumettre une proposition à l'examen et à la décision du conseil, il doit la faire connaître à ce dernier une séance à l'avance.

Article 11.

Quelqu'un propose-t-il d'examiner une question avant le tour assigné à cette question dans le programme de l'ordre du jour, le conseil décide s'il y a lieu de le faire.

Article 12.

Le conseil, dans ses délibérations, procède généralement par scrutin ouvert, et c'est l'avis de la majorité qui tranche la question. Le président n'a qu'une seule voix; toutefois, en cas d'égalité dans les suffrages, c'est la partie à laquelle il a donné sa voix qui l'emporte.

Le conseil se sert du scrutin secret toutes les fois qu'à la demande d'un membre il en prend la décision. Dans ce cas, si les suffrages sont égaux, on procède à un second tour de scrutin; si le résultat est encore le même, le président, sans regarder dans l'urne, en retire un bulletin.

Article 13.

2e Séances judiciaires.

Quand le conseil tient séance judiciaire pour des démêlés particuliers, il a le droit de confier l'enquête et l'éclaircissement de ces démêlés à des commissions choisies par lui dans son sein ou en dehors. Ces commissions soumettront leur rapport au conseil, lequel garde toujours la liberté de prendre la décision qui lui paraîtra la plus juste.

Article 14.

Comme autorité judiciaire, le conseil doit se conformer aux lois en vigueur dans le patriarcat et aux coutumes locales existantes.

Article 15.

La procédure se conformera, dans sa marche, aux dispositions qui seront promulguées à ce sujet.

Article 15bis.

Quand les séances du conseil sont judiciaires, les personnes intéressées pourront être autorisées à comparaitre avec des conseillers, à moins que ces derniers ne soient exclus du conseil par le président.

Article 16.

Les sentences judiciaires du conseil sont définitives, pourvu qu'elles revêtent, dans leur promulgation, les formes exigées par le règlement (art. 10).

Article 17.

Forme des jugements et des décrets.

Les décrets généraux du conseil, de même que ses sentences judiciaires, sont rédigés par le secrétaire à l'aide des procès-verbaux. A la séance qui suit immédiatement, ces actes sont soumis au con-

λοισι καθυποβάλλεσθαι εἰς τὸ συμβούλιον ἀπόφασις. ἂν δὲ γινόμενα ὡς ἔχουσιν ἢ μετὰ τὰς ἀποφαι-
 μένας διορθώσεις, φέλουσιν ἐγγράφεσθαι ἐν τῷ κώδικι
 τῶν ἀποφάσεων καὶ ὑπογράφεσθαι ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κατὰ
 τὴν σύστασιν ἢ ἀπόφασιν παρευρεθέντων μελῶν. Τῶ-
 των δὲ ἀντίγραφον ἀπαρτάλλετον, οὐσημασμένον τῇ
 σφραγίδι τοῦ συμβουλίου, ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ
 προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως, φέρον καὶ τὴν ἀντι-
 γραφὴν τῶν ἐν τῷ κώδικι ὑπογραφέντων μελῶν, ὅλως
 διευθύνεσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὸν πατρι-
 ἀρχην διὰ τὰ παραιτέρω τῆς ἐκτέλεσεως.

Ἄρθρον ιγ'.

Περὶ προέδρου.

Ὁ προεδρεύων τοῦ συμβουλίου κηρύττει τὴν ἑναρ-
 ξιν καὶ τὴν λήξιν τῶν συνεδριάσεων, δίδει τὸν λόγον
 εἰς τὸν αἰτοῦντα αὐτόν, διευθύνει τὰς συζητήσεις,
 θέτει τὰ ζητήματα εἰς ψηφισμένην, ὑπογράφει τὰ
 πρακτικὰ μετὰ τῶν μελῶν παρευρεθέντων σκουδαίας καὶ
 καταπειγούσης ὑποθέσεως, συγκαλεῖ τὴν εἰδήσει
 τοῦ πατριάρχου ἐκτάκτως τὸ συμβούλιον.

Ἄρθρον ιδ'.

Περὶ τῶν μελῶν.

Ἐκαστον μέλος ὀφείλει νὰ παρευρίσκηται τακτι-
 κῶς εἰς τὰς συνεδριάσεις. Ἐὰν καλύπτεται τυχὸν τοῦ
 νὰ παρευρεθῇ, ὀφείλει νὰ προειδοποιῇ τοῦτο, δίδον
 τὸν λόγον τῆς ἀπουσίας του· περὶ τούτου δὲ γίνεται
 μνεία ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς ἡμέρας.

Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν μέλος τι ἐλλείψῃ πλέον
 τοῦ μηνός, ἐνεργοῦνται τὰ ἐν τῷ άρθρῳ ιβ' τοῦ περὶ
 σχηματισμοῦ τοῦ διαρκούς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου
 κανονισμοὶ διαλαμβανόμενα.

Ἄρθρον ιε'.

Τὰ μέλη ἅμα εἰσέλθουσιν εἰς τὸ συμβούλιον, ἐγ-
 γράφουσιν ἰδιοχείρως τὸ ὄνομα αὐτῶν εἰς ἐπίτηδες
 βιβλίον.

Ἄρθρον ια'.

Αἱ παραιτήσεις τῶν μελῶν καθυποβάλλονται εἰς
 τὸ συμβούλιον, ὅπερ ἀποφασίζει ὡς περὶ καταπειγούσης
 ὑποθέσεως κατὰ τὰ ἐν τοῖς άρθροις θ' καὶ ι' τοῦ περὶ
 σχηματισμοῦ τοῦ συμβουλίου κανονισμοῦ διαλαμβανό-
 μενα, ἐὰν ἦναι παραδεκταὶ ἢ ὄχι. Καὶ κατὰ τὰς δύο
 περιπτώσεις ἡ περὶ τούτου ἀπόφασις τοῦ συμβουλίου
 διαβιβάζεται ἐγγράφως καὶ ἀνεὺ ἀναβολῆς εἰς τὴν
 αὐτοῦ παναγιότητα καὶ εἰς τὸ παραιτούμενον μέλος.

Ἄρθρον ιβ'.

Αἱ αἰτήσεις ἀδείας ἀποδημίας καθυποβάλλονται
 εἰς τὸ συμβούλιον, ὅπερ ἀποφασίζει κατὰ τὰ ἐν τῷ
 άρθρῳ ια' τοῦ αὐτοῦ κανονισμοῦ, διαβιβάζον ἀνεὺ
 ἀναβολῆς τὴν περὶ τούτου ἀπόφασίν του εἰς τὴν αὐ-
 τοῦ παναγιότητα καὶ εἰς τὸ θέλον ἢ ἀποδημῆσαι μέλος.

Ἄρθρον ιγ'.

Περὶ γραμματέως.

Ὁ α'ος γραμματεὺς ἔχει τὴν διεύθυνσιν τοῦ γρα-
 φείου· ὡς γραμματεὺς τοῦ συμβουλίου ἐδρεύοντος
 γενικῶς, κρατεῖ τὸ πρακτικόν, ὅπερ ἀναγιγνώσκει ἅμα
 τῇ ἐνάρξει τῆς ἐπομένης συνεδριάσεως· προσυπο-
 γράφει αὐτὸ μετὰ τὸν προεδρεύοντα καὶ τὰ μέλη·
 συντάσσει τὴν ἡμερησίαν διάταξιν καὶ παραδίδει αὐ-
 τὴν εἰς τὸν πρόεδρον· φροντίζει τὴν σύνταξιν τῶν
 κατὰ τὸ πρακτικόν ἐκδοθησομένων ἐγγράφων καὶ λοι-
 πῶν διατάξεων, τὴν ἐπίδοσιν αὐτῶν ὅπου δε-
 ῖται· ἐπιτηρεῖ τὰ τοῦ πρωτοκόλλου καὶ τὴν διακονίαν,
 κατὰ τὸ άρθρον β' τοῦ περὶ καθηκόντων τῶν μελῶν
 κανονισμοῦ καὶ τὴν διατήρησιν τῆς εἰς τὰ ἀρχεῖα τοῦ
 συμβουλίου ἀναγκαίας τάξεως· σημειοῖ ἐν ὅλῳ
 τῶν εἰς τὸ συμβούλιον διευθυνομένων ἐγγράφων, ἀνε-
 πνεύσας αὐτοῖς τὴν ἡμερησίαν τῆς παραλαβῆς.

ἂν δὲ ἔχουσιν ἢ μετὰ τὰς ἀποφαι-
 μένας διορθώσεις, φέλουσιν ἐγγράφεσθαι ἐν τῷ κώδικι
 τῶν ἀποφάσεων καὶ ὑπογράφεσθαι ἐκεῖ ὑπὸ τῶν κατὰ
 τὴν σύστασιν ἢ ἀπόφασιν παρευρεθέντων μελῶν. Τῶ-
 των δὲ ἀντίγραφον ἀπαρτάλλετον, οὐσημασμένον τῇ
 σφραγίδι τοῦ συμβουλίου, ὑπογεγραμμένον παρὰ τοῦ
 προέδρου καὶ τοῦ γραμματέως, φέρον καὶ τὴν ἀντι-
 γραφὴν τῶν ἐν τῷ κώδικι ὑπογραφέντων μελῶν, ὅλως
 διευθύνεσθαι πρὸς τὴν αὐτοῦ παναγιότητα τὸν πατρι-
 ἀρχην διὰ τὰ παραιτέρω τῆς ἐκτέλεσεως.

Article 18.

Du président.

Le président du conseil annonce l'ouverture et
 la clôture des séances; il donne la parole à qui la
 demande, dirige les débats, met les questions aux
 voix, signe les procès-verbaux avec les autres mem-
 bres. Quand il se présente quelque affaire grave
 et urgente, il convoque le conseil, avec l'assentiment
 du patriarche, en séance extraordinaire.

Article 19.

Des membres.

Tout membre du conseil doit assister réguliè-
 rement aux séances. S'il lui arrive d'en être empêché,
 il doit en donner avis d'avance, et faire connaître
 le motif de son absence. On mentionne cette par-
 ticularité dans le procès-verbal du jour.

Si l'absence d'un membre se prolonge au delà
 d'un mois, on applique les dispositions indiquées
 dans l'article 12 du règlement sur la composition
 du conseil national mixte.

Article 20.

En entrant au conseil, les membres inscrivent
 leur nom, de leur propre main, sur un registre
 ouvert à cet effet.

Article 21.

La démission donnée par un membre est soumise
 au conseil, qui décide, comme pour toute autre affaire
 urgente, s'il y a lieu de la recevoir ou non, suivant
 les dispositions des articles 9 et 10 du règlement sur
 la composition du conseil. Dans les deux cas, la
 décision du conseil est transmise sans retard et
 par écrit à sainteté le patriarche et au membre
 démissionnaire.

Article 22.

Les demandes de permission pour partir en
 voyage sont également soumises au conseil; celui-
 ci prend une décision, suivant l'article 11 de son
 règlement, et la transmet sans retard au patriarche
 et à celui qui désire partir.

Article 23.

Du secrétaire.

Le premier secrétaire a la direction du bureau.
 Quand le conseil tient une séance générale, c'est
 lui qui est chargé du procès-verbal, dont il donne
 lecture au début de la séance suivante. Il le signe
 après le président et les autres membres. En outre,
 il rédige l'ordre du jour qu'il présente au président,
 veille à la confection des actes et autres documents
 indiqués par le procès-verbal et à leur signification
 aux personnes intéressées. Il est chargé du proto-
 cole et de sa rédaction, suivant l'article 2 du ré-
 glement sur les devoirs des membres, et entretient
 dans les archives du conseil l'ordre nécessaire. Il
 note sur toutes les pièces, pétitions, rapports,
 adressés au conseil, la date de leur réception, et
 les communique au président. Celui-ci les ouvre

καὶ παραδίδοι αὐτὰ εἰς τὸν πρόεδρον, ὅστις, ἐφ' ὃ τὰ ἀποκρίματα καὶ ἀντιτάσεις αὐτῶν, τὰ ἐπιστρέφει καλὴν εἰς τὸν γραμματεῖα, ὅπως ποιήσῃ τὴν κατὰ τούτων εἰσήγησίν του εἰς τὸ συμβούλιον, καθυποβάλλων συγχρόνως καὶ σχέδια τῶν ἀναγκαίων ἀπαντήσεων. Διαχειρίζεται τὴν ἐπιχορήγησιν, τὴν ὅποιαν τὸ συμβούλιον φησὶ εἰς τὴν ἐξοδα τοῦ γραφείου. — Ὡς γραμματεὺς τοῦ συμβουλίου ἐδρεύοντος δικαστικῶς, ἐκπληροῖ διὰ τὰ χρέη καὶ ἐξασκῇ διὰ τὰ δικαιώματα, ἅτινα θίλει τῷ ἐπιτάλει καὶ χορηγῆται ἢ κατὰ διαδικασίας παρὰ τῷ διαρκεῖ ἔθνικῷ μικτῷ συμβουλίῳ ἐν ἐνεργείᾳ διατάξις.

Ἄρθρον κβ'.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, θίλει ἐκτελεῖ καὶ χρέη συμβολαιογραφικὰ. Ὡς τοιοῦτος θίλει συντάσσει, κατὰ τοὺς νενετισμένους τύπους ὅλας τὰς συμφωνίας, εἰς τὰς ὁποίας οἱ συμβαλλόμενοι ὀφείλουσιν ἢ θέλουσιν νὰ δώσωσι κῆρος ἐπιστήμου ἔγγραφον· ἐκδίδει ἀντίγραφα τῶν παρ' αὐτῷ παρακατατεθειμένων πρωτοτύπων ἐν γνώσει τοῦ συμβουλίου καὶ τῇ ἔγγραφῳ ἀδείᾳ τοῦ προέδρου· ἐπικυροῖ ὑπογραφάς, βαθαίνει τὴν χρονολογίαν ἰδιωτικῶν ἔγγραφων κατὰ τὸν περὶ τούτου ἐκδοθησόμενον κανονισμόν.

Ἄρθρον κγ'.

Τὸ γραφεῖον θίλει διοργανισθῇ εἰς τρόπον, ὥστε νὰ δύναται νὰ μεταφράζῃ εἰς τὴν ὀθωμανικὴν, γαλλικὴν καὶ βουλγαρικὴν γλῶσσαν τὰ ἀναγκαῖα ἔγγραφα.

Ἄρθρον κδ'.

Δι' ἰδιαίτερου κανονισμοῦ θέλουσιν ἐπίσης τακτοποιηθῇ τὰ ἀφορῶντα τοὺς περὶ διαθηκῶν τύπους καὶ τὸ διάγραμμα τῶν γραφικῶν δικαιωμάτων τοῦ ἔθνικοῦ ταμείου.

Ἄρθρον κε'.

Περὶ ὅλων τούτων τὸ γραφεῖον θίλει κρατεῖ συμβολαιογραφικὸν εἰρητήριον, ἐν ᾧ θέλουσι καταχωρίζεσθαι κατ' ἐκάστην ὑπὸ αὐξαντὰ ἀριθμὸν σημειούμενον συγχρόνως καὶ ἐπὶ τοῦ πρωτοτύπου ὅλα τὰ παντὸς εἶδους εἰς τὴν συμβολαιογραφικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ γραφείου ἀνατερόμενα ἔγγραφα.

Ἄρθρον κη'.

Ὅλα τὰ βιβλία, ὅλοι οἱ κώδικες τοῦ γραφείου θέλουσιν εἰσθῆαι ἡριθμημένοι καὶ θέλουσι φέρει ἐπὶ τῆς πρώτης καὶ τελευταίας σελίδος τὴν σφραγίδα τοῦ συμβουλίου καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ προέδρου.

Ἄρθρον κθ'.

Οἱ ὑπάλληλοι τοῦ συμβουλίου, ἐπίσης δὲ καὶ τὰ μέλη, αὐτοὶ θέλουσι διατηρεῖ τὴν ἀπαιτούμενην ἐχεμύθειαν περὶ πάντων τῶν ἐν τῷ συμβουλίῳ συζητουμένων τε καὶ ἀποφαινομένων.

Ἄρθρον λ'.

Περὶ λογιστοῦ.

Ὁ λογιστὴς ἔχει χρέος νὰ κρατῇ τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ μικτοῦ συμβουλίου ἐν τάξει καὶ συντάσῃ τοὺς ἐτησίους αὐτοῦ προϋπολογισμοὺς τε καὶ ἀπολογισμοὺς· ἔγγράφει τὰ ὑπὸ τοῦ γραμματεῖος συνεκτεταμένα ἀποφάσεων τοῦ συμβουλίου ἐκδιδόμενα ἐντάλματα πληρωμῶν καὶ προσυπογράφει αὐτὰ, καὶ ἐν γένει διεξάγει πάντα τὰ ἀφορῶντα τὸ λογιστικὸν τοῦ συμβουλίου συμφώνως πρὸς τὰς κατὰ ἐκάστην ὁδηγίας αὐτοῦ.

Ἄρθρον λα'.

Τὸ συμβούλιον ἀνταποκρίνεται μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς ἱερᾶς συνόδου ἀπ' εὐθείας διὰ τοῦ τακτικοῦ αὐτοῦ προέδρου εἰς τὸν ἐνὸς τῶν μελῶν αὐτοῦ.

† ὁ πρόεδρος Ἀρτης Σωφρόνιος,
† ὁ ἀντιπρόεδρος Δωρόθεος.

et, après en avoir pris connaissance, les retourne au secrétaire, qui rédige un rapport à ce sujet et le soumet au conseil, en y joignant une ébauche des réponses à faire. Enfin, il gère la subvention, votée par le conseil, pour couvrir les frais du bureau. — Quand le conseil tient une séance judiciaire, le secrétaire remplit toutes les fonctions, exerce tous les droits que lui confie et octroie la constitution sur la procédure en vigueur au sein du conseil national mixte permanent.

Article 24.

Outre les fonctions qui précèdent, le secrétaire exerce encore celle de notaire. En cette qualité, il rédige, dans les formes usitées, tous les actes auxquels les contractants doivent ou veulent donner la valeur d'un document officiel. Avec l'assentiment du conseil et l'autorisation écrite du président, il délivre des copies des originaux dont il a la garde. Il légalise les signatures et constate la date des actes sous seing privé, suivant le règlement qui sera publié à ce sujet.

Article 25.

Le bureau sera constitué de telle sorte qu'on y puisse traduire les actes nécessaires en turc, en français et en bulgare.

Article 26.

Un règlement spécial fixera ultérieurement les formalités relatives aux testaments, et la taxe des droits d'écriture à percevoir au profit du trésor national.

Article 27.

Le bureau devra avoir, pour tous ces actes, un répertoire notarial, où seront enregistrés chaque jour sous un numéro d'ordre, que l'on notera en même temps sur l'original, les actes de toute espèce se référant au ressort notarial du bureau.

Article 28.

Tous les livres, tous les registres du bureau doivent être numérotés, et porter, à la première et à la dernière page, le sceau du conseil et la signature du président.

Article 29.

Les employés du conseil, de même que ses membres, doivent observer la discrétion nécessaire sur toutes les délibérations et décisions de l'assemblée.

Article 30.

Du caissier.

Le caissier a pour fonction de tenir en ordre les comptes du conseil mixte, et d'en dresser tous les ans le budget avec l'exposé des motifs. Il enregistre et contresigne les mandats de paiement délivrés par le secrétaire, à la suite des décisions du conseil; en un mot, il s'occupe de tout ce qui a rapport à la comptabilité du conseil, conformément à ses instructions sur chaque matière.

Article 31.

Le conseil correspond directement avec le patriarche et le saint synode par son président ordinaire ou l'un de ses membres.

† Sophrone, proèdre d'Arta.
† Dorothee de Démétriad.

† ὁ Πρωτοπρεσβύτερος Μελτίος. Α
† ὁ Βαλγάρδων Ἀνθίμος.
Παύλος Μουσούρος.
Γ. Κρεστίδης.
Στέφανος Καραθεοδωρή.
Κ. Καραθεοδωρή.
Χ. Ζωγράφος.
Δ. Γυθούγιος.
Δ. Βασιλείος /Κρεστίδης.
Τζάνος Κωνσταντινίδης.

(Τ. Σ.)

(1) α' γραμματεὺς Ἰωάννης Δ. Ἀριστοκλής.

† Méléce de Rasopresnéna.
† Anthime de Bérat.
Paul Musurus.
G. Krestidès.
Etienne Carathéodori.
C. Carathéodori.
Ch. Zographos.
D. Guésoylou.
D. Basile Cricotos.
Tzanos Constantinidès.

(L. S.)

Le 1er secrétaire Jean D. Aristoclès.

5.

REGULAE FUSIORES A SACRA SYNODO PRO MONASTERIIS EDITAE*.

Κεφάλαιον Α'.

Περὶ ἐκλογῆς ἡγουμένου.

Ἀρθρ. α'. Πᾶς ἡγούμενος κατακτιστευόμενος τὴν ποιμαντικὴν ἀρχὴν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ μάνδρα λογικοῦ ποιμαντοῦ ὀφείλει νὰ ᾖ ἀπαραιτήτως ἐκ τῆς τάξεως τῶν ἱερωμένων, ἡλικίας ἀνω τῶν τριάντων ἐτῶν, εὐσεβήμων, δεδοκιμασμένους διὰ τε τὸν βίον, τὸ ἥθος καὶ πᾶσαν τὴν κοσμίαν ἀναστροφὴν, νηφάλιος, σώφρων, ἐρῶς, τῇ πίστει, ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς, καλλίστης ὑπολήψεως, ἀξίος διοικεῖν καὶ πᾶσαν τὴν μοναστηριακὴν περιουσίαν διαχειρίσασθαι καὶ φυλάξαι δυνάμενος.

Ἀρθρ. β'. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγουμένου χρησιμοῦται μοναστηριακῆς ἔδρας ἐν μὲν τοῖς μοναστηρίοις ὅσα ἔχουσιν περισσότερους τῶν ἑξ καὶ ὀλιγωτέρους τῶν ἑκκοσίων μοναχῶν, γίνεται ὑπὸ τῆς χορείας τῶν τε ἐντὸς καὶ ἐκτὸς ἐριοσκομένων πατέρων, τῶν ἀπὸ τριετίας τοῦλάχιστον λαβόντων τὴν κοινὰν, καὶ μεταξὺ αὐτῶν διὰ φανεράς ψηφοφορίας.

Ἀρθρ. γ'. Τὰ τῆς ἐκλογῆς ἐνεργοῦνται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Προσδιορίζεται ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας καὶ γνωστοποιεῖται εἰς ἀπαντας τοὺς μοναχοὺς τοὺς τε ἐντὸς καὶ ἐκτὸς, ὅσοι κατὰ τὸ προηγούμενον ἀρθρον ἔχουσιν τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν, ἵνα συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτό. Τὴν πρωτὰν τῆς προσδιορισθείσης ἡμέρας, τελεσιθέσης τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, μετὰ τὴν συμπλήρωσιν ταύτης, ἐπὶ τοῦ ἱερέως ἐνδεσμένου τὴν ἱερατικὴν στέλιν, γίνεται τελετὴ μετὰ τὸ πέρας ταύτης μένουσιν ἐν τῷ ναφ οἱ ἔχοντες τὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἀρχεται ἡ ἐκλογὴ διευθυνομένη, ὑπὸ ἐπιτροπῆς συγκειμένης ἀπὸ τρία ἢ πάντε μέλη, ὅλγαθ, τὸν ὑπάρχοντα ἡγούμενον καὶ τοὺς τὰ προερεῖα ἐκ τῶν μοναχῶν ἔχοντας, διοριζομένους ἀπὸ τὸν ἀρχιερέα. Παρὰ τῇ ἐπιτροπῇ ταύτῃ τὰ τοῦ γραμματέως ἐκτελεῖ ὁ νεώτερος. Ἐκαστος λοιπὸν τῶν ἐκλογίων προσερχόμενος εἰς τὴν τράπεζαν τῆς ἐπιτροπῆς μετ' εὐσεβήσεως καὶ ἀνευ θορύβου, ἐὰν μὲν ἤθεύσῃ νὰ γράψῃ, σημειοῖ ἰδίᾳ χειρὶ ἐν τῷ ἐπίτῃδης κρατουμένῃ πρωτοκῆλλῃ τὸ ὄνομα τοῦ ὃν ἐγκρίνει ἱκανὸν διὰ τὴν θέσιν ἡγουμένου προσυπογραφόμενος· ἐὰν δὲ ᾖ ἀγράμματος, αὐτὸς μὲν ἐκφράζει τὴν θέλησιν τοῦ, δῶκε δὲ ἐκ τῶν παρόντων γράφουσι τὴν θέλησιν τοῦ καὶ μαρτυροῦσι. Τελεσιθέσης οὕτω τῆς ἐκλογῆς, ἀριθμοῦνται αἱ ψῆφοι καὶ συντάσσεται παρὰ τοῦ γραμματέως ἡ πράξις ἐν τῷ αὐτῷ πρωτοκῆλλῃ καθαρῶς καὶ εὐαναγνώστως γεγραμμένη ἀνευ οἰσημάτων, ἐισμάτων ἢ παρεγγραφῶν, ἐμφαίνουσα τὸν ἀριθμὸν τῶν ψηφοφόρων καὶ τὰς ψῆφους, τὰς ὅποιας ἕκαστος τῶν ὑποψηφίων ἔλαβε διὰ τὴν θέσιν ἡγουμένου, καὶ περατοῦται διὰ τῆς διαδηλώσεως τοῦ τῶν

ἄλλων κατὰ τὰς ψῆφους πλειοντήσαντος ὡς ἡγουμένου. Ἡ πράξις αὕτη ὑπογεγραμμένη παρὰ τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐσφραγισμένη διὰ τῆς μοναστηριακῆς σφραγίδος ὑποβάλλεται ἀμέσως ὑπὸ τὴν ἐγκρίσιν τοῦ ἀρχιερέως· τῇ ἐπαρχίᾳ, ὁ ὅποιος, ἐὰν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς δὲν γίνῃ ἐνστάσις ἀπὸ μέρους τῶν μοναχῶν, τότε συγκαλεῖ τὴν δημογεροντίαν, ἀναγινώσκει αὐτοῖς τὸ τε πρωτοκῆλλον καὶ ἡ πράξις καὶ ἀποφαίνεται κυρὼν τὴν ἐκλογὴν τῶν μὲν ἐνοριακῶν αὐτοδικαίως, τῶν δὲ σταυροπηγιακῶν κατὰ προηγούμενην ἐγκρίσιν τοῦ πατριάρχου. Ἡ πράξις αὕτη ὡς καὶ τὸ δοθησόμενον πρὸς τὸν ἡγούμενον ἐγγράφον τοῦ διορισμοῦ τοῦ καταχωρίζεται εἰς τὰ ἀρχεῖα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, περὶ τινος ὑποψηφίου, ἡ ψῆφος τοῦ ἀρχιερέως ἀποτελεῖ τὴν πλειονοψηφίαν.

Ἀρθρ. δ'. Αἱ ἀναφύεσαι κατὰ τῆς ἐκλογῆς τυχόν ἐνστάσεις ὑποβάλλονται παρὰ τῶν ἐνισταμένων πρὸ τῆς κυρώσεως εἰς τὸν ἀρχιερέα, ὁ ὅποιος δικάζει περὶ τούτων καὶ ἡ παραδέχεται αὐτὰς ἢ ἀπορρίπτει· ἡτις λογημένης καὶ διατάττει· νέαν ἐκλογὴν, κοινοποιῶν τὴν ἀπόφασιν εἰς τοὺς ἐρίζοντες.

Ἀρθρ. ε'. Ἡ ἐκλογὴ τοῦ ἡγουμένου πάντοτε γίνεται ἐντὸς ὁρισμένης προθεσμίας, ἐγκρινμένης καὶ διαταπτομένης παρὰ τοῦ ἀρχιερέως ἅμα τῇ χρεώσει ἡγουμένου μοναστηρίου τινός.

Ἀρθρ. ς'. Ἐν τῇ μονῇ, ἐν ἣ δὲν ὑπάρχουσιν πλείους τῶν ἑξ πατέρων, ὁ ἡγούμενος ἐκλέγεται παρὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς δημογεροντίας, λαμβανομένου ἐξ αὐτῶν τοῦ ἱκανωτέρου καὶ ἀξιωτέρου πρὸς τὸ ἀναλαβεῖν τὰ χρεῖα τοῦ ἡγουμένου καὶ τὴν διοίκησιν τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου.

Ἀρθρ. ζ'. (Ὅταν δὲ εἰς καὶ μόνος μέλλῃ νὰ ἐκλεχθῇ καὶ ἀποκατασταθῇ ἡγούμενος, ἡ ἐκλογὴ γίνεται κατὰ τὸν ἀκλόουθον τρόπον. Ἀμα ἐγλωθῇ ὁ θάνατος τοῦ ἡγουμένου, τότε ὁ ἀρχιερεὺς πρὸ μὲν τοῦ θανάτου μετὰ τῆς δημογεροντίας διορίζουσιν ἐπιτροπὴν συγκειμένην ἐξ ἐνὸς ἱερωμένου καὶ ἐνὸς λαϊκοῦ, οἵτινες ἀπελθόντες σφραγίζουσι τοὺς ψαλμούς ἀπαντας καὶ τὰς ἀποθήκας καὶ παραλαμβάνουσι τὰ κατὰστιχα τῆς μονῆς· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτοῦ, γενομένης τῆς κηδείας, ὁ μὲν ἱερωμένος ἐκ τῶν ἐπιτρόπων μένει ἐκεῖ ἐπιτροπεύων καὶ διοικῶν τὰ τῆς μονῆς μέχρι τῆς ἐκλογῆς τοῦ διαδεξομένου· ὁ δὲ ἀρχιερεὺς στέλλει πρὸς τοὺς προκριτωτέρους τῶν γειτνιαζόντων τῇ μονῇ χωρίων, καὶ συνελθόντων τούτων, συγκαλεῖ εἰς συνέλευσιν ἐν τῇ μητροπόλει καὶ τὴν δημογεροντίαν, καὶ προτεθέντων τῶν ὑποψηφίων, ἐκλέγεται καὶ διορίζεται ὁ τὰ ἐν τῷ α' ἀρθρῷ διαγραφέντα προσόντα ἔχων, περὶ ὧν ὁ ἀρχιερεὺς πρέπει νὰ ἔχῃ βασίμους καὶ θετικὰς πληροφορίας. Ἐν περιπτώσει ἰσοψηφίας ὁ

* Altera haec pro monasteriis regundis legis forma, de qua supra habitus est, extra iuris ottomani corpus vagatur, utpote a sola synodo edita. Typis expressa est anno 1864 sub hoc titulo: Κανονισμός τῶν ἐκ τῶν οἰκονομικῶν ὁρίων ἱερῶν μοναστηρίων. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυποῖς Α. Κορομυλῆ καὶ Π. Παπαλλῆ. (Κατὰ τὴν ὁδὸν Περικαυκάδου, ἀριθ. 3). 1864. Α' τόμος: Πᾶν ἐν τῷ τῷ μὴ εἶναι τὴν ἀνωτὴν πατριαρχικὴν σφραγίδα θεωρεῖται νόθον. In-8°, 36 p., quarum duo postremae omnino vacuae. Nam statim repraesentandam censuimus, ut quae eiusdem sit argumenti ac documenta illa quae hactenus allata sunt.

ἀρχιερεὺς ἀποφασίζει ἀνεκλήτως τὸν ἐκ τῶν ὑποφθίρων ἐκλεχθέντα ἢ ἀποδοκιμάζει· ἐάν δὲ εὐρεθῇ εἰς διαφωνίαν περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ προσώπου μέχρις ὁρισμένης προθεσμίας, τότε ὁ ἀρχιερεὺς διορίζει ἐν ἐν ἑκατέρῃ ἐκ τῶν προταθέντων ὑποφθίρων διὰ ἄλλου τινὸς ἐπεμβάσεως ἢ παρατηρήσεως.

Ἄρθρ. η'. Ἄν καὶ ἀπαγορεύεται ἡ ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἕτερον μοναστήριον μετάβασις; μοναχοῦ, δύναται μολαταῦτα νὰ μετανεχθῇ τοιοῦτος καὶ διοριθῇ ἡγούμενος εἰς χρεώσαν μὴν, ὅταν ὁμολογούμενος καὶ ἀποδοκιμῆται οὐδαμῶς τῶν ἐν τῇ μονῇ μοναχῶν ὑπάρχει ἱκανὸς νὰ διαπιστευθῇ τὴν ἡγουμένην καὶ ἔστιν ἡ περὶ τοῦ μεταπεμφθέντος μοναχοῦ μαρτυρία ἐπὶ εὐλαρίᾳ καὶ σεμνότητι βίου ἵνα ἀναντίρρητος καὶ ἀποδεικνύεται τοιαύτη, ἐκ τῆς ἐν τῇ μονῇ, ὅπου ἔχει τὴν μετάνοιαν τοῦ πολιτείας αὐτοῦ. Τοιαύτη μετάνοια ἐπιτρέπεται διὰ τὴν βελτίωσιν τοῦ χρεώσαντος μοναστηρίου καὶ διὰ τὴν ψυχικὴν ὠφέλειαν τῶν ἐν αὐτῷ μοναχῶν.

Ἄρθρ. θ'. Ἐὰν ἀμφότερα τὰ μοναστήρια καίναται ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἐπαρχίας τοῦ ἀρχιερέως, ἡ μεταπομῆ τοιοῦτου προσώπου ἐνεργεῖται ἀμέσως καὶ κατ' εὐθείαν παρὰ τοῦ ἱερέως· ἐάν δὲ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν ἄλλου ἀρχιερέως ὑπάγῃ, τὸ μοναστήριον, παρ' οὗ μέλλει νὰ μεταπεμφθῇ ὁ διὰ τὴν ἡγουμένην τοῦ χρεώσαντος μοναστηρίου, ζητεῖται κατὰ τοὺς κανόνας ἢ συγκατάθεσις τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἀρχιερέως. Ἐάν δὲ ἵνα σταυροπήγιον, ὁ ἀρχιερεὺς ἀπευθύνεται πρὸς τὸν οἰκουμένικόν πατριάρχην καὶ ἐξαίρεται τὴν ἀδείαν.

Κεφάλαιον Η'.

Περὶ τῆς μοναστηριακῆς σφραγίδος.

Ἄρθρ. α'. Αἱ μέχρι τοῦδε ἐν χρήσει σφραγίδες τῶν μοναστηρίων θέλουσι καταργηθῇ· ἀντ' αὐτῶν δὲ θέλουσι εἰσαχθῇ ἄλλαι φέρουσαι τὸν σταυρὸν εἰς τὸ μέσον, γύρω δὲ περιγεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ μοναστηρίου καὶ τοῦ μέρους ὅπου καίται. Αἱ σφραγίδες αὗται θέλουσι διατεῖσθαι εἰς τρία μέρη, ὧν τὸ ἐν θέλει κρατεῖσθαι παρὰ τοῦ ἡγουμένου, τὰ δὲ ἄλλα δύο παρὰ τῶν συμβούλων, καὶ τοῦτο διὰ τὰ πολλοὺς συνακουμένους ἔχοντα πατέρας ἱερὰ μοναστήρια· εἰς δὲ τὰ ἑνα καὶ μόνον ἔχοντα ἡγούμενον ἢ διανομή τῆς σφραγίδος θέλει γίνεαι οὕτως, δηλαδὴ ἐν μέρει θέλει κρατεῖσθαι ὁ ἡγούμενος, ἐν ἡ δημογεροντία καὶ τὸ τρίτον ὁ ἀρχιερεὺς.

Ἄρθρ. β'. Αἱ παλαιαὶ σφραγίδες θέλουσι συναχθῇ, καταργηθῇ, ρινηθῇ καὶ κατατεθῇ εἰς τὴν μητρόπολιν, καὶ ἀποφυγὴν μὴ ἀπ' ἐνὸς μέρους ὅλας τὰς αἰτίας τοῦ σφραγίδος, πρὸς ἐξακρίβωσιν δὲ παλαιῶν ἑγγράφων διὰ παραθέσεως, ὅσας τὸ καλὴ ἢ χρεία.

Ἄρθρ. γ'. Αἱ νέα σφραγίδες θέλουσι παραγγεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἀρχιερέων εἰς γνωστὸν σφραγιδογλύπτην, καὶ ἔκτυπα τούτων θέλουσι διατεῖσθαι εἰς τὴν μητρόπολιν· δὲν θέλει γίνεαι χρήσις τούτων πρὶν ἢ τὰ ἔκτυπα κατατεθῶσιν, ὡς εἴρηται, ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς μητροπόλεως.

Ἄρθρ. δ'. Κατασκευασθεῖσιν νέων σφραγίδων, θέλουσι προσκληθῇ πάντες, ὅσοι διακατέχουσιν ὁμολογῶν ἢ ἐνοικιαστήρια ἑγγράφα, ἵνα ἀνανεώσωσι ταῦτα, ἐπιτεθέντες τῆς νέας σφραγίδος.

Ἄρθρ. ε'. Ὅλα τὰ μετὰ ταῦτα ἐκδοθησόμενα ἑγγράφα, ὁμολογῶν ἢ ἐνοικιαστήρια, ἀναποφύκτως πρέπει νὰ φέρωσι τὴν σφραγίδα ταύτην, τὰς ὑπογραφὰς τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν συμβούλων, τὰς τῆς δημογεροντίας καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τοῦ ἀρχιερέως· πᾶν μὴ οὕτως οὐλομασμένον ἑγγραφοῦ θεωρεῖται ὁλοσχερῶς ἀκυρον καὶ ἀνίσχυρον.

Ἄρθρ. ς'. Δύναται νὰ κατασκευασθῇ καὶ ἑτέρα σφραγὶς φέρουσα τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου καὶ χρυσαυτοῦ εἰς μόνον τὰ διαπιστευτήρια ἑγγράφα τῶν εἰς ὑπηρεσίαν μοναστηριακὴν ἀποσταλλομένων πατέρων καὶ εἰς τὰ περὶ ἁλῶν γράμματα, καὶ οὐδὲν πλέον.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Κεφάλαιον Γ'.

Περὶ οἰκοδομῶν, ἐπισκευῶν καὶ δανείων.

Ἄρθρ. α'. Οἰκοδομὴ ἢ ἐπισκευὴ μοναστηρίου ἢ μοναστηριακοῦ οἴκηματος ἢ ἄλλου κυρίου, μὴ ἀπαιτούσα δαπάνην κλειστόραν τῶν πεντακοσίων προσῶν, ἐπιτρέπεται τῷ μοναστηριακῷ συμβουλίῳ ἢ τῷ ἡγούμενῳ νὰ τὴν κάμωσι, σημειουμένης τῆς αἰτίας δι' ἣν ἐγένετο ἢ ἐπισκευὴ αὕτη ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν ἐξόδων.

Ἄρθρ. β'. Πᾶσα ἄλλη ἔμως οἰκοδομὴ δαπανηρὰ ἐπὶ μισθῷ γινομένη δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ, εἰ μὴ ἀπὸ πρότερον καθυποβλήθῃ ὑπὸ τὴν ἐγγρασίαν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς δημογεροντίας· καὶ ἀπὸ συζητήσεως ὁ προϋπολογισμὸς τῆς δαπάνης καὶ ἐγκριθῇ ἀναλόγως τῆς χρηματικῆς καταστάσεως τῆς μονῆς, ἀποφασίζεται τότε, καὶ τὸ ἔργον τῆς οἰκοδομῆς ἐπιχειρεῖται.

Ἄρθρ. γ'. Προκαίμενος δ' ἐνταῦθα λόγος καὶ περὶ δανείων, απαιτεῖται ἐν πρώτοις, ἵνα, ὅσα ἄχρι τοῦδε ἐληγθῇσαν δάνεια δι' ἀδείας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς παρ' ἰδιωτῶν πρὸς θεραπείαν ὁμολογούμενης ἀνάγκης τινὸς μοναστηρίου, τὰ δάνεια ταῦτα, ἐν εἰσέτι δὲν ἀπεδοθήσαν, ν' ἀποδοθῶσιν εἰς τοὺς δανειστάς κατ' ἀναλογίαν τῆς ἐκδόσεως ἐκάστης μονῆς ἐκ τῶν ἰδίων εἰσοδημάτων χρηματικῆς εὐκολίας· διότι σκοπὸς τῆς ἐκκλησίας ἀμετάθετος ὑπάρχει· τὰ νὰ καταστῶσιν ἅπαντα· αἱ ὑπὸ τὸν οἰκουμένικόν θρόνον εὐαγγελίᾳ μοναὶ ἐντελῶς ἀπηλλαγμέναι ἀπὸ παντὸς βάρους καὶ ὑποχρεώσεως εἰς πρόσωπα· οὐ μόνον οὐδὲν πρὸς αὐτὰς κοινὸν ἔχοντα, ἀλλὰ καὶ τοῦ μοναστηρίου βίου ἀλλότρια.

Ἄρθρ. δ'. Ἀμα τῇ ἐνάρξει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν περὶ τακτοποιήσεως τῶν ἱερῶν μοναστηρίων κανονισθέντων, πρὸς τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἄλλων μοναστηριακῶν κτημάτων θέλει γίνεαι καὶ ἡ καταγραφὴ τῶν ὑπαρχόντων χρεῶν, περὶ ὧν, ὡς εἴρηται, θέλει ληφθῇ πρόνοια περὶ τῆς ἐγκαίρου ἀποσπασέως τῶν ἐκ τῶν προσόδων αὐτῶν τῶν μοναστηρίων. Πᾶσα δὲ ἄλλη δανείου λήψις μετὰ ταῦτα ῥητῶς ἀπαγορεύεται.

Ἄρθρ. ε'. Τότε μόνον δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ὁ σχηματισμὸς δανείου, ὅταν τὸ ταμεῖον τοῦ μοναστηρίου στερηταὶ ἀποδοθεγμένως τῶν ἀναγκαίων χρηματικῶν μέσων διὰ καλλιέργειαν ἢ ἄλλην ῥητὴν βελτίωσιν ἐπὶ προσδοκῶν κτημάτων, ὧν ἡ ἐκμίσθωσις ἀποβαίνει ἐπιζήμιος τῇ μονῇ, ἢ δι' ἑκτακτικὴν τινα ἐπιγούσαν καὶ προφανῇ χρεῖαν μοναστηριακὴν. Καθ' ὅποτέραν τῶν περιστάσεων τούτων, τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἢ ὁ ἡγούμενος θέλουσι ἀναφέρεισθαι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν ἐξηγουντες ὅλας τὰς αἰτίας τοῦ δανείου. Ὁ δὲ ἀρχιερεὺς συγκαλέσας καὶ τὴν δημογεροντίαν, ἀπὸ συζητήσεως τὴν περὶ δανείου αἰτήσιν καὶ πρὸ πάντων τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀποτίσεως αὐτοῦ, τότε ἢ παραδέχοντα ἢ ἀποδοκιμάζουσιν αὐτὴν· ἄλλως δὲ, πᾶσα περὶ δικαίου συμφωνία, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς δημογεροντίας γενομένη, θεωρεῖται ἀκυρος καὶ λογίζεται εἰς βάρος ἀτομικῶν τῶν δανεισαμένων, τὸ δὲ μοναστήριον μένει ἀκαταζήτητον.

Ἄρθρ. ς'. Καθὼς ἀπαγορεύεται τὸ νὰ δανειζύνται χρήματα οἱ ἡγούμενοι, οὕτω δὲν ἐπιτρέπεται αὐτοῖς καὶ νὰ δανείωσι χρήματα τοῦ μοναστηρίου εἰς οἰονόμητους καὶ ἐπὶ εὐδότητος προφάσει καὶ περιστάσει· ὅσακις δὲ κρίνουν εὐλογον νὰ καταστῶσιν ἐνεργῶς διὰ δανεισμοῦ τὰ περισσεύοντα χρηματικὰ κεφάλαια τοῦ μοναστηριακοῦ ταμείου, τοῦτο θέλει γίνεσθαι ἐν γνώσει τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς καὶ τῆς δημογεροντίας.

Κεφάλαιον Δ'.

Περὶ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ.

Ἄρθρ. α'. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ παρουσία κατὰ τὸν εἰδικὸν αὐτῆς προσδιορισμὸν ἀνήκει εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ εὐσεβὲς ἔθνος· κατὰ δὲ τοὺς ἱεροὺς κανόνες

πας ὁ διέπων καὶ διαχειριζόμενος περιουσίαν μοναστηριακὴν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ πιστὸς ἐπιστάτης καὶ οὐκ οὐκονόμος τῶν προσόδων αὐτῆς. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ εἰς τὰ μοναστηριακὰ συμβούλια καὶ τοὺς ἡγουμένους ὑπάρχει διαπεπιστευμένη ἢ ἐν γένει διοίκησης καὶ ἡ διαχείρισις τῆς περιουσίας τοῦ μοναστηρίου αὐτῶν, ὑπάρχει ἐπίσης καθήκον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν καλὴν διοίκησιν καὶ χρῆσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας. καὶ κατὰ συνέπειαν ἀπαιτεῖται ἡ σύνταξις τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ ἐτησίως, ὅστις εἶναι ἡ βάση καὶ ὁ κανὼν τῆς τακτικῆς τοῦ ἀπολογισμοῦ ἐξελέγχου.

Ἄρθρ. β'. Ἐκαστον μοναστηριακὸν συμβούλιον, ὅπου ὑπάρχει τοιοῦτον ἐπιχειρηματικὸν, ἢ ὁ ἡγούμενος, ὅπου μόνος ὑπάρχει, θεωροῦνται ὑπότροποι εἰς τὴν διαχείρισιν τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας. Κατὰ συνέπειαν τοίνυν τῶν περὶ ἀκριβοῦς διατηρήσεως τῶν μοναστηριακῶν βιβλίων διαταχθέντων, ἐφαίλουσιν ἐν τῇ τέλει ἐκαστοῦ ἔτους νὰ συντάττωσι πρὸ ἐνδὸς τοῦλάχιστον μηνὸς τὸν ἐκλογισμὸν τῶν ἐτησίων προσόδων καὶ ἐξόδων κατὰ χρονολογικὴν σειράν μετὰ τὸν ἀποδείξουν τῆς πληρωμῆς καὶ ἀνυπόγραφον παρουσιάσωσιν εἰς τὴν ἱερὰν μητρόπολιν.

Ἄρθρ. γ'. Τοὺς λογαριασμοὺς τούτους παραλαβὼν οἱ ἀρχιερεῖς, προσκαλεῖ ἐν ἡμέρᾳ τακτῇ εἰς συνέλευσιν τὴν ἐκκλησιαστικὴν καὶ παρουσιάζει τοὺς λογαριασμούς. Ἀπὸ δὲ ἀρσῶν ὑπ' ὅψιν τὸ καθημερινὸν κατὰ τυχόν καὶ πρὸς τὰ μὴνα ἔγγραφα, ἐν αἷς πρέπει νὰ ὑπάρχουσιν, ὡς προσήκοντα, ἀκριβῶς ἐγγεγραμμένα ἀπαντὰ τὰ εἴδη καὶ ἐξόδα, ἐξελέγχουσιν ἀμερόληπτως καὶ ἀπαθῶς, ἂν οἱ παρουσιασθέντες λογαριασμοὶ ἔγωσι καλῶς καὶ ἂν οἱ τῶν διαχειρίσεων τῆς μοναστηριακῆς περιουσίας ἐμπιστευμένοι: ἐξετάσωσιν πιστῶς καὶ εὐσυνείδητος τὰ κατὰ τὴν αὐτῶν, ἂν τὰ εἴδη καὶ ἐξόδα ᾖ ἐν τάξει ἀποδεδειγμένα καὶ ἂν τὰ δαπανήθεντα χρήματα διετέθησαν πραγματικῶς κατὰ τὰς ἀνάγκας, δι' ἃς βεβῶως ἐρίσθησαν.

Ἄρθρ. δ'. Παρουσιασθέντων τῶν λογαριασμῶν κατὰ τὸν ἀνωτέρω τρόπον, ἐπιτρέπεται εἰς τὰ συγκαλεσθέντα μέλη, νὰ κάμωσι παρατηρήσεις, ὅσας ἂν ἔχωσι, καὶ νὰ ζητήσωσι πληροφάνειαν περὶ οιασδήποτε ἀπορίας τῶν, τὴν ὁποίαν ἐφαίει ὁ ἡγουμένος νὰ λύσῃ διδὼν διασαφήσεις. Τοιαῦτα παρατηρήσεις ἐπιτρέπεται νὰ γίνωσι: ἐντὶς τριάκοντα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παρουσιάσεως τῶν λογαριασμῶν, τοὺς ὁποίους καλῶς εὐρεθέντας ὑπογράφουσι καὶ καταστρωννύουσιν ἐν τῇ ἐπὶ τούτῳ κώδικι τῆς μητροπόλεως.

Ἄρθρ. ε'. Οἱ λογαριασμοὶ τῶν πολλοῦ πατέρων ἔχοντων μοναστηρίων καταστρωθέντες παρουσιάζονται πρῶτον ἐνώπιον τῆς μοναστηριακῆς συνάξεως: οἱ δὲ πατέρες ἐξελέγχοντες τούτους κάμνουσιν οιασδήποτε ἐξ παρατηρήσεων μετὰ ταῦτα ὑπογεγραμμένοι παρὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου παρουσιάζονται εἰς τὴν μητρόπολιν: οἱ δὲ πατέρες δικαιούνται ν' ἀπευθύνωσι τὰς περὶ τούτων παρατηρήσεις τῶν τῇ ἀρχῇ.

Ἄρθρ. ς'. Ἐάν ἐν τῇ ἐξελέξει τῶν λογαριασμῶν φανῇ κατάχρησις προμελετημένη, γίνεται κατὰ πρῶτον παρατήρησις καὶ συμβουλὴ ἀπὸ μέρους τοῦ ἀρχιερέως: ἐάν δὲ εἰς πολλὰ τοῦ λογαριασμοῦ μέρη, εἴτε τῆς ἀλήθειας, εἴτε τῆς δόσεως, πολλὰ εὐρεθῶσι: τότε ἀποδεκτικῶς δολιότητι καὶ κλοπῇ, τότε ἀποβάλλεται ὁ τοιοῦτος καὶ διορίζεται ἐντὶ αὐτοῦ ἕτερος. Ἐάν δὲ καὶ τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀποδειχθῇ συνένεχον, καὶ τοῦτο παύεται, ἄλλοι δὲ σύμβουλοι διορίζονται.

Ἄρθρ. ζ'. Ἀπὸ ὁ λογαριασμοῦ μοναστηρίου τινὸς ἐξελεγχθῇ ἐν τῇ διαστάσει τῆς διορίσεως προθεσμίας καὶ εὐρεθῇ τακτικὸς καὶ καθαρὸς πάσης δολιότητος, ὑπογεγραμμένος τότε παρὰ τοῦ ἡγουμένου, τῶν συμβούλων καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, κατὰ τὸν ἀπολογισμὸν ἐπικυρωθεὶς, καταστρωννύεται ἐν τῇ κώδικι τῆς μητροπόλεως. Τοῦτο δὲ ἐξακολουθεῖ γινόμενον ἐκαστοῦ

ἐνιαυτοῦ, διὰ νὰ καταφαινῇται προχείρως ἡ κατάστασις καὶ ἡ πρόοδος τῶν τῆς μονῆς πραγμάτων.

Ἄρθρ. η'. Διὰ τῆς τοιαύτης τῶν ἐτησίων λογαριασμῶν ἐξελέγχου, καταφανέως γινόμενης τῆς πραγματικῆς καταστάσεως ἐκαστοῦ μοναστηρίου, εὐκόλως δύναται νὰ χειραγωγηθῶσιν εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ ἐκπέντος ἔτους καὶ προσδιορίσωσιν ἀναλόγως τὸν εἰσοδήματων τὰ ἀναπορεύμενα: ἀπαιτούμενα ἐξόδα διὰ τὴν κεντρικὴν ὑπηρεσίαν τῆς μονῆς, τὴν διακόσμησιν καὶ ψευταγωγίαν τοῦ ἱεροῦ νεοῦ τῆς μονῆς, τὴν πληρωμὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν φόρων, τὴν καλλιέργειαν ἀγρῶν, ἀμπελῶνων, ἐλαιῶνων, κήπων, ἐκτίρωσιν ἀκαλλυργητῶν γαιῶν διὰ νέας φυτείας καὶ δασοκομίας, δι' ἀνάγκης νέων οἰκοδομῶν ἢ ἐπισκευῶν τῶν ἡδὲ ὑπαρχουσῶν τακτικῇ ἐπιείκῃ συνεισφορῶν τῶν ἱερατικῶν σχολείων καὶ λοιπῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν καταστημάτων, χορηγίαν ὑποτρόφων πρὸς ἐκμάθησιν γραμμάτων, διατροφὴν τῶν ἐν τῇ μονῇ μοναχῶν, ἐνδυμασίαν καὶ υποδήματα καὶ μισθοῦ ὑπηρετῶν, πληρωμὴν τέκνου δανείου ἐκτελέμενου, ἀγορὰς νέων ζώων, ἐργαλείων καὶ παντὸς οὗ τινος δεῖται ἡ μονὴ διὰ τὴν καλὴν αὐτῆς διατήρησιν.

Ἄρθρ. θ'. Ἐάν, γινόμενου τοῦ προϋπολογισμοῦ, αἱ τῆς μονῆς προσδοκίαι εἰς τὰ ἀπαραίτητα ἀναγκαζόμενα τῇ μονῇ, τότε τῇ κοινῇ ἀποφάσει ἀποφασιζέται ὁ σχηματισμὸς προσωρινοῦ δανείου, προσδιοριζομένου ἀκριβῶς τοῦ τρόπου καὶ τοῦ χρόνου τῆς πληρωμῆς.

Ἄρθρ. ι'. Ἐάν, γινόμενου τοῦ προϋπολογισμοῦ καὶ προσδιορισθείσης τῆς ἀπαιτούμενης δαπάνης, διὰ τὰς ἀπελόμενους τῆς μονῆς ἀνάγκας, τὴν διατήρησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν καὶ φιλανθρωπικῶν τῆς ἐπαρχίας καταστημάτων καὶ λοιπῶν κατὰ τὸ ἄρθρον η', ἀναλόγως τῶν ἐτησίων προσόδων, ἤθελε μείνει καὶ τι περίσσευμα μετὰ τὴν ἐξελέγχιν τῶν ἐτησίων λογαριασμῶν, τότε ἐκ τούτου μέρους διατίθεται πρὸς μίσθωσιν χρέους, ἐάν ὑπάρχῃ, καὶ μέρος διὰ τὴν πραγμασίαν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν διαφόρων φιλανθρωπικῶν καὶ ἐκπαιδευτικῶν καταστημάτων κατὰ πρῶτον λόγον τῶν εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος εὐρισκόμενων.

Ἄρθρ. ια'. Τῶν σταυροπηγιακῶν ἱερῶν μοναστηρίων ἐν γένει, ἀπὸ ἐξελεγχθῶσιν οἱ ἐπίσκοποι λογαριασμοὶ, κατὰ εἴρηται καὶ ἐπικυρωθῶσι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς, ἀλλοῦς ἐπὶ ἀλλοῦς ἀντίγραφα πρὸς τὴν μετὰ τὴν ἐκκλησίαν, ἢ λαμβάνωσι γνώσιν περὶ τούτων ὁ τε πατριάρχης καὶ ἡ ἱερὰ σύνοδος καὶ καταστρωννύονται οἱ τοῖς εἰς τὴν ἐπὶ τούτῳ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ.

Κεφάλαιον Β'

Περὶ τῆς διοικήσεως τῶν ἱερῶν μοναστηρίων εἴτε παρὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν μοναστηριακῶν συμβούλων εἴτε ὑπὸ μόνου ἐνὸς ἡγουμένου.

Ἄρθρ. α'. Ἐν τῇ μονῇ, ἐν ἣ, ὡς εἴρηται, ὑπάρχουσι πλείους τῶν εἰς καὶ ὀλιγώτεροι: τῶν εἰς: πατέρων, σὺν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἡγουμένου κατὰ τὸ περὶ ἐκλογῆς τοῦ κανονισμοῦ ἄρθρον γίνεται καὶ ἐκλογὴ δύο ἐκ τῶν τὰ προεβὰ ἐχόντων πατέρων διὰ φανερὰς ψηφοφορίας, οἵτινες φέροντες τὴν ἐκωνυμίαν συμβούλων σχηματίζουσι τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον.

Ἄρθρ. β'. Ὁ ἡγούμενος καὶ οἱ παρ' αὐτῷ σύμβουλοι τῶν μὲν σταυροπηγιακῶν μοναστηρίων τελοῦσιν ὑπὸ τὴν ἀμεσθὴν ἐφορείαν τοῦ ἀρμοδίου ἀρχιερέως κατ' ἐπίσημον διορισμὸν τοῦ πατριάρχου, τῶν δὲ ἐνοριακῶν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν αὐτοῦ, καὶ πρὸς αὐτὸν κανονικῶς ἀνατέρονται ὡς προϊστάμενον ἐκκλησιαστικῶς περὶ πάσης υποθέσεως ἀναγκασμένης εἰς πνευματικὰ καθήκοντα καὶ ἐκτελοῦσι τὰς ἀποφάσεις καὶ διατάγας τοῦ. Ὡς τὸν αὐτὸν κανόνα ὑπάγονται οἱ ἐν γένει οἱ μοναχοί.

Ἀρθρ. γ'. Τῶν οὕτω διοργανισμένων ἐκθῶν μοναστηρίων γίνεται ἐν ἐκάστῃ συνεδρίσει διηγηματικῆς ἢ ἀκούς τῶν ὑπὲρ διακρίσεων καίμων ὡκίων ὑποθέσεων. Συζητοῦνται αὐταῖς κατὰ σειράν, καὶ τὸ μοναστηριακὸν συμβούλιον ἀποφασίζει ἐπὶ μιᾷ ἐκάστης ὁμοφώνως ἢ κατὰ πλειονοψηφίαν. Τότε καταστρώνεται εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἡμερησίας συνεδρίσεως καὶ ὑπογράφεται παρ' ὧν τῶν μελῶν. Συμφώνως δὲ πρὸς τὰ ἀποφασισθέντα συντάσσεται κατοκιν καὶ ἀμύση, καὶ ἐκδίδεται τὸ ἔγγραφο διὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀποφασισθέντων, τὰ ὅποια τότε πραγματοποιοῦνται, ἀφ' ὧν πρότερον καθυποβλήθησι τῷ ἀρχιερεὶ καὶ τῇ ἀποστολικῇ δημογεροντίᾳ καὶ ὁμοφώνως παρ' αὐτῶν ἐγκριθῶσιν.

Ἀρθρ. δ'. Ἐν περιπτώσει καὶ ἢν διαφωτισθῇ πρὸς τὰ δύο μέρη τὸ τρίτον, καταχωρίζεται μὲν εἰς τὸ πρῶτόν αὐτῶν ἐκείνης τῆς συνεδρίσεως καὶ ἢ ἀντικαταστήσει, τοῦ τυχόν διαφωνούντος ἡγουμένου ἢ συμβούλου, ἀν' αὐτὸς ἀπατήσῃ τοῦτο, καὶ ὑποβάλλεται ὑπὸ τὴν σκέψιν τοῦ ἀρχιερέως μετὰ τῆς ἐπιθετικῆς τῶν ἐγγράφων, ἐν δυνάμει ὅπως ἢ ἀντικαταστήσῃ τὴν ὑπογραφήν του οὗτε εἰς τὸ βιβλίον τῶν πρακτικῶν οὗτε εἰς τὰ συνειρητῶν κατὰ πλειονοψηφίαν ἀποφασισθέντων συνταχθέντα ἔγγραφα, καθὼς ἐπίσης δὲν δύναται ἢ ἀρνήσῃ καὶ τὴν ἐπὶ ὅσων τὸ οὐκ αἰεὶ τῆς τριμεροῦς στρατηγίας. Ἐν δὲ βιβλίον, ἐν ᾧ καταγράφονται αἱ τοιαῦται πράξεις, ὁνομάζεται κώδιξ τῶν διαφόρων πρακτικῶν.

Ἀρθρ. ε'. Τὰ λοιπὰ κανονισμένα βιβλία, ὅποια ὀφείλει ἐκάστη ἐκθὴ μὲν, ἢ ἔχει, εἰς τὸ μοναχολόγιον, τὸ τῆς μοναστηριακῆς ἀποσκευῆς, ἐκθῆς τε καὶ κοινῆς, τὸ πρόχειρον καθημερινόν, τὸ βιβλίον τοῦ ταμείου ἢ τοῦ τῶν ἀπολογισμῶν, καὶ τὸ τῆς ἀποθήκης.

Ἀρθρ. ς'. Τὸ μοναχολόγιον εἶναι χρῆσιμον διὰ τὰ πολλοὺς συνακουμένους ἔχοντα πατέρας. Ἐν τούτῳ καταγράφονται μόνον αἱ ἔχοντες κανονικὴν κοινὴν μοναχίαν· αἱ δὲ δοκιμαεῖς εἰς ἕτερον βιβλίον καταγράφονται· τότε μόνον ταῦτα εἰς τοὺς ἀελέφους καὶ σημειοῦνται τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐν τῇ μοναχολογίᾳ, ὅπως μετὰ τριμῆς δοκιμασίας κριθέντες ἀξιοὶ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος λάβωσι τὴν κανονικὴν κοινὴν.

Ἀρθρ. ζ'. Εἰς τὸ κτηματολόγιον, τὸ ἄλλως λεγόμενον μοναστηριακὸν κώδιξ, προτάσσεται ἡ ἐκθὴ ἀποσκευῆς, τῆς ἐκθῆς μονῆς, ὑποδιακριμένη

α') Εἰς ἐκθὴ καμῖλια καὶ εἰς σκεύη χρυσῆ ἢ ἀργυρᾶ διὰ τὴν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ὑπηρεσίαν,

β') Εἰς ἀργυρὰ ἢ χρυσὰ σκεύη πρὸς διακρίσιν τοῦ ναοῦ, καὶ

γ') Εἰς ἐκθὴ ἀμύση.

Ἐπειτα μετὰ ταῦτα ἡ ἀκριβὴς καταγραφή τῆς ἀκινήτου μοναστηριακῆς περιουσίας, ὑποδιακριμένη

α') Εἰς συνοπτικὴν καὶ

β') Εἰς λεπτομερὴ κατὰ τμήματα.

Ἐπειτα δὲ ἀκολουθεῖ ἡ καταγραφή τῶν ἐν τῇ μονῇ παντοδαπῶν βιβλίων, ἢ τῶν διαφόρων κτηνῶν καὶ ἢ τῶν μελισσῶν, ἢ τοῦ χρέους καὶ ἢ τῶν δανείων, καὶ τέλος ἢ περιληπτικὴ σημείωσις τῶν ἐν τῇ ἑσθῇ προσόδων καὶ ἐξόδων τῆς μονῆς· ἀπὸ καὶ ἑτοῦς διὰ μιᾶς ἐγγράφῃς (ὡς ἐν τῇ περὶ προϋπολογισμοῦ καὶ ἀπολογισμοῦ κεφαλῇ μνεία γίνεται), γινόμενη μετὰ τὴν ἐλεγχὸν καὶ τὴν ἐκδοσὶν τῆς ἀποφάσεως τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς δημογεροντίας, ἵνα ἐξ αὐτῆς τῆς περιληπτικῆς σημειώσεως καταφαίνονται προχείρως ἢ πραγματικῇ κατάστασις τοῦ ταμείου τῆς μονῆς.

Ἀρθρ. η'. Εἰς τὸ πρόχειρον καὶ ἡμερινόν καταγράφονται τὰ ἡμερησία ἔσοδα καὶ ἔξοδα τῆς μονῆς, δηλαδὴ ἢ ὅτι συνάγει ὁ ἡγούμενος ἢ τὸ συμβούλιον καθ' ἡμέραν ἀπὸ πωλήσεως μοναστηριακῶν προϊόντων ἢ κτηνῶν, ἀπὸ ἐνοικία ἀγρῶν, λειβαθίων, μύλων, νεοτριβῶν, ἀργαστηρίων, οἰκίων κακ., ἀπὸ προσφορᾶς ἢ δωρεᾶς ἢ κληροδοτήματα χριστιανῶν· ἐν ἐνὶ λόγῳ σημειοῦνται πάντα εἰσπραξίς ὅσῃποτε

καὶ ἢν ᾖται μικρὰς ἢ μεγάλης ποσότητος· ἐκαστὴ δὲ ἐγγράφῃ γίνεται αὐθιμῆρον, ἐξηγουμένη, σαφὴς καὶ ἀκριβὴς τῆς αἰτίας, ἐξ ἧς προέρχεται ἢ εἰσπραξίς· ἐπίσης δὲ εἰς τὴν ἀκινήτου οὐλῆδα σημειοῦνται αἱ καθ' ἡμέραν γινόμεναι δαπάναι· εἰς τοῦ ταμείου τῆς μονῆς· εἰς ἀνάγκας· τῆς εἰς καλλιέργειαν κτημάτων, εἰς ἀγορὰν τροφίμων ἢ κτηνῶν ἢ ἀργαλείων γεωργικῶν, εἰς ἐπισκευὰς οἰκοδομῶν δαπανηρᾶς, ἢ ἐλεγχόμενης, εἰς πληρωμὰς μισθῶν ἢ ἡμερομισθίων γεωργῶν, ἐξηγουμένης ἐν συνόψει μὲν, ἀκριβῶς δὲ πᾶσης δαπάνης καὶ σημειοῦμένου πρὸς τὸν ἡμέρη ὀνόματι καὶ τῇ ἐπιθετικῇ καὶ τῇ πατρὶς ἐκαστοῦ μισθολήτου ὑπηρετοῦ καὶ τοῦ εἴδους τῆς ὑπηρεσίας, ἢ ἐπὶ μισθῷ ἐκταλῇ. Ἐν αὐτῇ τούτῳ τῷ βιβλίῳ σημειοῦνται ἐπίσης ἢ ἀπόδοσις τοῦ τόκου ἢ τοῦ κεφαλαίου τοῦ κατὰ τὰ κανονισμένα ληφθέντος προσηνίου δανείου, μνημονευμένης καὶ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς δημογεροντίας, δυνάμει τῆς ὁποίας ἐλέγχῃ τὸ δάνειον, ἵνα οὕτω μεμαρτυρημένοι παρὶ τῆς ἐμπροσθέντος ἀποφάσεως τοῦ χρέους ἐκ τῶν μοναστηριακῶν ἐσοδημάτων εὐκολύνονται παρὶ τὴν ἐξέλεγχον τοῦ ἀπολογισμοῦ τῆς μονῆς.

Ἡ ἐγγράφῃ, ὅσον τῶν ἐξόδων καθὼς καὶ τῶν ἐσόδων εἰς τὸ πρόχειρον καθημερινόν πρῆται, ὡς προείρηται, νὰ γίνονται ἅμα ἐνιχυμένη, ἢ τὸ πρῶτον τὸ ἐπὶ πᾶσι πάσι ἡμέραις. Τὴν δὲ ταυτοῦσαν ἐκαστοῦ μηνὸς ἐν συνεδρίσει τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου (ὅπου τοιοῦτον ὑπάρχει, ἢ μόνον ὁ ἡγούμενος ἀναθεωρεῖται ὁ λογαριασμὸς τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων ὅλου τοῦ μηνὸς καὶ ὑπογράφεται εἰς αὐτὸ τὸ βιβλίον ἀπὸ τὸν ἡγούμενον καὶ τοὺς συμβούλους, γινόμενη μνεία παρὶ τῆς πράξεως ταύτης εἰς τὰ πρακτικὰ τῆς ἡμέρας ἐκείνης). Ἡ δὲ ἐξέλεγχος μεταγράφεται ἐν αὐτῇ τούτῳ τῷ βιβλίῳ εἰς τὸν νέον μῆνα, καὶ οὕτως ἀκολουθεῖ νὰ γίνηται καὶ κατὰ τοὺς λοιποὺς μηνάς.

Ἀρθρ. θ'. Εἰς τὸ βιβλίον τῆς ἀποθήκης καταγράφεται ἐν πρώτῳ ἢ διὰ τὴν κοινὴν χρῆσιν τῆς μονῆς καὶ τῶν μοναχῶν ἀποσκευῆς, ἢ τὴν ὑπάρχουσα καὶ ἢ κατόπιν προσκτηθησόμενη, ἢ πᾶσι ἢ καταγραφῇ τῶν ἀπὸ τὰ πύρματα καὶ τὰ μελισσὰ παραγομένων, ὁλόν, τυροῦ, βουτύρου, μελίσκου, μέλιτος, κηροῦ, καὶ ἢ τῶν ἄλλων τῆς γῆς προϊόντων κατ' εἶδος εἰς χωριστὰ φύλλα, μενόντων τινῶν ἐν τῇ μεταξὺ κανὼν διὰ τὴν συνέλειαν τῶν μετὰ ταῦτα ἐγγράφων. Ἡ καταγραφή, δ' αὕτη γίνεται μετ' ἀκριβείας, ἵνα αἰετοῦ καταφαίνονται πόσον παρὶ τῇ καὶ ἑτοῦς πόσον ἐπωλήθη ἢ κατηναλώθη καὶ πόσον κατεῖται ἐν ταῖς ἀποθήκαις περιτεθῶν, ἵνα χρησιμεύσῃ ἢ πρὸς πώλησιν ἢ διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ ἐπιόντος ἑτοῦς.

Ἀρθρ. ι'. Ἀφ' οὗ τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος βιβλία προμηθεύονται, ἀρτιμῆτως κατὰ οὐλῆδα καὶ μονογραφηθῶσι παρὰ τοῦ ἀρχιερέως, ἀρχεται ἢ εἰς αὐτὰ ἐγγράφῃ, αἱ δὲ ἡγούμενοι ἐφαίλουσι μετὰ προσοχῆς νὰ τερῶσιν αἰετοῦ ταῦτα καθαρὰ καὶ αἱ ἐγγράφαι νὰ γίνονται καθαρῶς καὶ εὐαναγνώστως. Τὸ τοῦ κτηματολογίου ὅμως, ἐν ᾧ καὶ αἱ ἐπίστοι λογαριασμοὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς μοναστηριακῆς ληψοσίας, θέλουσι καταγράφεσθαι, θέλει γίνῃ εἰς διπλόν, τὸ ἐν τῶν ἐκθῶν θὰ μὲν εἰς τὴν μητρόπολιν. Τότε δ' ἀλλασσοῦσι τὰ βιβλία ταῦτα καὶ εἰς ἄλλων ἀντικαθίστανται, ὅταν ὅλος, ὥς πληρωθῶσιν ἀπὸ ἐγγράφων καὶ ἐλεγχῶν οὐλῆδες καὶ μετὰ μονογράφησιν, κατὰ τὰς ἐκθέσεις ἐκτεθέντα· τὰ δὲ παλαιὰ ἐναποτιθέμενα εἰς τὸ ἀρχαιοφυλάκιον τῆς μονῆς.

Ἀρθρ. ια'. Τὰ ἐν ταῖς βιβλίοις τούτοις ἔσοδα, ὀφίσματα ἢ παραγραφαὶ ἀπαγορεύονται· ὅτι διὰ τοῦτο οἱ ἡγούμενοι πρῆται νὰ προφυλάττωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τὰς συνεπείας τῶν ποινῶν, αἵτινες διατάσσονται κατὰ τῶν παραμαλούντων καὶ ἀτάκτως τὰ βιβλία χρησιμεύοντων καὶ μὴ ἐγγραφέντων τακτικῶς τὰ ἔσοδα καὶ τὰ ἔξοδα κατὰ τὰ διαταγμένα.

Ἀρθρ. ιβ'. Ἐπιβάλλεται τὸ καθήκον εἰς τοὺς κατὰ τόπον ἀρχιερεῖς, ἵνα ἐπαγρυπνεῖσιν παρὶ τῆς ἀκριβοῦς

τηρήσεως τῶν μοναστηριακῶν βυβλίων, ἐπιφορτισμένοι δὲ καὶ ἐπιτρέψαι τὴν διοίκησιν καὶ χρῆσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς περιουσίας καὶ ἐξελέγχουσι ταύτην, λαμβάνοντες μετὰ τῆς ἐπαρχιακῆς δημογεροντίας τὰ ἀνήκοντα μέτρα περὶ τῆς ἐξοφάλλουσας ταύτης καὶ διορθούντες τὰς καταχρήσεις, ἃς τυχὼν ἦσαν ἀνακαλύψει ἢ ἄλλως ἡθελὼν περιέλθαι εἰς γνῶσιν αὐτῶν.

Κεφάλαιον 5.

Περὶ μοναχῶν.

Ἀρθρ. α'. Ἡ τῶν μοναχῶν τάξις ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν παλαιῶν χριστιανῶν καὶ πρέπει νὰ ἦναι τύπος τῆς χριστιανικῆς τελειότητος καὶ μετανόιας. διότι ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ τῷ θεῷ ἑαυτοὺς ἀφιέρωσαν, ἵνα αὐτῷ καὶ μόνῳ ἀρέσωσιν. Ἐφ' ᾧ καὶ ὀφείλουσιν ἀκριβῶς τηρεῖν τὰ παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων ἐπιβαλλόμενα αὐτοῖς καθήκοντα ἀπαράρτητα καὶ ἀναλλοίωτα.

Ἀρθρ. β'. Ἐκαστος μοναχὸς ἀπὸ ἀποφάσεως τὴν ἐν τῇ μονῇ ἐγκαταβίωσιν τοῦ χρόου ἔχει νὰ διαμένῃ δαίμοντι ἐντὸς ταύτης, ἐν ᾗ καὶ τὴν μετάνοιαν τοῦ ἔργου καὶ τὴν κούραν τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐδίχθη, καὶ νὰ μὴ ἐξέρχεται αὐτῆς ἀνευ ὁμολογούμενης ἀπειγούσης ἀνάγκης ἢ δι' ὑπερβολὴν αὐτῆς τῆς μονῆς. Καὶ τοῦτο δὲ οὐκ ἀπ' ἑαυτοῦ, ἀλλ' ἀπὸ τῆς προστασίας μοναστηριακῆς ἀρχῆς καὶ τῇ ἐγκρίσει τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερέως.

Ἀρθρ. γ'. Οἱ ἐν τῇ μονῇ μοναχοί, εἰ καὶ ἴσοι πρὸς τοὺς συμμοναστὰς τῶν ὑπάρχουσιν, μὴδ' αὐτοὺ τοῦ ἡγουμένου ἑξαιρουμένου, διότι πάντες μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀδελφότητος εἰσι, ἀλλ' ὅμως πρὸς μὲν τὸν ἡγουμένον ὡς προϊστάμενον ὀφείλουσιν ἀποδιδόναι τὴν πρέπουσαν τιμὴν, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἀπονέμειν τὸ ἀνήκον μέρος.

Ἀρθρ. δ'. Ἀπαντες δ' ὅμοιον χρεωστοῦσι νὰ συνεισφέρωσι διὰ τῆς προσωπικῆς ἐργασίας τῶν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς μονῆς τῆς μετανόιας τῶν. Προσωπικῶν δ' ἐργασίαν νοητικὴν τὴν ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ μέτρον τῆς διανοητικῆς ἢ τῆς σωματικῆς δυνάμεως τοῦ ὁφείλει ἕκαστος τῶν μοναχῶν νὰ συνεισφέρει ὑπὲρ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ διότι κατὰ τὸν θεῶν Παῦλον καθὼς ἐν ἐνὶ σώματι πολλὰ τὰ μέλη ἔχοντες, τὰ δὲ μέλη πάντα οὐ τὴν αὐτὴν ἔχει πρᾶξιν, οὕτως καὶ εἰς τὴν ὁλομέλειαν πάσης μοναστηριακῆς ἀδελφότητος θεωρουμένης ὡς ἐν σῶμα ἕκαστος μέλος ἔχει ἴδιον χάρισμα, ἴδιαν πρᾶξιν, ὁ μὲν προϊστάμενος, ὁ δὲ διακονῶν, ὁ δὲ διδάσκων καὶ μεταδίδους τὴν γνῶσιν τῶν γραμμάτων ἢ τέχνην ὠφέλιμον εἰς τοὺς συναδέλφους αὐτοῦ, ὁ δὲ ἐργαζόμενος, πάντες δὲ ὅμοιον τὸ αὐτὸ εἰς ἀλλήλους φρονούντες καὶ μὴ τὰ ἑαυτῶν ἕκαστος σκοποῦντες, ἀλλὰ καὶ τὰ ἑτέρων ἕκαστος.

Ἀρθρ. ε'. Ἐπειδὴ τοίνυν κατὰ ταῦτα πάντες οἱ ἐν μονῇ μοναχοὶ εἰσιν ὑπόχρεοι νὰ συντελῶσι κατὰ τὴν ἴδιαν δύναμιν ἕκαστος, καὶ γινώσκιν ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ δι' ὃν συνέστη ἡ ἀδελφότης, ἔκστασι ἐστὶ καὶ πᾶς μοναχὸς ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀπατῇ καὶ λαμβάνῃ τὰ διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ ἀναγκαῖα, καὶ ἐν περιπτώσει ἀνεκανότητος τοῦ ἐργάζεσθαι, τὴν ἀπαιτουμένην περίθαλψιν ἐκ τῆς κοινῆς μοναστηριακῆς περιουσίας, ἥτις μία καὶ ἀδιαιρέτος οὖσα κατὰ τὸν προσδιορισμὸν τῆς οὐδέποτε δύναται νὰ διαμερῇ μεταξὺ τούτου ἢ ἐκείνου τῶν μοναχῶν πρὸς κέρπωσιν ἢ ἰδιαιτέρην ἀποθησαύρισιν διότι εἰς οὐδέναν τῶν ἀπὸ γονιμῶν παραδεικτῶν εἰς τὴν ἀδελφότητα συγχωρεῖται νὰ εἰσπρ. Τοῦτο ἐμὸν ἐστίν.

Ἀρθρ. ς'. Οὐδεὶς ἐκ τῶν ἐν τῇ μονῇ συνεκουμενων πατέρων δικαιούται ν' ἀπατῇ ἵνα τῷ ἀποδίδωσιν οἱ ἄλλοι πλείονος τιμᾶς παρὰ τῆς πρὸς τὴν προσωπικὴν ἀξίαν τοῦ κρετούρας ἢ νὰ περιφρονῇ τοὺς συναδέλφους τοῦ καὶ περιβόλῃ· ὁ δὲ τοιαύτης σκτανικῆς ἐπάρεσος κυριεύμενος καὶ τοιαῦτα ἀποκρίματα πράττων ἀνακαλεῖται εἰς τὰ καθήκοντά του

διὰ συμβουλῶν καὶ νοουθεσιῶν ἀπὸ παρὰ τοῦ ἡγουμένου καὶ τῶν συμβούλων, δι' ἐπιτέλειαν τὸ δεύτερον ἐν κοινῇ τῆς ἀδελφότητος συνέξει, καὶ μὴ διορθώμενος ἀποβάλλεται διὰ παντὸς τῆς μονῆς, διακρινόμενος πρότερον τῆς τοιαύτης διαγωγῆς τοῦ τῷ ἀρχιερεῖ.

Ἀρθρ. ζ'. Οὐτε ἐπὶ προφάσει κούριου τοῦ τῆς οἰκίας μονῆς ἀπὸ τῶν ἐξῴρων τῆς καλλιέργειας οὐτε ἐπ' ἄλλῃ οὐδαμῇ αἰτία δύναται τις τῶν ἐκ τῆς μονῆς ν' ἀπολαμβάνῃ τὰς ἐτησίους ἐπικαρπίας πρὸς ἰδιαιτέρην κέρδος, καὶ οὕτως τὴν μὲν ἀδελφότητα ν' ἀποστερῇ ἀπὸ τῶν εἰς αὐτάρκειαν ἀναγκαίων, τὴν δὲ μὴν ἀπὸ τῶν ἑαυτῆς προσόδων. Ἡ τοιαύτη πρᾶξις εἶναι καὶ λογίζεται ἱεροσυλία, ἥτις καὶ αὐστηρῶς ἀπογορεύεται.

Ἀρθρ. η'. Τὰ μοναστήρια λογίζονται καταφύγια οὐχὶ φαυλίσιν, ἀλλὰ σεμνοβίων ἀνθρώπων ἐγκαταλιπόντων τὰ τοῦ κόσμου καὶ τὸν ἡσυχαστικὸν καὶ μονήρι, βίον ἀσκασιμένων. Τούτου ἕνεκεν εἰς τοὺς μὴ συμπληρώσαντας τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν καὶ μὴ ὄντας γνωστούς διὰ τὴν προτίραν διαγωγὴν τῶν δὲν ἐπιτρέπεται ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων νὰ γίνωσι μοναχοί· διότι ἵνα ἐνστερνισθῇ τις τὸν μοναστικὸν βίον, δὲν ἀρκεῖ μόνον ὁ κατὰ πάσαν πιθανολογίαν διὰ τῆς ἡλικιότητος προσκείμενος τέλειος νοῦς, ἀλλ' ἀπαιτεῖται καὶ δοκιμασία ἱκανὴ πρὸς πίστωσιν, ἂν δύναται ὁ τοιοῦτος νὰ ἐγκαταρτίσῃ εἰς τὸν ἀγαθὸν βίον.

Ἀρθρ. θ'. Διὰ τοῦτο ἀπογορεύεται ἡ ἐν ταῖς μοναῖς παραδοχὴ ἀνθρώπων ἀγνώστων, προτιθεμένων νὰ τύχωσιν ἐν αὐταῖς οὐχὶ τόπον μετανόιας, ἀλλὰ κρυπτήριον, ἢ νέον ὁρμυμένον οὐχὶ ἐκ πόθου τοῦ μοναστικοῦ βίου, ἀλλὰ διὰ νὰ ὑπαφυῶσιν τὴν ἀργίαν ἢ ἄλλας καταδιώξεις τῆς κυβερνήσεως δι' ἀξιοποίνους καταχρήσεις. Δὲν πρέπει οὖν νὰ καίρωσι μοναχὸν, ὅστις δὲν ὑποστῇ προηγουμένην τὴν κατὰ τὰς μοναστικὰς καὶ κατὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις τριετὴ δοκιμασίαν καὶ δὲν ἔχῃ συμπληρωμένον τὸ 25 ἔτος τῆς ἡλικίας τοῦ καὶ φέρῃ ἀποδείξεις τῆς χρηστῆς διαγωγῆς τοῦ ἀπὸ τοῦ μέρους ἐν ᾧ ἔζη.

Ἀρθρ. ι'. Ὁ τοιοῦτος γενόμενος δεκτὸς ἐν τῇ μονῇ ὡς ὀρκισμὸς δὲν καίρεται ὁμίως, ἀλλ' ἅμα εἰσλθὼν πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν προντίδα καὶ δοκιμασίαν ἀγαθοῦ γέροντος ὡς ὑποτακτικὸς αὐτοῦ, παρὰ τῷ ὁποίῳ θέλει διδασκασθαι ν' ἀναγινώσκῃ καὶ νὰ γράφῃ, καὶ προϊέντος τοῦ χρόνου νὰ ἐκτελῇ ἐν τῇ μονῇ κατὰ παραγγέλλαν τοῦ ἡγουμένου ἔργα ἀφορῶντα τὸ εἰς τοὺς ἀδελφούς ἐφελκόμενον ἡμέρας. διατελὼν δαίμοντι ἥπιος καὶ νηφάλιος· ἐπὶ ὅλοι τὸν τῆς δοκιμασίας χρόνον· ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν φιλόθεος καὶ καρτερικὸς δὲν θέλει δαλιῆσαι ἀπὸ τῆς τριετοῦς δοκιμασίας, ὁ δὲ φυγόπνοος καὶ ὑποκριτῆς θέλει ἀποστραφῇ αὐτὴν καὶ ἀποδείχθῃ ἀνεπιτήδειος πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον, γενήσεται ἐντεῦθεν κατὰ τὸν μὲν ἢ εἰλικρινῆς πρόθεσις, τοῦ δὲ ἡ ὑπόκρισις καὶ ἡ ἀπάτη.

Ἀρθρ. ια'. Ὁ οὕτως ἐπὶ τρία ἔτη δοκιμασθεὶς δὲν καίρεται, ἀν δὲν ἐγκρίνῃ τὴν κούραν ὁ ἀρχιερεὺς τῆς ἐπαρχίας, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ ἡγούμενος τῆς μονῆς ἔχων μετ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν πνευματικὸν τοῦ δοκίμου καὶ γέροντα αὐτοῦ ἐπιβίβασιν ἔγγραφον μαρτυρίαν περὶ τῆς σταθερῆς καὶ ἐπιμόνου εἰς τὸν μοναστικὸν βίον ἐπιθυμίας τοῦ δοκιμασθέντος, περὶ τῆς πρᾶξεως, ταπεινότητος, ὑπακοῆς καὶ σεφροσύνης αὐτοῦ, ἀρετῶν τῶν ὁποίων δείγματα παρέσχε κατὰ τὴν τριετὴ δοκιμασίαν. Τὴν μαρτυρίαν ταύτην λαβὼν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τοῦτον εὐλόγησας καὶ νοουθετήσας, ἐκδίδει τὸ ἔγγραφον τῆς ἀδείας διὰ τὴν κούραν τοῦ.

Ἀρθρ. ιβ'. Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς μοναχοὺς ἡ μέριμνα φροντίδων κοσμικῶν, ὅλον τὸ ν' ἀναλαμβάνωσιν οἱ μοναχοὶ ἐπιτροπείας καὶ κηδεμονίας ἀνηλικίων ἢ σχολαζούσας τινὲς περιουσίας καὶ νὰ γίνωνται μισθωταὶ καὶ ἐνοικιασταὶ ἢ ἐγγυῶνται ὑπὲρ ἄλλων ἐνοικιαστῶν δημοσίων ἢ ἰδιωτικῶν κτημάτων ἢ παρὰ

νυμφαίς εἰς γάμους καὶ ἀνάδοχοι παιδίων εἰς τὸ θῖον Ἀ. διαδόχου ἡγουμένου, ἢ ἐὰν ᾖται μοναχός, ὑπὸ τὴν βεβαίωσιν δι' αὐτῶν ἢ δι' ἄλλων προσώπων.

Ἄρθρ. γ'. Ἀπαγορεύεται ἡ ἐν τῷ κόσμῳ μετὰ ἁγίων λαϊκῶν ἱερῶν εἰκότων περιοδεία μοναχῶν προσφάσι μὲν ἁγιασμοῦ τῶν χριστιανῶν, πρῶτον δὲ ἀγρυπλογίας καὶ ἐκπαΐσεως. Ὡς δὲ χριστιανοὶ πόλεις ἢ χωρίου ὑπὸ εὐλαφείας ἐπαίρμενοι ζητήσωσιν ἢ ἁγία λαΐφανα ἢ ἱερὰν εἰκόνα μονῆς τινας, τότε τῇ ἀδείᾳ τοῦ ἀρχιερέως ἀποστέλλεται ἵνα φάσῃ ἁγιασμός ἢ παρὰ τοὺς ὑπὲρ τῶν προσκαλούντων.

Ἄρθρ. δ'. Πλὴν τῶν εἰς ἐκκλησιαστικὴν ὑπερ-οῖαν διοικουμένων μοναχῶν ἱερωμένων ἢ μὴ οὐδαίς ἑτέροις: δύναται νὰ μὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἄνευ τοῦ ἀρχιερέως ἐγκρίσεως. Ἐξαιροῦνται τῆς υποχρεώσεως ταύτης ἐκεῖνοι, τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑπερ-οῖας τῶν ὁποίων ὁμολογουμένως ἠθέλην ἔχει χρεῖαν ὁ ἐπίσκοπος. Πρὸς τοὺς δὲ ἐξαιρεῖται καὶ ὅσοι τῶν μοναχῶν ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐγκριθεῖσαν ὑπὸ τοῦ προστάτου τοῦ μοναστηριακοῦ συμβουλίου καὶ κυρωθεῖσαν ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ἀποστέλλεται ἐκτὸς τοῦ μοναστηρίου χάριν σπουδῆς εἰς τι τῶν ἐκπαιδευτικῶν κατευθυνμάτων τοῦ κράτους. Τούτῳ ἐπιτρέπεται ἡ ἐν τῷ κόσμῳ διαμονὴ ἐφόσον μὴναι σπουδάζων, πάντοτε ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ ἐκκλησιαστικῶς προστάτου: τῆς πόλεως ἐκείνης. μετὰ δὲ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν τὸν ἐπανερχεται εἰς τὴν μονὴν τῆς μετανοίας του.

Ἄρθρ. ιε'. Μοναχὸς καταλιπὼν ἄνευ λόγου τὸ οἶκίον καὶ θέλων ν' ἀπέλθῃ εἰς ἕτερον μοναστήριον, δὲν γίνεται δεκτός παρὰ τοῦ ἡγουμένου ἄνευ τῆς γνώμης τοῦ οἰκείου ἡγουμένου καὶ τῆς ἐγκρίσεως τοῦ ἀρχιερέως. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει: τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ μόνον εἰς τὸ πρῶτον μοναστήριον τῆς μετανοίας του.

Κεφάλαιον Ζ'.

Περὶ τῆς παρουσίας τῶν ἀποβιούντων ἡγουμένων ἢ μοναχῶν ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς μονῆς.

Ἄρθρ. α'. Ὁ ἐκτὸς κανὼν τῆς α'. ἁγίας συνόδου αἰρεῖ: πᾶσαν ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ὅτι ἡ μονὴ τῆς μετανοίας ἐκάστου μοναχοῦ πτᾶται τὴν κυριότητα τῶν μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ὑπαρχόντων κτημάτων καὶ καθίσταται νόμιμος κληρονόμος τῆς παρουσίας του μετὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ, ἐξαιρουμένων τῶν κατωτέρω ἐκτεθειμένων περὶ τῆς ἐξουσίας μοναχοῦ εἰς τὸ διαθεῖναι τὴν παρουσίαν του ὑπὲρ τῶν ἰδίων τέκνων καὶ περὶ τοῦ δικαίωματος αὐτῶν εἰς τὸ κληρονομεῖν τὸν οἶκον γονέα τὸν μετὰ τὴν κοινὴν ἀποβίωσαντα.

Ἄρθρ. β'. Παντὸς μοναχοῦ, εἴτε ἐντὸς εἴτε ἐκτὸς τοῦ μοναστηρίου ἀποθνήσκοντος, τὴν κινήτην καὶ ἀκίνητον παρουσίαν κληρονομᾷ τὸ μοναστήριον, ὡς ἐκ' ὀνόματι αὐτοῦ ἀποκτηθεῖσαν, καὶ οὐδαίς τῶν συγγενῶν ἔχει τὸ δικαίωμα εἰς αὐτὴν κατ' ὀδὸν λόγον. Ὡς οὐδαίς τῶν μοναχῶν ἔχει ἀδειαν νὰ διαθέτῃ τὴν παρουσίαν του εἴτε κινήτην εἴτε ἀκίνητον, ὡς βούλεται, ἢ ν' ἀφίγῃ αὐτὴν ἢ μέρος αὐτῆς εἰς συγγενεῖς ἢ σχετικούς ὡς ἀνήκουσαν εἰς τὸ μοναστήριον, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου ἀπέκτησεν αὐτὴν ὁ μοναχός.

Ἄρθρ. γ'. Λογισμένης καὶ οὐσης κατὰ ταῦτα τῆς παρουσίας τοῦ ἡγουμένου ἢ τῶν μοναχῶν ἰδιοκτησίας τοῦ μοναστηρίου, ὀφείλουσι καὶ ὑποχρεοῦνται νὰ μὴν ἀποξενώσωσι ταύτην εἰς ἀμέσως εἰς ἐμμέσως. Ὅσοις δὲ τούτων ἠθέλε καταληφθῇ ἀποξενῶν τὴν παρουσίαν του ἢ καλλίον εἶπεν τὴν παρουσίαν τοῦ μοναστηρίου, θέλει παιδεύεσθαι κατὰ τὰ νενομισμένα ὡς ἱερόσυλος.

Ἄρθρ. δ'. Παντὸς ἡγουμένου ἢ μοναχοῦ ἐντὸς τοῦ μοναστηρίου ἀποθνήσκοντος ἢ παρουσίας, εἰς δ' τι δὴ ποτε καὶ ἂν συνίσταται, καταγράφεται ἀμέσως παρὰ τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἀρχιερέως ἢ δὲ οὗτο καταγεγραμμένην παρουσίαν παραδίδεται ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ

Ἀ. διαδόχου ἡγουμένου, ἢ ἐὰν ᾖται μοναχός, ὑπὸ τὴν εὐθύνην τοῦ διαδοχικοῦ ἡγουμένου.

Ἄρθρ. ε'. Ἠγούμενος πρὸ τοῦ διαρισμοῦ τοῦ ἐν τῇ μονῇ δύναται νὰ διαθέτῃ τὴν παρουσίαν του ὅπως θέλει: καὶ βούλεται ὑπὲρ τῶν συγγενῶν καὶ σχετικῶν του, φυλάττων πάντοτε τὸ τρίτον διὰ τὴν εἰς τὴν διαρρίττειται μονὴν ἀναποκαίμετος. Ἐὰν δὲ μετὰ τὴν διαρρίττειται του καταγράφῃ ταύτην εἰς τὰ βιβλία τῆς μονῆς, λογίζεται διὰ παντὸς παρουσία τῆς μονῆς καὶ οὐδαίς περὶ τούτου διαφιλονεικεῖν δύναται.

Ἄρθρ. ς'. Εἴτε ἡγούμενος εἴτε μοναχὸς εἰσαρχόμενος ἀπαξ εἰς μοναστήριον ὀφείλει νὰ καταγράφῃ προηγουμένως ἀπασαν τὴν ἡν συνιστά: τῇ μονῇ παρουσίαν του, ἐλευθέρην χρεῶν καὶ ὑποθήκης, ἢ, ἐὰν ἔχῃ τοιαῦτα, νὰ φανερώσῃ καὶ τὸ ποσὸν τοῦ χρέους καὶ τὴν ὑποθήκην, ὁ δὲ ἀρχιερεὺς μετὰ τῆς δημογεροντίας σταθμίζοντα: τὰ βάρη ταῦτα καὶ τὰ χρέη (ἐν τὴν πληρωμὴν ὁ βουλόμενος μὲναι: θέλει νὰ ἐπιβάλῃ εἰς τὴν μονὴν) πρὸς τὴν εἰσαφερόμενην θητικήν παρουσίαν ἀποφαίνονται περὶ τῆς ἀποδοχῆς ἢ τῆς ἀποποιήσεως αὐτῆς. Ἄν δὲ ὑποκρίσῃ τὰς ἀποδοχὰς ἢ τὰ ἄλλα τοῖς εἰσαφερόμενοις πράγμασι ἐκκεῖνα πραγματικὰ δικαίωματα, ἐντεῦθεν ἢ μὲν κατὰ νόμον ἰσχύος καὶ ἔκτασις τῶν τοιούτων δικαιωμάτων κατ' οὐδὲν ἐλαττοῦται, ἢ δὲ μοναχὸς ἐπιτιμᾶται προσ-ηλόντος ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως ὡς καταφρονοῦμενος.

Ἄν δὲ ἀποκρίσῃ τὰ χρέη ὡς εἶναι βεβαρυμένους, ἐπιτιμᾶται καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, ὡς ἐμβάλλων εἰς πράγματα καὶ πειρασμούς τὸ μοναστήριον διὰ τῆς ἀποσιωπτικῆς τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῆς παρουσίας του. Ἡ δὲ μονή, ζῶντος μὲν τοῦ μοναχοῦ καὶ προσεγγιζόντος αὐτῇ ἀπασαν τὴν θητικὴν παρουσίαν του, ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν μέχρι μόνου τοῦ ποσοῦ τῆς παρουσίας: ταύτης, οὐδὲν πλέον ὀφείλουσα. Εἰσαγγιζόντος δὲ τοῦ μοναχοῦ κατ' εἶδος μόνον ὁρισμένα πράγματα, οὐδὲν ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν, καθὼς εἰδικῶς ὁρισμένων πραγμάτων δωρεοδόχος. Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ μοναχοῦ, ἐὰν ἡ μονὴ ᾖται ὁ μόνος κληρονόμος αὐτοῦ, ἀποδεξαμένη ἐκ' ὀφελείας, ἀπογραφῆς τότε γενομένης, τὴν κληρονομίαν, ἐνέχεται εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν χρεῶν ὡς πᾶς ἐξ ἀπογραφῆς κληρονόμος, τοῦτοστι μὲχρι τῆς ἐξαντλήσεως τῆς κληρονομικῆς παρουσίας, εἰς οὐδὲν δὲ παραιτέρως.

Ἄρθρ. ζ'. Ἐὰν ᾖται ἀπαξ, τὰ πράγματα αὐτοῦ, ὡς προείπομεν, ἀνήκουσιν εἰς τὸ ἐν ᾧ εἰσῆλθε μοναστήριον: ἐὰν ὅμως ἔχῃ τέκνα καὶ πρὸ τῆς εἰς τὴν μονὴν εἰσελεύσεώς του δὲν διάταξῃ τι περὶ τῶν ἰδίων πραγμάτων, ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει: νὰ διαθέτῃ μὲν δύναται, ἀλλὰ κατ' ἰσομοίραν, κρατῶν ἐν μερίδιον πάντοτε διὰ τὴν μονὴν, ἐν ᾧ νὰ ἐγκαταβῇ ἀποφασίζῃ.

Ἄρθρ. η'. Ἐὰν μοναχὸς μετὰ τὴν κανονικὴν ἀπόκαρσιν τοῦ ἀποκτητῆ παρουσίαν ἐκ κληρονομίας ἢ ἐκ δωρεᾶς γονέων, ἀδελφῶν, θεῶν ἢ ἄλλων, ἔχει μὲν οὗτος ἀβίαστον καὶ κυρίαν τὴν γνώμην νὰ διαθέτῃ ὅπως βούλεται: τὰ οὕτως εἰς αὐτὸν παρελθόντα, ἀλλὰ τότε μόνον, ὅταν, ὅτι προέβλετο νὰ μὴ δώσῃ, ἀφίερσέ τι εἰς τὸ μοναστήριον τῆς μετανοίας του ἂν ὅμως μὴδὲν κατ' ἀρχάς: τὸ μοναστήριον προσέφερε, τότε τὰ δύο τρίτημέρια δύναται: νὰ διαθέτῃ, τὸ δὲ ἄλλο τρίτημέριον τῇ μονῇ.

Ἄρθρ. θ'. Τῶν μακρὰν τῆς μονῆς ἀποβιούντων μοναχῶν τὴν παρουσίαν θέλει φροντίζει νὰ καταγράφῃ, σφραγίσῃ καὶ φυλάττῃ ἢ ἐκεῖ προσεστώσα ἐκκλησιαστικὴ ἀρχὴ μέχρι τῆς παρὰ τῆς μονῆς παραλαβῆς τῆς.

Ἄρθρ. ι'. Ἀπαγορεύεται εἰς τὸ ἐξῆς πᾶσα καὶ ὁποιαδήποτε ἰδιοκτησία εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ οἰκίαις θελήσει καὶ προσέβῃ ἀπαρνούμενους τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ εἰς μὴδὲν ἐγκόσμιον καὶ ἐκ-γαιον προσδόντας πράγμα καὶ ὡς ἀσχαλούμενους κυρίως εἰς τὸ ἀρέσκειν τῷ θεῷ ὑπὲρ τῆς ἰδίας αὐτῶν

φυκτικῆς σωτηρίας· ὅτε μοναχὸς δὲν δύναται οὕτως ἂν ἔχη οὐτὴ ν' ἀποκτήσῃ ἰδίον τι κτήμα ὅποιονδήποτε, ἂν δὲν θέλῃ νὰ φουβήται κατὰ τὴν θραλογίαν του, οὕτε ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου του, εἰς ὃ μονάζει· ἐφ' ἑκτοῦ ζῆτος, ἐκποιούμενον ἢ πρὸς κερδὸν ἐνοικιαζόμενον κτήμα νὰ λάβῃ εἰς ἐκμετάλλειαν· ἀπαγορεύεται ὡσαύτως· εἰς τοὺς μοναχοὺς καὶ καὶ ὅποιονδήποτε ἄλλος ἄμεσος ἢ ἕμμεσος τρόπο· εἰς ἰδιαιτέρην ἀπὸθεώρησιν.

Ἀρθρ. ια'. Ἐκ τούτων ἑλὼν συνάγεται, ὅτι παντὸς μοναχοῦ ἀποβόσκοντος νόμιμος καὶ ἀδιαφιλονεικητός κληρονόμος οὕτε εἶναι οὕτε δύναται νὰ εἶναι καὶ ἄλλος τὰς διαληφθεῖσας περιπτώσεις ἄλλος παρὰ τὴν μορφήν τῆς μεταβολῆς του· ῥητὸς δὲ κανὼν, ὃς τῆς πρωτοδευτέρας ἐν Κωνσταντινουπόλει ἁγίας συνόδου, διακαλεῖται ὅτι. Οἱ μοναχοὶ οὐδὲν ἰδίον ἀφείλουσιν ἔχειν, πάντα δὲ τὰ αὐτῶν προσκυρούσθω τῷ μοναστηρίῳ· καὶ τοῖς θεόλουσι μονάζειν ἀδεια δίδεται περὶ τῶν ἀπαρχόντων αὐτῶν διατεθέναι πρότερον· μετὰ γὰρ τὸ μονάζει τῶν προσόντων αὐταῖς ἀπάντων τὸ μοναστήριον ἔχει τὴν κυριότητα· διὰ τοῦτο καὶ εἰς τὸ ἐξῆς καὶ ὁ θέλων νὰ

ἐνδύσῃ κατὰ τοὺς περὶ τούτου κανόνας τὸ μοναχικὸν σχῆμα εἰς μοναστήριον, ἔχων ἰδίαν ἢ πατρικὴν κλητὴν ἢ κλητὴν περιουσίαν, ὀφείλει νὰ διαθέσῃ αὐτὴν πρότερον ὡς βούλεται· ὅταν δὲ εἰσέλθῃ εἰς τὸ μοναστήριον, πᾶν ὃ τι ἔχει ἢ μετ' αὐτοῦ φέρει, λογίζεται κτήμα ἀναπαύσεως τοῦ μοναστηρίου ὡς τῷ θεῷ ἀφιερωμένον.

Ἀρθρ. ιβ'. Τούτων οὕτως εὐκρινὲς ἐπὶ τῶν κανόνων διατεθέντων, οἱ μοναχοὶ ἀφαιρούμενοι τὴν ἰδιοκτησίαν ἢ ἀποβόσκοντες ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχωσιν ἢ ἀποκτήσιν ἰδίον τι, δὲν ἀδικοῦνται· κατ' οὐδὲν οὕτε δύναται νὰ παραπονηθῶσι· διότι ὁ μονάζων θέλων, οὐχὶ τῇ βίᾳ, ἀλλὰ τῇ προαιρέσει τὸν κόσμον ἐγκαταλείπει. Ἀλλὰ καὶ κανόνες ἐκκλησιαστικοὶ ἂν δὲν ὤφειλον εἰς ταῦτα, αὐτὸς ὁ μοναχικὸς βίος, αὐτὴ τῶν μοναχῶν ἡ εὐχὴ καὶ ὁμολογία καὶ ἡ τελεία τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἐν τῷ κόσμῳ ἀπάντων ἐμποδίζων τὸν μοναχὸν ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχῃ τι ἰδίον ἢ νὰ προσέχῃ καὶ ἀσχοληθῇ εἰς πρᾶγμα μὴ συμβαλλόμενον εἰς ὁμολόγησιν οὐκείᾳ θέλησιν καὶ προαιρέσει, καὶ καὶ· δὲν ἔμπορεῖ νὰ προσαισθῇ ἄνοιαν τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ μοναχικῶν διατάξεων.

6.

NORMAE AD QUAS SACRARUM AEDIIUM SCHOLARUMQUE IN URBE PROCURATORES DESIGNANDI SINT.

Πρόλογος.

Προτάσει τοῦ διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου ἡ αὐτοῦ παναγιότης ἐγκρίνας τὴν σύνταξιν τοῦ παρόντος ὁμοιόμορφου κανονισμοῦ πρὸς τακτικὴν διαχείρισιν τῶν πραγμάτων τῶν τε ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καθεδρικοῦ ἐπαύρουσιν αὐτὸν συζητηθέντα καὶ ἐγκριθέντα ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, ἐνταλαμνὴν τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν αὐτοῦ.

Κεφάλαιον Α'.

Περὶ ἐκλογῆς καὶ καθηκόντων τῶν ἐπιτρόπων.

§ 1. Πρὸς τακτικὴν διαχείρισιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐκτίθη· ἐνορίας διορίζεται ἐπιτροπὴ συνισταμένη ἐκ τριῶν μελῶν, ὧν τὸ ἐν θέλει εἶσθαι ὁ ἐφοροταμίας (καψιμάλης), τὸ δεύτερον ὁ γραμματεὺς καὶ τὸ τρίτον ὁ ἐπιμελητὴς (παγκρατής)· μετ' αὐτῶν δὲ τῶν τριῶν διορίζονται καὶ συνεπιτροποὶ, ὅσους αἱ ἀνάγκαι ἐκάστης ἱερᾶς ἐκκλησίας ἡθέλων ἀπαιτήσιν.

§ 2. Τὴν πρώτην κυριακὴν μετὰ τὴν λήξιν ἐκάστου ἔτους ἡ ἐν ἐνεργείᾳ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἵνα προσκαλέσῃ ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας τοὺς πρεσβυτέρους τῶν προκρίτων ἰδιοκτητῶν οἰκογενειάρχων τῆς ἐνορίας, ὑπὸ κλήσιν τῇ κραταιᾷ βασιλείας· οὗτοι συνερχόμενοι προβαίνουν, παρίντος τοῦ ἀρχιερατικῆς ἢ ἱερατικῆς πρεσβυτέρου, εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, παραλαμβανομένης ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων, ὅπως αὕτη λαβούσα ὑπ' ὄψιν τὰ βιβλία τῆς ἐν ἐνεργείᾳ ἐπιτροπῆς ἐξελεγκτῆς ἐνὸς μίαις ἐβδομάδος τοῦ· λογαριασμοῦ τῆς κατὰ τὸ λήξαν ἔτος διαχείρισως τῆς ἐπιτροπῆς καὶ ὑποβάλλῃ αὐτοὺς τὴν ἀμείωτος ἐπομένην κυριακὴν εἰς τοὺς αὐτοὺς πρεσβυτέρους τῶν προκρίτων ἐνοριτῶν, συνερχομένους αὐτῆς ἐν τῷ ἐπιτροπικῷ, εἴπινες, ἂν ὁρίνωσιν αὐτοὺς, ὑπογράφαντες θέλουσι διαβιβάζειν εἰς τὰ πατριαρχεῖα πρὸς ἐπικύρωσιν. Τὴν ἡμίραν ταύτην ἡ αὕτη συνέλευσις μετὰ τὴν ὑπεγράψιν τῶν λογαριασμῶν προβαίνει ἀμέσως εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ νέου ἔτους.

§ 3. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῆς ἐκλογῆς τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς θέλει συνάττεσθαι ἀναφερὰ πρὸς τὴν μεγάλαν ἐκκλησίαν ὑπογεγραμμένη κατὰ

τῆς συνελεύσεως αὐτῆς τῶν ἐνοριτῶν, ἐξαίτουμένης δι' αὐτῆς τὴν ἐπικύρωσιν τῶν ἐκλεγέντων ἀτόμων.

§ 4. Ἡ διάρκεια τῆς ἐπιτροπῆς ὀρίζεται εἰς ἓν ἔτος, τὰ μέλη τῆς ἐποίας δύναται ἵνα ὦσιν αὐτῆς ἐκλέξιμα, ἂν ἐγκριθῶσι παρὰ τῶν ἐνοριτῶν, καὶ διὰ τὸ δεύτερον ἔτος· ἀκολουθῶν δὲ δύναται ἵνα ὦσιν αὐτῆς ἐκλέξιμα μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῶν πραγμάτων ἀποχωρήσεως αὐτῶν.

§ 5. Ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἵνα ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιτροπικὴν τῆς ἐκκλησίας διαχείρισιν.

§ 6. Ὀφείλει ἵνα ἐπιτηρῇ καὶ ἐποπτεύῃ τὴν ἀειραίναν διατήρησιν τῶν κτημάτων τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας καὶ φροντίζῃ περὶ παντὸς ἐσωτερικοῦ συμπεριόντος αὐτῆς.

§ 7. Ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐπιτροπῆς περιλαμβάνονται οἱ ψάλλται, οἱ κανονάρχαι, οἱ κανδηλάκται, τῶν ἐποίων ἀπάντων ὁ διορισμὸς καὶ ἡ παύσις ἐξαρτάται παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς.

§ 8. Ἡ ἀρχαγία τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας θέλει συνίστασθαι ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων τμημάτων, ἀπὸρ θέλουσι κρατεῖσθαι παρ' ἐκείνων τῶν μελῶν, εἴπιν ἡθέλων ἐγκρίναι· ἡ ὁλομέλεια τῆς ἐπιτροπῆς.

§ 9. Ὅσακις πρόκειται περὶ ἐκποιήσεως ἢ ἀγορᾶς κτημάτων πωρ, περὶ οἰκοδομῆς καὶ ἐπισκευῆς οὐσιώδους, ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἵνα προσκαλῇ τοὺς προκρίτους τῆς ἐνορίας ὅπως συσκέπηται μετ' αὐτῶν τὴν δὲ ἀπόφασιν αὐτῆς ὑποβάλλῃ διὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότητος· ἐγγράφως εἰς τὸ διαρκὲς ἐθνικὸν μικτὸν συμβούλιον, ἵνα λάβῃ τὴν πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῆς ἀδειαν.

§ 10. Πᾶν χρηστικὸν ὁμολόγιον ἐκδιδόμενον παρὰ τῆς ἐπιτροπῆς, εἴτε ἐξ ἀλλαγῆς καλαιοῦ ὁμολόγου εἴτε ἐκ νέου θανείου, ὀφείλει ἢ κατὰ καιρὸν ἐπιτροπῇ ὅπως παρουσιάζῃ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ μικτοῦ συμβουλίου, ἵνα ἐγγράφηται ἐν τῷ ἐπὶ τούτῳ κώδικι· ἀνεῖ δὲ τῆς ἐγγραφῆς ταύτης δὲν δύναται ἵνα ἔχῃ κῆρος.

§ 11. Ἡ ἐπιτροπὴ ὀφείλει ἵνα κρατῇ ἐκτὸς τοῦ κώδικος, ἐν ᾧ θέλει καταχωρεῖσθαι παρὰ τῶν πατριαρχείων ὁ κατ' ἔτος κλειόμενος ἱσολογισμὸς ὑπογραφόμενος παρὰ τῆς ἐν τοῖς πατριαρχείοις ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς καὶ ἐπικυρούμενος παρὰ τῆς αὐτοῦ παναγιότη-

* H libello cui titulus: Γενικός κανονισμός των ἐπιτροπῶν των ἐν Κωνσταντινουπόλει ἱερῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν καθεδρικοῦ ἐπαύρουσιν αὐτὸν συζητηθέντα καὶ ἐγκριθέντα ὑπὸ τοῦ ἐθνικοῦ συμβουλίου, ἐνταλαμνὴν τὴν κατὰ γράμμα ἐφαρμογὴν αὐτοῦ. 1864. In-8°, 8 p. Scriptoris doctrinam immutata est ordo loci, ut data opportunitate discatur.

της τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τὰ ἐπόμενα Α βιβλία· α'. Βιβλίον ταμείου· β'. Βιβλίον μερίδων, ἐν ᾧ θέλει καταχωρεῖσθαι πᾶς λογαριασμός ἐρειλατῶν καὶ δανειστῶν καὶ πάντων ὅσοι ἔχουσι διηκενὴ βοο- ληφίαν· γ'. Κτηματολόγιον, ἐν ᾧ θέλει εἶσθαι κατα- γραμμένη ἡ κινήτη καὶ ἡ ἀκίνητος περιουσία τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας.

§ 12. Ἡ ἐπιτροπὴ δεῖται ἵνα ἐπιτηρῇ τὴν κα- λὴν κατάστασιν τῶν ἱερῶν ἀμείνων καὶ σκευῶν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας· τὰ δὲ ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ βήματος ἱερὰ σκεύη δεῖται ἵνα παραδίδῃ εἰς τὸν κατὰ παρὸν ἀρχιερατικῶς, ἢ ἱερατικῶς προϊστάμενον ἐπὶ ἐνυκο- γραφῇ ἀποδείξει αὐτοῦ.

Κεφάλαιον Β'.

Περὶ ἐκλογῆς ἐφόρων.

§ 1. Ἡ πρὸς ἐξέλεξιν τῶν λογαριασμῶν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας διοριζομένη παρὰ τῶν ἐνοριτῶν ἐπι- τροπὴ θέλει ἐξελέγχει συνάμα ἐντὸς τῆς ὁρισθείσης Β προθεσμίας καὶ τοῦ λογαριασμοῦ τῆς ἐν ἐνεργείᾳ ἐφορίας τῶν εκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων, περὶ ὧν θέλουσιν ἐνεργεῖσθαι ὅσα καὶ ὅπως ὥρισθῃσαν καὶ περὶ τῶν λογαριασμῶν τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας.

§ 2. Ἡ αὐτὴ συνέλευσις τῶν ἐνοριτῶν κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς ἐκλογῆς τῆς ἐπιτροπῆς θέλει προ- βαίνει ἀμείως καὶ εἰς τὴν ἐκλογὴν τριμελοῦς ἐφορίας τῶν εκπαιδευτικῶν καθιδρυμάτων, συνισταμένης ἐκ τῶν καταλληλοτέρων πρὸς τοῦτο προσώπων, τηρου- μένων ἀκριβῶς τῶν περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς ἐπιτροπῆς διαταχθέντων ὁρῶν.

Κεφάλαιον Γ'.

Ἐκλογὴ τοῦ μουχτάρη καὶ κεχαγιά.

§ 1. Ὁ μουχτάρης καὶ ὁ κεχαγιάς τῆς ἐνορίας ἐκλέγονται ὁμοίως παρὰ τῶν αὐτῶν ἐνοριτῶν ὑπὸ

μίας ἐκλογικῆς συνέλευσεως ὁμοίως τῇ πρὸς ἐκλογὴν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ τῆς ἐφορίας συναρχωμένης.

§ 2. Ὁ μουχτάρης δέων ἵνα ἢ ἐκ τῶν εὐνο- λητοτέρων ἐνοριτῶν, χαίρων τὴν ἐμπιστοσύνην αὐτῶν, φέρων καὶ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην προϊόντα.

§ 3. Ὁ δὲ κεχαγιάς δεῖται ἵνα ἢ ἀνδρὸς χρηστῆς ἀγωγῆς παραλαβανόμενος ἐκ τῶν ἐνοριτῶν, ἔχων ἀπασαν τὴν πρὸς τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ ἀπαιτου- μένην ἱκανότητα καὶ δραστηριότητα.

Ὁ παρὼν κανονισμός, βληθήσεται εἰς ἐνέργειαν ἀπὸ πρώτης ἰανουαρίου τοῦ προσεχοῦς ἔτους. Πᾶς δὲ προϋφαινετός κανονισμός ἀφορῶν τὴν διαχείρισιν τῶν πραγμάτων τῶν ἱερῶν ἐκκλησιῶν καταργεῖται ἀπὸ τῆς πρώτης ἰανουαρίου τοῦ προσεχοῦς ἔτους, ἀφ' ἧς βληθήσεται εἰς ἐνέργειαν ὁ παρὼν γενικὸς κανο- νισμός.

Συνεληφθὲν ἐν τῷ διαρκεῖ ἁθηνῶν μικτῇ συμβου- λίῳ καὶ ἐνεκρίθη, τῇ 16 ὁκτωβρίου 1864.

† ὁ πρόεδρος Κρήτης Διονύσιος.

† ὁ Σάμου Γαβριήλ.

† ὁ Σκοπείων Ἰωακείμ.

† ὁ Βελισσοῦ Ἀνδρέας.

Στέφανος Καραθεοδωρῆ.

Χ. Ζωγράφος.

Κ. Ἀδσοῖδης.

Σταῦρος Ἰωαννίδης.

Ἰωάννης Ἀναστασιάδης.

Χ. Γ. Κωνσταντινίδης.

Ὁ α' γραμματεὺς Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς.

Ὅτι ἀκριβῶς ἀντίγραφον.

(Τ. + Σ.) † ὁ πρόεδρος Κρήτης Διονύσιος.

ὁ α' γραμματεὺς Ἰ. Δ. Ἀριστοκλῆς.

7.

PECTINIAE SUMMA PRO SINGULIS TABULIS IN PATRIARCHALE AERARIUM CONFERENDA *

Διατίμῃσις τῶν εἰς τὸ πατριαρχικὸν τα- μεῖον καταβαλλομένων δικαιωμάτων.

Πράξεις διοικητικά.

Πᾶσα αἴτησις ἀγορῶσα εἰς οἰκονομικὰ ὑπόθεσιν γρ. 10

Αἰτήσεις ἀγοροπωλησίας ἐπὶ ποσοῦ μεγαλειτέρου τῶν 2000 γροσίων " 10

Διαμεταρρύσεις περὶ ἐκλογῶν καὶ λοιπῶν πρά- ξων " 20

Ἐγγραφεὶς γεννήσεως, βαπτίσεως, γάμου καὶ θανάτου γρ. 20, 10, 5

Ἄλλα: α' γάμος γρ. 1000, 600, 300, 100, 50

β' " " 1500, 1000, 600, 200, 100

γ' " " 2500, 1500, 1000, 300, 150

Παραμυθίσεις γάμου γρ. 500, 300, 150, 100, 50

Παραμυθίσεις ἀγοροπωλησίας κτήματος γρ. 50

Κατάσχαις ἢ ἀρσὶς κατασχέσεως γρ. 100, 50, 30

Συστατικὴν ἱερώως προϊσταμένου εἰς ἐνορίαν (κατὰ τὴν ἐνορίαν) γρ. 300, 200, 100

Συστατικὴν ἐφημερίου " 60, 50, 40

Συστατικὴν ἱεροδιακόνου " 150, 100, 50

Ἐγκρίσεις πρὸς ἐκδοσιν βιβλίου μέχρι δέκα τυ- πογραφικῶν φύλλων δι' ἑκάστον γρ. 20

διὰ δὲ τὰ περιπετιόν ἀνά " 10

Ἐπίδοσις σφραγίδος ἐπὶ ἐγκριθέντος βιβλίου " 50

Ἐγκύκλιος πρὸς σύστασιν βιβλίων, συλλογὴν ἑράνων κτλ. γρ. 300, 200, 100

Ἐπικύρωσις κανονισμῶν ἐπαρχικῶν, κοινοτήτων, νοσοκομείων, ἐκκλησιαστικῶν ἐπιτροπῶν, σχολῶν κτλ. γρ. 300, 200, 100

Ἐκδόσις καταστήτου ἢ ἐπιστολῆς περὶ χρη- μάτων μέχρι 10 χιλιάδων γρ. 10

ἐπίκεινα τούτων " 100

Ἐπιστολὴ περὶ κτημάτων γρ. 100

Ἐπιστολὴ συστατικὴ ἢ τηλεγράφημα ἐξαρχό- μενον γρ. 50, 30, 20

Πᾶσα ἐπιστολὴ ἀφορώσα εἰς οἰκονομικὰ ὑπόθεσιν γρ. 50

Αποδείξεις συστατικαὶ νέων ἐπιτρόπων ἐκκλη- σιαστικῶν (κατὰ τὴν ἐνορίαν) γρ. 200, 100, 75

Αποδείξεις συστατικαὶ ἐφοριῶν σχολῶν γρ. 70, 40, 20

Ἐξέλεξις λογαριασμῶν ἐκκλησιῶν (κατὰ τὴν ἐνορίαν) γρ. 500, 300, 200

Ἐξέλεξις λογαριασμῶν σχολῶν γρ. 80, 60, 40

Πληροφορίαι πρὸς διαφόρους ἀρχάς περὶ ἰδιω- τικῶν ἀντικειμένων γρ. 30

Γράμμα μεγάλῃς πρωτοσυγκλήτης πρὸς ἐνορίαν περὶ ἰδιωτικῶν ὑποθέσεων " 20

Ἐγγραφοὶ ἀποστολῆς ἐξάρχου περὶ ἐνοριακῶν ὑποθέσεων γρ. 100, 60, 40

Ἐγγραφοὶ ἀποστολῆς ἐξάρχου εἰς ἐπαρχίαν περὶ ἐπαρχιακῆς ἢ ἰδιωτικῆς ὑποθέσεως γρ. 500, 300, 200

Ἐκδόσεις αὐτῶν γρ. 100

Ἐγγραφοὶ καταγραφῆς ἐξαρχαλίσσεως καὶ πα- ραλαβῆς παρουσιῶν κατωτέρων κληρικῶν ὑπὲρ τῶν κληρονόμων αὐτῶν γρ. 1000, 500, 300

Ἀναγνώρισις μικτῆς (κατὰ τὴν ἐνορίαν) γρ. 200, 100, 50

Ἐγγραφοὶ ἐρκοδοσίας γρ. 30

Ῥήτρα: γρ. 300, 200, 100

Πιστοποιητικά (ἐμμεταμέτρια) ζωῆς, ταυτότη- τος, θρησκείας, ὑπηκόουτος, ἀρμοδιότητος πρὸς κηδεμονίαν γρ. 20

Ἐπ' ἐβαίσεως ἰδιότητος, ἐφοριῶν, ἐπιτροπῶν καὶ λοιπῶν πρὸς παραλαβὴν χρημάτων γρ. 50, 30

* De huiusmodi iuribus repetitis vicibus supra sermo habitus est. Taxationem exhibemus quae hodie est in usu.

Μεταφράσεις ἢ ἐπικύρωσις μεταφράσεως τουρ-
κιστὶ προκοσμημένου . . . γρ. 300, 200, 100
Μεταφράσεις ὁμοίως διαθήκης . . . 500, 300, 150
Τακτῆρια πρὸς τὴν ὀφελὴν πόλιν καὶ εἰς
ἀλλοτὰ ὑποθέσεων . . . γρ. 200, 100, 50
Τακτῆρια πρὸς ἐκδοσὶν ὀφελῶν φερμανίων ἐκ-
κλησίας ἢ σχολῆς ἐπὶ τῇ βάσει τῶν τετρα-
γωνικῶν πύχων, μέχρι μὲν 400 πύχων γρ. 200
ἀπὸ 400—600 . . . 400
ἐπὶ πλείονα δὲ τῶν 600 . . . 800
Ἀντίγραφα ἀναφορῶν, ὁροδοσιῶν, ὁμοουχαμ-
περίων καὶ προσαγομένων πρὸς ὑποστήριξιν
δικῆς ἀνὰ . . . γρ. 20
Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν καὶ βητῶν . . . 30

Πράξεις δικαστικάι.

Ἀγωγαί, ἐγγρητικά καὶ ἀντίγραφα αὐτῶν . . . γρ. 10
Γράμματα, ἀνακοπῆ, ἔφεσις, ἀναψηλάφησις,
ἀντίρρισις, προτάσεις καὶ ἀντιπροτάσεις, διὰ
τὸ α' φύλλον αὐτῶν συνήθους μεγέθους ἐκ
4 σελίδων καὶ 30 γραμμῶν ἐκαστῆς . . . 20
Δι' ἐκαστον τῶν ἐκτελεσθέντων αὐτῶν διαστά-
σεων καὶ περιεκτικότητος ἀνὰ . . . 10
Ἀντίγραφα τῶν ἀνω ἐγγράφων ἀνὰ . . . 20
Προσαγομένον πρὸς ὑποστήριξιν δικῆς ἢ αἰτί-
σεως . . . 5
Κλήρις διαδίκου ἢ μάρτυρος . . . 10
Διορισμός πληρεξουσίου ἐπὶ ἀκροατηρίου καὶ
κατάθεσις πληρεξουσίου . . . 30
Πρακτικά συνεδριάσεως καὶ διασκέψεως . . . 20
Ἐπικύρωσις κανονισμῶν . . . 200
Ἀπόφασις ἐκκλησιαστικοῦ δικαστηρίου διὰ μὲν
τὸ α' φύλλον προκαταβαλλόμενα . . . γρ. 100, 50
διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἀνὰ . . . γρ. 20
Ἀπόφασις ἐκείνης συνόδου διὰ μὲν τὸ πρῶτον
φύλλον προκαταβαλλόμενα . . . γρ. 200, 100, 50
διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἀνὰ . . . γρ. 20
Ἀπόφασις διαρκοῦς ἐθνικοῦ μικτοῦ συμβουλίου,
ἀφορώσα χρήματα ἢ πράγματα ἀξίας ἀνὰ
γρ. 2 % ἐπὶ τοῦ ἐπιδικαιωμένου ποσού·
τὸ 1/2 δὲ τούτου, ἥτοι 1/4 %, προκαταβολικῶς
ἐπὶ τοῦ διεκδικουμένου ποσού, ἢ γρ. 60 προ-
καταβαλλόμενα, εἰς τὸ ἀναλογικὸν δικαίωμα
ἢ ἑλαττῶν τοῦ ποσού τούτου.
Πᾶσα ἄλλη ἀπόφασις μὴ ἀφορώσα χρήματα ἢ
πράγματα ἀξίας, διὰ μὲν τὸ α' φύλλον προ-
καταβαλλόμενα . . . γρ. 100, 50
διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἀνὰ . . . γρ. 20
Ἀντίγραφον ἀποφάσεως εἰς ἀποσπασματικῶς
πρακτικῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαστηρίων διὰ
τὸ α' φύλλον . . . 20
διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἀνὰ . . . 10
Ἀντίγραφον ἀποφάσεως εἰς ἀποσπασματικῶς
πρακτικῶν ἐκείνης συνόδου καὶ διαρκοῦς ἐθνι-
κοῦ μικτοῦ συμβουλίου διὰ τὸ α' φύλλον . . . 40
διὰ δὲ τὰ ἐπόμενα ἀνὰ . . . 20
Διαλύτῃριον ἀρραβάνου . . . γρ. 500; 250; 100
Ἀντίγραφα αὐτοῦ ἀνὰ . . . γρ. 40
Διαλύτῃριον . . . γρ. 2000, 1000, 200
Ἀντίγραφα αὐτοῦ ἀνὰ . . . γρ. 40
Ἀπόφασις γάμου . . . γρ. 2000, 500, 100
Ἀναγνώρισις γάμου . . . 2000, 500, 100

Δ' Ἀπόφασις τοπικῆς διαστάσεως ἢ εἰσαγγεῖας
ἄλλῃ προδικαστικῇ . . . γρ. 100, 50
Ἀπόφασις υἱοθεσίας . . . γρ. 500, 200, 100
Ἐκδοσις ἐνόμιον δικαστικῆς ἀρχῆς, γνωμοδότη-
σεως πραγματογνωμόνων . . . γρ. 50
Μεταφράσεις ἀποφάσεως ἢ ὁρίσμων . . . γρ. 100, 50, 30
Διὰ τὴν μεταφράσιν τῆς ἀποφάσεως προστίθεται
δεκάγρατον χαρτόσημον, ἐπὶ δὲ τῇ: τοῦ ἐπι-
δοτηρίου αὐτῆς μονόγρασσον.
Ἐγγράφον καταργήσεως δικῆς, πιστοποιητικὸν
ἐκκρεμοδικίας καὶ πᾶν ἄλλο δικόγραφον μὴ
προβλεπόμενον . . . γρ. 20
Παρακαταθήκη χρημάτων, χρεωστικῶν ὁμολο-
γιῶν, τίτλων ιδιοκτησίας ἢ κινητῶν καὶ ἀπο-
γραφῇ παρουσίας ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ποσού γρ. 1 %

Πράξεις συμβολαιογραφικάι.

Ἐπικύρωσις συμφωνητικῶν διασκέδαλου μέχρι
γρ. 500 . . . γρ. 10
ἀπὸ 500—1000 . . . 20
1000 καὶ ἀνωτέρω . . . 40
Ἐπικύρωσις πτυχίων, ἐνδεικτικῶν καὶ λοιπῶν
παραβολῶν φύσεων σχολικῶν ἐγγράφων . . . 20
Σύνταξις ἢ ἐπικύρωσις ἐξωτερικῆς πράξεως
μυστικῆς διαθήκης παρακατατεθειμένης
γρ. 600, 300, 200
Ἐπικύρωσις ἐξωτερικῆς πράξεως μυστικῆς δια-
θήκης μὴ παρακατατεθειμένης γρ. 400, 200, 100
Σύνταξις ἢ ἐπικύρωσις διαθήκης καὶ προκο-
σμημένου μέχρι τῶν 100 χιλ. . . γρ. 1 %
ἀπὸ 100—300 χιλ. . . 1/2 %
300—500 . . . 1 %
καὶ διὰ τὰ ἐπόμενα τῶν 500 χιλ. . . 1/2 %
Ἐπικύρωσις διαθήκης ἢ προκοσμημένου ἐκ
τῶν ἐπαρχικῶν τὸ 1/2 τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρω
ἀριθμῷ τελῶν.
Σύνταξις ἢ ἐπικύρωσις πληρεξουσίου . . . γρ. 50
Ἐπικύρωσις πιστοποιητικοῦ γάμου, ἀρραβάνου,
γεννήσεως, βαπτίσεως καὶ ἀλλοίψεως κωλύμα-
τος πρὸς σύναψιν γάμου δηλωτικῶν γρ. 150, 100, 50
Ἐπικύρωσις πιστοποιητικοῦ συγγενείας . . . 300, 100, 50
Ἐπικύρωσις μαρτυρικοῦ οἰασθήποτε ὑποθέ-
σεως . . . γρ. 80, 40
Ἐπικύρωσις δηλωτικοῦ θανάτου . . . 50, 30
Ἀντίγραφον οἰουδήτινος τῶν ἀνωτέρω ἐγγρά-
φων . . . γρ. 50, 30

Πράξεις ἱεροῦχαμπερίων κτηματικῶν
ὑποθέσεων.

Ἀγορά, πώλησις καὶ μετατροπὴ εἰς ταφοὺς ἐνικαλὲς ἐπὶ
τῆς ἀξίας τῆς κυβερνητικῆς ἐκτιμήσεως μέχρι τοῦ
ποσού 10 000 γρ. ἀνὰ 5 %.
Διὰ τὰ ἐπόμενα τῶν 10 000 γρ. ποσὰ ἀνὰ 3 %.
Μεταγραφή (ἐνικαλὲς) ἀναχυρίσεως (ιστιδῶν), παρα-
λαβῆς, ἀπόδοσις καὶ ἀπολύτρωσις ὑποθήκης μέχρι
10 000 γρ. ἀνὰ 5 %.
Διὰ τὰ ἐπόμενα τῶν 10 000 γρ. ποσὰ ἀνὰ 2 %.
Εἰσπράττονται γρ. 10 ἐκτὸς τῶν τῆς αἰτήσεως, εἰς
τὸ κατὰ τὰ ἀνωτέρω ἀναλογικὸν δικαίωμα ἢ ἑλατ-
τον τοῦ ποσού τούτου.
Ἀνανέωσις ἱεροῦχαμπερίου μετὰ παρέλευσιν δεκαπέντε
ἡμερῶν 23 1/2 τῶν πληρεξουσίων δικαιοκράτων· μετὰ
παρέλευσιν 2 μηνῶν τὰ ἡμέρη.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad eligendum novum patriarcham iuxta normas recens conditas

1860 mense novembri.

Cyrillus patriarcha, qui inde ab undecima mensis
mali 1860 animum deponendi onus patriarchale a se
synodo significaverat, sede reipso amotus est die
5 iulii proximo insequentis, postquam ecclesiam

gubernasset annos quattuor, menses novem, dies
quindecim. Perendino ab eius amotione die, eligitur
ad praescripta recens condita sedis oecumeni-
cae vicarius seu locum tenens (is fuit metropolitae

Nicaenus), et postquam omnia iusta fuissent perfecta, Iosachim Cysicenus novus patriarcha creatur tandem aliquando die 4 octobris. Huius electionis acta placuit repetere ad complenda ea quae supra dicta sunt de patriarcharum creatione. Tabulam primus edidit Uhamudopolus in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (1882), p. 479-81.

ACTA ELECTIONIS.

† Οὐκ ἔστιν ἀρ' ὅτου τῶν ἀνθρωπίνων συστημάτων μὴ ἀναγκαῖα εἶσι καθεσθαι τάξεις τε καὶ νόμοι, καθ' οὓς διοικηθεῖν ἂν καλῶς τε καὶ ἐπὶ κοινῷ τῷ συμφέροντι. Νόμων μὲν οὖν ἔχουσιν οἱ ἄνθρωποι, καὶ τούτων καλῶν, ἀφ' ὧν κατ' ἀρετὴν διαίττειν εἰ γε νομίμως, ὡς εἰπεῖν μέλλοντες διοικηθήσονται. Οὐκ ἀποχρώντως γε μὴν πρὸς τοῦτο ἔχουσιν οἱ νόμοι, ἵνα μὴ καὶ τῶν καλῶς προστατευόντων καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἐπιμελουμένων τῶν αἰώνων, ὅπως ἀπαρξάτοιο διαμείνωσι τὸ γὰρ μὴ διατηρεῖσθαι τοὺς νόμους, τοῦ μὴδὲ καθεσθαι μὴδὲν διαφέρειν πάντως ἂν ὁμολογήσαιεν. Ταῦτ' ἄρα δεῖ μὲν τοῖς ἀνθρώποις τῶν νόμων πρὸς εὐψίαν, δεῖ γε μὴ καὶ τοῖς ἀνθρώποις τῶν νόμων πρὸς φυλάκην, καὶ οὕτε ἀνθρώποι τῶν νόμων, χωρὶς καλῶς τὸν βίον διατάσσουσιν, οὕτε νόμοι χωρὶς τῶν προστατευόντων ἀσφαλῶς διαμένουσιν. Ἐνθεν τοι καὶ ἐπὶ τῇ τῶν νόμων φυλάκῃ οἱ προϊστάμενοι ἀποκαθίστανται, πρωτίστην τινὰ ἐπιτελούμενοι τὴν ἀρχήν, ἀφ' ἧς ὡς ἀπὸ πηγῆς διαρρέουσι νομίμως τε καὶ εὐδαιμόνως ἀρδεύοντες οἱ ἐπὶ μέρους τῆς προστασίας ῥύακες. Οὐκ ἔστιν οὖν ὅστις νόον γε ἔχων ἀντίποι, μὴ οὐχὶ ταῦτ' ἀνάγκη εἶναι ἐπὶ παντὸς τῶν ἀνθρώπων συστήματος, πολλὰ γε μὴ ἀναγκαῖα κριθεῖν ἂν ἐπὶ τῇ ἱερατικῇ ἱεροπρατείᾳ καὶ τάξεως, ὅση ἐπ' αὐτοῖς τὸ μὲν παραστῆναι ἐπιβλαπτερον τῇ ψυχῇ, τ. δὲ γε φυλάττειν ὠφελιμώτερον.

Ταῦτ' οὖν καὶ ἡδὲ τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου τὸν οἰκείον ἀπαιτοῦντες προστατήν, ὅτε δὲ ἐν χρεῖα διατελούμενος πρὸ τριῶν ἡδὲ μινῶν, ὅτε ἐπαδόντ' ἢ ἀπ' αὐτοῦ οἰκειομενῆς παρατήσεως τοῦ πατριαρχεῦσαντος κυρίου Κυρίλλου, ὡς ἀντικρὺ κατεστρωμένη φαίνεται, ὑψηλῆς δὲ ἀνακτορικῆς εὐμενὸς ἐπιμεύσεως γενομένης, περὶ τῆς προσφύρου καὶ κανονικῆς καὶ συνφύδ' τῇ κοινῇ διακαεῖ ἐφέσει τοῦ τε ἱεροῦ κλήρου καὶ παντὸς τοῦ εὐσεβοῦς ἡμῶν γένους τελεσθῆναι ἐκλογῆς διαδόχου, ἀξίου μὲν καὶ καταλλήλου καὶ τὰ ἀπαιτούμενα φέροντος προσόντα τὰ τὸ γεγαρὲν πατριαρχικὸν ἀτομον χαρακτηρίζοντα ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ ἰκανότητι, χαίροντος δὲ τὴν ἐπιστολήν καὶ ἀγαθὴν ὑπελήψιν παρὰ τῇ ὑψηλῇ σεβαστῇ κυβερνήσει καὶ οἷα πνευματικὸν ἀρχηγὸν καὶ κοινὸν πατὴρ τῶν ὁδοδρόμων χριστιανῶν δυναμένου καὶ ὀφειλόντος ἐν πάσῃ περιστάσει προστατῆναι μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ τοῦ ὁδοδρόμου πληρώματος, τῇ τε ἐνοικήσει εὐχαίᾳ κρίμασι θεοῦ ἀκαταστάτῃ φορᾷ τῶν ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἰθὺς ἡμῶν πραγμάτων τὴν ἀνάλογον θεραπείαν ἐπιανεγκεῖν ἐρρωμένην καὶ εὐσταθεῖ φιλογενεῖα καὶ εὐσεβείᾳ, φρονίμῃ. Ἀπὸ ταύτης φαινὲν κοινῆς εὐλαχινῶς προθέσεως, συνφύδ' τῇ ὑψηλῇ ἀνακτορικῇ ἐπιμεύσει, προσηθείᾳ, ἐπ' αἰσίσις αἰώνος τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος κανονικῆς ἐκλογῆς τοῦ οὖν θεοῦ ἐγγειρισθῆναι τὰ τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας πηδάλια, ἐν πρώτοις μὲν διεκρίθη δι' ἀποστολῆς ἐνοφραγίστων ψήφων καὶ καθωρίσθη, παρὰ τοῦ συνόλου τῶν υποκαίμενων τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ πανιερωτάτων μητροπολιτῶν ἀριθμὸς ἐκλεξιμῶν ἐπὶ τῇ πατριαρχείᾳ ἑνδεκα ἱεραρχικῶν σεβασμιῶν προσώπων ἐν ταχὺ δὲ ἡμέρᾳ, ἧς συνέπεσεν ἡ α' τοῦ τρέχοντος ὀκτωβρίου μηνός, γενικῆς συνελεύσεως συγκροτηθείσης ἐν τῷ μεγάλῳ συνοδικῷ τῶν πατριαρχείων, συγκαμένης ὑπὸ ἐκλογῶν ἀριστίνδην προεκκριμένων ἐξ ἀπάντων τῶν διαφόρων βαθμῶν καὶ συστημάτων τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐκ τῆς βασιλευσῆς καὶ ἐκ τῶν υποκαίμενων τῶν

πατριαρχικῶν οἰκουμενικῶν θρόνων ἐπαρχιῶν, δελοντι πρῶτον μὲν ὑπὸ τῆς ἐνδομύσης ἱεράς συνόδου τῶν τε σεβασμιῶν γερόντων (ὧν ἡ παρουσία καὶ ἐν ταῖς ἐπικεχωρημένοις διὰ τοῦ πατριαρχικοῦ βερατίου βασιλικαῖς προνομίαις τεθίσκονται) καὶ πάντων τῶν λοιπῶν ἐνδομύσων ἐν βασιλευσῇ μητροπολιτῶν, εἰτα δὲ ἐκ μελῶν τοῦ εὐαγούς κλήρου, τῶν πατριαρχικῶν ἐφφικιάων, ἧτοι τοῦ ἐνδοφροσῆτος ἀρχοντος μεγάλου λογοθέτου καὶ ἄλλων ἐπιστημονίων κληρικῶν λαϊκῶν, ἐκ τῶν ἐχόντων πολιτικούς βαθμούς ἀπὸ τοῦ α' μέχρι τοῦ β' καὶ τῶν ἐχόντων στρατιωτικὸν βαθμὸν μέχρι μιραλῆς, καθὼς καὶ τῶν ἐπιστημονίων πολιτικῶν ὁπαλλήλων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ὁδοδρόμων ἡγεμονίων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τοῦ ἐμπορικοῦ συστήματος καὶ τῶν τραπεζιτῶν καὶ τῶν ἐπιστημονίων συναφίων, καὶ ἐκ τῶν ἐνορῶν Πόλεως καὶ Γαλατᾶ καὶ Καταστίνου, πρὸς δὲ καὶ ἐκ τῶν διορισθέντων ἀντιπροσώπων τῶν ἐπικριμένων ἐπαρχιῶν. Ἐκ τῶν ἐπιλέκτων τοῦτον τοῦτον ὁριζομένων τῆς ἐκλογικῆς συνελεύσεως, ἀρχιερατικῶν ὁμοῦ καὶ λαϊκῶν προσώπων ἐχόντων τὸ δικαίωμα δεῖναι τὴν ψήφον αὐτῶν εἰς ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ συνεδίᾳ ἐγκρίναι τρία ἱεραρχικά υποψηφίων πρόσωπα ἀπὸ τῶν ὡς ἀνωτέρω ἑνδεκα ἐκλεξιμῶν, μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν εἰς ἐπίκουρον πάντων τοῦ ὕψους διατάγματος, γενομένης ψηφοφορίας καὶ τῆς μετὰ τῆς δεούσης ἀκριβοῦς διαλογῆς τῶν ψήφων, διεκρίθησαν ἀναδειχθέντες, τρεῖς υποψήφιοι οἱ τὰς πλείους τῶν ἄλλων λαχόντες ψήφους. Ἐνθεν τοι ἡμεῖς οἱ ἐνδομύσωντες ἀρχιερεῖς, συνελθόντες ἐν τῇ πανσέπτῃ πατριαρχικῇ καὶ τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου καὶ ψήφους κανονικῶς προβαλλόμενοι τῇ ἐπικλήσει τοῦ παναγίου πνεύματος εἰς εὐρεῖν καὶ ἐκλογὴν τοῦ ἀξίου καὶ ἀρμεδιωτέρου προσώπου τοῦ ἀναδειχθέντος τὴν πατριαρχικὴν βάρβαν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου, πρῶτον μὲν ἐθέμεθα τὸν πανιερωτάτον καὶ σεβασμιωτάτον γέροντα ἅγιον Κυρίλλου, ὑπέρτιμον καὶ ἐξαρχον παντὸς Ἑλλάδος, κύριον Ἰωακείμ, ἀνδρα γεγαρὲν καὶ ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ καὶ βάρβειᾳ συνέσει προέχοντα καὶ ὅλως φέροντα τὰ προσόντα τὰ τὸ πατριαρχικὸν χαρακτηρίζοντα ἀτομον, ὃν καὶ παναγιωτάτον ἡμῶν δεσπότην καὶ οἰκουμενικὸν πατριαρχὴν ἀποδεχόμεθα ἐν ὅραις αἰσίαις καὶ ἐλπίσι κατὰ πάντα χρῆσταις, δεόμενοι ἐγκαρδίας τοῦ παναγίου θεοῦ, ὅπως χαρίσται ἡμῖν τὴν αὐτοῦ θεοτάτην παναγιότητα ἀνύσον, ὅγῃ μακρομεριοντά καὶ ἀστεμφῶς ἐργασίμενον ἐπὶ τοῦ ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ αὐτοῦ θρόνου μέχρι τεματίων ἐπιμηκίστου ζωῆς, καὶ δεύτερον τὸν παναγιωτάτον πατριαρχὴν πρῶτον Κωνσταντινουπόλεως κύριον Ἀνθίμου καὶ τρίτον τὸν μακαριωτάτον πατριαρχὴν Ἀλεξανδρείας κύριον Καλλίνικον, ὧν καὶ τὰ ὀνόματα κατεστρώθη ἐν τῷδε τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας εἰς ἐνδειξὴν διγενεῆς καὶ παραστάτης μόνιμον.

† Ἐν ἔτι συνεκρίθη, πᾶσι κατὰ μὴνα ἐκτέλεσον ἐπιμενέσεως δ'.

- † ὁ Ἐπίσκοπος Πατρῶν.
- † ὁ Πρακτικὸς Πανάρτος.
- † ὁ Νικηταρχὸς Διονύσιος.
- † ὁ Νικαῖος Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Νικηδόνης Γεράσιμος.
- † ὁ Δέρκιος Γεράσιμος.
- † ὁ Θεσσαλονικὴς Νεόφυτος.
- † ὁ Ἀδριανουπόλεως Κύριλλος.
- † ὁ Ἀμασείας Σωφρόνιος.
- † ὁ Προύσης Κωνσταντῖνος.
- † ὁ Πισιδίας Μελέτιος.
- † ὁ Ἀρτης Σωφρόνιος.
- † ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
- † ὁ Δράμας Μελέτιος.
- † ὁ Διδυμοτείχου Διονύσιος.

† δ Σοφίας Γεδεών.
† δ Σηλοβρίας Μελίτιος.
† δ Σαρακοβίου Μαρδαίο.
† δ Κασσανδρείας Ἰγνάτιος.

† δ Δρυινοπόλεως Πανταλείμων.
† δ Σβορνικίου Ἀγαθάγγελος.
† δ Νυσσάβας Ἀνθίμος.
† δ Γρεβενῶν Ἀγάπιοι.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1861 maii 25.

Callinicus patriarcha Alexandrinus, cum propter infirmam valetudinem et gravissimas disceptationes inter suos populares exortas, Aegypto relicta, Constantinopolim inde a die 20 septembris 1859 petiisset, sedis suae resignationem scripto libello die 23 maii 1861 sacrae synodo obtulit. Latis abaque mora canonicis suffragiis ad designandum virum qui ei succederet, sacra synodus, exclusis tum Cyrillo, montis Sinai archiepiscopo, tum Eugenio archimandrita, qui in patriarchas postulabantur, unus ab Alexandria, alter a Cahirae incolis, ad sedem Alexandrinam egressus Iacobum, Cyzici metropolitam. Quae electio die 25 maii mensis contigit, suffragia ferentibus iis antistitibus quorum nomina

sequuntur: Callinicus antea Alexandrinus, Cyrillus Hierosolymitanus, qui sententiam quoque dedit pro patriarcha Antiocheno, Palsius Ephesius, Dionysius Nicomediensis, Panaretus Philippopolitanus, Nicodemus Serrensensis, Agathangelus Dramensis, Dionysius Melenicensis, Gedeon Proconnesensis, Neophytus Cassandriensis, Panteleemon Dryinopolitanus, Hierotheus Stromnizensis.

Acta exstant apud Callinicum Delicamen: Τὰ ἐν τοῖς κώδι: τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφιδόμενα ἐπίσημα ἐκκλησιαστικὰ ἔγγραφα τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰς σχέσεις τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου πρὸς τὰς ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων καὶ Κύπρου (Constantinopoli, 1904), p. 144-50.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1861 septembris 7.

Cum sedis oecumenicae antistites ad praescripta recens a conventu nationali condita Constantinopolim per vices adire oporteat, Dorotheus Demetriadis, de quo iam saepius sermo habitus est, in synodum cooptatus est die 7 septembris 1861 per litteras tum ad ipsum tum ad eius dioecesis christianos missas, quibus subscripserunt antistites hi:

Palsius Ephesi, Nicodemus Cyzici, Dionysius Nicomediae, Ioannicus Nicaeae, Gerasimus Chalcedonis, Panaretus Philippopolis, Agathangelus Drama, Dionysius Melenici, Meletius Sykevrinae, Ignatius Kestendilii, Hierotheus Halepi.

Tabulas edidit ipse Dorotheus in libro: Ἔργα καὶ ἡμέραι (Athenis, 1877), p. 113-7.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

a qua novus sedium episcopalium ordo describitur

1862 mense ianuario.

Lege illa pro perpetua synodo constituenda (art. 3 et 4) cautum fuerat, quemadmodum suo loco dictum est, ut universae sedis oecumenicae episcopatus in tres classes seu ordines distribuerentur, quo facilius evaderet antistitis cuiusque ad synodum convocatio. Tabulam eiusmodi brevi postea confecerunt conventus nationalis sodales, sed minus feliciter, hoc modo:

Primus ordo.

1. Caesareae, 2. Ephesi, 3. Heracleae, 4. Cyzici, 5. Nicomediae, 6. Nicaeae, 7. Chalcedonis, 8. Derorum, 9. Thessalonicae, 10. Tornovi, 11. Adriano-polis, 12. Amaseae, 13. Ioanninorum, 14. Prusae, 15. Didymotichi, 16. Pelagoniae, 17. Demetriadis, 18. Neocaesareae, 19. Iconii, 20. Berrhoeae, 21. Boanae, 22. Pissidiae, 23. Cretae, 24. Trapezuntis, 25. Larissae, 26. Artae, 27. Philippopolis, 28. Rhodi, 29. Serrarum, 30. Drama.

Secundus ordo.

1. Smyrnae, 2. Mitylenae, 3. Ancyrae, 4. Philadelphinae, 5. Melenici, 6. Presporum, 7. Aeni, 8. Methymnes, 9. Mesembriae, 10. Vidynae, 11. Drystrae, 12. Sami, 13. Varnae, 14. Sisani, 15. Sophiae, 17. Vizyae, 18. Anchiali, 19. Maroneae, 20. Selyvriae, 21. Soxoagathopoleos, 22. Xanthes, 23. Gani et Chorae, 24. Chii, 25. Lemni, 26. Imbri, 27. Elaeonias, 28. Proconnesi.

Tertius ordo.

1. Cassandriae, 2. Dyrrachii, 3. Preslavae, 4. Dryinopolis, 5. Coi, 6. Nyssae, 7. Scopiorum, 8. Erseoi, 9. Konstendilii, 10. Samacovii, 11. Svor-nicii, 12. Rasopreenses, 13. Nyssavae, 14. Casto-

riae, 15. Vodenorum, 16. Corytsae, 17. Phanario-phersalorum, 18. Stromnitsae, 19. Belegradii, 20. Grevenorum, 21. Moglenorum, 22. Debrorum, 23. Veleasi, 24. Lititses, 25. Carpathi, 26. Halepi.

Ordo iste cum parum placuisset antistibus ipsis propter depravatam ab eo veterem in choro sedendi hierarchiam, a sacra synodo, ineunte anno 1862, in alium est mutatus, saltem quoad locum ab unoquoque praesule occupandum, dum sacra obeunt officia. Quapropter rem lectoribus gratam nos facturos speramus, si immutatum hunc ordinem, quem *syntagma* Graeci recentiores nuncupare solent, hic repraesentaverimus. Multas et ipse labentibus annis passus est immutationes; illum tamen, qualis primum descriptus est, olim forte meminisse iuvabit. Typis vulgatus est in ephemeride cui titulus: Ἐκκλησιαστικὴ ἐπὶ θ' ὥραις, Παρίδος Β', t. VII (Constantinopoli, 1874), p. 98-100.

† Ἰωακείμ ἱερεὺς θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Ὁ παρὼν κατάλογος τῶν μητροπόλεων, τῶν ὑποκειμένων τῇ κατ' ἡμᾶς ἀνωτάτῃ πατριαρχικῇ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμενικῇ θρόνῳ, συνετάχθη ἡδη ἡμετέροις τε πατριαρχικῇ καὶ τῇ περὶ τῆς ἐκείνης συνόδου διακρίσει καὶ κοινῇ ἐγγραφῇ, καθορίζων τὴν τάξιν, ἣν ἕκαστος αὐτῶν μέλλει κατέχειν τοῦ λοιποῦ ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς συνεδριάσεσιν καὶ ἐν ταῖς ὑπογραφαῖς. Ἀπὸ πολλῶν γὰρ χρόνων μέχρι τοῦ νῦν οὐδὲν ὑπῆρχε συνταγματικὸν ἐπίσημον διὰ συνόδου ἀποφάσεως ὡρονηγμένον ἐκτὸς τοῦ ἐν τύποις ἐκδομένου τοῦ δοκίμου Χρυσάνθου πατριάρχου Ἱεροσολύμων· αἱ δὲ μετ' ἐκείνου ἐπιτυμβάζουσι διάφοροι

μεταβολαί της θέσεως τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων, ἂν ἀνωμόλως διακαίμεναι, ἀπεσημαίνοντο ἀτάκτως καὶ ὡς ἐτύχαιεν. Ἦδη γοὺν ἐγκριθέν συνοδικῶς ἵνα τὸ οὐσιώδες τοῦτο ἀντικείμενον τύχη τῆς ἀναγκαίας τακτοποιήσεως καὶ διατυπωθῇ συνταγματικὸν μόνιμον, διατηρούμενον τοῦ λοιποῦ ἀπαρποιήτως, διὰ ταῦτα βλῆντων ὑπ' ὅψιν τῶν κατὰ καιροὺς γεγεννημένων προβλεπομένων διαφορῶν ἐπαρχιῶν μετὰ παρατηρήσεων, ἀκριβοῦς, πρὸς τὰς τῶν μεταβολῶν τούτων ἐποχὰς καὶ συζητήσεως καὶ ἐφαρμογῆς πολλῶν εὐλόγων καὶ δικαίων λόγων, καθωρίσθη, ὡς εἶρηται, τὸ παρὸν κατὰ τὴν ἐξῆς ἀκολουθίαν.

Α' τάξις.

1. Καισαρείας.	15. Παλαιστίνης.
2. Ἐφέσου.	16. Νικοκαισαρείας.
3. Ἡρακλείας.	17. Ἰκονίου.
4. Κυζίκου.	18. Βερροίας.
5. Νικομηδείας.	19. Πισιδείας.
6. Νικαίας.	20. Βόνης.
7. Χαλκηδόνος.	21. Κρήτης.
8. Δέρκων.	22. Τραπεζούντος.
9. Θεσσαλονίκης.	23. Λαρίσης.
10. Τοννέβου.	24. Ἀρτις.
11. Ἀδριανουπόλεως.	25. Φιλιππουπόλεως.
12. Ἀμασείας.	26. Ῥόδου.
13. Ἰωαννίνων.	27. Σερρών.
14. Προύσης.	28. Δράμας.

Β' τάξις.

29. Σμύρνης.	43. Βάρης.
30. Μιτυλήνης.	44. Μαρωνείας.
31. Δεζυμοτείχου.	45. Σηλυβρίας.
32. Ἀγκύρας.	46. Σωζουσαγαθουπόλεως.
33. Φιλαδέλφειας.	47. Σίνδης.
34. Μαλενίκου.	48. Γάνου καὶ Χώρας.
35. Αἰνίου.	49. Χίου.
36. Μεθώνης.	50. Αἰγίου.
37. Μεσημβρίας.	51. Ἱμρέου.
38. Βιθύνης.	52. Δυρραχίου.
39. Δρύστρας.	53. Σκοπείων.
40. Σοφίας.	54. Καστορίας.
41. Βιζύης.	55. Ῥασκοπρεσπέρνης.
42. Ἀγχιάλου.	56. Βοδενίων.

Γ' τάξις.

57. Ἐρσεκίου.	59. Σαμακοβίου.
58. Κορυτσᾶς.	60. Βαλεγράδων.

61. Κωνσταντινίου.	73. Χαλδαίας.
62. Σερωνίτης.	74. Ἐλασσόνης.
63. Νύσσης.	75. Φαναριοφερσίλων.
64. Γρεβενών.	76. Προικονήσου.
65. Νυσσάδας.	77. Πρεσλάδας.
66. Σισανίου.	78. Δρυνουπόλεως.
67. Σβορνικίου.	79. Κώου.
68. Μογλενών.	80. Σάμου.
69. Πρεσπών.	81. Βελισσού.
70. Δεβρών.	82. Αἰτίτης.
71. Δημητριάδος.	83. Χαλεπίου.
72. Κασσανδρείας.	84. Καρπάθου.

Πρὸς ἐμφανῆ γοὺν παράστασιν τῶν κατὰ συνοδικὴν ἐγκρίσει καὶ ἀποφάσει μετὰ σκέψεως ὁρθῆς καὶ δικαίας, καθὰ διεληφται, ὁροθετηθέντων περὶ τὰς τάξεις τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων, καταστρωθεὶς ἐν τῇδε τῇ ἱερῇ κώδικι τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ὁ γενικός, αὐτῶν κατάλογος, χρησιμεύων διαρκῶς ὡς ἐπίσημον ἐκκλησιαστικὸν συνταγματικόν, ἐνεργοῦμενον ἀμεταποίητως εἰς διατήρησιν τῆς ἀρχιερατικῆς εὐταξίας καὶ ἀπαράκρουστον ὁδηγίαν ἐν ταῖς συνελεύσεσι καὶ χοροστασίαις καὶ ἐν ταῖς τῶν συνοδικῶν γραμμάτων ὑπογραφαῖς, κατακακούμεται καὶ διὰ τῆς ἡμετέρας πατριαρχικῆς βεβαίωσης καὶ τῶν ὑπογραφῶν τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων εἰς ἐνδειξιν διηνηκῆ καὶ παράστασιν μόνιμον.

1862, κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐπινεμήσεως 5ης.

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως βεβαίει.

† Ἐφέσου Παΐσιος.
† Κυζίκου Νικόδημος.
† Νικομηδείας Διονύσιος.
† Νικαίας Ἰωαννίκιος.
† Χαλκηδόνος Γεράσιμος.
† Φιλιππουπόλεως Πανάρετος.
† Ῥόδου Δωρόθεος.
† Δράμας Ἀγαθάγγελος.
† Μιτυλήνης Μελέτιος.
† Μαλενίκου Διονύσιος.
† Μεσημβρίας Νικηφόρος.
† Σωζουσαγαθουπόλεως Προκόπιος.
† Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος.
† Κωνσταντινίου Ἰγνάτιος.
† Σβορνικίου Διονύσιος.
† Πρεσλάδας Ἀνθίμος.
† Δρυνουπόλεως Παντελεῖμων.
† Χαλεπίου Ἰερόθεος.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS.

1862 octobris 27.

Petrus D. Pallades, vir clarissimus, cum magnae quam dicunt ecclesiae arthophorium seu pyxidem, in qua sacer punis, id est, sacrae hostiae praesantificatae in alia missas reponuntur, proprio aere donavisset, a sacra synodo summis laudibus cumlatus est per litteras die 27 octobris 1862 datas, quibus nomina apposuerunt antistites isti: Païsios

Caesareae, Païsios Ephesi, Stephanus Larissae, Sophronius Cretae, Chrysanthus Smyrnae, Meletius Mitylenae, Dorotheus Demetriadis, Dionysius Melenici, Meletius Rascopreareneae, Anthimus Belegradi, Agapius Grevenorum.

Levioris momenti tabula exstat in Ἑκκλησιαστικῇ Ἀλφάβητ, t. XIX (1899), p. 263.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

a qua ecclesiae armeniacae res publicae in melius mutantur

1860-1863.

Quemadmodum Graeci, annuente summo Turcarum tyranno, novam in rebus publicis gerendis ordinationem invexerant, uti fusius supra relatam est, eodem modo Armenii suam quoque constitutionem sibi adsciverunt, rem in primis exigente armeniacae plebe, quam gentis optimates a publicis

rebus huc usque sedulo amoverant. Lex illa, post acerrimas inter conventus nationalis socios disceptationes, die 24 maii 1860 tandem aliquando absolutam, a peculiari consilio, quod summus vezira per litteras die 14 februarii 1862 datas condunari iusserat, diligenti cura recognita est et retractata; ac

demum ab imperatore Abdul-Asis approbata ac sancita per decretum die 17/29 martii 1863 editum. Singula haec instrumenta, cum ad rem nostram apprimè faciant, non summatim ac compendiarie, sed integrè exhibenda censuimus: non quidem prout habentur in originali turcico vel armeniano sermone, cui repraesentando impar est typographus ob litterarum defectum, sed in duplici translatione, una ex turcico, altera ex armeniano reddita, quo melius sententiam assequi possit lector benevolus. Illud vero inter utrumque textum interest discrimen, quod translatione gallica forma legis primigenia anni 1860, graeca vero forma eiusdem emendata anni 1862 repraesentatur. Quam ob rem non utraque simul, ambia e regione positae, sed una post alteram exhibenda fuit.

Graecam translationem adhibemus eam quae evulgata est in ephemeride Constantinopolitana cui titulus Νέολογος, numeris 1180 (7-11 decembris 1872), 1182 (9-21 decembris 1872), 1190 (19-31 decembris 1872), 1192 (21 decembris 1872-2 ianuarii 1873), illa seposita utpote minus apta quam adornavit D. Tzolakides, tum in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀλφάβητ, tum

seorsum, hoc praenotato titulo: Ἐκκλησιαστικὴ τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἀρμενικῶν πατριάρχων (Constantinopoli, 1894), p. 6-48. Gallicam translationem ex armeniano idiomate elaboravit Evaristus Prud'homme in actis litterariis non cuique obvis quibus titulus: *Revue de l'Orient, de l'Algérie et des colonies*, t. XIV (Parisii, 1862), p. 1-18 et 89-107. Quae translatio penitus praeteriit virum doctissimum Georgium Young, a quo altera nuper adornata est eaque haudquaquam integra in praecelaro suo opere: *Corps de droit ottoman*, t. II (Oxoniae, 1905), p. 79-92. Integra etiam repetitur ea lex, sed anglie reddita ex altera textus armeniaci formâ anni 1862, apud H. F. B. Lynch, *Armenia, Travels and Studies* (Londini, 1901), t. II, appendice prima. Breve eiusdem compendium exhibent tum M. B. Dadian in commentatione: *La société arménienne contemporaine*, in actis litterariis: *Revue des deux mondes*, 15 iunii 1867, tum comes F. van den Steen de Jehay in opere: *De la situation légale des sujets ottomans non-musulmans* (Bruxellis, 1906), p. 66-80.

CONSTITUTIONIS ARMENIACAE FORMA PRIMIGENIA

1860 mense maio.

CONSTITUTION NATIONALE ARMÉNIENNE.

PRINCIPES FONDAMENTAUX.

1° Tout individu appartenant à la nation a des devoirs à remplir envers la nation. Celle-ci a de son côté des devoirs à remplir envers tout individu lui appartenant. De plus, chaque individu tient des droits de sa nation et la nation des individus.

La puissance qui définit ces devoirs et garantit ces droits s'appelle gouvernement national. Par un privilège spécial, la porte ottomane octroie au gouvernement national l'administration des affaires intérieures des Arméniens de Turquie.

2° Le gouvernement national est basé sur le principe du droit et du devoir, qui sont les fondements de la justice; sa force consiste dans la majorité des suffrages, qui est le fondement de la légitimité. Tout acte national qui n'est pas conforme à ces principes n'est ni juste ni légitime.

3° La nation et son gouvernement sont liés l'un à l'autre par des devoirs réciproques.

4° Les devoirs des nationaux sont de contribuer, chacun pour sa part et suivant la mesure de ses moyens, aux dépenses exigées par les besoins de la nation, d'être prêts à fournir à la nation les services réclamés par elle, et de se soumettre par amour pour elle aux actes du gouvernement national.

5° Les devoirs du gouvernement national sont de pourvoir aux besoins moraux, intellectuels et physiques de la nation, de maintenir inébranlables la confession et les traditions de la sainte église arménienne, de propager également parmi les enfants des deux sexes, sans distinction de condition, l'enseignement des connaissances indispensables à l'homme, de conserver leur éclat aux institutions nationales, d'augmenter par les moyens légaux les revenus de la nation et régler les dépenses avec sagesse, d'améliorer la position et assurer l'avenir de ceux qui se consacrent pour toujours au service de la nation, de soigner paternellement les indigents, de pacifier avec justice les différends survenus entre nationaux et de ne épargner aucune peine pour la prospérité et l'avancement de la nation.

6° En vue de l'accomplissement de tous ces devoirs et de la garantie de ces droits, la nation con-

stitue de la manière suivante le gouvernement des affaires nationales.

Chapitre I.

GOVERNEMENT NATIONAL.

COMPOSITION.

1° En vertu du privilège octroyé par la sublime porte,

Le gouvernement national est représentatif.

La nation est représentée par une assemblée générale, par l'intermédiaire de laquelle elle exerce la puissance nationale.

L'assemblée générale, se réservant le gouvernement des affaires générales, remet à deux assemblées nationales la gestion des affaires ordinaires de la nation, savoir: les affaires religieuses à une assemblée religieuse; les affaires civiles à une assemblée civile; quant aux affaires mixtes, l'assemblée générale en confie la gestion à une assemblée mixte formée des deux précédentes, se réunissant pour un temps déterminé.

2° Le gouvernement national, considérant la répartition des travaux comme la première condition d'une bonne organisation, distingue l'une de l'autre la surveillance et la gestion des affaires nationales au moyen de deux sortes de conseils.

Relativement à la surveillance, il institue quatre conseils nationaux chargés des branches les plus importantes des affaires nationales, savoir: un conseil d'instruction publique, un conseil d'administration, un conseil des finances et un conseil de justice, et, sauf le droit de sanction qu'il se réserve, confie à la compétence de chacun de ces conseils la surveillance de chacune de ces branches des affaires nationales.

Relativement à la gestion, il établit à Constantinople des conseils de quartier sous le nom de l'église principale du quartier, et confie la gestion de toutes les affaires et institutions locales de chaque quartier à son conseil respectif, sous la surveillance des conseils nationaux.

3° Le chef officiel du gouvernement national est le patriarche de Constantinople, et le centre, le palais patriarcal de la même ville.

Les assemblées et conseils nationaux, reconnaissant pour chef le patriarche de la nation, établissent à Constantinople le centre du gouvernement national, dont le pouvoir s'étend sur tous les Arméniens de Turquie.

4° Le gouvernement central de la nation est représenté dans les provinces de la Turquie où réside un ar'adschnort¹ par des assemblées provinciales qui, en dehors de Constantinople, constituent le gouvernement provincial de la nation, dont le chef officiel est l'ar'adschnort de la province, et le centre, le palais de l'ar'adschnort.

5° Le gouvernement provincial et les nationaux habitant la province sont liés par les mêmes devoirs réciproques que le gouvernement central et toute la nation; le gouvernement provincial sera modelé sur le gouvernement central.

6° Le gouvernement provincial institue dans les villes où réside un ar'adschnort des assemblées religieuses et civiles, auxquelles il confie la surveillance des affaires religieuses et civiles de la province.

Ces assemblées instituent dans les quartiers des villes, sous leur surveillance et leur responsabilité, des conseils de quartier par l'intermédiaire desquels elles gèrent les affaires locales, de la même manière que les assemblées centrales en agissant avec les conseils de quartier de Constantinople.

Elles instituent également, sous leur surveillance et leur responsabilité, des conseils diocésains, auxquels elles confient la gestion de toutes les affaires et institutions locales de chaque diocèse.

RESPONSABILITE.

7° Chaque assemblée, chaque conseil est compétent en ce qui le concerne, à condition d'en rendre compte.

En ce qui touche le gouvernement provincial, les conseils de quartier et diocésains sont responsables vis-à-vis des assemblées provinciales, les assemblées provinciales vis-à-vis des assemblées générales provinciales, le gouvernement provincial vis-à-vis du gouvernement central, l'ar'adschnort vis-à-vis du patriarche.

En ce qui touche le gouvernement central, les conseils de quartier de Constantinople sont responsables vis-à-vis des conseils nationaux de surveillance, chacun en ce qui le concerne; les conseils de surveillance vis-à-vis de l'assemblée civile nationale, à l'exception du conseil de justice, qui est responsable vis-à-vis de l'assemblée mixte.

Les assemblées religieuses et civiles et le patriarche sont responsables vis-à-vis de l'assemblée générale.

L'assemblée générale est moralement responsable vis-à-vis de la nation.

RELATIONS

8° Les relations du gouvernement national avec la nation, avec la métropole d'Ararad, avec la sublime porte, seront basées sur les principes suivants:

Avec la nation et les nationaux, se conduire toujours paternellement.

Avec la métropole d'Ararad, conserver toujours fidèlement le dépôt des traditions qui depuis nos ancêtres rattachent l'une à l'autre la nation et la métropole.

Avec la sublime porte, demander à la protection de l'empire le maintien des droits religieux et ci-

¹ Ar'adschnort en arménien veut dire chef; ce chef est toujours un abbé. (Note du traducteur.)

vis tant de la nation que des nationaux, et garder fidèlement l'obéissance de la nation à l'empire.

Le patriarche est l'intermédiaire de ces relations.

1. GOUVERNEMENT CENTRAL.

1. Assemblée générale de la nation.

9° L'assemblée générale de la nation se compose de 220 représentants de la nation, dont 160 élus par les églises des quartiers de Constantinople, et 60 par les provinces où réside un ar'adschnort.

Sont membres de l'assemblée générale, conjointement avec les représentants de la nation:

1. Parmi les membres du gouvernement central de la nation, les membres des assemblées religieuses et civiles, des quatre conseils de surveillance, et, les présidents des conseils de quartier.

Le nombre des membres de cette catégorie est de 100. Mais ce nombre peut ne pas être ajouté absolument à celui des représentants, parce que parmi eux il peut en trouver qui soient élus aussi représentants.

2. Les personnes honorées d'une charge supérieure au service de la nation ou de l'empire et dont le mérite est reconnu par la nation ou l'empire, savoir: dans l'ordre religieux, les évêques résidant à Constantinople, les vartabeds prédicateurs et les curés des églises de Constantinople, dans l'ordre de l'enseignement, les écrivains nationaux, les médecins diplômés, les hauts professeurs, les rédacteurs en chef de journaux; dans l'ordre civil, les hauts fonctionnaires, les membres des sociétés impériales, les directeurs et interprètes en chef des chancelleries de la sublime porte, les directeurs des établissements nationaux ou impériaux, les chefs d'institutions; dans l'ordre militaire, les officiers supérieurs.

Le nombre des membres de cette catégorie ne peut pas être fixé d'une manière absolue pour les raisons énoncées ci-dessus. Mais en principe le nombre total des membres de ces deux catégories ne pourra jamais être égal à celui des représentants¹.

10° Le nombre des représentants à l'assemblée générale ne pourra excéder 400. Lorsque la majorité du nombre des représentants, c'est-à-dire 111, ne sera pas présente, l'assemblée générale ne pourra tenir séance.

11° Les attributions de l'assemblée générale consistent à choisir, au nom de la nation et par représentation, les hauts fonctionnaires de la nation, à instituer les assemblées nationales, à recevoir les comptes de leur administration et à régler en dernier ressort les affaires importantes ou générales de la nation.

Elle doit maintenir fermement les principes de la constitution nationale, et agir en tout conformément à ses dispositions.

12° L'assemblée générale se réunit:

1. Régulièrement, chaque année, à la fin du mois de mars, pour entendre le compte rendu général annuel du gouvernement national, procéder à l'élection de la moitié des membres des assemblées nationales, et régler l'emploi des impôts annuels de la nation. Dans cette même session annuelle, les membres du gouvernement ont le droit de discussion mais non de suffrage, dans toutes les questions autres que les demandes d'impôt.

2. Pour participer à l'élection du catholique:

¹ Cet article devra être revu lorsque le nombre des fonctionnaires, tant de la nation que de l'empire, sera arrivé à un degré tel qu'il devienne impossible de maintenir cette proportion.

3. Pour l'élection des patriarches de Jérusalem et de Constantinople;

4. Pour les dissentiments survenus entre les assemblées religieuses et civiles, ou entre le patriarche et les assemblées.

Dans ce cas encore, les membres du gouvernement ont le droit de discussion, mais non de suffrage.

5. Pour reviser la constitution nationale.

Et enfin, extraordinairement, dans le cas où il surviendrait des affaires graves pour la décision desquelles les assemblées nationales jugeraient la réunion de l'assemblée générale nécessaire.

13° L'assemblée générale convoque: 1° le patriarche, au nom de la nation; 2° le président de l'assemblée générale, au nom du bureau de cette même assemblée; les présidents des assemblées religieuses et civiles, au nom de ces mêmes assemblées.

II. Patriarche.

14° Le patriarche est le chef des assemblées nationales, dont il exerce le pouvoir exécutif.

15° Le patriarche transmet à l'examen et à la décision de l'assemblée compétente toutes les affaires qui lui sont soumises. Dans les décisions nationales, ses écrits officiels seront considérés comme nuls toutes les fois qu'ils ne seront pas scellés ou signés par l'assemblée compétente. Cependant, s'il se présente une affaire pressante pour la décision de laquelle il ne soit pas possible d'attendre jusqu'à la réunion des assemblées ni de convoquer une assemblée extraordinaire, le patriarche peut la résoudre de sa propre autorité, mais sous sa responsabilité et l'obligation d'enregistrer toujours régulièrement le fait, pour, dans la prochaine session, en saisir l'assemblée compétente et le soumettre à son approbation.

16° Le patriarche a le droit d'adresser des observations sur toute décision prise dans le sein des assemblées nationales pendant son absence et non signée par lui, et de demander que l'affaire soit soumise à un second examen. Mais après la seconde décision, il est obligé d'apposer sa signature, pourvu toutefois que dans cette décision il ne se trouve rien de contraire aux dispositions de la constitution.

17° Le patriarche a le droit de destituer de sa charge tout fonctionnaire national, ecclésiastique, professeur, administrateur d'église, supérieur de couvent, directeur de collège ou d'hôpital, qui ne se conduit pas conformément aux dispositions de la constitution, ou d'interdire du droit de proposition l'individu compétent.

18° Le patriarche n'a pas le droit de dissoudre de sa propre autorité les assemblées nationales ni les conseils. Mais s'il s'aperçoit que ces assemblées suivent une voie contraire à la constitution, la première fois il confère avec leur président pour obtenir des explications; la seconde fois, il signale par écrit à l'assemblée répréhensible l'illégalité de sa conduite et la rappelle à l'ordre; la troisième, il convoque l'assemblée générale, si cette assemblée est une assemblée nationale, ou s'adresse à l'assemblée civile, si c'est un conseil, et demande la dissolution de l'assemblée coupable avec exposé des motifs.

19° Il est accordé au patriarche une allocation mensuelle sur la caisse nationale; les dépenses exigées par l'administration intérieure du palais patriarchal sont à sa charge.

III. Assemblée religieuse nationale.

20° L'assemblée religieuse se compose de 14 ecclésiastiques instruits.

21° Les attributions de l'assemblée religieuse consistent dans la surveillance générale des affaires religieuses de la nation.

Sa mission est d'accroître le sentiment religieux dans la nation, de conserver fermes et intactes la confession et les traditions de la sainte église arménienne, de veiller au bon ordre des églises et du clergé, de s'appliquer à améliorer la position et à assurer l'avenir des prêtres, de faire avancer les ecclésiastiques méritants et instruits, d'examiner et de résoudre les querelles religieuses survenues dans la nation.

22° S'il se présente une affaire religieuse grave, que l'assemblée religieuse ne puisse résoudre, elle s'adjoindra les ecclésiastiques piégeant à l'assemblée générale, et si cette nouvelle assemblée juge que l'affaire soit au-dessus de sa compétence, elle devra s'adresser à la métropole d'Ararat.

23° Les vartabeds et les prêtres, tant à Constantinople que dans les provinces, ne seront ordonnés que sur un permis de l'assemblée religieuse.

24° Quand le peuple appartenant à une église, ne sentant pas le besoin d'avoir un plus grand nombre de prêtres, n'en fait pas la demande par l'intermédiaire de son conseil de quartier, il ne sera pas donné de permis d'ordonner de prêtre pour l'église de ce quartier.

25° L'assemblée religieuse désigne, et le patriarche nomme les vartabeds prédicateurs et les curés des églises de Constantinople.

26° L'assemblée religieuse doit regarder comme un devoir sacré de veiller à ce que les cérémonies religieuses soient accomplies gratuitement, et que les ministres du culte vivent de l'église.

IV. Assemblée civile nationale.

27° L'assemblée civile se compose de 20 membres laïques versés dans les choses civiles.

28° Les attributions de l'assemblée civile consistent dans la surveillance générale des affaires civiles de la nation.

Sa mission est d'examiner attentivement les propositions d'utilité nationale qui lui sont soumises par les conseils nationaux, d'appuyer celles dont l'importance aura été reconnue, de s'appliquer à supprimer les obstacles, s'il y en a, qui s'opposent à leur exécution, et de ne rien négliger de ce qui peut concourir à la prospérité et à l'avancement de la nation.

29° L'assemblée civile transmet au conseil compétent toutes les affaires qui lui sont soumises; elle ne peut rien faire sans l'avis de ce dernier.

30° L'assemblée civile peut, pour un motif raisonnable, ne pas confirmer ou rejeter la décision d'un conseil, mais par respect pour sa compétence, elle ne pourra prendre une décision opposée à la sienne, ni la mettre à exécution.

31° L'assemblée civile n'a pas le droit de dissoudre un conseil national tant que ce dernier ne marche pas dans une voie opposée aux dispositions de la constitution; dans le cas contraire, la première fois, elle demande au président une explication; la seconde, elle signale par écrit au conseil sa conduite irrégulière et la rappelle à l'ordre; la troisième, elle le dissout, mais à charge par elle d'expliquer à l'assemblée générale, dans son rapport annuel, les motifs de cette dissolution.

32° S'il se présente une affaire civile grave, dont l'assemblée civile juge que la décision soit au-dessus de sa compétence, elle devra s'adresser à l'assemblée générale.

v. *Conseil national d'instruction publique.*

33° Le conseil d'instruction publique se compose de 10 laïques appartenant à l'enseignement.

34° Les attributions du conseil d'instruction publique consistent dans la surveillance générale de l'enseignement national.

Sa mission est de veiller à la bonne organisation des collèges nationaux, de dresser un programme général d'éducation nationale et des règlements pour les écoles; d'établir dans les collèges nationaux une marche unique, conforme aux dits règlements, tant pour l'étude que pour l'enseignement; de propager l'étude des connaissances élémentaires, de soigner d'une manière toute spéciale l'éducation des filles, d'aider par des encouragements et des secours les sociétés fondées dans ce but, de prendre des mesures pour améliorer la position et assurer l'avenir des professeurs nationaux, de donner de l'avancement aux professeurs capables, et aux écoles des livres classiques choisis.

35° Le conseil d'instruction publique doit, en ce qui le concerne, faire tous ses efforts pour que, tant à Constantinople que dans les provinces, il soit établi dans chaque quartier des écoles élémentaires, et un collège national pour les études classiques à Constantinople et dans toutes les villes où réside un aradschnort. Il sera par ce collège donné un certificat aux élèves sortants, et un diplôme de professeur à ceux qui auront fait des études spéciales.

36° Le conseil d'instruction publique choisit les livres classiques et les professeurs qui doivent composer l'enseignement des collèges. Mais pour ce qui regarde l'enseignement religieux, il demandera à l'assemblée religieuse les livres et le professeur.

37° Le conseil d'instruction publique préside l'examen annuel des collèges nationaux; l'examen de l'enseignement religieux est fait par l'assemblée religieuse.

vi. *Conseil national d'administration.*

38° Le conseil national d'administration se compose de 10 membres laïques versés dans les choses administratives.

39° Les attributions du conseil d'administration consistent dans la surveillance générale de l'administration des fondations et propriétés nationales.

Sa mission est de s'appliquer à donner à ces fondations de l'éclat et une bonne organisation.

40° Le conseil d'administration institue pour les couvents et les hôpitaux des administrations spéciales, par l'intermédiaire desquelles il dirige ces fondations.

41° L'administration des couvents se compose de 7 membres, dont 3 ecclésiastiques et 4 laïques.

Le conseil d'administration désigne les administrateurs, et le patriarche les nomme avec l'approbation de l'assemblée civile.

42° La tâche de l'administration des couvents est d'utiliser, au profit de la nation, les biens et revenus de ces fondations, par l'établissement de collèges dans les couvents, conformément au programme dressé par l'assemblée religieuse et le conseil d'instruction publique, et là où il en sera besoin, d'un hôpital, d'une presse, d'un musée.

43° L'administration de chaque couvent se compose de membres locaux qui administrent le couvent sous la présidence du supérieur et indépendamment de l'assemblée provinciale.

44° L'administration des hôpitaux se compose de 7 membres, dont 2 médecins.

A Le conseil d'administration désigne ces administrateurs, et le patriarche les nomme avec l'approbation de l'assemblée civile.

45° L'objet que devra se proposer l'administration des hôpitaux sera de faire servir ces fondations à leur but, en y établissant: premièrement, un hôpital proprement dit pour les malades pauvres; secondement, un hospice pour les vieillards nécessiteux et infirmes; troisièmement, une maison de correction pour les débauchés; quatrièmement, un asile pour les enfants orphelins et sans maîtres.

Chacun de ces bâtiments sera, tant pour l'habitation que pour la discipline, disposé suivant les préceptes de la médecine et les règles de l'hygiène.

46° L'exécution des testaments appartient au conseil d'administration. Ce conseil doit veiller à ce que tout testament soit validé d'après une forme régulière, à ce que les intentions du testateur soient inviolablement observées et leur exécution assurée.

Conformément à ces dispositions, le conseil d'administration établira pour les testaments des règles et une administration spéciales.

Quand l'exécution d'un testament n'a pas lieu conformément aux intentions du testateur, la famille a le droit de réclamer.

47° Des copies des titres des propriétés immobilières (contrat, homologation, acte) situées tant à Constantinople que dans les provinces, seront rassemblées par les soins du conseil d'administration et déposées dans les archives nationales, pour y être conservées en sûreté.

48° Le conseil d'administration doit veiller à ce que toute propriété nationale soit confirmée par un titre régulier.

49° L'achat et la vente d'une propriété nationale quelconque ne peuvent avoir d'effet avant qu'un avis en soit donné au conseil d'administration, sans le consentement de l'assemblée civile et l'opposition du sceau patriarcal.

En vertu de ces dispositions, est supprimée l'administration dite de l'homologation.

50° La construction ou la restauration d'édifices situés dans Constantinople ou aux environs, ne peut être commencée avant qu'il en soit donné avis aux conseils d'administration et des finances, et sans le consentement de l'assemblée civile.

De même, aucune somme d'argent ne pourra être réunie pour une fondation nationale quelconque, en dehors des conditions susmentionnées.

vii. *Conseil national des finances.*

51° Le conseil des finances se compose de 10 membres laïques versés dans ces matières.

52° Les attributions du conseil des finances consistent dans la surveillance générale des recettes et des dépenses nationales et la comptabilité de la caisse nationale.

Sa mission est d'arrêter régulièrement les comptes de l'administration des fondations nationales, de vérifier les comptes des dépenses, de s'efforcer d'augmenter les ressources nationales dans des proportions telles que l'entrée et la sortie de la caisse nationale venant un jour à se balancer, les impôts généraux puissent être considérablement diminués.

53° Les entrées de la caisse nationale consistent principalement dans les impôts généraux annuels, les revenus des propriétés, les recettes faites par les archives, les testaments, dons, etc.; les sorties, principalement dans les dépenses du palais du patriarche et de la chancellerie, les dépenses des hôpitaux, les subventions accordées aux églises et aux

collèges des quartiers pauvres, et autres dépenses A accidentelles.

54° Le compte de la caisse nationale sera dressé d'après les règles de la tenue des livres.

55° Chaque année, deux mois avant le premier jour de l'année suivante, le conseil des finances balance les recettes et les dépenses et présente à l'assemblée civile une copie des comptes.

VIII. Conseil national de justice.

56° Le conseil national de justice se compose de 10 membres versés dans l'étude du droit, dont 5 ecclésiastiques et 5 laïques.

57° Les attributions du conseil national de justice consistent dans la surveillance générale des affaires judiciaires de la nation.

Sa mission est de tâcher de concilier avec équité les parties adverses, de prendre pour base de ses arrêts, en ce qui concerne les choses religieuses, les lois transmises par nos ancêtres; en ce qui concerne les choses civiles, les lois actuellement en vigueur dans les tribunaux de l'empire.

58° S'il se présente une affaire dont le conseil de justice juge que la décision soit au-dessus de sa compétence, il l'envoie à l'assemblée nationale compétente.

59° Tout individu jugé par le conseil de justice a toujours le droit d'en appeler, soit à l'assemblée religieuse, soit à l'assemblée civile, soit à l'assemblée mixte, suivant la nature de la cause.

IX. Conseils de quartier.

60° Les conseils de quartier se composent, suivant le lieu, de 5 à 9 membres.

61° Les attributions du conseil de quartier consistent dans la gestion des affaires locales du quartier, l'administration de la fabrique de l'église, la direction de l'école, le soin des pauvres, l'examen et la pacification des différends survenus entre nationaux.

Sa mission est de s'appliquer à donner de l'éclat à l'église du quartier, de créer et d'organiser avec soin dans son ressort des écoles pour l'instruction élémentaire des filles et des garçons, et de secourir les habitants nécessiteux du quartier.

62° Toute propriété quelconque, appartenant à l'école ou à l'église, dans chaque quartier, est placée sous l'administration immédiate du conseil de quartier. L'achat et la vente de ces propriétés ne peuvent être effectués que suivant les dispositions de l'art. 49.

63° Chaque quartier aura une caisse particulière sous la surveillance du conseil de quartier. Les entrées de cette caisse consistent dans les impôts du quartier, les revenus des propriétés de l'église et de l'école, les recettes de l'église, les dons offerts à l'intention des pauvres, les testaments, etc.; les sorties, dans les dépenses de l'église et des écoles et les secours aux pauvres.

64° Chaque conseil de quartier devra tenir un registre sur lequel seront inscrites, sous une forme régulière, les naissances, mariages et décès survenus dans le quartier.

65° Les conseils de quartier, pour ce qui concerne leurs attributions, sont en relations directes avec les conseils de surveillance, savoir: pour les affaires concernant l'administration des biens de l'église, avec le conseil d'administration; pour l'enseignement des collèges, avec le conseil d'instruction publique; pour les affaires d'argent, avec le conseil des finances; pour les affaires judiciaires, avec le conseil de justice.

Quand le conseil de quartier ne peut concilier les parties adverses, il envoie l'affaire au conseil de justice, avec un rapport sur l'enquête faite par lui.

X. Archives nationales.

66° Il sera établi dans le palais du patriarche une administration des archives, dont les papiers officiels concernant la nation formeront le ressort.

67° L'administration des archives sera divisée en trois bureaux, savoir:

1. Un bureau de la correspondance, chargé de l'expédition des papiers partant du palais patriarchal et du classement des documents y arrivant.

2. Un bureau de l'enregistrement, chargé du classement des documents relatifs aux assemblées et aux conseils nationaux.

3. Un bureau de statistique, chargé du classement des registres de l'état civil des nationaux, c'est-à-dire des registres de naissances, de mariages et de décès. Ce bureau délivre en outre aux nationaux les papiers authentiques nécessaires soit pour voyager, soit pour l'accomplissement d'actes publics, et de plus des certificats de naissance, de mariage et de décès.

68° Le bureau de la correspondance se composera d'employés en nombre suffisant pour répondre aux besoins de la correspondance, tant à l'intérieur qu'à l'extérieur, et au dépouillement des papiers rédigés en langue turque. Ce bureau est placé sous les ordres du patriarche, qui en nomme les membres avec l'approbation de l'assemblée civile.

Le bureau de l'enregistrement se composera de six secrétaires aux archives, dont deux chargés des affaires des assemblées religieuses et civiles, et les quatre autres attachés aux affaires des quatre conseils de surveillance.

Les membres de ce bureau sont placés sous les ordres de chacun des conseils ou assemblées, aux affaires desquels ils sont attachés; ces assemblées ou conseils les désignent, et le patriarche les nomme avec l'approbation de l'assemblée civile.

Le bureau de la statistique sera confié à un notaire qui sera désigné par l'assemblée civile et nommé par le patriarche.

Le nombre des membres de ces bureaux sera augmenté ou diminué selon les besoins du service.

69° A la tête de l'administration sera placé un directeur des archives, qui administrera sous sa responsabilité toutes les affaires y relatives; il est désigné par l'assemblée civile et nommé par le patriarche.

Le directeur des archives exerce les fonctions de secrétaire des archives de l'assemblée générale.

70° Le directeur des archives est tenu d'exiger, une fois l'an, de chacun des quartiers de Constantinople, et une fois tous les cinq ans, de chacune des provinces, le recensement de leur population, c'est-à-dire les doubles des registres de naissances, de mariages et de décès, et de les faire enregistrer par le bureau de la statistique générale aux archives nationales.

71° Le directeur des archives doit savoir parfaitement la langue nationale, et posséder une connaissance suffisante des langues turque et française. Les secrétaires aux archives doivent également savoir très bien la langue nationale et être versés dans la connaissance de tout ce qui concerne leurs fonctions.

72° Les secrétaires aux archives sont responsables en particulier vis-à-vis de leur assemblée ou

conseil respectifs, et en général vis-à-vis du directeur des archives.

73° Les documents et certificats quelconques, délivrés par le bureau de la statistique, doivent être revêtus, pour légalisation, du sceau patriarcal et de la signature du directeur des archives.

74° Les archives nationales seront ouvertes tous les jours pendant huit heures; les secrétaires devront y être présents aux mêmes heures, excepté les jours fériés. Cependant, s'il arrive qu'une assemblée ou un conseil se rassemble un jour férié, le secrétaire des archives de cette assemblée ou de ce conseil devra être présent.

II. GOUVERNEMENT PROVINCIAL.

1. Assemblée générale provinciale.

75° Dans les provinces, l'assemblée générale se compose des représentants de quartiers et de diocèses. Font partie de cette assemblée, conjointement avec ces représentants: 1° les membres des assemblées religieuses et civiles et les présidents des conseils de quartier; 2° les personnes honorées de fonctions supérieures au service de la nation ou du pouvoir local. (Art. 9.)

76° Les attributions des assemblées générales provinciales consistent à élire l'ar'adschnort de la province, au nom et par représentation de chaque province, à instituer les assemblées religieuses et civiles, à recevoir les comptes de leur administration, et à gérer les affaires provinciales graves ou générales.

II. Ar'adschnort.

77° L'ar'adschnort est le chef des assemblées provinciales, dont il exerce le pouvoir exécutif.

Sa mission est de veiller à l'exécution de la constitution nationale dans sa province.

78° L'ar'adschnort ne pourra pas s'éloigner du chef-lieu de l'exercice de ses fonctions pour établir sa résidence dans les couvents. Il devra fixer sa résidence au siège assigné à l'ar'adschnort dans la capitale de la province, là où se réunissent les assemblées provinciales.

79° Il est accordé à l'ar'adschnort une allocation mensuelle sur la caisse provinciale; les dépenses de l'administration de la maison de l'ar'adschnort sont à sa charge.

III. Assemblées et conseils nationaux.

80° Les assemblées religieuses et civiles des provinces se composent, suivant les lieux, de 7 à 12 membres.

81° Les conseils de quartier et diocésains des provinces se composent de 5 à 9 membres.

82° Chaque province aura une caisse particulière, placée sous la surveillance de l'assemblée provinciale, pour l'établissement des comptes et l'administration des recettes et des dépenses nationales de la province; chaque quartier, chaque diocèse, aura également sa caisse.

Le compte de ces caisses sera dressé d'après une forme régulière.

83° Dans les provinces, il sera créé dans chaque résidence d'ar'adschnort une administration des archives provinciales; il en sera de même pour chaque quartier et chaque diocèse.

Les administrations des archives provinciales seront tenues de recueillir les recensements des quartiers et des diocèses de la province, et de dresser, à l'aide de ces documents, le recensement général de chaque province.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Chapitre II.

IMPOTS NATIONAUX.

84° Tout individu appartenant à la nation, adulte et exerçant une profession, est tenu de contribuer pour sa part aux dépenses exigées par les besoins de la nation, à l'exception de ceux dont l'impotence est certifiée par leur quartier ou des personnes de même profession.

85° Les impôts nationaux sont annuels; les moyens de chacun seront pris pour base de leur répartition.

86° Il y a deux espèces d'impôts nationaux: l'un général, approprié aux dépenses générales et perçu au nom du gouvernement central pour la caisse nationale; l'autre particulier, destiné aux dépenses particulières et perçu au nom des conseils de quartier pour la caisse du quartier.

87° La répartition des impôts généraux et leur mode de perception dans la ville de Constantinople sont déterminés par l'assemblée civile et confirmés par l'assemblée générale. Quant aux impôts de quartier, leur répartition et leur mode de perception sont déterminés et fixés par chaque conseil respectif.

Les impôts généraux des provinces et les impôts particuliers des quartiers sont administrés de la même manière dans les provinces.

88° Les provinces contribuent pour leur part aux impôts généraux de la nation.

Au lieu des impôts annuels versés, suivant l'usage observé jusqu'ici, à la caisse centrale de la nation par les provinces, la caisse provinciale versera tant pour cent des impôts généraux de la province perçus par elle, à la caisse centrale de la nation.

L'assemblée civile de Constantinople fixera le taux pour cent à verser.

Chapitre III.

ELECTION.

I. LOI ÉLECTORALE.

1. Conditions d'électorat.

89° Pour avoir droit d'électeur, il faut vingt-cinq ans accomplis.

90° Sont privés ou interdits juridiquement du droit d'électeur:

1. Les individus condamnés pour crimes ou publiquement mal famés, qui sont morts civilement suivant les lois de l'empire;

2. Les individus convaincus de fraude dans la gestion des affaires de la nation, ayant encouru une condamnation d'un tribunal national et déclarés par le même tribunal indignes du maniement des affaires nationales;

3. Les individus condamnés au nom de l'empire à une peine correctionnelle ou sortis d'une maison nationale de correction, et qui ont été interdits par un tribunal national du droit d'électeur; cette interdiction est levée quand le tribunal qui a prononcé l'interdiction certifie que les individus sont complètement corrigés;

4. Les individus jugés incapables pour cause d'aliénation, ou dont la parfaite guérison n'est pas certifiée d'une manière authentique;

5. Les individus refusant de payer l'impôt national obligatoire, le pouvant, qui ont encouru le blâme général de la nation pour ne pas remplir leurs devoirs nationaux. Cette interdiction est levée, quand les individus qui en auront été frappés auront commencé à reconnaître l'obligation d'acquiescer cette dette nationale.

II. Conditions d'éligibilité.

91° Pour avoir droit de voix délibérative dans la direction des affaires nationales, il faut trente ans accomplis.

Tout individu appartenant à la nation, ayant trente ans accomplis et n'étant pas privé ni interdit juridiquement de la jouissance de ses droits nationaux, est éligible à toute fonction nationale quelconque.

II ÉLECTION DES REPRÉSENTANTS DE LA NATION.

92° L'élection sera basée sur le chiffre de la population.

Le tableau de la répartition des représentants pour chaque quartier et pour chaque province sera dressé d'après une forme spéciale.

Le tableau de répartition des représentants sera renouvelé une fois tous les cinq ans, conformément au recensement général dressé par l'administration des archives nationales.

Ce renouvellement se fait dans une réunion générale formée des principaux membres du gouvernement, c'est-à-dire des présidents des assemblées religieuse et civile, des présidents des conseils de surveillance et de gérance.

93° Il n'est pas nécessaire que les représentants choisis par les quartiers de Constantinople ou les provinces soient domiciliés dans le quartier ou la province où a lieu l'élection; il suffit que ce soient des personnes habitant Constantinople et qui, par leur patriotisme et leur honorabilité, aient acquis l'estime des électeurs.

Ces députés ne sont pas considérés par l'assemblée générale comme représentants du quartier ou de la province qui les a élus: ils sont représentants de la nation, avec les mêmes pouvoirs que les autres.

Assemblée électorale.

94° Le patriarche fait connaître aux provinces, deux mois avant le jour de la dissolution de l'assemblée générale, et un mois seulement auparavant aux quartiers de Constantinople, le nombre de représentants à élire par chaque quartier ou province, et les invite à réunir l'assemblée électorale, en leur rappelant les conditions d'éligibilité et les règlements électoraux.

Une copie de ce décret restera exposée au siège du conseil de quartier jusqu'à la fin des élections.

95° Dans chaque quartier, l'assemblée électorale est formée d'habitants du quartier reconnus par leur mérite capables de devenir eux-mêmes représentants (art. 9) et possédant les conditions d'électorat.

L'assemblée électorale se compose de 21 membres. Si dans un quartier les personnes ci-dessus mentionnées ne se trouvent pas en nombre suffisant pour remplir ce cadre, il sera complété à l'aide des électeurs les plus imposés.

L'assemblée électorale est présidée par le prédicateur de l'église, ou, en son absence, par le curé; son bureau se compose d'un président, d'un secrétaire et de trois censeurs.

L'assemblée électorale, de concert avec le conseil de quartier, préside les opérations électorales.

96° L'assemblée électorale dresse une liste de candidats en nombre triple au plus de celui des représentants à élire, pour faciliter le choix des électeurs.

Cette liste reste exposée au siège du conseil de quartier, mais les électeurs ne sont en aucune façon forcés de s'y conformer.

A 97° Les assemblées électorales, vérifiant chacune dans son quartier les conditions d'électorat, dresseront une liste des électeurs par ordre alphabétique; cette liste restera exposée pendant huit jours au siège du conseil de quartier, afin que les électeurs du quartier puissent faire des observations sur leur nom, s'il y a lieu.

98° L'assemblée électorale délivre à chaque électeur une carte personnelle portant ce qui suit:

(Nom de l'électeur.)

(Nom du quartier.)

et signée par l'assemblée électorale.

Personne ne pourra, sans présenter cette carte, prendre part au scrutin.

99° Si, pour un motif quelconque, les électeurs ne sont pas convoqués par le patriarche (art. 94), ils le seront par un ordre du président de l'assemblée civile au nom du gouvernement national.

B Si le gouvernement national lui-même néglige de remplir ce devoir et que l'époque fixée par la constitution pour les élections soit arrivée, les électeurs, usant de leur droit, se réuniront avec pleins pouvoirs au siège du conseil de l'église du quartier ou du diocèse, se constitueront en assemblée électorale, et éliront leurs représentants conformément aux règlements électoraux.

Lorsque la majorité des représentants aura été élue de cette manière, l'ancienne assemblée générale sera immédiatement et légalement dissoute et privée de tout pouvoir, et tout ce qu'elle fait ou a fait à partir de ce moment sera considéré comme illégal et de nulle valeur.

Vots.

100° Une semaine après que la liste des électeurs aura été exposée, le dimanche matin, après l'office, il sera, au siège du conseil de quartier, procédé à l'élection de la manière suivante:

Le président de l'assemblée électorale ayant en main la liste des électeurs, les appelle suivant l'ordre d'inscription: ceux-ci déposent leur carte sur la table, et après avoir apposé leur signature en face de leur nom sur la liste des électeurs, écrivent sur une feuille de papier, successivement de haut en bas, et de leur propre main, les noms d'autant de personnes qu'il y a de représentants à élire, en indiquant en face de chaque nom le prénom, le domicile et la profession, plient le papier et le jettent dans l'urne.

101° Le scrutin est secret. Par conséquent, chaque votant doit remplir son bulletin à l'écart, afin que personne autre ne puisse voir les noms écrits par lui.

102° Le scrutin devra être clos le jour même qu'il aura commencé.

D Tout électeur qui n'aura pas voté ce jour-là n'aura pas droit de réclamer.

103° Nul ne pourra voter à la fois dans deux quartiers ou deux provinces.

104° Les quartiers ou diocèses appartenant à la même ville ou à la même province peuvent, quand ils sont voisins, réunir en un même lieu les opérations de leur scrutin: s'ils sont éloignés l'un de l'autre, ils doivent avoir chacun son scrutin: mais le vote terminé, ils peuvent en réunir les résultats.

Recensement des votes.

105° Le vote terminé, le même jour et dans la même séance, l'urne de scrutin est ouverte sous la surveillance de l'assemblée électorale; les censeurs comptent les votes et les comparent avec le nombre des votants. Si le résultat est égal ou ne présente qu'une différence insignifiante, c'est-à-dire

de un ou deux bulletins (car il peut arriver qu'un ou deux votants aient oublié de signer sur la liste des électeurs), le vote est valide; mais si la différence est de plus de deux bulletins, et si l'assemblée électorale soupçonne quelque fraude, elle ordonne un second tour de scrutin pour un autre jour de la semaine.

De même, si une première fois le nombre des représentants à élire n'est pas rempli, il sera procédé un autre jour à une seconde élection pour le compléter.

106° S'il arrive que quelqu'un ait écrit sur son bulletin un nombre de noms en sus de celui requis, les noms excédant ce nombre seront considérés comme non avenus.

De même, tout bulletin sur lequel les noms n'auraient pas été écrits successivement du haut en bas sera annulé.

107° Les candidats ayant obtenu la moitié plus un du nombre des suffrages exprimés sont élus représentants.

108° Si une première et une seconde fois la majorité n'est pas acquise, l'assemblée électorale fait connaître les noms des deux candidats qui ont obtenu le plus de suffrages, et il sera procédé régulièrement à une troisième élection pour ces deux candidats.

109° Si deux candidats réunissent un nombre égal de suffrages, le plus âgé est élu.

Sanction des élections.

110° Chaque assemblée électorale fait parvenir à l'assemblée civile les noms des représentants élus par son quartier ou sa province, par un rapport adressé au patriarche, dans lequel doit être renfermé un modèle exact du bulletin de vote, avec l'indication du nom, du prénom, du domicile et de la profession de l'élu, et relatant toutes les circonstances du vote.

L'assemblée civile, après avoir examiné les rapports des élections, valide le pouvoir des représentants.

Cette validation terminée, le patriarche en donne officiellement avis aux nouveaux élus, et les invite à se réunir en assemblée générale à un jour désigné.

111° Dans sa première séance, l'assemblée générale, après avoir entendu les rapports examinés par l'assemblée civile, sanctionne la validation des élections, confirme les pouvoirs des représentants et achève de se constituer.

112° L'assemblée générale peut se réunir aussitôt que la majorité des représentants qui est dans Constantinople sera élue, sans attendre la fin des élections ni les représentants provinciaux, de l'élection desquels la nouvelle est sur le point d'arriver à Constantinople.

113° Si un représentant est élu à la fois par plusieurs quartiers ou provinces, il choisit lui-même le quartier ou la province qu'il désire représenter; s'il ne le fait pas lui-même, l'assemblée générale le désigne par la voie du sort.

Dans ce cas, avis est donné au quartier ou à la province sur lequel le choix ou le scrutin ne sont pas tombés, de procéder à l'élection d'un autre représentant.

Il en sera fait de même lorsque, par suite de décès ou de démission, le nombre des représentants ne sera plus complet.

114° Un tableau alphabétique des représentants restera exposé au siège des séances de l'assemblée; sur ce tableau seront indiqués en face du nom, avec leur date, la démission, la mort, etc., de

chacun des représentants. Un tableau semblable des membres de la première et de la deuxième catégorie adjoints aux représentants (art. 9) y sera aussi exposé. Ces tableaux seront renouvelés une fois tous les cinq ans, lors du renouvellement de l'assemblée générale.

Il sera délivré à chaque représentant une *carte de représentation* imprimée, pour s'en servir au besoin, suivant le modèle ci-dessous:

Représentant de la nation.

(Année de Jésus-Christ.)

(Signature du représentant.)

et portant en tête le sceau patriarcal.

III. ÉLECTION DU PATRIARCHE.

115° Le patriarche doit être sacré par le catholico d'Edschmiadzin ou agréé par lui comme évêque et sujet de l'empire ottoman.

116° Les assemblées religieuse et civile, constituées en assemblée mixte, examinent les titres des évêques et vartabeds réunissant les conditions d'éligibilité, tant sous le rapport religieux que sous le rapport civil, et désignent trois candidats dont elles présentent les noms à l'assemblée générale.

Ces trois candidats sont soumis au vote par scrutin secret de l'assemblée générale, et celui qui obtient la majorité est le patriarche légitime de la nation.

Si la majorité n'est pas acquise une première fois, on procède à un second tour de scrutin: si le second tour reste lui-même sans résultat, le bureau fait connaître les noms des deux candidats qui ont obtenu le plus grand nombre de suffrages, et on procède régulièrement à un troisième tour de scrutin pour ces deux candidats.

Si les suffrages se portent en nombre égal entre ces deux candidats, l'élection est remise au sort.

Si le patriarche élu est vartabed, il est également envoyé à Edschmiadzin pour y être sacré évêque.

117° L'élection terminée, il est rédigé un rapport signé par tous les membres présents, et dont une copie, revêtue du sceau de l'assemblée générale, est présentée par l'intermédiaire de l'assemblée mixte à la sublime porte, qui nomme le patriarche.

118° Avant d'être présenté à la sublime porte, le nouveau patriarche prête le serment solennel suivant, dans l'église, en présence de l'assemblée générale: «Devant Dieu et en face de la nation arménienne, représentée par l'assemblée générale, je jure de rester fidèle à la constitution nationale, et de veiller de tout mon pouvoir à sa pleine et entière exécution.»

119° Si le patriarche commet une infraction à la constitution, il est mis en accusation.

120° La mise en accusation du patriarche peut être faite par les représentants de la nation, par l'assemblée religieuse ou l'assemblée civile.

L'accusation ayant lieu, l'assemblée générale se réunit et constitue dans son sein une commission d'enquête composée de 21 membres (7 ecclésiastiques, 7 représentants de quartier et 7 représentants provinciaux), pris en dehors de ceux qui ont porté l'accusation.

La commission d'enquête, après avoir examiné l'accusation, adresse son rapport à l'assemblée générale, qui soumet le jugement de l'affaire au scrutin secret: si le résultat, que doivent signer tous ceux qui ont pris part au scrutin, prononce la destitution du patriarche, les présidents des deux assemblées vont le présenter au patriarche, qui, en

voyant l'expression de la volonté nationale, est tenu de donner sa démission.

121° Le patriarche démissionnaire est rangé parmi les évêques diocésains et traité comme tel par l'assemblée mixte.

IV. ÉLECTION DES ARADACHNORTS.

122° L'élection de l'aradachnort se fait dans l'assemblée générale de la province, de la même manière que celle du patriarche.

Un rapport légalisé de l'élection est envoyé, par l'intermédiaire de l'assemblée provinciale mixte, au patriarche, qui nomme l'aradachnort avec l'approbation de l'assemblée centrale mixte.

123° Si l'aradachnort commet une infraction à la constitution, il est mis en accusation par les assemblées provinciales. Après qu'une enquête aura été dressée, conformément à l'article 120, le jugement sera porté à la connaissance de l'assemblée mixte, qui en opérera l'exécution.

V. ÉLECTION DES MEMBRES DES ASSEMBLÉES ET DES CONSEILS.

124° L'assemblée générale élit les membres des assemblées religieuse et civile.

L'assemblée civile élit les membres des conseils de surveillance, à l'exception du conseil de justice, dont les membres ecclésiastiques sont choisis par l'assemblée religieuse.

Pour être membre du conseil de justice, il faut avoir quarante ans accomplis et être marié.

Les électeurs de chaque quartier élient les membres du conseil de quartier sur la présentation de l'assemblée électorale, conformément aux règlements électoraux.

L'élection des membres des assemblées et des conseils dans les provinces se fera de la même manière.

125° L'assemblée générale est dissoute tous les cinq ans à la fin de mars, et renouvelée au commencement d'avril.

Les assemblées religieuse et civile et les conseils de surveillance sont dissous chaque année à la fin de mars, par moitié seulement, et renouvelés dans la même proportion au commencement du mois d'avril.

Les membres des conseils de quartier et de diocèse sont dissous tous les quatre ans à la fin de mars et renouvelés au commencement d'avril.

Le renouvellement des assemblées et des conseils dans les provinces a lieu de la même manière.

126° Les représentants de la nation et les membres des conseils de quartier et de diocèse sont immédiatement rééligibles aux mêmes fonctions. Les membres des assemblées religieuse et civile et des conseils de surveillance qui ne sont pas immédiatement rééligibles aux mêmes fonctions, peuvent être élus à des fonctions d'un autre genre.

Il en est de même de la rééligibilité des fonctionnaires dans les provinces.

127° Chaque fois que les assemblées ou les conseils seront renouvelés, la liste des nouveaux membres sera publiée par le journal.

Chapitre IV.

RÈGLEMENTS INTÉRIEURS DES ASSEMBLÉES ET DES CONSEILS.

I. RÈGLEMENTS ADMINISTRATIFS.

128° Chaque assemblée et conseil aura un bureau composé d'un président, d'un secrétaire et d'un

La première fois, le remplacement de la moitié des membres des assemblées et des conseils a lieu au sort.

nombre de vice-présidents et vice-secrétaires en rapport avec les besoins de l'assemblée, tous pris dans son sein et élus par elle.

A la première séance, l'assemblée, sous la présidence du doyen d'âge, avec le plus jeune membre pour secrétaire, constitue son bureau.

129° Les fonctions du président consistent à ouvrir et à fermer l'assemblée et à en exercer le gouvernement intérieur, à diriger les débats, à veiller à l'observation des règlements et à donner la parole aux orateurs à tour de rôle.

130° Les fonctions du secrétaire consistent à rédiger par écrit tout ce qui se dit dans l'assemblée, à reproduire exactement les décisions prises ou les exposés de motifs énoncés, à présenter le compte rendu à la séance suivante, et à dresser une liste des travaux de l'assemblée par ordre de priorité.

131° Les fonctions des vice-présidents et des vice-secrétaires consistent à remplacer le président et le secrétaire en cas d'absence de ces derniers.

132° Le bureau de l'assemblée se renouvelle chaque année; les membres en sont immédiatement rééligibles.

Le bureau de l'assemblée générale se renouvelle tous les cinq ans, lors du renouvellement de l'assemblée générale elle-même.

II. RÈGLEMENTS DISCIPLINAIRES.

133° Les assemblées religieuse et civile et les conseils de surveillance se réuniront au palais patriarcal une fois par semaine, à un jour déterminé.

Les présidents peuvent, dans des circonstances pressantes, réunir extraordinairement l'assemblée ou le conseil un autre jour et dans un autre lieu.

Le jour de la réunion de l'assemblée générale sera annoncé par le journal au moins trois jours à l'avance.

134° Toute séance à laquelle la majorité des membres ne sera pas présente sera nulle; il ne pourra y être pris de décision sur aucune affaire.

135° L'assemblée ne pourra être ouverte en l'absence du président et du secrétaire.

Lorsque la majorité étant présente, le président ou le secrétaire, les vice-présidents et les vice-secrétaires seront absents, l'assemblée sera ouverte sous la présidence du doyen d'âge, avec le plus jeune membre pour secrétaire.

136° Nul ne pourra parler dans l'assemblée sans avoir préalablement demandé et obtenu la parole du président.

137° Tout membre qui veut présenter une proposition doit d'abord la faire inscrire au tableau d'ordre avec son nom; puis, son tour étant venu, il a le droit de développer sa proposition, et l'assemblée est tenue de l'entendre. Cet ordre ne peut être changé que lorsqu'il advient une autre affaire que l'assemblée juge nécessaire de décider d'urgence.

138° Après avoir été dûment examinée et discutée, après que l'opinion de tout le monde aura été consultée, l'affaire sera soumise au scrutin et décidée à la majorité des suffrages des membres actuellement présents.

139° Quand les votes sont également partagés, la voix du chef, s'il est présent, et, en son absence, celle du président décidera.

140° Dans l'assemblée mixte, chaque affaire est décidée par le vote séparé des deux assemblées; quand, des deux côtés, la majorité se prononce dans le même sens, l'affaire est terminée; dans le cas contraire, il y a désaccord entre les deux assem-

blées, et l'affaire reste à la décision de l'assemblée générale. (Art. 1, 12.)

141° Dans les assemblées, toute élection, toute loi, tout établissement d'impôt national, toute révision de la constitution, quels qu'ils soient, seront décidées par le vote au scrutin secret; il en sera de même de la décision de toute affaire quelconque, quand le scrutin secret est nécessaire.

142° Les présidents des conseils peuvent, soit seuls, soit, selon le besoin, accompagnés d'un autre membre du même conseil, se présenter à l'assemblée civile à un moment donné et discuter les affaires concernant leur conseil; mais ils ne peuvent prendre part au scrutin.

143° Il sera dressé pour chaque séance des assemblées et des conseils un compte rendu particulier, qui sera signé par tous les membres présents.

Les comptes rendus de l'assemblée générale seront signés seulement par le patriarche et les membres du bureau.

Les membres de l'assemblée générale signent sur une *feuille de présence* le moment de leur entrée au siège de l'assemblée.

144° Chaque assemblée, chaque conseil doit dresser un rapport général annuel de tous les travaux accomplis sous sa surveillance ou sa gestion, et le remettre à l'assemblée ou au conseil compétent.

Ce rapport doit être signé de tous les membres.

145° Quand un membre d'une assemblée ou d'un conseil manque trois fois de suite sans avoir donné par lettre un motif raisonnable de son absence, mention en est faite au compte rendu, et le président lui écrit au nom de l'assemblée ou du conseil pour lui en demander la cause. Si l'assemblée ne reçoit pas de réponse ou n'est pas satisfaite de la réponse donnée, le président fait connaître par une seconde lettre au délinquant le jugement de l'assemblée, et l'invite à se présenter à la séance suivante; s'il ne s'y présente pas, il commet une négligence dans l'accomplissement de ses devoirs envers la nation, et son absence est considérée comme une démission. Si le nombre de ces membres arrive jusqu'à 3, le chef de l'assemblée ou le président demande leur remplacement à l'assemblée compétente¹.

Il devra en être fait de même lorsque le même nombre de membres viendra à manquer dans une assemblée ou un conseil par suite de décès ou de démission.

Chapitre V.

REVISION DE LA CONSTITUTION.

146° La constitution nationale rédigée par l'assemblée constituante est acceptée et signée une première fois par une assemblée générale provisoire, après quoi une assemblée générale réunie conformément aux dispositions de la constitution la sanctionne par sa signature, au nom de la nation, et la fixe d'une manière définitive.

L'original signé de la constitution sera conservé dans les archives nationales, et des copies en seront publiées par la voie de l'imprimerie.

147° La constitution nationale, une fois acceptée par la nation, est considérée comme l'expression claire et nette de sa volonté, et les dispositions y consignées ne peuvent pas être changées par le gouvernement national.

Mais lorsque, après une longue expérience dans la pratique de la constitution, le gouvernement national reconnaît le besoin de changer quelques articles, il peut, en se conformant toujours à leurs

¹ Cette disposition ne concerne pas l'assemblée générale.

dispositions, et seulement à la fin de la deuxième année d'exercice, en proposer la révision à l'assemblée générale.

148° Si l'assemblée générale adopte la proposition, elle constitue une commission de révision, composée comme suit:

Elle choisit 4 membres dans chacune des assemblées religieuses et civiles, 3 dans chacun des conseils de surveillance, et en outre 10 membres pris dans son sein ou en dehors, en tout 30 membres.

149° La commission de révision, examinant uniquement les observations faites par le gouvernement national, détermine les changements devenus nécessaires, et les présente à l'assemblée générale par l'intermédiaire du patriarche.

150° La révision de la constitution ne peut être acceptée pour la nation, si elle n'est pas conforme aux dispositions des principes fondamentaux, de ces principes par lesquels sont sauvegardés les droits de la nation, droits dont la nation même ne peut jamais disposer, parce qu'ils sont en même temps des devoirs.

RÉPARTITION DES REPRÉSENTANTS DE LA NATION.

Constantinople.

Quartier.	Eglises.	Nombre des représentants.
1 Koum'aph'ou	Cathédrale	24
2	Sainte Résurrection	2
3 Guédigph'ascha	Saint Jean	4
4 Jénik'apou	Saints Thaddée et Barthélemy	4
5 Samathia	Saint Georges	15
6	Saint Jacques	1
	Saint Jean	
7	Saint Etienne	2
	Sainte mère de Dieu	
	Sainte mère de Dieu	
8 Thoph'k'apou	Saint Nicolas	2
9 K'araguemrug	Saint Jean-Chrysostome	1
10 Balad	Saint Archange	15
11 Eïub	Sainte mère de Dieu	1
12	Saint Elie	1
13 Khaskugh	Saint Etienne	15
14 Kaçomph'ascha	Saint Jacques	1
15 Péra	Sainte Trinité	17
	Saint Illuminateur	
16 Béchighthasch	Sainte mère de Dieu	10
17 Orthakugh	Sainte mère de Dieu	14
	Sainte Croix	
18	Sainte Santoukh'd	5
	Saints Trois Enfants	
	Sainte mère de Dieu	
	Sainte Hri'ph'sim'	
19	Saint Nicolas	1
	Saints apôtres	
20	Saint Illuminateur	2
	Saint Précurseur	8
21	Sainte Croix	11
22	Sainte Croix	
23 Chalcedoine	Saint Roi	1
24 K'arthal	Sainte Croix	1

160

Provinces.

Circoscription d'archidiocèse.	Nombre des représentants.	Circoscription d'archidiocèse.	Nombre des représentants.
1 Jérusalem	1	5 Marasch	1
2 Egypte	1	6 Hadjin	1
3 Béryte	1	7 Z'eithoun	1
		8 Adana	1
4 Chypre	1	9 Edesse	1
		10 Tigranacoort	1

Circoscription d'archidiocèse.	Nombre des représentants.	Circoscription d'archidiocèse.	Nombre des représentants.
11 Kurdistan.	1	32 Sébaste.	2
12 Bagdad.	1	33 Eutochia.	1
13 Paghéesch.	1	34 Marsevan.	1
14 Van.	3	35 Amasie.	1
15 Agh'thamar.	1	36 Trébizonde.	1
16 Gars.	1	37 Djanig.	1
17 Mousch.	2	38 Hillade.	1
18 Ersenga.	1	39 Césarée.	2
19 Papept.	1	40 Galatia.	1
20 Garin.	2	41 Goudina.	1
21 K'arpert.	3	42 Smyrne.	1
22 Arabguer.	1	43 Brouse.	1
23 Palou.	1	44 Banderma.	1
24 Kégh'i.	1	45 Nicomédie.	3
25 Aga.	1	46 Rodostho.	1
26 Divrig.	1	47 Andrinople.	1
27 Malathia.	1	48 Valachie.	1
28 Gurin.	1	49 Moldavie.	1
29 Anthéb.	1	50 Varna.	1
30 Kilis.	1		
31 Schabin K'arhiçar.	1	Total.	60

MEMBRES DE L'ASSEMBLÉE CONSTITUANTE.

Garaber, évêque de Sébaste.	Agh'athôn, M.
S. Jérémie, prêtre à Khaskhugh.	Jagh'oubian, E.
Orhannès, vartabéd à Galata.	Minas, M.
S. Orhannès Ph'aph'azian, prêtre.	R'oucinian.
S. Orhannès Hunk'arbédian, prêtre.	Demirdjibáschian, E.
Althoun Durri.	K'aicérian, Th.
Aechmanian, P.	O'dian, K. S.
Uthudjian, G. S.	
Micak'an, V.	
Murénian, J.	
Ph'eschdemaldjian, S.	
K'erthigian, P.	

Galata, 20 mai 1860.

Adopté à l'unanimité et signé par l'Assemblée générale de la nation.

Constantinople, palais patriarcal des Arméniens.
24 mai 1860.CONSTITUTIONIS ARMENIACAE FORMA EMENDATA
1862 mense februario.

Πρόλογος.

Μελονέτι τὰ παρὰ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως πρὸς τοὺς μὴ μωσαμεθανοὺς ὑπάρχουσιν αὐτῆς χορηγηθέντα προνόμια βασίζονται κατ' οὐσίαν ἐπὶ τῆς ἰσότητος, ἡ ἐφαρμογὴ ὅμως αὐτῶν ἐν ταῖς διαφόροις κοινότητι λαμβάνει ἰδιαίτερον τινὰ μορφήν ὡς ἐκ τοῦ συστήματος καὶ τῶν ἰδιαίτερον ἰσχυρίων ἐκείνης.

Ὁ πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων εἶναι ἀρχηγὸς τοῦ ἔθνους τοῦ καὶ εἰς εἰδικὰς τινὰς περιστάσεις μέσον δι' οὗ ἐνεργεῖται αἱ ἀποφάσεις τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

Υπάρχουσι δὲ ἐν ταῖς πατριαρχείαις δύο συμβούλια, τὸ μὲν πνευματικὸν διὰ τὰς θρησκευτικὰς υποθέσεις, τὸ δὲ λαϊκὸν διὰ τὰς ὁλικὰς υποθέσεις. Τὰ δύο ταῦτα συμβούλια ἐν ἀνάγκῃ συνερχόμενα ἀποτελοῦσι τὸ μικτὸν συμβούλιον.

Τόσῳ δὲ ὁ πατριάρχης, ὅσῳ καὶ τὰ μέλη τῶν εἰρημένων συμβουλίων ἐκλέγονται ἐν γενικῇ συνελεύσει, συγκατεμένη ἐκ τῶν ἐγκρίτων τοῦ ἔθνους.

Ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἁλλειψείας ἐπαρκῶν κανονισμῶν διαγραφόντων τὰ καθήκοντα καὶ ἔν τῷ πρόπον τῆς συγκροτήσεως τῶν συμβουλίων τούτων συμβαίνει διάφοροι ἀνωμαλίαι, ἰδίως δὲ κατὰ τὴν σχηματισμὸν τῆς γενικῆς συνελεύσεως, καὶ ἐν πολυετείᾳ δυσχερῆται ἀπαντᾶναι, καὶ ἐπειδὴ συνεπεία τοῦ περὶ βελτιώσεων ὑψηλοῦ αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος προσεκληθῆσαν ἀπασαὶ αἱ κοινότητες, ὅπως, ἐπιθεωρήσασαι ἐντὶς ὀρισμένης προθεσμίας τὰς ἐνεστώσας αὐτῶν ἀσυνεπείας, ἀτελείας καὶ προνομίας, καὶ συσχεφθεῖσαι περὶ τῶν βελτιώσεων τὰς ἐποίας ὑπαγορεύει ὁ αἶων, ὁ πολιτισμὸς καὶ αἱ ἀποκτηθεῖσαι γνώσεις, καθυποβάλλωσιν αὐτάς, εἰς τὴν ὑψηλὴν κυβερνήσιν καὶ συνδύωσιν τὴν ἐξουσίαν καὶ δικαιοδοσίαν τὴν εἰς τοὺς πνευματικοὺς ἀρχηγούς δοθείσαν μετὰ τῆς νέας θέσεως καὶ καταστάσεως τῆς ἐξασφαλισθείσης εἰς τὰς εἰρημνίας κοινότητας, τούτων ἕνεκα, συστάσις ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν ἐγκρίτων τοῦ ἀρμενικοῦ ἔθνους, συνετάχθη ὁ παρὼν κανονισμὸς ἀφορῶν τὸ ἔθνος τῶν Ἀρμενίων.

ΑΡΧΑΙ ΘΕΜΕΛΙΩΔΕΙΣ.

Ἀρθρον 1. Καθὼς ἕκαστος ὁμοεθνὴς πρὸς τὸ ἔθνος καὶ τὸ ἔθνος πρὸς ἕκαστον τῶν ὁμοεθνῶν ἔχουσι καθήκοντα, οὕτω καὶ ἕκαστος ὁμοεθνὴς ἐν τῷ ἔθνει καὶ τὸ ἔθνος ἐν ἑκάστῳ ὁμοεθνῇ ἔχουσι δικαιώματα.

Ὅθεν ἐπειδὴ, τόσον τὸ ἔθνος ὅσον καὶ οἱ ὁμοεθνῆς συνδέονται πρὸς ἀλλήλους δι' ἀμοιβαίων καθήκοντων, ἔπεται, ὅτι τὰ καθήκοντα τοῦ ἑνὸς εἰσὶ δικαιώματα τοῦ ἑτέρου, ἦτοι τὰ καθήκοντα τοῦ ἔθνους εἰσὶ δικαιώματα τῶν ὁμοεθνῶν, τὰ δὲ καθήκοντα τῶν ὁμοεθνῶν εἰσὶ δικαιώματα τοῦ ἔθνους.

Ἀρθρον 2. Καθήκοντα τῶν ὁμοεθνῶν εἰσὶ τὰ ἑξῆς: α') Τὸ συμπεριφεσθαι ἕκαστον ὡς κατὰ δύναμιν τὰς δαπάνας τῶν ἔθνικων ἀναγκῶν. β') Τὸ ἀναδέχεσθαι προθύμως τὰς παρὰ τοῦ ἔθνους ἀπαιτούμενας ὑπηρεσίας. γ') Τὸ ὑπαίτιον προθυμότητα εἰς τὰ παρὰ τοῦ ἔθνους θεσπισθέντα μέτρα.

Τὰ ἀνωτέρω καθήκοντα τῶν ὁμοεθνῶν εἰσὶ δικαιώματα τοῦ ἔθνους.

Ἀρθρον 3. Καθήκοντα δὲ τοῦ ἔθνους εἰσὶ τὰ ἑξῆς: α') Τὸ φροντίζειν περὶ τῶν ἔθνικων, διανοητικῶν καὶ ὁλικῶν ἀναγκῶν τῶν ὁμοεθνῶν. β') Τὸ διαφυλάττειν ἀκρίβως καὶ ἀπερόβλητα τὰ δόγματα καὶ τὰς παραδόσεις τῆς ἀρμενικῆς ἐκκλησίας. γ') Τὸ ἐκπαιδεύειν ἐξ ἰσοῦ τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα πάσης τάξεως, διὰ γνώσεων καὶ ἐπιστημῶν ὅσαι ἀπολύτως εἰσὶν ἀναγκαῖαι διὰ τὸ ἀνθρωπίνον γένος. δ') Τὸ διατηρεῖν εἰς εὐπορίαν καὶ εὐπρεπὴ κατάστασιν τὰς ἐκκλησίας, τὰ νοσοκομεία, τὰ σχολεῖα καὶ λοιπὰ κοινωφελῆ ἔθνικα καταστήματα, λαμβάνειν νομίμως τοὺς πόρους αὐτῶν καὶ διαχειρίζεσθαι μετὰ συνέσεως τὰς δαπάνας τῶν. ε') Τὸ βελτιοῦν τὴν παρούσαν κατάστασιν τῶν διαρκῶς τὸ ἔθνος ὑπερτερούντων καὶ ἐξασφαλίζειν τὴν μέλλον αὐτῶν. ς') Τὸ περιελάττειν φιλοστόργως τοὺς ἐνδεεῖς πτωχοὺς. ζ') Τὸ καταστήλειν εὐθιδικῶς τὰς μεταξὺ ὁμοεθνῶν ἀναγκασμένας διαφοράς, καὶ ἐν ᾧ λόγῳ τὸ προσπαθεῖν μετ' αὐτοαπαρνήσεως ὑπὲρ τῆς προόδου τοῦ ἔθνους.

Ταῦτα τὰ καθήκοντα τοῦ ἔθνους εἰσὶ δικαιώματα τῶν ὁμοεθνῶν.

Ἀρθρον 4. Ἡ ἀρχὴ ἡ δι' ἀντιπροσωπείας παρὰ τοῦ ἔθνους ἐκλεγομένη ὅπως χρησιμεύῃ ὡς σῶμα ἔθνικόν, διεύθυνῃ δὲ καὶ ἐπιτηρῇ τὴν κανονικὴν πραγματοποίησιν καὶ τελειοποίησιν τῶν εἰρημένων καθήκοντων, ὀνομάζεται ἔθνικὴ διεύθυνσις. Πρὸς τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις διὰ προνομίῳ καὶ κανονισμοῦ ἀνέθηκε τὴν καλὴν διεύθυνσιν καὶ διαγωγὴν τῶν ἐσωτερικῶν υποθέσεων τοῦ ἐν ταῖς αὐτοκρατορικαῖς χώραις εὐρισκόμενου ἀρμενικοῦ ἔθνους.

Ἀρθρον 5. Ἡ διαύθυνσις διὰ τὰ ἑναι ἐθνική, ὀφείλει νὰ ἔσται ἀντιπροσωπευτική.

Ἀρθρον 6. Ἡ ἀντιπροσωπευτικὴ σχηματισθεῖσα ἐθνικὴ διαύθυνσις βασίζεται ἐπὶ τῶν ἀρχῶν τῶν καθηκόντων καὶ τῶν δικαιωμάτων, αἰτινὴν εἶναι αἱ ἀρχαὶ τῆς δικαιοσύνης. Ἡ δὲ δύναμις αὐτῆς κυροῦται διὰ τῆς πλειονοψηφίας, ἥτις εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς νομιμότητος.

Κεφάλαιον Α'

Περὶ ἐκλογῆς τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων.

Ἀρθρον 1. Ὁ ἐκλεγθὲς πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐπειδὴ ἔχει τὴν πρεσβερίαν πάντων τῶν συμβουλίων καὶ τὴν ἐκτελεστικὴν αὐτῶν ἐξουσίαν, χρησιμεύει δὲ ὡς μέσον τῆς ἐν ἰδιαιτέρας περιπτώσει ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τῆς σεβαστῆς κυβερνήσεως, ἀπαιτεῖται, δὲ νὰ ἐκλύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ὑπόληψιν ἐκκλησίᾳ τοῦ ἔθνους, νὰ ἔχῃ ἅπαντα τὰ ἀπαιτούμενα διὰ ταύτην τὴν θέσιν προσόντα καὶ ἱερότητα· νὰ ἀνάγῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες ἀρχαιοῦσιν ὡρίσθησαν διὰ τὸν πατριαρχικὸν θρόνον· νὰ ἀπολαύῃ τελείας ἐμπιστοσύνης· παρὰ τὴν ὑψηλὴν κυβερνήσιν· νὰ ἔσται τοῦλάχιστον πατρίδαν γνήσιος, ὑπάρχους ὁθωμανῆς καὶ νὰ ἔχῃ συμπληρωμένον τὸ τριακστὴν πέμπτον ἔτος τῆς ηλικίας αὐτοῦ.

Ἀρθρον 2. Ἐν περιπτώσει χρείας τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐνεκα ἀπεριθώσεως ἢ παύσεως ἢ ἄλλων αἰτίων, τὸ πνευματικὸν καὶ λαϊκὸν συμβούλιον συνερχόμενα προσδιορίζουσι τοποτηρητὴν, οὗτος τὴν ἐπικύρωσιν εἰς ταύτην παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης.

Ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης τῶν Ἀρμενίων ἐκλέγεται ἐν γενικῇ συνλεύσει· ἀμφοτέρω ὁμοῦ τὰ συμβούλια, τὸ τε πνευματικὸν καὶ λαϊκόν, ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκφράζειν γνώμην περὶ τοῦ βαρύνου τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐκλεγέντων προσώπων, συντάσσοντα κατάλογον· ἡ δὲ ἐκλογὴ γίνεται ὡς ἀκολούθως.

Κατὰ πρῶτον τὸ τοποτηρητὴς τοῦ πατριάρχου καταγράφει ἐν καταλόγῳ τὰ ὀνόματα ἁπάντων τῶν ἐν τῇ αὐτοκρατορίᾳ εὐρισκόμενων ἐπισκόπων, τὸν ὁποῖον ἀφ' οὗ σημειώσῃ ἐμπροσθεν ἐνδὲς ἐκάστου ὀνόματος τὰ κατὰ τὸ 1 ἄρθρον προσόντα τῆς ἐκλεξιμότητος αὐτοῦ, δείκνυσι εἰς τὸ πνευματικὸν συμβούλιον. Το συμβούλιον δὲ τοῦτο συγκαλεῖ τὴν γενικὴν πνευματικὴν συνέλευσιν, καὶ οὕτω διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας συντάσσεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον ὀνομαστικῶς κατάλογος· Ἐκαστος τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐκλεγεμένης, γράφει ἐπὶ χάρτου τὰ ὀνόματα τῶν ἐπισκόπων, τοὺς ὁποῖους θεωρεῖ πνευματικῶς παραδεκτούς· ἀκολούθως γίνεται ἡ διαλογὴ τῶν ψήφων, τὰ δὲ γεγραμμένα ὀνόματα σημειοῦνται εἰς ἰδιαιτέρον κατάλογον κατὰ σειρὰν καὶ κατὰ τὴν πλειονότητα τῶν ψήφων, τὰς ὁποίας ἐκαστος αὐτῶν ἔλαχεν. Ὁ κατάλογος οὗτος διὰ τοῦ τοποτηρητοῦ παρουσιάζεται εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον, ὅπερ ἀφ' οὗ ἐξετάσθαι τὴν βαρύνειν τῆς ὑπὸ κοσμικὴν ἐποφὴν ἱκανότητος τῶν ἐν τῇ περὶ οὗ ὁ λόγος καταλόγῳ ἐγγεγραμμένων προσώπων, ἐκ τῶν ἀφ' ὧν μεταξὺ αὐτῶν, ὡς ἐκλεξιμῶν· διὰ πατριαρχεῖαν, χωρίζει καὶ προσδιορίζει διὰ πλειονοψηφίας πάντα καὶ ἀποστέλλει τὸν κατάλογον τοῦτον εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ παρὰ τῆς γενικῆς πνευματικῆς συνέλευσεως συντάχθαι κατάλογος ἀναρτηθῆσεται ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν τῇ γενικῇ ἐθνικῇ συνλεύσει, ἡ γενικὴ ἐθνικὴ συνέλευσις πληροφορομένη οὕτω περὶ τῆς γνώμης τὴν ὅποιαν τὰ πρὸς ἐκλογὴν πατριάρχου δικαίωμα ἔχοντα δύο συμβούλια ἐξήνεγκαν ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ὑπὸ πνευματικὴν καὶ κοσμικὴν ἐποφὴν ἱκανότητά των ὑπ' αὐτῶν ἐκλεγέντων προσώπων, διὰ μυστικῆς καὶ ἀπολύτου ψηφοφορίας ἐκλέγει τὸν πατριάρχην.

Μολονότι δύναται νὰ γείνη ψηφοφορία καὶ ἐπὶ προσώπων τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐκτὸς τοῦ καταλόγου,

τὸν ὁποῖον τὸ λαϊκὸν συμβούλιον παρουσιάζει πρὸς τὴν γενικὴν συνέλευσιν, ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ ἐκλογὴ προσώπων μὴ ἐγγεγραμμένων ἐν τῇ περὶ τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου καταστάσει· καταλόγῳ τὰ ὀνόματα, τῶν τοιούτων ἀπαιτεῖται ἡ ὑπάρξεις σεσημασμένα ἐν τῇ περὶ οὗ ὁ λόγος καταλόγῳ.

Εἰς περίπτωσιν δὲ καθ' ἣν ἐν τῇ πρώτῃ ψηφοφορίᾳ εἰς ἡμέραν ἐπιτευχθῇ ἀπόλυτος πλειονοψηφία, τὰ ὀνόματα τῶν τὰς πλείους ψήφους λαχόντων δύο προσώπων κρινόμενα εἰς τὸν τοποτηρητὴν εἰς τὰ μέλη τῆς γενικῆς συνελεύσεως, καὶ οὕτω γίνεται τακτικὴ δευτέρα ψηφοφορία ἐπὶ τῶν δύο τούτων ὀνομάτων.

Οἱ ἀντιπρόσωποι δὲ τοῦ ἔθνους, οἵτινες δὲν ἔχουσι λογιεῖσθαι παρόντες κατὰ τὴν δευτέραν ταύτην ψηφοφορίαν, δύναται νὰ διαβιβάσωσι τὰς ψήφους των διὰ δελτίων ἐναρραγίστων καὶ ἐνοπογραφῶν, ἀποστέλλοντες αὐτὰ πρὸς τὸν τοποτηρητὴν ἢ πρὸς τὸν ἀρχηγὸν τοῦ γραφείου τῆς γενικῆς συνελεύσεως.

Ἀφ' οὗ τούτου τὰ ψηφοδέλτια ἐνδὲς ἰδιαιτέρας κληρονομίας· αἱ ψῆφοι διακρίνονται διὰ τοῦ γραφείου τῆς γενικῆς συνελεύσεως ἐνώπιον ἐκτὼ προσώπων ἐκλεγμένων ἐκ τῶν μελῶν τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν τέσσαρά εἰσι κληρικοί, τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα λαϊκοί. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας ἐπὶ δύο προσώπων καὶ κατὰ τὴν δευτέραν ψηφοφορίαν, ἡ ἐκλογὴ ἐνεργεῖται δὲ κληρώσεως.

Ἀρθρον 3. Περαιτωθείσης τῆς ἐκλογῆς, συντάσσεται ἀναφορὰ ὑπογεγραμμένη παρὰ τῶν ἐν τῇ συνλεύσει παρόντων καὶ ἀποστέλλεται διὰ τοῦ τοποτηρητοῦ πρὸς τὴν ὑψηλὴν πύλην· κατὰ δὲ τὰ ἀνέκδοτον εἰσδιδόντα μετὰ τὴν ἐκδοσιν ὑψηλοῦ διατάγματος, ὁ πατριάρχης διορίζεται καὶ ἐγκαθίσταται.

Ἀρθρον 4. Πρὸς τὸν οὕτω ἐκλεγέντα πατριάρχην, ἐάν μὲν διαμῇ ἐν τῇ πρωτεύουσιν, ἐκ μέρους τῆς γενικῆς συνελεύσεως δι' ἐπιτροπῆς, ἐάν δὲ εὐρίσκηται εἰς τὰς ἀπαρχάς, δι' ἐπιτροπῆς ἀποσταλμένων πέμπεται προσκλητήριον. Ὁ δὲ πατριάρχης λαβὼν τὸ προσκλητήριον τοῦτο, ἔρχεται εἰς τὸ πατριαρχεῖον, καὶ μεταρᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πρωτεύουσας, ἐνώπιον τῆς γενικῆς συνελεύσεως· διδοὶ τὸν ἀκόλουθον ἐπίσημον ὅρκον· Ἐγώ σκοποῦμαι δημοσίᾳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον τοῦ ἔθνους, εἶ: θέλω τηρεῖσαι πίστιν πρὸς τὸ κράτος καὶ τὸ ἔθνος· καὶ καταβάλλει ἀληθῶς πάσαν προσοχὴν καὶ φροντίδα περὶ τὴν ἀκριβῆ ἐφαρμογὴν τοῦ ἐθνικοῦ κανονισμοῦ.

Ἀμέσως δὲ μετὰ τὸν ὅρκον, ἡ ὑπηρεσία τοῦ τοποτηρητοῦ λήγει· ὁ δὲ πατριάρχης κατόπιν τῆς παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης γεννησάμενης προσκλησεως, μεταβαίνει ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἐνθα παρουσιάζεται ἐνώπιον τῆς αὐτοῦ αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος, καὶ οὕτω ἀναγνωρίζεται ἐκ σήμεως ἔρχεται εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλην, ὅπου ἀγγέλλεται ὁ διορισμὸς αὐτοῦ.

Ἀρθρον 5. Ἡ παράβασις τῶν ράσεων τῶν κανονισμῶν ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου συνεπάγεται κατηγορίαν κατ' αὐτόν.

Ἀρθρον 6. Τὸ δὲ δικαίωμα τῆς κατὰ τοῦ πατριάρχου κατηγορίας ἐπιφυλάττεται εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν ἢ εἰς τὸ πνευματικὸν ἢ λαϊκὸν συμβούλιον. Τὸ κατηγοροῦν ἢ ἔχον παράπονα σῶμα, δύναται ἀδείας ἐκ μέρους τῆς ὑψηλῆς πύλης, ζητεῖ παρὰ τοῦ πατριάρχου τὴν συγκαλέσιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Εἰς περίπτωσιν δὲ ἀρνήσεως ἐκ μέρους τοῦ πατριάρχου, τὸ πρᾶγμα ἀναφέρεται αὐθις εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλην καὶ συμφώνως πρὸς τὴν αἴτησιν διατάσσεται παρὰ τῆς ὑψηλῆς πύλης ἡ συγκαλέσις γενικῆς συνελεύσεως ὑπὸ τὴν πρεσβερίαν τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσιν εὐρισκόμενων ἐπισκόπων. Ἡ γενικὴ συνέλευσις ἐκ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς, ἐξαιρουμένων τῶν κατηγορούντων καὶ τῶν ἔχοντων παράπονα, διορίζει ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν συγκαμμένην ἐκ δέκα προσώπων, ὧν τὰ μὲν πάντα κληρικά, τὰ δὲ ἑτέρα πάντα λαϊκά. Ἡ ἐπιτροπὴ δὲ αὕτη, ἐξακριβώσασα τὰς κατηγορίας ταύτας, ἀπορρο-

ζει διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας πρὸς τὴν εἰρημένην Ἀ συνέλευσιν ἀπευθυνθεῖσαν ἐκδοσιν. Ἐάν δὲ τὸ ἔγγραφο τὸ περιέχον τὴν εἰρημένην ἀπόφασιν καὶ φέρον τὰς ὑπογραφὰς τῶν ὑπὲρ τῆς ἀποφάσεως ἀφορᾶ τὴν παραίτησιν τοῦ πατριάρχου, παρουσιάζεται εἰς αὐτὸν ἀπὸ τῶν ἀρχηγῶν τῶν γραφείων τῶν συμβουλίων, οἵτινες μετὰ τοῦ εἰρημένου ἐπισκόπου μεταβαίνουν παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ πατριάρχης, ἐνὸς οὗτου τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἔθνους εὐχὴν, εἶναι ἡναγκασμένος νὰ παραίτηθῃ. Ἐν περιπτώσει δὲ ἀποποίησης αὐτοῦ, καθυποβάλλεται τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν καὶ παύεται.

Ἀρθρὸν 7. Ὁ ἀποσυρόμενος πατριάρχης κατατάσσεται εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐπισκόπων (μαρχασά). πρὸς αὐτὸν δὲ γίνονται παρὰ τοῦ μικτοῦ συμβουλίου τὰ νενομισμένα.

Καθ' ἡκούτα τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀρθρὸν 8. Καθ' ἡκούτα τοῦ πατριάρχου εἶναι νὰ ἐνεργῇ συμμορφούμενος πρὸς τὰς βάσεις τῶν κανονισμῶν, πρὸς δὲ καὶ νὰ προσέχῃ καὶ ἐπαγρυπνῇ εἰς τὴν ἐλοσμερῇ ἐφαρμογὴν ἀπαρτῶν τῶν ἐν αὐτοῖς διατάξεων.

Ὁ πατριάρχης τὰς πρὸς αὐτὸν ἀπευθυνόμενας ὑποθέσεις παραπέμπει εἰς τὸ ἀρμόδιον συμβούλιον, ὅπως συζητηθεῖσαι ἀποφασισθῶσιν. Λογίζεται δὲ ἀκυρὸς καὶ ἀνίσχυρος πᾶσα ἐκδοσις ἢ ἄλλη ἔγγραφος αὐτοῦ ἐπίσημος διαδήλωσις περὶ ὑποθέσεως ἥδη ἀποφασισθείσης ἐν ἐνὶ τῶν συμβουλίων, ἐάν δὲν φέρῃ αὐτὴ τὴν ὑπογραφήν καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ συμβουλίου ἐκείνου. Ἀλλ' εἰς κατεπευγούσας ὑποθέσεις, ὅταν ἦναι ἀδύνατον ν' ἀναβληθῇ τὸ πρᾶγμα μέχρι τῆς τακτικῆς ἡμέρας τῆς συνεδρίασεως ἢ νὰ συγκαλεσθῇ ἐκτακτος συνεδρίασις, ὁ πατριάρχης ἀναλαμβάνων εἰς ἑαυτὸν τὴν εὐθύνην, δύναται μὲν οἰκοθὲν νὰ ἐνεργήσῃ τὰ εἰκότα, δεῖται δὲ καὶ καταχωρῆσαι τὰ λαρόντα χώραν εἰς τὰ πρακτικά καὶ ἀναφέρει τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν προσεχῇ συνεδρίαν τοῦ εἰρημένου συμβουλίου πρὸς ἐπικυρώσιν.

Ἀρθρὸν 9. Ὁ πατριάρχης, πρὶν ἢ ὑπογράψῃ τὰ ἔγγραφα τῶν ἀποφάσεων, αἵτινες ἀνέβησαν ἐν τοῖς ἐθνικοῖς συμβούλοις κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ, μολοντί δύναται νὰ δηλώσῃ τὰς ἐκ' αὐτῶν σκέψεις του καὶ ἐνεργήσῃ τὴν ἐκ νέου ἀναθεώρησιν αὐτῶν, δὲν δύναται ὅμως ν' ἀποποιήσῃ τὴν ὑπογραφήν του εἰς ἔγγραφα ἀποφάσεων, αἵτινες ἀναθεωρηθεῖσαι ἐπεκυρώθησαν, ἐκτός ἐάν θεωρῇ ταύτας ἀντιβαίνουσας πρὸς τὸν κανονισμόν.

Ἀρθρὸν 10. Ὁ πατριάρχης προτείνει εἰς τὰ ἀρμόδια συμβούλια καὶ τὰς ἐπιτροπὰς τὴν ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀποσπασμένην τῶν ἱερῶν, διδασκάλων καὶ ὑπαλλήλων ἐκκλησιῶν, μοναστηρίων καὶ νοσοκομείων, τῶν ἐποίων ἢ διαγωγῇ ἀγιάζεται πρὸς τὸν κανονισμόν.

Ἀρθρὸν 11. Ὁ πατριάρχης δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ ἀλλάσσειν οἰκοθὲν τὸ πνευματικὸν καὶ λαϊκὸν συμβούλιον οὐδὲ τὰς ὑπ' αὐτὰ ὑπαγομένης ἐπιτροπῆς. Ἐάν ὅμως ἴδῃ τὴν διαγωγὴν καὶ πορείαν τινὸς ἐξ αὐτῶν ἀντιβαίνουσιν πρὸς τὸν κανονισμόν, κατὰ πρῶτον μὲν ζητεῖ ἐξηγήσεις παρὰ τοῦ τοιοῦτου συμβουλίου ἢ παρὰ τῶν προέδρων τῶν ἐπιτροπῶν, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν φορὰν παρατρέπει αὐτοὺς τὴν παράνομον αὐτῶν διαγωγὴν καὶ προσκαλεῖ αὐτὰ εἰς τὴν τήρησιν τῆς τάξεως· τὸ δὲ τρίτον, ἐάν μὲν τὸ ἔνοχον θεωροῦμεν ὅμως ὅτι ἔν ἐκ τῶν ἐθνικῶν συμβουλίων, προτείνει τὴν ἀλλαγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν· ἐάν δὲ πρόκειται περὶ τινος τῶν ἐπιτροπῶν, ἀπευθύνεται πρὸς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον ἐκθέτων τοὺς πρὸς τοῦτο λόγους.

Ἀρθρὸν 12. Ὁ πατριάρχης ὡς ἔχων μηχαναὶν ἐπιχορηγήσιν παρὰ τοῦ ἐθνικοῦ ταμεῖου, πληροῖναι τὰ ἰσχυρὰ ἐξόδα τοῦ πατριαρχείου.

Περὶ τοῦ ταμεῖου τοῦ πατριαρχείου.

Ἀρθρὸν 13. Πρὸς ἐκτέλεσιν τῶν ἀναγκῶν γραφικῶν ἐργασιῶν τοῦ ἔθνους ἐν τοῖς πατριαρχείοις, δεῖται ὑπάρχει ἐν γραφείοις.

Τὸ γραφεῖον τοῦτο διαβιβάζεται εἰς τρία τμήματα, ὧν τὸ πρῶτον, τὸ τμήμα τῆς ἀλληλογραφίας, ἐνασχολεῖται εἰς τὰ παρὰ τοῦ πατριαρχείου ἀποστέλλόμενα καὶ πρὸς αὐτὸ ἀπευθυνόμενα ἔγγραφα· τὸ δεύτερον, τὸ τμήμα τοῦ πρωτοκόλλου, ἐργάζεται ἐπὶ τῶν ἀφ' ὧν τῶν ἐθνικῶν συμβουλίων καὶ τὰς ἐπιτροπὰς ἔγγραφων· τὸ δὲ τρίτον, τὸ τμήμα τοῦ μητρώου, καταγράφει τὰς εἰς τὸ ἔθνος συμβαινούσας γεννήσεις, ἀποφύσεις καὶ συζεύξεις. Ὡς αὐτῶς τὰ διαβιβάζει καὶ λοιπὰ περὶ ἰδιωτικῶν σχέσεων ἐπικυρωμένα ἔγγραφα καὶ τὰ περὶ γεννήσεως, θανάτου ἢ γάμων ἀποδεικτικὰ ἐκ τούτου τοῦ γραφείου ἐκδίδονται.

Ἀρθρὸν 14. Τοῦ γραφείου τῶν πατριαρχείων ὑπεύθυνος εἰς ὅλας τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ὑπάρχει εἰς Β. διευθυντής, ὅπως ἐκλεγόμενος ἐν τῇ λαϊκῇ συμβουλίᾳ, διορίζεται καὶ ἐγκαθίσταται ὑπὸ τοῦ πατριάρχου, ἐκτελὼν προσεχῶς καὶ τὴν γραφικὴν ἐργασίαν τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Ἐπίσης δεῖται νὰ φροντίζῃ εἰς τὸ νὰ στέλλωνται πρὸς αὐτόν, ὅπως καταγράφονται εἰς τὸν γενικὸν κώδικα τοῦ γραφείου τῶν πατριαρχείων, τὰ ἀντίγραφα τῶν κατὰ πᾶν ἔτος ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς ἐπαρχίαις συμβαινουσῶν γεννήσεων, ἀποφύσεων καὶ συζεύξεων.

Ὁ διευθυντής οὗτος πρὸς τὴν ἀρμενικὴν γλῶσσιν, τὴν δεῖται νὰ γνωρίζῃ ἐντελῶς, πρέπει νὰ ἦναι κάτοχος καὶ τῆς τουρκικῆς καὶ γαλλικῆς.

Ἀρθρὸν 15. Τὸ γραφεῖον τοῦ πατριαρχείου ἔχει ἐπαρκὴ ἀριθμὸν γραφέων, οἵτινες δεῖται νὰ γινώσκωσι καλῶς τὴν ἀρμενικὴν καὶ νὰ ἔχωσι τελείας γνώσεις τῆς ἰδίας αὐτῶν ὑπηρεσίας. Οἱ τοῖς ὡς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὸν ὑπεύθυνον ἰδίᾳ μὲν ἀντιπρὸς τῶν ἐξ ὧν ἐξαρτῶνται συμβούλιον καὶ ἐπιτροπῶν, ἐν γένει δὲ ἀπέναντι τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου.

Ἀρθρὸν 16. Ὅλα τὰ ἔγγραφα καὶ ἀποδεικτικὰ τὰ διδόμενα παρὰ τοῦ τμήματος τοῦ μητρώου δέον νὰ ἐπικυρώνται τῇ σφραγίδι τοῦ πατριάρχου καὶ τῇ ὑπογραφῇ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου.

Περὶ τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων.

Ἀρθρὸν 17. Ὁ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων εἶναι ἰσχυρὸς ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, διευθύνει τὰ ἐν Ἱεροσολύμοις καίμενα προσκυνητὰ τοῦ ἀρμενικοῦ ἔθνους καὶ προεδρεύει τῆς ἀδελφότητος τῶν μοναχῶν τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Καθ' ἡκούτα δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ φροντίζειν καὶ προσέχειν περὶ τὴν συμφώνως πρὸς τὰ εἰρησμένα καὶ τοὺς καίμενους κανόνας διευθύνει τῆς εἰρημένης μονῆς καὶ τὴν καλὴν ἐφαρμογὴν τῶν ἐν ἰσχύϊ διατάξεων.

Ἀρθρὸν 18. Ἡ ἐναντίον τῶν κανόνων καὶ διατάξεων τῆς περὶ τῆς ὁ λόγος μονῆς διαγωγῇ τοῦ πατριάρχου θεωρεῖται κατηγορία κατ' αὐτόν.

Ἀρθρὸν 19. Ἡ ἀδελφότης τῶν μοναχῶν τῆς εἰρημένης μονῆς ἢ τὸ πνευματικὸν καὶ λαϊκὸν συμβούλιον τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως δύναται νὰ κατηγορήσῃ τὸν πατριάρχη οὐ ὁ λόγος πατριάρχην. Ἐν τοιαύτῃ δὲ τινι περιπτώσει συνέχεται ἡ ἐθνικὴ γενικὴ συνέλευσις καὶ ἐξετάζει τὰς ἀποδομιμένας αὐτῇ κατηγορίας, τὰς ὁποίας ὅταν εὖρη βασιμους, ἀπαρτάλκτως πρὸς τὰ κατὰ τὸ ἀρθρὸν 6 ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρὸς τὸν πατριάρχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως γινόμενα καὶ ἀναλόγως τῆς περιστάσεως, ἢ προσκαλεῖ τὸν πατριάρχη τῶν Ἱεροσολύμων εἰς τὴν τήρησιν τῶν καθιερωμένων διὰ κατηγορητηρίου ἐπιστολῆς, ἢ εἰδοποιεῖ αὐτὸν ν' ἀπομακρυνθῇ παραδίδων τὸν πατριαρχικὸν θρόνον εἰς τὸν ἐπίτροπον αὐτοῦ, ὅστις ἐκλέγεται διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει λαμβανόμενος ἐκ τοῦ προσωπικοῦ τῆς διαλεξιθεύσης ἀδελφότητος τῶν μοναχῶν.

Ἀρθρον 20. Ἐν περιπτώσει ἀποφώσεως τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ἀδελφότης τῆς εἰρημένης μονῆς ἐκλέγει ἐκ τοῦ προσωπικοῦ αὐτῆς ἕνα τοποτηρητὴν, ὅστις ἐπικυροῦται παρὰ τῶν συμβούλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀρθρον 21. Ὁ πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων ἐκλέγεται παρὰ τῶν συμβούλων τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλ' ἡ ἀδελφότης τῶν μοναχῶν τῶν Ἱεροσολύμων ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ συντάσσειν ὁνομαστικὸν κατάλογον καὶ γνωμοδοτεῖν περὶ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱκανότητος τῶν ἐκλεξιμῶν προσώπων.

Ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατριάρχου ὁ τοποτηρητὴς συγκαλεῖ τὴν γενικὴν συνέλευσιν τῶν μοναχῶν, ὅτε, ὡς γίνεται ἐν τῇ γενικῇ πνευματικῇ συνέλευσει διὰ τὸν πατριάρχην τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συντάσσεται ὁνομαστικὸν κατάλογον, ὅστις δίδει τὴν περιεχὴν ἐπὶ τὸ ἐλάχιστον ὁνόματα. Ὁ κατάλογος οὗτος δι' ἐνυπογράφου ἀναφοράς τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος ἀποστέλλεται εἰς τὸ πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως.

Ἀρθρον 22. Ὁ εἰς πατριαρχεῖον ἐκλεγόμενος ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ συμπληρωμένον τὸ ἐλάχιστον τὸν τριακοστὸν πέμπτου ἔτος τῆς ἡλικίας· τοῦ νὰ ἦναι πατρόθεν ὁπίκοις τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκ τῶν ἐπισκόπων ἢ ἱερομονάχων τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος, οὐδέποτε ἀπομακρυνθεὶς ἀπ' αὐτῆς.

Ἐκείνοι τοὺς ἱποῖους τὰ συμβούλια τοῦ πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως μεταχειρίζονται, συναινέσει τοῦ πατριάρχου τῶν Ἱεροσολύμων, εἰς ἔθνικὰς ὑπηρεσίας, δὲν θεωροῦνται ὡς ἀπομακρυνθέντες· τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος.

Ἀρθρον 23. Τὸ πνευματικὸν καὶ λαϊκὸν συμβούλιον συναρχόμενα ἐξετάζουσι τὰ περὶ ἱκανότητος τῶν ἐν τῇ εἰρημένῃ ὁνομαστικῇ καταλόγῳ προσώπων, ἐξ ὧν χωρίζουσι τρία ὡς ἐκλέξιμα καὶ παρουσιάζουσι τὰ ὁνόματα αὐτῶν εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Ὁ κατάλογος δὲ ὁ ἀποσταλεὶς ἐκ μέρους τῆς ἀδελφότητος, ἐπειδὴ θέλει ἀναρτηθῇ ἐπὶ τοῦ τοίχου ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει, ἡ γενικὴ συνέλευσις πληροφορουμένη, οὕτω περὶ τῆς γνώμης, ἣν ἐξήγαγον πόσον ἡ εἰρημένη ἀδελφότης, ὅσον καὶ τὰ διαληφθέντα δύο συμβούλια ἀναφορικῶς πρὸς τοὺς ὑποψηφίους, ἐκλέγει διὰ μυστικῆς καὶ ἀπολύτου πλειονοψηφίας διὰ πατριάρχην τὸν μᾶλλον ἐπὶ περινοίᾳ, παιδείᾳ καὶ καλῇ συμπεριφορᾷ διακρινόμενον.

Δὲν ἐπιτρέπεται ψηφοφορία ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει ἐπὶ προσώπου, ὅπου εὐρίσκεται ἐκτὸς τοῦ καταλόγου τοῦ ἐκ τῆς εἰρημένης ἀδελφότητος ἐλθόντος.

Περὶ πνευματικοῦ συμβουλίου.

Ἀρθρον 24. Τὸ πνευματικὸν συμβούλιον σύγκαιται ἐκ δεκατεσσάρων ἐμπειρῶν κληρικῶν συμπληρωσάντων τὸ τριακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας· τῶν καὶ λαβόντων πρὸ πάντε ἑτῶν τὸ ἐλάχιστον τὸ ἀξίωμα ἱερέως ἢ ἱερομονάχου.

Ἀρθρον 25. Διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκλέγεται ἐν τῇ γενικῇ πνευματικῇ συνέλευσει τριπλάσιος ἀριθμοῦ τῶν μελῶν τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου, τῶν ὁποίων τὰ ὁνόματα δι' ἐνυπογράφου ἀναφοράς παρουσιάζονται εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν. Τῆς δὲ γενικῆς συνέλευσεως· ἐκλεξάσης μεταξὺ αὐτῶν διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου, ὁ πατριάρχης κοινοποιεῖ διὰ κοινῆς ἀναφοράς τὰ ὁνόματα αὐτῶν πρὸς τὴν ὀψιλήν κλῆτῃ, καὶ οὕτω ἐγκαθίστανται καὶ διορίζονται δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος.

Ἀρθρον 26. Τὸ περὶ τοῦ λόγου συμβούλιον διαλεγόμενον ὁλοκλήρως ἀνὰ πᾶσαν διετίαν εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἀπριλίου, σχηματίζεται ἐκ νέου τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς Μαΐου. Τὰ ἀπολυόμενα μέλη δὲν βύβανται· νὰ ἐκλεχθῶσιν αὐτοὶ εἰς τὴν δευτέραν περιόδον· ἡ μετὰ διετίαν ὁμοῦ· ἐκλογὴ αὐτῶν ἐπιτρέπεται.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XI.

Ἀρθρον 27. Ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν συνεκείων πατριάρχων ἢ ἄλλων αἰτίων ἐκτελούντων μελῶν ἀναβῇ εἰς τρεῖς, ἐνεργεῖται ἐκλογὴ ἑτέρων εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἐπὶ γενικῇ συνελύσεως. Μήχρις, ὅτου δὲ λάβῃ χώραν ἡ ἐκλογὴ αὕτη, ἐν τῇ εἰρημένῃ συμβουλῇ ὑπάρχει· ἡ ἐν κλήρῳ καταστάσει πλειονοψηφία τῶν μελῶν αὐτοῦ.

Ἀρθρον 28. Καθίσκοντα τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου εἰσι·

Νὰ διεσπῶνῃ τὰς θρησκευτικὰς ὑποθέσεις τοῦ ἔθνους.

Νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῆς ἐκ μέρους τοῦ ἔθνους ἐνασχέσεως καὶ παγώσεως τῶν θρησκευτικῶν αὐτοῦ δοξασίων καὶ ἐπὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλάνης διαφυλάξεως τῶν δογμάτων καὶ τῶν προσηγορευμένων παραδόσεων τῆς ἀρμενικῆς ἐκκλησίας.

Νὰ προνοήῃ περὶ τῆς εὐπρεποῦς καταστάσεως τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τοῦ κλήρου.

Νὰ προσπαθῇ πόσον διὰ τὴν βελτίωσιν τῆς παρθύσεως καταστάσεως τῶν κληρικῶν, ὅσον καὶ περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ μέλλοντος αὐτῶν.

Νὰ ἐπισκέπτεται ἀπὸ καίρου εἰς καίρον τὰ ἑθνικὰ σχολεῖα καὶ νὰ ἐπαγρυπνῇ ἐπὶ τῇ θρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ.

Νὰ προνοήῃ πρὸς μέρφεσιν ἱκανῶν καὶ ἀξίων ἱερομονάχων καὶ ἱερέων καὶ νὰ ἐξετάσῃ τὰς μεταξὺ τοῦ ἔθνους ἀναφύσσοντας θρησκευτικὰς διαφορὰς, διαλύον αὐτάς καὶ ἐξομαλύνον συμφωνίαν πρὸς τοὺς ἐν ἰσχύϊ κανόνας τῆς ἐκκλησίας.

Ἀρθρον 29. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν τὸ πνευματικὸν συμβούλιον δὲν ἤθελε δευτῇ νὰ διαλύσῃ σπουδαίον ἢ ζήτημα καθαρῶς τὴν θρησκευτικὴν ἀπορίαν, προσκαλεῖ τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπισκόπους, ἱεροκήρυκας, προσηγορευμένους καὶ ἱερεῖς, ἑπὶ δὲ ἐν ἀνάγκῃ καὶ τοὺς εἰς τὰς πλησιοχώρους τῇ πρωτεύουσιν ἐπαρχίας εὐρισκομένους ἐπισκόπους, καὶ συγκαλεῖ οὕτω γενικὴν πνευματικὴν συνέλευσιν. Ἐάν δὲ καὶ ἡ συνέλευσις αὕτη θεωρήσῃ τὸ περὶ τοῦ λόγου ζήτημα ὡς ἐξαρχόμενον τοῦ κύκλου τῆς δυνάμεως αὐτῆς, τότε δι' ἐνυπογράφου ἀναφοράς ἀποστέλλεται πρὸς τὸν μέγαν καθολικόν.

Ἀρθρον 30. Αἱ πάντες εἰδους ἀναφορὰς τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου θέλουσι φέρει πάντοτε τὴν ὑπογραφήν τῶν περισσοτέρων μελῶν τοῦ συμβουλίου.

Ἀρθρον 31. Αἱ περὶ χειροτονίας ἱερέων ἀπαιτούμεναι ἀδείαι, πόσην διὰ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, ὅσην καὶ διὰ τὰς ἐπαρχίας, δίδονται παρὰ τοῦ εἰρημένου συμβουλίου· αἱ δὲ περὶ προσηγορευμένων ἐν μὲν τῇ πρωτεύουσιν ἐπίσης χορηγούνται παρὰ τοῦ συμβουλίου τούτου, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῦ ἐπιτοπίου πνευματικοῦ συμβουλίου.

Ἀρθρον 32. Πᾶσα ἐνδοκίμη, ἐξορία ἢ ἄλλο θεωρεῖται ἀναγκαίαν τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἱερέων τῆς ἐκκλησίας τῆς. Ἐάν δὲν ζητήσῃ τοῦτο δι' ἐνυπογράφου ἀναφοράς αὐτῆς παρὰ τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου, ἀδεῖαν πρὸς τοῦτο δὲν δύναται· νὰ λάβῃ.

Ἀρθρον 33. Οἱ ἱεροκήρυκες καὶ ἱερεῖς τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διορίζονται παρὰ τοῦ πατριάρχου, ἀποφάσει τοῦ πνευματικοῦ συμβουλίου.

Ἀρθρον 34. Ὁ καθέποτε ἐκλογὴ ἐν τῇ πνευματικῇ συμβουλίᾳ διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας ἐκτελεῖται.

Ἀρθρον 35. Ὅπως δευτῇ· νὰ ἐκκαθαρίζονται θεωρεῖν αἱ θρησκευτικαὶ ὑπηρεσίαι τῶν κληρικῶν, τὸ πνευματικὸν συμβούλιον θέλει· συντάξει κανονισμὸν πρὸς βελτίωσιν τῆς ἐνασχέσεως καταστάσεως τῶν εἰρημένων καὶ περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ μέλλοντος αὐτῶν.

Περὶ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου.

Ἀρθρον 36. Τὸ λαϊκὸν συμβούλιον σύγκαιται ἐξ εἰκοσι λαϊκῶν ἐμπειρῶν περὶ τὰς ἑθνικὰς ὑποθέσεις καὶ γνωσκόντων τοὺς νόμους τῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως.

Ἀρθρον 37. Τὰ μέλη τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου ἐκ-
λέγονται διὰ μυστικῆς καὶ ἀπολύτου πλειονοψηφίας ἐν
τῇ γενικῇ ἔθνικῃ συνέλευσει· ἡ δὲ περὶ τούτου ἀνα-
γράφῃ κοινοποιεῖται εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλιν· παρὰ τοῦ
πατριάρχου, καὶ οὕτω δυνάμει ὑψηλοῦ διατάγματος
ἐγκριθέντων καὶ διορίζονται.

Ἀρθρον 38. Ἀπαντὰ τὰ μέλη τοῦ εἰρημένου συμ-
βουλίου ἀνὰ πᾶσαν διετίαν εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς
ἀπριλίου ἀλλάσσονται· καὶ ἐκλέγονται ἀντ' αὐτῶν νέα
κατὰ τὴν πρώτην τοῦ μηνὸς μαζού· τὰ περὶ ὧν ὁ
λόγος μέλη μετὰ δύο ἐτη θεωροῦνται ἐκλέξιμα, οἱ δὲ
ἀπὸλυμένοι κατὰ τὴν πρώτην διετίαν, μετὰ τὴν δὲν
δύνανται νὰ ἐκλεχθῶσι· μέλη τοῦ εἰρημένου συμβου-
λίου, δύνανται ὅμως νὰ διορισθῶσι εἰς παντὶς εἴδους
ἄλλας ὑπηρεσίας.

Ἀρθρον 39. Ἐάν ἐν ἐκ τῶν μελῶν τοῦ εἰρημένου
συμβουλίου, ἀνευ ἐγγράφου δηλώσεως λόγου εὐλογο-
φανούς, ᾗ θέλων ἀπουσιάσῃ τρεῖς κατὰ συνέχειαν ἐκ
τοῦ συμβουλίου, γράφεται πρὸς αὐτὸ διὰ τοῦ ἀρχιερέως
τοῦ γραφείου τοῦ διαληφθέντος συμβουλίου ἐπιστολή,
δι' ἣς ζητεῖται παρ' αὐτοῦ ὁ περὶ τούτου λόγος· εἰς
περίπτωσιν δὲ μὴ ἀπαντήσεως αὐτοῦ, ἀποστέλλεται
αὐτῷ καὶ δευτέρα ἐπιστολή, δι' ἣς εἰδοποιεῖται ὅτι,
εἴαν δὲν παρεμφθῇ εἰς τὴν προαχθῇ συνεδρίᾳ, θέ-
λει θεωρηθῇ ὡς παρευτῆς. Ἐάν δὲ πάλιν δὲν ἔλθῃ,
θεωρεῖται ὡς παρευτῆς.

Ἀρθρον 40. Ὅταν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐνεκα παραι-
τήσεων ἢ ἄλλων λόγων ἐκλιπόντων ἐκ τοῦ συμβουλίου
μελῶν ἀναβῇ εἰς τρεῖς, ἐκλέγονται ἐν γενικῇ συνέλευ-
σει ἕτερα ἀντ' αὐτῶν μέχρι δὲ τῆς ἀποπερατώσεως
τῆς ἐκλογῆς ταύτης. Ζητεῖται ἐν τῇ εἰρημένῃ συμ-
βουλίᾳ ἢ ἐν πλήρει καταστάσει πλειονοψηφία τῶν
μελῶν αὐτοῦ.

Ἀρθρον 41. Ἡ ὑπηρεσία τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου
συνίσταται εἰς τὸ νὰ διευθύνῃ τὰ κοινὰ ὑποθέσεις
τοῦ ἔθνους. Καθ' ἕκαστον δὲ αὐτοῦ εἰσι·

Νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως
τοῦ ἔθνους καὶ τῆς προαγωγῆς αὐτοῦ.

Νὰ μελετᾷ μετὰ μεγίστης προσοχῆς καὶ ἐξετάζῃ
τὰ ἐθνικὰ σχέδια, τὰ ὅποια καὶ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν
αὐτοῦ διατελοῦσα ἐπιτροπὴ καθυπερβάλλουσιν αὐτῷ,
ἐπικυρώσιν αὐτὰ ὡς αἰκίς κριθῶσιν ἀναγκαῖα ἢ προσπα-
θεῶν νὰ ἐξαλείψῃ τὰ κωλύοντα τὴν πραγματοποίησιν
αὐτῶν προκείμενα.

Ἀρθρον 42. Τὸ εἰρημένον συμβούλιον τὰς εἰς
αὐτὸ ἀποσπινόμενας ὑποθέσεις παραπέμπει ὅπως συ-
ζητηθῶσιν εἰς τὴν ἀρμόδιαν ἐπιτροπὴν, ἀνευ τῆς γ' ὡ-
μῆς τῆς ὁποίας εἰς οὐδεμίαν δύναται νὰ προβῇ πρᾶξιν.
Μολοντὶ δὲ δύναται νὰ ἀνασκουάζῃ διὰ λόγων ἰσχυρῶν
τὴν γνωμοδότησιν τῶν ἐπιτροπῶν, ὡς μὴ δυνάμενον
ὅμως οἰκοθεῖν νὰ λάβῃ καὶ ἐκτελέσῃ ἄλλο τι μέτρον,
εἰνα· ὑποχρεωμένον νὰ ἀναβῇ πάλιν τὴν ὑπόθεσιν
εἰς τὴν ἀρμόδιαν ἐπιτροπὴν. Οὐδεμίαν δὲ ἐπι-
τροπὴν δύναται νὰ ἀλλάξῃ καὶ διαλύσῃ, εἴαν δὲν ἴδῃ
τὴν διαγωγὴν αὐτῆς ἀτιμωμένην εἰς τὸν κανονισμόν.
Ὅταν δὲ καταδειχθῇ τοιαύτη ἢ διαγωγὴ ἐπιτροπῆς
τινός, κατὰ πρῶτον μὲν ζητεῖται ἐγγιγῆσαι περὶ τῶν
συμβαίνοντων παρὰ τοῦ προέδρου τῆς ἐπιτροπῆς τὴν
δευτέραν δὲ φράσιν ἀπευθύνει ἐγγράφους παρατηρήσεις
πρὸς τὴν ἐπιτροπὴν ἐκείνην καὶ προσκαλεῖ αὐτὴν εἰς
τὴν τέρψιν τοῦ νόμου, καὶ τὴν τρίτην φράσιν ἀλλάσ-
σει· μὲν γὰρ μέλη τῆς ἐπιτροπῆς, ἀναφέρει δι' τοῦ περὶ
τούτου λόγους ἐν τῇ ἐκδόσει ᾗν ἐφαίλει νὰ καθυπερβάλῃ
ἐν τῇ τέλει τῆς διετίας εἰς τὴν γενικὴν ἔθνικὴν συνέλευσιν.

Ἀρθρον 43. Τὸ λαϊκὸν συμβούλιον ἀναφέρεται
πρὸς τὴν γενικὴν ἔθνικὴν συνέλευσιν, ὡς αἰκίς ἡθελε
θεωρήσῃ τὴν λύσιν ὁποιοῦ τινος σπουδαίου ζητήματος
ὡς ἐξαρχομένην τοῦ κύκλου τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ.

Περὶ τῶν παρὰ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου δι-
οριζομένων ἐπιτροπῶν καὶ περὶ διευθυντῶν.

Ἀρθρον 44. Ἐπάρχουσι τέσσαρες ἐπιτροπὴ καὶ πρὸς
διεξαγωγὴν τῶν περὶ παιδείας, περὶ κοινωφελῶν κα-

ταστημάτων, περὶ διαδικασίας καὶ περὶ μοναστηρίων
ὑποθέσεων, καὶ τρεῖς διαχειριστικαὶ διευθύνσεις, αἱ-
τιναι· ἐκλέγονται παρὰ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου καὶ
τῶν ὁποίων τὰ μέλη ὑπερταθοῦσιν ἐπὶ δύο ἐτη, κατὰ
πάντος καθ' ἑμῖς ἀλλασσόμενα καὶ ἀντικαθιστάμενα.

Πρόεδρος τῆς ἐπὶ τῶν διαδικασιῶν ἐπιτροπῆς ὑπάρ-
χει ὁ πρωτοσχηματὸς τοῦ πατριάρχου.

Περὶ τῆς ἐπὶ τῆς παιδείας ἐπιτροπῆς.

Ἀρθρον 45. Ἡ ἐπὶ τῆς παιδείας ἐπιτροπὴ συγ-
καταθίσεται ἐξ ἐπὶ τὰς εὐπαιδεύτων λαϊκῶν μελῶν· καθ' ἕκαστον
δὲ αὐτῆς εἰσι·

Νὰ ἐπαγροπῇ ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως καὶ τῆς ἀνα-
τροφῆς τοῦ ἀρμενικοῦ ἔθνους.

Νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς εὐαρέστου καταστάσεως τῶν
ἐθνικῶν σχολείων.

Νὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ συντηρῇ τὰς σχηματιζομένας
ἐταιρίας πρὸς ἐκπαίδευσιν καὶ κατάρτιν τῶν ἀρρένων
καὶ τῶν κορασίων.

Νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς βελτιώσεως τῆς καταστάσεως
τῶν διδασκάλων καὶ περὶ τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ μελ-
λοντος αὐτῶν, μορφονόσα ἰκανοῦς διδασκάλους διὰ
τὸ ἔθνος.

Νὰ καταράλλῃ φροντίδας πρὸς προμήθειαν καταλ-
ήλων διδασκικῶν βιβλίων διὰ τὰ εἰρημένα σχολεῖα.

Ἡ ἐπίδοσις τῶν ἀποδεικτικῶν τῶν ἐν ταῖς εἰρη-
μέναις σχολαῖς σπουδάζοντων, ὁ προσδιορισμὸς τῶν
διδασκικῶν βιβλίων καὶ τὰ περὶ τῶν ἐνταυτίων ἐξετά-
σεων ἐνεργεῖται διὰ τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς. Ἀλλὰ
οἱ θρησκευτικὰ μαθήματα διδάσκοντες ἐφαίλουσι νὰ
λαμβάνουσι τὰ ἀποδεικτικά αὐτῶν παρὰ τοῦ πνευματι-
κοῦ συμβουλίου, ὡς ἐπίσης καὶ τὰ περὶ θρησκευτικῶν
βιβλίων καὶ ἐκδοτικῶν ὑπάρχοντα εἰς τὴν δικαιο-
δοσίαν τοῦ εἰρημένου πνευματικοῦ συμβουλίου, διὰ τὸ
ὅποιο ἐνεργεῖται καὶ αἱ θεολογικαὶ ἐξετάσεις.

Περὶ τῆς ἐπὶ τῶν καταστημάτων ἐπιτροπῆς.

Ἀρθρον 46. Ἡ ἐπὶ τῶν καταστημάτων ἐπιτροπὴ
συνίσταται ἐξ ἐπὶ τὰς εὐπαιδεύτων λαϊκῶν μελῶν ἐκ-
λεγμένων παρὰ τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου διὰ πλειονο-
ψηφίας.

Καθ' ἕκαστον τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης εἰναι νὰ ἐφαρμύ-
νῃ ἀπάντων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐνταυτίων
ἐθνικῶν καταστημάτων καὶ ἐπὶ τῆς διοικήσεως τῶν
ἀναγομένων αὐτοῖς κτημάτων ἐν γένει, φροντίζουσα
καὶ περὶ τῆς τακτοποιήσεως αὐτῶν.

Ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ θέλει φροντίζῃ εἰς τὸ νὰ
ὑπάρχωσιν οἱ ἰδιοκτητικαὶ τίτλοι ἀπάντων τῶν ἐθνικῶν
κτημάτων· ἐπίσης καὶ τὰ ἀντίγραφα τῶν ἰδιοκτητικῶν
ἐγγράφων ἀπάντων τῶν ἐν τῇ πρωτεύουσῃ καὶ ταῖς
ἐπαρχίαις καί μιν ἐθνικῶν κτημάτων θέλουσι διὰ
τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, συναχθῇ καὶ φυλαχθῇ ἐν τῇ
γραφείῳ τοῦ πατριάρχου.

Οὐδεμίᾳ πώποτε ἐθνικῶν κτημάτων δύναται νὰ
γείνῃ ἀνευ τῆς εἰδήσεως τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς, τῆς
συναινέσεως τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου καὶ τῆς δι' ἐπι-
στάσεως τῆς σφραγίδος τοῦ πατριάρχου ἐπικυρώσεως
αὐτοῦ.

Κατὰ συνέπειαν τῶν προειρημένων, τὸ σύστημα
τῆς ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν κτημάτων ἐπιτροπῆς (Γερλιγρέ)·
καταργεῖται διὰ τὸ ἀρμενικὸν ἔθνος.

Ἀνευ τῆς γνώσεως τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης καὶ τῆς
συγκαταθέσεως τοῦ λαϊκοῦ συμβουλίου οὐδεὶς εἴδους
εἰς τὴν Κωνσταντινουπόλιν καὶ εἰς τὰ περίεξ οἰκο-
δομῇ ἢ ἐπισκευῇ δύναται νὰ γείνῃ.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐποπτεύει ἐπὶ τῶν διευθυντῶν
τοῦ λογιστικοῦ, τῶν διαθηκῶν, τοῦ νοσοκομείου καὶ
ἐπὶ τῆς διευθύνσεως τῶν ἀνοικτῶν ἐποριῶν, ζητοῦσα
παρ' αὐτῶν κατὰ ὁρίσματα ἐπὶ χάς λογαριασμούς,
τοὺς ὁποίους θέλει διαβιβάζει εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον.

Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐπιτροπὴ δύο μῆνας πρὸ τοῦ
νέου ἔτους θέλει λαμβάνει πληροφορίας παρὰ τῶν
διευθυντῶν τοῦ λογιστικοῦ περὶ τῶν εἰσοδημάτων καὶ

τῶν δαπανῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, καὶ οὕτως συν-
τάσσοντα προϋπολογισμὸν πέντε ὑποβάλλει αὐτὸν εἰς
τὸ λαϊκὸν συμβούλιον.

Περὶ τῆς δικαστικῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 47. Ἡ δικαστικὴ ἐπιτροπὴ συγκροτεῖται ἐξ
ὀκτὼ ἐμπείρων καὶ ἐγγάμων μελῶν, συμπληρωσάντων
τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας των, καὶ τῶν
ὁποίων τὰ μὲν τέσσαρα λαμβάνονται ἐκ τοῦ κλήρου,
τὰ δὲ λοιπὰ τέσσαρα ἐκ τοῦ λαοῦ. Ἀπαντα τὰ μέλη
ταῦτα, διατελούντα ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ πρωτο-
συγκλήτου τοῦ πατριαρχείου, ἐκλέγονται παρὰ τοῦ μικτοῦ
συμβουλίου διὰ πλειονοψηφίας.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἐξομαλύνει τὰς οἰκονομικὰς
διαφορὰς καὶ θεωρεῖ τὰς παρὰ τῆς υφ' ἡμῶν πόλεως εἰς
τὸ πατριαρχεῖον παραπεμπόμενὰς δίκας. Ἡ δὲ δίκα
τὰς ὁποίας δὲν εἴπεται νὰ δικασθῇ, εἰν μὲν αὗται
ὡς πνευματικαί, πρὸς τὸ πνευματικὸν συμβούλιον,
εἰν δὲ ὡς αἰρετικαί, πρὸς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον, εἰν δὲ
ἀνάγκη εἰς ἑμπορεύματα, τὰς κατηγορίας ταύτας,
παραπέμπει ὑπολογισμῶν πρὸς τὸ μικτὸν συμβούλιον.

Ἡ δίκα, ἡ θεωρηθεῖσα ἐν τῇ ἐπιτροπῇ ταύτῃ
δύναται, κατ' αἴτησιν τοῦ καταδικασθέντος, νὰ ἐκ-
κληθῇ ἐνώπιον ἐνὸς τῶν εἰρημένων δὲ συμβουλίων.

Περὶ τῆς ἐπὶ τῶν μοναστηρίων ἐπιτροπῆς.

Ἄρθρον 48. Ἐπειδὴ τὰ μοναστήρια ἀποτελοῦν
ἐθνικὴν περιουσίαν, ἡ διοίκησις καὶ ἡ ἐπ' αὐτῶν
ἐπιμετεία, ὡς ἐπίσης καὶ ἡ ἐξέλεξις τῶν εἰσοδημάτων
καὶ τῶν ἐξόδων αὐτῶν ἀνάγονται εἰς τὰ δικαιώματα
τοῦ ἔθνους. Ἐπειδὴ δὲ ἕκαστον μοναστήριον πρέπει
νὰ ἔχῃ ἴδιον σύστημα, τὸ διὰ τῆς ἐνώσεως τοῦ πνευ-
ματικοῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου συγκροτούμενον μικτὸν
συμβούλιον, λαμβάνον ὑπ' ὄψιν τὰς σχέσεις τῆς κοινότη-
τος ἐκάστης μονῆς καὶ τὰς τῆς μοναστηριακῆς ἐπι-
τροπῆς, συντάσσει τὰς δεούσας ὁδηγίας ἐπικυρουμένας
παρὰ τῆς γενικῆς συνέλευσεως.

Ἀρχαὶ θεμελιώδεις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος ὁδηγίων.

1. Ἐκάστου μοναστηρίου ἡ ἰδιαίτερα διοίκησις
ἀνάγεται εἰς τὴν ἀδελφότητα τοῦ μοναστηρίου ἐκείνου·
τὸ δὲ δικαίωμα τοῦ ἐξασκεῖν ἐποπτεῖαν διὰ τῆς ἐπὶ
τῶν μοναστηρίων ἐπιτροπῆς ἐπ' ἀπάντων τῶν μονα-
στηρίων ἀνήκει αἰς τὰ συμβούλια τοῦ πατριαρχείου.

2. Ὁ ἡγούμενος ἐκάστου μοναστηρίου ἐκλέγεται
παρὰ τῆς ἀδελφότητος τοῦ μοναστηρίου ἐκείνου μεταξὺ
τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ καὶ ἐπικυροῦται παρὰ τοῦ
πατριαρχικοῦ τῇ συναινέσει τοῦ μικτοῦ συμβουλίου τοῦ
συγκροτούμενου διὰ τῆς ἐνώσεως τῶν συμβουλίων τοῦ
πατριαρχείου. Ὁ ἡγούμενος δὲ πρέπει νὰ ᾖ καὶ ἱερο-
μόναχος, ὁπῆκοις ὀθωμανὸς καὶ συμπληρώσας τὸ
τριακοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του.

3. Ἐπειδὴ ἅπαντα τὰ μοναστήρια ὀφείλουσι νὰ
συντελῶσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἡθικῶν συμφερόν-
των τοῦ ἔθνους, ἕκαστον αὐτῶν, ἀναλόγως τῶν δυνα-
μεῶν του, ὅλως ἔχει ἱερατικὴν σχολήν, βιβλιοθήκην,
τυπογραφεῖον, νοσοκομεῖον καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐθνευφελῆ
καὶ ὑποδύματα.

Ἡ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων ἐπιτροπὴ, συγκροτούμενη ἐξ
ἐπτά μελῶν, ἐκλέγεται διὰ πλειονοψηφίας παρὰ τοῦ
λαϊκοῦ συμβουλίου· καθήκον δὲ αὐτῆς εἶναι νὰ ἐπο-
πτεῖ ἐπὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν διατάξεων καὶ κανόνων
ἐκάστου μοναστηρίου, ἐξετάζουσα τοὺς πόρους καὶ τὰ
εἰσοδήματα αὐτῶν καὶ ἐξελίγχουσα καὶ τακτοποιήσασα
τὰς δαπάνας των.

Ἡ εἰρημένη ἐπιτροπὴ, πρὸς ἐκκλήρωσιν τῆς ἐφ'
ἐνὸς ἐκάστου τῶν μοναστηρίων ἰδιαίτερης αὐτῆς διευ-
θυντικῆς ὑπηρεσίας, ἐκλέγει τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς
τοῦτο πρόσωπα μεταξὺ τῆς ἀδελφότητος τοῦ σχετικοῦ
μοναστηρίου· τὰ πρόσωπα δὲ ταῦτα, ὑπὸ τὴν προεδρίαν
τοῦ ἡγουμένου τοῦ μοναστηρίου ὑπαγόμενα, διοικοῦσι
τὸ μοναστήριον τῶν συμφώνως πρὸς τὰς ἰδιαίτερας

ὁδηγίας, δίδοντα εἰς ὁρισμένας ἐποχὰς λογαριασμὸν
εἰς τὴν εἰρημένην ἐπιτροπὴν.

Περὶ τῆς λογιστικῆς διευθύνσεως.

Ἄρθρον 49. Ἡ ἐπὶ τοῦ λογιστικοῦ διευθύνσεως
σύγκαιται ἐξ ἐπτά ἐμπείρων προσώπων, ἐκλεγμένων
ἐν τῇ λαϊκῇ συμβουλίᾳ διὰ πλειονοψηφίας. Καθῆκον
αὐτῶν εἶναι ἡ διευθύνσις τοῦ ἔθνικοι ταμείου καὶ ἡ
ἐξέλεξις τῶν λογαριασμῶν αὐτοῦ.

Πόροι τοῦ ταμείου τούτου εἰσὶν· Ἡ γενικὴ συν-
δρομὴ, αἱ πρόσδοι τοῦ γραφείου τοῦ πατριαρχείου
Ἐκωνσταντινουπόλεως καὶ τὰ ἐννευ προσθερισμοῦ τοῦ
μέρους τῆς δαπάνης αὐτῶν ἐν ὅροις τοῦ ἔθνικοι
γινόμενα κληροδοτήματα καὶ δωρεάματα.

Δαπάναι δὲ αὐτοῦ εἰσὶν αἱ ἑξῆς· Τὰ συνήθη ἐξόδα
τοῦ γραφείου τοῦ πατριαρχείου· ἡ εἰς τὰ ὑπὸ τὴν
διευθύνσιν τοῦ πατριαρχείου εὐρισκόμενα ἔθνικα κατα-
στήματα καὶ τὰς ἐνδεαίς τῶν ἐκκλησιῶν κοινότητος
χορηγηθῆσομένη συνδρομὴ καὶ τὰ λοιπὰ συμφερόμενα
διάφορα ἐξόδα.

Οἱ διευθύνται οὗτοι, τῇ εἰδίξει τῆς ἐπὶ τῶν ἐθνι-
κῶν καταστημάτων ἐπιτροπῆς καὶ τῇ συναινέσει τοῦ
λαϊκοῦ συμβουλίου, εἰσπράττουσιν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω
εἰσοδήματα καὶ πληρώνουσι τὰς περὶ ὧν ὁ λόγος δα-
πάνας. Κρατοῦντες δὲ κατὰ τὴν νεωτέραν μέθοδον
τοὺς λογαριασμοὺς τοῦ ἔθνικοι ταμείου, τοῦ ὁποίου
ἡ διευθύνσις εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς αὐτοὺς, παρου-
σιάζουσιν εἰς ὁρισμένας ἐποχὰς εἰς τὴν ἐπὶ τῶν
καταστημάτων ἐπιτροπὴν τὸ ἀναγκαῖον βιβλίον· τὸ
βιβλίον τοῦτο, ἐξελεγχθὲν καὶ ἐγκριθέν ἐν τῇ εἰρημένη
ἐπιτροπῇ, καθυποβάλλεται εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον.

Περὶ τῆς ἐπὶ τῶν διαθηκῶν διευθύνσεως.

Ἄρθρον 50. Ἡ ἐπὶ τῶν διαθηκῶν διευθύνσις
σύγκαιται ἐξ ἐπτά προσώπων, ἐκλεγμένων ἀπάντων
διὰ πλειονοψηφίας· ἐν τῇ μικτῇ συμβουλίᾳ, καὶ ὧν
τὰ μὲν τρία εἰσὶ κληρικοί, τὰ δὲ ἑτέρα τέσσαρα λαϊκοί.

Καθῆκον τῶν διευθυντῶν τούτων εἶναι ἡ διαχεί-
ρισις τῶν διὰ διαθηκῶν πρὸς τὸ ἔθνος γινόμενων
κληροδοτημάτων καὶ ἡ φροντίς περὶ τῆς νεκροῦ ἐκ-
τελέσεως τῶν ὅρων τῆς διαθήκης, συμφώνως πρὸς τὴν
εὐχὴν καὶ τὰς ἀποφάσεις τοῦ διαθέτου.

Αἱ ἰδιαίτεροι περὶ τῆς τῶν διαθηκῶν διευθύνσεως
ἀναγκαῖαι ὁδηγίαι, λαμβανόμεναι ὑπ' ὄψιν τῆς ἐν ὧν
μὲς τῶν εἰρημένων διευθυντῶν καὶ τῆς ἐπὶ τῶν κατα-
στημάτων ἐπιτροπῆς, συντάσσονται ἐν τῇ μικτῇ συμ-
βουλίᾳ καὶ ἐπικυροῦνται παρὰ τῆς γενικῆς συν-
ελευσεως.

Οἱ διευθύνται οὗτοι τὸ βιβλίον τῶν λογαριασμῶν
τῶν ἀπορώντων τὴν ὑπηρεσίαν αὐτῶν παρουσιάζουσιν
εἰς ὁρισμένας ἐποχὰς εἰς τὴν ἐπὶ τῶν καταστημάτων
ἐπιτροπὴν. Ἦτις, ἐξελέγξασα αὐτὸ, ἐπικυροῖ καὶ καθυ-
ποβάλλει εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον.

Περὶ τῆς διευθύνσεως τοῦ νοσοκομείου.

Ἄρθρον 51. Οἱ διευθύνται τοῦ νοσοκομείου εἰσὶν
έννέα, ὧν οἱ δύο ἱατροί, ἐκ τῶν ἐχόντων διπλωμα-
ἐκλέγονται δὲ ἅπαντες διὰ πλειονοψηφίας παρὰ τοῦ
λαϊκοῦ συμβουλίου.

Καθῆκοντα τῶν διευθυντῶν τούτων εἶναι· Νὰ ἐπο-
πτεῦσι τὸσον ἐπὶ τοῦ ἔθνικοι νοσοκομείου ὅσον καὶ
ἐπὶ τῶν κτημάτων καὶ ἰδιαίτερων αὐτοῦ εἰσοδημάτων,
καὶ διευθύνωσι διὰ τοῦ πρεσβύτερου αὐτῶν καὶ τῆς συν-
δρομῆς τοῦ ἔθνικοι ταμείου τὸ εἰρημένον νοσοκομεῖον.

Τὸ νοσοκομεῖον τοῦτο διαμερεθῆσεται εἰς τέσσαρα
τμήματα· πτωχοκομεῖον, γηροκομεῖον, φρενοκομεῖον
καὶ ὀφθαλμοτροφεῖον· ὅλως δὲ καταβληθῇ φροντίς
περὶ τὴν συμφώνως πρὸς τοὺς κανόνας τῆς ἱατρικῆς
καὶ τῆς ὑγιεινῆς κατασκευῆς καὶ διευθύνσεως τῶν
εἰρημένων οἰκοδομῶν.

Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος διευθύνται εἰσὶν ὑπεύθυνοι
ἀπέναντι μὲν τῆς ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν καταστημάτων
ἐπιτροπῆς διὰ τὴν ἀνατεθειάν αὐτοῖς διευθύνσιν,

ἀπέναντι δὲ τῆς ἐπὶ τῆς παιδείας ἐπιτροπῆς διὰ τὰ ἀποστολικῶν ἐνοριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκλεγόμενους ἀντιπροσώπους. τὰ δὲ ἀπορῶντα τὴν ἑκπαίδευσιν καὶ τὴν ἀνατροφὴν τὰ δὲ πρακτικὰ εὐδὲν καθυποβάλλουσιν εἰς ὠρισμένα, ἐποχὰς εἰς τὰς εἰρημένους ἐπιτροπὰς.

Περὶ τῶν ἐνοριακῶν ἢ ἐκκλησιαστικῶν ἐφορειῶν.

Ἀρθρον 52. Αἱ ἐνοριακαὶ ἐφορεῖαι, συγκαλεῖσθαι ἀναγκάζονται τῶν διαφόρων μερῶν, ἐκ 5 τοῦλάχιστον ἢ τοῦ πολὺ ἐκ 10 μελῶν, ἔχουσι καθήκον νὰ θεωροῦσι τὰς ἐθνικάς, ὑποθέσεις τῶν εἰς αὐτὰς ἀνάγονται κοινότητων νὰ διευθύνουσι τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ σχολεῖον τῆς κοινότητος ἐκείνης· νὰ περιθάλπουσι τοὺς πτωχοὺς αὐτῆς· νὰ διαλλάττωσι τὰ διαφερόμενα μέρη, ἐξετάζουσι τὰς μεταξὺ τῆς κοινότητος ἐγερσίμους διενέξεις· νὰ φροντίζουσι περὶ τοῦ καλλωπισμοῦ τοῦ ναοῦ τῆς κοινότητος καὶ περὶ οὐδαμῶς σχολείων τῶν ἀρρένων καὶ παρθενωγείων, καὶ νὰ χορηγῶσι συνδρομὴν πρὸς τὰς ἐνδεεῖς οἰκογενεῖας τῆς σχετικῆς κοινότητος.

Ἀρθρον 53. Πᾶσα ἐνορεῖα ἔχει ταμεῖον ὑκαγόμενον ὑπὸ τὴν διευθύνειν τῆς ἐνοριακῆς αὐτῆς ἐφορείας. Πόροι τοῦ ταμεῖου τούτου εἰσὶν· ἡ ὑπὸ τῆς κοινότητος διδομένη εἰδικὴ τῆς συνδρομῆς· τὰ εἰσοδήματα τῶν κτημάτων τῆς ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχολείου· αἱ εἰσπράξεις τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ διὰ διαθήκης ἢ ἄλλως πῶς γινόμενα δωρήματα καὶ λοιπὰ. Δαπάναι δὲ αὐτοῦ εἰσι· τὰ ἐξόδα τῆς εἰρημένης ἐκκλησίας καὶ τοῦ σχολείου καὶ αἱ εἰς τοὺς πτωχοὺς χορηγητέα συνδρομαί.

Ἐκάστη ἐνοριακὴ ἐφορεῖα ὀφείλει νὰ καταγράφῃ τακτικῶς ἐν ἰδιαίτερῳ κώδικι τὰ ἐνόματα τῶν γεννημένων, ἀποθιόντων καὶ συζευγμένων ἐν τῇ κοινότητι εἰς ἡν ἀνήκει.

Ἀρθρον 54. Αἱ εἰρημέναι ἐφορεῖαι, πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς τῶν, ἐπειδὴ θέλουσιν, ἔχει ἀπ' αὐθιγῆς σχέσεις μετὰ τῶν ἀνωτέρω μνησθεσῶν ἐπιτροπῶν, ἀπευθύνονται διὰ μὲν τὰ περὶ σχολείων πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς παιδείας ἐπιτροπὴν, διὰ δὲ τὰ περὶ διευθύνσεως πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν καταστημάτων ἐπιτροπὴν, διὰ δὲ τὰ δικαστικὰ πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν διαδικασιῶν ἐπιτροπὴν. καθυποβάλλουσαι εἰς αὐτὰς κατ' ὠρισμένας ἐποχὰς τὰς ἐκάστη αὐτῶν ἀναγομένας ὑποθέσεις.

Ἀρθρον 55. Ἐκάστη ἐνοριακὴ ἐφορεῖα ἐκλέγεται παρὰ τῆς κοινότητος τῆς εἰς ἡν ἀνάγεται ἐκκλησίας· πᾶς δὲ ὁ συμπληρώσας τὸ εἰκοστὸν πέμπτον ἔτος τῆς ἡλικίας του καὶ μὴ ὢν, κατὰ τὸ 67 ἄρθρον, δικαστικῶς ἑοστερημένος τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, δικαιούται νὰ λάβῃ μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς ἐνοριακῆς ἐφορείας.

Ἀρθρον 56. Αἱ τὰ καθήκοντα καὶ τὰς πράξεις τῶν ἐνοριακῶν ἐφορειῶν ὀρίζουσαι καὶ διαγράφουσαι ἀναγκαῖα ὁδηγίαι συντάσσονται τῇ εἰδήσει τοῦ πνευματικοῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου. Τὰ μέλη τῶν ἐνοριακῶν τούτων ἐφορειῶν, ὑπηρετοῦντα ἐπὶ τετραετίαν, ἀντικαθίστανται δι' ἑτέρων κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τοῦ πέμπτου ἔτους, δυνάμει νὰ ἐκλεγῶσι καὶ αὐτοί.

Περὶ σχηματισμοῦ καὶ καθηκόντων τῆς γενικῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως.

Ἀρθρον 57. Ἡ γενικὴ συνέλευσις σύγκαιτα ἐξ ἐκατὼν τεσσαράκοντα μελῶν.

Τῶν μελῶν τούτων διαρουμεῖται εἰς τρία τμήματα, τὸ μὲν ἐπιτημέριον αὐτῶν, ἦτοι τὰ εἰκοσιν ἐξ αὐτῶν, ἀποτελοῦν τὸ πρῶτον τμήμα, περιλαμβάνον τοὺς παρὰ τοῦ κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκλεγόμενους κληρικούς. Τὰ δὲ δύο ἑξοκτα, ἦτοι τεσσαράκοντα μέλη, ἀποτελοῦσι τὸ δεύτερον τμήμα, περιλαμβάνον τοὺς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν ἐκλεγόμενους ἀντιπροσώπους τοῦ ἔθνους. Τὸ δὲ τρίτον τμήμα, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν τεσσάρων ἑξοκτῶν τοῦ ὅλικο ἀριθμοῦ, ἦτοι ἐξ ὀγδοήκοντα μελῶν, περιέχει τοὺς παρὰ τῶν ἐκκλη-

σιαστικῶν ἐνοριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκλεγόμενους ἀντιπροσώπους.

Ἀρθρον 58. Ὡσαύτως καὶ τὰ μέλη τοῦ πνευματικοῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου περιλαμβάνονται ἐν τῇ γενικῇ συνόδῳ· ἀλλὰ ἐὰν δὲν ἐκλεγῶσι μέλη τῆς εἰρημένης συνελεύσεως, δὲν ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν ἐν αὐτῇ.

Ἀρθρον 59. Ἡ γενικὴ συνέλευσις δὲν δύναται νὰ συνεδριάσῃ, ἐὰν δὲν ὑπάρχωσι παρόντα τὰ πλεῖστα τῶν μελῶν αὐτῆς, ἦτοι τοῦλάχιστον τὰ ὀγδοήκοντα καὶ ἐν.

Ἀρθρον 60. Καθήκοντα τῆς γενικῆς συνελεύσεως εἰσιν·

ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀνωτέρων λειτουργῶν τοῦ ἔθνους, ὅσον τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ καθολικοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ τῶν μελῶν τοῦ πνευματικοῦ καὶ λαϊκοῦ συμβουλίου.

ἡ ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν εἰρημένων συμβουλίων ἐποπτεία.

ἡ διαύσις καὶ ἐξομολογισμοὶ ὑποθέσεων, αἵτινες ἀνατεθεῖσαι εἰς τὰ εἰρημένα συμβούλια δὲν ἠδυνήθησαν νὰ διεξαχθῶσι παρ' αὐτῶν καὶ

ἡ ἀπὸ πάσης παραβάσεως διαφύλαξις τοῦ παρόντος κανονισμοῦ.

Ἀρθρον 61. Ἡ γενικὴ συνέλευσις συγκαλεῖται, κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰθισμένα, ἀπ᾽ ἀπὸς διὰ τῆς ἐπὶ τῇ τῆς τοῦ μηνὸς ἀπριλίου· α') (ὡς ἀπροσάφηνη τῆς περὶ τῶν ἐργασιῶν τῶν δύο παρελθόντων ἐτῶν ἐκθέσεως, ἐπιθεωρήσεως καὶ ἐξελέγξεως τοῦ λογαριασμοῦ τῶν τῇ εἰδήσει τῶν ὠρισμένων αὐτῆς ὑπαλλήλων εἰσπραχθέντων καὶ δαπανηθέντων χρηματικῶν ποσῶν, καὶ, ἐκλέξασα ἀκολουθῶν τὰ μέλη τῶν δύο ἐθνικῶν συμβουλίων, ἀποφασίσῃ τὰ περὶ τῆς διαχειρίσεως τῆς ἐθνικῆς συνδρομῆς· κατὰ τὴν ἐπομένην διατίαν· κλείεται δὲ μετὰ δύο μηνῶν. Ἐν τῇ συγκαλέσει ταύτῃ τῆς ἐθνικῆς συνελεύσεως τὰ μέλη τῶν εἰρημένων δύο συμβουλίων, ὅταν ἔλθῃ, καὶ τῆς γενικῆς συνελεύσεως, δύνανται νὰ συζητήσωσι ἐπὶ παντὶ ζητηματι, ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ περὶ συνδρομῆς καὶ περὶ ἐκλογῶν, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ὑπόθεσιν δύνανται νὰ γνησθεύσωσι. β') (ὡς ἀπὸς μέρος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ καθολικοῦ· γ') (ὡς ἐκλέξῃ τοὺς πατριάρχας τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἱεροσολύμων· δ') (ὡς ἐξομολογῇ τὴν τυχόν μεταξὺ τῶν εἰρημένων συμβουλίων ἢ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ πατριάρχου προκύψασαν διαφορὰν ἐν τῇ περιπτώσει· δὲ ταύτῃ τὰ διαφερόμενα μέρη, καίτοι δυνάμει νὰ κάμωσι τὰς περὶ αὐτῶν ἐκθέσεις τῶν, γνώμην ὅμως δὲν δύνανται νὰ δώσωσι· καὶ ε') ὅταν πρόκειται νὰ ψηφισθῇ, ἀνευ τῆς παραβλάψεως τοῦ κανονισμοῦ, ζήτημα τι τὸ ὅποιον ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς γνώμης καὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως. Ἀλλὰ πρὶ τῆς συγκαλέσεως τῶν τούτων ἐκτάκτων γενικῶν συνελεύσεων ἀπαιτεῖται νὰ κοινοποιηθῇ ὁ λόγος τῆς συγκαλέσεως αὐτῆς πρὸς τὴν ὀψήλην πόλιν καὶ λαμβάνηται ἡ ἐπὶ τούτῃ ἀδεια αὐτῆς.

Ἀρθρον 62. Τὴν γενικὴν συνέλευσιν συγκαλεῖ ὁ πατριάρχης τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἐνὸς τῶν δύο συμβουλίων, πνευματικοῦ ἢ λαϊκοῦ, ἢ κατ' αἴτησιν τῶν περισσοτέρων μελῶν τῆς γενικῆς συνελεύσεως· ἀλλὰ, καθὼς ἐν τῇ προηγηθέντι ἄρθρῳ εἴρηται, εἰς τοιαύτας ἐκτάκτους συγκαλήσεις ἀπαιτεῖται πάντως ἡ ἀδεια τῆς κυβερνήσεως πρὸς ἡν ἐκτίθεται ὁ περὶ τούτου λόγος.

Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν πνευματικῶν μελῶν τῆς γενικῆς συνελεύσεως.

Ἀρθρον 63. Ὁ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπίσκοπος· κληρὸς, κατὰ πρόκλησιν τοῦ πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων, εἰς τὸ τέλος τοῦ μηνὸς ἀπριλίου συναρχόμενος ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἐκλέγει ἐκ τῶν μὴ ἔχόντων θέσιν εἰς τὰς ἐπαρχίας, συμπληρωσάντων δὲ τὸ τριακστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν καὶ πρὸ πέντε ἐτῶν εἰς ἱερεῖς ἢ ἱερομονάχους προχειρισθέντων καὶ τῶν ὑπὸ οὐδε-

μίαν δικήν (εὐρισκομένων επισκόπων, ιερών η̅ ιερο-
μονάχων, τὰ κληρικά μέλη τῆς γενικῆς συνελεύσεως
διὰ μυστικῆς ψηφοφορίας.

Ἀρθρον 64. Ἡ περίοδος τῶν ἀνωτέρω πνευματι-
κῶν μελῶν εἶναι δεκαετής, ἀλλασσομένου καὶ ἀντι-
καθισταμένου κατὰ διατίαν τοῦ πέμπτου αὐτῶν, κατὰ
δὲ τὰ πρῶτα ἑκτὼ ἐτη ἡ ἀπόλυσις καὶ ἀποχώρησις
τοῦ πεμπτημῆριον τούτου ἀνεργηθήσεται διὰ λαχνοῦ
τόσον δὲ τὰ διὰ τῆς τοιαύτης κληρώσεως ὅσον καὶ
τὰ μετὰ τὴν δεκαετίαν ἐξαρχόμενα μέλη, δύνανται νὰ
ἐκλεγθῶσι καὶ αὐτοί.

Περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν λαϊκῶν
μελῶν τῆς γενικῆς συνελεύσεως.

Ἀρθρον 65. Βάσις τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος
θεωρεῖται ἡ, πρὸς τὸ ἔθνος συνδρομὴ καὶ ἡ προσωπικὴ
ικανότης.

Ἡ ἔθνικὴ συνδρομὴ τότε μόνον συνεπάγεται τὴν
ἀπόλαυσιν ἐκλογικοῦ δικαιώματος, όταν, λόγῳ γενικῆς
συνδρομῆς, εἴδη τις κατ' ἔτος εἰς τὸ ἔθνος ἔρδομη-
κοντα πάντε τοῦλάχιστον γρόσια.

Προσωπικὴν δὲ ἱκανότητα πρὸς ἐκλογὴν κέντην-
ται: (1) ἐν τοῖς γραφεῖσι καὶ ἄλλαις ὑπηρεσίαις τῆς
κυβερνήσεως διατελοῦντες· οἱ δόκτορες καὶ οἱ συγ-
γράφαντες ἐπιτελῆ συγγράμματα· οἱ καθηγηταὶ τῶν
σχολείων καὶ οἱ ὠφελήσαντες τὸ ἔθνος.

Ἀρθρον 66. Οἱ τοῦλάχιστον τὸ εἰκοστὸν πέμπτον
ἔτος τῆς ηλικίας αὐτῶν συμπληρώσαντες ἀπολαύουσι
τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, ἀλλὰ ὀφείλουσι νὰ ὦσιν
ὁπῆκοι τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως.

Ἀρθρον 67. Οἱ δικαστικῶς ἐστερημένοι τοῦ ἐκ-
λογικοῦ δικαιώματος ἀνάγονται εἰς τέσσαρας τάξεις:
α') Οἱ κατὰ τὸν ποινικὸν κώδικα τοῦ κράτους συν-
επιτελῆ ἐγκλήματός τινος ἀπολέσαντες ἰσοβίως τὰ πο-
λιτικὰ αὐτῶν δικαιώματα. β') Οἱ καταχραστοὶ ἀπο-
δεχθέντες περὶ τὴν διεύθυνσιν ἔθνικῶν πραγμάτων
καὶ καταδικασθέντες παρὰ τῶν ἔθνικῶν συμβουλίων
εἰς τὸ νὰ μὴ ὦσι παραδεκτοὶ εἰς ἔθνικὰς ὑπηρεσίας.
γ') Οἱ ὀφροληθέντες παρὰ τῶν δικαστηρίων εἰς σφε-
ρονιστικὰς ποινάς, τῶν ἐποίων ἡ προήκοια εἰστέ
δὲν ἐληξέ, καὶ δ') οἱ ἐνεκα παραφροσύνης ἐστερημένοι
τῶν προσωπικῶν δικαιωμάτων, καὶ τῶν ἐποίων ἡ ἐν-
τελής ἔκτος δὲν ἐπιστοιποιθῇ κατὰ τοὺς νόμους.

Ἀρθρον 68. Ἐκλέβεται θεωροῦνται ἐκ τοῦ ἔθνους
πάντες ὅσοι ὁπῆκοι τῆς ὁθωμανικῆς κυβερνήσεως
όντες, συνεπλήρωσαν τὸν τριακιστὸν ἔτος τῆς ηλικίας
αὐτῶν, εἰσὶν εἰδήμονες τῶν νόμων τοῦ κράτους καὶ
ἐμπειροὶ περὶ τὰ ἔθνικὰ πράγματα, καὶ μὴ ἐστερη-
μένοι κατὰ τὸ 67 ἄρθρον, τοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος.
Ἀλλὰ τὰ ἐπὶ τοῦλάχιστον τὴν παρὰ τῶν ἐνορίων τῆς
Κωνσταντινουπόλεως ἐκλεχθσομένων ὀγδοήκοντα με-
λῶν ἀπαιτεῖται νὰ ὦσιν ἐκ τῶν φερόντων βαθμὸν.

Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν διὰ τὴν γενικὴν
συνέλευσιν ἐκ μέρους τῶν ἐνορίων τῆς
Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἐπαρχιῶν
ἐκλεχθσομένων μελῶν.

Ἀρθρον 69. Τὸ μικτὸν συμβούλιον, ὅπερ σχι-
ματίζουσι τὰ κατὰ πάσαν διατίαν κατὰ τὴν πρώτῃν
τοῦ μηνὸς φεβρουαρίου συναρχόμενα δύο συμβούλια,
πνευματικῶν καὶ λαϊκῶν, θέλει συντάσσει μετὰ τῶν
ἀρχηγῶν τῶν γραφείων τῶν ἐπιτροπῶν ἰδιαίτερον
κατάλογον, δι' οὗ νὰ διανέμηται καὶ ὀρίζεται κατ'
ἀναλογίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν παρὰ τὴν κοινότητων τῶν
ἐνορίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῶν ἑξῶ μερῶν
ἐκλεχθσομένων ἀντιπροσώπων. Εἰς τοῦτο δὲ, συμ-
φώνως πρὸς τὸν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ πατριαρχείου
εὐρισκόμενον γενικὸν κώδικα τῆς καταγραφῆς, θέλει
λαμβάνεσθαι ὑπ' ὄψιν διὰ μὲν τὰς ἐπαρχίας ἡ ἀν-
δροπληθὺς τῶν κατοίκων, διὰ δὲ τὴν Κωνσταντινου-
πόλιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν ἑκάστῃ συνοικίᾳ εὐρισκόμενων
ἐκλογέων· ὅτω δὲ ὁ πατριάρχης θέλει κοινοποιεῖ εἰς

τὰ εἰκὴ μέρη τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀντιπροσώπων, τοὺς
ἐποίους θέλουσιν ἐκλέξει.

Τῶν ἐκλεγέντων μελῶν ἡ περίοδος διαρκεῖ ἐπὶ
δέκα ἐτη· κατὰ πάσαν δὲ διατίαν, τόσον τὸ πέμπτον
τῶν ἐκ τῶν ἑξῶ μερῶν, ὅσον καὶ τὸ τῶν ἐκ τῆς Κων-
σταντινουπόλεως ἐκλεγέντων ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους
θέλει ἀλλασσεσθαι καὶ ἀντικαθίστασθαι. Ὡς πρὸς
τὸν διορισμὸν δὲ τοῦ μέρους, τὸ ὅποιον δὲ ἐκλέξῃ τὸ
πεμπτημῆριον τοῦτο, θέλει ἐνεργεῖσθαι κατὰ πάσαν
διατίαν τὸ σύστημα τῆς περιτροπῆς μεταξὺ τῶν δια-
φόρων ἐνορίων καὶ ἐπαρχιῶν· κατὰ τὰ πρῶτα ὅμως
ἑκτὼ ἐτη ἡ ἀντικατάστασις τῶν μελῶν θέλει ὀριζοῦν
καὶ ἀνεργηθῇ διὰ λαχνοῦ, ἐπὶ τῇ ὅρῃ ὅμως ὥστε,
ἐν κατὰ τινα συνοικίαν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλογέων ἢ
κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ὁ πληθυσμὸς τῶν κατοίκων
ἢ ὅταν αὐξηθῇ ἢ μειωθῇ, θέλει λαμβάνεσθαι ὑπ' ὄψιν
ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπαρχόντων καὶ ἀναλόγως θέλει προ-
διορίζεσθαι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκλεχθσομένων μελῶν.
Ἡ δὲ ἐκλογὴ μελῶν εἰς τὴν θάσιν ἄλλων ἀπορωσάν-
των ἢ παραιτηθέντων θέλει ἐνεργεῖσθαι δύο μῆνας
πρὸ τῆς πρώτης ἐκδόσεως ἔτους.

Τὰ ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀφ' ὧν ὁ μὲν
θέλουσιν ἐκλεχθῇ ἐν ταῖς ἐνοριακαῖς συνελεύσεσι, τα
δὲ ἐκ τῶν ἑξῶ μερῶν ἐν ταῖς γενικαῖς συνελεύσεσι
τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἀρθρον 70. Εἶναι ἀδιάφορον ἂν τόσον οἱ ἐκ
Κωνσταντινουπόλεως ὅσον καὶ οἱ ἐκ τῶν ἑξῶ μερῶν
ἐκλεχθσομένοι ἀντιπρόσωποι ὦσιν ἢ μὴ ἐκ τῆς ἐκ-
λεγομένης αὐτοὺς ἐνορίας ἢ ἐπαρχίας· πρὶν δὲ ὅμως νὰ
διακρίνουν ἐν τῇ πρώτῃ ἐκδόσει καὶ ὦσιν αὐτοὶ ἀποκρί-
νεται καὶ διακριμένοι παρὰ τοῖς ἐκλογέοις αὐτῶν ἐπὶ
φιλοπαρίᾳ, τιμότητι καὶ εὐθύτητι, πρὸς δὲ καὶ εἰδή-
μονες τῶν ἔθνικῶν πραγμάτων τῶν ἐν τῇ ἐκδόσει κοιν-
οτήτων.

Οἱ ἀντιπρόσωποι οὗτοι δὲν θεωροῦνται ὡς ἐκπρό-
σωποι τὰς ἐκλεξάσας αὐτοὺς κοινότητας τῆς προ-
τεύουσας ἢ ἐπαρχίας, ἀλλ' ἀπαντες λογίζονται μέλη
τῆς γενικῆς συνελεύσεως, εἰς τὴν πληρεξουσιότητα
ἔχοντες.

Ἀρθρον 71. Ὁ πατριάρχης θέλει κοινοποιεῖ καὶ
διαβιβάζει εἰς τὰς ἐνορίας αἰτήσεις κατὰ τὸν φεβρουάριον
μῆνα πάσης διατίας θέλουσιν ἐκλέξει τὸ πέμπτον μέρος
τῶν μελῶν, τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκ τῆς Κωνσταντινου-
πόλεως ἐκλεχθσομένων ἀντιπροσώπων, καὶ τοὺς ὄρους,
οἵτινες παρέχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν καὶ ἐκ-
λέγεσθαι· ἀκολουθῶν οἱ ἀντιπρόσωποι ἐκλέγονται διὰ
τῶν ἐνοριακῶν ἐφορειῶν, προεβρεμμένων ὅμως παρὰ
τῶν ἱεροκλήρων, ἢ ἐν ἀλείψει αὐτῶν, παρὰ τῶν
προσώπων τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ προλαμβανόμενων
εἰς τὰς ἐνοριακάς ἐφορείας καὶ τριῶν μέχρις ἑξὲς προ-
σώπων ἐκ τῶν ἐγκρίτων τῆς ἐνορίας.

Αἱ ἐφορεῖαι δὲ αὗται, ἀπὸ ἐξακριβώσεως τοῦ ἀπο-
λαύοντος ἢ μὴ ἐκλογικοῦ δικαιώματος μεταξὺ τῆς
κοινότητος αὐτῶν, καταστρώνουσι κατ' ἀλφαβητικὴν
τάξιν τὸν ἀναγκαῖον κατάλογον, ὃν καὶ ἀφίνοῦσιν ἐπὶ
ἐκτὼ ἡμέρᾳ ἀνηρτημένον ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς ἐνορια-
κῆς ἐφορείας. Πρὸς εὐκολίαν δὲ τῶν ἐκλογέων συν-
τάσσεται καὶ κατάλογος περὶ τῶν τριπλάσιον ἀριθμὸν
τῶν ἀπαραιτούμενων ἀντιπροσώπων καὶ ἀναρτᾶται ἐν
τῇ αἰθούσῃ ἐφορείᾳ· οἱ ἐκλογεῖς ὅμως δὲν εἶναι
ὀφισσόμενοι νὰ συμμορφωθῶσι πρὸς τὸν περὶ οὗ ὁ
λόγος κατάλογον.

Περὶ ψηφοφορίας.

Ἀρθρον 72. Μίαν ἑβδομάδα μετὰ τὴν τοιχοκό-
λησιν τοῦ καταλόγου τοῦ περιέχοντος τὰ ὀνόματα τῶν
ἐκλογέων, ἡμῶς τελειώσῃ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἡ πρώτη
ἀκολουθία, προβαίνουσιν οὗτοι εἰς ψηφοφορίαν ἐν τῇ
αἰθούσῃ τῆς ἐνοριακῆς ἐφορείας ὡς ἐφεξῆς.

Ὁ πρόεδρος τῆς ἐνοριακῆς ἐφορείας λαμβάνει ἀνὰ
χείρας τὸν διαληφθέντα κατάλογον, προσκαλεῖ κατὰ
σειρὰν τοὺς ἐκλογεῖς· οὗτοι δὲ, ἀπὸ θέσεως τὴν ὑπο-
γραφὴν αὐτῶν ἐν τῇ αἰθούσῃ καταλόγου ἀπέναντι

τοῦ ἐνόματος αὐτῶν, γράφουσιν ἐπὶ χάρτου ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ σειρὰν τὰ ἐνόματα τῶν ἀναγκαίων ἀντιπροσώπων, σημειοῦντες πρὸ τοῦ ἐνόματος ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν τὸ ἐπώνυμον, τὴν διαμονὴν καὶ τὸ ἐπάγγελμα· τὸν χάρτην τοῦτον ἀφοῦ τυλίξωσι βρίσκουσιν ἐντὸς τῆς ὁρισμένης καλῆς. Ἐάν δὲ ἑνακαίτιος τινὸς δὲν ᾔθελον συνῆλθαι καὶ ἐλθῶσιν αὐτοπροσώπως εἰς τὴν αἵθουσαν τοῦ συμβουλίου, ἀποστέλλουσιν τὰ ἐνόματα τῶν ὑπὲρ ὧν ψηφοφοροῦσι δι' ἐνσφραγίστου ἐπιστολῆς.

Ἀρθρον 73. Ἐπειδὴ ἀπαιτεῖται ἡ ψηφοφορία νὰ γίνῃται μυστικῇ, οἱ ψηφοφοροῦντες ὀφείλουσι νὰ γράφωσι κρυφίως τὰ ἐνόματα τῶν ὑπὲρ ὧν ψηφοφοροῦσιν. ὥπως μὴ ἴδωσιν αὐτὰ ἄλλοι.

Ἀρθρον 74. Ἐπειδὴ ἐπίσης ἀπαιτεῖται ἡ ψηφοφορία νὰ λαμβάνῃ τέλος καθ' ἡν ἡμέραν καὶ ἄρχεται, αἱ πρὸς ψηφοφορίαν δικαίωμα ἔχοντες, ἀλλ' ἀποποιούμενοι, δὲν δικαιούνται ἀκολουθεῖν καὶ κινήσασιν περὶ τοῦτου ἀγωγὴν.

Ἀρθρον 75. (Ὅδε) δύνανται νὰ ψηφοφορήσιν εἰς δύο ἐνορίας.

Ἀρθρον 76. Αἱ ἐνορία: ἡ καὶ ἄλλαι, οἵτινες ᾔθελον συγχωρεῖσθαι ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν, εἰ μὴ ὡς πληροῦχοι, ἐκατέρωθεν τῶν μερῶν οἱ ἐκλογαὶ ψηφοφοροῦσι συνεργόμενοι ἐπὶ τὸ αὐτὸ· εἰ δὲ μεταξὺ τῶν εἰρημένων ἐνοριῶν ἡ καὶ ἄλλαι ὑπάρχῃ μεγάλη ἀπόστασις, τότε ἐκάτερον μέρος ψηφοφορεῖ ἴδια, εἰτα δὲ ἐνοῦνται αἱ ψηφοὶ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Ἀρθρον 77. Ὅταν ἡ ψηφοφορία λάβῃ πέρας, δὲν γίνεται παύσις τῆς περαιτέρω ἐργασίας κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὰς ψήφους κἀπὶ ἀνοίγεται ἐνώπιον τῆς ἐνοριακῆς ἐφορείας καὶ διαλέγονται αἱ ψηφοὶ διὰ τῶν διωρισμένων διαλογέων· εἰ δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ψηφοδελτίων συμῆναι νὰ μὴ ᾔναι ἀνάλογος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκλογέων, καὶ κατὰ συνέπειαν ὑποπευθεὶς ἡ ἐφορεία δόλον, προσδίδεται ἑτέρα τις ἡμέρα πρὸς τῆς ἐπομένης κυριακῆς πρὸς δευτέραν ψηφοφορίαν. Ἐπίσης καὶ εἰ μίαν φοράν δὲν ἐπιτευχθῇ ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς τῶν ἀντιπροσώπων, ἡ ἐπὶ τοῦ ὑπολειπομένου μέρους ψηφοφορία ἀναβάλλεται δι' ἄλλην ἡμέραν.

Ἀρθρον 78. Ἐάν τις τῶν ψηφοφοροῦσάντων ᾔθελαι γράψαι ἐπὶ τοῦ ψηφοδελτίου τοῦ περισσώτερου παρὰ τὸν ὁρισμένον ἀριθμὸν ἐνόματα, τὰ ὑπερβαίνοντα τὸν εἰρημένον ἀριθμὸν ἐνόματα δὲν λαμβάνονται ὑπ' ὄψιν· τὸ δὲ ψηφοδελτίον τὸ ὅποσον δὲν φέρει ἀπὸ τὰ ἄνω πρὸς τὰ κάτω κατὰ σειρὰν γεγραμμένα τὰ ἐνόματα θεωρεῖται ἄκυρον καὶ ἀνίσχυρον.

Ἀρθρον 79. Ἀντιπρόσωποι ἀναδεικνύονται οἱ τὰς πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐκλογέων ψήφους λαχόντες· ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας ἐπὶ δύο ἀτόμων, ὁ τὴν μεγαλειτέραν ἡλικίαν ἔχων θεωρεῖται ἐκλεκτός.

Ἀρθρον 80. Ἐάν ἐν τῇ πρώτῃ ψηφοφορίᾳ δὲν ἐπιτευχθῇ πλειονοψηφία, δηλοσιεύονται τὰ ἐνόματα τῶν τὰς πλείους ψήφους λαχόντων δύο ἀτόμων, καὶ ἐπ' αὐτῶν κατὰ τὴν τάξιν ἐνεργεῖται δευτέρα ψηφοφορία.

Ἀρθρον 81. Αἱ ἐνορία: ἐφορεῖαι συντάσσουσι καὶ πέμπουσι πρὸς τὸν πατριάρχην ἐκθεσιν περιλαμβάνουσαν τὰ ἐνόματα, ἐπώνυμα, διαμονὴν καὶ ἐπάγγελμα τῶν ἐκλεγέντων ἀντιπροσώπων, καθὼς καὶ τὰ περὶ τῆς ἐκλογῆς αὐτῶν πρακτικὰ. Ἡ ἐκθεσις αὕτη παρουσάζεται παρὰ τοῦ πατριάρχου εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον.

Τοῦ εἰρημένου δὲ συμβουλίου ἐπιθεωρήσαντος τὰς ἐκθέσεις ταύτας καὶ ἐξελέξαντος τὰ πρὸς ἐκλεξιμότητα ἀπαιτούμενα προσόντα τῶν ἐκλεγέντων, ὁ πατριάρχης ἀκολουθεῖς εἰδοποιεῖ αὐτοῖς ἐπισήμως, ὅτι κατὰ τὴν τάξιν ἐξελέγησαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους καὶ ὅτι θέλουσι συνέλθαι κατὰ τὴν ὁρισμένην ἡμέραν πρὸς συγκρότησιν τῆς γενικῆς συνελεύσεως.

Ἀρθρον 82. Ἡ γενικὴ συνέλευσις, ὅταν ἐν τῇ πρώτῃ αὐτῆς συνεδριάσει ἀκούσῃ τὰς ὡς ἀνωτέρω εἰρηται ἐν τῷ λαϊκῷ συμβουλίῳ ἐπιθεωρηθείσας ἐκθέσεις καὶ ἐπικυρώσῃ τὰς γενομένας ἐκλογάς καὶ τὰ πληρεξούσια τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ἔθνους, θεωρεῖται νομίμως συγκληρονομημένη. Ὅταν δὲ ληφθῶσι πληροφορίαι, ὅτι οἱ μὲν ἀντιπρόσωποι τῶν ἐνοριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ πλειονοψηφίας ἤδη ἐξελέγησαν, αἱ δὲ ἐκλογαὶ τῶν ἑξω μερῶν ὁλονὲν ἐξακολουθεῖται, τότε ἡ γενικὴ συνέλευσις, χωρὶς νὰ ἀναμείνῃ τὴν ἀποκράτως τῶν ἑξω ἐκλογῶν, δύναται νὰ συγκαλεσθῇ.

Ἀρθρον 83. Ὅταν τις ἐκλεχθῇ παρὰ διαφόρων ἐνοριῶν ἢ ἐπαρχιῶν, εἶναι κύριο· νὰ διαλέσῃ ὅποιον ἀντιπροσωπεῖαν δέχεται· ἐν περιπτώσει δὲ ἀποποιήσεως αὐτοῦ, ἀποφασίζεται διὰ τὰς τοιαύτας ἐνορίας καὶ ἐπαρχίας διὰ κλήρου ἐν τῇ γενικῇ συνέλευσει.

Ἀρθρον 84. Οἱ ὀνομαστικοὶ κατάλογοι τῶν μελῶν τῆς γενικῆς συνελεύσεως συντάσσονται κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν, ἀναρτῶμενοι ἐνθα ἡ γενικὴ συνέλευσις συνεδριάζει, σημειουμένων τῶν ἀποβιώσων, παραιτήσεων καὶ λοιπῶν περιστατικῶν ἀπέναντι τῶν σχετικῶν ἐνομάτων, ἀνανεύοντα δὲ κατὰ πάσαν διετίαν.

Κεφάλαιον Β΄.

Γενικαὶ τινες διατάξεις ἀφορώσαι τὰ συμβούλια καὶ τὰς ἐπιτροπὰς.

Ἀρθρον 85. Ἐκαστον συμβούλιον καὶ πάσα ἐπιτροπὴ, ἔχει ἐν γραφεῖον. Ἐκαστον δὲ γραφεῖον ἓνα διευθυντὴν καὶ ἓνα γραμματεῖα· ἐν τῷ δὲ γραφεῖῳ ὑπάρχει καὶ εἰς ὑποδιευθυντῆς καὶ εἰς ὑπογραμματεῖς, οἵτινες ἅπαντες ἀπαιτεῖται νὰ εἰσιν ἐκ τῶν μελῶν, ἀλλασσόμενοι καὶ ἀντικαθιστάμενοι κατ' ἕκαστον ἔτος.

Τὰ μέλη δύνανται νὰ ἐκλεχθῶσι καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἀποχωρήσιν.

Ἀρθρον 86. Ἀπόντων τῶν περισσώτερων μελῶν τοῦ συμβουλίου, συνεδριάσει δὲν δύναται νὰ γείνη.

Ἀρθρον 87. Πᾶσα ὑπόθεσις, συζητηθεῖσα δέοντως καὶ ἀφοῦ γείνωσι γνωσταὶ αἱ ἐπ' αὐτῇ γνώμαι τῶν παρουσάζοντων μελῶν, ἀποφασίζεται παρὰ τοῦ συμβουλίου διὰ πλειονοψηφίας. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας, προτίθεται τὸ μέρος εἰς τὸ ὅποσον εὐρίσκειται ἡ ψήφος τοῦ προέδρου τοῦ συμβουλίου, ἢ ἐν περιπτώσει ἀπουσίας αὐτοῦ, ἡ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ γραφείου.

Ἀρθρον 88. Ὅπως ἀποφασισθῶσιν αἱ ἐν τῷ συμβουλίῳ συζητούμεναι ὑποθέσεις, ἀπαιτεῖται ἡ ἴδια γνωμοδότησις ἐνὸς ἐκάστου τῶν δύο συμβουλίων θεωροῦνται δὲ ὡς λελομένα· ἔτιαν αἱ περὶ αὐτῶν διὰ πλειονοψηφίας ἀποφασίαι ἀμφοτέρων τῶν συμβουλίων εἶναι ὅμοιαι. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μὴ ὁμοφωνία τῶν δύο συμβουλίων θεωρεῖται διχογνωμία, ἡ περὶ τῆς ὑποθέσεως ἀπόφασις ἀφίσταται εἰς τὴν γενικὴν συνέλευσιν.

Τὸ μικτὸν συμβούλιον δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς νομίμως συγκληρονομημένον, ὅταν τὰ πλείοτα τῶν μελῶν τῶν δύο συμβουλίων μὴ ὡς παρόντα.

Ἀρθρον 89. Ἐξ ἡμέρας τοῦλάχιστον πρὸ τῆς συγκαλίσεως τῆς γενικῆς συνελεύσεως, θέλουσι σταλῆ παρὰ τοῦ πατριάρχου πρὸς τὰ μέλη τῆς συνελεύσεως προεκλήτηρια.

Κεφάλαιον Γ΄.

Περὶ ἐθνικῆς συνδρομῆς.

Ἀρθρον 90. Ἄπαντες οἱ νόμιμον ἡλικίαν ἔχοντες καὶ ἔργον τι ἐξασκούντες ὁμοεθνεῖς ὀφείλουσι νὰ συνδράμωσιν εἰς τὴν ἀπότισιν τῶν ἐθνικῶν δαπανῶν. Ἡ συνδρομὴ αὕτη διδομένη ἐτησίως βασίζεται ἐπὶ τῇ δυνάμει ἐνὸς ἐκάστου.

Ἀρθρον 91. Ἡ ἐθνικὴ συνδρομὴ εἶναι δύο εἰδῶν· Ἡ γενικὴ συνδρομὴ, ἥτις περιλαμβάνουσα τὰς γενικὰς δαπάνας, εἰσπράττεται παρὰ τοῦ πατριαρχείου

4.
CONSILII CONSTITUTIONI RETRACTANDAE PRAEPOSITI RELATIO
1862 februarii 16.

Ἐκείνους τὴν ὁποῖαν καθυπέβαλον ἀπὸ τοῦ κοινοῦ εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν ἢ ἐν αὐτῇ συστάσει μικτὴ ἐπιτροπὴ καὶ ἡ ἑτέρα ἡ παρὰ τοῦ ἔθνους ἐκλεγείσα.

Αἱ παρὰ τῆς ὑψηλῆς αὐτοκρατορικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὰς ὑπὸ τὴν πτέρυγαν τῆς δικαιοσύνης αὐτῆς διατελούσας διαφόρους κοινωνίας ἀρχιεῖς ἐκτελεστοῦν ἡτοιμασμένοι καὶ προνομίαι, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἐλευθέραν ἀνάσκησιν τῶν ἰθιμῶν καὶ τῶν θρησκευτικῶν αὐτῶν καὶ τὴν διευθύνσιν τῶν ἰδιαίτερων αὐτῶν πραγμάτων, ὡς συνέβουσαι πρὸς τὸ ἐν πνευματικαῖς ὑποθέσεσιν ἐπικρατοῦν παρ' αὐταῖς σύστημα καὶ τὰ ἰδιαίτερα ἔθιμα αὐτῶν, καὶ ὡς οὐσα κατ' οὐσίαν ὁμοιόμορφοι δι' ἀπάσας τὰς εἰρημινὰς κοινωνίας, ἐνεργεῖται ἀνεκὰθεν ἐν ἐκάστῃ κοινότητι συμφώνως πρὸς τὰς νενομισμένας αὐτῆς συνήθεις.

Τὸ δὲ Ἀρμενικὸν ἔθνος, ὡς καὶ τὰ λοιπὰ ἔθνη, εἶχε μέχρι τοῦδε ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ κληρικῶν ἓνα πατριάρχην, θεωρούμενον παρὰ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως ὡς ἀρχηγὸν τῆς πατριαρχικῆς διευθύνσεως, ἀντιπρόσωπον τοῦ ἔθνους καὶ μέσον ἐκτελέσεως τῶν ἀποφάσεων τοῦ ὑψηλοῦ κράτους. ὁ δὲ εἰρημινὸς πατριάρχης ἐκλεγόμενος ἀνεκὰθεν παρὰ τοῦ ἔθνους διὰ γενικῆς συνέλευσεως, ἀποτελούμενης ἐκ τῶν διαφόρων τάξεων τοῦ ἔθνους, οὐδέποτε ἴδυνθη, κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπὶ τοῦ ἔθνους ἀρχὴν καὶ τὴν ἐπὶ τῶν ἔθνικῶν συμφερόντων ἐπιτήρησιν αὐτοῦ, ὁλοσχερῶς ὡς ἀπαλλαγὴ τῆς διὰ τῆς εἰρημινῆς γενικῆς συνέλευσεως διενεργουμένης ἐκπρόσης καὶ ἐποπτείας ἀπάντος τοῦ ἔθνους. Τοῦτο δὲ καταδικάζεται ἐκ τοῦ ὅτι ὁ εἰρημινὸς πατριάρχης συγκαλεῖ πάντοτε τὴν περὶ τῆς ὁ λόγος συνέλευσιν, καὶ ἐκ τοῦ ὅτι ἀποστέλλεται πρὸς αὐτὴν ὁσάκις, εἴτε ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῆς ὑποθέσεως, εἴτε συνεπαίρῃ ῥητῶν διαταγῶν τῆς ὑψηλῆς πύλης, πρόκειται περὶ λύσεως καὶ ἐξομαλύνσεως σπουδαίου τινὸς ζητήματος.

Τὸ Ἀρμενικὸν ἔθνος ἴδεν, πρὸ εἰκοσι περὶ τοῦ ἐν αὐτῶν, ἐξηγήσατο παρὰ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, ἵνα διορισθῶσι παρὰ τῇ εἰρημινῇ πατριάρχῃ, τὸ μὲν ἐν διὰ τὰς πνευματικὰς, τὸ δὲ ἑτέρον διὰ τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις, δύο συμβούλια, ὅπως παρέχουσιν αὐτῷ συμβοήν περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ καὶ προλαμβάνει αὐτῷ πάσα ἀποκρίνωσις ἀπὸ τῶν ἐν πνευματικαῖς καὶ κοσμικαῖς ὑποθέσεσι νενομισμένων καὶ ἀρχιεῖς ἐκτελεσμένων.

Μολογόντι δὲ ἡ συγκρότησις τῶν εἰρημινῶν συμβουλίων προὐκάλει διὰ τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἐκ τούτων ἐξηγητῶν ὑποθέσεων τὴν σύστασιν καὶ τινὼν ἐπιτροπῶν, εἶναι ὅμως προφανές, ὅτι, ἐνὸς ἢ τοῦ δι-
κααιοδοσία κατὰ τὰ ἰδιαίτερα καθήκοντα τῶν λειτουργῶν τοῦ ἔθνους δὲν ὀρίσθωσιν, αἱ πρὸς βελτίωσιν τῆς αὐτοῦ καταστάσεως αὐταὶ τοῦ ἔθνους τάσεις δὲν ἦθελον λείπει τοῦ νὰ ἐγείρωσιν ἐρίδας τόσας μεταξὺ τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς ἔθνικῆς διευθύνσεως, ὅση καὶ μεταξὺ τοῦ ἔθνους καὶ αὐτῆς ταύτης τῆς διευθύνσεως, καὶ ἐπὶ προσέτι ἐκ τούτου ἦθελον προκύπτει, ὡς πρὸς μὲν τὴν ἐξάσκησιν τῶν δικαιωμάτων ἐκαστοῦ μέλους, διάφοροι ἀνωμαλίαι, ὡς πρὸς δὲ τὴν διὰ τὸν ἔθνον τοῦ ἔθνους, σύγχυσις καὶ κατάχρησις.

Ἦσαν ἐπὶ τῇ σκοπῇ τοῦ ν' ἀρθροῦ τὰ αἰτία τῶν τοιοῦτων διαφωνιῶν καὶ ἐρίδων, ἐξαλειφθεῖ δὲ καὶ ἡ ἐκ τῶν ἀξιώσεων ἐκάστου μέλους προερχομένη βλάβη, ἡ ὑψηλὴ κυβερνήσις, ἐν τῇ φιλοσοφίᾳ αὐτῆς μερίμνη ἢ ἐπιδαφίλει ἀφ' ἀπάσων τῶν τάξεων τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, ἐδωκόριον ἀναγκαίαν τὴν σύστασιν μιᾶς μικτῆς ἐπιτροπῆς πρὸς σύνταξιν κανονισμοῦ συμφώνως πρὸς τὰ ἐν πνευματικαῖς καὶ κοσμικαῖς ὑποθέσεσι νενομισμένα ἔθιμα τοῦ ἔθνους, ὡς ἐπίσης καὶ πρὸς τὸ ἀνεκὰθεν παρὰ τῇ ἔθνῳ ἐν ἐνεργείᾳ σύστημα.

Τούτου ἕνεκα, κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ κανονισμοῦ τοῦ πρὸς ἐπικύρωσιν εἰς τὴν ὑψηλὴν πύλιν καθυποβληθέντος, ἡ εἰρημινὴ ἐπιτροπὴ ἐνέκρινε τὰ ἀνέλυστα.

Νὰ διατηρηθῇ, ὡς ἦν καὶ πρότερον, ἡ ἰδιότης τοῦ πατριάρχου, δι' ἧς οὗτος χρησιμεύει ὡς μέσον μεταξὺ τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἔθνους.

Ὡς πρὸς τὴν σχηματισμὸν δὲ τῆς γενικῆς συνέλευσεως, νὰ μεταρρυθμισθῇ ἐπὶ τὸ τακτικώτερον ἢ πρότερα αὐτοῦ κατὰστασις.

Ἐπίσης ἕνεκα τῶν μεταβολῶν καὶ τροποποιήσεων, τὰς ὁποίας ὑπάρχει ἡ πρότερα κατάσταση τῶν συνεπειῶν, οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ἔθνους, δικαιοτέρως ἰσῶς καὶ νομιμώτερον παρὰ τὰ ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἔθνῳ κανονισθέντα, ἀντὶ νὰ ἐκλέγνται παρὰ τῶν συνεπειῶν, νὰ διορίζονται καὶ ἐκλέγνται παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐνοριῶν.

Ἔνεκα δὲ τῶν δικαίων παραπόνων, τὰ ὅποια ἀνήθουν αἱ τῶν ἔξω μερῶν ἐνορίαι περὶ τοῦ ὅτι αὐταὶ ἐντελῶς ἀποκλείονται τῆς κοινωνίας καὶ συμμετοχῆς εἰς τὰς ἐν τοῖς πατριαρχείοις συνελεύσεις, νὰ ἐκλέγεται καὶ μέρος τῶν ἀντιπροσώπων παρὰ τῶν ἔξω ἐνοριῶν καὶ προστίθενται οὗτοι εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν ἐνοριῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Νὰ καταβῇ βραβεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν μελῶν τῆς γενικῆς συνέλευσεως εἰς ἐκάστην τεσσαράκοντα, ἐκλεγομένου τοῦ πνευματικοῦ τμήματος, ἦτοι τῶν εἰκοσι μελῶν ἐξ αὐτῶν, παρὰ τοῦ κλήρου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, νὰ διαρκῇ δὲ ἡ περίοδος αὐτῶν ἐπὶ ἑκατὴ, ἀλλασσομένου καὶ ἐκλεγομένου κατ' ἔτος τοῦ δεκατημερίου αὐτῶν.

Νὰ διορίξῃ ἡ γενικὴ συνέλευσις τόσον τὸν πατριάρχην ὅσον καὶ τὰ μέλη, τῶν παρ' αὐτῇ εὐρεθησομένων δύο συμβουλίων, τοῦ πνευματικοῦ καὶ τοῦ λαϊκοῦ, καὶ ἐποπτεῖ ἐπὶ τῶν πράξεων αὐτῶν.

Ἡ διεξαγωγὴ τῶν μὲν κοσμικῶν ὑποθέσεων νὰ ἀνάγεται εἰς τὸ λαϊκὸν συμβούλιον, τῶν δὲ πνευματικῶν εἰς τὸ πνευματικὸν καὶ τῶν μικτῶν ὑποθέσεων εἰς τὸ διὰ τῆς συνέλευσεως τῶν δύο εἰρημινῶν συμβουλίων σχηματιζόμενον μικτὸν συμβούλιον.

Ἐκαστον τῶν δύο εἰρημινῶν συμβουλίων ἀπείσας τὰς εἰς τὸν κύκλον τῆς δικαιοδοσίας αὐτοῦ ἀναγομένας καὶ τόσον ἐν ταῖς ἐνορίαις ὅσον καὶ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, σχολαίσις, νοσοκομείοις καὶ ἀλλοδαφοῖς παρουσιαζομέναις ἔθνικαῖς ὑποθέσεσι, νὰ διευθύνῃ καὶ διεξάγῃ διὰ μέσου ἐπιτροπῶν καὶ ἐνοριακῶν ἐφορειῶν.

Κέντρον τῆς διευθύνσεως ταύτης, νὰ ὑπάρξῃ τὸ πατριαρχεῖον, ὃ δὲ πατριάρχης, ἐπίσημος ὢν ἀρχηγὸς τοῦ πατριαρχείου, νὰ προεδρεύῃ τόσον τῆς γενικῆς συνέλευσεως ὅσον καὶ τῶν παρ' αὐτῇ εὐρεθησομένων συμβουλίων καὶ διεξάγῃ ἀπάσας τὰς ἀμείους ἢ ἐμμέους εἰς τὸ ἔθνος ἀναγομένας ὑποθέσεις, ὑπὸ τὴν ἐποπτεῖαν τῆς γενικῆς συνέλευσεως.

Ἡ διὰ τὸν ἔθνον τῶν ἐξω μερῶν τῶν ἔξω μερῶν νὰ ᾖ συνδεομένη μετὰ τῆς εἰρημινῆς κεντρικῆς διευθύνσεως, οἱ δὲ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πνευματικοὶ ἀρχιερεῖς (μερχασά) νὰ προεδρεύουσιν τῶν ἐπὶ τῇ βίᾳ τῶν συμβουλίων τῆς Κωνσταντινουπόλεως συσταθσομένων ἐπιτροπῶν συμβουλίων καὶ θεωρεῖται τὰς ἐν ταῖς εἰρημινῶν συμβουλίοις ὑποθέσεις.

Νὰ ᾖναι ὑπεύθυνα τὰ μὲν τῶν ἔξω μερῶν συμβούλια ἀπέναντι τῆς κεντρικῆς διευθύνσεως, ἐκάστη δὲ τῶν εἰρημινῶν ἐπιτροπῶν ἀπέναντι τοῦ ἐξ οὗ ἐξέρχεται συμβουλίου. Ὁ δὲ πατριάρχης, νὰ εὐθύνεται ἀφ' ἐνὸς μὲν ἀπέναντι τῆς ὑψηλῆς κυβερνήσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ μέσου τῆς γενικῆς συνέλευσεως ἀπέναντι τοῦ ἔθνους.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ αὐτοκρατορικὴ κυβερνήσις ἐπὶ τῶν ὑποθέσεων, παρὰ τῶν ὁποίων θέλει ἀρτῶν τὸν πατρι-

ἀρχην, ἀπευθυνόμενη πρὸς αὐτὸν ὡς τὸ φυσικὸν μέ-
σον τῆς ἐκτελέσεως τῶν σχετικῶς πρὸς τὸ ἔθνος ἐν-
δομένων ἀποφάσεων αὐτῆς καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἔθνι-
κῆς διευθύνσεως θεωρούμενον, ἥ ὅλῃ προσαλεῖ τὸν
πατριάρχην ὅπως ἐκφράσῃ τὴν γνώμην τοῦ ἥ ὅλῃ
διατάσῃ αὐτὸν ὅπως, λαβὼν τὴν γνώμην τοῦ ἔθνους,
κοινοποιήσῃ αὐτὴν πρὸς τὴν κυβέρνησιν, ἐν μὲν τῇ
πρώτῃ περιπτώσει ὁ πατριάρχης νὰ ἐνεργῇ συμφώ-
νως πρὸς τὴν ἀπόφασιν τῶν κατ' αὐτὴν εὐρισκομένων
συμβουλίων, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ συγκαλὼν τὴν ἔθνι-
κὴν συνέλευσιν νὰ διαβηλῇ καὶ καθυποβάλῃ τὸ
ἀποτέλεσμα τῶν συνδιασκέψεων αὐτῆς εἰς τὴν ὑψηλὴν
κύλιν.

Ἡ δὲ εἰρημένη διευθύνσις τριπλᾶ ἔχουσα καθή-
κοντα, κατὰ πολιτικὸν μὲν καθήκον νὰ διατηρῇ τὸ
ἔθνος ἐν τελείᾳ πίστει καὶ ὑπακοῇ ἀπέναντι τῆς
ὑψηλῆς κυβερνήσεως καὶ ἐξασφαλίζῃ, τόσῃ πρὸς τὸ

ἔθνος, ὅσῃ καὶ πρὸς τὰ ἐξ ἑνὸς τοῦτο σύγκειται: ἄτομα,
τὴν ἐκ μέρους τοῦ κράτους διαφύλαξιν τῶν δικαιω-
μάτων καὶ προνομίων αὐτῶν κατὰ ἔθνην δὲ κα-
θῆκον, νὰ ἐνεργῇ πρᾶγματι φιλοστόργως, συνιστάμε-
νον καὶ τοῦ ἀπέναντι τοῦ θρόνου τοῦ Ἑστιάτου ἐν
καθῆκοντος αὐτῆς, εἰς τὴν πολιτεύσει: συμφώ-
νως πρὸς τὸ σύστημα καὶ τὰς πνευματικὰς παραδόσεις
τῆς Ἀρμενικῆς ἐκκλησίας.

Ταῦτα δὲ πάντα ἐπειδὴ ἐπεκυρώθησαν καὶ παρὰ
τῆς ἐκτροπῆς, ἥτις συμφώ-
νως τῇ ὑπερτέρᾳ ὑψηλῇ
διαταγῇ συνέστη καὶ ἐξελή-
θη παρὰ τοῦ ἔθνους, ὅπως
καθυποβάλῃ τὰς ἐπὶ τοῦ περὶ ἑνὸς ὁ λόγος κανονισμοῦ
σκέψεις αὐτῆς: εἰς τὴν ὑψηλὴν κύλιν, τὰ περαιτέρω
ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν διαταγῶν καὶ τοῦ ὅρισμο: τῆς
ὑπετέρας ὑψηλότητος.

Τῇ 24 ἑπταμῆν 1278 (16 φεβρουαρίου 1862).

5.

CONSTITUTIO ARMENIACA A TURCARUM IMPERATORE PROBATUR

1863 martii 29.

ΓΥΝΑΘΝ ΔΙΑΤΑΓΜΑ.

Εἰδημονέστατε ἐφένδῃ, τοποτηρητὰ τοῦ
πατριάρχου τῶν Ἀρμενίων.

Ὁ κανονισμὸς τὸν ὁποῖον συνέταξεν ἡ ἐν τῇ
ὑψηλῇ κύλιν προλαβόντως συστάσα ἐπιτροπὴ περὶ τῆς
βελτιώσεως τῆς καταστάσεως καὶ τῆς διευθύνσεως
τοῦ Ἀρμενικοῦ πατριαρχείου, ἐπιδιορθωθείς κατὰ τινα
χωρῆα αὐτοῦ καθαρῶς τὰς κοσμικὰς ὑποθέσεις ἀφ-
ορῶντα καὶ καθυποβληθεὶς εἰς τὴν αὐτοῦ αὐτοκρα-

Β τορκικὴν μεγαλειότητα τὸν σουλτάνον, ἐγένετο δεκτὴ:
παρ' αὐτῇ ἐξεδόθη δὲ ὑψηλῶς αὐτοκρατορικῶς ὅρι-
σμός, δι' οὗ ἀνατίθεται πρὸς ὑμᾶς ἡ προτίξις τοῦ νὰ
θεωρηθῇ τοῦ λοιποῦ τὸ περιεχόμενον αὐτοῦ ὡς νόμος.

Ἐπειδὴ δὲ ἀπεστάλη ὑμῖν ἐπισυνημμένως ὁ περὶ
οὗ ὁ λόγος κανονισμὸς, θίλετε φροντίσαι διὰ τὰ πε-
ραιτέρω ὅπως, συνειδὼν τῇ ὑψηλῇ αὐτοκρατορικῇ θε-
λήσει, τὰ ἐν αὐτῇ περιεχόμενα ἄρθρα χρησιμεύουσιν
ἐφεξῆς ὡς κανὼν ἐν ἐνεργείᾳ.

Τῇ 9 ἑπταμῆν 1279 (29 μαρτίου 1863).

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1863 septembris 20.

Ioachim patriarcha huius nominis secundus, cum
multorum invidiam in se concitavisset, solio abire
iussus est die 9 iulii 1863 a rerum exterarum apud
Turcas administratore. Eius loco vicarius primum
designatus est Meletius Rascoptesrenes, qui ad ec-
clesiae gubernacula sedit usque ad diem 20 sep-
tembris proxime insequentis, qua patriarcha tandem
renuntiatus est Sophronius, Amasiae metropolita,
suffragia ferentibus iis qui e sacro antistitem ordine
ea aetate Constantinopoli immorabantur, videlicet:
Paisius Ephesi, Panaretus Heracleae, Methodius
praeses Carpathi, Sophronius Berhoeae, Stephanus

Larissae, Sophronius Artae, Panaretus Philippopolis,
Meletius Mitylenes, Dionysius Melenici, Dorotheus
Sophiae, Procopius Sozoagathopolis, Nicephorus
Castoriae, Meletius Rascoptesrenes, Agapius Greve-
norum, Meletius Sisanii, Anthimus Preslaviae, Pan-
teleemon Drynopolis, Anthimus Velissai, Gennadius
Rhodopolis.

Quo pacto electio illa habita sit, pluribus verbis
narratur tum apud B. D. Kalliphrona, Ἐκκλη-
σιαστικὴ ἡ ἐκκλησιαστικὸν δελτίον (Constantinopoli,
1867), p. 222-5, tum in Ἐκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ,
t. II (1882), p. 527-8.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1864 ianuarii 27.

Cum Sophronius, Artae metropolita, ad sedem
Amasiae, quam vacuam reliquerat Sophronius ille
quem patriarcham creaverant, fuisset translatus, in
eius loco Amasenam ecclesiam regendam suscep-
sit, iubente sacra synodo, Seraphim, episcopus
titularis Argyropolitani et Tataulorum in Urbe
praefectus. Huic electioni, quae die 27 ianuarii
habita est, operam navarunt antistites isti: Paisius
Ephesi, Panaretus Heracleae, Sophronius Ama-

siae, Methodius Carpathi, Stephanus Larissae, Me-
letius Mitylenes, Dionysius Melenici, Nicephorus
Castoriae, Meletius Rascoptesrenes, Agapius Greve-
norum, Meletius Sisanii, Anthimus Velissai.

Acta edidit Seraphim ipse in opere non in-
iucundo: Δοκίμιον ἱστορικῆς τιμῆς, περιλήψεως τῆς
ποτὲ ἀρχαίας καὶ ἐγχαρίτου Ἑπαιρωτικῆς πόλεως Ἀρτῆς
καὶ τῆς ὡσαύτως νεωτέρας πόλεως Ἡραβέλης (Athenis,
1884), p. 268-75.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1864 mense maio.

In illo aedem episcopatum ordine quem ante
biennium ediderat Ioachim patriarcha, ut supra
dictum est, metropolis Sami non quadragesimo loco,
statim post sedem Drystrenam, quemadmodum ab
Anthimo IV patriarcha mense iunio 1851 decretum
fuerat, posita est, sed octogesimo secundo. Quam
iniuriam sedi illatam aegre ferens Gabriel metro-

polita, ad synodum mense maio 1864 vocatus, sedere
in ea abnuvit, donec sedes Sami in pristinum locum
reponeretur. Eius votis annuit synodus, atque edito
novo sigillio, ius illud post antistitem Drystrenam
sedendi ab Anthimo collatum disertis verbis re-
novavit ac ratum habuit. Tabulae eodem mense
maio 1864 datae subscripserunt metropolitae isti:

Panaretus Heracleae, Dionysius Nicomediae, Ignatius Boagae, Dionysius Cretae, Dionysius Melencii, Gabriel Aeni, Gabriel Sami, Ioachim Scopiorum, Nicophorus Castoriae, Anthimus Velasi.

Exstat typis impressa apud Ep. I. Stamatiden. Σαμιάς ἡτοι (τοπία τῆς νήσου Σάμου, τ. IV (Sami, 1896), p. 252-4.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

ad componendas lites exortas in monte Atho inter monasteriorum et cellarum monachos
1864 mensibus iulio-septembri.

Ea in monte Atho obtinet lex, ut maiora monasteria, quae sunt viginti numero, uni habeantur terrae domini; ceteri vero omnes, quotquot in cellis et oxistis vitam agunt monachi, domum vel fundum pacta mercede conducant. Qui agendi modus quot quantaque attulerit per aetates incommoda ac iurgia, si profecto norunt qui sacri illius montis diplomata vel oculo veloci adpexerunt. Locatores inter et conductores bellum ibi semper fervet idque acerrimum, ut Graecos decet monachos. Unde operae pretium me facturum existimavi, si eas quae sequuntur tabulas ad lectoris commodum in hoc opere divulgarem. Quam priori loco posui, ea prorsus

inedita huc, usque latuit in schedis Callinici metropolitae quondam Chalcedonensis († 1875); altera vero bis iam, si fallor, publicam adpexit lucem, primum quidem apud Ph. Meyer, *Die Haupturkunden für die Geschichte der Athosklöster* (Lipsiae, 1894), p. 254-9, deinde vero apud Callinicum Delicanen archimandritam, *Περίγραφὸς κατὰ λόγον τῶν ἐν τοῖς κώδεξι τοῦ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ σφραγισμένων ἐπιστομῶν ἐγγράφων περὶ τῶν ἐν Ἀθῶν μονῶν* (Constantinopoli, 1902), p. 252-7. Alteram hanc editionem utpote accuratorem sequemur.

UTRIUSQUE PARTIS GRAVAMINA A SYNODALI CONSILIO IN EXAMEN VOCANTUR 1864 iulii 23.

Ἡ διορισθεῖσα συνοδικὴ ἐπιτροπὴ ἐπὶ τῆς διαφορᾶς τῶν μοναστηριακῶν καὶ κελιωτῶν πατέρων τοῦ ἁγίου ὄρους, συγκατεστημένη ἐκ τῶν σεβασμιῶν συνοδικῶν ἀρχιερέων, Νικομηδείας κυρίου Διονυσίου, Κρήτης κυρίου Διονυσίου, Μελανίκου κυρίου Διονυσίου καὶ Σάμου κυρίου Γαβριὴλ μετὰ καὶ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ Μιχαήλ, συνελθοῦσα ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ σεβασμιωτάτου γέροντος Νικομηδείας, παρόντων καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν διαφορομένων μερῶν, ἦτοι ἐκ μέρους μὲν τῆς κοινότητος τοῦ ἁγίου ὄρους τοῦ Γενναδίου Λαυριώτου καὶ Παϊσίου μετὰ τῶν ἀναγὰς κοινῶν ἐκ τῶν Ἀρσένιου Ἰβηρίτου καὶ Γενναδίου Ἐσφιγμέντου, ἐκ μέρους δὲ τῶν κελιωτῶν πατέρων τοῦ πατρὸς Σάββα κελιωτοῦ τῆς μεγίστης Λαύρας καὶ τοῦ πατρὸς Βενιαμίν κελιωτοῦ τῆς καλλιῶτης Λαύρας καὶ μέρους τῶν ἱερῶν σκήτων τοῦ γέροντος Πέτρου Κουσουλίου μετὰ τῆς συνοδικῆς αὐτῶν, προηγουμένης ἀνέγνω τὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν σταλείσας ἀναφορὰς.

Ὁ κελιωτὴς πατὴρ διὰ τῆς ἀπὸ 20 μαίου τοῦ τρέχοντος ἔτους ἀναφορᾶς τῶν προσκαλεσθέντων κατὰ τῶν προϊσταμένων τῶν ἱερῶν μονῶν, ἐπὶ ἑνὶ τῶν συστάσεως τῶν κελιωτῶν καὶ τῶν ἱερῶν σκήτων ὑπὲρ τῆς ἀμεταποίητος ὁ τύπος τῆς ἰδιοκτησίας ἐκάστου κελίου ἀντικειμένου εἰς τὴν διευθέτησιν τοῦ πρώτου ἀγοραστοῦ γέροντος καὶ κληρονομικῆς ἢ διαδοχῆς διέβαινε πάντοτε ἐπὶ τριῶν προσώπων ἀνεμεταβολῆς καὶ ἀλλοιώσεως τοῦ κοινοῦ πρωτοτύπου, εἰ μὴ μόνον, ἐπὶ ἐφείλονται τὰ ἐτήσια βασιλικά ἐξ ἀναλογίας διακρίματα καὶ ἡ χορήγησις τοῦ προαιρετικοῦ φιλοτίμου ἐν ἀλλαγῇ καὶ ἀποκαταστάσει κληρονομικοῦ προσώπου, καὶ ἐπὶ ἑνὶ ὁ νόμος οὗτος ἐπιστομικῶς θεσπισθεὶς ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐκκλησιαστικῶς, καὶ ὑπὸ τῶν πανάρχαιων τούτων κανονισμῶν διηλθον τόσους αἰῶνας βιοῦντες ἐν ἡσυχίᾳ, ἐσχάτως οἱ προϊστάμενοι τῶν ἱερῶν μονῶν πατέρες προήχθησαν ἵνα μεταποιήσωσιν ἱδίᾳ παμπάλαια καὶ πατροπαράδοτα καὶ φέρουσιν καινοτομίας καταστρεφούσας τὴν ἐπιστομὴν αὐθεντίαν τοῦ πρωτοτύπου, καθότι ἐκαιοποίησαν πρὸς αὐτοὺς ἐπιστομὴς τῇ 3 τοῦ παρελθόντος μαίου ὡς κοινὴν ἀπόφασιν νέον περὶ κελίων κανονισμὸν ὑπὸ ἀρχαῖα παράξενα ὡς ἐνεκα συσχεθέντες μολοντί παρεκλέσαν εὐσεβήμονας τὴν κατάρτησιν τῶν τοιούτων καταστρεπτικῶν καινοτομιῶν, ἀλλ' οὐκ εὐνοήσαν. Ἴνα ἀπαλλαγθῶσι λοιπὸν ἀπὸ τῆς ἀνευθυνότητος ἐπιτέμειν ὑπόμνημα δοσίματα, ἀπὸ γὰρ

ματα καὶ τριμερῆς τὸν λεγόμενον, ἀπαιτούμενον δοσίματος ἐν ἀποβίῳ πνευματικῶν πατέρων τῶν υἱῶν, αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ δοσίματα καὶ χαράτσια τῶν μοναστηριακῶν ἐπὶ δεκαπενταετίαν καὶ ἀπὸ ἄλλους τρεμείδας ἀνηκούστους, ἐπειδὴ τέλος πάντων ἐπιβάλλεται αὐτοῖς τελεία ὑποδουλώσις διὰ τοῦ νέου κανονισμοῦ, παρακαλοῦσι θερμῶς ἵνα, καταργηθέντος αὐτοῦ, γένηται ἐπιδιόρθωσις καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνὰ χεῖρας αὐτῶν εὐρισκομένου πωλητηρίου ὡς παρεννοούμενου ὑπὸ τῆς ποιμαντικῆς καὶ πρὸς χρόνων διεφθαρμένου, δεδομένου ἵνα ἡ ἐκκλησία διατάξῃ καὶ κανονίσῃ τὰ δέοντα πρὸς ἡσυχίαν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, συγχρόνως δὲ ὑπεβάλλων τῇ ἐπιτροπῇ καὶ σχεδὸν συμφωνητικοῦ ὁμολόγου ὡς ἐρασιμένου ἐξ ἀρχαιοτάτων ὁμολογῶν τοῦ ἁγίου ὄρους, περὶ ἔχοντος τοὺς ὄρους καθ' οὓς ἐξαιτοῦνται τὴν εἰς τὸ εἶδος παραχώρησιν τῶν κελίων παρὰ τῶν ἱερῶν μονῶν.

Ἡ δὲ κοινότης τοῦ ἁγίου ὄρους δι' ἐνοφραγίστου γράμματος ἀπὸ 29 μαίου ἀναγέρουσα, ἐπὶ στατινῇ ἐπίρρησι ἐμφυσήσασα πνεῦμα πονηρίας καὶ ἀπειθείας εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν κελιωτῶν τε καὶ ἀσκητῶν πατέρων ὤθησεν αὐτοὺς ἐκ συνθήματος, ὅπως ἀνατρέψωσι τὰ ἀρχαῖα ἱδίᾳ τοῦ ἁγίου ὄρους καὶ εἰσάγῃσι τρόπον ἑλλαγωγικῶν νεωτερισμῶν καὶ μεταρρυθμίσεως βίβης εἰς τὰ μοναστηριακὰ χορηγούμενα αὐτοῖς ὁμολογία ἦτοι ἐγγράφα οικονομικῆς κατοχῆς τῶν κελίων τὰ ἐκδιδόμενα παρὰ τῶν ἱερῶν μονῶν κατὰ παναρχαίαν τάξιν καὶ ἐπειδὴ μετὰ πολλὰς αὐτῆς συμβουλίας καὶ προσκαθείας οὐκ ἠδυνήθη καταρτίσασθαι τὴν καθήσυχασιν αὐτῶν, ἀδυνατοῦσα δὲ νὰ παραδεχθῇ τὰς αὐτῶν ἐξέσεις ὡς καταργούσας κτητορικὰς διατάξεις καὶ πατριαρχικὰ σιγίλλια καὶ ὕψους ἐρίσιμους, ἅπανα κατὰ καιροὺς ἔφισαν καὶ καθ' οὓς ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας τὰ ἐς δεῖρο ἀπαρσώμεναι ἐκκλησιᾶν ἐκκλησιαστικὰ τῶν ἱερῶν μονῶν, λευτὰ διαμείναντα δικαιοῦματα τῶν ἱερῶν μονῶν, παρακαλεῖ θερμῶς ἡ βηθείσα κοινότης τοῦ ἁγίου ὄρους ἀνατιθεμένη τὰ δικαιώματα εἰς τὴν εὐδοκίαν τῆς ἐκκλησίας, ὅπως εὐδοκίῃ καὶ σιγίλλῃ αὐτὰ λαμβάνουσα ὑπ' ὅφιν τὰ περὶ αὐτῶν ἐπιστομὰ συναποσταλόμενα διὰ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς διάφορα ἐγγράφα.

Μετὰ τὴν ἀνέγνωσιν τῶν ἀναφορῶν ἡ ἐπιτροπὴ ἐξήγγισεν νὰ παρηγοῦσιν δια ἐκτέλεσιν μέρος ἐκ τῆς ἐπιστομῆς ἐγγράφα πιστοποιούντα τὰ ἀρχαῖα ἱδίᾳ καὶ τοῦ τύπου ἐπὶ τῆς πωλήσεως καὶ τῆς λοιπῆς διεξαγωγῆς ἐπὶ τῶν κελίων.

Οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς κοινότητος ἐνεφάνισαν ὑπὲρ τὰ 120 πρωτότυπα συμφωνητικὰ ὁμολόγια ἐποχῆς ἀπὸ 130 ἐτῶν καὶ ἐντέθεν, ὅτινα πάντα ὑπάρχουσιν ἐκείνη ὁρμή καὶ ἀπαρέλλατα τὰς ἐννοίας. Διὰ τὸν γραμμικὸν τούτων αἱ ἐρεῖαι μόναι παραχωροῦναι τὰ ὑπὸ τὴν κυριαρχικὴν δεσποσίαν αὐτῶν ὑποκείμενα καλλία πρὸς τοὺς ἐπὶ ζητήσε: αὐτῶν προσερχομένους ὑπὸ τοὺς ἀρετὰς: ῥητοὺς ὁρους καὶ συμφωνίας. Ἐκαστον καλλίον δίδεται ἐπὶ προσφορᾷ τινος ποσοῦ χρηματικοῦ εἰς τρία πρόσωπα ἐνεμαστί, τὸν πρῶτον, ὅστις λέγεται: καὶ γέρον, τὸν δευτέρον καὶ τὸν τρίτον· μετὰ δὲ τὸν θάνατον αὐτῶν τὸ καλλίον ἐπανέρχεται εἰς τὴν δεσποσίαν τῆς μονῆς· ἐν περιπτώσει δὲ θανάτου τοῦ πρώτου ἢ τοῦ δευτέρου προσώπου τὸ μερικὸν αὐτοῦ λαμβάνει ἡ μονή, οὐχὶ δὲ καὶ ἐπὶ τοῦ τρίτου προσώπου. Ἐκαστος καλλιότης: ὁφείλει υποταγῇ καὶ εὐπειθεῖν πρὸς τὴν μονὴν καὶ τοὺς προϊσταμένους αὐτῆς: καὶ διατείνει εἰρηνικῶς ὑποχρεοῦται: νὰ πληρῶν τὰ ἐτήσια βασιλικά καὶ τοπικά δοσμάτα· οὐκ ἐπιτρέπεται: κόπτειν φυλαίαν ἐκ τοῦ ἔρους ἀνευ εἰδήσεως τῆς μονῆς: καὶ ὑποχρεοῦται: νὰ καλλιερῇ τὰς γαίας τοῦ καλλίου. Δίδεται: δὲ αὐτῇ καὶ πρὸς τοῦ καλλίου ῥητοὺς εἰς ἐρεῖαι ἀμφια καὶ σκαυῆ καὶ ἐργαλεία γεωργικά, περιγραφόμενον ἐπὶ τέλους τῶν συνόρων τοῦ καλλίου.

Οἱ ἀντιπρόσωποι καλλιῶται: ἐνεφάνισαν δύο τοιαῦτα συμφωνητικὰ ὁμολόγια νεωτέρας ἐποχῆς, ἀλλὰ καὶ ταῦτα εἰσιν ὅμοια τοῖς ἀνωτέρω καὶ ὅλοις τοῖς ὁροις.

Πρὸς τὰ ἀρχαία ταῦτα συμφωνητικὰ ἡ ἐπιτροπὴ παραλαβούσα τοὺς νέους κανονισμοὺς, τοὺς ὁποίους ἐσχάτως συνέταξαν οἱ τὰ καλλιῶται καὶ ἡ κοινότης, ἐν μὲν τῇ κοινότητι εὐρε τὰς ἐξῆς προσθήκας:

α' οὐκ νὰ καταλύσιν ἐν τοῖς καλλίοις οἱ τοπικοὶ φύλακες κατὰ τὰ ἀρχαία τοπικά ἔθιμα. β' οὐκ νὰ βεβαιώσιν προθύμως οἱ καλλιῶται: εἰς τὴν ἐξαγωγὴν τῆς μοναστηριακῆς εἰσοδήτου καὶ τὸν τρυγητὸν καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἔκτακτον περιστάσιν καὶ καταπίπτουσιν ἀνάγκην. γ' ἡ ὑποχρέωσις αὐτῆς ἀναφέρεται: ἐν τοῖς τῶν ἀρχαίων ὁμολόγων διὰ τῆς λέξεως παγγενία· ὅπου νὰ λαμβάνουσιν οἱ καλλιῶται τὴν μοναστηριακὴν δέειαν ἐν περιπτώσει: νέας οἰκοδομῆς ἢ κτιρίου ἐν τοῖς καλλίοις. δ' οὐκ νὰ προεξοικονομῶσι τὰς μονὰς: περὶ τῶν πωλουμένων προϊόντων αὐτῶν, καὶ ἐὰν αὗται ἐν τὰ ἀγοράσῃ, τότε νὰ τὰ πωλῶσιν εἰς ὅποιον βούλονται: νὰ μὴ ἐναχωρήσῃ: τὰ μοναστηριακὰ ὁμολόγια ἀπάναντι: γρούς ἰδίου ἢ τοῦ καλλίου. Καὶ ε' οὐκ ὅστις τῶν καλλιῶτων φανῇ παραβάτης τῶν ἐν τῇ ὁμολόγῳ ἔρων, νὰ ἀποβάλλεται: ἐκ τῶν ὁρίων τῆς μονῆς, ἐκποιῶν τὸ καλλίον τοῦ ἐντός: 21 ἡμέρας· μετὰ εὐρεφέντος δὲ ἐν τῇ προθεσμίᾳ ταύτῃ ἀγορασθῆναι, νὰ λαμβάνῃ παρὰ τῆς μονῆς τὰ ἀπὸ δίδωκε χρήματα, μηδεμίαν ἔχων ἀπαίτησιν ἐπὶ λόγῳ ἐξόδων τῆς δαίνα οἰκίας ἢ δωματίου ἢ ἀμπέλου καὶ τῶν παρομοίων.

ζ' δὲ τῶν καλλιῶτων κανονισμοὶ: πολὺ διαφέρων τῶν ἀρχαίων καὶ νεωτέρων συμφωνητικῶν ὁμολόγων ἐννοεῖ: τελείαν πώλησιν τὴν παραχώρησιν τοῦ καλλίου εἰς τὸν πρῶτον ἀγοραστήν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀδελφοὺς γνησίους κληρονόμους, εἰς τοὺς ὁποίους νὰ διαβαίνῃ διαδοχικῶς, διδόμενον διὰ τὸ γράφειν 10 γρούσιον ἐν ἐκάστῳ θανάτῳ τοῦ ἐνός τῶν δύο προσώπων ἢ τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου· νὰ παρέρχηται δὲ τὸ καλλίον εἰς τὴν μονήν, ὅταν καὶ τὰ τρία πρόσωπα ἀποθάνωσι: συγχρόνως· ἀνακουμένου δὲ τοῦ ὁμολόγου ἐν ἀποβίῳ τοῦ πρώτου προσώπου, ἡ μονὴ νὰ λαμβάνῃ ἐν πραιριτικῶν φιλότιμον. ὅπου ἡδυναι ἐγκρίτη ὁ νόμος διὰ τοῦτο: ἕκαστος δὲ καλλιότης: νὰ ἔχῃ δέειαν νὰ κόπῃ φυλαίαν οἰκοδομήσας μὲν ἐντός τῶν ὁρίων τοῦ, καυσόφυλα δὲ διὰ γούρνας, κρεβατοφυλα καὶ φυλα δὲ ἐργόχειρα, ἐν δὲ ἔχῃ τὸ καλλίον, νὰ κόπῃ ἐλευθέρας ἐντός τῶν ὁρίων τῆς μονῆς. Ἄν δὲ συμβῇ δυσμενέαις τις μεταξὺ τοῦ γέροντος τοῦ καλλίου καὶ τῆς μονῆς καὶ μὴ συμβιβασόμενον τῶν πραγμάτων,

ἡ μονὴ νὰ κληρῶν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀγορὰν τοῦ καλλίου καὶ τὰ ἐξόδα τῆς ἐκποιήσεως ἐντός: καὶ ἐκτός: (ἐὰν ἔχῃ ἐκποιήσας), ἀπὸ πρῶτον διὰ καλλιότης: τρία σάββατα καὶ ἐν εὐρεφῇ ἀγοραστής.

Ἐπειδὴ οἱ καλλιῶται πατέρες: ἐν τῇ διαφορᾷ αὐτῶν λέγουσιν, ὅτι ὁ τύπος οὗτος τῆς πωλήσεως τῆς ιδιοκτησίας ἐκείνου καλλίου ὑπερβαίνει ἀρχαίως καὶ ἀνταποκρίνεται ὡς νόμος ἐπιστήμης θεοσκοπείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀνεγνωρίσεως, οὐκ ἐπαρρησίασαν δὲ ἐπίσημα θεσπίσματα ἢ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα ὑποστηρίζοντα τὰς πρὸς τούτοις ταύτας, ἡ ἐπιτροπὴ ἐζήτησε: παρὰ τῶν ῥητόρων ἀντιπροσώπων αὐτῶν τὰ ἀρχαία τὰ τοῦ ἀγίου ὁροις: ὁμολόγια, ἐξ ὧν ἐφανέσθη, ὡς ἐπιγράφουσι, τὸ σχέδιον τοῦτο τοῦ πωλητηρίου ἐγγράφου ἢ ὁμολόγου· ἀλλ' ἐκτός: τῶν δύο νεωτέρων ὁμολόγων, ὅτινα, ὡς εἶπομεν, κατ' οὐδὲν διαφέρουσιν: τῶν ἄλλων, οὐδεμίαν ἀπόδειξιν προσένεγκαν τῇ ἐπιτροπῇ περὶ τῆς αὐθεντίας τοῦ σχεδίου αὐτῶν ὡς πρωτοτύπου καὶ ἀρχαιοτάτου ἢ ἐξ ἀρχαίων θρανισμένου· αἰτιώμενοι δὲ, ὅτι πιέζονται: καὶ κακοῦνται: ὑπὲρ τῶν μοναστηριακῶν, αἰτοῦσι: διόρθωσιν διὰ τῆς μεταποιήσεως τοῦ ἀρχαίου ὑπάρχοντος τύπου τῶν συμφωνητικῶν.

Ἡ πανσιότης: τῶν προτραπέντων: ἵνα ἐξηγηθῶσιν ὁριστικώτερον περὶ τοῦ εἶδους τῶν γινόμενων αὐτοῖς καταπίψεων, ἐξέθετο πρῶτον, ὅτι ἐπιφορτίζονται: δοσμάτα βαρύτερα τῆς δυνάμεως τῶν καὶ τῶν ὅσα ἀνέχει: νὰ πληρῶσιν· ὅτι ἐν καὶ τὰ δοσμάτα εἰναι ὁρισμένα, ἤτοι ἀνά... δὲ ἕκαστον μοναστηριακόν καὶ δὲ ἕκαστον καλλιῶτην καὶ ἀσκητήν, ἀλλ' οἱ ἐν ταῖς μοναῖς κρύπτουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν, καὶ ἐκ τοῦτο πίπτει: τὸ βάρος εἰς τοὺς καλλιῶτας καὶ ἀσκητάς. Μία μονὴ, π.χ. εἶπεν πληρῶναι 155 άτομα, συνάγει: δὲ ἐξωθεν 150 ἀτόμων ἐξοισιν. Ἰδίως δὲ οἱ ἀσκηταὶ ὡς λίαν πτωχοὶ ζητοῦσι συγκατάρασιν εἰς τὰ δοσμάτα καὶ ἵνα ὅσον ἐλευθέρου: νὰ κόπῃ: ὅσα δὲ ἐργόχειρα. Προσκαίονται: πρὸς τοὺς, ὅτι καλοῦνται: νὰ ἔχῃσι: ῥάκας καὶ ἀντιθέσιν: ὅτι ἐν καιρῷ μεταπώλησεως τοῦ καλλίου ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον ἡ μονὴ λαμβάνει: δικαίωμα: ῥέσμι: δεκαπέντε τοῖς ἕκαστον παρὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ τοῦ ἀγοραστοῦ, καὶ ζητοῦσιν ἵνα περιορισθῇ: εἰς: μικρὸν ποσόν. Πρωτῶς: ὅσων προτίει: ποίας τιμῆς ὑπάρχει: ἔξιν: τὸ καλλίον καλλίον, καὶ ἀπεκρίθησαν: μέχρι: τριάντα χιλιάδων γρούσιον, ἢ δὲ πρόσθετος αὐτοῦ ἀπὸ ἐξ ἑως ἐκτὴν χιλιάδας γρούσιον κατὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ χρόνου.

Ἡ ἐπιτροπὴ, ἀπεφύσθη: παρατηρήσεις: πρὸς: τοὺς ἀντιπροσώπους: τῆς κοινότητος: διὰ τὰς προσθήκας: τὰς ὁποίας: καταχώρισαν ἐν τῇ σχεδίᾳ τοῦ νέου κανονισμοῦ καθὼς καὶ περὶ τῶν καταπίψεων καὶ κακώσεων, καθ' ὧν παραπονέονται: οἱ καλλιῶται: πατέρες. Ἡ πανσιότης: τῶν ἀπελογηθῶσαν, ὅτι ἡ κοινότης: εὐρεφῇ, ἡναγκασμένη, εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῶν ἀρχαίων ἐπὶ τῶν καλλιῶτων θεσμῶν πρὸς: ἐξασφάλισιν: τῶν καλλίων ἀπὸ καταχρήσεων καὶ χρεῶν καὶ πρὸς: διατήρησιν τῶν μοναστηριακῶν δικαιωμάτων συμφωνίας: τοῖς: περὶ αὐτῶν ἐκκλησιαστικοῖς: καὶ πολιτικοῖς: ὁροις: καὶ θεσπίσμασι: καὶ περιστολῇ: τῶν καλλιῶτων, οἵτινες: καὶ ἄλλοτε πολλὰς: καὶ ἥδη προήχθησαν: εἰς: κινήματα ἐπὶ ἀνατροπῇ τῶν καθεστῶτων καὶ καταργήσε: τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῶν μονῶν καὶ τῆς ἰδέας τῆς ἀπολύτου ιδιοκτησίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν καλλίων καὶ τῆς πανταλοῦς ἀνεξαρτησίας αὐτῶν. Ἡ πανσιότης: τῶν ἐνεφάνισαν ἐπίσημα ἐκκλησιαστικά: συγγίλια καὶ ὀφλοὺς ὁρισμοὺς, ἐν οἷς ἀναφέρονται: τολμηθεῖσαι: ὁρμαὶ κατὰ τῶν καθεστῶτων ἐκ μέρους: τῶν καλλιῶτων καὶ ἀσκητῶν, αἵτινες: περιωρισθῶσαν ἐκκλησιαστικῶς καὶ πολιτικῶς: διὰ μέτρων αὐστηρῶν καὶ δὲ: ἐγγράφων ὑποσχετικῶν τῶν καλλιῶτων, ἐν οἷς: καθορίζονται: καὶ πρόστιμα. Ἀνέφερον: ἐπὶ τούτοις, ὅτι οἱ καλλιῶται: ἐπαρρησίασαν: πολλὰς: κόπτοντας: καὶ πωλοῦντας: πρὸς: ἰδίον κέρδος: φυλαίαν οἰκοδομήσας καὶ καταχρῶμενοι: τῶν δένδρων ἀρετῆς: ὅτι ἐσχάτως: μολονότι ἡ κοινότης: ἀπέσυρε: τὰς: ἐν τῇ νέᾳ

σχεδία τοῦ ὁμολόγου προσθήκας χάριν τῆς κοινῆς ἡσυχίας, ἀλλ' οἱ καλλιῶται ὀχληγόμενοι ἐπιεικῶς τὴν ἐπίταξιν τῶν σκοπῶν τῶν συνοφαντοῦντες τὰς μονὰς ἐπὶ ἀνυπαρκτοῦ καταπίπτουσιν, διεγείρονται· καὶ τοὺς ἀσκητὰς, ἐν ᾧ οὗτοι οὐδὲ μὲν αἰτίαν προσλαμβάνουσιν ἔχουσιν.

Περὶ δὲ τῶν προτεινομένων καταπίπτουσιν ἀπήντησαν, ὅτι τῶν μὲν δοσιμάτων ἡ τάξις τῆς διανομῆς ὑπάρχει ἀρχαιοτάτη καὶ κατὰ τὴν ἀπογραφὴν, ἥτις ἐγένετο πρὸ χρόνων, τῶν τε μοναστηριακῶν καὶ καλλιῶν καὶ ἀσκητῶν κατ' αὐτὴν διανεμόνται καὶ τὰ δοσίματα. Συμπίπτει δὲ ἐν πολλαῖς μοναῖς καὶ καλλίαις νὰ εὐρίσκωνται ὀλιγώτερα τὸ γὰρ νῦν ἄτομα παρ' ὅσα περιέχει ἡ καταγραφὴ, καὶ ἐν ἄλλαις δὲ ἴσως περισσότερα, ἀλλ' ἡ διανομὴ γίνεται κατὰ τὴν παλαιὰν καταγραφὴν.

Εἰς τὴν παρατήρησιν τῆς ἐπιτροπῆς, ὅτι τὸ ποσὸν τοῦ δοσίου τῶν καλλιῶν καὶ ἀσκητῶν ὑπάρχει δυσανάλογον πρὸς τὸ τῶν μοναστηριακῶν, ἐπιφέρουν ὅτι ἐκεῖνοι εἰσὶν ἐλεύθεροι ἀπὸ πάσης ἐκτάκτου δαπάνης καὶ ἀνεπὶ ὀλίγου ἐν πάσῃ περιστάσει, ἐν ᾧ οἱ μοναστηριακοὶ ὑποφέρουσιν μυρία ὅσα ἐξοδα. Αἱ μοναὶ εἰσι καταφύγια ἀπειρῶν πτωχῶν, δαπανῶσιν εἰς ἀφίξεις πασάδων, περιηγητῶν, ἐξορίστων, εἰς συνδρομὰς παντὸς εἴδους· ἐν καιρῷ χειμῶνος ξενίζουσιν ἀπειρὺς καυτιλλομένους, καὶ ἄλλα τοιαῦτα βίρη ἔχουσιν, ἐκ τῶν ὁποίων εἰσὶν ἐλεύθεροι οἱ καλλιῶται καὶ ἀσκηταί. Ἡρωτήθησαν πρὸς τοὺς, ἐὰν οἱ καλλιῶται ἔχωσι βάρκας καὶ ἀλιεύουσιν καὶ ἀπήντησαν, ὅτι καὶ βάρκας ἔχουσιν καὶ ταρανᾶν καὶ ἀλιεύουσιν· ἀποδίδονται μόνον τοῦτο ἔμπροσθεν τῶν μονῶν, τῶν ὁποίων τὸ παράλιον ὑπάρχει μικρόν. Ἡ πανοσιότης τῶν ἀνέφερον πολλὰς παραβέσεις τῶν μονῶν καὶ συγκαταβάσεις· ἀπάναντι πολλῶν καταχρήσεων τῶν καλλιῶν, αἵτινες φαίνονται ἐν τοῖς δοθείσι κατὰ καιροὺς ὑποχρεωτικῶς τῶν, τὰ ὅποια οὐδέποτε διετήρησαν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς ἐξέλιξης, ἐπὶ χρήσεως τῶν ὅλων καὶ κυνηγίου καὶ ἄλλων ἀπηγορευμένων.

Περὶ δὲ τοῦ βεσίου ὁμολόγησαν, ὅτι αἱ μοναὶ ἐν ταῖς προσωπικαῖς μεταφοραῖς τῶν καλλίων λαμβάνουσιν ἀνὰ 15 τοῖς ἑκατον, καθότι αὕτη μόνον ὑπάρχει ἡ ὠφέλεια αὐτῶν ἐκ τῶν καλλίων. Ἡρωτήθησαν τὴν πανοσιότης τῶν ποσῶν πρόσθεν φέρει τὸ καλλίον· ἡ ἀπάναντι τῶν ποσῶν πρόσθεν φέρει τὸ καλλίον, καὶ ἀπήντησαν, ὅτι ἀπὸ 15 ἕως 18 χιλιάδας γροσίων ἕνεκα τῶν προκείμενων εἰς ὄνον, κάρυα, ελαιὸν, λεπτοκάρυα· καὶ ἄλλα τὰ μετρίωτερα ἐκπέρουσιν ἀπὸ 8 ἕως 10 ἀπὸ χρόνου εἰς χρόνον καὶ ἄλλα ἕως 7, καθότι ἄλλως δὲν δύνανται νὰ διατηρηθῶσιν.

Μετὰ τὰς πληροφορίες ταύτας ἡ ἐπιτροπὴ διασκεψάμενη ἔθετο κυρίως τὸ πνευματικὸν μέρος τῆς υποθέσεως, καθ' ὅσον οἱ ἀπ' αἰῶνος συντηροῦντες τὴν εὐσεβεῖαν πάντων τῶν ἱερῶν καταστημάτων τοῦ ἁγίου ἔρους καὶ τὴν εὐνομίαν τῶν ἐν αὐτοῖς ἀσκουμένων διέποντες ἔροι καὶ τάξεις καὶ πλείστα συνίστανται εἰς παραδόσεις ἀρχαίας καὶ ἔθιμα, εἰς ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην, εἰς ὑποταγὴν ἀπόλυτον πρὸς τοὺς γερωνοτάτους καὶ εἰς τὴν συνείδησιν ἐκείνου ὡς πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν χρεῶν τοῦ πρὸς τὴν αὐτοῦ μετένοον. Κοσμικὴ κυριαρχία, ἐξουσία ὑπερχή· καὶ ὑποδουλώσεως, ἰδιοκτησία πολιτικὴ καὶ διαδοχὴ κληρονομικὴ ὑπάρχουσι εἶνα καὶ ἀλλότρια τοῖς ἀποταξέμενοις τὸν κόσμον, ἐν ᾧ καὶ τὴν δικαιοκρατικὴν κατάστασιν τοῦ ἁγίου ἔρους συνιστοῦσι μᾶλλον ἱεροὶ κανόνες καὶ ἀσκητικὰ διατάγματα τῶν ἁγίων πατέρων ἢ νόμοι πολιτικοί. Κατὰ συνέπειαν τοῦτου, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἐν ταῖς μοναῖς ἀσκούμενοι οὐ δύνανται θεωρεῖν αὐτὰς ἰδιοκτησίας τῶν κοσμικῶν, ἀλλ' εἰσὶν ἐκεί· διαχειρίζονται τὴν προσωνυμίαν τοῦτον, ὁφείλοντες ἵνα προστατεύουσιν ὅσα παρέλαβον ἀλληλοδιαδόχως ἀρχαία δικαιώματα αὐτῶν ἐπὶ τῶν βέσεων, αἵτινες ἀπ' αἰῶνος ἐτέθησαν πρὸς μόνον τὸν πνευματικὸν σκοπὸν, ὅπου καὶ οἱ καλλιῶται καὶ

ἀσκηταὶ καὶ ἡσυχασταὶ οὐ δύνανται θεωρεῖν αὐτοὺς ἰδιοκτησίας κοσμικῶν τῶν καλλίων ἢ ἀνεξαρτήτους ἐκ τῶν μονῶν, ἀλλ' ἡ τῶν μονῶν κυριαρχία πρὸς τὰ ὑποκαίμενα αὐταῖς καλλία, καίτοι ἱερὰ καὶ ἀφύλακτος, δέον ἵνα ἐνεργῇ· καὶ ἐξασκῇ πρὸς μόνον τὸν πνευματικὸν σκοπὸν ἐν ἀδελφικῇ ἀγάπῃ, καὶ οὐ πρὸς ὑποδουλώσιν καὶ καταπίσιν τῶν μοναστῶν, καθὼς ἐπίσης ἡ τοῦτον παιδαγωγία καὶ ὑποταγὴ θεωρεῖται πνευματικῶς ὁφειλομένη κατ' αὐτὸν πρὸς τὰς μονὰς καὶ τοὺς προϊσταμένους αὐτῶν. Ὅπου συντηρεῖται ἡ ἀμοιβαία ἁρμονία καὶ καρποφοροῦσιν ὁρεταὶ τῆς ἀσκήσεως καὶ πρὸς τοῦτο ἀποτίναται προφανὲς καὶ τὸ πνεῦμα τῶν συμφωνητικῶν ὁμολόγων, τῶν ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων καὶ μέχρι τοῦ νῦν οὕτω συντηρημένων· πρὸς τὴν πνευματικὴν πολιτείαν ἀπορροῶν καὶ τὰ ἐκ παραδόσεως καὶ συνήθειας καὶ ἀπὸ φιλαδέλφου ἀγάπης ἀγράφως ἐνεργοῦμενα καὶ φυλαττόμενα ἔθιμα, δηλονότι ἡ μονὴ καίτοι δέον μετὰ τὸν θάνατον τῶν τριῶν προσώπων νὰ ἐπαναλάβῃ εἰς τὴν δεσποσίαν αὐτῆς τὸ χρεῖος καλλίον, ἀλλ' ὅμως οὐδέποτε περιμένει ἵνα ἐκλείψῃ καὶ τὰ τρία πρόσωπα, ὅπως ἐξουσιάζῃ αὐτό, ἀλλ' ἐν ἐκείνῃ ἀποβῶσι ἐκδίδει γράμμα πάλιν εἰς τρία πρόσωπα. Δέον δὲ ἵνα κατὰ τὰς γεγραμμένας συμφωνίας τὸ μερίδιον τοῦ θνήσκοντος πρώτου καὶ δευτέρου λαμβάνῃ ἡ μονή· αὕτη εὐχαριστεῖτο εἰς τὴν προαιρετικὴν προσφορὰν τοῦ ἀναδεικνυομένου διαδόχου· ἀπείργησε δὲ τοῖς συμφωνητικοῖς ὁμολόγοις τὴν ἐνεῦ ἀδείας τῆς ἐύλευσιν ἐκ τοῦ ὅρου, παρέβλεπον ἐκ τοῦ ἑτέρου μέρους, ἐὰν ποτε παρὰ τὴν ἀδειαν αὐτῆς ἐγίνοντο ἐυλεύσεις.

Ἰπὸ τοιαύτην ἐποφὴν θεωρήσασα ἡ ἐπιτροπὴ τὰς μεταξὺ μονῶν καὶ καλλίων σχέσεις, εὐρίσκει· ὅτι οἱ τελευταῖοι διαπληκτικοὶ προκύπτουσιν ἐκ τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ πνευματικοῦ μέρους καὶ ἀπὸ ἐλλείψεως τῆς χαρακτηριζούσης τὴν μοναδικὴν πολιτείαν ἀδελφικῆς ἀγάπης, τῆς ὑποταγῆς καὶ ταπεινώσεως καὶ τοῦ πρὸς ἀλλήλῃ ἀσκησιν τοῦ ἁγίου ἔρους. Ταῦτα δυστυχῶς διαδέχεται σήμερον σκοπὸς κοσμικός, τὸν ὅποτον ἡ ἐπιτροπὴ, ὅπως φθάσῃ εἰς σημεῖον εὐθυδικου διατήσεως καὶ εἰσαῇ τὴν εἰρηνολογίαν καὶ τὴν κατάστασιν τῶν διαφορῶν καὶ σκανδάλων, ὥστε ἵνα καθυποτάξῃ εἰς τὸ πνευματικὸν μέρος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου βασίζονται οἱ ἐν τοῖς ἀρχαίοις καὶ νεωτέροις συμφωνητικοῖς περιεχόμενοι ὅροι τῶν ἀμοιβαίων ὑποχρεώσεων. Πρὸς τοῦτο οὐδὲ τὰ διαφερόμενα μέρη ἀμφισβητοῦσι, καθότι ἐκείτων αἰτιάται κατὰ τοῦ ἑτέρου παραβάσιν τῶν πανταρχαίων ἔθιμων καὶ τάξεων, ἐπικαλεῖται συνάμα ὡς θεράπευαν καὶ φραγμὸν τῶν καταχρήσεων τοῦς πρωτοτύπους ἔρους, τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀνέκαθεν ἔθιμων καὶ τὴν ἀποσκοπούσιν τῶν καινοτομιῶν καὶ νεωτερισμῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰς ἐκτέλεσιν συνταχθέντα σχέδια ἀντίκεινται ἐν μέρῃ εἰς ἐκτέλεσιν διατυπώσεως, ὡς ἀπὸ τῆς ἀνωτέρω ἐκτέλεσεως ἐγνώσθη, ἡ ἐπιτροπὴ ἀπέρριψεν ἀμφοτέρω τὰ σχέδια ταῦτα, ὅπως ἐπὶ ταῖς ἐννοίαις τῶν ὑπαρχόντων ἀρχαίων ὁμολόγων συνταχθῇ κατὰ δόξαν· καὶ δικαιοῦται πρὸς ἀμφοτέρω τὰ μέρη κανονισμός. Ἐκ τούτου ἀρχολήθῃ ἀσκαμμένης ἡ ἐπιτροπὴ εἰς τρόπον ὅπου, φυλαττομένης ἀκραιφνείας τῆς νεμίμου κυριαρχίας καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν ἱερῶν μονῶν, ἐλελήθῃ πᾶσα αἰτία καὶ ἀφορρὴ καταπίπτουσιν τῶν μοναστηριακῶν κατὰ τὴν καλλιῶν κατέρων, καὶ διὰ προδιορισμὸς ὅλων τῶν ἀμοιβαίων ὑποχρεώσεων κατορθωθῇ τοῖς καλλιῶταις πατρίων κλήρης ἀνεσας, καθόσον ἀφορρὴ τὴν μοναστικὴν αὐτῶν ἡσυχίαν καὶ ἀσκησιν, καθαρῶσαν ἀπὸ πάσης κοσμικῆς προσπαθείας, συνάμα δὲ συμβιβασθῇ τὰ ἐγγράφως διομολογούμενα δικαιώματα τῶν ἱερῶν μονῶν πρὸς τὰς ἀγράφως παραδόσεις καὶ συνήθεις. Ἰδοὺ οἱ οἱ τῆς ἐπιτροπῆς ἐγερνόμενοι ὅροι τοῦ κανονισμοῦ.

α'. Ἐκείνων καλλίων παραχωρεῖται παρὰ τῆς κυριότητος μονῆς εἰς τρία πρόσωπα, τὸν πρῶτον, ὅστις

ονομαζονται και γέρων, τὸν δεύτερον και τὸν τρίτον, οἵτινες ἔχουσιν ἕξαισι τὸ δικαίωμα τῆς διαδοχῆς τοῦ καλλίου, ὅστε ἀποθνήσκοντες τοῦ πρώτου, νὰ προ-
αγγηται ὁ δεύτερος εἰς πρῶτον και ὁ τρίτος εἰς δε-
ύτερον, και οὕτως νὰ προσλαμβάνωσι και τρίτον, μετα-
βαινόντες οὕτως τῆς διαδοχῆς εἰς τὰ ἐπικείμενα πρό-
σωπα· μετὰ θάνατον δὲ τῶν τριῶν τούτων προσώπων
τὸ καλλίον νὰ περιέρχεται καλὸν εἰς τὴν κυριότητα
τῆς μονῆς, ἀφ' ἧς ἐξαρτάται.

β'. Ἐν ἀποβιώσει τινὲς ἐκ τῶν τριῶν τούτων προ-
σώπων, ἐπειδὴ τὸ μερίδιον αὐτοῦ κατὰ τοὺς ἀρχαίους
θεσμούς περιέρχεται εἰς τὴν κυριότητα τῆς μονῆς,
ἐὰν αὕτη μὴ συμβιβασθῇ μετὰ τῶν ἐπικείμενων δύο
προσώπων ἢ τοῦ ἐνὸς ὡς πρὸς τὸ ἀνηκόν αὐτῇ δι-
καίωμα ἐκ τοῦ χρεώσαντος μεριδίου, τότε ἡ κοινότης
τῶν εἰκοσι ἀντιπροσώπων νὰ διορίζωσι πραγμα-
τικῶς τρεῖς πατέρας ἐξ ἄλλων ἀσχέτων μονῶν,
οἵτινες ἐν φόβῳ θεοῦ και ἐν ἀκρῇ εὐθύτητι νὰ
προδιορίζωσι τὴν ἄξian τοῦ τῇ μονῇ ἀνηκόντος με-
ριδίου ὡς ἐκ τῆς ἐνεστάσης ἐτησίου προσόδου τοῦ
καλλίου· μετὰ τὴν ἀπόδοσιν δὲ τοῦ ὁρισθέντος πο-
σοῦ νὰ ἀνανεύονται ἀμέσως τὸ συμφωνητικὸν ὁμολόγον
ἐπὶ τῶν διαδεξιμένων τῷ καλλίῳ· ἐν ἀλλεΐφει δὲ
προσώπου εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἀποβιώσαντος ἐνὸς ἢ
δύο τυχόν ἐκ τῶν τριῶν, ἡ μονὴ δικαιούται ἵνα νά-
μηται τὰ μερίδια αὐτῶν· μέχρι τοῦ διορισμοῦ δια-
δόχων, συμβιβασμένη μετὰ τῶν ἐπικείμενων προσώπων.
Ἐκτὸς δὲ τοῦ ποσοῦ τοῦ τρίτου μεριδίου, ὅπερ, ὡς
εἴρηται, προδιορισθῆσεται τῇ μονῇ ἐπὶ τῆς ἐτησίως
προόδου τοῦ καλλίου, οὐδὲν δικαίωμα κληρονομίας
ἔχει ἡ μονὴ ἐπὶ τῆς καταλειψθείσης χρηματικῆς ἢ
πραγματικῆς περιουσίας τοῦ ἀποθνήσκοντος γέροντος
καλλιῶτου, μήτε δύναται ἀπαιτησθαι και λαβεῖν ἐξ
αὐτῆς· μέχρι τριχῶς, ἀλλὰ πάντα τὰ καταλειψθέντα
ἴδια χρήματα ἢ πράγματα αὐτοῦ οἰουδήποτε εἶδους
περιελύσσονται εἰς τοὺς ἐπικείμενους διαδόχους τοῦ
καλλίου.

γ'. Ὀφείλει ὁ γέρων καλλιῶτης και ἡ συνὸδια
αὐτοῦ ἵνα καλλιέργωσι τὰς πέριξ τοῦ καλλίου γαίας
και ἐπισκευάσωσιν αὐτὸ ὅποτε χρῆζει ἐπισκευῆς·
ἀνεγείροντες δὲ ἐν αὐτῷ νέαν οἰκοδομήν ἢ καλλίον,
ὀφείλουσι νὰ λαμβάνωσι τὴν ἀδειαν τῆς μονῆς.

δ'. Ὀφείλει ὁ βῆθεις γέρων καλλιῶτης και ἡ
συνὸδια αὐτοῦ ἵνα πληρῶσι προθύμως τὰ κατ' ἐπί-
στολικά και τοπικά δικαίωματα, ὅτινα ἡ μονὴ θέλει
καθυποβάλλει εἰς γνῶσιν αὐτῶν διὰ τῆς ἐμφανίσεως
τοῦ ταγβιλίου τῆς κοινότητος, χωρὶς νὰ γίνηται πρὸς
αὐτοὺς ἐπιβάρυνσις ἀπατήσεων ἀνευ εὐλόγου και δι-
καίου λόγου· ἡ δὲ ἀναλογία τῶν δοσιμάτων νὰ γίνη-
ται κατὰ τρεῖς τάξεις, ἥτοι οἱ μὲν μοναστηριακοὶ νὰ

κληρονομήν ἀνὰ γρόσια 100, οἱ δὲ καλλιῶται ἀνὰ 60,
και οἱ ἀσκηταὶ ἀνὰ 30.

ε'. Ἀπαγορεύεται ἀσχητῶς ἡ ἐνεχυρίασις τοῦ μο-
ναστηριακοῦ ὁμολόγου ἀπέναντι βασιλεῦς ἢ ἑταίρου ἢ
τοῦ καλλίου.

ς'. Ὀφείλουσι φυλάττειν τὰς ἐκπαραπομπὰς ἱερὰς
συνηθείας και τάξεις και τὴν εὐκαίθειαν και τὸ σέβας
πρὸς τὴν ἱερὰν μονήν.

ζ'. Ἀπαγορεύεται τοῖς πατέρας καλλιῶταις κόπ-
τειν ἐκ τῆς περιφέρειας τοῦ καλλίου φυλαίαν οἰκο-
δομήσιμον ἀνευ προηγουμένης μοναστηριακῆς ἀδείας·
ἀνάγκης δὲ γενομένης εἰς ἐπισκευὴν τοῦ καλλίου, νὰ
χορηγηται ἡ μοναστηριακὴ ἀδεια ἀνευ πληρωμῆς τι-
νός· ἀλλὰ και ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν μονῶν δύνανται
κόπτειν φυλαίαν οἰκοδομήσιμον και εἰς ἀργόχειρα,
ὅπόταν τὰ τοιαῦτα οὐχ εὐρίσκωνται ἐν τῇ περιφερείᾳ
τοῦ καλλίου, ἀλλὰ πάντοτε μετὰ προηγουμένην μο-
ναστηριακὴν ἀδειαν· ὅστις δὲ φεραθῇ ὅτι περιπέλον
τῆς ἀναγκαίουσεως εἰς τὴν ἐπισκευὴν τοῦ καλλίου
φυλαίας ἢ τοῦ ἀργοχείρου ἔκοψε και ἐπώλησεν, ἀπεξ-
μὲν ὑποχρεούται πληρῶν τὸ δικαίωμα τῆς πωληθεί-
σης φυλαίας, ἐκ δευτέρου δὲ τὸ τετραπλοῦν φεραθῆναι
δὲ και τρίτον, νὰ ἀποβῇ αὐτῷ ἐκ τῶν μοναστηριακῶν
ὁρίων ὡς ἐπιβάρυνσις αὐτῇ, πληρῶν και τὸ ἑξαπλοῦν.

η'. Ἐπειδὴ ἡ παγγενία λεγομένη ὑπόχρεα ἀρχαίον
ἔθιμον, οἱ καλλιῶται εἰς ἐκτάκτους μεγάλας ἀνάγκας
και περιστάσεις ὑποχρεοῦνται νὰ συντρέχωσιν οἰκοθεν
ἀνευ βίας και ὑποχρεώσεως.

θ'. Ἡ χρῆσις κλοισίων (βάρκων) και ἀλυσίδας νὰ
ῖναι ἐλευθέρᾳ τοῖς καλλιῶταις, οἵτινες νὰ ἀλυσιδεύωσιν
εἰς τὰ ἀνέκαθεν προδιορισμένα μέρη.

ι'. Τὸ μέρος θεωρούμενον κατὰ τοὺς ἀρχαίους
δρους δικαίωμα τῶν μονῶν νὰ ἐνεργηται και τοῦ
λοιποῦ ἐν μεταγραφῇ τῶν καλλίων, περιοριζόμενον
εἰς ὅκτω τοὺς ἐκατὸν παρὰ τοῦ ἐκποιούντος τὸ καλ-
λίον και τίσσορα παρὰ τοῦ λαμβάνοντος αὐτό.

ια'. Ἐάν ποτε συμβῇ δυσπιστία μεταξὺ τῆς μο-
νῆς και τῶν καλλιῶτων, εἴτε δι' αἰτίας βλαίων τρώ-
πων και καταπίσεων τῶν μοναστηριακῶν πρὸς τοὺς
πατέρας καλλιῶταις, παρὰ τοὺς καίμηνους δρους, εἴτε
ὡς ἀτάκτου και ἐναντίον τῆς μοναδικῆς πολιτείας
διαγωγῆς τῶν καλλιῶτων ἢ ἑνεκα ὁμολίας αὐτῶν
εἰς καλλιέργειαν τοῦ καλλίου ἀπειλούσης καταστρο-
φὴν αὐτοῦ και ἐρήμωσιν, και μὴ συμβιβασθῇ εἰρη-
κῶς, τότε ἡ μονὴ ὀφείλει ἐπιστρέφειν τὴν ἣν ἔλαβε
παρ' αὐτῶν ποσότητα και παραλαμβάνει τὸ καλλίον
μετὰ πάντων τῶν πραγμάτων και τῆς προκῆς αὐτοῦ,
ἀφ' οὗ πρότερον διαλαληθῇ τρία σάββατα κατὰ σει-
ρὰν και δὲν εὐρεθῶσιν ἄλλοι πρὸς λῆψιν τοῦ καλλίου.
ἡμεῖς δ' οὖν, ἰουλίου μηνός.

2.

SENTENTIA SYNODALIS AD CAUSAM DIRIMENDAM PRONUNTIATA

1864 mense septembri.

Ἀριθ. πρωτ. 6356.

† Σωφρόνιος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως νέας Ῥώμης και οἰκουμένης πατριάρχης.

† Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ και
συνεδικοῦ ἀποφαντικοῦ γράμματος γίνεται δηλόν, ὅτι
ἐπειδὴ ἐξ ἐκπληρώσεως ἀναφύσαντος ὁμοθυμαδόν
συνάδου και λογομαχίας μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ἁγιω-
νύμῃ ὄντων τοῦ Ἀθῶνος συνασκειμένων πατέρων,
πηγασσομένων ἐκ τῆς ἀσφαλείας τῶν κατ' ἀρχαίαν συν-
ήθειαν συντεθειμένων συμφωνητικῶν ἐγγράφων και
ὁμολόγων τῶν ἱερῶν μονῶν, δι' ὧν παραχωροῦνται
τὰ ὑποκειμένα αὐταῖς καλλία πρὸς τοὺς καλλιῶτας
και ἀσκητάς· ὡς ἐκ τούτου δὲ γενομένης προσελύ-
σεως παρ' αὐτῶν τούτων ἐπὶ καταπίσεσι και παρα-
λόγοις αἰτήσεσι και θαμοῖς και ἄλλαις ἐκπληρώσεως
ἐπιφερομένης θῆθεν αὐτοῖς παρὰ τῶν μοναστηριακῶν
πατέρων, ἀγωγῆς τε ἡδὴ κινήσεως διὰ τὴν κοινὴν
αὐτῶν ἀναφορὴν και δι' ἀποστολῆς πληρεξουσίων αὐ-

τῶν ἀντιπροσώπων, ἐκ μέρους μὲν τῶν καλλιῶτων
πατέρων τοῦ ὁπιστάτου πατὸς Σάββα καλλιῶτου τῆς
μεγίστης Λαύρας και τοῦ πατὸς Βενιαμίν καλλιῶτου
Καρακαλινού, και ἐκ μέρους τῶν ἱερῶν σκήτων τοῦ
γέροντος Πέτρου Κουσικαλιβίτου μετὰ τῇ συνόδῳ
αὐτοῦ· παρεγίνοντο συγχρόνως ὡς ἀντιπρόσωποι μετὰ
γράμμάτων και ἀναφορᾶς τῆς κοινότητος ὁ Γεννάδιος
Λαυριώτης και ὁ Παῖσιος Χιλιανδρινός μετὰ και τῶν
ἐνταῦθα κοινῶν ἐπιτρόπων Ἀρσενίου Ἰβηρίτου και
Γενναδίου Ἐσφιγμέντου, και συναμφανοῦντες ἡμῖν
εἰς και τρεῖς συνοδικὰς ἐκτάρας παρίστησαν τὰς
προτάσεις αὐτῶν και τὰς ἀντικαταστάσεις. Ἐφ' ᾧ
προηγουμένως μὲν διαπίσθη συνοδικῶς τιτραμλῆς
ἐπιροπῇ συγκειμένη ἐξ ἀρχιερατικῶν μελῶν τῆς ἱερᾶς
συνόδου, ἥτις ἐπεξεργασμένη τὰ κατὰ διαφόρους
ἐποχὰς ἐνδεδομένα ἐγγράφα και ἐκκλησιαστικὰ σγύλ-
λια και ἄλλα γράμματα ἀφορῶντα τὰς μεταξὺ τῶν
ἱερῶν μονῶν και τῶν καλλιῶτων και ἀσκητῶν κα-

τέρων σχέσις, ἐξέδοτο τὰς ἐν αὐτῶν γενομένας; καὶ αὐτὴς ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ. Ἀναλούμενος δὲ, τῆς ἐκδόσεως ταύτης ὑποβληθείσης ἡμῖν τε καὶ τῇ παρὶ ἡμᾶς ἐκφ. συνέδρῳ καὶ ἱκανῶν συζητήσεων γενομένων ἐκπεριληπτικῶς ἐκ προνοίας ἀξιογράτου ἀπερρέσης μὲν τὴν κατατάξιν τῶν διανέσεων καὶ σκανδαλίων ἀνοικίων τῷ μοναδικῷ ἀπαγγέλει, κατὰ δὲ λόγον δικαίου τοῖς τε καλλιώταις; καὶ ἀπαιτῶντες πατράσι τὸ ἀνενόητον καὶ τὴν ἀνεσιν καὶ ἡσυχίαν μνηστευμένη; καὶ τῶν ἱερῶν μόνων τὰ κυριαρχικά δικαιώματα διακρινούσης; καὶ ἀσφαλιζούσης κατὰ τὰ ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς κανονικῶς τε καὶ πολιτικῶς τεθεσπισμένα, κἀκρίτας καὶ ἀπεφάνθη συνοδικῇ διαγνώσει, ἵνα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἀρχαίων τάξεων καὶ ἐθίμων τοῦ αἰῶνος ὁρῶντες καὶ τῶν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐγγράφοις καὶ ἱεροῖς συλλογίοις ὁροθετημένων συνταχθῇ κανονισμὸς εὐκρινέστερον καθορίζων τὰς μεταξὺ τῶν ἱερῶν μόνων καὶ τῶν καλλιωτῶν πατέρων σχέσεις καὶ ἀναφοράς.

Ταύτην γοῦν τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαίτησιν καὶ ἀποφασίζοντες ἐν τοῖς ἐφεξῆς κεφαλαίοις καταστρωμένῃν κρατύνοντες καὶ ἐμπροσθεν, ὀριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν παρὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερτίμων, τῶν ἐν ἀγίῳ πνύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα:

α'. Τὰ καλλία πάντα καὶ αἱ σκῆται, καθάπερ ἀνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς, οὕτω καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἀπαντα χρόνον ὡς ἐν ἰδιοκτησίᾳ ἀναφαίρετος καὶ ἀναπαλλοτρίωτος τῶν μόνων, ἀφ' ὧν ἐξαρτῶνται.

β'. Ἐκαστον καλλίον διδεται ἐπὶ τοῖς νενομισμένοις ὁροῖς παρὰ τῆς κυριάρχου μονῆς εἰς τρία πρόσωπα θεωρούμενα πάντοτε ὡς μέλη τῆς αὐτῆς μονῆς, ἐξ ὧν γέρον γνωρίζεται ὁ πρῶτος, μετὰ δὲ τὴν ἀλλοδιόδοχον ἀποβῶσιν τῶν τριῶν ἐν τῇ συμφωνητικῇ προσώπων, ἡ δευτέρα τοῦ καλλίου ἐκπεριλαμβάνει εἰς τὴν κυριάρχον μονήν.

γ'. Τὰ μέχρι τοῦδε ὑπάρχοντα συμφωνητικὰ γράμματα καὶ ὁμόλογα τῶν μόνων ἰσχύουσι μέχρις οὗ ἐν τοῖς ῥαῖς διατελοῦσι τὰ ἐν αὐτοῖς καταγεγραμμένα τρία πρόσωπα: ἐν περιπτώσει δὲ ἀποβῶσιν τινος ἐξ αὐτῶν, ἡ μονὴ εἰς λαμβάνειν τὸ τρίτον μερίδιον κατὰ τὴν μέχρι τοῦδε ἐπικρατήσαν συνθήκην τοῦ συμφωνητικοῦ. ἐν δὲ ἡ μονὴ μὴ δύνηται συμβιβασθῆναι μετὰ τῶν ἐπικλόντων προσώπων, τότε ἡ κοινότης τοῦ αἰῶνος ἔχει διορίζειν ἐπιτροπὴν ἐξ ἄλλων μόνων ἀσκήτων ἐπὶ τῇ παρέχειν ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἀκρᾶ εὐθύτητι πέρας εἰς τὴν διαφοράν. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν τῶν ῥαῖς ἐμπροσθέντων ἐν τοῖς ἐμολόγοις τριῶν προσώπων, τότε ἔχῃ συντάττεσθαι νέον ὁμόλογον καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐν τοῖς νέοις ὁμολόγοις συμφωνητικῶν λαμβάνει πάντοτε ἡ κυριάρχου μονὴ τὸ τρίτον μερίδιον ἐν τῇ τελευτῇ ἐκαστοῦ τῶν ἐν τῇ ἐμολόγῳ τριῶν προσώπων.

δ'. Τοῖς καλλιώταις ὀφείλονται ἀπαραίτητως διατηρεῖν ἐν καλῇ καταστάσει τὸ διδόμενον αὐτοῖς καλλίον, ἐπισκευάζειν τε καὶ ἀνανεοῦν τὰ ἐπισκευῆς χρεῖζοντα καὶ καλλιεργεῖν ἐπιμελῶς τὰς γαίας αὐτοῦ καὶ ἐν γένει προσπαθεῖν μετὰ ζήλου εἰς τὴν βελτίωσιν τοῦ καλλίου καὶ πάντων τῶν αὐτῷ ἀνηρόντων κινήτων καὶ ἀκινήτων πραγμάτων: μὴ δύνανται δὲ ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει καὶ ἐπὶ οὐδεμιᾷ προφασί: ὑποθεγεῖν τὸ μοναστηριακὸν ὁμολόγον ἐπὶ λόγῳ θανάτου ἀτομικοῦ ἢ τοῦ καλλίου, τῆς τοιαύτης πράξεως λογιζομένης πάντῃ ἀκέρου καὶ εἰς ἀτομικὴν εὐθύνην τοῦ θανειοθέντος καὶ τοῦ θανείσαντος, οὗ καὶ μόνους ἐπιβαρύνει.

ε'. Ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς διανομῆς τῶν φόρων ἰσχύει ἡ διατύπωσις τοῦ συλλογίου γράμματος τοῦ ἀποδιδόντος πατριάρχου κυροῦ Νεοφύτου ἐκδομένου ἐνταῦθα κατὰ ἰούλιον ἐκινεήσεως γ' καὶ ἔχοντος ἐπὶ λέξεως οὕτως: "Ὅπως δηλονότι ὁφείποτε συμφωνητικῶς τοιαύτων κοινῶν συδοσιμάτων, ἀπαρχόμενοι οἱ προσώποις ἐκαστοῦ μοναστηρίου ἐν τῇ κοινῇ αὐ-

τῇ συνδέσει, συνομιλῶν αὐτοὶ μόνον καὶ τῶν τοιαύτων ὑποθέσεων καὶ συζητήσεων, καὶ ἐπιβαρύνοντες κοινῇ ἀπόφασιν καὶ ὁμόνοιαν γίνεσθαι ὁ διορισμὸς ἐν φόβῳ θεοῦ αὐτῶν τῶν κοινῶν συδοσιμάτων καὶ λαβῇ ἐκαστον μοναστηρίου κατ' ἀναλογίαν τῆς συνδεύσεως καὶ καταστάσεως αὐτοῦ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ μερίδιον καὶ διορισθῇ ἀποδοῦναι τὴν ἀπαιτούμενην ποσότητα τῶν ἀσκήτων, τότε οἱ προσώποις ἐκαστοῦ μοναστηρίου ἐκπεριλαμβάνονται: εἰς τὰ ἴδια ἔχουσι προσκαλεῖν τοὺς ὑφ' αὐτοῖς καλλιώταις καὶ διορίζεσθαι ἐν ἐκαστῷ κατ' ἀναλογίαν τῆς συνδεύσεως καὶ καταστάσεως αὐτοῦ ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ χωρὶς τινος φιλοπροσωπίας ἢ χάριτος τὸ ἐπιβάλλον αὐτῷ δόσιμον ἐκ τῶν κοινῶν συδοσιμάτων, καὶ ἀπαιτεῖν εὐλόγως καὶ νομίμως; καὶ δικαίως; οἱ δὲ καλλιῶται ἐκαστοῦ μοναστηρίου ὀφείλουσι παύσασθαι καὶ ἀποδοῦναι προσώποις τῶν μοναστηρίων αὐτῶν καὶ ἀποδοῦναι μετ' ἰσομέτρητος; καὶ εὐγνωμοσύνης τὴν ἀναλόγως ὀφειλόμεν αὐτοῖς ποσότητα τῶν ἀσκήτων καὶ μεθόλου ἐναντιοῦσθαι, ἵνα δὲ ὀφείλοντες διατηρεῖν τὴν τοῦ θεοῦ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις ἐντολὴν τὴν ἀποφαινόμενην: "Ἀπόδοτε τὰ τοῦ θεοῦ τῷ θεῷ καὶ τὰ τοῦ βασιλέως τῷ βασιλεῖ." Καὶ ὁ μὲν τρόπος τῆς διανομῆς τῶν κοινῶν καὶ τοπικῶν συδοσιμάτων ἔχει ἀναρριθῆσαι κατὰ τὴν ἀνωτέρω τοῦ συλλογίου γράμματος ἐννοίαν: εἰς δὲ τὴν ἀπόκτισιν καὶ πληρωμὴν τοῦ εἰς ἐκαστὴν μονὴν παρὰ τῆς κοινότητος προσδοκίμου ποσῶ ἔχει ἐπικρατεῖν καὶ φυλάττεσθαι: ἡ ἀπὸ τινῶν χρόνων μέχρι τοῦ νῦν ἐνεργουμένη τάξις καὶ συνθήκη, καθ' ἣν οἱ μὲν καλλιῶται ὀφείλουσι πληροῦν δέκα γρόσια ὀλίγωτερα τῶν μοναστηριακῶν καὶ οἱ ἀσκήται: εἰκοσι.

ζ'. Προκειμένης ἐπισκευῆς καλλίου τινός, οἱ πατέρες τοῦ καλλίου δύνανται ἵνα λαμβάνωσι τὴν ἀναγκαῖον ὕλην ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ καλλίου αὐτῶν. εἰ γὰρ ὑπάρχῃ τοιαύτη, τῇ προηγουμένῃ μέντοι ἐγγράφῳ ἀδείξῃ τῇ κυριάρχῃ μονῇ: καὶ εἰ ἐν τῇ περιουσίᾳ τοῦ καλλίου μὴ ὑπάρχῃ ἡ ἀναγκαῖος ὕλη, δύνανται προμηθεύειν ταύτην ἐκ τῆς περιουσίας τῆς κυριάρχου μονῆς, τῇ ἐγγράφῳ αὐτῇ πάντοτε ἀδείξῃ καὶ ἀπὸ τῆς πληρωμῆς τινος. Διὰ τὰ καυτεῖα δὲ γούρνας, κρηβατόζουα καὶ δὲ ἐγγράφῳ ἵλεαι ἐπικρατεῖ ἡ μέχρι τοῦδε συνθήκη. Ὅστις δὲ φωραθῇ ἐπὶ περιουσίᾳ τῆς ἀναγκαῖου δὲ ἐπισκευῆς τοῦ καλλίου φυλαίᾳ, ἡ τοῦ ἐργασίου ἐκδοκῆ καὶ ἐπώλησιν, ἀπὸ μὲν ὑπηρετοῦται πληροῦν τῇ μονῇ τὸ διπλοῦν τῆς πωληθείσης φυλαίᾳ, ἐκ δευτέρου δὲ τὸ τετραπλοῦν: φωραθῇ δὲ ἐκ τρίτου, ἔχει ἀποβάλλεσθαι τῶν μοναστηριακῶν ἐργῶν ὡς ἐπιβαρύνει τῇ μονῇ, πληρῶν καὶ τὸ ἐξαπλοῦν.

η'. Οἱ καλλιῶται ὀφείλουσι νὰ ἀπέρχωνται εἰς τὰς ἐξῆς παγκοινίας, ἧτοι εἰς πυρκαϊὰς δασῶν καὶ ἐν καιρῷ ἐσοδείας ἀπὸ τῶν πλείων καὶ ἐν τῇ πανγούρῃ τῆς μονῆς δύνανται πρὸς τοῦτοις ἐλευθέρως πωλεῖν τὰ προϊόντα τῶν καλλίων αὐτῶν ἐπὶ τῇ ἀποκοπῇ, ὑπὸ τῆς κοινότητος τιμῇ κατὰ τὴν τοῦ ἀνωτέρω συλλογίου γράμματος ἐννοίαν λέγοντες οὕτως: "Ἐπὶ τοῖς τοῖς δὲ καὶ ὅσα πωλοῦνται αὐτόθι ἐν τῇ ἀγίᾳ νόμῳ ὅρα: τῶν διαφόρων εἰδῶν πράγματα, τούτων δέον γίνεσθαι τὰς διατιμῆσεις: ἐν φόβῳ θεοῦ ἐπὶ κοινῇ συνδέσει πάντων τῶν ἐν τοῖς αὐτόθι ἱεροῖς μοναστηρίοις προσώπων, καὶ διὰ κοινῆς συμφωνίας καὶ ἀποφάσεως ἐγγράφου ἐκκοπτεσθαι τὴν τιμὴν ἐκαστοῦ πράγματος."

θ'. Ὀφείλουσι οἱ καλλιῶται καὶ ἀσκήται πατέρες διδῆναι μοναδικὸν εἰρηκτικὸν καὶ φιλάδελφον βίον διατηροῦντες τὴν ἀνέκδοτον οὐκὴν ὑπακοὴν καὶ εὐπειθεῖαν εἰς τὴν κυριάρχον μονήν καὶ εἰς τοὺς κατὰ καιρὸν προσώπους; καὶ ἐν γένει φυλάττειν τὰ ἐπικρατούσας ἱεράς συνθήκας καὶ τάξεις. Ἐάν δὲ παρὰ ταῦτα πολιτευθῶσιν ἢ τοὺς ἀνωτέρω διαγεγραμμένους ὁρους ἀθετήσωσι καὶ παραβῶσιν, ἀδικῶς καὶ ἐναντίον τῆς μοναδικῆς πολιτείας διδόντες ἢ ἀμείλιαν

τὴν ἐκαστοῦ πράγματος."

πρὸς τὴν καλλιέργειαν καὶ λοιπὴν βελτίωσιν τοῦ κα-
λίου ἐνδαικνόντας ἀπαλοῦσαν τὴν καταστροφὴν αὐ-
τοῦ καὶ ἀρτρώσιν, τότε ἡ κυρίαρχος μονὴ αὐτο-
δικαίως δύναται ἀποβαλεῖν αὐτοὺς τοῦ καλλίου, παρα-
λαμβάνουσα αὐτὸ μετὰ πάντων ἐνελπίως τῶν ἐν τῇ
συμφωνητικῇ γράμματι ἀναφερόμενων πραγμάτων
καὶ τῆς προκίβς καὶ ἐπιστρέφουσα αὐτοῖς ὅσα χρήματα
ἐπέστρεψαν παραλαμβάνοντας τὸ καλλίον.

Ταῦτα τοῖνον τὰ ἐν τοῖς ἐνωσίσις ἐκτεθεῖσιν ἐκτὸ
καφαλαίως διεληγμένα πρόσφορα ἐγαρύνοντας εἰς κατὰ-
παυσιν τῶν, ὡς μὴ ὥφειλε, διενέξων, τῇ τε δικαίᾳ
σύμφωνᾳ καὶ ταῖς ἀρχαίαις τάξεσι καὶ ἔθιμοις τοῦ
ἀγιωνύμου ἔρους συνέδοντα, ἀποφαίνόμεθα καὶ ὁρίζο-
μεθα, ἵνα ἔχῃσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν καὶ τὴν
ἐνέργειαν ἀπαρδύλακτον, ἐπαγρυπνοῦσης δαίμονος τῆς
κοινότητος τοῦ ἁγίου ὁρους εἰς διατήρησιν τῆς ἐκκλη-
σιαστικῆς ταύτης διατήσεως καὶ ἀποφάσεως. Ὅθεν
καὶ εἰς ἐνδείξιν ἐγένετο τὸ παρὸν ἡμέτερον πατρι-
αρχικὸν καὶ συνοδικὸν ἀποφαντικὸν γράμμα ἐν δυοῖ B
πρωτοτύποις, ὧν τὸ μὲν ἐπεδόθη τοῖς ἐνταῦθα κοι-

νοῖς ἐπισκόποις τοῦ ἀγιωνύμου ὁρους ἐπὶ τὸ ἀποστα-
λῆμα τῇ συνόδῃ τῆς ἱεράς κοινότητος, τὸ δὲ τοῖς
ἐκτεθεῖσιν ἀντιπροσώποις τῶν καλλιωτῶν καὶ δοκητῶν
ἐπείστων.

ἡμεῖς, κατὰ μέγα σεπτήμῃσιν ἐκινεμήσεως ἡ

- † ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ Ἡρακλίας Πανόρετος.
- † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
- † ὁ Βόσνης Ἰγνέτιος.
- † ὁ Κρήτης Διονύσιος.
- † ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
- † ὁ Αἰνίου Γαβριήλ.
- † ὁ Σάμου Γαβριήλ.
- † ὁ Σικελίων Ἰωακείμ.
- † ὁ Καστορίας Νικηφόρος.
- † ὁ Διβρῶν Γεωργίου.
- † ὁ Κασσανδρείας Νεόφυτος.
- † ὁ Βελισσοῦ Ἀνθίμης.

(Κώδιξ λς', σελ. 122-123.)

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1864 mense octobri.

Sancti Nicolai thaumaturgi templum, in vico
urbano cui Galata nomen situm, cum Gregorius
patriarcha anno 1820 procuratoribus publicorum in
Urbe valetudinariorum regendum commisisset, elap-
sis aliquot annis, anno scilicet 1838, in dicionem
collegii caupónum (κατήλων) venerat, qui res eius,
diligenti adhibita cura, in florentissimum statum
restituerunt. Quapropter, facta ad synodum rela-
tione, enixe petierunt, ut ecclesia illa iterum
valetudinariorum procuratoribus committeretur, ea
tamen condicione, ut ex annuis eius fructibus

12 000 grossi qui dicuntur turcoi litterarum scholia
Galatae sitis, 6000 vero palestra puellis instituen-
dis Ferteki, in provincia Iconiensis apertae, tribueren-
tur. Postulatum probavit synodus litterasque edidit
ad rem definiendam. Hae datae erant mense oc-
tobri anni 1864, indictione VIII: ita vero incipie-
bant: Τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πάντα προνοίας
καρποφύλακτον ἔργον ταῖς τὸ συνιστᾶν ὑπερφρονέτως.

Exstant, subscriptionibus omisiss, in libro: Ἡ
ζωοδόχος πηγή καὶ τὰ ἐπ' αὐτῆς προσεχτήματα
(Athenis, 1886), p. 307-10.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1864 decembris 18.

Cum in Serrae, Macedoniae civitatem, gravis
pestilentia incidisset, propterea quod incolae mor-
tuum cadauera in sepulchris non satis altis condere
solebant, sacra synodus, iubente gubernio turco,
ad universos metropolitae dedit litteras, quibus eis
praecepit, ut primum illum morem quamprimum e
medio tollerent, neque deinceps vomina darent intra
templorum septa aut civitatum moenia mortuos
sepeliendi, christianosque monerent, ut tumulos de-
foderent in altitudinem saltem duo πήχεων. Curiosae

huic epistolae, die 18 decembris anni 1864 datae,
subscripserunt metropolitae isti: Panaretus Hera-
cleae, Dionysius Nicomediae, Ignatius Bosnae, Dio-
nysius Cretae, Dionysius Melenici, Gabriel Aeni,
Gabriel Sami, Ioachim Scopiorum, Nicephorus Ca-
storiae, Gennadius Dehlorum, Neophytus Cassan-
driae, Anthimus Velisei.

Typis edidit Ioannes Stavrides. Συλλογὴ πατρι-
αρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων (Constantinopoli,
1900), p. 15-6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

quibus damnantur novitates a Rumenis in res ecclesiasticas invectae

1864 februario - 1866 aprili.

Moldavia et Valachia, olim propriis parentes
principibus sub clientela Turcarum, cum, ineunte
anno 1859, Ioannem Alexandrum Cuza utraque sibi
in principem assumpsisset, in unum coaluerunt
principatum, qui brevi post, ut omnes norunt, in
novum regnum Rumeniae digestus est. Cuza prin-
ceps, ex quo communis totius regionis moderator
fuit renuntiatus, in id inter cetera bene multa in-
cubuit, ut ecclesiam Moldovalachicam a sedis Con-
stantinopolitanae dicione prorsus eximeret, argu-
mentis ad causam fovendam ex populari historia
adluctis. Quamvis enim illae provinciae diocesis
olim Constantinopolitanae obnoxiae evasissent, ex
quo tamen Bulgaricae potestatis fuerunt, ea gente
ad Christi fidem accedente, archiepiscopo primum
Achrideno paruerunt: deinde Bulgaria a Basilio Bul-
garicida imperatore victis atque in arciores Da-

nubium versus fines compressis, Tirnovitano itidem
archiepiscopo. Praecipuis autem iuribus, quibus
potiebatur, adeptis, utraque Valachia Constantino-
politano velut olim throno obnoxia facta est. Nil
igitur mirum si Ioannes Alexander Cuza regionem
suam graecanicis artificibus laborantem ad pristinam
libertatem revocare meditatus est. Quod ut citius
tutiusque assequeretur, nonnullas easque gravissi-
mas, haudquaquam adhibito patriarchae oecumenici
consilio, portulit leges, quibus sedis Constantino-
politanae iura omnino labefactabantur. Re per
publicas ephemerides audita, Sophronius patriarcha
metropolitam Ungarovalachiae primum, deinde prin-
cipem ipsum per litteras monuit, ut a subvertendis
iuribus alienis uterque abstineret; immo ut verbis
fidem faceret, per peculiarem legatum in Valachiam
perferendam curavit diuicationem (διακωνίην), post

initam in synodo maturam deliberationem conscriptam. Sed causus eius conatus fuit, ut ex documentis infra adducendis cuique patebit. Ea collegimus ex libro in hanc rem patriarchae cura typis vulgato cui titulus: Εκκλησιαστική μερίμνα υπέρ των αγίων εκκλησιών Βλαχίας και Μολδαβίας ητοι πατριαρχική και συνοδική ανταποκρισις πρὸς ἀνωτατὴν τὴν ὑπὸ τῆς Μολδοβλαχικῆς κυβερνήσεως μελετηθεῖσαν ἐκκλησιαστικῶν παιντοριῶν. (Εκκλησιαστικὴ θησαυροφυλάκιον). Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυποεὶς Βυζαντινός, 1866. In-8°, 2-142 p., 1 f. Exhibentur etiam eodem prorsus ordine in altero eiusdem farinae libello ita inscripto: Τὰ ὑπὸ τοῦ πρώην ἡγεμόνος Κούζα ἀντικανονικῶς καὶ ἀντεκκλησιαστικῶς τολμηθέντα. Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τυποεὶς Ἀνατολικὸς Ἀσπύρος, 1866. In-8°, 112 p. Plura in huiusmodi litteris sive in unam sive in alteram partem ad-

ducuntur argumenta, quae a catholico viro virga censoria notari potuissent; verum enim vero vel in talibus negotiis temperatione quadam utendum est, neque omnia possumus omnes. Leges a Casa principe editas non graeco ac compendiarie, ut in memoratis libris, sed valachice, prout promulgatae sunt, placuit repetere, easque ad maiorem intelligentiam gallice redditae a Carolo Anser, viro amicum, cui quantum debeamus, vix dicere possumus. Editionem sequemur publica auctoritate divulgatam in opere: *Almanachul Cultelor pe 1866*, curante D. V. Alexandrescu Urechia, moderatore generali administrandarum rerum ad publicam institutionem religionemque pertinentium (Bucuresti, e typographia nationali. 1867), p. 33-38. Valachice scribendi rationem ad usum recentiorum accommodavimus.

1.

SOPHRONIUS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANUS NIPHONI HUNGROVLAHIAE METROPOLITANO

1864 february 8.

† Σωφρόνιος ἑλὲν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένικος πατριάρχης.

† Ἐν μέσῳ τῆς βαρείας συνοχῆς καὶ τῆς ἀμηχανίας, εἰς ἣν ἤγαγε τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλην ἐκκλησίαν καὶ τὰς λοιπὰς ὀρθοδόξους ἐκκλησίας ἡ κοσμοκατάκλιτος ἀφαίρεσις καὶ διακατοχὴ τῶν ἱερῶν αὐτῶν κτήσεων καὶ ἀναθημάτων τολμηθεῖσα παρὰ πάντα θεῖον καὶ ἀνθρώπινον νόμον ὑπὸ τῆς αὐτοῦ ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως, νέον ἄλγος, περιπόθητε ἀδελφεά, πολλὴν πικρότερον προσέθετο ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν ἢ ἐσχάτῳ· διαδοθεῖσα ἐνταῦθα φήμη, ὅτι ἡ κυβερνήσις αὐτῇ, κρίμασιν οἷς οἶδε κύριος, ἐξακολουθοῦσα τὴν καταδίωξιν παντὸς εἰς ἀσέβεια· πατρίδας καὶ εὐλαίας συστατικόν, ἀπ' οὗ προηγούμενος σπεύδει εἰσάγει τὸ νέον γρηγοριανὸν λεγόμενον καλενδάριον ἀντὶ τῆς τίως ἐν χρήσει οὐσης ἀρχαίας· τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ χρονολογία, ἐπεχειρήσαν ἤδη ὅπως ἀνασχάψῃ καὶ αὐτὰ τὰ θεμέλια τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς πίστεως καὶ ἀπαρκαλύπτως ἡ μέλλον εἶπεν βίβη καὶ δυνασταίᾳ ἐπιβέβη τῇ αὐτοῦ ὀρθοδόξῳ χριστιανικῷ πληρώματι τὴν ἀπάρησιν φεῖ! τῶν πατροπαράδοτων δογμάτων τῆς ἐν ἡ ἐγεννήθη ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας, καὶ, καθὰ ἡκούσαμεν ὡς ἀληθείας ἔχοντες, οὐ μόνον διεγερτικαί εἰς ἐτεροδοξίαν προτρέποι ἐκτρυφύθησαν ἐκ φθόνου τῇ διαταγῇ τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἐξεφωνήθη ἐκ ἐκκλησίας νεοθευμένων μὲ τὴν βλάσφημον προσθήκην τὴν ὑπὸ τῶν οἰκουμένων συνόδων κατακεκριμένην.

Συμπεραίνει ἡ ἐραότης τῆς μετὰ πόσης φρίκης καὶ ταραχῆς προσέβαλον αἱ φήμει αὐταί· εἰς τὰ ὅσα τῆς πνευματικῆς ταύτης μητρὸς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἀλλὰ μετὰ τῶν ἀπαικτικῶν τούτων ἀκουσμάτων καὶ λόγοι παρήγοροι καὶ πληροφορικαὶ ἐνηχηθῶσι ἐκλήρωσαν ἡμᾶς πνευματικῆς θγαλλιάσεως, ἣν οὐδὲ λόγους ἔχομεν ἱκανοὺς παραστήσαι· αὕτη δὲ ὅστις ἡ γενναία ἀντίστασις τῆς φήμης ἡμῶν αὐτῆς ἐραότητος καὶ ἡ μετὰ θόρους ἐνθέου καὶ ἡλίου ἀληθοῦς ποιμαντικῆς προστασίας αὐτῆς εἰς ἀπόκρουσιν τῶν σατανικῶν τούτων κατὰ τοῦ ποιμαντοῦ τῆς ἐπίδοσης καὶ προσβολῶν. Τούτου ἕνεκα ἀγαθότατοι αὐτὴν καὶ ἐκαινέσαντες συνοδικῶς καὶ ταῖς ἐγκαρδίαις ἐκκλησιαστικαῖς εὐχαίς καὶ εὐλογίαις αὐτὴν καταστέφαντες, προσηγάμεθα καὶ διὰ τῆς παροχής πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς· ἅμα μὲν ἀφώσκει αὐτὴ τὴν ἀπαρκαλύπτω εὐχαρίστησιν τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, δι' ἣν ἡ σεβασμία ἐραότης τῆς, ἀδιδόχατος φύλας τῆς ἐμπειστομένης αὐτῆς

Βίβρας παρακαταθήκης, περιέφατο τῇ τε ἀρχιερατικῇ χαρακτὴρ καὶ παντὶ τῷ ἱερῷ ἡμῶν κλήρῳ εὐκλειαν οὐ μικράν, παρασχοῦσα καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ὅλην ἐπιευχέσας, ὅτι οὐκ ἐκλείψουσιν αὐτῇ πιστοὶ πρόμαχοι καὶ τῶν θεῶν αὐτῆς δικαιωμάτων ὑπερασπισταί, ἅμα δὲ καὶ ὁρᾶται αὐτῇ ἐν τῇ βεληνὴ ταύτῃ περιστάσει τοῦ ποιμαντοῦ τῆς χεῖρα βοηθόν, παραμυθεοῦντὴς τε ἐν συμπαθείᾳ ἀδελφικῇ καὶ ἐνθαρρύνοντες καὶ ἐνισχύοντες τὸν ἐνθεον ζῆλόν τῆς ἐν τῇ προκειμένῳ ἀγῶνι. Εὐελπιζόμεθα γὰρ, περιπόθητε ἀδελφεά, ὅτι ἐκ τοῦ γενναίου αὐτῆς παραδείγματος ἐξαρτάται τὸ πλεῖστον τοῦ καταρρώματος, ἥτοι ἡ ματαίωσις τῶν τεκταινομένων ἀλεθρίων σκοπῶν. Τὴν κατὰ θεὸν πορείαν τῆς ἀκολουθίας· βεβαίως καὶ ἅπα· ἡ ὑπ' αὐτὴν ἱερὰ κλήρος, καὶ ἡ ποιμαντικὴ αὐτῆς φωνὴ ἠχήσασα εἰς τὰς τεταραγμένας ἀκροῖς τοῦ ποιμαντοῦ τῆς ἀναχαίτισι· τὴν κατὰ τοῦ κρηνοῦ ὁδὸν αὐτοῦ. Εἰς τὸ τοῦ ἀπαικτικῆς καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία καὶ ἀπειρομένη, εἰς τὸ ἀκραφὲς τῶν ἀρχιεροπρεπῶν αἰσθημάτων τῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρῶντος αὐτὴν θεοῦ φόρου, ὅτι οὐδὲν ἀνδρῶν ὀρθοδόξῳ ἀρχιερεὶ οὐτε τῶν πρὸς θεὸν ἐπαγγελίων αὐτῆς καταφρονητικῶν (ἀπαγ) καὶ τῶν θεῶν κανόνων πολέμων ἔργον ἀναχθῆσεται πράξει, εἴτε ὑπὸ ἰδέας κόμπων καὶ ἀπολαύσεων, εἴτε ἐξ ἐπιφορᾶς ἀπειλῶν ἢ καὶ συμπατικῶν κακώσεων, οὐτε θυσίας· τὰ τιμαλφῇ καὶ αἰώνια πρὸς τὰ γήινα καὶ μάταια ἐπιδιγνέει κατακρίσει τοῦ ἐνομήτός τῆς, ἀλλὰ καὶ μόχθους καὶ κινδύνους ἀφήψεται καὶ τὴν ψυχὴν θήσει ὑπὲρ τῶν λογικῶν προβάτων τῆς. Τοιαύτας ἔχοντες πεποιθήσεις κατὰ τοῦ ἱεροῦ ἀτόμου τῆς, ἐπειδὴ συνδικῶς διασκευαζόμενοι ἐπὶ τῶν πρακτικῶν, ὅσα τὸ ἀπαρκαίτητον ὄφλημα τῆς πνευματικῆς ἡμῶν θέσεως ὑπαγορεύει διαπραξίαι σκουδαίωτερον ἀναλόγω· τῶν διαδραματιζομένων αὐτοῦ κατὰ τῆς ὀρθοδόξιας τοῦ χριστιανικοῦ λαοῦ, δέον ἐκρίναμεν ἵνα διαβιβάζωμεν προηγούμενης ἐκκλησιαστικῆς νοθεσίας πρὸς τὸν ὑψηλότερον ἡγεμόνα κύριον Ἀλέξανδρον Ἰωάννου Α'· ἔγνωμεν δὲ ἐπιφορτίσαι τὸ ἔργον τοῦτο τῇ ἐρατῇ τῆς ὡς νομίμῃ καὶ κανονικῇ αὐτοῦ ἀρχιερεὶ καὶ διότι, τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος ἐκ ἀρχῆς τῆς ἡγεμονείας αὐτοῦ μηδέποτε ἀξιώσαντος τὴν ἐκκλησίαν γράμματος αὐτοῦ, ὡς ἐκ προμελέτης τῶν προκειμένων ἀπαικτικῶν, ἐκρίναμεν μάταιον ἀπευθυνθῆναι αὐτῷ ἐμίσως. Προτρέπομεν ὅθεν καὶ ὑπαγορεύομεν συνοδικῶς τὴν αὐτῆς ἐραότητα, ὅπως ἐμφανισθεῖται τῇ ὑψηλότητι τοῦ ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας λαλήσῃ αὐτῇ μετὰ παρηγορίας καὶ νοθεύσεως καὶ προτρέψεως πατριαρχικῆς καὶ ἀρχιερατικῆς εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῶν χριστιανικῶν καὶ ἡγεμονικῶν αὐτοῦ καθήκοντων (εἴτε κατὰ τὰ ἀκου-

οθέντα ή ύψηλότης του όπαρχου ό πρόαρχος της Α
βίαιος άνατροπής των θρησκευτικών και εκκλησιαστικ
ων καθορισμών), καταδεικνύοντας έλευθέρως την
άπάτην, ήτις παροτρύπει την ύψηλότητά του ες άπο
ρριψιν του γεραρού αυτού όνόματος διά πράξεως άναλ
πίστου και άνομιού έως παντί τιμή και φρονίμω
χριστιανώ, πολλή μάλλον άρχοντι λαώ, όποία έστιν
ή άδότησις της άληθοϋς και όγαινούσης χριστιανικής
όμολογίας και ή έν τοιαύτη ήλική άποσύρτησις από
της πατρίδας: εσθλείας: της όρθοδόξου ήμών πίστεις,
και ταύτα ένφ έν ταύτη τη άγία πίστι: δοξασθείς και
προσχαθεί όρθόδοξος ήμεών όρθοδόξου λαού άφαις
και αντίδοξάσι: αυτήν μιμούμενος τούς άπ' αιώνας
όρθοδόξους βασιλείς και ήγεμόνας, όστινες δι' έργων
πίστεις και πατρφου ζήλου μάλλον ή διά κατορθώ
μάτων πολιτικών κατέλιπον δάιμνηστον τό κλέος αυ
τών. Διά τοιούτων πατρικών λόγων έπιστήσασα την
έμβριθή κρίσιν της: αυτού ύψηλότητος και κατορθώσασα
όπως άκριβώς σταθμίση ες όλον φέρεται έργον, θέλει
προσθέσει συγχρόνως, και μάλιστα έν περιπτώσει
άποτυχίας (ό μη γένοιτο) των βουησιών της, άπο
τείνουσα σοφράς παρατηρήσεις κατά της βίας επί
των χριστιανικών συνειδήσεων των όρθοδόξων τέκνων
της άνατολικής ήμών άγίας εκκλησίας, ήν ούδείς
ουδέποτε των νομίμων ήγεμόνων έκτός κατά τούς
διωγμούς του χριστιανισμού έπέφεραν ες τό θρη
σκευια των ύπηκόων, όπερ και παρ' αυτοίς τοίς
άλλοεθνεσιν έσβάρσθη άείποτε και διατηρήθη άπαρ
άριστον. Διά και όποχρεούται ή ιερότης της ίνα έκ
προσώπου της εκκλησίας άποτρέψη και άπαγορεύση
τη ύψηλότητι του πάσαν έξάσκησιν καταναγκαστικήν
πολιτικής έπεμβάσεως ες έλαχίστην μεταβολήν των
πατρικών παραδόσεων, των θείων δογμάτων και μυ
στηρίων, του ιεροϋ συμβόλου και παντός άλλου θρη
σκευιας και πνευματικού άντικειμένου, ως άλλωτρίω
τη πολιτική δικαιοδοσίαν και άφορώντος μόνην την έκ
μέρους της πνευματικής άρχής νόμιμον και κανονικήν
διεύθυνσιν, ήτις έστιν ή άπαράτρεπτος φυλακή της

Α ιερά: αυτών παρακαταθήκης, και ή έν παντός τρόπου
προδοσις των όρθοδόξων χριστιανών, παρ' ής έχομεν
δογμα λόγον τη ύψιστη θεώ και έν τό αίμα έν των
χειρών ήμών εκζητηθήσεται κατά των Ιεζεκιήλ. ο
μήν δε αλλά και τοίς έν εξίστασι και τά κοινά δι
έκπουσι και λοιποίς πείσι χριστιανούς αυτής θέλει δια
δώσει τάς προσφύρους συμβουλές και προτροπές ή
σβασιμία ιερότης της, έν ό συγχρόνως έσται λίαν
προσεκτική ύπερ του ιεροϋ αυτής κλήρου, των την
πνευματικήν διαγωγήν και έξομολόγησιν άνατιθεμέ
νων, των ιερουργώνων και λοιπών ύποταλούντων αυτή
φροντιστών της πνευματικής: έπιστάσεως του ποιμνίου
της, διδάσκουσα έκείστω και στηρίζουσα έν τη
διατήρησιν των ιερών αυτών καθηκόντων, έν περι
πτώσει: δε και την άνάλογον πνευματικήν ποιήν έπι
φέρουσα κατά των καινοτεμούντων και έν έπιγνώσει
παρεκτρέπομένων, και ένι λόγω καταβάλλουσα έν τη
έκωδύνη ταύτη περιστάσει και δοκιμασίαν και ύπερ
την δύναμιν ως είπειν τον άκάματον ζήλόν της, έφα
μίλλως τοίς κατά καιρούς άγωνισαμένοις ύπερ της
εσθλείας πατρίσιν ήμών, ίνα και της μετ' αυτών
κατατάξεως άξιώθη παρ' του δικαιοδότη του έν τη
καίρη της των έργων άναποδόσεως.

Επειδή δε ή άγία του Χριστού εκκλησία κατά τό
χρός της προνοίας αυτής θέλει συνδράμει τη ιερότητι
της και δι' άποστόλης παραινετικών γραμμάτων προς
τούς χριστιανούς της και δι' άλλων καταλλήλων ες
περιστολήν του έπαπειλούμενου δεινού και άναγκαίων
μέτρων, περιμένει συνεπώς τό αποτέλεσμα της παρού
σης εκκλησιαστικής αυτής έπιστολής διά γραμματος
άποκριτικού της φίλης ήμιν ιερότητός της, θλωτικού
και της περισπουδάστου ήμιν άγαθής ύγείας της, ήν
δών αυτή άμετάπτωτον διά βίου ό κύριος, ού ή χάρις
και τό άπειρον έλεος ειη μετ' αυτής.

αωξ', φεβρουαρίου γ'.

† ό Κωνσταντινουπόλεως έν Χριστώ άγαπητός
άδελφός.

2.

NIPHO HUNGROVLACHIAE METROPOLITA SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1864 aprilis 30.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Τήν από της όγδόης φεβρουαρίου του τρέχοντος
έτους ύμετέραν πατριαρχικήν και συνοδικήν έπιστολήν
δεξάμενος: μετά του άνήκοντος σεβασμού, άνέγνω
προσεκτικώς πάντα τά έν αυτή διαλαμβανόμενα άφ
ορώντα-τά θρησκευτικά της ρουμανικής ταύτης έπι
κρατείας.

Επιθυμών μών άπαντήσαι: ίνα ίκανοποιήσω την
ύμετέραν άπαίτησιν, ού δύναμαι όμως όπως μή φανε
ρώσω διά ταύτης μου ταπεινής, ότι μετ' άπερίας
έσκέψην επί των γινόμενων διά της ύμετέρας πα
τριαρχικής και συνοδικής έπιστολής έπιπλήσεων: καθ'
ότι ούδεις: μέχρι της σήμερον διενόηθη, και πέποιθα
ως ουδέποτε διανοηθήσεται, ίνα εισαγάγη σχίσμα
μεταξύ της εκκλησίας μητρός: και της εκκλησίας
θυγατρός, ώνπερ ή ένότης διατηρείται και διατηρηθή
σεται άείποτε διά του αιώνιου δεσμού των άμετατρέ
πτων αυτών δογμάτων.

Η δε εκκλησία θυγάτηρ, γινώσκει ή ύμετέρα

παναγιότης, ότι ύπηρξε διά παντός έχουσα την έαυτης
σωτηρικήν άνέργειαν άνεξάρτητον κατά πάντα τά την
διατήρησιν της εϋταξίας αυτής άφορώντα. Όταν ούν
ή πρόδοσις του έθνους και ό βαθμός της διανοητικής
αυτού άναπτύξεως άπαιτήση βελτίωσιν τινα και κατά
την εϋταξίαν ταύτην, διαβεβαιώ την ύμετέραν παν
αγιότητα, ότι ή ρουμανική εκκλησία έν τη έαυτης
πλήρει έλευθερία άνεργούσα ού παραβιάζεται τοίς
ύπάρχοντας αιώνιους: αυτής δεσμούς μετά της εκκλη
σίας μητρός, μεθ' ής γινώσκει έαυτήν άλλιλέγγυον
κατά τε την πίστιν και κατά την ζωήν.

Ταύτα σπεύδω διαβιβάζει ες την γνώσιν της
ύμετέρας παναγιότητος ως άπάντησιν ες την άνωτέρω
είρημένην πατριαρχικήν και συνοδικήν έπιστολήν: τά
δε έτη αυτής είησαν όσον πλείστα και πανευδαίμονα
έπί του πατριαρχικού θρόνου.

Της ύμετέρας παναγιότητος ταπεινότατος δούλος
ό Ούγγροβλάχας Νήφων.

Έτος 1864, άπριλίου 30, Βουκουρέστιον.

3.

LEX PRO INSTAURANDA VITA MONASTICA A CUZA PRINCIPE CONDITA

1864 novembriis 30.

DECRETUL ORGANIC PENTRU REGULAREA SCHIMEI MONAHICESTI.

ALEXANDRU IOAN I, cu mila lui Dumnezeu si vointa
nationala domn principatelor-unite-romane, la toti
de fafa si viitori sanătate.

Vasand raportul ministrului nostru secretar de
stat la departamentul justitiei, cultelor si instruc
Concuz. GENERAL. TOMUS XL.

DÉCRET ORGANIQUE POUR RÉGLER L'ORDRE MONACAL.

ALEXANDRE JEAN I, par la grâce de Dieu et la
volonté nationale prince des principautés-unies-
roumaines, à tous les présents et futurs salut.

Vu le rapport de notre ministre secrétaire d'état
au département de la justice, des cultes et de l'in
48

țiunei publice, n° 56817, prin care se supune la instrucțiune publică, n° 56817, par lequel il soumet à notre confirmation le projet de décret organique pour régler l'ordre monacal:

Văzând încheierea consiliului miniștrilor;
Ascultând opiniunea consiliului nostru de stat;
În puterea statutului din 2(14) iulie;
Am sancționat și sancționăm, promulgat și promulgăm ce urmează:

Vu les conclusions du conseil des ministres;
L'avis de notre conseil d'état entendu;
En vertu du statut du 2(14) juillet;
Nous avons sanctionné et sanctionnons, avons promulgué et promulguons ce qui suit:

Capitolul I.

DE CĂLUGĂRII.

Art. 1. Nu va putea fi călugărit pe viitor nici un individ bărbat dacă nu va întruni următoarele înșușiri:

a) Să fie recunoscută de către sinoadele generale pietatea și vocațiunea lui monahală prin ispitirea religioasă canonică.

b) Să fie în vârstă minimum de 60 ani, sau deși mai june, invalid, om incurabil, și

c) Să renunțe la pensiunea ce ar avea de la stat.

Art. 2. Vor fi primiți în ordinea monahală însă acei junci cari, trecând învățăturile seminariale superioare, vor avea vocațiunea acesată, și din care se va putea forma clerul înalt.

Art. 3. Nu va putea îmbrăca schima monahală nici o femeie, care nu va întruni următoarele înșușiri:

a) Să nu fie măritată și să fie recomandată de sinoadele generale despre pietatea, religiozitatea și vocațiunea ei morală.

b) Să renunțe la pensiunea ce ar avea de la stat.

c) Să fie în vârstă minimum de 50 ani.

Art. 4. Pot fi călugărite și fără de îndeplinirea vârstei de la lit. c art. 3:

a) Femeile invalide și incurabile, care n-au mijloace de trai în lume.

b) Femeile care, din simț umanitar, s'ar decide a se devota prin spitale, școli și verice alte institute de binefacere ale statului.

Acestea totuși nu vor putea fi mai june de 30 ani.

c) Femeile eliberate din vreun penitenciar cu recomandățiunea sinodului general.

Capitolul II.

DE METANII.

Nici o călugărire nu se va face pe viitor pe la alte monastiri, schituri și sihăstirii decât la acelea din România care vor hotărî prin regulament special.

Capitolul III.

Art. 5. Nici o autoritate ecleziastică nu va putea da vreunui individ bărbat sau femeie tonsura monahală, dacă nu-i va prezenta:

- Autorizarea sinodului general și
- Autorizarea ministerului cultelor.

Capitolul IV.

DESPRE ÎNTREȚINEREA CĂLUGĂRIILOR.

Art. 6. Pentru întreținerea călugărilor și a călugărițelor, ministerul cultelor prevede în buget sume anuale pe numărul lor.

Art. 7. Aceste sume nu sunt personal liberate pe indivizi, ci puse la comuna îndestulare a monastirei; economiile dela ele revin statului. Un regulament special pentru administrarea economică a chinovniilor se va întocmi de către ministerul cultelor.

Art. 8. Călugării și călugărițele, care vor fi închinat averea la monastire cu oarecare condițiuni

Chapitre I.

CONDITIONS D'ADMISSION.

Art. 1. Ne sera reçu à l'avenir dans l'ordre monacal aucun individu de sexe masculin, s'il ne réunit pas les conditions suivantes:

a) Avoir été reconnu par les synodes généraux comme pieux et de vocation monacale éprouvée par le noviciat canonique;

b) Avoir l'âge minimum de 60 ans, ou, s'il est plus jeune, être invalide et incurable;

c) Renoncer à la pension de l'état, s'il en jouit.

Art. 2. On recevra cependant dans l'ordre monacal les jeunes gens qui, ayant terminé l'enseignement du séminaire supérieur, ont la vocation voulue, et dont on pourra former ensuite le haut clergé.

Art. 3. Aucune femme ne peut embrasser l'ordre monacal à moins de réunir les conditions suivantes:

a) N'être pas mariée et être recommandée par les synodes généraux pour sa piété, ses sentiments religieux et sa vocation morale.

b) Renoncer à la pension de l'état, si elle en jouit.

c) Être âgée d'au moins 50 ans.

Art. 4. Peuvent être admises parmi les religieuses sans l'âge exigé par la lettre c de l'art. 3:

a) Les femmes invalides ou incurables qui n'ont pas de quoi vivre dans le monde.

b) Les femmes qui, par sentiments d'humanité, sont décidées à servir dans les hôpitaux, les écoles et toute autre institution de bienfaisance de l'état. Néanmoins elles ne pourront pas avoir moins de 30 ans.

c) Les femmes libérées d'un pénitencier, avec la recommandation du synode général.

Chapitre II.

DES CLOÎTRES.

On ne recevra plus à l'avenir qui que ce soit à l'ordre monacal dans d'autres monastères, couvents et ermitages que ceux de la Roumanie désignés par un règlement spécial.

Chapitre III.

Art. 5. Aucune autorité ecclésiastique ne pourra conférer à un individu homme ou femme la tonsure monacale s'il ne lui présente pas:

- L'autorisation du synode général et
- L'autorisation du ministère des cultes.

Chapitre IV.

DE L'ENTRETIEN DES MOINES.

Art. 6. Pour l'entretien des moines et des religieuses, le ministère des cultes prévoit au budget des sommes annuelles en raison de leur nombre.

Art. 7. Ces sommes ne seront pas distribuées personnellement aux individus, mais versées à la caisse commune du monastère; les économies réalisées reviendront à l'état. Un règlement spécial pour l'administration économique des communautés sera élaboré par le ministère des cultes.

Art. 8. Les moines et les religieuses ayant cédé leur fortune au couvent sous la condition de

despre întreținerea persoanelor, se vor bucura de A leur entretien personnel, jouiront aussi de ces conditions à l'avenir pe cât vor trăi. conditions à l'avenir tant qu'ils vivront.

Capitolul V.

DISPOZIȚII TRANSITORII.

Art. 9. Remân desființate toate dispozițiunile, legile și regulamentele contrarii acestei legi de față.

Facem cunoscut și ordonăm ca cele de față, investite cu sigiliul statului și trecute în buletinul legilor (monitorul oficial) să fie adresate curților, tribunalelor și autorităților administrative, ca să le înscrisă în registrele lor, să se observe și să facă a se observa, și ministrul nostru secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice este însărcinat cu publicarea lor.

Dat în București, le 30 noemvrie 1864.

L. S.

Alexandru Ioan.

Ministru justiției, cultelor și
instrucțiunii publice

N. Crețulescu.

N° 1678.

Chapitre V.

DISPOSITIONS TRANSITOIRES.

Art. 9. Restent annulées toutes les dispositions, lois et règlements contraires à la présente loi.

Nous promulguons la loi ci-dessus munie du sceau de l'état et insérée dans le bulletin des lois (moniteur officiel), et nous ordonnons qu'elle soit envoyée aux cours, tribunaux et aux autorités administratives, afin qu'elles l'inscrivent dans leurs registres, l'observent et la fassent observer, et notre ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique est chargé de sa publication.

Donné à Bucarest, le 30 novembre 1864.

L. S.

Alexandre Jean.

Le ministre de la justice, des cultes
et de l'instruction publique

N. Crețulescu.

N° 1678.

LEX PRO INSTITUENDA SYNODO NATIONALI A CUZA PRINCIPE PROMULGATA
1864 decembris 3.

ALEXANDRU IOAN I, cu mila lui Dumnezeu și voința națională domn principatelor unite-române la toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului ministrului nostru secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice, n° 57 458, prin care ne supune la confirmare proiectul de decret organic, pentru înființarea unei autorități sinodale centrale pentru afacerile religiunii române, și regulamentul alegerii membrilor acestei autorități:

Văzând încheierea consiliului miniștrilor:

Ascultând opiniile consiliului nostru de stat:

În puterea statutului din 2(14) iulie;

Am sancționat și sancționăm, promulgat și promulgăm ce urmează:

DECRET ORGANIC

pentru înființarea unei autorități sinodale centrale pentru afacerile religiei române.

Capitolul I.

Art. 1. Biserica ortodoxă română este și rămâne independentă de orice autoritate străină, întru tot ce privește organizarea și disciplina.

Art. 2. Biserica română, a căreia unitate este reprezentată prin un sinod general, continuă de a fi administrată de mitropoliți și episcopi eparhioți, cu ajutorul sinoadelor de eparhii.

Art. 3. Unitatea dogmatică a santei religii ortodoxe române, cu biserica mare a răsăritului o menține sinodul general al bisericii române prin consultațiuni cu biserica ecumenică din Constantinopoli.

Capitolul II.

Art. 4. Sinodul general al bisericii române se compune:

a) Din mitropoliți.

b) Din episcopii eparhioți.

c) Din arhierii români.

d) Din câte trei deputați aleși de fiecare eparhie de către clerul de mir, și numai dintre preoții de mir, sau și persoane laice cu cunoștințe teologice.

e) Din decanii facultăților de teologie din Iași și București.

ALEXANDRE JEAN I, par la grâce de Dieu et la volonté nationale prince des principautés unies-roumaines, à tous les présents et futurs salut.

Sur le rapport de notre ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique, n° 57 458, par lequel il soumet à notre confirmation le projet de décret organique pour la création d'une autorité synodale centrale pour les affaires de la religion roumaine et le règlement pour l'élection des membres de cette autorité:

Vu les conclusions du conseil des ministres:

L'opinion de notre conseil d'état entendue;

En vertu du statut du 2(14) juillet;

Nous avons sanctionné et sanctionnons, avons promulgué et promulguons ce qui suit:

DÉCRET ORGANIQUE

pour la création d'une autorité synodale centrale pour les affaires de la religion roumaine.

Chapitre I.

Art. 1. L'église orthodoxe roumaine est et reste indépendante de toute autorité ecclésiastique étrangère pour tout ce qui concerne l'organisation et la discipline.

Art. 2. L'église roumaine, dont l'unité est représentée par un synode général, continue à être administrée par les métropolitains et les évêques diocésains, avec le concours des synodes diocésains.

Art. 3. L'unité dogmatique de la sainte religion orthodoxe roumaine avec la grande église de l'Orient sera gardée par le synode général de concert avec l'église œcuménique de Constantinople.

Chapitre II.

Art. 4. Le synode général de l'église roumaine se compose:

a) Des métropolitains.

b) Des évêques diocésains.

c) Des coadjuteurs roumains.

d) De trois députés élus dans chaque diocèse par le clergé séculier, soit parmi les prêtres séculiers seulement, soit parmi les personnes laïques ayant des connaissances théologiques.

e) Des doyens des facultés de théologie de Jassy et de Bucarest.

Membrii sinodului general sunt aleși pe termen de trei sesiuni.

Art. 5. Adunările sinodului general al bisericii române, se prezintă în numele domnitorului de către mitropolitul primat al României.

Ministrul cultelor asistă la deliberările sinodului general, și ia parte la lucrările lui, fără însă de a avea vot la încheierile acestuia.

Art. 6. Locul de întrunire a sinodului general va fi în capitala României.

Art. 7. Convocarea sinodului general se face în ședințe ordinare și ședințe extraordinare, după legea de alegere aici anexată.

Art. 8. Sinodul general deschide sesiunea sa ordinară la fiecare doi ani, în toamnă și a unei iulie. Sesiunea ordinară este de o lună.

Art. 9. Publicațiunile de convocare a sinodului general în sesiune ordinară, se vor face de către ministrul cultelor, după aprobarea domnitorului.

Art. 10. Deschiderea sesiunii sinodului general se face de către ministrul cultelor prin citirea actelor de convocare.

Art. 11. Fiecare cap de eparhie are dreptul de a interveni pe lângă ministrul de culte și a-i supune motivele de urgență care ar reclama convocarea extraordinară a sinodului, după care ministrul va convoca sinodul, de va găsi de cuviință.

Art. 12. Sinodul general nu poate sub nici un cuvânt a se ocupa în sesiunile extraordinare, de alte chestiuni decât acele cuprinse și specificate în raportul de convocare.

Art. 13. Sesiunile ordinare și extraordinare, ale sinodului general, se încheie de ministrul secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice prin aprobarea domnească, de îndată ce dezbaterile celui sinod ar ieși din cercul atribuțiilor sale.

Redeschiderea sinodului general rămâne amânată până la timpul hotărât de consiliul de miniștri cu aprobarea domnitorului.

Art. 14. Un regulament special pentru sinod se va pregăti și da de guvern.

Capitolul III.

ATTRIBUTE.

Art. 15. Religia ortodoxă română fiind liberă în stat, sinodul ei general are putere legislativă și administrativă în afacerile spirituale sau de cult.

Art. 16. Nici odată și sub nici un cuvânt însă, sinodul general al bisericii române, nu va putea modifica sau împiedeca:

a) Libertatea de conștiință și toleranța religioasă.

Legiuirile pentru toleranța religioasă sunt cu totul de competența adunărilor legislative ordinare.

b) Limba cultului ortodox în bisericile din țară va fi de a pururea acea română.

Art. 17. Atributele legislative ale sinodului general poartă asupra următoarelor materii:

a) Disciplina bisericască și monahală.

b) Ritualul bisericilor în mărginile legilor și a regulamentelor.

c) Legile de hirotonii.

d) Legile relative la seminarii și facultăți de teologie, cât pentru disciplina și materiile religioase.

e) Legile pentru înființarea de biserici.

Art. 18. Atributele administrative ale sinodului general poartă asupra:

a) Hirotonirea mitropoliților și a episcopilor.

Les membres du synode général sont élus pour une durée de trois sessions.

Art. 5. Les réunions du synode général de l'église roumaine seront présidées, au nom du prince, par le métropolitain primat de la Roumanie.

Le ministre des cultes assiste aux délibérations du synode général et participe à ses travaux, sans avoir cependant droit de suffrage dans ses décisions.

Art. 6. Le lieu de réunion du synode général sera la capitale de la Roumanie.

Art. 7. La convocation du synode général se fait en sessions ordinaires et en sessions extraordinaires, d'après la loi d'élection annexée ci-après.

Art. 8. Le synode général ouvre sa session ordinaire tous les deux ans au premier juillet.

La session ordinaire dure un mois.

Art. 9. Les publications de convocation du synode général en session ordinaire seront faites par le ministre des cultes, avec l'approbation du prince.

Art. 10. L'ouverture de la session du synode général sera faite par le ministre des cultes qui donnera lecture des actes de convocation.

Art. 11. Chaque chef de diocèse a le droit d'intervenir auprès du ministre des cultes et de lui soumettre les motifs d'urgence qui réclameraient la convocation extraordinaire du synode, après quoi le ministre convoquera le synode, s'il le juge à propos.

Art. 12. Le synode général ne peut sous aucun prétexte s'occuper dans les sessions extraordinaires d'autres questions que celles qui sont comprises et spécifiées dans le bulletin de convocation.

Art. 13. Les sessions ordinaires et extraordinaires seraient closes par le ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique, dès que les débats dudit synode sortiraient du cercle de ses attributions.

La réouverture du synode général reste ajournée jusqu'au temps déterminé par le conseil des ministres avec l'approbation du prince.

Art. 14. Un règlement spécial pour le synode sera préparé et donné par le gouvernement.

Chapitre III.

ATTRIBUTIONS.

Art. 15. La religion orthodoxe roumaine étant libre dans l'état, ses synodes généraux ont pouvoir législatif et administratif dans les affaires spirituelles et cultuelles.

Art. 16. Cependant jamais et sous aucun prétexte le synode général de l'église roumaine ne pourra modifier ou empêcher:

a) La liberté de conscience et la tolérance religieuse.

La législation concernant la tolérance religieuse est exclusivement de la compétence des corps législatifs ordinaires.

b) La langue du culte orthodoxe dans les églises du pays sera toujours la langue roumaine.

Art. 17. Les attributions législatives du synode général portent sur les matières suivantes:

a) La discipline ecclésiastique et monastique.

b) Le rituel des églises dans les limites des lois et des règlements.

c) Les lois concernant les ordinations.

d) Les lois relatives aux séminaires et facultés de théologie, pour ce qui concerne la discipline et les matières religieuses.

e) Les lois pour l'érection des églises.

Art. 18. Les attributions administratives du synode général portent sur:

a) L'ordination des métropolitains et des évêques.

- b) Regularea parohiilor și a preoților parohiali.
- c) Educațiunea clerului.
- d) Cercetarea, amendarea, și tipărirea cărților cultului.
- e) Autorizările de călugări, în marginile legiilor civile.
- f) Privegherea administrării bisericesti a eparhiilor de mitropoliți și episcopi.

Art. 19. Atributele judiciare ale sinodului general sunt:

- a) Conflicte dintre episcopii eparhioți și mitropoliți.
- b) Apelul în ultima instanță în cauzele persoanelor bisericesti în privința disciplinei.

Art. 20. Sinodul general pe lângă atributele indicate la art. 17, 18 și 19 va fi dator a opina asupra tuturor materiilor, asupra cărora va fi consultat de către guvern.

Art. 21. Deciziunile sinodului general nu sunt executorii decât după aprobarea lor de domnitor, în urma raportului ministrului secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice, căruia se vor comunica niște asemenea de către președintele sinodului.

Art. 22. Ministrul secretar de stat la departamentul justiției, cultelor și instrucțiunii publice, poate atrage atențiunea sinodului asupra abaterilor vreunei persoane sau autorități eclesiastice. Sinodul e dator de îndată a cerceta și statua asupra cazului.

Capitolul IV.

SINOADELE EPARHIALE.

Art. 23. Fiecare eparhie, atât mitropolitană, cât și episcopală, va avea un sinod special.

Art. 24. Sinoadele speciale se compun:

- a) Din episcopul sau mitropolitul eparhioț ca președinte.
- b) Din cei trei membri ai sinodului general.
- c) Din directorii seminarului eparhial.
- d) La București și la Iași se adaugă decanii facultăților teologice.

Art. 25. Acest sinod va executa legile votate de sinodul general și sancționate de domn și va judeca în materii de disciplină bisericască.

Capitolul V.

DISPOZIȚIUNI TRANSITORII.

Art. 26. Sunt și rămân desființate toate legile și regulamentele, în opoziție cu dispozițiunea acestei legi.

REGULAMENT

pentru alegerea membrilor sinodului general al bisericii române.

Capitolul I.

DESPRE ALEGĂTORI ȘI ELIGIBILI.

Art. 1. Sunt alegători de membrii sinodului general:

- a) Preoții de mir români, hirotoniați în țară și bucurându-se de exercițiul sacerdoției lor.
- b) Profesorii de materii religioase la seminariile și
- c) Superiorii de monastiri.

Art. 2. Sunt eligibili membri ai sinodului general:

- a) Preoții de mir, în exercițiul dreptului de alegători și cu studii de cel puțin patru clase într'un seminar.

b) Le règlement des paroisses et du clergé paroissial.

c) L'éducation du clergé.

d) La revision, la correction et l'impression des livres du culte.

e) Les autorisations de se faire moine, dans les limites des lois civiles.

f) La surveillance de l'administration ecclésiastique des diocèses métropolitains et épiscopaux.

Art. 19. Les attributions judiciaires du synode général sont:

a) Les conflits entre évêques diocésains et métropolitains.

b) L'appel en dernière instance dans les causes des personnes ecclésiastiques pour ce qui concerne la discipline.

Art. 20. Le synode général, outre les attributions indiquées dans les art. 17, 18 et 19, doit donner son avis sur toutes les matières sur lesquelles il sera consulté par le gouvernement.

Art. 21. Les décisions du synode ne sont exécutoires qu'après l'approbation du prince, à la suite du rapport fait par le ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique, auquel le président communiquera les dites décisions.

Art. 22. Le ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique peut attirer l'attention du synode sur la conduite d'un membre du clergé ou d'une autorité ecclésiastique. Le synode est obligé alors d'examiner tout de suite le cas et de statuer en conséquence.

Chapitre IV.

LES SYNODES DIOCÉSAINS.

Art. 23. Chaque diocèse, soit métropolitain soit épiscopal, aura un synode spécial.

Art. 24. Le synode spécial se composera:

- a) De l'évêque ou métropolitain diocésain comme président.
- b) Des trois membres du synode général.
- c) Des directeurs du séminaire diocésain.
- d) A Bucarest et à Jassy, on y ajoute les doyens des facultés de théologie.

Art. 25. Ce synode exécute les lois votées par le synode général et sanctionnées par le prince, et juge en matière de discipline ecclésiastique.

Chapitre V.

DISPOSITIONS TRANSITOIRES.

Art. 26. Sont et restent annulées toutes les lois et tous les règlements en opposition avec les dispositions de la présente loi.

REGLEMENT

pour l'élection des membres du synode général de l'église roumaine.

Chapitre I.

DES ÉLECTEURS ET DES ÉLIGIBLES.

Art. 1. Sont électeurs des membres du synode général:

- a) Les prêtres séculiers roumains, ordonnés dans le pays et jouissant de l'exercice de leur sacerdoce.
- b) Les professeurs des matières religieuses dans les séminaires et
- c) Les supérieurs des monastères.

Art. 2. Sont éligibles comme membres du synode général:

- a) Les prêtres séculiers, investis du droit d'électeur et ayant achevé au moins les quatre classes d'un séminaire.

b) Laici intruind următoarele însușiri:

1. Vârsta de 40 ani.
2. Cunoștințe teologice, dovedite sau prin atestare sau prin o funcțiune de minimum 3 ani ca profesori în seminar, ori facultate teologică din țară.
3. Să nu fie falit nereabilitat.
4. Să nu fie fost osândit la pedeapsă criminală.
5. Să nu fie fost osândit la o pedeapsă corecțională pentru delictele următoare:

- 1) Falsificare, spargere de peceti și luare (ustragere) de acte depuse în locuri publice.

- 2) Furtisag.
- 3) Îngelăciune.
- 4) Abuz de încredere.
- 5) Mărturie mincinoasă.
- 6) Calomnie.
- 7) Atentat la bunele moravuri.
- 8) Abuz de putere.
- 9) Mituire.

Capitolul II.

DESPRE ALEGERI.

Art. 3. Se aleg pentru sinodul general câte trei membri de fiecare eparhie.

Art. 4. Fiecare alegător alege numai în eparhia și pentru eparhia unde este cu serviciul bisericesc.

Alegătorii sunt datori a înscris pe buletinul alegerii câte trei nume.

Art. 5. Cu două luni înainte de ziua alegerilor, se alcătuiesc de protopopi listele preoților și a superiorilor de monastiri alegători. Listele întocmite de protopopi se trimit ministerului justiției, cultelor și instrucțiunii publice, până în o lună de zile de la publicarea listelor în monitor.

Art. 6. Reclamațiile contra înscrisurilor și a omiterilor din listă le fac alegătorii sau episcopul eparhial, către ministerul justiției, cultelor și instrucțiunii publice, până în o lună de zile de la publicarea listelor în monitor. Reclamațiile trebuie să fie însoțite de dovezile aprijinătoare. Ministerul justiției, cultelor și instrucțiunii publice va fi dator ca să publice prin monitor, până în zece zile de la primirea reclamației, deciziunea sa împreună cu toate piesele afacerii.

Art. 7. La ziua desfășurată și publicată prin monitor, alegătorii se întrunesc la protopopatele de județe respective, spre alegerea membrilor din partea eparhiei.

Art. 8. La orele zece de dimineață, alegătorii, ori câți ar fi prezenți, încep la alegere. Biroul alegătorilor stă sub președinția protopopului județului, secretarul biroului va fi unul dintre preoții cei mai tineri, designat de președinte și secretarul protopopatului.

Art. 9. Poliția în sala alegerilor este lăsată președintelui. Acesta poate cere intervenirea președintelui de județ. Discuțiunile și discursurile nu sunt permise în sala alegerilor după constituirea biroului de alegere.

Art. 10. Votarea se face prin apel nominal. Votul se face prin bilete care se vor depune în urnă închisă, sigilată de președinte, secretar și alegătorii, cari vor voi.

Art. 11. Scrutinul rămâne deschis până a doua zi la orele trei după amiază. La această oră, în prezența alegătorilor ce se vor afla, și după încheierea unui precept verbal, constatător stării în

A b) Les laïques réunissant les qualités suivantes:

1. Être âgé de 40 ans.

2. Avoir des connaissances théologiques, prouvées par des certificats ou par l'exercice du professorat pendant au moins trois ans dans un séminaire ou une faculté de théologie du pays.

3. N'avoir pas été failli non réhabilité.

4. N'avoir pas été condamné à une peine criminelle.

5. N'avoir pas été condamné à une peine correctionnelle pour les délits suivants:

- 1) Fabrication de fausse monnaie, fracture de sceaux et enlèvement (soustraction) d'actes déposés aux offices publics.

- 2) Vol.

- 3) Fraude.

- 4) Abus de confiance.

- 5) Faux témoignage.

- 6) Calomnie.

- 7) Attentat aux bonnes mœurs.

- 8) Abus de pouvoir.

- 9) Corruption.

Chapitre II.

DES ÉLECTIONS.

Art. 3. Sont élus pour le synode général trois membres par diocèse.

Art. 4. Chaque électeur élit seulement dans le diocèse et pour le diocèse auquel il est attaché par sa fonction ecclésiastique.

Les électeurs sont tenus d'inscrire trois noms sur le bulletin de vote.

Art. 5. Deux mois avant le jour des élections, les archiprêtres (protopopes) dressent la liste des électeurs prêtres et supérieurs de monastères. Ces listes sont envoyées ensuite au ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique qui les publie dans le moniteur.

Art. 6. Les réclamations contre les inscriptions et les omissions dans les listes seront adressées par les électeurs ou par l'évêque diocésain au ministère de la justice, des cultes et de l'instruction publique dans le délai d'un mois après la publication des listes dans le moniteur. Les réclamations doivent être munies des actes justificatifs. Le ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique est obligé de publier dans le moniteur, dans les dix jours qui suivent la réception de la réclamation, sa décision accompagnée de toutes les pièces à l'appui.

Art. 7. Au jour fixé et publié dans le moniteur, les électeurs se réunissent aux archiprêtres des départements respectifs pour élire les membres représentant le diocèse.

Art. 8. A dix heures du matin, les électeurs présents, quel que soit leur nombre, procèdent à l'élection. Le bureau des élections est présidé par l'archiprêtre; le secrétaire du bureau sera un des plus jeunes prêtres désigné par l'archiprêtre et son secrétaire.

Art. 9. La police de la salle des élections est confiée au président. Mais celui-ci peut demander l'intervention du préfet du département. Les discussions et les discours ne sont point permis dans la salle des élections, une fois le bureau d'élection constitué.

Art. 10. Le vote se fait par appel nominal. Il est donné sur des bulletins que l'on jette dans l'urne formée et scellée par le président, le secrétaire et les électeurs qui voudront le faire.

Art. 11. Le scrutin reste ouvert jusqu'au lendemain à trois heures de l'après-midi. A cette heure-là, en présence des électeurs qui s'y trouveront, et après avoir dressé procès-verbal constatant l'état

care s'a aflat urna, se procede la despoierea scrutului.

Art. 12. Biroul singur decide asupra primirii sau respingerii biletelor cu nume greșit, nedescri-
frabil sau cu vreun semn ori ceea ce ar lăsa loc
de presup la o înțelegere prealabilă.

Art. 13. Rezultatul scrutinului constatat fiind prin preceptul verbal subscris de birou și de alegătorii prezenți, biletele votării se ard.

Art. 14. Toate actele relative la alegere, biroul le comunică îndată prefectului județului, care le expediește imediat prefectului unde este reședința eparhiei.

Art. 15. Trei zile după ultima zi a alegerilor exclusiv și în a treia zi inclusiv, la orele 11 de dimineață, se va face la prefectura, unde este reședința eparhiei, numărarea și adunarea definitivă a voturilor de la toate protopopatele eparhiei.

Acei cari vor fi intrunit mai multe voturi vor fi proclamați de aleși.

Art. 16. Lucrarea arătată la art. 15 se face în prezența episcopului sau mitropolitului eparhial, a protopopului de județ, a rectorului de seminar, și în București și Iași, și a decanului facultății teologice.

Art. 17. Preescriptul verbal definitiv, subscris de prefect și de persoanele arătate la art. 16, se trimite până în trei zile ministerului justiției, cultelor și instrucțiunii publice, care le va depune cu toate actelele relative pe birourul sinodului general la deschiderea lui.

Capitolul III.

DESPRE VALIDAREA ALEGERILOR.

Art. 18. Sinodul general decide asupra validității sau nevalidității alegerilor membrilor săi. Deciziunile în această privință le comunică președintele sinodului general, ministrului justiției, cultelor și instrucțiunii publice, care înaintează după trebuință lucrările de nouă alegere.

Art. 19. În caz de vacanță, prin demisiaunea sau moartea unuia din membri aleși ai sinodului general, ministrul justiției, cultelor și instrucțiunii publice înaintează însuși lucrările de noua alegere.

Art. 20. Demisiunile membrilor, în timpul cât sinodul general nu este în sesiune, le primeşte ministrul justiţiei, cultelor şi instrucţiunii publice.

MĂSURI TRANSITORIE

Art. 21. Pentru aceasta întâia dată sinodul general va putea fi convocat și mai înainte de 1 iulie, păstrându-se însă între ziua de convocare și timpul pentru înscrierea în liste, reclamații, ș. c. l. cuvenita proporțiune.

Facem cunoscut și ordonăm ca cele de față, investite cu sigiliul statului și trecute în monitorul oficial, să fie adresate curților, tribunalelor și autorităților administrative, ca să le înscrisă în registrele lor, să le observe și să facă a le observa, și ministrul nostru secretar de stat la departamentul justiției, cutoilor și instrucțiunii publice, este însărcinat a priveghia publicarea lor.

Dat în București, la 3 decembrie 1864.

L. S. Alexandru Ioan.

**Ministru secretar de stat la
departamentul justiției, cultelor
și instrucțiunii publice**

N. Croţulescu. N° 1703.

dans lequel on a trouvé l'urne, on procède au dépouillement du scrutin.

Art. 12. Le bureau seul prononce sur l'admission ou le refus des bulletins contenant un nom erroné ou illisible, ou portant un signe qui donne lieu de soupçonner une entente préalable.

Art. 13. Le résultat du scrutin ayant été constaté par un procès-verbal signé par le bureau et les électeurs présents, les bulletins de vote seront brûlés.

Art. 14. Le bureau transmet ensuite sans délai tous les actes concernant les élections au préfet du département, et celui-ci les envoie tout de suite au préfet de la ville où se trouve la résidence épiscopale.

Art. 15. Trois jours après le dernier jour des élections exclusivement et le troisième jour inclusivement, à 11 heures du matin, on fait à la préfecture, où réside l'évêque, la numérotation et l'addition définitive des votes de tous les archipresbytres du diocèse.

Ceux qui auront réuni le plus de voix seront proclamés élus.

Art. 16. L'acte indiqué à l'art. 15 sera fait en présence de l'évêque ou du métropolitain diocésain, de l'archiprêtre du département, du recteur du séminaire, et aussi, à Bucarest et Jassy, du doyen de la faculté de théologie.

Art. 17. Le procès-verbal définitif, signé par le préfet et les personnes nommées à l'art. 16, sera envoyé dans les trois jours au ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique, qui les déposera avec tous les actes s'y rapportant sur le bureau du synode général lors de son ouverture.

Chapitre III.

DE LA VALIDATION DES ÉLECTIONS.

Art. 18. Le synode général décide sur la validité ou l'invalidité de l'élection de ses membres. Les décisions qui y ont rapport seront communiquées par le président du synode général au ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique qui, en cas de besoin, procède aux formalités relatives aux nouvelles élections.

Art. 19. En cas de vacance, par la démission ou la mort d'un membre du synode général, le ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique remplit lui-même les formalités relatives à la nouvelle élection.

Art. 20. Les démissions des membres du synode général, données en un temps où celui-ci n'est point en session, seront reçues par le ministre de la justice, des cultes et de l'instruction publique.

MESURES TRANSITOIRES.

Art. 21. Pour cette première fois, le synode général pourra être convoqué même avant le 1er juillet, en gardant toutefois entre les jours de convocation et le temps de l'inscription sur les listes, les réclamations etc., la proportion convenable.

Nous promulguons la loi ci-dessus munie du sceau de l'état et insérée au moniteur officiel, et nous ordonnons qu'elle soit envoyée aux cours, tribunaux et aux autorités administratives, afin qu'elles l'inscrivent sur leurs registres, l'observent et la fassent observer, et notre ministre secrétaire d'état au département de la justice, des cultes et de l'instruction publique est chargé de veiller à sa publication.

Donné à Bucarest, le 3 décembre 1864.

L. S. Alexandre Jean.

**Le ministre secrétaire d'état au
département de la justice, des cultes
et de l'instruction publique**

N. Cretulescu. N° 1703.

5.

LEX DE EPISCOPIS CREANDIS A OUZA PRINCIPE EDITA

1865 februarii 12.

LEGE

pentru numirea de metropoliți și episcopi
eparhioți în România¹.

Art. 1. Metropoliții și episcopii eparhioți ai României se numesc de domn după o prezentare a ministrului cultelor, în urma deliberățiunei consiliului de miniștri.

Art. 2. Metropoliții și episcopii se numesc din clerul monahal român, având cel puțin, metropolitul vârsta de 40 ani, iar episcopii de 35 ani, cunoscuți prin pietate, învățătură și capacitate.

Art. 3. Metropoliții și episcopii sunt justiciabili pentru delicta spirituale înaintea sinodului țării; iar pentru orice alte delicta înaintea curții de casațiune.

Această lege s'a votat de adunarea electivă a României în ședința din 20 ianuarie anul 1865 și s'au adoptat cu majoritate de una-sută cinci voturi contra a un-spre-sece.

L. S. Președinte, Al. Florescu.
Director, I. Codrescu.
Secretar, N. C. Zătreanu.

SENATUL ROMÂNIEI.

Senatul României a adoptat această lege în ședința de la 5 februarie 1865.

L. S. I. V.-Președinte, Florescu.
Director, Androni.
Secretar, C. I. Lahovari.

LOI

pour la nomination des métropolitains et évêques
diocésains en Roumanie.

Art. 1. Les métropolitains et les évêques diocésains de la Roumanie sont nommés par le prince après la présentation du ministère des cultes et à la suite de la délibération du conseil des ministres.

Art. 2. Les métropolitains et les évêques seront pris parmi les membres du clergé monacal roumain, et devront avoir, les métropolitains l'âge de 40 ans, les évêques l'âge de 35 ans; ils seront recommandables en outre par leur piété, science et capacité.

Art. 3. Les métropolitains et les évêques sont justiciables pour les délits spirituels devant le synode du pays; pour d'autres délits, devant la cour de cassation.

Cette loi a été votée par l'assemblée électorale de la Roumanie dans sa séance du 20 janvier 1865, ayant été adoptée à une majorité de cent cinq voix contre onze.

Président, Al. Florescu.
Directeur, I. Codrescu.
Secrétaire, N. C. Zătreanu.

LE SÉNAT DE LA ROUMANIE.

Le sénat de la Roumanie a adopté cette loi dans la séance du 5 février 1865.

L. S. I. V.-Président, Florescu.
Directeur, Androni.
Secrétaire, C. I. Lahovari.

6.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA LEGES A GUBERNIO DACICO PROPOSITAS
OMNINO TOLLENDAS ESSE DECERNIT

1865 mense aprili.

Διαγνώμη της άγίας και μεγάλης συνόδου της εν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθείσης εν μηνί άπριλίω άρχομένη του αωξ' σωτηρίου έτους επί εξετάσει των τριών δακικών νομοσχεδίων περί συνόδου και μοναστών και μοναστηρίων, εκλογής και δίκης άρχι-
ερέων.

Άρχη και νόμος συνέχει και διακρατεί την του Χριστού εκκλησίαν καθά και πάσαν πολιτείαν ανθρώπων, ό μόνος νόμος τας προς άλλλους και τας προς τον θεόν σχέσεις διατυπών και ύπαγορεύων, ή δέ άρχη και έξουσία πászιν όμοίως: τον καθεστότα νόμον άκριβώς εφαρμόζουσα εις επίτευξιν της έφετης άμα και έφικτής συμπάντων ψυχικής ή σωματικής ευημερίας και τελειώσεως. Έκκλησία δέ και πολιτεία ταύτην έλαχον την ομοίωδη διαφοράν, ότι αυτή μέν, έλη θυγάτηρ ούσα της γης, γηγενής και γαιοτραφής, γεγρά έχει ώσαύτως και τά περί αυτήν συμβαίνοντα, ήλικίας φαιμέν και παραλλαγάς και μεταποιήσεις: των άρχων και των νόμων; επί τώ δέ συμφερότερον, άλλο προεβούμενον παρά των μάλις, τώ προς ποιόν γινωσκέντων ανθρώπων· ή δέ του Χριστού άγια και πανένδοξος πολιτεία, ή εκκλησία, ούρανογενής καυχόμενη και την άρχήν, την γένεσιν, τώ τέλος, την δύναμιν ήλη ούρανοφυής και θεόπλαστος, ούδέν ως έπος είπειν άνίχεται σιγισμάτων και παροδικών, ούδέν επίκληρον ή τρεπτόν, άλλα τά πάντα παρέχεται αν-
αλλοίωτα και αίώνια. Τους μέν γάρ νόμους και τώ πολιτεύμα της κοινωνικής πολιτείας άνθρωποι φιλοί, ύπουργοί και βουλευταί, ήγεμόνες και μονάρχαι, συγκατασκευάζουσιν· ό δέ της εκκλησίας έμκαλιν άρχη-

γός και θεμελιωτής και νομοθέτης και μέγας πολι-
άρχης και ειρηνάρχης και κύριός έστιν αυτός, ό μονογενής υιός του θεού και τώ πνεύμα αυτού τώ διά των άγιων προφητών και άποστόλων και των θεσπι-
σίων συνόδων λαλήσαν και λαλούν επί προκοπή και τελειώσει ήθική και δογματική του όλου σώματος της εκκλησίας, της κεφαλής δελώως και ζωοποιός Χριστός, ό θεός ήμών, ή αυτοζών και αυτοτελής αλήθεια, Χριστός ό χθές και σήμεραν ό αυτός και εις τους αιώνας, ό πρό του γενέσθαι τά πάντα είδώς και όρί-
ζων ως δει γενέσθαι, ό μετά της εκκλησίας, αυτού μένων έως της συντελείας του αιώνος.

Όπου τοίνυν θεός μέν έστιν ό της εκκλησίας άρχων και νομοθέτης, ό αυτός δει άτρεπτος και άδιάδοχος, οι δέ λειτουργοί αυτού και ύπηρεταί θεο-
είδαστοι και θεοφώτιστοι εν συνοδική όμνηγύρι πι-
στεύονται κατά την αυτού έπαγγελίαν, τά δέ εκκλη-
σιαστικά θεοπίσματα, όροι και κανόνες έκφάνσεις ώμολόγηται διαπρύσιοι αυτού του παναγίου πνεύ-
ματος, ού τή έπιπνοία είπον δ είπον οι τε θεοκήρυκες άπόστολοι και οι των σεπτών συνόδων θεοφόροι πα-
τέρες, άπορον αληθώς και πολλήν ήμών καταχέν την ψυχικήν άθυμίαν, άπορον πώς ποτε όρθόδοξα γένη και φύλα, πώς όρθόδοξα ύπουργεία, πώς ευσέβιστα-
ται γερύσαι και βουλαί όρθοδοξοτάτης: εκ πατέρων και θεοστηρίκτου ήγεμονίας της δακικής: τον του Ναυή Ιησοών όλίγου δειν εις Άσρων μεταποιήσαι ήνέσχοντο, τον μέν άποστολικόν ιεράρχην πρόεδρον έπιγείν νομοθετική σάματι επικαθίσαντα, τον δέ σκηπτοϋχον ήγεμόνα πρόεδρον έμμεσον άποστολική και ούρανή σάματι τή της χώρας ιεραρχική συνόδω επικαθίσαντα, έξουσίαν αυτή κυριαρχικήν και πατρι-

¹ Lex ista a legatis quidem die 20 ianuarii 1865, a senatoribus vero die 5 februarii eiusdem anni probata ac sancita fuit.

αρχικήν παρασπόντα τοῦ ἀγαθὸν καὶ προβλεπὲν ἱερέας καὶ ἀρχιερέας θεοῦ ζῶντος θεοκυρώτους καὶ νόμους ὑπογράφειν τῇ ἐκκλησίᾳ, καθάπερ ἐν ψυχῇ τινι ἀνθρώπινῃ πολιτείᾳ, νόμους ὑποκυροῦντες, καὶ ταῦτα ἐκ διαμέτρου ἀντικειμένου; τοὺς πάλαι ἐν ἀγίῳ πνεύματι εἰς τὸν ἀπαντα αἰῶνα ἀποστολικῶς τε καὶ συνοδικῶς τεθεσπισμένους, νόμους τοιούτους, οἵτινες χθὲς καὶ πρῶην καὶ ἐκ παλαιοῦ εἰς ἐνίας κοινωνίας χριστιανώμου; εἰσχωμένους, εἰς σχίσματα καὶ εἰς οἰκτρὰς αἰρέσεις τὸ ἐν σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἡλεεινῶς διέσχισαν καὶ διεμέλισαν. Τίς οὐκ ἀνέμαρτυρον ἔχει τῆς χθὲς ἡμέρας τὸ εὐθαλὲς καὶ κατὰ Χριστὸν εὐαγγελιστάτον καὶ εὐσεβέστατον γένος τῶν Λακων, ὅπερ ὡς περ δένδρον θεοφύτευτον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὁδῶν ἀπαίδου τὸν καρπὸν τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἐν καιρῷ αὐτοῦ, ἐφ' ἔσον ἐλογίζετο δόξαν ἑαυτοῦ τὴν δόξαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐν ταῖς οἰκουμέναις συνόδοις ὡς ἐν ἀκροπόλει οὐρανοπυργώτῃ κατασφάλλεται καὶ καταχωρῶται; Τὰ δὲ νῦν τὰδε τρία νομοσχέδια ὑπουργικὰ συγκεντροῦν καὶ συγκεφαλαιῶν ἐπείγεται ἐν τῇ ψήφῳ τῶν πολιτικῶν βουλῶν οὐκ ἐπὶ μόνον τὴν τῶν πολιτῶν κοινωνικὴν εὐημερίαν καὶ πρόδον, ἀλλὰ καὶ τὰ ἱερώτατα καὶ θεϊότατα τῶν ἐν ἀνθρώποις, θρησκείαν καὶ συνειδησὶν λαοῦ ἀπλοῦ καὶ ἀφώνου κλήρου καὶ ὀλιγοσθῆς καὶ ἀσθενοῦς ἱεραρχίας.

Αἱ κυριώτεραι τῶν εἰρημένων ὑπουργικῶν νομοσχεδίων ὁργανικὰ διατάξεις τεκμηριουμέναι, ὡς οὐκ ὀφείλει, τὰ λεγόμενα. Ὅτι μὲν γὰρ σύνδοσις τῶν ἐπαρχιακῶν ἐπισκόπων ἢ τῶν ἐν ταῖς διοικήσεσι μητροπολιτῶν εἰς ταῦτο συνιόντων, ὅτε καὶ ὅπου δόξει τῇ μητροπολίτῃ τῆς ἐπαρχίας ἢ τῇ ἐξάρχῃ τῆς διοικήσεως, ἐκπαλεῖ καὶ εἰς δεῦρο διέκει καὶ διοικεῖν δύναται τὰς κατὰ τόπον ἐκκλησίας, ἀναθεωροῦσα καὶ λύουσα πάντα τὰ φερόμενα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα εἰς τὸν ὅρον καὶ κανόνων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, εὐδελον πᾶσι τοῖς εὐσεβεῖς καθίσταται τοῖς τοῦ κανόνας μετιδοῦ τῶν θεσπεσίων συνόδων, τοὺς τε ἄλλους καὶ τοῦδε μέλιστα, τὸν λ' ἀποστολικόν, τὸν ε' τῆς Α', τὸν ιθ' τῆς Δ', τὸν η' τῆς Σ', τὸν ε' τῆς Ζ', τὸν κ' τῆς Ἀντιοχείας, τὸν μ' τῆς ἐν Λαοδικείᾳ καὶ τὸν ιη' (κα'), ος' (πδ'), καὶ γε' (ρδ') τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει. Ὅτι δὲ τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ κανονικὰς ταύτας συνόδους ὑπουργὸς ἢ ἡγεμὼν καὶ ὅπως ἢ πολιτικὴ ἐξουσία δίχα προηγουμένη συνοδικῆς διαγνώμης τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οὐ μόνον θεσπίζει καὶ συνάγει καὶ διαλύει, ὡς βούλεται, ἀλλὰ καὶ κανονίζει καὶ διευθύνει καὶ τὰ ζητήματα καὶ τὸν τῆς ζητήσεως τόπον, χρόνον καὶ τρόπον κατὰ τὸ δοκοῦν διαγράφει καὶ δικαιοδοσιᾷ αὐταῖς αὐτογνωμῶν χαρίζεται καὶ νομοθετικὴν ἐξουσίαν καὶ ἀνεξαρτησίαν αὐταῖς περὶ αὐτὰ καὶ πρωτανεύει καὶ τὴν ἱεραρχίαν ἐκλέγει καὶ συνιστᾷ καὶ τὸ μοναστικὸν τάγμα καὶ τὰ μοναστήρια διαλύει καὶ καταργεῖν περὶ αὐτὰ καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια, ταῦτα τέως ἀγνωστα ἐν τῇ ἐρδοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, ὑπουργεῖον ὀρθόδοξον ὀρθοδόξου ἡγεμονία; τῆς Λακτικῆς ἐπιχειρεῖ νομοποιῆσαι αὐτογνωμῶν ψήφῳ, τάχα που ἐξ ἀγνοίας τῶν θεμελιωδῶν νόμων τῆς ἐκκλησίας ἐξενεχθεῖσιν, ὡς ἡμεῖς πιστεύομεν ἀξίως τῆς τῶν Λακων δεδοκιμασμένης εὐσεβείας.

Α'. Ἀρχὴν τοίνυν καὶ βάσιν ποιούμενα τὰ νομοσχέδια ταῦτα τὴν αὐτοκράτορος ἀνεξαρτησίαν τῆς Λακτικῆς ἐκκλησίας, ἀπ' ἀρχῆς σαφὲς καὶ ἀντικανονικῆς, ἐπὶ τὰ σαφέστερα ἐφεξῆς καταβαίνει θεσπίσματα. Ἡ ὀρθόδοξος (φησὶ) Ρουμανικὴ ἐκκλησία εἶναι καὶ μένει ἀνεξάρτητος πάσης ζήτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς; εἰς τὰ ἀφερόμενα τὸν ὁργανισμὸν καὶ τὴν παιδαρχίαν. Εὐπρόσπικόν πως δοκοῦν ἀπὸ γε τῆς λέξεως τὸ ὑπουργικὸν τοῦτο κήρυγμα, οὐ πάνυ κανονικὸν ἐνέχον τὸν νόον ἀπέδειξε πρὸ ἑαυτοῦ (ἀπριλίου λ', αὐξδ') ἢ πρὸς ἡμᾶς ἐπιστολὴ τοῦ ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας κ'ρ Νήφωνος, τόνδε τὸν τρόπον τὰ τῶν ὑπουργῶν προεισηγούμενου:

Concil. General. tomus XL.

Ἡ ἐκκλησία θυγάτηρ ὤφρῃ διὰ παντός; ἔχουσα τὴν ἑαυτῆς ἐσωτερικὴν ἐνέργειαν ἀνεξάρτητον κατὰ πάντα τὰ τὴν διατήρησιν τῆς εὐταξίας αὐτῆς ἀφορῶντα. Ὅταν οὖν ἡ πρόδοσις τοῦ ἔθνους καὶ ὁ βαθμὸς τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως ἀπαιτῇ βελτιώσιν τινα καὶ κατὰ τὴν εὐταξίαν ταύτην, διαβεβαίω τὴν ἡμετέραν παναγιότητα, ὅτι ἡ Ρουμανικὴ ἐκκλησία, ἐν τῇ ἑαυτῆς κλήρει ἐλευθερίᾳ ἐνεργήσουσα, οὐ παραβλέφεται τοῖς ὑπάρχοντες αὐτῆς δεσμοῖς; (τοῦς δεσμοῖς ματικῶς λέγει) μετὰ τῆς ἐκκλησίας μητρὸς, κτλ.

Δύο καὶ μεγάλα ἐν τούτοις ἡμεῖς ἐνορώμεν τὰς πνεύματι τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας θεσμῶν ἀντιπίπτοντα. πρῶτον μὲν τὸ αὐτοκράτως ἀνεξάρτητον τῆς Λακτικῆς ἐκκλησίας, εἰτα δὲ ὅτι καὶ ἡ ἐν Χριστῷ παιδαρχία καὶ εὐταξία κλήρου καὶ λαοῦ ἀκολουθήσει ἐν Λακίᾳ οὐχὶ τοῖς νόμοις καὶ κανόσι τῶν ἀγίων συνόδων, τοῖς εἰς τὸ διηγεῖσθαι καὶ πρὸς πᾶσαν χώραν καὶ φυλὴν παρελθούσαν καὶ μέλλουσιν κακουργήσεσθαι καὶ τῇ σφραγίδι τῶν αἰώνων καὶ τοῦ παναγίου πνεύματος σφραγισμένοι καὶ ἡγιασμένοι, ἀλλὰ τῇ τῶν ἔθνων πολιτικῇ καὶ διανοητικῇ ἀναπτύξει καὶ πρόδῳ ὥστε κατὰ τὸν λόγον τοῦτον Ἑλλῆσι καὶ βαρβάροις, σοφοῖς καὶ ἀνοήτοις, τοῖς πάλαι καὶ τοῖς ἐσώτερον ἔως τοῦ αἰῶνος, οὐκ ἀνέμοισαν οὐτε οἱ αὐτοὶ ὅροι καὶ κανόνες οὐτε αἱ αὐταὶ οἰκουμέναι καὶ σύνοδοι τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς μιᾶς ἐκκλησίας. Τί τοῦτου πνευματομαχώτερον τοῖς ὡς θεοφωτιστοῦς τὰς σεπτὰς συνόδους ἀσπαζόμενοι; Εἰς τί οὖν ἄλλο οἱ σεβασμοὶ πατέρες προσήρτησαν τὰς κατὰ τόπον ἐκκλησίας, ὡς περ ἐστὶς τοῖς καὶ καρδίαις ζωηφόροις, ταῖς τῆς διοικήσεως; κεντρικωτάταις καὶ πατριαρχικαῖς ἢ τὴν ἀρχὴν ἀποστολικῆς ἐκκλησιαστικῆς, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ διηγεῖσθαι ἐπισκοπεῖσθαι καὶ ἐποπτεῖσθαι, ἵνα μὴ τῶν ἐφ' ἡμέραν φερόμενων πεπλανημένων δοξῶν καὶ τῶν παντοδαπῶν ἐπιβουλῶν οἱ ἀνεπίστοτοι χειμαρροὶ, ἀτείχιστον εὐρόντες; τὴν τοπικὴν ἐκκλησίαν, ἀτείχιστον ἀνδρῶν διδασκικῶν καὶ ποιμένων ἀποστολικῶν, μὴ μόνον τὴν διαδοχὴν, ἀλλὰ καὶ τὴν πίστιν καὶ τὴν διδασκίαν, τὸν ἔθλον καὶ τὴν παρησίαν, παρασύρωσι τὸ πρὸς τυχὸν πατριᾶς εὐσεβείας ἀποστολικὸν τε καὶ συνοδικὸν θεσπισμα; Ὅπως ἀσφαλῆς ἡ συγκέντρωσις καὶ ἡ κανονικὴ συνάφεια πρὸς ὁρθότητα καὶ μονιμότητα!

Τὸν μὲν οὖν κανονικὸν καὶ στοιχῆς ἀνάπλεον πνευματικὸν τοῦτον σύνδεσμον τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοπαγῶν ἐκκλησιῶν, τῆς τε καὶ ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, ὡς μητρὸς καὶ πατριαρχικῆς καὶ ἀποστολικῆς, καὶ τῆς Λακτικῆς, ὡς παντίμου θυγατρὸς καὶ ἐπαρχιακῆς, μαρτυρεῖ μὲν ἡ ἱστορία, συνέχει δὲ καὶ τελειοὶ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν συνοδικῶν κανόνων. (Ἀναγνωσθήτωσαν ὁ ρ' τῆς Β', ὁ ιζ' κα' καὶ τῆς Δ', καὶ ὁ λς' τῆς Σ'. Παραβλέψαντες δὲ τῆς Α', ὁ θ' τῆς Δ', καὶ οἱ ἐρμηνευταί.)

Καὶ χωρὶς δὲ τοῦ δεσμοῦ τῆς ἐξωτερικῆς ταύτης συναρτίσεως ἐκείνῳ ἐστὶν ἐκτός πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι οὐδεμία ἐκκλησία ὤφρῃ πώποτε ἢ ὑπάρξει (ἐφ' ὅσον τοῖς ἐργοῖς ἐρδοδοξεῖν ἐπαγγέλλεται) ἀπολύτως ἀνεξάρτητος πάσης; ἀλλῆς ἐμοδόξου, οἰονόηποτε καὶ ἐν ἔχῃ πολιτάρχην καὶ πολίτευμα, ἀλλ' ἐκδοτὴ φιλαδέλφους ἐπισκοπομένην νοουθετεῖται καὶ παρακαλεῖται καὶ στηρίζεται παρὰ τὰ δογματικὰ καὶ τὰ κανονικά, ἄλλως τε καὶ θυγάτηρ καὶ μαθήτρια ὑπὸ μητρὸς καὶ ἀποστολικῆς καὶ διδασκαλίου.

Ὅμοιον δίχα προλήματος τοιοῦτου καὶ τοιαύτης ὁμογνωμοσύνης καὶ συνοδικῆς καὶ πατριαρχικῆς ἐγκρίσεως τε καὶ κυρώσεως, πᾶσα πράξις καὶ ὁμήγυρις ἐκκλησιαστικῇ, αὐτογνωμῶν ἐνεργουμένη οὐκ ἐπὶ στηρίξει τῶν ἀρχαίων, ἐστὶ πᾶν ἄλλο ἢ κανονικὴ καὶ ἔγκυρος σύνοδος, ἀποφέρεται δὲ δικαίον ἐπαθλὸν οὐχὶ ἢν φησι τὰ νομοσχέδια τοῦ ὑπουργείου ἰσχύον δικαιοκρατικὴν καὶ νομοθετικὴν, ἀλλὰ τὰ ἐκ τῶν κανόνων ἐπιτίμια.

Β'. Ταύτης δὲ οὖν τῆς ἐπαρχιακῆς ἢ ἐπισκοπικῆς συνόδου ὑπὸ προέδρῳ τῇ τῆς ἐπαρχίας μητροπολίτῃ

ὁπωσδήποτε συνειδήσεως, οἱ ἱεροὶ κανόνες, ὧν ἀντίθετος ἂν ἐνέστη, ἀμνησθήμεν, διορθώμεν, ὡς ἐφαμεν, τὸν τε χρόνον, ὅτι „δεύτερον τοῦ ἀναιματοῦ“, ἢ διὰ τὰς τοπικὰς καὶ καιρικὰς δυσχερείας, „ἀπαξ τοῦ ἀναιματοῦ“, καὶ τὸν τόπον, „ἐνθα ἂν ὁ τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπος δοκιμάσῃ“ καὶ τὰ μέλη, ὅτι „ἐπίσκοποι καὶ μητροπολίται ἢ μητροπολίτης“, καὶ τὸ εἶδος τῶν ζητημάτων, „τὰ δόγματα τῆς εὐσεβείας καὶ τὰς συμπικτούσας ἐκκλησιαστικὰς ἀντιλογίας, εἴτε περὶ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν πραγμάτων“, καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ ζητήσεως „κατὰ τοὺς κανόνες τῶν πατέρων, κατὰ τὰς θείας καὶ ζωοποιούς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ“. Ὁ δὲ τῆς Ζ' ἐκτος κανὼν ἀφορίζει τὸν ἄρχοντα, εἰ τις εὐερεθείη καλύων ἢ περιορίζων τὴν τῶν ἐπισκόπων συνάφειαν. Ποῦ τοίνυν ἐνταῦθα μέλη λαϊκά, οὐδὲ τῶν (τίς οἶδε πῶς;) χρεωκοπησάντων ἐξαιρουμένων, ἢ ὑπουργῶ; συγκαλῶν καὶ διαλύων καὶ προγραμματίζων πάντα τὰ κατὰ τὴν σύνοδον καὶ τὰς συζητήσεις καὶ αὐτὸς συζητῶν καὶ πρὸς ἐπισκόπους λογομαχῶν περὶ ἐκκλησίας, ἢ πρὸς ἄρχοντος ἐπιγείων, ἢ περὶ οὐρανίων οὐρανίως καὶ πνευματικῶς ἐλευθέρων γνώμην ἀποφώνηται; Τί γὰρ κοινὸν ἐπιγείῳ Καίσαρι ἢ τοῖς τοῦτου ὑπηρεταῖς καὶ πνεύματι ἁγίῳ ὁδηγῇ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ Χριστῷ παμβασιλεῖ θεμελιώσαντι αὐτήν, τοὺς δὲ ἀποστόλους καὶ τοὺς τοῦτων διαδόχους ἀποστέλλοντι τε καὶ φωτίζοντι καὶ πᾶσαν αὐτοῖς ἀναθέμειψεν τὴν πνευματικὴν τὴν εἰς Χριστὸν πιστευόντων κυρίαν; Οὐδὲ γὰρ ἐπιστεύσαμεν ἡμεῖς διὰ τοῦτο πρόεδρον πολιτικὸν τεταχῆσθαι τῆς Δακικῆς συγχλήτου τὸν Οὐγγροβλαχίας ἱερώτατον μητροπολίτην, ὅπως ὁ θεοφιλὴς καὶ ὑψηλότατος ἡγεμὼν προεστὴς καὶ πρόεδρος ἀνακηρυχθῇ θρησκευτικῆς συνόδου. ὥστε συμφορῆσαι τὰ οὐράνια θρησκευτικῆς συνόδου. ὥστε συμφορῆσαι τὰ οὐράνια τοῖς ἐπιγείοις, τῇ πνευματικῇ τοῖς ὀλικοῖς εἰς ἐκτέλεσιν φθορὰν καὶ κατὰπτωσιν. Οἴδαμεν δὲ, ὅτι οὐ ταῦτα τὴν κλῆσιν καὶ τὴν δύναμιν βασιλείας καὶ ἱερατείας ὡς μὲν γὰρ ψυχῶν ἐπιμέλεια ὑπὸ ἐπισκόπων, πνεύματι προεχειρισμένων, πνεύματι ζώντων καὶ ἐν ὀνόματι τοῦ ἀποστέλλοντος Χριστοῦ σωτῆρος ἐλευθέρως ἐνεργούντων ὑπὸ Θεοῦ, νόμον εἰς ἐπίτευξιν βεβαίαν βεβαίως σωτηρίας καὶ μακαριότητος οὐρανολατρίαν, ἐκεῖ δὲ βίου κοινωνικοῦ καὶ συμφερόντων ὀλικῶν ἐπιστάσις παρὰ γνήσιον πολιτάρχου ἐγκόσμιον τὴν ἐξουσίαν ἔχοντος καὶ κοσμικοὺς τοὺς ὑπηρετάς, τὴν δὲ γνήσιον πολιτείαν κατευθύνοντος εἰς ἀνδεχομένην ἐπὶ γῆς εὐδαιμονίαν ὑπὸ νόμον ἀνθρωπίνῃ διανοίᾳ, πάντοτε μεταβαλλόμενον καὶ ὑπὸ παντοίας περιστάσεως, ὧν τὸ κράτος ἀλλοιοῖ πολιτεύματα καὶ πολιτείας, τοὺς νόμους καὶ τὸν ἄρχοντα. Ὡς δὲ τὰ τέλη διάφορα, τοῦτων τῶν κοινωνιῶν πᾶς εἰς καὶ ὁ αὐτὸς ἄρχων καὶ πρόεδρος; Ἡ πᾶς ἂν γίνοντο ἱεράρχης καὶ πολιτάρχης εὐλόγως ἀλληλεπιδράτοι; Οὐδαίς ὁ ἀνταρῶν, ὅτι πᾶς ἡγεμὼν εὐσεβὴς; οὐ προστάτης καὶ πρόμαχος (δεξιόχρως) ἀντιπρὸς ἐκκλησίᾳ; ἐν τρόπῳ τῆς κοινωνικῆς πολιτείας, οὕτως καὶ τῆς θείας λατρείας καὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀγωγῆς καὶ παιδείας καὶ πίστεως, ὡς δύναμις ἀγαθοεργός, ὡς Θεοῦ διάκονος. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο μὴ τοι πέπαυται τοῦ εἶναι τέκνον καὶ μέλος τῆς ἐκκλησίας, καθὼς χριστιανός, ὑπὸ τῶν ἱερῶν αὐτῆς λειτουργῶν μυσταγωγούμενος καὶ ἁγιαζόμενος καὶ τελειούμενος καὶ τῇ πνευματικῇ χειραγωγίᾳ καὶ καταρτίσει Θεοῦ προσαγόμενος; Ἐνθεν τοι καὶ τοὺς λόγῳ πολιτικῆς ὑποταγῆς ὑπεκλίνοντος τῷ σώματι καὶ πολιτικοῦς υἱοῦς τῆς ἡγεμονίας; πατέρας πνευματικούς ἐπιγράφεται τοὺς αὐτοὺς καὶ διδασκαλοὺς καὶ κυβερνήτας, τὴν μυστικὴν τοῦ σωτῆρος ὁδοῦ, ὡς ἐπιβήματα καὶ ὁ ἡγεμὼν, πηδάλιον Θεοεὐαγγελίας εἰς τὸν οὐράνιον ὄρμον ἰδύοντος. Ἐν τοιοῦτῳ γοῶν ταπεινῷ καὶ ὑλικῷ τῷ φρονήματι καὶ τῷ σχήματι παρόσθι ποτ' ἐμπροσθεν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ θεοφρόνων πατέρων ὁ ἐν βασιλεῦσι μέγας καὶ ἱσχυρότατος ὁ

δὲ τῆς Ἰσπανικῆς Κορδοβῆς; ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ὅσιος πρὸς ἐσταμένον καραλὴν τοῦδε ἔλεγε. „Σοὶ βασιλεῖν ὁ Θεὸς ἐνεχείρισεν, ἡμῖν τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπίσταται. Καὶ ὅσπερ ὁ τὴν σὴν ἀρχὴν ὑποκλίπται ἀντιλέγει τῷ διατεταμένῳ Θεῷ, οὕτως φοβήθητι καὶ σὺ, μὴ τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς σεαυτὸν ἔλκων ὑπεύθυνος ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ γένῃ. Ἀπόδοτε, γάρ, τὰ τοῦ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ.“ Ἀλλὰ καὶ ἄλλως, ὅπου Θεὸς καὶ ἀνθρωπίνως νόμος ἐδικαίωσε τὰ ἀνθρώπινα δικαστήρια ὡς ἐλευθέρῳ μένειν τῆς τοῦ ἀρχόντος προεδρείας καὶ βουλήσεως, καίπερ τῶν νόμων αὐτῶν οὐκ ἀμεταβλήτων ὄντων, πᾶς τὰ συνοδικὰ καὶ θεοφρόνιστα, ὧν ὁ νόμος αἰώνιος καὶ ἀληθινός, διαταλέουσιν ὑπὸ ἡγεμόνι ἄλλοτε ἄλλῳ καὶ εἰ τύχοι ἀλλογνώμονι; Αὐθις, ἐνθα μὴ μόνον ἅπαν βασιλεῖον κράτος καὶ πᾶσα ἡγεμονία προσβαίνει τὸ νῦν ἔχον, ὡς δόγμα πολιτικόν, τὴν τῆς συνειδήσεως ἐλευθερίαν, ἀλλὰ δὴ καὶ αὐτὸ τὸ μετὰ Β χειρὸς Δακικῶν νομοσχέδιον ἐθέλει: τὴν ὀρθόδοξον θρησκείαν οὐκ ἐπικρατοῦσαν (οὕτως ἔπρεπε κυβερνήσαι ὀρθόδοξῳ), ἀλλὰ κοσμοπολιτικώτερον καὶ ἀνεξίτητον (φασὶν) ἐλευθέρῳ ἐν τῷ κράτει, πᾶς ἂν συνευθεροῖντο συνειδήσεις καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἱεραρχίας ἀνεπέμβατο; ἐλευθερία καὶ σύνοδος θρησκευτικῆς, ὑπουργικῆς μὲν ἁπλ. διατυπωμένη καὶ συγκροτούμενη, ἐν ὀνόματι δὲ πολιτάρχου (καὶ ταῦτ' ἀδελφῶν θρησκείας παρὰ τὸ μηδεμίαν ἔχειν ἐπικρατοῦσαν) ἐμμέσως προεδρευομένη; Οὕτω; ἅπαν ἀνακολούθια καὶ ἀντίφασις, ὅσα μὴ συνάδει τῇ θρησκευτικῇ διδασκαλίᾳ.

Γ'. Ὅσπερ δὲ οὐκ ἀρκούσης τῆς τοσαύτης; ἐν τῇ κατὰ τὸ νομοσχέδιον γενικῇ συνόδῳ πολιτικῆς ἐπεμβάσεως, πολλῇ μείζων καὶ χαλεπωτέρα πάντα πρόβριζα ἐπιχειρεῖ ἀνασπᾶν τὰ τῆς ἱεραρχίας δικαιώματα. Οὐδὲ γὰρ ὑπολείπεται γέρας ἕτερον τοῖς ποιμέσι καὶ ἐπισκόποις, ὅπου ὁ μὲν ἡγεμὼν αὐτὸς καταστήσεται καὶ ἐνομάσει; ὅν ἂν ἐθέλῃ μητροπολίτην καὶ ἐπίσκοπον „προτάσει τοῦ ὑπουργοῦ καὶ γνωμοδοτήσει τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου“, ὁ δὲ καὶ ψιλὴν ποτε δούξ ὑπόνοιαν ἢ λατὴν συκοφαντίας περὶ ποινικοῦ τινος καὶ κοινωνικοῦ ἐγκλήματος; ἢ πταίσματος μητροπολίτης καὶ ἀρχιεπίσκοπος ἀπαχθήσεται, καθάπερ τι; τῶν ἀγοραίων καὶ βαναύσων τῶν τριόδων, εἰς λαϊκὸν δικαστήριον. Πῶς ἄρα δοκεῖ τοῖς ἀγαθοῖς καὶ εὐεβέσι Δάκκοις; Ἔστιν ἄρ' αὐτοῖς ὁ τῶν ἀποστόλων διάδοχος ὁ ἐν ὀνόματι οὐχὶ τοῦ ἡγεμόνος ἐπισκοπεύων (μὴ γένοιτο, Χριστὲ παμβασιλεῦ, τηλικαύτη ἀνομία ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σου!), ἀλλ' ἐν ὀνόματι Χριστοῦ καὶ τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας, ὅστις φιλός τις κυβερνητικῶς ὑπάλλῳ, συναποβάλλων τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀξίαν καὶ τὴν μητροπολίαν, ἂν ἀτυχῶς ποτε σταθῇ τῆς φιλίας τοῦ ὑπουργοῦ ἢ τοῦ ἡγεμόνος; Ἡ δὲ καὶ κατὰ τὸν νόμον νομοσχέδιον πατριάρχου μὲν ἔργον (τὸ κῆρος τῆς φήφου) πληροῦν τὸν ἐπιτόπιον ἄρχοντα, μητροπολίτου δὲ τὸν αὐτοῦ πρωθυπουργὸν καὶ ἐπισκόπων τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον, ὅπως ἐφαρμόσωμεν τοὺς καλαίους κανόνες; Ἡ ὅταν ὁ μητροπολίτης χειροτονῇ τὸν οὕτως ὑποψήφιον, ἀντὶ τοῦ ἀρχαίου καὶ κανονικοῦ τύπου τῆς ἐκκλησίας, „φήφῃ καὶ δοκιμασίᾳ τῶν πανιερωτέρων μητροπολιτῶν, θεοφιλεστάτων ἀρχιεπισκόπων τε καὶ ἐπισκόπων“, χρῆσται συμφώνως τῷ νομοσχέδιῳ τῷ „φήφῃ καὶ δοκιμασίᾳ ἡγεμονικῇ καὶ τῶν ἑταίρων, προτάτων ὑπουργῶν“, ἢ καὶ ἀλλ' αὐτῶν; Καίτοι, ἐνθα οὕτω μὲν κατασταθῇσονται μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι, οὕτω δὲ κριθήσονται καὶ πεποιθήσονται, εἰ τις μὴ ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν φιλοῖτο, πόθεν προσδοκῶμεν τῆς θρησκείας τὴν ἀσφάλειαν καὶ ἰσότητά; Πόθεν τοῦ ποιμένος τὴν ὑπὲρ τῶν δικαίων τῆς ἐκκλησίας ποιμαντικὴν καὶ ἀποστολικὴν παρηγορίαν; Πόθεν τὴν ἐνίσχυσιν κατὰ τῶν λόγων τῆς κακοδοξίας; Πόθεν τὸ ὄφελος τοῦ λαοῦ; Πόθεν τῶν ἱεραρχῶν τὴν ἱκανότητα; Ἡ πᾶς συμβιβάζωμεν φίλιον ὑπουργὸν καὶ ψήφον ἡγεμόνος καὶ καθήκον τῆς θρησκείας καὶ τῆς συνειδήσεως τὴν ἐλευθερίαν, διδομένην πρᾶγματι μόνοις τοῖς ἑταροδόξοις;

Και μὴν ἄλλως ἔδοξε τῷ ἁγίῳ πνεύματι καὶ τοῖς ἱεροῖς πατέρεσιν· οἱ γὰρ θεοκήρυκες ἀποστόλοι καὶ αἱ θεοοὐλλεκτοὶ καὶ πάνσοφοι σύνοδοι οὕτως τοὺς ὁχλοὺς οὕτως ἐπὶ ἄρχοντι οὕτως ἐνὶ τῇ ζωῇ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν πρεσβυτέρων καὶ τῶν διακόνων, ἀλλ' ὅλη τῇ τῆς διοικήσεως ἢ τῆς ἐπαρχίας ἐπαρχικῇ συνόδῳ (ὡς μὴ παρούσας ἀναπληρῶσιν αἱ πατριαρχικαὶ) τὴν τ' ἐκλογὴν καὶ ψήφον καὶ χειροτονίαν καὶ τὴν δίκην τῶν ἱερωτάτων ἐπισκόπων ἀναθέμενοι, πᾶσι τοῖς ἀντικειμένοις διαρρήθην ἐπιταγῆμασιν.

Οὕτως γὰρ παρ' τοῦ πρώτου διορίζονται· „Εἰ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῦς ἀρχαίους χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκαταστήσῃ ἐκκλησίαν γένοιτο, καθαιρεῖσθαι καὶ ἀφορίζεσθαι, καὶ οἱ κληρικοὶ αὐτῷ πάντες“ (Ἀποστ. καν. λ'). — „Εἰς ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ (ἐπισκόπων) καθίστασθαι· αἱ δὲ δυσχερές αἴτιαι τοιοῦτον ἢ διὰ καταλείψουσιν ἀνάγκην ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἢ ἀπαιτοῦνται τρεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένοις, συμφήσαντες γινόμενων καὶ τῶν ἀπόντων καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι· τὸ δὲ κύριον τῶν γινόμενων διδόναι καὶ ἐκδόσθαι ἐπαρχίαν τῇ μητροπολίτῃ“ (Α' δ'). — „Εἰ τις ἐπίσκοπος... ὑφαρπάξῃ τὸν θρόνον δίχα συνόδου τελείας, τοιοῦτον ἀπόβλητον εἶναι, καὶ εἰ πᾶς ὁ λαὸς ἔλοιτο αὐτόν“ (Ἀντιοχ. καν. ις'). — „Ἦσαν ψήφον γινόμενῃ παρὰ ἀρχόντων, ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ἀκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα“ (Ἀποστ. καν. λ'). — „Δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπίσκοπὸν ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὡρίσται (Α' δ') κτλ.“ (Ζ', γ', ζ'. Πρόσθετος Ἀποστ. ος', Α' ζ', Δ' κη', Ἀντιοχ. ιθ', Σαρδ. ζ', Λαοδ. ιβ', ιγ' κτλ.).

Περὶ δὲ τῆς τῶν κληρικῶν καὶ ἐπισκόπων δίκης ἐν τῇ πνευματικῇ καὶ ἐν πολιτικῇ καὶ ποινικῇ ἐγκλήμασι τοιαῦτα ἀποφαίνονται· „Εἰς ἐπίσκοπον κατηγορηθέντα ἐπὶ τινὶ παρ' ἀξιοπιστῶν ἀνθρώπων καλεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον ὑπὸ ἐπισκόπων... ἢ σύνοδος ἀποφανέσθω κατ' αὐτὸ τὰ δοκούντα“ (Ἀποστ. οδ'). — „Ὅμοιος ἦρσεν, ἵνα, ὅστις δέποτε τῶν ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων ἢ κληρικῶν, πράγματι· αὐτῷ ἐγκληματικῷ ἢ πολιτικῷ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ κινουμένῳ, ἐάν παραιτούμενος τὸ ἐκκλησιαστικὸν δικαστήριον δημοσίως δηλώσῃ καθαρθῆναι δικαστηρίοις, κἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ ψήφος ἐκφωνηθῇ, ὅμως τὸν ἴδιον τόπον ἀπολέσῃ...“ Ἐπὶ δὲ τοῦ πολιτικοῦ (δοτικῆς λεηροδοσίας) ἀπολέσῃ τὸ εἰς δ' ἐνίκησεν, ἐάν τὸν ἴδιον τόπον δηλώσῃ κατέχειν“ (Καρθ. καν. ιε' [ιβ']). — Πρόσθετος, ἵνα μὴ μακρηγορῶμεν, Ἀποστ. καν. κ', κα', ζε', οε', Β' ζ', Δ' θ', κα', Ἀντιοχ. ιβ', ιδ', ιε', Σαρδ. ε', ιδ', Καρθ. ιβ', κη' (λε'), γς' (πε' ἢ ρς'), ρκη' (ρλζ'), Ἰουστιν. νεαρ. ρηγ', καρ. κβ' κτλ.

Ταῦτ' ὅρα πρὸς τοὺς ὑποβόλεις τῶν Δακικῶν νομοσχεδίων ἀποκρινόμεθα καὶ ἡμεῖς μετὰ Πέτρου καὶ Ἰωάννου τῶν πανευφύμων ἀποστόλων· „Εἰ δίκαιόν ἐστιν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἀκούειν μᾶλλον ἢ τοῦ θεοῦ, κρίνεται“ (Ἀποστ. πρ. δ', 19).

Δ'. Τὰ δὲ περὶ μοναχῶν, μοναζουσῶν καὶ εὐαγῶν μοναστηρίων ἐν τοῖς Δακικοῖς τουτοῖσι νομοσχεδίοις θεοπρεπῆ, πολλοὺ δέοντα τὴν ἀνεξιδρυσκίαν καὶ τῆς συνειδήσεως τὸ ἐλευθερὸν βεβαιῶν καὶ κατασφαλίζε· ἐν τοῖς ὁμοδόξοις ὑπηκόοις, τῶν πάντων σφόδρα μὲν βίαια καὶ περιοριστικὰ καθίσταται τῶν εὐσεβῶν ψυχῶν, ὅπως δὲ τῷ γράμματι καὶ τῷ πνεύματι οὐχ ὅπως τῶν κανόνων, ἀλλὰ καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἀντίκειται, ἐν ᾧ ὁμοίως ὁ ἰσχυρὸς, ὁ εὐρωστός καὶ ὁ πλούσιος, καθάπερ καὶ ὁ ἀσθενής, ὁ ἄρρωστος καὶ ὁ πνύχθων, ὅλον αὐτῶν ἀφοσιῶν τῷ θεῷ, ὅταν καὶ ὅπως θέλῃ. Οὐ ζητεῖται ἡλικία πρεσβυτέρου· οὐκ ἔξ ἀνάγκης ἡγείται φάβλος καὶ ἀκόλαστος βίος ἢ τὰ καθάρματα καὶ σκύβαλα τῆς κοινωνίας, οὕτως οἱ λοιποὶ τῶν νομοσχεδίων περιορισμοί· εἰ γὰρ τοιαῦτα ἐδικαίου ἢ τῆς συνειδήσεως ἐλευθερία καὶ τὸ εὐαγ-

γέλιον, ὅσα οἱ πανέταλμοι καὶ θεοσεβέστατοι τῆς Δακίας ὑπουργοὶ νομοθετήσαι πεπιλοτημένοι οὐ καλῶς ἠελούσας τὰ μὴ καλὰ, τί ἐν ἐπὶ διακρίνει τὰς ἡμετέρας θυσίας καὶ προσφορὰς τῶν θυσιῶν ἐκείνου τοῦ Κέντ Ἰερεῖ γὰρ τῆς βεβηλώσεως;

Οἱ δὲ τρισόβιοι πατέρες καὶ οἱ χριστοκήρυκες ἀπόστολοι οὐχ οὕτως ταπεινωτικὰ καὶ ἀνέξια τοῦ εὐαγγελίου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης συνειδήσεως καὶ λογικότητος ἐφθέγγοντο· ἀλλὰ σαφῶς εἶδότες, ὅτι πάντα μὲν ἡμῶν τὰ ἔσω καὶ τὰ ἔξω προσήκει τῷ θεῷ, ἡ δὲ ἀρετὴ καὶ σπείρεται καὶ κραταίωται χρόνῳ καὶ ἀσκήσει καὶ ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων, οὐκ ἄλλον οὐδένα ἔδεντο περιορισμὸν, ἡμιστὰ γὰρ τὰς τῶν ὑπουργῶν καὶ βασιλέων θέλησας, ὅτινες σωματικῶν ἀρχουσιν, τὸ ψυχῶν, ἀλλὰ τὸν λόγον μόνον ἐκδότου καὶ τῆς γνώμης τὸ ἀνεξάρτητον καὶ τῆς προαιρέσεως τὸ δεδοκιμασμένον. Οὐκ ἄλλους τοῖνυν ἐξέλιον τοῦ μοναστικοῦ καταλόγου ἢ τοὺς ἑλαττον δεκαετούς ἢ καὶ δεκαεπταετούς καὶ τοὺς οὐκ ἀποχρῶντως δεδοκιμασμένους, καὶ τὰς χήρας ἤτιον τοῦ ἐξημοστοῦ ἀγούσας, δι' ὃν ἔφασαν λόγον οἱ τὰς περὶ τοῦτο θεοσόφους ῥήτρας τοῦ τε μακαρίου Παύλου (Τιμοθ. Α', ε', 9) καὶ Βασιλείου τοῦ οὐρανοφάντορος (καν. κδ') ἐξηγησάμενοι. Οὕτως γοῦν ἡ ἐκτὴ οἰκουμένη σύνοδος ἀποφαίνεται (καν. μ'). „Ἐπειδὴ τῷ θεῷ κολάσθαι διὰ τῆς ἐκ τῶν τοῦ βίου θορύβων ἀναχωρήσεως ἴσαν ἐστὶ σωτήριον, χρὴ μὴ ἀνεξετάστως ἡμᾶς παρὰ τὸν καιρὸν τοὺς τὸν μονήρην βίον αἰρουμένους προσέειπαι, ἀλλὰ τὸν παραδοθέντα ἡμῖν παρὰ τῶν πατέρων καὶ ἐν αὐτοῖς φυλάττειν ὅσον, ὥστε τὴν ὁμολογίαν τοῦ κατὰ θεὸν βίου τότε προσέειπαι· δαί, ὡς ἡδη βεβαίαν καὶ ἀπὸ γνώσεως καὶ κρίσεως γινόμενῃ μετὰ τὴν τοῦ λόγου συμπλήρωσιν.“ — Πρόσθετος κανὼν ιε', τῆς Δ', τὸν ιη' τοῦ μεγάλου Βασιλείου καὶ τὴν ζ' νεαρῶν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ.

Περὶ δὲ ἀριθμοῦ μόνων καὶ χρήσεως τῶν ἐν αὐταῖς κτημάτων καὶ τῆς κυριότητος τῶν ἐν αὐταῖς ἀσκομένων, ἀναγνωσθήτωσαν οἱ ἐξῆς μάλιστα κανόνες· ὁ κδ' τῆς Δ', ὁ μθ' τῆς Σ', ὁ ιβ' καὶ ιγ' τῆς Ζ', ὁ α' τῆς πρωτοδευτέρας, ὁ β' Κυρίλ. Ἀλεξ., Ἀποστ. λη' καὶ μα', Ἀντιοχ. κα', ὁ η' τῆς Δ' κτλ.

Τοιαῦτα καὶ περὶ τούτων ὁ νόμος τοῦ θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ καλεῖται.

Ε'. Τούτων πάντων τοῖνυν τῶν ὅρων τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος νομοσχεδίων πάντας μονοουχί τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεομύς καὶ κανόνες ἐκ τοῦ εὐθείου καὶ ἐκ πλάγιου ἀνατρεπόντων, ὡς δίδεικται, οὐκ εἰχόμεν ἡμεῖς συμβαλεῖν ὅ τι καὶ λέγειν βούλεται τότε τὸ ἄρθρον, ὥστε καὶ κοινῆς τῆς καινοτέρου ταύτης καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀθέτου θεομύσεως ἐπικρατούμενον· „Εἰοὶ καὶ μένουσι (ψηφαί) ἀκυροὶ πάντες· οἱ νόμοι καὶ κανονισμοί, ὅσοι ἀντίκεινται εἰς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος νόμου.“ Εἰ μὲν γὰρ νόμους καὶ κανονισμούς τοὺς ἐν Δακίᾳ λέγει προγενεστέρους πολιτικούς, ἀρ' οὕτως μικρὰ φροντίζουσιν οἱ εὐσεβεστέροις Δάκοι περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, τῶν συμφώνων ἢ ἀσυμφώνων, ὥστε μὴδὲ μείνας ἡστυνοσοῦν αὐτοὺς ἀξίως· χριστιανούς ὑπουργοὺς καὶ βουλευτάς ἐν ἐκκλησιαστικῷ νομοσχεδίῳ; Εἰ δὲ μετὰ τῶν ἀκυρουμένων νόμων καὶ κανονισμῶν ὡς ἀναγνίσκω τοῖς νομοσχεδίοις συνακυροῦνται (ἀπαγε!) σιγηλῶς καὶ πάντας οἱ προμνησθέντες ἐκκλησιαστικοί, ὡς ἐκ τοῦ ἔμφαντος μαχόμενοι τοῖς νομοσχεδίοις τούτοις, τοῦτ' ἀρ' ἀπολαύσεται ἡ Δακικὴ ὁρθόδοξος ἐκκλησία ἀπὸ τοῦ ζήλου καὶ τῆς ὁρθοδοξίας εὐσεβεστάτων ἡγεμόνων καὶ ὑπουργῶν, ὥστε ἀπαλείφαι μὲν συνόδους καὶ ἀποστόλους, ἀναστήλωσαι δὲ τὰ νομοσχεδία καὶ προσκυνηθῆναι καὶ λατρεῖσθαι αὐτοῖς ὡς τῇ χρυσῇ εἰκόνι; Οὐ γὰρ ἐπειδὴ τὰ καινοφανῆ ὡς ἐπὶ πλείστον εὐδοκίμει ἐν τῇ καθ' ἡμέραν βίῃ καὶ τῇ ἐπιστήμῃ καὶ πολιτικῇ, διὰ τοῦτο νεωτερίζοντας κἂν τῇ θρησκείᾳ οἱ τῆς Δακίας ἐντιμότεροι ὑπουργοί, νέας ζητήσονται παραδόσεις καὶ ἐν αὐτῇ. Ἀρχαῖος ὁ ἀληθινὸς θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν

και η εκκλησία αὐτοῦ, ἀρχαίαι καὶ αἱ περὶ αὐτὴν Ἀθετικὰ καὶ τὰ διοικητικὰ, τὰ ταπεινωτικὰ καὶ μυσταγωγικὰ, τὴν διδασκαλίαν καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ψυχῶν λογικὴν καὶ εὐαγγελικὴν πείμανοιν καὶ κατάρτισιν. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ σύμπαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς διακονίας, οὗ θεμέλιοι μὲν καὶ κρηκιδώσεις αὐτὴ ἐστὶν ἡ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ ἀποστόλων πίστις καὶ διδασχὴ, λίθος δ' ἀπορογεννητός· ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξοῖ ἐπὶ ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι», ὡς ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος διδασκαλός (Ἐφεσ. β', 21-22), στύλοι δὲ καὶ λυχνίαι οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ εὐαγγεῖς τοῦ κυρίου κληῖρος· οὗτος, φανερὸν, ὅτι ἀνθρώπινος, ἀλλ' ὑπερκόσμιος καὶ θεοκατασκευάστος καὶ πνευματοσύντακτος τῆς ἐκκλησίας διακονίας, ὑπὸ μὲν τῶν θεοπνευστῶν καὶ θεοκλήρων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφώρων καὶ θεοκινήτων πατέρων, τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις οἰκουμέναις καὶ τοπικαῖς συνόδοις γραφῇ ἡ γλῶσση παραστάντων, θεοσώφως οἰκοδομηθεὶς καὶ ἀκραιδάντως στηριχθεὶς, καὶ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν θεῶν δυνάμει πλατυνθεὶς, ὑπὸ δὲ τοσούτων δοξίμων πατριαρχῶν καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν τῆς ὑψηλοῦ σοφῶν τε καὶ ἀσώφων εὐσεβῶς καὶ ἀκαρπύτως, εἰς τὸν πάντα χρόνον συμπαγείς καὶ κρατυνθεὶς, ἀποδοχθεὶς καὶ μεγαλυνθεὶς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ νόμοις, δόξαι καὶ καθέσει καὶ ἀραῖς καὶ ἀναθέμασι φρικωδεστάτοις ἀπορρήτως περιφρουρηθεὶς κατὰ παντός τολμήσοντας ποτε μετακινήσαι ἢ μεταβαλεῖν θεομύς πατέρων καὶ ἑρμᾶ αἰώνια τῆς αἰωνίου εὐσεβείας· οὗτος ὁ διακονισμὸς οὐχ ὅτι ὑπὸ ὑπουργῶν καὶ ἡγεμόνων, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὸ ποιμένων καὶ ἱεραρχῶν, ἀλλ' ἐπιτοπίως καὶ καθ' ἕκαστον καὶ ἐν ἀθετήσει τῶν πατέρων παραδόσεων καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐνεργῶσι, μεταποιεῖσθαι δύναται οὐδὲ κατὰ ἐν ἴσῃ καὶ κεραίαν μίαν. Κατὰ γὰρ τὸν μέγαν ἀληθινὴν τῆς εὐσεβείας τὸν τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐπὶ ἡμῶν Φωτίον, οὐδὲν ὦν ἡμῖν οἱ θεοὶ πατέρες παρέδωκαν συνδικῶν διαταγμάτων οὐδεμίαν οὐτ' ἀπαίρεσιν· οὕτως προσθήκης χρεῖται οὐτε ἀλλοτρίως μεταβολῆς· πάντα γὰρ δοκῶν συμβάλλουσιν πρὸς τὴν τῆς πίστεως δογματικὴν κατάρτησιν καὶ πρὸς ἡμῶν καταρτισμὸν συλλέξαντες οἱ πατέρες παρέδωκαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποστολικαῖς ἐπιμένοι διδασκαλαῖς καὶ παραδόσεσιν, αἵτινες ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ πᾶσι τοῖς πιστοῖς ἀρμόζουσα πρὸς σωτηρίαν. Διὸ δι' καὶ πᾶς ἐπίσκοπος, οὐκ ἄλλ' ἢ φυλάξαι τίταται θεοδὸν καὶ ταμίης καὶ οἰκονόμος πιστὸς καὶ ἀκριβής· τῆς οὐρανοῦ ταύτης παρακαταθήκης, οὐκ εἰς φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν ἡντινασοῦν, ἀλλ' εἰς χρῆσιν μὲν σωτηριώδη πρὸς τοὺς βουλομένους σφύεσθαι, γνῶσαν δὲ καὶ ἀκριβῆ καὶ παντελῶς ἀπαρμυμένον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μεταδίδειν καὶ μεταφύεσθαι ὡς τε παρέλαβεν, ὡς τε ἐδιδάχθη. Εἰ δὲ τίς πού τυχὼν ἐν τοῖς μυρίοις λειτουργοῖς τοῦ αἰωνίου, ματαιότητος φυλάτου κακῶς μεθυσθεὶς ἢ πάθει ὁποῦν ὑπαρκαγίας ἢ δόλῳ φανακισθεὶς ἢ τῷ φθόνῳ καὶ βίᾳ εἰς τὴν κολακείαν αἰσχυρῶς ὁδηγῶν ἢ ὁποῦν ποτε ὑπαχθεὶς καὶ δαλεασθεὶς συμφέροντι, κακὸς ἐξελεγχθεὶς καὶ κίβδηλος καὶ παραχαράκτης καὶ προδότης, μὴ πληροφορῶν μήτε παίδων τὰς ὁμοδόξους ἐκκλησίας περὶ ὧν ἐπιχειρεῖ ἢ διανοεῖται νεοχμῶσεων καὶ βεβηλώσεων, τοῦτον σύμπασα ἡ ἀποστολικὴ καὶ συνοδικὴ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, εἰ μὴ διορθοῖτο μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ἐν ἀγάπῃ νουθεσίαν καὶ παρακλήσιν τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀποσκορακίζει τέλος καὶ ἐξοστρακίζει ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἱεραρχίας καὶ ἀλλότριον ἡγείται τῆς μάνδρας τοῦ κυρίου καὶ ἀναφανεί αὐτῷ μετὰ τῶν μακαρίων πατέρων τῆς ἐν Κερθαγίνῃ ἁγίας συνόδου. Οὐδεὶς κατὰ τῶν προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τῶν εὐαγγελιστῶν, οὐδεὶς κατὰ τῆς ἐκκλησίας χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν.

Ἀλλ' ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς καὶ ἀρχιεπίσκοπος καὶ κύριος, ὁ θεμελιωτής τε καὶ σκεπαστής καὶ τελειουργός τῆς ἐκκλησίας, Χριστός, ὁ ἀληθινός

καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ, ἀρχαίαι καὶ αἱ περὶ αὐτὴν Ἀθετικὰ καὶ τὰ διοικητικὰ, τὰ ταπεινωτικὰ καὶ μυσταγωγικὰ, τὴν διδασκαλίαν καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ψυχῶν λογικὴν καὶ εὐαγγελικὴν πείμανοιν καὶ κατάρτισιν. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ σύμπαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς διακονίας, οὗ θεμέλιοι μὲν καὶ κρηκιδώσεις αὐτὴ ἐστὶν ἡ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ ἀποστόλων πίστις καὶ διδασχὴ, λίθος δ' ἀπορογεννητός· ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξοῖ ἐπὶ ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι», ὡς ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος διδασκαλός (Ἐφεσ. β', 21-22), στύλοι δὲ καὶ λυχνίαι οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ εὐαγγεῖς τοῦ κυρίου κληῖρος· οὗτος, φανερὸν, ὅτι ἀνθρώπινος, ἀλλ' ὑπερκόσμιος καὶ θεοκατασκευάστος καὶ πνευματοσύντακτος τῆς ἐκκλησίας διακονίας, ὑπὸ μὲν τῶν θεοπνευστῶν καὶ θεοκλήρων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφώρων καὶ θεοκινήτων πατέρων, τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις οἰκουμέναις καὶ τοπικαῖς συνόδοις γραφῇ ἡ γλῶσση παραστάντων, θεοσώφως οἰκοδομηθεὶς καὶ ἀκραιδάντως στηριχθεὶς, καὶ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν θεῶν δυνάμει πλατυνθεὶς, ὑπὸ δὲ τοσούτων δοξίμων πατριαρχῶν καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν τῆς ὑψηλοῦ σοφῶν τε καὶ ἀσώφων εὐσεβῶς καὶ ἀκαρπύτως, εἰς τὸν πάντα χρόνον συμπαγείς καὶ κρατυνθεὶς, ἀποδοχθεὶς καὶ μεγαλυνθεὶς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ νόμοις, δόξαι καὶ καθέσει καὶ ἀραῖς καὶ ἀναθέμασι φρικωδεστάτοις ἀπορρήτως περιφρουρηθεὶς κατὰ παντός τολμήσοντας ποτε μετακινήσαι ἢ μεταβαλεῖν θεομύς πατέρων καὶ ἑρμᾶ αἰώνια τῆς αἰωνίου εὐσεβείας· οὗτος ὁ διακονισμὸς οὐχ ὅτι ὑπὸ ὑπουργῶν καὶ ἡγεμόνων, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὸ ποιμένων καὶ ἱεραρχῶν, ἀλλ' ἐπιτοπίως καὶ καθ' ἕκαστον καὶ ἐν ἀθετήσει τῶν πατέρων παραδόσεων καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐνεργῶσι, μεταποιεῖσθαι δύναται οὐδὲ κατὰ ἐν ἴσῃ καὶ κεραίαν μίαν. Κατὰ γὰρ τὸν μέγαν ἀληθινὴν τῆς εὐσεβείας τὸν τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐπὶ ἡμῶν Φωτίον, οὐδὲν ὦν ἡμῖν οἱ θεοὶ πατέρες παρέδωκαν συνδικῶν διαταγμάτων οὐδεμίαν οὐτ' ἀπαίρεσιν· οὕτως προσθήκης χρεῖται οὐτε ἀλλοτρίως μεταβολῆς· πάντα γὰρ δοκῶν συμβάλλουσιν πρὸς τὴν τῆς πίστεως δογματικὴν κατάρτησιν καὶ πρὸς ἡμῶν καταρτισμὸν συλλέξαντες οἱ πατέρες παρέδωκαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποστολικαῖς ἐπιμένοι διδασκαλαῖς καὶ παραδόσεσιν, αἵτινες ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ πᾶσι τοῖς πιστοῖς ἀρμόζουσα πρὸς σωτηρίαν. Διὸ δι' καὶ πᾶς ἐπίσκοπος, οὐκ ἄλλ' ἢ φυλάξαι τίταται θεοδὸν καὶ ταμίης καὶ οἰκονόμος πιστὸς καὶ ἀκριβής· τῆς οὐρανοῦ ταύτης παρακαταθήκης, οὐκ εἰς φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν ἡντινασοῦν, ἀλλ' εἰς χρῆσιν μὲν σωτηριώδη πρὸς τοὺς βουλομένους σφύεσθαι, γνῶσαν δὲ καὶ ἀκριβῆ καὶ παντελῶς ἀπαρμυμένον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μεταδίδειν καὶ μεταφύεσθαι ὡς τε παρέλαβεν, ὡς τε ἐδιδάχθη. Εἰ δὲ τίς πού τυχὼν ἐν τοῖς μυρίοις λειτουργοῖς τοῦ αἰωνίου, ματαιότητος φυλάτου κακῶς μεθυσθεὶς ἢ πάθει ὁποῦν ὑπαρκαγίας ἢ δόλῳ φανακισθεὶς ἢ τῷ φθόνῳ καὶ βίᾳ εἰς τὴν κολακείαν αἰσχυρῶς ὁδηγῶν ἢ ὁποῦν ποτε ὑπαχθεὶς καὶ δαλεασθεὶς συμφέροντι, κακὸς ἐξελεγχθεὶς καὶ κίβδηλος καὶ παραχαράκτης καὶ προδότης, μὴ πληροφορῶν μήτε παίδων τὰς ὁμοδόξους ἐκκλησίας περὶ ὧν ἐπιχειρεῖ ἢ διανοεῖται νεοχμῶσεων καὶ βεβηλώσεων, τοῦτον σύμπασα ἡ ἀποστολικὴ καὶ συνοδικὴ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, εἰ μὴ διορθοῖτο μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ἐν ἀγάπῃ νουθεσίαν καὶ παρακλήσιν τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀποσκορακίζει τέλος καὶ ἐξοστρακίζει ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἱεραρχίας καὶ ἀλλότριον ἡγείται τῆς μάνδρας τοῦ κυρίου καὶ ἀναφανεί αὐτῷ μετὰ τῶν μακαρίων πατέρων τῆς ἐν Κερθαγίνῃ ἁγίας συνόδου. Οὐδεὶς κατὰ τῶν προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τῶν εὐαγγελιστῶν, οὐδεὶς κατὰ τῆς ἐκκλησίας χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν.

καὶ ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ, ἀρχαίαι καὶ αἱ περὶ αὐτὴν Ἀθετικὰ καὶ τὰ διοικητικὰ, τὰ ταπεινωτικὰ καὶ μυσταγωγικὰ, τὴν διδασκαλίαν καὶ πᾶσαν τὴν τῶν ψυχῶν λογικὴν καὶ εὐαγγελικὴν πείμανοιν καὶ κατάρτισιν. Οὗτος δὲ ἐστὶν ὁ σύμπαξ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας πνευματικῆς καὶ διοικητικῆς διακονίας, οὗ θεμέλιοι μὲν καὶ κρηκιδώσεις αὐτὴ ἐστὶν ἡ τῶν ἁγίων προφητῶν καὶ ἀποστόλων πίστις καὶ διδασχὴ, λίθος δ' ἀπορογεννητός· ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, «ἐν ᾧ πᾶσα ἡ οἰκοδομὴ συναρμολογουμένη αὐξοῖ ἐπὶ ναὸν ἅγιον ἐν κυρίῳ, εἰς κατοικητήριον τοῦ θεοῦ ἐν πνεύματι», ὡς ὁ μέγας τῶν ἐθνῶν διδάσκαλος διδασκαλός (Ἐφεσ. β', 21-22), στύλοι δὲ καὶ λυχνίαι οἱ ἱεράρχαι καὶ οἱ εὐαγγεῖς τοῦ κυρίου κληῖρος· οὗτος, φανερὸν, ὅτι ἀνθρώπινος, ἀλλ' ὑπερκόσμιος καὶ θεοκατασκευάστος καὶ πνευματοσύντακτος τῆς ἐκκλησίας διακονίας, ὑπὸ μὲν τῶν θεοπνευστῶν καὶ θεοκλήρων ἀποστόλων καὶ τῶν θεοφώρων καὶ θεοκινήτων πατέρων, τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις οἰκουμέναις καὶ τοπικαῖς συνόδοις γραφῇ ἡ γλῶσση παραστάντων, θεοσώφως οἰκοδομηθεὶς καὶ ἀκραιδάντως στηριχθεὶς, καὶ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην πᾶσαν θεῶν δυνάμει πλατυνθεὶς, ὑπὸ δὲ τοσούτων δοξίμων πατριαρχῶν καὶ βασιλέων καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν τῆς ὑψηλοῦ σοφῶν τε καὶ ἀσώφων εὐσεβῶς καὶ ἀκαρπύτως, εἰς τὸν πάντα χρόνον συμπαγείς καὶ κρατυνθεὶς, ἀποδοχθεὶς καὶ μεγαλυνθεὶς, οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ νόμοις, δόξαι καὶ καθέσει καὶ ἀραῖς καὶ ἀναθέμασι φρικωδεστάτοις ἀπορρήτως περιφρουρηθεὶς κατὰ παντός τολμήσοντας ποτε μετακινήσαι ἢ μεταβαλεῖν θεομύς πατέρων καὶ ἑρμᾶ αἰώνια τῆς αἰωνίου εὐσεβείας· οὗτος ὁ διακονισμὸς οὐχ ὅτι ὑπὸ ὑπουργῶν καὶ ἡγεμόνων, ἀλλ' οὐδὲ ὑπὸ ποιμένων καὶ ἱεραρχῶν, ἀλλ' ἐπιτοπίως καὶ καθ' ἕκαστον καὶ ἐν ἀθετήσει τῶν πατέρων παραδόσεων καὶ τῆς καθόλου ἐκκλησίας ἐνεργῶσι, μεταποιεῖσθαι δύναται οὐδὲ κατὰ ἐν ἴσῃ καὶ κεραίαν μίαν. Κατὰ γὰρ τὸν μέγαν ἀληθινὴν τῆς εὐσεβείας τὸν τοῦ θεοῦ φωτὸς ἐπὶ ἡμῶν Φωτίον, οὐδὲν ὦν ἡμῖν οἱ θεοὶ πατέρες παρέδωκαν συνδικῶν διαταγμάτων οὐδεμίαν οὐτ' ἀπαίρεσιν· οὕτως προσθήκης χρεῖται οὐτε ἀλλοτρίως μεταβολῆς· πάντα γὰρ δοκῶν συμβάλλουσιν πρὸς τὴν τῆς πίστεως δογματικὴν κατάρτησιν καὶ πρὸς ἡμῶν καταρτισμὸν συλλέξαντες οἱ πατέρες παρέδωκαν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποστολικαῖς ἐπιμένοι διδασκαλαῖς καὶ παραδόσεσιν, αἵτινες ἐν παντὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ πᾶσι τοῖς πιστοῖς ἀρμόζουσα πρὸς σωτηρίαν. Διὸ δι' καὶ πᾶς ἐπίσκοπος, οὐκ ἄλλ' ἢ φυλάξαι τίταται θεοδὸν καὶ ταμίης καὶ οἰκονόμος πιστὸς καὶ ἀκριβής· τῆς οὐρανοῦ ταύτης παρακαταθήκης, οὐκ εἰς φθορὰν ἢ ἀλλοίωσιν ἡντινασοῦν, ἀλλ' εἰς χρῆσιν μὲν σωτηριώδη πρὸς τοὺς βουλομένους σφύεσθαι, γνῶσαν δὲ καὶ ἀκριβῆ καὶ παντελῶς ἀπαρμυμένον εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς μεταδίδειν καὶ μεταφύεσθαι ὡς τε παρέλαβεν, ὡς τε ἐδιδάχθη. Εἰ δὲ τίς πού τυχὼν ἐν τοῖς μυρίοις λειτουργοῖς τοῦ αἰωνίου, ματαιότητος φυλάτου κακῶς μεθυσθεὶς ἢ πάθει ὁποῦν ὑπαρκαγίας ἢ δόλῳ φανακισθεὶς ἢ τῷ φθόνῳ καὶ βίᾳ εἰς τὴν κολακείαν αἰσχυρῶς ὁδηγῶν ἢ ὁποῦν ποτε ὑπαχθεὶς καὶ δαλεασθεὶς συμφέροντι, κακὸς ἐξελεγχθεὶς καὶ κίβδηλος καὶ παραχαράκτης καὶ προδότης, μὴ πληροφορῶν μήτε παίδων τὰς ὁμοδόξους ἐκκλησίας περὶ ὧν ἐπιχειρεῖ ἢ διανοεῖται νεοχμῶσεων καὶ βεβηλώσεων, τοῦτον σύμπασα ἡ ἀποστολικὴ καὶ συνοδικὴ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία, εἰ μὴ διορθοῖτο μετὰ μίαν καὶ δευτέραν ἐν ἀγάπῃ νουθεσίαν καὶ παρακλήσιν τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἀποσκορακίζει τέλος καὶ ἐξοστρακίζει ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἱεραρχίας καὶ ἀλλότριον ἡγείται τῆς μάνδρας τοῦ κυρίου καὶ ἀναφανεί αὐτῷ μετὰ τῶν μακαρίων πατέρων τῆς ἐν Κερθαγίνῃ ἁγίας συνόδου. Οὐδεὶς κατὰ τῶν προφητῶν, οὐδεὶς κατὰ τῶν εὐαγγελιστῶν, οὐδεὶς κατὰ τῆς ἐκκλησίας χωρὶς κινδύνου ἐποίησεν.

Ἀλλ' ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς καὶ ἀρχιεπίσκοπος καὶ κύριος, ὁ θεμελιωτής τε καὶ σκεπαστής καὶ τελειουργός τῆς ἐκκλησίας, Χριστός, ὁ ἀληθινός

θεός ἡμῶν, αὐτὸς ὡς τέλους ἀνεγλήτους ἡμᾶς ποι-
μάνας καὶ ποιμαίνοντας ἐαυτῷ παραστήσαι, συσφίγ-
γων τοὺς πάντας ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης καὶ
τῆς ἀγάπης καὶ φωτίζων τὸν φωτισμὸν ἐπιγνώσεως
καὶ εὐσεβείας ἀληθινῆς καὶ ἰδραίας εἰς τὸν ἅπαντα
αἰῶνα, εἰς δόξαν πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύ-
ματος, ἀμήν.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.
† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Γρη-
γόριος.
† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Ἀν-
θίμος.
† ὁ πατριάρχης πρώην Κωνσταντινουπόλεως Κύ-
ριλλος.
† ὁ πατριάρχης Αλεξανδρείας Ἰάκωβος.
† ὁ Κυζίκου Νικόδημος.
† ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος.

† ὁ Δάρων Νεόφυτος.
† ὁ Πελαγονίας Βενέδικτος.
† ὁ Ἰκονίου Σωφρόνιος.
† ὁ Πέονης Ἰγνάτιος.
† ὁ Φιλίππουπόλεως Πανάρετος.
† ὁ Αἰνίου Γαβριήλ.
† ὁ Σάμου Γαβριήλ.
† ὁ Σκοπέων Ἰωακείμ.
† ὁ Σόρωνιου Διονύσιος.
† ὁ Πρεσλάβας Ἀνθίμος.
† ὁ Βελισσοῦ Ἀνθίμος.
† ὁ Σιναίου Κύριλλος.
† ὁ Κρήτης Διονύσιος.
† ὁ Μαλενίκου Διονύσιος.

Ἀνθίμος Μαντζαράκης ἀρχιμανδρίτης.
Εὐστάθιος Κλεόβουλος ἀρχιμανδρίτης.
Νικηφόρος Γλυκὰς ἀρχιμανδρίτης.
Γερμανὸς Γρηγοράς ἀρχιμανδρίτης.

B

7.

SOPHRONIUS CONSTANTINOPOLITANUS ALEXANDRO CUZA VALACHIAE ET MOLDAVIAE PRINCIPI

1865 aprilis 17.

Εὐσεβίστατε, ὑψηλότατε καὶ περιφανίστατε αὐ-
θέντα καὶ ἡγεμῶν τῶν ἡνωμένων ἡγεμονιῶν Βλαχίας
καὶ Μολδαβίας, κύριε Ἀλέξανδρε Ἰωάννου Α', υἱὲ
ἡμῶν κατὰ πνεῦμα λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε, τὴν
εὐσεβεστάτην αὐτῆς ὑψηλότητα ἐκ μέσης ψυχῆς εὐχό-
μενοι καὶ πατρικῶς ἀσπαζόμενοι ὑπερίδιστα πρὸς αὐ-
ρεόμεν.

Οὐδὲν πολλοῦ τοῦ χρόνου φήμη τις ἐκκλησιαστι-
κῶς οὐ πᾶν εὐάγγελος περιεβόμβησε τὰς ἡμετέρας
ἀκοάς, τὴν ἐν τῇ καθέδρᾳ τῶν ἡγεμονιῶν κυκλο-
φορίαν τριῶν νομοσχεδίων, ὡς καινὴν τινα καὶ ἰστιν
ἐποὶ ἀντικανονικῆν παρεισαγόντων ἐκκλησιαστικὴν
διοίκησιν, καταγγέλλουσα. Τοῦ ἀκούσματος τὸ σπου-
δαῖον ἔμα καὶ τραχὺ πρὸς τὴν πάλαι δεδοκιμασμένην
ἡγεμονίαν καὶ λαοῦ εὐσεβείαν ἀνταξιαζόμενον καὶ ἡ
παρὰ τῶν αὐτῶν ἱερωτάτων καὶ θεωρισεστάτων ἱεραρ-
χῶν παντελὴς σιγή, ταῦτα οὐκ εἰς ἡμᾶς αὐτοσχεδιά-
ζειν ἐξ ἀδελφότητος καὶ ἀδελφότητος φήμης εἰκάζοντας,
ὡς οὐ ἐξελληνισθέντα ἐξ ἐφημερίδος ἐπιτοπίου τὰ
νομοσχέδια, ἐπαύσατο μὲν τοῦ μεταώρου κρατεῖν τὰς
ψυχὰς μέσον χρηστῆς ὑπολήψεως καὶ κέντρων φόβου,
διὰ δὲ τὸ τῶν πλειόνων ἐν αὐτοῖς διατάξεων ἀντί-
ξουν πρὸς τὰς ἀποστολικὰς καὶ συνδικὰς εἰς βάθος
λύπης ἐβύβησε τὴν ἡμῶν μετριότητα καὶ τὴν περὶ
ἡμᾶς περὶ ἡμῶν χορείαν τῶν ἐνδυνάμυντων ἱερωτάτων
ἀρχιερέων. Καὶ γὰρ ὡς κατανοεῖν οὐκ εἴχομεν,
ὅπως ποτὲ δ' ἐν Δακίᾳ θεοφιλέστατος κληρὸς καὶ
τὴν μεγαλύνουσαν εὐσεβείαν ὡσεὶ λάβρον οὐράνιον
καὶ ἀκαταμάχητον φέρουσα ἡγεμονικὴ κυβέρνησις,
ἐκνήσαντες ζητῆσαι τί περὶ ὧν ἑμμελλον νομοθετεῖν
ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων οἱ ἱεροὶ θεομοὶ διακαλεῖ-
ονται, παραρρήμα συναχώρησαν καὶ δι' ἐφημερίδος
δημοσευθῆναι τὸ ὑπουργικὸν θεομδεῖν, κατὰ περ
τὴν ἐκκλησιαστικὴν παραχάραγμα ἐπὶ κοινῷ μὲν σκαν-
δαλῷ τῶν ἁπανταχοῦ ὀρθοδόξων, οὕτως ἀναφανδὸν
καὶ κληρυγμένως ἐρώντων ὑπὸ λαοῦ ὀρθοδόξου κατα-
πατούμενα τὰ πατροπαράδοτα, ὡς ἐν παντελεῖ ἔργμᾳ
ἀνδρῶν στεργόντων αὐτὰ καὶ ἐπιβλεπόντων καὶ προ-
σταταεύοντων, πρὸς ἀμύθητον δὲ θλίψιν καὶ ἀμυχανίαν
ἡμῶν εἰς δύο περιστάσεων σκοπέλους, ἡ τοῦ σιγῆσαι
καὶ συγκρατεῖσθαι ἐπὶ τῇ φανερᾷ καὶ πανδήμῳ τῶν
ἀποστολικῶν καὶ συνδικῶν διατάξεων ἀθετίσει, ἡ
ἐπειδὴ τοῦτο ψυχοβλαβὲς ἔμα καὶ τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν
ἀπᾶν καθήκουσι καὶ ἔτοιμον ἔρμαιον τοῖς ἐχθροῖς
τῆς ἐκκλησίας, δημοσίᾳ ἀλέγει καὶ ἀποκηρύσσει τὸ
δημοσίᾳ ἡμαρτημένον καὶ λυπηθῆναι μὲν γνησίους υἱοὺς
ἐν Χριστῷ πεφλημένους, γέλωτα δὲ παρασκευάσαι

χαίρετᾳ πᾶσι τοῖς ὑπαναντίοις καὶ δάκρυα τοῖς
οἰκείοις τῆς πίστεως.

Τίως οὖν ἀλγοῦντες καὶ ἀπαπροδόντες, ὅπως χρη-
σαίμεθα τῷ τῷ τῷ πράγματι, ἐκεῖνο ἐνεθυμήθημεν.
Ἐπειδὴ νῦν τοῦτ' αὐτῆς ἐνστάται πᾶν ἡμῶν
τὴν πολυπαθεῖ, ἀεὶ δὲ διὰ τοῦ ἐνδυνάμυνοντο, Χριστοῦ
ἀκαταγωνίστη ἐκκλησίᾳ, τὰ δὲ κοινὰ τῶν παθῶν με-
ζονος δαίται τῆς θεραπείας, ὡς εἰ τῆς γ' οἰκου-
μενικῆς συνόδου θεοὶ πατέρες, πνευματικώτερον ἱατρο-
λογοῦσι, δεῖν ἐγνωμεν κατὰ περ ἱατροσυνέδριον πνευ-
ματικῶν περὶ ἡμᾶς συναγεῖραι σύνοδον ἱερὰν καὶ με-
γάλην ἀπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ βασιλευούσῃ ἀγιοτάτων
πατριαρχῶν καὶ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ τῶν
εὐδοκίμουτων ἱεροδιδασκάλων, ὥστε τὰ ἡμῶν εὐ-
ρεῖν καὶ ἀκατάβυστα φάρμακα περὶ τεχνίων τάχα που
ἐξ ἀγνοίας ἡμαρτηκότων.

Τούτου γενομένου, ἡγεμῶν εὐσεβίστατε, καὶ τῶν
νομοσχεδίων ὡς ἐπὶ λυθία πρὸς τοὺς ἱερούς κανόνας
καὶ τὸ εὐαγγέλιον ἀπαθῶς καὶ ἀπρολήπτως ἀντεξ-
ασθέντων, οὐκ ὀλίγων δὲ διατάξεων ἀριδίλως ἀντι-
κανονικῶν ἐλεγχθεῖσιν, καὶ σκέψεως μακρᾶς καὶ ἐμ-
βριθέως προτεθείσης, ἔδοξεν ἡμῖν καὶ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ
συνόδῃ λύειν τὸ σκάνδαλον φιλοστέργως μᾶλλον καὶ
πνευματικῇ τῇ τῷ, ὅλα πρᾶται μὴτρί πρᾶται καὶ
μακροθύμῃ, ἡ παρρησία καὶ ἐλεγκτικῶς. Ὁ δὲ τῆς
λύσεως τρόπος ἐγγράφον πέμψαι τὴν περὶ τούτου κοι-
νὴν διαγνώμην τῆς ἐκτάκτου ταύτης ἁγίας συνόδου
εἰς λύσιν τῶν ἀπορρομένων καὶ διαφωτίσιν ἐν τοῖς
ἀμφιβέλοισι (καὶ στήριγμόν, εἰ τις που ὑπάρχει) ἀσπί-
ρικτος τὴν διάνοιαν ἐν ταῖς περὶ ἐκκλησίας καὶ ἐκ-
κλησιαστικῆς διοικήσεως θεωρίας, διαβιβᾶσαι δὲ τὴν
συνδικὴν ταύτην διαγνώμην οὐ διὰ τοῦ τυχόντος
κομμοῦ, ἀλλὰ δι' ἐνδὸς τῶν μελῶν τῆς αὐτῆς ἁγίας
συνόδου, τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου τοῦ κατ' ἡμᾶς
ἀγιοτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενι-
κοῦ ἁγίου καὶ διευθυντοῦ τῆς μεγάλης τοῦ γένους
σχολῆς κύρ Εὐσταθίου Κλεοβούλου.

Καὶ δὴ γράφοντες διὰ τῆς παρούσης πατριαρχι-
κῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς καὶ τὰ περὶ τούτων ὡς πνευ-
ματικῇ καὶ λίαν ἡμῖν ἐν Χριστῷ πεφλημένῃ υἱῷ
πνευματικῇ καὶ ἀπορρήτως ἀνακινούμενῃ, ὑπομι-
νήσκοντες καὶ ἀξιόμην καὶ ἐκκλησιαστικῶν παραινέ-
τικῶν καὶ πατρικῶς τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα, ἀξιῶσαι
μὲν τῆς δεούσης προσοχῆς τὰ παρ' ἡμῶν πεμπόμενα
γράμματα διὰ τοῦ ῥηθέντος ἀποστολικῶν, ἐκεῖνο δὲ
γνώμαι, ὅτι τοῦτ' ἐν εἰς τὸ ἀποστολικὸν πρὸς κέντρα
λατίζειν, τὸ ὅπως ποτὲ μάχεσθαι τοῖς θεομοῖς τῆς

ἐκκλησίας. Οὐ γὰρ θεὸς ὅπως λανθάνει τὸ ὑμέτερον Ἀ π νὸν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. Οὐκοῦν, ὅπου φέγγεται ἀπόστολος καὶ σύνοδος, ἐνταῦθα τί δύναται μητροπολίτου ἐνὸς μία ψῆφος ἄχαρις ἢ φωνὴ τοῦ ὀπου- γου, τοῦ βουλευτοῦ ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος; Οὐ βουλευτῶν καὶ ὀπουργῶν καὶ βασιλέων ἢ ἐκκλησίας καὶ ἡ ψυχὴ καὶ ἡ συνείδησις καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ θεοῦ, ἀλλὰ ἀποστόλων καὶ συνόδων. Εἰ δὲ καὶ τις τῶν τοῦ βήματος, τῆς οἰκίας κλήσεως ἐκκληθέμενος, αἰδοῖ καὶ θελίφει ἢ ἐπαθήποτε πᾶσι καὶ συμφέροντι προδοίῃ τὸ καθήκον, χρῶν αὐτὸν ὁδὸν τῇ προση- κούσῃ ἐπὶ τὴν εὐδοσίαν ἐπανέγχεσθαι· ὁ γὰρ προχέι- ρας τὴν ἱερὰν ἀλήθειαν καὶ τοὺς ἱεροὺς θεσμοὺς θυ- σιάσας, σχολῇ γ' ἂν φείσαστο τῶν συμφερόντων τῇ πολιτείᾳ. Ἀλλὰ γὰρ ζηλοῦτε ἰσως τὸν κίλας; Μὴ ζηλοῦν τοὺς κοινοῦτας τὴν ἀνομίαν παρεργάζεται ὁ προφήτης ἔμοι καὶ βασιλεὺς Δαβὶδ. Ἄζηλα τὰ φύσει καὶ νόμῳ κακώζηται, οὐδὲ τὰ νέα πάντα πάντοτε πάν- των τῶν καλῶν ἀπλῶς κρείττω καὶ δοκιμώτερα. Καὶ ἐπὶ πᾶσιν, ὅπου ἡ ἐκκλησία πάντ' ἀομένως ἀπο- δίδωσι τῷ Καίσαρι τὰ τοῦ Καίσαρος, δικαίως οὖν ἀπολαύει πάντων, ὅσα πρέπει τῷ θεῷ· οὐ ἡ χάρις καὶ ὁ φωτισμὸς καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος εἴη μετὰ τῆς ὑμετέρας εὐσεβεστάτης ὑψηλότητος, χαρίζομένου ἅμα αὐτῇ ἐτη κλειστόα καὶ πανευδαίμονα.

αὐτῇ, ἀπριλίου 17.

Τῆς ὑμετέρας εὐσεβεστάτης ὑψηλότητος διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης καὶ ὅλων πρόθυμος.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.

8.

SOPHRONIUS CONSTANTINOPOLITANUS AD HUNGAROVALLACHIAE ANTISTITES

1865 aprilis 17.

† Σωφρόνιος· ἑλέφ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν- τινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ἱερώνυμος μητροπολίτα Ὀύγγροβλαχίας, ὑπέρτιμος καὶ ἔξαρχος Πλαγγῶν, κύριος Νήρων, καὶ θεωριλέστα- τοι ἐπίσκοποι ὁ τε Ῥουμίνου, ὁ Πουζαίου καὶ ὁ Ἀρτ- ζεσίου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι λίαν ἀγαπητοὶ καὶ περιέ- θητοι ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετρί- οτητας, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ.

Φίλην οὐκ ἀγαθὴν διέδραμε τὴν πόλιν ἡμῶν ἡδὴ πρὸ μηνὸς περὶ τοῦ ἐπὶ τὰς Δακικὰς ἡνω- μένας ἡγεμονίας κυβέρνησις ἐπαίγεται διὰ τριῶν νομο- σχεδίων καινοτομήσας· τὰ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν παρὰ τὸ γράμμα καὶ τὸ πνεῦμα τῶν τε ἀποστολικῶν καὶ τῶν συνδικῶν ὅρων καὶ διατάξεων. Τὸ παντάπασιν ξένον καὶ δυσχερὲς τοῦ θρυλλήματος καὶ τῆς αὐτόθι ἱεραρχίας· βαθυτάτη σιγὴ εὐπω- ἀγαν ἡμᾶς ἐθροῦται διὰ τὸ μηδὲν ὑποτοπάζειν οὕτω δυσχερές, θαρροῦντας τῷ ζήλῳ καὶ τῇ φρονήσει τῶν ἱερωτάτων καὶ θεωριλεστάτων ποιμένων, οὓς ἡ καθ' ἡμᾶς μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐπέστησεν τε καὶ ἀπεδέξατο προσηλωτὰς τῶν καθ' ὁσίων τῇ καθο- λικῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ. «Καὶ γὰρ ὅταν ἕκαστα τῶν καθ' ἡμᾶς πραγμάτων εὐθὺ φέρεται κανονικῆς εὐταξίας, φησὶν ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας, οὐδένα μὲν ἡμῖν ἐντίκει· ῥόρυον, ἀπαλλάττει δὲ καὶ τῆς παρὰ τινων δυσφημίας.» Ἀλλ' οὐκ ἐβράδυνα βα- βαιώσας· τὴν ἀπαισίαν φημὶν ὁ τὰ τρία νομοσχέδια δημοσιεύσας· Δακικὸς Μηκώτωρ, λυπηρὰ μὲν καὶ καθ' ἑαυτὰ διὰ τὴν καινοτομίαν, πολὺ δὲ ἀναιώτατα τῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ καὶ ψῆφος ἀρχιερέως αὐτὰ ἐτίμησε, παρ' οὗ ἡ μετρίτης ἡμῶν οὐν τῇ καὶ ἡμᾶς σφαι- ρμῇ τῶν ἱερωτάτων ἀρχιερέων ὑμῶν πᾶν ἄλλο πρὸς ἐξουσίαν ἂν, ἐνστάσεις γούν καὶ ἀναφορὰς πρὸς τὴν ἐξάρχουσαν μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ αἰτίῃσι ἠθικῆς ὑνδερμοῦς ἢ τὴν ἀφρονὴν ὀνομασθῇ καὶ συνεπικύρῃσιν. Καὶ γὰρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔφατο ἡμᾶς ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκ- κλησίαν τοῦ θεοῦ, ἣν περιποιήσατο διὰ

τοῦ Ἰδοῦ αἱματος, ἐπισκόπους· θεοῦ εἰς τὸ ἐφίστασθαι εὐκαίρως, ἀκαίρως, νουθετεῖν, παρακαλεῖν, ἐλέγχειν, ἐπιτιμᾶν, πάντα ποιεῖν καὶ πᾶν ὑπομένειν ὑπὲρ τοῦ σώσαι τὸ ποίμ- νιον, σῶσαι τὸν οὐράνιον μαργαρίτην, δόγματα καὶ νόμον, ὅσα ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία παρὰ τῶν ἀποστόλων καὶ τῶν πατέρων καὶ τῶν συνόδων παραλαβούσα ἀσφαλῶς διακατέχει καὶ ἀσφαλῶς παρα- δίδωσι. Καὶ αἱ μὲν ἀνθρώπινοι ψῆφοι αἱ κατὰ τὸν κανόνα ἐκφερόμεναι ζημιοῦσι τοὺς ἐξευγκόντας, οὗ τὴν ἐκκλησίαν, ἥς οὐδὲ πόλα· ἄδου κατισχύουσιν· κατὰ τὸ θεῖον λόγιον, καὶ ἥτις, ὡς ὁ χρυσορρήμων Ἰωάννης χρυσολεγεῖ, «πολεμουμένην, νικᾷ· ἐπιβουλο- μένην, περιγίνεται· ὀβριζομένην, λαμπρότερα καθίστα- ται· δέχεται τραύματα, καὶ οὐ καταπίπτει· κλυδωνί- ζεται, ἀλλ' οὐ καταποντίζεται· παλαίει καὶ πικτεῖται, ἀλλ' οὐκ ἡττάται.» Τὸ σκάνδαλον ἐστὶ τὸ ταράττον· τὸ δὲ ἐκπληττον ἐκείνο μάλα· ὅσα, πῶς ποτε ἢ ἀρχιερεῖ- σιν ὑμῶν οὐκ ἐνεθυμήθη, ἐπὶ οἱ τῆς ἱεραρχίας ἀσπίδες, οὓς οὐκ ἀνθρώποι, ἀλλ' αὐτοὶ ὁ κύριος καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ κυρίου ἔταξεν ἀνὰ τὸν οὐρανὸν τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸ μεταδιδόναι τοῖς πιστοῖς· οὐ ζόφον γήινον, ἀλλὰ τὰς ἀγὰς τοῦ νοητοῦ φωτός τῆς ὑπερ- κοσμίου ἀληθείας, οὗτοι κἂν ἔξαρχοι, κἂν ταπεινώματα λάβωσι, μίαν οἱ πάντες ἀπανταχοῦ ἔλαχον ἐντολήν οὐράνιαν τοῦ ὁμοῦς τοῖς πᾶσι μεγάλους καὶ μικροὺς γίνεσθαι σωτηρίας ὁδηγοὶ καὶ κήρυκες ἀληθείας καὶ ἀδούλωτοι καὶ ἀρρύπτωτοι ὡς τὸ φῶς, καὶ παντὸς νέ- φους πολιτικῆς ἡγεμῆας· καθυπέρτατοι, οὐτε εἰς πρόσω- πα βλέποντες, οὐτε τοὺς τὸ σῶμα μόνον κακῶσαι δυναμένους φοβούμενοι, οὐτε τὴν τοῦ ἀγαθοῦ στρα- τιστοῦ τάξιν καταλείποντες, ἕως τὸ ποίμνιον κερδή- ναντες τὸν Χριστὸν κερδήσωσιν, οὐ χωρὶς φροῦδα τὰ πάντα καὶ σκύβαλα, αἱ τιμαί, τὰ γέρα καὶ τὰ κοσμή- ματα, οἱ βαθμοὶ καὶ οἱ τίτλοι, αἱ προεδρεῖαι καὶ τὰ ἀξιώματα. Ὅπου δὲ αἱ Δακικαὶ βουλαι καὶ οἱ ὀπου- γοὶ καὶ ὁ ἡγεμὼν οὐτε ἐπαρόδοι εἰσιν (ἐὺλογητὸς ὁ θεὸς τῆς ὀρθοδοξίας), οὐτε ἀπηνεῖς τινες καὶ τυραν-

νικοί γινώσκονται, τίνος ἔνεκα προσήκε τὰς ποιμένας Α καὶ πηγήσαντες; εἴπει τοῖς ἀντικανονικοῖς νομοσχεδίοις καὶ τῇ ὑπογραφῇ κυρθεῖσι ὡς καλὰ καὶ ἄφρατα ἐκκλησιαστικῶς, ὅσα τοπικὰ καὶ οἰκουμενικὰ σύνοδοι μετὰ τοὺς ἀποστόλους ἐπεκρίβαν; Ἰδὲν ἀλλ' ἐπειδὴ δειλία ἢ μᾶλλον, ὡς εἶπε, καὶ ἀγνοία ἢ πρόθεσις ἀντισυνοδικῇ (ἀπαγε!) ἐνέριψεν εἰς τὴν τῆς ἀντικανονικότητος κἀλλῃ τὴν ἀρχιερατικὴν φήρον, τοῦτ' ἐστὶν τὸ λάθος ἢ τε μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ ἐπὶ τοῖς εἰρημένους νομοσχεδίοις ἐκτάκτως συναθροισθείσα περὶ ἡμῶν ἀγία καὶ μεγάλη σύνοδος ἀπὸ τῶν ἐν βασιλευσύνῃ ἐνθρομούντων ἀγιωτάτων πατριαρχῶν καὶ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἐσιωτάτων ἱεροδιδασκάλων, περὶ ἧς ἐδηλώσαμεν καὶ τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡγεμόνι, υἱῷ ἡμετέρῳ κατὰ πνεῦμα λίαν περιληψίμῳ, πανταχῶς παριόντες, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐπαλογισάμεθα τοῖς πλημμελήσαντι ἀδελφοῖς. Ὅτι δὲ καὶ δίδονται ἡμῖν τε καὶ τῇ ῥηθείᾳ ἀγία συνὸς περὶ τῶν νομοσχεδίων, δηλώσει μὲν ἀπὸ ζωῆς φωνῆς τὸ ἀποσταλλόμενον Β μέλος τῆς συνόδου ταύτης, ὁ ἐσιωτάτος ἀρχιμανδρίτης

Α τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ διευθυντῆς τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς κὺρ Εὐστάθιος Κλεόβουλος, διασαφῆσαι δὲ ὁριζήσας ἢ ὅτι αὐτοῦ ἐπιδοθησμένη ἔγγραφος συνοδικὴ διαγνώμη, ἐν ᾗ οἱ λόγοι ἐκτίθενται τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀποδοκιμασίας τῶν ἐν λόγῳ νομοσχεδίων. Ἀδιστάκτως δὲ πεποιθήμεν ὅτι σὺμπασα ἡ τῆς Δακικῆς ἐκκλησίας θεοφιλεῖς ἱεραρχία πολὺ προτέραι καὶ τιμιωτέραι ἡγήσεται τὴν τοῦ ἀποστολικοῦ ποιμένος ἐντολὴν πάσης ἄλλης ἐγκομιᾶς, ἐνθα λόγος περὶ ἐκκλησίας καὶ κανόνων. Ἀπόδοτε, φησὶ, τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ τοῦ Θεοῦ τῷ Θεῷ· οὐ γὰρ χάρις καὶ τὸ ἀπειρον ἔλεος ἡμῶν ἐνισχύει ἐν ὁδῷ ἀληθείας καὶ ἐπὶ τοῖς τέλους ἀνεκταί· σὺν τοῖς καὶ ἀγρόπυκτοις φύλακι; διαφυλάττοι τῆς οὐρανίου παρακαταθήκης, τὰ δὲ εὐαγγέλιον αἰνῶνι στήριζοι καὶ καθοδηγεῖ εἰς τὴν ἀκριβῆ τῶν πατρίων τήρησιν.

Ἀπριλίου 15, «αἰε».

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

9.

SOPHRONIUS CONSTANTINOPOLITANUS AD MOLDAVIAE ANTISTITES

1865 aprilis 17.

† Σωφρόνιος ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† Θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι ὁ τε Χαρικουπόλεως κύριος Καλλίνικος, τοποτηρητὴς τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μολδαβίας, ὁ Ῥωμανός, ὁ Ῥαδαντζίου καὶ ὁ Χουσίου, ἐν ἁγίῳ πνεύματι λίαν ἀγαπητοὶ καὶ περὶ πόθῳ ἀδελφοὶ καὶ συλλειτουργοὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις εἴη ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ.

Ὅτι εἰκὸς ἀγνοεῖν οὐδὲ τὴν θεοφιλίαν ὑμῶν τὰ περὶ τῶν ἐν τῇ τῶν ἡνωμένων ἡγεμονιῶν ἡγεμονικῇ καθεδρᾷ κυκλωφορούντων ἀπὸ διμήνου σχεδὸν τριῶν ὑπαρχικῶν νομοσχεδίων, ἄμυστον μὲν τὴν διαφορὰν πρὸς τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔχοντων, θεομεθέτιν δ' ἐπαγγελλίαν, τὴν τοῦ καμνότητος παρὰ τὰ ἀποστολικά καὶ συνοδικὰ θεσπίσματα περὶ τὸν ἀναθῆναι ἐκ πατέρων εἰς ἡμᾶς κατελθόντα καὶ καλῶς διακρατήσαντα διοικητικὸν τῆς ἐκκλησίας διακόσμον. Ἀκούσμεν μὲν δὲ τοιοῦτο καὶ ἀκούσαι τὴν ἀρχὴν ἀπηυχόμεθα. Ἐπειδὴ δὲ ὅπως ποτὲ καὶ κυροῦνται ἐν τοῖς ὑπουργοῖς καὶ ἀποτερεῖν οὐκ ἐλάνθανε τὴν ἐν Δακίᾳ θεοφιλεστάτην ἱεραρχίαν, προσήκει αὐτῇ ἀντιστῆναι μὲν ὅση δύναμις μετὰ ἀποστολικοῦ καὶ ποιμαντορικοῦ τοῦ ἀξιώματος, οὐ ἔχει ἀπὸ Θεοῦ καὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ· ἐν δ' ἀποτυχίᾳ μὴ σιγῆσαι ὡς περὶ οὐδενος ὄρου, ἀλλὰ πρώτιστα καὶ ἀνυπερθέτως τὴν ἐξάρχουσαν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν πληροφορησάμεν καὶ τὴν δυνατὴν ἡδὴ συνδρομὴν ἐξαίτησάμεν. Καὶ οὐκ ἐνταῦθα μόνον χρεὶς σπουδαῖον καταλιγώρηται· ἀλλ' ὁ πολὺ χεῖρον καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἀναιώτερον, οἰκείᾳ καὶ ἀκαταναγκάστῳ βουλῇ ἀρχιερέων ὑπογραπῇ συνενώσαν ἐν τοιοῦτοις νομοσχεδίοις ὁ τι ἀποστόλων καὶ συνόδων καὶ πατέρων γλώσσα; καὶ καὶ αἱμοὶ θεοκίνητοι καθάπαξ πρὸ αἰώνων ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀπειπον καὶ ἀπεκρίβαν. Ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν τὰ ἐκκλησιαστικὰ τῆς Δακικῆς ἀρχιερατικῆς ἀδελφότητος πλημμελήματα δειλὰ μᾶλλον, ὡς εἶπε, καὶ ἀγνοία ἢ ἀντισυνοδικῇ (ἀπαγε!) προθέσει καὶ διαθέσει τετολμημένα, ἢ τε μετριότης ἡμῶν καὶ ἡ ἐκτάκτως περὶ ἡμᾶς ἐπὶ ἐξέτασις τῶν νομοσχεδίων τούτων συναλθούσα ἱερὰ καὶ μεγάλη σύνοδος ἀπὸ τῶν ἐν τῇ βασιλευσύνῃ ἐνθρομούντων ἀγιωτάτων πατριαρχῶν

καὶ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ἐσιωτάτων ἱεροδιδασκάλων, ταῦτα ἔλεος οὐδ' ἐπαλογισάμεθα τοῖς ἡμετέροις ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς. Ὅτι προϋργαίετον εἶπεν, τὸ ἐκκλησιαστικῶς ἀντικανονικὸν καὶ ἀδόκιμον τῶν νομοσχεδίων τούτων ἀναδιδάσκει τὴν ὑμετέραν θεοφιλίαν αὐτῇ ἢ τῇ ἐπισυννημένη κοινῇ συνοδικῇ διαγνώμῃ, ἣν καὶ εἰς Βλαχίαν τῷ τε ὑψηλοτάτῳ καὶ εὐσεβεστάτῳ ἡγεμόνι, υἱῷ ἡμετέρῳ κατὰ πνεῦμα λίαν περιληψίμῳ, καὶ πᾶσι κοινῇ τοῖς ἐκ ἐσφάχαις ὁ παρ' ἡμῶν ἀποσταλμένος ἐσιωτάτος ἀρχιμανδρίτης τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου πατριαρχικοῦ ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ διευθυντῆς τῆς μεγάλης τοῦ γένους σχολῆς κὺρ Εὐστάθιος Κλεόβουλος, μέλος ἂν καὶ ἡ αὐτοῦ ἐσιότης τῆς ἐκτάκτου ταύτης ἀγίας συνόδου, κομίζει πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν τὰς ψυχὰς ἀσπρήκτων. Χριστὶ ἡμᾶς ἡλευθέρωσαν, ἀδελφοὶ ποθεινότατοι, τὴν πνευματικὴν ἑλευθερίαν, ἵνα ἡ σὰρξ κατὰ νόμον ἄλλοις ὑπακούοντες, οἷς θεοῦ ἐτάκται, τῷ θεῷ μόνῳ ζῶμεν καὶ δουλεύομεν πνεύματι· καὶ ἐν τοῖς πνευματικοῖς. Τὰ μὲν γὰρ ὁρίοντα τοῦ Θεοῦ ἐστὶ μόνου, τῶν δ' ἐπὶ γαίῳ μίτεσι μὲν τοῖς κραταιοῖς τῆς γῆς, μέτεσι δὲ ἐκ φιλοτιμίας ἡγεμονικῆς καὶ τοῖς ἐπισκόποις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπὸ τοῦ βήματος οὕτω καὶ τοσούτον, ὥστε τελειοῦν καὶ αὐξάνει, ἀλλὰ μὴ κολοῦν καὶ ἀπεμπολεῖν τὴν θείαν καὶ ἀποστολικὴν ἐπαγγελίαν καὶ παρρησίαν καὶ δύναμιν ἐπὶ σὺλίσαι τῇ τῆς χάριτος κίβητος, ἐν ᾗ ἡ πίστις καὶ τὰ μυστήρια καὶ ὁ νόμος τῶν διαθηκῶν, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων τὸ κήρυγμα καὶ οἱ ὅροι τῶν συνόδων καὶ ἡ τῶν πατέρων πατρικὴ κληρονομία, ἐν ᾗ τὰ τρέπαια τῆς ἐκκλησίας καὶ ὅλη ἡ αἰώνιος ζωὴ καὶ ὅλη τῶν ψυχῶν ἡ σωτηρία. Οὕτω προνοῦντες καὶ διδάσκοντες καὶ ποιοῦντες καὶ τὴν θεοκυβέρνητον καὶ θεοδόξατον ἐκκλησίαν εὐφρανεῖτε καὶ τὰ ποίμνια σώσετε, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ μεγάλοι ἐν τῇ οὐρανίᾳ βασιλεῖς, μεγάλοι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, εὐ πράξετε κατὰ θεόν, οὐ γὰρ χάρις καὶ ἡ δύναμις στήριζοι καὶ ποιμένας καὶ ποιμαίνοντας ἐν τῇ ἐδῷ τῆς ἀληθείας.

«αἰε», ἀπριλίου 15.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

10.

NIPHO HUNGAROVLAHIAE METROPOLITA SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 maii 12.

Παναγιώτατε δέσποτα.

Μετὰ βαθυτάτης θλίψεως ψυχῆς ἀνέγνωμεν τὴν ὑμετέραν ἐπιστολὴν· ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἐταράχθη

νομίσασα τὴν θρησκείαν διακινδυνεύουσαν ἔνεκα τῶν παρὰ τὸν βούλεον τοῦ τόπου ψηφισθέντων νομοσχεδίων, καὶ ἀδυσώρητος πρέπον ἀπευθῆναι ἡμῖν πνευ-

ματικές παρατηρήσεις, στήριχθαι καὶ ἐαυτοί, ἐν ᾧ ἡδυνάμην εὐρεθῇ τις προσβάλλων (ἀπαγε) τὰ ἡμέτερα ἱερὰ δόγματα, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὸ θάρρος τῆς θυσίας, καὶ ἡμεῖς ἔχομεν τὴν ἀχώριστον τῆς πίστεως δραστηριότητα, ὅστε ἐν ταπεινότητι μὲν, ἀλλὰ θαρραλέως καὶ ἀτρόμως βᾶσις τὴν ὁδὸν τῆς αὐταπαρνήσεως καὶ μέχρις αὐτῆς τῆς ἀντιστάσεως.

Ἡ Ῥωμανικὴ ἐκκλησία, παναγιώτατα, καθὼς γνωρίζετε, ἦν ἐκκαλεῖται καὶ ἐντελὲς ἀνεξάρτητος καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Τὰ δὲ νομοσχέδια, καὶ ὧν ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἤγειρε τὴν ἰσχυρὰν αὐτῆς φωνήν, οὐδὲν ἄλλο πράττουσιν ἢ νὰ καθιερώσωσιν ἐκ νέου ἐν τῇ πραγματικῇ ὑπάρχει, νὰ κανονίσωσιν ἀκριβέστερον τὴν τοιαύτην στάσιν τῶν πραγμάτων. Ἐπομένως ἡμεῖς φύλακες τῶν μεγάλων τῆς ἐκκλησίας ἀρχῶν, πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι αὐτῆς ὑπεκρίναι ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ, οὐδὲν ἄλλο ἡδυνήθημεν πράξαι ἢ νὰ διαμένωμεν ἥσυχοι καὶ εἰρηνικοί. Οἱ ἀγῶνες οὖν, ἡ ἀντίστασις, αἱ θυσίαι καὶ τὸ μαρτύριον, εἰς ᾧ καλούμεθα ἐν ὀνόματι τῆς ἐντολῆς ἡμῶν, οὐκ ἂν λάβοιεν ὑπαρξιν ἐν χώρᾳ οὗτου λαὸς τε καὶ κυβερνήσεις, λαϊκὸς τε καὶ κληρικὸς πληρότατα συμφωνοῦσι περὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας.

Πεπαισθῶ ἡ ὑμετέρα παναγιότης, ὅτι ἐν δυστυχῶς

Διὰ ἔχοντες τὸν τε νοὸν καὶ τὴν καρδίαν πρὸς κύριον καὶ τὴν ἀμετάθετον γνώμην νὰ ἐμμένωμεν ἀκριβὲς ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἀπαγορευτῶν ἡμῶν δικαιωμάτων, εὐελκίζομεθα, παναγιώτατα δέσποτα, τηρεῖσθαι ἀνεπηρέαστον τὴν οὐράνιον παρακαταθήκην καὶ ὁδηγεῖσθαι ἀλανιδάστως τὸ ἀθῶον κοίμινον εἰς τὴν τήρησιν τῆς ἀληθοῦς πατρῴας πίστεως.

Ταῦτα μὲν διὰ τῆς παρουσίας μου ταπεινῇ ταύτης, καὶ διατελῶ δαίμονε τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ταπεινότητος δούλος

† Νήφων Οὐγγροβλαχίας.

Τῇ 12 μαΐου 1865, Βουκουρεστίον.

11.

SOPHRONIUS CONSTANTINOPOLITANUS SYNODO DIRIGENTI RUSSICAE 1865 iulii 1.

Τῇ ἀγνωστῇ διοικούσῃ συνόδῳ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς θεοσυντηρήτου αὐτοκρατορίας πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμωμεν.

Περὶ ἡλθον πάντως καὶ εἰς τὰς σεβασμίας αὐτῆς ἀκοὰς τὰ πρὸ ἱκανοῦ καιροῦ παρὰ πάσαν ἐλπίδα ἀναφανέντα νομοσχέδια τῆς Ῥουμανικῆς κυβερνήσεως, ἀτινα προτεθέντα μεταρρυθμίσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν καθεστώτων τῶν ὀρθοδόξων παραδουναβίων ἡγεμονιῶν, ἐκτρέπονται λεληθότως εἰς τὸ διαστῆσαι τὰς βάσεις τῆς πατροπαραδότου εὐσεβείας τοῦ ὀρθοδόξου Ῥουμανικοῦ λαοῦ διὰ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ ἐκείνου κλήρου καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας σφετερισμοῦ τῶν πνευματικῶν δικαιωμάτων καὶ διὰ παντοίας ἄλλης πρὸς ἀντικανονικὰς καινοτομίας προσπαθείας, ὥς εὐθὺς γίνεται πᾶσι τοῖς μετ' ἐπιστάσεως ἀναγινώσκουσι τὰ περὶ ὧν ὁ λόγος νομοσχέδια, δηρὸς αὐθέντα καὶ ἐν ἐφημερίῃ. Τὴν τοιαύτην τῶν ἐκείνων πραγμάτων κατάστασιν ἐγκαίρως προλαμβάνουσα ἡ ἁγία αὕτη μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ὡς πνευματικὸς φύλαξ τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατρικῶν θεσπιμάτων ἐφρόντισε πρὸ ἐνδὸς ἡδὴ ἔτους ἵνα ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ κατὰ τόπον πνευματικοῦ ποιμένος ἱερωτάτου μητροπολίτου Οὐγγροβλαχίας κυρίου Νήφωνος, διευθύνουσα αὐτὴ διὰ συνοδικῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς τὰς προσφύρους εἰσηγήσεις καὶ παρατηρήσεις, πρὸς ἃς δυστυχῶς οὐκ εἶδεν ἀνταποκρινομένην τὴν προθυμίαν καὶ τὸν ζῆλον τῆς αὐτοῦ ἱερέτης, διατεθειμένη κατὰ τὰς πνοὰς τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, ὥς ἔγνωμεν ἐκ τῆς παρὰ πόδας σταλείσης ἀπαντήσεως αὐτοῦ καὶ ἐξ ἄλλων μετέπειτα δεδομένων. Γνωσθέντων δὲ ἀκολούθως τῶν βηθέντων νομοσχεδίων, ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία χρέος ἐκκληροῦσα ἐπαγρυπνήσεως, ἐπὶ τῇ ἐκείνῃ ἐκκλησίᾳ κανονικῶς αὐτῇ ἐπιβαλλόμενον, μὴτε ἀνεχομένη μὴτε δυναμένη ἀδιάφορος γενέσθαι θεατῆς τῶν διαδραματιζομένων ἐπὶ ψυχικῇ βλάβῃ τῶν εὐσεβῶν αὐτῆς τέκνων, ἔσπευσε συγκαλέσαι μεγάλην ἱερὰν σύνοδον ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλευσῇ ταύτῃ ἐνδεσφύτων ἀγιοτάτων πατριαρχῶν καὶ ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ διοικητῶν ἱεροδιδασκάλων, ἧτις ἐμβριθῶς καὶ ἐπανειλημμένως διασκεφθεὶσα ἐξέθετο διαγνώμην ἐξελέγχουσαν διὰ γραφικῶν καὶ κανονικῶν ἀποδείξεων τὸ ἀντικανονικὸν τῶν νομοσχεδίων τῆς Ῥουμανικῆς κυβερνήσεως καὶ μετὰ πνευματικῆς συνείσεως πραγματευομένην τὴν ἐκείνην ἀπεστολήν καὶ ἀνάκλησιν τὴν δὲ συνοδικὴν ταύτην διαγνώμην συνωδευμένην μετὰ καὶ ἰδιαιτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστολῶν ἐπαρφε πρὸς τὰς ἐν Βλαχορλαβίᾳ ἐκκλη-

σιαστικὰς τε καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς δι' ἱερωμένου προσώπου, εἰς ᾧ ἀνέστη οὐ μόνον ἡ ἐπίσημος διακρίσις τῶν γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐν ἀνάγκῃ διασφίσις αὐτῶν συμφώνως τῷ πνεύματι τῆς ἐκκλησίας. Τῶν σπουδαίων τούτων διαβημάτων τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀκριβὴ πληροφορίαν λαμβάνει ἡ σεβασμία αὐτῆς ἀγάπη ἀπὸ τῶν διαβιβαζομένων αὐτῇ ἀντιγράφων, ἧτοι τῇ προρηθείσῃ πρὸς τὸν μητροπολίτην Οὐγγροβλαχίας συνοδικῇ ἐπιστολῇ (ὅτε διαβηθείη ἡ κατάργησις τῆς ἐν χρήσει οὐσίας ἀρχαίας τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ χρονολογίας καὶ ἡ ἐκφώνησις τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τῆς πίστεως μετὰ τῆς ὑπὸ τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων κατακεκριμένης προσθήκης) καὶ τῆς ἀπαντήσεως τῆς αὐτοῦ ἱερέτης, τῆς διαληφθείσης διαγνώμης μετὰ τῶν ἰδιαιτέρων ἐκκλησιαστικῶν ἐπιστολῶν, ἐπὶ δὲ καὶ τῆς τελευταίας πρὸς αὐτὰ ἀπαντήσεως τοῦ εἰρημένου μητροπολίτου σταλείσης μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς ἐκκλησίας. Ἀλλὰ πόσον ταραχθήσεται ἡ εὐσεβὴς αὐτῆς ψυχὴ πληροφορουμένη ὅποσον ἀπῆλθῃ τὴν ὑποδοχὴν παρὰ τῆς αὐτοῦ ὑψηλότητος τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Κοῦζα ἡ μετὰ πόνου μητρικοῦ καταβληθεῖσα πρόνοια τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας! Ἡ αὐτοῦ ὑψηλότης, ἀφ' οὗ οὐδεμίαν ἠξίωσεν ἐμφανίσεως καὶ ἀκροάσεως τὸν παρὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀπεσταλμένον ἡμέτερον ἀρχιμανδρίτην, ἀνδρα εὐλαβέστατον καὶ ἐπ' ἀρετῇ καὶ παιδείᾳ διατρέποντα, μετὰ πολλῆς περιφρονήσεως ἀπέμψεν αὐτὸν ἔξω τῶν ὁρίων τῶν ἡγεμονιῶν ὑπὸ συννομικῇ τηρῇ πρὸς ἐπίμετρον δὲ τούτων ἀπετοξεύθησαν μετὰ τὴν ἐκείθεν ἀναχώρησιν αὐτοῦ καὶ διαδόθησαν μυρία δοαὶ συκοφανταί κατὰ τῆς καλῆς πνευματικῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς, καὶ τὰ πρὸς τὴν αὐτοῦ ὑψηλότητα ἡμέτερα πατριαρχικά καὶ συνοδικὰ γράμματα περιφρονηθέντα οὐδὲ ἀπαντήσεως εἰς δεῦρο ἠξιώθησαν. οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ τὰ νομοσχέδια ἅμα τῇ ἀποκομῇ τοῦ ἀπεσταλμένου ὁ εὐσεβὴς ἡγεμὼν ἐπεκράωσε καὶ ἀρχιερεῖς αὐτῶς κοσμικὸς ἀρχὼν διὰ τοῦ ὁκουργαίου ἐκλέψας ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐγκατέστησεν. Ὅθεν ἡμεῖς, περιπόνητες ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ, λίαν ἀναγκαῖον ἐκρίναμεν διακοινώσαι ταῦτα πάντα τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἀγάπῃ, ὅπως ἔχῃ γνῶσιν βεβαίαν καὶ ἀκριβὴ τῶν ἐν τῇ πνευματικῇ ταύτῃ ὑποθέσει χώραν λαβόντων, διαπιστομένην συνάμα καὶ ἦν ἡ μεγάλη αὕτη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἐξήνεγκε ψήφον ἀποδοκιμάσεως ὡς ἀντικανονικὰ καὶ μεταίροντα ὅρια αἰῶνα τῶν κατέρων ἡμῶν τὰ βηθέντα νομοσχέδια τῆς Ῥουμανικῆς κυβερνήσεως, ἀλλοτρίως τῇ πολιτικῇ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ καταπαράσσης ἐν ἐκκλησιαστικῇ

καὶ καὶ πνευματικοὶ πρῆγμασι. Περαισμεθα δὲ, ὅτι ἂν ἐν τῇ περιστάσει ταύτῃ, ὡς ἀνεπαρούσης πάσης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας κατὰ λόγον τῆς πνευματικῆς ἐν Χριστῷ ἐνότητος; καὶ ὁμοφροσύνης, καὶ ἡ σεβασμία αὐτῆς ἀγάπη συμμεριζομένη οὐ μόνον τὴν βαθεῖαν λύπην καὶ τὴν θλίβαν ἐντύπωσιν, ἣν ἀνεποίησιν ἡμῖν τε καὶ πάσῃ ὀρθοδόξῃ χριστιανικῇ καρδίᾳ ἡ τοιαύτη διαγωγή τῆς Ῥουμανικῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ τὴν μέριμναν ὑπὲρ τῆς διασώσεως τοῦ κινδυνεύοντος ὀρθοδόξου ἐκείνου λαοῦ, λήφεται πάντως ὑπ' ὄψιν καὶ σκέψιν αὐτῆς; πᾶν δ' τι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ὀφειλομένης ἀφ' ἧς εἶπε δηλονότι καὶ ὅποια ἄλλα μέτρα σωστικά μετὰ τὴν ματαίωσιν τῶν ὧν τῶς κατέβαλεν ἀγώνων ἐν πνεύματι προφύτης ἡ μεγάλη αὐτῇ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ἀναπολείπεται μεταλθεῖν ἐν τῇ ἀξιοχρεῖ προνοίᾳ καὶ τοῖς κανονικοῖς αὐτῆς δικαιώμασι. Πρὸς τοῦτο δὲ οὐ μόνον τὴν ἐμπροσθὶ γνῶμην καὶ κρίσιν τῆς εὐσεβοῦς περινοίας αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀελαφικὴν ἀπεκδεχόμεθα σύμπραξιν καὶ

πνευματικὴν ἐπικουρίαν παρὰ τοῦ ἐνδοῦ αὐτῆς ζήλου πρὸς ἀναστολὴν τῆς τοιαύτης ἐπικινδύνου τῶν ἐκείναι πραγμάτων καταστάσεως, ὡδοῦσης εἰς βάρβαρον τὸν χριστιανικὸν ἐκείνον λαόν, οὗ τὸ αἷμα ἐκ τῶν χειρῶν ἡμῶν ἐκζητηθήσεται. Ἀναμένομεν μετὰ πόθου σεβασμίαν αὐτῆς ἀπάντησιν σὺν τῇ δηλώσει καὶ τῇ περισπουδαστῇ ἡμῖν ἀδελφικῇ; αὐτῆς ὑγιείας, ἥς τὰ σεβάσματα ἐπὶ εἴησαν θεοῦ ἐν πλείστοις, ὑγιεινὰ καὶ σωτηριωδέστατα.

ἁωξέ, ἰουλίου α'.

Τῆς λίαν περισπουδαστοῦ ἡμῖν ὑμετέρας πανιερότητος ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφός.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.

NB. *Eiusdem tenoris epistolae missae sunt ad sacram Graeciae synodum, ad patriarchas Alexandrinum, Antiochenum, Hierosolymitanum, ad metropolitanum Carlovicensem et ad archiepiscopum insulae Cypri; eas, cum nihil huic afferant, consulto omisimus.*

12.

ALEXANDER CUZA, RUMENORUM PRINCEPS, SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 iunii 26.

Παναγιώτατε πάτερ.

Ὡς τέκνον ὑποκλινὲς τῆς ἀγίας ὀρθοδόξου ἐκκλησίας ἐδεξάμην μετὰ βαθύτατης εὐλαβείας τὴν πατρικὴν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἐπιστολήν. Δὲν δύναμαι πλὴν νὰ κρῶμαι, ὅτι ἡ ἐπιβλαβὴς διαγωγή, ἣν ἠκολούθησεν ἐνταῦθα ὁ ἀρχιμανδρίτης Κλεόβουλος, τὴν ἐπιδοσὶν ταύτης πρὸς ἐμὲ ἐπιφορτισθεὶς, μοὶ προῤῥέξινε τὴν ζωηροτέραν θλίψιν. Ἡ δόσις τοῦ, παραλείψας ὅλα τὰ ἑαυτοῦ καθήκοντα, ἀντὶ νὰ ἐκπληρώσῃ παρ' ἐμοὶ τὴν διαλλακτικὴν αὐτοῦ ἀποστολήν, οὐ διευλασίθη ἵνα προῤῥέξῃ εἰς ἀσυνίτους πράξεις, συχνάκις ἀνθρώπους ταραξίας καὶ προεξάρχων τῶν ἰδεῶν αὐτῶν, εἰς τρόπον ὥστε, διότι φιλοποιεῖται πρόσωπον μὴ ἐπιτρεπόμενον αὐτῷ παρὰ τῶν νόμων, ἡ κυβερνήσις μου ἠναγκάσθη νὰ μεταχειρισθῇ μετὰ λύπης αὐστηρότητα ἀσυνίτη κατὰ τοῦ ἀπεσταλμένου τῆς ὑμετέρας παναγιότητος.

Μολαταῦτα ἀνέγνων τὴν ἐπιστολήν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος διὰ τῶν νεαρῶν ὀφθαλμῶν καὶ ὑποκλινῶν τοῦ ἐνδοξοῦ μου στοχασμοῦ τοῦ σωτήρι ἡμῶν, ὅς ἐστιν ἡ ἀθάνατος ἀρχὴ καὶ κεφαλὴ τῆς ἐκκλησίας, ἡρώτησα ἑμαυτὸν, ἂν ἀληθῶς εἶναις τῇ ὑπάρχει ἀξιοκατάκριτον, διότι ἠθέλησε νὰ στερεώσῃ ἐν τῇ χώρα αὐτοῦ τὰς θεμελιώδεις βάσεις, ἐφ' ὧν ἐρείδεται ἡ αἰωνία λαμπρότης καὶ τὸ ἀνίκητον κλέος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Ἡρώτησα ἑμαυτὸν, ἂν ἀληθῶς εἰ πρὸς ἐιοργάνωσιν καὶ τακτοποιήσιν ταῖς νόμις, παραβέτο ἡ γένεσις ὅφ' ὧν τοῦ τοῦ, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, ἂν οἱ νόμοι οὗτοι, δι' ὧν ἀποκαθίσταται ὀλικὴ τάξις λυσιτελεστέρα τῇ ὀρθοδόξῃ Ῥουμανικῇ ἐκκλησίᾳ, ἐπὶ τοσοῦτον ἀφίστανται τοῦ τοῦ πνεύματος; τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ τοῦ ἐν ταῖς ὀρθοδόξοις χώραις φυλαττομένου παναρχαίου ἔθους, ὥστε νὰ προκαλέσωσιν ἐκ μέρους τοῦ σεβασμιωτάτου καὶ ἀριτοματοῦ ἐν τοῖς χριστιανικοῖς ποιμέσιν ἐπιδείξιν τοσοῦτον ἐμφαντικὴν πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἐνὸς ἔθνους, τὸ ὅποσον ἀνέκαθεν καὶ ἀπ' αἰῶνων ἐδείξαν ἀπερίεστον μέριμναν καὶ πίστην ἀγάπην πρὸς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ.

Διὸ καὶ δὲν δύναμαι ἐν τῇ εὐκρινείᾳ τῆς καρδίας μου νὰ μὴ ὁμολογήσω τὸ γε νῦν τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι, ὅτι ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Κλεοβούλου, ἣν τῷ ἀνεθέστατε, καὶ τὸ περιεχόμενον τῶν ἐγγράφων, τὰ ὅποια ἔφερε, δὲν ἔχουσιν παράδειγμα εἰς τὰ χρονικά τοῦ τόπου, οὐτε προηγούμενα εἰς τὰς παραδόσεις τῆς ἀνεξαρτήτου Λακικής ἐκκλησίας.

Τοιαύτη σκληρὰ δοκιμασία οὐδόπως προσεδόκων ἐν ἡμέρᾳ πληθὺς ἡμῶς ἐκ μέρους, ὅπερ ἐν καιρῷ περισσοῦν καὶ θλίψεων ἐδέξατο παρ' ἡμῶν ἑκαταί

Β καὶ σήμερον ἐν λαμβάνει τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα δείγματα ἀγάπης καὶ μεγαλοδωρίας γενναίᾳ τῇ χειρὶ παρεχόμενα, ὅσα οὐδαμῶθεν τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου ἔλαβεν. Ὡς χριστιανὸς ἐπαθύριον νὰ καλύψω, εἰ δυνατόν, ὑπὸ τὴν ταπεινώσιν τὴν ἀρμόζουσαν εὐπειθεῖ τέκνῳ τῆς ἐκκλησίας τὴν λυπηρὰν ἐκπλήξιν, ἣν μοὶ προῤῥέξινε τὸ τοσοῦτον σοβαρὸν κίνημα, εἰς δ' προῤῥέξιν πρώτη ἡ ὑμετέρα παναγιότης κατὰ τοῦ τόπου μου. ὅμως φέρων, καθὼς ἡγεμὸν, τὸ βάρος τοῦ τε παραλθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τοῦ Ῥουμανικοῦ ἔθνους, δὲν δύναμαι νὰ σιωπήσω, ἀλλὰ μάλιστα δεῖται νὰ προστατεύσω καὶ ἀποδείξω ἀποκρίτως τὸ ἀρχαῖον αὐτοκέφαλον τῆς Λακικῆς ἐκκλησίας.

Ἐπιχειρήσω τοίνυν, παναγιώτατε, δεκτικῶς τῆς καθόλου ἐκκλησίας, φέρων εἰς χεῖρας τοῦ ἱεροῦ κανόνα, νὰ ἀποδείξω τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι διὰ τοῦ δικαίου, διὰ τῆς συνηθείας, διὰ τῶν ἀπ' αἰῶνων καθιερωθέντων ἐθίμων τῆς ἐκκλησίας τῆς Λακίας, δικαίου, λόγου, καὶ συνηθείας καὶ ἐθίμων ἀναγνωριζομένων ὑπὸ πάσης ἐκκλησίας, καὶ ἰδίως ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὅτι οἱ Ῥουμῶνες ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς αὐτῶν υποθέσεσι καὶ νῦν, καθὼς καὶ πάντοτε, ἐνέμειναν ἐντὸς τῶν ὅρων τῶν κανονικῶν διατάξεων καὶ ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν θεσμῶν καὶ δικαιωμάτων, ἅπερ κέκτεται τὸ κράτος ἀπέναντι τῆς ἐθνικῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἐν οἰκισθῆναι καιρῷ καὶ ὁπουδήποτε τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου. Μὴ θαυμάσῃς δὲ ἡ ὑμετέρα παναγιότης, βλέπουσα ταπεινὸν τέκνον τῆς ἐκκλησίας συζητῶν, καίτοι λαϊκόν, περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Τοῦτο μοὶ ἐπιτρέπουσι τὰ ὑψηλὰ παραδείγματα τῶν ἡμενίστων αὐτοκρατόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἰσως δὲ ἡμεῖς οἱ Ῥουμῶνες τῆς Λακίας τοῦ Τραϊανῶ ἐχομέν τινα δικαιώματα, ὅπως εἰσακουσθώμεν, καθότι οἱ χριστιανοὶ τῶν πρώτων αἰώνων τοῦ χριστιανισμοῦ ὑπέστησαν ἀλλεπαλλήλως ὅλας τὰς εἰσβολὰς τῶν βαρβάρων χωρὶς νὰ καταβληθῶσι, καὶ οὕτω διετηρήσαμεν μετὰ δικαίας ἐθνικῆς υπερηφανίας τὴν γλῶσσαν, τοὺς νόμους καὶ τὰς παραδόσεις τῶν εὐγενῶν ἡμῶν προγόνων καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς θεσμούς καὶ τὰ ἀρχαῖα ἔθιμα τῆς ἐκκλησίας, ἅτινα καὶ διετηρήθησαν παρ' ἡμῖν ἐν ἀθίκῃ καθαρότητι πολὺ περισσώτερον παρ' ὅσον εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη. Οὕτω διετηρήθη παρὰ τοῖς Ῥουμῶσι τὸ ἀρχαῖον καὶ ἐπαινετὸν ἔθος τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, τὸ ὅποσον εὐκαταλὸν ἦτο νὰ διεφυλάττετο πανταχοῦ τοῦ νὰ ἀποτελῇ δηλονότι τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ ὅτε κληρὸς ὅμοι καὶ ὁ λαός. Καὶ αἱ τοὶ οὗτοι οἱ ἀρχαῖοι θεσμοὶ καὶ διατάξεις μᾶς ἐδήγησαν εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν, ὅτι ἄλλη ἐκκλησία οὐδέποτε δὲν δύναται νὰ

ἔχῃ τὸ δικαίωμα νὰ ἀναμειχθῇ εἰς ὑποθέσεις διοικη-
 τικὰς ἢ ἀποφασίσας τὴν ἐσωτερικὴν διατάξιν ἄλλης
 ἐκκλησίας ἀνεξαρτήτου καὶ αὐτοκαφαλίου. Μακρὰν
 ἀπ' ἐμοῦ ἡ ἰδέα τοῦ νὰ διαφιλονεικῶμεν, ὅτι ἐν τῇ
 ἐκκλησίᾳ αἱ πρῶται τιμαὶ ἐφείλονται πρὸς τὸν ἀρχαιό-
 τερον τῶν ποιμένων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. Τὰ
 δικαιώματα αὐτοῦ καθιερώθησαν τέσπον δι' αὐτοκρα-
 τορικῶν διαταγμάτων καθὼς καὶ διὰ τῶν κανόνων
 τῶν ἁγίων πατέρων. Ἐπομένως ἀποδίδοντες αὐτῷ
 τὰς πρῶτας τιμὰς, τῷ ἐφείλομεν καὶ εὐλαβῇ σεβασ-
 μόν. ὡσαύτως ἀναγνωρίζομεν, ὅτι ὁ σύνδεσμος· καὶ
 ἡ κανονικὴ καὶ δογματικὴ ἐνότης τῆς μεγάλης ἀνα-
 τολικῆς ἐκκλησίας διατηρεῖται καὶ πρέπει νὰ διατηρη-
 ταί διὰ συνδιασκέσεων ἐδιγμένων καὶ συνεννοήσεων
 ἀμοιβαίων ἀδελφικῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων ἀνεξαρ-
 τήτων ἐκκλησιῶν, ὅφ' ὧν σύγκειται ἡ μεγάλη τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησία. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον μεταξὺ τοῦ
 ἀγιοτάτου πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινου-
 πόλεως καὶ τῆς ἀνεξαρτήτου ἐκκλησίας τῆς Δακίας
 τὸν παρεδίδον καὶ θέλω τὸν παραδεχθῆναι δαίμοντα.
 Ὑπὸ τοιούτων δὲ αἰσθημάτων κατεχόμενος· βαθέως
 μὲν σεβασμὸς πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα, ἐλλει-
 κρινος δὲ ἀδελφικῆς διαθέσεως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν.
 Κωνσταντινουπόλεως, ἐδεξάμην, παναγιώτατε, τὴν
 ὑμετέραν ἐπιστολὴν. Τὴν ἐπισυννημένην ὅμως αὐτῇ
 διαγνώμην τῆς συνέδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὡς
 καθ' ἑαυτὴν τῶν ἀρχαίων δικαιωμάτων τῆς ἀνεξαρ-
 τήτου ἐκκλησίας τῆς Δακίας, δὲν δύναμαι νὰ δεχθῶ·
 καὶ καθὼς χριστιανὸς ἡγεμὼν τῆς Ρουμανίας, ἀπωθῶ
 αὐτὴν ἐξ ὀνόματος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ καὶ
 θέλω τὴν πολεμήσει διὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀκατα-
 μαχίτων ἐπὶ τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων.

Τὸ πρῶτον ἀντικείμενον, ὅπερ ἐπέσπευε τὴν προ-
 σοχὴν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, ἐστὶν ἡ ἐπὶ κεφα-
 λῆς τῆς ὑμετέρας ὁργανικῆς νομοθεσίας ἐγγεγραμμένη
 διακρίσις, ἡ καθιστῶσα μίαν συνοδικὴν κεντρικὴν
 ἀρχὴν διὰ τὰς ὑποθέσεις τῆς ὀρθοδόξου θρησκείας
 ἐν Ρουμανίᾳ, νομοθεσίας γενομένης καὶ ἐπικυρωθεῖ-
 σης διὰ τῆς συγκαταθέσεως τοῦ τε κλήρου καὶ τοῦ
 λαοῦ τῆς Ρουμανίας· καὶ ἡς τὸ πρῶτον ἄρθρον ἔχει
 οὕτω· «Ἡ ὀρθόδοξος· Ρουμανικὴ ἐκκλησία ἐστὶ καὶ
 μένει ἀνεξάρτητος οἰασθήποτε ξένης ἐκκλησιαστικῆς
 ἀρχῆς εἰς πάντα τὰ ἀπορῶντα τὸν διοργανισμὸν καὶ
 τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς διατάξιν». Τὸ δεύτερον ἄρθρον
 προστίθεται· «Τὸ ἐνιαῖον τῆς Ρουμανικῆς ἐκκλησίας
 ἀντιπροσωπεύεται διὰ τῆς γενικῆς συνέδου». Καὶ τὸ
 τρίτον ἄρθρον ἀποκληροῖ τὸ πνεῦμα τοῦ νομοθέτου
 ἐκφραζόμενον ὡς ἔπεται· «Τὴν δογματικὴν ἐνότητα
 τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου· Ρουμανικῆς θρησκείας· μετὰ
 τῆς μεγάλης ἀνατολικῆς ἐκκλησίας διατηρεῖ ἡ γενικὴ
 Ρουμανικὴ συνέδος διὰ συνεννοήσεως μετὰ τῆς οἰ-
 κουμενικῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίας».

Ἰδού κατὰ γράμμα αἱ διατάξεις τοῦ κατὰ τὴν
 3(15) δεκεμβρίου 1864 δημοσιευθέντος νόμου.

Ἡ ὑμετέρα παναγιότης εὗρετε τὰς διατάξεις
 ταύτας εὐλόγους τοῦλάχιστον κατὰ γράμμα, εἰ καὶ
 μὴ πάντῃ κανονικὰς, ἐρεϊδόμενος· ὡς πρὸς τοῦτο,
 παναγιώτατε, ἐπὶ πολλῶν κανόνων, καὶ ἰδίως ἐπὶ τοῦ
 2 κανόνος τῆς β' συνέδου, τοῦ 17 καὶ 18 τῆς δ' συν-
 ὁδου, τοῦ 36 τῆς ε', τοῦ 7 τῆς α' ἀποστολικῆς συνέδου,
 τοῦ 9 τῆς δ' καὶ τῶν ἐρμηνευτῶν αὐτῆς, ὡς πάντων
 τούτων μαρτυροῦντων κατὰ τὴν γνώμην τῆς ὑμετέρας
 παναγιότητος τὸν δεσμὸν καὶ τὴν ἐξάρτησιν τῆς Ρου-
 μανικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει.
 Ἀνέγνωμεν τοὺς κανόνας τούτους· συνεβουλεύθημεν τὸ
 Ἱερὸν βιβλίον καὶ τοὺς σοφοὺς αὐτοῦ ἐρμηνευτάς, ὅλον
 τὸν Βαλσάμωνα· δεσπὴν ὅμως καὶ ἂν ἔχω ὑπόληψιν εἰς
 τὰ φῶτα τοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου, ἐφείλω νὰ ὁμολο-
 γήσω μὲ ὅλον τὸ σῶμα πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιό-
 τητα, ὅτι τὸ καίμενον τῶν κανόνων μοὶ φαίνεται, ὅτι
 ἐπικυροῖ μᾶλλον ἢ πολεμεῖ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν
 ἀνεξαρτησίαν. Διὰ τοῦτο δὲν εἰσέρχομαι εἰς συζητή-
 σεας ἐπὶ τῶν προρηθέντων κανόνων· λαμβάνω δὲ

ζήτημα ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ, ὅπως εἶπεν αὐτὸς ὁ
 νόμος, ἀπέναντι τῶν παρατηρήσεων τῆς ὑμετέρας παν-
 αγιότητος· θέλω δὲ ν' ἀποδείξω, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος
 Ρουμανικὴ ἐκκλησία ἐστὶν ἀληθὲς ἀνεξάρτητος πό-
 ρος· ἄλλης ξένης ἐκκλησίας· εἰς πάντα τὰ ἀπορῶντα
 τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν ἐσωτερικὴν αὐτῆς τάξιν· ὅτι
 ἡ διὰ τοῦ πρῶτου ἁρθροῦ τοῦ ἡμετέρου νόμου προ-
 κρυφθεῖσα ἀνεξαρτησία δὲν εἶναι μάταιος νεωτερισμός,
 ἀλλ' ὑπάρχει ἐκ παλαιᾶ· ὅτι ἡ Ρουμανικὴ ἢ Δακικὴ
 ἐκκλησία οὐδέποτε ἐν τῷ διαστήματι τῶν αἰώνων ἦν
 ὑποκαταμένη τῇ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως· καὶ
 ὅτι τέλος ἡ ἀνεξαρτησία αὐτῇ ὅφ' οὐδενὸς· κανόνος
 τῆς ἁγίας· ἡμῶν ἐκκλησίας καταδικάζεται. Ἰδού τὰ
 ζητήματα τὰ ὅποια θέλω νὰ λύσω.

Τὸ πρῶτον μνησθὲν μοι ἄρθρον τοῦ νόμου κατ'
 οὐδὲν νεωτερίζει, ἀλλ' ἀπλῶς ἀποδεικνύει καὶ ἐπι-
 βαβαίει πρᾶγμα τοσοῦτον ἀρχαίον, ὅσον ἰσως εἶναι
 ἀρχαῖος καὶ ὁ χριστιανισμός· τῶν Ρουμάνων, ὅτι
 δηλαδὴ ἡ Δακικὴ ἡμῶν ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἀνέκαθεν
 ἀνεξάρτητος οἰασθήποτε ἄλλης ξένης ἐκκλησίας καὶ
 ὀνομαστὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πράγματι ἡ θέ-
 σις αὕτη ἐξηγᾶται ἐν μέρει διὰ τῆς ἱστορίας, ἥτοι διὰ
 τῆς σειράς τῶν πολιτικῶν γεγονότων, ἀτινα ἀπέσπα-
 σαν τὴν Δακίαν ἀπὸ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους. Δικαιώ-
 ματι δὲ κατέστη ἀδιαφιλονεικῆται τῷ πρῶτῳ διὰ τῆς
 ῥητῆς διατάξεως τοῦ 34 ἀποστολικοῦ κανόνος, λέγον-
 τος· «Οἱ ἐπίσκοποι ἐκδοτοῦ ἔθνους ὀφείλουσι νὰ
 ἀναγνωρίζωσι τὸν ἀνώτερον μεταξὺ αὐτῶν καὶ νὰ
 θεωρῶσιν αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν». Αὕτη ἐστὶν ἡ κανο-
 νικὴ ἀρχὴ τῆς ἀνεξαρτήτης τῶν ἀνατολικῶν ἐκκλη-
 σιῶν, ὧν ἐκάστη ἀνεξάρτητος, ἴσῃ, ἀδελφῇ.

Ὁ 34 ἀποστολικὸς κανὼν ἐστὶν, ὅπως εἶπεν, ὁ
 ἀπορωγιαῖος λίθος τοῦ ἐνιαίου καὶ πολλαπλοῦ οἰκο-
 δομήματος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Δυνάμει δὲ τοῦ
 ἱεροῦ τούτου κανόνος οἱ πάλαι Ρουμάνοι· βούλγαροι·
 ἐθελούως αὐτοὶ κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας τὸ
 πατριαρχεῖον Τυρνόβου ἀνεξάρτητον τοῦ Κων-
 σταντινουπόλεως, διὰ νὰ μὴ τοῖς ἐρχοῦνται· ἐκ τῆς
 νείας· Ρώμης ἐπίσκοποι· μὴ εἰδότες· τὴν γὰρ ὡσαν τοῦ
 ποιμνίου, ὅπερ ὀφείλον νὰ ποιμάνωσι. Δυνάμει τοῦ
 ἀποστολικοῦ τούτου κανόνος ὁ μέγας δούξ Ἡσαΐας·
 ὁ Γ' κατὰ τὸ 1447 δὲν ἐδέχθη πλέον μητροπολίτας
 ἐν Μόσχᾳ σταλλομένους· παρὰ τοῦ πατριαρχικοῦ Κων-
 σταντινουπόλεως· ἀναδείξας δὲ τὴν πρωτεύουσαν αὐ-
 τοῦ μητροπόλεως τῆς Ρωσικῆς ἐκκλησίας, ὠνόμαζεν
 αὐτὸς μητροπολίτην. Δυνάμει τοῦ κανόνος τούτου τῷ
 1589 εἰτι ὁ Θεόδωρος Ἰβάνοβιτς, ὡσαύτως δούξ τῆς
 Μόσχας, ὅψωσε τὴν μητροπόλιν τῆς πρωτεύουσας αὐ-
 τοῦ εἰς πατριαρχικὸν θρόνον. Ὡσαύτως δυνάμει τοῦ
 κανόνος· τούτου ὁ μέγας Πέτρος, τῷ 1721 ἀντικα-
 τέστησε τὸ πατριαρχεῖον διὰ τῆς συνέδου ὑπὸ τὴν ἰδίαν
 αὐτοῦ προεδρίαν, καὶ τέλος· δυνάμει τοῦ κανόνος
 τούτου ἐπίσης· ἀρτίως οἱ Ἑλλῆνες ἠκολούθησαν τὸ
 παράδειγμα τῆς Ρωσίας.

Ἐν ἐνὶ λόγῳ δὲν δύναται νὰ διαφιλονεικῆται τὸ
 ὅτι ἐν τῷ χαρακτηρισμῷ τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας ἐν-
 ὑπάρχει τὸ νὰ ἔχῃ ἑαυτὸν γένος τὴν ἐκκλησιαστικὴν
 αὐτοῦ κεφαλὴν ἀνεξάρτητον ἀπὸ ἄλλων γενῶν ἐκκλη-
 σιαστικῶν ἀρχηγῶν· εἰς πάντα τὰ ἀπορῶντα τὴν κυ-
 βέρνησιν, τὸν διοργανισμὸν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν
 διατάξιν· οὕτω καὶ ἡ ἐκκλησία τῆς Δακίας ἐμεινεν
 ἀνεξάρτητος πάσης ἄλλης ξένης ἐκκλησίας. Μαρτύ-
 ρομα· διὰ τὰς διατάξεις τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστινι-
 νου, ὅστις μετὰ τοσαύτης τελειότητος ἐτακτοποίησε
 τὸν πολιτικόν, ἀστυκὸν καὶ θρησκευτικὸν διοργανισμὸν
 τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους.

Ἀναγνόμεν τὴν 131 νεαράν, τὴν καθορίζουσαν τὴν
 δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιεπισκόπου πρώτης· Ἰουστινι-
 νῆς, ἥτοι τοῦ πατριαρχικοῦ Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν
 αὐτῇ λέγεται σαφῶς, ὅτι οἱ ἐπίσκοποι τῆς μεσογείου
 Δακίας, τῆς Ῥικανδίας· Δακίας, τῆς χώρας τῶν Τρι-
 βαλλῶν, τῆς Δαρδανίας, τῆς ἀνω Μοισίας καὶ τῆς
 Πανονίας εἰσὶν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ἀρχιεπισκό-
 -

που πρώτης Ιουστινιανής. Ἡ μὴ συγκαταρτίθῃς ἂν μητροπολίτης Τραπεζικῆς Δακίας ἢ Ὑπερακτικῆς (νὺν Ρουμανίας) δὲν μᾶς δεικνύει ἀπὸ γὰρ ἀρνούμενης, ὅτι ἀπὸ ἐκείνης ἀπέμεινε τῆς ἐποχῆς ἢ ἐπαρχίας αὐτῆς εἰς μένει ἀνεξάρτητος; Ἡ Τραπεζικὴ ἢ Ὑπερακτικὴ Δακία τῶνδε οὐδὲνα ἄλλον ἢ δογματικὸν ἀπλῶς σύνδεσμον εἶχε μετὰ τῆς πρώτης Ιουστινιανῆς, ὡς ἀποδεικνύεται ὑπὸ πλήθους ἀρχαίων ἐγγράφων, καὶ ἰδίως ὑπὸ ἐπιστολῆς τινος τοῦ πατριάρχου Ἀχρίδων τῷ 1456 ἔτι πρὸς τὸν Στίφανον τὸν μέγαν ἡγεμόνα Μολδαυίας.

Ἀλλὰ παρὶς τῶν μαρτυριῶν τούτων τῶν ἀπὸ τῶν κανόνων, τῆς ἱστορίας καὶ τῶν νεαρῶν, ἡ ἀνεξαρτησία τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας εἶχε καὶ ἄλλα προσέτι θεμέλια, ἦτοι:

1. Πράξις τῆς συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως συνελθούσης ἐπὶ αὐτοκράτορι Παλαιολόγου, μαρτυρομένη καὶ ἐν τῷ ἐγγράφῳ τῆς συνόδου τῆς Μολδαυίας τῆς 21 ἰανουαρίου 1752, ἐν ᾗ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν, ἣν ὁ υἱὸς τοῦ αὐτοκράτορος τούτου διαβαίνει ἐκ Μολδαυίας εἰς δώδεκα τῶν ἡγεμόνων Ἀλεξάνδρου τῷ Ἀγαθῷ, ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπακυρώθη καὶ ἐπὶ αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλων ἢ ἀνεξαρτησίας τοῦ μητροπολίτου Μολδαυίας.

2. Ἡ ἱστορία τῆς Μολδαυίας συγγραφείσα παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Δημητρίου Κανταμίρη ἡγεμονεύσαντος ἐν Μολδαυίᾳ τῷ 1711 μαρτυρεῖ, ὅτι ὁ μητροπολίτης Μολδαυίας ἀνέκαθεν ἀπῆλause διαφερόμενος τῆς ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἂν δὲν εἶχεν ὄνομα πατριάρχου, οὐδὲν ὁμῶς ὑπέκειτο.

3. Ὁ νομοκάνων τοῦ Ἀριστοῦ μεταφρασθεὶς καὶ τυπωθεὶς ἐν Τυργοβίστῃ τῷ 1652 ἐκ διαταγῆς τοῦ ἡγεμόνος Ματθαίου Βασαράβα συνέστησε τάξιν τῆς Ρουμανικῆς ἐκκλησίας, διακηρύττων ὅτι οἱ μητροπολίται τῶν Ρουμανικῶν τόπων δὲν ἐξαρτῶνται οὐτε ἀπὸ τὸν πατριάρχον Ἀχρίδων οὐτε ἀπὸ τὸν πατριάρχον Κωνσταντινουπόλεως.

4. Τὸ αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον τοῦ μεγάλου σουλτάνου Ἀμπδὺλ Χαμίτ ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίου 1200 (1783), δι' οὗ ἀποδοκιμαζεται ἡ αἰτήσις τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως τοῦ νὰ διορίσῃ μητροπολίτας ἐν Μολδαυίᾳ. Ἡ ὑμέτερα παναγιότης δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀγνοῇ, ὅτι κατὰ τοὺς ἀπαισιωτέρους καιροὺς τῆς ἡμετέρας ἱστορίας, ὅτε ἡ Μολδαυία καὶ ἡ Βλαχία ἐκυβερνῶντο ὑπὸ ξένων ἡγεμόνων στελλομένων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, τὸ αὐτοκρατορικὸν ἐκεῖνο φερμάνιον ἀνεγνώρισε μολαταῦτα πανδημῶς καὶ ἐπεκύρωσε τὸ ἀνεξάρτητον τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως.

5. Οἱ ὀργανικοὶ νόμοι ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμονιῶν ἐπεκύρωσαν τὸ πανάρχαιον ἔθος τῆς ἡμετέρας χώρας τοῦ νὰ ἐκλεγῶνται οἱ μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι ὑπὸ ἐκτάκτων ἔθνοσυνελεύσεων, συνεθεμένων ἐκ τοῦ ἀνωτάτου κλήρου καὶ τῶν προϋχόντων τοῦ τόπου. Καὶ τέλος:

6. Ἱστορικὰ γεγονότα, ἐξ ὧν μόνον τὸ ἀκόλουθον ἦδεν ἀρκέσει νὰ ἀποδείξῃ τὴν νομιμότητα τῶν δικαίων τῆς ὀρθοδόξου Ρουμανικῆς ἐκκλησίας καὶ νὰ ἀρῇ πᾶσαν ἐπὶ τούτου ἀμφιβολίαν. Ἴδου τὸ γεγονός:

Περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶνος, τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Τρανσυλβανίας καταδικασμένης, ὁ ἱερομόναχος Ἀθανάσιος ἐκλεχθεὶς μητροπολίτης δὲν ἠδύνατο νὰ λάβῃ τὴν ἐπισκοπικὴν χειροτονίαν. Ἠλθε λοιπὸν εἰς Βλαχίαν, ὅπου τὸν εἰλκυσε ἡ παρουσία ἐνὸς ἐκ τῶν μάλᾳ διακρινόντων προσώπων τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας, τοῦ μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων Δοσιθέου. Προσδραμόντα τοῖνον εἰς τὰ πατρικάς αὐτοῦ συμβουλὰς τὸν Ἀθανάσιον ὁ πατριάρχης ὡδήγησε νὰ ὑποταγῇ τῷ ἐξάρχῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἦτοι τῷ μητροπολίτῃ τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐπὶ πλέον ὁ πατριάρχης ἔγραψε συμβουλευτικὴν ἐπιστολὴν τῷ Ἀθανάσιῳ, ἐπιστολὴν διασωθείσαν, ἐν ᾗ συμβουλεύει αὐτὸν ἵνα ἐν πάσῃ περιπτώσει ἀμφιβολίας ἢ δυσκολίας

ὁ μητροπολίτης Τρανσυλβανίας ἀπαυθύνῃται πάντοτε πρὸς τὸν ἐξάρχον τῆς διοικήσεως, ὅστις ἐστὶν ὁ μητροπολίτης Βουκουρεστίου, καὶ μόνον ἐπὶ περιπτώσεσιν, ἂς δὲν ἦτοτε συνῆθῃ νὰ λύσῃ ὁ μητροπολίτης Βουκουρεστίου μετὰ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, τότε μόνον ν' ἀπαυθύνῃται εἰς Κωνσταντινουπόλιν. Πρὸς ὑποστήριξιν δὲ τῆς ἱεραρχικῆς ταύτης διατάξεως, ἦτις ἀπλὴν μόνον ἐπιτίμον προεξάρχον καθορίζει πνευματικὴν ὀφειλομένην τῷ πατριάρχῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ γερὰρ; Δοσιθέος Ἱεροσολύμων ἐπικαλεῖται τὸν 4 καὶ 17 κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. Ὁ Ἀθανάσιος, πεισθεὶς ταῖς συμβουλαῖς τοῦ πατριάρχου, ἐχειροτονήθη ἐν Βουκουρεστίᾳ μητροπολίτης Τρανσυλβανίας τῇ 22 ἰανουαρίου 1689 παρὰ τοῦ θεοδοσίου Οὐγγροβλαχίας, δὲν καὶ ἀνεγνώρισε κύριον ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ αὐτοῦ ὁμολογίᾳ, ὑποσχεθεὶς νὰ ἀκολουθῇ τὰς ὁδηγίας τοῦ ἐξάρχου αὐτοῦ καὶ διατηρῇ ἀμεταβλήτους ἐν ἀπάσῃ τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ ὅσας συμφωνίας ἦθελαν εἶναι ὁ θρόνος τῆς Οὐγγροβλαχίας. Τὰ πρακτικὰ ταῦτα εἰσι καταχωρημένα φύλλῳ 17 τοῦ ἀρχαίου κώδικος τῶν χειροτονιῶν τῆς μητροπόλεως Βουκουρεστίου. Φαίνονται προσέτι ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Λεοβιάδου, ὡς καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ σοφωτάτου καὶ σεβασμιωτάτου νῦν ἀγίου Τρανσυλβανίας.

Ἀπέναντι τοσοῦτων ἀποδείξεων ἰσχυροτάτων, ἀπέναντι τοῦ 34 ἀποστολικοῦ κανόνος, ἀπέναντι τῆς ἱστορίας, νόμων αὐτοκρατορικῶν τε καὶ ἐκκλησιαστικῶν, ἀπέναντι παναρχαίου ἔθους ἑκπαλαί ἐπιδοκιμασθέντος διὰ συνοδικῶν πράξεων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, διὰ τοῦ νομοκάνονος, δι' αὐτοκρατορικῶν φερμανίων, διὰ τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου συντάγματος τοῦ τόπου, ἐρωτῶμεν πόθεν προήλθεν ἡ ἀξίωσις, ὅτι ἡ Ρουμανικὴ ἐκκλησία ἐστὶν ἐκκλησία ἐπαρχιακή, ἐξαρτωμένη καὶ ὑπὸ τὴν κυβέρνησιν τοῦ ἀνωτάτου οἰκουμενικοῦ θρόνου; Ἠδύνατο μετ' ὅλα ταῦτα ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησία νὰ ἐξασκῇ πραγματικὴν ὑπεροχὴν ἐπὶ ἐκκλησίας διοικουμένης ἐν Βλαχίᾳ μὲν ὑπὸ ἐξάρχου, ἐν Μολδαυίᾳ δὲ ὑπὸ μητροπολίτου ὅπως ἀνεξάρτητος; Πῶς καὶ πότε; Ἀπόστολοι δὲ ποτε οἱ πατριάρχαι μητροπολίται καὶ ἐπίσκοποι πρὸς τοὺς Ρουμῶνας; Ἐδωκαν αὐτοῖς ποτε νόμους καὶ διατάξεις ἐκκλησιαστικάς; Ἐπεκύρωσάν ποτε τὰ ὕψῃ ἡμῶν παπραγμένα; Οὐδεὶς οὐδέποτε δύναται κἀλλίον τῆς ὑμετέρας παναγιότητος νὰ γνωρίῃ, ὅτι, ὡς πρὸς ἡμᾶς ἡ ἐνέργεια τῶν παναγιωτάτων οἰκουμενικῶν πατριαρχῶν ἐπὶ τοῦ προκειμένου περιωρίζετο εἰς μόνον τὴν πνευματικὴν εὐλογία, ἣν ἐξυπνοῦντο ἀνέκαθεν οἱ ἐκλεγόμενοι ἡμετέροι ἐπίσκοποι τῇ συγκαταθέσει τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἔθνους, συμφώνως ταῖς κανονικαῖς διατάξεσιν, ὡς σημεῖον βαθύς σεβασμοῦ πρὸς τὸν πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως, οὗ ὁ ἅγιος θρόνος; παριστᾷ εἰς τὰ ὅμματα τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου τὴν ἐνότητά τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας. Καίτοι καταχόμενος καὶ ὑπὸ βαρυντάτου σεβασμοῦ πρὸς τὸν ἀνωτάτον οἰκουμενικὸν θρόνον, βιάζομαι ὁμῶς νὰ φθάσω εἰς τὸ συμπέρασμα, παναγιώτατε, ὅτι οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀμφιβολίαν ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ρουμανικῆς ἐκκλησίας, τὸ δὲ αὐτοκράτειρον αὐτῆς οὐδὲν συμβιβάζεται μετὰ τοῦ δικαιώματος τῆς ὑπεροχῆς καὶ ἀναμίξεως, ὅπερ διεκδικεῖ νῦν ἡ ὑμέτερα παναγιότης.

Τὸ 2ον ἀρθρον τοῦ περὶ συνόδου νόμου ἀφορᾷ τὴν σύστασιν γενικῆς συνόδου ἐν Ρουμανίᾳ. Ἡ ὑμέτερα παναγιότης νομίζει ὅτι οἱ ἐκκλησιαστικοὶ κανόνες ἀντίκεινται εἰς τὴν παραδοχὴν λαϊκῶν ἐντὸς τῆς συνόδου, εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἔθνους συγκαλέσειν τῆς συνόδου καὶ εἰς τὴν εἰς τὰ πρακτικὰ αὐτῆς μετοχὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουργοῦ.

Καὶ ὡς πρὸς μὲν τὴν παραδοχὴν τῶν λαϊκῶν ἐν τῇ συνόδῳ ἐλέγχω κατὰ τι αὐτὸς ἡμεῶν, οὐχὶ ὁμῶς κατ' ὅν τρόπον ἐννοεῖ ἡ παναγιότης τῆς. Καθότι ἀνατρέχων μέχρι τῶν ἀρχαίων θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας, μελετῶν τὰς παραδόσεις τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἐν

Ρουμανία και συμβουλευόμενος την ἡμετέραν Ιστορίαν ἀναγκάζομαι νὰ ἐμολογήσω, ὅτι δὲν ἐπαρξάμην ἀρκούντως εὐχαίρειν θεοῖν ἐν τῇ συνόδῳ διὰ τὸ λαϊκὸν στοιχείον.

Ὁ ἅγιος Κυπριανός, ὡς γνωστὸν, οὐδὲν ἤρκετο νὰ πράττῃ χωρὶς νὰ συμβουλευῆται καὶ τὸν λαόν. Ὡσαύτως καὶ παρ' ἡμῖν ἔθος ὄντην τῇ ἡμετέρῃ ἐκκλησίᾳ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων, ἵνα ἐν ταῖς καὶ ἐκκλησιαστικῶν σκέψεσι λαμβάνωσι μέρος πάντες οἱ χριστιανοί, οὐχὶ δὲ μόνοι οἱ κληρικοί, καθότι οἱ πάντες ἐνδιαφέρονται εἰς τὰ τῆς ἐκκλησίας. Ὡς ἀπότε, δεικνύοντες εὐρίσκω εἰς τὰ ἡμέτερα χρονικά παράδειγμα, τὸ ἐπίστον βλεῖν, θέλει ἐπισύρει τὸ ἐνδιαφέρον τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, καθὼς ἀναφανιδόμενον εἰς ἵνα τῶν ἐνδοξοτέρων προκατόχων αὐτῆς ἐπὶ τοῦ οἰκουμένου θρόνου.

Ὁ πατριάρχης ἅγιος Νήφων ἀποβλήθει τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως προσελήθη παρὰ τοῦ ἡγεμόνος Ῥάδου ἵνα μεταβῇ εἰς Ῥουμανίαν, ὡς ἤτοίμως ἀπὸ τὸν τόπον. Ὁ ἅγιος Νήφων ἐλθὼν καὶ εὐρών τὴν ἐκκλησίαν ἀνεστατωμένην συνεβούλευσε τὴν συγκάλεσιν συνόδου. Τότε ὁ ἡγεμὼν προσεκάλεισεν ἅπαντας τοὺς ἡγουμένους ἀπὸ πάντων τῶν μοναστηρίων καὶ ὅλον τὸν κλήρον τῆς ἐκκλησίας καὶ ἐποίησε σύνοδον μεγάλην μετὰ τοῦ ἡγεμόνος καὶ πάντων τῶν ἀρχόντων, μετὰ τῶν ἱερέων καὶ λαϊκῶν, καὶ παρευθὺς ἔρρουσαν πηγάϊ σοφίας διαυγοῦς καὶ καθαράς. Ἰδοὺ πῶς ὁ ἅγιος Νήφων ἐνέει τοὺς κανόνας ὡς πρὸς τὴν σύνοδον.

Ἐὰν ἡ ὑμετέρα παναγιότης εὐαρεστηθῇ νὰ ρίψῃ ἐν βλέμμα ἐπὶ τὸν ἐκκλησιαστικὸν θεσμόν τῶν ἐν ἐνεργείᾳ παρὰ τοῖς γείτοσιν ἡμῶν Ῥουμάνοις ὀρθοδόξοις, ὡς καὶ ἡμεῖς, τῆς Αὐστριακῆς αὐτοκρατορίας, θέλει ἰδεῖ καὶ πισθῇ ὅτι ἡ μητροπολιτικὴ σύνοδος τῆς Τρανσυλβανίας σύγκαιται ὑπὸ 24 μελῶν κληρικῶν καὶ 20 λαϊκῶν· ἡ δὲ πατριαρχικὴ σύνοδος Καρλοβίτσης ὑπὸ 25 μελῶν κληρικῶν, 25 λαϊκῶν πολιτικῶν καὶ 25 στρατιωτικῶν. Ἀρὰ γε δὲν ἀποδεικνύουσι μέχρις ἐνεργείας τὰ παραδείγματα ταῦτα, ὅτι τὸσον ἐνταῦθα, καθὼς καὶ πέραν τῶν Καρπαθίων, ἡ Ῥουμανικὴ φυλὴ, καίτοι ὑποκαμένη εἰς διαφόρους πολιτικὰς ἐπιρροάς, ἔμεινεν ὅμως πιστὴ εἰς τὸ ἀμετάβλητον πνεῦμα τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐτῆς θεσμῶν.

Διὰ τοῦτο ἐκ συμφώνου μεθ' ὅλου τοῦ τόπου, τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἠθέλησα ὥστε τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον νὰ ἀντιπροσωπεύηται ἐν τῇ γενικῇ συνόδῳ τῆς ὀρθοδόξου Ῥουμανικῆς ἐκκλησίας συμφώνως τοῖς ἀρχαίοις θεσμοῖς τῆς ἐκκλησίας, τοῖς ἑκαταῖς ἐτέροις τοῦ τόπου, πολλοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσιν, ὡς καὶ πᾶσι αὐτοκρατορικῶν νόμοις, οὓς θέλω λάβει ἐνδόξοις ἀναφέρω παρακατιῶν.

Ἀρνείται ἡ ὑμετέρα παναγιότης τῷ ἡγεμόνι τῆς Ῥουμανίας τὸ δικαίωμα τοῦ συγκάλεσιν τὰς συνόδους. Καὶ ἐν τούτῳ τὸ δικαίωμα τοῦτο ἐν τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ θεμελιούται ἐπὶ ἔθους καθιερωθέντος ὑπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἐπικυρουμένου παρὰ τῆς ἱστορίας. Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες συνεκάλουν τὰς συνόδους. Οὕτως ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Α' αἰῶνος ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος συνεκάλεισεν τὴν ἐν Νίκαιᾳ σύνοδον, ἐν ᾗ καὶ παρευρέθη. Τῷ αὐτῷ αἰῶνι ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ σύνοδος συνεκλήθη κατὰ διαταγὴν τοῦ αὐτοκράτορος Κωνσταντίνου. Κατὰ τὸν 6' αἰῶνα ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς διαπίπτει διὰ τῆς 137 νεαράς, ὅτι πρέπει νὰ συγκροτῶνται σύνοδοι, καὶ ἀναφέρει τί πρέπει νὰ γίνεται ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων τούτων ἐκκλησιαστικῶν συνελεύσεων. Ἀπειλεῖ δὲ παιδείας αὐτογράφως κατὰ τῶν ἐπισκόπων τῶν μὴ τυχόν πεποιημένων τῷ νόμῳ τούτῳ, καὶ προβαίνει μέχρι τοῦ νὰ ἐκδόσῃ τὴν ἐσχάτην κοινήν κατὰ τῶν δημοσίων ἀξιωματικῶν καὶ ὑπαλλήλων, ὅσοι δὲν ἠθέλων διὰ τῆς βίας ἀναγκάσει τοὺς ἐπισκόπους νὰ ὑποταχθῶσι τοῖς αὐτοκρατορικῶν ἐπιστομῶν. Ὡσαύτως ἡ 6 νεαρὰ μαρτυρεῖ ἀπὸλυτῶς τὴν ἐν τῷ νόμῳ τὸ δικαίωμα, ὅπου ὁ ἀρχιεπὶς τοῦ κράτους

ἀνέστηται τοῦ ποιεῖν ἐκκλησιαστικὰς διατάξεις. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ ἐν τῇ ἡμετέρῃ ἱστορίᾳ παραδείγματα. Τῷ 1642 εἶται ὁ ἡγεμὼν Μαλδαῦτα, Ἰωάννης Βασίλειος Βόδας συνεννοήθει μετὰ τοῦ Βασιλέως μητροπολίτου Σουτξέβας συνεκάλεισεν ἐν τῇ πρωτεύουσιν αὐτοῦ Ἰασίῳ τοπικὴν σύνοδον, ἣς προέδρευεν ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Παρθένιος κατὰ πρότλησιν τοῦ ἡγεμόνος, σύνοδον, ἣτις παρέσχε τὸ ἐνδόξιμον τῷ ὁμοῦ Ῥουμάνῳ Πάτρι Μορίλα, μητροπολίτῃ καὶ ἀρχιεπισκόπῳ Κιβίας, ἵνα ποιῇ τὴν δικαίαν τῇ λόγῳ φημιζομένην ἐκείνην Ὁμολογίαν τῆς πίστεως τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας.

Ὁμολογῆσαι δὲ βαβαῖως ἡ ὑμετέρα παναγιότης, ὅτι χρῆσιν ποιησάμενος δικαίωμας, ὃ καὶ οἱ προκατοχοὶ μου ἐχρήσαντο, δὲν πρέβην ὅμως τόσον μακρὰν ὅσον ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός.

Ἡ ὑμετέρα παναγιότης κατακρίνει ἐπίσης τὴν μετοχὴν τοῦ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὑπουχοῦ ἐν ταῖς συζητήσεσι τῆς συνόδου, καίτοι ἔχοντος ἀπλῶς συμβουλευτικὸν δικαίωμα. Ἀνάμειξις τούτου περιωρισμένη ἐκ μέρους τῆς κυβερνήσεως εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς συνόδου οὐδὲν ἀντίκειται εἰς τὰ παραδείγματα, ὅπου ἔχοντες, ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Οὕτως ἡ ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἡ ἐν Ἑλλάδι σύνοδος δὲν παρέχουσι ἀρὰ γε τῇ κυβερνήσει πλεονεξία δικαίωμα παρ' οἱ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. Ἐν Πατρὶν δὲ οἱ ἐπίσκοποι καὶ μέλη τῆς συνόδου ἐκλέγονται καὶ διορίζονται παρὰ τῆς κυβερνήσεως· ἐν Ἀθήναις δὲ οἱ ἐπίσκοποι προσκαλοῦνται ἐπίσης ἵνα λάβωσι μέρος εἰς τὴν σύνοδον διὰ βασιλικῶν διαταγμάτων κατὰ βῆθρον καὶ τῶν ἀρχιεπισκόπων, ἐν ᾗ παρ' ἡμῖν οἱ μητροπολίται καὶ πάντες οἱ ἐπίσκοποι, καθὼς καὶ ἄλλοι ἄνδρες κατέχοντες ὀφθαλμὸς θέσεις μετὰ τοῦ κλήρου, εἰσι καὶ δικαίωμα μέλη τῆς συνόδου. Καὶ μολεταῖα ἡ σύνοδος τῆς Πατρὸς καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἀναγνωρίζονται παρὰ τοῦ πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως. Πῶς λοιπὸν ἠθέλων εἰσεῖν κακὸν ἐν Ῥουμανίᾳ ἐκεῖνο τὸ ὅποιν εἶναι καλὸν ἐν Ῥωσίᾳ καὶ ἐν Ἑλλάδι; Πῶς; Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανός καὶ ὁ τῷ ἑαυτοῦ Πάτρις ὁ Μέγας αὐτοδικαίως ἐξέδωκεν ἐκκλησιαστικοὺς νόμους τυχόντας τῆς ἀποδοχῆς τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἡ ὑμετέρα παναγιότης κηρύττει παρ' ἡμῖν ἀντικανονικοὺς νόμους ἀκριβῶς συμφώνους μὲ τὸ πνεῦμα τῶν ἀρχαίων θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν κανόνων, συμφώνους πρὸ πάντων, καθὼς παραδεκτοὺς γενόμενοι ὑπὸ τοῦ Ῥουμανικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ καὶ ψηφισθέντας ὑπ' ἀμφωτέρων τῶν ἐθνοσυνελεύσεων τῶν ἀντιπροσωπευουσῶν ἅπασα, τὰ τάξει τῆς κανονίας, ἐν αἷς ὁ κλήρος κατέχει θέσιν εἴτε δικαίωμα, καθὼς ἐν τῇ γερουσίᾳ τῇ προεδρευομένῃ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου, πριμᾶτου τῆς ὀρθοδόξου Ῥουμανικῆς ἐκκλησίας, εἴτε δι' ἐκλογῆς, καθὼς ἐν τῇ βουλῇ.

Νομίζω, παναγιώτατε, ὅτι ἀπεκρίθη εἰς ὅλας τὰς παρατηρήσεις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος, τὰς ἀφ' ὧν τὸν νόμον τὸν συνιστάντα τὴν γενικὴν σύνοδον τῆς ὀρθοδόξου Ῥουμανικῆς ἐκκλησίας.

Μετὰ τοῦ αὐτοῦ σεβασμοῦ θέλω ἀπαντῆσαι καὶ εἰς τὰς ἰδέας τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ τὰς παρατηρήσεις, ὅς ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ νόμου τοῦ χορηγούντος τῷ ἀρχηγῷ τοῦ κράτους τὸ δικαίωμα τοῦ διορίζειν μητροπολίτας καὶ ἐπισκόπους.

Ἡ ὑμετέρα παναγιότης πολεμεῖ τὸν νόμον τοῦτον ἐν τῷ συνέλῳ αὐτοῦ, τόσον τὸ ἄρθρον τὸ ὅποιν χορηγεῖ τῷ ἡγεμόνι τὸν διορισμὸν μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων, ὅσον καὶ τὸ ἕτερον ἄρθρον, τὸ ὅποιν ὑπάγει τοὺς ἀρχιερεῖς εἰς τὰ ἐκκλησιαστικὰ δικαστήρια διὰ μόνον τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐγκλήματα, διὰ πᾶν δὲ ἄλλο ἐγκλημα εἰς τὸ ἀκυρωτικόν. Ἡ ὑμετέρα παναγιότης διατείνεται, ὅτι κατὰ τοὺς κανόνας οἱ ἐπίσκοποι δὲν δύνανται νὰ ἐκλέγονται παρὰ ὑπὸ ἐπισκόπων καὶ ἐπὶ αὐτῶν μόνον εἰσι δικαστικοὶ καὶ δι' ἀποτυχὴ ἐγκλήματα. Ἡ ὑμετέρα παναγιότης

αγιότης προβαίνατε μέχρι της ἀξιώσεως τοῦ νὰ ἐκτείνητε τὸ σύστημα τοῦτο ἐφ' ὅλου τοῦ κλήρου. Τοιαῦται ἀρχαί, παναγιώτατε πατέρες, οὐδέποτε ἐγένοντο ἀνεκταί οὕτως δύνανται ποτε νὰ γείνῃσι παραδεκταί ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Δακίας, καθὼς ἀσυμβίβαστοι πρὸς τοὺς ἀρχικούς θεσμούς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, πρὸς τὸ καλῶς ἐννοούμενον πνεῦμα τῶν κανόνων, ὡς καὶ πρὸς τοὺς νόμους καὶ τὰ ἔθη τῆς χώρας καὶ τῆς ἰθνηκῆς ἡμῶν ἐκκλησίας.

Καὶ καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων, ἡ Δακικὴ ἐκκλησία παρεδέχθη ἀνάκαθεν τὸν πρῶτον ἀποστολικὸν κανόνα οὐχὶ μεμνημένον, ἀλλὰ συνδεσμένον γράμματι μετὰ τῶν ἄλλων κανόνων. Οὕτως ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ ἐπίσκοποι ἐξελέγοντο παρ' ἡμῶν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως συνηγμένης, ἥτοι ἐφ' ὅλου τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ, κατόπιν δὲ ὑπὸ τοῦ διβανίου τῶν βασιλικῶν βουλευμάτων, οὗ ὁ κλήρος ἀπετέλει μέρος. Αἱ συνελεύσεις αὗται ἤγοντο ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ ἡγεμόνος, ὅστις περιέβαλλε τοὺς ἐκλεχθέντας ἀρχιερεῖς τὴν ἐξουσίαν ἐγκρίψαι αὐτοῖς τὴν βάρβον. Ἀλλὰ καὶ ἐν ἐγγυτέρᾳ ἡμῶν ἐποχῇ τὸ πανάρχαιον τοῦτο ἔθος καθιερώθη καὶ αὐθις διὰ τῶν ὀργανικῶν νομοθεσιῶν, αἱ τινες ἐπετίλαξαν τὸ δικαίωμα τοῦτο τῇ ἐκλογῇ εἰς τὰς ἐκτάκτους γενικάς συνελεύσεις, συνταθεμένας ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν προϋχόντων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῶν μητροπολιτῶν. Ἐάν τοιοῦτος τρόπος ἐκλογῆς ἦν ἀντικανονικὸς, ἔάν ἀπασαὶ αἱ ἐκλογαὶ τοσαύτης πληθύνος μητροπολιτῶν καὶ ἐπισκόπων ἐν διαστήματι πολλῶν αἰώνων κυβερνησάντων τὴν ἐκκλησίαν ἡμῶν ἦσαν παράνομοι καὶ ἀξιοκατάκριτοι, ἀρὰ γε οἱ παναγιώτατοι πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως δὲν ἤθελον μετ' ἀδελφικῆς ἀγάπης ἐπισύρει τὴν προσοχὴν ἡμῶν ἐπὶ τοιούτων παραβάσεσιν; Τοῦτο δὲν ἐγένετο· ἡ δὲ ὑμετέρα παναγιότης λογίζεται τὰς πράξεις ταύτας ὡς προφανῆ παραβάσεις τῶν κανόνων. Μοὶ ἀρέσκει μᾶλλον νὰ πιστεύσω, ὅτι οἱ ἐνδοξοὶ προκατόχοι τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἀνεγνώρισαν αὐτοφροντίως, ὅτι ὁ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς Δακίας ἐν χρήσει ἐκκλησιαστικὸς τρόπος προσεγγίζει περισσότερο πρὸς τὸ ἀληθὲς πνεῦμα τῶν νόμων καὶ τῆς διὰ τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων ἀρχαίως ἐνδοθείσης ἡμῶν διδασκαλίας. Διελθόντες ἤδη τὴν ἱστορίαν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας.

Βλέπομεν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅτι ὁ διορισμὸς ἐπισκόπου ἐγένετο διὰ τῆς συρροῆς τῶν γειτόνων ἐπισκόπων, διὰ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ τῆς χριστιανικῆς ἐκκλησίας, ὡς ἀδιαφιλονεικίτως μαρτυρεῖται ἐκ τε τῶν ἱερῶν τῶν ἀποστόλων, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ τῶν αὐτοκρατορικῶν νόμων, πάντων τούτων ἀποφανομένων ῥητῶς, ὅτι οἱ πατριάρχαι καὶ ἐπίσκοποι ἐξελέγοντο ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν προϋχόντων πολιτῶν. Ἀφ' ἑτέρου ἡ 123 νεαρὰ τοῦ Ἰουστινιανοῦ λέγει: „Διορίζομεν ἵνα ἐπου ἀνάγκη διορισθῇ ἐπίσκοπον, συναχθῶσιν ὁ τε κλήρος καὶ οἱ πρόκριτοι τῆς πόλεως“. Ὁ αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς καθορίζει ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ τούτῳ ὅλον τὸν τρόπον τῆς ἐκλογῆς μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ ἡθους καὶ τῆς ἡλικίας τῶν μελλόντων ἐπισκόπων. Μετὰ δεκαετὴ ἔτη ἡ 137 νεαρὰ ἀναμνησκουσα τὸ ἐκλογικὸν σύστημα, διατάττει ἐκ νέου ἵνα οἱ ἐκκλησιαστικοὶ καὶ προϋχόντες τῆς πόλεως συγκαλῶνται ὁσάκις πρόκειται περὶ ἐκλογῆς ἐπισκόπου. Καὶ ταῦτα μὲν ἡ ἱστορία. Οἱ δὲ κανόνες ὁμιλοῦσι μετὰ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ὡς ὅλην ἀπὸ τοῦ 6 κανόνο· τῆς ἐν Σαρδικίᾳ συνόδου, ἀπὸ τῶν ἐρημνείων τοῦ 3ου τῆς 5' καὶ τοῦ ἐν τῇ Πηγαλίᾳ 61 ἀποστολικοῦ κανόνο.

Βραδύτερον, ἀληθῶς, δυνάμει ἄλλων κανόνων, ἀπεκλείσθη ὁ ὅλος ἀπὸ τῶν ἐπισκοπικῶν ἐκλογῶν ἕνα καὶ τὸν συμβαινουσὴν ταραχὴν ὡς ἐκ τοῦ πληθύνος τῶν ἐκλογῶν· ἀποπνίγοντο οὕτως εὐκόλως διαρρυθμίσαι εἰς πολλὰς ἐκκλησίας τῆς ἀνατολῆς δι' ἐμπροσθέντας τακτοποιήσεως τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ ἐκλογικοῦ συστή-

ματος. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἐκλογῆς εἰσῆχθη καὶ παρ' ἡμῶν, ἐκκυρωθεὶς ἀκολούθως ὑπὸ τῶν ὀργανικῶν νόμων τῆς Μολδαβίας (ἀρθρ. 411) καὶ τῆς Βλαχίας (ἀρθρ. 359), ἐν ᾧ ἄλλαχοι οἱ ἐπίσκοποι ἐπιλεγόμενοι ἑαυτοὶ ἀπολαυστικῶς τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς. Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀπὸ τοῦ 5' αἰῶνος οἱ αὐτοκράτορες διοικούντες τὸ δικαίωμα τοῦ διορίσιν πατριάρχας. Ἐν Αὐστρίᾳ ἀπὸ τοῦ 1786 ὁ αὐτοκράτωρ Ἰωσήφ ὁ Β' ὡς δούξ Βουκοβίνης ἀνεπλήρωσε διὰ τῆς κυβερνητικῆς ὁδοῦ τὰ ἀλλεπόντα πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ὁλοκληρίας τοῦ χρεώσαντος ἀρχιερατικοῦ θρόνου Τζερνοβίτσης, καὶ μέχρι τῶν ἐσχάτων ἡμερῶν οἱ διάδοχοι τοῦ ἡγεμόνος τοῦτου ἠκολούθησαν τὸν αὐτὸν τρόπον.

Ἄν ἐπικαλοῦμαι τὰ προηγούμενα ταῦτα, παναγιώτατε, πρὸς ὑποστήριξιν τοῦ νόμου, ἐν ἐξέδωκα τῇ 11 (23) παρελθόντος μαζοῦ, ἀλλ' ἔχω τῇ, ἀξίωσιν, ὅτι διατήρησα ἀδίκτον τὸ ἀρχαῖον ἔθος τῶν πανθήμενων ἐκλογῶν ἐν τῇ θρησκευτικῇ καὶ ἀρχικῇ αὐτοῦ ἐσχάτῃ· ἔχω τὴν ἀξίωσιν, ὅτι τὰ δικαιώματα, ἀπερ' ὁ τόπος μοὶ ἐχορήγησεν, ἀντὶ νὰ καταστρέψωσι τὰς σβαστάς ταύτας παραδόσεις, παριστῶσι μᾶλλον τὴν ἐπιτυχὴν ἐκφρασιν εὐτυχῶν καὶ σφικτῶν δεσμῶν μεταξὺ τῶν αἰώνων θεσμῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν πολιτικῶν συνταγμάτων τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς. Ὑπάρχουσι, παναγιώτατε, ἐν τῷ βίῳ τῶν ἰθνηκῶν ἡμερᾶς κρίσιμοι καὶ ἐξαιρετικοί, ἐν αἷς οἱ πολῖται χώρας τινος προσέγονται οἰκία θελήσει εἰς τὸ νὰ ἐμπιστευθῶσι τῷ ἀρχηγῷ τοῦ κράτους δικαιώματα, ἀπερ' εἰσὶν ἴδια ἐνὸς ἐκάστου. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς δὲ ἐκείνης ὁ ἡγεμὼν τιμῆς διὰ τοσοῦτον μεγάλῃ ἀποστολῇ· δὲν ἐνεργεῖ πλέον ἐξ ὀνόματος τοῦτον ὄνομα, ἀλλ' ἐξ ὀνόματος ἀπάντων. Τοιοῦτον εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐκδοθέντος ψηφίσματος, τοῦ καὶ παρὰ τῆς γερουσίας ἐγκριθέντος ὑπὸ τὴν προεδρίαν τῆς αὐτοῦ πανερότητος τοῦ μητροπολίτου, πριμῆτος τῆς ὀρθοδόξου Ῥουμανικῆς ἐκκλησίας. Καὶ δυνάμει αὐτοῦ τοῦτου τοῦ ψηφίσματος, τοῦ ἐκδοθέντος ὑπὸ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ κλήρου καὶ ἀπασῶν τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, ὁ ἐκλεκτός τοῦ ἔθνους δικαίως καυχώμενος· ἐπὶ τῇ νύκτῃ ἐνδείξει τῆς ἐμπιστοσύνης, ἣν παρέχει αὐτῷ τὸ ἔθνος, ἡδυνήθη νὰ προῖε εἰς διορισμὸν ἐπισκόπων διὰ τὰς χρευσούσας ἰδίας.

(Ὑδερμὴν δυσκολίαν αἰσθάνομαι, παναγιώτατε, νὰ ὁμολογῶ τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι, ὅτι τὴν ὑπὸ τοῦ τόπου ἐπιβληθεῖσάν μοι νέαν ταύτην ὑποχρέωσιν ἐδέχθη μόνον ὡς ἐξαιρέσιν πρὸς τὴν ἐκπαλιν καθιερωσάν τάξιν. Ἡμεῖς δὲ βεβαίως καὶ ἡ παναγιότης τῆς ἀναγνωρίσει· ὅτι μετὰ πολλῆς ἐπιφυλάξεως ἐποικήσμεν χρῆσιν τῶν χορηγηθέντων μοι δικαιωμάτων. Οἱ ἀρχιερεῖς τοὺς ὁποίους ὤψωτα εἰς τὰς χρευσούσας ἐπισκοπικὰς θέσεις ἐξελέγησαν κατὰ τὸ καίμενον τῶν κανόνων μεταξὺ ἀνδρῶν τῶν κοινῶν πόθων, διακεκριμένοι ἐπ' εὐσεβεῖα, παῖρα καὶ παιδείᾳ μεταξὺ ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ὁ ἀγνῶτος οἰκουμανικὸς θρόνος πρὸ ἡμῶν εἶχε κρίνῃ ἀξίους ὡς ἐπισκόπους καὶ ὅτινας πρὸ πολλῶν ἑτῶν εὐκουν τὰ λογικά πείσματα, κυβερνῶντες ἐπιτροπικῶς τὰς χρευσούσας Ῥουμανικὰς ἐπισκοπὰς.

Εἶναι ἀνάγκη ἀρὰ γε νὰ προσέθω, παναγιώτατε, ὅτι ἡ καθιέρωσις τῶν ὑπ' ἡμῶν διορισθέντων ἐπισκόπων ἐγένετο συμφώνως ἐλας ταῖς διατάξεσι καὶ τῇ κανονικῇ διατυπώσει τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας; Μηδαμῶς ἀμφιβαλλέτω ἡ ὑμετέρα παναγιότης, ὅτι ὁ ἀνώτατος κλήρος τῆς Ῥουμανίας βαθμῶς κατεχόμενος ὑπὸ τοῦ αἰσθηματικῶς τῶν καθηκόντων αὐτοῦ, οὐδέποτε θέλει ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὰς διατάξεις τῶν ἀγίων πατέρων τῆς ἐκκλησίας.

Ἡ ὑμετέρα παναγιότης ἐπίσης ἐπολέμησε καὶ τὰς διατάξεις τοῦ νόμου τοῦ ὀπάγοντος τοὺς ἐπισκόπους διὰ πολιτικὰ ἐγκλήματα εἰς τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ τόπου.

Καὶ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τοῦτου, παναγιώτατε, ὁ Ῥουμανικὸς νόμος εἶναι ἀκαλύτως συμφώνως πρὸς

τὰς κανονικὰς διατάξεις· οἱ ἄγιοι πατέρες οἱ προ-
καλέσαντες τὸν 74 ἀποστολικὸν κανὸν τὸν πραγμα-
τευόμενον περὶ ἐγκλημάτων διαπραχθέντων ὑπὸ
ἐπισκόπων, ἐνόησαν καλῶς, ὅτι ἡ κατ' ἐκείνην τὴν
ἐποχὴν ἐν ἀνεργείᾳ νομοθεσίᾳ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς
οὐδὲν ἐχορῆγει δικαίωμα ἐνώπιον τοῦ νόμου τῆς ἱερα-
τικῆς χαρακτῆρα φέρουσι, πολίτη. Ἐν ἐνὶ λόγῳ οἱ
ἐπίσκοποι δὲν ἔπαυον τοῦ νὰ ὡσι. πολιταί, καὶ ὡς
τοιοῦτοι μὲ ὅλον τὸν ἐπισκοπικὸν αὐτῶν χαρακτῆρα
ὁπείκοντο διὰ τὰ ἀποστολικά ἐγκλήματα εἰς τοὺς ἀπο-
στολικοὺς νόμους. Ἡ 83 νεαρά τοῦ αὐτοκράτορος Ἰουστι-
νιανοῦ οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἀφίνει ἀμφιβολίαν ἐπὶ
τούτου. Προκειμένου περὶ ἐκκλησιαστικῶν ἐγκλη-
μάτων ὁ νομοθέτης ἀπεφύλαξεν εἰς τὴν ἐκκλησιαστι-
κὴν ἀρχὴν τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ τοὺς δικάζῃ. Διὰ δὲ
τὰ ποινικὰ ἢ καὶ ἀπλῶς πολιτικὰ ἐγκλήματα, ὁ νομο-
θέτης διάταξεν ἵν' ἀνατίθενται ταῦτα εἰς τὸν ἀρμοδίον
δικαστὴν, δηλαδὴ εἰς τὴν πολιτικὴν ἀρχήν. Ἡ 123
νεαρά προσηκουροὶ τὰς διατάξεις ταύτας, καθ' ἃς ὁ
αὐτοκράτωρ ἐπιφυλάττεται τὸ δικαίωμα τοῦ παρα-
πέμπειν διὰ διατάγματος ἐνώπιον τοῦ πολιτικοῦ ἢ
στρατιωτικοῦ δικαστοῦ ὅποιονδήποτε δικτὴν πολιτικὴν
ἢ ποινικὴν κινηθεῖσαν κατὰ ἐπισκόπου. Ἡ πολιτικὴ
ἐξουσία ἐπὶ μᾶλλον καταφαίνεται ἐν ἐλγ. αὐτῆς τῇ
ἰσχύῃ, ὅταν διὰ τῆς αὐτῆς νεαρᾶς ὁ αὐτοκράτωρ δια-
τάτῃ. „Ὅστις τῶν ἐπισκόπων λάβῃ μέρος εἰς
τυγχάνει παρρησία ἢ συντροφισμὸν μὲ τοὺς καίτοι
ἢ ἀπλῶς παρευρεθῇ εἰς τὰ παρρησία ἢ εἰς ὅποιον-
δήποτε ἄλλο θέαμα, νὰ καθαιρέται τῆς ἱερουσύνης
καὶ νὰ κλείσθαι ἐπὶ τριετίαν εἰς μοναστήριον.“

Ἦτο ἀρὰ γε ἀνάγκη ν' ἀναμνήσω τῇ ὑμετέρᾳ
παναγιότητι τὰς ἐν τῇ 137 νεαρᾷ διατάγας τοῦ Ἰου-
στινιανοῦ πρὸς τοὺς κυβερνήτας τῶν ἐπαρχιῶν περὶ
τῶν ἀπειθουσέων εἰς τὰ αὐτοκρατορικά διατάγματα
ἐπισκόπων. Μεταβάνοντες ἀπὸ τὴν μεμαρτυρημένην
ταύτην ἐποχὴν εἰς χρόνους ἑγγυτέρους, εὐρίσκωμεν
τὴν παράδοσιν ταύτην τὴν περὶ πολιτικῆς ἀρχῆς ἐπὶ
ἀντικειμένου παρρησιῶν διατάξεων διατηρηθεῖσαν
ἀνέπαρον ἐν τῷ ὀργανικῷ νόμῳ τῆς Μακεδονίας
(ἀρθρ. 413) καὶ τῆς Ἠλαχίας (ἀρθρ. 364).

Ἡ ὑμετέρα παναγιότης γνωρίζει βεβαίως ποῖον
μέρος εἶλεν εἰς τὰ τελευταῖα ταῦτα πρακτικὰ ἢ
ἰσχυροτέρα πασῶν τῶν ὀρθόδοξων κυβερνήσεων. Ἐν
ἀπόψει τῶν νομικῶν διατάξεων, ἐκδοθεισῶν ὑπὸ
ἀρχηγῶν κράτους τοσοῦτον ἐνδόξου ὅσον ὁ Ἰουστινια-
νός, ὅστις τόσον καλῶς ἐγνώριζε τὰ πρὸς τὴν ἁγίαν
ἡμῶν ἐκκλησίαν καθήκοντα αὐτοῦ, ἀπέναντι ἐπιστήμων
διατάξεων τοῦ ὀργανικοῦ νόμου, πῶς εἶναι δυνατόν
νὰ ὑποστηρίχθῃ (μετὰ βεβαίως σεβασμοῦ ἐρωτῶ τὴν
ὑμετέραν παναγιότητα) ἢ ἐνστάσις, ὅτι παρεβίασα τοὺς
ἐκκλησιαστικοὺς νόμους καθυποβαλὼν τοὺς ἐπισκό-
πους διὰ τὰ ποινικὰ καὶ ἀποστολικά ἐγκλήματα οὐχὶ ὑπὸ
τὴν συνήθη δικαστικὴν ἀρμοδιότητα, ὡς ἔπραττε τοῦτο
ὁ Ἰουστινιανός, ἀλλὰ εἰς τὴν ἐξαιρετικὴν δικαιοδοσίαν
τῆς ἀνωτάτης δικαστικῆς ἀρχῆς τῆς Ρουμουρίας, συγ-
κειμένης ὑπὸ δικαστῶν ἰσοβίων; Τί; ἤθελε τολμήσει
νὰ εἰπῇ, ὅτι τὸ ἀνώτατον τοῦτο δικαστήριον, οὕτω
συνταχθέν, δὲν ἀποτελεῖ ἀρχὴν τόσον σεβαστὴν
ὅσον τὰ ἐπαρχιακά δικαστήρια τῶν Βυζαντινῶν αὐτο-
κρατέρων ἢ ὅσον αἱ δυνάμεις τοῦ ὀργανικοῦ νόμου
καθιστάμεναι ἐπιτροπὰς πρὸς τῆς συνθέσεως (τῶν
Παρισίων);

Ἄλλ' οὐτε ὁ νόμος ὁ δημοσιευθεὶς τῇ 30 νοεμβρίου
1864 πρὸς τακτοποιήσιν τῆς καταστάσεως τῶν μονα-
χῶν καὶ μοναζουσῶν ἐτυχε τῶν εὐλογιῶν τῆς ὑμετέρας
παναγιότητος. Ποῦ λοιπὸν ἤδυνάτο νὰ εὐρεθῇ δι-
οργανισμὸς συμφωνότερος πρὸς τὸ πνεῦμα τῶν κανό-
νων καὶ πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρχικῆς ἐκκλησίας;
Τί ἐπιδίδωκε ὁ νόμος οὗτος; Σκοπεῖ κυρίως τὴν ἐκρί-
νωσιν τῆς ἀμαθίας, τῆς κακοηθείας καὶ τῶν ἀναριθ-
μήτων καταχρήσεων τῶν ἐμφαλευουσῶν πρὸς σκάν-
δαλον τῆς ἐκκλησίας ἐντὸς τῶν μοναστηρίων. Ἐδέχθη
νὰ μνησθῇ, ὅτι ἐκ τοῦ μοναχικοῦ κλήρου ἐκλέγονται

ἐπίσκοποι, ἦτοι οἱ ἀνθρώποι ἐκεῖνοι οἱ μέλλοντες νὰ
λάμβανωσιν ἐκ' εὐσεβείας καὶ ὁσιότητος, οἱ ὁρῶντες νὰ
φωτίσωσι τοὺς συμπολίτας τῶν οὐ μόνον διὰ τῶν
φώτων αὐτῶν, ἀλλ' ἀκόμη καὶ διὰ τοῦ παραδείγματος
βίου ἀμώμου καὶ θεωρητοῦ. Ἰδοὺ διατὶ ἠθέλησα
πρὸς τὸ καλὸν τῆς ἐκκλησίας νὰ περιορίσω τὸν
ἀριθμὸν καὶ νὰ προσδιορίσω τὴν ἡλικίαν τῶν καλο-
γέρων καὶ καλογραιῶν, ἀπαιτῶν παρ' αὐτῶν δειγμά-
αληθοῦς κλήσεως (πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον) καὶ ἐπι-
βάλλων αὐτοῖς ἐργασίαν λυσιστελή εἴτε πρὸς διδασκα-
λίαν εἴτε πρὸς ὅποιαν νοσοκομείων, καλῶν δὲ τὸ
νὰ ἀρβάνωσιν εἰς τὰ ἱερὰ ἡμῶν καταγῶγια ὅσοι καὶ
ἔσονται δὲν ἤθελον νὰ ὑποταχθῶσιν εἰς βίον θυσίας.
Οἱ Βυζαντινοὶ αὐτοκράτορες Ἰουστινιανός καὶ Λέων
ἐδέχθησαν πρὸ ἐμοῦ μέτρα τοιαῦτα; ὦσιν. Διὰ τῆς
3 αὐτοῦ νεαρᾶς ὁ Ἰουστινιανός κατεβίβασεν τὸν ἀριθ-
μὸν τῶν καλογέρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως, λέγων
ὅτι „πάν τὸ ὑπερβαῖνον τὸ μέτρον οὐκ ἔστι καλόν“,
καὶ κατὰ συνέπειαν δὲν πρέπει νὰ γίνωνται τόσοι
κληρικοί καλόγεροι καὶ καλογραιαί, ὥστε ἡ ἐκκλησία
νὰ μὴ δύναται νὰ τοὺς διατηρῇ. Ἐάν ἡ ὑμετέρα
παναγιότης εὐαρεστηθῇ, νὰ συμβουλευθῇ καὶ τὰς
νεαρὰς 5, 133 καὶ ἄλλας, θέλει ἰδεῖ ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ
νομοθέτης δὲν συμφωνεῖ κατὰ πάντα μὲ τὴν ὑμετέραν
παναγιότητα ἐπὶ τῆς ἡλικίας καὶ χειροθεσίας τῶν
καλογέρων καὶ καλογραιῶν. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου
τούτου ὁ Ἰουστινιανός ἀπτεται λεπτομεριῶν, ὃν ἀπ-
έχω. Ἠθέλησα ἐξ ἀντιτίας νὰ περιορισθῶ ὅσον τὸ
δυνατὸν ἀκριβῶς ἐντὸς τοῦ κύκλου τῶν κανονικῶν
διατάξεων καὶ τύπων εὐχαριστήσῃ λοιπὸν εἰς τὸ νὰ
θέσω διατάξεις, ἀφίνων εἰς τὴν σύνθεσιν τὸ δικαίωμα
τοῦ νὰ ἐκφέρῃ γνώμην ἐν τῇ κυριαρχικῇ αὐτῆς ἐξουσίᾳ
ἐπὶ τῆς κλήσεως τῶν δοξίμων καὶ ἐπὶ τῶν προσόντων
τῶν ἀπαιτούμενων πρὸς τὸν μοναχικὸν βίον.

Ὁδὲ δὲ ἀμφιβάλλω, παναγιότητα, ὅτι ὁ νόμος
τῆς 30 νοεμβρίου 1864 εἶναι ἀληθὴς εὐεργεσία πρὸς
τὴν κλήρον καὶ πρὸς τὴν ἁγίαν ἡμῶν ἐκκλησίαν.

Ἐξελθὼν, παναγιότητα, τὸ καίτηρον ἔπερ ἀν-
έλαρον. Νομίζω ὅτι ἀπεκρίθη εἰς ἐλας τὰς πατρικὰς
ἐνστάσεις τῆς ὑμετέρας παναγιότητος.

Δὲν εἶχον ὅμως διὰ τοῦτο σκοπὸν νὰ διατυπώσω
δικαιολογίαν πράξεων γενομένων ἐν Ρουμουρίᾳ διὰ
τῆς ἐμῆς θελήσεως καὶ διὰ τῆς ἐλευθέρως συγκατα-
θέσεως τοῦ Ρουμουνικοῦ κλήρου καὶ λαοῦ. Ἠθέλησα
ὡς τέκνον εὐπειθὲς τῆς ἐκκλησίας ν' ἀκολουθῶ τὰς
ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, φέρων εἰς γνώσιν τοῦ
πρεσβυτέρου καὶ τιμιωτέρου ἀρχιεπισκόπου τῆς ἀνατο-
λικῆς ἐκκλησίας ποῖον πνεῦμα προέδρευεν εἰς τὴν
συναγωγὴν καὶ τὴν δημοσίευσιν πράξεων, ἀφορῶσιν
εἰδικῶς ἐκκλησιαστικὰς τακτοποιήσεις. Δὲν ἔδυνάμην
νὰ δώσω τῇ ὑμετέρᾳ παναγιότητι ψλαχτητοτέραν ἀπό-
δειξιν τοῦ σεβασμοῦ μου πρὸς τὸν ἅγιον οἰκουμένικόν
θρόνον· ἡ μεγαλειτέρα ἐπιθυμία τόσον ἐμοῦ, καθὼς
καὶ τοῦ λαοῦ, ἐν ἡ πρόνοια ἐθῆκεν ὑπὸ τὴν σκιάν
μου, ἐστὶ, μηδέλω ἀμφιβαλλέτω περὶ τούτου ἡ ὑμα-
τέρα παναγιότης, καὶ ἔσται διὰ πάντος εἰς τὸ νὰ
διατηρηθῇ ἡ ὀρθόδοξος Ρουμουνικὴ ἐκκλησία ἀκλόνη-
τος εἰς τοὺς ἀληθῶς κανονικοὺς δεσμούς αὐτῆς μετὰ
τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν, αἰτίνας, καθὼς καὶ ἡμεῖς,
παραβέβουσι τὴν ὀρθόδοξον πίστιν. Καὶ ἐάν ἀφ' ἑνὸς
ἔχω ἀπόφασιν ν' ἀπωθήσω οἰανδήποτε ἀντικανονικὴν
ἀνάμειξιν οἰαδήποτε ξένης συνόδου, οἰαδήποτε ξένης
ἐκκλησίας ἢ οἰαδήποτε ξένης ἐκκλησιαστικῆς κατε-
λῆς εἰς τὰ ἀφορῶντα τὴν διοίκησιν καὶ παρρησίαν
τῆς αὐτοκρατορικοῦ Ρουμουνικῆς ἐκκλησίας, ἀφ' ἑτέρου
ὅμως ἔσομαι αἰείποτε ἱτοιμος νὰ παραδεχθῶ ἐκεῖνο,
ἐπερ οἱ Ρουμοῦνοι ἡγεμόνες ὀρθόδοξοι ὡς καὶ ἐγὼ
παραδέχθησαν αἰείποτε, ἐκεῖνο τὸ ὅποιον παρα-
δέχονται καὶ οἱ λοιποὶ ὀρθόδοξοι ἀναγνῶντες, τὸ νὰ
θεωρῶ δηλαδὴ τὴν ὑμετέραν παναγιότητα ὡς ζῶσαν
προσωποποίησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐκείνης ἐνότη-
τος, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν δόξαν καὶ τὸ κράτος τῆς
ἐκκλησίας.

Παραίνων, παναγιώτατε, θέλω να εκπέσω τη δαμάσκηνη, παναγιώτατε, ότι θέλω εμμένει πιστός εις το δόγμα, παναγιώτατε την βαθείαν μου λύπην, διότι αν ηδυνάσθην να εκτελέσω το σχέδιόν, το οποίον μοι εγενετο εμπνεύσει η ευσέβης αγάπη και υπόληψις, ην έφείλω προς τον πνευματικόν μου πατέρα· διότι καθ' ην στιγμήν ημιν έτοιμος ν' άνοιξω έδον προς την αδελφικήν και αμοιβαίαν εκείνην συνεννόησιν την υπό των δογμάτων της αγίας ημών εκκλησίας επιβαλλομένην, η αποστολή του αρχιμανδρίτου Κλεοβούλου απέλθοσα παρέκλυσε την πρόθεσίν μου. Απαριόριστο: υπήρξεν η θλίψις μου. Πιστεύω δέ ότι και η υμετέρα παναγιότης συνεμείσθη αυτήν. Είμι βέβαιος, ότι απεδοκίμασε διαγωγήν τόσον άγαντίαν εις τους λογισμούς και τάς πατρικάς προθέσεις του αγιατάτου οικουμενικού θρόνου. Πιστεύω λοιπόν και ελπίζω, ότι η υμετέρα παναγιότης εν τη ύψηλῃ αὐτῆς συνέσει θέλει εὔρει τὸ ἐπιτυχέστερον μέσον πρὸς προπαλαστέον της συνεννόησεως ταύτης, τὴν ὅποιαν ἐν πάσῃ εὐκρινείᾳ ἐπιθυμῶ ν' ἀποκαταστήσω σύμφωνον πρὸς τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ δὲν ἀμφισβάλω, ότι ἡ υμετέρα παναγιότης θέλει μοι δώσει τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ θυνηθῶ νὰ καταδείξω πανδήμως αἰσθητὰ σεβασμὸν καὶ ὑπολήψεως, τὰ ἐπελόμενα παρὰ ὑποχλινούσ· τέκνον πρὸς τὴν μητέρα ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἰδοὺ, παναγιώτατε, ἡνέφεξα τὴν καρδίαν μου ἀποκαλύψας τοὺς λογισμοὺς μου, καὶ αὐτὴς κηρύττω

ἡμῖν, παναγιώτατε, ότι θέλω εμμένει πιστός εις τοὺς ἀρχαίους πνευματικὸς δασμούς της ἐκκλησίας, εις τὰ παραδείγματα σεβασμοῦ καὶ ὑποκλίσεως πρὸς τὸν ἅγιον οἰκουμενικὸν θρόνον, τὰ ὅποιά μοι ἔδωκαν οἱ πρόκατοχοί μου καὶ μοι δίδουσιν οἱ σήμερον οἱ ἡγούμενοι οἱ κυβερνῶντες λαοὶ, ὑποκειμένους τῇ ὁρθοδόξῃ ὁρησείᾳ. Θέλω ὅμως ὥστε ἡ ὁρθόδοξος Ῥουμανικὴ ἐκκλησία νὰ ἔχη νόμιμον ἑκφρασὶν ἐν τῷ κράτει, ἐν δὲ τῇ ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ τὸν βαθμὸν καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν ἐκείνην, ἥς ἀνέκαθεν ἀπῆλυσεν ἀπέναντι τῶν λοιπῶν ὁρθοδόξων ἐκκλησιῶν.

Ὅπως μόνον καὶ διὰ τοῦ στενοῦ τούτου συνδέσμου της ἐκκλησίας μετὰ τοῦ κράτους θέλω θυνηθῇ τῇ πατρὶ ἀντιλήψει νὰ φέρω εἰς πέρας αἰσίον ἐν ἐπεκτείνεσθαι πολιτικὸν διοργανισμόν.

Τὸ παραλθὲν με διδάσκει, ότι ἡ ἀρχαία προγονικὴ ἡμῶν πίστις καὶ ἡ ἀνεξαρτησία της ὑμετέρας ἐκκλησίας εἰς ὅποιανδήποτε ἐποχὴν υπήρξαν τὸ ισχυρότερον καλλίστην τῆς Ῥουμανικῆς ἐθνικότητος.

Παρακαλῶ λοιπόν ταπεινῶς τὴν υμετέραν παναγιότητα νὰ ἀπαρεστήθῃ νὰ ἐπιδαφίετῃ τὴν πατρικὴν αὐτῆς εὐλογίαν εἰς τὴν ἁγίαν ἡμῶν ὁρθόδοξον Ῥουμανικὴν ἐκκλησίαν, εἰς τὸ Ῥουμανικὸν ἔθνος καὶ εἰς τὸν ὑποστημεινόμενον καὶ θύτα, παναγιώτατε, της υμετέρας παναγιότητος κατὰ πνεῦμα εὐπειθῆς τέκνον.

(Ἰπογρ.)

Ἀλέξανδρος Ἰωάννου.

13.

CALLINICUS METROPOLITA MOLDAVIAE SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 iulii 10.

Ἰάσιον, 10 Ἰουλίου 1865.

Ἐψηλοπαναγιώτατε Δέσποτα!

Εὐσεβέστατος μὲν, ἀλλὰ μετὰ μεγίστης θλίψεως ἀνέγνων τὴν υμετέραν γραφήν.

Ἡ υμετέρα ὑψηλοπαναγιότης ἐπαράχθη ἐκλαβεῖσα ἐκτεθείσαν εἰς κίνδυνον τὴν θρησκείαν συνεπειὰ τῶν ὑπὸ τῆς ἐθνικοσυλλεούσεως τοῦ τόπου ἐπιψηρισθέντων νομοσχεδίων καὶ ἐνόμιζε πρέπον νὰ κάμῃ ἡμῖν πνευματικὰς παρατηρήσεις, αἵτινες ἤθελον εἰσθαι ῥωτηριώδεις, ἐὰν ἡμεῖς ἄξιαι τούτων καὶ ἦσαν δίκαιαι. Ἡ Ῥουμανικὴ ἐκκλησία ἐκπαλαί ἦτον ἐντελὴς ἀνεξάρτητος, κατ' ὅσον ἀφορᾷ τὸ δικαιοκρινὲς μέρος αὐτῆς· τὰ νομοσχεδία, κατὰ τῶν ὁποίων ὕφονται ἡ ἰσχυρὰ φωνὴ της υμετέρας ὑψηλοπαναγιότητος, συντάσσον ἐν μάλλον εἰς τὸ νὰ καθυπακούσιν ἐκ νέου τὴν περὶ ἥς ὁ λόγος ἀνεξαρτησίαν καὶ τακτοποιήσωσι δι' εὐκρινεστέρου τρόπου τὴν κατάστασιν ταύτην τῶν πραγμάτων. Κατὰ συνέπειαν, φύλακας τῶν μεγάλων ἀρχῶν της ἐκκλησίας, πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι αὐτῆς λειτουργοὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἐφείλομεν νὰ ζώμεν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ. Ὅθεν πᾶσα πάλιν, ἀντίστασις καὶ ἐκκλησίαι εἰς τὴν ἀποστολὴν ἡμῶν περὶ θυσίας καὶ μαρτυρίου, δὲν ἤδυναντο νὰ λάβωσι χώραν ἐν

τῷ εὐδαίμονι τούτῳ τόπῳ, ἐνθα ἔθνος καὶ κυβερνήσεις, λαϊκοὶ τε καὶ ἐκκλησιαστικοὶ διακρίνεται ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ ἀπέναντι της ἐκκλησίας. Ἐστὶ βέβαιος, ὑψηλοπαναγιώτατε Δέσποτα, ότι, ἐν κατὰ δυστοχίαν ἤθελε προσβάλῃ τις τὰ ἅγια ἡμῶν δόγματα, θέλομεν εἰσθαι καὶ ἡμεῖς γενναῖοι πρὸς πᾶσαν θυσίαν καὶ ἡμεῖς θέλομεν εἶχει τὴν δραστηριότητα τοῦ πιστοῦ, ὅπως θυνηθῶμεν νὰ βαδίζωμεν ταπεινῶς μὲν, ἀλλ' ἀσφαλῶς καὶ ἀφόβως, τὴν ὁδὸν τῆς ἀκαταπαρήσεως καὶ αὐτῆς της ἀντιστάσεως.

Τὴν δίδονσαν ὁδὸν καὶ τὴν ψυχὴν ἔχων πρὸς κύριον ἐλπίζω, ὑψηλοπαναγιώτατε Δέσποτα, ότι θέλομεν τηρήσει ἀδίκτην τὴν οὐράνιον παρακαταθήκην καὶ θέλομεν καθοδηγήσει ἀνευ ἀπεπλανήσεως τὰ ἄσφα ποίμνια εἰς τὴν διατήρησιν της ἀληθοῦς πίστεως.

Κατὰ συνέπειαν συνιστῶν ἐμπυρὸν βαθμοεβαστὸς καὶ κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην εἰς τὰς υμετέρας ἱεράς εὐχὰς εὐρίσκω μεγίστην ψυχικὴν εὐχαρίστησιν, ὅπως ὑποστημεινῶ τῆς υμετέρας ὑψηλοπαναγιότητος ταπεινὸς θεράπων.

(Ἰπογρ.)

Καλλίνικος μητροπολίτης Μολδαβίας.

14.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA AD PRINCIPEM VALACHIAE ET MOLDAVIAE

1865 mense octobri.

Εὐσεβέστατε, ὑψηλότατε καὶ περιφανέστατε Δυνικοὺς ἀπεδείκνυμεν, λόγῳ παραστήσαι οὐκ ἰσχύοντες εἰς ἡλικίον ἀλγος ψυχικὸν καὶ θάμβος ἀνέκαλε τὴν ἡμῶν ματριότητα καὶ πᾶσαν τὴν περὶ ἡμῶν ἐκτάκτως συναγερμένην ἱερὰν καὶ μεγάλην σύνοδον τὸ ἀπὸ 26 Ἰουνίου ἐκδεδομένον ἡγεμονικὸν αὐτῆς, ἐκ τοῦ μηδέποτε προσδοκῆσαι τοιαύτῃ ἀπὸ της υμετέρας εὐσεβείας καὶ συνέσεως. Ὑπὲρ γὰρ τοῦ σπριχνοῦναι δόξαν ψυχροφθόρον καὶ ξενήκουστον ἐν τῇ ὁρθοδόξῃ ἐκκλησίᾳ, ότι τῇ μὲν ἄλλοτε ἄλλῃ γνώμῃ τοῦ ἐπιγείου ἀρχόντος δουλεύει καὶ ὑπακούει τὰ της ἐκκλησίας αἰώνια δίκαια, ὧν ἡ πηγὴ τὸ εὐαγγέλιόν ἐστι καὶ αἱ σύνοδοι, ταῖς δὲ κατὰ τόπον ἐκκλησίαις τὸ ἀποκρίνον ἐπιβραβεύεται· οὐ συνόδων οἰκουμένων εὐλογίαι· καὶ διαγνώσκει καὶ διὰ λόγους της πρώτης

Μετὰ χρηστοτέρων τῶν ἐλπίδων τὸ της υμετέρας περιφανοῦς ὑψηλότητος οὐκὸν ἀπεκδεχόμενοι γράμμα εἰς τὰ παρ' ἡμῶν ἀπεκρινόμενον ἐκκλησιαστικὰ καὶ συνοδικὰ γράμματα, δι' ὧν ἐνίοις τῶν προσφάτων νόμων της αὐτῆς κυβερνήσεως κανονικῶς ἀντικανον-

ἀνάγκης καὶ ἐπὶ ἀσφαλείᾳ τῆς εὐσεβείας, ἀλλ' αὐτοὶ ἀπὸ κινήσεως καὶ ὅπως τύχοι, ταύτης χάριν τῆς ψευδοδοξίας μετὰ νομοθεσίαν ἀντεκκλησιαστικὴν, μετὰ τὴν εἰς ἡμᾶς γενομένην προσβολὴν ἐν τῇ καταφρονήσει καὶ ἀποπομπῇ πατριαρχικοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ συνοδικοῦ ἀποσταλμένου καὶ τῇ ἀμέσῳ μὲν κατὰ τῆς δοξολογίας, ἐκτοξεύσεως οἰκτρῶν περὶ ὑπερηφανίας συκοφαντημάτων, ἐπὶ οὗ καὶ ἡ μετὰ χείρας ἡγεμονικῆς ἀπάντησις, οὐχ ἵνα (ὡς γοῦν ἡμεῖς ὑποχρέωμεθα καὶ ἡλπίζομεν) τὰ πλημμελήθηνα εὐσεβῶς διορθώτο, ἀλλ' ἐπὶ μαίοντι τῶν ἀνοσιγμάτων στηρίξει καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν παρερμηνεύσει ἢ συγχύσει πρὸς τοὺς πολιτικούς καὶ ἐπὶ φανερῇ τῇ ἀντιστάσει πρὸς τὰς ἐν δυνάμει ἀποστολικῇ ἐκδοχίμῳ ἐκκλησιαστικῇ καὶ συνοδικῇ νομοθεσίᾳ· τὸ δὲ ἔσχατον, ἐπὶ προφανεί διὰ τῶν ἐφημερίδων στηλιτεύσει τῆς κανονικῆς δόξης γυναικείας ἡμῶν καὶ τῆς περὶ ἡμᾶς συνόδου· οὐδὲ γὰρ ἐν μεμονωμένη τύπῳ ἐκδόσει ἢ τοῦ ἡμετέρου ἀπάντησις, εἰ μὴ δὴ πρὸς τὸ ἐξάψει καὶ προκαταλάβει τῶν πνευματικῶν τὰ ἀφελότατα. Τοῦτων ἕνεκα τῶν ἀδοκίμων τρόπων ὡς εἰκὸς ὑπεραχρησάμεθα, ὅμως μέντοι οὐ τελείως ἀπεγνώκαμεν τοὺς ἐν τῇ πίστει πεφυλμένους υἱοὺς μὴ οὐκ εὐσεβέστερα καὶ τρεπεῖν καὶ πράττειν τὴν ταχίστην πείσαι δυνάμεσθαι. Ἀνθρώπων μὲν γὰρ εἰδότες τὸ ἀμαρτάνειν, λαοὶ δὲ ἀρχοῦσι σπανίως προσφιλῶσαν ὁλοκαρῆ καὶ ἀκριβῆ τὴν ἀλήθειαν, εἰ μὴ καὶ μετὰ χάριος ἀνεγκνώστες ἐν τῇ γραμματῇ, καθάπερ μάλα γὰρ τῶν προλαβόντων τραυμάτων ἀποτελεῖται, ὡς ἡ ὑμετέρα ὑψηλότης, εὐκρινῶς ἐπιθυμῇ συμφωνοῦν ταῖς κανονικαῖς διατάξεσιν ἀποκαταστήσαι τὴν τῶν ἐκκλησιῶν συνεννόησιν· γράφειν καὶ πάλιν προσηυχόμεθα διὰ τῆς παρούσης πατριαρχικῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς οὐκ εἰς ἐντροπὴν τῶν ἐν Χριστῷ ἀγαπῶντων τεχνίων, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἐν ἐπιγνώσει πνευματικῇ αὐτῶν οἰκοδομίᾳ καὶ κατάρτησιν, διδασκαλιῶν ὑπὸ μητρὸς ἀνεξίκαχου καὶ φιλοστόργου ποῦ μὲν ἐνέστι τὸ ὁρθεῖν καὶ δίκαιον, ἐν δὲ τίσιν οὐ μετρίως σφαλῆται τὰ αὐτὸθεν ἔργα καὶ γράμματα.

Ὅτι μὲν γὰρ, ἡμεῶν εὐσεβέστατε (ἐπειδὴ περ ἐντεῖθεν ἡρξασθε), ὁ πρωτοφανὴς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ιστορίᾳ τρόπος τῆς ἐπιτοπικῆς κυβερνήσεως πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας ἀποσταλέντα οὐκ εἰς αὐτὸν κυρίως καὶ ἀληθῶς, ἀλλ' εἰς τοὺς ἀποσταλάντας ἀναφέρεται, σαφέστατον ἐστὶ πᾶσι τοῖς τὰ πρόσωπα γινώσκουσιν καὶ τὰ πράγματα. Ἡ μὲν γὰρ ἀγία τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία οὐκ ἐν παρέργῃ, ἀλλ' ἐμβριθῶς ὑπὲρ τῆς ὀρθοκλειτικῆς ἀσφαλείας τῆς αὐτῆς ὀρθοδόξου ποιμνῆς μεριμνῶσα, τὸ δὲ σπουδαῖον ἀναλογισαμένη τῇλικούτου πράγματος καὶ τὸ ἡγεμονικὸν ὕψος τιμῆσαι παντὶ τρόπῳ περὶ πολλοῦ ποιούμενη, ἀνδρα κληρικὸν ἀπέστειλεν ὑψηλὴν μὲν θέσιν κατέχοντα, ἐν δὲ καίδων αὐτῇ δεδοκιμασμένον, καὶ διὰ τοῦτο μαρτυρηθέντα προσφορώτατον ὑποθήσει, οὐδὲν ἔχουσαν κοινὸν πρὸς πολιτικὰς δημοκρατίας, ἀλλὰ τὰ πάντα πνευματικά. Τὸ δ' ἐπιστάλιν ἡμῖν ἡγεμονικὸν γράμμα αὐτὰ ποῦ τὰ τοῦ ὑμετέρου ὑπουργοῦ ἐπαναλαμβάνον ῥήματα, τοῦ ἀναρῶσαν δὴθεν ἐνεστανότος ἐν τοῖς γράμμασι τῆς ἐκκλησίας, διαρρήδην καὶ μετὰ εὐκρινείας· ὁμολογία· φανεροί, ἐπὶ τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα σφόδρα ἐκπλήξαν καὶ θλίβαν οὐκ ἦν ἄλλο τι ἢ αὕτη ἡ παρ' ἡμῶν ἐκκλησιαστικῇ ἀποστολῇ, διὰ τοῦτο χαρακτηριστικῶς ὡς „ὀκλήρᾳ δοκιμασία καὶ ὡς σπαρὲν κίνημα κατὰ τῆς χώρας ἀπαρδειγματοστον ἐν τοῖς χρονικοῖς τοῦ τόπου.“ Ἐντεῖθεν ἄρα καὶ ἡ ἀνταπόδοσις. Ἡμεῖς δὲ οὐδὲ ποῖαν τινα λέγει τὸ ὑμέτερον πείνουν ὕψος πρόθεσιν ἀγαθὴν εἰως συνήκαμεν. Οὐ γὰρ πρὸ τοῦ τὰ ἐκεῖ παρανομηθῆναι, ἀλλὰ τοὺς πρὸ πολλοῦ ἤδη ἐκδομένους ἀντικανονικοὺς νόμους ἐκκλησιαστικῶς ἀναστellaί ἡναγισθῆναι. Ὅτε τοῖσιν ταῦθ' οὕτως ἔχει, ἐπειδὴ ἐκκλησίας καταφρονήσιν οὐτε τοὺς καταφρονούντας δύνῃσιν, οὐτε

τὸν ἀλάθτητον θεὸν διαλάθει ἐν, σοφὸν τοῖς καταφρονήσιν φάρμακον ἐκείνα τὰ τοῦ σοφοῦ. „Μὴ ἴσθι φρένιμος παρὰ σεαυτὸν· φόβος δὲ τὸν θεόν, οὗ ψυχὴ εὐλογημένη καθὰ ἀλήθειαν.“ καὶ γὰρ ὑπερθεῖν τῆς ἐκκλησίας θεὸς καθέστηκε.

Ἀλλὰ ἡ ἡμεῶν αὕτη προσβολή, ἡμεῶν ἐν Χριστῷ περισπούδαστος, ὅση καὶ ὅσα, οὐδὲ εἰς συγκρίσιν ἔρχεται πρὸς ἄλλην, αὐτῆς ἀμέσως καθάπτομένη τῆς μεγάλης συνόδου καὶ τῆς αὐτῇ ἐξενήνοχεν ἐν ἀγίῳ πνεύματι κανονικῆς διαγνώμης· κατ' ἐκκλησιαστικῶν παραβάσεων. Τὸ γοῦν ὑμέτερον ὕψος, ὑπερβολῇ πάντως φιλολαοῦ μερίμνης, διαμαρτυρεῖται ἢ μὴν πολυμάρτυρι τε καὶ ἀποκρούσεσθαι παντὶ οὐδέν· καὶ πᾶσιν ἐπὶ τὴν συνοδικὴν διαγνώμην, ὡς καθάπτομένην (ψηστὶ) τῶν ἀρχαίων δικαιωμάτων τῆς ἀνεξαρτήτου ἐκκλησίας τῆς Λακίας. Καίτοι γε ἀπορὸν ἀληθῶς πῶς ποτε ὑπαρχος ἡμεῶν, τῇ πατρίδι σεμνυνόμενος εὐσεβεῖ καὶ „τέκνον γνήσιον, ταπεινὸν, πεπαισθημένον, ὑποκλινὲς, εὐλαβὲς“ καὶ τ' ἄλλα τῆς χρηστολογίας ῥήματα ἑαυτὸν πανδύμως ἀνακηρύττειν, εἴτα καταπολεμήσει μὲν ἀπειλεῖ καὶ ἔργῳ ἤδη σκώπτειν καὶ ἀνασκουάζειν ἐπιχειρεῖ ἐρον συνοδικόν, οὐδὲν δὲ τὴν ἀρυσάμενον ἐκ τοῦ δογματικοῦ καὶ τοῦ κανονικοῦ ὁλοκαυτοῦ τῆς τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, κύριο· δὲ ἀτομικὸν καὶ λαϊκὸν ὑπεράνω τίτησιν αὐθεντίας ἀποστόλων καὶ συνόδων καὶ πατέρων καὶ τοῦ διὰ πάντων τούτων φεγγαμένου παναγίου πνεύματος! Εἰ γὰρ τοῦτ' ἐστὶν ἡ „εὐλάβεια καὶ ταπεινότης καὶ ὁ βαθύτατος σεβασμός“, τὸ ἀδελφὸν τὰς θεμελιώδεις ῥήτρας τῆς θεοσυντάκτου ἐκκλησίας, πῶς οὐν ἔλεγον ὁ κύριος· „Ὁ πᾶς ὁ λέγων μοι· Κύριε, κύριε, εἰσελεύσεται εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς.“ Τὸ δὲ καὶ εἰς ἀπολογία προβῆναι ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ταύτης (εἰρήσῃ γὰρ ὡς ἔχει τὸ πρᾶγμα) ἀνταρσίας, „τὰ ὑψηλὰ“ προβαλλόμενον „παραδείγματα τῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως αυτοκρατόρων καὶ τῆς δυνάμει βουλευτικῆς φησίσματος, κεχωρημένου καὶ ὑπογραφῇ μητροπολίτου, πολιτικῆν ἐμὸν καὶ ἡρωστικὴν πληρεξουσιότητα“, τοῦτο ἄρ' οὐκ ἀπολείπεται πόρρω τῆς ἱστορικῆς καὶ τῆς δογματικῆς ἀληθείας; Οὐχ ὅτι ἡ νῦν παρίστρις κυριότης καὶ δύναμις μακρὰν ἀφίστηκε τῆς ἰσχύος καὶ λαμπρότητος καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἡρώτων καμάτων ἐκείνων τῶν παναιοδίων καὶ ἱσαποστόλων βασιλέων, οὐτε μὲν ἐπὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς δυνάσταις ἐφαίται νηπονεῖ κυβερνᾶν τὰ τῆς ἐκκλησίας, ὡς βούλονται, οὐχὶ δὲ καὶ τοῖς ὑποδοστέροις, ὡς γοῦν τὸ ὑμέτερον ὕψος σχετιάζον ἐπιμέμφεται. Τὸ μὲν γὰρ ὁρθεῖν ὁρθεῖν ἐστὶν ἀπανταχοῦ ἐν μικροῖς καθάπερ ἐν μεγάλοις, τῇ δ' ἐκκλησίᾳ οὐδὲν διαφέρει· μεγαλειὸν μείζον ἢ ἔλαττον, εἴμῃ δὴτα ὅσον παρὰ κραταιοῦ μονάρχου ἰσχυροτέραν, ὡς εἰκόσ, καὶ τὴν προστασίαν ἀπεκδέχεται. Ἀλλ' οἱ μακαρία; ἰδέτωσιν φιλόχριστοι αυτοκράτορες, τὸ μέγα ποιῆσαι τὰ τῆς ἐκκλησίας μακαριώτερον ἡγούμενον· τῆς βασιλικῆς πορφύρας, οὐτε τοὺς ἐπιτρόπους συνηγον εἰς σύνοδον εἴμῃ κατ' αἴτησιν καὶ ἀνάγκην ἐκκλησιαστικῇ, καθυπουργούντες αὐτοῖς εὐλαβῶς τὰ σωματικά, οὐτε νομοθετεῖν εἰως ἡδύλοιν, ἐὰν μὴ πρὸς τὸ πολιτικῶς κυρῶσαι τὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ αυτοκρατορικῶς τῇ ὑπὲρ τῆς συστάσεως ἢ πρὸς τὸ καθάγιασαι τὰ τῆς πολιτείας ἐκκλησιαστικῶς, ἐφ' ὃ μηδεμία ῥήτρα πολιτικῇ μηδεμὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν ἀντιμάχεται. Εἰ δ' ἄρα τις τὴν γνώμην ἀλαζονικώτερος ἢ τοῦ ἔρθεος σφαλεῖς ἢ ἐκτόπῳ ὑπαχθεῖς φιλοτιμίᾳ καὶ χάριτι νομοθετήσει τι ἀπαρῶν τῇ ἐκκλησίᾳ, οὐκ εἰς μακρὰν ἢ αὐτὸς ἢ ὁ διάδοχος ἢ καὶ αὕτη ἡ ἐκκλησία συνοδικῶς κατήργει τὸ ἀντικανονικόν. Διὸ καὶ ἐν ἀπόσῃ πάντων τῶν αἰώνων τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ κεκαρτένη καὶ διακαρτένη ὡς θεοῦ βουλή ἐκείνα τὰ θέσφατα, ὧν ἐν τῇ διαγνώμῃ ἐμνησθῆμεν, περὶ τοῦ ἀκύρου παντὸς τοῖς συνοδικαῖς κανόσιν ἀντιμαχομένου νομοθετήματος. Καὶ ἄλλως,

ματικοῦ φάτος καὶ κοινωνικῆς ἰσχύος ἀποσυγκέντρω-
σας αἱ ὑπὸ ταύτην τὴν μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ συντα-
ταγμέναι δίκην ἀσπίδος ἐλάττωτες ἐκκλησίαι, ἐπι-
τηρικῶς καὶ ἐξωτερικῶς προστατεύονται καὶ ἐξου-
χοῦνται, ἀσφαλῶς συνευθεθῆναι καὶ συμμαγαλύνονται.
Ποῦτος γὰρ ἄλλος τύπος (ῥησὶν ὁ ἐν τοῖς μακαρίοις
προκατόχοις ἡμῶν Κωνσταντῖνος Α', οὗ τὸ ἐπὶ σοφῆς
κλίσεως πολὺ) πόλεως ἄλλος τύπος ἱεραρχικῆς ἀλλήλου-
χίας δύναται διατηρηθῆναι τὸν βυθὸν τῆς εὐαγγελικῆς
ἐνώσεως καὶ τοὺς μὲν κατηρητισμένους συγκρατεῖν,
τοὺς δὲ ἀπεριφράκτους περιορᾶν, εἰ μὴ ἡ ἐναρμόνιος
ἐκείνη τάξις, ἣν ἔδωκεν οἱ ἅγιοι πατέρες, ἥτις ἀπ'
ἐναντίας τοσούτων κατὰ καιροὺς ἡθικῶν κινδύνων καὶ
πολιτικῶν κλυδωνῶν ἰσχυρὰ διαφύλαξαι τὴν ἐκκλη-
σιαστικὴν ὁλοκληρίαν ἀντιέστην οἰασθῆναι ἀλλοτρίας
ἐπιφορὰς.

Καὶ τοι γὰρ, τάληθες εἰπεῖν, ἐκείνο πρὸ πάντων
ἡμεῖς ἰθαυμάσαμεν, πόθεν ποῖε περὶ ἐκκλησιαστικῆς
ἀνεξαρτησίας ὁμήγηται λίγειν ἡ ὑμετέρα φιλότιμος
ὀφηλότης, ἡμῶν οὐκ ἐπὶ τούτῳ οὐτε τὴν διαγνώμην
ἐκδεδοκῶμεν οὐτε τὴν ἀποστολὴν ἀποστείλαμεν,
ἀλλ' ἐπὶ τῷ πατρικῶς προτίφασθαι διορθοῦν τὰ
ἀντικανονικά. Τοῦθ' ὅπερ οὐ μόνον πρὸς τὰς ἐξερτη-
μένους ἐκκλησίας εἰδιστά τε καὶ προσοφείλεται, ἀλλὰ
δὴ καὶ ταῖς κατ' ἀμφοτέρω ἀυτοκαφάλοις, ἵνα μὴ τις
λῶσθι ἀπὸ τῆς φερομένης πλάνης λυμαινῆται τὸ τῆς
πατρῴας εὐσεβείας θεοκόσμητον ὄργανον. Οὐ γὰρ
ταῖς μὲν ἐξερτημέναις οὐκ ἔστι παρὰ νόμον, ἔστι
δὲ ταῖς ἀυτοκαφάλοις, ἀλλ' ἀπαξάσθαι; καθάπερ
ὁλοῦς ἀπέοικεν. Ἐκρεπε τοίνυν τὴν ὡς ἀληθῶς
εὐσεβοῦσαν κυβήρησιν, μάλλον δὲ αὐτὴν τὴν ἐγγύωτον
ἱεραρχίαν (οὐδὲ γὰρ δύναται ψῆφος πολιτικὴ εἶναι τὸν
συνδικαίων περιβόλῳ) τοῦτο πρῶτον ἀποδείξασαν, ὅτι
ἀπαρχάρατα καὶ ἀλώρητα σφίξει πάντα μέχρι κα-
ραίας τὰ τῆς πίστεως καὶ ἡθίλια, τὰ δογματικά καὶ τὰ
κανονικά, εἰδ' οὕτω τυχὸν ἔχειν τινὰ λόγον εὐπρεπῆ
καὶ τοῦ λαλήσαι ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας καὶ συνοδικῶν
γεραίων καὶ πρεσβείων. Ἔως δὲ νόμοι μὲν τινες τῶν
ἡγεμονίων ἔσονται ἀντικανονικοὶ καὶ ἀκυροὶ πάσῃ τῇ
ὀρθοδόξῃ, τὴν δ' ἐν τοῖς μυστηρίοις χάριν τοῦ ἁγίου
πνεύματος ῥήμα βέβηλον ἐκ γαίης δικαστὸς ἀναπλη-
ρώσει, ἱεράρχαι δὲ τινες, τὰ ὑλικώτερα, ὡς εἰκόσαι,
τῆς ἀποστολικῆς αὐτῶν ἐξουσίας ἀντικαταλλάττονται,
μένον τὴν ὑπογραφὴν θανείσονται τῆς γραμμάσι τῶν
ὀπουργῶν, οἱ δὲ ἔξαις εἰς τὸ νεώτερον κληρικοῖ,
οὗτοι καὶ εἰς τὰς ἐπισκοπὰς ῥῆον καὶ ἀβασανίστως
προτιμηθήσονται; τοῖς δὲ τοι ξένοις προσηλυτοῦθραις
τοσαύτῃ δοθῆσεται προστασία καὶ παρρησία καὶ ἀδεια
εἰσόδου καὶ ἐξόδου, παρόδου καὶ προόδου ἐν Δακίᾳ,
δοοῖ, προσηλυτισμὸς καὶ διωγμὸς τοῖς ἡμετέροις
ἱερεῦσι καὶ μοναχοῖς ἐπιδαφίλειται (οὐδὲ γὰρ ἀδί-
κως ἐκτείνεται δικταυ πτωχότης;), καὶ τελευταῖον
(ἵνα τὰ ἅλλα παρίδωμεν) ἡ τοῦ ἡγεμόνος γνώμη ἰσὺν
αὐθεντίας πρυτανεύει λαϊκοῖς τε καὶ θεοῦ ἀρχιερεῦ-
σιν ἐν πράγμασιν ἐκκλησιαστικοῖς, ὥς μὴδὲ διακρίνε-
σθαι τοῦ λοιποῦ σύνοδον ἐκκλησιαστικὴν τῆς τυχούσης
συνελύσεως. ἔως, φαμέν, τοιαῦτα ἐν ὅμνι συμβαίνει,
τῶν ὀρθοδόξων καὶ πατρῴων παραδόσεων πόρρω βάλ-
λοντα, σφόδρα σφόδρα δέδιμεν καὶ ἀγωνισάμεν, ὡς
ἡγεμὼν θεοφροῦντα, μὴ ἡ εἰς ὅμας ἄγαν ἡμῶν αὐτῇ
πίστις καὶ ὑπόληψις καὶ ἡ ἀμελεστέρα ἐπισκόπησις
δικῶς ἡμῶν ἀσπίδας καὶ φοβερὰς ἐν τοῖς οὐρανῶσι
θεοσαυρίδας. Ἰδοὺ, εἰ περὶ τούτων μάλλον τὸ ὑμέτερον
φιλόθεον ὄφρος σπουδαίωτον παρρησιαστικῶς ἀνεθυμήτο,
ὅτι "δυνατὸν δυνατός ἐτασθήσονται", ἀμείλι οὐκ ἐν
ἐν τῷ παρόντι καὶ αὐτοκαφάτου καὶ μάλα ὑπόπτου
ἀνεξαρτησίας πρὸς ἡμᾶς διελέγετο, ἀλλὰ πολὺ πρό-
τερον περὶ συντηρήσεως καὶ μετανοίας καὶ τῆς τῶν ἐκ-
κλησιαστικῶν πλημμεληθέντων ταχίως διορθώσεως.
Ταῦτα περὶ τούτου.

Περὶ δὲ τοῦ γαμικοῦ νομοθετήματος, εἰ ἀληθῶς
νόμος εἰδικὸς χυθὲς καὶ πρῶτος τὸ ἐν Χριστῷ καὶ

ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ μέγα τοῦ γάμου μυστήριον ὡς
φύλον περιόχου δικαστικὸν ἢ ἀστυκὸν συμβάλλειν,
μήτε ἱερὰς τελειῆς καὶ ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς μνημο-
νεύσεως, μήτε τῆς θεοκρατίης τῆς θερησιαυτικῆς ζωῆς καὶ
συνειδήσεως ὅρα ἐν ταῖς συζυγαῖς καὶ τοῖς ἐξ αὐτῶν
καρπῶσι ὁδοθεῖται; μήτε μὴ τὴν ἐκ πατέρων θεο-
σφῶς καὶ πατριάρχως παραδεδομένην τριττὴν βαθμο-
λογίαν τῆς ἱεραρχίας ἀπαρχάρακτον, ἀλλὰ τὰ πάντα εἰς
τὸ ἡθικῶς ἀνεκμείνον νομοθετήσεως· εἰ ταῦτ' ἀληθῆ,
πῶς ἂν δοκῇ τῇ ὑμετέρῃ νουνοεῖ ὀφηλότητι; Δέ-
μεν ἀδελφὴν παντὶ πολιτάρχῃ κολοβοῦν μὲν τὰ τῆς
ἐκκλησίας μυστήρια, τὰς δὲ πόλεις ἀναπαταίνουσαι τῆς
θερησιαυτικῆς ἀλιγίας καὶ τῆς ἐνταῦθεν κοινωνικῆς
σηπεδόνος καὶ βλαύσεως; Πρὸς γὰρ τὸ φαυλότερον
ὁ οὐδὲ τῆς γῆς δαὶ καταφέρεται. Ὅπου δὲ πάσα ἡ
ὀρθοδοξία τὸν ἀθέμετον καὶ ἀνευλόγητον γάμον ἀκο-
λασίαν ὀνομάζει καὶ λογίζεται, πῶς οὐν εὐσεβήσαι
ταῖς ἀληθείαις ἡ τὰναντία πρεσβεύουσα καὶ ὀφηγου-
μένη πολιτεία; Ἡ κοῖον ἔχουσιν οἱ πολῖται γνώρισμα
νομίμου συμβίσεως καὶ νομίμων καίδων καὶ νομίμων
κληρονόμων καὶ θερησιαυτικῆς ἀνατροφῆς καὶ τῆς λοι-
πῆς εὐημερίας καὶ τελειώσεως; Ἀληθεύει; ἂν ὅν
μακαρία τῇ λήξει προκατόχος ἡμῶν Γρηγόριος ὁ Ε'
λέγων· "Ὅσα μὲν κατὰ τοῦ; θεῶν θεσμούς καὶ
τοῦ; ἱεροῦ καὶ ἀποστολικοῦ καὶ συνοδικοῦ κανόνος
τυγχάνει διακυβερνῶμενα, πολλὴν ἔχουσι τὴν χάριν
παρὰ θεοῦ καὶ τὸ κλέος μέγιστον· ὅσα δὲ τοῦναντίον
παραβαίνει, τὸν ὅρον ἐκτρέποντα, ἐν τούτοις προ-
φανῆς ἡ ἀκοσμία, κατὰ δόλην ἡ φθορά, καὶ ἐπὶ πᾶσιν
ἡ τῶν ψυχῶν ἀπώλεια." Εἰκότως τὰ γὰρ ἀνθρώ-
πινα πνεύματα καθ' αὐτὰ οὐκ ἂν γένοιτο οὕτως συνε-
τώτερα οὕτως φιλανθρωπότερα τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Ἀλλὰ γάρ, ὡς ἡμεῶν ἀγαπητὴ ἡμῖν καὶ φιλό-
χριστε, ὅπως μὴ τῇ ὑμετέρῃ εὐμαθείᾳ καὶ χρηστό-
τητι πλείων τῶν ἱκανῶν ἀκριβολογώμεθα, βραχυτάτῳ
ἐν κεφαλῇ πάντων ταύτην τὴν πρὸς τὸ ὑμέτερον
θεόφρον ὕψος πατριαρχεικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν
ἐπιστολὴν συγκεφαλαιούμενοι λέγομεν. Ἐκ πατρι-
κῆς καὶ πρηνείας τὰ τε πρῶτα καὶ τοῦτο
δεύτερον περὶ τῶν αὐτῶν συνοδικῶν διαγνώσεως γράφειν
προήγημα, ἵνα μὴ ἄγνοια ἡ λήθη τοῦ καθήκοντος
τοῦ; τῶν ἡγεμονίων ἀκρίμονα; παρὰ τοῦ; τῆς μὲν
πατρῴας εὐσεβείας; λεληθῶτος καὶ κατὰ μικρὸν ἀπαλ-
λοτρῶσης, ἐτοίμων δ' ἔρμαιον φέρουσα παραδῶ τοῖς
ἐπιβουλεύουσιν. Ἐκείνο δὲ πρὸ πάντων προτερόμεθα
καὶ βουλόμεθα καὶ παρακαλοῦμεν εἰδέναι τὴν ὑμετέ-
ραν υἱικὴν θεοσέβειαν, ὅτι πολιτεία μὲν πάσα, ἡ τὸ
πάτριον ὀρθόδοξον θερησιαῦμα ἐπὶ ὅλῳ στενο-
χωροῦσα ἢ προσβάλλουσα, αὐτοκτόνος οὕτως τοῖς ἔργοις
ἐλέγχεται, καὶ κηλὶς ἀνέκλυτον ἀποφερομένη οὐδὲ
τὸ αἰώνιον φευξίται κατάκριμα τοῦ τῷ ἰδίῳ αἵματι
τὴν ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν ἐξαγοράσαντος. Μόνῃ δὲ θύρα
εἰς τὴν αὐτὴν τῶν χρυσολέκτων προβάτων εἰσάγουσα
ἐστὶν ἡ διὰ τῶν πανσέπτων συνόδων, δι' ὧν ἐφθέγ-
ετο τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον δι' ἡμετέρας τῆς γραφῆς
τὰ ἀπόρητα καὶ ὧν χωρὶς οὐκ ἂν γένοιτο οὐδεμία
ἐν Χριστῷ ὁμοφροσύνη καὶ σύμπνοια καὶ καθολικὴ
ἐνότης. Διὸ δὴ ἀπὸ τῆς ὑμετέρας συνετῆς καὶ φιλο-
μήτορος υἱότητος ἡρτηται, οὐδὲ ἡμῖν ἀγαπητὴ, ἡγεμο-
νέων θεοῦ χάριτι, ταύτην προθύμως καὶ παιθηνίως
ἀναζητῆσαι τὴν πύλιν τοῦ οὐρανοῦ καὶ διὰ ταύτης
ἀναδραμεῖν ἀγαλλομένην ποδὶ ἐπὶ τὰς μητρικὰς καὶ
χριστοφόρους ἀγκάλας τῆς ἐν τῇ ἐνδόξῃ πίστει τῶν
πατέρων γαλουχησίσσης ὁμας ἐκκλησίας καὶ παν-
θίμως ἀποδείξαι (ὡς παροῦν εὐσεβοφρόνως ὑποχρεῖ-
σθαι) ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ ἔργα καὶ αἰσθητά ὑπο-
λήψεις καὶ σεβασμοὺς εὐγνώμονος υἱοῦ τῆς θεο-
τιμίας καὶ κοινῆς μητρὸς τῶν ὀρθοδόξων διὰ τοῦ
τῆς τῆς τοῦ πνεύματος ἐνότητος ἐν τῷ πνευματικῷ
καὶ τῷ κανονικῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρήνης, ἐν ὅμας καὶ
ἐν πνεύμα, καθὰς ἐκλήθητε ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλη-
σεως ἡμῶν. Οὕτω γὰρ καὶ ἡ δεδοσμένη μῆτις

της ὁρθοδοξίας, ἐν κυρίῳ ἐπαγαλλομένη ἐπὶ τῇ τῶν Ἀ χριστιάνων, Ἀσικῶν λαόν, πᾶσι χαρίζομένη τὰ τέκνων προκοπῇ, περιπότίζεται ὅμως μετὰ στοργῆς ἐκθύμου, ἐκπαινεῖται τε καὶ γρηθῆσαι καὶ ταῖς προσήκουσαι; εὐλογίαις καταστήσει καὶ τῷ ἀφ' ὧν τῶν αἰώνων βασιλεὶ αἰὼν ἀναπέμψαι χαριστήριον, Χριστῷ τῷ Θεῷ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος; σὺν τῇ παρ' ἡμῶν πατριαρχικῇ τε καὶ συνοδικῇ εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ περιέποι ἔσται τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα καὶ πάντα τὸν

Χριστιανισμόν. Ἀσικῶν λαόν, πᾶσι χαρίζομένη τὰ τέκνων προκοπῇ, περιπότίζεται ὅμως μετὰ στοργῆς ἐκθύμου, ἐκπαινεῖται τε καὶ γρηθῆσαι καὶ ταῖς προσήκουσαι; εὐλογίαις καταστήσει καὶ τῷ ἀφ' ὧν τῶν αἰώνων βασιλεὶ αἰὼν ἀναπέμψαι χαριστήριον, Χριστῷ τῷ Θεῷ, οὗ ἡ χάρις καὶ τὸ ἔλεος; σὺν τῇ παρ' ἡμῶν πατριαρχικῇ τε καὶ συνοδικῇ εὐχῇ καὶ εὐλογίᾳ περιέποι ἔσται τὴν ὑμετέραν ὑψηλότητα καὶ πάντα τὸν

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, «αἰετ», ἐκτεβέρλου λήγοντος, ἑπινεμήσεως η'.

Τῆς λίαν περισπουδαστοῦ ἡμῶν εὐσεβειότητος αὐτῆς ὑψηλότητος διάκονος ἐν Χριστῷ εὐχέτης καὶ ἔλεος πρόθυμος.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.

15.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 augusti 26.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὴ πατριάρχα Κωνσταντινουπόλεως, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφεὰ καὶ συλλειτουργὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύριε κύριε Σωφρόνιε, τὴν λίαν περισπουδαστον ἡμῶν σεβασμιωτάτην αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ περιπτυσσόμενοι, ἐν ἀγίῳ φιλήματι κατασπαζόμεθα καὶ ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Πάνυ ποθεινὸς ἐδεξάμεθα τὴν ἀπὸ α' τοῦ παρελθόντος Ιουρίου κεχρονολογημένην πρὸς ἡμᾶς; περισπουδαστον ἡμῶν ἀδελφικὴν ἐπιστολὴν τῆς ὑμετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος μετὰ τῶν ἐπισυνημμένων αὐτῇ σπουδαίων ἀντιγράφων τῆς ἐκτεθείσης; διαγνώμης ὑπὸ τῆς ἐν βασιλευσούσῃ ἐκτάκτως συγκροτηθείσης ἱερᾶς συνόδου πρὸς κανονικὴν ἐξέλεξιν τῶν τριῶν ἐκείνων ἀντικανονικῶν νομοσχεδίων τῆς εὐσεβοῦς Ρουμουνικῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως. Καὶ ἐπὶ μὲν τῇ ἀγαθῇ εἰδήσει τῆς εὐκαιριότητος ἡμῶν αὐτῆς ὕψους ὑπερβαλλόντως λίαν ἐχάρτημεν, δόξαν ἀναπέμψαντες τῷ ὡφίστῳ, ὅπως ὅμως βαρέως ἄγαν καὶ χαλεπῶς ἠνέγκαμεν, ὅσπερ ἡ ἡγεμονικὴ κυβερνήσις λάβρῳ ποδὶ κειράται διὰ τῶν τριῶν παρατόλμων ἐκείνων νομοσχεδίων εἰσαγαγεῖν ὑποῦλως καὶ ἐπ' ὀλίθῳ τῆς ἐν Ρουμουνίᾳ πατροπαράδοτου εὐσεβείας ἀντικανονικᾶς καὶ ἔλεως πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς καθόλου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἀντιβαίνουσα; ἀντιχριστιανικᾶς καινοτομίας, οὐκ ἔχομεν εἰπεῖν, ἀγαπητὴ ἐν Χριστῷ ἀδελφεὰ. Ἀλλὰ τοι τὴν σπουδαίωτάτην τῶν προκειμένων νομοσχεδίων σοβαρὰ; πάνυ ἀντεξέτασας καὶ τὴν ἐκ τούτων γεννησμένην μεγίστην ψυχικὴν βλάβην τῇ κατὰ τὰς ἡγεμονίας τελούντι ὁρθοδόξῃ χριστιανικῇ πληρώματι συνεδύα εὐκαίρως πάνυ καὶ ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, πᾶν δ' ἀπνεκτικὸν (ὅ μὴ γένοιτο!) προλαμβάνουσα, συνεκαλίσσατο ἑκτακτον ἱερὰν σύνοδον ἐκ τῶν ἐν τῇ βασιλευσούσῃ παρεπιδημούντων ἀνωτάτων πατριαρχῶν, ἱερωτάτων μητροπολιτῶν καὶ ὁσιωτάτων διδασκάλων, ὅπως ἐν πνεύματι ἀγάπης καὶ πρᾶγματος ἀναθεωρήσας τὰ ἐν λόγῳ τρία νομοσχεδία ἐκδῶσται κανονικῶς τε καὶ συνοδικῶς διαγνώμην περὶ τούτων, ἵνα μήποτε ληληθῶς πως παρεμφέρησιν παρὰ τοῖς ὁρθοδόξοις ἀδελφοῖς ἡμῶν Ρουμούνους τοιαύτη τις ἀντικανονικὴ καινοτομία,

πολλὰ τὰ ἐπακόλουθα δυσάρεστα συνεπαγομένη. ὅ δὲ καὶ ἐπαρξεν ἡδὴ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία. Τὴν δὲ διαγνώμην ταύτην πάνυ ἐπισταμένως διεξέλετο καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν καὶ ἐκμελησάσα θιαρίστως πάνθ' ὅσα ἐν αὐτῇ συμφώνως πρὸς τὰς θεοσεσίους γραφάς, ἐξ ὧν ἡμῶν τὸ τῆς ἀληθείας πηγαῖον καὶ φερέσιον φῶς ἀνατέλλει, ἐκτιθένται, κατὰ πάντα ἐπεδοκίμασε καὶ συνεμερίσθη κατ' ὁλοκληρίαν τὸ πρόνημα τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ἀποκηρυξάσης ἀπ' ἀρχῆς καὶ τῶν ἱερῶν αὐτῆς περὶ τῶν ἀποσκορακισσῶν τοιαύτα ἀντικρυς ἀντικανονικὰ καὶ θεοῦ πόρρω βάλλοντα ἡγεμονικὰ νομοσχέδια, ταρᾶσσαντα τὰς εὐσεβεῖς συνειδήσεις τῶν ἀδελφῶν Ρουμούνων τῶν τὴν ὑπόβειαν πατροπαράδοτον κεκτημένων καὶ τὴν ἐν Χριστῷ εἰρήνην δορυβοῦντων, καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τοῦτ' αὐτὸ σκάνδαλον τοῦ πονηροῦ δαίμονος ἀποβαίνοντα. Ἀνδ' οὗτο καὶ ἡ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία ταῦτα πάντα ἐν τῇ πλήρει αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ διενεργήσας ἐξεπλήρωσε καθήκον ἱερωτάτων, διαφυλάξας ἐνθεν μὲν τὰ τοῦ ἀγιοτάτου ἀποστολικοῦ καὶ οἰκουμενικοῦ αὐτῆς θρόνου ὡφελῆ δικαιώματα, ἐνθεν δὲ καὶ τῇ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις ὁμοδόξῃ ἡμῶν Ρουμουνικῇ ἐκκλησίᾳ τὴν πάτριον καὶ εὐσεβῆ τῶν προγόνων αὐτῆς ἔδδν φιλοστοργίαν ὑποδείξας, ἀφ' ἧς τὰ νομοσχέδια ἐκείνα δολίως ἐκτρέψαι αὐτὴν προετίθεντο. Πρὸς δὲ ταῦτα φησὶ καὶ ὁ οὐρανοφάντωρ Παῦλος. Προσέχετε ἑαυτοῖς καὶ παντὶ τῷ ποιμνίῳ, ἐν ᾧ ὅμως τὸ πνεῦμα τὸ ἀγιον ἔθετο ἐπισκόπους ποιμαίνειν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, ἣν περιποίησατο διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος.

Καὶ ταῦτα μὲν ἀποκριτικῶς ἕτερον δὲ ἐπισυνάψαι μὴ ἔχοντες, ὅτι μὴ καὶ ἡμεῖς πάνυ ὀγίως ἔχομεν μετὰ πόσης τῆς ἐνταῦθα ἱερᾶς ἡμῶν ἀδελφότητος, περαινόμεν τὸν λόγον ἐξαυτοῦμεν παρὰ κυρίου τῇ ἐν αὐτῇ ὅτι κλειστα, εὐφρόσυνα καὶ κατ' ἀμφω σωτηριωδέστατα.

Ἐν τῇ ἀγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, «αἰετ», αὐγούστου κς'.

Τῆς ὑμετέρας περισπουδαστοῦ ἡμῶν σεβασμιωτάτης παναγιότητος ἔλεος πρόθυμος καὶ ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων Κύριλλος.

16.

HIEROTHEUS ANTIOCHENUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 novembris 5.

Παναγιώτατε, θεϊώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὴ πατριάρχα κύριε κύριε Σωφρόνιε, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφεὰ καὶ συλλειτουργὰ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὴν σεβασμιωτάτην ἡμῶν αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Περιοδεύοντες τὰς μεσογείους; ἐπαρχίας τοῦ ἡμετέρου Ἀντιοχικοῦ θρόνου πρὸς πνευματικὴν ἐπίσκεψιν τῶν τοιαύτης χρεῖαν ἔχοντων πνευματικῶν ἡμῶν τέκ-

νων καὶ καταντήσαντες εἰς τὴν ἱερὰν μονὴν τοῦ ἀγίου Γεωργίου Χουμῆρη, κατατεθορυβημένοι καὶ περίφοβοι ἐκ τῆς πανταχόθεν περικυκλώσεως ἀληθροῦ νόσου χαλάρας, ἐπέπεστο ἵνα ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ἴδωμεν παρόντας πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἀδελφὸν καὶ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ ἀποβιώσαντας δύο τῶν μεγατίμων ἡμῶν καὶ χρησιμεύοντων μελῶν τῆς ὑπουργίας τοῦ ἡμετέρου θρόνου, τὸν ἀρχιμανδρίτην καὶ ἀγαπητὸν ἀδελφόν ἡμῶν Παρθένιον καὶ τὸν μακαρίτην μητροπολίτην Ἀρκαδίας Ἰωσήφ, θύματα ἀμφοτέρους τῆς πάλιν αὐτοῦ νόσου. Ἡ στήριξις καὶ ὁ τρόπος τῆς ἀποβιώσεως αὐτῶν πᾶσον καταλύπησε καὶ κατατρίψε τὴν

πολυπαθή ἡμῶν καρδίαν, ἀμνημονοῦμεν παροστήσαι· ἡμετέρας θεοσιότητος παναγιότητι. Οὕτω δὲ φέροντες ἢ μᾶλλον φερόμενοι ὑπὸ τῆς σιγῆς δίκην καταφειρομένης ἡμῶν ἀλγεινῆς λύπης, μετέβημεν εἰς τὴν ἡρᾶν μνην Παλαμῆντι, ἔνθα μάλιστα μικρὸν εἰς ἑαυτοὺς συνελθόντες, ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐκτελεσμένην σεβασμοποίητον ἡμῶν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐπιστολὴν, χαροποιὰν μὲν ἀπ' ἑνὸς διὰ τὰ θυμηδιστάτα εὐαγγέλια τῆς μακαρίτου ἡμῶν θεοσυντηρήτου αὐτῆς ὑγιείας, λύπην δὲ ἀπ' ἑτέρου ἐπὶ λύπῃ προσέθεσαν ἡμῶν δι' ἃς ἀρνηγεται δυσάρεστα ἀληθείας καὶ θετικὰ ἔκδηλα συμβαίνοντα καὶ διαπραττόμενα ἐν ταῖς λαϊκαῖς ἡγεμονίαις, προκαταρκτικῶς μὲν παρὰ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, κατ' ἐισήγησιν δὲ αὐτῆς· καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς· ἃς ἀπαντα περιστάτικώτατον ἐκτελεσθέντων ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν συμπληρωστικῶν ἀντιγράφων τῆς μετὰ τῆς ἡμετέρας θεοσιότητος παναγιότητος καὶ τῶν ἐκείσε πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν χώρα λαβούσης ἀλληλογραφίας· καὶ ἐκ τῆς συνοδικῆς διαγνώμης. Ἐφ' οἷς ἀπασιν ἀκριβῶς τὸν νοῦν ἐπιστήσαντες καὶ μετὰ τῆς δευτέρας βαθυνοίας ἐμμελεσθέντες, ὑπομνηστικῶς πρὸ πάντων ἔτι καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὄντες προφορικῶς πάντοτε προὐβαλλόμεθα, ὅτι ἐπειδὴ κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν βῆσιν πάσα πόλις καὶ βασιλεία μεριθεύει κατ' ἐκείνην ἀρχοῦνται, διὰ τοῦτο τὸ μόνον σωτήριον πᾶσιν ἡμῶν οὐδὲν ἄλλο ἐστίν, εἰ μὴ ἡ κοινὴ σύμπνοια καὶ ὁμοφωνία μετὰ πάντων ἡμῶν τῶν ἀρχηγῶν τῶν ἀνατολικῶν κοινοτήτων. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ ταύτῃ σύμφωνοι ὄντες· καὶ ἡμεῖς κατ' ὅλα τὰ συνοδικῶς ἐν τῇ αὐτῇ κοινῇ πάντων μητρὶ ἀγία καὶ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ πρᾶξι, ἀποφανόμεθα διαρρήδην, ὅτι νομίμως καὶ κανονικῶς πάντα πέπρακται, κατ' ὅσον ἡ κοινὴ αὐτῇ μητρὶ ὁφείλουσα ἐπ' ἀρρήδην εἰς τὴν πανταχοῦ διατήρησιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἐπὶ κοινῇ συμφωνίᾳ συμπάσης τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καθήκον ἐρεῖ· ἐξελθῶσιν ὅπως αὐτὴν μητρικὴν, ὅπως ἐν γνώσει ἐγένετο τῶν ἐν ταῖς ὀρθόδοξοις ἐκείναις χώραις χωρῶν ἀρξαμένων

λαμβάνειν καινοτομῶν καὶ ἐκπελάσεων, ἀπορροῶν τὴν τῶν παναρχαίων θεσμῶν ἀνατροπὴν καὶ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας καὶ παραδυσουσὶν οὕτως τὴν κοινὴν εἰρήνην καὶ συμφωνίαν ἐναντίον τῆς παρ' αὐτοῦ τοῦ θεανθρώπου σωτῆρος ἡμῶν δοθείσης ἀγίας ἐντολῆς. ἥς ἡ παράβασις λυπηρὰ πάντως ἐπιφέρει ἀποτελέσματα. Καὶ καθόσον μὲν ἀπορρῶ τὰς πολιτικὰς ἐκείσε παρεκτροπὰς εἰς τοιαῦτα συμβαίνειν, ἀλλοῖς δὲ εἰς διερευνᾶν καὶ ἀνακαλεῖν εἰς τὰ ἑδία ὅρια καθόσον ὅμως ἀπορρῶ τὰς περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ἐκπελάσεις, ἡ ἀγία τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία ἐν τῇ εὐθείᾳ αὐτῆς μερίμνῃ ἀκριβῶς· καὶ οὕτως τῶν καθαστάτων νόμων καὶ ἱερῶν κανόνων οὐδέποτε ἠνέχτο οὐτὶ ἀνέχεται οὐτὶ συγχωρεῖ τὴν καὶ μέχρι καραίας παράβασιν, κατ' οὐδένα τρόπον, ἐν οὐδεμίᾳ περιστάσει, τῶν θεοδικαίων ὅρων καὶ πατροπαράδοτων ἐθίμων καὶ διατάξεων, ἀποφεύγουσα τὸν ἐντεθεὶν προσηρμομένον μῶμον κατ' αἰώνιον κατὰ κράτος.

Ἐφ' οὗ καὶ ἡ ἡμετέρα παναρχαίος κορυφὴ ὀρθοτάτῃ προήμῃ καὶ εὐθείᾳ τῇ κρίσει βαθυνοῦσιν ἀποδοξασμένην ἀρίστα ἐξεπράξατο ὅσα δὴ καὶ τετέλεκεν εἰς προκαταλήπην τοῦ κακοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τῆς αὐτοῦ γεννήσεως, μήπως ἐξ ἀπροβλεπίας βρεφιοκομήθην ἡλικιωτῇ καὶ αὐξήσῃ καὶ ἄλλα συνεκγον κατὰ ὅσα ἡ κατὰ τὴν προσπάθειαν οὐ δύναται ἐξελείφαι.

Περαινοῦντες δὲ ἐκτελέσας ἐκπαίρομεν πρὸς τὸν ὁριστὸν χειρὰς, δεόμενοι ὅπως ἐνισχύῃ τὴν μεγαθυρίαν αὐτῆς γενναίως εἰς τὸ βρῆμα μὲν τὰ τοιαῦτα συμβαίνοντα φέρειν, εὐάνδρως δὲ ἀπαντᾶν καὶ εὐθαρσῶς ἀποκρούειν τὰς τοιαύτας καινοτομίας, ἀποτέμνουσας ταύτας τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα θεοῦ, παρ' οὗ καὶ τὰ παντὶα αὐτῆς ἐν τῇ χαρισιοθείᾳ ὅτι πλεῖστα ὑγιεινὰ καὶ πανευδαίμονα.

Ἐν Ἡερυτῇ, τῇ 4 νοεμβρίου, αὐξή.

Τῆς ἡμετέρας σεβασμοποίητου παναγιότητος· ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός καὶ ἐλως πρόθυμος

+ ὁ Ἀντιοχείας Ἱερόθεος.

17.

IACOBUS ALEXANDRINUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 septembris 18.

Παναγιώτατε, θεοσιώτατε, σοφώτατε καὶ σεβασμιώτατε ἀρχιεπίσκοπε Κωνσταντινουπόλεως καὶ οἰκουμένης πατριάρχᾳ· ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ σεβασμιόκητη ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργγὴ τῆς ἡμῶν μετριότητος, κύριε κύριε Σωφρόνιε, τὴν λίαν περισπούδαστον ἡμῶν καὶ σεβασμιόκητον αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμεθα.

Τὰ ἐν ταῖς ἡγεμονίαις καινοτομήματα ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς μετὰ λύπης βαθείας ἠκούσαμεν πρότερον καὶ ἡμεῖς, ἐμάθομεν δὲ ἀκριβέστερον ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀδελφικῆς ἐπιστολῆς ἀπὸ τῆς α' ἰουλίου καὶ τῶν ἀφορώντων τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπιστῶν ἐγγράφων. Βεβαίως ἀποδοκιμάζομεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐπὶ τῷ καινοτομῆν ἐφ' οὗ οὐ δεῖ καὶ παρανομεῖν παράτολμον διαγωγὴν τοῦ ἡμεῶν· Κεῖς καὶ τῆς κυβερνήσεως αὐτοῦ ἀπέναντι τῆς μητρὸς ἐκκλησίας καὶ συναισθανόμεθα τὴν θλίψιν τὴν ὑπόστανθ' ἡ τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν καὶ αἱ τῶν ἄλλων ἀποστολικῶν θρόνων ἐκκλησίαι καὶ πάσα ὀρθόδοξος καὶ χριστιανικὴ καρδία ἐπὶ τοῖς γενομένοις παρὰ τὸ πρόσημον καὶ τὸ νόμιμον· ἀλλὰ καὶ οὕτως ὁφείλομεν κραδαῖν κατὰ τὸν ἀπόστολον Παῦλον διδάσκοντα· «Νικᾶν ἐν τῷ ἀγαθῷ τὸ κακόν», καὶ ἐξομαλύνει τὴν διαφορὰν μητρικῇ στοργῇ καὶ καὶ παρακαλεῖ μᾶλλον ἢ ταῖς ἐπιτιμήσεσιν ὀργῇ· μὴδὲν ὀφελούσης. Ὁ ἡμεῶν ἐξ ὧν ἐγγράφῃ φαίνεται ἐπιθυμῶν τὴν συνεννόησιν μετὰ τῆς

μεγάλῃς ἐκκλησίας καὶ ἀναγνωρίζων, εἰ καὶ πλῆγως, τὸ ἀκυρόν ὧν ἐπραξε· λέγει γὰρ ἐν τέλει τῆς ἐκείνου ἐπιστολῆς ταῦτα· «Πιστεύω λοιπὸν καὶ ἐλπίζω, ὅτι ἡ ἡμετέρα παναγιότης ἐν τῇ ὀφῇ αὐτῆς συνέσει θέλει εὖρα τὸ ἐπιτυχέστερον μέσον πρὸς προπαρασκευῇ τῆς συνεννόσεως ταύτης· τὴν ὅποιαν ἐν πάσῃ εὐκρίνῃ ἐπιθυμίᾳ ἀποκαταστήσω σύμφωνον πρὸς τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ δὲν ἀμφιβάλω ὅτι ἡ ἡμετέρα παναγιότης θέλει μοι δώσει τὴν εὐκαιρίαν τοῦ νὰ δυνηθῶ νὰ καταδείξω πανδύμως αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως, τὰ ὁφείλουσιν παρὰ ὑποκλινούσας τέχνους πρὸς τὴν μητέρα ἡμῶν τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως.» Ἐπειδὴ λοιπὸν ἡ αὐτοῦ ὀφῆλτης εἶδεν τὰς τῆς ὀφῆλτης τοῦ καλεῖ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ κατὰ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ καταδείξαι πανδύμως αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως τὰ ὁφείλουσιν παρὰ ὑποκλινούσας τέχνους, διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐκκλησία ὀφείλει ἡγήσασθαι αὐτὴν ἀπέναντι οὗτο νεανικώτερον πρὸς αὐτὴν πλημμυλίσαντο· καὶ παρασχεῖν αὐτῇ τὴν εὐκαιρίαν τοῦ δείξαι πανδύμως, ὃ λέγει ἔχειν, αἰσθήματα σεβασμοῦ καὶ ὑπολήψεως.

Ἡ ἐκκλησία, νομίζομεν, ὀφείλει προσενεχθῆναι ἐν πνεύματι προφότητος καὶ στοργῆς καὶ πίστεως τὸν αὐτοῦ υἱὸν ὅτι ἐκκλησία κατὰ τὰ δύο ταῦτα· πρῶτον, ὅτι ἐκείνη τὴν Ρουμενικὴν ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον μὴ ὄσαν, ὡς ἐν τοῖς πατριαρχικοῖς κώδεξιν ἐν πολλὰς περιστάσεσι καταφαίνεται· καὶ δεύτερον, ὅτι παρεγνώρισεν τὸ κανονικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν δίκαιον

διὰ τῆς κυρώσεως βουλευτικῶν ψηφισμάτων. Ἐπο-
μένως ἡ ἐκκλησία ὀφείλει νοουεῖσθαι καὶ συμβου-
λεῖσθαι αὐτόν, ἵνα τῇ ἀπαρσάλευσιν τοὺς ἀποστο-
λικούς καὶ συνοδικούς κανόνας καὶ μὴ καταφεύγειν
εἰς βουλευτικὰς ἀποφάσεις· ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ
δὲ ταῦτα οὐκ ἔστι μετατρέπειν κατ' ἀρέσκειαν.
Αὕτη ἐστὶν ἡ ἡμετέρα ταπεινὴ γνώμη ἐπὶ τοῦ σκαν-

δαλώδους αὐτοῦ ζητήματος. Ἐν δὲ τὰ σεβάζμα
αὐτῆς ἐπὶ ὧς πλείστα ὑγιαίνει καὶ σωτηριωδέστατα.

Τῇ 17 ὁκτωβρίου 1864. Κωνσταντινούπολις.

Τῆς ὑμετέρας θειοτάτης, σοφωτάτης καὶ σεβασμίας
παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἐμοῦ
πρόθυμος

† ὁ Ἀλεξανδρινός Ἰσάκκος.

18.

SOPHRONIUS CONSTANTINOPOLITANUS AD SACRAM RUSSORUM SYNODUM

1865 novembris 4.

Τῇ ἀγιωτάτῃ διοικούσῃ συνόδῳ τῆς ὀρθο-
δόξου ἐκκλησίας τῆς θεοσυντηρήτου αὐτο-
κρατορίας πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν τὸν ἐν
Χριστῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμωμεν.

Κατὰ τὴν α' τοῦ παρελθόντος ἰουλίου μηνὸς ἐπι-
θύναμεν πρὸς τὴν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἀγάπην ἀντίγραφα
ἐκκλησιαστικῶν πράξεων καὶ ἄλλων γραμμάτων, συν-
ωδούμενων μετ' ἀδελφικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, ἃς ὡς
ἐγνώσθησαν καὶ αὐτῇ τὰ μέχρι τότε λαρόντα χώραν
ἐκ μέρους τῆς ἡγεμονικῆς κυβερνήσεως τῆς Βλαχο-
μολδαβίας ἐπιθετικὰ κινήματα κατὰ τῶν ἐκκλησιαστι-
κῶν ἐκεῖ καθεστώτων, καὶ ὅποιαν δέγνυσε τὴν πορείαν
ἀπέναντι τούτων ἡ ἀγία αὐτῇ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ
ἐκκλησία, ἥτις συγχρόνως κατὰ λόγον τῆς ἐν Χριστῷ
ἐνότητος καὶ ὁμοφροσύνης ἐνεκρίνα καὶ τὴν ἀδελφικὴν
αὐτῆς προσλαβεῖν γνώμην καὶ σύμπραξιν ἐπὶ τοῦ
σπουδαίου ἀντικειμένου τούτου. Ἀκολουθῶνς δὲ λα-
βόντες ἀπάντησιν τοῦ ὑψηλοτάτου ἡγεμόνος Ἀλεξάν-
δρου Ἰωάννου πρὸς τὴν προσταλαίαν τῇ αὐτοῦ ὑψη-
λότῃ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν ἐπιστολῇ, ἀνεβάλμεν
δυσθῆναι καὶ ταύτην τῇ ἀγάτῃ αὐτῆς, περιμένοντες
τὴν πρὸς τὰ προσταλόντα ἀπάντησιν τῆς ἐν τοσούτῳ
δὲ ἐκ τῆς ἀπαντήσεως ταύτης, τῆς αὐτοῦ ὑψηλότῃς
ἰδόντες ἐναργέστερον τὴν ἀνένδοτον ἐπιμονὴν πρὸς
ὑποστήριξιν τῶν τολμῶν ἐπιχειρημάτων, ἅτινα

ἀπεκατέστη ἀπ' ἀρχῆς τοὺς δικαίους φόβους ἡμῶν
ἐπὶ τῆς αὐθαίρετου μετακινήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν
πραγμάτων τῶν ὀρθοδόξων τούτων ἡγεμονιῶν, οὐκ
ἐλαίψαμεν συγκαλέσαντες αὐτῆς τὴν ἱερὰν μεγάλην
συνόδον, ἵνα καθυποβάλωμεν τὴν ἀπάντησιν ταύτην
τῆς αὐτοῦ ὑψηλότῃς τῇ ἑμβριμῇ ἐπεξεργασίᾳ αὐ-
τῆς ἥτις συνεπὶς συνετάξατο ἀναπάντησιν, ἣν διη-
θύναμεν τῷ ἡγεμόνι τούτῳ. Ἀμφοτέρων τούτων τῶν
ἐγγράφων ἀντίγραφα περικλείοντες ἀποστέλλομεν τῇ
πρὸς τὴν σεβασμίαν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἀγάτῃ, ἀπεκ-
δεχόμενοι τὴν θεοφιλῆ γνώμην καὶ κρίσιν αὐτῆς καὶ
τὴν ἐν καιρῷ φιλάδελφον αὐτῆς σύμπραξιν εἰς πᾶν
τὸ ἐν ὁμοφύχῃ συμφυεῖ καὶ ὁμοφροσύνῃ μετὰ κα-
νονικῆς δοκιμασίας ἐγκριθεῖς μενοὺν ὑπὲρ τῶν πνευ-
ματικῶν συμφερόντων τοῦ ἐκεῖ ὀρθοδόξου λαοῦ· εἴαν
δὲ τὰ σεβάζμα αὐτῆς ἐπὶ θεόθεν εἴη πλείστα ὑγιαίνει
καὶ σωτηριωδέστατα.

1864, νοεμβρίου 8.

Τῆς λίαν περισπουδάζου ἡμῖν ὑμετέρας πανιερό-
τητος ἀγαπητοῦ ἐν Χριστῷ ἀδελφοῦ

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.

NB. Alias eiusdem tenoris epistolae missae sunt
ad reliquos ecclesiarum autocephalorum principes;
eas negligimus utpote prorsus inutiles.

19.

CYRILLUS HIEROSOLYMITANUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 decembris 9.

Παναγιώτατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμε-
νικὴ πατριάρχα Κωνσταντινουπόλεως, ἐν
Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περι-
σπουδάστε ἀδελφε καὶ συλλειτουργῇ τῆς
ἡμῶν μετριότητος κύριε κύριε Σωφρόνιε,
τὴν ὑμετέραν σεβασμιωτάτην καὶ περι-
σπουδάζου ἡμῖν παναγιότητα ἀδελφικῶς
ἐν κυρίῳ περιπτυσσόμενοι, ὁλοφύχως ἐν
ἀγίῳ φιλίᾳ κατασπαζόμεθα καὶ ὑπερ-
ἡδίστα προσαγορεύομεν.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αὐγουστον μῆνα οὐκ ἐλίπο-
μεν ἀποκριθῆναι φιλαδέλφως τῇ αὐτῇ σεβασμιωτάτῃ
καὶ περισπουδάζου ἡμῖν παναγιότητι εἰς τὴν ἀπὸ
α' ἰουλίου τοῦ προσηχῶς λήγοντος ἔτους ἀπευθυ-
θεῖσαν πρὸς ἡμᾶς ἀδελφικῇ αὐτῆς ἐπιστολῇ μετὰ
τῆς συνοδικῆς διαγνώμης καὶ ἄλλων ἐπιστημῶν τῆς
τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἀντιγράφων κατὰ
τῶν ἀδελφῶν καινοτομιῶν, ἃς, ὡς μὴ ὄφειλε, προ-
εκάλεσαν ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας ὁ
ὑψηλότατος ἡγεμὼν Κούζας διὰ σκοποὺς ἰδιωτελεῖς.
Τάνυν δὲ πάλιν σπεύδομεν ἔλθειν εἰς ἀπάντησιν
τῆς ὑμετέρας ἀδελφικῆς ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀγάτης κατὰ
τὴν ἀπὸ β' τοῦ παρελθόντος νοεμβρίου ἐπισταλαίαν
ἡμῖν μετὰ καὶ ἄλλων περὶ τῆς αὐτῆς υποθέσεως
ἀντιγράφων ἑτέραν σεβασμίαν αὐτῆς ἐπιστολῇ· ἣν
ἐπίσης ἐκλήψω πόθῳ κομισάμενοι διεξήλθομεν σύν-
τολις εἰρημένως ἀντιγράφοι· μετ' ὧς πλείστης ἐπι-
στασίας καὶ ἐπείγμεν αὐτῆς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐχάρημεν
δ' ἐν πρώτοις ἐκ μέσης ψυχῆς, ἐνηχηθέντες καὶ τανὺν
τὰ εὐαγγέλια τῶν θεοδότων τε καὶ περισπουδάζου

ἡμῖν αἰσίων τῆς ὑμετέρας θεοσεβίας κορυφῆς· ἀλλὰ
καὶ ἐλυπήθημεν κατὰ συνέπειαν ἐν τῷ βάθει τῆς
καρδίας ἡμῶν, κατιδόντες τὸ ἀκαμπτον τῆς ἐπιμονῆς
καὶ τὸ ἀμετάθετον τῆς γνώμης τῆς αὐτοῦ ὑψηλότῃς,
μηδὲως διδούσης ἀκρόατιν εἰς τὰς σοφάς, δικαίας
καὶ φιλοστόργους συμβουλὰς τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης
ἐκκλησίας, ὅπως συνδῇ καὶ ἀποπίσση ἡ αὐτοῦ ὑψη-
λότῃς τὰς θεοσυγχεῖς καὶ κακοδόξους ἐκείνας πλάνας
εἰς ἃς ἐξώκειλε, μετακινήσας δὲ αἰῶνιαι, δ' ἔθεντο
ἐν πνεύματι ἀγίῳ σύνοδοι οἰκουμενικαὶ καὶ ἐσπερίων
κανόνες τῆς ἐκκλησίας νεόπνευστοι.

Τοίνυν σπεύδοντες εἰς ἀπάντησιν τῇ ὑμετέρας
σεβασμιωτάτης καὶ περισπουδάζου ἡμῖν παναγιότητος,
δὲν λείπομεν καὶ σήμερον ἵνα καὶ αὐτῆς ἀποφανθῶμεν
διαρρήδην, ὅτι ἡ ἀγία καὶ μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκ-
κλησία, καθορώσα τὸν διαδρόμον ἐν διατρέχει τῇ ὀρθο-
δοσίᾳ ἐν ταῖς ἡνωμέναις ἡγεμονίαις καὶ προνοοῦσα
φλοστόργως ἵνα προλάβῃ πᾶν ἀπικταλόν, οὐκ ὤκ-
νησεν ἐξ αὐτῆς ἀφιτηρίας διενεργῆσαι συντόμως κατὰ
τὸ καθήκον αὐτῆς πᾶν ὅτι ἡδύνατο πρὸς καταστολὴν
καὶ ἐκμηδένισιν τοῦ κακοῦ. Καὶ δὲ ἔγραψεν ἐπαν-
ειλημμένως πρὸς τὴν αὐτοῦ ἡγεμονικὴν ὑψηλότητα,
ἐνοουθέτησεν εὐαγγελικῶς, συμβούλευσε τὰ εἰκότα ἐν
πνεύματι προφότητος καὶ διὰ τῶν ἱερῶν τῆς ἐκκλησίας
κανόνων ὑπέδειξεν ἐναργῶς τὸ ἀθεσμον καὶ θεοσυγχεῖ
τῶν καινοτομιῶν, ἃς παρῆλθον ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ
ἐκείνῃ ἐκκλησίᾳ ἡ αὐτοῦ ὑψηλότῃς. Ἄλλ' ὁ ἐρῶ-
δὸς ἡγεμὼν μένει ἄχρι τοῦ νῦν ἀδόκητος καὶ
ἀμεταμέλητος. Ὅθεν ἐάν, ὅ μὴ γένοιτο, ἡ λυπηρὰ
αὕτη τῶν πραγμάτων κατάστασις παραταθῇ ἔτι ἐκεῖ
πλείον ἐν ταῖς ἡνωμέναις ἡγεμονίαις καὶ μὴ ὅσον

τάχιστα επαναληφθή η απ' αρχής εκ τα των Ιερών Α κανόνων και των Αγίων συνόδων καθιερωθείσα και εν τω τόπω εκείνη τάξις, ημείς δεσμευόμενοι πάντοτε εσόμεν, ίνα παροδύωμεν προθύμως τη αγία και μεγάλη του Χριστού εκκλησία την ημετέραν συνδρομήν και σύμπραξιν κατά λόγον της εν Χριστώ ενότητος και δημοφροσύνης, τοτο μόν ίνα ο επικείμενος εν τη ευσεβεί εκείνη χώρα θρησκευτικός κίνδυνος διασκεδασθῇ σὺν θεῷ ἀντιλήπτορι, τοτο δὲ και ίνα διασωθῶσι τὰ καθεστῶτα και τηρηθῶσιν ἐν ταύτῳ ἀκράδαντὰ τὰ ἐξ ὑπαρχῆς τοῦ ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ οἰκουμενικοῦ θρόνου δικαιώματα ἐπὶ τῇ ἱεραρχίᾳ τῶν Παραδουναβίων ἐκείνων ἡγεμονιῶν. Ταῦτα

μὲν εἰς ἀπάντησιν· ὁ δὲ θεὸς τῇ· εὐχῇ, ὁ θεῶν πάντας σωθῆναι και εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἰλθεῖν, εἰς επαναγάγει εἰς μετάνοιαν και συναίσθησιν τῶν ἡμαρτημένων τὴν αὐτοῦ ἡγεμονικὴν ἐπιφλοῦντα. Ἐταρον δὲ μὴ ἔχοντες, παραινόμεν τὸν λόγον ἐξαυτοῦμενοι παρὰ κυρίου τὰ ἔτη τῆς ημετέρας σεβασμιωτάτης παναγιότητος οὐκ πλείστα, ὕμνεῖν καὶ κατ' ἀμφω πανευδαιμόνα.

Ἐν τῇ αγίᾳ πόλει Ἱερουσαλὴμ, αὐξ', δεκεμβρίου θ'.

Τῆς ημετέρας σεβασμιωτάτης καὶ περισπούδαστης ἡμῖν παναγιότητος ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς καὶ ὅλος πρόθυμος

+ ὁ Ἱεροσολύμων Κύριλλος.

20.

HIEROTHEUS ANTIOCHENUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1865 decembris 15.

Παναγιώτατε, θεϊότατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὴ πατριάρχα κύριε κύριε Σωφρόνιε, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητὴ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργῇ τῆς ἡμῶν μετριότητος, τὴν σεβασμιωπόθητον ἡμῖν αὐτῆς παναγιότητα ἀδελφικῶς ἐν κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Μετὰ τὴν προεκποσολὴν τῆς παρ' ἡμῶν ἀδελφικῆς ἀπαντήσεως εἰς τὴν προληφθεῖσαν σεβασμίαν ἐπιστολὴν τῆς ημετέρας θειοτάτης παναγιότητος, ἐκδεδομένην τῇ α' ἰουλίου, ἤτοι· βέβαια περιήλθε πρὶν ἤδη εἰς τὰς ἱερὰς χεῖρας αὐτῆς, ἐλάβομεν ἔπειτα καὶ τὴν ἀπὸ 18' τοῦ λήξαντος νοεμβρίου ἐκδεδομένην σεβασμιωπόθητον ἡμῖν ἀδελφικὴν αὐτῆς ἐπιστολὴν μετὰ τῶν συναποστελλομένων δύο ἀντιγράφων τῆς τε ἀπαντήσεως τῆς αὐτοῦ ἐπιφλοῦντος τοῦ ἡγεμόνος Ἀλεξάνδρου Ἰωάννου Κοῦζα πρὸς τὴν ημετέραν θειοτάτην παναγιότητα καὶ τῆς αὐτῆς ἀπαντήσεως πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιφλοῦντα. Πρὸ πάντων δὲ ὑπερησθέντας ἐπὶ τοῖς εὐκαταίσις εὐαγγελίοις τῆς πολυτίμου ἡμῖν θεοσυντηρήτου αὐτῆς ὑγείας, ἀνέγνωμεν μετὰ προσοχῆς καὶ τὰ ἐνδιαλαμβανόμενα· ἐν ταύτῳ δὲ τὸν νοὸν ἐπιστήσαντες καὶ εἰς τὰ ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ἀντιγράφοις ἐμπεριεχόμενα, ἐνεκρίναμεν πληρότατα οὐκ συνοδικῶς διαπράχθησαν ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ τοῦ προκειμένου σπουδαιοτάτου ἀντικειμένου, καὶ λίαν κατάλληλον καὶ ἐξοικειωμένον τῆς προλαβούσης ἐπίσκεψιν αὐτὴν καὶ σφωτέραν κατὰ τὰς ἐκτιθεμένας ἐννοίας καὶ τὸ ὄψος τὴν πρὸς τὴν αὐτοῦ ἐπιφλοῦντα ἀπάντησιν τῆς ημετέρας

θειοτάτης παναγιότητος. Καὶ καθὼς τὰς προλαβούσας συνοδικὰς παρ' αὐτῇ πράξεις διὰ τῆς προσταλείσης, ὡς ἀνωτέρω, ἀδελφικῆς ἡμῶν ἀπαντήσεως ἐπεδοκιμάσαμεν, οὕτω καὶ τὰ ἤδη γεγονότα πληρότατα ἀναγνωρίζομεν, καθὼς σύμφωνα τοῖς ἐκκλησιαστικαῖς κανόσι τῶν θεοφόρων πατέρων βαδίζοντα· ὀφειλομεν γάρ, ὅπως οἱ πρὸ ἡμῶν δοξισμοὶ ἐκείνοι πατέρες προκινδυνεύοντες τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ἡγεμόναυτο ὑπὲρ φυλακῆς τῶν ἱερῶν κανόνων, παρακλησίᾳ καὶ ἡμῶς ἐπαγρυπνεῖν καὶ σπουδάζειν πρὸς ἀποσβῆσιν παντὸς νεωτερισμοῦ ἀφωρῶντος τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν καὶ ἱερῶν παραδόσεων καινοτομίαν ἢ καταπάτησιν ἢ παραμόρφωσιν καὶ κατ' οὐδὲν ἐνδιδόναι προσώποις οἰσισθήτε χαρίζομενοι ἢ προσκαίρων ὀλικῶν συμφερόντων ἕνεκα τὰ πατρώα παρορῶν· „Πειθαρχεῖν γάρ δεῖ θεῷ μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις“ τὰ θεῖα παρακαλεῖται λόγια· καὶ, „Ἐλ ἀνθρώποις ἡρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἦμην“, τὸ τοῦ οὐρανοβάρμονος Παύλου θεόφθερχτον.

Τούτοις δὲ καὶ ἡμεῖς ἀπασιν ἀπαρχαίως στοιχοῦντες τοῖς θεοῖς· κανόσι καὶ ἱεραῖς παραδόσεσιν, ἐπικαλούμεθα τὴν ἐξ ὀψους βοήθειαν, ὅπως ἐνισχύσῃ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ ἐκκλησίαν πρὸς τὸ ἀντέχειν εἰς τοιαύτας ἐπερχομένας προσβολὰς τῇ δραστηρίᾳ προστασίᾳ τῆς ημετέρας θεοσυντηρήτου παναγιότητος, ἥς καὶ τὰ πανόλβια ἔτη ἐπιδαψιλευθήσαν θνωθεν οὐκ πλείσταυδαίμονα, ὕμνεῖν καὶ πανεύθυμα.

Ἐν Βηρυτῷ, τῇ 18' δεκεμβρίου, αὐξ'.

Τῆς ημετέρας θειοτάτης καὶ σεβασμιωτάτης ἡμῖν παναγιότητος ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς ἀδελφῆς καὶ ὅλος πρόθυμος

+ ὁ Ἀντιοχείας Ἱερόθεος.

21.

SOPHRONIUS CYPRIUS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1866 ianuarii 4.

Παναγιώτατε, θεϊότατε καὶ σεβασμιώτατε οἰκουμενικὴ πατριάρχα, προσκυνητὴ πάτερ καὶ δέσποτα.

Ἀφ' οὗ κατὰ πρῶτον προσέφω τῇ ημετέρᾳ προσκυνητῇ μοι παναγιότητι τὰ ταπεινὰ μου σεβάσματα καὶ ἐξαίτησμαι τὴν ἐπεικὴ αὐτῆς συγγνώμην διὰ τὴν βραδύτητα τὴν προελθεῖσαν ἀσθενείας ἕνεκα, προσδοκῶ ἔπειτα ἀπαντῆσαι εἰς τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην τῆς πανσεβάστου μοι παναγιότητος, ἐν ἣ με ἀξιοῖ ἐκφράσαι κατὰ τὴν ταπεινὴν μου γνώμην ἐπὶ τοῦ, ὡς μὴ ὀφείλει, ἀναφεύγοντος ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος μετὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας καὶ τῶν διεπόντων τὰ τῶν ἡμεῶν ἡγεμονιῶν Βλαχίας καὶ Μολδαβίας. Μέσθην ὡς ἀληθὲς ἐπλήρη τὴν καρδίαν, παναγιώτατε δέσποτα, ἅμα τὰ κατὰ τῆς ἐκδοσεως ταύτης ἔγγραφα διεξιζόντων καὶ ἰδὼν τὴν ἐντεῦθεν προκύψαν διχογνωμίαν. Ἐκ τῶν εἰρημένων ἐγγράφων δηλοῦται, ὅτι ἄλλο ἢ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκ-

κλησία προτίθετο καὶ ἄλλο οἱ τὰ τῶν εἰρημένων ἡγεμονιῶν διέποντες ἀπῆτησαν· ἡ μὲν μεγάλη τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία προτίτρεπε τοὺς ἐν τοῖς νομοσχέδιοις τοῦ ἡγεμόνος Ἀ. Ἰωάννου Κοῦζα ἀντικανονικοὺς ὁρους διερωθῆναι· ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀπῆτησαν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Μολδοβλαχίας, χωρὶς προηγουμένης συνεννοήσεως, ὡς εἰκός, μετὰ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Δυσχερὲς τῷ ὄντι καὶ λυπηρὸν τὸ ζήτημα, ἐὰν μὴ λυθῇ συνφῶς τῇ γνώμῃ τῆς ἐκκλησίας· ἀλλ' οὕτω τῶν πραγμάτων προκαχωρημένων, ἐγὼ οὕτως τὰς ἀπαιτούμενας γνώσεις ἔχω κατὰ τοῦ βηθέντος ζητήματος, οὐδὲ δύναμαι συμβουλεύσαι τοὺς γαρυοὺς καὶ ἐντριβεῖς πηδαιλόχους τοῦ οἰκουμενικοῦ σάφους τῆς ὀρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας· τὸναντίον μάλιστα, νομίζω ὅτι ἡ τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία πολλὰ ἔμοι ὀρμήταρον διασκεφθεῖσα καὶ πολλὰ πλείοτέραν παίρνει κατὰ τὰ τοιαῦτα ἔχουσα, πρὸς δὲ καὶ τριβῶν γενομένη ἐπὶ τοῦ προκειμένου ζητήματος, ἔσται εἰς δέσιν,

ὅπως ἀποφάνθῃ σύμφωνα πρὸς τοὺς θεοὺς καὶ ἡμῶν ἐκκλησίας. τὴν δὲ ἐμβριθῆ αὐτῆς ἀπόφασιν ἀποδέχομαι καὶ ὡς ἴλιαν ταπεινῶς. Τοιαῦτα μὲν ἐγώ, παναγιώτατε καὶ προσκυνητῇ μοι δέσποτα, δεδύνημαι εἰπεῖν ἐπὶ τοῦ εἰρημένου ζήτηματος. ἢ δὲ προσκυνητῇ μοι αὐτῆς παναγιότης μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν ἀγάπης καὶ μεγάλης συνέδου πέποιθα, εἰ συγγνώμην παρέξει.

Ἐξαιτούμενος δὲ καὶ αὐτὸς τὰς παναγίας αὐτῆς εὐχάς, διατελῶ ἐν πολλῇ ταπεινότητι καὶ βαθύτῃ σεβασμῇ τῆς ὑμετέρας πανσιβάτου μοι παναγιότητος θαράπων καὶ εἰς τοὺς ὁρισμοὺς αὐτῆς προθυμότητος.
† ὁ Κύπρου Σωφρόνιος.
Ἐν Λευκσίᾳ Κύπρου, 1866 Ἰανουαρίου 4.

22.

SYNODI RUSSICA SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1866 februarii 18.

Τῷ ἀγιωτάτῳ Σωφρόνιῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, οἰκουμένης πατριάρχῃ, τὸν ἐν Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἀδελφικὸν ἀσπασμόν.

Ἐκ τῆς ἀπὸ 8 Ἰουλίου τοῦ παρελθόντος ἔτους 1865 ἐπιστολῆς τῆς ὑμετέρας ἀγιότητος ἐγνωσέν μετὰ βαθυτάτης ὀλίψεως περὶ τῶν ἀλλογενῶν πάσαις ταῖς ἐν τῇ οἰκουμένῃ ὀρθόδοξῃ ἡνωμέναις ἐκκλησίαις συμβάντων, διὲν διέσεισαν τὴν εὐτασίαν καὶ τὴν εὐμερίαν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας.

Ἐάν δὲ καίπερ συμπέσχοντες τῇ διανοίᾳ ἀναστάλημεν ὡς πρὸς τὸν λόγον καὶ τὴν ἐνέργειαν, ἀποδοτέον τὸ μὲν εἰς τὴν ἑλλείψιν ὀριστικῆς σαφηνείας ἐν τοῖς περιστάσεσι τῶν συμβάντων τούτων, τὸ δὲ εἰς τὴν ἐλπίδα οὗ τὸ ὀρθόδοξον πνεῦμα τῶν λειτουργῶν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας θέλει ἀνανήψει, θέλει σταθῇ στερεὸν ἐπὶ τῆς φυλακῆς τῆς ἀρχαίας καὶ πατροπαράδοτου ἐκκλησιαστικῆς τάξεως, θέλει ἀνυψῶσαι πειστικὴν φωνὴν πρὸς τὴν ὀρθόδοξον κυβέρνησιν καὶ τὸ ἔθνος, καὶ οἱ οὗτοι θέλουσι δεχθῆ ἀπὸ καρδίας τὴν φωνὴν τῆς μητρὸς ἐκκλησίας, ἥτις τῇ κινήσει συμπράξει θέλει προφυλαχθῆ ἀπὸ τῶν νεωτερισμῶν, οἵτινες ἀντιβαίνειν εἰς τοὺς ἱεροὺς κανόνας.

Ἄλλὰ πρὸς νέαν ἡμῶν ἐλπίδα ἡ ἐλπίς αὕτη διὰ τῆς περαιτέρω προαγωγῆς τοῦ ἔργου τούτου ὀλίγον ἐδικαιώθη, μᾶλλον δὲ ἀπότηνσε τὸναντίον. οὐ πολλοὶ ἐκ τῶν ἱεραρχῶν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας ἀντίταξαν, οὐχὶ ἄνευ παθίματος, τὸν λόγον τῆς δικαιοσύνης καὶ τοῦ εὐλόγου. — Γενέσθω ἡ θυσία αὐτῶν εὐπροσδεκτος τῇ θεῷ κεφαλῇ τῆς ἀγίας ἐκκλησίας, Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν! — Πρὸς δὲ τὴν ὑμετέραν, ἀγιωτάτε δέσποτα, ἐπιστολὴν καὶ τὴν διαγνώμην τῆς περὶ ὑμᾶς συνόδου, ἡ ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας δὲν ἠδούκησε νὰ ἀπαντήσῃ ἐν εἰρηνικῇ διαθέσει, ἀλλ' ἀπεφάσισε, κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐκφράσιν, «ἵνα καταπολέμησιν αὐτὴν διὰ τῶν ἀκαταμάχητων ὁπλῶν τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων».

Ἐν ταῖς περιστάσεσι ταύταις, κατὰ τὸ καθήκον τῆς κοινῆς καὶ ἀμοιβαίας διαφυλάξεως τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ὁμονοίας τῶν ἐκκλησιῶν, καθήκον ἡμῶν θεωροῦμεν ἵνα μαρτυρήσωμεν, ὅτι ἡ ἐπιχειρηθεῖσα καταπολέμησις δὲν ἀνεφάνη νικηφόρος καὶ ὅτι τὸ ὑπὸ τοῦ κοσμικοῦ ἄρχοντος σφετεριζόμενον δικαίωμα πρὸς τὸ ἐπιχειρῆσαι τοὺς ἐν τῇ νομοθεσίᾳ καὶ δικαιοκρασίᾳ τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας νεωτερισμοὺς ἀποδεικνύεται ἐσπερημένον νομικῆς βάσεως. Ἀετομνητὴ δὲ ἐκδοσις τοῦτου ἐπισυνάπτεται τῇ παρούσῃ ἐν ἰδιαιτέρᾳ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐπικρίσει.

Ἀναγνωρίζομεν ὅτι ἡ σύστασις νέας συνόδου ἐχούσης ἐξουσίαν νομοθετικὴν καὶ διοικητικὴν ὑπερβαίνει τὸ μέτρον τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ ἀπαιτεῖ τὴν διδύκωσιν καὶ τὴν ἐπικύρωσιν τῆς ἀνωτάτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ συνόδου καὶ ἰδίως τοῦ πατριάρχου, ἐν τῇ περιτρεφέᾳ τοῦ ὁποίου ἀνέκει ἡ συνιστάσα τὴν νέαν σὺνδον ἐκκλησία. πρόχειρα δὲ παραδείγματα τούτου ὑπάρχουσιν ἡ τε σύνοδος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν καὶ ἡ τῶν Ἀθηνῶν.

Τὴν πρῆτασιν, ὅτι «ἐν τῇ συνόδῳ προεδρεύει ἐν ὀνόματι τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ῥουμανίας ὁ μητροπολί-

της», ἀναγνωρίζομεν ἀντικανονικὴν καὶ ἀντεαγγελικὴν (Λουκ. Ι', 16, Ματθ. ΙΗ', 20), καθότι ὁ μητροπολίτης καὶ τὰ λοιπὰ μέλη τῆς συνόδου συνεδριάζουσιν ἐν αὐτῇ ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἀποστόλων.

Ἀναγνωρίζομεν ἀντικανονικὸν τὸν διορισμὸν τῶν ἐπισκόπων ὑπὸ μόνῃς τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας ἄνευ τῆς ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας ἐκλογῆς. οἱ δὲ λαβόντες τοιοῦτον διορισμὸν ἐφαίκευσιν ἵνα θέσωσιν ἐαυτοὺς ἐνὶ πρὸς τοῦ ἁ' κανόνος τῶν ἀγίων ἀποστόλων καὶ μετὰ φόβου σκεπθῶσιν, ἀληθινὴν ἀρὰ γε δεχθήσονται καθίρωσιν, ὥστε νὰ μεταδώσωσι ταύτην καὶ εἰς τὸ ποίμνιον.

Περὶ τοῦτο ἵνα καταδείξωμεν τὰς κυριώτερας ἐκ τῶν ἱερῶν κανόνων παρεκτροπὰς. Ἐάν δὲ ἡ θεία χάρις δορῇσται τὴν ἐκ τούτων ἐπιστροφὴν εἰς τὴν ἀληθῆ ἐκκλησιαστικὴν ὁδόν, τοῦτο θέλει καταδείξει τὴν διόρθωσιν καὶ τῶν λοιπῶν νεωτερισμῶν.

Ἀναμφιβόλως, ἀγιώτατε δέσποτα, δὲν ἐξηκολύθη ἡ ὑμετέρα πατρικὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Μολδοβλαχικὴν ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὰ τέκνα αὐτῆς. Δὲν θέλουσιν ἀρα εὐρεθῆ ἐν μέσῳ, ἵνα διὰ τοῦ λόγου τῆς ἀγάπης ταύτης καὶ τῆς παιδείας οἱ μὲν στερεοὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ δικαίᾳ ἐνισχυθῶσιν, οἱ κλονιζόμενοι στηριχθῶσιν, οἱ ἀποκλινθέντες ἐπιστραφῶσιν, ἀναχθῇ δὲ τὸ ἔργον εἰς τὴν ὁδὸν τῶν εἰρηνικῶν συνοδιακρίσεων καὶ διατηρηθῇ τὸ ἀμετάβλητον τοῦ οὐσιώδους διὰ τινος συγκαταβάσεως πρὸς τὸ δυνατόν, ἵνα παραχωρηθῇ.

Πεπεσμεθα ὅτι πρὸς εὐδοκίαν τούτου ὁ εὐσεβέστατος αὐτοκράτωρ ἡμῶν θέλει διατάξει ἢ καὶ διατάξεν ἑβὴ τὸ ὑπουργεῖον αὐτοῦ, ὅπως διαβίωσιν τῇ Μολδοβλαχικῇ κυβερνήσει καλὰ καὶ εἰρηνοποιῶς συμβουλά.

Τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν καθικετεύομεν, ὅπως τῇ παντοουργῇ αὐτοῦ χάριτι διευθύνῃ τὰς πράξεις ὑμῶν μετὰ τῆς περὶ ὑμᾶς συνόδου πρὸς εἰρηνοποίησιν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας καὶ πρὸς διατήρησιν τοῦ πνευματικοῦ τούτου μέλους τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ὕψει ἐνότητι μετὰ τοῦ μεγάλου σώματος τῆς ὀρθόδοξου οἰκουμένης ἐκκλησίας.

Εὐλκρινῶς δὲ ἐπευχόμενοι τῇ ὑμετέρᾳ ἀγιότητι πᾶν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, διατελοῦμεν ἐν ἀδελφικῇ ἐν Χριστῷ ἀγάπῃ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος εὐνοῦστατοι καὶ ἀφωσιωμένοι.

Ἡ δικαιοδοσία σὺνδοος πασῶν τῶν Ῥωσσιῶν.

† ὁ ταπεινὸς Ἰσίδωρος μητροπολίτης Νοβογορόδιᾶς καὶ Πετροπόλεως.

† ὁ ταπεινὸς Ἀρσένιος μητροπολίτης Κιέβου καὶ Γαλικίας.

† ὁ ταπεινὸς Φιλόθεος ἀρχιεπίσκοπος Τβερὸς καὶ Κασίνου.

† ὁ ταπεινὸς Βασίλειος ἀρχιεπίσκοπος Πολότσκης καὶ Βιτέπσκης.

† ὁ ταπεινὸς Νεκτάριος ἐπίσκοπος Νιζγορόδιου καὶ Ἀρζαμάζου.

ὁ πρωτοπρεσβύτερος Β. Μποζανόφ.

Ἐν τῇ βασιλευσσίᾳ πόλει τοῦ Ἁγίου Πέτρου, τῇ 18 φεβρουαρίου 1866.

23.

SYNODI RUSSICAE VOTUM SUPER NEGOTIO MOLDOVALACHICO
1866 mensis februario.

Περὶ τῶν ἐπιχειρημάτων τῆς πρὸς τὸν ἀγία-
τατον πατριάρχην ἀπαντητικῆς ἐπιστολῆς
τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μολδοβλαχίας.

Ὅταν ἐκκλησίαι τις βλέπῃ διαφωνίαν μεταξὺ δύο
ἐκκλησιῶν, μὴ λαβοῦσα μέρος εἰς αὐτήν, ὀφείλει πρὸς
διατήρησιν τῆς γενικῆς εἰρήνης· καὶ ἐνόητος ἵνα
προσενέγκῃ λόγους διαλλαγῆς, ἀποφεύγουσα ὅσον
ἔνεστι τὰς ἀντιλογίας καὶ διατηροῦσα οὕτω τὴν εἰρη-
νικὴν αὐτῆς θέσιν.

Ἀλλ' ὅταν ὁ ἡγεμὼν τῆς Μολδοβλαχίας κηρύττῃ,
ὅτι ἀπώθει τὴν διαγνώμην τῆς συνόδου τῆς Κων-
σταντινουπόλεως, καὶ ἐπιχειρῇ, ἵνα καταπολεμήσῃ
αὐτήν διὰ τῶν ἰσχυρῶν καὶ ἀκαταμαχίτων ὅλων
τῶν νόμων καὶ τῶν κανόνων, τότε ὁ σκοπὸς τῆς
εἰρηνεύσεως οὐδαμῶς ἄλλως ἐπιτυγχάνεται εἰ μὴ διὰ
τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ἃν καταπο-
λεμᾷ ὁ ἡγεμὼν.

1. Δὲν δύναμεθα ἵνα μὴ ἐπιστήσωμεν τὴν προ-
σοχὴν ἡμῶν εἰς τοῦτο, ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἀπώθει τὴν
διαγνώμην ἐξ ὀνόματος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ.

Ὁ κλήρος (ἐξαιρουμένων ἰσως ὅχι πολλῶν) καὶ ὁ
λαὸς δὲν ἀνέγνωσαν τὴν διαγνώμην καὶ δὲν ἐξέπρα-
σαν τὴν ἑαυτῶν γνώμην περὶ αὐτῆς· ἂν δὲ ὁ ἡγεμὼν
ἐν τοῖς ζητήμασι τῆς πολιτείας καὶ τῆς κυβερνήσεως
δὲν δύναται ἄλλως ἵνα ἐκφῇ ἀπόφασιν ἐξ ὀνόματος
τοῦ λαοῦ εἰμὴ ἀπὸ τοῦ πληροφροῦς τὴν γνώμην αὐτοῦ
διὰ τῶν νομίμων αὐτοῦ ὀργάνων, πολλῶν μᾶλλον προ-
κειμένου περὶ θρησκευτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγ-
μάτων δὲν δύναται νὰ ἔχῃ δικαίωμα ἵνα ἐκφράσῃ
τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ γνώμην ἢ τὴν τοῦ ὑπουργείου
αὐτοῦ ἐξ ὀνόματος τοῦ κλήρου καὶ τοῦ λαοῦ ἐν ἀγνοίᾳ
αὐτῶν.

2. Τὸν 34 ἀποστολικὸν κανόνα ἀναγνωρίζει ὁ
ἡγεμὼν ὡς ἀρχὴν τῆς ἀνεξαρτησίας πασῶν τῶν ἐκ-
κλησιῶν τῶν ὀρθοδόξων λαῶν.

Ὁ κανὼν οὗτος λέγει· "Τοὺς ἐπισκόπους ἐκαστοῦ
ἔθνους εἰδέναι χρὴ τὸν ἐν αὐτοῖς πρῶτον καὶ ἡγεσθαι
αὐτὸν ὡς κεφαλὴν." Τοῦτο δὲ ἐννοεῖται περὶ τοῦ
μητροπολίτου τῆς διοικήσεως, εἰς ὃν συνεκκεντρουτοὶ ἡ
κυβέρνησις τῶν ἐπαρχιακῶν ἐκκλησιῶν καὶ ἐπισκό-
πων· ἀλλ' ὁ ἡγεμὼν ἀνευ λόγου ἀποκόπτει τὸν κανόνα
τοῦτον ἀπὸ τῶν ἐπομένων αὐτῷ ἐκκλησιαστικῶν κα-
νόνων, δι' ὃν κατὰ τὰς ἀνάγκας τῶν περιστάσεων τῆς
οἰκουμένης ἐκκλησίας ἡ διοίκησις τῶν κατὰ τόπους
ἐκκλησιῶν καὶ μητροπολιτῶν συνεκκεντρωθῇ εἰς τοὺς
ἐξάρχους καὶ πατριάρχας, ὡς ἀποδεικνύουσιν αὐτοὶ
ἐκεῖνοι οἱ κανόνες, ὃν ποιεῖται μὲν μνείαν ὁ ἡγεμὼν,
ἀλλ' ἀπεκρίθη ἐξετάσαι αὐτούς. (Δ' οἰκουμεν. σύνοδ.,
καν. 9 καὶ 28.)

3. Ἡ συνέχεια τοῦ γράμματος τοῦ ἡγεμόνος ἀκου-
οίως ἐμφαίνει τὸ ἀσθενὲς τῆς γνώμης αὐτοῦ περὶ τῆς
ἀνεξαρτησίας πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ
34 ἀποστολικοῦ κανόνος· διότι ἐὰν ἡ γνώμη αὐτῇ ἦν
ἀδιαφιλονίκητος, ἦθελε καταδειχθῇ ἡ ἀνεξαρτησία
τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας καὶ οὐδεμίαν ἦθελεν
ἔχει ἀνάγκην ἵνα προσεπιφῇ ἀποδείξεις· ἀλλ' ὁ
ἡγεμὼν προβαίνειν ζητεῖ ἱστορικὰς ἀποδείξεις, καὶ
οὕτως ὑπεμφαίνει ὅτι ἡ νομιζομένη παρ' αὐτοῦ κανο-
νικὴ ἀρχὴ δὲν ἀποδεικνύει ὅσαρ προσέτιθετο ν' ἀπο-
δείξῃ.

4. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος λέγει, ὅτι δύναται τοῦ
34 ἀποστολικοῦ κανόνος οἱ πέραν τοῦ Δουναβίου Ρου-
μοῦνοι καὶ Βούλγαροι ἀνδείξαι καὶ τὸ πατριαρχεῖον
Τορνόβου, ἵνα μὴ πέμπωνται αὐτοῖς ἐπίσκοποι ἐκ
Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐνταῦθα δέον ἵνα λάβωμεν ὑπὸ σκέψιν πρῶτον,
ὅτι τοῦτο οὐκ ἐστὶν ἀρχαῖον· δεύτερον, ὅτι ὁ ἀπο-

στροφικὸν πρῶτον, ὅτι κατ' αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ
γράμματος προσηγήθη τοῦτο ἡ ἐξάρτησις ἀπὸ τοῦ
πατριαρχείου· τρίτον, ὅτι ἐὰν, μὴ θεωροῦντο τοῦ
34 ἀποστολικοῦ κανόνος, ὑπῆρχεν αὐτῇ ἡ ἐξάρτησις
ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου, πρὸς νόμιμον αὐτοῦ ἀνεξαρτη-
σίαν ἐκτελεῖτο νέον ἰδιαιτέρον δικαίωμα διὰ κανονικῆς
τάξεως, ὅποιον τὸ γράμμα δὲν ἀποδεικνύει· ὅθεν τὸ
παράδειγμα τοῦ πατριαρχείου τοῦ Τορνόβου δὲν ἀπο-
δεικνύει τὸ ἀνεξάρτητον τῆς Ρουμουνικῆς μητρο-
πόλεως.

5. Ὁ ἡγεμὼν προὖν ἐν τῷ γράμματι αὐτοῦ λέγει,
ὅτι δύναται τοῦ 34 ἀποστολικοῦ κανόνος ὁ μέγας
δοῦξ Βασίλειος κατὰ τὸ 1447 δὲν ἠθέλησε νὰ λαμ-
βάνῃ μητροπολίτας ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ἀλλὰ κα-
τέστησε μητροπόλιν καὶ ἀνέλαβεν αὐτὸς τὸν διορισμὸν
μητροπολίτου.

Πάντα ταῦτα δὲν ἔχονται ἀληθείας. Ὁ μέγας
δοῦξ Βασίλειος δὲν κατέστησεν ἐν Μόσχῃ μητρό-
πολιν· αὐτὴ ὑπῆρχε καὶ πρὸ αὐτοῦ· ἡ δὲ αἰτία τῆς
μὴ παραδοχῆς ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μητροπολίτου
δὲν ἦεν ὁ 34 ἀποστολικὸς κανὼν, ἀλλ' ἡ Φλωρεν-
τινὴ ἐνωσίς, ὅφ' ἡ· μεμολυσμένος ὑπάρχων ὁ μητρο-
πολίτης Ἰσίδωρος δὲν ἐγένετο παραδεκτός ἐν Μόσχῃ
καὶ ὑπὸ τῆς ὁποίας ἡμαυρώθη τότε καὶ ὁ θρόνος
τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν δὲ τοιαύταις περιστά-
σεσιν ἡ ἀνάγκη ἐπέτρεπε τῇ Ρωσικῇ ἐκκλησίᾳ ἵνα
ἐκλέξηται καὶ χειροτονήσῃ ἑαυτὴν μητροπολίτην ἀνε-
ξαρτήτως τῆς ὥς ἐκ τῆς ἐνωσεως ἡμαυρωθείσης
Κωνσταντινουπόλεως· ἡ δὲ μαρτυρία ὅτι ὁ μέγας
δοῦξ ἀνέλαβε τὸν διορισμὸν μητροπολίτου, ἐπ' οὐδε-
μιᾷ στηρίζεται· ὁ μέγας δοῦξ δὲν ἐξέδωκε
τοιοῦτον νόμον ὅποιος ἐξεδόθη ἤδη ἐν τῇ Μολδο-
βλαχίᾳ. Ἐν Ρωσίᾳ ἐπληρώθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐκ-
λογή συναινέσει καὶ ἐπικυρώσει τοῦ ἡγεμόνος· ὥστε
τὸ παράδειγμα τοῦ μεγάλου δουκὸς Βασιλείου οὕτε
τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας ἀπο-
δεικνύει οὕτε τοὺς νέους νόμους· δικαιοί.

6. Παρακατῶν ὁ ἡγεμὼν λέγει, ὅτι δύναται τοῦ
34 ἀποστολικοῦ κανόνος ὁ μέγας δοῦξ Θεόδωρος
Ἰβάνοβιτς τῷ 1589 κατέστησε πατριαρχικὸν θρόνον
ἐν Μόσχῃ.

Ἀλλὰ τὸ πατριαρχεῖον ἐν Ρωσίᾳ συνέστη οὐχὶ
δι' ἀπλῆς ἀνταρσίας τοῦ μεγάλου δουκὸς οὐδὲ διὰ
πολιτικοῦ νόμου, ὡς φέρεται ἡ Μολδοβλαχικὴ κυβερ-
νήσις πρὸς τὴν ἱεραρχίαν, ἀλλὰ συνέστη κατὰ τὴν
ἐκκλησιαστικὴν τάξιν τῇ εὐλογίᾳ τῆς ἀνατολικῆς
ἱεραρχίας· οὕτω καὶ τὸ παράδειγμα τοῦ βασιλέως
Θεοδώρου οὐδέποτε ἀποδεικνύει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς
Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας οὐδὲ χρησιμεύει πρὸς δι-
καίωσιν τῶν πράξεων τῆς Μολδοβλαχικῆς κυβερνή-
σεως, ἀλλὰ πρὸς ἐνδείξιν τῆς κανονικῆς ἐκκλησιαστι-
κῆς τάξεως ἐν περιπτώσει νέων διατάξεων, ἀπο-
βλεπουσῶν τὴν ἱεραρχίαν οἰοσδήποτε μερικῆς ἐκ-
κλησίας.

7. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος λέγει, ὅτι δύναται
τοῦ 34 ἀποστολικοῦ κανόνος ὁ μέγας Πάτρις τῷ 1721
ἀντικατέστησε τὸ πατριαρχεῖον διὰ τῆς συνόδου ὑπὸ
τὴν ἰδίαν αὐτοῦ προεδρίαν.

Ἐν οὐδαμῇ ἐπιστομῇ πράξει ἐπρεθῇ οὕτε ἡ δύ-
νατο νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἡ σύνοδος πασῶν τῶν Ρωσικῶν
συνέστη, δύναται τοῦ ῥηθέντος κανόνος· ὁ κα-
νὼν οὗτος λέγει περὶ τοῦ μητροπολίτου τῆς διοική-
σεως, καὶ οὐχὶ περὶ συνόδου· ἡ δὲ σύνοδος πασῶν
τῶν Ρωσικῶν συνέστη τῇ εὐλογίᾳ τῶν τῆς ἀνατολῆς
πατριαρχῶν. Ἐὰν δὲ ἡ Μολδοβλαχικὴ κυβερνήσις
ἐπεθύμει ἵνα μιμηθῇ τὸ παράδειγμα τοῦτο, ὀφείλει
ἵνα ἀποταγῇ πρὸς τὸν οἰκουμένικον πατριάρχην καὶ
ἐξαίρεται τὰς ὁδηγίας καὶ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ πρὸς

οὐστὸν διατάξω, ἀφερωσὼν τὴν διαρρύθμισιν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἱεραρχίας. Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν προεδρίαν ἢ τὸ πρῶτον (primatus), τοῦτο ἐν τῇ βωσιτικῇ συνόδῳ ἀνέκει τῇ προεδρίᾳ τῶν μαλὼν αὐτῆς. Ἐν δὲ τῇ διατάγματι τοῦ 1731 ἔτους, δι' οὗ ἐκαιοποιήθη εἰς τὸ πρῶτον ἡ οὐστὸς τῆς συνόδου, λέγεται, ἐπὶ „παρὰ τῆς συνόδου δεῖ ζητεῖν τὴν τελειωτικὴν γνώμην, ἀπόφασιν καὶ ἐκτέλεσιν τῶν ὑποθέσεων τοῦ πνευματικοῦ δικαίου.“ Κατὰ δὲ τὴν ὑπὸ τῆς συνόδου συμπλήρωσιν τοῦ ἐαυτῆς καταστατικοῦ διὰ νέων ἀρθρῶν, μετριοφρονῶς ἐξεφράσθη, Πέτρος ὁ Α', „κοιμῶν τοῦτο οὐχ' ἀνευ τῆς ἡμετέρας συναίνεσης“.

8. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος ἐξακολουθεῖ, ὅτι κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους οἱ Ἕλληνες ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα τῆς Ρωσσίας.

Οὐδὲ τοῦτο τὸ παράδειγμα χρησιμεύει πρὸς δικαιολογίαν τῶν πράξεων τῆς σημερινῆς Μολδοβλαχικῆς κυβερνήσεως. Τὸ ἑλληνικὸν βασίλειον δι' ἰδίας αἰτίας ἐθεώρησεν ἀναγκαῖον ἵνα ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ ἢ ἀνεξάρτητος ἢ ὅσον ὅλον τε ᾔττον ἐξηρημένῃ, ἐκ τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου· διὰ τοῦτο εἰ καὶ μὴ παραυτίκα, πρὸς οὐστᾶσιν ἰδίας συνόδου τῆς ἐκκλησίας ταύτης ἐζητήθη ἡ εὐλογία τοῦ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ ἡ συναίνεσις τῆς συνόδου πασῶν τῶν Ρωσσιῶν, καὶ οὕτως ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου ἔτυχε νομίμου ἐκκλησιαστικῆς ὑπαρξέως· ἡ δὲ νῦν Μολδοβλαχικὴ ἐκκλησία οὕτως ἔσχε τοιαύτας αἰτίας, ὡς εἶχεν ἡ ἑλληνικὴ πρὸς ἀποχωρισμὸν αὐτῆς, οὐδὲ μεταχειρίσθη πρὸς τοῦτο τοιαῦτα νόμιμα μέσα.

9. Ὁ ἡγεμὼν ἐπάγων τὴν 131 νεαρὰν τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐν ᾗ ἀπαριθμοῦνται οἱ εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑποκαίμενοι ἐπίσκοποι, ἐξάγει τὸ ἕξῃς συμπέρασμα. Ἡ παράλειψις τῆς Τραπεζικῆς Δακίας ἢ ὑπεραπεία· (νῦν Ρουμανίας) δὲν μὴς δεικνύει ἀρά γε ἀρκούντως, ὅτι ἀπ' ἐκείνης ἀκόμη τῇ ἐποχῇ· ἡ ἐπαρχία αὕτη εἶχε μείνει ἀνεξάρτητος;

Δὲν ἀποδεικνύεται ἐκ τούτου ἀναγῶς πῶθεν προέκυψε καὶ τί σημαίνει ἡ παράλειψις ἐνδὲς ὀνόματος· προσεκτικὸν δὲ εἰς τὰς λέξεις· „Ἀπ' ἐκείνης ἀκόμη τῇ ἐποχῇ“, αἰτίνας ἀποδεικνύουσιν, ὅτι μέχρις ἐκείνης τῇ ἐποχῇ ἡ Ρουμανία ἐξηρτάτο ἀπὸ τοῦ πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν εἶκαλον· ἐφαρκεῖ ἀρα πρὸς κατάργησιν τοῦ δικαίου τούτου ἡ παράλειψις ἐνδὲς ὀνόματος ἐκ τοῦ πολιτικοῦ ἔγγραφου; Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ πατριάρχου Ἀχριδῶν πρὸς τὸν Στέφανον ἡγεμόνα τῆς Μολδαβίας τῇ 1456, ὅτι καὶ ἀν' ἐπαρχίᾳ ἡ ἐπιστολὴ αὕτη, δὲν δύναται ἵνα χρησιμεύσῃ ὡς ἀποχρώσα βᾶσις πρὸς λύσιν τῆς παρούσης ὑποθέσεως.

10. Πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος προσεπιφέρει πρᾶξιν τινα τῆς συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥς γίνεται μνεία καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς συνόδου τῆς Μολδαβίας τῆς 1ανουαρίου 1752, δι' ὧν ἀνεγνωρίσθη καὶ ἐπεκυρώθη ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ μητροπολίτου τῆς Μολδαβίας δι' αὐτοκρατορικὸν διατάγματος κατὰ τὴν δοθείσαν ὑπόθεσιν πρὸς τὸν ἡγεμόνα Ἀλέξανδρον τὸν Ἀγαθὸν παρὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος.

Ἐπιχείρημα σκοτεινόν· ἡ πρᾶξις ἀποδίδεται ὅτι μὲν εἰς ἀπόφασιν τῆς συνόδου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἥτις οὐδαμῶς φαίνεται, ὅτι δὲ εἰς διάταγμα τοῦ αὐτοκράτορος· ὡς βᾶσις δὲ τῆς πράξεως ἐπὶ τῇ παρακλήσει τοῦ υἱοῦ τοῦ αὐτοκράτορος. Ἡ δὲ τῆς Μολδαβίας σύνοδος τῇ 1752 ἐστὶ μαρτυρία μεταγενεστέρα, ὥστε δὲν καταδεικνύεται τί λέγει αὕτη ῥητὴς.

11. Ὁ ἡγεμὼν πρὸς ἀπόδειξιν τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ μητροπολίτου τῆς Μολδαβίας ἐπικαλεῖται τὴν ἱστορίαν τοῦ ἡγεμόνος Δημητρίου Καντεμύρου, ἐκδοθείσαν τῇ 1711.

Τί δὲ λέγει αὕτη; — Ἐκδοσις Μόσχας 1789, σελ. 363, καὶ ἐφεξῆς· „Ἡ καθύπευξ τῶν μητρο-

πολίτων τῆς Μολδαβίας ἀπ' αὐτῆς τῆς συστάσεως τοῦ θρόνου τούτου μέχρι τῆς ἐν Φλωρεντίᾳ συνόδου ἐγένετο διὰ χειρὸς τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· ἀλλὰ τότε ἐπειδὴ ὁ μητροπολίτης ἦν ἀνθρώπος ἰδιότροπος καὶ ἔχων μικρὰν γνώσιν τῆς ἁγίας γραφῆς, διὰ τὴν ὑποσχεθείσαν αὐτῷ τιμὴν τοῦ ἐξόμου θρόνου καὶ τὴν ἄλλην προταθείσαν αὐτῷ τιμὴν παρὰ τοῦ πάπα, ἐναντίον τῆς θελήσεως τοῦ σὺν αὐτῷ ἀποσταλέντος πρίσβεως παρὰ τοῦ Ἀλεξάνδρου τοῦ Ἀγαθοῦ, ἡγεμόνος Μολδαβίας, ὑπέγραψε πάσας τὰς ψευδεῖς καὶ ἀπατηλὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου. Ἀλλὰ μετὰ τὴν διάλυσιν αὐτῆς δὲν ἐτόλμησεν ἵνα ἐπιστρέψῃ εἰς Μολδαβίαν. Τότε Μάρκος· ὁ ἐπίσκοπος Ἐφέσου τὸν ἑαυτοῦ ἀρχιεπίσκοπον, Βούλγαρον τὸ γένος, ἀνδρα ἱλάνθρωμένον ἐπὶ ταπεινοφροσύνῃ καὶ ὀρθοδοξίᾳ, κατέστησε μητροπολίτην Μολδαβίας· καὶ ἐπειδὴ ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἠσπίασθη τὴν ἐναντίαν μερίδα, προσέταξεν (ὁ Μάρκος) τὸν ἀρχιεπίσκοπον αὐτοῦ ἵνα λάβῃ τὴν ἐπικύρωσιν παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀχριδῶν.

Ἐκτοτε δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ μητροπολίται τῆς Μολδαβίας ὤφειλον ἵνα λαμβάνωσι τὴν ἑαυτῶν ἐπικύρωσιν παρὰ τοῦ πατριάρχου Ἀχριδῶν. Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ μητροπολίτης τῆς Μολδαβίας μετὰ τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ σύνοδον δὲν ἔλαβε τὴν ἐπικύρωσιν αὐτοῦ οὐχὶ δικαιοῦμαι ἰδίας ἀνεξαρτησίας, ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης, διότι ὁ πατριάρχης δὲν ἦτον ὀρθόδοξος· οὐδὲ Μάρκος ὁ Ἐφέσου ἀνενώρισε τὸν μητροπολίτην τῆς Μολδαβίας ἀνεξάρτητον, ἀλλ' ὑπέταξεν αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης τῷ πατριάρχῳ Ἀχριδῶν. Ἀκολουθῶς ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παρθένιος· ὑπέμνησε τῷ ἡγεμόνι τῆς Μολδαβίας Βασίλειῳ περὶ τοῦ δικαιοῦματος τοῦ θρόνου αὐτοῦ· ὁ δὲ Βασίλειος ἐνδοῦς εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ πατριάρχου καὶ τῆς συνόδου γραφόμενα διάταξεν ὥστε ἔκτοτε καὶ ἐφεξῆς ὁ μητροπολίτης τῆς Μολδαβίας νὰ μὴ λαμβάνῃ παρ' οὐδενὸς· ἀλλοῦ τὴν ἐπικύρωσιν αὐτοῦ εἰ μὴ παρὰ τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως· καὶ ἡ διάταξις αὕτη ἐπεκυρώθη μετ' οὐ πολὺ ἐν τοπικῇ συνόδῳ συγκροτηθείσῃ ἐν Ἰασίῳ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἡγεμόνος κατὰ τῶν εἰκονομάχων· καὶ ἄλλων τότε αἰρετικῶν, τῇ συναίνεσι καὶ ὑπογραφῇ πάντων τῶν πατριαρχῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἀχριδῶν.“ Ἐφεξῆς ἐν σελ. 367, ὁ Καντεμύρης ἀντιφάσκων πρὸς τὴν ἀνω ῥηθείσαν συνοδικὴν ἀπόφασιν ἀδύλῳν ποῦ βασιζόμενος, λέγει· περὶ τοῦ μητροπολίτου Μολδαβίας· „Αὐτὸς καίτοι μὴ φέρων τὸ ὄνομα πατριάρχου, ἀλλ' οὐδενὶ ἐξ αὐτῶν ὑποκαίται·“ καὶ παραιτέρω· „Τρεῖς ἐπίσκοποι Μολδαβοὶ ἐκατελεύσθη τὴν χειροτονίαν τοῦ μητροπολίτου.“ (Ὡς συμβιβάζομεν τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἀντίφασιν τοῦ ἱστορικοῦ, δέον ἵνα ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ τελευταία αὐτοῦ μαρτυρία ἐξηκοντίζει ἀσφαχεύτως οἰκαιοποιήσασαν παρὰ τοῦ μητροπολίτου θῆσιν ἐναντίον τοῦ ἀρχαίου δικαίου καὶ τῆς συνοδικῆς ἀποφάσεως.

12. Τὸ γράμμα ἐπικαλεῖται τὸν νομοκάνονα τοῦ Ἀριστοφάνου, τυπωθέντα τῇ 1652.

Ἀλλὰ δὲν λέγει τίς ἐν τῇ ἐκδόσει ταύτῃ ἐπικυροῖ τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας καὶ ἐπὶ τίνος ἐρείδεται, καὶ διὰ τοῦτο ἡ μαρτυρία αὕτη οὐδεμίαν ἔχει ἰσχύν.

13. Ἀναφέρει τὸ φερμάνιον τοῦ Ἀπτούλ Χαμίτ τῇ 1783.

Λυπηρὸν τὸ βλέπειν, ὅτι θέλουσιν ἵνα ὑποστηρίξωσι τὴν ἱεραρχικὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ἐκκλησίας διὰ φερμανίου μαμαεθανοῦ μονάρχου.

14. Ὁ ἡγεμὼν γράφει· „Οἱ ὀργανικοὶ νόμοι ἀμφοτέρων τῶν ἡγεμονιῶν ἐπεκύρωσαν τὸ πανάρχαιον ἔθος τῆς ἡμετέρας χώρας, τοῦ νὰ ἐκλέγωνται οἱ μητροπολίται καὶ οἱ ἐπίσκοποι ὑπὸ ἐκτετακτῶν ἐθνικοσυμβουλῶν, συνταγματικῶν ἐκ τοῦ ἀνεσπόμενου κλήρου καὶ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ.“

Μανέντες τοῦτο ἀδιαφιλονέκητον· ἀλλὰ τούτου δοθέντος, ὁ ἡγεμὼν δὲν θέλῃ, νὰ ᾔνε σύμφωνος πρὸς ἑαυτὸν, ὀφείλει νὰ καταργήσῃ τὸν περὶ ἐκλογῆς τῶν

ἐπισκόπων ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ νόμον καὶ ὁ ἀποπέμψαι τὸ δικαίωμα τοῦτο εἰς τὴν κλήρον καὶ εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ.

18. Ὁ ἡγεμὼν φρονεῖ, ὅτι αὐτὸς νῦν μαρτυρεῖται κατὰ τοῦ αὐτοκαθάρτου τῆς Μολδοβλαχικῆς ἐκκλησίας ἐν ἰδικτηρίῳ πρὸς τὸν ἐν κατὰ τὴν διαγραφὴν τῆς ἐκκλησίας τῆς Τρανσυλβανίας· ἐπειδὴ ὁ μοναχὸς Ἀθανάσιος δὲν ἠδύνατο ἵνα ἐκπύξῃ τῆς ἐπισκοπικῆς χειροτονίας, ὁ πατριάρχης Ἱεροσολύμων ἀδήγησεν αὐτὸν ἵνα ὑποταγῇ τῷ ἐξάρχῳ τῆς Οὐγγροβλαχίας, ἥτοι τῷ μητροπολίτῃ τοῦ Βουκουρεστίου.

Ἡ ἐξαιρετικὴ ὁμοῦς αὐτῇ περιστασι; δὲν ἀπεσταλὲς νόμον. Ὁ πατριάρχης δὲν ἔδωκεν ἀδελφὴν δύναμι; δικαιοῦματος, ἀλλὰ συμβουλὴν ἐξ ἀνάγκης. Προσέτι ὁ πατριάρχης δὲν ἐχορήγησε τῷ μητροπολίτῃ τοῦ Βουκουρεστίου τὸ δικαίωμα τῆς τελεσιδικουμένης ἐν τοῖς συμπίπτουσιν ζητήμασιν, ἀλλὰ συνεβούλευσεν αὐτὸν ν' ἀπαρθῇ πρὸς τὴν πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῶν σπουδαιωτέρων ζητημάτων. B

16. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος ἀρεστῶς. Πότε καὶ πῶς ἀνεδείχθη ἡ κυριαρχία τῆς ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως ἐπὶ τῆς Μολδοβλαχικῆς;

Ἡ κατὰ τοῦτο ἀπάντησις ἀνήκει ἰδίως τῷ παναγιωτάτῳ πατριάρχῳ· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ παρόντι δύναται νὰ εὐρεθῇ ἀπάντησις τοῦτο ἐν ταῖς γενομέναις ἀνωτέρω παρατηρήσεσι.

17. Ἵνα δὲ δικαιοσύνη ὁ ἡγεμὼν τὴν ἐν τῇ συνόδῳ εἰσαγωγὴν τῶν λαϊκῶν, λέγει ἐν τῷ γράμματι: „Ὁ ἄγιος Κυπριανὸς οὐδὲν ἠρώσκειτο νὰ πράττῃ χωρὶς νὰ συμβουλευθῇ καὶ τὸν λαόν.“

Παραδόξον συμπέρασμα! ὁ ἄγιος Κυπριανὸς ἠρώσκειτο ἵνα συμβουλευθῇ τὸν λαόν· ἀρα ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ συνόδῳ ἐστὶν ἐκκλησιαστικὸς νόμος καὶ δικαίον.

18. Ἐτερον ἐπιχείρημα κατὰ τοῦ αὐτοῦ· ὁ ἀποβλήθεις ἐκ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης Νήφων πρὸς κατέπαυσιν τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀνωμαλιῶν ἐν Βλαχίᾳ συνεβούλευσε τὴν συγκρότησιν συνόδου, ἐν ᾗ παρήσαν ὁ ἡγεμὼν καὶ οἱ ἄρχοντες, ὁ δὲ Νήφων ἐν ταῖς συνεδριάσεσιν ἐδίδασκε τὴν πίστιν.

Ἀλλ' ἡ ἐξαιρετικὴ περιστάσις δὲν ἀποδεικνύει τὸ γενικὸν δικαίον καὶ ἡ παρουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ τῶν ἄρχόντων ἐν τῇ συνόδῳ πρὸς ἀπόρριψιν τῆς διδασκαλίας τῆς πίστεως δὲν καθιστᾷ αὐτοῦ μέλη τῆς συνόδου.

19. Ἐναντίον τῆς γνώμης τοῦ πατριάρχου, ὅτι ὁ ἡγεμὼν δὲν ἔχει δικαίωμα ἵνα συγκαλῇ σύνοδον, ὁ ἡγεμὼν λέγει, ὅτι ὁ μέγας Κωνσταντίνος συνεκάλεσε τὴν α' οἰκουμένην σύνοδον καὶ προήδρευεν ἐν αὐτῇ.

Ἄς πρὸς τοῦτο ἠδύνατο ἴσως νὰ σκεφθῇ, ὅτι ὁ ἰσαπόστολος καὶ μέγας αὐτοκράτωρ Κωνσταντίνος ἀξίζει τι πλέον ἢ ὅσοι νὰ συγκρίθῃ πρὸς Μολδοβλαχὸν ἡγεμόνα· ὁ μέγας Κωνσταντίνος προήδρευε μὴν τιμητικῶς ὡς βασιλεὺς, ἀλλὰ κυρίως ἡ προεδρεία ἐν ταῖς ἐργασίαις τῆς συνόδου ἀνήκει τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν ἐπισκόπων.

20. Τὸ γράμμα ἀναφέρει τὴν 137 καὶ ὁ νεαρὸν, αἰτινες μαρτυροῦσι τὸ δικαίωμα τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος κατὰ τὰς πρὸς τὴν ἐκκλησίαν σχέσεις· ἀλλὰ τὸ παράδειγμα τῆς τότε αὐτοκρατορίας οὐδεμίαν ἐπιδέχεται σύγκρισιν πρὸς τὰ γεγονότα ἐν τῇ νῦν ἡγεμονίᾳ τῆς Μολδοβλαχίας· αἱ δὲ νεαραὶ συνιστάσι πρακτικὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὑπαρχόντων ἐκκλησιαστικῶν κανόνων, ἀλλ' οὐχὶ νεωτερισμοὺς ἐν τῇ ἀνωτάτῃ ἐκκλησιαστικῇ διοικήσει.

21. Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ὁ ἡγεμὼν ἔχει δικαίωμα ἵνα συγκαλῇ σύνοδον, ὁ ἡγεμὼν ἀναφέρει ἐν τῷ γράμματι τὸ παράδειγμα τοῦ ἡγεμόνος Βασιλείου συγκαλέσαντος τῇ 1642 συνόδον, ἐν ᾗ κατὰ πρόκλησιν τοῦ ἡγεμόνος ἐλθόν ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως Παρφένιος προήδρευεν.

Ἐάν δὲ διὰ τοῦ παραδείγματος τούτου ἀποδεικνύεται, ὅτι ὁ πατριάρχης οὐ κατέκρινε τὴν ὑπὸ τοῦ

ἡγεμόνος συγκαλέσιν τῆς συνόδου, ἐπὶ μᾶλλον ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ ἡγεμὼν καὶ ἡ σύνοδος ἀνεγνώριζον τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ πατριάρχῳ· ἀλλὰ τὸ γράμμα λανθάνεται, ἀναφέρον πατριάρχην τὸν Παρφένιον, ἐν ᾧ ἐκεῖνος ἦν μητροπολίτης Νικαίας, ἀποσταλὲς παρὰ τῆς συνόδου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὴν ἐν Ἰσουλῶν σύνοδον.

22. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος ζητεῖ ἵνα δικαιολογήσῃ τὴν συμβουλευτικὴν θέσιν τοῦ ὑπουργοῦ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐν ταῖς συζητήσεσι τῆς συνόδου.

Ἀλλ' ὅπου κυρίως χρῆται δικαιολογία; ἐστὶ τούτο, ὅτι κατὰ τοὺς νέους νόμους οἱ ὑπουργοὶ ἀνευ τῆς μετὰ τῆς συνόδου συστάσεως ἐκλέγουσι τὸν ἐπίσκοπον καὶ παρουσιάζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἡγεμόνα πρὸς ἐκτίμωσιν· πῶς δὲ δικαιολογεῖ τούτο; Ἀναφέρον τὸν διοργανισμὸν τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ῥωσικῆς συνόδου.

Ἐν Πατρὸν πόλει, λέγει, τὰ μέλη τῆς συνόδου διορίζονται παρὰ τῆς κυβερνήσεως.

Ἀλλὰ τούτῳ ἐστὶ πᾶν ἄλλο ἢ φήρος ὑπουργὼν ἐν τῇ συνόδῳ· ἐκτὸς τούτου ὁ ἡγεμὼν ὁμολογεῖ ἐνταῦθα κατὰ πρόβλημα, ὅπου ἀδύνατον νὰ ἦ ἰκανὸς γνωστὸν εἰς αὐτόν. Ἡ πρόσκλησις τῶν ἐπισκόπων ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Ῥωσσίας κοινικοῦται δι' αὐτοκρατορικὸν διατάγμα, ἀλλὰ πρὸς τούτο λαμβάνεται ὅτι ὅσιν ἀνευ ἐπιστομῆτος ἡ γνώμη τοῦ προεσάρχοντος μέλους καὶ ἄλλων πρεσβυτέρων μελῶν, ἐπομένως τὸ πρᾶγμα γίνεται τῇ γνώσει καὶ συναίνεσει τῆς ἐκκλησίας. Τῇ δὲ Μολδοβλαχικῇ κυβερνήσει ὡφελιμώτερον ἦτολεν εἶσθαι, ἐάν ἐστρεφε τὴν προσοχὴν αὐτῆς εἰς πρᾶγμα μᾶλλον γνωστὸν εἰς αὐτήν, τούτεστιν, ὅτι ἡ ἐκλογὴ τῶν ἐπισκόπων ἐκτελεῖται ἐν συνεδριάσει τῆς Ῥωσικῆς συνόδου μετὰ προηγουμένην δέησιν. Ἐδὲν τι ἠδύνατο νὰ δανεισθῇ παρὰ τῆς Ῥωσικῆς συνόδου ἡ Μολδοβλαχικὴ κυβερνήσις.

Ἐν Ἀθήναις, λέγει, οἱ ἐπίσκοποι προσκαλοῦνται εἰς τὴν σύνοδον περιοδικῶς διὰ βασιλικὸν διατάγμα.

Καὶ τούτῳ δὲν εἶναι ταῦτο πρὸς τὴν φήραν τοῦ ὑπουργοῦ ἐν τῇ συνόδῳ καὶ πρὸς τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρχιερέων ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν. Οἱ ἐπίσκοποι ἔχοντες ἥδη ἀνεργεῖα τὸν βαθμὸν τούτων, προσκαλοῦνται ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν εἰς Ἀθήνας, ἵνα λάβωσι μέρος εἰς τὴν σύνοδον, καὶ τούτο περιοδικῶς. Κατὰ τούτῳ ἡ ἐνέργεια αὐτῆς τοῦ βασιλέως φαίνεται μόνον ὡς διατύπωσις καὶ οὐχὶ ὡς ἐξουσία ἐπὶ τῶν ἐπαρχικῶν πράξεων.

Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος λέγει, ὅτι ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ὁ μέγας Πέτρος ἐξέδωκαν ἐκκλησιαστικοὺς νόμους ἀγκυριθέντας παρὰ τῆς ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ καὶ κατὰ τούτο ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν πράξεων ἐκείνων καὶ τῶν Μολδοβλαχικῶν πραγμάτων, καθ' ὅσον ἐκεῖναι ἀνεκρίθησαν παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Ὁ μέγας Πέτρος ἐξέτισσε τὴν εὐλογίαν τῶν πατριαρχῶν, ἡ δὲ Μολδοβλαχικὴ κυβερνήσις οὐδ' ἀπετάθη ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὸν οἰκουμένικόν πατριάρχην.

23. Τὸ γράμμα τοῦ ἡγεμόνος λέγει, ὅτι ἡ Ἀσκήσις ἐκκλησιαστικὴ οὐδέποτε ἠκολούθησε κατὰ γράμμα τὸν α' ἀποστολικὸν κανόνα.

Τόσῳ χεῖρον εἰς αὐτὴν, εἰ γε ἀληθεύει τούτο· ἀλλ' εἶναι ἀντιθέτως, ὅτι αὕτη ἠκολούθησε τὸν κανόνα τούτον, τούτεστιν ἐξετάλει τὴν χειροτονίαν τῶν ἐπισκόπων διὰ τριῶν ἢ δύο ἐπισκόπων, ἐπειδὴ κατὰ τοῦτο ῥητὸς ἀποφαίνεται ὁ α' ἀποστολικὸς κανὼν.

24. Ὁ ἡγεμὼν λέγει, ὅτι κατ' αὐτοὺς εἰς κληροδοτήσιν ἡμῶν χρόνον διὰ νομοθεσίας (πότε καὶ τίνας;) καθιερωθῇ τὸ δικαίωμα τῆς ἐκλογῆς (τῶν ἐπισκόπων) ἐν ἐκτετακτῇ συνελεύσει συγκειμένης ἐξ ἐπισκόπων καὶ ἐπιστημῶν πολιτῶν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μητροπολίτου.

Διὰ τὴν λόγων τούτων αὐτὸς οὗτος ὁ ἡγεμὼν καταδικάζει τοὺς νέους αὐτοῦ νόμους, τοὺς ἀντιθεμένους τὴν ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων εἰς τοὺς ὑπουργοὺς, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν σύνοδον ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μητροπολίτου.

25. Ὁ ἡγεμὼν ἀναφέρει τὰς νεαρὰς 123 καὶ 127 ἀποδόξου μονάρχου ἐναρμόνως κατὰ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτοῦ.

κατὰ τὸ 564 ἔτος κατὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν ἐπισκόπων κατὰ τοὺς κλήρον καὶ τὸν προεχόντων.

Περὶ τῆς σημασίας τῶν νεαρῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ πρώτῃ ἀπόδοξί ὡς ἀπὸ τοῦ 20· προσέτι καὶ αἱ νεαραὶ αὗται ἀποδόξουσι τὴν κυριωτέραν ἐνέργειαν εἰς τὸν κλῆρον.

26. Ἀναφέρει τὸν 6 κανόνα τῆς ἐν Σαρδικῇ συνόδου καὶ τὰς ἀρμυρίας τοῦ 3 κανόνος τῆς ὁικουμανικῆς συνόδου καὶ τὸν 61 ἀποστολικὸν.

Ἐν τῷ κανόνι τῆς Σαρδικῆς ἀρρήθ· „Ἐάν τὰ συναφροσθέντα κλήθῃ παρακαλεῖσθαι γίνεσθαι τὴν κατάστασιν τοῦ παρ' αὐτῶν ἐπιζυγούμενου ἐπισκόπου κτλ.“ Τοῦτο ἀπορρῆ μίαν περίπτωσιν καὶ οὐδὲν ἄλλως ἀποτελεῖ καθαρὸν κανόνα. Ὁ 3 κανὼν τῆς ὁικουμανικῆς συνόδου καταδικάζει τὴν παρὰ τῶν ἀρχόντων ἐκλογὴν τῶν ἐπισκόπων καὶ ἀπαιτεῖ ὅπως ἡ ἐκλογὴ αὐτῶν γίνηται ὑπὸ τῶν ἐπισκόπων, οὐδεμία δὲ ἀρμυρία δύναται ἵνα μεταβάλῃ αὐτὸν ὑπὲρ τῶν νέων Μολδοβλαχικῶν νόμων· ἡ δὲ μείρα τοῦ 61 ἀποστολικοῦ κανόνος ἐγένετο ἐσφαλμένης.

27. Ὁ ἡγεμὼν φρονεῖ ὅτι ἰδύνατο νὰ βασιλεύῃ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος τοῦ αὐτοκράτορος Ἰωσήφ Β', ὅστις τῷ 1786 διώρισεν τὸν ἐπίσκοπον Τζερνοβίτς.

Λυτῆρον καὶ ἀνοίκειον στήριγμα! Ὁρθόδοξος ἡγεμὼν θέλει ἵνα στήριξῃ τὸ ἑαυτοῦ δικαίωμα εἰς πράξιν

28. Τὸ ὑποβάλλειν ἐπίσκοπον ἐπὶ ἐγγλήμασιν εἰς κοσμικὴν ἀκαστήρεον πρέπει ἵνα βασιλεύῃ οὐχὶ εἰς τὰς νεαρὰς τῆς κατὰ βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ γενικοῦ δικαίου τῆς ἐξουσίας τοῦ κράτους.

Ἐνταῦθα κυρίως δεσφχει ἀναγκασία ἡ διαστολὴ τῶν πταιμάτων ἀπὸ τῶν ἐγγλημάτων, ὅπως μὴ καταβῇ τῶν ἐπίσκοποι δὲ ἀσθενήσαντες κατηγορίας ἡ συκοφαντίας ἐκ τῶν θρόνων αἰ; τὴν εἰρητήν.

29. Ἐκ τῆς ἐρευνῆς ταύτης ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ ἐπιχειρήματα, εἴτινα ἐπισωρεύθησαν ἐν τῇ ἀπαντητικῇ γράμματι τοῦ ἡγεμόνος ὑπὲρ τῶν νέων κανονισμῶν τῆς Μολδοβλαχικῆς κυβερνήσεως, κατὰ τὸ πλείστον μέρος δὲν εἶναι ἀκριβῆ καὶ δὲν ἔχουσιν ἀποχρῶσαν ἰσχύν, τινὰ δὲ καὶ σπέρφονται ἐναντίον αὐτοῦ.

30. Ἡ ἐρευνα αὕτη ἀπεφῆθη ἀναγκασία ἐν γένει μὲν πρὸς μαρτυρίαν τῆς ἀληθείας, ἐν μέρει δὲ πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀληθείας ἐπὶ τῶν ἀπορρώντων τῶν Ῥωσικῆν ἱεραρχίαν καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτῆς, αἵτινες ἐν τῷ γράμματι τοῦ ἡγεμόνος ἐκτίθενται ψευδῶς καὶ παραμειορροφώμενως.

(Ἵπογρ.) Ἰσιδωρος μητροπολίτης Νοβογροδίας καὶ Πετρούπολεως.

24.

SYNODUS ATHENIENSIS SOPHRONIO CONSTANTINOPOLITANO

1866 aprilis 7.

Τῷ παναγιωτάτῳ θειοτάτῳ καὶ οἰκουμανικῷ πατριάρχει κυρίῳ Σωφρονίῳ, ἡ ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος τὸν ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν εὐσεβείας ἀπονέμει.

Ἵποδεξάμενοι ἀσμένως καὶ μετὰ σεβασμοῦ τοῦ προσήκοντος τὰ πατριαρχικά γράμματα τῆς α' ἰουλίου καὶ τῆς δ' νοεμβρίου τοῦ παρεληλυθότος ἔτους σὺν τοῖς ἐπισυνημμένοις αὐτοῖς περὶ τῆς κατὰ τὰς παρ-
ιστρέας ἡγεμονίας ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, μετὰ σπουδῆς οὐ τῆς τυχοῦσης ἀνέγνωμεν αὐτὰ γνόντες ὅτι ἐξ αὐτῶν ὅτι ὁ πεπρωμένος ἡδὴ ἡγεμὼν τῶν χωρῶν τούτων οὐ μόνον ἐκήρυξεν αὐτογνωμόνως καὶ ἀνεῖν οὐδεμίαν προηγουμένην συγκατάθεσιν τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἀνεξάρτητον τὴν ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ οἰκουμανικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ὑπαγομένην ἐκκλησίαν ἐκείνην, ἀλλὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰς μεταρρυθμίσεις διὰ νόμων εἰσήγαγεν, αἵτινες ταίνουσι λαληθῶς εἰς τὸ διασεισῆαι τὰς βάσεις τῆς πατροπαράδοτου εὐσεβείας τοῦ ὀρθοδόξου Ῥουμουνικοῦ λαοῦ διὰ τῆς ὑποβουλώσεως τοῦ ἐκεί ἱεροῦ κλήρου ὑπὸ τῆς κοσμικῆς ἐξουσίας καὶ διὰ τοῦ ὅτι αὐτῆς σφετερισμὸς τῶν πνευματικῶν δικαιωμάτων καὶ διὰ παντοίας ἄλλης πρὸς ἀντικανονικὰς καὶνοτομίας προσπαθείας ἐπὶ ψυχικῇ βλάβῃ τοῦ ὀρθοδόξου ἐκείνου λαοῦ, κατελήφθημεν ὑπὸ βαρείας θλίψεως καὶ σφοδρᾶς ἀλγηδόνος. Καὶ γε οὐκ ἀπαικῶς, παναγιώτατε πατριάρχα καὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφέ, προκαίμεν περὶ καίνοτομῶν ἐν τῇ ὀρθοδόξῃ ἡμῶν ἐκκλησίᾳ καὶ διαρρήξεως τῶν κανονικῶν ἱερῶν δεσμῶν τῶν συνδεόντων ἑκκαὶ σωτηρικῶς τὴν ἐκκλησίαν ἐκείνην μετὰ τῆς μεγάλης ἐκκλησίας.

Ἀλλὰ παρὰ τὴν πνεύματι καὶ τὴν θλίψιν ἡμῶν ἐμετρίωσαμεν πληροφορηθέντες συγχρόνως ἐκ τῶν ἰδίων πατριαρχικῶν γραμμάτων τὰ ἀπὸ τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὡς μήτηρ φιλόστοργος καὶ πνευματικὴ φύλας τῶν ἀποστολικῶν καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν, θεοδὸν ὁδηγήσασθαι ἡμᾶς ἐν τῇ προνοίᾳ καὶ τῇ συνόψει αὐτῆς πρόσφορα μέτρα, ἀπειθύνοντα διὰ τῆς ὑμετέρας παναγιότητος τὰς θεούσας παρατηρήσεις καὶ παραινήσεις εἰς τὸν εἰρημένον ἡγε-

μόνα καὶ τὰς ἐκεί ἐκκλησιαστικὰς ἀρχάς, ἀποδοκιμάσασθαι τὰ γενόμενα ἀντικανονικῶς καὶ ἐξενεγκοῦσα κατὰ τῶν διαπραχθειῶν μεταρρυθμίσεων τὴν καταδικαστικὴν αὐτῆς ψῆφον, ὅπως οὕτως ἐκ-
ανωρθώσῃ τὰ μὴ καλῶς γενόμενα καὶ προσφύλῃ τὸ ἐκεί πλῆρωμα τῶν πιστῶν ἀπὸ πάσης ὀρθοπευτικῆς βλάβης.

Ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εὐρόουσα τὰ μέτρα ταῦτα τῆς μητρὸς μεγάλης ἐκκλησίας ὄντως σωστικὰ καὶ ταῖς περιστάσεσι σύμφωνα, μὴ δυναμένη δὲ ἐξευρεῖν καὶ προβαλεῖν ἑτερα τούτων κρείσσονα, ἀνέβαλε μὲν τὴν καθήκουσαν ἀπάντησιν αὐτῆς, ὡς οὐκ ἐν ταπεινώσει καρδίας χείρας ἱκετίδας πρὸς τὸν πανοικτίρμονα θεὸν καὶ σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν χορηγὸν τῆς κοσμοσωτηρίου εἰρήνης, θεμελιωτὴν δὲ καὶ προστάτην τῆς ἀγίας ἡμῶν ἐκκλησίας καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἐπαγγελίαν μετ' αὐτῆς ὄντα καὶ ἐσόμενον μέχρι συντελείας τοῦ αἰῶνος, ὅπως ἐν τῇ θείᾳ αὐτοῦ παντοδυναμίᾳ καὶ τῷ ἀφάτῳ ἔλει φωτισμῷ τῷ φωτὶ τῆς γνώσεως αὐτοῦ τοῦ διέκοντος τὰ τῶν προμνησθειῶν ἡγεμονίῶν καὶ ὁδηγῆσιν εἰς ἐπανόρθωσιν τῶν ἡμαρτημένων, τὴν δ' ἐκκλησίαν αὐτῶν διατηρήσῃ ἀδιδόσιτον εἰσαεὶ καὶ στερρῶς ἐχομένην τῶν ἱερῶν ἀποστολικῶν καὶ συνοδικῶν κανόνων καὶ τῶν πατροπαράδοτων ἱερῶν παραδόσεων, ἐπαναγάγῃ δὲ τὴν εἰρήνην αὐτοῦ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοὺν μεταξὺ φιλοδόργου μητρὸς καὶ προσφύλων τέκνων· τῇ δὲ ὑμετέρᾳ παναγιότητι, ἣν ὡς παντογνώστης καὶ προνοητῆς ἐξελέξατο ἐν καιροῖς χαλεποῖς ἄξιον ἡγήτορα τοῦ πνευματικοῦ τῆς ἐκκλησίας σκάφους καὶ ἰθὺς ἐπὶ τὴν ὑψηλὴν πνευματικὴν σχολὴν ἀγρυπνῶν φύλακα καὶ γενναῖον προσκιστὴν τῶν καθεστώτων τῇ ἀγίᾳ αὐτοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, χρησίσθαι ὕγιαν διὰ βίου ἀμετάκτιστον καὶ ἀνέλογον ἰσχύν τοῖς προκαίμενοις ἐπιμέλῃσι ἀγῶσι. Καὶ δι' ἡ σύνοδος τῇ θερμῇ πίστει καὶ τῇ πρὸς θεὸν ἐλπίδι ἐρείδομένη πέποιθεν, ὅτι αἱ ὀρθαὶ καὶ ἄλλοι παρατηρήσεις καὶ νουθεσίαι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας πρὸς τὰς πολιτικὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἐκείνας ἀρχάς τῇ τοῦ θεοῦ συνεργίᾳ οὐκ ἀπέβησαν μάταιαι, ἀλλ' ἐπήνεγκαν ἐν μέρει καὶ ἐποίησαν, θεοῦ θέλοντος, ὁλοσχερῶς τὸ ἐφ' ἐκείναις ἀποτέλεσμα· γένοιτο!

Καίτοι δὲ μὴ ἀπαντήσαντες ἐγκαίρως ἡ σύνοδος εἰς ἃ αὐτῆς δι' ἣν αὐτὴ καταβύλλαι ἄρουντο μέληται τὰ προεργασμένα πατριαρχικά γράμματα, ὅπως κατ' ἐπαλήθεον ἐπὶ καὶ κατὰ καθήκον ἐπαλλόμενοι τῇ προσηνείᾳ καὶ ἀριστερίᾳ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐκκλησιαστικῶν προσηνείᾳ παρῶν αὐτοῦ, ὅπως ἤρξετε ταλαφύρον εἰς τὴν προσηνείᾳ πρὸς αὐτὸν. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτῇ αὐτῇ καὶ κατὰ καθήκον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ οὐκ ἐπὶ αὐτοῦ ἀνακτοῦ. ἔκρινεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Ἡγουμενίαις, ὅπως οὗτοι πᾶσι σπουδῇ καὶ δυνάμει χρῆσονται ὅπου δὲ τοὺς ἀπαιτούμενους τρόπους, ἵνα οὐ μόνον πᾶσι ἐνδεχομένη, δὲ μὴ γένοιτο, κανονικῇ καὶ πνευματικῇ διαδρομῇ τῶν ἐν λόγῳ ἀρχιεπίσκοπων χωρὶς ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας προληφθῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ σωστικὴ μεταβίβασις αὐτῶν ἀρμονία ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κανονικῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δικαιοσύνη.

Ταῦτα τοίνυν ἀπαντῶσα νῦν πρὸς τὴν ὑμετέραν παναγιότητα ἡ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, β. προσέγει: αὐτῇ μετὰ τῶν ἐγκαρδίων αὐτῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφικῶν ἀσκαρῶν τὸν φόρον τῆς εὐγνωμοσύνης

αὐτῆς δι' ἣν αὐτὴ καταβύλλαι ἄρουντο μέληται τὰ προσηνείᾳ πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἐκκλησιαστικῶν προσηνείᾳ παρῶν αὐτοῦ, ὅπως ἤρξετε ταλαφύρον εἰς τὴν προσηνείᾳ πρὸς αὐτὸν. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτῇ αὐτῇ καὶ κατὰ καθήκον τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ οὐκ ἐπὶ αὐτοῦ ἀνακτοῦ. ἔκρινεν ὁ ἀρχιεπίσκοπος τοὺς ἀντιπροσώπους αὐτῆς ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει καὶ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Ἡγουμενίαις, ὅπως οὗτοι πᾶσι σπουδῇ καὶ δυνάμει χρῆσονται ὅπου δὲ τοὺς ἀπαιτούμενους τρόπους, ἵνα οὐ μόνον πᾶσι ἐνδεχομένη, δὲ μὴ γένοιτο, κανονικῇ καὶ πνευματικῇ διαδρομῇ τῶν ἐν λόγῳ ἀρχιεπίσκοπων χωρὶς ἀπὸ τῆς μητρὸς ἐκκλησίας προληφθῇ, ἀλλὰ καὶ ἡ σωστικὴ μεταβίβασις αὐτῶν ἀρμονία ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς κανονικῆς τῆς μεγάλης ἐκκλησίας δικαιοσύνη.

Δέχονται δὲ τοῦ ὁρίστου ὅπου τῆς παρικοποδοῦ αὐτῆς ἀγαθῆς ὁγίας τῆς ὑμετέρας παναγιότητος καὶ ἐκκαλοῦμαι τὰς θεοκαίρας αὐτῆς εὐχὰς συνεργῶς τῇ τῶν ἐπὶ αὐτῇ καθήκοντων ἀρχιεπίσκοπων ἐκκλησίας διατασσόμεν τῆς ὑμετέρας παναγιότητος ἀγαπητοὶ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί.

Ἐξ Ἀθηνῶν, τῇ 7' ἀπριλίου, αὐξ'.

† Ἀθηνῶν Θεόφιλος πρόεδρος.

† ὁ Γερμανὸς καὶ Μεγαλοκύριος Φιλόθεος.

† ὁ Καρυστίας Μανδριός.

† ὁ Ναυπακτίας καὶ Εὐρυτανίας Ἀνθίμος.

Ὁ γραμματεὺς Κύριλλος Χαϊρωνίδης.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1865 maii 18.

Usus est in ecclesia iam dudum receptus, ut episcopi quaecunque sibi inciderint negotia, quibus expediendis ipsi imparēs fuerint, ea ad sedem oecumenicam deferant, non ipsi quidem per se, sed adhibitis metropolitani cuiusque opera. Qui mos cum obsolescere coepisset, eum revocari iussit sacra synodus, datis ad singulos sedis oecumenicae antistites litteris die 18 maii 1865, quas propriis no-

minibus obseignarunt cuncti synodi sodales, scilicet: Ioannicius Nicaeae, Benedictus Pelagoniae, Dionysius Cretae, Agathangelus Methymnae, Gabriel Aeni, Ioachim Lemni, Gabriel Sami, Ioachim Scopiorum, Anthimus Veliesi.

Tabulam nuper edidit I. Stavrides: Συλλογὴ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων (Constantinopoli, 1900), p. 65.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1865 iunii 14.

Cum apud Lasos, gentem illam Colchicam, dirae C agitarentur disceptationes propter recens institutam sedem Rhodopolitanam, oleum flammæ adiacentibus monachis trium regionis monasteriorum, Samela scilicet, Baselonis et Peristera, sacra synodus, re maturius perpensa, monasteria illa, a iurisdictione Gennadii Rhodopolitani subducta, Constantii Tra-

pesuntini custodias ad tempus commisit per litteras die 14 iunii 1865 datas, quarum copiam nobis suppeditavit Ep. Kyriakides in libro nuper edito: Ἱστορία τῆς κατὰ τὴν Τραπεζοῦντα ἱερᾶ βασιλικῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιατικῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου τῆς Σουμλά (Athenis, 1898), p. 207-8. Subscriptiones episcoporum in editione desunt.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1865 mense iulio.

Anni 1865 aestivo tempore, cum cives Constantinopolitani cholerae morbo miserabiliter laborarent, sacra synodus, collatis cum medicis consiliis, veniam fidelibus dedit carniæ usum adhibendi per ieiunium quindécim dierum, quod anniversariam Desparae morientis reviviscentiae memoriam praecurrit; a legibus enim discedendum dum urget, necessitas.

Indultum illud, mense iulio, indictione VIII, datum, in singulis regiae urbis ecclesiis solemniter perlectum est die 1 augusti anni 1865 post publicas supplicationes ad arceandam luem peractas.

M. I. Gedeon, Κανονικαὶ διατάξεις, I (Constantinopoli, 1898), p. 407-8.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

a qua insulae Ioniae a sedis oecumenicae ditione eximuntur
1865-1866.

Cum septem insulae Ionicae, anno ante per decretum diei 8 martii 1864 Maioris Britanniae gubernio, sub cuius patrocinium inde ab anno 1815 debebant, in unum cum reliquo Graeciae regno coaluissent, administratores Athenienses statim operam dederunt, ut eorundem insularum episcopatus, relicto sedis Constantinopolitanae primatu, synodo Atheniensi obnoxii ditione fierent. Eam, cui

minus libenter, probavit tamen synodus Constantinopolitana, editis sigillatis litteris, quas ad historiam illustrandam integras exhibere placuit, una cum alia tabula ad idem negotium pertinente. Singula instrumenta nobis post alios nuper suppeditavit Gregorius Dyebuniotis in sylloge hactenus quaequam spernenda cui titulus: Ἑλληνικαὶ κώδικες. Ἑλληνικὴ ἐκκλησία (Athenis, 1903), p. 33 sq.

1.

RERUM ECCLESIASTICARUM ADMINISTRATOR IN GRAECIA AD INSULARUM
IONIARUM ANTISTITES

1865 februarii 5.

Σεβασμιώτατα!

Γινώσκαι ἡ ὑμετέρα σεβασμιότης, ὅτι τῇ πολιτικῇ καὶ διοικητικῇ ἐνέσει δύο καχυπομένων πρῶτον ὀρθοδόξων καὶ ἐμποδίων κρατῶν, συμπαρομαρταί δαίμονες καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ διότι εἰς τὸν ὁρατὸν τοῦτον κόσμον ἡ ἐν πᾶσιν ἁρμονία συγκαταί δίδωσιν πᾶσιν τὴν ἐνότητά διὰ τῆς εἰς ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεύμα συναρμολογίας τῶν πρῶτην ἕνεκα τῶν καιρικῶν περιστάσεων διασώτων.

Μετά τὴν ἐκ' αἰσίου οἰωνοὺς πολιτικῶς τε καὶ διοικητικῶς γενομένην ἔννοιαν τοῦ πρῶτην Ἰονίου κράτους μετὰ τῆς εὐκλεῆς βασιλευμένης Ἑλλάδος ἔμμεσος εἰκτο καὶ ἐκλήθη καὶ ἡ διοικητικὴ ἐκκλησιαστικὴ ἔννοια ἀλλ' ἐκείνη δὲ τὴν ταύτης πραγματοποιήσιν ἔπρεπε νὰ προηγηθῇ ἡ ἐθνικὴ ἔκφρασις, αὕτη δὲ ἐξεδηλώθη πανδήμως διὰ τῶν πληρεξουσίων τοῦ ἔθνους ἐπὶ τῷ αὐτῷ συνηγμένῳ εἰς τὴν β' ἐν Ἀθήναις ἐκκλησίᾳ συνέλευσιν, διὰ τοῦτο, ὡς διακηρυχθέντες ὑπὸ τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τοῦ βασιλέως τὴν διεύθυνσιν τοῦ ὅπουργείου τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καθήκον ἔχω σπουδαιότατον, νὰ προβῶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ὑπὸ τοῦ ἔθνους θεσμοθετηθέντων, ἵνα ἐν τρόπῳ τὸν πρῶτην Ἰόνιον κράτος, χειρᾶφρον γενόμενον ἀπὸ τῆς προστασίας τῆς Μεγάλῃς Βρετανίας, ἡνώθῃ εἰς ἐν σῶμα πολιτικὸν μετὰ τοῦ βασιλευμένου Ἑλληνικοῦ, οὕτω καὶ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐκείνου χειρᾶφρονα ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης ἐκκλησίας ἀποτελῶσι τοῦ λαοῦ μέρος συνολοκληρωτικὸν τῶν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις, κατὰ τὸ 2 ἄρθρον τοῦ ἡμετέρου συντάγματος, „ὁπάρχει ἀναποσπάτως ἡνωμένη δογματικῶς μετὰ τῆς μητροπόλεως ἐν Κωνσταντινουπόλει

Ἀ μεγάλης καὶ πάσης ἄλλης ἐποδίου τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, τῆς οὐκ ἀπαρκαλιώτως ὡς ἐστὶν τοῖς τε ἱεροῦ ἀποστολικῆς καὶ συνοδικῆς κανόνος καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις, καὶ ὡς αὐτοεπέλε; ἐνεργῶς ἐν ἀπόσῃ τῇ Ἑλλάδι ἐνεφεργήτως πάσης ἄλλης ἐκκλησίας τὰ κυριαρχικὰ αὐτῆς δικαιοῦματα.”

Ἀλλὰ πρὶν ἢ διενεργῆσαι τὰ πρὸς ἐνταλῇ παραίωσιν τοῦ σπουδαιότατου ἔργου πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς τελείας ἐνώσεως, θεωρήσας ὅτι ἡ τῆς πρῆτην Ἰονίου ἐκκλησίας χειρᾶφρονης ἀπαιτεῖται, μετὰ συνοδικὴν δηλονότι διάγνωσιν τῆς ἀρχῆς τοῦδε ἐκκλησιαστικῆς προστάσεως αὐτῆς, τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, λέγω, μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, προθυμοῦμαι νὰ ἐπιστελλῶ τὸ παρὸν πρὸς τὴν ὑμετέραν σεβασμιότητα καὶ πρὸς τοὺς ἐν ταῖς λοιπαῖς νήσοις συναδέλφους αὐτῇ σεβασμιωτάτους ἱεράρχας, πληροφρῶν ἐν ταύτῃ ἀορίμῳ, ὅτι, καθ' ὅς ἡ βασιλικὴ κυβέρνησις ἔχει εἰδῆσαι, οὐδαμῶς διατάζει περὶ τῆς τυπικῆς χειρᾶφρονης τῶν αὐτῶν ἐκκλησιαστικῶν, τῆς καὶ τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς ὀρθοδόξου Ἑλλάδος πᾶνυ ποδηγῆς. Ὅθεν χαίρων ὅτι διὰ τῆς παρούσης ἀνακοινώσεως γίνονται παρ' ὑμῖν ὄργανον εἰς ἐκτέλεσιν πράξεως διασώτου καὶ τὴν ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος διαφερούσης, προσκαλῶ μετὰ σεβας τὴν ὑμετέραν πανιρότητα νὰ μοι δηλώσῃ ἐπιστήμῳ καὶ ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον τὴν πρὸς τοῦτο συναίνεσιν τῆς, ὅπως θαρρούντως παραιώσω τὰ ἐπιχειρηθέντα, ἀπὸ συναννοσηθῶς μετὰ τῆς ἐνταλῆς ἐβρεούσης ἀνωτάτης ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς τοῦ βασιλέως, τῆς ἱερᾶς δηλονότι συνόδου, ἥς δύναμις μὲν τυγχάνουσι κατὰ τὸ σύνταγμα πάντας οἱ τῶν ἐκαστοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους ἀνωτάτων ἐπισκοπῶν προεστῆται σεβασμιώτατοι ἱεράρχαι.

2.

RERUM ECCLESIASTICARUM ADMINISTRATOR AD PROVINCIARUM
GRAECARUM PRAESIDES

1866 iulii 18.

Εἰς γνῶσιν ὑμῶν ἐγκλεισμέν ὡς ἀντίτυπα τῶν δύο πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγγράφων τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλης τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, ὧν τὸ μὲν εἶναι ἡ πράξις, τὸ δὲ ἡ συνοδικὴν ταύτην ἀπάντησις πρὸς τὴν ἱερὰν σύνοδον, ἀμφότερα πραγματευόμενα περὶ τῆς χειρᾶφρονης τῆς ἐν Ἐπτανήσῃ ἐκκλησίας ἀπὸ τῆς πνευματικῆς δικαιοδοσίας τοῦ οἰκουμένου πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ περὶ τῆς ἐνώσεως αὐτῆς μετὰ τῆς αὐτοεπέλε ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τὴν πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τῆς ἱερᾶς συνόδου.

Ὅμοια τούτων ἀντίτυπα ἀπέστειλεν ἤδη ἡ ἱερὰ σύνοδος πρὸς τοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ σεβασμιωτάτους ἱεράρχας.

Ἀριθ. πρωτ. 3446.

Ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐπιβεβαίωσεν ὅτι ἐστίν.

Ἰσον ἀπαρῶντων τοῦ πρωτοτύπου ἐξενεχθῆν ἐκ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κώδικος τῶν ὁκομνημάτων.

† Συμφώνιος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Τῆς εὐσεβείας τῶν ἀπανταχοῦ ἁγίων τοῦ θεοῦ ἐκκλησιῶν πρόνοιαν εἰς αἱ ποιούμενῃ ἡ καθ' ἡμᾶς αὕτη τοῦ Χριστοῦ μεγάλη ἐκκλησία, οἱ κοινῇ μέτρῃ καὶ προστάτις ὁπάρχεις, διαφόροις μὲν διακρίσειν ἀναγκαίαις καὶ τῇ καιρῷ καὶ ταῖς περιστάσεσι καταλ-

λῆσιν τὴν εὐκοσμίαν καὶ εὐρυθμίαν αὐταῖς ἐνεργεῖται, οὐ μὴν δι' ἄλλα καὶ τὰ παρ' ἐαυτῇ ἀπονέμειν προθύμως οὐκ ἀπαναίνεται, προνοῖα τὸ ἀξιοχρεῖν καὶ φιλοτιμίᾳ κακινημένη καὶ πάντα πρὸς οἰκοδομὴν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολὴν διαπράττουσα, καθά καὶ ἐπὶ τοῦ παρόντος. Τῶν γὰρ κατὰ τὴν Ἰονικὴν ἐπτανήσῃ ἀνωτάτων ἐπαρχιῶν, ἥτοι τῆς Κερκύρας, τῆς Κεφαλληνίας, τῆς Ζακύνθου, τῆς Λευκάδος καὶ Ἀγίας Μαύρας, τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κυθήρων καὶ τῶν ἐπισκοπῶν Ἰθάκης, ὁκοιμένης τῇ μητροπόλει Κεφαλληνίας καὶ Παξῶν τῇ τῆς Κερκύρας, ἀνέκαθεν ὁκοινοῦσιν πνευματικῶς τῇ καθ' ἡμᾶς ἀνωτάτῃ πατριαρχικῇ ἀποστολικῇ καὶ οἰκουμένην θρόνῳ, ἕνεκα δὲ πολιτικῶν αἰτίων διαφόροις ὁκοινοῦσιν περιστάσεσι καὶ μεταβολαῖς περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν αὐτῶν διοίκησιν, πρὸ χρόνων, ἥτοι κατὰ τὸ „κατὰ“ στερῆριον ἔτος, ὅτι καὶ ἐν πανταίς σχεδὸν χρεῖα καὶ στερήσαι ἀρχιερέων δύνανται, προνοῖα ἐκκλησιαστικῇ καὶ εὐμενείᾳ ἐκείνου τῆς τηλικαύτης τῇ Ἰόνιον κράτος προστατεύουσας Μεγάλῃς Βρετανίας, ἀποκατίστη μὲν μαρτυρεῖται ὅσον ἐνὶ καὶ εἰσέχρη ἐν ταῖς θεοσωτικαῖς ταύταις ἐπαρχίαις εὐρυθρῶς τῆς ἐκκλησιαστικῆς κυβερνήσεως, ὑπὸ τὴν περιδικὴν διαδοχικὴν ἐξάρχῃαν ἐνός τῶν τεσσάρων αὐτῶν μητροπολιτῶν, χειροτονηθέντων τότε διὰ πατριαρχικῶν ἐκδόσεων τοῦ ἀοιδίμου ἐν πατριαρχίαις κυροῦ Ἀνθίμου τοῦ Γ', οὐ καὶ γράμματι πατριαρχικῇ καὶ συνοδικῇ ἐπικυρωτικῇ καὶ διατηρητικῇ κατασφαλισθείσα ἡ διεξωγῆ καὶ διοίκησις τῆς ἐκκλησίας ταύτης διατίλει ἑκτοτε καὶ μέχρι τοῦ νῦν διενεργουμένη, φυλάττομένη τῶν τοῦ οἰκουμένου

καὶ θρόνου προνομιῶν ἐν τῇ μνημονίᾳ τοῦ πατρι-
 αρχικοῦ ἐνόμιος καὶ τῇ ἐκδόσει ἀδείας πατριαρχι-
 κῆς ἐν χειροτονίᾳ νέων ἀρχιερέων. Ἐπειδὴ δὲ τῆς
 τοῦ Ἰονίου κράτους ἐνωθέντος τῇ Ἑλληνικῇ βασιλείᾳ
 καὶ πάντων τῶν ἐκείνου πολιτικῶν πραγμάτων πρὸς
 τοῦτο συναρμολογούντων καὶ ἀφομοιωθέντων, ἡ τὰ πνευ-
 ματικά τοῦ θεοῦ τοῦτου βασιλείου διακονία
 ἀγιστάτη ἱερὰ σύνοδος τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς
 Ἑλλάδος (ἡ πρὸ πινεν χρόνων διὰ πατριαρχικῶν καὶ
 συνοδικῶν τόμων εἰς αὐτοκέφαλον ἐκκλησίαν ἀναδείχθη
 ὑπὸ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας),
 ἀναγκαίαν κατεβόσα τὴν τῶν εἰρημένων τῆς Ἐκτα-
 νήσου ἐπαρχίᾳ μετ' αὐτῆς ἔννοιαν καὶ συνέπειαν,
 ἀνήγγειλε τῇ ἡμῶν μετρίτῃ προκαθημένη συνοδικῇ
 διὰ σεβασμιοῦ αὐτῆς γράμματος, χρονολογούμενου τῇ
 α' ἰουλίου τοῦ τρέχοντος, ὡς οὐτῆς ἔτους, ἐξαι-
 τομένη τὴν κανονικὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐπίνοισιν ἐπὶ
 τῇ μεταβιβασθῆναι τῇ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ ἀπὸ ἐπὶ
 τῶν ἐπαρχίᾳ ἐκείνων ὁ καθ' ἡμᾶς ἀγιστάτος οἰκου-
 μενικὸς θρόνος ἀκτινῆται πρόνομιᾳ, ὁμοιοῦσά τῃ
 πρόβλημα καὶ διὰ τῆς συγκαταθέσεως ἀπόσης τῆς
 ἱεραρχίας τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐκτανήσου, θεωρούσης,
 ὡς γνησίαν, ἀναγκαίαν καὶ ζητούσης τὴν ἔννοιαν αὐτῆς
 μετὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς ἐγγράφως αὐτῇ
 ἀναγέθη πρὸς αὐτὴν διὰ τοῦ ὑπουργείου.

Ταῦτα, φαμέν, προτεινόμενης τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ
 Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς ἀγιστάτης ἱερᾶς συν-
 όδου, ἡ μετρίτης ἡμῶν διακοσμημένη μετὰ τῆς κατὰ
 αὐτὴν ἀγίας ἱερᾶς συνόδου, ἐπειδὴ κατεβόσαν τὴν
 περὶ τῆς ὁ λόγος ἔννοιαν τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐκτανή-
 σου πρὸς τὴν τῆς Ἑλλάδος εὐλογον μὲν ἄλλως καὶ
 ὡς εἰπεῖν φυσικὴν οὕσαν συνέπειαν τῆς ἐν τοῖς πολι-
 τικοῖς πράγμασι ἀφομοιώσεως, ὁμολογούμενης ἐν-
 απαιτούσης καὶ τὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν, κατ' οὐδὲν
 δὲ τὰ πνευματικὰ ἐκείνης συμφέροντα παραβλάπτου-
 σαν ἢ μέχρις ὑπονομίας θακινδυνεύουσιν διὰ τὴν ἐν
 Χριστῷ ἐμφοροῦσιν καὶ τὴν τῶν ἱερῶν δογμάτων
 τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν πίστεως ἀμφοτέρων τῶν ἐκκλη-
 σιῶν ἐνότητά, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον συντελοῦσαν αὐτῇ
 πρὸς εὐστάθειαν καὶ ἀκαίαν κατάστασιν καὶ λαμ-
 πρότητα τῇ προστασίᾳ κράτους ὁμοδόξου, ἐπὶ δὲ καὶ
 τὴν συγκατάθεσιν τῆς σεβασμίας αὐτῆς ἱεραρχίας,
 πληροφορηθέντες συνέδουσιν, οὐδὲν ἦτον ἐκζητούσης
 τῇ ἔννοιαν, ὡς διεληπται διὰ ταῦτα ἀπαδείκτα
 κοινῇ συνοδικῇ γνώμῃ τὴν αἰτησὶν καὶ ἀξίωσιν τῆς
 ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς ἡμῶν ἀδελφῆς ἀγιστάτης συν-
 όδου, ὡς σύμφωνον τῇ ἐξιοχρῆ ἐκκλησιαστικῇ ἡμῶν
 μερίμνῃ ὑπὲρ τῆς εὐστάθειας τῶν τοῦ θεοῦ ἐκκλη-
 σιῶν καὶ τῆς γαληνῆς καὶ εἰρηνικῆς αὐτῶν κατα-
 στάσεως, καὶ εὐχαρίστῃ συνεκινῶσαι συναποφηνά-
 μενο: τὴν χειραφέτησιν τῶν εἰρημένων ἐπαρχίᾳ ἀπὸ
 πάσης ἐξαρτήσεως αὐτῶν πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀγί-
 οτάτον οἰκουμενικὸν πατριαρχικὸν θρόνον, ἀπενείμμεν
 καὶ μεταβιβάζομεν αὐτὰς τῇ κανονικῇ προστασίᾳ τῆς
 ὀρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀφομοιωσάντας
 καὶ ἀναθέμενοι ὁλοσχερῶς τῇ πνευματικῇ καὶ ἐκκλη-
 σιαστικῇ αὐτῆς δικαιοδοσίᾳ. Ἦντινα καὶ ἐπικυροῦν-
 τας καὶ κρατύνοντες καὶ διὰ τῆς παρούσης πατριαρχι-
 κῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν πράξεως, ἀποφαινόμεθα ἐν
 ἀγίῳ πνεύματι καὶ ὀριζόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν
 περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπερίμων, τῶν
 ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλ-
 λειτουργῶν, ἵνα αἱ ἀνωτέρω ὁνομασθεὶς ἀκαταβίβαστοι
 ἀγιστάται ἐπαρχίαι τῆς Ἰονικῆς Ἐκτανήσου ὑπάρχωσι
 τὸ ἀπὸ τοῦδε καὶ εἰς τὸν ἐξῆς ἀπαντὰ χρόνον καὶ
 λέγονται καὶ παρὰ πάντων γινώσκονται συννημέναι
 καὶ συνηγμέναι τῇ ὀρθοδόξῃ αὐτοκέφαλῃ ἐκκλησίᾳ
 τῆς Ἑλλάδος καὶ μέρος αὐτῆς ἀποτελοῦσαι ἀναπό-
 σκαστον, ὑπεγόμεναι ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν καὶ προ-
 στασίαν τῆς ἀγιστάτης συνόδου τῆς ἐκκλησίας ταύτης
 καὶ πρὸς αὐτὴν ἀναφερόμεναι καὶ ὅπου ἔχουσιν
 τὴν σχετὶ καὶ ἀναφορὰν ἐν πάσι ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς
 πνευματικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς ἐκθέσεσιν, ὅν τῇ

μνημονίᾳ καὶ τοῦ ἐνόμιος αὐτῆς. Ἐφ' ἧ καὶ ἡ
 παρούσα ἡμετέρα πατριαρχικὴ καὶ συνοδικὴ πράξις
 κατεστράφη ὑπογραφεῖται ἐν τῇδε τῇ ἱερᾷ κἀδὲ
 τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης ἐκκλησίας εἰς
 διηνεκὴ ἑτέριον καὶ μένον παρόντων.

Ἐν ἑταί χιλιοστῇ ἐκτακτοῦσθ' ἐξῆς αὐτῇ
 κατὰ μῆνα ἰούλιον ἐκτελέσεως θ'.

† Ζωφρόνιος ἀπὸ θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταν-
 τνουπόλεως νέας: Ρώμης καὶ οἰκουμενικὸς πατριάρχης.

† ὁ Νικαίος Ἰωαννίκιος.

† ὁ Χαλκηδόνος Γερδόμος.

† ὁ Προύσης Κωνσταντίας.

† ὁ Παλαγγωνίας Βενέδικτος.

† ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος.

† ὁ Βιδύνης Παῖσιος.

† ὁ Γένου καὶ Χώρας Χρύσανθος.

† ὁ Ἀθηνῶν Ἰωακείμ.

† ὁ Καρυῆς Νεόφυτος.

† ὁ Ἐλασσάνος Ἰγνάτιος.

† ὁ Φαναρίου καὶ Φαρσάλων Νεόφυτος.

† ὁ Κίου Κύριλλος.

Διὰ τὸ ἀκριβὲς τῆς ἀντιγραφῆς ὁ πατριαρχικὸς
 ἀρχιγραμματεὺς μέγας χαρτοφύλαξ.

Μιχαὴλ Ἀφρονίδης.

Ἀριθ. πρωτ. 3446.

Ἀγιστάτη ἱερὰ σύνοδος τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἑλλά-
 δος, ἐν Χριστῷ τῷ θεῷ λίαν ἀγαπητῇ καὶ περιπό-
 θητος ἀδελφῇ καὶ συλλειτουργῇ, τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελ-
 φικὸν ἀσπασμὸν ἀπονέμει.

Περισοῦδαστον ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα, οση-
 μαιόμενον τῇ α' τοῦ παρελθόντος ἰουλίου μηνός, μετὰ
 πόθου ἐκοσμήμεθα, καὶ ἡσθημεν ἐπὶ τῇ δηλώσει τῆς
 ἐπετῆς ἡμῶν ἀγάθης αὐτῆς ὑγείας. Ἀναγνωσθέντος
 δὲ συνοδικῶς εἰδομένη ἐξ αὐτοῦ, ὅτι μετὰ τὴν εὐδοκί-
 ασαν σὺν θεῷ ἔννοιαν τοῦ Ἰονίου κράτους μετὰ τοῦ
 βασιλείου τῆς Ἑλλάδος, ἡ σεβασμία αὐτῆς ἀγάπη
 πρέπουσαν καὶ ἀναγκαίαν κατεβόσα καὶ τὴν τῆς
 ἐκκλησίας ἐκείνου ἔννοιαν μετὰ τῆς ἐκκλησίας τῆς
 Ἑλλάδος ἀδελφικὴν προσέγει ἡμῶν ἀξίωσιν, ἵνα τὰ
 τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἐνωθέντος κράτους μεταβιβασθῶσιν
 ἀπὸ τῆς δικαιοδοσίας τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ με-
 γάλῃ ἐκκλησίᾳ εἰς τὴν τῆς ἱερᾶς συνόδου τῆς ἐκκλη-
 σίας τῆς Ἑλλάδος, ἐκδηλοῦσα συνάμα καὶ τὴν πρὸς
 τοῦτο συγκατάθεσιν ἀπόσης τῆς ἐκεί σεβασμίας
 ἱεραρχίας, ἀνεκχεθείσης πρὸς αὐτὴν ἐγγράφως διὰ τοῦ
 ὑπουργείου. Ἀπαντῶντες, τοῖνον διὰ τῆς παρούσης
 πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἡμῶν ἐπιστολῆς, πληρο-
 φορούμεν τῇ σεβασμίᾳ αὐτῆς ἀγάπῃ, ὅτι ἡ ἐπὶ τοῦ
 ἱεροῦ τοῦτου ἀντικειμένου προκαλεσθεῖσα, ὡς εἰκός,
 συνοδικὴ διάσκεψις καὶ συζήτησις, καθ' ἣν ἡχθησαν
 εἰς μέσον καὶ ὅσα ἱστορικώτερον ἔλαβον χώραν κατὰ
 καιροῦ, ἐπὶ τῇ πνευματικῇ διοικήσεως καὶ καταστά-
 σεως τῶν τῆς Ἐκτανήσου ἐπαρχίᾳ, ἀπέληξε εὐλευ-
 ρίαν εἰς τὴν εὐχάριστον παραδοχὴν τῆς ἀδελφικῆς αὐ-
 τῆς αἰτήσεως καὶ ἀξιώσεως διὰ τοὺς εὐλόγους καὶ ἰσχυ-
 ροὺς λόγους τῆς τε καὶ ἐπὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν αὐ-
 τῶν πραγμάτων ὡσεὶ ἐπὶ τῶν πολιτικῶν ἐκπαιτου-
 μένης ἀφομοιώσεως καὶ συναρμολογίας καὶ τῆς ἐν
 Χριστῷ περὶ τὰ ἱερὰ δόγματα τῆς ἀμωμῆτου ἡμῶν
 πίστεως ἐνότητος καὶ ὁμοφροσύνης ἀμφοτέρων τῶν
 ἐκκλησιῶν, ὡς ἐν τούτων δὲ ἀριθλοῦ ὄντος, ὅτι ἐν
 τῇ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐνώσει οὐδὲν ἦτον εἰμὴ καὶ μᾶ-
 λον διατηρηθῆσθαι ἢ τῶν εἰρημένων ἐπαρχίᾳ πνευ-
 ματικῇ εὐστάθειᾳ καὶ λαμπρότητι, δικαίως ἐν ὁμο-
 λογηθείᾳ θείας εὐδοκίας τὸ ἔργον, δικαιοῦν καὶ τῆς
 κοινῆς ταύτης πνευματικῆς μητρὸς τὴν ἀξίωσιν
 πρόνοιαν καὶ φιλοτιμίαν. Ἐφ' ἧ καὶ διὰ πατριαρχικῆς
 ἡμῶν καὶ συνοδικῆς πράξεως καταστρωθείσης καὶ συν-
 υπογραφείσης συνοδικῶς ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ κἀδὲ
 χειραφέτους ἀναβέβαντος τὰς εἰρημένους ἐπαρχίας τῆς
 Ἐκτανήσου ἀπὸ τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγί-
 οτάτου οἰκουμενικοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, ἀπενείμμεν

ταύτου οἰκουμηνικοῦ θρόνου, ἀνατείναντες καὶ ἀποστέλλαντες αὐτὴν τῇ δικαιοδοσίᾳ τῆς ὑμετέρας οὐρανομίας ἀγάπης, ἵπναι καὶ διακρίναντες ἡδὴ ἀνείργοντες ἐπιστολὴν τῆς συνδικτικῆς ἐκκλησιαστικῆς πρέλειας, ἀρχαίοντες ἐν βαθέων φύλῃ, ὅπως ἡ θεία συνέλευσις προαχθεῖται ἐν αὐτῇ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῆς αὐτοκαθάρτου ὁρθοδόξου ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἰς αἰεὶ καὶ πνευματικῆς καρποφορίας ἀπὸ τοῦ διὰ τῆς ἀγρίαντος προσέλευσις καὶ τοῦ ἐνθίου ἡλίου τῆς ὑμετέρας οὐρανομίας ἀγάπης, ἥτις φροντίζει πάντως διακρίνειν ταῦτα ἀρμοδίως καὶ τοῖς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοῖς ἡμῶν ἀδελφοῖς τοῖς ἐκείτοις ἀρχιερεῶσιν. Ἐάν δὲ τὰ θεοφειλῆ αὐτῆς εἴη θεσθὲν ὅτι κλειστά, ὕμναι, πανεύμναι καὶ σωτηριωδέστατα.

ἀποστῇ, τοῦ αὐτοῦ ζ'.

Τῆς λίαν καρποφύλου ἡμῶν ὑμετέρας παναρέτου ἀγαπῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῶς καὶ πρέλειας:

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννῆς.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός.
- † ὁ Προβύτης Κωνσταντῖνος.
- † ὁ Παλαγγινῶν Βενέδικτος.
- † ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος.
- † ὁ Βιδύνης Πάπας.
- † ὁ Γάμου καὶ Χώρας Χρόσιανθος.
- † ὁ Λάμνου Ἰωάννης.
- † ὁ Κορυθίας Νεόφυτος.
- † ὁ Ἐλαιοῦντος Ἰγνατίος.
- † ὁ Φαναρίου καὶ Φαρόων Νεόφυτος.
- † ὁ Κίου Κύριλλος.

ALEXANDRINA SYNODUS ad novum patriarcham eligendum 1866 aprilis 26.

Iacobus patriarcha Alexandrinus, cum apoplexia correptus in insula Patmo repente occubisset die 30 decembris 1865, successorem in illa sede habuit Nicanorem, huc usque Thebaidis episcopum, cui renuntiando operam navarunt, non, uti in praeterita aetate, synodi Constantinopolitanae sodales, sed ipsi sedis Alexandrinae fideles, qui, inito coetu die 26 aprilis 1866, Nicanori ab ipsis creato legem quandam ac veluti constitutionem imposuerunt, undecim articulis conceptam, videlicet: 1° Sedes Alexandrina sui iuris esto; 2° Patriarcha eligatur cum a clero tum a plebe, secluso cuiuslibet alius potestatis sive ecclesiasticae sive civilis interventu; 3° Negotia ille moderetur adhibita synodi clericorum eiusdem sedis opera; 4° Quando mortuo quodam sedis archiepiscopo alter in eius locum subrogandus erit, is a fidelibus dioecesis creetur ac postea a synodo probetur; 5° Res quaelibet ad universam sedem pertinens collatis consiliis decernatur tum a synodo tum a municipiis; 6° Publi-

cum patriarchatus signum quinque partibus constet, quarum una a patriarcha, quattuor reliquae a synodi sociis retineantur; 7° Acceptorum et datorum rationes singulis annis exhibeantur municipiorum consiliis ab ipsis excutiendae; 8° Patriarchae cuiuslibet heres primus esto sedes ipsa; 9° Caveat patriarcha ne se interponat in creanda municipiorum consilia atque in eorundem negotia domestica; 10° Rei publicae gerendae singula decernantur cum a patriarcha, tum a synodo, tum a municipiorum consiliis; 11° Nemo deinceps renuntiatur patriarcha, quin hanc legem suscipiat. — Atque haec quidem boni illi viri; quorum prima legis conditae specimina quot difficultates novo patriarchae attulerint, mox dieemus.

Huius legis cum originale praesto non esset, compendium deprompsimus ex sylloge a B. D. Caliphrono olim edita cui titulus: Ἐκπαίδευτικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὰ (Constantinopoli, 1867), p. 254.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

ad definiendam rationem qua calybae in monte Atho anachoretis locandae sint
1866 mensibus maio - iulio.

Pristino calybarum nomine usurpantur apud monachos montis Atho cellae illae a se invicem se iunctae, quibus aggregatis efficitur coelestis quae dicitur seu laura; huic praestat unus ex senioribus anachoretis, singulis annis die 8 maii ab universis calybarum dominis in unum congregatis communi sententia electus; in calybis autem vitam exigunt anachoretas, suis quique distincti cellae, cum duobus vel tribus discipulis, prout uniuscuiusque facultates ferunt. Ea vero lex apud illos est a patribus accepta, ut tum cellae tum coetiae ipsae non sui iuris habeantur, sed in unius alteriusve ex viginti maioribus monasteriis potestate ac ditione teneantur, cui ea merces quotannis est persolvenda, quae in cuiusque instrumento fuerit significata. Item iam dudum invaluit usus, ut singulae calybae non uni tantum, sed tribus simul anachoretis utenda ita concedatur,

ut eorum primo fati concessio, alter in triumvirale collegium cooptetur, pacta prius cum monasterio mercede singulis vicibus solvenda. Inde contentiones et iurgia anachoretas inter et maiorum monasteriorum monachos, pecuniae plus aliis exigentibus, minus solventibus alijs; inde etiam lites saepe ad sacram synodum delatae, ab ea ad iuris aequitatem decidendae. Huiusmodi negotia quoque melius a lectoribus intelligantur, acta illa integra representabimus quae anno 1866 in causa anachoretarum sanctae Annae et maioris Laurae a sacra synodo edita sunt; idque eo libentiores, quod tabulae illae publicam nondum adeptae sint lucem. Eas ipsi excerpimus ex archivio sanctae Annae, dum ante hos annos tres inter anachoretas rusticabamur.

1.

SYNODUS RATIONEM SIGNIFICAT, QUA CALYBAS, MORTUO PRIMO CONDUCTORE, IN ALTERIUS MANUS VENIRE OPORTEAT

1866 mense maio.

† Σωφρόνιος ἁγίου θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέος Πάπης καὶ οἰκουμηνικός πατριάρχης.

Ἀριθ. πρωτ. 2579, Δεκεμβρ. 1860.

† Διὰ τοῦ παρόντος ἡμετέρου πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ διατηρητοῦ καὶ ἀποφαντικοῦ γράμματος

γίνεται δηλον, ὅς, πρὸ τινος καιροῦ πατέρας τινὲς ἐκ τῶν ἐπισκοπεύοντων ἐν τῇ κατὰ τὸ ἀγιώνημον ἑρὸς τοῦ Ἀθωνοῦ ἱερᾶ σκήτης τῆς Ἁγίας Ἀννης τῇ ὑποκειμένη τῇ ἱερᾷ καὶ σεβασμῇ ἡμετέρᾳ πατριαρχικῇ καὶ σταυροπηγιακῇ μονῇ τῆς μεγίστης Λαύρας παραγενόμενοι ἐνταῦθα ἐνεφανίσθησαν ἐνώπιον τῆς ἡμῶν μετριότητος ὡς ἐκ μέρους καὶ τῆς λοιπῆς ὁλοκληρίας αὐτῶν κατὰ τὰ εἰς χεῖρας αὐτῶν πληρεξούσια ἐπιτροπικὰ γράμματα τῆς σκήτης αὐτῶν, καὶ προσκλαυόμενοι κατὰ τῆς κυριαρχικῆς αὐτῶν μονῆς τῆς μεγίστης Λαύρας προῦβόλοντο, ὅτι, εἰ καὶ κατὰ τὰς ἀρχαίας παραδόσεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς σκήτης αὐτῶν ἐπεκράτησαν ἀρχαῖον, ἵνα αἱ καλῶσαι τῶν ἀποδηγόντων γερόντων περιέρχονται διαδοχικῶς μεταβαίνουσαι εἰς τὴν κατὰ τὴν τῶν συνοδῶν ἀνευ καλῶματος καὶ ἐπὶ πληρωμῇ δέκα μὲν γροσίων πρὸς ἀλλαγὴν τοῦ τῆς διακατοχῆς κυριαρχικοῦ ἐγγράφου ὁμολόγου καλουμένου καὶ ἀποκατάστασιν νέου γέροντος, πέντε δὲ γρόσια πρὸς καταχώρισιν συνοδίας ἐντὸς τοῦ ὁμοῦ λόγου, ἀπὸ τῶν μόντοι χρόνων, συνεκίει τοῦ κατὰ τὸ «αὐμ» ὡς σωτήριον ἔτος ἐκδοθέντος πατριαρχικοῦ καὶ συνοδικοῦ σιγγιλιώδους γράμματος τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου, οὗ μόνον τὸ τῆς ἀκωλύτου καὶ ἐλευθέρως διαδοχῆς ἀρχαῖον ἔθος παραμένει διασσευόμενον ὑπὸ τῆς κυριαρχικῆς μονῆς, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἀπορίωσι τῶν κατεχόντων τὰς καλῶσαι γερόντων καὶ ταῖς τῶν ὁμολόγων ἀλλαγῇς προτείνονται αὐτοῖς ἀπαιτήσεις ὑπέρτοις λόγῳ τριμεριδίου ἢ ψυχομεριδίου ἀσυνήθους ὅπως καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτῶν διὰ καὶ ἐξουσιοῦτο θαρμῶς τυχεῖν τῆς ἐκκλησιαστικῆς προστασίας εἰς ἐπανάκλησιν καὶ ἀποκατάστασιν τῶν ἀρχαίων ἔθιμων καὶ τάξεων τῆς σκήτης αὐτῶν.

Τοιαῦτα προσκλαυόμενοι καὶ προτείνοντες τῶν εἰρημένων ἀσκητῶν πατέρων, πολλὰς τε ἐμφανισθέντων συνοδικῶς καὶ παριστάμενοι οὗς ὑφίστανται μέγιστος ἀγωνισμός ἐν τῇ εὐσταθείᾳ καὶ τῇ βαλτιώσεως τῆς σκήτης αὐτῶν καὶ ἐκκλησιάζοντων μὴ παροφθῆναι τὰς εὐλόγους ἐπὶ κοινῇ ἡσυχίᾳ αὐτῶν παρακλήσεις, ἢ μετριότης ἡμῶν μετὰ τῆς παρ' ἡμᾶς ἱερᾶς συνόδου προνοεῖ ἀξιοχρεῖ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῖς τε παραμυθίσασθαι προδιδόντες, ἅμα δὲ καὶ ὑπὸ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Λαύρας λέγοντες ὡς εἰκὲς ποιούμενης, ἔγνω προηγουμένως εἰρηνικώτερον διευθετήσασθαι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην καὶ διαφορὰν διὰ καὶ μετακαλεσάμενη συνοδικῶς τὸν ἐνταῦθα ἤδη εὐρέθιντα δσιώτατον ἀρχιμανδρίτην κύρ Βενιαμίν, προϊστάμενον τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς τῆς Λαύρας, προστρέψατο αὐτὸς τὰ δέοντα πρὸς συμβιβασμὸν καὶ ἱκανοποίησιν τῶν προσκλαυόμενων καὶ τῶν δικαίων ἀπαιτήσεων τῶν ἀσκητῶν Ἀγιαννιτῶν πατέρων ἢ δ' αὐτοῦ δσιότης ἀνέλαβε μὲν ὑποσχεθεὶς συνοδικῶς ἐν ἰδίᾳ αὐτοῦ εὐθύνη κατορθώσαι χάριν τῆς εἰρήνης συμβιβασμὸν παρὰ τῆς μονῆς κατ' εὐχαρίστησιν καὶ ἀνάπαυσιν τῶν προσκλαυόντων ἀσκητῶν, ἦν μόντοι ἢ αὐτῶν δσιότης κατέλθωσιν ὁμοῦ ἐπὶ τὸ γενέσθαι ἐπιτοπίως ἐν τῇ ἱερᾷ μονῇ τὰς περὶ διαδοχῆς καὶ ψυχομεριδίου παραχωρήσεις διὰ μοναστηριακοῦ γράμματος ἐπικυρουμένου ἀκολούθως καὶ παρὰ τῆς ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ βηθέντες πατέρες μὴ στέργοντες ὡς ματαίαν καὶ εἰς κερὸν ἀσπόμενην τὴν ἀπώλειαν αὐτῶν ἐνέκειντο ἐξαιτούμενοι διατηρηθῆναι ταῦτα παρὰ τῆς ἐκκλησίας κατὰ τὸ δικαίον καὶ τὰς ἀνέκδοτον παραδόσεις ἀπὸ τῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ ὁρῇ σκήτην, ἐνεφάνισαν δὲ συγχρόνως καὶ γράμμα πατριαρχικὸν καὶ συνοδικὸν τοῦ δσιώτου πατριάρχου κυροῦ Καλλινίκου ἐκδοθέντων κατὰ τὸ «αὐμ» ὡς σωτήριον ἔτος, ἐν ᾧ ἀναγνωσθέντι συνοδικῶς εἰδομέν ἀναπερόμενα ὡς ἐκκαλεῖ εἰδομένα ἐν ταῖς τοῦ ἀγίου ὁρους σκήταις καὶ δ' αὐτοῦ τοῦτο τοῦ συνοδικοῦ γράμματος ἐπικυρουμένου αὐδῇ καὶ διαρρήδην διακαλούμενα τὰ ἑρῆς, ἦτοι «Ἐπειδὴ εἰδοταὶ καὶ νυνέσται δι' ἀσφαλείας συμφωνητικῶν γράμματος τὸν γο-

γραμμένον ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τοῦ κοιμηθέντος γέροντος αὐτοῦ δίδοναι μόνον δέκα γρόσια, καὶ ἡδὴ διὰ ἐκαστοῦ ἀσκητῆς τὰ αὐτὰ χωρίς τῆς τῶν κλεινῶν ἀπαιτήσεως καὶ ἐπειδὴ τίταται ἀνέκδοτον γράμμα συνοδικὸν ἀσκητῆν συνοδίαν διὰ δόσεως πάντε μόνον γροσίων, τανὺν δὲ γίνεται πρὸς αὐτοὺς καὶ κατὰ τὸτο ἐμπόδιον, εἰς ἐξέλιξιν τοῦ τοιούτου ἔχει ἐκαστος τὸ ἐλευθέρων ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς γράφειν συνοδίαν διὰ τῆς δόσεως μόνον τῶν πέντε γροσίων καὶ ἔχειν συνοδίαν εἰς κληρονομίαν τῆς καλῶσαι αὐτοῦ, — διὰ ταῦτα ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τοῦτο ἀποφαντικοῦ γράμματος ἀνατρέχοντες, ὡς εἰρηται, εἰς τὰ ἀρχαία καὶ ἐκκαλεῖ ἐπικυρουμένα ἔθιμα καὶ τὰς τάξεις τῶν σκήτην, καὶ διότι κατεῖδομεν ἀδύνατον τὸν ἐν ἀμοιβαίᾳ συγκαταθέσει τῶν διαφερομένων συμβιβασμὸν, καίτοι καὶ ἀποπειράς τοιαύτης ἰδίως γενομένης μεταξὺ αὐτῶν, συνελθόντων ἐπὶ τούτῳ ἐκατέρων ἐν τῇ ἐνταῦθα ἀγιοριτικῇ μετοχῇ κατ' ἡμετέραν διαταγὴν, ἔγνωμεν κοινῇ συνοδικῇ ἀποφάσει καὶ αὐτοδικαίῳ ἐκκλησιαστικῇ διατάξει τὴν μὲν διαδοχὴν ἀποφῆναι ἀκωλύτως καὶ ἀτελευτήτως ἐνεργουμένην καὶ εἰς τὰς συνοδίας ἀλληλοδιαδόχως διαβαίνουσας μετὰ τὴν τῶν γερόντων ἀποβίωσιν κατὰ τὸ ἐκκαλεῖ, τὸ δὲ κυριαρχικὸν δικαίωμα τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Λαύρας τὸ ἐν καιρῷ τῆς ἀλλαγῆς τῶν ὁμολόγων λαμβάνομενον παρὰ τῆς διαδοχῆς τῶν ἀποδηγόντων γέροντα συνοδίας διαδοχῆς τῶν ἀποδηγόντων γέροντα συνοδίας προσδιορίσαι εἰς γρόσια ἐκατὸν ἀνευ διαστολῆς καὶ ἐξαίρεσεως μικρᾶς καλῶσαι ἢ μεγάλης, ὁστίνας ὅρους φθάς προέτινε συνοδικῶς καὶ ὁ διαληφθεὶς ἀρχιμανδρίτης κύρ Βενιαμίν, καὶ τῷ τρόπῳ τούτῳ κατασφάλλει τοῦ ἀσκητῆς πατέρας ἀπέναντι τοῦ δικαίου πετάρτου κεφαλαίου τοῦ διαληφθέντος σιγγιλιώδους γράμματος τοῦ «αὐμ» ὡς ἔτους, ἀορίστως καὶ ἀσάφως, ἐπὶ δὲ καὶ ἀνευ τινὸς παραδείγματος ἀναπρόστος, ὅτι «ἀποδηγόντων» τινος γέροντος λαμβάνει ἢ μεγίστη Λαύρα τὸ κατὰ τὸ ἐπιτίποιον ἔθος ἀνάλογον μερίδιον ἐκ τῆς οὐδῆς καταγεγραμμένης ἐν τῇ μοναστηριακῇ ὁμολογίᾳ συνοδίας ἐπὶ ἀλλαγῇ τῆς ὁμολογίας». Ἐπειδὴ δὲ ἢ αὐτῶν δσιότης προβαλλόμενοι καὶ περὶ τοῦ τύπου τοῦ μοναστηριακοῦ ὁμολόγου ὡς παραλλάγοντος ἀπὸ τοῦ «αὐμ» ὡς ἔτους, ἐξουσιοῦτο θαρμῶς ἀνακληθῆναι καὶ ἐπὶ τούτῳ τὸν ἀρχαῖον τύπον τῶν ὁμολόγων, κέρριται συνοδικῶς, ἵνα τὰ εἰς τὸ ἐξῆς ἐκδομένα ὁμολόγια γράφονται ἀπαρράλκτως τῇ ὑπὸ τῶν ἀσκητῶν πατέρων ἐμφανισθέντι ἡμῖν καὶ πρὸ τῆς βηθείσης ἐποχῆς γεγραμμένῳ καὶ ἀσφαλισμένῳ μοναστηριακῷ ὁμολόγῳ, ἔχοντι ἐπὶ λήξεως ὡς κατωτέρω ἐκτίθεται σὺν μόνῃ τῇ προσθήκῃ τῶν ἐκατὸν γροσίων λόγῳ κυριαρχικοῦ δικαιώματος. Ἐνθεν τοι καὶ γράφοντες ἀποφαινόμεθα συνοδικῶς μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ὑπεριτῶν, τῶν ἐν ἀγίᾳ πνεύματι ἀγαπητῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ συλλειτουργῶν, ἵνα:

α'. Ἡ διαδοχικὴ ἐγγραφὴ τῶν συνοδῶν ἐκαστοῦ γέροντος κατόχου καλῶσαι ἐν τῇ βηθείσῃ σκήτῃ τῆς Ἁγίας Ἀννης ὑπάρχει τοῦ λοιποῦ καὶ διὰ παντὸς ἀκωλύτος καὶ ἀπεριόριστος εἰς αἶωνα τὸν ἀπαντα συμφώνως ταῖς ἀρχαίαις τάξεσι καὶ διατυπώσεσι τοῦ ἀγίου ὁρους ταῖς ἐπὶ τῶν σκήτην ταπειμέναις καὶ ταπεινομέναις ἀνέκδοτον, κατ' ὅς ἐν τῇ ἀποβίωσι τινὸς τῶν γερόντων οἱ διαδοχοὶ αὐτοῦ ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἀδυσπῆστον πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ ἀπονέμοντες τὸ σέβας καὶ τὴν εὐκαίθειαν πρὸς τὸν πρεσβύτερον αὐτῶν ἀδελφόν, ἀναγνωρίζουσιν αὐτὸν γέροντα, οὗτος δὲ ἀπαρχόμενος πρὸς τὸ κυριαρχικὸν ἱερὸν μοναστήριον τῆς μεγίστης Λαύρας διὰ τὴν τοῦ ὁμολόγου ἀνανέωσιν καὶ ἀλλαγὴν, ἀναγνωρίζεται παρ' αὐτοῦ γνήσιος διαδοχὸς προβαλλόμενος ἐν τῇ θέσει τοῦ τεθνεώτος γέροντος αὐτοῦ καὶ ἐγγραφόμενος ἐν τῇ μοναστηριακῇ ὁμολογίᾳ.

β'. Ἐν ἐκαστῇ τοιαύτῃ ἐγγραφῇ γέροντος παρῆχεται τῇ ἱερᾷ μονῇ τῆς Λαύρας παρ' αὐτοῦ τοῦ διαδοχόμενου τὴν καλῶσαι προσώπου καὶ δίδεται λόγῳ

κυριαρχικῶς δικαιώματος ὁρισμένον ποσὸν γροσίων ἂν ἐκαστὸν ἀνεξαίρετως καὶ ἀνευ διαστολῆς καλύβης· ἐν ἐκαστῇ δὲ ἔγγραφῇ καὶ καταχωρήσῃ συνοδικῆς ἐν τῇ μοναστηριακῇ ἐμβολῇ, γενομένης μάλιστα μετὰ προηγηθείσαν νόμιμον δεξιμὴν ἐπὶ τῇ φέρειν πάντα τὰ τῇ ἀπαιτητῇ βίβλῃ καὶ ἐπαγγέλματι πρέσοντα, παρέχονται τῇ κυριαρχικῇ μόνῃ πάντα γρόσια ἀνευ δυσκολίας ἢ ἄλλης τινὸς ἀπαιτήσεως.

γ'. Τὰ ἐκιδιδόμενα μοναστηριακὰ ἐμβόλια γράφονται ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς κατὰ τὸ ἀρχαῖον τύπον μετὰ τῆς προσθήκης καὶ τοῦ ποσοῦ τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῶν ἐκαστῶν γροσίων ὡς ἐφεξῆς·

„Οὐσιώτατα ἄγια δικαῖα τῆς ἡμετέρας ἱερᾶς σκήτης τῆς θεοπρομήτορος ἁγίας Ἀννης κύρ (δεῖνα) καὶ λοιποὶ συνασσωμένοι πατέρες, εὐχόμεθα ὑμᾶς πατρικῶς ἐν κυρίῳ. Ἐπειδὴ ἡ καλύβη, ἣν εἶχεν ὁ δοσιώτατος μακαρίτης (δεῖνα), μετηνέχθη εἰς τὸν ἱερομόναχον καὶ δοσιώτατον κύρ (δεῖνα) καὶ τὴν συνοδίαν αὐτοῦ (δεῖνα), θέλετε γνωρίζειν αὐτοῦ· ἦδη κυρίους τῆς καλύβης ταύτης καὶ ἀπονέμειν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπην καὶ τὰς συνήθεις εὐλογίας καὶ διακονίας τοῦ ἱεροῦ κυριακοῦ. Ὅφειλουν δὲ καὶ οὗτοι διάγειν βίον κατέλληλον τῇ ἀσκητικῇ χαρακτηρισίᾳ τῶν κατὰ τὴν τὸς καθ' ἡμᾶς προσετώτας καὶ παιδεσθῆναι αὐτοῖς, προσεπιφυλάττειν δὲ καὶ τὰς τάξεις καὶ τὰ ἔθιμα τῆς ἱερᾶς σκήτης ἀπαράβατως. Ἐλήφθησαν δὲ καὶ τὰ λόγῳ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς πληρωθέντα γρόσια ἐκαστὸν, ἀριθμ. 100. Ἡ δὲ κυρία ἡμῶν θεοτόκος διὰ πρεσβειῶν τῆς μητρὸς αὐτῆς ἁγίας Ἀννης καὶ τοῦ δοσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου χαρίζεται αὐτοῖς ζωὴν εἰρηναίαν καὶ θαύραστον, ἀμήν.“

Ὅσα δὲ ἐμβόλια εἰσὶν ἐκιδιδόμενα ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔτους· μέχρι τοῦ νῦν καὶ διαφόρως τοῦ ἀνω-

τέρου τύπου γεγραμμένα, ἔχουσιν ἔννοισθαι καὶ αὐτὰ κατὰ τὸν ἀνωτέρου τύπον καὶ τὴν ἔννοιαν καὶ ἀλλοοῦνται ἐν ταῖς ἀποβιώσεσι καὶ ταῖς νέαις ἐγγραφαῖς ἀπαρριπτόμενοι τῷ ἀνωτέρῳ τύπῳ.

Ταῦτα γοῦν ὡς εὐλογα καὶ δίκαια καὶ σύμφωνα τοῖς ἀρχαίοις ὅροις καὶ διατυπώσεσι καὶ ταῖς προγεγονυῖαις ἐκκλησιαστικαῖς ἀποφάσεσι καὶ εἰρήνης καὶ ἡσυχίας παραίτια ἐριζόμεθα καὶ ἀποφαινόμεθα, ἵνα ἔχῃσι τὸ κύρος καὶ τὴν ἰσχὺν ἀπαράτρεπτον καὶ ἀμεταποίητον εἰς τὸ παντελές. Καὶ οἱποῖς ποτὲ ἢ ἐκ τῶν δοσιωτάτων Λαυριωτῶν ἢ ἐκ τῶν ἀσκητῶν πατέρων ἀπειναντίας προσενεχθῇ τοῖς καὶ ἦδη ἐπὶ τοῦ παρόντος συνοδικῶς ἐγκριθείσαν, ὁ τοιοῦτος ὡς πολέμιος τῆς εἰρήνης καὶ τῶν ἀρχαίων καθεστώτων ὑποκύψει τῇ δικαίᾳ ἀγανακτήσει τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀναλόγου πειρασθήσεται ποίως. Ὅθεν καὶ τὸ παρὸν ἐξεδόθη ἡμέτερον ἐκκλησιαστικὸν ἀποφαντικὸν διαιτητικὸν γράμμα εἰς διηνεκὴ ἐνδείξιν καὶ ἀσφάλειαν.

Ἐν ἑταίῳ σωτηρίῳ, αὐξήσῃ κατὰ μῆνα μείον, ἐπιμερίσεως θ' η'.

- † ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἀποφαίνεται.
- † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
- † ὁ Χαλκηδόνος Γερσίουμος.
- † ὁ Προύσης Κωνσταντίνος.
- † ὁ Λήμνου Ἰωακείμ.
- † ὁ Πελαγονείας Βενέδικτος.
- † ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος.
- † ὁ Κορυτζᾶς Νεόφυτος.
- † ὁ Βιδύνης Παῖσιος.
- † ὁ Ἐλασσῶνος Ἰγνάτιος.
- † ὁ Φαναριουφερασίων Νεόφυτος.
- † ὁ Κώου Κύριλλος.

2.

ΕΠΙΣΤΟΛΑ ΣΥΝΟΔΑΛΙΣ ΑΔ ΑΝΘΙΜΟΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΛΙΤΙΣ ΙΝΤΕΡ ΜΟΝΑΧΟΝ ΑΡΒΙΤΡΟΝ

1866 iulii 13.

† Σωφρόνιος ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

Αριθ. πρωτ. 3682.

† Κομισάμενοι μετὰ πόθου τὸ ἀπὸ τῆς ἱεῖς τοῦ παριπύσαντος ἰουλίου μηνὸς σεσημασμένον ἀδελφικὸν αὐτῆς γράμμα ἡσθημεν λίαν ἐπὶ τῇ θηλώσει τῆς ἀφ᾽ ἧς ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας τῆς εἰδομένης καὶ ὅσα ἐν ἐκτάσει ἀναφέρουσα πληροφορεῖ τῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τῆς διατρεχούσης διαφορᾶς μετὰ τῶν δοσιωτάτων Λαυριωτῶν καὶ τῶν Ἀγιαννιτῶν ἀσκητῶν πατέρων περὶ ἧς κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πρὸς αὐτὴν ἀξίωσιν ἔλαβε τὸν κόπον καὶ μετέβη αὐτῆς εἰς Καραῖς, ὅπου προσκληθέντων τῶν διαφερομένων μερῶν ἐπὶ παρουσίᾳ καὶ τῆς κοινότητος ἔλαβον χώραν ἐν τρισὶ καὶ ἐπὶ πλείονα συνελεύσεσι τὰ ἐν τῇ ἀδελφικῇ αὐτῆς ἐκτεθέμενα· ἀλλ' ἐν τῇ ἐκτάσει αὐτῆς ταύτῃ ἀναγνωσθεῖσα συνοδικῶς μετὰ τῶν συναποσταλόντων δύο ἐγγράφων εἰδομεν παρ' ἀπὸ τοῦ, ὅτι ἄλλως ἢ κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐγκρίσιν καὶ ὁδηγίαν, μᾶλλον δὲ εἰκὴν ἀντιστρόφως αὐτῇ διεξήχθη ἢ ὑπόθεσις αὐτῇ, καθ' ὅσον ἡ ἀφοσιωθείσα τῇ σεβασμῇ αὐτῆς παναγιότητι ἐπιστολῇ ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας ἀφορώσα ὅλως τὴν διενέργειαν καὶ ἐφαρμογὴν τῶν αὐτῆς ἀποφάσεων περιέστη εἰς ἀνασκευὴν αὐτῶν καὶ εἰς παραδόχῃν διαμαρτυρησάντων κατ' αὐτὸν καὶ κατὰ τοῦ συνοδικοῦ αὐτῆς διαιτητικοῦ γράμματος, ὅπου οὐχ ἀπλῶς καὶ ἀβασανίστως, καθὰ ὑπέλαβεν ἰσως ἡ σεβασμία αὐτῇ· παναγιότης, ἀλλὰ μετὰ σκέψεως ὁρίμου καὶ μετὰ λόγων δικαιοτέρων καὶ ἀπαρριπτόμενων ἐξέδωκεν ἢ ἐκκλησίᾳ πρὸς κατάπαισιν τῆς πολυμενέου καὶ ἄλλως ἀκατενέστου ἐρίδος, καίτοι ἐν τῇ συνοδικῇ τούτῃ διαιτητικῇ οὕτω κυριαρχικὰ δικαιώματα,

ὡς προτείνουσιν οἱ Λαυριῶται πατέρες, ἀνατρέπονται, οὕτω μηδενὸς ἀρχαίου καὶ παλαιγενεοῦ ἐγγράφου ἀποδεικνύοντος τὸ ἐν τῇ ἱερῇ σιγίλλῃ τοῦ 1847 ἔτους θεσπισθέντος ὡς κληρονομικὸν ἐκκλησιαστικὸν δικαίωμα μερίδιον ἐν ταῖς ἀποβιώσεσι τῶν ἀσκητῶν, ἐνθ' ὅτε τε πρὸ αὐτοῦ κατὰ τὸ 1843 ἐκδοθὲν ἱερὸν σιγίλλιον, ὅπου ἐξέδοτο κατὰ συνέπειαν ἀποστολῆς ἐκκλησιαστικοῦ ἐξάρχου καὶ ἐμφανίσσεως ὁλοσφραγιστῶν γραμμάτων τῶν ἱερῶν μονῶν καὶ ἄλλα ἐπὶ ἀρχαιότερα συνοδικὰ γράμματα, τὰ ὅποια ἐπίσης ἐλάβαν ὑπ' ὅψιν, διορίζουσι λόγῳ ὑποταγῆς μόνον δέκα γρόσια διὰ τὴν ἐγγραφὴν τῶν διαδόχων αὐξηθέντα ἦδη εἰς ἐκατὸν γρόσια, καὶ πάντα διὰ τὴν τῶν συνοδιῶν, καὶ τοῦτο κατὰ τὴν πρότασιν τοῦ ἐκ τῶν προκρίτων Λαυριωτῶν ἀρχιεπισκόπου Βενιαμίν, οὕτω πρὸς τοὺς ἀπεριόριστους καὶ πρὸς εὐθύνην τῆς ἱερᾶς μονῆς τῆς Λαύρας παρέχεται τοῖς ἀσκηταῖς, ὡς λέγουσι· καθότι βεβαίως ἐν τῇ γράμματι τούτῃ ὑπαγορεύονται ἡ τε προηγουμένη νόμιμος δοκιμασία καὶ τὰ προσόντα αὐτῶν ἔννοια βεβαίως εἰς τὸ ἦθικόν καὶ τὸ πολιτικόν, οὕτω τέλος πάντων καινοφανῆς καὶ ἐπὶ τὸ ἀδύνατον καταντῶσα ὑπάρχει ἡ εἰρηνοποιὸς τῆς ἐκκλησίας διαίτησις, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀρχαιοπαράδοκων τάξεων τοῦ ἁγίου ἔρους καὶ τῶν λοιπῶν σκήτων βασιοθεῖσα καὶ ὑπὸ τῶν ἰδίων πάλιν Λαυριωτῶν πατέρων προμεληθεῖσα καὶ ἀποσυρθεῖσα, ὡς ἡμῖν προέγραψαν, ὥστε μηδενὸς λόγου ἀποφυγῆς τῶν συνοδικῶς διατεθέντων ὑπάρχοντες, ἀλλ' ἐπὶ ἀσθηρικοῖς καὶ μεταίαις αἰτιάσεσιν ὑφισταμένης τῆς ἀντιστάσεως τῶν Λαυριωτῶν, πρόδηλος ἡ πεσομένη τῶν διαχειριζομένων τὰ τῆς ἱερᾶς ταύτης μονῆς πράγματα, καινοτομηθέντων καὶ αὐτῶν τῶν μοναστηριακῶν ἐμβολῶν τὸν ἀρχαῖον τύπον ἐπὶ ὑποδουλώσει καὶ καταθλίψει τῶν ἀσκητῶν. Ταῦτα πεποισμένα ἐπὶ καὶ ἡ ἐμβριθεστάτη αὐτῆς

σύνεσις ἐπιδοκιμάσει οὕτως ἔχοντα, ὅταν ἀνατρέψωσι ἡ ῥήσων φόρων καὶ ἄλλων κινήσεων τῶν ἀσκητῶν εἰς τὰ γεγονότα κατὰ τὴν σατανικὴν ταύτην ἀλληλομαχίαν παρατηρήσῃ ὅτι ἡ προτεινομένη εὐσεβείας ἐκ μέρους τῶν Λαυριωτῶν διατήρησις ὅρων τινῶν τοῦ σιγγλλίου τοῦ 1847 ἔτους· οὐδὲν ἄλλο ὑπάρχει εἰ μὴ προφανὴς ἀνατροπὴ τῶν πρὸ αὐτοῦ σιγγλλίων καὶ συνοδικῶν ἀποφάσεων, ὑποβάλλουσα ἐκτοτε τὴν ἀνυσίαν καὶ τὰ πάθη, τῶν ὁσίων τὴν κατεύθυνσιν μόνον σκοπὸν ἔχει ἡ τελευταία ἐκκλησιαστικὴ διαίτησις, καὶ ὅμως ἀντὶ τῆς εἰρήνης, ἣν λόγῳ μόνον ζητοῦσιν οἱ Λαυριῶται πατέρες, ἐτόλμησαν καὶ εἰς διαχωρισμὸν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῶν σπουδῶν αὐτῶν φωνασικῶν, ὡς κατ' ἐρμηνὴν ὁρθεῖν ἐκδοθεῖς τῆς ἀποφάσεως.

Ἐν τοσοῦτῳ ἡμεῖς, σεβάσμιε ἐν Χριστῷ ἀδελφε, εὐχαριστοῦντες· αὐτῇ συνοδικῇ δι' οὗ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει· ταύτῃ ὑπέστη κόπους, παρδούσα χάριν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀξιώσεως τὰς τοῦ γέγρατο· αὐτῆς ἀδυναμίας, ἀπαλλάττοντες τὴν αὐτῆς παναγιότητα πάσης· τοῦ λοιποῦ περὶ αὐτῆς φροντίδος καὶ βάρους, ἀξιοῦντες μόνον, ἵνα τὸ ἐκκλησιαστικὸν διατητήριον γράμμα, ὅπερ δόθεν παρ' ἡμῶν τοῖς ἀσκηταῖς πατράσι τῇ ἐν χειρὶσιν παρ' αὐτῶν, ἐπιστρέψῃ πάλιν αὐτὸ πρὸς τοὺς ἰδίους, ὅτε τῶν ἐν αὐτῷ συνοδικῶν ἀποφάσεων θεωρουμένων ἀμετατρέπτων καὶ ἐκτελεστέων κατὰ τὸ δίκαιον. Περὶ δὲ τῶν ἀναφερομένων ἐσχάτως· καθύστε-

Ἀγιαννινῶν πατέρων ἡ ἐκκλησία μετὰ τὰς καὶ ἀλλοθεν πληροφορίας ἔλαβε τὰ προσήκοντα μέτρα πρὸς ἐξέτασιν καὶ διόρθωσιν αὐτῶν. Ἐξῆς δὲ τὰ σεβάσμιε αὐτῆς ἐπὶ θεοῦθεν οὐ κλειστά, ὑγιεινὰ καὶ σωτηριακά μέτρα.

ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς.

Τῆς φιλίας ἡμῶν αὐτῆς σεβασμίας παναγιότητος ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός καὶ ὅλος πρόθυμος.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σωφρόνιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Προύσης Κωνσταντίας ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Παλαγγωνίας Βενέδικτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Βιδύνης Παΐσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Ἀθῆναι Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Κορυζῆς Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Ἐλασσάνος Ἰγνάντιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Φαναριουφραδίων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Κώου Κύριλλος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

3.

EPISTOLA SYNODALIS AD ANACHORETAS SANCTAE ANNAE

1866 iulii 15.

† Σωφρόνιος ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας· Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

Ἀριθ. πρωτ. 3683, διακ. 2376.

† Ὁσιώτατοι· ὅτε δικαίως κύριος Ζωσιμὸς καὶ λοιποὶ πατέρες οἱ ἐνασκούμενοι· ἐν τῇ κατὰ τὸ ἀγιώνημον ὅρος τοῦ Ἀθῶνος Λαυριωτικῇ σκήτῃ τῆς ἁγίας Ἀννης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητά, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ Θεοῦ. Ἀπὸ ζωῆς φωνῆς τῶν ἐπιστρέφοντων ἡδὴ αὐτοῖς συναδέλφων ὑμῶν θέλετε πληροφορηθῆναι, ὅτι ἡ ἐκκλησία μετὰ τὰς ἀντιστάσεις, ὡς ἐπέφερον οἱ ὁσιώτατοι πατέρες τῆς κυριαρχικῆς ὑμῶν μνησῆς τῆς μεγίστης λαύρας εἰς τὴν γενομένην ἐκκλησιαστικὴν διαίτησιν τῆς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῆς ὁσιότητος ὑμῶν διαφορᾶς καὶ μετὰ τὰς πρὸς ἡμᾶς ἀπαντήσεις τοῦ παναγιωτάτου πατριάρχου πρώην Κωνσταντινουπόλεως κυρίου Ἀνθίμου, ἐπαναλαβούσα τὰς πρὸς διατήρησιν ἀπαρέμμετον τῆς διαίτησεως αὐτῆς ἐντόνους διαταγὰς ὑπαγορεύει τῇ κοινότητι τοῦ ἁγίου ὁρους, ἵνα ἐνεργήσῃ δραστηριώτερον τὰ ἐν τῇ προεξοδῶντι συνοδικῇ διατητηρίῳ γράμματι ὁρισθέντα, οὕτως ἐπίσημον ἀντίγραφον ἀπεσταλαμένον, ἵνα μὴν ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς κοινότητος, δοθησομένου πρὸς ὑμᾶς τοῦ πρωτοτύπου, κατὰ τὸ ὅποιον ἐφέλλετο καὶ ὑμεῖς ἵνα συναρμολογήσῃτε εἰς τὸ ἐξῆς, ἀπενέμοντες τὸ προσήκον σέβας τῇ κυριάρχει ὑμῶν ἐκ μὲν καὶ ἀποφύγοντες τὰς ἀφορμὰς τῶν ἐρίων καὶ ἐν ἡσυχίᾳ καταγινόμενοι εἰς τὰ ἀσκητικά καὶ μοναχικά ὑμῶν καθήκοντα ἀναλόγως τῇ ὑπὲρ ὑμῶν προνοίᾳ καὶ εὐθελείᾳ προστασίᾳ τῆς ἐκκλησίας. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ συνήθειαν διακοινώσεως ἐγγράφου τῶν ὁσιωτάτων Λαυριωτῶν πατέρων διαβιβασθείσης πρὸς τὴν

ἐκκλησίαν ὑπὸ τῆς ἐκείνου παναγιότητος ἐδόθησαν ἵνα ἀπογραφῶσιν εἰς τὴν σκήτην ὑμῶν ἐπὶ ἐξέτασιν· οὕτως δὲ ἀντικειμένον οἱ ὁσιώτατοι· ὅτε ἡγούμενος τοῦ ἱεροῦ μοναστηρίου τοῦ Ζωγράφου κύριος Ἀνθίμος καὶ οἱ ἀρχιμανδρίται· ὅτε κύριος Διονύσιος Σηροποταμίδης καὶ ὁ κύριος Νεῖλος Ἐσφιγμέντις, παραγγέλλομεν ὑμᾶς ἵνα εἰς ὅσας καὶ περὶ ὧν ἔχουσιν προτείνει ὑμῖν ἐξετάσεις, δώσητε τὰς ἐν εὐσυνειδήσει πληροφορίας ὑμῶν πρὸς ἐξακριβώσιν τῆς ἀληθείας καὶ βεβαίωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ἀνατεθέντων τῇ ἐξετάσει· αὐτῶν ἀντικειμένων. Ἡ δὲ τοῦ Θεοῦ χάρις καὶ τὸ ἀπείρον ἔλεος· εἰς μεθ' ὑμῶν.

ἡμεῖς, ἡμεῖς, ἡμεῖς.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Χαλκηδόνος Γεράσιμος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Προύσης Κωνσταντίας ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Παλαγγωνίας Βενέδικτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Μεσημβρίας Νικηφόρος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Βιδύνης Παΐσιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Ἀθῆναι Ἰωακείμ ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Κορυζῆς Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Ἐλασσάνος Ἰγνάντιος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Φαναριουφραδίων Νεόφυτος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

† ὁ Κώου Κύριλλος ἐν Χριστῷ εὐχέτης.

Δ τέρτος· † Τοῖς ὁσιωτάτοις τῇ τε δικαίᾳ κύριος Ζωσιμὸς καὶ λοιποῖς πατράσι τοῖς ἐνασκουμένοις ἐν τῇ κατὰ τὸ ἀγιώνημον ὅρος τοῦ Ἀθῶνος Λαυριωτικῇ σκήτῃ τῆς ἁγίας Ἀννης, τέκνα ἐν κυρίῳ ἡμῶν ἀγαπητοί.

(L. † S.)

4.

EPISTOLA SYNODALIS AD MONASTERIORUM CURATORES AC LEGATOS PRO LITE COMPONENTENDA

1866 iulii 15.

† Σωφρόνιος ἁγίου Θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος· Κωνσταντινουπόλεως νέας· Ρώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

Ἀριθ. πρωτ. 3684.

† Ὁσιώτατοι ἐπιστάται καὶ ναΐτιδες τῆς κοινότητος τοῦ ἀγιώνημον ὁρους τοῦ Ἀθῶν, τέκνα ἐν κυρίῳ

ἀνεκλήτῃ τῆς ἡμῶν μετριοτήτος, χάρις εἰς ὑμῖν καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ. Ἐξ ἂν μέχρι τοῦδε γνωρίζετε καὶ ἡ ἐκείνη ὁσότης διατρεφάντων εἰς τὴν μεταφύ των δοσιτάτων Λαυριωτῶν πατέρων καὶ τῶν ἀκουμένων ἐν τῇ σκήτῃ τῆς ἁγίας Ἀννης διένεξιν, κατενοήσατε καλῶς, ὅτι ἡ σκανδαλώδης αὐτῇ ὑπόθεσις, ἡ τοσαύτην ἐπανεγχοῦσα ἐνόχλησιν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτῇ τῇ ὑψηλῇ κυβερνήσει: ἐκ τῶν μακρῶν καὶ δεινῶν προσκλήσεων τῶν ἀσκητῶν, μὴ τυχοῦσα εἰρηνικοῦ καὶ ἀδελφικοῦ συμβιβασμοῦ μεταξὺ αὐτῶν μετὰ τοσαύτας δοθείσας ἀφορμὰς καὶ ἀποκρίσεως, προσκλήσεις τελευταίας τὴν ἀπὸ μέρους τῆς ἐκκλησίας διαίτησιν, ἥτις γενομένη οὐ μόνον ἐπὶ τῶν βόσων τῆς ἀρχαίας τάξεως τῆς ἐπικρατούσης ἐν τῇ ἁγίᾳ ἔρει καὶ ἐπὶ τῶν ἐμφανισθέντων ἐκκλησιαστικῶν ἀρχαίων γραμμάτων, ἀλλὰ καὶ συμφώνως ταῖς προτάσεσι, ἃς ἐποίησατο πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὁ ἐσχάτος ἐνταῦθα εὐρεθείς ἐκ τῶν προκριτωτέρων Λαυριωτῶν πατέρων ἀρχιμανδρίτης Βενιαμίν, ἐπεκυρώθη μὲν διὰ συνοδικοῦ διατητηρίου γράμματος, οὐκ ὅμως ἡ ἐφαρμογὴ ἀνετέθη συνοδικῶς τῇ παναγιωτάτῃ πατριάρχῃ πρώτῃ Ἰωνοτακτινῶν πόλει: περιπουδαστῇ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν κυρίῳ Ἀντίμῳ, αὐτοῦ ἐπισημάνει τὰς διατριβὰς: ἀλλ' ὅμως οὐκ ἔδυνάμην ἐνεργηθῆναι ὑπὸ τῆς ἐκείνου παναγιότητος ἕνεκα ἀντιστάσεων καὶ ματαίων προφάσεων τῶν Λαυριωτῶν πατέρων, ὡς γνωρίζετε καὶ ὑμεῖς παριουθέντες: ἐν ταῖς περὶ τοῦτου γενομέναις αὐτοῖς συνελεύσεσιν. Ὁ αὐθαίρετος: οὗτος τρόπος τῆς ὁσότητος τῶν, ἀπολλέπων ἀπαρχῆς εἰς ὑποδούλων καὶ καταδυνασταίων τῶν ἀσκητῶν ἐπὶ τῇ λόγῃ τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος, καὶ ἡ πρὸς τὴν εὐθόδικον διαίτησιν καὶ ἀπόφασιν τῆς ἐκκλησίας ἀπειθία αὐτῶν τολμησάντων καὶ εἰς τὸ νὰ διαμαρτυρηθῶσι κατ' αὐτῆς, ὡς ἐγένετο κατ' ἐρήμην ἐκδοθείσης, προεβλήθη οὐ μικρὰν τὴν δυσἀρεσίαν καὶ ἀνανδύτησιν ἡμῖν καὶ τῇ περὶ ἡμᾶς ἐρᾷ συνοδῇ, καθ' ὅσον ἡ εἰρηνοποιὸς αὐτῇ διαίτησις, στήριζομένη, ὡς ἔφημεν, ἐπὶ τῶν ἀρχαίων τάξεων, οὐδαμῶς ἀνατρέπει οὐτε προσβάλλει τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς ἐρᾶς μονῆς τῆς Λαύρας, καθότι πρῶτον ἡ ἀλληλοδιαδοχὸς περιλήψεις τῶν καλυβῶν ἀπὸ τῶν ἀποθνήσκοντων γερόντων εἰς τὰς συνεδρίας αὐτῶν ὑπάρχει ἀρχαιοπαράδοτον καὶ ἀμετάβλητον ἔθος ἐν πάσαις ταῖς σκήταις, καὶ εἰς τὰ ἐμφανισθέντα ἤδη ἡμῖν ἀρχαία ἐκκλησιαστικὰ γράμματα καθορίζεται: ῥητῶς ἡ διηγετικὴ ἐγγραφὴ τῶν συνοδικῶν, „ὅπως ἔχωσι (φησὶ) κληρονόμον οἱ ἀποθνήσκοντες γέροντες“. Τὸ νὰ ἀντιτάσσωνται λοιπὸν οἱ Λαυριῶται πατέρες εἰς τὴν γενομένην ἐπὶ ἡσυχίᾳ τῶν ἀσκητῶν ἐνίσχυσιν καὶ κατακύρωσιν τοῦ ἀρχαίου τούτου ἔθους, ὅπερ ἐπικρατεῖ εἰς ὅλας τὰς σκήτας, προφασίζοντο, ὅτι τὸ ἀπεριόριστον τῆς ἀδοχῆς προσβάλλει τὰ κοινὰ ἔθιμα καὶ ὑπάρχει ἐπιβλαβές, καὶ ἄλλα τοιαῦτα, εἶναι ὅμως ἀδίκον καὶ παράλογον, καθότι τὸ συνοδικὸν διατητηρίον γράμμα καθορίζον τὴν νόμιμον δοκιμασίαν καὶ τὴν κατοχὴν τῶν προσόντων τοῖς διαδόχοις ἀσκηταῖς, ἐπιφυλάττει τῇ κυριάρχῃ μονῇ τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποκλείειν, μετὰ λόγου μὲντοι δικαίου, καὶ ἀποπέμπειν τοὺς ἀδοκίμους καὶ μὴ φέροντας τὰ προσόντα τοῦ ἀσκητικοῦ βίου: δευτέρῳ δὲ ὁ προσδιορισμὸς τῶν ἐκαστὸν γροσίων τοῦ κυριαρχικοῦ δικαιώματος τῆς μονῆς: ἐν ἐγγραφῇ διαδοχῶν ἀνευ διαφόρων καλύβης μικρᾶς ἢ μεγάλης,

ἀντικαθεστῶν τὰ δέκα γρόσια τὰ ἐν τοῖς ἀρχαίοις συνοδικαῖς γράμμασι καὶ ἐν τῇ σιγίλλῃ τοῦ „καμῖ“ ἔτους ἀναφερόμενα, τοσοῦτον ὑπάρχει δικαίως καὶ ἀδιδίβλητο: καθ' ὅσον προεβλήθη παρὰ τοῦ ἰδίου ἀρχιμανδρίτου κυρ Βενιαμίν συνοδικῶς, καθότι τὸ ἐν τῇ νεωτέρῃ σιγίλλῃ τοῦ „καμῖ“ ἔτους θεωρούμενον μαρτίδιον ὡς κληρονομικὸν ἐγένετο δικαίωμα τῆς μονῆς ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν γερόντων, ἀόριστον δὲ καὶ ἀκάνονιστον, οὐδαμῶς συνιστάται οὕτε ἐξ ἀρχαίων γραμμάτων ἐκκλησιαστικῶν ἢ ἄλλων οὕτε διὰ παραδείγματος τινος. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἦτον ἐκόμενον νὰ καταργηθῇ καὶ ὁ ἐπὶ τοῦ σιγίλλου τοῦτου κεινοτομηθεὶς τύπος τῶν ὁμολόγων καὶ νὰ ἀντισταθῇ ὁ πρὸ τοῦ „καμῖ“ ἔτους, ἵνα μὴ τὰ νέα ὁμολογία ἀντιφάσκωσι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν διαίτησιν. Ἐν πάσι τοῦτοις διακρίνεται βεβαίως καὶ ἡ ἐσότης ὑμῶν τὸ εἰρηνοποιὸν πνεῦμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς διαίτησεως πρὸς τὸ δίκαιον ἀφορώσης καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων τάξεων βασισθείσης: ἐν πλῆρει μὲν διατηρήσει καὶ τῶν δικαιωμάτων τῆς κυριάρχου μονῆς, πρὸς ἡσυχίαν δὲ τῶν ἀσκητῶν καὶ κατὰπαυσιν τῆς πολυδύνου ταύτης διαφορᾶς.

Τούτου ἕνεκα ἐπειδὴ μετὰ τὰς ἀπαντήσεις τῆς ἐκείνου παναγιότητος, ἣν ἀπελλάξαμεν ἤδη πάσης φροντίδος καὶ βάρους, οὐδὲν ἔπτον ἐνεκρίθῃ συνοδικῇ διαγνώσει καὶ ἀποφάσει, ἵνα διανεργηθῇ καὶ βληθῇ εἰς πρᾶξιν ἐξάπαντος ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῆς διαίτησις, διὰ τοῦτο ἀποστέλλοντας πρὸς ὑμᾶς περικληστον ἀπαράλλακτον ἴσον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ διατητηρίου γράμματος, ἵνα μὲν ἐν ταῖς ἀρχαίαις τῆς κοινότητος, ἐντελλόμεθα συγχρόνως καὶ παραγγέλλομεν τῇ ὑμῶν ἐσότητι, ὅπως φρονίσῃτε δόντως καὶ ἐπιμεληθῆτε εἰς τὴν ἀπαράλλακτον ἐνέργειαν τῶν ἐν αὐτῇ ἀποφάσεων, καὶ ματακαλεσάμενοι τῇ προκριτωτέρῃ τῶν δοσιτάτων Λαυριωτῶν πατέρων ὁμιλήσῃτε καὶ προτρέψῃτε τὰ δέοντα ὡς ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας, ἵνα συναρμολογηθῶσι τῇ εὐθόδικῃ καὶ ἀμερολήπτῃ αὐτῆς διαίτησι, κατ' οὐδὲν παραβλαπτοῦσθαι τὰ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς ἐρᾶς αὐτῶν μονῆς, ὡς ἀποδέδεικται, καὶ παύσωνται πάσης ἀνοικίου πεισιμονῆς καὶ ματαίων προφάσεων καὶ τῶν σαθρῶν καὶ παραλόγων ἀντιπράξεων, ἐκ τῶν ὁποίων τοσοῦτος μὲν ἐπιφέρειται μῶμος τῇ μοναδικῇ ἐπαγγέλματι, τοσαῦτα δὲ ἐπεγένοντο βλάβαι καὶ τῇ ἐρᾷ μονῇ καὶ τῇ σκήτῃ αὐτῇ καὶ τοσαῦτα ἐνόχλησις καὶ ἀνησυχία πρὸς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὑψηλὴν κυβερνήσιν, καὶ διὰ τῆς φρονίμου καὶ προθύμου παραδοχῆς καὶ οφειλετικῆς αὐτῶν ὑπακοῆς πρὸς τὰ συνοδικὰ χάριν τῆς κοινῆς εἰρήνης ἐγχεομένης καὶ ὁρισθέντα ἀναπαύσωνται πλέον τοὺς διὰ μακροῦ ταλαιπωρουμένους ἀσκητὰς ἐν ἀγάπῃ, θαρσύνῃ καὶ συμπαθείᾳ ἀδελφικῇ καὶ πατρικῇ οἰκείᾳ τῇ κυριαρχικῇ χαρακτῇ, εἰδότες ἐπὶ τοῦτοις καλῶς, ὅτι ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν φανήσονται κινούντες τὸν ἀνάγκυρον καὶ ἀντιστάμενοι ταῖς εὐλόγοις καὶ εὐθόδοις ἀποφάσεσι τῆς ἐκκλησίας, αὐτῇ ὁμολογουμένως θέλει λάβῃ μέτρα δραστηριώτερα πρὸς ὑποστήριξιν αὐτῶν μὲν ἀνεφελῇ μεταμέλειαν τῶν πρωτατίτων φιλοταρῶν. Ἡ δὲ χάρις τοῦ θεοῦ καὶ τὸ ἀσπερον ἔλεος εἰς ἡμᾶς ὑμῶν.

„αὐξ“, „λουλου“ εἰς.

Sequebantur eadem quae in num. praecedenti episcoporum subscriptiones.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1867 februario 10.

Exauctorato a suo munere Sophronio patriarcha, post datum ab eo abdicationis libellum die 4 decembris 1866, sedis oecumenicae vicarius mox renuntiatus est Neophytus, metropolita Corythae; ac duobus elapsis mensibus, post initum pro more conventum nationalem, ad sedem patriarchalem se-

cundo evectus est Gregorius VI die 10 februarii 1867, suffragia ferentibus sacrae synodi sociis, videlicet: Panareto Heracleensi, Nicodemo Eynico, Dionysio Nicomediensi, Ioannicio Niceno, Geracimo Chalcedonensi, Neophyto Derceseni, Constantio Prusaeo, Benedicto Pelagioniensi, Panareto Philippopolitano.

Paisio Vidynesi, Chrysantho Gani et Choro, Ioachim Lemnensi, Neophyto Corytensi, Hierotheo Stromnitsensi, Cyrillo Coli, Neophyto Phanariophororum, Sophronio Nyssavae, Anthimo Preclavae.

Acta extant tum apud B. D. Calliphrona: 'Εκκλησιαστικὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴν δελτίον t. I (Constantinopoli, 1869), p. 3-46, tum in 'Εκκλησιαστικῇ Ἀληθείᾳ, t. II (Constantinopoli, 1869), p. 536-9.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1867 iunii 26.

Cum gubernium Turcicum edito decreto universis imperii sui christianis praecepisset, ne quamlibet deinceps aedificarent scholam litteris addiscendis aut ecclesiam nisi post impetratam a gubernio licentiam et oblatam eidem aedificandi descriptionem (keşi), sacra synodus, facta ad imperatorem relatione, nonnullas animadversiones examinandas subiicit, ex quibus prout erat colligere, quantum in agendo difficultatis essent habituri qui in pagis vel remotis locis huiusmodi aedificia extruendi propositum haberent. Re maturius perpensa, gubernium benigne concessit, ut incolae illi, uti antea, sic deinceps immunes essent a lege recens condita. Quapropter sacra synodus, datis ad cunctos metro-

politas litteris, monita significavit ad quae ipse agendum foret. Tabulae hae de re die 26 iunii 1867 editae subscripserunt metropolitae isti: Nicodemus Cysici, Gerasimus Chalcedoni, Neophytus Dercoorum, Constantius Prusae, Dionysius Cretae, Agathangelus Drama, Palaius Vidynesi, Chrysanthus Gani et Choro, Gregorius Chii, Nicodemus Vodenorum, Neophytus Corytae.

Exstat tum apud B. D. Calliphrona: 'Εκκλησιαστικὴ ἡ ἐκκλησιαστικὴν δελτίον, t. I (Constantinopoli, 1869), p. 75-7; tum apud I. Stauriden: Συλλογὴ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων (Constantinopoli, 1900), p. 28-9.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1867 mense septembri.

Acerrimis exortis dieceptionibus inter monachos trium monasteriorum, non longe a civitate Trapezuntina sitorum, quibus nomen Sumela, Baselon et Peristerota, et archiepiscopum Rhodopoleos, qui quattuor abhinc annis illi dioecesi recens conditae praefectus fuerat, sacra synodus, missis semel et iterum exarthis qui rem perpenderent, archiepiscopatum Rhodopoleos abrogavit atque locorum illorum incolae regendos ut olim commisit praepositis supra dictorum monasteriorum. Exstant ea de re

tres epistolae synodales, die 6 septembris anni 1867 datae hisque nominibus obsignatae: Nicodemus Cysicensis, Gerasimo Chalcedonensi, Neophyto Dercoorum, Dionysio Cretae, Agathangelo Drama, Gregorio Chii, Nicodemo Vodenorum, Neophyto Corytae.

Eae nuper edidit E. Kyriakides: 'Ιστορία τῆς παρὰ τὴν Τραπεζούνταν ἱεράς βασιλικῆς πατριαρχικῆς σταυροπηγιακῆς μονῆς τῆς ὑπεραγίας θεοτόκου τῆς Σουμλά (Athenis, 1898), p. 210-7.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

clericis prohibet ne peregrinentur nisi litteris dimissorialibus instructi

1867 novembris 15.

Dimissoriales et commendatitias litteras vel apud Graecos obtinere illud testimonio est inter alia bene multa instrumentum quod sequitur, quodque ob rei apud canonistas gravitatem integrum placuit repetere, prout habetur in sylloge I. Stavridis cura evulgata, hoc praenotato titulo: Συλλογὴ πατριαρχικῶν καὶ συνοδικῶν ἐγκυκλίων (Constantinopoli, 1900), p. 3-4:

† Γρηγόριος ἐλὼν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπο; Κωνσταντινουπόλεως νίας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης. Ἀριθμ. πρωτ. 5258, διεκκ. 4717.

† Ἱερστάτα μητροπολίτα . . . ἐν ἀγίῳ πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὴ καὶ συλλειτουργὴ τῆς ἡμῶν μετρίτης πόρ . . . χάρις εἴη τῇ αὐτῇ ἱερότητι καὶ εὐρίην παρὰ θεοῦ. Ἐπειδὴ οὐκ ὅλγοι ἱερεῖς ἐκ τῶν ἐξωθεν ἐπαρχικῶν ἐρχόμενοι εἰς βασιλεύουσιν ἀσώστατοι τε καὶ ἀμέτριοι καὶ ὅπως ἀγνωστοὶ εἰς τὴν καθ' ἡμᾶς μεγάλην τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, καὶ ἀνευ τινὸς θέσεως περιφερόμενοι ἄργοι εἰς τὰς ἀγίας καὶ κλειτάς τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ τοῦ Καταστάνου, προάγονται εἰς ἀποτήματα, ἐνεργούντες παρὰ τὴν ἀδειαν τῆς ἐκκλησίας διαφόρους ἱεροπραξίας, παράνομα συνοικεῖται καὶ ἄλλα τοιαῦτα, σιάνδαλον γιγνόμενον ἐν μέσῳ τῆς χριστιανικῆς κοινωνίας καὶ ἱκανὰς παρέχοντες ἀφορμὰς μομφῆς καὶ κατηγορίας εἰς τὸ ἱερτικὸν ἐπάγγελμα, διὰ τοῦτο προνοεῖ ἐκκλησιαστικὴ καὶ κληρικός, ἐγνεῖν θεραπεύσαι τὴν τοιαύτην ἀταξίαν, ἀποκαταλόντας τὰ ἐκ τούτης ἐπιβλαβὴ ἀποταλάσματα διὰ τῶν καταλλήλων ἐκκλησιαστικῶν μέτρων. Τούτου χάριν

γράφοντας διὰ τῆς παρουσίας ἡμῶν πατριαρχικῆς καὶ συνοδικῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς ἐντελλόμεθα καὶ παραγγέλλομεν τῇ αὐτῇ ἱερότητι, ὅπως, ἀμὰ τῇ λαβεῖν αὐτὴν, κοινοποιήσῃ πρὸς πάντας τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτῇ ἱερεῖς, ὅτι τοῦτοῦθεν οὐδενὶ αὐτῶν ἐπιτρέπεται ἐξέρχεσθαι αὐτῆς ἀνευ ἀπολυτηρίων καὶ συστατηρίων ἀρχιερατικῶν αὐτῆς γραμμάτων, πιστοποιούντων τὸ ἐπάγγελμα, τὴν ἀμεμπτον διαγωγὴν καὶ τὸ πολίτευμα, οὗ ἦτον δὲ καὶ τὴν εὐλογον ἀνάγκην τῆς αὐτόθεν ἐξόδου καὶ τῆς ἀφίξεως εἰς βασιλεύουσιν, ὅπως διὰ τῶν τοιούτων ἀποδεικτικῶν ἀναγνωρίσθωσι δύνωνται γίνεσθαι δεκτοί, λαμβάνοντες ἔγγραφον τὴν ἀδειαν τῆς ἐνταῦθα διαμονῆς αὐτῶν. Ἄλλως δὲ, ἐὰν μὴ ὡς ἐν ἀποδεικτικῶν μετὰ τοιούτων ἀπολυτηρίων γραμμάτων, ἔσονται ὅπως ἀπαράδεκτοί καὶ ἀποκαμψήσονται εἰς τὰ ἴδια. Καὶ ἐπειδὴ οἱ κλειστοὶ τῶν ἱερῶν δι' οὐδὲν ἕτερον μᾶλλον ἐρχονται ἐνταῦθα εἰμὴ μόνον ὅπως εὐρωσι πόρον ζωῆς ἐγκατιστάμενοι ἐν ταῖς ἱεραῖς ἐκκλησίαις πρὸς ὑπερβολὴν, ἥς ἐν ταῖς οἰκείαις αὐτῶν μέρεσι στεροῦνται διὰ τὸ ἀποκαλυμμένως χειροτονεῖσθαι ἀνευ ὀριστημένης θέσεως, διὰ τοῦτο ἐπιστῶντας τὴν προσοχὴν αὐτῆς ἐντελλόμεθα ἐκκλησιαστικῶς, ἵνα τοῦ λοιποῦ μηδαμῶς προσχθῇ χειροτονήσῃ ἀποκαλυμμένως καὶ ἀνευ προερισμένης ἐνορίας οἰονόησιν πρεσβύτερον ἢ διάκονον, ἐὰν δηλονότι μὴ ὑπάρχῃ ἀνάγκη τῆς χειροτονίας αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀποκαταστάσει εἰς ὀριστημένην τινὰ θέσιν, εἰδὼς ὅτι τοῦτο βήτης ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῶν ἱερῶν κανόνων καὶ ἀποφεύγουσα τὴν ἐκτεταμένην αὐτῇ βαρύναν ἐνέκτιον αὐτῶν εὐθύνην διὰ τὰ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀπολύτου χειροτονίας, ὡς ἀνωτέρω καταδείχθη,

πηγάζοντα δυσάρεστα αποτελέσματα, δι' ἃ οὐκ ἦν ἡ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀγαπᾶν ἡμᾶς αὐτῆς.

αὐτῶν, νοεμβρίου ιε'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Κυζίκου Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Χαλκηδόνος Γερσίμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δέρκεν Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βιδύνης Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Χίου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βοδενῶν Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Κορυτσᾶς Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας, οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἀγαπᾶν ἡμᾶς αὐτῆς.

αὐτῶν, νοεμβρίου ιε'.

† ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Κυζίκου Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Χαλκηδόνος Γερσίμος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δέρκεν Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Δράμας Ἀγαθάγγελος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βιδύνης Παΐσιος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Γάνου καὶ Χώρας Χρύσανθος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Χίου Γρηγόριος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Βοδενῶν Νικόδημος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

† ὁ Κορυτσᾶς Νεόφυτος ἐν Χριστῷ ἀγαπητὸς ἀδελφός.

BZOMARIENSES ET CONSTANTINOPOLITANAE SYNODI

ab Armenis habitae pro unienda provincia Constantinopolitana cum patriarchatu Ciliciae 1830-1874.

Postquam novissimus Ciliciae Armenus patriarcha Gregorius Petrus VIII vita functus est, episcopi patriarchatus Ciliciae die 14 mensis septembris anni 1866 in armeniam ecclesiam sanctae Mariae in caelum assumptae montis Libani synodally conveniunt una cum Iosepho Valerga, patriarcha Hierosolymitano atque apostolico Syriae prodelegato, quem extraordinaria quoque auctoritate munitum Pius papa IX huic episcoporum conventui adesse iusserat. Tum iidem sacrorum antistites sperantes, Constantinopolitanam Armenorum provinciam ex benedictione sanctae sedis uniendam fore cum patriarchatu Ciliciae, eaque ratione tum iurisdictionis tum disciplinae unitatem atque ordinem restituendum esse, postularunt in patriarcham Antonium Haasun, archiepiscopum primatem Armenorum Constantinopoleos, quem recepto apud eos more Petrum IX nuncupaverunt. Deinde datis ad summum pontificem litteris, peractam electionem significaverunt. Quibus acceptis ac toto negotio ad accuratissimum examen revocato, idem summus pontifex litteras apostolicas dedit, quibus Constantinopolitana Armenorum provincia, extincto primatiali titulo atque archiepiscopali, patriarchatui Ciliciae coniungebatur et praecipua quaedam disciplinae capita constituiebantur. Id autem consilium, quamvis temporis et rei accommodatum apprimè videretur, causa tamen fuit cur gravissimum inter Armenos ortum sit disidium, cui componendo per multos annos tum sanctissima sedes tum sanioris sententiae viri ex Armenia ipsa operosius elaboraverunt. Luctuosam inde invecam calamitatem dicendo prosecuturi, rem altius repetendam censuimus.

Longum foret et fortasse a proposito alienum, Armenorum patriarcharum catholicorum seriem hoc loco texere; verumtamen cum quaevis controversia ab ipso fonte iuris ortu capto dirimi oporteat, illa nobis significanda sunt quae praecipua videntur.

Duobus abhinc saeculis, cum ab haeresi monophysitarum ad rectam fidem in Ciliciae Syriaeque partibus ingens clericorum et laicorum multitudo conversa fuisset, nec amplius ferre possent haereticos praesules catholicos occupare ecclesias, inito communi consilio, decreverunt patriarcham sibi

praeficere, qui interruptam post concilii Florentini tempora gentis Armenicae cum Romana ecclesiae unionem redintegraret. Itaque in nobilissima Syria urbe Alepo, mense novembris anni 1740, in ecclesia sanctae Mariae congregati Iacobus Alepi, Melchior Marcarius Mardini et Isaac Kellesii praesules, una cum presbyteris, clericis et populo, in patriarcham suae nationis eligendum curarunt Abrahamum Ardivian, olim antedictae Alepensis ecclesiae antistitem, Petri nomine assumpto: datisque ad sedem apostolicam litteris, Benedictum papam XIV rogarunt, ut electum auctoritate sua confirmaret eique pallium tribuere dignaretur. Quod ut Petrus Abrahamus facilius consequeretur, utque nonnulla alia commisi sibi populi negotia expediret, iter in urbem aggressus, die 13 augusti 1742 Roman pervenit. Habita igitur die 9 septembris eiusdem anni congregatione cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum atque probata Abrahami electione in consistorio postridie habito, summus pontifex per litteras *Romani pontificis* die 25 novembris datas pallium eidem tradidit. Abrahamus in orientem redux, cum sedem patriarchalem Ciliciae a schismatico homine occupatam comperisset, in montem Libanum inter Maronitas confugere coactus fuit: ubi monasterio a fundamentis et ecclesia sub sanctissimi salvatoris ac beatissimae virginis Mariae invocatione non ita pridem excitata, una cum monachis sancti Antonii abbatis in monasterio antedicto vitam laudabiliter egit. Munere per octo annos functus, ex hac vita migravit die 1 octobris anni 1749. Quam ob rem praesules armeni, simul iterum congregati, in eius locum suffecerunt Iacobum itidem Aleppensem archiepiscopum, qui pariter a Benedicto papa XIV in secreto consistorio die 23 septembris anni sequentis habito fuit confirmatus; eo certe honore dignissimus, cum catholicae illi nationi vix dum tres annos praefuisset, magnum moriens sui desiderium ac luctum reliquit clero populoque Armeno: qui tamen statim monachum Michaellem prius in

¹ *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima*, t. III (Romae 1890), p. 88-5; cf. Benedictus XIV, *De synodo dioecessana*, l. XIII, c. XV, n. 18.

Aleppensem archiepiscopum, deinceps in Ciliciae A pecto res Armenorum se haberent Constantinopoli, patriarcham electum, Michaelis Petri III nomen assumptionem subrogavit. Hic admissus ab apostolica sede confirmatusque est in consistorio diei 22 iulii anni 1754¹. De eo tamen in consistorio agens Benedictus XIV, illud in sua allocutione animadvertit, suffragatores episcopos iure quidem suo patriarcham, non vero etiam Aleppensem archiepiscopum eligere debuissent, cum ad ipsum duntaxat patriarcham, non ad episcopos episcoporum electio pertineret. Illegitimum tamen hunc actum apostolica sua auctoritate cum erroris causam agnovisset, eo ipso tempore sanandum iudicavit.

Viginti sex annos postremus hic patriarcha cum in regenda Armenorum ecclesia transigisset, ex hac vita anno 1780, die 5 novembris, emigravit. Ad novi patriarchae electionem die 1 decembris eiusdem anni procedentes armeni episcopi, unanimi omnium consensu Amasiae antistitem in amplissimum illum locum evehere suffragando voluerunt, electionem confirmante Pio VI in consistorio secreto, die 25 iunii anni 1781 habito². Hunc anno 1788 vita functum excepit Gregorius Petrus V, qui bene de religione catholica meritis obijt die 17 iunii 1812. Tum quinque eiusdem nationis episcopi (impedito itineris longitudine sexto, episcopo scilicet Mardinensi), in patriarchali sede, vulgo Bzomar, congregati, patriarcham Ciliciae Armenorum elegerunt Gregorium Petrum VI, episcopum Germaniciae vel Marasii; quem a Ioanne Baptista Quarantotti primum confirmatum die 10 martii 1813, postea Pius VII, in consistorio, die 19 decembris 1814 habito, sacri pallii honore donavit³. Hic cum obisset die 22 septembris 1840, non ante mensem iunium 1841 congregari potuerunt, novum patriarcham electuri, Basilius Aivas archiepiscopus Aleppinus, Iosephus Farra archiepiscopus Mardinensis, Iacobus Holas archiepiscopus Amasiensis ac sedis patriarchalis procurator, et Stephanus episcopus Adanensis. Unus defuit Michael archiepiscopus Caesariensis et vicarius patriarchalis Tokatensis, longitudine itineris et asperitate viarum impeditus. Convenerunt itaque quattuor illi electores die 30 iunii 1841 in coenobium Bzomarii in monte Libano; ubi ab aliis tribus Iacobus Holas, archiepiscopus Amasiensis, proclamatus patriarcha, Amasiae sede abdicata, Iacobi Petri VII nomen assumpsit, et a Gregorio XVI die 28 ianuarii 1842 in ea dignitate confirmatus est⁴. Hic biennio ab electione nondum absoluto, morte interceptus est in sede sua montis Libani, die 6 februarii anni 1843. Supremis defuncto persolutis, actum est de successore illi substituendo die 7 iulii in mansione ipsa patriarchali Bzomariensi. Aderant simul Michael Der-Advadadurian archiepiscopus Caesariensis ac vicarius patriarchalis Tokatensis, Stephanus Holas episcopus Adanensis, Ignatius Kalepecian episcopus Amasiensis et Petrus Abelian episcopus Marasensis. Praescriptis caeremoniis rite peractis, electus est patriarcha Michael Der-Advadadurian archiepiscopus Caesariensis, qui nomen sibi assumpsit Gregorium Petrum VIII. Eius confirmatio absoluta fuit in consistorio sequentis anni 1844, die 25 ianuarii⁵. Hic cum ex hac vita migrasset die 9 ianuarii anni 1866, graves de vacantis illius patriarchalis ecclesiae regimine exortae sunt controversiae. Quae quo melius intelligantur, omnino considerandum est, quoniam

in nobilissima illa imperii ottomanici urbe.

Armeni patriarchae, de quibus hucusque actum est, iurisdictione in suos pollebant more spiritali; quod ad negotia civilia attinebat, id a patriarcharum cum Romana sede non unitorum omnino pendebat arbitrio. Ex illis unus fuit, Paulus nomine, qui nonnullorum suae gentis auxilio fretus, diras anno 1830 in catholicos vexationes excitavit, quasi perduellionis reos et Russorum adversus Turcos ea aetate pugnantium adstipulatores. Itaque die 10 ianuarii eius quem diximus anni, catholicorum Armenorum aliquot milia una cum eorundem episcopo ac viginti quinque sacerdotibus Constantinopoli exulare coguntur: tum etiam paulo post sacerdotes omnes monialesque ex urbe pelluntur; laici, propriis sedibus relictis, sub tentoriis habitare extra muros iubentur. Maximis illis quibus undique premebantur angustiis commotus Leo XII summus pontifex, easque leniendi sollicitus, adhibito Galliae et Austriae interventu, impetravit ut in foedere mox ad Hadrianopolim cum Russis pangendo caput legis insereretur, quo armeno-catholicae ecclesiae emancipandae consultum foret. Qua de causa per regium decretum, die 6 ianuarii 1830 datum, exulibus vestia facta est ad suos lares redeundi bonaque adempta recuperandi. Pius VIII, optimam hanc opportunitatem nactus, datis die 30 iulii apostolicis litteris, hierarchiam armeno-catholicam in Turcarum imperio instituit, sedemque primatiales archiepiscopi Constantinopoli fixam esse voluit, collata eidem in Armeniam maiorem, Asiam minorem ipsamque Constantinopolitanam provinciam iurisdictione. Novam sedem primum occupavit Antonius Nurigian (1830-1838), quem anno 1838 excepit Paulus Marasii⁶; huic vero morte intercepto successit anno 1846 Antonius Hassun.

Post huiusmodi consilium a Romano pontifice captum, memorata Armenorum catholicorum ecclesia in duas satis amplas distribuebatur provincias: in patriarchalem nempe Ciliciensem et in primatiales Constantinopolitanam. His autem tertius accessit magistratus, penes quem summa rerum civilium fuit. Etenim cum Turcarum imperator Antonii Nurigian electionem a summo pontifice factam probare noluisset, propterea quod imperio Austriaco ille subiciebatur, in gentis caput assumptus est Iacobus Ciukurian (Giacomo Valle), cui Turcicum gubernium diploma seu *berat* quod aiunt benigne concessit. Immo Paschali Ciuhagian, qui Iacobum anno 1835 excepit, non episcopi tantum, ut in primo diplomate, sed et patriarchae titulum tribuit Porta Ottomanica, simulque parem ei in civilibus auctoritatem qua fruebantur patriarchae cum Graeci tum Armeni ab ecclesia Romana dissidentes. Paschalem illum exceperunt unus post alium Antonius Hassun (1845), Ioannes Selvani (1848), ac demum Nicolaus Gagonian, ex ordine Antoniano montis Libani, qui die 24 novembris 1852 electus, a munere se abdicavit die 22 decembris 1860, ac tandem mortem oppetiit die 1 septembris anni proxime insequentis. Ei successor nullus datus, ac probante gubernio turco, Antonius Hassun, qui inde ab anno 1846 dignitatem primatiales fuerat adeptus, munus patriarchale pariter obijt.

Primatialis huius dignitati etiam longe antecederet sedes patriarchalis Ciliciensis in monte Libano constituta, non in eadem tamen quibus illa fruebatur commodis, tum quod ab imperii domicilio nimis distaret, tum praecipue ob politicae manera, a quibus obundis prorsus impediatur. Quapropter

¹ Loc. cit., p. 578-8.

² Op. cit., t. IV, p. 288-4.

³ Loc. cit., p. 289-4.

⁴ Op. cit., t. V, p. 260-63, 287-91.

⁵ Op. cit., t. V, p. 265-8.

⁶ Ibid., p. 188.

illud apud catholicos erat in votis, ut utraque sedes in unam coalesceret, rem minime repugnante patriarcha Gregorio Petro VIII, qui ad inveniendam unionem ita animo erat propensus, ut duos archiepiscopos Constantinopolim miserit, qui eam pangerent.

Atque ita res se habebant, cum Gregorius patriarcha repentina morte correptus, die 9 Ianuarii 1866 fati concessit. Quo nuntio accepto, episcopi omnes, pro more iam dudum instituto, Bzomar in monte Libano die 14 septembris conveniunt ad novum patriarcham eligendum. Conventui aderat Romanae sedis partes acturus Iosephus Valerga, patriarcha Hierosolymitanus ac delegatus apostolicus in Syria. Datis ab episcopis suffragiis, patriarcha Ciliciensis renuntiatus est Antonius Hassun, primas ille Constantinopolitanus, in cuius manibus hoc pacto utraque cum civilis tum ecclesiastica potestas coniuncta est. Condita sunt etiam in Bzomariensi illo conventu capitula quaedam, quae essent veluti basis ac fundamentum unionis mox inter utramque sedem constituendae, prout satis constat ex epistola synodali, cui nomina apposuerunt singuli conventus initi sodales.

Res agebatur sane gravissima, ideoque accurato examini committenda. Hoc rite praemisso, prodit post unum a conventu celebrato annum famosissima bulla *Reversurus*, ex qua discere est quoniam a Romano pontifice fuerint constituta pro feliciori statu catholicae ecclesiae armenae: decreta scilicet atque confirmata unio utriusque sedis patriarchalis et primatialis; rati habitae methodus in patriarcha creando servari hucusque solita; pro eligendis vero episcopis tres ecclesiastici a patriarcha et episcopis in unum congregatis sanctae sedi proponendi erant, quorum unus ab ea deligendus; onus etiam patriarchae fuit iniunctum ad limina apostolorum quinto quoque anno adeundi; eidem adempta facultas bona ecclesiastica patriarchatus distrahendi vel quovis modo alienandi; praecepta denique formula iuramenti a patriarcha recens creato emittendi. Cetera quae praecipiebantur, iamdiu patriarchae in usum transtulerant. Eo quo litterae apostolicae *Reversurus* prodierunt tempore, patriarcha nuper electus ac episcopi fere omnes eidem subiecti Romae versabantur, quo simul conveniunt ad sollemnia principis apostolorum saecularia celebranda lucrandasque sacri iubilaei indulgentias. Qui omnes praefatam bullam cum iis quae in ea praecipiebantur libenti animo susceperunt: immo etiam electus patriarcha pallium de manu pontificis publico apparatu accepit post emissum ab eo iusiurandum iuxta formulam in bulla praescriptam (15 Iulii 1867). Hisce peractis, Antonius Hassun, qui sibi nomen Petri IX imposuerat, Constantinopolim rediit, ubi summo gregis plausu exceptus est (mense augusto 1867). Ad laetitiam augendam accessit quod celsissimus Turcarum imperator novum patriarcham diplomate imperiali seu *berat* sine mora honestaverit.

Verum enim vero prosperus hic rerum cursus, ut saepe evenit, non diu perduravit. Discidiorum ignis hucusque contextus in incendium paulo post erupit, materiam subdentibus nonnullis ecclesiasticis viris, etiam monasticam vitam proflentibus, qui in Antonium Hassun invidia laborare videbantur. Huiusmodi sutores, praesente uno alterove episcopo, fidelibus persuaserunt, ut patriarchae obedientiam detrectarent, immo ut bullam pontificiam *Reversurus* quaeque in ea salubriter fuerant constituta palam aversarentur. Itaque primum quidem instabiles plebis animos in ipsa Constantinopoli ad livorem contemptumque adversus patriarcham impellere coeperunt, eo usque progressi, ut eum asperere et acerbè accusarent, quod clandestinis consiliis in-

sidias Romanae sedi struissent, quod gentis iura in creandis episcopis prodidissent, quod in potestatem patriarchae-civilem quasi in praedam invaderet. Tecta eatenus et dissimulata consuratio subito se profudit et erupit in synodo nationali Constantinopoli mense Iulio 1869 habita, non autem absoluta ob commotos cleri plebisque animos. Autumnali eiusdem anni tempore, episcopi omnes Romam profecti sunt, partem in concilio oecumenico Vaticano habituri, praeter unum Basilium Gasparian, archiepiscopum Cyprium, qui communi episcoporum suffragio electus in urbe remanserat, ad vicarii patriarchalis munus obeundum. Hunc, cum suspicionem de se praebuisset rebellionis per vulgus excitatae, Antonius Hassun, datis die 14 Ianuarii 1870 ex aedibus suis extra portam sancti Pancratii litteris, munere amovit et in eius locum Iosephum Arakelian, episcopum Ancyranum, suffecit. At novum hunc vicarium omnino recusarunt nonnulli cum e clero tum e populo, atque evulgata brevi, sed acerba intercessionè, ad Turcicum gubernium provocarunt (25 Ianuarii vet. st. 1870): Inde cepit exordium acerrimi in gente discidii, cuius auctores se catholicos orientales pleno guttore professi, imperio tamen summi in ecclesia antistitis pro viribus detrectabant, asseverantes se probe quidem agnoscere ac recipere dogmaticas illius definitiones, in ceteris vero negotiis nullatenus ei obtemperaturos, quasi orientalibus nec quicquam a Romano pontifice praecipere posset. Neque in hoc se continuerunt neoschismatici, sed nefanda rabie exagitati irruerunt in templum catholicorum eaque per vim occuparunt. Summus pontifex, re audita, strenuam contulit operam, ut perduelles qua monitis, qua comminationibus ab incepto deterreret et ad obsequium revocaret: at cum curas suas contemni comperisset, suo apud Constantinopolim delegato praecipit, ut praecipuos ex utroque clero rebellionis auctores a sacris obsequiis arceret.

Pacis turbatores inde magis insanendi occasionem nacti unde sanari debuerant, ulciscendi exarserunt cupiditate. Conceptum odium cum in Romanum pontificem explere non valerent, totum in Antonium Hassun profuderunt ac saturarunt, irritam fuisse pronuntiantes illius electionem, cui ipsimet suffragati fuerant, atque in eius locum subrogarunt Iacobum Bahdarian, Diarbekirensis archiepiscopum; immo quattuor alios sacerdotes anathemate itidem percussos episcopos consecrarunt. Neque hic finis eorum rebellionis: namque a gubernio ottomanico patriarcham civilem impetrarunt, ut catholicos cum in civilibus negotiis tum in rebus ad religionem pertinentibus sibi obnoxios haberent. Alteri huic muneri praefecerunt Iosephum Kupelian, unum e quattuor illis episcopis recens creatis.

Tot tantaque facinora minime ferens summus pontifex, dum ea in suis encyclicis epistolis exponit, gliscenti malo occurrendum censuit; quapropter Alexandrum Franchi, archiepiscopum Thessalonicensem, Constantinopolim misit, qui plena instructus potestate, collatis cum gubernio ottomano consiliis negotium expediret. Et felix sane sperabatur exitus, nisi Aali pascia, summus vesir, morbo correptus occubuisset (mense augusto 1871). Mahmud pascia, qui in Aali locum affectus est, disidentibus palam favit. Huius benevolentia fratri perversi illi homines impetrarunt, ut Antonius Hassun regio decreto extra imperii ottomani fines exul amandaretur (13 maii 1871); moxque universa gens armena iussa est, ut, habitis comitiis, alterum, immo alteros duces sibi praeficeret. Catholici ex una parte Filkian, episcopum Praseum, elegerunt, qui gereret negotia mere civilia, ecclesiastica iuris-

dictione pases patriarcham exulem remanente; A dissidentes, ex altera, seu Orientales qui dicebantur, Ioannem Kupelian ad civilia munera obeunda deputarunt; cum patriarcham pro rebus ecclesiasticis iam inde a februario 1871 sibi adscribissent Iacobum Bahdarian, ut supra dictum est. Nimirum deinceps efferebat schismaticae partis ferocitas et in gerendis inimicitis pertinacia, ut legere est in sexcentis libellis ea aetate evalutis. In melius tamen mutata est catholicorum conditio inde a mense februario 1874, postquam a Turcis impetrasset procuratorem seu sibi ut aiunt, qui res suas apud Portam ottomanicam ageret. Haesum ipsi, qui Romam confugerat, vebis post aliquot annos data est ad sedem suam redeundi, quin tamen bona catholicis adempta recuperaret. Anno 1879, die 18 aprilis, Kupelian, dux ille schismaticorum, summo pontifici Leoni XIII obsequium praestitit: quo ab urbe amoto, gubernium Turcicum Antonio Hassun pristinam benevolentiam praebuit eumque

sollemni diplomate honestavit. Ille vero inter purpuratos cardinales post biennium cooptatus die 13 decembris 1880, a patriarchatu se abdicavit, se Romam petens, ibidem e vita migravit die 26 februarii 1884. Eum in sede patriarchali excepit Stephanus Petrus X Asarian, cuius praesertim opera dissidium illud luctuosum a tot annis commotum penitus fere sedatum est anno 1888, mense aprilis.

Quaestionem mirum in modum partium studiis intricatam maxima qua potuimus perspicuitate exposuimus: si quid negotium facessero, id ex monumentis in medium proferendis satis illustrabitur. Horum nonnulla etiam ad rem praesentem per se non videntur pertinere, exhibenda tamen censuimus tum ad illustrandam recentiorum ecclesiae Armenae historiam, tum maxime quod argumenta inde arripuerint adversarii ad impetum in catholicos faciendum.

1.

PIUS PAPA VIII^{US} CONSTANTINOPOLI INSTITUIT ARCHIEPISCOPALEM ECCLESIAM
PRIMATIALEM ARMENI RITUS.*

1830 Iulii 6.

Pius papa VIII ad futuram rei memoriam.

1. Quod iamdiu a patre misericordiarum communis omnium vota impense efflagitabant, id tandem datum fuisse gratulamur, faciente ipso tranquillitatem quando validior tempestas effluerat; vere enim mutatio haec fuit opus dexterarum excoeli, qui dans vocem virtutis inelytis christianorum principum legatis in re catholica apud potentissimum Turcarum imperatorem iuvanda, eam insuper mentem eidem summo imperanti iniecit, ut animo quo est magno et excoelo catholicos Armenos, quas praeter virtutes ceteras fides etiam in principem commendaverat, illustribus favoris praecipui ac benevolentiae testimoniis cumulaverit. Liberum quippe iidem nunc est sacras aedes dedicare, publice ibidem divinis officiis operari, supplicationes, conventus, solemniaque omnis generis habere, quin exterior isthaec catholicae religionis procuratio vel afflicta vel praepedita interceptaque ullo modo sit. Sanctum praeterea est, ipso a schismaticis separatim prorsus ac seiventes esse, sublatique idcirco statutis, quibus subdebantur schismaticis, eorumque patriarchae ab omni erga ipso subiectione, obedientia, parendique obligatione, vel sacris vel civilibus in rebus soluti prorsus exemptique perpetuo sunt. Quae quidem omnia nemo non videt in ingentem utilitatem cumulum ad catholicam fidem in illustri Armenorum natione fovendam augendamque fore feliciter redundatura: sed maiora adhuc ac certe praeter expectationem assequi insuper potuerunt ab summa imperatoris benignitate iidem christianorum principum legati, quorum sane maxima in religionem merita volumus honoris causa nostro hoc testimonio commendata. Quod enim tantopere ad catholicae disciplinae incolunitatem, et ad aptiorem sacrorum procuratorem, nec non ad feliciorum totius ecclesiastici ordinis statum conferre palam est, peculiarem scilicet episcopatus constitutionem, quo antistes in gregis bonum adactus impensiori pro muneris officio instantia ac sollicitudine eidem regendo, informando iuvandoque speciatim adlaboret, id etiam conciliatum edicimus: ut nimirum archiepiscopi et primatis Armenorum catholicorum sedes Constantinopoli ad canonum regulas rite constituantur. Magnificantes igitur miserationes

auctoris consummatorisque fidei laetificantis animam nostram secundum multitudinem dolorum, quibus ob sollicitudinem omnium ecclesiarum in tanta temporum difficultate conficimur, nostras illico curas cogitationesque convertimus ad uberrimos harum dispositionum fructus catholicis Armenis adpropinquandos, quos ob studium orthodoxae fidei, ob animi magnitudinem, et ob constantem in imperatorem observantiam conspiciamus divinae providentiae liberalitate e maxima tribulatione recreatos. Rei itaque universae ratione per venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales propagandae fidei praepositos diligenter perpensa, haec quae sequuntur de apostolicae potestatis plenitudine ac de matura deliberatione nostris decernimus et mandamus atque sancimus. Placuit siquidem Constantinopolitanam urbem, quae tot tantisque nominibus vel a prius temporibus illustris praefulsit, archiepiscopalis ac primatialis sedis honore insigniri, ut catholici Armeni iis legibus exsoluti, quibus sub schismatici patriarchae potestatem erant ibidem subiuncti, proprii ritus ea ipsa in civitate antistitem habeant, qui pleno legitime iurisdictionis et auctoritatis iure eodem moderetur, pascat regatque. Inde siquidem fiet ut quo praecellentior splendeat catholicae Armenorum ecclesiae conditio, maior in eam populorum veneratio invalescat, firmiorem sacrorum praesidium potestatem, in ecclesiastica disciplina servanda exerceant, faciliusque in ipsius professionem se tradant christianae legis cultores.

2. Quare pro impenso nostrae affectionis studio, quo catholicos Armenos complectimur, certa spe freti maiora inde spiritualium bonorum incrementa pro ea Domini gregis parte esse promanatura, exorato ad tanti momenti negotium definiendum divini luminis praesidio, ad laudem et honorem omnipotentis Dei et sanctissimae genitricis Dei Mariae, beatorum apostolorum Petri et Pauli, nec non in catholicae fidei exaltationem, sedem archiepiscopalem et primatiam in urbe Constantinopolitana pro Armenis catholicis ibidem et in reliquo Othomanico impio degentibus, qui in praesens subeant spirituali regimini ac iurisdictioni vicarii nostri apostolici patriarchalis Constantinopolitani, perpetuo erigimus et instituimus, ecclesiamque pro ipsis Armenis catholici ritus Constantinopoli sedi-

* *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima, t. IV (Romae, 1891), p. 750-51.*

scandam, vel quae prae ceteris praecipue hoc honore magis ibidem digna existimabitur, in archiepiscopalem et metropolitanam ac primatiam ecclesiam Constantinopolitanam nuncupandam, et archiepiscopi primatisque Constantinopolitani Armenorum sedem, ecclesiaeque provinciae eidem ad dicendam caput, qui quidem archiepiscopus et primas pallii de corpore beati Petri sumpti more solito conferendi et crucis usum, prout ceteri metropolitani ac primates, habeat, ceterisque privilegiis, honoribus et praerogativis archiepiscopis et primatibus debitis et concessis ac iuribus, praeceminentia, indultis realibus et personalibus et mixtis, quibus aliae metropolitanae ac primatiales ecclesiae earumque praesules legitimo iure fruuntur, uti, frui possit et valeat similiter, tenore praesentium perpetuo erigimus et institimus, ac nomina, titulo et honore archiepiscopali metropolitano et primatiali decoramus, nec non pro tempore existentem catholicas huiusce Armenorum ecclesiae Constantinopolis praesulem in archiepiscopum metropolitanum et primatem declaramus, eique, ut ipse ibidem et in sibi commissae provincia quidquid metropolitani ac primatibus in suis dioecesibus ac provinciis a iure attributum est, facere et administrare possit, eadem apostolica auctoritate concedimus et indulgemus. Quocirca ecclesias olim episcopales seu archiepiscopales Armenas iamdiu suis pastoribus viduatas, ideoque nostri vicarii apostolici patriarchalis Constantinopolitani regimini commissas, uti etiam ecclesias apostolica auctoritate in eis provinciis de novo erigendas cum suis clero et populo Armeno catholico, ecclesiis, beneficiis et officiis ecclesiasticis cum cura et sine cura animarum clero aseculari seu regulari Armeno catholico addictis (extincto prius quolibet metropolitico episcopali alterove, si quod forte in iis extet, speciali etiam mentione indicando iure), in nova ecclesiastica provincia Armena Constantinopolitana esse et consistere, neque in alia

ecclesiastica provincia censendas et numerandas esse decernimus et declaramus, easque et illarum singularum praesules, ut archiepiscopo metropolitano Armeno catholici ritus subeint, eique obedientiam, reverentiam, tamquam proprio metropolitano et primati, prorsus exhibeant, eidem perpetuo subieciamus, ac pro eiusdem ecclesiae et metropolitani primatis provincialibus perpetuo concedimus et assignamus, reservantes nobis ac successoribus nostris ea in posterum sancire, quae in hac sic constituta ecclesiastica provincia pro temporum, locorum personarumque rationibus magis in Domino expedire dignoscuntur.

3. Haec volumus atque mandamus, non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Quae autem fidenti animo praesentique confisi patris luminum ope lubenter decrevimus, ea ut fausta, felicia ac salutaria catholicis Armenis contingant, humili a Deo prece efflagitamus. Ipsi vero in tantum bonorum cumulum, quando nulla pene spes effulgebat, mire evocati, hostiam laudis eorumdem largitori Deo offerant laetabundi adnitanturque aemulari in dies charismata meliora, constanti imprimis ad religionem tuendam studio, sanctitate morum, purioris disciplinae cultu, integritate doctrinae fideque in apostolicam sedem immobili. Id vero se se assequuturos haud sperent, nisi quae sanctissimus praedecessor noster sanctus Leo pontifex monuit, ob oculos habeant assidue, eaque sibi apprimè servanda proponant: „Connexio scilicet totius corporis unam sanitatem unamque pulchritudinem facit; et haec connexio unius quidem corporis unanimitatem requirit, sed praecipue exigit concordia sacerdotum.“

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo piscatoris, die VI iulii MDCCCXXX, pontificatus nostri anno II.

PIUS PAPA VIII PRIMUM ARCHIEPISCOPUM PRIMATEM ARMENORUM CONSTANTINOPOLIS ELIGIT ANTONIUM NURIGIAN*

Dilecto filio Antonio Nurigian, presbytero Armeno, Pius papa VIII.

Dilecte fili, salutem et apostolicam benedictionem.

1. Apostolatus officium meritis licet imparibus nobis ex alto commissum, quo in ecclesia Dei universa divina dispositione fungimur, utiliter exequi, adiuvante Domino, cupientes, solliciti corde reddimus et solertes, ut nova Constantinopolitana aedes Armena archiepiscopalis metropolitana et primatialis, quam Armenis catholicis a schismaticorum servitute legatorum christianorum principum officiis et potentis Othomanorum imperatoris iussu liberatis, auctoritate apostolica ereximus, eum habeat pastorem, qui sociat, velit et valeat, auctore Domino, non solum doctrina, sed etiam morum integritate ac boni operis exemplo, populum sibi creditum informare, et sibi commissum gregem in statu pacifico et tranquillo salubriter regere et feliciter gubernare.

2. Cum itaque novo Constantinopolitano archiepiscopo metropolitano primati Armeni ritus consulendum sit ecclesiastico regimini Armenorum catholicorum, qui in ipsa sunt urbe Constantinopolitana, et in iis potentis Othomanorum imperii provinciis, in quibus schismatici episcopi Armenos catholicos esse non patiebantur, quique proinde

vicarii apostolici latini ritus Constantinopoli degentis curae commissi fuerant, cumque strenua fidei catholicae professione iidem Armeni catholici promeriti fuerint, ut eum habeant pastorem, quem iis commendatum esse constaret: nos, audito venerabilium fratrurn nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum consilio, ad te, qui alumnus congregationis praedictae de propaganda fide, et ex legitimo matrimonio procreatus, et in aetate etiam legitima constitutus existis, cuiusque apud nos de morum integritate, doctrina et religione ac spiritualium providentia et temporalium circumspectione fide digna testimonia perhibentur, oculos mentis nostrae direximus. Quibus omnibus mature perpensis, te a quibusvis excommunicationis et interdicti aliisque ecclesiasticis censuris, sententiis et poenis quovis modo ac quacumque de causa latis, si quae forte incurristi, huius tantum indulti assequendi gratia absolventes et absolutum fore censentes, te in Constantinopolitanum archiepiscopum metropolitatum primatem praefatarum provinciarum cum usu pallii de corpore beati Petri sumpti, et crucis metropolitano primatum more, et cum facultatibus ea, quae ad archiepiscopos metropolitanos primates spectant, gerendi et exercenti, cum suffraganeae dioecese vel restituta vel de novo auctoritate apostolica erectae et circumscriptae

* Loc. cit., p. 781-2.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

fuerint, et praeterea cum privilegiis, honoribus et A praegorativis omnibus metropolitanis primatibus debitis et concessis, auctoritate apostolica, tenore praesentium eligimus et nominamus, curam, regimen et administrationem illius metropolitanae et primatialis ecclesiae plenarie tibi committendo, in illo qui dat gratiam et largitur dona confisi quod, dirigente Domino actus tuos, archiepiscopalis ecclesia praedicta per tuas circumspectionis industriam et studium utiliter et prospere dirigetur, grataque in spiritualibus et temporalibus incrementa suscipiet.

3. Iugum igitur Domini tuis impositum humeris prompta devotione animi amplectens, curam et administrationes praedictas ita studeas fideliter prudenterque exercere, ut Constantinopolitana archiepiscopalis ecclesia praedicta gaudeat se provido gubernatori et fructuoso administratori esse commissam, tuque, praeter aeternae retributionis praemium, nostram quoque et sedis apostolicae uberius exinde consequi merearis benedictionem et gratiam.

4. Ceterum ad ea quae in tuae cedere possunt commoditatis augmentum favorabiliter respicientes, tibi, ut a quocumque, quem tu malueris, catholico antistite, etiam latini ritus sanctae nostrae sedis gratiam et communionem habente, accitis et in hoc ei assistantibus duobus aliis episcopis etiam pariter

latini ritus, vel, quatenus hi commode reperiri non poterant, duobus eorum loco praebitis saecularibus, seu cuiuscumque ordinis, congregationis et instituti regularibus, similem praedictae huius sedis gratiam et communionem habentibus, munus consecrationis recipere libere et licite possis et valeas, ac eidem antistiti, ut, receptis a te prius catholicas fidei professione iuxta articulos pridem a sede nostra propositos, ac nostro et Romanae ecclesiae nomine fidelitatis debitae solito iuramento, praedictum munus tibi auctoritate nostra impendere licite valeat, eadem auctoritate plenam et liberam harum serie tribuimus facultatem. Volumus autem et eadem auctoritate praecipimus atque decernimus, ut, nisi receptis a te per dictum antistitem iuramento et professione fidei huiusmodi, ipse antistes consecrationis munus tibi impendere, tuque illud suscipere praesumpseritis, idem antistes a pontificalis officii exercitio et tam ipse quam tu a regimine et administratione ecclesiarum vestrarum suspensi sitis eo ipso. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo piscatoris, die VI iulii MDCCCXXX, pontificatus nostri anno II.

3.

CARDINALIS PRAEFECTUS SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE AD CLERUM ET POPULUM NATIONIS ARMENO-CATHOLICAE*

1830 augusti 10.

Gratia vobis et pax multiplicetur.

Benedictus Deus, pater misericordiarum et Deus totius consolationis, qui terribilissimam tempestatem adversus catholicam Armenorum nationem novissime excitatam ineffabili sua clementia non modo compescere dignatus est, sed eos etiam beneficiis maximis cumulare. Mirabilis haec atque insperata rerum conversio non aliud profecto est quam opus dexterarum excelsi, qui vulnerat et medetur, percutit caecumque vivificat; qui vos per aerumnas et adversitates tanquam in fusorio vasculo probare voluit atque purgare, purgatis autem dare praemium constantiae ac fortitudinis, qua strenue perstitistis in fide; qui proinde luctum non minus vestrum quam etiam nostrum in maximam convertit laetitiam.

Dici revera vix potest, quanto et quam vehementi animi maerore et summo pontifex et nos omnes afficeremur audientes, innoxios fidelesque Armenos catholicos calumniis malignantium impulsibus patria domibusque suis electos, cunctis vitae praesidiis destitutos, errantesque in longinquis regionibus, aeviente hieme, iter facere debuimus, plorantibus ac deficientibus pueris aliisque, quorum plures fame, frigore ac laboribus perierunt: haec, inquam, et alia plura intelligens beatissimus pater, nosque omnes, tam acerbo dolore pressi fuimus, ut vestris lacrimis nostrae etiam quodammodo miscerentur.

Quid vero? Dum catholicis extremum veluti exitum impendere videbatur, misertus Dominus populi sui, cor et mentem magnanimi ac potentissimi vestri imperatoris, accedente consilio atque intercessionem meritorum virorum, qui christianorum principum legatione fungebantur, movit atque excitavit, ut vos non modo ab exilio revocaret, sed etiam ab intolerabili dissidentium, nempe schismaticorum, iugo subtraheret, vobisque plenam atque independentem exercendi catholici cultus libertatem sub proprio constituendo antistite impertiret. In quo quidem non leve pondus ac vim

facile habuit tum perspecta atque probata Armenorum catholicorum fidelitas erga ipsum imperatorem, tum aequitas et clementia eiusdem generosissimi principis, cui proinde maximae a vobis agenda sunt gratiae, tum denique legatrum vota: at quod maximum est, omnis plane eventus a divina voluntate, quae hominum corda movet, est repetendus, in praemium fortasse constantiae, quae, spreto quibuscumque periculis atque cruciatibus, orthodoxae fidei strenue adhaesistis.

Itaque cum tot gravissima damna, divina opitulante gratia, in bonum conversa sint, aequum sane est, ut qui tristitiae participes fuimus, partem quoque habeamus in gaudio iuxta illud Psalmi 93: *Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuas laetificaverunt animam meam.* Ac primum beatissimus pater Pius VIII, qui, ut visibile ecclesiae caput perpessa a vobis damna vehementius senserat, maiori etiam laetitia affectus est, mihi quoque expresse mandavit, ut suo nomine vobis significarem, quanta animi iucunditate et gratulatione faustissimum hoc eventum acceperit, quantoque studio operam dare paratus sit, ut opus a Deo inceptum felicem sortiat, quantum ad se attinet, exitum et complementum. Iubilemus igitur Deo in voce exultationis, eique iuges agamus pro tanto beneficio gratias; quoniam sicut abundaverunt passionibus Christi in vobis, ita et per Christum abundat consolatio vestra.

Prior autem summi pastoris cura ea fuit, ut Constantinopolitanum archiepiscopum et primatem eligeret atque institueret. Inter plures ex clero Armeno, qui episcopatu digni videri poterant, visus est sanctitati suae aptissimus dominus Antonius Nurigian, Urbani nostri collegii alumnus, vir pietate, prudentia, doctrina ceterisque dotibus praeditus, quae ad gerenda ecclesiae gubernacula sunt necessariae; eoque magis in hanc abiit sententiam, quia compertum sibi erat, illum vobis gratum acceptumque futurum.

* Loc. cit., p. 755-6.

Quare sanctissimus tamquam Christi vicarius et beati Petri principis apostolorum successor eundem reverendissimum dominum Antonium Nurigian in Constantinopolitanum catholicorum Armenorum archiepiscopum¹, nec non primatem omnium ecclesiarum, quas in Othomana ditione designandas esse contigerit, Constantinopolitanae primatialis ecclesiae suffraganeas, sive omnium locorum, ubi catholici Armeni commorantur, qui antea latino patriarchali vicario subiecti erant, elegit, instituit atque praefecit: eumque Romae iam consecratum et sacro pallio de corpore beati Petri desumpto, quo pastoralis officii plenitudo significatur, exornatum ad vos mittimus, certa spe freti, futurum, ut ipse vos dilectissimum suum gregem omni caritate et studio amplectatur et ducat in viam aeternae salutis, omnemque det operam, ut, quod destructum erat, reaedificetur; quod inordinatum, iterum componatur; quod denique corruptum, ab omni labe purgetur, noxiaque siania, quae inimicus homo superseminavit in medio tritici, penitus evellantur.

Quoniam igitur omnipotentis Dei auxilio factum est, ut, qui antea veluti membra sine capite, grex sine pastore eratis, nunc proprio capite et pastore donati sitis atque e *dissidentium* iugo exsoluti, congruum sane est et consentaneum, ut tam insigne beneficium servare ac tueri, eoque vos digniores in dies praebere studeatis. Quod profecto vobis continget, si omni studio caveritis, ne veteres contentiones, similitates ac perniciosissima discordiarum semina, quae furore persecutionis iam sopita, eradica- ta et absumpta arbitramur, iterum inter vos appareant; atque in caritate invicem manentes tamquam in Deo, quoniam, ut ait apostolus, *Deus caritas est, et qui manet in caritate, in Deo manet*, solliciti eritis servare unitatem spiritus in vinculo pacis, unum corpus et unum spiritum praeserferentes, sicuti vocati estis in una spe vocationis vestrae.

Hic sane maximus esse debet passae procellae fructus, haec potissima et uber nactae libertatis merces, sincera scilicet ac perfecta inter vos et cum vestro pastore animorum consensio; neque sit aliquis inter vos, qui dicat: *Ego quidem sum Pauli, ego autem Apollo, ego vero Cephas*; omnes enim estis Iesu Christi, invicem dilectione non ficta unicuique exhibentes honorem, nulla habita nationis vel studiosarum partium ratione. Ingenua haec animorum concordia pacatam vobis afferet tranquillitatem; haec vobis pariet caeleste praesidium, haec hominum gratiam et existimationem; haec denique vobis augebit vim ac firmitatem. Contra vero si dissensionum semina, contentiones ac similitates iterum germinaverint, quid vobis proderit emancipatio? Verendum esset, ne opus hoc dexterarum Dei protegentis auxilio tam feliciter inchoatum auctumque brevi concideret atque dilaberetur: molestiae enim illae, quae vobis antea inferebantur extrinsecus, domesticae fieri possent atque intestinae, sensimque nationem vestram ad exitium deducere, iuxta illud apostoli ad Galatas: *Si invicem mordetis et comeditis, videte, ne ab invicem consumimini*.

Quapropter id unum in praesens agite, in id sedulo incumbite, ut quem divinae providentiae auxilio et sanctae huius apostolicae sedis gratia pastorem nacti estis, eundem observetis et colatis, atque ad eum, tamquam dilectissimi obediens filii ad amantissimum animarum vestrarum patrem, vos vestraque referre non desinatis. Sic enim agentes, et a caritate nunquam exciditis et sanctam inter

vos pacem servabitis et vestra talis futura erit ecclesia, qualis a Cypriano describitur, nempe: *Plebs sacerdoti adunata, et pastori suo grex adherens*.

Tantum autem unitatis caritatisque bonum, super quod unum vestrae emancipationis securitas ac perduratio solidatur, vestrum est praecipue opportunis monitis et exemplo fovere ac persequi, quod in populo duces estis, magistri ac pastores, quorumque vocis ministerio plebs christiana in fide et moribus informatur, illius memores effati: *Sic populus sicut sacerdos*. Quod vos pro viribus praestituros esse non dubitamus. Quos enim vidimus tanto studio tantaque constantia auctores suasoresque factos plebi Armenorum ad omnia perpetienda atque sustinenda, ut fidem Christi et debitam apostolicae huic sancti Petri cathedrae, catholicae unitatis centro, reverentiam ac devotionem, quae ab ipso sancto Gregorio illuminatore, constituta a beato Silvestro papa Armenae ecclesiae primatui, ad eos promanavit, intemeratam firmamque servaret; dubitare certe non possumus, quin ipsi quoque curaturi sint, ut eidem plebi verbo et factis vivum praeclarumque se praebeant eiusdem fidei ac devotionis exemplum, eamque ad pacis et caritatis semitam tenendam adducant. Saeculares vero meminerint, se in Christi ecclesia oves esse, non pastores, seque proinde pro singulorum statu adiutores quidem esse cleri in eo iuvando, non autem rerum ecclesiasticarum rectores. Caveant igitur ne contra sacros canones se clero miscere, eique imperare contendant in negotiis ecclesiasticis pertractandis, scientes, quae ecclesiae sunt, non sibi, sed pastoribus a Deo esse concredita. Sic enim omnia sicuti in suo ordine consistent, sic et pariter in caritate fient; alias, ordine perturbato, ipsum tandem unitatis ac caritatis vinculum dissolvetur.

Gaudete igitur de accepto beneficio et gratulamini. Subditi omnes ex animo estote aublimiori quae vos gubernat potestati, atque obedientia ac fidelitate vestra potentissimi ac beneficentissimi imperantis gratiam ac benevolentiam semper maiorem promereri satagite. Videte praeterea, ut quos nec spoliū bonorum, neque dirum exilium, neque fames aut ulla pericula sive cruciatus a catholica tuenda fide minime deteruerunt, non vos in adversarios vestros, tantorum malorum promotores, commoveat praeteritorum memoria, sed eis reddite bona pro malis. Et licet Armeni dissidentes vobiscum non conveniant, non ideo tamen averso ab eis animo esse debetis; sed effundite preces, ut Deus et Dominus noster cunctis eos purget erroribus, et ad sanctam matrem ecclesiam catholicam atque apostolicam revocare dignetur, sperantes fore, ut in aeternae salutis viam, auxiliante Domino, aliquando reversi, sicut cum catholicis una sunt natio, ita cum illis in uno eodemque spiritu coalescant.

Sed iam longior processit epistola, hincque tandem faciendus est finis. Agite ergo, dilectissimi, perfecti estote, idem sapite, pacem habete, et Deus pacis et dilectionis erit vobiscum. Obsecro etiam vos per misericordiam Dei, ut exhibeatis corpora vestra hostiam viventem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum, et nolite conformari huic saeculo, sed reformamini in novitate sensus vestri, ut probetis, quae sit voluntas Dei bona et beneplacens et perfecta.

Atque haec sunt quae vobis beatissimus pater Pius papa VIII per me scribenda mandavit, quaeque sedulo a vobis custodienda commendat; ac dum ipse in paternae suae dilectionis significationem apostolicam benedictionem peramanter in Domino

¹ Vide supra.

impertitur, nos Deum ac Dominum nostrum benigne A Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis
precamur, ut gratia, pax et salus sit cum omnibus de propaganda fide, die X augusti MDCCCXXX.
vobis ac vos omnes diutissime servet ac sospitet.

**TURCARUM IMPERATORIS DIPLOMA, QUO CONSTITUITUR ARMENORUM CATHOLICORUM
PROCURATOR APUD PORTAM OTTOMANICAM***

1246 redjeb 21 - 1831 ianuarii 5.

Les catholiques qui sont une portion de mes rayas, tributaires de ma Sublime Porte et de mon empire d'éternelle durée, n'ayant point d'évêque respectif, se trouvent, depuis un temps immémorial, sous l'autorité des patriarches grecs et arméniens et de leurs subdélégués.

Cependant, attendu qu'il est constaté que, bien que les catholiques fussent sous l'autorité des patriarches grecs et arméniens, ils ne pouvaient pas remplir complètement tous les devoirs de leur religion, à cause du schisme existant parmi ces diverses sectes; qu'ils étaient obligés de fréquenter les églises des Franks, de faire célébrer leurs cérémonies religieuses, même celle du mariage, par des prêtres autres que ceux de leur nation, ce qui était également gênant et humiliant pour eux;

Attendu que les Arméniens catholiques sont du nombre des rayas qui se trouvent, depuis des siècles, sous ma protection impériale et pleine d'équité:

Il est du devoir de la souveraineté, et c'est une conséquence nécessaire de mes soins paternels de pourvoir aux moyens, d'ajouter au bien-être et d'assurer le repos de mes rayas, en tirant les catholiques de cet état d'humiliation et de gêne pour les mettre à même d'observer les pratiques de leur religion dans les églises à eux destinées, sans qu'ils soient contraints d'aller dans celles des Franks.

En conséquence, le titre et les pouvoirs d'évêque de la religion catholique, soit que ceux qui la professent habitent Constantinople ou les autres parties de mon empire, ont été conférés au meilleur des chrétiens, le porteur du présent diplôme impérial, Don Agob, fils d'Emanuel (qu'il ait une heureuse fin!), élu par les catholiques eux-mêmes le 21 redjeb 1246 (5 janvier 1831), en vertu d'un hatti-chérif, comme raya de ma Sublime Porte, fils de raya, petit-fils et arrière petit-fils de raya, à condition qu'il verse au trésor public, à titre de gratification, 50 mille aspres, et qu'il paye annuellement au fisc la somme de 338 mille aspres.

J'ai donc accordé le présent bérat, et j'ordonne ce qui suit:

Les Arméniens catholiques de toutes les classes riches ou pauvres doivent désormais reconnaître pour leur évêque Don Agob, et se soumettre, quant au spirituel, à ce qu'il leur prescrira. Nul ne le molestera dans l'exercice de ses fonctions.

Lorsque, conformément aux lois ecclésiastiques, l'évêque jugera nécessaire de suspendre, pour des motifs graves, des prêtres de leurs fonctions et d'en investir des sujets plus dignes, personne n'aura le droit de s'en mêler. Toutefois, il ne sera pas loisible à l'évêque de suspendre un prêtre ou de lui conférer quelque dignité, sans, au préalable, qu'il en ait représenté la nécessité.

Il tenore del presente sublime, e magnifico carattere imperiale e nobil segno del sultano dominatore dell'universo s'è che:

1. Fra i sudditi tributari del sublime mio impero d'eterna e perpetua durata, i cattolici non avendo un vescovo particolare loro, erano ab antiquo sottoposti all'ispezione dei patriarchi Greco ed Armeno, e lor dipendenti. Ciò non ostante il culto loro essendo differente da quello delle nazioni Greca e Armena, e non potendo perciò adempire pienamente i doveri loro religiosi, erano per necessità obbligati di portarsi alle chiese dei Franchi, e per soddisfare gli obblighi del loro culto costretti erano all'umiliante disagio di farsi amministrare dai stranieri quanto riguardava il ministero del matrimonio ed altri uffici. Onde verificato e riconosciuto ciò, siccome eglino sono semper stati sudditi del mio impero Ottomano, ricoverati sotto l'imperial mia protezione piena d'equità; egli è evidente essere del dovere d'un sovrano custode dei sudditi, a procurare loro i mezzi di quiete e di tranquillità.

2. Per liberarli adunque anche da quest'umiliante incomodo di portarsi d'ora innanzi alle chiese dei Franchi e poter esercitar il loro culto nelle chiese assegnateli in proprio, in vigor del mio magnifico Hatti-Humajun (chirografo imperiale) emanato li 21 della luna regeb dell'anno 1246 (5 gennaio 1831), ho conferito il vescovato di tutti quelli, che professano la religione cattolica al in questa imperial residenza che in tutto il domino mio Ottomano, al latore del presente mio diploma imperiale, l'illustre fra gli eletti della religion del messia, suddito dell'impero Ottomano da generazione in generazione, il sacerdote Giacomo (Valle) figlio d'Emmanuelle, scelto ed eletto da essi loro, il di cui fine sia pur felice: a condizione però di pagare anticipatamente alla cassa mia imperiale 50 000 aspri (120 fa una piastra) a titolo di dono al fisco; ed inoltre pagar annualmente iuzze (o juke) 338 000 (che vale a 338 000) aspri per livello annuale al medesimo fisco.

3. Con tali condizioni adunque gli ho dato, e conceduto il presente imperial mio diploma, pel quale ordino che gli detti (cattolici) grandi e piccoli riconoscano d'ora innanzi per loro vescovo il sacerdote summentovato Giacomo, alle decisioni del quale in materia di religione devono puntualmente ubbidire, e che nian altro possa ingerirsene.

4. Che possa egli nominare e deporre i sacerdoti secondo i loro meriti, e nessuno abbia da framschiarsi né ingerirsi, quale egli voglia, secondo le regole della loro religione, deporre e quale surrogare.

5. Inoltre senza la rappresentazione ufficiale del

* Ex I. de Testa, *Recueil des traités de la Porte ottomane avec les puissances étrangères*, France, t. V (Paris, 1829), p. 138-40. — Exstat etiam apud A. Ubicini, *Lettres sur la Turquie*, Paris, 1864, t. II, p. 448-5, et apud G. Young, *Corps de droit ottoman*, t. II (Orléans, 1906), p. 108-4. — Ad maiorem cautela adiciendam consensimus translationem italicam, qualis exstat in tabulario Congregationis de Propaganda fide: *Patriarchatus Armeni: Pervenit die settembre 1868*, p. 7-9, Antonii Hassun, ut videtur, curia adornata.

Les prêtres ne pourront pas marier les *référés* A detto non siano valide le deposizioni o surrogazioni di questi tali. sans une permission de l'évêque, ces sortes de mariage n'étant point de leur compétence.

Si une femme raya quitte son mari, si un homme raya, veut divorcer avec sa femme ou contracter mariage, nul n'interviendra dans ces sortes d'affaires, excepté les prêtres délégués par l'évêque.

L'évêque seul connaîtra des questions matrimoniales et des divorces. Il jugera également les différends qui pourraient s'élever entre deux rayas, si les parties y consentent, et dans ce cas les agents du pouvoir ne pourront l'empêcher ni de les réconcilier, ni de leur déferer le serment dans l'église, d'après les lois ecclésiastiques; ils ne pourront non plus lui faire payer aucune amende.

Lorsque l'évêque voudra recueillir pour le compte du fisco la succession des prêtres ou des religieuses, morts sans héritiers, les employés du fisco, non plus que le hakim et les agents du pouvoir ne pourront l'empêcher de le faire. Quant aux legs que les prêtres, les religieuses ou d'autres rayas catholiques pourraient laisser à l'évêque pour les pauvres de leur communion, ils seront légalement examinés et, si rien de contraire aux lois ne s'y oppose, déclarés admissibles.

Les prêtres chargés par l'évêque de recueillir les revenus fixes et les aumônes ne seront molestés par qui que ce soit dans les lieux qu'ils parcourront à cet effet, et personne ne mettra obstacle à leur mission.

Le gouvernement ne se mêlera en rien du bâton de commandement qu'a le droit de porter l'évêque ni de sa monture, ni de ses gens et de leurs vêtements, pas plus que du transport dans le palais épiscopal des provisions à son usage, telles que vin, huile, miel, beurre, etc., qu'on lui aura données à titre d'aumône.

Dix des hommes que l'évêque enverra pour affaires à la Porte, ou qu'il entretiendra à son propre service, seront exempts de *haratch* et d'autres impositions.

Les procès intentés par la malveillance ne seront jugés autre part qu'à l'*ars-odassi*.

L'évêque prendra possession des vignes, jardins ou autres immeubles légués aux pauvres de l'église, ainsi que des objets à l'usage du culte, et il administrera les gits lega, sans que personne ait à s'en mêler.

Si des prêtres catholiques parcourent les divers quartiers sans la permission de l'évêque et y causent des désordres, il doit les en empêcher et les punir.

Les patriarches grecs et arméniens, leurs subdélégués ou tout autre, ne molesteront en aucune manière les catholiques, soit dans le spirituel, soit dans le temporel.

Telles sont mes volontés, et il faut les reconnaître, en ajoutant foi au noble chiffre du présent diplôme.

Donné, etc.

6. Di più senza la conoscenza o permissione del vescovo altri sacerdoti non possano contro la loro religione congiungere in matrimonio illegittimo a increduli.

7. Se una donna suddita fuggisse dalla propria casa, ovvero un marito dovesse repudiare o riprendere la moglie, niun altro che il suddetto vescovo o i suoi agenti possano frapporti ed ingerirsi.

8. Parimente in tutti i casi di matrimonio o di divorzio, come anche nei litigi fra due sudditi, il suddetto (vescovo) dovendo riconciliargli col consenso delle parti e fargli prestar giuramento nelle chiese secondo la loro credenza, non siano per ciò molestati o vessati dai ministri di polizia.

9. L'eredità dei sacerdoti e delle religiose B morte senza eredi sarà percepita dal detto vescovo per conto del fisco, senza che gli ufficiali del Bejtulmal (camera del fisco) mettano alcun impedimento, neppur quelli del Cassom (magistrato costituito sulla spartizione dell'eredità) o altre genti di polizia.

10. I testamenti pure, che questi o queste facessero a vantaggio dei poveri delle loro chiese, o a favore del aumentato vescovo, all'uso degli altri sudditi cattolici siano validi ed ammissibili, e (in occorrenza) giudicati siano secondo le leggi (moamettane).

11. Inoltre si permette, che i sacerdoti spediti del sammentovato a percepire il numerario delle tasse, siano nei lor passaggi non molestati o impediti da chi che sia.

12. Parimenti per il suo baston di comando, sua cavalcatura, per i suoi assistenti, i loro vestiti ed abbigliamenti non gli si farà nessuna opposizione: nè per il trasporto delle produzioni delle loro vigne, che sono soliti dare per vitto al vescovo a titolo di patrimonio, come, mosto, miele, olio, ed altre. Cosi anche non si debba esigere gisè (capitazione), avaria (contingente di spese pubbliche accidentali) o altre imposizioni dalla persona dello stesso vescovo, nè dai dieci individui suoi impiegati agli affari presso la Sublime Porta o ad altri suoi servizi.

13. I litigi che certi cavallatori potrebbero suscitare, saranno discussi e decisi dall'arz odasi (tribunal supremo presieduto dal gran vezir ed assestito dai supremi giudici) e non altrove.

14. Il suddetto vescovo prenderà possesso a norma dei suoi eguali delle vigne, giardini, ed altri immobili, legati ai poveri della chiesa, egualmente che i mobili appartenenti alla chiesa stessa, e nessun altro se ne ingerisca.

15. Se fra i loro sacerdoti fosse chi senza la permissione del vescovo si portasse di luogo in luogo e cagionasse disordini, questi siano inibiti e puniti coll'autorità del vescovo.

16. I patriarchi Greco ed Armeno e i loro dipendenti ed altri in niun modo si ingeriranno o molesteranno (i cattolici) nell'esercizio del loro culto, nè negli altri loro affari. Tale gli sia noto e si presti fede al nobil imperial segno.

Dato nel 21 regeb dell'anno 1246 (gennaio 5 1831). — Nella capital residenza di Constantinopoli.

5.
REFORMATIO NONNULLARUM CONSUETUDINUM IN EXERCENDA RELIGIONE CATHOLICA PRO ARMENIS CATHOLICIS URBIS CONSTANTINOPOLITANAE*

1832 februarii 3.

Venerabili fratri Antonio Nurigian archiepiscopo primati Armeno Constantinopolitano, Gregorius papa XVI.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

1. Inter gravissimas quibus undique premimur sollicitudines in suprema ecclesiae specula positi, infirmitatis nostrae memores saepe ad te nostros convertimus oculos, ut tibi novaeque isti archiepiscopali sedi in omnibus praesto simus, quibus Armeni catholici nuper summi imperantis benignitate ab inimicorum suorum manibus erepti in puritate fidei et christianae caritatis exercitio contentantes ita in salutis viam dirigantur, ut bona eorum conversatio decus ecclesiae sit et ornamentum, et errantes vereantur nihil habentes malum dicere de nobis. Non te latet hoc tantum bonum, Dei opitulante gratia, episcoporum exemplo, vigilantia et laboribus promoveri; horum enim est doctrina, opportunitate et veritate infirma confirmare, disrupta consolidare, depravata convertere et verbum vitae in aeternitatis cibum alendae familiae dispendere, et speramus, te his omnibus implendis non defuturum. Sed non una est eademque omnium opinio; quapropter, quamvis delationibus, quae ad nos pervenerunt, faciles aures minime praebuerimus, opportunum tamen censuimus et benevolentiae, quae te etiam in minoribus constituti prosequuti sumus, et paterni amoris, quo catholicas omnes ecclesias amplectimur, nova tibi hodie documenta praebere.

2. Hinc est, quod apostolico, quo fungimur officio, zelum tuum excitamus, ut cures ne inter oves tibi commissas abusus introducantur, contentiones oriantur, aut displicentiae causae interveniant, quibus si locus fiat, partium exardescunt studia, et christiana frigescit caritas; ac praeterea persuasum tibi etiam esse debet in praesentibus tuae novae sedis adiunctis malignos homines fortasse inter catholicos quoque non defuturos, qui inde occasionem possent arripere te criminandi fovendique suis clamoribus insidias haereticorum, de quibus dubitari non potest, quin studia omnia convertant, ut in summo imperante eos destruant erga te, Iacobum Valle et catholicos Armenos, clementiae sensus, ex quibus tot tantaque in vos bona derivarunt. His quidem incommodis difficilior fiet aditus, donec eummus imperans perspectas habeat virtutes tuas et sacerdotis Iacobi Valle, in quem omnem contulit praefecturae nationalis honorem, cum te ut nationis Armenae catholicae archiepiscopum primatem agnoscere recusat, animum nostrum recreat ac reficit audire vos apud eum magnam nominis existimationem esse consequutos. Ut hanc autem uterque vestrum conservet, omnis adhibenda cura est, ne exterioris apparatus magnificentia videamini ea quaerere quae mundi sunt, non sine magno ovium tibi commissarum incommodo.

3. Memineritis hoc archiepiscopi maximum onus esse, ut spiritali suarum ovium salutis praespiciat; quare ne quaeras ut magnum apud te habeas ecclesiasticorum numerum, quorum honori detraheretur, si vilioribus mancipentur officiis, aut in criminalibus praesertim iudiciis eas committerentur partes gerendae, quae ecclesiasticae lenitate minime conveniunt: sed iis utere pro unicuiusque idoneitate, ut nulla ex parocciis quae a tua iurisdictione pen-

dent sua careat pastore. Quousque autem tua iurdictio extendatur, non ignores; eis enim te minime posse aut exercere, aut Iacobo Valle alias communicare facultates praeter eas quibus gaudes sacrorum canonum et apostolicae sedis auctoritate.

4. Prae oculis habe quibus limitibus tua iurdictio circumscripta fuerit a felicis recordationis Pio VIII, praedecessore nostro litteris apostolicis datis die sexta iulii anno millesimo octingentesimo trigesimo pro erectione novi archiepiscopatus metropolitani primatialia Constantinopolitani pro Armenia catholica, aliisque litteris datis eadem die pro tua in archiepiscopum electione, et perspicue iurisdictionem tuam ad eos tantum Armenos catholicos extendi, qui tui archiepiscopatus erectionis tempore ad provincias Othomanico imperio subiectas pertinebant, quique destituti pastore Armeno catholico venerabilis fratris archiepiscopi Sardiensis et vicarii apostolici patriarchalis latini ritus iurisdictioni suberant. Inter hos autem neutiquam recensendi sunt Armeni catholici, qui iam a catholicis sui ritus episcopia regebantur, neque ii qui cum exterarum nationum sint, Constantinopoli Francorum nomine appellantur, multoque minus ii, qui incolunt provincias ab Othomanico imperio disiunctas, inter quos recensendi sunt Armeni Georgiani, atque hi omnes etiam nunc sunt sub eius ordinarii iurisdictione, a quo regebantur, antequam nova institueretur archiepiscopalis cathedra Armena, cui nulla prorsus tradita potestas est in eos, qui ad alias quascumque catholicorum nationes ab Armena diversas pertineant.

5. His omnibus exceptis, copiosus tibi remanet grex pascendus opere et sermone, et quoniam in christiana ecclesia nihil sanctius, nihil sublimius sit missae sacrificio, summas mereris laudes, quoties adniteris, ut in eo peragendo is ritus adhibeatur, qui tantae rei maiestati respondeat, ille scilicet ritus, qui ab hac sancta sede iam probatus est, et in liturgia typis congregationis fidei propagandae praepositae praescriptus, quae omnia quae ad solemnem missarum celebrationem pertinent ordinantur. Attamen si solemni missarum celebratione vi persecutionum inter Armenos catholicos impedita, quaedam laudabiles consuetudines iamdiu sint invectae, prout illae sunt, quarum vi sacerdotes Armeni catholici sacrum celebrantes initium ducere solent a crucis signo, et post consecrationis verba sacrosanctum Iesu Christi corpus et sanguinem sub speciebus panis et vini genibus innixi adorare, minime expedire censuimus eos e medio tollere, nam qui id agere conaretur, scandali potius quam aedificationis causam praeberet. Quare ea regula omnino servanda est, qua statuitur inconsulta sede apostolica in sacrae liturgiae ritibus nihil esse innovandum etiam nomine instaurandi caeremoniae, quae liturgiis ab eadem sede probatis magis conformes esse videntur, nisi ex gravissimis causis et accedente sedis apostolicae auctoritate. Hoc autem apud Armenos catholicos accurate servandum peculiaris quoque ratio suadet; cum enim in veteri Armena sacrorum disciplina sollemnis tantum missae celebratio permitteretur, pro ea dumtaxat caeremoniae praescriptae reperiuntur.

6. Armeni autem catholici persecutionibus exagitati aliquantulum ab ea disciplina recesserunt

* *Acta pontificis de Propaganda fide*, t. V, p. 81-84.

et, sollemni missarum celebratione persecutionibus impedita, sacrum in aedibus etiam private peragere consueverunt. Haec vero consuetudo celebrandi nempe sacrum in privatis aedibus, etiam certis legibus circumscripta videatur, ne id sine iusta et gravi causa fiat, tamen tolerari poterit quousque pro Armenis catholicis publicae adstructae fuerint ecclesiae, in quibus proprio ritu sacra fiant a sacerdotibus Armenis catholicis, nec his adimenda est libertas divinum opus peragendi in ecclesiis latinis sacrarum vestium apparatus proprium ad ritum accommodato (nisi forte urgentem necessitatem et vestium proprii ritus defectum ad tempus et in peculiaribus causis legis huius rigorem relaxari contingat), ne qui foris sunt arbitrentur Armenos catholicos ab ea fidei unitate recedere, quam nuper tam strenue professi sunt in rerum omnium et vitae ipsius discrimine. Una est Christi ecclesia, una catholicorum omnium idea, unum baptisma, unum est omnium nostrum caput, Christus Iesus, qui beatissimo Petro apostolo, cui nos, quamvis indigni, successimus, plenam tradidit potestatem universam ecclesiam regendi et gubernandi. Aequum igitur est, ut sacerdotibus Armenis haec via pateat, quae facilius catholicorum Armenorum animos in sancta religione profitenda et in beatissimi Petri devotione confirmet.

7. Haec quae pietatem fovet, nemini possunt occasionem praebere transeundi a proprio ritu ad alium quemcumque, quamvis ab apostolica sede probatum; norunt enim omnes id vetitum apostolicis constitutionibus, nisi forte cuidam facultas fiat ex apostolicae sedis indulto. Paterno amore complecti volentes orphanos qui, a patre Armeno et matre graeco-latina nati, ob excitatam in Armenos persecutionem latinis hominibus educandi traditi fuere, eos simili gratia dignos iudicamus; quare illos in latini ritus exercitio manere posse decernimus, nullamque molestiam eis inferendam esse praecipimus. Praeterea, cum pastoralis sollicitudo in recta praesertim sacramentorum administratione procuranda nos magnopere premat, non mediocri animi nostri acritudine accepimus, isthuc poenitentiae et eucharistiae sacramenta privatis in domibus crebro ministrari; ad arcepos itaque abusus omnes, qui inde oriri facile possunt, tuum zelum vel maxime excitamus, ut hanc rem maturo examine perpendas, collatisque cum venerabili fratre archiepiscopo Sardiensi vicario apostolico patriarchali consiliis provideas diligenterque caveas, ne id unicuique indiscriminatum permittatur; sed facultates huiusmodi tantum sacerdotibus concedantur, qui ea praediti sint pietate, quae omnem abigat suspicionem, et in favorem eorum laicorum qui non solum bene morati sint, sed etiam locum habeant ad sacra mysteria obeunda aptum et a profanis disiunctum usibus, ubi

sacrum ministerium absque ullo profanationis periculo possit exerceri.

8. Tuam etiam pastorem vigilantiam adhibe, ne in baptismatis administratione aut in matrimonii benedictione ritus aliquis indecens aut contrarius ecclesiasticis legibus inducatur; haec enim apostolica sedes nunquam perferet et patietur, ut ex abusu in sacramentis administrandis ille habeatur more, qui haereticam pravitatem aut corruptionem redeat, vel christianae modestiae aut ecclesiasticae dignitati repugnet.

9. Dolemus quoque et angimur haereticorum exemplo taxas fuisse impositas a catholicis persolvendas cum infantes lustralibus aquis sunt abluendi et matrimonia sunt benedicenda, quod cum ecclesiae catholicae disciplinae et praxi omnino adversetur, tuam in mentem revocamus id nequaquam fas esse, et tantum permitti modicam taxam in funeribus iuxta diversas hominum conditiones praefiniendam, semper tamen caritati consentaneam, quae postulat ut vere pauperes sine ullo emolumento lumentur et precibus catholico rituale praescriptis inveniuntur. Hac ratione non solum clerus Armenus catholicus ab omni avaritiae labe, quae servitus est idolorum, erit immunis, verum etiam haereticos ad catholicam complectendam religionem facilius alliciet.

10. Demum cum te, venerabilis frater, paterno sane amore prosequamur, vehementer hortamur, ut in ista ecclesia tuae fidei concredita ordinanda fidente animo nos consulas, sciasque nos in re tanti momenti et quae nostram urget sollicitudinem, tibi non defuturos; ac praeterea pro certo habe, nos praedecessorum nostrorum vestigiis insistere, qui etiam cuilibet ad hanc apostolicam sedem aditum patere voluerint, gravissimasque poenas contra eos decreverint id impediunt, semper tamen omni diligentia usi sunt, ne faciles delationibus praebant aures, probe noscentes, has plerumque originem ducere a malitia criminorum hominum legum severitatem fastidientium. Quare positum est in more Romanorum pontificum, ut, si coercenda facinora ad eos deducantur, nihil omittant eorum, quae ad veritatem detegendam pertinent, eosdemque accurate episcopos aut superiores ecclesiasticos viros interrogent, quo facilius ac tutius ipsi per se significare possint, quae ad verum rerum statum cognoscendum conducunt. Hae animi nostri sensibus, de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum tibi patefactis, tibi, venerabilis frater, gregique tuae curae concredito apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die III februarii MDCCCXXXII, pontificatus nostri anno II.

SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE RESPONSIONES AD DUBIA ARCHIEPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI ARMENORUM*

1833 iulii 4.

Illustrissime ac reverendissime domine.

Epistolam, quam amplitudo tua ad sanctissimum dominum pontificem maximum misit, eadem sanctitas sacrae congregationi de propaganda fide remisit, ut, perpendens dubiorum et postulationum momenta, idonea responsio fieret. Sacra igitur congregatio laudat in primis obsequium tuum erga apostolicam sedem, teque magnopere hortatur, ut unde habuisti dignitatis et auctoritatis initium, in-

didem semper gerendarum rerum regulam petas. Id cum sanctae orthodoxiae et tui cleri populiue disciplinae ac moribus unice proderit, tum etiam tibi honoriscommodumque erit, qui in immobili Petri base contra omnes adversitatum ventos consistes.

Primum igitur sacra congregatio te monet, ut capita illa, quae tu ipse dicis notas esse seu characteres, quibus catholici Armeni et schismatici haereticique distinguuntur, seque cum ecclesia

* Loc. cit., p. 96-7.

Romana consentire demonstrant, prorsus retineas. A Sunt autem haec:

I. Professio in symbolo, quod spiritus sanctus non solum a patre, verum etiam a filio procedat. Et quidem cave, ne vocabulum ullum varies vel multiplices; sed uno eodemque vocabulo processionem a patre filioque declares et confitearis. Neque tamen dogmatis huius confessio intra symboli fines continenda est, sed in aliis quoque ecclesiasticis libris libere constanterque faciendam curabis.

II. Commemoratio Romani pontificis, utpote Christi vicarii et capitis universalis, in sacra liturgia omitti non debet.

III. Aqua sacro calici sub districto praecepto miscenda est.

IV. Trisagii additamentum *crucifixus es pro nobis* etc. minime fiat aut recitetur.

V. Natale Domini, die XXV decembris eorumque celebratur a festo epiphaniae, quod in diem XV ianuarii incidit. Circumcisio Domini die I ianuarii, beatæ Mariæ purificatio die II februarii, annuntiatio eiusdem die XXV martii celebratur.

VI. Missarum lecturarum (praeter sollemnem) pia utilisque consuetudo nequaquam aboleatur; quare et idoneus altarium numerus in templis statuendus est.

His ab amplitudine tua propositis catholicae fidei communionisque apud Armenos notis, alias sacra congregatio accensenda censet. Nempe

I. Duarum in Christo naturarum publica et non ambigua professio: ita ut Christus dicatur atque credatur non solum ex duabus, verum etiam in duabus et cum duabus impermixtis naturis, divina atque humana, subsistere.

II. Synodus Chalcedonensis et reliquæ a Romanis pontificibus comprobatae synodi oecumenicae, tamquam fidei regula, publice privatimque admittantur.

III. Iudicium animarum particulare statim post obitum hominis fieri credatur, id est prompta remuneratio ac destinatio sive ad gloriam sive ad poenam. Paradisus autem non terrestris aliquis locus, sed omnino caelestis, in quo Dei visio intuitiva est, credatur. Purgatorium insuper et ius concedendi indulgentias extra omnem dubitationem sit.

IV. Sacramentum extremae unctionis in numero septenario habeatur, debitoque cum ritu administraretur.

V. Sanctus Petrus apostolorum caput, et huius successor Romanus pontifex cum plenaria potestate praedicetur; et Romana ecclesia tamquam omnium ecclesiarum mater atque magistra, in qua claves caelorum resident, habeatur.

Nunc ut ad reliqua epistolae tuae postulata veniamus; I. usus quidem omittendi missae sacrificium nonnullis ante septuagesimam diebus, et praeterea determinatis quibusdam intra quadragesimam, per se vituperandus non videtur, nisi forte graviore querelae eorum, qui tamdiu aliter agere solent, pertimescendae sunt.

II. Velorum usum in altari, cum missa sollemnis peragitur, nemo recte improbare potest.

III. Anathematismus contra Arianos ac Macedonianos, si in missa sollemni fiat, satis est.

IV. Instrumentorum, de quibus loqueris, in missa sonitus a nemine improbat. Sacrae tamen congregationi valde displicet, quod cantores haereticos ad choros admittis; quae res neque catholicam fidem neque tui ipsius dignitatem decet.

V. Armenorum veneratio erga oblata (id est materiam eucharistiae conficiendae praeparatam) praematura videtur atque intempestiva, ceteroquin diversarum gentium consuetudines tolerandas esse sunt: praesertim quia populus ecclesiae novit oblata illa nondum esse consecrata; ideoque periculum falsi cultus adest.

VI. Nihil obstat quin in templo populus pacem invicem impartiatur; quandoquidem viros eorum a mulieribus id facere affirmas.

VII. Sacra laicorum sub utraque specie communicatio, propter usum inveteratum, non interdicatur. Verum tamen modus, quem narraas, mergendi sanctissimam hostiam in calicem, et mox eam manu sacerdotali in os populi ingerendi, cave admodum ne cui periculo obnoxius sit. Quod autem ais de benedicens cum sanctissima hostia populo, recte se habet. Attamen eulogiae rectius post missam quam in sacerdotis communione distribuentur, ne forte symbolum cum vera re confundatur.

VIII. Sane constat, eucharistiam aequae posse adorari per dorsi et capitis inclinationem, quam per genuum flexionem. Quamobrem nihil obstat quin in missa sollemni priorem illam consuetudinem usurpetis. Signum item crucis in eadem missa pro vestro more adhibete.

IX. De clericorum armenorum coniugio nihil interloqui sacra vult congregatio. Causa tamen, quam dicis, quod orientales homines, praesertim mulieres, nolunt nisi uxoris sacerdotibus confiteri, haud satis nobis persuadetur: neque oportet ob hanc vel alias causas frivolas sacri caelibatus laudem utilitatemque minuire.

X. Si quotidianus canendi in templo psalmos usus apud schismaticos necessarius creditur, cavendum est ne catholicum templum quotidiano choro cum heterodoxorum scandalo careat. Quare tuos sacerdotes vel in duas vel in plures partes posses distribuere, ut alternatim et successive per dies hebdomadae canant. Vestes autem chorales pro vestra consuetudine retinete.

XI. Quod ieiunium serotino tempore in pervigilio sanctorum Natalis et Paschatis per lactinia solvitis, id sacrae antiquitatis apud vos consuetudini concedendum est.

XII. Ritus, quem ab ecclesia Romana habetis, benedicendi aquam lustralem, cineres quadragesimales, palmasque paschales, recte retinebitis, propter rei piam utilitatem et morem apud vos iam communem.

XIII. Quamquam hymni vestri Natale simul Domini et Epiphaniae memorant, haud ideo coniungendae sunt solemnitates istae, sed separatim diebus agendae, ut iam supra diximus. Praecursoris tamen festum, si vobis placet, statim post Epiphaniae agite.

XIV. Postremo quod rogas de missarum in festis sanctorum Vardanensium et sanctorum regum introitibus, id pertinet ad latiore responsionem, quae circa libros liturgicos postea danda erit.

XV. De rituali item quod praecipue rogas paulo post respondebitur.

Haec interim sacra congregatio ad amplitudinem tuam scribenda censuit; speratque admodum ea te adamussim executurum.

Precor Deum interea, ut amplitudinem tuam diu cospitem ac felicem servet.

Amplitudinis tuae etc.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de propaganda fide, die IV iulii MDCCCXXXIII.

7.

GREGORIUS PAPA XVI MITTIT AD ARCHIEPISCOPUM PRIMATEM ARMENORUM RESPONSES SACRAE CONGREGATIONIS AUTORITATE PONTIFICIA CONFIRMATAS*

1833 iulii 17.

Venerabili fratri Antonio, archiepiscopo primati Armeno Constantinopolitano, Gregorius papa XVI.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Litteras in tempore accepimus, quas die X mensis aprilis ad nos dederas, ut super nonnullis controversiis isthuc exortis nostram implorares auctoritatem. Et delectati sane fuimus recenti hoc tuae in sanctam hanc sedem observantiae documento, quod magis ac magis confirmat sequi te instituta maiorum, omniaque, quae possunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quasi ad caput atque ad apicem episcopatus referre (quibus verbis laudabat olim sanctus Innocentius I Felicem episcopum Nuceria-num). Iam vero memoratas tuas litteras diligenter, ut moris est, expendi iussimus a nostra congregatione de propaganda fide, quae, sicut postulaveras, festinavit ad dubia respondere in iisdem proposita; quod tamen perfici tam brevi tempore non potuit circa rituales librum atque alia eiusmodi quae longius examen exposcunt. Ceterum super hoc etiam libro responsum dabitur paulo post. Accipies interea complicatam cum nostris hisce litteris epistolam memoratae congregationis, qua aliae illae responsiones continentur. Et, quod nostri muneris,

est, hortamur te in Domino vehementer ut, quae in iisdem auctoritate nostra per memoratam congregationem declarata decretaque sunt, sedulo et constanter exequaris.

Quod autem ad difficultates attinet, quibus te in pastoralis officio gerendo premi significas, cave, venerabilis frater, ne illas expavescas propriis quasi viribus superandas, „cum (ut verbis utamur sancti Leonis magni) et consilium nostrum et fortitudo sit Christus, ac sine quo nihil possumus, per ipsum cuncta possimus“. Age itaque, implorato humilibus assidueque precibus omnipotenti eiusdem Domini redemptoris nostri praesidio, in opus incumbere ministerii tui, atque in mediis laboribus, quibus te defungi oportebit, immarcescibilem recogita gloriae coronam tibi ab eodem pastorem principe reddendam in caelis. Nos interea te, venerabilis frater, et creditum vigilantiae tuae Armenum clerum populumque fidelem effuso caritatis studio complectimur, eiusque pignus adiungimus apostolicam benedictionem; quam communem quidem illis omnibus esse volumus, sed singularem ac praecipuum in modum fraternitati tuae peramanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem sub annulo piscatoris, die XVII iulii MDCCCXXXIII, pontificatus nostri anno III.

8.

REGIUM DIPLOMA A GUBERNIO TURCICO PRAEPOSITO CIVILI ARMENORUM CATHOLICORUM CONCESSUM**

1834 iunii 3.

Le religieux Agop, évêque de tous les catholiques¹ qui se trouvent dans mon empire, étant mort, la dite nation a demandé par une requête que je daignasse nommer patriarche catholique le religieux Artine, vicaire d'Angora, qu'elle a élu en place du défunt. Or, comme cette nation est sujette de ma sublime porte, à l'instar des autres nations rayas, et employée au service de mon gouvernement, j'ai consenti, en considération de la droiture et de la fidélité dont elle a donné des preuves, à ce que le susdit religieux fût son patriarche, ainsi que la demande en avait été faite.

Attendu que cette nation a demandé que conformément au khattichérif émané à cet égard, le patriarchat catholique fût conféré au religieux Artine (que ses fins soient heureuses), en place du défunt, et qu'il lui fût délivré un bérat impérial contenant les clauses nécessaires, j'ai accordé le patriarchat, le premier de la lune de silcadé de l'année 1249 (11 mars 1834) au religieux Artine, fils de Mosès, modèle des élus de la nation catholique, porteur du présent diplôme, raya de ma sublime porte de père en fils, choisi par sa nation, sous la condition de payer à mon trésor impérial d'avance un cadeau de 50 000 aspres et de compter 338 000 aspres de

redevance fixe chaque année au miry; et je lui ai donné le présent bérat contenant les dispositions suivantes.

1. Désormais les vicaires, évêques, religieux, religieuses, prêtres, et tous les individus de la nation catholique¹, qui se trouvent dans mes états, ainsi que les vicaires, évêques, prêtres, religieux, religieuses, et autres individus, grands et petits, des nations Chaldéenne, Syrienne, Melkite et Maronite, reconnaîtront pour patriarche le susdit Artine. Ils recourront à lui dans les affaires qui surviendront concernant son patriarchat; ils ne s'écarteront pas de ses ordres, en tant qu'ils seront raisonnables, et lui montreront pleine et entière obéissance.

2. Comme il n'est pas contraire à leur rite que l'évangile soit lu dans la maison du patriarche et dans les autres maisons, on ne s'opposera point à l'exercice de leur culte en leur disant: „Vous exercez votre culte dans vos maisons, vous y lisez l'évangile, vous y avez suspendu des lampes, vous y avez placé des chaises et des tableaux, vous y avez mis des rideaux, vous y brûlez de l'encens et vous y balancez l'encensoir, vous portez un bâton à la main.“ Les pachas, les autres autorités et les officiers de police ne les molesteront point, contrairement à la sainte loi et injustement, dans l'unique but de les inquiéter et pour leur extorquer

¹ Questo equivoco, casuale o artefatto, di costituire e chiamare il capo armeno vescovo di tutti i cattolici dell'impero, esiste anche nel diploma accordato al fu Giacomo Valle: e di questo equivoco si valsero poi gli Armeni per l'attentato loro di comandare a tutti i riti cattolici dell'impero ottomano.

* *Iuris pontificii de Propaganda fide*, p. 66-7.

** Hoc diplomate praepositis ille civilis patriarchas titulo primum exornatus fuit. Illud deprompsimus e tabulario Congregationis de Propaganda fide: Patriarchato Armeno. Estratto con sommario sulle dissensioni occitate fra gli Armeni di Constantinopoli in seguito del bérat concesso dalla Sublime Porta al nuovo patriarcha Armeno di Cilicia monsignor Antonio Petro IX Haseum. Settembre 1868. Sommario, p. 10-14. Adnotationes ipsas ibidem adiectas placuit repetere.

de l'argent; ils ne feront pas enlever les images pour passer avec plus de sûreté et de porter des armes pour se défendre; ils ne leur demanderont rien, comme revenu ou présent, contrairement à la sainte loi.

3. Les églises et monastères affectés à cette nation ne seront pas sujets à des avanies et à des amendes de la part des officiers de police; on en aura la libre possession. Personne ne pourra s'ingérer dans les réparations qui y seront faites avec la permission de la justice. — Il ne sera point touché aux effets des églises et monastères pour la dette d'un autre; ils ne seront pas pris en gage, et s'ils venaient à l'être, ils seraient restitués par l'entremise de la justice.

4. Lorsque quelque catholique voudra contracter ou rompre mariage, on qu'il aura quelque contestation, c'est le patriarche ou bien la personne qu'il désignera pour le remplacer qui conciliera les deux partis et qui fera prêter serment dans les églises afin de constater le fait. Les juges, substitués de juges et autres autorités ne s'immisceront point, contrairement à l'ancien usage, dans ce qui concerne l'excommunication de quelques coupables, et l'on se gardera d'exiger la moindre amende à cet égard.

5. Tant que le patriarche, les vicaires ou leurs lieutenants n'en auront pas eu connaissance et donné la permission, les prêtres qui se trouvent sous leur dépendance, ne concluront pas des mariages qui ne seront pas permis selon leur rite. — Comme il est entièrement contraire à leur rite de divorcer et de prendre femme sur femme, on ne le permettra point, et les punitions nécessaires seront infligées en pareil cas. — Si quelqu'un désire se marier, il n'ira pas contracter union ailleurs. — Des personnages puissants ne pourront obliger les prêtres à marier telle femme avec tel raya, contrairement au rite.

6. Le rite défendant aux prêtres d'ensevelir ceux qui meurent en état de contravention, les juges, substitués de juges et autres autorités ne contraindront pas les prêtres à les ensevelir.

7. Pour que les vicaires et les évêques qui se trouvent sous la dépendance du patriarche ne soient point inquiétés en percevant les revenus du miry, une clause particulière de leurs diplômes les mettra à l'abri de pareilles avanies.

8. Un diplôme impérial sera délivré aux vicaires que le patriarche désignera pour les provinces dans une requête scellée par lui. On ne pourra l'obliger d'envoyer vicaire telle part tel prêtre, en le priant et en intercédant à cet égard, ni le contraindre à confier telle église à tel prêtre.

9. Si, dans les pays qui sont du ressort du patriarche, on prend un rapport des pachas ou cadis pour requérir la destitution et l'exil d'un vicaire ou d'un évêque, tant que la vérité n'aura pas été demandée au patriarche, une semblable plainte ne sera pas écoutée.

10. Dans le cas où émanerait par quelque moyen un firman avec une date antérieure ou postérieure, sans un rapport scellé du patriarche, il n'en sera pas tenu compte; et si un commandement de ce genre venait à émaner, il ne serait point exécuté sur les lieux.

11. Lorsqu'un vicaire ou évêque du dehors viendra pour affaire à Constantinople, les autorités locales ne molesteront pas sans motif les religieux qu'il laissera à sa place.

12. Des guides seront donnés à ceux que le patriarche chargera de recueillir les droits du miry. Les pachas, vaivodes, soubachis et autres autorités ne les empêcheront pas de changer de costume

pour passer avec plus de sûreté et de porter des armes pour se défendre; ils ne leur demanderont rien, comme revenu ou présent, contrairement à la sainte loi.

13. Tout procès du patriarche, des vicaires, évêques et prêtres, tenant à la loi, ne pourra être entendu qu'au divan impérial de Constantinople.

14. S'il devient nécessaire de détenir des prêtres, un religieux ou une religieuse avec la permission de la justice, ils seront détenus par l'entremise du patriarche.

15. Tant qu'un raya n'y consentira pas volontairement, on ne le contraindra point de se faire musulman.

16. Personne ne s'immiscera dans les vignes, jardins, métairies, champs, prairies, monastères, moulins, fabriques de cierges pour les églises, maisons et boutiques, arbres fruitiers et non fruitiers, animaux et autres objets appartenant aux églises: la possession en sera tout à fait libre.

17. Il ne sera fait aucune difficulté ni hésitation pour le paiement des droits fiscaux que les rayas doivent acquitter annuellement, des subaides pécuniaires, des droits, frais et revenus du patriarchat.

18. Lorsque le patriarche prendra pour le miry les effets, chevaux et autres objets que les vicaires, évêques, prêtres et religieuses laisseront à leur mort, les officiers du fisc, les cassams, mutévellis, vaivodes, soubachis et leurs gens ne s'immisceront pas en disant: «Ces objets sont inscrits sur le registre du fisc et doivent nous revenir.» S'il n'y a pas d'héritier, c'est au miry qu'ils reviendront: s'il y a des héritiers, on ne mettra la main ni sur l'argent comptant, ni sur le reste des biens.

19. Toutes les dispositions testamentaires que les évêques, vicaires, religieux, religieuses et autres feront, selon leur rite, en faveur des églises, des pauvres ou des patriarches, seront exactement observées; ces dispositions devront être entendues en justice devant des témoins catholiques de leur nation.

20. Si un catholique a légué quelque chose de son vivant au patriarche, aux vicaires, évêques, prêtres, aux pauvres des églises, ce legs, à sa mort, sera recueilli des héritiers par l'entremise de la justice.

21. Lorsque les vicaires, évêques, prêtres, supérieurs de couvents et religieuses commettront quelque faute contraire à leur rite, et que le patriarche les punira, personne ne s'en mêlera.

22. Les courriers, les militaires et autres ne molesteront point le patriarche pour le bâton qu'il tiendra à la main, pour sa monture, ses gens et ses habits, ni les vicaires et évêques des provinces pour leurs chevaux et leurs mulets. — Aucun militaire ni officier de police ne prétendra être logé chez les vicaires et évêques.

23. Le kapoukiahya du patriarche et quinze individus à son service seront exempts de la capitation et des autres impôts.

24. Lorsque le patriarche, les vicaires et les évêques feront transporter chez eux le vin, le miel, l'huile et les autres objets qui proviendront de leurs terres, ou que leur nation leur donnera comme charité pour leur subsistance, les intendants des échelles et des portes ne s'y opposeront point, contrairement à l'ancien usage. — Il ne sera pas demandé de dōtane ni de péage aux portes et aux échelles pour les objets destinés à leur église.

25. Les officiers de police et autres n'exerceront aucune avanie envers leurs églises et couvents, ainsi qu'envers leurs lieux de pèlerinage à Constantinople.

et ailleurs; ils ne s'opposeroient pas à l'exercice de leur culte, en disant: „Vous enterrez vos morts de telle manière; vous lisez de telle façon.“

26. Les requêtes adressées au patriarche seront prises en considération, et on lui accordera tout ce qu'il demandera de relatif au culte.

27. Personne ne pourra forcer le patriarche de le prendre à son service. Il agira suivant sa volonté, exercera en liberté ses fonctions patriarchales, et personne n'y mettra obstacle, sous quelque prétexte et par quelque motif que se soit.

Le 25 moharrem 1250 (3 juin 1834).

9.

ALTERAE SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE LITTERAE AD PRIMATEM ARMENUM CONSTANTINOPOLITANUM*

1836 martii 7.

Sempre gradisco la sacra congregazione che vostra signoria illustrissima le partecipi esatte notizie di cotesta sua chiesa e governo. Rispondo ora alle due sue lettere nelle quali mi parla del giuramento de' consiglieri e di alcune sacre ceremonie. Tutti sappiamo che niun giuramento può impedire né la rivelazione né il ricorso ad una autorità legittima superiore. Questa è stata senza dubbio altresì l'intenzione di vostra signoria illustrissima, la quale però se ella avesse in quella occasione opportunamente dichiarata, s'impediva ogni diceria, o sospetto, o scandalo. Potrà dunque supplire, facendo cognoscere notoriamente la purezza delle sue intenzioni.

Ha poi fatto benissimo abolendo l'uso di bene-

dire il popolo con le oblate non consacrate, con che ella ha eseguito un preciso volere di sua santità che recentemente fu mossa a ciò ordinare per sedare la discordia del di lei clero. Che se per ottenere questo importantissimo scopo giovasse anche il permettere, o praticare il segno della santa croce in principio della messa, e le genuflessioni dopo la consecrazione, io molto la consiglieri di dare al suo clero anche questa novella prova di condiscendenza, almeno nelle messe basse, specialmente che amendue questi riti le sono stati prudenzialmente raccomandati nel breve pontificio *Inter gravissimas*.

In attenzione di udire l'esito di queste disposizioni ec.

10.

GREGORIUS PAPA XVI PRIMATI ARMENO SCRIBIT SUPER EXORTIS CONTROVERSIIS DE LITTERIS SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE**

1835 augusti 2.

Venerabili fratri Antonio Nurigian, archiepiscopo primati Armeno Constantinopolitano, Gregorius papa XVI.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Acceptis, quas nuper scripsisti litteris, profecto nos pro constante nostra erga fraternitatem tuam benevolentia doluimus, nondum sopitum esse apud vos dissidiorum fomitem, praesertim circa res liturgicas, quas apprimè quietas et bene compositas esse oporteret. Quanta enim absurditas est si in ipso Dei pacifici ministerio contententes versamur? Attamen hinc malis remedium firmum ac peremptorium adhibere aequè nobis tibi què difficile est. Quod vero ad te nuper congregatio propagandae fidei de omittenda cum oblatis nondum consecratis benedictione scripsit, et reapse nobis mandantibus

scriptum fuit. In aliis quoque nonnullis indulgentiam ac facultatem, si res ita postularet, tibi commendavimus, idque non ut tibi contradiceremus, sed ut cleri tui paci his minimi momenti concessionibus consulereamus. Gravi tamen cum animi maerore intelligimus, neque districtum rigorem neque quamlibet benignitatem finem consequi salutarem. Quid ergo superest? Nempe illud quod sanctus Paulus praedicat, et cui nos quoque in tribulationibus nostris, quibus quotidie abundamus obtemperandum credimus: nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis; qui enim diligit proximum legem implevit¹. Item: quae pacis sunt sectemur et quae aedificationis sunt, invicem custodiamus². Ceteroquin meliora tibi nobisque sperantes apostolicam mittimus bene dictionem.

Datum Romae, apud sancta Mariam sub annulo piscatoris, die augusti MDCCCXXXV, pontificatus nostri anno V.

11.

GREGORIUS PAPA XVI AD ARMENOS CONSTANTINOPOLITANOS OCCASIONE DISSIDIORUM INTER EOS EXORTORUM CIRCA RITUS SERVANDOS***

1836 maii 2.

Dilectis filiis clero et populo catholico Armeno Constantinopolitano Gregorius papa XVI.

Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Studium paternae benevolentiae, quo universam catholicorum Armenorum gentem, vosque speciatim, dilecti filii, prosequimur, urget nos, ut iuvandis ecclesiae vestrae rationibus, communique salutis ac

tranquillitati tuendae et confirmandae assiduas curas impendamus.

§ 1. Sane quo ex tempore iussu Leonis XII gloriose memoriae decessoris nostri praefecturam inivimus congregationis Propagandae fidei, fuit nobis plane iucundissimum adesse consilii et opera summo

* Rom. XIII, 8.

** Rom. XIV, 19.

* *Iuris pontificii de Propaganda fide*, p. 126.

** *Loc. cit.*, p. 124-5.

*** *Loc. cit.*, p. 124-6.

eidem pontifici, ac subinde proximo eiusdem successori felicis item recordationis Pio papae VIII, dum uterque ipsorum allevare anniteretur calamitates quibus vexati fuistis, et causas removere, unde alias in posterum oriturae metuebantur. Cum autem id Deo dante feliciter contigisset, et vobis per nova celsissimae Othomanae aulae decreta a schismatici praesidia iugo subtracta, pleniorumque sanctissimae religionis palam exercendae libertatem adeptis, peculiarem quoque Pius VIII archiepiscopum primum tribuisset, nos, qui licet immerentes pontifici eidem paulo post defuncto successimus, haud certe destitimus singularem de vobis sollicitudinem gerere, ac providere, quantum in nobis esset, ut melior ille vestrarum rerum status solidaretur quotidie magis, et ampliora, quoad fieri posset, incrementa susciperet.

§ 2. Et quoniam relatum ad nos fuerat de aliqua sacrorum rituum varietate in liturgiam vestram inducta, et de dissensionibus apud vos expropter exortis, nostrum omnino esse censuimus providere in tempore, ut ipsa illa contentio causa removeretur. Itaque venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus praedictae congregationis Propagandae fidei mandavimus, ut rem universam diligenti examine perpendere atque componere, prout opportunum in Domino visum foret. Qua quidem in re nobis ac memoratae nostrae congregationi illud omnino propositum fuit, ut ex ratione a sanctis patribus circa probatas orientalium nationum liturgias perpetuo constanterque servata, quam in suis encyclicis litteris¹ disertissime exposuit Benedictus XIV, ipsa etiam vetus et venerabilis liturgia ecclesiae Armenae sarta tecta haberetur. Id tamen impedimento esse non poterat, quominus retinerentur simul ritus nonnulli ex aliis ecclesiis accepti, quos maiores vestri, aut quia rectiores visi fuerant, adamarunt, aut tanquam notam ab haereticis schismaticisque vos discernentem aliquo abhinc tempore assumpserunt. Nec enim novum est, ut inter ecclesias catholica invicem unitate coniunctas propriamque liturgiam firmiter custodientes, quaedam huiusmodi rituum communicatio contigerit; et ipsa quoque aliarum ecclesiarum mater et magistra Romana ecclesia haudquaquam dedignata est nonnullos adiacere ritus in Orientis ecclesiis usitatos, sicuti ex iis manifestum est quae afferuntur memoratis in litteris a Benedicto XIV.

§ 3. Quid est igitur, dilecti filii, quod, post plures seu declarationes seu litteras a congregatione Propagandae fidei super negotio illo Armenorum rituum auctoritate nostra datas, sunt adhuc inter vos, qui aut nimio novarum consuetudinum amore decepti, aut inducti falso quodam zelo vetustatis vel in minimis suis partibus defendendas, acissuras fovent inter fratres, nec decretis memoratae congregationis, nec venerabilis fratris Antonii primatis archiepiscopi monitis acquiescunt? Equidem vix explicare verbis possumus quantam nobis acerbiter

animi vestrae huiusmodi dissensiones attulerint. Quod nostrum patet ad vos, o carissimi, cor nostrum dilatatum est; audite vocem amantissimi patris non aliud certe quam salutem animarum vestrarum et veram ac solidam vestri generis utilitatem quaerentis. Agnoscite subdolas satanae artes, qui cum nihil profecerit calamitatibus paucos ante annos inductis ad vestram fidem labefactandam, videritque immo vexationem illam in amplius cunctis religionis catholicae emolumentum, nunc novis insidiis conturbare vos, atque ab obedientia legitima auctoritatis ecclesiasticae abducere conatur; ut ita scilicet fructus amittatis in glorioso illo certamine acquisitos, ac mutua contentione et emulatione diacisi opprobrium sitis vicinis vestris, subannatio et derisus his qui in circuitu vestro sunt. Vos igitur qui malignum vicistis aperta vi animas vestras oppugnantem, cavete adhuc, ne illius artibus dolisque capiamini. Sed memores illius, quod a Domino redemptore nostro accepimus, novi mandati¹, diligite invicem sicut ipse dilexit nos, et pax Christi exultet in cordibus vestris, in qua et vocati estis in uno corpore. Sicuti autem ex membris unius corporis non omnia eundem actum habent, ita unusquisque vestrum maneat oportet in ordine suo, ut laici sacerdotibus reverentiam exhibeant, ut sacerdotes laicos dilectionem impendant, omnes autem subiecti per omnia sint Romano pontifici, cui, propter illam, quam in beato Petro accepit, plenam universalis ecclesiae regendae auctoritatem, obedientia a cunctis ubique fidelibus necessario debetur.

§ 4. Sed et archiepiscopo primati vestro obedire vos, dilecti filii, necesse est, qui omnium vestrum ab apostolica hac sede constitutus est pastor. Toto igitur corde eidem subiaceat; ipse enim pervigilat quasi rationem pro animabus vestris redditurus, ut cum gaudio hoc faciat, et non gemit: hoc enim nos expedit vobis. Atque ita et in obedientia manebitis sanctae ipsius sedis, cui archiepiscopus idem ad exemplum fidelissime obsequitur.

§ 5. Videte, dilecti filii, qualibus litteris scripimus vobis, ut nostram in vos ardentissimam caritatem nostramque de vestris rebus sollicitudinem magis magisque perspiciatis. Interea Deum, a quo sancta desideria, recta consilia et iusta sunt opera, humiliter per merita Iesu Christi obsecrare non desistimus, ut effundat super vos misericordiam suam, et corda vestra caelestis gratiae suae rore perfundat, quo ad eius iustitiam faciendam fovendamque inter vos tranquillitatem et pacem vestra procedant eloquia, et cogitationes atque opera dirigantur.

Id vos, adiutore Domino, alacriter cumulateque praestituros nobis omnino pollicemur, ac benedictionem apostolicam ex visceribus paternae nostrae caritatis depromptam vobis omnibus, dilecti filii, peramanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris die II maii MDCCCXXXVI, pontificatus nostri anno VI.

12.

REGIUM DIPLOMA GREGORIO PETRO VIII PATRIARCHAE OILICIENSI CONCESSO * 1847 mense february.

1. Il patriarca cattolico Antonio vescovo residente in Constantinopoli, che è onorato nel seno della comunità cattolica, e di cui la dignità sia

perpetua, ha presentato una nota ufficiale sigillata da se, in cui conforme alle regole e ai precedenti domanda un berat di patriarcha in favore di Gregorio, figlio di Chaciadur, vescovo perito nell'ammi-

¹ Dat. XXVI Iulii MDCLV, quarum initium *Allesunt.*

¹ Ioan. XIII, 31.

* E tabulario Congregationis de Propaganda fide: Patriarchato Armeno. Rivolto con commento sulle dissensioni eccitate fra gli Armeni di Constantinopoli in seguito del berat concesso dalla Sublime Porta al nuovo patriarca Armeno di Cilicia monsignor Antonio Pietro IX Hasean (Settembre 1846), p. 126-48. Haec translatio ipsius Antonii Hasean cura adornata fuit.

amministrazione ecclesiastica e fornito di fedeltà e di rettitudine e di molti servizi, nella cui diocesi si trova il patriarcato Armeno cattolico di Sis e di dipendenza che si chiama Cilicia. Il suddato abita nel monastero proprio della nazione cattolica sito nel monte Libano, ed è l'onore ed il pregio della sua nazione, di cui la dignità aumenta sempre, ed ora è portatore del presente mio berat imperiale.

2. Ora analogamente a questa domanda, consultati i registri sull'oggetto domandato, e trovato ad evidenza conforme alle regole ed ai precedenti, è stato emanato il mio decreto imperiale e sublime, e ho accordato al suddato Gregorio vescovo questo berat augusto imperiale, che contiene l'ordine per il libero esercizio del patriarcato Armeno cattolico di Sis e sue dipendenze; e coerentemente ordino a tutti che nell'amministrazione del suo patriarcato di Sis e dipendenze, in tutta la diocesi del suo patriarcato, tutti quanti, piccoli e grandi, dottori, sacerdoti, monaci e monache debbano ritenere il suddato per loro patriarca, e negli affari relativi alla loro religione e rito devono ricorrere a lui, e non debbono mai opporsi alle di lui parole dette con rettitudine, ma debbono obbedirgli pienamente.

3. Nessuno de' governatori o altri ufficiali contrariamente alla legge sacra ed alla giustizia non possa alzar la voce ed opporsi o contrariare il suddato patriarca sotto pretesto, che egli nella sua abitazione o altrove faccia leggere il vangelo, o faccia accender lumi, o faccia metter banche o esporre immagini, ossia faccia uso di tende o di turiboli o di pastorali, nè possano mai contravvenire al libero esercizio del suo culto colla lusinga di carpire de' donativi.

4. Le autorità di polizia con pretesto d'ordini o d'inchiesta non abbiano da molestarlo per le chiese loro proprie e monasteri, che debbano restar nel loro pieno possesso, e non sia che senza l'opera e il consenso del suddato patriarca abbiano da imporre de' matrimoni; e siccome fra i cristiani è contrario alla loro credenza il divorzio e la bigamia, e perciò non si permettono tali matrimoni, ove accadessero fatti di questo genere contrarii alla loro religione, debbono essere puniti, e se de' recalcitranti si recassero altrove per contrarre tali matrimoni, non si permettano simili cose.

5. Nessun cristiano ricco e potente possa imporre d'unire in matrimonio tale cristiana con tal cristiano, e quando secondo le disposizioni del patriarca fra due cristiani avesse luogo un componimento per le questioni matrimoniali, o in altre questioni le parti d'accordo ricorressero al patriarca, o dovessero prestar giuramento nelle loro chiese per simili ed altri affari di religione per se o per suoi delegati, non sia che i governatori o i giudici ed altri contrariamente agli usi e regole abbiano da opporvisi o pregiudicarli.

6. Siccome poi è inibita la sepoltura ecclesiastica per quelli secondo la loro religione che muoiono in atti contrarii alla loro religione, i governatori, i giudici, od altri ufficiali o i ricchi non debbono imporre di dare a tali la sepoltura ecclesiastica.

7. Ne si deve portar il menomo disturbo al pacifico possesso delle loro chiese e monasteri e loro suppellettili, nè impossessarsene per titolo d'ipoteca, e se fosse ciò accaduto, bisogna farne far la restituzione in virtù della legge sacra.

8. Siccome poi i cristiani cattolici in vita loro vogliono lasciar qualche legato per testamento al loro patriarca o vescovi o sacerdoti o ai poveri delle loro chiese, alla loro morte i detti legati sian

ricuperati dagli eredi e rimessi alle proprie destinazioni in virtù della legge sacra; e qualora morisse un sacerdote o monaco senza erede, i suoi suppellettili, cavalli, o qualunque altra cosa che avesse si diano in possesso del patriarca, e perciò gli ufficiali degli spogli e successioni ed altri impiegati non abbiano da intervenire; ma ove avessero degli eredi, non si faccia ingerire nè nel suo numerario nè suppellettili od altra cosa.

9. Ove poi i vescovi o i sacerdoti o monaci o monache od altri secondo la loro religione volessero fare prima di morire de' testamenti per i poveri delle loro chiese o per loro patriarca, tali testamenti siano tenuti per accetti e secondo la loro credenza la deposizione di testimonii cattolici sia tenuta valevole in tale circostanza.

10. Ne ardisca qualunque ricco ordinare al patriarca di mandare tal sacerdote a tal luogo, o di designargli tale o tal altra chiesa.

11. Ove poi il patriarca per i suoi affari avesse da recarsi a Costantinopoli, le autorità non abbiano d'imporgli di lasciare in vece sua luogotenente tale o tal altro, e nessuno possa pretendere d'entrar per forza nel servizio del patriarca.

12. Non si domandino tasse o dazi nelle scale o porte per i suppellettili appartenenti al patriarca e alle sue chiese: ove poi il patriarca avesse da mandare i suoi collettori per la riscossione delle medesime o d'altre tassazioni fiscali, si facciano accompagnare da guide, nè si molestino ove volessero cambiare abiti o costumi. Nè con fine di carpire donativi o altre mancie abbiano gli ufficiali da impedire perchè i medesimi possano portar armi nel viaggio per premunirsi contro i briganti.

13. Le cause poi del patriarcato, de' sacerdoti, de' vescovi e de' loro uomini, ove fossero relative alla legge sacra, non altrove se non in Costantinopoli abbiano da esser vedute.

14. Se poi secondo la legge si dovesse arrestare dalla polizia qualche sacerdote o monaco o monaca cattolica, tocca al patriarca d'arrestarlo.

15. Nessun cristiano poi deve esser mai forzato di farsi musulmano contro la sua volontà.

16. Nè si domandino dai doganieri e loro impiegati dazii o tasse per prodotti delle vigne della mensa patriarcale, a per il musto, per butiro o per il miele che i cristiani vogliono dare al loro patriarca a titolo di decime, o per altri suppellettili, che il suddato patriarca si facesse venire per le scale o per le porte.

17. Siano poi in pacifico possesso delle loro chiese e monasteri e delle vigne e giardini e tenute e campi, e prati e molini, e delle fonderie di cera destinate per le loro chiese o monasteri, e alberi fruttiferi e non fruttiferi, e loro greggie o nessuno possa contestarne loro la proprietà.

18. Nè si permetta che i cristiani loro sudditi abbiano da esitare nel pagamento delle decime solite o di limosine d'uso.

19. E quando i governatori o giudici presentassero lagnanze contro la condotta del patriarca e de' suoi sacerdoti, e ne domandassero la destituzione e l'esilio, finchè non sarà la cosa verificata, non sia data retta, e se fosse ancora emanato per un verso od altro qualche firmano, sia tenuto per nullo, e se con data anteriore e posteriore si fosse estorta una sentenza legale, non la sia mandata in esecuzione, ma sia impedita.

20. Non si deve poi per parte della polizia od altra portare il menomo attentato al libero esercizio del loro culto e al modo della sepoltura loro ecclesiastica in tutte le chiese, monasteri ed oratori della dipendenza del medesimo patriarca.

21. Gli ufficiali poi del governo non abbiano da domandare per nessun titolo i cavalli o i muli della pertinenza del patriarca e de' suoi uomini; nè possano pretendere dell'alloggio forzato nella sua residenza; nè si porterà il minimo attentato al libero uso del suo uniforme e pastorale per parte de' governativi (sic) ed ufficiali di qualunque rango.

22. In fine secondo l'esigenza del presente mio berat imperiale il patriarca sia nel pieno e libero

posse dell'esercizio dell'amministrazione sua patriarcale e nessuno giammai per qualunque sia titolo abbia da opporgli o contrastare.

Così sia tenuto e rispettato questo augusto mio firmano.

Ai primi di rebul ervel 1253 (dell'egira), che corrisponde ai primi di febbraio 1847 dell'era cristiana.

PIUS PAPA IX QUINQUE EPISCOPALES SEDES ARMENI RITUS SUFFRAGANEAS ARCHIEPISCOPI PRIMATIS CONSTANTINOPOLITANI ERIGIT*

1850 aprilis 4.

Pius papa IX ad perpetuam rei memoriam.

Universi dominici gregis cura, quae animum nostrum dies noctesque sollicitat, nos admonet atque impellit, ut novas episcopales sedes, cum datum sit, constituamus, quo, auctis pastoribus, securitati gregis facilius consulatur.

Porro iam inde a die VI iulii anni MDCCCXXX, datis in simili forma brevis apostolicis litteris, felix recordationis Pius VIII praedecessor noster pro Armenis catholicam sedem archiepiscopalem ac primatiam constituit, iisdemque litteris alias quoque episcopales sedes erigendas significavit, ut animarum saluti melius consultum esset in vastissima regione quae archiepiscopo primati Constantinopolitano tradebatur¹. Quod vero hactenus fieri non licuit, id exequi nunc, Deo bene iuvante, datum esse comperimus ex iis quae de statu nationis Armenae Constantinopolitanae retulit tum venerabilis frater Antonius Haasun archiepiscopus primas, tum etiam venerabilis frater Innocentius Ferrieri archiepiscopus Sidensis, ad potentissimum Ottomanae gentis imperatorem legatus extraordinarius per nos missus et visitatoris munere auctus per Orientis regiones. Itaque iis inhaerendo quae in praedictis dicti praedecessoris nostri litteris continentur, de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium propagandae fidei praepositorum, hisce litteris quinque episcopales sedes Armeni ritus in quinque civitatibus erigimus ac constituimus, nimirum Ancyranae, Artuiniensis, Erzerumensis, Prussensis ac Trapezuntinae: quarum singulis episcopalibus ecclesiis suis praerit antistes, cui quidem antistiti omnia et singula iura, facultates, honores, privilegia conferimus et attri-

buiamus, quae ex iure vel consuetudine propria sunt episcoporum.

Cum vero in iis ipsarum civitatibus vel prope illas iam quinque vicarii foranei constituti per antistitem Constantinopolitanum regerantur, qui certos quosdam districtus seu provincias regunt, novarum quinque dioecesium limites eadem ferme ratione definimus ac praedicti districtus circumscribuntur, prout plenius habebitur in instructionibus quas venerabili fratri antistiti Constantinopolitano tradi mandavimus.

Denique novarum quinque ecclesiarum antistes suffragari volumus archiepiscopo primati Constantinopolitano, donec aliter provideatur vel quoad dioecesium divisionem vel quoad novarum sedium archiepiscopatum erectionem.

Haec volumus, statuimus atque mandamus, decernentes has praecedentes litteras semper firmas, validas et efficaces existere et fore, suasque plenarias et integros effectus sortiri et obtinere, iisque ad quos spectat et spectabit in futurum plenissime suffragari, sique in praemissis per quoscunque iudices ordinarios et delegatos, etiam causarum palatii apostolici auditores, iudicari et definiri debere, ac irritum et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari. Non obstantibus nostra et cancellariae apostolicae regula de iure quaesito non tollendo aliisque apostolicis ac in universalibus provincialibusque et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub annulo piscatoris, die XXX aprilis MDCCCL, pontificatus nostri anno IV.

14.

PIUS PAPA IX EPISCOPALEM SEDEM ARMENI RITUS IN URBE HISPAHAN CONSTITUIT PRO CATHOLICIS ARMENIS IN REGNO PERSARUM*

1850 aprilis 30.

Pius papa IX ad perpetuam rei memoriam.

Ad supremum apostolatus apicem divina clementia nil tale merentes erecti, deque salute dominici gregis solliciti, novas episcopales sedes, cum datum sit, libenter erigimus, ut nimirum, auctis pastoribus, tutior esse possit a belluarum incursum commissarum ovium salus.

Iamvero cum catholici nationis Armenae, qui in potentissimi regis Persarum ditione degunt, iamdiu episcopo destituantur, qui clero et populo de more praesit, nos ut illi gregis parti suum pastorem demus, de consilio venerabilium fratrum

nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium negotiis propagandae fidei praepositorum, novam episcopalem sedem in civitate Hispahanensi constituendam existimavimus.

Itaque motu proprio etc. in civitate Hispahanensi episcopalem sedem erigimus et constituimus, a proprio antistite moderandam eiusdemque antistiti omnia et singula iura, privilegia, honores tribuimus atque impertimur quae ex more ac consuetudine episcoporum propriae sunt. Porro novae huius episcopalis sedis antistiti subesse volumus ac mandamus Armenos omnes ritus catholici huius nationis, qui in praedicto regno Persarum degunt. Denique dictae novae sedis episcopalis antistitem suffraganeum esse praecipimus archiepiscopi pri-

* Litteris Quod iamdiu, quae supra exhibentur n° 1.

* *Iuris pontificii de Propaganda fide*, t. VI, pars I^a, p. 98-4.

** *Op. cit.*, t. VI, pars I^a, p. 95.

matia Constantinopolitani. Haec vero, quae ad episcopalem gradum memorato antistiti assignatum, eiusque subiectionem archiepiscopo primati Constantinopolitano spectant, provisoria tantum ratione decernimus, donec catholicorum numero, Deo iuvante, adaucto, opportuniore ratione datum sit providere.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub anulo piscatoria, die XXX aprilis MDCCCL, pontificatus nostri anno IV.

N. B. / Litteris Apostolicis officium, eadem die datis, novae episcopali sedi Ioannem Dandarian Armenum presbyterum praefecit.

15.

SACRA CONGREGATIO DE PROPAGANDA FIDE PER LITTERAS AD PRIMATEM ARMENORUM DATAS SOCIETATEM CONNATIONALEM IMPROBAT *

1850 maii 28.

Nel corso degli ultimi tre anni la santità di nostro signore e la sacra congregazione han ricevuti diversi ragguagli sopra la società col titolo di *Connazionale* eretta in Costantinopoli e riprodotta con qualche modificazione anche altrove fra gli Armeni cattolici: ragguagli diretti ad ottenere delle istruzioni sulla medesima. La signoria vostra adempiendo all'ufficio di vigile pastore prevenne i fedeli alle sue cure affidati dei pericoli che loro sovrastano da tale istituzione: nè omise in pari tempo di riferirne alla sacra congregazione, ed esposta la condotta tenuta in questo affare, non che i sentimenti in proposito dichiarati, ne richiese il giudizio. Benanche alcuni membri della stessa società addetti ai principali uffici della medesima più di una volta si sono rivolti al santo padre, ed umiliata copia delle regole, implorarono la sua benedizione sulla società in questione.

Il risultato di queste diverse relazioni era ben atto a suscitare nella sacra congregazione grave apprensione per il bene spirituale della nazione Armena: peraltro nel principio non si adottarono che provvedimenti parziali, e diretti piuttosto ad ottenere una piena ed accurata notizia sul vero stato delle cose. Questo incarico venne specialmente affidato a monsignor Innocenzo Ferrieri arcivescovo di Sida, inviato dal santo padre in Costantinopoli ambasciatore a sua maestà il sultano, e rivestito pure in quella occasione della qualifica di apostolico visitatore. Sopravvennero i deplorabili avvenimenti, onde i nemici della religione tolsero ad assalirla nel suo stesso centro e suprema sede: nè era possibile in sì critiche circostanze occuparsi di questo affare con quella maturità, che il medesimo esigea. Calmata quindi la tempesta, ed appena la sacra congregazione fu in grado di riassumere le intramesse generali adunanze, gli eminentissimi miei colleghi presero nella dovuta considerazione i documenti tutti risguardanti questo affare, ed avendo pure la santità di nostro signore approvato il sentimento della sacra congregazione, mi affretto a darne partecipazione a vostra signoria.

La sacra congregazione, dopo aver maturamente considerato quanto riguarda cotesta società connazionale, e specialmente le sue regole e lo spirito che in essa viene ogni giorno sempre più a manifestarsi, non ostante che siasi proteso d'introdurvi delle modificazioni: ha creduto dover convenire nei sentimenti da lei già esternati, e disapprovare con la presente l'anzidetta società specialmente a motivo dei pericoli che possono derivarne al bene spirituale dei cattolici Armeni. Essa infatti presenta uno scopo tanto indeterminato e generico, che di leggieri potrebbero i men cauti esser tratti gradatamente e senz'avvedersene a dei fatti che la loro coscienza riprovarebbe: questo poi tanto più facilmente avrebbe luogo, dappoichè nel regime mancano le opportune garanzie atte a ciò impedire. Grave pure si mostra il pericolo che per mezzo di questa società venga a perdersi

quella pietà soda e cristiana educazione, che finora, la Dio mercè, si è mantenuta nella nazione Armena, e s'introducano massime che la pervertano. Che se la fede è un dono prezioso del cielo, incombe l'obbligo di custodirlo gelosamente, e convien rimuovere tutte quelle cause che anche di lontano possono offuscarne e ledere la purezza. Quantunque poi nel 1848 si trattasse di alcune lievi modificazioni, riman però sempre la medesima indole e lo stesso spirito nella società: quindi il fondato pericolo che ne resti affievolito il sincero affetto alla cattolica fede, nel tempo stesso che si procura di emanciparsi da ogni autorità, e si apre così la strada per giungere in fine al razionalismo distruttivo della religione sotto i speciosi pretesti del bene nazionale e di progresso. Non già che la chiesa si opponga al vero bene e progresso, qual è chiaro non potersi disgiungere dai retti principii della religione stessa: mentre anzi, com'è notissimo, la chiesa, secondo questo retto senso, la promosse sempre ed in ogni luogo. Ma gli avvenimenti, che convien deplorare per tante altre nazioni, mostrano ad evidenza come si abusi di cotali nomi, derivandone fatalissime conseguenze. L'esperienza poi di questi anni viene a conformare quanto meritamente nella nazione Armena cattolica si temano gli enunciati inconvenienti, che in progresso di tempo compendosi, diverrebbero ancor più luttuosi. I risultati della società sono notorii alla nazione, e deplorati da tutti i buoni che fortunatamente costituiscono il maggior numero: pertanto chiunque abbia a cuore i sani principii della religione, dovrà dedurne fatali prognostici per l'avvenire.

Quindi è che la sacra congregazione, oltre l'espressa proibizione pel clero secolare e regolare di prendere alcuna parte alla ricordata società e di prestarvi direttamente o indirettamente favore alcuno, eccita vostra signoria onde si adoperi che i fedeli alle sue cure affidati si ritirino da cotale società, nè può dubitare che lo faranno con ogni prontezza, mentr'è persuasa che per la maggior parte vi sieno iscritti in buona fede e senza prima aver potuto ben penetrare quali ne potessero essere le conseguenze ed i risultati. Confida anzi che la nazione Armena di Costantinopoli per sua norma e regola in futuro non sia per dimenticare gli avvenimenti che in essa ebbero luogo non sono molti anni e che i più anziani ben ricordano, onde apprendere ad essere cauti ovunque si nascondono pericoli atti a farli deviare dall'unità cattolica, in cui finor si mantennero a costo di tante privazioni e patimenti e con vantaggio e gloria della nazione. Essi quindi memori che, se l'istruzione di sua natura ci conduce a Dio e ci conferma nella religione, bene spesso però se ne abusa e si dirige a tutt'altro fine: si faran certamente un dovere di procurarsela ove quelli che sono da Dio incaricati del loro bene spirituale la dimostrino sana e sbera da ogni pericolo di perversione, tanto per la fede

* Op. cit., t. VI, pars I^a, p. 215-6.

che per la buona morale e conformità dei principii della religione cattolica. Quindi è pure che la sacra congregazione, sebbene debba commendare lo zelo da vostra signoria mostrato per promuovere la retta e vera istruzione fra il suo popolo, crede opportuno di eccitarla a continuare non solo col mantenere quella sorveglianza, che le impone il dovere di pastore, ma benanche con moltiplicare i mezzi atti a diffonderla: nè si dubita punto che gli ecclesiastici a lei soggetti dell'uno e dell'altro clero si daranno ogni premura di cooperare a questo scopo. In tal guisa sarà tolto ogni pretesto a quelli che attentano contro il bene spirituale del popolo Armeno per illudere gl'incauti e guidarli a sumere da immonde sorgenti una velenosa dottrina. Finalmente non tralasci di far conoscere al suo gregge che se la legge evangelica deve muoverci ad essere

con tutti caritatevoli (e con le preghiere all'altissimo, con l'esempio di una virtuosa condotta, non che con delle opportune esortazioni dobbiam facilitare la riunione dei traviati fratelli alla chiesa cattolica), convien però cautelarsi contro chi a tutt'altro mirando, pretendesse transigere sopra quei punti, intorno a quali la chiesa meritamente fu sempre inflessibile, non potendovi essere accordo fra la verità e l'errore.

I sentimenti finora esposti sono pur quelli del santo padre, come già le indicai fin dal principio, mentre la santità di nostro signore si è degnata di approvar pienamente questo giudizio emesso dalla sacra congregazione. Pregho il signore ecc.

G. F. card. Fransoni, prefetto.

A. Barnabò, segretario.

16.

CONCILIUM PROVINCIALE ARMENORUM APUD BZOMAR IN MONTE LIBANO
CELEBRATUM*

1851 octobris 16-18.

A.

*Oratio habita a reverendissimo Abrahamo Karadilian B
ad patres synodi Bzomariensis in ecclesia patri-
archali Armeniorum catholicorum in monte Libano
die 11 octobris 1851.*

Quam speciosi in montibus pedes evangelizan-
tium pacem, evangelizantium bona.

Pulcherrima haec dies effulsit ac nuntia gaudii maximi, in qua alacri vos animo, praecones veritatis, ad hoc sanctuarium convenisse conspicio. Et quis unquam in tanta omnium laetitia illa apostoli verba omitteret: „Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona?“ Aut quis unquam electos novae Ierusalem filios non convocaret? Quis exultans ipsis non diceret: „Haec dies quam fecit Dominus, exultemus et laetemur in ea?“ Video namque gressus vestros, evangelicae veritatis praecones, non tantum ad portas Ierusalem, sed ad altiorum etiam montium, ad hoc nempe sanctum templum pervenisse, ut vestra lingua salutis verba pronuntians ab omnibus audiat. Praedicatis enim in Sion: „Deus regnabit super te.“ Ipse autem laborum vestrorum saniora praecepta propagabit ad illuminandum et vivendum eos, qui in tenebris et in umbra sedent.

Tibi autem ea laus eaque gloria reservata erat, qui zelatus decorem domus Domini, novus Iosue summusque sacerdos, novusque Eedra custos divinatorum praeceptorum et traditarum a sanctis patribus constitutionum et ecclesiasticae disciplinae instaurator extitisti. Namque post saeculum ab instaurazione sedis sancti Gregorii illuminatoris, tu veluti splendor novus, immo caelum veluti lucidissimum fulgentibus astris, qui patres sunt, et lucidis stellis, qui sacerdotes, ornatum apparuisti, ad illuminationem terrae huius, quae sanctorum Taddaei ac Barnabae apostolorum portio fuit, sanctis institutionibus ac legibus: ut quae ipsi suis laboribus instituerant, ea tu, apostolica virtute praefulgens, ipsorum nominis particeps sedisque custos, quae sancti Gregorii Armeniae gentis illuminatoris eiusque legitimorum successorum, ac praesertim sanc-

tissimi viri Petri Abrahami I tantae virtutis haeredis eiusque successorum ea unquam tua cura, diligentia ac labore multiplicares. Et quis unquam eorum posset referre lacrimas et gemitus, cum deturpatam viderent Ierusalem aut tantas infelicitates civitatis Iudae, nempe cum domus et gentis Armeniae servitutem et captivitatem sub iniquo dominorum iugo? Immo enim ipsi dabant suspiria corde inenarrabilesque gemitus, cum vinea Domini in amaritudinem conversa nullos amplius daret fructus, suspensa evangelica praedicatione. Et quamvis iam annus septuagesimus dierumque numerus esset completus, quo ineffabilis Dei misericordia populum ab intolerabili alienarum gentium iugo liberaret, non tamen ista datum fuerat, ut aedificatam domum Domini conspicerent; neque enim propter innumeras temporum vicissitudines multasque difficultates, quas plane noxia, potuerunt ipsi Ierusalem tueri, murum per circuitum ipsius aedificantes, eamque defendere contra hostium conatus, qui nunquam ab eius aggressionem destiterunt. Haec autem Deo sic disponente, patres sanctissimi, ita evenere, ut per vos et a vobis essent adimplenda.

Cum autem mihi, qui omnium minimus sum, hic honor esset concessus, ut in hac fausta laetissimaque die, in tanto consensu omnium vestrum, ex hoc loco pauca dicerem, liceat mihi, pater reverendissime, praesules amplissimi, ut os adaperiens, impositum mihi munus et officium absolvam: cum et infirmitas et imperitia eius, qui mandat aliquod exequitur, ipsum minime excuset, quando, spi immemor officii, sileat.

Est autem illud probatissimum, quod ager quilibet, quamvis optimus, neque crescit in melius, neque fructum suo dat tempore, nisi prius sepe circumdetur et indefessa cultoris manus ipsum fodiat atque ex eo noxias evellat plantas, perdat inutiles ac destruat, utilioresque et fructiferas plantet arbores. Quae quidem eadem dicenda sunt de ecclesia Dei viventis, de vinea domini Sabaoth, quae nunquam fructum suo dabit tempore aut

* Provincialis huius concilii, de quo ne verbum quidem apud auctores recentiores, acta integra, pro sua erga nos liberalitate, nobiscum communicare dignatus est reverendissimus et illustrissimus dominus Malechia Ormanian, Constantinopolitanus Armenorum non untorum patriarcha. Erant in volumine typis quidem expresso, sed manuscripti codicis instar, ad usum sacrae congregationis auditorum, quibus examinanda tradita fuerant. Auditoris votum statim post acta ipsa ad synodum pertinentia exhibendum censuimus, quo melius lectoris commodo consulatur. Ex eo satis colligitur, cur synodus illa a sancta sede probata non fuerit. Nonnullas etiam ex eodem volumine de promptas adieciimus tabulas, quae ad famosam sedis patriarchalis translationem aptissime faciunt.

messem Domino suo, nisi prius sanctis legibus muniat et aquis sapientiae salutaria potetur et a pravis ac noxiis consuetudinibus, quae in eam irrepserunt, liberetur, cum ipsi animarum pastores curare debeant, ut omnia in melius solidata custodiantur. Praeter autem haec omnia quae diximus, iuxta temporum et locorum adiuta, iuxta cleri ac populi necessitates, iuxta unius cuiusque infirmitates ac morbos ea sensim debent adhiberi remedia, quae pro communi omnium salute utiliora censeantur. Hinc factum est, ut sancti patres iam a primis ecclesiae temporibus saluberrime instituerint atque praeceperint, ut quolibet anno episcopi et clerus ad synodum convenirent, ibique ea omnia constituerent, quae pro universae dioeceseos bono essent necessaria, cum et tempus ipsum, in quo synodus ipsa convocaretur, decrevisset. Sequiori autem aevo statuerunt, ut quolibet saltem triennio ipsa synodus convocaretur: quod factum videmus in variis provincialibus et oecumenicis conciliis. Harum autem synodorum princeps scopus erat, 1. Omni cura ac studio sanam et orthodoxam fidem tueri, ut in catholico dogmate nullus error nihilque a catholica veritate et puritate alienum irrepere, aut ne unquam in ovile Christi sub ovium vestimentis lupi rapaces intrarent. 2. Pro vitamorumque honestate cleri, pro recta ecclesiasticorum hominum institutione, canones et decreta instituerent. Cum enim maximum sit in corpore toto periculum, quando ex principalibus membris aliquod, prout est caput, cor, pectus etc., infirmetur aut corrumpatur (ex his enim unaquaque pars actionem habet et vitam): ita etiam in ecclesia Dei maximum erit periculum, quando qui ceteris sunt praelati infirmetur sive in aliquo delinquant. Horum namque infirmitas ad populum illico extenditur, qui sunt lux mundi et lucerna, quam super candelabrum Dominus posuit, ut illuminet homines omnigenae virtutis splendore. Quod si ipsi tenebris fuerint obducti, nonne et populus in tenebris ambulabit? Ipsi animarum pastores sal terrae sunt vocati, quo populorum animae condiantur, ne vitiorum putredine marcescant, sed ut panis mundus acceptabiles oblationes Deo fiant. Quod si sal terrae, id est ecclesiarum principes, evanuerit, in quo fidelis populus salietur? 3. In ipsa insuper synodo patres constitutiones et decreta faciebant, ut quemque ministrum suo in officio continerent: ipsis enim ecclesiae principibus gregem suum Dominus commisit, deque eorum manibus errantium et amissarum ovium sanguis requiretur, cum ipsi animarum pastores sui officii immemores, eas a lupis devorari permiserint. Et quoniam nulla datur excusatio, neque innocens unquam censetur custos ille gregis, qui sua aut incuria aut negligentia ex commissis sibi ovibus quasdam errare et devorari permiserit: ita etiam in supremi iudicis Christi tribunal strictae rationem illi sunt reddituri, quibus animarum cura fuit commissae, cum aut incuria aut negligentia ipsos perdiderint. 4. Leges insuper pro populo constituiebant, ut fidelis quisque sui officii memor, in semitas mandatorum Dei prompto alacrique animo currat, atque id, quod Dei est, Deo, quodque Caesaris, Caesari tribuat. 5. Tandem omnem curam omneque studium impendebant, ut Dei praecepta bene et ab omnibus observarentur, et quae in ipsis conciliis pro universae ecclesiae bono constituta essent, integre fideliterque custodirentur.

Quae quidem omnia, patres amplissimi, ea sunt quae Deus optimus maximus a vobis requirit. Principem enim scopum vestra diligentia ac cura dignissimum efficiunt: ad hoc enim tantum in hanc vos synodum, Deo sic disponente, convenistis. Quis-

que autem vestrum, principes ecclesiae ac populorum pastores, reminiscatur, quod in sua vinea Dominus vos custodes elegerit, non ut quisque quae sua sunt quaereret, sed quae Iesu Christi, iuxta illud: „Posuerunt me custodem: vineam meam non custodivi“. Posuit enim vos Spiritus sanctus episcopos regere ecclesiam, quam suo sanguine pretiosissimo salvator noster Christus Iesus acquisivit. Ipse enim Spiritus sanctus ad sacerdotii plenitudinem vos vocavit, ut tamquam ex specula quadam omnium tam clericorum quam etiam fidelium vitae et moribus invigilaretis, eosque a paratis insidiis, periculis et extrema ruina arceretis. Ait enim: „Fili hominis, super populum Israel te constitui, ideoque de tuis manibus eius sanguis requiretur. Ideo enim ad tantam dignitatem vocati estis, ut quae profunda aut secreta sunt observare atque examinare possitis: ideo lumen mundi vocavit vos Deus, ut non tantum omnigenae virtutis exemplo populum fidelem illuminetis, sed etiam ut saniora pabula ipsi praebentes per divinorum praeceptorum traditionem a tenebris semitis et perditionis via revocetis atque ad vitam aeternam ducatis: ideo salem terrae vos appellavit, ut hoc Christi fideles conditi, a vitiorum coeno et a peccatorum putredine illaesi persistant. Per vos enim quisque quae bona sunt amplecti, quae vero mala vitare addiscat. Nunquam enim estis seu angelj omnipotentis Dei, ideoque ex ore vestro lex requiretur. Scriptum est enim: „Exiit lex de Sion, et verbum Domini de Ierusalem“. Nemo unquam vestrum ex tali officio atque onere liberum se existimet: sunt enim pastoralis sollicitudini et episcopali characteri ita adnexa, ut separari omnino nequeant. Atque hic, patres amplissimi, mihi parcat velim, si ea redemptoris verba protulerim, quibus negligentium pastorum incuriam increpat, deque ea conqueritur. Ait enim: „Vae pastoribus, qui pascebant semetipsos: hac comedebatis et lanis operiebamini, et quod crasum erat occidebatis; infirmum autem non consolidastis, aegrotum non sanastis, confractum non alligastis, et quod abiectum non reduxistis, et quod perierat non quaesivistis; et dispersae sunt oves meae, eo quod non esset pastor, et factae in devorationem omnium bestiarum agri. Ecce ego ipse super pastores requiram gregem meum de manu eorum.“ Quamobrem nil magis gratum quisque vestrum Deo praestare potest, quam ut gregem quisque suum diligit, instruat, commoneat, atque in omnibus curam ipsius gerat. Id enim ab omnibus ecclesiae principibus Deus exquiri illis verbis: „Simon diligis me? Pisce agnos, pisce oves meas.“

Quod ut vos, praesules amplissimi, vestrum officium adimplere, iuxta sanctae matris ecclesiae leges, possitis, illud in primis vobis est necessarium, ut enixis precibus a patre luminum per filium suum unigenitum salvatorem Iesum Christum, Spiritum sanctum eiusque charismata pro hac synodo in nomine Domini convocata petatis: spiritum sapientiae et intelligentiae, ut omnia ad divinorum praeceptorum normam instituatis: spiritum timoris et pietatis, ut in omnibus Dei beneplacitum requirentes, nihil unquam ab alieno spiritu decepti praecipiat contra eius voluntatem: ac super omnia autem spiritum humilitatis, ut vinculo christianae pacis et fraternitatis uniti, pro communi fidelium bono, invicem auscultantes, quae meliora sunt eligatis, iuxta illud apostoli: Si ex secundo revelatio processerit, primus tacere debet, ut si quis etiam ex minimis meliora proponit, non contemnat. Nemo enim unquam vestrum tam longe ab ecclesia abest, quam socer Moysis a populo Israel: illius tamen consilium non contempsit Moyses: quamvis

enim ipse Deum vidisset, quamvis ab ipso Deo esset instructus, quamvis dux esset populi, alterius tamen consilium adhibuit atque ipsi parere non recusavit. Neque de hoc ipso facto siluit, sed sua propria manu conscriptum tradidit, ut omnibus esset exemplo: saepissime enim alterius indigemus consilio, ut tutius agere possimus.

Quod si ita vos quoque, evangelicae veritatis praecones, senseritis, sine ullo dubio Dominus ipse inter vos et vobiscum et in vobis erit. Vestros ipse, cum ait omnipotens et misericors, labores vestrosque conatus benedicet, vestraque praecepta copiosius in populo dabunt fructus: ipse enim est a quo omnes vos omniique clerus et devotissimus populus spiritum veritatis et virtutis expectat, ut quae meliora sunt quisque amplectatur ad laudem et gloriam omnipotentis Dei Patris et Filii et Spiritus sancti, cui honor in saecula, amen.

B. Decreta synodalia.

Caput I.

De vita et honestate clericorum.

I. Quod Tito Paulus apostolus praeceperat:

„In omnibus teipsum praebe exemplum bonorum operum, ut is qui ex adverso est, nihil habeat malum dicere de nobis, nec vituperetur ministerium nostrum“, hoc ad omnes ecclesiasticos viros spectare, manifestum omnino est. Nihil enim est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum inflammet, quam eorum vita et exemplum, qui in sortem Domini vocati, quae religionis sunt administrant. Cuique itaque clerico attente considerandum est, se a Deo electum, spectaculum esse mundo, angelis et hominibus; adeo ut sapientia et sanctitate praeditus, mundum illuminet hominesque bonorum operum exemplo instruat. Ad rem Nieracis Lampronensis ait: „Tu tibi, quae communes naturae leges praetergreditur, viam elegisti; Dei, non hominum servitium tibi proposuisti: mundus igitur corde et corpore, Deo soli placere studeas, ut digne tremendo sacrificio ministrare valeas,“ atque idem rursus (p. 135): „Sacerdotes, quamvis aetate iuvenes, presbyteros seu seniores vocamus; ut hoc eps nomine non sui tantum, sed et populi magistros esse indicemus: ideo enim seniorum habent dignitatem, veluti inter filios pater.“ Quapropter clericorum est, ut angelicos mores praeferant et virtutibus ornata vitam agant, atque hoc non tantum extrinseca quadam corporis modestia, sed cordis puritate; ut in ipsorum habitu, gestu, sermone ceterisque omnibus dignitas et sanctitas sacerdotalis appareat. Omnem igitur curam adhibeant, ut quae a sanctae matris ecclesiae legibus sacrisque canonibus vetita sunt, ea valeant declinare. Si quae enim levia pro populo sunt, habita sacerdotalis dignitatis ratione, gravia pro clericis censentur. Sint igitur iustitiae speculum, sanctitatis exemplum, ut haec ipsae virtutes populus fidelis inspiciens, quae recta sunt quaeque apostolus charismata meliora nuncupat, in ipsis aemuletur. Cum igitur, quo maiore in ecclesia et utilitate et ornamento haec sunt, ita etiam diligentius sint observanda, statuimus ut quae a sanctis patribus et a sacris conciliis de clericorum vita et honestate, cultu doctrinaeque retinenda, ac simul de luxu, comensationibus, choreis, aleis, lusu, et quibuscumque criminibus, nec non saecularibus negotiis fugiendis copiose ac salubriter sancita fuerant, eadem in posterum iisdem poenis et etiam maioribus arbitrio ordinariorum imponendis observentur.

II. Nullus eorum qui in clericali catalogo sunt relati vestem sibi non convenientem induat, sive in urbe degens sive iter aggrediens, sed iis tantum utatur, quae clericis sunt permixtae iuxta gradum et ordinem cuiusque. Si enim modestia et decencia prohibet, ut sordide clerici vestiantur, haec eadem luxum omnino vetat; utrumque enim modestiae est

contrarium. Sint igitur vestes absque ornamentis, et necessitati congruae et ab omni mundana pompa alienae. Vestium modestia est honori clericali statui, prout patres concilii Carthaginensis (can. 45) monent: „Clericus professionem suam et in habitu et in usu probet, et nec in vestibus nec in calceamentis decorem quaerat“. Et concilii Agathensis patres (can. 20): „Vestimenta vel calceamenta etiam eis, nisi quae religionem deceant, uti vel habere non liceat“. Quamvis enim habitus neque clericum neque monachum faciat, debent tamen ecclesiastici per decentiam vestium extrinsecam morum honestas et intrinseca cordis puritas ostendatur. Episcopi olim erat clericales vestes benedicere, prout ait Simeon Thessalonicensis (de sacramentis): „Vestem nigram pontifex benedicens iubet initiandum induere: niger siquidem color humilitatem vitaeque pietatem demonstrat“. Qui vero religionem contemnentes, publice laicales vestes deferunt, clericalibus posthabitis indumentis, quasi duobus dominis, Deo scilicet et mundo, inservientes, post communionem episcopi, hi si honestum habitum clericalem ipsorum ordini et dignitati convenientem et iuxta ipsius episcopi mandatum induere recusaverint, ab exercitio susceptorum ordinum suspendantur, donec mandatis obtemperent.

III. Sacra indumenta et cetera quibus in ecclesiasticis functionibus uti debent clerici munda sint, nitida et decora, iuxta cuiusque gradum atque ordinem.

IV. Quoniam vero apud omnes christianas nationes qui clericalem statum sibi eligunt, iis illico episcopus capillos tondet, advertant ex hoc clerici omnes, comam alere omnino esse illicitum, sed tonsura ipsis et habitu incedendum. Quapropter prolixam comam deferre omnino prohibemus. Patres enim concilii Trullani dicunt: „Intonso capite incedant ii qui eremiticam vitam agunt, non clerici aut monachi in urbe commorantes“. Qui mos olim eorum erat, qui in solitudinibus Syriae ac Mesopotamiae eremiticam vitam agebant.

V. Nos igitur sacrorum canonum statutis inhaerentes, monemus clericos ut dignitatis suae memores a theatris aliisque publicis spectaculis abstineant, perque vias neque nocte neque die inutiliter vagentur, aut aliis se comites praebeant, nisi ob necessitatem, atque hoc ea qua decet modestia. Nunquam tabernas aut cauponas, nisi in itinere ob necessitatem, aut balnea nisi ob valetudinem et praeter hominum frequentiam ingrediantur. Abstineant a clamorosis nuptiarum convitiis, et modeste caesent et praebeant sive in privata mensa sive cum aliis clericis et religiosis laicis, paucis contenti epulis, et si fieri poterit, cibum spirituali lectione aut sermone condiant, crapulas et ebrietatem execrantes. In convitiis laicorum vel inter

¹ Conc. Trull., can. 37; Conc. Trid., sess. 14, cap. 6; Conc. Nic., can. 16.

² Conc. Carthag., can. 44; Agath., can. 12.

³ Babai, opus. Nicos. etc.

⁴ Paulus ad Tit., cap. 2, v. 4.

⁵ Lamp., Dilucid. missae, p. 118.

⁶ Conc. Trid., sess. 22, cap. 1.

nuptiales epulas nunquam canant; ubi vero mos est, praesente aliquo praefato, a clericis cantari, id ea qua decet modestia et gravitate fiat¹. Ad rem ait Nierres Glaiensis: „Sacerdotibus, qui ad nuptiarum convivia sunt invitati, haec consilia seu potius praecepta relinquimus: abstineant a multiloquio juvenum laicorum et a vino; haec namque incauti et audientes et videntes peccata plurima committunt. Finita mensa et ad tertium vini calicem primi discedant, ne in ebrietatem lapsi a circumstantibus deridantur non tantum ipsi, sed et ecclesiastici omnes: ipsis vero ebrietatis peccatum expiandum remanebit.“

VI. Per plateas civitatis², aut ubi nundinae fiunt, aut populi est frequentia, nisi ex necessitate nunquam vagentur: officinas in quibus laici convenire solent et in quibus sermones inutiles et saepe etiam detractores fiunt, ne frequentent. Turpe enim est clerico, cuius conversatio in caelis esse debet, ea loca adire in quibus nugaces et detractores conveniunt; turpius autem impiorum delectari consuetudine ludere aut publicis in ludis iocisque versari, et fusorum coetus adire. Huiusmodi autem ludorum nomine aleas, taxillos eosque omnes intelligimus, qui vel pacta pecunia fiunt vel locum sors tenet, etiam si id animi reficiendi causa factum censetur. Trium enim, ut ait sanctus Franciscus Borgia, et haec pretiosissima in ludis amittuntur, tempus scilicet, pecunia, pietas, et saepissime conscientiae puritas.

VII. Quoniam autem non minus dampni affert pessimorum librorum lectio quam improborum hominum consuetudo, abstineant, immo etiam abominentur clerici libros omnes inhonestos, obcenos, vanos. Apud se potius, qui pietatem et sanctitatem redolent, libros retineant, eosque assidue versate manu satagent. Cum enim ad sacerdotalia munia rite obeunda et ad errores refellendos prompti debeant esse clerici, ideo sacras scripturas in primis legant easque sedulo meditentur. Nam iuxta concilii Nicaeni II canonem 2, spiritus sacerdotii in sacris scripturis invenitur. Sacras deinde ecclesiae traditiones ex sanctorum patrum scriptis addiscant. Hi enim, ut quondam Moyses radiante facie e monte descendens locutus est, quae religionis sunt, pertractant. Sacram insuper theologia tam eam, quae orthodoxae religionis dogmata asserit, quam eam quam moralem dicunt, discant, ut hac salutari scientia ornati sanctae matris ecclesiae hostes profligare valeant. Nulli insuper clerico, ut ait Caelestinus pontifex (Epist. ad episcopos 1) fas est sacros canones ignorare. Et Nierres Lamprorensis (in Dilucid. missae, p. 137): „Labis tua, sacerdos, scientiam custodiant, quia legum explanatio a te, qui Dei viventis minister es, requiritur“. Ex quibus verbis manifestum fit, sacerdotem non tantum propriam salutem quaerere debere, sed necessaria scientia praeditum esse, ut christiano populo, quae recta via sit in dominicis praeceptis ostendere possit.

VIII. Nulli clerico liceat cuiuscumque generis arma domi habere; quique ea retinent, ordinario arbitrio puniantur. Nunquam, nisi ob iustam defensionem in itinere, scopetum, tela, hastas aut his similia, deferant, atque hoc de licentia episcopi: et quando ea ex necessitate fas est portare, eo quo possunt modo abscondere teneantur. Apostolus enim Paulus vetat clericos percussores esse: nam

ii, quos Dominus ut pupillam oculi defendit, pro sua tuitione armis non indigent. Optimum cuique clericorum praesidium erit conscientia bona. Professionis vero et vocationis gratiae memores ab omni venatione abstineant: praestantius enim venandi genus iis incumbit, qui animas pretioso Christi sanguine redemptas ad aeternam vitam vocare debent. Ad rem ait Nierres Glaiensis: „Ad nos usque fama pervenit, sacerdotes quosdam esse valde peritos tam in equitando quam etiam militum more in arma gerendo, et in solemnioribus equitationibus diebus una cum reliquis eos incedere atque sagittas iacere, et cetera peragere, quae non religiosi hominis, sed militis potius propria sunt“. Verum arma nostrae militiae, ait apostolus, spiritualia sunt et divina, quibus non tantum contra carnem et sanguinem, sed contra potestates et dominationes tenebrarum, contra impios spiritus qui sub caelo sunt pugnamus.“

IX. Abstineant clerici a mercimoniis, negotiationibus, a conductione alienorum praediorum, etiam si id facere per intermedium personam praesumant. Principum aut divitum famulatum in febibus sacerdotali dignitati et characteri indignis non auscipiant, neque ipsis se negotiorum gestores aut factores praebant, sub poenis quae contra negotiatores clericos in iure canonico sunt constitutae³. Fas vero illis est suorum praediorum et reddituum curam habere, quaeque ex iis proveniunt vendere, et ea emere, quae ad ipsorum culturam sunt necessaria; agros etiam ecclesiasticos conducere, et honestam aliquam artem seu opificium exercere, ut habeant ea, quibus honeste vivere possint. At sacri canones prohibent, nec id episcopus cuiuslibet clerico permittat absque consensu reverendissimi domini patriarchae, idque propter extremam indigentiam, se profanis immiscere negotiis, aut pecuniam ad usuram dare, aut vilem artem, qualis est cauponaria, tonsoria huiusmodi, exercere⁴. Haec eadem iubet Nierres Glaiensis in sua encyclica: „Nemo sacerdos administrationem civitatis aut pagi cuiuscumque suscipiat, neque laici principia sit minister, aut in colligendis seu recipiendis redditibus, aut in eorum signatura se immisceat; neque reliqua, quae mundana sunt, exerceat: impossibile enim est iuxta dominica dicta duobus dominis inervire, ecclesiae nempe et mundo.“

X. Quoniam vero ipsa clericalis vitae ratio postulat, ut ii, qui in sortem Domini sunt vocati, orationibus et deprecationibus vacare debeant, nemini liceat, nisi de expressa ordinarii licentia, in tribunalibus laicis aliorum causas pertractare: at proprias causas, nec non et domesticorum suorum vel locorum piorum aut pauperum, non tamen lucri gratia, poterunt patrotibari. Tutelam, quamvis in testamento designatam, nisi sit consanguineorum idonea alia persona carentium, non accipiant. Nefas insuper ut clerico, inecio episcopo, apud iudicem laicum quemlibet de re criminali accusare, aut testis vicibus fungi, nisi prius coram episcopo aut eius vicario iuraverit veritatem se dicturum, idque tantummodo quando agatur de iniuria illata sibi aut suis aut etiam ecclesiae. Quod si grave aliquod damnum suis in bonis passi fuerint, etiam absque ordinarii licentia laicum tribunal adire poterunt. Quod si causa, ob quam accusare debeat clericus, ita sit gravis, ut poena gravissima reus plecti debeat, et praesertim si ea sit poena, quae sanguinis vocatur, hanc prius se nullimodo

¹ Conc. Trid., sess. 22, cap. 1; Canon. apost. 44, 45; Canon. apost. 55; Conc. Laod., can. 30; Conc. Laod., can. 53; Conc. Agath., can. 35; Conc. Trid., sess. 21, cap. 2; Conc. Rom., can. 18.

² Conc. Carthag., can. 47, 48.

³ Can. apost. 7; Conc. Nic., can. 17; Conc. Chalced., can. 3; Conc. Laod., can. 8 et 12.

⁴ Conc. Carthag., can. 51, 52; Can. apost. 45; Conc. Trull., can. 9, 10.

intendere protestetur. Ad rem Nierose Glaiensis: A planationibus, siubi sunt, interant, sintque semper parati ad tradenda fidei populo fidei rudimenta. Ideoque librum doctrinae christianae secum deferant; ut possint tam quae ad salutem sunt de praeccepto necessaria, tam etiam reliqua omnia populum edocere.

XIV. Ad renovandam pristinam sacerdotum canonum disciplinam in multis collapsam et ecclesiasticorum virorum mores vitamque corrigendam, Clemens XI summus pontifex praecipit omnibus populi pastoribus, rectoribus, confessoribus aliisque sacerdotibus et clericis, ut quolibet anno per dies decem spiritualibus exercitiis studium impendant, haeque facultatem ab officio per id tempus vacandi tribuit et peccatorum omnium plenariam indulgentiam. Hoc nos tam salutare studium promovere et confirmare in nostra patriarchali dioecesi cupientes, hortamur, immo etiam praecipimus ut in unaquaque civitate et tempus et locum opportuum ab ordinario designetur, et clerici omnes his exercitiis attendant et spiritualibus hortamentis sanctorumque exemplo ecclesiasticae vitae sanctitatem, legum observantiam addiscant et in virtutibus quotidie proficiant.

XV. Optamus autem ut clerici omnes susceptorum ordinum honorem et dignitatem immaculatam servant; ideoque cuique quod suum est relinquant, praecipimus ut vicissim ea qua decet caritate et reverentia vivere satagant; laicos vero principes aut eorum subditos, tanquam sanctae matris ecclesiae filios in Domino admonemus, ut ius suum ecclesiis, parochiis, confessoribus et reliis clericis tribuant, suamque operam adhibeant, ne quispiam, sive fidelis sive infidelis, ecclesiarum, conventuum, clericorum aut sanctimonialium iura, bona, immunitatem violare aut aggredi audeat. Omnes insuper et singulos laicos principes hortamur, ut quanto ceteros antecellunt opibus et potestate, tanto magis sacras Deo sive res, sive personas revereantur. Nulli umquam potestatem faciant, multoque minus suis domesticis sive fidelibus sive infidelibus, damnum aliquod inferendi; quin potius gravibus poenis eos plectant, qui ecclesiasticam immunitatem et iura aggrediuntur. Sint ceteris omnibus, et praesertim suis subditis, christianae pietatis exemplar; orthodoxae religionis defensores, ecclesiae praesidium, et ut in omni populo virtus evangelica fulgeat, omnem operam atque omne studium impendant: ita ut horum opera clerici omnes et religiosi viri in suis aedibus et officiis quiete et sine ulla impedimento cum aedificatione christiani populi permanere possint. Quapropter statuimus atque praecipimus, ut quae a sacris canonibus aut generalibus conciliis quae a sacris canonibus aut generalibus conciliis pro tuenda ecclesiastica immunitate sancita sunt, stricto observentur; sciantque omnes, aggressoribus statutas poenas vigere.

XVI. Cum autem potissima immunitatis lex ad sacrarum personarum praesidium tendat, easque ab omni tam privata quam publica vi defendat, ideo ut citra excommunicationis poenam a nemine iniuriae laedi possint nec a laica potestate violenter aut capi aut detineri, sanctorum patrum dictis et conciliorum canonibus inhaerentes decernimus, quod quicumque suadente diabolo in clericum aut religiosum hominem violentas manus iniecerit, sit ipso facto excommunicatus; cuius absolutio, si iniuria illata sit reverendissimo patriarchae aut episcopo, soli sit patriarchae reservata; si vero presbytero aut clerico, ordinario episcopo. Eandem excommunicationis poenam incurrunt ii laici, qui clericos

XVII. Nullus clericus puellas aut mulieres docere audeat legere, scribere, canere aliaque similia sine licentia episcopi, sub poenis eiusdem episcopi arbitrio. Mulierum famulatum nunquam suscipiant, neve sint earum praecursores, aescelae, aut ipsas discumbentibus assistant.

XVIII. Quisquis clericus libros ad exercitium sui ordinis necessarios habeat. Tam matutino quam horis canonicis, quae in ecclesia dici solent, et praesertim diebus dominicis et festis omnes interesse debeant, nisi legitime sint impediti; quod si impedimentum tale intervenerit, private domi, ea qua decet pietate et reverentia totum officium, prout in ecclesia solet, recitent. Sacrum quotidie sacerdotes cum timore et puritate cordis celebrent: diaconi vero et reliqui minores clerici saltem dominicis et festis sacram corporis domini nostri Iesu Christi communionem accipiant. In optimis saluberrimisque studiis sacrisque scripturis omni cum diligentia se exerceant: sacros ritus, caerimonias, rubricas et cantum ecclesiasticum addiscant. Pius concionibus, catechismo, christianae doctrinae ex-

¹ Origenes, *Orat. de levit.*
² *Conc. Mediol.*, can. 1, 2.

¹ *Conc. Trid.*, sess. 25, cap. 20.

violenter in carcerem detrudunt, aut in publica vel privata custodia vi detinent; similiter et consentientes, fautores aut suam operam quomodocumque conferentes. Il quoque excommunicationi subiacent, qui auctoritate publica, specie quidem officii sui, directe aut indirecte, personam quamlibet ecclesiasticam ad laicum forum contra cōnōnes ecclesiae provocant aut trahere praesumunt, etiam si reus consentiat¹.

XVII. Item sub excommunicationis poena vetitum est², tributa aut vectigalia quaelibet exigere, aut quocumque alio onere vel clerico vel ecclesiae bona gravare; ne ipsis quidem clericis fas est sua sponte aliquid dare aut a laicis titulo tributi aut dativae sponte solventibus accipere, etiam si id sine ulla vi fiat, nisi de consensu episcopi et reverendissimi patriarchae licentia. Ubi vero nedum utilitas, sed ipsa necessitas cogit aliquid dare pro usu publico, pro agris et praediis ecclesiarum et monasteriorum, quando oneri ferendo pares non sunt laici, aut quando infidelis, qui potestatem obtinet, de certa pecunia persolvenda quotannis taxat provincias, huic oneri clerici vel monachi se non subiciant, nisi consulto episcopo et obtenta a reverendissimo patriarcha, licentia. Sciant autem qui in civili potestate sunt constituti excommunicationem latae sententiae iis esse inflictam, qui novis editis legibus aut pravis inductis consuetudinibus ecclesiasticam immunitatem aggredi conantur. Hanc ipsam incurrant poenam, qui dictas aut leges aut consuetudines statuendas, inducendas, conservandas, confirmandas utcumque suam operam aut auxilium aut consilium conferunt. Quod si non singulae personae, sed universitates, civitates, aut loca quaelibet haec attentaverint, interdicto subiacent. Item latae sententiae excommunicationem incurrunt ii, qui aut mobilia aut immobilia ecclesiarum bona sibi vindicant aut retinent, et qui, id scientes, reum legitimis superioribus non denuntiant.

XVIII. Excommunicationi latae sententiae reverendissimo domino patriarchae reservatae ii etiam subiacent, qui in quamlibet personam ream ad ecclesiam confugientem violentas manus iniiciunt, capiunt, constringunt aut extrahunt vel in carcerem includendam tradunt³; eandemque poenam ii incurrant, qui prohibent quominus ad eos vel alimenta vel vestes deferantur; item qui militum more ecclesiam circumvallant, obsident, observant ne reus inde possit exire, aut timore incusso aut vi ipsum in fugam coniciunt, aut qui dolo malo blandisque verbis et securitatis promissione ad deserendam ecclesiam provocant. Hoc autem immunitatis honore non tantum maiores ecclesiae, sed et sacella et oratoria, dummodo divino cultui sint dicata, et episcopi aedes, monasteria, et sacra religioni loca quaelibet, quamvis saecularia quaeque pietati et caritati inserviunt, quae sunt pauperum hospitia, xenodochia, nosocomia, aliaque huiusmodi, fruuntur. Hoc privilegium ad portas, gradus, vestibula, atria dictorum locorum extenditur. Ne autem scelera foveantur, volumus confugientes in ecclesias supplices esse, non armatos aut violentos. Est insuper illicitum in ecclesia cubare, manducare, nisi forte alius locus immunis desit. Tandem res omnes, quae ad ecclesiam deferuntur, hoc immunitatis privilegio gaudent. At ne ex hoc beneficio fraudi aditus pateat, gravissimis poenis pro gravitate culpa ex episcopi arbitrio luendis, ecclesiarum rectoribus prohibemus ne a

publicorum vectigalium fraudatoribus aut alienarum rerum raptoribus eo defecti quidpiam aut abscondi permittant; idipsum dicendum de vetitis mercibus aut furtis quibuscumque cum publicorum reddituum detrimento aut privato civium damno et ecclesiae dedecore.

Caput II.

De diversis ordinibus, de presbyteris et diaconibus.

XIX. Sacerdotis officium est consecrare corpus et sanguinem domini nostri Iesu Christi, a peccatis paenitentes absolvere, sacram communionem fidei populo distribuere, baptizare, sacro oleo infirmos iungere, pro vivis et defunctis publice in ecclesia orare, benedicere, praeesse, praedicare; et iuxta gentis nostrae leges⁴ presbyteri officium est sacrosanctum missae sacrificium offerre, Christi fidelibus communionem dare, baptizare, orare, pacem concedere, et si ab episcopo sit adprobatus, etiam sacrum catechumenorum et infirmorum oleum potest benedicere. Quamvis autem sacerdotes in sua ordinatione potestatem accipiunt sacramentorum administrandorum, episcopali tamen auctoritate subiacent, ita ut, nisi de licentia episcopi quaedam omnino facere nequeant; et praesertim hac adprobatione episcopi in iis indigent, quae ad animarum curam spectant, prout est sacramenti paenitentiae administratio, cum nullus sacerdos confessiones aut saecularium aut etiam clericorum possit audire, nisi prius idoneus ab episcopo reputetur aut ad parochiale ministerium vocetur aut demum ipsi specialis licentia donetur⁵.

XX. In ipso autem ecclesiae exordio, quod pauci essent episcopi et sacerdotes, necesse fuit alicubi ut aut sine presbyteris solus episcopus aut sacerdos sine aliorum sacerdotum subsidio populum christianum regeret et sacramentis reficeret. At cum in dies fidelium augeretur numerus, plures etiam episcopos et sacerdotes fieri oportuit. Episcopi autem diversa officia sacerdotibus commiserunt: alii enim urbanos aut rusticos titulos, quos parochias dixerunt, regendos acceperunt, ideoque parochi vocati; alii episcopis inservientes presbyteris et reliquis clericis in urbe morantibus praefecti fuere, quos et archipresbyteros vocaverunt; alii in vicis et pagis, tamquam episcoporum vicarii constituti fuerunt, quos chorepiscopos aut rurales archipresbyteros dixerunt; aliis vero cura demandata fuit constitutae per universam diocesim parochias invisendi et administrandi, iique visitatores, perinde ac circumcursantes sunt appellati; alii denique sibi ipsis attendentes, ecclesiae alicuius sine animarum cura servitio dicati sunt, quos cum soli fuerint rectores, cum multi in collegium quoddam cooptati canonicos nuncuparunt. Si ad originem et institutionem urbanorum seu ruralium parochorum attente respexerimus, facile erit et ipsorum dignitatem agnoscere, cum proximi sint episcopis, quorum sunt adiutores. Sicut enim, ut ait Beda in evangelium Lucae, duodecim apostolos formam episcoporum exhibere simul et praestare nemo est qui dubitet, sic et septuaginta duo discipulos figuram presbyterorum, id est secundi generis ministrorum gessisse, sciendum est; tamen primis ecclesiae temporibus, ut apostolica scriptura testis est, utriusque vocabantur presbyteri, utriusque episcopi; quorum unum sapientiae maturitatem, alterum curae pastoralis industriam significat. Semper enim et ubique post evangelicae veritatis propagationem extiterunt pastores inferioris gradus, qui vel cum

¹ Mart. V. *Ad evitanda*.

² Conc. Lat., sess. 9, *De clericis*.

³ Greg. XII, *Si non*.

⁴ Mechitar Coas.

⁵ Conc. Trid., sess. 23, cap. 2; Conc. Laod., can. 24.

episcopis vel sub episcopis urbium et pagorum ecclesias rexerunt; quod testatur apostolus ad Titum, cap. 1, dicens: „Reliqui te Cretae, ut constituas per civitates presbyteros“. Plures autem extitisse ecclesias, in iis saltem urbibus, in quibus maxima erat populi frequentia et quibus ecclesiis singulis suus sub episcopo presbyter praerat, tam ex patrum dictis quam etiam ex sacrorum conciliorum canonibus et perpetua ecclesiastica traditione compertum est. Et cum fidelium numerus augeretur in dies unumque sacerdos sustinendo oneri impar esset, plures in singulis civitatibus constituere necesse fuit: qua tamen ex multitudine ne ulla confusio oriretur, unus omnibus praelatus fuit, qui proinde rector vel archipresbyter vocatus est¹.

XXI. Quibus autem presbyteris cura vel clericorum vel populi ab episcopo commissa fuit in pagis aut vicis, ii vicarii episcoporum nuncupantur; et ratione traditae sibi dignitatis, ius et iurisdictionem ipsius ecclesiae obtinebant. In ecclesia Romana quidam sunt episcoporum vicarii generales, alii vero foranei et alii officiales. Ii episcoporum vices gerunt in causis, quas ad contentionem spectant; primi vero duo in causis quas ad iurisdictionem gratiosam et voluntariam pertinent, ius habent. Vicarius generalis in urbe apud ipsum episcopum commoratur², vicarii autem foranei in vicis et pagis degunt. Est autem vicariorum institutio ex arbitrio episcopi dependens, et pro lubitu potest eos amovere; et suspensio vel defuncto episcopo, omnis vicariorum istorum cessat potestas. Officiales sunt perpetui, subque officio et privilegiis perpetuo fruuntur.

XXII. In ecclesia orientali urbium vicarii sunt archipresbyteri, pagorum et rurum chorepiscopi et administratores, quos Graeci periodeutas nuncupant, id est circumcursatores et visitatores. Horum est officium vicos omnes et pagos invisere, omnesque ad rectae vitae sanaeque doctrinae formam instituere: honor et dignitas ipsorum perpetua est; per impositionem enim manuum ad hoc onus ab episcopo eliguntur. At apud nos doctoratus tantummodo gradus cum traditione baculi pastoralis datur in perpetuum, quamvis propter scelera a suscepto honore, officio et dignitate constitutus doctor suspendi et amoveri possit. Vocati sunt autem periodeutae seu circumcursatores, eo quod nullibi fixam sedem habeant, sed continuo huc illuc per pagos aut vicos apud fideles, qui eorum auctoritati subiacent peragrantes, quas pro salute animarum sunt necessaria curare debeant. Est etiam istorum officium clericos et sacerdotes ad examen vocare, indoctos et rudes docere, deque omnibus certiorum reddere episcopum³. Differunt autem a chorepiscopis, 1. Quod hi fixam habent sedem in aliquo vico vel pago; illi vero nullibi, sed excepta urbe, in qua est sedes episcopalis, per totius dioeceseos villas continuo peraguntur. 2. Quod chorepiscopi praeter curam clericorum, monachorum et populi, potestatem etiam habent minores ordines conferendi, qua carent auctoritate periodeutae. 3. Quod periodeutae crucem manibus tantum gestare queant, at nunquam mitram in capite, chorepiscopi vero binas cruces deferunt, unam scilicet manibus, alteram in pectore. At sunt periodeutae pares chorepiscopis in potestate consecrandi baptisteria, ecclesias dedicandi et altaria, et subiectos sibi clericos et monachos in officio continendi. De chorepiscopis haec sancita fuerunt a concilio Antiocheno⁴. Ii

sunt in vicis vel pagis, qui dicuntur chorepiscopi, etiam episcopi ordinationem vel manuum impositionem acceperint, visum est, ut suum modum sciant et subiectos sibi ecclesias administrent, earumque cura et sollicitudine gerenda contenti sint. Constituant autem lectores, hypodiaconos, exorcistas, et eorum promotionem sufficere existiment; nec presbyterum aut diaconum ordinare audeant absque urbis episcopo, cui subiicitur ipse, et regio. Si quis autem ea quae definita sunt transgredi audeat, ipse quoque deponatur ab eo honorem quem habet. Fiat vero chorepiscopus ab episcopo civitatis cui subiicitur. Concilium Nicaenum chorepiscopis lectores promovendi potestatem facit¹. Apud quosdam orientales duplex est chorepiscoporum genus: alii enim sunt simplices chorepiscopi, et hi praeter minores ordines nullum alium possunt conferre, etiam ab episcopo urbis essent adprobati, ut sunt apud nos Armenios ii qui sublimes doctores vocantur; alii vero qui episcopalem characterem acceperant, sed ob patrum a seculis ab episcopali dignitate et honore decedentes, nomine chorepiscopi et honore gaudebant, et hi quidem consentiente urbis episcopo poterant diaconos aut presbyteros ordinare, qua carent potestate periodeutae seu visitatores; ad quos refertur canon 57 concilii Laodiceni: „Quod non oportet in vicis et pagis episcopos constitui, sed periodeutas, hoc est circumcursatores. Eos autem, qui prius constituti fuerant, nihil agere sine mente episcopi, qui est in civitate.“ Quamvis licitum erat in varios pagos vel vicos unius eiusdemque dioeceseos plures instituere chorepiscopos; hi tamen in iis locis erant constituendi, in quibus et populi frequentia et sacerdotum multitudo esset. Quisque episcopus debet in urbe vicarium seu archipresbyterum habere, et periodeutam seu visitatorem, qui universam dioecesim invisat.

XXIII. Iuxta nationis Armeniae praesentem consuetudinem sacerdotum gradus et officium distinguuntur 1. in simplices sacerdotes; 2. in parochos; 3. in archipresbyteros; 4. in periodeutas seu visitatores; 5. in simplices doctores; 6. in doctores sublimes seu primarios; 7. tandem in delegatos patriarchales. Est autem simplex sacerdos ille qui curam animarum nullam habet, sed parochi aut archipresbytero subiectus sacerdotalia officia exercet. Parochus vero ille cui populi cura tradita est et sacramenta ad salutem necessaria ex officio administrat; qui si in urbe est, iuxta canones nationales sacerdos vocatur; si vero in vico aut pago, senior.

XXIV. Cum praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, suas oves agnoscere, pro his sacrificium offerre², et verbi divini praedicatione ac bonorum operum exemplo pascere, pauperum aliarumque miserabilium personarum paternam curam gerere, et in cetera pastoralia munia incumbere, id per se praestare tementur, non per substitutos, nisi ex legitima causa sint impediti, prout sacrosancta et oecumenica Tridentina synodus docet³. Archipresbyteri quoque plebani et quicumque parochiales vel alias curam animarum habentes ecclesias quomodocumque obtinent per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis et festis solemnibus plebes sibi commissas pro sua et earum capacitatis pascant salutaribus verbis, docendo eas quae seita omnibus sunt necessaria ad salutem. Id vero si quis eorum praestare neglexerit, providere

¹ Conc. Trid., cap. 1.

² Conc. Trid., De offic. vicarii.

³ Can. Arm.

⁴ Can. 18.

¹ Can. 14.

² Conc. Trid., sess. 23, cap. 1.

³ Sess. 2.

pastoralis sollicitudo non desit, ne illud impleatur: „Parvuli¹ petierunt panem, et non erat qui frangeret eis“. Itaque ubi ab episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo, defuerint, per censuras ecclesiasticas seu alias poenas ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id praestat, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse recipiens officium, suum impleat.

XXV. Cum vero apostolus eos moneat, quos Spiritus sanctus posuit episcopos, ut Dei ecclesiam regerent, quam sanguine suo Christus dominus acquisivit, ut in omnibus laborent et suum ministerium impleant; et cum hoc ipsum officium implere omnino nequeant hi, qui commissum sibi gregem mercenariorum more deserunt, et ovium suarum, quarum sanguis de eorum manibus a supremo iudice est requirendus, multitudinem incustoditam negligunt: hinc parochi sciant² se ad residentiam teneri, a qua nullo pacto fas sit recedere, nisi ex gravi causa et cum licentia ordinarii, et relicto alio presbytero substituto, ab ordinario ipso approbato. Huiusmodi autem licentiam ultra duos menses ipse episcopus prorogare non possit. Quod si ex hac parochi absentia fideles aliquod damnum passuros evidens sit ob defectum sacramentorum administrationis, ne per dies quidem aliquot illi liceat abesse, nisi, prout diximus, idoneum et approbatum sacerdotem, qui vices suas gerat, constituat in paroecia. Nam si clerici, qui vel in urbe vel in pagis commorantur per hebdomadas, nulla urgente gravi causa, ad ecclesiam non conveniunt, iuxta canones ab episcopo graviter sunt puniendi³, quanto magis est animadvertendum in parochos, quorum negligentia diebus dominicis et festis divina officia intermittantur. Ut autem fidelibus sacerdotes promptiores occurrere possint, in aedibus ipsius paroecialis ecclesiae habitent. Quod si suis propriis aedibus ecclesia careat, domum prope ipsam et intra paroeciae limites eligant; quod praeceptum ad omnes clericos, qui in officio aliquo sunt constituti, extenditur.

XXVI. Ut parochus officium suum rite possit persolvere tum circa animarum directionem tum circa sacramentorum administrationem, libros necessarios secum habeat, et praesertim breviarium, hymnarium, rituale, missale, catechismum, moralis theologiae saltem aliquod compendium, et concionibus et sermonibus dominicalibus persolvendis collectionem quandam; hasce etiam huius nostrae synodi constitutiones, quae omnes ad rectam ecclesiarum administrationem et fidelium salutem et clericalem vitae honestatem pertinent, frequenter prae manibus habeat.

XXVII. Praeter libros liturgicos et chorales et eos qui sacerdotali ministerio sunt necessarii, ad rectam paroeciae totius administrationem alios etiam teneat, in quorum primo baptizatorum nomina, in secundo confirmatorum, in tertio contrahentium sponsalia, in quarto matrimonio alligatorum, in quinto defunctorum, et tandem in sexto omnium totius paroeciae animarum referre debeat; quos quidem libros tam a se confectos tam a praedecessoribus diligenter et religiose clausos custodiat, neque cuilibet facultatem eos legendi aut inspiciendi concedat, etiam si ipse sit praesens. Quod si quis eos libros non habuerit et legem istam contempserit, poena pecuniaria in bonum ec-

clesiae pro arbitrio episcopi eroganda plectatur. In archivis paroecialibus, quae erigi mandamus, diligenter sunt asservanda non modo quae diximus, sed etiam quaecumque instrumenta, donationes, legata, inventaria, visitationis decreta, onera, privilegia, indulgentiarum diplomata, sacrarum reliquiarum authentica testimonia, atque omnia ea quae ad ius ecclesiae quomodocumque pertinent.

XXVIII. Ecclesiarum, altarium, sacrarum vasorum ac totius sacrae suppellectilis nitor ac mundities maxime est procuranda. Quod si ecclesia aliqua vel sacellum vel altare sub iure sit patronatus, moneatur ut debitum illi cultum praestet patronus; qui si debitum suum neglexerit, sacrarum ad episcopum rem deferat. Quae vero de sanctissimae eucharistiae decenti conservatione et perpetuo lumine, de custodia sacrarum oleorum, de baptismalis fontis nitore statuimus, ea etiam atque etiam sacerdotibus commendamus.

XXIX. Quolibet saltem mense aquam benedictam renoveat et mundis in vasa prope ecclesiae ianquam teneant, qua fidelium limina conspergantur.

XXX. Quando quis sacerdos vel parochus infirmatur vel moritur, bona omnia tam ecclesiae quam sua fideliter diligenterque ab archipresbytero custodiantur, donec episcopus instituto examine de iis disponat. Qui vero vel amoveat vel aliquid amoveri permittunt, ipso facto excommunicationis poenam incurrunt; cui etiam poenae subiacent ii, qui legitime interrogati debitas relationes dare omnino recusant.

XXXI. Quae per annum, iuxta ritum nostrae nationis, laudabiles ecclesiae consuetudines, caeremoniae, officia occurrunt et vigent, accurate servare et persolvere ea qua decet reverentia et diligentia parochi studeant. Nunquam novos aut ritus aut caeremonias sine expressa reverendissimi domini patriarchae licentia inducere praesumant. Ea vero quae in patriarchali ecclesia servantur et approbantur, rite sanctoque persolvant.

XXXII. Parochi ad chorum tenentur et hora debita missae sollemniter celebrare et divinas laudes canere; quae, nisi legitime sint impediti, a se persolvere debeant aut alios idoneos deputent.

XXXIII. Insuper iuxta veterem ecclesiae consuetudinem tenentur parochi diebus dominicis et festis post evangelium sermonem ad populum habere¹, in quo aut sacrosancta religionis mysteria aut quae ad recte vivendi formam pertinent, ostendere, et ieiunia, abstinencias, festa de praecepto infra hebdomadam occurrentia et sacras indulgentias in hoc ipso sermone populo annuntiare. Hac de causa sacrarum conciliorum canones² populum hortabantur, ut ad sui parochi missam conveniret. Est etiam parochi officium pueros et rudes primis fidei rudimentis imbuere; et quae tam Deo quam sibimetipsi et proximo praecipue quisque debet, eos edocere. (Bened. XIV, Const. Si levis.)

XXXIV. Tenentur etiam parochi inspicere et invigilare an in sua paroecia publice criminosi populoque fidei noxii reperiantur; tales sunt narrantii, scandalosi, a sacramentis poenitentiae et eucharistiae alieni, sacrilegi, concubinari, blasphemae, bonorum ecclesiasticorum invasores, inhonesti aut gravissimi sceleris rei: quos omnes paterna primum caritate commoneant, mox sacerdotali constantia redarguant, et demum episcopo denuntient, qui errantes hasce oves ad ovile Christi reducere astringat. Sint autem rectores animarum pacis studiosissimi, et si quae lites, iurgia, contentiones aut

¹ Hierem., Thren. 4.

² Conc. Trid., sess. 28, cap. 1.

³ Conc. Trull., can. 5.

¹ S. Alph. de Ligor., serm. 1.

² Conc. Trull., can. 71.

odia inter fideles exorta sint, ea compellere, A
extinguere, et statim sopire conantur, ea re-
moventes, quae a christiana pace et charitate sunt
aliena.

XXXV. Quodsi lites et iurgia quolibet in-
honorant, multo magis ecclesiasticae personae.
Quapropter longe abint a clericali, et praesertim
ab animarum rectoribus iurgia, lites, detractio-
es: enim nefas parochum esse litigiosum aut laceri
cupidum. Quod si pro parochialibus iuribus aut
decimarum exactionibus controversia oriatur, epis-
copum consulat, qui absque ulla iudiciali forma, si
fieri potest, re inspecta, solutionem procuret et
ortam controversiam in pace et caritate componat.
Mutuas contentiones et iniurias sacerdotes inter se
vel cum laicis omnino declinent, multoque magis
percussiones: secus pro facti ratione et gravitate
ab episcopo serio puniantur, praeter laesae partis
satisfactionem, ad quam ex iustitia tenentur. Et
autem parochi officium commissi sibi populi amo-
rem et reverentiam habere, non domos aut officinas
sine causa frequentando, sed paterna omnes cari-
tate complectendo, omnes in necessitate constitutos
sine personarum acceptione adiuvando, afflictos
consolando, sibi omnium effectum conciliare.

XXXVI. Pueros, qui ad rationis usum per-
venerint, in christiana doctrina et pietate debent
parochi erudire iuxta cuiuslibet aetatem et in-
genium, atque istorum animos ad recipienda sacra-
menta poenitentiae et eucharistiae praeparare. In-
firmos decubentes et diuturnis morbis languentes
non negligant, sed saepius visitando, semel saltem
quolibet mense sacramentis reficiant, et nullum sibi
subditum sine sacramentorum administratione mori
deserant. Curent, quantum fieri potest, ut ecclesiae
praecepta tam quoad ieiunia, tam quoad assisten-
tiam missae in festis et divinorum officiorum et
cestrationem ab operibus servilibus et communionem
paschalem, tam etiam quoad decimarum solutionem
praelatis et episcopis ab omnibus rite sanctoque
serventur.

XXXVII. Archipresbyter, qui praeter iuri-
dictionem et officium parochi, habet etiam vicarii
dignitatem, omnibus praestat clericis dioeceseos et
ecclesiae, cui praefectus fuit. Nisi ipso quis maior
adeat aut urbanitatis gratia extraneo sponte hono-
rem cedat, in choro primam sedem occupat; et in
sacris caeremoniis ecclesiae, quae iuxta consuetu-
dinem per annum sunt adprobatae a reverendissimo
domino patriarcha huius sedis Armeniorum catholi-
corum, idest in solemniori fons benedictionis die
epiphaniae facienda, in benedictione candelarum
die purificationis, cinerum prima feria quarta qua-
dragesimae, palmarum die dominica ante pascha,
et in reliquis caeremoniis, quae diebus aut
aliis sunt, ut est ianuam ecclesiae aperire, pedes
more dominico lavare feria quinta maioris hebdo-
madae, crucem feria sexta eiusdem hebdomadae
adorare, et ipso die paschalis, et die exaltationis
crucis Domini, nec non et singulis feriis sextis
martii, domos fidelium benedicere in epiphania
Domini et die resurrectionis, sanctissimum sacra-
mentum fidelium venerationi et adorationi exponere
novem diebus ante natiuitatem Domini et octava
post corporis Christi festum, vvas benedicere die
assumptionis beatissimae virginis, rocaria prima
quaque dominica singulorum mensium benedicere,
hieque similia, in omnibus praestant archipresbyter.
Primum etiam locum obtinet in solemnibus vel spe-
cialibus vel matrimoniorum benedictione et in ano-
quis et funerealibus defunctorum.

XXXVIII. Absente episcopo aut superiore,
archipresbyteri est officium in consilio sacerdotum
ecclesiasticos causas recognoscere, ecclesiasticorum
bonorum curam habere, ab ecclesiae reddituum
et impensarum rationem petere, sacerdotum et
reliqorum clericorum vitae et moribus invigilare,
et in difficilioribus rebus episcopi mentem et sen-
tentiam attendere.

XXXIX. Perioeuta aut visitator, qui etiam
invigilator et chorepiscopus vocatur, quique ab
episcopo potestatem accipit in parochos et clericos
et populum in vicis et pagis, in ecclesiis et in
monasteriis totius dioeceseos, debet ecclesiasticorum
fidem, mores et vivendi rationem inquirere, ut
episcopi vicegerens, atque omnia iuxta divinas et
ecclesiasticas leges componere, deque omnibus
episcopum certiores reddere. Debet enim episco-
pus prout a sacris canonibus sancitum est vigilare
visitatores et rectores instituire ad rectam totius
dioeceseos administrationem. Qua de re haec ha-
bet Isaacus patriarcha: „Eos episcopi visitatores
ellegant, qui moribus et vitae honestate omnibus
sint exemplo, qui dum populum divina praecepta
docent, monent ipsum schismaticorum hominum
consortium declinare et peccata turpia vitare; quod
si ipsi auri et argenti cupidi omnem suam curam
adhibent in colligendis pecuniis, cetera parvi fa-
cientes, reminiscantur quod de manibus suis sangui-
grem Christi requiretur.“ Idem haec etiam visi-
tatoribus praecipit: „Visitatores seu rectores cu-
rent, ut divina officia rite et ubique persolvantur,
et semel in anno universam dioecesim invisantes
iuxta ecclesiasticas constitutiones omnia corrigant
et ad rectam formam redigant. Parochorum et
clericorum diligentiam adnotent, bonos et vigilantes
debito honore recipiant, otiosos vero et negligentes
acriter reprehendant.“ Quapropter noscant perio-
euta seu visitatores, se in partem pastoralis of-
ficii et sollicitudinis esse assumptos in vinea domini
Sabaothi, seque villicos assiduos et vigilantes et labo-
riosos in ea exhibeant, ut ager ecclesiae suo et
opere et sudore excultus, fructum debitum domino
suo in tempore reddat. Omne studium omnemque
curam adhibeant, ut huius synodi canones et de-
creta integre observentur, et si quos defectus re-
pererint in iis locis, quos visitant, fideliter omnia
ad episcopum referant. Ecclesias omnes et popu-
lum visitent, et an omnia iuxta ecclesiasticorum
canonum normam decenter disposita sint, diligenter
observent. Parochorum diligentiam in obeundo suo
munere, nimirum in sacramentorum administratione,
in sacrosancti sacrificii celebratione, in divinorum
officiorum absolutione, in verbi Dei praedicatione,
et in his quibus, quae ab hac synodo praecipuntur,
omnia adnotare, deque omnibus episcopum
certiores reddere debeant. Quod si quae inter
laicos scandala, odia, iurgia, lites noverint, ea ex-
tinguere, extirpare, et populum christianum in pace
et caritate custodire curandum est ipsis. Nulli
dent licentiam propriam ecclesiam relinquere, ne-
que litteras commendatitias aut clericis aut laicis
concedant sine episcopi licentia. Causae civiles,
quae ad ecclesiasticum forum pertinent, consueti
iuris forma dirimant, donec episcopus quid sit in
illis agendum iudicet. In criminalibus causis non
iudicent; sed tamen debitas informationes diligenter
accipiant, easque quamprimum ad episcopum de-
ferant. Monasteria tam virorum quam mulierum
semel in anno visitent, habita tamen speciali ad
hoc episcopi licentia; qui huiusmodi visitationem

* Can. 20, 21.

* Can. 4, 5.

aut superiori aut religioso alicui potest committere, et his vel mediate vel immediate ad episcopum monasteriorum statum dignificet. Ne vero perinde sit seu visitatores suas iurisdictionis limites transgrediantur, obtentas ab episcopo in suis litteris facultates sacpe perlegant; ex his vero quanta sibi concessa sit potestas, addiscant. Mensis novembris vel alio commodiori tempore commissam sibi regionem percurrant, et ante initium ieiunii, quod pro nativitate dominica fieri solet, quas de parochia, clero et populo suae iurisdictionis informationes habuerint, eas ad episcopum perferant. Ante primam dominicam quadragesimalis ieiunii ipsi visitatores ad episcopum conveniant, eique omnia pandant; eiusque mandata, consilia excipiant; et cum reversi fuerint, quae episcopus inaeerit, ea parochis sibi subditis manifestent; et ut omnia executioni fideliter mendantur, curam omnem adhibeant. In percurrenda sua regione caveant ne quid prorsus accipiant, praeter ea quae sibi et ministro pro victu sunt necessaria. Alioquin gravissime ab episcopo rei puniantur.

XL. Simplex doctor ille dicitur, qui una cum parochi, archipresbyteri aut rectoris dignitate, sive ex consensu, sive ex ordinatione episcopi, potestatem accepit baculum doctoralem et crucem in missa et in sacris caeremoniis solemnioribus et annulum unico lapillo ornatum deferendi.

XLI. Sublimis autem doctor is est, qui una cum dignitate archipresbyteri, rectoris, vicarii aut delegati patriarchalis, omnes doctoralis gradus honores et privilegia propter meritum et benefacta obtinuit.

XLII. Iuxta huius nostrae nationis canones ii tantum ad sublimis doctoratus dignitatem sunt promovendi, qui novum et vetus testamentum, canones et statuta ecclesiae, apprime cognoscunt¹. In hac dignitate constitutus reverendissimus patriarcham aut ordinarium semper comitatur ipsiusque est consiliarius, et de consensu reverendissimi patriarchae aut ordinarii alium potest deputare. Ipsius est invigilare, ne quid praeter aut contra canones ab episcopo fiat, sed omnia cum doctorum consilio iuxta auctoritatem leges componat. Ut autem sublimis doctor sua dignitate aut privilegiis nunquam abutatur, haec in Domino praecipimus et concedimus:

1. In missis aut caeremoniis, quae in diebus solemnioribus fieri solent, in processionibus, in praedicationibus potest tam baculum doctoralem, quam crucem in manu deferre.

2. Annulum simplicem unico lapillo ornatum gestare.

3. Simplicem et sine gemmis crucem in pectore habere.

4. Mitram sericam non auro aut gemmis contextam capiti imponere; quibus tamen ornamentis extra dioeceseos, in qua constitutus est, limites uti nequeat, quamvis ab episcopo potestatem acceperit: quod si tamquam delegatus reverendissimi domini patriarchae mittatur, suis utatur ornamentis; et quando missae solenni simpliciter assistit, hiedem abstineat.

5. Iis diebus in quibus solent episcopi divina officia solemniter celebrare, absente, impedito vel defuncto episcopo, sublimis doctor celebret; aliis autem diebus ipsi non liceat.

6. Hiedem ornamentis uti ipsi non liceat in baptismo conferendo, in benedictione aut sponsalium aut matrimoniorum aut quando aliquem in pia quadam sodalitate recipit, nisi de expressa episcopi licentia.

7. Sacrum solemniter offerens et suis ornamentis insignitus, episcopalem sedem nunquam adhibeat, sed sine fulcro, decenter tamen, iuxta diu colorum ornato in loco sedeat.

8. Praesente episcopo, aut quando doctor celebranti episcopo adstet, capite sit detecto.

9. Sacras vestes super altare more episcoporum sibi induere doctori nunquam liceat: est enim hoc dignitatis episcopalis privilegium.

10. In missa privata iis tantummodo vestibus sacris sit contentus, quibus simplex quilibet sacerdos utitur: illaque in sacristia ornatur et uno tantum ministro sit contentus, nec pro ablutione manuum peculiaribus vasis utatur apt praeter consueta altaris ornamenta quid pro se requirat.

11. Propter sui gradus honorem liceat ipsi ubicumque sit annulum gestare, excepta tamen curia patriarchali.

12. In ipsius funere, mitram super feretro mortuario ponere non liceat, nec ipsum cum dictis ornamentis humare.

13. Praesente episcopo aut superiore locali, doctor suis ornamentis non utatur, nisi de ipsius episcopi aut superioris licentia. Absente, tamen episcopo aut superiore, primum in choro locum occupet; sed nunquam episcopali sede ipsi liceat uti. De reliquis sacerdotibus sacri canones praecipiant, ut is prior sedeat, qui vel ordinatione senior vel benefactis ceteros antecellens, ab episcopo prior illi locus tribuitur¹.

XLIII. Quemadmodum apud ceteras nationes orientales, ita etiam apud nos consuetudo invaluit iam a prius temporibus, ut superiores sive abbates religiosorum vel monachorum in honore habeantur; ideoque ipsis concessum est, ut superius dictis sublimium doctorum privilegiis et ornamentis utantur. At praecipimus, ut quisque electus abbas vel superior ab episcopo in sua dignitate confirmationem accipiat; dein a reverendissimo patriarcha facultatem postulet, ut annulum, mitram, crucem pectoralem, baculum in missis solemnioribus, in processionibus et praedicatione deferre possit. Quod si ita in Domino opportunum duxerit reverendissimus patriarcha, electo et confirmato ab episcopo abbati vel superiori potest etiam facultatem concedere consecrandi altare suae ecclesiae, fontem baptismatis benedicendi, ad quatuor minores ordines suos monachos aut religiosos promovendi, et iis qui in monasterio doctrina et pietate ceteris sunt praestantiores, gradum sublimis doctoratus et adnexa privilegia et ornamenta conferendi. Haec autem privilegia tribui possunt etiam sublimibus doctoribus.

XLIV. Iuxta canonum collectores² sacrum episcoporum more peragere, a dignitate et iurisdictione episcopali indivisum est. Et quamvis superioribus sive abbatibus sive ex consuetudine sive ex concessione sit permixtum more episcoporum missam celebrare, ipsorum tamen ornamenta et privilegia modum quemdam habent, quem nefas est praeterire. Praescripti enim sunt dies, in quibus in sua tantum ecclesia uti possunt. Quapropter qui in aliqua dignitate constituti, nimirum doctores, vitam et institutum monasticum amplecti voluerint, susceptum gradum et honorem prius coram episcopo resignare debeant; et amplius neque intra neque extra monasterium licitum est honorem et nomen doctoratus aut dignitatis resignatae conservare, aut his adnexa ornamenta et privilegia adhibere. Qua

¹ Moschitar Com., can. 4.

Consol. GENERAL. TOME XL.

² Norae Magnae, can. 11.

³ Thom. Mich. etc.

de re quacunque consuetudinem in contrarium tollimus et abolemus.

XLV. Ablegatus sive visitator, qui et rector et invigilator dicitur, ille est, qui tamquam vicarius a reverendissimo patriarcha vel ad universam diocesim sedis vel ad aliquam tantum regionem mittitur, ut ecclesiarum rectores, parochos, archipresbyteros, clericos, populum, monasteria, monachos et religiosas foeminas, ecclesias, sacella, oratoria invicem, omnia iuxta sacros canones componat et corrigat; deque omnibus reverendissimum patriarcham, a quo missus est, certiorum reddat. Huius potestas et facultates maiores sunt illa, quibus praediti sunt visitatores ab episcopis missi, prout in suis casibusque litteris dimissorialibus invenire est. Ipse vero debet apprimè cognoscere et in promptu habere ea omnia, quae sacri canones visitatoribus et vicariis praecipiant.

XLVI. In hanc dignitatem vocato, licet sacrum chrisma per universam diocesim distribuere: assignationes collectas, vota, donationes, quas a superioribus, parochis, clero et populo sedi patriarchali dari solent, colligere.

Caput III.

De episcopis, metropolitanis, primatibus.

XLVII. Episcopi, quos Spiritus sanctus elegit, ut Dei ecclesiam regerent, apostolorum successores, sacerdotum patres et commisi sibi populi pastores nuncupantur. Regimen ecclesiae, ministrorum electio et ordinatio, confirmationis sacramenti administratio, et alia huiusmodi ad episcopalem pertinent iurisdictionem, et iuxta canones nostrae nationis¹, „episcopi potestatem habent sacerdotes ordinandi, ecclesias consecrandi, et de licentia reverendissimi patriarchae oleum unctionis benedicendi.“ In pontificali vero Romano haec episcoporum officia recensentur: „Episcopum oportet iudicare, interpretari, consecrare, ordinare, offerre, baptizare et confirmare.“ In consecratione autem episcopi, quae apud nos fit, haec episcopus consecrans super consecrandum adprecatur: „Ex tua misericordia et bonitate pro hoc servo tuo, quem elegisti et ad opus et honorem episcopatus tuae gratia vocasti, humiliter petimus... Da ipsi spiritum sapientiae, ut se aperiens possit errantes in viam veritatis reducere, et ad agnitionem fidei catechumenos et peccatores a vili suis peccatis ad poenitentiam vocare, beneque omnes firmos et immaculatos conservare: haec namque inter populos tua est voluntas. Da ipsi spiritus tui sancti gratiam et virtutem, ut inimicum contradicentem possit repellere, languentes confirmare, a spiritibus immundis vixatos liberare et sanctificare. Da ipsi sancti Spiritus charismata, omnemque gratiam, quam reatibus fonte baptismatis per fidem largitur donat; ut in odorem convivii tremendum sacrificium, sacramentum salutis, pignus aeternae redemptionis, possit offerre. Absit, Domine, ut ipse immature examine et consecratione alienorum peccatorum particeps fiat; sed potius dignus in apostolica ecclesia et diacones et presbyteros constituat. Sanctam et immaculatam animam et apud populos et apud te, Domine, qui scrutator es cordium, conservet; ut prospera vitam agens, curat semitas mandatorum tuorum et scripturarum monita custodiat... Da ipsi in caelo et in terra potestatem peccata absolviendi; caelorum regni laeas aperienti illi, qui ad te suo opere et labore veniunt, ut omnia iuxta quod docet et convenit distribuens, quae debet modo ecclesiam administrare; atque orphanorum et viduarum pa-

ter etc.“ Atque hic animadvertendum est, quod illa in verbis plura enumerantur, quae propria sunt solummodo episcoporum, ut sacerdotes et diacones ordinandi, ligandi et solvendi, ecclesiasticum coetum et populum fidelem regendi; plura etiam, quae cum presbyteris habent communia, prout praedicare, necessaria ad salutem populum edocere, baptizare, missae sacrificium offerre, benedicere etc. At haec ita presbyteris tribuantur, ut potiori iure ad episcopos pertineant; neque ea presbyteri, nisi de licentia et consensu episcopi, possint exercere. Sunt namque episcopi presbyteris maiores, et in ipsis potestatem habent, ut superiores in suos subditos. Quapropter tam populo, quam clero sanctus Ignatius martyr praecipit: „Omnes episcopum sequimini, ut Christus patrem, et sacerdotum collegium ut apostolos; sine episcopo nemo audeat quidquam eorum facere; quae ad ecclesiam spectant. Honorate Deum ut omnium auctorem et dominum, episcopum vero ut sacerdotum principem et Dei imaginem referentem, Dei inquam imaginem propter principatum, et Christi domini propter sacerdotium.“

XLVIII. Quae cum ita se habeant, noscant episcopi suae dignitatis honorem, nec illam aut dictis aut factis vituperant. Oportet enim episcopos, iuxta apostoli Pauli praecepta, irreprehensibiles esse, sobrios, castos, pudicos, et suae domus bene curam habentes. Virtutem igitur et quae meliora sunt amplectentur, vitia fugiant, in habitu, cultu et in omnibus operibus suis honestatem et pietatem praeseferant: ita enim decet esse ministros Christi et dispensatores mysteriorum Dei. Vitam autem moresque suos ita componant, ut reliquis omnibus sanctae humilitatis, prudentiae, modestiae, frugalitatis, continentiae exemplar esse possint: quae omnia tantopere Deus ipsis commendat. Sunt namque ipsi, iuxta dominica dicta, sal terrae, quo subditi populi condiantur, lumen mundi, quod super candelabrum Dominus posuit, ut omnes qui in domo Domini sunt lucem videant. Episcopis igitur iuxta auctorum patrum dicta praecipimus, ut non tantum modesta suppellectili ac mensa ac victu fragili sanctorum exemplo sint contenti, sed etiam in reliquis ad vitam necessariis modestia et parsimonia utantur; ut nihil omnino a sacris canonibus alienum in vivendi ratione appareat, nihil quod apostolicam simplicitatem solumque pro Dei gloria offendant. Ante omnia vero reminiscantur episcopi servandam sibi esse tam domi quam etiam alibi in convivii sobrietatem et moderationem². Et cum in convivii saepissime sermones otiosi fieri soleant, admisceant in sua mensa bonorum librorum lectionem, suoque familiares quique instruat et erudiat, ne sint otiosi, impudici, viciosi, cupidi, elati, rixosi, blasphemii et voluptatis amatores. Concilium Tridentinum (sess. 25, cap. 1) omnino interdixit episcopis, „ne ex redditibus ecclesiae con- sanguineos aut suos familiares augere studeant, cum et apostolorum³ et patrum canonem id prohibeat; ne res ecclesiasticas, quae Dei sunt, consanguineis donent; sed, si pauperes sint, illi ut pauperibus distribuunt, nec illorum causa ecclesiae bona dissipent. Immo, quam maxime potest, eos sancta synodus monet, ut omnem humanum hunc erga filios, nepotes, consanguineos carnis affectum, unde multorum malorum in ecclesia seminarum oritur, penitus depellant.“ Sunt enim episcopi pauperum patres, pupillorum et viduarum defensores, et ut a

¹ S. Ignat. mart., Epist. 1 ad Smyr., cap. 1.

² Conc. Trid., sess. 2.

³ Ps. 25.

clericis et sacerdotibus in honore habeantur, ipsae honorent. Laici cum hominibus neque nimis familiaritate neque nimis severitate utantur. Ita autem in omni re exhibeant ut sui status et dignitatis memores, pontificiam personam, quam gerunt, nunquam inhonorent, principibus aut sindacis aut istorum familiaribus inserviendo. Sacrosancta enim Tridentina synodus iubet (sess. 25, cap. 17), ut tam in ecclesiis quam foris suum gradum et ordinem prae oculis habentes, ubique patres et pastores se esse meminerint; reliquis vero seu principibus seu sindacis praecipitur, ut episcopos paterno honore ac debita reverentia prosequantur. Super omnia lites et contentiones evitent, neque facile ad iracundiam moveantur, neve sint percussores; quin potius omne suum studium adhibeant, ut malum in bono viciant. Christi enim ministrum non deest litigare, sed mansuetam esse, docibilem, patientem, ut inscius omnino odii et vindictae cum moderatione eos corripiat, qui veritati contradicunt; hoc enim modo, Deo adiuvante, etiam contradicentes veritatem agnoscere poterunt. Attendant episcopi lectioni bonorum librorum, ut docere, et consolari possint populum sibi commissum. Scriptum enim est de ipais: „Episcopi debent omnium ecclesiasticarum rerum scientiam habere, et vetus et novum testamentum sacrosque canones, leges, decreta penitus agnoscere, et praedicare populo, et per se sibi creditum gregem inviasse.“ Quae omnia pulchre describit Nierres Glaiensis (in sua encycl.) diensis: „Mandatum est episcopis, ut scientia et verbo sint eminentes, quo possint debiles in fide confirmare. Sunt namque episcopi in apostolorum sedibus constituti, ut apostolica opera perficiant, prout apostolorum successores sanctissimi ecclesiae patres fecerunt. Quod si ad episcopalem dignitatem promoti parum doctrina et scientia sint instructi, eos comministros adeant, a quibus verbum Dei et audire et discere queant, et veritati contradicentes arguerent. Duo quapropter episcopis sunt necessaria, primum ut presbyterorum sint magistri, verbo vitae eos pascientes; alterum ut scientiam divinam penitus noscant, qua possint eos refellere, qui aut divinae legi aut ecclesiasticae traditioni contradicant, ne ii suis fraudibus molibusque verbis incoctos fideles decipiant.“

XLIX. Quoniam autem episcopus quisque debet non tantum divinarum rerum scientiam habere, ut populum verbo et opere possit docere, sed etiam modestia praeditus honestam vitae rationem agere, praecipuum ut episcopi omnes vestes deferant tam quoad formam, tam quoad colorem consimiles sive in ecclesia sive extra. Atque haec in re reminiscantur eorum, quae sancti ecclesiae patres praescripserunt, non decere episcopos pretiosis vestibus uti: omnis enim mundana pompa et luxus a sacra dignitate debet esse alienus. Quapropter eos emendare et corrigere oportet, qui pretiosis vestibus et ornamentis superbiunt. Qui vero eos irridere audent, quod modicis et religiosis vestibus incedant, per episcopum corrigantur. Priscis namque temporibus, omnis qui in sortem Domini vocatus divino se servitio dicabat, modicis et domibus vestibus utebatur. Omne quippe quod non propter necessitatem, sed propter vanitatem et ostentationem accipitur, elationis et superbiae habet notam, prout dicit Magnus Basilus. Quapropter series vestes varietate coloribus aut ornamentis in summitate intextas nemo sibi induat: quin potius quic-

que Christi redemptoris verba retineat: „Eos qui molibus vestiuntur, in domibus regum sunt.“

L. Quamvis autem olim in arbitrio esset imperatorum orientalium, ut aliquem ras vel pagum ad civitatis dignitatem et honorem promoverent et in eo qui episcopum aut metropolitam constituerent, quod manifestum est ex concilio Chalcedonensi canone XVII, ubi scriptum legitur: „Quod si antiqua civitas ab imperatoria auctoritate innovata est vel deinceps innovata fuerit, civiles et publicae formas ecclesiasticarum quoque parochiarum ordo consequatur“; haec tamen leges seu imperatoria decreta nunquam efflorescere potuerunt, ut episcopi seu metropolitani ecclesiae suae iura aut privilegia amitterent. Quod et Innocentius I pontifex testatur (epist. 18, cap. 2) ad Alexandrum patriarcham Antiochenum dicens: „Quod ecclesiasticum utrum, divinis imperiali iudicio provinciis, ut duo metropoles fiant, sic et duo metropolitani episcopi debeant nominari, non visum est ad mobilitatem necessitatum mundanarum Dei ecclesiam commutari honoresque aut divisiones perpetui, quae pro suis causis faciendas duxerit imperator.“ Et patres concilii Chalcedonensis novae per imperatorem erectae metropoleos episcopo honorem tantummodo tribuant metropolitani, salvis tamen semper antiquae metropoleos iuribus et privilegiis: „Pervenit ad nos (canon XII) quod quidam, praeter ecclesiastica statuta facientes, convolarunt ad potestates, et per pragmaticam eorum in duo provincias unam dividerunt, ita ut ex hoc facto duo metropolitani esse videantur in una provincia. Statuit ergo sancta synodus de reliquo nihil ab episcopis tale tentari; alioquin qui hoc aditus fuerit, amissioni gradus proprii subiacet. Quaecumque vero civitates iam per litteras imperiales metropolitani nominis honore subnixae sunt, honore tantummodo perfuantur, et qui ecclesiam eius gubernat episcopus, salvis scilicet verae metropoli privilegiis suis.“ Antiquus enim Nicaeni concilii canon (IV) unum tantum vult metropolitam in quavis provincia episcopum: „Firmatas eorum quae geruntur per unamquamque provinciam metropolitano tribuantur episcopo.“ Nudum itaque nomen et honorem metropolitae, non potestatem aut iurisdictionem accipit ille, qui in nova metropoli per imperiale decretum constituta eligitur episcopus. Et huius privilegia sunt ut titulo metropolitae aut archiepiscopi fruatur, et in provinciali synodo post verum metropolitam ante ceteros episcopos, quamvis ratione consecrationis seniores, comprovinciales sedem obtineant; et tandem ut a solo patriarcha vel metropolitano, non a reliquis provinciae episcopis consecrationem accipiat.

LI. Cum nova huiusmodi metropolitica sedes antiquioris iura aut privilegia neque minuat neque tollat, ita etiam a barbaricis incursumibus civitas devastatur, eadem et iura et privilegia conservat. Et hoc patres concilii Trullani praecipiunt (canon XXXVII): „Quoniam in diversis temporibus barbaricae incursiones fuerunt, et ex eo plurimae civitates ab infidelibus subjugatae fuerunt, ut ideo non possit eius civitatis praesul, postquam ordinatus fuerit, suum thronum apprehendere et in eo sacerdotali constitutione collocari, et sic pro ea, quae invaluit, consuetudine, ordinationes et omnia quae ad episcopum pertinent agere et tractare: nos honorem et venerationem sacerdotio servantes et gentiliu injuriam nequaquam ad ecclesiasticorum iurium perniciem exerceri volentes, eos, qui sic ordinati sunt et propter praedictam episcopum in sub thronis non sunt constituti, ut aliquo illo ea ex re praedictis conservantur, decrevimus et diver-

¹ Can. apost. 35, 66; Conc. Trid., sess. 25, cap. 10; Ad Thimoth., cap. 2.

² Conc. Trid., sess. 5, cap. 2.

eorum clericorum ordinationes canonice faciunt, et a praesidentibus auctoritate secundum proprium statum utantur, et ut firma et legitima quaecumque ab eis procedit administratio."

LIII. Atque haec olim erant metropolitani in subiectis suis dioceses episcopos seu suffraganeos iura et privilegia: 1. Haec provinciae episcopos et eligant et consecrant in synodo. 2. Episcoporum suffraganeorum causas et controversias iudicant; et a suffraganeo episcopo iam definitas, eas iterum in metropolitana synodo ad examen vocant. 3. Declarationes et acta provincialium synodorum seu metropolitaniarum, quae ex totius provinciae episcopis fiebant, penes ipsum metropolitanum fieri debebant. 4. Tamquam in specula constituti metropolitani custodes invigilare debebant, ne quid detrimenti fides aut ecclesiastica disciplina in diocesis suffraganeorum peteretur. 5. Epistolas commendatitias sive dimissoriales, quibus apud diuitas nationes communione ecclesiastica fruerentur susceptorumque ordinum ministerio fungerentur, clericis aut episcopis extra dioecesim ad Romanum pontificem vel ad patriarcham proficiscentibus concedebant. Hisdem privilegiis praediti erant primates quoad metropolitas et sibi subiectos episcopos, et patriarchas quoad primates, metropolitas et episcopos suos.

LIII. Episcopus ordinationem a metropolitano et ab omnibus provinciae episcopis recipiat, qui vel praesentes, vel absentes per litteras assensum praestare tenentur. Atque id manifestum, est ex sequentibus sacrorum conciliorum canonibus. Apostolicus canon primus haec habet: "Episcopus a duobus vel tribus episcopis ordinetur", et Nicaeae synodi quartus: "Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus, qui sunt in provincia, constitui. Si autem hoc difficile sit vel propter viae longitudinem, vel propter urgentem necessitatem, tres omnino in eundem locum congregati, absentibus quoque suffragium ferentibus scriptisque assentientibus, tunc ordinationem faciant: eorum autem confirmationem, quae sunt in unaquaque provincia, a metropolitano fieri." Et eiusdem synodi canon sextus: "Illud autem est omnino manifestum, quod si quis abique metropolitani sententia factus sit episcopus, cum magna synodus definit non esse episcopum. Quod si quidem communi omnium electioni, quae et rationi consonantia regula est, et ecclesiastica facta est, duo vel tres propter eam, qua delectantur, contentionem contradicant, vincant plurium suffragia." Consensit Antiocheni concilii canon XIX: "Episcopus ne ordinetur abique synodo et praesentia metropolitani totius provinciae: eo autem praesente, melius est omnes una cum eo adesse, qui sunt in provincia eiusdem munus officique aequi; et oportet per episcopatum metropolitanum eos convocare: et si omnes quidem accesserint, bene est; sin autem hoc difficile fuerit, plures omnino adesse oportet, vel per litteras una cum illis suffragium ferre; et sic cum plurium praesentia vel electione fieri constitutionem. Sin autem aliter praeter haec, quae decreta sunt, fiat, non valet ordinatio: sin autem ex praedicto canone facta fuerit constitutio, aliqui autem propter eam contentionis stadium contradicant, vincant plurium suffragia." Hinc succedit canon sextus synodi Sardienensis: "Omnes episcopus dicit: Si contigerit in una provincia, in qua sunt plurimi episcopi, eum episcopum remanere, et illum propter quandam negligentiam nolle convenire et episcoporum constitutioni assentire; congregato autem populi multitudine cunctis et iustis, ut fiat constitutio episcopi qui ab eis queritur, oportet illum prius, qui re-

manet episcopum advenire per litteras quatuor provinciales, dico autem episcopi metropolitani, quod vult populus sibi postea dari; et existime recte habere hanc quoque admitti, ut adit, et cum ipse constitutio fiat. Si autem litteris regatus non adfuerit, sed neque rescripserit, populi voluntati satisfiat."

LIV. Quod autem in qualibet provincia metropolitanus ceteris episcopis praesens debent, quodque nulli episcoporum quid magni momenti aggredi liceat, sine mentis sententiaque eius sequentes, quae hic referimus, canones manifestant. Ita canon apostolicus sub numero 84: "Episcopus uniuscuiusque gentis noscat oportet eum qui est primus, et existimare ut caput, et nihil facere quod sit arduum aut magni momenti praeter illius sententiam, illa autem sola facere unumquemque, quae ad eam parochiam pertinent et pagos qui ei subeunt. Sed nec ille abique omnium sententia aliquid agat. Sic enim erit concordia, et glorificabitur Deus per dominum nostrum Iesum Christum in Spiritu sancto." His similia sunt quae habet Antiochena synodus, canone IX: "Episcopos qui sunt in unaquaque provincia scire oportet episcopum, qui praesert metropoli, etiam curam suscipere totius provinciae, eo quod in metropoli undeque concurrant omnes qui habent negotia. Unde visum est eum quoque honore praecedere, reliquos autem episcopos nihil magni momenti aggredi sine ipso, ut vult qui ab initio obtinuit patrum nostrorum canon, vel sola quae ad uniuscuiusque parochiam conferunt et regiones quae ei subeunt. Unumquemque enim episcopum habere suae parochiae potestatem et administrationem pro conveniente unicuique religioni et regionis curam gerere, quae suae urbi subest. Ut etiam ordinent presbyteros et diaconos, et unaquaque cum iudicio tractent, et nihil ultra facere aggrediantur sine metropolis episcopo, et ipse sine reliquorum sententia."

LV. Cum devastatis per infideles omnibus totius fere Orientis regionibus, haec nostrae nationis sedes ab antiquo splendore lapsa veteris divisionis provincialium nullum vestigium adpareat, nullusque amplius exstet metropolitanus, qui subiectis provinciis praesit easque iuxta superius dicta administret regatque, ad solum reverendissimum patriarcham pertinet ut omnibus sui patriarchatus et nationis episcopis et metropolitani, et in eos patriarchalem et primatiales nec non et metropolitica iurisdictionem exerceat. Hinc metropolitani nil supra reliquos episcopos, nisi honoris et nominis titulum primumque in concensibus locum habent. Quapropter decernimus et statuimus, ut quaecumque de metropolitani superius diximus aut infra dicemus, haec omnia ad reverendissimum patriarcham restringantur, donec restituito Oriente in pristinum splendorem et orthodoxa fide propagata exurgat, Deo favente, sedium primatiales et metropolitancorum sedes, ordo et decus.

LVI. Decreto igitur huius synodi sit in potestate reverendissimi patriarchae tantummodo metropolitani et episcopos eligere et consecrare, de consensu tamen et consilio synodi metropolitancorum episcoporum et canonicorum collegii: ad quam electionem nunquam alii, multoque minus populus aut cuiusvis ordinis secularis potestates concurrere debeant. Quod ita confirmat sacrosancta Tridentina synodus, sess. 23, cap. 4: "In ordinatione episcoporum sacerdotum et ceterorum ordinum, nec populi nec cuiusvis secularis potestatis et magistratus consensum sive vocacionem sive auctoritatem ita requirit, ut sine ea licita sit ordinatio." At quoniam equum est, ut qui ceteris est praesidentis,

ab omnibus ad hunc honorem vocetur, hinc antiqua in Oriente consuetudo obtinuit, ut reverendissimus dominus patriarcha votum et suffragium cleri et principum eius civitatis, cui constituendus est episcopus, quaereret; et ex his qui nominati fuerint illum eligeret, qui ex sacrosancto et concilio synodi digniter videretur; aut etiam propositis omnibus reiectis, alios sibi proponi iuberet, vel saltem reverendissimus patriarcha et episcoporum synodus electam a clero et populo episcopum ante ordinationem adprobaret. Haec enim in consecrationis canone habentur: „Quando novus consecrandus est episcopus, clerici omnes vacantis ecclesiae et magnates provinciae archipresbyteri et iudaei, nec non et monachi et abbates dignum sanctumque virum eligant." Et paulo post additur in eodem canone: „Et sic primum vel secundum vel etiam tertium iuxta ecclesiae consuetudinem proponant." Est etiam et illa Iustiniani imperatoris ab ecclesia comprobata constitutio (Novell. 123): „Sanctimus, quoties opus fuerit episcopum ordinari, clericos et primates civitatis cuius est futurus episcopus adunari, mox in tribus personis decreta facere. Et ex tribus personis, ex quibus talia decreta facta sunt, melior ordinetur electione et periculo ordinantis." Qua in re non tumultuantis multitudinis sunt exquirenda suffragia, sed reverendissimi patriarchae, episcoporum, presbyterorum totiusque ecclesiastici coetus et principum sive magnatum civitatis, cui episcopus praeficiendus est. Quod et ex sequenti concilio Laodicensi canone (XII, XIII) probatur: „Ut episcopi metropolitani et eorum qui sunt circum circa episcoporum iudicio in ecclesiastico magistratu constituantur diu examinati et in ratione fidei et in bene moratae vitae conversatione. Turbis non esse permittendum, eorum qui sunt in sacerdotio constituti electionem facere." Quod ab ecclesia statutum ita fuit, ne unquam ad episcopalem dignitatem indigni promoveantur. Si quis autem saecularibus potestatibus fretus, reverendissimum patriarcham ut sibi episcopatum concedat compulerit, ipso facto tam ipse quam fautores laici, adiutores aut quomodocumque consilium et operam praestantes excommunicationem incurrant. Nicaena enim secunda synodus (can. III) ait: „Omnia electio a principibus facta episcopi, presbyteri aut diaconi irrita maneat secundum regulam quae dicit (canon. apost. 30): Si quis episcopus saecularibus potestatibus usus ecclesiam per se ipsum obtineat, deponatur, et segregentur omnes qui illi communicant. Oportet enim ut qui provohendus est in episcopum, ab episcopis eligatur, quemadmodum a sanctis patribus qui apud Nicaeam convenerunt in regula (can. IV) definitum est, quae dicit: „Episcopum convenit maxime quidem, ab omnibus qui sunt in provincia episcopie ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omni modo in idipsum convenientibus, et aliis per litteras consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum quae geruntur per unamquamque provinciam metropolitana tribuatur antistiti." LVII. Quod si in cuilibet ecclesiae gradibus prudenter et sapienter (Conc. Trid., sess. 24, cap. 1) curandum est, ut nil inordinatum, nil praeposterum in domo Domini instituantur, quanto magis providendum est, ut in electione eius, qui supra omnes gradus est constituendus, error omnis abigatur. Totius namque dominicae familiae status et ordo instabilis vacillabit, si quod in corpore requiritur, desit in capite. Cum igitur multa utiliter statuta sint tam a concilio quam etiam a sanctis ecclesiae patribus de his, qui ad episcopales vel metropolitanas

sedes sunt promovendi, nec illis omnibus inherentes eoque, si opus est, renovantes definimus, ut vix ecclesia quolibet suo viduata fuerit pastore, publicae et privatae per civitatem et universam dioeceseos preces indicantur, quibus et clerus et populus sanctam a Christo domino pastorem valeant obtinere. Hortamur etiam in Domino et monemus eos omnes, qui ad promotionem seu postulationem eligendorum quocumque ratione ius habent, aut operam suam praestare debent, quocumque modo, ut meminerint, nihil se ad gloriam omnipotentis Dei et animarum salutem praestare posse utilius, quam sanctos et ad regendam ecclesiam idoneos pastores promoveri, omnem curam omneque suum studium adhibere, ne aliquam mortaliter peccantes et alienorum peccatorum participes facti, minus dignum et idoneum suo iudicio eligant. Sit igitur ipsorum studium, ut non precibus vel humano affectu aut ambientium suggestionibus, sed meritis et virtutibus exigentibus, digniores sanctioresque proponant; eos nempe, quorum antea vita iam a puerilibus annis pietatis et ecclesiasticae scientiae testimonium praebet; ex legitimo nato coniugio, vita, moribus ceterisque virtutibus insignitis, quae quidem omnia sacri ecclesiae canones praecipunt, nec non et necessaria scientia praeditos, ut muneri ad quod vocantur digne possint satisfacere; et saltem ante sex menses in sacro presbyteratus aut diaconatus iam constitutos ordine. Aetas in episcopo non minor annorum triginta esse debeat; quod nostrae nationis canones praecipunt. Ita enim concilium Sice: „Consecrandi episcopi triginta saltem annos habeant; non sint neophyti sive in fide sive in sacris ordinibus. Oportet autem eos per omnes ecclesiasticos gradus, definitis temporibus susceptos, vitam irreprehensibilem ita transigisse, ut iuxta concilii Constantinopolitani IV can. V, lectoris officium per annum, subdiaconi per annos duos, diaconi tres, presbyteri quattuor exerceant." Et iterum memoratum concilium Sicense haec praecipit: „Ordinentur... sacerdotes saeculares annorum saltem viginti et quinque, diaconi viginti... presbyter autem ordinandus per spatium sex mensium in diaconatus ordinem administret." At potest reverendissimus patriarcha hoc interstitium tempus contrahere, praesertim quando de his agitur, qui iam diu sanoteque in aliquo monastico ordine aut capitulo vixerint. (Conc. Trid., sess. 24, cap. 1.)

LVIII. Harum vero legum, quae ad episcopos pertinent, notitiam certam et scientiam habere debeat reverendissimus patriarcha, ita ut eligendorum episcoporum personam vel per se ipsum vel per suum vicarium aut archipresbyterum vel superiorem localem et viciniorem episcopum, apprime cognoscant; omnes autem illi, a quibus vel instructiones vel testimonia de natali ac moribus et vita postulati vel electi sumenda sunt, haec fideliter et gratis omnino referri teneantur; sciant vero conscientiam suam graviter esse operatam, et Deum et superiores ultores pro ipsis futuros qui in tanta re deliquerint. Debeat etiam reverendissimus patriarcha postulati sive electi personam in synodo dioecessana examinandam proponere: quod examen et experimentum in publicum instrumentum redigatur cum testimonio primatis et secretarii synodalis, et una cum fidei professione examinati reverendissimo patriarchae tradatur; qui quidem de consecratione synodi, re bene cognita, digniorem semper in ecclesia Dei constituat pastorem. Tandem cum res ista tanti sit momenti, ut nunquam satis cautum

de ea videatur, commemorare etiam debemus nihil magis utile magisque necessarium esse ecclesiae Dei, quam ut reverendissimus patriarcha suo muneri satisfaciens, idoneos pastores singulis ecclesiis praeficiat: quod ut antequam possit, lectissimos examinatores et scrutatores habeat episcopus. Id vero tanta sollicitudine est praestandum, quod sanguinem ovium dominici gregis, quae ex immemororum pastorum negligentia peribant, dominus noster Iesus Christus de manibus eius exquirat.

LIX. Ne quid damni ex diuturna episcopatum sedium viduitate ecclesiae patiat, electiones et consecrationes episcoporum ultra tres menses non differantur; bona vero vacantium ecclesiarum per archidiaconum vel per oeconomum recte fideliterque administrentur, usque ad novi episcopi adventum in diocesi, prout definit sancta Chalcedonensis synodus (can. XXV): „Quoniam nonnulli metropolitani, ut saepe a nobis auditum est, et greges sibi commissos negligant, et episcoporum ordinationes differunt, sanctae synodo placuit, ut intra tres menses episcoporum ordinationes fiant, nisi inexcusabilis utique necessitas effecerit, ut dilationis tempus prorogetur. Si autem hoc non fecerint, eos ecclesiasticae poenae subici. Viduae vero ecclesiae redditus apud ecclesiae oeconomum salvos custodiri.“ Si vero electus inter trium mensium spatium ordinationem non susceperit, omnium fructuum sedis episcopalis, qui penes oeconomum ab ultimi episcopi obitu sunt, percensione privetur. Et si intra tres alios menses seu sexto ab electionis die id facere neglexerit, sit ipse iure episcopali ecclesiae privatus, eiusque in loco aliam reverendissimus patriarcha eligat et consecret. Hoc idem de eo dicendum est, qui consecratione accepta, ad ecclesiam sibi commissam ire recusaverit, iuxta Antiochenae synodi decretum XVII: „Si quis episcopus per manus impositionem episcopatum acceperit et praesens populo constitutus ministerium subire neglexerit, nec acquieverit ire ad ecclesiam sibi commissam, hunc oportet communionem privari, donec coactus susceperit officium, aut certe de eo aliquid integra decreverit eiusdem provinciae synodus sacerdotum.“ Post sex igitur a consecrationis die menses, si iussus ad ecclesiam suam ire non acquieverit, episcopali honore et dignitate privetur, aliusque in eius loco consecratur; electi vero episcopi consecratio vel ab ipso reverendissimo patriarcha fiat, aut eius iussu et consensu a tribus episcopis in ipsa ecclesia patriarchali. Quod si necessitas postulaverit et reverendissimus patriarcha consensum dederit, ut extra patriarchalem ecclesiam consecratio fiat, si commode fieri poterit, in ipsa ecclesia aut provinciae cui consecrandus praesentis celebretur: ita tamen ut hac in re necessarium omnino sit speciale reverendissimi patriarchae decretum, quod ante consecrationem episcopo consecranti detur, aliisque assistentibus exhibeatur et publice in ecclesia legatur. Ecclesiae autem vacantis fructus, quos apud se retinet oconomus, prout superius diximus, ab ultimi pontificis obitu usque ad novi consecrationem dividantur; et pars media de more sedis patriarchali applicetur, pars vero altera iterum divina partim in usum ecclesiae episcopalis partim novo episcopo tradatur.

LX. Episcopi cuiuslibet consecratio gratis omnino fiat (Inst. Novell. 133); et qui vel dat vel accipit vel intervenit, dignitatem amittat, quodque datum fuerit, ecclesiae donetur. Quod si quis a populo aliquid acceperit, duplum eius quod datum fuerit, ecclesiae restituere debeat. Qui vero non-

tionem hoc nomine acceperit, et ipsam eodem et quantum ipse valet solvere teneatur. Et quoniam mos invaluit, ut ecclesiae episcopales et metropolitanae patriarchalem ecclesiam tanquam matrem venerantes, eidem certam pecuniam vim solvant pro maiori vel minori ecclesiarum proventus, idcirco qui a reverendissimo domino patriarcha ordinati fuerint metropolitani vel episcopi taxatam pecuniam pro litterarum synodicalium expeditione, sine quibus ecclesiae administrationem suscipere nequeunt, solvere debeant, quae tamen pecunia decimam proventus partem annuorum non excedat; atque id non ratione ordinationis, sed titulo cathedrae fiat. Haec autem pecunia partim in ecclesiae patriarchalis bonum cedat, partim in clericorum et curiae patriarchalis officialium utile.

LXI. Cum ex concilii Tridentini decreto (sess. 23, cap. 1) episcopus in ecclesia sua residere et creditis sibi oves agnoscere debeat, et pro illis sacrificium offerre verbique divini praedicatione et sacramentorum administratione reficere, ac bonorum operum exemplo confirmare, et cetera episcopalis officii munia obire: ideo praecipimus, ut quisque episcopus in ecclesia episcopali seu metropolitana, pro qua ordinatus fuerit, ordinariam sedem et residentiam habeat; ibique clerum ad ecclesiae servitium necessarium pro uniuscuiusque loci proventibus constituat, archipresbyterum nimirum, presbyteros, archidiaconum, diaconos et subdiaconos, aliosque minores clericos. Si quis autem ad titulum civitatis illius sit ordinatus, in qua vel ob fidelium paucitatem vel infidelium iniuriam sedem habere nequeat, praecipimus, ut in territorio urbis illius et in viciniore loco, ubi fidelium numerus maior est atque ubi tuto commorari et pastorale ministerium exercere poterit, sedem suam collocare teneatur. Quapropter pagum commodiorem et frequentiore eligat, ibique sive in monasterio aliquo sive in episcopali domo commoretur, a qua quidem domo numquam discedere liceat, nisi cum diocesim de more est visitaturus, aut cum certis temporibus ad reverendissimum patriarcham pro synodi celebratione vel pro aliis urgentibus causis est profecturus. A qua diocesim residentia, exceptis supra dictis causis, ultra tres menses abesse nequeat, iuxta concilii Tridentini decretum, quod superius memoravimus; idque sub poenis ibidem expressis.

LXII. Antiqua est in ecclesia orientali consuetudo, ut quorundam monasteriorum praefecti seu abbates ad episcopalem dignitatem promoveantur, non pro urbe aliqua aut diocesi, sed honoris dumtaxat gratia, tanquam praemium benefactorum et meritorum. Quia vero postquam episcopalem ordinationem acceperint, nonnulli honore tantum parum contenti diocesim vel urbem aliquam administrandam postulaverint, quod ut ipsis concedi possit, urbs a proprio episcopo subtrahi debeat: cumque hoc ex re tum multa sequantur incommoda, litas et contentiones de territorio uni episcopo subtrahendo et alteri concedendo, tum etiam quod dioceses hoc modo subdivisae imperes evadant ad episcopalem dignitatem sustentandam: ideo synodali hoc decreto mandamus ac praecipimus primo, ut episcopi ad regendas ecclesias ordinati tot sint numero, quot dioceses ad episcopos honeste alendos pares sint; secundo, ut nulla ab hac die in posterum diocesis subdividatur, neque alteri pars subtrahenda tradatur, sed integra suo ordinario maneat; tertio, ut qui ordinantur pro curia reverendissimi patriarchae vel hancis causa monasteriis praeficiantur, voveant et promittant et scriptum deus cautionem, in archivio patriarchali conservan-

dam, quod nullam diocesim aut diocesem cuiuslibet partem postulabunt, sive per se sive per intermediam personam; neque regendam ecclesiam cumere praesument, nisi ipse proprio sit viduata pastore vel obitu ordinari vel eius ad alios gradus assumptione; quodque aliter fieri nunquam poterit, nisi de libera et spontanea concessione ipsius reverendissimi patriarchae. Qui autem secus fecerit aut quocumque modo reverendissimum patriarcham ad hoc violandum decretum compulerit, sit ipso facto suspensus, a qua poena nullas possit absolvere, nisi ex consensu synodi episcoporum et ex libero assensu episcopi illius diocesis.

LXIII. Sciendum insuper est, quod non tantum episcopi, qui in curia patriarchali sunt, superius memoratam cautionem scriptam dare teneantur, sed etiam illi omnes qui pro aliqua diocesi sunt ordinati, fidelitatis et obedientiae reverendissimo patriarchae promissionem in scriptis cedere, atque episcopale pallium recipere, prout consuetudo invaluit iam a diebus Abrahami Petri I patriarchae; quod etiam servatur apud ceteras Orientis nationes.

LXIV. Sacris etiam canonibus vetitum est, ut episcopus quilibet, suo derelicto grege, ad aliam diocesim transeat aut alienae diocesis limina vel iura invadat. Quam ad rem haec habet canon XIV apostolicus: „Episcopo non liceat, sua relicta paroecia, ad aliam transire, etiam si a plurimis cogatur, nisi sit aliqua causa rationi consentanea, quae eum cogat hoc facere, utpote ad maius lucrum; cum possit ipse illa, qui illuc habitant, pietatis verbo conferre, idque non ex se, sed multorum episcoporum iudicio et maxima exhortatione.“ Cui consonat concilii Ancyran canon XV: „Si qui episcopi ordinati sunt nec recepti ab illa paroecia, in qua fuerant denominati, voluerintque alias occupare paroecias et vim praesulibus earum inferre, seditiones adversus eos excitando, hoc ab illis placuit. Quod si voluerint in presbyterii ordine, ubi prius fuerant, residere, non abiciantur propria dignitate. Si autem seditiones ibidem commoverint constitutis episcopia, presbyterii quoque honor talibus auferatur, flantque damnatione notabiles.“ Sequitur et Nicaenae synodi canon XV: „Propter multum tumultum et seditiones, quae sunt, omnino vitium est, ut consuetudo, quae praeter canones in nonnullis partibus invenitur, tollatur, ut a civitate in civitatem nec episcopus nec presbyter nec diaconus transeat. Si quis autem post sanctae et magnae synodi dedicationem tale quidpiam aggressus fuerit, vel se rei cuiusmodi dederit, quod factum erit, omnino infirmabitur, et ecclesiae restituetur, cui episcopus vel presbyter vel diaconus ordinatus fuerit.“ Eadem sunt quae Antiochenae synodi canon XVI habet: „Si quis vacans episcopus, in vacantem ecclesiam irrumpens, eadem arripuerit abeque perfecta synodo, is sit electus, etiam si omnis populus, quem invasit, eum elegerit. Sit autem perfecta illa synodus, cui unus quoque adest metropolitanus.“ Et eiusdem concilii canon XXVI: „Episcopus ab una paroecia in aliam non transeat, nec sua sponte iagrum nec a populi vi adactus nec ab episcopis coactus; maneat autem in ea, quam a Deo sortitus est, ecclesia, et ab ea non recedat, secundum decretum de ea re prius editum.“ Et concilii Sardianensis canon XII: „Non tantum mala consuetudo, quantum perniciosissime rerum corruptela est ex ipsis fundamentis penitus extirpanda, ne cui episcopo liceat a parva civitate in aliam migrare. Hinc enim causae praetextus est manifestus, propter quem talia aggreditur. Nullus enim episcopus adhuc inveniri potuit, qui a maiori civitate in minorem transire studuerit: unde

constat eos ardenti plura habendi cupiditate succendi, et magis arrogantiae servire, ut videantur maiorem habere potestatem. Ut igitur huiusmodi improbitas acerbis vindictetur, si se laicorum quidem debent habere communionem.“ Similis habet et Chalcedonensis concilii canon V: „De episcopis vel clericis, qui a civitate in civitatem transeunt, placuit eis, qui editi sunt a sanctis patribus, canones vires obtinere.“ Ex quibus omnibus patet translationes episcoporum ab una ecclesia in aliam omnino esse illicitas, etiam si ecclesiae vacent aut proprio pastore careant, nisi id fieri debeat ex gravibus et legitimis causis et a sacris canonibus recognitis, idque auctoritate reverendissimi patriarchae et synodi. Hoc autem ita praescribit Antiochenae synodi canon XVIII: „Si quis episcopus ordinatus non ierit in paroeciam, ad quam est ordinatus, non sua quidem culpa, sed populi propter recusationem vel aliam aliquam causam, quae a se non oritur, is sit et honoris et muneris participes, dummodo nullam rebus ecclesiae in qua convenit molestiam afferat; is autem id suscipiat, quod perfecta provinciae synodus, eo, quod ad se allatum est, iudicato, statuerit.“ Consonat his concilii Carthaginensis canon XXVII: „Episcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat nec quisquam inferioris ordinis clericus. Sane si illud ecclesiae utilitas flectendum poposcerit, decreto pro eo clericorum et laicorum episcopis porrecto, in praesentia synodi transferatur: nihilominus alio in locum eius episcopo ordinato.“ Sunt autem pro debita translatione causae praecipuae: Utilitas seu potius necessitas ecclesiae ad quam quis transferatur; populi seu optimatum et cleri graves cum episcopo inimicitiae, ita ut illum sint parati elicere aut non recipere; ipsius ecclesiae vel per barbarorum incursionem vel terrae motum prope totalis destructio. Quae causae aut earum una si adfuerit, translatio iuxta superius dicta fieri poterit. Huiusmodi autem translationes legitimas et a sanctis patribus factas legimus in historia ecclesiastica. Ita sanctus Eusebius a Berrhoea civitate et ecclesia ad Antiochenam est translatus, et sanctus Gregorius theologus a Sasimensi ad Naxianensem ecclesiam et ab ista ad Constantinopolitanam sedem transiit. Cavendum etiam est, ne quis episcopus titulo tantum cuidam alligetur ecclesiae, re autem ipse in aliena versetur diocesi. Unde si reverendissimo domini patriarchae visum fuerit et synodi consilio et iudicio decreverit alicui episcopo iustis de causis aliquam ecclesiam regendam tradere, is quocumque prioris ecclesiae titulo dignitatis et iurisdictionis relicto, novae diocesis titulum assumere debeat, atque in ea civitate tanquam in sede propria permanere. Quod si is translationem acceperit noluerit, ad priorem maneat; atque id ab omnibus reverendissimis episcopis infra sex mensium spatium accurate esse observandum sancta synodus haec praecipit.

LXV. Quoniam autem recta omnis ecclesiarum administratio a sanctitate ministrorum dependet, curent episcopi, ut qui digni sunt quique bonum testimonium circa morum honestatem et pietatem habent, quique scientia necessaria sunt praediti et a sacris canonibus requisitam aetatem iam habent, eos ordinent, quamvis iuxta Orientis consuetudinem in statu sint conjugali. Nemo alienae diocesis subditos ordinare praesumat aut suos ab aliis episcopis ordinari permittat: hoc enim a sacris canonibus recte prohibitum fuit. Clerum autem suum ita dividat quisque episcopus, ut una-

¹ Melet., cap. Scia. et cap. Temporis canon VII, q. 1.

quaque ecclesia sibi necessarios ministros habeat. Ubi vero propter multitudinem fidelium una parochia non sufficit pro sacramentorum administratione, et pro sacrorum officiorum celebratione, alios etiam adiungat. Ex parochialibus redditibus competens assignetur portio, et ubi necessitas coegerit, possit compellere populum ea subministrare, quae dictorum sacerdotum honestae sustentationi sunt necessaria. Quod etiam de illis locis est intelligendum, in quibus ob nimiam locorum distantiam, parochiani sine gravi incommodo ad sacramenta percipienda et divina officia audienda accedere non possint; quo in casu potest episcopus, etiam reluctantibus parochis, novam parochiam instituere et debitam portionem novo paroco assignare. Ubi vero ecclesiarum redditus et proventus adeo tenues sint, ut honestae parochi sustentationi omnino non sufficiant, poterit episcopus ad beneplacitum beneficia unire, non tamen ea quae ad monachos vel religiosos spectant, atque hac unione tam parochi quam ecclesiae decori consulere; quod fieri etiam poterit ex oblationibus et decimis vel etiam quaestibus a populo faciendis. Ubi iam non sunt, novas parochiae non instituantur, nisi eas populus postulet; iuxta enim Lateranensis concilii canonem XXXII, post populi petitionem id fieri debet. Quae autem offeruntur pro honesta sacerdotum alimonia praedia, ab omni canone et contentione libera recognoscantur, antequam acceptentur.

LXVI. Quae vero reverendissimis episcopis circa alias dioceses superius praescripta sunt renovando sancta haec synodus iubet, ne quis episcopus in aliena dioecesi pontificalia munia exerceat, aut in aliena ecclesia publice vel doceat vel praedicet sine expressa ordinarii licentia, etiam si a clero et populo illius dioeceseos sit invitatus. Nemo alienum clericum ordinat aut laicum alienae dioeceseos ad sacros ordines admittat, nisi in scriptis ipsis ordinarius licentiam concesserit. Nemo alienum presbyterum diaconum aut cuiuslibet ordinis clericum in sua dioecesi recipiat, aut susceptos ordines exercere permittat, nisi prius sui ordinarii dimissoriales litteras exhibeat, neque monachum, nisi sit testimonialibus sui abbatis seu superioris munitus, recipiat. Nemo suos presbyteros aut diaconos aut clericos per alias dioceses vagari permittat, neque alienos in propriam invitet, ipsi aut officia aut beneficia aut animarum curam promittendo aut conferendo, neque in propria ecclesia adscribat, nisi propriis eorum episcopus assensum praestiterit aut reverendissimus patriarcha permiserit. Nemo presbyterum aut cuiuscumque gradus clericum, monachum vel laicum hominem a suo ordinario suspensum aut quibilibet censuris irretitum, interdictum, excommunicatum absolvere a censuris aut cum ipso communicare praesumat, nisi de expressa proprii episcopi licentia. Nemo a sui episcopi tribunali appellantes aut litem contra ipsum episcopum intentantes aut admittat aut audiat aut iam datam sententiam expendat, examinet, multoque minus revocet, nisi id iudex legitimus concesserit aut specialem commissionem in scriptis reverendissimus patriarcha dederit. Quisque igitur episcopus sua dioecesi contentus, in subditos tantum clericos, monachos et populum iurisdictionem exerceat, suosque iuxta ecclesiae canones iudicet, neque unquam se in alienae dioeceseos negotiis immisceat. Sacrosancta enim Tridentina synodus, sess. 6, cap. 5, praecipit: „Nulli episcopo liceat cuiusvis privilegii

praetextu pontificalia in alterius dioecesi exercere, nisi de ordinarii loci licentia expressa, et in personis eidem ordinario subiectis tantum; si contra factum fuerit, episcopus ab exercitio pontificalium, et de ordinati ab executione ordinum sint ipso iure suspensi.“ Haec eadem et nostri canones praecipunt: „Nemo audeat ex propria in alienam dioecesim transire, aut ordinationes in aliena ecclesia facere, aut gradus quocumque conferre neque aliena iura invadere. Quod si quis extortis vel a metropolitano vel a suffraganeis episcopis litteris subreptis, non vocatus aut missus, vi pontificalia exercere praesumpserit aut ecclesiae administrationem suscipere, quascumque stulte in aliena ecclesia fecerit, irrita omnino ac nulla habeantur suaeque arrogantiae poenam recipiat.“ His similia in omnibus ecclesiae conciliis sancita sunt, ut malorum contentioneis omnisque confusionis radix evellatur. Quod si ordinatus hoc modo dignus et aptus fuerit, facta poenitentia, a proprio episcopo absolutus et benedictus, susceptos ordines exercere valeat. Sic etiam ex libera ordinarii voluntate, quae irregulariter ab alio episcopo facta fuerint, recognosci et confirmari possint; episcopus vero reus, si facti poenitens fuerit, recipiatur; secus in perpetuum relinquitur. Et canon apostolicus XII: „Si quis clericus vel laicus segregatus sive non recipiendus discedens, in altera urbe receptus fuerit absque litteris commendatis, segregetur et qui excepit et qui exceptus est.“ Et canon XXXIII: „Si quis presbyter vel diaconus ab episcopo suo sit segregatus, hunc non licere ab alio recipi, sed ab ipso, qui illum segregaverat, nisi forte mortuus ille fuerit.“ Haec eadem et Nierses Glaiensis in encyclica asserit: „Segregatum ab episcopo proprio alii etiam segregare tenentur... haec rectae administrationis lex apud omnes antistites vigere debet, ut censuris irretitus et a proprio pastore eiectus ab alio neque absolvi a censuris neque recipi possit.“ Concilium vero Antiochenum canone II: „Non licere communicare cum excommunicatis, neque in domibus convenienter orare cum iis, qui in ecclesia non communicant, neque in alia ecclesia recipi, qui in alia ecclesia non conveniunt. Si quis autem ex episcopis aut presbyteris aut diaconis vel quilibet ex canone cum excommunicatis communicare apparuerit, eum quoque esse excommunicatum, ut qui canonem ecclesiae confundat.“ Et idem concilium Antiochenum canone XXII: „Episcopus in alienam civitatem, quae ei subiecta non est, non ascendat, neque in regionem, quae ad eum non pertinet ad alicuius ordinationem; neque presbyterum neque diaconum in iis locis constituat alii episcopo subiectis, nisi cum voluntate proprii illius regionis episcopi.“ Et concilii Sardicensis canon XIII: „Si diaconus vel presbyter vel etiam aliquis ex clericis sit excommunicatus et ad alium episcopum qui eum novit confugerit, scientem eum a proprio episcopo communione privatum, non oportere episcopo et fratri suo iniuriam faciendo ei communionem praebere.“ Atque eadem synodus canone XX: „Si quis episcopus ex alia parochia velit alienum ministrum sine consensu proprii episcopi in aliquo gradu constituisse, irrita et infirma eiusmodi constitutio existimetur.“ Chalcedonense quoque concilium eadem iubet canone XX: „Clericos in ecclesiis ministerio fungentes, quemadmodum iam statuimus, non licere in alterius civitatis ecclesia ordinari, sed illa esse contentos, in qua ab initio ut ministrarent digni habiti sunt; praeter illos, qui amissa patria sua, in aliam ecclesiam

¹ Conc. Trid., sess. 24, cap. 15.

² Conc. Trid., sess. 21, cap. 4.

³ Conc. Trid., sess. 22, cap. 14.

⁴ Can. 22.

necessario transferant. Si qui autem episcopi post hoc decretum, clericum qui ad alium episcopum pertinet susceperint, placuit esse excommunicatos cum qui susceptus est et, cum qui suscepit, donec clericus qui migravit in eam ecclesiam redeat. Sardicensis quoque synodi canon XI: „Quando episcopus ex alia civitate in aliam civitatem, vel ex alia provincia in aliam provinciam accesserit iactationis gratia, propriis laudibus magis serviens quam religionis sanctificationi, et velit longiori tempore illic agere, illius autem civitatis episcopus doctrinae non fuerit peritus, ne illum despiciat et frequentius concionetur studens dedecore afficere et vilipendere personam episcopi (hic enim praetextus solet turbas excitare), nec eiusmodi calliditate alienam sedem sibi conciliare et attrahere studeat, non dubitans traditam sibi ecclesiam derelinquere et in aliam transire. Ad hoc ergo tempus definiendum est. Nam episcopum non recipi inhumanum et incivile existimatum est. Recordemini autem patres nostros in tempore praeterito iudicasse, ut si quis laicus in aliqua urbe agens tribus diebus dominicis in tribus hebdomadis non conveniat ad ecclesiam suam, is communionem moveatur. Si hoc ergo de laicis statutum est, non oportet nec convenit, sed neque est utile episcopum, si nullum habet graviorem necessitatem vel negotium difficile, a sua ecclesia diutius abesse et sibi commissum populum deserere.“ Et tandem synodus Constantinopolitana in Trullo, canone III: „Si quis episcopus vel presbyter vel diaconus vel eorum qui in clero enumerantur vel laicus nullam graviorem habet necessitatem vel negotium difficile, et a sua ecclesia absit diutissime, sed in civitate agens tribus dominicis tribus septimanis una non conveniat, si sit quidem clericus, deponatur, si vero laicus, segregetur... Ne liceat episcopo in alia, quae ad se non pertinet, civitate publice docere. Si quis autem hoc facere deprehensus fuerit, ab episcopatu desistat, presbyteri autem munere fungatur.“

LXVII. Atque hic episcopali dignitati consulere volentes, eos sanctorum patrum antiquos canones in memoriam reverendissimo domino patriarchae revocamus, qui vetant nisi pro vasta dioecesi episcopum consecrare, quae et ipsum episcopum et necessarium clerum honeste sustentare valeat, et iam constitutas dioeceses inter plures episcopos dividere. Concilium enim Laodicense, canone LVII, praecipit: „Quod non oportet in vicis et pagis episcopos constitui, sed periodicatas, hoc est visitatores.“ Et Sardicensis concilii canon VI: „Non licere simpliciter episcopum constituere in aliquo pago vel parva urbe, cui vel unus presbyter sufficit. Non necesse est enim illic episcopum constitui, ne episcopi nomen et auctoritas vilipendatur. Sed provinciae episcopi debent in iis urbibus episcopos constituere, ubi etiam prius fuerunt. Si autem inveniatur urbs aliqua, quae adeo populosa evadat, ut ipsa digna episcopatu iudicetur, accipiat.“ Sacrosancta vero Tridentina synodus non tantum episcopatum sedium, sed etiam parochialium ecclesiarum divisiones fieri prohibet, sessione 14, cap. 9: „Quia iure optimo distinctae fuerant dioeceses et parochiae, ac unicuique gregi proprii attributi pastores, et inferiorum ecclesiarum rectores, qui suarum quisque ovium curam habeat, ut ordo ecclesiasticus non confundatur, aut una et eadem ecclesia duarum quodammodo dioecesium fiat, non sine gravi eorum incommodo, qui illi subditi fuerint; beneficia unius dioecesis, etiam parochiales ecclesiae, vicariae perpetuae aut simplicia beneficia seu praestimonialia aut praestimonialia portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum

aut numerum beneficiarum, aut alia quaecumque de causa, alterius dioecesis beneficio aut monasterio seu collegio vel etiam loco pie perpetuo non uniantur.“ Et Constantinopolitana prima synodus, canone II, iubet episcopum „suam dioecesim gubernare“, et patriarchas admonet „ecclesias non confundere seu fines suos excedere“. Episcopi ad ecclesias quae sunt ultra suam dioecesim et suos limites ne accedant, neque confundant aut permisceant ecclesias; sed secundum canones Alexandriae quidem episcopus Aegyptum solum regat; Orientis autem episcopi, Orientem solum administrent, servatis privilegiis ac praeminentiis, quae sunt in Nicaeni concilii canonibus, Antiochenae ecclesiae. Quod si tenues et angusti sint episcopatum redditus eadem sancta Tridentina synodus permittit, sess. 24, cap. 13, vicinas ecclesias unire, quando necessarii proventus aliunde haberi nequeant. Ex quibus facile inferitur quantum abest, ut adprobet unius exiguae dioeceseos divisionem. Quando igitur cathedralis ecclesiae proventus episcopali dignitati nullo modo respondent neque ecclesiarum necessitatibus pares sunt, in episcoporum synodo reverendissimus dominus patriarcha, iis vacotis, quorum interest, examinet diligenterque expendat quas unire aut novis, proventibus augere oporteat propter angustias et tenuitatem; ut ex huiusmodi novo augmento, congruae substantiationi episcopi eiusque cleri et ecclesiae cathedralis subveniatur; dummodo tamen nihil a parochialibus ecclesiis subtrahatur, neque ea monasteria, in quibus regularis observantia viget, cathedrali uniantur, multoque minus viciniores cathedrales sive episcopales ecclesiarum cum aliis cathedralibus unio fiat. Hoc idem de parochialibus ecclesiis dicendum est, quorum redditus ac proventus adeo tenues sunt, ut oneribus satisfacere omnino nequeant: curare nimirum debet episcopus vel reverendissimus patriarcha, si per beneficiarum unionem, non tamen regularium id fieri nequeat, ut primitiarum vel decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola vel collectas aut commodiori qualibet ratione tantum redigatur quantum parochi necessitatibus satisfaciatur. Quapropter sancimus et unanimi omnium sententia pronuntiamus, dioeceses unicuique episcopo sic esse tradendas et ordinandas, ut omnium tenuissima episcopum et necessarium clerum cum dignitate valeat sustentare.

LXVIII. Episcopis ab una ad aliam ecclesiam transire non liceat, multoque magis plures metropolitanae sedes habere. Sacri enim antiqui canones praecipiebant, ne quis in duabus ecclesiis consecraretur aut plurium beneficia obtineret clericorum. Immo decreto sacri Lateranensis concilii, can. XXIX, et Tridentini, sess. 24, cap. 17, cautum fuit, ne quis plura curata beneficia obtinere possit; iisque qui plures parochiales ecclesias aut unam cathedralem parochialem alteram obtinent, eadem synodus praecipit ut una tantummodo aut parochiali aut cathedrali retenta, aliam dimittere debeant. De iis autem qui plures cathedrales occupare praesumunt, haec decrevit (sess. 7, cap. 2): „Nemo etiam, quaecumque dignitate, gradu aut praeminentia praefulgens plures metropolitanae seu cathedrales ecclesias in titulum sive commendam seu quovis alio nomine contra sacrorum canonum instituta recipere et simul retinere praesumat cum valde felix sit ille censendus, cui unam ecclesiam bene ac fructuose et cum animarum sibi commissarum salute regere contigerit.“

LXIX. Non solum prohibitum est episcopis pontificalia in aliena dioecesi exercere sine consensu et licentia ordinarii, sed etiam canones pro-

hibent, ne quis episcopus saecularibus curis aut otio se tradat, aut viciniorum episcopum ad eam dioecesim invitatum, diu detineat, sive ut vires suas gerat, sive ut sacras caeremonias simul persolvant. Unusquisque enim episcopus per se debet suas oves pascere et episcopalia munera in sua ecclesia exercere, nisi infirmitate aliqua sit detentus, aut gravi necessitate compulsus extra dioecesim manere sit coactus; quo in casu dumtaxat vel viciniorum episcopum invitare poterit, ut defectum suppleat, vel subditos suos iam probatos ad alium episcopum ordinandos dimittere, quod sancta Tridentina synodus permittit¹. Oecumenica vero quarta Constantinopolitana synodus² episcoporum negligentiam his verbis perstringit atque arguit: „Quidam metropolitanorum in extremam negligentiam et desidiam delapsi, praeceptionibus suis subiectos ad se adducunt episcopos, et committunt eis ecclesias propriae divina officia et litanias et cetera omnia quae per semet alacriter agere debuerint, ac per id eos, qui episcopalem dignitatem meruerunt, quodammodo clericos sibi subiectos exhibent. Quisquis ergo metropolitanorum post hanc sanctae ac universalis synodi definitionem eadem audacia vel superbia et contemptu abusus, non per se cum timore et alacritate seu conscientia bona debita ministeria in propria civitate, sed per suffraganeos episcopos suos efficere tentaverit, poenas exsolvat coram proprio patriarcha; et aut corrigatur, aut deponatur.“

LXX. Tenentur episcopi (Conc. Trid., sess. 24, cap. 4) subditorum sibi clericorum vitam inquirere, eorum vel scelera, vel defectus, prout necessitas exigit, aut corrigere aut etiam graviter punire, ac praesertim in eos invigilare, qui curam habent animarum, ut irreprehensibiles sint et ut non vituperentur episcopi, quod subditorum scelera adprobent. Nam si ii pacifice inhonestam vitam agere permittantur, quomodo in populo ea scelera arguere poterunt, quorum ipsi rei sunt?

LXXI. Ut patriarchae, primates, metropolitani et episcopi omnes commissum sibi gregem regere atque in officio et obedientia continere possint, quae ad visitationem morumque correctionem subditorum populorum spectant, ius et potestatem habent ea ordinandi, moderandi et delicta puniendi iuxta sanctorum canonum sanctiones³, quae illis ex prudentia sua pro reorum emendatione ac totius dioeceseos utilitate necessaria videbuntur: ubi vero de visitatione agitur, nulla exemptio aut inhibito, appellatio, querela etiam ad sedem patriarchalem aut apostolicam Romanam interposita, executionem eorum, quae mandata vel sancita vel iudicata fuerint, quoque modo aut impediat aut suspendat. Suam quisque dioecesim per seipsum, vel, si legitime impeditus fuerit, per vicarium generalem aut visitatorem, aut omnem aut, si nimis vasta sit, partem saltem dioeceseos visitare teneatur; ita tamen ut biennio visitatio compleatur. Harum autem visitationum princeps scopus sit sanam et orthodoxam doctrinam, haereticis et erroribus quibuscumque eliminatis, inducere aut conservare; pias consuetudines confirmare; bonos mores tuere, prae vitiis autem ad rectam vivendi formam adducere; populum exhortationibus et admonitionibus ad amorem religionis, pacis, innocentiae accendere; clericos in officio continere, et religiosos homines ad perfectam monasticae regulae observantiam revocare; et tandem omnia, prout locus, tempus, occasio postulaverit, ex visitorum pietate et pru-

dentia ad fidem populorum spirituale bonum instituere. Ad quae ut facilius et felicius pervenire possint, monentur praedicti omnes et singuli visitatores, ut paterna caritate et zelo christiano omnes in Domino complectantur. Quapropter modeste contenti famulatu et equitate studeant ea qua decet celeritate et diligentia visitationem absolvere. Caveant, ne cui fidelium inutilibus expensis sint gravamini⁴; neve ipsi vel suorum quilibet quidquam procuratorum causa pro visitatione aut quovis alio titulo sive pecuniae sive cuiuscumque generis munere (quocumque modo aut petatur aut offeratur) recipiant, non obstante quacumque consuetudine etiam ab immemorabili; exceptis tamen victualibus, quae episcopo ac suis moderate et frugaliter pro temporis necessitate erunt administranda. Eorum tamen qui visitantur optioni relinquimus, si malint solitam pecuniae summam solvere aut victualia subministrare.

LXXII. Iuxta sacrosanctae Tridentinae synodi monita (sess. 24, cap. 2) concilia tum dioeceseana in unaquaque metropolitana aut episcopali ecclesia, et provincialia seu nationalia apud reverendissimum dominum patriarcham pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis aliisque a sacris canonibus praescriptis ad rectam formam restituendis convocare non negligant episcopi, et sicubi praetermissa sunt, renovare. Quare reverendissimus patriarcha quolibet saltem triennio, post octavam dominicae resurrectionis seu alio commodiori tempore, synodum metropolitanarum et episcoporum convocet, in qua omnes qui de iure vel consuetudine interesse debent, exceptis iis qui legitime impediti fuerint, convenire teneantur, et quae ordinata fuerint et observare et observanda proponere. Item episcopi seu metropolitani semel in anno, vel post pascha, vel mense novembri vel alio commodiori tempore, synodum dioecesanam convocare teneantur, in qua convenire et interesse debeant doctores, visitatores, archipresbyteri, parochi, sacerdotes, diaconi et abbates, ibique facta prius fidei professione, quae correctione aut reformatione indigent pro religionis bono, ecclesiasticae disciplinae et regularis observantiae incremento, pro Christi fidelium utilitate emendantur et corrigantur: in unaquaque vero dioecesi aliquot personae ad iudicandum idoneae designentur, ut praeter ordinarium cuius esse debent adiutores, ii etiam causas ecclesiasticas ac spirituales et ad forum ecclesiasticum pertinentes iudicent, eamque dent sententiam. Quod si quis ex designatis adiutoribus mortuus fuerit, de consilio archipresbyteri et archidiaconi alium in eius locum usque ad proximam futuram dioecesanam synodum substituat ordinarius: ita ut duas saltem vel plures probatas personas unaquaque dioecesis habeat, quibus superius dictae ad forum ecclesiasticum pertinentes causae a sede patriarchali committantur; alioquin post factam designationem personae, quam illico episcopus ad reverendissimum patriarcham aetificare debeat, delegationes quorumcumque aliorum iudicum factae subreptitiae censeantur. Veteres quidem patres bis in anno per quamlibet provinciam concilium metropolitani et comprovincialium episcoporum fieri decreverunt, id est semel ante ieiunium quadragesimale iuxta Nicaenam synodum, et iterum tempore autumnali, vel iuxta Antiochenam, quarta hebdomada post pascha resurrectionis et vicesima quinta die mensis octobris. Verum propter locorum distantiam et itinera, quod aggredi deberent episcopi, fatigationem et incommodum, propter etiam supervenientes

¹ Sess. 24, cap. 3.

² Conc. 24.

³ Conc. Trid., sess. 24, cap. 10.

⁴ Conc. Const. 4. can. 19.

difficultates, sacri conciliorum canones Nicaenes A secundae VI et alii, omni exemptione relicta, medio omnibus semel in anno synodum fieri constituerant: id quod Tridentina synodus (sess. 24, cap. 2) de dioecesano episcoporum concilio intelligendum declaravit, indulgens, ut provincialia concilia qualibet triennio celebrentur. Si quis autem metropolitanus aut episcopus neglexerit absque ulla rationabili causa, poenis canonicis eum subicit sacra Nicaena secunda synodus, canone VI; similiter et qui ad synodum invitati episcopi non intervernerint, cum sint isocolumnes et nullam habentes legitimam causam aut necessariam occupationem, fraterno hoc corripit affectu praecipit concilii Chalcedonensis canon XIX. Idem de presbyteris et abbatibus dicendum est, qui ad synodum ab episcopo vocati accedere noluerint. Ordinem autem, quo synodi dioecesanæ sunt celebrandæ, ad finem harum constitutionum dabimus.

LXXXIII. Et quoniam vetitum est alienos vel clericos vel laicos sine commendatitiis aut dimissorialibus litteris sui ordinarii recipere, harum epistolarum formam et modum sacri conciliorum canones praescribunt. In primis solus episcopus potest testimoniales, canonicas, pacificas et commendatitias concedere epistolas. Nulli autem presbyterorum id liceat, quamvis superiores aut ecclesiarum rectores possint litteras ad episcopum dare eum rogantes, ut suis subditis vel notis sibi clericis aut laicis superius dictas epistolas velit concedere. Unde Antiochena synodus, canone VIII: „Presbyteri qui sunt in pagis canonicas epistolas dare non possunt. Ad solos tantum vicinos episcopos litteras destinabunt; chorepiscopi autem qui sunt irreprehensibiles, dare possunt pacificas, id est generales epistolas.“ Et secunda Turonensis synodus, canone VI: „Nullus clericorum vel laicorum praeter episcopos epistola facere praesumat.“ Quod et alia concilia decreverunt. Huiusmodi autem epistolae neque omnibus neque eodem modo et forma omnibus sunt concedendae. Alia enim forma episcopus pro clericis et honoratis laicis, et alia pro pauperibus scribere debet. Primae enim ad solum orthodoxae fidei et ecclesiasticae communionis testimonium dantur; aliae vero ad implorandum subsidium dant facultatem. Utrumque epistolarum genus sacra Chalcedonensis synodus, canone IV, distinguit: „Omnes pauperes et indigentes auxilio, cum proficiuntur sub probatione, epistolis vel ecclesiasticis pacificis tantummodo commendari decrevimus, propterea quod commendatitias litteras honoratioribus tantum personis praestare convenit.“ Quoniam autem praeepto christianae hospitalitatis et fraternitatis caritate tenemur clericos et honoratos laicos recipere atque ad communionem admittere, sic etiam pauperes qui vere tales sunt, et praesertim quos propter christianae religionis professionem ad paupertatem reductos novimus, recipere, ipsique auxilium et dare et procurare tenemur: hoc praecipit apostolus ad Hebraeos, cap. 1: „Hospitalitatem nolite oblivisci“, et ad Thimotheum, cap. 4: „De caritate fraternitatis non necesse habemus vobis scribere.“ Cavendum autem ut ne indignis et vagis hominibus huiusmodi epistolae tradantur, ne falsa pro veris affirmantur; aut ne clerici sine iuxta et rationabili causa, suis relictis ecclesiis, alienas provincias circumaeant, aut ne coniugati laici, suis desertis uxoribus et filiis, alibi vagantur. Ad quae evitanda mala, sine praevio examine huiusmodi epistolae non tradantur et sine praevia discussione de earum authenticitate non admittantur. Atque hoc quidem praecipit canon apostolicus XXXIV: „Nullus episcoporum peregrinorum aut presbyterorum et diaconorum sine commendatitiis suscipiatur epistola. Et cum scripta detulerint, discutiantur attentius atque ita suscipiantur; si praedictiores pietatis extiterint, suscipiantur; sin minus, nec quae necessaria sunt subministrentur eis, et ad communionem nullatenus admittantur, quia per subreptionem multa proveniunt.“ Concilium vero Eliberitanum, can. LVIII: „Placuit, ut ubique et maxime in eo loco, in quo prima cathedra constituta est episcopatus, interrogetur hi, qui communicatorias litteras tradant, an omnia recte habeant, et suo testimonio comprobent.“ Concilium vero Sardicense, can. XXI, iubet eos recipere, qui persecutionem patiuntur: „Si aliquis vim perpassus est et inique expulsus pro disciplina et catholica confessione vel pro defensione veritatis, effugiens pericula, innocens et devotus ad aliam venerit civitatem, non prohibeatur immorari, quamdiu aut redire possit aut iniuria eius remedium acceperit, quia durum est eum qui persecutionem patitur, non recipi: etiam et larga benevolentia et humanitas ei est exhibenda.“ Nullus itaque peregrinorum sine pacificis, id est commendatitiis suscipiatur epistolis, ut ait Antiochena synodus, can. VII; quae tamen epistolae iuxta de causis concedi debent. Quod si de professione catholicae fidei dubium oriatur, nemo ad communionem aut ad ordinis cuiuslibet exercitium ab episcopo admittatur, nisi documentum authenticum prius exhibeat aut orthodoxae fidei professionem coram episcopo emittat. In sua dioecesi episcopus quaeestuarios non recipiat, neque illis testimoniales ad quaeestum faciendum aut concedat aut subscribat, nisi mature causis perpensis et servato quoad quaeestuarios clericos vel regulares sacri Tridentini concilii decreto, sess. 5, cap. 2, et sess. 9, cap. 5, quo statuitur ut in quibuscumque christianae religionis locis eorum nomen atque usus penitus aboleatur vel ad officium huiusmodi exercendum nullatenus admittantur; tamen si ob maximam alicuius ecclesiasticae communitatis vel monasticae institutionis aut laicae societatis necessitatem elemosynae sint petendae, iussu ordinarii, adhibitis duobus ecclesiasticis viris, elemosynas atque oblata a fidelibus dona colligendi detur facultas.

LXXXIV. Quis episcopus sive metropolita suae iurisdictionis et potestatis limites agnoscat suamque mensuram teneat, ita ut eorum quidem omnium potestatem habeat quae in tradita sibi dioecesi versantur; nec unquam quascumque generis iurisdictionem exercere praesumat in iis quae ad reverendissimum patriarcham pertinent, ut sunt casus reservati, de quibus inferius dicemus: matrimonii aut ordinis impedimenta ad ipsum patriarcham spectant. Insuper censuras quascumque ab ipso patriarcha contra quemlibet latus nulli fas sit episcopo sine expressa ipsius licentia solvere. Praeterea ieiunia et festa de praeepto, quamvis in propria dioecesi, non potest neque metropolita neque episcopus imponere; quemadmodum etiam ab iis, quae iam vigent, non potest neque integram dioecesim neque urbem aut pagum aliquem neque communitatem saecularem aut regularem dispensare, sine patriarchae consensu. Nihil aut addere aut subtrahere fas est ex iis quae ad ritum vel sacras caerimonias spectant, nisi post sententiam reverendissimi domini patriarchae. Quod si quis aliter fecerit, absolutio aut dispensatio aut institutio irrita sit omnino, et in synodo patriarchali punietur aut suspensione aut ab exercitio pontificalium per mensem unum aut etiam plures iuxta synodi ipsius sententiam.

LXXXV. Nefas item est episcopo aut metropolitano ante ordinationem, ab eo quem ordinare intendit,

praeter fidei professionem aut praeter ea quae in pontificali praescripta sunt, chirographum aut pactum quodlibet exigere sive ad propriam tutelam et stabilitatem sive ad obedientiam sibi ab ordinando exhibendam. Sic enim ait sancta Constantinopolitana synodus adversus Photium, can. VIII: „Et quoniam auditibus nostris fama sonit, quod non solum haeretici, et hi qui sanctae Constantinopolitanae ecclesiae sacerdotum scripti, sed orthodoxi et legitimi patriarchae a sacerdotali catalogo propriae manus scripta facere ad propriam tutelam favoremque suum et quasi stabilitatem exigant et compellant, visum est sanctae huius et universali synodo nequaquam id ex hoc a quopiam fieri, excepto eo, quod secundum formam et consuetudinem pro sincera fide nostro tempore consecrationis episcoporum exigitur; quod enim aliter sit, omnino non expedit, sed neque ad aedificationem ecclesiae pertinet. Quisquis ergo ausus fuerit solvere hanc definitionem nostram, aut expetierit aut paruerit expetentibus, honore proprio decidat. Atque eadem sancta synodus solvendum et nullum declarat quodcumque vinculum etc. etc.“ Quod decretum renovantes praecipimus, ut si quis ab ordinandis talia scripta exegerit aut iis obtentis ordinaverit, ipso facto consecratus episcopus ab exercitio pontificalium suspendatur, et hoc modo ordinatus per sex menses susceptorum ordinum exercitio carreat, aliisque poenis a reverendissimo patriarcha imponendis subiaceat. Quod si ordinandus chirographum potenti episcopo dare recusaverit, et propter hanc causam cum episcopo consecrari noluisset, statim ut episcopus per mensem unum a pontificalium exercitio abstinere, et in, qui ordinem suscipere nequiverit, ad reverendissimum patriarcham recurrat, a quo statim ordinationem suscipiet.

LXXVI. Non tantum sedium vacantium, sed etiam vivo ordinario res omnes ecclesiarum et bona sub administratoris seu oeconomi potestate esse debeant: atque is expensas, census et rationem de omnibus recensere, et bis aut ter in anno ad episcopum referre teneatur: et quamvis episcopus sine oeconomo bona et proventus ecclesiae administrare non debeat, potest tamen, quin etiam debet rationem administrationis tum sedis vacantis, ad quam ipse postea promotus est, tum etiam sui pontificatus tempore ab eodem oeconomo seu administratore exigere; illumque punire aut etiam officio privare, si in ipsa administratione deliquerit, servata tamen semper iudicii forma adhibitisque archiepiscopi et archidiaconi suffragia, pro delicti gravitate etiam suspendere ad tempus vel perpetuo illum officio privare, et si archidiaconus sit, hanc dignitatem et officium, iuxta sacros canones, alteri presbytero aut diacono vel pro tempore vel in perpetuum concedere.

2. Episcopi res propriae ac personales a rebus ecclesiae distinctas omnino esse debent: unde cum ex hac nostra communitate aliquis ad episcopatum dignitatem assumitur, in peculiari libro sua omnia redigat, ea nempe omnia, quae ante promotionem sui ministerii exercitio acquisiverat; iuxta enim votum emissum in ordinum susceptione, ea ad eodem patriarchalem pertinent. Est tamen in arbitrio reverendissimi patriarchae illi usum tantum concedere vita durante, dummodo omnium catalogum in archivio patriarchali servandum tradat. Quae autem ex redditibus et proventibus sedis episcopalis sibi obvenientibus acquisiverit, si immobilia sunt, prout agri, praedia, domus, census, post ipsius obitum sedi propriae maneat; si vero mobilia, ad spoliatorum cameram patriarchalem spectant, nisi facultatem testandi a reverendissimo patriarcha ob-

tinerit. Sub spoliatorum autem nomine non cadunt sacra indumenta, vasa, sacri et liturgici libri atque alia ad usum et cultum divinum etiam in privato sacello dicata, neque coenae, sedes, cathedra, arae ligneae, mensae, della vincta, huiusmodi similia, quae ut oeconome in peculiari libro inscribenda et conservari episcopo servanda sunt.

3. Si quis episcopus vel titularis vel suffraganeus mandante reverendissimo patriarcha ad regendam aliquam ecclesiam aut diocesim destinatus fuerit, bona omnia quae exercitio episcopalis ministerii tam mobilia quam immobilia acquisiverit, post ipsius obitum ad eodem patriarchalem pertinent iuxta nationis nostrae canonem (v. Mechitar Coss., can. 1): „Si quis episcopus sine haerede mortuus fuerit, bona eius omnia ad reverendissimum patriarcham devolvantur: ipse enim est et iudex et consecrans; redditus autem seu fructus successoris episcopo servantur.“

4. Ad aliam ecclesiam translatus non potest eum deferre libros et alia, quae ex fructibus prioris sedis acquisiverat, licet ea, post mortem suam, restituere promittat.

5. Sacri canones (apost. 37, 38, 39) docent quae possit episcopus administrare, et de quibus et quo modo disponere: „Omnium rerum ecclesiasticarum episcopus curam gerat, et eas administret, tamquam Deo intente. Ne liceat autem ex eis sibi aliquid vindicare, vel propriis cognatis quae Dei sunt largiri. Sin autem pauperes sint, ut pauperibus ipsis suppeditet; sed eorum praetextu non vendat quae sunt ecclesiae. Presbyteri et diaconi sine sententia episcopi nihil perficiant; ipse enim est, cuius fidei populus est creditus et a quo ratio animarum exigitur. Manifestae sint episcopo res propriae (si quidem res habet proprias) et manifestae res dominicae, ut sit in potestate episcopi morientis propria quibus voluerit et ut voluerit relinquere; et non rerum ecclesiasticarum praetextu res propriae episcopi intercendant, qui nonnunquam uxorem habet aut liberos vel cognatos vel famulos. Est enim iustum apud Deum et homines, ut nec ecclesia damnum aliquod accipiat propter rerum episcopi ignorationem; nec episcopus vel eius cognati ecclesiae praetextu proscendant, vel in negotia litaeque incendant, qui ad eum attinent, et eius mortem maledictis infaustisque verbis prosequantur. Iubemus episcopum rerum ecclesiae potestatem habere. Si enim ei pretiosae hominum animae sunt credendae, multo magis ei sunt committendae pecuniae; ut in eius sit facultate omnia administrare, et iis, qui egent, per presbyteros et diaconos subministrare cum Dei timore et omni religione: et etiam si sit opus et necessarium in eum usum accipere et fratrum, qui hospitio excipiantur, ita tamen, ut ipse nullo egeat. Lex enim Dei hoc habet: Qui altari assident, ex altari alantur: quandoquidem nec miles unquam sine suo viatico adversus hostes progreditur.“ Antiochena vero synodus habet: „Quae sunt ecclesiae, sub omni sollicitudine et conscientia bona et fide, quae in Deum est, qui cuncta considerat iudicatque, servantur; quae etiam dispensanda sunt, iudicio et potestate pontificis, cui commissus est populus et animae, quae in ecclesia congregantur. Manifesta vero sint quae pertinere videntur ad ecclesiam cum notitia presbyterorum et diaconorum, qui circa ipsam sunt, ita ut agnoscent neque ignorent quae sunt ecclesiae propriae, nec eos aliquid lateat: ut si contigerit episcopum migrare de saeculo, certis existentibus rebus, quae sunt ecclesiae, nec ipse collapsus depereant; nec quae propriae probantur episcopi sub occasione pervadantur rerum ecclesiae.“

Insuper enim et acceptum eorum Deo et hominibus est, ut cum episcopos quibus voluerit derelinquat; et quae ecclesiae sunt, eidem conserventur ecclesiae, ut nec ecclesia aliquid damnum patiatur, nec episcopus ecclesiae praetextu proscindatur, vel qui ad eam attinent, in eam incident, et ipse post obitum maledictionibus ingravetur. Episcopus ecclesiasticarum rerum habet potestatem, ad dispensandam erga omnes, qui indigent, cum summa reverentia et timore Dei. Participet autem et ipse quibus indiget, si tamen indiget, tam in suis, tam in fratribus, qui ab eo suscipiuntur, necessariis omnibus profuturis: ita ut in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum apostolum sic dicentem: "Habentes victum et vestimentum, his contenti sumus". Quod si contentus huius minime fuerit, convertat autem res ecclesiae in suos domesticos usus et eius commoda vel agrorum fructus, non cum presbyterorum et diaconorum conscientia pertractet, sed horum potestatem domesticis suis aut propriis aut fratribus illisque committat, ut per huiusmodi personas occulte ceteras laedantur ecclesiae; synodo provinciae poenas iste percipiat. Si autem et aliter accusetur episcopus aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea quae pertinent ad ecclesiam, vel ex agris vel ex alia qualibet ecclesiae facultate, sibi met usurpent, ita ut ex hoc affligantur pauperes, criminationi vero et blasphemis tam sermo praedicationis, quam hi qui dispensant taliter exponantur: et hos oportet corrigi, sancta synodo id quod concedit approbante." Et concilium Agathense: "Ut de rebus episcopi propriis vel acquisitis, vel quidquid episcopus de suo proprio habet, haereditibus suis, si voluerit, derelinquat. Quidquid vero de provisione ecclesiae suae fecerit, sive de agris sive ex frugibus sive ex oblationibus, omnia in iure ecclesiae reservare censuimus. Si episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legaverit, aliter non valebit, nisi tantumdem de iuris proprii facultate suppleverit." Et sancta Chalcedonensis synodus ait canonibus XXII, XXV, XXVI: "Non licere clericis, post obitum episcopi sui, res ad eum pertinentes diripere, sicut antiquis quoque canonibus est constitutum. Verumtamen redditus ecclesiae viduatae penes oeconomum eiusdem ecclesiae integri reserventur. Quoniam in quibusdam ecclesiis (ut rumore comperimus) praeter oeconomos episcopi facultates ecclesiasticas tractant, placuit omnem ecclesiam habentem episcopum habere oeconomum de clero proprio, qui dispenseat res ecclesiasticas cum consensu episcopi proprii; ita ut ecclesiae dispensatio sine testimonio non sit, et ex hoc dispergantur ecclesiasticae facultates et sacerdotio maledictionis contumelia ingeratur. Quod si hoc minime fecerit, divinis constitutionibus subiacebit." Et tandem concilium Trullanum canone XXXV asserit: "Nulli omnium metropolitaram liceat, mortuo episcopo, qui eius throno subest, res ipsius vel ecclesiae eius auferre vel sibi vindicare, sed sint sub custodia ecclesiae, cui defunctus praefuit, usque ad alterius episcopi promotionem, praeterquam si in eadem ecclesia non relictus sint clerici. Tunc enim metropolitanus ea non diminuta servabit, ordinando episcopo omnia reddens.

Caput IV:

De reliquis episcoporum et metropolitaram et primatum iuribus, privilegiis et oneribus.

LXXVII. Episcoporum universitas sive collegium sub legitimis superioribus universalem ecclesiam exhibet et potestatem super universum orbem

habet; et personali uniuscuiusque iurisdictione et potestas super nationes aut populos sibi non creditur non extenditur. Hinc eam quilibet episcopus dioecesis administrat et gubernat, necque tantum subditos regit et iudicat: et extra suae dioeceseos limites nullam potestatem aut iurisdictionem potest exerce. Et quamvis episcopalis potestas immediate a Deo proveniat, distinguenda tamen est ipsa potestas ab eiusdem exercitio: potestatem enim et iurisdictionem in ipsa consubstantione accipiunt, non tamen exercitium: atque hoc ex perpetua ecclesiae praxi et traditione probatur (v. Devoti, p. 115, 117). Est autem de iure, ut episcopi tam potestatem quam ipsius exercitium habentes suis subditis iuxta uniuscuiusque necessitates distribuunt thesauros ecclesiae spirituales. Est etiam episcopale ministerium reges de more ungere, virgines Deo consecrare, ecclesias et altaria benedicere, subditos suos ad maiores et minores ordines promovere, religiosos et monachos benedicere, diaconos et presbyteros ordinare, sacramentum confirmationis conferre, oleum chrismatis, catechumenorum et infirmorum consecrare: atque in his omnibus aequam habent potestatem episcopi, cum plenitudinem sacerdotii a Deo receperint. At iure divino solus summus Romanus pontifex primatum super omnes tenet: patriarchae vero, primates et metropolitani super ceteros sunt episcopos de iure ecclesiastico. Iurisdictionem et potestatem accipit episcopus de consensu consecrantis, a quo est electus, atque ita ipsam exercet potestatem in populum sibi creditum: at oportet ut electio et consecratio, nec non et potestatis traditio legitima sit, ut ipsam iure possit exercere.

LXXVIII. Iuxta canonicas leges possunt episcopi iurisdictionales et dioecesanæ leges condere. Sunt autem hae: populum docere, decreta ad tempus scribere, et in synodo perpetua pro recto ecclesiae regimine et Christi fidelium utilitate: atque hoc iure, quod episcopali dignitate adnexum est, pastorale ministerium libere potest exercere. In sua quisque dioecesi ius habet iudicandi, bona suae ecclesiae administrandi, proventus et fructus sibi debitos repetendi: quod iam superius diximus.

LXXIX. Duplex insuper in episcopo iurdictio distinguitur, spontanea nempe et gratiosa, et iudiciaria. Potest spontanea uti episcopus in suis subditis, etiam extra dioeceseos limites sint, ut est a censuris et peccatis absolvere, beneficia conferre, huiusmodi similia. Iudiciariam autem potestatem extra dioeceseos limites exercere non potest: quapropter iudicium extra dioecesim nunquam instituit. Est insuper in episcopo iurdictio ordinaria et extraordinaria seu potius delegata. Prima ut dioecesanus et ordinarius localis utitur, altera ut aedis apostolicae vel patriarchalis vicarius aut delegatus (v. Thom. Mich.).

LXXX. Causae igitur omnes ad christianam religionem spectantes, ad sanam doctrinam et orthodoxam fidem, nec non et ad morum honestatem de iure in tribunali ecclesiastico tractandae sunt, et episcopus sententiam ferre debet in illos, qui vel de haeresi vel schismate vel apostasia a fide accusantur. In his autem licet episcopo reos punire vel censuris vel etiam excommunicatione? De hoc nemo unquam dubitavit. Causae insuper matrimoniales et sponsalia ad episcopum spectant; at rerum, prout dotes, donationes, compensationes, ad tribunal laicum. Causae denique mortuariae, sive de sepultura, cantu, cherimonis ecclesiasticis, quibus concedi et quibus denegari debeant, beneficiorum collatio et reliqua huiusmodi ad episcopum pertinent.

¹ Can. 44, 51.

LXXXI. Ut autem episcopi communem sibi clerum et populum regere et in vias ad morum honestatem continere possint, multa, quae ad episcopalem iurisdictionem pertinent, sancti patres decreverunt, quae sunt omnia servanda; quarum nonnulla ipse episcopus respiciunt, ut in iudiciis et sententiis ferendis certam formam modumque teneant; alia vero ipse res, quibus prohibitum est ab episcopi sententia ad tribunal laicum appellare. Iuris tamen ordine servato iuxta consilium Antiocheni can. XI, XII, a proprio episcopo potest quia ad reverendissimum patriarcham appellare: quae enim olim de synodo provinciali dicta sunt, ad quam ab episcopi sententia licitam erat appellare, ea nunc de patriarchali tribunali sunt intelligenda, a quo presbyter vel diaconus vel clericus a proprio episcopo damnatus iterum audiri et iudicari poterit. Quod vero antiqui canonici sententiam et praesentiam aliorum etiam episcoporum requirebant, ut ordinarius contra clericos suos neque ad depositionem procedere posset, id nunc sufficere declaramus si episcopus aliorum episcoporum loco adhibeat sibi assistentes abbates et doctores, usum mitrae et baculi habentes, vel alios in aliqua dignitate constitutos ecclesiasticos homines. Ex sacrosancta igitur Tridentina synodo (sess. 13, cap. 1) in iudiciis episcopalis forma haec servanda praecipitur: „Illud primum episcopos admonendos censet sancta synodus, ut se pastores non permissos esse meminerint, atque illi praesens sibi subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tamquam filios et fratres diligant; elaborentque, ut hortando et monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen si quid per fragilitatem peccare contigerit, illa apostoli est ab eis servanda praecipio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate et patientia, cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas; sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia iudicium, cum lenitate severitas adhibenda est, ut sine asperitate disciplina populi salutaris ac necessaria conservetur, et qui correcti fuerint emendantur, aut si recipiscere noluerint, ceteri salubri in eos animadversionis exemplo a vitis deterreantur: cum sit diligentis et pii pastoris officium morbis ovium leviter primum adhibere fomenta; post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad aciora et graviora remedia descendere: sin autem ne ea quidem sufficiant illis submovenda, ceteras saltem oves a contagionis morbo liberare.“

2. At quoniam pernepe accidit, ut rei ad evitandas poenas et episcoporum iudicia querelas et gravamina effugant et appellationis effugio iudicii sententiam impendant, ne remedio ad innocentiae tutelam instituto ad iniquitatis defensionem possint abuti, atque ut horum calliditati et tergiversationi occurratur, ita statuit et decrevit eadem Tridentina synodus, sess. 23, cap. 1, sess. 24, cap. 20. In causis visitationis et correctionis, sive habilitatis et inhabilitatis, nec non in criminalibus, ab episcopo sive eius vicario generali, ante definitivam sententiam, ab interlocutorio vel alio quocumque gravamine non appellatur, nec episcopus seu vicarius appellationi huiusmodi tamquam frivolas deferre teneatur; sed ea, et quaecumque inhibitione ab appellationis iudicio emanata, nec omni forma et consuetudine etiam immemorabili contraria non obstante, ad ulteriora valeat procedere, nisi gravamen huiusmodi per definitivam sententiam reparari vel ab ipsa definitiva appellari non possit; quibus casibus

sanctorum et antiquorum canonum statuta integre canonice possint. Idcirco autem ab episcopo collatione teneatur clericum obediens, etiam cum appellationis locus fuerit, ut puta suspensionem, interdictum et excommunicationem ab episcopo inflicta servare debeat.

3. Ab episcopi sententia, ubi appellationis locus fuerit, si reverendissimi patriarchae auctoritate appellationis causa committi contigerit, uni ex vicariis episcopis vel horum vicariis generalibus, nisi in aliqua de causa foret suspectus aut ab ipse fuerit appellatum aut longissime distet, committatur: alioquin alteri viciniori episcopo sive eius vicario generali, exclusis tamen inferioris notae iudicibus.

4. Causae omnes quomodocumque ad forum ecclesiasticum spectantes (Conc. Trid., sess. 24, cap. 20) in prima instantia eorum ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, et quaecumque negotia in his locis, ubi orta sunt, finiantur, atque infra biennium a die, qua his orta fuerit, terminantur: alioquin post id tempus liberum sit partibus vel alteri illarum iudices superiores, competentes tamen, adire, qui causam in eo statu quo fuerit assumant et quamprimum terminare procurent: neque antea alii committatur aut avocetur, nec appellationes interpositae per superiores quoscumque recipiantur, earumque commissio aut inhibito fiat, nisi a definitiva vel definitiva vim habente, et cuius gravamen, ut supra dictum est, per appellationem a definitiva reparari nequeat.

5. Attamen esse omnes causas ab his excipiantur, quae iuxta canonum statuta apud sedem patriarchalem sunt tractandae, vel quas ex urgenti et rationabili causa iudicaverit reverendissimus patriarcha per speciale rescriptum manu propria subscribendum committere aut avocare. (Conc. Trid., sess. 24, cap. 20.)

6. Reus ab episcopo vel eius vicario generali in criminali causa appellatus, coram iudice, ad quem appellavit, acta primae instantiae producat, et iudex, postquam illa recognoverit, ad causam tractandam procedat. Is autem, a quo appellatum fuerit, intra triginta dies ab ipse postulanti gratis exhibeat: alioquin ab ipse illis causa appellationis huiusmodi, prout iustitia suaserit, terminetur. (Conc. Trid., sess. 13, cap. 3.)

7. Cum vero tam gravis nonnunquam sint ecclesiasticorum hominum crimina, ut eorum seria atrocitas eos deponere cogat ab ordinibus, ad hoc, prout superius diximus, certus episcoporum numerus requiritur, quos si omnes adunare difficile sit, debita iure executio differatur; si quando autem intervenire poterint, eorum residentia sit intermittenda: propterea sancta synodus declaravit ac definivit, licere episcopo vel per se vel per vicarium generalem contra clericum in sacris ordinibus constitutum, etiam presbyteratus honore insignitum, procedere, eumque condemnare et verbaliter deponere, et per seipsum etiam solemniter et actualiter a sacerdotis ordinibus et ecclesiasticis honoribus degradare, in his casibus, in quibus aliorum episcoporum praesentia in numero a sacris canonibus definito requiritur, etiam ab ipse procedere; praesentibus tamen et in hoc, ubi assistentibus totidem abbatibus seu doctoribus usum mitrae et baculi ex apostolice indultio habentibus, si in civitate reperiri et commode interesse possint; alioquin aliis personis ecclesiasticis in dignitate constitutis, quae aetate graves sint et iuris scientia commendabiles. (Conc. Trid., sess. 13, cap. 4; Conc. Ant., c. 12.)

¹ Conc. Trid., sess. 13, can. 2.

8. Quoniam autem per falsas et fictitias causas, A quae tamen ecclesiae probabiles videntur, interdum accidit, ut nonnulli eiusmodi gratias a reverendissimo patriarcha aut a sancta apostolica sede extorqueant, per quas poenae illis ex iusta episcoporum severitate inflictae aut remittantur omnino aut minuantur: ideoque eadem synodus statuit hae esse episcopo in sua ecclesia residenti per seipsum etiam summarie subreptionem vel obreptionem obtentae gratiae examinare, et absolutionem a publico delicto, de quo ipse inquirere coeperat, aut remissionem poenae, ad quam criminosis condemnatus fuerat, falsis narrationibus aut veritatis silentio impetratam non admittere aut etiam nullam declarare.

9. Causae matrimoniales et criminales ad solos spectant episcopos, et eorum iurisdictioni, examini, iudicio subiacent, et coram ipsis sunt pertractandae¹; sed si pars altera veram pauperatatem proberit, non cogatur extra provinciam nec in secunda aut tertia instantia in eadem matrimoniali causa litigare, nisi contraria pars et alimenta et expensas velit subministrare. Vicarii reverendissimi patriarchae nunquam audeant episcopos in praedictis causis aut impedire aut eorum iurisdictioni obstatere aut quomodoocumque eos turbare, sed nec contra clericos aliove ecclesiasticos viros, nisi de consensu et consilio ordinarii, procedere: secus eorum mandata et processus irriti sint, et ad reparationem damni uni vel utrique parti illati teneantur.

10. Si quis in casibus a iure permixtis appellaverit aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, seu ob lapsum biennium, de quo superius diximus, ad alium iudicem recurrerit, teneatur acta omnia coram episcopo gesta ad iudicem appellationis suis expensis portare, ipso tamen episcopo consensu, ut si quid ei pro causae instructione videbitur necessarium, possit id appellationis iudici significare. Porro ipsam actorum omnium seriem teneatur notarius, congrua mercede accepta, quamprimum aut saltem in mense exhibere. Quod si notarius fraudulenter exhibitionem retardaverit, ab officio suspendatur arbitrio ordinarii, et ad dupli poenam, quanti ea sit fuerit, inter appellantem et pauperem loci distribuendum, compellatur. Ipse vero iudex, si fraudis et impedimenti conscius et participes fuerit, aut exhibitioni obstiterit, ne aut intra tempus debitum aut integra acta tradantur, ad eandem dupli poenam ut supra teneatur.

11. Et si quis episcopus, quod absit omnino, iure permixtas appellationes ad reverendissimum patriarcham a quolibet subdito, sive clerico sive laico, pro qualibet causa, sive criminali sive civili, et super quodlibet gravamen factas et interpositas impedire vel non admittere praesumpserit, seu appellanti acta in suo tribunali gesta tradere recusaverit, sit ipso facto ab exercitio pontificalium tamdiu suspensus, donec reverendissimus patriarcha, adhibitis duobus saltem episcopis, modum decreverit, quo huiusmodi contumacia frangatur, aut episcopus ille debitam satisfactionem dederit.

LXXXII. Iam a primo ecclesiae exordio degradationis poenae in clericos, qui ob scelerum gravitatem susceptos ordines inhonoraverant, obtinuit; et qui tali poena dignus est habitus, a susceptis ordinibus privatus et ab ipsa ecclesia pulsus, veluti laicus, fori privilegium amittit. Horum autem alii expulsi vocantur, quia vel officio vel beneficio vel utroque simul privantur, tamen privilegio fori gaudent; alii vero degradati, et hi fori privilegio privati, laico tribunali traduntur, ut delicti poenam persolvant. Hae degradationis poenae etiam nunc

utitur ecclesia in eos clericos qui graviter delinquant. Quoniam autem haec inter ecclesiasticas poenas gravissima omnium est, ea tantum uti decet in gravissimis sceleribus, ut sunt apostasia a fide vel haeresis, apostolicarum aut patriarchicarum epistolarum falsatio, monetarum falsificatio, homicidium, violentia, peccatum contra naturam, abortus procuratus, furtum sacrilegum, missae celebratio aut sacramenti poenitentiae administratio non suscepto presbyteratus ordine, sacramentalis sigilli violatio². Insuper iuxta sacros canones degradationis poenae subiacent sacerdotes, qui episcopali dignitate contempta, privatum concilium contra ipsum episcopum convocant, ibique ipsum iudicant, condemnant, aut auctoritatem sibi vindicant et usurpant. Et qui ipsi concesserint clerici deponantur, et laici ecclesiasticas communionem priventur; atque id post tertiam episcopi admonitionem. Ad hoc refertur concilii Chalcedonensis canon LIV, XLV, XLI: „Fraudis delictum aut societas ad decipiendum instituta, etiam iure civili vetita est: multo magis hanc debet proscribere ecclesia. Quod si quis clericus aut monachus falsas doctrinas disseminando fraudulenter quid contra episcopum aut clericos pararet, honore, officio et gradu privetur.“ Et canon apostolicus IX: „Si quis clericus iniuste episcopum insultare aut vexare ausus fuerit, hic deponatur; scriptum est enim: „Principem populi tui nemo blasphemet“. Quod si quis aut diacono aut presbytero iniuriam intulerit, communionem privetur. Et si quis episcopus aut ecclesiasticus indo aut vino deditus sit, suspendatur; episcopus aut presbyter, qui animarum curam negligit, communionem privetur; quod si ita perseveret, deponatur.“

LXXXIII. Circa criminales episcoporum causas haec statuta servanda praecipimus.

1. Causae criminales graviores contra episcopos, etiam haereseos, quod absit omnino, quae depositione aut privatione dignae sunt, ex speciali sedis apostolicae Romanae mandato ab ipso reverendissimo patriarcha in concilio provinciali cognoscantur; sic tamen, ut facti sumat notitiam et processum instituant, suspensae tamen definitiva sententia ipsiusque executione, donec acta omnia ad Romanum pontificem transmittat, reservata ipsi et sententia definitiva eiusque executione³. Postquam autem processum instituerit, deque gravi culpa constiterit, ob quam episcopus vel privandus vel deponendus sit iuxta sacros canones, ipsum reum ab officio suspendere et in aliquod monasterium includere (non tamen deponere), donec sedes apostolica definitivam sententiam executioni demandandam praecipiat aut reum absolvi iubeat. At si extra curiam patriarchalem aut extra locum, in quo provincialis synodus celebratur, eiusmodi causae committenda sit, ea nemini prorsus committatur nisi ecclesiae metropolitanae aut episcopis a reverendissimo patriarcha eligendis et nominandis. Quae commissio et specialis et manu ipsius reverendissimi patriarchae signata esse debeat; nec unquam plus tribuat huius, quam ut solum facti notitiam et instructionem sumant, et processum conficiant, quem statim ad ipsum reverendissimum patriarcham transmittere debeant. Si autem damnatus vel suspensus a synodo provinciali ad sanctissimum Romanum pontificem appellaverit, acta omnia tam ab appellante quam a synodo ad apostolicam sedem transmittantur, et Romani pontifices expectetur sententia. Interim

¹ Const. In superna, P. V. R. 36, de homicidio; Const. Quando, t. IV, p. 77; Const. Unica, t. IV, 88; Const. Pro-novo; Const. Quando aliter, t. IX, 97; Const. Quomodo, t. V, 295, 57; Cons. Lat. IV; Can. apost. VI.

² Conc. Trid., sess. 24, cap. 5.

³ Conc. Trid., sess. 24, cap. 20.

appellans episcopalia munia libere possit exercere: A quamvis et synodus provincialis cum sub honesta custodia detinere possit, si quod periculum sit, ut contra fidem vel bonos mores ab illo aliquid committatur.

2. Causae vero maiores criminales (Conc. Trid., sess. 24, cap. 5) episcoporum, quae neque depositionem neque privationem mereantur, a reverendissimo domine patriarcha in provinciali synodo aut duobus adhibitis testibus episcopis recognoscantur et terminentur, etiam quoad executionem, vel etiam a tribus episcopis ab ipso reverendissimo patriarcha eligendis et nominandis.

3. Testes in criminali causa maiori contra episcopum ad informationes vel indicia sumenda, nisi concordantes fuerint et bonae conversationis viri, nec non et rectae conscientiae, famae ac existimationis irreprehensibiles, non admittantur; si quid vero odio temeritate aut cupiditate aliquid dixerint, graviter puniantur. (Trid., sess. 13, cap. 9; Constant. I, c. 6.)

4. Episcopus nisi ob gravissimam causam (Conc. Trid., sess. 13, cap. 6), propter quam vel deponendus vel privandus sit, etiam si ex officio aut per inquisitionem, denuntiationem seu accusationem contra ipsum procedi debeat, ut personaliter compareat nequaquam citetur aut moneatur.

5. Quod si in criminali causa episcopi contigerit (Conc. Antioch., can. XIV, XV), ut iudices dissentiant, alios adiungere debeat reverendissimus patriarcha. Quod si in pronuntianda sententia omnes consenserint, firma maneat episcoporum iudicium sententia.

6. Accusator episcopi (Conc. III Carthag., can. VII) ad ipsum reverendissimum patriarcham causam deferat. Si accusatus ad causam suam dicendam, post receptionem patriarcharum litterarum, minime venerit, hoc est intra mensis unius spatium ex eo die, quo ipsum dictas litteras recepisse constiterit, ipso iure a pontificalium exercitio suspendatur. Quod si aliquas legitimas et iustas causas rescriptis ad patriarcham litteris adduxerit, quibus se accedere non potuisse probaverit, causae dicendae intra alterum mensem integram habeat facultatem. Sin autem patriarcha illum vocare, non admittens excusatione, iussuerit, tamdiu suspensus esto, donec obtemperet aut seipsum iustificet.

7. Factorum circumstantiae bene sunt observandae, quando contra episcopum accusationes excipiuntur: et tam accusantis quam accusati persona inspicienda, ut in tanto negotio tractando, nil contra aequitatis et iustitiae leges ab ecclesiasticis iudicibus peragatur. Nec sine matura consideratione aut urgente causa huiusmodi accusationes illico sunt admittendae, cum saepe subditi, praesertim si quos episcopus aut admonuit aut etiam corripuit et increpavit, magnopere illum soleant odire, et tamquam iniuria affecti, falsa saepe crimina illi oblioscere, ut quoque modo ipsum molestare possint. Quapropter quisquis episcopi accusator existit, debet esse famae innoxiae (Conc. Constant., sess. I), et si in aliquo defecerit, talis legem subire. Si quis autem propriam querelam, id est privatam litem intendat episcopo, utpote detrimento aut iniuria ab ipso affecta, in huiusmodi accusationibus nec persona nec religio accusantis examinetur. Debet enim episcopi conscientia omnibus modis esse libera, et in, qui iniuriam sibi illatam aserit, cuiuscunque sit religionis, ius suum consequatur. Quod si crimen aut accusatio, quae episcopo intenditur, ecclesiastica sit, accusatorum personae examini subiciantur, ita ut primum haeretice et schismaticae orthodoxos episcopos de rebus ecclesiasticis accusare non liceat (can. apost. LXXIV); praeterea si

qui ab ecclesia quolibet ob causam prius condemnati, electi vel excommunicati fuerint, vive ex clericali sive ex laicorum coetu, episcopum his accusare non liceat, antequam eorum crimen deleverint. Similiter et hi, qui rei de aliquo facto accusati fuerint, non admittantur tamquam accusatores episcopi vel aliorum clericorum, antequam se obiectorum criminum innocentem demonstraverint. Tandem si qui neque haeretici neque schismatici neque excommunicati aut damnati et criminis accusati fuerint, se contra episcopum criminationes habere asserant, illi apud reverendissimum patriarcham et duos saltem assistentes episcopos accusationem deferant et apud ipsum accusati episcopi crimina probare teneantur.

LXXXIV. Sancta haec synodus metropolitae et episcopis praecipit, ut in cathedrali ecclesia archivum erigant et in eo diligenter conservent primum libros ad episcopale ministerium spectantes, videlicet librum confirmatorum, librum ordinatorum, consecrationis ecclesiarum, altarium et coemeteriorum; librum dispensationum et fidei professionum; secundo libros causarum et iudiciorum, decisionum, sententiarum, censurarum, absolutionum, eorumque omnium, quae vel ipse episcopus vel eius vicarius generalis in causis vel civilibus vel criminalibus pronuntiaverit; tertio inventaria ecclesiarum totius dioeceseos, visitationum decreta, instrumenta, privilegia suae ecclesiae, reliquiarum authentica documenta, legata, donationes, aliaque huiusmodi ad cathedralem spectantia; quarto denique pontificales, rituales, ecclesiasticos libros, eosque omnes, qui vel ad divinorum officiorum celebrationem vel ad ius dicendum pertinent.

LXXXV. Quilibet episcopus ad rectam dioeceseos administrationem, praeter parochos et archipresbyteros, in qualibet ecclesia debet etiam eos constituere, qui bona ei spiritualia et temporalia administrent. Et praesertim curam omnem adhibeant in cathedrali ecclesia clericorum collegium et canonicorum, patriarchalis sedis ad instar, quam in omnibus imitari debent; instituere ut, in rebus gravioris momenti, de ipsorum consilio agant: quod in omnibus bene ordinatis dioeceseos fieri solet, quodque a sacrorum conciliorum canonibus praecipitur. Insuper episcopi prope ecclesiam cum clericis et canonicis suam residentiam habeant, ibique vitam communem agent, a laicorum cohabitatione, prout iubent sacri canones, abstinentes.

LXXXVI. Quoniam vero decimarum solutio debita Deo est (Conc. Trid., sess. 25, cap. 12), et illi qui eas dare recusant aut dantes impediunt, aut perceptas, his quibus debentur, tradere recusant, res alienas usurpare censentur, sancta synodus hortatur episcopos, presbyteros et clericos, nec non et laicos cuiuscunque conditionis, gradus, dignitatis, ut in his exigendis, solvendis aut ei tradendis, ad quem de iure spectant, aequitatem et iustitiam puro corde et conscientia bona servant. Non enim ferendi sunt, qui variis artibus decimas ecclesiis obvenientes subtrahere quomodocunque conantur, aut qui ab aliis solutas temere sibi vindicare audent et in rem suam convertunt.

1. Praecipit itaque sancta haec synodus omnibus et singulis, cuiuscunque conditionis aut dignitatis extiterint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas ad quos de iure aut consuetudine pertinent, sive episcopi sint sive aliae ecclesiasticae personae, integre percipiant. Qui enim eas aut subtrahunt aut impediunt, in excommunicationis poenam incidunt; a qua absolvi nequeunt, nisi post factam in integrum restitutionem. Episcopi vero aut alii ecclesiastici ad illas a fidelibus exigendas deputati.

si quid ex decimis exactis quod sedi patriarchali aut ipsi reverendissimo patriarchae aut metropolitano et episcopis debitum est, occupaverint, defraudaverint vel in rem propriam converterint, sint ipso facto suspensi, nec possint absolvi, nec absoluti censeantur, nisi facta integra restitutione.

2. Hortatur etiam sancta synodus omnes et singulos pro christiana caritate debitoque erga suos pastores officio, ut de bonis a Deo sibi collatis sedi patriarchali, metropolitano episcopis, et parochiis, qui pauperes administrant ecclesias, large subvenire ad Dei laudem et honorem, et pastorum suorum, qui pro ipsis invigilant, dignitatem tuendam, grave non existiment.

3. Et quoniam saepe accidit, ut in una eademque ecclesia aut dioecesi nunc maior, alias vero minor decimarum quantitas pro devotione populi ab episcopo colligatur, placuit sanctae synodo decernere et stabilire, ut episcopus dioeceseos unum ex quolibet quindeno numero accipiat, et ita in locis, in quibus non est episcopus, superiores et rectores ecclesiarum sextam tantum partem: attendant autem diligenter ne in tanta re quidpiam contra suam conscientiam peragant.

4. Nemo episcopus aut episcopi vicarius generalis audeat decimas aut vendere aut locare laicis: ipse enim episcopus, vel eius vicarius, aut alia persona substituta ecclesiastica, illas statuto anni tempore de more a laicis exigere, idque ea portione et quantitate, prout antiquo consuetudo obtinet. Clerici autem qui ex decimis aut ecclesiarum proventibus aluntur, ex his decimasolvere non tenentur, at ex bonis propriis et personalibus, quaecumque ea sint, solventur. Quod etiam de monachis est dicendum et religiosis quibuscumque, qui otii non tenentur ex antiquis agris praediis decimas episcopoolvere, ratione tamen praediorum de novo acquisitionum debent decimas praelatisolvere, nisi exemptionis privilegium a reverendissimo patriarcha obtinuerint.

LXXXVII. Notandum quoque est, quod praeter decimas, possunt episcopi exigere ab ecclesiis et clericis sibi subditis, 1. dona et oblationes synodales, quae pro dioecessana synodo quolibet anno celebranda sunt reservandae, ideoque ius habent certam quandam pecuniae summam a singulis subditis ecclesiis solvendam quaerere. 2. Oblationes quae ex sedis nomine thronales dicuntur, quae singulae ecclesiae suo pastori tribuere debent in honorem sedis et episcopi; quae tamen synodales et cathedralitae oblationes ultra duos aureos quolibet anno non taxentur. 3. Partem decimarum quartam cuilibet ecclesiae parochialis, nam pars altera parochi est. 4. Partem quadragesimam funerarium et quartam legatorum, quae communiter ecclesiis relinquuntur, et quartam sepulturae et eorum quae tam loca pia, tam ecclesiae habent, quaeque apud nos Armenii *Hekipossin* vocantur, sive portio animae seu portio canonica. 5. Spontaneas oblationes sive limitatas donationes, quae quamvis prius de iure non sint repetendae; cum tamen rationabilis aliqua causa sive necessitas impulerit, tenentur clerici et beneficiarii possessoribusolvere, pro qualitate et quantitate proventuum ecclesiae aut beneficii. Causae autem propter quas licet eas repetere sunt: Debitorum solutio sine ulla episcopi culpa contractorum, ut est in edificatione et conservatione novae ecclesiae; expensae ingentes, quae aut fecit aut facere debet pro conservatione iurium ecclesiasticorum, aut pro itinere ad synodum provinciale, ad reverendissimum patriarcham, ad caesarem. 6. Victualia tempore visitationis; et

tandem, quod plurimi adprobant, pro synodi dioecessanae convocatione.

LXXXVIII. Non liceat episcopo a sua dioecesi in aliam migrare, vel ibi longiori, quam canones permittunt, tempore commorari, nisi de licentia reverendissimi patriarchae, neque votum sine eiusdem licentia pro longa peregrinatione emittere: pro quo tamen voto, obtenta licentia, in prima curare debet episcopus idoneum vicarium constituere, qui possit episcopale ministerium exercere; quod etiam facere teneatur reverendissimus patriarcha, cum censuerit necessarium aliquem suo eaque nationis nomine ad limina apostolorum mittere. Cum vero episcopus abdicare decreverit et monasticam vitam amplecti, id ei a reverendissimo patriarcha non concedatur, nisi prius in episcoporum synodo causa huiusmodi bene discussa fuerit.

LXXXIX. Successorem sibi non liceat episcopo designare aut constituere, etiam si mortui sit proximus. Si quid autem tale quis fecerit, quidquid constituerit irritum sit omnino. In hoc servetur ordo ecclesiasticus, qui asserit non aliter debere designari aut eligi episcopum, nisi in synodo, et iudicio reverendissimi patriarchae, cui est potestas post obitum episcopi digniorem promovendi. Nicaena vero synodus, canone VIII, duos in una eademque civitate episcopos constitui prohibet; quin etiam denegat, ut episcopo aliqui senio vel malis confecto, qui amplius officium suum exercere non valeat, alius episcopus coadiutor cum futura successione detur, nisi prius huiusmodi causa diligenter a reverendissimo patriarcha in episcoporum conventu cognoscatur, et in designata persona eae omnes qualitates concurrant, quae a iure in episcopis requiruntur, idque quando urgens necessitas aut evidens ecclesiae utilitas postulet. (Conc. Trid., sess. 25, cap. 7.)

XC. Multa sunt episcopis tam a iure quam ab ecclesiasticis canonibus concessa privilegia. In primis iuxta leges et constitutiones ecclesiae possunt episcopi ab irregularitate dispensare, quae ab haeresi, oritur, et ab ipsa haeresi absolvere, et hanc potestatem possunt aliis communicare. 2. Sunt etiam quaedam censurae et excommunicationes, aut aliae ecclesiasticae poenae, quarum absolutio solis est episcopis reservata, ut est clericis aut religiosi hominis percussio; absolutio eorum, qui in articulo mortis a censuris soluti, post recuperatam valetudinem statuto tempore se legitimo superiori praesentare neglexerint; eorum qui ab episcopis excommunicati in delicto participes fuerint; et tandem censurarum earum, quae sibi ex iure reservare possunt. 3. Bigamos possunt dispensare et ad ordines suscipiendos recipere. 4. Absolvere ab irregularitate propter delicta non manifesta, excepto tamen homicidio voluntario. 5. Votum castitatis a coniugibus emissumolvere; item impedimentum debitum petendi tollere; et etiam a voto suscipiendi ordines vel non nubendi dispensare; et in periculo scandali, infamiae, incontinentiae ab impedimento matrimonium dirimentibus liberare. 6. In articulo mortis filium ex illegitima copula natum legitimare; absolviendo etiam ab impedimento dirimenti. 7. Pro his omnibus vicarium generalem debent constituere: hoc enim ad episcopale officium pertinet. 8. Cum aliqua rationabilis causa adfuerit, possunt licentiam concedere, ut missa in alio altari vel ecclesia, et non in designata a fundatore celebretur: atque hoc praesertim, cum altare, ad quod missae celebratio transferatur, sit privilegiatum. 9. Propter iustas causas possunt aut celebrare aut licentiam dare alteri, ut quocumque in loco celebret, etiam super altare

¹ Pighet, t. I, l. 1, c. 24, de censuris.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

² Conc. Antioch., can. 25.

portatile, etiam extra dioeceseos limites, dummodo ipsi praesentes sint iuxta caput privilegiorum, in domibus privatis, quoad neque dicta rationabilis causa adfuerit. 10. Emolumentum pro celebratione missae et pro reliquis officiis taxare; missam etiam ante auroram aut post meridiem celebrare; quam facultatem possunt aliis etiam concedere, quando necessitas vel fidelium utilitas id postulet. 11. Pias testatorum constitutiones mutare in casibus, in quibus supponi possit testatorem aut ignorasse aut praevidere non potuisse id quod melius esset. 12. Numerum missarum a testatore statutum imminuere, quando praesertim propter emolumentum exiguitatem non omnes possint celebrari. 13. In his omnibus dispensare, quae nominatim neque summo Romano pontifici neque reverendissimo patriarchae sunt reservata. 14. Obligationes ex iuramento, aut voto factas mitigare, et tempus pro paschali communione aut ampliare aut restringere. 15. Iuxta iurisdictionis canones (Inno. IV, De cens.) ipsi excommunicationem non incurrunt, nisi nominati: possunt tamen in sua ipsa ecclesia puniri (Ioan. XII); quemcumque sacerdotem, etiam sibi non subditum, dummodo sit a suo superiore approbatus, confessorium sibi eligere; in articulo mortis indulgentiam plenariam suis subditis et infra dioeceseos limites concedere; pallio uti extra missarum solennia, quando chrismatis sacramentum administrant. 16. Quod vero ad monachos attinet, episcopi in sua dioecesi haec habent privilegia: 1^a Abbates in sua dignitate ab episcopo debent confirmari, prout etiam exemptorum regularium superior iuxta ecclesiasticas constitutiones a reverendissimo patriarcha debet adprobri (Con. Nic. sec., can. XIV). 2^a Monachi oblationes synodales et dioeceseas iuxta consuetudinem episcopoolvere tenentur. 3^a Monachi, nisi de licentia et consensu episcopi, bona monasteriorum neque alienare, neque vendere, neque donare, neque in alium locum transferre nec pignorate possunt, ita ut iuxta constitutionem Pauli II qui secus fecerint, ab ecclesiae accessu prohibeantur, et si per sex mensium spatium interdicti remanserint, ecclesiae administratione priventur (Thom. Michael). Potest etiam episcopus iuxta suum ministerium monachos adstringere, ut tanti sint numero, quantos monasteriorum proventus honeste valent sustentare. 4^a Episcopi sit in potestate non tantum suae dioeceseos monasteria visitare, sed etiam, iuxta Orientis consuetudinem ecclesiae, sedem episcopalem in monasterio collocare; et canones veteres, qui nunc etiam obtinent, praecipiant, ut monachi et religioni suis abbatibus et superioribus sint subiecti, abbates autem et superiores episcopis. Et hoc decretum fuit in concilio Chalcedonensi, can. IV: „Nemo regularis monasterium aut regularem domum constituat, aut monachos coadunet, nisi de licentia et assensu episcopi; omnes regulares episcopo sint subiecti“. Qui vero regulares ad confessiones excipiendas fidelium a reverendissimo patriarcha sunt adprobati, hac adprobatione non utantur nisi de licentia episcopi dioeceseani.

N. B. Iuxta has constitutiones fundatum fuit monasterium nostrorum monachorum Libanensium sancti Antonii abbatis. Quod institutum prius adprobatum fuit a reverendissimo Abrahamo episcopo Heliopolitano anno 1739; qui etiam certam vivendi formam et leges ipsis monachis tradidit, et per encyclicam epistolam abbatibus electionem et confirmationem ad tres annos tantummodo adprobavit. Anno vero 1752, die 30 iunii, Iacob Petrus II

decreto synodali suffraganeorum episcoporum hoc idem institutum monasterium confirmavit, et regulas monachorum Maronitarum sancti Antonii abbatis ipsi dedit, exceptis nonnullis variationibus, et tandem per encyclicam electionem et confirmationem abbatibus tam ipsis quam successoribus omnes confirmavit.

XCI. Liceat insuper episcopo, ut reverendissimi patriarchae vicario: 1. Regulares etiam exemptos extra monasterium degentes punire. 2. Qui in monasterio commorantur et extra monasterium deliquerint, eos commonere et punire, si tamen admonitus superior seu abbas statuto tempore id facere neglexerit. 3. Monasteria, quibus cura animarum adnexa est, visitare; monachi vero in omnibus, quae ad paroeciam pertinent, episcopo sint subiecti. 4. Item in monasteriis, in quibus regularia observantia deest aut monachorum numerus duodecim non excedit, si monachi deliquerint, possit episcopus eos punire, quando abbas vel superior admonitus id facere per sex mensium spatium noluerit. 5. Monasteria exempta, in quibus nec capitulus nec visitatores reperiuntur, episcopo subiciantur. 6. Monialium domibus debet invigilare episcopus, ut vicarius reverendissimi patriarchae, et praesertim clausurae regulam observandam proponere. 7. Non liceat regularibus aut monachis laicorum confessiones excipere, nisi de expressa episcopi licentia. 8. Neque sine dicta licentia aut praedicare aut ad populum sermocinari. 9. Tandem monachi seu regulares etiam exempti censuras et interdicta ab episcopo promulgata in suis ecclesiis publicare teneantur, eaque observare; dies etiam festivi, quos in sua dioecesi servandos idem episcopus praeceperit, ab exemptis omnibus etiam regularibus observari debeant. (Conc. Trid., sess. 45, cap. 12.)

Quod vero ad clausurae legem spectat, regulares, si intra claustrum mulieres exceperint, ab officio priventur, et mulieres claustrum ingressae excommunicationem incurrant. Sanctimonialia vero, si clausuram violantes a monasterio egrediantur, excommunicationem reverendissimo patriarchae reservatam incurrant. 10. Abbates una tantum vice, quolibet anno, sanctimonialium, quae sub eadem regula vivunt, monasteria visitare possint; at ad hoc alterum deputare ipsis non liceat, etiamsi id per se facere nequeant. 11. Abbati, quando sanctimonialium claustrum ingreditur, duos socios habere licitum est; reliquis autem superioribus unum tantummodo. Nemini autem fas est ibi cibum sumere, etiamsi exiguum quid sit aut minimum. Qui in hoc deliquerint, praeter excommunicationis poenam, quam incurrunt, proprio officio et voce activa et passiva priventur. Solum licet confessorio monialibus graviter aegrotantibus sacramentum extremae unctionis et viaticum administrare. Et quando necessitas id postulaverit, medici aut aliae personae ingredi possint monasterium. 12. Solius est episcopi, prout in Domino opportunum iudicaverit, licentiam concedere monasteria introeundi, et eos, qui absque hac necessaria licentia ingressi fuerint, excommunicatione punire. Ipsi autem episcopo, quamvis in sua dioecesi iis legibus non subiacent, cum possint monialium domos visitare, tamen ultra octo personas secum adducere non liceat, quamvis haec ipsae personae sacrae sint et aetate graves et virtutibus praeditae: hic namque numerus sufficiens est, immo etiam magnus; atque hoc in casu semper laici excludantur, quibus a sacris canonibus vetitum est domos monialium ingredi. Pro bono igitur tam monachorum et regularium omnium quam etiam sanctimonialium, omnes veteres constitutiones reno-

vantes praecipimus et hortamur omnes et singulos, ^A et firmam suam ad religionem vocationem efficere.

ut sui officii memores, ea qua docet diligentia, proprii instituti leges observent, cum vitae religiosae essentia in his sita sit.

XCH. Serie igitur principes ecclesiae et pastores gregis dominici, quibus sublimis honor et episcopatus dignitas et larga iurisdictio tam a sacris canonibus quam ab immemorabili ecclesiae consuetudine concessa est, considerare debent, quot et quam graves obligationes et difficillima onera ipsis incumbant, de quibus in supremi iudicis Christi tribunali ratio ab ipsis erit repetenda. Est enim pastoralis officii principalis cura, ea omnia diligenter adimplere, quae ad Dei cultum et honorem et ecclesiae decorem pertinent: regere nempe et salutare pabulum commissio sibi populo praebere, ut suarum ovium nulla deperat, aut si qua a recto tramite aberraverit, eam ad ovile Christi reducere. Episcopos enim posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei. Quamobrem ita se gerere debeant, ut rationem Deo pro animabus totius populi reddaturi. Sacros ecclesiae canones et patrum dicta continuo meditentur, ex quibus habemus: Nefas est episcopo in mundanis et saecularibus curis et negotiis se immiscere, cum ipsi viam salutis, quae ad vitam perducit aeternam, populo ostendere debeant; et propter hanc causam sedes ipsorum in alto loco sita est, ut super omnes, veluti ex specula, invigilare et omnibus se patrem exhibere debeant. Quod si episcopus otio se dedat, et corde frigidus, docendi munus omnino negligat, deponatur. Et quoniam dominus noster Iesus Christus praedicare evangelium omni creaturae praecipit, ideo praedicatione ista praecipuum episcoporum munus et ministerium esse debet. Hinc enim factum est, ut apostoli, aucto fidelium numero, cum se viduarum et orphanorum cura a praedicatione evangelii abstractos viderent, elegerint viros plenos Spiritu sancto, diaconos videlicet septem, hisque tam orphanorum et viduarum quam etiam pauperum omnium curam demandarunt. Quamobrem Paulus apostolus ait: „Me misit Dominus non ad baptizandum, sed ad praedicandum“. Et quamvis utrumque, baptizare nempe et praedicare, Dominus apostolis praeceperit, praedicationis tamen munus utpote sublimius per se obibat, ministri vero seu diaconi baptismatis sacramentum administrabant, prout ait sanctus Thomas. Ut autem eorum praedicatione accepta Deo sit et hominibus, orationibus et obsecrationibus incumbant.

Debet insuper episcopus non tantum missae sacrificium offerre pro populo, sed etiam publicas deprecationes et preces indicere, ut debitus Deo cultus ita ab omnibus exhibeatur, ut quisque se immaculatam hostiam offerat Deo, seque religionis sanctitate dignum ostendat. Homines etiam ad sacramentorum administrationem idoneos, qui populum regere et ecclesiae ministerium praestare valeant, eligere et constituere, pastoralis sollicitudinis est.

Praeterea omnem diligentiam omneque studium adhibeant episcopi, ut in pace et caritate perpetua Christi fideles acquiescant. Sciant etiam se paterno affectu amplecti debere non tantum orphanos et viduas et pauperes omnes, sed et sacras Deo virginis et peregrinos et derelictos, qui tam in urbe quam etiam in diocesi universa dispersi commorantur; et praesertim eos, qui ex hac patriarchali sede ad eos mittuntur, omni humanitate et benignitate recipiant. Hortentur populum, ut quod Caesaris est, Caesari tribuant, et quod Dei, Deo; ita ut, quemadmodum praecipit apostolus, quisque studeat operibus bonis stabilem

Debet episcopus prope residentiam suam, quam ecclesiae proximam debere esse diximus, seminarium erigere, in quo iuvenes in sortem Domini vocati in scientia et pietate proficiant.

Sacerdotes sumptibus seminarii episcopalis educati, quae exercitio sacerdotalis ministerii acquirant, post obitum omnia ipsi seminario relinquere debeant; qui vero suis expensis ordinati sunt, post obitum vestra sacra et sacerdotalia indumenta tantum cathedrali ecclesiae donent. Et si quis episcopus electos iuvenes ad seminarium patriarchale miserit, quolibet anno eorum expensas solvere teneatur.

Tandem episcoporum curae et administrationi bona omnia ecclesiae tradita sunt; et ecclesiasticae et civiles leges prohibent bona immobilia alienare, ^B excepto casu, in quo quae disita sunt cum proximioribus, minus utilis cum utilioribus et fructuosioribus commutentur, aut urgens et imminens necessitas id facere cogat; in his vero rerum adiunctis sacrorum canonum statuta stricte sunt observanda.

XCHH. His autem, qui ante electionem et consecrationem monachi fuerint, praecipimus, ut cucullum et religionis suae habitum retineant, vitaeque monasticae humilitatem praeseferant, neque aut vanitate aut superbia deponant, ne emissorum votorum immemores periurii rei fiant. Quemadmodum enim in episcopo vanitas est pallium semper deferre, ita monachi proprium habitum deponentes, praeter vanitatis et superbiae, ut diximus, etiam periurii reitate commaculantur, nisi tamen aliter reverendissimus patriarcha iusserit.

XCIV. Notandum insuper est quod monachi aut regulares, ex die quo ad episcopalem dignitatem vocantur, ex regulari disciplina liberi censentur, ut a ieiuniis aut silentio monasticae vitae propriis; nunquam tamen ab essentialibus suis votis solutos se credant: ipsi namque regulares esse non desinunt, sed tantummodo his legibus sui instituti soluti sunt, quae episcopalis dignitas et officium non patitur. Votum paupertatis integrum servant, cum ipsi administrationem tantum, non proprietatem exclusivam ecclesiae acquirant, atque ex redditibus ecclesiae pro sua sustentatione et piorum locorum conservatione uti debeant. Votum vero obedientiae, quod abbati aut superiori emisserunt, in reverendissimo patriarchae praestare tenentur (v. Mercanti, t. I, 6, *De elect. episc.*).

XCV. N. B. Quoniam autem de iure naturali est, ut qui altari et populo inserviunt, ex altari et populo vivere debeant, ipsa autem naturalis lex, quae sit uniuscuiusque portio, non indicet: hinc factum est, ut legum conditores pro religionis bono tamquam societatis fundamentum, quid sit ministris sacris tribuendum decreverint. Cum vero dominus noster Iesus Christus in lege gratiae decimarum mandatum nullum sit transgressus, ideo fideles oblationibus sponte concessis ecclesiae et ecclesiae ministrorum decenti sustentationi consuebant. Quae oblationes erant: 1. Panis, vini, olei, incensi hisque similium, quae omnia altari superponebat ipse sacrificii missae tempore; haec tamen dona nunc non amplius offeruntur, sed pro his alia quaedam fideles portare solent. 2. Quisque extra sacrificii tempus ex suo peculio pro pauperibus aliquid offerebat: quae oblatio fidelium arbitrio et caritati nunc quoque relicta est. 3. Dativas quaedam sive contributiones in receptione sacramentorum et pro sepultura ecclesiae et ministris solvebant, quae nunc etiam vigent. Inter oblationes recensentur etiam primitiae, quarum indicium in aliquibus regionibus

adhuc videtur. Hae autem primitiae erant primi fructus, quos ad divinae maiestatis recognitionem et gratiarum actionem offerebant.

XCVI. Cum vero lapsu temporis primus ille fidelium ardor atque amor sit immixtus, necesse fuit, ut ecclesia pro altaria et ministrorum consecratione ad decimarum legem, non tamen hebraicae consuetudinis modo, recurreret. Decimarum nomine pars decima eorum, quae quisque mobilia vel immobilia possidet vel quae ex sua quiesque industria et labore sibi acquirit, intelligitur. Hinc decimarum distinctio orta est: aliae enim praediales, aliae personales seu industriales, et aliae mixtae vocantur. Praediales sunt quae ex possessionibus seu praediis tam urbis quam ruris proveniunt; personales sive industriales sunt eae, quae sua arte et labore quis comparat; mixtae tandem tam ex re immobili tam ex arte et industria coalescunt, prout sunt greges, fruges, aliaeque huiusmodi. In decimarum solutione haec necessaria distinctio facienda est. Sunt namque qui praediales et mixtas decimas illi parochi tradendas asserunt, in cuius parochia ipsa bona sita sunt, quin ex his expensae subtrahantur; personales vero, subtractis antea expensis ecclesiae, a qua sacramenta quis recipit, esse solvendas. Praeter autem decimarum solutionem pro decenti parochorum sustentatione sunt etiam ea iura, quae communiter stolae albae et nigrae dicuntur: oblationes nempe, quae ex sacramento baptismi et matrimonii, ex exequiis et tumulatione fidelium defunctorum proveniunt; atque has parochi iuxta constitutionem Innocentii III summi pontificis exigere possunt.

Caput. V.

De reverendissimo patriarcha.

XCVII. Etsi ratione ordinis omnes episcopi sint aequales, ratione tamen iurisdictionis et potestatis alii sunt alii praestantiores. In hac vero praelatorum serie principem locum obtinet Romanus pontifex, quippe qui Christi Domini ac Dei nostri in terris est vicarius, et Patris apostolorum principis, cui claves principaliter traditae sunt super universam ecclesiam eiusque praelatos, apocessor. Proximorem sedem patriarchae obtinent; tertium locum primates, qui et praefecti vocantur seu exarchae; quartum metropolitae sive archiepiscopi, et demum simplices episcopi. Christus enim Dominus instituit a se ecclesiae apostolos, et apostolis Petrum praefecit. Episcopi in locum apostolorum succedentes, per universum terrarum orbem dispersi, ecclesiis praesunt; iisque omnibus praest, qui Petro in Romana cathedra succedit Romanus pontifex. Cum autem episcoporum nonnulli alii praesese videantur, hoc ex ipsis ecclesiae exordiis est repetendum: nam cum adhuc exiguus esset credentium numerus et pauci constituti essent per diversa loca episcopi, iis tamen maior quidam praefectus fuit, illum ad modum, quo ipsi apostoli consecratis a se episcopis pro diversis regionibus praeserant.

XCVIII. Ecclesiasticarum dioeceseon in episcopales, archiepiscopales seu metropolitanas, primatiales et patriarchales distributio, etsi non quoad nomen, certe quoad rem, ipsa apostolorum tempora attingit et ad sanctum Petrum apostolorum principem refertur. Nam apostolicis temporibus Romanum imperium, quod Europam, Asiam atque Africam complectebatur, tres in iis mundi partibus primarias urbes habebat: Romam scilicet, orbis caput et imperii sedem; Alexandriam, Aegypti atque Africae metropolim; Antiochiam, Orientis totius atque Asiae, sedem. Ideo beatissimus Petrus, cui totius ecclesiae regimen a Christo traditum fuit,

Romam sibi sedem elegit; reliquis autem duabus civitatibus, Alexandriae scilicet et Antiochiae, episcopos praefecit, qui tamquam ipsius vicarii et administratores vastissimas illas regiones regerent. Horum autem praesulum unum fuit ab initio nomen, omnesque episcopi vocabantur seu sacerdotum principes; at non omnibus episcopis aequa fuit concessa potestas, sed in potestate et iurisdictione id unusquisque erat, quod sequentibus temporibus inuenta nomina clarius significarunt, patriarchae nempe, primatis et metropolitani. Etenim qui subiectos sibi episcopos habebat, metropolita; qui vero episcopis et metropolitans praeserat, primas; qui demum primates, metropolitae et episcopos sibi subditos regebat, patriarcha sequiori aevi appellatus est.

XCIX. Quod vero a primo ecclesiae exordio ecclesiasticae iurisdictionis divisio in tres patriarchales ecclesias et in alias primatiales et metropolitanas illis subiectas facta fuerit, ex sententia patrum concilii Nicaeni, canone VI. evidenter ostenditur: in hoc enim canone singularum sedium privilegia et iura confirmantur. Cum enim patriarchae Alexandrino ius suum, iuxta normam Romani patriarchatus, qui totum occidentem complectebatur, his verbis tribuisset: „Antiqua consuetudo conserveatur per Aegyptum, Lybiam et Pentapolim, ita ut Alexandrinus episcopus horum omnium habeat potestatem, quia et urbis Romae episcopus parilis mos est“; subiungit: „Similiter autem et apud Antiochiam ceterasque provincias sua privilegia serventur ecclesiis. Illud autem generaliter clarum est, quod si quis praeter metropolitani sententiam factus fuerit episcopus, hunc magna synodus definivit, episcopum esse non oportere.“ Ubi nomine ceterarum provinciarum Nicaeni patres intelligunt praesertim tres dioeceses primatiali potestate in subiectas sibi provincias gaudentes, nempe dioeceseim Asiaticam sub Ephesino, Thraciam sub Hieracleensi, et Ponticam sub Caesareensi Cappadociae antistite. Eo autem tempore quo Romanum imperium et sedes Constantinopolim translata est, ad exaltandam Byzantii urbem patriarchale nomen et potestas Constantinopolitano antistiti tributa est, eo quod urbs Constantinopolis esset nova Roma et imperatorum sedes. Quod factum est primum in concilio Chalcedonensi, canone XXVIII, contra ius ecclesiae, ut imperatoribus gratum facerent episcopi. Constantinopolitanae ecclesiae aequalia privilegia sedis Romanae tribuerunt, eamque ceteris orientalibus ecclesiis praeferebant decreverunt. Canonem hunc plures Romani pontifices improbarunt. Sed tandem Innocentius tertius in concilio Lateranensi IV, can. XV. secundum locum post Romanam ecclesiam Constantinopolitano, tertium Alexandrino, quartum Antiocheno, et quintum Hierosolymitano, servata cuilibet propria dignitate, concessit. Hoc idem postea in concilio Florentino ab Eugenio IV Romano pontifice confirmatum fuit hisce verbis: „Renovantes insuper ordinem traditum in canonibus ceterorum venerabilium patriarcharum, ut patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post sanctissimum Romanum pontificem, tertius vero Alexandrinus, quartus Antiochenus, et quintus Hierosolymitanus, salva videlicet privilegiis omnibus et iuribus eorum.“ Hierosolymitana autem sedes ob reverentiam locorum a Christo Domino sanctificationum in concilio primo Nicaeno patriarchatus honorem suscepit; at in concilio Chalcedonensi et Lateranensi etiam auctoritatem et patriarchica iura ipsi concessa fuerunt, et iurisdictione patriarchali tres Palaestinae regebat, Caesaream videlicet Philippi, Scythopolim, et Petram; atque hoc modo quatuor in Oriente patriarchae constituti sunt.

His patriarchalibus sedibus adiungere etiam possumus hanc nostrae nationis sedem, quae quidem ratione temporis anterior est tam Hierosolymitanae quam Constantinopolitanae. Armenae sedis institutio sancto Sylvestro Romano pontifici est tribuenda, qui sanctum patrem nostrum Gregorium Illuminatorem patriarcham creavit, quando in eum Tiridate rege Romam venit, ut Constantino magno, qui christianam fidem amplexus fuerat, gratularentur, et ut Romanum pontificem Christi in terris vicarium et beati Petri successorem revererentur. Quo de facto iam tempus est ut aliquid breviter dicamus.

C. Quamvis ab initio christiana religio in minori Armenia et Mesopotamia, quae regiones Romano imperio et ditioni subiacebant, maxime floureret, prout ait Agathangelus aliique historici: tamen ea Armeniae pars, quae maior nuncupatur, lumen veritatis et christianam religionem a sancto Gregorio Illuminatore recepit, anno a Christi Domini natiuitate 302. Hoc tempore Tiridates rex ipsum Gregorium ad sanctum Leontium Caesareae Cappadociae exarcham misit, ut ipsum Armenorum episcopum consecraret. Iuxta autem temporis consuetudinem, post consecrationem sancti patris Gregorii, Leontius ad Tiridatem scriptis litteris postulavit, ut Gregorii in episcopatu successores ab exarcha Caesareensi semper consecrationem reciperent. Quod manifestum fit ex ipsa Leontii epistola. Ibi enim ait: „Stabile sit pactum, quod inter nos sancitum est, ut episcopatus, quem a nobis recepistis, nostrae Caesarensi ecclesiae subiaceat; ab hac enim consecrationem cognoscitis.“ Post annos nonnullos, anno nempe 319, cum sanctus Gregorius una cum Tiridate rege Romam venisset, ut diximus, patriarchatus honorem a sancto Sylvestro Romano pontifice accepit, et Armenorum primatum, Iberorum seu Georgianorum, Albanensium, Calpensium, Maugrensium acquisivit; quae quidem omnia ipsa epistola concordiae inter sanctum Sylvestrum pontificem et sanctum Gregorium Illuminatorem testatur his verbis: „Unde ipsum (nempe sanctum Gregorium) in nomine sanctissimae Trinitatis benediximus... atque constituimus eum, unaque cum illo suos successores, summum Armeniorum omnium patriarcham; volumusque, ut in posterum pontifex Armeniae ordinet patriarcham Georgianorum; potestatem habeat alios instituendi episcopos super illos Armenios, qui inter alias christianarum nationes ubique dispersi reperiuntur; tum Albanensium regio sub peculiaris patriarchae obedientia redigatur, qui ex Albanensi rege promotus ab eodem Armeniorum pontifice consecratur.“ Haec eadem, quae Agathangelus describit, testatur et Osimus monachus dicens: „Sciendum est quod in Oriente, in ea parte, quam Armeniam maiorem vocamus, auctoritas quaedam et sedes, quae multas civitates et pagos complectitur, nec non et provincias, existit. Iamvis aedificata dictus etiam catholicos, sub nullius potestate redactus, per diversas urbes episcopos constituit; sanctus enim Gregorius Armeniorum antistes sub nullius erat potestate, et usque in hodiernum diem eadem maioris Armeniae sedes libera est, omnesque successores a subiectis sibi episcopis consecrationem sancti Gregorii recipiunt.“ Et iuxta Samuelem Gamarciasarensem, quem Orbellianus Stephanus commemorat: „Sanctus Gregorius quadringentos et plures ordinavit episcopos, et post eum ab urbe Roma redditum pro patriarchali sede triginta et sex episcopos consecravit, qui ornati in sedibus patriarchae assisterent, decem et octo ex parte dextra, totidemque a sinistra.“ Inter hos

A quidem episcopos Alpius, Euphratis partium exarcha, erat primus; secundus vero Eulalius archiepiscopus Peremensis; hi duo erant a sinistris: potior enim haec pars aestimatur; et sic ceteri iuxta dignitatis gradum sedebant. Siunias vero episcopus septimam sedem a dextris occupabat. Armeniorum episcoporum ministerium, sicuti et ceterarum nationum, erat provincias, urbes et pagos regere; presbyteros et diaconos ordinare, et subditos populos pascere et docere. Nullam tamen legem populo imponere poterant episcopi, inconsulto archiepiscopo, immo nationis patriarcha: quod ex canonibus Mechitaris Coe. 157 fit manifestum. Iuxta haec normam Armena ecclesia se rexit, usque ad tempus magni Nersetis. Patriarchae consecrationem ab exarcha Caesarea recipiebant, prout inter se conveniant sanctus Gregorius et sanctus Leontius; quod superius adnotavimus. Quae quidem omnia asserit Ioannes patriarcha in sua historia, p. 31: „Armeniae Armeniorum rex et satrapae seu nationis principes et magnates miserunt Caesarem Nersetem filium Atenakim filii Iugan, ut iuxta veterem consuetudinem patriarcha consecraretur.“

CI. Huius vero Nersetis magni et Arsacis regis tempore, cum opibus et scientia omnique virtutum genere Armenia floureret, cumque Armeni ceterarum nationum splendorem libertatemque viderent, unanimi omnium consensu et convocato concilio nationali decreverunt, ut iuxta epistolam concordiae sancti Sylvestri papae suum patriarcha a nullo dependentem haberent; patriarcha vero ipse supra omnes civitates Armeniae primates, metropolitas et episcopos constitueret, et etiam episcopos pro Iberia et provincia Albanensium constitueret; ipse vero patriarcha a duobus suis episcopis consecrationem reciperet. Haec omnia describit Ioannes patriarcha dicens (Hist., p. 32, 33): „Constituerunt patriarcham seu catholicum Armeniorum magnum Nersetem, et Iberorum et Albanensium episcopos honorantes, in archiepiscopatus dignitatem elevatos, sub Armeniorum patriarchae potestate redegerunt. In civitate autem Sebastensi et Melitensi metropolitas et episcopos iuxta dioeceseon distributionem et dignitatem constituerunt... Et in Armenia ecclesia omnia in Dei honorem ordinata fuere.“

CII. Atque hic non abs re erit aliquid adiciere pro legitima iurisdictionis et successionis demonstratione nostri huius patriarchatus a sancti Gregorii Illuminatoris ad nostra usque tempora. Nemo est qui nostri patriarchatus institutionem et confirmationem ab apostolica Romana sede repetendam esse deneget, aut qui ignoret iurisdictionem et auctoritatem Armeniae ecclesiae iuxta ea, quae exposuimus, a sancto Sylvestro Romano pontifice derivatam, non ab ipsis nostris patriarchis usurpatam, prout dici potest de quibusdam orientalibus ecclesiis. Quamvis autem haec constitutio a nulla oecumenica synodo commemoretur, ut ex conciliorum canonibus constat, dignitas ecclesiae Hierosolymitanae et Constantinopolitanae, tamen apostolicae sedis gratia et concessione a sancto Sylvestro nostra haec ecclesia ad patriarchalem dignitatem est elevata, atque inter reliquas patriarchales ecclesias est connumerata. Hoc autem factum adeo clarum fuit praeiis temporibus, ut sanctorum patrum nemo unquam impugnaverit aut ipsi contraxerit. Neque enim in concilio Constantinopolitano primo neque in Ephesio a successoribus sedis Caesarensis, a qua patriarchae nostri consecrationem recipiebant, reclamatum unquam fuit; sed in his duobus conciliis, prout ceteri, sic etiam noster patriarcha in honore est habitus. In concilio Constantinopolitano primo, quod anno

381 convocatum fuit, decretum est: „Episcopi, qui extra diocesim morantur, ad ecclesiam suae iurisdictioni non subiectas se non transferant, ut ecclesiarum ordo non confundatur aut immisceatur, quod sacri canones prohibent. Episcopus Alexandrinus Aegypti ecclesiam regat; Orientis episcopi, spem per Orientem ecclesiam, servato honore et dignitate ecclesiae Antiochena, habeant iuxta canonem concilii Nicaeni. Asiani etiam episcopi regimen ecclesiarum, quae in Asia sunt, teneant. Ponti episcopi, quae in Ponto sunt, et Thraciae, earum quae in Thracia curam gerant.“ Haec concilio, prout scribit Cabaepitius, praesens erat Meletius, patriarcha Antiochenus, et Pelagius, Caesarea Cappadociae exarcha, et iuxta nationis historiae nostrae etiam Nerses magnus, qui ante annos quindecim patriarcha fuerat consecratus, quique et metropolitae et episcopos constituerat tam in Sebastensi civitate Asiae minoris, quam in Melitensi, et in illa, quae Martyrum appellabatur, nec non in Iberia et Albanensium provincia. Dictae autem ecclesiae et civitates quoad temporale subditae erant ditioni et imperio Graecorum; Iberi vero iuxta nationales historicos ritus et caeremonias Graecorum adhibebant. Quamobrem quaeri posset, qua de causa, cum patres illius concilii dato canone pro regimine et potestate ecclesiarum Aegypti, Antiochiae, Asiae, Ponti et Thraciae plura constituerent, nihil omnino de nostro patriarchatu Armeno a nemine dependente, sed a se existente decreverint? Cur nemo conquestus est, si in hoc nostro patriarchatu eiusque iurisdictione et potestate quid arbitrarium actum comperit, cum omnes bene nosset, quod initio, iuxta pactum inter sanctum Leontium et sanctum Gregorium Illuminatorem, Armenus patriarcha ab exarcha Caesareensi consecrationem recipere deberet. Et tamen, quod iam diximus, ad illud concilium convenerant Melitus seu Meletius Antiochenus et Pelagius Caesareensis et Nerses magnus. Ex his concludere possumus, quod cum nemo conquestus sit, patribus illius concilii, et praesertim his quibus intererat et de quorum iurisdictione et potestate actum fuerat, nota omnino fuerit apostolicae Romanae sedis gratia et iurisdictionis concessio huic nostrae nationi facta; ideoque nemo Nersis magni in concilio praesentis auctoritatem aggressus est. Ast neque in concilio Ephesino, ubi episcopus Antiochenus pro Cypro insula est conquestus; neque in concilio Chalcedonensi, ubi controversia Maximum inter Antiochenum et Ioannem Hierosolymitanum circa iurisdictionem composita fuit, ulla quaestio de nostro patriarchatu orta est; et quamvis ad hoc concilium, propter bellum Persicum, nullus Armenae ecclesiae antistes venire potuerit, in unitate tamen fidei ipse Armena ecclesia perseverabat. Insuper, imperante Theodosio iuniori, sub patriarcha Attico Constantinopolitano, cum adhuc Armeniae minoris incolae sub potestate essent exarchae Caesareensis et epistolae sancti Isaaci et Merobii patriarcharum recipere nollent, idem Theodosius, post horum supplicationes, scriptis imperialibus epistolis ad Anatolium duces, qui in civitate Melitensi erat, omnibus Graecis mandavit, ut sanctum Isaacum reciperent, ipsumque sicerent liberam iurisdictionem super Armenios exercere, illum in modum, quo Caesarensis episcopus super Graecos, ipsique facultatem facerent, pro Armena lingua scholas instituendi (v. Hist. Armen., t. I, p. 594; Moen Coron., lib. III, p. 37). Neque posset quicquam dicere tam imperatorem quam Atticum patriarcham sacrorum conciliorum tanonibus, et praesertim Constantinopolitani denegare voluntatem, ut sanctum Isaacum secunderent: quin potius

A dicendum esset, quod cum auctoritas et iurisdictione sancti Isaaci iuxta ecclesiae canones esset, utpote quae a sede apostolica originem haberet, ideo sancti antistitis vota exoptantes, illi potestatem concesserint, ut supra Armenios, qui in Romano imperio morabantur, iurisdictionem liberam exercerent. Haec omnia testatur Clemens Galanus in P. III, cap. 2, p. 34, 35. Quamvis enim, ait ipse, Armeniorum patriarchatus ab apostolis immediate non sit institutus, tamen iure patriarchico obtinet, propter concessam iurisdictionem a sancto Sylvestro Romano pontifice. Hic enim primum, qui Armeniam sedem occupavit, Gregorium consecravit patriarcham, cum iam antea a sancto Leontio episcopus esset ordinatus, ipsique et successoribus potestatem dedit episcopos per diversas Armeniae provincias consecrandi, suumque ut Armeni patriarcham eligerent; quod annis subsequentibus fecerunt. Etiam ipsi concessit, ut Albanensium et Iberorum patriarcham consecraret, prout ad haec usque tempora Armenus patriarcha facit. Haec eadem narrat et Osimus in descriptione sedum patriarchalium, ubi ait: „Sciendum est insuper, quod existit et alia quaedam iurisdictione in Oriente, in ea parte quae Armenia maior vocatur, quae plurimas habet civitates et pagos pluresque provincias. Huius regionis catholico seu patriarcha a nullo dependens per diversas civitates et provincias episcopos constituit. Sanctus namque Gregorius Armeniae maioris fuit archiepiscopus, ipsiusque sedes a se libera remansit, successores vero ipsius a suis episcopis consecrationem suscipiebant.“ Ex quibus omnibus dictorum veritas luce clarior adparet. Iuxta verba insuper Osimi, cuiusque patriarchae dignitas et iurdictio certis quibusdam limitibus circumscripta erat, ita ut quique suam portionem regeret, moneret, iudicaret, et ab ipso subditi episcopi et metropolitae ordinationem reciperent, quin unus patriarcha alterius unquam iura laederet. Hoc modo, cum consecratio patriarchae Armeni a suis episcopis esse facienda cumque constitutus patriarcha a nullo dependeret et episcopos per diversas civitates a se constitueret, suosque subditos commovere, regere, iudicare posset et deberet (iuxta enim canones qui consecrandi habet potestatem, habet et iudicandi), cumque iis omnibus privilegiis et iuribus nostra patriarchalis ecclesia praedita fuerit: patet ipsum patriarcham reliquis esse aequalem; nulli enim a iure plus vel minus quidpiam concessum est. Et quamvis nostra haec sedes sancti Gregorii multas nationes et regiones non complectetur, quemadmodum sedes Romae, Alexandrina et Constantinopolitana, limitibus tamen non est circumscripta arctis, neque exiguo populo praest, aut nostram tantum nationem regit, prout ecclesia Hierosolymitana, cuius iurdictio Scythopolim tantum et Petram et Caesarem Palaestinae respicit. Sancti enim Gregorii sedes maiorem Armeniam obtinet, quae quindecim provincias habet, et Armeniam minorem, quae tres vastissimas provincias et plurimas regiones complectitur. Huius insuper sedis potestas super alias gentes extenditur, videlicet Iberos et Albanenses, et, ut ait Agathangelus in sua historia: „Sanctus Gregorius plus quam quadringentos episcopos per diversas regiones et civitates constituit.“ Et iuxta Othonis historiam, anno 1148, sub pontificatu Innocentii secundi, Gregorius Armeniorum catholicos plus quam mille sibi subiectos episcopos habebat; et anno 1238, cum patriarcha Antiochenus latinus sub sua vellet redigere potestate Constantinum Parerposi Armeniorum catholicos, qui erat in Cilicia, cum Gregorius secundus Romanus pontifex, ipsius Constantini votis et supplicationibus annuens, in patri-

archali una auctoritate iterum confirmavit his verbis: „Petitioni tuae benigne ammentes, auctoritate apostolica consuetudines laudabiles, quae adque ecclesiae canonibus neque sanctorum patrum traditioni contradicunt, et quae a diebus sancti Sylvestri apostolorum nostri et sancti Gregorii Armeniorum patriarchae intactae servatae, confirmamus.“ Innocentius vero tertius piae petitioni Leonis regis Armeniorum annuens, qui regia litteris postulaverat, ut tam Armeni quam latini, qui in Armenia regno erant liberi facti, a nullo alio iudicarentur quam ab Armeniorum catholico, rescripsit Innocentius: „Virtute traditae nobis potestatis prohibemus, ut ecclesiasticae quis index, excepto Romano pontifice ipseque legatus, audeat aut iudicare aut excommunicare te aut eos, qui in regno tuo morantur, quique cum suis patriarchis huic apostolicae sedi subditi sunt.“

CIII. Quod ad Iberos spectat seu Georgianos, quamvis ipsi diu sub Armeniorum patriarchae iurisdictione fuerint, anno tamen 590, sub pontificatu Cirionis Iberorum archiepiscopi, ab Armena ecclesia propter concilium Chalcedonense separati sunt: idque accidit sub patriarcha Nierse Astaracensi et Abrahamo Albatani; qui, convocato conciliabulo Dovinensi, Cirionem Iberorum antistitem omnesque qui Chalcedonense concilium acceptaverant, excommunicavit et Armenam ecclesiam a Chalcedonensibus patribus divisit, omnem vero communionem tam in sacris quam in civilibus cum Iberis prohibuit. Illo tempore et propter hanc causam ab Armena ecclesia et iurisdictione Iberi se emanciparunt (v. Hist. Armen. Ioann. Cath., p. 50). Albanenses autem firmiores, eo usque tempore quae in christiana religione permanserunt, Armeniorum patriarcham recognoverunt. Inter Albanenses vero etiam nunc quidam reperiuntur, qui quamvis Albanenses dicantur, natione tamen Armeni sunt et Armenae iurisdictioni subiacent. Iberi ab Armena ecclesia alienati unionem cum Graecis inierant, ipsorumque metropolita Antiochenae ecclesiae partem sequutus est, atque usque ad annum 1063 a patriarcha Antiocheno consecrationem recipiebat. Hoc tempore Petrus patriarcha Antiochenus metropolitae Iberorum potestatem dedit, ut a sibi subditis episcopis consecrationem posset recipere, quae omnia narrat Theodorus Balsamon in concilii Constantinopolitani canone XI.

CIV. Post confirmationem patriarchatus nostri, qui, ut iam diximus, a sancto Sylvestro pontifice, anno 319, sancto patri Gregorio fuit concessus, successores in sede patriarchali nunc huc, nunc illuc propter temporum vicissitudines cathedram suam transportaverunt. Ab anno enim 314 usque ad annum 452, annos nempe 138, patriarchalis sedes in Eoimiasin urbe regia Armeniorum, quae Vagharciabat dicebatur, remansit; anno vero 452, Melito catholico ipsam in civitatem Tevinensem transtulit, ibique fuit annos 472. Inde ad monasterium Sorensense transportata fuit a Ioanne VI patriarcha, qui historicus est appellatus. Anno etiam 924, in Varan et Archinam portata fuit per annos 69; et inde in civitatem Ani, quae est in provincia Seirae, a Sergio patriarcha; atque hic mansit annis 71. Postea in Tasplur, et Zampaf, et Hau translata, anno 1064, a Gregorio Veghaisser, atque ibi fuit annos 49. Dein a Gregorio Pahlunita Siliarni et Zastigh per annos 34 locata fuit; sed ab eodem Pahlunita dein Romcala translata fuit, anno 1147, ibique annis 147 remansit. Hinc etiam sublata, in civitatem Sis per Gregorium Anavasezi deportata fuit, ibique 448

annos fuit. Anno autem 1742, iuxta legitimam successionem in cathedra patriarchali sancti Gregorii a sancta sede apostolica electus et confirmatus sub pontificatu Benedicti XIV non perituri somnisi pontifice sedis in cathedra patriarchali Abrahamus Petrus I. Quoniam autem propter temporum injuriam ad Sisensem ecclesiam reverti non potuit, ad Libanum se recepit, ibique patriarchalem Armeniorum sedem Romanae ecclesiae fideliem, iuxta orthodoxam fidem a sancto Gregorio traditam, locavit, atque ibi ad nostros usque dies manet.

CV. Et quoniam plures, etiam ex nostris catholicis, verbis et fallacibus argumentis conati sunt legitimam Armeniorum sedem iuxta veram successionem ibi locare, ubi respes non est, veritatis et orthodoxae fidei amor urget nos veras et legitimae successionis seriem et ordinem paucis demonstrare, ne quis fidelium fallacibus istorum et cavillosis argumentis decipiatur. Atque in primis nostros inter fideles nemo est qui nesciat patriarchalem iurisdictionem iuxta successionem legitimam usque ad Constantinum Vagheni pervenisse, qui anno 1430 in patriarchali throno Sisensi sedis, unde suos nuntios seu legatos ad concilium Florentinum misit, illiusque concilii canones et opportunas utilesque pro Armenia ecclesia constitutiones recepit, suamque ecclesiam apostolicae Romanae sedi subiecit. Mortuo Constantino patriarcha, quidam dissidentes, qui in Oriente erant, et praesertim Thomas quidam cognomine Mesopezi, qui totis viribus sancto concilio Chalcedonensi adversabatur, adeo odio exarserunt in Constantinum pro facta unione cum Romana ecclesia, ut, conciliabulo convocato, ipse Thomas et alii omnem moverunt lapidem, ut factam unionem abruptarent et alteram sedem Romanae ecclesiae adversam in civitate Eoimiasin constituerent. Si quis autem huius facti historiam cognoscere velit, et causas, propter quas Thomas Mesopezi ita egerit, ipse eius verba nos afferemus, ex quibus veritas historica apparebit: „Prima causa, ait ipse in sua historia, fuit quod nostri magnates Ciliciae sacros veterum nostrorum patrum canones deturparunt. Ciliciensis quippe patriarchatus, qui iam a 145 annis a Ciliciae regibus institutus est, rebellionis potest accusari, eo quod Constantinus et Gregorius Anavasezi partes concilii Chalcedonensis secuti sunt.“ Horum autem prior Constantinus sacramentum extremae unctionis post concilii Florentini canonem recepit, et Spiritum sanctum a Patre et Filio procedere professus est; alter vero non tantum curavit, ut in concilio apertis et clavis verbis duas in Christo naturas duasque operationes quique profiteretur, et in sacrificio missae quique sacerdos aquam adhiberet, sed etiam ut septem concilia oecumenica eorumque canones reciperentur. Atque haec principales causas fuerunt, propter quas Thomas concilium nationale convocavit et sedem alteram in civitate Eoimiasin instituit. At hisce omnibus omissis, iis qui adhuc contradicere volunt, obicere possumus, an Thomas eiusque aecclae, inconsulto legitimo patriarcha, immo ipso repugnante, iuste et legitime potuerint sedem patriarchalem ab una ad aliam civitatem transferre? Iuxta leges generales, quin etiam iuxta naturales nefas est, privatos quosdam homines suis se legitimis superioribus iudices constituere, eosque iudicare et condemnare et contra ipsos et decreta et sententias ferre, eorumque auctoritatem et dignitatem, extra concilium, et absque iuridica ulla forma, sibi arrogare: id enim et iuri canonico et ipsis nostris legibus nationalibus omnino contradicit. Legimus namque: „Quod constitutae auctoritatis et iurisdictionis episcopalis limites nemo audeat, re-

¹ Hist. Armen., t. II, p. 308.

stringere" (v. Billuart, t. II, quest. 2, p. 128 etc.). Et canones nationales habent: „Necesse est antiquas consuetudines, quae provinciarum et dioceseon distributionem recipiunt, innovare; quod si quis patriarcha id facere voluerit, in concilio id facere tenetur." Et rursus: „Si quis episcopus aut presbyter alienae dioceseos limites et iura invadere nitatur, ipse omni iurisdictione privetur; si vero id vi, muneribus, sacris apostolicis canonibus contradicentes facere ausi fuerint, placeat huic sanctae synodo, ut tales eius sedibus et ipsa presbyteratus dignitate et officio priventur, et ex eo tempore quo id fecerint, sint tibi velut peccatores" (v. Mechitar Oca., can. 161 et 187). Quae cum ita sint, cumque tam manifeste id nationales canones astant, quoniam modo privatus homo Thomas hic cum decem et octo presbyteris et duodecim episcopis, qui ipsius partes sequuti sunt, synodum poterat convocare, ipsi praesens, legitimum patriarcham condemnare et patriarchalem sedem ex Cilicia ad urbem Vagharshabat transferre? Quod vero illegitimum hoc concilium fuerit et privati hominis auctoritate convocatum, ex eo patet, quod non tantum paucissimi episcopi interfuerint, sed patriarcha ipse repugnante et reclamante, dissidentes quidam et schismatici contra ecclesiae ius et nationales canones adunare ausi fuerint. Qui quidem, iuxta canones superius allatos, si episcopi, omni iurisdictione et diocesi, si presbyteri essent, ipsa presbyteratus dignitate et officio illiis spoliari debebant. Ex haecenus dictis patet, quod per decretum fales synodi a Thoma Mesoponi adunatae patriarchalis sedes neque poterat transferri neque de iure translata censeri a civitate Sisani in Ecimian, sed tantum per auctoritatem Thome ipsius nova et illegitima sedes quaedam verae et legitima sedi patriarchali est contraposta; quod et alias accidit in civitate Actamarensi. Quapropter patriarchalis Armeniorum sedes ad annum 1743 in civitate Sisani mansit, quod pulchre testatur in consistorio secreto Benedictus XIV pontifex maximus, cum Petro Abrahamo I Ciliciae et Sisani civitatis patriarchatum conferret: „In Cilicia provincia, in civitate Siside, inter Anasarbum et Mopsestiam sita, reperitur sedes patriarchalis, illic ab antiquis temporibus translata ex Vagharshabat Armeniae maioris civitate, ubi sanctus Gregorius Armeniorum illuminator eiusque orthodoxi successores cathedram diu tenuerunt, et nunc etiam alter Armeniorum patriarcha a sanctae Romanae ecclesiae communionis alienus ibidem in monasterio, quod Ecimian appellatur, residet" (v. Acta cons. secreti habiti ser. II, die 26 novembris 1743, in palatio Quirinali). Atque hinc sedes in Libanum translata est, in locum dictum Kesrevan, ibique neque in hodiernum diem sita est. Quod si quis ulterius noscere velit, quoniam modo Sisani patriarchalis sedes ad Libanum est translata, his quae adiungimus diligenter attendat.

CVI. Cum post mortem in exilio Leonis V, Armeniorum regis, rebus nostrae nationis funditus eversa, regnum ipsum decidisset anno 1393, lapsa temporis omnis ecclesiastica ordo in Cilicia quotidie imminuebatur propter servitutem ab externis gentibus Armenis impositam. Ex illis diebus de die in diem non tantum iura et canones oblivioni tradita sunt, sed in multis etiam Ciliciae civitatibus orthodoxa fides pristinam puritatem et splendorem incoepit amittere, quamvis id non uno eodemque tempore evenisset. Anno namque Domini 1439, Constantinus Vagharshat patriarcha cum omni veneratione suo suaeque nationis nomine ad Florentinam synodum legatus miti, quod una superius diximus; et anno 1550, Ananias catholicos et primates

Ciliciae orthodoxae fidei professionem ad Romanam pontificem miti, quae adhuc in archivio Vaticano servatur. Item et Chachadur dictus Minderghi patriarcha Sisani una cum duodecim episcopis et novem doctoribus orthodoxae fidei professioni subscripsit, eamque per Aetium episcopum, anno 1666, Romam transmittit, prout testatur Gregorius presbyter Loepeltinus. Et ut de veteris alicam, anno 1701, Petrus Binas patriarcha Abrahamum presbyterum Antabi in Heliopele episcopum constituit, recte noscens orthodoxam ipsius fidem et catholicam in illa civitate praedicationem. Propter hanc causam ipse Abrahamus et Melcon Mardinensis archiepiscopus et collegii Urbani de Propaganda fide alumna in exilium apud Persidem pulsi, ad carcerem damnati sunt; in quo carcere plenus meritis Melcon archiepiscopus migravit ad Dominum. At cum in diebus persecutionis creverent contra orthodoxos post mortem Petri Binas patriarchae, qui Abrahamum consecraverat, eius successores, Constantinopolitani patriarchae partes sequuti, ab apostolica Romanae sedis communionis alieni facti catholicos persequi incoeperunt. Haec de causa catholici nostri, quod iam a pluribus annis meditabantur, prout illius temporis historiae¹arrant, mortuo Isaac, ultimo Ciliciae patriarcha, episcopi, qui orthodoxam fidem professantur, et praesertim Isaac, Abrahami Aleppensis episcopi coadjutor, Macarius Mardinensis episcopus et Melconis pro fide catholica in carcere mortui successores, Isaacus Kiliciensis antistes, de consensu reliquorum ecclesiasticorum virorum et magnatum laicorum plurimarum urbium, ac praesertim Eufraetis, Mesopotamiae, Armeniae minoris, Cappadociae, Ponti, Aegypti et Syriae et ipsi Constantinopolitani, Abrahamum Aleppensem episcopum in patriarcham catholicum Ciliciae elegerunt in sede sancti Gregorii Illuminatoris, iuxta consuetudinem et ritum Armenae ecclesiae. Factum hoc quae adhuc extant ex singulis civitatibus missae epistolae tam ad sedem apostolicam quam ad ipsum Abrahamum Aleppensem archiepiscopum, testantur. Hoc idem paucos ante annos etiam Constantinopolitani catholici exsequi conati sunt de consensu et consilio tam cleri quam populi, et per imperiale Othomanicae portae decretum catholicum patriarcham a schismatico divisum instituere postulerunt. Et quoniam propter schismaticorum odium et scelus id consequi non potuerant, ideo de consensu omnium statuerunt, atque ipsi convenerunt in Aleppensem urbem, propter exiguum numerum schismaticorum tutiorem, clerum convocare, ibique Abrahamum Aleppensem archiepiscopum, virum integerrimum et propter catholicam unitatis amorem et apostolicas Romanae sedis reverentiam iam notum, in sede sancti Gregorii Illuminatoris patriarcham eligere. Quem electum episcopi testimonialibus epistolis munitum Romam miserunt, ut a sancta apostolica sede confirmaretur.

CVII. Cum autem electus Abrahamus vir apostolicus post diuturnam et periculis plenam navigationem Romam venisset, a summo Romano pontifice benignissime exceptus, paucorum dierum spatium a sede apostolica in patriarchali sancti Gregorii Illuminatoris throno confirmationem recepit; quod ex sequenti Benedicti XIV sapientissimi pontificis eruditissima allocutione et ex actis in consistorio secreto habito in palatio Quirinali, feria II, die vero 26 novembris anni 1743 comprobatur. Ait enim summus pontifex:

¹ Hic Armen., t. III, p. 752. N. B. Atque ibi historicis valde obscure legitur; sed illius temporis epistolae, quae apud nos extant, veritatem nostrae assertionis ostendunt.

„Venerabiles fratres.

„Ex his, quae modo in consistorio secreto audivitis, satis superque vobis compertum esse putamus, qualem sit ecclesiae patriarchalis Armenorum in Cilicia status. Intellexistis enim Petrum Abrahamum variabiles iam triginta annos archiepiscopum Aleppensem, inde ab Armenis catholicis patriarcham fuisse electum, et electionem huiusmodi sua postulationem, post debitum examen, a nobis esse confirmatam. Intellexistis quoque praecelara eiusdem Petri Abrahami merita, qui pro catholica Romana fide ab haereticis vindicanda multa perpessus, ut esse eorum furori subduceret, in montem Libanum inter Maronitas confugere coactus est: ubi monasterio a fundamentis et ecclesiae sub sanctissimi salvatoris ac beatissimae virginis Mariae invocatione excitatis, una cum monachis sancti Antonii abbatibus, qui in antedicto monasterio divina officia Armenorum rite percipiunt, vitam laudabiliter egit. Audivitis pariter id, quod nuper a nobis, ipse patriarchae nomine, advocatus consistorialis satis discrete postulaverit, pallii scilicet decus, in quo pastoralis officii plenitudo continetur.

„Equidem nos, perlectis ecclesiae annalibus, a maioribus proditum esse accepimus, sanctum Gregorium, qui illuminator dictus est, post Tridatem regem et Armenorum gentem ad fidem conversam, cum ipso rege ad urbem regis, atque hic sancto Sylvestro pontifici, Iesu Christi vicario et universi christiani gregis pastori, obsequium et obedientiam praestitisse, a quo sane patriarchatum seu primatum inter Armenos obtinuit. Huius vero itineris occasione, ex consuetudine ac sermone cum Romano pontifice habito, derivatum putat Armenorum ritum consecrandi in asyno, tum etiam mitras ac ceterarum sacrarum vestium usum, quibus illi latinorum more utuntur.

„Longum foret, et fortasse non ad rem, praesentem Armenorum patriarcharum catholicorum seriem ad locum taxere, et luctuosam inde invectam Eutyhianae sectae calamitatem dicendo praesequi. Verum ab re non srit illud vobis significare, quod sancti pontificis Gregorii VII acta testantur, videlicet Gregorium dictum Veghaisser, Armenorum patriarcham LX, errores eiurasse, ac ter deinde Ciliciae patriarchis pallium a Romano pontifice fuisse concessum: his scilicet ab Innocentio III, qui primo ad Gregorium patriarcham LXVI, deinde ad Ioannem patriarcham LXVI per cardinales legatos illud misit; tertio demum Gregorius IX pallii munere decoravit Constantiniam patriarcham LXX, ut eiusdem pontificis regesta loquantur.

„Nos itaque tam praecelari praedecessorum nostrorum exempla imitari, factae nobis eiusdem pallii petitioni libenti animo annuimus, ac in basilica Liberiana die festivo conceptionis immaculatae virginis super ipsius patriarchae, viri sane religiosi, humeros, qui praesens adest, nos ipsi manibus nostris peculiari ratione pallium imponemus. Hunc igitur et alium praedictum diem nobis pariter ac vobis faustum, felicem ac laetitiae plenum fore non dubitamus. Videmus enim oculis nostris exemplum a sancti Sylvestri pontificis tempore non amplius visum, patriarcham scilicet Armenorum Ciliciae ad urbem venisse, et in nobis, quamquam immerentibus, ecclesiae primatum, et in hac ipsa Romana ecclesia centrū unitatis agnoscere, ac praeterea non ut alias, per legatos ad nos missos, sed per seipsum a nobis apostolici pallii dignitatem accipere.

„Huic autem gaudio, quod commune nobis vobisque est, ut proinde Deo optimo maximo gratias concordī animo agere debeamus, accedit quoque

CONCIL. QUERHAL. TOMUS XL.

A alterum nobis peculiare, quod admirum triginta abhinc annis in isto loco, unde nuper adventus consistorialis pro patriarcha Ciliciae Armenorum a nobis pallium petivit, nos ipsi advocatus item consistorialis a Clemente XI sollemnī recordationis pro patriarcha Alexandrino illud petivimus, qui sollemniter ceterisque erroribus eiuratis, honorem pallii per procuratorem huius rei causa a se missum efflagitabat. Quocirca diu multumque nobis laborandum fuit, ut quibusdam ad huiusmodi rei examen destinatis suaderemus, Romanam ecclesiam non dedecere (quod illi putabant) patriarchae Orientalis ecclesiae et archiepiscopis pallii dignitatem conferre.

Decurrente igitur festiva conceptionis beatae Mariae virginis die, qua sanctitas sua papalem capellam in Liberiana basilica tenendam decreverat, sed illo ipso anno pro imbrium frequentia in capella Quirinalli tenuit: ubi expleto sollemni sacro, electus patriarcha sacris indutus ad pontificium solium accessit, ibique genuflexo summus pontifex pallium imposuit dicens:

„Ad honorem omnipotentis Dei et beatae Mariae semper virginis atque beatorum apostolorum Petri et Pauli, nec non ecclesiae Ciliciae, ad quam a nobis translatus es, tradimus tibi pallium de corpore beati Petri sumptum, in quo est plenitudo pontificalis officii, cum patriarchalis nominis appellatione, ut utaris eo intra ecclesiam tuam certis diebus, qui exprimentur in privilegiis ab apostolica sede concessa. In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, amen.

Et ut nihil ornamenti ad ritus opportunitatem deesset, praeter antedictam casulam pontificalem, pretiosissimum anulum, ac gemmas refoctam pectoralem crucem, tres insuper spinulas pallio ex more insignendas eidem munificentissimus pontifex summa liberalitate donavit, ac post pedis genuaque oculum tantis cumulatum honoribus dimisit, concessis gratiis spiritualibus quascumque demissa precibus postulaverat, laculento quoque viatico instructum, et principibus demum atque locorum praefulibus, quocumque iter ipsi esset agendum, per litteras pontificias emire commendatum.

His omnibus addimus etiam verba ipsius summi pontificis Benedicti XIV, quibus auctoritate apostolica Petro Abrahamo I patriarchae sedem Ciliciensem sancti Gregorii illuminatoris regendam tradidit, ut omnibus manifestum fiat, ipsum Petrum Abrahamum iuxta ecclesiae Christi constitutiones iure meritoque auctoritatem et iurisdictionem ipsius sancti Gregorii illuminatoris hereditasse. Post multa itaque verba summus pontifex concludit:

„... Ipsamque electionem seu postulationem de fratrum eorundem consilio apostolica auctoritate approbantes et confirmantes, omnesque et singulos etiam substantiales defectus, si qui in electione vel postulatione huiusmodi intervenerint, eadem apostolica auctoritate suppletos et sanantes, te, iuxta decretum in congregatione eorundem fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium negotiis de Propaganda fide praepositorum emanatum et per nos approbatum, a vinculo, quo dictae ecclesiae Aleppensis, cui haecenus praefuisti, tenebaris, de simili consilio et apostolicae potestatis plenitudine absolventes, ad dictam patriarchalem ecclesiam Ciliciae dictae nationis de consilio et potestatis plenitudine paribus transferimus, teque illi in patriarcham nationis praedictae praeficimus, et pastorem curam, regimen et administrationem dictae patriarchalis ecclesiae tibi in spiritualibus et temporalibus plenarie committendo liberamque tibi ad praedictam patriarchalem ecclesiam transiendi licentiam tribuendo, in illo, qui dat gratiam et largitur

praemia, confidentes, quod dirigente Domino actus tuos, praedicta ecclesia patriarchalis sub tua felici regimine regatur utiliter et prospere dirigatur ac grata in eisdem spiritualibus ac temporalibus accipiet incrementa. Quocirca fraternitati tuae per apostolicam scripta mandamus, quatenus ad dictam patriarchalem ecclesiam cum gratia nostrae benedictionis accedens, curam et administrationem praedictae ac exercere studens sollicita, fideliter et prudenter, quod ex inde operati fructus proveniant, ac tuae bonae famae odor ex tuis laudabilibus actibus latius diffundatur, ipsaque patriarchalis ecclesia gubernatori provido et fructuoso administratori gaudeat ac communi, itaque propter aeternae retributionis praemium nostram et dictae sedis benedictionem et gratiam exinde uberius consequi merearis; nec non et venerabilibus fratribus nostris episcopis suffraganeis orthodoxis ac dilectis etiam filiis, capitulo et vasaillis dictae patriarchalis ecclesiae Ciliciae Armenorum, ac clero et populo eidem ecclesiae subiectis per apostolicam scripta mandamus, ut suffraganei tibi tamquam membra capiti obsequentes, et capitulum tibi tamquam patri et pastori animarum eorum humiliter intendentes, exhibeant tibi obedientiam et reverentiam debitas et devotas, ita quod mutus inter te et ipsos suffraganeos gratia gratos sortiaris effectus, et nos eorum devotionem possumus propterea in Domino merito commendare, ac clerus et populus te pro nostra et eiusdem sedis reverentia benigne recipientes et honorifice pertractantes, tua salubria monita et mandata suscipiant humiliter et efficaciter adimplere procurant; populus vero te tamquam patrem et pastorem animarum suarum devote suscipientes et debita honorificentia prosequentes, tuis monitis et mandatis salubribus humiliter intendant, ita quod in eis tu devotionis filios et ipsi in te per consequens patrem benevolam invenisse gaudeant; vasailli autem praedicti te debito honore prosequentes, tibi fidelitatem solitam ac consueta servitia et iura tibi ab eis debita integre exhibere procurant, aliquin sententiam sive poenam, quam rite tuleris seu statueris in rebelles, ratam habebimus, et faciemus, auctore Domino, neque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

„Datum Romae, apud Sanctam Mariam Maiorem, anno incarnationis Dominicae 1742, sexto kalendas decembris, pontificatus nostri anno III.“

CVIII. Sciendum autem est, quod in consistorialibus actibus secretis, cum ipse Benedictus XIV sedem patriarchalem in Ciliciam transferret in persona Abrahami Petri I, haec etiam habetur: „In Cilicia provincia, in urbe Side, inter Anazarbum et Mopsuestiam sita, reperitur sedes patriarchalis, illuc ab antiquis temporibus translata ex Vagarsciabat Armeniae maioris civitate, ubi sanctus Gregorius Armenorum illuminator eiusque orthodoxi successores cathedram dei tenuerunt, et nunc etiam alter Armenorum patriarcha a sanctae Romanae ecclesiae communione alienus ibidem in monasterio, quod Koimasia appellatur, residet.

„Sanctae Sophiae, hoc est salvatori nostro Iesu Christo cathedralis ecclesia dedicata est, apud quam in coenobio patriarchali, ultra patriarcham, aliquot archiepiscopi et episcopi illius nationis, nec non et plures monachi morantur divinis armenico ritu operantes.

„Iurisdictio patriarchae antedicta ad plures provincias extenditur, in quibus triginta circiter archiepiscopi et episcopi eidem patriarchae suffragantur, et centum ac triginta fere millia Armenorum speram degunt, in spiritualibus ipsi patriarchae obediunt; cui ex decimis et oblationibus fidelium subditorum

ad sex milia circiter centena monetae Romanae censuum obveniant, pluribus eorumque scribis gravata.

„Cum vero ecclesiam hanc patriarchalem a multis annis haeretici occupaverint et nunc etiam occupent, episcopi orthodoxi Armeni, consentiente populo eidem catholice fidei cultore, in urbe Aleppensi antedicta, Abrahamum varthabiet eiusdem civitatis archiepiscopum in patriarcham suae nationis eligendum seu postulandum curarunt, Petri nomine eidem imposito.

„Hic autem Petrus Abrahamus varthabiet, ad patriarchalem ecclesiam transfereendus de legitimo throno, ex catholicis honestisque parentibus in Antab Ciliciae urbe est natus, annorum circiter trium ac sexaginta: qui statim atque archiepiscopus Aleppi consecratus fuit, spatio triginta et amplius annorum usque in praesentem diem non cessavit catholicam Romanam religionem adversus haereticos propugnare, eamque ob causam carceribus, exiliis aliisque poenis ab haereticis et infidelibus pluries fuit multatus, quorum proinde furor et insidias ut declinaret, monasterium in monte Libano una cum ecclesia sub invocatione sanctissimi salvatoris et beatissimae eius matris fundavit, ubi viginti quinque circiter monachi ordinis sancti Antonii abbatibus ritu armenico divina officia celebrant, et sedem ipse suam archiepiscopalem multis abhinc annis (cum in urbe Aleppensi propter haereticorum persecutiones residere nequiret) tenuit. Ac demum, postquam in patriarcham, ut supra, est electus seu postulatus, ob reverentiam sanctae apostolicae sedis personaliter ad aliam urbem se contulit, ut limina apostolorum visitaret debitamque sanctissimo domino nostro obedientiam exhiberet, atque electionis seu postulationis suae confirmationem et pallium pontificale plenitudinis insignis a sanctitate sua obtineret.

„Vir proinde, utpote gravitate, prudentia, solo, pietate, doctrina, rerumque experientia praeditus, dignus censetur, ut nunc ad praedictam patriarchalem ecclesiam gubernandam mittatur, qui tres episcopi suffragantur publice et palam orthodoxam fidem profitentes, et triginta fere millia catholicorum Armenorum de populo subeunt.“

Quapropter cum ex allatis luculentissimis argumentis pateat, patriarchalem nostrae nationis sedem auctoritate apostolica primitus institutam fuisse, eamque cum legitima successione ex Vagarsciabat ad urbem Sidem Ciliciae translata mansisse usque ad tempus, quo Lucas catholicos sedem ipsam occupavit: quo defuncto, propter illius sedis schisma, anno 1742, Benedictus XIV imperiturae memoriae pontifex legitimam successionem in persona optimi viri Petri Abrahami I renovavit: quo ex facto, patet etiam hanc ipsam Armeniorum patriarchalem sedem, quae hactenus in monte Libano existit quamvis Deus optimus maximus diutissime sospitet, esse ipsam sedem sancti Gregorii illuminatoris, ideoque omnibus iuribus et privilegiis insignitam non modo antiquioribus et a tempore ipsius sancti Gregorii, verum etiam et illi gaudere, quae sequiori aevi eadem patriarchalis Orientis sedes obtinuerunt. Quod ut magis magisque omnibus innoscat, eas constitutiones ecclesiae hic afferimus, quas in re nostra necessarias censuimus.

CIX. Notum est etiam occidentalibus scriptoribus nunc temporis per Orientem patriarchas orthodoxos apostolicam Romanam sedi devotos existere. Hoc enim testatur Devoti, qui de orientalibus scribit: „Nonnullae inter Orientales nationes suae patriarchas habent, quarum unaquaeque suo subiacet, ita ut unus Antiochenus pro Graecis Melchitis, alter

pro Syria, alter pro Maronitis; Armenius autem patriarcha Ciliciensis vocatur, et Chaldaeorum, Babylonicus: omnes tamen hi sanctae apostolicae Romanae sedis subiacent. Hoc idem ex Benedicti XIV verbis constat, cum ad patriarcham Melchitarum eiusque suffraganeos scriberet (die 14 decembris 1743): „Minime dubitamus quia agnoscatis nihil aliud nobis propositum, quam ut et venerabiles ecclesiae Graecae ritus ac mores in suo vigore persisterent, et debita vobis a populi obedientia vestraque simul in eos auctoritas et iurisdicção carta et lecta servetur, . . . ut colligat omnes, qui ubique terrarum catholicos censentur nomine, unice fidei atque unitatis vinculo teneantur, et supremam huius sanctae sedis auctoritatem, qua super alias divina institutione praeceminet, ad promovendam omnium ecclesiarum utilitatem solummodo interponentes, de cetero fraternitatibus vestris intacta volumus iura omnia ac privilegia et liberam iurisdictionis vestrae exercitium ad regendas oves vestrae fidei commissas, easque per semitas mandatorum Dei ad salutis aeternae metam, adiuvante divina gratia, dirigendas.“ Idem insuper summus pontifex in sua encyclica ad missionarios Orientis, data die 26 iulii 1755, haec decrevit: „Graecorum in Oriente sub propriis catholicis episcopis, archiepiscopis, patriarchis commorantium, et aliarum christianarum nationum quorumcumque rituum a sancta sede approbatorum seu permissorum, iuribus qualibuscumque, si quae illis de iure vel ex consuetudine vel alias quomodolibet legitime competant, aut apostolicis constitutionibus vel conciliorum generalium aut particularium seu congregationum venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium decretis, quae super ritibus Graecorum seu aliorum orientalium emanarunt, nullo pacto praesudicatum vel praesudicium ullum illatum esse non intendimus.“ Ceteris omnibus omnis, ex huius sapientissimi pontificis verbis, haec luculentissime demonstrantur, quod sine ullo praesudicio integra relicta sunt iura, iurisdictiones, privilegia, cum ipse auctoritate apostolica confirmet eadem, dicatque se nullo modo ea destruere aut ipsis damnum quoquo modo inferre intendere. Paret etiam se non de illis tantummodo loqui, quae sedes apostolica recentioribus temporibus concesserat, sed de illis etiam quae patriarchis erant concessae ex antiquis ecclesiae decretis et canonibus. Quae cum ita sint, nulla restrictio facta censenda est iurium aut privilegiorum patriarcharum orthodoxorum in Oriente restitutorum: nihil ex illis, quae praedecessores patriarchas habebant, ipsis deest, exceptis tantummodo illis, quae in hoc ipso decreto apostolica sedes restringenda censuit. Ex quibus legitime consequitur, sedem hanc nostram in Libano ea omnia iura et privilegia habere, quae sancto patri nostro Gregorio illuminatori eiusque legitimis successoribus a sancta et apostolica Romana sede concessa fuere. Et primo quidem, quia cum sapientissimus pontifex Benedictus XIV apostolicum virum Abrahamum Petrum patriarcham constitueret Ciliciae, in allocutione consistorii secreti initium duxit a sancto Gregorio illuminatore, ipsam patriarchalem sedem Armeniorum ex Vagarsatabat ad Ciliciam transferendo, atque ita ipsum Abrahamum Petrum in ipsa sede sancti Gregorii confirmat, ut videre est in ipsis actis consistorii secreti. Secundo, quia renovatae patriarchales sedes per Orientem, quamvis inter plures nationes diviae et ad varias urbes translatae, prout etiam nunc conspicimus, antiquorum tamen patriarcharum iuribus et privilegiis fruuntur: multo magis igitur dicendum est, et in nostro praedecessore Petro Abrahamo iura et privi-

legia sancti Gregorii illuminatoris translata et confirmata fuisse a Benedicto XIV, atque ipsum pontificem dicta iura et privilegia integra et inviolata servasse; de quibus in concessione pallii dicitur: „Ut autem peculiare aliud atque eximium eius beneficentiae in patriarcham electum summus pontifex praeretur argumentum, quo magis magisque in sanctae Romanae ecclesiae et apostolicae sedis filiali devotione illum adstringeret, suisque manibus, sacro adstante comatu, in pontificio sacello pallium ei imponere decrevit.“ Tertio, quia idem pontifex in confirmationis rescripto Michaelis Petri III anno 1754 ait: „Notum est quod patriarchae orientales, postquam ab apostolica Romana sede pallium receperint, potestatem habent illud metropolitanis suae iurisdictioni subiectis concedere, et iuxta Innocentii III summi pontificis decretum (in cap. 1. *De privilegiis*), etiam magnarum urbium episcopis iuxta consuetudinem. Nos autem nullum privilegium aut consuetudinem tollimus, sed tantummodo dicimus, ius patriarchae, postquam pallium a nobis recepit, esse, ut pallii usum possit concedere, quod pallium longum et amplius est rubris crucibus ornatum, quod proprium Graecorum est.“ Ex quibus verbis manifestum omnino sit sapientissimum pontificem non tantum hoc Michaeli Petro III privilegium concedere, sed iura etiam omnia iurisdictionemque patriarchalem iuxta consuetudinem: ait enim, prout vidimus, se nullum velle privilegium abrogare, sed confirmare potius et renovare. Quarto tandem, apostolica Romana sedes illis ornatissimis iuribus et privilegiis insignitis habuit atque habet praedecessores nostros patriarchas, et cum ipsis veluti etiam cum ceteris omnibus orientalibus patriarchis de facto egit. Quae omnia satis superque sunt pro veritate eorum, quae superius asseruimus.

Caput VI.

De privilegiis et officio reverendissimi domini patriarchae.

CX. Cum iam de primis patriarchalibus sedibus, de earum numero deque hac nostra patriarchali sede in superioribus paginis breviter locuti simus, tempus iam est, ut eius quoque privilegia supra subiectos sibi praesules ex concilio Nicaeno can. 6, Constantinopolitano I can. 3, Lateranensi IV can. 5, et Florentino in decreto unionis concessa, enumeremus. Haec omnia iura et privilegia Innocentius III pontifex ita describit: „Antiqua patriarchalium sedium privilegia renovantes, sacra universali synodo (Lateranensi IV) adprobante, sancimus, ut post Romanam ecclesiam, quae disponente Domino supra omnes alias ordinariae potestatis obtinet principatum, utpote mater universorum Christi fidelium et magistra, Constantinopolitana primum, Alexandrina secundum, Antiochena tertium, Hierosolymitana quartum locum obtineat, servata cuilibet propria dignitate: ita ut postquam eorum antistites a Romano pontifice receperint pallium, quod est plenitudinis officii pontificalis insignis, praestito sibi fidelitatis et obedientiae iuramento, licenter et ipsi suis suffraganeis pallium largiantur, recipientes pro se professionem canonicam et pro Romana ecclesia sponsonem obedientiae ab eisdem. Dominicae vero crucis vexillum ante se faciant ubique deferri, nisi in urbe Romana et ubicumque summus pontifex praesens extiterit vel eius legatus utens insigniis apostolicae dignitatis. In omnibus autem provinciis eorum iurisdictioni subiectis ad eos, cum necesse fuerit, provocetur, salvo appellationibus ad sedem apostolicam interpositis, quibus est humiliter ab omnibus deferendum.“ Sent igitur patriarchae privi-

legia: 1. Ante primates, metropolitani ceterosque episcopos, post Romanae ecclesiae pontificem, ordine tamen superius descripto, in ecclesia catholica locum tenet, et in conciliis oecumenicis vel per se vel per legatos suos ante alios sententiam dicit et subscribit. 2. Crucem ante se facit deferri ubique terrarum, excepta urbe Roma et ubiqueque Romanus pontifex sit praesens aut eius legatus utens insignis apostolicae dignitatis. 3. Utitur patriarchalibus insignis et ornamentis, nempe veste purpurea, eoque albo phalerato et frasco ac calcariis aureis decorato. 4. Epistolas synodales ad alios patriarchas scribit; et alia omnium patriarcharum nomina in sacris diptychis inscribuntur, et in aliis etiam patriarchalibus ecclesiis in divinis officiis commemorantur. 5. Definit in provinciis, immo et in diocesis, quae ex multis constant provinciis, controversias potest iterum examinare, pertractare, easque vel confirmare vel infirmare, vel etiam vicarios in metropolitani diocesis constituere, quando id necessitas postulat. 6. Metropolitani et primates suo patriarchatui subiectos vel per se vel per subdelegatos episcopos consecrare eisque pallium largiri. 7. Cum aut utilitas aut necessitas ecclesiae id postulet, ab una ecclesia ad aliam episcopos aut metropolitani transferre aut ipsis coadiutorem destinare, cum id iudicet necessarium; at id facere teneatur de consensu synodi episcoporum. 8. Episcopo volenti abdicare et monasticam aut religiosam vitam profiteri patriarcha in synodo episcoporum potest facultatem concedere. 9. Maiores ecclesiae causas et episcoporum sui patriarchatus graviora negotia, exceptis tamen iis, quae ad solum Romanum pontificem spectant, cognoscere et iudicare. 10. Episcoporum a metropolitano aut clericorum et laicorum ab episcopis appellationes admittit. 11. Patriarchae est invigilare, et vel per se vel suos legatos metropolitani et episcoporum sibi subiectorum dioceses visitare. 12. Synodum totius dioeceseos patriarchalis, primatum videlicet metropolitani et episcoporum, quando id opportunum in Domino iudicaverit, adunare, ipsisque praesidere; et qui canonice vocati, venire noluerint, in eos ecclesiasticis censuris animadvertere, et si pertinaces fuerint, etiam eos excommunicare. 13. Canones, qui ab omnibus subiectis episcopis et metropolitani servari debeant, condere. 14. Delinquentes episcopos et metropolitani iudicare, et in eos reos iudicatos censuris ecclesiasticis animadvertere; atque olim patriarcha in synodo usque ad depositionis poenam aut privationis poterat procedere: at nunc depositionis et privationis episcoporum definitiva sententia ipsiusque executionis mandatum summo Romano pontifici est reservata. Potest tamen patriarcha in synodo episcopum reum sub honesta custodia in monasterio aliquo detinere, donec definitiva sententia eiusque executio a sancta sede Romana pronuntietur. 15. Regularium observantiae invigilare, et monastica vel regularia instituta in suo patriarchatu adprobare, et in omnes monachos sui districtus seu dioeceseos iurisdictionem exercere. 16. Ecclesias et monasteria, etiam in episcoporum et metropolitani diocesis sita, exemptionis et immunitatis privilegio donare, sibi quoque in illa plenam iurisdictionem reservare (Benedictio XIV, *De synodo dioeceseos*, lib. 1, cap. 4). 17. Patriarchae nomen ubique et ab omnibus tam metropolitani quam episcopis subiectis post Romani pontificis tam in liturgia quam in divinis officiis debet proclamari et commemorari. 18. Solus est patriarchae casus reservare, a quibus neque episcopi neque metropolitani possint absolvere: e contra ipse ab omnibus casibus in ecclesiis episcopalibus

aut metropolitani sibi subiectis reservatis quocumque potest absolvere; haereticos aut schismaticos cuiuscumque sectae vel nationis reconciliare; a gradibus matrimonium seu impedimentibus seu dirimentibus dispensare; suspensiones, interdictos, excommunicatos a sibi subditis episcopis et metropolitani absolvere; atque in iis dispensare, quae aut ordines suscipere aut susceptos exercere prohibent. 19. Omnes patriarchali sedi subiecti tam clerici quam laici ipsi patriarchae decimas debent solvere. 20. Solus patriarcha in universa patriarchali diocesi, praesente etiam loci ordinario, potest benedictionem populo impertiri, praesens, praedicare, et pontificale quodlibet officium exercere. 21. Solus est patriarchae in toto patriarchatu festa de praescripto instituere, et in urgente aliqua necessitate ieiunium ab omnibus observandum indicare, vel ab aliquo ex pluribus Orientalis ecclesiae ieiuniis ob gravem et publicam causam dispensare; ita tamen ut ieiunium omnino non aboleatur, sed ab illo tantum ad tempus, donec nempe dicta urgens causa extiterit, absolvere: causas autem sunt pestis, famae, bellum, terrae motus, aliaeque huiusmodi. 22. In universo patriarchatu patriarcha solus iurisdictionem habet super ritus ecclesiasticos, ita ut rituales libros, pontificales, missalia, aliaeque divinarum officiorum velamina ipse recognoscere et approbare debeat, novum officium inducere aut vetus aliquod abolere. 23. Potest nonnullas sibi functiones reservare, quas episcopis aut metropolitani non liceat facere, ut est episcoporum et sancti olei chrismatis consecratio. 24. Ecclesiasticis ritibus aut aliquid adiungere aut ex his aliquid subtrahere, salva tamen semper eorum substantia, idque de consensu et consilio episcoporum et doctissimorum virorum facere teneatur. 25. Simplici sacerdoti potest facultatem concedere altaria dedicandi, sacramentum confirmationis administrandi, minores ordines conferendi, et baculum et mitram ferendi. 26. Est etiam patriarchalis iurisdictionis subditos omnes episcopos et metropolitani cogere, ut consuetudines patriarchalis sedis tam in caeremoniis quam in reliquiis, et in erectione seminarii aut scholarum institutione observare debeant. 27. Tandem vel per se vel presbyteros ad id delegatos fidelium confessiones excipere et sacras indulgentias impertiri, etiam extra tempus visitationis.

CXL. Iuxta vero canonistas (v. Mercanti, t. IV, tit. 8, in appendice) patriarcharum privilegia sunt:

1. Postquam ipsi pallium ab apostolica sede receperint, suis subditis metropolitani et episcopis illud concedere. 2. Ante se crucem ubique deferre, quod reliqui episcopi et metropolitani in sua tantum dioecesi faciunt. Crux autem, quae ante patriarchas deferrebat, duobus brachiis constabat, quorum inferius superiori longius erat; at simplex erat archiepiscoporum. 3. Quod ad appellationes spectat, nunc etiam idem ordo atque eadem forma servatur, ita ut non liceat a primo ad ultimum iudicem, contempto intermedio, recurrere. At lite exorta quocumque in loco patriarchatui subiecto, potest quis, alio iudicio postposito, ad patriarchale tribunal appellare. 4. Olim patriarchae regibus in dignitate pares aestimabantur. 5. Eisdem ornamentis licite utebantur, quibus ipse Romanus pontifex induebatur. 6. In subiectos metropolitani et episcopos non vicariam, sed ordinariam supremam iurisdictionem exercebant. 7. Cum episcopus aliquis, propter illicitam beneficiorum collationem, in censuras incidisset, patriarchae erat absolvere et dispensare. 8. Excommunicatos, interdictos, suspensiones a sibi subditis episcopis poterant absolvere.

CXII. Tandem iuxta nationis nostrae canones et consuetudines patriarcharum privilegia sunt:

1. In universa orbe ei qui reperirentur nationales, eos poterant episcopos, archiepiscopos aut metropolitae consecrare, aut tribus episcopis eorum consecrationem delegare (V. Epist. concord. sancti Sylvestri apud Lampronensem); Iberorum seu Georgianorum et Albanensium patriarchas consecrare (Conc. Nicaeni can. IV, et iuxta Armenios can. apost. IV¹). 2. A tribus suis suffraganeis episcopis consecrationem accipere (Epist. concord. citat. in hist. nation.). 3. Delinquentem in aliquo episcopum subditum honore et dignitate privare et pro criminis gravitate punire (v. Lazarum Giahkiens., p. 630), et episcopum a se vel de suo assensu in synodo non consecratum elicere (Mechitar Coes., can. 137). 4. Synodum totius dioeceseos et nationis patriarchalis convocare, et synodicas epistolas aliis patriarchis scribere (v. Niers. Lampron., Histor. conc. Thaur.). 5. Sanctum chrismatis oleum consecrare et per patriarchalem dioecesim id distribuere, et propter locorum distantiam episcopis facultatem praebere illud consecrandi (v. Mechitar Coes., can. 125; Macar., can. 4; Isaac., can. 5). 6. Quolibet triennio per universum patriarchatum legatos seu visitatores mandare, qui iuxta canones et consuetudines omnia componant (v. Lazarum Giahkiens., p. 150). 7. Ab omnibus episcopis clericis et laicis sibi subditis decimas accipere (Conc. Sisense anni 1243). 8. In divinis officiis et in sacrificii missae celebratione nomen ipsius memorari ab omnibus (v. Missale et rituales libros). 9. Nihil magni momenti sine patriarchae consensu et consilio episcopi facere possint (Mechitar Coes., can. 155). 10. In concilio ipsius patriarchae est res ecclesiasticas componere, inutilia auferre, aut quae desunt adiacere, iuxta orthodoxae fidei regulas (Niers. Lampron., *In dilucid. missae*, p. 184). 11. Pastorale seu baculum cum sphaera et cruce superposita gestare, annulum aureum, velum et cinctorum in extremitatibus auro intextum; purpureis uti vestimentis, et patriarchale vexillum et pontificale baculum, quod patriarchae denotat personam, ante se deferre; ornatum auro mulum per vias habere (v. Lazarum Giahkiens., p. 650; Matth. Histor., p. 109; Ioann. patr. Histor.). 12. Inter reliquas praedecessorum patriarcharum effigies et suam in ecclesia inserere (Ioann. patr. Histor.; Varthani Histor.). 13. In mensa prope regem sedere; et in aula regia patriarcha potest, si velit, sedere; quod e contra rex in aula patriarchali facere nequit (Mechitar Coes., can. 2). 14. Si quis clericus in patriarchali dioecesi moritur, hereditas omnis ad patriarcham spectat; si in dioecesi episcopi alicuius sive metropolitani suffraganei, pars tertia patriarchae tribuitur, pars altera episcopo, et tandem ultima sacerdotibus et parochia. Si episcopus suffraganeus aut metropolita moriatur herede relicto, defuncti emolumenta seu beneficia, sacra indumenta et pastoralis baculus, nec non et oblationes ad patriarcham spectant. Quod si absque herede mortuus fuerit, omnia ad patriarcham pertinent; ipse namque et consecrans est et iudex ordinarius defuncti (Mechitar Coes., can. 1).

CXIII. Quae autem privilegia superius enumeravimus et ad reverendissimum patriarcham spectare diximus, ea tamen ita sunt intelligenda et explicanda, ut in rebus magni momenti ipse reverendissimus patriarcha de consilio et consensu episcoporum, canonicorum et doctissimorum virorum

agere debeat. Nam cum non liceat episcopo cui libet suffraganeo magni momenti rem pertractare in seculo et inconsulto reverendissimo patriarcha, ita etiam bonum erit si reverendissimus patriarcha, cum maioris momenti negotia erant pertractanda, episcoporum synodum consulat. Iuxta enim canonicas leges omnis monarchica et absoluta potestas consiliis et opera indiget aliorum, ut sic illustrata, quae utiliora sunt, ea eligat faciendaque proponat, atque ita ut nunquam despotica aut tyrannica evadat.

CXIV. Nos igitur metropolitani et episcopi in Domino convocati declaramus et profiteamur omnia superius dicta iura et privilegia tum a sacris canonibus, tum ab immemorabili consuetudine, tum etiam ab expressa vel tacita Romani pontificis licentia vel concessione omnibus patriarchis competentia, eadem et nostro patriarchae competere. Ipsi debita nos reverentiam atque obedientiam fidemque promittimus, prout quisque nostrum in sua consecratione ab ipso reverendissimo patriarcha interrogatus verbis in pontificali expressis: „Visne obedientiam praestare beato Petro, cui a Deo virtus ligandi et solvendi tradita est, et sancto patri nostro Gregorio illuminatori, et horum legitimis successoribus, qui ipsorum sedem occupant“, respondit: „Utique volo“. Honoramus insuper patriarcham nostrum eique subiacemus, dummodo ipse orthodoxam fidem custodiat et sanctissimum Romanum pontificem Christi in terris vicarium et beati Petri successorem tamquam suum superiorem magistrum et patrem reveretur eiusque mandatis obtemperet, eum ad modum quo ipse patriarcha, quando pallium recepit, obedientiam et reverentiam promissit. Et sicuti nos tam in sacrificio missae quam etiam in reliquis divinis officiis post sanctissimi Romani pontificis nomen illud reverendissimi patriarchae commemoramus et proclamamus, ita et reverendissimus patriarcha suo proprio nomini illud Romani pontificis anteponebat; et ut nos nihil magni momenti in seculo et inconsulto reverendissimo patriarcha agredi possumus, ita etiam ipse, si quid arduum tractandum suscipit, id ex auctoritate et consilio Romani pontificis semper facere debeat.

CXV. Quoniam autem antiqui patriarchae nostri iam usque a diebus beati Gregorii illuminatoris non tantum nomen patriarchicum, sed et plenam iurisdictionem et potestatem super metropolitae, episcopos et presbyteros, super omnem clerum et populum tam in Armenia maiori quam etiam in Cilicia et alibi habuerunt: ita etiam post translationem patriarchalis sedis in Ciliciam, eandem iurisdictionem et potestatem exerceverunt in Armenios omnes, ubicumque reperirentur. Quod Nierces Lampronensis (*In dilucid. missae*) commemorans ait: „Catholicus sive universalis, quod patriarcharum nomen est, praesminentiam et potestatem supra archiepiscopos et reliquos episcopos habet, non tantum in propria dioecesi, sed et in omnibus illis locis, in quibus nationales reperiuntur, et habet facultatem eos episcopos consecrandi et sanctum chrismatis oleum distribuendi.“ Hic autem honor nunquam a Romanis pontificibus nostris patriarchis denegatus fuit, quia ipsorum Romanorum pontificum decreta, annulo piscatoris signata et nostris patriarchis conscripta, hanc plenam iurisdictionem et patriarchalis officii plenitudinem confirmant. Quapropter omnes hortamur in Domino, quin etiam et singulis praecipimus et in virtute sanctae obedientiae mandamus, ut eundem reverendissimum patriarcham pro suo legitimo superiore et pastore agnoscant, eiusque mandatis, consiliis, praecipis obtemperent atque acquiescant. Statutus ab eodem

¹ v. Lampron., *In dilucid. missae*, et Mechitar. Coes., can. CXIV.

legēs et ritus in patriarchali sede servari solitos A quoad divina officia, festa de praecepto et ieiunia fideliter omnes observare teneantur. Tam clerici quam laici decimas ipsi persolvant; missas ab ipso, praeterito debito cum honore recipiant, atque ab iis ecclesiae sacramenta sumant.

CXVI. Orientalium patriarcharum huius temporis mos est, ut praeter generalem, quam super universum patriarchatum iurisdictionem habent, etiam dioecesim quamdam specialem teneant, in qua tamquam ordinarii pastoralia officia exercent. Hanc ipsam consuetudinem etiam antiquis temporibus invaluisse testatur Osimus monachus (Descript. sedium patriarch.): „Hierosolymitanus episcopus et Constantinopolitanus archiepiscopus patriarcha est appellatus, quod neque alterius iurisdictioni subiacet et inter reliquos archiepiscopos est praelatus.“ Sedis etiam apostolicae mos fuit et est: solet namque Romanus pontifex, occidentis totius B patriarcha, Romae episcopus appellari. Quam consuetudinem nostros etiam praedecessores servasse plurima testantur historica documenta. Nos etiam horum omnium vestigiis insistentes, et praesertim sanctae matris ecclesiae Romanae peculiarem dioecesim reverendissimo nostro patriarchae tribuimus: et donec orthodoxam fidem natio nostra Armena complectatur, sedem suam in Cilicia habere iustum decernimus.

CXVII. Quod ad specialem hanc reverendissimi patriarchae dioecesim attinet, ea omnia servanda sunt, quae superius, capite 3, de episcopis et metropolitans iam diximus. Debet nempe reverendissimus patriarcha eam tamquam ordinarius regere et pacere vel per se vel per archipresbyterum et archidiaconum aut per visitatorem seu periodeutam. Visitator pagos et villas, in quibus plures sunt fideles, regat: periodeuta autem castella visitet. Archidiaconus, quae ad temporalem ecclesiae administrationem spectant, ea cum reliquis ministris in melius componat: vicarius vero generalis causas agnoscat et iudicet, et tandem archipresbyter spiritualibus praesit et in temporalibus archidiaconum adiuvet. Debet insuper diaconum quemdam seu notarium instituere, qui acta causarum omnium tam civilium quam criminalium redigat et servet, prout superius diximus, quando de tribunali ecclesiastico locuti sumus. Peculiarem autem reverendissimi patriarchae dioecesim eam dicimus, quae episcopi aut metropolitani nullius iurisdictioni subiacet. Quamobrem synodali decreto ipsam a reliquis dioecesibus seiuinximus, ipsiusque limites reliquarum dioeceseon ad instar definitivimus.

CXVIII. Ut autem reverendissimus patriarcha in his, quae ad patriarchalem dignitatem pertinent, iniunctum sibi munus, ea qua decet sedulitate, prudentia et honore exercere valeat, duos vel tres episcopos in curia patriarchali apud se habeat, qui propriam aliquam dioecesim non possidentes, tamquam vicarii et adiutores ipsius sint. Collegium insuper canonicorum instituat, quod idoneos ministros episcopali vel sacerdotali dignitate ornatos et omnigena virtute praeditos exhibeat; quibus committat spiritualia et temporalia ecclesiae bona et negotia, tam quae ad specialem ipsius dioecesim, tam quae ad universum patriarchatum spectant. Quapropter sancta haec synodus antiquis maiorum nostrorum consuetudinibus et vestigiis inhaerens, de consensu et consilio ipsius reverendissimi patriarchae statuit ac decernit et firmo ac immutabili edito canone mandat, ut saltem duo vel tres episcopi, quibus nulla sit dioecesis, apud reverendissimum patriarcham semper maneant tamquam ipsius vicesgerentes seu vicarii generales, qui universam

dioecesim una cum ipso administrent atque omnia debito modo componant. Canonicoz vero collegium legitime institutum sive sacerdotibus sive episcopis constet, et ab huius nostrae communitatis viris efformatum ita se gerere debeat, ut ipsius prudentia, constantia et opere patriarchalis sedis negotia iuxta leges et canones iudicentur ac determinentur. Hoc ipsum collegium insuper quae propria sunt officio suo cum omni sanctitate exerceat, deque omnibus patriarchalis sedis bonis specialem curam habeat. Librum apud se retineat, in quo omnes tam redditus quam fructus et expensae inscribantur, cui etiam libro ipse reverendissimus patriarcha subscribere debeat. Sede autem patriarchali vacante, canonicorum collegium synodo metropolitaram et episcoporum rationem reddere et librum ipsum superius dictum novo electo patriarchae, ut sua manu subscribat, exhibere teneatur. Quae autem conservationi huius collegii necessaria sunt, tam a sedis patriarchalis redditibus, tam a dioecesibus metropolitaram et episcoporum suffraganeorum sunt sumenda.

CXIX. Prima autem cura et praecipuum munus reverendissimi patriarchae, qui animarum est rector et custos gregis Christi et dux reliquorum pastorum, sit invigilare, ut in patriarchatu universo orthodoxa fides immaculata iuxta professionem apostolicae sedis Romanae et canones oecumenicorum synodorum semper persistat. Quamobrem vel per se vel per synodum apposite convocatam omnes libros tam recentiorum quam etiam veterum, tam eos, qui originales sunt, quam eos, qui ex aliarum gentium idiomate ad nostrum sunt translati, examinare debet; et si quid vel contra orthodoxam fidem vel contra bonos mores vel etiam schisma aut haeresim redolens repererit, proscribere, usumque et propagationem seu diffusionem per ecclesiasticarum poenarum comminationem inhibere.

CXX. Est etiam patriarchalis ministerii officium non ultimum, pios, probatos et ad sacerdotale onus idoneos ministros eligere, qui tam per privatam et specialem dioecesim suam, tam etiam per universum patriarchatum diffusae spirituales ecclesiae thesauros populo distribuant. Quod ut facilius possit assequi, tam in sede patriarchali quam etiam in iis sedibus, in quibus commode fieri poterit, seminarium instituat, in quo electi iuvenes, bonis moribus, pietate et ingenio praediti, a prudentibus et doctis viris scientias et ecclesiasticas virtutes addiscant iuxta leges et studiorum normam ab ipso reverendissimo patriarcha praescribendam.

CXXI. Debet insuper reverendissimus patriarcha quolibet decennio per delegatum extraordinarium sanctorum apostolorum limine visitare et sanctissimum Romanum pontificem de iis omnibus, quae ad patriarchatum pertinent, certiores reddere, prout in receptione pallii promittit et iurat. Quolibet insuper triennio vel per se vel per vicarium suum universam patriarchalem dioecesim et ecclesias metropolitaram et episcoporum suffraganeorum et parochorum, nec non et monasteria omnia utriusque sexus visitare, atque in iis omnia iuxta leges et canones ecclesiae componere.

CXXII. Cum primum reverendissimus patriarcha ad Deum migrare contigerit, episcopi, qui in curia patriarchali sunt, et canonicorum collegium infra decem dies vicarium eligant, qui scriptis litteris ac per nuntios missos omnes reverendissimos metropolitas et episcopos moneat, ut quam primum ad patriarchalem sedem pro electione successoris conveniant; ante omnia vero curare debent, ut debito honore iuxta ecclesiasticas caerimonias sepeliatur. Qua in re haec sunt observanda:

1. Post mortem reverendissimi patriarchae per tres subsequentes dies solennes exequiae celebrandae sunt, et secunda vel tertia die, defuncti corpus iuxta solitum in patriarchali sepulcro ponatur.

2. Si ipse extra sedem patriarchalem obierit, synodus pro exequiis et successoris electione in ipsa patriarchali sede est celebranda. Curandum tamen ut in loco ipso, in quo decesserit, debito honore exequiae persolvantur; et post annum, si successor opportunum duxerit, ad patriarchale sepulcrum corpus est ferendum.

3. Si propter famem, bellum, pestem, terrae-motum, aut propter infidelium gubernatorum tyrannidem fieri nequeat ut synodus in patriarchali sede adunetur, liberum erit metropolitae et episcopis commodiorem locum eligere, ibique de loco et tempore synodi tenendas decernere. Atque in hoc, quod pluribus suffragiis decretum fuerit, id erit agendum.

4. Antequam in synodo de successoris electione agatur, praesentes metropolitae et episcopi duos sacerdotes eligant, qui suffragia colligere debeant, duos notarios atque unum ianuae custodem.

5. His peractis, incipit synodus. Duo tantum ex dignioribus canonicis, quorum unus ab episcopis, alter ab ipso collegio canonicorum eligitur, intervenire poterunt, suumque dare suffragium. Hi tantum, nempe metropolitae, episcopi et electi duo canonici de successoris electione agere poterunt; nemo alius, sive ex clero sive ex populo, etiam si qualibet sit potestate saeculari insignitus, se immisceat. Post missae celebrationem per synodi praesidem clerus et populus dimittitur; ianuae ecclesiae clauduntur, quas sacerdos custos ab externa parte custodit.

6. Is autem synodo praesit, qui inter metropolitanos consecrationis tempore prior est: et huius est et synodum indicere, et tempus et diem, in qua tenenda est, designare.

7. Prima die synodi, post missae celebrationem, metropolitae et episcopi de successoris electione agere incipiunt, eamque, si consenserint, eadem die, perficiunt, dummodo metropolitanorum et episcoporum totius patriarchatus media saltem pars adsit, etiam si ceteri statuto tempore non convenerint.

8. Qui per epistolam ad synodum pro electione patriarchae invitati venire nequiverint, in scriptis promittere debeant (quod scriptum ad synodum ipsam transmittatur) se electionem a praesentibus factam ratam habituros. Poterunt etiam aliquando procuratorem delegare ex iis ipsis, qui ad synodum convenire ius habent et vocem; sed si aliam personam delegaverint, ipsa synodus potest hanc vel admittere vel excludere.

9. Maiorum nostrorum vestigiis inhaerentes et eorum consuetudines venerantes, ex episcoporum vel presbyterorum nostrae patriarchalis dioeceseos coetu, sive hic absens sive praesens sit, est eligendus patriarcha; omnis tamen cura et diligentia est adhibenda, ut dignior sit is, qui eligitur.

10. Electio nunquam fiat per absentium, sed per praesentium dumtaxat suffragia, quae secreta omnino esse debent in schedulis uniuscuiusque sigillo et subscriptione firmatis; et quando dictae schedulae aperiuntur, non licet electorum nomina pronuntiare.

11. In ecclesia pro electione designata, in ipsa ara maxima evangelium ponatur: in parte opposita, infra altare, portam versus ecclesiae, mensa quaedam ponatur, in qua, facie ad Orientem conversa, medius inter duos episcopos praeses synodi sedeat; hinc inde autem sedebunt electores episcopi, suffragiorum recognitores et notarii, facie ad praesidem

conversa; qui data fide secreti servandi suffragiorum, electioni datur principium. Super mensam calix quidam vel urna ponatur, in quam ab electoribus schedulae obseignatae immittantur. Prope vero ecclesiae ianuam ignis praeparatur, in quem dictae schedulae post recognitionem proticiantur.

12. Hisce peractis, adhortatorium sermonem ad electores omnes synodi praeses vel alius episcopus habeat, ut quem digniorem in Domino iudicaverint, ipsum eligant: metropolitani autem hinc inde pro sua quique dignitate sedeant.

13. Mane post missae celebrationem, ianuis clausis, bis dentur vota seu suffragia; et si electio nondum perfecta fuerit, totidem vicibus post vespere. Quod si etiam post vespere, datis duobus suffragiis, adhuc electio finita non sit, omnes ab ecclesia discedant, aeque in cellas iam paratas recipiant.

14. Suffragiorum vero ordo hic est et formula. Praeses synodi primum votum suum in schedula scribit his verbis: „Ego eligo in patriarcham (Uliciae pro sede sancti Gregorii illuminatis, in patrem et pastorem nostrae nationis reverendissimum nostrum metropolitanum vel episcopum civitatis N. vel presbyterum N. N.), et nomen suum signat: tum schedulam propriam ipse manibus complicatam et sigillo firmatam in paratum calicem vel urnam immittit. Hac ipsa formula et ceteri unus post alium iuxta gradum et dignitatem utantur, et dicto modo in urnam iniiciant.

15. Dato suffragio, quisque ad locum suum revertatur, et synodi praeses cum duobus electis suffragiorum recognitoribus, qui, ut supra diximus, iuramento sunt alligati servandi secreti, extractas ab urna schedulas enumerat: quae si plures aut patrum numero pauciores reperiantur, electio fieri nequeat, sed schedulae ipsis illico combustae, quin ulla earum aperiatur, iterum dicto superius modo et formula suffragia renouentur. Si schedularum numerus patrum numerum aequet, idque bene constet, tum praeses et duo recognitores, una post aliam schedulis apertis, electoris nomine non pronuntiato, electum altiori voce, ita ut omnes audire possint, annuntiat: quod electi nomen notarii statim debent signare.

16. Quod si votorum numerus super ipsam personam medietatem electorum unitate superet, electio iam facta censetur.

17. Si vero a patribus viva voce aliquis eligatur, huiusmodi electionem invalidam omnino declaramus, nisi in eam omnes, ne uno quidem excepto, consenserint, quo tantum in casu electio firma et valida erit. Quod si certum personarum numerum statuere patres voluerint, circa quos, exclusis ceteris, electio passiva veretur, hanc personarum designationem illegitimam omnino declaramus, nisi duae ex tribus suffragiorum partibus in ipsam conveniant. Ipsam vero electionem unius ex designatis personis irritam dicimus, nisi a duobus partibus ex tribus electorum facta constet.

18. Finito scrutinio, si electio canonice et legitime superius dicto modo facta fuerit, synodi praeses seu primus inter patres electionem his verbis annuntiat: „Venerabiles patres, facta suffragiorum collatione, videmus sanctam hanc synodum convenire in electionem reverendissimi domini N. N., quem proclamatur patriarcham et patrem nostrum. Ideoque totius sanctae huius synodi nomine et auctoritate a vobis omnibus mihi concessa, declaro et pronuntio reverendissimum patriarcham electum esse et nostrum totiusque nationis nostrae patrem.“

19. Proclamatione dicto modo facta, primus inter patres cum duobus suffragiorum recognitoribus

et notariis accedit ad electum, et genibus flexis coram ipso inquit: „Spiritus sanctus vocat te, ut sis patriarcha Ciliciae in sede sancti Gregorii illuminatoria, id est pater omnium nostrum.“ ^A Electores omnes genua flectunt, idemque faciunt secretarii notarii et presbyteri. Tum electus, etiam genibus flexis et facta brevi oratione, dicit: „Accepto et obedio.“ Dein ipse surgit, reliquis adhuc genibus flexis manentibus. Ministri pluviale humeris electi imponunt et mitram capiti, et ipse pastorale baculum gestans inter duos primos patrum medius procedit ad thronum, ad dexteram altaris decenter paratum; cumque ibi consederit, electores omnes unus post alium iuxta dignitatem suam accedunt, eiusque dexteram deosculantur. Interim notarii decretum electionis et acceptationis scribunt, quod propria omnium electorum subscriptione firmatum, apertis ab archidiacono ianuis ecclesiae, ad clerum et populum annuntiat. Electus autem ^B a throno descendens, ante mediam portam altaris consistit, post ipsum electores omnes iuxta gradum dignitatemque suam. Interea diaconus inchoat psalmum XIX, quem reliqui omnes alternatim prosequuntur. Hoc finito, electus, facta altari reverentia, facie ad electores genuflexos versa, dicit absolutionem generalem his verbis: „Deus pius et misericors misereatur vestri, dimissisque peccatis vestris, det vobis spatium verae poenitentiae et bonorum operum satisfactionem, et perducat vos ad vitam aeternam, cui honor et gloria: in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti.“ Respondent genuflexi „Amen“; surgunt omnes, et omnes tam episcopi quam presbyteri, clerus et populus manum deosculantur, et designatur dies festus pro consecratione.

20. Quod si electus absens fuerit, proclamata et firmata eius electione, ianuae ecclesiae aperiantur, et cantato psalmo, praeses synodi, dicta absolutione, benedictionem impertitur ut supra. Electionis autem decretum per metropolitanum quemdam transmittitur ad electum, si prope sit; quod si longe absit, ex dignioribus quidam presbyter designatur, qui decretum portet. Qui si acceptaverit, ad synodum veniet, atque omnia quae superius diximus, iuxta consuetudinem sunt facienda. Notandum est hic, quod iuxta sacros canones tam electus ad episcopatum quam ad patriarchatum infra mensis spatium debet acceptare (v. Mercanti, t. I, tit. VI, p. 239), et infra tres menses confirmationem et consecrationem postulare; secus electio irrita erit. Potest tamen electus per publicum notarium vel per amicum suam professionem transmittere, quin electio nullitatem incurrat.

21. Cum statuta pro consecratione dies advenit, episcopi ad ecclesiam conveniunt, et iuxta ^D ritum nationis nostrae catholicae ipsam consecrationem conficiunt, eo modo quem sancti patres nobis tradiderunt. His autem omnibus peractis, synodales epistolae ad pedem apostolicam sanctissimo Romano pontifici scribantur ab omnibus metropolitae et episcopis firmatae, quibus illum de peracta communibus suffragiis novi patriarchae electione et consecratione certiores faciant, atque instantes et humiliter petant, ut eam apostolica auctoritate ratam habere velit, atque electum confirmare, ipsique pallium, insigne pontificiae dignitatis et complementum, dignetur transmittere. Ipse etiam electus patriarcha litteras propria manu conscriptas et patriarchali sigillo munitas una cum orthodoxae fidei professione ad eundem sanctissimum Romanum pontificem mittat, quibus illum ut beati Petri successorem et Christi domini in terris vicarium suumque superiorem agnoscat, obedientiam promittat, et

pallium, pontificiae dignitatis plenitudinem, sibi concedi postulet. Ad quam rem personam ecclesiasticam in dignitate constitutam, necessariis et opportunis facultatibus munitam, veluti oratorem et nuntium ad apostolicam sedem quam celerrime proficisci iubeat, qui suo nomine sacra apostolorum limina de more visitet, summo pontifici obedientiam exhibeat et pallium instantissime petat. Quibus peractis, recepto pontificio confirmationis diplomate et pallio, ad patriarcham revertitur; reverendissimus vero patriarcha, solemniter tam pallio quam diplomate receptis iuxta descriptam in nostro pontificali caeremonias, plenam et liberam iurisdictionem in suo patriarchatu exercet. Ad alios etiam Orientis patriarchas, qui in unione et communionem apostolicae Romanae sedis sunt, synodales epistolas mittat.

22. Patriarchae pallium duplex est: alterum brevius ex lana alba confectum et nigris crucibus ornatum, atque a summo pontifice novo patriarchae vel archiepiscopo conceditur sumptum de corpore sancti Petri; atque hoc est insigne plenitudinis pastoralis officii, ut illo utatur in sua ecclesia solemnioribus quibusdam diebus, qui expressi habentur in privilegio ab apostolica sede concessio. Alterum vero largius et longius ad instar stolae magnae pontificiae, ex serico confectum et crucibus coloratis vel auro intextis ornatum, quod Graeci *omophorion* nuncupant. Atque hoc quidem utitur reverendissimus patriarcha statim post consecrationem: est enim patriarchale indumentum, quod in sacris caeremoniis adhibetur, quotiescumque reverendissimus patriarcha pontificia paramenti induitur et primum pallium minime defert. Extra vero patriarchalis dioeceseos limites pallio a summo Romano pontifice concessio uti non liceat. Illud non semper, sed tantum in ecclesia in missae solemnibus, in festis quibusdam praecipuis, adhibet, at nunquam in processionibus aut in missis et exequiis defunctorum. Et quoniam hoc pallium personale est, ideo nunquam fas est alteri cedere aut commodare aut post obitum alii relinquere, sed illo indutus patriarcha sepeliri debet. Postquam autem illud a summo pontifice receperit, poterit suffraganeis suis metropolitanis pallium largiri, illud scilicet largius et longius, quod in ecclesia Orientali metropolitanis aut insigniorum ecclesiarum episcopis conceditur, ut eo in sua ecclesia certis solemnioribus diebus in missarum solemnibus utantur aut in solemnibus sacramenti confirmationis collatione, quod praecipit sancta Constantinopolitana synodus, can. 2, vel iuxta Armen., can. 27.

CXXIII. Si quis autem episcopus vel presbyter laicorum principum adiutorio usus per eos patriarchalem dignitatem obtinere studuerit, aut episcopos muneribus et promissionibus aut quovis alio pacto ad sui electionem faciendam subornare conatus fuerit, ipso facto sit excommunicatus, eiusque electio irrita et nulla omnino censetur.

CXXIV. Si coniurationis seu conspirationis crimen a civilibus legibus omnino prohibitum est, multo magis ab ecclesiasticis legibus debet prohiberi. Quapropter si qui clerici vel monachi conspirantes deprehensi fuerint in episcopos vel clericos, ipso facto a proprio gradu decidunt, quemadmodum sancta Chalcedonensis synodus definivit (can. 8). Idem nos de laicis, qui in episcopos vel clericos quoscumque conspirant, excommunicationi eos subiiciendo sancimus. Ipsam excommunicationis sententiam sancta haec synodus pronuntiat in episcopos vel metropolitae, qui pontificiam dignitatem ab alio quam a reverendissimo patriarcha accipiunt, aut conspirationem adversus eundem patriarcham parantes insidias ipsi moliuntur, aut ad laicum

tribunal, et ante laicos iudices illum pertrahunt, vel concilium in ipsum congregant, aut ipsum quovis modo dictis seu scriptis inhonorant occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, vel factas ad ipsum appellationes impediunt, aut ab eius sententia ad saeculares vel ecclesiasticos quoscunque iudices etiam patriarchas, excepto tamen Romano pontifice, appellant; vel mandatorum ipsius executionem aut impediunt aut retardant, vel causarum processus perturbant, vel denique excommunicationis, suspensionis et exilii contra eum sententiam pronuntiare praesumunt. Patriarchalis enim sedes a nullo alio praeterquam a Romano pontifice iudicatur. Quod si qua gravis controversia reverendissimum patriarcham inter et episcopos orta fuerit, ad sedem apostolicam Romanam tantum recurrere possunt, nec quicquam alius a sanctissimo Romano pontifice audeat patriarcham aut iudicare aut condemnare. Qui secus fecerit, sit ipso facto excommunicatus; et acta omnia quae instituerit, irrita et nulla declaramus, sanctae Constantinopolitanae synodi canonem 21 renovantes, quem hic inscribimus: „Dominicum sermonem, quem Christus sanctis apostolis et discipulis suis dixit, quia qui vos recipit me recipit, et qui vos spernit me spernit, ad omnes etiam, qui post eos secundum ipsos facti sunt summi pontifices et pastores, principes in ecclesia catholica, dictum esse credentes, definimus neminem prorsus mundi potentium quemquam eorum, qui patriarchalibus sedibus praesunt, inhonorare aut movere a proprio throno tentare, sed omni honore et reverentia dignos iudicare, praecipue quidem sanctissimum papam senioris Romae, deinceps autem Constantinopolis patriarcham, deinde vero Alexandriae, Antiochiaae atque Hierosolymorum; sed nec alium quemcumque conscriptiones contra sanctissimum papam senioris Romae ac verba complicare, et componere sub occasione quasi diffamatorum quorundam criminum, quod nuper Photius fecit et multo ante Dioscorus. Quisquis autem tanta iactantia et audacia usus fuerit, ut secundum Photium et Dioscorum in scriptis vel sine scriptis iniurias quasdam contra sedem Petri apostolorum principis, aequalem et eandem quam illi condemnationem recipiat. Si vero quis aliqua saeculi potestate fruens vel potens pellere tentaverit praefatum apostolicam cathedrae papam aut aliorum patriarcharum quamquam, anathema sit.“

De ecclesiasticis indumentis et ornamentis.

CXXV. Sancta mater ecclesia a Spiritu sancto in scripturis sacris edocta non tantum in virtute et morum gravitate ministros suos a fidei populo distinctos voluit, sed etiam iuxta leviticum ordinem indumenta propriae unicuique ordini et dignitati tribuit, ut per haec mystica signa quisque eos noscere possit, qui in sortem Domini sunt vocati.

1. Sunt autem haec signa vel indumenta eorum qui in minoribus ordinibus sunt constituti: Capitis tonsura, qua a laicis distinguuntur, quaque Deo promittunt se ab omni mundano cultu et affectu alienos fore et ecclesiasticam vitam amplexuros. Est autem horum indumentum vestis quaedam talaris sine cinctorio, sive ornata sive alba, quae est signum ecclesiasticae immunitatis et vitae immaculae.

2. Subdiaconi proprium est in brachio sinistro manipulum, quod nos *pasgurar* vocamus, supra iam dictam vestem clericorum deferri. Hoc autem indicat promptum animum in iis exequendis, quae ecclesiae servitium et ministerium respiciunt et quae colligendorum fructuum per evangelicos ministros messorum officium.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

3. Diaconus in humero sinistro stolam deferit, quae evangelicum iugum significat.

4. Sacerdotalia indumenta sunt. Stola ab utroque humero pendens, cinctorium, et in celebratione sacri in utraque manu manipulus, quem nos *pasdon* vocamus, et collare seu *sages*, in humeris pluviale, et in pedibus calceamenta, quae apud nos *hogatab* nuncupantur. In principio et fine sacri iuxta recentiorum consuetudinem mitram (*soghasard*) utitur sacerdos; verum capite detecto sanctissimo sacramento inservire semper debet. (Conc. Carinense, can. 8; Lampron. in p. 145, 227, 228.)

5. Quod spectat ad episcopos haec sunt specialia ipsorum ornamenta: Omophorion seu pallium graecum, tribus crucibus ornatum, super pluviale in forma crucis ab humeris pendens; et hoc signum est crucis dominicae ferendae; quod Graeci *romphean*, et nos Armeni *tasdaragh* dicimus, cruce ornatum deferunt, et hoc, a cingulo a parte dextra pendens, signum est pastoralis dignitatis aut lineae vestis dominicae. More latinorum nostri etiam mitra utuntur, sed in duobus summitatibus duo globuli cum cruce superposita esse debent, et duo infulae in humeros pendentes; hoc ornamento episcopi veluti galea in refutandis adversariorum erroribus utuntur, novum et vetus testamentum apprimere ncentes; et demum duae infulae post terga pendentes, ut aiunt, spiritum et litteram scripturarum significant. Pastoralis baculus aut latinorum more cum serpente in summitate terram versus complicato; et hoc significat episcopos dominici gregis esse pastores, et ipsorum esse officium lentos urgere in semitas veritatis; hic autem baculus rectus est in episcoporum manibus, ut debiles adiuvent et lapsos erigant; habet insuper summitatem terram versus complicatam, atque hoc significat episcopi esse ministerium errantes in ovile dominicum reducere. Annulum portant episcopi, quo significatur intemerata fides, atque illibatus amor pro ecclesia ad quam veluti sponsi assumuntur. Crucem etiam pectoralem habent, sanctorum reliquias insignitam, quae monumentum est dominicae passionis et victoriae sanctorum. Et tandem calceamenta deferunt.

6. Metropolitani ornamenta eadem sunt ac episcoporum: tantum in pallio seu in omophorion cruce duplicantur.

7. Archiepiscopi et primates in ipso Omophorion seu pallio plures cruce habent, et pluviale patriarcharum more pluribus crucibus ornatum; in reliquis aequales sunt episcopis.

8. Reverendissimi patriarchae propria indumenta sunt: 1. Pallium quod Romanus pontifex patriarchis et magnarum urbium primatibus et archiepiscopis concedit, ex lana agni contextum et tribus gematis spinulis pallio infingendis ornatum; atque hoc super reliqua omnia indumenta portare debet; est signum perditae ovis, quam bonus pastor quaesitam et inventam super humeros ad ovile reduxit. 2. Omophorion seu pallium graecum viginti quinque vel pluribus crucibus ornatum. 3. Graecorum romphaeam auro intextam, quae in cingulo a parte sinistra pendere debet, et iuxta synodum Carinensem a parte dextra. 4. Pluviale duodecim aut pluribus crucibus ornatum. 5. Baculus pastoralis in cuius summitate globus esse debet cum duplici cruce superposita; hoc autem significat patriarchalem iurisdictionem, quatenus nempe patriarcha suos subditos nationales per quatuor mundi partes dispersos regit ipsique imperat. Solius namque est patriarchae baculus pastoralis quadratus, qui ante ipsum incedentem deferatur. 6. In utraque manu annulus, quo significatur tam pastores quam populum sibi subditos et tamquam filios esse. 7. Ocreae

tandem pedibus; et his indicat ecclesiam, patriarcham A infallente vestigio vias mandatorum Dei percurrere debere atque in iis sine ulla offensione incedere. (V. Conc. Carinense, can. 8; Mechitar Coe., Nera Lampron. in *Dilucid. missae*, et Hist. nation.)

CXXVI. Reverendissimus dominus patriarcha catholicae Armeniae nationis Ciliciae, qui suam sedem in Libano, in conventu Bzomariensi sanctissimae Dei genitrici ad caelos assumptae dicatam habet, olim sub propria ditione plusquam triginta episcopos et archiepiscopos habebat. At nos in hac sancta Bzomariensi synodo convocati, ipso reverendissimo patriarcha consentiente, statuimus episcopales sedes ad decem tantummodo esse restringendas, quarum hic seriem apponimus:

1. Urbis Aleppensis eiusque districtus.
2. Mardiniensis, cuius iurisdiclio ad Sekerd et Derik et horum districtus extenditur.
3. Alexandriae, quae Aegyptum, Damiatam, Harasit et vicina complectitur.
4. Amidae, nunc Diarbekir, cuius iurisdiclio usque ad Gire et Sevoragh et finitimas regiones extenditur.
5. Sebastensis, quae et Gurin et propinqua loca comprehendit.
6. Neocaesareae, nunc Tokat, omnisque huius districtus.
7. Adae, nunc Adana, quae Tharsum et finitimas regiones complectitur.
8. Antabensis, quae Killis et propinquas regiones possidet.
9. Damaei, eiusque districtus.
10. Tandem Babylonensis, quae Niniven et Pasaui et propinqua loca obtinet. Has nos in hac synodo decrevimus: at reverendissimo patriarchae, si id in Domino opportunum iudicaverit, in subsidium patriarchalis dioeceseos alias etiam urbes ad episcopalem dignitatem elevare liberum erit.

Caput VII.

De casibus reservatis.

CXXVII. Vetustissima in ecclesia disciplina tam sanctorum conciliorum decretis, tam patrum dictis et testimoniis nec non et usu et perpetua praxi probata, obtinet, ut graviora quaedam crimina non a quolibet, sed a summis dumtaxat sacerdotibus absolventur. Et merito quidem pontifices maximi urbis Romae, iuxta supremam potestatem sibi traditam super universam ecclesiam, gravissimas scelerum causas peculiari suae sedis iudicio reservandas censuerunt. Neque unquam quis dubitare potest reverendissimos patriarchas et episcopos omnes in suis ecclesiis eandem potestatem habere: quae tamen potestas in aedificationem et non in destructionem propter creditam sibi in subditos sacerdotes auctoritatem ipsa tradita est, et praesertim in illis casibus, in quibus crimini ecclesiasticae poenae sunt adnexae. Atque hanc quidem scelerum reservationem non solum in foro externo, sed etiam coram Deo vim habere sacrosancta Tridentina synodus declaravit hisce verbis: „Si quis dixerit episcopos non habere ius reservandi sibi casus, nisi quoad externam politiam, atque ideo casuum reservationem non prohibere quominus sacerdos a reservatis vere absolvat, anathema sit.“

CXXVIII. His igitur sanctorum patrum decretis inherentes definimus quosdam quidem casus reverendissimo patriarchae, alios vero episcopis in sua dioecesi (quorum seriem inferius ponemus) ita esse reservatos, ut ab iis nullus sacerdos sive saecularis sive regularis, quavis dignitate insignitus, etiam parochus quoad ipsos casus non specialiter adpro-

batus absolvere possit, sive habeant sive non habeant censuras adnexas. At iuxta canonum dispositiones excipiendae tantum est mortis articulus. Quamvis autem tam reverendissimus patriarcha quam episcopi propter suam potestatem praeter eos casus, quos inferius numerabimus, alios etiam possint sibi reservare, hi id opportunum atque utile in Domino iudicaverint, obtestamur tamen et obsecramus ne alios addant vel a statutis subtrahant, ita ut idipsum omnes sapiant: ne multiplicatis reservationibus et absolviendi facultate in ceteris ministris retrieta, ipsa auctoritas vilescat; aut ne hac reservatione nimis extensa, qui in graviora crimina lapsi sunt, a salutari confessionis remedio vel ob sacerdotum penuriam vel ob itineris faciendi longitudinem vel ob sumptuum defectum deterreantur.

CXXIX. Statuimus etiam, si cui in posterum a reverendissimo patriarcha facultas absolviendi vel ab omnibus vel ab aliquibus reservatis concessa fuerit, eam debere esse in scriptis expressam: ut episcopi, in quorum dioecesi is, qui facultatem concessam habet, commorabitur, noscant quae et quanta sit ipsa potestas a reverendissimo domino patriarcha concessa.

CXXX. Declaramus insuper, quod nullus ex confessariis quibus quomodolibet concessum est a reservatis absolvere, alium possit, confessarium veluti suum vicarium subdelegare, atque hoc neque pro una vice aut pro uno tantum casu reservato. Qui secus fecerit, sciat concessam sibi facultatem amississe.

CXXXI. Omnibus et singulis confessariis declaramus vi obtentae facultatis non licere quempiam a reservatis absolvere, nisi audita integra sacramentali confessione, cum etiam sacramentaliter absolvat: quin immo nec posse tantum reservationem auferre, remittendo pro non reservatorum confessione et absolutione ad alium simplicem confessarium.

CXXXII. Statuimus etiam neminem utriusque sexus ante duodecimum aetatis annum completum censuris aut casibus reservatis alligari. Quod si qua de iis casibus dubitatio oriatur, a reverendissimo patriarcha et episcopis in sua dioecesi tantum interpretandos, declarandos et explicandos hos casus esse volumus.

CXXXIII. Tabella seu series casuum reservatorum in hac synodo facta ubique promulgetur: atque omnes et singuli confessarii seu saeculares seu regulares secum habeant exemplar, sub poenis arbitrio ordinarii.

Casus reverendissimo patriarchae reservati.

CXXXIV. Omnes et singuli haeretici cuiuscumque nominis vel sectae fuerint, et hi qui ab orthodoxa fide ad haeticorum vel schismaticorum partes transiverint, et schismatici seu ii omnes qui se a sanctissimi Romani pontificis vel reverendissimi patriarchae obedientia pertinaciter subtraxerint vel recesserint; insuper et haeticorum vel schismaticorum et apostatarum huiusmodi fautores, receptores, aut iis credentes, et generaliter eos defendentes, et qui eorum libros patrocinantur aut iis ad pravam finem abutuntur; et tandem qui ab haeticis cuiuslibet sectae sacramenta accipiunt, eorumque antesignanos ab ecclesia damnatos commemorant vel tamquam sanctos venerantur.

CXXXV. Omnes et singuli, cuiuscumque status, gradus, conditionis sint, qui a mandatis sanctissimi Romani pontificis ad universale futurum concilium appellant, et qui a mandatis et praeceptis reverendissimi patriarchae ad inferiores et subditos prae-

latas in causis ecclesiasticis vel ad tribunal et laicos magistratus, sive fideles sive infideles, recurrunt; et ii quorum auxilio, consilio, favore, ut supra, appellatum fuerit; et ii insuper qui executionem mandatorum tam sanctissimi Romani pontificis quam reverendissimi patriarchae quomodolibet, sive per se sive per alios, directe vel indirecte, impedire ausi fuerint; illi etiam qui reverendissimum patriarcham, archiepiscopos vel episcopos aliosque praelatos, et quoscumque iudices ecclesiasticos directe vel indirecte impediunt, quominus sua iurisdictione et potestate ecclesiastica contra quoscumque utantur. iuxta statuta sacrorum generalium conciliorum; etiam ii, qui post sententiam et decreta ordinarium vel delegatorum ad forum laicale appellant, et ab iis prohibitiones et mandata ordinarii vel delegatis praedictis decerni et contra illos exequi procurant; hi quoque qui haec vel decernunt vel exequuntur, seu praebent auxilium, consilium, operam, favorem in iis adiunctis.

CXXXVI. Omnes et singuli apostolicarum epistolarum falsarii, nec non et falso publicantes litteras apostolicas sub nomine sanctissimi Romani pontificis aut reverendissimi patriarchae.

CXXXVII. Omnes et singuli, qui ad sedem apostolicam Romanam aut patriarchalem Ciliciae venientes aut recedentes directe vel indirecte, sua vel aliorum opera interficiunt vel mutilant aut spoliant, capiunt et detinent.

CXXXVIII. Omnes et singuli, qui interficiunt vel mutilant, vulnerant aut capiunt et detinent seu spoliant peregrinos ad urbem Romam seu ad sanctam civitatem Hierusalem vel devotionis, vel voti causa accedentes, ibidem commorantes, aut inde revertentes; et qui in hoc scelere praebent auxilium consilium, favorem et operam.

CXXXIX. Omnes et singuli, qui interficiunt, mutilant vel percutiunt et vulnerant, aut in carcerem detrudunt et detinent, vel hostiliter insequuntur reverendissimum patriarcham, archiepiscopos, episcopos, eorumque presbyteros; et qui supradictos vel unum eorum a respectiva sua diocesi, terra, territorio, ecclesia, monasterio eiciunt; nec non et talia mandantes vel rata habentes, seu his operam exhibentes, auxilium, consilium vel favorem.

CXL. Omnes illi, qui per se vel per alios personas ecclesiasticas quascumque vel etiam saeculares ad Romanum pontificem vel ad reverendissimum patriarcham super suis negotiis aut causis recurrentes, occasione causarum huiusmodi, aut negotiorum, occidunt seu quovis modo percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se vel per alios, directe vel indirecte, delicta huiusmodi patrare, exequi, procurare, aut in eisdem auxilium, favorem, consilium praestare non verentur.

CXLI. Omnes et singuli, qui terras, pagos, loca, iura seu decimas ecclesiasticas, fructus, redditus, proventus ad sedem patriarchalem et ad quascumque archiepiscopales vel episcopales ecclesias, ratione ipsarum ecclesiarum vel monasteriorum seu quovis alio titulo spectantes, per se vel per alios, directe vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore invadere, destruere, fraudare, occupare, detinere praesumpserint, vel iurisdictionem in his reverendissimo patriarchae aut aliis praelatis de facto competentem usurpare, aut eos perturbare aut quovis modo vexare ausi fuerint.

CXLII. Omnes utriusque sexus personae, quae per se vel per alios sanctissimo altaris sacramento, chrismate, oleo sancto, sive quacumque alia re sacra ad veneficia, divinationes, sortilegia, aut ad alium usum, ad quem non sunt instituta et consecrata,

quomodocumque sit, abusi fuerint; et omnes qui de praedictis sacris rebus ad pravae fines aliquid sumpserint, vel alicui dederint, vel datum acceperint, etiam non secuto effectu.

CXLIII. Omnes et singuli venefici et veneficiae, necromantes, divinatores, sortilegi, lamiae, strigae, sive quovis alio nomine nuncupati ex utroque sexu, qui cum expressa daemonis invocatione ad captandam et conciliandam dilectionem, amorem vel odium, sive ad inveniendos thesauros aut ad alium quemlibet finem utuntur incantationibus, maleficiis, ligaturis, ut a naturali et legitimo matrimonii usu coniuges impediunt aut avertant, et haec eadem pro solvendis maleficiis adhibentes, nec non et scienter in praedictis cooperantes aut quovis modo consentientes. Insuper et hi omnes, qui daemones spondent obsequium, thus aut sacrificium offerunt; et quicumque suo vel alterius nomine condunt aut condere faciunt imagines, annulos aut quodvis aliud artefactum, in quo daemones attrinxerint.

CXLIV. Omnes et singuli confessarii, etiam parochi, qui sacramentale confessionis sigillum violaverint; item qui quacumque personam ad inhonestam, sive ipso confessionis tempore, sive ante vel post immediate, aut praetextu confessionis, etiam confessione non secuta, vel extra confessionem, in confessionali tamen, provocant vel sollicitant, aut quovis modo cum ipsis inhonestam et impudice tractare ausi fuerint.

CXLV. Patrantes homicidium vel mutilationem in ecclesiis publicis aut in oratoriis aut in monasteriis.

CXLVI. Procurantes abortum foetus animati, secuto tamen effectu.

Hos omnes casus reverendissimo patriarchae reservatos esse declaramus: qui tamen ob sacerdotum defectum probatis confessariis facultatem concedit ab iis absolvendi, exceptis tribus, nempe apostasia a fide catholica publice facta ad haereticos sive infideles, abusu rerum sacrarum in veneficiis seu sacrilegiis, et percussione episcoporum vel presbyterorum.

Casus archiepiscopis et episcopis reservati.

CXLVII. Homicidium voluntarium, etiam quoad mandantes, consilium aut operam praebentes. Item conficientes venena cuiuscumque generis in hominum perniciem, atque eadem scienter dantes, vendentes, apponentes vel quomodolibet propinantes, sive ad hoc qualitercumque cooperantes, etiam non secuto effectu.

CXLVIII. Incestus in primo vel secundo gradu consanguinitatis, et in primo gradu affinitatis etiam spiritualis, nec non et copula cum filiis vel filiabus spiritualibus. Item peccatum sodomiticum consummatum tam active quam passive, etiam cum foemina; peccatum cum brutis. Item et carnalis copula sponsi et sponsae post contracta sponsalia et ante matrimonium legitime coram parcho celebratum. In quibus tamen casibus reservatis non comprehenduntur mulieres, quamvis nunquam ab eo confessario, cum quo delictum patnaverint vel cum eius associatione et participatione, possint absolvi.

CXLIX. Adulterantes vel scripturas vel sigilla, eaque in alterius damnum in iudicium proferentes. Item falsum testimonium contra proximum in iudicio vel in damnum alicuius ecclesiae, nec non et mandantes talia vel in iis cooperantes.

CL. Occultantes vel non solventes aut alienantes legata pia.

CLI. Omnes utriusque sexus qui in paschate communionem non accipiunt.

CLII. Publici usurarii.

CLIII. Procurantes abortum, etiam non secuto effectum.

CLIV. Et hoc quidem casus archiepiscopis et episcopis reservatos volumus. Qui tamen ob sacerdotum penuriam duos tantum reservant, videlicet homicidium voluntarium et publicam usuram.

Caput VIII.

De foro ecclesiastico.

CLV. Episcopi et metropolitani omnes, similiter et reverendissimus patriarcha habeant pro causis ecclesiasticis officiales seu curiae ecclesiasticae ministros, iis doctrinae et probitatis qualitatibus praeditos, quae omnino necessariae sunt illis, qui ad partem episcopalis ministerii vocantur. Quod si minus idoneos elegerint, sciant se de ipsorum actibus teneri rationem reddere. Ex antiqua Orientalis ecclesiae consuetudine constat, hoc officium archidiaconi fuisse. Hic enim in contentiosa episcopi iurisdictione et regendis temporalibus ecclesiae rebus erat administrator et generalis ipsius episcopi vicarius. Huius erat etiam officium reliquos diaconos et in minoribus constitutos clericos regere, in ecclesia evangelium annuntiare, episcopi baculum pastorem tenere etc. etc. Quod si unus hic tanto oneri ferendo impar fuerit aut minus aptus, ipsi socius addatur archipresbyter: atque ita inter utrumque causarum recognitiones dividantur, ut uni civiles, alteri vero criminales causae committantur. Uterque autem quicquid audierit, pronuntiaverit, definiverit, ad episcopum referre teneatur, ut rebus mature expensis, si ita ipsi episcopo videbitur, propria sententia et subscriptione acta et iudicata confirmet.

CLVI. Praeter autem hos officiales, quos diximus, episcopi et metropolitani et ipse reverendissimus patriarcha pro dioeceseos vel ampliudine vel exiguitate unum vel plures notarios vel cancellarios habeant necesse est: quorum sit officium praecipuum, ut quam diligentissime describant et descriptos apud se custodiant processus omnes et acta tam civilia quam criminalia. Librum etiam habeant specialem, in quo ii, qui professionem fidei emiscent, sua nomina scribant. Alium etiam librum in promptu habeant, in quo ordinatorum nomina et collati ordines et ordinationis tituli accurate describantur. Insuper et librum visitationis, in quo ea, quae ad unamquamque ecclesiam spectant, adnotentur. Tandem librum rescriptorum, quae gratiosa vocantur, dispensationum scilicet et eorum omnium, quae ad meram concessionem gratiosam pertinent. Hi omnes libri diligentissime in archivio episcopali sunt custodiendi, et a successoribus etiam episcopis conservare perpetuo debeant.

CLVII. Ne vero notarius pro suo quisque arbitrio possit recurrentes gravare, sive ratione sententiarum aut iudiciorum, sive ratione dispensationum et concessionum, quae ab episcopo praebentur, notam taxativam conficere volumus, quam inter acta huius synodi describi mandamus, et in omnibus cancellariis publice exponi et ab omnibus observari iubemus. Similiter et reverendissimus patriarcha taxativam notam conficiat pro emolumentis omnibus, quae percipere solet in concessionibus dispensationum cuiuscumque generis, ac praesertim matrimonialium: in quibus circa gradus affinitatis et consanguinitatis et cognationis spiritualis omnino servanda est Clementis VIII summi pontificis constitutio. Et si quis aliquid ultra dictas taxativas notas extorquere praesumpserit, ad dupli restitutionem teneatur, officio privetur, et insuper arbitrio

episcopi alia etiam poena pecuniaria, in pios usus eroganda, mulctetur.

CLVIII. Insuper praedicti officiales archidiaconus et archipresbyter in corrigendis minoribus clericis vel in castigandis parochorum aut ecclesiasticorum excessibus non alias pecuniarias poenas taxare audeant, sed eas tantum, quae ab hac synodo approbatae et descriptae erunt: alia vero remedia sanctora et ad mores corrigendos et spiritui reformando aptiora adhibere valeant, detrusione scilicet ad tempus in aliquod monasterium vel aliorum piorum operum pro gravitate culpa. Quod si de gravioribus delictis processus instituitur, poenas a sacris canonibus constitutas adhibere debeant.

CLIX. Ut autem de singulorum curiae episcopalis ministrorum fide constet, in calce omnium et quarumcumque expeditionum seu scripturarum, quid ab unoquoque persolutum, sit adnotari iubemus, et archidiacono et archipresbytero maximam curam pro huius decreti observatione demandamus. Et si contigerit multas pecuniarias a contrafacientibus his synodalibus decretis exigi, in pios usus esse expendendas iubemus. Qui usus pii, iuxta sacrosanctum concilium Tridentinum (sess. 25, cap. 3 et 14), sunt sacrae ecclesiarum suppellectiles, restorationes seu renovationes in ecclesiis faciendae, distributiones inter pauperes seu saeculares seu regulares: seminarium etiam et camera episcopalis et ministri indigentes, quibus episcopus aliunde subministrare nequeat. Ex his autem neque episcopus neque notarius aliquid percipit. Huiusmodi autem poenarum solutio in libro in archivio episcopali servando notetur, et singulis annis ecclesiasticus vir ab episcopo deputatus librum ipsum recognoscat et delinquentes ministros puniat.

CLX. Nemo unquam libertatem appellationis ab episcopo vel metropolitano ad reverendissimum patriarcham iis in casibus, in quibus de iure est permittenda appellatio, aggredi audeat. Si quis appellationem vel recursum ad superiorem iudicem impedire deprehensus fuerit, aut inhibitionem reverendissimi patriarchae aut alterius iudicis contempserit, graviter puniatur et officio privetur. Similiter si in officio et exercitio propriae iurisdictionis aut pecuniam acceptando aut alia quavis ratione deliquerint, severe plectantur: et non modo episcopus sive metropolitanus, verum etiam ipse reverendissimus patriarcha contra ipsos procedere debeat, servata inter se praeventionem.

CLXI. Atque ut omnis fraudis suspicio omnique negligentia ab episcopali curia amoveatur, vicarius generalis, id est archidiaconus vel archipresbyter, omnem diligentiam adhibeat, ut subterfugia, cavillationes artesque dilatoriae litigantium omnino eliminentur, et causae omnes, ea qua fieri potest brevitate, accurate tamen discussae expediantur, et praesertim causae miserabilium personarum diligentissime absolvantur. Si quid autem harum causarum expeditionem remorari animadvertit, pauperum advocatus, si quem episcopus aptum habuerit, cui huiusmodi officium committere possit, ad episcopum ipsum causam perferat, ut auctoritate episcopali, amotis impedimentis, pauperum causis provideatur. Quamobrem idem vicarius diebus atque horis ad ius dicendum statutis nemini audientiam denegat. Hoc idem et de notario dicimus: is enim statutis diebus et horis in cancellaria episcopali esse debet, ut quae ad eum spectant ministerium, debito modo et tempore possit absolvere.

CLXII. Quoniam causae omnes ad forum ecclesiasticum quacumque ratione spectantes, iuxta sacrorum canonum decreta coram ecclesiastico tantum iudice cognosci debent, stricte praecipimus

clericis omnibus et singulis, ne in supradictis causis seu civilibus seu criminalibus, sive agendo sive acceptando, in foro laicali audeant se praesentare, ne laicae potestatis iurisdictioni consentire censeantur. Nam praeter poenas censurarum atque alias arbitrio ordinarii infligendas, processus, acta, et quidquid inde secutum fuerit, irrita omnia et nulla declaramus, nisi tamen tribunal sit infidelium magistratum, ad quod clerici vi pertrahantur. Cum enim violentiae sit cedendum, censuras incurrere non censentur ii, qui non sponte, sed vi trahuntur, dummodo tamen ipsi non sint actores. Sub iisdem censuris et poenis arbitrio ordinarii infligendis antiquam consuetudinem servari mandamus, qua personae ecclesiasticae laicos reos in forum ecclesiasticum convenire invitant. Et si quis iurisdictionem episcopalem impedire praesumpserit, sive praecepta, litteras et mandata ab episcopo vel eius curia emanata, quominus praesentari aut executioni demandari possint, et notarios vel vicarios, ne officium sibi ab ecclesiastica curia iniunctum valeant exercere, vel per se vel per alios, directe vel indirecte impedire vel detinere, auctoritate vel potestate laicali fretus, ausus fuerit: sciat is, cuiuscumque gradus, conditionis, officii, dignitatis fuerit, se tamquam libertatis et immunitatis violatorem, excommunicationem ipso facto incurrisse.

CLXIII. Ad coercendam falsariorum et iniquorum hominum temeritatem, declaramus ipso facto excommunicatos eos omnes, quos in causa civili vel criminali cum gravi alterius damno falsum testimonium dicere non pudet: similiter et eos qui inducunt ad falsum deponendum, et falsis testimoniis, instrumentis, scripturis tam publicis quam privatis quomodocumque, directe vel indirecte, utuntur, sive in curia ecclesiastica sive in curia et foro laico. Item excommunicatos declaramus omnes et singulos, qui advocatos vel procuratores, occasione causarum in foro ecclesiastico expediendarum, vel eos, qui ad ipsum forum pro suis causis recurrunt, vel notarios et officiales et quoscumque ecclesiasticos in odium iustitiae demandatae vel demandandae quomodocumque percutiunt, vulnerant, sive in ipsa sive extra curiam episcopalem. Eandem excommunicationis latae sententiae poenam incurrunt ii, qui cum gravi alterius damno apochas, epistolas, documenta, instrumenta, processus, scripturas publicas falsas confecerint aut veras et authenticas falsificaverint, et hi, qui scienter talibus utuntur aut cooperantur, et qui easdem apochas et scripturas aut fictitias aut falsificatas et adulteratas dolose curiae officialibus praesentaverint, etiam non secuto ullo effectu. Similiter ipso facto excommunicatos declaramus notarios, scribas et officiales quoscumque, qui cum damno alterius aut cum iustitiae legalis et publicae detrimento dolose auctam vel imminutam accipiunt informationem, et sic testium dicta scribunt, vel falsum in actis reforunt.

CLXIV. Praecipimus autem archivii episcopalis custodi seu cancellario, ut seris perpetuo clausa omnia retineat, clavesque nemini unquam qualibet ex causa tradat, nec scripturas cuiuscumque generis, nisi se spectante, quibuslibet legendas exhibeat. Sine expressa episcopi licentia originales scripturas, documenta, processus nemini commode: atque ubi episcopus hanc dederit facultatem, traditae scripturae testimonium accipiat et intra quindecim dierum spatium ipsam in archivio remitti procuret. Ne autem processus seu alia documenta aut depereant aut, cum iis opus fuerit, difficillime reperiantur, curiae episcopalis notarius infra menses duos a die, quo causae expeditae fuerint, tradat

eadem cum suis documentis archivii custodi, qui in ipso archivii suis in locis disponat. Si quis autem ausus fuerit processus, instrumenta, scripturas aut alias quascumque chartas ad forum ecclesiasticum spectantes delere, comburere, suppressere, abripere, aut quomodocumque dolose retinere, latae sententiae excommunicationem incurrat, a qua, nisi facta restitutione, aut propriis expensis reffecto per notarium eodem instrumento sive scriptura, non possit absolvi.

CLXV. Et cum aliquando a iudicialibus contentionibus cessare et quiescere oporteat, nos dies feriales infrascriptos ita in curia et tribunali ecclesiastico servandas mandamus, ut ne consentientibus quidem partibus agere liceat, neque possit una vel altera pars, sub nullitatis poena, dictis diebus item intentare, nisi urgens adsit necessitas, aut pietas et commiseratio, id postulet: episcopo tamen consentiente, et in causis tantum a sacris canonibus admissis sive expressis. Sunt autem dies feriales: Dies dominicae totius anni et festa omnia de praecepto. 2. Hebdomada maior usque ad dominicam in albis inclusive. 3. Prima dies ieiunii pro Dominica nativitate, pro assumptione beatissimae virginis, pro sanctorum apostolorum Petri et Pauli, et pro sancti Gregorii Illuminatoris patris nostri festo.

CLXVI. Sigillo utatur episcopus cum imagine beatae Mariae virginis aut sancti ecclesiae patroni in iis omnibus, quae episcopalis sigilli signum requirunt. Semel in anno suum tribunal seu cancellariam personaliter visitet. Contra alienum clericum, inconsulto eius ordinario, processus instituere non permittat, nisi ratione domicilii vel rei sitae vel delicti.

Caput IX.

De censuris.

CLXVII. Cum ecclesiae societati seu corpori necesse sit, ut per censuras putrida membra aliquando rescentur, ovesque scabiosae a grege arceantur, ne sana mystici corporis Christi membra corrumpantur et putrescant, et oves sanae alienis morbis inficiantur: cumque non omnes Christi fideles vel sola pietate, vel solo timore divinae offensionis, vel reverentia, quae sacris mysteriis et ecclesiae praelatis debetur, moveri soleant, ut a peccatis abstineant, nisi etiam aliquando censuris et poenis ecclesiasticis in officio contineantur: hinc sancta mater ecclesia ab ipso suo exordio censuris tamquam gladio spirituali in filios contumaces usa est, potestate ab ipso Christo Domino tradita, qui ait (Matth. XVIII): „Quaecumque ligaveritis super terram, erunt ligata et in caelis: et quaecumque solveritis super terram, erunt soluta et in caelo“, et alio in loco: „Si autem ecclesiam non audierit, ait tibi sicut ethnicus et publicanus.“ Etsi secundum vetorem consuetudinem censurarum nomine quaelibet poena intelligeretur ab exteriori ecclesiae foro indicta, qua quis vel ob reitatem suam vel ob alienum delictum contractam certo iure spirituali privabatur, quae privatio proveniebat ab excommunicatione, suspensione, interdicto, depositione, degradatione et irregularitate: tamen iuxta praesentem ecclesiae praxim nil aliud intelligitur, quam excommunicatio, interdictum et suspensio. Quae in re diligenter advertant ecclesiarum praelati, quatenam sit censura iuris seu conciliorum decretis aut iure canonico definita, et quae sit censura ab homine, ea nimirum quae a singulari homine sive a superiore pronuntiatur: quatenam sit censura latae sententiae, quae incurritur statim ac scelus patratum est: etsi nulla iudicis sententia accedat, quae

reum declaret, et quatenam sit sententiae ferendae seu per modum statuti comminatorii, quae non incurritur nisi post peccatum iudiciali sententia acceptum. Atque hic eo devenimus, ut praelatos et superiores omnes in Domino moneamus, ne temere aut levibus in rebus aut, quod absit, vindicta et odio censuras in suos subditos pronuntient, ut Christi fideles his salutaribus ecclesiae poenis deterriti, pastorum suorum timeant sententiam, et si ob humanam fragilitatem in aliquod delictum gravissime puniendum inciderint et censuras incurrerint, sententiam observent, et debito modo servitia illis, quae servanda sunt, absolutionem humiliter petant.

CLXVIII. Hortamur etiam pastores omnes et animarum curam habentes, ut clerum et populum doceant, quae sit unaquaeque censura et quibus in casibus in eam quis incurrat et quonam modo et forma sit petenda absolutio. Pontifices interea et ii omnes, quibus ligandi et solvendi facta est potestas, noscant, quo ritu in reos sint ferendae censurae aut post peractam debitam poenitentiam absolutio sit concedenda. Ideo hic unusquisque censurae ferendae formulam et absolutionis modum apponimus, ut uno eodemque ritu, his quae non sunt ad rem ommissae, in omnibus ecclesiis nostris et censurae ferantur et absolutio concedatur.

CLXIX. Quoniam autem omnium censurarum frequentior est excommunicatio, sciant omnes ex clero et populo hanc duplicem esse, maiorem videlicet et minorem. Per solam participationem seu communionem cum excommunicato expressa et personaliter denunciato minor excommunicatio contrahitur. In excommunicationem vero maiorem is incurrit, qui grave praeceptum violaverit, quod sive a canone sive a pontifice sub tali poena servandum erat impositum: atque haec sententia in scriptis data, ab ipso episcopo lecta pronuntiatur. Est etiam maxima quaedam excommunicatio, quae et solemniter dicitur, cum fidelis quis in vindictam gravissimi alicuius peccati a pontifice solemniter sententiam denuntiante condemnatur: atque in primis privatur a pretiosi corporis et sanguinis Domini participatione: deinde ab ecclesiae ingressu arcetur: praeterea omnibus et singulis spiritualibus ecclesiae bonis, quae omnibus fidelibus sunt communia privatur: et tandem ab ipsa etiam christianorum societate excluditur his verbis: „Cum ego N. N., iuxta canonicas leges primo, secundo, ac tertio legitime monuerim N. N., ut tale quid faceret, ipse vero monitum et mandatum huiusmodi contempserit: ideo auctoritate Dei Patris omnipotentis et Filii et Spiritus sancti, id exigente ipsius contumacia, eum in scriptis excommunico, eumque tamdiu vitandum denuntio, donec quod mandatum illi est, adimpleat;“ vel hoc alio modo: „Exigente huius contumacia ipsum excommunico, et a pretiosi corporis et sanguinis Domini participatione, a societate Christi fidelium omnium et ab ingressu ecclesiae excludo, donec respiciat, et ecclesiae Dei, quam laesit, satisfaciatur.“

Ab excommunicatione minori quilibet sacerdos ad audiendas fidelium confessiones adprobatus, audita poenitentis confessione, potest absolvere his verbis: „Auctoritate Dei omnipotentis et mihi ab ecclesia tradita, absolvo te a vinculo excommunicationis, quam confessus es, et a qualibet alia, si qua teneris, in quantum possum et debeo, teque restituo in participatione sacramentorum in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.“

Ab excommunicatione maiori non ante debet episcopus quemquam absolvere, nisi prius excommunicatus iuramento facto promittat, se ecclesiae

mandatis obtemperaturum, atque ea quae absolvens iusserit pro excommunicationis causa, facturum. Quod si quis a canone sit ligatus, satisfacto eo, quem laesit, ipsi iniungendum est, ne in posterum quid contra canonem ipsum moliat; et quandoque cogendus est de iure, sufficienter super hoc cavere. Quod si quis excommunicatus a sede apostolica vel a reverendissimo patriarcha temporali teneatur impedimento, et ad sedem apostolicam vel patriarchalem pro absolutione nequeat accedere, eo tantum pacto ab episcopo absolvatur, ut sublato impedimento debeat summo pontifici aut reverendissimo patriarchae se praesentare, eorumque mandatis obedire. At hoc in pueris aut mulieribus similibusque personis servari non debet: hi enim cum perpetuo impedimento teneantur, perpetuo sunt excusandi. Si vero quis ligatus est ab homine et offensa seu culpa sit manifesta, priusquam absolutionem recipiat, satisfacere teneatur. Si autem offensa sit dubia et post absolutionem appareat ipsum iniuste fuisse ligatum, nihil omnino est ipsi iniungendum: si e contra appareat ipsum iuste fuisse ligatum, praeciendum est ei, ut competenter satisfaciatur.

Pontifex excommunicatum huiusmodi absoluturus, pontificalibus paramentis indutus, ante portam ecclesiae sedeat, et postquam poenitens flexis genibus et capite detecto humiliter veniam petierit, recitatis quae in pontificali sunt precibus, ipsum absolvit dicens: „Auctoritate Dei omnipotentis et auctoritate mihi ab ecclesia concessa, absolvo te a vinculo huius excommunicationis, quo ex tali causa fueras alligatus. In nomine Patris etc. etc.“ His peractis, surgit pontifex, et apprehendens manum dexteram absoluti, ipsum in ecclesiam introducat, atque interim dicat: „Reduco te in sinum sanctae matris ecclesiae, et ad consortium et communionem Christi fidelium omnium et sanctorum sacramentorum participationem tibi restituo. In nomine Patris etc. etc.“ Tum pontifex ad altare pergit et poenitenti extra cancellos altaris genuflexo impertitur benedictionem dicens: „Benedictio Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus sancti descendat super te et maneat semper. Amen.“ Tandem absolutus manum oculatur episcopi et in pace discedit.

CLXX. Suspendio est censura, qua clericus reus aut ordinis aut officii, exercitio privatur. Haec etiam censura aliquando ab homine et alias a iure procedit, et quandoque temporaliter sive ad tempus, quandoque in perpetuum infligitur. Qui vero simpliciter et non definito tempore ab homine vel a iure suspenditur, perpetuam suspensionem incurritur censetur. Suspendus autem ad tempus, donec tempore respuerit vel a crimine abstinuerit, eo ipso, quo se abstinere vel poenitentiam egit, amissi ordinis exercitium recuperat, nec alia est reconciliatio seu sententiae suspensionis relaxatio.

Episcopus clericum in scriptis hoc modo suspendit: „Quia constat te tale quid commisisse, ideo ab officio et exercitio ordinum tuorum te suspendimus.“ Vel hoc alio modo: „Quicumque tale quid fecerit aut tale facere omiserit, ipsum his nostris scriptis suspendimus.“ Huius autem censurae absolutio his verbis exprimitur: „Quis de tali opere, propter quod suspensionis poenam incurreras, emendationem plenam et poenitentiam egisti: ideo suspensionis sententiam misericorditer tibi relaxamus, tibi facultatem concedentes, ut tuos ordines possis exercere.“

CLXXI. Depositio est sententia ecclesiastica, qua clericus in perpetuum privatur vel ab uno vel ab omnibus ordinibus eorumque exercitio, non

amisso tamen fori privilegio. Cum autem hoc etiam A privilegio quis privatur, ad statum laicalem reducit. haec poena degradatio appellatur. In depositione eorum, qui in minoribus ordinibus erant constituti, iuxta veteres canones olim requirebatur praeter episcopum presbyterorum consilium et assensus (cap. Felix. et cap. Si autem 15, quaest. 7). In depositione subdiaconi vel diaconi trium episcoporum praesentia requirebatur ultra praesentiam ordinarii tam in examine quam in sententia definitiva. In causis vero presbyterorum sex debebant adesse episcopi, excepta tamen haereseos causa. In depositione episcopi duodecim episcoporum numerus erat necessarius, praeter metropolitani, qui tertius decimus esse debebat: qui omnes poterant contra eum episcopum procedere usque ad definitionem tantum, cum tam sententia absolutoria quam condemnatoria sanctissimo Romano pontifici esset reservata. Quae ad episcoporum causas pertinent, iam superius, capite III diximus.

Praelatus itaque clericum depositurus iuxta sacros canones, pontificalibus indutus ante ecclesiae ianuam in cathedra sedet, atque hic clericus deponendus aut sacro aut civili habitu indutus sistitur: quo genuflexo, sententiam pronuntiat episcopus dicens: „Quoniam nobis evidenter et legitime constat de tale crimen commississe, quod poenam degradationis iuxta sacros canones exposcit, ideo de sacri nostri presbyterii consilio et assensu, te ab ordine deponimus, et eiusdem ordinis exercitio, honore, habitu, in perpetuum privamus, auctoritate Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti. Amen.“ Et nominat ordinem vel ordines, quibus privatur et exiit, sive unus sit, ut episcopatus, presbyteratus, diaconatus, subdiaconatus etc., sive plures simul. Quod si deponendus sit episcopus aut presbyter, corona capitis prius forcice illi abraditur, dein sacerdotalibus indumentis exiit, et tandem in monasterium quoddam detruditur. Hoc idem in depositione diaconi vel subdiaconi est faciendum: quem depositum hoc modo episcopus in arctam custodiam monasterii alicuius, ut paenitentiam agat, includi iubet. Tali sententia depositus tam maiorum quam minorum ordinum exercitio privatur, nisi ipsi expresse fuerit permissum ut in aliquo ordine maneat ac in eo ministret. Praecipimus autem ut nunquam fiat depositio episcopi, presbyteri vel diaconi, nisi per manus reverendissimi patriarchae, vel saltem ex ipsius assensu et licentia in scriptis concessa, per manus episcopi in terra infidelibus non immediate subiecta residentis. Quod si peracta depositione reverendissimus patriarcha aut episcopus cognoverit evidenter aut depositum serio emendatum aut latam in ipsum sententiam minus iustam fuisse, poterit in primo casu, debet in secundo ipsi restituere ordines, quibus fuerat privatus. Quae quidem restitutio in ecclesia fieri debet et ante altare, ubi pontifex sacris indutus sedeat et dexteram manum super caput restituendi ibi genibus flexi imponens dicat: „In nomine Patris et Filii et Spiritus sancti, ego N. N. patriarcha vel episcopus licet indignus, auctoritate Dei omnipotentis, per hanc manuum impositionem restituo tibi habitum, honorem et exercitium ordinis vel ordinum, quibus eras privatus, ut amodo possis in ecclesia ministrare.“ Deinde ipsum benedicit dicens: „Benedictio Dei omnipotentis Patris et Filii et Spiritus sancti descendat super te et maneat semper. Amen.“ Quibus peractis, absolutus manum pontificis osculatur, et surgens iuxta consuetudinem suorum ordinum vestes sibi induit.

CLXXII. Interdictum est censura, qua in vindictam publici delicti gravissimi aut contumacis sacerdotum canonum infractionis, provincia aliqua vel civitas vel pagus vel ecclesia vel monasterium vel certus quidam locus et persona prohibetur a sacramentorum dispensatione, a divinorum officiorum celebratione, et privatur ecclesiastica sepultura. Non autem omnium sacramentorum administratio interdictur, sed tantum ordinis, extremae unctionis, eucharistiae et matrimonii sollemnis: ea nempe sacramenta prohibentur administrari, quae solenni benedictione indigent. Exciipienda enim semper sunt duo sacramenta, infantum nempe baptismus et morientium paenitentia (Conc. Lat., cap. Alma mater de sent. excom.). Item divinorum officiorum celebratio prohibetur publica et sollemnis, non privata: quamvis haec ipsa divina officia et publice et solemniter permittantur diebus nativitatis Domini, paschatis resurrectionis, pentecostes, corporis Christi, sanctorum apostolorum Petri et Pauli, assumptionis beatissimae virginis et sancti Gregorii Illuminatoris, exclusis tamen excommunicatis et admissis his qui etiam specialiter interdicti sunt, dummodo plurimum ab altari distent. In locis etiam specialiter interdictis permittitur privata missae celebratio, ut sacramentum eucharistiae pro infirmorum viatico renovari possit: hoc autem fieri debet ianuam clausa, et uno tantum vel altero ministro admissio, et servatis omnibus, quae supra dictum caput „Alma mater“ praescribit. Per interdictum autem prohibetur et ecclesiastica sepultura, ea videlicet, quae fit in loco sacro et adhibitis consuetis ecclesiae precibus et caeremoniis: a qua tamen prohibitio seu ecclesiasticae sepulturae privatione excipiuntur ii clerici, qui interdictum servarunt, modo tamen ipsi nullam causam pro interdicto dederint. Quod si clerici officia divina in loco interdicto non servatis servandis celebraverint, statim irregularitatem contrahunt: et si nominatim aut generaliter interdictos ad sacramentorum participationem admittant, ipso facto ab ecclesiae aditu prohibeantur, neque ab hac censura possint absolvi nisi peracta paenitentia ad arbitrium episcopi, a quo interdictum latum fuerit: et si absque absolutione celebrent, incidant in irregularitatem, et sepultura ecclesiastica priventur: et tandem si personas nominatim interdictas in coemeterio vel in ecclesia sepeliverint, in excommunicationem latae sententiae incidant, a qua nullus possit eos absolvere nisi solus episcopus, a quo interdictum fuit pronuntiatum, cui etiam debeant satisfacere.

CLXXIII. Irregularitas, quae est impedimentum canonicum aut ordines suscipiendi aut iam susceptos exercendi, alia ex defectu corporis, alia ex delicto provenit. Sunt vero irregulares ex defectu corporis energumeni, amentes, epileptici, ulceribus maculati, pumiliones, gibbosi; item neophyti et illiterati: item infames, servi, bigami, spurii seu ex illegitimo coniugio nati, et illi qui aetatem a sacris canonibus requisitam non habent; et tandem ii omnes, qui talia corporis vitia vel membrorum defectum habent, ut vel absolute ab exercitio ordinum sint impediti, vel ita cum sint deformes, sine scandalo et irreverentia administrare nequeant. Sunt etiam irregulares qui vel directe vel indirecte ad alicuius mortem vel mutilationem, etiam iuste factam, cooperati sunt, aut qui homicidium voluntarium patrarunt, aut sui vel aliorum illicitam mutilationem fecerunt; et etiam ii, qui ordinem aliquem ab iis, qui censuris erant ligati, receperunt, aut ii qui in ordine, quem non habent, solemniter administrarunt, et ii qui baptismum iterato vel susceperunt vel contulerunt. Tandem haeretici, schismatici et apostatae.

CLXXIV. Praecipimus autem et iubemus omnibus superioribus ecclesiasticis et iudicibus, ut in censuris ferendis praescriptum a sacrosancta Tridentina synodo canonem omnino servant, quem nos hic apponimus (ex conc. Trident., sess. 25, cap. 3, *De ref.*):

1. Quamvis excommunicationis gladius nervus sit ecclesiastica disciplina et ad continendos in officio populos valde salutaris, sobrie tamen magna-que circumspectione exercendus est, cum experientia doceat, si temere et levibus in rebus laesutur, magis contemni quam formidari, et perniciosius parere quam salutem. Quapropter excommunicationes illae, quae monitionibus praemissis ad finem revelationis, ut aiunt, aut pro deperditis seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus praeterquam ab episcopo decernantur; et tunc non alias quam ex re non vulgari causaque diligenter et magna maturitate per episcopum examinata, quae eius animum moveat, nec ad eas concedendas cuiusvis saecularis etiam magistratus auctoritate adducatur; sed totum hoc in eius arbitrio et conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona aut tempore eas decernenda esse iudicaverit.

2. In causis vero iudicialibus mandatur omnibus iudicibus ecclesiasticis, cuiuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis vel personalis in qualibet parte iudicii, propria auctoritate ab ipso fieri potuerit, abtineant se tam in procedendo quam definiendo a censuris ecclesiasticis seu interdicto; sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quae locis piis ibi existentibus eo ipso, quod exactae fuerint, assignentur, seu per captionem pignorum personarumque distractionem per suos proprios aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum aliaque iuris remedia procedere et causas definire. Quod si executio realis vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit, sitque erga iudicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio suo praeter alias poenas ferire poterit.

3. In causis quoque criminalibus, ubi executio realis vel personalis, ut supra, fieri poterit, erit a censuris abstinendum; sed si dictae executioni facile locus esse non possit, licebit iudici hoc spiritali gladio in delinquente uti, si tamen delicti qualitas, praecedentes saltem bina admonitione, etiam per edictum, id postulet.

4. Nefas autem sit saeculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico iudici, ne quem excommunicet; aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub praetextu, quod contenta in praesenti decreto non sint observata, cum non ad saeculares, sed ad ecclesiasticos haec cognitio pertineat. Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta et communionem fidelium ac familiaritatem non recipiatur, sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annum inseruerit, etiam contra eum tamquam de haeresi suspectum procedi possit.

CLXXV. Cum honestius et tutius sit subiecto debitam praepositis obedientiam impendendo (Conc. Trid., sess. 14, cap. 1) in inferiori ministerio deservire, quam cum praepositorum scandalo graduum altiorum appetere dignitatem, ei cui ascensus ad sacros ordines a suo praelato ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter, fuerit interdictus; aut qui a suis ordinibus, gradibus vel dignitatibus ecclesiasticis fuerit suspensus, nulla contra ipsius praelati volun-

tatem concessa licentia de se promoveri faciendo aut ad priores ordines, gradus, dignitates sive honores restitutio suffragetur.

CLXXVI. Censurae et interdicta (Conc. Trid., sess. 25, cap. 12) non solum a sede apostolica emanata, sed etiam ab ordinariis promulgata, mandante episcopo, a regularibus in eorum ecclesiis publicentur atque servantur. Dies etiam festi, quae in dioecesi sua servandas idem episcopus praeciperit, ab exemptis omnibus etiam regularibus servantur.

CLXXVII. Liceat episcopis (Conc. Trid., sess. 24, cap. 6) in irregularitatibus omnibus et suspensionibus ex delicto occulto provenientibus, excepta ea, quae oritur ex homicidio voluntario et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam sedi apostolicae reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos in dioecesi sua per seipso aut vicarium ad id specialiter deputandum in foro conscientiae gratis absolvere, imposita poenitentia salutari. Idem et in haeresi crimine in eodem foro conscientiae eis tantum, non eorum vicariis sit permixtum. In ceteris autem casibus ad reverendissimum dominum patriarcham est recurrendum.

Tabella taxationum cancellarias.

CLXXVIII. Sacerdotes et parochi pro baptismatis collatione quartam scutati partem accipiant. Pro matrimonii benedictione dimidium scutum. Pro funere, quartam partem; pro tumulatione et anniversario solemniori, cum commemoratione vide licet diei tertiae, nonae, quadragesimae et centesimae, scutata quinque. Pro missae emolumento, scutati quartam partem. Pro unaquaque annua visitatione, frumenti metrum unum. Pro diebus dominicis et festivis, panem unum. Pro baptismatis, confirmationis, mortis, tumulationis charta testimoniali, scutati partem duodecimam. Pro sponsalibus aut eorum benedictione, partem sextam eiusdem monetae.

CLXXIX. Episcopi autem pro baptismo et benedictione matrimonii, pro missa et exequiis, scutum unum accipiant. Pro missa et ecclesiae, aut altaris alicuius consecratione, scutata tria. Pro missa et ordinatione diaconi, presbyteri, archipresbyteri, chorepiscopi aut doctoris, scutata quatuor. Pro missa et ordinatione clerici et subdiaconi, duo. Haec omnia cum a reverendissimo patriarcha fiant, duplum ei est tribuendum. Pro dispensatione aetatis in ordinatione subdiaconi, diaconi aut presbyteri, quando agatur de anno integro, scutata tria; pro dispensatione minori, unum cum dimidio. Pro dispensatione in impedimento consanguinitatis aut affinitatis in quinto gradu, scutata quindecim; pro gradu sexto, decem; pro septimo, quinque; pro octavo, duo et dimidium; pro duplici dispensatione in quinto, sexto, septimo et octavo gradu, duplex emolumentum.

Emolumenta notariorum aut secretariorum.

CLXXX. Pro testimonialibus ordinandorum, scutati partem duodecimam accipiant. Pro pagella celebrationis, idem. Pro pagella confessorum, idem. Pro epistolis dimissorialibus, idem. Pro citatione, idem. Pro verificatione aut collatione alicuius instrumenti, idem. Pro decisione alicuius causae ab episcopo factae cum subscriptione notarii, idem. Pro testamento subscripto, idem. Pro quacumque licentia, idem. Pro authenticis cuiuscumque instrumenti exemplari, quod tamen folia duo non excedat, scutati partem sextam.

CLXXXI. Hanc taxativam tabellam, quam ad questas seu lites clericorum dirimendas et ad omnem

simoniace lale suspitionem ab ipsis amovendam. Clemens XI pontifex maximus instituit, placuit hic apponere, ut omnes ecclesiastici superiores pro lecorum et temperum ratione in sua diocesi observandam proponant pro honesta clericorum et ecclesiasticorum subventionem et mercede.

Caput X.

De synodi provincialis ordine.

CLXXXII. Omnes archiepiscopi, episcopi, presbyteri, abbates, omnesque clerici, ad quos spectat iuxta statutos canones et consuetudinem synodo provinciali interesse, convenire debent in illum locum, quem reverendissimus patriarcha constituerit. Qui vero legitima ex causa fuerit impeditus et adesse non potuerit, vel per legatum vel per epistolam absentiam suam debeat notificare, neque ea omnia quae in synodo acta et sancita fuerint observaturum spondeat. Est autem reverendissimi patriarchae, ut saltem quolibet triennio synodum generalem indicat. Ante omnia et prima convocationis die reverendissimus patriarcha sacris indutus, et episcopi, archiepiscopi et reliquis omnibus iuxta ordinis, gradus, dignitatis vestibus sacris similiter indutis comitantibus, ad ecclesiam accedit, clericis hymnum dei canentibus. Cum primum ad ecclesiam pervenerit, genibus flexis ante altare maius paululum orabit; dein surgens sedem suam occupat. Archiepiscopi et episcopi ad locum quisque suum accedit; presbyteri autem, abbates et clerici hinc inde pro suo quisque gradu et dignitate sedent. Reverendissimus patriarcha missarum solemniam celebrat, omnesque eucharisticum panem de ipsius manibus sumunt. Sacro peracto, locum quisque suum iterum occupat. Interea diaconus canit *Pro pace* etc., et reverendissimus patriarcha respondet *Benedictio* etc., reliqui in choro, *Amen*. „Deus, qui apostolis tuis dixisti: „Ubi duo vel tres in nomine meo congregati fuerint, ego in medio eorum ero“: concede nobis famulia tuis, qui in tuo nomine et spiritu et corpore congregati sumus, ut beneplacitu tibi peragere valeamus. Tibi enim gloria et honor, qui cum Patre et Spiritu sancto vivis et regnas.“ Chorus respondet: *Amen*. His finitis, omnes alternatim canunt psalmum 148: *Laudate Dominum de caelis, laudate eum in excelsis. Gloria Patri* etc. Deinde quatuor hymnos item alternatim canunt: 1. *Concede nobis, Domine, auxilium tuum*. 2. *Splendor divinitatis tuae, Domine Iesu Christe*. 3. *Fons vitae aeternae*. 4. *Gloria tibi Deus*. Interim archidiaconus symbolum fidei recitat elata voce, et subdiaconus ex epistola ad Ephesios capituli IV versum primum canit; dein chorus intonat psalmum 132: „Ecce quam bonum et quam iucundum, habitare fratres in unum“. Quo finito, diaconus dicit: *Orthi, sive omnes surgant*; et reverendissimus patriarcha legit evangelium secundum Matthaeum ex capite 18 a versu 15 usque ad 20; quo finito, dicitur: „Fidelium animae etc.“ Interim quidam ex adstantibus ab ipso reverendissimo patriarcha designatus sermonem habet de orthodoxae fidei doctrina, de sacramentis, de vita et honestate clericorum, deque populi ad melius institutione. His omnibus peractis, synodi notarii eliguntur; et si quae sunt vel accusationes vel quaerelae vel res reformatione dignae, producuntur, et sic synodus incipit. Reverendissimus patriarcha surgens, omnibus benedicit dicens: „Benedictus es Domine Deus salvator noster, qui es semper nobiscum“; et data benedictione omnes dimittit.

Die vero secunda iuxta superius dicta omnibus adunatis et ad locum suum sedentibus, senior episcoporum sacrum celebrat, archidiaconus legit

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

constitutiones seu decreta, a synodo confirmanda. Qua lectione peracta, si constitutiones patribus placuerint, eas sancitas subscribunt. Demum, prout superius diximus, reverendissimus patriarcha benedictionem impertitur, atque omnes recessunt. Si possibile erit, infra duos dies omnia terminantur: secus si rerum gravitas plures dies requirat, eo ipso ordine post missae celebrationem ab uno episcopo factam, ut iam diximus omnia fiant.

De canonicorum capitulo seu collegio.

CLXXXIII. Etiam iuxta veterem ecclesiae consuetudinem ecclesiastici omnes penes episcopum convenire debent, ut ea quae ad regimen ecclesiae et ad ipsius bonum spectabant, examinarent atque tractarent, et iuxta id quod in iure legitur: „Episcopus nil faciat sine consilio et consensu presbyterorum“, hoc tamen ius in praesenti ecclesiae disciplina ad canonicorum collegium translatus est. Canonicorum itaque collegium una cum episcopo unum corpus efficit, et canonici possunt appellari consilarii, administratores episcopi: ipsi enim et consilio et opere debent episcopum adjuvare, ut id quod melius est quodque ad maiorem Dei gloriam et honorem cedit, statuere et confirmare possit. Sunt namque plura quae iuxta sacros canones episcopus non nisi de consilio et consensu canonicorum potest efficere; et sunt quae urgente aliqua gravi causa ipse potest constituere sine consilio, aut assensu ipsius collegii. Inter ea quae episcopus a se facere non potest, quaeque si faceret, irrita essent censenda, 1° est donatio aut alienatio bonorum ecclesiae quocumque titulo: item sine consilio et consensu collegii non potest unam cum alia ecclesia unire, quod etiam de monasteriis est dicendum et de dignitatibus, praesertim quando velit episcopus redditus vel fructus suae mensae applicare. Cum enim iis in casibus propriam agat causam, cavendum ipsi erit, ne in errorem labatur. In rebus autem gravioris momenti non tantum consilium et consensum canonicorum, sed etiam reverendissimi patriarchae, et etiam sanctissimi Romani pontificis petere debeat (Constitut. Clem. *Si quis de re eod.*). Debet etiam episcopus suum collegium consulere, quando ob aliquam causam beneficium aliquod vel redditus et fructus beneficii ipsi ecclesiae tribuere velit. Adjuvant etiam episcopum canonici in administratione aut collatione beneficiorum, in distributione sacramentorum, in pia institutione et promotione clericorum ad ordines maiores. Praeter haec quae diximus et quae ad unumquemque iuxta suam dignitatem pertinent, debent etiam canonici episcopo pontificalia exercenti adistere, et inservire, atque in choro ad psallendum instituto hymnis et canticis Deum reverenter, distincte devotique iuxta ecclesiae consuetudinem laudare. Praecipiant etiam sacri canones, ut canonici in ecclesia cathedrali cohabitent. Sacrosancta Tridentina synodus concedit, ut ex legitima causa capitularis quidam possit tres menses ab ecclesia, cui inservire debet, abesse. Quoniam autem plurima sunt onera canonicorum, hinc etiam est quod ipsi quotidie emolumentum seu mercedem accipiant; quod emolumentum ex certis et statutis redditibus seu fructibus provenit. Ex his autem participationibus plus praesentes quam absentes accipiant, ut ex hac etiam causa ipsi ad servendum Deo promptiores et alacriores conveniant. Absentes autem participare minime possunt ex distributionibus, quae, ut aiunt, inter praesentes fieri debent, nisi ex dispensatione; hinc orta est divisio seu distinctio, quam faciunt emolumentorum, quorum alia commoda et certa, alia vero casualia et incerta vocantur. Certa

sunt, quae ex statutis redditibus anniversariorum, A in eius sunt potestate. Archipresbyter vero, qui processio-
 processionum, aliorumque officiorum statuto die quolibet anno in ecclesia fieri solent, proveniunt; incerta vero seu casualia ea sunt, quae ex funerariis, exequiis, missis votivis aliisque officiis, quae possunt quotidie occurrere. Absentes ex legitima causa possunt ex primis seu certis participare, non vero de secundis seu casualibus. Qui autem choro intersunt, ideoque participant, ex quotidiano distributionibus suos consanguineos aut infirmos aut innocentes in carcerem detrusos aut exules aut etiam eos, qui per decem dierum spatium spiritualibus vacant exercitiis, aut eos qui ecclesiae inseruiunt prout rectorem aut vicarium iuvare tenentur. Incertis et non usualibus emolumentis frui possunt ii, qui curae animarum sunt praefecti, cum, ceteris choro assistantibus, ipsi intervenire nequeant: ita parochus aut confessarius, aut ia, qui diebus festis debet ad populum sermonem habere. Ex incertis et casualibus participare non possunt, quamvis certis et consuetis fruatur, qui ab episcopo electi officiales et ministri cancellariae, quo in officio minus quam duo esse non possunt, aut visitatores aut vicarii generales, et tandem qui studiorum causa a propria ecclesia debent abesse; qui quamvis iuxta veterem consuetudinem per annos septem possent abesse, nunc tamen ad tres tantummodo haec ipsa facultas est restricta.

De officio archidiaconi.

CLXXXIV. Quemadmodum reliquos inter presbyteros archipresbyter, ita etiam inter diaconos archidiaconus primus appellatur: quorum uterque non ordinationis tempore aut aetate, sed electione et dignitate in ceteris praepositur. Quapropter debet episcopus archidiaconum eligere et constituere, quando reliqui omnes, datis litteris, consensum praebent et archidiaconum nominant; qui tamen a clericis et populo postulatus et designatus, ab episcopo confirmari et consecrari debet. Ipsi residentia sit in ecclesia episcopali, ut proximus episcopo iudiciales causas possit recognoscere, ipsique episcopo ministrare. Hinc enim archidiaconus manus dextera et oculus episcopi est appellatus. Consecratus autem ab episcopo archidiaconus, reliquis diaconis, qui clericorum vitae et moribus invigilant, per urbes et pagos praestat. Quod officium cum magni sit momenti, hinc in archidiaconum non diaconus quilibet, sed iuxta Orientalis ecclesiae consuetudinem ex dignioribus presbyteris quidam eligatur. Quod si aliquando in archidiaconatus dignitatem diaconus quidam promoveatur, noscat ipse mensuram sui officii, iuxta ea, quae a patribus concilii Trullani, can. 7, sancita fuere: „Quoniam in nonnullis ecclesiis diaconos officia ecclesiastica habere didicimus, et ex hoc nonnullos eorum arrogantia et licentia fretos ante presbyteros sedere: statuimus, ut diaconus, etiam in dignitate, id est in quovis officio sit ecclesiastico, ante presbyterum non sedeat, praeterquam si proprii patriarchae vel metropolitani vicagerens addit in alia civitate super aliquo capite: tunc esum ut locum illius implens honorabitur.“ Et canonem, qui Nicaeni concilii nomine circumferantur, archidiaconos utpote sacerdotali dignitate insignitos reliquis ecclesiasticis praefertunt: „Stet episcopus in oratione in fronte templi ad medium altaris ut pastor et gubernator. Post illum vero ad laevam dexteram stet archidiaconus, ut eius vicarius et omnibus elemosinis et ecclesiae rebus et negotiis praefectus. Porro chor-episcopus stet iterum post archidiaconum ad laevam sinistram episcopi, quia ipse vicarius est episcopi super pagos, monasteria et pagorum sacerdotes, qui

est protopapas, stet etiam prope episcopum: et episcopo absente, sit loco illius et praefectus quoque omnibus presbyteris, qui illius ecclesiae subeunt potestati.“ Et pro archidiacono eiusdem concilii patres prosequuntur: „Sint ipsi praefesti illi, quae ad orationem et ecclesiam pertinent, lites diacones inter ortas et controversias dirimant: episcopus vero sine consensu eorum neminem ad ordines maiores recipiat.“ Apud alias nationes archidiaconi, etiam ad presbyteratus ordinem promoti non sint, presbyteris tamen et archipresbyteris, quin etiam ipsis episcopis praecedunt, ut mos est in ecclesia Romana et Constantinopolitana. Nos autem nostrae nationis veterem consuetudinem servantes, omnino vetamus archidiaconos presbyteris et chorepiscopis, multoque magis episcopis praeesse.

De oeconomio eiusque officio.

CLXXXV. Sacri canones diserte praecipiunt (v. conc. Antioch., can. 24), ut oeconomus, qui una cum episcopo ecclesiae bona administrare debet, a clero eligatur. Antiochena enim synodus: „Rectum habet, ut ea quae sunt ecclesiae, ecclesiae serventur cum omni bona conscientia et fide in omnium praesidem et iudicem Deum: quae etiam administrari convenit cum iudicio et potestate episcopi, cui est omnis populus creditus et eorum animae, quae in ecclesia conveniunt. Sint autem manifesta quae ad ecclesiam pertinent cum cognitione presbyterorum et diaconorum, qui sunt circa eum, ut sciant et non ignorent quae sunt propria ecclesiae, ut nihil ipsos lateat.“ Chalcedonense autem concilium, can. 26: „Quoniam in nonnullis ecclesiis, ut saepe a nobis auditum est, episcopi absque oeconomis tractant res ecclesiasticas, placuit omnem ecclesiam episcopum habentem etiam ex proprio clero oeconomum habere, ut nec sine testibus sit ecclesiae administratio, ne ideo res eius dissipentur, et probum ac dedecus sacerdotio inuratur.“ Et in canonibus arabicis praecipitur: „Ut sit in unaquaque ecclesia oeconomus, et cum eo alii, qui habeant curam proventuum et agrorum, et alii villarum et sumptuum quotidianorum, alii frumenti et leguminum, alii vasorum auri et argenti et vestimentorum et ornamentorum ecclesiae, alii habeant curam loci, in quo sancta eucharistia servatur.“ In ecclesia autem Constantinopolitana magni oeconomi officia sunt (v. Goar. in *Euchol. Graec.*, p. 268): „Ut sit diaconus: cum autem celebrat pontifex, ornatus ille sua tunica et stola stet ex dextera parte sanctae mensae, sacrum fiabellum manu sua tenens. Offert quoque clericum ordinandum pontifici.“ Omnem quoque agrum possessionemque ecclesiae disquirat, census, expensas, rationes de omni re, quam episcopus possidet, et habens sub se chartularium cuncta ille recenset: „Et bis singulis annis de omnibus ad pontificem rationem refert, et viduatae episcopo ecclesiae ipse curam gerit, omnia eius bona usque ad alterius adventum administrans; in electione episcopi habet suffragium; adest inasper in iudiciis ferendis, et tandem debitas contributiones ex annuis episcopatus bonis fratribus suis ex aequo dividit.“ Sunt et aliae oeconomorum dignitates in eadem ecclesia Constantinopolitana, quibus a patriarcha committuntur sacra vasa, scripturae ad ecclesias spectantes, monasteria virorum et mulierum, vestimenta pontificis eiusque sigillum.

CLXXXVI. Quoniam autem canonicorum collegium tam in ecclesia cathedrali quam in ecclesia capitulari pluribus institutionibus indiget, ideoque collegium ipsum ex pluribus individuis, ad minus octo vel sex, efformatur: nos hic tam institutiones

praecipuas, quam etiam dignitates, hisque adnexa officia recomendamus. Cetera autem pro universisque ecclesiis bono quisque episcopus, quae utiliora sunt ipsique ecclesiae magis necessaria, ea instituat praecipiatque.

Caput XI.

Formula iuramenti a clericis nostri patriarchatus emittendi.

CLXXXVII. Iuramenti ab alumnis seminarii patriarchalis Libanensis praestandi:

„Ego N. N. coram Deo et reverendissimo patriarcha nostro in receptione sacrorum ordinum sponte libenterque voveo et iuro, et promitto perpetuam castitatem et obedientiam ipsi reverendissimo patriarchae eiusque legitimis successoribus, usque ad obitum. Promitto insuper me accurate servaturum, et non in extraneis aut minus necessariis rebus consumpturum ea, quae ex sacerdotali ministerio aut ex servitio ecclesiae praestando mihi provenient; hisque meis in necessitatibus usurum, prout ecclesiastico viro convenit; me eleemosynas iuxta vires meas in egenorum subsidium, quando id necessitas postulat, elargiturum. Quae vero ex his residua erunt, ea promitto me seminario patriarchali Bzomariensi relicturum; ex ipso enim seminario omnem institutionem sacerdotalem et dignitatem recepi: ideoque grati animi ergo et iuxta veterem ecclesiae consuetudinem aequum est, ut horum omnium heres seminarium institutur. Tandem promitto et iuro, quando reverendissimo patriarchae sic videbitur, me ad missionem ad praedicandum Christi evangelium iturum, quicumque sit locus aut populus mihi committendus; atque ipsius reverendissimi patriarchae iussu, me illico ad collegium sive patriarchalem conventum vel ad aliam missionem reversurum.“

Formula iuramenti a reverendissimis episcopis praestandi.

CLXXXVIII. „Ego N. N. doctor (varietur) ad episcopalem dignitatem pro N. N. ecclesia vocatus firma fide credo et profiteor etc. etc. (fidei professione absoluta prosequitur). Promitto obedientiam beato Petro apostolorum principi, sanctissimo Romano pontifici N. N. eiusque legitimis successoribus: promitto insuper obedientiam fidelitatemque sancto nostro N. N. patriarchae Ciliceni, eiusque legitimis successoribus, idque usque ad mortem. Nunquam vel consilium vel assensum quomodolibet iis praestabo, qui impie ipsius vitae insidari ausi fuerint, aut illius membra amputare, aut ipsum detinere, manusque violentas illi apponere. Quae vero secreta vel per se vel per epistolam vel per suos nuntios mihi commissurus est, nunquam qualibet ex causa manifestabo. Omnem curam atque omne meum studium pro sedis patriarchalis defensione et conservatione adversus ipsius hostes et ocores praestabo: quin etiam iura primatus et dignitatis, privilegia et honores pro viribus semper et ubique defendam. Nunquam vel operam vel consilium iis praestabo, qui sedis honorem, dignitatem quomodolibet aggredi ausi fuerint, aut ipsius reverendissimi patriarchae personae damnum quodcumque vel iniuriam inferre, aut patriarchalis diocesis iura invadere. Quod si noverim quoscumque talia meditari, pro viribus conabor impia eorum consilia dissipare; quin etiam ipsum reverendissimum patriarcham his de rebus certiorum reddam. Toto corde atque animo sacros ecclesiae canones, sanctorum patrum constitutiones, sedis apostolicae decreta et patriarchalis sedis mandata servabo, meisque subditis observanda proponam. Insuper

A pro viribus contra haereticam et schismaticam pravitatem, et contra eos omnes, qui catholicae fidei dogmata et leges aggrediuntur, pugnabo. Reverendissimi patriarchae nuntios omni cum honore excipiam, atque ipsos et opere et consilio iuvabo. Promitto insuper coram Deo et hac sancta synodo, quod si aut reverendissimus patriarcha aut episcoporum coetus me ad synodum pro quacumque causa invitaverit, me sine ulla mora venturum, excepto casu legitimi impedimenti. Fidei catholicae incrementum apud nostram nationem pro viribus curabo, et sedis patriarchalis iura et privilegia eiusque communitatis pro posse iuvabo. Ecclesiae mihi traditae aut episcopalis mensae bona, quaecumque ea sint, sive mobilia sive immobilia, neque vendi, neque donari, aut quocumque titulo alienari permittam, sine expressa reverendissimi patriarchae licentia et assensu collegii canonicorum.“ (Quod si episcopus pro dioecesi aliqua non sit consecrandus, sed tantum pro curia patriarchali superius dictis adiungit): „Neque per me, neque per alios ecclesiam seu dioecesim administrandam quaeram, et oblatam nunquam suscipiam, nisi id a libera et spontanea reverendissimi patriarchae electione proveniat.“ Sic me Deus adjuvet et haec sancta Dei evangelia.“

Formula iuramenti a reverendissimo patriarcha praestandi.

CLXXXIX. „Ego N. N. ecclesiae N. archiepiscopus vel episcopus, ad patriarchalem sedem Cilicensem vocatus firmiter credo et profiteor etc. etc. (fidei professione absoluta prosequitur). Promitto obedientiam et fidelitatem sancto Petro apostolorum principi, sanctae matris Romanae ecclesiae, sanctissimo domino nostro N. N. Romano pontifici, eiusque legitimis successoribus. Nunquam aut opere aut consilio communicabo, aut quomodolibet particeps ero eorum, qui nequam inferre, aut membra amputare, aut violentas et impias manus iniicere in ipsum sanctissimum Romanum pontificem ausi fuerint. Quae vero secreta vel per se vel per suos nuntios vel per epistolam pontificiae mihi committere dignatus fuerit, nemini unquam quacumque ex causa manifestabo. Omnem curam atque omne studium adhibebo pro sedis apostolicae Romanae defensione, conservatione, et pro sancti Petri apostolorum principis patrimonii tuitione. Sanctissimi Romani pontificis nuntios omni cum honore suscipiam, et discedentes opere et consilio, quantum in me est, iuvabo. Apostolicae sedis primatum, iura, privilegia, honores semper et pro viribus defendam. Nunquam aut verbo aut opere aut consilio eos iuvabo, qui sanctissimo Romano pontifici et apostolicae Romanae ecclesiae damnum, iniurias, afflictiones quomodolibet inferre conabuntur, aut ecclesiae Romanae primatum iura, honores aggredi. Quod si noverim talia molientes, absque ulla mora ipsum Romanum pontificem certiorum reddam; et quantum in me est, impia eorum consilia disperdere atque irrita omnino reddere conabor. Sanctos ecclesiae canones, sanctorum patrum constitutiones, apostolicas sedis mandata toto corde atque animo observabo, meisque subditis observanda proponam. Pro viribus omnem haereseim et schisma impugnabo, atque ab unitate fidei et Romani pontificis auctoritate rebelles ad sinum sanctae matris ecclesiae reducere conabor. A iustis et rationabilibus causis non impeditus, ad concilium vocatus libens volensque adero. Ad limina apostolorum definito tempore a sanctissimo pontifice Sixto V me personaliter transferam: et si legitime fuero impeditus, electum ex nostro patriarchatu ecclesiasticum hominem, de

omnibus huius nostri patriarchatus bene instructum, A. qui vires nostras sanctas, ad limina sanctorum apostolorum accedat et sanctissimum Romanum pontificem de more reverentur, ipsique obedientiam promittat, praestito etiam iuramento, si id opus fuerit, de nostro canonico impedimento. Patriarchalis ecclesiae mensae et bona tam mobilia quam immobilia neque vendi, neque donari, neque quocumque modo alienari permittam, etiam si canonico collegium assensum praestent, sine expressa Romani pontificis pro tempore existentis licentia. Haec igitur omnia profiteor, voveo et iuro. Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia."

Caput XII.

De constitutionibus synodalibus.

CLXLI. Propter innumeras calamitates et temporum vicissitudines, quae iamdiu Orientales regiones affligerant, nullae apud nos exstant conciliorum constitutiones generales circa vitam, honestatem et statum clericorum nostrae nationis: et quamvis praeteritis temporibus pro variis Armeniae ecclesiae necessitatibus varia concilia sunt adunata, eorum tamen constitutiones ab inimicis hominibus aut mutilatae aut adulteratae conspiciuntur.

CLXLI. Quapropter volentes nos statuere (ea omnia, quae tam ad clericorum, parochorum, episcoporum atque ipsius reverendissimi patriarchae officium et ministerium pertinent, tam etiam cui libet ecclesiastico coetui nostri huius patriarchatus vivendi normam ad laudem et gloriam omnipotentis Dei et pro salute animarum Christi fidelium praescribere: necessarium duximus in hac sancta synodo non tantum sanctorum patrum Armeniorum, sed et conciliorum oecumenicorum et constitutionum pontificalium canones in unum colligere, qui pro maiori omnium utilitate et fidei catholicae incremento essent aptiores. Hinc pro rerum gravitate in quibusdam plura, in aliis vero pauciora testimonia attulimus.

CLXLII. Quoniam autem huius sanctae synodi princeps scopus est, ecclesiastico coetui disciplinam et certam vivendi regulam tradere, hinc superfluum existimavimus de singulis catholici dogmatis veritatibus disserere, aut de sacramentorum administratione eorumque forma et materia, aut de ritibus, ieiuniis, aliisque, quae apud nos fieri solent, longiorem sermonem habere. Praecipua nostra cura fuit canones omnes pro communi omnium intelligentia clavis et apertis verbis exponere.

CLXLIII. Ut autem omnis delinquendi occasio contumacibus praeccludatur, poenas, quae tam generaliter quam specialiter pro quolibet scelere decrevimus, eos reverendissimi patriarchae et episcoporum arbitrio relictas declaramus; ut ratione temporum, locorum, personarum eas possint variare: et in casibus, pro quibus nulla poena definita est, pro criminis gravitate possint rem punire. Ceterum cum pecuniaria aliqua poena sit alicui infigenda, in pice usus poenae ipsa semper cedat.

CLXLIV. In his vero constitutionibus ea omnia, quae ad nostram spectant auctoritatem tam quoad poenas tam quoad censuras, declaramus non obligare sub gravi, nisi quando ipsa rei substantia sit gravis, et iuxta leges ecclesiae poena sit infigenda, aut quando praecceptum in virtute sanctae obedientiae alicui sit impositum, aut quando res ipsa in foro conscientiae graviter obliget, aut tandem quando hinc ex parte iudicis irae divina minitatio et censurarum et excommunicationis indicio, et inde ex parte rei adit contumacia, contemptus, scandalum, vel his similes circumstantiae factum ipsum aggravantes.

CLXLV. Quae autem sancti patres nostri in suis conciliis constituerunt, ea nos venerantes acceptamus et confirmamus, et iubemus ut omnia fideliter observentur; his tamen exceptis, quae huius Beomariensi nostrae synodo contradicant. Eas vere poenas, quae pro temporum suorum opportunitate constituerunt, revocamus, et illas tantum vigere dicimus, quae in hac synodo reverendissimi patriarcha recognovit. Quod si patrum nostrorum constitutiones in aliquo huius synodo contradicere videantur, ex consensu et beneplacito sanctae apostolicae Romanae sedis eas minime vigere declaramus.

CLXLVI. Quamvis autem his nos constitutionibus, quantum fieri potest, iuxta sanctos canones et generales ecclesiae leges omnia ad rectam formam revocare studuimus, tamen cum difficile aut etiam impossibile sit omnes abusus eradicare, lites dirimere, omnia in pace componere, erroresque pro temporum varietate in sinu matris ecclesiae per iniquos homines exortos evertere, et tandem constitutiones clericos inter et laicos penitus sedare: ideo reverendissimi domini episcopi in suis conciliis dioecesanis pro uniuscuiusque dioeceseos necessitatibus curare debent, quae meliora sunt, ea statuere atque approbare; quae vero minus bona, extirpare pro sum quisque auctoritate. Sit autem reverendissimi patriarchae cura praecipua quolibet triennio synodum totius patriarchalis dioeceseos convocare, atque ibi quae meliora sunt statuere.

CLXLVII. Declaramus insuper quod his nostrae synodi constitutionibus iura et privilegia Orientalis aut nationalis ecclesiae minime imminuere aut illis praepjudicium et damnum quodcumque afferre volumus; quin potius Deo adjuvante, si aliquando, tota natione in fidei unitatem conversa, concilium generale adunare contigerit, in quo iuxta sanctorum patrum canones ipsi ecclesiae nationali rectam formam et regulas tradere liceat, declaramus id minime his nostris constitutionibus obstare.

CLXLVIII. Declaramus etiam quod his nostris constitutionibus reverendissimi patriarchae et synodi provincialis auctoritatem, iura et privilegia minime aut imminuere aut limitibus circumscribere intendimus; ita ut liberum sit ipsis, quando id in Domino opportunum iudicaverint, has ipsas constitutiones pro temporum et locorum ratione variare, aut adiungendo quae desunt, aut tollendo quae minus necessaria existimari poterunt.

CLXLIX. Si quid praeterea in his ipsis constitutionibus dubium oriatur, quod aut interpretatione aut declaratione indigeat, privata id auctoritate nemo sibi arrogare praesumat: omnem enim circa earumdem constitutionum observantiam, interpretationem aut declarationem reverendissimo patriarchae, eiusque synode capitali reservatam volumus. Haec vero patriarchalis synodus constat ex episcopis, in curia patriarchali residentibus, ex vicario et secretario ipsius reverendissimi patriarchae, et ex quibusdam sacerdotibus doctioribus, qui tamquam consultores in ipsa curia patriarchali resident.

CC. Omnibus dilectis nobis in Christo filiis, doctoribus, parochis, sacerdotibus utriusque cleri et clericis omnibus mandamus, ut eo quo possunt studio has constitutiones et ipsi observent et ceteris observandas proponant pro bono ecclesiae et fidelium salute.

CCI. Ceterum pro nostra reverentia et submissione in sanctam apostolicam Romanam ecclesiam, quae totum est et firmitatem veritatis atque omnium ecclesiarum mater et magistra, has nostras constitutiones omnes et singulas humiliter

submittimus: ut auctoritate apostolica sanctissimus A in Christo pater Pius divina providentia papa IX, Christi in terris vicarius et beati Petri successor, eas mutare, corrigere, emendare et sic confirmare velit, ad laudem omnipotentis Dei, cui una cum Filio et Spiritu sancto omnia honor et gloria in saecula saeculorum. Amen.

CCII. Nos omnes subscripti suscipimus, admittimus et confirmamus omnes et singulas huius sanctae synodi constitutiones, quae in hoc volumine continentur duodecim capitulis distincto, et spondemus ac promittimus Deo optimo maximo eas omnes et singulas nos pro viribus esse observaturos.

Datum in ecclesia Bzomariensi sanctissimae virginis in curia patriarchali Ciliciensi Armeniorum catholicorum Libani.

Die 18 octobris anno Domini 1851.

† Gregorius Petrus VIII, Armeniorum catholicos et patriarcha Ciliciensis Armeniae minoris, Mesopotamiae et Syriae etc. etc.

L. † s.

† Stephanus Holas, archiepiscopus Adaniensis et vicarius patriarchalis.

† Ioseph Ferraian, archiepiscopus Mardinensis.

† Ignatius Calypcian, archiepiscopus Amasenus et Basilii archiepiscopi Aleppensis vicarius.

† Petrus Apelian, archiepiscopus Marrasensis.
† Paulus Aetarian, archiepiscopus Alexandrinus.
† Iohannes Hagian, Caesareae Cappadociae episcopus et synodi secretarius.

Iohannes Cabaragian, sacerdos.

Ioseph Kilegian, vicarius cleri Aleppensis, Antabensis et Kilisensis.

Stephanus Anasian, vicarius cleri Alexandrini.

Abraham Karadilian, vicarius cleri Tocatensis, Sebastensis, Pirkeniensis et Gurinensis.

Gabriel Agemian, lector.

Leo Corcarunian, lector.

Lucas Telaian.

Nos subscripti huius sanctae synodi notarij declaramus, quod reverendissimus dominus Iacob archiepiscopus Diarbekurensis, datis litteris ad sanctam hanc synodum, se legitime impeditum asseruit: constitutiones tamen omnes a patribus synodi faciendas se recepturum et adprobaturum promisit. Declaramus insuper quod haec sancta Bzomariensis synodus die 16 octobris 1851 incoepit in curia patriarchali, ipso praesente reverendissimo patriarcha, patribus et clero, et quinque sessionibus habitis in tribus diebus, synodali constitutionum lectio fuit absoluta die 18 dicti mensis et anni.

Paschalis Batmanian, notarius.

Andreas Alexandrian, notarius.

C. Synodi litterae summo pontifici inscriptae.

Sanctissimo domino nostro Pio IX, divina providentia summo pontifici, epistola a patribus concilii Bzomariensis conscripta super aliquas constitutiones die 15 novembris in speciali sessione factas, post synodi C absolutionem.

Beatissime pater.

Nos omnes subscripti, qui in synodo Bzomariensi a reverendissimo patriarcha Gregorio Petro VIII convocata adfuimus, post debitum sanctitati tuae obsequium, ac reverentiae nostrae testimonium et manus osculum, declaramus, quod peracta synodo Bzomariensi, quam sedis apostolicae et sanctitatis tuae iudicio, approbationi et confirmationi submittimus, unanimi omnium nostrum consensu nonnullas de ritibus ac caeremoniis in nostra patriarchali dioecesi Ciliciensi regulas tradere volumus, ea adiungendo, quae utiliora sunt, atque alia minus necessaria et superflua subtrahendo. Haec autem regula respicit: I. Officium divinum eiusque recitationem. II. Dies festos de praecepto. III. Abstinencias et ieiunia. IV. Affinitatem et consanguinitatem spirituales. V. Kalendarium.

Quod ad officium divinum attinet, quod in decem horas canonicas distinguitur, quarum unaquaeque psalmis, hymnis et lectionibus constat, iuxta generalem ecclesiae consuetudinem ad septem tantum horas canonicas restringendum iudicavimus, ut in omnibus ecclesiis nostrae patriarchalis dioeceseos sine ullo praetextu uno eodemque modo absolvetur. Praecipuae autem causae, quae nos ad hoc faciendum coegerunt, sunt: 1. Quod officium nostrum a nullo concilio nationali nostrorum patrum aut institutum aut adprobatum fuit, sed privata quondam uniuscuiusque auctoritate inchoatum, lapsu temporum sensim novis rebus adiunctis ad nos haec forma, quae hodie conspicitur, pervenit. 2. Hinc factum est, ut in unaquaque dioecesi, immo in unaquaque ecclesia pro cuiusque arbitrio et voluntate absolvetur. 3. Hinc etiam dubium ortum

est, diversis diversae opinantibus, an recitatio divini officii esset de praecepto: et quidam non omnes horas canonicas de praecepto recitandas asseruerunt, alii vero ab iis tantum de praecepto esse recitandas dixerunt, qui in ecclesia collegiata sunt, non vero ab illis, qui liberi sunt, aut qui pro omnibus horis canonicis choro interesse nequeunt. Sunt etiam qui asserere non dubitant omnes horas canonicas ecclesiae Armenae non obligare sub gravi, cum nullum emolumentum recitantes habeant, ideoque neminem recitare ex iustitia teneri: ad quod confirmandum addunt etiam, quod officium totum ecclesiae Armenae a sancta apostolica sede non est adprobatum. 4. Ipsum insuper officium cum nimis sit prolixum, gravi incommodo est populo. 5. Tandem quod apud nationales haereticos nullum est praeceptum, quod obliget ad assistantiam aut totius officii aut totius sacrificii missae. Sufficit enim his, ut ad aliquam partem aut missae aut officii assistant. Quas ob rationes pro temporis opportunitate officium ipsum aut longius aut brevius recitare consueverunt. Est etiam et alia ratio, quod longior apud haereticos sit divini officii recitatio. In unaquaque enim ecclesia una tantum missa celebratur: quod etiam in aliquibus tantum hebdomadae diebus, et non quotidie fit: unde cum in eorum ecclesiis missae omnino desint, hinc officium longius protrahere solent. At cum apud nos catholicos fidelis quisque sacrificio missae de praecepto assistere debeat saltem diebus Dominicis et festis, et sacerdos quisque, ac praesertim parochi celebrare teneantur: hinc propter officii prolixitatem nimiam plura sacerdotes inter et populum incommoda oriuntur. Sacerdotes insuper catholici propter suam et populi devotionem et aedificationem sacrum quotidie peragunt, qui usus laudabilis assequitur propter officii prolixitatem impeditur, qui tamen pro sanctificatione animarum, pro populi devotione valde utilis est officio: Cum autem omnis questio de officio reducendo ad duas tantum horas tollen-

das redigatur, horam sempe apud nos dictam *Armenice* sive *Aurora*, et *Chaghaghajan* sive *Hora regiae*, possumus etiam et testimonia et antiquiorum et recentiorum patrum afferre, ex quibus manifestum sit omnino, has ipsas duas horas esse quid distinctum, et a septem canonicarum horarum numero alienum. Quapropter hinc omnibus rite perpensis et mature examinatis, nos patres huius Ezomariensis synodi una cum reverendissimo patriarcha unanimi consensu omnes nostrum officium ad septem tantum horas canonicas, ad quas omnes et singuli sacerdotes ex praecepto teneantur, reducendas duximus, nempe ad nocturnum seu matutinum, laudes, primam, tertiam, sextam, nonam, vespersas et completorium. Horam autem aurorae tempore quadragesimali in choro recitandam statuimus. Hoc modo et omnes, qui ad maiores ordines promoti sunt, tenentur ad quotidianam officii recitationem, et ipsas horas iuxta kalendarium eodem modo et regula per universam patriarchalem diocesim recitandas praescripimus.

Circa dominicas et festos dies de praecepto, in quibus Christi fideles ab omni servili opere cessare tenentur, cum apud nos nec uno eodemque modo nec ab omnibus observentur, hinc nos sanctae Romanae ecclesiae, quae omnium ecclesiarum mater est et magistra, vestigiis inhaerentes, haec festa de praecepto ab omnibus et uno modo servanda proposuimus: 1. Festum corporis Christi prima feria quinta post octavam diei pentecostae, cum octava et benedictione sanctissimi sacramenti. 2. Nativitatis Domini nostri Iesu Christi die 25 decembris, praehabitis novendialibus deprecationibus, cum octava et benedictione solemni, ut supra. 3. Circumcisionis Domini nostri et salvatoris Iesu Christi die 1 januarii. 4. Purificationis Deiparae immaculae die 2 februarii. 5. Annuntiationis eiusdem beatissimae virginis die 25 martii. 6. Sancti Iosephi die 19 martii. 7. Nativitatis beati Ioannis Baptistae die 24 iunii. 8. Sanctissimorum apostolorum Petri et Pauli die 29 iunii. 9. Omnium sanctorum die 1 novembris. Servatis reliquis festis de praecepto generalibus; et iuxta nationis veterem consuetudinem sancti et oecumenici Chalcedonensis concilii memoriam recolimus die sabbato ante ieiunium dominicae nativitatis; in eo namque concilio humanae et divinae in Christo naturae veritas asserita est.

Quod ad ieiunia et abstinentias attinet, iuxta veterem ecclesiae consuetudinem, quae usque modo in Romana ecclesia servatur, quatuor temporum ieiunia servanda praescripimus, in quibus iuxta nationalis ecclesiae morem abstinendum sit ab usu carni et lactis. Haec autem sunt ieiuniorum statuta tempora: 1. Octava ante natalem Domini, a die nempe 18 decembris ad diem 24 eiusdem; et hoc hyemalis temporis est ieiunium. 2. Ieiunium magnum quadragesimale, et hoc pro tempore verno. 3. Pro festo sancti Gregorii Illuminatoris ieiunium quinque dierum, tertia post pentecosten hebdomada, pro tempore aestivo. 4. Et tandem pro autumnali, quinque dierum ieiunium ante festum assumptionis immaculae virginis. Ieiunia autem seu potius abstinentias singularum feriarum sextarum et quartarum incipiunt a pentecoste usque ad tertiam dominicam ante ieiunium quadragesimale, quae apud nos *Armenice* nuncupatur: excepta tamen hebdomada, quae est immediata ante dictum ieiunium, et octava ante natalem Dominicam, in quibus diebus iuxta consuetudinem nationis ab usu carni et lactis abstinendum. At iuxta locorum, temporum et personarum necessitates, liberum relictum fuit episcopis et superioribus in legitimis et rationalibus

causis dispensare. Causae autem pro concedenda iusta dispensatione sunt: 1. Nimius calor est aeris nunc nullarum civitatum, in aliquibus praesertim anni diebus. 2. Oles, piscium et reliquorum quadragesimalium ciborum defectus. 3. Nimia paupertas nullarum pagorum et regionum: Propter dictas causas in aliquibus locis consuetudo iam invaluit huius dispensationis, ita ut difficile sit omnino fideles ad observantiam ieiunii seu abstinentiae revocare: quibus omnibus mature perpensis, hanc nos ieiuniorum formam praescripimus.

Quod spectat ad affinitatem et consanguinitatem spirituales, nos sacris canonibus conciliorum Lateranensis et Tridentini praesertim inhaerentes, definivimus affinitatem non parere affinitatem. Causae autem praecipuae, quae nos ad hanc definitionem perduxerunt, sunt, quia huic dictorum conciliorum canonum nullius nationalis synodi constitutio aut definitio opponi potest, ex qua probari possit quod spiritualis affinitas considerari debeat veluti gradus consanguinitatis. 2. Quia nostra haec ratio catholica cum sit nimis exigua, et in multis locis dispersa, hinc saepissime necessitate compulsi affines affinitas coniungi debent. 3. Quia iuxta veterem consuetudinem plurimis in locis propter catholicorum paucitatem etiam inter haereticos uxores eligebantur; sed nunc temporis ex utraque parte haec ipsa consuetudo sublata est. 4. Quia in regionibus, in quibus missionarii apostolici ritus latini morantur, hoc ipsum affinitatis impedimentum iuxta morem sanctae matris ecclesiae Romanae et ad fidelium consolationem pro suis facultatibus sustulerunt. 5. Denique quia plurimi catholici Orientales, prout Melchitae, Maronitae, Syri, Chaldaei, dictorum conciliorum, Lateranensis videlicet et Tridentini, canonem, nemine obstante, pluribus in locis sequuntur. Sed ipsa hac nostra patriarchali dioecesi haec ipsa affinitas parum aestimatur; quin etiam saepissime plurimas peperit angustias tam inter Christi fideles quam etiam inter parochos.

Tandem quod spectat ad kalendarium innovatum a Gregorio XIII summo pontifice, notum est sacrae congregationi de Propaganda fide, quod iam a prima institutione huius patriarchalis sedis Libanensis hoc nos kalendario utimur, iuxta assensum, immo etiam apostolicae sedis et dictae sacrae congregationis consilium et praeceptum. Hoc ipsum kalendarium iam nos in iis locis, ubi plures catholici et pauci haeretici reperiuntur, observandum proposuimus: immo omnem nostram curam adhibemus, ut Deo adiuvante, per totam patriarchalem diocesim, nullo impedimento neque civili neque nationali obstante, diffundatur, et iuxta ipsum kalendarium sanctorum festa ordinentur. Causae autem praecipuae sunt: 1. Ipsius kalendarii sana correctio. 2. Assensus, immo consilium sedis apostolicae et sacrae congregationis, prout diximus, praeceptum. 3. Ut ipsam sanctam ecclesiam Romanam reliquarum omnium matrem et magistram imitemur in omnibus. 4. Tandem ad evitandam omnem communionem in divinis cum haereticis et populis a tali periculo alienandum.

Haec sunt, beatissime pater, quae iuxta expositas tuae sanctitati rationes decrevimus, quae tamen sedis apostolicae et sanctitatis tuae iudicio confirmanda humiliter supplicamus, quam nos confirmationem enixe imploramus, ut haec ipsa sedis apostolicae auctoritate confirmata ad omnes nostras ecclesias manifestare possimus. Hac spe ianixi, ea qua decet reverentia nos pro sanctitati tuae humiles Deo optime maximo preces fundentes, post

manus oculum, apostolicam benedictionem imploramus.

Ex Libano monte, die 15 novembris anno ad finem vergente 1851.

† Humilissimus filius Gregorius Petrus VIII, catholicos Armeniorum catholicorum, patriarcha Ciliciae.

† Stephanus Holaa, archiepiscopus Adanensis, vicarius patriarchalis.

† Ioseph Ferraian, archiepiscopus Mardinensis.

† Ignatius Kalypeian, archiepiscopus Amasenus et vicarius archiepiscopi Aleppensis.

† Petrus Apelian, archiepiscopus Marrasensis.

† Paulus Acterian, archiepiscopus Alexandrini.

† Iohannes Hagian, episcopus Caesareensis.

Andreas Alexandrian, sacerdos, notarius.

¶ D. Pius papa IX synodi patribus respondet.*

Venerabilibus fratribus Gregorio Petro patriarchae Ciliciae Armenorum, Stephano archiepiscopo Adanensi, Iosepho archiepiscopo Mardiniensi, Ignatio archiepiscopo Amaseno, Petro archiepiscopo Marrasensi, Paulo archiepiscopo Alexandrino, et Iohanni episcopo Caesariensi, Pius papa IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Libentissimo animo accepimus litteras a vobis suscriptas, quibus et acta Ezomariensis synodi a vobis habitae ad nos ex more maiorum misistis nostroque subiecistis iudicio, ac simul significastis quibus de causis nonnullas pro maiori istius vestrae gentis utilitate regulas proponendas existimastis, quae ad divinum officium, ad festos de praecepto dies, ad abinentiam et ieiunia, ad affinitatem et spiritualem cognationem et ad kalendarium praesertim pertinent. Non mediocri certe iucunditate affecti fuimus, cum magis atque magis noverimus quanta nos et hanc Petri cathedram catholicae veritatis et unitatis centrum pietate et veneratione prosequi gloriamini, quandoquidem nihil vobis potius fuit quam eiusdem synodi acta et commemoratas regulas supremo nostro ac sanctae huius sedis iudicio humillime supponere. Congruum de his responsum a nostra congregatione fidei propagandae praeposita accipietis, cui omnia examinanda commisimus, ut res omnes ad nos deferat et vobis deinde respondeat. Interim vero episcopalem vestram sollicitudinem summopere commendamus, qua impulsi convenistis in unum, ut, sancti Spiritus lumine implorato et consiliis invicem communicatis, ea inieritis consilia quae ad spirituale istorum fidelium bonum magis magisque procurandum conducere posse censuistis. Vobis autem addimus animos, ut maiori usque alacritate pergatis vestras omnes curas in Dei gloria amplificanda, in animarum salute procuranda impendere. Atque in primis in id summo studio incumbite, ut adolescentes clerici ad pietatem omnemque virtutem et ecclesiasticum spiritum sedulo fingantur, ac litteris et disciplinis praecipue sacris, ab omni prorsus cuiusque erroris periculo alienis, diligenter erudiantur. Hoc enim pacto habere poteritis novos et industrios operarios, qui virtutum

ornatu fulgentes et salutaris doctrinae praesidio muniti, valeant in tempore auxiliariam vobis in vinea Domini excolenda operam praebere. Et quoniam, veluti optime nostis, nihil est quod alios magis ad pietatem et Dei cultum assidue instruat, quam eorum vita et exemplum qui se divino ministerio dedicarunt, idcirco, venerabiles fratres, etiam atque etiam advigilate, ut ecclesiastici viri, propriae vocationis et officii semper memores, virtutum omnium exempla christiano populo exhibeant, ut orationi instant et sacrarum disciplinarum studia nunquam intermittant, ac proprii ministerii munia sancte obeant, et sempiternae omnium salutis studiosissime inserviant. Neque unquam desinatis omnem curam adhibere, ut fideles vobis commissi nunquam insidiantium hominum fraudibus et erroribus decipiantur, sed magis in dies sanctissimae fidei nostrae verbis enutriti et per gratiarum charismata confirmati, crescant in scientia Dei et ambulent per semitas Domini. Cum autem pro Christo legatione fungamini, qui venit quaerere et salvum facere quod perierat, nullis consiliis nullisque laboribus unquam parcite, ut miseri errantes, discussa mentis caligine, ad veritatis atque iustitiae semitam redeant. Persuasissimum autem vobis sit, nos per libenter praestituros quicquid ad maiorem vestram atque istorum fidelium utilitatem spectare noverimus. Ne omittatis, assiduas Deo optimo maximo preces offerre, ut infirmitatem nostram gravissima omnium ecclesiarum sollicitudine laborantem omnipotenti sua virtute adjuvet, roboret atque confirmet. Equidem nos in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione ipsum clementissimum Dominum humiliter obsecramus, ut uberrima quaeque suae bonitatis dona super vos propitius semper effundat, quae in dilectas quoque oves vobis concreditas copiose descendant. Atque horum auspiciem et praecipuae nostrae erga vos caritatis testem, apostolicam benedictionem ex intimo corde profectam singulis vestrum, venerabiles fratres, cunctisque istarum ecclesiarum clericis laicisque fidelibus peramanter impertimur.

Datum Romae apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris de I Ianuarii MDCCCLV, pontificatus nostri anno IX.

H. Hyscinthi de Ferrari apud sacram congregationem consultoris votum super concilio Ezomariensi.

Eminentissimi reverendissimi principi.

Con ossequiata lettera datata 8 maggio 1857, monsignore arcivescovo di Tebe, degnissimo segretario della sacra congregazione di Propaganda, mi ceprimeva i venerevoli cenni dell' eminentissimo signor cardinal A. Barnabò, prefetto vigilantissimo, in cui risplende alto sapere, amplissima virtù e zelo fervido per il bene delle cattoliche missioni, affidandomi l'esame del sinodo Armeno celebrato dal patriarca di Cilicia sul Libano nel 1851. Non

D ho punto esitato ad accingermi al laborioso e difficile impegno, sia per testimoniare il dovuto ossequio a così preclari miei superiori, sia per contribuire in qualche modo al bene dell' indita nazione Armena, meritevole di tutta la considerazione e dell' interessamento della sacra congregazione per richiamarla a quei luminosi punti di gloria, che ne secoli trascorsi ha presentato nell' orientale storia. E trattandosi del primo sinodo che si è fatto dopo la restaurazione del patriarcato Armeno sotto Benedetto XIV, conveniva con tutta ponderazione

* Epistolam hanc, quae in actuum synodallium libro non invenitur, deprompsimus ex *Iur. pontif. de Propagande fide*, t. VI, pars I, p. 282-3.

squittinamente gli atti, cribrarne le petizioni, e sottoporre il tutto all'autorevole giudizio di loro eminenze reverendissime.

Parlandone prima con generali accennamenti, ho trovato di che tributar molta lode a quel zelante patriarca e ai prelati che v'intervennero, perchè vi si scorge una pastorale sollecitudine per far rifiorire l'antica disciplina negli ecclesiastici, e insinuare ai popoli l'osservanza de' comandamenti di Dio e della chiesa. Que' padri sinodali s'ispirarono alla dottrina de' primitivi ecumenici concilj, e molto si giovarono del sinodo Maronita del 1736.

Nulladimeno non possiamo dissimulare la notabilissima imperfezione, mancando di que' dottrinali che per insegnamento di Benedetto XIV¹ sono i necessarij elementi delle sinodali trattazioni. Infatti nulla vi si dice *de fide*, nulla *de doctrina christiana*, nulla *de sacramentis* nè in genere, nè in specie, nulla contro gli errori del giorno per ammonimento ed istruzione de' fedeli, nulla insomma di quello, che non dee mai omettersi ne' conciliari comizj. Sembra che i nostri padri Armeni si siano limitati a fare un sinodo per li soli ecclesiastici, distribuendo il sinodo in 12 capitoli, i cui argomenti sono i seguenti:

- 1° *De vita et honestate clericorum.*
- 2° *De diversis ordinibus, de presbyteris etc.*
- 3° *De episcopis, metropolitibus, primatibus.*
- 4° *De reliquis episcoporum iuribus etc.*
- 5° *De patriarcha.*
- 6° *De privilegiis et officio patriarchae.*
- 7° *De casibus reservatis.*
- 8° *De foro ecclesiastico.*
- 9° *De censuris.*
- 10° *De synodi ordine.*
- 11° *Formulas iuramenti etc.*
- 12° *De constitutionibus synodalibus etc.*

Da quest'indice si rileva chiaramente che mancano totalmente quelle materie che sono necessarie pel dottrinale dell'insegnamento cattolico che è la precipua cura del vescovo. A giudicarne perciò comparativamente colle regole sinodali, si direbbe più presto essere una parte di sinodo che un sinodo, non riguardando che le persone ecclesiastiche. Che anzi sembra che tutte le linee siano concentrate a dimostrare l'origine, i privilegi, le facoltà, le vestimenta etc. del patriarca Armeno.

Inoltre può rilevarsi che essendosi attenuti a trattar solamente *de personis ecclesiasticis*, potevano evitare facilmente tanta superfluità di digressioni storiche, di erudizione inopportuna, di dispute per lo meno inutili, altre di puro diritto storico, in cui lice altrimenti opinare, e non è espediente invocare un giudizio della santa sede per definirle. Onde anche in ciò non hanno seguito il saggio suggerimento del già lodato Benedetto XIV: *De cavendis quoad quaestiones nondum definitas*². Tali sono, come vedrassi, le storie e le deduzioni circa il monastero del santissimo salvatore fabbricato nell'Antilibano, oggetto di contrarij pareri non ancor definiti; se sia privilegio esclusivo del patriarca di andare sul cavallo *salvato*; così il tanto diffondersi sopra i corepiscopi, che più non esistono; sopra i monasteri di monache, di cui appena vi è vestigio; sopra il canto ecclesiastico, di cui non vi traccia alcuna presso gli Armeni etc. Di cotali argomenti tolti da quei sinodi che o nell'antichità soltanto, o riguardavano alcune provincie di Europa, ove realmente potevansi applicare, potevano meno allargarsi, a riempire le sessioni di più utili decreti.

¹ *De synod.*, lib. VI, cap. 1 seqq.
² *De synod.*, lib. VII, cap. 1.

Non si dovevano poi tralasciare gli atti del sinodo medesimo, premettendoli secondo il consueto, per manifestare l'ordine tenuto nel concilio circa la professione di fede, circa gli statuti cerimoniali, sulle messe pontificate, sulle preci, sulle acclamazioni etc.; conveniva allegare la convocatoria, con tanti altri punti che pur sono di prassi. È ben vero che nel capo X, *De ordine in synodo*, si accenna alla professione di fede e alla distribuzione degli uffici relativi alle sinodali sessioni; ma nulla si annuncia *in facto esse*, dicendoci quello che realmente hanno fatto. Ed è notabile, che grandissima parte del sinodo che esaminiamo è stata copiata dal concilio de' Siri-Maroniti³, e perchè non imitarlo anche in tutto ciò? In quello si pone distintamente la enciclica, la professione di fede emessa da tutti, e si dà ragguaglio pratico dell'operato durante le sinodali sessioni⁴. Almeno l'avessero seguito nelle più importanti materie *de fide*, *de doctrina christiana*, *de sacramentis* etc. Ma ommesse così necessarie materie, hanno fatto raccolta di voluminosi capi di ecclesiastica erudizione spesso non più applicabile a' tempi presenti. Ma veniamo all'esame critico del sinodo *prout iacet*.

Si premette l'orazione ad patres del reverendissimo Abrahamo Karadilian, che ha per testo: *Quam speciosi in montibus pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*. Nel senso è esatto, ma non apportasi ad literam, come testo dell'apostolo, *illa apostoli verba*, quando l'apostolo lo tolse da Isaia. Ridonda in montibus, che non trovasi presso santo Paolo⁵, ma presso Isaia⁶ e Nahum⁷. È a desiderarsi ne' testi biblici la più scrupolosa fedeltà, sicchè stampandosi il sinodo si potrà correggere.

L'orazione è un panegirico del patriarca chiamato *bonus Iosus, summus sacerdos, novus Esdra, splendor novus, immo caelum veluti lucidissimum fulgentibus astris* etc.⁸ Proseguendo le ampollose iperboli dopo aver descritte le calamità dell'Armenia rassomigliata a Gerusalemme, dice che ora finalmente per tal sinodo è ritornata al primiero splendore: *aut tantas infelicitates civitatis Iudae, nempe cum domus et gentis Armeniae servitutem et captivitatem* etc. *Haec autem Deo sic disponente, patres sanctissimi, ita evenere, ut per vos et a vobis essent adimplenda*⁹.

A queste esagerazioni, perdonabili forse al calore oratorio, fa seguito il piano, e lo scopo principale che si debbono prefiggere i concilj, cioè: 1. *Sanam et orthodoxam fidem tuere* etc.¹⁰ È vero, ma nulla di ciò si è fatto in tal sinodo. 4. *Leges pro populo constituere*. Se si eccettuino gli ordinamenti sulle decime e sulle altre contribuzioni, nulla si è fatto in tal sinodo di ciò. 5. *Ut Dei praecepta bene et ab omnibus observarentur*. Qui manca affatto l'insegnamento cattolico sopra i comandamenti di Dio e della chiesa. Mi passo di tanti altri testi impropriamente allegati e applicati come questo: *Scriptum est enim: Exhibet lex de Sion, et verbum Domini de Ierusalem*¹¹, testo che certa-

³ Synod. prov. Syrorum Maronitarum an. 1736 sub Clemente XII, edit. Romae 1820.

⁴ Synod. Syr., p. 1-87.

⁵ Rom. X, 15: *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*.

⁶ Isai. LII, 7: *Quam pulchri super montes pedes annuntiantis et praedicantis pacem*.

⁷ Nahum I, 15: *Eccis super montes pedes evangelizantis et annuntiantis pacem*.

⁸ Oratio, col. 783.

⁹ Col. 784.

¹⁰ Col. 785.

¹¹ Isai. II, 3: *De Sion exhibet lex et verbum Domini de Ierusalem*.

mente con violenza si trae a significare il sinodo di Bzomar, mentre il suo vero senso fu applicato da Gesù Cristo medesimo a Gerusalemme depositaria delle leggi e della dottrina riguardante il messia, e quindi significa la chiesa e Roma.

Col. 787, § II. Trattando *de vita et honestate clericorum*, circa il vestire rettamente prescrive l'abito clericale *ordini et dignitati convenientem et iuxta ipsius episcopi mandatum etc.* Dubito che in Oriente sia ciò perfettamente eseguibile attesa la triste posizione di quelle chiese. Si potrebbe aggiungere *quoad fieri poterit*, per mitigare la severità della legge e frenare il capriccio, che tante volte prende aspetto di zelo in chi comanda.

Col. 788, § V. Si proibiscono i teatri, l'andare alle botteghe... „*Abstineant a clamorosis nuptiarum conviviis; et modeste coeant et prandent sive in privata mensa sive cum aliis clericis et religiosis laicis, paucis contenti epulis, et si fieri potest, cibum spirituali lectione aut sermone condiant etc.*“ Vi è molta confusione nell'unir tanti incisi disparati nel medesimo ordinamento. Se si parla di chi vivi in comunità religiosa, è già provveduto per le regole dell'ordine; se trattasi di chi dimora in private case, sarà difficile eseguirlo. Conveniva dunque apporvi delle distinzioni analoghe a varj casi.

È altresì difficile a intendersi quanto prescrive nello stesso paragrafo (col. 788, § V): *In conviviis laicorum vel inter nuptiales epulas nunquam canant; ubi vero mos est praesente aliquo praeslato a clericis cantari, id ea qua decet modestia et gravitate fiat.* Citasi il concilio di Trento, sess. 22, cap. 1. Ma in tal capitolo del Tridentino niente si parla di canti: solo *prohibentur luxus, commessationes, choraeae*. Neppure posso persuadermi che esista tale costume in Oriente, che i chierici vadino a cantare ne' conviti nuziali. Lo stesso Nierse Glajense non ne fa menzione alcuna, ma insinua di astenersi a *multiloquio et a vino*. Aggiunge però un paradosso: *Finita mensa et ad tertium vini calicem primi discedant etc.* Finita dunque la mensa, in cui sicuramente si è mangiato e bevuto, restano a bevervi tre calici o bicchieri di vino, e poi partirsene i primi, *ne in ebrietatem lapsi a circumstantibus deridantur*. Forse gli orientali Armeni comprenderanno simili costumi, che presso di noi e s'ignorano, nè facilmente si capiscono, nè a me sembrano meritevoli di ricordanza tra i canoni di un sinodo moderno, almeno senza un'opportuna spiegazione.

Col. 790, § VIII. Si proibisce ogni caccia: *Ab omni venatione abstineant*. Si è disputato tra i canonisti circa la lecitudine o illecitudine della caccia riguardo ai chierici. Senza però entrare in lunghe discussioni, è certo che il concilio di Trento sembra insinuare che non tutte sono illecite, quando comanda ai chierici di astenersi dalle illecite, *ad illicitis venationibus*, onde presso il Ferraris: „*Supponitur aperte, aliqua esse ipsis licitas, quales revera videntur esse venationes quietae, modestae et raro factae.*“ Al contrario la caccia proibita essere la clamorosa, tumultuosa, voluptuosa etc.¹ Sicchè converrà col Tridentino dire *ab illicitis venationibus*.

Col. 790, § IX. Si proibisce il mercimonio, il negoziare etc. Si parla de' frutti percepiti dalle proprie possessioni: *Agros etiam ecclesiasticos conducere etc.* Se sono vere le relazioni che si hanno circa gli ecclesiastici Armeni di Palestina, poverissimi e appena viventi di largizioni de' fedeli, cotali parole sono vuote di senso per essi; e molto più, attesa la condizione de' luoghi e de' tempi, sono ordinamenti insignificanti ed inutili quelli che se-

guono dedotti dal Glajense: „*Nemo sacerdos administrationem civitatis aut pagi cuiuscunque suscipiat, neque laici principis sit minister etc.*“

Col. 790, § X: *Nefas inquam est clerico, inasico episcopo, apud iudicem laicum quolibet de re criminali accusare aut testis vices fungi, nisi prius coram episcopo aut eius vicario iuraverit veritatem se dicturum.* La prima parte è troppo severa, che non possa un ecclesiastico molto distante dal suo vescovo accusare al laico tribunale, senza un preventivo permesso. La seconda parte è ingiusta; perchè obbligare un ecclesiastico a un doppio giuramento? Basterà il giuramento giuridico, senza che ne emetta un altro in precedenza; e il giuramento è tal atto di religione che senza necessità non dee facilmente iterarsi.

Col. 791, § XIII. ... *et cantum ecclesiasticum addiscant.* Chiunque si sarà trovato presente alla solenne messa degli Armeni in Sant'Andrea della Valle o in Sant'Antonio, mi spiegherà qual sorta di canto ecclesiastico abbiano gli Armeni e quale studio richieda!!

Col. 792, § XV. Tutto il paragrafo è *de falso supposito*, come dicono le scuole. Come potevano fare di cotali statuti nell'impero de' Turchi? *Laicos vero principes aut eorum subditos in Domino admonemus, ut ius suum ecclesiis, parochiis, confessariis et reliquis clericis tribuant etc.*, e citasi il concilio di Trento. Ma cotali ordinamenti o s'intendono rivolti e ristretti al proprio territorio, e sono ridicoli, perchè intimati a' principi maomettani; o s'intendono divulgati fuori del territorio diocesano, e son nulli, perchè nessun vescovo ha autorità fuori di sua diocesi.

Col. 792, § XVI. Parimenti ridicola è la scomunica e altre pene che minaccia alla laica potestà, o che l'esorta a diportarsi siccome figli della chiesa etc. etc.

Col. 793, § XVII. „*Item sub excommunicationis poena vetitum est tributa aut vectigalia exigere...* Sciant autem qui in civili potestate sunt constituti excommunicationem latae sententiae his esse inflictam qui novis editis legibus ecclesiasticam immunitatem aggredi conantur etc. etc.“ Se di tal sinodo un esemplare capitasse in mano della Sublime Porta o di altra inferiore maomettana autorità, che diranno? anzi che faranno al leggere cotesti paragrafi??... E quei padri sinodali potevano sul serio riempire gli atti di tali incoerenze??!!

Col. 794, § XIX. Si concede a' semplici sacerdoti di benedire l'olio santo de' catecumeni e degli infermi: *Et si ab episcopo sit approbatus, etiam sacrum catechumenorum et infirmorum oleum potest benedicere.* Ancorchè Clemente VIII abbia concesso a' Greci sacerdoti un tale indulto, pure non può ammettersi nel senso di questo sinodo, che sembra far discendere dal vescovo ciò che esclusivamente può derivare dal sommo pontefice, onde dee dirsi *ex commissione pontificis*, siccome avverte Arcudio². Inoltre non è così illimitata tal facoltà, ma ristretta a qualche caso eccezionale, giusta l'ordinamento del sinodo Maronita³: „*Sacerdotibus quidem illud oleum benedicendi potestatem confirmamus in eo casu quo benedictum ab episcopo oleum propter frequentem illius usum deficere contigerit; at vero ubi adest oleum ab episcopo consecratum, districte praecipimus simplicibus presbyteris, ut illo in infirmorum unctione utantur nec novum ipsi consecrare audeant.*“ Essendo con tale restrizione già approvata dalla santa sede in quel sinodo Maronita, mi

¹ Ferraris, verbo *Clericus*, art. VI.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

² Arcudio, *Concord.*, lib. V, cap. 2.

³ Synod. Maronit., *De extrem. unct.*, cap. 8, n. 2.

sembra che per la uniformità si debba limitare nel modo medesimo nel sinodo degli Armeni, inserendovi una simile clausola restrittiva.

Col. 795-6, § XXII. Molto si diffonde sopra i corepiscopi, che più non esistono da tanti secoli, essendo stati soppressi nella chiesa latina e greca, come insegna il Devoti. Ho chiesto informazioni sopra di ciò a rispettabili Armeni, e fui assicurato che da gran tempo non vi è più alcun corepiscopo. A che dunque occuparsi cotanto seriamente e diffusamente di oggetto non esistente? Se ciò è stato fatto per semplice erudizione storica, perchè parlarne come di persone attualmente viventi?

Nel medesimo paragrafo XXII e nel XL, col. 801, e altrove, parlasi del dottorato detto in Armeno *Vartabiet*. Nel che essendosi disputato circa la formula d'istituire il dottore, come più diffusamente dicesi in Sommario, qui basterà avvertire, che fu proibita la formula inventata dagli eretici, e dalla sacra congregazione di Propaganda nel 1797 si ordinò che in avvenire adoperassero la corretta: *Transmittatur patriarchae nova formula correctae et emendatae, ut curet paulatim leniter et suaviter abrogare veterem formulam novamque in usum inducere.*

Col. 797, § XXVI. *Moralis theologiae saltem aliquod compendium*, è ridotto a troppo minimi termini un importantissimo precetto, mentre è necessario che un parroco sia provveduto e della dommatica e morale teologia. Si tolga il *saltem aliquod compendium*, e si ponga: *Dogmaticae ac moralis theologiae probatos auctores.*

Col. 798, § XXX. "Quando quis sacerdos vel parochus infirmatur vel moritur, bona omnia tam ecclesiae quam sua fideliter diligenterque custodiantur donec episcopus instituto examine de iis disponat." Si consultino in Sommario le note di archivio su tale argomento. Qui basterà notare che il patriarca di Cilicia si è uniformato al decreto di Propaganda, 8 maggio 1843, adottando la prescritta formula de' voti di castità e di obbedienza e sull'uso de' beni degli ecclesiastici.

Col. 798, § XXXI. "Nunquam (parochus) novos aut ritus aut caeremonias sine expressa licentia reverendissimi domini patriarchae inducere praesumat." In questo e in molti altri paragrafi si concede ampia facoltà al patriarca di far nuovi riti. Ciò è onninamente proibito dai pontifici decreti, i quali hanno sempre provveduto al conservamento de' riti della chiesa Orientale, talchè non solo è vietato a chicchessia di far novità su tal materia, ma anche di discostarsene menomamente, come ordina Benedetto XIV (const. *Allatas*) dichiarando esser ciò di esclusivo gius pontificio: "Non est privati iuris, sed auctoritas publica intercedat necesse est, videlicet super capiti universalis ecclesiae, quale plane est Romanus pontifex." Tanto si prescrisse ancora col decreto de' 21 gennaio 1702: "Sacra congregatio mandavit praecipere, prout praecipitur praesenti decreto omnibus et singulis missionum apostolicarum praefectis et missionariis, ne ullus in posterum quavis occasione aut praetextu audeat dispensare cum catholicis quorumcumque nationum Orientalium super ieiuniis, orationibus, caeremoniis et similibus a proprio earumdem nationum ritu praescriptis et a sancta sede approbatis." Praeterea eadem sacra congregatio censuit non licuisse et non licere praefatis catholicis ritus ullatenus a sancta Romana ecclesia approbati consuetudine et observantia recedere etc."

Col. 802, § XLIV. "... Quapropter qui in aliqua dignitate constituti, nimirum doctores, statum et institutum monasticum amplecti voluerint, sus-

ceptum gradum et honorem prius coram episcopo resignare debeant, et amplius neque intra neque extra monasterium, licitum est honorem et nomen doctoratus aut dignitatis resignatas conservare, aut his adnexa ornamenta et privilegia adhibere." Mi sembra un decreto troppo edizioso contro lo stato monastico, quasi espresso per modo di castigo a chi elegge uno stato più perfetto. Poteva limitarsi a dire, che non fosse conciliabile coll'umiltà monastica; ma il grado di dottore, di maestro, di abate etc. è ben compatibile col monachismo, onde converrebbe mitigare l'asprezza e severità di cotale ordinamento.

Col. 803, § XLVII. "Episcopi potestatem habent sacerdotes ordinandi, ecclesias consecrandi, et de licentia reverendissimi patriarchae oleum unctionis benedicendi." Nel paragrafo XIX si concede a semplici sacerdoti la facoltà di benedire l'olio santo de' catecumeni e dell'estrema unzione, e qui parlando delle nate facoltà del vescovo, dicesi che può benedir quell'olio *de licentia reverendissimi patriarchae*. Quest'anomalia deve togliersi, giacchè: "Certum est materiam sacramenti extremae unctionis esse oleum ab episcopo benedictum, ut definit concilium Florentinum in instructione Armenorum". Nè qui può intendersi di qualche atto di convenienza preventiva, che faccia il vescovo al patriarca, perchè ivi parlasi in senso assoluto delle facoltà del vescovo² e perciò si unisce alle altre: *Sacerdotes ordinandi, ecclesias consecrandi* etc., nel che molto più si richiederebbe la licenza quando si trattasse di vescovo straniero esercente cotale facoltà in altrui diocesi. Adunque si corregga, e conformemente al sinodo Maronita dicasi: "Propria episcoporum sunt: potestas ordinandi sacerdotes, conferendi sacramentum chrismatis, consecrandi sancta olea, dedicandi ecclesias etc."

Nello stesso § XLVII pone fra le facoltà esclusive de' vescovi quella di assolvere e legare: "... propria solummodo episcoporum sacerdotes et diaconos ordinandi, ligandi et solvendi etc." Se vi fosse la particella esclusiva *solummodo*, potrebbe correre, ma con tale addito si genera confusione; onde conviene rimediarsi con aggiungere *ligandi et solvendi*, quae quidem potestas ab episcopo presbyteris conceditur etc."

Col. 804, § XLVIII. *Admisceat in sua mensa bonorum librorum lectionem*. Tanto³ ingiunge a vescovi. Se questi vivessero in comunità, sarebbe facil cosa applicarlo, ma per chi non vive in comunità sarà almeno alquanto incomodo, se intenesi di precetto. Sarebbe più espediente esprimerlo per modo di esortazione e di consiglio: *Laudabile est in mensa bonorum librorum lectionem admiscere, si fieri potest, exemplo sanctorum antistitum* etc.

Nel medesimo paragrafo col. 805: "Reliquis vero principibus seu syndacis praecipitur, ut episcopos paterno honore ac debita reverentia prosequantur." Bramerei sapere a quali principi rivolgano il discorso?... Essi trovansi sotto la potestà de' Turchi, e parlano con più di franchezza di quello si praticerebbe in Italia.

Col. 805-6, §§ XLIX, L. Si tratta dei dritti del metropolita con quel calore e sicurezza, che eran proprii de' sinodi de' primi secoli, sotto gl'imperatori cristiani. Ripeto che se ciò hanno fatto per raccogliere erudizione ecclesiastica, potevano servirsi di altri modi, non indicativi, per cui, che significano cotale illazioni: "Nudum itaque nomen

¹ Vid. *Altit.*, cap. 20, n. 2, et *Trid.*, sess. 14, cap. 1.

² *Synod. Armen.*, cap. 2, *De episcopis*.

³ *Synod. Maronit.*, cap. 4, n. 1.

et honorem metropolitae, non potestatem aut iurisdictionem accipit ille, qui in nova metropoli per imperiale decretum constituta eligitur episcopus, et huius privilegia sunt ut titule metropolitae aut archiepiscopi fruaturs etc." Non è egli vero quanto già ho accennato, che cioè i padri sinodali di Bzomar, occupatisi di oggetti non sussistenti, hanno trascurato la necessaria scienza de' sinodi?

Col. 808, § LIV. Si attribuisce al patriarca il diritto di consacrare il metropolita ed i vescovi, *de consensu tamen et consilio synodi metropolitanorum, episcoporum et canonicorum collegii*. S' invitano anche i magnati della provincia, i monaci, gli abbati, i sindaci etc. Ma nel sinodo de' Maroniti non s' invita il collegio de' canonici e non vi sono le parole che qui leggonsi: „Quod ab ecclesia statutum ita fuit, ne unquam ad episcopalem dignitatem indigni promoverentur.“ Non vi è dubbio che sull'elezioni episcopali la chiesa ha cangiato prudentemente la disciplina a seconda de' tempi, de' luoghi e delle persone. È inutile l'allegar che si fa i canonici di antichi concilii. Sappiamo che Celestino III a cessare i pericoli dei partiti, la confusione e i tumulti sul finire del secolo XII abolì il priaco metodo di eleggere, volendo che al solo clero appartenesse tal diritto. Clemente V nel 1306, Benedetto XII nel 1335, ora in una, ora in altra provincia, eccettuata la Germania, per togliere le simonie e molti altri disordini, riservarono le elezioni de' vescovi alla santa sede¹. Vedasi quanto su di ciò si è posto in Sommario. Avverto solo, che in gran parte consente il sinodo Maronita: si rileverà che non con positivi statuti, ma soltanto da un uso ecclesiastico fu approvata quella consuetudine di eleggere, di cui parlano i nominati due sinodi.

Col. 810, § LVII. Tra i requisiti de' nuovi vescovi ordinandi si è ometto: *Ut in sacro ordine ante sex menses constituti sint*. Così ha il sinodo Maronita di cui è copia in massima parte l'attuale Armeno: condizione non ispregevole.

Col. 812, § LIX. „Quapropter pagum commodiorem et frequentiore eligat (episcopus), ibique sive in monasterio aliquo sive in episcopali domo commoretur.“ Anche qui sembra vedere una metafora orientale, considerato lo stato di que' paesi. Che il vescovo cerchi di collocar sua sede o in un monastero o nell'episcopio, e in qual luogo potrà farsi tale scelta? Quali sono i monasteri e quali le sedi vescovili nella medesima città, talchè sia in libertà eleggere? Riguardo a monasteri, se fossero esenti, non comprendo come potesse il vescovo stabilirvi la sede; se non esenti, come sarà conciliabile la quiete e la vita monastica co' rumori della curia? Riguardo poi alle sedi da eleggersi, potrebbe farsi a priori, cioè qualora si erigesse una diocesi la prima volta; ma a posteriori, non sarebbe in libertà di trasportare altrove la sede episcopale *inconveniente sancta sede*.

Col. 812, § LXII. Anche tale paragrafo è metaforico e ideale. Chi sono mai que' vescovi di onore che non consenti di ciò, *diocesim vel urbem aliquam administrandam postulerint, quod ut ipsis concedi possit, urbe a proprio episcopo subtrahi debeat*? E perciò si ordina che tanti siano i vescovi quante le diocesi; che i vescovi di onore in iscritto promettano di non chieder mai la diocesi. Che se alcuno *secus fecerit, aut quocumque modo reverendissimum patriarcham ad hoc violandum decretum compulerit, sit ipso facto suspensus, a qua potest nullus possit absolvi nisi ex consensu synodi episcoporum*.

¹ Vedi *Stati della chiesa*, t. I. p. 98, nota 1.

A et ex libero assensu episcopi illius diocesis. Che significa quel *compulerit*? Il patriarca è libero di negar quanto si chiede; gli una violenza? in qual modo può l'inferiore usar violenza al superiore? E poi il superiore che accordasse una illecita domanda, sarebbe anch'esso reo. Come può dunque incorrersi una tale censura, da cui nessuno possa assolverlo senonchè col consenso del sinodo de' vescovi et *ex libero assensu* di quel vescovo? Nuovo genere di censura. Bisognerà convocare il sinodo? Questo dopo cento anni si è radunato la prima volta; quando verrà la seconda?!! Di più quella diocesi deesi intendere inclusa in quel patriarcato Armeno, il cui vescovo perciò nel sinodo avendo già dato nell'ipotesi il consenso, perchè chiederlo un'altra volta separatamente?!! Quanta confusione in poche parole! Neppure si conosce se si tratti o di un delitto consumato, a cui si possa infliggere la grave censura, ovvero di un semplice attentato e anche di un desiderio!...

Col. 814, § LXIV. *Ex quibus omnibus patet translationes episcoporum ab una ecclesia in aliam omnino esse illicitas etc.* Potrebbe porvisi un addito alle cause, cioè, *non consulta et approbante sancta sede*.

Col. 814, § LXV. „Nemo alienae dioeceseos subditos ordinare praesumat aut mos ab aliis ordinari permittat.“ La prima parte è in regola, intendendosi, *inacio proprio episcopo*; la seconda non può correre, mentre può ragionevolmente permetterlo per giuste cause. Il rimanente del paragrafo circa le rendite per li ecclesiastici, *compellere populum, ad beneplacitum beneficia unire*, mi sembrano utopie come tante altre; la conclusione poi, è almeno poetica: *Quae autem offeruntur pro honesta sacerdotum alimonia praedia, ad omni canonis et continentiae libera recognoscantur, antequam acceptentur*!!!

Col. 816, § LXVI. „Nemo presbyterum... interdictum, excommunicatum absolvere a censuris aut cum ipso communicare praesumat, nisi de expressa proprii episcopi licentia.“ Quel *nemo* forse vorrà significare *nullus episcopus*, altrimenti non ha legittimo senso; onde è necessario manifestarlo. Inoltre perchè un vescovo di altra diocesi non potrà comunicare con uno scomunicato dal proprio vescovo, i cui decreti non si estendono fuor di diocesi? Sarebbe dunque la stessa potestà di un diocesano e di un papa? Ad uno scomunicato ritirando dal sommo pontefice potrà convenire tale ordinamento, ma non mai da un diocesano. Si cancelli adunque o si spieghi con quello che dice col. 816: *Non licere communicare cum excommunicatis etc.* I canonici antichi sono stati su di ciò mitigati da Martino V.

Col. 817, § LXVII. „Quapropter sancimus et unanimi omnium sententia pronuntiamus, dioeceses unicuique episcopo sic esse tradendas et ordinandas, ut omnium tenuissima episcopum et necessarium clerum cum dignitate valeat sustentare.“ A chi è diretto questo comando? Chi deve eseguirlo? E come in quelle contrade del dominio Ottomano stabilire così precise leggi?!!!

Col. 821, § LXXII. Si ordina di celebrare ogni triennio il sinodo, *quolibet saltem triennio*. È già decorso un secolo su quel patriarcato senza che alcun sinodo siasi celebrato. Nel 1851 si è fatto questo che esaminiamo; in 6 anni ancora non è stato riveduto né approvato, e come dunque in ogni triennio potranno radunare i patriarcali comizi?...

Col. 822, § LXXIV. „Nikfi aut addere aut subtrahere, fas est ex iis quae ad ritum vel sacras caeremonias spectant, nisi post sententiam reverendissimi domini patriarchae.“ Abbiamo già notato

che il patriarca non ha alcuna facoltà circa il rito, e che è di esclusivo pontificio diritto.

Col. 824, § LXXVI. Si cita un canone, col quale si ordina: „Si quis episcopus sine haecede mortuus fuerit, bona eius omnia ad reverendissimum patriarcham devolvantur etc.“ Quest' autorità mi è sospetta, perciò richiede maggiori schiarimenti e sanzione della sacra congregazione. Qui noto solamente che nulla si trascura di parlare di decime, di rendite, di beni etc. a favore del patriarca, e su tal perno si agira forse troppo spesso la rota sinodale!

Col. 825, cap. IV, § LXXVII. „Episcoporum universitas sive collegium sub legitimis superioribus universalem ecclesiam exhibet et potestatem super universum orbem habet.“ E il vescovo de' vescovi? Questo periodo, tranne la buona fede, con cui è dettato, presenta una anomalia teologica, e perciò va tolto intieramente, e si cominci da quelle parole: „Quilibet episcopus suam diocesim administrat et gubernat etc.“

Altra dissonanza teologica leggesi nello stesso paragrafo col. 826: „Iurisdictionem et potestatem accipit episcopus de consensu consecrantis, a quo est electus, atque ita ipsam exercet etc.“ Che nell'ordinazione riceva il vescovo la potestà o giurisdizione, è chiaro; ma che la riceva *de consensu episcopi consecrantis*, è oscuro e inesatto. Secondo il gius canonico triplice è la potestà de' vescovi: dell'ordine, di giurisdizione, e della legge diocesana. Quella dell'ordine acquiritur consecratione sua; quella di giurisdizione, post electionis confirmationem, da cui fluisc la terza della legge diocesana, la quale riguarda ius exigendi synodalicum et ea quae sunt legis diocesanae. Sicchè il *consensus del consecrante* (che tante volte ex commissione può essere un estraneo) è una riempitura per lo meno inutile, e va tolto.

Col. 826, § LXXX. „In his, licet episcopos reos punire vel censuris vel etiam excommunicatione.“ Questa diaguntiva è ridicola, essendochè la scomunica è censura, e come specie è contenuta nel genere. Onde basta dire: Punire censuris, servatis però servandis etc.

Nel medesimo paragrafo col. 826: „Causae denique... de cantu... ad episcopum pertinent.“ Bramerei sapere quali cause sul canto si potranno agitare in quelle contrade che di canto non hanno che il nome?!

Col. 831, n° 7. Si allega il 74 canone apostolico. Si sa quante dispute siano agitate nelle scuole circa cotali canoni, che presso i Greci ascendono a 85, ma presso i Latini al solo numero di 50 furono ristretti, essendo stati interpolati o viziati dagli eretici, secondo Dionisio Esiguo, Cresconio, Isidoro Mercatore². Tutto questo abbiamo annotato, non per riguardo alla materia che ha buon senso, ma perchè, se si approvasse come citazione, sembrerebbe che si deferisse all'opinamento de' Greci a ripro del insegnamento de' Latini. Si può dunque togliere la citazione e far lo stesso precetto così: „Non recipiantur ab haereticis vel schismaticis consecrationes ad versus episcopos.“

Col. 833. Si diffondono sulle decime, su i predi, sugli agri, sulle oblationi etc., con tanta precisione e ripetizione, che chi non conosce quelle contrade potrebbe illudersi. Chi poi le conosce, difficilmente si tempererà dal fare le meraviglie.

Col. 834, § XC. „Possunt episcopi... ab ipse haeresi absolvere, et hanc potestatem aliis communicare.“ Più olte si è trattato sulla facoltà

de' vescovi circa l'eresia, e si è definito, che il vescovo siccome inquisitore può assolvere dall'eresia manifestata, previa l'abjura connessa, ma la occultata è regolarmente riservata alla santa sede. „Tam inquisitor quam episcopus potest resipiscendum haereticum aut sponte compentem aut ad suum forum quoquomodo deductum ecclesiae reconciliare et pro utroque foro absolvere a censura, in quam propter haeresim incidit.“ Vedasi Benedetto XIV¹, il quale con magistrali teorie discorre dell'argomento; prova che la eresia puramente interna, nullo anteriori signo manifestata, non ha censura annessa, e può da qualunque semplice confessore assolversi. Ma la esterna *aliquo exteriori signo manifestata* e non denunciata in alcun tribunale porta seco la censura e non può essere assoluta nè dall'inquisitore nè dal vescovo, come dietro molti decreti della Suprema insegna l'Albici²: „Quod dictum est de episcopo, idem dicendum est de inquisitoribus, qui nullo modo habent facultatem absolventi haereticos in foro conscientiae.“

Nulla dimeno trovo, che nel sinodo Maronita confermato dalla santa sede si attribuisce tale facoltà a quei vescovi, non però comunicabile a vicarij; si può presumere che la sacra congregazione voglia anche per gli Armeni largheggiare su tal proposito. Così il citato sinodo: „Liceat episcopis absolvere ab haeresi crimine in eodem foro conscientiae; eis tantum, non eorum vicariis sit permittum; in ceteris autem casibus ad reverendissimum dominum patriarcham recurrant.“

Parimenti nel detto sinodo Maronita si attribuisce al patriarca di dispensare i bigami e ammetterli all'ordinazione; ma in questo degli Armeni si concede tal facoltà a' vescovi: „Possunt (episcopi) dispensare bigamos ad ordines suscipiendos.“ Ma la prassi non consente con tale decreto, perchè dalle riassunzioni di archivio si rileva che ne casi particolari per li Ruteni, Caldei, si chiedeva alla sacra congregazione tal dispensa, come pure per certo Armeno di Mardin soggetto al patriarca di Cilicia. Per togliere ogni sopruso converrebbe che si munisse di speciali facoltà anche in questo, come delle altre facoltà che si danno *ad tempus*.

Molti altri privilegi si attribuiscono a' vescovi di conceder licenza di alienare, vendere, donare etc. i beni de' monasteri, col. 835 etc. etc., e si affida a' canoni antichi: „Iuxta canones veteres, qui nunc etiam obtinent.“ Dubito assai di cotale asseriva, essendo in ciò cambiata la disciplina della chiesa, come in altri punti.

Col. 835, N. B. „Iuxta has constitutiones fundatum fuit monasterium nostrorum monachorum Libanensis sancti Antonii abbatis.“ Su di ciò ci riportiamo a quanto se ne dice in Sommario, n° 1.

Col. 836, § XCI. „Abbaes una tantum vice quolibet anno monasteria visitare possint, et ad hoc alteram deputare ipsis non liceat.“ Molto si diffondono circa i monasteri di donne. Non saprei assicurare se ve ne sia alcuno in tutto il patriarcato Armeno. Ma forse sarà stato male informato, perchè in leggere questi atti sembra che ve ne sia un gran numero da eccitare tanto zelo e impegno. Posto dunque che ve ne siano, perchè l'abate non potrà deputare un visitatore? Gli abbati e i superiori regolari hanno la giurisdizione ordinaria, onde possono in ciò delegare. Molto più lo potranno fare qualora non potessero per se stessi, quindi quelle parole, *etiam id per se facere non possint*, sono esorbitanti e debbono togliersi, e mitigare il canone.

¹ Devoti, Ius can., sect. 1, De episcopis.

² Vedi Bergier, Canonici apostolici, edit. Venet. 1802.

¹ De synod., lib. VII, cap. 38.

² Altit., cap. 25, n. 16.

Altra incoerenza leggesi col. 836, § XCI: „Sollus A est episcopi Mesotiani concedere monasteria introducendi.“ È dunque clausura vescovile; si noti perciò quanto segue: „Ipsi autem episcopi, quamvis in sua diocesi in legibus non subiacent, cum possint monialium domos visitare, tamen ultra octo personas eorum adducere non liceat.“ Quante contraddizioni! *La clausura è vescovile; il vescovo non è tenuto alle sue leggi; ma più di otto persone non può introdurre in clausura!!* Oltre di ciò io non approvo in tutta la latitudine la proposizione, che il vescovo non sia soggetto alle leggi diocesane, imperciocchè *rationes exempli* almeno deve osservarle. Ometto di notare altri appunti sull'argomento de' monasteri, perchè tengo tutto ciò per indigesta e inopportuna erudizione *de subiecto non supponente*, che cioè non vi siano di cotali monasteri, come da molti Orientali mi è stato detto.

Col. 838, § CII. „Debet episcopus prope residentiam suam, quam ecclesiae proximam esse diximus, seminarium erigere etc.“ A quali vescovi si comanda? Il patriarca Armeno esercita la sua giurisdizione nella Cilicia, nell'Armenia minore, nella Cappadocia. Nella Mesopotamia la sua amministrazione è ad beneplacitum sanctorum sedis; in Egitto poi per *tolerantiam sanctae sedis*. Benchè questi siano nomi di vastissime provincie, pure i cattolici sono così pochi che al dire di rispettabili soggetti appena sommano a 12000, in massima parte poverissimi e miserabili. Dunque a quali vescovi impone di erigere il seminario, e dove, e come? Attendiamo saperlo dallo stesso patriarca.

Col. 838, § XCV, si ritorna sulle decime, sull'oblazioni, sulle dative e contribuzioni etc., le cento volte ribadite, che conciliano tanta odiosità al sinodo!

Da col. 839 fino a col. 854 diffusamente si tratta *de reverendissimo patriarcha*, che è il centro di tutto il sinodo. Ivi si è ammassata l'erudizione storica dall'anno 302 fino a tempi nostri appoggiandosi a Samuele Camariacense, a Stefano Orbellino. Narra dei 400 vescovi consecrati da santo Gregorio Illuminatore, fondatore della sede patriarcale per la vasta nazione Armena, con altri 36, che assistevano divisi in due schiere alla sede patriarcale etc. etc.

Stimo superfluo lavoro in un sinodo amalgamare tante notizie di puro diritto storico, in cui non tutti consentono in tirar così francamente le linee de' secoli, che la sede di santo Gregorio Illuminatore dal 319 fosse Ecimiasin fino al 452, e via dopo tante traslazioni si fosse riposata sul Libano ove ora trovasi, e che si definisce, *esse ipsam eodem sancti Gregorii Illuminatoris, ideoque omnibus iuribus et privilegiis insignitam esse*.

In tutto ciò tanto vi è di certo, quanto ne afferma Benedetto XIV, col. 848-9. Consiglierei quel patriarca a comporre piuttosto una storia distesa su tale argomento, ma a non formarne parte del sinodo, per non compromettere la santa sede chiamandola a decidere questioni di pura erudizione non necessarie a inserirsi ne' sinodi, come insegna il già lodato Benedetto XIV.

Col. 854, cap. VI. *De privilegiis et officio reverendissimi patriarchae*. Non contento di tutto ciò riempie un altro capitolo di privilegi patriarcali ripetuti mille volte nel decorso degli atti. Siccome in gran parte è copiato dal sinodo Maronita, perciò procederemo comparativamente.

Nel § CX: „Potest etiam vicarios in metropolitaram diocesis instituire quando necessitas id

postulat.“ Tale facoltà non concedesi al patriarca nel sinodo dei Maroniti, nè sembra probabile che ciò gli sia acconsentito da qualche canone, che sicuramente avrebbe allegato in conforto di così delicato ordinamento. Apparece piuttosto il contrario, mentre sta scritto, che nessuno deve eccedere i limiti di sua giurisdizione. Infatti nel 1772 giunsero in Propaganda dei reclami contro una simile determinazione del patriarca, e quantunque riguardassero l'uso dell'autorità circa gl' inferiori prelati, pure la sacra congregazione così scriveva al patriarca a dì 11 aprile 1772: „Questi miei eminentissimi signori con ogni efficacia la esortano, anzi amorevolmente l'astringono che non voglia far uso dell'autorità con gl' inferiori prelati, se non discretamente temperandone il rigore colle leggi della prudenza e della carità; e ciò affine di togliere loro ogni occasione non affatto irragionevole di lagnanza e di rammarico.“ Perciò io sarei di avviso di togliere questo periodo, tanto più che i casi eccezionali (come sarebbe questo), non sono determinati da una regola invariabile, ancorchè si trattasse di non uscir fuori di propria giurisdizione.

Nello stesso paragrafo CX, n° 23, col. 856, leggesi: „Potest nonnullas sibi functiones reservare quas episcopis aut metropolitans non liceat facere, ut est episcoporum et sancti olei consecratio.“ Anche questo canone è pieno di suscettibilità e andrebbe tolto, perchè aprirebbe larga via a degli inconvenienti. Si legga anche il n° 24: „Ecclesiasticis ritibus aut aliquid adiungere aut ex his aliquid subtrahere.“ Si tolga parimenti il n° 25: „Simplici sacerdoti potest facultatem concedere altaria dedicandi, sacramentum confirmationis administrandi.“ Se agli Orientali semplici sacerdoti fu permesso di amministrare la cresima, ciò derivò da singolare licenza della santa sede, che sola può conceder tanto privilegio. Il n° 26 è parimenti duro: „Est etiam patriarchalis iurisdictionis subditos omnes episcopos et metropolas cogere, ut consuetudines patriarchalis sedis tam in caeremoniis quam in reliquis etc.“ Se si tratta di riti approvati dalla santa sede, va bene; non però se si intende delle arbitrarie innovazioni, di cui si attribuisce il potere.

Il n° 27 è riformabile e oscuro: „Tandem vel per se vel per presbyteros ad id delegatos fidelium confessiones excipere.“ Se s'intenda che egli può confessare e concedere agli altri la facoltà di confessare, è ordinamento inutile per lo meno. Chi ignora o chi contrasta ciò? Ogni vescovo ha lo stesso potere nella sua diocesi, però non dee annoverarsi ne' particolari privilegi del patriarca. Che se vi è altro senso, si spieghi per non ingerire odiosi sospetti. In fine dice: „Et sacras indulgentias impertiri etiam extra tempus visitationis.“ Dovevasi chiaramente esprimere di quali indulgenze si tratti, imperciocchè riguardo alla plenaria la sacra congregazione ha deciso: „Patriarcham non posse impertiri indulgentias plenarias, nisi habuerit in casibus particularibus privilegium sedis apostolicae, quò deficiente eminentissimi declararunt indulgentias huiusmodi esse nullas, et delegatus curet, ut id nationi innotescat modo quo prudentiori fieri potest.“ Nel 1772 proposto il dubbio se i patriarchi Orientali dopo il concilio Lateranense IV avessero cotale facoltà, fu risoluto: *Negative*.

Se poi si tratti d'indulgenze parziali, è attendibile quanto si è deciso a 7 giugno 1790, cioè: „Se dovesse permettersi al patriarca di accordare indulgenze parziali di cento, cinquanta, quaranta“, *Negative*. Attendendoci al gius comune, i patriarchi possono concedere quelle indulgenze che ordinariamente possono accordare i vescovi, etiam extra

¹ Col. 848.

² Col. 853-4.

tempus visitationis. Immo secundum multos archiepiscopi, primates, patriarchas possunt concedere indulgentiam 80 dierum ubi episcopi possunt solum 40.¹ Del resto leggesi su di ciò quanto dicasi in Sommario. Folia XI, p. 52.

Col. 857, § CXII, n° 1. „In universo orbe si qui reperiantur nationales, eos poterant episcopus, archiepiscopus aut metropolitae consecrare aut tribus episcopis eorum consecrationem delegare.“ Quanti e i seguenti punti di antica erudizione allegati quasi da Cicerone *pro domo sua*, servono a riavvolgere dei semi di dissensioni e di opposizione, sapendosi essere variata la disciplina della chiesa; e quindi potrebbero prendersi in senso decretorio, come dagli antecedenti e conseguenti fondatamente si deduce, e dar luogo a interpretazioni men favorevoli. Ripetiamo che non ogni erudizione si accomia alla gravità positiva di un sinodo, in cui la solida dottrina ecclesiastica dee risplendere. Era miglior consiglio produrre un'opera a parte, onde avere occasione di avolgere a piacere in tutta la sua latitudine l'argomento.

Col. 857, § CXII, n° 3. „Delinquentem in aliquo episcopum subditum honore et dignitate privare et pro criminis gravitate punire.“ Cotale risoluto e così esteso canone in molti punti va ad urtare il gius pontificio, da cui le cause graviori de' vescovi sono riservate al sommo pontefice. Su tal proposito allegheremo alcune riasunzioni di archivio. A dì 10 maggio 1777 la sacra congregazione di Propaganda emanò un decreto riportato nel bollario (app. 2, p. 284) molto analogo alla presente questione. „An liceat Maronitarum patriarchae removere episcopos ab eorum diocesi, illis iurisdictionis exercitium impedire, aliasque facere, quae contemptibiles eos apud populos reddant, idque levibus de causis, inconsulta episcoporum synodo et sine sedis apostolicae oraculo, et multo magis in casu, quo episcopi ad eandem sedem apostolicam appellationem interposuerint.“ Eminentissimi responderunt: „Non licere patriarchae privare episcopos sua diocesi, neque in totum eis adimere iurisdictionem, inconsulta synodo episcoporum. In reliquis posse contra eos procedere iuxta canonicas sanctiones.“

Qui sembra non parlarsi delle cause criminali, quae depositionis aut privationis dignae sunt, la sentenza definitiva delle quali ognun sa essere rimessa al Romano pontefice. Qui non pare fuor di proposito riportare parte di lettera della Propaganda al patriarca dei Maroniti in occasione della discordia, che si era manifestata fra lui ed i suoi vescovi. „Da vari ricorsi o lettere, si scrivea ai 17 agosto 1771, venute a questa sacra congregazione tanto per parte di vostra signoria, quanto per quella dei vescovi della sua nazione, avutasi matura considerazione nella congregazione tenuta agli 8 di luglio prossimo passato, sono rimasti questi miei eminentissimi signori con sommo rammarico in conoscere, che in vece di estinguersi, vanno ogni giorno crescendo pertinacissime le differenze tra vostra signoria ed i suoi vescovi, i quali uniti in troppo rispettabile numero si lagnano di essere omai spogliati della giurisdizione vescovile e ridotti alla condizione di meri vicarij, anzi peggiore, perchè maggiore autorità si assumono i vicarij stessi deputati da lei in varie diocesi, e gli penttori delle decime, summo, ed altro diritto patriarcale assolvendo questi, ed assoggettando quelli a censure, e facendo quanto altro aggrada con sommo aggravo e scandalo di quei poveri fedeli. Volle ben credere la sacra congregazione che in tali lagnanze possa esservi qualche

esagerazione, e negli oggetti di esse aver possano la maggior colpa i detti ministri. Le uniformi asserive però dei ricorrenti e l'individuazione de' casi particolari obbligarono a credere, che si ecceda un poco da ciò, che fu stabilito dal sinodo Libanese e nelle costituzioni apostoliche, non senza pericolo di avere sciolto tra i prelati di cotesta nazione quel vincolo di carità, senza la quale tutto anderà in disordine e confusione con perdita e pregiudizio irreparabile della religione. Pertanto in vece di pubblicare decreti, ha creduto la sacra congregazione più confacente anche al decoro di vostra signoria, che con lettera a parte le venga insinuata ed inculcata l'esatta osservanza dello stabilito nel sinodo Libanese a perpetua conservazione ed aumento della disciplina, de culto di Dio e della pace.

„Ogni vescovo nella diocesi, in cui è canonicamente stabilito, secondo la determinazione de' saggi canoni e dei concilj pienissima vi deve godere l'autorità per governarla. Né perciò si deve considerare eccente dalla dipendenza e soggezione dovuta al suo primate o patriarca. Che anzi gli stessi concilj e canoni hanno stabiliti i casi e le materie, in cui può questi e deve ossia su i ricorsi delle parti o anche per debito del suo ufficio interporre la sua superiore autorità per la retta amministrazione della giustizia, per la conservazione della purità della dottrina e della disciplina ecclesiastica. Ma tutto questo può e deve eseguirsi nelle forme canoniche senza sottrarre per qualsivoglia motivo i sudditi dall'immediata subordinazione, che debbono avere ai loro prelati, senza fomentarli nelle loro disubbidienze, senza deputare e costituire per le diocesi tanti vicarij patriarcali, che alinsino altare contro altare a distruzione, e non ad edificazione...“

§ OXXII, n° 17. „Si vero a patribus viva voce aliquis eligatur, huiusmodi electionem invalidam omnino declaramus, nisi in eam omnes, ne uno quidem excepto, consenserint, quo tantum casu electio firma et valida erit.“ La triplice forma di eleggere *per scrutinium*, *per compromissum* et *per communem inspirationem*, è stata modificata dal concilio di Trento e ristretta a quella, che si fa per *vota secreta, aliter esset irrita*. Però al dire del Passerini tale decreto riguarda soltanto i regolari. „Electiones per compromissum et per communem inspirationem in electionibus superiorum regularium fuerunt per concilii Tridentini abrogatae, non autem summi pontificis vel episcoporum.“ Ma circa le elezioni de' vescovi Orientali vedasi in Sommario.

§ OXXVI. Annunziato le sedi vescovili si conchiude: „Hac nos in hac synodo decrevimus: at reverendissimo patriarchae, si id in Domino opportunum iudicaverit in subsidium patriarchalis dioceseos, alias etiam urbes ad episcopalem dignitatem elevare liberum erit.“ Abbiamo già notato che il patriarca Armeno ha la giurisdizione nell' Armenia minore, nella Cappadocia e nella Siria; per cui l'arcivescovo ed il primate di Costantinopoli ne sono indipendenti secondo il decreto de' 30 aprile 1759: „Iurisdictionem patriarchae Ciliciae non extendi ultra Armeniam minorem, Cappadociam et Syriam, dilato ad aliud tempus examine circa Mesopotamiam.“ Nel decreto de' 30 luglio 1760 gli si concesse anche la Mesopotamia: „Patriarchae Ciliciae dandam esse Mesopotamiam in administrationem ad beneplacitum sanctae sedis.“ Finalmente per modo d' indulgenza e di tolleranza gli fu affidato quei fedeli del suo rito, che hanno fissato il domicilio in Egitto. Or dunque di quali città parlasi da potere erigere in sedi episcopali? E come gli si

¹ Apud Ferrarii, verbo *Indulgentiae* a 2, n. 16-18.

concede il pieno e libero potere di erigerle, senza almeno esprimere una dipendenza alla santa sede?

§ CXXXIII. „Statuimus, neminem utriusque sexus ante duodecimum aetatis annum completum censuræ aut casibus reservatis alligari.“ Si è disputato in teologia quale età richiedasi per incorrere le censure. Comunemente si conviene in tal sentenza: „Censura ferri non potest nisi in rationis capaces, quia infantes, furiosi, amentes, hoc ipso quod defectu rationis veræ culpæ et contumaciæ capaces non sunt, neque etiam existunt capaces censuræ, ut sentiunt omnes communiter¹.“ Alcuni come Facondo, Sà, Felice, insegnano che gl'impuberi non incorrono censure, *nullas incurrunt reservatas censuras*². Altri più comunemente affermano che possono incorrerle, qualora siano dotati di sufficiente uso di ragione, „quia reservatio est medicina, quæ aequè indigent puberes et impuberes“³. Perciò sarebbe più ragionato il decreto se senza determinar l'età, si attemperasse all'opinione comune de' teologi.

§ CXXXIV. *Et schismatici seu ii omnes, qui se a sanctissimis Romani pontificis vel reverendissimis patriarchas obedientia pertinaciter subtraxerint vel recesserint.* Chi potrà leggere pazientemente in un sinodo tal'idea degli scismatici? Con una disgiuntiva di nuovo conio, sarà egualmente acismatico colui che si sottrae dall'obbedienza del papa o del patriarca? Ricorderemo dunque a quei padri sinodali gli elementi di teologia sulla definizione dello scisma: *Schisma est subtractio ab obedientia capitis ecclesiæ formaliter sumpti vel ab unionis universalis ecclesiæ*⁴, e Benedetto XIV⁵: „Schisma, prout est distinctum ab hæresi, quod raro evenit, nihil aliud est quam separatio ab unitate ecclesiæ.“ Si cancelli dunque la falsa idea che ingeriscono degli scismatici le allegate parole del sinodo, che rappresentano il patriarca e il papa come due autorità uguali ed identiche.

§ CXLIIV. Tra i casi riservati numerasi anche la sollicitazione: „Omnes et singuli confessarii, etiam parochi, qui sacramentale sigillum violaverint; item qui quicumque personam ad inhonestam sive ipso confessionis tempore sive ante vel post immediate etc.“ Nulla si dice dell'obbligo di denunciare i sollicitanti; nessun cenno si fa della bolla di Gregorio XV: *Univerſi dominici gregis*, contra sollicitantes. Ma si parla di tal delitto come di un caso riservato al patriarca, il quale perciò si attribuisce l'autorità di assolverlo e farlo assolvere come qualsivoglia altro peccato. Adunque si ponga invece il dottrinale teologico circa una materia tanta delicata ed importante per istruzione de' confessori; si faccia un paragrafo distinto in cui dicasi: „Verum quoad sollicitationis crimen servetur quod per universam ecclesiæ statutum Gregorius XV“ etc. Si alleggi intieramente la bolla, e quanto serve al conoscimento forense di tal crime, con una modula di ricevere le denunce etc.

§ CLXXVII. Si ripete coll'autorità del Tridentino, che può il vescovo assolvere dall'eresia in foro conscientiæ. Abbiamo già notato quanto è rimarchevole su tal punto e qui intendesi ripetuto con aggiungere. (Consulat Benedictum XIV, *De synod.*, lib. VII, cap. 32 seg.)

Seguono i capitoli VII, VIII, IX, che sono una copia del Maronita, e al paragrafo CLXXVII sono determinate le tasse della cancelleria: *Tabella taxa-*

tionum cancellariæ. Non poca amarezza mi fa leggerli: *Episcopi pro baptismo et benedictione matrimonii, pro missæ et exequiis scutum unum occipiant.* Addurremo su tale argomento le riascunzioni di archivio.

La tabella delle tasse della cancelleria e gli emolumenti dovuti ai notari e segretarij in ambedue i sinodi tiene l'istesso linguaggio, e nel Maronita si trova alla pagina 425.

Sul rapporto delle tasse non sarà fuor di proposito riportare ciò, che fu deciso in occasione dell'emancipazione degli Armeni cattolici in Costantinopoli.

Monsignore Nurigian, primo arcivescovo Armeno, per sopperire alle spese del suo ministero, non esolue alcune di lusso, impose delle tasse ecclesiastiche in modo, che le funzioni sacre sembravano divenute venali, e queste si aggravano intorno all'amministrazione del battesimo, alla benedizione dei matrimonj ed ai funerali; e queste erano proporzionate allo stato civile, il ricco l'avea distinte dall'artista, il povero non era risparmiato.

Questo fatto riportato nella congregazione tenuta ai 16 agosto 1831, e propososi il dubbio: „Cosa debba prescriversi sulle tasse imposte da pagarsi in occasione dei battesimi, matrimonj e funerali,“ e fu deciso: „Non lice in ecclesia catholica nec minimam taxam exigere pro administratione sacramentorum, licere moderatam pro funere.“

Lo spirito di questa risoluzione si trova sviluppato nel breve diretto a quel metropolitano „Inter gravissimas“: *Dolemus et angimur hæreticorum more taxas fuisse impositas a catholicis persolvendas, cum infantes lustralibus aquis sunt abluendi et matrimonia sunt benedicenda; quod cum ecclesiæ catholice discipline et præxi omnino adversetur, tuam in mentem revocamus, id nequaquam fas esse, et tantum permitti modicam taxam in funeribus iuxta diversas hominum conditiones præfiniendam, semper tamen caritati consentaneam, quæ postulat, ut vere pauperes sine ullo emolumento humentur et precibus catholico rituali præscriptis iuventur. Hac ratione non solum clerus armenus catholicus ab omni avaritiæ labe, quæ servitus est idolorum, erit immunis, verum etiam hæreticos ad catholicam complectendam religionem facilius alliciet.*

E nel breve diretto al vicario apostolico di Gibilterra „Dudum nos“: *Quod pertinet, si legge, ad sacramentorum administrationem, erit tibi curæ, ut fideles, qui sub te sunt, sedulo admoneas, divine huiusmodi munera nullam omnino temporalis pretii existimationem recipere, sed a ministris, qui ea gratis acceperunt, gratis pariter esse dispensanda, nec posse istic ullam ad tramites canonum (cap. Ad apostolicam 42 de Simonia) probabilem consuetudinem obtendi ad pecunias quâpiam alicuius sacramenti occasione alio titulo postulandum, quando id a te atque a congregatione de Propaganda fide ex accepta a nobis potestate ad tuendam sacramentorum sanctitatem iure meritoque vetitum est.*

Per ciò che riguarda l'elemosina della messa: „Stipendia missarum“, si ha nel sinodo Maronita, „statui et taxari possunt a reverendissimo domino patriarcha.“

Nel medesimo, quanto alle dispense matrimoniali: *Per reverendissimum dominum patriarcham taxa fiat emolumentorum, quæ percipere solet in concessionibus dispensationum cuiusque generis et præcipue matrimonialium.* Vi si trova aggiunto: *Quibus tamen circa gradus consanguinitatis et affinitatis et cognitionis spiritualis constitutio Clementis VIII omnino est servanda.*

¹ Ferrara, verbo *Censura*, n. 10.

² Ferrara, verbo *Reservatio*, n. 44.

³ Ferrara, loc. cit.

⁴ Ferrara, verbo *Schisma*, n. 4.

⁵ *De serv. Dei beatif.*, lib. III, cap. 30, n. 5.

Che poi il patriarca abbia la facoltà di accordare a simili dispense, tra i suoi privilegi si legge: *In gradibus prohibitis ac matrimonium impediuntibus vel dirimentibus dispensare*.

Cose tutte, che convengono col sinodo armeno.

§ CLXXXIX. Si aggiunge nel già citato paragrafo: «Pro dispensatione in impedimento consanguinitatis aut affinitatis in quinto gradu scutata 15, pro sexto 10, pro septimo 5, pro octavo 2, 50.» Il gius antico estendevasi al settimo inclusive di consanguinità; ma il gius nuovo restringevasi al quarto¹, al quale però sembra corrispondere l'ottavo de' greci. Vedo che su di ciò consentono col Maronita² approvato dalla santa sede; trovo anche che debbono attenersi a quanto prescrive Clemente VIII: «Quibus tamen circa gradus consanguinitatis et affinitatis et cognationis spiritualis constitutio Clementis VIII omnino est servanda.» Vedasi in Sommario.

Il cap. X, § CLXXXII, è una copia del Maronita, p. 423, onde non offre materia a particolari rilievi.

Altrettanto dicasi circa il capitolo o collegio dei canonici, § CLXXXIII, essendone le regole copiate dal suddato Maronita, p. 480. Però doveano imitarlo anche nell'ordine, giacchè il Maronita non ne fa diffuso argomento negli atti del sinodo, ma propone di farne un separato libretto: *Quas in libretto separato apponitur*.

Nel cap. XI, § CLXXXVII, e seguenti, si pongono le tre formole di giuramento per li chierici, per li vescovi e pel patriarca. La prima per li chierici è un fedele traduzione di quella trasmessa per *epistolam* della sacra congregazione di Propaganda a dì 8 maggio 1843. La seconda per li vescovi sembra quella proposta da Urbano VIII. La terza pel patriarca Armeno si ritrova nel Bollario, t. IV, p. 92.

Il cap. XII, *De constitutionibus synodalibus*, è copiato dal Maronita³; onde non merita appunti, eccetto il paragrafo CLXLVII, che dovrebbe intieramente togliersi siccome arido e temerario: «Declaramus insuper quod his nostrae synodi constitutionibus iura et privilegia Orientalis ecclesiae minime imminuere aut illis praesudicium et damnum quodcumque afferre volumus; quin potius, Deo adjuvante, si aliquando, tota natio in fidei unitatem conversa, concilium generale adunari contigerit, in quo iuxta sanctorum patrum canones ipsi ecclesiae nationali rectam formam et regulas tradere liceat, id minime his nostris constitutionibus ob stare.» Se realmente accadesse il desiderato bene del ritorno all'unità cattolica dell'intera nazione Armena e si convocasse un concilio ecumenico, sarebbero forse a questo superiori gli statuti di cotai sinodi provinciali? Non dovrebbero esser soggetti alle disposizioni della chiesa universale? Tanto più se si considera, che molte concessioni son fatte dalla santa sede per *modum indulgentiae et tolerantiae*, che per conseguenza cesserebbero in quella felice ipotesi. È adunque una ardita e intollerabile preoccupazione l'accennata dichiarazione, che perciò va tolta affatto. Anche il paragrafo seguente CLXLVIII attribuisce troppo potere al patriarca; onde lo va tolto o modificato. E però lodevole la finale espressione di sudditanza e sottomissione alla santa sede, § CCL, alla quale si dichiarano ossequiosi e docili nel presentare questi atti: «Ut sanctissimus in Christo pater Pius divina providentia papa IX, Christi in terris vicarius et beati

Petri successor, eas mutare, corrigere, emendare, et eas confirmare velit etc.

Qui propriamente termina il sinodo; le preci aggiunte riguardano materia di grazia e d'indulgenza. Volendo richiamare a generali punti di veduta tutto il contenuto del sinodo, sono costretto a ripetere, che non vi scorgo l'idea di un sinodo perfetto, ma incompleto, imperfettissimo, perchè, come si è notato, manca affatto di quelle materie che sono il vero midollo sostanziale delle conciliari assemblee, ordinate all'insegnamento e difesa della cattolica dottrina, all'istruzione de' fedeli circa i sacramenti etc. etc. Al contrario è ridondante fino alla nausea di privilegi, di prerogative, di distinzioni personali, di erudizione inutile, incerta, non opportuna, che non dee approvarsi dalla santa sede. Rifletto inoltre che non chiaramente si deduce dagli atti se in verità si sia fatto il sinodo nelle debite sessioni, colle consuete formalità ecclesiastiche; o se piuttosto preparata la materia in antecedenza, si siano chiamati quei pochi vescovi ligi al patriarca (giacchè non vi figura alcun teologo) per sottoscriverla senza neppure averla discussa. Qual titolo dunque daremo a cotale embrione di sinodo e a cotali rapsodie di antichi canoni di autori non sempre autorevoli, tutti coordinati e concentrati alle personali convenienze e a' temporali vantaggi del patriarca? Per la qual cosa, *prout iacet*, non merita approvazione, e sarebbe migliore avviso indurre quel patriarca a compiere il sinodo medesimo, aggiungendovi il mancante e falsidandone le inesattezze, le superfluità, in una parola a preparare un altro sinodo da celebrarsi ad esempio del Maronita, colla direzione ed assistenza di dotti teologi; lodare il patriarca per lo zelo dimostrato, eccitarlo al proseguimento, e indurlo a celebrare in piena regola un sinodo perfetto, che formi la base de' futuri etc. etc.

Che se poi piacerà produrlo in pubblica luce, mi sembrano indispensabili le correzioni indicate. Il tutto però sottometto all'illuminato intendimento ed autorevole giudizio di loro eminenze reverendissime.

Dirò ora alcunchè sulle petizioni avanzate circa il divino officio, le feste, l'astinenze, su i gradi di consanguinità, e sul calendario. Sarò breve, perchè di tutto si discorre diffusamente in Sommario.

§ I.

Divino officio.

Sono frivole e non meritevoli di considerazione le ragioni di que' che diedicono l'obbligo di recitar le ore canoniche, essendo fuor di controversia tal onere. È soltanto attendibile quanto dicessi intorno alla prolissità, che certamente esiste, particolarmente nella quaresima e settimana santa. Non vi è dubbio che la soverchia lunghezza rallenta la divozione, stanca e produce ne' meno perfetti la recita accidiosa. Ma expedite introdurre una novità su tal punto di liturgia armena? Sono bilanciate le conseguenze, che ne deriverebbero in quelle parti ove gli scismatici Armeni mostransi cotanto tenaci della nazionale officatura? E temo fondatamente che si griderebbe con grave scandalo alla novità, alla mutazione e instabilità del rito. E poi siamo sicuri, che si occuperebbe il tempo residuo in opere di pietà, di missioni etc.?

Io peraltro non sarei alieno dall'accordare indulgenza su tale petizione, non mai riducendo l'officiatura al rito latino, perchè si distruggerebbe l'armeno, che sarebbe contro le bolle pontificie, colle quali si sono voluti conservare i riti Orientali.

¹ Ferrara, *Impedimenta*, n. 41.

² Synod. Maronit., p. 423.

³ Synod. Maronit., part. IV, cap. 7.

La brevità potrebbe ottenersi riducendo a minor numero di salmi, di preci, a più brevi lezioni le singole dieci ore canoniche, lasciandone così intatto il numero e la forma giusta il rito nazionale.

Per tale impresa io vorrei una consulta e un voto di quattro dotti Armeni che godessero la fiducia della loro nazione, e così proporre il progetto in una regolare sinodale sessione, per provocarne l'approvazione di Roma.

§ II.

Feste.

Le feste di precetto degli Armeni sono le seguenti, oltre le domeniche:

1. La circoncisione.
2. Epifania per 2 giorni.
3. Purificazione di Maria santissima.
4. Annunziazione.
5. Il 2° e 3° giorno di pasqua.
6. Ascensione.
7. Santo Gregorio Illuminatore.
8. Natività di santo Gio. Battista.
9. Trasfigurazione col giorno seguente.
10. Assunzione di Maria santissima col giorno seguente.
11. Esaltazione della santissima Croce, che però facendosi in domenica, si festeggia il lunedì seguente.
12. Presentazione della beata vergine.
13. Concesione immacolata di Maria santissima.
14. Natività di Maria vergine.
15. Natale di nostro signore Gesù Cristo.

Mezzie feste senza obbligo.

1. Santi Pietro e Paolo.
2. Santo Giacomo Nisibeni.
3. Santo Stefano protomartire.
4. Santi Giovanni e Giacomo apostoli.
5. Santo Davide profeta.
6. Santo Giacomo minore.

Pertanto si vorrebbe aggiungere a quelle di precetto:

1. Festum sanctissimi corporis Domini.
2. Santo Giuseppe.
3. Santi Pietro e Paolo apostoli.
4. Omnium sanctorum.

F. Eiusdem consultoris sententia de transferenda sede patriarchali.

Appendice al voto sul traslocamento della sede patriarchale Armena.

Terminato il voto, mi fu trasmesso dall' egregio monsignor segretario di Propaganda un incarto¹ contenente varie lettere relative al traslocamento della sede patriarchale di Cilicia, affinché le prendessi ad esame. Subitamente me ne occupai, ed aggiunsi tale appendice.

Il procuratore di monsignor patriarcha Armeno di Cilicia porge supplica² alla sacra congregazione per ottenere un decreto col quale sia trasferita nella città di Karbut, nella Mesopotamia, come di già si concertarono con monsignor Planchet, il quale³ conviene in tal città come luogo provvisorio, non essendo chiaro che non vi sia luogo più favorevole. Ma sono attendibili le riflessioni del padre Canuti⁴, il quale dopo avere perlustrato quelle città afferma, non convenire di stabilirla in Charpat (o

Chiedono dunque l'aggiunta di queste quattro, *servatis reliquis festis de praecepto generalibus, et iuxta nationis veterem consuetudinem*. Questo pio desiderio meriterebbe facile condiscendenza, qualora si consideri in se stesso; ma rispettivamente al popolo non siamo informati a sufficienza quali effetti produrrebbe cotal novità. Sappiamo che generalmente i cattolici Armeni sono pochi in numero e miserabili in condizione, che perciò vivono di lavoro cotidiano, e quindi si richiedono ulteriori schiarimenti sulla divozione e suscettibilità popolare, per potere tranquillamente accudire a tale richiesta. Vedasi il Sommario.

§ III.

Digiuni.

§ IV.

Affinità.

§ V.

Calendario.

Vedasi il Sommario.

In genere può osservarsi, che tutte le petizioni vanno congiunte col sinodo di cui seguono la sorte. Qualora pertanto si venisse a celebrare un sinodo nazionale armeno, potrebbero prendersi in considerazione, ma non già in un sinodo provinciale, mentre trattasi di tutta la nazione, la quale non mi sembra sufficientemente rappresentata in quello che esaminiamo. È vero che sono sopraggiunte le risposte degli interpellati in proposito, ma ciò mi sembra avvenuto in un modo estrinseco al sinodo. Quindi converrebbe efficacemente promuovere la sinodale adunanza che legalmente rappresentasse la nazione intera, e secondo tutte le canoniche formalità venisse discussa e definita la materia, quanto bene produrrebbe un vero e perfetto sinodo nazionale armeno regolarmente convocato, e quindi diretto da sommi teologi!

Con tutto ossequio e venerazione mi prostro al bacio della sacra porpora.

Vaticano, 4 giugno 1857.

L'umilissimo devotissimo servitore

fr. Giacinto de Ferrari, de' predicatori,
consultore.

Karbut), ma esser preferibile Diarbekir, od Aleppo, ovvero qualche posizione marittima verso Tarsus nella Cilicia.

Ma considerato tutto sarei di opinione col padre Canuti di procurare di attivare per ora delle missioni a vantaggio della infelice nazione Armena, e differire a tempi più opportuni cotal traslocazione della sede. Certamente, se si consulta l'antico stato di essa, meriterebbe che il patriarcha risiedesse in luogo più centrale. L'Armenia infatti è quella vasta parte dell'Asia che dal Tauro stendendosi fino alla Cholehide, all'Iberia, all'Albania, comprendeva la parte orientale della Cappadocia sulle rive dell'Eufrate, dividendosi in maggiore e minore. Nel seno di sì ampio quadrilatero ergevasi il famigerato monte Ararat ove riposasi l'arca noetica⁵. I suoi annali si allargano in antichissime origini di sua vita cristiana, gloriosi di averne avuto il principio da Abagaro⁶ che visse a tempi di Gesù Cristo.

¹ Lett. A.

² Lett. B.

³ Lett. C.

⁴ Lett. D.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

⁵ Si vuole da alcuni che anche il paradiso terrestre fosse situato nell'Armenia. Ved. Calmet, *Dic. script.*, verbo Armenia.

⁶ Questo re di Edessa è soggetto di storica polemica sull'esser procurato il ritratto di Gesù Cristo, cui scrivevasi una

Ma è inutile diffondersi in digressioni erudite. A Il nostro argomento ci richiama a quella sede stabilita da Benedetto XIV sul Libano in Bzomar, ove giacciono sepolti i sette antecessori del patriarca attuale, il quale nel sinodo presentato nulla dice di tale traslocamento, anzi la stabilisce sul Libano: *Quae hactenus in monte Libano existit*¹, e § CXXVI: *Qui suam sedem in Libano, in conventu Bzomaritensi habet etc.*² Nella sua relazione fa vedere quante spese è costata tal sede a' suoi predecessori, quanti affanni, quante persecuzioni ecc. Dopo oltre un secolo non vedendosi migliorata la posizione dell' Armenia cattolica, io non stimerei espediente fare cotale trasferimento, onde su di ciò *Dilata*, e si procuri intanto di provvedervi de' missionarj nel modo indicato dal padre Canuti.

Padre G. de Ferrari.

LETTERA A.

Dalla Propaganda, 2 ottobre 1857.

Si è ricevuta non ha guari dalla sacra congregazione una lettera del padre Canuti, della compagnia di Gesù, missionario nella Mesopotamia, incaricato da quel delegato apostolico a perlustrare l' Armenia minore, onde esaminare fra le altre cose qual sia entro la periferia dell' Armenia medesima il luogo più opportuno per trasportarvi la sede del patriarca armeno di Cilicia.

Il sottoscritto segretario analogamente alle istruzioni ricevute dall' eminentissimo prefetto si dà premura di trasmettere alla paternità vostra una tal lettera unitamente ad altri fogli relativi, onde si compiacia occuparsene nel lavoro che sta facendo sugli atti del sinodo di Bzomar, dichiarandosi pronto a far riassumere dall' archivio e trasmetterle dietro richiesta tutte le altre carte che potessero occorrerle in proposito e che non le fossero state antecedentemente consegnate. Intanto con ogni ossequio si riprotesta, di vostra paternità reverendissima devotissimo obbedientissimo servitore

G., arcivescovo di Tebe, segretario.

Reverendissimo padre Giacinto de Ferrari,
commissario del santo ufficio,
consulatore di Propaganda. (ff.)

LETTERA B.

Eminenza reverendissima.

Il sottoscritto, procuratore di monsignore patriarca armeno di Cilicia, per commissione speciale del suo superiore espone all' eminenza vostra reverendissima quanto segue.

Per accudire al desiderio espresso da cotesta sacra congregazione, di voler cioè che la sede patriarcale armena venga trasferita dal Libano in qualche luogo fra il popolo armeno, monsignore patriarca andava scegliendo il sito che fosse più idoneo per tale traslazione, e già si disegnava la Cilicia, ed in essa il porto di Mersina, per stabilirvi la sua sede. Però dopo indugi e per esperienza fu conosciuto quel luogo e quasi tutta la Cilicia di un' aria malsana, e quindi non opportuna per la residenza della curia patriarcale e pel seminario, e distante dalle altre diocesi. Laonde fatto consiglio sul proposito col delegato apostolico monsignore Planchet, col parere di questi fu prescelta la Mesopotamia, e precisamente

lettera, e ne avesse risposta, giudicata però apocritica da santo Ubaldo I nel concilio Romano dell' anno 494.

¹ Col. 882.

² Col. 887: *Quindi si fissano dieci sedi episcopali, che si nominano, col. A 887, e si concede al patriarca la facoltà: alias etiam urbes ad episcopalem dignitatem elevere. Si aggiunga almeno: consilia sancta sede.*

la città di Karbut (nell' Armenia minore), ove quantunque non fossero per ora Armeni cattolici in gran numero, ci sarebbe però ferma speranza di accrescerli quando verrà stabilito fra di essi il patriarca cattolico. Inoltre il detto luogo non solamente fa centro delle altre diocesi, ma anche è abbondante di viveri e di un clima sanissimo. Ora acciocchè questa determinazione rimanga stabile e ferma e si possa metter mano a prepararne l' esecuzione, monsignore patriarca domanda a cotesta sacra congregazione che voglia con un suo decreto confermarla, fissando il luogo e la città succennata pel trasferimento in discorso.

Tanto dovea il sottoscritto umiliare all' eminenza vostra reverendissima, pregandola a nome del suo superiore a volersi degnare aver la domanda in considerazione. E chinato al bacio del lembo della sacra porpora col dovuto ossequio si conferma dell' eminenza vostra reverendissima umilissimo devotissimo obbedientissimo servitore

Mre Gasparian.

Roma, 8 ottobre 1856.

LETTERA C.

Mossul, 10 di febr. 1857.

Eminenza reverendissima.

Per quel che tocca la domanda del patriarca Armeno d' un decreto, per trasportare la sede patriarcale in Karbut, la vostra eminenza si ricorderà facilmente, che all' epoca del mio ultimo soggiorno nel monte Libano, si scrisse più volte alla sacra congregazione intorno a quell' affare.

Le stesse ragioni, che hanno motivato il decreto pella traslazione della sede patriarcale Sira in Mesopotamia, militano anche pella traslazione della sede patriarcale Armena in un luogo più centrale. A questo fine si era scelto la città di Karbut: ma non è ancora tanto chiaro, che non vi sia posto più favorevole. Perciò, nel dare quel decreto, potrebbe la sacra congregazione appoggiando sulla necessità che la sede patriarcale Armena di Cilicia sia trattata in un posto più adattato alla buona amministrazione del patriarcato, indicar la città di Karbut come luogo provvisorio. Intanto lo stesso patriarca venendo su i luoghi, sarebbe più capace di accertarsi dell' opportunità della scelta, combinandosi di più, se Iddio mi dà tempo e forze, che, da parte mia, mi rechi verso quelle parti, nel percorrere, secondo l' intento mio, l' Armenia minore.

Sono con profondissimo rispetto, baciandole la sacra porpora, della vostra eminenza reverendissima l' umile servitore

B. Planchet, soc. Gesù.

arcivescovo di Trasanopoli.

delegato apostolico in Mesopotamia etc. etc.

LETTERA D.

Eminenza.

Monsignore Planchet, delegato apostolico della Mesopotamia etc. etc., per assecondare i desiderj di questa sacra congregazione, si era proposto di far un viaggio per l' Armenia minore, onde esaminarvi i luoghi e trovarne alcuno adattato alla traslocazione della sede patriarcale, e vedere insieme i bisogni di quella nazione, priva affatto di missionarj apostolici, per provvederli opportunamente, ed in ispezialità se fosse possibile col fondarvi una missione. Or trovandosi egli molto occupato pel suo ufficio e per la fondazione del seminario Caldeo in Mossul, nè volendo più a lungo differire l' adempimento delle intenzioni di questa sacra con-

gregazione, mandò me, che era suo compagno in A Mossul, pel fine predetto nell'Armenia minore, onde poi più tardi, secondo il risultato e le relazioni del mio viaggio, venirvi pur esso personalmente a darvi il debito compimento secondo la direzione che ne avrebbe avuto da questa sacra congregazione.

Egli è per questo che giunto al termine del mio viaggio, residente ora in Tokat, mi credetti in dovere di farne parte a vostra eminenza illustrissima reverendissima, dandole insieme ragguaglio del risultato della mia missione. In quanto al trovare un luogo centrale insieme ed adattato alla traslocazione della sede patriarcale Armena nul poteri rinvenire in tutto il decorso del mio viaggio, giacchè i luoghi, tra gli altri molti, che ho potuto isorgere acconci a tal fine, sarebbero stati Charpat, o Sivas, o Tokat, grandi città nell'interno dell'Armenia minore appartenenti al suddetto patriarcato. Pure niuna d'esse sembrami conveniente al B fine preteso. Non Charpat, perchè, quantunque abitata da molte migliaia di Armeni eretici, non conta però niuna famiglia armena cattolica domiciliata, se non per *accidens* o di passaggio. Sarebbe, è verissimo, questo un luogo centrale pella nazione, ma come potrebbero traslocare la sede patriarcale cattolica senza almeno un fondamento di cattolicismo? Sarebbe perciò necessario a mio credere il fondarvi prima una missione, o mandarvi dei preti Armeni cattolici, onde col mezzo dell'istruzione ed aprimento di scuole tirare alcune famiglie alla santa fide, le quali invece di abbracciare, come fanno, il protestantismo, sarebbero disposte, avendone il mezzo, a seguire la cattolica religione.

Neppur la città di Sivas sembrami adattata alla suddetta traslocazione, perchè non è per la nazione luogo centrale, da cui il patriarca possa dirigerla secondo i bisogni. Lo stesso, e con molto più ragione, doveasi dire di Tokat, che è sul confine del detto patriarcato.

Più di detti luoghi sarebbe acconcio al fine preteso Diarbekir, od Aleppo, ovvero qualche posizione marittima verso Tarsus nella Cilicia. In Diarbekir, e più in Aleppo, sonovi molti cattolici Armeni con sede vescovile. Ecco quanto potei isorgere per risultato dell'avuta missione su ciò

che riguarda il traslocamento della sede patriarcale armena.

Perciò poi che spetta la posizione religiosa di questa sì numerosa ed importante nazione armena, io l'ho trovata in uno stato deplorabilissimo, priva affatto di mezzi per la sua conversione alla santa fede cattolica, perchè, mentre essa vede percorrere impunemente e con tutta la libertà per le sue contrade e farvi di molti proseliti i protestanti, neppure isorge in tutta l'estensione del paese una minima residenza di missionarj apostolici dedicati al loro bene e vantaggio. Eppure ho trovato nel decorso del mio viaggio di molti luoghi, che sarebbero molto adattati allo zelo del missionario apostolico, e da cui potrebbero col mezzo dell'istruzione specialmente sperare in Domino molte conversioni. È vero, che se guardiamo all'esperienza avutane, poca speranza possiamo fondare da questi eretici Orientali; è verissimo ancora, che la loro conversione deve essere tutta opera della divina grazia, ma è vero ancora che devesi lor presentare un qualche mezzo a tal fine, e questo è appunto di cui mancano gli Armeni eretici di queste contrade, i quali da secoli nel loro paese non hanno veduto missionarj apostolici, intesi coll'istruzione e gli altri sacri ministerj al loro bene e vantaggio. Egli è per questo che proponeva al molto reverendo padre nostro generale questa missione, onde vedesse in Domino se potea convenire alla compagnia coll'approvazione e sotto gli auspicj della eminenza vostra e di questa sacra congregazione. Se non fossevi altro bene nell'intraprendere la detta missione, vi sarà almeno questo conforto, che non si è mancato di presentare a questa ora abbandonata nazione il mezzo da rimettersi sul retto sentiero della verità. Non mancherebbe poi a missionarj lavoro per esercitare il loro zelo tra i cattolici.

Baciando riverentemente l'anello alla eminenza vostra in segno della più cordiale servitù e chiedendole la santa benedizione, sono dell'eminenza vostra illustrissima reverendissima umilissimo devotissimo servitore.

Padre Canuti Luigi, missionario soc. Gesù.

Li 28 luglio 1857, da Tokat.

G. Alla monumenta ad eandem translationem spectantia.

NUMERO I.

Dalla Propaganda, 19 novembre 1857.

In evasione delle domande che la paternità vostra reverendissima faceva col pregiato foglio del 17 ottobre prossimo passato, lo scrivente segretario di Propaganda si fa un dovere di trasmetterle la prima istanza dal patriarca Armeno di Cilicia inoltrata alla Propaganda relativa alla traslazione della sede patriarcale, e la copia di 3 lettere analoghe della sacra congregazione riassunte dall'archivio.

Dopo ciò il sottoscritto con perfetta stima si conferma di vostra paternità reverendissima devotissimo obbedientissimo servitore.

G., arcivescovo di Tebe, segretario.

Reverendissimo padre Giacinto de Ferrari,
commissario del santo ufficio,
consulatore di Propaganda. (ff.)

NUMERO II.

A monsignore Gregorio Pietro VIII,
patriarca Armeno di Cilicia.

17 settembre.

Il progetto di vostra signoria di trasferirsi in Cilicia come luogo più centrale pel governo del patriarcato e più adatto ancora per procurare la

conversione degli eretici non solo non trova ostacolo da parte della sacra congregazione, ma le somministra motivo di congratularsi per lo zelo indefesso che ella continua a mostrare per tuttociò che si riferisce alla gloria di Dio, alla propagazione della santa fede cattolica etc. Le difficoltà motivate da vostra signoria per l'esecuzione di questo non sono tali da doverla differire più oltre, mentre si supereranno col consiglio ed ajuto di monsignore delegato apostolico, il quale avendomi già scritto su di ciò mi fa conoscere quanto le sue intenzioni siano bene animate. Quanto ai sussidj necessari per l'effetto, conti pure il concorso della sacra congregazione, quanto vostra signoria sarà nella faccia del luogo, a seconda de' bisogni che esporranno da lei e dal delegato apostolico, contribuirà anche essa, onde l'opera giunga al felice compimento. Tanto etc.

NUMERO III.

Paragrafo di lettera scritta a monsignore Planchet,
delegato apostolico della Mesopotamia.

24 novembre 1856, Mossul.

Omissis ceteris.

Monsignore patriarca di Cilicia ha fatto presentare per mezzo del suo procuratore una istanza a

questa sacra congregazione colla quale espone il suo desiderio di stabilire in Karbut la sede patriarcale, e ne provoca all'uopo un decreto. Dice in proposito che il precedente disegno di fondarla nella Cilicia, e segnatamente in Mersina, si è riconosciuto insequibile in vista dell'aria malsana che si respira in tutta la Cilicia. Non nasconde poi che in Karbut non vi sono che pochi cattolici Armeni, ma dice esservi ferma speranza di accrescerli quando si avvisi stabilire la sede patriarcale. Per potere presentare una tale istanza alla piena congregazione, fa d'uopo sia corredata di tutti gli opportuni schiarimenti e del savio parere di vostra signoria, che non trascurerà anche di rimarcare se il luogo sia centrale ossia di comodo accesso per parteciparne gli Armeni del patriarcato etc.

NUMERO IV.

A monsignore Gregorio Pietro VIII.
patriarca de Cilicia.

10 dicembre 1856. Monte Libano.

In replica al foglio che vostra signoria mi ha fatto presentare dal di lei procuratore qui in Roma abbate Gasparian relativamente alla traslocazione della sede patriarcale nell'Armenia minore e ad alcune rimostranze dei parrochi Armeni di Mardin, mi è di premura significarle che questa sacra congregazione ha preso in considerazione e l'uno e l'altro affare, ed io saprò a suo tempo dare a vostra signoria discarico delle analoghe risoluzioni e provvedimenti.

NUMERO V.

Eminenza reverendissima.

Non ho espressioni sufficienti a ringraziare l'eminenza vostra reverendissima, per il favore che si è degnata farmi nel concedere al mio procuratore lettere commendatizie presso la pia opera della Propagazione della fede. Lo zelo e le premure che l'eminenza vostra reverendissima ha mostrato dal principio della conversione novella di Adana fino ad oggi, sono veramente grandi, e di ciò ella me ne dà giornalmente delle prove. Anzi con tutta ragione io credo, che la stabilità e la prosperità di questi neofiti è dovuta piuttosto alle sante orazioni dell'eminenza vostra che all'opera mia o alle fatiche dei miei missionari. Ed è appunto perciò che caldamente la prego, che voglia sempre l'eminenza vostra appoggiare questa novella piantazione col possente soccorso delle sue orazioni.

E qui credo necessario di esporre all'eminenza vostra reverendissima i miei pensieri, unitamente a quelli dei miei vescovi, mentre il reverendissimo delegato apostolico della Mesopotamia, la cui bontà d'animo, le premure per il benessere delle nazioni Orientali e per la propagazione della fede sono note, a tutti, mi consiglia pel medesimo scopo della propagazione della fede di trasferire la mia sede tra il mio popolo. Quantunque io ed i miei vescovi da gran tempo pensavamo di fare ciò, pure innumerevoli e grandi difficoltà, che sempre insorgevano, facevan differire l'esecuzione.

Ora però il medesimo monsignore delegato ci sollecita e ci promette che col suo ajuto farà avanzare l'opera: noi per conseguenza abbiamo incominciato a pensare seriamente su i mezzi necessari alla esecuzione di questo piano. Il luogo più opportuno per questo trasferimento ci sembra possa

esser Cilicia, vicino al porto di Mersina: poichè questo sito si può considerare come centro della nostra diocesi, ed essendo vicino al mare, ci dà facile comunicazione con tutti i luoghi. Ivi dimorano varj agenti consolari di diverse potenze, senza l'ajuto dei quali sarebbe ben difficile di mantenere la quiete. Questo sito poi è molto propizio per la conversione degli eretici nazionali, i quali disperati per quei luoghi dove non vi è alcuna nazione cattolica che possa ad essi esser di stimolo e di incitamento alla conversione o di stabilità ai convertiti, facilmente potrebbero esser attirati dai nostri. Tutte queste cose abbiamo significato al reverendissimo delegato apostolico, ed egli approvò tutto, ed anzi egli stesso ci assicura che l'aria è buona.

Ho detto di sopra che si affacciano molte difficoltà. Infatti primieramente è necessario con pronto contante comprare il terreno necessario per fabbricare almeno per adesso alcune stanze, e noi non solamente non abbiám questo pronto contante, ma anzi siamo in debiti. In secondo luogo se volessimo vendere le tenute quà, e col prezzo di queste comperare il detto terreno, anche in ciò troveremmo delle difficoltà, perchè non si potrebbero subito vendere questi beni senza danno considerevole, e se pure si vendessero, noi dovremmo da oggi in poi rimanere privi di una porzione delle entrate, colle quali viviamo. In terzo luogo non si può ora fare una totale traslazione, ma bisognerà prima inviare il collegio o scuola, con alcuni della nostra comunità, e poi quanto tutto fosse ordinato, di mano in mano vendendo le tenute quà e comprando delle altre in Mersina o in Cilicia, dove vi sono terre fertilissime, allora trasferirsi totalmente. In quarto luogo vi è necessità per tutte queste cose dell'ajuto di un personaggio zelante, come lo è il reverendissimo monsignore delegato apostolico della Mesopotamia, sotto la cui direzione debba effettuarsi cotesta grande opera poichè siamo certi che molti Orientali saranno contrari (ai quali noi per ora teniamo tutto occulto) e forse muoveranno delle difficoltà presso la sacra congregazione e presso altri. In quinto luogo finalmente non minori difficoltà vi saranno per l'esecuzione del trasferimento a causa delle guerre di questi tempi e delle miserie. Tutte queste circostanze prese in considerazione dall'eminenza vostra reverendissima, ciò che crederà opportuno e da farsi ci significherà per effettuare cotesto nostro desiderio. Se l'eminenza vostra raccomanderà al suddato monsignore delegato di prestarci il suo ajuto valido in questo affare, come è egli dispostissimo a fare attesa la sua bontà, questa sede patriarcale sarà sempre obbligata a lei, poichè la dovrà considerare sempre quale suo restauratore; ed a lei pure sarà dovuta la prosperità della propagazione della fede che da questo traslocaimento ne verrà sicuramente.

Con tutta la fiducia rassegnò il tutto al noto zelo per il bene della religione della vostra eminenza reverendissima, della quale mi segno etc. etc. etc.

(Firmato.) Umilissimo devotissimo servitore

Gregorio Pietro VIII.
patriarca Armeno di Cilicia etc.

Monte Libano, dalla nostra curia, 11 agosto 1854.

Tradotto a parola dal sottoscritto
Michele sacerdote Gasparian, procuratore.

17.

DUO EPISCOPI ARMENI RECLAMANT ONERIBUS SIBI IMPOSITIS IUXTA
SYNODI PRAESCRIPTA *

1851 octobris 27.

In Monte Libano, in Buzummar,
li 27 ottobre 1851.

Eminentissimo cardinale.

Baciando con umile rispetto la santa mano di voossignoria eminentissima dichiariamo sotto segreto il qualmente procedere del nostro concilio provinciale, che si convocò li 16 ottobre 1851 in Monte Libano in Buzummar. Primieramente cominciando noi da principio ad esaminare li scritti di queste nuove costituzioni, successe in seguito molto disturbo: finchè due volte fu stato copiato lo scritto riducendosi in corto stile e tagliandosene i superflui sconvenienti e ridetti; e finalmente dopo il tutto hanno scritto nell'ultima copia delle nuove costituzioni alcuni canoni rigidissimi, i quali mai non ci convengono, e neppure sarà possibile metterli in esecuzione per lo stato nostro presente; e sebbene noi con tutta la forza resistendo non abbiamo accettato li stessi canoni, ma in fine vedendo inutile la controversia, per non esser cagione degli scandali, a malgrado tacendo abbiamo sottoscritto e sigillato stesso scritto delle nuove costituzioni, per timore anche delle pene canoniche minacciate dal reverendissimo patriarca, se non volessimo sottoscrivere e sigillare le sue costituzioni: e giacchè il reverendissimo patriarca ha da mandare e mettere sotto esame della santa congregazione le sue costituzioni per la confermazione, dalla quale devono avere la loro validità, onde con ogni istanza e molta supplicazione preghiamo dalla dolce pietà e benignità della santa congregazione, che non mai degni confermare la nuova forma nell'ordinazione dei vescovi diocesani, nella quale il reverendissimo patriarca esige da loro il voto ed il giuramento dell'obbedienza alla sua persona, più severo anche di quello dei religiosi: il quale voto ed il giuramento noi secondo il costume ed i canoni nostri antichi facevamo e lo abbiamo fatto alla santità del sommo pontefice dopo la professione della fede cattolica: e nel pontificale nostro non si trova mai la memoria della tale nuova forma del voto e del giuramento di obbedienza al patriarca, che vuole con tal mezzo togliere la libertà della dignità episcopale, e fare loro sudditi a sè stesso come i religiosi, onde poter a suo piacere trattarsi con loro secondo che egli vuole, facendo loro forza ed obbligandogli in tutto cum virtū sanctae ubbidientiae etc.; noi al santo papa solamente abbiamo fatto, ed anche nelle urgenze siamo preparati di fare mille volte voto e giuramento dell'obbedienza. Di più vuole il suddetto patriarca esigere dai vescovi diocesani libellum fideiussionis, con quale intende fargli d'accordo con sè stesso in tutti suoi sentimenti, ciò che è impossibile esserci grato.

Oltre di ciò il reverendissimo patriarca ha in-

ventato e confermato un'altra nuova forma nell'ordinazione dei vescovi titolari, cioè che l'ordinato faccia voto e giuramento al patriarca per non considerare mai lo stato apostolico o di aver diocesi; e con tale forma ha consacrato uno contro i sentimenti dei vescovi della sede patriarcale. Inoltre stesso reverendissimo patriarca vuole essere confermate alcune costituzioni severissime ed impossibili ad osservarsi in Oriente; e nel corso delle costituzioni porta per fondamento dei suoi propositi alle volte i canoni insoliti e non praticati dei autori scismatici Armeni, i quali nè santo papa nè sede apostolica conoscono, come la santa congregazione potrà bene esserne informato dal severo attento esame delle stesse costituzioni. Noi con ubbidienza veneriamo ed accettiamo tutti i saggi canoni e costituzioni de' santi padri confermate dalla chiesa cattolica, mai non accettiamo nuove costituzioni riguardo a noi superflui, sconvenienti. Per non dare fastidio di nuovo supplichiamo e preghiamo dall'eminenza vostra di non confermare la suddetta nuova forma nell'ordinazione dei vescovi, la quale il reverendissimo patriarca ha cavato dai canoni dei Maroniti, perchè quella mai non ci conviene, altro essendo il nostro stato da quello dei Maroniti, e concio non pretendiamo essere indipendenti dalla potestà del nostro reverendissimo patriarca, il quale conosciamo sopra di noi immediato superiore, che può castigarci in tutto trovando la nostra colpa ed infedeltà contro il nostro ufficio; ma preghiamo solamente di non esser caricati in vano con obbligazioni dei canoni severi, onde come li schiavi sempre travagliare e querelare sotto i carichi dei canoni. Vogliamo dalla santa congregazione esser attento rigido delle nuove costituzioni del nostro patriarca reverendissimo.

In fine tornando a baciare la santa mano dell'eminenza vostra benignissima, preghiamo di non manifestare i nostri nomi per non succedersi forse delle inimicizie e odj in mezzo nostro ed il patriarca, ma propriamente per comando della santa congregazione in tutto si proceda in gloria di Dio.

E pregando dall'altissimo ogni prosperità, felicità e lunghissima vita a vostra eminenza illustrissima, protestandoci in tutto sudditi, restiamo pronti a tutti comandi di voossignoria eminentissima ed illustrissima.

(L. f. s.)

Umilissimo

Ignazio Calipgian, arcivescovo di Amasia,
e vicario di arcivescovo d'Aleppo mon-
signore Basilio

(L. f. s.)

Umilissimo servo

Pietro di Abel (Apelian), arcivescovo
di Marasc

18.

REGIUM DIPLOMA QUO NICOLAUS GAGONIAN PRAEPOSITUS CIVILIS ARMENORUM
CONSTITUITUR **

1269 sâfer — 1852 mense decembri.

La révocation de l'évêque Ovanès Selviani, patriarche catholique de Constantinople et de ses dépendances, étant devenue nécessaire, ceux qui de droit parmi les notables de la nation catholique,

en conformité de mes ordres souverains, se sont réunis, selon l'usage, au patriarchat, et ont élu à l'unanimité pour patriarche le moine Nikoghos, honneur de l'élite de la nation chrétienne (que

* E tabulario sacrae congregationis de Propaganda fide. Ponsenza (marzo 1864) sugli atti delle conferenze episcopali assunte tenute in Roma nel luglio 1867. Sommario, p. 42-4. Scribendi rationem, prout in originali se habet, religiose servavimus.

** I. de Testa, Recueil des traités de la Porte Ottomane, France, t. V (Parisii, 1882), p. 143-7. Gabriel Effendi Nourdounglian, Recueil d'actes internationaux de l'empire Ottoman (Parisii, 1897-1908), t. II, p. 410. — Lectores iterum moneamus.

son rang soit perpétuel) porteur de mon pré-sent bérat impérial. — Il a, en conséquence, été nommé patriarche de la dite nation, en vertu d'une ordonnance émanée dernièrement de notre porte impériale, et aura à s'y conformer à l'ancienne pratique, en payant, à titre de présent, le droit établi de 60000 aspres et la somme fixe de 338000 aspres par an. C'est pourquoi j'ai rendu le présent bérat, revêtu de mon hattî chérif, impérial, ayant trait à sa nomination, et j'ai ordonné et ordonne ce qui suit:

Tous les vicaires et prêtres résidant à Constantinople et dans les localités de Roumélie et d'Anatolie, dépendant du siège patriarcal de Constantinople, aussi bien que les vicaires, les évêques, les prêtres, les religieux et les religieuses des chrétiens catholiques, Chaldéens, Syriens, Melchites et Maronites, et autres rayas catholiques reconnaîtront pour patriarche le susdit moine *Nikoghos*, auront recouru à lui dans toutes les affaires du ressort du patriarcat, et lui prêteront, sous tous les rapports, respect et obéissance.

Lorsque le dit patriarche aura à procéder, d'après les formes usitées dans leur église, et selon leurs mérites, à la destitution ou nomination des vicaires, des prêtres et des *Carabach* dans tout endroit dépendant du patriarcat, personne autre ne pourra y faire opposition.

Au cas où il deviendrait nécessaire de changer un des vicaires, il sera présenté une note écrite munie du sceau du dit patriarche, et conformément aux anciennes coutumes en vigueur, une fois que le candidat jugé convenable aura remisé le droit fixé, à titre de présent, il sera délivré entre ses mains un bérat renfermant les clauses de son investiture, et un firman dit *Zab-Emri*, et la charge de vicaire ne sera conférée à personne sur d'autres présentations que celles du patriarche.

Si des pachas ou des *cadis* demandaient la révocation et l'éloignement de quelque vicaire ou évêque, leurs plaintes ne seront pas entendues avant que le patriarche susdit n'ait été interpellé à cet égard, et, au cas même qu'un firman d'une date antérieure eût été rendu d'une manière quelconque, il n'en sera point tenu compte, et l'on agira, après les vérifications requises, selon l'exigence du cas.

Lorsque quelque vicaire ou évêque, voulant se rendre à Constantinople pour affaires, nommera un autre moine pour son substitut, personne n'aura à s'y opposer.

Toutes les fois que les susdits patriarche, vicaires et prêtres exerceront, sans trop d'éclat, les cérémonies de leur culte dans leurs propres maisons, cérémonies telles que lire l'évangile, suspendre des lampes, allumer des cierges, élever des sièges, exposer des images, faire usage d'encensoirs, et tenir la croix, personne n'aura à y mettre empêchement.

Aucun obstacle ne sera en outre apporté à la jouissance des églises et couvents qui se trouvent en leur possession depuis une époque reculée, pas plus qu'aux lieux de visitation qu'ils fréquentent, tant à Constantinople que dans les provinces. On ne les empêchera pas de porter leurs morts en terre avec les cérémonies usitées, ni d'exercer les autres devoirs de leur religion. Toute note revêtue du cachet du patriarche aura pleine force et valeur, et il sera fait droit à toute représentation venant de sa part et ayant pour objet les affaires du culte.

Personne ne pourra visiter leurs églises pour y faire des recherches, sans un ordre suprême, et il ne sera non plus apporté d'obstacle aux réparations et restaurations de ces églises qui seraient faites sur l'ancien pied, et selon les usages en vigueur.

Ces anciennes églises ne pourront point être données à d'autres sur des pièces et autres documents présentés à cet effet.

On ne pourra mettre la main sur les choses et objets appartenant aux églises et aux monastères pour des dettes étrangères, ni s'en emparer pour les déposer en gage. Et si, par aventure, ils avaient été saisis, on les fera recouvrer et restituer à leurs localités respectives par l'organe du *chéri*.

La célébration et l'annulation des mariages dans le sein de la nation et d'après leurs usages, ne pourront se faire que par le patriarche susdit ou par des délégués, et leurs actes à cet effet seront à l'abri de toute ingérence étrangère. Lorsque des prêtres ou leurs substitués auront célébré, soit à Constantinople, soit dans les provinces, un mariage en contravention aux lois de leur église et sans l'autorisation du patriarche, de ses vicaires et de leurs substitués, et que ces derniers leur auront infligé pour cela le châtiment qu'ils auront mérité, personne n'aura à s'en mêler.

Dans le cas où deux rayas étant en contestation entre eux, soit au sujet de la célébration et annulation d'un mariage, soit sur d'autres points religieux, le patriarche ou ses vicaires, après avoir pris connaissance de leur différend, les auraient mis d'accord selon les préceptes de la religion, ou bien leur aurait fait prêter serment à l'église ou les auraient frappés d'excommunication, les *cadis* et leurs substitués ne pourront intervenir ni les molester en aucune manière.

Comme le divorce est défendu par la religion aux rayas: comme il ne leur est pas permis d'épouser plus d'une femme à la fois, ni de se marier successivement plus de trois fois, il ne sera pas accordé de permission aux individus de ces catégories, mais ils devront au contraire être réprimandés et punis.

Les rayas qui contractent mariage contrairement aux lois de leur religion ne pouvant être admis à l'église, les autorités judiciaires et administratives de l'endroit ne pourront contraindre les prêtres à procéder à l'enterrement de ceux qui seraient morts dans cet état.

Lorsque les vicaires, les évêques, les prêtres, les moines et les rayas en général, se conformant aux préceptes de leur religion, lèguent aux églises, aux pauvres et à leur patriarche quelque chose ou bien le tiers de leurs biens, et qu'après leur mort leur testament se trouve être régulier et valide, le tribunal en prendra connaissance, et, sur l'audition des témoins catholiques, fera exécuter les legs par les héritiers.

Le patriarche susdit, par lui-même ou par ses délégués, fera saisir pour le compte du fisc la succession consistant en numéraire, en meubles, en bêtes de somme ou en autres objets, des vicaires, des prêtres, des religieux, des religieuses dites *Murabet* et des *Carabach*, sans aucune ingérence de la part des autorités ottomanes, telles que le *Beit-ul-Mal* et les *Cassam*, les *Mutawelli*, les *Moukassell* et autres.

Le patriarche et ses délégués ne pourront mettre la main sur l'héritage en numéraire et autres biens de tous ceux qui laissent après eux des héritiers.

Armenorum praepositos civiles a gubernio Taurico constitutos, hos extitisse: 1° Iacobum Chakurian seu Valle (3 Januarii 1831); 2° Paschalem Chahagian (+ 28 Aprilis 1835); 3° Grigorium Kachegian, mechtaristam Vindobonensem, electum die 12 maii 1835; 4° Antonium Hasean (1845-8); 5° Iohannem Salvani (1848-58); 6° Nicolaum Gagonian (24 Novembris 1852-22 Decembris 1860). Postea Antonius Hasean, archiepiscopus primas, utroque munere functus est.

Le patriarche aura le droit de punir, selon les A pas, conformément à ce qui se pratique jusqu'ici, les religieux, les vicaires, les prêtres et les moines catholiques coupables d'offenses à leur religion, de leur faire raser la tête et de les dépouiller de leur qualité de prêtre et de *corabach*. Dans ce cas, il donnera leurs églises à d'autres et nommera à la place des prêtres qu'il aura déposés d'autres prêtres, sans qu'il ait à rencontrer aucune opposition ou résistance du dehors.

Ceux parmi les religieux qui n'ayant ni église, ni couvent, s'en vont errant de lieu en lieu, et cherchant à égaler les vrais rayas catholiques, seront saisis par le patriarche et, en conformité de mes ordres suprêmes, livrés à la justice pour être châtiés d'après le code pénal.

Personne ne mettra la main sur les objets ou bestiaux dont il a été fait don aux églises et aux couvents situés dans les lieux soumis à l'autorité du siège patriarcal, ainsi qu'à leurs atténuances et dépendances et aux autres églises, et ces donations continueront à être possédées et administrées comme par le passé.

Les droits du *miri* et l'argent des aumônes payés jusqu'ici *ab antiquo*, les droits et les frais du patriarcat, ainsi que tous les revenus de ce dernier continueront à être payés comme par le passé, sans la moindre hésitation ou opposition.

Les délégués des églises et des monastères, qui auront détourné et dilapidé, à leur profit, les droits du siège patriarcal et les revenus du *miri*, seront tenus à rendre compte de leur gestion et à répondre de leurs concussions sans l'immixtion de qui que ce soit.

Lorsque le patriarche aura à faire valoir sur ses vicaires et sur d'autres moines des créances provenant du paiement des dites taxes, n'importe en quel endroit, un firman impérial sera délivré pour leur recouvrement, et les individus porteurs de cet ordre et d'une lettre du patriarche recevront de la part des *Cadis* et *Naïbs* toute l'assistance légale nécessaire pour l'accomplissement de leur mandat. Ceux délégués par le patriarche pour la perception de ces droits recevront partout, sur leur route, l'aide et la protection nécessaires, afin qu'ils puissent voyager en toute sécurité, et au cas où ils auraient besoin de changer de costume et de porter des armes, personne ne s'y opposera, ni ne leur demandera des cadeaux ni quoi que ce soit.

Les préposés des douanes aux différentes échelles et aux portes des villes ne s'opposeront

pas, conformément à ce qui se pratique jusqu'ici, au transport dans la maison du patriarche des produits de sa vigne destinés à sa consommation personnelle, ainsi que du moût, du vin, du beurre, du miel, et autres denrées que les rayas lui fournissent à titre d'aumônes. Il ne sera demandé ni perçu aucun droit de douane ou de *bach* tant aux échelles qu'aux portes des villes sur les objets appartenant au patriarche, à ses vicaires, aux évêques et à leurs églises.

Les arméniens catholiques qui embrasseront l'islamisme, sans arrière-pensée ou un but intéressé, seront naturellement soustraits à l'autorité religieuse du patriarche. Toutefois, on ne violentera aucunement, en cherchant à le leur imposer par la force, ceux qui ne se seront pas convertis de leur plein gré à l'islamisme.

Si un prêtre catholique doit être emprisonné avec la permission de la justice, il sera détenu chez le patriarche, sans qu'il puisse l'être ailleurs.

Le patriarche susmentionné ne sera inquiété ni pour sa crosse ni pour ses chevaux de selle, ni dans la personne de ses gens, ni pour son costume, de même, ses vicaires et les évêques de l'intérieur ne seront inquiétés ni pour leurs chevaux de selle ni pour leurs bêtes de somme.

Les maisons occupées par les vicaires et les évêques seront exemptes de la corvée du logement.

Lorsque des particuliers auront avec les vicaires et les évêques des procès qui doivent être jugés par le *chéri*, ces procès seront portés à Constantinople, afin d'y être réglés avec équité et d'après les clauses et les prescriptions des firmans y relatifs.

Conformément à ce qui se pratique à l'égard de ses collègues, le patriarche susmentionné, ainsi que son agent auprès de la Sublime Porte et quinze de ses serviteurs seront exempts du *haratch* aussi bien que de toute taxe ou imposition comprises dans celles connues sous le nom d'*ararizi diranid* et *tékialifi curfid*.

Le susnommé Nicoghos prendra donc possession du siège patriarcal, et l'occupera en observant les clauses d'investiture ci-dessus énoncées de manière à les confirmer de plus en plus, et défense est faite à tous et à chacun de lui opposer la moindre contrariété ou résistance. Que tous respectent ce signe impérial.

Donné à Constantinople, etc., etc.

19.

PIUS PAPA IX AD NICOLAUM GAGONIAN PRAEPOSITUM CIVILEM ARMENORUM CONSTANTINOPOLIS*

1853 maii 2.

Dilecto filio religioso viro Nicolao Gagonian ordinis monachorum sancti Antonii abbatis, Armenorum praeposito civili catholicae Armeniae nationis, Pius papa IX.

Dilecte fili religiose vir, salutem et apostolicam benedictionem.

Perlibenter accepimus tuas obsequentissimas litteras, quibus significasti te praepositum civilem istius carissimae nobis catholicae Armenorum nationis electum fuisse. Atque ex iisdem litteris non levi certe iucunditate novimus, qua filiali nos et hanc apostolicam sedem pietate, devotione et observantia prosequi gloriaris, ac simul intelleximus, nihil tibi in munere obeundo potius esse, quam eiusdem nationis pacem ac tranquillitatem totis viribus procurare et fovere. Dum igitur de hisce tui animi

*D*ensibus religioso viro plane dignis gratulamur, te maiori quo possumus studio exhortamur ut, quantum consilio, opera, industria, auctoritate eniti atque efficere potes, nihil unquam praetermittas, ut dissensiones, quibus catholica Armenorum natio in praesentia non sine gravi animi nostri dolore exagitatur, de medio omnino tollantur. Itaque, dilecte fili, ne intermittas ipsos Armeniae catholicos istic degentes studiosissime exhortari, ut, quibusque dissidiis penitus amotis, pacem inter se habere velint, ut quieti et tranquilli animo sint, cum praesertim haud ignorent, nos et hanc apostolicam sedem iam suscepisse cognitionem rerum, quae ad Mechitaristas monachos potissimum pertinent.

Quocirca ea tranquillitate et observantia, quae catholicos omnino decet, expectent oportet deci-

* *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima*, t. VI, pars I^a, p. 196-7.

sionem quae de eorumdem monachorum negotio a nobis et eadem sede quamprimum proferetur. Pro certo habemus, te hinc nostris desideriis et monitis per diligentem esse respondurum, atque interim paternae nostrae in te caritatis testem et caelestium omnium munerum auspiciam apostolicam benedictionem tibi ipsi, dilecte fili religioso vir, toto cordis affectu amanter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub aenulo piscatoris, die II maii MDCCCLIII, pontificatus nostri, anno VII.

20.

INSTRUCTIO SACRAE CONGREGATIONIS DE PROPAGANDA FIDE*
pro ecclesiasticis viris apostolicae sedi commendandis ad episcopatus ritus Armeni provinciae Constantinopolitanae
1853 augusti 20.

Licet episcopalis hierarchia Armeni ritus pro catholicis provinciae Constantinopolitanae immediate ac directe ab apostolica sede recenter sit constituta, primatiali cathedra primum erecta, aliis deinde episcopalibus nuperrime additis; eodem tamen haud renuit, pro eiusdem nationis bono, peculiari ea indulgentia consulere, quam erga alias orientales nationes, cum suis antistitibus ad unitatem receptas, adhibitam recolebat. Idem porro praestari placuit in processu instituendo pro seligendis episcopis ut, rite inspectis variis orientalium nationum catholicorum usibus, ea statueretur methodus quae, attentis omnibus, aptior videretur, et qua recto ecclesiarum regimini gravibus absque difficultatibus providi possit. Re itaque mature perpensa, prout gravitas eiusdem postulabat, instructio traditur, eaque exhibet praestanda, cum vel ipsam archiepiscopalem primatialem sedem Constantinopolitanam vel alias sedes episcopales ritus Armeni eiusdem suffraganeas in imperio othmanico vacare contingerit.

I. Sede aliqua episcopali pastore viduata, illius vicarius generalis administrationem gerat, donec archiepiscopus Constantinopolitanus certior factus diversimode haud providerit.

II. Item, ipsa sede Constantinopolitana vacante, vicarius generalis administret, quoad usque senior ex finitimis suffraganeis Ancyrano, Brusenai et Trapezuntino secus haud disposuerit: coadunatis tamen episcopis, senior suffraganeus praeses conventus Constantinopolitanae dioeceseos regimini consulat.

III. Interim, si agatur de sede Constantinopolitana, senior suffraganeus, si de aliis, metropolitanus moneat civilem praefectum, qui intra tres menses a nuntio accepto, iuxta vigentes leges nationem sciscitetur ad bonum testimonium reddendum eo in districtu cui episcopus est praeficiendus.

IV. Coetui ea de re habendo particeps inprimis clerus existat aequa proportionem ad laicos: et qui-

dem clerus saecularis et regularis, quatenus eo in districtu rite regulares adiant.

V. Conventus istius scopus erit ut, secluso partium studio, medisque, quae minus deccant, penitus amotis, atque ad Deum et ecclesiae utilitatem intendentes, designent ecclesiasticos viros haud pauciores quam sex neque plures quam duodecim dioecesi regendae idoneos, quos inter et regulares, non tamen ultra tertiam partem, recenseri valeant.

VI. Nominum series per civilem nationis praefectum obsignata ab eodem tradatur archiepiscopo primati atque in eius defectu seniori ex suffraganeis: inde vero episcopi tres seligent, quos apostolicae sedi pro vacante ecclesia quamprimum commendent, animadversionibus additis, quae in Domino suggerendas duxerint; si vero regulares propositi fuerint, unus saltem ex tribus regularis sit, quatenus idoneus in Domino censeatur.

VII. Si contingat post primam propositionem haud praesto esse tres pro commendatione dignos, rursus coetus ad bonum testimonium reddendum iuxta traditas regulas habeatur; post alteram vero propositionem idoneis haud exhibitis, episcopi quos digniores iudicaverint, commendent.

Methodum vero istam ex peculiari sanctae sedis benignitate tradi innotescat; servandam vero donec gravibus incommotis exsurgentibus, quod Deus avertat, vel aliis extraordinariis circumstantiis obvenientibus, aliter per ipsam sanctam sedem decernatur. Demum omnes agnoscant bonum testimonium et subsequentem commendationem ea rationi fieri ut electiones per apostolicam sedem peragantur, cui alterum quoque licet haud propositum vel commendatum vacanti ecclesiae, prout eiusdem bono forte melius conducatur, praeficere integrum erit.

Datum ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die XX augusti MDCCCLIII.

Jacobus Philippus cardinalis Fränsenius,
praefectus.

(L. s.) Alexander Barnabò, a secretis.

21.

PIUS PAPA IX DISSENSIONES RELIGIOSAS INTER ARMENOS EXORTAS REPROBAT.
LIBROS DE HIS TRACTANTES DAMNAT, AD PACEM OMNES EXHORTATUR**

1854 februarii 2.

Venerabilibus fratribus archiepiscopo primati, episcopis, ac dilectis filiis clericis et religionis viris, cunctisque fidelibus Armenias catholicas nationis Constantinopolitanae provinciae, Pius papa IX.

Venerabiles fratres ac dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

§ 1. Neminem vestrum latet, venerabiles fratres ac dilecti filii, quo paterno prorsus affectu Romani pontifices praedecessores nostri ab antiquis temporibus Armeniam vestram nationem tot sane nominibus illustrem fuerint prosequuti, et quanta cura ac

sollicitudine nationem ipsam ad catholicam unitatem revocare studuerint. Neque ignoratis quos fructus divina adspirante gratia iidem decessores nostri ex impensis eorum erga vestram nationem studiis perciperint, et qua laetitia ipsi affecti fuerint, cum obtinere potuerunt, ut multi Armenii ad catholicae unitatis professionem reversi in ea stabiles et immoti persisterent. Ac vobis compertum exploratumque est, qua admirabili virtute et summa eorum nominis gloria catholici Armenii luctuosissimis temporibus aspera quaeque cum ipsius vitae discrimine strenue sint perpositi in catholica fide et unitate

* Ex ipso originali typis expresso in folio expenso cum adiecta e regione translatione armena. Exstat etiam in sylloge: *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima*, t. VI, pars II^a, p. 179.

** Op. cit., t. VI, pars I^a, p. 214-22.

tuenda ac profutunda, cuius amore et studio tantum opere flagrant, et qua assidua contentione haec apostolica sedes suam omnem adstrictam operam Armeniis ipsis praebere nunquam intermisit, ut spiritualibus praesertim illorum indigentia iuxta propriam eorum ritum quovis modo occurreret atque consuleret. Et quoniam episcopalis Armeniorum antistitem hierarchia iamdiu restituta in illis dumtaxat regionibus aliquo modo servari potuit, quae a persecutionis aestu aberant, idcirco sancta haec sedes vel maxime anxia atque sollicita de spirituali bono Armeniorum commorantium Constantinopoli et in finitimis provinciis, ubi episcopi consistere haud poterant, nullis consiliis sibi parcendum esse duxit, ut eorumdem Armeniorum salutem praepiceret. Quocirca sancta haec sedes intensissimo studio curavit et vestrae nationis sacerdotes optime instituere, adhibita quoque huius Urbani nostri collegii opera, et illis potissimum religiosarum familiarum alumni animos addere, qui in spirituale vestrae nationis bonum procurandum sedulo incumbere. Atque etiam probe cognoscitis, venerabiles fratres ac dilecti filii, ab hac apostolica sede, ubi primum per temporum adiuncta fieri licuit, Armenium antistitem episcopali dignitate insignitum in ista Constantinopolitana urbe fuisse constitutum, ac subinde, postquam Armenii catholici ob supremi Turcarum imperatoris clementiam in rebus praesertim sacris libertate donati fuere (qua cum mutua animorum concordia religionis res maiorem in modum vigere ac florescere possent), archiepiscopalem primatiam sedem in eadem urbe fuisse erectam pro Armeniis catholicis, eiusque proprium archiepiscopum datum, veluti luculenter testantur apostolicae litterae recolendae memoriae Pii VIII decessoris nostri¹. Omnes autem norunt indefectas ac singulares curas a felicitis recordationis Gregorio XVI praedecessore nostro pariter adhibitas ad amplissimae illius dioecesis ordinem rite constituendum, et ad catholicorum Armeniorum utilitatem prosperitatemque magis in dies procurandam et fovendam. Nos vero, ubi inscrutabili Dei iudicio in hac sublimi principis apostolorum cathedra collocati fuimus, statim universum, qua late patet, christianum orbem animo et cogitatione complexi, paternae nostrae sollicitudinis curas in potiore istam Armeniae catholicae nationis partem studiosissime atque amantissime convertimus. Namque opera utentes venerabilis fratris Innocentii archiepiscopi Sidensis, quem extraordinarium nostrum legatum ad supremum Turcarum imperatorem misimus, ut eidem principi amicabilem animi nostri sensus exponeret, ac simul officia nostra deferret, haud praetermisimus ipsi potenti Othomanorum imperatori Armeniis aliasque omnes catholicas Orientales nationes in eius ditione degentes etiam atque etiam commendare. Cum autem nobis summopere cordi esset maiorem Armeniae vestrae nationis utilitatem procurare, tum eidem venerabili fratri commisimus, ut diligenter investigaret in quo statu Armenia ipsa versaretur natio, atque omnia ad nos referret, ut, rebus maturo examine perpensis, nosceremus quae potissimum consilia a nobis essent suscipienda ad spirituale vestrae nationis bonum magis magisque comparandum. Itaque, postquam idem venerabilis frater delato sibi munere perfunctus accuratas rerum notitias nobis praebuit, probavimus varia decreta a venerabilibus fratribus nostrae sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus nostrae congregationis fidei Propagandae edita, at-

que inter alia illud etiam quo improbata fuit Societas conationalis appellata, ex qua damna plurima oritura esse merito praevidebantur. Hinc apostolicas nostras dedimus litteras, quibus tum ad exitum deduximus quae idem decessor noster Pius VIII sibi perficienda proponerat, tum alios quinque Armenii ritus episcopos constituimus, inter quos magna veteris et amplissimae Constantinopolitanae dioeceseos pars fuit divisa.

§ 2. Dum autem ea profecto spe nitebamur fore, ut nova ecclesiastica Armena provincia hisce paternis nostris curis prospere feliciterque vigere ac florescere posset, non sine maximo animi nostri dolore novimus, perniciosas animorum dissensiones in vestram nationem ab inimico homine iamdiu inductas ita magis in dies invalescere, ut minime deessent, qui ad eiusmodi dissensiones fovendas vel ipsae praetexerent consilia, quibus haec apostolica sedes vestram nationem iuvare vel maxime optabat. Quae nunquam satis deploranda animorum discordia graviter exarsit, ubi utraque dissidentium pars scriptis in vulgus editis de religiosis nationis quaestionibus palam publiceque disserere ac disceptare coepit; quae quidem scripta fuere vicissim exarata hostilibus praesertim asperrimisque verbis atque sententiis, quae a christiana caritate omnino abhorrent, et iis plane adversantur, quae ad mutuam concordiam tuendam requiruntur, atque in lucem prodierunt inscia et invita hac apostolica sede, quemadmodum per iteratas eiusdem nostrae congregationis litteras declarandum esse voluimus. Quisque vestrum noscit quae exinde scandala evenerunt non sine levi vestrae nationis damno, et quo studio nos, nulla interposita mora, omnem nostram operam impendere properavimus, ut omnes a vobis amoverentur contentiones et dissensiones, earumque germina radicitus extirparentur. Nec mediocri certe iucunditate affecti fuimus, propterea quod primae nostrae curae optatum habuere exitum. Namque venerabiles fratres Antonius vester archiepiscopus Constantinopolitanus et Julianus archiepiscopus Petrensis in partibus infidelium ac nostris vicariis apostolicis pro fidelibus latini ritus ad nos venerunt, ac rebus omnibus expositis inter se concordissimis animis plane consenserunt, ac deinde nobis probantibus in vulgus ediderunt quae vicissim constituerant. Atque utinam, veluti paterno nostro cordi iucundissimum fuisset, omnes isti vestrae nationis ordines pari alacritate iuxta illa, quae nostra congregatio fidei Propagandae praeposita, monere et insinuare haud omisit, nostris desideris obsecuti fuissent, plane fidentes nostris consiliis et ordinationibus, quae ad commune vestrum omnium bonum unice spectabant. Siquidem haud cogemur tot deflere damna et mala, quae in vos ex animorum praesertim dissensione cum summo animi nostri moerore redundarunt.

§ 3. Cum igitur haec funestissimae contentiones et dissidia minime cessarent, mandavimus, ut eadem nostra congregatio fidei Propagandae praeposita maiori, qua fieri posset, celeritate accuratam cum veterum, tum recentium Armeniae nationis quaestionum cognitionem diligentissime sibi compararet, illasque in variis conventibus venerabiles fratres, nostri sanctae Romanae ecclesiae cardinales eiusdem congregationis pro singulari eorum prudentia ex more sedulo examinarent atque perpendere. Ac de huiusmodi re vehementer solliciti uni ex hisce conventibus nos ipsi praefuimus, et, auditis eorumdem cardinalium sententiis, significavimus quae nostra mens esset de potioribus quaestionum articulis, nunquam intermittentes assiduis fervidisque precibus divitem in misericordia

¹ Lit. apost. Pii VIII, *Quod iamdiu et Apostolatus officium* die VI iulii MDCCCXXX.

Deum orare et obsecrare, ut omnipotenti divinae suae gratiae auxilio humilem nostram operam ad animarum vestrarum bonum duntaxat intentam iuvare ac fortunare velit. Cum vero nihil nobis potius quam vestrae tranquillitati ac prosperitati statim consulere, tum res illas perficiendas curavimus, quae ad hunc tam salutarem finem conducere. Quapropter nocentes vestrae nationis damna vel maxime aucta fuisse ex commemoratis scriptis in vulgus editis, eadem praecipua scripta, peculiari adhibito examine, prohibenda ac damanda mandavimus, veluti etiam vehementer improbamus alia omnia, quae ad hoc idem negotium pertinent, quaeque vel ante vel post damnata illa scripta in lucem prodire, ac sive armenio, sive armenio vulgari, sive italico, sive gallico, sive quovis alio idiomate sint exarata, cum mutuum praesertim odium praeserant christianae caritati omnino adversum. Omnia quoque nostra studia convertimus, ut in isto Constantinopolitano seminario recta et accurata cleri institutio religiosissime quotidie magis promoveatur, utque religiosae familiae meliori usque ordine utantur, et congruum ab eadem nostra congregatione fidei Propagandae decretum proferri iussimus, quod omni ex parte diligenter observari mandamus. Ad omnem autem controversiam ac suspicionem penitus amovendam de monachorum Mechitharistarum Venerabilis degentium doctrina, sciatis velimus, a monachis ipsis luculentam catholicae eorum fidei et doctrinae professionem ac declarationem debitae adhibitis subscriptionibus ad nos missam fuisse, quae summam nobis attulit consolationem, nostrisque desiderii quam cumulatissime satisfecit. Etenim non solum disertissimis verbis alacri libentique animo profitentur, se excipere omnes ordinationes et decreta a Romanis pontificibus et sacris congregationibus seu edita seu edenda, ac signanter illa, quae vetant communicationem in divinis cum schismaticis, verum etiam clare aperteque declarant, „partem eorum nationis, cuius bonum et utilitatem praecipue et unice ipsorum spectat institutum, infelice reperi se iunctam a communicatione catholica apostolica Romana, ac propterea declarant se amplecti et cognoscere, veluti suos fratres, illos, quos sancta ecclesia Romana apostolica recognoscit uti suos filios, et Armeniorum schismaticorum errorem damnantes fatentur, illos esse extra veram Iesu Christi ecclesiam, et profitentur, se nunquam intermissuros orare, praedicare, ac tum factis, tum scriptis, tum verbis curare, ut iidem errantes redeant ad solum et unicum Christi Iesu ovile, cuius solus summus pastor, caput et centrum est Romanus pontifex Petri apostolorum principis successor.“ Atque etiam vobis significamus, opportuna alia consilia a nobis fuisse suscepta, ut omnis timor plane deponatur circa collegia, in quibus monachi iidem Armenam iuventutem instituunt. Quo vero potissimum opus a nostra praedecessoribus inchoatum, et a nobis ob ordinariam episcoporum hierarchiam ad optatum exitum istae adductae absolutum prospere progredi possit, et cum archiepiscopi primatis, tum aliorum sacrorum antistitum eius suffraganeorum electio locum habere queat, opportunas a praedicta nostra congregatione instructiones dari mandavimus, easque ad ipsum archiepiscopum aliosque episcopos perferendas esse iussimus.

§ 4. Quae quidem omnia satis superque ostendunt, venerabiles fratres ac dilecti filii, quam vehementer de spirituali vestro bono nos solliciti simus, et quo paternae caritatis studio Armenam vestram nationem in Domino prosequamur. Nunc vero has nostras vobis scribimus litteras, quibus vos omnes peramanter alloquimur ac summopere hortamur,

monemus et obsecramus, ut induatis vos, sicut electi Dei, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam, atque arctissime inter vos concordiae et caritatis vinculo obstricti deponatis omnes similitudines, contentiones, aemulationes, iras, dissensiones, ac sequamini in omnibus pacem et sanctimoniam, et unanimes idipsum sentientes perfecti sitis in eodem sensu et in eadem sententia, ac solliciti servare in vinculo pacis illam spiritus unitatem, quae a Christo Domino tantopere fuit commendata et inculcata. Quibus amantissimis nostris monitis, hortationibus, desideriis et postulationibus vos pro filiali vestra erga nos et hanc sanctam sedem pietate eo magis obsecuturos esse confidimus, quod tristi experientia docti scitis quot calamitates ob animorum discordiam illustris vestra natio sit perpessa, quae secundis faustisque rebus una profecto fuisset, si omnes mutua voluntatum concordia devincti, et invicem diligentes, ambulassent in caritate Dei. Memoria igitur repetentes quibus aerumnis propter discordiam afflicti fuistis, ac serio considerantes quod *omnis civitas vel domus divisa contra se non stabit*¹, et illud apostoli monitum praee oculis semper habentes, scilicet, *quod si invicem mordetis et comeditis, videte ne ab invicem consummami*², nihil vobis omnibus in posterum potius, nihil antiquius sit, quam singulari cura et studio christianam inter vos animorum concordiam fovere, pacem habere, et ea quae pacis sunt sectari. Omnes quidem memineritis quae paterna sollicitudine haec concordiam vobis quoque inculcaverit idem decessor noster Pius VIII, qui in ista archiepiscopali primatiali Constantinopolitana sede instituenda suis apostolicis litteris finem dedit haece sancti Leonis magni praedecessoris item nostri verbis: „Connexio scilicet totius corporis unam sanitatem unamque pulchritudinem facit: et haec connexio unius quidem corporis unanimatem requirit, sed praecipue exigit concordiam sacerdotum.“ Quae salutaria sane monita denuo pari studio repetere haud omisit alter praedecessor noster Gregorius XVI, ut magis magisque vos omnes ad hanc mutuum animorum concordiam tuendam excitaret atque inflammaret.

§ 5. Nunc vero sermonem nostrum ad vos praecipue convertimus, venerabiles fratres, istius ecclesiasticae Constantinopolitanae provinciae antistites, ac vos vehementer in Domino obtestamur, ut nunquam cessetis concordissimis animis et ingeminatis studiis qua opera, qua verbo, qua exemplo fideles vobis commissos ad mutuum concordiam, pacem et caritatem continenter hortari, inflammare et cuiusque dissensionis motus frangere atque comprimere. Omnes autem gravissimi episcopalis vestri muneris partes summa animorum, voluntatum et sententiarum conjunctione sedulo ac studiosissime obeuntes, „pascite“, qui in vobis est, gregem Dei, providentes non coacte, sed spontaneae secundum Deum... neque ut dominantes in cleris, sed forma facti gregis ex animo³. In primis vero nullis neque curis, neque consiliis, neque laboribus unquam parcite, ut in vestris dioecesis divinae fidei nostrae depositum integrum inviolatumque custodiatur, ut clerus rebus optimis sancte instituatur et ad omnem virtutem atque ecclesiasticum spiritum accurate fingatur, ac disciplinis praesertim sacris ab omni cuiusque erroris periculo plane alienis erudiatur, ut fideles quotidie magis salutari catholicae religionis doctrina eiusque sanctissimis praeceptionibus imbuantur et per gratiarum charismata confirmantur,

¹ Matth. XII, 25.

² Gal. V, 15.

³ I Petr. V, 3, 3.

quo declinantes a malo et facientes bonum crescant in scientia Dei, et alacriori usque pede incedant per semitas Domini et instant viam quae ducit ad vitam, ut morum honestas, vitae integritas ac virtus, religio, pietas maiora in dies incrementa suscipiant et in omnium animis vigeant ac dominentur. Atque in pastorum principis exemplum semper in-tuentes, qui *pe mitem et humilem corde professus* est, quique reliquit nobis exemplum, ut aequamur vestigia eius, nihil antiquius habeatis, venerabiles fratres, quam miseros errantes in spiritu lenitatis et mansuetudinis ad rectum iustitiae et veritatis tramitem reducere, illosque ex apostoli praescripto arguere, obsecrare, increpare in omni bonitate, patientia et doctrina, „cum saepe plus erga corrigendos agat benevolentia quam austeritas, plus exhortatio quam comminatio, plus caritas quam potestas.“¹ Quod si interdum gravitatis ac severitatis partes a vobis sint adhibendae, quando, levioribus iam frustra adhibitis fomentis, morbi gravitas acriora remedia postulat, in delinquentes homines ex sacrorum canonum praescripto animadvertite temperantes cum misericordia iudicium, cum mansuetudine zelum, cum lenitate rigorem, quem admodum ecclesiae pastores vel maxime decet; qui se subditis suis pietate matrem, disciplina patrem exhibere debent.

§ 6. Vos etiam omnes omnium ordinum affamur, dilecti filii cleri, cum saecularis tum regularis, qui divino ministerio mancipati elegistis iam Dominum tamquam partem haereditatis vestrae. Propria antistitibus, uti par est, subditi, eisque obedientes ac memores vocationis et dignitatis vestrae, eam morum gravitate, vitae sanctitate exsequi ac tueri contendite, quo populos in magnum vestri ordinis amorem venerationemque adducere, ac magnum ecclesiasticae aedificationi incrementum afferre quotidie magis possitis. Quamobrem studiosissime declinantes ab iis omnibus, quae clericis vetita, quaeque eos nequaquam decet, nihil unquam admittere velitis, quod aliis offensioni esse possit, sed magis magisque curate praebere vosmetipsos exemplum bonorum operum in verbo, in conversatione, in caritate non ficta, in doctrina, in fide, in castitate. Cum vero sive necessitate sive sacri ministerii ratione compulsi in saecularium domibus versari debetis, vestris omnibus actionibus ecclesiasticae personae dignitatem ac magnitudinem ita sustinere contendite, ut virtutum omnium ornatu fulgentes sitis bonus Christi odor. Vos autem, religiosi viri, prae oculis habentes decretum eiusdem nostrae congregationis die XX augusti superiori anno iussu nostro editum, illud religiosissime servandum curate. Nunquam vero intermittite vos omnes, utriusque cleri viri, orationi instare ac Deum continenter precari, ut uberrima caelestis suae gratiae dona super vos et christianum populum propitius semper effundat. Ne cessetis divinarum praesertim litterarum sacrarumque disciplinarum studia assidue ac sedulo excolere, quo possitis iis respondere, qui legem de ore vestro requirunt, et mandata Dei illos docere, qui ignorant et errant. Singularem vero industria ac diligentia quaerentes non quae vestra sunt, sed quae Iesu Christi sunt, studete, dilecti filii, omnia sacri vestri ministerii munia pie sancteque exercere, atque unanimes vestram omnem cum propriis antistitibus operam praestare nunquam intermittite, ut sempiternam fidelium salutem procurare ac sanctissimam nostram religionem eiusque doctrinam magis magisque promovere et discordiarum semina extirpare, atque christianae concordiae et

pacia amorem omnibus ingerere possitis. Cum autem omnis sapientia a Deo, tum qui inter vos scientia pollent, ne superbiunt unquam, sed humilimas clementissimae bonorum omnium largitori Domino agentes gratias, doctrina ad propriam aliorumque aedificationem semper utantur, serio meditantes, Deum superbis resistere, humilibus autem dare gratiam, et ab ipso gravius illos iudicari, qui plus ceteris acceperint. Nam, uti sapientissime monet sanctus Gregorius magnus decessor noster, „cum augentur dona, rationes etiam crescent donorum; ac propterea tanto esse humilior atque ad servendum Deo promptior quisque debet ex munere, quanto se obligatiorem esse conspiciit in reddenda ratione.“ Nemo inter vos unquam reperiatur, qui aliis vestri potissimum ecclesiastici ordinis viris illa dona invidere videatur, ex quibus spiritualis in proximum utilitas possit redundare.

§ 7. Sed iam os nostrum patet ad vos omnes, dilectissimi in Christo filii Armenae catholicae nationis in istis Constantinopolitanae ecclesiasticae provinciae regionibus degentes cuiusque ordinis, aetatis, sexus et conditionis. Vos igitur pro summo paterno nostro in vos omnes amore etiam in Domino monemus et hortamur, ut, omnibus simultatibus, dissensionibus, aemulationibus, dissidiis depositis, mutuum inter vos concordiam et pacem habeatis supportantes invicem in caritate. Vobis autem summopere cordi sit in catholicae religionis professione quotidie magis stabiles persistere, ac nobis et huic beatissimi principis apostolorum cathedrae firmiter constanterque ex animo adherere, et operibus caritatem vel in Deum vel in proximum praeferebantibus semper insistere ac singula Dei et ecclesiae mandata sedulo exsequi et omnia peragere in nomine domini nostri Iesu Christi. Subditi estote et obedite vestris episcopis, quos Spiritus sanctus posuit regere ecclesiam Dei. Ipsi enim vestra salus est commissa, de qua severissimam aeterno pastorum principi rationem aliquando sunt reddituri, ac propterea ipsis summopere advigilandum, excubandum, allaborandum, ut vos ad salutis semitam deducant ac doctrinae opportunitate et veritate infirma confirment, disrupta consolident, depravata convertant, et verbum vitae in aeternitatis cibum vobis alendis dispendant. Quare vestras aures ipsorum antistitum voci et auctoritati faciles praebete, et nunquam eveniat ut aliquis inter vos existat, qui proprio antistiti resistere eique legem imponere quodammodo velit in iis praesertim omnibus, quae ad episcopale ministerium et auctoritatem pertinent.

§ 8. Vos modo alloquimur omnes, qui in Armena ista catholica natione et generis nobilitate et muneris splendore et auctoritate et opibus ceteris praestatis. Nihil certe illustri vestrae nationi utilius, nihil praestabilius obvenire unquam poterit, quam si vos omnes uti honore ac dignitate, ita etiam virtutum splendore praeefulgeatis: a vobis enim christiana plebs exempla petit quae imitetur. A vobis igitur etiam atque etiam exposcimus, ut religionis amore ac mutuae concordiae studio quotidie magis incensi, non solum nihil unquam vel contra ecclesiam vel adversus vestros sacrorum antistites moliri velitis, quemadmodum agere solent, qui a catholica unitate sunt seiuncti, verum etiam ut vestra omnia consilia et studia conferatis, quo catholica ecclesia maiora istis incrementa suscipiat et omnes debita reverentia, obsequio et obedientia prosequantur tum supremam illam plenamque potestatem Petro eiusque successoribus romanis pontificibus a Christo domino divinitus collatam, pascendi scilicet, regendi

¹ Conc. Trid., sess. XIII, cap. 1, *De reformat.*

² S. Gregor., homil. XX in evang.

et gubernandi universam qua late patet ecclesiam, tum sacram ac venerandam auctoritatem, qua erga proprium gregem pollent episcopi, quae nulli prorsus unquam civili auctoritati possunt esse obnoxiae ac subiectae. Videtis profecto quam gloriam vobis comparare et quam uberem a bonorum omnium retributore Deo mercedem consequi poteritis, si hisce nostris monitis, desideriis ac postulationibus obsequentes, sanctissimae nostrae religionis utilitatem prosperitatemque, quantum in vobis est, procurare contenderitis.

§ 9. Antequam vero, venerabiles fratres ac dilecti filii, scribendi finem faciamus, vobis nonnulla clare aperteque declaranda esse censuimus circa rem, in quam magna sententiarum confusio est inducta, et quae non mediocrem causam dedit dissensionibus inter vos exortis, ut omnes ambiguitates et dubitationes de medio tollamus. Summam certe laudem ii omnes merentur qui exoptant ut illa Armenae vestrae nationis pars, quae adhuc in schismate misere versatur, ad catholicam unitatem redeat. Etenim huiusmodi desiderium plane respondet tum ardentissimis sanctae matris ecclesiae votis, quae Deum orare et obsecrare nunquam desinit, ut omnes dissidentes filii ad suum sinum et complexum revertantur, tum indefessis huius sanctae sedis curis et studiis, quae ob hanc causam tantopere allaboravit atque allaborare nunquam intermittit. Ac nos ipsi, ut probe noatis, vel ab ipso supremi nostri pontificatus initio memorati nostri ad illustrem Turcarum imperatorem legati occasione utentes, ad Orientales nostras dedimus litteras¹, quibus illos amantissime aequae ac studiosissime excitavimus, ut ad catholicae unitatis professionem reverti properarent, festinarent. Atque utinam universa vestra natio caelesti gratiae respondens, eivatis erroribus in docilitatis et unitatis spiritu ad unicum Christi ovile rediret, a quo plane abest quicumque non consociatur cum hac sancta Petri sede, ex qua in omnes venerandae communionis iura dimanant², ad quam omnis obedientia et honor est deferendus³, et ad quam propter potiorem principalitatem necesse est, omnem convenire ecclesiam, hoc est qui sunt undique fideles⁴. Equidem incredibili nos afficeremur consolatione et universa ecclesia ingenti exultaret laetitia, si omnis vestra natio ad catholicam rediret unitatem. Ex quo profecto intelligitis, venerabiles fratres ac dilecti filii, nos non solum probare haud posse eorum agendi rationem, qui a peris durisque modis cum vestrae nationis schismaticis agere solent, nec debitam eorum rationem habent, verum etiam vehementer et omnino illos improbare, qui non amore et benevolentia, sed asperitate ac severitate eos etiam prosequuntur, qui a funesto schismate ad catholicam unitatem sunt conversi.

§ 10. Verum eodem tempore tolerare non possumus, ut aliqui catholicae unionis promovendae praetextu nullum discrimen habendum esse velint quoad schismaticorum errores, atque abutentes studio, quo haec sancta sedes veteres sanctosque ecclesiae Orientalis ritus tuendos curavit, existiment in hac re id prorsus omne accuratissime esse exequendum, quod a schismaticis in praesentia agitur, et arbitrentur, nonnullos quoque usus esse eliminandos, qui in catholicam vestram nationem rite invecti fuerunt, ut solemani modo ostenderetur, quam vehementer catholica ipsa vestra natio ab haeresi et schismate abhorreat, et catholicae unitati

firmiter adhaereat. Atque isti homines velint etiam, ut quaedam opera et ecclesiasticae regulae tolerantur, quae experientia veterum canonum disciplinae adiciendas plane esse demonstravit, dum catholica ecclesia ab haeresi et schismate, quae mortua sunt, longe et omnino dissimilis perpetua vigens vita et caelestium divitiarum ditata thesauris ac veritatis magistra et salutis index tot sanctorum operum et pulcherrimarum institutionum est fecunda parens et alitrix, quibus religionem, pietatem, humanitatem omnesque virtutes fovet et communi omnium bono, ordini, prosperitati et concordiae mire consulere nunquam desinit. At minime ignoratis, eundem praedecessorem nostrum Gregorium XVI contra istorum hominum ita sentientium consilia suas apostolicas edidisse litteras, quae die tertia februarii anno MDCCCXXXII datae incipiunt: *Inter gravissimas*. Illud vero singulare et admiratione dignum videtur, quod isti rituum tantopere studiosi non dubitent in aliis articulis, ab ipsius Orientalis ecclesiae canonibus deflectere.

§ 11. Iam vero, venerabiles fratres ac dilecti filii, post haec omnia, quae pro impensae nostrae erga catholicam vestram Armenam nationem caritatis studio nos ipsi hisce nostris litteris vobis significanda et declaranda existimavimus ad omnes dubitationes et ambiguitates propulsandas, in eam profecto spem erigimur fore, ut Deo bene iuvante iuxta ardentissima nostra vota concordia et pax, ex quibus vestra eadem natio omnem veram prosperitatem expectare potest, denuo in vestrum omnium animis reviviscant ac dominantur. Ut autem tam salutaris et exoptata tranquillitas a vobis facilius possit obtineri, hisce litteris perpetuum et absolutum silentium imponimus super praeteritis quaestionibus et controversiis, atque omnino vetamus omnem reclamationem et sermonem, qui inter fideles Armenos pacem turbare possit, itemque expresse et severe prohibemus, haeretici vel schismatici notam illis inurere, qui cum hac apostolica sede communionem et gratiam habent. Si qui enim extiterint, quod nunquam futurum confidimus, qui haud recte agant vel auspicionem ingerant, debita ratione erit providendum, atque in primis res huic apostolicae sedi erit exponenda cum opportunitate et canonicis documentis. Quapropter post eiusmodi nostra monita et declarationem, omnes cuiusque classis et ordinis perturbatores in posterum gravissimae culpae rei erunt, nec poterunt ullo modo et praetextu se excusare, ne debita erga ipsos adhibeatur severitas. Sed iterata ac luculenta filialis erga nos et hanc sanctam sedem pietatis, amoris et obsequii testimonia, quae ex omnibus Armenae vestrae catholicae nationis ordinibus excepimus, in maximam porro spem nos adducunt fore, ut ipsa vestra natio multam nobis consolationem, laetitiam et gaudium sit allatura. Hac igitur fiducia freti, haud intermittimus in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione clementissimum misericordiarum patrem humiliter enixeque exorare, ut prospera cuncta et salutaria vobis omnibus, venerabiles fratres ac dilecti filii, semper propitius largiri velit, atque ut *pax Dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra et intelligentias vestras, utque gratia Iesu Christi et communicatio sancti Spiritus sit cum vobis omnibus*. Atque horum auspiciem et studiosissimae paternae nostrae in vos caritatis testem apostolicam benedictionem intimo cordis affectu vobis omnibus, venerabiles fratres ac dilecti filii, peramenter impertimur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die II februarii MDCCCLIV, pontificatus nostri anno VIII.

¹ Litterae ad Orientales die VI ian. MDCCCLVIII quae incipiunt *In suprema Patri*.

² S. Ambros., epist. 19 ad Damas., n. 2 et 4.

³ Concilium Ephes., act. 4.

⁴ S. Irenaeus, adversus haeres., cap. 8.

22.

PIUS PAPA IX NOVUM EPISCOPATUM ARMENUM IN CIVITATE KARPUTH ERIGIT *

1865 maii 1.

Pius papa IX ad futuram rei memoriam.

Assidua romanorum pontificum praedecessorum nostrorum sollicitudo ergo Armenos, eosque praesertim qui in imperio Othomano morantur, nihil unquam praetermisit, quod spirituali illorum saluti procurandae necessarium et opportunum esse videretur.

Hinc factum est ut, cum primatialis Armenorum sedes, ubi primum per tempora licuit, a Pio papa VIII praedecessore nostro recolendae memoriae Constantinopoli erecta fuisset, nos, quo ex aucto pastorum numero christiani illius gregis securitati magis consultum foret, suffraganeas eiusdem episcopatus sedes apostolicis litteris, quarum initium *Universi dominici gregis*, die XXX mensis aprilis anno MDCCCL datis, salubri et frugifero studio instituerimus. Iam vero cum aspirante Dei gratia haud pauci ex Armenis haereticis ad catholicam unitatem passim revertantur, magnaue effulgeat spes plures quoque esse redituros, cumque ad facilius aeternam illorum christifidelium salutem procurandam venerabilis frater Antonius Hassun, hodiernus Constantinopolitanae Armenae ecclesiae archiepiscopus primas, nos enixe rogaverit, ut nova inter fines Erzerumiensis dioecesis, huius quidem episcopo annuente, in civitate Karputh episcopalis sedes de auctoritate nostra erigatur, nos, omnibus rei momentis cum venerabilibus fratribus nostris sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus fidei Propagandae negotiis Orientalis ritus praepositis sedulo perpensis, de eorundem venerabilium fratrum consilio ad propositam novae episcopalis sedis fundationem deveniendum censuimus.

Quae cum ita sint, matura deliberatione nostra atque ex apostolicae potestatis plenitudine, hisce

A litteris novam dioecesim proprio episcopo commendandam pro armeno-catholicis Constantinopolitanae primatialis et archiepiscopalis ecclesiae suffraganeam constituta sede in urbe Karputh intra fines memorati episcopatus Erzerumiensis erigimus et instituimus. Porro praecipimus ut venerabilis frater primas Constantinopolitanus et episcopus Erzerumiensis, inito consilio, fines constituent, quibus nova dioecesis a praedicta Erzerumiensi discernatur, eosque in charta chorographica describant, quam utriusque antistitis subscriptione et signo munitam ad nos transmittant, nostro et sanctae huius sedis auctoritate approbandam.

Tandem mandamus ut suffraganea nova haec sedes ab civitate Karputh nomen habeat, atque omnibus honoribus, privilegiis, iuribus fruatur, quibus aliae episcopales sedes fruuntur et gaudent. Haec iubemus, praecipimus, decernentes has litteras firmas, validas et efficaces fore suosque plenarios et integros effectus sortiri et obtinere ac illis ad quos spectat et pro tempore spectabit in omnibus et per omnia plenissime suffragari.

Non obstantibus nostra et cancellariae apostolicae regula de iure quaesito non tollendo, aliisque apostolicis ac in universalibus particularibusque et synodalibus conciliis editis generalibus vel specialibus constitutionibus et ordinationibus, nec non Benedicti papae XIV praedecessoris nostri recolendae memoriae super divisione materiarum, et dictae ecclesiae Erzerumiensis etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis statutis, consuetudinibus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die IX mai MDCCCLXV, pontificatus nostri anno XIX.

23.

SACRA CONGREGATIO DUBIIS AD ELECTIONEM ANTONII HASSUN PERTINENTIBUS RESPONDET **

1867 maii 27 - iunii 4.

In congregatione generali de Propaganda fide pro negotiis ritus Orientalis habita diebus 27 maii et 4 iunii 1867, super sequentibus, nempe: „Sulla postulatione di monsignor Antonio Hassun, primate degli Armeni di Constantinopoli presente in curia a patriarcha di Cilicia; e sulla unione della primazia di Constantinopoli al patriarcato di Cilicia, e la traslazione della sede di questo ultimo in quella capitale,“ referente eminentissimo de reverendissimo domino cardinale Camillo Di-Pietro, proposita fuere sequentia dubia, videlicet:

1. Se debba supplicarsi il santo padre per la conferma di monsignor Hassun attuale primate di Constantinopoli in patriarcha di Cilicia; e per la concessione del sacro pallio al medesimo?

2. Se e quali ulteriori modificazioni giovi introdurre nella formola del giuramento di fedeltà prescritto ai patriarchi?

3. Se convenga sopprimere la sede primaziale di Constantinopoli?

Quatenus affirmative.

4. Qual titolo convenga dare al nuovo patriarcha ed ai successori?

5. Se interloquire sull'uso dei patriarchi Armeni di denominarsi *catholicos*?

6. Se al patriarcato risultante dalla suddetta unione conservare gli attuali confini del patriarcato di Cilicia e della primazia di Constantinopoli, ovvero se e come estenderli?

7. Se ed in qual senso interloquire sulla riunione dell'ufficio di capo civile alla dignità patriarcale?

8. Se e quali dei diritti e privilegi attribuiti dal sinodo Libanese al patriarcha dei Maroniti convenga accordare al novello patriarcha Armeno e ai suoi successori?

9. Ed in ispecie se abbia ad introdursi qualche modificazione sulla elezione dei vescovi, avuto principalmente riguardo alla istruzione *Licet* vigente nel primaziale?

10. Se e quale modificazione abbia luogo in ordine alla facoltà, che talora si attribuiscono i patriarchi, di dispensare dalle leggi universali della chiesa, e di assolvere dai casi riservati alla santa sede?

11. Se dare il titolo di *Delegato apostolico* al vicario patriarcale di Constantinopoli, e confermargliene le attribuzioni?

12. Se e quali delle disposizioni, che si credesse prendere relativamente ai precedenti dubbi, debbano enunciarsi nella bolla di unione delle due sedi, ed in quelle di conferma dei patriarchi?

* *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima*, t. VII, pars 1^a, p. 430-1.

** E tabulario eiusdem congregationis.

13. Se debba ammettersi l'indipendenza degli Orientali dalle disciplinari costituzioni pontificie e conciliari posteriori allo scisma?

14. Se e quali altre disposizioni sia opportuno prendere pel migliore ordinamento del patriarcato in discorso e per maggior garanzia della santa sede?

Quibus dubiis eminentissimi ac reverendissimi patres, Patrii, Altieri, Di-Pietro relator, Reisch, Barnabè praefectus, De-Luca, Pitra, responderunt ut infra:

Ad 1 et 3. Affirmative cum sanatione quorumcumque defectuum etiam substantialium, praevia extinctione tituli primatialis et unione provinciae ecclesiasticae Constantinopolitanae patriarchatus Ciliciae iuxta modos in sequentibus definiendos.

Ad 2. Affirmative et ad mentem. Mens est, che conservandosi le modificazioni già fatte con approvazione del santo padre, l'articolo decimoterzo della formola del giuramento di fedeltà da prestarsi dai patriarchi Orientali riportato in Sommario num. I., p. 193, si estenda anche ai beni ecclesiastici di tutto il patriarcato, e si richiami nella medesima la bolla di Paolo II *Ambitiosae*, supplicando sua santità, affinché si degni concedere ad decennium al nuovo patriarca le facoltà necessarie suddelegabili anche ai vescovi del suo patriarcato per l'alienazione dei beni ecclesiastici, qualora vi concorrano le cause richieste dai sacri canoni. Rapporto poi all' art. undecimo della medesima formola relativo alla visita *ad limina* debba starsi per tutti i patriarchi Orientali al disposto nella bolla Sistina anche in quanto alla determinazione del tempo: e perciò trovandosi in Asia il patriarcato Armeno di Cilicia, il termine della visita *ad limina* del nuovo patriarca sarà quello del decennio.

Ad 4. Dandum esse titulum patriarchae Ciliciae et ad mentem. Mens est, che il nuovo patriarca monsignor Hassun ed i suoi successori siano ordinarii diocesani di Constantinopoli (il che dovrà esprimersi nella bolla), e la loro residenza sarà in quella capitale. Nella istruzione poi che converrà dare al medesimo monsignor Hassun si raccomandi che tanto esso, come i suoi successori abbiano cura e vigilanza del resto del patriarcato, salvo il dritto dell'ordinaria ed immediata giurisdizione dei vescovi sulle rispettive diocesi.

Ad 5. Pro nunc non esse interloquendum.

Ad 6. Affirmative ad primum, negative ad secundum.

Ad 6. Non esse interloquendum.

Ad 8. Dilata et ad mentem. Mens est, che non essendo il patriarcato di Cilicia uno dei quattro maggiori, non possono competergli i medesimi privilegi che a quelli appartengono. S'inviti perciò confidenzialmente monsignor Hassun ad indicare con precisione quali siano i privilegi, di cui finora usarono i patriarchi di Cilicia, per esser quindi prese ad esame le que indicazioni.

Ad 9. Affirmative iuxta propositionem reverendissimi patris domini Hassun primatis Armenorum Constantinopolitani relata in Summ. num. XXXII, art. IX, p. 92, et ad mentem. Mens est, che la elezione debba farsi nel sinodo dei vescovi del patriarcato, salvo il dritto della santa sede di farvi assistere il delegato apostolico con quelle istruzioni e facoltà che la medesima crederà dargli, anche ad effetto di sospendere l'atto della elezione, ed anche, così esigendolo le circostanze, d'inibire la scelta di qualsivoglia soggetto. Resta però fermo a modo di regola, che nella elezione del patriarca non debba avere alcuna parte nè clero

nè popolo, neppure sotto il pretesto che il patriarca di Cilicia è ancora ordinario diocesano di Constantinopoli. Queste medesime risoluzioni dovranno estendersi agli altri patriarchati Orientali della prima loro vacanza.

Ad 10. Dilata et interim dentur facultates exprimendae in bulla confirmationis patriarchae.

Ad 11. Affirmative in omnibus.

Ad 12. Affirmative iuxta praecedentes resolutiones.

Ad 13. Scribant duo consultores.

Ad 14. Dilata, facta tamen in bullis reservatione summo pontifici ea in posterum sancienti, quae in praedicto patriarchatu magis in Domino expedire dignoscuntur.

C., cardinalis Di-Pietro, relator.

Ex audientia sanctissimi habita die 6 iunii 1867.

Relatis suprascriptis eminentissimorum patrum resolutionibus sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX distulit sententiam suam aperire: iussitque reverendissimum patrem dominum Iosephum Valerga patriarcham Hierosolymitanum Syriae pro-delegatum apostolicum super praemissis dubiis votum suum scripto expromere.

Ioannes Simeoni,
secretarius pro negotiis ritus Orientalis.

Ex audientia sanctissimi habita die 15 iunii 1867.

Cum reverendissimus pater dominus Valerga patriarcha Hierosolymitanus Syriaeque pro-delegatus apostolicus una cum subscripto secretario ad sanctitatem suam accessisset, suumque votum legisset, aliaque ad rem oretenus addidisset, eadem sanctitas sua distulit adhuc mentem suam paudere, eidemque secretario praecepit, ut in proxima ordinaria audientia de praemissis referret, qua audita relatione rem omnem a se definiendam fore significavit.

Ioannes Simeoni,
secretarius pro negotiis ritus Orientalis.

Ex audientia sanctissimi habita die 18 iunii 1867.

Relatis sanctissimo domino nostro Pio divina providentia papae IX synopsi voti, ut supra emissi a reverendissimo patre domino Iosepho Valerga, nec non nova propositione quoad methodum eligendi episcopos, quam exhibuit reverendissimus pater dominus Iosephus Arakial, episcopus Ancyranus, aliisque additis a subscripto secretario animadversionibus, sanctitas suas omnibus auditis et mature perpensis, probavit resolutiones ab eminentissimis patribus editas in comitiis generalibus habitis diebus vigesima septima maii et quarta iunii huius anni, quibusdam tamen immutatis vel additis quoad primum, secundum et novum dubium. Scilicet quoad primum extingui voluit nedum primatiale, verum etiam archiepiscopalem titulum ecclesiae Constantinopolitanae. Quoad secundum dubium ita probavit resolutionem, ut tamen non singulis decenniis, bene vero unoquoque quinquennio omnes et singuli patriarchae ritus Orientalis sacra apostolorum limina visitare teneantur, non obstante constitutione felicitis recordationis Xisti V, quae incipit *Romanus pontifex*, edita die 20 decembris 1585, cui hac tantum super re expressa derogavit. Demum quoad novum dubium sanctitas sua praecepit, ut quoties aliquam dioecesim patriarchatus Armenii vacare contingat, patriarcha quamprimum synodum indicat universorum episcoporum eiusdem patriarchatus: quo facto, ab eodem patriarcha et episcopis synodaliter congregatis tres ecclesiastici viri vacanti sedi rogendae idonei collatis consiliis designentur. Quod

si propter instantem necessitatem aut itinera longitudinem omnes episcopi ad synodum, ut supra a patriarcha indictam accedere non poterunt, tres saltem episcopi propriam dioecesim cum iurisdictione habentes in synodo cum patriarcha omnino debent congregari, absentibus ternariam suam designationem scripto significantibus. Quae porro ternaria propositio, uti supra confecta cum actis eiusdem synodi ad hanc sacram congregationem pro negotiis ritus Orientalis per delegatum apostolicum transmittatur. Summus autem pontifex digniorem et magis idoneum eligit ac vacanti ecclesiae praeficiet. Probatum insuper sanctitas sua quod ab eminentissimis patribus fuit sancitum, scilicet in

A electione patriarchae neque clerum neque populum ullam partem habere posse, ne sub praetextu quidem quod idem patriarcha sit ordinarius dioecesanus Constantinopoleos. Constituit quoque eadem sanctitas sua, ut electi patriarchae ritus Orientalis neque (uti aiunt) inthronizentur neque ullam iurisdictionem in patriarchatu habeant, nisi postquam a summo pontifice eorumdem electio seu postulatio confirmata vel admissa fuerit. Haec vero quae in praesentiarum decrevit circa episcoporum et patriarchae electionem sanctissimus servari iussit etiam in aliis patriarchatibus ritus Orientalis, cum primum eos vacare contingerit.

Ioannes Simeoni

24.

ACTA CONSISTORII SECRETI, IN QUO PIUS PAPA IX ANTONII PETRI HASSUN
ELECTIONEM CONFIRMAVIT *

1867 iulii 10.

Argumentum.

Postquam novissimus Ciliciae Armenius patriarcha Gregorius Petrus VIII vita functus est: legitimeque hac certo vacantis patriarchatus regimini fuit provium per vicarium apostolicum patriarchalem a sanctissimo nostro Pio divina providentia papa IX constitutum, episcopi patriarchatus Ciliciae dio decimaquarta mensis septembris anni 1866 in armeniam ecclesiam sanctae Mariae in caelum assumptae montis Libani synodaliter convenerunt, una cum reverendissimo patre domino Iosepho Valerga patriarcha Hierosolymitano atque apostolico Syriae pro-delegato, quem extraordinaria quoque auctoritate munitum sanctitas sua huic episcoporum conventui adesse iusserat. Tum iidem sacrorum antistites sperantes, Constantinopolitanam Armenorum provinciam ex benignitate sanctae sedis unendam fore cum patriarchatu Ciliciae, eaque ratione tum iurisdictionis tum disciplinae unitatem atque ordinem restituendum esse, postularunt in patriarcham reverendissimum patrem dominum Antonium Hassun archiepiscopum primatem Armenorum Constantinopolos, quem recepto apud eos more Petrum IX nuncupaverunt. Deinde datis litteris ad sanctissimum dominum nostrum peractam uti supra electionem significaverunt, autographam quoque syngrapham transmittentes.

Epistola reverendissimorum patrum dominorum episcoporum Armeniorum Ciliciae ad sanctissimum dominum nostrum Pium papam IX de postulatione reverendissimi patris domini Antonii Hassun archiepiscopi primatis Constantinopolitani in patriarcham Ciliciae.

Beatissime pater.

Ad pedes sanctitatis vestrae subscripti episcopi patriarchatus Armenii Ciliciae provoluti humillime significamus, nos apostolica sanctitatis vestrae benedictione munitos in Libanum convenisse ad canonicam electionem successoris defuncti nostri patriarchae Gregorii Petri VIII rite peragendam. Et postquam sedulo perpendimus tum spirituales tum temporales utilitates Armeniae catholicae ecclesiae atque universae nostrae nationi ex unione duarum iurisdictionum patriarchalis scilicet et primatialis obventuras, praeviis obsecrationibus ac divini sacrificii celebratione, quod nos nosterque clerus litavimus ut divinae gratiae lumen obtineremus, sponte

B et concordibus animis reverendissimum patrem dominum Antonium Hassun archiepiscopum primatem Constantinopolitanum, imposito illi nomine Petri IX, elegimus et proclamavimus Ciliciae patriarcham et successorem iurium et privilegiorum praeaudati nostri defuncti patriarchae.

Canonicum electionis actum huiusce adnexum littera humillime exhibemus: ac reverendissimo patri domino Iosepho Valerga patriarchae Hierosolymitano ac Syriae apostolico delegato curam relinquimus accuratissime narrandi qua ratione memorata electio peracta fuerit.

Gaudentes in Domino rem catholicae Armenorum ecclesiae tantopere utilem a nobis confici potuisse, sanctitatem vestram adprecatur, ut opus

Considerata la necessità di provvedere generalmente all'arbitrio, che esercitano i patriarchi Orientali nella elezione dei vescovi, il santo padre dopo questa risoluzione aveva determinato di estender subito a tutte quelle chiese la relativa disposizione già data per la chiesa Armena: ed in questo senso era stata scritta l'allocuzione, che sua santità era per pronunciare nel consistorio, in cui avrebbe confermata l'elezione del patriarcha Armeno. Si venne però a conoscere che presso i Melchiti il popolo elegge il vescovo sullaterna presentata dal patriarcha a differenza delle altre nazioni Orientali, presso le quali il popolo presenta uno o più individui fra i quali il patriarcha sceglie il candidato. Onde conseguiva che la riserva adottata per gli Armeni urterebbe il popolo, se non fosse prima in qualche modo predisposto. Quindi il santo padre giudicò nella sua sapienza di soprassedere dell'adottata risoluzione, limitandosi a dichiarare che quantoprima avrebbe regolato il modo, con cui dovrà procedersi alla elezione dei vescovi in tutte le chiese di rito orientale. La qual cosa egli espresse nell'allocuzione concistoriale del 12 luglio pp. e ripeté con gli stessi termini nella bolla *Reverentissimus* spedita appunto per la unione della primazia di Costantinopoli al patriarchato Armeno di Cilicia, ove si legge come appresso: «Dum autem haec pro Armeniorum antistitum electione decernimus, haud obliviscimur reliquorum patriarchatum ritus Orientalis, pro quibus etiam hoc gravissimum de episcoporum electione negotium quamprimum moderandum curabimus ut iam venerabilibus fratribus nostris patriarchis Maronitarum et Melchitarum aliisque Orientalibus praesulibus Romae in praesentia commorantibus palam ediximus».

Allorché poi si trattò della spedizione della bolla per monsignor Hassun, il santo padre modificando la risoluzione presa sul dubbio decimo, benché dalla stessa santità sua già approvata, ordinò, che non vi fossero inserite le facoltà speciali concesse a quel patriarcha, ma che se ne avesse ragione in particolari rescritti: per avere quindi maggior libertà nelle variazioni, che si credesse indurre sulle facoltà medesime nel definitivo ordinamento disciplinare, che si vuol dare alla chiesa Orientale.

* Ex libello ita inscripto: *Acta consistorii secreti habiti die XII iulii MDCCCLXVII, in quo sanctissimus dominus noster Pius papa IX Armenii Ciliciae patriarchae Antonii Petri Hassun praesentis in curia electionem confirmavit, eidemque sacrum pallium concessit. Romae MDCCCLXVII, typis s. c. de propaganda fide, ex Petro Marietti, soc. administro. In-4°, 49 p.* Textum armeniacum, qui e regione latini textus ibi representatur, omisimus. Eadem exstant in sylloge *Iuris pontificii de Propaganda fide pars prima*, t. VI, parte I^a, p. 453 sqq.

ipsum apostolica benedictione confirmatione perficere dignetur. Equidem providissimus Deus, qui tot gloriosa facinora aeternae dignae memoria, vobis pontificiam cathedram moderantibus, est operatus, profecto beatitudini vestrae ordinationem catholicas Armeniorum nationis reservavit, quae paternae vestrae sollicitudinis beneficia aeternum extollet, postquam a vestra sapientia deus atque ordinem unitatis tam quoad iurisdictionem quam circa disciplinam fuerit assequuta.

Haec sunt nostra ingrantia vota, hic scopus nostrae deliberationis. Interea nostrum desiderium exprimimus, ut novus electus patriarcha quamprimum ad Libanum accedat, nationalis ritus caeremoniis ad patriarchale solium evehendus, idque ob eiusdem aedis honorem nostramque qui eum elegimus consolationem.

Iterumque ad osculum sacri pedis advoluti apostolicam benedictionem humillime imploramus. B
E monte Libano die 15 septembris 1866.

Humillimi famuli et obsequentissimi filii

+ Melchior Nasarian, archiepiscopus Mardensium, vicarius apostolicus patriarchalis.

+ Gregorius Balithian, archiepiscopus Aleppensis.

+ Ignatius Kalibgian, archiepiscopus Amasiae.

+ Petrus Apelian, archiepiscopus Maraasensis.

+ Iacobus Bahtiarian, archiepiscopus Diarbekiriensis.

+ Ioannes Hagian, archiepiscopus Caesareae.

+ Leo Korkoruni, archiepiscopus Melitenus.

+ Basilus Gasparian, archiepiscopus Cypri.

Formula electionis.

Nos subscripti in unum congregati in ecclesia principe huiusce patriarchatus apud Bzomar, anno salutis nostrae 1866 die 14 septembris, ad liberam electionem novi patriarchae peragendam, matura deliberatione ac libera voluntate canonice elegimus in patriarcham Ciliciae illustrissimum ac reverentissimum Antonium Hassun primatem Constantinopolitanum, nuncupantes eum Petrum nonum uti successorem felicitis memoriae Gregorii Petri VIII.

+ Melchior Nasarian, archiepiscopus Mardensium, vicarius apostolicus patriarchalis.

+ Gregorius Balithian, archiepiscopus Aleppensis.

+ Ignatius Kalibgian, archiepiscopus Amasiae.

+ Petrus Apelian, archiepiscopus Maraasensis.

+ Iacobus Bahtiarian, archiepiscopus Diarbekiriensis.

+ Ioannes Hagian, archiepiscopus Caesareae.

+ Leo Korkoruni, archiepiscopus Melitenus.

+ Basilus Gasparian, archiepiscopus Cypri.

Aliae etiam epistolae eadem super re datae fuerunt ad sacram congregationem de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis ab iisdem electoribus, a reverendissimo patre domino Iosepho Valerga, patriarcha Hierosolymitano, Syriae prodelegato apostolico, atque ab electo reverendissimo patre domino Antonio Hassun.

Quibus acceptis, tota actorum series ad accuratissimum examen a memorata sacra congregatione revocata fuit in generalibus eminentissimorum patrum comitiis habitis diebus 27 maii et 4 iunii huius vertentis anni 1867. Quorum sententia cum sanctissimo domino nostro per memoratas sacrae congregationis secretarium relata fuisset, idem summus pontifex huiusmodi decretum ab ipsa sacra congregatione edendum iussit.

Decretum sacrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis.

Viduata pastore suo Armenia patriarchali ecclesia Ciliciae per obitum bonae memoriae Gregorii

Petri VIII, graves exarsere controversiae super vacantis patriarchatus regimine. Quibus e medio tollendis sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX per reverendissimum patrem dominum Syriae prodelegatum eidem vacanti patriarchatui praefecit vicarium apostolicum reverendissimum patrem dominum Melchiorum Nagarian, episcopum Mardensem. Quo facto, annuente eadem sanctitate sua, ad electionem novi patriarchae ventum est. Itaque in Armenia aede sanctae Mariae in caelum assumptae montis Libani, praeside memorato Syriae prodelegato apostolico reverendissimo patre domino Iosepho Valerga, patriarcha Hierosolymitano, synodali ter congregati episcopi Ciliciae ad patriarchalem dignitatem postularunt reverendissimum patrem dominum Antonium Hassun, archiepiscopum primatem Armenum Constantinopoleos, quem Petrum IX appellavere, multam spem habentes fore ut hac ratione expeditior sterneretur via ad impetrandam ab apostolica sede coniunctionem ecclesiasticae Constantinopolitanae provinciae, cum patriarchatu Ciliciae; et hoc consilium ac desiderium datis ad sanctissimum dominum nostrum synodalibus litteris humillime expregerunt.

Re delata ad hanc sacram congregationem de Propaganda fide orientalium negotiis praepositam, omnibusque sedulo et mature perpensis, sanctissimo domino nostro visum est, gravissimum istud negotium prout infra suprema sua auctoritate moderari.

Imprimis sanctitas sua primatalem atque archiepiscopalem titulum extinxit, quo sanctae memoriae Pius papa VIII Armeniam Constantinopolitanam ecclesiam decoraverat apostolicis litteris, quarum initium *Quod iamdiu* datis die 6 iulii 1830. Deinde Constantinopolitanam ecclesiasticam provinciam Armenio Ciliciae patriarchatui perpetuo univit; ac voluit, ut novus patriarcha eiusque successores titulo fruantur patriarchae Ciliciae Armeniorum; ut iidem in urbe Constantinopolitana resideant, eandemque Constantinopolitanam ecclesiam ordinaria iurisdictione gubernent. Patriarchatum vero praedictum iisdem limitibus coerceri voluit, quibus Ciliciae patriarchatus et primatus Constantinopolitanus actualiter continentur.

Admisit praeterea et confirmavit electionem seu postulationem reverendissimi patris domini Antonii Hassun hactenus archiepiscopi primatis Constantinopolitani in patriarcham Ciliciae, sanatis, quantum opus sit, quibuscumque defectibus etiam substantialibus, qui in electionem fortasse irrepserint, eundemque sacro pallio decorandum decrevit.

Quo vero haec ferme nova patriarchatus Armenii constitutio in bonum cedat animarum, utque damna gravissima, quae ex incerta vel minus apte constituta ecclesiastica disciplina solent derivari propuleantur, sanctissimus dominus noster hanc sibi oblatam occasionem nactus est, ut praecipua quaedam ecclesiasticae disciplinae capita in memorato patriarchatu Armeniorum opportune moderaretur. Re itaque in sacra congregatione pro negotiis ritus orientalis mature ac sedulo perpensa, eadem sanctitas sua suprema qua pollet in universam ecclesiam potestate usus, ea quae sequuntur sancivit atque in memorato patriarchatu inviolabiliter servari mandavit.

In electione patriarchae solis episcopis suffragii ferendi ius esto, exclusis omnino clericis et sacerdotibus, qui episcopali charactere minime fulgeant. Nemo vero laicorum in eadem electione semet inserere, ullamque partem habere poterit, quovis quacito colore vel praetextu.

Electi Armenorum patriarchae inthronizari non poterunt, neque ullum ius aut iurisdictionem in patriarchatu habere, nisi prius eorumdem electio seu postulatio ab apostolica sede fuerit admissa et de more confirmata, sublata qualibet contraria consuetudine.

Possessiones pertinentes ad ecclesiam vel mensuram sive ad alias quascumque ecclesias vel loca pia patriarchatus non poterunt patriarchae vendere, aut donare, vel impignorare, aut de novo infeudare vel aliquo modo alienare, neque permittere ut a quovis alienentur, inconsulto Romano pontifice; et si secus fecerint, poenas in edita super hoc constitutione a felicis recordationis Paulo II comminatas eo ipso incurrant, quemadmodum habetur in formula iuramenti ab ipsis patriarchis in promotione sua edendi.

Apostolorum limina singulis quinquenniis iidem patriarchae personaliter et per se visitabunt. Romanoque pontifici pro tempore existenti rationem reddent de pastoralis sui officio ac de rebus omnibus ad patriarchatus sui statum pertinentibus, prouti continetur in praedicta formula iuramenti.

Quoad vero electionem episcoporum hanc methodum sanctissimus servari iussit, ut quoties aliquam dioecesim patriarchatus Armenii vacare contingat, patriarcha quamprimum synodum indicat universorum episcoporum eiusdem patriarchatus: quo facto ab eodem patriarcha et episcopis synodaliter congregatis tres idonei ecclesiastici viri proponantur, quo ex illis digniorem et magis idoneum summus pontifex eligere et vacanti episcopali sedi providere possit. Non dubitat autem sanctitas sua, quin iidem episcopi dignos ac vere idoneos viros sanctae sedi proponere studeant, ne umquam cogatur summus pontifex, pro apostolici sui ministerii officio, alium licet ab eis non propositum episcopatum dignitate augere et vacanti ecclesiae praeficere. Quod si propter instantem necessitatem aut itineris longitudinem universi episcopi ad synodum uti supra a patriarcha indictam accedere non poterunt, tres saltem episcopi propriam dioecesim cum iurisdictione habentes una cum memorato patriarcha in eandem synodum omnino conveniant, absentibus ternariam suam propositionem scripto significantibus. Acta vero eiusdem synodi ad sacram congregationem de Propaganda fide Orientalium negotiis praepositam per reverendissimum patrem dominum delegatum apostolicum transmittantur, ut supremo summi pontificis iudicio subiciantur.

Dum autem haec pro Armeniorum antistitem electione sanctissimus decrevit, haud oblitus reliquorum patriarchatum ritus orientalis, etiam pro ipsis omnibus hoc gravissimum de episcoporum electione negotium se quamprimum fore moderatum declaravit, prouti reverendissimis patribus dominis Maronitarum et Melchitarum patriarchis aliisque orientalibus episcopis Romae in praesentia commemorantibus palam edixit.

Haec sanctissimus dominus noster decrevit atque mandavit, contrariis quibuscumque etiam specifica mentione dignis minime obstantibus, quibus omnibus ad effectum praesentium expresse derogavit.

Datum Romae, ex aedibus sacrae congregationis de Propaganda fide, die 10 iulii 1867.

Alexander cardinalis Barnabò, praefectus.

L. + s.

Ioannes Simeoni, secretarius.

Hiis praemis, die duodecima iulii, indicto de more secreto consistorio, sanctissimus dominus noster ita eminentissimos patres allocutus est.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Sanctissimi domini nostri Pii divina providentia papae IX allocutio habita in consistorio secreto die XII iulii anno MDCCCLXVII.

Venerabiles fratres.

Cum ex hac vita migraverit die nona ianuarii superioris anni bonae memoriae Gregorius Petrus patriarcha Ciliciae Armeniorum, graves de vacantis illius patriarchalis ecclesiae regimine exortae sunt controversiae. Nos spirituali eiusdem patriarchatus bono consulere vehementer cupientes, ad huiusmodi componendas controversias elegimus vicarium apostolicum eiusdem patriarchatus venerabilem fratrem Melchiorum Nasarian, Mardensem Armeniorum antistitem. Ac postea illius nationis episcopi nostro permisso in synodum conveniunt ad novum patriarcham eligendum: et huic conventui apostolica nostra auctoritate munitus adfuit venerabilis frater Iosephus Valerga, patriarcha Hierosolymitanus ac noster pro-delegatus apostolicus in Syria. Quo in conventu, die decima quarta septembris superioris anni in Armeniis aedibus deiparae Virginis in caelum evectae sacris montis Libani habito, iidem episcopi cunctis suffragiis venerabilem fratrem Antonium Hassun archiepiscopum primatem Armeniorum Constantinopolitanum tam insigni dignitate ornandum declaraverunt. Obsequentissimis autem suis litteris iidem episcopi humiliter enixeque a nobis postularunt, ut huiusmodi electionem confirmare vellemus; ac simul exposuerunt, hanc electionem ab ipsis factam in ea profecto spe, ut patriarchalis ac primatialis Armeniorum sedes canonice coniungerentur. Equidem hanc earumdem sedium unionem catholici Constantinopolis Armenii saepe expectaverunt, eamque a felicis recordationis Gregorio decimo sexto praedecessore nostro et a nobis efflagitarunt. Sed graves iustaeque causae obstituerunt, quominus haec Armeniorum vota possent expleri. At vero anno millesimo octingentesimo quinquagesimo nono permisimus, ut quando patriarchalis Ciliciae sedes suo fuisset destituta pastore, novi patriarchae intermitteretur electio, quo eiusdem nationis sacrorum antistites ante eiusmodi electionem de earumdem sedium coniunctione libere suam sententiam emittere possent. Iam vero rebus omnibus a nostra congregatione christianae fidei propagandae pro orientalium ecclesiarum negotiis accurato examine perpenis, de eiusdem congregationis consilio, tum electionem seu postulationem venerabilis fratris Antonii Hassun in Ciliciae patriarcham confirmandam, tum patriarchalis et primatialis Armeniorum sedis coniunctionem ab ipsis Ciliciae episcopis et ab Armenis Constantinopolis catholicis tam vehementer exoptatam propagandam existimavimus. Hac autem de re apostolicas nostras sub plumbo litteras expediri mandavimus, in quibus copiosius omnia exponuntur. Atque id eo libentius agimus, quod venerabilis frater Antonius Hassun iamdiu eximia suae religionis, pietatis ac sanae salutarisque doctrinae, ac erga nos et hanc Petri cathedram fidei et observantiae, atque episcopalis in re catholica et ecclesiae libertate tuenda fortitudinis specimina praeberit, et idcirco patriarchali honore dignus et ad ecclesiasticam praesertim disciplinam instaurandam idoneus. Accedit etiam, ut omnes Armenii Ciliciae episcopi cum summa sui nominis laude etiam voce nobis clare aperteque declaraverint, sibi summopere cordi esse, et huic apostolicae sedi firmiter adhaerere, ac nostrae et eiusdem sanctae sedis voluntati obsequi, et ea omnia agere, quae a nobis et ab eadem sede ipsis fuerint commissae ac demandata.

Itaque in eam profecto spes erigitur fore, ut, dum pro Armenis deprecanda duximus, haud obli-
 Deo bene iuvante, in Ciliciae patriarchatu, opera
 ac studio eiusdem venerabilis fratris Antonii eiusque
 coepiscoporum, catholica religio nova in dies in-
 crementa suscipiat et ecclesiastica quotidie magis
 efflorescat disciplina. Equidem nemo vestrum igno-
 rat, venerabiles fratres, gravissima et nunquam satis
 lugenda damna, quae in orientales ecclesias ex
 funestissimo schismate redundarunt, quod ipsae
 ecclesiae ab unitate catholica iamdiu misere seiun-
 xit et separavit. Quibus damnis haec apostolica
 sedes nunquam destitit opportuna adhibere remedia.
 Etsi vero aliquae ex illis ecclesiis ad catholicam
 unitatem quoad dogmaticam doctrinam, divina ad-
 spirante gratia, redierint: tamen rerum ac tempo-
 rum vicissitudine nōdum in omnibus illis ecclesiis
 potuit omnino reatitui ecclesiastica disciplina, ex
 cuius corruptela et despectu errores et haeresees
 solent oriri. Nostri certe praedecessores orienta-
 lium ecclesiarum ritus, fidei morumque sanctitati
 et ecclesiasticae honestati minime adversos, inte-
 gros inviolatosque servari voluerunt: ac nos ipsi
 id confirmavimus nostris encyclicis litteris¹ die
 sexta ianuarii anno millesimo octingentesimo qua-
 dragesimo octavo ad Orientales datis. At necesse
 omnino est, ut ab omnibus sacrorum antistitibus et
 sacerdotibus liturgica propriae ecclesiae disciplina
 sedulo observetur, et nunquam illa singulorum an-
 tistitum arbitrio relinquatur, sed determinata sit
 ab huius apostolicae sedis auctoritate. Nemini
 certe unquam licuit aut licet, ipsam liturgiam ullo
 modo vel leviter immutare, innovare, imminuere,
 quemadmodum praesertim statuerunt ac docuerunt
 suis apostolicis litteris Benedictus decimus quartus²
 et Gregorius decimus sextus³, quas litteras et re-
 gulas in illis praescriptas suprema quoque nostra
 apostolica auctoritate confirmamus et ab omnibus
 orientalibus ecclesiis religiosissime observari man-
 damus.

Cum autem minime ignoremus, in ecclesiastico
 orientalium ecclesiarum regimine quaedam esse,
 quae ob antea temporis calamitatem incerta ad-
 huc manent vel minus apte sunt constituta, veluti
 in memorata nostra encyclica epistola ad Orientales
 data monuimus, tum nos de illarum ecclesiarum
 bono vehementer solliciti omni certe studio adiri-
 mus, ut ad sacrorum canonum normam, servatis
 sanctorum patrum institutis, rite omnia componan-
 tur et ordinentur. Et quoniam inter praecipua
 ecclesiasticae disciplinae capita in primis est episco-
 porum electio, ex qua ecclesiae bonum ac decus
 et spiritus fidei populorum salus atque uti-
 litas maxime pendet, ideo in hoc gravissimum
 sane negotium curas omnes cogitationesque nostras
 intentissimum studio convertendas esse censuimus.
 Nēpim cum ab ipso Christo domino in beatis-
 simi Petri apostolorum principis persona fuerit
 nobis commissa suprema cura et potestas univer-
 sam pascendi, regendi et gubernandi ecclesiam,
 tum nihil certe nobis potius esse potest ac debet,
 quam ut singularem diligentiam ac vigilantiam con-
 tinenter adhibeamus, ut digni eligantur episcopi.
 Atque ideo ipse venerabilibus fratribus Armenis
 sacrorum antistitibus iam manifestavimus, quae
 nostra sit voluntas circa episcoporum electionem.
 Volumus enim, ut ab eisdem patriarcha et episcopis
 nobis proponantur idonei ecclesiastici viri, quo
 ex illis nos digniorem eligere et vacantibus episco-
 palibus sedibus providere valeamus. Haec autem

dum pro Armenis deprecanda duximus, haud obli-
 sumus reliquorum patriarchatum orientalis ritus,
 pro quibus etiam hoc gravissimum de episcoporum
 electione negotium quamprimum moderandum cura-
 bimus. Quod quidem a nobis initum consilium
 patriarchis Maronitarum et Graeco-Melchitarum
 aliisque orientalibus episcopis Romae in praesen-
 tiarum degentibus nuperrime manifestum fecimus.
 Siquidem ad excolem episcopalem dignitatem ii
 tantum eligi debent, qui dotibus ab apostolo Paulo
 per suas ad Timotheum ac Titum epistolas singu-
 latim commemoratis et omnino praescriptis sint
 ornat, quique ad sacrorum canonum normam vitae
 integritate, morum gravitate, salutaria doctrinae
 laude, et catholice religionis animarumque salutis
 zelo spectati, non sua, sed quae Christi sunt unico
 quaerant, ac in suis diocesis assidue residentes,
 illas propria ordinaria iurisdictione regant, guber-
 nent, et clerum populumque fidelem sibi concre-
 ditum qua voce, qua opere, qua exemplo, ac divini
 praesertim verbi praeconio, sacramentorum admi-
 nistratione ab veneratoris pascuis arceant, ad salu-
 taria propellant, ac per semitas mandatorum Dei
 indesinenter conducant. Ut autem omnia in Cili-
 ciae patriarchatu prospere dirigantur, iussumus,
 eiusdem patriarchatus episcopos penes eorum pa-
 triarcham synodum quamprimum habere, et synodi
 acta, ac decreta ad eandem congregationem fidei
 propagandae orientalium ecclesiarum negotia prae-
 positam mittere, vetita interim eorumdem execu-
 tione, donec ab eadem congregatione fuerint ac-
 curato examine perpensa ac supremo nostro iudicio
 et auctoritate approbata. Neque omitemus per
 eandem congregationem nove patriarchae et episco-
 pis Armenis Ciliciae opportuna dare monita ac
 instructiones ad maiorem illorum fidelium utilitatem
 quotidie magis procurandam. Ea profecto spe niti-
 mur fore, ut patriarcha idem eiusque coepiscopi
 in omnibus gravissimi ministerii partibus strenue
 implendis nihil unquam intentatum relinquunt, ut in
 omni patientia, doctrina et caritate miseros errantes
 ex perniciosissimo schismate ad sanctae matris ca-
 tholicae ecclesiae sinum reducant.

Nunc vero, cum de venerabilium fratrum nostro-
 rum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium eius-
 dem congregationis fidei propagandae negotiis
 ecclesiarum orientalium praepositae consilio sta-
 tuerimus, venerabilem fratrem Antonium Haesun
 patriarcham Ciliciae Armenorum eligere, sanato, si
 opus fuerit, quocumque defectu etiam substantiali,
 luculentius paternae nostrae caritatis testimonium
 illi exhibere optantes, eum sacro pallio de corpore
 beati Petri sumpto decorare, ut postulat, atque hoc
 pastoralis officii plenitudinis insigne ei nos ipsi im-
 ponere constitavimus. Non dubitamus, quod haec
 singularis nostrae benevolentiae significatio gratia-
 sime sit ipsi patriarchae et incolae catholicae Ar-
 meniorum nationi, quam haec apostolica sedes omni
 affectu semper est prosecuta et prosequitur.

Quid vobis videtur?

Auctoritate omnipotentis Dei, sanctorum apo-
 stolorum Petri et Pauli ac nostra, commemoratae
 sedis Constantinopolitanae a felicia recordationis
 Pio octavo decessore nostro erectae primatiali et
 archiepiscopalem titulum extinguimus, et ecclesiasti-
 cam eiusdem sedis provinciam cum patriarchatu
 Ciliciae Armenorum perpetuo coniungimus: confir-
 mamus et approbamus electionem seu postulatio-
 nem a venerabilibus fratribus episcopis Armenis
 Ciliciae factam de persona venerabilis fratris An-
 tonii Haesun, quem Ciliciae patriarcham Armeno-
 rum constituimus, praeficientes eum in patriarcham

¹ In suprema die 6 ianuarii 1868.

² Const. Demandatum die 24 decembris an. 1745.

³ Inter gravissimas die 8 februarii an. 1862.

et pastorem eiusdem patriarchalis ecclesiae, prout A
in decreto et schedula consistorialibus exprimitur,
contrariis quibuscumque non obstantibus.

In nomine Patris et Filii et Spiritus
sancti. Amen.

Post hæc in aulam consistorialem admissus fuit
electus patriarcha cum omnibus ritus sui episcopis.
Admissi quoque fuere reverendissimi patres domini
Paulus Mashad et Gregorius Jusef, ille Maroni-
tarum, hic Melchitarum patriarchae, ceterique
omnes antistites ecclesiarum ritus orientalis multi-
que etiam ex latinis qui in praesentia Romae com-
moranantur, quos inter reverendissimus pater domi-
nus Paulus Brunoni, archiepiscopus Taronensis,
vicarius apostolicus patriarchalis Constantinopolis.
Ipse vero electus medius incedens inter duos epi-
scopos Armenios, Melchiorum Nasarian Mardensem
et Iosephum Arakial Ancyranum, pone sequente
ipsius diacono Paschali Rubian solemniores sacri
sui ordinis ac ritus vestes induto, genuflexus deinde
coram sanctitate sua eiusque pedes deosculatus,
sacrum pallium per se ipse postulavit hinc usus
verbis:

Beatissime pater.

Ego Antonius Petrus electus ecclesiae patri-
archalis Ciliciae Armenorum instantanter, instantius
et instantissime peto mihi tradi et assignari pal-
lium de corpore beati Petri sumptum, in quo est
plenitudo pontificalis officii, pro ecclesia patriarchali
Ciliciae Armenorum a sanctitate vestra mihi com-
missa.

Tum fidelitatem suam erga sanctissimum domi-
num nostrum eiusque legitimos successores de more
iuravit iuxta sequentem formam a sacris canonibus
et a sanctitate sua praefinitam.

Formula iuramenti.

Ego Antonius Petrus IX Hassun electus patri-
archa Ciliciae ab hac hora in antea fidelis et ob-
ediens ero beato Petro, sanctaeque apostolicae
Romanae ecclesiae et vobis sanctissimo domino
meo domino Pio papae IX vestrisque successoribus
canonice intransitibus.

Non ero in consilio aut consensu vel facto, ut
vitam perdatis aut membrum, vel capiamini mala
captione, aut in vos violenter manus quomodolibet
ingerantur, vel iniuriarum aliquarum inferantur quovis
quaesito colore.

Consilium vero quod mihi credituri estis per
vos, aut per delegatos apostolicos, vel per nuntios,
aut per litteras, ad vestrum damnum, me sciente,
nemini pandam.

Papatum Romanum et regalia sancti Petri ad-
iutor vobis ero ad retinendum et defendendum,
salvo meo ordine, contra omnem hominem.

Legatum apostolicae sedis in eundo et redeundo
honorifice tractabo et in suis necessitatibus ad-
iuvabo.

Iura, honores, privilegia et auctoritatem sanctae
Romanae ecclesiae, sanctitatis vestrae et successo-
rum vestrorum conservare, defendere, augere ac
promovere curabo.

Neque ero in consilio vel facto seu tractatu,
in quibus contra vos aut vestros successores, vel
eamdem Romanam ecclesiam aliqua sinistra vel
praediudicialia personarum, iuris, honoris, status et
potestatis eorum machinentur. Et si talia a quibus-
cumque procurari novero vel tractari, impediam
hoc pro posse, et quantocitius potero, significabo
sanctitati vestrae, vel alteri, per quem ad eius no-
titiam pervenire poterit.

Regulas sanctorum patrum, decreta, ordinationes,
reservationes, dispositiones, provisiones et mandata
apostolica totis viribus observabo et faciam ab
aliis observari.

Haereticorum, schismaticorum et rebellium sancti-
tati vestrae vestrisque successoribus errores, cona-
tus ac machinationes pro posse impugnabo: illorum-
que conversioni sedulam operam impendam.

Vocatus ad synodum veniam, nisi praepeditus
fuero canonica praepeditione.

Apostolorum limina singulis quinquenniis per-
sonaliter et per meipsum visitabo, ac sanctitati
vestrae vestrisque successoribus rationem reddam
de toto meo pastoralis officio, deque rebus omnibus
ad patriarchalis ecclesiae meae statum, ad cleri et
populi disciplinam, ad animarum denique, quae
meae fidei creditae sunt, salutem, quoque modo
pertinentibus; et vicissim mandata apostolica humi-
liter recipiam et quam diligentissime exequar.

Quod si legitimo impedimento detentus fuero,
praefata omnia adimplebo per certum nuntium ad
hoc speciale mandatum habentem in dignitate ec-
clesiastica constitutum, aut hoc mihi deficiente, per
aliquem presbyterum saecularem vel regularem
spectatae probitatis et religionis, de omnibus supra-
dictis plene instructum. De huiusmodi autem im-
pedimento docebo per legitimas probationes trans-
mittendas per memoratum nuntium ad sanctae Ro-
manae ecclesiae cardinalem praefectum sacrae con-
gregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus
orientalis.

Possessiones pertinentes ad ecclesiam vel men-
sam meam, sive ad alias quascumque ecclesias vel
loca pia patriarchatus mei non vendam, neque
donabo, neque impignorabo, neque de novo in-
feudabo, vel aliquo modo alienabo, neque a quovis
alienari permittam, inconsulto Romano pontifice.

Et si ad aliquam alienationem devenero, poenas
in edita super hoc constitutione a felicis recorda-
tionis Paulo II contentas eo ipso incurrere volo.

Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia.

Cumque sanctissimus dominus noster sacri pallii
postulationi benigne annuisset respondens: „Pro-
pediem dabimus“, idem reverendissimus pater do-
minus patriarcha Ciliciae Armenorum sequenti ora-
tione sanctitati suae gratias egit.

Gratiarum actio.

Beatissime pater.

Et si orientales ecclesias, imprimis vero nostram
Armenam, immortalibus beneficiis ab ipsis gloriosi
tui pontificatus exordiis tibi arctissime devinxeris,
adeo eximia tamen sunt quibus hodierna die Ar-
menium episcopatum et populum meamque humil-
limam personam cumulasti, ut impares profecto
simus gratis pro merito rependendis. Quod enim
multis abhinc annis Armenia gens expetierat, ut
scilicet primatialis quae Constantinopoli erat sedes
patriarchali quae est in Cilicia coniungeretur, a
sanctitate tua, suprema qua polles auctoritate, ho-
dierna die decretum fuisse nobis gratulamur; id-
que tam provide ac vere paterno dilectionis affectu,
ut in unione peragenda, ex praesertim servaveris
et copulaveris, quae in utraque sede excellere vide-
bantur. Siquidem patriarchalem dignitatem Ciliciae
ita manere voluisti, ut tamen patriarcham, quem
in iugis Libani asperrima temporum adiuncta ferme
concluserant, in splendidissima Constantinopolitana
urbe, quae Othomani imperii caput est et prin-
ceps, residere volueris; et primatalem atque archi-
episcopalem titulum, quo hanc ecclesiam sanctae
memoriae Pius VIII decoraverat, ita extinxeris, ut

maior illa coniunctionis ratio, quae vi cum apostolica sede intercedebat, in ipsam etiam patriarchalem Ciliciae dignitatem redundaverit.

Quo facto, providissime congluisti incolumitati fidei nostrae, quam, licet, gravissima imminerent pericula, non amplius tamen posthac, adiuvante Deo, naufragium passuram esse confidimus. Peculiari enim sanctitatis tuae sollicitudine foretur, atque arctius apostolicae huic sedi adhaerens illius petrae virtute solidatur, supra quam Dominus ecclesiam suam tanta stabilitate fundavit, ut portae inferi adversus eam numquam praevaluerint, sed neque in posterum praevaliturae sint. Revera gentis nostrae historiam antiquissimam memoria recolebantibus, luce meridiana clarius ignotum, eos ex nostris patriarchis uti splendida sidera ceteris praefuisse, qui arctius beati Petri cathedrae adhaeserunt; et gloriosissima Armenorum saecula ea fuisse, quibus catholica veritas atque unitas apud eos magis florere. Atque utinam qui his successerunt maiores gentis nostrae antistites arctiorem cum sede apostolica coniunctionem, quali nos modo fruimur, habuissent! Etenim tunc inimicus homo in agro dominico xisanis supereminare nullatenus potuisset, si pastores firmiter Romano pontifici arctissime adhaesissent. Petro enim et Petri successoribus dictum est a Christo domino: „Confirma fratres tuos.“ Episcopi Armeni hoc spiritu confirmati potuissent robur et fortitudinem induere, qua schismaticorum atque haereticorum fraudi et violentiae resistere valuissent.

Immortales proinde, beatissime pater, sanctitati tuae agimus gratias, quod patriarchatum Ciliciae ecclesiastica Constantinopolitana provincia adaluxeris, meque licet immerentem illi regendo praefecisti. Verum ea etiam ex causa, in qua veluti novum tuum beneficium admiramur, nos gratissimos animi sensus exprimimus, quod initum a sanctitate tua consilium circa electiones sacrorum antistitum ritus nostri ipse coram aperire nobis volueris, ea usus verborum humanitate, ut non tam supremi ecclesiae pastoris et rectoris maiestatem, quam amantissimi patriae caritatem atque benevolentiam praeferes. Oh vere auspaticissimam diem, quae totius posteritatis praecursoris praedicabitur, qua mihi et universis Armenorum episcopis contigit prope ipsum sepulcrum apostolorum per te loquentem beatum Petrum audire, nostramque fidem, obedientiam, devotionem tuis mandatis, quin et monitis atque desideriis coram sanctitate tua palam profiteri. Tunc, si ita loqui fas est, veterum patrum nostrorum, qui nos in Christo per evangelium genuerunt, imprimis vero magni Gregorii Illuminatoris oesa exultaverunt, nosque haud degeneres filios esse comprobaverunt. Vere nobis bonum est, pater sancte, tibi adhaerere; ponere post dominum Deum in te spem nostram. Sicut enim palmet non potest ferre fructum nisi manserit in vite, sic nec nos nisi post Christum in te manserimus. Fides enim vera esse nequit sine coniunctione cathedrae Petri: ubi enim Petrus, ibi ecclesia.

Quapropter sanctitatem tuam humillime precamur, ut qui in nobis auctore Deo opus bonum coepisti, ipse perficias, confirmes atque consolidas tua ope, auctoritate, consilio. Nos quidem, ut ipse mandasti, liturgicae unitati in universo patriarchatu restituendae sedulo adlaborabimus, his servatis regulis quas in apostolicis tuis litteris *Inter plures*, et *Neminem vestrum* nobis constituisti. Quin etiam in synodum quam primum convenientes ea

omnia, quae ob anteaacti temporis calamitates incerta adhuc manent vel minus apte constituta, nos ad sacrorum campum normam servatisque sanctorum patrum institutis rite componere atque ordinare satagemus; eaque omnia et singula, antequam executioni demandentur, supremo tuo iudicio sublimiter festinabimus, ne in vacuum cucurrisse deprehendamus. Tu vero, beatissime pater, qui universalis ecclesiae doctor es et magister infallibilis, eadem vel probando vel emendando vel quae necessaria duxeris adiciendo, viam nobis aeternae vitae gradiamur, uberemque nobis gratiam auctoritate precibusque tuis conciliabis, ut iugum Domini suave quidem illud et leve alacres portemus, nostrisque curis concreditis populos in salutis aeternae viam ducamus.

Quorum auspiciis bonorum apostolicam benedictionem nobis ac fidelibus nostrae curae concreditis benignus impertire. Inter haec autem nobis tam laeta et fausta haud oblivisci possumus alias esse oves ex gente etiam nostra, quae non sunt in tuo ovili, quae oportet adduci, ut vocem tuam audiant sicuti et nos. Profecto, pater sancte, non tam animi pravitate quam ignorantia detinentur; nesciunt enim quid faciant. Roga igitur Deum ut illis ignoscat, eosque ad-unigenitum filium suum a terra exaltatum trahere festinet, quo nos receptis fratribus gaudeamus, tuque revertentes filios laetus amplectaris, stolaque prima induas; et non minus in caelis quam in terra gaudium sit et exultatio, quod fratres illi nostri, qui perierant, revixerint et inventi sint.

Quibus expletis sanctissimus dominus noster in privatis suis aedibus orientales patriarchas et episcopos benignissime admisit; eosque amantissimis aequae ac efficacibus verbis alloquens, illos ad evangelium regni Dei praedicandum et propagandum vehementer excitavit et inflammavit.

Ad solemnem vero ritum sacri pallii imponendi novo Ciliciae patriarchae, sanctissimus dominus noster diem decimam quintam iulii constituit. Itaque mane, hora septima, in privato pontificalium aedium sacello, praeter eminentissimum cardinalem Barnabam, sacrae congregationis de Propaganda fide praefectum generalem, ac reverendissimos patres dominos Hannibalem Capalti et Ioannem Simeoni, illum quidem eiusdem sacrae congregationis, alterum vero specialis pro negotiis ritus orientalis secretarios, admissi fuere reverendissimi patres domini patriarcha Hierosolymitanus, Syriae pro-delegatus apostolicus, patriarcha Maronitarum, nec non episcopi omnium orientalium rituum, Melchitae scilicet et Maronitae, Syri et Chaldaei, Bulgari et Coptae, omnesque Armenii patriarchatus sacrorum antistites: insuper pontificii collegii Urbani alumni, alique etiam laici orientalis ritus. Tum summus pontifex sacrosanctum missae sacrificium piissime celebravit. Cum vero sacram absolvisset, sedit in faldistorio: atque reverendissimus pater dominus patriarcha, pontificalibus ritus sui vestibus assumptis, flexisque genibus coram sanctitate sua, illis quibus in consistorio verbis et formula usus, iterum postulavit sacrum pallium ac fidelitatis iuramentum edidit. Quo facto sanctissimus dominus consueta forma et ritu, qui in pontificali Romano describitur, sacrum illi pallium imposuit: et postquam missae aditisset ab uno ex sacellanis suis celebratae, reverendissimum patrem dominum Antonium Petrum IX ceterosque omnes tum orientales tum latinos patriarchas et episcopos ex praedicto sacello in interiores aedes humanissime excepit.

¹ 27 iunii 1867, qua Armenios episcopos sanctitas sua est allocuta.

EPISCOPORUM ARMENORUM COLLOQUIA ROMAE HABITA *

1867 iulii 3-19.

A. Ioannes Simeoni, consilii negotiis orientalibus praepositi a secretis, Antonio Hassun, Armenorum patriarchae electo.

3 luglio 1867.

Nella udienza di ieri sera il santo padre si degnò dare gli ordini opportuni, affinché tutto sia pronto pel prossimo concistoro, nel quale decreterà l'unione della provincia Armena di Costantinopoli al patriarcato di Cilicia, ed approverà la postulazione fatta nella persona di vostra signoria a patriarcha della sede medesima.

Andando in tal modo a riunirsi indistintamente ed egualmente sotto lo stesso prelato tanto i vescovi che appartengono al primazato di Costantinopoli, quanto quei ch'erano soggetti al defunto monsignore Gregorio Pietro VIII, sarà conveniente, che vostra signoria secondo il desiderio che ne ha già manifestato, prenda cognizione dello stato delle provincie di Cilicia, e di concerto con i suoi prelati avvisi ai provvedimenti da prendersi per ista-

bilire quindi le basi di un regolare uniforme ordinamento sopra que' principali punti di disciplina, che possano meritare maggior considerazione. E poichè opportunissima è all'effetto di cui si tratta l'attuale riunione dell'episcopato Armeno in questa città e nello stesso luogo, spero, che questa sacra congregazione di Propaganda fide per gli affari di rito orientale accconsente, ch'ella incominci a tenere con i suoi vescovi le relative conferenze, quantunque non sia avvenuta peranco la sua preconizzazione in concistoro. Non dubita poi il sottoscritto segretario della stessa sacra congregazione che il risultato delle stesse conferenze verrà sottoposto al giudizio della medesima. E riservandosi di farle avere a suo tempo le bolle e decreti relativi ai provvedimenti finora adottati dalla sacra congregazione profitta ecc.

B. Colloquiorum acta.

Atti delle conferenze episcopali del patriarcato Armeno cattolico di Cilicia tenute dall'illustrissimo e reverendissimo monsignor Antonio Pietro IX patriarcha di Cilicia nell'anno di Gesù Cristo 1867 dal 3 luglio stile nuovo¹ ai 19 del medesimo mese in 22 sessioni in Roma nella pia casa del sacro ritiro al Gianicolo coi reverendissimi arcivescovi e vescovi suoi suffraganei monsignor Ignazio Kalipgian, arcivescovo di Amasia, monsignor Pietro Apelian, arcivescovo di Maraschi, monsignor Giovanni Hagian, arcivescovo di Cesarea, monsignor Gregorio Baltian, arcivescovo d'Aleppo, monsignor Leone Korkoruni, arcivescovo di Malatia, monsignor Melchior Nazarian, arcivescovo di Mardin, monsignor Basilio Gasparian, arcivescovo di Cipro, monsignor Giuseppe Arachial, vescovo d'Ancira, monsignor Pietro Tilkian, vescovo di Brusa, monsignor Antonio Halagi, vescovo d'Artein, monsignor Giovanni Ghiureghian, vescovo di Trebisonda, monsignor Stefano Melchisedech, vescovo di Erzerum.

PROEMIO.

L'episcopato Armeno essendosi raccolto in quest'alma città di Roma per intervenire alla solennità della canonizzazione dei santi e del decimo ottavo centenario dei santi apostoli Pietro e Paolo, non che per assistere alla festa della preconizzazione del patriarcha eletto o postulato monsignore Hassun, e trovandosi presenti tutti i vescovi diocesani ad eccezione di monsignor Giacomo Bahdian, arcivescovo di Diarbekir, detenuto per età avanzata, e di monsignor Stefano Israelian, vescovo di Karpuz, impedito per motivo di occorrenti conversioni degli Armeni scismatici nella sua diocesi, sua eccellenza monsignore patriarcha propone d'utilizzare questa riunione dell'episcopato, onde tenere alcune conferenze ad oggetto di preparare almeno un regolamento provvisorio di disposizioni fondamentali, quale potesse servire di norma al patriarcato intero fin al prossimo sinodo patriarcale. Questo divisamento comunicato da monsignore patriarcha alla sacra congregazione di Propaganda, ne venne approvato e sua eccellenza monsignor Giovanni Simeoni, segre-

tario della medesima sacra congregazione per gli affari di rito orientale, con sua lettera del 3 luglio anno corrente riportata agli allegati sotto la lettera A. ne approvava il divisamento; e benchè non fosse ancora confermata la sua elezione dal santo padre, lo che d'altronde era imminente, l'autorizzava di dar principio alle conferenze. Quindi monsignore patriarcha, riuniti i vescovi suoi suffraganei qui in Roma presenti in numero dodici, in ore fisse, sotto la sua presidenza e con certo ordine e regolamento, diede principio alle dette conferenze episcopali li 3 luglio 1867, quali poi finirono li 19 del medesimo mese in 22 sessioni. Monsignore patriarcha dichiarò a' suoi vescovi che gli atti di queste conferenze redatti e compilati, come in appresso, saranno sottoposti all'esame, correzione e approvazione della santa sede. Propose quindi pel buon ordine delle sessioni certi regolamenti come qui appresso, lo che tutto fu approvato dai vescovi.

REGOLAMENTI:

I. Per registrare il verbale delle conferenze vescovili, per redigerli e per compilarli, monsignor Stefano Azarian è stato scelto segretario di dette conferenze.

II. I vescovi hanno la piena libertà di parlare, discutere, e di produrre le loro difficoltà senza la minima soggezione e riserva.

III. Per evitare però ogni confusione, le discussioni si faranno con regola e a turno, senza che un terzo abbia da interrompere la discussione fra due vescovi già cominciata.

IV. Monsignore patriarcha alla fine d'ogni sessione notificherà la materia da trattarsi nella prossima riunione.

V. Ciascheduno dei vescovi è libero di far opportunamente la mozione di qualunque progetto e divisamento, che gli paresse necessario.

VI. Per le risoluzioni s'atterrà all'accordo della pluralità dei vescovi presenti.

VII. Si raccomanda ai vescovi una prudente riserva delle discussioni e risoluzioni, specialmente

¹ L'eletto patriarcha monsignore Hassun (confermato li 12 luglio a. c.) e tutt'i suoi vescovi abitavano nel sacro ritiro al Gianicolo.

* E tabulario Congregationis de Propaganda fide: *Ristretto con sommario sugli atti delle conferenze episcopali armene tenute in Roma nel luglio 1867. Roma, marzo 1868. Acta omnia ad consultationes istas pertinentia maioris perspicuitatis gratia coniunctim exhibimus, actis consistorii secreti prius in unum collecta.*

delle materie gelose delle conferenze, prima che fossero esaminate e approvate dalla santa sede.

VIII. Ogni sessione verrà cominciata e chiusa con preghiere allo Spirito santo e all'immacolata vergine, sotto la cui speciale protezione ancora il santo padre poneva li 27 giugno pòssimo passato il nuovo patriarcato Armeno.

IX. La prima sessione avrà luogo li 3 luglio corrente, dopo la lettura che darà il segretario della lettera di sua eccellenza monsignor Simeoni, riportata agli alegati sotto la lettera A.

ATTI DELLE CONFERENZE VESCOVILI ARMENE.

PARTE PRIMA.

Capo I.

Della professione di fede.

Art. I. La professione della fede cattolica, come la tiene e insegna la santa chiesa Romana, è un deposito sacrosanto, che l'episcopato Armeno riconosce di dovere e voler conservare in tutta la sua purità ed integrità.

Art. II. Il nuovo eletto patriarca monsignore Hassun avendo li 9 del corrente luglio emesso nelle mani dell' eminentissimo cardinale prefetto della santo congregazione di Propaganda, deputato *ad hoc* dal santo padre, la professione di fede cattolica secondo la formola di Urbano VIII di felice memoria, l'episcopato Armeno vi si associa pienamente e onninamente; e in particolare dichiara di riconoscere nel Romano pontefice il vicario di Gesù Cristo il capo di tutta la chiesa, il padre e il pastore di tutti i cristiani, cui è dato dal nostro signor Gesù Cristo la piena potestà di pascere, reggere e governare la chiesa universale.

Art. III. L'episcopato Armeno si dichiara obbligato e pronto non solo a tenere e custodire questo sagra deposito della cattolica fede, ma benè ancora si dichiara pronto e desideroso di propagarla in seno specialmente degli Armeni scismatici, fra i quali per la divina misericordia si vede un significante movimento verso l'unità cattolica: e l'episcopato Armeno è tutto disposto a promuovere con tutti i mezzi possibili le occorrenti conversioni facendo al cielo dei più ardenti voti per la conversione intiera della chiesa Armena scismatica.

Art. IV. Siccome però da qualche anno in poi il protestantismo e le altre sette massoniche specialmente cominciarono a serpeggiare fra gli Armeni, l'episcopato Armeno crede dover armarsi e armare il rispettivo suo clero contro questi errori, che corrono dall'Occidente all'Oriente sotto il finto manto di civilizzazione.

Art. V. A quest'uopo i mezzi i più potenti sono 1° la predicatione frequente per dar a dividere al popolo l'assurdità di questi aberramenti; 2° moltiplicar più che si può le scuole, e darvi alla gioventù un sodo e vigile insegnamento religioso; 3° pubblicar gratuitamente libretti edificanti.

Art. VI. L'episcopato Armeno deve rivolgere ancora un'attenzione speciale sulle pubblicazioni di periodici e libri in idioma orientale, che si fanno in seno del popolo, perchè non si introducano per quei mezzi incautamente massime nocive e velenose, e in caso prevenire opportunamente i fedeli servendoci prudentemente del diritto, che loro accorda l'alta loro missione, di censurare i libri.

CAPO II.

Della dottrina cristiana e della predicatione della parola di Dio.

Art. I. I vescovi con parole e opere promuoveranno i catechismi e le predicationi nelle rispettive loro diocesi.

Art. II. Faranno buona scelta di parrochi e sottoparrochi e predicatori, quali con zelo e scienza nelle ore opportune e specialmente nelle domeniche e feste istruiscano il popolo nelle massime cattoliche.

Art. III. Si metterà una special cura nell'approvazione dei confessori, premettendovi il necessario esame e tutte quelle cautele che l'importanza dell'affare e le circostanze esigono.

Art. IV. Nelle predicationi si prenderanno per tema specialmente i correnti errori contro le verità cattoliche; si vendicherà il primato del Romano pontefice, e in speciale si combatteranno le sette protestanti e massoniche.

Art. V. Si prenderanno in mira ancora in particolare le diverse superstizioni esistenti entro il popolo Armeno, e la facilità di comunicare in *divinis* cogli Armeni eretici, su di che si faranno ai fedeli delle prescrizioni e inibizioni severe.

Capo III.

Delle feste, digiuni, calendario, uffiziature ed altri usi liturgici, riti e ceremonie.

Art. I. Tanto nell'osservanza delle feste, dei digiuni e astinenze, quanto dei riti, liturgie, ceremonie ecclesiastiche esistendo molteplici varietà nella chiesa Armena cattolica, secondo le differenti diocesi, e non potendosi regolare e uniformarli in queste conferenze, si stabilisce, che fin al prossimo sinodo patriarcale tutti questi usi si lasceranno continuare in ciascuna diocesi nello *statu quo*, ad eccezione di abusi patenti che vi si scorgessero.

Art. II. Una commissione di ecclesiastici idonei si stabilirà da monsignore patriarca il più presto possibile in Costantinopoli, quale prenderà in esame tutte queste questioni liturgiche e rituali, e preparerà le necessarie scritture per il prossimo sinodo.

Art. III. Simili commissioni di ecclesiastici si stabiliranno nelle rispettive diocesi suffraganee, nelle quali è possibile di farlo, per l'esame di libri liturgici e sistemazione degli altri riti e ceremonie.

Art. IV. La commissione centrale si metterà in rapporto colle commissioni delle diocesi, onde confrontare le diverse osservazioni, empir le lacune, e preparare un compito lavoro liturgico al prossimo sinodo.

Art. V. A queste commissioni potranno prendere parte ancora i monaci Armeni forniti di dottrina e quklità.

Art. VI. In quanto al calendario Gregoriano o vecchio, rimettendone di trattare nel prossimo sinodo, l'episcopato dichiara essere nelle sue mire di procurare a stabilire gradatamente in tutto il patriarcato il calendario Gregoriano.

Capo IV.

Dei sacramenti.

Art. I. Nell'amministrazione dei sacramenti, benchè nella parte ceremoniale e rituale fosser molte varietà secondo le diocesi, si lasciano per ora nello *statu quo* fino al prossimo sinodo patriarcale, salvi i manifesti abusi o corruttele, se vi fossero.

Art. II. Si prescrive però severamente di persistere, come fin ora è stato fatto, a non tollerarvi

qualunque sorta di armonie, che sotto un titolo o altro potessero introdursi.

Art. III. Nei battesimi non si ammetteranno compari scismatici, neanche nella benedizione dei matrimoni si tollereranno i così detti compari scismatici, se secondo l'uso del paese questi tali ne acquistano dritto di tener al fonte battesimale i figli che si processassero da quelle unioni.

Art. IV. Potendo il patriarca stabilire de casi riservati per tutto il patriarcato, verranno essi rispettati per parte dei vescovi-suffraganei e confessori.

Art. V. La lista di questi casi riservati si comunicherà in debito modo anco alle diocesi suffraganee.

PARTE SECONDA.

Dei sacerdoti, vescovi, loro diocesi e bisogni, dei seminarii e scuole, del patriarca e della mensa patriarcale.

Capo I.

Dei sacerdoti.

Art. I. L'episcopato Armeno s'impegna di stabilire ed invigorire la disciplina ecclesiastica che regola la condotta del clero.

Art. II. Si stabiliranno in tutte le diocesi le conferenze ecclesiastiche per trattarvi dei casi morali.

Art. III. Ogni due o tre anni si faran fare al clero i santi esercizi per riaccendervi lo spirito ecclesiastico.

Art. IV. S'esorteranno i parroci e confessori ad aver debita cura delle anime, ad invigilare sulla purità della fede e dei costumi dei fedeli e di tutelare gli orfani e pupilli.

Art. V. Dovendo stabilirsi definitivamente in tutto il patriarcato l'istituzione diocesana, tutto il clero si ridurrà opportunamente alla condizione di clero diocesano.

Art. VI. Quindi tutti i chierici dei seminarii di Costantinopoli, Bzomar, Ancira, e altro presteranno giuramento d'ubbidienza primieramente al loro vescovo diocesano, e secondariamente al patriarca in questo senso e precisamente con questa dichiarazione, che non solo si presteranno al servizio delle proprie diocesi, ma bensì di qualunque altra in tutta l'estensione del patriarcato, quante volte il patriarca vi si metterà d'accordo col vescovo diocesano, di cui l'assenso è onninamente necessario.

Art. VII. Egualmente monsignore patriarca è incaricato di provvedere dietro le istruzioni della santa sede a certe obbligazioni di messe che esisteranno a carico di questo clero congregato e in favore dei trapassati del medesimo clero.

Art. VIII. Monsignore patriarca penserà come disporre opportunamente del clero del precedente patriarcato, così detto congregato, che in parte esiste ancora, per distribuire nelle diocesi e missioni del patriarcato e determinare le altre condizioni a loro spettanti.

Art. IX. Si raccomanda ancora caldamente a monsignore patriarca di provvedere di sacerdoti necessari quelle diocesi, che per mancanza di clero proprio ne avrebbero bisogno, e si computò che per il momento oltre tredici sacerdoti incirca dovrebbero esser inviati nelle missioni esistenti. Monsignore patriarca procurerà di provvedere questo numero dal clero d'Ancira, d'Artuin, Erzerum e Costantinopoli, ed altre diocesi che possono disporre d'un numero maggiore di sacerdoti.

Art. X. Ogni vescovo, nella di cui diocesi sussiste ancora il clero ammogliato, procurerà oppor-

tunamente di diminuirlo con mezzi prudenti e promuoverà il celibato del clero.

Art. XI. Si è sentito con soddisfazione che il vescovo d'Artuin riuscì di rimpiazzare intieramente nella sua diocesi il clero ammogliato col celibe.

Art. XII. La diocesi d'Erzerum avendo il maggior numero di sacerdoti ammogliati si è contemplato, che il sup. vescovo vi provvedesse debitamente e prudentemente, e a quest'uopo si è creduto necessario che l'ordinario avesse tutta la cura di istituire quanto presto possibile almeno un piccolo seminario in Erzerum.

Art. XIII. Fuori della diocesi di Maraschi, di Trebisonda e di Karpuz e di qualche missione nuovamente cominciata colla sua riunione al centro dell'unità cattolica, ove si trovano uno o due sacerdoti ammogliati, si è sentito con soddisfazione che in tutte le altre il clero ammogliato non esisteva.

Art. XIV. I sacerdoti d'una diocesi non potranno passare ad altra diocesi indiscretamente senza il mutuo consenso dei due rispettivi vescovi. Debbono osservare esattamente le discipline ecclesiastiche. Sappiano che sono soggetti ai loro vescovi locali e debbono riconoscerli come loro superiori veri e proprii con immediata giurisdizione, e non manchino d'occuparsi degli studi sacri e d'edificar il popolo col buon esempio e altro, come addice agli ecclesiastici.

Capo II.

Delle diocesi

Art. I. Dovendosi demarcare definitivamente tutte le diocesi nell'estensione del nuovo patriarcato di Cilicia, s'è delineata e giudicata opportuna l'annessa carta geografica, su cui le divisioni delle rispettive diocesi sono abbozzate.

Art. II. Si sono reputate ben opportune le divisioni delle diocesi fatte sulla base delle provincie ecclesiastiche conosciute nelle notizie ecclesiastiche, e usate ancora sempre dalla sacra congregazione di Propaganda nelle indicazioni territoriali.

Art. III. La carta geografica di Kiepert trovandosi la migliore nelle indicazioni topografiche dell'impero Ottomano, s'è adottata per l'uso di tutto il patriarcato.

Art. IV. Varie città e borghi, che per il passato rimanevano distaccate dalle diocesi e sottoposte all'immediata amministrazione del patriarca, si è giudicato bene di farle passare a far parte delle diocesi vicine, cui appartengano ecclesiasticamente.

Art. V. Le due sedi di Tocate Sivas, che per il passato facevano due distinte diocesi, s'è giudicato bene che sen'uniscano i due territori sotto un sol medesimo titolo e sede di Sebaste.

Art. VI. Per attenersi all'antico uso generale e conservar l'onore delle grandi sedi patriarcali nell'Oriente consacrate pur da concilii ecumenici, e per non dar luogo in avvenire a motivi di prevalere con questi titoli patriarcali ad esigere prerogative, s'è risoluto che i titoli di queste non si dessero a semplici vescovi o arcivescovi diocesani, ma soltanto ad amministratori patriarcali, i quali potrebbero per momento essere ancora gli ordinari vicini di dette sedi patriarcali, nelle quali attualmente non v'è popolo sufficiente a stabilire diocesi a parte, col titolo d'amministratore patriarcale.

Art. VII. Benchè l'unione delle sedi di Karpuz e Malatia si credesse in principio opportuna, per altro si convenne di conservare lo stato quo, vista la distanza grande dei luoghi e le conversazioni frequenti che v'hanno luogo e l'importanza appunto

di quelle posizioni per causa di tanta frequenza ivi degli sismatici conazioni, nei quali si ravvicina sempre più la buona disposizione al centro d'unità cattolica.

Art. VIII. Bagdad coll' Arabia orientale istituito in vicariato foraneo, s' affida provvisoriamente all' ordinario di Mardin, fin ad una definitiva risoluzione da prendersi nel prossimo sinodo patriarcale.

Art. IX. Damasco coll' Arabia occidentale istituito in vicariato foraneo, s' affida provvisoriamente all' ordinario di Beirut, fin alla definitiva sistemazione, che avrà luogo nel prossimo sinodo patriarcale.

Art. X. Bzomar, ove è un seminario, con tutto il Libano non fa parte di nessuna diocesi, ma dipende direttamente e unicamente dal patriarca che ne avrà l'intera amministrazione e cura, e lo governerà per mezzo d' un suo amministratore insignito di carattere vescovile, tanto per l'onore della precedente residenza patriarcale, quanto per l'ordinazione dei chierici di quel seminario, di cui la direzione come ancora la custodia degli antichi archivii, l'amministrazione dei beni di quel seminario verrà affidata da monsignore patriarca al medesimo amministratore.

Art. XI. Le divisioni e le demarcazioni delle diocesi del nuovo patriarcato sono le seguenti: Residenza patriarcale Costantinopoli, Tracia, Tessalia, Macedonia, col distretto di Scutari d'Asia. Sedi suffraganee: 1. Brusa (Bitinia con Misa); 2. Ancira (Galazia con Paffagonia); 3. Trebisonda (Lazica con Ponto); 4. Artuin (Daone); 5. Sivas (Colofene); 6. Cesarea (Cappadocia con Cataonia e Licaonia); 7. Malatia (Melitene con Comagene); 8. Adana (Cilicia occidentale con Pisidia, Isauria, Pamfilia, Trachea Frigia); 9. Marasci (Cilicia orientale); 10. Karpuz (Sofene con Anzifene, Armanene); 11. Erzerum (Passene con Moxoene); 12. Diarbekir (Mesopotamia occidentale); 13. Mardin (Mesopotamia orientale); 14. Aleppo (Siria); 15. Beirut (Palestina con Cipro); 16. Cairo (Egitto); 17. Ispahan (Persia).

Art. XII. Siccome attualmente nelle tre sedi patriarcali d' Alessandria, Antiochia e Gerusalemme non vi è popolo sufficiente per stabilirvi un vescovo a parte, perciò il vescovo di Cairo porterà provvisoriamente ancora il titolo d' amministratore patriarcale d' Alessandria, il vescovo di Aleppo quello d' Antiochia e il vescovo di Beirut quello di Gerusalemme.

Art. XIII. Il defonto patriarca Pietro VIII di felice memoria distaccando dalla Siria la parte che abbraccia la Seleucia l'avea formata una diocesi sotto il titolo d' Antiochia, e l'avea assegnata all'ordine dei monaci Armeni Antoniani del Libano e v'avea istituito per vescovo diocesano monsignore Placido Kasangian, abate generale del detto ordine, col titolo d' arcivescovo d' Antiochia. Per altro sia perchè in detta provincia non esiste attualmente un popolo sufficiente per stabilirvi un vescovo col titolo di amministratore patriarcale, sia perchè di detta assegnazione perpetua fatta all'ordine citato si videro in breve tempo le sfavorevoli conseguenze e si temono ancora più sfavorevoli per l'avvenire, perciò si è convenuto unanimemente a restituire e incorporare la così detta diocesi d' Antiochia alla sede d' Aleppo, capo luogo della Siria, cui appartiene Seleucia, quindi di riconoscere la prefata assegnazione fatta al detto ordine e di considerare tutto come nello stato primitivo, molto più che tanto l'istituzione di questa diocesi d' Antiochia quando la detta assegnazione e le cir-

costanze concomitanti erano state inosservate la maggioranza dei vescovi suffraganei del patriarcato, non ostante pure la previa sfavorevole disposizione della Propaganda. Con questo provvedimento monsignore Placido Kasangian come ancora l'ordine suo si troveranno sciolti da qualunque legame e rapporto che avessero con quella così detta diocesi d' Antiochia. Siccome però la causa di monsignore Kasangian pende presso la santa sede, l'episcopato Armeno sottopone in un modo speciale il contenuto di questo articolo al giudizio della medesima.

Art. XIV. L'episcopato Armeno non può per altro non manifestare il suo dolore ed indignazione per l'attitudine presa da monsignore Placido Kasangian in opposizione agli ordini della santa sede.

Art. XV. Le sedi suffraganee come sopra nominate del nuovo patriarcato sono di numero diciassette.

Art. XVI. Tutte le dette sedi sono vescovili e non metropolitiche, benchè alcuni dei loro titolari portino il titolo di arcivescovo senza però giurisdizioni metropolitiche.

Art. XVII. Per completare però l'ordine gerarchico si tratterà nel prossimo sinodo patriarcale per istituire qualche sede metropolitana sia delle diocesi dell'antico patriarcato di Cilicia sia di quelle del primazato estinto.

Art. XVIII. A ciascuno dei vescovi suffraganei monsignore patriarca manderà un esemplare dell'annessa carta geografica appena stampata per servir loro di norma coll'indicazione di tutte le città delle frontiere per evitare ogni dissonanza; ove poi per l'avvenire v'avesse luogo qualche dubbio, debbesi ricorrere a monsignore patriarca.

Art. XIX. La definitiva e più corretta demarcazione delle diocesi di questo patriarcato si è riservata al prossimo sinodo patriarcale; fino alla quale epoca si prenderanno in considerazione i risultati dell'esperienza e si farà un più esatto studio su' dettagli topografici.

Capo III.

Dei vescovi.

Art. I. I vescovi diocesani che sono attualmente nel nuovo patriarcato sono i seguenti:

1. Monsignor Pietro Apelian, arcivescovo di Marasci. 2. Monsignor Giovanni Hagian, arcivescovo di Cesarea. 3. Monsignor Gregorio Balitian, arcivescovo d' Aleppo. 4. Monsignor Giacomo Bahdian, arcivescovo di Diarbekir. 5. Monsignor Leone Korkoruni, arcivescovo di Malatia. 6. Monsignor Melchior Nafarian, arcivescovo di Mardin. 7. Monsignor Giuseppe Arakial, vescovo d' Ancira. 8. Monsignor Pietro Tilkian, vescovo di Brusa. 9. Monsignor Antonio Halagi, vescovo di Artuin. 10. Monsignor Giovanni Ghiureghian, vescovo di Trebisonda. 11. Monsignor Stefano Israelian, vescovo di Karpuz. 12. Monsignor Stefano Melchisedech, vescovo d' Erzerum.

Art. II. Le sedi suffraganee attualmente vacanti sono 1° Sivas, 2° Cairo, 3° Beirut, 4° Adana, 5° Ispahan.

Art. III. I vescovi in partibus che si trovano attualmente nel patriarcato Armeno sono monsignor Ignazio Kalibgian, che porta il titolo d' Amasia, e monsignor Basilio Gasparian, che porta quello di Cipro.

Art. IV. Monsignor Arsenio Angiarachian interpellato il 17 luglio da monsignore patriarca, se egli faccia parte dell'episcopato del patriarcato Armeno, rispose non poterlo fare rigorosamente per motivo di cagionata salute, quindi dovervi considerare come un vescovo che non fa parte dell'episcopato della

sede patriarcale. L'episcopato prese atto di queste dichiarazioni.

Art. V. Si convenne di provvedere opportunamente dei loro pastori le quattro precitate sedi vacanti di Cairo, Adana, Sivas e Beirut.

Art. VI. Si convenne pure che a queste sedi possono essere ancora destinati i prelodati vescovi in *partibus*, che attualmente fanno parte del patriarcato.

Art. VII. In quanto alla sede di Ispahan si credette di lasciarla per ora in amministrazione patriarcale, visto il ristretto numero del suo popolo.

VIII. Benché alcuni dei vescovi del patriarcato portino il titolo di arcivescovo, si dichiara non esservi annesso alcun diritto metropolitico, ma esser semplicemente d'onore.

Art. IX. Convennero tutti che la precedenza dei vescovi, sieno ordinarii, sieno in *partibus*, abbia a regularsi secondo l'ordine d'anzianità della consecrazione episcopale, precedendo ai vescovi gli arcivescovi, sieno questi di diritto, sieno di semplice onore, salvo però il diritto dell'ordinario nella sua diocesi, e quello del patriarca, che ha i primi onori e posto in tutto il patriarcato.

Art. X. La provisione delle sedi vacanti sopracitate, come pur la nomina d'altri vescovi, dovrà essere secondo la norma indicataci già dalla santa sede: in quanto però alla parte del clero e popolo da cui si domanderà la buona testimonianza, s'è convenuto di domandare dal clero e popolo della vacante sede e delle altre città principali, se ne ha, una lista di candidati che fossero più di tre, onde l'episcopato farne la scelta di una terna d'idonei soggetti e presentare alla santa sede.

Art. XI. Si convenne che i dettagli di questo metodo d'elezione dei vescovi come del patriarca si stabiliranno definitivamente dopo che saranno conosciute le istruzioni della santa sede sul proposito.

Art. XII. Fino a quell'ordinazione, ove qualche sede venisse a vacare, il vicario generale o cancelliere o in mancanza di questi l'ufficiale più distinto d'incarico nell'amministrazione degli affari diocesani avvisi monsignor patriarca della morte avvenuta del vescovo, ed amministri provvisoriamente la diocesi fino a nuova disposizione di monsignor patriarca medesimo.

Art. XIII. I vescovi osserveranno le leggi di residenza, non si allontaneranno dalle loro diocesi senza gravi motivi, e in caso di bisogno non più di tre mesi, e ciò non senza prevenirne monsignor patriarca ed averne ottenuto l'assenso, se dovessero recarsi a Costantinopoli, salvo un caso urgentissimo che non permettesse tempo di previa intelligenza anche per telegrafo o poste. L'istessa precauzione s'osserverà colle altre diocesi, ove il vescovo avesse da trasferirsi.

Art. XIV. I vescovi non si ingeriranno nell'amministrazione dell'altrui diocesi, non vi eserciteranno giurisdizioni, nè vi faranno pontificali o altri uffici e solennità senza l'espresso permesso dell'ordinario, benché il clero e popolo lo richiedesse.

Art. XV. I vescovi del patriarcato Armeno sono veri e proprii diocesani con immediata ordinaria giurisdizione in tutte le loro diocesi.

Art. XVI. I vescovi però non possono derogare alle discipline generali, disturbar l'uniformità pubblica dei riti, liturgia, cerimonie ed usi che devei mantenere in tutto il patriarcato, con introdurre delle innovazioni o modificazioni senza superiore autorizzazione.

Art. XVII. I vescovi non ammetteranno i sacerdoti altrui senza dimissorie in regola, nè invieranno

ai loro sacerdoti in altrui diocesi senza necessità, ed in ogni caso senza dimissorie e senza previa intelligenza del vescovo, presso cui debbon recarsi, eccettuato un urgentissimo caso che non permettesse la previa intelligenza.

Art. XVIII. Non permetteranno ai medesimi di recarsi specialmente in Costantinopoli senza il previo consenso di monsignor patriarca, cui esporranno i motivi, e in ogni caso senza le testimoniali in regola.

Art. XIX. Sorvegliaranno i vescovi sulla purità della dottrina e dei costumi del loro clero e popolo.

Art. XX. Separeranno i vescovi i loro beni personali da quei della loro sede e chiesa e terranno esatti e distinti registri di questi beni. Abbiano altresì registri regolari delle dispense accordate, delle messe perpetue, dei battesimi, matrimoni, morti, ordinazioni e processi di cause, ed abbiano cura dell'archivio vescovile ritenendone anche regolare inventario.

Art. XXI. Ogni vescovo diocesano fino all'epoca del prossimo sinodo patriarcale farà una volta la visita diocesana ed una volta il sinodo diocesano, adottandovi le solite leggi e forme ecclesiastiche quanto permetter possono le circostanze delle rispettive diocesi.

Art. XII. Potendo i vescovi dietro mutue intelligenze inviare dei loro sacerdoti d'una diocesi in un'altra per assistersi vicendevolmente, allorchando però tal intelligenza fosse per una missione stabile, che si affiderebbe a uno o più sacerdoti in altrui diocesi, in tal caso se ne dia comunicazione pure a monsignor patriarca, perchè conoca la posizione di ogni sacerdote.

Art. XXIII. I vescovi conoscono abbastanza i doveri che loro incombono di rispettare gli appelli canonici del loro clero o fedeli a monsignor patriarca ed alla santa sede.

Art. XXIV. Benché i vescovi del patriarcato, oltre il giuramento di fedeltà ed ubbidienza dovuta al Romano pontefice, abbian da fare un analogo giuramento a monsignor patriarca, si convenne però di fissarne le formole nel prossimo sinodo patriarcale.

Art. XXV. I vescovi non possono vendere, permutare, ipotecare o comunque alienare anche in meglio i beni della loro sede e chiesa, nè gravarsi con debiti o altri pesi senza il previo consenso di monsignor patriarca.

Art. XXVI. I vescovi non intraprenderanno nulla d'arduo senza l'intelligenza e consenso previo di monsignor patriarca, e per precisare questo si tratterà più precisamente nel sinodo patriarcale prossimo.

Art. XXVII. Per la benedizione degli olei santi monsignor patriarca lasciando libero l'esercizio a quei dei suoi suffraganei che nel precedente patriarcato ne godevano per antico dritto, il quanto agli altri secondo la richiesta delle circostanze autorizzerà ogni anno, o una volta ogni tre anni uno o più vescovi delle diocesi lontane.

Art. XXVIII. I vescovi cercheranno con messi prudenti di emancipare possibilmente l'autorità ecclesiastica dall'influenza e dalla soverchia ingerenza laicale nelle trattative degli affari ecclesiastici e specialmente nell'amministrazione dei beni ecclesiastici.

Art. XXIX. I medesimi avranno tutta la cura, perchè a motivo delle attribuzioni civili, di cui godono nelle provincie, non abbiano a dare campo all'autorità laica di manomettere sulle immunità ecclesiastiche e sull'amministrazione vescovile.

Capo IV.

Dei bisogni finanziari delle rispettive diocesi.

Art. I. Monsignor patriarca procurerà di sussidiare le diocesi sue suffraganee indistintamente a misura delle proprie forze ed a proporzione dei bisogni materiali di ciascuna diocesi.

Art. II. Ogni vescovo presenterà a monsignor patriarca lo stato dei bisogni pecuniari della sua diocesi, onde potervi soccorrere proporzionatamente nella misura del possibile.

Art. III. I vescovi non intraprenderanno costruzioni o altro simile, che abbia da indebitare la loro sede, senza previa intesa del patriarca.

Art. IV. Ove avessero luogo nuove conversioni di città o villaggi nelle rispettive diocesi, i vescovi vi spediranno uno o due sacerdoti per aver la cura delle anime. Ma non s'intraprenderanno perciò costruzioni di chiesa, cappelle, scuole o presbiteri con aggravio della sede senza l'espressa cointelligenza di monsignor patriarca. Ove però i convertiti s'assumesero con sicurezza di subire essi medesimi le spese tutte di simili costruzioni o un sussidio straordinario vi potesse essere, in tal caso i vescovi possono liberamente mettervi mano dovendo in ogni caso pensare che con imprese mal calcolate non si può nè si deve compromettere lo stato della diocesi. Ove però qualche vescovo non si attenesse a queste disposizioni, non dovrà contare sulla sede patriarcale. Tutte le conseguenze dei debiti saranno imputabili a lui medesimo personalmente.

Art. V. L'episcopato Armeno vedendo però, che il popolo Armeno in molte città e paesi per tutta l'Armenia è disposto ad unirsi colla santa chiesa Romana, ove i vescovi rispettivi potessero inviare degli opportuni sacerdoti Armeni cattolici e subire le spese primitive del culto: e dall'altra parte scorrendo che la vasta impresa è al di là delle sue forze materiali, e perciò tanti popoli che anelano d'entrar nel grembo della santa chiesa Romana, lo che era tanto aspirato dalla santa sede, non possono esser ammessi all'unione dall'episcopato Armeno per difetto di mezzi pecuniari, perciò dolente com'è crede di far parte di tale stato delle cose alla santa sede, nella fiducia che la medesima nell'alta sua sapienza e autorità vorrà dargli in proposito le opportune disposizioni e consigli.

Capo V.

Dei seminari e scuole.

Art. I. I due seminari di Costantinopoli e di Beomar sono seminari centrali e patriarcali.

Art. II. Monsignor patriarca ha l'amministrazione di questi due seminari, e recandosi in Beomar, quanto presto potrebbe, vi esaminerà e regolerà personalmente tutto.

Art. III. Ogni diocesi, secondo il bisogno proporzionato e quanto le finanze dei detti seminari permetteranno, potrà mandarvi dei giovani scelti col previo consenso di monsignor patriarca per esservi educati e rimandati alle rispettive diocesi.

Art. IV. Le regole e condizioni d'ammissione dei giovani nei seminari patriarcali si mantengono provvisoriamente, quali esistono ora per l'uno e l'altro dei seminari, salvo il loro giuramento che sarà conforme come sopra all'articolo XVI del capo I, parte seconda.

Art. V. Le entrate del seminario di Costantinopoli sono registrate regolarmente ne' suoi libri.

Art. VI. I beni appartenenti attualmente a Beomar, eccettuati quei esistenti in Roma, si dichiarano destinati al mantenimento del seminario di Beomar, a meno che dall'esame che ne farà

A monsignor patriarca non risulti qualche obbligo speciale per qualcuno di quei fondi.

Art. VII. A monsignor patriarca resta affidato l'incarico di far fare i registri dei predetti beni e d'amministrarli.

Art. VIII. Fa d'uopo mantenere e promuovere il seminario di Beomar e regolare debitamente e perfezionare nell'altro (il seminario di Costantinopoli) la disciplina, gli esercizi di pietà e gli studi sacri.

Art. IX. Monsignor patriarca procurerà di stabilire nei seminari unitamente alla buona disciplina e retto insegnamento l'uniformità dell'educazione religiosa, scientifica e disciplinare.

Art. X. Il seminario diocesano d'Ancira avendo dato dei zelanti missionari per tante diocesi, merita speciali riguardi, e perciò si reputa necessario che monsignor patriarca lo promuova possibilmente, onde poter ancora disporre di buoni missionari per le diocesi, ove si trovano le novelle missioni bisognose di sacerdoti, fin a tanto che almeno tutte le diocesi possano farsi un compito clero proprio. Quindi ancora proporzionatamente alla sovvenzione prestatavi monsignor patriarca ben più a dritto potrà al bisogno rivolgersi agli altrui sacerdoti di quel seminario per inviarli alle novelle missioni coll'intelligenza del vescovo di quella diocesi.

Art. XI. L'invio dei giovani Armeni nel venerabile collegio di Propaganda, nel collegio dei reverendissimi padri Gesuiti in Gasir e nel seminario di Santo Sulpizio in Parigi si faranno da monsignor patriarca secondo le proposizioni dei bisogni e delle circostanze d'ogni diocesi, del che nel prossimo sinodo si farà l'apposito regolamento.

Art. XII. Il giuramento degli allievi di questi seminari sarà come si disse di sopra all'articolo VI del capo I, parte seconda.

Art. XIII. L'episcopato Armeno convinto, che quanto la chiesa Armena è stretta colla cattedra di santo Pietro, altrettanto si assicura la sua prosperità, crede uno dei mezzi più potenti a quest'uopo di stabilire un seminario Armeno in Roma, ove riuniti da tutte le diocesi Armeno dei giovani scelti ed educati nel centro del cattolicesimo possano più che mai corroborare i legami d'unione fra la santa sede e la chiesa Armena.

Art. XIV. L'episcopato vede l'urgenza di sorvegliare con particolar attenzione l'istruzione della gioventù nelle scuole e nei collegi, perchè non vengano i giovani corrotti coi principii delle correnti sette.

Art. XV. Convienne moltiplicare e promuovere nelle missioni le scuole elementari dei ragazzi e delle zitelle, istruirli bene nella dottrina cristiana, e ove vi si ammettessero ancora dei giovani e zitelle Armeno scismatiche, convienne prendere ogni cura perchè per una parte non corresse pericolo di pervertire quei giovani cattolici, e dall'altra non s'esponessero all'ipocrisia i giovani scismatici, salvo le ulteriori disposizioni che si prenderanno su questo proposito.

Capo VI.

Del patriarca.

Art. I. I privilegi e i doveri del patriarcato sono presso a poco i medesimi come sono annoverati nel capo VI della parte terza, p. 259, del sinodo di monte Libano approvato dalla santa sede, stampato coi tipi di Propaganda.

Art. II. S'atterrà poi alle istruzioni della santa sede per regular meglio li rapporti del vescovo col patriarca e viceversa.

Art. III. Resta però fino il dovere dell'alta inspezione del patriarca su tutto il patriarcato, il diritto d'appello regolare, quello di visitar diocesi, di convocar sinodi nazionali, di consacrare i vescovi suoi suffraganei e simili doveri e privilegi netti da' canoni che meglio si preciseranno nel prossimo sinodo.

Art. IV. Il patriarca non può vendere, ipotecare, in qualunque modo, alienare i beni spettanti alla sua sede e chiesa, non che ad altre qual sieno chiese e luoghi pii del patriarcato, nè di permettere che da altri si faccia senza il permesso della santa sede.

Art. V. Il patriarca essendo l'ordinario di Costantinopoli ne ha la cura e l'amministrazione come ogni vescovo diocesano. In sua qualità però di patriarca nell'amministrazione ordinaria del patriarcato si consiglia col suo sinodo privato, che è composto d'uno o due vescovi in *portibus* e di alcuni sacerdoti: del qual sinodo il voto non sarà deliberativo, ma consultivo. Nelle cose però importanti, che hanno relazione a tutto il patriarcato monsignor patriarca si dirigerà al suo episcopato; nelle cause maggiori poi dovrà attenersi agli ordini della santa sede, non dovendo i patriarchi fare *ni arduum* inconsulta la santa sede.

Art. VI. Monsignor patriarca essendo incaricato di procurare a provvedere, finchè tutte le diocesi si formino almeno il proprio clero, di sufficienti sacerdoti, specialmente quelle delle diocesi, in cui si trovano delle novelle missioni, e per ciò dovendo far appello a quelli dei suoi suffraganei che possano fornirne qualcuno, è però beninteso che tanto nel domandare loro i sacerdoti, quanto nel collocarli in qualunque diocesi, si farà di consenso dei rispettivi ordinarii.

Capo VII.

Della mensa patriarcale.

Art. I. Per determinare la mensa della sede patriarcale dovendosi fissare i suoi fondi, monsignor Hassun dichiarò che le attuali rendite della sede primaziale fruttando un annuo reddito di due mila scudi incirca romani, intendeva di appropriarli come mensa patriarcale.

Art. II. I vescovi del precedente patriarcato di Cilicia dichiararono a loro turno che il frutto di varii censi del patriarcato di Cilicia montanti a seicento scudi annui incirca investiti in Roma, intendono, che facessero parte della mensa della medesima sede patriarcale. La lista di questi censi si trova riportata fra gli allegati sotto la lettera B.

Art. III. L'episcopato prese atto dell'una e dell'altra dichiarazione, che furono ammesse unanimemente.

Art. IV. Monsignor Melchior Nazarian e monsignor Michele Gasparian sono incaricati di presentare il più presto possibile a monsignor patriarca il rendiconto degli ultimi anni, in cui essi ebbero ad amministrare la sede patriarcale vacante di Beomar.

PARTI TERZA.

Capo I.

Del prossimo sinodo patriarcale.

Art. I. Si convenne della necessità e utilità di convocare un sinodo patriarcale per regolare definitivamente la sistemazione liturgica, disciplinare, gerarchica e amministrativa del nuovo patriarcato.

Art. II. Il sinodo sarà convocato nel termine di due anni, cioè alla pentecoste del 1869.

Art. III. Per il luogo di convocazione del prossimo sinodo si convenne Costantinopoli.

Art. IV. Onde preparare le materie del prossimo sinodo e facilitarne la trattativa, si convenne che monsignor patriarca istituiva in Costantinopoli una commissione d'idei ecumenistici, i quali studieranno e redigeranno tutto il materiale per il sinodo sotto la presidenza di monsignor patriarca, e lo comunicherà a tempo ai vescovi suffraganei.

Art. V. I vescovi suffraganei formando ciascuno partitamente nelle sue diocesi un consiglio di sacerdoti, esamineranno il materiale del futuro sinodo comunicatogli dalla commissione di Costantinopoli e lo torneranno colle proprie osservazioni, unitamente allo stato delle circostanze particolari delle proprie diocesi, che potessero meritare un esame particolare del sinodo.

Art. VI. La commissione centrale di Costantinopoli, confrontati i diversi rapporti dei vescovi suffraganei e modificato analogamente il suo lavoro, lo rimetterà a monsignor patriarca per essere presentato al sinodo all'epoca della sua convocazione.

Capo II.

Dei monaci.

Art. I. L'episcopato trova giusto ed opportuno d'utilizzare l'opera de' buoni monaci Armeni nelle missioni delle diverse diocesi.

Art. II. Conviene però, che l'ammissione dei monaci nelle diocesi si faccia con un regolamento fisso, perchè sieno perfettamente soggetti ai rispettivi ordinarii e non abbiano a suscitare difficoltà di dritti d'esenzioni, che non è riconosciuto nella chiesa orientale.

Art. III. Non conoscendosi però fin' ora quali debbano essere le istruzioni speciali della santa sede sui rapporti col patriarcato ed episcopato Armeno dei monaci Armeni, tanto Antoniani, quanto Mechitaristi di Vienna e Venezia, che si trovino nel patriarcato, si rimette al prossimo sinodo patriarcale la definitiva trattativa di quest'affare.

Art. IV. Gli abbati generali delle due congregazioni mechitaristiche di Venezia e di Vienna, benchè insigniti di carattere vescovile, finchè però non fanno parte dell'episcopato della sede patriarcale e non le si assoggettano debitamente colle loro rispettive comunità, non hanno un dritto d'essere chiamati al prossimo sinodo patriarcale *ex iure*, benchè per convenienza possono essere chiamati.

Art. V. Monsignor patriarca si metterà in tanto in relazione coi predetti abbati generali, onde pervenire con essi a un mutuo e salutare intendimento, salve le disposizioni date e da darsi dalla santa sede sul proposito.

Art. VI. Per moderare il soverchio concorso ancor dei monaci Armeni in Costantinopoli, monsignor patriarca s'indirizzerà ai medesimi abbati generali, servendosi all'uopo di quelle disposizioni che la santa sede ha emanate in diverse epoche a quest'uopo.

Art. VII. Fin a tanto che si stabilisca un esplicito regolamento, quali debbono essere le relazioni del monachismo col patriarcato e colle diocesi suffraganee, i vescovi, ove fosse un bisogno marcato, s'intendano previamente con monsignor patriarca prima di chiamarli alle loro diocesi.

Art. VIII. Molto meno i vescovi senza tal previo regolamento e intelligenza abbiano da cedere in modo perpetuo ai monaci qualche missione delle loro diocesi.

Art. IX. La casa generalizia dell'ordine dei monaci Armeni Antoniani trovandosi fin dalla sua

fondazione nel Libano, e non potendo essere trasferita altrove senza superiore autorizzazione, e il Libano essendo antica residenza del patriarca di Cilicia e perciò riservata all'amministrazione diretta di monsignor patriarca, perciò la predetta congregazione de' monaci Antonesi si trova direttamente sottoposta alla giurisdizione e sorveglianza di monsignor patriarca.

Capo III.

Costituzioni sinodali.

Art. I. L'episcopato Armeno riunito in queste conferenze, sentita lettura dei processi verbali delle differenti sessioni, li trovò unanimemente conformi alle risoluzioni fatte nelle conferenze medesime e analoghi a quanto è stato da lui deliberato.

Art. II. Il medesimo episcopato dichiara, che intende che le disposizioni contenute nei detti processi verbali redatti in forma d'atti e sottoscritti da monsignor patriarca, sieno presentati alla sacra congregazione di Propaganda, cui intende di sottoporre omninamente per correggerli, modificarli, come meglio giudicherà.

Art. III. L'episcopato dichiara, che prima che la santa sede approvi i detti atti, non dovrà metterli in pratica.

Art. IV. Li presenti atti dovranno servire di regolamento fin al prossimo sinodo patriarcale e per ciò dovranno in quello trattarsi di nuovo queste materie più estesamente ed essere modificate, ove fosse bisogno.

Art. V. Frattanto subito che saranno essi esaminati dalla sacra congregazione di Propaganda, l'episcopato s'assume l'incarico di osservarli e di farli osservare diligentemente ai suoi amministrati conformemente a quanto verrà loro comunicato dalla medesima sacra congregazione.

Art. VI. A quest' uopo una copia autentica de' presenti atti dopo la correzione e l'approvazione della santa sede verrà spedita da monsignor patriarca a ciascun vescovo cogli annessi e connessi.

Art. VII. Ove dopo la conferma dei presenti atti potesse nascere qualche dubbio su qualunque degli articoli, si dovrà dirigere a monsignor patriarca, quale consiglierato con suo privato sinodo darà le dilucidazioni necessarie; ove però il dubbio fosse di materia grave, monsignor patriarca sentirà le istruzioni della santa sede.

Art. VIII. In fine nel sottoporre tutto questo alla correzione e approvazione alla santa sede, ch'è colonna e firmamento di verità e madre maestra di tutte le chiese, l'episcopato Armeno in proclamo di lasciar l'alma città di Roma rende infinite grazie all'immortale e sommo pontefice Pio papa IX felicemente regnante, per la ricostituzione del patriarcato Armeno e per tanti benefici di cui degnossi colmare la chiesa Armena, e prega pure istantemente la sacra congregazione di Propaganda di voler compiacersi a espletare quanto prima il suo giudizio su questi atti delle conferenze episcopali, dovendo essi servire di pronta e sollecita norma nell'esercizio del loro ministero episcopale.

In conformità alla disposizione contenuta nell'articolo II delle costituzioni sinodali dei presenti atti (supra, B), dichiara essere questi perfettamente conformi alle risoluzioni prese nelle conferenze episcopali e registrate nei rispettivi processi verbali.

In fede di che confermo col sigillo patriarcale, e mi sottoscrivo

L. +. Antonio Pietro IX. patriarca di Cilicia.

Stefano Asarian,

segretario delle conferenze episcopali.

Roma, 25 luglio 1867.

LETTERA A.

Carta topografica del patriarcato¹.

1. Costantinopoli, residenza e diocesi patriarcale con Tracia, Tessaglia e Macedonia col distretto di Soutari d'Asia.

2. Beomar con Libano, amministrazione patriarcale.

Diocesi suffraganee:

3. Aleppo (Siria).

4. Maraoh (Cilicia orientale).

5. Adana (Cilicia occidentale, Placidia, Isauria, Pamfilia, Trachea e Frigia).

6. Malatia (Melitene con Comagene).

7. Sivas (Cilefene).

8. Cairo (Egitto).

9. Mardin (Mesopotamia orientale).

10. Diarbekir (Mesopotamia occidentale).

11. Beirut (Palestina con Cipro).

12. Ancira (Galazia con Pafagonia).

13. Brusa (Bitinia con Misia).

14. Erzerum (Pascene con Moxoene).

15. Trebisonda (Laxica con Ponto).

16. Artuin (Daone).

17. Karputh (Sofene con Ansitene e Arzanene).

18. Cesarea (Cappadocia con Cataoni e Liconia).

19. Ispahan (Persia).

20. Bagdad (vicariato foraneo patriarcale).

21. Damasco (vicariato foraneo patriarcale).

LETTERA B.

Note dei vari censì della sede patriarcale Armena di Cilicia investiti in Roma².

I. Scudi romani 1955,24 dovuto dagli eredi del commendatore Angelo Galli in ragione di 5 per 00.	Fruttato annuo 97 76
II. Scudi romani 1096,77 dovuto dalla reverenda camera apostolica in ragione di 3,60 per 00.	39 48
III. Scudi romani 1350 dovuto dagli eredi Miozzi in ragione di 5 per 00.	67 50
IV. Frutti del consolidato.	06 82
Amministrati dalla Propaganda:	
V. Scudi romani 6091 presso la Propaganda a ragione del 4 per 00.	243 64
VI. Scudi romani 4317,32 ³ : censo Lorenzo Zappati.	183 49

APPENDICE.

I. Perchè i vescovi possano avere sott'occhio riunite in un fascicolo tutte le bolle, costituzioni, brevi, decreti e istruzioni emanati fin' ora dalla santa sede e dalla sacra congregazione di Propaganda e da altre sacre congregazioni relativamente agli Armeni, e nello studio delle materie del prossimo sinodo patriarcale avere presente un corpo di leggi e costituzioni per loro norma, si annetteranno qui tutti in ordine cronologico fin' alla presente data.

II. E perchè l'opera non sia difettosa, tutte le susseguenti bolle, costituzioni etc. della santa sede o degli altri altissimi tribunali, che concernessero gli Armeni, verranno annesse e aggiunte a questo corpo di leggi⁴.

¹ La suddetta carta, che riportata in fotografia qui si unisce, esprime il progetto della nuova circoscrizione delle diocesi dell'attuale patriarcato di Cilicia. La nota delle medesime col numeri corrispondenti alla ubicazione di ciascuna diocesi si trova nella stessa carta; da cui è stata trascritta in questo foglio per maggior comodo. Tabulam hanc non sumus nos.

² Avvertite monsignor Ezzama, che nell'allegata lettera B delle conferenze etc., con oscura qualche avviso, lo ha rettificato nella presente forma con lettera del 21 agosto 1867, che unita agli originali si pone all'antichità presente.

³ Appendix B in exemplis nostro decernit.

C. Antonius Hassun colloquiorum nota ad sacram congregationem mittit.

Eminenza reverendissima.

Ho l'onore d'umiliar a vostra eminenza reverendissima a nome e per parte ancora di tutto l'episcopato del patriarcato Armeno gli atti delle nostre conferenze episcopali, quali coerentemente pur à desideri di vostra eminenza reverendissima ci risul di tenere in quest'alma città per il bene della chiesa che siamo incaricati a reggere. Per la ristrettezza del tempo non avendo potuto sottoscrivere i presenti atti i vescovi miei suffraganei, de' quali già un numero è partito, m'avean raccomandato di umiliarli a vostra eminenza reverendissima colla mia firma e autentica, trovando d'altronde tutti e singoli onninamente d'accordo sulle risoluzioni prese e registrate debitamente ne' processi verbali, de' quali s'è data a tutti la lettura.

La brama e la preghiera mia, che è comune a tutto l'episcopato Armeno, s'è, eminentissimo

A padre, che i presenti atti quanto più presto possibile esaminati, corretti e approvati dalla santa sede, si vengano rimessi qual norma almeno provvisoria per la gerarchia, quale altrimenti nel bel principio della grave sua e difficile missione si troverebbe senza guida e direzione.

Rimovendo queste rispettosissime preci mi chine al bacio della sagra porpora e co' sensi di profonda venerazione ed ossequio ho l'onore di conformarmi di vostra eminenza reverendissima umilissimo, devotissimo, obbedientissimo, obbligatissimo servo

Antonio Pietro IX, patriarca di Cilicia.

Roma, 26 luglio 1867.

All' eminentissimo signor Alessandro cardinale Barnabè, prefetto della sacra congregazione di Propaganda fide.

D. Camilli cardinalis di Pietro votum super episcoporum Armenorum colloquia.

Eminentissimi e reverendissimi signori.

1. Sottoposte al supremo giudizio del santo padre le risoluzioni prese dall' eminenza vostra in ordine al patriarcato Armeno di Cilicia, nelle congregazioni generali tenute li 27 maggio e 4 giugno dello scorso anno 1867, piacque a sua santità di differirne l'approvazione specialmente in ordine alla elezione dei vescovi di quel patriarcato, e volle che il delegato della Siria monsignor Valerga, allora presente in curia, il quale aveva avuta gran parte nei fatti relativi alla elezione del novello patriarca, desse ulteriori schiarimenti sui dubbj proposti ed esaminati in quelle congregazioni. Intanto per parte dei vescovi Armeni, che presentavano gravi disposizioni specialmente sulla elezione dei vescovi, era presentato in proposito altro progetto; e per mezzo di alcuni documenti non conosciuti prima, si veniva a intendere, che la riserva dei vescovati Armeni alla santa sede non avrebbe poi incontrato presso i primarii notabili di quel rito tutto il dispiacere e l'opposizione che se ne temeva. In conseguenza di che sua beatitudine approvando alcune delle risoluzioni prese dall' eminenza vostra stimò opportuno modificarne altre. Delle quali cose, onde l' eminenza vostra abbiano piena cognizione, si è stimato di riportare nel presente Sommario (n° 23, col. 937) le risoluzioni prese dalla sacra congregazione e le relative disposizioni del santo padre, astenendone dal riferire i successivi avvenimenti, all' eminenza vostra ben noti, sia per la loro pubblicità, sia perchè in parte riferiti negli atti concistoriali, la cui copia è stata loro distribuita con le relative bolle pontificie.

2. Non deve però tacersi, che se lusinghiera e pacifica fu l'accoglienza fatta a monsignor Hassun dai suoi Armeni allorchè da Roma tornò a Costantinopoli, tuttavia la pace fu disturbata a motivo ovvero all'occasione, che il medesimo fece lettura in pubblica adunanza del berat o firmano imperiale, nel quale, come se vien riferito, gli si concedevano quelle attribuzioni ancora e quelle facoltà, che in passato erano date al capo civile della nazione Armena di Costantinopoli. Credette questa (o forse a dir meglio coloro che ne assumono il nome e la rappresentanza) violati in tal modo i propri diritti; onde si dolse e si dole acerbamente del suo patriarca, come se abbia in Roma rinunciato ai diritti religiosi della nazione, ed a Costantinopoli ne abbia usurpati i diritti civili. E in adunanze convocate all' oggetto si è trattato di agire

per rivendicare i primi presso la santa sede, i secondi presso il governo ottomano. Sull' quali cose sarà necessario richiamare in appresso l'attenzione dell' eminenza vostra, poichè oggi non potrebbe la cosa riferirsi intieramente e con precisione. Dalle notizie però giunte da persona che può credersi bene informata, si avrebbe, che il governo suddetto voglia sostenere monsignor Hassun, e che monsignor Placido Kasangian, il noto abate dei monaci Antoniani del Libano, venuto finalmente in Roma dopo i replicati ordini del santo padre, sia il portabandiera della dissenzione.

3. Comunque ciò sia, non può dubitarsi, che, cessando l'attuale irritazione degli animi, quel patriarcato entri omai in una nuova fase; e le provvide disposizioni date dalla santa sede, l'energia del nuovo patriarca e la devozione ch'egli unitamente ai suoi vescovi (quelli specialmente della soppressa primazia) professano alla medesima santa sede danno motivo di sperare, che la chiesa Armena sortendo dallo stato d'incerta ed arbitraria disciplina possa riuscire qual tipo e modello delle altre chiese Orientali, le quali, siccome giova sperare, non tarderanno ad imitarne l'esempio. È però necessario regolarne l'andamento; e poichè la chiesa Armena non meno che le altre chiese Orientali mancano di un codice di disciplina, fa d'uopo venirlo formando. A questo intento il novello patriarca monsignor Hassun, memore di ciò che fece in Costantinopoli nel 1850, ha tenuto in Roma con l'assenso della Propaganda alcune conferenze con i suoi vescovi, de' quali la massima parte era in questa capitale, ad oggetto di preparare un regolamento provvisorio, il quale dovrà servire di norma al patriarcato intiero fino al prossimo sinodo patriarcale, che lo stesso monsignor Hassun si propone di tenere nella state del 1869. E poichè si è stabilito, che le disposizioni prese nelle succennate conferenze non avranno vigore se prima non saranno approvate dalla santa sede, si sottopongono ora al giudizio dell' eminenza vostra, onde quel patriarcato abbia subito una regola da seguire e si stabiliscano al più presto le principali massime, che dovranno regolarne l'andamento.

4. Si rassegnano perciò all' eminenza vostra le rispettive conferenze (supra, col. 953 sq.). Sulle quali si verranno facendo le opportune osservazioni, segnando per quanto è possibile l'ordine delle conferenze medesime; poichè trovandosi sovente la stessa cosa ripetuta in più di un luogo, si è stimato opportuno

ridurre a certi capi la materia. Pertanto in distinti capitoli si tratterà della fede, dei sacramenti, delle diocesi e dell'episcopato, del clero secolare e regolare, dei beni ecclesiastici, delle costituzioni sinodali.

5. Nell'esame poi di queste conferenze n'è sembrato conveniente intertenersi alquanto più a lungo sopra quelle disposizioni, che sono applicabili ad altre chiese di rito orientale, affinché se l'eminente vostra le crederanno expediente, possano generalizzarne le relative risoluzioni senza coartarle agli Armeni. La qual cosa potrebbe forse riuscire di molta utilità per due gravi motivi. De' quali il primo si è, che, siccome si venne accennando, gli Orientali generalmente parlando mancano di un regolamento canonico. Essi difatti non concedono che gli antichi primi concili generali¹ ed i loro particolari. Ora i primi non presentano quello sviluppo di disciplina, che negli ultimi dieci secoli ebbe luogo nella chiesa a seconda dei tempi e delle circostanze. I secondi poi, cioè i sinodi patriarcali o nazionali dei vari riti, oltre il succennato inconveniente, altro ben più grave ne presentano, sia perchè molto sterile n'è la parte disciplinare, sia perchè tenuti in tempi di scisma, o perchè ancora ne risentivano l'influenza. Gli uni e gli altri poi sono caduti in dimenticanza presso gli Orientali, i quali da gran tempo non si regolano che sulla consuetudine modificata dall'arbitrio dei rispettivi patriarchi. Il secondo motivo si è per alleviare le fatiche e guadagnar tempo. Monsignor Leonardo Abel, vescovo di Sidonia, nella relazione delle chiese Orientali che unì a Sisto V li 19 aprile 1587², osservava, che „tal difficoltà si patisce con i patriarchi di Oriente, che quando si pensa di aver finito con uno, bisogna ricominciare di nuovo coll'altro, e correr nuovi pericoli di villanie e persecuzioni“. Potrebbe quindi ritenersi, che se le risoluzioni, le quali la sacra congregazione adotta nelle varie ponenze, fossero possibilmente generalizzate, quando cioè la materia e le circostanze lo consentano senza che nulla osti, potrebbe con minor difficoltà ed in più breve tempo formarsi un corpo disciplinare per le chiese Orientali³. Subordinando pienamente questo pensiero all'alta sapienza dell'eminente vostra, non si ometterà nella presente ponenza di tenerne conto alla opportunità.

Osservazioni estrinseche sulle conferenze.

6. Furono tenute le conferenze in Roma prima che fosse confermata in consistorio la elezione o promozione di monsignor Hassun a patriarcha di Chicia, con intenzione però di sottoporre le deliberazioni alla santa sede dopo la conferma di detta elezione. Il santo padre però aveva già deciso di confermarla, e la Propaganda espressamente consentiva (col. 953, A) che l'eletto patriarcha se ne occupasse con i suoi vescovi. Intervenero all'annunciate conferenze tutti i prelati del patriarchato e del soppresso primariato, a riserva di tre che non si recarono in Roma, cioè monsignor Giacomo Bahdarian vescovo di Diarbekir, monsignor Stefano Israhellian di Karputh, ed il noto

¹ Stando a quel che ne ha detto monsignor Mellini, vescovo caldeo di Akra e procuratore del suo patriarcha, in Caldei non conoscono che i primi due fra i concili ecumenici.

² La detta relazione si trova stampata nelle addizionali fatte da monsignor Mansi alle Miscellanee di Baluze, edizione di Lucca 1764, t. IV, p. 160.

³ A modo di esempio possono citarsi le gravissime risoluzioni prese dalla sacra congregazione nel 1837 pel Caldei (Romani, p. 44) le quali se fossero state generalmente adottate a tutte le chiese di rito orientale, molto ne avrebbe acquistato il disciplinare regolamento delle medesime.

abate generale dei monaci monsignor Kasangian di Antiochia. Del primo si disse essere impedito dagli anni, del secondo ancor trattenuto dalle conversioni, ed il terzo, benchè gli fosse stato ingiunto di recarsi in Roma, non venne a motivo, com'ei scrisse, di grave sua malattia⁴. Per buon successo delle conferenze, appositi regolamenti furono proposti da monsignor patriarcha, i quali vennero approvati dai vescovi (col. 954-5); ed in essi fu stabilito fra le altre cose, che le risoluzioni si prenderebbero a pluralità dei vescovi presenti, e si raccomandò ai medesimi „una prudente riserva delle discussioni e risoluzioni specialmente delle materie gallesse delle conferenze, prima che fossero esaminate ed approvate dalla santa sede.“

7. Delle varie sessioni furono redatti i verbali, come ne ha riferito monsignor Azarian, segretario delle stesse conferenze: gli atti esibiti e che si trovano in sommario (loc. cit.), a detto del medesimo, sono estratti dai suddetti verbali. Si ha però motivo di dubitare se fossero sottoscritti dai vescovi: è certo poi che dai medesimi non furono firmati gli atti, per la ristrettezza del tempo, come disse monsignor Hassun (col. 969, A) nel biglietto con cui li rassegnava all'eminentissimo prefetto. Ivi anche si dice, che quei prelati si trovarono tutti e singoli unanimemente d'accordo sulle risoluzioni prese. Qualche orale apertura però fatta da alcuni di essi alla segreteria nel tempo delle conferenze, potrebbe far credere, che non tutti in tutto fossero d'accordo. Tuttavia l'autorevole testimonianza di monsignor Hassun ne induce a ritenere, che finalmente si saranno accordati.

CAPO I.

DELLA FEDE.

8. Nel primo capitolo delle conferenze si professava la fede cattolica, si accenna alla conversione degli scismatici, si parla del protestantesimo e delle sette massoniche, che serpeggiano (meglio forse si sarebbe detto che si propagano attivamente) nell'Oriente, e si avvisa ai mezzi per far argine a tanto male. Su che due osservazioni specialmente si presentano, la prima sulla professione della fede, la seconda su i libri cattivi: poichè della predicazione e del catechismo potrà più opportunamente trattarsi in altro luogo.

Professione della fede.

9. Sta pur bene che i prelati Armeni abbiano in qualche modo fatta la professione di fede nelle loro conferenze: sembra però, che sarebbe stato ancor conveniente, che dessero qualche disposizione su questo punto gravissimo, come si è fatto nei due sinodi orientali approvati dalla santa sede, il Ruteno cioè ed il Maronita del Libano.

10. Nel sinodo Ruteno di Zamossia del 1720 approvato da Benedetto XIII (tit. I, p. 67) si dispone, che „omnes profiteri teneantur (la formula di fede prescritta da Urbano VIII per gli Orientali) non solum il, quos sacrum concilium Tridentinum (Sess. 24, c. 12, *De reform.*) id praestare iubet, providi scilicet de beneficiis quibuscumque curam animarum habentibus, in manibus ordinarii sive ipsius officialis, verum etiam reliqui omnes, quibus constitutione sanctorum memoriarum Pii IV id ipsum praescriptum est, il nimirum quos promoveri contigit ad episcopatum, in manibus illustrissimi metropolitani antè consecrationem, prout hactenus observatum est, religiosissimi abbatum et archiman-

⁴ Monsignor Kasangian ebbe finalmente all'ordine ricevuto e giunse in Roma sulla fine dell'ottobre prossimo passato.

drinae, antequam benedicantur iuxta ritum orientalis ecclesiae, illi etiam qui sacris ordinibus initiandi sunt ante ordinem susceptionem; indimagistri denique ac alii quicumque ad aliquos gradus in universitatibus promovendi in manibus reverendissimi episcopi. Præterea statuit, ut omnes utriusque sexus regulares eandem professionem emittere debeant in manibus ordinarii vel alterius potestatis ab ipso designandae intra tres menses a die promulgationis praesentis synodi; li vero qui deinceps sive in virorum sive in mulierum monasteriis professionem in ordine emissuri sunt, non expectate trium mensium spatio, eandem fidei professionem statim ac in ordinem cooptantur emittant, atque ita servetur in perpetuum. Quod si per negligentiam id facere omiserint, praeterquam quod gravis culpa rei censetur, reverendissimi episcopi fractus ecclesiarum non faciant suos, sed eos restituere teneantur; religiosissimi autem archimandritae et venerandi presbyteri a beneficiis vel officio deponantur.

11. Il sinodo Libanese del 1736 approvato da Benedetto XIV (part. I, c. 1, § 8, p. 7) contiene più meno le medesime prescrizioni, aggiungendovi inoltre, che la stessa professione di fede debbano emettere „novi confessarii etiam monialium, novi concionatores etiam regulares, denique medicinam et chirurgiam exercentes.“ Ed inoltre prescrive „huiusmodi professionum indiculum confici a vicario episcopi vel reverendissimi domini patriarchae, et ab ipso servari mandamus, ut coparet de emissae semel fidei professione.“

12. Queste prescrizioni furono date da sinodi orientali approvati dai papi. Le medesime potrebbero sembrare tanto più opportune¹, in quantochè i protestanti si adoperano molto nell'Oriente, il giansenismo non vi è sconosciuto, i massoni vi si sono introdotti; e tutto fa credere che colla civilizzazione europea vi si propagerà l'incredulità e l'indifferentismo moderno. Ove non si deve perder di vista l'errore colla serpeggiante, che fra i cattolici e gli eretici Orientali non sussista vera e reale differenza religiosa. In conseguenza di che sono pregate l'eminense vostre a risolvere, se converrebbe ordinare, che le succennate disposizioni sulla professione di fede s'inseriscano nel futuro sinodo Armeno, e dichiararle fin d'ora obbligatorie per tutti gli Orientali di qualsivoglia rito.

Sui libri e periodici cattivi.

13. Nell'art. VI del capitolo primo (955, D) si dice, „che l'episcopato Armeno deve rivolgere ancora un'attenzione speciale sulle pubblicazioni di periodici e libri in idioma orientale... perchè non s'introducano per quei messi incantamente massime nocive e velenose; e in caso (che siano cattivi) prevenire opportunamente i fedeli, servendosi prudentemente del dritto, che loro accorda l'alta loro missione, di censurare i libri.“

14. Ora queste ultime parole sembrano impritabili di qualche spiegazione, poichè nella loro generalità potrebbero sembrare poco esatte. Ed invero i vescovi hanno il diritto ed il dovere di togliere dalle mani dei fedeli i libri perniciosi, ed anche di proibirli nelle rispettive loro diocesi. Tal'è il senso, che può ritrarsi dalla regola decima dell'

indice Tridentino¹ e dal § 3 della relativa istruzione Clementina; onde la santa memoria di Leone XII con decreto della sacra congregazione dell'Indice del 26 marzo 1826 ordinò „in memoriam revocanda esse universa patriarchalis, archiepiscopalis, episcopalis, aliisque in ecclesiarum regimen praepositis“ le succennate regole ed istruzioni, non che altri decreti della santa sede, „ut nimirum, quia prorsus impossibile est libros omnes noxios incessanter producentes in indicem referre, propria auctoritate illos e manibus fidelium evellere studeant, ac per eos ipsimet fideles edoceantur quod pabuli genus sibi salutare, quod noxium et mortiferum ducere debeant, ac ulla in eo suscipiendo capiantur specie ac pervertantur illecebra.“ Dopo ciò vedranno l'eminense vostre se al surriferito art. IV debba aggiungersi qualch'espressione nell'indicato senso, per escludere l'erronea interpretazione, che cioè si volesse riconoscere nei vescovi il vero e rigoroso diritto di censurare i libri, il cui giudizio definitivo ed universale non può appartenere che al solo papa.

15. Vedranno altresì l'eminense vostre se convenga limitare la sorveglianza dei vescovi ai periodici e libri scritti in idioma orientale, mentre si conosce che si va propagando in Oriente la cognizione delle lingue europee, e specialmente della francese e della italiana: nelle quali lingue sono scritte tante opere e periodici irreligiosi ed immorali, e le quali (specialmente la prima) si apprendono ora con ansietà dagli Orientali de' diversi riti, massime da quelli di condizione più agiata. Forse poi non sarebbe inopportuno equitare la vigilanza dei vescovi sull'edizione della sacra scrittura e sui libri liturgici. Si è sentito per esempio che recentemente sia stata introdotta in Costantinopoli (fatta come si dice a cura dei Mechitaristi di Venezia) una edizione Armena del nuovo testamento, mancante del celebre versetto di san Giovanni: *Tres sunt qui testimonium etc.*

16. E qui non sarà fuor di proposito recare a cognizione dell'eminense vostre che in Oriente è forse del tutto sconosciuto l'indice dei libri proibiti, come si è potuto verificare degli Armeni, dei Siri e dei Caldei. La quale ignoranza se pur potè non riuscire dannosa pel passato, quando quei popoli non erano in tanta comunicazione colla Europa e colla sua protesa civilizzazione, forse non potrebbe esserlo egualmente oggi, mentre i protestanti tentano efficacemente di spargere i loro errori in quelle contrade, mentre le sette massoniche sfacciatamente vi si diffondono, mentre molti Europei e specialmente Italiani vi recano la corruzione col cattivo esempio e coi perversi libri. Molto poi gioverebbe a stringere sempre più gli Orientali alla santa sede, a sentirne la voce, a riconoscerne l'autorità. Altronde i decreti, che vietano la lettura e l'impressione dei cattivi libri, hanno sì stretta connessione colla fede e colla morale, che niuno potrebbe immaginare che gli Orientali non vi siano compresi².

¹ Nella suddetta regola fra le altre cose si ordina quanto appresso: *Librorum tamen sit episcopis aut inquisitoribus generalibus secundum facultatem quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti videntur, prohibere, si hoc in suis regnis aut provinciis vel diocesis impeditur indicaverint.*

² Benedetto XIV nel bolla del 28 dicembre 1787 *Quae ad catholicos*, premesso al suo indice dei libri proibiti, dice del medesimo: „Ipsumque auctoritate apostolica tenere praesentium approbamus et confirmamus, atque ab omnibus et singulis personis ubique locorum existimus inviolabiliter et inconvincibiliter observari praecipimus et mandamus sub poena tam in regulis indicis quam in litteris et constitutionibus apostolicis aliis statutis etc. Non obstantibus... quibuscumque statutis, decretis, uibus, statuta et consuetudinibus etiam immemorabilibus,

¹ È ben vero, che attualmente non esistono università in Oriente, ma probabilmente potranno esservi col tempo. Non sembrerebbe quindi inutile di stabilire anche per quelle un po' di disciplina; tanto più che il sinodo dovrebbe avere in vista non solamente ciò ch'è oggi, ma quello ancora che probabilmente sarà in appresso. Del resto presso gli Armeni esiste il grado dei così detti *varapet*, che sono i dottori e teologi di quella chiesa, autorizzati specialmente alla predicazione, non che ad altri gravi uffici.

Apparterrà perciò all'eminenza vostra il decidere, se convenga fornire ai prelati di rito orientale qualche copia dell'indice dei libri proibiti, come già il santo padre ne dette dei Siri nell'anno 1686, e nel decoro per gli Armeni, e spedir loro i noti foglietti delle proibizioni che successivamente si van facendo. L'eminenza vostra poi nel savio loro discernimento vedranno se in tale occasione fosse opportuno diramare una ben sentita circolare, nella quale si rilevasse 1° il danno che deriva dai cattivi libri, 2° il diritto che ha la chiesa di proibirli, 3° che al sommo pontefice ne appartiene il giudizio definitivo, 4° che hanno anche i vescovi sul tal particolare le loro attribuzioni, indicando quali esse siano, 5° e chiudere la circolare coll'ecitare i vescovi a compiere su questo punto il loro dovere ed a pubblicare le condanne e proibizioni dei libri fatte dalla santa sede.

17. Alla materia in discorso analoghe sono le prescrizioni regolatrici della stampa dei libri; le quali tanto maggior interesse presentano, in quanto che in Oriente si va aumentando il numero delle tipografie, ed altre ancora si vuole stabilirne segnatamente a Costantinopoli. Sono note le relative prescrizioni date dal santo concilio di Trento nella sessione IV e nella regola decima dell'indice Tridentino. Nè mancò la santa sede dare anche speciali disposizioni per l'Oriente. Difatti fin dal 1655 per mezzo della sacra congregazione di Propaganda ai missionarii apostolici fu vietato sotto gravissime pene di stampare qualunque opera senza suo permesso: proibizione, che poi nel 1663 fu dichiarato limitarsi alle opere *de missionibus vel de rebus ad missiones spectantibus*; e che in questo senso fu rinnovata, non essendosi allora stimato a proposito di farvi altra giunta o dichiarazione per comprenderli gli Orientali.

18. Altra prescrizione in materia di stampa fu emanata nel 1743 da Benedetto XIV nella costituzione *Demandatam* (Bull. Prop., t. III, p. 104), ove parlando dei monaci Melchiti si legge quanto appresso: „Nullius generis libros aut folia sine praevia approbatione et licentia episcopi dioecesei et patriarchae praedicti edere possint: atque insuper nullum de rebus sacris librum aut folium publici iuris faciant inconsulta sede apostolica. Quod si novas librorum sacrorum ab eadem sancta sede iam probatorum editiones fieri contingant, onus erit patriarchae et episcoporum catholicorum inspicere, ne ulla in re discordent ab editionibus approbatis.“ Ove a colpo di occhio si vede essersi fatta a que' monaci primieramente una generale proibizione di stampare *nullius generis libros aut folia* senza l'approvazione ed il permesso del vescovo e del patriarca, quindi altra speciale che riguarda *librum vel folium de rebus sacris*; ed il permesso di tale stampa fu riservato alla santa sede; al patriarca poi e vescovi la sola facoltà si lasciò d'inviare la ristampa *librorum sacrorum ab eadem sancta sede iam probatorum*, onde questa riuscisse perfettamente concorde alla edizione come sopra approvata.

19. È ben vero, che la predetta costituzione *Demandatam* riguarda i Melchiti, e che la proibizione succennata è fatta ai monaci di quel rito. Niano però esaminando il complesso delle circo-

sterieque in contrarium facientibus quibuscumque.“ Si può vedere anche l'analogo decreto della sacra congregazione di Propaganda del 1807 pel Caldei (Somm., §. 44, n. 1), nel quale si ricorda la proibizione dei libri ereticali, „sub poena excommunicationis, aliisque poenis ab apostolica sede et a sacris canonibus constitutis“, coll'aggiunzione ancora di farne consegna agli ordinari etc.

stanze potrebbe dubitare, che non si estenda a tutt' i Melchiti; ed è ben facile il ritenere, che siffatta proibizione almeno in linea di massima direttiva sia applicabile a tutti gli Orientali. E la sacra congregazione di Propaganda ha sempre insistito, affinchè la stampa dei libri liturgici non si faccia senza il permesso della santa sede. Gioverà per amore di brevità riferire la sola risoluzione presa dalla stessa sacra congregazione nell'adunanza generale del 13 settembre 1839 all'occasione di un rituale Armeno stampato per ordine di monsignore Hurigian, arcivescovo primate di Costantinopoli, dai Mechitaristi di Venezia, ove propostosi il dubbio, „se si dà luogo a prendere qualche provvidenza relativamente alla libertà di stampare tali libri (liturgici)“, gli eminentissimi padri risposero „affirmative et ad mentem. Mens est, ut scribatur archiepiscopo primati, ne in posterum libros liturgicos armenos inconsulta sancta sede, iuxta decreta alias lata quae confirmantur, imprimere faciat. Scribatur quoque archiepiscopo abbatibus Mechitaristarum monasterii Sancti Lasari Venetiarum, eisque patefiat sacrae huius congregationis admiratio, quia non obstantibus decretis nunquam abrogatis, in sui monasterii typographia superiori anno inconsulta sancta sede editum fuerit rituale Armenorum... Ut igitur laudata decreta semper in suo robore maneant, curet archiepiscopus abbas, ne typis mandentur qualescumque libri liturgici, nisi revisio et sanctae sedis approbatio praecedat.“

20. Dopo le quali cose decideranno l'eminenza vostra nella loro sapienza, se convenga ordinare, che la surriferita disposizione sia inserita a suo tempo nel futuro sinodo Armeno, e se la disposizione data da Benedetto XIV per i Melchiti (§ 18) debba estendersi agli Armeni ed anche a tutte le chiese di qualsivoglia rito orientale.

CAPO II.

DEI SACRAMENTI.

21. Nel capitolo IV della prima parte (col. 956-7) ove si tratta dei sacramenti, tre punti meritano speciale considerazione, cioè le varietà rituali che sono fra le diverse diocesi, le quali nelle conferenze sono lasciate per ora in *statu quo*, insistendosi però che ne resti esclusa la simonia; l'uso di ammettere compari scismatici nel battesimo; e finalmente la riserva dei casi al patriarca.

22. Gravissimo è il primo dei surriferiti punti, poichè riguarda la validità dei sacramenti e la decenza nell'amministrarli. Non raramente si è mosso qualche dubbio sulla validità del battesimo in alcune chiese orientali, come da molto tempo presso i Nestoriani specialmente della Persia: e talora sulle ordinazioni, come presso i Siro-Malabarici per quelle che vi fece l'intruso vescovo Caldeo Rokos. E questi dubbj sono fondati sulla irregolare applicazione della materia e della forma al suscipiente, o perchè tale applicazione non si faccia nello stesso tempo, o perchè non si eseguisca dallo stesso ministro. Non resterebbe perciò, che insistere efficacemente, affinchè sia redatto un esatto rituale da osservarsi in tutto il patriarcato, che potrebbe anch' estendersi, almeno col tempo, agli Armeni che non vi sono compresi.

23. Sembra però che due speciali avvertenze sarebbero necessarie. La prima cioè che il rituale, oltre le formule e precetti dei singoli sacramenti, abbia ancora esatte rubriche, ossia la descrizione precisa delle cerimonie da praticarsi e specialmente dell'applicazione della materia e della forma al suscipiente: poichè, siccome si è detto, dalla mancanza,

inesattezza, o poca precisione delle rubriche in A
discorso si può credere esser derivati i dubbj
suscitati sulla validità di alcuni sacramenti.

24. La seconda importantissima avvertenza si è, che il nuovo rituale sia sottoposto all' esame e giudizio della santa sede, alla quale dovrebbe inviarsi non solamente il nuovo testo armeno, ma la esatta e completa versione del medesimo in lingua italiana o latina; versione la cui fedeltà ed esattezza dovrebbe esser garantita dalla firma degli interpreti non meno che del patriarca, affinché non possa esser dagli Armeni quandochè sia impugnata, come talora con altri è avvenuto. Nè forse sarebbe inopportuno ordinare espressamente, che non sia posto in attività il rituale medesimo, se non dopo che sarà stato formalmente e solennemente approvato dalla santa sede. Poichè gli Orientali poco sofferenti di siffatta dipendenza, non hanno esitato di mettere in esecuzione, non appena trasmessane copia alla B
santa sede, quegli atti sui quali la medesima doveva recar giudizio: quasi che incombesse loro darne semplice comunicazione, piuttosto che implorarne l'approvazione. I recenti sinodi Armeno, Caldeo, Siro comprovano la necessità di tali cautele.

Patrimi scismatici nel battesimo.

25. Rapporto poi ai patrini del battesimo si legge quanto appreso nelle conferenze (957, art. III): „Nei battesimi non si ammetteranno compari scismatici, neanche nella benedizione dei matrimoni si tollereranno i così detti compari scismatici, se secondo l'uso del paese questi tali ne acquistano diritto di tenere al fonte battesimale i figli che si procreassero da quelle unioni.“

26. Ora per maggior intelligenza di questo canone gioverà avvertire, che „in antiquissimo Orientis mori¹ praeter testes intersunt (nella celebrazione del matrimonio) species quaedam patrinarum, paranympus ex parte sponsi et paranympa ex parte sponsae: quorum iam mentio fit in concilio Carthaginiensi IV, an. 398, can. III²: Sponsus et sponsa cum benedicendi sunt a sacerdote, a parentibus vel paranympis offerantur“. Il padre Giacomo Goar³ osservava quanto oppresso: „Nuptiarum foederisque nuptialis mediator, pronubus vel paranympus latinis, hodie σύνταχος et corrupte κομντάχος graecis dicitur. Illius officium vel morem declarat sub Evaristi nomine, epist. 2: „Sponsa a paranympis, ut consuetudo docet, custodita et consociata a proximis congruo tempore petita legitime detur et solemniter accipiat. Paranympis seu paranymparum institutionem Soteri adscribit Ciacconius in eius vita. „Instituit Soter ne legitima uxor haberetur nisi cui sacerdos prius benedixisset, et quam parentes solenni pompa, more christiano marito collocassent, quamque etiam de more paranympis custodissent.“ Unius paranympis mentionem habet concilium Carthaginense IV, qui casti-

28. Dalle quali cose tutte risulta, che il così detto *compars* del matrimonio è una persona, ch' ebbe cura della sposa in modo da poterne quasi testificare la verginità; ch'ebbe parte nelle trattative del matrimonio; che presenta li sposi al sacerdote, assiste alla benedizione che questi ne ricevono, prendendovi ancora qualche parte col tener le corone *pudoris signa et praemia*, che il sacerdote impone loro sulla testa. Il professore Denzinger nel luogo citato aggiunge ancora parlando dei suddetti paranympis: „Eos autem spiritualem cognationem cum sponsis contrahere, iam enuntiatur in constitutionibus, quae extractae praetenduntur ex quadraginta libris, quos concilium Nicaenum dicitur ad Constantinum imperatorem direxisse¹. „Illicitum quoque est tam viris quam mulieribus coniugia contrahere cum paranympis nuptiarum, quibuscum benedictionem accipiunt coronarum.“ Observatur hoc etiam a Syris Iacobitis², non autem a Nestorianis, qui spiritualem cognationem non noverunt.“

29. Premesse tali nozioni generali sul *compars* del matrimonio, quali abbiamo potuto ricavare dai citati scrittori, riferiremo quel che ne ha detto (Somm., p. 56) monsignor Arakial, vescovo Armeno di Trebisonda, che intervenne alle conferenze sopra dette. Pregato questi a fornire qualche spiegazione sull'enunciata disposizione di cui trattiamo, die le notizie che si riportano nel Somm., p. 56. A suo detto è costante uso degli Armeni che mentre il sacerdote benedice il matrimonio, uno dei parenti o anche *totalmente estraneo* tenga una croce sul capo dei contraenti; che questo atto è considerato come un principio o diritto di tenere al fonte del santo battesimo i figli, da procrearsi da quel matrimonio non solo, ma dalla discendenza ancora del medesimo: che tale diritto della persona che ha tenuta la croce è sì forte nella estimazione massime del ceto comune, che non si crede possibile di alienarlo, e che gravi dissidj ed anche vendette avrebbero luogo, se qualcun' altro volesse usurparlo. Che anzi se avvenga, che contrattosi il matrimonio nello scisma, si convertano i coniugi al cattolicesimo, il loro patrino benchè eretico pretende ad ogni costo di levarlo dal sacro fonte i figliuoli de medesimi. Tal' è il caso contemplato da questo canone.

30. Ora convien osservare tal'essere la dicitura ed esposizione del medesimo, che potrebbe variarne il senso, qualora ne fosse variata la interpretazione: la quale nella presente stampa è stata esattamente riportata, come si trova nell'originale versione italiana delle conferenze presentata da monsignore

¹ Denzinger, *Ritus Orientalium in administratione sacramentis* (Wirolburgi, 1898), t. I, p. 156.

² Questo canone Cartaginense è riportato anche nel decreto di Graziano, can. XXX, quae. V, c. 5. Dei paranympis si parla ancora nella prima delle lettere attribuite al papa santo Evaristo, di cui riporta un brano lo stesso Graziano (loc. cit., c. 1). E Severino Bizio nelle note al citato canone Cartaginense (*Manus. Collect. conciliorum*, edit. Colet., t. II, col. 1447) dice: „Ritus ab apostolis instituiti (per la celebrazione del matrimonio) ab universa ecclesia recepti, hi sunt potissimum 1°... 4°. Ut a paranympis ad ecclesiam ducantur.“ Nella qual cosa si avrebbe uno dei tanti esempi, coi quali si verrebbe a concludere, che la così detta *disciplina Orientale*, senza escluderne almeno in parte la liturgia, altro forse non sia che l'antica universale disciplina della chiesa.

³ *Enchiridion eius rituale Graecorum*, Venetiae 1780, in sponaliter ordinem, not. 12, p. 214.

CONCIL. OECUMEN. TOMUS XI.

¹ T. II, concil. Labb., c. II, p. 307.

² Barhebr., c. VIII, sect. 2, p. 67.

Haesum a questa sacra congregazione. Difatti l'ev-
vie scilicet del suddetto canone, leggendolo come
quivi è riportato, sarebbe, che nei battesimi non si
ammetteranno compari scismatici, e che i medesimi
neppure si tollerano nella benedizione dei matrimo-
nij, se secondo l'uso del paese questi tali ne ac-
quistano diritto di tenere al fonte battesimale i figli
che si procreassero da quelle unioni. Che se prima
delle parole si tollerano etc. si opponesse un
punto o una virgola, potrebbe ricavarne altro
senso, cioè, che nei battesimi non si ammetteranno
compari scismatici, e neppure nella benedizione dei
matrimonij: ma che si tollerano i così detti com-
parescismatici, se secondo l'uso del paese questi
tali ne acquistano diritto di tenere al fonte batte-
simale i figli, che si procreassero da quelle unioni.

31. Qualunque però si adotti fra queste inter-
pretazioni, s'incontra qualche difficoltà. Poiché
dalla prima si dedurrebbe come legittima conse-
guenza, che nei matrimonij de' cattolici potessero
ammettersi i patrini scismatici, qualora, secondo
l'uso del paese questi tali non ne acquistassero il
diritto di tenere al fonte battesimale i figli che si
procreassero da quelle unioni. Dalla seconda inter-
pretazione poi potrebbe dedursi, che nei battesimi
dei cattolici si potessero ammettere i compari scis-
matici, se secondo l'uso del paese questi tali ne
avessero acquistato il diritto intervenendo quali
patrini nel matrimonio, onde fu procreata la prole.
In una parola si permetterebbe o almeno si tol-
lererebbe l'intervento del patrino scismatico o nei
battesimi ovvero nei matrimonij de' cattolici.

32. Ora in quanto al primo il cardinale Albizi
nella sua opera *De inconstan. in fide*, cap. XVIII,
n. 35, riferisce, che „De anno 1598 die 11 ianuarii
scriptum fuit a suprema et universali inquisitione
patriarchae Aquilejensi: Sanctissimum nullo modo
velle approbare, imo nec tolerare abusum, qui vige-
bat in Carinthia, levandi ab haereticis a sacro fonte
pueros, qui baptizarentur a sacerdotibus catholicis.“
Ed il sinodo Albanese del 1703 riveduto dalla sacra
congregazione, (part. II, cap. 2) decretò come ap-
presso: „*Detestabilem consuetudinem infideles vel*
schismaticos admittendi ad patrini munus obse-
dum episcopi severioribus poenis vindicabunt.“ Ed
in questa occasione non sarà forse inutile riferire
il mezzo termine, che il padre Carlo Francesco da
Breno (*Manual. missionarior.*, t. II, lib. 2, cap. 2,
q. 13, p. 203) nello stabilire la stessa dottrina sug-
gerisce per salvare in pari tempo la legge della
chiesa e certe esigenze sociali: „*Attamen (ei dice)*
ut incommoda effugiantur, nec videatur amicitia
Turcae vel schismatici contempni, catholici aliqui
pro patrino assumatur, qui reipso infans de fonte
suscipiat; infidelis vero vel schismaticus aut haere-
ticus praesentiam suam in baptismo ut amicus prae-
beat.“ Ita, consult. Pignatellus, t. VII, consult. 58,
ad 6, n. 7. Rosterebbe però a vedersi se questo
temperamento comodo per i cattolici fosse per sod-
disfare all'esigenza degli scismatici.

33. Rapporto poi all'intervento del compare
scismatico ne' matrimonij de' cattolici merita di esser
considerato un decreto della suprema congregazione
del santo ufficio, che lo stesso padre da Breno ri-
porta dal Pignatelli, nel senso però di confermare
la sua tesi, che cioè nel battesimo non si deve
ammettere il patrino scismatico. Dice egli pertanto
che li 17 ottobre 1615 fu proposto e risoluto come
appresso dalla suprema il seguente dubbio: „*An per-*
mittendum sit quod catholici adhibeant Turcos et
schismaticos pro compatribus in sponsalibus.“ Ad quod
respondendum, ut moneantur abstinere; verum si
sine periculo cessare nequeunt, posse eis permitti.“

Sul quale decreto resterebbe a vedersi quali motivi
lo provocabbero, e se nello stato attuale delle cose
le circostanze siano ancor tali da permetterne l'uso.
Poiché né i Turchi conservano l'intolleranza che
avevano oltre a due secoli indietro, né gli scisma-
tici, stante l'emancipazione del 1839, hanno quella
prepotenza, ch'esercitavano prima di quella epoca,
prepotenza che costringe i cattolici a ricevere financo
i sacramenti nelle loro chiese e dalle loro mani.
Ne avvertiva però oralmente il summenzionato mon-
signor Arakial, che si ha cura di non ammettere
compari scismatici nei matrimonij dei cattolici.

34. Dopo le quali cose s'appartiene alla sa-
piezza dell'eminenza vostra il decidere, se e come
convenga riformare l'articolo delle conferenze rela-
tivo ai patrini scismatici, onde chiarirne il senso,
e se qualche provvedimento debba adottarsi intorno
al medesimo.

35. Del resto questo capitolo, che tratta de'
sacramenti è molto meschino e dovrà avere mag-
giore sviluppo nel futuro sinodo del patriarcato
Armeno, specialmente in riguardo dei due sagra-
menti dell'ordine e del matrimonio. In quanto al
primo sembrerebbe, che dovesse esser ben deter-
minati, e con qualche minuto dettaglio, i requisiti
degli ordinandi tanto in ragione della età e della
scienza, quanto in ragione degli esami, esercizi
spirituali ed altre pratiche, dalle quali dovrebbero
esser preceduti. Forse converrebbe che si deter-
minasse qualche cosa sul titolo della ordinazione,
nonchè circa gl'interessi ed i tempi nei quali si
devono conferire gli ordini. Molto poi sarebbe a
dirsi intorno al sacramento del matrimonio, e spe-
cialmente circa gli sponsali, gl'impedimenti, e la
facoltà di dispensare sui medesimi. Sono queste
materie tutte oscure e indeterminate presso gli
Orientali, seppur se n'ecceitino i Maroniti, che le
hanno nel sinodo Libanese, ed i Siro-Malabarici, i
quali secondo il sinodo di Odiampier si attengono
alle prescrizioni del Tridentino.

36. Vero è che la trattazione di tutti questi
particolari potrebbe riserbarsi al futuro sinodo
patriarcale. È peraltro d'avvertirsi, che quanto si
stabilirà nell'esame di queste conferenze servirà
di base pel sinodo medesimo. Del resto, attesa la
nota deficienza di un codice di canoni Orientali,
che cosa potrà sperarsi da quello, ad onta della
commissione creata da monsignor patriarca per
istudiarne preventivamente le materie? Difatti
anche dalla predetta commission si sente questa
difficoltà. Monsignore Asarian, segretario ed oggi
vicario di quel patriarca e presidente della me-
desima commissione, nel dare *confidenziali e riser-*
vate notizie l'accennava, e richiedeva libri e special-
mente sinodi per averne lumi e guida; „altrimenti,
ei diceva, i difetti dello studio saranno non per
mancanza di volontà, zelo e applicazione, ma bensì
di autori, modelli e guida. In Costantinopoli non
v'è nessuna biblioteca che possa fornire alla com-
missione i richiesti mezzi: non è che la Propaganda
che può anche in questo venire in aiuto. Se poi
(egli soggiungeva) costesta sacra congregazione
preferisce, che le si dimandino ancora *certe regole*
generali per servire di norma alla preparazione
delle materie del sinodo, non ha che notificare il
suo volere, che si eseguirebbe e si terrebbe come
regolatore permanente il dettame della sacra con-
gregazione in tutto il corso dei dibattimenti della
commissione.“ Giudicheranno l'eminenze vostre
se la proposta dell'invio delle indicate *regole gene-*
rali, la quale in se stessa non sembrerebbe forse
cattiva, sia opportuna attesa le attuali circostanze
di quel patriarcato, scisso; come già s'indiciò, in

vari partiti, uno dei quali inteso a sostenere monsignore Hazzun, e come si dice anche la santa sede, invoca forse fino all'abuso il nome di questa sacra congregazione; il che perciò potrebbe facilmente comprometterne l'autorità, qualora s'inviassero le rimentovate regole. Vedranno inoltre l'eminenze vostre se e quali cose convenga disporre in ordine alle succennate materie relative ai sacramenti trasandate nel presente articolo.

Absoluzione dei casi riservati.

37. Nell'articolo IV del presente quarto capitolo (col. 957, A) si parla dell'autorità che ha il patriarca di riservarsi l'assoluzione di alcuni casi in tutto il patriarcato. Senza muover questione su questa facoltà, sono da rimarcarsi alcune omissioni. Difatti nulla si dice della stessa facoltà che hanno i vescovi nelle loro diocesi: il qual punto è di molta importanza, essendochè, secondo la mente espressa del santo padre anche nelle bolle del 12 luglio 1867 spedite pel patriarcato Armeno vuolsi rilevare l'autorità dei vescovi, ch'è stata ed è troppo depressa e limitata dai patriarchi. Si tace ancora delle prudenti cautele, non cui i vescovi medesimi non meno che il patriarca devono usare di tale autorità, cautele saviamente inculcate nell'opera di Benedetto XIV, *De synodo diocesana*, lib. V, cap. 4 e 5. Ma l'omissione più notevole si riferisce ai casi riservati alla santa sede.

38. Qualunque sia ed a qualunque tempo debba riferirsi l'origine della riserva di alcuni casi alla santa sede, è indubitato che siffatto potere s'incluse essenzialmente nel primato di giurisdizione; e che perciò i sommi pontefici l'hanno sempre avuto, ancorchè non ne abbiano sempre usato. Sembra però che presso gli Orientali non siasi troppo riconosciuto almeno praticamente questo diritto, come rilevasi anche dal silenzio e dalla pratica dei loro sinodi. Difatti nel sinodo Libanese del 1736 (part. 1, cap. 5, p. 45) si enuncia il principio generale, che „pontifices maximi Romani, pro suprema potestate sibi in ecclesia universa tradita, causas aliquas criminum graviores suo potuerunt peculiari iudicio reservare“; nulla però si prescrive praticamente: e mentre si vieta ai confessori di assolvere dai casi riservati al patriarca o al vescovo, null'altro si dice dei riservati alla santa sede, de' quali non si dà specificazione veruna. Che anzi fra i casi riservati al patriarca nella tabella che si trova nello stesso sinodo (p. 47) alcuni se ne annoverano di quei, che sono riservati alla santa sede in bulla *Coenae*, quali sono per esempio il 1° che riguarda gli eretici, gli scismatici e gli apostati; il 2° che si riferisce agli appellanti al futuro concilio; il 3° contro i falsificatori delle lettere apostoliche; il 4° contro coloro, che *mutant, spoliant, capiunt, detinent* quei che si recano in Roma alla santa sede apostolica, e altri che per brevità si omettono. La quale riserva, oltre la poca riverenza che potrebbe forse dimostrare pel sommo pontefice, non può non riconoscersi superflua ed inutile. Onde la sacra congregazione de' vescovi e regolari il 26 novembre 1602 proibiva ai prelati „ne sibi superflue reservent casus in bulla, die coenae Domini legi consueta, contentos, neque alios sedi apostolicae specialiter reservatos.“

39. E nel sinodo tenuto dagli stessi Maroniti nel convento di Bekorke nel 1856 non solamente niente è innovato su questo punto e nel senso da noi inteso, ma di più facendosi menzione delle bolle pontificie relative alla l'elocitazione ed all'

assoluzione del complice, si dice espressamente, che chi assolveva il suo complice in peccato turpe, non può essere assoluto da verun confessore *senza il permesso di monsignor patriarca*.

40. Nel sinodo di Karcate tenuto dai Melchiti nel 1806 e condannato dalla santa memoria di Gregorio XVI nel 1845 si dice nettamente nella part. 2, cap. 5, can. 3: „Dichiariamo non esservi cosa alcuna riservata ai sacerdoti approvati nel sacramento della confessione, se non quello che il vescovo della diocesi lo riserva esplicitamente e lo dà in iscritto.“ Ed in termini più chiari nella terza istruzione¹ annessa allo stesso sinodo si legge come appresso: „Secondo la *consuetudine delle chiese Orientali* i vescovi assolvono da tutti i delitti e censure ecclesiastiche, quantunque la loro assoluzione fosse riservata al papa secondo le leggi della chiesa Occidentale.“ E parlando della irregolarità *ex delicto*², dice lo stesso sinodo, che „i vescovi secondo l'antica disciplina hanno questa potestà (di dispensare da tale irregolarità) dal loro grado, quando il bene della chiesa lo esige, ed i vescovi Orientali continuano tuttora ad avere questa potestà senz'alcuna diminuzione; ma nei paesi d'Occidente si è riservata al solo Romano pontefice la dispensa dalla irregolarità che nasce dall'omicidio volontario.“

41. Venendo ai sinodi recenti, neppur questi si sono espressi in termini più favorevoli alla riserva dei casi papali. L'Armeno tenuto nel 1851 dal defunto patriarca Gregorio Pietro VIII, parlando in apposito articolo dei casi riservati, enuncia (supra col. 867, CD), che i sommi pontefici „iuxta supremam potestatem sibi traditam super universam ecclesiam, gravissimas scelerum causas peculiari suae sedis iudicio reservandas censuerunt.“ Dopo che immediatamente soggiunge: „Neque unquam quis dubitare potest reverendissimos patriarchas et episcopos omnes in suis ecclesiis *eandem potestatem habere*“, espressione poco chiara e che potrebbe forse anche dirsi poco esatta. Del resto non si dice, che niuno può assolvere dai casi riservati alla santa sede, i quali neppure sono indicati. Che anzi sulla norma di quanto si fece nel sinodo Libanese si annoverano fra i casi riservati al patriarca alcuni ancora di quei che si contengono in bulla *Coenae*.

42. Altrettanto si dica del sinodo Caldéo tenuto nel 1853, ove non si parla che dei casi riservati ai vescovi ed al patriarca; e fra questi alcuni si annoverano, la cui assoluzione dalle apostoliche costituzioni è riservata al papa, per esempio la percussione del chierico, l'apostasia etc. Nè dissimile contegno ha usato il sinodo Siro del 1866: ed è a notarsi, che il patriarca attuale monsignore Hareus ed i due vescovi Siri Scelhot e Benni, i quali col medesimo eransi recati in Roma, alle analoghe osservazioni fatte da monsignore segretario, specialmente sull'assoluzione del complice in *sexto*, risposero, che in Oriente non sono in vigore le riserve papali: aggiungendo ancora che non potrebbero avervi luogo per la ristrettezza numerica del clero, onde (a loro detto) si comprometterebbe il sigillo sacramentale.

43. Neppure nelle conferenze sinodali tenute nel 1850 dai vescovi dell'ora soppresso primariato Armeno di Costantinopoli si fece motto delle riserve pontificie. E però a riflettersi, che il primate per caso straordinario aveva le facoltà della formula II, che la Propaganda non suol concedere

¹ Benedetto XIV, *De syn.*, lib. V, cap. V, § 4.

² Della *dichiarazione delle censure etc.*, cap. IV, dim. 5.

³ Ibid., cap. VI, dim. 11.

ai prelati Orientali di Levante; della quale dopo A esser stato creato patriarca ha domandato ed ottenuta la conferma, sebbene con qualche modificazione.

44. Tale contegno dei prelati Orientali si concorda colla pretesa loro indipendenza dalle costituzioni apostoliche, di cui fu già parlato nella Ponanza 1867¹ relativa al patriarcato Armeno. E' però da osservarsi, che i termini nei quali è formulata quella sentenza presso Benedetto XIV includono alcune limitazioni, che in Oriente facilmente si dimenticano. Nè deve tacersi, che alcuni degli Orientali (non sappiamo bene se pochi o molti) ritengono, o almeno dicono, che la dipendenza dei patriarchi Orientali dal papa si limita alle materie di fede, nè si estende alle disciplinari.

45. La santa sede però non solamente non approvò mai quella sentenza anche nel senso più benigno, ma inoltre fece sentire più volte a quei prelati anche praticamente il diritto della riserva dei casi papali. Basterà per non dilungarci ricordare il decreto fatto pel Caldei nel 1807 (Somm., p. 44) nel quale (numero 8) si suppongono evidentemente tali riserve. Recentemente poi con apposite circolari si è loro manifestata, ordinandone l'osservanza, la riserva papale, delle censure fulminate contro i settarii e dei casi compresi nella costituzione di Benedetto XIV, che incomincia *Sacramentum poenitentiae*.

46. Dopo ciò l'eminente vostre decideranno, se e quali prescrizioni debbano darsi sulla riserva dei casi papali, e specialmente se debba tollerarsi 1° che nei sinodi Orientali non si riportino i casi riservati al papa, o almeno non si dichiarino espressamente, che nullo può assolvere dai medesimi *extra mortis articulum* senza speciale autorizzazione della santa sede; 2° che i prelati Orientali includano ai patriarchi riservino a loro la facoltà di assolvere da quei casi, che dai sommi pontefici furono già riservati alla santa sede.

CAPO III.

SUL RIPARTO DELLE DIOCESI DEL PATRIARCATO DI CILICIA.

47. L'unione del primariato Armeno di Costantinopoli col patriarcato di Cilicia importa certamente la necessità di una esatta demarcazione delle diocesi, in cui dovrà dividersi il novello patriarcato: poichè quello di Cilicia non presentava per certo molta regolarità su questo punto. Pertanto nelle conferenze si è fatta la designazione delle diocesi (col. 959, BC), si è redatta la carta topografica (col. 968, A), che ne indica la demarcazione, nè si sono ommessi altri provvedimenti, sottoponendo il tutto al giudizio della santa sede. La qual cosa riuscirà certamente di grandi utilità per la chiesa Armena, poichè gioverà non poco a frenare l'arbitrio dei patriarchi, sia nel moltiplicare le diocesi anche in modo non conforme ai canoni, sia nell'unirle o dismembrarle a loro arbitrio, come sovente è avvenuto presso gli Orientali.

48. Ora nel togliere ad esame questa materia, si deve ricercare se la proposta circoscrizione delle diocesi sia fatta a norma dei canoni, se in modo ben chiaro ed esplicito, e finalmente se non ecceda i limiti del patriarcato.

49. Quantunque ben note siano le disposizioni canoniche circa la erezione dei vescovati², tuttavia

¹ Sul patriarcato Armeno etc., Ristret., p. 104.

² I relativi canoni furono riportati nella Ponanza generale 1868 sull'Ammissione della diocesi di Antiochia etc., Ristret., p. 110 seg.

gioverà ricordare, come la sacra congregazione di Propaganda nell'adunanza generale del 2 luglio 1789, rispondendo all'analogo dubbio proposto dal patriarca Armeno Pietro III dichiarasse, «*poene patriarcham episcopos constituisse intra fines sui patriarchatus, in his tamen locis columnis, ubi sit populus catholicus sufficiens ad formam Clementinam In plerisque, de electione et electi potestate*». Nè sarà inutile riportare il testo di quella decretale, poichè vi si trova il vero ritratto di ben molti vescovi Orientali. «*In plerisque ecclesiis nedom... praesidio facultatum privatis, sed et clero carentibus et populo christiano multos frequenter, et religiosos praesertim, improvida superiorum provisio ad pontificatus assum honorum; qui nec ut expediret prodesset, nec praesens ut deceret valentes, instabilitate vagationis et mendicitatis opprobrio serenitatem pontificalem obnubilant dignitatis*».

50. Tacendo per ora dei mezzi di sussistenza de' quali si dirà in appresso, conviene confessare, che non si hanno tutte le notizie necessarie per giudicare con piena cognizione di causa, se nel riparto delle diocesi adottato nelle conferenze Armene si verifichi questa prima condizione. Poichè non solamente non si conoscono le distanze dei luoghi, ma ciò che più interessa non si conosce il numero dei cattolici di rito Armeno, che sono compresi nelle diocesi in discorso. Del resto i patriarchi Orientali sovente hanno il prurito di accrescere il numero dei loro vescovi, come per esempio fece il defunto Pietro Gregorio VIII. E poichè *superiori suspicari licet*, potrebbe dubitarsi se monsignore Hassun non abbia simile desiderio: specialmente se si consideri, che i prelati dell'antico patriarcato di Cilicia non conturano con quelli del soppresso primariato, ai quali sono ben superiori in numero; e che sarebbe perciò nell'interesse del patriarca e dei suoi formarli un certo numero di prelati, che potesse almeno equilibrare i voti degli altri specialmente nei casi di elezione de' vescovi.

51. Venendo poi al modo, con cui fu descritto il riparto delle diocesi, è da osservarsi, che (col. 958, C, art. 2) la divisione delle medesime è stata fatta, come si espressero i vescovi nelle conferenze medesime, «*sulla base delle provincie ecclesiastiche conosciute nelle notizie ecclesiastiche*». Onde si hanno non solamente le denominazioni più note della Bitinia, del Ponto, della Tracia, della Siria etc., ma benanche altre, almen' oggi, poco conosciute, come Larica, Daone, Colofene, Comagene, Arzanene etc. E ben vero che la sacra congregazione di Propaganda, allorchè nel secolo passato determinò i limiti del patriarcato di Cilicia, si valse di alcune di queste antiche appellazioni, come per esempio di Bitinia, Ponto, Tracia, Mesopotamia etc.: è noto però quante e quanto difficili questioni ne derivassero in questi ultimi anni fra il patriarca di Cilicia ed il primate Armeno. Onde fu necessario entrare in questioni geografiche, che ad onta delle replicate scritte e voti non valsero a chiarire la controversia, la quale infine fu risolta dalla sacra congregazione in modo autoritativo e economico, piuttosto che ad *arbitrium iuris*, e ciò per l'incertezza di quelle denominazioni, le cui posizioni e confini sono in vari modi intesi dai più valenti geografi. Non saprebbe poi spiegarsi, come si voglia adottare per uso del patriarcato la carta geografica di Kiepert (col. 968, C, art. 3), senza prima determinare quale delle diverse, che circolano sotto questo nome, voglia usarsi. Sarebbe dunque a vedersi se convenga ritenere tali appellazioni, ovvero demarcare le diocesi secondo le denominazioni ora conosciute nell'impero Ottomano.

53. Finalmente è da osservarsi se il riparto non ecceda i confini assegnati dalla santa sede al patriarcato di Cilicia. La santità di nostro signore nella costituzione *Reverentis ordinis*, che «*praedictus patriarchatus iisdem limitibus circoscribitur, quibus Cilicis patriarchatus et primatus Constantinopolitanus in praesentiarum continentur*». Ora l'antico patriarcato di Cilicia, secondo le decisioni della sacra congregazione di Propaganda del 1759¹, non si estende ultra *Ciliciam, Armeniam minorem, Cappadociam et Syriam*, nè gli fu data la Mesopotamia nel 1760 se non che in *administratorem ad beneplacitum sedis apostolicae*. Il primazato poi per disposizione della santa memoria di Pio VIII² comprendeva solamente i cattolici Armeni dimoranti in Costantinopoli *et in reliquis Ottomanis imperio, qui in praesens* (anno 1830) *substanti spirituali regimini ac iurisdictioni vicarii apostolici patriarchalis Constantinopolitani*.

53. Considerando dopo ciò la divisione delle diocesi (col. 959, B C) e la relativa pianta topografica (col. 968, A B) dell'attuale patriarcato, nella quale si trova pur l'Egitto, l'Arabia e la Persia, si fa luogo alle seguenti osservazioni. E dapprima la santa sede nel definire i limiti del patriarcato di Cilicia, non vi ha mai compreso l'Egitto, sebbene abbia *tollerato* e tollerò tuttora, che i patriarchi Armeni vi esercitino giurisdizione, come l'eminente vostra potranno vedere nella relativa nota di archivio (Somm., p. 38). Sembra evidente, che l'Arabia non si comprenda nell'antico patriarcato di Cilicia. Neppure può dirsi che spettasse al soppresso primazato; poichè quantunque sia nell'impero Ottomano, tuttavia non appartiene al vicariato apostolico di Costantinopoli, come oralmente ne venne attestato da monsignore Brunoni, vicario patriarcale di detta città, e da monsignore Valerga, patriarcha di Gerusalemme, pro-delegato della Siria, il quale aggiungeva, non trovarsi cattolici nell'Arabia stessa. Tuttavia nelle conferenze si è stabilito (col. 959, A, art. VIII, IX) d'istituire due vicariati foranei, assegnando all'uno Bagdad coll' *Arabia Orientale*, all'altro Damasco coll' *Arabia Occidentale*; de' quali il primo resterebbe affidato provvisoriamente al vescovo di Mardin, l'altro al prelado di Beirut, fino alla definitiva sistemazione, che avrà luogo nel prossimo sinodo patriarcale.

54. Anche la Persia è stata inclusa nel patriarcato, come apparisce evidentemente dalla carta topografica, quantunque negli atti delle conferenze non se ne parli *chiaramente*. Ma per ispiegar bene questo fatto, è necessario premettere, che la santità di nostro signore col breve *Ad supremum* del 30 aprile 1850 creasse un vescovato Armeno nella città d'Ispahan nella Persia, al quale sottopose tutti gli Armeni cattolici abitanti in quel regno. «*Porro novae huius episcopalis sedis (Ispahanensis) antistiti subesse volumus ac mandamus Armenos ritus catholici huius nominis, qui in praedicto regno Persiarum degunt*». Onde consegue, che includendo il vescovato d'Ispahan nel patriarcato di Cilicia, vi s'include tutto quanto è il regno della Persia. Vero è, che colle stesse brevi il vescovo di detta città fu dichiarato suffraganeo del primate Armeno di Costantinopoli: «*Denique dictae novae sedis episcopalis antistitem suffraganeum esse praecipimus archiepiscopi primatis Constantinopolitani*». Non doveva però tacersi, che queste disposizioni sono meramente *provisoriae*, come espressamente fu di-

chiarato nelle stesse brevi. «*Hanc vero quae ad episcopatum gradum memorato antistiti assignatum cinque subjectionem archiepiscopo primati Constantinopolitano spectant, praedictis statum ratione decernimus, donec antheliceorum numero, Deo iuvante, adveniat, opportunitate ratione datum sit providere*».

55. E qui non sarà fuor di proposito aggiungere qualche osservazione. Nel 1850 monsignore Hannun domandò, che la missione Armena della Persia venisse unita alla provincia ecclesiastica di Costantinopoli, «*perchè* (egli scriveva il 23 gennaio 1850) nell'attuale speranza di progresso di quella missione, venga più utilmente sostenuta essa e maggiormente aiutata per la conversione di quelle povere popolazioni. Conosco che quella missione esiste sotto un dominio politico diverso da quello della provincia di Costantinopoli; ma questa diversità nulla pregiudica alla esecuzione del presentato progetto, come difatti fu provato sin adesso sia per la continua comunicazione reciproca già esistente fra queste due missioni, e sia ancora per la spedizione dei summentovati missionarj Armeni di Costantinopoli, quali non hanno mai incontrato difficoltà veruna da nessuno di questi due governi Perso e Ottomano». Passava quindi a domandare, che quella missione fosse eretta in vescovato. E nel ristretto della relativa Popenza³ si avvertiva, che la presenza di un vescovo cattolico, ove già n' esiste uno scismatico, gioverebbe molto per promuovere la riunione degli stessi Armeni scismatici; e che nulla eravi a temere per parte del governo Persiano rapporto pure alla libera comunicazione con la provincia Costantinopolitana, dacchè per questa parte si godeva la massima libertà.

56. Ma a queste belle speranze non corrisposero i fatti. Poichè morto nel 1852 il primo vescovo d'Ispahan monsignore Derderian, e nominato in suo successore monsignore Tilkian, si temette, che ostili difficoltà potessero suscitarsi probabilmente dall'arcivescovo scismatico in Ispahan e dal ministro Russo presso la corte di Persia per impedire al nuovo vescovo l'ingresso nella sua diocesi; onde fu proposto alla santa sede il dubbio se convenisse consacrare prima o piuttosto dopo la sua introduzione in Persia. Il santo padre, nella udienza del 12 giugno 1853, ordinò che la chiesa d'Ispahan si desse in amministrazione al suddetto *sacerdote* Tilkian. Recatosi questi, dovette partirne per le infermità contratte in quel clima malsano; e per quanto si conosce, da quell'epoca non vi è stato più alcuno⁴; poichè il prelado eletto per quella sede nella congregazione generale del marzo 1859, a motivo d'infermità rinunziò sul principio del seguente anno prim'anche di ricevere l'episcopale consecrazione, nè da quell'epoca gli è stato altri surrogati. Oggi l'episcopato Armeno nelle sue conferenze (col. 961, A, art. 7) annovera assolutamente fra le sedi suffraganee quella d'Ispahan, e crede di lasciarla per ora in amministrazione patriarcale, visto il ristretto numero del suo popolo. La qual cosa porterebbe a concludere, o che nel 1850 non vi fosse il *populus catholicus sufficiens* per stabilirvi un vescovato, o che il medesimo sia diminuito dopo quell'epoca, e che nei decorsi diciotto anni poco frutto ne abbiano ricavato i missionarj Armeni di Costantinopoli. Per le quali cose potrebbe dubitarsi, se convenga conservare quel vescovato almeno finchè non se ne abbiano

¹ Popenza maggio 1857, Ristret., § 71.

² Breve *Quod iamdudum*, 6 luglio 1830. Supra, col. 751-4.

³ Popenza, marzo 1850, Ristret. § 44. Somm., lett. EE, p. 122.

⁴ Questo notizia come è stato desunto dalla relazione Popenza dell'agosto 1856.

più dettagliate notizie, se lasciarlo incorporare con tutta la Pertia al patriarcato di Cilicia, ed in qualunque ipotesi se e come provvedere efficientemente a quella infelice missione.

57. Resta a dirsi qualche cosa della Mesopotamia. Come già fu indicato, nelle conferenze si è parlato di quella provincia, come appartenente definitivamente al patriarcato, mentre il decreto del 1760, conservato implicitamente dalla costituzione *Reversurus*, la concede a semplice titolo di amministrazione e ad *inspicitum omnes sedes*. E qui non deve tacersi, che monsignore Nasarian, attuale vescovo Armeno di Mardin (ch'è nella Mesopotamia), ha replicatamente domandato di esser sottratto alla dipendenza del patriarcato Armeno e di sottostare immediatamente a questa sacra congregazione, come lo era quella sede antichissima prima della succennata epoca del 1760. L'eminente vostra avviseranno al da farsi su questi punti.

58. Merita ancora qualche considerazione la riserva fatta al novello patriarca del territorio di Bsomar, ossia del Libano. Il suo antecessore, come si dice nelle conferenze, oltre l'immediato regime del Libano, ov'è Bsomar, riteneva sotto la sua amministrazione vari altri luoghi da questo distinti e separati anche a notabili distanze. Non conoscendosi per quali speciali e ragionevoli motivi egli si inducesse ad unire nella sua diocesi luoghi fra loro molto distanti, sembra conveniente la risoluzione presa nelle conferenze Armene (col. 959, B, art. 4) di riunirli alle diverse diocesi ad essi vicine, alle quali, come ivi si dice, *appartengono ecclesiasticamente*. Bsomar però con tutto il Libano (ivi art. 10) è stato riservato „direttamente ed unicamente al patriarca, che ne avrà l'intera amministrazione e cura e lo governerà per mezzo di un suo amministratore insignito del carattere vescovile“.

59. I motivi, che potrebbero contestare siffatta disposizione, sono i seguenti. Il primo è che a Bsomar è stabilito un coel detto convento abitato dal clero Armeno detto *congregato*, di cui si parlerà in appresso, un seminario, e la sede principale dell'ordine Antoniano Libanese. Stando all'antica disciplina tuttora vigente in Oriente, che i monaci siano immediatamente soggetti al vescovo del luogo, e soltanto mediamente al patriarca (salvo il diritto di stauropegio), forse non sarebbe expediente, che nell'attuale critico stato di quell'ordine, e fino a nuove pontificie disposizioni, la sua sede generalizia dipendesse immediatamente da altri che dal patriarca. In secondo luogo meriterebbe qualche riguardo il seminario patriarcale ivi stabilito, al quale convenendo i giovani dalle varie diocesi, non sarebbe fuor di proposito, che dipendesse privatamente dal patriarca. Parimenti potrebbe sembrare poco opportuno che quel convento, a cui appartengono i sedicenti canonici di Bsomar, riprovati testè dal santo padre, ed il coel detto clero *congregato*, la cui sorte è tuttora incisa, passasse sotto altro vescovo. Sembrerebbe piuttosto necessario, che quel corpo sospeso almeno di turbolenta restasse sotto la mano forte del patriarca specialmente nell'attuale agitazione e oscurità degli Armeni di Costantinopoli; e che perciò il patriarca medesimo lo governasse almeno per ora, e vi tenesse un suo rappresentante. Finalmente sarebbe nel pensiero degli Armeni di lasciare al loro patriarca una sede e domicilio proprio, ove potesse rifugiarsi tranquillamente, qualora i possibili av-

venimenti politici non gli permettessero di rindere in Costantinopoli.

60. Considerando però dall'altra parte, che fra i vari abusi del patriarcati orientali eravi ancor quello di siffatta riserva, e che vorrebbe ora darsi al patriarcato Armeno una certa regolarità, potrebbe ritenersi qual cosa ben'inconveniente, che il patriarca oltre la particolare sua diocesi, estendesse pure l'*ordinaria* giurisdizione sul Libano e s'incaricasse della cura di quel luogo, ch'è assai lontano dalla sua residenza di Costantinopoli.

61. Infine occorre qualche rimarco sulle disposizioni adottate nelle conferenze circa i titoli delle tre antiche sedi patriarcali di *Alessandria*, *Antiochia* e *Gerusalemme*. Ciascuna di queste ebbe negli ultimi tempi il suo vescovo titolare Armeno. Ebbe quello di Alessandria monsignore Paolo Attarian, morto li 14 giugno 1866; ebbe l'altro di Gerusalemme monsignore Michele Alexandrian, morto nella state del 1865; e piacque all'ultimo patriarca di Cilicia Pietro VIII d'insignire del titolo di Antiochia l'abate generale *pro tempore* dell'ordine Antoniano Libanese, ch'oggi è monsignore Kasangian.

62. Nelle conferenze non si è creduto di conservare questi titoli alle sedi vescovili (col. 958, D, art. 6) per tre ragioni ivi espresse, cioè 1° per attenersi all'antico uso generale; 2° per conservare l'onore delle grandi sedi patriarcali dell'Oriente consacrate pure dai concilii ecumenici; 3° per non dar luogo in avvenire a motivi di prevalersi con questi titoli patriarcali ad esigere prerogative. Ma in quanto alla prima di queste ragioni, che monsignore Asarian espone ampiamente in un foglio del 19 maggio 1867, sono pregate l'eminente vostra a riassumere la relativa Ponenza¹ (Ristretto, § 16 e segg.), ove furono rassegnate analoghe osservazioni, cui potrebbero anche altre aggiungersene per rendere sempre più dubbiosa e forse anche falsa la sua tesi. Checchè sia però di tutto ciò, non sembra che il divisamento di togliere ai vescovi i titoli delle quattro sedi patriarcali potrebbe incontrare difficoltà, in vista anche delle altre due ragioni recate nelle conferenze, e specialmente della terza, cioè *per non dar luogo in avvenire a motivi di prevalersi con questi titoli patriarcali ad esigere prerogative*.

63. Non si vede però, come da queste premesse discenda la risoluzione ivi presa, di dare i suddetti titoli ad *amministratori patriarcali*. Sembra che in tal modo il patriarca di Cilicia si riserverebbe l'immediata giurisdizione sugli Armeni di Alessandria, di Antiochia, di Gerusalemme, *nelle quali attualmente non è popolo sufficiente a stabilire diocesi a parte*. Dunque quando vi sarà popolo sufficiente, vi si stabiliranno diocesi; ma per le cose già stabilite nelle conferenze, non potranno averne il titolo semplici vescovi o arcivescovi; dunque lo avrà il patriarca di Cilicia; il quale perciò se non potrà ancora intitolarsi patriarca Costantinopolitano, s'intitolerà patriarca Alessandrino, Antiocheno e Gerusalemmitano, e così equipollentemente patriarca *totius Orientis*. E non si dovrebbe badar bene anche in questo caso a non dar luogo in avvenire a motivi di prevalersi con questi titoli patriarcali ad esigere prerogative? La santa sede cedendo alle insistenze del patriarca Melchita monsignore Maslum gli accordava nel 1838 la cumulativa di questi titoli, con che però fossero meramente personali e a modo di amministrazione. In egual modo però li ottenne il successore monsignore Bahus; e l'attuale patri-

¹ Si è detto da qualche orientale, che fossero riservati al patriarca i luoghi più copiosi e ricchi.

² Ponenza, maggio 1867, *Del provvedimento su monsignore Kasangian* etc.

area monsignore Jussef si permette assumersi quasi a torto prima di averne concessione speciale, che poi gli fu accordata, perchè si sentiva già la difficoltà di negargli ciò, che avevano ottenuto i due suoi antecessori.

64. Da molto tempo la sacra congregazione ha riconosciuto la necessità di moderare la superbia e l'ambizione dei patriarchi di Oriente, che ridonda a vero danno delle anime colla depressione dei vescovi, e spesso colla resistenza alla santa sede. Vedranno perciò l'eminente vostra, se convenga sanzionare siffatte patriarcali riserve, con pericolo di spianare a quei prelati la via a pretendere un giorno ampollosi titoli. Qualora nelle tre sedi patriarcali non si abbia popolo sufficiente per formare diocesi, considereranno l'eminente vostra se fosse per avventura opportuno sopprimere quelle che vi eresse il defunto patriarca, delle quali l'Alessandrina e la Gerocolimitana sono presentemente vacanti, ed omettere affatto nella enumerazione delle diocesi i nomi di quelle sedi.

65. Per quel che poi segnatamente riguarda la diocesi di Antiochia data in titolo a monsignore Placido Kasangian dal defunto patriarca, di cui si tratta all'articolo XIII (col. 959, D), è d'avvertirsi che altre volte la sacra congregazione se n'è occupata, e che formerà oggetto di speciale po-nenza non appena quel prelato, che si è recato in Roma dietro gli ordini del santo padre, ne avrà fornite tutte le richieste notizie e deduzioni.

66. A complemento delle osservazioni sul presente capitolo, deve pur dirsi qualche cosa sugli articoli XVI e XVII. Nel primo di questi (col. 960, B) si dichiara, che „tutte le dette sedi sono vescovili e non metropolitiche, benchè alcuni dei loro titolari portino il titolo di arcivescovo, senza però giurisdizioni metropolitiche,“ disposizione che si trova ripetuta nel seguente capitolo (961, A, art. VIII). Nell'articolo XVII poi di questo capo si dice, che „per completare l'ordine gerarchico si tratterà nel prossimo sinodo patriarcale per istituire qualche sede metropolitana, sia delle diocesi dell'antico patriarcato di Cilicia, sia di quelle del primasiato estinto.“

67. In Oriente non esistono da gran tempo metropolitani o arcivescovi di giurisdizione, e tutti i diritti metropolitici sono assorbiti dal patriarchi, come il sinodo Libanese 1736³ lo asserisce de' suoi Maroniti. Ad onta di tutto ciò i prelati di rito Orientale, tranne quelli della soppressa primazia, tutti o quasi tutti s'intitolano arcivescovi; epperò la disposizione del surriferito articolo XVI a prevenire qualunque pretesa che potesse suscitarsi in appresso.

68. Non sarebbe però anche opportuno, che cessassero questi vani titoli arcivescovili, di cui fanno pompa semplici prelati e che potrebbero col tempo esser causa di gravi questioni? È ben noto, come da questo titolo di semplice onore prendes-

sero motivo talora alcuni vescovi per sottrarsi alla giurisdizione del vero loro metropolitano, o anche per usurpare i diritti metropolitani sopra una parte dei suffraganei a quello soggetti. Potrebbe aggiungerci, che forse tropp'odiosa riuscirebbe oggi quest'appellazione innanzi ai prelati della soppressa primazia, che hanno il semplice titolo di vescovi. Non si dissimula però, ch'egualmente odiosa potrebbe riuscire a coloro che ne sono in possesso la privazione del titolo arcivescovile. Ma non si potrebbe lasciarla ad essi *tanquam*, così che non dovesse passare ai loro successori? E non potrebbero perciò intitolarsi *arcivescovi* vescovi della tale diocesi, come talora avviene fra noi? Sebbene in questo secondo caso degli Occidentali, il titolo di arcivescovo supponga una *destinta* sede arcivescovile già posseduta.

69. Venendo poi alla erezione delle metropoli e veri arcivescovati proposta nell'articolo XVII, sembra che questo progetto, pel quale si ristabilirebbe nell'Oriente la completa gerarchia ecclesiastica, potrebbe riuscire utilissimo a moderare l'autorità patriarcale, a sostenere i diritti episcopali ed a regolare i vari gradi di giurisdizione nell'ordine giudiziario. Sarebbe però necessario regolare in *anticipazione* con molto studio e con molta delicatezza in rapporti dei metropolitani con il patriarca e con i vescovi; tanto più che da lungo tempo è sconosciuto in Oriente questo grado di autorità fra il primo ed i secondi. Resterebbe quindi a vedere, se convenga lasciar che i vescovi nel sinodo regolino questo affare, come meglio crederanno, ovvero riservare alla santa sede l'analogo ordinamento. Dei quali temperamenti il primo è forse il più pacifico, almeno pel momento, il secondo è il più sicuro. Ottimo consiglio forse ancor sarebbe che la sacra congregazione desse in proposito preventive istruzioni autorevoli o semplicemente istruttive: ma non possono dimenticarsi le osservazioni già fatte (§ 36) in caso consimile.

70. La prudenza dell'eminente vostra saprà decidere questi due punti ben gravi, se cioè e come togliere l'abusiva intitolazione di arcivescovi usata dai semplici prelati di Oriente: se e come ammettere o escludere l'erezione di veri arcivescovati nel patriarcato Armeno di Cilicia.

CAPO IV.

DELL' EPISCOPATO.

71. Seguendo per quanto si può l'ordine tenuto nelle conferenze, conveni parlare dell'episcopato, comprendendo sotto questo titolo tutto ciò che riguarda i vescovi, il patriarca e le mutue loro relazioni. Materia assai interessante, poichè quivi appunto è il disordine radicale delle chiese di rito Orientale, nelle quali i patriarchi assorbono quasi del tutto come si accennò, i diritti dei vescovi, e questi muti e taciturni innanzi a quelli si rivalgono sopra il clero inferiore. Tutti poi, patriarcha cioè, vescovi e clero, s'inchinano innanzi ai laici, e specialmente ai notabili delle loro nazioni. E per togliere siffatto inconveniente sembra che il principale è più sconsigliato mezzo sia quello di moderare l'autorità dei patriarchi, di rilevare quella dei vescovi, e di liberare nel miglior modo possibile il clero tutto dalla influenza laicale. Gli stessi Orientali, siccome si poté conoscere dai varii discorsi con essi tenuti, sentono la necessità di tali provvedimenti; i delegati apostolici ne convengono, e ciò che più monta, il santo padre ne ha presa qualche iniziativa nella nota sua costituzione *Reverentissimus*. A tal punto di vista si procurerà di coordinare le materie di questo capitolo, che diviso in due arti-

³ Ponasse, gen. 1866, *Sull'annessione etc.* — Maggio 1867, *Su monsignore Kasangian etc.*

⁴ Part. III, cap. IV, n. 14, p. 294. Ivi: „Cum devastatis per infideles Antiocheni throni diocesanibus, non amplius servetur antiqua provincia-tarum divisio, nec separant metropolitani, qui subiectas episcoporum provincie regant et administrant, sed solus reverendissimus dominus patriarcha omnibus sui patriarchatus et nationis metropolitae et episcopis praesit, in coeque patriarchalem, primatiales et metropoliticas iurisdictionem exerceat, metropolitae autem nil aliud supra episcopos concedatur, nisi honoris titulus et in consensibus primus locus: idcirco decernimus et statuimus, ut quaecunque de metropolitania supra allegata sunt et infra produeantur, ad solam reverendissimum dominum patriarcham restricta sint, donec restituta Orientali pace, sedes primatiales et metropoliticae in suum pristinum splendorem, Deo favente, restituantur.“

colli tratterà prima dei canoni delle conferenze relativi ai vescovi, e poi di quelli che si rapportano al patriarca, nei quali si contengono le stesse relazioni che sono fra questo ed i suoi suffraganei.

Articolo 1.

DEI VESCOVI.

72. Esaminando il cap. III delle conferenze, che s'occupa dei vescovi, non possiamo leggere senza vera compiacenza l'articolo XV (col. 961, D) così concepito: *I vescovi del patriarcato Armeno sono veri e propri discepoli con immediata ordinaria giurisdizione in tutte le loro diocesi.* Poiché questa dichiarazione tronca dalla radice quell'inventato gravissimo abuso, pel quale i patriarchi (forse senza escluderne l'ultimo di Cilicia) ritengono i vescovi forse più come vicari che quali veri pastori del gregge loro affidato. Da che si potranno trarre utilissime conseguenze per rilevare l'autorità e moderare gli arbitri patriarchali.

Elezione dei vescovi.

73. Gli articoli X e XI si riferiscono alla elezione dei vescovi. Nel primo si riportano le conferenze alla norma indicata già dalla santa sede, nè potevano dire di più; giacchè quantunque il santo padre avesse loro manifestato le sue intenzioni, tuttavia a quell'epoca non ancora era stata redatta e pubblicata la costituzione *Reversurus*, che si può dire abbiano egli precedentemente accettata con tali parole. Dopo che stabiliscono, che il clero ed il popolo della vacante sede dovrà presentare nella lista più di tre candidati, onde i vescovi possano ricavarne la terna da rassegnarsi al santo padre. E qui giova avvertire, che nella costituzione *Reversurus* è stato bensì escluso qualsivoglia intervento del clero e del popolo nella elezione del patriarca, ma nulla si è detto sulla parte che lo stesso clero e popolo suol prendere in Oriente nella elezione del proprio vescovo. E tal prudente silenzio si è usato appunto, perchè non si è voluto riconoscere il concorso del medesimo nella elezione dei vescovi, ad onta che per la primazia fosse stato ammesso nella istruzione *Licet*; giacchè troppo si sente la necessità di emancipare le chiese Orientali dalla influenza laicale, specialmente in quel punto interessantissimo, e di richiamare l'osservanza del canone XXII¹ dell'ecumenico concilio VIII. Nulla però si è positivamente stabilito per non urtare poi tanto quelle popolazioni. In tal modo si è lasciato al patriarca libertà di regolarli su questo particolare, come meglio crederà, fermo però sem-

pre il principio di emanciparsi possibilmente dall'elemento laico.

74. Nell'art. XI delle conferenze fu proposto di stabilire definitivamente il metodo di elezione dei vescovi e del patriarca, dopo che saranno conosciute le istruzioni della santa sede sul proposito. Erano già finite le conferenze, quando fu pubblicata la più volte mentovata costituzione: e quantunque vi siano state date le opportune norme per la elezione del patriarca e dei vescovi², tuttavia, com'era naturale, non si è venuto ai dettagli, ed una istruzione che li regoli sembra necessaria. Ora converrà, che sia compilata dal sinodo Armeno, o sarà meglio, che sia data in antecedenza da questa sacra congregazione? Su che non deve perdersi di vista, che il sinodo non si terrà prima del 1869 (salvo le circostanze, che ne ritardassero ulteriormente la celebrazione); che prima di quel tempo si dovrà procedere alla elezione dei vescovi; che anzi, da qualche confidenziale notizia avutane, sembra che attualmente se ne tratti qualcuna.

75. Nulla si dice nelle conferenze dei vescovi in partibus e della loro elezione. È noto, che i patriarchi di Oriente sogliono tenere presso di se uno o più di tali vescovi, ai quali affidano l'ufficio di vicario, di economo della mensa, di rettore del seminario etc., e dei quali si servono talora come consiglieri dando alla loro riunione il nome di sinodo, che sembra ritengano in qualche modo equipollente a quello composto dei vescovi della provincia, che i canoni prescrivono ai metropolitani di adunare e sentire per la risoluzione dei più gravi affari. Nè di tali elezioni restò sempre soddisfatta la santa sede, come non sempre lo furono i patriarchi stessi. Poiché talora si lasciarono quest'indurre a moltiplicarne soverchiamente il numero, ed ebbero talora a soffrirne pretese ed esigenze; e qualche volta si ebbe a provvedere al sostentamento dei medesimi, affinché non avvenisse, per usare le parole della Clementina, che *instabilitate vagationis et mendicitatis opprobrio serenitatem pontificalis obnubilarent dignitatis.* Quindi i decreti del sinodo Libanese³ che ne determinano il numero e che ad essi impongono di giurare pre-

¹ Gioverà qui riportarne gli articoli relativi. Della elezione del patriarca si legge quanto segue: *In electione patriarchae solis episcopis ius erit suffragii ferendi, exclusis omnino clericis et sacerdotibus, qui episcopali character non possunt. Nemo vero laicorum in eadem electione sibi intromittere, ullamque partem posse habere quovis quæsito colore vel praetextu.* Intorno poi alla elezione dei vescovi fu stabilito come appresso: *Quoties aliquam diocesim memorati patriarchas vacare continget, patriarcha quamprimum synodum indicat universorum episcoporum eiusdem patriarchatus; quo facto, ab eadem patriarcha et episcopis synodaliiter congregatis tres idonei ecclesiastici viri, collatis consiliis, Romano pontifici pro tempore esistenti proponantur, ut ex illis digniorum et singulis idoneum eligere, et vacanti episcopali sedi providere possit. Non dubitamus autem, quin idonei episcopi dignos ac vere idoneos viros proponere studeant, ne unquam cogamur nos vel successores nostros, pro eiusdem apostolici ministerii officio, alium, licet ab eis non propositum, episcopali dignitate agere et vacanti ecclesiae praeficere. Quod si propter instantem necessitatem aut ita longaevitatem universalis episcopi ad synodum uti supra a patriarcha indictam accedere non poterint, tres saltem episcopi propriam diocesim cum iurisdictione habentes una cum memorato patriarcha in eadem synodum omnes conveniant, absentibus ternarium eorum propositionem scripto significantibus. Volumus autem ut universa acta eiusdem synodi ad praefatam congregationem de Propaganda fide Orientalium ecclesiarum negotiis praepositam per nostrum et huius sanctae sedis apostolicam delegatum transmittantur, ut diligenti primam trutinam ab eadem congregatione expensa, demum nostro et successorum nostrorum iudicio submittantur.*

² Part. III, cap. IV, n. 50, ivi anche si descrivono le pretese avanzate dai vescovi in partibus.

³ Ecco il testo del citato canone: *Promotiones atque consecrationes episcoporum, concordans prioribus conciliis, electione ac decreto episcoporum collegii fieri sanctae hanc et universalis synodus definit et statuit, atque iure promulgat neminem laicorum principum vel potentum sibi intromittere electioni vel promotioni patriarchae vel metropolitae aut episcopali vel pontificali, ne videlicet inordinata pias et incongruas fiat confusio vel confusio, praesertim cum nullum in talibus potestatem quovismodi potentiorum vel ceterorum laicorum habere conveniat, sed potius aliis se attendere sibi, nequeque regulariter a collegio ecclesiastico suscipiat finem electio futuri pontificis. Si vero quis laicorum ad concertandum et cooperandum ab ecclesia invitatur, licet huiusmodi cum reverentia, si forte voluerit, obtemperare se auctoritatibus: taliter enim sibi dignum pastorem regulariter ad ecclesiam suam salutem promovet. Quicquid autem sacerdotum principum et potentum vel alterius dignitatis laicorum adversum communem ac consonantem atque canonice electionem ecclesiastici ordinis agere tentaverit, anathema sit, donec obediatur ac cessent, quod Ecclesia de electione ac ordinatione proprii promissa se velle monstraverit.* Labbe, t. X, Concil., edit. Coletti, col. 647.

vestimento di non chieder mai né procurarsi in A modo veruno (sotto pena di sospensione) il governo neppur parziale di alcuna diocesi; quindi l'ingiunzione fatta nel 1767¹ dalla sacra congregazione al patriarca Maronita, che prima di consecrarli si accerti „che i consecrandi abbiano con che mantenersi decentemente secondo l'uso dei vescovi nazionali senza aggravio della chiesa e senza diamembrazione della diocesi.“ Quindi la prescrizione del sinodo Maronita di Maifek del 1780, che tali vescovi „restino al di lui servizio (del patriarca) e non in altri luoghi, e né tampoco nei monasteri, ma restino fermi presso di lui, ed egli deve sostentarli loro vita durante.“

76. Allorché si preparava la più volte nominata costituzione, fu pregato il santo padre a dichiarare, se gli piacesse usar in essa tali espressioni, per le quali restasse *esplicitamente* riservata alla santa sede la scelta sulla terra anche nella creazione dei vescovi *in partibus*. E sua santità stimò, che per allora si tacesse su questo punto per non indisporre tanto gli animi. Furono perciò usate l'espressioni già riferite nella nota apposta alla col. 992, come quelle, che non includevano *espressamente*, senza però escluderlo, l'enunciato caso. Non potrà però ritardarsi lungamente la consecrazione di qualche vescovo *in partibus*, nel che certamente il patriarca Armeno non vorrà essere al di sotto degli altri patriarchi e vorrà investire di quella dignità persone di sua fiducia. Altronde monsignore Arakial, vescovo di Ancira, restato qualche tempo in Roma qual procuratore di monsignore Hassun, mostrava di credere, che nella riserva pontificia non s'includano i vescovi *in partibus*, poiché egli diceva trattarsi nel caso di mera onorificenza, che non *sacca* come si rendono vacanti le sedi: ed è già insorto qualche dubbio presso gli Orientali, se dopo l'annunciata bolla, possa o no il patriarca eleggerli di sua autorità. Ond'è sembrato opportuno richiamare su questo punto l'attenzione dell'eminenze vostre cui all'effetto si rassegnano le seguenti osservazioni.

77. E primieramente a chiarire questo punto non sarà inutile riferire ciò, che Benedetto XIV dice di tali vescovi nell'opera *De synodo diocesis*. Egli pertanto (lib. XIII, cap. 8, n. 12) si esprime così: „Non desunt in ecclesiasticis historiis aliquorum exempla qui consecrati episcopi sunt honoris causa et ut magnis eorum meritis praemium aliquod rependeretur, nullo peculiaris ecclesiae titulo ipsius tributo, sicuti egregie advertit Christianus Lupus in commentario ad can. VI concilii Chalcedonensis et aperte habemus ex Sosomeno in historia ecclesiastica, lib. VI, cap. 24... et ex Nicephoro Callisto, lib. II, cap. 40... Haec hodie immutata est disciplina, neque ullus consecratur episcopus, nisi certae praeficiatur ecclesiae vel actualiter ab ipso regendae, si pateat ad eam accessus, vel saltem habitualiter, si ad eam sub infidelium iugo gementem accedere prohibeatur: cuius generis ii sunt episcopatus, qui *in partibus* dicuntur.“ E nel lib. II, cap. 7, n. 1, scrive, che i suddetti vescovi, „praevis processu super vita, moribus, ceterisque qualitatibus ac meritis personae, proponuntur a papa in consistorio eo, plane modo, qui servatur cum aliis episcopis non titularibus, quibus ecclesiarum cura et regimen actu committitur“. E difatti le bolle, che si spediscono per i suddetti vescovi non differiscono guari dalle altre, che si rilasciano ai dioce-

sanis di residenza, tranne il permesso ai primi di non recarsi nella loro diocesi, *donec ab infidelibus detineantur*. Ed allorché un vescovo *in partibus* è trasferito ad altra sede, non si omette nella relativa bolla la dispensa a *vinculo quo tenentur ecclesiae N. etc.*

78. Non deve poi nascondersi all'eminenze vostre ciò, che scriveva confidenzialmente persona ben informata e ben affetta a monsignore Hassun, non meno che al patriarcato Armeno, nella supposizione che si ammettesse nel patriarca la facoltà di creare vescovi *in partibus*. „Lasciatavi questa porta aperta, si diceva, un bel giorno potrebbe saltar a qualche patriarca il grillo di consecrare un piccolo drappello di vescovi *dalla colla patriarcale*¹ e a piacer suo installarli successivamente nelle nuove missioni. Non sarebbe certamente difficile il reprimere un tal'abuso, ma il prevenirlo non sarebbe forse più utile? E poteva forse dir anche, più facile: poichè siamo al momento di un bene pronunciata riforma del patriarcato; gli Armeni stessi almeno dubitano, che non sia loro lasciata questa facoltà; le parole della bolla si prestano ad escluderla, e il dichiararle in senso favorevole alle pretese Armeni potrebbe sembrare una concessione, che mentre potrebbe farsi così piacendo in qualunque altro tempo, parrebbe forse meno opportuna nell'attuale stato di agitazione, in cui sono gli Armeni.

79. L'eminenze vostre tutto considerato risolveranno, se posta la riserva alla santa sede della elezione dei vescovi, convenga lasciare al patriarca la facoltà di eleggere e consecrare vescovi *in partibus*, ovvero riservare ancor questa alla santa sede.

Della vacanza delle sedi.

80. Nell'articolo XII di questo capitolo si provvede al regime delle sedi vescovile, che si renderebbero vacanti. Ivi si stabilisce che, „fino a quell'ordinazione (ossia come ne sembra, finchè si abbiano le istruzioni della santa sede), il vicario generale, o cancelliere, o in mancanza di questi l'ufficiale più distinto d'incarico nell'amministrazione degli affari diocesani avvisi monsignore patriarca della morte avvenuta del vescovo, ed amministri provvisoriamente la diocesi fino a nuova disposizione di monsignore patriarca medesimo.“

81. E ciò conforme a quello che si praticava nel primazato in forza della istruzione *Licet*², dalla quale diversifica solamente in questo, che cioè nelle conferenze si è stabilito, che mancando il vicario generale resti affidata (sempre però momentaneamente) al cancelliere o altro distinto ufficiale della curia vescovile l'amministrazione della diocesi, mentre il solo vicario generale è stato contemplato nella suddetta istruzione *Licet*. Su che potrebbe osservarsi, che dicendosi il *vicario generale* o il *cancelliere*, resta in dubbio, che dei due debb' amministrare la diocesi vacante: la stessa osservazione potrebbe farsi sull'*ufficiale più distinto* etc., che ne viene incaricato nella mancanza dei primi. Non sarebbe forse meglio determinare quest'ufficiale per non dar luogo a questioni? Quantunque poi non si conosca appieno in che consista quell'ufficio di cancelliere, che si ha motivo di credere alquanto diverso dai nostri cancellieri vescovili, tuttavia non

¹ Per quanto può aspersene, son così chiamati i vescovi che il patriarca consecra per suo servizio, senza dar loro il titolo di alcuna diocesi.

² L'istruzione *Licet* del 1858 disponeva: „Sede aliquo episcopali pastore vacante, illius vicarius generalis administrationem gerat, donec archiepiscopus Constantinopolitanus certior factus diversimode hanc providerit“.

³ Questa è la seguente notizia copio desunta da una nota di archivio sull'ordinamento della gerarchia orientale redatta nel 1858 per uso della sacra congregazione degli affari ecclesiastici straordinari.

par troppo conveniente equipararlo al vicario. Non potrebbe dirsi, che il cancelliere amministrerà etc. in mancanza del vicario generale? Sembra poi che non sarebbe fuor di proposito, che il patriarca dovesse rendere consapevole la sacra congregazione della vacanza della sede e della persona incaricato del regime della medesima; e che altrettanto si facesse dal patriarca, anche in caso di surrogare poi altra persona al vicario medesimo, o in qualsivoglia successiva mutazione, la quale però non dovrebbe farsi senza grave motivo.

82. Parrebbe poi necessario adottare qualche provvedimento sul regime del patriarcato vacante, del quale nulla si è stabilito nelle conferenze: poichè dopo le turbolenze, che per siffatto motivo si destarono al Libano, in seguito della morte di monsignore Gregorio Pietro VIII, questo punto non potrebbe restare indeciso. Invero nella costituzione *Reversurus* fu stabilito, che „vacante sede patriarchali, nemini unquam, qui episcopali character non fulgeat, fas sit suffragium ferre in electione vicarii, qui vacantem patriarchatum gubernet atque administret.“ Ma questa disposizione mirava a riprovare le pretese dei sedicenti canonici di Beomar, non però a stabilire una spedita norma pel caso, come di fatto non la stabilisce. E difatti quella disposizione non potrebbe aver luogo, se prima i vescovi del patriarcato non fossero riuniti; la qual cosa non può accadere sull'istante della morte o rinuncia del patriarca; eppure tal'è appunto il caso, cui vuol provvedersi.

83. E questo uno dei tanti punti oscuri e indeterminati nelle chiese di rito Orientale. Né il passato potrebbe darne una norma sicura e pienamente applicabile al caso, che par convenire prevedere. Nulla ne dice il sinodo Libanese del 1736, il quale si limita ad ordinare¹, che seguita la morte del patriarca „unus vel duo suffraganei supradicti (cioè i vescovi in partibus, vicarii generali del medesimo), vel illis absentibus archipresbyter et archidiaconus, scriptis litteris per nuntios moneant omnes reverendissimos dominos metropolitanos et episcopos, ut quam celerrime ad sedem patriarchalem conveniant.“ Commette la convocazione e la presidenza del sinodo da tenersi per la elezione del patriarca al seniore (consecrationis tempore) dei metropolitani, ed in loro mancanza, dei vescovi presenti. Il sinodo Ruteno di Zamoscia del 1730 (tit. V) prescrive: „Si sedes metropolitana vacaverit, antequam administrator a sancta sede constitutur, vicinior episcopus, scilicet archiepiscopus Polocensis, eandem tam quoad spiritualia quam quoad temporalia regat.“

84. Pel primaziano Armeno di Constantinopoli nella istruzione *Licet* venne ordinato: „Sede aliqua episcopali pastore viduata, illius vicarius generalis administrationem gerat, donec archiepiscopus Constantinopolitanus certior factus diversimode haud providerit. Item ipse sede Constantinopolitana vacante, vicarius generalis administret, quoad usque senior ex finitimis suffraganeis Ancirano, Brunsani et Trapezuntino secus haud disposuerit: coadunatis tamen episcopis, senior suffraganeus processu consensu Constantinopolitanis diocesis regimini consulat.“

85. Ora ben considerando questi articoli, in primo luogo, sembra che nella citata istruzione *Licet* si provvedesse solamente all'amministrazione della diocesi Constantinopolitana; ma nel caso attuale non solamente a quella vuol provvedersi, ma benché al regime del patriarcato. E ben vero, che qualora i vescovati siano ben organizzati, ed i pre-

lati abbiano il vero esercizio della ordinaria immediata giurisdizione nelle rispettive diocesi, il patriarcato medesimo non può soffrire danno dalla breve mancanza dell'autorità patriarcale, tuttavia specialmente in questi principi potrebbe essere opportuno il determinare un soggetto, il quale possa rappresentare nei debiti modi il patriarca mancante. Non sembra però che tale potrebbe essere il vicario generale del defunto.

86. E qui convien avvertire che nei patriarchati, com'è distinta la giurisdizione ordinaria del patriarca sulla sua diocesi dalla patriarcale, che ha sulle diocesi dei suoi suffraganei, così distinguasi il vicario generale che ha la prima, dal patriarcale cui si comunica la seconda. I punti di differenza sui questi: che il patriarca può scegliere liberamente il vicario per la sua diocesi, e dimetterlo dall'ufficio quandochessia, come avviene presso noi: ma non può eleggere il vicario patriarcale senza l'assenso dei vescovi, e non può destituirlo, se non per grave colpa e per parere del maggior numero dei vescovi¹.

87. In secondo luogo può dubitarsi, se vacando la sede patriarcale converrebbe oggi affidare la presidenza del sinodo al seniore fra i vescovi più vicini, di Ancira cioè, di Brusa e di Trabisona. Poichè per una parte da siffatto perpetuo stabilimento, forse potrebbe restar urtata la suscettibilità dei vescovi dell'antico patriarcato; dall'altra poi non dovrebbe perdersi di vista il caso preveduto dagli stessi Armeni (§ 59), che il patriarca dovesse rifugiarsi nel Libano; ove s'egli venisse a morire, la surriferita disposizione potrebbe forse riuscire men'opportuna.

88. In tale stato di cose vedranno l'eminense vostre qual provvedimento adottare pel regime della diocesi di Constantinopoli e del patriarcato di Cilicia in caso di sede vacante. Non potrebbe forse proseguire ad amministrare il patriarcato vacante quel vescovo, che alla cessazione del patriarca trovai nell'ufficio di vicario patriarcale ossia di vicario dell'intero patriarcato, o se fossero più, quello fra essi ch'è il più antico nell'ufficio, salvo però sempre il diritto della santa sede di affidarne la cura ad un vicario apostolico, qualora lo credesse necessario? Che se non esistesse il suddetto vicario patriarcale, non sarebbe forse sufficiente destinare persona, sia pure il vicario generale, che partecipi a questa sacra congregazione ed ai vescovi la morte del patriarca e custodisca i beni e le proprietà della mensa, finchè il seniore dei suffraganei, o altri cui piacesse all'eminense vostre affidarne l'incarico, convocasse i vescovi per la elezione del nuovo prelato? Nella quale ipotesi, se la elezione dovesse protrarsi in lungo, potrebbe ricorrersi alla sacra congregazione per le opportune providenze.

Giuramento dei vescovi.

89. Nell'articolo XXIV (col. 962, C) trattasi del giuramento da prestarsi dai prelati del patriarcato. „Benchè i vescovi, oltre il giuramento di fedeltà ed obbedienza dovuta al Romano pontefice, abbiano da fare analogo giuramento a monsignore patriarca, si convenne però di fissarne le formule nel prossimo sinodo.“ E qui non sarà fuor di proposito

¹ Risultò ciò da una risoluzione adottata dalla sacra congregazione di Propaganda nel 1777 in seguito de' reclami avanzati dal patriarca Melchita: ove proposto il dubbio: „Se monsignore patriarca possa costituire un vicario generale, che lo assista negli affari del patriarcato“, si rispose: „Reverendissimum patriarchatum posse sibi constituere vicarium generalem pro sua particulari diocesi: pro exercitio autem iurisdictionis patriarchalis non posse.“ O come si spiega da altri documenti, non può costituirlo senza il consenso dei vescovi. Che anzi nel

ridurre, che nel sinodo Armeno del 1851 non mai approvato anzi neppur esaminato (cap. 2, § LXIII), si ordina che tutti i vescovi del patriarcato anche in partibus devono prestare *fidelitatis et obedientiae reverendissimo patriarchae promissionem in scriptis*: della quale promessa si trova la formula in fine dello stesso sinodo (cap. 9, § CLXXXVIII), che l'eminente vostra come pregato a leggere nel sommario (p. 57). E siccome (stando sempre alle versioni presentate a questa sacra congregazione) vi è qualche differenza non lieve tra la formula prescritta in quel sinodo, ed altra consimile avuta nello scorso anno dall'archivio patriarcale di Beomar e tradotta da monsignore Arsenio Angiarhian, si è così reputata cosa doverosa segnalarla in corrispondenti note le principali varianti, come potrà vedersi nel luogo citato del sommario.

90. Questo giuramento è una imitazione, o meglio un'applicazione al patriarca Armeno del giuramento di fedeltà, che i vescovi prestano al sommo pontefice. Vi scorgeranno l'eminente vostra posti nella stessa linea «ecclesiae canonicae, sanctorum patrum constitutiones, sedis apostolicae decreta et patriarchalis sedis mandata». È rimarchevole la lunga leggenda relativa alla conservazione *sedis patriarchalis*, alla difesa della sua dignità, dei suoi diritti e privilegi, quasi che si trattasse della cattedra apostolica di san Pietro. E monsignore Placido Kasangian in alcuni fogli testè presentati per sua giustificazione ha fatto appello a questo articolo del giuramento. Merita poi specialissima riflessione il seguente paragrafo del predetto giuramento: «*Quae vero secreta vel per se, vel per epistolas, vel per suos nuntios mihi commissurus est (il patriarca), nunquam qualibet ex causa manifestabo.*» Tali espressioni sono troppo esplicite per escludere dalla partecipazione di tali segreti anche il delegato apostolico e questa sacra congregazione, e forse anche il sommo pontefice. Così facilmente si spiega l'impenetrabile segreto, che nasce a questa sacra congregazione ed al delegato monsignore Valerga tutto ciò che si tentò per eseguire la unione del patriarcato e della primazia in senso niente favorevole alla santa sede. E il sunnominato monsignore Kasangian anche di questo giurato segreto si fa scudo per accusarsi di non aver manifestato alla stessa sacra congregazione le cose succennate.

91. Nè deve restar inosservato il rapporto che si mette in detta formula fra il papa ed il patriarca. «*Promitto obedientiam beato Petro apostolorum principi, sanctissimo Romano pontifici N. N. cuiusque legitimis successoribus. Promitto insuper obedientiam fidelitatemque sancto nostro N. N. patriarchae Cilicis etc.*» È ben vero, che nella formula di Beomar, secondo la versione di monsignore Arsenio, si legge (Somm., p. 57.b). *Promitto fidelitatem et obedientiam sancto Petro ecc.* Potrebbe però dubitarsi, se convenga così equiparare il vicario di Gesù Cristo al patriarca di Cilicia, la sede di san Pietro a quella di santo Gregorio illuminatore. Ove non deve perdersi di vista, che (eccettandone i patriarchi) i vescovi di rito orientale, quelli almeno che sono in Levante, non prestano il noto giuramento al papa come si fa dai prelati

latini, e che nella formula in discorso il patriarca Armeno tutto rivolge a solo suo vantaggio ed interesse quello stesso giuramento.

92. Nè sarà inopportuno richiamar l'attenzione dell'eminente vostra sull'articolo (p. 57 g.) dello stesso giuramento, ove l'elitto (secondo la suddetta formula di Beomar) promette di combattere coloro, qui *rebellant vel rebellati fuerint veris legibus et canonibus catholicis ecclesiae*. Che significa quell'epiteto *veris*? È un pleonismo, ovvero mira a discernere dalle altre le vere leggi della chiesa? E quali son queste, da chi è formato questo giudizio discreto? Inoltre qual'è il significato della parola *catholicis*? È bene avvertire, che questo termine si trova usato, presso gli Armeni anche nel significato di *cattolico*, vale a dire patriarcale. Ed in questo senso appunto l'usa il noto scrittore Giuseppe Cappelletti nella sua *Armenia*¹, chiamando *rendite cattoliche, residenza cattolica*, le rendite e la residenza del *cattolico* ossia del patriarca. E simile espressione, cioè *catholicorum sacerdotum*, per indicare le patriarcali si trova nella traduzione di un pontificale Armeno esistente nel nostro archivio², che altronde non presenta alcun carattere di cattolicesimo. L'eminente vostra sapranno dare il giusto peso a queste osservazioni, che seppur fossero troppo sottili, non sarà però forse inutile averle fatte in materia di tanta importanza.

93. Omettendo poi tutto ciò che potrebbe riferirsi sull'uso del giuramento dei suffraganei al metropolitano o al patriarca, non possiamo però non ricordare, che dopo l'enorme abuso fattone da Fozio, l'ecumenico concilio VIII tenuto a Costantinopoli nel canone VIII riprovò i giuramenti, che non solamente i Foziani, ma benanche alcuni patriarchi cattolici domandavano ad *proprium tutelam fovoremque suum, et quasi stabilitatem*³; e proscrivendone l'uso, permise soltanto quel giuramento «*quod secundum formam et consuetudinem pro sincera fide nostra tempore consecrationis episcoporum exigitur*»; dichiarando inoltre, che *quod aliter fit, omnino non expedit, sed neque ad aedificationem ecclesiae pertinet*. E pur vero che il padre Bianchi (*Della potestà e della polizia della chiesa*, t. V, part. I, p. 276), sostiene che dal succennato canone non restasse proibito il giuramento dell'*obbedienza canonica*, che dai chierici inferiori è dovuta ai superiori secondo i canoni; citando in prova la formula usata presso i Greci e riportata da Leunclavio in *Cod. iur. Orient.*, t. I, p. 440, intitolata: «*Symboli cautio quae pro more praestari solet a religiosissimis metropolitanis et archiepiscopis tempore ordinationis.*» Ammettendo però an-

¹ L'Armenia (Firenze, 1841), t. III, p. 161.

² Miscell. Armen., t. V.

³ Giova riportare l'intero testo del suddetto canone VIII, come si legge nella versione latina di Anastasio bibliotecario riferita da Labbe nella colla dei concilii, t. VIII, edit. Colet., col. 637: «*Omnia mihi licent, sed non omnia expediunt; omnia mihi licent, sed non omnia aedificant, dicit alicubi Paulus magnus apostolus. Igitur quoniam omnia ad utilitatem et perfectionem sanctae Dei ecclesiae, et nihil omnino per contentum vel inanem gloriam facere debeamus; et quoniam aedificationem nostrae fidei inest, quod non solum haeretici et illi, qui sanctae Constantinopolitanorum ecclesiae sacerdotum sunt sortiti, sed et orthodoxi ac legitimi patriarchae a sacerdotali catalogo propriis manus scriptis facere ad propriam tutelam fovoremque suum et quasi stabilitatem exigant et compellant: visum est sanctae huius et universali synodo, nequaquam id ex hoc a quopiam fieri, excepto eo, quod secundum formam et consuetudinem pro sincera fide nostra tempore consecrationis episcoporum exigitur: quod enim aliter fit, omnino non expedit, sed neque ad aedificationem ecclesiae pertinet. Quicquid ergo antea fuerit solvere hanc definitionem nostram, aut expetierit aut paruerit expectantibus, honore proprio decedat.*»

sinodo Maronita di Beorke, approvato dalla sacra congregazione nell'adunanza degli 11 giugno 1798, fu dichiarato, che i vicari patriarcali non possono esser privati delle loro cariche, se non per gravi e considerabili mancanze e col parere del maggior numero dei vescovi; e che il nuovo patriarca debba ritenere i vicari dell'antecessore, ovvero dar loro congruo mantenimento, oppure non potesse collocarli in qualche vescovato.

cora quanto egli dice, sembra che gran differenza passi tra la formola di giuramento proposta come sopra nel sinodo Armeno, e quell'antica citata dal padre Bianchi, ove dopo la professione di fede si legge su tal proposito quello solamente, che qui si riporta: „*Præterea pacem ecclesiasticam spondeo me conservaturum, nec toto vitæ tempore quidquam illi adversum in animo habiturum, sed in omnibus obsecuturum et consensurum Nicolæ sanctissimo et universali patriarchæ.*“ Al qual proposito ottimamente quadra la distinzione usata da Innocenzo III nell'autorizzare il patriarca latino di Costantinopoli a dare il pallio agli arcivescovi suffraganei (Le Quien, *Oriens christ.*, t. III, p. 790): „*Indulgemus ut archiepiscopis suffraganeis tuis usum pallii... concedas, ab eis pro te quod canonicum fuerit, pro nobis autem et ecclesie Romæ sponcionem obedientie recepturus.*“ L'eminense vostra osserveranno se a queste norme sia consentanea la formola del giuramento proposto nel summentovato sinodo Armeno.

94. Non deve poi nascondersi, che alcuni dei vescovi del patriarcato mossero qualche lagnanza sulla prescrizione dell'abbenato giuramento. Furono questi monsignore Ignazio Calypgian, vescovo di Amasia, e monsignore Pietro Apelian, vescovo di Marasec, ambedue viventi, i quali li 27 ottobre 1851, cioè pochi giorni dopo la celebrazione del sinodo Armeno tenuto in quell'anno, scrissero sotto segreto alla sacra congregazione, dolendosi gravemente del voto e giuramento di obbedienza al patriarca, prescritto ai vescovi in quel sinodo, giuramento ch'essi tacciavano di novità, e che dicevano esser diretto a togliere la libertà dei vescovi, e farli d'accordo col patriarca in tutt'i suoi sentimenti; per le quali cose pregavano la sacra congregazione a non confermare quella nuova forma di giuramento, come meglio e più diffusamente può vedersi nella succitata lettera, che per la sua importanza si è stimato doversi riportare nel Sommario, col. 921-2.

95. Dopo ciò giudicheranno l'eminense vostra se possa tollerarsi la formola del giuramento di fedeltà, che tal'è veramente, proposta nel sinodo Armeno del 1851. E siccome dai vescovi dell'antico patriarcato di Cilicia fu prestato quel giuramento, perciò, qualora questo si stimasse riprovevole, dovrebbe considerarsi, se convenga adottare qualche provvedimento per liberarli dall'osservanza del medesimo. In fine dovrebbe decidersi, se debba ammettersi in massima un giuramento dei suffraganei al patriarca; per la qual cosa invero sarebbe forse necessario un maggiore sviluppo di questo punto gravissimo, e forse anche occorrerebbero più accurate notizie sull'uso delle chiese Orientali. In fine converrebbe vedere, se e quali istruzioni convenga dare in proposito a monsignore Hassun.

Residenza dei vescovi.

96. È troppo necessario inculcare ai prelati di Oriente il dovere della residenza, tanto più che recentemente si sono intese da taluno di essi teorie assai stravaganti. Sembra però, che meriti speciale considerazione ciò che si prescrive nell'articolo XIII (col. 961, C), che cioè i vescovi debbano ottenere l'assenso dal patriarca per recarsi a Costantinopoli, „salvo un caso urgentissimo che non permettesse tempo di previa intelligenza anche per telegrafo o poste“.

Monsignore Kasangian dice, che il vescovo è tenuto alla residenza morale, e non alla materiale: per cui crede che possa soddisfarsi a quel dovere visitando talora la diocesi, e governandola per mezzo di un vicario senza risiedervi.

97. Non è nuova nell'Oriente consimile proibizione, che si trova nel concilio Antiocheno (can. XI, XII), Sardicense (can. IX) e nel Cartaginense (can. CIV, CVI); riferita quindi nelle collezioni de' canonisti, fra le quali basterà ricordare il somocanone ed il sintagma di Fosio (tit. VIII, cap. IV): nei quali canonisti si vieta ai vescovi *proficisci ad imperatorem, in castra, ad comitatum*, senza il consenso dei vescovi della provincia, ed in specie del metropolitano. Sembra che i motivi di tale proibizione fossero appunto gli intrighi dei vescovi presso la corte in materie, che loro strettamente non convenissero, e la molestia che quindi ne derivava all'imperatore. Da quanto poi ne scrive Balsamone (in can. IX conc. Sardicense) apparisce, che non fosse permesso ai vescovi di recarsi all'imperatore senza il permesso del patriarca di Costantinopoli. Ma resterebbe a vedersi, se quei canonisti, dei quali però nelle conferenze non si fa menzione e che forse neppure vi si ebbero in vista, sianq'oggi applicabili alla città di Costantinopoli, all'imperatore Ottomano, al patriarcato Armeno.

98. Forse monsignore Hassun intende in tal modo di tener lontani da Costantinopoli gli osiosi e gli intriganti, i quali ivi fermandosi brigano ed intralciano la sua azione, come le tante volte si è lagnato di monsignore Kasangian. Mentre però non vuol disconoscersi la necessità di analogo provvedimento, sarebbe forse anche opportuno il riflettere, che monsignore Hassun va divenendo ogni giorno più forte nella sua posizione, che gli affari tutti non dei soli Armeni, ma di tutt'i cattolici Orientali, van concentrandosi nelle sue mani: e che perfino la santa sede a lui si è diretta, quando gli è occorso di trattare qualche affare coll'impero Ottomano. Se questa influenza autorevole passasse, com'è a credersi, nei suoi successori, non se ne potrebbe forse temere quandochessia qualche funesta conseguenza? È noto che con tali mezzi appunto l'antico vescovo di Costantinopoli si fece strada al patriarcato; e forse lo scisma greco non avrebbe potuto prendere sì vasta proporzione, se il patriarca di Costantinopoli non avesse acquistata presso la corte ed a dispendio delle altre chiese Orientali tanta influenza, tanto potere, tanto prestigio.

99. Apparterrà pertanto all'eminense vostra il giudicare se il surriferito articolo meriti di esser ammesso, ovvero se convenga modificarlo, e come.

Articolo 2.

DEL PATRIARCA.

100. Del patriarca si occupano le conferenze nel capo VI (col. 964, D). E fra le cose ivi stabilite merita singolar considerazione il primo articolo così concepito: *I privilegi e i doveri del patriarca sono presso a poco i medesimi, come sono annoverati nel capo VI della parte III, p. 259, del sinodo di monte Libano approvato dalla santa sede, stampato coi tipi di Propaganda.* Su che ricorderanno l'eminense vostra, che nella Ponenza (maggio 1867) sulla unione del patriarcato e primaziale furono rassegnate nel § 209 del ristretto alcune osservazioni sui privilegi, che nel sinodo suddetto si attribuirono al patriarca Maronita. E l'eminense vostra al relativo dubbio VIII: „Se e quali dei diritti privilegi attribuiti dal sinodo Libanese al patriarca dei Maroniti convenga accordare al novello patriarca Armeno ed ai suoi successori“, si degnarono rispondere: *Dilata et ad mentem. Mens est, che non essendo il patriarcato di Cilicia uno dei quattro maggiori, non possono appartenergli i medesimi privilegi che a quelli appartengono. S'inviti perciò confidenzialmente*

monsignore Haasum, ad indicare con precisione quali siano i privilegi, di cui finora usavano i patriarchi di Cilicia per esser quindi presi ad esame le sue indicazioni. Risoluzione, che senza veruna modificazione fu approvata dal santo padre.

101. Niente dunque può dirsi oggi su questo punto gravissimo prima di ricevere la risposta dello stesso monsignore Haasum alla succennata interpellazione: e resterebbe solamente, che l'eminenza vostra decidesse, se e quali osservazioni debban farsi a quel prelato sull' enunciato articolo delle conferenze; poichè potrebbe credersi approvato, qualora nulla si dicesse sul medesimo.

102. Avvi però uno fra privilegi riferiti nel Libanese, di cui i patriarchi Orientali sono in possesso, senza che la santa sede abbia lor fatta opposizione. Tal'è la consecrazione del sacro crisma: sulla qual par necessario rassegnar subito qualche osservazione, sia perchè nelle conferenze (col. 962, D, art. XXVII) se ne parlò in opposito articolo, sia perchè nell'attuale patriarcato Armeno concorrono su questo punto, come si dirà, circostanze eccezionali, sia perchè è imminente il tempo in cui deve farsi la consecrazione dei sacri olii.

Consecrazione degli olii santi.

103. L'articolo relativo a questo punto è del tenore seguente: *Per la benedizione degli olii santi monsignore patriarcha lasciando libero l'esercizio a quei dei suoi suffraganei che nel precedente patriarcato ne godevano per antico diritto, in quanto agli altri secondo la richiesta delle circostanze autorizzerà ogni anno, o una volta ogni tre anni uno o più vescovi delle diocesi lontane.* Ora è manifesto, che il presente canone 1° stabilisce il diritto patriarcale della consecrazione dei santi olii; 2° intende di conservarlo *iuxta modum*; 3° ne lascia la libertà a quei vescovi dell'antico patriarcato, che ne godevano per antico diritto; 4° si riserva secondo la richiesta di autorizzare ogni anno, o una volta ogni tre anni uno o più vescovi delle diocesi lontane a consecrarlo.

104. Nelle chiese di rito orientale la consecrazione del sacro crisma è ritenuta qual diritto o privilegio patriarcale: e Benedetto XIV¹ espressamente lo riconobbe nel patriarcato Maronita. Sembra però certo per quanto ne riferisce il professore Densinger² sull'autorità di Renaudot³ e di Simone Assemani⁴ e dei più antichi citati da questi scrittori, che non sempre ed ovunque siavi stata la detta patriarcale riserva. Non potrebbe dirsi a qual epoca esse rimonti; il padre Le Quien⁵ sull'autorità del padre Goar la crede anteriore allo scisma di Fozio; il riprovalo sinodo melchita di Karcafe (part. II, cap. III, can. 5) la chiama *consuetudine introdotta nei posteriori secoli*; ed il sullodato professore Densinger (loc. cit.) parlando appunto degli Armeni e recati vari documenti conclude: „Ex quibus, cum uberiora non adsint, id tantum concludere licet, variasse temporum decursu praxim apud Armenos, et forsan saeculo demum VIII reservationem consecrationis stabilem atque constantem effectam fuisse.“

105. Invoco il defunto patriarcha monsignore Gregorio Pietro VIII nelle proposizioni presentate alla sacra congregazione nel 1847, § VII, parlando degli onori e privilegi del patriarcha annovera fra questi, „la benedizione del crisma secondo il concilio di Nicea,

can. 2: *Il crisma sia benedetto dal patriarcha, indi sia preso dai preti, e l'effrasi al battesimo per ungerlo dopo il battesimo.* Ed Isacco il grande can. 3 e 14 dice: „Il crisma in ogni anno il prendano i preti del patriarcha. Onde in seguito per autorità di siffatti canoni chiunque in ogni tempo ardi arrogarsi tal privilegio proprio del patriarcha, sia egli arcivescovo sia vescovo, fu sempre sospeso e considerato scismatico presso la nazione Armena, com'è chiaro nella storia. E nel sinodo Armeno del 1851 (col. 857, B) si legge: Tandem, iuxta nationis nostrae canones et consuetudines, patriarcharum privilegia sunt... sanctum chrismatis oleum consecrare et per patriarchalem dioecesim id distribuere, et propter locorum distantiam episcopis facultatem praebere illud consecrandi (v. Mechitar Coss. can. 125; Macar. can. 4; Isaac. can. 5).“

106. Confessiamo però, che non n'è riuscito di trovare il canone di Nicea da lui invocato; nel quale altronde non lieve difficoltà si troverebbe, qualora si trattasse del primo ecumenico concilio, per l'appellazione di patriarcha, che a quella epoca non si usava. Tra i canoni poi d'Isacco il Grande (che fiorì nei primi anni del quinto secolo) pubblicati dal cardinale Mai⁶ abbiamo il decimonono così concepito: „Singulis annis ex omnibus locis nostrae iurisdictionis presbyteri post sanctum pascha omnino ad nos deferant oleum catechumenorum, ut a nobis accipiant oleum benedictum. Nequaquam autem quis domi suae per se benedicat, uti aliqui ignorantur consueverunt: ius enim olei benedicendi non est presbyterie, sed est id episcoporum munus.“ Ma non sembra, che da questo canone resti confermata l'asseriva di monsignore Pietro VIII, alla quale anzi potrebbe contraporsi il can. 9 di Giovanni Omiense detto il Filosofo⁷, catholicon degli Armeni, che viase sul principio del secolo VIII, ove si legge: „Oportet ac decet sanctum chrisma, oleum videlicet suaviter olens, catholicum in (sic) benedicere et singulos episcopos semel in feria V paschatis: sacerdotes vero, uti praeceptum est, debent ab ipsis accipere oleum hoc etc.“ Forse i canoni addotti dal patriarcha furono desunti dalla collezione di Mechitar Coss da lui citato all'uopo nel sinodo del 1851, il quale sulla fine del secolo XII compose un corpo di gius canonico e civile (come riferisce l'abate dei Mechitaristi di Venezia monsignore Placido Sukias Somel)⁸: la cui opera però, secondo che ne venne attestato da qualche dotto Orientale, è di semplice privata autorità, e questa non grave.⁹

107. Quali fossero i motivi, che inducessero tale riserve, non sapremmo precisarli. Il padre Goar¹⁰ parlando de' molti aromi che gli Orientali uniscono al balsamo nel fare il sacro crisma, dice: „Unde ortum putat Arcudius, lib. II, cap. 5, ut cum species illae aromaticae in exiguis et remotis civitatibus minus essent in promptu et difficile magnoque pretio comparandae, Constantinopoli vero ut urbium regina et obviae passim et copiosae reperirentur, quod pridem coeperant illi Orientales temporibus Fabiani pontificis (si tamen Fabiani manu exarata fuerit illa epistola) balsami penuriam causati, ut a chrismate consecrando abstinerent, successores eorum simili penitus causa inducti sensim primum et tandem ex integro consecrationem eandem omitterent: atque deinceps e regia urbe et a patriarcha promptius illud subministrante, ita propria suadente inopia

¹ Const. Apostolica praedecessorum, 14 febr. 1742. Bull. Propag. t. III, p. 12, § 10.

² Ritus Orientalium etc. (Viresburgi 1863), t. I, p. 54.

³ Bibl. Or., t. II, Diss. de Syr. monophys., n. 8, p. 30.

⁴ Oriens christ., t. I, col. 119.

⁵ Script. veter. nov. collect. (Rom. 1828), t. X, p. 275.

⁶ Cardinale Mai, loc. cit., p. 304.

⁷ Quadro della stor. letterar. Armena. (Venezia 1829), p. 100.

⁸ Eucholog. sive ritual. Graecor. (Venet. 1730), De mater. sacr. chrism., n. 1, p. 518.

vel consecrandi negligentia emendaverint. Quod quidem modernum esse a patriarcha hoc assumptum aut vi delere usurpatum, nullatenus amovendum est, cum longe ante deplorandam Photii divisionem, id iuris sibi patriarcha reservaverit: et ipsa Photii eiusdem historia refert, Bulgares prius ab eius sacerdotibus chrismate sacrilego unctos, deinde vel potius rite primum a Nicolai primi summi pontificis legatis confirmatos fuisse, eo quod pontificalis iuris et potestatis exere nec chrisma consecrandi, nec illud ad alienas provincias mittendi privilegium nequam fuisset assensus.¹

108. Altri² ripetono l'origine della succennata riserva patriarcale dalla magnificenza delle cerimonie, che specialmente presso gli Orientali accompagnano la benedizione del sacro crisma; nella quale i patriarchi di Costantinopoli si facevano assistere dai loro metropolitani e dai vescovi loro suffraganei, che conducevano seco una gran moltitudine di sacerdoti; la qual cosa certamente non poteva eseguirsi in tutt' i vescovati, e forse neppure in tutti le metropoli.

109. Finalmente non mancano di quelli, che attribuiscono la ripetuta riserva ad un vile spirito turpis questus. Difatti monsignore Ignazio Calypgian, vescovo Armeno di Amasia³, scriveva come appreso alla sacra congregazione: „È manifestq, che gli catholici (patriarchi) degli Armeni scismatici venditori delle divine grazie fin adesso hanno riservato soltanto a loro stessi consecrare il crisma, acciocchè con questa pretesione potranno raccogliere i denari dei venuti alla funzione a folla in folla; e poi distribuiscono e vendono il sacro crisma alli popoli dei diversi luoghi coi denari per divenir facoltosi; e perciò questo canone e costume degli Armeni scismatici io fermamente attesto esser provenuto dall' ignoranza, dalla superbia e dalla guadagneria di loro.“ La qual dichiarazione potrebbe aver conferma in quel che ne riferisce al luogo citato il ripetuto professore Denzinger sull'autorità di qualche antico scrittore, come anche dalle disposizioni adottate nel sinodo Libanese⁴; il quale ad evitandam omnem simoniae suspicionem vietò, che in occasione della dispensa del sacro crisma, il patriarcha ricevesse certa consueta oblazione dei fedeli⁵.

110. Senza investigare quale dei succennati motivi abbia primitivamente indotto la riserva in discorso, ovvero se tutti gradatamente vi abbiano concorso, come sembra più probabile, può stabilirsi come cosa certa, che ai patriarchi tanto cattolici che scismatici è attualmente riservata in Oriente la benedizione del sacro crisma; la qual è considerata come un atto di patriarcale supremazia, ed è talora; specialmente presso gli scismatici, una vera sorgente di denaro, non esente dal sospetto almeno di simonia.

111. Che se l'enunciato privilegio patriarcale, come ne scrisse monsignore Hassun nel 1848⁶, giova a mantenere l'unione di comunicazione e di dipendenza dei vescovi diocesani dal rispettivo patriarcha (e questa dicera egli esser la sola causa di quel diritto), non può negarsi che possano anche derivarne e ne derivino inconvenienti. Difatti nel

sinodo Armeno di Leopoli tenuto nel 1880 si disse su questo proposito (cap. 3, *De sacrum. confir.*): „Non ignorantes quot occurrerent pericula circa valorem huius sacramenti defectu materiae, dum utebatur chrismate a sede patriarchali delato, eo quod saepius cum alia materia non consecrata miscebant idem, qui deferebant turpis lucri gratia, vel ex integro falsificabant; tum saepissime corrumpebatur propter antiquitatem, cum raro recens a patriarcha inquiri potest etc.“ Il vescovo di Mardin monsignore Garra, li 25 marzo 1848, accennando alla difficoltà di abrogare nella sua diocesi la più che centenaria consuetudine di consecrarsi il sacro crisma dal proprio vescovo, faceva pur riflettere alla sacra congregazione la grande distanza della sua chiesa dalla residenza patriarcale, „e il pericolo di perdersi (il sacro crisma) nel viaggio ed esporlo alla profanazione dei musulmani cadendo nelle loro mani per mancanza di sicurezza.“ Ed il delegato del Libano monsignore Villardel, li 23 febbraio 1848, segnalava i pericoli ed inconvenienti che nascono in mandarlo in lontani luoghi.

112. Quindi non reherà meraviglia, che la santa sede abbia sovente ripetuto, che ai vescovi appartiene la consecrazione del crisma, ed abbia procurato di conservarli nell'esercizio di questo diritto. Cosi Innocenzo III accordò a tutt' i vescovi della Valacchia e della Bulgaria⁷ la facoltà di consecrare il sacro crisma, che per innanzi ricevevano dal patriarcha di Costantinopoli. Cosi Innocenzo IV nella celebre lettera diretta al cardinale Ottone vescovo Tuscolano e suo legato nel regno di Cipro per comporvi le differenze insorte fra l'arcivescovo latino di Nicocia ed i prelati Greci di quel regno, dichiarò⁸ che, „Singuli episcopi in suis ecclesiis in die oenae Domini possunt secundum formam ecclesiae chrisma conficere ex balsamo quidem et oleo olivarum... Sed si suum antiquum ritum in hoc Graeci potius servare voluerint, videlicet quod patriarcha una cum archiepiscopis et episcopis eius suffraganeis et archiepiscopis cum suffraganeis suis simul chrisma conficiant, in tali eorum consuetudine tolerentur.“

113. Venendo poi a questi ultimi tempi gioverà riferire, che il defunto patriarcha di Cilicia monsignore Gregorio Pietro VIII, recatosi in Roma nel 1847, sottopose alla sacra congregazione di Propaganda un piano di regolamento e di riforme, „ch' ei si proponeva stabilire nel patriarchato, come poi fece almeno in parte nel suo sinodo del 1861. La sacra congregazione nell'intendimento di prendere ad esame quel piano (il che peraltro non è stato mai fatto) volle interpellare singolarmente i vescovi Armeni, cui perciò ne diremo un sunto in istampa; nel quale fra gli altri

¹ Baillet, *Les vices des sectes*, t. IX, Jeudi-Saint, § 4. —

Hardon, *Storia dei sacramenti*, t. I, lib. 3, cap. 2.

² Lettera scritta da Tokat, li 24 febr. 1848, impressa nel Somm. relativo ad sinodo Armeno del 1861.

³ Part. II, cap. 3, n. 67, p. 23.

⁴ Sembra che anche nella chiesa latina si fosse introdotto consimile abuso, come apparisce dal cap. Non satis, *De simonia* (Decret., lib. V, cap. VII), e da altri decreti riportati da monsignore Antonio Agostino, *Iur. pont. et sacre aplice*, lib. 23, tit. 13, ne quali si provvede a simile inconveniente.

⁵ Lett. 5 agosto 1848 riportata nel Somm. del sinodo Armeno del 1861, p. 74.

⁶ In una lettera del missionario padre Monier della compagnia di Gesù riportata nella raccolta delle *Lettres édifiantes etc.* (Paris 1780, t. III, p. 108) e che tutta si occupa delle cose Armene, è deplorato un simile inconveniente: „La benediction du saint chrisme est attribuée au seul patriarche des Arméniens; il en envoie chaque année une portion aux évêques pour en faire la distribution aux prêtres. Ceux-ci craignant souvent d'en manquer, y ajoutent une huile étrangère, et s'exposent à l'altérer considérablement.“ E parlando (p. 26) della stessa distribuzione dice: „Cette distribution est très fructueuse au patriarche: car chaque Arménien se fait honneur et gloire, dans cette occasion, de faire un présent au patriarche, selon l'étendue de ses moyens.“

⁷ Chrisma vero et oleum cathacumenorum et infirmorum singulis annis, in oena Domini, tam in ecclesia tua, quam in quolibet cathedrali ecclesia Bulgarinae et Valachiae fieri secundum consuetudinem ecclesiae Romanae concedimus. (Ep. ad Basilium, archiep. Trigrayan. — Thomsen, *Vol. monum. slavov. merid.*, t. I, p. 25.)

⁸ Bull. Propag., t. I, p. 5, n. 5.

articoli era per questo: «Vuole (monsignor patriarca) che si confermi il costume e l'uso armeno in rapporto al sacro crisma, che cioè nessun vescovo neppure di residenza possa consacrarlo, ma ciò debba appartenere esclusivamente al patriarca.» Dei sei vescovi del patriarcato, cui fu diretto il precitato santa, due soli si dichiararono favorevoli al patriarca, due altri, fra i quali monsignore Apelian tuttora vivente, si rimisero a quel che ordinerebbe la sacra congregazione, e gli altri due furono contrari, cioè quel di Mardin (§ 111), che n'era in possesso da gran tempo, e quel di Amasia (§ 109) ancora in vita, che in tale patriarcale riserva riconosceva un vero abuso. Furono anche interpellati monsignor Hassun, primate di Costantinopoli, ed i due fratelli Hurmuz, prelati *Mechitaristi di Venezia*. Il primo (§ 111) non riconosceva altro motivo di quella riserva, che un atto di deferenza dei suffraganei al patriarca. Gli altri due senza entrare in dettaglio delle varie materie proposte, risposero per *verba generalia* non doversi innovazioni, pel famigerato principio, di non urtare gli sciamattici, e renderne così più difficile la conversione. Finalmente il delegato apostolico del Libano (§ 111) dichiarò di non trovar vantaggio alcuno nell'accordare quella riserva patriarcale, affacciarsi anzi alla mente non lievi inconvenienti.

114. Nell'esame delle conferenze tenute nel 1850 in Costantinopoli pel primariato Armeno fu proposto il dubbio: *Se riservare all'arcivescovo primato la consecrazione degli olii santi, o autorizzare i vescovi a praticarla*. Sul quale dubbio il consultore monsignore Giusto Recanati si esprimeva come appresso. «Direi che qualunque siano le ragioni di obbligare i suffraganei a ricevere l'olio santo dai rispettivi patriarchi o metropolitani, parlando in particolare della provincia cattolico-armena di Costantinopoli, esser mio subordinato sentimento, che convenga che ogni vescovo nella sua chiesa faccia ogni anno la consecrazione dell'olio santo o sacro crisma, come si pratica presso i Ruteni... Qui si dia luogo a riflettere, che sarebbe di troppo incommodo ai suffraganei di aspettare ogni anno dall'arcivescovo la trasmissione degli olii santi, attese le immense distanze dei luoghi, mentre il più lontano esiste in Persia. Inoltre essendo la funzione degli olii una delle più auguste e maestose, è bene che in ogni diocesi i fedeli vi assistano per riceverne una impressione salutare. Finalmente si deve riflettere che non vi è bisogno di dare una marca di deferenza al primate con riceverne i suffraganei l'olio santo, perchè sono molti casi (stando ai canoni che ora si esaminano), nei quali i vescovi dipendono e deferiscono al loro metropolitano. E la sacra congregazione nell'adunanza generale del 14 marzo 1853 rispose all'enunciato dubbio: *In voto consultorio*. Ed in questo senso fu scritto a monsignore Hassun li 20 agosto dell'anno suddetto.

115. Dopo queste notizie, che n'è sembrato necessario premettere, si rassegnano all'eminenza vostre le seguenti osservazioni. Nel canone in discorso monsignore patriarca accorda la facoltà di consecrare il sacro crisma a quei de' suoi suffraganei, che nel precedente patriarcato ne godevano per antico diritto; autorizzerà poi secondo le circostanze ogni anno e una volta ogni tre anni uno o più vescovi delle diocesi lontane. Con che si mostra, che l'autorizzazione e ovvero sarà accordata a seconda del diritto acquistato *ab antiquo*, ovvero del bisogno motivato dalla distanza. Non sappiamo quanti siano i prelati dell'antico patriarcato, che godevano di tal facoltà per antico diritto: resterebbe però a sapere, perchè ne siano esclusi

per modum regulas quei della soppressa primazia, favoriti già dalla risoluzione di questa sacra congregazione (§ 114) per motivi del tutto indipendenti dall'esser soggetti ad un primate o ad un patriarca. Similmente vorrebbero sapere, perchè nella futura possibile implementazione si comprendano solamente uno o più vescovi delle diocesi lontane; mentre si conosce, che queste sono molte. Dal tutto insieme sembra chiaro, che il principio regolatore di questo canone sia quel medesimo, che monsignore Hassun (§ 111) propose nel 1851¹ e che fu riprovato, come si è detto, dalla sacra congregazione, cioè, che «i suffraganei ricevano l'olio santo ogni anno dal loro patriarca o metropolitano per significargli in tal modo una certa deferenza.»

116. Resterebbe però a vedersi se sia oggi expediente spogliare il patriarca di questo privilegio, dopo che la costituzione *Reverentius* anche di altri lo ha privato. Se dovesse starci ad una osservazione di monsignore Valerga non tassativa al presente argomento, ma bensì generica², la cosa non potrebbe presentare grave difficoltà: poichè la moderazione o anche revoca di questo privilegio non toccherebbe il popolo da vicino, il quale certamente vedrebbe con piacere nella sua diocesi quella magnifica funzione, essendo che di tali solenni ceremonie siano quei popoli amatissimi. Potrebbe aggiungersi, che le circostanze eccezionali del novello patriarcato favorirebbero forse la cessazione di quel privilegio patriarcale: poichè nella soppressa primazia tutt'i vescovi avevano il diritto di consecrare il sacro crisma, diritto goduto anche da alcuni vescovi dell'antico patriarcato di Cilicia, e forse non tutti questi soffrirebbero di buon animo di restarne privi. Altronde monsignore Hassun non vede altro motivo (§ 111) di quella riserva, se non che un atto di deferenza dei vescovi al patriarca. Per altro, per favorire tale deferenza, sarà veramente utile mantenere i prelati così dipendenti dal patriarcato? Sembra che non così la pensasse la sacra congregazione nella succitata adunanza del 1853, allorchè si trattava, come si dirà in appresso, della visita delle diocesi suffraganee; al qual proposito la stessa sacra congregazione invocava l'autorità di Benedetto XIV. Difatti questo pontefice nella costituzione *Inter plures*³ del giorno 11 maggio 1744 relativa ai Ruteni, si mostrò più disposto a limitare che a conservare la giurisdizione dei metropolitani sui loro suffraganei, ed a ridurla *ad terminos apostolicarum constitutionum ecclesiae occidentalis et sacri concilii Tridentini*. Vero è che si tratta oggi di un patriarca, non di un primate o di un arcivescovo. Sembra però non doversi dimenticare, che Innocenzo III concedendo *ecclesiae Trinitatis auctoritatem primatias*, alla quale «metropolitani tam in Bulgariae quam Valachiae provinciae constituti subiacent et iuxta formam canonicam reverentiam primati debitam exhibent et honorem» e non volendo dare a quel metropolitano il titolo di *patriarchae* richiesto dal re dei Bulgari, dichiarava allo stesso prelato: *Fraternitatem tuam scire volentes, quod apud nos haec duo nomina primas et patriarcha penitus idem sonant, cum primatus et patri-*

¹ Ponenza, febbraio 1851, *Somm.*, p. 212.

² Monsignore Valerga, pre-delegato apost. della Siria, in una certa occasione avvertiva, che nella riforma delle chiese orientali convenga astenersi dal modificare quelle pratiche o condizioni che toccano più direttamente la massa dei fedeli, o che sono considerate come una loro prerogativa, e alle quali questi si mostrino più vivamente affezionati, a meno che non sia assolutamente necessario, sia per conservare la parità della fede e della morale, sia per garantire il vincolo della unità.

³ *Bull. Propag.*, t. III, p. 124, 125, § 18, 20.

archae tenent unum formam, licet eorum nomina sint diversa.

117. Che se pur volesse conservarsi anche su questo punto un atto di deferenza dei suffraganei al patriarca, non potrebbe supplirsi con altro atto di ossequio? per esempio che tutti i vescovi dovessero *semel pro semper* all'epoca della rispettiva loro installazione, ovvero ogni tanti anni domandare al patriarca il permesso di considerare il sacro ornama, bene inteso però che il patriarca medesimo non potesse e non dovesse negarlo, seppure non si trattasse di diocesi così meschine e sì scarse di clero, che la relativa funzione assolutamente non potesse farvi senza la necessaria decenza; nel qual caso dovrebbe permettersi ai prelati delle medesime di domandare il sacro ornama ad uno dei vescovi vicini, come si pratica presso i latini, senza obbligarli a riceverlo dalla residenza patriarcale, specialmente ove questa fosse lontana.

118. Esposta così, come meglio si è potuto, l'origine, i motivi, gl'inconvenienti di questo privilegio patriarcale, non che la condotta tenuta in proposito dalla santa sede, l'eminente vostra giudicheranno nella loro sapienza, se e come debb' ammettersi, o escludersi, o modificarsi il proposto canone; la cui prima applicazione forse verrebbe a farsi nella prossima pasqua.

ALTRI PRIVILEGGI PATRIARCALE ACCENNATI NELLE CONFERENZE.

Appello al patriarca.

119. Nel capitolo *Antiquus* del concilio ecumenico Lateranense IV, fra gli altri privilegi dei patriarchi maggiori ancor questo si annovera, che „in omnibus provinciis eorum iurisdictioni subiectis ad eos, cum necesse fuerit provocetur, salvis appellationibus ad sedem apostolicam etc.“ Senza ricorrere se quivi si parli di appello regolare, o dell'altro che si fa *omisso medio*, non può non tenersi conto dell'articolo 3 (col. 965, A) delle conferenze, ove nel patriarca si riconosce il diritto dell'appello regolare. La qual cosa è pienamente consona alla risoluzione adottata dall'eminente vostra nella congregazione del 4 giugno 1867, approvata dal santo padre, che cioè „non essendo il patriarca di Cilicia uno dei quattro maggiori, non possono competergli i medesimi privilegi, che a quelli appartengono.“ Che se oggi una tal dichiarazione non ha pratica importanza, perchè non esistono in Oriente metropolitani di vera giurisdizione, gioverà però molto a prevenire qualsivoglia pretesa patriarcale, allorchè avvenga, che vi si ristabilisca interamente l'ordine della gerarchia episcopale.

Visita delle diocesi dei suffraganei.

120. Si ammette anche nel patriarca (col. 965, A, art. 3) il diritto di visitare le diocesi. Su che niente avrebbe a dirsi, qualora si trattasse della diocesi propria del patriarca: che anzi non sarebbe forse inopportuno raccomandare a monsignor Hassan l'adempimento di questo dovere; poichè, siccome fu già avvertito altra volta¹, quel prelato non solamente, per quanto può sapere, non visitò mai la diocesi di Costantinopoli, che pur governa dal 1846, ma ha inoltre dichiarato non creder egli necessario di visitarla, perchè sebbene essa sia vasta, tuttavia Costantinopoli è la principale città che contiene gli Armeni cattolici, fuori della quale non si hanno che ottanta famiglie a Rodosto, e son pochi negozianti Armeni in Adrianopoli, Varna e Dardanelli.

121. Se poi, come par chiaro, si tratta nel detto canone del diritto di visitare le diocesi dei suffraganei, sark d'uopo aver presente, che nella conferenza tenuta nel 1860 pel primaziale erasi stabilito (capitolo 2, can. 2) „esser dovere del metropolitano visitare di quando in quando le diocesi dei suoi suffraganei, e conseguentemente esser dovere pure di questi di non impedirlo in qualunque siasi maniera etc.“, ma che la sacra congregazione nell'adunanza generale del 14 marzo 1863 non intimò doverli approvare siffatta disposizione. Quindi l'eminentissimo cardinale prefetto nella lettera del 20 agosto 1863, in cui partecipava a monsignor Hassan le risoluzioni adottate come sopra dalla sacra congregazione, scriveva quanto segue: „Riguardo all'uscita dell'arcivescovo primato nelle diocesi suffraganei, debbo premettere che il concilio di Trento (sess. XXV, *De ref.*, cap. 3) così in proposito si esprime: *A metropolitano vero etiam post plene visitationem propriam diocesim non visitentur cathedrales ecclesiae neque dioceses eorum comprouinciales, nisi causa cognita, et probata in concilio provinciali.* Ed in proposito osserva Benedetto XIV nella costituzione *Inter plures* relativa ai monaci Ruteni: *Sacrum vero concilium Tridentinum adeo sollicitum fuit, ne metropolitani iurisdictionem exerceant in suffraganeorum diocesis, ut praeter peculiarem eorum diocesis visitationem non aliter episcoporum comprouinciales ecclesias cathedrales atque dioceses ab ipsis visitari permiserit, quam ubi id a concilio provinciali ipsis mandatum fuerit.* Sebbene il concilio Tridentino e Benedetto XIV partino secondo la disciplina della chiesa occidentale; in cui si è moderata giurisdizione forse troppo ampliata dei metropolitani, nondimeno sembra conveniente di adattarla, quanto si possa, alla chiesa orientale, e specialmente all'arcivescovato Armeno di Costantinopoli ancor quasi nascente formato per opera immediata della santa sede; quindi nel prossimo concilio provinciale il diritto di visita del metropolitano verrà ristretto ai termini notati dal Tridentino nel luogo addotto.“

122. Nè questa risoluzione si allontanava dalle disposizioni altra volta date su questo argomento. E difatti quantunque nel sinodo Libanese del 1736¹ si dichiarasse esser lecito al patriarca maronita visitare le diocesi del suo patriarcato *vel per se vel per substitutam ecclesiasticam personam*, tuttavia Benedetto XIV, che aveva pur approvato nel 1741 quel sinodo, limitava in qualche modo la surriferita enunciativa nell'anno seguente esprimendola così: „Patriarcha ius habeat... singulis triennii singulas dioceses per seipsum visitandi.“ E proposi il dubbio nel 1772: „An (patriarcha) possit ad libitum expedire per dioceses patriarchatus vicarios et visitatores cum facultatibus visitandi pastorem et gregem, idque non pro causa aut suspitione haereticis, sed propter aliquot abusum aut inobseruantiam ritus“, la sacra congregazione di Propaganda nella generale adunanza del 17 febbraio 1772 rispose: „Affirmative iussu concurruntibus causis, et de consilio fratrum episcoporum seu metropolitaneorum, quos dicta synodus (Libanensis) in rebus arduis et magni momenti consulendos esse praescripsit.“

123. Dopo ciò decideranno l'eminente vostra qual'istruzione convenga dare su tale argomento. Permetteranno però, che in questa occasione sia loro subordinata l'avvertenza datane testè da un

¹ Part. III, cap. VI, § 2, p. 261.

² Const. Apostolica praedecessorum, Bull. Prop., t. III, p. 17, § 19.

³ Potenza, maggio 1867, *Sulla unione del patriarcato e del primaziale etc.*, Ristret., § 44.

Oriente, che si mostra ben affetto a monsignor Hassun non meno che alla santa sede: che colà gli Orientali, almeno nella generalità, riceveranno volentieri quell'ordinamento disciplinare, che piace alla santa sede dare ad essi, poichè ne mancano affatto; che sarebbe però cosa prudente dar quelle disposizioni quasi *ex integro*, cioè senza richiamare le antecedenti disposizioni della chiesa latina, quasi che volesse farcene un'applicazione alla chiesa Orientale, per evitar in tal modo la vieta taccia di volerla latinizzare, taccia che non mancherebbero di riprodurre coloro, cui piace osteggiare tutto ciò che proviene da Roma.

124. Sulla quale avvertenza nulla avremmo a dire, se si limitasse a quelle disposizioni, le quali *evidentemente* si limitano alla chiesa latina: poichè se volesse estendersi a tutte indistintamente, sarebbe a temersi, che in tal modo non si pretendesse sanzionato per parte della santa sede il famigerato principio, che le costituzioni pontificie e conciliari posteriori allo scisma non obbligano gli Orientali.

Giurisdizione del patriarca nelle diocesi dei suffraganei.

125. Considerando tutte insieme le disposizioni prese nelle conferenze, sembra che resti quasi indeciso un punto gravissimo, cioè quale sia e fin dove si estenda il potere del patriarca nelle diocesi dei suffraganei: ossia se il medesimo possa intramettersi o no nell'immediato regime delle medesime; per esempio, autorizzare un prete ad amministrarvi i sacramenti, in ispecie quello della penitenza; promuoverne i chierici agli ordini minori o sacri; disporre dei preti in un modo o nell'altro anche mandandoli fuori della propria diocesi etc., e far tutte queste cose ed altre indipendentemente dal vescovo locale. Sembra che finora i patriarchi di Cilicia non abbiano dubitato su questo punto dalle loro facoltà. Ma il santo padre ha ben dimostrato, specialmente nella bolla *Commissum*, spedita a favor di monsignor Hassun li 12 luglio 1867, di voler libera ed integra nei vescovi l'immediata loro giurisdizione nelle rispettive loro diocesi: „Volumus insuper, così si dice al patriarca, ut commissum tibi patriarchatui, firma tamen et integra manente ordinaria episcoporum iurisdictione in suis diocessibus, sedulus advigiles etc.“, disposizione che non si conosceva dai vescovi Armeni, allorchè tenevano le conferenze. Vedranno perciò l'eminente vostra se possa dichiararsi *fin d'ora*, che il patriarca non può esercitare atti di *ordinaria giurisdizione* nelle diocesi dei suffraganei, come noi possiamo i metropolitani di rito latino, tranne i casi preveduti dal diritto; ovvero se convenga far meglio esaminare questo punto gravissimo, prima di adottare una definitiva pratica risoluzione.

Articolo 3.

DEI BENI ECCLESIASTICI, E DELLE MENSE PATRIARCALE E VESCOVILI.

126. Quali e quante siano le rendite della sede patriarcale d' Cilicia e delle sue diocesi, non è a cognizione della Propaganda. nè sarebbe forse agevole il procurarsela, almeno esatta, chiara e sincera. Nei decorati anni fu inviato ai prelati Orientali un questionario diretto a conoscere lo stato di quelle chiese, in cui fra le altre domande era pur questa sotto il n° 6: *An (episcopus) habeat redditus proprios, quos, et in quo consistant.* Dall'antico patriarcato di Cilicia non si ebbero risposte, sia che a quei prelati non piacesse darle, sia che loro non giungesse il questionario in discorso. Si ebbero

però nel 1866 dai vescovi della primazia di Costantinopoli, i quali generalmente risposero, di non aver altra rendita, che le oblazioni dei fedeli, e, come taluni aggiunsero, qualche sussidio dal primato. Questi poi rispondeva: „L'arcivescovo primato per suo mantenimento ha un tenue assegnamento di franchi tremila dall'opera della Propagazione della fede, e qualche minore annua oblazione dai fedeli“. Nelle conferenze poi tenute nell'anno seguente dichiarava (col. 965, C, art. 1) che „le attuali rendite della sede primaziale fruttano un'anno reddito di due mila scudi incirca romani“. Le quali due dichiarazioni non saprebbero facilmente conciliarsi, seppure la spiegazione non dovesse cercarsi nelle parole per suo mantenimento contenute nella prima risposta.

127. Ma se non si conosce la qualità e quantità delle rendite delle singole diocesi, può in generale affermarsi, che le medesime provengono da capitali fruttiferi, dalle decime e dai soccorsi dell'Europa. Non può dubitarsi, che alcune chiese abbiano i capitali suddetti; e le nostre conferenze lo dicono chiaramente (col. cit.) parlando della sede di Bzomar e di quella di Costantinopoli; nè forse mancheranno altre diocesi che ne siano fornite. Le decime poi sono di antico uso e prescrizione; e da quanto ne rappresentava alla sacra congregazione nel 1847 il defunto patriarca, sono in vigore. I sussidi poi dell'Europa provengono agli Orientali o dalla pia opera della Propagazione della fede, ovvero dalle questue e da particolari benefattori, e talora dalla Propaganda. Ad ottenere queste gli Orientali si rivolgono alle pie istituzioni di Europa, o per lettere o anche in persona; e non raramente nei giornali Europei pubblicano articoli ben spesso esagerati, e talora poco esatti e veritieri, affine di ottenere in denaro ovvero in sacre suppellettili qualche sussidio.

128. Ma il centro a cui si rivolgono principalmente i loro sguardi è la pia opera della Propagazione della fede, credendo di aver diritto a riportarne sussidi e immaginando, che quanto da quella istituzione si passa ai missionarii latini potrebbe o dovrebbe rivolgersi a totale ed immediato profitto degli Orientali stessi, anzi che tutto ad essi proverrebbe, se quei missionarii non fossero in Oriente; onde prendono talora nuovo motivo per desiderarne l'allontanamento, come specialmente avviene presso i Caldei. Molto si sono adoperati i prelati Orientali per ottenere *direttamente* da quella pia opera annui assegnamenti, mal soffrendo che siano rimessi all'equo arbitrio dei delegati apostolici, come già venne riferito all'eminente vostra nella ponenza marzo 1865 relativa ai Caldei, nella quale fu proposto il dubbio: „Se permettere, che i sussidii della pia opera della Propagazione della fede siano da questa passati immediatamente ai patriarchi Orientali; ovvero, come per l'addietro, se ne commetta la distribuzione ai delegati apostolici.“ Al quale l'eminente vostra, nell'adunanza generale dei 6 marzo suddetto, si degnarono rispondere: „Negative ad primam partem, affirmative ad

Trovandosi attualmente in Francia monsignor Elia Mellus o Millos, vescovo Caldeo di Akra, per raccogliervi sussidi, è stato pubblicato nel giornale francese *Le monde*, n° 70, del giorno 11 marzo del corrente anno 1868, un articolo bastantemente inesatto. Vi si dice, per esempio, che quel prelate dopo le funzioni del centenario è stato trattato in Roma dal santo padre, e che sua santità ha voluto sopraccaricarlo della diocesi di Amedie. Delle quali asserzioni la prima è falsa, la seconda è almeno molto inesatta, poichè la riunione di quelle diocesi non è che un mero progetto. E così altre inesattezze potrebbero notarsvi.

secundam", risoluzione che venne approvata dal santo padre.

129. Ma quei patriarchi prim' anche di quella risoluzione avevano studiate altre mosse per riuscire all'intento; quelle cioè di ottenere che il consiglio di quella pia opera nel rimettere ai delegati gli annuali sussidi, determinasse la somma da prelevare a favore di qualche patriarcha e specialmente dell' Armeno. La qual cosa riuscendo di non lieve imbarazzo ai delegati, monsignore Valerga ne presentava le sue lagnanze alla Propaganda: le quali comunicate a quel consiglio, se n' ebbe felice risultato, avendo questo deciso, che i sussidi della pia opera sarebbero rimessi ai rispettivi delegati, lasciandone all' equo arbitrio loro la distribuzione, come per l' innanzi si praticava, senza che il consiglio suddetto s' incaricasse punto di predisporre il riparto, come l' eminenza vostra meglio vedranno nella lettera del presidente della pia opera: dopo che giudicheranno se convenga sanzionare quella disposizione coll' approvazione della sacra congregazione, onde abbia maggiore stabilità.

130. Se però il presidente della pia opera della Propagazione della fede si arrese alle rimozioni di monsignore Valerga, esprime però il desiderio, che il delegato apostolico *„voulut bien nous adresser chaque année un aperçu, des besoins des différentes diocèses des rites-unis sur lesquels sa surveillance s'étend, ainsi que des autres besoins de sa délégation, comme le font les évêques en ce qui concerne les différentes paroisses et autres établissements de leurs missions respectives, afin que nous puissions avoir une base certaine d'appréciation"*. Sulla quale domanda monsignore Valerga presentò le osservazioni, che l' eminenza vostra si compiacessero vedere in (Somm., p. 54). Potrebbe aggiungersi che, per quanto può conoscersi, la Propagazione della fede riceve relazioni dalle missioni Orientali molto più che non ne riceva questa sacra congregazione e che le medesime non sono sempre scevre di esagerazione e di qualche inesattezza. Le quali poi pubblicate colle stampe della detta pia opera o dai missionarii stessi divulgati nei periodici sembrano quasi eludere la saggia disposizione già data dalla sacra congregazione nel secolo decimosettimo (§ 17) sulle opere *de missionibus vel de rebus ad missiones spectantibus*. L' eminenza vostra desiderano qual conto debba farsi della surriferita domanda della pia opera della Propagazione della fede e delle relative osservazioni di monsignore Valerga; e se convenga provvedere alle surriferite pubblicazioni dei missionarii, le quali ordinariamente non sono conosciute dalla Propaganda, e che forse non sempre possono riuscire al vero bene delle missioni.

131. Dalla regola generale però stabilita fin da principio, che cioè gli Orientali ricevessero i sussidi per mezzo dei delegati apostolici, fu esente il primate Armeno di Costantinopoli monsignore Hassun. Come ciò avvenisse, è riferito nella nota di archivio (Somm., p. 36); basterà riferire, che tal esenzione egli godeva, perchè a Costantinopoli non v' era un delegato apostolico, motivo ricordato anche dal presidente del consiglio della Propagazione della fede, nel rispondere sulla domanda di consimile privilegio promossa dal defunto patriarcha di Cilicia. Or avendo il santo padre eretta in Costantinopoli un' apostolica delegazione, che si estende alle provincie del soppresso primariato non sottoposte in antecedenza ad altri delegati, dovrà monsignore Hassun ricevere direttamente dalla Propagazione della fede gli annuali sussidi, o de-

vanno passare per mezzo di quel delegato apostolico?

132. Non v' ha dubbio, che questa disposizione dispiacerebbe a monsignore Hassun. Egli non ha sentito con piacere l' erezione di quella delegazione, come appunto una troppa di buon' occhio non veduti i delegati apostolici dagli altri patriarchi, ebbene ben contenti se ne dichiarino i vescovi, il clero ed il popolo; i quali nei delegati stessi vedono un sostegno ed un rifugio contro il dispotismo patriarchale. Inoltre monsignore Hassun ricevendo direttamente i sussidi suddetti, sedeva arbitro del riparto da farne ai supi vescovi; e non è a dire, quante ciò influisse a render questi commessi e ligi al loro primate, il quale col diminuire, o ritardare, o forse anche negare il sussidio aveva il mezzo di ridurre ad incinta qualche prelato. Non sappiamo con certezza se l' abbia mai fatto; il suo segretario però parlando in confidenza, o indicava ancor questo fra i mezzi, coi quali si rende docile qualche vescovo poco arrendevole. Non si vuol disconoscere il vantaggio, che da tal metodo potrebbe forse talora derivare, quantunque non sembri che questo mezzo si trovi in piena conformità coi canoni: non potrebbe però negarsi che ben gravi danni sarebbero per derivarne, specialmente se un patriarcha fosse poco devoto alla santa sede, e con arti greche volesse trarre i prelati a qualche mal partito. L' avvenire dell' Oriente è troppo incerto; e siamo ancor lungi dal vedere in tutti i suoi prelati quella devozione e rispetto verso la santa sede, che nei primi secoli onorava tanto le chiese orientali.

133. Neppur vuol disconoscersi l' imbarazzo e le difficoltà che potrà incontrare il delegato di Costantinopoli nell' eseguire questo riparto. Ma regolarizzata la cosa in principio, sarà sempre vantaggioso, che anche per questo mezzo a lui si rivolga l' episcopato, ed avrà mezzo per accorrere agli imprevisti bisogni, che si manifestano nel corso dell' anno, specialmente per le conversioni degli eretici; le quali talvolta costringono gravi spese, e abortiscono per mancanza di queste, come osservava monsignore Valerga. Resta dunque all' eminenza vostra il decidere, se stabilita in Costantinopoli la delegazione, i sussidi della Pia opera di Lione debbano inviarsi direttamente al patriarcha Armeno, ovvero passarsi al medesimo per mezzo del delegato apostolico, onde questi ne faccia il riparto come meglio in Dominus crederà.

134. Venendo ora alle misure prese nelle conferenze per provvedere ai bisogni finanziari delle rispettive diocesi (col. 963, cap. IV), è da osservarsi, che mentre il patriarcha si riserva di sussidiare le diocesi, e perciò domanda a ciascun vescovo lo stato dei bisogni particolari della sua, egli suppone evidentemente di averne i mezzi, e forse tali sono i sussidi della Propagazione della fede; dei quali si è detto nei paragrafi antecedenti. Ma non sarebbe miglior partito, che ciascuna diocesi si venisse formando la sua dote, la sua mensa? Una parte almeno dei sussidi suddetti non potrebbe capitalizzarsi all' effetto? E poichè nelle stesse conferenze (col. 963, C, art. V) ricorrono i prelati Armeni alla santa sede per averne opportune disposizioni e consigli, onde provvedere alla mancanza dei mezzi, non converrebbe alla stessa santa sede, per se stessa o per mezzo del delegato, prenderne l' iniziativa, riconoscere con esatti inventari lo stato delle singole diocesi, proporzionatamente distribuir loro i sussidi di Lione, procurare la dotazione di quelle chiese, limitare il numero dei vescovati etc.? Impresa invero ardua e fastidiosa, ma che se Iddio

benedicenze, condurrebbe al desiderato scopo di avvicinare sempre più al centro dell'unità quell'episcopato e preservarlo dall'arbitrio patriarcale.

135. Sembra poi troppo duro, che i vescovi neppur possano imprendere la costruzione di una scuola (art. IV) senza l'espressa licenza di monsignor patriarca. È ben vero, che i prelati di Oriente facilmente imprendono fabbriche, le quali poi o non possono condurre a fine o pagarne le spese. È necessaria una remora; ma quella che si propone nelle conferenze, non vincola forse troppo la libertà del loro ministero? Se però ben si consideri, sembra che le disposizioni di questo capitolo si fondino sull'altra (col. 962, C, art. XXV) antecedentemente presa, che cioè i vescovi non possano alienare etc. i beni delle loro chiese, né *graverai con debiti ed altri pesi senza il previo consenso di monsignor patriarca*; e perchè non dire senza il permesso della santa sede? Il patriarca non ha questo potere specialmente dopo la costituzione *Reversurus*, e dopo il giuramento da lui prestato, egli soggiace alla nota costituzione di Paolo II. Che se i vescovi del patriarcato devono prestare il giuramento di *fedeltà ed ubbidienza* ad sommo pontefice, come si dice nelle stesse conferenze (col. 962, C, art. XXIV), egli si troveranno obbligati alla santa sede su questo punto non meno di monsignore Hassun. Ma ripetiamolo anche una volta: quando si tenevano le conferenze, non si conosceva la detta costituzione.

136. Affine a questa materia è il cap. VII (col. 965, C) ove si tratta della mensa patriarcale. Ivi monsignore Hassun appropriò alla medesima le rendite del primaziale, ed i vescovi vi aggiungono il frutto di vari cenai acquistati in Roma e montante a scudi seicento annui. Se nulla può dirsi sulla prima parte, potrebbe però osservarsi sulla seconda, che non consta finora se quei cenai abbiano nella prima loro creazione alcuna destinazione o peso, che non permetta siano essi appropriati liberamente alla sede patriarcale; 2° che neppure consta se fossero di libera proprietà della sede di Cilicia, essendosi avuto ricorso dal vescovo di Aleppo che reclama alcuni beni spettanti, com'ei dice, alla sua sede, ed appropriati alla patriarcale.

137. L'eminense vostre nell'alta loro sapienza daranno il giusto peso a tutte queste osservazioni, e sapranno adottare gli opportuni provvedimenti.

CAPO V.

DEI SEMINARI E DELLE SCUOLE. DEL CLERO SECOLARE E REGOLARE.

138. Riuniamo sotto un sol capitolo tutte queste materie, poichè nello stato attuale delle cose poco può dirsi.

Articolo 1.

DEI SEMINARI E DELLE SCUOLE.

139. Se ne occupa il capitolo V della seconda parte delle conferenze (col. 963, C D). In quanto alle scuole si propone di accrescerne il numero, di regolarne l'andamento e di porle sotto la sorveglianza dell'episcopato. Su che due cose sembrano degne di considerazione. La prima riguarda l'ammissione di ragazzi o zitelle scismatiche nelle scuole cattoliche (col. 964, D, art. 15); su che converrebbe comunicare ai vescovi Armeni le istruzioni adottate in proposito, con ordine di osservar queste e le altre, che si dessero dalla santa sede. La seconda riguarda la sorveglianza dell'episcopato. E troppo giusto, che questo vegli sulla istruzione: forse però

non sarebbe inutile dichiarar bene, che questo dovere incombe a tutti e singoli i vescovi nelle rispettive loro diocesi, onde non farne una privativa del patriarca, il quale solamente potrebbe intervenire nei casi contemplati dai sacri canoni.

140. Converrebbe poi misurar bene la portata di questa disposizione per decidere, se opportuna siane nel momento la generale, indistinta e piena applicazione. Di fatti a Costantinopoli si trovano alcune scuole dirette dai monaci Orientali, quali sono i Mechitaristi di Venezia e di Vienna, e gli Antoniani del Libano, i quali ultimi hanno ottenuto recentemente un vasto locale, ove intendono esercitarsi nell'insegnamento. Or sembra evidente, che monsignore Hassun, qualunque ne siano i motivi, non contur coi monaci, specialmente di Venezia, ed è in aperta rottura cogli Antoniani. Altronde da varii anni pendeva innanzi alla sacra congregazione la questione relativa ai punti di contatto fra il primate ed i monaci, questione che per varii incidenti non fu mai proposta e risolta. Pende tuttora l'altra relativa alle questioni dei monaci Antoniani con i patriarchi di Cilicia, e si attendono le ultime deduzioni di monsignore Kassangian per sottoporre all'eminense vostre le questioni che lo riguardano, sia nella persona, sia nell'ordine suddetto di cui egli è abate generale. Potrebbe quindi temersi, che ad una risoluzione della sacra congregazione sull'articolo in discorso volesse darsi l'aspetto di una pregiudiziale decisione, della quale potrebbe forse monsignore Hassun usare intempestivamente adducendo l'autorità della stessa sacra congregazione, che sembra esser troppo spesso da lui allegata per ischivare odiosità; come alcuni pretendono, o per raggiungere più efficacemente il suo scopo, come vogliono altri.

141. Molto poi sarebbe a dirsi sui *seminari*. Due punti però specialmente possono prendersi in considerazione, cioè l'ingerenza, che sui medesimi si dà al patriarca, ed il giuramento che si esige dai seminaristi. Tre sono, come ne dicono le conferenze, i seminari che hanno gli Armeni in Oriente, un quarto ne vorrebbero in Roma (col. 964, C, art. 13) a carico e spese della santa sede, richiamando su questo ultimo un breve di erezione emanato dalla santa memoria di Gregorio XIII, che poi (come ne vien detto) non ebbe effetto per la morte di quel pontefice. Senza parlare di questo ultimo, i primi si trovano a Bzomar, a Costantinopoli, in Aneira. Quei due sono dichiarati patriarcali, e però n'è attribuita la direzione ed amministrazione a monsignor patriarca. Tacendo di quello di Costantinopoli eretto già nella primazia, sembra che per quello di Bzomar dovrebbe attendersi la decisione della sacra congregazione sulla riserva di quel luogo alla giurisdizione patriarcale (§ 57), per vedere se debba o no dipendere immediatamente dal patriarca.

142. Rapporto a quel di Aneira, ch'è seminario vescovile, si stabilisce, che il patriarca proporzionalmente alla sue sovvenzioni più a diritto potrà rivolgersi secondo il bisogno ai sacerdoti di quel seminario per inviarli alle novelle missioni coll'intelligenza del vescovo di quella diocesi. Per fermo l'enunciativa di questo canone è oscura. È ben chiaro, che ove mancano preti, si domandino da quella diocesi che ne abbonda: e sarà perciò ben naturale, che se abbondino in Aneira, si tratti per mandarli nelle diocesi o missioni bisognose. Ma perchè di quest'ovvio provvedimento farne materia di un canone? perchè fondarlo sulla sovvenzione prestata dal patriarca? perchè fargliene quasi un diritto? Non potrebbe in questo fatto ravvisarsi

una violazione dell'immediato diritto, che ha su A quei preti il loro diocesano? Che se pur dicasi, che farassi *colla intelligenza* di questo, potrebbe sembrare che questa parola ben poco dica a fronte di quella che si usa parlando del patriarca. Che se un vescovo a domande ragionevoli non volesse prestarsi, mancherebbe forse il modo di persuaderlo, ovvero di obbligarlo coll'autorità della sacra congregazione?

143. I seminarii di Bsomar e di Costantinopoli esigono giuramenti dai loro seminaristi. Vario ne sono le formule, che l'eminente vostra potranno vedere in Somm. (p. 59-61). Per investigarne però i motivi e la ragionevolezza, sarebbe necessario conoscere con certezza, quale sia veramente la formula usata al Libano pei seminaristi, onde non confonderla coi così detti voti del clero congregato.

Articolo 2.

DEL CLERO SECOLARE E REGOLARE

144. Trattano del primo le conferenze, del secondo (col. 957). Sembra però che nè dell'uno nè dell'altro possa trattarsi sul momento: non dei monaci per le ragioni già addotte (§ 140); non del clero secolare, poichè nell'antico patriarcato di Cilicia erasi formata una specie di congregazione o di società di ecclesiastici, legati con alcuni voti religiosi, conosciuta sotto il nome di clero *congregato* o *patriarcale*. Ora di questa società dalle conferenze (col. 957, art. V, VI, VII, VIII) si è pronunciata l'abolizione. E questo fatto è troppo grave, perchè possa la sacra congregazione pronunciarsi sul medesimo senza conoscerne quanto è necessario. All'effetto sono stati raccolti alcuni documenti, ed altre notizie si attendono da monsignore Gasparian, cui se n'è scritto. Ora siccome le disposizioni relative al clero secolare ed anche ai giuramenti, di cui sopra si è parlato, si rannodano a questo fatto, così è che sembra opportuno differirne ad altra circostanza il giudizio.

Tali sono i punti principali, sui quali si è stimato doverci richiamare l'attenzione dell'eminente vostra nell'esame di queste conferenze. Si qualche cosa n'è sfuggita, non è a dubitarsi, che sia per supplirvi l'avvedutezza dell'eminente vostra, le quali son ora pregate a risolvere i seguenti

DUBBII

1. Se ordinare, che nel patriarcato Armeno si emetta la professione di fede, prescritta da Urbano VIII per gli Orientali, in tutt'i casi contemplati nel sinodo di Zamocchia e del Libano.

2. Se in massima estendere questa disposizione a tutte le altre chiese di rito orientale.

3. Se e come modificare quanto si dice nelle conferenze (col. 955, D, art. VI) sul diritto che hanno i vescovi di censurare i libri, i periodici etc., e se limitarlo a quelli che sono scritti in idioma orientale.

4. Se e quali disposizioni adottare, affinchè presso gli Orientali si conoscano e si osservino i decreti della santa sede sulla proibizione dei libri.

5. Se le disposizioni di Benedetto XIV sulla stampa dei libri riferite al § 18 debbano estendersi agli Armeni, ed anche agli altri Orientali.

6. Se e quali istruzioni dare per regolare le disposizioni, che il futuro sinodo Armeno si propone adottare in ordine ai riti e cerimonie da usarsi nell'amministrazione dei sacramenti.

7. Se e come approvare quanto si dispone nelle conferenze (col. 957, A, art. 3) sui compari sacramenti.

8. Se fare qualche avvertenza sull'articolo IV, cap. 4, delle conferenze (col. 947, A) circa la riserva dei casi vescovili e papali.

9. Se debba tollerarsi, che nei sinodi Orientali non si riportino i casi riservati al papa, o almeno non vi si dichiari espressamente, che nullo può assolvere dai medesimi *extra mortis articulum* senza speciale autorizzazione della santa sede.

10. Se possa tollerarsi, che i prelati Orientali esclusivamente ai patriarchi riservino a loro stessi la facoltà di assolvere dai quei casi, che dai sommi pontefici furono già riservati alla santa sede.

11. Se convenga approvare il riparto delle diocesi proposto nelle conferenze (part. II, cap. 2, col. 959, B) e l'annessa carta topografica.

Et quatenus affirmative

12. Se ammettere che dal patriarcato di Cilicia dipendano gli Armeni dell'Egitto.

13. Se comprendere nel detto patriarcato anche l'Arabia.

14. Se convenga conservare il vescovato Armeno d'Ispahan nella Persia.

15. Se lasciarlo incorporare con tutta la Persia al patriarcato di Cilicia.

16. Se e come provvedere alla missione d'Ispahan.

17. Se la Mesopotamia debba annettersi definitivamente al patriarcato Armeno, o lasciargliela come per innanzi in amministrazione *ad beneplacitum sanctae sedis*.

18. Se approvare la riserva, fatta al patriarca, di Bsomar con tutto il Libano.

19. Se approvare le disposizioni date (col. 959, C, art. XII delle conferenze) per stabilire un amministratore *patriarcale* nelle sedi maggiori di Alessandria, Antiochia, e Gerusalemme.

20. Se approvare l'articolo XIII (col. 959, D) relativo al vescovato Armeno di Antiochia ed a monsignore Kasangian che ne porta il titolo.

21. Se tollerare, che i prelati Orientali indistintamente s'intitolino arcivescovi.

22. Se approvare l'articolo XVII (col. 960, B) sulla erezione di qualche sede metropolitana nel patriarcato Armeno.

23. Se e quali istruzioni dare sul metodo da tenersi nella elezione dei vescovi e del patriarca.

24. Se dopo la riserva fatta alla santa sede della elezione dei vescovi, convenga lasciare al patriarca la facoltà di eleggere e consacrare vescovi *in portibus*, ovvero dichiarare ancor questa riservata alla santa sede.

25. Se ammettere o modificare l'articolo XII del cap. 3 (col. 961, C) sul regime delle sedi vacanti.

26. Qual provvedimento adottare pel regime delle diocesi di Costantinopoli e del patriarcato di Cilicia in caso di vacanza della sede patriarcale.

27. Se debba ammettersi, che i suffraganei prestino al patriarca il giuramento di fedeltà ed obbedienza.

Quatenus affirmative

28. Se possa ammettersi la formola di giuramento proposta nel sinodo Armeno del 1851.

Quatenus affirmative

29. Se e qual temperamento convenga adottare per sciogliere dalla osservanza del medesimo quei vescovi che l'hanno prestato.

30. Se meriti di essere ammesso ovvero modificare e come l'articolo XIII delle conferenze

col. 961, C sulla proibizione fatta ai vescovi di recarsi a Costantinopoli senza l'assenso di monsignor patriarca.

31. Se possa sostenersi l'articolo 1 del cap. VI delle conferenze (col. 964, D), ove si dichiara che i privilegi e i doveri del patriarca sono presso a poco i medesimi che vengono annoverati nel cap. VII, part. III, p. 259, del sinodo Libanese.

32. Se e come debb' ammettersi la disposizione contenuta nell'articolo 27 del cap. III delle conferenze (col. 962, D), che riserva al patriarca la benedizione degli olii santi.

33. Se e come possa il patriarca visitare le diocesi dei suoi suffraganei.

34. Si dichiarare, che il patriarca non può esercitare atti di ordinaria giurisdizione nelle diocesi dei suoi suffraganei, come non possono i metropolitani di rito latino, tranne i casi preveduti dal diritto.

35. Se sanzionare la disposizione adottata dal consiglio della Propagazione della fede, che cioè il riparto dei sussidii da lei amministrati sia totalmente rimesso all'equo arbitrio dei delegati apostolici.

36. Se debba ordinarsi, che i delegati apostolici presentino ciascun anno al consiglio suddetto l'esposizione dei bisogni, delle rispettive delegazioni.

37. Se i sussidii della detta pia opera debbano inviarsi direttamente al patriarca Armeno, ovvero passarsi al medesimo per mezzo del delegato apostolico stabilito a Costantinopoli.

38. Se lasciare all'arbitrio dello stesso patriarca la distribuzione dei sussidii dati per tutto il patriarcato, ovvero rimetterla al delegato apostolico.

39. Se ammettere, che i vescovi senza il permesso del patriarca non possano erigere cappelle, scuole etc.

40. Se approvare quanto si è disposto nel cap. VII delle conferenze (col. 965, C) sull'assegno al patriarcato per parte di monsignore Hasean e dei vescovi dell'antico patriarcato.

41. Qual' istruzioni e disposizioni dare in ordine alle scuole coerentemente a quanto se ne dice nelle conferenze (cap. V, col. 963, C D).

42. Se ammettere che il patriarca possa disporre dei preti del seminario di Ancira nel modo espresso nelle conferenze (col. 964, B, art. X).

43. Se interloquire per ora sui giuramenti prescritti ai seminaristi.

44. Se interloquire per ora sulle disposizioni relative al clero secolare e regolare.

45. Se ammettere e sanzionare le dichiarazioni fatte nelle conferenze, che cioè i vescovi hanno l'immediata giurisdizione ordinaria nelle rispettive diocesi, e che il patriarca ha diritto all'appello regolare.

46. Se dichiarare, che colle presenti risoluzioni non si è inteso di approvare ciò, di cui non si è fatta esplicita menzione nelle risoluzioni medesime.

47. Se e quali altre disposizioni abbiano a darsi in ordine alle conferenze dell'episcopato Armeno.

E. *Explicationes a Iosepho Arakial, episcopo Ancirano datæ, super interventu patrini schismatici in catholicorum baptismo.*

Schiarimenti dati da monsignor Giuseppe Arakial vescovo armeno di Ancira sull'intervento del patrino scismatico nel battesimo dei cattolici de quel rito (col. 957, A).

Interpellato dall'illustrissimo e reverendissimo monsignor segretario sul senso dell'articolo III, cap. IV, parte I, delle conferenze, in cui si dichiara tollerato nel battesimo dei figli dei neoconvertiti Armeni il compare o patrino scismatico, che già avesse acquistato il dritto, espongo il motivo del detto dritto.

Nella benedizione dei matrimonj degli Armeni è costante uso di rito, che uno, sia di parentela sia anche totalmente estraneo, o si presenta da se, o si invita dai contraenti il matrimonio a tenere una croce sul capo delle sposo e sposa nell'atto, che il sacerdote benedice il matrimonio.

Questo atto oltre d'essere stimato da tutti come un'opera pia, onorevole e gloriosa alla persona che ne s'incarica, ed oltre d'averle conciliato l'amore, il rispetto e la venerazione quasi superstiziosa, massime della classe più inferiore, si considera da ambe le parti, dal patrino cioè e dai contraenti il matrimonio, come un principio o dritto di tenere al fonte del santo battesimo i figli da procrearsi da quel matrimonio non solo, ma della discendenza

ancora di quel primo matrimonio, dovendo continuare generalmente il detto dritto, benchè sempre di grado più inferiore, al figlio sui nepoti del detto matrimonio.

Ed è sì forte nella estimazione massime del ceto comune, che non si crede possibile di alienare tal dritto dalla persona di quel che ha tenuto la croce, e giunge spesso non solo fino agli odj e disturbi delle famiglie, ma fino alla vendetta, se qualcun altro avesse osato a usurpare il detto dritto.

Ora se io non mi sbaglio, la parola *dritto* dell'articolo citato deve intendersi su tal rito, con cui si benedicono i matrimonj degli Armeni, e quando sono convertiti hanno un compare, che ha acquistato il dritto, nel senso spiegato.

Del resto nella pratica non si ammettono dai missionarj nostri nessun scismatico patrino nell'amministrazione del battesimo, di quelli dei quali il matrimonio fu benedetto dal ministro cattolico. Di quelli dei quali il matrimonio fosse benedetto allora quando erano nello scisma, ed in conseguenza se avessero un tal patrino, che con verun modo non si possa allontanarlo, di questo intendersi devono le parole del detto articolo.

Roma, 13 agosto 1867.

F. *Formula turamenti ab episcopis prestandi ex synodi Bzomariensis prescripto.*

Formula iuramenti a reverendissimis episcopis prestandi

(prescritta nel sinodo Armeno del 1851, col. 885, C).¹

a) Ego N. N. doctor (vartabiet) ad episcopalem dignitatem pro N. N. ecclesia vocatus, firma fide

fra i documenti estratti dall'archivio patriarcale di Beqmar nel Libano per ordine del santo padre nel 1867 si trova

credo, profiteor etc. etc. (fidei professione assoluta prosequitur).

pure la formola di questo giuramento, la cui traduzione fatta da monsignor Armenio Angiarakian, arcivescovo Armeno di Tarso, presenta qualche variante dalla surriferita che si trova nel sinodo Armeno del 1851. Si è quindi stimato doveroso riferire in questa nota le più importanti fra le varianti suddette.

b) Promitto obedientiam beato Petro apostolorum principi, sanctissimo Romano pontifici N. N. eiusque legitimis successoribus; promitto insuper obedientiam fidelitatemque sancto nostro N. N. patriarchae Ciliciei eiusque legitimis successoribus, idque usque ad mortem.

c) Nunquam vel consilium vel assensum quomodolibet iis praestabo, qui impie ipsius vitae insidari ausi fuerint, aut illius membra amputare, aut ipsum delinere, manusque violentas illi apponere.

d) Quae vero secreta vel per se, vel per epistolas, vel per suos nuntios mihi commissurus est, nunquam qualibet ex causa manifestabo.

e) Omnem curam, atque omne meum studium pro sedis patriarchalis defensione et conservatione adversus ipsius hostes et omnes praestabo: quin etiam iura primatus et dignitatis, privilegia et honores pro viribus semper et ubique defendam. Nunquam vel operam vel consilium iis praestabo, qui sedis honorem, dignitatem quomodolibet aggredi ausi fuerint, aut ipsius reverendissimi patriarchae personae damnum quodcumque, vel iniuriam inferre, aut patriarchalis dioeceseos iura invadere. Quod si noverim quocumque talia meditari, pro viribus conabor impia eorum consilia dissipare; quin etiam ipsum reverendissimum patriarcham his de rebus certiore reddam.

f) Toto corde atque animo sacrae ecclesiae canones, sanctorum patrum constitutiones, sedis apostolicae decreta, et patriarchalis sedis mandata servabo, meisque subditis observanda proponam.

g) Insuper pro viribus contra haereticam et schismaticam pravitatem, et contra eos omnes, qui catholicae fidei dogmata et leges aggrediuntur, pugnabo.

h) Reverendissimi patriarchae nuntios omni cum honore excipiam, atque ipsos et opere et consilio iuvabo.

i) Promitto insuper coram Deo et hac sancta synodo, quod si aut reverendissimus patriarcha, aut episcoporum coetus me ad synodum pro quacumque causa invitaverit, me sine ulla mora venturum, excepto casu legitimi impedimenti.

k) Fidei catholicae incrementum apud nostram nationem pro viribus curabo, et sedis patriarchalis iura et privilegia eiusque communitatis pro posse iuvabo.

l) Ecclesiae mihi traditae, aut episcopalis mensae bona, quaecumque ea sint, sive mobilia sive immobilia, neque vendi, neque donari, aut quocumque titulo alienari permittam, sine expressa reverendissimi patriarchae licentia et assensu collegii canonicorum.

(Quod si episcopus pro dioecesi aliqua non sit consecrandus, sed tantum pro curia patriarchali, superius dictis adiungit.)

m) „Neque per me, neque per alios ecclesiam seu dioecesim administrandam quaeram, et oblatam nunquam suscipiam, nisi id a libera et spontanea reverendissimi patriarchae electione proveniat.“

Sic me Deus adiuvet et haec sancta Dei evangelia.

G. Formula iuramenti a clericis emittendi ex eiusdem synodi praescripto.

Formula iuramenti a clericis nostri patriarchatus emittendi

(prescripta nel sinodo Armeno del 1851, col. 885, A).

Iuramenti (sic) ab alumnis seminarii patriarchalis Libanensis praestandi.

Ego N. N. coram Deo et reverendissimo patriarcha nostro in receptione sacrorum ordinum sponte libenterque voveo et iuro et promitto perpetuam castitatem et obedientiam ipsi reverendissimo patriarchae eiusque legitimis successoribus, usque ad obitum.

Promitto insuper me accurate servaturum, et non in extraneis aut minus necessariis rebus consumpturum ea, quae ex sacerdotali ministerio aut ex servitio ecclesiae praestando mihi provenient; hisque meis in necessitatibus usurum, prout eccle-

siastico viro convenit; me elemosynas iuxta vires meas in egenorum subsidium, quando id necessitas postulat, elargiturum. Quae vero ex his residua erunt, ea promitto me seminario patriarchali Bzomariensi relicturum; ex ipso enim seminario omnem institutionem sacerdotalem et dignitatem recepi; ideoque grati animi ergo et iuxta veterem ecclesiae consuetudinem aequum est, ut horum omnium heres seminarium institutur.

Tandem promitto et iuro, quando reverendissimo patriarchae sic videbitur, me ad missionem ad praedicandum Christi evangelium iturum, quicumque sit locus aut populus mihi committendus; atque ipsius reverendissimi patriarchae iussu, me illico ad collegium sive patriarchalem conventum vel ad aliam missionem reversurum.

H. Altera formula iuramenti ab eisdem praestandi iuxta exemplar e tabulario Bzomariensi erutum.

Altra formula di giuramento per gli alunni estratta dall'archivio di Bzomar e tradotta da monsignore Arsenio.

Formola del giuramento degli alunni del seminario patriarchale prima di ricevere gli ordini sacri.

Io N. N., figlio di questa sede patriarchale degli Armeni cattolici nel monte Libano, avendo sufficiente cognizione e notizia dello stato e condizione del fine, delle costituzione e regole di questa so-

cietà, con amore e piacere accetto ed acconsento a tutto quanto di sopra secondo la mente del santissimo nostro cattolico: e di spontanea mia volontà sottometto me stesso a tutto quanto di sopra, e prometto di osservare tutto secondo le mie forze.

Prometto ancora per parte mia di mettere in

b) Ex hoc nunc et in posterum promitto fidelitatem et obedientiam sancto Petro apostolorum principi, sanctae Romanae ecclesiae, sanctissimo Domino meo N. N. summo pontifici etc. Insuper promitto et voveo obedientiam et fidelitatem sanctitati domini mei N. N. reverendissimi patriarchae et catholicon Ciliciae etc.

d) Quae vero secreta vel per se vel per epistolas vel per suos nuntios mihi commissurus est, nemini manifestabo vel scienter communicabo ad damnum illius.

Nella succitata traduzione di monsignore Arsenio questa formola è intestata come appresso: „Formola del voto degli alunni del seminario patriarchale Armeno di Bzomar nel Monte Libano“.

g) Insuper (pugnabo) pro viribus contra haereticam et schismaticam pravitatem, et contra eos omnes, qui rebellant vel rebellati fuerint veris legibus et canonibus catholicae ecclesiae.

k) Iterum omni studio, quantum in me est (curabo), fidei catholicae incrementum apud nostram nationem Armenam, atque securitatem splendoremque huius sedis patriarchalis eiusque communitatis, nec non eorum permansionem in Oriente.

l) Nella versione di monsignore Arsenio non si leggono le ultime parole di questo periodo, cioè „et assensu collegii canonicorum“.

A questo punto la traduzione di monsignore Arsenio prosegue come appresso: „relicturum ad illius sustentationem, ad retributionem pro alimentis atque instructionibus, quas gratis ab ipso seminario recepi. Hoc autem iuxta veterem piam ecclesiae consuetudinem.“

opera ogni dovuta cura e sollecitudine per giungere A
alle stato Ecclesiastico, e non porre alcuno (sic)
alla mia vocazione ed alla grazia divina.

Prometto ancora e faccio voto, in qualunque
modo si sia, se dovessi uscir fuori di qua, o finiti
gli studi o non finiti, di non entrare in nessuna
società, nè in comunità regolare, nè in qualche
religione, nè legarmi con voto in nessuna di quelle,
senza speciale e chiaro permesso del santissimo
cattolicon nostro.

Così ancora ogni anno almeno una volta scri-
verò lettera al medesimo santissimo cattolicon per
dare notizia della mia persona, della condizione,
del mio stato e delle mie occupazioni.

Prometto ancora e faccio voto, che se colla
volontà e beneplacito del reverendissimo nostro
padre comune sarò degno de' sacri ordini e del
sacerdozio, e secondo il giudizio del medesimo verrò
mandato a predicare la cattolica fede, ovvero non
verrò mandato, o se fossi lasciato nel semplice stato
di socii professi, sì dentro (il convento) come fuori,
sempre assoggetterò la mia persona al servizio e
ministero di questa sede patriarcale, sarò ubbi-
diente alle sue regole e leggi già stabilite e da
stabilirsi in appresso.

Così Dio mi aiuti e questi santi evangelii di
Dio. Amen.

**I. Sacrae congregationis ad Antonium Petrum IX patriarcham litterae, quibus eidem significat suscepta
consilia post absolutum colloquiorum examen.**

15 maggio 1868.

Gli atti delle conferenze tenute in Roma nell'
anno scorso dall'episcopato Armeno sono stati
sottoposti al giudizio di questa sacra congregazione
di Propaganda fide per gli affari di rito orientale
nelle adunanze generali dei 30 e 31 marzo, pros-
simo passato, nelle quali si fe' luogo alla seguenti
risoluzioni ed osservazioni.

1. Nel capitolo delle conferenze relativo alla
professione di fede non si è determinato da chi
debba quella emettersi. Ed a supplire tale omi-
sione la sacra congregazione ha dapprima dichia-
rato, che i promovendi all'episcopato devono emet-
tere la professione di fede prescritta dalla santa
memoria di Urbano VIII per gli Orientali. Con-
siderando poi quanto sarebbe conveniente, che la
stessa professione di fede venisse emessa anche da
tutti coloro, ai quali viene imposta dai sinodi Ru-
tengo di Zamoscia del 1720 (tit. I, p. 67) e Libanese
del 1236 (part. I, cap. 1, § 8, p. 7), non può non
richiamare su di ciò l'attenzione del futuro sinodo
patriarcale.

2. Ha veduto con piacere la sacra congrega-
zione come i prelati (cf. part. I, cap. 1, art. 6)
siansi proposti d'invigilare sui libri e periodici,
che anzi non tralascia di avvertire, che riuscendo
impossibile alla santa sede il condannare tutti i
libri ed altre perniciose produzioni che incessante-
mente vengono alla luce, i vescovi nelle rispettive
loro diocesi propria autoritate illos (in qualunque
idioma siano scritti) e manibus fidelium evellere
studeant, ac per eos ipsimet fideles edoceantur,
quod pabuli genus sibi salutare, quod noxium et
mortiferum ducere debeant, ne ulla in eo ausci-
piendo capiantur specie ac pervertantur illecebra,
come appunto prescrive la santa memoria di
Leone XII con decreto dei 26 marzo 1825; di cui
annessa alla presente si trasmette copia unitamente
alla successiva circolare dei 24 agosto 1864 pub-
blicata per ordine del regnante pontefice.

3. Oltre a ciò, essendosi attivate in Oriente
varie stamperie, dovranno i vescovi invigilare an-
cora nelle rispettive loro diocesi sulla pubblicazione
dei libri. Al quale effetto nel futuro sinodo si
daranno cura di stabilire le regole da osservarsi su
tal particolare, avendo presenti le relative disposi-
zioni dalla santa memoria di Benedetto XIV nella
bolla *Demondatum* dei 24 dicembre 1743 riportata
nel bollario di Propaganda, t. III, p. 104.

4. È troppo necessario, che si provveda all'or-
dinamento ed uniformità dei riti e ceremonie da
usarsi nell'amministrazione dei sacramenti; nella
qual cosa però due speciali avvertenze devono
averli. La prima cioè, che il rituale oltre le for-
mole e precì dei singoli sacramenti abbia ancora

esatte rubriche, ossia la descrizione precisa delle
ceremonie da praticarsi, e specialmente dell'appli-
cazione della materia e della forma al suscipiente;
essendochè appunto nella mancanza e inesattezza
e poca precisione delle rubriche suddette siano
talora insorti gravi dubbi sulla validità di alcuni
sacramenti. La seconda è che nel sottoporre all'
esame della santa sede il nuovo rituale (come an-
cora qualsivoglia altro libro liturgico) dovrà inviarsi
alla medesima non solamente il testo armeno, ma
benanche l'esatta e completa versione in lingua
italiana o latina; la cui fedeltà ed esattezza sarà
garantita dalla firma degli interpreti non meno che
del reverendissimo monsignor patriarca. Resta poi
espressamente vietato l'uso del nuovo rituale, fin-
chè non sia stato formalmente ed espressamente
approvato dalla santa sede.

5. È stato preso in considerazione l'art. 3 del
cap. 4, part. I, relativo ai patrini scismatici. Su che
la sacra congregazione ha dichiarato che nel bat-
tesimo non possono ammettersi. Rapporto poi al
matrimonio ha risoluto, che non possono ammettersi
i paraninfi (*compari*) scismatici, se in tal modo
pretendono essi di acquistare il diritto di tener al
fonte battesimale i figli che si procreassero da quel
matrimonio. Che ad tale diritto non vi si annet-
tesse, e il paraninfi scismatico senza grave pericolo
non potesse escludersi dal matrimonio dei cattolici,
potrà tollerarsene l'intervento.

6. Negli articoli IV o V del suddetto capitolo III,
ove si parla della riserva dei casi, non si è fatta
menzione nè della riserva dei casi alla santa sede,
alla quale pel suo primato di giurisdizione su tutta
quanta la chiesa di Gesù Cristo questo diritto
essenzialmente appartiene, nè della facoltà, che ha
ciascun prelado di riservarsi nella propria diocesi
l'assoluzione di alcuni casi. Non dubita pertanto
la sacra congregazione che nel futuro sinodo si
avranno in vista questi punti gravissimi, e che le
risoluzioni che vi si prenderanno, saranno in tutto
consentanee a questi principii. Sulla qual cosa
occorrendo, potranno averli da questa congregazione
ulteriori istruzioni.

8. Del resto questo capitolo, che tratta dei sa-
cramenti, è troppo ristretto; e perciò dovrà avere
maggiore sviluppo nel futuro sinodo, specialmente
in riguardo dei due sacramenti dell'ordine e del
matrimonio. Ed in quanto al primo dovrebbero
esser ben determinati, scendendo anche ai piccoli
dettagli, i requisiti degli ordinandi tanto in ragione
della età e della scienza, quanto in ragione degli
esami, esercizi spirituali ed altre pratiche, dalle
quali l'ordinazione dovrebbe essere preceduta; ed
anche qualche cosa dovrebbe determinarsi circa il
titolo della ordinazione, gl'interstizi ed i tempi nei
quali si devono conferire gli ordini stessi. Molto

poi dovrà dirsi intorno al sagramento del patri-
monio, e specialmente circa gli sponsali, gl' impe-
dimenti e le dispense dai medesimi.

8. Esaminato il riparto e la nuova circoscrizione delle diocesi, qual' è stata proposta nel cap. 2, part. I delle succennate conferenze e nella relativa carta topografica, la sacra congregazione, onde meglio regolare e chiarire questo grave affare, ha risoluto, che i Reverendissimi vescovi del patriarcato Armeno facciano concordamente il progetto della nuova circoscrizione, nella quale determinino esattamente i limiti di ciascuna diocesi, adottando invece delle antiche le attuali denominazioni dei luoghi, e manifestino le loro idee sul modo di poter comprendere nella nuova circoscrizione tutti gli Armeni di Oriente, onde la santa sede possa prenderle ad esame; fermi intanto rimanendo i limiti fissati nella costituzione apostolica *Reversurus*. Vuole inoltre la stessa sacra congregazione, che dai medesimi prelati si faccia una carta topografica regolare, distinguendo con speciali colori le diverse diocesi, indicandovi le principali città comprese in ciascuna di esse, e che vi si aggiunga in separata relazione un maggior dettaglio sulla estensione delle diocesi e sull' animato cattolico di ciascuna delle medesime.

9. Non si è riconosciuta espediente la disposizione espressa negli articoli VI e XII dello stesso cap. 2, nei quali si stabiliscono *Administratores patriarchali* nelle sedi maggiori di Antiochia, Alessandria e Gerusalemme. E perciò la sacra congregazione ha risoluto, che nel progetto di riparto delle diocesi da farsi come sopra da i vescovi, si provveda alla cura degli Armeni cattolici che si trovassero ad abitare in quei luoghi commettendola ai prelati vicini, finchè nei succitati luoghi non si abbia un numero sufficiente di fedeli; al qual caso il santo padre si riserva di adottare a su tempo le opportune providenze.

10. L' articolo XIII relativo a monsignore Placido Kasangian, che dal defonto patriarca ebbe la consecrazione episcopale col titolo di arcivescovo di Antiochia, resta in sospenso, mentre la sacra congregazione si sta occupando delle varie pendenze che riguardano lo stesso monsignore Kasangian ed il suo istituto.

11. Nel prossimo sinodo converrà trattare il canonico riorganizzamento della gerarchia ecclesiastica, che può dirsi obliterato in Oriente. Occupandosi perciò i vescovi della circoscrizione delle diocesi, vedranno se e come convenga stabilire qualche sede metropolitana, a forma di quanto si è proposto nell' articolo XVII, cap. 2, part. II, delle conferenze.

12. Ritenuto poi che tutte le attuali sede Ar-
mene sono meramente vescovili, come nelle conferenze stesse (part. II, cap. 2, art. XVI) si è dichiarato, non deve tollerarsi ulteriormente che molti dei loro prelati s' intitolino arcivescovi. Volendo però il santo padre avere qualche riguardo agli attuali vescovi, che finora hanno usato quel titolo, si è degnato concedere, che i medesimi ritengano *ad vitam* l' onorifico titolo di arcivescovi, purchè al medesimo si aggiunga il titolo vescovile della rispettiva diocesi, appellandosi, per esempio, N. arcivescovo vescovo della diocesi N.

13. Alla elazione dei vescovi è stato provveduto colla costituzione apostolica *Reversurus*, alla quale si dovrà coordinare tutto ciò che su questo argomento si è detto nelle conferenze che furono tenute in Roma prima che la succennata costituzione fosse emanata.

14. Circa il regime delle sedi episcopali vacanti, ha giudicato la sacra congregazione doverli modi-

ficare l' articolo XII del detto cap. III nel senso che l' amministrazione della vacante diocesi resti affidata provvisoriamente al vicario generale; ed in mancanza di questo al cancelliere, purchè sia sacerdote.

15. Vacando poi la sede patriarcale, il vescovo vicario patriarcale dovrà avere la cura interina del patriarcato ed il governo dei cattolici Armeni di Costantinopoli e sue adiacenze.

16. Nell' articolo XXV del cap. 3, part. III, si parla del giuramento di fedeltà ed obbedienza che i vescovi devono prestare al Romano pontefice e dell' analogo che fanno al monsignor patriarca; dei quali giuramenti si convenne fissare la norma nel futuro sinodo. Intorno a che vuolsi avvertire ch' essendo già stabilita e determinata la formola del giuramento dei vescovi al santo padre, non resterebbe a determinarsi che la formola di giuramento al patriarca. La qual cosa ha richiamata l' attenzione della sacra congregazione sull' analoga formola proposta nel sinodo Armeno del 1851, sinodo che dalla santa sede non è stato mai approvato, anzi neppure è stato mai sottoposto al giudizio della sacra congregazione; poichè persona distinta fra gli Armeni e decorata poi anche del carattere vescovile, avutane cognizione si propose di trattare col defonto monsignore Gregorio Pietro VIII, onde nell' interesse del patriarcato fosse rettificato; la qual cosa peraltro, a cognizione della Propaganda, non esegui giammai.

Or quella formola di giuramento, stando alla versione presentata alla sacra congregazione, è stata giudicata riprovevole. Difatti vi si trovano nella stessa linea i canoni della chiesa e le costituzioni apostoliche con i decreti del patriarca; non si distingue fra l' obbedienza dovuta al sommo pontefice e quella che deve al patriarca; che anzi mentre al primo si promette la sola obbedienza, al secondo si promette inoltre anche la fedeltà. Si giura di non comunicare a veruno il segreto affidato dal patriarca, senza neppure eccettuarne il sommo pontefice. Parlandosi delle leggi della chiesa si usano espressioni almeno inutili e che potrebbero eccitare anche qualche dubbio. Sarà quindi conveniente che siffatte ed altre simili cose scompaiano dalla formola di giuramento al patriarca; e basterebbe che al medesimo si giurasse dai vescovi *debita subiectio*. Per quiete poi e tranquillità di coscienza dei prelati che hanno prestato il giuramento secondo l' enunciata formola del 1851, il santo padre li ha prosciolti, tranne la soggezione dovuta al loro patriarca, da ogni altro impegno e specialmente dal segreto cui si sono obbligati con quel giuramento.

17. Nell' ammettere l' articolo XIII del cap. 3 della part. II delle conferenze relativo alla residenza dei vescovi ha giudicato la sacra congregazione, che se ne tolga l' ultimo periodo, cioè *l' istessa precauzione si osserverà colle altre diocesi, ove il vescovo avesse a trasferirsi*.

18. Nulla hanno risoluto per ora gli eminentissimi padri sull' articolo I del cap. 6 relativo al patriarca attendendosi il riscontro e le notizie richieste da questa sacra congregazione con lettera del 3 marzo prossimo passato.

19. Circa i doveri poi e i diritti del patriarca enunciati nel successivo articolo III dello stesso cap. 4, la sacra congregazione attende che questi siano meglio precisati nel prossimo sinodo, siccome ivi si dice. Vuole però che resti sempre fermo il principio dell' autonomia delle diocesi e della immediata ordinaria giurisdizione dei vescovi nelle rispettive sedi, riconosciuta anche nelle conferenze

articolo XV, cap. 3, part. II, e che la stessa sacra A una in ciascuno dei suddetti seminari, onde la sacra congregazione riconosca, approva e sanziona.

20. La sacra congregazione poi con approvazione del santo padre ha concesso, che il patriarca di Cilicia residente in Costantinopoli abbia presso la sua curia due vescovi titolari *in partibus*; alla elezione dei quali, riservata alla santa sede, dovrà procedersi nella forma e termini prescritti nella costituzione *Reversurus*.

21. Quanto si riferisce nell'articolo IV del cap. 4, part. II, intorno alla costruzione delle chiese, scuole etc., dovrà mettersi in armonia con il principio della legittima autonomia dei vescovi nella rispettiva loro diocesi già di sopra riconosciuta, tante più che i medesimi non potranno gravare con debiti le loro sedi senza il permesso della santa sede.

22. Preso ad esame quanto si è disposto nei primi tre articoli del cap. 7, part. II, delle conferenze sulla mensa patriarcale, gli eminentissimi padri hanno creduto doverne sospendere il giudizio, finchè non si abbiano piene notizie sulla creazione e primitiva destinazione e pesi dei censi indicati nell'articolo II, ed hanno ordinato, che *pro nunc nihil innovetur*.

23. Considerato l'articolo XV del cap. 5, part. II, relativo alle scuole elementari, hanno ordinato gli eminentissimi padri che si trasmettano le istruzioni date dalla santa sede sulle scuole miste, onde servano di norma a codesto patriarcato.

24. Circa le disposizioni adottate nelle conferenze sul clero secolare, cap. 2, part. I, la sacra congregazione ha stimato dover differire il suo giudizio, specialmente per ciò che concerne il così detto *clero congregato*, cui si riferiscono gli articoli V, VI, VII, VIII del suddetto capitolo, finchè non avrà sul medesimo più adeguate notizie. Desidera pertanto, che vostra signoria, sentiti anche all'uopo i vescovi del patriarcato, ne faccia conoscere il bene che può sperarsene, il male che può temersene; e quindi manifesti sul proposito il saggio suo parere.

25. Nel capo I della II parte si accenna al giuramento da prestarsi dai seminaristi di Costantinopoli, di Bzomar, di Ancira. Trattandosi di affare ben grave e che altre volte richiamò l'attenzione della sacra congregazione, è necessario, che vostra signoria mandi la formola precisa, che si

usa in ciascuno dei suddetti seminari, onde la sacra congregazione possa giudicarne con cognizione di causa. In ordine poi ai seminaristi di Bzomar sarà compiacente vostra signoria d'indiciarmi quali rapporti abbiano questi col così detto clero congregato: siccome gratissimo mi riuscirebbe aver piena notizia dello stato di quel seminario.

26. Nel recare a cognizione di vostra signoria le succennate risoluzioni della sacra congregazione, le quali serviranno di norma al futuro sinodo, debbo aggiungere l'espressa dichiarazione, che dalle presenti riposte non s'intende indotto alcun pregiudizio al più maturo esame, che la sacra congregazione sarà per istituire tanto sulle disposizioni qui riferite quanto sulle altre delle succennate conferenze, delle quali non si è qui fatta menzione, allorchè tenutosi il futuro sinodo ne saranno presentati alla santa sede i decreti e gli atti; colla qual ultima espressione s'intendono i verbali e le discussioni tenute, che in quella occasione si faranno dai prelati.

Firmati: Alessandro cardinale Barnabò, prefetto.
Ludovico Jacobini, segretario.

Lettera della sacra congregazione allo stesso monsignore patriarca in addizione alla precedente.

22 maggio 1868.

Facendo seguito alla mia del 15 corrente N° 7, devo aggiungere un paragrafo delle risoluzioni della sacra congregazione relativo a monsignore Kasangian, o messo per invista nel copiare quel foglio, che è del tenore seguente:

„Ha giudicato la sacra congregazione dover differire il suo giudizio sul cap. 2, della part. III, relativo ai monaci, finchè almeno non siano ultimate le vertenze relative a monsignore Placido Kasangian ed ai suoi monaci Antoniani del Libano. Ella poi conosce quanto delicata sia la questione tutt'ora pendente in questa sacra congregazione sui rapporti del monachismo coll'episcopato; alla cui soluzione gioverà che vostra signoria ne fornisca ulteriori notizie non disgiunte dal suo parere.“

Prego la bontà di lei ad ordinare che la presente si ritenga unita alla succennata mia lettera per ogni buon fine.

Firmati: Alessandro cardinale Barnabò, prefetto,
Ludovico Jacobini, segretario.

26.

PIUS PAPA IX CONSTANTINOPOLITANAM ARMENORUM PROVINCIAM PATRIARCHATUI CILICIAE CONIUNGIT *

1867 iulii 12.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Reversurus ex hoc mundo ad patrem unigenitus Dei filius ecclesiae suae divinam ordinationem ita constituit, ut, quemadmodum beatus Leo papa I decessor noster monuit¹, cum inter beatissimos apostolos in similitudine honoris quaedam fuerit discretio potestatis, omniumque par esset electio, uni tamen, scilicet beatissimo Petro, datum fuerit, ut ceteris praemineret. Huic enim soli a Christo domino suprema potestas fuit attributa pascendi nedam agnos, verum et oves, hoc est regendi et gubernandi universam ecclesiam, ut iam in grege Christi non sit qui Petrum pastorem non agnoscat.

¹ Epist. ad Anastasium Thessalonicensem.

„De qua forma, ut ait idem beatus Leo, episcoporum quoque est orta distinctio et magna dispositione provium est, ne omnes omnia sibi vindicarent: sed essent in singulis provinciis singuli, quorum inter fratres haberetur prima sententia: et rursus quidam in maioribus urbibus constituti, sollicitudinem susciperent ampliorem, per quos ad unam Petri sedem universalis ecclesiae cura conflueret, et nihil umquam a suo capite dissideret.“ Quibus sane verbis metropolitaram ac patriarcharum ecclesiastica institutio aperte designatur.

Hinc factum est, ut in his tantum amplioribus urbibus patriarchalis dignitas antiquitus constituerit, quarum ecclesias beatus Petrus fundaverat. Hinc factum est, ut patriarchis ipsis vix electis nil magis cordi fuerit, quam confirmationis litteras ab hac

* Sanctissimus domini nostri Pii divina providentia papae IX litterae apostolicae, quibus Constantinopolitana Armenorum provincia, extincto primatiali atque archiepiscopali titulo, patriarchatus Ciliciae coniungitur, et praecipua quaedam disciplinae capita constituuntur. Romae, MDCCCLXVII. Typis s. c. de Propaganda fide, sq. Petro Marietti sec. administr. 1a. 4°, 12 p.; Iuris pontif. de Propaganda fide, t. cit., p. 468-2.

beati Petri sede obtinere, per quam sciebant, largiente Domino, omnium solidari dignitatem sacerdotum et ab eadem ipsam patriarchalem auctoritatem promanare: hinc factum est, ut graviores ac difficiliore causas tam fidei quam disciplinae ad eandem sedem deferrentur, quae sola cunctas haereseos etiam ante conciliorum generalium definitiones auctoritate sua interemit, et universalis ecclesiae disciplinae, cum opus fuit, latius etiam legibus, providissime consuluit. Atque hanc constitutionem semper in ecclesia fuisse religiosissime custoditam, universalium conciliorum acta, sanctorum patrum institutiones, atque universae ecclesiasticae historiae monumenta tam perspicue demonstrant, ut nemo ante funestissimum Orientis schisma praesumpserit hanc supremam Romanorum pontificum auctoritatem in dubium revocare.

Etsi autem schisma illud omnes ferme Orientales ecclesias ab unitatis centro divulerit, haud tamen potuit hanc veritatem catholicam in ecclesia obcurare, vel saltem ex Orientalium animis penitus eradicare. Etenim praeterquamquod innumerae gentes in agnitionem veritatis ex idololatriae vel haereseos tenebris vocatae ad hanc Romanam ecclesiam propter potentioris principalitatem undique convenerunt aliaeque in dies conveniunt, ipsae etiam Orientalium ecclesiae, quoties ad bonam frugem, divina aspirante gratia, reversae sunt, primatum nedum honoris, verum et iurisdictionis beato Petro eiusque in Romana cathedra successoribus a Iesu Christo Domino nostro attributum solemniter professae sunt. Quem primatum, licet a vetustioribus etiam conciliis et ab universa ecclesia semper agnitus et summo in honore habitus, oecumenica synodus Florentina, in qua Graeci sacerdotum antistites cum latinis convenire, solenni dogmatico decreto asseruit, ut magis magisque inexcusabiles fierent qui tam perspicuam veritatem vellent inficari.

Atque utinam hoc fidei christianae dogma Orientales antistites constanter tenuissent! Neque enim eorumdem ecclesiae in miserrimam illam conditionem cecidissent, in qua post conflatum vel instauratum schisma versantur. Si quidem praeter asperissimas calamitates, quae earumdem defectionem ab hac apostolica sede consecutae sunt, etiam vigor canonum, et ecclesiasticae disciplinae honestas, et sacrae hierarchiae ordo et maiestas apud eas miserrime defecerunt. Et inscrutabili Dei iudicio factum est, ut antistites earumdem ecclesiarum, qui supremi ecclesiae pastoris divinitus institutam auctoritatem contempserunt, laicorum, quin et infidelium iugo premantur, ut neque ordinaria atque immediata episcoporum iurdictio in suas dioeceses, neque patriarcharum in suos episcopos canonica auctoritas sarta tecta manserit: quos contra monitum apostoli suis cleris praeter canonum statuta dominantes, clerus ipse ac populus contra eorumdem canonum statuta vel a sua dignitate delinquant vel eidem renuntiare nunquam satis lugendo exemplo audacter compellunt.

Tantam infelicitatem Orientalium ecclesiarum miserati Romani pontifices praedecessores nostri nihil inceptatum reliquerunt, ut aberrantes oves in unicum Christi ovile reducerent. Quod assequi conati sunt plurimis datis ad Orientales litteris etiam encyclicis, conciliis etiam generalibus celebratis, ac potissimum missis ad Orientales plagas apostolicis viris, quorum sudore, laboribus atque aerumnis vineae illae olim florentissimae tandem aliquando reflorescerent. Quod si curis atque laboribus cumulate non respondit fructus, haud tamen res in irritum cessit; si quidem multi agnito errore,

schismate citrate ad ecclesiae unitatem reverti festinaverunt, quos inter, ut ceteros hic praeteramus, Armenii recensendi sunt. Etsi autem propter humanam infirmitatem, hominum nequitiam ad temporum acerbitatem haud semel eorum antistites in errorem reversi fuere, ex ipsis tamen Armenis non defuerunt praecclarissimi viri, qui divina ope suffulti catholicam veritatem et unitatem restituendam curarent. Talis fuit Abrahamus Petrus primus, quem multis aerumnis pro catholica fide probatum Benedictus papa XIV decessor noster patriarcham Ciliciae renuntiavit: quem deinde non interrupta patriarcharum series huic apostolicae sedi firmiter adhaerentium subsecuta est. Praecclarum quoque fidei specimen exhibuerunt Armeni Constantinopolim finitimasque provincias incolentes, qui licet persecutionibus exagitati, adduci tamen nunquam potuerunt, ut a catholica fide recederent, pro qua asperissima quaeque perpeti non dubitaverunt.

Placuit tandem omnipotenti Deo hisce malis finem imponere: qui dans vocem virtutis inelytis christianorum principum legatis, eam mentem summo Turcarum imperatori iniecit, ut catholicos Armenios a schismaticis omnino separaret, eosque ab omni, qua antea tenebantur erga schismaticum patriarcham, subiectione, obedientia, parendique obligatione, vel sacris vel civilibus in rebus perpetuo eximeret.

Tunc reddita catholicis Armeniis ecclesiastica libertate, placuit sanctae memoriae Pio papae octavo decessori nostro primatiam atque archiepiscopalem Armeniorum sedem Constantinopoli erigere apostolicis litteris *Quod iamdiu*, die sexta iulii, anno Domini millesimo octingentesimo trigesimo sub annulo Piscatoris expeditis, eamque huic beatissimi Petri cathedrae actius coniungere, ut quo magis illi adhaereret, eo firmiter et fructuosius in catholicae veritatis professione permaneret atque proficeret. In Petro enim, uti iam memoratus sanctus Leo¹ docuit, omnium fortitudo solidatur, et divinae gratiae ita ordinatur auxilium, ut firmitas, quae per Christum Petro tribuitur, per Petrum apostolis ceteris conferatur.

Re autem catholica per memoratae sedis primatialis institutionem sic opportune constituta, potuimus nos post aliquot annos episcopales quoque sedes erigere, quarum antistites Constantinopolitano Armenorum archiepiscopo primati suffragarentur. Quin etiam Hispahanensem Armenium episcopatum, extra fines Constantinopolitanae ecclesiasticae provinciae in Perside a nobis erectum, eiusdem primatiae suffraganeum provisoria ratione decrevimus², donec, catholicorum numero, Deo iuvante, adaucto, opportuniori ratione providere liceret.

Etsi vero tam feliciter Armeni Constantinopolitanae provinciae consultum fuisset, iidem tamen satius esse videbatur, primatiam Constantinopoleos et patriarchalem Ciliciae sedes in unum coniungi, quam unionem a felicis recordationis Gregorio papa sextodecimo etiam praedecessore nostro et a nobis praefati Armeni non semel efflagitaverunt. Sed graves iustaeque causae obstiterunt, quominus haec eorum vota possent expleri. Novissime autem post obitum bonae memoriae Gregorii Petri octavi, postremi Ciliciae patriarchae, episcopi eiusdem patriarchatus synodaliter convenientes ad successoris electionem peragendam in eandem sententiam devenerunt, atque huic fini assequendo venerabilem fratrem nostrum Antonium Hassun, haecenus archi-

¹ Sermon 3 in *Annivers. assumpt. marie*.

² Litt. apostol. *Universi*, 30 april. 1860: *Assidua*, 9 maii 1860.

³ Litt. apostol. *Ad supremum*, 30 april. 1860.

episcopum primatem Armenorum Constantinopolitanae, in patriarchatum Ciliciae elegerunt seu postulaverunt, nos humillime obsecrantes, ut secundum hanc electionem confirmare, verum et memoratam continuationem earundem Armeniarum sedium indulgere dignemur et hac ratione catholicae Armeniis deus atque ordinis unitatis tam quoad iurisdictionem quam circa disciplinam tribueremus.

Re itaque per venerabiles fratres nostros sanctae Romanae ecclesiae cardinales congregationis christianae fidei propagandae pro Orientalium ecclesiarum negotiis praepositas accurato examine perpensa, nos Armeniorum votis annuendum esse censuimus.

Quapropter, exorato ad tanti momenti negotium definiendum divinae gratiae praesidio, ad laudem et honorem omnipotentis Dei et sanctissimae genitricis Dei Mariae sine labe conceptae ac beatorum apostolorum Petri et Pauli, nec non in catholicae fidei exaltationem, apostolica qua pollemus in universam ecclesiam auctoritate, tenore praesentium extinguimus et abolemus titulum primatiales atque archiepiscopalem, quo memoratus Pius praedecessor noster supradictis apostolicis litteris Armeniam Constantinopolitanam ecclesiam decoravit. Deinde pari auctoritate Constantinopolitanam ecclesiasticam Armenorum provinciam patriarchatui Ciliciae perpetuo unimus; mandantes, ut novus patriarcha eiusque successores titulo fruantur patriarcharum Ciliciae Armenorum; ut iidem in urbe Constantinopolitana resideant, eamdemque Constantinopolitanam ecclesiam ordinaria iurisdictione gubernent. Volumus autem ut praedictus patriarchatus iisdem limitibus coerceatur, quibus Ciliciae patriarchatus et primatatus Constantinopolitanus in praesentiarum continentur.

Quo vero haec ferme nova patriarchatus Armenii constitutio in bonum cedat animarum, atque ut gravissima damna, quae ex incerta vel minus apte constituta ecclesiastica disciplina solent derivari, propulsentur atque arceantur, motu proprio, certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, praecipua quaedam eiusdem disciplinae capita (salvis tamen ritibus Orientalium a sanctis patribus institutis et ab hac apostolica sede probatis) in memorato patriarchatu perpetuis futuris temporibus inviolabiliter observanda tenore quoque praesentium constituimus atque sancimus.

Ac primo quidem praetensum quoddam capitulum, quod ante triennium a nonnullis Armeniis presbyteris primo expetitum defunctus patriarcha Gregorius Petrus octavus anno Domini millesimo octingentesimo quinquagesimo primo, uti accepimus, illegitime erexerat, cui etiam quaedam praetensa iura seu privilegia attributa fuerant, episcopali quin et patriarchali dignitati iniuriosa, itemque alia praetensa capitula, si quae fortasse intra fines eiusdem patriarchatus uti supra instituta sint, praedicta nostra apostolica auctoritate abolemus; prohibentes, ne in posterum similia capitula in Armenio patriarchatu umquam instituantur.

Vacante sede patriarchali, nemini umquam, qui episcopali characterem non fulgeat, fas sit suffragium ferre in electione vicarii, qui vacantem patriarchatum gubernet atque administret.

In electione autem patriarchae solis episcopis ius erit suffragii ferendi, exclusis omnino clericis et sacerdotibus, qui episcopali characterem non polleant. Nemo vero laicorum in eadem electione semet inserere ullamque partem possit habere, quavis quascumque colore vel praetextu.

Porro electum patriarcham neque, uti aiunt, inthronizari, neque ullum ius aut iurisdictionem,

ne procuratorio quidem aut vicario nomine vel titulo, in patriarchatum habere volumus, nisi prius eiusdem electio seu postulatio a nobis vel a Romano pontifice pro tempore existente fuerit admissa et de more confirmata, itaque apostolicis litteris confirmationis eiusdem fuerint expeditae, sublata qualibet contraria consuetudine.

Eidem patriarchae, quamvis ab apostolica sede uti supra confirmato, non licebit episcopos consecrare nec convocare concilium, nec christum conficere, neque ecclesias dedicare, nec clericos ordinare, antequam ab apostolica sede sacrum pallium obtinuerit.

Praedicto autem pallio patriarchae uti tantum poterit in missarum solemnibus intra fines et in ecclesia sui patriarchatus, sequentibus dumtaxat diebus: videlicet in nativitate Domini nostri Iesu Christi, in festis sancti Stephani protomartyris, sancti Ioannis apostoli et evangelistae, circumcisionis Domini, epiphaniae eiusdem, dominicae in palmis, feriae quintae in vena Domini, sabbati sancti, dominicae resurrectionis cum duobus sequentibus diebus, dominicae in albis, ascensionis Domini, dominicae pentecostes, sacratissimi corporis Christi, nec non in quatuor festivitatibus beatae Mariae semper virginis, videlicet purificationis, annuntiationis, assumptionis et nativitatis eiusdem; quibus id humillime postulante praefato venerabili fratre nostro Antonio Hassun, electo seu postulato patriarcha Armenorum Ciliciae, addimus festum immaculatae conceptionis eiusdem Dei genitricis Mariae; item in festis nativitatis sancti Ioannis Baptistae et omnium sanctorum, nec non in festivitatibus omnium apostolorum, in dedicatione ecclesiarum, in praecipua ecclesiae suae festivitatibus, in ordinationibus clericorum, in consecrationibus episcoporum et virginum, atque in diebus anniversariis tam consecrationis suae quam dedicationis ecclesiae.

Sacra limina beatissimorum apostolorum Petri et Pauli singulis quinquenniis patriarcha personaliter et per se ipsum visitabit, Romanoque pontifici pro tempore esistenti rationem reddet de toto suo pastoralis officio, ac de rebus omnibus ad patriarchatum sui statum pertinentibus; eiusdemque monita et mandata humiliter excipiet ac diligentissime exequetur. Possessiones vero pertinentes ad ecclesiam vel mensam suam, sive ad alias quascumque ecclesias vel loca pia sui patriarchatus, non poterit idem patriarcha vendere, aut donare, vel oppignorare, aut de novo infeudare, vel alio quocumque modo alienare, neque assentiri, ut a quovis alienentur, inconsulto Romano pontifice, secundum formam iuramenti, quod electi patriarchae Orientalis situs in sua promotione emittere tenentur.

Verum nihil magis animum nostrum sollicitat atque angit, quam provida episcoporum electio, a qua praecipue pendet felicitas populorum, ordo ecclesiasticae disciplinae, atque aeterna animarum salus. Animo igitur assidue recolentes, quod sanguinem ovium Christi, quae peribunt ex malo regimine pastorum negligentium et sui officii immemorum, de manibus nostris sit requisiturus Dominus noster Iesus Christus, qui humilitati nostrae universae ecclesiae, quanta illa est, regimen et sollicitudinem demandavit, ea, quae sequuntur, circa electionem episcoporum Armenii patriarchatus, pro apostolici nostri ministerii officio ac de nostrae potestatis plenitudine, tenore praesentium statuimus atque decernimus.

Quoties aliquam dioecesim memorati patriarchatus vacare contingeret, patriarcha quamprimum synodum indicat universorum episcoporum eiusdem

patriarchatus; quo facto, ab eodem patriarcha et a synodo episcopis synodally congregatis tres idonei ecclesiastici viri, collatis consiliis, Romano pontifici pro tempore existenti proponantur, ut ex illis dignorem et magis idoneum eligere et vacanti episcopali sedi providere possit. Non dubitamus autem, quia iidem episcopi dignos ac vere idoneos viros proponere studeant, ne unquam cogamur nos vel successores nostri, pro eiusdem apostolici ministerii officio, alium, licet ab eis non propositum, episcopali dignitate augere et vacanti ecclesiae praeficere. Quod si propter instantem necessitatem aut itineris longitudinem universi episcopi ad synodum uti supra a patriarcha iudicium accedere non poterunt, tres saltem episcopi propriam dioecesim cum iurisdictione habentes una cum memorato patriarcha in eandem synodum omnino convenient, absentibus ternariam suam propositionem scripto significantibus. Volumus autem ut universa acta eiusdem synodi ad praefatam congregationem de Propaganda fide, Orientalium ecclesiarum negotiis praepositam per nostrum et huius sanctae sedis apostolicum delegatum transmittantur, ut diligenti primum trutina ab eadem congregatione expensa, demum nostro et successorum nostrorum iudicio subiciantur.

Dum autem haec pro Armeniorum antistitem electione decernimus, haud obliviscimur reliquorum patriarchatum ritus orientales, pro quibus etiam hoc gravissimum de episcoporum electione negotium quamprimum moderandum curabimus, ut iam venerabilibus fratribus nostris patriarchis Maronitarum et Melchitarum, aliisque Orientalibus praesulibus Romae in praesentia commorantibus palam ediximus.

Haec volumus, praecipimus atque mandamus, decernentes irritum atque inane, si quid contra praemissa a quolibet quavis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari: ac reservantes nobis et successoribus nostris ea in posterum sancire, quae in memorato Ciliciae patriarchatu, pro temporum, locorum ac personarum rationibus, magis in Domino expedire dignoscuntur.

Decernimus quoque praesentes nostras litteras semper et quodcumque validas et efficaces fore, suosque plenarios et integros effectus sortiri et ob-

tinere, et ab omnibus, ad quos spectat, inviolabiliter observari debere; quia nullo unquam tempore ex quocumque capite vel causa de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vitio, vel de nostrae intentionis defectu notari aut impugnari possint; sicque et non alias per quoscumque iudices ordinarios vel delegatos quavis auctoritate fungentes, sublati eis et eorum cuilibet quavis aliter indicandi et interpretandi facultate, iudicari et definiri debere.

Non obstantibus nostra et cancellariae nostrae apostolicae regula „De iure quaesito non tollendo“ ac quibuscumque aliis, etiam in synodalibus, provincialibus, generalibus, universalibusque conciliis editis constitutionibus et ordinationibus apostolicis; dictarumque ecclesiarum patriarchalis Ciliciae et primatialis Constantinopolitanae etiam iuramento confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis statutis et consuetudinibus, privilegiis atque indultis et litteris apostolicis sub quibuscumque tenoribus et formis ac cum quibuscumque etiam insolitis clausulis et decretis concessis: quibus omnibus et singulis, illorum tenores praesentibus pro plene et sufficienter expressis habentes, ad praemissorum omnium et singulorum validissimum effectum latissime et plenissime, ac specialiter et expresse, nec non opportunè et valide harum quoque serie motu pari derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque etiam speciali mentione dignis.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae extinctionis, unionis, abolitionis, constitutionis, prohibitionis, inhibitionis, praescriptionis, praeccepti, mandati, decreti, voluntatis, intentionis, reservationis et derogationis infringere vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum eius se noverit incursurum.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo sexagesimo septimo, quarto, idus iulii, pontificatus nostri anno vigesimo secundo.

Franciscus Vici, subdarius.

N. cardinalis Paracciani Clarelli.

Visa de curia D. Bruti.

Loco + plumbi.

I. Cugnonius.

27.

PIUS PAPA IX ANTONII PETRI HASSUN ELECTIONEM AB EPISCOPIS ARMENIS FACTAM CONFIRMAT*

1867 iulii 12.

Pius episcopus servus servorum Dei.

Venerabili fratri Antonio Petro Hassun, nuper Armenorum archiepiscopo primato Constantinopolitano, in patriarcham Ciliciae electo seu postulat salutem et apostolicam benedictionem.

Commissum humilitati nostrae ab aeterno pastorem principe officium pascendi, regendi et gubernandi universalem ecclesiam, illud imprimis postulat, ut ecclesiis omnibus, praesertim autem patriarchalibus, dignos ac vere idoneos pastores praeficiamus, qui populum sibi concreditum qua voce, qua opere, qua exemplo ab venenatis pascuis arceant, ad salutaria propellant, ac per semitas mandatorum Dei indesinenter conducant.

Sane vacante patriarchali ecclesia Ciliciae Armenorum, cui novissime praesidebat bonae memoriae Gregorius Petrus VIII, qui extra Romanam curiam naturae debitum persolvit, venerabiles fratres nostri episcopi catholici eiusdem patriarchatus in armeniam ecclesiam sancta Mariae in caelum assumptae montis Libani synodally convenientes, praeside venerabili fratre nostro Iosepho Valerga, patriarcha Hierosolymitano ac nostro et huius sanctae sedis apostolicae in Syria pro-delegato, te hactenus archiepiscopum primatum Armenorum Constantinopolitanae in suum patriarcham elegerunt seu postalaverunt, Petrum IX appellantes; datisque ad nos obsequentissimis litteris rogaverunt, ut praedictam postulationem admittere vellemus, quam a se factam fuisse professi sunt, ut hac ratione facilius a nobis indulgeretur

* Sanctissimus dominus noster Pius divina providentia papa IX litteras apostolicas, quibus r. p. d. Antonius Petrus Hassun Armenio Ciliciae patriarchatus praeficitur. Romae, MDCCCLXVII. Typis s. c. de Propaganda fide, ex Petro Mariatti soc. administrato. In-4°, 8 p., quarum duae postremae omnia vacuae; Iuris pontif. de Propaganda fide, t. cit., p. 488-9. Synodus, de qua in litteris istis apostolicis fit sermo, habita quidem fuit, ut praefando diximus, non autem absolute; eiusdem acta armenice sermone exarata ipsi vidimus, ea vero exscribere non licuit.

iamdudum ab Armenis expedita conjunctione primatialis illius sedis cum memorato Ciliciae patriarchatu. Quorum votis annuentes, aliis apostolicis litteris hac ipsa die sub plumbo expeditis, primatiales atque archiepiscopalem titulum praedictae Constantinopolitanae sedis extinximus, easque ecclesiasticam provinciam praefato patriarchatui perpetuo univimus, laetis etiam nonnullis legibus ad instaurandam eiusdem disciplinam omnino necessariis.

Cum vero probe noscimus, te iamdiu eximia tuae religionis, pietatis ac sanae salutarisque doctrinae et erga nos et hanc Petri cathedram fidei et observantiae, atque episcopalia in re catholica et ecclesiae libertate tuenda fortitudinis specimina praebuisse; simulque attendentes quod fidei catholicae professionem iuxta formam sanctae memoriae Urbano papa VIII praedecessore nostro orientalibus praescriptam coram dilecto filio nostro Alexandro titulo sanctae Susannae sanctae Romanae ecclesiae presbytero cardinali Barnabè sacrae congregationi de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis praefecto solemniter emisisti, nec non debita nobis nostrisque successoribus fidelitatis iuramentum in manibus nostris praestitisti, de venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium praedictae congregationis consilio, electionem seu postulationem huiusmodi iuxta decretum memoratae congregationis apostolica auctoritate tenore praesentium admittimus, probamus et confirmamus, atque omnes et quoscunque defectus etiam substantiales, si qui in ipsam electionem seu postulationem irreperint, sanamus.

Te autem a quibusvis suspensionis et interdicti, aliisque ecclesiasticis sententiis, censuris et poenis a iure aut ab homine latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum praesentium tantum consequendum, harum serie absolventes et absolutum fore censes, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, patriarchali ecclesiae Armenorum Ciliciae apostolica auctoritate praeficimus, curam, regimen atque administrationem illius in spiritualibus et temporalibus tibi plenarie committendo, firma spe fiduciaque suffulti, quod tu divino auxilio fretus, quae sunt Iesu Christi sedulo et unico quaerens, catholicos in sanctissimae fidei nostrae professione quotidie magis confirmare, ac pios errantes in omni patientia et doctrina ad sanctae matris ecclesiae sinum revocare, aliasque omnes gravissimi tui ministerii partes summa cura ac vigilantia implere studeas.

Quocirca fraternitati tuae per haec apostolica scripta praecipimus, ut impositum tibi onus cum gratia nostrae benedictionis alacriter suscipiens, mandata huius sanctae sedis de instauranda in Armenio patriarchatu ecclesiastica disciplina ipse accuratissime custodias, et ab aliis servari cures; ut cum eiusdem patriarchatus episcopis synodum quamprimum habeas, cuius acta ac decreta ad eandem congregationem mittere festinabis, vetita interim eorumdem executione, donec supremo nostro et apostolicae sedis iudicio fuerint approbata. Volumus insuper ut commisso tibi patriarchatui, firma tamen et integra manente ordinaria episcoporum iurisdictione in suis dioeceseos, sedulus advigiles parochos aliosque animarum curatores suo muneri diligenter adlaborare cures, praesertim divini verbi praedicatione et christianae doctrinae instructione, quas aliubi valde desiderari acceperimus; clericos aliosque sacerdotes ad pietatem, doctrinam atque ecclesiasticam disciplinam informari procures; ipsumque clerum ac fidelem populum, in salutis via ita ducere adnitaris, ut bene currentibus stimulum addas, segnes excites, ac per devia gradientes, antequam in praecepta ruant, ad rectam semitam pius pastor quamprimum reducere cerneris. Quo fiet ut patriarchalis ista ecclesia fidei ac prudenti pastori se commissam fuisse letetur, tuque praeter aeternae retributionis praemium, nostram quoque gratiam et benedictionem uberius consequi merearis.

Denique universis episcopis catholicis patriarchatus Ciliciae mandamus, ut canonicam tibi exhibeant reverentiam et obedientiam; clero et monachis praecipimus, ut tuam revereantur auctoritatem, et monitis atque mandatis tuis, salva uti supra episcoporum iuribus, obsequenter, prompteque pareant; catholicis vero Armenis populus, qui memorato Ciliciae patriarchatu continetur, te uti legitimum patriarcham suum devote suscipiat, debitaque honorificentia et obedientia prosequatur.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millesimo octingentesimo sexagesimo septimo, quarto idus iulii, pontificatus nostri anno vigesimo secundo.

Franciscus Vici, subdatarius.

N. cardinalis Paracciani Clarelli.

Visa de curia D. Bruti.

Loco + plumbi.

I. Cugnonius.

28.

REGIUM DIPLOMA ANTONIO HASSUN A GUBERNIO TURCICO CONCESSUM*

1867 septembris 27.

Che sia eseguito in conformità del contenuto.

a) Una porzione della nazione armeno-cattolica trovandosi sotto il regime del patriarcha di Cilicia residente in monte Libano, e l'altra porzione sotto il regime del arcivescovo di Costantinopoli: ed essendo ora morto il suddetto patriarcha, e per motivo di difficoltà provenienti da questi separati regimi, riunendoli, vedutasi la necessità di rimetterli nelle mani di uno;

b) E visto il merito e la rettitudine dell'ecclesiastico Antonio Pietro Hassun, arcivescovo di detta nazione in Costantinopoli, latore del presente mio berat imperiale, non che la sua capacità negli affari religiosi e nazionali; il quale questa volta

Dessendo stato eletto patriarcha armeno-cattolico di Costantinopoli e catholico di Cilicia;

c) Ed avendo i vescovi diretta una petizione per dimandare la sua investitura, ed essendo il tutto proposto alla mia decisione sovrana, con un misericordioso cenno ho emanato il mio glorioso imperiale ordine, che il suddato fosse investito delle funzioni suddette: ciò che avendo avuto luogo in virtù di un mio ordine imperiale emanato il giorno 12 gemasil-evvel 1284, il mio divano imperiale ha rimesso nelle sue mani il presente berat munito in capo del mio autografo promulgante la sua nomina colle condizioni qui sotto enumerate;

d) E ordino, che il suddato ecclesiastico Antonio Pietro Hassun entrato così in possesso del

* E tabulario congregationis de Propaganda fide. Relazione con sommario sulla contumace resistenza degli Armeni refrattari di Costantinopoli ai provvedimenti della santa sede. Maggio 1872, p. 1-7. Nonnullas emendationes a Stephano Asarian propria manu adiectas in textum recepinus.

patriarcato armeno-cattolico di Costantinopoli e del catholicosato di Cilicia, fin a tanto che non controvenga agli statuti religiosi della nazione, di cui è il patriarca e il catholicos, ed alle leggi e regolamenti del mio governo imperiale, o finchè non dia personalmente la sua rinuncia, non possa essere destituito durante la sua vita.

e) Tutti i *murakhas*, i vescovi, e gli ecclesiastici, i religiosi, i preti, le religiose, e tutti gli altri della nazione armeno-cattolica, grandi e piccoli, che si trovano nei luoghi attenenti al suo patriarcato e catholicosato, riconoscendo il suddato per loro patriarca e catholicos, ricorreranno a lui in tutti i loro affari, che competono al suo patriarcato, e non si opporranno ai suoi ordini, che sono secondo la via di rettitudine, e gli presteranno obbedienza e sottomissione in tutto.

f) Allorquando il patriarca destituirà o nominerà secondo le massime della religione sua ne luoghi appartenenti alla sua giurisdizione di *patrik* e catholicos i *murakhas* e i preti e superiori che meritano d'esser destituiti od ancora esser nominati, nessuno vi si ingerirà.

g) Nell'occorrenza poi di cambiamento de' suddetti *murakhas*, il detto patriarca deve presentare il rapporto ufficiale sigillato del suo proprio sigillo, e su di ciò sarà accordato a' detti *murakhas* il mio *berat* imperiale co' dispositivi che vi saranno inseriti, e nessuno sarà nominato o riconosciuto *murakhas* per petizioni o raccomandazioni altrui.

h) Non si debbon neppure prender in considerazione le lagnanze trasmesse con de' rapporti dalla parte dei governatori e sottogovernatori o giudici, nello scopo di domandare la destituzione de' detti *murakhas* e vescovi, o imputar delle recriminazioni sulla condotta de' medesimi *murakhas* o vescovi, senza aver verificato l'affare dalle informazioni prese dal suddato patriarca; e se per caso con delle vie surrettizie si fosse emanato ancora qualche firmano al detto scopo, per qualunque modo che egli sia, tal firmano non avrà forza alcuna, se non dopo l'analoga verifica della cosa.

i) Allorquando qualche *murakhas* o vescovo per l'esigenza de' suoi affari vorrà recarsi in Costantinopoli, nessuno lo impedirà perche possa nominare e lasciare in vece sua un suo vicario nella persona di qualch' ecclesiastico che egli vorrà.

l) Egualmente nessuno s'ingerirà o inquieterà il patriarca, i vicarii e gli altri suoi preti nel libero esercizio de' doveri del loro culto o d'ogni altra pratica della loro religione, sia ancora nelle loro case o residenze.

m) Nessuno potrà mettere mano sui monasteri e sulle chiese di cui essi sono in possesso, nè sui luoghi del loro pellegrinaggio o sulle loro cappelle, sia in questa mia capitale, sia nelle provincie del mio impero.

n) Neppur si farà a' medesimi alcuna opposizione per la pratica delle solite loro cerimonie di sepultura e di funerali de' loro morti, dei loro canti religiosi, e per l'esercizio d'ogni altra pratica della loro religione.

o) Ogni rapporto ufficiale sigillato dal prelodato patriarca col proprio suo sigillo sia considerato valevole, e tutto ciò che egli domanderà relativamente alla loro religione, gli sia accordato.

Murakhas dicuntur episcopi illi vel simplices sacerdotes per provincias constituti, qui praestant spirituales populi sibi commissi curam, potuntur etiam potestate civili sibi a gubernio turco tradita per diploma, utpote vicarii patriarchae aut praepositi civile in urbe Constantinopolitana commorantes, qui pro vicariis illorum agendis ratione ad portum ottomanum respondere tenentur.

p) Nessuno avrà il dritto di fare delle inquisizioni o requisizioni ne' monasteri o nelle chiese quali appartengono alla medesima nazione, neppure potranno impedirne il ristauo che sogliono farvi.

q) Non si dovrà destinare le dette chiese ad altre persone con delle petizioni o raccomandazioni altrui.

r) Per i debiti altrui nessuno potrà manomettere sugli effetti delle chiese o de' monasteri, nè impossessarsene per via d'ipoteca; e se per caso qualcuno se ne sarà impossessato, l'autorità del governo deve farne fare la restituzione a' rispettivi loro stabilimenti.

s) Se qualcuno della detta comunità dovrà maritarsi o far divorzio secondo la disciplina della loro professione, e dal patriarca o dai vicarii dal medesimo destinati che questi atti saran eseguiti, e nessun altro potrà ingerirvi.

t) Se poi i preti o vicarii ardiranno benedire qui in Costantinopoli o nelle provincie i matrimonii che non sieno autorizzati dal patriarca o da suoi vescovi, o da suoi vicarii foranei, e che perciò, il detto prete o vicario sarà punito da' suoi superiori conformemente alle loro leggi, nessuno deve opporvisi.

u) I giudici e i loro sostituti non debbono contrariare, allorquando il patriarca o i suoi vescovi dopo processo ed inchiesta, vorranno riconciliare o sottomettere a giuramento nelle loro chiese o secondo le loro leggi scomunicare i loro correligionarii che si fossero disputati fra di loro o per questioni di matrimonio o di divorzio o per qualunque altra questione religiosa.

v) Siccome poi nella detta professione il divorzio e la bigamia sono contrarii alla loro religione, non si debbon perciò proteggere quelle persone che ne fossero state colpevoli: al contrario quelle tali debbono esser punite e repressate.

x) E siccome secondo la loro religione è proibito l'accesso alle loro chiese a quelle persone che contraggono de' matrimonii contro le loro leggi, perciò i giudici, i loro sostituti e le altre autorità di polizia non forseranno nè imporranno a' preti di dar la sepultura a simili persone in caso della loro morte.

y) Allorquando i vescovi, i *murakhas*, i monaci, le religiose e gli altri ecclesiastici e persone, conformemente alla loro professione, avranno fatto in vita loro qualche lascita di denaro, d'effetti o d'altro alle loro chiese, scuole, case di poveri, e al loro patriarca catholicos, i loro testamenti saranno riconosciuti per valevoli ed ammissibili, e alla morte de' legatarii i loro eredi non dovranno opporvisi od intervenire, e in caso d'intromissione l'autorità del governo ammetterà la deposizione de' testimonii cattolici della loro comunità secondo la loro professione, e ne forzerà gli eredi alla reddizione de' legati.

z) Quando poi i vescovi o *murakhas* o i preti, o i superiori ecclesiastici o i monaci o le monache domiciliate in casa, morranno senza eredi, il patriarca o i suoi vicarii dal medesimo destinati prenderanno possesso del loro numerario, degli effetti, de' cavalli, e di tutte le altre cose lor appartenenti, e in tal congiuntura il fisco o il tribunale di successione o i giudici o i loro sostituti o altre persone non dovranno ingerirvisi od opporvisi; ma sul numerario e sugli altri beni ed effetti de' medesimi che morranno lasciando eredi, il patriarca e i suoi vicarii non metteranno mano.

a) Ove il patriarca conforme alle loro leggi volente correggere o degradare o scomunicare, e far radare i capelli ai *murakhas* e a' sacerdoti e monaci

cattolici, quali avessero predicato od operato contro la loro religione; oppure ove volesse toglier loro il ministero e l'ufficio ecclesiastico o la chiesa, e darle ad altri sacerdoti, od avesse da allontanare qualche sacerdote e sostituirgli altri, nessun dovrà opporsi a tali disposizioni del patriarca, o disturbarlo per tale motivo.

3) Qualunque causa concernente la legge del governo, che il patriarca o i suoi vescovi, vicarii sacerdoti ed uomini loro possano avere, non sarà trattata fuor di Costantinopoli.

7) Allorquando i cattolici nelle cause suscitata fra di loro in materia di dritto o di successione ricorreranno di loro buon grado al patriarcato, questo potrà giudicarle e spedirle conformemente alla giustizia.

8) La tassa patriarcale che da lungo tempo la comunità Armena cattolica è solita a pagare, e le limosine e le rendite donate al patriarca per le sue spese o per assegnamenti, debbon essergli pagate come per l'innanzi senza difficoltà e renitenza, e ove i sacerdoti o i vicarii delle chiese e dei monasteri s'approprieranno le dette tasse o rendite patriarcali e le avranno sciupate, se ne farà l'esame de' conti e l'inchiesta, e si farà lor pagare l'indennizzo senza che vi possa qualcuno opporsi.

9) Allorquando poi il patriarca su queste rendite avrà de' crediti da riscuotere da murakhas o da preti, si daranno i miei ordini per la riscossione di questi crediti patriarcali; e i giudici e i loro sostituti debbono per la legge aiutare il patriarca e assisterlo nell'incasso per l'opera di quelle persone quali egli avrà delegate a quest'uopo con sue lettere.

10) Le produzioni delle vigne proprie del patriarca, il vino, il butirro e il miele che il popolo è solito a dare al suo patriarca a titolo di limosina, e ogni altro effetto del patriarca gli sarà spedito liberamente senza che s'incontri opposizione alcuna de' prepositi della dogana conformemente all'uso antico; ne si domanderà dritto di dogana e tasse nelle scale e alle porte per effetti destinati all'uso

del patriarca, de' vescovi, e de' suoi vicarii foranei e delle loro chiese.

7) E allorquando qualche sacerdote cattolico secondo le disposizioni della legge dovrà esser messo in prigione, egli è il patriarca che lo arresterà, e non sarà permesso che sia imprigionato da altre persone.

8) Non si potrà domandar alloggio pei soldati o per gli agenti di polizia o per altre persone nelle case abitate dal patriarca o da vescovi o loro vicarii, e non debbon esser perciò i medesimi menomamente disturbati.

9) Ne si susciterà da chieghesia difficoltà ed oggezione alcuna per il loro abito, capello, l'uniforme o per il bacolo che il patriarca è solito portare.

10) Nessuno potrà ingerirsi o metter mano alle vigne e ne' giardini, ne' campi e ne' prati, e ne' mulini delle loro chiese o monasteri, ne' alle fonderie di cera appartenenti alle loro chiese, ne a magazzini, case, botteghe, od altre proprietà, od alberi fruttiferi e non fruttiferi, e a loro greggi, che sono di lascite e legati a profitto delle loro chiese.

11) Le persone che avessero dell'influenza nella comunità non potranno dire od esigere, che tal vescovo o tal prete sia destinato a tal luogo, o tal chiesa sia data al tale o al tal altro.

12) In fine il patriarca, come sopra s'è esposto e conformemente a' suoi dritti, deve esser in completa, intiera e perpetua possessione del suo patriarcato, e nessuno dovrà o potrà opporgli o ingerirsi in qualunque maniera nell'amministrazione ed affari concernenti il suo patriarcato catholicosato.

Scritto li 29 di gemazul-ivvel, l'anno d'egira 1284 (li 27 settembre s. n. 1867).

L. + s. Registrato nel divano imperiale.

L. + s. Registrato al ministero dell'interno.

L. + s. Registrato al ministero dell'esterno.

Per la fedeltà della traduzione italiana dall'originale testo turco. Pera Costantinopoli, li 20 aprile 1886.

L. + s. Stefano Pietro X Azarian, patriarca di Cilicia.

29.

PIUS PAPA IX ANTISTITIBUS ARMENIS IN SYNODO CONGRERATIS*

1869 augusti 30.

Venerabilibus fratribus Antonio Petro IX, patriarchae Ciliciae ritus Armenii, et archiepiscopis ac episcopis eiusdem ritus in patriarchali synodo congregatis, Pius papa IX.

Venerabiles fratres, salutem et apostolicam benedictionem.

Libentissimo certe animo obsequentissimas vestras accepimus litteras die 22 proximi mensis iulii datas, quibus maximas nobis gratias agere voluistis propter insignes reliquias magni Armeniae apostoli sancti Gregorii illuminatoris vobis a nobis donatas. Gratae autem nobis admodum fuerunt, venerabiles fratres, singularis vestrae erga nos et hanc beati Petri cathedram, unde vigor et unitas sacerdotalis est orta, pietatis, amoris et observantiae significationes. Quamobrem in eam profecto spem erigimur fore, ut, Deo auxiliante, patriarchalis synodus, quam nostris mandatis obsequentia celebratis, prospere feliciterque eveniat, utque edere contentis opportuna ac salubria decreta, quae executioni mandari nunquam poterunt, nisi ab hac apostolica sede fuerint recognita atque probata. Futurum quoque confidimus, venerabiles fratres, ut nihil intentatum relinquere velitis, ut in Armenio

isto patriarchatu accuratus disciplinae ordo recte constitutur. Etenim optime noscitis ecclesiasticam disciplinam, ubi rite fuerit instituta, esse firmissimum verae fidei praesidium et propugnaculum; cumque sacro cohaereat dogmati, ad eiusdem puritatem conservandam, tuendam maxime conducere, et idcirco haereticis ac schismaticis ad unitatem revocandis plurimum prodesse. Haec vero ut assequamini, duo in primis a vobis praestanda sunt. Et primo quidem, ut primum illud unum ante oculos habentes quibus de causis vos iussimus convenire, quaestiones omnes et controversias quae ad rem non pertinent devitetis. In episcoporum enim conventibus ea sunt pertractanda, quae ad catholicam fidei puritatem integritatemque tutandam, atque ad disciplinam tum canonicam, tum liturgicam, qua ex parte est collapsa restituendam, pertingunt. Nunquam vero ab animis vestris excident provida monita, hortationes, mandata, quae ab hac apostolica sede saepe accepistis tam per decreta et epistolas nostrae congregationis fidei propagandae praepositae pro negotiis orientalibus, quam per apostolicas litteras recolendae memoriae praedecessorum nostrorum. Inter quas commemorandae sunt potissimum apostolicae litterae Gregorii XVI,

* *Iuris pontif. de Propaganda fide pars prima, t. VI, parte II. c. p. 81-2.*

quae incipiunt *Inter praesentibus*, editae die 2 februarii 1832, alioque eiusdem pontificis, quarum initium *Studium potestatis*, datae die 2 maii 1836, et quae a nobis scriptae fuerunt die 2 februarii 1844, quarum initium *Nomen inter*; ac demum apostolica nostra constitutio, cuius principium *Reverentur*, edita IV idus iulii anno 1867. Haec omnia meminisse iuvat, ut quantum nos urgeat iustus ecclesiae sollicitudo, magis magisque innotescat et nihil omittamus, quod ad fructum synodi iustae celebrationem possit pertinere. Ac praeterea volumus, ut venerabilis frater Antonius Iosephus Pluym, episcopus Nicopolitanae, noster et huius apostolicae sedis in ista civitate pro-delegatus, vestrae synodo adesset specialibus facultatibus et instructionibus munitus, quo synodo ipsi maius decus accideret et canonica sacrorum antistitum libertas sarta tecta omnino periret, atque omnia ad propositum finem dirigerentur. Iam vero sinite, venerabiles fratres, ut vobis ac dilectis filiis clericis ac monachis, populiue curae vestrae conceditis in memoriam revocemus quae praedecessores nostri Pius VIII et Gregorius XVI, nosque ipsi aliis nostrae litterae etiam atque etiam commendavimus, scilicet coniunctionem totius corporis unam

sanctam unamque pulcherrimam facere, et hanc coniunctionem exiguere concordiam sacerdotum. Omne enim regnum in se ipsum divinum desolabitur; et in hoc cognoscunt omnes, quia discipuli Christi omnia, si dilectionem habuerimus ad invicem, si bene fecerimus illis qui nos persequuntur, si dilexerimus eos, qui nos odio habent.

Quapropter la humilitate cordis nostri Deum exire adprecamur, ut det vobis id ipsum capere, ac servare unitatem spiritus in vinculo pacis, illius inquit pacis, quam Christus nascens universo terrarum orbi per angelos annuntiari voluit et in caelum abituris discipulis suis commendavit. Hac denique occasione quam libentissime utimur, ut praecipuum, qua vos in Domino complectimur, benevolentiam denuo testemur et confirmemus. Cuius quoque pignus esse volumus apostolicam benedictionem, quam ex intimo corde profectam vobis, venerabiles fratres, omnibusque clericis laicisque fidelibus omniue vestram curae commissis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die XXX augusti MDCCCLXIX, pontificatus nostri anno XXIV.⁶

Pius papa IX.

30.

NONNULLI ARMENI IOSEPHI ARAKELIAN VICARII PATRIARCHALIS AUCTORITATI INTERCEDUNT*

1870 ianuarii 10 22.

Noi sottoscritti eletti da numerosissime famiglie Armenie cattoliche, come loro rappresentanti nella questione nazionale, abbiamo l'onore di far conoscere a vostra signoria che conoscendo jeri che il vicario patriarcale monsignore Basilio vescovo Gasparian è partito immediatamente per Roma; — Sentendo parimenti che l'ufficio di vicario è affidato a vostra signoria; — Considerando che monsignor vicario Basilio, dopo la partenza di monsignor Hassun, colla sua condotta prudente e pacifica ha cercato attenuare possibilmente le discordie e le turbolenze esistenti nel popolo, e che quanto era possibile, è stato causa del ristabilimento della carità e della pace; — Considerando che la sua partenza da Costantinopoli deve cagionare gran dispiacere al popolo e può di nuovo esser principio di contrarietà e di scandali a pregiudizio della nazione e della religione, dei quali è divenuto istrumento e mezzo, monsignor Hassun e per cui abbiamo assiduamente lavorato da trenta anni per toglierli, adoperando ogni sforzo, ogni preghiera, ogni supplica ed ogni legittimo mezzo; — Considerando parimenti che il costituirsi vicario di vostra signoria in tali circostanze, avendo la significazione di rigettare una giusta causa nazionale, non solo è impotente ad impedire gli antichi mali, ma inoltre deve essere nel popolo cagione di nuovi scandali e sventure; — Considerando che di già abbiamo appellato innanzi alla santa sede contro la persona di monsignor Hassun; — Protestiamo anticipatamente contro il vicariato di vostra signoria, ed ossequiosamente manifestiamo che non potremo conoscere ed accettare vostra signoria come vicario.

Siamo di vostra eccellenza ecc.

Costantinopoli, 10 22 gennaio 1870.

31.

ARMENIORUM DISSIDENTIUM DECLARATIO**

1870 ianuarii 25 - februarii 6.

Déclaration des Arméniens catholiques orientaux de Constantinople.

Au nom de la très sainte trinité, de Marie D mère de Dieu conçue sans tâche, et de saint Grégoire, notre illuminateur, nous soussignés, Arméniens catholiques du rite oriental, réunis le 25 janvier 1870, déclarons publiquement croire, nous, nos femmes et nos enfants, à tout ce que l'église catholique et romaine professe et accepte, reconnaissant sa sainteté le pontife romain comme chef visible de l'église et lui étant soumis en fils respectueux.

Nous déclarons en même temps que, enfants dévoués de saint Grégoire l'illuminateur, et membres

Dichiarazione degli Armeni cattolici orientali di Costantinopoli.

In nome della santissima trinità, e di Maria deipara immacolata concepita, e di san Gregorio nostro illuminatore, radunati assieme nell'anno 1870 al 25 gennajo. Noi sottoscritti, Armeni cattolici orientali, rendiamo noto colla presente scrittura a tutto il mondo, unitamente alla nostra famiglia e figli, che crediamo tutto quello che crede ed ammette la chiesa cattolica e romana; e riconosciamo il santo pontefice romano pel capo visibile della chiesa, cui professiamo filiale obbedienza e venerazione.

Notifichiamo inoltre, qual figli legittimi del santo nostro illuminatore, e membri fedeli della chiesa

* Exstat in libro a domine Malchias Ormanian, tacito auctoris nomine, divulgato, cui titulus: *Gli Armeni cattolici Orientali. Rivista storico-politica* (Constantinopoli, 1870), p. 40-1.

** Ex tabula proposita in eadem posita, in qua idem textus trilinguis, armenico scilicet, gallico et italico, totidem columnis distinctus, exhibebatur. Exstat etiam in syllago: *Iuris pontif. de propaganda fide*, t. cit., p. 108, et in opere modo citato domini Ormanian, p. 42-3.

fidèles de l'église arménienne catholique orientale, nous voulons conserver intacts les droits, prérogatives et usages de notre église, tels qu'ils nous ont été légués par nos pères et tels que nous en avons eu la jouissance depuis nos ancêtres.

En outre, monseigneur Hassoun ayant, depuis environ trente ans, par sa conduite entièrement en opposition avec les droits et constitutions de notre église nationale et également étrangère à la mansuetude qu'enseigne l'évangile, causé des préjudices et des scandales très graves à la communauté confiée à ses soins pastoraux et faussement accusée par lui, et fait naître la division dans son sein;

Par ces motifs, nous soussignés déclarons solennellement aujourd'hui, comme nous l'avons fait par la protestation adressée à sa sainteté le pape le 2 14 décembre 1869, répudier formellement la juridiction ecclésiastique de monseigneur Hassoun.

Et, comme seul moyen qui nous reste de mettre un terme aux troubles qui agitent la communauté depuis trente ans, nous déclarons nous séparer de tous ceux qui, dans cette question essentielle, ont été nos antagonistes et les partisans de monseigneur Hassoun, et, de plus, nous revendiquons nos droits sur les églises, les immeubles et les revenus qui nous sont propres.

En un mot, nous resterons dans la foi catholique, inéparablement attachés à l'église romaine tels que l'ont été nos pères d'heureuse mémoire, jusqu'à la mort de Grégoire-Pierre VIII, patriarche de Cilicie, décédé le 8 janvier 1866, tout en conservant intégralement les rites et la discipline de l'église arménienne catholique d'Orient et demeurant en tous points sujets fidèles de notre auguste et glorieux souverain sa majesté le sultan Abd-ul-Aziz khan.

(Suivant les signatures.)

orientale armena cattolica, di voler conservare invariabili i nostri diritti ecclesiastici, i privilegi e consuetudini, avuti dai nostri padri, e come li abbiamo goduti sin dall'epoca de' nostri antenati.

Siccome poi la condotta, da quasi trent'anni, di monsignore Hassoun, fu totalmente contraria ai diritti e discipline ecclesiastiche nazionali ed in opposizione alla mansuetudine evangelica; ed avendo egli calunniato il popolo affidato alla sua cura pastorale, fu causa di multipli danni e scandali, e lacerò la nazione in due partiti;

Per ciò, totalmente scandalizzati di lui, dichiariamo oggi, con tutta la forma autentica (siccome avevamo già protestato colla nostra petizione indirizzata a sua santità il papa, il dì 2 14 dicembre 1869) ci separiamo definitivamente dalla sua amministrazione ecclesiastica.

Similmente, come ultimo mezzo di dar fine alle turbolenze di questi ultimi trent'anni, ci separiamo da quelle persone le quali ci sono in opposizione relativamente in questa essenziale questione, e si sono fatti complici di monsignore Hassoun, occupando noi nel tempo stesso le proprie nostre chiese e beni immobili e le rendite.

In una parola, dobbiamo restare ortodossi, in materia di fede, inseparabili dalla romana chiesa, come lo erano i nostri padri di felice memoria sino alla morte di Gregorio Pietro VIII, patriarca di Cilicia, decesso il dì 8 gennaio 1866, conservando invariabilmente i riti e le ecclesiastiche discipline della chiesa armena orientale e perfettamente fedeli sudditi dell'augusto ed invito nostro sovrano sultan Abd-ul-Aziz.

(In conferma, ci sottoscriviamo.)

32.

PIUS PAPA IX SUPER QUERIMONIIS ET AUSIBUS NONNULLORUM ARMENIORUM
MONET DELEGATUM APOSTOLICUM IN URBE CONSTANTINOPOLITANA*

1870 februarii 24.

Venerabili fratri Antonio Iosepho archiepiscopo
Thyanaco, nostro atque huius apostolicas sedis in urbe
Constantinopolitana delegato apostolico, — Romae,
Pius papa IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam
benedictionem.

Non sine gravissimo animi nostri dolore vel
moerore potius novimus, Armeniam Constantinopoli-
tanam ecclesiam non levibus dissidiis ac perturba-
tionibus miserandum in modum divexari, et pacem,
cuius tuendae studium nos cum nostris praedeces-
soribus semper fidelibus illis maxime commenda-
mus, ab illa ecclesia ferme exulare. Siquidem non-
nulli ex laicorum ordine in unum convenientes cum
aliquibus ex clero saeculari atque ex monachis ar-
menii ritus, venerabilis fratris Antonii Petri IX Cili-
ciae patriarchae auctoritatem palam spreverunt,
abnegarunt: et venerabilis fratris Iosephi Arakial
episcopi Ancyran, qui, annuentibus nobis, vicaria
eiusdem patriarchae potestate in praedicta civitate

fungitur, canonicam iurisdictionem ita detrectarunt,
ut eiusdem sententias ac mandata vel non recedere
vel non servare ausi fuerint. Atque eo devenerunt,
ut etiam legitimam memorati patriarchae electionem,
licet unanimi episcoporum suffragio peractam, nos-
troque iudicio et auctoritate confirmatam, in dubium
revocare non dubitaverint et solemnem eiusdem
commemorationem in sacrosancto missae sacrificio,
atque in divinis officiis palam intermittere: demum
in privata domo altare contra legitimum altare
Christi erigere minime reformidaverint, et ecclesiam
ibidem constituere, quam singulari verborum contra-
dictione Armeniam catholicam independentem ap-
pellarunt; perinde ac si in ecclesia catholica liceret
fidelibus arbitratu suo vivere, et non potius ipsi
deberent iuxta apostoli praeceptum obedire prae-
positis suis et subiacere eis.

Gravissima profecto sunt, venerabilis frater, huius-
modi improbanda sane facta, eoque nobis acerbiora,
propterea quod ea ab Armeniis praesertim Con-
stantinopoli degentibus minime expectabamus, quos

* Iuris pontif. de Propaganda fide, t. cit., p. 68-7. Per alteras litteras, pridie cum diem datas atque incipientes Religio-
sae regularium ordinum, summus pontifex Antonium Iosephum Pluyam, ab Nicopolitana ecclesia ad archiepiscopalem sedem
Thyanacensem in partibus infidelium promotum, universi Antoniani Armeniorum ordinis visitatorem apostolicum constituerat, ac
simul iusserat ut Placidus Casagrian, abbas generalis ordinis praedicti, statim ab officio cessaret. Eas vide, si libet, in
t. cit., p. 68-3. Equidem optandum fuisset, ut idem Antonius Pluyam apostolicum visitatorem Romae amplexatus esset: verum
gravissimae perturbationes, quibus Constantinopolitana Armeniorum ecclesia iam inde divexabatur, auaserunt, ut illarum quantocius
removeretur, rei catholice consultum. Ideo visitationis in urbe Roma peragendae vices Antonio Marine Valenziani, episcopo
Fabrianensi et Mathematicensi, commisit Pius papa IX per litteras Apostolici ministerii, die 6 aprilis eiusdem anni datas. Exstant
ibidem, p. 74-5.

apostolica sedes singulari cura ac sollicitudine fuit semper prosecuta. Neque doloris nostri ascriptionem satis lenire poterunt protestationes reverentiae atque obedientiae erga hanc beatissimi Petri cathedram, quae deprehendimus in expostulationibus nobis exhibitis a memoratis laicis, clericis ac monachis: quae protestationes futili illa appellationis voce confirmari posse videbantur, in quam nonnulli erumpebant ad effugiendam memorati venerabilis fratris Iosephi correctionem. Etenim contra auctoritatem huius apostolicae sedis divinitus constitutam erroneae falsaeque doctrinae atque columnae in vulgus fuerunt disseminatae, et nostrarum etiam constitutionum vis et auctoritas despecta ad tractata.

Eti vero haec facta ex animo vehementer dolemus, non possumus tamen longe maiorem Armeniorum eiusdem Urbis partem satis commendare, quae constanter in officio ac fide permansit; quaeque legitimo suo patriarchae nostraeque huius sedi aetissime atque ex animo obstricta efflagitavit, ut a tantis malis liberaretur.

Quibus pro nostri ministerii debito occurrere volentes, tibi venerabilis frater, qui apostolica nostra delegatione in urbe Constantinopolitana perfungeris, mandamus, ut quamprimum in eandem civitatem redeas, ibique pro commissi tibi muneris ratione catholicos orientales in sua fide confirmare, atque eos, qui a proprio officio declinarunt, ad salutis tramitem totis viribus reducere contendas. Ut autem haec rite perficiantur, necessarium est, venerabilis frater, fidelibus tuae curae commissis in mentem revocare atque inculcare, ad catholicam fidem pertinere, Romano pontifici in beato Petro pasceendi regendi et gubernandi universalem ecclesiam a Domino nostro Iesu Christo plenam potestatem auctoritatemque esse traditam; cuius plenum ac liberum exercitium nullis territorialibus aut nationalibus limitibus potest circumscribi et coerceri; et omnes qui catholico nomine gloriantur, non solum debere cum illo communicare quoad fidem et dogmata, verum etiam subesse quoad ritus et disciplinam.

Qua in re ne praetermittas Armenios omnesque Orientales edocere, quantum discriminis disciplinam inter et ritum intercedat, cuius utriusque rei confusio illorum fidelium mentem perturbat, pluribus iniustisque querimoniis occasionem praebere non cessat, eaque maxime abutuntur ad conflandam contra apostolicam sedem invidiam et vim in Orientales ecclesias impedire aut imminuere minime verentur. Equidem nos una cum praedecessoribus nostris orientales ritus servandos esse declaravimus, quoties neque fidei et unitati catholicae repugnent, neque ecclesiasticae derogarent honestati. Quod quidem minime impedit, quominus, in his praecertim quae ecclesiasticum regimen respiciunt, canonica disciplina quoad praecipua saltem capita, ubique cohaereat, et ubi incerta vel collapsa fuerit restituitur. Neque ab hoc unquam deflectimus, prout apostolici nostri ministerii munus omnino postulat. Atque ideo eo consilio nostram constitutionem edidimus IV idus iulias anno MDCCCLXVII cuius initium est *Reservamus*; quam in suo robore manere volumus, et ab omnibus ad quos pertinet diligenter observari: nihil enim ea opportunius est ad ecclesiasticam libertatem tuendam, ad sacrorum antistitem iura auctoritatemque vindicandam, et ad catholicam religionem atque unitatem magis magisque conservandam.

Qui autem haec apostolicae sedis iura et officia vel abnegant vel parvipendunt, qua domum ratione,

quo animo eam erga illam reverentiam et obedientiam praestari possunt? Haec si quidem praesentare videbantur commemoratas nonnullorum Armeniorum expostulationes, quibus illud etiam patebatur, ut salvis eorum ritibus, delegati apostolici iurisdictioni plane sublecesterent Armeni, donec venerabilis frater Antonius Petrus IX in officio patriarchae maneret. Quod quidem nullo prorsus modo indulgendum censuimus, etiam ex eo quod excogitatum manifeste fuerit ad declinandam legitimam eiusdem auctoritatem.

Gravissimum autem est, apostolicae sedis auctoritate abuti ad effugiendam praedictorum correctionem. Namque sacrum est et omni aetate servatum atque in honore habitum ius appellationis ad Romanum pontificem, cui divinitus concessa potestas inest quorumlibet iudicium ligata sententia dissolvendi. Verum minime ferendum est, quemquam iam illud

praetexere et eo abuti ad inobedientiae patrocinium: cum scilicet subditi eo consilio in vocem appellationis contra ecclesiasticam disciplinam perperam erumpunt. Remedium enim appellationis, uti monuit Alexander III praedecessor noster¹, non ideo inventum est, ut alicui a religionis et ordinis observantia exorbitanti debeat in sua nequitia patrocinium exhibere; ac notum est universis, appellationes in materia correctionis et morum in devotivo tantum, uti aiunt, servandas esse. Qui secus agere praesumpserint, non tam obsequentes apostolicae sedis filii, quam ecclesiastici ordinis perturbatores esse convincuntur.

Ut ordo iste servetur, ex cuius tranquillitate pax exurgit, necesse est, ut unusquisque memor conditionis suae diligentissime caveat, ne fides ecclesiasticis legibus sibi praestitutos transgrediat. Quare sacerdotes oportet a mundanis curis plane alienos, divinis ministeriis atque animarum saluti semper esse addictos, suisque episcopis ea, qua par est, reverentia obedire. Monachi etiam, qui in professione sua omnes saeculi curas abdicarunt, debent omnino in sancta conversatione et in habitu ordinis sui vivere, et in monasteriis vel hospitibus tranquillam incontaminatamque vitam agere, suaeque et proximorum aeternae saluti semper adlaborare, servata quam debent episcopis reverentia atque obedientia. Ea de causa salutare leges atque instructiones iamdiu editae fuerunt ab hac sancta sede pro monachis Constantinopoli degentibus, quarum initium *Comptures*² et *Comportum est*³: quae si servatae fuissent, minime dolere cogeremur quosdam ex monachis ipsis a recto tramite discessisse. Haec itaque instructiones servari ab omnibus ad quos pertinet districte praecipimus, tibi quoque onus iniungimus, ut pro tui muneris officio ac potestate earundem observantiam omnino cures.

Denique laicorum coetus in officio suo maneat, neque in ecclesiasticas res se ullo modo immisceat. Eorum in ecclesia est doceri non docere, regi non regere; et ecclesiae Dei nihil unquam tam noxium fuit, ac propterea a sanctis patribus et a conciliis etiam occurrentibus illi magis improbatum, quam ut laici in ecclesiasticis negotiis sese insererent et in ecclesiasticum ordinem insillirent.

Haec sunt, venerabilis frater, quae tibi significanda atque mandanda duximus; quae ut possis utilius exequi, necessarias omnes atque opportunas facultates tibi haec litterae tribuimus.

Age itaque, ac divino auxilio fretus operi manum alacriter admove; et ad eos, quos ipsi per nos

¹ Cap. Ad nostrum de appellat.

² Instrum. a. a. de Prop. 2da, 20 augusti 1642; Decret. eundem, 25 aprilis 1652.

³ Decret. a. a. de Prop. 2da, 20 augusti 1652.

invenire non possumus, perge velociter. Confidimus enim beatissimam Dei genitricem sine labe conceptam, et sanctum Gregorium, qui Armeniae gentis vere illuminator existit et apostolus, omnem gratiam a Iesu Christo domino nostro esse impetraturos, ut qui in eam speramus non confundamur, et qui de tantis malis doluimus, laeta in filiis nostris consolatione fruamur. Et huiusce boni, quod fas est

Deum precibus assidue adprecamur, omniumque caelestium munerum ampicim, et praecipue nostrae in te benevolentiae pignus, apostolicam benedictionem toto cordis affectu tibi, venerabilis frater, cunctisque clericis laicisque fidelibus tuae curae commendatis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die 24 februarii anno 1870, pontificatus nostri anno XXIV.

33.

ARMENIORUM DISSIDENTIUM DECLARATIO DELEGATO APOSTOLICO TRADITA*

1870 martii 12-24.

Eccellenza.

I sottoscritti sacerdoti Armeni-cattolici di Costantinopoli, dopo aver fatto ogni prova ed esperienza e ponderato tutto; — Considerando che a loro come a sacerdoti e curatori di anime è obbligo di non trascurarle né spingerle agli eccessi; — Considerando che per ogni e singola anima redenta col sangue dell'Agnello devono rendere conto al divino giudice; — Considerando che ogni mezzo e via rimane e rimarrà infruttuosa per ricondurre e riconciliare questa popolazione all'autorità di monsignore Hassun; — Considerando d'altronde e testimoniando che la fede e professione di costoro è la fede integra e sana della chiesa cattolica; — Considerando come protestano di essere e rimanere nell'unità e comunione dell'una santa cattolica chiesa Romana; — Considerando che nei presenti eventi si verificano le canoniche difficoltà e circostanze, per le quali si rende plausibile la voce del gregge contro la per-

sona del pastore; — Considerando in fine loro stessi indipendentemente alle varie corporazioni, cui fanno parte, e solamente come sacerdoti e curatori di questa popolazione: — Dichiarano a vostra eccellenza reverendissima, di non poter in coscienza lasciare questo popolo in balia di sé e sotto gli ajuti spirituali, dei quali hanno bisogno e dritto; perciò umilmente invocano la bontà di vostra eccellenza reverendissima di voler cambiare i punti fondamentali, sui quali sono invitati all'opera della riconciliazione, dichiarando che nel caso d'immutabilità e d'inflessibilità del mandato di vostra eccellenza reverendissima, e verificandosi l'estremo bisogno dei fedeli rimarrà agli espositori di premunirsi e di prevalersi di quella autorizzazione di cui è larga la benigna madre chiesa con tutti i suoi ministri indistintamente in vista e soccorso delle ultime ed estreme necessità dei suoi fedeli e figli.

Costantinopoli, 12 marzo 1870.

34.

MEMORIALIS LIBELLUS AB ANTONIO HASSUN NAPOLEONI DARU, RERUM EXTERARUM IN GALLIA ADMINISTRATORI, DATUS**

1870 martii 16.

16 marzo 1870.

Mémoire.

Le motif apparent des troubles actuels du diocèse patriarchal arménien catholique de Constantinople est la bulle apostolique nommée *Reversurus* du 12 juillet 1867, par laquelle le patriarche arménien catholique est définitivement constitué. On sait que jusqu'à 1867 la communauté arménienne catholique était régie par deux chefs ecclésiastiques, dont l'un était le patriarche de Cilicie avec neuf évêchés, résidant au Mont-Liban et institué par le pape Benoît XIV¹ en 1742, et l'autre l'archevêque primat résidant à Constantinople avec six évêchés², institué en 1830 par le pape Pie VIII. A la mort du dernier patriarche de Cilicie, en 1866, les évêques de ce patriarchat, réunis au Mont-Liban, ont proclamé le 15 septembre de la dite année patriarche de Cilicie sous le nom de Antoine-Pierre IX l'archevêque primat de Constantinople monseigneur Antoine Hassoun, et en s'adressant par lettre synodale au saint siège, ils lui ont sollicité la confirmation de leur choix et l'annexion des deux juridictions sous le

Cet acte du saint siège n'était que l'accomplissement des vœux de la nation, et l'étendue immense et extraordinaire et sans exemple dans l'histoire ecclésiastique, dont le nouveau patriarchat venait d'être rehaussé par la dite bulle, était le trait d'une bienveillance particulière du saint siège envers l'église arménienne catholique.

La bulle *Reversurus*, qui est devenue plus tard le prétexte des cris des dissidents, à part une modification sur le choix des évêques des provinces, n'a en rien altéré cependant la discipline, ni les privilèges dont le patriarchat de Cilicie, par l'institution de Benoît XIV¹, jouissait depuis 130 ans. Tout ce qui a été dit et publié dans les journaux de la prétendue ingérence du saint siège dans l'admini-

¹ Benedetto XIV non creava il patriarcato di Cilicia, ma solamente creava nelle forme ordinarie il primo patriarca cattolico Pietro Abramo I, presentatogli dai cattolici alla morte del prelato scismatico che occupava quella sede.

² Pie VIII erigendo la primazia Armena di Costantinopoli riservò alla santa sede la erezione de' vacanti suffraganei. La metà di nostre signore compì questo atto nel 1860.

* [Malachia Ormanian], *Gli Armeni cattolici orientali* (Costantinopoli, 1870), p. 48. Antanas Pijars, post evulgatas apostolicas litteras *Non sine gravissimo*, sacerdotes dissidentes (numero triginta quatuor) monuit, ut obsequium legitimum pastori praestarent; qui cum renuissent, ut ex declaratione modo allata satis liquet, suspensionis poena eos subiecit, edito brevi monito, quod in singulis ecclesiis die 3 aprilis facti perierunt. Illi nihilominus in una parvula persistunt.

** E tabularia congregationis de Propaganda fide: *Publicatio canonica*: *Relazione con sommario sulla condizione esistente degli Armeni refrattari di Costantinopoli ai provvedimenti della s. sede*. *Sommario*, p. 68-9.

stration des biens ecclésiastiques de la communauté, de son immixtion dans la gestion intérieure du patriarcat, est un tissu de mensonges exploité par la presse anticatholique de Constantinople mise à la solde des dissidents.

Quant à la modification du choix des évêques, voici le fait. Dans l'ancien patriarcat de Cilicie, le patriarche choisissait avec son synode les évêques suffragants sur une liste de candidats, dressée par le clergé et le peuple du diocèse vacant. Le candidat élu synodiquement et agréé par le patriarche s'adressait au saint père pour lui demander sa bénédiction. Quant aux deux ou trois évêques auxiliaires assistants le trône patriarcal, ils étaient élus uniquement par le patriarche avec le concours du synode sans aucune participation du clergé et peuple.

Quant à l'élection du patriarche, elle était exclusivement faite par le synode de ces évêques, sans le moindre concours ni du clergé ni du peuple, et le patriarche élu devait être confirmé par le saint siège.

Dans le primat de Constantinople institué par le pape Pie VIII, une convention arrêtée en 1853 et connue sous le nom de *Licet* émanée par le saint siège, après une négociation entre la Sublime Porte et l'ambassade de France, réglait les élections épiscopales de la manière suivante. Pour l'élection des évêques suffragants ou des provinces, l'archevêque primat de Constantinople demandait au clergé et au peuple du diocèse vacant une liste de candidats non moins de six ni plus de douze, et sur cette liste il prenait avec le concours de son synode un ternat qu'il présentait au saint siège, qui en confirmait le premier, si par l'information canonique ne résultait rien en sa défaveur.

Quant à l'élection de l'archevêque primat de Constantinople, c'était son synode qui devait former un ternat sur une liste de candidats non moins de six et non plus de douze, dressée par le clergé et le peuple de Constantinople, et le présenter au saint siège pour l'élection et la confirmation après information canonique.

Pendant la négociation de cette convention, la Sublime Porte ne voyait pas de bon œil la clause qui y était mise par le saint siège de nommer des évêques en dehors même du ternat, si par hasard aucun des sujets proposés par le synode ne réunissait pas les qualités nécessaires à la dignité épiscopale. Son excellence le marquis de La Valette, alors ambassadeur de France à Constantinople, a déclaré formellement au nom de son gouvernement, qu'il ne laisserait pas restreindre la liberté de la suprématie du saint siège, qui était représentée par la clause susmentionnée.

Or, à l'annexion des deux juridictions sollicitée par les évêques de Cilicie, le saint siège était en présence de deux systèmes. Tout en accédant à la demande d'annexion et en donnant une étendue immense au patriarcat et la résidence à Constantinople, et lui conservant tous les privilèges, le

Quant à cette, que par le più antico leggi della chiesa l'obbedienza dei vescovi debba farsi al sinodo, altrettanto è incerto, che i patriarchi di Cilicia la abbiano conservata. E qui giova notare, che talora i patriarchi Orientali danno il titolo di sinodo ai due vescovi in partibus che ritengono presso la loro sede.

L'uso quivi indicato non potrebbe provenir con molta facilità.

Cheché sia del fatto, certo è che la santa sede non ha giammai inteso di doversi attenere a questa regola.

La costituzione *Reverentius* non ha mai inteso di confermare i privilegi patriarchali: l'umano così vago, e di cui

il santo siège n'a fait qu'appliquer pour la seule élection des évêques la convention *Licet* ou bien le système d'information canonique, qui fait partie indispensable même des concordats conclus entre le saint siège et les puissances catholiques. Il n'y a pas eu donc aucun empiètement de la part du saint siège, car le même bulle *Reverentius* n'a pas atteint la participation dont le clergé et peuple des provinces jouissait pour dresser la liste des candidats. Dans une récente élection d'évêque arménien on a laissé intacte cette participation. Quant à la communauté arménienne catholique de Constantinople, le saint siège a fait une condescendance dont l'exemple ne se voit pas dans l'ancien régime du patriarcat de Cilicie. En voici l'exposé.

La bulle *Reverentius* dans sa publication n'avait pas rencontré dans le bon sens de la nation aucune opposition, à part quelque insinuation malveillante. Les réjouissances qui ont eu lieu à cette occasion, en sont la preuve: un seul point pouvait blesser l'amour-propre du clergé et du peuple de Constantinople, et on y a réparé. Comme on a dit plus haut, le clergé et le peuple des provinces devaient concourir au choix de leurs évêques par la formation de la liste des candidats, et les évêques devaient à la mort du patriarche en choisir le successeur: de sorte que le clergé et le peuple des provinces contribuaient au deuxième degré au choix du patriarche, mais le clergé et le peuple de Constantinople ne pouvait pas exercer cette même participation dans l'élection de son évêque: car le patriarche étant en même temps l'évêque ordinaire de Constantinople, et le choix du patriarche étant réservé, suivant l'invariable discipline ecclésiastique, exclusivement au synode, le clergé et le peuple de Constantinople, résidence ordinaire du patriarche, incidentalement se trouvait privé de toute participation dans le choix en question. La Sublime Porte et l'ambassade de France ont vu également cette lacune, d'ailleurs matérielle, qui incidentalement résultait par le *Reverentius* pour le clergé et le peuple de Constantinople, compensé d'ailleurs par l'élévation de leur pasteur à la plus haute dignité ecclésiastique. Une commission de notables de Constantinople instituée par la nation pour formuler son désir sur ce sujet, avait prié et proposé comme dernier complément à la constitution du patriarcat, de permettre que le clergé et le peuple de Constantinople à son tour puisse présenter une liste de candidats pour le choix des deux évêques auxiliaires assistants le trône patriarcal. Ces évêques à leur tour entrant dans le synode de l'élection du patriarche, il en suivrait que le clergé et le peuple de Constantinople y participerait au deuxième degré et par deux représentants, tandis que les diocèses des provinces ne s'y représentaient que chacun par un seul représentant. La proposition a été prise en considération; plusieurs entretiens ont eu lieu entre le grand-monsieur monsigneur Valerga, patriarche de Jérusalem, alors en mission à Constantinople pour ces affaires, et la Sublime Porte; et la proposition ayant été soumise au saint siège, celui-ci y a donné son

gli Orientali non hanno saputo mai indicare l'estensione e l'origine, anzi quella bolla ha corretto più di un'abuso, che passava sotto il nome di privilegio.

La stessa costituzione *Reverentius* non ha riprovato formalmente la lista popolare. Ha tacitato su questo punto per quella prudente moderazione che distingue la santa sede, non mai però nell'intento di lacerare i suoi diritti. Il difetto all'antico doppio verbalmente proposto da monsignore Hauser nell'1867, si ripropone insistenti ed al presidente arbitrio del patriarcat; dover però agli adempimenti affinché più pieno si tegliano questo uso per molti signorili particolari.

assentiment, et de la sorte tout a été réglé et communiqué à la Sublime Porte par ordre officiel pour être enregistré dans ses archives; l'arrangement a été en même temps communiqué à l'ambassade de France, et l'incident de la bulle *Rescriptum* était clos.

Les ennemis du catholicisme en Orient voyant que cette nouvelle institution du patriarcat en redoublait le prestige, et menaçait d'absorber les arméniens schismatiques dits Grégoriens, et que tout prétexte d'attaquer le patriarcat était enlevé, ont employé tous les moyens de ressusciter la discorde: on a mis sur le tapis la question du *Bérat*, que, en majesté le sultan, suivant les anciens usages, m'avait accordé pour m'assurer l'emploi des privilèges, des immunités reconnues *ab antiquo* aux chefs ecclésiastiques des communautés chrétiennes de la Turquie. On a voulu prétendre que ce *Bérat* était un titre de pouvoir civil communal, et que par conséquent l'élément laïque devait avoir sa part dans sa collation: mais le gouvernement Ottoman a repoussé cette allégation en déclarant officiellement qu'il ne reconnaissait pas dans les communautés chrétiennes des chefs civils, mais seulement des chefs ecclésiastiques.

C'est alors qu'on a cherché d'allumer une guerre intestine. On a voulu se prévaloir des animosités d'un corps de certains moines et ecclésiastiques arméniens; on les a mis en méfiance vis-à-vis de la nouvelle juridiction du siège patriarcal. Malheureusement ils ont eu la faiblesse de se rendre l'instrument docile des ennemis du catholicisme en Orient: ils ont crié à la destruction de la part du saint siège des droits orientaux, tandis qu'ils étaient les premiers à faire des efforts contraires à l'esprit de la discipline de l'église arménienne, qu'ils avaient l'air de protéger, de se soustraire à la juridiction patriarcale. Actuellement ces troubles de Constantinople n'ont d'autre caractère que celui d'une insubordination de ce corps des moines et ecclésiastiques insoumis à l'autorité patriarcale. L'élément laïque de la nation y est entraîné par les mêmes ecclésiastiques, leurs parents ou précepteurs. Il va sans dire que tous ceux, parmi mes fidèles, qui ont abdicqué à la foi catholique ou ceux qui professent des principes de radicalisme, s'y associent naturellement. Dans les démonstrations publiques prennent part aussi des hommes sans aveu et des jeunes gens arméniens Grégoriens. Voilà l'ensemble des différents partis réunis à l'opposition pour différents motifs qu'on exploite, et on le mène vers le même but anti-catholique, anti-ottoman et anti-français. On fait la propagande contre la bulle *Rescriptum*, et on prêche en faveur des élections populaires des évêques et des patriarches de l'Orient: depuis vingt ans, par la même tactique¹, on a réussi d'obtenir un grand nombre d'évêques anti-ottomans dans les élections des évêques Grégoriens, y compris leur patriarche actuel de Constantinople: on cherche d'obtenir le même résultat dans la communauté arménienne catholique. En 1853 la bulle *Rescriptum* n'existait pas; et alors aussi ces mêmes

questions étaient sur le tapis, mais devant l'énergie du saint siège et de la France la manœuvre n'a rien gagné. Comme cette fois-ci le patriarcat arménien catholique s'est définitivement constitué avec un pouvoir et juridiction imposante, il est devenu plus odieux aux yeux du même parti anti-catholique. Il suffit de lire la presse nationale de Constantinople pour saisir sous les motifs apparents de la bulle *Rescriptum* le vrai mobile des troubles. On y voit que la constitution *Rescriptum* n'est pas nationale ni ottomane, mais étrangère, que j'entraîne mon église vers la France en l'éloignant de l'Orient et de la Turquie. J'étais hier en simple archevêque primat par ce parti hostile au catholicisme en Orient, aux vues duquel on pouvait naturellement convenir ni ma ligne de conduite ni mes entreprises. Les conversions en masse des arméniens Grégoriens sur les frontières asiatiques provoquées par le seul prestige du siège primatial et actuellement patriarcal de Constantinople troublaient fortement la tactique anti-catholique, qui avait formé le plan de l'absorber dans un certain temps d'une manière insensée.

Pour assoupir donc ces troubles, les mêmes moyens devraient être employés qui, en 1853, ont pu apaiser les troubles de la même nature. Comme c'est le même corps de moines et d'ecclésiastiques qui est l'instrument aveugle de cette manœuvre, il faut le rappeler à l'ordre et à l'obéissance de la juridiction patriarcale, et le saint siège en est sérieusement préoccupé. Une fois ce corps ecclésiastique rappelé au devoir, l'élément laïque finira de s'apaiser. Il faut en même temps que la Sublime Porte encouragée par le gouvernement français soutienne, comme elle l'a fait jusqu'à présent, l'autorité patriarcale et le prestige du catholicisme, qui est sa meilleure sauvegarde.

Plus le prestige du catholicisme est assuré au patriarcat arménien catholique, qui est l'avant-garde des autres communautés orientales catholiques de Turquie, mieux sont sauvegardés les intérêts du gouvernement Ottoman et assurée l'influence de la France en Orient, salutaire non moins au catholicisme qu'au gouvernement Ottoman. Au contraire, toute transaction avec la politique anti-catholique lui est dangereuse.

Dans la période de trente ans de mon administration, plus de quatre fois se sont élevés avec la même diagnose et symptômes de pareilles démonstrations; ces mêmes corps de moines étaient toujours sur le camp. On a dû soutenir la lutte: si on la manquait, la communauté arménienne catholique était absorbée dans la grande masse Grégorienne, but convoité par ses adversaires. En 1853, quatre de ces moines Mekitaristes de Venise ont défectionné de l'église catholique, et l'un d'eux promu à la dignité épiscopale par le patriarche Grégorien d'Ecimiazin s'est installé dans Constantinople même, pour mener dans le même sens la communauté arménienne catholique; il est actuellement aussi l'un des plus chaleureux agitateurs et provocateurs des démonstrations qui travaillent le patriarcat. Mais on aime à espérer qu'avec de l'énergie et de la constance, le patriarcat arménien catholique ressortira de la lutte plus pur et plus fort encore.

Rome, Ritiro Piatti, le 16 mars 1870.

¹ S'allude principalmente alla Russia. (Nota di monsignore Ruffini.)

² S'allude alla *Prolegomena* ossia regolamento imposto dal governo Russo al patriarcato Armeno scismatico d'Ecimiazin. (Nota di monsignore Ruffini.)

25.

DELEGATI APOSTOLICI DECRETUM IN SACERDOTES ET MONACHOS REVENUENTES LATUM¹ 1870. martii 19/31.

*Antonius Iosephus Phym, Dei et apostolice sedis A
gratia archiepiscopus Thyamensis, delegatus apostoli-
cus etc.*

Venerabili clero saeculari et regulari, et dilectis
nobis in Christo catholicis armenici ritus,
salutem et benedictionem in Domino.

Die 15 mensis huius, in ecclesia patriarchali
sanctae Mariae immaculate conceptae, in linguam
vestram translatae publicari fecimus litteras aposto-
licas, quas sanctissimus dominus noster Pius papa IX
sub dato 24 februarii, manu propria subscriptas,
ad nos dirigere dignatus est.

In hisce litteris sanctissimus et amantissimus
dominus noster, ut iam notum est vobis, gravissimo
animi moerore se dicit affectum propter dissidia et
perturbationes, quibus miserandum in modum Ar-
mena Constantinopolitana ecclesia divexatur. Haec
autem ad sequentia capita reducuntur.

1. Ad fidem catholicam pertinet, Romano pon-
tifici in beato Petro pascendi, regendi et gubernandi
universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo
plenam potestatem auctoritatemque esse traditam,
cuius plenum et liberum exercitium nullis territoriali-
bus aut nationalibus limitibus potest circumscribi
et coerceri: omnesque qui catholico nomine glorian-
tur, non solum debere cum eo communicare quoad
fidem et dogmata, verum etiam subesse quoad ritus
et disciplinam. Contra hanc apostolicam auctori-
tatem divinitus constitutam, erroneae falsaeque doc-
trinae atque calumniae in vulgus fuere disseminatae,
atque etiam apostolicarum constitutionum, et nomi-
natim illius quae incipit *Reverentur*, vis et auctoritas
despecta fuit et detrectata. Etenim ex confusione
disciplinae cum ritibus, inter quae tamen maximum
discrimen intercedit, fidelium orientalium mens per-
turbata, ac pluribus iniustis querimoniis occasio
praebita fuit; haecque ad conficiendam contra apostoli-
cam sedem invidiam, ii omnes maxime abusi sunt
et abutuntur, qui salutarem eiusdem sedis actio-
nem et vim in Orientales ecclesias impedire aut
imminuere minime verentur.

2. Nonnulli ex laicorum ordine cum aliquibus
ex clero saeculari et monachis reverendissimi An-
tonii IX, Ciliciae patriarchae, auctoritatem palam
spreverunt.

3. Reverendissimi Iosephi Arakial, episcopi
Ancyran, qui, annuente sancta sede, vicaria eiusdem
patriarchae potestate hic fungitur, canonicam iuri-
dictionem ita detrectavit, ut eiusdem sententias
ac mandata vel non recipere vel non servare ausi
fuerint, atque ad inobedientiae patrocinium et ad
effugiendam antistitis illius correctionem, sub futili
quodam specie appellationis, ipsius sedis apostolicae
auctoritatis abuti non timuerunt.

4. Legitimam memorati patriarchae electionem,
licet unanimi episcoporum suffragio peractam, ac
sanctis sedis iudicio et auctoritate firmatam in du-
bium vocare non dubitaverunt.

5. Solemnem eiusdem commemorationem in
saecrosancto missae sacrificio atque in divinis officiis
palam intermittere ausi sunt.

6. In privata domo altare contra legitimum
Christi altare erigere minime formidarunt.

7. Non desierunt quidem reverentiae atque
obedientiae erga beatissimi Petri cathedram pro-
testationes; haecque prae se ferre videbantur Arme-

nae expectationes, quibus illud etiam petebatur,
ut salvis eorum ritibus delegati apostolici iuri-
dictioni plane subicerentur, donec reverendissimus
Antonius Petrus IX in officio patriarchae maneret.
Verum et hoc quidem nullo prorsus modo indul-
gendum censuit supremus noster hierarcha, etiam
ex eo quod excoGITATUM manifeste fuerit ad decli-
nandam legitimam eiusdem patriarchae auctori-
tatem.

Ex quo Constantinopolim advenimus, pro mu-
nere nostro delegati apostolici omnem adhibuimus
operam, ut sacerdotes illos, qui in supra memoratis
sive ex toto sive ex parte rei dicebantur, ad sub-
iectionem induceremus.

Quo liberiori autem examen instituere et errantes
ad meliorem frugem reducere possemus, venerabilem
fratrem Arakial, patriarchae vicarium, deprecati
sumus, ut publicationem inflictarum censurarum; qui-
bus sacerdotibus illis pro ratione officii sui minatus
fuerat, temporarie suspenderet. Quod et praestitit.

Ad conversionem horum sacerdotum frustra la-
boravimus. Non solum auctoritatem legitimam re-
verendissimi domini Antonii Petri IX, Ciliciae
patriarchae et ordinarii eorum, palam spernere per-
gunt, sed et formaliter verbis et actibus repudiant,
eique se subicere detrectant; monita nostra, quae
et privatim et publice dedimus, pro nihilo habent;
et quod gravius est, sanctissimi domini ac patris
nostri Pii IX mandata, quae post publicationem
litterarum apostolicarum de dato 24 februarii (*Non
sine gravissimo*) neminem eorum latent, sub variis
praetextibus et subterfugiis eludere conati sunt,
sed reapse eius auctoritati, divinitus constitutae,
se subtrahere non verentur.

Haec autem inobedientia et legitima auctori-
tati detrectatio eo magis deploranda et condemnanda
est in iis sacerdotibus, qui praeter reverentiae et
obedientiae vincula, quibus ordinario suo ligantur,
insuper aut voto religionis obstricti, aut speciali
modo, uti alumni Propagandae, apostolicae sedi
addicti inveniuntur.

Indulgentia et longanimitate erga sacerdotes
illos hucusque usi sumus, sperantes futurum ut er-
rantes agnoscerent errores, delinquentes in semitam
rectam reverti non retardarent. Nunc autem spe
nostra frustrati, contra indociles et rebelles, ex
quibus Antoniani et Mechitaristae Venetiani nec
mandatis suorum abbatum generalium obtemperare
voluerunt, secundum iustitiae praecepta procedere
et censuras ecclesiasticas infligere coacti sumus.

Sacerdotes isti sunt sequentes: Reverendissimus
pater Paulus Boyneuyrian, superior monachorum
Antonianorum; reverendissimus pater¹ etc. etc.; qui-
bus hisce diebus se adiunxit dominus Enfidian.

¹ Si etiam opportuno riportare qui in nota de suddetti
sacerdoti, che ha fu trasmessa da monsignor delegato con
successiva lettera, ed è come appresso:

Lista des religieux et prêtres arméniens
suspendus de tous offices ordinis et iurisdictionis.

Antoniani.

P. Paulus Boyneuyrian, sup-
rior.
P. Stephanus Sarian.
P. Raphael Misserian.
P. Elioas Teotolian.
P. Joannes Zaghigian.
P. Leo Chragian.
P. Memobius Sarjartian.

P. Antonius Zohrabian.
P. Serephimus Haximian.
P. Ephrem Narlian.
P. Hnogh (Ezoghian) Bagda-
sarian.
P. Joseph Uzunian.
P. Gabriel Zechegian.

¹ Il tabulario congregazione de Propaganda fide: Patriarato armeno: Relazione con sommario sulla condotta co-
stenuta dagli Armeni cattolici di Costantinopoli ed provvedimenti della s. sede. Maggio 1872. Sommario, p. 25-26.

Horum omnium die 1/13 martii currentis ex-
piraverant litterae patentes, quibus facultas au-
diendi confessiones ipsi concessa fuit; sed hae li-
terae patentes non solum renovatae non fuerunt,
sed nec quisquam eorum, licet invitatus, ad re-
novandas praedictas facultates patriarchatus se
praesentavit.

Decem horum, officio: N. N.¹, iam ab auctoritate
legitima ab omni officio ordinis et iurisdictionis
suspendi, nihilominus sanctae missae sacrificium
celebrare et sacramenta administrare non reformi-
dantes, irregularitatem incurrere nihil duxerunt.

Sed et ceteri omnes, non obstantibus variis et
repetitis monitis, tum a venerabili fratre patri-
archae vicario, tum a nobismet, sive privatim sive
publice datis, scitis protestationibus et singulari
verborum et notum contradictione obedientiam
et subiectionem prae se ferentes, reverendissimi
patriarchae auctoritati se submittere et sanctae
sedis mandatis obtemperare detrectant et detrec-
tare perseverant.

Nos igitur, licet animo dolenti, poenas condignas
infligere ulterius differre non possumus. Ac proinde
auctoritate apostolica, qua in hisce partibus fungi-
mur, decem sacerdotes supra nominatos, quos reve-
rendissimus patriarchae vicarius ab omni officio
ordinis et iurisdictionis iam suspendit, ac deinde
propter violationem censurarum irregulares de-
claravit, nos quoque sententiam et declaratio-
nem praedicti antistitis confirmantes, suspensiones
et irregulares declaravimus et praesentibus litteris
declaramus.

Ceteros vero sacerdotes supranominatos, in quo-

Michiariotes de Vcnio.

P. Joannes Sorguggi.	P. Barnabas Enayan.
P. Moyas Amberboyan.	P. Jacobus Argian.
P. Basilus Mardirozian.	P. Sukias (Placidus) Baronian.
P. Vartan Seismanian.	P. Paschalis Tersouta.
P. Eugenius (Aganiam).	P. Axentius (Aurelius) Kar-
P. Eliseus Alianikian.	konian.

Alumni Propagandae.

Don Timotheus Ciraghian.	Don Paschalis Nurigian.
--------------------------	-------------------------

Sacerdotes saeculares.

Don Joseph Kupelian (archi- prêtre).	Don Mesrobis Germaghian.
Don Antonius Esabalian.	Don Simon Hakimian.
Don Joannes Giambasian.	Don Eduardus Sevlan.
Don Aaron Simpatian.	Don Joannes Bahdarian.

Congregationis Bomar.

Don Athanasius Bahdarian.	(Auxquels s'est joint venant de Paris.)
Don Seraphinus Davidian (le soit-disant vicairer capitu- laire sede vacante).	Don Gregorius Enfedjan (En- fagian).
Don Vertanes Gismegian.	(Attendu: Stephanian, venant de Rome.)

¹ Non avendo monsignor delegato distinti nella sua nota
successivamente mandata alla nostra congregazione i nomi di
questi sacerdoti, sono stati desunti dalla versione Armena di
questa sentenza pubblicata a Constantinopoli. Essi sono come
appresso:

D. Joannes Zaghighian.	P. Gabriel Zaghighian.
D. Joseph Kupelian.	D. Paschalis Nurigian.
D. Vertanes Gismegian.	P. Paulus Boyasouryan.
P. Esichius Baydasarian.	P. Eliseus Teutonian.
D. Mesrobis Germaghian.	P. Seraphinus Hanimian.

rum gratiam reverendissimas vicarias patriarchae,
ad nostram deprecationem publicationum inflictio-
rum censurarum suspenderat, omnes et singulas ab
omni officio ordinis et iurisdictionis suspensiones de-
claravimus et praesentibus litteris declaramus.

Praeterea, cum inter sacerdotes suspensiones aliqui
inveniantur, quibus a vicariatu apostolice latini ritus
facultates quaedam et iurisdiclio ad audiendas con-
fessiones fuerunt concessae, has quoque facultates
et iurisdictionem retractamus et retractatas esse de-
claramus.

Vos igitur, dilectissimi in Christo fideles, scire
oportet omnibus istis sacerdotibus, qui ratione in-
obedientiae eorum non solum erga patriarchalem,
sed etiam erga supremam apostolicam sedis auctori-
tatem, ab omni officio ordinis et iurisdictionis sus-
pensi sunt, hac quidem confirmatoria sententia pro-
hibitum esse, ut sanctissimae missae sacrificium
celebrent, sacras functiones exercent, aut sacra-
menta administrent, immo illos ipsos, hac eadem
sententia, destitutos esse ab omni officio et iuri-
dictione, quibus uti parochi, vice-parochi, confessoria
aut alterius muneris hac seque fungebantur. Si
autem (quod Deus avertat) censuras inflictas vio-
lando, missam celebrare aut sacrorum ministerium
exercent pergerent, scire vos oportet, talem missae
celebrationem aut sacrorum administrationem non
tantum fore actus illicitos et sacrilegos, sed etiam,
quando agitur de sacramentali absolutione in sacra-
mento poenitentiae, aut de quocumque actu, ad
cuius validitatem requiritur iurisdiclio ecclesiastica,
actus illos non solum fore illicitos et sacrilegos,
sed et invalidos, irritos et prorsus nullas. Tantum-
que abest ut sacerdotes illi, hoc modo procedendo,
tamquam pastores animarum vestrarum ad vitae
aeternae pascua vos perducerent, quin potius, si
ad ministerium eorum confugitis, secum vos in
interitum et perditionem indubitanter traherent.
Etenim de sacerdotibus dictum est: Vos estis sal
terrae: quod si sal evanuerit, in quo salietur? Ad
nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras et con-
culcetur ab hominibus. (Matth. V. 13.)

Verumtamen, his non obstantibus, in infinitam
Dei misericordiam atque in praepotens beatissimae
virginis auxilium ac sancti Gregorii Illuminatoris
protectionem plane confidentes, sperare non de-
simus futurum ut quos benevolentiae, longanimita-
tis ac christianae caritatis specimina vincere non
potuerant, iustitiae saltem et aeveritatis inflictae
poenae in abyssum prorueret impediant et ad salu-
tis et obedientiae tramitem reducere festinent.

Quod ut a divina misericordia obtineamus, vene-
rabilis clarus et dilectissimus in Christo fideles, pre-
cibus vestris instantes efflagitare non desinite.

Exemplar huius nostrae epistolae circularis sacer-
dotibus omnibus et singulis supranominatis por-
rigitur, eaque ex ambone in ecclesia cathedrali
publicabitur.

Datum Constantinopoli, ex residentia nostra
archiepiscopali, hac die 19 31 martii anno Domini
1870.

† Antonius Iosephus ut supra.

36.

PIUS PAPA IX, EXPOSITIS ARMENORUM DISSIDENTIUM FASCINORIBUS, HORTATUR
ARMENOS CATHOLICOS UT FIRMITER ADHAEREANT OBEDIENTIAE SEDIS APOSTOLICAE.
1870 maii 20.

Dilecti filii Armeni catholici patriarchatus Cilicis
Pius papa IX.

Dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.
Quo impensius studio afflictos Armeniarum
ecclesiae res erigere mihi sumus, et ad eam adducere

ordinem eamque concordiam et firmitatem, quae
antiquum ipsi decus referre possent, eo acerbius
affligimur a nonnullorum malitia, qui curas nostras
omnes non modo frustrantur, sed per machinationes
suae convertunt in animorum dissidium, in pusillo-

rum scandalum, in propriae gentis perniciem. Mala sane eorum artibus excitata et ingiter invalescentia enumeravimus litteris nostris apostolicis. Non alio gravissimo, quas dedimus die vigesima quarta februarii huius anni, dum ad ea compensanda et dirimenda remittebamus ad vos venerabilem fratrem Antonium Iosephum archiepiscopum Thyasacum, delegatum nostrum apostolicum.

Verum hodie gravius quoque dolere cogimur, quod nec suavitate eius, nec prudentia, nec auctoritate, perversorum audacia frangi aut moliri ulla ratione potuerit. Ipse quidem vix Constantinopolim appulsi memor ecclesiasticae lenitatis, accivit ad se praecipuos perturbationum auctores, eosque paternis monitis ad debita obsequia reducere conatus est. Frustra hanc industriam expertus, publice proposuit litteras nostras, quibus peculiaris novorum eventuum adiuncta commendantes eius zelo, confirmabamus constitutionem nostram *Reversurus*, editam die duodecima iulii 1867 pro recta episcoporum electione, revocare nitebamur ad officia proprii instituti clerum saecularem et monachos, laicos monebamus, ne limites ipsa ab ecclesia constitutos excederent, et perspicue demonstrabamus inanitatem prolatum a refractariis expostulationum. Ea vero occasione idem venerabilis frater Antonius Iosephus comminatus fuit ecclesiasticas censuras iis e clero, qui legitima auctoritati intra statos dies se subicere renuerent. At cum eos dies incassum dilabi vidisset, prorogandum adhuc censuit praestitutum terminum, nec antea reluctantes suspensione innodavit, quam cognovisset, inutilem iam omnem esse patientiam, et praeventendum esse per hanc severitatem periculum ulterioris deceptionis simplicium.

Qui tamen ita mulctati fuerant non modo nihil de contumacia sua remisissent, sed poenam ipsam convertentes in atrocius facinus et gravius aliorum scandalum, impudenterque contemnentes ecclesiae auctoritatem et leges, palam et etiam solemniori ritu omnia sacri ministerii munia sibi vetita obire perrexerunt. Quo in crimine summopere dolens, saecularibus aliquot sacerdotibus accessisse, ex monachis Constantinopoli degentibus, fere omnes Mechitaristas Venetae congregationis, universosque monachos Antonianos; nec ab istorum ingenio admodum discrepasse qui hanc nostram incolunt urbem. Hi enim non modo restiterunt visitationi apostolicae eorum domus a nobis demandatae, sicuti fratres eorum in Oriente, pluriesque priorem et alterum electum visitatorem reiecerunt; sed omnes, nulla petita venia, se subduxerunt nobis. Quos inter etiam venerabilis frater Placidus Kasangian, qui Antiochenae ecclesiae titulo consecratus congregationi totum iam praefuerat, immemor profecto muneris sui et censurarum episcopos urgentium, qui non impetrata pontificia venia concilium deserant, discessit.

Verum ipsa rebellium pervicacia artesque ad concitandos animos adhibitae pretiosiorum nobis faciunt et incundiorem plurimorum firmitatem, qui nec insidiis, nec blanditiis, nec minis ab obsequio nostrae legitimae auctoritatis debito se abduci siverunt. Quos inter commendandos nominatim censemus Mechitaristas Vindobonensis congregationis, qui deploranda aliorum defectione minime laefacti, immoti perstiterunt in officio. Haec vero tot piorum constantia in tanto discrimine merito nobis spem facit, vos, dilectos filios, humano quovis respectu posthabito, strenue sectaturos esse nobilia patrum vestrorum vestigia, qui fidem eam fluxis haec praeferebant, exilium potius et aspera quaeque pertulerunt alacriter, quam infirmari paterentur conjunctionis suae vincula cum hoc unitatis catholicae

centro, aut quidquam detrahi de veneratione, qua documenta, regulasque prosequuntur ab ista veritate magistra propositas. Id autem securus etiam expectamus a fide vestra, quod experti novitae, quanta sollicitudine, quantoque studio sancta ista sedes gentis vestrae commoda, incremento et honori prospicere curaverit, sive a vobis avertendo schismaticorum insecutiones, sive comparando vobis libertatem cultus, sive subdupendo vos a iugo schismaticorum patriarcharum, sive primatiam sedem Constantinopoli constituendo; quae, addictis ei primum suffraganeis ecclesiis, demum per coniunctionem eius cum patriarchatu Ciliciae decorata fuit patriarchae commoratione. Ita ut quocumque intendatis oculos, conspiciere debeatis, vigorem, libertatem, decus, quibus fruimini, accepta potissimum esse referenda studio in vos et affectui huius sanctae sedis; vestrumque propterea interesse, ne ab illa nullo modo desciscatis.

Nec decipi patiamini a rebellium artibus, qui, ut vos ad se facilius pertrahant, passim asseverant, se sua agendi ratione, nec a fide et observantia nobis debita, nec a catholicorum officio deficere; isti enim factis negant quod verbis continentur. Et sane qui praefracte detrectant et contemnunt auctoritatem successorum Petri, in quibus Petrus perpetuo vivit, et eorum qui sibi ab illis praepositi fuerunt; facto suo primatum illum inficiantur honoris simul et iurisdictionis in universam ecclesiam, quem Christus Petro contulit, dum pascendi non minus agnos, quam oves totius gregis sui, seu regendi ecclesiam, qua late patet in orbe toto, munus ei commisit. Iam vero in hoc plane censu apud vos habendi sunt illi, qui et legitimi patriarchae vestri, et eius, qui pro ipso vicaria potestate fungitur, auctoritatem despexerunt; qui neglexerunt aut recipere recusarunt istius sententias; qui eo pervenerunt, ut legitimam illius electionem, utut rite peractam et confirmatam a nobis, revocarent in dubium: qui restiterunt delegato nostro; qui eum muneris sui exercitio, quoad indictam a nobis monasteriorum visitationem prohibuerunt; qui diserte se professi sunt independentes; qui id facto confirmarunt, dum non modo, exacto iam tempore demandatae sibi iurisdictionis, excipere perrexerunt fidelium confessiones, sed id facere praeterea ausi sunt, postquam per editam suspensionis sententiam ipsis omnino fuerat eo munere interdictum; qui sacerdotalia omnia ministeria publice et solemniori etiam ritu obire non desisterunt, in ecclesiasticarum censurarum contemptum; qui demum nihil sibi reliquum fecerunt, quo apertissime significarent, flocci se facere canonicas leges legitimaeque potestatis et istius sanctae sedis auctoritatem. An istis qui tanta insurgunt audacia in auctoritatem nostram, tantaque pervicacia perstant in proprio crimine fides adhibenda sit, dum profitentur, sentire se de primatu huius sanctae sedis, uti catholicos decet, seque manere coniunctos nobis et obsequentes, facile vos ipsi perspicietis. Quamobrem si discedere veremini ab ea catholica unitate, extra quam non est salus, si verae utilitati gentis vestrae prospicere cupitis, cavete ab artibus et insidiis istorum. Advertite vero potissimum ne vobis ingeratur confusio rituum et disciplinae, quam isti callide nitantur inducere in simplicium animos, ut eos concitent in hanc sanctam sedem, quam eo demum spectare iactant, ut paulatim, veteribus orientalibus ecclesiae ritibus obliteratis, iis latinum ritum sufficiat. Nam si Romani pontifices studere semper, ut unitati ecclesiae responderet uniformitas disciplinae, quoad praecipua saltem capita; ritus tamen omnes, qui nec a recta fide, nec ab honestate deflecterent, servandos cen-

auerunt. Defectio vero mox a nobis reprobata ritus, certe non oportet, sed disciplinam; quam nisi Christi vicarius moderari possit ubique, frustra totius ecclesiae regimen ei erit commissum; adeoque cum etiam praefert indelem quae ab illa recta fide decedunt, quam de divino summi pontificis primata catholicos tenere oportet.

Futurum quidem confidimus, ut qui pertinaciter haec in sua defectione perstiterunt, Dei epitalante gratia, tandem recipiant et ad debitum revertantur obsequium. Verum si in sua contumacia permanserint, nos memores, demandatam esse nobis totius domini gregis curam et apostolum Paulum ecclesiae tradidisse Corinthiis, ut fidellum scandalum submoveret et ipsius quoque sentis spiritum salvum faceret, putrida haec membra, quae iam ultro coacerant a capite, coniungere cogemur a ceteris, ne reliquum corpus contagione sua inficiant, reosque omnes schismaticos declarabimus et ab ecclesiae sinu divulsos. Utinam ipsi tantae poenae horrore perterriti redeant ad cor, conversique ad meliorem frugem, molestissimam a nobis avertant necessitatem tristissimi huius excois muneris nostri. Et quo magis aberraverunt a via veritatis ac iustitiae, eo demissione obsequio se subiciant nostrae legitimae ecclesiasticae auctoritati, et lapidem offen-

sionis, quem sua agendi ratione passis obiecerunt, obedientiae suae et humilitatis exemplo tollere nitantur e medio, nobisque sic optatissimam fiant potestatem paterno rursum eos excipiendi complexu.

Vos autem, qui haec difficultatibus et periculis circumsepti, peritistis inmeti, ab istorum discrimine moniti videte quomodo cante ambuletis, confirmamini in fide vestra, obsequentibus semper obedite praepositis vestris, memores, omnem potestatem, maxime vero sacram, esse a Deo; et a sollicitudine nostra studioque vestrae salutis et utilitatis excitati, sedule fovete in vobis religiosam illam observantiam, qua sanctam sedem prosequimini, et filialem illam caritatem, qua iungimini nobis, ut unum semper nobiscum esse possitis in Christo Iesu eiusque promereri benedictiones. Haec enixe poscimus a patre misericordiarum, cuius gratiam in vos omnes affatim effundi desideramus. Superni vero favoris auspiciem et paternae nostrae benevolentiae pignus apostolicam benedictionem vobis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die vigesima maii MDCCCLXX, pontificatus nostri anno XXIV.

Pius papa IX.

37.

SUPPLEX LIBELLUS A DISSIDENTIBUS AALI PASCIAE TRADITUS*

1870 septembris 21.

Traduzione dal Turco della seconda petizione degli Armeni dissidenti presentata a sua altezza Aali-Pascia.

Altezza.

Sia in iscritto, sia in parole, già pur troppo abbiamo importunato vostra altezza nell'esporsi i mille danni arrecati per causa di monsignore Haseun. Mentre poi vostra altezza dopo aver preso in considerazione nel consiglio de' ministri il modo di riparare fondamentalmente a questa questione, era in procinto e ancora aveva promesso fermamente di render pubblica la decisione, e noi l'aspettavamo ansiosamente, non solo non ne abbiamo finora veduto alcun risultato favorevole all'esecuzione, ma al contrario quando giorni prima ci siam presentati coi nostri figliuoli e famiglie da vostra altezza, egli è vero che ella compatendo la nostra posizione, ha promesso di nuovo il pronto arrangiamento dell'affare in questione; ma soggiunse che vostra altezza aspettava dal cardinal Barnabò il riscontro di una lettera che ella gli aveva diretta in risposta ad una sua scritta a vostra altezza. Ora, come sa vostra altezza, noi altri da una parte siamo, come per il passato, perfettamente cattolici nelle massime di fede, d'altra parte siamo sudditi eternamente fedeli del governo imperiale Ottomano: questo poi fin da' tempi felici del sultano Maometto il conquistatore e che riposa nel paradiso, fin al giorno d'oggi ha emanato de' firmani imperiali: secondo il contenuto di questi e ad esempio de' nostri compatriotti Greci ed Armeni (eretici), noi siamo in possesso dei diritti e privilegi religiosi, e dell'antica consuetudine di eleggere i nostri antistiti ecclesiastici *senza la minima intervensione estera*, sia precedente, sia posteriore, e questi diritti erano stati confermati da sua maestà il sultano con firmano, e così fino al tempo di monsignore Haseun la nomina e la deposizione di questi (antistiti ecclesiastici) era annuamente nelle mani e potestà della nazione e del governo senza dover ricorrere a chicchessia secondo l'antica consuetudine. Ora noi non abbiamo da

attendere nessuna grazia nè dal cardinal Barnabò, che è prefetto d'una congregazione puramente spirituale, e nè da' suoi settantadue colleghi: se poi monsignore Haseun da ciascuno di questi si farà venire una lettera di raccomandazione, e così il governo vorrà entrare in trattativa politica su quest'affare, egli è chiaro che fin al fine del mondo non si potrà vederne la soluzione. Al contrario noi altri ci contendiamo delle nostre usanze e consuetudini antiche garantite dalla protezione del governo imperiale, e che per noi sono un tesoro e gloria vitale, e perciò non abbiamo bisogno di nessuna grazia, mediazione, consultazione o altra formalità *estera*. Anzi noi altri non solo non possiamo accettare nè la forma, nè il fondo di concordato, perchè questo è senza precedente per noi ed è del tutto lesivo de' diritti di sua maestà il sultano e contrario della libertà di azione. Poichè in una tal combinazione di concordato, sebbene venga garantito il diritto del popolo e del governo nell'elezione e nomina degli antistiti spirituali, tuttavia non rimarrebbe nella piena autorità della nazione e del governo la loro deposizione e rimozione; quindi i patriarchi e i vescovi in questo modo eletti non rimarrebbero quali sudditi sottoposti al governo imperiale; epperò a qualunque modo si voglia, sempre il diritto di sua maestà il sultano verrà lesa e il dovere dei sudditi del governo verrà assolutamente infranto. Pertanto col mettere avanti simili protesti, lo scopo de' loro autori non è se non di guadagnare del tempo e di poter portare facilmente in esecuzione le false loro mire: i medesimi sono coloro che animati d'odio e animosità avevano per l'innanzi per telegrafo sollecitato da Roma contro di noi censure e maledizioni. Così ora con questi nuovi pretesti cercano di guadagnare del tempo e osano ancora dire a vostra altezza che stanno a fare una pronta riconciliazione nazionale, e così paralizzano l'effetto di tanti favori salutari che fin dal principio vostra altezza degnossi usare verso di noi e della nostra causa: e per questa via

* Il tabulario congregazione de Propaganda fide: Patriarcato armeno: Firenze di gennaio 1872. Sommario, p. 108-8. CONCIL. GENERAL. VOLUME XL.

fanno ancora differire l'esecuzione della risoluzione definitiva presa di già governamentalmente con tanta nostra consolazione e riconoscenza, ma non ancora messa in esecuzione. Con ciò da una parte i medesimi spargono intanto la discordia e dissensione qui e nelle provincie fra i fedeli sudditi del governo imperiale. Dall'altra parte i medesimi vagano a pubblicare qua e là, che la destituzione di monsignor Hassun non è nel potere del governo Ottomano, e con ciò intendono portare la disperazione, la mestizia e il dolore in seno di tutta la nazione. Ora noi altri, finchè sta in mezzo la bolla *Reversurus*, e finchè non verrà ufficialmente e pubblicamente annientato e soppresso dal governo imperiale il carattere ufficiale di un patriarca, che contrariamente alle nostre massime religiose e nazionali è stato nominato direttamente da un governo estero, in nessun modo e maniera crederemo riparati i nostri diritti e non potremo mai accordarci vista la nostra fedeltà con gli avversari, i quali sotto il pretesto di fede e di religione s'appigliano a delle disposizioni estere, creano così dentro il governo un altro stato, e per ottenere questo scopo siamo decisi e risoluti, e preferiamo piuttosto la nostra materiale e morale distruzione, e perciò fin al giorno dell'ultimo giudizio molesteremo vostra altezza. Si a dunque nei giorni preziosi di sua maestà il sultano assisteteci, salvate in questa epoca di civilizzazione i diritti nostri usurpati dalle mani estere; se i nostri diritti verranno abbandonati, è agguato che rigettate le nostre domande; in tal caso esiliateci tutti quanti da questo paese, distruggeteci dalla faccia del

mondo. Ma se siamo fedeli sudditi del governo, salvatevi da tante calamità, che da tanto tempo sopportiamo senza nessun bisogno per l'esercizio dei nostri sacri obblighi di sudditanza e fedeltà; salvatevi da tanti affanni e disgrazie che soffriamo di e notte dalla faccia d'una sola persona, che è la cagione di tutte le dimensioni. Noi non possiamo tollerare una persona che da tanti anni in qua disturba la pace pubblica e tradisce con propria autorità agli esteri i diritti regali, e ardisce far paralizzare la missione e respingere addietro un inviato che il governo imperiale aveva spedito a Roma; nè possiamo tollerare il suo vecchio protettore cardinal Barnabò e alcune altre persone aderenti a monsignore Hassun, persone piene di odio e vendetta, nè intendiamo rimaner in mano loro quali schiavi e venir dai medesimi schiacciati; nè ci accordiamo con quella gente che non se ne cura nè in diritto, nè in fatto degli obblighi di fedeltà verso il governo, e lascia che monsignore Hassun s'impadronisca dei beni e possessioni nazionali e profitti a suo comodo del fruttato dei legati pii. Ma il governo imperiale per lo spirito di giustizia, di cui egli è animato, non sopporterà che la destituzione di un patriarca, che ebbe il suo berat in grazia del governo imperiale, non sia in potere del governo medesimo, ma bensì di Roma; e che il valore di tanti firmani, che ci garantiscono i nostri diritti, non sia tanto, quanto è quello della bolla detta *Reversurus*.

8 regeb 1287 (21 settembre 1870).

Sacerdoti e secolari Armeni cattolici.

38.

DELEGATI APOSTOLICI MONITORIUM IN DISSIDENTES EDITUM*

1870 septembris 29.

Antonius Iosephus Pluym, Dei et apostolicae sedis gratia archiepiscopus Thyrensis, delegatus apostolicus etc.

Armenis catholicis salutem et benedictionem in Domino.

Litteris apostolicis, quae incipiunt *Quo impensiore* de dato 20 mensis maii anni currentis sanctissimus dominus noster Pius papa IX reprobavit sacerdotes illos Armenici ritus, qui auctoritate apostolica ab omni officio ordinis et iurisdictionis suspensi, non modo nihil de contumacia sua remiserunt, sed potius ipsam convertentes in atrocius facinus et gravius aliorum scandalum, impudenterque contemnentes ecclesiae auctoritatem et leges, palam et etiam solemniori ritu omnia sacri ministerii munia sibi vetita obire perrexerunt; quique hac de causa incurrerunt irregularitatem.

Circa finem harum litterarum sanctissimus dominus noster addidit sequentia: „Futurum quidem confidimus, ut qui pertinaciter haec in sua defectione perstiterunt, Dei opitulante gratia, tandem respiciant et ad debitum revertantur obsequium. Verum et in sua contumacia permanserint, nos memores, mandatam esse nobis totius domini gregis curam et apostolum Paulum satanas tradidisse Corinthiis, ut fidelium scandalum submoveret et ipsis quoque contra spiritum salvum faceret, putrida haec membra, quae iam altro recesserunt a capite, sociungere cogemus a ceteris, ne reliquum corpus contagione sua inficiant, reoque omnes schismaticos declarabimus et ab ecclesiae sinu divulsos.“

Verumtamen tantae poenae horrore, uti sanctissimus dominus noster confidebat, non fuerunt perterriti, neque ad meliorem frugem hactenus sunt reversi. Inventi sunt enim episcopi, qui cum forma gregis deberent esse ex animo, facti sunt ei in scandalum. Etenim tantum affuit ut verbo et exemplo dissidentes ad meliorem frugem reducere conarentur, quin potius sacrilegos et invalidos illorum sacerdotum actus approbando, dignitatis et nominis sui auctoritate confirmando, nec non illicito modo episcopalia exercendo aut his solemniter assistendo, eorum rebellionem contra sanctam sedem publice adhaerere ausi sunt.

Haec episcoporum agendi ratio duplici ex capite reprehensibilis est et reprobari meretur. Primum quod absque licentia, immo contra bene notam voluntatem ordinarii, in alterius dioecesi pontificalia exercuerunt. Nec episcopi praedicti ignorare possunt hanc universalis ecclesiae disciplinam, a synodis tam in Oriente quam in Occidente celebratis et specialiter a sacro Tridentino concilio sancitam, qua prohibetur, ne episcopi, cuiusvis privilegii praetextu, in alterius dioecesi pontificalia exercent, nisi de ordinarii loci expressa licentia, et quidem sub poena suspensionis ab exercitio pontificalium ipso iure incurrenda (sess. VI, cap. V. *De reformatione*).

Alterum est quod functionibus istis publicis, quibus interfuerunt et adstiterunt plures sacerdotes suspensi et irregulares, confirmare consentur et de facto confirmant perversam, schismaticam et haereticam doctrinam eorum dissidentium, qui filialem obedientiam et submissionem erga Romanum ponti-

* E tabulario congregationis de Propaganda fide: Patriarchatus armenici: Penasae di gennaio 1871. *Sommario*, p. 24-6; *Iuris pontif. de Propaganda fide*, t. cit., p. 170-1.

scem simulantes, ipsum in rebus *fidei* et *morum* A tamquam caput ecclesiae universalis agnoscere profitentur, sed plenam et supremam eius potestatem iurisdictionis in his, quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent, plane negant.

Nam huic reprobatae doctrinae innixi (prout ex libellis eorum et ephemeridibus typis mandatis et evulgatis constat) litteris apostolicis, quae incipiunt *Reverentibus*, aliisque constitutionibus vim et auctoritatem denegantes, reverendissimi Ciliciae patriarchae electionem, utut rite peractam et a sancta sede confirmatam, illegitimam esse praetendunt; spirituali eiusdem patriarchae iurisdictioni se submittere detractant; et non solum sedem eius tamquam vacantem considerare, sed et sacrilego conatu penes auctoritatem civilem de novo patriarcha eligendo instare non timuerunt. His vero aliisque similibus nihil sibi reliquum fecerunt, quo canonicae leges et auctoritatem tum Ciliciae patriarchae, tum sacrosancti oecumenici Vaticani concilii, ac ipsius sanctae Romanae apostolicae sedis, flocci se facere apertissime significarent.

Porro nullum horum episcoporum latere potest, quid nuper a sacrosancto oecumenico concilio Vaticano de suprema potestate Romani pontificis in materia disciplinae et regiminis ecclesiae universae statutum et definitum fuerit: unus siquidem ex ipsis, scilicet illustrissimus ac reverendissimus dominus Kalypgian, sessioni quartae interfuit et voto suo affirmativo *constitutionem dogmaticam de eccle-*

sia Christi publice firmavit. Capite vero tertio eiusdem constitutionis statuitur et definitur: „Si quis itaque dixerit, Romanum pontificem habere tantummodo officium inspectionis vel directionis, non autem plenam et supremam potestatem iurisdictionis in universam ecclesiam, non solum in rebus, quae ad fidem et mores, sed etiam in his, quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent: aut eum habere tantum potiores partes, non vero plenitudinem huius supremae potestatis; aut hanc eius potestatem non esse ordinariam et immediatam sive in omnes et singulas ecclesias, sive in omnes et singulos pastores et fideles, anathema sit.“

Utinam saperent et intelligerent et novissima providerent! ne, quos in domo Dei lacere et viam vitae ovibus ostendere oporteret, ipsi caeci fiant, et caecis ducatum praestantes, in abyssum errorum B et malitiae miserabiliter cadant et in aeternum simul pereant.

His igitur de causis, nos, auctoritate apostolica, qua in his partibus fungimur, et de *mandato speciali* sanctissimi domini nostri Pii papae IX, horum episcoporum, nempe reverendissimorum dominorum Kalypgian, Bahtiarian, Gasparian et Kasangian, in causa dissidentium Armenorum agendi rationem et conversationem reprobantes, monitorium hoc publicari praecipimus.

Datum Constantinopoli, in festo sancti Michaelis archangeli, anno Domini MDCCCLXX.

L. † s.

† Antonius Iosephus ut supra.

39.

QUATTUOR EPISCOPORUM RENUENTIUM DECLARATIO

1870 septembris 24 octobris 6.

I servi di Gesù Cristo, per la misericordia di Dio arcivescovi della sede patriarcale di Cilicia, Ignazio Kalibgian arcivescovo d'Amasia, Giacomo Bahdarian arcivescovo di Diarbekir, Basilio Gasparian arcivescovo di Cipro, Placido Casangian arcivescovo d'Antiochia, al popolo fedele Armeno-cattolico.

Non cade in dubbio, carissimi, che è delicatissima ed insieme potentissima l'influenza della fede sulla coscienza, che è l'immediato e l'ineccepibile giudice delle umane azioni: quindi ogni volta che vi è ferma armonia fra la fede e coscienza, i fedeli che la godono sono sempre forti e quasi invincibili; ma se viene a disturbarsi quella armonia, s'indoliscano contro gli interni e molesti attacchi, e finiscono con essere vinti. Così caddero gli angeli maligni e così furono vinti i protoparenti, ove per contrario si mostrarono valenti i patriarchi e forti i martiri: e se alcuni riuscirono a turbare i Galati, la cagione fu la stessa, secondo che addita l'apostolo Paolo: „Sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi“ (Gal. I, 7); e perciò come unico rimedio a questa cosa cercò l'apostolo confermare la loro fede, e con tali precise parole, che escludessero ogni scrupolo: „Licet nos aut angelus evangeliset de caelo vobis praeterquam quod evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut praediximus et nunc iterum dico: si quis vobis evangelizaverit praeter id quod acceperitis, anathema sit“ (Gal. I, 8, 9).

Quel che ora vi avviene, carissimi, è un caso simile a quello dei Galati: giacchè „vos conturbant“ dando un aspetto religioso alla vitale questione della nazione, e vi propengono tale dottrina sulla primazia del santissimo pontefice Romano che „volunt convertere evangelium Christi“. Voi però restate saldi e fermi sulla tradizione della santa chiesa

C e sulla testimonianza dei santi padri e dei concili oecumenici, che in una alla detta supremazia ordinano la conservazione dei poteri e privilegi e dritti dei patriarchi Orientali. E se vi dicessero, come parla l'ultima lettera di monsignore Pluyin, pubblicata li 2 ottobre (20 settembre) di quest'anno, che i vescovi convocati ultimamente in Vaticano insegnarono in una diversa maniera questa supremazia, dite pure a quelli ed alla vostra coscienza che „et spiritus prophetarum prophetis subiecti sunt. Non enim est dissensio Dei, sed pacis“ (I Cor. XIV, 33, 33). La chiesa non parla in una maniera negli altri tempi, ed in altra maniera nei tempi ultimi, altrimenti sarebbe „praeterquam quod evangelizatum est“.

Noi, carissimi, sin dal tempo del sinodo nazionale qui in Constantinopoli, abbiamo avuto di voi compassione ed abbiamo voluto togliere le vostre sofferenze: l'abbiamo parimente procurato in Roma, avendo con noi gli altri nostri illustrissimi fratelli coepiscopi, ed abbiamo innalzata ivi la nostra voce per la giusta vostra causa, sebbene altri abbiano voluto soffocare la nostra voce: e quando abbiamo sentito l'ingiustizia fatta contro i reverendi sacerdoti, curatori dei vostri spirituali bisogni, ci siamo feriti nel cuore.

Quindi ritornati in Constantinopoli, abbiamo manifestato pubblicamente e con fatti che quelli erano e sono immutabili di quella ecclesiastica pena, che gli si è voluto infliggere contro i canonici ecclesiastici. E quantunque monsignore Pluyin abbia giudicato riprovevole questa nostra protezione degli innocenti e la tutela di voi, carissimi, e non abbia fatto coscienza di pubblicare nelle chiese in scandalo degli animi deboli, pur tuttavia noi non cessiamo dalla difesa e predicazione della giustizia: „Cum autem venisset Cephas Antiochiam, in faciem

ei restiti, quia reprehensibilis erat... Iacobus et Cephas et Ioannes qui videbantur columnae ecclesiae" (Gal. II, 11, 9).

Sappiamo, carissimi, che vi siete gravemente scandalizzato sul conto del reverendissimo monsignore Hansun, e l'avete sfuggito dal punto della sua elezione in patria, molto più quando sono arrivate alla vostra conoscenza le difettose circostanze della medesima elezione e la sua infedeltà nella tutela dei dritti nazionali: e come che tali avvenimenti hanno avuto luogo nella chiesa anche nel passato, quindi quel che hanno operato i nostri precedenti (sic) in tali avvenimenti, ci affrettiamo fare e noi: poichè abbiamo veduto ed esaminato la cattolica professione e condotta dei reverendi sacerdoti e di voi, e la vostra premura di restare fedeli nella fede una, santa, cattolica ed apostolica, in quella cattolica fede che con tanto zelo fu con-

servata nella nostra sede di Officio fino ai giorni del patriarca Gregorio Pietro VIII di buona memoria. E sabbene questa nostra condotta abbia motivato diverse interpretazioni e dove motivare ad alcuni „qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi, sed firmum fundamentum stat habens signaculum hoc: cognovit Dominus qui sunt eius, et, discedat ab iniquitate omnis qui nominat nomen Domini" (II Tim. XI, 19).

Dopo ciò vi esortiamo parimenti: „Sociamini caritatem," poichè „in hoc cognoscent omnes quia discipuli Christi estis," e vi rammentiamo anche quelle parole di Gesù Cristo: „Benedicite male-dicentibus vobis, et orate pro calumniantibus vos," per essere così meritevoli della celeste benedizione.

In Costantinopoli, li 6 ottobre (24 settembre) 1870.

(Seguono le firme.)

40.

DELEGATI APOSTOLICI INTIMATIO AD DISSIDENTES MISSA

1870 octobris 6th 18.

Délégation apostolique.

Constantinople, le 6th 18 octobre 1870.

Révérend seigneur.

Nous voici arrivés au moment solennel où tant votre révérence que les autres prêtres séculiers et réguliers, impliqués dans les douloureux différends bien connus, doivent déclarer formellement s'ils veulent rester unis au centre de la foi catholique, c'est-à-dire au saint siège romain et au souverain pontife qui l'occupe comme représentant de Jésus-Christ sur la terre, ou bien consommer la séparation totale que la série des événements précédents a déjà commencée. Le saint père Pie IX, dans sa sollicitude paternelle de ne laisser aucun moyen intenté, pour maintenir ses frères et ses fils dans l'arche mystique, hors de laquelle n'y a point de salut, m'a chargé de vous proposer la déclaration ou la formule de profession de foi, que je vous envoie ci-jointe, pour que dans le terme péremptoire de dix jours de la date de cette intimation, votre révérence l'approuve et la signe. Si, à l'expiration du dit terme, la susdite condition n'est pas accomplie, je devrais avec regret procéder à l'autre partie de l'injonction apostolique déclarant votre révérence et les autres susmentionnés formellement schismatiques et conséquemment séparés de l'église catholique.

En attendant votre réponse, je viens à me déclarer de votre révérence très humble serviteur en Jésus-Christ.

(L. t. s.) Antoine-Joseph Pluym, archevêque de Thyane, délégué apostolique à Constantinople.

PROFESSIO FIDEI.

Ego subscriptus, nolo me separari a fide et doctrina vera et unica catholicae ecclesiae, profiteor me firma fide credere ac tenere omnia et singula quae continentur in formula fidei, quam sanctae memoriae Urbanus VIII praescripsit Orientalibus.

In primis vero quae a sanctis oecumenicis conciliis Florentino ac Vaticano definita fuerunt de Romani pontificis primatu; videlicet eidem Romano pontifici in beato Petro paucendi, regendi ac gubernandi universalem ecclesiam a domino nostro Iesu Christo plenam et supremam iurisdictionis potestatem traditam esse, erga quam cuicumque ritus et dignitatis pastores atque fideles, tam acriter singuli quam simul omnes officio hierarchico

subordinationis veraeque obedientiae obstringuntur, non solum in rebus quae ad fidem et mores, sed etiam in iis quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent.

Quapropter suscipio ac reverenter admitto omnes constitutiones, apostolicas litteras, decreta atque instructiones quae a Romanis pontificibus et praesertim a sanctissimo domino nostro Pio, divina providentia papa IX, vel de eorum mandato editae fuerunt quoad Orientales, et nominatim quoad Armenos et ceteros omnes, quaeque ab eodem sanctissimo domino nostro vel ab eius successoribus edentur; praecipue vero suscipio ac reverenter admitto instructiones ac decreta, quorum initium Compendium diei 20 augusti 1842, Comportum, Licet diei 20 augusti 1853, nec non constitutionem editam die 12 iulii 1867, cuius initium est *Reversurus*, nec non apostolicas litteras *Non sine gravissimo*, datas die 24 februarii huius anni ad reverendissimum patrum dominum Antonium Pluym, delegatum apostolicum Constantinopolitanum, et alias *Quo impensiore* scriptas die 20 maii eiusdem anni ad Armenos catholicos patriarchatus Ciliciae.

Quaecumque vero contra praedicta sive a me sive ab aliis gesta sunt vel dicta vel scripta, omnino damno et relicto.

Aux révérends seigneurs.

R. Mgr. Ignace Kalybdjian.
R. Mgr. Jacques Bahdarian.
R. Mgr. Basile Gasparian.
R. Mgr. Placide Casandjian.

De l'ordre Antonien.

R. P. Paul Boynouéryan.
R. P. Etienne Saryan.
R. P. Raphael Minasdian.
R. P. Eliade Tétosian.
R. P. Jean Zalkian.
R. P. Léon Tchiradjian.
R. P. Mesrob Saryarian.
R. P. Antoine Zohrabian.
R. P. Séraphin Hanemian.
R. P. Ephrem Narbian.
R. P. Housnigh Baldassarian.
R. P. Joseph Ousounian.
R. P. Gabriel Lékédjian.
R. P. Malachie Ormanian.
R. P. David Tchiradjian.
P. P. Barthélemy Ypekadjian.

De la congrégation des Méschitaristes de Vénice. A

R. P. Melis Amberboyian.
R. P. Jean Serghoutjian.
R. P. Basile Harthrosian.
R. P. Vartan Chichmanian.
R. P. Haghos Oganian.
R. P. Elie Aghasakian.
R. P. Barnabas Yessayan.
R. P. Jacques Arghian.
R. P. Placide Harebian.
R. P. Paschal Teroun.
R. P. Auxence Kourkénian.

Des élèves du collège de la Propagande.

R. D. Paschal Nouridjianian.
R. D. Jean Séfianian.

De clergé séculier.

R. D. Joseph Kupélian.
R. D. Jean Djambasian.
R. D. Aaron Sempadian.
R. D. Mesrob Djermaghian.
R. D. Siméon Hékimian.
R. D. Edouard Sévian.

R. D. Jean Babbarian.
R. D. Grégoire Karayan.

De la congrégation de Beomar.

R. D. Athanas Babbarian.
R. D. Séraphin Davidian.
R. D. Vartan Djambéjian.
R. D. Grégoire Haddjian.
R. D. Paul Yakoubian.

La présente intimation a été faite par cette délégation apostolique aux évêques et aux autres réfractaires du clergé séculier et régulier, mentionnés dans la note précédente, adressant des lettres particulières à chacun d'eux. Pour prévenir la non réception ou autre, les mêmes personnes sont intimées par la présente publication, accompagnée de la traduction en arménien.

Sont également intimés par la présente tous les autres ecclésiastiques, soit séculiers, soit réguliers du rite arménien, appartenant aux réfractaires, quoiqu'ils ne soient pas compris dans la note précédente, mais qui pourtant demeurent dans cet archidiocèse patriarcal.

41.

ARMENORUM DISSIDENTIUM RESPONSUM AD INTIMATIONEM SUPRADICTAM DATUM*

1870, octobris 14/96.

Monsignore.

I sottoscritti sacerdoti secolari e regolari colla dovuta riverenza, espongono a vostra signoria illustrissima e reverendissima quanto segue:

Parecchi di noi sono possessori d'una sua intimazione circolare in data 6/18 corrente, giuntagli in modi troppo indiretti e poco convenienti alla persona che l'ha firmato.

Il tenore della medesima e le pubblicazioni ulteriori fanno ravvisare che sia diretta a tutti i membri del clero, che assiste negli spirituali la comunità Armeno-cattolica Orientale.

L'intimazione ci accusa come autori di *dolorosa vertenza* e di *separazione*, cioè scienza già incominciata.

Ci propone a firmare una formola, che si è voluto intitolare *professio fidei*.

Ci dà il termine *perentorio* di giorni dieci dalla data delli 6/18 ottobre.

Ci minaccia l'esecuzione d'un ordine pontificio di dichiararci *formalmente scismatici*, e perciò *separati dalla chiesa cattolica*.

Conoscendo che la responsabilità della lettera e del modo della spedizione cade unicamente ed esclusivamente su quello di cui porta la firma, ci dichiariamo onninamente estranei a questo particolare.

Riguardo le accuse, siamo in dovere di fare di pubblica ragione la falsità, in tutela della nostra innocenza.

Riguardo la proposta formola, non possiamo dispensare dal proporre le giuste nostre osservazioni.

Riguardo la minaccia, opponiamo il cuor tranquillo dell'innocente divenuto bersaglio di vessazioni e passioni.

Le *vertenze* sono *dolorose* in vero, monsignore, ma non ne siamo noi gli autori.

Qualunque mente spazientata vede chiaramente, ed invociamo per testimonio le sue stesse vedute appena giunto la prima volta in Costantinopoli,

che l'autore delle *vertenze dolorose*, anzi della *dolorosità delle vertenze*, è quegli,

Che per anni venticinque e più non fece gustare al suo popolo i benefici della pace e carità;

Che colle sue pubbliche azioni offese la sensibilità e scandalizzò la suscettibilità del popolo;

Che colle studie di partiti seminò discordie e fece gustare persecuzioni al clero;

Che nel momento del pacifico governo del vicario monsignore Gasparian turbò la tranquillità universale;

Che coll'invio d'un furibondo ed imprudente suo rappresentante diede il segnale dei *dolori*;

Che promuovendo le imprudenze d'un tale suo rappresentante diede il colpo alle *dolorose vertenze*;

Che colla protezione e cooperazione di altre persone ancora volle e vuole coronare il *doloro delle dolorose vertenze*.

Il popolo stanco da così anaturato padre, supplì le superiori autorità e non fu esaudito, dimandò grazie e non fu accettabile la sua voce, protestò e non fu ponderato il canonico atto, scrisse e non ne ebbe risposta.

Impotente a più resistere e per troncare la serie dei suoi mali, gli ricorse la sua sottomissione e si separò da lui definitivamente. L'atto del governo confermò la loro deliberazione.

Noi, tocchi dei sentimenti di curatori di anime espressi nella nostra dichiarazione del 19 marzo, abbiamo accettato l'assistenza spirituale di tanti buoni fedeli.

Giudichi chi vuole se siamo noi autori delle *dolorose vertenze*.

La stessa intimazione ci accusa come autori di *separazione* o scienza di già incominciata.

La serie degli avvenimenti, monsignore, principia, anche nella sua supposizione, dalla rievocazione di monsignore Gasparian e venuta di monsignore Arakelian.

I fatti del popolo e le adesioni degli ecclésiastici si fondano e girano sopra ed intorno la dichiarazione delli 25 gennaio 6 febbraio.

* E libello: Lettera del clero della comunità Armeno-cattolica Orientale in risposta della lettera di monsignor Phayes, in data 6/18 ottobre 1870.

Questa dichiarazione contiene tre punti: I. la professione della fede cattolica; II. la conservazione della disciplina e dritti orientali; III. il disconoscimento di monsignore Hassun, fu giudicato da noi e da tutti cattolici.

Vostre signoria si è associata a quell'epoca con noi a dire ed affermare cattolici quella dichiarazione.

La propaganda di Roma non seppe finora tacere nemmeno come anticattolica quella dichiarazione, malgrado ogni suo sforzo e minuto esame.

La denominazione di indipendente e libera chiesa, pura invenzione di alcuni signori sedicenti conservatori, inserita gratuitamente nelle lettere del papa, non si trovò né si trova nei nostri atti formali, anzi fu protestato contro formalmente e ripetutamente.

La base degli atti e fatti e detti del popolo e del clero non fu da quel giorno in poi nemmeno cambiata.

Quel che non era anticattolico allora, non lo deve essere pure presentemente.

Ora insistete vostra signoria che la serie degli avvenimenti sia una separazione o uno scisma di già incominciato.

Monsignore, o vostra signoria ha mutato giudizio, o crede che abbiamo mutato noi.

Se vostra signoria ha mutato giudizio e sentimento, non saremo pure noi obbligati per questo a mutare sentimento.

Se crede che abbiamo mutato noi, era impossibile a vostra signoria emettere questa sentenza senza interpellarci o senza avere una nostra nuova dichiarazione: pena la gratuità e la nullità della sentenza emessa.

Noi non siamo stati interpellati: è un fatto che le testimonia la sua coscienza, d'aver sempre mancato a questo punto essenziale delle canoniche prescrizioni.

Non abbiamo emesso nuova dichiarazione: è pure un fatto che insino a ieri ed oggi ripetevamo e ripetiamo, noi ed il popolo, la base del 25 gennaio.

Eppure quale dei tre punti della dichiarazione del 25 gennaio si vuol ora trasfigurare in anticattolico?

La professione della vera fede cattolico-romana? L'unione alla una, santa, cattolica ed apostolica chiesa?

La filiale obbedienza ed attaccamento professato al pontefice Romano?

Nessuno, né quindi vostra signoria potrà asserirlo, pena di mancare esso stesso all'unità cattolica.

Ci accusa vostra signoria d'aver in fatti disobbedito al sommo pontefice, nel recusare l'obbedienza a monsignore Hassun e nell'aver disprezzato la pretesa infunzione delle censure.

Un atto contrario alla persona ed agli ordini della persona che presenta l'autorità, corroborato dagli elementi dell'ingiustizia della persona e dell'ordine, massime nei casi sfavorevoli, e dall'appoggio della legge, che è superiore alla persona investita dell'autorità, non è mai atto di disobbedienza.

Dato pure e non neghiamo che sia atto di disobbedienza, fatti pratici e non teoretici di disobbedienza, saranno sempre disobbedienza, non mai saranno principio di scisma, né avranno veste d'anticattolicità.

Si trasfigurerà forse in anticattolico la conservazione dei dritti e della disciplina orientali?

È universalmente ammessa, né da vostra signoria in nessun modo oppugnato, che la disciplina ed i

dritti sono estranei al dominio della fede e della morale, nelle quali si fonda la tenuta della cattolica.

La disciplina ed i dritti spettano alle chiese, ed a tutti è dritto non solo, ma anche obbligo, l'intatta conservazione.

Un atto non può essere cattolico per una, anticattolico per un altro.

La conservazione dei dritti e disciplina orientali, non può essere anticattolica per gli Armeni e cattolica per i Caldei, Melchiti, Maroniti e Siri, coi loro patriarchi ed episcopati in testa.

Si trasfigurerà forse in anticattolico il disconoscimento di monsignore Hassun?

Le persone non hanno mai costituito nella chiesa la determinazione dell'unione cattolica e della fede cattolica.

Tanti prelati, tanti papi sono nella storia ecclesiastica, o intrusi, scacciati, o indegni, espulsi: e nessuno di quelli popoli si disse separato dall'unione e dalla fede cattolica.

Monsignore, ci potrà dire antihassuniani, ma non anticattolici: lo scisma hassuniano e l'eresia hassuniana saranno conati da vostra signoria e non porteranno la tessera di vero scisma e di vera eresia.

A che fine quindi la professione di fede proposta per essere sottoscritta?

È una falsa imputazione quello di scisma di cui vostra signoria ci vuol rei; non osa nemmeno vostra signoria dirci rei d'eresia, cioè di lesa fede. Come viene fuori la proposta di sottoscrivere una formula di professione di fede?

Tale atto si propone ad un reo convinto di lesa fede; noi di tale reato non convinti né accusati, solamente calunniati di lesa unione cattolica, non possiamo rassegnarci, affermare e confermare, colla nostra sottoscrizione e confessione, la nostra ingiusta condanna.

La professione di fede abbiamo di già professata, fatti cristiani e fatti ministri dell'altare.

La formula Urbana abbiamo sempre ammessa ed accettata, né mai rigettata.

Si provi qual'è il punto o l'articolo da noi offeso, ci volentieri ripeteremo il punto che sarà provato lesa da noi.

I concilii ecumenici abbiamo accettato ed accettiamo tutti nella dogmatica; nella disciplina i concilii occidentali non hanno obbligato né obbligano noi orientali, né noi vogliamo ora formarci un obbligo che non ci è imposto.

Del Fiorentino in speciale ammettiamo e professiamo il decreto dogmatico del Romano primato, ma preghiamo vostra signoria riflettervi sopra e vedere come il concilio vuole e decreta l'intatta conservazione dei dritti e dei privilegi delle sedi patriarchali; *sacris videlicet iuribus et privilegiis patriarcharum*. Noi ammettiamo ed osserviamo l'integro testo.

Del Vaticano incompleto concilio, non sappiamo decidere quale sia l'interno valore, mentre vediamo e concediamo che tanti illustri prelati e sapienti teologi e sacerdoti e pii fedeli, non ammettendo pure i suoi decreti, durano tuttora nella cattolica unità.

Ma notiamo, che ammettendo pure i suoi decreti, con fede consentita noi potremo star caldi a conservare la nostra disciplina e dritti, postochè l'oggetto dell'infalibilità personale vi si definisce la fede e la morale; e l'oggetto dell'universale ed immediata giurisdizione vi si definisce oltre la fede e la morale, ciò che ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusus pertinet, appartengono cioè alla disciplina e governo della chiesa.

universale, *quatenus universale*, e non già alla disciplina e governo delle chiese particolari, *quatenus particolari*.

Non avendo la costituzione dogmatica Vaticana rievocato il decreto dogmatico Fiorentino, non ammetteremo nel Vaticano senso contraddittorio al Fiorentino.

Saremo poi ben lungi dal dare peso e valore dogmatico alle costituzioni ed istruzioni, che parlano dell'abitazione dei monaci, dell'elezione dei vescovi, dell'amministrazione pecuniaria delle chiese e monasteri ecc., quali da vostra signoria si fanno includere nella formula che intitola *professio fidei*. Quindi, monsignore, diremo chiaramente che né il *Compharus*, né il *Comportum*, né il *Licet*, né il *Excoisurus*, né il *Non sine*, né il *Que impensiore*, formano oggetto della nostra fede; e se tutte *quae edentur* saranno della medesima tempra, non includeremo né queste né quelle nella nostra professione di fede.

L'obbedienza poi che dobbiamo ai capi ed al capo supremo della chiesa, presteremo sempre nei modi e secondo le prescrizioni tradizionali e canoniche e cattoliche.

La professione di fede nostra è quella pure sua, come eravamo buoni e veri cattolici noi e lei, insino agli ultimi tempi; così siamo noi gli identici cattolici e non abbiamo fatto e non facciamo nessun cambiamento o mutilazione alla nostra fede.

Quindi quel che è scritto o detto contro la vera fede, rigettiamo senza che vostra signoria si sforzi ad obbligarvi. Ma se di cose disciplinari e particolari, si vogliano formarvi pretesi articoli di fede, non ci sentiamo obbligati a combatterne le opposizioni, per essere ligi serventi di alcuni pretesi zelanti.

I dritti, i privilegi, gli usi, la disciplina, il sistema governativo, sono, monsignore, in alta correlazione col sistema politico.

Cattolici di fede, siamo Ottomani di sudditanza. Non sacrificheremo la nostra fede agli interessi politici; non però di insussistenti interessi religiosi formeremo motivi di sacrificare gli interessi politici del nostro governo.

Come abbiamo finora durato cattolici ed accettabili a Roma nell'antica nostra disciplina e goduti dritti ecclesiastici, così vogliamo esserlo in appresso.

L'immutabilità della nostra fede ci garantisce a non far nascere nuovi imbarazzi politici; ci assicura a non proporre al nostro governo nuove combinazioni; ci dispensa di cagionare nuovi inciampi alla sua influenza; ci vieta creare nuove restrizioni all'alto suo dominio sulle persone e sui beni alla sua sovranità sottoposti.

Buoni cattolici di fede, fedeli Ottomani di sudditanza, resteremo saldi sulla nostra disciplina e sui nostri dritti orientali.

Come quindi ci minaccia vostra signoria di dichiararci *formalmente scismatici, e perciò separati dalla chiesa cattolica*?

Monsignore, anche il santo padre ci faceva una tale minaccia il 20 maggio, ma postochè avessimo noi volentieri separatici dalla chiesa, *qui iam ultra accesserunt*.

Si fonda anche vostra signoria su questa supposizione, ovvero possiede un autorità maggiore del santo padre, e perciò non ha bisogno di supposizioni?

Al santo padre non bastando la supposizione, esso attende la certezza e non la potendo avere, aspettò giorni quaranta, ed aspetta da più quarant'anni in cerca della certezza, senza eseguire la minaccia.

Ha vostra signoria bisogno di questa certezza? ovvero vuol procedere *motu proprio*, anzi *arbitrio proprio*, indipendentemente a qualche supposizione o certezza dalla nostra parte?

Se ha bisogno di qualche supposizione, e anzi d'una certezza, eccoci a dichiarare che non siamo separati, né vogliamo separarci dalla santa chiesa apostolica cattolica e del suo capo in terra, siamo cattolici e professiamo la fede cattolica.

Vogliamo solamente non privarci dei frutti di quella libertà, che la santa chiesa concede in dubbio; non vogliamo separarci da quei dritti e privilegi, che la tradizione ed i concilii concedono alle chiese orientali; non vogliamo cambiare quella disciplina, che ci fu tramandata dai nostri padri.

Siamo forse per questo separati dalla chiesa ed unità e fede cattolica?

La nostra coscienza, le tradizioni apostoliche, i canoni ecclesiastici, le costituzioni pontificie, le storie, ed i fatti contemporanei, ci convincono che no.

Provi prima e ci convinca antecedentemente vostra signoria, che chi opera talmente, si dice ed è volentieri separato dalla chiesa e dal suo capo, ed allora potrà procedere a dichiararci *formalmente scismatici, e perciò separati dalla chiesa cattolica*.

Altrimenti, monsignore, potrà dare una sentenza che per la esterna forma si dirà tale, ma sarà uno di tanti esempi degli abusi dei prelati e della nullità dei loro fatti.

Non è questo un caso che dipende totalmente dalla volontà di vostra signoria; senza la nostra volontaria separazione, ella non la potrà fare.

Vostre signoria dirà, che siete scismatici e separati dalla chiesa; noi diremo, che siamo uniti ed attaccati alla chiesa; finchè il suo detto non sarà fondato né sulla nostra precedente separazione, né sulla formale nostra causa e convinzione di lesa fede e lesa unità, e finchè la sua sentenza non sarà né secondo il vangelo né secondo le leggi e canoni, sarà quella nulla e senza effetto e noi saremo sempre cattolici e nel seno della cattolica chiesa.

Non possiamo supporre che vostra signoria in coscienza operando possa giungere ad un sì pericoloso ed estremo divisamento, menochè una cieca esecrazione non la induca agire contro sé e contro la propria convinzione.

Noi pertanto quel che ora avanziamo a vostra signoria in risposta della sua intimazione circolare, avanziamo pure a tutti gli uomini di retto cuore, di passionato giudizio e di disinteressato consiglio; all'universo cattolico, ed ai secoli in avvenire.

Questa nostra dichiarazione sarà e rimarrà monumento sempiterno della nostra fede, della nostra cattolicità, della nostra giustizia, della nostra innocenza. Il mondo ed i secoli giudicheranno e stimeranno la nostra rettitudine.

Sia or testimone fra noi e lei lo scrutatore dei cuori, che giudicherà inesorabilmente i vascati ed i vascatori.

Forse, anche dopo questa nostra giusta dichiarazione, vorrà vibrarci un colpo nel senso delle minacce; ma voglia ricordarsi che un passo al di là del tumulo della morte, una grave responsabilità l'attende al cospetto del tremendo giudice, ove i rispetti, gli interessi ed ogni sorta di umane passioni saranno prive di qualsivoglia effetto.

Siamo di vostra signoria illustratissima e reverendissima umili servi in Cristo.

Giosèpartabet Kimpelian, arciprete.
Padre Giovanni vartabet Borgagian, superiore del Monastero di Venezia.

Padre Paolo vartabet Bejrueghian, provinciale A dell'ordine Antoniano.

Padre Leone vartabet Ciragian, cancelliere della prefettura civile.

Gregorio vartabet Badagian.

Padre Moise vartabet Amberbojian.

Padre Eliseo vartabet Teotenzian.

Atanazio vartabet Bahdarian.

Padre Basilio vartabet Mardiresian.

Padre Stefano vartabet Sarian.

Simeone vartabet Hoshinian.

Paolo vartabet Jacutian.

Padre Eliseo vartabet Aghanekian.

Giovanni vartabet Bahdarian.

Padre Barnaba vartabet Jossajian.

Padre Vartan vartabet Sciecimanian, direttore del collegio Calcedonense.

Gregorio vartabet Karajian.

Aronne vartabet Sempadian.

Padre Assenzio vartabet Kurkenian.

Giovanni vartabet Stefanian.

Mesrobio vartabet Germaghian.

Padre Placido vartabet Baronian.

Padre Bartolomeo vartabet Ipahgian.

Padre Antonio vartabet Zohrabian, superiore della chiesa del santissimo Salvatore.

Vertanes vartabet Gismegian, superiore della chiesa di san Giovanni Crisostomo.

EdUARDO vartabet Savian, superiore della chiesa di san Gregorio Illuminatore.

Serafino vartabet Davidian, superiore della chiesa dell'Assunta.

Pasquale vartabet Nurigianian.

Padre Raffaele vartabet Miascerian, definitor dell'ordine Antoniano.

Padre Serafino vartabet Hanemian, abate dell'ordine Antoniano.

Giovanni vartabet Giambasian, vicario della chiesa di san Giovanni Crisostomo.

Padre Giovanni vartabet Zaichian, vicario della chiesa di san Giovanni Crisostomo.

Padre Eugenio vartabet Oganian.

Padre Mesrobio vartabet Sarianian.

Padre Davide vartabet Ciragian.

Padre Huzig vartabet Baldassarian.

Padre Eftrem vartabet Narlian.

Padre Malachia vartabet Ormanian.

Padre Pasquale vartabet Tersous.

Padre Vahan vartabet Mehderian.

Padre Karekin vartabet Karacascian.

Padre Assenzio vartabet Umudian.

Padre Giuseppe vartabet Usunian.

Pera di Costantinopoli, 14 26 ottobre 1870.

42.

DECRETUM A DELEGATO APOSTOLICO LATUM CONTRA DISSIDENTES *

1870 novembris 2.

Antonius Iosephus Pluym, Dei et apostolice sedis gratia archiepiscopus Thyngensis, delegatus apostolicus etc.

Dilectis nobis in Christo, Armenis catholicis, salutem et benedictionem in Domino.

Sanctissimus salvator noster Iudaeam et Galilaeam pertransiit benedicens et sanando omnes oppressos a diabolo¹. Sed quod cordis affectum et grati animi censum ei acquirere debuisset, ex phariseorum malitia, invidiae et odii fomitem ministravit. Plantavit oleam, expectavit ut faceret uvae, et fecit labruscum². Ierusalem, Ierusalem, inquit, quae occidis prophetas et lapidas eos qui ad te missi sunt, quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, et noluit!³

Quod aeternus pater exprobravit Iudaeis, hoc in analogis rerum adiunctis vicinis eius, Romani pontifex, a quibusdam Armenis gentis catholicis se passum esse iure merito conqueritur. Quo impensiore animi studio afflictas Armenorum ecclesias res erigere nixus est, et ad eam adducere ordinem, eamque concordiam et firmitatem, quae antiquum decus referre possent, eo acerbius affectus fuit a nonnullorum malitia, qui curae eius omnes non modo frustrati erant, sed per machinationes suas converterunt in animorum discordiam, in pusillorum scandalum, in proprias gentis perniciem⁴.

Institit sanctissimus dominus noster, futurum credens ut respicerent et ad debitum reverterentur obsequium; et ut horrore cultum incurrendae poenae perterriti, novissima providerent et rectius saperent, minatus et putida haec membra, quae

iam ultro accesserant a capite, coniungere a ceteris, si in sua contumacia permanerent.

Distulit amenissimus pater indigere poenam: at hanc eius levanimitatem inobedientes filii perverso modo et sensu contrario interpretati sunt, et magis aberraverunt a via veritatis et iustitiae.

Abyssus invocavit abyssum. Licet schisma ab haeresi discrepet, ordinarie tamen ab ea gignitur vel eam gignit. Illi ex schismate lapsi sunt in haereseim. Non solum hierarchicam subordinationem et veram obedientiam erga Romanum pontificem renuerunt, sed insuper plenam et supremam eius potestatem iurisdictionis in rebus quae ad disciplinam et regimen ecclesiarum per totum orbem diffusas pertinent, et hanc quidem ordinariam et immediatam vice in omnes et singulas ecclesias, vice in omnes et singulos pastores et fideles, plane negaverunt.

Inventi sunt episcopi, scilicet Illustrissimi ac reverendissimi domini Kalypgian, Bahdarian, Gasparian et Kasangian, qui perversam hanc, schismaticam et haereticam doctrinam, necnon sacerdotum suspensorum sacrilegos et invalidos actus verbo et exemplo approbare, confirmare, et eorum rebellionem publice adhaerere ausi sunt. Et ne ulli dubio relinqueretur locus, post communicatum ipsis et publicatum monitorium nostrum⁵, quo, auctoritate apostolica et de mandato speciali summi pontificis, eorum in causa dissidentium Armenorum agendi rationem et conversationem reprobarimus, illi ipsi episcopi ad Armenos catholicos dederunt litteras circulares, quibus non solum sacerdotes illos suspensos declarant innocentes, sed etiam quae a sancto Vaticano oecumenico concilio definita fuerant, de Romani pontificis primatu, plane reiecerunt⁶.

¹ Act. X, 38.

² In V, 2.

³ Matth. XXIII, 37.

⁴ Litterae apertae de dato 20 madi 1870: Quo impensiore.

⁵ Datum in festo s. Michaelis arch., publicatum 9 octobris eod.

⁶ Datum 24 septembris (v. s.) 1870.

* H. Helle cui titulus: Illustrissimi ac reverendissimi delegati apostolici Constantinopolitani Illustris circulares ad Armenos catholicos. 1870. In-8°, 17 p. H. regione tantum infra contenta sed gallice etiam translate, quam emittendam censuramus. H. libetur etiam in hris pontif. de Propaganda sibi parte prima, t. cit., p. 65-6.

In hacce rerum adiunctis simplex et pura receptio et admittit constitutionum, litterarum apostolicarum, decretorum et instructionum, quae in rebus ad disciplinam et regimen ecclesiae pertinentibus pro Orientalibus, et speciatim pro Armenia, a sancta sede emanarunt, sufficere amplius non poterant. Ut tergiversationibus et subterfugiis imponeretur finis, explicita fidei professio facta est necessaria.

A sede apostolica transmissa nobis fuit formula huiusmodi fidei professionis una cum declaratione correlaria de suscipiendo et reverenter admittendo constitutiones apostolicas aliasque supra laudatas. Nos vero, pro munere nostri officio, omnibus et singulis episcopis supranominatis, aliisque ex clero armeno dissidentibus, formulam hanc communicandam curavimus, peremptorie instimul denuntiantes, post decem menses elapsum terminum, refractarios omnes declarandos esse formaliter schismaticos, nisi praedictam formulam approbent eique subscribant. Ne autem, recusando litteras nostras — prout iam olim, et etiam hac vice a quibusdam factum est — ignorantiam horum praetenderent, formulam ipsam cum adiuncta denuntiatione typis mandari et publicari praecipimus.

Elapsus est iam praefixus terminus. Per alios quinque dies expectavimus; sed nullus eorum formulam subscriptam nobis remisit.

Equidem, die 14 26 mensis octobris, illi sacerdotes suspensi collectivam ad nos dederunt epistolam; et in ea, solito haereticorum et schismaticorum more, cor suum declinant in verba malitiae ad excusandas excusationes in peccatis¹. In rebellionem autem contra sedem apostolicam, quam episcopi praedicti approbare non erubuerunt, pertinaciter persistunt; et iuxta horum exemplum, quae de primatu Romani pontificis sanctum Vaticanum concilium definitum plane reiiciunt.

Quovis quidem tempore factum est ut dogmaticae conciliorum oecumenicorum sanctiones, abique ulla controversia, seu totidem fidei articuli habitae fuerint; et hinc tota antiquitas illico uti haereticos habuit eos omnes, cuiuscumque ritus et dignitatis pastores et fideles, qui post decretorum dogmaticorum promulgationem obtemperare illis detrectaverint. Sic post Nicaenum concilium Arian, post Constantinopolitanum Macedoniani, post Ephesinum Nestoriani, post Chalcedonense Eutyohiani spectati fuerunt haeretici; et sic post promulgatam iam sancti Vaticani concilii dogmaticam constitutionem *De ecclesia Christi* omnes illi, cuiuscumque ritus et dignitatis pastores et fideles, *anathematis* poenam incurrerunt et tamquam haeretici habendi sunt, qui negant Romanum pontificem habere plenam, supremam, ordinariam et immediatam potestatem iurisdictionis, etiam in rebus quae ad disciplinam et regimen ecclesiae per totum orbem diffusae pertinent; id est, non solum ad disciplinam et regimen ecclesiae universalis, quatenus *universales*, sed etiam ad disciplinam et regimen ecclesiarum particularium, quatenus *particularium*; videlicet, prout concilium Vaticanum definitum, in *omnes et singulas ecclesias, et in omnes et singulos pastores et fideles*².

Neque ullo modo haec concilii Vaticani definitio, uti perperam illi praetendunt, contraria est decreto fidei, quod de primatu Romani pontificis edidit concilium Florentinum. Etenim iura et privilegia patriarcharum, quatenus *patriarcharum*, cum sint originis et institutionis more ecclesiasticae, de iis in decreto dogmatico fidei Florentino non potuit

fieri, nec reapse facta est mentio. In materia subiecta concilium Vaticanum fecit quod in similibus casibus ab aliis conciliis oecumenicis peractum est: magis *explicito* definivit quod iam a concilio Florentino definitum erat, eo quod huius definitionis Florentinae perverae quorundam interpretatio occasionem praebuerat errori.

Tandem, quoad horum rebellionem erga sanctam sedem, omnibus vobis notum est, dolorosam hanc rebellionem imprimis ab aversione et odio quodam personali sumpimus exordium. Cum autem perveris quorundam desideriis non fieret satis, legitimae auctoritatis spirituales iurisdictionem noluerunt agnoscere. Appellaverunt deinde ad sanctam sedem apostolicam; cumque haec eorum appellatio iustis de causis fuerat reiecta, ipsius sanctae sedis monita et decreta spreverunt, et in apertum schisma prolapsi sunt.

Haec cum ita sint, episcopi illi supranominati, omnesque sacerdotes, quorum nomina enumerantur inferius, sibi ipsis notam haereseos inusserunt, et iam ultro recesserunt a visibili ecclesiae capite. Quid tandem Romano pontifici superest nisi dicere cum propheta: *Curavimus Babylonem, et non est sanata; derelinquamus eam?*³

Reverendissimus dominus Ignatius Kalypgian archiepiscopus Amasensis, reverendissimus dominus Iacobus Bahdarian archiepiscopus Amidensis, reverendissimus dominus Basilius Gasparian archiepiscopus Cypriensis, reverendissimus dominus Placidus Kasangian archiepiscopus Antiochenus.

Ex ordine monachorum sancti Antonii.

Reverendi patres Paulus Boynerian, — Stephanus Sarian, — Raphael Miaserian, — Eliseus Theotosian, — Ioannes Zaighian, — Leontius Cigragian, — Mesrobis Sarianian, — Ephrem Narbian, — Husigh Baldassarian, — Ioseph Uzunian, — Gabriel Sechegian, — Malachias Ormanian, — David Caragian, — Bartholomaeus Ipekgian, — Antonius Zorabian, — Seraphinus Hanimian, — Karekin Karakascian, — Auxentius Umudian.

Ex congregatione monachorum Mechitaristarum Venetorum.

Reverendi patres Moyses Amberbozian, — Ioannes Sorguggi, — Basilius Mardirapian, — Vartan Scismanian, — Eugenius Oaganian, — Eliseus Alyanagian, — Barnabas Esaian, — Iacobus Argian, — Placidus Baronian, — Pasqualis Terzon, — Auxentius Kurkonian, — Vahan Mehterian.

Ex alumnis venerabilis collegii Urbani de Propaganda fide.

Reverendi domini Pasqualis Nurigian, — Ioannes Stephanian.

Ex clero saeculari.

Reverendi domini Iosephus Kupelian, — Ioannes Giambasian, — Aaron Sympadian, — Mesrobis Germaghian, — Simeon Hechimian, — Eduardus Sevirian, — Ioannes Bahtarian, — Gregorius Karalan.

Ex congregatione Bzomariensi.

Reverendi domini Athanasius Bahtarian, — Seraphinus Davidian, — Vartanus Gismegian, — Paulus Yakutian.

His igitur de causis, invocato sanctissimo Dei nomine, nos, auctoritate apostolica qua in his partibus fungimur, ac nomine et de mandato speciali sanctissimi domini nostri Pii papae IX,

Declaramus,

Omnes et singulos episcopos et sacerdotes supra nominatos, aliosque omnes de clero saeculari et

¹ Ps. CXL

² Const. dogm. *De ecclesia Christi*, cap. 8.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

³ Ierem. LI, 9.

regolari armenici ritus, qui ad eundem coetum A statione sedis, de date 12 octobris 1869, incurrisse
refractoriorum pertinent, hoc eorum nomina praecedenti alencho non recessantur, „formaliter
schismatica, et proinde a sancta ecclesia Romana
catholica separatos.“

Insuper declaramus,

Eosdem omnes et singulos episcopos et sacerdotes de iure et specialiter iuxta tenorem et in virtute constitutionis apostolicae, quae incipit Apo-

„excommunicationem latae sententiae, specialiter summo pontifici reservatam“.

Datum Constantinopoli, die secunda mensis novembris anni domini millesimi octingentesimi septuagesimi.

(L. S.)

† Antonius Josephus Pluym,
archiepiscopus Thyrensis,
delegatus apostolicus.

43.

DISSIDENTIUM RESPONSO AD SUPRADICTUM DECRETUM DATA *

1870 octobris 29 / novembris 10.

*Servi di Gesù Cristo per la divina misericordia
arcivescovi della sede patriarcale di Cilicia, Ignazio
Kalibgian, arcivescovo di Amassia, Giacomo Bah-
darian, arcivescovo di Diarbekir, Basilio Gasparian,
arcivescovo di Cipro, Placido Casangian, arcivescovo
di Antiochia, ai fedeli Armeni cattolici.*

Gesù Cristo nostro Signore costituì la sua chiesa qual arca di salute per tutte le genti dell'universo; e per questo motivo la chiesa di Cristo si disse cattolica, vale a dire universale. Ed affinché questa cattolicità non motivasse difficoltà per la propagazione della fede cristiana, i primi apostoli del vangelo ricevettero la grazia infusa delle lingue dallo Spirito santo, finattantochè si formassero le chiese particolari e locali di diverse lingue ed in diverse regioni. Un'altra difficoltà ben grave, che infatti fin dal principio dell'era apostolica manifestosi, dovea nascere dalla discrepanza delle usanze, abitudini ed inclinazioni delle varie nazioni; però ancor questa difficoltà dovea scomparire attesa la meravigliosa divina istituzione della chiesa universale, che dovea rispettare le leggi e le consuetudini e lo stato sociale delle diverse regioni e nazioni, ogni qualvolta non vi si implicassero elementi opposti alla coesistenza ed al carattere delle leggi di questa chiesa cattolica: e come l'universo nel suo ammirabile ordinamento fisico e morale, così ancor la chiesa del Signore dovea presentare il più luminoso esempio delle arcane leggi della divina provvidenza, che delle variazioni forma un ingegnoso assieme e ne fa risorgere la più stupenda unione. In questa guisa l'unità della chiesa, che è d'altronde essenziale ed indispensabile, non dovea nè potea esser lesa dalle diversità di lingue, riti e leggi disciplinari, qualora queste differenze non le dessero l'unità della fede.

In verità era indispensabile alla chiesa un centro per cui rimanessa salda la sua unità e non si distruggessero a vicenda le sue variazioni e diversità; e nostro Signor Gesù Cristo provvide di un tal centro la sua chiesa e lo stabilì nella persona del beato Pietro e dei suoi successori i Romani pontefici; centro e fondamento che non fosse casuale e privo d'azione, ma dotato di vita e di virtù per poter conservare e vieppiù stringere i vincoli di questa indissolubile unità. Ed infatti, di questa vita e virtù sono e devono essere realmente dotati i Romani pontefici, ed è questa stessa prerogativa che si denomina la supremazia ossia il primato dei Romani pontefici; la quale comprende ed abbraccia tutta quell'autorità e giurisdizione che si richiede per l'unità della chiesa. Così predicarono i santi padri, i santi ecumenici concilii ed i santi dottori della chiesa, e perciò chi s'oppose a questa dottrina meritamente è stato con-

surato reo di lesa unione e per conseguenza scismatico.

Però è d'uopo che sappiate, dilettissimi figli in Cristo, che i Romani pontefici sono ereditari di varie autorità e giurisdizioni; mentre hanno la supremazia giurisdizione sulla universale chiesa, nel medesimo tempo hanno ancora il governo speciale della chiesa latina e sono inoltre vescovi di Roma. Se l'autorità supremazia dei Romani pontefici fosse stata l'estensione dell'episcopale giurisdizione quale godono soltanto sulla diocesi di Roma, in allora dovrebbe conseguire che tutte le sedi e tutti i vescovi dell'orbe, i quali *de iure divino* hanno la loro giurisdizione, *quos posuit Spiritus sanctus regere ecclesiam Dei* (Act. XX, 28), avrebbero una semplice delegata giurisdizione contro le divine costituzioni. Se in secondo luogo si volesse pretendere la supremazia dei Romani pontefici essere la estensione stessa di quel governo speciale che godono essi sulla chiesa latina e che non è altro se non il patriarcato occidentale, in questo caso un tal patriarcato si direbbe *ecumenico*, il ch'è stato già riprovato dal santo Romano pontefice Gregorio magno e rigettato dalla chiesa cattolica. Dunque è diversa la supremazia giurisdizione dei Romani pontefici da queste suddette giurisdizioni particolari: e questo stesso precisamente spiega il concilio Fiorentino nel suo celebre decreto, e certamente colla stessa mente parlarono i padri del concilio Vaticano. Tale era, nè più nè meno, il senso ancora delle espressioni e delle parole della nostra lettera diretta a voi il 24 settembre prossimo passato (a. s.), qual senso monsignor Pluym tergiversando e male spiegando ha voluto crearne un senso del tutto opposto al nostro, e conformandosi alla sua immaginazione creatrice, o ed calunniarci innanzi al mondo colla dichiarazione a nome suo pubblicata il 9 novembre corrente (n. s.) a scandalo dei puilli e dei deboli di mente e di fede. Che Iddio pietoso gli perdoni il fallo. Se poi monsignor Pluym possiede una dottrina colla quale considera e spiega la supremazia dei Romani pontefici consistere nella loro giurisdizione episcopale e patriarcale suspiagata, come caso abbastanza ne dà sospetto nelle sue scritture, in questo caso saremo costretti, dilettissimi fedeli, dopo avervi messo innanzi la vera dottrina della chiesa, allontanarvi dalle pericolose, ed osiamo preferirvi le parole del diletto discepolo, *res quod audistis ab initio in vobis permanent: si in vobis manserint quod audistis ab initio, et vos in filio et patre manebitis* (I Ioan. II, 24).

Il divino comandamento ci costringe, o fedeli, di farvi sentire di nuovo la nostra voce, ed in questi calamitosi tempi porgervi quella mano pietosa, che il nostro dovere ed ufficio ci comanda

* Il libello col titolo: *Lettera degli arcivescovi della sede patriarcale di Cilicia, presenti in Constantinopoli, sulla dichiarazione di monsignor Pluym, in data 9 novembre 1870 (n. s.).* In-8°, p. 7.

non negarla ai nostri diletti fedeli in tutti i patri-
coli ed angosti, abbracciando ancora qualunque
dura tribolazione e persecuzione da noi fin ora
sofferta e da soffrirsi, ben conoscendo il divi-
comandamento di *ponere animum nostrum* per il
gregge del Signore, acciocchè non *percat unus de
pusillis istis* (Ioan. X, 15; Matth. XVIII, 14).

Noi speravamo che monsignor Pluym in se-
guito alla risposta datagli dai reverendi sacerdoti
il 14-26 ottobre avesse da desistere da calunniarli
non solo, ma rettificare ancora il falso senso dato
ed immaginato da lui intorno la supremazia dei
Romani pontefici; ma col sommo nostro dolore
sappiamo ora che colla sua ultima ingiuriosa pub-
blicazione mette il colmo alle sue calunnie contro
i nostri reverendi sacerdoti, nè cura tampoco a
ravedersi, anzi prosegue ostinatamente di con-
durre nel medesimo errore, mettendoci innanzi il
concilio Vaticano e credendo di basare su questo
la sua immaginaria supposizione.

Nell'estendere del concilio Vaticano la giurisdizione dei Romani pontefici immediatamente ed indistintamente sulla chiesa universale ed i suoi singoli fedeli, monsignor Pluym dovea almeno intendere che in tale definizione del concilio vaticano necessariamente erano comprese, nè mai escluse, le apostoliche ed ecclesiastiche tradizioni e le definizioni dei concilii ecumenici, qual misura e limite di una tale giurisdizione pontificia; se non voleva supporre monsignor Pluym per assurdo, che il concilio Vaticano abbia totalmente scosso dalle fondamenta la divina istituzione della chiesa, ed annullata la forza morale della tradizione e dei concilii ecumenici. Il maggior male però lo è, che monsignor Pluym con una ipocrisia farisaica crede di dare un peso al suo atto menzionando i sacri e venerabili concilii ecumenici e non teme, nè trema, nè pensa che con tale profanazione aggrava l'enormità del suo scandalo. Dice nel concilio Niceno essere condannati gli Ariani, nel Costantinopolitano i Macedoniani, nell'Efesino i Nestoriani, nel Calcedonense gli Eutichiani, e poi soggiunge che nel Vaticano furono riprovati e condannati quei che disconoscono la supremazia dei Romani pontefici e nel numero di questi ultimi annovera i nostri reverendi sacerdoti, senza però trovarli avversari alla dottrina della supremazia dei Romani pontefici.

Invitiamo solamente monsignor Pluym a leggere e molto seriamente, le seguenti parole del Romano pontefice santo Zosimo e tenerle come dette da noi, non essendo diversa la nostra dottrina dalla dottrina del santo pontefice: *Contra statuta patrum concedere vel mutare, ne huius (Romanae) sedis potest auctoritas: apud nos enim inconcussis radicibus vivit antiquitas, cui decreta patrum sanctorum reverentiam* (Epist. 5 ad episcopos prov. Viennen. et Narbonen.). Legga parimente e con attenzione la formola del giuramento emesso e da emettersi dagli stessi Romani pontefici: *Profiteor me sancta universalis concilia usque ad unum apicem pari honore et veneratione digna habere et quas praedecessores et statuerunt omnia sequi et praedicare, quaeque condemnaverunt condemnare ore et corde... sacrosque canones et sacramenta pontificum constituta custodire* (Liber diurn. summ. pontif. p. 28 et 321).

Come alcuni per l'eccesso degli scrupoli peccano dove non esiste peccato, così altri per eccessivo zelo peccano negli estremi; la chiesa di Dio nel definire una proposizione di fede e nell'accettarla come tale e nel proporla ai fedeli qual articolo di fede, la propone a credere nel suo genuino e legittimo senso, quindi viene egualmente censurato come corruttore chi lo spiega lasco e chi lo spiega rigido. Ora monsignor Pluym qual senso o espressione ha potuto ravviare nella scrittura dei nostri reverendi sacerdoti che fosse lasco o che sembrasse ledere la vera dottrina della chiesa intorno alla supremazia dei Romani pontefici? mentre noi e tutto il mondo abbiamo potuto scorgero nelle sue ufficiali dichiarazioni espressioni e sentimenti, i quali se non vogliamo dire improntati di una adulazione, certo però contengono dei principii esagerati, quali siano ben lungi da voi e da tutti i fedeli del Signore. Dunque non solo il giudizio, ma la semplice testimonianza ancora di una tale persona, di sospetta dottrina, è nel caso insufficiente e privo di ogni forza; e pecca di più l'ultima sua pubblicazione di seguenti vizii:

1° Il dire che si sono spontaneamente separati del capo della chiesa, è una sfrontata menzogna.

2° Il dire che hanno negato la subordinazione gerarchica e ricusato l'ubbidienza dovuta ai Romani pontefici, è sfacciata calunnia.

3° Il dire che hanno rigettato apertamente la definizione del concilio Vaticano sulla supremazia dei Romani pontefici, è una supposizione gratuita.

4° Parlando della risposta del 14-26 ottobre dei nostri reverendi sacerdoti, riportare il sacro testo del salmo per dire di loro che sono maligni di cuore, senza però poter trovare e loro rinfacciare una dottrina erronea, è una ingiuria e temerario giudizio.

Convinti però che una tale pubblicazione non possa di essere scandalosissima per i popoli e dannosissima alla santa chiesa, con vivo dolore imploriamo dalla clemenza divina, affinché voglia abbreviare questi tristi giorni, ed abbia pietà della sua chiesa; illumini la mente del nostro diletto fratello in Cristo monsignor Pluym, per ravedersi del fallo e conciliarsi con Dio e cogli uomini, e vi esortiamo, fedeli dilettissimi, ad assistere alle preci pubbliche che in modo di ottavario verranno istituite nelle chiese a questo scopo: nel medesimo tempo vi scongiuriamo coll'apoteosi delle genti: *Induite vos ergo sicut electi Dei, sancti et dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatem, modestiam, patientiam. Supportantes invicem et donantes vobismetipsis, si quis adversus aliquem habet querelam; sicut et Dominus donavit vobis, ita et vos. Super omnia autem haec, caritatem habete, quod est vinculum perfectionis. Et pax Christi exaltet in cordibus vestris* (Coloss. III, 12, 13, 14, 15).

E terminando imploriamo su di voi tutti le abbondanti benedizioni celesti e vi raccomandiamo al Signore, tutti e singoli.

Costantinopoli, li 29 ottobre 1870 (a. a.).

Ignazio, arcivescovo d'Amassia.
Giacomo, arcivescovo di Diarbekir.
Basilio, arcivescovo di Cipro.
Placido, arcivescovo d'Antiochia.

44.

SUPPLEX LIBELLUS TERTIUS A DISSIDENTIBUS GUBERNIO TURCICO TRADITUS
ADVERSUS ANTONIUM HASSUN.

1870 decembris 11.

Altezza.

La dissensione che esiste fra di noi e quegli che in piccol numero si tengono ancora partitanti di monsignor Hassun, venne ora mai, grazie alla saggezza di vostra altezza, sviluppata e con tutte le circostanze verificata, e quindi il nostro detto fu comprovato dal governo imperiale in tutta la sua pienezza, e perciò ancora fu emanata la sanzione imperiale per la destituzione di monsignor Hassun; e vostra altezza ci ha assicurati che non tarderebbe a farci avere l'ordine di procedere all'elezione d'un nuovo patriarca. Ma fin' ora questa pendenza nazionale non ha avuto ancora un'intera soluzione e si traccheggia di giorno in giorno con pretesti di doverci convocare commi-

sioni miste, e così noi altri siamo delusi da' nostri notabili con simili dicerie, mentre dall'altra parte monsignor Hassun continua ad esercitare l'ufficio patriarcale. Noi altri qui non desideriamo altro, se non di poter eleggere il nuovo nostro patriarca secondo le antiche nostre consuetudini in conformità della promessa di vostra altezza. Dichiariamo qui che in verun altro modo potremo intenderci, e perciò preghiamo vostra altezza perchè quanto prima si degni inviarmi l'ordine superiore di procedere senza ulteriore ritardo all'elezione del nuovo patriarca.

18 ramazan (11 dicembre s. n. 1870).

Il popolo Armeno-cattolico.

45.

DISSIDENTES SEDEM PATRIARCHALEM VACUAM ESSE PRONUNTIANT.*

1871, februarii 2 14.

Dacchè era introdotta nella chiesa Armena cattolica la divisione in patriarcato di Cilicia ed in primaziale di Costantinopoli, vi regnava pure generalmente una tendenza alla riunione, tendenza che era in cuore a tutti, guidata però da opposti pensieri. La sede patriarcale: memore della primitiva sua estensione, della quale si credeva ingiustamente privata, ricercava unire di nuovo a se la parte separata; ove al contrario la sede di Costantinopoli, che si voleva consolidare come parte del patriarcato d'Occidente, ricercava rifondere nella sua dizione primaziale, e così nel patriarcato d'Occidente, il patriarcato Armeno. La sede patriarcale perdeva il tempo in proteste ufficiali ed in conferenze, mentre la sede primaziale progrediva avanti passo per passo sotto l'egida dell'influenza della Propaganda. Di tanto in tanto si formavano finte suppliche, quasi dalla parte della comunità di Costantinopoli, per chiedere la riunione della sede patriarcale colla primaziale, suppliche che si menzionano pure nella lettera apostolica *Reversurus*, ma che la comunità armeno-cattolica non possiede nè copia, nè memoria delle medesime. Il primate monsignor Hassun, con una sua lettera diretta alla congregazione della Propaganda nel 1847, insinuava un metodo pratico per arrivare a detto scopo, conforme al tenore del *Reversurus*. Varie città e pro-

vincie sotto diversi pretesti togliendosi alla giurisdizione patriarcale, s'incorporavano alla dizione primaziale¹. Veniva istituito un ordine di monache, che nella sua forma era libero affatto dalla giurisdizione episcopale, e soggetto in tutto alla primaziale, e si doveva propagare nella dizione stessa patriarcale². Si costituiva pure una società, sotto il titolo di *Società d'istruzione nazionale*, che doveva servire al medesimo fine, e di cui il primate di Costantinopoli doveva essere presidente effettivo *de iure*³.

Si facevano continui conati per unire all'autorità primaziale quella del patriarcato civile o capo-civile, che possedeva esercizio di potere civile anche sulla dizione patriarcale, od almeno per consegnare questa civile autorità in mani, che si conoscessero per sostenitrici dei principj della sede primaziale. Per ultimo, sembrando troppo lungo il resto della vita di già avanzata del vegliardo patriarca, per arrivare allo scopo di fondere la dizione patriarcale nella primaziale di Costantinopoli, si metteva in luce nel 1858 il progetto od il complotto di insinuargli la dimissione, mediante grandi ed onorifiche promesse. Non potendo però neppure con tale modo arrivare all'intento, fingeva monsignor Hassun rassegnare per primo la sua dimissione, onde indurre così al medesimo atto il vegliardo patriarca, mentre esso era sicuro di esser di poi confermato per patriarca ed impadronirsi del patriarcato. Ma nemmeno questo progetto poté condurre la cosa al sospirato termine, e fu forza rimettere l'affare alla morte del vegliardo; precedentemente però, essendo ancor in vita il vegliardo patriarca, in virtù d'un ordine

* Così avvenne di Amasia, Hassun, Arapgher e Karpuz.

¹ L'ordine cioè delle monache dell'immacolata concezione, fondato da monsignor Hassun nei primi anni del suo primaziale, di cui le regole rischiararono apertamente questa loro posizione.

² Questa società fu creata nel 1860 dal primate di Costantinopoli. Lo scopo della società doveva essere erigere delle scuole nella dizione patriarcale, libere della giurisdizione patriarcale, poichè la presidenza della società coi pieni poteri, era riservata per diritto al primate, ed al patriarca non si dava che il titolo di presidente onorario; questa società fu rigettata a tanto dal patriarca Pietro VIII, quanto dal prefetto civile Gagonian.

* E libello: *Dichiarazione con cui si espone essere vacante la sede patriarcale o cattolico-ale di Cilicia degli Armeni cattolici, Costantinopoli. Typographie et lithographie centrales. 1871. Prodiit eisdem libelli gallico, translato ita inscripta: Declaration exposant la vacance du siège patriarcal ou catholico-ale (sic) de Cilicie des Arméniens catholiques, Constantinople, 1871.*

pontificio diretto nel 1859 al delegato della Siria¹ veniva vietata l'elezione del di lui successore², ed in pari tempo, le arti adoperate arrivavano a guadagnare diversi dei sacerdoti e dei vescovi della sede patriarcale, cui s'estorceva pure la promessa in scritto per eleggere monsignor Hassun in successore della sede patriarcale.

Tali erano le condizioni delle parti, allorchè sul principiar del 1866 rimaneva vedova la sede patriarcale per la morte del venerabile vegliardo Pietro VIII. Il pro-delegato della Siria, monsignor Valerga, inviava sollecitamente in data 14 gennaio, una circolare ai vescovi della sede patriarcale, per esecuzione della suddetta disposizione di Roma emanata nel 1859, per sospendere cioè gli atti, e non procedere all'elezione. Un altro ordine emanato da Roma cambiava il vicario della vacante sede patriarcale. Un terzo ordine aboliva il diritto del clero posseduto per uso *ab antiquo*, di aver cioè parte attiva nell'elezione. Un quarto ordine privava il clero ed alcuni dei vescovi dalla voce passiva. Per ultimo, onde concentrare veppiù l'elezione sulla persona del primate di Costantinopoli, si prodigavano delle promesse: si ordinava procedere all'elezione essendo ancor assenti due dei vescovi; si presentava il delegato nel sinodo dell'elezione, cosa che non aveva esempio sin allora; si decideva far l'elezione a viva voce. I vescovi convocati, propensi nella loro mente all'unione delle due giurisdizioni, pregiudicati d'altronde sulla persona del primate Hassun, sia per la idea dell'unione, sia per la idea dell'unione, sia per i maneggi di monsignor Valerga e di altri, procedevano all'elezione, sempre però con mira e pensiero diverso dall'intento e dai desiderii di monsignor Valerga e dei suoi complici, come risulta dalle parole, con cui presero gli elettori la cura di manifestare la loro mente: «Abbiamo eletto, dicono essi, e proclamato monsignore Antonio Hassun, arcivescovo primate di Costantinopoli, in patriarca di Cilicia con nome di Pietro IX, ed in successore dei dritti e privilegi del prelodato nostro defunto patriarca».

I vescovi con una premurosa previsione, fondano su queste brevi ma significantissime parole tutta la forza dell'elezione da loro fatta. L'eletto accetta l'elezione senza esprimere la sua mente sulla condizione accennata; chiama a se in Costantinopoli con dispaccio telegrafico uno dei vescovi, l'arcivescovo Hagian di Cesarea³, ed ordina agli altri vescovi convocati in Libano ritornare sollecitamente alle loro sedi, acciò non perduri l'autorità del sinodo.

Gli arcivescovi Gasparian di Cipro e Kalibgian d'Amassia⁴ aggiungono a Hagian per loro spontanea volontà. L'eletto esprime il desiderio di recarsi a Roma per ricevere il pallio prima di esser benedetto in patriarca secondo il ceremoniale armeno, e di questa sua mente fa parte pure a Roma. I vescovi dell'orbe dovendo esser convocati in Roma per le imminenti solennità del centenario degli apostoli, vuole Roma che sia rimessa a quell'epoca anche la concessione del Pallio. L'eletto attribuisce questo ritardo di Roma alla condizione

accennata nell'atto dell'elezione: *successorum iurium et privilegiorum*; e così comincia a regnare nella comunità armeno-cattolica un timore sulla conservazione di questa condizione.

I vescovi presenti in Costantinopoli, che erano gli arcivescovi d'Amassia, di Cesarea, di Cipro, e d'Antiochia, suffraganei della sede patriarcale, ed il vescovo Tilkian di Brusa, in una riunione di vescovi, convocata per la seconda volta dal nuovo eletto Hassun, dichiarano apertamente ed ufficialmente, che la condizione in discorso era talmente essenziale all'elezione fatta, che nel caso che non fosse verificata, annullandosi l'elezione, gli elettori rientrebbero nel diritto d'una nuova elezione. L'eletto giudica ragionevole questa assoluta dichiarazione dei vescovi, e l'ammette, ed assicura la radunanza sulla conservazione della detta condizione, ed inoltre nel cospetto di vari notabili della nazione, afferma, quasi con giuramento, di restar fedele alla data promessa. L'arcivescovo Gasparian di Cipro vuole recarsi quanto prima a Roma, per sollecitare l'affare: ciò non torna gradevole all'eletto; i vescovi però si associano ai desiderii del Gasparian, dichiarando che come l'elezione, così il compimento dell'elezione appartenevano ad essi vescovi; ma appena riescono a ridurre pure l'eletto a questo loro sentimento designando l'arcivescovo Hagian di Cesarea per compagno al progettato viaggio dell'arcivescovo Gasparian. Roma, mercè l'opera di questi due prelati, accelera la partenza dell'eletto, ma per mire segrete rimette all'epoca predeterminata l'atto della donazione del pallio. I sospetti del popolo di Costantinopoli crescono vieppiù; ma l'eletto cerca lusingare il popolo con vane assicurazioni fomentate colle lettere sue et con quelle del suo fido D. Azarian, affermandovi di dover restare immutabile sulla parola data riguardo la conservazione dei dritti⁵. Si radunano finalmente in Roma, per causa delle solennità, i vescovi Armeni, non che moltissimi altri di diverse nazioni dell'orbe. Roma, facendo base delle sue operazioni la presenza dei vescovi Armeni, e più di quella, l'elezione fatta dai suffraganei della sede di Cilicia, ricusa, ed a ragione, dare a monsignor Hassun il titolo patriarcale di Costantinopoli; ma sotto il pretesto della donazione del pallio, comincia a fondare sul monsignor Hassun l'edificio di un patriarcato di nuovo conio; e dà opera alla clandestina formazione del breve *Reversurus*, breve, che a giudicarla dalle parole tratta del patriarcato di Cilicia, ma in realtà crea un patriarcato di nuovo genere, ed in diretta opposizione alla mente degli elettori, e delle condizioni fissate dai medesimi: cioè che l'eletto in successore del patriarcato di Cilicia e di Pietro VIII di felice memoria entrava solamente alla successione materiale dei titoli, rimanendo totalmente privo dalla successione reale dei dritti della sede, come risulta dall'asserzione stessa del suddetto breve *Reversurus*, che chiama quell'atto una nuova istituzione di patriarcato: — *haec ferme nova patriarchatus Armenii institutio*.

Allorchè nel 1791, si richiedeva un ordine da Roma per diminuire il numero delle sedi vescovili della Francia, Pio VI rispondeva in una sua lettera apostolica, «che questa cosa ledendo i dritti dei vescovi, dovea prima interrogarli affinché non leda le leggi di giustizia, ledendo i dritti degli altri: oltrechè essendo pure la cosa una privazione per i popoli, cui si toglierebbe la facilità d'accedere ai

¹ Allocuzione pontificia delli 12 luglio 1867, pubblicata coi tipi della Propaganda.

² Reverendissimum patrem dominum Antonium Hassun, archiepiscopum primum Constantinopolitanum, imposito illi nomine Petri IX, elegimus et proclamavimus Ciliciae patriarcham et successorem iurium et privilegiorum praedicti nostri defuncti patriarchae.

³ Che era stato già lo strumento per favorire l'elezione di monsignor Hassun.

⁴ Si consultino la lettera di monsignor Hassun a s. e. Agop Effendi Koocek, o quella del sacerdote Azarian al reverendissimo padre Alessandro Besiktaslian.

loro pastori, dove prima certificarsi anche della loro volontà. Pare che gli ufficiali della Propaganda intessero dare al loro affare questa forma quando fecero convocare inopinatamente avanti il papa i vescovi Armeni, in una all'eletto ed a monsignor Valerga. Adriano papa scriveva a Carlo Magno: «Noi non abbiamo nessuna parte nelle elezioni (dei vescovi), nè tampoco desideriamo averla; vogliamo però che neanche vostra maestà s'intrometta in quelle, ma comechè è canonica l'elezione fatta dal clero e dal popolo, nè è in verun punto contraria alle prescrizioni ed alle consuetudini e tradizioni, quindi ordiniamo che si conservi quella forma d'elezioni.» Pio IX però indirizzava ai vescovi Armeni colla presenti un'esortazione in senso del tutto contrario alle parole del suo predecessore ed insensibilmente consentaneo al tenore del *Reversurus*; alla quale esortazione opponendo i vescovi un dispiacente ma significativo silenzio, monsignor Hassun s'affrettava ad inginocchiarsi, e dichiarava di ricevere i desiderii della santità sua come espressi comandi¹.

I vescovi Armeni il dì stesso esprimevano le loro lagnanze, in presenza dell'eletto, pensando a prevenire un tanto affare. L'eletto temeva che i vescovi potrebbero arrivare ad una deliberazione in scritto, e così andrebbe in rovina tutto il suo edificio: si sforzava perciò a persuaderli, non esser niente di scritto la proposta del papa, anzi, soggiungeva, la nazione non mancherà esprimere la sua opposizione; lasciamo a quella e andurte l'affare a miglior esito; noi intanto non vogliamo per questo privarci dell'annuo sussidio determinato per noi sulla cassa dell'opera pia della Propagazione di Lione, nè mettiamo in forse la riuscita di quelle istanze che dobbiamo avanzare². Ecco perchè senza pubblicare il breve *Reversurus*, anzi tenendolo sotto il più alto segreto, s'affrettava l'eletto ritornare a Costantinopoli insieme ai vescovi, i quali (meno alcuni pochi), ignari di tutti questi maneggi non dubitavano compiere su di lui la cerimonia nazionale della benedizione patriarcale nella chiesa di Santa Maria in Pera. Monsignor Hassun, ricevuto la benedizione ed impetrato il *Berat* ossia firmano imperiale all'insaputa della nazione, rimandava i vescovi alle loro sedi, e credendosi abbastanza fortificato, procedeva alla pubblicazione del *Reversurus*.

La comunità convocata in consiglio dallo stesso monsignor Hassun il dì 20 ottobre 1867 (a. s.) si trovò all'improvviso di fronte ad un patriarca di nuovo genere, munito di *Reversurus* e di *Berat*: se ne sdegnò acerbamente e protestò energicamente, e così si sciolse il consiglio. Poscia, il popolo indirizzò alla Sublime Porta una protesta in scritto in data 11 dicembre detto anno (a. s.). I vescovi all'udire la pubblicazione del *Reversurus* in una ai clamori e protestazioni del popolo, fissi nell'idia delle parole di monsignor Hassun e delle lusinghiere speranze fomentate da lui in Roma, attendevano un esito felice. Tanto più che monsignor Hassun sempre vessato dai dubbii riguardo i vescovi, e timoroso che non procedano ad un atto formale, cogliendo un'occasione, gli dichiarava

che essendo tutto in uno stato provvisorio, non v'era luogo a confonderli, giacchè nel prossimo sinodo nazionale dovrebbe aggiustarsi tutto a seconda dei comuni desiderii di tutti. Così i vescovi si decidevano alla taciturna aspettazione, attendendo il tempo del sinodo, che dove radunarsi dopo un anno, per terminare felicemente l'affare. Monsignor Hassun ponderandosi le proprie forze si creò debole innanzi a quella che avea preso di mira, ricercò quindi debilitarla disseminando delle discordie nel popolo per opera dei sacerdoti suoi fidi cooperatori. Insieme alle questioni del *Bress* e del *Berat*, vennero in scena quelle dei personali difetti di monsignor Hassun, e regnò un malumore generale. Come si conturbò pelle inaspettate vicende, ed inviò a Costantinopoli monsignor Valerga munito di segrete istruzioni, mentre gli ufficiali della Propaganda assicuravano diversi dei vescovi della nazione, essere l'inviato monsignor Valerga munito di istruzioni tendenti a contentare la nazione. L'esito però e le interne notizie accertarono esser stata la missione di monsignor Valerga, quella di adoperare ogni sorte di mezzi per consolidare il patriarcato di nuovo genere di monsignor Hassun e di appoggiare il partito Hassuniano. La nazione, malgrado che fosse oppressa sotto al' varie influenze, non tacque, ma ad alta voce reclamò i mezzi per veder attuati i suoi dritti. Dietro consiglio avuto da Roma, si obbligò monsignor Hassun allontanarsi per un momento da Costantinopoli e si ritirò in Siria. La precaria di lui assenza, abbenchè non abbia dato motivo ad un nuovo dissidio, pure tanto la comunità Armeno-cattolica che l'episcopato della sede di Cilicia attendevano ansiosamente il tempo del sinodo. Monsignor Hassun temeva della sua assenza da Costantinopoli, e sospettava sulla condotta degli ufficiali medesimi da lui costituiti, e perciò si vidde arrivare improvvisamente in Costantinopoli, dopo sei mesi d'allontananza, ed in quell'epoca fu pure determinato il giorno della convocazione del sinodo nazionale.

Inauguravasi il sinodo il dì 5 luglio 1869 (a. s.), e subito avanzò la comunità la sua protesta; si pubblicarono contemporaneamente diverse scritture, che illustravano la condotta, il patriarcato, e l'elezione di monsignor Hassun. Questi vedendosi parato innanzi un grave pericolo, si diede tutt'uomo, ad eccitare il clero secolare contro gli ordini regolari; di là risultò un dissenso nell'episcopato, e così riuscì a monsignor Hassun averne a suo favore un numero sufficiente. Fu dibattuto nel sinodo la questione di dare alla protesta del popolo una soddisfacente risposta. Monsignor Hassun coi suoi propugnava disprezzare piuttosto la voce del popolo, anzi ricercava che i vescovi inducessero il popolo a disperare della causa, mediante una dichiarazione. Il sinodo a pluralità dei voti rigettò questa proposta dei fautori Hassuniani, e non che a traverso di moltissime difficoltà riuscì a formare una commissione che avesse la missione di sentire formalmente le proteste e lagnanze del popolo. Dietro assoluta pluralità dei voti dei padri sinodali, vennero eletti quattro arcivescovi ed un vescovo, in tutto cinque prelati a comporre la commissione, che prese pure alcuni sacerdoti come teologi, ed in varie sedute si registrarono dai segretarii (sinodali) le giuste domande della comunità.

Monsignor Hassun vidde allora aperto un tribunale contro di se, innanzi al quale era a lui impossibile il giustificarsi: fu allora che innuò ai laici suoi fautori di chiedere anche essi dal sinodo un'udienza. La commissione consentì udire anche

¹ Monsignore Hassun nel discorso di ringraziamento pronunciato il dì che ricevè in pallio, chiama felice questo giorno in cui dichiarò la commissione anche ai desiderii del papa. (Si veggia la pubblicazione fatta a Roma, p. 44.)

² Erano preparate tre istanze al papa. Colla prima si domandava un aumento del sussidio proveniente dalla Propagazione di Lione. Colla seconda, il venerabile capo di santo Gregorio Illuminatore, conservato nella città di Napoli. Colla terza, la fondazione d'un collegio Armeno a Roma.

questi altri, ed arrivò a conoscere dalle loro parole, A che ad onta degli sforzi di dare diverse forme alle vertenze Hassuniane, non erano mai dissenzienti dai sentimenti della generalità nei punti principali: allora monsignor Hassun da una parte cercò con svariate maniere ad impedire che fossero prodotti nel sinodo i lavori della commissione; dall'altra parte, nell'intenzione di mandare in pratica ciò che il *Reversurus* disponeva relativamente all'elezione dei vescovi, cominciò a costringere i vescovi a procedere alla nomina dei candidati alla vedovata sede di Sebaste; anzi non contento di tutto questo faceva preparare clandestinamente e fuor del sinodo una dichiarazione, e studiava farla firmare ai vescovi uno per uno, per opera del vescovo Arakelian d'Ancira, volendo così convalidare il suo patriarcato mediante una solenne dichiarazione dell'episcopato, e lavorare per così dire l'atto delle accuse comprovate contro di sé. Pochi dei vescovi furono in caso di operare fortemente e riconsare la loro firma ad una sì dolosa proposta; altri avendo in buona fede appostavi di già la loro sottoscrizione, la ritirarono appena conosciuto l'inganno: fatto è che monsignor Hassun rimase deluso nelle sue speranze, e s'irritò fortemente sulla fermezza di proposito manifestato dall'episcopato. Arrivava intanto il tempo di recarsi a Roma per il concilio ecumenico, e gli atti della commissione si consegnavano alla segreteria del sinodo. Il popolo frustrato nelle sue speranze fondate sul sinodo e sulla commissione, rivolgeva la sua attenzione all'andata dei vescovi a Roma.

Indirizzava una petizione al sommo pontefice acciocché si compiacesse sentire la verità dai vescovi nazionali sullo stato delle cose, o farne la relativa giustizia. Da una simile speranza erano guidati pure i vescovi, anzi i più coraggiosi, con lettere speciali, dirette al papa prima della loro partenza, descrivevano il vero stato delle cose. Intanto fino al tempo d'essere in grado di operare in Roma, tanto per dare una nuova forza e peso alla condizione imposta all'elezione fatta da loro, quanto per procurare la tranquillità della comunità, fecero nominare l'arcivescovo Gasparian, titolare della curia patriarcale, a vicario patriarcale durante l'assenza, in conformità agli usi della sede di Cilicia.

Non poté monsignor Hassun opporsi a questa deliberazione dei vescovi, perciò non solo affidò agli ufficiali del patriarcato incombenze autonome, ma formò anche un segreto consiglio direttivo composto da sacerdoti suoi fautori, e non bastando tutto questo, determinò come ispettore e direttore del vicario un secolare, cieco esecutore dei suoi voleri, in dispregio ed obbrobrio dell'alto carattere episcopale. Il vicario, benché oppresso in simili guise, si dedicò all'opera della pacificazione del popolo. I sacerdoti i più perspicaci videro chiaramente che la inaugurata pace non conteneva in sé il pegno dell'avvenire, e per ciò si credettero in dovere di fare parte al pontefice Romano, in due distinte lettere, della condotta di monsignor Hassun.

Costui però e con esso i suoi fautori, appena giunti a Roma, si dichiaravano apertamente e deponevano il velo, sotto cui si celavano sin allora, e monsignor Hassun si mostrava non solo tenace difensore del *Reversurus*, ma lo propugnava pure con apposita sua pastorale; e per incutere timore nel cuore dei vescovi, alla loro insaputa, e coll'insinuazione degli ufficiali della Propaganda, faceva rimuovere dall'ufficio e chiamare a Roma il vicario Gasparian, ed in di lui luogo inviava come vicario

il vescovo Giuseppe Arakelian, che era stato in tutte le vicende suo indivisibile cooperatore. Si facevano a Roma non poche vessazioni all'arcivescovo Casangian d'Antiochia, per firmare una dichiarazione con cui si propugnava pubblicamente come se monsignor Hassun fosse entrato legittimamente nella spocessione della sede di Cilicia. I più coraggiosi dei vescovi, gli arcivescovi cioè d'Amassia, di Marsoci, di Diarbekir e di Cesarea, protestarono contro l'invio del vescovo Arakelian in vicario, e chiesero al papa esser interrogati privatamente sulle cose accadute, la qual cosa dimandava ufficialmente anche l'arcivescovo Gasparian; ma non ricevevano così nessuna risposta, anzi vedevano tenuto contro di loro un contegno sempre più minaccioso per parte di monsignor Hassun e degli ufficiali della Propaganda.

Monsignor Hassun, nella lettera patente data al vescovo Arakelian, avea inserito queste precise parole: „Quelli che si oppongono alle disposizioni della santa sede emanate riguardo il nostro patriarcato, si oppongono allo spirito del cattolicesimo ed all'autorità del capo della chiesa, e combattono gli ordini stessi ed i comandi di Gesù Cristo.“ Era questa la prima volta che monsignor Hassun minacciava ufficialmente assoggettare la nazione al *Reversurus*, perciò la maggioranza del popolo si vidde nella necessità di dare un termine alla vertenza, opponendo un atto decretorio al decretorio atto mostrato contro di sé. Con una formale dichiarazione, quella del 25 gennaio 1870 (a. s.), manifestava pubblicamente la sua sottomissione professata al capo della chiesa universale, e l'intenzione ferma di restar salda nella fede cattolica, non ché la ferma deliberazione di rigettare la giurisdizione di monsignor Hassun, e di non volere separarsi menomamente dall'antica disciplina orientale e dai diritti inerenti alla propria chiesa.

Nessuno trovava reprimibile cotesta dichiarazione, e perciò la maggioranza del clero di tutti i ceti, dal clero secolare, dagli alunni di Propaganda, dagli Antoniani, da quelli della congregazione di Zummar, e dai Mechitaristi di Venezia, accedevano a questa parte del popolo, che veniva riconosciuto dal governo sotto l'antica sua denominazione di *Armeni-cattolici*, ed essente dall'autorità di monsignor Hassun. Gli Hassuniani liberando ai sentimenti espressi nella lettera patente data al vescovo Arakelian, dovunque innalzavano i loro clamori ed empivano Roma e l'Europa dei loro strilli, e domandavano a chiare note da Roma la condanna dei loro connazionali. Pertanto contro queste voci e per attestato della verità e per rilevare la certezza si univano a Roma sette degli arcivescovi della sede di Cilicia, il Kalibgian, l'Apelian, il Bahdian, il Hagian, l'Angiarakian, il Gasparian ed il Casangian a firmare unanimemente una dichiarazione relativamente alle vertenze in discorso.

Monsignor Hassun volendo generalizzare la questione, per esimersi quindi dalla totale responsabilità, ricordò allora alla Propaganda la promessa

« Ecco il testo del telegramma indirizzato a monsignor Hassun in Roma in data 16/28 febbraio 1870, da quattro secolari: „L'opposizione spiega in suo favore il silenzio della santa sede all'appello del 2/14 dicembre, la metà del clero e del popolo ha formato una nuova chiesa proclamandola legittima e cattolica; se il rigettare dell'appello e la condanna di questa chiesa dissidente non arriva immediatamente, la dispersione ed il contagio saranno subito generali, ed il male sarà forse irreparabile; noi aspettiamo con ansietà il decreto della santa sede su questo soggetto, a rischio del prestigio della santa sede e della nostra propria considerazione: vi è urgenza, qualunque ritardo sarà estremamente pregiudizievole alla fede dei fedeli. Risposta immediata dalla parte della Propaganda.“

data a se nel breve *Reversurus*, ad assoggettare a reale quella separazione dal capo della chiesa, cioè alle disposizioni di quel breve tutti i patriarchi Orientali, si pose perciò mano all'opera. Il patriarca dei Caldei vi si costrinse colla minaccia della detenzione. Il patriarca dei Melchiti fu rimproverato in meno ad una folia dei vescovi. Il patriarca dei Siri volle piuttosto dimettersi dal patriarcato che rinunziare ai suoi diritti e per le interne angosce si ridusse al letto. Il patriarca dei Maroniti in previsione di ciò che doveva succedere, neppure si era recato a Roma. S'intimorirono i vescovi orientali; si scandalizzarono i vescovi Europei sul conto di monsignor Hassun, quando arrivarono a conoscere gli eventi, però tutti i loro atti si riducevano a compiere la nostra comunità. Non avea potuto puranco monsignor Hassun atterrire la maggioranza dei suoi elettori, e aspettava dalla loro unione, pensando che potevano dare una forma spirituale alla comunità ed al clero che non avea puranco ammesso formalmente il suo patriarcato, massime dopo la costanza spiegata degli altri patriarchi orientali. Dava intanto corso all'impulso di tali sue previsioni; l'arcivescovo Angiarakian per causa di salute era costretto allontanarsi da Roma. Sul resto monsignor Hassun conservava una vigilante sorveglianza. Teneva presso di se gli arcivescovi Kalibgian, Apelian e Hagian, non altrimenti che l'arcivescovo Bahdarian, sebbene questi forte nel suo proposito, si risolvesse abbandonare la coabitazione di monsignor Hassun ritirandosi nel monastero degli Antoniani. Pure l'arcivescovo Gasparian era sorvegliato.

Contro l'arcivescovo Casangian, che era simultaneamente l'abate generale dell'ordine Antoniano, si adoperavano ogni genere di vessazioni, si vedeva in pericolo la sua vita, gli era fatta formale intimazione d'arresto, gli si ordinava cessare dall'ufficio generalizio, onde prendeva origine la questione Antoniana, ideata per divergere la questione fondamentale e per atterrire le altre congregazioni religiose. Era in seguito a tali provvedimenti che veniva pubblicata una sospensione nominale contro i sacerdoti della comunità armeno-cattolica orientale, nell'idea certamente di cagionare ai vescovi una morale difficoltà di far comunicazione con essi in caso che riuscissero sortire da Roma. Ed infatti riusciva, per divina provvidenza, agli arcivescovi Bahdarian e Casangian sortire da Roma, e venendo in Costantinopoli consolare colla loro presenza il popolo ed i sacerdoti ingiustamente calunniati e rimuovere così le difficoltà morali insieme alle materiali. Riusciva infine pure all'arcivescovo Gasparian recuperare la sua libertà ed associarsi agli altri due arcivescovi in Costantinopoli. Monsignor Hassun voleva dare un'imponenza alla vertenza e cambiar l'aspetto alla questione del popolo, adoperando modi calunniosi, profittando dell'ajuto della propaganda, con cui arrivava a far emanare una lettera apostolica sul fine del maggio 1870, in cui il papa minacciava espellere dal seno della chiesa tutti quei che egli supponeva essersi di già *volontariamente separati* dal capo della chiesa, per cui invano si disonorava il sacrosanto carattere del sommo pontefice.

In quest'epoca giungendo a Costantinopoli l'anziano dell'episcopato di Sicilia l'arcivescovo Kalibgian d'Amaseia, vedeva l'ingiusta condotta degli Hassuniani, e l'opposizione esistente tra le notizie alterate da monsignor Hassun ed il vero stato della questione, non che conosceva la identità ed immutabilità della presente vertenza in comparazione della questione propugnata da sé fin da principio; non scorgeva verun atto che provasse esser

reale quella separazione dal capo della chiesa, quale si voleva dagli Hassuniani esser fatta, anzi vedeva bene che il tutto era pura e gratuita invenzione degli Hassuniani per distruggere la reale e ragionevole base della questione; quindi si associava agli altri suoi confratelli per tranquillizzare la coscienza dell'innocente clero e popolo. Il governo poi che avea di già concesso a monsignor Hassun il *Berat* imperiale, conosceva sempre più la nuova forma del di lui patriarcato, non ebbe le particolarità e le novità contenute nel breve *Reversurus*, ed esprimeva la sua disapprovazione tanto sull'uno che sull'altro, molto più quando venivano respinte dalla parte di Roma le amichevoli sue trattative e l'invio d'un rappresentante.

Intanto s'affrettava monsignor Hassun venire in Costantinopoli, ed in ciò che riguarda i diritti nazionali proponeva al governo per parte della corte Romana la compartecipazione nelle elezioni, e non riuscendo anche in questo, preparava un nuovo piano per frustrare la nazione nelle sue speranze, posto pure che venissero rievocati il breve *Reversurus* ed il *Berat* del suo patriarcato, pensando che con quel piano, tanto le proprietà religiose, quanto i diritti attivi e passivi nelle elezioni resterebbero concentrati nelle mani dei suoi fautori, e che si annullerebbero tutte le accuse avanzate contro di sé. Ad ottener tutto questo v'era d'uopo d'una sentenza religiosa, ed ad una tale sentenza doveva precedere colpa religiosa, e non bastava all'uopo quella ideata nella lettera patente data al vescovo Arakelian. Ecco pertanto l'origine dell'idea di chiamare in scena la questione del concilio Vaticano. Se ne creava quindi un nesso tra questa questione del concilio e la questione nazionale; e mercè questo ritrovato monsignor Hassun da accusato, passava ad essere accusatore, anzi si costituiva giudice, e monsignor Pluym si voleva preside in questa nuova causa. Dietro le insinuazioni di monsignor Hassun s'indirizzava per parte di monsignore Pluym una lettera d'inculpazione a ciascuno dei quattro vescovi, lettera di cui la copia si pubblicava nelle chiese.

I vescovi pubblicamente calunniati pubblicavano nelle loro chiese ciò che si cercava per l'edificazione e la rettificazione della mente del popolo. Il patriarca Caldeo, venuto in quelli giorni da Roma a Costantinopoli, faceva comunicazione in *divinis* con la parte calunniata, e con pubblica celebrazione della santa messa nella chiesa di san Giovanni Crisostomo, prestava pubblica testimonianza alla verità. In cospetto di questi imponenti eventi, sentiva monsignor Hassun la necessità di eseguire un di prima il suo pensiero, e metteva mano all'opera. Li 6 ottobre veniva pubblicata in nome di monsignor Pluym una intimazione a tutti i sacerdoti ed una nuova formula di professione di fede, in cui si facevano comprendere come articoli di fede il breve *Reversurus* in una ad altri decreti ed istruzioni formulate sulla medesima base. Si concedeva il termine di giorni dieci per apporre la sottoscrizione ad una o la nuova formula di professione di fede, colla minaccia espressa di dichiararli acismatici in caso che non l'avessero sottoscritta. Li 14 del mese, i sacerdoti pubblicavano una dichiarazione formale in risposta all'intimazione di monsignor Pluym. Questi non vi trovava verun difetto; ma l'opera di monsignor Hassun e dei suoi cooperatori riusciva a persuadere monsignor Pluym a dar corso alla ingiusta ingiunzione che loro promuovevano; quindi in mancanza d'ogni colpa degna di condanna, li appigliava monsignor Pluym ad asserire esser perversa la loro mente, e

li incolpava di certi insensibili errori, e non faceva a coscienza a pubblicare come esecrabili, oltre i sacerdoti, anche i quattro vescovi, e ciò sotto la data di 3 novembre (a. a.). Ma null'altro fruttava questo atto se non far palese a tutti, che tutto l'operato degli Hassuniani era condotto da spirito di vendetta, e che non era altro se non ingiusta intrapresa. Il governo respingeva il breve *Reversurus*, e conseguentemente il patriarcato di monsignor Hassun comechè fondato sul *Reversurus*, riconosceva gli Armeni cattolici Orientali come legittima e primitiva comunità armeno-cattolica. Così non poteva punto monsignor Hassun arrivare all'intento, per il quale avea ideato questo colpo d'ingiusta scomunica, giacchè una scomunica ingiusta e senza motivo non può estendersi al di là della sfera della sua nullità.

La fede però diminuiva nel cuore dei fedeli, si spegneva la pietà, regnava lo scandolo, si confermava la discordia, alle quali tristi conseguenze pensando i quattro arcivescovi a riparare, almeno in parte, credevano necessario indirizzare al popolo fedele la loro circolare delli 25 ottobre (a. a.), per rettificare le menti, predicare con esplicito parole la vera e la retta dottrina accettata universalmente sul punto del primato dei pontifici Romani, ed esortare nel pari tempo alla conservazione della pace e carità. Dei vescovi esistenti fuori di Costantinopoli, alcuni per timore, altri per umani rispetti erano obbligati a conservare un profondo silenzio, altri pochi poi guadagnati da monsignor Hassun si costituivano fautori di lui.

Ora tutto il tempo trascorso dall'elezione di monsignor Hassun insino ad oggi, si divide in quattro epoche.

La prima trascorre dalla di lui elezione sino al tempo del ricevimento del pallio.

La seconda, dal ricevimento del pallio sino all'inviasi del vescovo Arakelian come vicario.

La terza, dal costituirsi del vescovo Arakelian come vicario sino alla pubblicazione dell'ingiusta scomunica.

La quarta, dal giorno di questa ingiusta pubblicazione in sino alla data di questa presente dichiarazione.

Nella prima epoca, monsignor Hassun inganna i vescovi elettori e la comunità colla promessa di conservare la condizione imposta alla sua elezione.

Nella seconda epoca, obbliga per un momento i vescovi al silenzio, insinuandogli come sufficiente la opposizione del popolo a far respingere le novità introdotte col *Reversurus* in contrarietà alla condizione imposta nella sua elezione, aggiungendovi altre simili lusinghiere speranze. Fortificatosi però con *Berat* ed acquistato sufficiente numero di fautori, manifesta chiaramente la sua mente; ad onta però di tutto ciò, il popolo non desiste punto ed emette le proteste e le predisposizioni necessarie contro il di lui patriarcato di nuovo conio.

Nella terza epoca, si vede monsignor Hassun metter in opera ogni sorte di messi e di vessazioni sia a Roma contro i vescovi i più risoluti, sia in Costantinopoli contro il clero ed il popolo; ad onta però di tutto ciò viene esso rigettato quasi da tutti, sebbene in svariata guisa.

Nella quarta epoca, per render accetto il suo patriarcato di nuovo genere, quale vera e reale successione alla sede di Cilicia, si serve malamente di tutte le cose sacre e celesti, contro ogni legge ed ogni regola canonica della chiesa, ciò che è vero sacrilegio, con cui sebbene si rende causa di gravi sciagure e numerosi scandali, non riesce però ad essere accettato qual legittimo patriarca di Cilicia.

CONCIL. GENERAL. TOMUS XL.

Nel portante arcivescovi del patriarcato di Cilicia, vedendo e conoscendo tutto questo, deduciamo che lo stato delle cose rimane qual era alla data della lettera sinodale d'elezione dell'episcopato di Cilicia, alli 15 settembre 1830. Poichè nessuno nella chiesa di Gesù Cristo può alterare le di lei fondamenta, nè chi è entrato illegittimamente possedere legittima successione. „Lungi da me, diceva Gregorio Magno, che pensi d'infrangere qualunque costituzione degli antichi, riguardanti i miei colleghi di qualsivoglia chiesa; poichè mi trovo aver ingiuriato me stesso, se confondo i dritti dei miei fratelli.“ E se Gregorio Magno giudica come ingiusta qualunque mutazione delle antiche costituzioni, qual giudizio porterebbe del *Reversurus*, che si oppone a quelle costituzioni, che confonde e annichila l'ordine gerarchico della nostra chiesa Armena, quell'ordine che le è proprio per ecclesiastica tradizione e si è riconosciuto solennemente, e convalidato col canoni conciliari e col patto di unione del concilio Fiorentino?

Diciamo quindi che:

Considerando 1° la condotta tenuta da monsignor Hassun contro la sede patriarcale, durante la vita del defunto patriarca Pietro VIII;

Considerando 2° le violenze morali concorrenti alla sua elezione;

Considerando 3° lo scopo prefisso e la condizione imposta dai vescovi elettori all'elezione fatta nella persona del primate Hassun;

Considerando 4° le promesse fatte da monsignor Hassun in differenti tempi ai vescovi ed altre diverse persone, per conservare la condizione imposta alla sua elezione;

Considerando 5° il suo studio nella formazione del breve *Reversurus*, contro la predetta condizione ed in opposizione alla legittima successione del patriarcato di Cilicia, nonchè il ricevimento di *Berat* procurato da lui;

Considerando 6° le contrarietà, le lagnanze e le proteste fatte dalla comunità sin dal principio contro il patriarcato di nuovo genere e contro la condotta di monsignor Hassun;

Considerando 7° le violenze materiali e morali ed i modi costringenti adoperati da monsignor Hassun tanto apertamente quanto occultamente, per far accettare in qualche maniera ai vescovi della sede di Cilicia le nuove disposizioni del *Reversurus*;

Considerando 8° le clandestine arti per estorcere ai vescovi una qualunque dichiarazione in conferma dell'elezione di monsignor Hassun al patriarcato;

Considerando 9° i ricorsi dei vescovi, dei sacerdoti e del popolo a Roma, e gli impedimenti posti da monsignor Hassun, coll'ajuto degli ufficiali della Propaganda, al regolare corso di quelli ricorsi, anzi il ritornare di quelli ricorsi ad eccitare piuttosto la vendetta contro i ricorrenti;

Considerando 10° le manifeste violenze fatte da monsignor Hassun, dietro i testè mentovati eccitamenti, tanto a Roma coll'ajuto della Propaganda, quanto a Costantinopoli per mezzo del vescovo Arakelian;

Considerando 11° la posizione determinata della comunità e la condotta del governo imperiale spiegata dopo la venuta del vescovo Arakelian;

Considerando 12° i modi adoperati contro la libertà di taluni dei vescovi pasionali;

Considerando 13° la sospensione ingiustamente inflitta ai sacerdoti;

Considerando 14° le suggestioni adoperate per pareggiare il governo della Sublime Porta agli altri

governi posti dentro i limiti del patriarcato ecumenico;

Considerando 15° la nullità della scomunica inventata per frustrare la giusta decisione del governo imperiale, non che la ingiusta eccommunica della modesta scomunica;

Considerando 16° le pene ecclesiastiche che sono comminate dalle leggi canoniche contro quelli che si fanno promotori ed autori di tali ingiuste infamazioni di scomuniche;

Considerando 17° la soluzione avvertita nella comunità in seguito a tale illegittima ed insensata scomunica;

Considerando 18° la riprensibile condotta tenuta dagli altri vescovi in tali critiche circostanze;

Considerando 19° la decisione dell'imperiale governo riguardo il *Reversurus* ed il patriarcato di monsignor Hassun;

Considerando 20° la prova fatta di tutti i mezzi eseguibili in via ordinaria e consueta, e l'inefficienza di tutti quelli;

Considerando 21° la morale impossibilità e la materiale impotenza del ristabilimento di monsignor Hassun nell'esercizio dell'autorità;

Considerando 22° la posizione straordinaria, cui soggiace la chiesa Armena-cattolica, e l'estremo bisogno che ci obbliga ad una straordinaria decisiva operazione;

Considerando 23° ed in ultimo tutte le cose e punti considerabili;

Ne deduciamo e dichiariamo che:

1° L'elezione di monsignor Hassun, oltre a non essere totalmente libera, era anche condizionata.

2° Monsignor Hassun ha accettato apparentemente la condizione imposta e promise di conservarla; ma in realtà non solo non la osservò, ma

adoperò anche tutti i mezzi per distruggere quella condizione, il che sarebbe, per dirlo più chiaramente, che dalla parte dei vescovi fosse eseguito l'atto del dare i diritti e privilegi, ma che per parte dell'eletto non fosse realizzato l'atto del ricevimento degli stessi diritti e privilegi, per cui l'atto rimase imperfetto e non ebbe il suo finale e reale compimento.

3° Che quindi monsignor Hassun pervenne alla successione della sede di Cilicia nominalmente e non realmente.

4° Che il volere di confermarsi in un patriarcato di nuovo genere sotto il titolo di patriarca di Cilicia ebbe bisogno tanto di materiali che di religiose violenze, anche sui vescovi, ma che non poté giammai trovare accettazione, né poté entrare mai in pacifico possesso.

5° Diciamo perciò, che il così detto patriarcato di Cilicia di monsignor Hassun è nullo non solo civilmente per la revocazione del *Beret* imperiale, ma lo è pure spiritualmente.

6° Quindi noi arcivescovi, rilasciando sugli ufficiali della Propaganda l'onere di collocare questo patriarca di nuovo genere ove più lor fosse gradito, dichiariamo che la nostra sede patriarcale di Cilicia, non avendo ancora il suo legittimo successore, si trova vacante dal 1866 in qua.

Dato in Pera di Costantinopoli, presso San Giovanni Oriscotomo, il dì 2 febbraio 1871 (ant. stile).

Ignazio Kalibgian, arcivescovo d'Amassia.

Giacomo Bahdikian, arcivescovo di Diarbekir.

Basilio Gasparian, arcivescovo di Cipro.

Placido Casangian, arcivescovo d'Antiochia.

46.

NOVUS PATRIARCHA A DISSIDENTIBUS CONSTITUITUR *

1871 februarii 13/25.

Servi di Gesù Cristo per la misericordia di Dio arcivescovi della sede patriarcale di Cilicia, Ignazio Kalibgian, arcivescovo d'Amassia, Basilio Gasparian, arcivescovo di Cipro, Placido Casangian, arcivescovo d'Antiochia, al reverendo clero e popolo fedele Armeno-cattolico.

La patriarcale sede di Cilicia, vedovata per la morte di Pietro VIII di felice memoria, fu in preda di vari eventi, quali ebbero termine nella elezione fatta dall'episcopato della medesima sede, elezione, già nota a tutti, con cui il primate di Costantinopoli monsignor Hassun veniva chiamato alla successione del patriarcato di Cilicia, e togliendosi quindi la divisione delle due sedi, la giurisdizione ecclesiastica della nazione si fondava in una sola patriarcale, come era propria ed uso del patriarcato Armeno. Ma per sinistra sorte una sì desiderata ed a tutti grata unione fu occasione di una più lagrimevole divisione.

Di già all'epoca in cui abbiamo manifestato i nostri sentimenti di compassione, sotto la data dell'11 settembre 1870 (v. n.) avevamo ricordato a voi che: „Tali eventi avevano avuto luogo pure in altri tempi nella chiesa“; e quindi soggiungevamo che: „Avremmo fatto anche noi volentieri, quel che avevano fatto i nostri antenati in simili circostanze.“ Giorni sono avete sentito qualmente l'eletto al patriarcato ed a divenire centro dell'unione della nazione, s'incamminò per peregrini sentieri e si devì dalla successione, conducendo seco una parte

C tanto del popolo che dei vescovi eredi dei dritti della sede di Cilicia, quali vescovi, dobbiamo dirlo colle lagrime agli occhi, erano astratti con giuramento ad essere difensori dei dritti della sede, e non disseccare il fonte dei loro elettorali dritti, che è la fedeltà al dato giuramento, e non assimilarsi a quei vescovi, che non avendo prestato il giuramento di fedeltà alla sede di Cilicia, né potrebbero annoverarsi nell'episcopato di quella sede, né pretendere partecipazione ai dritti della medesima.

Noi pertanto invocando su questi la divina elezione abbiamo deliberato di convocarsi in virtù dei nostri dritti e della nostra facoltà in nome di Dio sotto la presidenza dell'arcivescovo Ignazio d'Amassia, decano dell'episcopato della patriarcale sede di Cilicia, per procedere all'elezione d'un degno pastore per succedere con divino beneplacito alla sede patriarcale di Cilicia. E poichè il clero ed il popolo, conforme le antiche consuetudini, sono chiamati ad aver parte alle elezioni insieme ai vescovi, così abbiamo voluto far anche noi. Di più venerando le tradizioni giunte insino a noi, tradizioni venerate di già dai nostri padri, abbiamo stabilito che il nuovo eletto succeda ed entri immediatamente all'esercizio di piena autorità, conservando la comunione di carità e l'unione col capo della chiesa, di cui è segno la lettera della comunione ossia la professione di fede.

Così pertanto, reverendo clero e pio popolo, accettando la proposizione da voi avanzata di tre eligendi; ed avendo con noi come coelettori due

rappresentanti del clero, uno dei quali eletto da noi e l'altro eletto dal clero medesimo, siamo radunati oggi in questa chiesa di San Giovanni Crisostomo, e dopo la celebrazione della santa messa e dopo le comuni nostre e vostre presi allo spirito santo della verità per illuminarci la mente, abbiamo eletto con libera volontà ed abbiamo pubblicato e proclamato il beatissimo arcivescovo di Diarbekir, Giacomo Bahdarian, in cattolico della nazione Armeno-cattolico, patriarca di Cilicia e successore dei dritti e poteri e privilegi della medesima sede. Il nuovo eletto prese il nome di Pietro IX, cui il Signore si degni aggiungere lunghi giorni per ministrarci in rettitudine il verbo della vita e durare in unione colla santa sede di Roma, ove fu collocata la pietra di fede, fondamento della santa chiesa.

Or dunque, reverendo clero e pi. popolo Armeno-cattolico orientale, ecco dato a noi ed a voi il nuovo pastore, uomo secondo il cuor di Dio, che ci guiderà tutti nelle vie della divina volontà e nella leggi della verità. Conosciamo pertanto la

A voce del nostro pastore, ascoltiamo e seguiamola, e prestiamo a lui la debita venerazione, ed ad una voce imploriamo da Dio l'esaltazione per la cattolica chiesa, la carità e l'edificazione dei fedeli, la felicità per il santissimo nostro pontefice Pio IX, la vittoria ed il valore al glorioso nostro imperatore Abd-ul-Asis-Khan, felici e migliori giorni al nostro patriarcato, la pace alla nostra nazione, per l'intercessione e per le preghiere del santissimo nostro padre Gregorio Illuminatore e del glorioso e beato patriarca Giovanni Crisostomo, nel di cui tempio e sotto la protezione delle venerate reliquie ci fu concessa la corona dell'ornamento della chiesa nostra, dal signore Iddio, cui gloria e lode in eterno. Amen.

Dato in Costantinopoli, nella chiesa di San Giovanni Crisostomo, li 13 febbrajo 1871 (v. s.).

Ignazio, arcivescovo d'Amassia.

Basilio, arcivescovo di Cipro.

Placido, arcivescovo d'Antiochia.

47.

PIUS PAPA IX ELECTIONEM A DISSIDENTIBUS FACTAM IRRITAM DECERNIT *

1871 martii 11.

Venerabilibus fratribus Antonio Petro IX patriarchae Ciliciae atque catholicis archiepiscopis episcopis Armeni ritus gratiam et communionem apostolicam sedis habentibus, nec non dilectis filiis sacerdotibus, monachis et laicis catholicis eiusdem ritus, Pius papa IX.

Venerabiles fratres ac dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

Ubi prima novi schismatis, inter Armenios Constantinopolitanae urbis nuper conflati, indicia eruperunt, non omisimus, pro universali ecclesiarum omnium sollicitudine, omnes admonere sive per nostras litteras, sive per delegatum nostrum illis residentem, ut fortes atque in fide stabiles permanerent: qui autem a recto tramite aberrassent, eos hortati sumus in Domino, ut ad saniora consilia reverterentur. Hi autem a vocibus nostris aures avertentes, contumaces in coeptis perstiterunt; immo ab iisdem apostolicis sedis divina atque universalis potestas et auctoritas in his potissimum, quae ad disciplinam pertinent, impetita fuit, licet omnium temporum et ecclesiae filiorum reverentia ac fide tam in Occidentalibus quam in Orientalibus regionibus semper celebrata, novissimeque oecumenici concilii Vaticani dogmatico decreto declarata fuerit rursusque firmata. Hinc eo nos adactos sensimus, ut ad tuendam pro apostolico nostro munere fidei unitatem, formulam seu declarationem fidei certis verbis expressam, pro recepto in ecclesiae more, iisdem subscribendam proponi iuberemus; cui si subscribere recusassent, iam ecclesiasticae perditionis se reos prodere et a catholica ecclesiae unitate avulsos. Quod cum detrectassent, venerabilis frater Antonius Iosephus archiepiscopus Tyanaeus, apostolicus Constantinopoli delegatus, nostris obsequens mandatis nostraeque usus auctoritate, eisdem schismatis reos, ac proinde maioris excommunicationis vinculo irretitos solemniter pronuntiavit.

Profecto post hoc iudicium, nullus iam supererat tergiversandi locus, et nova hisce schismaticis alterutrum incomberebat, ut vel ad bonam frugem revertentur, vel e mentitis catholicorum nomen omnino deponerent. Verum magno cum nostro dolore eo devenit, ut, quo eisdem refractario fore pro-

cessuros, etsi non levia subessent indicia, animus noster credere refugiebat. Etenim indictum est conciliabulum, in quo de novo patriarcha constituendo egerant tam laici tum monachi et sacerdotes schismaticae factionis; atque adeo quatuor episcopi, videlicet Iacobus Bahdarian Diarbekiriensis, Basilus Gasparian Cyprensis, nec non Ignatius Kalybgian Amassensis, et Placidus Kasangian Antiochenae ecclesiarum titulis consecrati; immemores profecto dignitatis suae, fideique et obedientiae, quam in ipsa sua consecratione nobis nostrisque successoribus iureiurando promiserant. Deinde quod sibi proposuerant, opere compleverant, electo scilicet in pseudopatriarcham dicto Iacobo Bahdarian archiepiscopo episcopo Diarbekiriensi, cui Iacobi Petri IX nomen inditum est; et abnegato legitime Ciliciae patriarcha venerabili fratre Antonio Petro IX, licet is unanimi suffragio episcoporum ante triennium fuisset electus, a nobis confirmatus sacroque pallio ipsis nostris manibus decoratus.

Quantus exinde dolor animo nostro et moeror accesserit, satis vobis explicare non possumus. Hoc enim factum, gravissimum vulnus unitati catholicae illatum est; proculcata ecclesiastica disciplinae regula, sacrorum canonum et apostolicarum constitutionum vis et auctoritas omnino sprete atque despecta, firmatum teterrimum schisma; atque fidelibus incautis vel ignorantibus nova errandi occasio exhibita ab iis, qui licet excommunicati auctoritate nostra fuerint et ab ecclesiae catholicae unitate omnino segregati, se tamen catholicos nobisque fideles et obediens audent iactare, populisque illegitimum et schismaticum pastorem, proinde ac si catholicus esset, obtrudere.

Cum haec ita sint, nos muneri nostro omnino deesse videremur, si speculatores a domino nostro Iesu Christo universae ecclesiae constituti, vocem nostram contra ausus istos attollere moraremur, et ab omni erroris periculo fideles Armenios eripere. Quapropter apostolica nostra auctoritate decernimus illegitimum, schismaticum et omnino irritum tum praedictum conciliabulum factionum, tum electionem in eo attentatam Iacobi Bahdarian in patriarcham; et hunc nulla prorsus ecclesiastica et spiritali iurisdictione pollere; omnique exercitio

* *Iuris pontif. de Propaganda fide*, t. cit., p. 118-4.

episcopalis ordinis esse suspensionem; insuper tam memoratum Iacobum quam electores penitus a sacris canonibus contra eos, qui talia eum fecerint, sanctas omnino incurrisse.

Eidem porro Iacobo sub interminatione divini iudicii districto praecipimus, ne praetentum patriarchae titulum a schismaticis sibi temere ullique iure delatum, ullo pacto audere usurpare; neve quidquam eo nomine attentare praesumat. Quod vero ausi sunt refractarii in praedicto conciliabulo contra venerabilem fratrem Antonium Petrum IX Haesum, illud pariter nullius momenti ac roboris, quia et schismaticum declaramus; ipsumque venerabilem fratrem Antonium Petrum, verum, eorum, ac legitimum esse patriarcham Armeniorum Ciliciae edicimus et confirmamus.

Porro universos catholicos Armenios, cuiusvis ordinis ac dignitatis existant, pro supremi nostri apostolatus officio monemus, ut a praedicto Iacobo, nec non ab eius electoribus et a reliquis omnibus, qui novo huic schismati adherent, caveant diligenter; legitimo autem suo patriarchae, et imprimis apostolicae huic sedi fideles maneant et obediunt: *neque enim, ut ad rem monuit sanctus Cyprianus, aliunde haereseos obortae sunt, aut nata sunt schismata, quam dum sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in ecclesia ad tempus sacerdos, et ad tempus iudex vice Christi cogitatur.* (S. Cyprian, epist. ad s. Cornel. pap.)

Providissimus autem Deus, qui laeta tristibus miscere consuevit, dolori nostro lenimentum ac solamen praebuit in fide et constantia, qua et populus et clerus patriarchatus istius erga legitimum patriarcham et hanc apostolicam sedem usi sunt; ac potissimum in vobis, venerabiles fratres, qui in officio constanter permanentes, fideles vestrae curae concreditos a commemoratis erroribus et fraudibus incolores servare studuistis atque studetis.

Ceterum ipsos neo-schismaticos, imprimis vero illos episcopos qui tanto cum nostro et omnium bonorum luctu ab unitate catholica defecerunt,

hortamur, ut quoniam peccaverunt, non adolant iterum. Videant quo demum evaserint, quantamque procellam in catholicos Armenios ecclesia excitaverint. Haec quidem donec in petros a Christo positae firmitate constitit, submergi non poterit: ipsi vero et cuncti, qui eis adherent, perpendant, quam grave sit a vera Christi ecclesia defecisse et ab eius unitate fuisse divulso. Etiam enim adhuc se catholicos appellare velint, factis tamen ipsis suis, quia et proprio conscientiae iudicio erroris convincantur oportet. *Qui enim ecclesias, ut ait idem sanctus Cyprianus (S. Cyprian, lib. de unit. eccles.), ruitur, qui cathedram Petri, supra quam fundata est ecclesia deservit, in ecclesia se esse confidit? Nemo fraternitatem mendacis fallat.* Redeat igitur praevariantes ad eor, et sciant in apostolica sede non solum iudicem sedere, qui in promptu habet ulcisci omnem inobedientiam, verum etiam patrem amantissimum, qui errantes filios, culpam suam humiliter constantes et sincere detestantes, in ulnas suas excipere paratus est.

Procuramus igitur universi auctorem et consummatorem fidei nostrae Iesum Christum, deprecatoribus apud ipsum humiliter adhibitis, Desipara immaculata, beatis apostolorum principibus, et magno illo Armeniae Illuminatore Gregorio sancto, ut errantibus lumen et robur suae gratiae concedat, quo omni humano respectu posthabito, ad ecclesiam reverti festinent; et iis qui adhuc steterunt, maiori semper gratiae incrementa largiatur.

Vobis autem, venerabiles fratres et dilecti filii, quos tanto maiori caritate complectimur, quo firmitatem vestram virtutem, Deo sic favente, conspiciamus, apostolicam benedictionem ex intimo corde depromptam, et uberius semper praesidii auspiciis singulis et universis peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die undecima martii anno Domini MDCCCLXXI. pontificatus nostri XXV.

Pius papa IX.

48.

PIUS PAPA IX ALEXANDRUM FRANCHI ARCHIEPISCOPUM THESSALONICENSEM
CONSTANTINOPOLIM MITTIT UTI LEGATUM APOSTOLICUM*

1871 martii 31.

Venerabili fratri Alexandro archiepiscopo Thessalonicensi in partibus infidelium nuncio apostolico cum facultatibus legati a latere in Hispaniarum regno, Pius papa IX.

Venerabilis frater, salutem et apostolicam benedictionem.

Caritatem illius imitantes, qui de caelis in terras descendit, ut quaereret et salvum faceret quod perierat, solliciti semper fuerunt Romani pontifices praedecessores nostri, cum de catholica fide in universum orbem propaganda, tum de eiusdem integritate atque unitate contra haereticam vel schismaticam pravitatem solertissime custodienda. Ideoque vel a primis ecclesiae saeculis legatos suos in diversas mundi regiones tam occidentales quam orientales mittere consueverunt, quorum munus erat vel dissidia atque contentiones componere, aut subortas haereseos et schismata profligare, vel cavere, ne iam profligata et compressa in aliqua parte revirescerent; ac demum in dogmaticis sive canonicis ac prorsus in omnibus ecclesiasticis negotiis Romani pontificis exprimere ac gerere personam.

Hinc praedecessorum nostrorum vestigia insistentes divinoque auxilio confisi, nunquam omi-

simus catholicae fidei et ecclesiasticae disciplinae, quae illius retinaculum est, sedulo advigilare, praesertim in ecclesiis ritus orientalis, quarum eo maior sollicitudo nobis incumbit, quo difficilior et periculosior earum conditio est. Verum, inimico homine supereminente sizaria, fructus labori, res expectationi postremis potissimum hisce temporibus in illis regionibus cumulate non respondit. Etenim excitatum apud Armenios catholicos Constantinopolitanos urbis grave dissidium, in manifestum schisma demum erupit, et multa ecclesiasticae rei confusio et perturbatio consecuta est.

Nos quidem tanta malis praeventendis vel depellendis curae omnes adhibuimus sive per nostras apostolicas litteras sive per venerabilem fratrem Antonium Iosephum archiepiscopum Tyanaeum, nostrum delegatum Constantinopoli residentem, qui pro sua pietate et prudentia officium ac munus suum saviter ac diligenter executus est et exequitur. Sed quominus nostrae illae curae ac sollicitudines felicem in omnibus exitum haberent, obstitit aliorum infirmitas, aliorum autem obfirmata malitia. Iam vero, ne intentatum quidquam relinquamus, illud etiam extraordinarium remedium adhibendum censuimus, quod magnus ille Caesariensis

* *Acta pontif. de Propaganda fide, t. cit., p. 115-6.*

episcopus sanctae Basilienae, orientalium ecclesiis a haereticis exagitatis, a sancto Damasceno praedecessore nostro flagitabat¹, ut scilicet legatum a facie nostra extra ordinem mittamus, qui perturbato ordini restituendo adlaboraret, qui catholicos constantes in fide et obedientia legitimis pastoribus, imprimis vero apostolice huius sedis debita, reberet atque confirmet; et necessitatione catholicorum nomen, ad simplicium deceptibilem adhuc subdole usurpantes, ad sinceram poenitentiam, miserante Deo, convertere sataget.

Quapropter, de consilio venerabilium fratrum nostrorum sanctae Romanae ecclesiae cardinalium nostrae congregationis de Propaganda fide pro negotiis ritus orientalis, te, venerabilis frater, cuius doctrinam ac peritiam in ecclesiasticis negotiis procurandis perspectam habemus, ad Constantinopolitanae urbem mittimus, tibi vice nostras cum facultatibus omnibus necessariis et opportunis demandamus, ut doctrinae opportunitate et veritate infirma confirmes, disrupta consolides, depravata convertas, afflictasque ecclesiae Armeniae statum componens, omne virus pravi schismatis, auxiliante Domino, radicitus evellas.

Non dubitamus autem, quin universi et singuli cuiusque gradus et conditionis fideles, apostolicae sedis dignitatem auctoritatemque in tua persona latentes, debito honore atque obedientia te prosequantur.

Faxit misericors Deus, ut quod eo aspirante in bonum Armeniae ecclesiae decernimus, ad eius nominis gloriam ex votis nostris succedat, qui cogitamus cogitatione pacis. Adsit tibi propitius viamque tuam et gressus dirigat, quo commisso munere strenue et utiliter perfungaris. Adsit denique illis qui ignorant et errant, ac his praesertim qui in iniquitate sua obdurati, a nobis alieni facti sunt, ut in domum paternam, sanctam videlicet ecclesiam catholicam, in similitudinem prodigi illius filii, quem abecedendo misere imitati sunt, poenitentia ducti revertantur. Caelestis denique praesidii auspicem esse volumus apostolicam benedictionem, quam tibi, venerabilis frater, ex intimo corde impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die XXXI martii MDCCCLXXI, pontificatus nostri anno XXV.

Pius papa IX.

49.

ALEXANDRI FRANCHI, LEGATI PONTIFICII, MEMORIALIS LIBELLUS RERUM EXTERARUM APUD TURCAS ADMINISTRATORI DATUS*

1871 septembris 22.

A.

Note de monseigneur Franchi à son excellence Son Excellence le Pacha ministre des affaires étrangères de sa majesté impériale le sultan.

Constantinople, le 22 septembre 1871.

Excellence.

Le sousigné archevêque de Thessalonique, ambassadeur extraordinaire du saint siège près la Sublime Porte, se faisant un devoir de communiquer à votre excellence le résultat des négociations qui ont formé l'objet de sa mission extraordinaire, croit avant tout nécessaire d'exposer aussi exactement et aussi brièvement que possible les faits qui ont préparé cette mission, ainsi que la manière avec laquelle lesdites négociations ont été commencées et poursuivies à leur terme avec le défunt grand-vénérail Aali Pacha.

Il y a bien longtemps que la nation arménienne catholique désirait voir réunie l'église de Cilicie et la primatiale de Constantinople en une seule église gouvernée par un patriarche résidant dans la capitale de l'empire Ottoman. Mais ce fut surtout après la mort du patriarche Grégoire Pierre VIII, prédécesseur immédiat de monseigneur Hassun, que les plus vives instances furent présentées dans ce but au saint siège apostolique. Celui-ci, après avoir mûrement considéré la chose et informé les évêques des dispositions, dont il croyait devoir entourer l'acte d'union demandée, publia à la date du 12 juillet 1867 la bulle *Reversurus*, qui est par conséquent la base et le fondement de l'unité actuelle de l'église arménienne, objet des vœux ardents et des demandes répétées de la nation tout entière. Aussi cette bulle fut-elle reçue sans que la moindre difficulté s'élevât sur son application; et l'on put même entendre un évêque arménien, qui est devenu plus tard l'un des chefs et des

principaux soutiens du nouveau schisme, faire dans une occasion solennelle le plus grand éloge de la dite bulle, en la déclarant un bienfait des plus singuliers accordé par le souverain pontife à l'église catholique, en Orient. Cette déclaration était faite presque trois ans après la publication et la mise en exécution de la bulle, et presque quatre ans après que monseigneur Hassun, primat Arménien de Constantinople, par le suffrage libre et unanime de tous les évêques, y compris ceux qui appartiennent maintenant au nouveau schisme, avait été élu patriarche le 15 septembre 1866. La bulle en question existait donc depuis plus de trois ans, et monseigneur Hassun gouvernait pacifiquement son patriarcat et était reconnu chef de sa nation depuis un temps encore plus long, lorsque la malheureuse scission vint troubler la paix qui régnait parmi les catholiques arméniens. On ne peut et on ne doit pas hésiter à le déclarer, ce fut l'ambition de quelques prélats de cette nation, qui profitant de l'agitation excitée adroitement dans les esprits à cause de certaines questions religieuses, que le concile général réuni à Rome était appelé à résoudre, s'emparant aussi de quelques rancunes personnelles, réussirent à former d'un petit nombre d'ecclésiastiques et de laïques un parti contraire au pasteur et chef légitime de la nation. Un prétexte plus avouable manquait à la révolte qu'on méditait: on crut le trouver dans certaines dispositions de la bulle susmentionnée, dont on faussa et dénatura le sens et la portée. Le premier pas encourageant les autres, le mal fit de rapides progrès, et tous les efforts du saint siège furent malheureusement impuissants à les arrêter, et à ramener les dissidents aux vrais principes et à l'obéissance due aux autorités légitimes.

Le gouvernement Ottoman, qui ne pouvait pas voir d'un œil indifférent cette scission toujours plus menaçante, résolut d'envoyer à Rome en mission officielle un de ses diplomates pour tâcher d'amener le saint siège à faire des concessions aux dis-

¹ Constant, *Epist. Rom. Pont.*, t. I, col. 475.

² Scilicet Soukhat Kasagian, archevêque Antiochenus.

* E tabulario congregationis de Propaganda fide: Patriarcatu armeno: Relazione con sommario sull'utile contegno assunto dal governo ottomano verso la legazione pontificia a Constantinopoli. Ottobre 1871. Sommario, p. 24-28.

sidents. C'était le but de la mission de Rostom bey, ministre ottoman à Florence, mission qui, pour ne pas parler d'autres motifs, ne pouvait pas aboutir, d'abord parce qu'elle visait à justifier les prétendus griefs des révoltés, ensuite parce que les concessions demandées étaient rien moins que la révocation pure et simple de la bulle *Reverentissimus* et la destitution du légitime patriarche.

On voit par ce qui précède combien le refus de Rome était raisonnable: il causait néanmoins une grande irritation à Constantinople, et les conséquences en furent très graves. Les dissidents furent ouvertement protégés; monseigneur Hassun patriarche légitime ne fut plus reconnu par la Sublime Porte, et les 700000 arméniens catholiques restèrent sans position légale vis-à-vis du gouvernement, tandis qu'elle était accordée à la fraction minimale des dissidents par la remise qui leur était faite du sceau de la communauté. La hardiesse des opposants, surtout des évêques et des ecclésiastiques leurs adhérents, s'accrut, et levant sans plus de ménagement l'étendard de la rébellion contre l'autorité de l'église, ils osèrent dans un conciliabule, déclarer nulle l'élection que ces évêques mêmes avaient faite du patriarche monseigneur Hassun, et conférer à un des prélats révoltés la dignité patriarcale. Et comme si les deux églises, que le gouvernement Ottoman leur avait abandonnées, en les enlevant aux catholiques, ne fussent pas suffisantes, ils en envahirent tumultueusement et en usurpèrent encore d'autres à Constantinople et ailleurs, tandis que de son côté le pseudo-patriarche imposait les mains à quatre ecclésiastiques dissidents, et les sacrait évêques. Or, s'il est étonnant que ces dissidents après leur opposition aux lois solennelles de l'église, croyant pouvoir se plaindre des mesures que le saint siège prenait à leur égard, selon les règles fixées par les saints canons, il est bien plus étonnant encore qu'après les excès qu'on vient d'énoncer et dans lesquels ils persistent toujours, ils osent se dire encore catholiques, comme s'il était possible de l'être, lorsque le chef suprême de l'église catholique ne les reconnaît pas comme tels.

En attendant le gouvernement Ottoman faisait de graves réflexions sur le trouble et la perturbation qui augmentaient sans cesse au sein de la nation arménienne. Ce fut alors qu'il laissa plus d'une fois entrevoir, surtout en écoutant les plaintes des catholiques abandonnés sans chef et sans protection légale, le désir de s'entendre directement avec le saint siège. Celui-ci de son côté, voyant que c'était sur des relations inexactes que le dit gouvernement s'était laissé amener à accorder sa protection aux dissidents, en l'enlevant aux catholiques, ne pouvait qu'accueillir favorablement ces ouvertures. Mais il fallait une déclaration catégorique et officielle sur l'accueil qui serait réservé à l'envoyé du saint siège. On la provoqua donc: et la réponse du grand-vésir Aali Pacha donnée par dépêche officielle du 12 mars dernier n° 29687, adressée à monseigneur Pluym, vicaire apostolique pour les catholiques latins à Constantinople, déclarait que «sa grandeur pouvait assurer son éminence le cardinal Antonelli, que la Sublime Porte recevait avec plaisir l'envoyé du saint siège.» La mission du sousigné fut alors décidée; et comme en sa qualité de nonce apostolique en Espagne, il occupait déjà le premier rang dans la diplomatie, il fut envoyé avec le titre et les pouvoirs d'ambassadeur extraordinaire.

Les faits qui précèdent montrent assez clairement quel devait être le but de la mission du sousigné. Il devait expliquer au gouvernement de

la Sublime Porte quel était le vrai sens et la vraie portée des dispositions du saint siège, qu'on avait dénaturées, et il était autorisé à en donner au besoin des déclarations officielles. Il aurait par là montré que les prétendus griefs des dissidents ne reposaient sur aucun fondement, et que surtout les droits du souverain n'étaient nullement atteints par les dites dispositions; il devait par conséquent être sûr d'obtenir, après ces explications et ces déclarations franches et loyales, une nouvelle reconnaissance officielle de la communauté catholique arménienne et de son chef, les causes n'existant plus sur lesquelles on avait prétendu fonder les mesures prises contre cette communauté et contre son légitime patriarche. Quant aux dissidents, le sousigné était muni de tous les pouvoirs pour les faire rentrer dans le sein de l'église catholique, en n'exigeant d'eux que ce qui est strictement nécessaire d'après les anciennes lois canoniques; et il devait espérer qu'étant de bonne foi ils trouveraient rendu plus facile leur retour à l'unité catholique par les explications données au gouvernement et acceptées par lui.

Le 13 avril dernier, le sousigné avec les autres membres de son ambassade débarquait à Constantinople: il recevait un accueil des plus honorables, et dès le lendemain il pouvait s'entretenir avec le grand-vésir et se féliciter des bonnes dispositions qu'il rencontra dans le premier ministre de la Sublime Porte. Peu de jours après, le 26 avril, il avait l'honneur de présenter à sa majesté impériale le sultan, en audience solennelle dans le palais de Beylerbey les lettres qui l'accréditaient en la dite qualité d'ambassadeur extraordinaire. L'auguste souverain dans son discours, communiqué ensuite officiellement par la Sublime Porte, considérait comme une marque d'amitié précieuse les sincères expressions que sa sainteté lui faisait parvenir spécialement par l'entremise d'une ambassade extraordinaire. Et après avoir rappelé sa souveraine sollicitude envers ses fidèles sujets catholiques et s'être réjoui de voir ses efforts dans ce but justement appréciés par sa sainteté, il trouvait des paroles très bienveillantes à l'égard du sousigné, et surtout il se plaisait à l'assurer qu'il aurait trouvé de la part du gouvernement impérial toutes les facilités nécessaires pour l'accomplissement de sa mission. On ne pouvait certainement commencer sous des meilleurs auspices une mission à la fois si grave et si délicate. Du reste, la bienveillance de sa majesté le sultan envers le sousigné a été toujours très grande, ayant même daigné sa majesté, en différentes occasions, lui en donner des marques tout-à-fait singulières et publiques. De son côté le gouvernement impérial n'a jamais cessé de montrer au sousigné les plus grands égards et l'amabilité la plus exquise: ce qu'il croit de son devoir de constater encore dans cette occasion avec les sentiments de la plus vive reconnaissance.

Les conférences furent bientôt entamées entre le sousigné et le grand-vésir. Celui-ci se montra dès le commencement bien satisfait des explications que lui donnait le représentant pontifical sur tous les points en question. Il désirait cependant certaines concessions et privilèges, que le sousigné, connaissant les dispositions bienveillantes du saint siège à l'égard de la Sublime Porte, lui fit espérer. Des difficultés s'étant élevées sur la forme à donner aux points fixés de part et d'autre, le sousigné fut autorisé à déclarer que le saint siège ne s'opposait pas à ce que l'arrangement n'eût pas la forme d'une convention solennelle. Il fut donc établi que les points réglés et convenus seraient

consignées dans un mémoire, que les deux négociations échangeaient entre eux par le moyen d'une lettre, et qu'un acte du souverain pontife contenait les déclarations et les concessions demandées, acte qui serait par conséquent regardé comme explicatif de la bulle précédente et qui serait publié dès que le gouvernement impérial de son côté aurait fait exécuter les articles du dit mémoire qui le regardaient. Les principaux parmi ces articles étaient la reconnaissance officielle du patriarche légitime et par là la légalisation de la position de l'église et de la communauté comme la seule arménienne catholique; la restitution à celle-ci des églises et pieux établissements usurpés, et leur préservation de toute atteinte à l'avenir. D'où il résulte que le saint siège, tout en se déclarant prêt à recevoir les dissidents, s'ils voulaient se soumettre à l'autorité légitime de l'église, et tout en facilitant leur retour à l'unité catholique, n'avait en vue dans ses demandes que le maintien et la sauvegarde des droits et des privilèges des catholiques, c'est-à-dire de ceux que le souverain pontife seul peut déclarer comme tels, droits et privilèges reconnus aussi par les actes de la Sublime Porte et garantis par les puissances chrétiennes.

On rédigea donc de commun accord ce mémoire, et le sousigné, sûr du consentement de la Sublime Porte par l'intermédiaire du grand-vézir agissant en son nom, demanda l'approbation du saint siège sur tous les points renfermés dans le dit mémoire.

En attendant, le nouvel ambassadeur de France arriva à Constantinople, et comme il allait prendre connaissance de l'état des négociations pendantes entre le gouvernement Ottoman et le représentant pontifical, Aali Pacha lui déclara et lui fit déclarer aussi par le sousigné que l'affaire arménienne était terminée à la satisfaction de la Sublime Porte et du saint siège: tellement il était sûr qu'il ne s'agissait désormais que d'une formalité pour la conclusion définitive.

Le saint siège approuva en effet les points convenus et renvoya le mémoire rédigé de manière, pour ce qui est des articles relatifs au même saint siège, qu'il pût être considéré comme le texte du dispositif du nouvel acte pontifical, dont la publication aurait eu lieu après l'échange du mémoire et l'accomplissement des conditions acceptées par la Sublime Porte. Mais déjà la grave maladie d'Aali Pacha était arrivée au point d'empêcher toute occupation sérieuse de sa part, et pendant presque deux mois tout entretien avec lui devint impossible.

Une sensible amélioration s'étant déclarée dans l'état du grand-vézir, il prit aussitôt connaissance des réponses arrivées de Rome et de la dernière rédaction du mémoire, et sa satisfaction fut telle, qu'il invita, à l'insu cependant du sousigné, les principaux dissidents à accepter tous les points fixés et admis par lui-même comme tout-à-fait satisfaisants. Il espérait, comme on voit, que l'acceptation de la part du gouvernement serait accompagnée de l'acceptation et du retour des dissidents, et les démarches qu'on fit à cet effet durèrent encore quelque temps. Il le déclara franchement au sousigné dans un entretien qu'il eut avec lui pendant ce temps, et même dans une lettre particulière du 14 août, par laquelle il répondait à la demande du sousigné, qui traitait les formalités de l'échange, puisqu'on était d'accord sur tous les points: il s'excusait d'abord sur l'état de sa santé et donnait ensuite l'assurance qu'il n'était pas inactif et qu'il faisait tout son possible dans l'intérêt d'une solution généralement satisfaisante. On sait

que la maladie du grand-vézir fit ensuite de tels progrès, que quelques jours après il en mourut et ce fut sa mort qui empêcha l'échange déjà arrêté des lettres contenant le mémoire approuvé de part et d'autre.

C'est donc à votre excellence, appelée par la confiance de sa majesté le sultan à succéder au défunt Aali Pacha dans le poste de ministre des affaires étrangères, que le sousigné à l'honneur de s'adresser; et en lui remettant ci-joint un exemplaire du mémoire en question, la prie de vouloir bien lui indiquer le jour, où il pourra échanger avec elle les lettres convenues dans le cours des négociations, qu'il a eu le bonheur de commencer et de terminer avec son prédécesseur.

Le sousigné aime à espérer que votre excellence se prêterait volontiers à secondar sa demande: en tout cas, il prie votre excellence de lui faire savoir dans sa réponse, qu'il attend le plus tôt possible, quelle est la manière de voir du gouvernement de la Sublime Porte relativement à l'affaire qui forme l'objet de sa mission extraordinaire.

Il saisit en attendant cette occasion pour offrir à votre excellence les assurances de sa haute considération.

B.

MÉMOIRE.

PREMIERE PARTIE.

Articles ou dispositions que contiendra la nouvelle bulle du saint père explicative de la précédente.

A cause des difficultés qui, après la réunion du siège primatial de Constantinople au patriarcat arménien catholique de Cilicie, ont surgi par des interprétations inexactes données aux dispositions que le saint siège avait émises à ce sujet, le même saint siège trouve opportun de donner les déclarations et les déterminations suivantes.

Il veut bien donc déclarer, en premier lieu, que le témoignage, que le clergé et le peuple des sièges épiscopaux vacants donnent, suivant les formes établies, en faveur d'un certain nombre de candidats en vue de la provision des dits sièges, ainsi que la présentation des listes relatives au synode patriarcal, ne sont nullement abolis. Et la même chose demeure entendue aussi pour le clergé et les fidèles de Constantinople relativement à la désignation des candidats pour le choix des deux évêques auxiliaires du patriarcat. Il est pourtant nécessaire que les ecclésiastiques arméniens catholiques, qui seront désignés à la dignité épiscopale, soient fournis des qualités requises par les saints canons; et comme sujets ottomans, ils devront réunir aussi celle de la fidélité à leur souverain, sa majesté impériale le sultan. Et à cet effet le saint siège inculque d'une manière spéciale à tous ceux qui auront une part quelconque dans la désignation des candidats, de se pourvoir des renseignements nécessaires, afin de s'assurer qu'ils réunissent toutes les qualités ci-haut mentionnées. C'est ainsi que le clergé et le peuple des sièges vacants, conjointement au bon témoignage qu'ils donnent pour les qualités morales et ecclésiastiques des candidats, comme il a été dit ci-dessus, feront parvenir au synode patriarcal l'acte de leur certificat sur la fidélité des dits candidats envers leur auguste maître, sa majesté impériale le sultan.

Il est établi en outre que le patriarcat ainsi que les évêques du patriarcat de Cilicie, après leur investiture canonique, prêteront par écrit ou devant une autorité catholique le serment de fidélité à sa majesté impériale le sultan (et à son gouvernement),

suyant la formule qui suit: „Moi... je jure, comme il convient à un évêque, devant Dieu et sur le saint évangile, d'être et de rester fidèle toute ma vie à mon auguste souverain le sultan (et à son gouvernement) et de ne rien faire contre la personne de sa majesté le sultan (ni contre son gouvernement).“ Il est nécessaire de déclarer et de statuer encore une fois, que le patriarche élu synodiquement par le suffrage exclusif des évêques du patriarcat de Cilicie, adressera au souverain pontife la demande régulière de sa confirmation, de l'institution canonique et du saint pallium. Et le saint siège se plaît à déclarer en cette circonstance, que le patriarche ainsi confirmé, après que le saint père l'aura autorisé avec certaines règles à suivre¹, pourra délivrer aux évêques nouvellement élus les lettres patriarcales pour leur conférer ensuite le sacre épiscopal.

Il n'est pas superflu non plus de déclarer et de répéter encore dans cette circonstance que les mesures disciplinaires, que le saint siège a établies pour le patriarcat de Cilicie, laissent intacts les rites de l'église arménienne institués par les saints pères et approuvés par le même saint siège. Il est non moins nécessaire d'établir que les dispositions du même saint siège relatives aux biens ecclésiastiques ne portent la moindre atteinte aux droits légitimes du souverain, ni à ceux des patrons des établissements pieux.

Quant à l'administration desdits biens ecclésiastiques, le saint siège a donné aux prélats les pouvoirs nécessaires pour leur aliénation, emphyteusis etc. etc., conformément aux canons ecclésiastiques. Il est pourtant bien entendu que les patrons ne pourront dans aucun cas exercer un droit d'ingérence quelconque en matière de culte dans les établissements, dont l'administration civile, suivant l'usage établi, leur est confiée.

DEUXIÈME PARTIE.

Articles ou dispositions qui ne seront pas mentionnées dans la bulle, mais qui sont considérées comme également acquises.

1. Reconnaissance officielle du patriarche, et par là, légalisation de la position de l'église et recon-

naissance officielle de la communauté comme la seule arménienne catholique.

2. Restitution à cette même communauté des églises et autres établissements pieux avec leurs rentes et biens, soit à Constantinople, soit à Diarbékir ou ailleurs, et leur préservation de toute atteinte.

3. Défense à ceux qui n'appartiennent pas à cette communauté arménienne catholique de porter ce nom, ainsi que les insignes du clergé arménien catholique.

N. B. Les trois articles qui précèdent seront mis en exécution conjointement avec l'approbation réciproque du présent mémoire.

4. Il demeure aussi établi que le gouvernement impérial, à la demande du patriarche, après que celui-ci, au nom encore de son synode, lui aura donné communication de l'élection du nouvel évêque et du certificat de sa fidélité, et à la suite du serment prêté par l'élu, garantira efficacement à celui-ci dans les formes d'usage au moyen d'un bérat ou firman impérial le libre et plein exercice de l'autorité religieuse, avec tous les privilèges légitimes qui y sont inhérents et qui sont aussi reconnus par les hatti-Humayouns. De même le gouvernement impérial s'engage à donner à la demande du synode patriarcal, le bérat ou firman au patriarche nouvellement élu, après que le même synode lui aura remis un certificat de fidélité du nouveau patriarche (dans le cas que celui-ci n'est pas choisi parmi les évêques) et après que l'élu aura prêté le serment convenu.

5. Il est également admis et reconnu que les biens ecclésiastiques, une fois enregistrés au divan impérial, bien qu'ils fussent d'ordinaire inscrits au nom des patrons ou d'autres personnes, seront à l'abri de tout abus ou usurpations.

6. Enfin les patrons désignés par la communauté ne sont que pour les établissements construits aux frais de la même communauté, et ils sont nommés ou révoqués par le conseil mixte présidé par le patriarche.

50.

RERUM EXTERARUM APUD TURCAS ADMINISTRATOR LEGATO PONTIFICIO RESPONDET.
1871 septembris 27.

N° G° 31020.

N° S° 56.

Le 27 septembre 1871.

Grandeur.

La Sublime Porte a pris connaissance de la lettre que votre grandeur m'a fait l'honneur de m'adresser le 22 septembre.

Le gouvernement impérial a de tout temps confié la gestion des affaires spirituelles des différentes communautés de l'empire à ces communautés elles-mêmes et à leurs églises.

Tous ses actes, ainsi que le traité de Paris lui-même, le prouvent suffisamment.

La Sublime Porte a donc toujours obéi aux devoirs que lui imposent le soin de sa dignité et la foi aux traités, en s'abstenant de toute pensée et de tout acte de nature à anéantir ou à affaiblir ses engagements et les promesses sacrées par la

discussion des questions qui sont du domaine spirituel.

Je n'ai pas besoin d'ajouter que le gouvernement impérial se réserve toujours les droits, découlant de sa souveraineté, d'adopter directement et sans autre intervention avec les différentes classes de ses sujets une ligne de conduite juste et équitable en ce qui concerne leur administration civile.

En conséquence, si des entretiens ont pu avoir lieu jusqu'ici en dehors des principes que j'ai eu l'honneur d'exposer plus haut, votre grandeur ne doutera point qu'ils n'aient eu pour unique objet de sauvegarder ces mêmes principes vrais et salutaires.

Votre grandeur étant, en qualité d'ambassadeur du saint siège, porteur d'une lettre amicale adressée à sa majesté impériale le sultan par sa sainteté le pape, nous serons toujours heureux de lui témoigner, durant son séjour à Constantinople la haute considération et les sentiments d'estime et d'amitié que nous professons pour sa personne.

Veuillez agréer, grandeur, l'assurance de ma haute considération.

Signé: Server.

¹ N. B. Il est convenu que les règles dont il s'agit, seront insérées dans la bulle pontificale, et en attendant seront communiquées au gouvernement moyennant un billet confidentiel du représentant du saint siège.

51.

LEGATI PONTIFICI LIBELLUS ALTER QUO RERUM EXTERARUM ADMINISTRATORI
RESCRIBERE IN ANIMO HABEBAT.*

Projet de note de monseigneur Franchi à son excellence Serer Pacha, ministre des affaires étrangères.

Excellence.

Le soussigné archevêque de Thessalonique, ambassadeur extraordinaire du saint siège près la Sublime Porte, a l'honneur d'accuser réception de la note que votre excellence lui a adressée le 27 courant, en réponse à la sienne du 22 du même mois. Le but de la note de votre excellence est avant tout d'exposer les principes, qui, en réglant les rapports entre la Sublime Porte et les différentes communautés de l'empire, laissent à ces communautés elles-mêmes et à leurs églises la gestion de leurs affaires spirituelles.

Le soussigné est très heureux de prendre acte de la déclaration de ces principes, qui honore la Sublime Porte, de même qu'elle satisfait le saint siège, car c'est l'exacte application de ces principes qui garantit pleinement les droits des catholiques de tout rite demeurant dans le vaste empire Ottoman. Il s'ensuit, en effet, de ces principes, que le gouvernement impérial ne cherchera jamais à entraver en quoi que ce soit l'exercice libre et entier de l'autorité suprême spirituelle du pontife romain, que chaque catholique, tout en suivant son propre rite, doit reconnaître et vénérer comme son chef religieux et en accepter et exécuter les décrets. Il s'ensuit aussi que la même liberté est reconnue et respectée dans l'exercice du pouvoir spirituel, dont jouissent, d'après la constitution et les lois de l'église catholique et sous la dépendance du souverain pontife, les patriarches, archevêques, évêques et autres dignitaires de cette église vis-à-vis de leur clergé et de tous fidèles, qui de leur côté ne rencontreront jamais de la part du gouvernement aucun obstacle à l'exercice de leur culte, ni à leur soumission envers leurs supérieurs ecclésiastiques. Car il est bien évident, selon ces mêmes principes, que de telles affaires et toutes les questions qui s'y rapportent étant du domaine spirituel, le gouvernement impérial ne s'en mêlera point; et même il s'abstiendra, le note de votre excellence vient de le déclarer encore une fois, de toute pensée et de tout acte de nature à anéantir ou affaiblir les engagements qu'il a contractés et les promesses qu'il a faites sur cet objet dans ses actes solennels, ainsi que dans les traités passés avec les puissances chrétiennes.

Cependant le soussigné est obligé de rappeler que c'est contrairement à ces engagements et à ces principes, que l'on a, dans une circonstance récente, déclaré que le gouvernement impérial méconnaissait aussi bien la bulle *Reverentissimus*, publiée par le saint siège pour l'église arménienne catholique, que le patriarche légitime de cette même église. Peu après, on a dû aussi voir que des Arméniens, déclarés schismatiques par le souverain pontife, seul juge compétent, étaient laissés libres d'occuper des églises, qui, même d'après les lois et les traditions en usage, ne peuvent qu'appartenir à la communauté arménienne vraiment catholique. Le soussigné doit donc reconnaître dans les déclarations que renferme la note de votre excellence, un désaveu des actes qu'il vient d'énoncer, et y puiser la conviction qu'ils ne seront jamais renouvelés.

La note de votre excellence se plaît ensuite à rappeler le droit que se réserve le gouvernement impérial de pouvoir directement à l'administration civile de tous ses sujets. Une des maximes fondamentales de la religion catholique étant la soumission et le respect aux autorités légitimes, le soussigné ne peut que s'empêcher de reconnaître ce droit. Il va cependant sans dire que, pour ce qui est des sujets catholiques de l'empire, l'exercice de ce pouvoir de la part du gouvernement ne pourra jamais être en opposition avec les droits spirituels, qui découlent de la constitution même de l'église catholique. D'ailleurs, on doit être sûr qu'on se conformera toujours aux engagements et aux promesses, qui même sur ce rapport se trouvent consignées dans les hatti-humayouns impériaux et dans les traités.

En parlant des conférences qui ont eu lieu entre le défunt grand-vézir et le soussigné, votre excellence veut bien dire dans sa note que ces conférences, tenues en dehors des principes susmentionnés, ne pouvaient avoir qu'un unique objet, celui de sauvegarder ces principes eux-mêmes. Le soussigné se voit de nouveau obligé de déclarer que le but de ces conférences et des accords qui en ont été le résultat, était de réparer les conséquences fâcheuses de l'immixtion, contraire aux dits principes, de l'autorité civile dans la question religieuse arménienne. Et en demandant à votre excellence, par la note du 22, d'admettre et de faire exécuter ces accords, le soussigné ne faisait qu'achever, conformément à son devoir et à son droit, l'œuvre à laquelle la Sublime Porte avait invité le saint siège, et qu'il avait été heureux de commencer et de poursuivre avec le prédécesseur de votre excellence. Il est donc aisé de comprendre avec quelle désagréable surprise le soussigné a dû entendre de votre excellence la déclaration que la Sublime Porte, sans tenir aucun compte de ces négociations déjà menées à leur terme, ni des faits qui les avaient provoquées, ne pouvait pas traiter directement avec le saint siège.

Ou si, d'après les nouvelles déclarations du gouvernement impérial renfermées dans la note du 27 et ci-haut expliquées, il est superflu de sanctionner les dits accords dans la forme qu'on avait cru devoir leur donner, il n'est pas moins juste et nécessaire pour le soussigné de demander que le but unique des ces accords, et par conséquent de sa mission, c'est-à-dire la réparation des suites de l'immixtion irrégulière vérifiée dans l'affaire religieuse arménienne, soit accordée par la Sublime Porte, comme non moins conforme à ses principes et à ses engagements solennels que due à la dignité du saint siège et de son représentant officiellement reconnu et admis à traiter sur cette question. Le soussigné remplit en conséquence son devoir en réclamant du gouvernement impérial la reconnaissance officielle du patriarche catholique arménien, et par là la légalisation de la position de l'église arménienne et la reconnaissance officielle de la communauté comme la seule arménienne catholique, ainsi que la restitution à cette même communauté des églises et autres établissements pieux avec leurs rentes et biens, soit à Constantinople soit ailleurs.

Le soussigné est très sensible aux déclarations

* Ibid., p. 46-9.

bienveillantes que votre excellence, à la fin de sa note, a bien voulu faire à l'égard de sa personne, et il s'empresse d'en témoigner toute sa reconnaissance. Il ne peut cependant pas s'empêcher de répéter que, s'il s'estima heureux d'être porteur d'une lettre amicale de sa sainteté à sa majesté impériale le sultan, il le fût encore davantage, lorsque sa majesté impériale elle-même, daignant l'accueillir avec extrême bonté en sa qualité d'ambassadeur extraordinaire du saint-siège, l'encouragea à entamer les négociations avec son gouvernement par la promesse solennelle qu'elle voulut bien lui faire, des facilités nécessaires pour l'accomplissement de sa mission.

C'est ainsi qu'il doit être bien sûr que ces facilités, d'après l'auguste parole souveraine, ne lui manqueraient pas, surtout à l'heure présente, et que les demandes qu'il vient de formuler encore une fois, et qui sont strictement conformes aux principes et déclarations consignées dans la note de votre excellence et fondées sur les traités, seront entièrement satisfaites, ce qui lui permettra d'atteindre le but de la mission extraordinaire qui lui a été confiée.

Veuillez votre excellence agréer les assurances que le soussigné a l'honneur de lui renouveler de sa très haute considération.

52.

SUPPLEX LIBELLUS AB ARMENIS CATHOLICIS GUBERNIO TURCICO DATUS*

1871 septembris 29.

Traduzione della supplica presentata dai cattolici Armeni.

Lo scopo della presente nostra rispettosa petizione è che, come vostra altezza conosce perfettamente, in segui o d'una differenza o dissensione religiosa s'è eccitato nel sen della nostra comunità una discordia che dura da qualche tempo in qua, e sebben si son fatti molti tentativi per arrivare a una cointelligenza e un accordo, e a questo scopo benchè fosse stata impiegata ogni premura, tuttavia è chiaro oggi fin ad evidenza che questo accordo è impossibile per la natura medesima delle cose. Ora questa piccola frazione della nostra comunità, oramai incompatibile con noi, è stata separata da noi ecclesiasticamente, e il governo consecrando questa separazione la ridusse in un stato nuovo e tutto particolare. Al contrario però la vera comunità Armeno-cattolica, che era ab antiquo confidata nella bontà imperiale e protetta dalla sua alta giustizia, si trova nel suo stato spirituale e temporale in una condizione tale che rende im-

possibile qualunque diabrigo de' negozi della medesima, lasciandoli in una penosa perplessità ed incertezza. E se questo stato avrà da continuare, ridurrà all'obbiezione tutta l'intera comunità e renderà intollerabile la condizione specialmente de' poveri e invalidi. Quindi preghiamo rispettosamente la bontà di vostra altezza che, siccome tutte le comunità non-musulmane ne sono fornite e gratificate, voglia unitamente alla pienissima protezione de' suoi dritti e privilegi religiosi e spirituali, come lo era per l'antecedente, indicarci il modo di preparare la rappresentanza ufficiale della nostra comunità, per cui possa questa presentare al governo imperiale i doveri della sua sudditanza e sommissione di cui si gloria unitamente alla sua inalterabile fedeltà, e così possa di nuovo prendere il suo movimento la macchina arrestata presentemente dalla spedizione de' nostri affari nazionali.

Che di grazia ecc. ecc.

1871, 29 settembre.

La comunità Armeno-cattolica.

53.

PIUS PAPA IX EXCOMMUNICATIONIS POENA PLECTIT FAVENTES SCHISMATI ARMENIORUM**

1872 iunii 14.

Pius papa IX ad futuram rei memoriam.

Apostolicam nostram sollicitudinem unimique nostri amaritudinem augent quotidie, quae de neoschismaticis Armeniis afferuntur certa non minus quam tristissima nuntia. Nos equidem, ut omnes norunt, omnem curam adhibuimus ad novum schisma compescendum, atque ad revocandos in ecclesiam catholicam illius auctores et fautores; quem etiam in finem legatum a facie nostra extra ordinem Constantinopolim mittere non dubitavimus, apostolicis litteris, instructionibus et facultatibus munitum. At enim refractarii Armenii neque monitis et hortationibus nostris acquieverunt, neque censuris auctoritate nostra latis commoti sunt. Etenim permanentes in inceptis toti in eo fuerunt et sunt, ut fideles ab unitate catholica divellant, catholicorum ecclesias violenter etiam invadant et occupent, quod Constantinopoli primum, mox alibi ac in ipsa etiam Ciliciensis patriarchatus sede, quae est in Libano, factum fuisset, dolenter accepimus. Ipse vero pseudopatriarcha, quem sibi constituerant, Iacobus Bachtarian, licet a nobis reprobatus et canonicis censuris irretitus per apostolicas litteras diei XI martii elapsi anni, minime reformidavit episcopalis consecrationis munus quattuor neo-

schismaticis presbyteris sacrilege conferre, videlicet Iosepho Kupelian, Seraphino Davidian, Moyse Amberbojian, et Veneta Mechitaristarum congregatione, et Eliseo Teqdosian, ex monachis Armeniis Montis Libani, qui omnes novo schismati iam addicti a venerabili fratre Antonio Iosepho archiepiscopo Tynaeo, apostolico in urbe Constantinopolitana delegato, auctoritate nostra iam excommunicati fuerunt. Nuperrime autem a praedicto pseudopatriarcha episcopus nefarie consecratus est alter et neoschismaticis Armeniis presbyteris Ioannes Kupelian, qui in civitate Diarbekiriensi seu Amidensi turbas foventem et schisma excitantem venerabilis frater archiepiscopus Marianopolitanus, apostolicus in Mesopotamia aliisque regionibus delegatus, auctoritate nostra publice ac nominatim excommunicaverat. Isti autem pro veteri et repertissimo haereticorum more se catholicos atque huc apostolicae sedi communionem sociatos mendacissime praedicare non verentur, falsis illis prophetis merito accensendi, quos Christus Dominus ait venire in vestimentis ovium, intrinsecus autem esse lupos rapaces. Quo pravam hoc consilium spectet, quo animum neoschismatici intendunt, facile est perspicere. Sentiant enim atque intelligant quantum eos luet ementitum licet catholicorum nomen, ut a simplicioribus

* Ibid., p. 58-4.

** Op. cit., t. VI, pars II^a, p. 181-2.

recipiantur, ut eorum, qui christianas institutiones A et praesertim ab illis, qui episcopalem locum et dignitatem temere usurpaverunt. Sacrileges autem et nefarias episcoporum consecrationes a pseudopatriarcha, uti supra, peractas contra apostolicas sedis mandata et sacrorum canonum sanctiones satis detestari atque improbare non possumus. Quamobrem qui illas, uti supra diximus, excipere vel tribuere per summum nefas ausi sunt, eos omnes et singulos gravissimis iampridem censurarum poenis subiectos auctoritate omnipotentis Dei excommunicamus, et ab ecclesiae catholicae unitate segregatos, schismaticos prorsus habendos esse iterum edicimus atque decernimus. Dum vero ob praemissa vehementer dolemus, solatio nobis est et consolationi catholicorum episcoporum, cleri et fidelium Armenii ritus, quorum laus in ecclesia est, firmitas et constantia in veritate et unitate catholica custodienda. Novimus opera eorum et fidem et tribulationem et patientiam: eos proinde amantissime hortamur, ut a proposito nullatenus se dimoveri sinant: non enim illi, qui incoeperint, sed qui perseveraverint usque in finem, reposita est corona iustitiae. Deus et pater Domini nostri det eis idipsum sapere in Christo Iesu, det in fide fortitudinem, det eximiam illam caritatem, quae omnia suffert, omnia sustinet, omnia sperat. Neque miserrimos illos obliviscimur, qui a nobis et ab unitate catholica recesserunt: pro quibus in humilitate cordis nostri Deum enixe adprecamur, ut revertentes unusquisque a viis suis pessimis convertantur et vivant.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo piscatoris, die XIV iunii MDCCCLXXII, pontificatus nostri anno XXVI.

54.

PII PAPAE IX EPISTOLA ABDUL-AZIZ-KAN, SUMMO TURCARUM IMPERATORI. DATA*
1872 septembris 18.

Maestà.

Le ripetute prove di amicizia dateci da vostra maestà ed in modo speciale confermateci dall'ultima sua lettera autografa, che ricevemmo con gran piacere nello scorso mese di novembre, non che l'accoglienza oltremodo benevola che piacque a vostra maestà di fare all'arcivescovo di Tessalonica, nostro rappresentante in Costantinopoli, ci danno animo di rivolgerci all'alta di lei giustizia a motivo di una dolorosa vertenza che tiene non meno afflitto il cuor nostro, che agitate le coscienze di una parte notevolissima di cattolici soggetti alla sovrana di lei autorità.

Ben conosce vostra maestà il disordine e lo scompiglio promosso in seno della nazione Armeno-cattolica dall'insubordinazione di una piccola parte del clero e del popolo, che prorompendo in aperta ribellione contro l'autorità della chiesa e del suo capo fu causa della formale separazione di un ristretto numero di Armeni dalla grande maggioranza rimasta salda nella fede dei loro padri. Non è qui luogo, né gli alti riguardi dovuti all'augusta persona di vostra maestà ce lo consentirebbero, di enumerare, insieme ai funesti risultati, le indegne manovre usate dai dissidenti per procacciarsi il favore e la protezione dei ministri di vostra maestà e per fuorviare la pubblica opinione a danno dei loro confratelli ed a pregiudizio della spirituale nostra autorità.

Il mezzo più poderoso da essi messo in opera

C a questo effetto si fu l'abuso, che con insigne malafede non cessarono di fare di una disposizione da noi emanata, or sono cinque anni, e che ebbe per iscopo di decretare la riunione della sede patriarcale di Cilicia a quella primaziale di Costantinopoli, e di fare alcuni regolamenti di interna ecclesiastica disciplina intesi unicamente allo spirituale interesse della comunità Armeno-cattolica.

Questo atto che estendeva al patriarcato misure e disposizioni di già vigenti, a saputa del governo, nella sede di Costantinopoli, e ricordava ad un tempo talune delle leggi universalmente vigenti nella chiesa cattolica, fu l'oggetto delle più strane insinuazioni e delle più odiose calunnie dalla parte dei dissidenti. Si giunse ad insinuare maliziosamente ai ministri di vostra maestà, che il detto atto conteneva misure lesive dei privilegi della nazione Armena e disposizioni fin'anche attentatorie ai sovrani diritti di vostra maestà. Chi conosce anche per poco le massime fondamentali del cattolicesimo, può solo apprezzare tutta la fallacia di sì ingiuriose imputazioni. E come, sarebbe egli possibile che inculcando noi incessantemente a tutti i fedeli dell'universo l'obbedienza ai supremi poteri della terra ed il rispetto dei sovrani diritti, ci inducessimo poi ad inserire nei nostri atti massime e misure contrarie a questi stessi principi? Vostra maestà ritenga per fermo che non fu, né potrà mai essere nostra intenzione di ledere i diritti di vostra maestà; e se taluno fece mostra di una contraria

* E tabulario congregazione de Propaganda fide: Patriarcato armeno: Estratto con sommario sulla pontificia lettera diretta a s. m. il sultano li 18 settembre, e la risposta del medesimo data alla padre li 23 ottobre a. c. Novembre 1872. Sommario, p. 1-3; Furti pontif. de Propaganda fide, t. cit., p. 180-2.

convinsione, ciò fu l'effetto dell'ignoranza dell'altro contenuto di quel nostro atto, o dell'altrui frode ed intrigo contro la realtà, è l'evidenza dei fatti. Il nostro rappresentante a Costantinopoli diede già nel nostro nome al governo di vostra maestà le più ampie e soddisfacenti spiegazioni su tutto questo assieme di calunniose imputazioni. Che se fosse necessario il ripeterle, o vostra maestà lo gradisse, noi siamo sempre disposti a ciò fare.

Intanto non ci è possibile di occultarle la profonda amarezza che provammo nel vedere testè giungere in Roma il venerabile patriarca degli Armeni cattolici colpito da immeritato ordine di esiglio. E tanto più dolorosa fu la nostra sorpresa in quantochè tale misura fu dettata dai ministri, cui vostra maestà tolesse in questi ultimi giorni la direzione dei pubblici affari, senza che quell'illustre prelato ne avesse loro dato il più lontano pretesto, e senza che avesse mai smentito con alcun atto quella nobile condotta di suddito onorato e fedele, che vostra maestà in più occasioni ed in differenti modi si compiacquero riconoscere nella persona del medesimo.

Ridotte le cose a questo estremo, noi facciamo appello alla lealtà e giustizia di vostra maestà nella fiducia che vorrà ridonare la calma a quella parte rilevantissima della nazione Armeno-cattolica, che rispettando nella sua immensa maggioranza l'autorità del suo capo religioso, è e sarà sempre fedele

ai suoi doveri verso vostra maestà potendola noi assicurare che non avrà mai sudditi più fedeli di quelli che seguono le massime della chiesa cattolica. Noi domandiamo pertanto a vostra maestà che tutti questi fedeli suoi sudditi sieno rimessi al possesso delle immunità e privilegi che la benevolenza degli antecessori di vostra maestà e l'alta di lei protezione accordarono e mantennero a tutte le comunità religiose dell'impero. Domandiamo ad un tempo, che le piaccia fare revocare l'arbitrario ordine di esiglio emanato dal precedente governo contro il venerabile patriarca, capo legittimo della comunità Armeno-cattolica, e che gli sia perciò permesso di tornare quantoprima alla sua sede e di provvedere da vicino ai bisogni spirituali del suo gregge.

Vostra maestà, con tali atti degni del suo cuore generoso, non solo ristabilirà la pace in seno della grande maggioranza degli Armeni cattolici, suoi sudditi, ma renderà vani gli sforzi dei loro pochi, ma turbolenti avversari: soprattutto poi darà a noi la conferma la più gradita e la più luminosa di quella sincera amicizia che le piacque sempre adimostrarci, ed alla quale noi pienamente corrisponiamo non solo col darle questa nuova prova di illimitata fiducia, ma coll'implorare bened. da Dio all'augusta di lei persona e su tutto il vastissimo suo impero ogni più eletta prosperità.

Dato dal Vaticano, 18 settembre 1872.

55.

TURCARUM IMPERATORIS RESPONSUM PIO PAPAE IX DATUM

1289 sciaban 21 1872 octobris 23.

Après les titres d'usage.

Dopo i titoli, i quali nella copia che qui si ha del testo turco non sono iscritti.

Je prie votre sainteté de recevoir mes remerciements pour les sentiments qu'elle veut bien me témoigner dans sa dernière lettre. Le maintien sur un pied amical de mes relations avec votre sainteté forme l'objet de mes vœux les plus sincères, et mon gouvernement ne négligera aucune occasion pour atteindre ce but.

Malheureusement pour cette fois, il m'est impossible de souscrire à la demande de votre sainteté relative au retour à Constantinople de Hassoun effendi. D'après l'avis de mes ministres, ce retour pourrait porter atteinte au repos de mes sujets arméniens catholiques. Je ne doute pas que votre sainteté appréciera une raison aussi décisive et continuera à se confier à mon désir constant de veiller au repos et à la prospérité de mes sujets catholiques, conformément aux antiques traditions de mon empire.

Je prie votre sainteté d'agréer les assurances de ma vénération et de mon amitié.

Le 21 chaban 1289. (Le 23 octobre 1872.)

Ringrazio vostra nobiltà per le assicurazioni dei sentimenti leali d'intimità nutriti da lei e manifestatimi nella lettera che si compiacque scrivermi ultimamente. Siccome l'oggetto del mio sincero desiderio è la continuazione e la conferma delle relazioni amichevoli che ho con vostra nobiltà, perciò il mio governo dovrà cogliere ogni occasione per raggiungere questo scopo: peccato però che l'esecuzione della richiesta fatta per il ritorno di Monsignor Hassoun in Costantinopoli è impossibile: siccome secondo il parere e la relazione dei ministri del mio governo il ritorno del suddodato motiverebbe in sen degli armeni cattolici miei una quantità di disapporo e d'inquietudine, perciò nel mentre vengo a manifestarle questo motivo necessitante, nel medesimo tempo confido che il sincero e l'invariabile desiderio che ho di provvedere alla tranquillità e prosperità dei sudditi nostri cattolici coerentemente all'uso antichissimo del nostro governo sarà un motivo efficace per assicurare e tranquillizzare il cuore di vostra nobiltà.

Nell'esporre ciò, cogliamo l'occasione per la manifestazione dei sentimenti di nostra amicizia.

1289, 21 sciaban.

56.

PIUS PAPA IX. CLERO ET POPULO ARMENII RITUS

1873 ianuarii 6.

Venerabilibus fratribus Antonio Petro IX, patriarchae Ciliciae, archiepiscopis episcopis et dilectis filiis clero ac populo ritus Armenii, gratiam et communionem apostolicam sedis habentibus, Pius papa IX.

Venerabiles fratres et dilecti filii, salutem et apostolicam benedictionem.

1. Quartus supra vigesimum elapsus iam annus est, cum nos, recurrentibus sacratissimis diebus,

quibus novum sidus gentibus illuminandis in Oriente afflavit, apostolicas nostras litteras ad Orientales dedimus, ut catholicos in fide confirmaremus, eos vero qui extra catholicam ecclesiam misere versantur, ad unicum Christi ovile revocaremus. Nobis quoque laeta spes affulgebat, futurum ut, auxiliante Deo et salvatore nostro Iesu Christo, christianae

Quarum initium In superna datas die 6 ianuarii 1873.

fidei paritas latius propagaretur et ecclesiasticas disciplinae studium in Oriente refloresceret; cui componendae atque ad normam sacrorum canonum ordinandae nostram auctoritatem adfore pollicemur. Quantam vero ex eo tempore sollicitudinem gesserimus de Orientalibus, quoque caritatis affectu eos prosecuti fuerimus, Deus scit: quae vero eum in finem praestiterimus, omnes noverunt, utrum et omnes rite intelligerent. Verum imperscrutabili Dei iudicio factum est, ut expectationi et curis nostris res minime responderint; et modo non laetari, verum ob novam calamitatem, qua nonnullae premuntur Orientalium ecclesiae, dolere potius atque ingemiscere debeamus.

2. Quod enim auctor fidei et consummator Christus Iesus iam ante praemonuerat¹, multos scilicet in eius nomine venturos qui dicerent, ego sum Christus, et multos seducerent, id vos in praesentia pati atque experiri coacti estis. Namque communis humani generis hostis et inimicus, excitato tribus abhinc annis in urbe Constantinopolitana novo schismate apud Armenos, totus in eo est, ut saeculari sapientia et haeretico sermone atque astutiae fraudis subtilitate, vi etiam, dum licet, adhibita, subvertat fidem, veritatem corrumpat, scindat unitatem. Cuius simulationes et dolos deplorans unaque detegens sanctus Cyprianus aiebat²: „Rapi de ipsa ecclesia homines, et dum sibi appropinquasse iam lumini atque evasisse saeculi noctem videntur, alias neicientibus tenebras rursus infundit, ut cum evangelio Christi et cum observatione eius et lege non stantes, christianos se vocent et ambulantes in tenebris habere se lumen existiment, blandiente adversario atque fallente, qui secundum apostoli vocem transfiguratur se velut angelum lucis (II Cor. XI, 14), et ministros iustitiae, asserentes noctem pro die, interitum pro salute, desperationem sub obtentu spei, perfidiam sub praetextu fidei, antichristum sub vocabulo Christi: ut dum verisimilia mentiuntur, veritatem subtilitate frustrentur.“

3. Etsi autem novi huiusce schismatis initia, multis uti aesolet involuta essent ambagibus, nos tamen illius pravitatem et pericula praesentientes, statim pro nostro debito obstitimus, datis apostolicis litteris, alteris die 24 februarii 1870, quae incipiunt *Non sine gravissimo*, alteris die 20 maii eiusdem anni, quarum initium est *Quo impensiore*. Verum eo res processit, ut eiusdem schismatis auctores et aeseclae, despectis apostolicae huius sedis hortationibus, monitis et censuris, pseudopatriarcham sibi eligere non reformidaverint: quam electionem omnino irritam atque schismaticam esse et electum una cum suis electoribus canonicas poenas incurrisse declaravimus nostris litteris, quarum initium *Ubi prima*, datis die undecima martii 1871. Porro catholicorum ecclesiis violenter usurpatis, legitimo patriarcha venerabili fratre Antonio Petro IX finibus imperii Othomani exire compulso, ipsa patriarchali Ciliciensi sede, quae est in Libano, militari manu occupata, civili etiam praefectura potiti, catholicae Armeniae genti incubarunt, eamque ab apostolicae sedis communione et obedientia una secum divellere omnimodis conantur. Id vero ut ex eorum sententia cedat, multum adlaborat alter e neoschismaticis sacerdotibus Ioannes Kupelian, quem iam antea in civitate Diarbekiriensi seu Amidensi turbas foveantem et schisma excitantem, venerabilis frater Nicolaus, archiepiscopus Martianopolitanus, apostolicus in

Mesopotamia aliisque regionibus delegatus, auctoritate nostra publice ac nominatim excommunicaverat et ab ecclesia catholica abscisum declaraverat. Ille enim postquam sacrilegam episcopalem consecrationem a pseudopatriarcha recepit et potestate potitus est, catholicos Armenii ritus, qua suasionibus qua minis publice illatis dominationi suae submittere praesumit atque contendit. Quod si unquam fieret, ad miserissimam illam conditionem catholici omnino reverterentur, quam ante quadraginta duos annos patiebantur, dum potestate veterum sui ritus schismaticorum erant obnoxii.

4. Equidem nos nihil intentatum reliquimus, ut, more praedecessorum nostrorum, quorum auctoritatem, patrocinium et operam spectatissimi quique ecclesiarum Orientalium episcopi et patres in similibus temporum et rerum adiunctis implorare consueverunt, a vobis tanta mala depelleremus. Quem etiam in finem extraordinarium nostrum legatum istuc misimus; ipsamque celestissimam Othomanicum imperatorem, ne in aliquo deesse videremur, singulari nostra epistola nuper adivimus, rogantes, ut ad iustitiae tramitem illata catholici Armeniae damna sarcirentur et gregi suo pastor exsul redderetur. At quominus haec nostris votis responderent, eorum obstiterunt artes, qui dum se catholicos dicant, inimici sunt crucis Christi.

5. Eo itaque res devenisse patet, ut valde timendum sit, ne novi schismatis auctores et aeseclae in peius proficiant, atque infirmiores in fide vel minus cautos tam ex Armenia quam ex aliorum rituum catholicis, quod illis propositum est, seductos in viam perditionis possint abducere. Idcirco vos iterum alloqui, atque, discussis tenebris et multa caligine quibus veritatem circumfundi novimus, universos monere, ipsa apostolici nostri muneris ratione compellimur; ut scilicet stantes confirmemus, labantes fulciamus, et eos etiam qui a veritate et unitate catholica miserime defecerunt, si tamen, quod a Deo enixe poscimus, audire voluerint, ad bonam frugem auxiliante Deo revocemus.

6. Potissima fraus, ad novum schisma obtegendum adhibita, est catholicum nomen, quod illius auctores et aeseclae, licet auctoritate nostra nostroque iudicio condemnati, usurpare praesumunt. Hoc enim solemne semper fuit haereticis atque schismaticis, ut se catholicos nuncuparent, multaque de se praeclare edicerent, ut populos simul et principes in errorem inducerent. Quod de iisdem inter ceteros testatus sanctus Hieronymus presbyter¹ aiebat: „Solent haeretici regi suo vel Pharaoni dicere, filii sumus sapientum, qui ab initio doctrinam nobis apostolicam tradiderunt; filii sumus regum antiquorum, qui appellantur reges philosophorum; et habemus scientiam scripturarum iunctam sapientiae saeculari.“

7. Ut autem se probent catholicos, provocant neoschismatici ad quamdam, uti aiunt, fidei declarationem ab eis editam die 6 februarii anno 1870, quam catholica fide nullatenus dissentire dictitant. Verum nemini umquam licuit catholicum se probare, concinnatis pro arbitrio suo fidei formulis, in quibus ea reticere solent, quae profiteri non placet: sed illis omnino subscribendum est quae ab ecclesia proponuntur, uti omnium temporum ecclesiastica historia testatur.

8. Subdole autem et captiosam fuisse fidei formulam ab eis editam ex eo etiam confirmatur, quod receperunt declarationem fidei auctoritate nostra de more propositam; cui subscribere eos iusserat venerabilis frater Antonius Iosephus archi-

¹ Matth. XXIV, 5.

² Lib. de unit., n. 3.

¹ Comment. in Isaiam XIX, 19. 18.

episcopus Thyanaeus, apostolicus Constantinopoli delegatus, monitoriis litteris ad eos datis die 29 septembris eodem anno. Alienum quippe est tam a divina ecclesiae ordinatione, quam a perpetua et constanti eius traditione, posse quemquam catholicam fidem suam probare sequē catholicum veraciter asserere, nisi apostolicae huic sedi satisfaciat. Ad hanc enim propter potentiorē principalitatem, omnem ecclesiam, hoc est eos qui sunt undique fideles, oportet convenire: et qui cathedram Petri, super quem fundata est ecclesia, deserit, non nisi mendaciter se in ecclesia esse confidit; ut iam schismaticus³ et peccator sit, qui alteram collocet contra singularem beatissimi Petri cathedram, a qua in omnes venerandae communionis iura dimanant.

9. Id profecto non latuit Orientalium ecclesiarum praeclearissimos episcopos; qua de re in synodo Constantinopoli celebrata anno 536, Mennas eiusdem urbis, episcopus⁴ aperte declarabat probantibus patribus: „Nos, sicut caritas vestra novit, apostolicam sedem sequimur et obediunt; et ipsius communicatores communicatores habemus, et condemnatos ab ipsa et nos condemnamus.“ Luculentius etiam et expressius sanctus Maximus⁵ abbas Chrysopolitanus et fidei confessor de Pyrrho monothelita agens profitebatur: „Si vult haereticus non esse neque audire, non isti aut illi satisfaciat; superfluum quippe hoc et irrationabile est: quia sicut uno contra eum scandalizato, omnes scandalizati sunt, ita quoque uno satisfacto omnes procul dubio satisfiunt. Festinet pro omnibus sedi Romanae satisfacere. Hac enim satisfacta, communiter ubique omnes pium hunc et orthodoxum praedicabunt. Nam frustra loquitur, qui mihi similes suadendos ac surripiendos putat; et non satisfacit et implorat sanctissimae Romanorum ecclesiae beatissimum papam, id est apostolicam sedem, quae ab ipso incarnato Dei verbo, sed et omnibus sanctis synodi secundum sacros canones et terminos universarum quae in toto terrarum orbe sunt sanctarum Dei ecclesiarum, in omnibus et per omnia percepit et habet imperium, auctoritatem et potestatem ligandi et solvendi.“ Quare Ioannes episcopus Constantinopolitanus, quod postea ab universa oecumenica synodo VIII factum est, solemniter protestabatur, „sequestratos a communione ecclesiae catholicae, id est in omnibus non consentientes sedi apostolicae, eorum nomina inter sacra non esse recitanda mysteria“⁶: quo palam significabat, se eos uti veraciter catholicos non agnoscere. Quae omnia tanti sunt ponderis, ut quisquis a Romano pontifice schismaticus fuerit iudicatus, donec omnem eius potestatem expresse non admittat et revereatur, ab usurpando catholico nomine cessare omnino debeat.

10. Hoc vero cum minime iuvet neoschismaticos, idcirco recentiorum haereticorum vestigia sectantes eo confugerunt, ut iniustam fuisse praedicarent, ideoque nullius roboris ac momenti sententiam schismatis et excommunicationis in eos nostro nomine latam a venerabili fratre archiepiscopo Thyanaeo, apostolico delegato in urbe Constantinopolitana: cui acquiescere vel ea de causa se non potuisse dixerunt, ne fideles ipsorum ministerio fraudati ad haereticos transfugerent.

Nova autem haec sunt et veteribus ecclesiae patribus ignota, prorsus et inaudita. Etenim „cuncta per mandatum novit ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata pontificum, sedes beatissimi Petri apostoli ius habeat resolvendi, utpote quae de omni ecclesia fas habeat iudicandi, neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio“⁷. Quare cum Ianseniani haeretici similia docere ausi fuissent⁸, de contemnenda scilicet praetextu iniustitiae excommunicatione a legitimo praelato inflicta, deque implendo ea non obstante proprio, uti aiebant, cuiusque debito, Clement XI felicia recordationis praedecessor noster huiusmodi propositiones minime alienas a nonnullis articulis Ioannis Wicleff iam pridem a synodo Constantiensi et a Martino V condemnatis, proscripsit atque damnavit in constitutione *Unigenitus* edita contra Quesnelli errores. Etai enim propter humanam infirmitatem fieri quandoque posset, ut quis a suo praelato censuris iniuste plecteretur, opus tamen est, uti monuit sanctus Gregorius magnus praedecessor noster⁹, „ut is, qui sub manu pastoris est, ligari timeat vel iniuste, nec pastoris sui iudicium temere reprehendat; ne etsi iniuste ligatus est, ex ipsa tumidae reprehensionis superbia, culpa, quae non erat, fiat.“ Quod si vel iniuste ligato a suo pastore formidandum est, quid de iis dicendum, qui ideo ligati sunt, quod suo pastori et apostolicae huic sedi rebelles inconstitum Christi vestem, hoc est ecclesiam, novo schismate lacerarunt et dilacerant?

11. Caritas vero, qua praesertim sacerdotes tenentur prosequi fideles, sit oportet *de corde puro et conscientia bona et fide non ficta*, uti monuit apostolus¹⁰; qui etiam ea recensens, per quae debemus exhibere nosmetipsos sicut Dei ministros, addebat *in caritate non ficta, in verbo veritatis*¹¹. Ipse autem Christus Deus, qui *caritas est*, aperte edixit, sicut ethnicos et publicanos eos habendos, qui ecclesiam non audierint¹². Ceterum Euphemio Constantinopolitano episcopo similia oggerenti respondere sanctus Gelasius praedecessor noster¹³: „Pastorem sequi grex debet ad pascua salutaria revocantem, non per devia gregem pastor errantem.“ Etenim „docendus est populus, non sequendus: nosque si nesciunt, eos quid liceat quidve non liceat, commonere, non his consensum praebere debemus“¹⁴.

12. At enim non de dogmate actum fuisse aiunt neoschismatici, verum de disciplina; hanc enim respicit nostra constitutio, quae incipit *Reversurus*, edita die 12 iulii anno 1867: proinde contradictoribus neque catholicorum nomen neque praerogativas negari posse; quod quidem effugium quam futile sit et inane vos probe intelligere non dubitamus. Qui enim legitimis, ecclesiae praelatis, praesertim vero summo omnium pastori contumaciter resistunt, eorumque mandata exequi detrectant, ipsae etiam eorum abnegata dignitate, eos uti schismaticos catholica ecclesia semper habuit. Quae cum ab Armenia Constantinopolitana factione acta fuerint, nemo profecto immunes a reatu schismatis eos censere posset, etai apostolica auctoritate uti tales condemnati nondum fuissent. Ecclesia enim, uti patres docuerunt¹⁵, est plebs sacerdoti adunata, et

³ S. Irenaeus, lib. 3 contr. haer., cap. 3.

⁴ S. Cyprian., lib. de unit., n. 4.

⁵ S. Optat. Millev., de schism. donat., lib. 2.

⁶ Conc. Aquil. et a. Ambros., epist. XI, ad imperatores.

⁷ Labb. coll. conc., edit. Ven., t. VII, col. 1279.

⁸ Epist. ad Petram illustrem, coll. conc., t. VI, col. 1820.

⁹ Libell. Ioannis ep. Constantinopolitani ad a. Hormisdas.

— Conc. oecum. VIII, act. 1.

¹ S. Gelas. ad episcopos Dardaniae, epist. 28, § 5.

² Const. *Unigenitus*, prop. 91, 92, 93.

³ Rom. XXVI, in evangelia, § 6.

⁴ I Tim. I, 5.

⁵ II Cor. VI, 6.

⁶ I Ioan. IV, 8.

⁷ Matth. XVIII, 17.

⁸ Epist. 2, ad Euphemium, n. 15.

⁹ S. Caelestin. pp. ad episcop. Apul. et Calabr., n. 2.

¹⁰ S. Cyprian., epist. 66, ad Florentinum Papianum, n. 2.

pastori suo grex adhaerens; proinde episcopus in ecclesia est, et ecclesia in episcopo; et si quis cum episcopo non sit, in ecclesia non est. Ceterum, sicut monebat praedecessor noster Pius VI in apostolicis litteris¹, quibus civilem cleri constitutionem in Galliis condemnavit, saepe disciplina adeo cohaeret dogmati et ad eius puritatis conservationem adeo induit, ut sacra concilia pluribus in casibus disciplinae violatores ab ecclesiae communione per anathema separare non dubitaverint.

13. Verum neoschismatici ulterius progressi sunt, quandoquidem „nullum schisma² non sibi aliquam confingit haeresim, ut recte ab ecclesia recessisse videatur“. Nos enim et apostolicam sedem criminari veriti non sunt, quasi fines potestatis nostrae supergressi, in alienam messem falcem iniicere praesumpserimus, cum quaedam disciplinae capita in Armenio patriarchatu servanda ediceremus; perinde ac si Orientalium ecclesiae solam nobiscum fidei communionem et unitatem servare deberent, apostolicae autem beati Petri potestati in his quae pertinent ad disciplinam non essent obnoxiae. Porro huiusmodi doctrina non modo post editam ab oecumenico concilio Vaticano definitionem et declarationem de vi et ratione pontificii primatus haeretica est, verum eam uti talem semper habuit ac detestata est catholica ecclesia. Hinc oecumenici concilii Chalcedonensis episcopi supremam apostolicae sedis auctoritatem in actis suis perspicue professi, decretorum suorum, etiam disciplinam respicientium, confirmationem et firmitatem a sancto Leone praedecessore nostro humiliter flagitabant.

14. Et revera „beati Petri successor“, hoc ipso quod in Petri locum succedit, assignatum sibi habet iure divino gregem Christi universum, ut simul cum episcopatu potestatem accipiat universalis regiminis; ceteris porro episcopis suam cuique peculiarem gregis portionem non diviso sed ecclesiastico iure, non Christi ore sed hierarchica ordinatione assignari opus est, ut ordinariam regiminis potestatem explicare in eam valeant. Cuius assignationis summa auctoritas si beato Petro eiusque successoribus abdicaretur, ipsae nutarent maiorum imprimis ecclesiarum fundamenta, earumque praerogativae; „si quid enim Christus⁴ cum Petro commune ceteris voluit esse principibus, nunquam nisi per ipsum dedit quicquid aliis non negavit“. Et re „quidem vera ipse⁵ decoravit sedem (Alexandrinam), in quam evangelistam discipulum misit: ipse firmavit sedem (Antiochenam), in qua septem annis quamvis discessurus sedit“. His vero quae in concilio Chalcedonensi de Constantinopolitana sede decreta fuere, apostolicae sedis approbationem et confirmationem necessariam omnino fuisse, vel ipse Anatolius episcopus Constantinopolitanus⁶ et ipse imperator Marcianus⁷ manifeste confessi sunt.

15. Profecto igitur, nisi recedatur omnino a constanti et perpetua ecclesiae traditione, patrum testimoniis luculentissime confirmata, neoschismatici quamquam sese catholicos ore praedicent, tales tamen se esse nullo modo sibi persuadere poterunt. Et nisi astuta haeticorum fallaciarum subtilitas satis nota et perspecta foret, intelligi non posset, quomodo Othomanicum gubernium eos uti catholicos habere valeat, quos nostro iudicio et auctori-

tate ab ecclesia catholica sequestratos esse novit. Ut etenim catholica religio in Othomanica ditione tuto ac libere consistat, quod celsissimi imperatoris decretis cautum est, ea etiam admittantur, oportet, quae ad essentiam eiusdem religionis pertinent, qualis est primatus iurisdictionis Romani pontificis: et huius iudicio, uti universalis et supremi eius capitis et pastoris, decernendum relinquatur, quinam catholici sint an non: quod de qualibet humana prorsus et privata societate sentiendum esse, apud universos ubique gentium receptissimum est.

16. Ipsi autem neoschismatici se catholicae ecclesiae institutionibus minime contradicere assunt; atque id unum se contendere, ut iura ecclesiarum suarum suaeque nationis, quin et summi imperantis iura defendant, quae a nobis violata fuisse comminacuntur. Quo pacto omnem hodiernae perturbationis causam in nos et hanc apostolicam sedem relucere non verentur: uti olim factum est ab Acacianis schismaticis¹ in sanctum Gelasium praedecessorem nostrum: et prius ab Arianis, qui hiberium item praedecessorem nostrum apud Constantium imperatorem calumniabantur, eo quod renueret damnare sanctum Athanasium Alexandrinum episcopum et cum haeticis illis communicare². Quod quidem dolere quis poterit, non autem mirari. Ut enim idem sanctissimus pontifex Gelasius ea de re ad Anastasium imperatorem scribebat, „habet hoc qualitas saepe languentium, ut accusent medicos congruis observationibus ad salubria revocantes, quam ut ipsi suos noxia appetitus deponere vel reprobare consentiant.“ Itaque quoniam haec praecipua esse videntur capita, quibus et favorem sibi conciliant neoschismatici, et causae licet deterrimae potentum patrocinium aucupantur, necesse est, ne fideles in errorem inducantur, fusius agere, quam si dumtaxat de calumniis istis refellendis ageretur.

17. Nolumus certe hic recolare, quo devenissent res ecclesiarum catholicarum, quae per Orientem constitutae erant, postquam schisma praevaluit et ulciscente Deo discissam ecclesiae suae unitatem Graecorum imperium eversum est. Neque item recolare animus est, quantum adlaboraverint praedecessores nostri, cum primum licuit, ut errantes oves ad unicum et verum Christi Domini gregem revocarent. Etsi autem fructus labori cumulate non responderit, Deo tamen miserante, nonnullae diversorum rituum ecclesiae ad veritatem et unitatem catholicam reversae sunt; quae uti infantes modo genitos ulnis suis excipiens apostolica sedes sollicita imprimis fuit, ut eas in vera catholica fide solidaret et ab omni haeretica labe prorsus immunes servaret.

18. Hinc cum delatum fuisset, disseminari in Oriente prava dogmata sectae cuiusdam ab apostolica sede iam reprobatae, eo praesertim tendentis, ut deprimerent pontificium iurisdictionis primatum, felix memoriae Pius papa VII, rei gravitate ac periculo vehementer commotus, statim providendum censuit, ne per vanas quaestionum ambages et pugnas sana quodcumque verborum forma a maioribus tradita sensim efflueret ex animis christifidelium. Qua de causa patriarchis et antistitibus Orientalibus mitti iussit veterem formulam sancti Hormisdas praedecessoris nostri, unaque simul iidem mandavit³, ut qua late pateret sua cuiusque iurisdictionis episcopos singulos,

¹ Quod aliquantum, 10 martii 1791.

² S. Hieron., in epist. ad Tit. III, 10, 11.

³ Pius VI, in brev. *Super soliditate*, 28 novemb. 1788.

⁴ S. Leo, serm. 3, in anniv. assumpt. eius.

⁵ S. Gregorius M., lib. 7, epist. 40, ad Eulog. ep. Alexandrin.

⁶ Anatolius ad a. Leonem, epist. 132, n. 4.

⁷ Marcianus ad a. Leonem, epist. 100.

¹ S. Gelas., epist. 12, ad Anastasium augustum, n. 1.

² S. Athanas. in hist. Arian. ad monach., n. 25.

³ Encycl. s. c. de Propag. fide, 6 iulii 1808.

tum clerici utriusque saecularis et regularis vitae animarum curam continentes professioni fidei ab Urbano VIII praescriptae pro Orientalibus subscribere inebant, nisi antea forte iam id fecissent; idemque ab eis exigent, qui deinceps essent ecclesiasticis ordinibus initiandi aut ad sacra quavis ministeria promoveendi.

19. Verum haud multo post, scilicet anno 1806, apud monasterium Carcaphae, quod est in diocesi Berytensi, coacta est synodus Antiochena nuncupata, quae in multis ex iam damnata Pistoriensis synodo tacite, fraudulentèque hausta fuerat, et aliquot propositiones eiusdem synodi Pistoriensis a sancta Romana sede damnatas partim ad litteram, partim ambigue insinuas continebat, aliaeque etiam Baiianismum et Iansenismum redolentia, ecclesiasticas potestates adversa, ecclesiae statum perturbantia, et contra sanam doctrinam et probatam ecclesiae disciplinam. Quam Carcaphensem synodum, inconsulta apostolica sede anno 1810 typis arabicis editam, multis episcoporum querelis exagitata, demum felici recordationis Gregorius XVI praedecessor noster datis apostolicis litteris¹ improbat et condemnavit; et episcopos iussit normam regiminis sui doctrinaeque ab aliis veteribus synodis haurire iamdiu ab apostolica sede probata. Utinam vero damnata synodo cessassent errores, quibus ea scatebat. Pravae enim huiusmodi doctrinae cuniculum serpere per Orientem non destiterunt, opportunam expectantes occasionem, qua in omnium conspectum prodire possent; quod frustra tentatum ante viginti circiter annos, Armeni neoschismatice efficere modo ausi sunt.

20. Cum vero fidei retinaculum disciplina sit, ut ad eam sarcindendam incumberet apostolica sedes, pro suo iure ac officio opus erat. Cui officio sane gravissimo nunquam illa defuit, licet ob adversa temporum et locorum adiuncta nonnisi occurrentibus necessitatibus consulere potuerit, aequiora interim expectans tempora, quae miserrante Deo tandem aliquando advenirent. Siquidem praedecessoribus nostris Leone XII et Pio VIII urgentibus et catholica Austriae ac Galliarum summis principibus coadiuvantibus, celsissimus Othomanicus imperator, agnito discrimine quod est catholicos inter et haereticos; illos ab horum civili potestate subduxit, eosque suum pro more regionis civile, uti aiunt, caput seu praefectum habere decrevit. Licuit tum primum Armenii ritus episcopos ordinaria pollentes auctoritate Constantinopoli tuto constituisse; licuit catholicas eiusdem ritus ecclesias excitare et catholicum cultum publice profiteri et exercere; ideoque felici recordationis Pius VIII praedecessor noster primatalem et archiepiscopalem Armenorum sedem Constantinopoli erexit², sollicitus quam maxime ut canonica disciplina apte et opportune in ea effloresceret.

21. Post nonnullos annos, ubi primum expedire visum est, episcopales sedes primatiali Constantinopolitanae subiectae a nobis erectae sunt, tum methodus in electione episcoporum servanda fuit praefinita. Deinde ne civilis, uti aiunt, praefecti potestas, quod ab ecclesiae catholicae legibus abhorret omnino, in sacra ferretur, ipsa demum summi imperantis in Othomanico imperio auctoritate cautum est, dato ad venerabilem fratrem Antonium Hassun, tunc illius sedis primatem, imperiali diplomate die 7 aprilis anno 1857. Cum vero,

ipsa Armenia potentibus, Constantinopolitanam primatalem ecclesiam, hoc eius titulo abrogata, patriarchali Ciliceni sedi coniunximus apostolicis litteris³ quarum initium est *Reverendus*, opportunum quia et necessarium visum est, ut praecipua quaedam disciplinae capite eiusdem constitutionis auctoritate sancirentur; demandata synodo patriarchali, quam apostolicis litteris, quarum initium est *Commissum*, editis die 12 iulii anni 1867 quamprimum celebrari iussimus, cura et sollicitudine adlaborandi, ut in universo Armenio patriarchatu accuratus disciplinae ordo recte constitueretur.

22. Verum inimicus homo in Armenia Constantinopolitana ecclesia xisania supereminare aggressus est, excitata paulo post a nonnullis quaestione de civili Armeniae communitatis praefectura, quam subreptam a novo patriarcha querebantur. Hanc vero controversiam subsecuta mox est gravis perturbatio; idemque patriarcha de proditiis nationalibus iuribus accusatus fuit, eo quod praedictam constitutionem nostram, uti decebat catholicum episcopum, exceperet; et sic demum in ipsam constitutionem omnia dissidentium consilia, machinationes et dieteria conspirarunt.

23. Qua in re duo imprimis in crimen vocata sunt, ea scilicet quae de sacerdotum antistitum electione et de bonorum ecclesiasticorum administratione decreta fuerant; haec enim refragari gentis suae, quin et summi imperantis iuribus calumniose assertum est. Quae vero de utroque illo capite definiverimus, licet notissima esse debeant, hic tamen repetere iuvat: multi enim semper fuere et sunt, qui⁴ loquuntur in vanitate sensus sui per ignorantiam quae est in illis; alii autem⁵ qui in similitudinem arioli et coniectoris aestimant quod ignorant.

24. Patriarcham eligi mandavimus a synodo episcoporum, exclusis ab eo eligendo laicis, et etiam clericis quibusvis episcopali characterem non pollentibus: vetuimus autem, quo minus electus in exercitium potestatis suae veniret, quod aiunt inthronizari, nisi receptis antea ab apostolica sede confirmationis suae litteris. Episcopos vero ita eligi iussimus, ut omnes provinciae episcopi synodally congregati, tres idoneos ecclesiasticos viros proponant apostolicae sedi. Si vero impossibile sit omnes episcopos ad synodum accedere, fiat propositio a tribus saltem dioecesanis episcopis in synodum cum patriarcha convenientibus, absentibus vero praedictam ternariam propositionem scripto significantibus. Quo facto Romanus pontifex unum ex propositis eligit, quem vacanti ecclesiae praeficiet. Ediximus autem non dubitare nos, quia episcopi vere dignos et idoneos viros proponere studerent, ne unquam cogere nos vel successores nostros, pro apostolice ministerii officio, alium licet non propositum eligere et vacanti ecclesiae praeficere.

25. Haec vero si animo a partium studiis alieno expendantur, omnia iuxta canonum fidem catholicam sancita fuisse deprehendantur. Quod pertinet ad exclusionem haecorum ab eligendis sacerdotum antistitibus, accurate distinguendum est, ne quid a catholica fide alienum offeratur, ius eligendi episcopos a facultate testimonii suspendi quoad eligendorum vitam et mores. Primum quidem ad falsas opiniones referendum esset Lutheri et Calvinii, qui etiam asserabant iuris esse divini, ut episcopi eligerentur a populo; et falsam huiusmodi doctrinam a catholica ecclesia improbatam fuisse et improbari omnes noverunt: nulla enim neque divino neque

¹ Greg. XVI apost. litt. Melchiorum catholicorum, 16 septembris 1806.

² Apostolicis litteris Quod tamdiu, 6 iulii 1860.

³ Apostolicis litteris Universi dominici gregis, die 30 aprilis 1864.

⁴ Ephes. IV, 17, 18.

⁵ Provch. XXIII, 7.

ecclesiastico iure facta unquam fuit populo episcopos vel alios sacrorum administratores eligendi potestas.

26. Ad testimonium plebis quod spectat de vita et moribus eorum, qui ad episcopatum provehendi sunt, „postquam“ per vim Arianorum, quibus imperator favebat Constantinus, extirpari a suis sedibus coeperunt catholici praesules in eaque sedes immitti illorum asecellae, ut sanctus Athanasius (Hist. Arian. ad monach., n. 4) deplorat, ipse temporum coegit necessitas, ut in episcoporum electionibus populus adesset, unde incenderetur ad tacendam in sua sede episcopum, quem coram se electum esse novisset. Et quidem mos iste aliquandiu in ecclesia vixit: verum „cum continuas excitarentur discordiae, tumultus, ceterique abusus, oportuit populum ab electionibus removere, eiusque testimonium et desiderium circa personam eligendam praeterire“. Uti enim sanctus Hieronymus¹ advertit „nonnunquam errat plebis vulgusque iudicium, et in sacerdotibus comprobantibus unusquisque suis moribus faveat, ut non tam bonum quam sui similem quaerat praepositum“.

27. Nihilo tamen minus nos in electionis methodo praestituenda liberam reliquimus ipsi episcoporum synodo facultatem de dotibus eligendorum ea qua magis vellent ratione exquirendi, provocato etiam, si ita luberet, plebis testimonio. Et re quidem vera etiam post editam nostram constitutionem exquisitum illud fuisse ab Armeniis praesulibus, cum ageretur de eligendo ante tres annos episcopo pro regionibus Sebastena et Tokatensi, missa ad hanc sanctam sedem acta testantur. Non ita vero statuendum censuimus neque censemus de patriarchae electione, tum propter dignitatis eius eminentiam, tum quod universis suae regionis episcopis praepositus sit, tum demum quia ex actis ad hanc apostolicam sedem allatis patet patriarcharum cuiusque orientalis ritus electiones a solis episcopis peractas fuisse, nisi forte cum peculiari et extraordinariae circumstantiae aliud postularunt, scilicet ut catholici se a schismaticorum, quos suberant, potestate et vi tuerentur, et alio sibi patriarcha quaesito, per hoc ipsum suum ab iisdem schismaticis recessum veramque et sinceram ad catholicam fidem conversionem veluti confirmarent; quod et in electione Abrahami Petri I factum est.

28. Quod vero apostolicae huius sedi asecuerimus ius et potestatem eligendi episcopum in ternaria propositione vel extra eam, atque electum patriarcham inthronisari vetuerimus nisi antea a Romano pontifice confirmatum, illud est quod nonnulli acribus ferunt ac lamentantur; et nobis ecclesiarum suarum consuetudines et canones oggerunt, quasi a custodia sacrorum canonum recesserimus. Quibus quidem reponi posset illud sancti Gelasii praedecessoris nostri², qui similem calumniam ab Aecianis schismaticis passus, „nobis“ aiebat, „opponunt canones, dum nesciunt quid loquantur: contra quos hoc ipso respirare se produnt, quod primae sedi sana rectaque suadenti parere refugiant.“ Ipsi enim sunt canones, qui omnimodam beati Petri divinam auctoritatem in universam ecclesiam agnoscunt, eumque, ut in Ephesine synodo³ dictum est, ad hoc usque tempus et semper in suis successoribus vivere et iudicium exercere praedicant. Merito proinde Stephanus episcopus Larisae hic, qui reputabant de privilegiis ecclesiarum

A regiae urbis Constantinopolitanae aliquid, minui per interventionem Romani pontificis, confidenter respondere potuit: „Auctoritas sedis apostolicae, quae a Deo et salvatore nostro summe apostolorum data est, omnibus sanctarum ecclesiarum privilegiis antecellit, in cuius confessione omnes mundi requiescant ecclesiae“.

29. Profecto si historiam vestrarum regionum mente repetatis, exempla vobis occurrant Romanorum pontificum hae utentium potestate, cum eius exercitium necessarium existimarent ad incolitatem ecclesiarum Orientalium. Idcirco Agapetus Romanus pontifex Anthimum auctoritate sua a Constantinopolitana sede deturbavit, eique Mennam absque ulla synodo suffecit. Et Martinus I praedecessor noster Ioanni episcopo Philadelphiae vicem suam commisit in Orientis partibus⁴, atque ex apostolica auctoritate, ipse ait, quae data est nobis a Domino per Petrum sanctissimum et principem apostolorum, praecipit memorato episcopo, ut constitueret per omnem civitatem earum, quae sedi tam Hierosolymitanae tum Antiochenae subeunt, episcopos et presbyteros et diaconos. Et si ad recentiora tempora decurrere placeat, Mardensem Armenorum episcopum huius apostolicae sedis auctoritate electum et consecratum noscitis; quam demum curam Ciliciae patriarchis praedecessores nostri concesserant, Mesopotamiae regionis administratione ad beneplacitum sanctae sedis iisdem attributa. Et haec quidem omnia consentanea omnino sunt supremae Romanae sedis potestati; quam Armenorum ecclesia, si luctuosa schismatis tempora excipiantur, agnovit semper, praedicavit et reverita est. Neque mirum, quandoquidem etiam apud vestras a catholica fide adhuc alienae firma manet et viget antiqua traditio, magnum illum episcopum et martyrem, quo gentis vestrae illuminatore merito gloriamini quemque Chrysostomus⁵ solem appellavit in partibus orientalibus nascentem, cuius radiorum splendor usque ad Graecorum gentem pertigit, potestatem suam ab apostolica sede accepisse; ad quam longo atque difficili itinere minime deterritus, coram accedere non dubitavit.

30. Causae autem, gravissimae illae quidem, Deus testis est, diuque ante a nobis et vetera et recentiora recolentibus mature perpensae, nos impulerunt, ut ad hanc demum dispositionem, nos ex alienius suggestionem, sed motu proprio et ex certa scientia deveniremus. Quisque enim facile intelligit, a recta episcoporum electione pendere aeternam et cum ipsa quandoque temporalem populorum felicitatem, eique, attentis praesertim locorum ac temporum adiunctis, ea ratione consuli debuisse, ut ad apostolicam sedem, unde processit, instituendorum sacrorum antistitem auctoritas omnis revocaretur. Cuius tamen potestatis exercitium ita temperare visum est, ut episcoporum synodo maneret potestas patriarcham eligendi, eiusque simul esset tres idoneos viros ad vacantes sedes nobis proponere, ut in memorata nostra constitutione sancitum fuit.

31. Qua etiam in re ut desides excitarentur, bene currentibus stimulus adderetur, sperare nos ediximus vere idoneos viros tantoque dignos munere propositum iri, ne unquam cogovimus alium licet non propositum vacanti sedi praeficere; quod etiam

¹ Pius VI, Apost. Litt. contr. civilem cleri constitutionem 10 mart. 1791.

² Litt. I adven. Iovinian., n. 34.

³ In comment. ad Petrum, n. 8.

⁴ Concilium syn. Ephesine, act. 3.

⁵ Concilium, synodus, sessio XI.

¹ Steph. Laris. episcopus in Libell. oblat. Bonif. II et Rom. syn. an. 681.

² Epist. ad Ioan. Philadelph., Labbe coll. conc., ed. Venet., t. VII, col. 28.

³ Theod. a Greg. Armenor. Illust. ex homil. Armen. in oper. a Ioan. Chrysost. (Parisiis, 1864), t. XII, col. 768.

in methodo¹ anno 1853 a nobis constituta eodem A prorsus consilio tantum fuerat. Accepimus, et ex his ceteroquin mitissimis verbis aliquos arripuisse occasionem suspicandi, ne illucis futura sit nullusque apud nos momenti synodalis episcoporum propositio; alios autem ulterius progredisse excoGITAVISSE, latere in hisce verbis propositum committendi Armenorum curam Latinis episcopis. Equidem nullam ineptas huiusmodi criminationes responsum mereretur: has enim proferre illi tantum licet, qui evanuerunt in cogitationibus suis, et trepidaverunt timore, ubi non erat timor. De nostro iure extra ternariam propositionem eligendi, aliendam non esse duximus, ne quis unquam futura quibusque temporibus apostolicam sedem adigeret ad eius usum excoGITANDUM. Hoc vero ius ac debitum, etiam tacentibus nobis, beatissimi Petri cathedrae integrum mansisset: quae enim ab ipso Christo Deo ei data sunt iura et privilegia, impeti quidem possunt, convelli non possunt; neque in hominis potestate est divino iuri renuntiare, quod aliquando ex ipsius Dei voluntate exercere adigeretur.

32. Ceterum etiam undeviginti iam abhinc annis haec Armenis edicta fuerint et pluries de eligendis episcopis actum sit, nunquam hactenus contigit, ut nos ea potestate uti fuerimus, ne tum quidem, cum recentiori tempore, post editam constitutionem *Reversurus*,² ternariam quamdam propositionem acciperemus, e qua episcopum eligere non potuimus. Quam proinde a synodo episcoporum iuxta praescripta a nobis leges innovandam ediximus, quin alium non propositum eligeremus: quominus vero id fieret, novum schisma, quo Armenorum ecclesia dilacerari coepit, hactenus impedimento fuit. Porro futurum confidimus, nunquam calamitosa adeo tempora Armenis catholicis ecclesiis fore ventura, ut Romani pontifices compellantur viros iidem praeficere ab episcoporum synodo non propositos.

33. Pauca addere iuvat de vetita patriarcharum inthronizatione ante apostolicam huius sanctae sedis confirmationem. Patriarcharum electionem nunquam firmam ratamque habitam fuisse abque Romani pontificis assensu et confirmatione, veterum monumenta testantur; quam proinde confirmationem ab electis ad patriarchales sedes expetitam fuisse, ipsis etiam imperatoribus deprecantibus, compertum est. Ita, ut in re notissima alios omittamus, Anatolius Constantinopolitanus episcopus, vir certe de apostolica sede non optime meritus; quin et ipse Photius, primus Graeci schismatis auctor, ut electiones suae Romani pontificis firmarentur assensu, flagitarunt, interventione quoque uti imperatorum Theodosii, Michaelis et Basilii. Maximum vero Antiochenum episcopum ideo patres Chalcedonenses³ in sua sede consistere voluerunt, etiam latrocinialis Ephesinae synodi, in qua Domno suffectus fuerat, acta omnia irrita declarassent, eo quod „sanctus et beatissimus papa, qui episcopatum sancti ac venerabilis Maximi episcopi Antiochenae ecclesiae confirmavit, iusto satis iudicio eius meritum approbare visus esset.“

34. Quod si de illarum ecclesiarum patriarchis agatur, quae recentiori aevo ad catholicam unitatem eiurato schismate reversae sunt, nominem eorum invenietis, qui Romani pontificis confirmationem non expetierit; quos omnes iidem Romani pontifices datis litteris ita confirmarunt, ut eos simul ecclesiis suis instituentes praeficerent. Factum quidem est, ut apostolica sede tolerante propter regionum longinquitatem, itinerum pericula et im-

pendentia saepe saepius damna ab schismaticorum eisdem ritus praesumptis, electi patriarchae ante summi pontificis confirmationem potestate uterentur, quod etiam in Occidente propter necessitates ecclesiarum et utilitates dispensative hic concessum est⁴, qui essent valde remoti. At par est animadvertere, easdem huiusmodi causas, sublati itinerum difficultatibus et creptis catholicis beneficiis summi Othomani imperatoris a civili schismaticorum potestate. Nemo autem non videt, ita tutius provideri catholicas fidei conservationi, quam perturbare pro lubita posset ante receptam apostolicam confirmationem qui tanto indignus officio in patriarchalem sedem iniliret; vel certe perturbationum occasiones praepediri, quae oriri possent, si quando electus patriarcha a sancta sede apostolica reiectus, e suo loco cedere deberet.

35. Profecto si res attente introspectiatur, apparebit, quaecumque in nostra constitutione sancita sunt, omnia ad catholicas fidei conservationem et incrementum, nec non ad veram ecclesiae libertatem auctoritatemque episcoporum vindicandam conspirare; quorum iura et privilegia, quae in apostolicae sedis firmitate solidantur, roborantur, conquiescunt, Romani pontifices, supplicantibus episcopis cuiusque dignitatis, gentis vel ritus, contra haereticos vel ambitiosos strenue semper defenderunt.

36. De nationalibus vero, uti aiunt, iuribus opus non est ut pluribus respondeamus. Si enim de civilibus tantum agatur, ea in potestate sunt supremi principis; cuius est de illis rite diiudicare ac decernere, prout ad subditorum utilitatem expedire censuerit. Si forte autem de ecclesiasticis res intelligenda sit, nemo unum ignorare potest, nulla nationalis seu populorum iura in ecclesiam eiusque hierarchiam et ordinationes, catholicos unquam novisse. Etiam enim undique gentes ac nationes in ecclesiam confluerint, omnes tamen in unitate sui nominis ita Deus adunavit sub eo, quem universis praefecit, supremo pastore beatissimo Petro apostolorum principe, ut iam non sit, uti monebat apostolus, Gentilis et Iudaeus, Barbarus et Scythia, servus et liber, sed omnia et in omnibus Christus⁵; ex quo totum corpus compactum et connexum per omnem iuncturam subordinationis, secundum operationem in mensuram uniuscuiusque membri augmentum corporis facit in aedificationem sui in caritate⁶. Dominus enim non modo nullam gentibus aut nationibus dedit potestatem in ecclesiam, sed eas iniuncto debito credendi⁷ docendas commisit apostolis; unde et beatissimus Petrus⁸, convenientibus apostolis et senioribus palam edixit, elegisse Deum, per os suum audire gentes verbum evangelii et credere.

37. At etiam summi imperantis iura a nobis violata fuisse dicuntur. Vulgaris haec est longoque haereticorum usu detrita calumnia, quam primitus contra Christum Deum a Iudaeis excoGITATAM, ethnici apud romanos imperatores, mox haeretici apud principes etiam catholicos saepissime adhibuerunt, atque utinam et in praesentia non adhiberent. Quare sanctus Hieronymus⁹ scripsit, „adulari haereticos regali fastigio, et hanc habere consuetudinem, ut superbiam suam regibus impudent, et quod ipsi faciunt rex fecisse videatur: sanctos viros ac praecoces fidei accipere apud eum, et iubere doctori-

¹ Instrum. Eccl., 20 augusti 1853.

² Conc. Chalced., act. X.

³ Conc. Later. IV, can. 28.

⁴ Canon. III, 11.

⁵ Ephes. IV, 15.

⁶ Matth. XXVIII, 19.

⁷ Act. XV, 7.

⁸ Comment. in Act., cap. VII, 14, 11.

bus ne praedicent in Israel, ne contra regis faciant voluntatem, quia Bethel, hoc est domus Dei, et falsa ecclesia sanctificationis regis sit et domus regni." Haec quidem impudentissimas calumnias contempta ac silentio obtereere catus esset, adeo a catholicis fidei doctrinis nostrisque moribus et institutis alienae sunt. Verum simplicibus et imperitis utilissimum est providere, ne damna afflicta male et sinistro de nobis et de apostolica sede existimantes ob malignorum dictoria, „qui ex eo quod alios incesant, vitia suis opem ferre moliantur".

38. Ecclesiae igitur catholicae doctrina est ab ipso Christo Deo accepta et a sanctis apostolis tradita, reddenda esse Caesari quae sunt Caesaris, Deo autem quae Dei sunt; quapropter et praedecessores nostri nunquam omiserunt, cum opus fuit, debitam principibus fidem et obedientiam inculcare. Quo fit, ut imperatoris propria sit civilium rerum administratio, res autem ecclesiasticae ad sacerdotes omnino pertineant. His autem rebus ea omnia sunt accensenda quae ad exteriorum, uti aiunt, ecclesiae disciplinam constituendam et sanciendam necessaria sunt: haereticum enim esset asserere, uti iam definitum fuit a recolendae memoriae Pio VI praedecessore nostro¹, nam huius potestatis a Deo acceptae, abusus esse auctoritatis ecclesiae. Haec autem distinctio potestatum ut plane integra servaretur, apostolica sedes plurimum semper adlaboravit; et saecularium principum in rebus ecclesiasticis immixtionem, quae *spectaculum novum et Arianas haeresis inventum* a sancto Athanasio² dicta fuit, sanctissimi quique praesules aperte improbarunt; quos inter meminisse sufficiat Basilium Caesariensem, Gregorium Theologum, Ioannem Chrysostomum et Ioannem Damascenum. Qui postremus aperte affirmabat³, „neminem sibi persuasurum imperatoris edictis ecclesiam administrari: sed patrum institutis regitur, sive ea scripta sint, sive non scripta." Quapropter et oecumenici concilii Chalcedonensis patres⁴ in causa Photii episcopi Tyri aperte proclamarunt, ipsis assentientibus imperatoris administris, „contra regulas nihil pragmaticum (hoc est imperiale decretum) valebit; canones patrum teneant". Et sciscitantibus iisdem administris „num haec de universis pragmaticis decerni sancta synodus vellet, quae in detrimentum canonum facta sunt, episcopi omnes responderunt: Universae pragmatice cessabunt: canones teneant, et hoc a vobis fiat."

39. Duo autem sunt in quibus laesa a nobis imperialia iura dicuntur, videlicet quod modum in sacrorum antistitum electione et institutione servandum definiverimus, atque ecclesiastica bona, inconsulta apostolica sede, a patriarcha alienari vetuerimus.

40. Iamvero quid magis ad ecclesiasticarum rerum ordinem pertinere dicendum est, quam episcoporum electiones? Quas nullibi legimus in sacris litteris, principum aut populi arbitrio permittas, quae ecclesiae patres, oecumenica concilia, apostolica constitutiones ad potestatem ecclesiasticam pertinere semper et agnoverunt et sanxerunt. Si itaque cum agitur de pastore ecclesiastico constituendo apostolica sedes modum definiat in iisdem electionibus peragendis servandum, qua ratione dici poterit summi imperantis iura violasse, cum non alienas, sed sibi propriae potestatis iura exerceat? Est quidem eximia et venerabilis in populum sibi

A commissum episcopi auctoritas; nil tamen est quod inde timeat civilis potestas, quoniam in episcopo non inimicum sed assertorem habebit legitimum iurium eiusdem principis. Quod si propter humanam infirmitatem cecus fieret, ipse apostolica sedes in talem episcopum a debita legitime principi fide et subiectione vere deinceps animadvertere minime negligeret. Neque verendum, ne quis inimicum erga legitimum principem gerens animum ad episcopalem dignitatem subrepat: multa enim iuxta ecclesiae leges in eis, de quorum promotione agitur, antea inquiri solent, ut virtutibus praediti dignoscantur, quae in eis apostolus requirit. His vero certe non polletet, qui deprehenderetur non servare praecceptum beatissimi Petri principis apostolorum⁵: „Subiecti estote omni humanae creaturae propter Deum, sive regi quasi praecellenti, sive dominibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum; quia sic est voluntas Dei, ut beneficientes obmutescere faciat imprudentium hominum ignorantiam; quasi liberi et non quasi velamen habentes malitiae libertatem, sed sicut servi Dei."

41. Si autem, quod utile visum est primo Othomanorum in Constantinopolitana arbe dominatori eiusque successoribus, placeat civile quoque officium atque administrationem episcopis aliisque e clero tribuere, non ideoque plena atque integra ecclesiae potestas in eorumdem electione potest imminui. Abscunum enim foret, ut caelestia terrena, spiritualia civilibus posthaberentur et inessirent. Ceterum integrum semper esset summo imperanti civilem personam et potestatem alteri tribuere, si quandoque ita expedire iudicaret, pleno tamen et libero manente catholicis episcopis ecclesiasticae potestatis exercitio. Id autem alias evenisse, quia etiam speciali diplomate celsissimi imperatoris Othomani anno 1857 factum fuisse, satis comperit est.

42. Quae quidem omnia cum iam nostro nomine et mandato significata aperte fuerint Othomanicae aulae a venerabili fratre archiepiscopo Thessalonicensi, cum legatione nostra extraordinaria Constantinopoli fungeretur, a calumniis hisce et obsoletis dictoriis refricandis cessandum omnino esse liquet, nisi qui ex adverso sunt invidiosi et magis studiosi partium quam veritatis velint reputari.

43. Vehementissime autem admirati sumus, cum nos impeti audivimus ob innovatam et confirmatam a nobis legem circa bonorum ecclesiasticorum alienationem, quasi nedum imperialia iura invadere, verum et ipsa ecclesiarum Armeniarum bona nobis vindicare vellemus. Ecclesiastica bona ad ecclesias pertinere non minus certe quam civium bona ad cives, earumque sub potestate esse, non tam canones sanxerunt, quam ipsa naturalis ratio cuique suavit. Eorundem vero bonorum administrationem primis ecclesiis saeculis episcoporum arbitrio et conscientiae commissam, subsequentium conciliorum decreta moderari non praetermiserunt, editis legibus quibus definiretur qua ratione et quas ob causas administratio gerenda foret, alienatio permittenda: qua in re circumscripta est vetus illa episcoporum potestas et synodorum vel quandoque maiorum praesulum prudenti arbitrio permittenda. Cum vero satis adhuc consultum non videretur ecclesiasticorum bonorum indemnitati sive ob synodorum infrequentem celebrationem, sive alias ob causas, apostolicae sedis intercedere auctoritas debuit; qua cautum est, ne ecclesiarum bona, inconsulto Romae pontifice, alienarentur.

¹ Greg. Nazianz., orat. 48, in laud. c. Basil., n. 68.

² Const. Auctorum fidei, prop. 4.

³ Hist. Arian. ad monach., n. 88.

⁴ Orat. 2 de sacr. imagin., n. 16.

⁵ Conc. Chalced., sess. IV.

⁶ I Petr. II, 13.

44. Quod quidem ad eorumdem utilitatem tam grave et necessarium visum est, ut ad eius legis observantiam, interposita iurisdictioni religionis, electos ad cathedras, metropoliticas, vel etiam patriarchales ecclesias obstringere sine dubio multo ab hinc tempore statutum sit. Et hoc quidem iuramentum ab orientalis ecclesiae ritus patriarchalis quoad bona membra suae prepositum fuisse, ex quo primum ad catholicam veritatem et unitatem eorumdem ecclesiarum reversae sunt, nota testatur quae sunt in apostolicis nostris archivis; et nemo unus ex eis, est, qui legis praedictae observantiam iuramento non promiserit. Idipsum factum est et fit quotidie ab episcopis latini ritus cuilibet gentis, regni vel republicae, quis unquam civiles potestates conquestas fuerint sua idcirco iura violari. Et merito: his enim legibus Romanus pontifex nihil praesumat, nihil sibi arrogat; sed totus in eo est, ut spectata ecclesiarum utilitate vel in singulis casibus quid ab episcopo fieri expediat, collatis consiliis definiat, vel ipsi episcopo definiendi faciat potestatem, non dissimili ratione ac pater familias cum filiis suis agendum putaret. Quod autem, subiectis iam patriarchis ea lege qua, inconsulta apostolica sede, bona membra suae alienare vetantur, hoc ipsum in nostra constitutione decernendam duxerimus de aliis ecclesiasticis bonis, id non sine gravissimis causis, de quibus optime novimus Deo a nobis reddendam rationem, factum fuisse, nemo unus qui recte iudicare velit poterit suspicari. Novissae sufficiat, quod profecto quisque sapiens intelligit, ecclesiarum indemnitati et bonorum ecclesiasticorum conservationi eo pacto tutius et efficacius consultum esse, quin legitimis cuiusque iuribus praesudictum fuerit illatum per memoratam nostram constitutionem.

45. Quomodo vero hinc nostris decretis summi imperantis iura, uti aiunt, laesa fuerint, ingenuo fatemur nos nullo pacto intelligere; tantum abest ut hoc vel voluerimus aut fieri posse existimaverimus. Nam si dici non potest, hinc iuribus repugnare eam potestatem, quae pollent in ipso Othomanno imperio patriarchae et episcopi circa bonorum ecclesiasticorum praeparationem, neque hinc repugnare dicenda, illa est, quam apostolica sedes pro suo debito et iure exerit, cum modum praefinit, sua etiam auctoritate interveniente, quo eorum antistites ea uti debeant, ut sit in edificationem non in destructionem. Quo pacto provisum a nobis fuisse patet bonorum ipsorum incolumitati, remque utilem quam maxime futuram ecclesiis catholicis quae per Orientem constitutae sunt; quod ubi contentiones defuerint, omnes agnoscent; posterius autem, si tamen haec leges religiose custodiantur, praecal dubio experiantur. Cum vero libertatem illarum summus imperans Othomannicus decretis suis asservavit, earumque patrocinium ea gerere humanissime nobis significavit, non dubitamus, quin re inspecta qualis revera est, et disiectis superstructionis advancementum calumniis, laetari potius debeant quam dolere de his, quae in evidentem illarum utilitatem occurrunt.

46. Neque minus calumniosum est commentum illud a recentioribus quibusdam excogitatum et ab Orientalibus dissidentibus perperam excipitum, qui Romanum pontificem, qui Christi vicarius est, traducere non erubuerunt uti externam quandam auctoritatem, quae interiori regnum et patrum regimini esse inerat: quod omnino prohibendum est, ut certa tota summo imperanti sua iura maneat, et omnis occludatur via, ne alii principes ad similes audenda tententur.

47. Invenire quantum haec falsa sint, quantum a recte ratione aberrant et a catholica ecclesiae divina ordinatione, facile est intelligere. Falsum enim impudens est Romanos pontifices a sanctis suis potestatis recessisse, vel in regnum civilem administrationem esse incursisse et sua principum usurpare. Quod si idcirco ea calumnia Romani pontificis notatur, quod de episcoporum et eorum ecclesiarum ministerium electionibus vel censuris, aut de aliis quibuslibet et ecclesiasticis disciplinis, etiam quanta exteriorum vocant, pertinentibus aliquid decernant, alterutrum est admittendum, vel ignorari scilicet vel recte divinam ideoque immutabilem catholicam ecclesiae ordinationem. Haec quidem stabili semper manet et manebit: neque ullo pacto exigi potest, ut mutationibus sit obnoxia, his praesertim in locis, in quibus propria catholicae religioni libertas atque securitas imperialibus etiam summi principis decretis asserta fuit. Cum enim catholicae fidei dogma sit, unam esse ecclesiam, et Romanum pontificem esse eiusdem caput et omnium christianorum patrem ac doctorem existere, te certe nulli ex christianis, nulli ex peculiaribus christianorum ecclesiis extraneus dici poterit, nisi forte quis contendere vellet, membris extraneum esse caput, filiis patrem, discipulis magistrum, gregi pastorem.

48. Ceterum quia extraneam auctoritatem appellare non dubitant apostolicam sedem, ecclesiae unitatem ea loquendi ratione disciunt vel eius disciendae occasionem praebent, quoniam beatissimi Petri successori et titulum et iura universalis pastoris eo ipso denegant; deficientes idcirco vel a debita catholicae ecclesiae fide, si eiusdem filiis ipsi accesserant, vel debitam eidem libertatem impetentes, si fors sint. Christus enim Dominus aperte tradidit¹, et scire et audire oves vocem pastoris, eumque sequi; ab aliis autem fugere, quia non agnoscunt vocem alienorum. Si itaque extraneus, hoc est alienus alicui peculiari ecclesiae dicatur summus pontifex, aliena proinde et ipsa erit ab apostolica sede, hoc est ab ecclesia catholica; quae una et sola est super Petrum voce Domini fundata. A quo fundamento qui eam coniungunt, non iam divinam et catholicam servant, sed humanam consueverunt ecclesiam²; quae utpote humana tantum nationalitate uti aiunt vinculis colligata, neque sacerdotum cathedras beatissimi Petri firmiter adhaerentium glutine copularetur, neque in eiusdem solidaretur firmitate, neque esset iuxta conexam et ubique coniunctam ecclesiae catholicae unitatem.

49. Haec omnia, venerabiles fratres ac dilecti filii, praesenti rerum discrimine vobis scribenda duximus, qui coaequalum sortiti estis nobiscum fidem iustitiae Dei et Salvatoris nostri Iesu Christi, ut vestrum exortum in commotione sinceram mentem. Videtis enim apud vos etiam impleri quod sancti Dei apostoli dudum praedixerant, venturos scilicet in proximis diebus in deceptione illucos iuxta proprias concupiscentias ambulantes. Studete igitur, ne transferamini ab eo qui vos vocavit in gratiam Christi in aliud evangelium; quod non est aliud nisi sunt aliqui qui vos conturbant et volunt convertere evangelium Christi. Vere enim evangelium Christi convertere velant, qui positum ab eodem Christo Deo ecclesiae suae fundamentum submovere conantur, et universalem curam pacendi oves et agnos beato Petro in evangelio commissam vel negant vel evanescunt. Equidem, fieri haec Dominus

¹ Ioan. X. 3.

² A. Cyprian, epist. ad Antonin. n. 24.

permittit et patitur¹, memento propriae libertatis arbitrio, ut dum corda vestra et mentes vestras veritate discernere examinat, probetrum fides integra manifeste luce clarerit². Nos tamen in pectus quotidie praedicantes vos devotare opus est iuxta praeceptum apostoli, et nominem talibus communione ad vestrum recipere qualibet subreptione concertum, uti hactenus praeculare constantique fecistis, ut catholicam fidem in cordibus vestris intemeratam servetis.

50. „Sed neque vos quicquam circumvenire pertinet, uti à veteribus schismaticis factum est³, quod dicant non de religione sed de moribus esse certamen, vel apostolicam eodem non censum communione catholicae fideique tractare, sed iniuriam dolere, earum videatur ab (eis) fuisse contempta; quoniam haec et huiusmodi, quatenus simplices quoque decipiant, hi qui in errore sunt positi spargere non quiescunt⁴. Manifestum enim iam est ex eorum declarationibus et scriptis quoque in vulgus editis, aperte impugnari primatum iurisdictionis a Christo Domino in persona beati Petri apostolicae huius sedi tributum, dum illius excoecandi in ecclesiam ritus orientalis ius impetitur: cuius proferendi erroris turbulentis aut imperitis mentibus occasio seu praetextus, non autem causa esse potuit aut potest memorata conspectio nostra. „Sedes autem apostolica⁵ in tantum non contumeliam dolet, sed fidem defendit, communionem sinceram, ut hodie cuncti qui in eius viis sunt prorupisse despectum, si ad integritatem fidei communioneque catholicae — vere et ex animo poenitentes — revertantur, secundum regularum tramitem paternarum toto cordis affectu venientes et plena caritate suscipiat.“ Quod ut

¹ S. Cyprianus, Lib. de unit. ecclesiae, n. 10.

² S. Gelasius, epistolae 18, ad episcopos Dardanorum, p. 6.

³ S. Gelasius, loc. cit.

placuisse Deum indignare dignetur, et nos in humilitate cordis nostri laudis omnes fugiamus, neque ut vos etiam idem faciat, et desideramus et volumus.

51. De cetero, venerabiles fratres et dilecti filii, confortamini in Domino et in potentia virtutis eius; accipite armatum Dei, ut possitis stare in die male, sumentes in conspectu sententiam fidei; neque animam vestram faciatis pretiosiorum quam vos. Momentote malorum vestrorum, qui exilia et carceres et ipsam mortem perpetui non timeant, ut praeclearissimum verum et catholicum fidem deum et sibi et vobis conservarent: probe enim sciebant, non illos timere eos qui occidunt corpus, sed cum qui potest et animam et corpus perdere in gehennam. Omnem preinde sollicitudinem vestram prolece in Deum; ipsi enim cura est de vobis, et non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. In quo exultabit modicum nunc si oportet contristari in variis tentationibus, ut probatio vestrae fidei multo pretiosior auro, quod per ignem probatur, inveniat ad laudem et gloriam et honorem in revelatione Iesu Christi. Obsecramus denique vos per nomen eiusdem Dei et salvatoris nostri, ut idipsum et dicatis et faciatis omnes, et sitis perfecti in eodem sensu et in eadem sententia, solliciti servare unitatem fidei in vinculo pacis. Et pax Dei quae exuperat omnes sensum custodiat corda vestra et intelligentias vestras in Christo Iesu Domino nostro: cuius nomine et auctoritate apostolicam benedictionem vobis, venerabiles fratres ac dilecti filii, in communione et obedientia apostolicae sedis perseverantibus peramanter impertimus.

Datum Romae, apud Sanctum Petrum, die sexta Ianuarii anno MDCCCLXXIII, pontificatus nostri anno vigesimo septimo.

Pius papa IX.

57.

DECRETUM VESIRIALE (BUYURULTU) QUO ARMENI CATHOLICI A NEOSCHISMATICIS SEIUNCTI FUERUNT*

1874 februarii 25.

Au modèle de ses pères et de ses égaux, Tinguir Lasi Poumik offendi.

Malgré les efforts et les soins apportés à la disparition des dissentiments et des dissensions survenues, depuis un certain temps, tu le sais, au sein de la communauté arméno-catholique, et malgré la nomination par bérat, il y a deux ans, d'un patriarche, ces dissentiments ne se sont pas effacés: la fraction Hassouniste est restée en dehors du patriarchat, et elle se plaint constamment des difficultés et des entraves rencontrées par elle dans l'expédition de ses affaires.

Or, comme la paix et la tranquillité de cette fraction doivent être nécessairement obtenues, les propositions suivantes ont été présentées à la haute sanction impériale.

Des hommes recommandables par leur droiture et leur connaissance des affaires, choisis parmi les laïques par l'autorité, seront désignés sous le titre

de vâkil, à la condition que les chefs spirituels ne seront pas reconnus du gouvernement et ne seront pas acceptés dans les provinces comme membres des medjlia, à l'effet de régler, tant dans la capitale que dans les provinces, les affaires courantes de la dite fraction. Le vâkil résidera à Constantinople ayant naturellement recours à la Sublime Porte pour le règlement des affaires qui se produiront, ceux des provinces s'adresseront à l'autorité locale.

Ces dispositions ayant été sanctionnées par l'ordre impérial, et toi suennommé étant un homme droit et possédant la connaissance des affaires, tu as été nommé vâkil à Constantinople pour le règlement et l'expédition des affaires courantes de la fraction Hassouniste.

Empresse-toi donc, selon les devoirs de ta charge et ta capacité, de régler et d'expédier les affaires de la fraction Hassouniste à Constantinople.

Mouharrem, 1297.

58.

REGIUM DIPLOMA ANTONIO HASSUN SECUNDO CONCESSUM**

1879 martii 26 / aprilis 9.

Benchè il patriarcato degli Armeni cattolici che abitano la mia capitale e in tutto il mio impero,

unite al cattolicoato di Cilicia, sia stato per il passato rimesso e affidato a monsignor Antonio

* Il tabulario congregazionale de Propaganda fide: Patriarcato armeno: Poumou di marzo 1874. Sommario, p. 1-2.

** Documentum hoc, quo praecipue concordiae cum gubernio Turco initae capta comprehenduntur, deprehensum ex Positione quam duxit cui titulus: Relazione con sommario sull'impiego conforme dell'elezione di monsignor Paolo Hassounian e patriarche armeno di Cilicia, e sulla concessione del loro pallio al neo-eletto. (Roma, novembre 1899), p. 8-9. Unum initium delictum, cum reliqua eadem sint et ea quae sunt in aliis diplomatibus representantur. Datum sub die 9 subacta 1899, id est, die 26 martii aprilis 1899.

Pietro Hassan lettere del presente mio berat imperiale; ma all'occasione delle divergenze che più tardi avevano obbligate, il titolo di berat era stato cancellato dai registri del mio divano. Frattanto siccome il suddito monsignor Hassan, nello scopo di dissipare le prestate divergenze, ha dichiarato ultimamente d'esser pronto a dare al mio governo imperiale delle assicurazioni solide e piene, e considerando le sollecitazioni indirizzate dagli arcivescovi vescovi e dalla popolazione della detta nazione per la nuova riconoscenza del suddito prelato nella sua carica: io gli accordo e rilascia, conformemente al mio *irade* (sanzione) imperiale, emanato a quest'effetto, il mio presente berat imperiale, nel quale sono iscritte ed aggiunte alcune clausole d'assicurazione, cioè:

a) Che il modo d'acquisto, di vendita e di gestione degli immobili appartenenti al patriarcato ovvero al cattolicoato di Cilicia o ad altri stabilimenti di beneficenza deve essere in ogni tempo subordinato alle leggi, regolamenti e sistema stabiliti o da stabilirsi dal mio governo imperiale;

b) Che il modo d'erezione e d'amministrazione degli ospedali, ospizi, dei monasteri, delle scuole ed altro istituiti o da istituirsi nazionalmente, deve, senza l'intervenzione altrui, aver luogo conformemente alle leggi stabilite dal mio governo imperiale;

c) Che l'officialità dei vescovi o ecclesiastici eletti fra i membri di detta nazione e sudditi ottomani, in conformità al regolamento in vigore *ab antiquo*, non sarà riconosciuta, se non quando essi avranno il rescritto del divano imperiale, in

seguito alla comunicazione fatta alla mia Sublime Porta;

d) Che allorché il posto del patriarcato e del cattolicoato di Cilicia sarà vacante, colui degli arcivescovi e vescovi di detta nazione e sudditi del mio impero, che sarà giudicato degno e sarà eletto conformemente all'uso stabilito *ab antiquo*, non sarà riconosciuto nella sua officialità, fino a tanto che non sarà riconosciuto dal mio governo imperiale;

e) Che in fine il suddito prelato amministrando secondo la legge e le regole gli affari di detta nazione, non ammetterà l'ingerenza di alcuna persona straniera negli affari relativi a lui, o in quegli che, secondo l'antico uso e costume, sono trattati fra il patriarcato e la mia Sublime Porta.

A queste condizioni il patriarcato degli Armeni cattolici della mia capitale e del mio impero, come anche il cattolicoato di Cilicia vien d'esser di nuovo e per riconferma affidato e dato al suddito prelato. A questo effetto io gli ho accordato il mio presente berat segnato in capo di mia mano imperiale, e ho ordinato che il suddito di qua in poi possessore del patriarcato Armeno e cattolicoato di Cilicia non sarà dismesso vita sua durante, fino a tanto che la sua condotta non sarà contraria alle costituzioni della religione e della nazione, di cui egli è il patriarca e il cattolico, e a quelle del governo Ottomano, e alle clausole sopra esposte, oppure fino a tanto che spontaneamente non darà egli medesimo la sua rinuncia.

Tutti i *murakhas*, i vescovi, etc.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

1867 mense augusto.

Non semel tantum et iterum, sed et tertium iam ediderat sacra synodus regulamentum ad componendas regendasque res scholae theologiae seu maioris sedis oecumenicae seminarii quod exstat in insula Chalce, non longe ab Urbe. Veteribus regulis abrogatis, novas condidit anno 1867, mense augusto, quas supervacaneum esset repetere, cum nihil fere novi afferant. Suis nominibus appositis obaigantur:

Gregorius patriarcha, Nicodemus Cysici, Gerasimus Chalcedonia, Neophytus Deroorum, Dionysius Cretae, Agathangelus Dramaee, Paisius Vidynes, Gregorius Chii, Nicodemus Vodenorum, Neophytus Corytaee.

Integrae exstant apud B. D. Calliphrona: *Ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὸν δελτίον*, t. II (Constantinopoli, 1869), p. 16-39.

SYNODUS CONSTANTINOPOLITANA

1867 mense decembri.

Graeci strenuum semper collocarunt studium in aedificandis aut sustentandis scholis in quibus inventas litteras addisceret. Optimas huius indolis novum argumentum dederunt cives Constantinopolitani, dum collegium instituerunt quod, assumpto *Κεντρικῆς Φιλανθρωπικῆς Ἀδελφότητος* titulo, propositum sibi indixit maiorem quam dicunt scholam nationalem in Urbe, collecta stipe, excipiendi. Regulae etiam conditae sunt ad quas unusquisque socius agere deberet, quaeque ad maiorem cautelam sacra synodus probavit per sigillatas litteras, mense decembri anni 1867, indictione XI, datas, atque ita incipientes: *Τῶν ὅτι τοῦ ἐπεὶ τοῦ ἀποστόλου κληρονομοῦντος*

μαθημάτων τῆς κοινῆς ταύτης πνευματικῆς μητρὸς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας ἐν τοῖς μέγιστα περισπούδαστον καθήκοντι. Eas cum Gregorio patriarcha obaigantur antistites isti: Nicodemus Cysici, Gerasimus Chalcedonia, Neophytus Deroorum, Agathangelus Dramaee, Paisius Vidynes, Chrysanthus D Gani et Chorne, Gregorius Chii, Nicodemus Vodenorum, Neophytus Corytaee.

Utraque tabula, regulas scilicet et sigillum, exstant apud B. D. Calliphrona: *Ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐκκλησιαστικὸν δελτίον*, t. I (Constantinopoli, 1869), p. 112-30.

CONSTANTINOPOLITANA SYNODUS

a qua novus sodium episcopaliū ordo describitur

1862 mense ianuario.

Ordo iste, quam habuerit originem, supra, ad cel. 595, satis diximus. Cum autem editionem a nobis in representandis illo documento addidimus admodum manentem esse compositionem, dominum

Callinicum Delicoanen, archivi patriarchalis custodem, rogavimus, ut tabulam nostram cum ipso originali conferre dignaretur. Votis statim annuis vir humanissimus, textumque ab eo recognitam

grate animo exhibemus, cum documentum robore A
Græcorum geographiis illustrandis apprime con-
ducant:

† Ἰωαννὴν ἑλὸν θεοῦ ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινου-
πόλεως νῆας Ῥώμης καὶ οἰκουμένης πατριάρχης.

† Ὁ παρὼν κατάλογος τῶν μητροπολιτῶν, τῶν ἐπα-
ρχικῶν καὶ οἰκουμένης πατριάρχης ἀπο-
στολικῆς καὶ οἰκουμένης θρόνου, συνετέθη ἤδη
ἡμετέροις τε πατριάρχῃ καὶ τῇ ἐκτὸς ἡμετέρας
συνόδου διασκεψίμῃ καὶ ποιῇ ἐγρίῳ, καθαρῶν τὴν
τέξιν, ἣν ἐκαστος αὐτῶν μάλιστα κατέχει τοῦ λοιποῦ
ἐν τῇ ταύτῃ ἐκκλησιαστικῇ συνεδριάσει καὶ ἐν ταῖς
ὁποῖαις ἀπὸ πολλῶν γὰρ χρόνων μέχρι τοῦ νῦν
εὐδὲν ὑπῆρχε συνταγμάτων ἐπισήμως διὰ συνοδικῆς
ἀποφάσεως ἀποδεκτικῶν ἐκτὸς τοῦ ἐν τύποις ἐκ-
δομένου τοῦ δοξίου Χρυσάνθου πατριάρχου Ἱερο-
σολύμων· αἱ δὲ μετ' αὐτοῦ ἐπισυνέβησαν διαφοραὶ
μεταβαλεῖ τῆς θέσεως τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων, B
ἀναμείλιτος διακείμεναι, ἀποσημαίνοντο ἀντίτως καὶ
ὡς ἐτήγγανεν. Ἦδη γοῦν ἐγχαρὶς συνοδικῆς, ἵνα
τὸ οὐσιώδες τοῦτο ἀντικείμενον τύχῃ τῆς ἀναγκαίας
τακτοποιήσεως καὶ διατυκωθῇ συνταγμάτων μόνιμον,
διατηρούμενον τοῦ λοιποῦ ἀπαραιοῦται, διὰ ταῦτα
βληθέντων ὑπ' ὅψιν τῶν κατὰ καιροὺς γεγεννημένων
προβλεψαμένων διαφορῶν ἐπαρχικῶν μετὰ παρατηρήσεως
ἀκριβοῦς πρὸς τὰς τῶν μεταβαλῶν τούτων ἐποχὰς
καὶ συζητήσεως καὶ ἐφαρμογῆς πολλῶν εὐλόγων καὶ
δικαίων λόγων, καθωρίσθη, ὡς εἴρηται, τὸ παρὼν
κατὰ τὴν ἐξῆς ἀκολουθίαν.

α'. Ὁ Καισαρείας Καππαδοκίας ἐπίσκοπος τῶν ἐπα-
ρχικῶν καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἀνατολῆς.

β'. Ὁ Ἐφέσου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Ἀσίας.

Ἐχει ἐπισκόπους δύο·

1. τὸν Ἠλίουπόλεως καὶ Θουαίρων,

2. τὸν Κρήνης καὶ Ἀνίων.

γ'. Ὁ Ἡρακλείας καὶ Ῥαιδεστού πρόεδρος τῶν
ἐπαρχικῶν καὶ ἐπαρχὸς πάσης Θράκης καὶ
Μακεδονίας.

Ἐχει ἐπισκόπους τρεῖς·

1. τὸν Καλλιουπόλεως καὶ Μοδίου,

2. τὸν Μυριοφύτου καὶ Περιστασέως,

3. τὸν Μετρών καὶ Ἀδύρων.

δ'. Ὁ Κυζίκου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Ἐλ-
λησπόντου.

ε'. Ὁ Νικομηδείας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Βιθυνίας.

ς'. Ὁ Νικαίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Βιθυνίας.

ζ'. Ὁ Χαλκηδόνος ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Βιθυνίας.

η'. Ὁ Δέρκων ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Βοσπόρου
Θρηκικοῦ καὶ Κυανίων.

θ'. Ὁ Θεσσαλονίκης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Θεσσαλίας.

Ἐχει ἐπισκόπους ὀκτώ·

1. τὸν Κίτρους,

2. τὸν Καμπανίας,

3. τὸν Πλαταμῶνος,

4. τὸν Σερβίων καὶ Κοζάνης,

5. τὸν Πολυανθῆ καὶ Βαρδαριωτῶν,

6. τὸν Πέτρας,

7. τὸν Ἀρδαμερίου,

8. τὸν Ἰερισσοῦ καὶ Ἀγίου Ὁρους.

ι'. Ὁ Τρονόβου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Βουλγαρίας.

Ἐχει ἐπισκόπους τρεῖς·

1. τὸν Βράτζης,

2. τὸν Λοφίτσου,

3. τὸν Τζαρβеноῦ.

ια'. Ὁ Ἀδριανουπόλεως ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παν-
τὸς Αἰμβρόντου.

ιβ'. Ὁ Ἀρμολίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς
Βούλγαρου Πόντου.

ιγ'. Ὁ Ἰωαννίνων καὶ Βουλῆς ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς
πάσης Ἠπείρου καὶ Καπρίας.

Ἐχει ἐπισκόπον τὸν Παρμενίδης.

ιδ'. Ὁ Πρόσης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Βιθυνίας.

ιε'. Ὁ Παλαγγινίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς ὅλης
Μακεδονίας.

ις'. Ὁ Νικομαχείας καὶ Ἰνίου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρ-
χο· Πόντου Παλαμνικῶν.

Ἐχει ἐπισκόπον τὸν Νικουπόλεως.

ιζ'. Ὁ Ἰκονίου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Λυ-
κονίας.

ιη'. Ὁ Βερροίας καὶ Νεούσης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς
Θεσσαλίας.

ιθ'. Ὁ Πισοδείας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Σίδης,
Μυρίων καὶ Ἀτταλίας.

κ'. Ὁ Πόντος ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Δαλ-
ματίας.

κα'. Ὁ Κρήτης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Εὐρώπης.

Ἐχει ἐπισκόπους ἑπτὰ·

1. τὸν Ἀρκαδίας,

2. τὸν Ῥεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου,

3. τὸν Κυθηνίας,

4. τὸν Πάτρας,

5. τὸν Χερρονήσου,

6. τὸν Ἰέρως καὶ Σινταίας,

7. τὸν Κισσίου καὶ Σαλίνου.

κβ'. Ὁ Τραπεζούντος ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Λακωνίας.

κγ'. Ὁ Λαρίσης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς δευτέρης
Θεσσαλίας καὶ πάσης Ἑλλάδος.

Ἐχει ἐπισκόπους τέσσαρας·

1. τὸν Τρίκκης,

2. τὸν Σιγῶν,

3. τὸν Θυμαίου,

4. τὸν Γαρδικίου.

κδ'. Ὁ Ἀργῆς ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Αἰτωλίας.

κε'. Ὁ Φιλίππουπόλεως ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Θρά-
κης Δρογοθητίας.

κς'. Ὁ Ῥόδου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παρὼν τῶν
Κυκλάδων νήσων.

Ἐχει ἐπισκόπον τὸν Λέρνης.

κζ'. Ὁ Σερρών ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Μακε-
δονίας.

κη'. Ὁ Δράμας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Μακεδονίας.

Ἐχει ἐπισκόπον τὸν Ἐλευθερουπόλεως.

κθ'. Ὁ Σμύρνης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Ἀσίας.

Ἐχει ἐπισκόπον τὸν Μοσχοννησίαν.

λ'. Ὁ Μιτυλήνης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Λέσβου.

λα'. Ὁ Διδυμοταίχου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Ῥοδόκης.

λβ'. Ὁ Ἀγκύρας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης Γαλιτίας.

λγ'. Ὁ Φιλαδελφίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς πάσης
Λυδίας.

λδ'. Ὁ Μελνίκου καὶ ἐπίσκοπος.

λε'. Ὁ Αἰνίου καὶ ἐπίσκοπος.

λς'. Ὁ Μηθύμνης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Λέσβου.

λζ'. Ὁ Μασσαρίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Μαιώρης
θαλάσσης.

λη'. Ὁ Βιδύνης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Παρ-
δουνάβου.

λθ'. Ὁ Δρόστρας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς παντὸς Παρ-
δουνάβου.

μ'. Ὁ Σοφίας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Βουλγαρίας.

μα'. Ὁ Βιζύης καὶ Μηθείας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς
Μαιώρης θαλάσσης.

μβ'. Ὁ Ἀγγιδίου ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Μαιώρης
θαλάσσης.

μγ'. Ὁ Βέρνης ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Μαιώρης θα-
λάσσης.

μδ'. Ὁ Μαρωνείας ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς Ῥοδόκης.

με'. Ὁ Σηλυβρίας καὶ ἐπίσκοπος.

μς'. Ὁ Σωζομανουπόλεως ἐπίσκοπος καὶ ἐπαρχὸς
πάσης Μαιώρης θαλάσσης.

- μζ'. Ὁ Σάνθης καὶ ἐπίσκοπος.
 μη'. Ὁ Γάνου καὶ Χόρας ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις
 ὁρῶντες παραλλήλως.
 ρθ'. Ὁ Χίου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πύσης Ἰονίας.
 ν'. Ὁ Αἰγίου καὶ ἁγίου Εὐσταθίου ἐπίσκοπος καὶ
 ἑκκλῆσις παντὸς Αἰγίου πόλεως.
 να'. Ὁ Ἰσθμοῦ ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις Αἰγίου πό-
 λεως.
 νβ'. Ὁ Δυρραχίου καὶ ἐπίσκοπος.
 νγ'. Ὁ Σκοπίων ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις ἁγίου Μυσιῶς.
 νδ'. Ὁ Καστορίας ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις ἁγίου Μαν-
 θωνίας.
 νε'. Ὁ Ρασκοπεριόνης ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις ἁγίου
 Μυσιῶς.
 νς'. Ὁ Βοδενῶν καὶ ἐπίσκοπος.
 νζ'. Ὁ Ἐρεσίου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις ἁγίου Μυσιῶς.
 νη'. Ὁ Κορυζῆς καὶ ἐπίσκοπος.
 νθ'. Ὁ Σαμακοβίου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις Βουλ-
 γαρίας.
 ς'. Ὁ Βελιγράδων ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πύσης
 Ἀλβανίας.
 ςα'. Ὁ Καστανηλίου καὶ Σηπλίων καὶ ἐπίσκοπος.
 ςβ'. Ὁ Στραμνίτης καὶ Τιβεριουπόλεως ἐπίσκοπος
 καὶ ἑκκλῆσις Μακεδονίας.
 ςγ'. Ὁ Νύσης ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις κάτω Μυσιῶς.
 ςδ'. Ὁ Γρεβενῶν καὶ ἐπίσκοπος.
 ςε'. Ὁ Νουσίης καὶ ἐπίσκοπος.
 ςς'. Ὁ Σιοανίου καὶ Σιατίστης ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆ-
 σις Μακεδονίας.
 ςζ'. Ὁ Σβορνικίου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις Δαλματίας.
 ςη'. Ὁ Μογλενῶν καὶ ἐπίσκοπος.
 ζθ'. Ὁ Πρεσπῶν καὶ Ἀχρίδων καὶ ἐπίσκοπος.
 ζο'. Ὁ Δερβῶν καὶ ἐπίσκοπος.
 οα'. Ὁ Δημητριάδος καὶ Ζαγοράς ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆ-
 σις Παλασσῶν.
 οβ'. Ὁ Κασσανδρείας ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πόλεως
 Θεσσαλονίκης.
 ογ'. Ὁ Χαλδίας καὶ Χερροιάων καὶ ἐπίσκοπος.
 οδ'. Ὁ Πωγωνιανῆς καὶ ἐπίσκοπος.
 οε'. Ὁ Ἐλασσόνης καὶ ἐπίσκοπος.
 ος'. Ὁ Φαναριοφερσίων ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πό-
 σης Φθιώτις.
 ος'. Ὁ Προκοννήσου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πύσης
 Προκοντίδος.
 οη'. Ὁ Προσλάβας ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις βουλγαρι-
 κῆς Μυσιῶς.
 οθ'. Ὁ Δρυϊνουπόλεως καὶ Δελβίνου καὶ ἐπίσκοπος.

- Α α'. Ὁ Κίου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις Κυκλάδων
 νήσων.
 κα'. Ὁ Σάμου καὶ Ἱκαρίας καὶ ἐπίσκοπος.
 κβ'. Ὁ Βολιούτος καὶ ἐπίσκοπος.
 κγ'. Ὁ Αἰτίτης καὶ ἐπίσκοπος.
 κδ'. Ὁ Χαλκίδου ἐπίσκοπος καὶ ἑκκλῆσις πρώτης
 Συρίας.
 κε'. Ὁ Θεοφύλακτος ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπό-
 λεως.

Πρὸς ἀμφότερῃ γὰρ παρόντων τῶν κοινῇ συνοδικῇ
 ἐγκρίσει καὶ ἀποφασίσει μετὰ συνέσεως ὁρῶντες καὶ δικαίως,
 καθὼς διαλαμβάνεται, ἀποδοτεῖσθαι καὶ τὰς ἐκείνης τῶν
 ἀρχιερατικῶν θρόνων, κατασκευαζέμεν ἐν τῇδε τῇ ἱερῇ
 πόλει τῇ κατ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ
 ὁ γενικὸς αὐτῶν κατάλογος, χρησιμεύων διαρκῶς ὡς
 ἐπίσημον ἐκκλησιαστικῶν συνταγμάτων, ἐναρμόδιον
 ἀμειψιότητος εἰς διατήρησιν τῆς ἀρχιερατικῆς εὐτα-
 ξίας καὶ ἀπαράρτουστον ὁδηγίον ἐν ταῖς συνοδικαῖς
 ἐκτάσεσι καὶ χοροστασίαις καὶ ἐν ταῖς τῶν συνοδικῶν
 γραμμάτων ὑπογραφαῖς, κατακεκρίσθαι καὶ διὰ τῆς
 ἡμετέρας πατριαρχικῆς βεβαίωσης καὶ τῶν ὑπογρα-
 φῶν τῶν κατ' ἡμᾶς ἱερωτάτων ἀρχιερέων καὶ ἐπισκο-
 πῶν εἰς ἐνδειξὴν διηγετη καὶ παρόντων μόνιμον.

καὶ ςβ', κατὰ μῆνα Ἰανουάριον, ἐπιμελήσεως ε' νι.

† ὁ πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως βεβαίως.

- † ὁ Ἐφέσου Πατριάρχης.
 † ὁ Κυζίκου Νικόδημος.
 † ὁ Νικομηδείας Διονύσιος.
 † ὁ Νικαίας Ἰωαννίκιος.
 † ὁ Χαλκηδόνος Γερμανός.
 † ὁ Θεσσαλονίκης Παρθέριος.
 † ὁ Ῥόδου Δωρόθεος.
 † ὁ Ἀρμάς Ἀγαθάγγελος.
 † ὁ Μιτυλήνης Μελέτιος.
 † ὁ Μελενίκου Διονύσιος.
 † ὁ Μασσηβρίας Νικηφόρος.
 † ὁ Σαζουαγαθουπόλεως Προκόπιος.
 † ὁ Γάνου καὶ Χόρας Χρόσανθος.
 ● ὁ Καστανηλίου Ἰγνάτιος.
 † ὁ Στραμνίτης Ἰαρόθεος.
 † ὁ Σβορνικίου Διονύσιος.
 † ὁ Δημητριάδος Δωρόθεος.
 † ὁ Προσλάβας Ἀνθίμος.
 † ὁ Δρυϊνουπόλεως Παντελεήμων.
 † ὁ Χαλκίδου Ἰαρόθεος.

